

adiylli devru akasvnnu bhumiyinnu srstisidnu. bhumiyu nirakarvagiyu sunyavagiyu ittu; agadhd mele ktte ittu. devr atmnu nirugl mele clisuttidnu. ag devru-belkagli annlu belka yitu. devru belknnu olleydemdu neudidnu; devru belknnu kttleyimd bere madidnu. devru belkige hg lemdu kttlege ratriyemdu krednu. hige saymkalvu prathkalvu agi meudney dinvayitu. idllde devru-nirugl nduve visal virli mtu adu niruglimd niruglunu bere madli amdn. devru visalvnnu madi visald kelgidd niruglunu visald melidd niruglimd bere madidnu. adu hageye ayitu. devru visalkke akas vemdu krednu. hige saymkalvu prath kalvu agi erdney dinvayitu. ag devru-akasd kelgiruv niruglu omdu sthldlli kudikeullli mtu onelvu kanisli amdn. adu hageye ayitu. devru onelkke bhumiyemdu ottu gudid niruglige smudrglemdu krednu. devru adnnu olleydemdu neudidnu. truvay devru-bhumiyu hullnnu bijkeuduv pylvnnu tnnelge bijviddu tnn jatiy prkar phlphlisuv hnnin mrvnnu bhumiy mele meuleyisli emdu helidnu; adu hageye ayitu. bhumiyu hullnnu tnn jatiy prkar bijkeuduv pylvnnu tnn jatiy prkar tnnelge bijviruv hnnin mrvnnu mele yisitu. devru adnnu olleydemdu neudi dnu. hige saymkalvu prathkalvu agi murney dinvayitu. devru-hglunu ratriyimd bere maduvdkke akasd visaldlli belkuglirli; avu hgliruluglunu smy din smvtsr glunu teurisuvdkke gurutuglagirli; avu bhumiy mele belkukeuduvmta akasd visaldlli belkuglagirli amdn. adu hageye ayitu. devru erdu deudd belkuglunu madidnu; deudd belku hglunaluvdkku cikk belku ratriyinnalu vdkku madiddllde nkstrglunu sh madi dnu. bhumiy mele belkukeuduvdkkagi devru akasd visaldlli avuglunu irisidnu. idllde avu hglunu mtu ratriynnu aluvdkku belknnu kttleyimd bere maduvdkku irisidnu. devru adnnu olleydemdu neudidnu. hige saymkalvu prathkalvu agi nalkney dinvayitu. devru-clisuv jivjmtuglunu niru glu smrdddhiyagi brmadli; bhumiy mele akasd visaldlli pksiglunni madidnu. idllde tmm jatiy prkar niruglu smrdddhiyagi brmadid deudd timimgilglunu clisuv prtayeumdu jiv jmtuglunu tnn jatignusarvad rekkeglidd prtayeumdu pksiyinnu devru srstisidnu. devru adnnu olleydemdu neudidnu. ag devru avuglunu asirvdisi- abhivrdddhiyagi hecci smudrgl nirugllli tumbikeullli mtu pksiglu bhumiylli heccli amdn. hige saymkalvu prathkalvu agi aidney dinvayitu. devru-aya jatiy jivjmtuglunu psuglunu hridaduv krimiglunu tnn jatignusarvad bhumrglunu bhumiyu brmadli amdn; adu hageye ayitu. devru adr jatignusarvagi bhumrglunu avugl jatignusarvagi psuglunu tnn jatignusarvagi bhumiy mele hridaduv prtayeumdnnu madidnu. devru adnnu olleydemdu neudidnu. truvay devru-nmm rupdlli nmm heulikege sriyagi mnusynnnu maeu; avru smudrd vianugl meleyu akasd pksigl meleyu psugl meleyu ella bhumiy meleyu bhumiy mele hridaduv prtayeumdu krimiy meleyu deuretnmadli amdn. hige devru mnusynnnu tnn svrupdlli srstisidnu, devrupdlli atu avnnu srstisidnu. atu avrnnu gmdu hennagi srstisidnu. idllde devru avrnnu asirvdisidnu. devru-abhivrdddhiyagi hecci

bhumiyinnu tumbikeumdu adnnu vsmadi keulliri; smudrd vianugl meleyu akasd pksigl meleyu bhumiy mele clisuv prtayeumdu jiviy meleyu deuretnmadiri emdu avrige helidnu. devru-igeu, smst bhumiy mele iruv bijvull prtayeumdu pylvnnu bijbiduv prtayeumdu hnnin mrvnnu ninge keuttid-dene. adu ninge aharkkagi rvdnu. idllde nanu bhumiy prtayeumdu mrgkku akasd prtayeumdu pksigu bhumiy mele hridaduv jivvull prtayeumdkku hsurad prtayeumdu pylvnnu aharkkagi keuttiddene amdn; adu hageye ayitu. devru tanu madiddnnella neudlagi igeu, adu bhl olleydagittu. hige saymkalvu prathkalvu agi arney dinvayitu.

2

hige akasglu bhumiyu avugl smst smuhvu smpurn vadvu. elney dindlli devru tanu madidd tnn kelsvnnu mugisid mele elney dindlli tanu madidd ella kelsdimd visrmisikeumdn. devru elney dinvnnu asirvdisi adnnu pvtrmadidnu; yakm dre a dindlli tanu srstisid mtu madid tnn ella kelsdimd visrmisikeumdn. ide bhumyakasgl nirmancritre. krtnad devru bhumiyinnu akasglunu umtu madid dindlli heuld yav gidvadru bhumiylli innu beledirill; heuld yav yadvadu innu meuletirill; yakmdre krtnad devru bhumiy mele mle surisirill; bhumiyinnu vyvsay madu vdkke mnusynu irill. adre bhumiy yeulgidm mmju eribmdu nelvnnella teuyisuttitu. krtnad devru bhumiy mninimdn mnusynnnu rupisi avn muginlli jivsvas vnnu udidnu; ag mnusynu jivatm nadnu. krtnad devru edeninlli purv dikkige teutvnnu madi tanu rupisid mnusynnnu adrlli ittnu. krtnad devru neutkke rmyvad mtu utkke olledad ella mrglunu, teutd mdhydlli jivd mrvnnu, olledr kettdr tiluvlikey mrvnnu bhumiyelugimd beleysidnu. teutvnnu teuyisuvdkkiruv ndiyu edenineulgimdn heurtu allimd bhagvagi nalku sakheglayitu. meudneydr hesru piseun; adu hvil desvnnella suddvdu; adrlli bngarvide. a desd bngarvu uttmvadddu; adrlli bdeulk mtu geummedhik kllu ide. erdney ndiy hesru gheun; adu kus desvnnella suddvdu. murney ndiy hesru hiddekel; adu assur purv kdege hriyuvdu. nalkney ndiyu yuphretis. ag krtnad devru mnusynnnu krkeumdu heugi eden teut vnnu vyvsay maduvdkku kayuvdkku adrlli ittnu. devrad krtnu mnusy nige ajnapisidennmdre-ninu teutd ella mrgl phlvnnu ythecchvagi tinnbhudu; adre olledu kettdr tiluvlikeynnu madu mrd phlvnnu ninu tinnbardu; adnnu timd dindlli khmditvagi sayuvi amdn. krt-nad devru-mnusynu omtiya giruvdu olleydli; avnige tkk shkariyinnu maduvnu amdn. idllde krtnad devru adviy ella mrglunu akasd ella pksiglunu mninimdn rupisi avuglige adamnu enu hesriduvneu emdu neudu vdkke avn blige brmadidnu. adamnu kredde a jivigligella hesrayitu. adu mnu ella psugligu akasd pksiglu adviy ella mrggligu hesritnu, adre adamnige tkk shkari siglill. krtnad devru adamnige gadhnidre brmadiddrimd avnu nidremadidnu; ag atu avn pkkey elubuglilli omdnnu tkkeumdu adkke bdlagi mamsvnnu muccidnu. krtnad devru mnusynimdn tkkeumdn pkkey elu bnnu striyagmadi avlunu avn blige tmdnu. ag adamnu-ivlu ig nnn

elubugl elubu nnn mamsd mamsvu agiddale; ivlu nrmid tegey lpttdrimd nariyemdu kreylpduvlu amdnu. addrimd mnusynu tnn tmdetayilnnu bittu tnn hemdtiynnu serikeulluvnu; avru omde srir va-giuvru. idllde a mnusynu avn hemdtiyy ibbru bet-tleyagiddu nacikeullill.

3

krtnad devru madid adviy ella mrggligimt sprvu yukti yullddagittu. adu strige-nivu teut dliruv yav mrd phlvnnu tinnbardemdu devru heliddu nijveu emdu kelitu. ag striyu sprkke-teutd mrgl phlglnnu navu tinnbhudu. adre teutd mdhydlili ruv mrd phld visydli devru-nivu sayd hage adnu tinnlu bardu, muttlu bardu emdu heliddane amdnu. sprvu strige-nivu khmditvagi sayuvdill; nivu adnu timd dindlli nimm knnuglu terey lpduvvemdu nivu olledr kettdr bhedvnnu aritvrage devrugl hage iruviremdu devrige tilidide emdu helitu. striyu-a mrd phlvu aharkke olledagiyu knnige rmyvagiyy obbnnnu jnaniynnagi maduvdkke apeksistkddagiyu ade emdu neudi adr phlvnu tegedukeumdu timdlu; tnn smgd idd tnn gmdnigu keuttlu; avnu tmdnu. ag avribrr knnuglu tereylpttu tavu bettleyagiddevemdu tilidu keumdr; avru amjurd eleglnnu heulidukeumdu tmge tave udugeglennu madikeumdr. ag krtnad devru dind tm-galiyli teutdeulge tirugaduv sbdvnnu adamnu avn hemdtiyy keli devrad krtn snnidhiymd teutd mrgllli adgikeumdr. ag krtnad devru adamnnnu kredu avnige-ninu elliddi amdnu. adkk vnu-ninn sbdvnnu teutdlli nanu keli bettleyagiruvdrimd bhypptu adgi keumdeni amdnu. adkke atnu-ninu bettleyagiddi emdu ninge tilisidvru yaru? tinnbardemdu nanu ninge ajnapisid mrd phlvnnu timdiddiyeu? annlu avnu-ninu nnn smgd iruvdkke keutt striyu a mrd phlvnnu nnge keuttlu; nanu timdeni emdu helidnu. krtnad devru strige-idenu ninu madiddu emdu kel-idag striyu-sprvu nnnnnu vmcisiddrimd nanu tim-denu amdnu. ag krtnad devru sprkke-ninu idnnu madid karn ella psugllliyu ella adviy mrggl liyu spislpttu jivdimdiruv divsglllella heutteyimd hridadi mnnnnu tinnuvi. ningu strigu ninn smttigu stri smttigu hgetn iduvnu; atnu ninn tleynnu jjuvnu mttu ninu atn himmdiyinnu, kccuvi amdnu. strige atnu-nanu ninn duhkhvnnu grbhvedneynnu adhi-kvagi heccisuvnu, ninu kstmid mklklnnu heruvi, ninn gmdn mele ninge ase iruvdu; avnu ninnnnu aluvnu amdnu. adamnige atnu-ninu ninn hemdtiy matnnu keli tinnbardemdu nanu nin ajnapisid mrd phlvnnu timdkarn ninn nimit bhumiyy spislptide; ninn jivnd dinglllella duhkhdlle ninu adr phlvnnu tinnuvi. idllde bhumiyy muluglennu dtturiglennu ningagi beleyuvdu. ninu heuld plyvnnu tinnuvi. ninu mnngige tiruguv vrede ninn hney bevrrnu surisi reut-tiynnu tinnuvi. yakmdre ninu ad reulgidm amdre (mnineulgidm) tegey lptte; ninu mnngiddi, mn-nige tirugikeulluvi amdnu. adamnu tnn hemdtiy hesrnnu hvv emdu krednu. yakmdre akeyu jivvull virgella tayiyagiddale. krtnad devru adaniguv avn hemdtigu crmd amgiglennu madi avrige teudisidnu. id llde krtnad devru-igeu, mnusynu olledr kettdr bhedvnnu tilidu nmmlli obbnmtadnu; ig avnu ke-

caci jivvrksd phlvnnu tegedu timdu emdemdigu bduk bardu amdnu. addrimd krtnad devru avnnnu yavdrimd tegedneu a bhumiynnu vyvsaymaduvdkke eden teutdimd heurdisibittu. hige atnu mnusynnnu heurge haki jivvrkske heuguv dariynnu kayuvdkke eden teutd purvdikinnli kerubiyrnnu ella kdeylli sut-tuv jvaley kttiynnu irisidnu.

4

adamnu tnn hemdtiyad hvvlennu kudidnu. ag akeyu grbhiniyagi kayinnnnu hettu-nanu krtn nmd obb mnusynnnu pdediddene amdnu. truvay akeyu avn sheudrnad hebelnnnu hetllu. hebelnu kuri kayuvvna dnu, kayinnu vyvsaymaduvvnadnu. kalamtrdlli smb-hvisiddendmre, kayi nnu heuld phlvnnu krtnige kanikeyagi tmdnu. hebelnu sh tnn mdeyimd keub-bid ceuccladvuglennu tmdnu. ag krtnu hebelnnnu avn kanikeynnu gaurvisidnu. adre kayinnnnu avn kanikeynnu atnu gaurvisill. ag kayi nnu bhu ke-upgeumdn, avn mukhvu klegumditu. ag krtnu kayinnige-yake keupgeumdiddi? yake ninn mukhvu klegumditu? ninu olleynnu madidre amgikrisp-duvdillve? ninu olleynnu madde heudre papvu bagllli heumci keumdiruvdu; ninn mele adkke ase iruvdu, ninu adnu albeku emdu helidnu. ag kayinnu tnn sheudrnad hebeln smgd matnadidnu; truvay adkke nmde, avru heuldliddag kayinnu tnn sheudrnad hebelnige virudhvagi eddu avnnnu keumduhakidnu. ag krtnu kayinnige-ninn sheudr nad hebelnu elli amdnu. adkkvnu- nanu ariyenu; nnn sheudrnnnu nanu kayuvvneuv amdnu. atnu-ninu madiddenu? ninn sheudrn rktd svrvu bhu-miyimdn nnnnnu kuguttde. addrimd ig ninn key-imd ninn sheudrn rktvnnu kudiyuvdkke tnn baynnu tered bhumiyy deseyimdn ninu spislptvnaid. ninu bhu-miynnu vyvsaymaduvag innu mele adu tnn sarvnnu keuduvdill. ninu bhumiylly aledaduvvnagiyyu tiru-gadu vvngiyu iruvi amdnu. ag kayinnu krtnige-nnn sikseyu nanu tallardstu deuddagide. igeu, ninu i din nnnnnu i sthldimd heurdisiddi, ninn mukhkke nanu mreyagirbeku; bhumiylly aleyu vvnu tirugadvuvnu agirbeku; idllde nnnnnu kmdvrella keulluvru amdnu. addrimd krtnu avnige-kayinnnnu keulluvnu yavneuv avnu elrstu pttimdmne heumdu-vnu emdu helidnu. kayinnnnu kmdvru keulld hage krtnu avn mele omdu gurutu itnu. kayinnu krtn snnidhiymd heurtu edenin purvdikinnillid neudu emb des dlli vasisidnu. kayinnu tnn hemdtiynnu kudidnu; akeyu grbhiniyagi hneuknnnu hetllu. ag kayinnu omdu pttvnnu ktti tnn mgnad hneukn hes-rnnu a pttnkke itnu. hneuknimd iradnu huttidnu; iradnimd mehuyayelnu huttidnu; mehuyayelnimd metusa yelnu huttidnu; metusayelnimd lemeknu hut-tidnu. lemeknu ibbru hemdtiyrnnu madikeumdn. obbl hesru ada, mteubbl hesru cilla. ada yabalnnnu hetllu; ivnu gudargllli vasivuvvnagi dnkr gliddvrige tmdedayadnu. avn sheudrn hesru yubalnu; ivnu kin-nriynnu keullnnu barisuvvrellrige tmdedayadnu. cilla sh tublkayinnnnu hetllu; avnu hittale kbbin kelsd kleyiddvrellrige siks keuduvvnagiddnu. tublkayinn sheudri nyma embvlu. lemeknu tnn hemdtiyrad ada cilla embvrig-lemekn hemdtiyye, nnn matnnu

keliri; nnn matuglige kivigeudiri; nnge gaymadid obb mnusy nnnu, nnge heuded obb yauvnsthnnu keumdiddene. kayinnigagi elrstu prtldmneyadre lemeknigagi elepptu sari prtldmdne nijya giyu agvdu. idllde adamnu tiri tnn hemdtiynnu kudidrimd avlu mgnnnu hettu avnige setnemdu hesritltu. yakmdre-kayinnu keumduhakid hebelnige bd-lagi devru nnge bere smttiynnu keuttnemdu akeyu helidlu. setnigu obb mgnu huttidnu; avnige eneus emdu hesrittnu; truvay mnusyru krtn hesrnnu kredu aradhisuvdkke armbhisidru.

5

adamn vmsavliy pustkvu ide. devru mnusynnnu srstisid dindlli tnn heulikeylli atnu avnnnu umtumadidnu. atnu avrnnu gmdu hennagi srstisidnu; avru srstislppt dindlli atnu avrnnu asirvdisi avrnnu adam nemdu krednu (hesrittnu). adamnige nurmuvtu vrusvadag rupdlli tnn heulikege sriyad mgnnnu pdeu avnige setnemdu hesrittnu. setnu huttid mele avn dingu emtunuru vrusgla giddvu. avnimd kumarru kumarteyru huttidru. adamnu bdukid dinglella ottu ombhenur muvtu vrusglagiddvu; truvay avnu sttnu. setnu nuraidu vrusdvnagiddag avnimd eneusnu huttidnu. setnimd eneusnu huttid mele avn dingu emtunurelvurus glagiddvu. idllde avnimd kumarru kumarteyru huttidru. setnu bdukid dinglella ottu ombhenur hnnerdu vrus glagiddvu; truvay avnu sttnu. eneu snu teumbhttu vrusdvnagiddag avnimd kenannu huttidnu. eneusnimd kena nnu huttid mele avn dingu emtunur hdinedu vrusglagiddvu. idllde av nimd kumarru kumarteyru huttidru. eneusn dinglella ottu ombhenur aidu vrusglagiddvu. truvay avnu sttnu. kenannu epptu vrusdvnagi ddag avnimd mhlelnu huttidnu. kenannimd mhlelnu huttid mele avn dingu emtunur nalvttu vrusgla giddvu. avnimd kumarru kumarteyru huttidru. kenann dinglella ottu ombhenur htu vrusglagiddvu. truvay avnu sttnu. mhlelnu aruvttedu vrusdvnagiddag avnimd yerednu hutti dnu. mhlelnimd yerednu huttid mele avn dingu emtunur muvtu vrusglagiddvu; avnimd kumarru kumarteyru huttidru. mhleln dinglella emtunur teumbhttedu vrus glagiddvu; truvay avnu sttnu. yere dnu nur aruvttedu vrusdvnagiddag avnimd hneuknu huttidnu. yerednimd hneuknu huttid mele avn dingu emtunuru vrusglagiddvu; avnimd kumarru kumarteyru huttidru. yeredn dinglella ottu ombhenur aruvttedu vrusglagiddvu; truvay avnu sttnu. hneuknu aruvttedu vrusdvnagiddag avnimd metuselhnu huttidnu. hneuknimd metuselhnu huttid truvay avnu munnuru vrus devreumdige ndednu. avnimd kumarru kumarteyru huttidru. hneukn dinglella ottu munnur aruvttedu vrusglagiddvu. devreumdige ndeyuttidd hneuknnu atnu tkkeumddrimd avnu kandeheudnu. metuselhnu nur embhttelu vrusdvnagiddag avnimd lemeknu huttidnu. metuselhnimd lemeknu huttid mele avn dingu elunur embhtterdu vrus glagiddvu. avnimd kumarru kumarteyru huttidru. metuselhn din gella ottu ombhenur aruvteumbhttu vrusglagiddvu; truvay avnu sttnu. lemeknu nur embhtterdu vrusdvnagiddag avnimd obb mgnu huttidnu. avnige neuh

emdu kredu-krtnu bhumiyinnu spisiddrimd nmge umtad kekstldliyu pryasldliyu ivne nmnnu adrisuvnu emdu helidnu. lemeknimd neuhnu huttid mele avn dingu ainur teumbhtedu vrusglagiddvu; avnimd kumarru kumarteyru huttidru. lemekn dinglella ottu elunur epptelu vrusglagiddvu. truvay avnu sttnu. neuhnu ainuru vrusdvnagiddnu; neuhnimd sem ham yephet embvru huttidru.

6

truvay bhumiy mele jnru heccuvdkke armbhisidag avrige kumarteyru huttidru. ag devkumarru mnusy kumarteyr saumdryvnnu neudi tavu arisikeumdvrnella tmge hemdtiy rnnagi madikeumdu. ag krtnu-nnn atnnu mnusyn smgd yavaglu vividmaduvdill; avnu mnusynste. adru avn dingu innu nur ipptu vrusglagiruvvu amdnu. a dinglelli bhumiy mele mha srirgladvru iddru, ameleyu iddru; devkumarru mnusy kumarteyrnnu kudidag avrige mkklennu hettru. ivre purvakdlli prsiddhrad prakrmsali glagiddvru. mnusyn dusttvvu bhumiyli hecciddnnu avn hrtyd aleucnegl klpneglella yavaglu bri kettvuglemdu devru neudidnu. krtnu bhumiy mele mnusynnnu umtumadiddkkeuskr psctap pttu tnn hrtydlli neumdukeumdu. idllde krtnu-nanu srstisid mnusy nnnu mnusyn smgd skl mrg, krimi, akasd pksiglennu bhumukhdimd nasmadu venu; nanu avrnnu umtumadiddkke adu psctappdumte ayitu amdnu. adre neuhnige krtn drstiylli krpe deurkitu. neuhn vmsavliglu ive: neuhnu tnn vmsdvrlli nitivmtnu smpurnnu agiddnu; neuhnu devr smgd ndeyu tiddnu. neuhnimd sem ham yephet emb muvru kumarru huttidru. bhuleukdvru devr drstiylli kettu heugiddnu; bhumiyu blatkardimd tumbittu. devru bhumiyinnu neudlagi, igeu, adu kettuheuddagittu; mnusy reltru bhumiy mele tnm margvnnu kedisikeumdiddru. ag devru neuhnige-mnusyrellr amtyvu nnn mumde bmtu; avrimd bhumiyu blatkardimd tumbide; igeu, nanu bhumieumdige avrnnu nasmadu venu. ninu gepher mrdimd naveynnu madikeumdu a naveylli keuneglennu madu; adr heurbhagkku olbhagkku ralvnnu hccu. ninu adnnu madtkk madriyu ide; navey uddvu munnuru meul agl aivttu meul ettr muvtu meul irbeku. ninu navege kitkiynnu madbeku; omdu meuldeulge adnnu melbhagdlli mugisbeku. adr pkkdlli navey baglennu idbeku; kelgindu erdnyedu mureydu emb amtsutglennu adkke madbeku. igeu, nanu nanagiye akasd kelge jivsvasviruvvuglennella nas maduvdkke jlprryvnnu bhumiy mele brmadut-tene; ag bhumiyiliruvdella sttuheuguvdu. adre ninn smgd ninn odmbdikeynnu sttapisuvenu; ninu ninn hemdti mkklususeyr smgd nave yeulge brbeku. idllde jivvull ella srirgl ella vidhvad erderdu ninn smgd jivdlli kapadumte ninu avuglennu naveyeulge trbeku; avu gmdu hennagirbeku. puspksigilli avugl jatanusarvagiye bhumiyli ruv skl krimigillliyu ella travdadrlli erde rdu jivdlli avuglennu ninu kapadu vnte ninn blige bruvvu. tintkk ahar vnnella ninn kud tegedukeumdu ninn bliylli kudisikeu; adu ningu avugligu ahar vagiruvdu emdu helidnu. hageye neuhnu madidnu; devru avnige appnekeutt prkarve

krtnu neuhnige-ninu ninn mneyvrellru naveyeulge bnniri; yakmdre i smttiylli nineubbne nnn mumde nitivmtnagiruvdnnu nanu neudi ddene. suddhvad ella pranigllli gmdu hennagiruv elelu asuddh pranigllli gmdu hennu erderdmteyu ninn blige tegedukeu. akasd pksigllliyu gmdu hennu el el rmtte tegedukeumdu bhumiy melella avu gl smttiyvnu jivdlli kapadu. innu elu divsgllli bhumiy mele nalvtu hglu nalvtu ratri meyu bruvmt nanu maduvenu. nanu umtumadid jivrasinynella bhumukhdimd nasmadu ttene amdnu. krtnu tnge ajnapisidmteye neuhnu ellvnu madidnu. jlprlyvu bhumiy mele umtadag neuhnu arunuru vrusdvnagiddnu. ag neuhnu avn hemdtiyu kumarru avr hemdtiyru jlprlyvnu tppisi keulluvdkkagi naveyeulge heudru. suddh pranigllliyu asuddh pranigllliyu pksi gllyi bhumiy mele hridadvu gllyvu devru neuhnige ajnapisid prkar gmdu hennagiruv erderdu neuhn blige naveylli heudvu. elu divsglad mele prlyd niru bhumiy mele ittu. neuhn jivmand arunurney vrusd erdney timglin amdre ade timglin hdeliney divsdlliye mha agadhd buggegella odedvu. akasd kitki glu tereylpttvu. nalvtu hglu nalvtu ratri bhumiy mele mle suriyitu. ade dindlli neuhnu avn kumarrad sem ham yepeth ivru neuhn hemdtiyu avr kud avn kumarr muvru hemdtiyru naveylli prvesisi dru. idllde avugl jatyanusarvagi ella vidhvad prani psu pksi krimiglu prvesisidvu. hige jivsvasviruv ella sirigllliyu erderdu neuhn blige naveyeulge heudvu. devru appne keuttidd prkar olge seridvuglu gmdu hennagidd skl srirglu olge heudvu. ag krtnu avnnu olge serisi (baglnnu) muccidnu. nalvtu din bhumiy mele prlyvu ittu; ag niruglu hecci naveynnu etlu adu bhumiyimd etlptttu. niru prblvagi bhumiy mele bhlvagi heccidag a naveyu nirin mele heuyitu. idllde niru bhumiy mele atydhikvagi prblvaddrdim akasd kelgiruv ettr vad ella bettglu muclpttvu. niruglu bettglvnu mucci avugl mele hdinedu meuld vrede eritu. ag psu pksi mrg bhumiylli hridadvu krimi ella mnusyru shitvagi amtu bhumiy mele clisuv ella srirglu sttuheudvu. on neld melidmdth muginlli svasviruv vuglella sttuheudvu. mnusyru psu glu krimiglu akasd pksiglu bhumiy meliruv ella jivrasiglu nasvadvu. avu bhumiy melimd alislpttvu. neuhnu avn smgd naveylliddvru matr jivdimd ulislpttru. jlvu bhumiy mele nurevtu din prbl vayitu.

ag devru neuhnnu avn smgd naveyllidd ella jivrasiglunu psuglunu jnapkmaideumdu devru bhumiy mele gali bisuvmt madlagi niru tggitu. agadhd buggegla akasd kitkiglu muclpttvu. idllde akasdimd biluv mleyu nimittu. hige bhumiy melidd jlvu krmvagi tggieuyitu. nurevtu dinglad mele niru kdime yayitu. elney timglin hdeliney dindlli naveyu ararat bettgl mele nelesittu. httney timglin vrede niru krmvagi kdimeyagutta bmtu. httney timglin

meudlney dindlli bettgl tudiglu kan bmdvu. nalvtu divsglad truvay addde nmdre, neuhnu tanu madid navey kitkiynnu tereu omdu kageynnu heurge bittnu; adu heurtu bhumiy melidd jlvu ariheuguv vrede heugutta brutta ittu. bhumukhd mele niru kdime ayiteu illveu emdu neudvmtu omdu parivalvnu bittnu. adre niru bhumukhdlella iddddrimd parivald amgalige visrmisuvdkke sthlyv sikkde adu tirigi avn blige navege bmtu. avnu kecaci adnnu hididu naveyeulge serisi keumdn. avnu innu elu dinglad mele tirigi naveyeulgid parivalvnu bittnu. saymkaldlli parivalvu avn blige brlagi igeu, kittidd hippe eleyu adr baylittu; ag neuhnu bhumiy melinimd niru kdimeyayitemdu tilu keumdn. innu elu dinglu tdedu parivalvnu bittag adu tirigi avn blige brle ill. arunur omdney vrusd meudlney timglin meudlney dindlli adddenmdre, niru bhumiy melinimd ongiheugittu. neuhnu navey muclvnu tegedu neudlagi, igeu, bhumiy ongiheugittu. erdney timglin ipptelney dindlli bhumiy ongittu. ag devru neuhneumdigle matnadi helidendenmdre- ninu ninn smgd ninn hemdtiyu ninn kumarru avr hemdtiyru naveyeulgid heurge heugiri. avn smgd iruv ella srird pksiglu mrgglu bhumiy mele hridadvu ella krimiglu ella jivjmtuglu bhumiy mele abhivrdhdiyagi bhumiylli heccuv hage avu ninn smgd heurge brmadu amdnu. ag neuhn smgd avn hemdti kumarru seuseyru heurge bmdru. ella mrgglu krimiglu pksiglu bhumiy ylli hridadvu ellvuglu tmmtm jatya nusarvagi naveyeulgid heurbmdvu. neuhnu krtnige blipithvnu ktti suddhvad ella psu pksiglimdlu (kelvnu) tegedu blipithd mele dhnbliglnnu arpisidnu. ag krtnige adr suvasneyu gmgmisl tnn hrdydlli-innu mele nanu mnusynigeuskr bhumiyvnu spisuv dill; yakmdre mnusyn hrdyd klpnay avn kktndimdle kettddu. nanu ig madid prkar innu mele jivignnella smhrisuvdill. bhumiy iruv vrede bittuv kalvu keuyyuv kalvu tmpu sekeyu besigeyu cliglavu hglu ratriyu nimtu heugvu emdu amdu keumdn.

devru neuhnnu avn kumarrnu asirvdisi avrige-nivu bhusmtanvullvragi hecci bhuleukdllella tumbikeulliri. bhumiy meliruv ella mrggl melelyu akasd ella pksigl melelyu bhumiy mele hridadvu gllyvugl melelyu smudrd ella vianugl melelyu nimm bhyvu mtu nimm hedrikeyu iruvdu; nimm kegelli avu keudlpttve. clisuv jivjmtuglella nimeg aharvagi irli, hsuru plygl hageye avuglnnella nanu nimeg keuttiddene. adre mamsvnu jivviruv rkteumdigle nivu tinnbardo. idllde nimm prangligeuskr nimm rktvnu nanu khmditvagi vicarisuvnu. ella mrgglimd adnnu vicarisuvnu. mnusyn pravnnu mnusynimdlu av nvn sheudrimdlu vicarisuvnu. yavnu mnusyn rktvnu surisuvne avn rktvu mnusynimdle surislpdudvu. yakmdre devru tnn svrupdlli mnusyn nnu umtumadidnu. nivu abhivrdhdiyagi hecciri; bhumiylli adhikvagi hutti adrlli hecciri emdu helidnu. idllde devru neuhnige avn smgdviruv avn kumarrige helidde nmdre-igeu, nanu nnn omdbdikeyvnu nimm smgdlu nimm truvay nimm smtti yvr smgdlu naveyeulgid

heurge bmd ellvugl amdre bhumiy ella jivigl
shit pksigleumdigu psugleumdigu bhumiy ella
mrggleumdigu nimm kud iruv ella jivjmtugleumdigu
nnn odbmdikeynnu nimm smgd sthapisuttene.
adenmdre, innu mele jlprlydimd srirglavvu nas-
vaguvdill. bhumiyinnu halumaduvdkke innu jlprlyvu
iruv dill embde. devru--nnu ningu nimm smgd
iruv ella jivjmtugligu mdhydlli tltlamtrgl vreve
nanu maduv odbmdikege ide gurutu. nnn billu
meghglilli ittiddene. adu nngu bhumigu madikeumd
odbmdikege gurutagiruvdu. nanu bhumiy mele
meghglinnu br maduvag a billu meghglilli kanuvdu. ag
nanu nngu ningu dehgliruv ella jivjmtugligu mdhye
iruv nnn odbmdikeynnu jnapkmadikeulluvunu.
innu srirglinnella nasmaduv jlprlyva guvde ill. a
billu meghglilliruvag devrad nngu bhumiy meliruv
dehglull ella jivjmtugligu mdhydlli nityvagiruv
odbmdikeynnu jnapkmaidi keulluv hage nanu adnu
neuduvunu amdnu. devru neuhnige--nanu nngu
bhumiy meliruv ella dehgligu mdhy dlli sthapisid
odbmdikege gurutu ide emdu helidnu. naveyulgin-
imd heurtu bmd neuhn kumarru yarmdre, sem
ham yephet; hamnu kanann tmdeyu. i muvru
neuhn mkkllu. ivrimd bhumiy lla jnru vistrisidru.
neuhnu vyvsaygarnaguvdkke prarmbhis omdu
drakseteutvnnu madidnu. avnu draksarvnnu
kudidu amleri tnn gwardilli bttletyagiddnu. kanann
tmdeyad hamnu tnn tmdey bttletvnnu neudi
heurgidd tnn sheudrribbrige tilisi dnu. ag semnu
yephetnu btteynnu tkkeumdu tmmibbr heglin mele
ittu himbhagvagi heugi tmm tmdey bttletvnnu
muccidru. avr mukhglu himbhagvagidd drimd
tmm tmdey bttletvnnu avru neudlill. neuhnu
draksarsd amlinimd eccttu tnn cikkmngu tnge
madiddnnu tilidu avnu-- kanannu sagprstnagli. avnu
tnn sheudrrige dasanudasna giruvnu amdnu. avnu--
semm dev rad krtnu stutislpdli; kanannu avnige
dasnagirli. yephetnnu devru vistrili; avnu semn
gudargllili vasvagirli; kanannu avnige dasnagirli
amdnu. prlyvad mele neuhnu munnur aivttu vrus
bdukidnu. neuhn din glella ottu ombhenur aivttu
vrus glagiddvu. truvay avnu sttnu.

10

neuhn kumarrad sem ham yephetr vmsavliglu ive.
prlyvad mele avrige mkkllu huttidru. yephetn ku-
marru yarmdre, geumer mageug mady yavan tubl
mesek tiras embvru. geumern kumarru yarmdre,
askens riptht teugrm embvru. yavann kumarru yarm-
dre, elisa tarsis kittim deudanim ivre. ivru jnamgg
dvipglili avrvr desgllili avrvr bhasegl prkar avrvr ku-
tumbgl prkar avrvr jnamggllili vibhagislppttu. hamn
kumarru yarmdre, kus micryim put kanan embvru.
kusan kumarru yarmdre, seba hvil sbta rgm sbtk
embvru. rgmn kumarru yarmdre, seba dedan emb-
vru. kusnimd nimreudnu huttidnu. ivnu bhumiylli
blisthnaglarmbhisidnu. avnu krtn mumde blisth-
nad betegarnagiddnu. addrimd--krtn mumde blisth-
nad bete garnagidd nimreudnu emb matu hel lpt-
titu. sinar desdilliruv babel yerek akkd kline embvu
avn prarmbhd rajy glagiddvu. a desdeulгимd as-
surnu heurtu ninve reheubut emb pttu, kelh, nin-

vegu kelhkku mdhydilliruv deudd pttvagiruv re-
sennnu kttidnu. micryimymind ludyru anamyru
lehabyru nphtuhyru ptrusyru ksluhyru kphteuhyru
huttidru. ivrimd philistiyru heurbmdru. kanan-
nimd tnn ceuccl mgnad sideunnu hetnu yebusiynu
ameuriynu girgasiynu hivviynu arkiynu siiniynu ar-
vadiynu cemariynu hmatiynu huttidru. truvay kanan
kutumbglu vistarvagi hrddivu. kananyr mereyu side-
uni nimd gerarin margvagi gajad vreve seudeum
geumer adma cebeuyim margvagi lesad vreve
iruttde. ivru tmm kutumbgl mttu tmm bhasegl prkar
tmm desgllili ynamg gliliyu iruv hamn kumarru.
yebern mkklellr tmdeyu hiriynd yephetn sheudrnu
agiruv semnige sh mkklu huttidru. semn mkklu
yarmdre, elam assur arpskd lud aram. aramn mkklu
yarmdre, us hul geter ms ivre. arpskdnimd selhnu
huttidnu. selh nimd ebrnu huttidnu. ebrnige ibbru
kumarru huttidru. obbn hesru pelegnu, yakmdre avn
dingllili bhumiyu vibhagislppttu. avn sheudrn hesru
yeuktan. yeuktannimd almeudadnu selepnu hcr-
mavetnu yerhnu hdeuramnu ujalnu diklannu obalnu
abimyeinu sebnu ophirnu hvilnu yeubabnu huttidru.
ivrellru yeuktann kumarru. avr nivasvu mesadim
purvdikkin bettvagiruv sepharin vreve ittu. ivre
tmm kutumbgl tmm bhasegl prkar tmm desgllili tmm
jnamgg prkar semn kumarru. vmsavliglu jnamg-
ligu anusar vagiruv neuhn kumarr kutumbglu ive.
prlyvad mele ivrimd jnamgglu bhumiylli vibhag-
islpptvu.

11

ag bhumiy lla omde bhase, omde matu ittu. idad
mele avru purv dikkinimd heurtu pryan maduvag
sinar desd belnnu kmdukeumdu alli vasmadidnu.
avru--bnniri, ittige glnnu madi cennagi sudeun emdu
avru obbrigeubbru matnadikeumdu. avrige kl-
lige bdlagi ittige yu sunnkke bdlagi jedimnnu id-
dnu. avru--bnniri, bhumiy meella navu cdriheugd
hage akasvnnu muttuv omdu pttvnnu geupurvnnu
nmngagi kttikeumdu navu hesrnnu pdeyeun amdru;
ag nrputrru kttuv pttvnnu geupurvnnu neuduvd-
kke krtnu ilidu bmdnu. krtnu--igeu, jnvu omde;
avrellrige bhaseyu omde. ig avru idnnu madlarmb-
hisiddare; innu mumde avru maduvdkku uhisuvd-
kku addi yagdu. addrimd navu ilidu heugi avru
obbr matu obbru tiliyd hage avr bhaseynnu glibili
madeun amdnu. hige krtnu avrnnu allimd bhumiy
meella cdrisibittu. ag avru pttu ktuvdnnu nillisi
bittru. addrimd adkke babel emdu hesrayitu; yakm-
dre alli krtnu bhumiy meella bhaseglinnu glibili ma-
didnu; allimd krtnu avrnnu bhumiy meella cdris-
ibittu. semn vmsavliglu ive; semnu nuru vrusd-
vnagiddag amdre prlyvagi erdu vrusglad mele avn-
imd arpskdnu huttidnu. semnimd arpskdnu huttid
mele semnu ainuru vrus bdukidnu. avnimd kumarru
kumarteyru huttidru. arpskdnu muvtvedu vrusdva
giddag avnimd selhnu huttidnu. arpskdnimd selhnu
huttid mele arpskdnu nanur muru vrus bdukidnu.
avnimd kumarru kumarteyru huttidru. selhnu mu-
vttu vrusdvnagiddag avnimd ebrnu huttidnu. sel-
hnimd ebrnu huttid mele selhnu nanur muru vrus
bdukidnu. avnimd kumarru kumarteyru huttidru.

ebrnu muvtunalku vrusdv nagiddag avnimd pelegnu huttidnu. ebrnimd pelegnu huttid mele ebrnu nanur muvtu vrus bdukidnu. avnimd kumarteyru kumarteyru huttidru. pelegnu muvtu vrusdvnagiddag avnimd reguvnu huttidnu. pelegnimd reguvnu huttid mele pelegnu innur ombhttu vrus bdukidnu. avnimd kuma rru kumarteyru huttidru. reguvnu muvtterdu vrusdvnagiddag avnimd serugnu huttidnu. reguv nimd serugnu huttid mele reguvnu innur elu vrus bdukidnu. avnimd kumarru kumarteyru huttidru. serugnu muvtu vrusdvnagiddag avnimd naheurnu huttidnu. serug nimd naheurnu huttid mele serugnu innuru vrus bdukidnu. avnimd kumarru kumarteyru huttidru. naheurnu ipteumbhttu vrusdvnagi ddag avnimd terhnu huttidnu. naheurn nimd terhnu huttid mele naheurnu nurhteumbhttu vrus bdukidnu. avnimd kumarru kumarteyru huttidru. terhnu eppttu vrusdvnagiddag av nimd abramnu naheurnu harannu huttidru. terhn vmsavliglu ive; terhnimd abramnu naheurnu harannu huttidru. harannimd leutnu huttidnu. adre harannu tanu huttid simeyad kldiyr urnlli tnn tmdeyad terhn mumceye sttnu. abramnu naheurnu tnn tmege hemdtiyrnu tegedukeumdru. abramn hemdtiyr hesru sarylu, naheurn hemdtiyr hesru milka; ikeyu harann mglu; harannu milkligu iskligu tmde. adre sarylu bmje yadddrim mklkilde iddlu. terhnu tnn mgnad abramnnu tnn meummgnu harann mgnu agidd leutnnu tnn seuseyad abramn hemdti sarylnu krkeumdu kanan deskke heugu vdkkagi kldiyr ur annu bittu avru haranige bmdu alli vasvagiddru. terhn dinglu ottu innur aidu vruslagiddvu. truvay terhnu haraninlli sttnu.

12

ag krtnu abramnige-ninu ninn desdeulgidldu bmdhu glimldu ninn tmdey mneyimldu heur bmdu nanu ninge teurisivu deskke heugu. nanu ninnnnu deudd jnamvag madi ninnnnu asirvdisi ninn hesrnnu deudd daga maduvenu, ninu asirvadva-giruvi. ninnnnu asirvdisuvrnnu asirvdisu vnu. ninnnnu spisuvrnnu spisuvnu; ninnlli bhumiy ella jnamgglu asirvdispldu vvu emdu helidnu. hige krtnu tnge helid prkar abramnu heurtuheadnu. leutnu avn smgd heudnu. abramnu harani nimd heurtag eppttedu vrusdvnagiddnu. iddlde abramnu tnn hemdtiyad sarylnu tnn sheudrn mgnad leutnnu avn smpadisikeumdidd ella smpnttnu haraninlli avru smpadisikeumdrnnu tmm smgd krkeumdu kanan deskke heurtu avru kanan deskke bmdru. abramnu a desdlli sekem emb sthld meureyemb medand vrede hage heudnu. ag kananyru desdlli iddru. krtnu abramnige kanisikeumdu-ninn smttige nanu i desvnu keuduvnu amdnu. ag avnu alli tnge kanisikeumdr krtnige blipithvnu ktidnu. allimd avnu betelin purvd bettkke heugi pscimldli betelu purvdlli ayiyu iruv hage tnn gudarvnu haki alli krtnige blipithvnu ktti krtn hesrnnu helikeumdr. abramnu pryan madi dksind kdeg innu heuguttu iddnu. ag a desdlli br umtadddrim abramnu aiguptdlli prvasiyagiruvdkke ilidu heudnu. yakmdre brvu a desdlli gheurvagittu. idad mele avnu aiguptd sviapkke bmdag tnn hemdtiyad sarylige-

igeu, ninu neuduvdkke rupvti emdu nnge tilidide. higeruvdrimd aiguptyru ninnnnu neudi-ikeyu avn hemdti emdu heluvru. ninnnnu keumduhaki ninnnnu jivdlli ulisuvru. ninn deseyimd nnge olleydagi nnn pruvu uliyuvmtu ninu nnn sheudri emdu helbeku emdu kelikeullutene amdnu. idad mele abramnu aiguptkke bmdag aiguptyru a striyu bhl saumdry vullvlemdu neudidru. phreuhn prdha nru sh akeynnu neudi phreuhn mumde akeynnu heugllagi a striyu phreuhn mnge ooylptllu. avnu akegeuskr abramnige ollednnu madidnu. avnige kuriglu ettuglu ktteglu dasru dasi yru hennuktteglu omteglu deuretvu. adre krtnu phreuhnnu avn mne ynnu abramn hemdtiyad saryllagi mhabadheglimd badhisidnu. ag phreu hnu abramnnu kreyisi-ninu nnge madiddenu? ikeyu ninn hemdtiyemdu yake tilisill? ninu-akeyu nnn sheu dri emdu yake helide? ninu hage helidrimd akeynnu nnge hemdtiyagi ittukeyulluvdkkiddenu. adre igeu, ninn hemdti; akeynnu tegedukeumdu heugu amdnu. phreuhn tnn jnrige avn visydlli apnekeuttu avru avnnu avn hemdtiyrnu avnige idddellvnu klulisibitru.

13

ag abramnu tnn hemdtiyeumdige tnge idddnnella tkkeumdu leutn shivagi aiguptvnu bittu dksinke eriheadnu. abramnu dnglliyu belliliiyu bmgardliyu bhu dhnmvtnagiddnu. avnu tnn pryangllli dksindim betelige amdre meudlu betelige ayige mdhydlli avn gudarvidd sthlkku meudlu avnu madidd blipithd sthlkku bmdnu. alli abramnu krtn hesrnnu helikeumdr. abramn smgd bmd leutnige sh kuri dnglu gudarglu iddnu. ag avru omdagi vasisuv hage sthluvalde heuyitu. yakmdre avru ottige vasisd-stu avr smpttu bhlvagittu. ag abramn dnkayuvvrige leutn dnkayuvvrige jglvayitu. kananyru perijiyu ag desdlli vasvagiddru. abramnu leutnige-nngu ningu nnn dnkayuvvrige ninn dnkayuvvrige jglvirbardu; navu sheudru. bhumu yella ninn mumde iruttdil-levu? hageadre nnn bliyimd prtyekvagu; ninu edkke heudre nanu blkke heuguvnu; ninu blkke heudre nanu edkke heuguvnu amdnu. leutnu tnn kn-nuglunu etti yeurdnin medanvnnella neudidnu. yakmdre krtnu seudeumnu geumeur vnu nasmadu-vdkkimt mumce adella ceugrin vrede niravriyagiddu krtn teutdmteyu aiguptdesdmteyu ittu. truvay leutnu yeurdnin medanvnnella tngagi arisikeumdr; hige leutnu mudnake heurtu heuddrimd avru obbrimdeubbru prtyekislprru. abramnu kanan desdlli vasmadidnu. leutnu seudeumin bliylli gudar-glunu haki keumdu medand ptngllli vasisidnu. adre seudeumin mnusyru dustru krtn drstiylli bhu papisthru agiddru. leutnu abramnimd aglid mele krtnu avnige-ninn knnuglunu etti niniruv sthldimd ut-trkku dksinkku purvku pscimkku neudu. ninu neuduv des vnnella nanu ningu ninn smttigu sasv-vagi keuduvnu. ninn smttiyrnu bhumiy dhulinstu maduvnu. bhumiy dhulnu obbu lekksibhudadre ninn smtanvu sh lekksislpdvdnu. eddu bhumiy uddgid prkar adrlli tirugadu. nanu ninge adnu keuduvnu amdnu. ag abramnu tnn gudarvnu tegedukeumdu hebreunin lilruv mmrey medankke bmdu alli vas-

vagiddnu. avnu alli krtnige bli pithvnnu kttidnu.

14

sinarin arsnad amraphelnu, ellsarinn arsnad ariyeuknu, elamin arsnad kedeurlgeumrnu, jnamggel arsnad tidgalnu ivr dingllli addendenmdre, ivru seudeumin arsnad bergnu geumeurd arsnad birsgnu admahd arsnad sinabnigu cebeuyamin arsnad smebrnigu bel emb ceugrd arsnigu vireudhvagi yuddmadidru. ivrellru uppin smudr vagiruv siddim tgginll ottagi kudi bmdru. avru hnnerdnu vrus kedeurl geumrnige sevemadi hdimurney vrus dlli tirigi biddru. hdnalkney vrusdlli kedeurlgeumrnu avn smgd idd arsrnu bmdu astreut krnyiminlli rephayrnnu haminlli jujyrnnu save kiryatyiminnli emiyrnnu avr bett vad seyarinnlli heuriyrnnu arnykke sviapvad elparanin vregu avrnnu smhrisidru. avru himtirugi kades emb enmispatige bmdu amalekyr ella belnnu hceuntamrinlli vasvagidd ameuriyrnnu smhrisidru. seudeumin arsnu geumeurd arsnu admahd arsnu cebeuyamin arsnu ceug remb beld arsnu heurtu elamin arsnad kedeurlgeumrnigu jnamggel arsnad tidgalnigu sinarin arsnad amraphel-nigu ellsarinn arsnad ariyeuknigu vireudhvagi siddim tgginlli yuddmadidru. aidu mmdid arsu nalvru ar-srige vireudhvagiddru. siddim tggu jedin kuniglimd tumbittu. seudeum geumeurgel arsu odiheugavag alli biddru. ulidvru bettkke odiheudru. ag avru seudeum geumeurgel ella smpttnnu avr ella ahar pdarth vnnu tegedukeumdu heudru. seudeu minlli vasvagidd abramn sheudrn mgnad leutnnu avn smpttnnu tegedukeumdu heudru. tppisikeumdveubbnu heugi ibriy nad abramnige idnnu tilisidnu. ivnu eskeul-nigu anernigu sheudrnagiddu ameuriynad mmrey medandlli vas vagiddnu. ivru abramneumdige odmbdike madikeumdidru. tnn sheudru sere yagi oyylpttnemdu keli abramnu tnn mneylli hutti siksitragidd munnur hdnemtu sevrknnu yuddhkke siddhmadi danin vrede himdtti ratriylli avrige vireudh vagi tnn sevr seynvnnu vibhagisi avrnnu heudedu dmskd blgdeylliruv heubad vrede avrnnu smhrisi smpttnnella himdkke tegedukeumdu bmdnu. tnn sheudrnad leutnnu avn smpttnnu striyrnnu jnrnnu himdkke tkkeumdu bmdnu. avnu kedeurlgeumrnnu avn smgd idd arsrnnu smhrisi himtirugi bmd mele seudeumin arsnu heurtu save emb arsn tggin vrede abramnnu edurugeullu-vdkkagi bmdnu. salemin arsnad melkicedeknu reuttiyinnu draksa rsvnnu tmdnu. ivnu mheuntnad devr yajknu. ivnu abramnnu asirvdisi-abramnu akasvnnu bhumi ynnu heumdiruv mheuntnad devrimd asirvdislpdli. ninn strugltnu ninn kege oppisid mheuntn nad devru stutiheumdlid amdn. abra mnu avnige elladrlli dsmbhagvnnu keuttnu. seudeumin arsnu abramnige-mnusuyrnnu nnge keudu, smpttnnu nine tkkeu amdn. adkke abramnu seudeu min arsnige-nnn keynnu akasvnnu bhu-miynnu heumdiruv mheuntn devra giruv krtn kdege ettiddene; ninnvugllli nulu meudlugeumdu kerd barnnu sh nanu tkkeulluvdill. yakmdre-nanu abramnnu aisvryvmtnnnagi madiddene emdu ninu helbardu. yavvnsthru utmadiddu, nnn smgd heud

aner eskeul mmre emb i mnusyr palu matr irli; ivru tmm palnnu tkkeullli amdn.

15

ivuglad mele abramnige drsndlli krtn vakyvu bmdu-abramne, bhypdbed; nane ninn guraniyu ninn atydhikvad bhuvanru agiddene. adkke abramnu-krtnad vrede, nngge enu keuttrenu? nanu mklldliddvngiddene. i dmskdvnad elijejyrnu nnn mney mnevarteyyna giddanlla amdn. abramnu-igeu, ninu nnge smtanvnnu keudlill; igeu, nnn mneylli huttidvnu nnge badhynagi ruvnu amdag igeu, krtn vakyvu avnige umtagi-ivnu ninge badhy-naguv dill. ninnimd huttidvne ninge badhynaguvnu amdn. krtnu avnnu heurge krkeumdu bmdu-ig ninu akasvnnu drstisi nkstr glnnu lekkisknadre avugltnu lekkisu amdn. atnu avnige-adrmteye ninn smttiyyu aguvdu emdu avnige helidnu. abra mnu krtnlli nmbekiyeitnu. atnu adnnu avnige niti emdu enisidnu. atnu avnige-i desvnnu badhynagi ninge keuduvdkke kldiyr urnimd ninnnnu heurge tmd krtnu nane emdu helidnu. adkke avnu-devrad krtn, nanu adnnu badhynagi heumduvenemdu yavd rimd tilukeullu. adkke atnu abramnige-muru muru vrusd kdsu adu tgrugltnu omdu belvkkiiytnu omdu parivald mriytnu nngagi tegedukeu amdn. avnu ivugltnella atnigagi tegedukeumdu nduve tumdumadi omdu tumdnnu inneumdr eduragi ittnu; adre pksigltnu tumdumadlill. pksiglu a svgl mele ilidu bmdag abramnu avugltnu odisidnu. surynu astmislagi abramnige gadhnidre htittu. ag igeu, bhud gheuramdharvu avn mele kviyitu. ag atnu abramnige-ninn smtti yvru tmmddld desdlli prdesiglagiddu avrnnu sevisuvru. avru nanuru vrus glu ninn smttiyyvnnu srmpedisuvru emdu ninu khmditvagi tiliytkddu. avru sevisuv jnamkke nane nyay tirisuvnu; truvay mha smpttineumdige avru heurge bruvru. ninadreu smadhandimd ninn tmdegl blige heuguvi; bhl mudipraydvngi (mrte heumdi) hunlpdavi. adre nalkney smtdinli avru tirigi bruvru; ameuriyr dusttnvu innu purtiyagllil emdu helidnu. surynu mulugid mele kttladag igeu, heugehayuv oleyu uriyuv dipvu tumdugl mdhydlli haduhevdu. ade dindlli krtnu abramn smgd odmb-dike madikeumdu-aiguptd ndiyimd mhandiyad yuphretis ndiy vrede vasisuv keniyru kenijiyru kdmeyni yru hittiyr perijiyru rephayru ameuriyr kananyru girigasiyru yvabisiyru vagiruv devsnnu nanu ninn smttige keuttiddene amdn.

16

abramn hemdtiyad sarylu avnimd mkltnu pdeyllil. akege haglemb aiguptdesd dasiyu iddlu. ag sarylu abramnige-igeu, mkl lnnu herdmte krtn nnge addimadiddane. addrimd ninu nnn dasiy blige heugu; omdu vele avlmd nanu mkltnu pdey bhuudu emdu bedikeumdlu. abramnu saryl mattnu ke-lidnu. abramnu kanandesdlli httn vrus vasisid truvay abramn hemdtiyad sarylu aiguptd tnn dasiyad ha-grltnu tnn gmdnad abramnige hemdtiyagiruvdkke

keuttlu. avnu hagrlnnu kudidag grbhini yadlu. tanu grbhiniyadenemdu tilidag avl yjmaniyy avl drstiylli tirsksris lptllu. ag sarylu abramnige–nngge ad anyayvu ninn mele irlu. nanu nnn dasiynnu ninn mggulige keuttenu. ig avlu grbhiniyaddrimd nanu avl knnige tirsksravdenu. devru ningu nngu nyaytirisli amdllu. ag abramnu sarylige–igeu, ninn dasiyy ninn keylli iddale; ninu meccuvdnnu madu amdnu. ag sarylu avlnnu badhisiddrimd avlu saryl bliyimd odiheudlu. ag krtn dutnu arnydlli surin margdlliruv omdu nirin buggey bliylli avlnnu kmdu saryl dasiyad hagrle, ninu ellimd bmdl? ninu ellige heugutti amdnu. avlu–nnn yjmaniyad sar yl smmukhdimd odi heugut–tiddene amdllu. krtn dutnu avlige–ninn yjmaniy blige himtirugi heugi avlige ninu adhinlagiru amdnu. idllde krtn dutnu avlige–ninn smttiynnu bhlvagi heccisuvenu; adu heccaguvdrmd adnnu lekkisuvd–kkaguvdill amdnu. krtn dutnu avlige–igeu, ninn grbhini yagiddi, ninu obb mgnnnu heruvi; avnige ismayel emdu hesridbeku. yakmdre krtnu ninn vytheynnu keliddane. avnu kadu mnusynagiruvnu; ellrige viureudhvagi avn keyu avnige viuredh vagi ellr keyu iruvdu, avnu tnn sheudrellr edurinlli vasva–giruvnu amdnu. hagrlu tnn smgd matnadid krtnige–ninu nnnnnu neuduv devru emdu hesritllu. yakmdre nnnnnu neuduva tnnnu nanu illiyy neuduvmtayitlla emdu amdukeumdlu. addrimd a bavige ber lhereuyi emdu hesrayitu. adu kadesigu beredigu mdhydlli ide. tru vay hagrlu abramnige mgnnnu hetllu. hagrlu abramnige hett mgnige avnu ismayel emdu hesrittnu. hagrlu abramnige ismayelnnu hettag abramnu em–bhttaru vrusdvnagiddnu.

17

abramnu teumbhtteumbhttu vrusdvnadag krtnu abramnige kanisikeumdu–nane srsvsknad devru; nnn snnidhiylli ndedu ninu smpurnnagiru. nngu ningu mdhydlli nnn odmbdikeynnu maduvenu; idllde ninnnnu atydhikvagi heccisuvenu emdu avnige helidnu. ag abramnu sastamgbiddnu. ag devru avn smgd matnadiddenmdre– igeu, nanadre nnn odmbdikeynnu ninn smgd madiddene. ninu anek jnamgg l tmdre yagiruvi. matrvllde ninn hesru innu abram emdu kreylpdde ninn hesru abraham–nemdu hesriruvdu; yakmdre nanu ninnnnu anek jnamgg l tmdeynnagi madiddene. nanu ninnnnu atydhikvagi vrddhi yagmadi ninnim jnamgglag maduvenu; ninnim arsu hutuvru. idllde ningu ninn truvay ninn smtankku devragiruvdkke nngu ningu ninn truvay bruv tl tlamtrgllli ninn smtankku mdhydlli nnn odmbdikeynnu nityvad odmbdikeyagi sthapisuttene. ningu ninn truvay ninn smtankku ninu prvasiyagiruv kanan desvnnella sasvtvad svasthyvagi keuduttene. nanu avr devragiruvnu amdnu. idllde devru abrahamnige–ninu ninn truvay bruv smtanglu tltlamtr gllli ninn odmbdikeynnu kekeullbeku. nngu ningu ninn truvay ninn sm–tankku mdhydlli nivu kekeulltkk nnn odmbdike enmdre–nimmliruv gmdsrellrige sunntiyagbeku. nimm mumdeuglin mamsvnnu sunntimadisbeku; adu nngu ningu mdhye iruv odmbdikege guru–tagi ruvdu. nimm vmsavilgllli prtiiyemdu gmdu

mguvige emtu dinglad mele sunntimadisbeku; mneylli huttidvnagli ninn smttiylld prr mklklnnu hnkeuttu keumdukeullpttvragli ninn mneylli huttidvnagu ninn hndimd keumdukeumd vnigu sunntimadistkdkdu. hige nnn odmbdikeyu nimm srirdlli nityvad odmbdikeyagiruvdu. sunntiyagd gmdsige nnn odmbdikeynnu viarid karn avnu jnreulgimd tegeduhaklpdbeku amdnu. idllde devru abrahamnige–ninn hemdtiyad saryl visydlladreu akeynnu sarylemdu kreybed; avl hesru sara. akeynnu nanu asirvdi suttene. akeyimd ninge obb mgnnnu sh keuduttene. haudu, jnamgg l tayiya guvmta akeynnu asirvdisuttene. akeyimd jnr arsu hutuvru amdnu. ag abrahamnu addibidu nkku–nuru vrus dvnige mguvu hutuvdumte? teumbhttu vrusdvd sarlu heruvdumte emdu tnn hrdydlli amdukeumdn. abraha mnu devrige–ismayelnu ninn edurinlli bdikli amdnu. adkke devru–niscy vagi ninn hemdtiyad sarlu ninge mgnnnu heruvlu. avnige isaknemdu hesridbeku. avn smgdlu truvay hutuv avn smttiivr smgdlu nnn sasvtvad odmbdikeynnu sthapisuvenu. ismayeln visydlli ninu bediddnu keliddene. igeu, nanu avnnnu asirvdi sidenu. avnnnu abhivrdhdi–madi atydhikvagi heccisuvenu. avnimd hnnerdu prbhuglu hutuvru. nanu avnnnu deudd jnamgvag maduvenu. adre bruv vrus i kaldlli sarlu ninge heruv isakn smgd nnn odmbdikeynnu sthapisuvenu emdu helidnu. ag devru avn smgd matnaduvdnnu mugisi abrahamn bliyimd eriehudnu. abrahamnu tnn mgnad ismayel nnnu tnn mneylli huttidvrellrnnu tanu hnkke keumdukeumdvrellrnnu abraham mneyl–lidd gmdsrellrnnu devru tnge helid hage a dinve sunntimadisuvdkke tkkeumduheudnu. abrahamnige sunntiyadag avnu teumbhtteumbhttu vrusdvnagid–dnu. avn mgnad ismayelnige sunntiyadag avnu hdimuru vrusdvnagiddnu. abraha mnu avn mgnad ismayelnu ade dindlli sunntimadisikeumdr. avn mney gmdsrellrige mneylli huttid vrigu primd hnkeuttu keumdukeumdv vrigu avn smgdve sunnti ayitu.

18

krtnu mmrey medangllli abrahamnige kanisikeumdn. avnu mdhyahnd vele gudard baglinlli kutukeumdidnu. ag tnn knnugnnetti neudlu ageu, muvru purusru avn pkkdlli nimtiddu. avnu avrnnu neudi avrige eduragi gudard baglinimd odibmd neld vrigu beuggi– nnn krtnu, ninn drstiylli nngge dyedeuretidde ninn dasn bliyimd heurtuheugbed. svlp niru tegedukeumdu bruttene: nimm kaluglnnu teuledukeulliri; mrd kelge vis–rmisikeulliri. nanu omdistu reuttiynnu truvnu; nivu nimm hrdyglnnu adrisikeulliri; truvay nivu mumde heurtu heugbhudu. adkkeuskrve nivu nimm dasn blige bmdiddiri emdu bedikeumdn. adkke avru–ninu helidmteye madu amdru. ag abrahamnu tvreyagi gudardlidd sarl blige heugi–tvrepttu muru seru nyvad hittu nadi oley mele reuttiglennu madu amdnu. abraha mnu dd mmdy blige odiheugi eledad olle kruvnnu tegedukeumdu obb yauvn–sthnige keuttag avnu adnnu siddhmaduvdkke tvrepttnu. truvay benneynnu halnnu pkvmadid

kruvnnu tegedukeumdu avr mumde ittnu; avnu mrd kelge avr bliylli nimtukeumdn; avru utmadidru. ag avru avnige-ninn hemdtiyad sarlu elli emdu avnnu kellu avnu- igeu, gudardlliddale amdnu. ag atnu-bruv vrus ide smykke niscy vagi tirigi ninn blige bruttene. ag igeu, ninn hemdtiyad sarlige mgnu iruvnu amdnu. sarlu atn himde idd gudard baglliddu adnnu kelisikeumdlu. idllde abrahamnu sarlu din gtisidvragi mudukragiddu; sarlige hemsgrige aguv krmvu nimituheugittu. addrimd sarlu tnneulge nkku-nanu vrddhlagiddene. nnn yjmannu sh muduknagiddane. higur vlli nnge smteusvadite? amdnu. ag krtnu abrahamnige-nanu mudiprayd vlgi mguvnnu heruvdu nijveu emdu amdukeumdu yake sarlu nkkl; krtnige asadhyvaddu yavdadru ideyeu? bruv vrus ide smykke nanu ninn blige tirigi bruvnu; ag sarlige mgnu iruvnu amdnu. adre sarlu bhy ptu-nanu nglill emdu heli beumkidag atnu-hagll, ninu nkddumtu amdnu. truvay a mnusyru eddu allimd seudeumin kdege neudidru. abrahamnu avrnnu sagklusihuvdkke avr smgd heudnu. ag krtnu-nanu maduvdnnu abrahamnige mremadlu? abraha mnu niscyvagi blvad deudd jnang vagvnu, bhuleukd jnangglella avnlli asirvdislpduvu. krtnu abraham nige heliddu nervervumte avnu tnn mkkligi truvay avn mneyyru atn margvnnu kekeumdu nitinyaglnnu anusrisbekemdu appnekeuduvnu emdu nnge tilidde emdu amdukeumdn. krtnu-seudeum geumeurgl kugu deuddagiruvdrimdlu avr papvu gheuvagiruvdrimdlu nanu ilidu heugi nnn blige bmd adr kugin prkarve avru madiddareu illveu emdu neudi tilukeulluvnu amdnu. a mnusyru allimd tmm mukhgltnu tirugisikeumdu seudeumin kdege heudru. adre abrahamnu innu krtn mumde nimtukeumdiddu. ag abrahamnu httr bmdu-dustr smgd nitivmtrnnu nasmadu viya? omdu vele a ptndlli aivttu mmidi nitivmtridre adreulgiruv a aivttu nitivmtrigeuskr a sthlvnnu ulisde nasmaduviyeu? a prkar madit nitivmtrnnu dustr smgd keulluvdu ninge durvagirli; hage nitivmtrnnu dustrige smanmaduvdu ninge dur vagirli; bhuleukkkella nyayadhiptiyagi ruvatnu nyayvaddnnu madde iruvne amdnu. adkke krtnu-nnge seudeum ptndeulge aivttu mmidi nitivmtru sikkidre avrigeuskr a sthlvnnella ulisuvnu amdnu. ag abrahamnu-igeu, mnnu budiyu agiruv nanu krtm smgd matnaduvdkke mumgeumdiddene. omdu vele aivttu nitivmtrlli aidu kdime iddre a aidu mmidi illddrimd a pttvnnu nasmaduviyeu emdu prtyuttrvagi amdnu. adkke atnu-nalvttedu mmidi alli sikkidre nanu nasmaduvdill amdnu. abrahamnu atn smgd innu matnadi-omdu vele alli nalvttu mmidi sikkaru amdnu. adkke atnu-nalvttu mmidgeuskr adnnu nanu nasmaduvdill amdnu. avnu- krtnige keupbarde irli; nanu matna duttene-omdu vele alli muvttu mmidi sikkaru amdag atnu-nnge alli muvttu mmidi sikkidre nasmaduvdill amdnu. avnu-igeu, krtm smgd matnadu vdkke mumgeumdiddene; omdu vele ippttu mmidi alli sikkaru amdag atnu-a ippttu mmidgeuskr nanu adnnu nasmaduvdill amdnu. avnu-ha, krtne, ninge keupbarde irli; innu omde sari matnaduttene-omdu vele alli httnu mmidi sikkaru amdag atnu-hattu mmidgeuskr nasmadenu amdnu. krtnu abrahamn smgd matnadu vdnnu

mugisid kudle heurtuheudnu. abrahamnu tnn sthllke tirugikeumdn.

19

dutribbru saymkaldlli seudeumge bmdag leutnu seudeu mn bagllli kutiddu. leutnu avrnnu edurugeulluvdkke eddu neld mttige beuggi igeu, prbhugle, nivu nimm dasn mneylli ilukeumdu ratri kleyiri; nimm kaluglnnu teudeukeulliri; beligge eddu nimm margvnnu hididu heugbhudu emdu bedikeumdn. adkke avru-hagll; navu ratriyella bidivylli irutteve amdru. adkkvnu avrnnu bhlvagi blymt madiddrimd avru tirugikeumdu avn mneyeulkke prvesisidru. avnu avrigagi autnmadisi huliyyilld reuttiglnnu suttnu. avru utmadidru. adre avru miglvdkkimt mumce seudeum pttnd jnru, hudugru meudlugeumdu mudukr vrege jnrella prtuyeumdu muleyimd kudi mneynnu suttikeumdn. avru leutnnu kedu i ratriylli ninn blige bmd mnusyru elli? avrnnu nmm blige heurge tegedukeumdu ba; navu avrnnu ariybeku emdu avnige helidru. ag leutnu avr blige heurge bmdu bagilnnu tnn himde muccikeumdu- nnn sheudre, i adistud tnnnu madbediri. igeu, mgsrnnu ariyd ibbru kumarteyru nnge iddare; avrnnu nimm blige heur truvnu; nimm drstige olledemdu kanuvhage nivu avrige madiri; a mnusyrige matr enu madbediri; avru nnn mnge asrykkagi bmdiddade emdu bedikeumdn. adre avru-himdkke sri emdu heli-ivnu prvasiyagi bmdu nyayadhipti agbekemdidane; ig ninge avrigimt heccu kettiddnu madut-teve amdru. avru leutnnu bhlvagi irukisi bagltnu muriylu sviapkke bmdru. ag a mnusyru (leutn blige bmdiddvru) tmm keyimd leutnnu tmm kdege mneyeulge elkeumdu bagltnu muccidru. bagllidd mnusyrrnu kiriyrimd hiriyir vrege kurudrnagi madidru. ag avru bagltnu kmdukeullarde besrgeumdn. a mnusyru leutnige-illi ninge innu yaradru iddareu? alyimdirnnu kumarrnnu ninn kumarteyrnnu mtu pttndlli ningeruv ellvnu i sthldimd heurge tegedukeumdu ba. i sthldvr kugu krtm snnidhiylli deuddagiruvdrimd navu idnnu nasmadutteve; krtnu adnnu nasmaduvdkke nmnnu kluhisiddane amdru. ag leutnu heurtuheugi tnn kumarteyru mduevayd alyimdir smgd matnadi-eddu i sthldimd heurdir; yakmdre krtnu i pttvnnu nas maduvdkkidane amdnu. adre avnu tnn alyimdirige aphasu maduvmt kanisikeumdn. suryeudyvadag dutru leutnnu tvrepdisi-ninu i pttnd dustndimd nasvagd hage eddu ninn hemdtiynnu illiruv ninn ibbru kumarteyrnnu krkeumdu nde amdru. avru td-madidag krtnu avnnu knikrisiddrimd a mnusyru avnnu avn hemdti avn ibbru kumarteyr keynnu hididu, avnnu pttnd heurge tmdubittu; avrnnu heurge tmd mele atnu-ninn prnkkeuskr tppisikeu; ninn himde neudbed. suttliruv yav medandliyu nimitukeullbed, ninu nas vagd hage tppisikeumdu bettkke heugu amdnu. leutnu avrige-hagll, nnn krtne, igeu, ig ninn dasnige ninn drstiylli dyedeurkide. nnn pravnnu ulisuv hage ninu nnge madid krpeynnu ghnpsididdi. adre nanu tppisikeumdu bettkke heuglarenu; nnge kedu umtagi nanu sttnu; igeu,

i pttvnnu neudu. nanu allige odiheuguv hage svi-
apvagine mttu adu snndu; nanu tppisikeumdu allige
heuguvenu; (adu snndlliveu?) hige nnn pranvu uliyu-
vdu amdnu. atnu avnige-i visydlliynu nanu ninn be-
dikeynnu amgikrissidene, neudu; ninu helid a pt-
tnvnnu kedvihakuvdill. tvreyagi tppisikeumdu al-
lige heugu; yakmdre ninu allige heuguv vrega na-
nenu madlarenu amdnu. addrimd a pttnkke ceugr
emdu hesrayitu. leutnu ceugrige bmdag bhumiy mele
surynu udyi sidnu. ag krtnu seudeum mttu geumeurd
mele gmdhkvnnu bemkiynnu akasidm surisidnu.
hige atnu a pttnglnnu ella medanvnnu pttngl ella
nivasiglnnu bhumiy mele beled beleynnu haluma-
didnu. adre leutn himde idd avn hemdtiynu himd-
kke neudi uppin stmbhavadu. abrahamnu beligge eddu
tanu krtn snnidhiylli nimtidd sthlkke bmdu seudeum
geumeurgl kdeg medand ella prdes gl kdeg neui-
ditu. ag igeu, a desd heugeyu avigey heugey hage
eritu. devru medand pttnglnnu nasmaduvag ad-
ddenmdre, devru abr hamnnnu jnapkmadikeumdu
leutnu vasmaid pttnglnnu halumadidag halad a
sthildeulgimd leutnnu heurge kluhisidnu. leutnu
ceugrinimd eriheugi tnn ibbru kumarteyr smgd
bettldli vas madidnu; yakmdre ceugrdlli vasisu vd-
kke avnu bhypttnu. alli avnu avn ibbru kumarteyru
omdu gviylli vasvagiddru. ag meudlu huttidvlu
cikkvlige-nmm tmdeyu muduknagiddane. leukd ella
krmd prkar nmmlli bruv hage purusnu bhumiylli
yaru ill. addrimd navu nmm tmdege draksarsvnu
kudisi navu avn smgd mlgikeulleun ba. yakmdre
navu nmm tmdey smtanvnnu ulisbuku amdnu. a ra-
triylli avru tmm tmdege draksa rsvnu kudisidru.
ag meudlu huttidvlu bmdu tnn tmdey smgd ml-
gikeumdlu. avlu mlgikeulluvaglu eluvaglu avnige
tilyill. mrudin meudlu huttidvlu cikkvlige-igeu,
kled ratri nnn tmdey smgd nanu mlgikeumdenun; i
ratriylliynu avnige draksarsvnu kudisi ninu heugi
avn smgd mlgikeu; yakmdre navu nmm tmdey sm-
tanvnnu ulisbuku amdnu. hage a ratriylliynu tmm
tmdege draksarsvnu kudisidru; ag cikkvlu eddu
avn smgd mlgi keumdlu. avlu mlguvaglu eluvaglu
avnige tilyill. i prkar leutn ibbru kumarteyru tmm
tmdeyimd grbhiniyadru. meudlu huttidvlu mgnnnu
hettu avnige meuvab emdu hesrittl. imdin vregu
meuvabyrige ivne tmde. cikkvlu sh mgnnnu hettu
avnige benmimi emdu hesrittl. imdin vregu amme-
unn mkkllige ivne tmde.

20

abrahamnu allimd dksin desd kadesige pryanmadi,
surige mdhydlli vasisi gerarinlli prvasiyagiddnu.
abrahamnu tnn hemdtiyad sarlu visyagi-avlu nnn
tmgi emdu heli dnu. addrimd gerarin arsnad
abimele knu sarlnnu kreyisi tegedukeumdnun. ag de-
vru ratri ksnilli abimelekn blige bmdu-igeu, ninu
tkkeumda a strigeuskur ninu sttvne; akeyu obb mnusyn
hemdti emdu avnige helidnu. adre abimeleknun
akey sviapkke bmdirill. addrimd avnu-krtnne, ni-
tiyull jnamgvnnu sh keulluviyeu? avnu nnge-avlu
nnn tmgi emdu hellillveu? ikeyu-avnu nnn annnu
emdu helidale; addrimd ytharthvad hrtydimdlu
nirpradhd keyimdlu idnnu madiddene amdnu. de-

vrn ksnilli avnige-haudu, ninu ytharthvad hrty
dimd idnnu madiddi emdu nngu tilidde. ad-
drimd nnnu nnge vireudhvagi papmadd hage nanu
ninnnnu tdedu akeynnu muttuvdkke bidlill. ig a
mnusyn hemdtiynnu ninu himdkke kluhisu; avnu
prvadiyagiddane. ninu bdrukuv hage avnu ningeuskur
prarthisuvnu. ninu akeynnu himdkke kluhisiddre
ninu ninnvrellru khmditvagi sayuviri emdu tilidukeu
amdnu. abimeleknun beligge eddu tnn sevkrellrnnu
kredu ivuglnnell avrige helidnu; adkke a mnusyru
bhlvagi helidru. abimeleknun abraha mnnu kredu
avnige-ninu nmge madi ddenu? ninu nnn me-
leyu nnn rajyd meleyu deudd papvnnu brmaduvmt
nanu ninge enu apradh madiddene? nnge ninu
madbard karyglnnu madiddi amdnu. abimeleknun
abraha mnige-ninu idnnu maduvdkke enu neuidde
amdag abrahamnu-i sthldli khmditvagi devr bhyvu
illvemu nnn hemdtigagi avru nnnnnu keulluvremdu
nanu amdukeumdenun. idllde niscyvagi avlu nnn
tmgi; akeyu nnn tayiy mglll, nnn tmdey mgle;
nge hemdtiyadlu. devru nnn tmdey mneyim
nnnnu desamtrkke heuglu kredag nanu avlige-
ninu nnge teuristkk dyvu yavmdre, navu heuguv
prtiyeumdu sthldli nnn visyagi- ivnu nnn annnem-
bdagi helemdu amdenu. ag abimeleknun kuri-
ettuglnnu das dasyrnnu abrahmnige keuttu avn
hemdtiyad sarlnnu avnige oppisidnu. abimeleknun-
igeu, nnn desvu ninn mumde ide; ninge istvagiruv
sthldli vasmadu amdnu. sarlige-igeu, ninn annnige
savr belliy hn keuttiddene; ninn smgd iruvrellri-
gagiyu ulidvre lllrigagiyu ivnu ninge knnn musukin-
mte irli amdnu. hige akeyu gdrispttl. ag abrahamnu
devrige prarthne madiddrimd devru abimeleknun
avn hemdtiynnu avn dasyrnnu vasimadi dnu; ad-
drimd avrige mkkkladru. krtnu abrahmn hemdtiyad
sarlu nimitt abimelekn mneyillidd striyrellru bm-
jeyraguvmt madiddnu.

21

krtnu tanu helid hage sarlnnu drsisi tanu helidmte
sarlige madidnu. devru abrahmnige mumti lisid
hage sarlu grbhiniyagi avnu muduknagiddag avnige
mgnnnu hettlu. abrahamnu tnge sarllli huttid mg-
nige isaknemdu hesrittnu. devru tnge appnekeutt hage
abrahamnu tnn mgnd isaknige emtney dindlli sun-
ntimadidnu. abrahmn mgnd isaknu avnige huttidag
avnu nuru vrusdvnagiddnu. ag sarlu-devru nnnnnu
nguvmt madiddane. hige keluvrellru nnneumdige
nguvru emdu heli- sarlu mkkllige meule kudisu-
vlemdu abrahmnige yara dru heluttidredu? adru
nanu avnige mudipraydlli mgnnnu hettenu amdnu. a
mgvu beledu meule bittitu; isaknnu meule bidisid
dindlli abrahamnu deudd autvnnu madisidnu. idllde
aigupty lad hagrlu abrahmnige hettidd mgnu hasy-
maduvdnnu sarlu neudi abr hamnige-i dasyinnu avl
mgnnnu heurge haku; i dasyi mgnu nnn mgnd isakn
smgd badhynagbardu amdnu. i matu abrahmnige
avn mgn deseyimd bhu duhkhkrvagi teucitu. ag de-
vru abrahmnige-hudugn mttu dasyi deseyimd ninge
vytheyagde irli; sarlu ninge helidellvnnu kelu; yak-
mdre isaknlli ninn smttiynu kreylp duvdu. dasyi mgnu
sh ninn smtanvagiruvdrimd avnnnu nanu jnam vag

maduvenu amdnu. abrahamnu beligge eddu reut-
tiynnu nirin tittiyntu tegedukeumdu hagrlike keuttu
avuglunu akey heglin mele irisi a hudugn smgd
avlnnu kluhisibittnu. akeyu heugi bersebd kadin-
lli aledaduvv ladu. tittiyeglin niru mugidag akeyu
mguvnnu gidglili omdr kelge mlgisi billeseyuvstu dur
heugi avnige eduragi kutukeumdu-mguvin savnnu
nanu neudlarenu emdu heli akeyu tnn svrvetti attlu.
ag devru a hudugn svrvnnu kelidnu. ag devdutu
akasdeulgim hagrlnnu kedu akege-hagrl, ninn
vytheyenu? amjbed; devru hudugn svrvnnu avnu
iddllim keliddane. eddu hudugnunu ettikeumdu
avnnu ninn keylli tkkeu; nanu avnnu deudd
jnamgvag maduvenu amdnu. ag devru akey kn-
ugnlnnu teregnu; akeyu nirin baviynnu neudi tittiylli
nirnnu tumbisi hudugnige kudiylu keuttlu. devru a
hudugn smgd iddnu. avnu beledu arnydlli vasmadi
billugar nadnu. avnu paranin arnydlli vasmadidnu.
avn tayiu avnigeuskr aiguptdesdimd hemdiynnu
tkkeumdu. a kaldlli abimeleknu avn mukhy senyad-
hiptiyad phikeulnu abrah nige-ninu maduvdell-
drlli devru ninn smgd iddane. addrimd nggu nnn
mgngu nnn meummngnu vmcnemaduv dillvemdu
devr mele ane itu prman madu. nanu ninge ma-
did prkar ninu nggu ninu prvasvagiruv desku
mad beku amdnu. adkke abrahamnu- nanu prman-
maduttene amdnu. abi melek sevkru blatkardim
tkkeumd nirin bavigagi abrahamnu abimeleknnnu
gdrisidag abimeleknu-i kelsvnnu yaru madidremdu
nanu ariyenu; ninu ninge tilisllil; nanu imdin vrega
adnu kellu ill amdnu. ag abrahamnu kuriet-
tuglnnu tegedukeumdu abimelekknige keuttu; ag
avribbru odmbdikeynnu madikeumdu. abrahamnu
himdin elu hennu kurimriglnnu beremadi nillisidnu.
abimeleknu abrahmnige-ninu yake i elu hennu
kurimriglnnu bere nillisiddi amdnu. adkke abrah-
munane i baviynnu teudisidenembdkke saksigagi
i elu hennu kurimriglnnu ninu nnn keyimd tege-
dukeullbeku amdnu. hige avribbru alli prman-
madiddrimd a sthlkke berseb emdu avnu hesrit-
tnu. hige avru bersebdlli odmbdikeynnu madikeum-
du. truvay abimeleknu avn mukhy senyadi ptiyad
phikeulnu eddu philistiyr deskke himtirugidru. ag
abrahamnu bersebdlli teupnnu nettu (picul vrks)
nitydevrad krtn hesrnnu helikeumdu aradhisidnu.
abrahamnu philistiyr desdlli bhu divs prvasiyagiddnu.

22

ivuglad mele devru abrahmnunu seudhisuvdkkagi
atnu avnige-abrahamne amdnu. adkkvnu -igeu, illid-
dene amdnu. ag atnu -ninu pritmaduv ninn obbne
mgnd isaknnu ig tegedukeumdu meuriy deskke
heugi alli nanu ninge heluv omdu bettd mele avnnu
dhnbliyagi arpisu amdnu. abrahamnu beligge eddu
tnn kttege tdihakisi tnn yuvkrlli ibbrnnu tnn mg-
nad isaknnu kedu teumdu dhnbligagi kttegeglunu
odisi eddu devru tnge helid sthlkke heudnu. murney
dindlli abrahamnu tnn knnugnnetti a sthlvnu dur-
dimd neudidnu. abrahamnu tnn yuvkrige-kttey smgd
illie irri. nanu hudugnu allige heugi aradhne madi
nimm blige himtirugi brutteve amdnu. abrahamnu
dhnbliy kttegeglunu tkkeumdu tnn mgnd isakn

mele heurisi bemkiynnu ktiynnu tnn keylli tege-
dukeumdu avribbru kudikeumdu heudru. ag isaknu
tnn tmdeyad abrahmnige-nnn tmdeye amdnu. ag
avnu-nnn mgne, iddene amdnu. avnu-igeu, be-
mkuyu kttegeyu ive, adre dhnbligeuskr kurimriyu
elli amdnu. abrahamnu-nnn mgne, devru tane dhn-
bligeuskr kurimriynnu odgi svnu amdnu. hige
avribbru jeuteylli heudru. devru helid sthlkke
avru bmdag abrahamnu alli blipithvnu ktti kt-
titeglunu adr mele krmvagi jeudisi tnn mgnd
isaknnu ktti blipithd mele idd kttegegl mele ittnu.
abrahamnu kecaci tnn mgnnu keulluvdkke ktti tege-
dukeumdu. ag krtn dutnu akasdeulgim avnnu
kredu-abrahamne, abrahmane amdag avnu-illi iddene
amdnu. ag avnu -hudgn mele ke hakbed; avnige enu
madbed. ninu devrige bhy pduttiyemdu ig nanu ti-
lididdene. ninn obbne mgnnu nnge arpisuvdkke
himtegeylli amdnu. ag abrahamnu tnn knnugnnetti
neudidnu; igeu, avn himde omdu tgru keumbglim
peudeylli sikkikeumdittu. abrahamnu heugi a tgrnu
tegedukeumdu adnu tnn mgngige bdlagi dhnbliyagi
arpisidnu. abrahamnu a sthlkke yeheuvyare emdu
hesrnnu ittdrimd krtn prvtdlli adu kanlpdudvu
emdu imdin vregu heluttare. krtn dutnu akas-
deulgim erd ney sari abrahmnunu krednu. avnu
helidennmdre-nanu nnn mele nane aneyittu keum-
diddene emdu krtnu helu ttane. yakmdre ninu i
karyvnu madi ninn obbne mgnnu nnge keudu-
vdkke himtegeyde iddrimd ninnnu asirvdi siye
asirvdisuvnu; ninn smtanvnu akas nkstrgl hageyu
smudrd tir dlliruv mrlin hageyu heccise heccisuvnu;
ninn smtanvu tnn strugl dvarvnu vs madikeullu-
vdu. ninu nnn svrkke vidhey naddrimd bhumiy
jnamggella ninn smtandlli asirvdislpduvvu embde.
truvay abrahamnu tnn yuvkr blige himtirugi bmdnu.
avru eddu av reumdigge bersebbke heudru. abrahamnu
bersebdlli vasisidnu. ivuglad mele abrahmnige-igeu,
milku sh ninn sheudrnad naheurnige mklklnu het-
tidale emdu tilislpittu. avru yarmdre avn ceucclu
mg ucnu avn sheudrnad bujnu, aramn tmdeyad ke-
muvelnu, kesednu hjeu vnu pildasnu idlaphnu be-
teuvelnu; beteuvelnimd rebekku huttidlu. i emtu
mmdiyynnu milku abrahmn sheudrnad naheurnige
hettlu. avn upptiyad rumlembvlu sh tebhnnnu
ghmnnu thsnnu makannu hettlu.

23

sarlur nuppttlu vrusdyla gidldu; sarl jivnd vrus glu
ive. sarlu kanan desdliruv hebreun emb kirytrbdlli
stlu. abrahamnu sarligeuskr geuladuvdkku aluvdkku
bmdnu. truvay abrahamnu (tnn hemdtiy) svd bliymd
eddu hetn mklk smgd matnadiddenmdre- nanu
nimmlli prdessthnu prvasiyu agiddene; nnge nimm
bliylli smadhiy sthlvnu keudiri; ag nnn hemdtiy
svvnu knnedurige idde huniduvunu amdnu. hetn
mklku abrahmnige uttreuttu helidennmdre-
odeyne, nmm matnnu kelu; ninu nmm mdhydlli
mhaprbbuvagiddi; nmm smadhigleulge uttmvaddr-
lli ninn hemdtiy svvnu hunidu. ninu ninn hemdtiy
svvnu hunidd hage nmmlli obbnadru tnn smad-
hiynnu keuduvdill vemdu hellarnu. ag abrahamnu
eddu hetn mklkad a dead jnr mumde bagi avr smgd

matnadidde nmdre—nanu nnn hemdtiy svvnu nnnedurinimd huniduvdu nimm mnsigge sribiddre nnn matu keli ceuhrn mgnad ephreunnnu ngagi bedikeulliri. avnu tnn heuld amcinlliruv mkpel gviyynu nnge keudli; avnu adnnu tkk krykke nimm edurinll nnge keudli amdnu. ag ephreunnu hetn mkkli mdhydlli vasvagiddnu. hittiynad ephreunnu abrhamnige prtyutturvagi avn pttnnd hebbagilinlli kudikeumdu hetn mkklu keluvmt heliddenmdre—odeyne, hagll; nnn matnnu keli; a heulvynu adrlliruv gviyynu ninge keuduttene; adnnu nnn jnr edurinlli ninge keuduttene; ninn hemdtiy svvnu hunidu amdnu. ag abrhannu a desd jnr mumde bagi keumdn. avnu desd jnr keluvmt ephreunnige heliddenmdre—ninu nnge keudbekemiddre nnn matnnu keli; nanu heuld kryvnu keuduttene; adnnu nnnimd tkkeu, ag nnn hemdtiy svvnu alli huniduvnu amdnu. ag ephreunnu abrhamnige prtyutturvagi heliddenmdre—odeyne, nnn matnnu keli, a bhumiyu nanuru belliy sekel beleyullddu; adu nggu ningu enu? ninn hemdtiy svvnu hunidu amdnu. abrhannu ephreunnn matnnu kelidnu. addrimd hetn mkkligge keluvmt ephreunnu helid bele amdre vtrkrlli ndiyuv nalkunuru sekelu (bel-liynnu) tugi avnige keuttnu. hige mmrege eduragiruv mkpeldlliruv ephreu n heulvu a heulldlliruv gviyu a heuld suttlu iruv ella mrglu hetn mkkli mumdeyu avn pttnnd hebbagilinlli servu ellr mumdeyu abrahmn astiyemdu sthirmadlpttiti. idad mele abrahmn tnn hemdti yad sarlunu kanan desdlli hebreun emb mmrege eduragiruv mkpeld heuld gviylli hunittnu. a heulvu adr lliruv gviyu hetn mkklimd abrahmnige svmt smadhiy svasthyvagi sthirmadlpttiti.

24

abrahmnu muduknu dingtisidvnu agiddnu. krtnu abraham nnnu elladrlli asirvdisidnu. ag abrahmnu tnge iddvugl meella adlit maduv tnn mney hiri sevkninge helidde nmdre—ninn keynnu nnn teudey kelge idu; ninu nnn suttlu vasvagiruv kananyr kumarteyreulgimd nnn mgnige hemdtiynnu tkkeulluvdillvemu nnn desdku bmdhugl bligu heugi nnn mgnad isaknige hemdtiynnu tegedukeull bekemdu prleuk bhuleukgl devragi ruv krtn mele ninu aneyiduvmt maduttene amdnu. a sevknu avnige—omdu vele nnnn himde i deskke bruvhage a knyegge mnsillde heudre ninu bittubmd deskke ninn mgnnnu tirigi krkeumdu heug beku amdnu. abrahmnu avnige—nnn mgnnnu tirigi allige krkeumdu heugle bardu. nnn tmdey mneyimdlu bmdhu gl dsdeulgimdlu nnnnnu heurge kedu nnn smgd matnadi—ninn smtanne i desvnu keuduvnu emdu nnge prman madid prleukd devrad krtnu allimd nnn mgnige hemdtiynnu tegedukeullv hage tnn dutnnnu ninn mumde kluhisvnu. adre ninn himde bruvdkke a knyegge mnsilldiddre nnge madid i prmandimd ninu bidugdeyagiruvi. nnn mgnnnu matr allige tirigi krkeumdu heugbardu amdnu. ag a sevknu tnn keynnu tnn yjman nad abrahmn teudey kelge ittu a vysidlli avnige prman madidnu. ag a sevknu tnn yjmann omteglilli httnu omteglunu tegedukeumdu heudnu. avn yjmann ella

astiyu avn keylli ittu. avnu eddu naheurn pttvad mesepeutamykke heudnu. smjeyadag nirigagi striyru pttnnd heurge bruv smydlli baviy bliylli omteglu meunkaluri mlguvmt avnu madidnu. ag avnu—nnn yjmannad abraha mn devragiruv krtn, iheuttu nnge tvreyagi karykeguduvmt madi nnn yjmannad abrahmnige dye teurusu. igeu, nanu nirin baviy bliylli nimtukeumdiddene; urin jnr kumarteyru niru seduvdkke bruttare. nanu yav hudugige—(niru) kudiuv hage ninn keudvnu ilisu emdu keli keumdag —ninu kudi, ninn omteglige sh kudiuvdkke keuduttene emdu heluvleu akeyne ninu ninn sevkna isaknige nemk madiddagiri. idrimd ninu nnn yjmannige dye teurisiddi emdu nanu tilukeulluvnu emdu bedikeumdn. avnu hage heluvdnnu mugisuvdkkimt mumce addenmdre, igeu, abrahmn sheudr nad naheurn hemdtiagiruv milkl mgnad betuvelnige huttid rebekku tnn keudvnu heglin melittukeumdu heurge bmdlu. a hudugiyu neuduvdkke bhu sumdriyagiddu yav mnyusnu ariyd knnikeyagiddlu. akeyu bavige iliduheugi tnn keudvnu tumbikeumdu mele bmdlu. ag a sevknu avledurige odiheugi—ninn keuddeulginimd svlp niru nnge kudiuvdkke keudu emdu kelikeumdn. adkkvlu—nnn odayne, kudi emdu heli tvreyagi tnn keudvnu kemele ilisi avnige kudiylu keuttlu. avnige kudiyn vdkke keuttnmtr akeyu—ninn omteglugu sakaguvstu nirnnu truttene emdu helidlu. akeyu tvrepttu tnn keuddllidd nirnnu deuniylli heuydu tirigi truvdkke baviy blige odi avn ella omtegligeuskr nirnnu tmdukeuttlu. ag krtnu tnn pryanvnu sphiomadidneu illveu emdu tilidukeulluvdkke a mnyusnu akey visyvagi ascry pducta maunvagiddnu. omteglu kud mele a mnyusnu ardh sekel tukd cinnd valeynnu httnu sekel tukd erdu kdgglnnu akey keglige keuttnu. avnu—ninu yar mglu? nnge helu; ninn tmdey mneylli ilukeulluvdkke nmge sthlideyvu amdnu. adkke akeyu nanu naheurnige milklu hett betuveln mglu amdnu. idllde akeyu avnige—hullu mevnu nmmlu sakstu ive; nivu ilukeulluvdkku sthlide emdu avnige helidlu. ag a mnyusnu bagi krtnige addibdu atnnu aradhi sutta— nnn yjmannad abrahmn krtnad devru stutiheumdi; atnu nnn yjmannnnu anathnnnagi bidde tnn krpeynnu styvnu teurisid-dane. nanu margdlliruvag krtnu nnnnnu nnn yjmann sheudrn mnege ndisiddane amdnu. ag a hudugiyu odiheugi i visyglunu tnn tayiy mneylli tilisidlu. rebekklige labannemb sheudrniddnu. baviy bliyllidd a mnyusn blige labannu odibmdnu. avnu valeynnu tnn sheudriy keglillidd kdgglnnu neudi a mnyusnu tnn kud hige matnadidnemdu helid tnn sheudriyad rebekkl matuglnnu keli a mnyusn blige bmdnu. igeu, avnu baviy bliylli omtegl httr nimtiddnu. labannu avnige—krtnimd asirvdislpttvne, olge ba, yake heurge nimitrutti? nanu mne ynnu omteglige sthlynnu siddhmadiddene amdnu. ag a mnyusnu mneyeulge bmdnu. avnu omteglunu bicci avuglige hullnu mevnu keuttnu. avnige avn smgdviddvrige kaluglnnu teuleyuvdkke niru keuttnu. avnige ut bdisidag avnu—nanu bmd kelsd visy helde utmaduvdill amdnu. adkke laba nnu—helu amdnu. avnu—nanu abrahmn sevknu. krtnu nnn

yjmannnnu bhlvagi asirvdisidddrimd avnu deuddv-
 nadnu. atnu avnige kuringdlnnu bellibmgarvnnu
 dasdasiyrnnu omteglennu ktteglennu keuttiddane.
 idllde nnn yjmann hemdtiyad sarlu mudipraydlli
 nnn yjmannige mgnnnu hettiddale. ivnu tngid-
 dddnnale avnige keuttiddane. nnn yjmannu-nanu
 yar desdlli vas madutteneu a kananyr kumarteglli
 nnn mgngige hemdtiyennu tkkeullbed; adre ninu
 nnn tmdey mnegu nnn bmdhugl bligu heugi nnn
 mgngige hemdtiyennu tkkeullbekemdu nnnimd prman
 madisiddane. nanu nnn yjmannige-omdu vele a stri
 nnn himdebarde heudalu amdag avnu nnge-nanu
 yar mumde ndedukeulluteneu a krtnu tnn dutnnu
 ninn smgd kluhisi ninu nnn bmdhugleulgidmlu nnn
 tmdey mneyeulgidmlu nnn mgngigeuskr hemdtiyennu
 tkkeulluv hage ninn margvnnu sphmaduvnu; hage
 adre nnn prmandimd bidugdeyagiruvi; ninu nnn
 bmdhugl blige bmdag avru ninge a hudugiyennu
 keudde heudre nnn prmandimd bidugdeyagiruvi
 amdnu. i din nanu a baviy blige bmdag -nnn
 yjmannad abrahamn krtnad devre, nanu heuguv marg
 vnnu ninu sphl maduvdade igeu, nanu ig nirin baviy
 bliylli nimtiddene; higruvlli yar knniekuy niru trlu
 heurge bruvag nanu akege-ninn keuddimd nnge
 kudiuvvdkke svlp niru keudu emdu heluvag akeyu
 nnge-ninu kudi, ninn omteligu keuduvenu emdu
 nnge heluvleu akeye krtnimd nnn yjmann mgngige
 nemkvad hemdtiya girli emdu amdukeumdeni.
 nanu nnn hrdydlli amdukeumdu mugisuvdreulgagi
 igeu, rebekku tnn heglin mele keudvnnittu keumdu
 bmdlu. akeyu baviylli ilidu nirnnu tumbikeumdu
 tmdag nanu-nnge kudiuvvdkke niru keudu emdu
 akeyennu kelidenu. adkke akeyu tvrepttu tnn
 keudvnnu heglinimd ilisi-ninu kudi mttu ninn
 omteligu kudisuvenu amdnu. ag nanu kudidenu;
 akeyu omtel ligu kudisidlu. nanu akege-ninu yar
 mglu emdu kelidenu. adkkvlu-naheur nige milklu
 hett mgnad betuveln mglu amdnu. ag nanu akege
 valeyennu keglige kdgglnnu ittu nnn tleyennu bagisi
 krtnnu aradhisi nnn yjmann sheudrn mglennu
 avn mgngige hemdti yagi tkkeulluvdkke nnnnnu
 sriyad marg dlli ndisid nnn yjmannad abrahamn
 devragiruv krtnnu keumdadidenu. ad drimd
 nivu nnn yjmanneumdige dy dimdlu stydimdlu
 vrtisuvdade nnge tilisiri, illdidru nnge tilisiri.
 ag nanu blgdeyadrud edgdeyadrud tirugikeulluvenu
 amdnu. labannu betuvelnu prtyuttrvagi-krtnimd
 ad karykke navu ketddd nnadru olleddynnadru ninge
 hellarevu. igeu, rebekku ninn mumde iddale.
 akeyennu kredukeumdu heugu. krtnu helidmte
 akeyu ninn yjmann mgngige hemdtiyagirli amdru.
 abrahamn sevkn avr matuglennu kelidag krtm mumde
 addiddu atnnu aradhisidnu. nmtr a sevknu belli
 bmgard odve glenn vstrglennu tmdu rebekklige keut-
 tnu. akey sheudrnigu tayigu amuly vad vstuglennu
 keuttu. avnu avn smgd idd mnusyru ut mugisi ratri
 yella alli iddru. beligge edd mele avnu-nnnnnu nnn
 yjmann blige kluhisiri amdnu. adkke akey sheu drnu
 tayiyu-hudugiyu kelvu din, amdre httn dingladru
 nmm bliylli irlu; truvay heugli amdru. ag avnu
 avrige-nnnnnu tdeybediri; krtnu nnn margvnnu
 sphmadiddanlla. nnn yjmann blige heuguv hage
 nnnnnu kluhisiri amdnu. ag avru-navu hudugiyennu

kredu vicariseun amdru. avru rebekklennu kredu
 akege-i mnusyn smgd heuguyiyeu emdu kelidru.
 adkke akeyu-nanu heuguteneu amdru. ag avru
 tmm sheudriyad rebekklennu avl dadiyennu abrahamn
 sevknennu avn jeuteyllidd mnusyrrnu kluhisidru.
 id llde avru rebekklennu asirvdisi akege-ninu
 nmm sheudri, ninu shsr shsrklige tayiyagu; ninn
 smtandvru tmmnnu hge maduvvr dvarglennu svad-
 hinmadikeulli amdru. ag rebekku eddu akeyu akey
 dasiyru omtelg mele httn a mnusyn himde heudru.
 a sevkn rebekklennu krkeumdu heudnu. ag isaknu
 lhereuyi emb baviy margvagi bmdnu. avnu dksin
 desdlli vasvaggidnu. isaknu saymkal heul dlli dhyan-
 maduvdkke heudag tnn knnugl nnetti heudlu ageu,
 omtelgu bruttidvru. rebekku tnn knnuglnnetti
 isaknnu neudi dag omteyimd ilidlu. akeyu a
 sevknige-heuldlli nmge eduragi bruv a mnusynu
 yaru amdru; adkke sev knu-avne nnn yjmannu
 amdag akeyu musuku hakikeumdlu. ag sevkn
 isaknige tanu madid karyglennella tilisidnu. isaknu
 akeyennu tnn tayi ad sarl gudarkke kredukeumdu
 heudnu. avnu rebekklennu amgikrisidnu. akeyu avn
 hemdtiyadlu; avnu akeynnu prtimadidnu. hige
 isaknu tnn tayiy mrnd visydlli adrne heumdidnu.

25

truvay abrahamnu inneubb hemdtiyennu
 madikeumdlu. avl hesru keturlu. akeyu avnige
 jimran yeuksan medan midyan isbak suh embvrnnu
 hettlu. yeuksannimd seba dedan huttidru. dedann
 kumarru assuryru letusyru leyumyru. midyann
 kumarru ephnu ephru nheuknu abidnu eldavnu,
 ivrella keturl mkklu. adre abrahamnu tngiddnnella
 isak nige keuttu. abrahamnige idd upptnigl mkklige
 abrahamnu danglennu keuttu tanu jivisuttiruvagle
 avrnnu tnn mgnad isakn bliyimd prvdikkin kdeg
 mudn deskke kluhisidnu. abrahamnu jivisid divsglu
 ottu nurepptedu vrusglu. abrahamnu pran bittnu.
 avnu purnayusynagi tumba muduknagiddu sttu
 tnn jnreumdige seris lptnu. avn kumarrad isaknu
 ismayelnu mmrege eduragiruv hitti nad ceuhrn
 mgnad ephreunn heul dliruv mkpel emb gviyll
 avnnu hunitru. abrahamn hetn mkklimd tkkeum
 heuldlli abrahamnu avn hemdtiyad sarlu hunidlpptu.
 abrahamnu sttnmtr devru avn mgnad isaknnu asirv-
 disidnu. isa knu lhereuyi emb baviy bliylli vasisidnu.
 sarl dasiyad aiguptyd hagrlu abrahamnige hett
 abrahamn mgnad ismayeln vmsavliglu. avr vmsa vlgl
 prkar ismayeln kumarr hesru glu ive: ismayeln ceuc-
 clmgnu nebayeut kedar adbyel mibsam misma duma
 mssa hdd tema ytur naphis kedma. ivre ismayeln
 kumarru; ivugle avr gramgl keutegl prkarvagi iruv
 avr hesruglu. avru tmm jnamggl prkar hnnerdu
 mmd prbhuglu. ismayelnu bdukid vrusglu nur mu-
 vttelu vrusglu; avnu pranbittu sttu tnn jnreumdige
 serislpptnu. idllde avru hvil meudlugeumdu assurige
 heuguv margdlli aiguptkke mumde iruv surin vrede
 vasmadidru. avnu tnn sheudrrellr edurinlliy sttnu.
 abrahamn mgnad isakn vmsavli glu ive; abrahamnimd
 isaknu huttidnu. isaknu nalvttu vrusvnnagiddag
 pddn araminimd aramynad betuveln mglu labann
 sheudriyu ad rebekklennu hemdtiyagi tkkeumdlu.

akeyu bmje yagidddrimd isaknu tnn hemdtigeuskr krtnnu bedikeumdn. krtnu avn bedike ynnu kelidnu. addrimd avn hemdtiyad rebekkl grb-hiniyadi. ag avl grbh dlli sisuglu omdnneumdu nukikeumdag akeyu-yake nnge hige aguttiruvdu emdu vicarisuvdkke krtu blige heudlu. krtnu akeye-ninn heutteylli erdu jnamgglu ive. ninn grbheulginimdle erdu trvad jnglu berebereyaguvru. omdu trvad jnkkimt inneumdu blgeullu vdu. idllde hiriynu kiriyinnu sevisuvnu emdu helidnu. akeyu heruvdkke dnglu purtiya dag igu, akey grbhdlli avli mkkldidru. meudlneyvnu kempagiyu kudlella vstrdmte iruvvngiyu heur bmdag avnige esav emdu hesrittru. truvay avn tmmnu esavn himmdiyinnu keyimd hidukeumdu heurge bmdnu. avnige yakeub emdu hesrittru. akeyu ivrnnu hettag isaknu aruvttu vrusdvnagiddnu. a hudugru beledag esavnu bete yaduuvdrlli jannagiddu adviy mnusy nadnu; yakeubnu gudargllli vas maduv sadhumnsynagiddnu. esavnu beteyadi tmd mamsvnnu isaknu timdddrimd avnnnu pritimadidnu. rebekkl yakeubnnu pritimadidlu. omdu din yakeubnu adige maduttiru vag esavnu dnidu adviyimd bmdnu. esavnu yakeubnige-a kempad pdarthvnnu tinnuvdkke nnge keudu, nanu dnididdene amdnu. addrimd avnige eceum emdu hesrayitu. ag yakeubnu-i heuttu ninn ceuccltnvnnu nnge maru amdnu. esavnu-igau, nanu sayuttiddene; ceuccltn d hkkinimdn ngenu labh amdnu. yakeubnu-i heuttu nnge prmanmadu amdnu. ag avnu yakeub-nige prmanmadi tnn ceuccltnvnnu avnige maridnu. ag yakeubnu esavnige reuttiynnu alsmdiy teuveynnu keuttu. avnu timdu kudidu edduheudnu. hige esavnu tnn ceuccltn d hkknnu udasinmadidnu.

26

abrahmn dingllli bmd meudlney brvlde desdlli mt-teumdu br bmditu. ag isaknu gerarinlidd philistiy arsnad abimelekn blige heudnu. ag krtu avnige kanisikeumdu-aiguptkke ilidu heugbed. nanu ninge heluv desdlli vasvagiru. ninu i desdli prvasiyagiru; nanu ninn smgd iddu ninnnnu asirvdisuvnu. ningu ninn smtankku i prdesglennella keuduvnu. ninn tmdeyad abrahmnige nanu madid prmanvnnu iderisuvnu. ninn smtinnu akasd nkstrglmt heccisuvnu. ninn smttige i prdesglennella keuduvnu. ninn smtlylli bhumiy jnam gllella asirvdislpuvnu. abrahmn nnn matige vidheynagi nnn nemvidi ajne kttleglennu keukeumdu amdnu. ag isaknu gerarinlli vasvagiddnu. a sthld mnusyru avn hemdtiy visydlli vicarisidag avnu-rebekkl neutkke saumdrylagid-drimd ikey nimitt a sthld jru tnnnnu keumda remdu akeyu tnn hemdtiyemdu heluvdkke amji avnu-akeyu nnn tngi amdnu. avnu alli bhl dinglidd mele addenmdre, philistiy arsnad abimele knu kitkiyimd neuduttidag ageu, isaknu tnn hemdtiyad rebekkl smgd srsvaduttiddnu. ag abimelekn isak nnnu kedu-ageu, akeyu khmdit ninn hemdtiyagiddale. adre ninu-akeyu nnn tngi emdu yake helidi amdnu. isaknu avnige-nanu akey nimitt saybar demdu hage helidenu amdnu. ag abimelekn-ninu nmge madiddenu? jnrlli obbnu ninn hemdtiy smgd mlgid-dre ninu nmm mele apradhvnnu brmaduttiddeylla

amdnu. abimelekn tnn jnrigella-i mnusynnagli avn hemdtiyinnagli muttuvnu khmditvagi saybeku emdu apnekeuttu. idllde isaknu a desdli bit-tid vrusdliye nurrstu phlvnnu heumdi dnu. krtu avnnu asirvdisidnu. avnu ati deuddvnaguv vrega krmen abhivrdhdhiyagutta bmdnu. avnige kuri mmdglu dngl himdu bhl mmdl sevrku iddru. addrimd philistiyru avn mele heuttekkicuptrru. avn tmdeyad abrahmn dingllli abrahmn sevrku agid bavignnella philistiyru mnninimd muccidru. ag abimelekn isaknige-ninu nmgt blistnadi adud rimd nmm bliymd heugu, amdnu. ag isaknu al-limd heugi gerarin tgginlli gudar haki alli vasma-didnu. idllde isaknu tnn tmdeyad abra mn dingllli agidmth bavignnu tirigi agidnu. yakmdre abrahmn stt mele philistiyru avuglennu muccidru. avug-lige tnn tmdey keutt hesrugl prkarve avnu avug-lige hesru keuttu. isakn sevrku tgginlli agidag alli avrige omdu ukkvu ortey baviyu sikkitu. gerarin mmdeynnu meysisuvru -i niru nmmdu emdu isakn mmdeynnu meysisuvr smgd jglvadidru. avru avn smgd jglvadid karn avnu a bavige esek emdu hesrit-tu. truvay avru inneumdu bavinyinu agidag adkk-agiyu avru jglvadidag avnu adkke sitna emdu hesrit-tu. allimd avnu heurtuheugi inneumdu bavinyinu agidag adkkagi avru jglvadill. adkke avnu-ig krtu nmge sthlvnnu madiddene; navu i desdli abhivrd-dhi yaguvu emdu heli adkke reheubut emdu hes-rittnu. allimd avnu bersebkke eriheudnu. ade ra-triylly krtu avnige kanisi keumdu-ninn tmdeyad abrahmn devru nane; bhypdbed; nanu ninn smgd id-dene; nnn dasnad abrahmnigeuskr ninnnnu asirvdisi ninn smtinnu heccisuvnu amdnu. ag avnu blip-ithvnnu ktti krtu hesnnu helikeumdu alli tnn gudar vnnu hakednu. ag isakn sevrku alli omdu bavinyinu agidru. truvay abimelekn avn snehitrlli obb-nad ahujttu avn mukhy senyadhipti yad phikeulnu gerarinimd avn blige bmdru. isaknu avrige-nnn blige nivu yake bmdiddiri? nivu nnnnnu hgemadi nimm bliymd nnnnnu kluhisi bittirlla amdnu. ad-kke avru-niscyvgi krtu ninn smgd iddanemdu tilidu nmgu ninn mdydlli omdu prman viruv hage ninn smgd odmbdike madi keulleunvemu navu amdukeumdevu; adenmdre-navu ninnnnu muttde ninge olledne madi ninnnnu smadhandimd kluhsid hage ninu nmgu kedu madbardu; ninu ig krtinmd asirvdi slpttnagiddi amdru. ag avnu avrige aut-nvnnu madisidnu. avru timdu kudidru; beligge eddu obbrigeubbru prmanmadikeumdu. ag isaknu avrnnu kluhsiskeuttu. avru smadhandeudne avn bliymd heurtuheudru. ade dindlli addenmdre, isakn sevrku bmdu tavu agid baviylli niru sikkitemdu avnige helidru. adkke avnu siba emdu hesrit-tu. addrimd imdin vregu berseb emdu a pttakke hesrayitu. esavnu nalvtu vrusdvnagiddag hittiy-nad beriyin mglad yehudit lnnu hittiynad eleunn mglad basemtlennu hemdtiyrnnagi tkkeumdu. ivru isaknigu rebekklgu mneuvythe yagiddru.

27

isaknu muduknagi neuduvd kkagdstu avn knnuglu meubba dag avnu tnn hiri mgnad esavnnu kedu

avniġe-*nnn* mġne amdag avnu isakniġe-*igeu*, iddene amdnu. ag avnu-*igeu*, nanu muduknagiddene. *nnn* savin dinvnnu ariyenu. addrimd *ig* *nnn* ninn ayud-hġl^{nnu} bttlikeynnu bill^{nnu} tegedukeumdu adviġe heuġi nngeuskr betey mamsvnnu nanu pritimaduv ruciyad utvnnu siddh madi tkkeumdu ba. ag nanu sayuvdkkimt mumce *nnn* pranvu ninnnnu asirvisu^v hage adnnu utmaduvenu amdnu. isaknu tnn mġnad esavnige heliddnnu rebekkl^u kelisikeumdlu. esavnu beteyadi adnnu truvdkkagi adviġe heudnu. ag rebekkl^u tnn mġnad yakeubniġe-*igeu*, ninn tmde ninn sheudrnad esavnige-*nngeuskr* betey mamsvnnu tkkeumdu bmdu ruciyad adigeynnu madikeumdu ba; ag nanu sayuvdkkimt mumce ut madi krtn snnidhiylli ninnnnu asirvisu^v venu emdu helid-dnnu nanu keliddene; addrimd *ig* *nnn* mġne, nanu ninge ajnapisuv *nnn* matige vidheynagu. *ig* *ninu* mmdey blige heuġi allimd erdu olle mekey mriġl^{nnu} tkkeumdu ba; ninn tmdegeuskr nanu avuġl^{nnu} avnu priti suv ruciyad adigeynnu siddhmaduvenu. *ninu* adnnu ninn tmdey blige tkkeumdu heugbeku. avnu sayuvdkkimt meudlu ninnnnu asirvisu^vme ut-madli amdnu. adkke yakeubnu tnn tayiyad rebekk lige-*igeu*, *nnn* sheudrnad esavnu reumvull mnusy-nagiddene. nanu nunu pad mnusynagiddene. omdu vele *nnn* tmdey^u nnnnnu muttidre avniġe nanu meusgarnagi kanuvenu. ag asirvad vl, sapvⁿⁿe *nnn* mele brmadikeullu venu amdnu. adkke avn tayiyu avniġe-*nnn* mġne, ninn sapvu *nnn* mele irli; *ninu* matr *nnn* matige vidheynagi heuġi avuġl^{nnu} *nnn* blige tkkeumdu ba amdnu. ag avnu heuġi avuġl^{nnu} tegedukeumdu tnn tayiġe tmdukeuttnu. avn tayiyu avn tmdey pritisuv ruciyad adigeynnu siddhmadidlu. tru vay rebekkl^u mneylli tnn bliylid^l hir-^{im}gnad esavn olle vstrvnnu tkkeumdu kirmgnad yakeubniġe udisidlu. idllde mekey mriġl^u crmg^ll^{nnu} avn kegl^u mele^u nunupad keurlin mele^u ktidlu; tru-vay tanu siddhmadid ruciyad utvnnu reutti ynnu tnn mġnad yakeubn keylli keuttlu. ag avnu tnn tmdey blige heuġi-*nnn* tmdeye amdnu. adkke avnu-*igeu* iddene; *nnn* mġne, *ninu* yaru amdnu. yakeubnu tnn tmdegenanu ninn hiri mġnad esavnu; *ninu* nnge helidmte madiddene; eddu kutu keumdu. *ninn* pranvu nnnnnu asirvdi suv^{mt}e *nnn* betey mamsvnnu utmadu amdnu. isaknu tnn mġniġe-*nnn* mġne, istu beg adu ninge heuġe sikkitu amdnu. avnu-*ninn* devrad krtnu nnnedurige adu bruv^{mt}e madidnu amdnu. ag isaknunnn mġne, nine *nnn* mġnad esavnu haudeu allveu emdu nanu ninnnnu mutti neuduv^{mt}e htir ba amdnu. ag yakeubnu tnn tmdeyad isakn htir bmdnu. isaknu avnnnu mutti-srvv^u yakeubn svrvagide, adre keglu esavn keglu emdu helidnu. avn keglu avn annnad esavn keglmte reumġl^ulvuġlagiddrimd avnu yaremdu tiliyde avnnnu asirvdisidnu. avnu-*ninu* *nnn* mġnad esavneu amdag avnu-nane amdnu. ag avnu-adnnu *nnn* htir tkkeumdu ba, *nnn* pranvu ninnnnu asirvisu^v hage *nnn* mġn betey mamsvnnu utmaduvenu amdnu; ag yakeubnu adnnu htir tkkeumdu bmdag avnu utmadi draksarsvnnu tmdag avnu kudidnu. avn tmdeyad isaknu avniġe-*nnn* mġne, htir bmdu nnge muddidu amdnu. ag yakeubnu htir bmdu muddittnu. isaknu avn vstrġl vasneynnu

musi neudi avnnnu asirvdisi-*igeu*, *nnn* mġn vas-neyu yeheuvnu asirvdisid heuld vasneymtde. addrimd devru ninge akasd mmj^{nnu} sarvull bhu-miynnu smrddhiyad dhany draksarsvnnu keudli. jnglu ninnnnu sevisli, jnamġglu ninge addbilli, *ninn* sheudrriġe *ninu* deure yagiru. *ninn* tayi^u mkkl^u ninge addbilli, ninnnnu spisuvvrige sapvu asirvisu^v vrige asirvadvu agli amdnu. isa knu yakeubnnnu asirvdisid truvay yakeubnu tnn tmdeyad isakn sm-mukhdimd heurtag avn sheudrnad esavnu beteyim^d bmdnu. avnu sh ruciyad utvnnu siddhmad^u tnn tmdey blige tmd^u-*nnn* tmdey^u eddu *ninn* pranvu nnnnnu asirvisu^vme tnn mġn betey mamsvnnu utmadli amdnu. avn tmdeyad isaknu avniġe-*ninu* yaru amdag avnu-nanu *nnn* ceuccl mġnad esavnu amdnu. ag isaknu bhlvagi ndugutta heliddenmdre-*ninu* bruvdkkimt meudlu beteyadi nnge tmdvnu yaru? avnu elliddane? *ninu* bruvdreulgagi nanu el-lvnnu utmadi avnnnu asirv disidenu. haudu, avnu asirvdislptirli amdnu. esavnu tnn tmdey matuġl^{nnu} kelidag avnu ati vythepttu gttiyad svrdimd attnu. tnn tmdege-tmdeye, nnnnnu kuda asirvdisu^v amdnu. avnu -*ninn* sheudrnu meusdimd bmdu *ninn* asirvadvnnu tkkeumdid^{dane} amdnu. adkke avnu-avniġe yakeubnemb hesru sriyllveu. i erdu sari avnu nnnnnu vmcisiddane; avnu *nnn* ceuccltn vnnu tkkeumdid^{dane}; *igeu*, *ig* *nnn* asirvadvnnu tkkeum-diddane. *ninu* nngeuskr omdadru asirvadvnnu ulis lillveu amdnu. isaknu prtyuttrvagi esavnige-*igeu*, avnnnu ninge deureyagi ittu avn sheudrrell^{nnu} avniġe sev^u rnⁿⁿagi keuttu dhanyid^ul^u draksars dimdlu avnnnu peusisiddene. *ig* *nnn* mġne, ninge nanu enu madli amdnu. esavnu tnn tmdege-*nnn* tmdeye, a omde asirvadvu ninge ideyeu? tmdeye, nnnnnu haudu, nnnnnu asirvdisu^v emdu avnu gt-tiyagi kugi attnu. ag avn tmdeyad isaknu prtyut-trvagi avniġe-*igeu*, *ninn* nivasu^v bhumisars dimdlu akasd mmjnimdlu irvudu. *ninn* ktiiyid^lle *ninu* bdukuvi, *ninn* sheudrnnnu sevisuvi; adre ninge prb-hutvvu bmdag aguvdenmdre, avn neugvnnu *ninn* keurlinimd muridu hakuvi. tmdey^u yakeubniġe keutt asirvad kkeuskr esavnu avnnnu hgemadi-*nnn* tmdegeuskr duhkhpduv dinglu sviap vagive, truvay nanu *nnn* sheudr nad yakeubnnnu keulluvenu emdu hr^udydlli amdukeumdu. rebekklige tnn hiri mġnad esavn matuġl^u tilisilpttag akeyu tnn kiri mġnad yakeubnnnu krekluhisi avniġe-*igeu*, *ninn* sheudr nad esavnu ninnnnu keumdu tnnnnu smtesikeullu-vdkkiddane. addrimd *ig* *nnn* mġne, *nnn* matige vidheynagu; eddu haranilliruv *nnn* sheudrnad labann blige odiheugu. *ninn* sheudrn keupvu tiruv vrege kelvu divsġlu alle iru. *ninn* kdegiruv *ninn* sheudrn ke-upvu tiriheugi *ninu* avniġe madiddnu avnu mreyuv vrege alle iru. truvay nanu kluhisi ninnnnu al-limd kreyisuv^unu. omde dindlli nanu nimmibbrnnu klkeulluvdu yake amdnu. truvay rebekkl^u isakniġe-hetn kumartegl deseyim^d *nnn* jiv nnge besrvagide; hetn kumarteglm^utiruv i desd kumartegll^u obbl^{nnu}nu yakeubnu hemdtiyagi tkkeumdre nanu bdukuvdrimd nngenu pryeyj^u amdnu.

isaknu yakeubnnnu kedu asirvdisi avnige aj-napisidde nmdre—kananyr kumartegllli ninu hemdti ynnu tkkeullbardu. eddu ninn tayiy tmdeyad betuvelnu iruv pddn aramige heugi ninn tayiy sheudrnad labann mklkllli ninge hemdtiynnu tkkeu. srsvsktnad devru ninnnnu asirvdisi ninu jnsmudayvaguvmtē ninnnnu abhivrdhdi madi heccisli, devru abrahmnige keuttiruv mttu ninu ig prvasiyagiruv desvnnu badhyvagi heumduvmtē devru ninnnnu asirvdisi ningu ninn smttigu keudli amdnu. isaknu yakeubnnnu kluhisiddag avnu pddn araminlidd yakeubn mttu esavn tayiyad rebekkl sheudrnad araminvnad betu veln mgnagidd labann blige heudnu. isaknu yakeubnnnu asirvdisi avnige hemdtiynnu tkkeullvdkke pddn aramige heuddnnu esavnu neudi dag kananyr kumarteyru tnn tmdeyad isaknige meccigeyagillvemu tiliidu avnu ismayeln blige heugi ngidd hemdtiyrllde abrahmn mgnad isma yeln mglu nebayeutt tmgüy agiruv mhlitlnu tnn hemdtiyagi tkkeumdmu. ag yakeubnu bersebdim khara nin kdege heurtu. avnu omdu sthlkke seridag suryastmanvaddrimd alli ilukeumdmu. avnu allidd kllugllli omdnnu tegedukeumdu tledimbagi ittukeumdu a sthldlli mlgiukeumdmu. ag avnu knsu kmdu. igeu, eniyu bhumiy mele nillislptittu. adr tudyi akaskke muttittu. igeu, devdutrū adr mele erutta iliyutta iddru. igeu, krtnu adr mele nime-tukeumdu heliddenmdre—ninn tmde yad abrahmn krtnad devru isakn devru nane, ninu mlgiruv bhumiyynnu ningu ninn smttigu keuduvēnu. ninn smttiyu bhumiy dhulinstu aguvdu; ninu pscim purv uttr dksinglige hrdikeullutti. ninnimdlu ninn smt-tiyimdlu bhumiy ella kuldvru asirvdislp dvru. igeu, nanu ninn smgd iddu ninu heuguvllella ninnnnu kapadi i deskke ninnnnu tirigi brmaduvēnu. yakmdre nanu ninge heliddnnu maduv vrege ninnnnu biduvdill amdnu. truvay yakeubnu nidreyimdccttu—niscyvgi i sthldlli krtnu iddane. idnnu nanu ariylill amdnu. avnu bhpyttu—i sthlvu estēu bhymkr vadddu; idu devr mneye heurtu bereyll; idē prleukd bagilu amdnu. yakeubnu belige eddu tanu tledimbagi ittukeumdidd kllnnu tegedukeumdu adnnu stmbhvagi nettū adr mele eneynnu heuydu. idllde avnu a sthlkke betel emdu hesrittū. adre adkkit meudlu a ptnkke luj emdu hesrittū. ag yakeubnu prmanmadi helidde nmdre—devru nnn smgd iddu nanu heuguv i margdlli nnnnnu kapadi tinnuvdkke reuttiynnu heudiyuvdkke vstr vnnu nnge keuttu nnnnnu smadhan vagi nnn tmdey mnege tirigi brmadidre krtnu nnge devragiruvnu. idllde stmbhvagi nanu nillisid i kllu devr mneyagirvdu. ag ninu nnge keuduvd rllēlla htrllli omdu bhagvnnu ninge nanu khmditvagi keuduvēnu amdnu.

truvay yakeubnu pryan madi purvdikkin jnr deskke bmdnu. avnu knnetti neudlagi heulldli omdu bavi ittu. igeu, adr sviapdlli muru kurigl mmdeglu ml-giddvu. a baviy nirnnu mmdeglige avru kudisu ttiddru. a baviy mele omdudeudd kllu ittu. alli mmdeglinnella kudisidag baviy melidd kllnnu urulisi kuriglige nirnnu kudisi kllnnu mttē adr sthldli idut-tiddru. yakeubnu avrige—nnn sheudrrē, nivu el-liyvru amdag avru—navu kharaninvru amdru. adkk vnu avrige—naheurn mgnad laban nnnu nivu blireu amdag avru—navu avnnnu bllevu amdru. avnu avrige—avnu ksemvagiddaneu emdu keli dag avru—ksemvagiddane. igeu, avn mglad rahellu kurigl smgd bruttale amdru. avnu avrige—igeu, innu heuttu bh-lvide; mmdeglinnu kudisuv smyvu idll; kuriglige niru kudisi heugi meysisiri amdnu. adkke avru—mmdeglinnella ottugudisid mele baviy meliruv kllnnu muccuttare; ag navu kuriglige nirnnu kudisutteve amdru. yakeubnu innu avr smgd matnadu ttiddag kuriglennu meysisuvlagidd rahe llū tnn tmdey kurigl smgd bmdlu. yakeubnu tnn tayiy sheudrnad labann mglad rahellennu avn kuriglennu neudidag yakeubnu httr bmdu baviy melidd kllnnu heurlis tnn tayiy sheudrnad labann kuriglige nirnnu kudisidnu. ag yakeu bnu rahellige muddittu tnn svrvnnetti gttyagi attnu. yakeubnu rahellige tanu akey tmdege seudr-liynemdu rebekkl mgnemdu tilisidnu. ag akeyu odi-heugi tnn tmdege tilisidlu. labannu tnn sheudriy mgnad yakeubn suddiynnu kelidag avnnnu smd-hisuvdkke odibmdu avnnnu appikeumdu muddittu. avnnnu mnege kredukeumdu bmdnu. avnu laban-nige ella visyglennu tilisidnu. ag labannu avnige-niscyvgi ninu nnn elubu mamsvu agiddi amdnu. idllde yakeubnu avn smgd omdu timglu vasvagid-dnu. truvay labannu yakeubnige—ninu nnn sheudr smbmddhiyagiruvdrimd summne nnnnnu sevistkdd-deu? ninn smbl estembdnnu nnge helu amdnu. la-bannige ibbru kumarteyriddru. hiriy hesru leylu, kiriy l hesru rahellu. leyl knnuglu mrduvagidvu; adre rahellu bhu sumdriyu rupvtiyu agiddlu. higur-vdrimd yakeubnu rahellennu pritimadi—nanu ninn kirmglagiruv rahelligeuskr ninllli elu vrus seve madutene amdnu. adkke labannu—avlnu bereubb-nige keuduvdkkimt ninge keuduvdu olleydu. ad-drimd nnn smgd vasvagiru amdnu. i prkar yakeu bnu rahelligeuskr elu vrus seve madidnu. avnu akeynnu prtimadidrimd elu vrusglu avnige svlp dinglagi teuridvu. truvay yakeubnu labannige—nnn dinglu purtiyadvu; nanu nnn hemdtiy blige heuguv hage akeynnu nnge keudu amdnu. ag labannu a sthld mnyusrnnella kudisi autvnnu madisidnu. saymkaldlli avnu tnn mglad leylennu avn blige kret-mdnu. ag avnu akey blige bmdnu. idllde labannu tnn dasiyad jilpalnnu tnn mglad leylige dasiyagi keut-tu. belige neudlagi akeyu leylagiddlu. ag avnu labannige—idenū ninu nnge madiddi? rahelligeuskr nanu ninllli sevemadidenilla? yake nnge meusmadidi amdnu. adkke labannu—hiriyigimt mumce kiriylnu keuduvdu nmm desdlli ill. ikey varvnnu puresu. truvay ninu nnnllli bere elu vrusgl vrege sevemadidre navu akeynnu ninge keudu tteve amdnu. yakeubnu

adrmte madi avl varvnnu puresidnu. ag avnu tnn mglad rahellnnu avnige hemdti yagi keuttnu. labannu tnn mglad rahellige tnn dasiyad bilhltnu dasi yagi keuttnu. idllde avnu rahell bligu bmdu leyligimt rahellnnu heccu pritimadi innu elu vrus avn bliylli sevemadidnu. leylu tatsarvadlemdu krtnu neudi avl grbhvnnu tereidnu. adre rahellu bmjeyagiddlu. leylu grbhini yagi mgnnnu hettu–nijvagi yagi krtnu nnn badheynnu neudidane; addrimd nnn gmdnu nnnnnu pritmaduvnemdu heli (mguvige) ruben emdu hesritllu. mtte akeyu grbhiniyagi mgnnnu hettu–nanu tatsar madlpttenemdu krtnu keli ivnnnu nge keut-tiddane emdu heli avnige simeyeu emdu hesritllu. tirigi akeyu mgnnnu hettu igladru nnn gmdnu nneumdige omdaguvnu. yakmdre nanu avnige muru putrrnnu hettiddene; addrimd avnige levi emdu kredlu. akeyu mtte grbhiniyagi mgnnnu hettu–ig nanu krtnnu stutisuvenu emdu heli avnige yehud-nemdu hesritllu. akeyu heruvdu nimthuheyitu.

30

rahellu tanu yakeubnige innu heruvdillvemdu tilidag akeyu tnn sheudriy mele heuttekkicu pttu yakeubnige–nge mklklnu keudu, illdidre nanu sayuttene amdlu.2 adkke yakeubnu rahell mele keupisi keumdu–ninge grbh phlvnnu keudd devr sthandlli naniddeneu amdlu. adkke akeyu–igeu, nnn dasiyad bilhlu iddalle. avl blige heugu; avlu nnn meunkalin mele heruvlu, avlimd nge mklklaguvru amdlu. hige avnige tnn dasiyad bilhltnu keutllu. yakeubnu avl blige heudnu. ag bilhlu grbhiniyagi yakeubnige mgnnnu hettlu. rahellu–devru nge nyaytirisi nnn meure keli nge mgnnnu keuttiddane emdu helidlu. addrimd akeyu avnige dan emdu hesritllu. rahell dasiyad bilhlu tirigi grbhini yagi yakeubnige erdney mgnnnu hettlu. ag rahellu–adhikvad heurat glimd nnn sheudriy smgd heuradi jysisiddene emdu heli avnige nphtali emdu hesritllu. leylu tanu heruvdu nimitemdu tilidu tnn dasiyad jilplnnu tkkeumdu yakeub nige hemdti yagi keutllu. leyl dasi yad jilplu yakeubnige mgnnnu hettlu. ag leylu–omdu seny bruttde emdu heli avnige gad emdu hesritllu. leyl dasiyad jilplu yakeubnige erdney mgnnnu hettlu. ag leylu–nanu dhnyladenu. striyru nnnnnu dhnylemdu kreyu vru emdu heli avnige aser emdu hesritllu. rubennu geudi keuyuv kaddlli heugi heuldlli daydaglnnu kmdu tayahad leyl blige tmdag rahellu leyliche–ninn mgn daydaglli kelvnnu nge keudu amdlu. adkke akeyu–ninu nnn gmdnnu tkkeumddu alparyveu? ninu ig nnn mgnu tmd daydaglnnu sh tkkeulluvieyu amdag rahellu–addrimd ninn mgnu tmd daydagi geuskr yakeubnu i ratri ninn smgd milgi amdlu. yakeubnu saymkal dlli heuldimd bmdag leylu avnedurige heurtuheugi–ninu nnn blige brbeku; nnn mgn daydagl badigeyimd ninnnnu smpadisikeumdiddene amdlu. addrimd avnu a ratriylli akey smgd mlgidnu. ag devru leylnu alesiddrimd akeyu grbhiniyagi yakeubnige aidney mgnnnu hettlu. ag leylu–nanu nnn gmdnige nnn dasiynnu keuttdrimd devru nge kuliyinnu keuttiddane emdu heli avnige issakar emdu hesritllu. mtteumdu sari leylu grbhiniyagi

yakeubnige arney mgnnnu hettlu; leylu–devru nge olle bluvliynn keuttiddane; ig nanu avnige aru mklklnu hettddrimd nnn gmdnu nnn smgd vasisuvnu emdu heli avnige jebulun emdu hesritllu. truvay akeyu obb mgltnu hettu akege dina emdu hesritllu. ag devru rahellnnu jnapkmadi keumdlu. devru akeynnu alesi akey grbhvnnu tereidnu. akeyu grbhiniyagi mgnnnu hettu–devru nnn nimdeynnu tegedubittiddane amdlu. akeyu–krtnu nge mtteubb mgnnnu kudisuvnemdu heli avnige yeuseph emdu hesritllu. rahellu yeusephnnu hettag yakeubnu labannige–nanu nnn sthlkku svdeskku heuguv hage nnnnnu kluhisi keudu. nanu yarigeuskr ninge seve madideneu a nnn hemdtiyrnnu nnn mklklnu nneumdige kluhisikeudu. nanu ninge madid seveyennu ninu blivnagiddi amdlu. labannu avnige–nanu ninn drstiylly dyeheumdidvngaidre nnn bli ylliey iru. krtnu ningeuskr nnnnnu asirvdisiddanemdu nanu anubhvdmd klitukeumdidene. ninu ninn smblvnnu nirnyisu; ag adnnu nanu ninge keuduvnu amdlu. adkke yakeubnu avnige–nanu ninge madid seveyennu ninn mmdeyu nnn bliylli hege ittembdnnu ninu bllle. nanu bruvdikkimt mumce ningidddu svlpve; ig adu bhlvagi heccide. nanu bmdmdinimd krtnu ninnnnu asirvdisiddane. ig nanu nnn svmt mnegeuskr yavag smpadisli amdlu. adkke labannu–ninge nanu enu keudli amdag yakeubnu–enu keud bed, idu matr ninu nngagi madidre nanu tirigi ninn mmdeynnu meyisi kayuvnu; i heuttu nanu ninn ella mmdy mdhydlli haduheuguvnu; ad rlli cukke mcce ullvuglnnella kurigllli kmdu bnnvduglnnella mekegllli cukke mcce ullvuglnnella bere maduvnu. ave nnn kuliyagirli. higiddre bruv kaddlli nnn smblkkagi nanu ninn mumde bmdag nnn nitiyu nngagi uttr keuduvdu. mekegllli cukke mcce kurigllli kmdu bnnvildvuglu nnn bliyllidre avu kddvuglage enikeyagirli amdlu. labannu–igeu, ninu helidmtiey agli amdlu. ade dindlli labannu heutgllli rekhe mcce iddvuglnnu meke gllli cukke mcce iddvuglnnu mtu svlp bilupad bnnvidd ellvuglnnu kuri gllli kmdubnnviddvuglnnu vimgdisi tnn kummarr kege keuttnu. tngu yakeub nigu mdhydlli muru dind pryandstu amtrvnnu bittnu. yakeubnu labann mikk mmdegltnu meyisidnu. higuruvlli yakeubnu libne, luj, armeun emb mrgl hsikeuluglnnu tegedukeumdu pttepteyagi teugteynnu sulidu avugl lliruv bili bnnvu kanisuvmtie madi mmdeglu niru kudiyuvdkke bmd smyve avuglige smgmkalvagittu. avu keuluglnnu neudutta smgmmadi ddrimd cukke mcce rekheglull mridtnu iyuttiddvu. yakeubnu kuriglnnu bere madi labann mmdeylliruv rekheglu llvugleduragi yu kmdu bnn ullvu gligeduragi yu kuriglnnu irisidnu. avnu tnn mmdeynnu labann mmdegleumdige serisde avuglnnu bere ittukeumdlu. idllde blisthvad adu kuriglu smgm maduvag a keuluglnnu neudutta smgmmadi emdu yakeubnu deuni gllli keuluglnnit-tnu. adre kuriglu blinvagiddag avnu keuluglnnu deunigllli idlill. higagi blhin vadvuglu labannigu blvadvuglu yakeubnigu advu. i prkar yakeubnu atydihikvagi abhivrdidhivadddrimd bhu kuriglu dasdasi yru omteglu ktteglu avnige deurettvu.

nimm tmdege iddvuglnnella yakeubnu tkkeumdid-
dane, nimm tmdegiddvuglimd i ghnteynnella pdedid-
dane emdu labann mkklbu heluv matuglnnu yakeubnu
kelidnu. idllde yakeubnu labann mukhvnnu neu-
didag adu tnn kdege meudlu iddhage irill. ag
krtnu yakeubnige—ninn tmdegl deskku ninn bmd-
hugl bligu himtirugi heugu, nanu ninn smgd iru-
vne amdn. yakeubnu rahellnnu leynlnu heuld-
lidd tnn mmdey blige krekluhisi avrige—nimm tmdey
mukhvu meudlu nnn kdege iddhage ig illdiruvdnnu
nanu neuduttiddene. adre nnn tmdey devru nnu
smgd iddnu. nanu purn bldimd nnn tmdey
sevemadiddu nimge tilidide. adre nimm tmdeyu
nge vmcne madi nnn smblvnnu httn sari bdlay-
isi dnu. adagyu devru avnimd ninge kedumadgeud-
isill. nimm tmde nnge—cukkeyullldu ninn sm-
blvagirlu amdag mmdeyella cukkeyulldde iyitu; avnu
—rekheyullldu ninn smblvagirlu amdag mmdeyella
rekheyullddne iyitu. hige devru ninn tmdey psug-
lnnu tegedu avuglnnu nnge keuttiddane. idllde
kuriglu grbhrisruvag addenemdre svpnllli nanu
nnn knnuglnnetti neudlagi igeu, kuri gl mele eru-
v tgruglu cukke mcce rekhegluvluglagiddvu. ag dev-
dtnu svpnllli nnge yakeubne amdn. adkke nanu-
illi iddene amden. avnu nnge—labannu ninge ma-
didnnella neudidene. addrimd ninn knnuglnnetti
kurigl mele eruv ella tgruglnnu neudu; avu cukke
mcce rekheyu ullvuglagive. ninu stmbhvnnu ab-
hisekisi nnge prman madid betelin devru nane. ig
eddu i desdeulgimd heurtu ninn bmdhugl deskke ti-
rigi heugu amdn. ag rahellu mttnu leylu avnige-
nimm tmdey mneylli nmge bhagvu bmdhadyteyu in-
nende? avnu nmmnnu anyremdu enisiddanlla; avnu
nmmnnu mari nmm hvnnu tane numgibitnnlla.
addrimd devru nnn tmdeyimd tkkeumd aisrvyella
nmmdu, nmm mkkldu. hagadre ig devru ninge helid-
dnella madu amdr. ag yakeubnu eddu tnn kumar-
rnnu hemdtiyrnnu omtegl mele httsi tnn ella psug-
lnnu tanu spmadisid ella smptnnu pdn aramin-
lli tanu spmadisid psuglnnu kanan des dllidd tnn
tmdeyad isakn blige tkkeumdu heudnu. ag labannu
tnn kurigl unne kttrisuvdke heugiddnu. addrimd
rahellu tnn tmdey vigrhgltnu kddukeumdlu. adre
yakeubnu tanu odi heuguvdnnu aramynad laban-
nige tilisde klntlimd heudnu. avnu ntgidddnnella
tegedu keumdu odihednu. avnu eddu gilyad prvtkke
abhimukhnagi ndiynnu datidnu. yakeubnu odihed-
nemdu mur ney divsdlli labannige tilislpptitu. ag
avnu tnn sheudrnnu krkeumdu avnnnu benntti elu
din pryanmadi gilyad prvtdlli avnnnu smdhisidnu.
a ratri devru svpnldli aramynad labann blige bmdu
avnige—ninu yakeubn smgd olleynnnagli kettdnnagli
matnaddmte ecckreyagirlu amdn. truvay laba nnu
yakeubnnu smdhisidag yakeubnu bettdlli tnn gu-
darvnnu hakikeumdidannu. labannu sheudr smgd
gilyad prvtdlli tnn gadarvnnu hakikeumdidannu. la-
bannu yakeubnige—ninu enu madidi? nnge tilisde
ninu kltn hage odibmdiyilla. nnn kumarteyrnnu
kttiyimd serehdidvr hage tegedukeumdu bmdiyilla.
yake ninu guptvagi klntdimd odi bmd? ninu
nge yake tilislli? tilisidre smteusdimd hadu ta-
nne? nne? nne? nne? nne? nne? nne? nne? nne? nne?

vinegl smgd ninnnnu kluhisuttiddenu. adre ninu nnn kumarriгу kumarteyrigu muddu keud geud-
isillil. ninu madiddu huccu kelsev sri. ninge ke-
damaduvdkke nnn keylli samrthy ide. adre ninn
tmdey devru ninne ratri nnn smgd matnadi-ninu
yakeubnige ollednnagli kettdnnagli held hage ec-
crikeyagiru emdu helidnu. ig ninu ninn tmdey
mneynnu bhvagi asissiddrim heugbekayitu. adre
ninu nnn devruglunu kddddu yake amdnu. ad-
kke yakeubnu prtyuttrvagi laban nige-ninu omdu
vele ninn kumarteyrnu nnnimd blatkardim hima-
kke tkkeulluvi emdu nanu amdukeumdu bhypt-
tenu. adre yar blyilli ninn devruglunu kmdukeul-
luyieu avru bdukke irli; nnn blyilli ninndenadu
idre nmm sheudrr mumde vicarisi adnnu tege-
dukeu amdnu. adre rahellu avuglunu kddu keum-
ddu yakeubnige tilidirillil. ag labannu yakeubn gu-
dardllyiu leyl gudardllyiu a ibbru dasiyr gudargl-
liyu heugi avuglunu kmdu keullillil; leyl gudardim
heurtu rahell gudardeugle heudnu. adre rahellu vi-
grhglunu tkkeumdu omtey samgryillittu adr mele
kutukeumdlu. labannu gudavrnnella hudukidagyu
avnu avuglunu kmdukeullillil. rahellu tnn tmdege-
nanu ninn mumde ellarde iruvrdim nnn prbhue,
ninge keupbarde irli. yakmdre striyr krm nnge
agide amdnu. avnu a vigrhglunu huduki kmdukeulde
heudnu. ag yakeubnu keupgeumdu laba nn kud
vadisidnu. yakeubnu prtyuttrvagi labaninge-ninu
nnnnnu benntti bru vdkke nnn apradhvenu? nnn
pavvenu? ninu nnn samanuglunnella hudikid mele
ninn mney samanuglli enu kmdukeumdi? nngu-
ningu sheudrragruvvr mumde adnnu illi idu. avre
nmimbbr mdhye nyaytirisli. i ippttu vrus nanu
ninn smgd iddenu. ninn kuriglu mekeglu kmdu
haklill. ninn kuri heutglunu nanu tinnllil. mrgglind
keullpttvuglunu ninn blige tarde avugl nstvnnu
nane heuttenu. hgllli kddddnnu ratriylli kddddnnu
nnnimde tegedukeumdi. hgllli bisili nimdlu irul-
lil cliyimdlu badhepttenu. nidre nnn knnuglige tp-
piheuyitu, i sthitiylli naniddenu. ninn ibbru ku-
marteyrigagi hdinalku vrus, ninn mmdegligeskur aru
vrus, i prkar ippttu vrus ninn mneynli iddu sevema-
didenu; adre ninu nnn smblvnnu httnu sari bdalayisli.
abrhamn devru nnn tmdeyad isaknu bhybhktiyim
sevisuv devruv nnnneumdige ilde heugdidre nijvagiyu
nnnnnu brigeiyim kluhisuttiddi; nnn badhe yvnu
nnn ke kstvnnu devru neudi ninne ratri ninnnnu
gdrisidnu amdnu. labannu adkke uttrvagi yakeub-
nige -i kumarteyru nnn kumarteyre; i mkklu nnn
mkkle; i mmdeyu nnn mdmdey; amtu ninu neudu-
vdella nnnde. hagadre nnn kumarteyrigagi aru hett
mkkligagli nanu iheuttu enu madli? addrimd ninu
ig ba, nanu ninu odmbdikeynnu madevnu; adu nngu
ningu mdhydilli saksiaiyagilr amdnu. ag yakeubnu
omdu klunu tegeu keumdu stmbhvagi nillisdnu;
yakeubnu tnn sheudrrige (kdeyvriga)-kluglunu ku-
disiri amdnu. avru kluglunu tkkeumdu omdu kuppe
madi a kuppey mele avru utmadidru. a kuppege
labannu ygrsahdut emdu hesrittnu; yakeu bnu gled
emdu hesrittnu; ag labannu -i kuppeyu i heuttu ningu
nggu saksiaiyagide amdnu. addrimd adkke gled emdu
micpa emdu hesrayitu. yakmdre-nggu ningu md-
hydli navu obbrigeubbru agliruvag krtnu nmmnnn

kapadli. ninu nnn kumarteyrnnu updrpdisidre illve nnn mkl heurtagi bere hemdtiyrnnu ninu tkkeumdrn yav mnusynu nmm smgd iruvdlli. neudu, nggu ningu nduve devre saksi amdnu. labannu yakeub nige–ningu nggu mdhye nanu hakisiruv i kuppeynnu neudu, i stmbhvnnu neudu. nanu i kuppeynnu dati ninn htir bruvdill; ninu i kuppeynnu mttu stmbhvnnu kedigagi datuvdillvembdkke i kuppeyu stmbhvu saksyagive. abhra mn devru, naheurn devru, avr tmdey devru nmm mdhydlli nyay tirisli amdnu. ag yakeubnu tnn tmdeyad isaknu bhydimd sevisuv devr mele prmanmadidnu. yakeu bnu a bettdlli bliynnu arpisi reutti ynnu tinnuvdkke tnn sheudrrnnu kre kluhisidnu. avru reuttiynnu timdu bettdlliye ratri ilukeumdru. heuttare labannu eddu tnn kumarrigi kumarte yrigu muddittu avrnnu asirvdisidnu. labannu heurtu tnn sthlkke himtirugi heudnu.

32

yakeubnu tnn margvagi heuguttiddag devdutrū avne durige bmdru. yakeubnu avrnnu neudidag–idu devr seny emdu heli a sthlkke mhnym emdu hesrittū. yakeubnu edeumyr desvad seyarin simeylliruv tnn sheudrnad esavn blige dutrnnu tnn mumdagi kluhisidnu. kluhisuvag avrige–nnn yjmannad esavnige nivu hige hel beku–ninn dasnad yakeubnu hige heluttane–labann smgd nanu igin vrge prvasiyagiddenu; nnge ettu kte kuriglu dasdasiyru iddare; navu ninn drstiylli krpeheumduv hage nnn yjman nige tilisuvdkke kluhisiddene emdu heliri amdnu. ag dtru yakeubn blige himtirugi bmdū–navu ninn sheudrnad esavn blige heugi bmdiddeve; avnu nanuru mmdiynnu krkeumdu ninnnnu edurugeulluvdkke bruttane amdru. ag yakeubnu bhlvagi bhypttu kumdi heugi tnn smgd idd jrrnnu kuriglūnu dnglūnu ometglūnu erdu gumpuglagi vibhagisidnu. esavnu omdu gumpin mele biddu adnu heudedre ulid gumpu tppisikeumdu heuditēmdu amdu keumdnū. idllde yakeubnu helidde nmde–nnn tmdeyad abrahmn devre, nnn tmdeyad isakn devre, ninn deskku ninn bmdhugl bligu tirigi heugu, ag ninge ollednu maduvenu emdu nnge helid krtne, ninu ninn dasnige teurisid ella krungeligu ella stykku ayeugynagiddene. yakmdre nanu meudlu i yeurdn heuleynnu datidag nnge keulu matrve ittu; ig erdu gumpuglullvnađenu. ig nnn sheudrnad esavn keyimd nnnnnu tppisu. avnu bmdū nnnnnu mkl smgd tayıynnu keulluvnēnu emdu nanu avnige bhydputtene. nanu –ninge khmdit vagi olleydnū maduvenu, ninn smttiynnu enisuvdkkagd smudrk mrlin hage maduvenu emdu helidiyalla emdu bedikeumdnū. yakeubn ade ratriylli alli ilukeumdnū; tanu tkkeumdu bmdvugllli tnn sheudrnad esavnige kanikegagi tegedukeumdnū. avu yavvmdre, innuru mekeglu, ippttu heutglu, innuru krlgu, ippttu tgruglu; halu keuduv muvttu ometglu avugl mriglu, nalvttu akluglu, htū heuriglu, ippttu hennu ktteglu, htū ktte mriglu; ivugllli prtiyeumdu mmdeynnu prtyekvagi avnu tnn sevkrige oppisi avrige–nnn mumde ndedu mmdē mmdēgū mdhydlli sthlbidiri amdnu. avnu meudlneyvnige–nnn sheudrnad esavnu ninnedurige bmdū– ninu yarvnu?

ellige heugutti? illi ninn mumde iruvvuglu yarvu emdu kelidre ninu avnige–avu ninn dasnad yakeubnvugle; idu nnn yjmannad esavnige klulislptt kanike; igeu, avnu nmm himde iddane emdu avnige helbekemdu ajnapisidnu. erdney vnigu murneyvnigu mmdēgl himde heuguvvrellrigunivu esavnnu kmde avnige hageye helbeku. idllde–ninn dasnad yakeubnu nmm himde bruttanemdu helbeku emdu ajnapisidnu. yakmdre nnn mumde heuguv kanikeymd avnnu smadhanpdisuvenu. truvay avn mukhvnnu neuduvenu; avnu nnnnnu amgikrisuvnēnu emdu amdu keumdnū. hige a kanikeyu avn mumdagi heurtuheuyitu. tanadreu a ratri gumpinlli ilukeumdnū. avnu a ratriylli eddu tnn ibbru hemdtiyrnnu ibbru dasiyrnnu tnn hnneumdu mmdī kumarrnnu tkkeumdu ybbeuk emb sthldli datidnu. avnu avrnnu krkeumdu heule datisiddllde tngiddddnnella datisidnu. ag yakeubnu obbne ulidag obb mnusynu udy vaguv vrge avn smgd heuradidnu. a mnusynu avnnu jyisde iruvdnnu neudi avn teudey kilnnu muttidnu. avnu hageye atn smgd heuraduvlli yakeubn teudey kilu tppitu. atnu yakeubnige–udyvayitu, nnnnu bidu amdag avnu–ninu nnnnnu asirvdisd heurtu nanu ninnnnu bidenū amdnu. atnu avnige–ninn hesru enu amdag avnu–yakeub amdnu. adkke atuninn hesru innu mele yakeubnemdu kreylpde israyel emdu kreylpdu vdu. yakmdre ninu devr smgdlu mnusyr smgdlu heuradi jyisiddi amdnu. yakeubnu–ninn hesrnnu nnge tilisu emdu atnnu kelikeumdag atnu–nnn hesrnnu yake kelutti emdu heli avnnu alli asirvdisidnu. ag yakeubnu–nanu devrnnu mukhamukhi yagi neudidru nnn pranu kapadlpttu emdu heli a sthlkke peniyl emdu hesrittū. avnu pēnuelnnu dati heudag avnige suryeudyvayitu. adre avnu teudey nimitt kumtikeumdu ndednu. atnu yakeubn teudey kilnnu mudurid nrdlli muttidridm israyel mklū teudey kilin meliruv mudurid nrvnnu i dind vregu tinnuvdill.

33

yakeubnu knnetti neudidag igeu, esavnu nanuru mmdī mnusyr smgd bruttidnu. ag avnu leyligu rahelligu ibbru dasiyrigu avrv mklklūnu oppisi avrnnu bere bere madidnu.2 dasiyrnnu avr mklklūnu mumdugeylli avr himde leylūnu akey mklklūnu kttkdeylli rahellūnu yeusephnnu irisidnu. tane avr mumdagi heugi tnn sheudrn blige bruv vrge elu sari neld vrge beuggidnu. ag esavnu avnnu edurugeulluvdkke odi bmdū avnnu appikeumdu avn keurlin mele biddu avnige muddittū. avru attru. ag esavnu tnn knnuglūnnetti a striyrnnu mklklūnu neudi–ninn jeute ylliruv ivru yaru emdu kelidnu. adkkyvnu–devru ninn dasnige krpeymd keutt mklklū amdnu. ag dasiyr avr mklklū htir bmdū avnige addbiddru. leylū sh tnn mklkleumdige htir bmdū addbiddlu. truvay yeusephnu rahellū bmdū addbiddru. ag esa vnu–nanu dariylli kmd psugl mmdē glella yatkke? amdag yakeubnu–nnn odeyn drstiylli nnge krpe deurkli emdu avuglūnu tmge kluhisikeuttenu. adkke esavnu–nnn sheudrne, nnge sakstu ide. ninge iddddu nine ittukeu amdnu.

ag yakeubnu-hagll, ig ninn drstiylli nanu krpe heumdiddeyadre nnn kanikeynnu nnn keyimd tkkeullbeku. yakmdre nanu devr mukhvnnu kmd hage ninn mukhvnnu kmdddkkagiynu ninu nnnnnu mecciddkkagiynu ningeusr tmdiruv nnn kanikeynnu amgikrisbekemdu beduttene. yakmdre devru nneumidige krpeymd vtisiddrimd nnge bekadstu ide emdu heli avnnnu blvmt madiddrimd avnu adnnu tkkeumdn. truvay esavnu-navu mumdkke pryan maduvmt heurdeun, nanu ninn mumde heuguvenu amdnu. adkke yakeubnu avnige-mkklu ele praydvragiddare. idllde ele dnkuriglu nnn bliylliruvdu nnn odeynige tilidde; omdu din heccagi avuglunu nidisidre ella mmdeyu sttuheudavu. adridm nnn odeyne, ninn sevkningimtlu mumce heugbhudu. nanu nnn odeyn blige seyarige bruv vrede nnn mumdiruv mmdegl ndidigeu mkkll ndigeu tkk hage melle ndedu bruvenu amdnu. adkke esavnu-nnn bliylliruv jnrlli kelvrnnu ninn bliylli bittu heuguttene annlu yakeubnu-adr agtyvenu? nnn odeyn drstiylli nnge krpe deurkli amdnu. hige esavnu a dive tnn margvagi seyarige himdirugi heudnu. yakeu bnu pryanmadi sukkeutige heugi mneynnu kttsikeumdn; idllde tnn mmdeglige htiglnnu madisidnu. adridm a sthlkke sukkeut emdu hesrayitu. yakeubnu pddn araminimdm bmdu kanan desd sekeminniruv salem pttnkke bmdu pttnd mumde tnn gudarglnnu hakidnu. avnu tnn gudarglnnu hakid bhumiyinnu sekemin tmdeyad hmeurn mkkll keyimd nuru nanyglige keumdu keumdn. alli jynvediyinnu kttsi adkke eleleuhe israyel emdu hesrittnu.

34

lelyu yakeubnige hett mglad dinlu desd striyrnnu neuduv dkkagi heurge heudlu. desd prbhuvagidd hivviynad hmeurn mgnad sekemnu akeynnu neudi tegedukeumdu heugi kudi asuddh madidnu. avn mnssu yakeubn mglad dinlnnu antikeumditu. avnu a hudugiyinnu pritimadi akeyeumidige dye yimd matnadidnu. sekemnu tnn tmde yad hmeurnige-i hudugiyinnu nnge hemdtiyagiruvmt tkkeu amdnu. yakeu bnu tnn mglad dinlnnu sekemnu asuddh madidnemdu kelidag avn mkklu dngl smgd heuld-liddru. avru bruv vrede yakeubnu summiddnu. ag sekemn tmdeyad hmeurn heurge yakeubn smgd matnaduvdkke bmdnu. yakeubn mkklu adnnu kelidag avru heuldimd bmdru. sekemnu yakeubn mgl smgd mlgi israyeli nlli avmankrvaddnnu madid-drimd a mnusyru vysnpptu bhl urigeumdr. adu hage agbardagittu. hmeurnu avrige-nnn mgnad sekemn mnssu nimm mgligagi asisuttd. akeynnu avnige hemdtiyagi keudiri emdu nimmnnu kelikeulluttene; nivu nmmeumidige mduve glnnu madiri; nimm kumarteyrnnu nmge keudiri, nmm kumarteyrnnu nivu tkkeulliri. idllde nivu nmm smgd vasmadiri; desvu nimm mumde ide. nivu vasisi adrlli vyaparmadi adridm astiynnu madikeulliri amdnu. sekemnu akey tmdegu sheudrrigu heliddenmdre-nimm drstiylli nnge krpe deurkli; nivu nge heliddnnu nanu ninge keuduvnu. tervnnu kanikeynnu ythecchvagi nnnnnu keliri. nivu heluv prkar keuduvnu. adre

a hudugiyinnu nnge hemdtiyagi keudiri amdnu. ag yakeubn mkklu sekemnigu avn tmdeyad hmeurnigu vmncey uttrvnnu keuttru. avnu tmm tmgiyad dinlnnu asuddhmadiddnu. yakeubn mkklu avrige-navu i karyvnnu madlarevu, sunntiyilld mnusynige nmm tmgiyinnu keudlarevu, adu nmge avman. adre nivu nmm hagiddu nimmliruv gmdsrella sunntimadisikeumdre matr navu oppuvevu. nmm kumarteyrnnu ninge keuttu nimm kumarteyrnnu tkkeulluvevu. idllde navu nimmlli vasmadi omde jnamgvaguvavu; adre nivu nmm matnnu keli sunntimadisikeullde heudre nmm mglennu navu tegedukeumdu heugi bidutteve emdu helidru. avr matuglu hmeurnigu avn mgnad sekemnigu meccikayadvuglagi kmvdu. a yauvnstnu yakeubn mglennu mecciddrimd a karyvnnu madu vdkke himjriylill. avnu tnn tmdey mneyvrellrigimt gaurvullvnagiddnu. ag hmeurnu avn mgnad sekemnu tmm pttnd dvard blige bmdu tmm pttnd jnr smgd matnadi avrige- i mnusyru nmm smgd smadhan vagiddare; addrimd avru desdlli vasmadi adrlli vya-parmadli. igu, desvu avrigagi sakstu vistarvagide. avr kumarteyrnnu nmge hemdtiyrnnagi tkkeullven nmm kumarteyrnnu avrige keudeun. avru sunnti-madisikeumdr prkar nmmlli gmdsrella sunntimadisikeumdr matr a mnusyru nmm smgd vasmaduvdkku omde jnamgvaguvdkku oppuvru. avr mmdeglu smpttu dnglella nmmvuglllvev? avrige navu oppikeumdre matr avru nmm smgd vasisuvru amdru. ag pttnd dvardlli heuguvrella hmeurnu avn mgnad sekemnu helid matuglennu keli avn pttnd dvardlli heuguv ella gmdsru sunntimadisikeumdr. murney dindlli avrige neuvu umtagad yakeubn mkkllli ibbru amdre dinl sheudrrad simeyeunnu levivu tmm tmm ktiglnnu tkkeumdu dheryvagi pttnkke bmdu gmdsrnnella keumduhakidru. hmeurnnnu avn mg nad sekemnnu kttiymd keumduhaki dinlnnu sekemn mneyimd tkkeumdu heurge heudru. tmm sheudriyinnu asuddh madiddrimd yakeubn mkklu keumdv brige bmdu keulleheudru. avr kuri, dn, ktteglennu pttndlliyu heuldlliyu iddvuglellvnnu tkkeumdr. avr ella astiynnu avr ella cikkmkklennu avr hemdtiyrnnu serehididu mneylliddde llvnnu avru keulleheudru. ag yakeubnu simeyeunnu levigu heliddenmdre-nivu nnnnnu desd nivasiglad kananyrigu perjiyrigu durvasneyaguvmt madi nnnnnu klvlpdi sidiri; nanu svlp mmdiyullvnu, higiruvlli avru nnge vireudhvagi kudikeumdu nnnnnu keulluvru. ag nanu nnn mneyvru nasvaguevu amdnu. adre avrunmm tmgiyeumidige suleymte vtisbhudeu amdru.

35

devru yakeubnige-eddu betelige heugi alli vasmadu; ninu ninn sheudrnad esavnedurinimdm odi heugut-tiddag ninge kanisikeumdr devrige alli jynvediyinnu ktu amdnu. ag yakeubnu tnn mneyvrigu tnn smgd iddvrellrigu-nimm mdhydliruv anydev rlglnnu tegeduhaki suddhragiri; nivu nimm btteglennu bdlayisiri; navu eddu betelige heugeun; srmei dindlli nnnnnu alesi nanu heud dariylli nnn smgd idd devrige alli nanu jynvediyinnu ktuvunu amdnu.

ag avru tmm keyllidd ella anydevruglunu tmm kivigillidd muruvu glunu tegedu yakeubnige keuttru. avnu avuglunu sekemige sviapvagidd elamrd kelge hunittu. truvay avru pryau vagi heurtru. ag devr bhyvu suttliruv ptnglvr mele idddrimd avru yakeu bn mklklnu himdtti brlll. hige yakeubnu tnn smgd idd ella jn shitvagi kanaan desdliruv lujige bmdnu, ade betel. alli avnu yjn vediynnu ktti tanu tnn sheudrn bli yimd odiheudag alli devru tnge prtyksnagidddrimd a sthlkke el betel emdu hesrittnu. ag rebekkl dadiyagidd debeurlu sttl. betelin kelgidd alleun mrd buddlli akeynnu hunittu. a sthlkke alleun bakut emdu hesrayitu. yakeubnu pddn araminimd bmdag devru avnige inneumdu sari prtyksnagi avnnnu asirvdisidnu. devru avnige-ig ninge yakeubnemdu hesri ruvdu. adre innu mele ninu yakeub nemdu kreylpdde israyel emdu kreylp-duvi emdu heli avnige israyel emdu hesrittnu. devru avnige helidenmdre-srvsktnad devru nane, ninu abhivrdhdyagi heccagu; jnamgvu jnamggl gumpu ninnimd umtaguvvu; arsu ninnimd hutuvru. idllde abrahamnigu isak nigu nanu keutt desvnu ninge keuduvunu. ninn truvay ninn smttigu a desvnu keuduvunu amdnu. ag devru avn smgd matnadid sthldimd eriheudnu. yakeubnu tnn smgd matnadid sthldill stmbhvnnu amdre kllin stmbhvnnu nillisi panarnemadi adr mele enneynu heuydu. devru tnn smgd matnadid sthlkke yakeubnu betel emdu hesrittnu. betelinimd avru pryannadi ephratrige innu svlp dur iruvag rahellu prsvdnepdutta kstptllu. akeyu herige beneyimd bhu kstpd ttruvag sulgittiyu avlige-bhyvd bed, gmdu mgnnnu ninu pdeyui amdnu. (adre akeyu sttuheudlu). avlu pranbiduvag avnige beneuni emdu hesritllu; adre avn tmdeyu avnige benyavian emdu hesrittnu. rahellu sttuheudlu. avlnnu ephratd margdlli hunittu; ade betlehem. yakeubnu avl smadhiy mele omdu stmbhvnnu nettdu. ade imdin vregu rahell smadhiy stmbhvagide. israyelnu pryannadi midgl edremb geupurd himdugdeylli tnn gudavnnu hakidnu. israyelnu a desdlli vasvagiddag rubennu heugi tnn tmdey upptniyad bilhl smgd mlgidnu. adnnu israyelnu kelidnu. yakeubnige hnnerdu mmd kumarru iddr. avrlli leyl kumarru: yakeubn ceucl mgnad rubennu simeyeunnu levuyu yehudnu is-sakarnu mtu jebulunu. rahell kumarru: yusephnu mtu benyaviannu. rahell dasiyad bilhl kumarru: dannu mtu nptaliyu. leyl dasi yad jilpl kumarru: gadnu mtu asernu. ivre pddn araminlli yakeub nige hutidd kumarru. yakeubnu mmreyllidd tnn tmde yad isakn blige abrahamnu isaknu prvasvagidd hebreun emb arbd ptnkke bmdnu. ag isakn dinglu nur embhntu vruslagiddvu. isaknu muduknagi tumba ayusvdyagi sttu tnn jnreumdige serispttnu. avn kumarrad esavnu yakeubnu avnnu hunittu.

36

edeum emb esavn vmsavligu ive: esavnu kananyr kumarteyrnnu amdre hittiynad eleunn mglad ada, hivviynad sibeyunn mglad anahl mglagidd oheulibam, ismayeln mglu nebayeun sheu driyu agidd basent ivrnnu tnn hemdtiyrnagi tkkeumdu.

ada embakeyu esavnige eliphjnnu hettlu. basentlu reguvelnnu hettlu. oheulibamlu yegusnnu ylamnnu keurhnnu hettlu. ivru kanaan desdlli esavnige hutidd kumarru. truvay esavnu tnn hemdtiyrnnu kumar kumarteyrnnu tnn mneyllidd ella mnusyrnnu tnn himduglunu tnn ella dnglunu kanaan desdlli tanu smpadisidd ella smpttnu tegedukeumdu tnn sheudrnad yakeubn edurinimd mteumdu deskke heudnu. avru kudi iruvdkke agdstu avr smpttu abhivrdhdi yagittu. avr himdugligeusk avru prvasvagidd desvu avrige salde heuyitu. hige esavnu seyar prvtldli vasvagiddnu. esavne edeumnu. seyar prvtldliiruv edeumyr tmdeyad esavn vmsavligu ive: esavn kumarr hesruglu yavvmdre: esavn hemdtiyagiruv adal mgnagiruv eliphjnu, esavn hemdtiyad basentl mgnad reguvelnu. eliphjn mklku yarmdre: teman omar cepheu gtm kenj; timlnu esavn mgnad eliphjnige upptni yagiddu amaleknnu hettlu. esavn hemdtiyagidd adal kumarru ivre. reguveln mklku yarmdre: nht jerh smma mijja; ivru esavn hemdti yad basentl kumarru. esavn hemdtiyagidd sibeyunn mglagiruv anahl mglad oheuli baml kumarru yarmdre: akeyu esavnige yegusnnu ylamnnu keurhnnu hettlu. esavn kumarr mukhmdru yarmdre: esavn ceucl mgnagiruv eliphjn mklkad teman omar cepheu kenj keurh gtm amalek edeumyr desdldidd eliphjnimd bmd mukhmdru ivre. ivru adal kumarru. esavn mgnad reguveln kumarru yarmdre: nht, jerh, smma, mijja; edeum desdldidd reguvelnimd bmd mukhmdru ivre. ivru esavn hemdti yad basentl kumarru. esavn hemdtiyad oheulibaml kumarr mukhmdru yarmdre: yegus ylam keurh ivre. esavn hemdti yad anahl mglad oheulibamlid bmd mukhmdru. ivru edeum emb esavn kumarru; ivre avr mukhmdru. heuriynad seyar kumarru desd nivasiglu yarmdre: leutan seubal sibeyun anah diseun ecer disan ivru edeum desdldidd seyar mklkad heuriyr mukhmdru. leutann kumarru yarmdre: heuri hemam leutann sheudri yad timna. seubaln mklku yarmdre: alvan manht gebal sepheu mtu onam. sibeyunn mklku yarmdre: ayya mtu anah embvru. tnn tmdeyad sibeyunn ktteglunu kayuvag arnydlli hesrktteglunu kmdukeumdvnu i anahne. anahn mklku yarmdre: diseun mtu anahn mglad oheulibamlu. diseun mklku yarmdre: hemdan esban itran keran. ecer mklku yarmdre: bilhan javan akan. disann mklku yarmdre: uc aran. heuriyrimd bmd mukhmdru yarmdre: leutan seubal sibeyun anah. diseun ecer disan ivre. ivru seyar desdlli mukhmdragidd heuriyrimd bmd mukhmdru. israyel mklklnu yav arnu aluvdkkimt mumce edeum desdli alid arsu ivre. edeuminni beyeurn mgnad belgenu alidnu; avn pttnd hesru dinhaba. belgnu stt mele avn bdlagi beucrdvnd jerhn mgnad yeubabnu alidnu. yeuba bnu stt mele avn bdlagi temaniy desd husamnu alidnu. husamnu stt mele avn bdlagi meuvabyr heudlli midyanrnnu heuded beddn mgnad hddnu alidnu. avn pttnd hesru avit. hddnu sttag avn bdlagi msrekdvnd smlahnu alidnu. smlahnu stt mele avn bdlagi ndiy bliyllidd rehebeuturinvnd saulnu alidnu. saulnu stt mele avn bdlagi akbeurn mgnad balhana nnu alidnu. akbeurn mgnad balhana nnu stt

mele avn bdlagi hdrnu alidnu. avn pttnd hesru pagu. avn hemdtiy hesru mhetbel; ikeyu mejahabn mglad mtrdel mglu. kutumb sthl mtu hesrugl prkarvagi esavn mukhmdr hesruglu yavvmdre: timna alva yetet. oheulibam ela pineun. kenj teman mipcar mgdiyel giram. tmm svasthyd desdlli vasvagidd prkar edeumyr mukhmdru ivre. edeumyr tmdeyad esavnu ivne.

37

yakeubnu tnn tmde prvasiyagidd kanan desdlli vas vagiddnu. ivu yakeubn vmsavliglu: yeusephnu hdelinu vrusdvnagiddag tnn sheudrr smgd mmdeyynu meysisu ttiddnu. a hudugnu tnn tmdey hemdti yragidd bilhl mtu jipl kumarr smgd iddnu. yeusephnu avr kettnd suddiyynu tnn tmdege tilisut-tiddnu. adre yeusephnu israyelnige muppinlli huttd mgnagi ddrimd avnu tnn ella mkkligimt avnnnu heccu pritimid avnige anek bnnd amgi yynu madisidnu. tmm tmdeyu avnnnu avn ella sheudrrigimt heccu priti maduttanemdu avn sheudrru neudi avnnnu dvesisi avn smgd smadhanvagi matadlarde iddru. yeusephnu omdu ksnnu kmdu tnn sheudr-ridge tilisidag avru avnnnu innu heccagi dvesisidru. avnu avrige nanu kmd i ksnnu heluttene, keliri. igu, navu heuldlli sivuduglunu ktutta iddevu; ag igu, nnn sivudu eddu nimittu; ag igu, nimm sivuduglu tirugi keumdu nnn sivudige addbidvdu amdnu. ag avn sheudrru avnige-ninu nmmnnu niscyvgiyu aluviyeu illve nijvagi nmm mele deuretn maduviyeu emdu heli avn ksnugligagiyu avn matugligagiyu avnnnu mttstu hge madidru. idllde avnu inneumdu ksnnu kmdu tnn sheudrrige-igu, inneumdu ksnnu kmdiddene; igu, surynu cmdrnu hnneumdu nkstrglu nge addbidvdu amdnu. avnu tnn tmdegu tnn sheudrrigu adnnu tilisidag avn tmdeyu avnnnu gdrisi avnige-ninu kmd i ksnu enu? nanu ninn tayiyu ninn sheudrru nijvagi ninn mumde addbilvdkke brbekeu amdnu. ag avn sheudrru avn mele heutteikkicu pttu. adre avn tmde a matnnu mnssinlli ittukeumdu. ag avn sheu drru sekeminlli tmm tmdey mmdeyynu meysisvdkke heudru. adrimd israyelnu yeusephnige-ninn sheudrru sekeminlli mmdeyynu meysisuttarla; avr blige nanu ninnnnu kluhisuttene heugu amdnu. adkke avnu-nanu illiddene amdnu. yakeubnu avnige-heugi ninn sheudrr ksemsmacarvnnu mmdegl ksemsmacarvnnu tilidukeumdu bmdu nge tilisu emdu heli hebreun tgginimd kluhisidnu. ag avnu sekemige bmdnu. obbaneub mmsynu yeuseph nnnu kmdag igu, avnu heuldlli aleuyttiddnu. a mmsynu avnige-ninu enu hudukutti emdu kelidnu. adkke avnu-nnn sheudrrnu hudukuttiddene; avru tmm mmdeglunu elli meysisu taremdu nge helu emdu bedikeumdu. a mmsynu-avru illimd heurtu heudru. yakmdre avru-navu deuta nige heugeun emdu heluttiddiddnnu nanu kelisikeumdeni amdnu. ag yeusephnu tnn sheudrrnu hudikikeumdu heugi deutaninlli avnnu kmdukeumdu. avru durdimd avnnu neudidag avnu avr sviapkke bruvdkke mumceye avru avnnnu keumduhakbekemdu av nige vireudhvagi olsmcumadikeumdu. avru-igu, i

ksinsvnu bruttiddane; bnniri, ig avnnnu keumdu-yavdeu omdu kadumrgvu avnnnu timdubittitemdu heleun; truvay avn ksnuglu enaguvveu neudeun emdu obbrigeubbru matnadikeumdu. adre rubennu adnnu keli avnnnu avr keglimd tppisi-avnnnu keulluvdu bed amdnu. rubennu avnnnu avr keglimd tppisi tnn tmdey blige tirigi kredoelglnu heuguv hage avrige-rkt cellbediri, kadinlliruv i tgginlli avnnnu hakiri; adre avn mele kehakbediri amdnu. yeusephnu tnn sheudrr blige bmdag avru yeusephn melidd bnnd amgiynnu tegedru. avnnnu tkkeumdu tgginlli hakidru; a tggu nirillde bridagittu. avru utkke kutukeumdag tmm knnugnnetti neudlagi igu, ismayelyr gumpu gilyadinimd bruttittu. avr omteglu sambrani sugmdhtel rktbeulglunu heuru ttiddvu. avru avuglunu aiguptkke tegedu keumdu heuguttiddru. ag yehudnu tnn sheudrrige-navu nmm sheudrrnnu keumduhaki avn rktvnnu mremaduvdrlli labhvenu? bnniri, ismayelyrige avnnnu mareun. navu avn mele kehakbardu. yakmdre avnu nmm sheudrru nmm mamsvu agiddane amdnu. adkke avn sheudrru oppidru. i prkar (midyanr vrtrku haduheuguttiddag) avru yeusephnnnu tgginimd meletti ismayelyrige avnnnu ipptu belliy nanyglige maridru, avru yeusephnnnu aiguptkke krkeumdu heudru. rubennu tggin blige tirigi bmdag igu, yeusephnu tgginlli illdrimd tnn vstrglunu hridu keumdu. avnu tnn sheudrr blige tirigiheugi-a mguvu illvlla; hagate nanu ellige heugli amdnu. ag avru yeusephn amgiynnu tegedukeumdu mekey mrynnu keyydu a amgiynnu rktldli addi a bnnd amgiynnu kluhisikeuttru. avru adnnu avr tmdey blige tmdu-idu nmge sikkitu. idu ninn mgn amgiyeu eneu neudu emdu helidru. yakeubnu adnnu gurutu hididu-idu nnn mgn amgi haudu; dustmrgvu avnnnu timdubittitu; yeusephnu nissmdhevagi tumdu tumdagi madlpttiddane amdnu. ag yakeubnu tnn vstrglunu hridukeumdu tnn nduviyeu geuniynnu ktikeumdu tnn mgnigeuskr bhudin duhkhpptnu. avn kumar kumarteyrella avnnnu adrisidagyu avnu adrne heumdeullde-nnn mgn blige smadhige duhkhdimdle ilidu heugu vnu amdnu. hige avn tmde avnigeuskr attnu. idllde a midyanru yeusephnnnu aiguptdlli phreuhn udyegsthnad peutiphrnige maridru. avnu megavlin dlviyiyagiddnu.

38

a kaldlli addenmdre, yehudnu tnn sheudrr bli yimd iliduheugi adullamynvad hirn blige heudnu. alli yehudnu kananyad sugn mglunu neudi avlunu tkkeumdu avlunu kudidnu. avlu grbhini yagi mgnnnu hettlu. yehudnu avnige er emdu hesrit-tnu. akeyu tirigi grbhini yagi mgnnnu hettu avnige onan emdu hesritllu. akeyu mtteumdu sari mgnnnu hettu avnige selh emdu hesritllu. akeyu avnnnu het-tag yehudnu kjiburin liddnu. idad mele yehudnu tnn ceucl mgnad ernige hemdtiynnu tkkeumdu. akeyu hstru tamar. adre yehudn ceucl mgnad ernu krtv drstiylli dustnagiddidrm krtnu avnnu say-isidnu. ag yehudnu onannige-ninn sheudrn hemdtiy blige heugi avlunu mduveyagi ninn annnige smt-

tiynnu umtu madu amdnu. adre onannu a smt-
 tiyu tnnadagtkddllvemdu tilidukeumdu tnn annn
 hemdtiy blige heudag tnn annnige smtitiynnu umtu-
 madd hage tnn viry vnnu bhumiy mele cellidnu. avnu
 madiddu krtn drstiylli meccikeyagirlu llvaddidrimd
 atnu ivnnnu sayisidnu. ag yehudnu tnn seuseyad
 tamar lige-nnn mgnad selhnu deuddvnaguv vrega
 vidhveyagiddu ninn tmdey mneylli iru amdnu. yak-
 mdre ivnu sh tnn sheudrr hage sttanemdu am-
 dukeumdu. tamarlu heugi tnn tmdey mneylli vas-
 madidlu. bhl dinglad mele yehudn hemdtiyagidd
 sugn mglu sttlu. yehu dnu adrne heumdid mele
 tanu tnn snehitnagiruv adullamynad hirnu tnn kurigl
 unneyynnu kttrisuuvr blige timnatige heudnu. ag
 tamarlige-igeu, ninn mavnu tnn kurigl unneyynnu kt-
 trisuvdkke timnatige heuguttiddane emdu tilisidag
 akeyu vidhvey vstrglennu tegedittu musuku haki
 mucciukeumdu timnatin margdlliruv bhirng sthldli
 kutu keumdlu; yakmdre selhnu deuddvna gidru
 tnnnnu avnige hemdtiyagi keudlill vemdu neudidlu.
 yehudnu avlennu neudidag avlu mukhmucciukeumdid-
 drimd avlu suleyemdu nensikeumdu. marg dimd
 akey kdege tirugikeumdu avnu-nnnnnu ninn blige
 brgeudisu amdnu. (yakmdre avlu tnn seuseyemdu
 avnige tilidirill). avlu-ninu nnn blige bmdre nnge
 enu keuduvi amdnu. avnu-mmdeyimd ninge mekey
 mriynnu kluhi suttene amdnu. avlu-ninn adnnu
 klulisuvvrega idukeuduviyu amdnu. adkke avnu-
 ninge keudtkk idu enu amdag avlu-ninn mudreyu
 ninn kdg glu ninn keylliruv keulu amdnu. ag
 avnu avuglennu akege keuttu akey blige heudnu.
 hige avlu avnimd grbhiniyadlu. truvay avlu eddu
 heugi musuknnu tegedittu tnn vidhvey vstrglennu
 hakikeumdlu. yehudnu a striy keyimd idu tkkeul-
 luvdkke tnn snehitnad adullamyn keyimd mekey
 mriynnu klulisidag akeyu siglill. adullamynu akey
 urinrvnnu-bhirng margd bliyllidd sulle eli emdu
 kelidag avru-i sthldli yav suleyu irlill amdnu. ag
 avnu yehudn blige tirigi bmdu-akeyu nnge sikkilill,
 idllde a sthld mnuysuru-i sthldli suleyu irlill emdu
 helidru. ag yehudnu-navu nacikege olgagd hage
 avlu adnnu tkkeumdu heugli; igeu, i mekey mriynnu
 nanu kluhisi denu, adre akeyu ninge sikkilill amdnu.
 heccukdime muru timglad mele yehudnige-ninn
 seuseyad tamarlu jartv madiddale; jartvdimd grb-
 hiniyagi ddale emdu tilisidru. ag yehudnu-avlennu
 heurge tnniri, avlu sudlpdli amdnu. akeynnu heurge
 tmdag akeyu tnn mavnige-ivu yav mnuysnveu a
 mnuysnimdle nanu grbhiniyagiddene. addrimd i
 mudreyu kdgglu keulu yavremdu tilidukeu emdu ke-
 likeumdlu. ag yehudnu avuglennu gurutisi-akeyu
 ngimint nitivmtlu, yakmdre nanu nnn mgnad sel-
 hnage avlennu keudlill amdnu. avnu mtte akeynnu
 ariylill. avlu heruv smydli igeu, avli mkklu akey
 grbhdllidru. akeyu heruvag omdu (mguvu) tnn ke-
 cacitu. sul gittiya a kege kempu nulnu ktti-ivnu
 meudlu heurge bmdnu amdnu. a mguvu tnn keynnu
 himdkke eledag igeu, avn sheudrnu heurge bmdnu.
 ag avlu-ninu chedisiddenu? i deusvu ninn mele irlu
 amdnu. hige avnige perez emdu hesrayitu. truvay tnn
 keylli kempu nulu idd avn sheudrnu heurge bmdnu.
 avnige jerh emdu hesrayitu.

yousephnnnu aiguptkke tkkeumdu heudru. avnnnu
 allige tkkeumdu heud ismayelyr keyimd aiguptd-
 vnu phreuhn udeyugsthnu megavlinvnu adhiptiyu
 ad peutiphrnu avnnnu keumdukeumdu. krtnu
 yeusephn smgd idddrimd avnu eligeyagi aiguptdv-
 nad tnn yjmann mneylli iddnu. krtnu avn smgd id-
 danemdu avnu madiddnnella krtnu avn keyimd ab-
 hivrdhimadidnemdu avn yjmannu neudidnu. add-
 rimd yeusephnu avn drstiylli krpeheumdi avn seve-
 madidnu. peutiphrnu avnnnu tnn mney mele
 melvicarknnnagi madi tngiddddnnella avn kege op-
 pisidnu. avnnnu mneylliyyu tngidd elladr meleyu
 melvicarknnnagi madidminimd krtnu a aiguptdvn
 mneyynnu yeusephn nimitt vagi asirvdisidnu. mneyl-
 liyu heul dliyu (avnigidd) elladr meleyu krtn asirvad-
 vittu. higuruvdrimd avnu tngiddddnnella yeuseph-
 nige oppisi tanu tinnuv reuttii visydli heurtu
 bere yavdr visydllu cimtislill. yeusephnu surupiyu
 saumdryvmtu agiddnu. ivuglad mele yeusephn
 yjmann hemdtiyu avn mele knnuhaki-nnn smgd
 mglu amdnu. adre avnu adkke oppde tnn yj-
 mann hemdtige-igeu, nnn yjmannu tnn mneyl-
 liru vdnnu tlukeullde tngiddddnnella nnge oppisid-
 dane. i mneylli ngimnt deuddv naru ill. ninu avn
 hemdtiyagiruvd rimd ninnnnlde nnge mttenu mre-
 madlill. hagiruvlli nanu i deudd duskrtymadi de-
 vrige vireudhvagi papmaduvdu hege amdnu. avlu
 prtidin yeusephn smgd matnadidagyu avnu avl kud
 mlguvdkkadru avl httr iruvd kkadru kivigeadde
 heudnu. higuruvlli avnu tnn kels maduvdkke
 mneyynnu prvesisidag mneyvrlli obbru mne yl-
 lirill. ag akeyu avn vstrvnnu hidukeumdu-nnn
 smgd mglu amdnu. adre avnu tnn vstrvnnu avl
 keylli bittu heurge odiheudnu. avnu tnn vstr vnnu
 tnn keylli bittubittddnnu heurge odiheuddnnu avlu
 kmdu tnn mney mnuysrnnu kredu avrige-neudiri,
 avnu (gmdu) nmnnnu hasymaduvdkke ibriynnnu
 nmmllige tmdiddane. avnu nnn smgd mlguvdkke
 nnn blige bmdnu. ag nanu deudd sbddimd kugi-
 denu. nanu nnn svrvnnetti kugiddnnu avnu keli tnn
 vstrvnnu nnn bliylle bittu heurge odiheudnu amdnu.
 tnn yjmannu mnege bruv vrega akeyu avn vstrvnnu
 tnn bliylliye ittukeumdlu. avnu bmdag avnige
 adrmteye heluvv lagi-ninu nmm blige tmd ibriy
 sevkn nnnnnu hasymaduvdkke nnn blige bmdnu;
 adre nanu nnn svrvnnetti kugikeumdag avnu tnn
 vstrvnnu nnn bliylli bittu heurge odiheudnu amdnu.
 ninn sevkn hige nnge madidnembdagi tnn hemdti
 heliddnnu keli avn keupvu uriyitu. ag yeusephn yj-
 mannu avnnnu hidukeumdu rajn kediglu bmdhislp-
 duv seremneylli hakidnu. yeusephnu a seremneyl-
 lidnu. adre krtnu yeusephn smgd iddu avn mele
 kruneyttu seremney yjmannu avn mele dyeteuris-
 vmt madidnu. addrimd serey yjmannu seremneylli
 bmdhisid kedignella yeusephnige oppisidnu. avru
 alli mad bekadvuglennella avne madisuvvna dnu.
 krtnu avn smgd idddrimdlu avnu maduvdnnu krtnu
 abhivrdhhi madiddrimdlu serey yjmannu avn kege
 oppisid yavdkku cintemadde iddnu.

ivuglad mele aiguptd arsn pandayknu reuttigarnu aigup ptd arsnad tmm prbhuvige apradh madidru. ag phreuhnu pandaykrilli mukhysthnu reuttigarrilli mukhysthnu agidd avn ibbru udeyugsthr mele keupisi keumdu avrnnu megavlinvr adhiptiy mneyeulge kavilirisidnu. adu yeusephnu bmd-hislppt sthlvagittu. megavlin adhi ptiyu avrnnu neudikeulluvdkke yeuseph nnnu nemisiddrimd avnu avrige sevemadu ttidnu. avru kelvu kal sereylliddu. avribbrigu andre aiguptdesd arsnu sereylli hakisidd pandayknigu reutti garnigu omde ratri ksubittu. avrr knsin prkar arthvittu. ag yeusephnu belige avr blige bmdu avrnnu neudidag igeu, avru vysnvullvragiddru. avnu tnn smgd tnn yjmamn sereyllidd phreuhn adhikariglennu-nimm mukhglu imdu vysnvullvragiruvdu yake emdu kelidnu. avru yeusephnige-navu knsnnu kmdid-deve; adre adr arthvnnu nmge heluvvrill amdru. yeusephnu avrige arth heluvdu devrdllveu emdu heli avuglennu nge heliri amdnu. ag mukhy pandayknu tnn knsnnu yeusephnige tilisuvvnagi avnige-nnn knsinlli igeu, nnn mumde omdu drakse blliyyittu. a drakse blliyyilli muru keumbegliddu. avu ciguri huvu arli adr geumcluglu hnnadvu. phreuhn patreyu nnn keyllirilagi nanu a drakse hnnuglennu tegedu phreuhn patreyilli himdi a patreyennu phreuhn keylli keuttenu amdnu. adkke yeusephnu-adr arth enmdre, a muru keumbeglu muru dinglage. innu muru dinglad mele phreuhnu ninn tleynnu etti ninnnnu tirigi ninn sthldilli iduvnu. ninu meudlu avn pandayk-nagidd hage phreuhn patreyennu avn kege keuduvi. adre ninu sukhdimdiruvag nnnnnu nensikeumdu nnge dyeteurisi phreuhn mumde nnn visy tilisi i sereyeulgimd nnnnnu heurge brmadbeku. nanu nijvagiyu ibri yr desdeulgimd kdiylpttenu. illiyy sh nnnnnu sereylli hakuvdkke nanu enu madlill amdnu. yeusephnu olle arthvnnu helidnemdu mukhy reuttigarnu neudidag avnu yeusephnige-nnn knsinlliyy igeu, muru reuttiiy puttiglu nnn tley meliddu; melin puttiiylli phreuhni geuskr reuttigarru maduv ella vidhvad aharvittu. nnn tley melidd puttiiyeu lgimd pksiglu adnnu timdnu amdnu. adkke yeusephnu prtyutrvagi-adr arthu ide-a muru puttiglu muru dinglu. innu muru dinglad mele phreuhnu ninn tleynnu tegesi ninnnnu mrd mele tughakisuvnu. pksiglu ninn mamsvnnu timdubiduvvu amdnu. murney dindilli phreuhn jnnd dinvagiddrimd avnu tnn sevkrlinge autvnnu madisi mukhy pandayknnu mukhy reuttigarnnnu tnn sevr mumde nillisidnu. yeusephnu avrige avr knsin arthi helidnte mukhy pandayknnu tirigi udeyugdilli irisiddrimd avnu phreu hn kege patreyennu keuduvvnadu. adre mukhy reuttigarnnnu tughakisidnu. ada gyu pandaykar mukhysthnu yeusephnnu jnapkmdikeullde avnnnu mretubittu.

purnvad erdu vrusgl keuneylli phreuhnu knsnnu kmdnu. ag igeu, avnu ndiy bliylli nimitidnu. igeu, ndiyeulgimd lksnvad mtu keubbid mamsvidd elu

hsuglu eri bmdu hullugavilli meyuttiddvu. igeu, avlksnvad mtu bdklad bere elu hsuglu avugl himde ndiyeulgimd eribmdu hsugl httr ndi tirdilli nimitid-dvu. avlksnvad mtu bdklad hsuglu keubbid mtu lksnvad elu hsuglennu timdu bittvu. ag phreuhnu eccttnu. avnu tirigi nidremadidag erdney sari knsnnu kmdnu. igeu, omde dmtinlli elu olle pustiyad teneglu eddvvu. idllde igeu, avugl himde bdklad mtu mudnd galiyimd bttiheud elu teneglu meuletvu. a bdklad teneglu pustiyad elu teneglennu numgibittvu. phreuhnu eccttag igeu, adu omdu knsagittu. belige avn atmvu klvigeumditu. addrimd avnu aiguptd ella mmtvadi glennu ella jnaniglennu krekluhisidnu. phreuhnu avrige tnn knsnnu tilisidag avnige avugl arthvnnu heluvvru yaru irlill. ag pandaykr mukhysthnu phreuh nige-i heuttu nnn tppuglennu jnapk madikeullutene; phreuhnu tnn sevr mele keupisikeumdag nnnnnu reuttigarr mukhysthnnu megavlin adhiptiy mneylli kavilli ittag navu omdu ratriylli knsnnu kmdevu. obbeubbn knsige berebere arthvittu. megavlin adhiptige sevr nagidd ibrynad yavvnsthnu alli nmm smgd iddnu. avnige navu nmm knsuglennu tilisidag avnu nmm nmm knsin prkar arthvnnu helidnu. avnu helid arthdmteye nmgayitu. nnnn udeyugvu tirigi nge deurkitu; bhksy karrlli mukhysthneue glige haklpttnu amdnu. ag phreuhnu yeusephnnu kre kluhisidnu. avru avnnnu tvreyagi kara grhdimd heurge tmdru. avnu ksaurmadisi keumdvnnagi tnn vstrglennu bdlayisi phreuhn blige bmdnu. ag phreuhnu yeusephnige-nnnu omdu knsnnu kmdiddene; adr arthvnnu heluvvru yaru ill. ninu knsnnu grhisi adr arthvnnu helutti emdu ninn visyvagi nanu kelidene amdnu. yeusephnu phreuh-nige prtyu trvagi-nnnlli amth samtrhyvnu ill; adre devru phreuhnige smadhand utrvnnu keudu-vnu amdnu. adkke phreuhnu yeusephnige-nnn knsinlli igeu, nanu ndiy tirdilli nimtukeumdidennu. ag igeu, keubbid mamsvidd lksnvad elu hsuglu ndiyeu lgimd eribmdu hullugavilli meyuttiddvu. avugl himde avlksnvad keubbid bdklad bere elu hsuglu eribmdvu. amtha bdklad hsuglennu nanu aigupt desdilli eliiyu neudidill. avlksn vad mtu bdklad hsuglu meudney keubbid a elu hsuglennu timdubittvu; ivu avuglennu timdmele avu timdhage teurlill. adre avu meudlinmte bdk lagiye iddvvu. truvay nanu eccttenu. nanu knsinlli neudidag igeu, omde dmtinlli olle pustiyull elu teneglu eddvvu. igeu, mudn galiyimd btti heugi bdklad elu teneglu avugl truvay meuletvu. a bdklad elu teneglu pustiyad elu teneglennu numgidvu. nanu idnnu mmtvradiglige tiliypdisidag adr arthvnnu nge heluvvru yaru irlill. ag yeusephnu phreuhnige-phreu hn knsu omde; devru maduvdkkiru vdnnu phreuhnige tilisiddane. a elu olle hsuglu elu vrusglu; elu olle teneglu elu vrusgle; adu omde knsu. avugl truvay eribmd bdklad kett elu hsuglu elu vrusglu. mudn galiyimd bttiheud elu bdklad teneglu brvu iruv elu vrusglu amdnu. nanu phreuhnige helid matu ide-devru maduvdkkiruvdnnu phreuhnige teurisiddane. igeu, aiguptdesdille mha subhiksevrusglu bruttve. avugl himde elu vrusgl brgal bruttve. ag aiguptdillid subhikseyu mreyuvdu. idllde brgalvu desvnnu nas-maduvdu. truvay brgalvu mhakthinvagiru vdrimd

subhiksey kald nenpu desdlli irde heuguvdu. idllde a knsu phreuhnige erdu sari biddrdm a karyvu devrimd sthirpdislptide; add rimd devru adnnu begne nerverisuvnu. higuruvdrim ig phreuhnu viveki yad buddhiyull mnusynnnu neudi avnnnu aiguptdesd mele nemisli. phreuhnu adhikarglInnu nemisi desd melittu subhiksey eluvrusglli aiguptdesd aidrlli omdu bhag beleynnu tkkeulli. avru mumbruv i olle vrusgl aharvnnella kudisi phreuhn kekelge dhanyvnnu ptnglli ittukeymdu kayli. aiguptdlli bruvd kkiruv brgald elu vrusglli desvu halagd hage aharvu deskke smgrhvagi ruvdu amdnu. i matu phreuhnigu avn sevk rigu olleydemdu teucitu. phreuhnu tnn sevkrigeyusephnmte devratmuvll mnusynnu sikkaneu amdnu. phreuhnu yeusephnige—devru ninge ivuglennlla teurisid mele ninn hage vivekiyu buddhivmtnu yaru ill. nine nnn mney melirbeku. ninn matin prkar nnn jnrella allpdi; simhasndlli matr nanu ninnimt deuddnagiruvenu amdnu. idllde phreuhnu yeusephnige—neudu, nanu ninnnnu aiguptdesd melella nemisiddene amdnu. idllde phreuhnu tnn keyeulgin umgurvnnu tegedu yeusephn keylittu narumdiy vstrvnnu teudisi cinnd srvnnu avn keurlige hakidnu. ngidd erdney rthdlli avnnnu kurisi dag—avn mumde meunkaluriri emdu jnru kugidru. hige avnnnu aigupt desd melella aluvvnnnagi nemisidnu. idllde phreuhnu yeusephnige—nanu phreuhnu, ninn appneyillde aiguptdesd dllella yavnu tnn keynnagli kal nnagli etbardu amdnu. phreuhnu yeusephnige saphtpnneh emdu hesrittnu. truvay onin yajknad peutipphern mglad asnt embakeynnu avnige hemdtiyagi keuttnu. ag yeusephnu aiguptdesdillella heurtu smcrisidnu. yeusephnu aiguptd arsnad phreu hn mumde nintag muvttu vrusd vnagiddnu. truvay yeusephnu phreuhn snnidhiyimd heurtu aiguptdesvnnella smcrisidnu. adre a desvu subhiksey elu vrusglli rasirasiyagi phlkeuttitu. higuragi avnu aiguptdesdlidd a elu vrusgl aharvnnella kudisi pttn gllli ittnu. omdeumdu pttn d suttliruv beleynnu aya pttnndlli kudisittnu. i merege yeusephnu dvs dhanyvnnu smudr mrlinstu rasirasiyagi kudisi lekkmaduvdnnu bittubittnu. yakmdre adnnu lekkmaduvdkke agde heuyitu. idllde brgald vrusglu bruvdkke mumce yeusephnige ibbru kumarru huttidru. onin yajknad peutipphern mglagidd asnt avrnnu yeusephnige hetllu. ceuccl mgigne yeusephnu mnse emdu hesrittnu. yakmdre avnu—devru nnn kstvnnu mtu nnn tmdey mneynnella mretubiduvmt madidnu amdnu. avnu tnn erdney mgigne ephrayam emdu hesrittnu: yakmdre nanu badheynnnubhvisid desdlli phlbhrit naguvmt devru madiddane amdnu. aiguptdesdlidd subhiksey elu vrus glu mugid truvay yeusephnu helidmt bruvdkkidd brgald elu vrus glu armbhavadu. ag ella desglli brvittu. adre aiguptdesdillella ahar vittu. aiguptdvrella hsidu jnru ahar kkagi phreuhn blige heugi kugikeumdag phreuhnu ella aiguptdvrige—yeusephn blige heugiri; avnu nimge heluvdnnu madiri amdnu. bhumukhd melella brvittu. yeusephnu dhanyvidd knjglnnella tereidu aiguptyrige maridnu. ag brvu aiguptdesdlli kthinvagittu. idllde bhumiya melella brvu kthinvagiddrdm ella desdru yeusephnimd dhanyvnnu

keumdukeulluvdkke aiguptkke bmdru.

42

aiguptdlli dhany umtemduyakeubnu tilidag avnu tnn kumarrigenivu obbrnneubbru neudikeullu vdenu amdnu. avnu—igeu, aiguptdlli dhany umtemdu nanu keliddene. navu sayde bdukuvmt nivu allige ilidu heugi nmgagi allimd dhanyvnnu keumdu keulliri amdnu. ag yeusephn httu mmdid sheudrru aiguptdlli dhanyvnnu keumdukeulluvdkke ilidu heudru. adre yakeubnu yeusephn tmmnad benyavian nige kedubmditu emdu heli anmdri smgd avnnnu klulisill. kanan desdlli brviddrim dhany vnnu keumdukeulluvdkkagi bruvvreumidige israyeln kumarru bmdru. ag yeusephnu desd melella adhiptiya gidndu. desd jnrigella dhanyvnnu maru vvnu avne agiddnu. higuragi yeusephn sheudrru bmdu tmm mukhglInnu neld mttigu tggisi avnige addbiddru. yeusephnu tnn sheudrrnnu neudi avrnnu gurutisidagyu tiliydv n hage anynmt kthinvad matuglnnadi avrige—ellimid bmdiri amdnu. adkke avru—ahar keumdukeulluvdkke kanan desdimd bmdru amdru. yeusephnu tnn sheudrrnnu gurutisidagyu avr avnnnu gurutisill. ag yeusephnu tanu avr visydlli kmd ksnuglInnu jnapkmaidikeumdu av rige—nivu gudhcarru; desd olguttnu neuduvdkkagi bmdiddiri amdnu. ad kkvru—all, nmm odeya, ninn dasrad navu aharvnnu keumdukeulluvdkkagi bmdiddeve. navellru obb mnusyn kumarragiddu styvmtragiddeve. addrimd ninn dasru gudhcarrll amdru. adre avnu avrige—ill, desd olguttnu nivu tilukeulluvdkkeuskurve bmdiddiri amdnu. adkkvru—ninn dasrad navu hnnerdu mmdid sheudrru; navu kanan desdliruv obb mnusyn mkkl. igeu, ig cikkvnu nmm tmdeyeumidige iddane. mtteubbnu ill emdu helidru. ag yeusephnu avrige—nivu gudhcarremdu nanu nimge helid matu nijve. nivu priksislpdvdu hegmde—nimm tmmnnnu illige tard heurtu phreuhn jivdane nivu illimd heurge heugbardu. nimmlli obbnnnu klulisiri; avnu nimm sheudr nnnu krkeumdu brli. adre nivu seremme yllirbeku. hige nimmlli styvu umteu illveu emdu nimm matuglu priksislpdu vvu. illididre phreuhn jivdane niscyagi nivu gudhcarru emdu helidnu. yeusephnu ellrnnu ottige mru dinglu sereyllittnu. murney dindlli yeusephnu avrige—idnnu madi bdukiri, yakmdre nanu devrige bhyppuvvna giddene. nivu styvmtragidde nimm sheudrrll obbnu nivu idd seremneylli bmdhislpdi. adre nivu nimm mnegl ksamkke dhanyvnnu tkkeumdu heugiri. nimm tmmnnnu nnn blige krtnniri. ag nimm matuglu styvemu drdhvaguvvu, nivu sayde iruviri amdnu. avru hage madidru. ag avru—niscyagi nmm sheudrn apradhu nmm mele ide. avnu nmmnnu bedikeumdag avn pran smktvnnu neudiyu kelde heudevu. adkarn i smktvu nmm mele bmditu emdu amdukeumdu. ag rubennu avrige prtyttuvagi—a hudugnige enu kedumadbediri emdu nanu nimge heli dagyu nivu kellill. addrimd ig igeu, avn rktvu nmm mele ide amdnu. adre avnu avru addidnnu tilidukeulluttanemdu avrige geuttaglill; dvibhaseymd avr smgd matnadidnu. ag avnu avr kdeymd heurtu heugi attu mtte avr blige bmdu avr smgd matnadi avrlli simeyeunnnu hidisi

avr knnedurinllli bmdhisi sereylli hakisidnu.. truvay yeusephnu dhanyvnnu tumbis bekemdu obbeubbn cildlli avrvn hvnnvu tirigi idbekemdu hadigeuskr avrige ahar srbraju madbekemdu ajnapisidnu. higeye avnu avrige madi dnu. ag avru tmm dhanyvnnu kttegl mele herikeumdu allimd heugibittru. obbnu tnn kt-tege aharvnnu keuduvdkkagi vsti grhdlli tnn cilvnnu biccidag igeu, cild bayiylittid tnn hvnnu kmdnu. avnu tnn sheudrrige-ann hvnu himdkke keudlpt-tide. igeu, adn nnn cildlilde amdag avrige hrđy kuggi dmtagi hedri obbrigeubbru- devru nmge madiddenu amdru. avru kanan deskke tmm tmdeyad yakeubn blige bmdu tmge smbhvisiddell vnnu avnige tilisidru. adenmdre- a desd prbhuvagiruv mnusynu nmm smgd kthinavagi matnadi gudhcar rnnagi mmmnnu enisidnu. navu av nige- navu gudhcarill, styvmtr. navu obbne tmdege huttid hnnerdu mmdi sheudr-ragiddeve; obbnu ill; cikkvnu imdu nmm tmdey smgd kanan desdlli iddane amdevu. ag desd prbhuvagiruv a mnusynu-nivu ytharthremdu nanu idr mulk tilukeulluvnu. nivu nimm sheudrrlli obbnnnu nnn blyillitu nimm mney ksamkke avsyvaddnnu tkkeumduheugiri. nimm cikk tmmnnu nnn blige tnniri, ag nivu gudhcarillvemu ytharth remdu tilukeumdu nimm sheudrnnu ninge oppisuvnu. ag nivu desdlli vyapar madbhudu emdu helidnu amdr. idllde avru tmm cilglngu bridu maduttiddag igeu, avrvn hnd gmtu avrvn cildlli ittu. avru avr tmdey a hnd gmtuglgnu neudi bhypttru. ag avr tmdeyad yakeubnu avrige-annnnu mkkllildv nnnagi madiddiri. yeusephnu ill, simeyeunnu ill, benyaviannnu krkeumdu heuguvdkkiddiri. ivuglella nnge vireudhvagive amdn. rubennu tnn tmdege-nanu avnnnu ninn blige tarde heudre nnn ibbru kumar-rnnu keumdubidu. ninu avnnnu nnn keylli op-pisu. nanu avnnnu ninn blige tirigi truvnu amdn. adre avnu-ann mgnu nimm smgd heugbardu; avn annnu sttuheugi avneubbne ulididdane; nivu heuguv margdlli ivnige kedu bmdre mudi praydlli nnnnnu duhkhdimd smadhige heuguvmtu maduviri amdn.

43

desdlli brvu gheurvagittu. avru aiguptdimd tmdidd dhanyvu tirid mele avr tmde avrige-tirigi heugi nmgagi svlp aharvnnu keumdukeulliri amdn. ag yehudnu avnige-a mnusynu nmge-nimm tmmnnnu nimm smgd krkeumdubard heurtu nivu nnn mukh vnnu neudbardemdu nmge khmditvagi helididane. ninu nmm tmmnnnu nmm smgd kluhisidre navu iliduheugi ningagi aharvnnu keumdukeullutteve. avnnnu kluhisde heudre navu heuguvdill; yakmdre a mnusynu-nimm tmmnnu nimm smgd illdiddre nnn mukhvnnu neudbardu emdu nmge helid-dane amdn. israyelnu-nimge inneubb tmmnu iddanemdu nivu yake a mnusynige heli nnge kedu madiddiri amdddkke avru avnige-a mnusynu nmm visydlliyyu nmm vmsd visydlliyyu nervagi keli-nimm tmde innu bdukiddaneu? nimge inneubb sheudrnu iddaneu emdu keli dnu. ag i matuglige tkk hage navu avnige tilisidevu. nimm tmmnnnu krkeumdu bnniri emdu avnu nmge heluvnemdu nmge hege tiliyuvdu amdru. yehudnu tnn tmdeyad israyelnige-a hudug

nnnu nnn smgd kluhisu; navu heurtu heuguevu. navu ninu nmm mkklu sayde bdukevu. nanu avnigeuskr heunevagiruvnu. ninu avn visydlli nnnnnne kelbhudu. nanu avnnnu ninn blige tmdu ninnedurige nillisdiddre emdemdigu nanu a aprad-hvnnu heuruvnu. navu tmdade iddiddre nijvagiyu istrlli erdney sari heugi bruttiddevu amdn. ag avr tmdeyad israyelnu avrige-nivu hige madiri, i desdlli deurkuv sresthavad phlglnu nimm samanu glili itteukeumdu a mnusynige kanike yagi svlp tel, svlp jenu, sugmdhdrv, rktbeul, akreudu badami ivuglgnu tegedukeumdu heugiri. idllde erdrstu hvnnu keylli tegedukeumdu heugiri. avru nimm cilgl bayiilli haki himdkke kluhisid hvnnu sh tege-dukeumdu heugiri. omdu vele adu avrige tiliyde iddir bhudu. nimm sheudrnnu krkeumdu eddu a mnusyn blige tirigi heugiri. srsvktnad devru nimm bere sheudr nnnu benyaviannnnu kluhisi keudu-vhage a mnusynu nimm mele krune teurisivmtu madli. nanmtu mkkllnu klkeumdv nagirbekadre hageye agli amdn. ag avru a kanikeynnu tmm kegllli erdrstu hvnnu tegedukeumdu benyavian nnnu krkeumdu aiguptkke iliduheugi yeusephn mumde nimtru. yeusephnu benyaviannnnu avr smgd kmdag tnn mne ugraniknige-i mnusyrnnu mnege krkeumdu heugi kuriyynu keuydu adige siddhmadu. yakmdre i mnusyr mdhyahn dlli nnn smgd utmad-beku amdn. a mnusynu avrnnu yeusephn mnege krkeumdu heugi yeusephnu helidmtaye madidnu. avru yeusephn mnege trlptiddrimd bhypttu-himde nimm cilglili tirigi serid hnkkagi mmmnnu hididu nmm mele biddu mmmnnu dasrnnagimadi nmm ktteglgnu tkkeulluvdkke mmmnnu illige tmdiddane emdu amdr. ag avru yeusephn mney ugranikn blige heugi mney baglin mumde avn smgd matnadi-ayya, navu aharvnnu keumdukeulluvdkke meudl ney sari ilidu bmdddu nijve. idad mele navu vstighkke bmdu nmm cilglgnu teread igeu, prtiveubbn hvnu adrdt tukd prkar hvnu avrvn cildlle ittu. nmm kegllli adnnu tirigi tegedukeumdu bmdiddeve. idllde aharvnnu keumdukeulluvdkke bere hvnnu tegedukeumdu bmdiddeve; nmm hvnnu nmm cilglili yaru ittremdu nmge tiliydu amdru. adkvnu-nimge smadhanvirli, bhy pbediri. nimm devru nimm tmdey devru nimm cilglili ninge drvyvnnu keuttiddane. nimm hvnu nnge muttiti emdu heli simeyeunnnu avr blige tmdnu. a mnusynu avrnnu yeusephn mneyeulge krkeumdu bmdu avrige nirnnu keuttag avru tmm kaluglgnu teul keumdr. idllde avr ktteglige mevnnu hakidnu. avru alli utmadbekemdu kelidddrimd yeusephnu mdhyahndlli mnege bruvstrlli kanikeynnu siddhmadikeumdr. yeusephnu mnege bmd mele tmm kegllidd kanikeynnu mneyeulge tkkeumdu bmdu neld mttagu avnige addibiddu. ag avnu avr ksemsmacarvnnu keli nivu helid muduknad nimm tmdege ksemsvideyu? avnu innu bdukiddaneu amdn. adkvru-ninn dasrad nmm tmdeyu ksemdiddiddane. avnu innu bdukiddane emdu heli tmm tleglgnu bagisi vmdisidru. ag avnu tnn knnu glnnetti tnn tayiy mgnu tnn tmmnu ad benyaviannnnu neudi-nivu nnge helid nimm tmmnu ivne emdu heli avnu-ann mgne, devru ninge krpalu vagirli amdn. ag yeusephn krulu

tnn tmmn mele mrugiddrimd avnu avsrldli eddu aluvdkke sthlvnnu huduki tnn keuneyeulge heugi alli attnu. truvay avnu mukhvnnu teuledu heurge bmdnu. mn ssnnu bigihididukeumdu–utkke bdisiri amdnu. ag avru yeusephnigu avn anntmmmdirigu avn smgd idd aiguptyrigu berebereyagi utkke bdisi dru. aiguptyru ibriyr kud ut maduttirilil. adu aiguptyriga ashyvagittu. avru ceucclnadvnu tnn ceucclnd prkarvu kiriyinu tnn kiritnd prkarvu avn nmnde kutiruvag a mnusyru tmm tmmeulge ascripttru. yeusephnu tnn mumdittidd aharvnnu kluhisidag benyaviannige kluhisid aharvu avrellr ahargligimt aidrstu heccagittu. avru avn smgd panmadi smteusdimd iddru.

44

yeusephnu tnn mney ugraniknige–i mnusyrg cilglili heuru vdkkaguvstu dhanyvnnu tumbisi prtieubbn hvnnu avnnv cildlil idu. nnn patre yad belliy patreynnu kiriyvn cild baylli avn dhanyd hnd smgd idu emdu ajnapisidnu. yeusephnu heli dmteye avnu madidnu. beligge heuttu mudidag a mnusyru tmm kttegl shitvagi kluhispttru. avru pttvnnu bittu dr heuguvdkkimt mumce yeusephnu mney ugraniknige–eddu a mnusyrg himde heugi, avru sikkidag–nivu olleydkke prtiyagi kettddnnu yake madidiri? a patreyu nnn odeynu kudiyuv patreyllveu? adrimd nijva giyu avnu deveuktynnun heluvnlla? nivu hige madiddu kettddagide emdu avrige helu amdnu. avnu avrnnu smdhisi i matuglunu avrige helidnu. ag avru avnige–nmmd odeynu yake imtha matuglunnaduttane? i prkar maduvdu ninn dasrige durvagirli. igeu, nmm cilgl baylli nmge sikkid hvnnu nimge keuduvdkke kanan desdimd tmdevu. higurli ninn yjmann mneyeulgidm belli bmgarvnnu hege kddukeumdevu? adu ninn dasrlli yar httr sikkuvdeu avnu sayli mttu navu sh nmm odeynige dasraguvevu amdru. ag avnu–ig nimm matinmteye agli. yar bliylli adu sikkuttdru avnu nnge dasnagirli; adre nivu nirpradhiglagiruviri amdnu. adkke avru tvrepttu tmm tmm cilglunu nelkke ilisi avuglunu biccidru. avnu hiriyvn meudlu geumdu kiriyvn vrede seudhislagi a patreyu benyaviann cildlil sikkitu. ag avru tmm vstrglunu hridukeumdu tmm tmm kttegl mele cilglunu herisi pttknke mrli bmdru. yeusephnu innu mneyllidagle yehudnu avn sheud rru bmdu avn mumde addbiddru. ag yeusephnu avrige–nivu madid i kelsvenu? nnnmth mnssynu deveukti glunu blenemdu nimge tilidirlillveu amdnu. yehudnu–navu nmm odey nige enu heleun? enu matnadeun? hege nmmnnu navu nirdeusiglemdu teurisi keulleun? ninn dasr papvnnu devru kmdukeumdidane. igeu, patreyu yar bliylli sikkiteu avnu navu nmm odey nige dasragiddeve amdnu. ag yeusephnu–hage maduvdu nnge durvagirili. yar bliylli a patreyu sikkiteu avne nnge dasnagirli. adre nivu smadhanvagi nimm tmdey blige heugiri amdnu. yehudnu avn sviapkke bmduo nnn odeyne, nnn odeyn kivigllil omdu matu heluvdkke ninn dasnige appne yagbeku. ninn dasn mele ninn keupvu uriyde irli. yakmdre ninu phreu hnige smannu. nnn odeynu–nimge tmdeyu sheudru iddareu emdu tnn dasrnnu kellu navu nmm odeynige–

nmge muduknad tmdeyu avnige mudipraydlli huttdi cikkmgnu iddare; avn sheudru sttuheugiddane. addrimd avneubbnne tnn tayige ulididdane. avn tmdeyu avnnnu prti maduttane emdu helidevu. adkke ninu ninn dasrige–navu avnnnu neuduv hage avnnnu nnn blige krkeumdu bnniri emdu helidiylla, navu nmm odeynige hudugnu tnn tmdeynnu aglkuddu. avnu tmdeynnu bittglidre tmdeyu sayuvnu emdu helidevu. ag ninu ninn dasrige–nimm tmmnu nimm smgd illige bardidre innu mele nnn mukhvnnu neudbardu emdu ninu helidi. higi rlagi navu ninn dasnad nmm tmdey blige heudag nnn odeyn matuglunu avnige tilisidevu. nmm tmdeyu–nivu tirigiheugi nmge svlp aharvnnu keumdu keulliri amdnu. ag navu–heuguvd kkgadu, nmm tmmnu nmmeumdige iddre matr navu heugutteve. yakmdre nmm tmmnu nmm smgd iddre matr a mnu syn mukhvnnu navu neuduvdkkaguvdu emdu helidevu. adkke ninn dasnad nnn tmdeyu–nnn hemdtiyu nnge ibbru kumarrnnu hettembdu nimge tilidide. obbnnu nnn bliymd heugibittu, avnu keullpttnemdu helidru. avnnnu i dind vregu nanu neudlil. (ig) nnn bliymd ivnnnu tkkeumdu heug bekemdidiri, avnigu kedu bmdre nnn mudi tleynnu duhkhdmd smadhige iliy maduviri emdu helidnu. higurli nanu ninn dasnad nnn tmdey blige heuguv smydlli avn pruvu hudugn prandeumdige bmdhispttdidrimd hudugnu nmm smgd illde heudre a hudug nilddnnu kmdagle avnu sayuvnu. ninn dasnagiruv nmm tmdey nrekudlunu duhkhdmd smadhige ninn dasru iliy maduvru. ninn dasnad nanu a hudugnigeusk nnn tmdey bliylli heune yagi–avnnnu ninn blige tarde heudre emdemdigu nnn tmdege deusiya-giruve nemdu helikeumdidane. hagdillli a hudug gn bdlagi ninn dasnad nanu nnn odeynige dasnagiruvnu; hudugnu nnn sheudrr smgd heugibidli. hudugnu nnn bliyllirde nanu hege nnn tmdey blige heugli? heudre nnn tmdege bruv kednu nanu neud bekaditu amdnu.

45

ag yeusephnu tnn sutllu nimtiddvr mumde mnssnnu bigi hidukeullarde–ellrnnu nnn bliymd heurge heuguvmt madiri emdu kugidnu. yeusephnu tnn sheudrige tnnnu prktisi keumdag alli bere yar irilil. ag avnu tnn svrvetti attag aiguptyru phreuhn mneyvru kelisikeumdr. yeusephnu tnn sheudrige–nanu yeusephnu, nnn tmdeyu innu bduei ddaneu amdnu. adkke avn sheudru avn mumde klvgeumdvragi avnige uttr keudlarde heudru. ag yeusephnu tnn sheudrige–nnn blige bnniri emdu kelikeumdu. avru httrikke bmdag avnu–nivu aiguptkke marid nimm sheudnad yeusephnu nane. adre nivu nnnnnu illige maridkkagi ig vysnpttu nimm mele nive sittu madikeullbediri. pran smrksnegagi devru nnnnnu nimm mumde kluhisiddane. i erdu vrusgl vrede bhumiyli ksamvittu. idlle innu aidu vrusgl vrede bittuvdu keuyyvudu iruvdill. add rimm nimm smt-tiynnu bhumiyli ulisuv dkku deidd bidugdeymd nimm pranglunu ulisuvdkku devru nnnnnu nimm mumde kluhisiddane. addrimd ig nivll, devru tane nnnnnu illige kluhisiddane. atnu nnnnnu phreuhnige tmdeyagi avn mnegeella yjmannnnagi yu

aigupt deskkella adhikariynnagi yu madiddane. nivu sigrhvagi nnn tmdey blige heurtuheugi avnige–ninn mgnad yeusephnu–devru nnnnnu aiguptkkella prbhuvnnagi madiddane; td madde nnn blige ilidu ba; geusen desdlli ninu vasvagiddu ninn mkklū meummekklū dn kuriglu ningiddiddellvū nnn sviap dllirbaku; alli ninnnnu peusisuvēnu. yakmdre innu ksamd aidu vrusglive. ningu ninn mnegu ningirū vdelldkku bdtvaghardu emdu heliri. igeu, nimm smgd matnaduvdu nnn bayiye emdu nimm knnuglu nnn sheudnnd benyaviann knnuglu neuduttve. higr lagi nivu aiguptdesdlli nngiruv ella ghnvnnu nivu neudidellvnnu nnn tmdege tilisi, nnn tmdeyennu sigrhvagi illige kredukeumdu bnniri amdnū. avnu tnn tmmnad benyaviann keurlnnu appi keumdu attnu; benyaviannu avn keurlnnu appikeumdu attnu. idllde tnn sheudr rigella muddittu avrnnu hidukeumdu attnu. truvay avn sheudrru avn smgd matnadidru. yeusephn sheudrru bmdiddaremb suddiennu phreuhn mneyvru kelidag phreuhnigu avn sevkrigu adu meccikeyagittu. phreuhnū yeuseph nige–ninn sheudrrige–nivū hige madiri; nimm psugl mele samagrignū heri kanan deskke heugi nimm tmdeyennu nimm nimm mneyvrrnnu krkeumdu nnn blige bnniri. aiguptdesd uttmvadddnū nanu nimmge kudevū. i desd sarvnnu utmaduviri. idnnu maduvmtē nimmge appneyayitu; aiguptdesdeulgimdn nimm cikkvrigagi yu hemdtiyrigagi yu bmdī glnnu tegedukeumdu heugi nimm tmdeyennu krkeumdu bnniri. nimm samanugligagi cintisbediri; aiguptdesd–dlliruv uttm vadddella nimmde emdu helu amdnū. israyeln mkklū hageye madidru. phreuhn appney prkar yeusephnu avrige bmdiglnnū margkkeuskr arkar vnnu keuttnu. avrellrige omdeumdu jeute vstrglennu benyaviannige munnuru bellii nanyglennu aidu jeute vstrglennu keuttnu. idllde avnu tnn tmdege htū ktteglu heuruvstu aiguptd sesthav vuglennu pryankkeuskr tnn tmdege htū hennu ktteglu heuruvstu geudhireutti ahar glennu kluhisidnu. avnu avrige–margdlli jglvabediri emdu avrige helid mele avru heudru. avru aiguptdimd heurtuheugi kananinlidd avr tmdeyad yakeubn blige bmdū–yeusephnu innu jivdimd iddane; avne aiguptdesv–nella alutidda nemdu avnige tilisidag avnu nmbde iddddrimd hrđyvu kumdiheuyitu. adre yeusephnu tmge helid ella matuglennu avru yakeubnige helid–dllde avnnu krkeumdu heuguvdkke yeusephnu kluhisid bmdiglnnū avnu neudidag avr tmdeyad yakeubn atmvu ujji visitu. ag israyelnū–ninn mgnad yeusephnu innu jivdimiddane, adu saku; nanu sayuvdkkimt mumce heugi avnnu neuduvenu amdnū.

46

israyelnū tngiddiddnnella tkkeumdu bersebkke bmdū tnn tmdeyad isakn devrige bliglennu arpisi dnu. 2 devru israyelnige ratri drsn dlli matnadi–yakeubne, yakeubne amdnū. adkknū–igeu, iddene amdnū. atnu avnige–ninn tmdey devragiruv devru nane. ninu aiguptkke ilidu heugu vdkke bhypdbed; yakmdre alli nanu ninnnnu deuddjnamvgav maduvēnu. nanu ninn smgd aiguptkke heuguvēnu. nane niscy–

vagi ninnnnu melkke (kananige) tirigi brmaduvēnu. yeusephnu ninn knnugl mele tnn ke iduvnu amdnū. ag yakeubnu eddu bersebdimd heurtu. israyeln mkklū tmm tmdeyad yakeubnnu tmm cikkvrrnnu tmm hemdtiyrnnu phreuhn kluhisid bmdigl mele erisikeumdu heudru. avru tmm dnglennu kanan desdlli tavu smpadisid tmm smptnnu tkkeumdu aiguptkke bmdru. yakeubnu tnn ella smttiyeumdige bmdnu. tnn kumar rnnu kumarr kumarrnnu kumarteyrnnu kumarr kumarteyrnnu amtu tnn smtti ynnella tneumdige aiguptkke krkeumdu bmdnu. aiguptkke bmd israyeln mkklū hesru glu yavvmde, yakeubnu mtu avn mkklū: yakeubn ceuccl mgnad rube nnu. rubenn kumarru: hneuk phllu hcreun krmi embvru. simeyeunn mkklū: yemuvēl yavian ohd yakin ceuhr kananyl mgnad saul embvru. levii mkklū: gerseun kehat merari embvru. yehudn mkklū: er onan selah perec jerh. adre ernu onannu kanan desdlli stru. perecn mkklū: hcreun hamul embvru. issakarn mkklū: teula puva yeub simreun embvru. jebu lunn mkklū: serec eleun yhlel embvru. ivru leryl mkklū. akeyu ivrnnu tnn mglad dinlennu pdn araminlli yakeubnige hettlu. avn kumarru kumarteyru ella muvtu muru mmdī. gadn mkklū: cipyēun hggi suni ebeun eri areudi areli embvru. asern mkklū: imna isva isvi beriga avr sheudriyad serh; beriga kumarru: heber mlkiyēl embvru. labannu tnn mglad leyilige keutt jilpl mkklū ivre. hdinaru mmdiyagidd ivrnnu akeyu yakeubnige hettlu. yakeubn hemdtiyad rahell kumarru: yeuseph benyavian embvru. yeusephnige aigupt desdlli mkklū huttidru: onin yajknagiruv peutipphern mglad asntlu mnsseynnu ephrayann avnnu avnige hettlu. benyaviann kuma rru: bila beker asbel gera naman ehireus muppm huppm ard embvru. ivru yakeubnige huttid rahell kumarru. ella kudi hdi–nalku mmdī. dann mgnū hisumnu. nphā liy kumarru: yhel gūni yecer sillem embvru. labannu tnn mglad rahellige keuttidd bilhl kumarru ivra gidru. ivrnnu akeyu yakeubnige hettlu. ivru ella kudi elu mmdī. yakeubn kumarr hemdtiyr heur tagi yakeubn smgd aiguptkke bmdvrella avnimd huttidru. ella kudi arvttaru jnru. idllde aiguptdlli yeusephnige ibbru kumarru huttidru. yakeubn mneyvrugi aiguptkke bmd jnrella seri ottu epptu mmdī. idllde geusenige margvnnu teuri suv hage avnu yehudnnu tnn mumdagī yeusephn blige kluhisidnu. avru geusen deskke bmdru. ag yeusephnu tnn rthvnnu siddhmadikeumdu tnn tmdeyad israyelnige eduragi geusenige heugi avnnu smdhisi avn keurlnnu ap–pikēumdu bhl heuttin vrege attnu. ag israye lnu yeusephnige–nanu ninn mukhvnnu kmdu ninu innu jivdimdiruvdnū tilu keumdddrimd smtrptnagi sayuvēnu emdu helidnu. yeusephnu tnn sheud–rigu tnn tmdey mneyvrugu–nanu heugi phreuhnige–kanandesdldidd nnn sheu drru nnn tmdey mneyvru nnn blige bmdiddare. adre a mnusyru kurikayuvru, avrige mmdeglu ivē; tmm kuri dnglennu tngiddiddel–lvnnu tkkeumdu bmdiddare emdu heluvēnu. phreu hnu nimmnnu kreyisi–nimm kelsvnu emdu kelu–vnu. geusen desdlli vasvagir vmtē nivu avnige–cikkmdind imdin vregu ninn dasrad navu nmm tmdeglu mmdeyennu kayuvvrageidve emdu hel

beku. yakmdre kurikayuvvrella aigupty rige ashy-
vagiddare amdnu.

47

yeusephnu bmdu phreuhnige- nnn tmdeyu nnn
sheudrru tmm kuri dngltnnu tmgidd ellvugltnnu
tegedukeumdu kanandesdimd bmdiddare. igeu,
avru geusen simeylli iddare amdnu.2 tnn sheudrrlli
aidu mmdiytnnu krkeumdu bmdu phreuhn mumde
nillisisdnu. phreuhnu yeusephn sheudrrige-nimm
kelsvenu emdu kelidag avru phreuhnige-ninn
dasrad navu nmm tmdeglu kurikayuvvragiddeve
amdru. avru phreuhnige-i desdlli prvas maduvd-
kkagi bmdiddeve; yakmdre kanan desdlli ksamvu
kthinvagiruvmid ninn dasr mmdeglige hullugavlu
ill. higurvdrimd ninn dasru geusen simeylli vas-
maduvvraguvmt ninnnnu kelikeullutteve amdru.
adkke phreuhnu yeusephnige-ninn tmdeyu ninn
sheud rru ninn blige bmdiddare. aiguptdesvu
ninn mumde ide. desd uttmvaddrlli ninn tmdeyu
sheudrru vasmaduvmt madu. geusen simeylli avru
vasva girli. avrlli ctvutikeyullvru iddaremdu ninge
tilidre avrtnnu nmgiruv mmdegl mele vicarkrnnagi
irisu amdnu. yeusephnu tnn tmdeyad yakeub
nnnu krkeumdu bmdu phreuhn mumde nillisisdnu.
yakeubnu phreuhnnnu asirv disidnu. phreuhnu
yakeubnige-ninge estu vrusglu amdag yakeubnu
phreuhnige-nnn prvasd dinglu nur muvttu vrusglu.
nnn jivnd dinglu svlpvagiya duhkhkrvagiya iddvu.
nnn tmdeglu tavu prvasiglagidd jivnd vrusglu dinglige
nanu muttlill amdnu. ag yakeubnu phreuhnnnu
asirvdisi avn snnidhiymd heurtuheudnu. yeusephnu
tnn tmdegu tnn sheudr rigu nivasvtnnu keuttu
phreuhn appney prkar aiguptdesd uttmvaddrlli
rmses simeylli svasthyvtnnu keuttu. yeusephnu tnn
tmdeytnnu tnn sheu drnnu tnn tmdey mneyvrell-
rtnnu kutumbgl prkar aharkke keuttu avrtnnu
smrksne madidnu. adre brvu ati gheurvagiddrimd
desdllella ahar irlill. aiguptdesvu kanandesvu
ksamidmd ksinvadvu. ag yeusephnu aiguptdesdliyu
kanandesdliyu jnru keumdukeumd dhanykke bdlagi
keutt hvnnella kudisi adnnu phreuhn mnege
tmdu. aigupt desdliyu kanandesdliyu hvnu
mugidag aiguptyrellru yeusephn blige bmdu-nmge
reuttiytnnu keudu, navu ninn mumde yake saybeku?
yakmdre hvnella tiritu amdru. ag yeuseph nu-nimm
dngltnnu tkkeumdu bnniri, hn tiriddeyad nimm
dnglige bdlagi (dhanyvtnnu) keuduttene amdnu.
ag avru tmm psugltnnu yeusephn blige tmdru.
yeusephnu avr kudure mmdde dn kte ivugl bdlagi
reuttiytnnu keuttu. a vrusvela avrtnnu peusidnu. a
vrusvad mele erdney vrusdlli avru avn blige bmdu
avnige-hvnu psugl mmdeglu nmm odeyn vsvagi
mugidiruvdrimd nmm srirglu bhumiglu heurtu
nmm odeyn mumde enu uliyllilvembdnnu nmm
odeynige mremaduvdill. navu nmm bhumiyu
ninn knnedurige sayuvdu yake? nmmnnu nmm
bhumiytnnu reuttige keumdukeu. ag nmm bhumiyu
phreuhn vsvagi navu avnige gulamragiruvevu. nmge
bijvtnnu keudu; ag navu sayde bdukuvevu, bhumiyu
halagde iruvdu amdru. ag yeusephnu aiguptdes
vnnella phreuhnigagi keumdukeumdu. hegmdre,

brvu avrige kthinvagiddrimd aiguptyru tmmtnm
heulgltnnu maribittru hige bhumiyu phreuhndayitu.
avnu jnrttnu aiguptd omdu mereymid inneumdu
merey vrege idd ptnglilli serisidnu. vedikr bhu-
miytnnu matr avnu keumdu keullill. yakmdre
phreuhnu vedikrige bhaggltnnu nemisiddnu. avnu
avrige nemisiddnnu avru utmaduttiddru; ad drimd
avru tmm bhumigltnnu marlill. ag yeusephnu
jnriga-igeu, imdu nimmtnnu nimm bhumiytnnu
phreuhnigagi keumdukeumdiddeve. igeu, illi nimga
bijvide. nivu bhumiylli bijbittiri. bele bmdag aidney
paltnnu phreuhnige keudbeku. nalku palu heuld
bijkka giyu nimm aharkkagiya nimm mkkl aharkk-
agiya nimga irlu amdnu. ag avru-nine nmmtnnu
bdukisiddi, nmm odeyn knnugl mumde nmge krpe
deurkli. navu phreuhn dasragiruvevu amdru. hige
yeusephnu phreuhnige aidney palu agbekembdnu
aiguptd bhumige imdin vregu nemknaadi sthapisi
dnu. vedikr bhumiyu matr phreuh nadagill. adre
israyelyru aiguptdesd geusen simeylli vasvagiddu
astiytnnu smpadisi beledu bhlvagi hecciddru. idllde
yakeubnu aiguptdesdlli dhinelu vrus bdukidnu.
yakeubnu bdukid dinglu nur nalvtellu vrusglu.
israyelnu sayuv smyvu sviapisi dag avnu tnn mgnd
yeusephnnnu kreyisi avnige-ig ninn smmukhdlli
nanu krpe heumdiddeyad ninn keytnnu nnn teudey
kelge ittu nnn kdege dneytnnu styvtnnu teurisu.
hegmdre aiguptdlli nnnnnu hunidbed. nnn tmdegl
smgd navu mlgbeku. aiguptdimd nnnnnu tkkeum-
duheugi avr smadhiy sthdlli nnnnnu hunidu amdnu.
adkkvnu ninn matin prkar nanu maduttene amdnu.
yakeubnu-nnge prman madu amdag avnu avnige
prman madidnu. ag israyelnu mmded tledeseylli
bagikeumdu.

48

ivuglad mele obbnu yeusephnige-igeu, ninn
tmdeyu asvsth nagiddane emdu helidnu. ag avnu
tnn ibbru kumarrad mnsseytnnu ephrayam nnnu
krkeumdu bmdnu. ag obbnu yakeubnige-igeu,
ninn mgnd yeuse phnu ninn blige bruttane emdu
tilisidag israyelnu cetrisikeumdu hasigey mele
kutukeumdu. ag yakeubnu yeuseph nige srsvsktnad
devru kanandesd luj emblli nnge kanisikeumdu
nnnnnu asirvdisisdnu. atnu nnge-igeu, ninnnnu
abhivrdhdipisi heccisi jn smuhvnagi madi ninn
truvay hutuv ninn smttige i desvtnnu savst svasthy-
vagi keuduttene emdu helidnu. ig nanu ninn blige
aiguptkke bruv meudlu aiguptdlli ninge huttid
ibbru kumarrad ephrayam mnsseyru nnn vru mtu
avru ruben simeyeun iv rmta nnnvragirbeku. adre
avr truvay ninnmid hutuv smtanvu ninnadagilli.
avru tmm tmm badhyteylli tmm sheudrr hesrugl
prkar kreypdli. nanu pdn araminimid bmdag
kanandesdlli ephra tige svlp dardliruvag rahellu
nnn bliylli stllu. alli amdre betlehememb ephratin
margdlli akeytnnu hunittenu amdnu. ag israyelnu
yeusephn mklktnu neudi-ivru yaru amdnu. ad-
kke yeusephnu tnn tmdege-devru i sthdlli nnge
keutt nnn kumarru amdnu. ag avnu avrtnnu nnn
blige krkeumdu ba. nanu avrtnnu asirvdisuttene
amdnu. adre israyelnu muduknagiddrimd avn

knnuglu vandstu meubbagiddvu. ag avnu avrnnu yakeubn sviapkke tmdag avnu avrnnu muddittu appikeumvndu. israyelnu yeusephnige-ninn mukh vnnu neudovenemdu nanu nenslill. adre igeu, ninn smtanvnnu sh devru nnge neudmadiddane amdnu. ag yeusephnu avrnnu tnn meunkalugl bliymd dur madi addbiddnu. truvay yeusephnu tnn blgdeylli israyeln edgege eduragi ephrayamnntu tnn edgdeylli israyeln blgege eduragi mnsseyntu nillisi avribrnnu tnn tmdey blige tmdnu. ag israyelnu tnn blgeyntu caci cikkvad ephrayamn tley meleynu tnn edgeyntu mnssey tley meleynu ittnu. mnsseyu hiriynagiddru bekemde avnu tnn keglntu hage ittnu. ag avnu yeusephnnnu asirvdisi-nnn tmdegl adbrhamnu isaknu yavatn munde ndkeumdreu a devre, nanu huttdmdinimd imdin vrede nnnnnu peusne madid devru, ella kedinimd nnnnnu tppisid dutnu i hudugrnnu asirvdisli. ninn hesrinimd nnn tmdegl adbrham isak avr hesrinimd avru kreyldi. avru bhumdhydlili smuhvagi heccli amdnu. tnn tmdeyu ephrayamn tley mele blge ittdnnu yeusephnu neudidag adu avn drstige ayuktvagittu. addrimd avnu tnn tmdey keyntu hididu ephrayamn tley melimd tegedu mnssey tley mele iduvdkkiddnu. yeusephnu tnn tmdege-nnn appa, hagll, ivne ceuccl mgnu. ivn tley mele blge idu amdnu. adkke avn tmdeyu oppde-nnge tiliyitu, nnn mgne, nnge tiliyitu. avnu sh jnamgvaguvdlle avnu deuddvna guvnu. adagyu avn tmmnu niscyvgi avnigimt dedvduvnu. avn smt tiyu jnamgll smuhvaguvdu amdnu. hige avnu avrnnu a dindlli asirv disi-ninnlli israyel asirvdislpdu vdu. ephrayam mnsseyr hage devru ninnnnu madlemdu heluv helikevaguvdu emdu heli ephrayamnntu mnssey mumde nillisidnu. ag israyelnu yeusephnige-igeu, nanu sayuttene; adre devru nimm smgdviddu nimmnnu nimm tmdegl deskke mte serisuvnu. idllde nanu nnn ktti billuglimd ameuriy vsdimd tkkeumid omdu palnnu ninn sheudrrigimt heccagi ninge keuttiddene amdnu.

49

ag yakeubnu tnn kumarrnnu kreyisi avrige nivellru kudi keulliri, amtydingllli smbhvisuvdnnu ninge tilisuttene. yakeubn kumarre, nivu ottige kudikeumdu keliri; nimm tmdeyad isra yelnige kivigeudiri. rubenne, ninu nnn ceuccl mgnu, nnn sktiyu nnn bld armbhvu auntyati syvu blatisyu nine. niri nmte cmclnagiddu ninu sresthnaguvdlil. yakmdre ninn tmdey mncvnneri heule madidi; nnn hasigeyntu eridi; simeyau nnu leviyu sheudrru; krurtvd ayudhglu avr nivasgllli ive. nnn pranne, avr rhsyvad sbheylli serbed.nnn ghnve, avreumdige berikeyagbed; avru tmm keupdlli mnusynntu keumdreu. avru svccheyimd geudeyntu kedvihaki dru. avr keupvu bhymkrvagiyu avr raudru krurvagiyu ide; avu spislpuvuvu. yakeubinlli avrnnu vibhagisi israyelinlli avrnnu cdrisibiduvnu. yehudne, ninn sheudrru ninnnnu heuglu vru. ninn ke ninn strugl kuttigey meliruvdu, ninn tmdey mkklu ninge add biluvru. yehudnu simhd mriyagiddane. nnn mgne, keulleyimd melkke bmd. avnu simhdmteyu

prayd simhd hageyu mudurikeumdu mlgiddane. avnnnu kenku vvru yaru? sileuhvu bruv vrede rajdmvdu yehudnmdlu mudrey keulu avn padgl bliymdldu kdlu vdill. jnru avn blige kudikeulluvru. draksegidkke tnn kteyntu sresth draksegidkke tnn ktemriyntu ktuttane. draksarsdlli tnn vstrglntu drakse hnnugl rktidlli tnn btteglntu teuleyuttane. draksars dimd avn knnuglu kempagiruvvvu; hali nimd avn hlluglu bilupagiruvvu. jebulntu smudrd revinlli vasisu vnu; avnu hdgugl revu agiruvnu. avn mereyu cideunige muttuvdu. issakarnu erdu bhargl nduve mligi keulluv blvull ktteyagiddane. visramtiyu olledemdu desvu rmyvemu neudi heureheuruvdkke tnn heglntu beugissi bittiy sevemaduvnu. dannu israye ln geutrglli omdrmt tnn jnrige nyaytirisuvnu. dannu margdlliruv srpvu dariylliruv havu agiruvnu. kudurey himmdiyntu kccidre httdidnu beurlu biluvnu. o krtne, ninn rksnegagi nanu kadiddene. senyd gumpu gadn mele bruvdu, adre keunige avnu jiyisuvnu. asernimd keubbid aharu bruvdu. avnu arsr sviyut vnnu keuduvnu. nphtali bidlptt jimke, avnu meccigey matuglntaduttane. yeusephnu phlbhritvad keumbe. baviy bliylliruv phlbhritvad keumbe. adr kvluglu geudeyntu datuttve. billugarru avnnnu bhlvagi duhkh pdisi banglntu esedu avnnnu hge maduvru. adre avn billu blvagi nelesittu. avn keteuluglu yakeubn prakrmiyad devr keglimd, amdre ninge shaymaduv ninn tmdey devrimd, meliruv prleukd asirvadgleumdigu kelgiruv agadhd asirvadgleumdigu meulegl mtu grbhd asirvadgleumdigu ninnnnu asirvdisuv srsktnimd blisthnagi madlpttve. (allimd atnu israyeln kurubnu bmdrey agiddane.) ninn tmdey asirvadglu nnn httrv asirvadglntu nity guddgl meregimt viarive. yeusephn tley meleynu tnn sheudrimd prtyek madlpttvn tley meleynu avu brli. benyaviannu teulmdte siluvnu. beligge suligeyntu timdubiduvnu. saymkadlli keulleyntu palumaduvnu. ivrella israyeln hnnerdu geutr glu; avr tmde avrige heliddu ide. avnu obbeubbnnnu avnvn asirvad prkar asirvdisidnu. avnu avrige ajnapisi heliddendme-nanu nnn jreumdigge kudislp duttene. nnn tmdegl smgd hittiynad ephreunin heuldlliruv gviiyli kanan desdlli mmrege eduragi mkpel heul dlliruvmt, abrahamnu heuld smgd svmt smadhigeuskr hittiynad ephreunimd keumdukeumdmth gviiyli nnnnnu hunidiri. alli abrahamnnu avn hemdtiyad sarlntu hunittru. alli isaknnnu avn hemdtiyad rebekklntu hunittru. alli nanu leylnnu hunittenu. a heulvu adrliruv gviiyu hetn mkklimd keumdukeumdddu amdnu. yakeu bnu tnn kumarrige ajnapisi mugisis mele tnn kaluglntu mmcd mele mudurikeumdu. avnu pran bittu tnn jreumdigge serislpntu.

50

ag yeusephnu tnn tmdey mukhd mele biddu attu avnige muddittu. yeusephnu tnn tmdege sugmdh drvyvntu hakbekemdu tnn dasrad vedyrige appnekeudlu avru israyelnige sugmdh drvyvntu hakidru. nalvtu divsglu avnige smpurnvadvu. yakmdre sugmdh drvyvntu tumbisidvrige dinglu hige

smþurnvágþekju. iddile aigúptyrú avnigagi eppttu
divs duhkþpttru. av nigagi dukhhisuv dinglu mugid
mele yeusephnu phreuhn mneyvrige—nanu nimm
knnugl mumde krpe heumdiddre phreuhn kivigllli
i matu helþeku. nnn tmde nge igeu, nanu sayut-
tene. nanu kanandesdlli nngeuskr aged nnn smad-
hiylliye nnnnu hunidþeku emdu nnnimd þrmanma-
disiddane. hīgi ruvdrimd nanu heugi nnn tmdeynnu
hunittu tirigi bruv hage appneyagþeku amdnu. ag
phreuhnu—ninn tmdeyu ninnimd þrmanmadisidmte
ninu heurtu heugi ninn tmdeynnu hunidu amdnu.
hige yeusephnu tnn tmdeynnu huniduvdkke heur-
tuheudnu. avn smgd phreuhn dasrellru avn mney
hiriyrú aiguptdesd hiriýrellru yeusephn mneyvrellru
avn sheud rru avn tmdey mneyvrú heudru. avr
mkkllnu kuridngllnu matr geusen simeylli þittru.
rthglú rahutru avn smgd heurtuheudru. a smuhvu
bhl deudddagittu. avru yeurdnin ace iruv atad
knkke bmdu alli adhikvad mhageulatdimd dukhk þt-
tru. avnu tnn tmdegagi elu divsgl vreve dukhkþt-
tnu. desd nivasiglad kananyru atad kndlli aguttidd
dukhkhvnnu neudi—idu aigúptyrige gheurvad dukhk
emdu helidru. addrimd adkke abel micryam emdu
hesrayitu. adu yeurdnin aceyllide. ag yakeubnu
tnn kumarrige ajnapisid þrkar avnige madidru. avn
kumarrú avnnnu kanan deskke tkkeumdu heugi
abrahamnu svmt smadhigeuskr hittiynad ephreuni
nimd keumdukeumdidd mmrege eduragiruv mkpel
heuld gvíylli hunittu. yeusephnu tnn tmdeynnu hu-
nitt mele tnn sheudrr smgdllu tnn tmdeynnu hunidu-
vdkkagi avn smgd heudvrellr smgdllu aiguptkke ti-
rigi bmdnu. tmm tmde sttuheuddnnu yeusephn
sheudrru neudi—omdu vele yeusephnu nmmnnu
hgemadi navu avnige madidd ella kedige niscy-
vagi þrtikar madanu emdu amdukeumdu avru obb
sevknnnu kluhisi yeusephnige heliddenmdre—ninn
tmdeyu sayuvdkkimt mumce ninn sheudrr aprad-
hvvnu avr þapvnnu mnnisu embdagi yeusephnige
heliri emdu ajnapisiddane. hígiruvdrimd ninn tmdey
devr dasrad navu madid apradhvvnu ksmisu amdru.
hige avru yeusephn smgd matnaduttiruvag avnu at-
tnu. avn sheudrru sh bmdu avn mumde addbiddu
igeu, ninn dasragi ddeve amdru. yeusephnu avrige
bhy þdþediri, nanu devr sthandlli iddeneu? nivu nge
vireudhvagi kednnu aleuci sidiri; adre devru ig madid
hage bhujnrnnu bdukisuvdkkeuskr meligagi aleucne
madidnu. hígiruvdrimd nivu bhypdþediri. nanu
nimmnnu nimm mkkllnu smrksisuttene emdu heli
avrnnu smtesi dyeyimd matnadidnu. hige yeusephnu
tnn tmdey mne yvrú shitvagi aiguptdlli vasmadidru.
yeusephnu nur httu vrus bdukidnu. yeusephnu
ephrayamin mri meummkk llnu neudidnu. mnssey
mgnad maki rn mkkllu sh yeusephn teudey meleýe
beledru. iddile yeusephnu tnn sheud rrige—nanu
stt mele devru niscyvagi nimmnnu þrambrisi i des-
deulgimd tanu abraham isak yakeubrige þrman ma-
did deskke heugmaduvnu amdnu. yeusephnu is-
rayeln mkkllige—devru nimmnnu niscyvagi drsisu-
vnu. ag nnn elubugllnu illimd tkkeumdu heug-
bekemdu þrman madisidnu. yeusephnu nur httu
vrusdvnagi sttnu. avru avnige sugmdhðrvyvnnu haki
aiguptdlli þettige yeulege ittru.

yakeubn jeutege aiguptkke tmm tmm mneyvr smgd bmd israyel mkkll hesruglu ive: ruben simeyeun levi yehud issakar jebulun benyavian dan nphitali gad aser. yakeubnimd huttidvrella ottu eppttu mmdi. yeusephnu meudle aigupt dlli iddnu. yeusephnu avn sheudr rellru a smttiyvrellru stru. adre israyeln mkkllu atydihikvagi abhivreddhi heumdi hecci hrdikeumdu blgeumdu. a desvu avrimd tumbitu. ag yeusephnnnu ariyd bereubbn aiguptkke arsnadnu. avnu tnn jnrige-igeu, israyel mkkllad i jnru nmгимt hecci blvullvragiddare; bnai, avru heccagd hageyu nmge yuddh smbhvisidre avru nmm strugl smgd kudikeumdu nmge vireudhvagi yuddhmadi desvnnu bittu heugd hageyu av reumdice buddhivmtikey-imd vrtiseun emdu helidnu. ag avrnnu tmm bit-tikelsglimd srmpedisuv hage bittikels madisuv ad-hikariglennu avr mele nemisidru. avru phreuhnige pi-teum ramses emb ugran ptnglennu ktisidru. adre ivru avrnnu estu srmpedisidreu astu adhik vagi avru hecci hrdikeumdu. aiguptyru israyel mkklligagi sm-tapptrru. ad drimd aiguptyru israyeln mkkllimd krurvagi seve madisikeumdu. mnin kelsdlliyu it-tigeynnü maduv kelsd lliyu vyvsayd ella vidhvad kelsgl lliyu kthinvgi dudsikeumdu avr jivn vnnu besrpdisidru. avru avrimd madi sid ella seveyu kthin-vagittu. idllde aiguptd arsnu sipra mtu puga emdu hesridd ibriy sulgittiyv smgd matnadidnu. avnu avrige-nivu ibriy striyrige sulgittiy kels maduvd-kke herigey pithdlli avrnnu pramb risuvag gmdu mguvadre adnnu keumdu hakiri, hennadre bdukli emdu helidnu. adre sulgittiyru devrige bhypttu aiguptd arsnu tmge helidme madde gmdu mkkllnu bdukisidru. ag aigü ptd arsnu sulgittiyrrnu krey-isiyake imth kelsvnnu madi gmdu mkkllnu bduki siddiri amdnu. adkke avru-ibriyr striyru aiguptd striyrmte all, avru curukagiddare. sulgittiy avr ht-ir bruvdkke mumceye heruttare amdru. addrimd devru sulgittiyrige ollednnu madidnu. idllde jnru heccagi bhu blgeumdu. sulgittiyru devrige bhy ptt-drimd atnu avrige vmsabhivreddhiy nnumtumadidnu. adre phreuhnu tnn jnrigella-(ibriyrige) hutttuv gmdu mkkllnella ndiylli hakbeku. hennu mkkll nnella jivdimd ulisbeku emdu appne keuttnu.

ag levij mneyvnað obb mnusynu levij mglennu hemdti yagi tkkeumdu. a striyu grbhdhrisi mgnnnu hettu avnu sumdrnagiddrimd muru timglu bccit-tlu. avnnnu innu bcciduvdkkagde iddag avnigagi apin pettige ynnu tkkeumdu jedimnnnnu ralyru hcci kusnnu adrlli ittu ndiy amcinlli idd hullinlli ittru. kusige enaguvdeu emdu tilidukeulluvdkke durdlli adr akk nimtukeumdu. ag phreuhn mglu ndiylli snan maduvdkke ilidu bmdlu; akey dasyru ndiy amcinlli tirugaduttiddru. phreuhn mglu hullin-lidd pettigeynnü neudi tnn dasyennu kluhisi adnnu trisidru. a pettigeynnü teredu kusnnu neudidlu; igeu, kusu alutittu. ag akeyu adr mele amthkrunepttu-idu ibriyr mkkllli omdagide amdnu. ag adr akk phreuhn mglige-nanu heugi i kusige meule keuduv

hage ibriy striyrimd obb dadi ynnu ningeuskr krkeumdu brleu amdnu. phreuhn mglu avlige-heugu amdnu. ag a hudugiyu heugi kusin tayiennu kredlu. phreuhn mglu akege-i mgu vnnu tegedukeum-duheugi ningeuskr saku. nanu ninge smblvnnu keuduvenu amdnu. ag a striyu kusnnu tkkeumdu heugi sakidlu. i mguvu beledag avnnnu phreuhn mgl blige tkkeumduheudlu. avnu akege mgnadnu. akeyu-ivnnu nirineulgimd eledenemdu heli avnige meuse emdu hesritllu. a dinglli meuseyu deuddv-nad mele tnn sheudrr blige heugi avr bitti kelsglennu neuduttiddnu. ag tnn sheudrrlli obbnad ibriyennu obb aiguptyru heudeyuvdnnu kmdnu. avnu attitt neudi yaru illvemdu tilidu aigupty nnnu keumdu mrlinlli muccittnu. erdne din avnu mtte heurge heudag igeu, ibriyrad ibbru mnusyru jglvadu ttid-dru. tppu madidvige avnu-yake ninn jeuteyennu heudeyutti amdnu. adkk vnu-yaru ninnnnu nmm mele prbhuv nnaagiy nyayadhiptynnagiyu nemisi ddare? a aiguptyennu keumduhakidmte nnnnnu keumduhakbekemdiddeyue amdnu. ag meuseyu bhypttu-niscyvgi i karyvu tilidubmtu emdu am-dukeumdu. phreuhnu i matuglennu keli meuse ynnu keullu hudukidnu. adre meuseyu phreuhn edurin-imd odiheugi midyan desdillidu omdu baviy bliylli kutu keumdu. midyanin vediknige elu mmdi ku-marteyriddru. ivru bmdtu tmm tmdey meudegle-niru sedi deuniglennu tumbisu ttiddru. kurubru bmdu avrnnu odisutti ddag meuseyu eddu avrige shay madi avr kuriglige niru kudisidnu. avru tmm tmdeyad reguveln blige bmdag avnu avrige-yake i heuttu beg bmdiri amdnu. adkke avru-aiguptynad obb mnusynu kurubr kege nmnnnu tppisi nmgeuskr sak-aguvstu niru sedi mmdge kudisidnu amdru. ag avnu tnn kumarteyrige-avnu elliddane? a mnusy nnnu yake bittu bmdiri? avnnnu kreyiri, avnu ut madli amdnu. meuseyu a mnusyn smgd vasmaduvdkke smmti sidnu. avnu meusege tnn mglad cippeur lnnu keuttnu. akeyu mgnnnu hettag meuseyu avnige ger-seum emdu hesri ttnu. yakmdre avnu-nanu prdes-dlli anynagiddene amdnu. higirlagi bhl dinglad mele aiguptd arsnu sttnu. israyel mkklu dastvd karndimd nittusurubittu kugu ttiddru. dastvd nimittvagi avr kugu devr blige bmtu. devru avr nrlatvnnu keli abraham isak yakeub ivr smgd tanu madid odmb-dikeynnü jnapkmadi keumdu. ag devru israyel mkkllnu neudi avrlli lksyvitnnu.

meuseyu tnn mavnagiruv midyanin vediknad itreuvn mmdeynnu meysisuttirlagi arnyd himbha gkke ndisikeumduheugi heureb emb devr bettkke bmdnu. ag krtn dutnu peudeyeulgimd agnijvaleyli avnige kanisi keumdu. avnu neudidag igeu, peudeyu bemkiyimd uriyuttittu. adagyu peudeyu sullill. ag meuseyu-nanu heugi a peudeyu yake sudde iruvdemb ascry vnnu neuduvenu amdnu. avnu neudu vdkke htir bruvdnnu krtnu neudidag devru peudeyeulgimd avnige-meuseye, meuseye emdu krednu; ag avnu-nanu illi iddene amdnu. ag atnu-illi sviapkke brbed, ninn padglimd ker glennu tegeduhaku; ninu nimitriv sthlvu prisuddh

bhumiyagide amdnu. idllde atnu avnige–nanu ninn tmdey devru abrahamn devru isakn devru yakeubn devru agiddene emdu helidnu. ag meuseyu devrnno neuduvdkke bhy pttu tnn mukhvnnu muccikeumdn. ag krtnu–aiguptdltruv nnn jnr vytheynnu niscyvagiyu kmdiddene, bitti kelsmadisuvvr visydlli avru itt meureyu nge kelisitu. avr duhkhhvnnu blenu. adkarn avrnno aiguptyr keyeu lgimd bidugde maduvdkku a desdimd bidisi halu jenu hriyuv vistarvad olle deskke amdre kananyru, hittiyru, ameuriyru, perijiyru, hivviyru, yebusiyr vasvagiruv deskke ndisi keumdu heuguvdkku ilidu bmdiddene. addrimd ig kelu, israyel mkkl kugu nnn blige bmditu; aiguptyru avrnno badhisuv badheyennu nanu neudidene. addrimd ig ba, nanu ninnnnu phreuhn blige klulisuttene. israyel mkklad nnn jnrnnu ninu aiguptdeulgidm heurge brmadbeku amdnu. ag meuseyu devrige–phreuhn blige heuguv hageyu israyel mkklennu aiguptdeulgidm heurge brmadu vmteyu nanu estrvnu amdnu. ag atnu–niscyvagi nanu ninn smgd iruvutu; nanu ninnnnu klulisuttenembdkke ide ninge gurutu. ninu jnrnnu aiguptdeulgidm heurge tmd truvay nivu i bettdmele devrnno aradhisuviri amdnu. adkke meuseyu devrige–igeu, israyel mkkl blige heugi–nimm pitrgl devru nnnnnu nimm blige klulisiddanemdu heluvag avru nnge–atn hesru enu emdu kelidre nanu avrige enu helbeku amdnu. ag devru meusege–iruvatne agiddene, a iruvatnu nnnnnu nimm blige klulisid–dane emdu israyel mkklige helbeku amdnu. devru meusege–nimm pitrglad abraham isak yakeubr devru agiruv krtnu nnnnnu nimm blige kluhisi ddanemdu israyel mkklige helbeku; ide yug yugkke nnn hesru tltamtrkke nnn smrneyu agide emdu helidnu. atnu–ninu heugi israyel hiriy rnnu kudisi avrige–nimm pitrgl devru abrahamn devru isakn devru yakeubn devru agiruv krtnu nnge kanisikeumdu–nimmnnu aiguptdlli ninge madiddnu niscyvagi nanu neudidene. aiguptdlli nimgumtagiruv smktidm bidisi nimmnnu kananyru hittiyru ameuriyru perijiyru hivviyru yebusiyr iruv halu jenu hriyuv deskke brmaduvenemdu heliddene emdu avrige helu. avru ninn matnnu keluvru. ag ninu israyel hiriyr shitvagi aiguptd arsn blige heugi avnige–ibiyrv devragiruv krtnu nmge prtyks nagiddane. addrimd navu arnydlli muru divs pryanmad nmm devrad krtnige blynnrpisuv hage nmmnnu bidu emdu kelikeullutte emdu helbeku. adagyu nivestu blvmt madidru aiguptd arsn nimmnnu heuggeudisuvdill–lvemdu nge niscyvali tilidde. higuruvdrimd nnn keynnu caci nanu adreulge maduv ella adbhutglimd aiguptvnnu heudeyuvnu. tru vay avnu nimmnnu klulisibiduvnu. idllde i jnrige aiguptyr knnedurinlli dye deurkuvnte maduvenu. nivu heuguvag brigeylli heuguvdill. mneylli ilu keumdiruvlimdlu belli bmgard odveglennu vstrglennu keli keulli. avuglennu nimm kumar kumarte yr mele hakiri. hige nivu aiguptyrnnu sulukeulluviri amdnu.

4

meuseyu prtyuttrvagi–adre igeu, avru nnnnnu nm–buvdill, nnn matnnu keluvdu ill. avru–krtnu ninge

kanisikeullill emdu heluvru amdnu. krtnu avnige–ninn keylliruvdenu amdddkke avnu–keulu amdnu. krtnu avnige–adnnu neld mele bisadu amdag avnu adnnu bisadidnu; ag adu srp vayitu. meuseyu al–limd odiheudnu. krtnu meusege–ninn kecaci adr bal vnu hidi amdag avnu kecaci adnnu hidid kudle adnu avn keylli keulayitu. idrimd avru tmm pitrglad abraham isak yakeub ivr krtnad devru ninge kanisiddnu avru nmbuvru amdnu. idllde krtnu avn smgd innu matnadi–ninn keynnu udiylli haku amdag avnu tnn keynnu udiylli haki heurge tegeygu igeu, avn ke kusthdimd himdmte agittu. atnu avnige–ninn keynnu udiylli haku amdag avnu tnn keynnu udiylli haki udiymd heurge tegeygu igeu, adu avn bere dehdmtagittu. avru ninnnnu nmbde meudl–ney mh tkaryvnnu tirsksridru erdneydnno lksyvittu nmbuvru. a erdu mhtkary glennu avru nmbdeyu ninn matnnu keli deyu heudre ndiy nirnnu tegedu ongid neldmele suriybeku. ag ninu ndiyimd teged niru ongid neld mele rktvaguvdu amdnu. meuseyu krtnige–o nnn krtnu, nanu meudlinimdlu ninu ninn dasn smgd matnadidminimdlu vakcaturyvi lldvnu. nnn matu naligeyu mmdvagive amdnu. adkke krtnu avnige–mmusynige bayi keuttatnu mukrnnu kivu–drnnu drstiyullvrnnu kurudrnnu umtumadi datnu yaru? krtnad nane allveu? hagadre ig heugu, nane ninn bayi yagiddu ninu matnadtkkddnnu ninge beudhisuvnu amdnu. adkke meuseyu–o nnn krtnu, ninu klulisbekemdiruvnnu kluhisu emdu bedut–tene amdnu. krtnu meusey mele keupgeumdu–leviynad areunnu ninn sheudrnlle? avnu cennagi matnad blnemd nu nanu blenu. igeu, avnu ninnnnu eduru geulluvdkke bruttane. avnu ninnnnu neudi tnn hrdydlli annidisuvnu. avn smgd ninu matnadi helbekad matu glennu avnige tilisbeku. ninn bayigu avn bayigu shayvagiddu ninu madtkkddnnu klisu–venu. avnu ningagi jnr smgd matnaduvnu. avnu ninge bayiagiy ruvnu; ninu avnige devmtrivri. i keulnnu ninn keylli tkkeullbeku. ninu idrimdle a suckkaryglennu maduvi amdnu. ag meuseyu heugi tnn mavnad itreunn blige bmdu avnige–aigupt dl–liruv nnn sheudrr blige himtirugi heugi avru innu jivdimdiruvreu emdu neuduvnu amdnu. itreunnu meusege–smadhandimd heugu amdnu. idllde krtnu midyaninlli meusege–aiguptkke himtirugi heugu; ninn pravnno hudukid jnrella sttidare amdnu. ag meuseyu tnn hemdtiynnu mkklennu kr keumdu ktteymele httsi aigupt deskke himtirugi bmdnu. idllde meuseyu devr keulnnu keylli tkkeumdn. ag krtnu meusege–ninu aiguptdeskke himtirugi heugu vag nanu ninn keyimd madadis ella suck karyglennu phreuhn munde madu. adre nanu avn hrdyvnnu kthinpdisuvnu. avnu jnrnnu heuggeudisuvdill. ag ninu phreuhnige–krtnu hige heluttane; israyelu nnn mgnu. avnu nnn ceuccl mgne emdu helbeku. (phreuhne) nanu ninge heluvdenmdre–nnn seve–madu vmte nnn mgnnnu kluhisu. ninu avnnnu kluhisuvdnno niraksisidre igeu, nanu ninn mgnnnu amdre ninn ceucclmgnnnu keulluvnu amdnu. idllde avnu dariy vsti grhdlli ddag krtnu avnedurige bmdu avn pran tegeybekemdidnu. ag cippeurlu hd–vad klennu tegedukeumdu tnn mgnige sunnti madi adnnu avn kalugl munde haki meusege–nijvagi ninu

nnge rktd gmdnu amdnu. ag atnu avnnnu bittnu. avlu-sunntiy nimitt ninu rktd gmd nagiddi amdnu. idllde krtnu areunnige-meuse ynnu edurugeulludv-kke arnykke heugu amdnu. avnu heugi devr bettdlli avnnu edurugeumdu muddittnu. ag meuseyu areunnige tnnnnu kluhisid krtn ella matugltnu tnge ajnapisid ella suckkarygltnu tilisidnu. truvay meuseyu areunnu heugi israyel mkkll hiriyrrnella ottugud-isidru. krtnu meusege helid matugltnella areunnu heli jnr knnugl mumde suck karygltnu madlu. jnru nmbidru. krtnu israyel mkkllnu drsisi avr smktvnnu neudidannemdu avru kelidag tlebagesi aradhisidru.

5

truvay meuseyu areunnu heugi phreuhnige-israyelin devrad krtnu-arnydlili nnn jnru nnge hbbvnnacrisu-vdkke avrnnu heuggeudisu emdu heluttane amdru. phreuhnu-nanu atn svrkke vidheynagi israyelyrnnu kluhisid biduvmta a krtnu yaru? a krtnnnu nanriyenu mttu israyelyrnnu kluhisuvdill amdnu. ag avru phreuh nige-ibriyr devru nmmnnu edurugeumdi ddane; addrimd navu arnydlili muru din pryanmadi nmm devrad krtnige bli arpisuvdkkagi navu heugbeku; ill vadre atnu vyadhiyimdladu kttiyimd ladru nmmnnu smhar madanu emdu amdru. aiguptd arnsu avrige-meuseye, areunne, jnru tmm kels gltnu mad-dmte yake maduttiri? nimm bittikelsglige heugiri amdnu. phreu hnu-igeu, ig desd jnru heccid-dare; nivu avrnnu avr bittikelsglimd nillisi bidut-tiri amdnu. ade dindlli phreuhnu bittikels madis-uvvrugu avr adhihari gligu- nivu innu ittigegltnu maduvdkke meudlin hage jnrige hullnnu keudbediri. avre heugi hullnnu kudisikeulli. avru i vreve ma-did ittigegl lekkdlli enu kdime madbardemdu avrige helbeku. avru meglre; addrimd avru-navu heugi nmm devrige bli arpiseun emdu kuguttare. i jnru vyrthvad matuglige lksykeuddmte avr mele heccu kelsgltnu heurisiri, avru dudiyli emdu ajnapisidnu. ag bittikelsvnnu madisuvvru adhi kariglu heurge-heugi jnrige-phreuhnu hige heluttane-nanu nimege hullu keudu vdill. nimege hullu elli deurkuvdeu al-lige nive heugi tkkeulliri; adagyu nimm kelsvu enu kdimeyagbardu emdu heli ddane amdnu. ag jnru hullige bldagi kule kudisikeulluvdkke aiguptdesd-llella cdriheudru. idllde bittikels madisu vvru-hullu iddag nimm kelsgltnu madi dmteye prtuyeumdu dindlli a dind kels vnnu tirisibidbeku emdu heli avrnnu tvrepdisidru. israyelyru bittikels madisuvmta phreuhn adhihari glu nemisi dvrige-nivu meudlu it-tigegl lekkvnnu oppisidmte ninne i heuttu yake op-pisill emdu heli avrnnu heudisidru. israyel mkkll adhihari glu phreu hn blige heugi-yake ninn das-rige hige madutti? ninn dasrige avru hullu keudde-ittigegltnu madiri emdu nmge heluttare. igeu, ninn dasrnnu heudeyuttare. adre ninn svmt jnrllive tppu ide amdru. adkke avnu-nivu meglru, nivu megl-rad karn-navu heugi krtnige blyirpisutteve emdu annuttiri. add rimd ig heugi kelsmadiri, hullnnu nimege keuduvdkkaguvdill. adagyu nemisidd it-tigegltnu nivu keudbeku amdnu. dindinvu oppis-bekad ittigegl lekk kdimeyagbardemdu appneyad-ddrimd israyel adhihari glu tavu durvstheylli dde-

vemdu tilukeumdu. avru phreuh nimd heurge bmdag dariylli nimtidd meuseynnu areunnnnu smd-hisi av rige-krtnu nimmnnu neudi nyaytirisli; nive phreuhn mumdeyu avn dasr mumdeyu nmmnnu avru hesikeulluvmta madidiri, nmmnnu smhrisu-vdkke nivu avr kege kttiyinnu keuttiri amdru. ag meuseyu krtn blige bmdu-krtna, i jnrige yake kednnu madidi? yake nnnnnu kluhisidi? nanu phreuhn blige bmdu ninn hesrinlli matnadidmdin-imd i jnrige avnu kednne maduttane. ninu ninn jn-rnnu tppisillvlla amdnu.

6

krtnu meusege-nanu phreuh nige maduvdnnu ig ninu neuduvi. avnu blvad hstdimd avrnnu heuggeu-disi blvad hstdimd avnu av rnnu tnn desdeulgidm odisuvnu amdnu. devru meusey smgd matnadi-nane krtnu; nane abrahamnigu isak nigu yakeubnigu srvs-tnad devremb namdlli kanisikeumdena. adre yeheuv nemb nnn hesrinmd nanu avrige geur vagill. kanan desvnnu amdre avru vasvagidd avr prvasd desvnnu nanu avrige keuduvenemdu avr smgd nnn odmb dikeynnu drdhpdisidenu. aiguptyru dasr nnagi ittukeumdiruv israyel mkkll muluguvikeynnu keli nnn odmbdikeynnu nenpige tmdukeumdena. addrimd isra yel mkkllige-nane krtnu, nanu nimmnnu aiguptd bittikelsglimd heurge brmadi avr dastvdimd nimmnnu bidisi nanu cacid bahuviniimdlu deudd nyaytirpug limdlu nimmnnu nnn jnrnnagi tkkeumdu nimege devragiruvunu; aiguptd bittikels glimd nimmnnu heurge brmadidag krt nagiruv nane nimm devragiddemdu nimege tiliyuvdu. nanu abrahamnigu isak nigu yakeubnigu keuduvenemdu nnn key nnetti prmanmadid desdlli nimmnnu br madi adnnu nimege svasthyvagi keuduvenemdu helid krtnu nane emdu helu amdnu. meuseyu israyel mkkllige hage heli dag avru mneuedney deseyimdlu krurvad dastvd deseyimdlu meusey matnnu kelliill. ag krtnu meusey smgd mat nadi- aiguptd arsnad phreuhn blige heugi avnu israyel mkkllnu tnn desdimd kluhisuv hage ninu avn smgd matnadu amdnu. adre meuseyu krtn snnidhiylli-igeu, israyel mkkle nnn matnnu keldiruvlli teudlu naligeyvrad nnn matnnu phreuhn keluvdu hege emdu helidnu. krtnu meuse areunr smgd matnadi israyel mkkllnu aigupt desdeulgidm heurge brmaduvmta isra yelyr bligu phreuhn bligu heug bekemdu heli avrige ajnapisidnu. avr tmdgel mney mukhysthru ivre: israyeln ceucclmgnad rubenn kumarru: hneuk phllu hecreun krvia; ivre rubenn geutrglu. simeyeunn kumarru: yemuyel, yavian ohd yakin ceuhr mttu kananyl mgnad saul: ivre simeyeunn geutrglu. tmm tmm vmsavligl prkarvagiruv leviiy kumarr hesruglu ivre: gerseun kehat merari. leviiy nur muvttelu vrus bdukidnu. gerseunn kumarru avr geutrglignusar-vagi: libni sivmeayru. kehatn kumarru: amram ichar hebreun ujjiyel. kehatnu jivisid vrusglu nur muvt-tumuru. merariy kumarru: mhl muhi. vmsa vlgl prkar ivre leviiy geutrglu. amramnu tnn seudrtteyad yeukebe dltnu hemdtiyagi tkkeumdena. akeyu avnige areunnnnu meuseynnu hettlu. amramnu jivisid kal nur muvttelu vrusglu. icharn kumarru:

keurh nepheg jikri. ujjiyeln kumarru: viasayel elcaphan sitri. areunnu amveanadabn mglu nhseunn sheudriyu ad eliseb lnnu tnn hemdtiyagi tkkeumdnu. akeyu avnige–nadab abihu ellajar itamar ivrnnu hettlu. keurhn kumarru: assir elkana abiyasaph embvru. ivre keurhiyr geutrglu. areunnn mgnad ellajarnu putiyeln mkkllli obblnnu tnge hemdti yagi tkkeumdnu. akeyu avnige–phinehas nnnu hettlu. geutrgl prkar ivru levi yr tmdegl mukhysthru. israyel mkklnnu avr senygl prkar aiguptdeulgimd heurge brmad bekemdu krtnu yarige helidneu a areun meuse ivre. israyel mkk lnnu heurge truvdkkagi aiguptd arsnad phreuhn smgd matnadid meuse areunru ivre. krtnu aiguptdesdlli meusey smgd matnadid dindlli meusege–nane krtnu, nanu ninge heluvdnella aiguptd arsnad phreuhnige tilisu amdnu. adkke meuseyu krtn mumde–igeu, nanu teudlu naligeyullvnu. phreuhnu nnn matnnu hege kelanu amdnu.

7

ag krtnu meusege–igeu, ninnnnu phreuhnige devrmt madiddene; ninn sheudrnad areunnnu ninnguskr prvadiynnagi madiddene. nanu ninge ajnapisuvdnella ninu matnadbeku; israyel mkklnnu tnn desdeulgimd kluhisi biduv hage ninn sheudrnad areunnu phreuhn smgd matnadbeku. adre nanu phreuhn hrdivvnu kthinpdisi nnn suckkaryglennu adbhutkaryglennu aiguptdesdlli heccisuvunu. adre phreuhnu nimm matnnu keluvdill; adagy nnn keynnu aiguptd mele ittu deudd nyaytirpu glimd nnn jrnad israyel senyvnnella aiguptdesdeulgimd heurge brmaduvunu. nanu aiguptd mele nnn keynnittu avreul gimd israyel mkklnnu heurge brmadi dag nane krtnemdu aiguptyirige tilidu bruvdu emdu helidnu. krtnu tmge ajnapisid prkarve meuse areunru madidru, amtye avru madi dru. avru phreuhn mumde matnadu vag meuseyu embhttu vrusdvnagiddnu, areunnu embhttmuru vrusdvnagiddnu. ag krtnu meuse areunr smgd matnadi– phreuhnu ninge–nivu omdu adbhutkaryvnnu teurisiremdu heluvag meuse areunnige–ninn keulnnu tkkeumdu phreuhn mumde bisadu emdu helbeku; ag adu srpvaguvdu emdu helidnu. meuse areunru phreuhn blige heugi krtnu tmge ajnapisidmteye madidru. areunnu tnn keulnnu phreuhn mumdeyu avn sevrk mumdeyu bisadi dag adu srpvayitu. phreuhnu sh jnaniglnnu mmtrvadiglnnu krisidag aiguptd mmtrgarru sh tmm mmtrglimd hageye madidru. avru tmmtmm keulglennu bisadidag avu srpgladvu. adre areunnn keulu avr keuluglnnu numgibittitu. krtnu helidmteye phreuhn hrdivvu ag kthinvayitu; avnu avr matnnu kellill. ag krtnu meusege–phreuhn hrdivvu kthinvayitu. avnu jnrnnu kluhisibiduvdkke nirakrisidnu. beligge phreuhn blige heugu; igeu, avnu heurge nirin blige heuguvnu. nditirdlli avnedurige nimitkeumdu srpvagi madlptt keulnnu ninn keylli hidukeumdu avnige ninu–ibriyr devrad krtnu nnnnnu ninn blige kluhisi arnydlli nnnnnu sevisuv hage nnn jnrnnu kluhisu emdu heliddane. adre igeu, imdin vregu ninu kellill. krtnu hige heluttane–nane krtnemdu idrimd tilukeullvu. igeu, nnn sevrk keylliruv keulin–

imd ndiy nirnnu heude yuvunu, ag adu rktvagu–vdu. ndiy lliruv vianuglu sayuvvu; ndiyu naruv vdu. aiguptyru ndiy nirnnu kudiyuvdkke ashypduru emdu helu amdnu. krtnu meusege–ninu areunnige–ninn keulnnu tkkeumdu aiguptdilliruv nirugl meleyu ndi prvah kere keul kumtegl meleyu kecacu emdu helu. ag avu rktvaguvvu; aiguptdesdillela mrd patre glillagli kllin patregllagli rktviruvdu emdu helidnu. meuse areunru krtnu tmge ajnapisidmteye madidru. avnu keulnnu etti ndiylliruv nirnnu phreuhn kn–nugl mumdeyu avn sevrk knnugl mumdeyu heud–ednu. ag ndiy nirella rktvayitu. ndiylidd vianuglu sttvu; ndiyu durvasnegeumditu. aiguptyru ndiy nirnnu kudiylarde heudru. ag aiguptdesdillela rkt–tve agittu. aiguptd mmtrgarru tmm mmtrglimd hageye madiddrimd phreuhn hrdivvu kthinvayitu. krtnu helidmteye avnu avr matnnu kellill. phreuhnu tirugi keumdu tnn mnege heudnu. avnu idkka dru tnn mnsukeudlill. adre aigupty rellru ndiy nirnnu kudiylarde idddrimd kudiyuv nirigagi ndiy suttlu agedru. krtnu ndiynnu heudedmele elu dinglu purtiyadvu.

8

anmtr krtnu meusey smgd matnadi avnige–ninu phreu hn blige heugi avnige–krtnu hige heluttane–nnnnnu sevisuvmt nnn jnrnnu kluhisu. kluhisu–vdkke nirakrisidre igeu, nanu ninn mereglnella kppeglimd heudeyu venu. ndiyu kppeglennu ad–hikvagi brmadu vdu; avu eri ninn mneylliyyu ninu mlguv keuneylliyyu hasigey melu sevrk mnegllliyyu jnr meleyu oleg lliyyu hittu naduv keunvigegllliyyu bruvvu. ninn meleyu ninn jnr meleyu ninn ella sevrk meleyu kppeglu eri bruvvu emdu helu amdnu. krtnu meusey smgd matnadi–ninu areunnige–ninu keulnnu hidu keumdu kaluvegl meleyu ndigl meleyu keregl meleyu ninn kecacu; ag aiguptdesd melella kppeglu bruvvu emdu helbeku amdnu. areunnu aiguptd nirugl mele kecacidag kppeglu eribmdu aiguptdesvnnu mucckeumdvu. adre mmtrgarru tmm mmtrglimd hageye madi kppeglennu aiguptdesd mele brmadidru. ag phreuhnu meuse areunnnu kre yisi–nivu krtnnnu bedikeumdu i kppe glennu nnn bliymldu nnn prjgl bli yimldu teulgisbeku. hage madidre nimm jnr krtnigeuskr yjnmadvumte avrige nanu apne keuduvunu amdnu. meuseyu phreuhnige–kppeglu ninnimldu ninn mneglimldu tegedu haklptt ndiylli matr uliyuv hage nanu ningeuskrvu ninn sevrkigeuskrvu jnrigeuskrvu bedi keulluv smyvnnu nnge nemisu amdnu. avnu meusege–nale amdnu. ag meuseyu–nmn devragiruv krtn hage yaru ilvemdu ninu tilidukeul–lunv hage ninn matin prkar agli. kppeglu nin–nimldu ninn mneglimldu ninn sevrkimldu ninn jnrimldu heurtuheugi ndiylli matr avu uliyuvvu amdnu. meuse areunru phreuhnnu bittu heurge heudag meuse phreuhn mele brmadid kppegl nimitt krtnige meureyittnu. meuse helid prkar krtnu madidnu. mnegllliyyu hlligl liyyu heulglliyyu idd kppeglu sttvu. avru avuglennu rasiglagi kudisittidrimd desvu durvasneyimd tumbitu. adre phreuhnu tnge up–smnvayitemdu tili dag krtnu helidmte avnu tnn

hrdyvnnu kthinmadikeumdu avr matnnu kellill. an-mtr krtnu meusey smgd mat nadi-ninu areunnige-ninu keulnnu caci bhumiy dhlunnu heude, ag aigupt desdllella dhulu henuglaguvvu emdu helu amdnu. avru hageye madidru. areunnu keulnnu keylli hididu adnnu caci bhumiy dhlunnu heudednu. ag mnusyr-lliyu psuglliyu henugla dvu. aiguptdesdllella bhumiyllidd dhulu henugladvu. mmtgrarru henuglunu brmaduvdkke tmm mmtgrlind prytnisi dru, adre agde heuyitu. hige henuglu mnusyr meleyu psugl meleyu hageye iddvu. ag mmtgrarru phreuh nige-idu devr keyagide amdru. adre krtnu helidmte phreuhn hrdivu kthin yayitu; addrimd avnu avr matnnu kellill. ag krtnu meusege-ninu beligge eddu phreuhn mumde nimtukeu. igeu, avnu heurge nirin blige brutane. ninu avnige helbekaddenmdre-krtnu hige helu ttane-nnn jnr nnnnnu sevisuv hage avrnnu kluhisu. ninu nnn jnrnnu kluhisde heudre igeu, nanu ninn meleyu ninn sevr meleyu ninn jnr meleyu ninn mneglliyu neunglunu kluhisuvunu. aiguptyr mneglu avru vasvagiruv bhumiyu neunglimd tumbiruvvu. adre a divsdlli nane bhuleukdlli krtnemdu ninu tilidukeullvmte nnn jnr vasisiv geusen simeylli neunglu ird hage adnnu nanu prtyekisuvunu. nnn jnrnnu ninn jnrnnu vimgisuvunu. nale i gurutu iruvdu emdu helu amdnu. krtnu hageye madidru; badhisuv neunglu phreuhn mneylliyu avn sevr mneglliyu smst aiguptdes dliyu tumbikeumdvu; avuglimd desvu kettuheuyitu. ag phreuhnu meuse areunnnu kre yisi avrige-nivu heugi desdliye nimm devrige yjvnnpisiri amdnu. adre meuseyu phreuhnige-hage maduvdu yuktvl, mmm krtnad devrige yjvnnpisuvdu aiguptyrige ashyvagide; igeu, aiguptyrige ashyvagiruvdnnu avr knne durige arpisidre avru nmge kllesedaru. arnydlli muru dinglu pryanmadi mmm devrad krtnige atn appneynte yjnmaduvevu emdu helidnu. adkke phreuhnu avrige-nimm devrad krtnige arnydlli yjvnnpisuvmtte nimmnnu kluhi suttene; adre dur heugbediri; nnguskr prarthne madiri amdnu. ag meuseyu avrige-igeu, nanu ninnnnu bittuheugi krtnige prarthne maduvunu. neunglu nale phreuhnnu avn sevrnnu avn jnrnnu bittuheuguvvu. adre krtnige yjvnnpisuvdkke phreuhnu jnrnnu klu hisde innu mele vmcisbardu amdnu. truvay meuseyu phreuhnnu bittuheugi krtnnu bedikeumdu. meuseyu helidmteye krtnu madidnu. hegmdre, atnu phreuhnimdlu avn sevrkimdlu avn jrimdlu neunglunu tegeduhaki dnu. alli omdadu uliyill. adre phreuhnu a smydliyu tnn hrdivvnnu kthinmadikeumdddlle jnrnnu heug geudisill.

9

krtnu meusege-phreuhn blige heugi avrige-ibriyr dev rad krtnu hige heluttane-nnnnnu sevi svumte nnn jnrnnu kluhisu. avrnnu kluhisuvdkke nirakrasi innu tdedre igeu, krtn ke heuldlliruv ninn psugl mele iruvdu. kudure ktte omte ettu kuri ivugl mele mha kthinvad reugvu bruvdu. iddlde krtnu israyelr psugl-linu vimgisuvunu; israyel mkkligiruvvu gllli omdu sayuvdill. iddlde krtnu omdu nirdistvad smyvnnu nemisi-krtnu i karyvnnu nale desdlli madu vnu

emdu helu amdnu. mrudin krtnu a karyvnnu madi dnu; aiguptyr psuglella sttuheudvu. israyel mkkli psugllli omdu say lill. phreuhnu kluhisi neudidag igeu, israyelr psugllli omdu sttirill. adre phreuhn hrdivu kthinvagiddrimd avnu jnrnnu kluhisill. ag krtnu meuse areunrige-ke tumba olev budiynnu tegedukeulliri; adnnu meuseyu phreuhn knnugl mumde akasd kdege turli. ag adu aiguptdesdllella snn dhulagi adu aiguptdesdllella mnusyr meleyu mrggl meleyu hunnuglaguv beukkeglu eluvmt maduvdu emdu heli dnu. ag avru olev budiynnu tegedu keumdu phreuhn mumde nimtru. meuseyu adnnu akasd kdege turidnu. adu mnusy rliyu psuglliyu hrdr hunnuglagu vmth beukkegladvu. iddlde mmtgrarru hunnin nimmitt meusey mumde nimtukeull larde heudru. hunnuglu mmtgrarr liyu aiguptyr melella iddvu. adre krtnu phreuhn hrdivvnnu kthin madi dnu. krtnu meusege helidmteye avnu avr matnnu kellill. krtnu meusege-beligge eddu phreuhn mumde nimtukeumdu avrige-ibriyr dev rad krtnu hige heluttane-nnnnnu sevisuv hage nnn jnrnnu kluhisu. bhuleuk dllella nnn hage yaru ilvemdu ninu tilidukeulluv hage i sari nanu ella badheglunu ninn meleyu ninn sevr meleyu ninn jnr meleyu brmadu venu. ig nnn kecaci ninnnnu ninn jnrnnu vyadhiyimd heudeyuvunu; ninnnnu bhumi yeulgidm nir-mul maduvunu. adre niscyagi nnn blvnnu ninge teurisiv hageyu nnn hesru bhuleukdllella tilislpdvmteye ninnnnu ebbisiddene. ninu innu avrnnu kluhisde nnn jnrigre vireudh vagi ninnnnu nine heccisikeulluttieyu? igeu, nale istu heuttige mhakthin-vad anekllin mleyynu bilmaduttene. imthddu aigupt-dlli adkke astivar hakidmdinimd illiyvregu agirill. higruvdrimd (yavnnnadru) kluhisi ninn psuglunu heuldlli nigriruvvuglunu kudisu. yakm dre mneglige tarde heuldlli sikkuv mnusyr melu psuglmelu anekllin mleyu suridu keulluvdu emdu helu amdnu. ag phreuhn sevrkli krtn vakykke bhuyttvrellru tmm dasrnnu psuglunu mneglige odibrvumte madidru. adre krtn vakykke mnssu keuddvru tmm das rnnu psuglunu heuldlli bittru. ag krtnu meusege-akasd kdege ninn ke cacu. ag aiguptdesdllella mnusyr meleyu psugl meleyu mtu aigupt desdlli iruv ella heul gidgl meleyu anekllin mleyu suriyuvdu amdnu. meuseyu akasd kdege keulnnu caci dnu. ag krtnu guduguglunu anekllin mleyynu surisidnu. agniyu bhumige ilidu bmtu. hige krtnu aiguptdesd mele anekllin mleyynu surisidnu. hige mha kthinvad anekllin mleyu agniymdeud gudid anekllin mleyu suriyitu. aiguptvu jnamgvadmdinimd imthddu a desdlli agirill. a anekllin mleyu aiguptdesdllella mnusyrnnu psuglunu heuldliiddnnella halumaditu. heuld ella seuppnnu halumadi ella mrglunu muridu hakitu. israyel mkklu idd geusen simeylli anekllin mleyu billill. ag phreuhnu meuse areun-rnnu kre kluhisi avrige-i sari nanu papmadi ddene. krtnu nitivmtnu, nanu nnn jnr dustragiddeve. addrimd (ig idu saku.) innu blvad guduguglu anekllin mleyu nimtuheugvumte krtnnu bedi keulliri, nivu illi innu irdmte nanu nimmnnu kluhisibiduvunu amdnu. ag meuseyu avrige-nanu pttvnnu bit-tuheud kudle krtn kdege nnn keglunu cacuvunu; bhu-miyu krtnde emdu ninn tilukeullu vmte guduguglu

nimtuheuguvvu. anekllin mleyu innu bardu. adagyu ninu ninn sevkru devrad krtnige bhyptdu vdillvemdu nanu blennu. i merege jvegeudige teneglu sen-bige meuggegglu idddrimd senbu jvegeudiyu haladvu. adre geudiyu sameyu beledirillvadddrimd halagill. meuseyu phreuhnnu bittu ptntd heurge bmdu tnn kegltnu krtn kdege cacinu. ag guduguglu anekllin mleyu nimtuheudvu. innu mleyu bhumiy mele billill. anekllin mleyu guduguglu nimtuheuddnnu phreuhnu neudi avnu innu papmadi tnn sevk shityagi tnn hrdivvnu kthin madikeumdnu. phreuhn hrdivyu kthin vayitu; krtnu meusege helidmte avnu israyel mkklnnu kluhisle ill.

10

truvay krtnu meusege- phreuhn blige heugu. nanu nnn suckkarygltnu avn mumde teurisu vdkkagi avn hrdivvnu avn sevk hrdivgltnu kthinmadiddene. idllde ninu ninn mkkligu ninn mkkkl mkkligu nanu aiguptdlli enu madidenemdu nane krtnemdu nivu tilukeullvmte nanu avr mdhydlli madid suckkarygltnu tilis beku emdu helidnu. meuse areunru phreuhn blige bmdu avnige-ibriyr devrad krtnu hige heluttane-ninu nnn snnidhylli tggisikeullde iruvdu elliyvrege? nnnnnu sevisuvmtte nnn jnrnnu heuggeudis. ninu nnn jnrnnu heuggeudisididre igeu, naleyenanu ninn mereylli midtegltnu brmadu venu. obnbn bhumiyvnu kanuvdkkagdstu avu bhumukhvnnella muccikeullvvu; id llde avu anekllin mleyimd halagde nimgagi ulidiruvdellvnu heulglili ciguruv prtayeumdu mrvvnu timdubidu vvu. idllde avu ninn mneglliyu ninn sevk mneglliyu aiguptyrellr mne glillyu tumbikeullvvu. ninn tmdeglagli ninn tmdegl tmdeglagli avru bhumiy mele iddmidinim imdin vregu amthddnnu emdu neudirill amdn. meuseyu himtirugi phreuhn blyim-d heurtu heudnu. ag phreuhn sevkru avnige-ivnu estu kal nmge urulagirbeku. a jnru tmm devrad krtnige sevemaduvmtte avrnnu kluhisibidu. aiguptvu nasvayi temdu ninge innu tiliyllillveu amdr. meuse areunru phreuhn blige mtte kreylpttru. ag avrige-nivu heugi nimm devrad krtnige sevemadiri; adre heugu vvru yararu amdn. adkke meuseyu avnige-nmm cikkrvnnu mudukrnnu kr keumdu heuguvdillde nmm kumarrnnu kumarteyrnnu nmm kurigltnu dngltnu tkkeumdu heugutteve. yakmdre navu krt nigagi hbbvnnu madbeku amdn. phreu hnu avrige-nanu nimmnnu nimm mkklnnu hege kluhisuvneue hageye krtnu nimm smgd irl. neudiri, nimm mumde kedu ide. hage madde ig gmdsrat nivu heugi krtnige sevemadiri; idnne nivu bysidiari amdn. truvay avru phreuhn edurinim heurdudlpttru. ag krtnu meusege-midtegligagi ninn keynnu aiguptd mele cacu. avu aiguptd mele bmdu a desdlliruv hsuraddnnella andre anekllin mleyu ulisiddnnella timdu bidli amdn. meuseyu tnn keulnnu aiguptdesd mele acidag krtnu hglirulu mudngaliyinu brmadidnu. ud vyvadag a mudn galiyu midtegltnu attikeumdu bmditu. hige midteglu aigupt desdlllela bmdu aiguptd ella mereglili deudd smuhvagi serikeumdvu. avu krur vadvuglagidvu. avuglmtte himde emdigu irlill, anmtvru irlarvu.

avu bhu mukhvnnella muttikeumdddrimd a desvu kttlayitu. avu bhumiy ella seupnnu anekllin mleyu ulisid mrgl ella phlvnnu timdubitv. mrgllladru heuld gidglldadu hsuradddu aigupt desdllleliyu uliyill. ag phreuhnu meuse areunrnnu tvreyagi kreysis avrige-nanu nimm dev rad krtnu nimgu vireudhvagi pap madiddene. higurvdrimd ig i omde sari nnn papvnnu ksmisbekemdu nanu nimmnnu beduttene. i mrvvnu mat nnnim teuglisuvmtte nimm devrad krtnu bedi keulliri amdn. ag avnu phreuhnnu bittuheugi krtnnu bedikeumdn. krtnu mhablvad pscimgaliyinu bismadidnu. adu midtegltnu ettikeumdu heugi kempusmudrdlli hakitu. aiguptd mereglillela omdu midteyadru uliy lill. adre krtnu phreuhn hrdivvnu kthinmadiddrimd avnu israyel mkklnnu kluhisde heudnu. ag krtnu meusege-aiguptdesdlli kttle kvidu gadamdharvaguvmte ninn keynnu akasid kdege cacu amdn. meuseyu akasid kdege kecacidag aiguptdesdlllela muru dingl vregu gheurvad kttlu kviiyitu. muru dingl vregu avru obbrneubbru neudilli, yaru tmm sthl vnnu bittu ellu ill. adre israyel mkkligella avru vasisiv sthldlli avrige belkittu. ag phreuhnu meuseyinu kre yisi avnige-nivu heugi krtnige seve madiri, nimm kuridnglu matr illirli. nimm mkklu nimm smgd heugli amdn. adkke meuseyu avnige-nmm devrad krtnige arpisuvdkke ninu nmm keylli bliglnnu dhnbliglnnu keudbeku. nmm psugltnu navu nimm smgd tegedu keumdu heuguvevu. omdu geurseyadru biduvdill. yakmdre nmm devrad krtnige aradhne maduvdkke avuglimde aris beku. krtnige yav sevemadbekembdu allige heuguvvregu nmge tiliyuvdill amdn. adre krtnu phreuhn hrdivvnu kthin madiddrimd avnu avrnnu kluhislarde heudnu. ag phreuhnu avnige-nnnnnu bittu heugu, innu nnn mukhvnnu neuddmte ecckieyagiru; yakmdre ninu nnn mukhvnnu neudid dindlli ninu sayuvi amdn. meuseyu avnige-ninu sriyagi helidli. innu mele nanu ninn mukhvnnu neuduvdill amdn.

11

adre krtnu meusege-inneumdu badheyvnu phreuhn meleyu aiguptd meleyu brmaduvnu. adad mele avnu nimmnnu kluhisuvnu; illim nimmnnu niscyvgi blvmtidm ellvnu kluhisibiduvnu. prtayeubbnu tnn nereyv nimdlu prt striyu tnn nereyvimdlu belli bmgard odvegltnu keuduv hage kelikeulbeku. idllde krtnu aigupty drstiyilli jrige dyedeurkuvmtte madidnu. a mnusynad meuseyu aiguptdesdliyu phreuhn sevk drstiyillyu jnr drstiyillyu bhu deuddnagidnu. ag meuseyu phreuhnige-krtnu hige heluttane-sumar mdhyratriylli nane aiguptd mdhydlli hadu heuguvenu. ag aiguptdesd ceucl mkklu amdre simha snd mele kutiruv phreuhn ceucl mgnu meudlugeumdu bisuv kllin himde iruv dasiy ceucl mgn vregu mtu psugli ceucladvuglellvu sayuvvu. aiguptdesdlllela deudd geulatviruvdu. imthddu himdeyu irlill, innu mumdeyu irluvdill. adre krtnu aiguptyrigu israyelyrigu mdhydlittiruv vytyasvnnu nivu tilidukeullvmte israyel mkklellr mele mnusyru meudlugeumdu psugl vregu omdu nayiyadru tnn naligeyvnu alladisuvdill. ag ninn das-

rad ivrellru nnn blige bmdu nnge addbiddu nnge-
ninu nnnnnu himbalisuv jnellru heurge heugiri
emdu heluvru. truvay nanu heurge heuguvunu emdu
heli meuseyu keupavesvullnagi phreuhn bliyimd
heurtuheadnu. adre krtnu meusege- nnn adbhutglu
aiguptdesdlli heccaguvnte phreuhnu nimm matnnu
keluvdill amdnu. i adbhut glinnella meuse areunru
phreuhn mumde madidru. adre krtnu phreuhn hrđy
vnnu kthinmadiddrimd avnu israyel mkklnnu tnn
desdeulgidm kluhisilill.

12

krtnu aiguptdlli meuse areunr smgd matnadi
heliddenmdre- i timgle nime adimasvagirbuku.
idu nime vrusd meudlney timlagiruvdu. israyel
sbhegella nivu helbekaddde tmdre- i timglin htney
dindlli avru tmge omdeumdu kurimriyynu avr
tmdegl mney prkar mnege omdu kurimriyynu
tkkeullbuku. omdu kurimriyynu tinnuvdkke ku-
tumbvu cikkdagiddre avnu tnn mnege sviapvagiruv
tnn nereyvnu vyktigl lekdd prkar omdnnu tkkeulli;
obbeubbnu tanu tinnuv altey prkar kurimriyynu
tkkeulli. nimm kurimriyu nirdeusvagiruv omdu
vrusd gmdumriyagirbuku. nivu kuriglimdagli
mekeglimdagli adnnu tkkeu llbuku. adnnu i timglin
hdinalkney dind vrede ittukeullbuku. truvay saym
kaldlli israyelin kutd idi sbheyu adnnu keullbuku.
rktldli svlp tegedu avru ut maduv mnegl erdu niluvu
gmbg ligu bagil melin addgmbkku hccbuku. a
ratriylliye a mamsvnnu tinnbuku. bemkiylli suttu
adnnu huliylilld reuttig lnnu khiyad plygl smgd
tinnbuku. adrlli yavdnnu hsiyadddagli niri nlli
beyisiddagli tinnde adr tle teude olginvugl shitvagi
bemkiylli sutte adnnu tinnbuku. adrlli belgin vrede
ennnu ulisbardu. belgin vrede adrlli uliddnnu
bemkiymd suttubidbuku. nivu adnnu tintnkk riti
ide: nivu nimm nduktikeumdu, ker mettikeumdu,
keulnnu hididukeumdu, tvreyagi adnnu tinnbuku.
adu krtn pskvagide. nanu i ratri aiguptdesdlli
haduheuguttene. aiguptdesdlliiruv ella mnusyrliyu
psugllliyu iruv ceucc lavduglennu smhrisuvunu.
aiguptd devrug ligella nanu nyaytirisuvunu; nane
krtnu. adre nivu iruv ella mnegl mele rktvu nimege
gurutagiruvdu. a rktvnnu nanu neuduvag nimmnnu
datiheuguvunu. aiguptdesvnnu nanu heudeyuv
smydlli nimmnnu nasmaduv yav badheyu nimm
mele bruvdill. i dinvu nimege jnapkthavagiruvdu;
nivu idnnu krtnige hbbvagi tltlamtr glili acrisbuku;
idnnu nity sasndmte emdemdigu acrisbuku. elu
dingl vrede huliylilld reuttiglennu tinnbuku. meudlney
dindlli hulihtnnu nimm mneyeulgidm tegedu
duhakkbuku; meudlney dindimd el ney dind vrede
hulireuttiiyynu tinnuvvru israyelineulgidm tegedu
haklpdbuku. idllde meudlney dindlli prisuddh
sbheyu elney dindlli prisuddh sbheyu nimege irbuku.
utmaduvdnnu bittu a dingllli yav trvad kelsvnnu mad
bardu. nivu huliylilld reuttiiy hbb vnnu acrisbuku. a
dindlliye nanu nimm senyglennu aiguptdesdeulgidm
heurge br madiddene; akarn nimm smttigllli sda
kalkku omdu sasnvagi i dinvnnu nivu acrisbuku.
meudlney timglinlli ade timglin hdinalkney dind
saymkaldimd a timglin iippteumdney dind saymkald

vrede nivu huliylilld reuttiglennu tinnbuku. elu dingl
vrede hulihittu nimm mnegllili irbardu; hulikl-
siddnnu yaru tinnuvreu a vyktiiyu prdesdv nagli
svdesdv nagli avnnnu israyel sbheyeulgidm tegedu
hakbuku. huliklsiddu yavde agirli nivu tinnbardu;
nimm ella nivas glili huliylilld reuttiglennu tinnbuku
emdu helidnu. ag meuseyu israyelin ella hiri
rnnu kedu avrige- nimm geutrgl prkar kuriglennu
tegedukeumdu pskvnnu (kuriyinnu) keuyyiri. hisse-
upin kttnnu tegedukeumdu beuguniylliruv rktldli
adnnu addi bagi lin melin addgmbkku pkddlliruv
erdu niluvugmbgligu hcciri. nimmlli yaru belgaguv
vrede mney bagilennu bittu heugbardu. krtnu
aiguptyrnnu smhri suvdkkagi haduheuguvnu; atnu
melin addgmbd melu pkdd erdu niluvu kmblg melu
rktvnnu neudidag smharknu nimm mnegleulge
bmdu nimmnnu smharmad dmte nimm bagiluglennu
dati heuguvnu. idnnu omdu sasnvagi nivu nimm
kumarru sdakalkku idnnu acristkdddu. krtnu
keuduvnemdu prmanmadid deskke nivu bmdag
i acrneyynnu nivu kekeullbuku. nimm mkklu i
acard arthvenu emdu kelidag nivu av rige-krtnu
aiguptdesdlli aiguptyrnnu smhri nmm mneglennu
kapaduvdkkagi israyel mkkll mneglennu datiheud
krtn pskve idu emdu nivu helbuku amdnu. ag jnru
tlebagisi arhadisidru. israyel mkklu heurtuheugi
krtnu meuse areunrige ajnapisid merege avru
madidru. mdhyratriylli ndedddenmdre, simha snd
mele kutukeumdu phreuhn ceucclu mgnu meud-
lugeumdu sereyllidd sereyvn ceucclu mgn vregu
amdre aiguptdes dlidd ella ceucclu mkklnnu psugllli
ceuccladvuglellvnnu krtnu smhrisidnu. ag phreuhnu
avn ella sevkru ella aiguptyru ratriylli eddru. ag
aiguptdlli deudd geulatvayitu. alli sttvirilld omdu
mneyadru irlill. phreuhn ratriylli meuse areunrnnu
kreysi avrige-nivu eddu nnn jnreu lgimd heurtu
heugiri; nivu helid hageye krtnnu sevisuvdkke
nivu israyel mkklu heugibidri. nivu helidmte nimm
kuridnglennu tegedukeulliri. nnnnnu sh asirvdisiri
amdnu. idllde aiguptyru-navellru sayuttevemu
heli avrnnu tvreyagi desdeulgidm kluhisi biduv
hage jnrrnnu ottay madidru. adrimd jnru hittige
huli hakuvdkkimt mumce adnnu adige maduv
patregl smgd btteglilli ktti heglin mele heuttukeumdu
heudru. meuseyu helidmte isra yel mkklu madi
belli bmgard odveglennu vstrglennu aiguptyrimd
keli pdedru. krtnu aiguptyr edurinlli jnr mele krpe
teurisiddrimd avru keliddnnu keuttru. hige avru
aiguptyrnnu sulu keumdu. ag israyelyrlli mkkllde
gmdsr matr aru lks kalu ndigeyagi rmseennu
bittu sukkeutige pryan madidru. beretidd jnsmuhvu
kuridngl bhu deudd hindu avr smgd heudvu. ag avru
aiguptdimd tmdidd nadid hittu innu huli yagd karn
hittinimd huliylilld reutti glennu madidru; yakmdre
avrnnu alli nillgeudde aiguptdimd odisibittidru.
avru tmgagi yav aharvnnu siddhpdisikeumdi rilil.
israyel mkklu aiguptdlli prva svagi vasmadidd kalvu
nanur muvttu vrusglagiddvu. nanur muvttu vrus
glu tirid truvay ade dindlli krtn senyglella aigupt-
desvnnu bittu heurge heudvu. atnu aiguptdesdimd
avrnnu heurge tmd karn idu krtnige acris bekad
ratriyagit. israyel mkkle llru tmm smttigllli krtnige
acris bekad ratriyu ide. krtnu meuse areunrige-pskd

13

dane. phreunnu jnrnnu kluhisibittag philistiy r desd
dariyu sviapviddru devru avrnnu adrlil ndsilil; yak-
mdre devru-jnru yuddhvnnu neadri mnssnnu bere
madikeumdu avru aigupthke himdirugaru emdu am-
dukeumdnru. higuruvdrimd krtnu jnrnnu kempu
smudrd army marg dlili suttikeumdu heugvmte ma-
didnu. adagyu israyel mkklu yuddhsnndhragi
aiguptdesdeulgimd heudru. ag meuseyu tneumidge
yeusephn elubu glnnu tkkeumdu heudnu. avnu is-
rayel mkklige—devru niscyvagiyu nimmnru drsiut-
vnu. ag nivu nnn elubuglhnri ilimd nimm kud tege-
dukeumdu heugbeke emdu heli khmditvagi prman-
madisiddnu. hige avru sukkeutinimd pryanmadi
etamin armyd amcinlli ilukeumdru. idllde avru
hgilrlu pryan maduv hage krtnu hgllli avrige dari
teurisuvdkke meghstmbhdlliyu ratriylli avrige belku
keuduvdkke agnistmbhdlliyu avr mumde heudnu.
atnu hgllli meghstmbhvnnu ratriylli agnistmbhvnnu
jnr edurinimd tegeud bidill.

14

krtnu matnadi meusege- israyel mkklu
tirugikeumdu pihhireutige eduragi migdeuligu
smudrkku mdhydlli balcepheunige eduragi ilukeull-
bekemdu avrige helu. adkke eduragi nivu smudr
tirdlli ilukeull beku. phreuhnu israyel mkkll
visydlili-avru desdlli sikkiyeumdr. arnyvu avrnnu
olge mucchibittu emdu heluvnu. idllde phreuhnnu
avrnnu himdtuvme nanu avn hrdivnnu kthin
maduvenu; phreuhnnliyu avn ella senydliliyu nnnnnu
ghnpdisikeulluvenu; ag nane krtnemdu aiguptyru
tiliyuvru emdu helidnu. avru hageye madidru.
jru odiheudremdu aiguptd arsnige tilisptittu; ag
phreuhn mtu avn sevr hrdivy jnrige vireudhagi
tirugikeumditu; avru-israyelyru nmm sevemadu-
vdnuu bittuheugibiduvme navu yake madidevu
amdr. ag avnu tnn rthvnnu siddhmadu keumdu tnn
jnreumdice heurtnu. idllde avnu arisikeumdr avu
nuru rthgltnu aiguptd ella rthgltnu avugl mele adhi
ptigltnu tegedukeumdu heudnu. aiguptd arsnad
phreuhn hrdivnnu krtnu kthin madiddrimd avnu
israyel mkklnnu himdtidnu. adre israyel mkklu
dhery dimd heurge heudru. aiguptyru avrnnu
himdtiddru; avru smudr tirdlli ilu keumdiruvag
phreuhn ella kuduregl rthgl kudure svarru avn
senyvu pihhireutin sviapdli balcepheunin eduragi
sviapisidru. phreuhnu sviapkke bruttirlu igeu,
israyel mkklu tmm knnugnlnnetti himde bruttirvu
aiguptyrnnu kmdu israyel mkklu bhlvagi bhpyttu
krtnige meureyi ttru. avru meusege-aiguptdlli
smadhi glu illd karn navu arnydlli sayuv hage
nmnnnu krkeumdu bmdiyey? yake ninu i prkar
nmge madi nmnnnu aigupt dimd krkeumdu bmdii?
navu aiguptdes dilldaggle-ninu nmm geudvege
brbed; navu aiguptyrige sevemaduvavu. navu
arny dlli sayuvdkkmit aiguptyrige seve madu vdu
olldegattittile emdu helidru. adkke meuseyu jnrige-
nivu bhypd bediri; kdld nilliri; krtnu ninge i heuttu
teurisuv rksneynnu neudiri nivu i heuttu neuduv
aiguptyrnnu innu munde emdemdigu neuduvdill.
krtnu nim geuskr yuddhmaduvnu; adre nivu
smadhanvagirri amdn. ag krtnu meusege-ninu

nнге yake meureyidutti? israyel mkklu mumdkke heugbekemdu helu. ninu ninn keulnnu etti smudrd mele kecaci adnnu vibhagisu. ag israyel mkklu smudrd mdhydlly ongid neld mele heuguvru. igeu, nanu aiguptyr hrdivnnu kthinnaduttene; avru ivrnnu himdttuvru. idllde phreuhn meleuy avn ella senyd meleuy avn rthgl meleuy kudurey svarr meleuy nnnnnu ghnpsdisikeulluvunu. nanu phreu hn meleuy avn rthgl meleuy kudurey svarr meleuy nnnnnu ghnpsdisi keumdag nane krtnemdu aiguptyr tilidu keulluvru amdnu. ag israyel dmdin mumde heuguttidd devdutnu tnn sthlvnnu bittu avr himde bmdnu. avr mumde idd meghestmbhvu allimd bmdu avr himde nimtukeumditu. adu aiguptyr dmdigu israyelyr dmdigu nduve bmditu. adu avrige meghvu kttlu agiddu israyelyrige ratri ylli belku keuduvmtddagiddrimd a ratriyella obbr httrr obbru brill. ag meuseyu smudrd mele tnn kecacagi krtnu ratriyella blvad mudn galiymd smudrvu himdkke heuguvmt madi smudrvnnu onnelvnnagi madidnu; ag niruglu vibhagvadvu. hige israyel mkklu smudrd mdhy dlli on neldlle heurtu heudru. niru avrige edbdlly geudeyagittu. aig ptyru phreuhn ella kudureglu avn rthglu kudurey svarru avrnnu himdtti avr himde smudrd mdhydlly seridru. belgin javdlli krtnu agni meghgl stmbhdeulgimd aiguptyr dmdin kdeg neudi adnnu teumdrepsidi avr rthgl ckrglennu tegedubittddrimd aiguptyr kstdimd heugu vmt madiidnu. ag-israyellin eduri nimd odiheugeun. yakmdre krtnu aiguptyrige vireudhvagi avrigeuskr yuddh maduttanemdu helikeumdru. ag krtnu meusege-aiguptyr meleuy avr rthgl meleuy kudurey svarr meleuy niru tirigi bruvhage smudrd mele kecacu amdnu. ag meuseyu smudrd mele kecacagi smudrvu belgavugale tnn sktige tirugikeumditu. aiguptyr adkdekuragi odiheudru. krtnu aiguptyrnnu smudrd mdhydlly smhrisidnu. niru tirigi bmdu rthglu kudureglu svarru avr himde smudrdlly bruttid phreuhn ella senyvu obbru uliydmte mucckikeumditu. adre israyel mkklu smudrd mdhydlly on gid neldmele ndeduheudru. niru avrige edbglly geudeyagittu. a dindlly krtnu i prkar israyely rnnu aiguptyr keyimd rksisidnu. israye lyru smudrtirdlly stt aiguptyrnnu neudi dru. aiguptyr mele krtnu madid deudd karyvnnu israyelyru neudi krt nige bhpyttu krtlnllyu atn sevkna meuseylliyu nmbikeyittru.

15

ag meuseyu israyel mkklu krtnige i hadnnu hadi helidennmdre-nanu krtnige haduttene; atnu prbhavdimd jysaliyadnu; kudure ynnu (kudurey) svarnnnu smudrdlly deubbiddane. krtnu nnn blvu kirtneyu agiddane, atnu nnn rksneyadnu, atnu nnn devru, atnigagi nanu omdu nivasvnnu sid-dhmaduvunu. atnu nnn tmdey devru, nanu atnnu ghnpsdisuvunu. krtnu yuddh surnu; krtnu embde atn hesru. atnu phreuhn rthglennu avn senyvnnu smudrdlly nukiddane; alyptt avn adhptiglu sh kempu smudrdlly mulugiheudru. agadhglu avrnnu muc-cikeumdvu. avru klinnnte (smudrd) tlkke mulugidru. o krtn, ninn blge sktiylly mhimeyull ddagide. o

krtn, ninn blge struvnnu jiji pudimaditu. ninn mhttd ghnteylli ninge vireudhvagi eddvrrnu kedvi bittiruvi. ninn raudrvu heurtu avrnnu hullinnnte dhisibittitu. ninn mugin birusad gali yimd niruglu ottugudidvu. prvahglu rasiymte nimtvu; smudrd agadhgl niru gttiyadvu. struvu-nanu himdtti, hidi yuvunu, keulleynnu hmckikeulluvunu, nnn aseglu avrimd trptiheumduvvu. nanu nnn khdivnnu hiriyuvunu, nnn ke avrnnu smhar maduvdu amdnu. ninu ninn galiyennu udidag smudrvu avrnnu muc-cikeumditu. avru isidmte mhaijglly mulugi heudru. devruglly o krtn, ninn hage yariddare? prisud-dhtvdllly mhime heumdidvnu steutrglly bhymkruu adbhutglennu maduvatnu ad ninn hage yariddare? ninu ninn blgeyennu caclu bhumiyu avrnnu numgitu. ninu vimeuci sid jinnru kruneymd ndisidi; ninu avrnnu ninn bldimd ninn prisuddh nivaskke ndisidi. jnu idnnu keli bhyadvu; duhkhu philistiydlly vasisuvvnnu hidiyuvdu. ag edeumin prbhuglu digbhrmegeullu vru; meuvabin blisthrrnu kmpnvu hidiyu vdu. kananin nivasiglella krgi heuguvru. bhyvu hedrikeyu avr mele blvu; ninn jnu dati heuguv vrege o krtn, ninu keumdukeumd jnu dati heuguv vrege ninn bahuvin deuddstikeymd avru klinnnte stbdrhaguvru. ninu avrnnu olge brmadi o krtn, ninn keglu sthapisid prisuddh nivasdlly (o krtn), ninu vasisuvdkke madikeumdiruv ninn svasthyd prvtlly avrnnu sthapisuvi. krtnu yugyamtrgl vrege aluvnu. phreu hn kudureglu avn rthgl smgdlu svarr smgdlu smudrdeulge bmdag krtnu smudrd nirnnu avr mele tirigi br madiidnu; adre israyel mkklu smudrd mdhydlly onnell mele heudru. ag prvadiniyagidd areunn sheu dri miryamlu keylli dmdidynn timeru tegedu keumdu. striyrellru dmdidglennu hididu keumdu natyvadutta akeyennu himbalisi heudru. miryamlu avrige keutt uttrvenmdre-nivu krtnige hadiri, atnu mhimeymd jysiddane; kudureyennu svar nnnu smudrdlly hakid-dane embdu. hige meuseyu israyelyrnnu kempu smudrdimd brmadiidnu; avru surin arnydeulge heudru; avru arnydlly muru din pryan madidagy nirnnu kmdukeullill. avru marage bmd mele marad nirnnu kudiylarde iddr; yakmdre adu khiyagittu. adkarn adr hesru mara emdu kreylpttitu. add rimd jnu-navu enu kudiyeun emdu heli meusege vireud-hvagi gunuguttidru. avnu krtnige meureyittnu; ag krtnu avnige omdu mrvnnu teurisiidnu; avnu adnnu nirinlly hakidag niru sihiyagi madlpttitu; alli atnu avrigagi omdu niymvnnu omdu sasvnnu madi, alliye avrnnu priksisidnu. atnu- ninu ninn devrad krtn svrkke sdddheyimd kivigeuttu atn drstiylli sriyaddnnu madi atn ajneglige kivigeuttu atn niym glennu kekeumde aiguptyr mele brmadid yav vyadhayennu ninn mele brmaduvdill; ninnnnu svsthpdisuv krtnu nane agiddene amdnu. truvay avru hnnnerdu nirin baviglu epptu khrjurd mrglu idd elimige bmdru. avru a nirugl bliylly ilukeumdru.

16

truvay israyel mkklu sbheyella eliminimd pryan mad avru aiguptdesdimd heurt erd ney timglin hdined-nei dindlly elimigu sinayigu mdhye iruv sin arnykke

bmdru. ag israyel mkkl sbheyella arnydlli meusegu areunnigu vireudh vagi gunuguttitu. israyel mkklu avrige–navu aiguptdesagdi mamsd patre gl bliylli kutekumdu sakaguvstu reutti ynnu tinnuttiddag krtn keyimd sttuheugiddre olledagittu. i sbheynnella sayisvmte nmmnnu i arnykke brmadiddiri amdru. ag krtnu meusege–igeu, reuttiynnu nimgagi nanu akasdimd surisuttene; avru nnn nyayprmand prkar nd- edukeulluvreu illveu emdu nanu avrnnu priksisuv hage jnru heurgeheugi prtidin a dinkke bekad ddnnu kudisli. arney divsdlli avru tmdddnnu siddhmadu- vag prtiddindlli kudisu vdkkimt erdstagiruvdu emdu helidnu. ag meuse areunru israyel mkkli gella- nimmnnu aiguptdesdeulgimd heurge brmadidatnu krtnu emdu saymkalva dag nimgu tiliyuvdu. bel- ligge krtn mhime ynnu neuduviri; krtnige vireud- hvagi nivu gunuguttiddnnu atnu keliddane; nmge vireudh vagi nivu gunuguttuv hage navu yaru am- dru. ag meuseyu–saymkaldlli krtnu nimge mam- saharvnnu heuttareylli bekadstu reuttiynnu keudu- vnu. nivu gunuguttuv matuglu krtnige kelisidvu. a gunuguttuvikeyu krtnige heurtu nm gll. navu estu matrdvru amdnu. meuseyu areunnige–ninu isra yel mkkl sbhegella–nimm gunuguttuvikeyu ynnu krtnu ke- liddrimd nivu atn sviapkke atn mumde bnniri emdu helu amdnu. areunnu israyel mkkl sbhey smgd matnaduttiddag avru arnyd kdeg neudi dru. ag igeu, krtn mhimeyu meghdlli prtyksvayitu. ag krtnu meusey smgd mat nadi– israyel mkkl gunuguttu vikeynnu kelidene. avr smgd ninu mat nadi–nivu saymkaldlli mamsvnnu unnu viri, beligge reuttiy- imd trptaguviri. nane nimm devrad krtnemdu tilidukeulluviri emdu avrige helu amdnu. saymkaldlli addenmdre–lavkki glu bmdu avr paleyvnnu muc- cikeumdvu; beligge nmju paleyd suttlu biddittu. biddidd mmju heud mele igeu, gtti yad pdarthvu mmjin hniystu cikk dadddu gumdadddu arnyd bhu- miy mele hrdittu. israyel mkklu adnnu neudidag avru obbrigeubbnu–idu mnna amdru. yakmdre adu enagitteymdu avrige tiliylill. ag meuseyu avrige– krtnu nimgu keuttiruv reuttiyu ide emdu helidnu. krtnu ajnapisiddenmdre–prtiyeubbnu tanu estu tin- nuvneu adr prkar adnnu kudisli, prtiyeubbniige omdu omerdmte nimm dereglliruv vyktigl lekdd prkar nivu tkkeulliri emdu helidnu. israyel mkklu adrmte madi kelvru heccu, kelvru kdime kudisidru. omer dimd alte madidag heccu kudisidvnige mikklill, kdime kudisidvnige keurteya gill, obbeubbnu ut- maduvstu avru kudisidru. meuse avrige–idrlli yaru mudind vrege ittukeullbardu emdu helidnu. adagyu avru meusey matnnu kelliill. kelvru adnnu belgin vrege ittukeumdag adu hulbiddu nat huttitu. ag meuseyu avr mele keupisi keumdn. hige avrlli prtiyeubbnu tinnu vstu prtidi delli beligge adnnu kud- isuttiddru. bisilu bhlvadag adu krgi heuguttittu. ar- ney dindlli avru erdstu reutti ynnu amde obbnige erdu omerdmte kudisiddrimd sbhey ella adhikariglu bmdu meusege tilisidru. avnu avrige–krtnu helid matu ide–nale krtnige visramtiy prisuddh sbbt din- vagide, imde sudbeka dddnnu sudiri, beyisbekad- ddnnu beyisiri. idrlli mikkdaddnnella belgin vrege ittu keulliri amdnu. meuseyu ajnapisid prkar adnnu mru dind vrege ittukeumdag adu nathidiylill. adrlli

hulglu ir lill. ag meuseyu–i heuttu adnnu utmadiri, yakmdre i dinvu krtn sbbt dinvagide. i heuttu nimgu heuldlli (ahar) sikkuvdill. aru divs adnnu kudisbeku. elney din sbbt dinvagiruv drimd amdu (reuttiyu) iru- vdill amdnu. elney din jnrlli kelvru kudisuvdkke heurge heudag avrige sikkill. ag krtnu meusege- estu kal nnn ktteglennu nyayprmaglennu kekeullde nirakrisuviri amdnu. avnu–neudiri, krtnu nimgu sbbt dinvnnu keuttiddrimdle arney din dlli nimgu erdu dingl reuttiynnu keutti ddane. prtiyeubbnu tnn tnn sthldlli irli, elney dindlli yaru tnn sth- lvnnu bittu heugbardu emdu helidnu. hige jnru elney dindlli vismrisikeumdu. ag israyel mnet- nvu adkke mnn emdu hesrittutu. adu keutmbri bi- jdmte bellgittu. adu ruciyu jeninlli klsid deuseymte ittu. meuseyu avrige–krtnu ajnapisiddu ide–nanu nimmnnu aiguptdesdeulgimd heurdisidag arnydlli nimgu tinnisid reuttiynnu nimm smtaglu neudu- vmte omdu omer (mnnvnnu) tumbisi ittirbeku em- bdu amdnu. meuseyu areunnige–ninu omdu pa- treynnu tegedukeumdu omdu omer mnnvnnu adr- lli haki nimm smttigligeuskr ittu keulluvdkkagi krtn mumde idu amdnu. krtnu meusege ajnapisidmteye areunnu adnnu (mnn vnnu) kapaduvdkke saksiyagi ittnu. israyel mkklu vasvagirtkk deskke bruv vrege nalvttu vrus mnnvnnu timdru. kanan desd mereg- lige bruv vrege avru mnnvnnu timdru. omer amdre ephdlli htney omdu palu.

17

israyel mkkl sbheyella krtn appney prkar avrvru heur duv krmdmte sin arnydimd heurtu rephidimin- lli tmgidru. alli jnrige kudiyu vdkke niru irlill. ad- karn jnru meusey smgd vivadmedi–nmge kudi yu- vdkke niru keudu amdag meuseyu avrige–yake nnn smgd vivad maduttiri? krtnnu yake priksisut- tiri amdnu. alli jnru dahgeumdu meusege virud- dhvagi gunu gutti–nmmnnu nmm mklennu nmm dnglennu dahdimd keulluvdkkagi yake aiguptdeul gimd illige brmadidi amdru. ag meuseyu krtnige meureyittu–i jnrige nanenu madli? avru bhl mt- tige nnnnnu kleseyuvdkkiddare amdnu. ag krtnu meusege–jnr mumde hadu heugi israyelin hirirlli kelvrnnu krkeumdu ninu ndiynnu heuded keulnnu keylli tegedukeumdu heugu. alli igeu, nanu heure- binlli bmdey mele ninn mumde nimtukeulluvnu ninu bmdeynnu heudey beku. ag jnru kudiyu- vmte niru heurge bruvdu amdnu. meuseyu is- rayelyr hiriyur edurinlli hageye madidnu. avnu a sthlikke mssa meriba emdu hesrittutu. yakmdre alli israyel mkklu vivad madidru.– krtnu nmm md- hydlli iddaneu illveu emdu priksisidru. truvay amalekyru bmdu rephidimi nlli israyelyr smgd yud- dhmadidru. ag meuseyu yeheusuvnige–ninu nm gagi mnusyrynnu arisikeumdu amalekyr smgd yud- dhmaduvdkke heurtuheug; nale nanu devr keulnnu keylli hididu keumdu gudd meale nimtukeullu- venu amdnu. meuseyu tnge helidmte yeheusuvnu amalekyreumdigge yuddhmadidnu. meuse yu are- unnu hurnu gudd mele eriheudru. meuseyu tnn keynnu ettidag israyelyru jyisidru. avnu tnn keynnu ilisidag amalekyru jyisidru. adre meusey keglu bhar-

vagirlagi avru omdu klñnu tmdu avn kelge ittag avnu adr mele kutukeumdu. areunnu hurnu obbnu omdu kdeylliyu inneubbnu inneumdu kdeylliyu avn keglige adhar keuttru. hige surynu muluguv vreve avn keglu iliyde iddvu. yeheusu vnu amalekynnu avn jnrñnu kttiymd seulisidnu. ag krtnu meusege-idñnu jnap-karth vagi pustkdlli bre; nanu amalekyr nenpu akasd kelge irdmte smpurnvagi alisi biduvenu. idñnu ti-rigi yeheusuvnige helu amdnu. idad mele meuseyu jynvediynnu ktti adkke yeheuv nissi emdu hesrittnu. atnu-amalekyr kud krtñge tl tlamtgrllgi yuddhviru-vdu emdu krtnu ane ittiddane amdnu.

18

devru meusege madidvuglellvñnu krtnu is-rayelyrñnu aiguptdeulgimd heurge tmdddñnu midya nin vediknu meusey mavnu agidd itreuvnu keli tñn blige kluhislptidd meusey hemdti cippeurlñnu akey ibbru kumarrñnu kredukeumdu bmdnu. a kumarilli obbnige gerseum emdu hesrittu; avnu-nanu prdesdlli anynagi ddenu amdnu. inneubbñ hesru elijejr emdittu; avnu nñn tmdey devru nñn shayknagiddu phreuhn kttiymd bidugde madidnu emdu helidnu. meusey mav nad itreuvñ smgd meusey kumarru avn hemdtiyu meusey blige arnykke avnu tmgidd sthlvad devr bettd bli bmdru. ag avnu meusege-ninn mav nad itreuvnem nanu ninn hemdtiynnu avl ibbru mkklñnu kredukeumdu ninn blige bmdiddenemdu heli kluhisidag meuseyu tñn mavñnu edurugeumdu avñnu vmdisi mud-dittnu. avru prspr ksem smacarvñnu kelikeumdu gudarkke bmdru. israyelyrigeuskr krtnu phreuh nigu aiguptyrigu madiddellvñnu avrige odgid ella smktvñnu krtnu tmmñnu hege tppisidnem-bdñnu meuseyu tñn mav nige tilypdisidnu. idllde krtnu isra yelyrige madid ella upkarkkagiyu atnu avrñnu aiguptyr keglimd tppisidd kkagiyu itreuvnu smteusptñnu. itreuvnu-aiguptyr kegu phreuhn kegu aiguptyr adharkeulgidmdu jnrñnu tppisid krtñige steutrvagli. ella devru gligimt krtne deud-dvñemdu ig nanu tilidukeumdiddene. aiguptyru grvptiddrimd atnu avrñnu tggisidnu amdnu. meusey mavnad itreuvnu dñnbliynnu yjn glñnu tegedukeumdu devrige arpisidnu. ag areunnu israyelin hiriyrellru devr snnidhiylli meusey mavñ smgd bheujñ maduvdkkagi bmdru. mrudindlli meuseyu jnrige maduvdñnella meusey mavnu neudi meusege-idenu jnrige ninu maduvdu? yake nineubbn kutirlagi jñru belginimd saymkald vreve ninn bliylli nimitdare amdnu. adkke meuseyu tñn mavnige-devr visydlli keluvdkkagi jñru nñn blige bruttare. avrige vyajyviddre nñn blige bruttare. nanu obbr smgd inneubbrigriruv vyajyvñnu tirisuttene. devr niymglñnu atñ nyay prmanglñnu avrige tilypdisuttene amdnu. meusey mavnu avnige-ninu maduv i karyvu sriyll; ninu ninn smgd iruv jñru khmdit bluviri, yakmdre idu ninge bhu bhar; ninu svth idñnu madlari. addrimd ig nñn matñnu kelu, ninge aleucne heluttene; devru ninn smgd irli; ninu jñrigagi devr pksdllddu avr vyajyglñnu atñ mumde

trbeku. nemkglnnu nyay prmanglñnu avrige klisi, avru heug tkk margvñnu avru madtkk kelsvñnu avrige teurisebku. idllde ninu smst jñreulge smrthru amdre devrige bhy pduvvru styvmtru duraseynnu hge maduvvru agiruv imthvñnu savir jñr meleyu nuru jñr meleyu aivttu jñr meleyu httn jñr meleyu adhikariglñnagi nemisebku. ivru ella kalglili jñrige nyaytirisi deudd vyajy glñnella ninn mumde tmdu snsnñ vyajyglñnu tave tirisbeku. hige ninge sulbhvagu vdu. avru ninn smgd bhavñnu heuruvru. i karyvñnu maduvdkke devru ninge appnekeuttre ninu idñnu nirvhislu skt naguvi. i jñrellru tmm tmm sthlgige smadhandimd heuguvru amdnu. meuseyu tñn mavñ matñnu keli avnu heliddñnella madidnu. meuseyu israyelyrlli smrthñnu ariskeumdu jñr mele mukhystrñnagi madi savir jñr meleyu nuru jñr meleyu aivttu jñr meleyu httn jñr meleyu adhikariglñnagi nemisidnu. ivru ella kalglili jñrige nyaytirisi kthiñ vyajy glñnu meusey blige tmdu sñn vyajyglñnu tave tirisidru. truvay meuseyu tñn mavñnu kluhislu avnu svdeskke heudnu.

19

israyel mkklly aiguptvñnu bitt murney timglin ade dindlli sinayi arnykke bmdru. avru rephidimi nimd heurtu sinayi mrubhumige bmdu arnydlli gudarhaki bettkkeduragi idilu keumdu. meuseyu devr snnid-hige heudnu. ag krtnu prvtd melinimd avñnu kredu avnige-ninu yakeubñ mnetndvrad israyel mkklige hige helu- nanu aiguptyrige madiddñnu nivu neudiddiri; nimmñnu hddugl rekkegl mele nanu hege heuttukeumdu nñn blige brmadidenembdñnu nivu neudiddiri; addrimd ig nivu nñn matñnu keli nñn odmbdikeyñnu kapadi dre, smst jñrlli nivu nñn as-manyvad smptagiruviri; bhumiyella nñnde. nivu nñge vajy raijyru prisuddh jñamgyu agiruviri emdu israyel mkklige hel bekad matuglu ive amdnu. ag meuseyu bmdu jñr hiriyrñnu kredu krtnu tñge aj-napisid i matug lñnella avr mumde ittnu. jñrella ekvagi uttr keuttu-krtnu helidvuglñnella madutteve emdu helidru. ag meuseyu jñr matuglñnu krt-nige tirigi helidnu. krtnu meusege-igeu, nanu ninn smgd matnaduvdñnu jñru keluv hageyu avru sdakal ninnñnu ambuvmtēy mmd vad meghdlli nanu ninn blige bruttene amdnu. meuseyu jñr matuglñnu krt-nige tilisidnu. ag krtnu meusege-jñr blige heugi i heuttu naleyu avrñnu suddhmadu, avru tmm vstr-glñnu teulkeullli. mur ney dindlli avru siddhvagirli; yakmdre murney dindlli krtnu smst jñr knnedurin-lli sinayi prvtke ilidu bruvnu. jñrigeuskr suttlu mereglñnu madisi avrige-nivu bettvñnu erdmteyu adr mereyñnu muttdmteyu jagrteyagirri; bettvñnu muttidvrella khmditvagi say beku. yavnadru adñnu muttbardu; muttid psuvñnagi mñnusunñnagi niscy vagi klesedu keullbeku. ilve itiyimd tiviybeku. dirghvagi tuturiyu udv smydlli avru bettd mele br-beku amdnu. ag meuseyu bettdimdilidu jñrñnu sud-dhimadidnu. avru tmm vstrglñnu teuledu keum-dru. avnu jñrige-murney din kkagi siddhagariri, nivu nimm hemdtiyr blige serde irri amdnu. murney dindlli udyvadag bettd mele guduguglu mimcuglu mmdvad meghvu umtagi bhu blvad tuturiy sbdvay-

itu. paleydlldll jnrellru ndugi dru. ag meuseyu jnrnnu paley deulgimd devrnnu smdhisuvdkke heurge brmadidnu; ag avru bettd kelge nimtu keumdru. krtnu agniyeulge sinayi bettd mele iliddirdim a bettdllella heuge hayuttittu. adr heugeyu avige heuge ynte eri brutta ittu. bettvella bhlvagi kmp- isitu. tuturiy sbdvu brbrutta heccagutittu. meuseyu matnadidag devru avnige tnn svrdimd uttrkeuttu. ag krtnu sinayi bettd tudige ilidu bmdu meuseynnu tnn blige krednu, meuseyu mele heudnu. krtnu meusege–ninu ilidu heugi jnrnnu eccrisbeku. avru krtnnu neuduvdkkagi mumde bmdu avrlli bhl jnru sttaru. krtu sviapkke bruv yajkru sh krtu avrnnu sayisdmta avru tmmnnu suddhmadikeullli amdnu. meuseyu krtnige–jnru sinayi betvnnu erlarru. bettkke mereglennu haki adnnu suddhmademdu nine nmmnnu eccrisididi amdnu. ag krtnu avnige–ninu ilidu heugi areun nnnu krkeumdru illige ba. adre krtnu avrnnu sayisdmta yajkru jnru mumde krtu blige barde irli amdnu. hige meuseyu jnr blige iliduheugi avreumdige matnadidnu.

20

devru i ella vakyglennu helidnu. avu yavvmdre–ninnnnu aiguptdesdimdlu dastvd mneyeul gimdlu heurge tmd ninn devrad krtu nane. nnn mumde ninge bere devruglu irbardu. ninge akasdlagli bhu–myllagli bhumiyl kelgiruv nirugllagli yavdr vighvn–nagli rupvnnagli ninu madikeull bardu. ninu avug–lige addbilbardu, sevislu bardu. ninn devrad krt–nagiruv nanu reusvull devragiddene. nnnnnu hge maduv tmdegl apradhvnnu mklk mele yu murney nalkney tlegl vregu brmaduvunu. nnnnnu priti–madi nnn ajne glennu kekeulluvvrige savir tlegl vregu dyeteurisuvunu. ninn devrad krtu hesrnnu vyrvhagi ettdardu. krtu tnn hesrnnu vyrvhagi ettuvvnnu nirdeusi yemdu enisuvdill. sbbt dinvnnu prisud–dhvagi iruvmta jnapkdlittukeu. ninu aru dinglu du–didu ninn kelsglennella madikeu. adre elney dinvu ninn devrad krtu sbbt agide. adrlli ninagli ninn mg–nagli mglu gli dasnagli dasiyagli psuglagli bagil bliyl–liruv prvasiyagli yav kelsvnnu madbardu. aru dinglli krtu akasvnnu bhumiynnu smudr vnnu avuglli iruvvuglellvnnu umtu madi eleney dindlli visr–misikeumdn. addrimd krtu sbbt dinvnnu asirv–disi adnnu prisuddhmadidnu. ninn krtad devru ninge keuduv desdlli ninn divsglu heccaguvmta ninn tmda tayiglennu snmanisu. keule madbardu. vybhicar madbardu. kdiybardu. ninn nereyvngie vireudhvagi sullu saks helbardu. ninu ninn nereyv nmeynnu asis bardu, ninn nereyv hemdtiynnu asis bardu; avn dasnnagli dasiynnagli ettnagli ktteynnagli ninn nereyvngie iruv yavdnnu asisbardu emdu helidnu. jnrella guduguglennu mimcuglennu tuturiy sbdvnnu bettvu heuge hayu vdnnu neudidru; jnru adnnu neudi dr heugi nintukeumdru. avru meusege–nine nmm smgd matnadu, ag navu kelvevu. navu sayd hage devru nmm smgd matnaddirli amdru. ag meuseyu jnrige–nivu bhydp bediri, nimmnnu priksissuvdkku ninu pap maddmta atn bhvyu nimgiruvdkku devru bmdiddane amdnu. ag jnru durdlli nimtru. meuseyu devridd kargttley httr bmdnu. krtu meusege–

ninu israyel mkllege hige helbeku–nanu akasdimd nimm smgd matnadiddnnu nivu neudidridi. nnn heurtagi belli bmgard devruglennu nivu madikeull–bardu. nnn jynvediynnu mnninim mad beku. adr mele ninn dhnbliglennu smadhad bliglennu kuriglennu ettuglennu arpisbeku; nnn hesrnnu jnapkmaduv ella sthlgalli nanu nimm blige bmdu nimmnnu asirvdis–uvunu. ninu nnge jynvedi ynnu kllinim madidre adnnu kettid kllinimd kttbardu. uliynnu adr mele et–tidre ninn adnnu apvitr madidvnagiddi. ilve ninu nnn jynvedi mele ninn bettleyu kanuvmta adr metl–tuglennu httdardu emdu helidnu.

21

ig avr mumde ninu idtkknyayvidhiglu ive. ninu ib–riy dasnnu keumdukeumdre avnu aru vrus ninge sevemadbeku; elney vrusdlli enu keudde bidugdeyagi avnu heugli. avnu obbnagi bmdidre obbnagiye heug beku. avnu mdueyadvnagiddre avn hemdtiuv avn smgd heugbeku. avn jymannu avnige keutt hemdtiuv avnige kumarrnnu kumarteyrnnu hettid–dre hemdtiuv avl mklku jymannv ragirbeku. avnu obbnagiye heugbeku. adre dasnu–nanu nnn jy–mannnnu nnn hemdtiynnu nnn mklkennu priti madu ttene. addrimd nanu bidugdeyagi heugu vdkke mnsill adnu spstvagi helidre avn jymannu avnnnu nyayadhsir blige krkeumdru bmdu baglin bligadru adr kmdb bligadr brmadi avn jyma nnu avn kiviynnu slakiyimd cuccbeku. ag avnu sdakalkku avn sevemadbeku. obbnu tnn mglennu dasiyn–nagi maridre dasru heuguvmta akeyu heugbardu. avlennu niscy madikeum jymannige omdu vele avlu meccikeyagde heudre avlu bidugdeyaguvmta madli; avnu avlennu vmcisiddrimd anyrige avlennu maru vd–kke avnige adhiarkavill. omdu vele avnu tnn mg–nige avlennu niscymadidre hennu mklk nyayd prkar avlige madbeku. omdu vele avnu tnge inneubb hemdti ynnu tkkeumdre avl ann vstr shvasglennu kdimemadbardu. i murnnu avlige madde heudre avlu hnkeudde svtmtr lagi heugbhudu. mnusynnu sayuvmta heudedvnu khmditvagi saybeku. adre avnu heumci neudde iddu devru avn kege avnnnu oppisiddagiddre avnu odiheuguvmta avnige omdu sthlvnnu ninge nanu nemisuvunu. obbnu tnn nereyvnnu keullbekemb uddes ittukeumdu meust–ndimd keumdre avnu sayuvmta ninu avnnnu nnn jyn vedyimdg teygebeku. tmda tayiglennu heudeyuvvnu khmditvagi saybeku. mnusynnu kddvngie avnnnu maridru tnnllie ittukeumdru avnu khmditvagi say–beku. tmdagadru tayigadru sapkeutt vnu khmdit–vagi saybeku. ibbru jglvaduvag obbnu mteubb nnnu kllinimdagli mustiyimdagli heuded ddrim avnu sayde hasigeylli biddre avnu eddu keulurikeumdu tirugadu vag avnige heudedvnu apradhillde heug–beku. avn nstvad smykkagi matr avnige hn keud–beku. avnnu purn svstmadisbeku. obbnu dasnnnagli dasiynnagli sayu vmta tnn keulinimd heudedre avnige khmditvagi sikseyagbeku. adru avnu omderedu dinglu ulidre sikseyagbardu. avnu avn seuttu. mnusyru jglvaduttrilagi grbhini yad strige etu tgliddrimd avlige grbh sravve heurtagi bere yav haniyu agde heudre striy gmdnu nyayad–

hiptigl smmtiyimd estu hvnnu geuttu madu tta-
neu heudedvnu astnnu keudbeku. nst vad pks-
dlli pranke prannnu knnige knnnu hllige hllnu
kege keynnu kalige kalnnu brege bre, gaykke gay,
etige etu, i merege prtldmneyagbeku. idllde
obbnu dasn knnnu illve dasiy knnnu heud-
edu nstpdisdre a knnigeuskr avnnu bidugde-
madi avnu kluhisli. obbnu dasn hllnu illve dasiy
hllnu udurisdre hlligeuskr avnnu bidugdemadi
kluhisli. idllde yavdadru omdu ettu purusnnagli
striynnagli hadu keumdre a etnnu khmditvagi
kllesedu keullbeku adr mamsvnnu tinnbardu. adre
ettin yjmannu nirpradhiyagirbeku. adre a ettu
meudlinimd hayuvmtddemdru yjmnnige tilididdru
avnu adnnu bhdramde idddrimd adu purusnnagli
striynnagli keumduhakidre etnnu kllesedu keull-
beku; adr yjmannu saybeku. omdu vele avnige
prayscittvnnu nemi sidre avnu tnge nemisiddnnu tnn
pran vimeucnegagi keudli. adu mgnnagli mglngnagli
tividru i nyaytirpin prkar adr yjmnnige madbeku.
dasnnadru dasiynnadru ettu tivi dre avr yjman-
nige muvttu sekel belliyinnu keuttu etnnu kllesedu
keullbeku. idllde gumdiynnru aqedvnu adnnu muc-
cde idddrimd ettadru ktteyadru gumdiylli biddre
gumdiynnru aqedvnu kry keudbeku. avugl yjmnnige
hn tirisbeku. adre stt psuvu avndagbeku. idllde obbn
ettu mtteubbn etnnu haydukeumdre jivdimdiruv et-
tnnu mari adr kryvnnu palu hmcbeku. stt etnnu
sh palu hmcbeku. illve a ettu meudlinimdlu hayu-
vmtddde emdu tilidi ddru adr yjmannu adnnu bh-
drmadde heugiddre ettige etnnu khmditvagi bdlu
keudbeku. adre stt psuvu avndagbeku.

22

obbnu ettnnagli kuriynnagli kddu keyudre illve
adnnu maridre avnu omdu ettige bdlagi aidu et-
tuglennu omdu kurige nalku kuriglennu keudbeku.
obb klennu knn keureyuvag sikkidre avnnu heud-
edu sayisuvvn rktsurisbardu. avnu kltn madu-
vag suryeadu vadre heudedvnr rkt surisbeku; klennu
sikkidre purnvagi bdlu keudbeku. avnlli enu illd
pkskke avn kltnkkagi avnu marlpdbeku. kltn madid
ettagi ktteyagli kuriyagli kddvn bliylli jivvullddagi
nijvagi sikkidre avnu erdrstu tirigi keudbeku. obbnu
inneubbn heuldlli tnn psuglennu bittu beleynnu drak-
seteutvnnu meysis dre avnu tnn svmt heuld uttm
bhagvnnu drakseteutdlli uttmvaddnnu bdlu keud-
beku. bemki htti adu mullin belige tguli sivudugi bn-
viglennagli nimt beleynnagli heulvnnagli suddubittre
a bemkiynn hccid vnu khmditvagi bdlu keudbeku.
obbnu tnn nereyvngie tnn hvnngnagli samanuglennagli
ittukeulluvdkke keuttag adu avn mneyimd kltnvagi a
klennu sikkidre avnu erdrstu keudbeku. klennu sikkde
heudre mney yjmannu tnn nereyvnnu samanuglennu
avnu muttlill vemdu vicarusuvdkke nyayadhiptigl
blige avnnu brmadbeku. ettu ktte kuri vstrgl
visyvad ella apradhligeuskr illve kledu heud yavde
trd vstugl visy dlli obbnu inneubbn bliylli adnnu
kmdu idu tndemdru helid pkskke a ibbr vya-
jyvu nyayadhiptigl mumde brbeku. nyayadhi ptiglu
yarnnu apradhiyemdu nirnyisu vreu avnu erdrstu
tnn nereyvngie keudbeku. obbnu tnn nereyvngie

ktteynnadru ettnnadru kuriynnadru bere yav psu vn-
nadru kayuvdkke keuttag adu sttre illve unvadre il-
lve yaru neudde iddag oddiskeumdu heudre tann
nereyvnnu vstuvnnu tegedukeullillvemdu avribbr md-
hydlili krtn mele prman madbeku. adnnu (psuvinn)
yjmannu oppidre avnu bdlukeudbardu. adre adu
kltnvagi avnnu ooylptiddre yj mannige bdlukeud-
beku. adu (kadu mrgdimd) keullptiddre adnnu sak-
sigagi trli, keullptiddkke bdlu keudbardu. obbnu tnn
nereyvnnu psuvnnu ervagitkkeumdirlagi odeynu
adr httr illdi ruvag a psuvu unvadre illve adu sttre
adkke avnu khmditvagi bdlu keud beku. adre yj-
mannu adr smgd iddre bdlu keudde irli. adu badi-
gege tmdidre adr badigeyllie bmdiruvdu. idllde
obbnu niscymadd knnikeynnu meusegulisi avl smgd
mlgidre avlu tnn hemdtiyaguvmtre avlige khmdit-
vagi tervu keudbeku. avl tmdge akeynnu keuduvd-
kke mnsilliddre knnikey tervin prkar hn slisbeku.
matgatiynnru bdud geudisbardu. mrgd smgd mlguv
yaradru sriye avru khmditvagi keullpdbeku. krtnige
heurtagi mtteubb devrige yjn maduvnnu smpur-
vagi nasvagbeku. prdessthnennu updrvpdisbed, badhe
pdislubed; yakmdre nivu aiguptdes dlli prdesiglagid-
diri. yav vidhveyennu dikkilld mguvnnu badhisbardu.
yavde ritiylli avrnnu badhisidru avru nge meureyit-
tre nanu niscyvagi avr meureyennu keluvenu. ag nnn
keupvu uriyuvdu. ktтийimdm nimmmnu keulluvenu.
nimdm hemdtiyru vidhveyragi nimdm mkkllu dikkilld-
vraguvru. ninn bliylli bdvragiruv nnn jnrige hvnnu
salvagi keutte avrimd bddi tkkeullbardu. illve avr
mele bddi heuris bed. ninn nereyvnnu udupnnu ad-
vagi tmdre suryennu muluguvdreulagi av nige himd-
kke keudbeku. adu avnige omde heudikeyagide. ade
avn mege udupu. avnu yavdnnu heuddukeumdu mlg-
i yanu? avnu nge meureyittre nanu keluvenu. nanu
krpaluvu. devrnnu nimdisbed; illve ninn jnr ad-
hikariglennu spisbed. ninn prthm phlgennu panglennu
nge arpislud t madbed. ninn mkkllli ceuccladvrnnu
nge keudbeku. adrmteye ninn ettugl lliyu kurigl-
liyu madbeku. adu elu din tayiy bliyllirli, emtney din
adnnu nge keudbeku. nivu nge prisuddh jnragir-
beku. heuldlli (mrgdimd) keullptiddnnu nivu tinnde
adnnu nayiglige hakbeku.

23

ninu sullu suddhiynnru hbbis bardu. anyayd sak-
siyagiru vdkke dustneumdige serbed. kettiddnnu
madu vmte bhummdiynnu himbalisbed; illve
bhummdiyemudige nyaykke prtikulvagi vyajydlli
uttrkeudbed. bdvnige vyajy dlli mukhdaksiny
madbed. ninn veriy ettagi ktteyagli tppisikeumdu
heuguvag adu ninge sikkidre ninu adnnu khmditvagi
tirigi avnige tmdukeudbeku. ninnnnu hge maduvnn
kte heurey kelge biddiruvdnnu ninu kmdag avnige
shay madlu mnsilliddru ninu khmditvagi avnige
shaymadbeku. bdvn vyajydlli nyayvnnu bittu tirpu
keudbed. sullin visyglimd ninu dur viru; nirprad-
hiynnru nitivmtnnu keull bed, yakmdre nanu
dustnnu nitivmt nemdu nirnyisuvdill. lmcvnnu
tegedu keullbed; adu jnaniglennu kurudrnnagi madi
nitivmtr matuglennu vkrpdisutde. prdessthnennu
updrvpdisbed; pr dessthn hrdivnnu nivu tilidiruviri.

nivu aiguptdesdlli prdesiglagiddirste. aru vrus ninn bhumige bijhaki adr beleynnu kudisbeku. elney vrusdlli adkke visramtiynnu keuttu adnnu bilu bidbeku. ag ninn jnrlliruv bdrvru adrlli beleddnnu tinnli; avru bittddnnu heuld psuglu tinnli. hige ninn drakse teutdliyu ennemrgl teupinliyu madbeku. aru divs ninn ninn kelsglennu mad beku; elney dindlli ninu ninn ettu ktteglu visrmisikeullbeku. idllde ninn dasiy mgnu prdesstnnu dnivarisikeulli. nanu nimge heliddnnella kekeullbeku; bere devrugl hesrnnu etbed, illve ninn bayimd adu heurdardu. vruske muru sari nnge hbb mad beku. huliylld reuttigl hbbvnnu acrisbeku; (abib timglin nemkvad smydlli elu dingl vrede nanu ninge ajnapisid prkar huliylld reuttiglennu tinnbeku. yakmdre ninu a timglle aigupt dimd heurge bmdiddi. obbru brigeiyimd nnn snnidhiylli kanisikeullbardu.) ninn heuldlli bittid berse prthm phlg suggi hbbvnnu ninn beleynnu heuldimd kudisid mele vrusd amtydlli kudisuv hbbvnnu acrisbeku. vruske muru sari nimm lliruv ella purusru devrad krtn snnidhiylli kanisikeullbeku. nge smrpisuv yjnd rktvnnu huli iruv reuttii smgd arpisardu illve nnge arpisid yjnd keubbu belgin vrede irbardu. ninn bhumiy prthm phlgllli meuld neydnnu ninn devrad krtn alykke tr beku. mekey mriynnu tayiy halinld beysisardu. igeu, margdlli nimmnnu kapaduvd kkeuskrvu nanu siddhmadid sthlikke nimmnnu truvdkkeuskrvu obb dutnnu nimm mumde kluisuttene. atn visydlli jagrte yagiddu atn matige vidheynagu. atnige keupvn-nebbisbed; nnn hesru atnlli iruv drimd atnu nimm dreuhglennu mnnisuvdill. atn matige nivu nijvagiyu vidhey ragi heliddnnella nivu madidre nimm strug-lige struvagiyu nimm vireudhiglige vireudhi yagiyu nanu iruvunu. nnn dutnu nimm mumde heugi ameuriyru hittiyr perijiyru kananyru hiviyru yebusi yru iruv deskke nimmnnu brmaduvnu. avrnnu nanu nirmul maduvunu. avr devruglige nivu addbillu bardu, avuglennu sevislubardu. idllde nivu avr krtygl prkar madde avrnnu nirmul madibittu avr vighrglennu purnvagi odedu hakbeku. nivu nimm devrad krtnige sevemadbeku. ag atnu ninn reuttiynnu nirnnu asirvdisuvnu, nanu vyadhiynnu nimm mdhydimd teulgisi biduvunu. grbhsravagli brjnetnvagli nimm desdlli iruvdill; ninn dingl lekkvnnu purtimaduvunu. nnn bhyvnnu nimm mumde kluhisi nivu seruv jnrnnella nasmaduvunu mttu nimmnnu vireudhisuvvella nimge bennu teuri suvmte maduvunu. hiviyru kananyru hittiyr nimm edurinimd odiheugvnte kdjd hulglennu nimm mumde kluhisuvunu. bhumiyu bridagdmteyu adviy mrg glu nimm vireudhvagi heccagd hageyu avuglennu omde vrusdlli nimm edurinimd odise nivu abhivrdhdiyagi desvnnu svtmtri sikeulluv vrede svlpslvpvgi heurdisuvunu. kempu smudrdimd philistiy smudrd vregu arnydimd ndiy vregu nimm mere glennu nemisuvunu; desd nivasiglennu nimm keglige oppisuvunu. nivu avrnnu nimm eduri nimm odisisiduviri. avr smgdllu avr devrugl smgdllu yav odmbdikeynnu madbardu. nnge vireudhvagi nivu pappmadmte avru nimm desdlli vasva girbardu. nivu avr devruglennu sevisidre adu nimge khhmditvagi urulagiruvdu.

atnu meusege–ninu areunnu nadabnu abihu israyelin hiriyrlli eppttu mmdiyu krtn blige bmdu durdlli aradhisiri. meuse obbne krtn sviapkke brli; adre avru sviapkke brbardu. illve jnru avn smgd brbardu emdu helidnu. meuseyu bmdu krtn ella matuglennu ella nyayvidhiglennu jnrige tiliypdi sidnu; ag jnrella omde svrdimd–krtnu helid ella matugl prkar madut-teve emdu uttrkeuttu. meuseyu krtn matuglennella bredu beligge eddu bettd kelge yjnevdiynnu kttsi israyelin hnnerdu kulglige anasarvagi hnnerdu stmb-hglennu nillisidnu. avnu krtnige dhnbliglennu smad-hand bligagi ettu glennu arpisuvdkkagi israyel mkkkl yavvnsthrnnu kluhisidnu. meuseyu rktldli ard-hvnnu tegedukeumdu beugunigllli haki dnu mttu rktldli ardhvnnu yjnevdiy mele cimukisidnu. idllde odmbdikey prustkvnnu tegedukeumdu jnr mumde odidnu. ag avru–krtnu heluvdnella navu madi vidheyraguvavu amdru. tru vay meuseyu rktvnnu tegedukeumdu jnr mele cimukisi–igeu, i ella matugl visydlli krtnu nimmummdige madid odmbdikey rktvu ide amdnu. ag meuseyu areunnu nadabnu abihuvu israyelin hiriyrlli eppttu jnru eriheudru. avru israyelin devrnnu neudidru. atn padgl kelge nilvrnd kllin kelskke smanvadddu akasd hage nirmilvadddu ittu. adre israyel mkkkl sresthr mele atnu ke haklill. avru sh devr drsnd nmtr timdu kudidru. krtnu meusege–bettvnneri nnn blige bmdu alle iru. nanu ninn kllin hlgeglennu avrige klisuvdkkeuskr nanu bred nyay prmanvnnu ajnegelennu keuduvunu emdu helidnu. ag meuseyu avn sevknad yeheusuvnu eddu nimtru. meuseya dreu devr bettvnnu eridnu. hiriyrige avnu–navu nimm blige tiri-gi bruv vrede illi nmgagi kadukeumdirri; igeu, areu nnu hurnu nimm smgd iruttare. yari gadru vyayjvid-dre avnu avr blige brli amdnu. hige meuseyu bettvn-neri heudnu. ag meghvu bettvnnu muccikeumditu. idllde krtn mhimeyu sinayibettd mele neleyagiddrdimd meghvu adnnu aru dingl vrede muccikeumditu; elney dindlli atnu meghdeulgidm meuseynnu krednu. idllde israyel mkkkl knnugl mumde bettd tidiylli krtn mhimey drsyvu dhisuv agniymte ittu. ag meuseyu meghd mdhykke heugi bettvnneridnu. avnu nalvttu hglu nalvtu ratriyu prvtdlldidnu.

ag krtnu matnadi meusege– nnge kanikeglennu tkkeumdu bru vmte israyel mkkkl smgd matnadu; mnhpurkvagiyu hrdypurkvga giyu keuduv nnn kanikeynnu nivu tegedu keullbeku. nivu avrimd tegedukeullbekad kanikeglu: cinn belli tamr nili rktvrn lakibnn naru mekey kudlu kempu bnnldli addid tgrugl crmglu kdllu hmdiy crmglu jali mrglu. dipkkagi enne mttu abhisekisuv ennegeuskrvu priml dhupkkeuskr sugmdh drvyglu ephaudi gagi mttu pdkkkagi geumedhikglu kettid rtnglu ive. nanu avr mdhydlli vasisuv hage avru nne omdu prisuddh alyvnnu kttbeku. gudard madiynnu adr ella samanugl madiynnu nanu ninge teurisuvmtete ninu madbeku. erduvre meul uddvu omduvre meul aglvu omduvre meul ettrvu iruv mmjusvnnu jali

mrðimd madbeku. adnnu suddh bmgardimd heurgu olgu heudisbeku. adr suttlu bmgard geutu madbeku. adkke bmgard nalku bleglnnu erkheuydu adr nalku mulegllli amdre omdu kdeylli erdu bleglnnu mtteumdu kdeylli erdu bleglnnu idbeku. jali mrd keuluglnnu bmgardimd heudis beku, mmjvsvnnu heuttukeumdu heugu vdkkagi keuluglnnu mmjUSD ubhy parsvgliliruv blegllli serisbeku. mmjUSD blegll- liye keuluglnnu id beku. avugleuglmd keuluglnnu tegey bardu. nanu ninge keuduv saksyi hlge glnnu mmjUSDll idbeku. erduvre meul uddvu omduvre meul aglvu agiruv krunasvnnu suddh bmgardimd madbeku. bmgardimd erdu kerubiglnnu nksey kelsdimd krna snd erdu bdigllli madisbeku. i bdiylli omdu kerubiynnu a bdiylli mtteumdu kerubiynnu hige krunasnd meleye erdu bdigllli madbeku. a kerubiglu tmm rekkegltnnu melcke acacidvug lagiyu rekkeglmd krunasvnnu mucuvvu lagiyu omr mukhvnnu omdu neudu vvuglagiyu irbeku. kerubigl mukhglu krunasnd kdege tirugirbeku. krunasv vnnu mmjUSD mele idbeku mttu ninu mmjUSDll nanu ninge keuduv saksyi hlgegltnnu idbeku. nanu alli ninnnnu smdhisi krunasnd melinimd mmjUSD meliruv erdu kerubigl mdhydimd israyel mkkll visydlli ajnapisuvvu glnnella ninge tilisuvnu. idllde erdu meul uddvu omdu meul aglvu omduvre meul ettrvu iruv mejnnu jali mrdimd madbeku. suddh bmgardimd adnnu heudisi adr suttlu bmgard geutnnu madbeku. adr suttlu genudd amcnnu madi amcnn suttlu bmgard geutnnu mad beku. idllde adkke bmgard nalku bleglnnu madi, bleglnnu adr nalku kalu gliliruv nalku muleglllidbeku. amcige sviapvagi mejnnu heuruvdkkeusr iruv keuluglige bleglu irbeku. mejnnu heuruvdkkagi keuluglnnu jali mrdimd madi bmgardimd heudisbeku. idllde ninu patreglnnu sautuglnnu mucclglnnu btluglnnu oyyu- vdkkeusr suddh bmgard dimd madbeku. mejin mele smmukhd reuttiynnu yavaglu nnn mumde idbeku. idllde suddh bmgardimd dipstmbhvnnu madbeku. a dipstmbhvnnu nksey kelsdimd madbeku. adr kmvbu keumbeglu hnte glu gumduglu puspglu adrmteye ir beku. dipstmbhd ubhy parsvglmd adr keumbeglu, omdu bhagdimd muru keumbeglu mtteumdu bhagdimd muru keumbeglu heurge brbeku. omdu keumbe ylli badamiy puspvidd muru hnteglu gumdu puspuv mtteumdu keumbeylli badami puspvidd muru hnteglu gumdu puspuv badami puspvidd muru hnteglu gumdu puspuv i prkar dipstmbhdimd heurge bruv aru keumbegllli irbeku. dipstmbhdlliye gumduglu puspglu seridmte badami puspiruv nalku hnteglu irbeku. idllde dipstmbhdimd heurge bruv aru keumbegl prkar adrimd bruv erderdu keumbegl kelge omdeumdu gumdu irbeku. adr gumduglu keumbeglu adrimdle bmdirbeku. adella suddh bmga rd omde nksey kelsvagirbeku. adr elu dipgltnnu madi avu mumdugdeylli prkas keudvmte avuglnnu heuttisbeku. idllde adr cimtigeltnnu budiy patreglnnu suddh bmgardimdle madbeku. omdu tlamtu suddh bmgardimd dip stmbhvnnu adr ella samanuglnnu mad beku. bettdlli ninge teurisisd madriy prkarve avuglnnu maduvmta neudikeu.

gudarvnnu httn tereglmd mad beku. avu nyvagi heused narinimdlu nili, dhumr, rktvrng limdu kaus- lydimd madid kerubigullvu glagiyu irbeku. omdu terey uddvu ippttemtu meul, adr aglvu nalku meul vagirbeku prtiyeumdu tereyu omde alte yulldda- girbeku. aidu tereglu omdkkeumdu jeudislpptir- beku, bere aidu tereglu omdu kkeumdu jeudislp- tirbeku. omdu terey amcin keunege jeudisuv sthldlli nili nulin kunikegltnnu madi erdne jeud- ney kde terey keuneylliye hageye madbeku. omdu tereynnu jeudisuv sthldlli iruv inneumdu terey ke- uneylli aivttu kunikegltnnu madbeku. a kunikeglu omdkkeumdu sri yagi hidukeulluvvuglagirbeku. bm- gard aivttu keumdiglnnu madi avuglmd teregltnnu omdkkeumdu jeudisbeku. hige adu omde gudar- vaguvdu. idllde ninu gudarad mele heudisu vd- kkagi meke kudlinimd hneumdu teregltnnu mad- beku. omdu terey uddvu muvttu meul, adr aglvu nalku meul, hneumdu tereglu ace alte irbeku. aidu teregltnnu bereyagiyu aru teregltnnu bereyagiyu jeudisi arney tereynnu gudarad mumbhag dlli im- mdi madbeku. jeudisuvag kde omdu terey am- cinlli aivttu kunikegltnnu jeudneylliruv erdne terey amcinlli aivttu kunikegltnnu madbeku. idllde hit- taley aivttu keumdiglnnu madi keumdiglnnu ku- nikegllli sikkisi gudarvu omdaguv hage jeudisbeku. gudarad teregllli mikki ulid ardh tereyu gudarad himb- hagdlli tugadli. gudarad teregl udddlli ace ice mikkid omdu meulvu gudarad aceylli adnnu mucuvd- kkagi tugadli. kempu bnnd tgrin crmglimd gu- darkke heudikeynnu kdlu hmdiy crm glmd melu heudikeynnu madbeku. gudaradke jali mrdimd nil- luv hlge gltnnu madbeku. hlgey uddvu httn meul, adr agl omduvre meul irbeku. omdu hlgege erdu ku- ruglu irbeku. avuglnnu krmvagi irisuvmta avu eduru bduragi irbeku. hige gudarad ella hlge gligu ninu mad- beku. gudarad dksin dikkinlli ippttu hlgegltnnu ninu madbeku. ippttu hlgegl kelge nalvttu belliy kuliglnnu madbeku; omdeumdu hlgey kelge adr erdu kurug- ligagi erderdu kuliglnnu madbeku. uttr dikkinl- liruv adr mtteumdu parsvkkeusr ippttu hlge gltnnu omdeumdu hlgey kelge erderdu kuruglmta nalvttu belliy kuruglnnu gudarad pscimd kdege aru hlgegltnnu madbeku. gudarad ubhy parsvgl lliiruv muleglige erdu hlgegltnnu mad beku. ivuglnnu adiylli jeud- isirbeku; melbhagdlliye omde blege jeudisir beku. hige avu erdagiddu a erdu mulegllli irbeku. hige avu emtu hlgeglu; omdeumdu hlgey kelge erde rdu kuliglu iruvdrimd avuglige hdinaru belliy kuliglu ir- beku. jali mrdimd aguliglnnu madbeku. gudarad omdu parsvd hlgeglige aidu gudarad inneumdu parsvd hlgeglige aidu aguli gltnnu gudarad himbhagd pscimd erdu kdegllli iruv hlgeglige aidu aguliglnnu mad- beku. mdhy aguliyu hlgegl nduve omdu kdeymid mtteumdu kdey vrega muttirbeku. a hlgegltnnu bm- gar dimd heudisbeku. avuglige bmgardimd bleglnnu madbeku, aguliglnnu bmgard dimd heudisbeku. hige bettd mele nanu ninge teurisisd krmd prkar gu- dar vnnu nillisbeku. nili dhumr rktvrngliruv ny- vad naruglimd heused tereynnu madbeku. kaus- lydimd madid kerubigulllddnagi adnnu madbeku.

adnnu bmgardimd heudisid bmgard keumdiglidd belliy nalku kuligllli urikeumdiruv nalku jali mrd stmbhgllli adnnu tuguhakbeku. a tereynnu keumdigl kelge tuguhaki tereyeulge saksi hlgegl mmjusvnnu tr beku. prisuddh sthlvnnu atiprisuddh sthlvnnu a tereyu vimgdisuvdu. atiprisuddh sthldlli saksi hlgegl mmjused mele krunasn vnnu idbeku. terey heurge mejnnu mejige eduragi gudard dksin bhagdlli dipstmbhvnnu idbeku. uttr bhagdlli mejnnu idbeku. gudard baglige nili dhumr rktvrn gliruv nyvagi heused naruglimd ksuti kelsd tereynnu tuguhakbeku. a terege jali mrd aidu stmbhglnnu madi avuglnnu bmgardimd heudisbeku. avugl keumdiglu bmgard-vuglagirbeku. avuglige hittaley aidu kuliglnnu erk heuyybeku.

27

idllde jali mrdimd jynvediynnu aidu meul uddvagiyu aidu meul aglvagiyu madbeku. a jynvediyn cc-caukvagirbeku. adr ett rvu muru meul irbeku.2 adr nalku mulegllli keumbuglnnu madbeku. a keumbuglu jynvedige ettrvagirbeku; ninu adnnu hittaleyimd heudisbeku. adr budigagi ttteglennu slikegnnu beuguniglnnu mulluglnnu agnipatreglnnu ella upkrnglnnu hittaleyimd madbeku. adkke hittaley jaligeynnu madi a jaligey mele nalku muleg-lige hittaley nalku bleglnnu madbeku. a jaligeyu jynvediyn suttliruv kttey kelge iddu, jynvediyn bud-dimd nduvin tnk iru vmte hakisbeku. jynvedige jali mr dimd keuluglnnu madi avuglnnu hittale yiml heudisbeku. a keuluglnnu ble glilli serisbeku. avuglu jynvediynnu heuruvdkke adr erdu parsvglilli ir beku. hlgeglimd adnnu peullagiruvmt madbeku. bettdlli ninge teurisdmtaye adnnu madbeku. gu-dard amglvnnu madbeku. dksin dikkinnliruv dksin bhagdlli amglkkeuskr nyvad heused narin prdeglennu mad beku. omdu kdeylli adr uddvu nuru meulvir-beku. adr stmbhglu ippttu, avuglige hittaley kuliglu irbeku; stmbhgl keumdiglnnu avugl pttiglnnu belliy-imd madbeku. hageye uttr parsvdlli nuru meul ud-dvad prdeglu ippttu stmbhglu ippttu hittaley kuliglu irbeku. stmbhgl keumdiglnnu kttaglnnu belliyimd madbeku. amgld pscim parsvdlli aivttu meul aglav prdeglu htta stmbhglu htta kuliglu irbeku. purvd kdeylli amgld aglvu mudndlli aivttu meul irbeku. omdu kdeylli hdinedu meuld prdegliddu muru stmb-hglu muru kuliglu irbeku. mtteumdu kdeylli hdinedu meuld prdeglu muru stmbh glu muru kuliglu irbeku. amgld bagligagi nili dhumr rkt vrnd heused nyvad narinimd ksutiy kels madid ippttu meuld tereyu ad-kke nalku stmbhglu nalku kuliglu irbeku. amgld sut-tli ruv stmbhgligella belliy kttaglu belliy keumdiglu hittaley kuliglu irbeku. amgld udd nuru meul, agl aivttu meul, adr ettr aidu meul irbeku. prdeglu nyvad narinimd heuseddagiddu avugl kuliglnnu hittaleyimd madisbeku. gudard ella kelske bruv upkrnglu gutglu amgld gutglu hittaleyimd madid-vuglagirbeku. idllde belkigeuskr yavaglu dip vnnu urisuvmt suddhavad kuttid hippye enneynnu ninge truv hage israyel mkklige appnekeudbeku. sbhey gu-dar dlli mmjused mumde iruv terey heurge areunnu avn mkklu adnnu saymkal dimd udyd vregu krtin

mumde dip vnnu sripdisuttirbeku. idu israyel mkkll prvagi avr smttiyvrige sasvtvad ktteyagirbeku.

28

idllde nnge yajkn sevemaduvidkke ninu ninn annnad areunnnnu avn mkkklad nadab abihu eliyeyr ita-mar embvrnnu israyel mkklimd ninn httr brmad beku. ninn sheudrnad areunn gaurv kkeuskrvu almkarkkeuskrvu prisuddh vstrglennu ninu madis-beku. idllde nanu jnand atmnnu tumbisid vivek hrdy viruvuvr smgd ninu matnadu, avru areunn vstrglennu madli. avnu nnge yajk sevemaduvmte ninu avnnnu prtisthis beku. avru madbekad vstr-glu ive: edepdkvu epheud niluvngi ksutiy kelsd melngi mumbas ndukttu; ninn sheudr nad are-unnu avn kumarru nnge yajk sevemaduvidkke avri-gagi prisuddh vstrglennu madbeku. avru bmgarvnnu nili dhumr rktvrnd nulnnu nyvad naru mdiyennu tkkeullbeku. epheudnnu bmgardimldu nili dhumr rktvrnd nulinimldu nyvad heused narinimldu kusl kleyimldu madbeku. adr erdu amcugllli jeudisu-vidkke adkke erdu heglu bhagglirbeku, avu jeud-islpdbeku. adr meliruv vicitr vad epheudin nduk-ttu ade kelsddagi bmgardimldu nili dhumr rkt vrnd nulinimldu nyvad heused narinimldu ma-diddagirbeku. ninu erdu geumedhik klluglnnu tege-dukeumdu isra yel mkkll hesruglnnu avugl mele ket-tbeku. omdu klinn mele aru hesru glennu inneumdu kllin mele ulid aru hesruglnnu avrvr jnnnd prkar ket-tbeku. kllu kettuvuvr kelsdimd mudre kettuv prkar a erdu klluglnnu israyel mkkll hesruglignusarvagi ket-tisi avuglnnu bmgard jvgegllli heudisiddagi madbeku. a erdu klluglnnu epheudin heglu bhagd mele israyel mkkll jnapkarthvad klluglagi idbeku. areunnu tnn erdu heglugl mele avr hesruglnnu krtin snnidhiylli jnapkarthvagi heurbeku. ninu bmgard jvgeglnnu mad-beku. suddh bmgard erdu srpniglnnu henige kels-dimd madi a hened srpnigl keune glennu jvgeglige seris-beku. nyayd ede pdkvnnu kusl kley kelsdimd am-dre epheudin kelsd hageye cinndimldu nili dhumr rktvrnd nuli nimldu nyvad heused narinimldu ninu madisbeku. adu cccaukvagiyu immdi siddagiyu iddu genuddvagiyu gengl vagiyu irbeku. ninu adrllli nalku kllugl nalku saluglagi kllu jvgeglnnu madbeku; meudl-ney salinlli pdmrag geumedhik manikyglirbeku. ide meudl ney salu. erdney salinlli pcece nili vjr ir-beku. murney salinlli suvrn vedury sugmdhiglr-beku. nalkney salinlli berull geumedhik vjrglirbeku. ivu cinnd jvgegllli serisidvuglagirbeku. i klluglu is-rayel mkkll hesruglu llvuglagi avr hesrugl prkar avu hnnerda girbeku. avu omdeumdr mele omdeumdu hesriddu hnnerdu kulgl prkar mudregl hage kettir-beku. edepdkd melin keuneylli suddh bmgardimd hened srpniglnnu madbeku. a edepdkd mele bmgard erdu ble glennu madi a erdu bleglnnu edepdkd erdu keunegllli hakbeku. cinndimd hened a erdu srp-niglnnu edepdkd keunegl lliruv erdu blegllli seris-beku. hened a erdu srpnigl keuneglnnu erdu jvgegllli serisi epheudin heglu bhaggl mumdugde ylli irisbeku. bmgardimd erdu ble glennu madi edepdkd erdu am-cugllli serisi epheudin bdige olgdeylli hakbeku. cinnd bere erdu bleglnnu madi epheudin erdu hegl bhag-

gllli kelge mumdugeydlly epheudin vicitrvad ndukt-
 tin mele adnnu jeudney eduragi irisbeku. a ede pd-
 kvnnu epheudin vicitrvad nduktin mele iruvmteyu
 edepdkvu epheudnnu bittu alladdmteyu adr blegltnu
 epheu din umgurglige nili nulin dardimd kttbeku.
 hige areunnu prisuddh sthlkke bruvaglu israyel mkkk
 hesrugltnu yavaglu krtm mumde jnapkmaudvdkkagi
 nyayd ede pdkvnnu tnn hrtyd mele heurbeku. nyayd
 edepdkdlly urim tuvmeam gltnu idbeku. areunnu
 krtm snnidhige bruv smydlli avu avn hrtyd mele ir-
 beku. hige areunnu krtm mumde yavaglu israyel mkkk
 nyayvnnu tnn hrtyd mele heurbeku. idllde epheudin
 niluvmglynnella nili bnnd nulinlly madbeku. adr
 mdhydlly melgde (tledurisuvdkke) rmdhrvrbeku. a
 rmdhrd suttlu henigey kelsd geutir beku. adu hriyd
 hage adkke rmdhrd kvcvirbeku. niluvmgly amcin
 mele nil dhumr rktvrngl dalimbrgltnu adr amcin
 suttlu made avugl mdhydlly bmgard gmetgltnu sut-
 tlu iris beku. bmgard gmetyu dalimbrvu melmgly
 amcin suttlu irbeku. idu sevegagi areunn mele ir-
 beku. krtm smmukhdlli prisuddh sthlkke brutta
 heugutta iruv smydlli avnu saydnte avugl sbduv ke-
 lisbeku. suddh bmgard tgdu gltnu made mudre ket-
 tuv prkar krtnige prisuddh emdu adr mele kettbeku.
 adu mumdasd mumbhagdlliruvmtu ninu adnnu nili
 nulinimd kttbeku. israyel mkkllu tmm prisuddh
 dangltnella prisuddh maduv prisuddh karygl akr-
 mvnnu areunnu heuruv hage adu areunn hney melir-
 beku. krtm mumde avuglella amgikarvaguv hage
 adu yavaglu avn hney mele irbeku. nyvad narinimd
 ksuti madid melmglynnu nyvad narin mumdas vnnu
 henigey kelsd ndukttnu madis beku. areunn ku-
 marrige amgigltnu nduk ttugltnu madisi avrige gau-
 rvarthvagiyyu amdkkagiyyu kulayigltnu madisbeku.
 avugltnu ninn sheudrnad areunn nigu avn kumarrigu
 teudisi avrnnu abhisekisi prtisthemadu. avru nnge
 yajk sevemaduv hage avrnnu suddhmadu. avr bett-
 leynnnu muccuv hage narin ijarugltnu madisu. avu se-
 umtdimd teudey vrege irbeku. areunnu avn kumarru
 sbhey gudarkke heuguvaglu prisuddh sthlldli seve-
 maduvdkke yjnvediy sviapkke bruvaglu tmm akr-
 mvnnu heuttu sayd hage ivugltnu hakieumdirbeku.
 ide avnigu avn truvay avn smtity vrigu irbekad nity-
 vad kttle.

29

avru nnge yajk sevemadu vmte avrnnu suddhmaduv
 hage ninu avrige madbekaddenmdre-omdu
 heuriytnu deusvilld erdu tgrugltnu vmte avrnnu
 suddhmaduv hage ninu avrige madbekaddenmdre-
 omdu heuriytnu deusvilld erdu tgrugltnu ivugltnu
 omde puttilylli ittu keumdu heuri mttu erdu tgrugl
 smgd tkkeumdu brbeku. areunnnu avn kumarrnnu
 sbhey gudard baglin blige tmdu nirinlly avrnnu
 teuleybeku. tru vay a vstrgltnu tkkeumdu areunnige
 amgynnu epheudin niluvmglynnu epheu dnnu
 edepdkvnnu teudisi epheudin vicitr vad ndukttnu
 avnige ktti avn tlege mumdasvnnu ittu mumdasd
 mele prisuddh kiritvnnu ittu abhisekisuv enneynnu
 tegedu keumdu avn tley mele heuydu avnnu
 abhisekisbeku. ninu avn kumarrnnu krkeumdu
 bmdu avrige melmgigltnu teudisi areunnigu avn

kumarrigu ndukttugltnu ktti avrige kulayigltnu
 idbeku. hige avrige yajk seveyu sasvt kttleyagiruvdu.
 areun nnu avn kumarrnnu ninu prtisthe madbeku.
 idllde a heuriytnu sbhey gudard mumde trbeku.
 areunnu avn kumarru heuriy tley mele tmm kegltnu
 idbeku. truvay ninu a heuriytnu krtm mumde sbhey
 gudard baglly vdhisbeku. ninu heuriy rktvnnu tege-
 dukeumdu ninn berlinimd yjnvediy keumbuglige
 hcci rktvnnella yjnvediy adilylli suriybeku. ninu
 krulugltnu avugl mele iruv ella keubbnnu kljld
 mele bruv keubbnnu erdu mutrjnkamggltnu avugl
 mele iruv keubbnnu tegedukeumdu yjnvediy mele
 sudbeku. idllde heuriy mams vnnu adr crmvnnu
 sgniynnu paleyde heurge bemkiyimd sudbeku. adu
 papd bliyagide. ninu omdu tgrnnu sh tegedukeull
 beku. areunnu avn kumarru a tgrin tley mele
 tmm kegltnu idbeku. tru vay a tgrnnu ninu vdhisi
 adr rktvnnu tegedukeumdu yjnvediy mele suttlu
 cimukisbeku. idllde a tgrnnu tumdu tumdagi kdidu
 adr krulugltnu kalugltnu teuledu adr tumdugltnu
 tley smgd idbeku. a tgrnnu yjnvediy mele sudbeku,
 adu krtnige dhnbllyagide. adu krtnige suvasney
 dhnbllyagide. inneumdu tgrnnu ninu tmdag areu-
 nnu avn kumarru tgrin tley mele tmm kegltnu
 idbeku. truvay ninu adnnu vdhisi adr rktvnnu
 areunn mttu avn kumarr bl kiviyy tudigru blegey
 hebbberligu blgalin hebbberligu hcci mikr rktvnnu
 yjnvediy suttlu cimukisbeku. areunnu avn vstrglu
 avneumdige avn kumarru avr vstrglu prisuddh
 vaguv hage yjnvediy meliruv rktvnnu abhisek
 telvnnu tegedukeumdu areunn meleuy avn vstrgl
 meleuy avn kumarr meleuy avr vstrgl meleuy ninu
 cimukisbeku. idllde a tgrin keubbnnu balvnnu
 krulugl meliruv keubbnnu kljld meli ruv preynnu
 mutrjnkamggltnu avu gl meliruv keubbnnu bl
 teudeytnu tegedukeullbeku. yakmdre adu prtisthey
 tgru. krtm mumdiruv huliyyilld reuttiyy puttieyul-
 gimd omdu reuttiytnu enney omdu heuligeynnu omdu
 puri ynnu ninu tegedukeumdu avugltnella areunn
 mttu avn kumarr keglige keuttu avru krtm mumde
 adnnu tugu arpnegagi tugbeku. ninu avugltnu avr
 keyimid tegedukeumdu yjnvediy mele dhnbli yagi
 krtm mumde suvasnegeuskr dhis beku. adu krtnige
 bemkiyimd madid arpne. idllde areunnu prtisthey
 tgrin edey bhagvnnu tegedukeumdu krtm mumde
 tugu arpnegagi tugbeku. adu ninn palagiruvdu.
 ninu tgrin edey bhagd adisuv arpneytnu ettid bld
 mumdeu deynnu areunn mttu avn kumarr prtisthe-
 gagi ettiddnnu prisuddh madu. adu areunnigu avn
 kumarrigu israyel mkklige nity kttleyagirtkkddu.
 yakmdre adu ettuv arpneyagide. israyel mkklimd
 ettuv arpneyu avr sma dhand bligl arpneglimd avru
 krtnige ettuv arpneyu agirbeku. idllde areunnige
 idd prisuddh vstrglu avn truvay avn kumarrige
 agbeku. avru avugltnu teuttukeumdu abhisekislpptu
 prtisthislpdbeku. avn bdlagi avn mgnu yajktvnnu
 ndisi prisuddh sthlldli sevemaduvmtu bruvd-
 kkiruvvnu avugltnu elu dingl vrege teuttukeullbeku.
 prtisthey tgrnnu tegedukeumdu ninu adr mamsvnnu
 prisuddh sthlldli beyisi. areunnu avn kumarru
 tgrin mams vnnu puttilylliruv reuttiytnu sbhey
 guda rd baglin bliyyli utmadbeku. av rnnu prtis-
 themaduvdkkeuskr mttu prisuddh maduvdkkeuskr

avrigagi prayscitt madi dvuglunu avre utmadbeku. anyru avuglunu unnbardu, yakmdre avuglu prisuddhvadvu. prtisthey mamsd lliyu reuttiyliyu mrudind vrede enadru mikkidre adnno bemkiyimd sud beku. adu prisuddhvagiruvdrim adnno ut madbardu. hige areunnigu avn kumarrigu nanu ninge ajnapisid ellvuyl prkar ndisi elu divs avrnno prtisthemadbeku. papd yjnnavd heuriynnu prtidin prayscittkagi tmdu yjnvedigagi pray scitt madid mele adr deusvnnu pri hrisi adnno pvitmaduvdkke adnno abhisekisbeku. elu divs yjnvedigeusr prayscitt madi adnno pvitmadbeku. ag yjn vedyu atiprisuddhvagiruvdu. yjnvedi ynnu muttuvdella pvitrvagirbeku. idllde yjnvediy mele ninu arpis bekaddu ide; omdu vrusd erdu kurimriglunu prtidin bidde arpisbeku. omdu kurimriynnu beligge arpisbeku, mtteumdnno saymkal arpisbeku. hinnin nalkney omdu palinstu himdid enne heuyid nyvad hittin httney palu hinnin nalkney palinstu draksarsd pan drpneyu omdu kurimriyeumdige arpis beku. inneumdu kurimriynnu saymkal dlli arpisbeku. udyd ahar kanike ymteyu adr pandrpneymteyu iddku madi krtlige suvasneyagiruvmtu bemkiyimd arpisbeku. idu titlamtrgllliyu nitykku sbhey gudard mumde krtu snnidhiylli nanu nimm smgd matnaduvdkke smdhisuvlli ide nityvad dhnbliyagiruvdu. alli nanu israyel mklunu smdhisuvnu. gudaru nnn mhimeyimd pvitrvaguvdu. sbhey gudavnnu yjnvediyynnu prisuddhmaduvnu. areunnno avn kumarrnnu nnge yajk sevemaduvmtu pvitrmaduvnu. israyel mkl mdhy dlli nanu vasmadi avrige devragiruvnu. avr mdhydlli nanu vasvagiruvdkkagi avrnno aiguptdesdeulgimd heurge br madid avr devrad krtnu nane emdu avrige tiliyuvdu. nane avr devrad krtnu.

30

ninu dhup suduv vedyynnu madbeku; jali mrdimd adnno madbeku. adr udd omdu meul, agl omdu meul, ettr erdu meul iddu adu ccaukvagirbeku. adkke keumbuglunu ad rimdle madbeku. melbhagvnnu suttlin bhagglunu keumbuglunu suddh bmgardimd heudisi suttlu bmgard geutnnu mad beku. geutin kelge erdu pkkgi erdu muleglli erdu bmgard bleglunu mad beku. ivuglunu heuruvdkkagi avuglli sikkisbeku. a keuluglunu jali mrdimd madi avuglunu bmgardimd heudisbeku. adnno saksi hlgeglidd mmjused mumde iruv terey mumdeyu nanu ninnnnu smdhisuv sthldlli iruv mmjused melin krana snd mumdeyu idbeku. prtidin beligge areunnu priml dhup vnnu adr mele sudbeku. avnu dipglunu sidhmaduvag priml dhupvnnu adr mele sudbeku. areunnu saymkal dipglunu amtisuv smydlli dhupvediy mele dhupvnnu sudbeku. ade nimm smtityvrigge krtu mumde arpisbekad nityvad dhup vu. nivu adr mele bere dhupvnnagli dhnblignnagli aharapneynnagli arpisbardu. illve panarpneynnu adr mele heuyybardu. areunnu adr keumbuglige vruske omdu sari prayscittid bliy rktdimd prayscitt madbeku. vruskeumdu sari nimm smtigitlillela adnno madbeku. adu krtlige atiprisuddhvaddu. ag krtnu matnadi meusege- ninu israyel mkl lekkvnnu adr

smkhyege sriyagi enisidag avrlli vyadhi umtagd hage avrnno krmvagi enisi obbeubbnu tnn prand vimeucney krmvnnu krtlige keudbeku. enislpttrvlli servu prtii mnusynu keudbekaddu enmdre: sekelige ippttu gera prkarvagi prisuddh alyd sekelin merege are sekel keudbeku. are sekel krtlige arpisuv kanikeyagirbeku. krmvagi lekkislpttrvlli servu prtii mnu synu ippttu vrus meudlugeumdu adkke melad prayvul-lvru krtlige kanikeynnu keudbeku. nimm prangl prayscittkke krtlige arpisuv kanikeynnu keuduvdr-lly aisyrvymru are sekeligim keud keudbardu. idvnu kdime keudbardu. prayscittid hnnvnu israyel mklklimd tegedukeumdu sbhey gudard kelskkagi prtye kisbeku. ide krtu mumde israyel mklkligge jnapkarthkkagi avr prangl prayscittkkagi iruvdu amdn. krtu meusege- teuledukeullv dkkagi hittaleymdu gmgalvnnu adkke hittaley kaluglunu madi adnno sbhey gudarkku yjnvediy mdhydlittu adrlli ninnu heuyybeku. areunnu avn kumarru adrlli kekaluglunu teuleybeku. avru sbhey gudard-lly prvesisuvag sevemaduvdkku bemkiyimd krtlige dhn bliynnu arpisuvdkku yjnvediy blige bruvag avru sayd hage nirinlli teuledu keullbeku. avru sayd hage tmm kekalu glunu teuledukeullbeku. ide avnigu avn smtityvrigu titlamtrgllli nityvad kttleyagirbeku amdn. idllde krtu meusege- uttm vad telglunu amdre aidunuru sekel svccvad rkt beulvu, adr ardhstu amdre innurevttu sekelin sugmdhavad lvmg pte ynnu mtu innurevttu sekel sugmdhavad bjeynnu, aidunuru sekeldalcinnynnu, prisuddh sthld sekelin merege ivuglunu ninu tegedukeullbeku. hippe enney omdu hinneyynnu sh tegedukeumdu, adrimd telgarr vidyey prkar prisuddhavad abhisek telvnnu madu, idu prisuddhavad abhisekd telvagi ruvd. adrimd sbhey gudavnnu saksy hlgegl mmjusedvnnu ninu abhise kisbeku. mejnnu adr ella saman glunu dipstmbhvvnu adr ella saman glunu dhupvediyynnu dhnbliy vedyynnu adr ella samanuglunu gmgalvnnu adr pithvnnu abhisekis. avu atiprisuddhvagvmtu avuglunu suddhmadu. avuglunu muttuvdel-lvu prisuddhvagir beku. areunnnno avn kumarrnnu abhisekisi avru nnge yajk sevemaduvmtu avrnno prtisthemadu amdn. israyel mklkligge ninu-ide nimm titlamtrgllli nnge prisuddhavad abhiseki suv enneyagirbeku. adnno mnusyr mele heuyybardu, illve adr madri ynte adkke smanvaddnnu madbardu. adu prisuddhvaddu, adu ninge prisuddh vagirbeku. adr hage tel maduvvnu adnno anynige keuduvvnu tnn jnreulgid tegeduhaklplbeku emdu helu amdn. krtu meusege-ninu primiglunu amdre halumddi guggul gmdhd cekke emb primiglunu suddhavad sambraniynnu tegedukeu. avu smtukvagirli. adnno sugmdhtel maduvvr vidye prkar bersi suddhavad mtu pthvatal telvnnu madu beku. adrli svlp pudimadi sbhey gudar dlli nanu ninnnnu smdhisuv sthldli saksi hlgegl mumde idu. adu ninge atiprisuddh vagirli. ninu maduv dhupd madri ynte nimgesur madikeullbardu. krti geusur adu ninge prisuddhvagirbeku. adr primlvnnu neuduvdkke adr hage maduvvnu tnn jnreulgid tegedu haklpl beku amdn.

krtnu meusey smgd matnadiavnige- neudu, nanu yehud kuldvnad hurn meummgnu uriyn mgnu aguruv becelelnnnu hesru heli krediddene. nanu avnnnu devr atnmindlu jnandimdlu tiluvileyimdlu vivek dimdlu ella trvad kelsd kleyimdlu tumbisiddene. avnu cinn belli hittaley kauslyd kelsvnnu klpisuvdkku silpiy kelsvnnu mr ketneynnun skl vidhavad kelsglnnu blivnagiruvnu. nanu igeu, nane avneumdige dan kuldvnu ahisa makn mgnu ad oheuliyabnnnu keutti ddene. nanu ninge ajnapisiddellvnnu maduv dkke jannadvrellr hrdygllli jnavnnnu ittiddene. sbhey gudarvnnu saksiiy hlge gl mmjussvnnu adr meliruv krunas vnnnu gudarv ella upkrngltnu mejnnu adr upkrngltnu suddhavad dipstmbhvvnnu adr ella upkrngltnu dhupvediyinnu dhnblivy vedyinnu adr ella upkrngltnu gmgalvnnu adr pithvnnu yajknad areunnn seva vstrgltnu prisuddh vstr gltnu yajkn kelsmaduvdkke avn mkkkl vstrgltnu abhisekisuv telvnnu prisuddh sthlkkeuskr viruv priml dhupvnnu nanu ninge ajnapisi dvuglelvnnu avru maduvru amdnu. krtnu meuseyeumdige matnadi- ninu israyel mkkleumdige sh mat nadi-niscyvgi nivu nnn sbttugltnu kekeullbeku. nimmnnu prisuddh maduv krtnu nane emdu nivu tiliyuvmt ide nngu nimgu nimm smtitiyvrugu gurutagide. higuruvdrimd nivu sbtttnu kekeull beku, adu ninge prisuddhavaddu. adnnu apvitrmaduv prtiiyebnnu khmditvagi saybeku. a dindlli yaradru kels madidre avrnnu tnn jnreulgidm tegedu hakbeku. aru divs kelsmadbeku; adre elney divnu krtnige prisuddhavad visramtiy sbttu. sbtt dindlli kels madu vvrella khmditvagi saybeku. higur lagi israyel mkklu tmm titlamtr gllli nity odmbdikeyagi acrisuvmt sbtt nnu kekeullbeku. nngu israyel mkk ligu ide sasvtvad gurutu. yakmdre aru divsgllli krtnu akasvnnu bhumii ynnu umtumadi elney dindlli visrmisi keumdu ullaageumdmu emdu helu amdnu. atnu meusey smgd sinayi bettdlli matnadi mugisid mele avnige a erdu saksi hlgeglnnu keuttu. avu devr keyimd kettlptt klilin hlgeglagiddvu.

meuseyu bettdimd ilidubruvdrlli tdvaddnnu jnru neudidag avru areunn blige kudi bmdu avnigeninu eddu nmm mumde heuguv devruglnnu nmgagimadu, aiguptdesdeulgimdm nmmnnu kredukeumdu bmd mnusynad i meusege enayiteu nmge tiliydu amdru. adkke areunnu avrige-nimm hemdtiyr mtu nimm kumar kumarteyr kiviglliruv cinnd valegltnu kittu nnn blige tnniri amdnu. ag jnrellr tmm kiviglllidd cinnd valegltnu kittu areunn blige tmdru. avnu avugltnu avr keglimd tegedukeumdu uliyimd rupisi erkheuyd kruvagi madidnu. ag avru-o isra yele, ninnnnu aiguptdesdeulgimdm br madid nimm devruglu ive agirli amdru. areunnu adnnu neudi adr mumde yjnvediyinnu ktidnu. areunnu-nale krt-nige hbb emdu prktisidnu. muridin dlli avru beligge eddu dhnbliglnnu arpisi smadhand bliglnnu tmdru. jnru unnuvdkku kudiuyvdkku kutukeumdu, eddu kunidadidru. ag krtnu meusege-ninu ilidu

heugu; ninu aigupt desdeulgimdm br madid ninn jnru tmmnnu kedisikeumdidare. nanu avrige ajnapisid margvnnu begne bittu tmge erk heuyd kruvnnu madi keumdu adnnu aradhisutta adkke bli arpisi-o israyele, ninnnnu aigupt desdeulgimdm brmadid ninn devruglu ivugle emdu heluttare. idllde krtnu meusege-nanu i jn rnnu neudidene; igeu, idu beuggd kuttigeyull jnve. higuruvdrimd nnn keupvu avr mele uridu avrnnu dhisi biduvmt nnnnnu bidu. travay nanu ninnnnu deudd jnamvgavumte maduvnu amdnu. adkke meuseyu tnn devrad krtn snnidhiylli bedikeumdu heliddenmdre-krtne, ninu mhasktiyimdlu blvull keyimdlu aiguptdesdeulgimdm heurge brmadid ninn jnr mele ninn keupvu yake uriyuvdu? kedin nimittvu bettgllli avrnnu keulluvdkku bhumiy melinimd avrnnu dhisibiduvdkku atnu avrnnu heurge brmadiddane emdu aiguptyru yake helbeku? ninn keupduri ynnu bittu tirugikeu, ninn jnrige vireudh vad i kedin visydlli ninn mnssnnu bdlayisu. akasd nkstrgl hage nimm smtitiyinnu heccisi, nanu helid i desvnnu nimm smtitiy nityvagi svmttrisikeulluvru emdu yarige ninn aneyittu prmanmadi diyeu a ninn sevkard abrahamnnu isaknnnu israyelnnu jnapk madikeu amdnu. ag krtnu tnn jnrige maduttenemdu helid kedin visydlli mnssnnu bdlayisi keumdm. ag meuseyu tirugikeumdu erdu bdiiylli brediruv hlgegld saksiiy erdu hlgeglnnu keylli hididukeumdu bettdimd lidnu; a hlgeglu i pkkdliyu a pkkdliyu breylpttiddvu. a hlgeglu devr kelsvagiddvu. a brhvu hlgeglu mele kettid devr brhve. jnru kuguttidd sbdvnu yeheusvnu kelidag meusege-paleydllyi yuaddhd sbdvu ide emdu helidnu. adkke meuseyu-adu jydhvniyu all, aj pyd dhvniyu all, adre haduvvr dhvni ynnu nanu kelutene amdnu. idad mele meuseyu paleyd sviapkke bmdu a kruvnnu avr natyvnnu neudi keup geumdu keyllidd hlgeglnnu bisadi bettd adiiylli avugltnu odeubittu. jnru madid kruvnnu avnu tegedukeumdu adnnu bemkiyilli suttu pudiyaguv vreve aresi nirin mele celli a nirnnu israyel mkklu kudiuyvmt madidnu. meuseyu areunnige-i jnr mele deudd papvnnu ninu brmaduvmt avru ninge enu madidru emdu kelidnu. adkke areunnu-nnn odeyn keup uriyde irli. i jnru kedin mnssinvragiddaremdu ninu blle. nmgeuskr nmm mumde heuguv devruglnnu madu. yakmdre aiguptdesdeulgimdm nmmnnu brmadid i meusege enayiteu nmge tiliydu emdu nnge avru helidru. addrimd nanu avrige-cinn iddvru adnnu kittu bidli amdenu. avru adnnu nnge keuttru. nanu adnnu bemkiyilli hakidag i kruvu umta yitu amdenu. jnru bettleayagiruvdmnu meuseyu neudidag (areunnu avr strugl mdhy dlli nacikeyaguvmt avrnnu bettleayagi madidnu.) avnu paleyd bagillli nimitukeumdu-krtn pksvdnu yaru avnu nnn blige brli amdnu. ag leviiy kumarrellru avn blige kudi bmdru. avnu avrige-israyelin devrad krtnu hige heluttane-prtiyeubnnu tnn kttiynn seumtkke kt-tikeumdu paleydlella olginimdm heurkke dvardim dvarkke heugi tnn sheudrnnnu tnn jeutegarnnnu tnn nereyvnnnu keulli emdu helidnu. leviiy mkklu meusey matinmte madidru. a dindlli jnreulge heccu kdime murusavir jnru stru. meuseyu-i din atnu nimm mele tnn asiradvnnu anughrisu-

vmte nimmlli prtayeubbnu tnn mgnigeuskrvu tnn sheudrnigeuskrvu i din krtnige prtisthe madikeulli amdnu. mrudinlli addendmdre, meuseyu jnrigenivu deudd papvnnu madiddiri, (addrimd) ig nanu krtn blige heugu venu, omdu vele nimm papkagi nanu pray scitt madiyenu amdnu. hige meuseyu krtn blige tirigi heugi helidennmdre, ayyeu, i jnru deudd papvnnu madiddare. avru tmge cinnd devruglunu madikeumiddare. adagy i ninu avr papvnnu ksmisbeku. ill vadre ninu bred ninn pustkdimd nnn hesrnnu alisibidu emdu bedikeumdu. adkke krtnu meusege-nnge vireudh vagi papmadidvn hesrnnu nanu nnn pustkdimd alisibiduvunu. adre ig ninu heurtu nanu ninge helid sthlkke jnrnnu kredukeumdu heugu; igeu, nnn dutnu ninn mumde heuguvnu. adagy nanu siksisiv dindlli avr papkke tkkmt siksisivunu. hige jnr prerneyimd areunnu kuvvnnu madiddrimd krtnu jnrnnu badhisidnu.

33

krtnu meusege-ninu aigupt desdimd brmadid jnr smgd i sthlvnnu bittu nanu abraham isak yakeubrigu-nimm smttige adnnu keudu venu emdu heli prmanmadid deskke heugu. nanu ninn mumde dutnnu kluhisi kananyrnnu ameuriyrnnu hittiyrnnu perijyrnnu hivviyrnnu yebusiyrnnu heurdisi biduvunu. halu jenu hriyuv deskke heugu, nanu nimm mdhydlli heugu vdill. nivu bggd kuttigeyull jnvagidiri; margdlli nimmnnu nanu smhrisenu amdnu. jnru i kthinvad matuglunu keli duhkhprru. yaru tmm abhrnglunu haki keulllill. krtnu meusege-israyel mkklige hige helu-nivu bggd kuttigeyull jnru, nanu ksnmatrdlli nimmeulge bmdu nimmnnu nirmulmaduvunu. higuruvdrimd nanu ninge enu mad-bekeu adnnu tilukeullu vmte nimm abhrnglunu ig nimmim tegedu bidiri emdu helu amdnu. adrmteye israyel mkklu heureb bettd bliylli tmm abhrnglunu tegedubitru. idllde meuseyu gudarvnnu tegedu paleyde heurge paleykke durvagi haki adkke devdrsn gudar emdu hesritnnu. truvay krtnnnu hudukuvvrella paleyde heurge iruv devdrsn gudarckke heudru. idad mele meuseyu heurge gudar blige heuguvagella jnrellru eddu tmm tmm gudargl bagiluglli nimitukeumdu meuseyu gudarlli prveisuv vrede avn himde neuduttiddru. truvay meuseyu gudarlli prveisidag meghstmbhvu ilidu bmdu gudar bagillli nillutittu. krtnu meusey smgd matnaduvnu. jnrellru gudar bagillli nimit meghstmbhvvnu neudi tmm tmm deregil bagiluglli eddu nimit aradhisutiddru. obb mnusynu tnn snehitn smgd matnaduvmtde krtnu meusey smgd mukhamukhiyagi matadu tiddnu. truvay avnu paleykke himtirigi heudnu. adre avn sevknu nunn mgnu ad yeheusuv emb yauvnstnu gudarvnnu bittuheuglill. ag meuseyu krtnige-neudu, ninu jnrnnu kredukeumdu heugu emdu ninge heliddi yarrnu nnn smgd kluhisuvi emdu ninu ninge tilisill. adagy ninu-nanu ninn hesrin mulk ninnnnu tilididdene, nnn drstiylli ninge krpe deure yitu emdu helidiylla. ig ninn drstiylli ninge krpe deurkiddadre nanu ninnnnu tiliyuv hage ninn margvnnu ninge teurisu. ag ninn drstiylli ninge krpe deurkiruvdu. i jnamgvu ninn jnremdu tilidukeu

emdu nanu bedikeulluttene emdu helidnu. ag atnu-nnn snnidhanvu ninn smgd heuguvdu; nanu ninge visramtiyinu keuduvunu amdnu. meuseyu atnige-ninn snnidhanvu nnneumdige heugdiddre nmmnnu illimd kr keumdu heugbed. nngu ninn jnrugu ninn drstiylli krpe deurkitemdu yavdrimd tilidu bruvdu? ninu nmmeumdige heuguv drimd allveu? hige nanu ninn jnru bhumiy meliruv ella jnrimd prtyek vaguvu amdnu. adkke krtnu meusege-ninu adid i matinmteye nanu idnnu maduttene. nnn drstiylli ninge krpe deurkitu. nanu ninnnnu hesrinimd tilididdene amdnu. avnu-ninn mhimeyvvnu nnge teurisu emdu nanu ninnnnu beduttene amdnu. adkke atnu-nanu nnn srveuttmvnnu ninnedurige hadu heuggeudisi krtn hesrnnu ninn mumde prktmadi nanu yarige krpeyullv nagirbekeu avrige krpeyullv nagiruvunu; nanu yarige kruneynnu teuriskeu avrige kruneynnu teurisivunu amdnu. atnu avnige-ninu nnn mukhvvnu neud lari; yav mnusynu nnnnnu neudi bdukuvdill amdnu. idllde krtnuigeu, nnn bliylli omdu sthlvde; ninu bmdey mele nimitukeullu. nnn mhi meyu hadu heuguvag ninnnnu bmdey birukinlli nillisi ninn mele nnn ke muccuvunu. truvay nnn keynnu tegedu biduvunu, ag ninu nnn himbhagvnnu neuduvu, adre nnn mukhvu kanisuvdill amdnu.

34

krtnu meusege-meudlinvuglmtiruv kllin erdu hlgeglnu kettisikeu. ag ninu oded a meudlney hlgegl mele idd vakyglnu i hlgegl mele nanu breyuvunu.2 ninu beligge siddhnagiddu sinayi bettvnneri adre mele alli ngagi ninu hajragiru. adre yaru ninn smgd melkke brbardu, illve bettd mele elliyu yaru kanisbardu, illve a bettd edurinlli kuri dnglu sh mey bardu. ag meuseyu meudlinvuglmt erdu kllin hlgeglnu kettisi keumdu. krtnu tnge ajnapisidme avnu beligge eddu erdu kllin hlgeglnu tnn keylli tegedukeumdu sinayi bettd melkke heudnu. ag krtnu meghdlli ilidu bmdu avn smgd alli nimitukeumdu krtn hesrnnu prkt madidnu. krtnu avnedurige hadu heugutta-krtnu, krtnad devru, krnaluvu krpaluvu dirghsamtnu olletndlli mtu stydlli smrd-dhiyadatnu savir (tlegl) vregu krune teurisivatnu deusapradh vnnu papvnu ksmisuvatnu apradhi ynnu nirpradhieyemdu enisdvnu tmdegl deusvnnu mkkil meleyu meummkkil meleyu murney mtu nalkney tle glvregu vicarisivatnu emdu prktisi keumdu. ag meuseyu tvreptu nelkke beuggi atnnu aradhisidnu. avnu-ig ninn drstiylli ninge dye deurkiddadre o krtnu, nnn krtnu nmm mdhydlli brli adu bggd kuttigeyull jnamge haudu. adagy nnn deusvnnu papvnnu nnnisi nmmnnu ninn svasthyvagi tegedukeu amdnu. adkke krtnu-igeu, nanu omdu odmbdikeynnu maduttene. smst bhumi ylli yav jnamgdlli yu mad diruvmt abdhutglunu ninn jnrellr mumde maduvunu. ninu yav mdhydlli iruviyeu a jnrellru krtn karyvnnu neuduvru. nanu ninge maduvmtddu bhymkr vagiruvdu. nanu i heuttu ninge ajnapisuvdnnu anusiru; igeu, ameuriyrnnu kanany rnnu hittiyrnnu perijyrnnu hivviyrnnu yebusiyrnnu ninn edurinimd heurdisi biduttene. ninu heuguv desd nivasigl smgd odmb-

dikeynnu maddmte neudikeu. omdu vele madidre adu nimm mdhydlili urulagiruvdu. adre nivu avr yjn vediglennu halumadi vigrhglennu odedu (aser) vigrh stmbhglennu kdiduhakbeku. reusvullvnmdu hesrull krtnu reus vull devragiruvdrimd ninu bere devru glennu aradhisbardu. a des nivasigl smgd odmbdike madbardu. avru any devruglennu aradhisi, avuglige yjnglennu maduvag obbnu ninnnnu kredanu; ninu avn bliynnu tinn bekaditu. idllde avr kumarteyrnnu ninn kumarrigeuskr tkkeullbekagbhudu. tkkeum-dre avr kumarteyrn tmm devruglennu aradhisi nimm kumarru tmm devruglennu aradhisuvmt madaru. ninu erkheuyd vigrhglennu madi keullbardu. hulyiilld reuttigll hbbvnnu acrisbeku. nanu nimge ajnapisidmte abib timglinlli elu divs hulyiilld reuttiglennu tinnbeku. yakmdre abib timgli nlli nivu aiguptdesvnnu bittu bmdiddiri. prthm grbh tereyvdella nnnde. nimm psuglagli ettaglagli tgruglagli meudlu huttuv gmdadvuglella nnvne. ktteglilli grbh tereyvmthddnnu kurimri yimd vimeucisbeku. ninu vimeucisde heudre adr kuttigeynnu muriybeku. ninn kumarr ceuccladvrnnella vimeucis beku. nnn mumde yaru brigeyimd kanisi keullbardu. aru dinglu kelsmadi elney dindlli visrmisikeullbeku. bittuv kaldliyu keuyyuv kaldliyu (elney dindlli) visrmisikeullbeku. prthm geudi suggiy vargl hbbvnnu smvtsrd keuneylli (bele) smgrhd hbb vnnu acrisbeku. vruskke murusari nimm gmdu mkklella krtnad devr mumde amdre israyelin devr mumde brbeku. nanu jnamggllennu nimm edurinimd heur disibittu nimm mereglennu vistarmaduvnu. vruskke muru sari nivu nimm devrad krtn snnidhige heuguv smydlli yaru nimm desvnnu asisru. nnn bliy rktvnnu hulyihittin smgd arpisbardu. illeve psk hbbd bliynnu belgin vregu ulisbardu. nimm bhumiy prthm phlgilli meudl neydnnu nimm devrad krtn mnege tr beku. mekey mriynnu adr tayii halinlli beyisbardu emdu helidnu. krtnu meusege-ninu i vakyglennu bre; i vakygl prkarve ninn smgdlu israyelin smgdlu nanu odmbdikeynnu madiddene amdnu. meuseyu nalvttu hglu nalvttu ratri reuttiynnu tinnde nirnnu kudiye alli krtn smgd iddnu. atnu odmbdikey vakyglad httnu ajneglennu hlgegl mele brednu. meuseyu saksiiy erdu hlgeglennu tnn keylli hidukeumdu sinayi bettdimd ilidag avnu devr smgd (bettdlli) matnadiddrimd avn mukhvu prkasi suttide emdu meusege tiliyilli. adre areunnu israyel mkklellru meuse ynnu neudidag igeu, avn mukhvu prkasisuttittu. addrimd avru avn httr bruvdkke bhyptrru. meuseyu avrnnu kredag areunnu sbhey mukhysthrellru avn bluve tirigi bmdru. meuseyu avr smgd matnadidnu. bruvay israyel mkklellru httr bmdru. avnu tnge krtnu sinayi bettdlli helidvugl nnella avrige ajnapisi helidnu. meuseyu avr smgd matnadi mugisuv vregu avnu tnn mukhd mele musuku haki keumdn. adre meuseyu krtn snnidhiyli atn smgd matnadlu olge prvesisi heurge bruv vreve a musuknnu tegedidutti ddn. avnu heurge bmdu tnge ajnapisiddnnu israyel mkklige tilisuvnu. meusey mukhvu prkasisuvdnnu israyel mkklu neuduttiddru. meuseyu devr smgd mat naduvdkke tirigi heuguv vreve avnu tnn mukhd mele tirigi musuknnu haki keulluttiddnu.

meuseyu israyel mkkll sbheynnu ottugudisi avrige-nivu maduvdkke krtnu ajnapisid vakyglu ive. aru dinglu kels madbeku. adre elney dinnu nimge prisuddhdinvagiyu krtnige visramtiy sbbttagiyu irbeku. a dindlli kels maduvvnu keulllpdbeku. nivu vasisiv yav sthldliiyadu sbbt dindlli bemkiynnu heuttsibardu emdu helidnu. meuseyu israyel mkkll sbhegella- krtnu ajnapisiddu ide. adenmdre- krt-nigeuskr nimmeulgimdn kanikeglennu tegedu keulliri. mnhpurvkvagi krtnige trbekadvuglu; cinn, belli, hittale nili, dhumm, kempuvrmd nyvad narumdi, mekey kudlu, kempu bnddlli addid tgrin crmglu, kdlu hmdiy crmglu jalimrvu. dipkkeuskr enne, abhisekisuv telkkeuskr mtu priml dhupkkeuskr sugmdhtel, geumedhik, epheudnnu edelyliyu pdkdlli yu kudrislu rtnglu ive. nimmlli jnand hrdivvullvrellru bmdu krtnu ajnapisidvuglennella madli. avu yavmdre: gudarvnnu adr dereynnu adr heudikeynnu adr keumdiglennu adr hlgeglennu adr aguliglennu adr stmbh glennu adr kuliglennu mmjusvnnu adr keulglennu avugleumdige krunasn vnnu mremaduv tereynnu mejnnu adr keulglennu adr ella upkrn glennu smmukhd reuttiynnu belkigagi dipstmbhvvnu adr upkrnglennu adr dipglennu belkigagi enneynnu dhup vediynnu adr keuluglennu abhisekisuv enneynnu priml dhupvnnu gudarilli prvesisuv baglin tereynnu yjnvedi ynnu adreumdige hulyi jldiynnu adr keuluglennu adr ella upkrn glennu gmgalvnnu adr pith amgld prdeglennu adr stmbhglennu adr kulig lnnu amgld baglin tereglennu gudar gutglennu amgld gutglennu avugl hggglennu prisuddh sthldli sevemaduvd kkagi sevey vstrglennu yajknad areunn prisuddh vstrglennu yajk sevegeuskr avn kumarr vstrglennu madli amdnu. ag israyel mkkll sbheyvrellru meusey edurinimd heurtuheudru. avrlli prtiiyebnnu hrdiv prerneyimd mtu prtiiyebnnu tnn mnssu istpduvmt sbhey gudar kelskkagiyu adr ella sevegagiyu prisuddh vstrgligagiyu krtnige kanikeglennu tegedukeumdu bmdru. stripurusrellru mnhpurvkvagi bmdu bleglennu muruvuglennu umgurglennu mudreglennu cinnad ella odveglennu tmdru. prtiiyebnnu cinnad kanikeynnu krtnige arpisidnu. nili, dhumm, rktvrn nyvad narumdi, mekey kudlu; tgrugl kempu bndd crmglu, kdlu hmdiy crmglu, yar bliyllidveu avrellru tmdru. belli hittalegl kanike glennu arpisuvdkke mnssiddvrellru krtnige kanikeglennu tmdru. sevey ella kels kkeuskr jali mrdivvdu adnnu tmdru. jnan hrdivvull striyrellru tmm keglimd neyd nili, dhumm, rktvrn mtu nyvad narumdi ivuglennu tmdru. jnandlli hrdiv prerne heumdid striyrellru meke kudluglennu neydr. adhiptiglu epheu dinliyu edepdkdliyu kudrisuvdkke geumedhikglennu rtnglennu sugmdhrdiv glennu dipkkeuskrvu abhisekisuv tel kkeuskrvu priml dhupkkeuskrvu enne ynnu tmdru. hige madbekemdu krtnu meusey mukhamtrvagi ajnapisid ella kelskkeuskr truvdkke hrdiv preritrad israyelin ella purusru striyru krt nige mnhpurvkvad kanikeynnu tmdru. ag meuseyu israyel mkklige-neudiri, krtnu yud kudl hurn meummgnu uriyn mgnu ad beclen nnnu hesru heli kredu avnnu devratm nimd jnandliyu tiluvlikeylli yvivek dl-

liyu ella vidhvad kauslydlliyyu cinn belli hittale ivuglimd vicitrvad klpney kelsvnnu maduvdrlliyyu kluglgnnu kettiduvdrlliyyu mr kettneylliyyu ella trvad kauslyd kelsdlliyyu jnandimd tumbisiddane. idllde avnigu dan kuld vnad ahisamagn mgnad oheuliya bnigu klsiv hrdivnnu keuttiddane. avru kettney kelsgnnu maduvdkku cmtkard kelsvnnu maduvdkku nili, dhumr, rktvrn nyvad narumdi ivu gllli ksuti kels maduvdkku neygey kels maduvdkku amdre avugllli yav kelsvnnadru maduvdkku cmtkard kelsvnnu klpisi maduvvmtey hige ella trvad kelsmaduvdkke jnand hrdivnnu devru avrlli tumbisiddane.

36

truvay beclelno oheuli yabnu prisuddh sthld seve geuskr ella vidhvad kelsvnnu hege madbekemdu tiliyuv hage krtnimd jnan vivekgnnu heumdid hrdivdrellru krtnu ajnapisidmtey ellvuglgnnu madi dru. truvay prisuddh sthld sevegeuskr prtii vidhvad kels maduvdnnu tilukeulluv dkkagi atnu jnan vivekgnnu anugrhisid beclelno oheuliabnu jnan vivek viddvrellru ellvnnu krtnu ajnapisidmte madi dru. beclelno oheuliabnnu krtnu yar hrdivgllli jnanvittneu a jnan hrdividd prtiiyebnnnu a kels maduvdkke hrdivu prerepislptt prtii yeubnnnu meuseyu krednu. ag isra yel mklku prisuddh alyd sevey kelskeuskrvu adnu madisuvdkkeusk rvu tmd kanikegnlnella meusey bliymd avru tkkeumdr. idllde avru prtii udy dlli avnige innu ucitvad kanikegnnu truttiddru. ag prisuddh sthld kelsvnnu maduv jnaniglellru tavu maduttidd kelsdimd bmdu meusey smgd matnadi krtnu madbekemdu ajnapisid sevey kelske bekagiruvdkkmitlu heccaddnnu i jnru truttiddare emdu helidru. ag meuseyu innu mele prisuddh sthld kanike geuskr yav gmdsagli hemsgagli kels madbardemdu paleydllella prktsi bekembdagi ajnapisbeku emdu helidru. hige jnru truvdnnu nillisibittru. avrige ella kelsvnnu maduvdkke sakagi mikkvustu samanu ittu. higrilagi kelsdvrlli jnan hrdivvull prtiiyebnnu gudarvnnu htu tereglimd madi heused narinimdlu nili, dhumr, rktvrnd heused nyvad nulinimdlu kauslyd kelsdimdlu kerubiglnnu madi dnu. omdu tereyu ipptemt u meul udd vagiyu nalku meul aglvagiyu ittu. tereglella omde alteyvuglagiddvu. avnu aidu teregnnu omdkkeumdu jeudi sidnu, bere aidu teregnnu omdkkeumdu jeudisidnu. i erdu jeudnegllli omdeumdr keune bttey amcinlli nili dardimd kunikegnnu madidru; omdu tereyli aivttu kunikegnnu madi inneumdu terey amcnnu jeudisuv sthldlli aivttu kunikegnnu madidnu. a kunikeglu omdu tereyinu mtteumdu tereyu hididukeulluvmt madidnu. avnu cinnd aivttu keumdiglgnnu madi a keumdiglimd teregnnu omdkkeumdag jeudisidnu. hige adu omde gudarvayitu. i gudar melin deregeuskr avnu mekey kudlin hneumdu teregnnu madi sidnu. omdu tereyu muvtu meul udd vagiyu nalku meul aglvagiyu ittu. hneumdu tereglu omde alteyagiddvu. avnu aidu teregnnu bereyagiyu aru teregnnu bereyagiyu jeudisidnu. avnu terey keune amcinlli aivttu kunikegnnu erdney tereyinu jeudisuv amcinlli aivttu

kunikegnnu madidnu. adu omde dere aguvmt avugl jeud nege avnu aivttu hittaleye keumdiglgnnu madidnu. avnu a deregagi kempu bnndlli addi teged tgrugl crmd heudikeynnu madidnu. adr mele kdl hmdiy crmd melheudikeynnu madidnu. gudarvu nimtukeumdiruvdkke avnu jali mrdimd hlgeglnnu madidnu. omdu hlgey uddlte ittu meulddagiyua hlgey aglte omduvre meulddagiyu ittu. omdu hlgeye omdkkeumdu sriyad amtrdlli erdu kegnnu madidnu; ade prkar avnu gudar ella hlgeglike madidnu. avnu gudarkeuskr hlge glnnu madidnu. dksin dikkige dksinbhagkke ippttu hlgeglnnu madidnu. avnu ippttu hlgegl kelge nalvttu belliiy kaluglgnnu madidnu; omdu hlgey kelge iruv erdu kegligeuskr erdu kaluglgnnu inneumdu hlgey kelge iruv erdu kegligeuskr erdu kaluglgnnu gudar uttr dikkin muley inneumdu bhagkke avnu ippttu hlgeglnnu madidnu. omdeumdu hlgey kelge erderdagi nalvttu belliiy kaluglgnnu madidnu. gudar pscim bhagd mggluglige aru hlgeglnnu madi dnu. avnu gudar erdu parsvglili ruv muleglige erdu hlgeglnnu madidnu. avuglu adiyilliyyu melgeyeyliyu omde umgurdimd jeudislpttvu. ide ritiylli avnu erdu muleglliruv erdkku madidnu. imth emtu hlge gliddvu; prtiiyeumdu hlgey kelge erderdu kaluglmt avuglige hdinaru belliiy kalu gliddvu. avnu jali mrd aguliglnnu madidnu; gudar omdu bhagd hlgeglike aidu aguliglu, gudar inneumdu bhagd hlgeglike aidu aguliglu, gudar pscim bhagglilliruv hlgeglike aidu aguliglnnu madidnu. mdhy aguliyu hlgegl nduve omdu bdiymd inneumdu bdiy vree hadu heuguv hage madidnu. a hlgeglnnu cinndimd heudisi aguliglige bleglagiruv umgurglgnnu cinndimd madi aguliglnnu cinndimd heudisidnu. nili, dhumr, rktvrn, nyvagi heused naruglimd tereyinu madidnu. adr mele kusl kelsdimd kerubiglnnu madidnu. idllde jali mrd nalku stmbhgnnu madi cinndimd avuglgnnu heudisi dnu. avugl meuleglu cinndvuglagiddvu; avnu avuglige belliiy nalku kaluglgnnu erkheuydnu. baglige nili, dhumr, rktvrnd heused nyvad naruglimd ksuti haki tereyinu madidnu; keumdi iruv aidu kmbglgnnu madi avugl tleglgnnu kmb glnnu cinndimd heudisidnu. adre avugl aidu kaluglu hittaleyydagiddvu.

37

beclelno jali mrdimderduvre meul udd, omduvre meul agl, omduvre meul ettrvagiruv mmjusvnnu madidnu. adnu ceukk bmgardimd olgu heurgu heudisi adr suttlu cinnd kiritvnnu madidnu. avnu adr nalku muleglige nalku umgurglgnnu erk heuydnu; idllde adr omdu mgglige erdu inneumdu mgglige erdu umgurglgnnu erk heuydnu. avnu jali mrdimd keuluglgnnu madi cinndimd avuglgnnu heudi sidnu. mmjusvnnu heuruvdkkagi keulu glnnu mmjused bhagglilliruv umgur gllli serisidnu. erduvre meul uddvu omduvre meul aglvu iruv krunasvnnu ceukk bmgardimd madidnu. avnu krunasnd erdu tudigllli erdu cinnd kerubiglnnu madidnu. avu omde tumdinlli heudeu madiddagiddvu. omdu bdiy keuneylli omdu kerubiynu inneumdu bdiy keuneylli inneumdu kerubi ynnu madidnu. hige krunasnd erdu bdigllli kerubiyrnnu madidnu. a kerubi glu

tm m rekkegnnu melkke hrdikeumdu krunasvnnu muccidmtiddvu, a kerubiyr mukhglu omdnneumdu neuduttiruvmtēju krunasvnnu neuduttiruvmtēju iddvv. avnu jali mrdimd omdu mejnnu madidnu; adu erdu meul uddvvu omdu meul aglvu omduvre meul ettrvu agittu. avnu adnnu ceukk bmgardimd heudisi adr suttlu cinnd kiritvnnu madidnu. avnu adr suttlu genglvad amcnnu madidnu; a amcin suttlu cinnd kiritvnnu madidnu. avnu adkke nalku cinnd umgurglnnu erkheuydu a umgurglnnu adr nalku kalugliruv nalku mulegllittnu. mejnnu heuruvdkke keulnnu sikkisuv sthlgllli a umgurglu mejin amcin meliddvu. mejnnu heuru vdkke jali mrdimd keuluglnnu madi avuglnnu cinndimd heudisidnu. anmtr avnu mejin meliruv patreglnnu madi dnu. adr hrivangu, adr cmcglu, adr bttlugu ade ritiylli avugl muccglu ivuglnnu ceukk bmgardimd madidnu. avnu ceukk bmgard dipstmbhvvnnu madidnu; a dipstmbhvvnnu avnu nksey kelsmadid accin mele bdidu tyarisidnu. a dip stmbhdimd aru keumbeglu heur bmdiddvu. omdu bmgardimd muru mtteumdu bmgardimd muru. omdu keumbeylli bada miy huvull muru hnteglu, gumdu huvu, mtteumdu keumbeylli badami huvull muru hnteglu gumdu huvu; i prkar dipstmbhdimd heurge bruv aru keumbegllli iddvv. dipstmbhdlli guduglu huvuglu kudid badavi huvull nalku hnteglu. dipstmbhdeul gimd heurge bruv aru keumbeglige ardimd bruv erderdu keumbegll kelge omdeumdu gudu. adr guduglu keumbeglu ardimde utmagiddvu; adella ceukk bmgard omde klakrtiyagittu. avnu elu bttiy divigeglnnu kudi ktrislru kttiri glnnu kudi haklu patreglnnu ceukk bmgardimd madidnu. ivellvuglnnu smst patreglnnu avnu omdu tlamtu ceukk bmgardimd madidnu. avnu jali mrdimd dhuppithvnnu madidnu; adu omdu meul udd, omdu meul aglvagi cccaugvagituu; adu erdu meul ettrvagittu. adr keumbuglu sh jali mrdimdle madlptiddvu. avnu adr melbhagvnnu adr suttlin bdiglnnu adr keumbuglnnu ceukk bmgardimd heudisidnu; adr suttlu bmgard kirit vnnittnu. adnnu heuruvdkke keuluglnnu sikkisuvdkkeuskur adr kiritd kelge erdu bdigiruv erdu mulegllli cinnd erdu umgurglnnu madidnu. avnu jali mrdimd keuluglnnu madi avuglnnu cinndimd heudisidnu. anmtr avnu vedyn pddhtiy prkar pvitrvad abhisek telvnnu priml drvy dimd suddhvad dhupvnnu tyarisidnu.

38

avnu jali mrdimd dhn blipithvnnu madidnu. adu aidu meul uddvagi yu aidu meul aglva giyu cccaugvagituu; adr ettr muru meulvagittu. idllde avnu adr nalku mulegllli keumbuglnnu madidnu; adr keumbuglu jali mrdide agiddvu; avnu avuglnnu hittaleyimd heudisidnu. anmtr avnu blipithd ella samanuglnnu madi dnu: keudglu, slikeglu, beuguniglu, mams sikkisuv keumdiglu, aggistigeglu; ivell vuglnnu avnu hittaleyimd madidnu. blipithd kelgin avrndlli neldimd pithd mdhyd vreve bruvmtē jalri kelsdimd hittaley bemkigudnnu madidnu. a hittale y bemki gudnnu heuruvag keulu sikkisuvdkkeuskur adr nalku tudigllli nalku umgurglnnu erkheuydnu. avnu jali mrdimd keuluglnnu madi avuglige hitta ley heudikeynnu heu-

disidnu. blipithvnnu heuruvdkke adr bdiiylli madid umgur glili a keuluglnnu sikkisidnu; avnu a blipithvnnu hlgeglimd peullagi madidnu. sbhe gudard bagil bliylli scribru ttidd striyr knndiglimd avnu hittaley gmgalvnnu adr addnigeynnu madidnu. avnu amglvnnu madidnu: amgld dksin dikkin bmgardimd tereglu nyvagi heused nulin bteyimd madlptiddvu. avu nuru meul uddvagiddvu. avuglige ippttu stmbhgliddvu, avuglige ippttu hittaley kalu kuniekgldvvu; a stmbhglige idd keumdi mtu almkard pttiglu belliyimd madlp ttiddvu. uttr dikkin tereglu nuru meul uddvagiddvu; avuglige ippttu stmbhgliddvu a stmbhglige ippttu hittaley kalu kunike gliddvu. a stmbhgl keumdi mtu almkard pttiglu belliydagiddvu. pscim dikkin tereglu aivttu meul uddvagiddvu; avuglige htuu stmbhgliddvu a stmbhglige htuu hittaley kalu kuniekgldvvu. a stmbhgl keumdiglu mtu almkard pttiglu belliydagiddvu. purv dikkin bdige aivttu meul. dvard omdu bdii tereglu hdinedu meul udd vagiddvu; avuglige muru stmbhglu a stmbhglige muru kalukunikeglu iddvv. amgld inneumdu bdii dvard erdu kdegllli hdinedu meul uddvagiddvu; avuglige muru stmbhglu a stmbhglige muru kalukunikeglu iddvv. amgld suttlidd ell tereglu nyvagi heused nulin bteyimd madlptiddvu. stmbhglu kalu kunieglu hittaleyvuglu; a stmbhgl keumdi yu almkard pttiglu belliyda giddvu; kmdb beudiglu belliyimd heudis lptiddvu; amgld ella stmbhglu bellii almkard pttiglimd suttuvriyptiddvu. amgl dvard tereyu nyvagi heused nulin bteyagituu; adr mele nili dhumr rktvnn darglimd ksuti kels madlagittu; avu ippttu meul uddvagiddvu agl ettrgllli amgld ulid tereglige sriyaguvmtē aidu meul ittu. avuglige nalku stmbhglu, a stmbhglige nalku hittaley kalu kunieglu iddvv; avugl keumdiglu belliydagiddvu, avugl beudigl heudikeyu almkard pttiglu belliydagiddvu. gudard amgl suttlu iruv gutglu hittaleydagiddvu. meusey ajney merege levii sevegagi yajknad areunn mg itamnn kege oppisid saksu gudarvnnneulgeumdu guda rvnnu nirmislu madbekad ottu erpaduglu ive. krtnu meusege ajnapisidndnella yuda kuldvad hurn meummgnn uiryn mgnn ad beclelnu madidnu. avn jeuteylli dan kuldvad abisamkn mgnad oheuliyabnu iddnu. ivnu kettne kels maduvvnnu kusl kelsgarnu nili dhumr rktvnn nyvad nulu ivuglimd ksuti kels maduvvnnu agiddnu. prisuddhaly niymd merege prisuddh kelskke upyeugisid ella bmgarvu kanikey bmgarvnnneulgeumdu ottu ipp tteumbhttu tlamtu mtu elunur muvttu sekeluglagittu. prisuddhaly niymd merege sbhe yrvu enisid bellii yu omdu nuru tlamtu, omdu savird elunur eppttedu sekelu glagittu. prisuddhaly niymd merege tla omdu beka, amdre ardh sekelinnmtē ippttu meudlugeumdu adkke melin pray dvrnnu lekk madlagi aru lks muru savird aidu nur aivttu gmnds smkhye ittu. prisuddhalyd kuniekglige mtu teregl kuniekglige erk heuyylu omdu nuru tlamtu belli hidiyitu; omdu kuniege omdu tlamtinnte nuru kuniekglige nuru tlamtu belli ayitu. omdu savird elunur eppttedu sekelinnim avnu kmbligle keumdiglnnu kmdb beudige melheudike ynnu almkard pttiglnnu madidnu. kanikeyagi bmd hittaley eppttu tlamtu mtu erdu savird nalkunuru sekeluglagittu. a hittaleyimd

avnu sbhagudard dvarglige kunikegltnu bli pithvnnu adkke jalriynnu blipithd smst pratregltnu madidnu. suttlin amgl kunikegltnu gudard gutgltnu amgl suttlin ella gutgltnu madidnu.

39

krtnu meusege ajnapisid meregenili dhumr rktvrnd nulinimd pvitr alyd sevemaduvdkke seva vstrgltnu areunnige prisuddh vstrgltnu madidru. avnu epheudtnu cinndimdlu nili dhumr mtu rktvrn nyvagi heused nulu ivuglimd madidnu. avru cinnnvnu heudeu teluvad tgdugltnnagimadi adnnu kttirisi teluvad elegltnnagimadi a elegltnu nili dhumr rktvrn nyvagi heused nulugleumdige serisi ksuti kels madu vdkke upyeugisuttidru. (epheudkke) jeudislu hegl pttiytnu tyarisidru; adr erdu amcuglu jeudislpittdvu. adr meliruv vicitrvad epheudin ndu ktu ade kelskknusarvagi cinn nili dhumr rktvrn heused nyvad naruglullddagiddu krtnu meusege ajnapisidmt-eye ittu. geumedhk kllugltnu mudreytnu kettu vmte bmgardlli kettlpttvuglagi israyelin mklk hesrugl prkar madidru. krtnu meusege ajnapisid hageye avnu avugltnu epheudin heglin bhaggl mele isra yeler mklk jnapkarthvad klluglir tkkddemdu avugltnu ittnu. edepdkvnnu kausly kelsdimd epheudin kelsd hageye bmgar nili dhumr rktvrn heused nyvad naruglimd madidru. adu cccaukvagittu; edepdkvnnu immdi siddagi madidru. adu genudvagiyu genglvagiyu immdisiddagittu. adrlli kllugltnu nalku saluglagi kudrisidru; maniky pusyrag spitik ivu meudney salinlli iddvu. kemprru nil vjr ivu erdney salinlli iddvu. pdmrag, vedury, sugmdh ivu murney sali nlliddvu. berull geumedhk vedury ivu nalkney salinlli iddvu. ivu kettlptt cinndlli kudrisidvuglagidvu. a klluglu israyeler mklk hesrugl prkar hnnerdagi avr hesruglignusarvagi iddvu. omdeumdkke omdeumdu hesragi hnnerdu kllugligeuskr mudregl hage kettidvugla gidvdu. edepdkd meliruv keunegllli suddh bmgardimd nulin hage henediruv srpnynnu madidru. bmgard a erdu jdeglnu madi a erdu umgurgltnu edepdkd erdu keunegllli serisidnu. a erdu hened bmgard srpniglnu pdkd keuneglliruv erdu umgurgllli serisidnu. a erdu hened srpnigl erdu keuneglnu a erdu jvegllli sikkisi epheudin heglu bhaggl mumdugde irisi dru. bmgard erdu umgurgltnu madi edepdkd erdu keunegllli epheudin kdeg olgdeylli hakidru. cinnd bere erdu umgurgltnu madi epheudin mumbdiy kelgin erdu bhagllli epheudin vicitrvad ndukttn mele adnnu jeudisuv sthlkke eduragi irisidru. krtnu meusege ajnapi sid hageye a edepdkvnnu epheudin vicitrvad ndukttn mele iruv hageyu edepdkvu epheudnnu bittu alladd hage yu adr umgurgl mulkvagi nili nulinimd epheudin umgurglige ktidru. epheudin niluvmgiglnella net kels kknusar niliyimd madidru. niluvmgiiy rmdhr kvc rmdhrd hage adr mdhydlll ittu. adu hriyd hage a rmdhrd suttlu geutu ittu. niluvmgiiy amcin mele heused nili dhumr rktvrnd dalimbr gltnu madidnu. suddh bmgard ktregltnu madi a gmtgeltnu dalimbrgl nduve ittu niluvmgigl amcin mele suttlu dalimbrgl nduveye irisidnu. seve geuskr madid niluvmgiiy amcin mele suttlu omdu gmtge omdu dalim-

brd merege ittru, krtnu meusege ajnapisid hageye adu ittu. areunnigu avn mklklgu naru nulinimd madid neyge kelsd amgiglnu narin mumsasvnnu saumdryvull narin kulavigltnu naru glimd madid iarugltnu heused ny vad naru nili dhumr rktvrnd henigey kelsd prkar ndukttnu madidru. ivu gltnu krtnu meusege ajnapisidmt-eye madidru. prisuddh kiritvagiruv tgdnnu suddh bmgardimd madi krt-nige prisuddh emdu mudre kettuvvr brhdimd adr mele bredu adnnu mumsad mele bigisuvd kkeuskr nili nulinimd ktidru. idnnu krtnu meusege ajnapisid hageye madidru. i prkar sbhe derey gudard kelsvella mugiyitu. krtnu meusege ajnapisidnnella israyel mklk adrmteye madidru. ag avru gudarvnnu meusey blige tmdru. adr ella samanugltnu hlgeglnu aguliglnu stmbhgltnu kunikegltnu; kempu bnndlli addid tgrugl heudikeynnu, kdllu hmdigl crmgll heudikegltnu mrey tereynnu; mmjused saksiiy pettigitte ynnu, adr keulugltnu, krunasvnnu; mejnnu adr ella samanugltnu, smmu khd reuttiynnu; sud-dhvad dip stmbhvnnu, adr dipgltnu krnvagiduv dipgltnu adr ella samanugltnu, dipstmbhkkagi eneynnu; cinnd blipithvnnu, abhisekisuv telvnnu, priml dhupvnnu, gudard bagilin tereynnu; hittaley blipithvnnu, adkkiruv hittaley jllydnnu, keulugltnu, ella samanugltnu, kunikegltnu, amgl teregltnu, stmbhgltnu, kunikegltnu, amgl bagilin tereynnu, hgggltnu, gutgltnu, sbhey gudarkke bekad ella samanugltnu; prisuddh sthld sevegeuskr seva vstrgltnu, yajknad areunn prisuddh vstrgltnu, avn kumarige yajk sevegeuskr bekad vstrgltnu tmdru. krtnu meusege ajnapisid hageye israyel mklk i kelsgltnella madi dru. meuseyu a kelsvnnella neudidag igeu, krtnu ajnapisid prkarve avru adnnu madiddru. ag meuseyu avrnnu asirvdisidnu.

40

ag krtnu meusey smgd matnadi-2 meudney timglin meudney divsdlli sbhey dereynnu mtu gudarvnnu etti nillisu. mmjused saksiiy pettigitteynnu olgittu adnnu ninu tereyimd mucbeku. mejnnu olge tmdu adr melidbekaddnnu sriyagi idbeku. dip stmbhvnnu olge tmdu ninu adr dipgltnu amtisbeku. ninu dhupkkeskr madid cinnd blipithvnnu mmjused saksiiy pettigittege eduragi ittu, gudard bagilige tereynnu hakbeku. ninu dhnblipithvnnu sbhey dereyad gudard bagilige eduragi id beku. ninu sbhey deregu jrvnedigu mdhydlll gmgalvnnittu adrllir nirnnu heuyy beku. adr suttlu avrvnnu nil-lisi, a avrnd bagilin bliylli ninu tereynnu tuguhakbeku. ninu abhisek telvnnu tkkeumdu gudar vnnu adrlliruv ellvugltnu abhisekisi adnnu adrlliruv ella samanugltnu prisuddh madu; ag adu prisuddhvaguvdu. dhnblipithvnnu adr ella samanu gltnu ninu abhisekisi blipithvnnu pvitr madu; ag adu adi prisud-dhvad blipith vaguvdu. gmgalvnu adr kalugltnu ninu abhisekisi adnnu prisuddh madbeku. areunnnu avn mklkltnu sbhey gudard bagilin blige br-madi avrnnu nirinimd teuleybeku. areunnu nnge yajk sevemaduv hage avnige prisuddh vstrgltnu teudisi, avnnu abhisekisi suddh madbeku. avn kumar-rnnu ninu br madikeumdu avrige amgiglnu teud-

isi avr tmdeynnu abhisekisisid prkar avru nnge yajk
seveynnu maduv hage av rnnu ninu abhisekisu. avr
abhisekvu niscyvagiddu avr smttigllli nityvad yajktv-
vagiruvdu emdu helidnu. meuseyu hageye madidnu.
krtnu tnge ajnapisid prkarve avnu ellvnnu madidnu.
erdney vrusd meudlney timlin meudlney dindlli gu-
darvu nillislpttitu. ag meuseyu gudarvnnu nillisi
adr kaluglInnu bigidu adr hlgeglnnu irisi aguliglInnu
haki adr stmbhglInnu nillisisidnu. krtnu meusege aj-
napisid hage gudard mele dereynnu hrdisi derey
heudikeynnu adr mele hakidnu. avnu prmanvnnu
tegedukeumdu mmjUSD pettigeylli ittu mmjuskke
keuluglInnu serisi mmjUSD mele krna snvnnu ittnu.
avnu mmjusvnnu gudarkke tmdu mremaduv tereyn-
nirisidnu. krtnu helid hageye meuseyu madidnu.
sbhe derey gudard uttr bhagdlli terey heurge mejnnu
ittnu. rtnu meusege ajnapisid hage adr mele reutti
ynnu krtn snnidhiylli krmvagi ittnu. sbhey dereylli
mejige eduragi gudard dksin bhagdlli dipstmbhvnnu
ittnu. krtnu meusege ajnapisid hage krtn snnidhiylli
dipglInnu htisidnu. cinnd vediynnu sbhey dereylli
terey mumde ittnu. krtnu meusege ajnapisid hage
adr mele priml dhupvnnu suttnu. gudard bagilin
tereynnu tuguhaki dnu. sbhe derey gudard bliylli dhn
blipithvnnu ittnu. krtnu meusege ajnapisid hage adr
mele dhnbliynnu aharsmrpneynnu arpisidnu. sbhe
deregu yjnvedigu mdhy gmgal vnnu ittu adrlli teu-
leyuvdkke nirnnu heuydnu. meuseyu areunnu avn
kumarru adrlli kekaluglInnu teuledu keumdru. avru
sbhey dereyeulge seruv smydlliyyu yjnvediy sviap-
kke bruv smydlliyyu krtnu meusege ajnapisid hag-
eye avru teuledukeumdru. gudarkku yjnvedigu sut-
tlu amgl vnnu nillisi amgl bagilin tereynnu tugu
hakidnu. i prkar meuseyu a kelsvnnu tirisidnu.
ag meghvu sbhey dereynnu muccikeumdu krtn
mhimeyu gudarvnnu tumbikeumditu. sbhe derey
mele meghvu neleyagiddrimdlu krtn mhimeyu gu-
darvnnu tumbiddrimdlu meuseyu olge prvesislarde
iddnu. meghvu gudard melkke ettlpttag israyel
mkkl tmm ella pryanglInnu mumduvrisuttiddru.
adre meghvu ettlp dde iruvag adu ettlpduv divsd
vrege avru pryan madlill, israyelyr mneyvrellr knnugl
mumde avr ella pryangllli hglinlli krtn meghvu gu-
dard mele ittu. ratriylli agniyu adr mele ittu.

1

krtnu meuseynnu kedu sbheygudardeulgimd avneumdige matnadi heliddenmdre- israyel mkk leumdige matnadi avrige-nimmlli yavna dru krt-nige kanikeynnu truvdadre nivu nimn yjnglunu psuglimdlu himdu glimdlu mmdeglimdlu trbeku. avn yjnvu himdin dhnbliyagiddre avnu deusvilld gmdnnu arpisli; avnu adnnu tnn sviccheyimd krtm mumde sbhey gudard bagil bliylli arpisbeku. avnu tnn keynnu dhnbliy tley mele idbeku: hige adu avnigeuskr avn prayscittkkagi amgikarvaguvdu. avnu a heuriynnu krtm mumde vdhisbeku; ag areunn kumarrad yajkru rktvnnu tmdu sbhey gudard bagil bliylliruv yjnvediy suttlu cimukisbeku. avnu a dhnbliy crmvnnu sulidu adnnu tumduglunnagi madbeku. yajknad areunn kuma rru yjnvediy mele bemki ittu a bemkiy mele krmvagi kttigeynnu idbeku. ag areunn kumarrad yajkru adr bhagglunu amdre tleynnu keubbnnu yjnvediy melin bemkiy meliruv kttigey mele krmvagi idbeku; adr kruluglunu kaluglunu avnu nirinlli teuleybeku; yajknu ellvnu yjnvediy mele bemkiyimd smrpisuv dhnbliymteyu krtnige suvasneyagu vmteyu sudbeku. dhnbligeuskr tnn kanikeyu mmde yimdadre avnu kuriynnagli adnagli deusvilld omdu gmdnnu trbeku. avnu adnnu yjnvediy uttrd kdeylli krtm mumde vdhisbeku. idllde areunn kumar rad yajkru adr rktvnnu yjnvediy suttlu cimukisbeku. avnu adr tle mttu keubbineumdige tumduglunnagi mad beku. yajknu avuglunu krmvagi yjn vediy melin bemkiy meliruv kttigey mele idbeku. adre avnu kruluglunu kaluglunu nirinimd teuleybeku; ag yajknu avellvuglunu tmdu yjnvediy mele sudbeku. bemkiyimd smrpisuv dhnbliy hageyu krtnige suvasne yaguvmtteyu sudbeku. avnu krtnige smrpisuv dhnbliyu pksiglagiddre avnu tnn yjnkkgi belvkkii nnagli parivald mriynnagli trbeku. ag yajknu adnnu yjnvediy blige tmdu adr tleynnu muridu yjnvediy mele sudbeku; adr rktvnnu yjnvediy heurbdiylli himdbeku. idllde avnu adr rekke (pukk)gleumdige kruluglunu kittu yjnvediy bli purvbhagdlli budi yiruv sthldlli bisadbeku. avnu adnnu rekkegleumdige hriybeku, adre berebere yagi vibhagisbardu; ag yajknu adnnu yjnvediy bemkimeliruv kttigey mele smrpisuv dhnbli hageyu krtnige suvasneyaguvmtteyu sudbeku.

2

yaradru krtnige ahar smrpneynnu smrpisuvdadre avn smrpneyu nyvad hittinddagir beku. avnu adr mele enneynnu suriy beku; adr mele sambraniynn hakbeku.2 idllde avnu adnnu yajkrad areunn kumarr blige trbeku; avnu hittinliyu enneylliyo omdu hidiynnu adr ella sambraniy smgd tegedukeullbeku. yaj knu adnnu jnapkarthvagi yjnvediy mele krtnige suvasney smrpneyagi bemkiyimd sudbeku. ahard smrpne ylli ulidddu areunnigu avn kumar rigu agbeku; adu bemkiyimd madid khar smrpnegllli ati prisuddhvaddu. ninu oleylli sutt ahar smrpne ynnu kanikeyagi truvdadre adu huli yillddagi enneyimd beresid nyvad hittin reuttiglu illve huliyyild enne

heuyd deuseglagirbeku. ninn kanikeyu beuguni ylli beyisid ahar smrpneyagiddre adu huliyyild nyvad hittinimd enne misritvaddu agirbeku. ninu adnnu tumduglunnagi vibhagisi adr mele enne suriybeku; adu ahar smrpneyagide. ninn kanikeyu bamdleyli beyisid ahar vagiddre adu nyvad enneyimd kudid hittinimd madiddagirbeku. ninu ivuglimd madid ahar smrpneynnu krtnige trbeku; adu yajknige oppisidag avnu adnnu yjnvedige truvnu. ag yajknu adrimd jnapkarthvad ahar smrpne ynnagi tegedukeumdu adnnu yjnvediy mele sudbeku: adu bemkiyimd madi ddagiddu krtnige suvasney smrpneyagi ruvdu. ahar smrpneylli ulidddu areunnigu avn kumarrigu agbeku. adu bemkiyimd madiddagiddu krtm sm rpnegllli ati prisuddhvagirvdu. krtnige ninu truv ahar smrpneyu yavdu huliymd madiddagirbardu; krtnige nivu bemkiyimd maduv ella smrpnegllli huliynnagli jennnagli sudbardu. prthm phld kanikey visy dliliadreu nivu avuglunu krtnige sm rpisbeku; adre avuglunu yjnvediy mele suvasnegagi sudbardu. ninn prti yeumdu ahar smrpneyu uppinlli berike yagirbeku; ninn devr odmbdikeynnu socusuv uppu ninn smrpneylli ilde irbardu; ninn ella smrpnegllli ninu uppnnu smrpisbeku. ninu ninn prthm phlgl ahar smrpneynnu krtnige madidre ninn prthm phld ahar kanikeynnu bemkiyimd sutt kalin hsiur teneglunu alldetumbid tene glimd bdid ongid kaluglunu smrpis beku. ninu adr mele enneynnu haki adr mele sambraniynn idbeku; adu ahar smrpneyagide. yajknu bdid kalugllli svlp bhagvnnu mttu enney svlp bhagvnnu adr jeuteylli ella sambrani ynnu jnapkarthvagi sudbeku: idu krt nige bemkiyimd madid smrpneyagide.

3

avn kanikeyu smadhand bliy arpneyagiddu adnnu mmdeyimd arpisuvdadre adu gmdagli illve hennagli adnnu avnu krtm mumde deusvillddagi smrpisli. avnu smrpi suvdr tley mele tnn keynnu ittu adnnu sbhey gudard bagil bliylli vdhis beku; yajkrad areunn kumarru yjnvediy mele suttlu rktvnnu cimukis beku. avnu smadhand kanikey yjna rpneynnu amdre kruluglunu muccuv keubbnnu krulugl meliruv ella keubbnnu erdu mutrjnkamggllnu pkkey bdi ylli avugl meliruv keubbnnu mutrjn kamggll meliruv peureynnu mutrjn kamggelumdige adnnu tegedukeumdu krtnige bemkiyimd kanikeyagi smrpisbeku. areunn kumarru adnnu yjnvediylli bemkiy meliruv kttigey mele dhn bliyagi sudbeku; adu bemkiyimd madid kanikeyagiddu krtnige suvasneyagiruvdu. avn kanikeyu smadhand smrpney yjnagi adu tnn himdinimad kanikey yagiddre gmdagli illve hennagli deus villddagi adnnu avnu krtnige smrpisbeku. avnu kurimriynnu arpneuskr arpisuvdadre adnnu avnu krtm eduri nlli smrpisbeku. avnu tnn arpney tley mele tnn keynnu ittu adnnu sbhey gudard edurinlli vdhisbeku. idllde areunn kumarru yjnvediy mele suttlu rktvnnu cimukisbeku. adr idi himbhagvnnu keubbnnu avnu bennelubinimd tegedu kruluglunu muccuv keubbnnu krulu gl meliruv ella keubbnnu erdu mutr jnkamggllnu pkkey bdiglliruvvugl meliruv keubbnnu peureynnu

mutrjn kamggleumdige tegedukeumdu smadhand kaniegy jynarpeynnu bemkiyimd madid kanieyagi krtngie smrpisbeku. yajknu adnnu jynvediy mele sudbeku; adu krtngie bemkiyimd madid smrpney aharvagirutte. avn smrpneyu mekeyagiddre adnnu avnu krtnd edurinlli smrpisbeku. avnu adr tley mele tnn keynnittu sbhey gudarv mumde adnnu vdhisbeku; ag areunn kumarru adr rktvnnu yjn vediy suttlu cimukisbeku. kruluglntu mucuv keubbntu mutrjn kamggleumdige kljld meliruv peureynnu avnu tegedukeumdu arpisuv smrpneynnu bemkiyimd madid smrpneynnagi krtngie arpisbeku. yajknu avuglntu jynvediy mele sudbeku; adu bemkiyimd madid yjna rpneyu suvasney aharvagiruvdu. ella keubbu krtnde. nivu keubbnnagli rktvnnagli tinndmte idu nimm smttiy vrigella ella nivasglili nirmtrvad kttleyagiruvdu.

4

idllde krtntu meuseyeumdige matnaden heliddenmdre– isra yeln mkkligie helbekaddenmdre–obntu krtnd ajneglige vireudhvagi tiliyde madbardvuglntu madi papiyadre, jnru papmaduv hage abhisiktnd yajknu papmadidre avnu tnn papkkagi deusvilld omdu ele heuriynnu papd bligagi krtngie trbeku. avnu a heuri ynnu sbhey gudarv bagil bliylli krtnd edurige tmdu tnn keynnu adr tley melittu a heuriynnu krtnd mumde vdhis beku. ag abhisiktnd yajknu a heuri y rktvntu tegedukeumdu sbhey gudarv blige trbeku. yajknu tnn berlntu rktldli addi krtnd mumdeyu pvitr sthld prdey mumdeyu a rktvntu elu sari cimukisbeku. yajknu svlp rktvntu sbhey gudarv deulgiruv suvasneyull dhup jynvediy keumbuglige krtnd mumde hccbeku; alde a heuriy ella rktvntu sbhey gudarv bagil bliylliruv dhnbli jynvediy adiylli heuyybeku. avnu papd bligagiruv heuriy ella keubbntu adrimd tegeybeku; kruluglntu mucuv keubbntu krulugl meliruv ella keubbntu erdu mutrjn kamgglntu pkkey bdiylliruv keubbntu mutrjn kamggleumdige kljld meliruv peureynnu avnu tegeybeku. smadhand yjnsmpneynnu heuri yimd tegeylptmtiey tegeybeku; yajknu dhnbli jynvediy mele avuglntu sudbeku. a heuriy crm vntu, adr ella mamsvntu, tle, kaluglu, kruluglu, adr sgniyeumdige idi heuriynnu paleyd acegiruv suddhvad sthlke amde budi celluv sthlkke tmdu adnnu kttigey mele bemkiyimd sud beku. adnnu budi celluv sthldli sudbeku. madbard kelslntu krtnd ajneglige vireudhvagi yavdnndru israyelin sbheyyru ariyde madi apradhlagiddre adu sbhege knmreyagiddre avru madid papvu geuttadag a papkkagi sbheyyu omdu ele heuriynnu sbhey gudarv mumde trbeku. sbhey hiriyru krtnd mumde a heuriy tley mele tmm kegnittu adnnu krtnd mumde vdhisbeku. abhisikt nad nimm yajknu a heuriy rktvntu sbhey gudarcke trbeku. a yajknu tnn berlntu svlp rktldli addi adnnu krtnd mumde, amdre prdey mumde elusari cimukisbeku. idllde avnu svlp rkt vntu sbhey gudarv deulgiruv jynvediy keumbuglige krtnd edurinli hcci ulid ella rktvntu

sbhey gudarv deulgiruv dhn bli jynvediy adiylli heuyybeku. avnu adr ella keubbntu tegedukeumdu jynvediy mele sudbeku. papd bli gagi iruv a heurige madidmtiey i heurigu madbeku; idllde yajknu avrigagi prayscittmadbeku. ag adu avrige ksmislpdudvu. avnu meudlny heuriynnu suttmtiey i heuriynnu paleyd acege tegedukeumduheugi sud beku. adu sbhege papd bliyagi iruvdu. obb adhiptiyu papmadi tnn dev rad krtnd ajneglige vireudhvagi tiliyde madbardvuglntu madi apradhlagiddre, ilive avnu madid a papvu avnige tilidubmdre, avnu bligagi mekeglili deusvilld omdu gmdu mriynnu trbeku. avnu tnn keynnu a meke tley mele ittu krtnd mumde dhnbliynnu vdhisuv sthldli adnnu vdhisbeku; adu papd bliyagiruvdu. yajknu papd bliy rktvntu tnn berlinimd tegedukeumdu dhnbli jynvediy keumbugli mele hcci adr rktvntu dhnbli jynvediy adiylli heuyybeku. avru smadhand yjn smrpney keubbinmtiey adr ella keubbntu jynvediy mele sudbeku. yaj knu avn papd visydli avnige prayscitt madbeku; ag adu avnige ksmislpdudvu. samany jnrlli yavnadru mad bardvuglntu krtnd ajneglige vireudhvagi tiliyde papmadi apradhlagiddre ilive avnu madid papvu avnige tilidubmdre avnu bligagi mekeglili deusvilld omdu hennu mriynnu tanu madid papkkagi trbeku. avnu tnn keynnu papd bliy melittu a papd bliynnu dhnbli sthldli vdhisbeku. ag yajknu tnn berlinimd adr rktvntu tegedukeumdu dhn bli jynvediy keumbuglige hcci ulid ella rktvntu a jynvediy adiylli heuyy beku. avnu smadhand yjn smrpney keubbntu tegedmte adr ella keubbntu tegey beku; yajknu adnnu jynvediy mele krtngie suvasneynnagi sudbeku; idllde yajknu avnigagi prayscittmad beku. ag adu avnige ksmislpdudvu. avnu papd bligagi omdu kurimri ynnu trupvadre deusvilld omdu hennntu trbeku; avnu adr tley mele tnn keynnittu papd bligagi dhnbliynnu vdhisuv sthldli vdhisbeku. yajknu adr rktvntu tnn berlinimd tegedukeumdu dhnbli jynvediy keumbuglige hcc beku. ulid ella rktvntu jynvediy adiylli heuyybeku. idllde smadhand yjn smrpnegl kurimriy keubbinmtiey adr ella keubbntu tegeybeku; yajknu bemkiy smrpneglntu krtngie madi dmtiey jynvediy mele avuglntu sud beku; avnu madid papkke yajknu prayscitt madbeku, ag adu avnige ksmislpdudvu.

5

yavnadru aneyiduvdnntu keli saksyagiddu papmadidre avnu adnnu neudiyu ilive tilidu heldiddre avnu tnn apradhvntu heuttukeullbeku. ilive yavnadru asuddhvad yavdnndru muttidre, amdre adu asuddhvad mrgd hengavli dnd hengavli hiriduvvugl henglagli avnige tiliydi ddru avnu asuddhnagiddu apradhlagiruvntu. mnusydehdimdumtad yavda dru omdu asuddhvstu tgliddu avnige tiliyde heudru tilidu bmdag avnu deusiyaavntu. ilive obntu aneyittu kettddnnagli olleydnagli maduvdnntu tnn tutiglimd ucrcisi prmandeudne ucrcisiddu yavde agiru adu avnige tiliyde iddu truvay tilidag ivuglleumdrlli avnu apradhlagiruvntu. avnu ivuglleumd rlli apradhlagiddu tanu adrlli papmadi ddenemdu arike maduvdadre avnu tanu madid papkkagi krtngie

apradh bliynnu papd bligagi mmdeyimd omdu hennukuri illve mekegllli omdu mriynnu trbeku; yajknu avn papd visydlli prayscitt madbeku. avnu omdu kurimriynnu truvdkke asktnagiddre tanu madid apradhkkagi erdu belvglnnagli illve erdu parivald mri glnnagli krtnige trbeku; omdnnu papd bligagi mteumdmnu dhnbligagi trbeku. avnu avuglnnu yajkr blige tmdag papd blige tmdiruvdnnu meudlu smrpisi adr tleynnu kuttigeiyimd muriybeku, adnnu vibhagisbardu. idllde avnu papd bli rktvnnu yjnvediy bdiylli cimukisbeku. ulid rktvnnu yjnvediy bdiylli himdbeku; adu papd bliyagide. avnu krmd prkar erdneynnnu dhn bliyagi smrpisbeku; avnu madid papkkagi yajknu prayscittmadbeku. ag adu avnige ksmislpdvdud. adre avnu erdu belvglnnagli illve erdu parivald mriglnnagli truvdkke asktnagiddre papmadidvnu tnn smrpne gagi omdu ephd htney bhagstdu ny vad hittnnu papd bligagi trbeku. avnu adr mele enneynnu illve sambraniynnu hakbardu. adu papd bliyagide. truvay avnu adnnu yajkn blige trbeku. yajknu jnapkathvagi adrimd tnn hidi ystu tegedukeumdu krtnige yjnvediy mele bemkiy arpneglignusarvagi sud beku; adu papd bliyagiruvdu. ivu gllli omdnnu papd visyvagi yajknu avnigeuskr prayscittmadbeku. ag adu avnige ksmislpdvdud mtu ulidddu yajknigeuskr aharbliyagi iruvdu amdnu. krtnu meuseyeumdige matnadi- yavnadru atikrmisi krtn prisuddh vadvglnnu ariyde papmadiddre avnu tnn atikrmkkagi tnn himduglimd deusvilld tgrnnu ninn amdajin prkar pvitr sthld sekeluglignusarvagi belliy sekeluglnnu ati krmd bligagi krtnige trbeku. prisuddh vaddllde madid kedige bdlu keuttu adkke aidne palnnu kudisi adnnu yajknige keudbeku, yajknu avnigagi atikrmd bliyad tgrinimd prayscittmadbeku, ag adu avnige ksmislpdvdud. yavnadru krtnu nisedhisid ajne gllli yavdnadru madid papmadidre adu avnige tiliydiddagyu avnu apradhi yagiruvnu, avnu tnn apradhvnnu heuttu keulluvnu. alld avnu himdineulgimd deusvilld omdu tgrnnu ninn amdaji gnusar atikrmd bligagi yajkn blige trbeku; tnn ajnandlli avnu uddevsillde madid tppigagi yajknu prayscittvnnu madbeku. adu avnige ksmislpdvdud. idu atikrmd bliyagide; avnu niscy vagiyu krtnige viruddhvagi atikrmisiddane amdnu.

6

krtnu meuseyeudne matnadi yavnadru papmadi krtnige viruddhvagi atikrmisidre mtu avn nerey vnu avn vsdlli ittukeullu keuttdr llagli illve palu-garikeyllagli blatkar vagi tegedukeumdmth vstuvigagi sullu helidre avn nereyvnnu meusmadidre kleduheugiddu sikki adr visydlli sulla didre mtu sullagi prmanmadidre ivellvgllli yavdnadru obb mnusynu madiddre avugllli papmaduvnu. avnu papmadi apradhiyagiruvdrimd avnu blatkarvagi pdedukeumdddnnu meusdimd pded vstuvnnu avn vskke ittukeullu keuttdnnu kleduheugi sikkid vstuvnnu himdkke keudvmtagbeku. athva avnu sullagi prmanmadi pdedvglellvglnnu alld avnu adr aslige aidne palnnu kudisi himdkke keudbeku. atikrm bli arpisuv dindlli adr yjmannu yav nagiruvne avnige

keudbeku. avnu tnn atikrm bliynnu krtn snnidhige ninn amdajin merege mmdeyimd deus villd omdu tgrnnu atikrm bligagi yajkn blige trbeku. yajknu avnigagi krtn mumde prayscittmadbeku. ati krmvagi avnu ennnadru madiddre adu avnige ksmislpdvdud amdnu. krtnu meuseyeumdige matnadi- areunnigu avn kumarrigu ajnapisi helbekadddenmdre- idu dhnbliy niymvagide, idu dhnbli; idi ratri amdre belgin vrede adu yjnvediy mele suduttiruvdu. yjnvediy bemkiyu adreu lge sudutta iruvdu. yajknu tnn naru mdy udupnnu tnn srird mele naru mdy ijaruglnnu hakikeumdu yjn vediy mele dhnbliyeumdige bemkiyalli suttu budiynnu tegedukeumdu adnnu yjn vediy bliylli hakbeku. avnu tnn udupuglnnu tegeduhaki bere udupuglnnu dhrisikeumdu a budiynnu paleyd acege suddhivad sthlkke tegedukeumdu heugbeku. yjnvediy melin bemkiyu adreulge suduttirbeku; adu uriyuttile irbeku. prti mumjane yajknu adr mele kttige ynnu sudbeku mtu dhnbliynnu adr mele krmvagi idbeku; idllde avnu adr mele smadhan yjngl keubbnnu sudbeku. yjnvediy mele bemkiyu yavaglu uriyuttirbeku. adu emdigu ariheugbardu. ahar smrpney niymvu ide; areunn kumarru yjnvediy mumde krtn snnidhiylli adnnu smrpisbeku. avnu ahar smrpney hittinlli omdu hidi hittnnu ahar smrpney meliruv adr enneynnu ella sambraniynnu tegedu keumdu jnapkathvagi krtnige yjnvediy mele suvasnegagi adnnu sudbeku. ad rlli uliddnnu areunnu avn kumarru tinnbeku; adnnu prisuddh sthldlli huliyyilld reuttiyeumdige tinnbeku; adnnu avru sbhey gudarad amgldlli tinnbeku. adnnu huliyeumdige beyisbardu. nanu adnnu avrige bemkiyim madid nnn smrpne gllli avr palnnu avrige keuttiddene. adu atikrmd bliy hageyu papd bliy hageyu ati prisuddhvadddu. areunn mkkllli ella gmdu mkkllu adnnu tinnbeku, krtnige bemkiyim madid smrpnegl visydlli nimm smttiglige idu omdu sasvt kttleyagiruvdu; avuglnnu muttuv prti yeubbnu prisuddhnagirbeku amdnu. krtnu meuseyeudne matnadi- areunnu avn kumarru abhisiktraid dindlli krtnige smrpisbekad bliyu ide; omdu ephd htney bhag nyvad hittinlli nirmtrvagiruv ahar bligagi mumjane adrlli ardh bhagvnnu ratri adrlli ardh bhagvnnu arpisbeku. adnnu omdu beuguniyalli enneyeumdige madbeku; adu beyislpthag ninu adnnu olge trbeku; beyislpth ahar bliy tumduglnnu ninu krtnige suvasnegagi smrpisbeku. avn kumarrlli avnige bdlagi abhisiktnad yajknu adnnu smrpisbeku; idu krtnigagi nirmtrvad omdu kttleyagide; adu smpurnvagi sudlpbeku. yajknigagiruv prti yeumdu ahar bli smpurnvagi sudlpd beku; adnnu tinnbardu amdnu. krtnu meuseyeumdige matnadi- areunnigu avn kumarrigu helbeka dddenmdre, papd bliy niymvu idu. dhnbliy vdhislpdv sthldlli papd bliy krtn snnidhiylli vdhislpd beku; adu ati prisuddhvadddu. papkkagi smrpne maduv yajknu adnnu tinnbeku; adnnu sbhey gudar amgld prisuddh sthldlli tinnbeku. yavnadru adr mamsvnnu muttidre adu prisuddhvaguvdu; yavda dru udupin mele adr rktvu cimukis lpttag ninu adnnu cimukisid prisuddh sthldlliye teuleybeku. adre adnnu beyisid mnnin patreyu odeylpbekku; adnnu omdu hitalley patreylli beyisi ddaadre adnnu belgi nirinimd teuleybeku. yajkrlli iruv gmdsrella

adnnu tinnbeku; adu ati prisuddhvaddu. yav papd bliy rktvu sbhey dereyeulge smadhankkagi trlptiteu a papd bliynnu prisuddh sthldlli tinnbardu; adnnu bemkiyimd sudbeku.

7

adrmteye atikrm bliy niymvu ide: idu ati prisuddhvaddu. dhnbliynnu vdhisid sthldliye atikrmd bliynnu vdhisbeku: avnu adr rktvnnu jynvediy mele suttlu cimukis beku. avnu adr ella keubbnnu himbhag vnnu krulugl meliruv keubbnnu bdij liliruv erdu mutrjnkamgglennu avu gl meliruv keubbnnu kljld meliruv peure ynnu mutrjnkamggleumdige tegedu keumdu arpisbeku. ag yajknu avu glennu bemkiyimd krtnige smrpisuv jyn vediy mele sudbeku. idu atikrmd bliyagide. yajkrlli gmdsrellru adnnu prisuddhvad sthldlli tinnbeku. adu ati prisuddhvaddu. papd bliy hageye atikrmd bliyu agide. avuglige iruvdu omde niym; avuglimd prayscittmaduv yajkne avuglennu tegedukeullbeku. obbn dhnbliynnu smrpisuv yajknu tanu smrpisid dhnbliy teuglennu tane tegedukeullbeku. oleylli beyisiddu bamdleyliyu beuguniyillyu ty a risid ella ahard arpneyu smrpisid yajkndagirbeku. enneyim misrit vad mtu ongid prtियेumdu ahar bliynnu areunn kumarru srismvagi tegedukeullbeku. avnu krtnige smrpisbekad sma dhan yjnsmrpnegl niymvu ide: avnu upkarstutigagi arpisuvdadre, upkarstuti bliynnu huliyyilld enne bere sid reuttigleumdige huliyyilld enneheuyd deusegleumdigu mtu nyvad hittin enne beresid huridreuttigleumdigu smrpis beku. reuttigllde avnu smadhand bliglennu upkarstuti jyndeumdige tnn smrpnegagi hulireuttiglennu smrpis beku. avnu idi kanikeylli omdnnu ettuv kanikeynnagi krtnige arpisbeku. adu smadhan bligl rktvnnu cimukisuv yajkndagbeku. upkarstutigagi avn smadhan bliy jynd mamsvnnu arpi slptt dinve tinnbeku; avnu adrlli belgin vree yavdnnu ulisbardu. adre avn jyn smrpneyu omdu hrkeyagiddre illve svicheyad smrpne yagiddre avnu tnn jynvnnu arpisid dindlliye tinnbeku; adrlli uliddnnu marney dindlli sh tinnbeku. ulidiruv jynd mamsvnnu murney dindlli bemki yimd sudbeku. tnn smadhan bli jynd mamsdli yav bhagvnnadru murney dindlli timdre adu smrpneyaguvdill illve arpisuvvn lekkkke serislpuvdill. adu heuleyagiruvdu, adnnu tinuvvnnu tnn apradhvnnu heurvnnu. asuddhvad vstuvnnu muttid mamsvnnu tinnbardu; adu bemkiyimd sudlpdbeku. mamsd visydlli suddhvagiruvvrellru adnnu tinn bhudu. yavnadru asuddhnagiddu krt nige smbmdhptt smadhan bligl jynd mamsvnnu tinuvneuv avnu tnn jnrimd tegeyldbeku. idllde yavnadru mnusyn asuddhtvnnagli yavude asuddh vaddnnagli illve yavude heuleyad asuddh vstuvnnagli yavude asuddh prani ynnagli muttidru mtu krtnige smbmdhi sid smadhan bliy jynd mamsvnnu timdru avnu tnn jnrimd tegeduhaklpd beku amdnu. krtnu meuseyeumdige matnadi- israyeln mkkleumdige matnadi hel bekaddenmdre-nivu ettu kuri adu ivu gl keubbnnu tinnbardu. tanagiye stt praniy keubbnnu mrgglu siliddr keubbnnu bere yavdkkadru upyeugis bhudu; adre nivu adnnu estu matrvu

tinnbardu. mnusyr krtnige bemkiyimd smrpisid praniy keubbnnu yavnadru timdre avnu tnn jnrimd tegeyldbeku. idllde nivu yavtrd rktvnnu amdre adu pksiya gli, praniydagli, nimm yav nivasgl lliyu tinnbardu. yavude trd rktvnnu timdvnu yavne agirli avnu tnn jnrimd tegedu haklpdbeku embde. krtnu meuseyeumdige matnadi heli ddenmdre- israyel mkkleumdige mat nadi hige helu-krtnige tnn jynd smadhan bliynnu arpisuvvn jynd smadhan bliy tnn kanikeynnu krtnige trbeku. bemkiyimd maddid krtn arpe glennu tnn svmt keglimld trbeku. krtn mumde alladuv smrpnegagi edeyu alladislpuvmtte keubbineumdige edeynnu trbeku. yajknu a keubbnnu jynvediy mele sudbeku; adre edeyu areunn mtu avn mkklddagiruvdu. blbhujvnnu nivu yajknige nimm smadhand jyngl ettuv smrpnegagi keudbeku. sma dhand smrpnegl rktvnnu keubbnnu smrpisuv areunn kumarrlli obbnu bhujd blbhagvnnu tnn palagi tegedukeullli. adisuv edebhagvnnu prtyekvad bhuj bhagvnnu israyelin mkkld smadhand smrpnegl jynglmld nanu tegedukeumdu areunnigu avn kumarrigu israyelin mkkllli omdu nirmtrvad kttleyagi keutti ddene. areunn abhisekvu avn mkkld abhisekvu aguv dindlli avru tmmnnu yajkn udyeugd sevegagi krtnige oppisi keulluvag krtnige bemkiyimd madlpdov smrpnegllli iruv palu ide. avrnnu abhisek isid dindlli idnnu krtnu isra yeln mkklige avr ella smttigllli omdu nirmtrvad kttleyagiruvmtte avrige ajnapisiddane. dhnbli ahardbli papdbli atikrmdbli prtisthegl mtu smadhand jynarpnegl ive. sinayi arnydlli israyel mkkllu krtnige smrpisuvmtte ajnapisid dindlli ivuglennu krtnu meusege sinayi bettdlli ajnapisidnu.

8

krtnu meuseyeumdige matnadi heliddenmdre - areunnnu avneumdige avn kumarrnnu kedu udupu glennu abhisek telvnnu papd bligagi heuriyinnu erdu tgruglennu huliyyilld reuttiy buttiiyinnu tegedukeumdu. sbhe yvrnnella sbhey gudard bagil bliylli ottagi serisu amdnu. ag krtnu meusege ajnapisidmteye avnu madidnu. sbheyu sbhey gudard bagil bliylli ottagi serislpttitu. meuseyu sbhege-krtnu maduvdkke ajnapisiruvdu ide. meuseyu areunnnu avn kumar rnnu htirkke brmadi avrige snanmadisi dnu. avnige melmgivnnu heudisi nduktti nimd avn nduvnnu ktti niluvmgivnnu teudisi avn mele epheudnnu haki epheudin vitcitrav ndukttinimd nduvnnu ktti ad rimd avnnnu bigidnu. avn mele ede kvcvnnu haki a ede kvcdlli urim tuvmeam ivuglennu sh hakidnu. avn tley mele mumdasvnnu ittu a mumda sd mumbhagdlli bmgard pttiiyinnu pvitr vad kiritvnnu krtnu meusege ajnapisi dmtteye ittnu. meuseyu abhisek telvnnu tegedukeumdu gudarvnnu adreulgiruvdellvnnu abhise kisi pvitrmadidnu. avnu adrimd jynvediy mele elu sari cimukisi jyn vedyinnu adr ella patreglennu gmgal vnnu pithvnnu abhisekisi avuglennu pvitr madidnu. avnu areunn tley mele abhisek telvnnu suridu avnnnu pvitr maduvdkkagi abhisekisiidnu. meuseyu areunn mkkllennu krtmdu avr mele melmgiglennu haki avr nduglennu ktti krtnu meusege ajnapisidmte avr

mele kulayiglnnu ittnu. papd bligagi avnu heuriynnu tmdnu. areunnu avn kumarru papd bligagi a heuriy tley mele tmm kegltnu ittru. ag avnu adnnu vdhsi dnu; meuseyu adr rktvnnu tegedukeumdu yjnvediy meliruv keumbuglige suttl tnn berlinimd hcci yjnvediytnnu suddhikrisi ulid rktvnnu yjnvediy adiylli heuydnu. adr mele smdhanmaduvdkkagi adnnu pvitrnadidnu. krulugl meli ruv ella keubbnnu kljld meliruv peure ynnu erdu mutrjnkamggltnu avugl keubbnnu meuseyu tegedukeumdu yjn vediy mele suttnu. adre krtnu meusege ajnapisidmteye avnu heuri ynnu crmvnnu mamsvnnu adr sgniynnu paleyd heurge bemkiyimd suttnu. dhnbligagi tgrnnu tmdnu. areu nnu avn kumarru a tgrin tley mele tmm kegltnu ittru. meuseyu adnnu vdhsi rktvnnu yjnvediy mele suttlu cimukisi avnu a tgrnnu tumdu tumdagi madi tleytnu a tumdugltnu a keubbnnu suttnu. avnu krulugltnu kalugltnu nirinlli teulednu. krtnu meusege ajnapisidmteye a tgrnnu purn vagi yjnvediy mele suttnu. adu dhn bliyagi krtnige bemkiyimd madid suva sney smrpneyagittu. avnu prtisthey tgrad mteumdu tgrnnu tmdnu; areunnu avn kuma rru a tgrin tley mele tmm kegltnu ittru. meuseyu adnnu vdhsi adr rktvnnu tegedukeumdu adnnu areunn bl giviy tudigu blge hebberligu blgalin hebberligu hccidnu. meuseyu areunn kumarrnnu krtnu avr blgivi tudiy meuleyu blge hebberlugl meleyu blgalugl hebberlugl meleyu a rktvnnu hccidnu; avnu a rktvnnu yjnvediy mele suttlu cimukisidnu. avnu keubbnnu himbhagvnnu krulugl meliruv ella keubbnnu kljld meliruv keubbnnu erdu mutrjnkamggltnu avugl keubbnnu blbhujvnnu tegedukeumdu. krtn snnidhiylliruv huliylld reuttiy puttiyeulgidm avnu omdu huliylld reuttiynnu enneyimd madid reuttiynnu omdu deuseynnu tegedukeumdu avugltnu keubbin meleyu blbhujd meleyu ittnu. adellvnnu areunn mttu avn kumarr keglige keuttu krtn mumde ala lduv smrpnegagi avugltnu alladisidnu. meuseyu avugltnu avr keglimd tegedu dhnbli yjnvediy mele avugltnu suttnu; avu krtnige bemkiyimd smrpsid suvasnegagi prtisthitvagdivu. meuseyu edey bhagvnnu tegedukeumdu krtn snnidhi ylli adisuv smrpnegagi adnnu adisi dnu; krtnu meusege ajnapisidmteye prtisthit tgru meusey palagittu. meuseyu abhisek telvnnu yjn vediy meliruv rktvnnu tegedukeumdu areunn meleyu avn udupugl mele yu avneumdige avn kumarr meleyu avr udupugl meleyu cimukisidnu mttu areunnnnnu avn udupugltnu avneumdige avn kumarrnnu avr udupu gltnu pvitrnadidnu. meuseyu areunnigu avn kumarrigu–sbhey gudard bagil blyilli a mamsvnnu beyisiri; adnnu prtisthit butti yeulgiruv reuttiyeudne tinnbeku; nanu ajnapisi helidmte areunnu avn kumarr adnnu tinnbeku. mamsdliiyu reuttiyilli uliddnnu nivu bemkiyimdsudbeku. idllde nimm prtisthey dind keuney vrede andre elu divsgl vrede nivu sbhey gudard baglinimd heurge heugbardu; atnu nimmnnu elu divsgl vrede prtisthisuvnu. i dindlli avnu madid hage pap prayscitt maduvdkkagi krtnu ajnapisiddane. addrimd elu din gl vrede nivu saydmte hglu ratri sbhey gudard bagil blyilli krtn ajne ynnu keukellbeku. higeye nnge appne yagide. krtnu meusey kege oppisi ajnapisid prkarve ellvugltnu are-

unnu avn kumarru madidru.

9

emtney dindlli addenmdre, meuseyu areunnnnnu avn kumarrnnu israyelin hiiriynnu kre dnu; avnu areunnige heliddenmdre–papd bligagi omdu eley kruvnnu dhn bligagi deusvilld tgrnnu ninu tegedu keumdu avugltnu krtn snnidhiylli smrpsisu. ninu israyel mklige helbekadde nmdre–papd bligagi mekeglilli mri ynnu dhnbligagi deusvilld omdu vrsd kruvnnu omdu vrsd kurimri ynnu tegedukeullbeku. krtn mumde yjnkke smadhan bligligagi heuriynnu tgrnnu sh tegedukeullbeku; ahard arpey enneyeumdige beretirbeku; i dinve krtnu nime kanisikeullvnu. meuseyu ajnapisidvugltnu avru sbhey gudard mumde tmdru; sbheyellvu httr bmdu krtn mumde nimittu. ag meuseyu–krtnu ajnapisiddu ide, nivu idnnu madiri; krtn mhimeyu nime kanisikeullvdu amdnu. meuseyu areunnige– yjnvediy httrikke heugi krtnu ajnapisidmteye ninn papdbliynnu dhnbliynnu arpsi, ningagi yu jnrigagi prayscittvnnu madu; jnr smrpnegltnu smrpsisi avri gagiyu prayscittvnnu madu amdnu. addrimd areunnu yjnvediy kdege heugi tngagi papd bliy kruvnnu vdhisidnu. ag areunn kumarru avn blige rktvnnu tmdru; avnu a rktldli tnn berltnu addi adnnu yjnvediy keumbu glige hccidnu; ulid rktvnnu yjnvediy adiylli heuydnu. adre papd bliy keubbu, mutrjnkamgglu kljld melin peure ivugltnu krtnu meusege ajnapisi ddmteye avnu yjnvediy mele suttnu. mamsvnnu crmvnnu avnu paleyd heurge bemkiyimd suttnu. avnu dhn bliynnu vdhisidag areunn kumarru avnige rktvnnu tmdu keuttu, adnnu avnu yjnvediy mele suttlu cimukisidnu. avru avnige dhnbliynnu avugl tumdugleumdige tleytnu tmdukeudlu avnu avugltnu yjnvediy mele suttnu. avnu krulugltnu kalugltnu teuledu avugltnu yjnvediy melin dhnbliy mele suttnu. avnu jnr bliynnu tmdu, mekeynnu tegedukeumdu, jnrigagi pap bliyagiru vdnnu vdhsi, meudneydr hage papkkagi adnnu smrpsidnu. avnu dhnbli ynnu tmdu krmd prkarve adnnu smrpsidnu. avnu ahar smrpne ynnu tmdu adrlli omdu hidi tegedukeumdu yjnvediy mele belgin dhnbliy pkdlli adnnu suttnu. avnu jnrigagi heuriynnu tgrnnu smadhan bligl yjnkagide vdhisidnu; areunn kumarru rktvnnu avn blige trlu avnu adnnu yjnvediy mele suttlu cimukisidnu. heuri tgrin keubbnnu himbhagvnnu krulugltnu muccuv mutrjnkamggltnu kljld meliruv peureynnu avru ede bhaggl mele keubbnnu ittag avnu yjn vediy mele suttnu. meuseyu ajnapisi dmte areunnu edey bhaggltnu blbhuj vnnu adisi krtn mumde smrpnegagi adisidnu. areunnu jnr kdege tnn kegltnu etti avnnu asirvdisi papd bliynnu dhnbliynnu smadhand bligltnu smrpsid mele ilidu bmdnu. meuseyu areunnu sbhey gudard olge heugi heurge bmdu jnrrnnu asirv disidru; ag krtn mhimeyu jnrellrigu kanisitu. ag alli krtn snnidhiyimd bemkiyu bmdu yjnvediy melidd dhn bliynnu keubbnnu dhisibittitu. jnrellru idnnu neudi arbhtisi addbidru.

idllde areunn kumarrad nadab abihu avrvr agni patreglunu tegedukeumdu adrlli bemkiynnittu adr mele suvasney dhupvnuu haki krtnu ajnapisde idd bere bemkiynnu krtn snnidhiylli smrpisidru. ag krtn bliyimd bemkiyu heurtu avrnu dhisi bittitu; avru krtn mumde sttuheudru. truvay meuseyu areunnige-krtnu heliddu ide, adenmdre-nnnnu sviapisu vvrnuu nanu prisuddhpdisuvenu, jnrellr mumde nanu ghn heumduvenu amdnu. ag areunnu summiddnu. meuseyu areunn cikppnad ujjiyeln mkkld viasayelnnu elsaphannnuu kedu avrige-httirke bmdu nimm sheudrrnnu prisuddh sthldimd paleyd heurge heuttu keumdu heugiri amdnu. meuseyu helid hageye avru httrikke heugi avrnu avr melmgigleumdige heutteukeumdu paleyd heurge heudru. meuseyu areunnigu avn kumar rad ellajarnigu itamarnigu helidde nmde-nivu saydmtayu keupvu jn rellr mele bardmtayu nimm tleglunu muccikeulliri, ilve nimm btteglunu hridu keullbediri; adre krtnu urisid nimm uriy nimitt sheudrragiruv israyelin mne tndvrellru geuladli. krtn abhisek telvu nimm meliruvdrim nivu saydmta sbhey gudar bagilnimid heurge heug bardu; ag avru meusey matin prkarve madidru. krtnu matnadi areunnige helidde nmde- ninu ninn mkkld draksarvnnu gla mdypanvnnagi kudidu sbhey gudar deulge brbardu; hage bmdre sttiri. nimm vm-savliyu iruv vregu idu sasvtvagi ruv kttleyagide. nivu suddhvadddkku asuddhvadddkku pvtirvadddkku apvitr vadddkku vytyasvnuu teurisuvdkkagiyu nivu israyel mkklige krtnu meusey kege oppisi helid hage ella kttleglunu beudhisuvdkkagiyu iruvdu. meuseyu areunneumdigu ulid avn kumarrad ellajarneumdigu ita marneumdigu matnadi heliddenmdrekrtnige bemkiymid madid smprnegllli ulidiruv ahar smrpneynuu tegedu keumdu adnu jynvediy bliylli huli yillde tinniri; adu ati prisuddhvadddu. nivu adnu prisuddhvd sthldli tinnbeku. bemkiymid madid krtn yngllli ningu ninn kumar-rigu ivu slttkvuglu. hige nanu ajne heumdiddene. ninu ninneumdige ninn kumarru kumarteyru adisuv edey bhagvnuu prtyekisid bhujvnuu suddh sthldli tinnbeku; avu israyel mkkld smadhand bliy yngllli ningu ninn kumarrigu sluvvuglagive. avru prtye kisid bhujvnuu adisuv edey bhagvnuu bemkiymid madid keubbin smprneglunu adisuvdkke krtn snnidhiylli adisuv smrpneyagi trbeku; krtnu ajnapisid hage adu ningu ninneumdige ninn kumarrigu slttkkddu; idu nity kttleyagide. ag meuseyu srrdheyimd papd bliy mekeynuu hudukidag ageu, adu suttu heugittu. avnu areunn ulid kumarrad ellajarn meleyu itamarn meleyu keupgeumdu heliddenmdre- adu ati prisuddhvaddrimldu krtn snnidhiylli av rigagi prayscittmaduvdkkagiyu sbhey apradhvnuu heuruvdkkagi devru adnu keuttdemdnu nivu tilidu pap-bliynnu pri suddhvd sthldli yake tinnlill? igeu, adr rktvu prisuddh sthld olge trlpdill. nanu ajnapisidmta niscyvgi nivu adnu prisuddh sthldli tinnbekagittu. ag areunnu meusege-igeu, i din avru apradhd bliynnu adr dhnbliynnu krtn snnidhiylli smrpisiddagyu imthvuglu nge smbhvisidvu.

imdu nanu a papd bliynnu timdre adu krtn drstiylli amgikar vaguvdeu amdnu. meuseyu adnu keli op-pikeumdnu.

11

krtnu meuse areunneumdige matnadi avrige heliddenmdre israyeln mkkleumdige matnadi hige helbeku-bhumiy mele iruv ella psuglli nivu tinnbekadvuglu ive: psuglli kalgeursu siliddagiddu mevnu melukadisuvdnuu nivu tinnbeku. mevnu melukadisid ilve geursu sildiruv yavdnuu nivu tinnbardu. omtayu mevnu melukadisuvdadru geursu sillpttill, adu nime asuddhvagide. bettd meulvu mevnu meluku hakuvdadru adr geursu sillpttill, adu nime asuddh vagiruvdu. meulvu meluku hakuv dadru adr geursu sillpttill, adu nime asuddhvagiruvdu. hmdiy geursu sillpttiddru adu mevnu meluku haku vdill; adu nime asud-dhvagiruvdu. avugl mamsvnuu nivu tinnbardu; avugl svglunu nivu muttbardu; avu nime asud-dhvagive. nireulgiruv ivuglunu nivu tinnbhudu: smudrdliyu ndiyliruv nirinliyu iju rekkegliddu peureyiruvvuglunu tinnbeku. smudrgllliyu ndigll-liyu nireulge clisuvvuglagiddu mtu jivisuv ellugllli iju rekkeyu peureyilldvuglu nime asuddhvagiruvvu. avu nime asuddh vagiye iruvvu; nivu avugl mamsvnuu tinnbardu, avugl svglu nime asuddh vagirbeku. nirlli yavdkke iju rekkeyu peureglu illeuvu avu nime asuddh vagiruvvu. pksigleulge nime asuddhvagiruvvuglu ive; ivuglunu nivu tinnbardu, ivu nime asuddh: hddu, kdl hddu, vianu tinnuv deudd jatiy pksi, rnhddu, adr jatiy hddu; adr jatignusarvad prtieumdu kage, gube, gidug, keugile, adr prtieumdu jatiy gidug, snn gube, heutte bak pksi mtu heggube; idllde hms, niru keuli, rnhddu, keukkere, bk, bavli, knn kpd. rekkeyullvuglagi kaluglimd hridaduv krimikitglellvu nime heyvagirbeku. adre kalull yav krimikit-lige neld mele haruvdkkeuskr mudurikeumdiruv teudeglu iruttveyeu avuglunu nivu tinn bhudu. avugl jatignusarvagi midteglunu beulumidteglunu jitemidteglunu snn miditeglunu tinnbhudu. adre nalku padglull ella haraduv, hridaduv bereyvuglella nime asuddhvagiruvvu. ivuglu nime asuddhva-giruvvu. avugl svglunu muttuvvnu saymkald vregu asuddhnagiruvnu. yavnadru avugl svvnuu heuttre tnn btteglunu ogesikeumdu saymkald vregu asuddhnagiruvnu. geursu sildeyu nkhu iggeursagirv deyu melku hakdeyu iruv prtieumdu mrgd svvu nime asuddhvagiruvdu. adnu muttid prtieubbnu asuddhnagiruvnu. nalku kalugi mele heuguv ella bgey mrgllli angalin mele heuguv dellvu nime asuddhvagiruvvu, yavna dru avugl svvnuu muttidre avnu smjey vregu asuddhna-giruvnu. avugl svvnuu heuruvvnu tnn btteglunu ogedu keullbeku. avnu saymkald vregu asuddh nagiruvnu; avu nime asuddhadvuglu. bhumiy mele hridadvuvugllli munguli, ili, adr jatignusarvad ame, are plgisid prani, usurvli, hlli, bsvnhul mtu cittili ivu sh nime asuddhvagiruvvu. hri-dadvuvuglellvu glili ivu nime asuddhvagiruvvu: avu sttiruvag avuglunu yavnadru muttidre avnu

smjey vregu asuddhnagiruvnu. avu sttuheugi yavdr mele biluvveu avella asuddhvagiruvvu; adu mrd patre yagli udupagli crmvagli cil vagli kelsmaduv yav samanagli adu ene agirli saymkald vrede nirlli idlpttu asuddhvagiruvdu; truvay adu suddhvaguvdu. prtieumdu mnnin patre yeulge avugllli yavdadru biddre, adrlli enidru asuddhvaguvdu nivu adnnu odeduhakbeku. tinnuv ahard mele amth niru biddidre adu asuddhvagiruvdu; amth prtí patreylli kudiyuv ella panvu asuddhvagiruvdu. avugl henvu yavdr meladru biddre adu asuddhvagiruvdu; adu oleyagirli, mnnin oleyagirli odedu haklpdbeku, avu asuddhvagive; avu nime asuddhvagiruvvu. adagyru niru heccagiruv buggeyagli hllvagli suddhvagiruvdu; adre avugl svglennu muttiddu asuddhvagiruvdu. avugl svdlli yav bhagvadru bittuv bijdlli biddre adu suddhvagiruvdu. mutrnkamgd mele yavdadru niru biddu avugl svd yav bhagvadru adrlli biddre adu nime asuddhvagiruvdu. nivu tinnuv yavdadru psuvu sttidre adr svvnnu muttidvnu smjey vrede asuddhnagiruvnu. adr svvnnu tinnuvvnu tnn btteglennu ogedukeullbeku. avnu smjey vrede asuddhnagiruvnu: adr svvnnu heuruvvnu tnn btteglennu ogedukeullbeku avnu smjey vrede asuddhnagiruvnu. bhumiy mele hridaduv prtieumdu krimiy asudhvagide; adnnu tinnbardu. heutteyimd hridaduv yavdnnu nalku kalin mele ndedaduv yavdnnu ille bhumiy mele hridaduv ella krimigllli bhl kaluglidd yavdnnadru nivu tinn bardu; avu asuddhvagive. yavde hridaduv praniyeudneyu nivu nimnnu asuddhpdisekullbardu ille nivu avugleumdige nimnnu asuddhpdisekumdu mlinragbardu. yakmdre nane nimm devradr krtnu. addrimd nimnnu nivu suddhikrisikeumdu prisuddhragirri; nanu prisuddhnu. idllde bhumiy mele hrida duv yav bgey jmtuglimdu nimnnu mlin madikeullbardu. nimm devragi ruvdkke aiguptdesdimd nimnnu heurge kretmd krtnu nane. nanu prisuddhnagi ruvdrim nivu prisuddhragirbeku. bhumrggl, pksigl, prtieumdu jl jivi, bhumiy mele hridaduv prtí yeumdu krimiy niymvu ide. asuddh suddhgl nduvin vytyasvnnu mttu tinnuvmt psu tinnbard psugl vytyasvnnu hige nivu maduviri.

12

krtnu meuseyeumdige matnadi – israyelyr mkkligel hel bekaddenmdre–obb striyu grbhdhrisi gmdunguvnnu hette, avlu elu dinglu asuddhlagirbeku; tnn muttigagi prtyekisid dingl prkar avlu asudhlagirbeku. emtney dindlli avnige sunntimadis beku. avlu muvttmuru dinglu suddhi krndlli mumduvriybeku, avlu suddhi krnd dinglu puresuv tnk prisuddh vadddnnu muttbardu prisuddh sthlkke br bardu. avlu hennumguvnnu hette muttinlliruvmt erdu varglu asuddhlagir beku. avlu arvttaru dinglu suddhikrndlli mumduvrisbeku. mgnigagi mgligagi avl suddhikrnd dinglu purtiyadre avlu dhnbligagi meudlne vrusd kurimriyennu papd bligagi parivald mriyennu omdu belv vnnu sbhey gudard bagllli yajkn blige trbeku. avnu krtn mumde adnnu arpsi avligagi prayscittmaduvnu. ag avlu tnn rktsravdimd suddhlaguvlu. gmdu mguvnnagli hennu mguvnnagli

hettvl niymvu ide. avlu kurimriyennu trlu askt-lagidre dhnbligagi omdu papd bligagi inneumdu embmte erdu belvgllnu ille erdu parivald mriglennu trbeku mttu yajknu avligagi prayscittmadbeku, ag avlu suddhlaguvlu.

13

truvay krtnu meuse areunreudne matnadi heliddendre obb mnusynige tnn srird crmd mele bavagli kjiyagli heulpin mcceyagli mttu avn srird crmdlli kusthd vyadhi ymtidre avnu yajknad areunn bli gadru ille yajkrad avn kumarllli obbn bigladru trlpdbeku. yajknu srird crmd meliruv vyadhiyennu neud beku; vyadhiyllin kudlu bellgadre a vyadhiyu avn srird crmkimtlu al vagi kmdre a vyadhiyu kusthvagiruvdu; ag yajknu avnnu neudi asudhnemdu nirnyisbeku. avn srird crmdlli bilupad mcceyddu adu neuduvdkke crm kkimtlu alvagiddu allin kudlu bellgag didre yajknu a vyadhiyvvnnu elu din muccidbeku. yajknu elne dindlli av nnnu neudidag igeu, a vyadhi nimt hage kanisidre a vyadhi crmdlli hrddidre yajknu avnnu innu elu dinglu muccid beku. yajknu avnnu elney dindlli neudbeku. ag igeu, vyadhiyu svlp kppa giddu crmdllela hrddidre yajknu av nnnu suddhnemdu nirnyisbeku. adu bri kjiyad karn avnu tnn btteglennu ogedu keumdu suddhnagiruvnu. avnu tnn suddhigagi yajknige teuriseikumd mele kjiyu crmd heurgella heccagi hbbidre avnu tirigi yajknige teurisekullbeku. yajknu adnnu neudidag igeu, kjiy crmve hrdiruvdadre ag avnu asuddh nemdu yajknu nirnyisbeku. adu kusthvagiruvdu. kusthreugvu mnusynlli iruvdadre avnnu yajkn blige kreativeumdu br beku. ag yajknu avnnu neudbeku; igeu, a bavu crmdlli bellgiddu adr kudlu bellgagi heugiddre mttu a bavinlli hsimamsvu iddre adu avn srird crmdlli omdu hle kusthvagiruvdu. ag avnu asuddhnemdu yajknu nudiyebeku mttu avnnu muccidbardu, avnu asuddhnagiruvnu. kusthvu odedu crmd heurge hrdi keumdidre mttu crmvnnella hrdikeumdu tleyimd avn padd vregu hrdiruvdnnu yajknu elliyadru neudidre ag yajknu adnnu gmnisbeku; igeu, kusthvu avn meyellvnnu hrdikeumdu suddhnagi ruvnmdu yajknu nudiyebeku. adu purti bellgagiruvdrim avnu suddhnagiru vnmdu adre hsimamsvu avnlli kanisi keumdre avnu asuddhnaguvnu. yajknu hsimamsvnnu neudi avnu asuddhnemdu nudiyebeku; hsimamsvu asuddhvadddu, adu kusthve. ille hsimamsvu mtte tirigi bellgadre avnu yajkn blige brbeku. ag yajknu avnnu neud beku. igeu, a vyadhiyu bellgagidre avnu vyadhiyimd suddhnagiruvnmdu yajknu nudiyebeku; avnu suddhne. a dehd crmdlli hunnu umtagi vasiyadru a hunnin sthldlli biliy utvagli bilupad mcceyagli biliydagi svlp kempadddagli umtadrede adnnu yajkn nige teurisebeku. yajknu adnnu neudi dag igeu, adu crmkimtt ggagi kmdre mttu allyi kudlu bellgagidre yajknu avnnu asuddhnemdu nudiyebeku; adu hunninim odeduheud kusth vyadhiyagi ruvdu. adre yajknu adnnu neudlu igeu, adrlli biliy kudlu irdidre mttu adu crmkimtlu tggagde svlp meubbagidre ag yajknu avnnu elu dinglu muccid beku. adu crmd heur gella heccagi hrddidre avnu

asuddhmemdu yajknu nudyibeku, adu reugve. adre a heulpad mceyvu hrdde ade sthldlli iddu adu uriyuv hunnagiddru yajknu avnnnu suddhmemdu nudyibeku. ilve avn dehd crmdlli bemkiy beubbeyu umtagi a beubbey hsimamsvu bilupad ilve svlp kempge, biliy heulpad mceyagiddre yajknu ag adnnu neud beku. igeu, a heulpad mcey mele kudlu bilupagi tirugiddre mtu adu neudu vdkke crmkkimtlu alvagiddre, adu beubbe yimd oded kusthvagiruvdu; adkarn avnu asuddhmemdu yajknu nudyibeku. adu kusthvyadhiye. adre yajknu adnnu neudidag igeu, a heulpad mcey mele kudlu bellagagiddre mtu adu crmkkimtlu alvagirde svlp meubbagiddre yajknu ag avnnnu elu dinglu muccidbeku. yajknu avnnnu elney dindlli neudbeku. ag adu crmd heurgella heccagi hrdiddre yajknu avnnnu asuddhmemdu helbeke, adu kusth vyadhiye. a heulpad mcey ade sthldlli ulididdre mtu crmdlli hrdde svlp meubbagiddre adu beubbey utvemdu avnu suddhmemdu yajknu nudyibeku; adu bemkiy beubbeyagiruvdu. obb purusni-gagli strigagli tley melagi gddd melagi vyadhiyu idre ag yajknu a vyadhiyinu neudbeku. igeu, adu neuduvdkke crmkkimtlu alvagiddre mtu adrlli hldiy tellney kudliddre yajknu ag avnu asuddhmemdu helbeke; adu ongid isbagiruvdu. adu tley melagi gddd melagi iruv kusthvagide. yajknu i isbin vyadhiyinu neudidag igeu, adu neudlu crmkkimtlu alvagiriddre mtu kppu kudlu irdiddre yajknu ag a isbin vyadhiyinnu elu dinglu muccidbeku. elne dindlli yajknu a vyadhiyinu neudidag igeu, a isbu hrdde adrlli hldi kudlu irde a isbu crmkkimtlu alvagi kandiddre avnu ksaurmadisi keullli, adre avnu isbnnu ksaurmad bardu. yajknu a isbinvnnu elu din heccagi muccidbeku. elney dindlli yajknu a isbnnu neudbeku. igeu, a isbu crmdlli hrdiddre neudlu adu crmkkimtlu tggagirdiddre yajknu avnnnu suddhmemdu nudyibeku; avnu tnn btteglinu ogedukeumdu suddhnaguvnu. adre avnu suddhnad mele a isbu crmdlli heccagi hrdiddre yajknu avnnnu neudbeku; igeu, a isbu crm dlli hrdiddre yajknu hldi kudligagi vicarisidiri; avnu asuddhne. adre a isbu avniye nimt hage kmde adrlli kppukudlu belede isbu vasiyayitu avnu suddhnu; yajknu avnnnu suddhmemdu nudyibeku. obb purusni-gagli obb strigagli avr dehd crmdlli heulpad mceyglu amdre biliy heulpad mceyglu idre avuglunu yajknu neudbeke. igeu, avr dehd crmdlli heulpad mceyglu meubbagi bilu pagiddre adu crmd mele bisilininid mceyagiruvdu. avnu suddhnagiruvnu. purusn tley kudlu uduriheude avnu beulu tleyvnu, adagyu avnu suddhnagiruvnu. tnn mumdey kudlu uduriheugiddru avnu ptteleyvna dru suddhne. beulu tleylagli ilve ptteleylagli kempu bilupad mceyagiddre adu hututtiruv kusthve. ag yajknu avnnnu neudbeku igeu, avn beulu tleylagli ptteleylagli eluttiruv a mceyvu bilupagi kempagiddre srird crm dlli iruv kusthd hagiddre kusthreugi emdu asuddhmemdu vyadhiyu avn tleyllide yemdu khmditvagi asuddhmemdu yajknu helbeke. a vyadhi iruv kusthreugi tnn btte glinu hridukeumdu bri tleylli meltuti ynnu muccikeumdu-nanu asuddhnu, asu ddhnu emdu kugbeke. a vyadhiyu avnlli iruvstu dinglu heuleyagiruvnu; avnu asuddhnu; paleyde heurge omtiyagi vasisbeke. kusthvyadhiyu avn udupinliddre adu

unney udupagli narin udupagli unney hasinlagli heukkinlagli crm dlagli crmdimd madid yav vstuvinnlagli vyadhiyu crmdlagli hasinlla gli heukkinlagli crmdimd madid yav vstuvinnlagli hsuragi ilve kempagi iddre adu kusthreugvu; adnnu yajknige teuris beku. yajknu vyadhiyinu neudi adnnu elu dinglu muccidbeke: avnu elney dindlli vyadhiyinu neudbeke. a vyadhiyu avn udupinlagli hasinlagli heukkinlagli crmdlagli crmdimd madid yav kelsdlagli hrdiddre adu kettkusthve, adu asuddhvu. adrdim avnu vyadhiyi ruv a udupuglunu amdre adu hasinlla gli heukkinlagli unneylagli narin lagli crmd yav vstuvinnlagli vyadhi yideyeu adnnu bemkiyimd sudbeke; adu kett kusthvu, yajknu neudidag igeu, a vyadhiyu udupinlagli hasinlagli heukkinlagli crmd vstugllagli hrd diddre yajknu a vyadhiyiruvvnnu teledukeulluvnte ajnapisi adnnu elu din glu heccagi muccidbeke. adnnu teuledad mele yajknu a vyadhiyinu neudbeke: igeu, vyadhiyu tnn bnnvnu bdlayisde hrdiddre adu asuddhvagiruvdu: adu olginimdagli heurginimdagli olge keure yuvdu. ninu adnnu bemkiyimd sudbeke. yajknu adnnu neudidre igeu, vyadhiyu teuleyptt nmtr svlp meubba giddre avnu adnnu btteyimdagli crm dimdagli hasinimdagli heukkinimdagli hri duhakbeke. adu btteyilagli hasinlagli heukkinlagli ilve crmd yavdriluyagli innu km-dubmdre adu hrdv vyadhi mtu vyadhiyulldnnu ninu bemkiyimd sudbeke. ninu teuled mele a vyadhiyu yavdrimd heurtu heuyiteu a btteyinu hasnno heukknu ilve crmd yavde vstuvinnu erdney sari teuleybeke, ag adu asuddhvagiruvdu. unneylagli narin btteyilagli hasin heukkin mtu crmdimdad yavdrimdagli kusthvyadhiyisidlli adnnu suddhmemdu asuddhmemdu nudyivdkke nyay vidhiyu ide.

14

truvay krtnu meuseyeumdige matnadi heliddenmdre- kusth reugiyu tnn suddhtey dindlli madtkk niymvu ide: avnu yajkn blige trlpdbeke. yajknu paleyde acege heurtu heugbeke; igeu, kusth vyadhiyu kusthreugiynnu bittu avnu svsthnadmemdu yajknu neudidre ag suddhmadisi keulluvniguskrr jivvull suddhavad erdu pksiglunu devdaru kttegiynnu rktvrn vull darvnnu mtu hisseupnnu tegedukeullu vmte yajknu ajnapisbeke. a pksiglli omdnnu hriyuv nirin mele mnnin patre ylli keullbekemdu yajknu ajnapisbeke. idllde jivvull pksiyinu devdaru kttegiynnu rktvrn darvnnu hisseupnnu tegedukeumdu hriyuv nirin bliylli keullptt a pksiy rktldli addi kusthdimd suddhpdiskeulluvn mele elu sari cimukisi avnnnu suddhmemdu nudidu a jivvull pksiyinu bylad heulldli bittu bid beku. suddhvaguvdkkiruvnu tnn btteglinu teledukeumdvnagi ella kudlunu ksaur madikeumdu suddhnaguvme tnnnu nirinlli teledukeullbeke; truvay avnu paley deulge bmdu tnn dereyeulge elu dingl vrege kaybeke. adre eleney dindlli avnu tnn tley ella kudlunu gddvnu knnu hubbuglunu matrvlde tnn ella kudlunu ksaurmadisikeullbeke; avnu tnn btteglinu teledukeullbeke; idllde tnn dehvnu sh nirinlli teuleybeke. ag avnu suddhnagiruvnu. emtney divsdlli avnu deusvilld erdu kurimri glinu

omdu vrusd deusvilld hennu kuriyinnu ahar smrpnegagi htrrlli murrstu enne beresid nyvad hittnnu omdu serinstu enneynnu tegedukeullboku. avnnnu suddhpdisuv yajknu suddh pdisikeulluvvnnnu a vstuglennu sbhey gudard bagilin bliylli krtn mumde nillisboku. ag yajknu omdu gmdu kurimriyinnu omdu serinstu enneynnu tegedukeumdu apradh bligagi smrpisi avuglennu adisuv smrpnegagi krtn edurinlli adisboku. idllde avnu a kurimriyinnu prisuddh sthldlli papbliyinnu dhnbliynnu vdhisuv sthldlli vdhisboku; yakmdre papbliymteye apradh bliyu yajkndagide, adu ati prisuddhvaddu. yajknu apradh bli ylli svlp rktvnnu tegedukeullboku adnnu suddhpdisikeulluvv blgivi y tudigu blgey hebbelrigu blgalin hebbelrige hccboku. yajknu serenneylli svlp tegedukeumdu tnn svmt ed amgeylli heuyyboku. yajknu tnn edgeylliruv enneylli tnn blge berlennu addi berlinimd enneynnu elusari krtn edurinlli cimukis beku. tnn keylli mikkid enneynnu yajknu suddhpdisikeullvvn blgivi y tudigu mtu blgey hebbelrige blgalin hebbelrige hcc beku. yajkn keylli mikkid a enneynnu suddhpdisikeullvvn tley mele heuyy beku. yajknu avnigagi krtn edurinlli prayscittmadboku. idllde yajknu papd bliynnu smrpisi suddhpdisikeulluv vnigeuskr avn asuddhtegagi prayscitt madboku; truvay avnu dhnbliynnu vdhisboku. yajknu dhnbliynnu ahar smrpneynnu yjnvediy mele smrpisboku. idllde yajknu avnigeu skr prayscittvnnu madboku. ag avnu suddhnagiruvnu. avnu bdvnagiddre asteumdu truvdkke agdiddre tnn prayscitt apradhd bligagi adisuvdkke omdu kuri mriyinnu enneberesid htrrleumdu bhag nyvad hittnnu omdu serinstu enneynnu avnimdaguvstu erdu belvglennu erdu parivald mriglennu tkkeullboku; avugllli omdu papbligagi y inneumdu dhn bligagi y iruvdu. avnu tnn asuddhte gagi emtney dindlli ivuglennu sbhey gudard bagil blige yajkn htrirke krtn edurinlli trbeku. yajknu apradhd bli a kurimriyinnu serinstu enneynnu tegedukeullboku. yajknu krtn snnidhiylli adisuv smrpnegagi avuglennu adisboku. avnu apradhd bligagi kurimriyinnu vdhisboku. apradhd bli svlp rktvnnu yajknu tegedukeumdu suddhpdisikeulluvv blgivi y tudigu mele y avn blgey hebbelrige hccboku. mtu yajknu tnn ed amgeylli enneynnu heuyidukeumdu tnn blge berlinimd tnn edgeylliruv svlp enneynnu elusari krtn edurinlli cimukisboku. mtu yajknu tnn keyllidd enneynnu suddhpdisikeulluvv blgivi y tudigu blgey hebbelrigu blgalin hebbel rigu apradhbli y rktvnnu hccid sthld mele yu hccboku. yajkn keylli mikkid enneynnu suddhpdisikeulluvv tley mele heuydu krtn edurinlli avnigagi prayscittmadboku. avnu tnn sthitige tkkmte omdu belvvnnagli parivald mriy nnagli smrpisboku. adrmteye avnu tnnimdaguvstu merege omdnnu papbligagi inneumdnnu dhnbligagi ahar smrpne yeumdige smrpisboku; suddhpdisikeulluvv nigeuskr yajknu krtn edurinlli pray scittvnumadboku. kusthreugvullvnigagi suddhthemasikeulluvdrlli keyimd agdiruv vnige tnn suddhtegagi iruv niymvu ide. krtnu meuse mtu areunreumdige matnadi heliddenmdre- nanu nimges vastyvagi keuduvdkkiruv kanan desdeu lge nivu bmdag nimges vastyvagi keuduv mneylli

kusthvnnu brmadidag a mne yvnu yajkn blige bmdu-nnn mneylli vyadhiyiruv hage nnge kanuttde emdu helbeku. ag yajknu a mneylli vyadhiyinnu neuduvdkke heuguv meudlu a mneyeulge iruvvuglu asuddhmadp dmta a mneyu bridu madpdebekemdu ajnapisboku; truvay yajknu mneynnu neuduvdkke olge heugbeku. avnu a vyadhiyinnu neudidag igeu, a vyadhiy mney geudeglliyadru tggad salu gllli hsuragiyadru kempagi geudey mttkkimt tgginlli teuribmdre yajknu a mney heurge mneybagil blige heugi adnnu elu divsli vrege muccidboku. elney dindlli yajknu tirigibmdu neudidag igeu, a vyadhiy mney geudegllli hrdikeumdidre vyadhiyull klluglennu avru tegedu ptnd acege asuddh sthldlli bisadbekemdu a mney ol bhagdlli sutlu keredu, kered dhulennu ptnd heurge asuddh sthldlli suriy bekemdu avru a klluglige bdlagi bere klluglennu tegedukeullbekemdu yajknu ajnapisboku; avnu bere gareymd a mnege gilavu madboku. avnu a mney klluglennu tegesi adnnu keredu gilavu madisid mele a vyadhiy tirigi kanbmdre yajknu bmdu neud beku. ag igeu, vyadhiy mneylli hrdi keumdidre a mneylli adeumdu pidi suv kusthvagiruvdu; adu asuddhvaddu. avnu a mneyennu kedvihaki adr kllu glennu mrglennu a mney ella dhulennu tegedu avuglennu ptnd heurge asuddhvad sthlkke tegedukeumdu heugbeku. idllde a mneyu muccptt kaldlilla adreulge heuguvvnu saymkald vrege asuddh nagiruvnu. a mneyeulge mlgikeulluv vnu tnn btteglennu teuledukeullboku, alde a mneyeulge tinnuvvnu tnn btteglennu teuledukeullboku. adre yajknu olge bmdu adnnu neudidag igeu, gilavu madid nmtra a mneylli a vyadhiy hrdikeumdiridre a mneyu suddhveumdu yajknu nirnyis beku. a vyadhiy svsthyayitu. a mne yvnu suddhpdisuvdkkeuskr erdu pksiglennu devdaru kttegeyennu rktvrnvull darvnnu hisseupnnu tegedukeullboku. a pksigllli omdnnu hriyuv nirin mele omdu mnnin patreylli vdhisboku. truvay devdaru kttegeyennu hisseupnnu rktvrnvull dar vnnu sjivvull pksiyennu tegedukeumdu avuglennu vdhislptt pksiy rktldli mtu hriyuv nirinlli addi elusari a mnege cimukisboku. avnu pksiy rktldimldu hriyuv nirinimldu sjivvull pksi yimldu devdaru kttegeyimldu hisseupi nimldu rktvrnvull dardimldu a mne yvnu suddhikrisboku. adre sjivvull a pksiyennu ptnd acege bylad heul gllli heugbidboku; a mnegeuskr papd prayscittvnnu madboku; ag adu suddh vagiruvdu. ella vidhvad kusthvyadhigu isbigu bttey mtu mney kusthkuu bavu crmvvyadhigu heuleuyv klegu niymvu ide. adu yavag asuddhvagirutdeuyavag suddhvagirutdeu emdu adnnu beudhisuv hage kusthreugd visydliruv niymvu ide.

15

krtnu meuse areunreumdige matnadi heliddenmdre- isra yelin mkkleumdige helbekaddennmdreyav mnusynigadru avr srirdlli mehsrav iruvdagiddre a sravd nimitt vagi avnu asuddhnagiruvnu. avn srav dlli adu avn asuddhteyagiruvdu; avn srirvu tnn sravdimd hriyuvdagiddru tnn sravvu avn srirdlli nimtuheugiddru adu avn asuddhteyagiruvdu. sravviru vvvu mlguv prtieumdu hasigeyu asud-

dhvaddu; avnu kutukeulluv prtı yeumdu vstuvu asuddhagarıvdu. avn hasıgeynnu muttuvnu tnn bteglınnu ogedu keumdu nırınllı snanmadbeku. saymkald vrega avnu asuddhnagırbeku. ıdılde sıravıruvnu kutukeumd yavude vstu vin mele kutukeulluvnu tnn bteglınnu ogedukeumdu nırınllı snanmadbeku. saymkald vrega avnu asuddhnagırıvnu. sıravıruvn sırvınnu muttuvnu tnn bteglınnu ogedukeumdu nırınllı snanmad beku saymkald vrega avnu asuddhnagır beku. suddhnagırıvıv mele sıravıruvnu ugulıdre avnu tnn bteglınnu ogedukeumdu nırınllı snanmadbeku, saymkald vrega avnu asuddhnagırbeku. sıravıllıvnu erıkutukeum-dıdd tdıyu asuddhagarıvdu. ıdılde avn kelgırv yavdaru vstuvnu muttıdvnu saymkald vrega asudh-nagırbeku; avugllı yavdnadru heuttukeulluvnu tnn bteglınnu ogedu keumdu nırınllı snanmadbeku saymkald vrega avnu asuddhnagırıvnu. sıravıllı vnu tnn kelğnnu nırınımd teledukeulde yarınadru muttıdre avnu tnn bteglınnu ogedukeumdu nırınllı snanmadbeku; saymkald vrega avnu asuddhna-gırbeku. sıravıllıvnu muttıd mnnın patreynnu odebeku, mrd prtıyeumdu patreynnu nırınllı jalısı teuleybeku. sıravıllıvnu tnn sıravımd suddhnadre tnn suddhtegagı elu dınglınnu lekkmadı tnn bt-teglınnu ogedukeullbeku. ıdılde hrıyıv nırınllı tnn sırvınnu teledukeullbeku; ag avnu suddhnagırıvnu. emtney dındllı avnu tngagı erdu belvkkıglınnu ıllve erdu parıvald mrıglınnu tegedu keumdu sbhey gadard bagıl blı krtı edurınlıı bmdı avuglınnu yajkıgne keudbeku. ag yajknu omdnnu papblı gagı ınneumdnnu dhnblıgagı avuglınnu sımrısbeku; yajknu avn sıravkkeuskr krtı edurınlıı prayscıttıvnu madbeku. obbnıge vırıyvu heurtıheudre avnu tnn sırvınnella nırınllı teuledı saymka ld vrega asuddhnagırbeku. vırıyvu bıdd prtıyeumdu btte mttı prtıyeumdu crm nırınımd teuleylpttı saymkald vrega asuddhagarırbeku. ıdılde sırıyemdıge obbnı mlgı vırıyvnı bıttıddre avrıbrıv nırınllı snanmadbeku, saymkald vrega asuddhagarırbeku. obb strıge tnn sırırdllı rıktısravıddre avlu elu dıvsğl vrega prtıyekıspıdbeku. avlınnu yavnadru muttıdre avnu saymkald vrega asuddhnagırbeku; avlu muttadag avlu mlgıv prtıyeumdu vstuvu asuddhagarırbeku. avlu kutukeu llıv prtıyeumdu vstuvu asuddhagarırbeku. avl hasıgeynnu muttuvnu tnn bte glınnu ogedukeumdu nırınllı snanmadbeku; saymkald vrega avnu asuddhnagırbeku. avlu kutukeumdırv yavdnadru muttıdvnu tnn bteglınnu ogedukeumdu avnu nırınllı snanmadbeku, saymkald vrega asuddhnagırbeku. ıdılde avl hasıgey melaglı ıllve avlu kutukeumd yavdr melaglı ırıvıdnnu muttıdvnu saymkald vrega asuddhnagırbeku. yavnadru avleumdıge mlgıdre avl sarıvı (heule) avnıge tğlıdre avnu elu dıvs asuddhnagırbeku; avnu mlgı keullıv hasıgeyella asuddhagarıvdu. ıdılde hemğsıge avl muttın kalkımtılu heccıv dıv rıktısravı ıddre ıllve muttıgıdd kaldılagıv rıktısravkımıd heccagı hrı yuttıddre avl sıravd asuddhtıvıd ella dıv glı avl muttın dınglmte ırıbeku; avlu asuddhlagırıvılu. avl sıravd ella dıngllı avlu mlgıkeullıv prtıyeumdu hasıgey avl muttın hasıgeymtırbeku; avlu kutukeullıvdıllıv avl prtıyek muttın asuddhtıymtıye asuddhaga-

giruvdu. yavnadru a vstuglnnu muttidre asuddh nagiruvnu, tnn btegelnnu ogedukeumdu nirinlli snanmadbeku, saymkald vrede asuddhnagiruvnu. avlu tnn sravdimd suddhald dindimd elu din lekkisbeku tru vav avlu suddhlagiruvlu. emtney dindilli avlu erdu belvkkiglnnagili erdu parivald mriglnnagili tegedukeumdu sbhey gudard bagil bli yajkn blige tr beku. yajknu omdnnu papbliga giyu inneumdnnu dhnbligagiyu sm rpsiseku; yajknu avligagi avl asuddh tey sravd visydlli ktrn edurinnli prayscittmadbeku. hige nivu israyel mklklnnu avr asuddhtvdimd prtyekisbeku; ag avru tmm mdhydlliruv nnn gadarvnnu heulemadde tmm asud-
thvdimd sayuvdill. mehrsavrullvnigu virysavrull vnigu avuglimd asuddhvaguvvrugu iruv niymvu ide. muttu emb reugviru vvlgu mehrsavriruv gmdsigu hemgisigu asuddhvadvl smgd mlgidvnigu iruv niymvu ide.

16

areunnu ibbru gmdumkklu krtn snnidhiylli arp-
nemadi stt nmtr krtnu meuseyemdige matna-
didnu. ag krtnu meusege-avnu saydmt mmmjod
meliruv krunasnd mundi ruv prdey olge prisud-
dhvad sthlkke ella smygllli bardirli; krunasnd mele
meghdeulge nanu prtyksnaguvenu. areunnu papbli-
gagi omdu heuriyynnu dhnbligagi omdu tgrnnu tege-
dukeumdu prisuddhvat sthlkke brbeku. avnu pri
suddhvat narubttsey melmgiyynnu teuttu keumdu tnn
srird mele narubttsey ijarugltnu hakikeullbeku mtu
narin ndukttnu ktikeumdu narin mumdasvnnu
dhrisbeku. ivu pvitrvad udupuglu; adkarn avnu
tnn srirvnu nirinimd teuledukeumdu avugltnu
dhrisikeullbeku. avnu pri suddhvat narubttsey
melmgiyynnu teuttu keumdu tnn srird mele narubttsey
ijarugltnu hakikeullbeku mtu narin ndukttnu ktike-
umdu narin mumdasvnnu dhrisbeku. ivu pvit-
rvad udupuglu; adkarn avnu tnn srirvnu nirinimd
teuledukeumdu avugltnu dhrisikeullbeku. idlle
areunnu tngeskr papbli gagi tnn heuriyynnu smrpi-
si tnn mney vrigeuskrv prayscittmadbeku. avnu
erdu mekegltnu tegedukeumdu sbhey gudard bagil
blige tmdu avugltnu krtn edurinlli nillisebku. are-
unnu a erdu adugligagi citu hakbeku; omdu citu
krtnigeuskr mtteumdu citu pap psuvi geuskr. are-
unnu krtn citu bidd adnnu tmdu adnnu papbli-
gagi smrpi beku. adre pap psuvigagi citu bidd
a adnnu tnneumdige prayscittmaduv kkagi krtn
snnidhiylli sjvrigagi nillisi adnnu pap psuvagi kadin-
lli heuguvmt bittubidbeku. idlle areunnu papbligag-
iruv heuriyynnu tngeskrvu tnn mnetndvri geuskrvu
prayscittmadi, papbligagi a heuriyynnu vdhisbeku.
avnu krtn snnidhiylliruv yjnevdiymid dhup suduv
patrey tumb bemkiyimd uriyuv kemd gltnu mtu
tnn kegl tumb snndaguvmt ktid dhupvnnu tege-
dukeumdu adnnu terey olge drbeku. avnu sayd
hage a dhupd heugeyu saksii meliruv krpasvnu
muccikeullvmt a dhupvnnu krtn edurinlli uriyuv
kemdgl mele hakbeku. a heuriy rktdimd tegedu
keumdu krpasnd mele purvkke tnn berlinimd cimuk-
isebku; krpasnd mumde a rktvnnu tnn berlinimd
elu sari cimukisebku. truvay avnu jnrigeuskr pap-

bli yagiruv adnnu vdhisim adr rktvnnu terey olde tmdu heuriy rkttdimd madi dmteye krpasnd meleyu mumdeyu cimukisbeku. israyelin mklk asuddh tvd nimittvagiya avr pagpalliruv ella apradhl-gigagiya avnu prisuddh sthlkkagi prayscittmadbeku. avr asuddh tvd mdhydlili ulidvrigeuskr sbheygudarkku adrmteye madbeku. avnu prayscittmaduvd-
kkagi prisuddh sthlkke heugiruvag tngesukrvu tnn mney vrellrigeuskrvu israyelyr sbhe yvrellrigeuskrvu prayscittmadi heurge bruv tnk sbhey gudardlli obb mnusynadu mele avnu omdu jivvull adnnu trbeku. are-
unnu a jivvull adin tley mele tnn erdu kegltnu ittu israyel mklk ella akrmgltnu ella pagpalliruv dreuhgltnu arike madi avugltnu adin tley mele irisi yeugynad obb mnusyn keyimad adnnu adviyeulge klulisibidbeku. a adu avr ella akrmgltnu nirjn-
vad sthlkke tegedukeumdu heugvmte a adnnu ad-
viye bittubidbeku. areunnu sbhey gudardeulge bmdu tanu prisuddh sthldeulkke heuguvag teuttu keum-
didd narin bttegltnu tegeduhaki avug ltnu alliye bid-
beku. avnu prisuddh sthlldli tnn srirvnnu nirinimd teuledu tnn bttegltnu dhrisikeumdu heurge bmdu
tnn dhnbllynnu jnr dhnbllynnu sm rpisi tngesukrvu jnrigeuskrvu pray scittmadbeku. papbliy keubbu
jyn vediye mele sudlpdbeku. pap psuvigagi adnnu heuglu bitt vnu tnn bttegltnu ogedukeumdu tnn srir
vnnu nirinilli teuledukeumdu mele avnu paleydeulkke
brbeku. idllde prisuddh sthlldli prayscitt madu-
vdkkagi yavdr rktvu trlptiteu a papbliy heuriynnu
mttu papbliy adnnu paleyd acege tegedukeumdu
heugi avugl crmvnnu mamsvnnu sgniynnu sud-
beku. avu gltnu suduvvnu tnn bttegltnu ogedu
keumdu srirvnnu nirinilli teuledukeumdu nmtr paley-
deulkke brbeku. nivu elney timglin httnye dindlli
nimmlli obb svdesdv nagli prvasiyagiruv prkiynagli
nimm atmgltnu kumdisi yav kelsvnnu maddmte idu
nimge sasvtvad omdu niymvagiruvdu. yakmdre nivu
krtn snnidhiylli nimm ella pagpallid suddhragiru-
vmte nimmnnu suddhikrisuv hage a dindlli yajknu
nimgeuskr prayscitt vnnu maduvnu. ide nimge vis-
ramtiy sbbttagiruvdu. nimge nityvad niym viruvmt
nimm prangltnu kumdisibeku. yavnu tnn tmdye bd-
lagi yajk udyegkkeuskr abhisekislpttnvagi prtisthis
lpttiddaneu a yajknu prayscittvnnu madbeku. avnu
prisuddh udupuglad naru bttegltnu dhrisikeull-
beku. hige avnu prisuddh sthlkkagi prayscittmad-
beku. id llde sbhey gudarkkagiya jynvedi gagiyu
prayscittmadbeku. yajkri gagiyu sbhey ella jn-
rigeuskrvu prayscittmadbeku. hige israyelin mklk
ella pagpalligagi vrskeumadvrti prayscittmaduvmt
idu nimge nirmtr vad niymvagiruvdu emdu helidnu.
krtnu meusege ajnapisidmteye areunnu madidnu.

17

truvay krtnu meuseyeumdige matnadi-2 areunngu
avn kumarrigu israyel mklklige matnadi avrige hige
helu-krtnu nimge ajnapisi heluvdenmdre, israyelin
mnetndlli yavnadru omdu ettnnagli kurimriy nnagli
adnnagli paleydeulagali heur gagli vdhis krtnige
smrpsuv bliyagi krtn snnidhiylliruv sbhey gudard
bagil blige tardidre a mnusyn mele rkta pradhvu
heurisidpbeku; avnu rkt surisi ruvnu; a mnusyn
tnn jnr mdhyedu lgimd tegeduhaklpdbeku. israyel
mklkl tavu bylinlli smrpsuv bliglnu krtnige sb-
hey gudard bagilin bliylli yajkn blige tmdu krtnige
smadhad bliyagi smrpsibeku. yajknu sbhey gu-
dard bagil bliylli krtn jynvediye mele rktvnnu cimuk-
isbeku. keubbnnu krtnige sugmdhvasneyagi sud-
beku. avru jartv maduvmt ye himde heudreu a
devv glige inemdigu avru tmm jyngltnu smrps-
bardu. idu avrige avr tl tlamtrgl vrede sasvtvad niym-
vagi ruvdu. idllde ninu avrige helbekaddde nmde-
israyelin mnetndvrlli yav mnusynadru nimmeulge
prvasiyagidd prkiyru dhnbllynnagli jynsm rpneyn-
nagli arpisidre adnnu krtnige smrpsuvmt sbhey gu-
dard bagil blige tardidre a mnusyn tnn jngl mdhy
deulgid tegeduhaklpdbeku. idllde israyel mnetndlli
yavnadru nimm mdhydeulge prvasiyagiruv prkiyna
dru yavde trd rktvnnu timdre avnnu avn jnr mdhy-
deulgid tegeduhakuvnu. yakmdre prtii dehigu rk-
tve pranadhar. amth rktvnnu nivu jynvediye erci nim
geuskr desprihar madikeullbekumdu nimge anugrh
madiddene. rktvu pranadhar vagiruv karn adrimd
deusprihar vaguttdste. adkarn nimmlli yavna dru
rktvnnu tinnbardemdu illeve nimmeulge prvasiya-
giruv prkiyru rktvnnu tinnbar demdu nanu israyel
mklklige helidenu. idllde israyel mklklili yav mnusy-
nadru nimmeulge prvasiyagiruv prkiynadru tinnu-
vdkkagi beteyadi yavde psuvnnagli illeve pksiynnagli
hididre adr rktvnnella suridu adnnu mnni mnd muc-
beku. yakmdre rktve ella srirgl jivvagide; adkkiruv
rktvu adr jivkkagiye ide; addrimd nanu isa yel
mklklige-nivu yav bgey srird rktvnnu tinnbardemdu
heliddene. ella srirgl jivvu rktldiye ide; idnnu
tinnuv yavnadru tegeduhaklpdbeku. nimm desdv-
nagli prkiynagli tnn stkke tane sttuheuddnnu il-
leve mrgglimd hriylpttiruvdnnu tinnuv prtiiyebnu
tnn bttegltnu ogedukeumdu nirinilli snnamd beku.
saymkald vrede avnu asuddhnagir beku, truvay avru
suddhnagiruvnu. adre avnu avugltnu ogedukeulde
iddre illeve tanu snnamdiddre tnn apradhnnu tane
heuttukeullbeku.

18

truvay krtnu meuseyeumdige matnadi
heliddenmdre- ninu israyel mklkleumdige mat-
nadi hige helbuku-nimm devragiruv krtnu nane.
nivu vasvagidd aiguptdesd krtyglmt madbardu;
nanu nimmnnu truvdkkiruv kanandesd krtyglmt
nivu madbardu illeve nivu avr niymglignusarvu
nde ybardu. nivu nnn nirnygltnu kekeumdu
avugllili ndeyuv hage nnn kttleglmt ndeybeku;
nimm devragiruv krtnu nane. addrimd nivu nnn
niymgltnu nirnygltnu kekeulliri. obbnu avugltnu

madidre avnu avugllli jivisuvnu; nane krtnu. nimmlli yavnadru tnn httr smbmddhiy bettletnvnnu bylu maduvdkke avl sviapkke heugbardu; nane krtnu. ninn tmdetayiy bettletnvnnagli ninu kanisu vnte madbardu; akeyu ninn tayiyagi ddale; ninu avl bettletnvnnu kanuvnte madbardu. ninn tmdey hemdtiy bettle tnvnnu ninu kanuvnte madbardu; adu ninn tmdey bettletn. ninn sheudriy illve ninn tmdey mgl, andre avlu mneylli huttdivlagirli heurge huttdivlagirli avr bettletnvnnu kanuvnte ninu madbardu. ninn mgn mgl illve ninn mgl mgl bettletnvnnu ninu kanuvnte madbardu. avn bettletnvu ninn svmt bettletnvagide. ninn tmdege hutti dmth ninn tmdey mglu ninge sheudri yagiruvdrimd ninu avl bettletnvnnu kanuvnte madbardu. ninn tmdey sheudriy bettletnvnnu ninu kanuvnte madbardu; avlu ninn tmdege httr smbmddhiy yagiddale. ninn tayiy sheudriy bettletnvnnu ninu kanuvnte madbardu; avlu ninn tayige httrd smbmddhiyagi ddale. ninu ninn tmdey sheudrn bettletnvnnu kanuvnte madbardu. ninu avn hemdtiy blige heugbardu; avlu ninge deudd tayi (cikkatayi). ninn seusey bettletnvnnu kanuvnte madbardu; avlu ninn mgn hemdti; ninu avl bettletnvnnu kanuvnte madbardu. ninu ninn sheu drn hemdtiy bettletnvnnu kanuvnte mad bardu; adu ninn sheudrn bettletn. ninu obb striy mtu avl mgl bettle tnvnnu kanuvnte madbardu illve avl mgn mgl athva mgl mgl bettletn vnnu kanuvnte madbardu. avru avl httrd smbmddhiyagiddare. adu dusttn vagide. illve avlige veriyaguv hage avl sheudriy ninn hemdtiyagi tegedu keullbed. obblu jivdimd iruvag mtteu bbl bettletnvnnu kanuvnte madbed. idu matravlde obblu tnn asuddhtvd nimittvagi prtyek-islpttag ninu a striy bettletnvnnu neudumte avl httr heug bed. idllde avlimd ninnnnu heulemadi keulldmte ninn nereyvn hemdtiyeumdige ninu smgmisbed. ninn devr hesrnnu asuddhpdisuvnte ninn smtanvnnu meuleknige bemkiy mulk arpisbardu; nane krtnu. striyeumdige mlgikeulluvnte puru sneumdige mlgbardu; adu ashyvadddu. idllde psuvineumdige ninu mlgli ninnnnu heulemadikeullbardu; yav striyu adrimd smgmisikeulluvdkke psuvinnu mumde nillbardu; adu glibiliyadddu. nivu i yav visygllyiu nimmnnu heule madikeullbardu. nimm mumde nanu heurdisibitt jnamgglu ivel-lvuglli heuleyagive. desvu heuleyagide. addrimd adr meliruv akrmvnnu nanu dmdisuvnu, ag desvu tane tneulgin nivasiglnnu karibiduvdu. addrimd nivu nnn niymglennu nirnyglennu kekeullbeku. nimm desdvrli yavne agli illve nimmeulge prvasiyagidd prkiynagli i ashyvadvugllli omdnnadru mad bardu. (nimmedurinlidd a desdvr i ell ashyvadvuglennu madidru, mtteu desvu heuleyayitu;) nivu adnnu asuddhmadidre adu nimm nimmeulge jnamgglvnnu karidmte nimmnnu karuvdu. yavnadru i ashyvadvugllli yav dnnadru madidre avuglennu maduv mnusyrnnu avr jnr mdhydeulgidm tegeduhakuvnu. addrimd nimgimt meullinru madidmte ashyvad acrne glili omdnnadru nivu maddmte mtteu avugllli nimmnnu heulemadikeulldmte nivu nnn ktteglennu kekeullbeku; nimm devragiruv krtnu nane.

krtnu meuseyeumdige matnadi- israyel mkl sbhey vrellr smgd matnadi avrige hige hel beku- nivu prisuddhagirbeku; nimm devra giruv krtad nanu prisuddhnagiddene. nimmlli prtiiyebnnu tnn tayigu tmdegu bhypttu nnn sbbtuglennu kekeullbeku; nimm devragiruv krtnu nane. ninn vigrh gl kdege tirugikeullbediri nimmgeuskrvagi erkd devruglennu madikeullbediri; nimm devragiruv krtnu nane. nivu nimm devrige smadhand bligl yjvnnu smrpisuvdare nivu adnnu svccheyimd arpisbeku. adnnu nivu smrpisid dnn dliyu marney dindliyu tinnbeku; adre adu murney dind vrege ulidre adnnu bemkiyli sudbeku. adre adnnu murney dindlli timddde adre adu ashyvadddu; adu amgikrtvaguvdill. addrimd adnnu tinnuv prtiiyebnnu tnn apradhvnnu heuttukeullbeku. krtn pvitr vaddnnu avnu asuddhmadiddane. avnu tnn jnr mdhydeulgidm tegeduhaklpdbeku. nivu nimm bhu-miy pernnu keuyyuvag nimm heuld muleglili sm-purnvagi keuyybardu illve nimm suggiy hkkluglennu kudisbardu. nimm drakse teutdlli hkklaybardu illve prtiiyeumdru drakse ynnu kudisbardu; nivu avuglennu bdv rigagiyu prkiyirigagiyu bittubid beku. nimm devragiruv krtnu nane. nivu kdiybardu; obbrigeubbru sulladi meusmadbardu. idllde nnn hesrinlli sullu prmanmadbardu nimm devr hesrnnu apvit-madbardu; nane krtnu. ninn nereyvvnnu vm-cisbardu avnnnu sulukeyullbardu. kuliyvn kuliyu ninn bliylli mumjaney vrege irbardu. kivudnnnu spisbardu; kuru dnu muggrisuvmte avn mumde klennu id bardu, adre ninn devrige bhydpbeku; nane krtnu. nyaytirpinlli ninu anyaymaddiru; bdvn mukhdaksiny neudbed, blisth vykittivnnu gaurvisdiru. adre ninn nereyvnige nitiylli nyaytirpu madu. ninn jnr mdhydlli cadigarnagi tirugadbed; ninn nereyvn rktapradhkke karnnagbed; nane krtnu. ninn hrdu dlli ninn sheudrnnu dvesisbed; hega dru ninn nereyvn papvu ninn mele bardmte avnnnu tppde gdrisu. ninn jnr mkl mele muyyigemuuyi tirisdv nagiyu sedu tirisdeyu iru. adre ninu ninn nereyvvnnu ninnmteye pritisbeku; nane krtnu. ninu nnn niymglennu kekeullbeku. ninn psuglennu bere jatiyeumdige kudgeudisbed; ninn heudlli misritvad biiglennu bittbed. idllde naru unneyu kudisid bte ninn mele irbardu. obb gmdsige niscitvagiruv dasiyad obb striyeumdige obb mnusynu smgmisu vdkkagi mlgidre avlu bidugdeyennu heumdididre il-lve avlige svatmtryte keud diddre avlu keurdeyimd heudeylp bedu; avrige mrn vidhisbardu. yakmdre avlu bidugdeyagirill. avnu apradh bliy tgrad tnn apradh bliyennu sbhey gudard bagil bliylli krtedurinlli trbeku. avnu madid papkkagi apradh bliyagiruv tgrinimd yajknu krtedurinlli prayscittmadbeku; ag avnu madid papvu avnige ksmislpduvdu. nivu desdeulge bmdu ella trhd mrglennu aharkkeuskr nettag adr phl vnnu nivu sunntiyllddemdu lekkisbeku; muru vrusgl vrege adu ninge sunntiyllddagi ruvdu; adnnu tinnbardu. adre nalkney vrusdli adr ella phlvu krted steutr kkagi prisuddhvagiruvdu. aidney vrus dlli adu ninge innu smrddhiyagi phlisu vnte nivu adr phlvnnu tinnbeku; nimm devragiruv

krtnu nane. nivu rkt deumdige yavdnnu tinnbardu; idllde mmtrvnnu upyeugisbardu, skunglnnu neudbardu. nimm tley muleglnnu dumdge ktrisbardu; idllde nimm gddd muleynnu vikargeulisbardu. sttvri gagi nimm srirvnnu keuydukeullbardu, nimm mele yav cinheglnnu mudrisikeull bardu; nane krtnu. ninn mglu suleyaguvnte vybhicarkke bidbed; bit-tre adrimd desvu suletnkke olpttu, desvu ella kett-tndimd tumbu vdu. nnn sbbtuglnnu ninu kekeullbeku; nnn pvitr sthlvnnu lhybhktyimmd kanbeku; nane krtnu. mmtrvadiglnnu lksisbed, alde avrimd heuleyagdmte matgar rnnu anusrisbed; nimm devragiruv krtnu nane. nrekudlinvn mumde eddu nimtu keullbeku; mudukn smmukhvnnu gaurvisu; ninn devrige bhypdbeku; nane krtnu. obb prkiynu nimm desdlli ninneumdige prvasiyagiddre avnnnu updrpdisbediri. adre nimmlli vasvagiruv prkiynu nimm-meulge huttidvnmtilri, nivu avnnnu nimmmtete pritisbeku. yakmdre nivu aiguptdesdlli prkiyragiddiri; nimm devra giruv krtnu nane. nyayvicarne, tuk, alte, priman ivugllli nivu anyay madbediri. nyay-dtrasu, nyayd kluglu, nyaydephvu mttu nyaydthin nimgirbeku. aiguptdesdeulgidm nimmnnu heurge tmd nimm devrad krtnu nane. addrimd nnn ella niymglnnu nyay glnnu kekeumdu avuglnnu madbeku; nane krtnu emdu helidnu.

20

truvay krtnu meuseyeumdige matnadi heliddenmdre- ninu tirigi israyel mkkllige hige helbeku-israyel mkklllagli israyeli nlli prvasiyad prkiyrlagli yavna dru tnn smttiynnu meuleknige keuttre niscyvagi avnige mrnvnnu vidhisbeku; desd jnru avnige kllesebeku. nanu a mnusynige vimukhnagiruvnu; avnnnu avn jnr mdhydeulgidm tegeduhakuvnu; avnu nnn hesrnnu apvitrgeulisuvnte mttu nnn pvitr sthlvnnu heulemaduvnte tnn smttiynnu meuleknige keuttiddane. a mnu synu tnn smttiynnu meuleknige keuduvag hegadru jnru tmm knnuglnnu mremadi avnnnu keulldre heudre ag nanu a mnusynigu avn kutumbkku vireudhva giyu vimukhnagiyu iruvnu. meulek neumdige vybhicarmadiddkkagi avnnu vybhicarmaduvdkke himbalisuvvrellrnnu avr jnr mdhydeulgidm tegeduhakuvnu. mmtrvadigl kdege tirigi keulluvvnigu vybhicarmaduvnte matgarrnnu himbalisuvvnigu nanu vimukhnagiruvnu, avnnnu avn jnr mdhydeulgidm tegeduhakuvnu. addrimd nivu nimmnnu suddhpdiseikumdu prisuddhragiri; nimm devragiruv krtnu nane. nivu nnn niymglnnu kekeumdu avuglnnu madbeku; nimmnnu suddhpdisuv krtnu nane. tnn tmdeynnagli tayiynnagli spisuv vnige niscyvagi mrndmdne vidhisbeku; yavnu tnn tmdeynnagli tayiynnagli spisuvne avn rktvu avn meleye iruvdu. obbnu mtteubbn hemdtiyeudne vybhi carmadidre, amdre tnn nereyvn hemdtiyeudne vybhicarmadidre vybhicar maduvvnigu vybhicarmaduvvligu niscyvagi mrndmdne vidhisbeku. tnn tmdey hemdtiyeudne smgmisuvvnu tnn tmdey bettletnvnnu kanuvnte madiddane; avribbrigu niscyvagi mrndmdne vidhis beku; avr rktvu avr mele iruvdu; obbnu tnn seuseyeumdige

smgmisidre avribbrigu niscyvagi mrndmdne vidhis beku; avru glibiliynnumtadiddare; avr rktvu avr mele iruvdu. obb mnusynu striyeumdige mlguvnte mtteubb mnusyneumdige mlgidre avribbru ashy vadddnnu madidvragiddare; avrige niscy vagiyu mrndmdne vidhisbeku; avr rktvu avr mele iruvdu. obb mnusynu tnge obb hemdtiynnu avl tayiynnu tegedukeumdre adu dusttnvagide; nimmlli dusttnvu idrmt avnu avru bemki yimd sudlpdbeku. obbnu psuvineumdige smgmisidre avnige niscyvagi mrndmdne yagbeku, nivu a psuvnnu vdhisbeku. idllde obb striyu omdu psuvineumdige smgmisuvdkkagi mlgikeumdre nivu a striynnu psuvnnu keullbeku; avrige niscyvagi mrndmdneyagbeku; avr rktvu avr mele iruvdu. obbnu tnn tmdey ilve tnn tayiy mglad tnn sheudriynnu tegedukeumdu avl bettle tnvnnu neudidre ilve avlu avn bettletnvnnu neudidre adu dusttnve; avru tmm jnr drstiylliye tegedu haklpdbeku; avr rktvu avr mele iruvdu. avnu tnn sheudriy bettletn vnnu kanuvnte madiddrimd tnn apradh vnnu tane heuttukeullvnu. obbnu reugdliruv obb striyeumdige mlgil avl bettletnvnnu kanuvnte madidre avnu avl buggeynnu bylupdisiddane; avlu tnn rktd buggeynnu bylupdisiddale; addrimd avribbru avr jnr mdhydimd tegeduhaklpdbeku. idllde ninu ninn tayi shiedriy ilve tmdey sheudriy bettletnvnnu kanuvnte mad bardu, kanuvnte madidvnu tnn httrid sbmbdhiy bettletnvnnu byl madiddane; avru tmm apradhvnu heuttukeullbeku. obbnu tnn cikkppn hemdtiyeumdige smgmisidre avnu tnn cikkppn bettletnvnnu kanuvnte madiddane; avru tmm papvnnu heuttukeullbeku; avru mkkllilde sayu vru. idllde obbnu tnn sheudrn hemdtiynnu tegedukeumdre adu asuddh vadddu; avnu tnn sheudrn bettle tnvnnu kanuvnte madiddane; avru mkkli lldvraguvru. addrimd nivu nnn ella niymglnnu nyayglnnu kekeumdu avuglnnu madbeku; higiddre nivu vasisuvdkke nanu nimmnnu truv a desvu nimmnnu karibiduvdill. nanu nimmedurinlliye heurge hakim jnamggilte nivu ndeybardu; avru imthvuglinella madiddare; adkarn nanu avnnu ashyisikeumdiddene. nanu nimgel heliddenmdre- nivu avr desvnnu svadhin pdisikeullviri. halu jenu hriyuv a desvnnu nivu svadhinpdisikeulluvnte nanu adnnu nimgel keuduttene. nimmnnu bere jnrimd prtyekpdisidmth nimm devragiruv krtnu nane. addrimd nivu suddhavad mttu asuddhavad psugl mdhydliliyu asuddhavad mttu suddhavad pksigl mdhydliliyu vytyas madbeku. idllde nanu nimmimd prtyekisid asuddhavad psuglimdlu pksiglimdlu bhumiy mele clisuv yav tvrad jiviyimdlu nivu nimmnnu asuddhmadid keullbardu. nivu nnnvragiruvnte nimmnnu bere jnrimd prtyekisid ktrnad nanu prisuddhnagiruvdrimd nivu nnge prisuddh ragirbeku. mnusynagli striyagli mmtrvadi ilve matgarragiruvdagiddre avrnnu niscyvagi kllesedu keullbeku; avr rktvu avr mele iruvdu.

21

truvay krtnu meusege heliddenmdre-ninu areunn mkkklad yajkreumdige matnadi avrige hige helu-

sttвр nimmivagi avn jnrlli yavnu heuleyagbardu.2
 adre tnn httrid smbmdhiyagi, amdre avn tayi, tmde,
 mg, mglu, sheudrniyagi avnige httrid gmdnild kn-
 nikeyad sheudrigagi avnu heuleyagbhudu. adre avnu
 tnn jnreulge mukhysthnagi ruvdrimd tnnnnu tanu
 heulemadid keullbardu apvitrmadikeullubardu. avru
 tmm tleynnu beulisikeullbardu. alld tmm gddd mu-
 leyennu beulisi keullbardu. tmm srirvnnu keuydukeull
 bardu. avru tmm krtnige agniymd madid smrp-
 neglennu mttu tmm devr reuttiynnu arpisuvdrimd
 avru tmm devr hesrnnu apvitrdpdisde tmm devrige
 prisuddhragirbeku; adkarn avru prisuddh ragiru-
 vru. avru vybhicariynnu illve apvitrlennu hemdtiyagi
 tegedukeullbardu; illve gmdnimd bidlptt striynnu
 tegedu keullbardu; avnu tnn devrige prisuddh nagid-
 dane. avnu ninn devrige reuttiynnu smrpisuv
 karn ninu avnnnu suddhikris beku, avnu nnge
 prisuddhnagirvnu. ninnnnu suddhikrisuv krt-
 nadu nanu prisuddhnu. yavde yajkn mglu vybhi
 car krtydimd tnnnnu apvitrmadikeumdre avlu tnn
 tmdeynnu apvitrmaduttale; avlennu bemkiymd sud-
 beku. avn sheudreulge mhayajk nagiddu yavn
 tley mele abhisek telvu suriylpttideyeu mttu yavnu
 udupu glennu dhrisikeulluvdkke prtisthslpttiddaneu
 avnu tnn tleynnu mucceikeullubardu mttu tnn bt-
 teglennu hridukeullubardu; illve yav mrt srird bligu
 heugbardu; tnn tmdegagli tayigagli tnnnnu heule-
 madikeullbardu. idllde prisuddh sthldimd heurge
 heugbardu tnn devr prisuddh sthlvnnu apvitr mad-
 bardu; tnn devr abhisek told kirittu avn tley mele
 iruttde; nane krtnu. avnu tnge hemdtiynnu avl
 knnikavstheylli tegedukeullbeku. vidhve ynnagli,
 bidlptt striynnagli, apvitr Innagli, illve suleynnagli,
 imthvrrnnu avnu tegedukeullbardu. adre tnn svmt jnr-
 rlli obb knnikeynnu tnge hemdtiynnagi tegedukeull-
 beku. idllde avnu tnn jnreulge tnn smttiynnu
 apvitr madbardu. krtnd nanu avnnnu suddhikrisut-
 tene. krtnu meuseyeumdige matnadi heliddenmdre-
 areunneumdige mat nadi helbekaddendenmdre-ninn
 smttiyyu avr vmsavligllli yavnige yavdadru klmkviru-
 vdadre avnu tnn devr reuttiynnu smrpisuvdkkagi
 brbardu. yav mnusynu klmkvullvnnagiruttaneu am-
 dre knnilldvnu illve kumtну cppte yav mugullvnu
 heccad amgvullvnu murid padvullvnu murid keyul-
 vnu gunu bennullvnu giddu knnugllli klmkvullvnu
 hurukullvnu turiyullvnu tnn bijheuddvnu yajknad
 areunn smttiylly klmkvull yav mnusynu agni sm-
 rpneglennu arpisu vdkkagi krtн snnidhiylli brbardu;
 klmkvullvnu tnn devr reuttiynnu arpisuvdkkagi svi-
 apbrbardu. avnu adi prisuddhvat mttu prisuddhvat
 tnn devr reuttiynnu tinnbeku. adre avnu klmkvullv-
 naddrimd terey olkke heug bardu illve yjnvediy svi-
 apkku brbardu. hige avnu nnn prisuddh sthlvnnu
 apvitr madbardu; avrnnu suddhikrisuv krtnu nane.
 meuseyu adnnu areun nigu avn kumarriгу israyel ella
 mkkligu helidnu.

22

truvay krtnu meuseyeumdige matnadi heliddenmdre
 – areunneumdigu avn kumarreumdigu matnadu;
 avru nnn prisuddh hesrnnu apvitr maddmte israyel
 mkklu nnge slisuv prisuddhadvuglimd avru

prtyek vagirbeku; nane krtnu. avrige ninu hige
 helu-nimm ella smttiyy vmsavli glili asuddhtvviruv
 israyel mkklu krtnige slisuv prisuddhadvugl
 blige yavnu bruvneu avnu nnn snnidhi yimd tege-
 duhaklpdbeku; nane krtnu. areunn smttiyyvrlli obbnu
 kusthreugi illve sravvullvndidre avnu suddhnaguv
 vreve prisuddhadvuglennu tinnbardu. hendimd
 asuddhvaddnnu muttidvnu illve tneulgimd
 viry heurtvnu asuddhnagi madlpdumtve hridaduv
 yavdnngagi illve yavde asuddhtvdimd asuddh maduv
 mnusynnagli muttidvnu- amthddnnu muttid
 mnusynu saymkald vreve asuddhnagirbeku; avnu
 tnn srirvnnu nirinlli teuledukeulld heurtu prisuddh
 vadvuglennu tinnbardu. surynu mulu gidag avnu
 suddhnagiruvnu, truvay avnu prisuddhadvuglennu
 tinnli, adu avnige ahar. tnnnnu heulemadikeulldmte
 tnnstkke tane sttiruvdnngagi illve mrgglimd
 hriylpttdiddnnagi tinnbardu; nane krtnu. adrimd
 avru adnnu apvitrdpdisidre adr nimittvagi papvnnu
 heuttu saydmte nnn vidhiglennu kekeullbeku. avrnnu
 suddhikrisuv krtnu nane. prisuddhvaddnnu
 prkiynu tinnbardu. yajkn prvasiyagi illve kuli
 alagli prisuddhadvugllli tinnbardu. adre yajknu
 yavnnnadru tnn hndimd keumdukeumdre avnu
 adrlli tinnbeku, avn mneylli huttidvnu tinnli; avru
 avn aharvnnu tinnli. yajkn mglu obb prkiynnnu
 mduveyadre avlu sm rpnayd prisuddhadvugllli
 tinnbardu. yajkn mglu vidhveyagiddre illve
 bidlpttvlagiddre mttu mkkllldvlagi tnn yavvndl-
 liddmteye tnn tmdey mnege himdirugivlagiddre
 avlu tnn tmdey ahardlli tinnli; adre prkiynu adrlli
 tinnbardu. idllde obbnu tppagi prisuddh vaddnnu
 timdre avnu adr aidne palnnu kudisi prisuddhadv-
 ddnnu yajknige keud beku. israyel mkklu krtnige
 arpi suv prisuddhadvuglennu avru apvitr madbardu.
 illve avru prisuddhadvu glennu tinnuvdrimd tmm
 mele atikrmd apradhvnnu heuttukeulldir; avrnnu
 suddhikrisuv krtnu nane. krtnu meuseyeumdige
 matnadi heliddenmdre- areunneumdigu avn ku-
 marreumdigu israyel ella mkk leumdigu matnadi
 avrige helbekad ddenmdre-israyel mnetndvrlagli
 israyelyr prkiyrlagli yavnadru tnn ella prmagl
 nimittvagi kanikeynnu dhnbliyagi krtnige arpisuv
 ucitvad arpnegllli nivu nimm sviccheyimd psug-
 leulge kuriguleulge illve mekegleulge deusvilld
 gmdagiruvdnnu arpisbeu; adre deusviruv yavdnnu
 smrpis bardu; adu nimgeuskr amgikarvagu vdill. tnn
 prmanvnnu puresuv hage yavnadru smadhand bligl
 yjn smrpneynnagli psuglennagi kurigl nnagli ucitvad
 kanikeynnu krtnige arpisuvvadre adu amgikarke
 priuprn vullddagirbeku; adreulge yav deusvu
 irbardu. kurudadddu, muridddu, amg hinvadddu,
 beukkeyullddu, turiyullddu, illve hurukullddu
 ivuglennu nivu krtnige smrpisubardu mttu avuglimd
 yjn vediy mele dhnbliyagi krtnige smrpisubardu.
 heuriyagi illve kurimriyagi adkke heccad amgviruv
 dagiddre illve adr amggllli keurte yiruvdagiddre
 adnnu ucit kanikeyagi arpisbhudu; adre prmankkagi
 adu amgikarvaguvdill. jiji gayvad, nujugujjad,
 murid illve keuydiruv yavdnnu krtnige smrpisubardu.
 alld nimm desdeulgiruv amth yav smrpne yinna
 dru nivu smrpisubardu. idllde prkiyn keyeulgimdlu
 amthvugllli yavdnnadru nimm devrige reuttiyagi

arpisbardu. avr nitibhrsthteyu deus glu avugllli iruttve. avr nimgeskr vagi amgikarvaguvdill. krtnu meuseyeumdige matnadi heli ddenmdre-heuriynnagli kuriynnagli illve adnnagli tmdag elu divsgl vrege adu tnn tayiy bliylli irli. emtney dindimd adu krtnige dhnbliyagi amgi karvagiruvdu. hsuvn-nagli kuriynnagli adr mriyeumdige erdnnu omde dindllli vdhisbardu. nivu krjtney yjnarpneynnu smrpisuvag nimm svistimd adpisi. ade dindllli adnnu tinnbeku. adrlli yavdnnu marney dind vrege ulis bardu; nane krtnu. addrimd nivu nnn ajneglunu kekeumdu avuglunu madbeku; nane krtnu. adre israyel mkkld mdydlli nanu prisuddh madlpdudv hage nnn prisuddhavad hesrnnu apvitrnadbardu; nimgede devragiru vdkke nimmnnu aigupitdesdeulgim heurge tmdvnu nimmnnu prisuddh maduv krtnu nane; nane krtnu.

23

truvay krtnu meuseyeumdige matnadi heliddenmdre – israyel mkkleumdige ninu matnadi avrige helbekaddenmdre–nivu prisuddh sbheglagi prktisbekad krtn hbbglu ive, aru divs kelsmadbeku, adre elney divsvu visramtiy sbbt divsvagi prisuddh sbhakutvagiruvdu; nivu a din dlli kelsmadbardu; nimm ella nivasglili adu krtn sbbttagiruvdu. nivu avugl kalglili prktisbekad pvitr sbhakut glu krtn hbbglu ive. meudlney timglin hdinalkney div sd saymkaldlli krtn pskvu. ade timglin hdinedney dindlli krtnige huli yilld reuttiy hbbviruvdu; elu divsgl vrege nivu huliylld reuttiyinu tinntkkddu. meudlney dindlli nimgede pvitr sbhakutviruvdu; adrlli nivu kstkrvad kelsvnu madbardu. adre elu divs nivu krtnige bemkiyimd madid bliynnu smrpisbeku; elney dindlli prisuddh sbha kutviruvdu; adrlli nivu kstkrvad kelsvnu madbardu. krtnu meuseyeumdige matnadi heli ddenmdre– israyel mkkleumdige matnadi avrige helbekaddenmdre–nanu nimgede keuduv desdeulke nivu bmdag mtu aliy suggi (bele)ynnu keuydre nimm suggiy meudlney nivl sivudnnu yajkn blige trbeku. adu nimgeskr amgikarvaguvmtede adnnu krtn snnidhiylli adisbeku; sbbtin marney din yajknu adnnu adisbeku. nivu sivudnnu adisuv dindlli krtnige dhnbliyagi smrpisuvmtede omdu vrusd mtu deusvilld kuri mriynnu arpisbeku. krtnige sugmdh vasneyaguvmtede bemkiyimd maduv ahar smrpneyu enne misritvad nyvad hittin htrlli erdu palu irbeku. pan smrpneyu omdu hinnin nalkney palu draksarsvagirbeku. ade dindlli nivu nimm devrige smrpneynnu truv vrege reuttiynnagli hurid kalnagli illve hsiрад tenegnnagli tinnbardu. idu nimgede nimm smttiyl ella nivasglili sasvtvad niymvagirbeku. sbbtin marney din nivu adisuv bliyad sivudnnu tmd dindimd elu sbbtu glu purnvaguv vrege lekksibeku. el ney sbbtin marney dindimd nivu aivttu dinglunu lekksibeku. nivu krtnige heus ahar bliynnu arpisbeku. idllde nivu nimm nivasglimd httney erdu bhag gl adisuv erdu reuttiglunu heurge tr beku. avu nyvad hittinimadvaglagir beku. avuglu huli klsi sutvtaglagirbeku. avu krtnige prthm phlglu. idllde nivu reuttiyeumdige deusvilld omdu vrusd elu kurimriglunu omdu ele heuriynnu

erdu tgruglunu smrpis beku; avu krtnige dhnbliyagiruvvu. avugleumdige ahar bliyu panarpneglu krtnige bemkiyimd madid vasneyad arpneglagirbeku. truvay adugleu lge omdu mriynnu papbliyagi yu mtu omdu vrusd erdu kurimriglunu smadhan yjnbilglagiyu arpisbeku. yajknu krtn snnidhiylli adisuv smrpnegagi prthm phld reuttiyeumdige erdu kurimrigleumdigu avuglunu adis beku. avu krtnige prisuddhavadigdu yajk nigeskr irbeku. ade dindlli nimgede prisuddh sbhey kutvemu nivu prktisbeku. adrlli nivu kstkrvad kelsvnu mad bardu; idu nimm smttigl ella nivasglili sasvtvad niymvagirbeku. nimm bhumi y suggiynnu nivu keuyyu vag nimm heuld mulleynnu smpurnvagi keuyybardu illve nimm suggiylly yav hkklnu kudisikeullbardu. nivu avuglunu bdvrigagi mtu prkiyirigagi bittubid beku. nimm devragiruv krtnu nane. krtnu meuseyeumdige matnadi heli ddenmdre– israyel mkkleumdige matnadi elney timglin meudlney divs dlli nimgede tuturiglunu udv jnapkarth vad sbbtu prisuddh sbhey kutvu ir beku. nivu adrlli kstkrvad kelsvnu madbardu. adre bemkiyimd smrpisuv kanikeynnu krtnige arpisbeku emdu helidnu. krtnu meuseyeumdige matnadi heli ddenmdre– idllde i elney timglin httney divsvu prayscitt divsvagi ruvd; adu nimgede omdu prisuddh sbhey kutvagiruvdu; nivu nimm pranglunu kumdisi bemkiyimd madid smrpneynnu krtnige arpisbeku. a divsdlli nivu kelsvnu madbardu. adu nimgeskr nimm devragiruv krtn snnidhiylli pray scittmaduvdkkagi prayscitt divsvagi ruvd. a divsdlli yvagnarud kumdisikeulldidre avnu tnn jnr mdhy deulginimdg tegeduhaklpdbeku. a divs dlli yavnadru yavde kelsvnu madi dre avnnu nanu avn jnr mdhydim nasmaduvunu. nivu yav trd kels vnu madbardu; idu nimm smttiyl ella nivasglili sasvtvad niymvagirbeku. idu nimgede visramtiy sbbttagi ruvd; nivu nimm pranglunu kumdisi; a timglin ombhttney divsd saymkal diimd mrudind saymkal vrege nimm sbbttnu nivu acrisbeku embde. krtnu meuseyeumdige matnadi heliddenmdre– israyel mkkleumdige matnadi avrige hige helu–i elney timglin hdinedney divsvu elu divsgl vrege krtnige gudargl hbbvagiruvdu. meudlney divsdlli prisuddh sbhey kutviruvdu; nivu adrlli kstkrvad kels vnu madbardu. elu divs nivu bemkiyimd madid smrpneglunu krtnige arpisbeku. emtney divsvu nimgede pri suddh kutvagiruvdu; nivu bemkiyimd madid smrpneynnu krtnige arpisbeku; adeumdu gmbhir sbheyagiruvdu; adrlli nivu kstkrvad kelsvnu madbardu. nivu prisuddh sbheiyagi prktisbekad krtn hbbglu ive: ivugl omdumdu divsdlli krtnige dhnbliynnu ahar smrpneynnu yjvnnu pank smrpne glunu arpisbeku. krtn sbbtutgl heur tagiyu nivu krtnige smrpisuv nimm dan prmgil nimm ella svistvad kanikegl heurtagi yu elney timglin hdinedney dindlli nivu bhumi y phlvnu kudisidag nivu krtnige elu divsgl hbb vnu kekeullbeku. meudlney divsvu sbbtta girbeku mtu emtney divsvu sbbttagir beku. meudlney divsdlli nivu sumdr vad mrgl keumbeglunu khrjur mrgl keumbeglunu dttvad mrgl keumbeglunu hild nirvmji mrglunu tegedukeumdu elu dingl vrege nimm devragiruv krtn edurilni smteuspdbeku. a vrusdlli nivu elu divsgl hbbvnu krtnigagi kekeullbeku. idu nimm smttigllli

sasvtvad niymvagirbeku; nivu idnnu elney timglinlli acrisbeku. elu divsgl vrega nivu gudargllli vasisbeku; israyeli ragi huttidvrellru gudargllli vasis beku. nanu israyel mkklnnu aigupt desdeulgimd heurge brmadidag avru gudargllli vasisvumte madidenemdu nimm smttiyvru tilidukeulluvru; nimm devra giruv krtnu nane emdu. meuseyu israyel mkklige krtn hbgltnu prkt madidnu.

24

truvay krtnu meuseyeumdige matnadi heliddenmdre– belki geuskr dipglu yavaglu uriyutti ruvmte avru kuttid suddhvad hippe eneynnu ninn blige truvmtu ninu israyel mkklige ajnapisbeku. sbhey gudardeulge saksii prdey heurge krtn snnidhiylli saymkaldimd belgin vregu iruvmtu areunnu adnnu krmpdisbeku. idu nimm smttiyvreulge sasvtvad niymvagi ruvdu. dipglu suddhvad dipstmbhd mele krtn snnidhiylli yavaglu iruvmtu avnu krmpdisbeku. ninn nyvad hittnu tegedukeumdu hnnerdu reuttigltnu sudbeku; httrlli erdu palu omdu reuttiylli irbeku. avugltnu suddhvad mejin mele krtn snnidhiylli omdu salinlli armtu erdu saluglnnagi idbeku. reuttii mele adu jnapkarthva giruvmtu bemkiy mulk krtnige smrpneyaguvmtu prtiyeumdu salin mele suddhvad sambraniytnu hakbeku. prtiyeumdu sbttinlli krtn edurinlli yavaglu avnu adnnu krm pdisbeku; idu israyel mkkld kdeyimd nityvad odmbdikeyagirbeku. adu areunn mtu avn kumarrrdagirbeku; avru adnnu prisuddhvad sthldlli tinnbeku; adu nityvad niymvagi krtnige bemkiyimd madi smrpisuvvgllli avnige ati prisuddhvagirvdu. idllde israyelinvlad obb strigu aiguptnad purusnigu hutmid mgnu israyel mkkld mdhydeulgimd heurge bmdnu; israyelinvlad strii i mgnu israyelin obb mnusyeumdiges paleydlli obbrigeubbru jglvadidru. israyel strii mgnu krtn namvnnu dusisi spisi dnu. avru avnnu meusey blige tmdru; (avn tayii hesru dann kulvdnad dibriy mglad seleuvati). avn visyvagi avru krtn tirpnnu tilidu keulluvdkeuskr avnnu kavilli ittru. ag krtnu meuseyeumdige matnadi heliddenmdre– spisdvnnu paleyd acege tegedukeumdu heugiri; avnimd kelid vrellru avn tley mele tmm keglnnidli, sbheyvrellru avnige klseyli. ninu israyel mkkleumdige matnadi avrige hige helbeku–tnn devrnnu spisuvnnu tnn papvnnu heutteukeullbeku. krtn namvnnu dusne maduvnige niscyvagi mrnvnnu vidhisbeku mtu sbheyvrellru niscyvagi avnige klseybeku. idllde desdeulge huttid prkiynu krtn hesrnnu dusne madidag avnnu mrnkke olpdisbeku. yavnadru mnusytnu keulluvnnu niscyvagi mrnkke olpdisbeku. psuvnnu keulluvnnu adkke prtiiagi psuvnnu keudbeku. yavnadru tnn nereyvniye un vaguvmtu madidre avnu madidmeteye avnige madbeku; muritkke murit, knnige knnu, hllige hllu, avnu obbnige unmadid hageye avnige madbeku. psuvnnu keulluvnnu adkke bdlu keudbeku; mnusy nnnu keulluvnnu mrnkke olpdisbeku. ninge omde vidhvad nyayprmanvir beku. svdessthniye iruvmtu prkiynigu irbeku. nimm devragiruv krtnu nane. spisdvnnu paleyd

heurge tmdu avnnu klseyvumte meuseyu israyel mkkleumdige matnadidnu. ag krtnu meusege ajnapisidmeteye israyel mkklu madidru.

25

truvay krtnu sinayi bettdlli meuseyeumdige matnadi helidde nmdre– israyel mkkleumdige ninu matnadi avrige hige helu–nanu ninge keuduv desdlli nivu bmdag desvu krtni gagi sbbttnu keukeullbeku. aru vrus nivu nimm heulvnnu bittbeku, aru vrus nivu nimm drakseteuvtnu kttrisebeku, avu glimd phlvnnu kudisebeku. adre elney vrusvu deskke visramtigagi sbbttagirvdu, krtnigagi omdu sbbttagirvdu. nivu nimm heulvnnu bittbardu ille drakseteuvtnu kttrisebardu. tnnstkke tane beledi ruv pennu nivu keuyyibardu ille kttrisevru drakse bllii drakse hnnugltnu kudisebardu; adu deskke visramtiy vrusvagirvdu. desd a sbbtu nimm aharkkagi iruvdu; ningu ninn dasnigu dasigu kuli aligu ninneumdige prvasi yagiru prkiynigu ninn dngligu desdliiruv mrgglgu adr hutuvliyella aharkkagi irbeku. hige elu vrusgltnu elu sari elu sbbttn vrusgltnu ningagi eniseikeullbeku. elu sbbttn vrusgl kalavdhiyu ninge nalvteumbhtu vrusglagirvdu. idad mele elney timglin httny divsdlli aivtne varsikeutsvkke tuturiytnu udis beku; prayscitt dindlli nimm desd ella kdegllli tuturiytnu udisbeku. aivtney vrusvnnu prisuddhadi desdlli ella nivasiglige bidugdeytnu prktisebeku. adu ninge aivtne vrusd varsikeutsvva girbeku; nimmlli prtiiyebbnu avnn svastykku kutumbkku himdirugi heugbeku. aivtney a vrusvu ninge smbhrmvagi ruvdu; nivu bitlubardu mtu tnnstkke tane beleyuvdnnu keuyylubardu ille kttrisedd drakse blligllli drakse hnugltnu kudisubardu. adu smbhrmve; adu ninge prisuddhvagirvdu; heuldeulgimd adr hutuvliyennu nivu tinnbeku. smbhrm i vrusdlli prtiiyebbnu tnn svastykke himdirugbeku. nereyvniye enadru maratmadidde ille nereyv nimd keumdu keumdidre obbrigeubbru updr pdisikeullbarku. smbhrm truvay vrusgl lekdd prkar ninn nereyvnmid keumdukeullbeku. phld vrusgl prkar avnu ninge maratmadbeku. vrusglu heccidmeteye phld beleynnu heccisebeku; vrusglu kdimeyiruvmtu phld bele ynnu kdimemadbeku. phld vrusgl smkhyegnusarvagiye avnu ninge marat madbeku. addrimd nivu obbrigeubbru updrpdisikeullbarku; devrige ninn bhy pdbeku. nimm devragiruv krtnu nane. hige nivu nnn niym nirnygltnu keukeumdu avugltnu madbeku; adu nivu desdlli surksitragi vasisuviri. bhumiyu tnn phlvnnu keuduvdu; nivu timdu trpt raguviri, adrlli surksitragi vasisuviri. nige–igu, navu bittuvdill ille nmm hutuvliyelli kudisikeulluvdill, el ney vrusdlli navu enu tinneun emdu annuviri. ag nanu arney vrusdlli muru vrusglige phlphlisuvmtu nimm mele nnn asirvadnnu ajnapisuvnu. nivu emtney vrusdlli bitti adr phlvnnu ombhttny vrusd vrega tinnuviri; adr phl bruv vrega nivu smgrhisid hleddne tinnuviri. idllde bhumiytnu emdigu marbardu, yakmdre bhumiyu nnnu; nneumdige nivu prkiyru prvasiglu agiddiri. nimm svadhindliiruv ella bhumige bidugdeytnu keudbeku. ninn

sheudrnu bdtnd nimittvagi tnn svastydlli svlpvnnu marid mele avn bmdhuvinnli yaradru adnnu bidisikeullu vdkke bmdre avn sheudrnu mariruvdnnu avnige bidugde madbeku. avnige adnnu bidisikeulluv sthiti umtadre avnu adnnu marid vrusglhnu lekkisi adnnu maridvnige migilagddnnu purtimadi tnn svastykke himdirugbhudu. tirigi slisuvdkke avnige agdidre avnu mariddu sambhrmd vrusd vrede keumdukeumdv n keylli irbeku; sambhrmd vrusdlli adu bidugde yagbeku, avnu tnn svastykke himdirugbeku. idllde obbnu geudeyull ptntd lliuv nivasd mneyennu maridre adnnu marid omdu purn vrusdeulgagi adnnu bidugde madbeku; omdu purn vrus adre vrusvu purnavugvudreulgagi adu bidugdeyagdidre geudey ptntdeulgiruv a mneyu adnnu keumdukeumdv nige avn tltlamtrkku sthirvagidlpbeku; sambhrmd vrusdlli adu bidugdeyag bardu. adre sutlu geudeglilld hlliglllii mneglu desd bhumieumdigde lekkislpbeku. avuglige bidugde irbeku; sambhrmd vrusdlli avu bidugdeyagbeku. idllde leviyr ptntgl visyva giyu avr svastyvagiruv ptntglillin mnegl visyvgiyu leviyru yav smydllyiadrnu bidisikeullbhudu. leviyrimd enadru keumdukeumdre keumdukeumdv mneyu avn svastyd ptntvu sambhrmd vrusdlli bidugdeyag beku; leviyr ptntgl mneglu isra yel mkkld mdhydlili avrige svastyvagine. adre avr ptntglige seriruv up ngrgl heulvnnu marbardu. adu avrige nityvad svastyve. ninn sheudrnu bdnvagi ninn bliylli ksinvagi biddukeumdidre avnu prkiy nagidru prvasiyagididru avnu ninn bli ylli bdukuv hage avnige shaymad beku. ninu avnimd bddiynvagi ilive labhvnnagi tegedukeullbardu. adre ninn sheudrnu ninneumdigde bdukuvmt ninn devrige bhydpdu. ninu avnige ninn hvnnu bddige keudbardu ilive labhkkagi ninn ahar vnnu salvagi keudbed. ninge kanan desvnnu keuduvmt eyu ninge devragiruv vmt eyu ninnnnu aiguptdesdeulgidm heurge krtmd ninn devragiruv krtnu nane. idllde ninneumdigde vasisuv ninn sheudrnu bdnvagididru ninge marlpttiddre avnu dasnmte ninge sevemadlu ninu avnnnu ottay madbardu. adre kuli yalmt eyu prvasiyvmt eyu avnu ninn bliylli irli. jubili smvtsrd vrede ninge sevemadli. truvay avnu ninn bliyimd tanu tnn mkkleumdigde heurtu tnn kutumbkku tnn pitrgl svastykku avnu himdirugbeku. aiguptdesdeulgidm nanu heurge krtmd avru nnn sevkragidare; avru dasragi marlpdbardu. ninu kthinvagi avn mele deuretn madbardu; adre ninn devrige bhydpbeku. ninn sutlu iruv anyjnnu ninge dasasiy ragiruvmt avrimd dasdasiyrrnnu ninu keumdukeullbeku. idllde ninn mdhydeul giruv prkiy mtu prvasigl mkklimd ninn bliylliruv avr kutumbgllli ninn desdeulge avru pederuvvrimd ninu keumdukeullbhudu; avru ninn svastyvagi ruvru. nimm truvay avrnnu nimm mkklige svastyvagiruv badhyteyagi tegedu keullbeku; avru nirmtrkku nimm das ragiruvru. adre israyel mkklad ninn sheudrllli obbr meleubbru kthinvad deuretnvnnu madbediri. ninn bliylliruv prkiy ilive prva siy smpttu heccaglagi ninn sheudrnu avn bliylli bdnvagi ninn bliylliruv prkiynagi prvasiyagi prkiyn smtliyli huttidvnige tnnnnu marikeumdre hige avnu tnnnnu marikeumdv

mele avnu tirigi vimeucislpdbhudu. avn sheudrllli obbnu avnnnu vimeucis bhudu. avn cikppnagi cikppn mg nagli ilive avn kutumbdlli sviap vagiruv sambmdhikrllli yaragli avnnnu vimeucisbhudu. ilive avnu sktnagiddre tnnnnu tane vimeucisikeullbhudu. avnu tnnnnu keumdukeumdv nige marlptt vrus meudlugeumdu jubili smvtsrd vrede avneumdigde lekkmadbeku. avn maratd kryvu vrusgl lekdd prkar kuliyalin smyкке tkkmt avneumdigde adu iruvdu. innu bhl vrusviddre avugl prkar tnn kryd hndli vimeucislpdbeku. jubili smvtsrd vrede kelvu vrusglu matr ulididdre avneumdigde enisbeku. avn vrusgl merege tnn vimeucney kryvnnu tirigi avnu avnige slisibeke. vrusd kuliyalinmt avn bliylli irbeku. adre mteubbn ninn drstiyli avn mele kthinvad deuretn madbardu. i vrusgllli avnu vimeucislpddiddre jubili smvtsrdlli avneumdigde avn mkklu bidugdeyagbeku. yakmdre israyel mkklu nnn dasru, aiguptdes deulgidm nanu heurge brmadid ivru nnn dasre. nimm devrad krtnu nane.

26

nivu nimgagi vigrhglvnnagi kettid prttimeynnagi madikeullbediri; nillisiv prttimeynnagi madikeullbediri. klin vigrhglvnnagi nimm desdliittu keumdu avuglige add bilbediri. nimm devragiruv krtnu nane. nnn sbttuglennu nivu acrisbeku; nnn prisuddh sthlike bhydp beku. nane krtnu. nivu nnn niymgl prkar ndedukeumdu nnn ajneglennu kekeumdu avuglmt madidre ninge mleyennu tkkkaldlli surisuvunu. ag bhumiyu adr beleynnu keuduvdu. heuld mrglu avugl phlvnnu keuduvvu. kn tulisuv kelsvu drakse beley vregu drakse beleynnu kulisuv kelsvu bittney kald vregu ndeyuvvu. nivu nimm reutti ynnu timdu trptiheumdi surksitvagi nimm desdli vasmadviri. nannu desdli smadhanvnnu keuduvunu. yar bhyvu ilide nivu mlgikeullviri; desdli dust mrgglu ildmt maduvunu. ilive ktti nimm desdli haduheuguvdill. nivu nimm struglennu himdttuvag avru kttiyim nimm mumde biluvru. nimmllli aidu mmd i nuru mmdiyennu himdttuvru. nimmllli nuru mmd i htuv savir mmdiyennu attibiduvru. nimm struglu nimm mumde kttiyim biluvru. nanu nimmnnu lksisi abhivrdhimadi heccisi nimm smgd nnn odmbdikeyennu sthapisuvunu. nivu hle dhanyvnnu timdu heusdu bmdag hlednnu heurge truviri. idllde nanu nnn gudarvnnu nimm mdhydlili madikeullu vnu. nannu prannu nimmnnu ashyisde iruvdu. nanu nimm mdhydlili ndedu nimm dev ragiruvnu; nivu nnn jnragiruviri. aigupt desdvrige nivu dasragid hage avr desdeulgidm nimmnnu heurge brmadi nimm neugd kttuglennu muridu nimmnnu nettge ndeymadid nimm devrad krtnu nane. nivu nnn matnnu kelde i ella ajnegl prkar ndeyde heudre nnn niymglennu nivu asddemadidre ilive nnn niryngllli nimm prannu ashyptte nivu nnn odmbdi keyennu viari nnn ella ajnegl prkar madde heudre nanu sh idnnu ninge madu vnu; nimm mele bhiyinnu knnuglennu ksinisu vmt eyu hrdivu kuggi duhkhhkeulaguv vmt eyu maduv ksyreugvnnu clijrv vnnu brmaduvunu. nivu vyrtthvagi nimm bijvnnu bittuviri; nimm struglu adnnu timdubiduvru. nanu

nimge vimukhnagiru venu. nimm strugl mumde nivu keullpduviri. nimm veriglu nimm mele deuretn maduvru. odisivvnu yaru illdiruvag odi heuguviri. istadru nnn matnnu keldeheudre nanu nimm paggl nimitt elrstu heccagi nimmnnu siksisivenu. nimm bld grvnnu muridu haki nimm akasvnnu kbbind hageyu nimm bhumyinnu hittaleymteyu maduvenu. ag nimm sktiyu vyrtbhagi mugidu heuguvdu. nimm bhumiyu tnn beleyennu mrgl phlglnnu keudde iruvdu. nnn matnnu kelleulld nnge vireudhvagi vage nndre nanu nimm pagglge tktkme nimmnnu elrstu heccagi nimm mele vyadhiglnnu brmaduvenu. nimm mele kadumrgglu bruvmtu maduvenu. avu nimmnnu mkkllild vrnnagi madi nimm dnglnnu timdubiduvvu mttu nimmnnu svlp mmdiyagi maduvvu; nimm margglu halagiheuguvvu. nnnimdaguv ivuglimd nivu siksitrage nnge vireudhvagi ndede nanu sh nimm vireudhvagi ndedu innu heccagi nimm paggl nimitt elrstu nimmnnu siksisivenu. odmbdi key nimitt muyyige muyi tirisuv kttiynnu nanu nimm mele brmaduvenu. nivu nimm ptngllili kudibmdag vyadhiynnu nimmleuge brmaduvenu. nivu struvinnu kege oppislpdu viri. nanu nimm annadharvnnu muriduhaki dag htutu striyru nimm reuttiynnu omde oleylli suttu tukd prkar nimge reuttiynnu keuduvru. nivu adnnu tinnuviri; nimge trptiyaguvidill. idella adagyu nivu nnn matnnu kelde nnge vireudhvagi ndede nanu keupdimd nimge vireudhvagi ndedu nimm paggl nimitt nane nimmnnu elrstagi siksisivenu. nivu nimm kumar kumarteyr mamsvnnu tinnuviri. idllde nanu nimm unnt sthlglnnu halumadi nimm prtimeglnnu kduduhaki vigrhgl mele nimm henglnnu hakuvenu; nnn prannu nimmnnu hesikeullu vdu. nimm ptnglnnu kedvihaki, nimm prisuddh sthlglnnu halumadi, nimm svasne glennu musi neudde iruvnu. nanu desvnnu halumaduvnu; adrlli vas vaguv nimm struglu adkke ascrypduvru. nimmnnu jnamggllili cdriis nimm himde kttiynnu bisuvnu; nimm bhumu halagi ruvdu; nimm ptnglu nasvagiruvvu. nivu nimm strugl desdlli iruv vregu bhumu halagiruv ella dinglliyu tnn sbbtuglnnu anubhvisuvdu; ag bhumu vismisikeumdu tnn sbbtuglnnu anubhvi suvdu. nivu adrlli vasvagiddag nimm sbbtugllili adkke visramti deureyd karn adu halubiddiruv kalvella anubhvisuvdu. nimmlli yararu ulidu strugl desd lliuvruv avr hrdyvlu adheryvnnu hutisuvnu; bdidaduv eley sbdvv avrnnu odisivdu, kttige odiheud hage odiheugu vru; odisivvnilde biluvru. odisivv nilde obbr meleubbru ktti bhydimdad hage biluvru; nimm strugligeduragi nimitukeulluvdu nimmimdagdu. jnamgg leulge nasvaguviri; nimm strugl desv nimmnnu timdubiduvdu. nimmlli uliduvru tmm akrmddim nimm strugl desdlli ksinvaguvru. nimm pitrgl akrmglimd avr smgd ksinvaguvru. ag avru nnge madid tmm akrmvnnu tmm pitrglakrmvnnu tavu nnge vireudhvagi ndedu keumddrimd nanu avrige vireudhvagi ndeukeumdu tmm strugl deskke brmadiddnnu arikemadi prichedne illd avr hrdyvu tggislpptu tmm akrmddim umtat siksege avru oppikeulluvdadre nanu yakeub isak abraham iv rige madid nnn odmbdikeynnu avr desvnnu jnapkmadikeulluvnu. avru desdeulgimd heurdislpptu avrillde halad veyllili adu

tnn sbbtu glennu anubhvisuvdu; avru tmm akrm dimdad siksege oppikeulluvru; avru nnn nyayglennu hesi, tmm hrdygllili nnn niymglnnu ashyisiddrimdle. adagyu avru tmm strugl desdliiruvag avrnnu tllibiddeyu ashyisideyu smpurnvagi nasmaddeyu avr smgd iruv nnn odmbdikeynnu muriyideyu iruvnu; avr devragiruv krtnu nane. nanu avrige devragiruvdrim jnamgg muume aiguptdesdimd heurge brmadid avr pitrgl odmbdikeynnu avrigeusk jnapk madikeulluvru; nane krtnu. krtnu sinayi betdlli meusey mulk tngu israyel mkkligu mdhydlli keutt niym glu nyayglu nyayprmgangu ive.

27

idllde krtnu matnadi meusege heliddenmdre – israyel mkkll smgd ninu matnadi avrige hel bekaddenmdre–obbnu prtyekvad prma vnnu madikeumdre ninu nemisid kryd prkar jnru krtnige madboku. ninu nemisbekad kryvu yavdmde–ipptu vrusdvv meudlugeumdu arvttu vrus dvn vregu ninu nemisuv kryvu prisuddh sekelin merege aivttu belliy sekeluglagir beku. hennagiddre ninu nemisuv kryvu muvttu sekeluglagirbeku. aidu vrus dvnu meudlugeumdu ipptu vrusdvv vregu gmdsin kryvu epptu sekeluglu hemgsin kryvu htutu sekeluglu agirbeku. omdu timglinv meudlugeumdu aidu vrusdvv vregu gmdsin kryvu aidu belliy sekeluglu hennin kryvu muru belliy sekeluglu agirbeku. arvttu vrusvu adkke heccad prayvull gmdsagiddre ninu nemisuv kryvu hdinedu sekeluglu hemgsige htutu sekeluglu agirbeku. adre ninu nemisid kryvnnu kud keuddstu avnu bdvnagiddre avnnu yajkn mumde nillisbeku. yajknu avnige kryvnnu nemi sbeku. prmanmadivn smpttge sriyagi yajknu avnige kryvnnu nemisbeku. mnusynu krtnige arpnegagi truvvg illi adu psuvagiddre avnu keudvmtvu glella krtnige suddhvagiruvdu. adnnu olledkke kettddnnagli kettddkke ollednnagli bdlu madbardu mttu marpdi slubardu; hegadrudv omdu psuvige mteumddnnu bdlu madidre adu adr bdlu prisuddhvagirbeku. adu krtnige arpneyagi tard yavdadru asuddh psuvagiddre a psuvnnu avnu yajkn mumde nillisbeku. ag yajknu adkke olledagli kettddagli adkke krypttbeku. yajknad ninu madid kryve kryva girbeku. adnnu hegadrudv vimeucis bekemiddre ninu madid kryptkimt heccagi aidne palnnu adkke kudisbeku. obbnu tnn mneyennu krtnige prisuddh vagirlemdu adnnu prisuddh madidre yaj knu adkke olledagli kettddagli kryvnnu kttbeku; yajknu krypttuv prkarve adu sthivagirbeku. adre prisuddh madi dvnu tnn mneyennu vimeucisbekemiddre ninu kttid kryptkimt heccagi aidney palin hvnnu keudli; ag adu avndagiruvdu. obbnu tnn svastyd heulldli enadrudv krtnige prisuddh madidre ninu adr bijd prkar krypttbeku; jvegeudhiy omdu omerstu bijkke aivttu belli sekelugu. jubili smvts meudlugeumdu avnu tnn heulvnnu prisuddh madidre ninu kttuv kryd prkar adu sthivagirbeku. adre jubili smvtsrvad mele tnn heulvnnu prisuddh madidre jubili smvtsrvd vregu mikk vrusgl lekdd prkar yajknu avnige hvnnu enisi ninu kttid krydimd kley beku. idllde a heulvnnu prisuddh madi dvnu adnnu

hegadru vimeucisbekemdi ddre ninu kttid krykkimt heccagi aidne palnnu avnu keudbeku; ag avnige adu sthirvagiruvdu. adre avnu heulvnnu vimeucisde heudre illve mtteubbnige a heulvnnu mariddre adnnu innu mele vimeuciskuddu. a heulvu jubili smvtsrdlli bidugdeyaguvag prtyekislpttu oppislptt heuld hage krtnige adu prisuddhvagirbeku; adr svastyvu yajk nige sllbeku. tnn svastyd heulglli serdmth, tanu keumdukeumd heulvnnu obbnu krtnige prisuddh madidre yajknu avnige ninu nemisid kryd hnvnnu jubili smvtsrd vregu enisbeku; avru a divsdlli ninu kttid kryvnnu krtnige prisuddhvaddagi avnu keudbeku. jubili smvtsrdlli a heuld bhumiy svastyvumtadvnige amdre ivnu yavnimd keumdukeumdneu avnige tirugi himdkke keudbeku. ninu nemisid kryglella prisuddh sekelin merege irbeku; sekelige ippttu gerglirbeku. psuglli meudlagi huttiddu matrve krtn ceucclagiruvdu. adnnu yavnu prtisthemadlarnu. adu ettagli illve kuri yagli adu krtnde. adre adu asuddh psuvagiddre ninu kry kttid prkar adkke heccagi aidne palnnu keuttu avnu adnnu vimeucisbeku; vimeucisdiddre adnnu ninu kry kttid prkar marbeku. adagy prtyekislptt yavdadru amdre mnusynnnagli psuvnnagli tnn svastyd heulvnnagli tngidddnnella obb mnusynu krtnigagi prtyekisidre adnnu marbardu illve vimeucisbardu; prtyeki slptt prtiyeumdu krtnige ati prisuddh vaddde. mnusyrlli prtyekislpttvnu yavnadru prtyekislpdde heudre avnnnu (krykeuttu) vimeucisbardu. khmditvagi avnnnu keullbeku. bhumiy bijdllagli mrd phld llagli httne palella krtnde. adu krtnige prisuddhvaddu. yavnadru tnn httne paluglInnu vimeucisbekemdiddre adkkimt heccagi adr aidne palnnu keudbeku. idllde dnkurigllliyu keulin kelge datuv elladrllliyu htrlli omdu bhag krtnige prisuddhvagiruvdu. adu olle ydeu kettddu emdu avnu vicaris bardu, adnnu bdlu madbardu. hega dru adnnu bdlu madidre adu bdlu madiddu prisuddhvagirbeku. adnnu vimeucisbardu. krtnu sinayi bettdlli meusege israyel mkkligagi keutt ajneglu ive.

avru aiguptdesdimd heurt erdney vrusd erdney timglin meudlney divsdlli krtnu sinayi arnydlli sbhey gudardeulge musey smgd matnadi- israyel mklk smst sbhey lekvnnu avr kutumbgl prkarvagiyy avr tmdegl mnegl prkar vagiyy gmdsrellr hesrugl enikeyeumdige tle tlegu nivu tkkeulliri. israyelinlli yuddhкке heurduvrellrnnu amdre ippttu vrusdvrnnu adkke heccad prayvullv rnnu avr senygl prkar ninu areunnu lekkmadiri. tnn tmdey mnege mukhysthnad prtuyeubnu omdeumdu geutrккеusr nimm smgd irli. nimm smgd nillbekad mnusyr hesruglu ive: ruben geutr dimd sedeyurn mgnad elicur, simeyeun geutrdimd curisdsdeyn mgnad nseuiayel, yehud geutr dimd avmeanadabn mgnad nhseun, issakar geutrdimd cuvann mgnad netnel, jebulun geutrdimd heleu nn mgnad eliyab, yeusephn mklk geutrdlli ephrayamnmd avmea hudn mgnad elisama, mnssge geutr dimd pedacurn mgnad gyleyel, benyavian geutrdimd gidyeunni mg nad abidan, dan geutrdimd avmeasdsdey mgnad ahigejer, aser geutrdimd okrann mgnad pgiyel, gad geutrdimd reguveln mgnad elyasaph. nphtali geutrdimd enann mgnad ahirnu, sbheyvrlli prsiddhvadvru tmm tmdegl geutrgl prbhuglu israyelinlli shsrgl mukhy sthru ivre. hesruglu helppit i mnusyrnnu muse areunnu tkkeumdu. smst sbheynnur erdne timglin meudlne divsdlli kudisidru; avru tmm geutrglignusar vagi tmdegl mney prkar hesrugl lekviruv ippttu vrus meudlugeumdu heccad prayvullvru tle tleyagi jnmptrike bresikeumdu. krtnu museuge ajnapisid hageye avnu sinayi arnydlli avrnnu lekkmadidnu. israyelin hirimgnad rubenn mklku, avr smttigl prkarvagiyy kutumbgl prkarvagiyy tmdegl mney prkarvagiyy vmsavliyy hesrugl lekk dimd ippttu vrus meudlugeumdu heccad prayvullvru yuddhкке heuglu sktrad gmdsrellru tle tleyagi rubenn geutrdlli enislpptvru nlvtaru savird aidu nuru. simeyeunn mklku, avr geutrgl prkarvagiyy tmdegl mney prkar vagiyy vmsavliyy hesrugl lekkdimd ippttu vrus meudlugeumdu melppt prayvullvru yuddhкке heurdlu sktrad gmdsrellru simeyeunn geutrdlli enislpptvru aivtteumbhttu savird munnuru. gadn mklku, avr geutrgl prkar vagiyy tmdegl mney prkarvagiyy vmsavliyy hesrugl lekkdimd ippttu vrus meudlugeumdu melppt prayvullvru yuddhкке heurdlu sktradvrellru gadn geutrdlli enislpptvru nlvtedu savird arunur aivttu. yudn mklku, avr geutrgl prkar vagiyy tmdegl mney prkarvagiyy vmsavliyy hesrugl lekkdimd ippttu vrus meudlugeumdu melppt prayvullvru yuddhкке heurdlu sktradvrellru yehu dn geutrdlli enislpptvru epptnalku savird arunuru. issakarn mklku, avr geutrgl prkarvagiyy tmdegl mney prkar vagiyy vmsavliyy hesrugl lekkdimd ippttu vrus meudlugeumdu melppt pray vullvru yuddhкке heurdlu sktradvrellru issakarn geutrdlli enislpptvru aivtt nalku savird nalkunuru. jebulun mklku, avr geutrgl prkarvagiyy tmdegl mney prkar vagiyy vmsavliyy hesrugl lekkdimd ippttu vrus meudlugeumdu melppt pray vullvru yuddкке heurdlu sktradvrellru jebulun geutrdlli enislpptvru aivttelu savird nalkunuru. yeusephn mklkad ephrayam mklku,

avr geutrgl prkarvagiyy tmdegl mney prkarvagiyy vmsavliyy hesrugl lekkdimd ippttu vrus meudlu geumdu melppt prayvullvru yuddhкке heurdlu sktradvrellru ephrayamn geutrdlli enislpptvru nlvtu savird aidunuru. mnssgey mklku, avr geutrgl prkar vagiyy tmdegl mney prkarvagiyy vmsavliyy hesrugl lekkdimd ippttu vrus meudlugeumdu melppt prayvullvru yuddhкке heurdlu sktradvrellru mn ssgey geutrdlli enislpptvru muvterdu savird innuru. benyavian mklku, avr geutrgl prkarvagiyy tmdegl mney prkar vagiyy vmsavliyy hesrugl lekkdimd ippttu vrus meudlugeumdu melppt pray vullvru yuddhкке heurdlu sktradvrellru benyavian geutrdlli enislpptvru muvttedu savird nalkunuru. dann mklku, avr geutrgl prkar vagiyy tmdegl mney prkarvagiyy vmsavliyy hesrugl lekkdimd ippttu vrus meudlugeumdu melppt prayvullvru yuddhкке heurdlu sktradvrellru dann geutrdlli enislp ttrv arvtterdu savird elunuru. asern mklku, avr geutrgl prkar vagiyy tmdegl mney prkarvagiyy vmsavliyy hesrugl lekkdimd ippttu vrus meudlugeumdu melppt prayvullvru yuddhкке heurdlu sktradvrellru asern geutrdlli enislpptvru nlvtteumdu savird aidunuru. nphtalin mklku, avr geutrgl prkar vagiyy tmdegl mney prkarvagiyy vmsavliyy hesrugl lekkdimd ippttu vrus meudlugeumdu melppt prayvullvru yuddhкке heurdlu sktradvrellru nphtalin geutrdlli enislpptvru aivttmuru savird nalkunuru. muse areunnu israyelin mukhysthru enisidvru ivre. ivru tmm tmm tmdegl mneglie obbeubbnmte hnnerdu mmdiyagiddru. hige israyel mklklli enislpptv relldu avr tmdegl mnegl prkar ippttu vrusdvr adkkimt heccad prayvull vru israyelinlli yuddhкке heurdlu sktradvru aru lkds muru savird aidunur aivttu mmdiyagiddru. adre leviyru tmm tmdegl geutrd prkar avreulge enislpdlill. idllde krtnu matnadi museuge heliddenmdre- levi geutrvnnu matr enisde isra yel mkkleulge avr lekvnnu tkkeullbeku. adre ninu leviyrnnu saksiiy gudar kkeuskrvu adr ella vstugligeuskrvu adkke bekad ellvugligeuskrvu nemisu. avru gudarvnnu adr ella vstuglennu heuttukeulluvru, idr sevemadi gudarad suttmuttlu ilidukeullbeku. gudarvu heurduvav leviyru adnnu biccli; gudarvu iliyuvav leviyru adnnu nillisli; prkiynu sviapisidre avnu saybeku. israyel mklku tmm tmm senygl prkar obbeubbnu tnn dmdin bliylli tnn dhvjg bliylli ilidukeullbeku. adre leviyru saksiiy gudarad suttlu ilidu keullbeku; hige israyel mklk sbhey mele keupbardiruvdu; leviyru saksiiy gudarvnnu kayuvvragirbeku. israyel mklku hageye madidru. krtnu museuge ajnapisid ellvugl prkarve avru madidru.

2

krtnu matnadi museuge areunnigu heliddenmdre- israyel mklku obbeubbragi tmden mney gurutugl prkar tmm tmm dhvjgl bliylli ilidukeullbeku; avr sbhey gudarad edurinlli suttmuttlu ilidukeullbeku. purv dikkinlli suryeuyd kdeg ilidukeulluvru avrv senygl prkar yehudn dmdin dhvjvu; yehudn mkkligie avmeanadabn mgnad nhseunnu senyadhipti. avn senyvu enislpptvru epptnalku savird arunuru. avn bli ylli ilidukeulluvru issakarn geutrvu; issakarn mkkligie

cuvarn mgnad netnelnu senyadhipti. avn senyvu enislp ttvru aivttu nalkusavird nalkunuru. jebulunn mkklige heleunn mgnad eliyabnu senyadhipti. avn senyvu enislp ttvru aivttelusavird nalkunuru. yehudn paleydlli enislp ttvrellru avr senygl prkar lkسد embhttaru savird nalkunuru. avru meudlu heurdtkkvru. rubenn paleyd dhvjvu avrvr senygl prkar temkndlliruvdu; rubenn mkklige sedeyurn mgnad elicurnu senyadhipti; avn senyvu enislp ttvru nlvtteru savird aidunuru. avn bli ylli ilukeulluvvru simeyeunn geutr dvru; simeyeunn mkklige curis-ddeyn mgnad seluviayelnu senyadhipti; avn senyvu enislp ttvru aivteumbhttu savird munnu. truvay gadn geutrvu: gadn mkklige reguveln mg nad elyasaphnu senyadhipti; avn senyvu enislp ttvru nlvttedu savird arunur aivttu. rubenn paleydlli enislp ttvrellru avrvr senygl prkar lkسد aivtteumdu savird nanu-raivttu; avru erdneydagi heurdtkkddu. truvay sbhey gudarvu levivr paleyvu paleygl mdhydlli heurdbeku. avru ilukeulluv prkarve tmm tmm kde ylliyu tmm tmm dhvjgl prkarvagi heurdbeku. ephrayaminvr paleyd dhvjvu avr senygl prkar pscimdliruvdu; ephra yamn mkklige avmeahudn mgnad elisamanu senyadhipti. avn senyvu enislp ttvru nlvttu savird aidu nuru. avn bliylli mnasse geutrvu; mnasse mkklige pedacurn mgnad gvlayelnu senyadhipti. avn senyvu enislp ttvru muvtterdu savird innuru. truvay benyaviann geutrvu; benyaviann mkklige gidyeuniy mgnad abidannu senyadhipti. avn senyvu enislp ttvru muvttedu savird nalkunuru. ephrayamn pale ydlli enislp ttvrellru avr senygl prkarvagi lkسد emtusavird nuru. ivru murneyvragi heurdtkkvru. dann dmdin dhvjvu avrvr senygl prkarvagi uttrdliruvdu. dann mkklige avmeasddeyn mgnad ahigejru senyadhipti. avn senyvu enislp ttvru arvterdu savird elu nuru. avn bliylli ilukeulluvvr asern geutr dvru; asern mkklige okrann mgnad pgiyelnu senyadhipti; avn senyvu enislp ttvru nlvtteumdu savird aidu nuru. truvay nphtali geutrdvru; nphtali mkklige enann mgnad ahirnu senyadhipti. avn senyvu enislp ttvru aivttmuru savird nalkunuru. dann paleydlli enislp ttvrellru lkسد aivttelu savird arunuru. avru tmm dhvjgl prkar kdeyvragi heurdtkkddu. israyel mkkllli tmm tmdegl mney prkarvagi enislp ttvru ivre; paleydeulge avrvr senygl prkar enis lp ttvrellru arulks murusavird aidu nuravittu. krtnu meusege ajnapisid prkar leviryru israyel mkkleulge enislp dli. krtnu meusege ajnapisidelladr prkar israyel mkklu madi tmm dhvjgl prkarvu tmm tmm vmsgl prkarvu tmm tmdegl mney prkarvu ilukeullutta mumduvriyttiddru.

3

krtnu sinayi prvtdlli meusey smgd matnadid dindlli areunn mtu meusey smttiglu ive: areunn mkkli hesruglu ive; ceuc mgnu nadabnu, truvay abihu, el-lajarnu, itamarnu. abhise kislptt yajkrad areunn mkkli hesru glu ive; ivrnru yajkeudyeug maduv dke avnu prtisthemadinnu. nadabnu abihu krti sm-mukhdlli anybemkiynnu arpisidag sinayi arnydlli krti mumde stru. avrige mkklu irlill; hige ellaja rnu itamarnu tmm tmdeyad areunn edurinlli ya-

jkeudyeugvnu madidru. krtnu meusey smgd matnadi heli ddenmdre- leviy geutrvnu htir serisi yajknad areunn mumde nillisu; avru avnige seve-madli. avru avn appne ynu smst sbhey appneynu smst gudard mumde kapadli, mtu gudard seveynu madli. avru sbhey gudard ella vstuglunu israyel mkkli appne ynu kapadi gudard seveynu mad beku. leviryru areunnigu avn kumarrigu keudbeku; avru israyel mkkleulgid avnige purnvagi keudptt vre. idllde areunnnu avn kumarru rnu nemisbeku. avru tmm yajktvnu ndisli. prkiynu sviapisidre saybeku. krtnu meusey smgd matnadi heliddenmdre- nanu igeu, nane isa yel mkkllli grbh tereyvumth ella ceuc-cladvuglige bdlagi leviryru israyel mkkleulgid tegedukeumdi ddene. addrimd leviryru nnnvagiruvru. ceuccladvrellru nnnvre. nanu aigupt desdli ceuccladvuglunnella heuded din dlli nanu israyelindli mnusyryliyu psuglliyu ceuccladdnnella prisuddh madikeumdidene. avru nnnvagirubeku. nane krtnu. krtnu sinayi arnydlli meusey smgd matnadi heliddenmdre- leviy kumarrnu avr tmdegl mney prkar vagi avr kutumbgl prkarvagi enisu. omdu tinglu meudlugeumdu melpit prayvull gmdsrellrnu ninu enisu amdnu. ag meuseyu tnge krtnu ajnapisid matin prkarvagi enisidnu. leviy kumarr hesruglu ive: geseunnu kehatnu merariyu. geseunn kumarr hesruglu tmm kutumbgl prkar ive; libniyu simmiyu. kehatn kumarru tmm kutumbgl prkar amramnu icharnu hebreunnu ujjiyelnu. merariyu kumarru tmm kutumbgl prkar mhiyu musiyu. tmdegl mney prkarvagi leviry kutumbglu ive. geseunige seridvru libniyu kutumb dvru sivmeay kutumbdvru, geseunn kutumbglu ive. omdu tinglu meudlu geumdu melpit prayvull avr ella gmds smkhyey prkar enislp ttvru elu savird ainuru mmd. geseunyr kutumbglu gudard himdugde pscimd kdege ilukeullbeku. layeln mgnad elyasaphnu geseunyr tmde mnege mukhysthnu. sbhey gudardlli geseunn kumarru kapadikulebbekadvuglu guda rvu adr heudikeyu sbhey gudard baglin tereyu amgl tereglu gudarkku blipithkku suttliruv amgl prdeyu amgl baglin tereyu avr smst sevege bekad hggglu ive. amramiyr kutumbvu icharr kutumbvu hebreuniyr kutumbvu ujjii yelr kutumbvu ivu kehatr kutumb glu. prisuddh sthld appneynu kapadu vvr lekk omdu tinglu meudlugeumdu melpit prayvull gmdsrellru emtu savird aru nuru. kehatn kumarr kutumbglu gudard bliylli dksind kdege ilukeullbeku. ujjiyeln kumarnad elicaphanu kehatr kutumbgl tmdey mnege mukhysthnu. avr appneynm-dre: mmjusv meju dipstmbhvu blipith vgl avru sevemaduv prisuddh sthld vstuglu tereyu avugl ella seveyu agide. idllde yajknagiruv areunn mgnad ellajarnu leviry mukhystr mele mukhysthnu, prisuddh sthld appneynu kekeulluvvr mele vicarknu avne. mhiyr kutumbvu musiyr kutumbvu ivu merariyr kutumbglu. adrlli enislp ttvru omdu tinglu meudlugeumdu melpit prayvull gmds relr lekkd prkar aru savird innuru. abiheln mgnad curiyelnu mera riy kutumbgl tmdey mnege mukhysthnu; avru gudard bliylli uttrdikkin kdege ilukeullbeku. idllde merariyu kuma rr appneyu avr vsdlli iruvvuglu yavvemdre: gudard higeclu aguliglu kmbglu kunikeglu ella vstuglu avr ella seveyu amgl suttmuttiruv kmbglu

avugl kunikeglu gutglu hggglu ivugle. adre gudard edurinlli purvdikkige amdre sbhey gudard mumde purvdikkige ilukeulluvru meuseyu areunnu avn kumarru. ivru israyel mkkligagi prisuddhsthld appneynnu kapa duvvru. prkiynu sviapisidre avnu saybeku. meuseyu areunnu krtn ajney prkar kutumbgl merage lekk madid ella leviyuru omdu timglu meudlugeumdu melptt prayvull gmdsrellru lekkd prkar ipptterdu savir mmdi. idllde krtnu meusege heliddenmdre–israyel mkkllliruv ceucclad gmdsrnellu avru omdu timglu adkke melptt prayvullvr lekkvnnu tegedukeu. israyel mkkllliruv ceuccladvre llrige bdlagi leviyrnnu israyel mkkll dngllliruv skl ceuccladvuglige bdlagi leviyr dnglnnu ngeuskr tegedukeu (nane krtnu) emdu helidnu. ag krtnu meusege ajnapisid hage avnu israyel mkkllli ceucclagiruvde llvnnu enisidnu. omdu timglu meudlu geumdu melptt prayvull gmdsrlli ceucc ladvrellru amdre hesrugl lekkdlli enislpptvru ipptterdu savird innur eppttmuru mmdiyagidddru. krtnu matnadi meusege helidde nmdre– israyel mkkllli ceuccladvrellrige bdlagi leviyrnnu avr dn glige bdlagi leviyr dnglnnu tegedukeu, leviyuru nnnvragiruvru; nane krtnu. israyel mkkll ceuccladvrlli levi yrigimt heccagiruv innur eppttmuru mmdiy vimeucney kryvagi obbeubb nige aidu sekeluglnnu tegedukeu. prisuddh sekelin merage (sekelige ippttu gera) i prkarvagi tegedukeullbeku. avreulge heccagiruvvr vimeucney kryvnnu areu nnigu avn mkkligu ninu keudbeku. hige meuseyu leviyrimd vimeucis lpttvrige heccu jnr vimeucney kryvad hvnnu tegedukeumdn. israyel mkkllli ceuccladvrimd prisuddh sthld sekelin merage savird munnur arv ttedu sekelugl belliyinnu tegedukeumdn. krtnu meusege ajnapisidmteye vimeucney belliyinnu areunnigu avn kumarrigi keuttnu.

4

krtnu meuse areunr smgd matnadi heliddenmdre – leviy mkkleulgidm avr tmdegl mne tnd kutumbgl prkarvagi muvttu vrusadvrnnu adkke melptt prayvull vrnnu amdre aivttu vrusd vrege sbhey gudardlli kels maduvdkke senydlli servuv rnellu enisi kehatn mkkll lekkvnnu tkkeulliri. sbhey gudardlli kehatn mkkll seveyu ati prisuddhvaddde. paleyvu heurdu vag areunnu avn mkklu olge heugi tereyinnu ilisi adrimd saksii mmjysvnnu mucchi adr mele kdlu hmdiy crmdl heudikeyimd heudisi adr keuluglnnu idbeku. smmukhd reutciy mejin mele avru nili vstrvnnu hasi adr mele patre cmtike pand arp ney huji ivuglnnu idbeku. nityvad reuttiyu adr mele irbeku. ave llvugl mele kdugempad vstrvnnu hasi adnnu kdlu hmdiy crmdl heudikeyimd heudisi adr keuluglnnu idbeku. id llde avru nili vstrvnnu tkkeumdu adrimd dipstmbhvvnnu adr dipglennu cmtikeglennu dipd kuditegeyuv btluglnnu adkke seve maduv skl enney patreglennu mucchbeku. avru adnnu adr ella vstuglnnu kdlu hmdiy crmdl muccl deulge ittu addmdmey mele hakbeku. idllde bmgard blipthid mele avru nili vstrvnnu hasi adnnu kdlu hmdiy crmvnnu muccl heudisi adr keuluglnnu idbeku. prisuddh sthldlli sevemaduv sevey ella vstuglnnu avru tkkeumdu nili

vstrdimd ktti kdlu hmdiy crmdl heudikeyimd mucchi addmdmey mele hakbeku. blipthid budiynnu tegedu adr mele kdugempad vstrvnnu hasi seve maduv ella vstuglnnu agnipatreglennu mulluglnnu slikeglennu beuguniglnnu blipthid ella vstuglnnu adr melittu kdlu hmdiy crmdl heudikeyimn haki adr keuluglnnu idbeku. areunnu avn kumarru prisuddh sthlvnnu adr ella vstuglnnu mucchidmele paleyvu heurduvag kehatn kumarru adnnu heuttu keumdu heuguvdkke prvisisbeku; avru sayd hage prisuddhvad yavdnnu mutt bardu. sbhey gudardlli kehatn kumarr heugrelu ive agive. yajknad areunnn mgnad ellaja rn kels yavdmde: dipd enneyu sugmdh dhupvu nityd avr lliruv sklvu prisuddh sthldliyu adr vstuglu avn melvicarneyllirbeku. krtnu meuse areunr smgd matnadi heliddenmdre– nivu leviyreulgidm kehatiyr geutrd kutumbvlnnu kdidu hakbediri. adre avru ati prisuddhva dvuglnnu sviapisuvag avru sayde bdukuv hage avrige madbekaddde nemdre–areunnu avn kumarru olge prvisisi avrlli obbeubbnnu avn kelsku avn heuregu nemisbeku. adre avru sayd hage prisuddhvadvuglnnu neudlu olge heugbardu. krtnu meusey smgd matnadi heli ddenmdre– gerseunnn kumarr lekkvnnu sh avr tmde mnegl prkarvagi avr kutumbgl prkarvagi tegedukeullu beku. muvttu vrusvu adkke melptt aivttu vrusgl prayvullvrnnu sbhey gudardlli sevemaduvdkku adnnu puresu vdkku servuvrellrnnu enisu. gerseuniyr kutumbgl seveyu heureyu yavdmde– avru gudard tereglennu sbhey gudarvnnu adr heudike ynnu adr meliruv kdlu hmdiy crmdl heudikeyimn sbhey gudard baglin tereyinnu amgl prdeglennu gudarvnnu blipthvnnu ivugl suttliruv amgl baglin tereyinnu avugl hggg lnnu avugl sevey ella vstuglnnu heuttu keullbeku. avuglige madtkk ella seveyinnu hige avru madbeku. areunnu avn kumarru nemisuv hageyu gerseunnn kumarr seveyella avru heurtkddellvu madtkkdelvvu agbeku. nivu avr smst heureyinnu appney prkar avrige nemis beku. gerseunnn kumarru sbhey gudardlli maduv seveyu ide: yajk nad areunnn mgnad itamarn kekelge iruvdu avrige keudlppt appneyagide. merariy kumarrnnu avr kutumbgl prkarvagi tmdegl mney prkar vagiyu enisbeku. muvttu vrusvu adkke melptt prayvullvrnnu amdre aivttu vrusgl vrege sbhey gudar sevemaduv dkkagi olge prvisisuvvrnnella enisbeku. sbhey gudardlli avru madtkk smst sevey prkar avru heuruvdkke keudlppt appneyu enmdre, gudard hligeclu adr add teuleglu kmbglu kunikeglu. suttliruv amgl kmbglu kunikeglu gutglu avugl hggglu ella vstugl prkarvagi avugl smst sevey prkarvagi avru heuruvdkke keudlppt appney vstuglnnu nivu hesresragi enis beku. merariy kumarr kutumbgl seveyu gudardlli avru maduv smst seveyu ide. adu yajknad areunnn mgnad itamarn kekelge irbeku. ag meuseyu areunnu sbhey mukhysthru kehatiyr kumarrnnu avr kutumbgl prkarvagi avr tmdegl mney prkarvagi muvttu vru svu adkke melptt prayvullvrnnu amdre aivttu vrusgl vrege sbhey gudardlli kelskkagi seveylli servuvrellrnnu enisi dru. kutumbgl prkar avrlli enislp tttvru erdu savird elu nur aivttu mmdiyagidru. meusege krtnu appne madid hage meuseyu areunnu enisid kehatiyr kutumbglli enislpptvru sb-

hey gudardlli sevemaduvvrellru ivre. gerseunn kumarlli avr kutumb gl prkarvagiya avr tmdegl mney prkarvagiya enislpvtvru muvttu vrusvu adkke melptt prayvullvru amdre aivttu vrusgl vrege sbhey guda rd kelskkagi seveylli seruvvrellrnnu amdre avr kutumbgl prkarvagiya avr tmdegl mney prkarvagiya enislp ttvru erdu savird arunur muvttu mmdiyagid-dru. krtu appney hage meuseyu areunnu enisid gerseunn kumar kutumbgllli enislpvtvru sbhey gudardlli sevemaduvvrellru ivre. merariy kumarlli avr kutumbgl prkarvagiya avr tmdegl mney prkarvagiya enislpvtvru; muvttu vrusvu adkke melptt prayvullvru amdre aivttu vrusgl vrege sbhey gudard kelskkagi seveylli seruvvrellrnnu amdre avr kutumbgl prkar avrlli enislpvtvru murusavird innuru mmdiyagiddru. meusege krtu appnemadid hage meuseyu areunnu enisid merariy kumar kutumbgllli enislpvtvru ivre. meuseyu areunnu israyelin mukhystru enisid smst leviry avr kutumbgl prkarvagiya avr tmdegl mney prkarvagiya muvttu vru svu adkke melptt prayvullvru amdre aivttu vrusgl vrege sbhey gudardlli kels maduvdkkagiya heuruvdkkagiya bruvvrellru amdre avrlli enislpvtvru emtu savird ainur embhrtu mmdid. krtu meusege appnekeutt prkar avrnnu avrvr sev-gagiya avrvr heure gagiya avrnnu enisidru.

5

idllde krtu meuseyeumdige matnadi heliddenmdre– kushthi ruvrellrnnu mehvul-lvrellrnnu hendimd asuddhadvrellrnnu paley-deulgidm klu hisbekemdu israyel mkklige ajnapisu. gmdsnagli hemgsnagli nivu heure klulis-beku. nanu avr mdhydlli vas maduv paleyvnnu avru asuddh madd hage nivu avrnnu heure klulisbeku embe. ag israyel mkklu hage madi avrnnu paleyd heure klulisidru. krtu meusege helid hage israyel mkklu madidru. krtu meusey smgd matnadi heliddenmdre– israyel mkkll smgd matnadbekaddenmdre–purusnadru srtiyadru mnusyru maduv yav deumdu papmadi krtigne vireudhvagi ajneviaridre a mnusynu apradhiyagid-dane; ag avru madid papvnnu arikemadi avr apradhd bdlu keuttu adr smgd aidne palnnu kudisi yarige apradhd madi dreu avrige keudbeku. adre apradhhke bdlu keuduvdkke a mnusynige smbmhdhiknu ill-didre sillisid a apradhvu avn nimitt pap muccuv tgrin heurtagi adu krtndu yajkndu agirbke. idllde israyel mkklu truv skl prisuddhadv bligella yajknige sillbeku. prti mnusyn prisuddhadvuglu avnige sillbeku. yavnadru enadru yajknige keuttdd avnige agbeku emdu helidnu. krtu meusey smgd matnadi heliddenmdre– yavn hemdtiyadru daritppi avnige vireudhavad krtynnnu madi dre illve obbnu avl smgd mlgi smgm madiddu avl gmdn knnuglige mreyagiddre, avlu asuddhlembdu guptvagi ddre, avlige vireudhvagi saksi illde avlu hidilypddidre, gmdn mele reusd atm bmdu avnu asuddhlad tnn hemdtiy mele reusgeumdre illve reusd atmvu avn mele bmdu asuddhlagde iruv tnn hemdtiy mele reusgeumdre, a mnu synu tnn hemdtiynnu yajkn blige tmdu avligeusk kanikeyagi ephd htne palnnu jvegeudhiy hittnnu trbeku. adr

mele enneynnadru sambraniynnadru hak bardu; adu reusd kanikeyu apradh vnnu jnapkkke truv kanikeyu agide. yajknu avlnnu sviapkke kredu krtu smmukhdlli nillisbeku. ag yajknu pvitr vad nirnnu mnnin gdigegllli tegedu keullbeku; gudard neldliruv dhulnnu yajknu tkkeumdu a nirineulge hakhbke. yajknu a striynnu krtu smmukhdlli nillisi akey tley meliruv musuknnu tegedu avl kegllli reusd kanikeyagiruv jnapkd kanikeynnu idbeku. adre yajkn keylli spisuvmt khiyad niru irbeku. ag yajknu avlnnu prmanmadisi helbekadddu: obb mnusynu ninn smgd mlgde ninu apvitrlagi ninn gmdnnu bittu jartvmadde iddre spisuv i khiyad nirige nirpradhiyagu. adre ninu ninn gmdnnu bittu jartvmadi asuddhlagiddre ninn gmdnnu bittu mtteubbnu ninn smgd mlgidre yajknu sapd prman dimd a strige helbekaddenmdre–krtu ninn teudeyennu ksinvagumteyu ninn heutteeynnu ubbuvmtayu maduvdrim krtu ninnnnu ninn jnreulge sapvnnagiya dusneynnagiya idli. spisuvmt h i niru heutteeynnu ubbisuvdkku teudeyennu ksinisuvdkku ninn krulugl olge heugu vdu; i prkar yajknu a striynnu sapd prmandim prman madisbeku. adkke a striyu–hageye agli annbeku. yaj knu i sapvnnu pustkdlli bredu, khiyad nirinimd alisi, a strige spisuvmt khiyad nirnnu kudisbeku. ag spisuv niru avllli seri khiyaguvdu. yajknu a striy keyimd reusd kanikeynnu tkkeumdu a kanikeynnu krtu smmukhdlli alladisi bli pithd sviapkke trbeku. ag yajknu kanikeyimd jnapkbhagvagi omdu hidi tkkeumdu yjnevdiy mele suttu strige a nirnnu kudisbeku. akeye a nirnnu kudisid mele akeyu asuddhlagi tnn gmdnige apradh madiddagiddre spisuv niru akeye seri khiyaguvdu; avl heutte ubbi teude ksinvaguvdu. adre a stri tnn jnr mdhydlli sapvagiruvlu. adre a stri asuddhlillde suddhlagiddre avlu nirpradhi yagiddu smtanvnnu pdeyuvlu. reuskke niymvu ide. obb hemdti tnn gmdnnu bittu jartvmadi asuddhlagiddre athva purusn mele reusd atm bmdu avnu tnn hemdtiy mele reusgeumdidre avnu tnn hemdtiynnu krtu smmukhdlli nillisi; yajknu avlige i smst ajne prkar maduvnu. ag gmdnu nirpradhi yagiruvnu. adre hemdtiy tnn akrmvnnu heuttukeulluvlu embe.

6

krtu meusey smgd matnadi heliddenmdre –2 ninu isra yel mkkll smgd matnadi helbekad ddenmdre–purusnadru striyadru krt nige prtyekisikeulluv hage najirn vises vad prmanvnnu madi draksarskku mdy pankku durvagiddu draksarsd huliynnu mdypand huliynnu kudiye drakseyimd madid yav panv-nadru kudiye, hsidagli ongiddagli drakse hnnnnu tinnde irbeku. tnn najirtn divsglilla drakse bij meudlugeumdu sippey vregu drakse blliyli beled-du yavdnadru tinnbardu. avn najirtn prmand divsglella ksaur ktti avn tley mele brbardu; avnu krtigne tnnnnu prtyekisikeumdivs glv purtiyaguv vregu avnu prisuddhnagi ruvnu; avnu tnn tley kudlnnu beses beku. avnu krtigne tnnnnu prtyek-isi keumdivsglella sttyn blige brbardu. avn tmdre tayi sheudr sheudri stru avnu avrigeusk apvitrnag

bardu; avn devr najirtnu avn tley mele ide. avn najirtnd divs gllella avnu krtnige prisuddhnagid-dane. avn bliylli obbnu aksmattagi sttre avn najirtnd tleyu asuddhvaddrimd avnu suddhnaguv divsdlli tnn tleynnu beulis keullbeku, elne divsdlli beulisikeull beku. emtney divsdlli avnu yajkn blige sbhey gudard baglige erdu belvkki glnnu illve erdu parivald mrigltnu trbeku. yajknu omdnnu papd bli yagiyu inneumdnnu heumvagiyu arpisi avnu sttvnlli papmadiddrimd anvigeuskr papvnnu mucci a divsdlli avn tleynnu prisuddhmadbeku. avnu prtyekislptt tnn divsgltnu krtnige prtyekisi apradh bliyagi omdu vrusd kurimri ynnu trbeku; adre meudlin divsglu vyrthvaguvvu; avnu prtyekislpttddu asuddhvayitu. idu najirn niymvu: prtyekislptt avn divsglu purnvad mele avnnnu sbhey gudard baglin blige trbeku. avnu krtnige tnn arpneytnu arpis beku; adenmdre, dhn bligagi omdu vrusd deusvilld tgrin mriynnu papd bligagi omdu vrusd deusvilld omdu kurimriynnu smadhand bligagi deusvilld omdu tgrnnu trbeku. enne beresid nyvad hittinimd madid huli yilld reuttig omdu puttinnu enne hccid huliylld reuttig deusegltnu avugl ahard arpneytnu avugl panarpnegltnu trbeku. ivugltnu yajknu krtn edurinlli tmdu avn papd bliynnu dhnbliynnu arpis beku. a tgrnnu huliylld reuttig puttig smgd krtnige smadhand arpe gl bligagi arpisbeku; idllde yajknu avn ahard arpneytnu panarpne ynnu arpisbeku. idllde najirnu prtyekisikeumd tnn tleynnu sbhey gudard baglin bliylli beulis prtyekisid tnn tley kudltnu tkkeumdu smadhand arpnegl bliy kelgiruv bemkiylli hak beku. yajknu beyisid a tgrin mumdeudeynnu a puttiyeulgid huli yilld omdu reuttinnu huliylld omdu deuseynnu tkkeumdu najirn prtyekisid a kudltnu beulisid truvay avn kegllli avugltnu keudbeku. yajknu avugltnu adisuv arpnegagi krtn edurinli adisbeku. adisuv edey smgdlu ettuv mumdeudey smgdlu adu yajk nige prisuddhvagide. a mele najirnu draksa rsvnnu kudiybhuu. prmanmadikeumd najirn niy mvu ide. avn kege deurkiddllde avnu tnn prtyekisuvikegagi krtnige arpistkddu. avnu prmanmadikeumd prkar tanu prtyekisikeumdmte avnu madbeku. idllde krtnu meusey smgd mat nadi heliddenmdre- ninu areunn smg dlu avn kumarr smgdlu matnadi helbekaddenmdre-nivu israyel mkltnu asirvdisuvag a prkar avrige helbeku. krtnu ninnnnu asirvdisli, ninnnnu kapadli. krtnu tnn mukhvnnu ninn kdege prkasiusvmte madi ninge dye teurisli. krtnu tnn mukhvnnu ninn kdege etti ninge smadhan anugrhisli. avru nnn hesrnnu israyel mklkl mele idbeku. nave avrnnu asirvdisuvenu.

7

meuseyu gudarnnnu nillisiabhisekisi prisuddh madi dindli vstugltnu blipithvnnu adr ella vstu glnnu abhisekisi prisuddhmadid mele addenmdre- israyelyr prdhanru tmm tmdegl mney mukhysthru geutrgl mukhyadhikariglu enislptvr mele idd vru arpisidru. avru krtn edurinlli tmd arpe enmdre-aru kmanu bmdid glu hnnerdu ettuglu prdhanrlli ibbrige omdu bmdiytnu, obbeubbigne omdeumdu etttnu avru gudard mumde tmdru. krtnu mat-

nadi meusege heliddenmdre avugltnu avrimd tege-dukeu, avu sbhey gudard sevemaduvdkkeuskr irbeku.avugltnu levirige avnnv sevey prkar keudbeku amdnu. ag meuseyu a bmdigltnu ettugltnu tege-dukeumdu avu glnnu levirige keutttnu. erdu bmdid gltnu nalku ettugltnu gerseunn kumarrige avr sevey prkarvagi keutttnu. yajknad areunn mgnad itamarn kekelgiruv nalku bmdigltnu emtu ettugltnu merariy kumarrige avr sevey prkar keutttnu. adre kehathyr kumarrige yavdnnu keudlill. avru tmm heglugl mele heuttukeumdu heuguvde prisuddh sthldli avrige smbmdhptt seveyagittu. prdhanru blipithd prtisthegagi abhise kisid dindli adnnu arpisidru. prdhanru blipithd mumde tmm arpneytnu arpsi dru. krtnu meusege heliddenmdre-obbeubb prdhannu tnn tnn divsdlli bli pithd prtisthegagi tnn arpneytnu arpisbeku. meudlne divsdlli tnn arpneytnu arpisidvnu yehud geutrd avmeana dahn mgnad nhseunnu. avn arpe enmdre,-nurmuvttu sekelinstu tukvad belliy omdu ttte, prisuddh sthld sekel prkar eppttu sekelinstu belliy omdu btllu, ahard smrpnegagi i erdu enne beresid nyvad hittinimd tumbiddvu. dhupdimd tumbidd httnu sekelinstu tukd bmgard omdu cmc, 15 dhnbligagi omdu ele heuri, omdu tgru, meudlne vrusd omdu kurimri. papd bligagi adugllli omdu mriyu smadhand arpnegl bligagi erdu ettuglu aidu tgruglu aidu heutglu meudlne vrusd aidu kurimriglu. idu avmeana dahn mgnad nhseunn arpneyu. erdne divsdlli issakarn prdhan nagiruv cuvarn mgnad netnelnu arpi sidnu. avnu arpisid arpe enmdre, nur muvttu sekelinstu tukvad belliy omdu ttte, prisuddh sthld sekelin prkar eppttu sekelinstu belliy omdu btllu, ahar smrpnegagi i erdu enne beresid nyvad hittinimd tumbiddvu. dhupdimd tumbidd httnu sekelinstu tukd bmgard omdu cmc, dhnbligagi omdu ele heuri, omdu tgru, meudlne vrusd omdu kurimri. papd bligagi adugllli omdu mriynnu smadhand arpnegl bligagi erdu ettuglu aidu tgruglu aidu heutglu meudlne vrusd aidu kurimriglu. idu cuvarn mgnad netneln arpneyu. murne divsdlli jebulunn mklklige prdhannagiruv heleunn mgnad eliyabnu arpisiddu. avn arpe enmdre- nur muvttu sekelinstu tuk vad belliy omdu ttte, prisuddh sthld sekel prkar eppttu sekelinstu belliy omdu btllu, ahar smrpnegagi i erdu enne beresid nyvad hittinimd tumbiddvu. dhupdimd tumbidd httnu sekelinstu tukd bmgard omdu cmc, dhnbligagi omdu ele heuri, omdu tgru, meudlne vrusd omdu kurimri. papd bligagi adugllli omdu mriyu smadhand arpnegl bligagi erdu ettuglu aidu tgruglu aidu heutglu meudlne vrusd aidu kurimriglu. idu heleunn mgnad eliyabn arpneyu. nalkne dindlli rubenn mklklige prdha nnagiruv sedeyurn mgnad elicu rnu arpisidnu. avn arpneyu enmdre,-nurmuvttu sekelinstu tuk vad belliy ttte, prisuddh sthld sekelin prkar eppttu sekelinstu belliy omdu btllu, ahar smrpnegagi i erdu enne beresid nyvad hittinimd tumbiddvu. dhupdimd tumbidd httnu sekelinstu tukd bmgard omdu cmc. dhn bligagi omdu ele heuri, omdu tgru, meudlne vrusd omdu kurimri. papd bligagi adugllli omdu mriyu smadhand arpnegl bligagi erdu ettuglu aidu tgruglu aidu heutglu meudlne vrusd aidu kurimriglu. idu sedeyurn mgnad elicurn arpneyu. aidne dindlli simeyeun mklklige prdhan-

nagiruv curisddeyn mgnad seluviayelnu arpisidnu. avn arp neyu enmdre–nur muvttu sekelinstu tukvad bellii tte, prisuddh sthld sekelin prkar eppttu sekelinstu bellii omdu bttlu, ahar smrpnegagi i erdu enne beresid nyvad hittinimd tumbiddvu. dhupdimd tumbidd htta sekelinstu tukd bmgard omdu cmc, dhnbligagi omdu ele heuri, omdu tgru, meudlne vrusd omdu kurimri. papd bligagi adugllli omdu mriyu smadhand arney bligagi erdu ettuglu aidu tgruglu aidu heutglu meudlne vrusd aidu kurimriglu. idu curisdde yn mgnad seluviayeln arpney. arne dindlli gadn mkklige prdhan nagiruv deguveln mgnad elyasaphnu arpisidnu. avn arpneyu enmdrenur muvttu sekelinstu tukvad bellii tte, prisuddh sthld sekelin prkar eppttu sekelinstu bellii omdu bttlu, ahar smrpnegagi i erdu enne beresid nyvad hittinimd tumbiddvu. dhupdimd tumbidd htta sekelinstu tukd bmgard omdu cmc, dhnbligagi omdu ele heuri, omdu tgru, meudlne vrusd omdu kurimri. papd bligagi adugllli omdu mriyu smadhand arney bligagi erdu ettuglu aidu tgruglu aidu heutglu meudlne vrusd aidu kurimriglu. idu deguveln mgnad elyasaphn arpney. elne dindlli ephrayam mkklige prdhannad avmeahudn mgnad elisamnu arpisidnu. avn arpne enmdre–nur muvttu sekelinstu tuk vad bellii tte, prisuddh sthld sekel prkar eppttu sekelinstu bellii omdu bttlu, ahar smrpnegagi i erdu enne beresid nyvad hittinimd tumbiddvu. dhupdimd tumbidd htta sekelinstu tukd bmgard omdu cmc. dhnbligagi omdu ele heuri, omdu tgru, meudlne vrusd omdu kurimri. papd bligagi adugllli omdu mriyu smadhand arney bligagi erdu ettuglu aidu tgruglu aidu heutglu meudlne vrusd aidu kurimriglu. idu avmeahudn mgnad elisamn arpney. emtne dindlli mnasse mkklige prdhannad pedacurn mgnad gvlea yel arpisidnu. avn arpneyu enmdre,–nur muvttu sekelinstu tukd bellii omdu tte, prisuddh sthld sekelin prkar eppttu sekelinstu bellii omdu bttlu, ahar smrpnegagi i erdu enne beresid nyvad hittinimd tumbiddvu. dhupdimd tumbidd htta sekelinstu tukd bmgard omdu cmc, dhnbligagi omdu ele heuri, omdu tgru, meudlne vrusd omdu kurimri. papd bligagi adugllli omdu mriyu smadhand arney bligagi erdu ettuglu aidu tgruglu aidu heutglu meudlne vrusd aidu kurimriglu. idu gidyeyuni mgnad abidann arpneyu. htney dindlli dann mkklige prdhan nad avmeasddeyn mgnad ahigejernu arpisidnu. avn arpneyu enmdrenur muvttu sekelinstu tukd bellii tte, prisuddh sthld sekelin prkar eppttu sekelinstu bellii omdu bttlu, ahar smrpnegagi i erdu enne beresid ny vad hittinimd tumbiddvu. dhupdimd tumbidd htta sekelinstu tukd bmgard omdu cmc, dhnbli-

gagi omdu ele heuri, omdu tgru, meudlne vrusd omdu kurimri. papd bligagi adugllli omdu mriyu smadhand arney bligagi erdu ettuglu aidu tgruglu aidu heutglu meudlne vrusd aidu kurimriglu. idu avmeasddeyn mgnad ahigejern arpneyu. hnneumdne dindlli asern mkklige prdhannad okrann mgnad pgiyeln arpisidnu. avn arpneyu enmdrenur muvttu sekelinstu tukvad bellii tte, prisuddh sthld sekelin prkar eppttu sekelinstu bellii omdu bttlu, ahar smrpnegagi i erdu enne beresid ny vad hittinimd tumbiddvu. dhupdimd tumbidd htta sekelinstu tukd bmgard omdu cmc, dhnbligagi omdu ele heuri, omdu tgru, meudlne vrusd omdu kurimri. papd bligagi adugllli omdu mriyu smadhand arney bligagi erdu ettuglu aidu tgruglu aidu heutglu meudlne vrusd aidu kurimriglu idu okrann mgnad pgi yeln arpneyu. hnnerdne dindlli nphtali mkklige prdhan nad enann mgnad ahirnu arpisidnu. avn arpneyu enmdre–nur muvttu sekelinstu tukvad bellii tte, prisuddh sthld sekelin prkar eppttu sekelinstu bellii omdu bttlu, ahar smrpnegagi i erdu enne beresid nyvad hittinimd tumbiddvu. dhupdimd tumbidd htta sekelinstu tukd bmgard omdu cmc, dhnbligagi omdu ele heuri, omdu tgru, meudlne vrusd omdu kurimri. papd bligagi adugllli omdu mriyu smadhand arney bligagi erdu ettuglu aidu tgruglu aidu heutglu meudlne vrusd aidu kurimriglu. idu enann mgnad ahirn arpneyu. idu blipithd prtistheyu: adnnu abhisek madid dindlli israyelin prdhanru arpisiddu bellii hnnerdu tteglu bellii hnnerdu bttluglu bmgard hnnerdu cmcglu. bellii omdeumdu tteglu tukvu nur muvttu sekelu. omdeumdu bttlige eppttu, bellii ella vstuglige prisuddh sthld sekelin prkar erdu savird nalku nuru. dhup tumbidd hnnerdu bmgard cmcglu, prisuddh sthld sekelin prkar omdeumdke htta, mtu cmcgl bmgavella nur ippttu sekel; dhnbligagi iruv heuriglu hnnerdu, tgru glu hnnerdu, meudlne vrusd kurimriglu hnnerdu, avugleumdige ahar smrpne; mtu papd bligagi adumriglu hne rdu, smadhand arney bligagiruv ettuglella ipttnalku, tgruglu arvttu, heutglu arvttu, meudlne vrusd kurimriglu arvttu. adnnu abhisekisid tru vay blipithkke madid prtistheyu idagittu embde. idllde meuseyu devr smgd matnaduvdkke sbhey gudardeulge prvesi sidag avnu saksii mmjused mele iruv krpasnd melinimd erdu kerubig! mdhydimd tnn smgd matnaduvvn dhvni ynnu kelidnu. hige atnu avn smgd matnadidnu.

8

krtnu meuseyumdige matnadi heliddenmdre–areunn smgd matnadi avnige helbekaddenmdre–ninu dipglnu heccuvag dipstmbhkkeduragi a elu dipglu prkasisbeku. areunnu hageye madi dipstmbhkke eduragi adr dipglnu krtnu meusege ajnapisid prkarve hccidnu. dipstmbhd i kelsvu adr stmbhd vregu adr huvugl vregu bmgard nksey kelsvagittu. krtnu meusege teuri sid madriy prkarve avnu adnnu madisidnu. krtnu meusey smgd matnadi heliddenmdre–leviyrnnu israyel mkkleulgimd tegedukeumdu avrnnu suddh madu. avrnnu suddhmaduvdkke avrige madbekaddenmdre–suddhmaduv nirnnu avr mele cimukisu. ag avru

tmm srirvnnella ksaurmadisikeumdu avru tmm vstrgltnu ogedukeulli. hige avru tmmnnu tave suddhmadikeullumte madu. avru omdu ele heuriynnu adreumdige ahar smrpneynnu amdre enne beresid ny vad hittnnu tegedukeullbeku. papd bli gagi mtteumdu ele heuriynnu ninu tegedukeu. ag ninu leviyrnnu sbhey gudard mumde krtmdu israyelyr smst sbheynnu ottugudisbeku. ninu levi yrnnu krtm edurinlli krttbeku. ag israyel mkklm tmm kegltnu leviyr mele idbeku. krtm seveynnu maduvravgumte areunnu israyel mkkl smrpnegagi leviyrnnu smrpisbeku. leviyr tmm kegltnu a heurigl tleagl mele idbeku. ag ninu leviyrigeuskr prayscitt maduvdkkagi krtmige omdnnu papd bligagiyu mtteumdnnu dhn bligagiyu smrpisbeku. truvay ninu leviyrnnu areunn mumdeyu avn kumarr mumdeyu nillisi avrnnu krtmige kanikeymte smrpisbeku. hige ninu leviyrnnu israyel mkklelu lgimd prtyekisibeku; leviyr nnnvrarig beku. adr truvay leviyr seve maduvdkke sbhey gudardeulge prvesisu vru, ninu avrnnu suddhmadi kanikeymte smrpisbeku. avru israyel mkklelu lgimd nge smprnvagi keudlptvru. israyel mkkliruv ella grbhgltnu tereyvmtddkku amdre ceuccladvrellrigu bdlagi avrnnu ngeuskr tegedukeumdt ddene. israyel mkklilli mnusyrla dru psuglladru ceuccladdella nndu; aigupt desdlli ella ceuccladvugltnu heuded divsdlli nanu avrnnu nngagi prisuddh madikeumdeno. israyel mkkliruv ella ceuccladvugligeuskr leviyrnnu nanu tegedukeumdeno. avru sbhey gudardlli israyel mkkl seve ynnu maduvdkku prisuddh sthlkke israyel mkklm sviapisuvag israyel mkkleulge vyadhiyu irdmte israyel mkkligeuskr prayscittmaduvdkku nanu leviyrnnu israyel mkkleulgidm areunnigu avn kumarrigu danvagi keuttiddene. meusege leviyr visydlli krtm ajnapisidelladr prkar ag meuseyu areunnu israyel mkkl smst sbhey leviyrige madidru, israyel mkklm avrige hageye madidru. leviyr tmmnnu pvitrmadikeumdu tmm vstrgltnu teuledukeumdr. areunnu avrnnu krtm mumde kanikeymte arpisidnu; avru suddhravug hage areunnu avrigeuskr prayscitt madidnu. truvay leviyr sbhey gudardlli areunn mumdeyu avn kumarr mumdeyu avr seve madu vdkke olge prvesisidru. krtm meusege leviyr visyvagi hege ajnapisidneu hageye avrige madidnu. krtm meusey smgd matnadi heliddenmdre– leviyrige smbmdh pttddu idagide; iipptedu vrusvu adkke melptt prayvullvru sbhey gudard sevegagi olge heuguvru. adre avittu vrusv ragi seveynnu bittubittvru innu mele sevemadbardu. adre avru sbhey gudardlli appneynnu kekeumdu tmm sheudreumdige kels madli; seveynnu matr madbardu. i prkar ninu leviyr rige kapadbekadvugl visydlli hige avrige nemisibeku.

9

avru aigupt desdimd heurt erdne vrusd meudlney timglinlli krtm sinayi arnydlli meusey smgd matnadi heliddenmdre israyel mkklm pskvnnu nemisid smy dlli acrisbeku. i timglin hdinalkne divsd saymkaldlli adnnu adr smy dlli acrisbeku. adr ajnavidhigl prkar vagiyu ella niymgl prkarvagiyu adnnu acrisbeku. ag

meuseyu pskvnnu acrisvdkke israyel mkkl smgd mat nadidnu. hige avru meudlne timglin hdinalkney divsd saymkal sinayi arnydlli pskvnnu acrisidru. krtm meusege ajnapisidelladr prkar israyel mkklm madidru. ag svd deseyimd asuddhragi pskvnnu a divsdlli acrislikkagd kelvu mnusy riddu; avru a divsdlli meuse areunv mumde bmdru. meuse av rige– summe nilliri, krtm nimm visydlli enu ajnapisuvne nanu vicarisuttene amdnu. krtm meuse smgd matnadi avnige israyel mkklige–nimmliyu nimm smtliyliy yavnadru hendimd asuddhnagiddru ilve dur pryandlli ddr krtmige pskvnnu acrisbeku. avru erdne timglin hdinedne divsd saymkaldlli acrisli, adnnu huliyilld reuttigl smgdlu khyiadvugl smgdlu ut madbeku. avru adrimd mru divsdlu ut ulisbardu; adrlli omdu elubnnadru muriybardu; pskd smst kttle prkarvagi adnnu acrisbeku. adre suddhnad mnusynu pryanmadvnnu pskvnnu acrisvdkke tpidre avnnu avn jnreulgim tegeduhakbeku; avnu krtm arpeynnu adr smydlli tardidd karn a mnusynu tnn papvnnu heuttukeullbeku. prdesiyadvnu nimm smgd vasmadi krtmige hbvnnu acrisidre pskd ajnavidhiy prkarvagiyu nyayd prkarvagiyu madbeku; nimgu prdesstnigu omde kttle irbeku emdu helidnu. gudarvnnu ettid divsdlli meghvu nivasd kdeg amdre, saksu gudarvnnu muccitu. saymkaldimd udyd vrede adu bemkiymte gudard mele ittu. i prkar yavaglu adu ittu; meghvu ratriylli bemkiymte adnnu muccuttittu. a meghvu gudard melinimd tegeylpttag israyel mkklm pryan maduttiddru; meghvu nelesid sthldlli israyel mkklm tmm gudargltnu hakidru. krtm ajney prkar israyel mkklm pryan madi dru. krtm ajney prkar gudargltnu hakidru. meghvu gudard mele nelesiruv kalvella avru tmm gudarglli vasisidru. meghvu gudard mele anak divsglu tdmadidag israyel mkklm pryan madde krtm appneynnu kekeullutiddru. idllde meghvu gudard mele svlp divsglu iruvag avru krtm ajney prkar ilukeumdu krtm ajney prkar pryan maduttiddru. meghvu saymkal dimd udyd vrede iddu beligge melkke tegeylpttre ag avru pryan maduttiddru; ilve hglu ratri iddu meghvu melkke etlpttre avru pryan maduttiddru. ilve a meghvu erdu divsgladru omdu timgladru omdu vrsvadru gudard mele nelesi tdmadidre isra yel mkklm pryanmadde ilukeumdi ddr. adu melkkettlpttagle avru pryan maduttiddru. krtm ajney prkar avru ilukeullutta krtm ajney prkar pryan madutta iddr. meusege krtm ajnapisi dmt krtm appneynnu kapaduttiddru.

10

krtm meusege heliddenmdre belliyimd erdu tuturigltnu omde tumdinimd madisikeu; sbheynnu kreyuvdkkagiyu paleygl pryanka giyu ninu avugltnu upyeugisbeku. avugltnu uduvag sbheyella sbhey gudard bagl blyiliruv ninn blige kudibrbeku. omdrimd uduvag matr israyelin shsrigle mukhys– thrad prdha nru ninn blige kudibrbeku. nivu eccrisu vnte uduvag purvdlli iruvmt paley glu mumde heur–

dbeku. nivu erdne sari eccrisuvmte udvag dksindlli iru vmt paleyglu pryanmadbeku; avr pryanke eccrisuvmte udbeku. sbhe ynnu kudisuvag nivu udbeku. eccrisu vmte sbdmadbediri. yajkragiruv areunn kumarru tuturiglennu udbeku. ivu nimm smttigllli ninge nityvag kttleyagirbeku. nimm desdlli nimmmnu updrpdisuv verige vireudhvagi yuddhkke heurdvag nivu tuturiglennu eccrisuvmte udbeku. ag nimm devrad krtn smmukhdlli nivu jnapk madlpttu nimm struglimd rkxislpduviri. nimm smteusd divsdlli y hbbgl lliyu tinglin aymbhdlli yu nimm dhn bliglennu nimm smadhand bliglennu arpisu vag avuglennu udbeku. avu ninge nimm devr edurinnli jnapkvagiruvvu. nimm devragiruv krtnu nane. erdney vrusd erdne tinglin iipptne divsdlli meghvu saks gudard melinimd etltpittu. ag israyel mkkl tmm krmgl prkar sinayi army dimd pryan madidru; meghvu paranemb arnydlli nimtitu. ag avru meudne sari krtnu meusege ajnapisid prkar pryanmadidru. yudn mkkl paleyd dhvju adr senygl prkar meudlu heurtitu. avr senyd mele avmeanad-abn mgnad nhseu nnu iddnu. issakarn mkkl geutrd senyd mele cuvarn mgnad netnelnu iddnu. jebulun mkkl geutrd senyd mele heleunn mgnad eliyabnu iddnu. gudarvnnu ilisidag geseunn mkkl merariy mkkl gudarvnnu heuttukeumdu mumde heurtu. rubenn paleyd dhvju avr seny gl prkar heurtitu; avr senyd mele sedeyurn mgnad elicurnu iddnu. simeyunn mkkl geutrd senyd mele curisddeyn mgnad seluviayelnu iddnu. gadn mkkl geutrd senyd mele deguveln mgnad elyasaphnu iddnu. prisuddh sthlvnnu heuruv kehатыru heurtu; ivru bruvstreulge avru gudarvnnu nillisidru. ephrayamin mkkl paleyd dhvju avr senygl prkar heurtitu; avr senyd mele avmeahudn mgnad elisamnu iddnu. mnssey mkkl geutrd mele pedacurn mgnad gmeayelnu iddnu. benyavian mkkl geutrd senyd mele gidyeuniy mgnad abidannu iddnu. dann mkkl paleyd dhvju smst paleygl himde avr senygl prkar heurtitu. avn senyd mele avmeasddeyn mgnad ahigernu iddnu. asern mkkl geutrd senyd mele okrann mg nad pgiyelnu iddnu. nphtaliy mkkl geutrd senyd mele enan mgnad ahirnu iddnu. i prkar israyel mkkl tmm senygl prkar pryanvagi heurduttiddru. meuse tnn mavnad midyanin regu veln mgnad heubabnige-nimge keudu ttenemdu krtnu helid deskke pryan maduttiddeve; nmm smgd ninu ba; navu ninge ollednnu maduvevu; krtnu israye lynnur kuritu ollednnu heliddane emdu helidnu. adkke avnu-nanu bruvdill: nanu nnn desku bmdhugl bligu heugu ttene amdnu. adkke meuse-nmmnnu bittuheugbed, navu elli ilukeullbekeu ninge tilidde; ninu nmge knnuglagiruvi. ninu nmm smgd bmdre haudu, krtnu nmge madlikiruv ollednnu navu ninge maduvevu amdnu. avru krtn prvtd bliyimd muru divsge vree pryanmadidru. krtn odmbdikey mmjusvu avrige ilu keullv sthlvnnu hudukuvdkkagi muru divs gl pryandstu avr mumdagi heuyitu. avru paleydimd heurtag krtn meghvu hglinnli avr mele ittu. id llde mmjusvu heurdvag meuseyukrtne, eddelu, ninn struglu cdriheugli; ninnnnu hgmaduvvru ninn edurinimd odi heugli emdu helidnu. adu ilidag avnu-o krtnne, anak shsr israye lyr blige himdirugu

amdnu.

11

jnru gunuguttidag adu krtnige meccigeyaglill. krtnu adnu keli keupisigeumdnu. krtn bemkiyu avrlli htti paleyd kttkdey bhagdlli dhisitu. ag jnru meusege kugikeumddrimd meuseyu krtnige prarthne madidnu. ag bemkiyu ariheuyitu. krtn bemkiyu avrlli dhisiddrimd a sthlkke tber emdu hesrittru. ag avreulgidd misrvad gumpin jnru durasepttru. israyel mkkl sh tirigi attu-nmge tinnuvdkke mamsvnnu keudu vvru yaru? navu aiguptdesdlli ucit vagi timd vianu svtekayi krbuj kadulli nirulli bellulli ivuglennu jnapiskeullutteve. adre ig nmm pranu bttiheuyitu; i mnnvllde mtte bere yavdu nmm knnugl mumde iruvdill amdru. a mnnvu keuttumbri bijd hage ittu. adr bnnvu bdeulkh bnnd hagittu. jnru heurgeheugi adnu kudisi bisuv klluglli bisi illve orlinlli kutti tveglilli suttu adrimd reuttiglennu maduttiddru. adu suddh enne reuttiy ruciy hage ittu. ratriylli mmju paleyd mele bilutti ddag mnnvu adr mele biluttittu. ag jnru tmm kutumbgl prkar-vagi prtieubbnu tnn gudard baglinlli avu dnu meuse kgnagi; adkarn krtn keupvu bhlvagi uriyitu; meusegu adu meccigeyaglill. addrimd meuseyu krtnige helidde nmdre-i smst jnr bharvnnu nnn mele hakuvdkke ninu ninn sevknye yake updr madidru? ninn drstiylli ninge yake dye deurkhill? tnn meuley kusnnu ettuvmt ninu i jnrrnu edeylli heuttu keumdu avr tmdeglige prmanmadid deskke tkkeumdu heugu emdu ninu nngde helutti. hige nanu maduvdkke i smst jnrrnu grbhdhrisikeumdeneu? nane avrnnu hetteneu? i smst jnrige keudlu mamsvu nngde ellimd deurkuvdu? yakmdre-tinnuv hage nmge mamsvnnu keudu emdu nnn bliylli aluttare. obbmti gnagi i smst jnrrnu heuttukeulluvdkke nanu sktnll, adu nngde ati deudd bhar vagide. ninu i prkar nngde maduvda giddu nanu ninn drstiylli dye heumdidv nadre nnn kednnu neuddmt nnnnnu keumdbiddu emdu ninnnnu bedikeulluttene amdnu. krtnu meusege heliddenmdre-jnr hiriyremdu avr melin udyegusthremdu ninu tilidukeumdmth israyelyr hiriyreu lge epptu mmdiyennu nnn blige kudisi sbhey gudard kdege krkeumdu ba. avru alli ninn smgd nimtirli. nanu ilidu bmdu ninn smgd matnadi ninn meliruv atmdlli palnnu tegedu avr mele iduvne; ag ninu jnr bharvnnu obbne heuttukeull hage avru ninn smgd adnu heuruvru. jnrige ninu helbekaddenmdre-nalege nimmmnu suddhmadikeulliri. ag mamsvnnu tinnuviri; yakmdre-nmge yavnu mamsvnnu tinnuvdkke keuduvnu? aigupt desdlli nngde olledu ittemdu krtnu keluvmt alutta heliddiri. adkarn tinnu vdkke krtnu ninge mamsvnnu keuduvnu nivu tinnuviri. nivu tinnuvdu omdu dinvll, erdu dinvu all, aidu dinvu all, httu dinvu all, iipptu dinvu all. adu nimm muginimd bmdu ninge ashyvaguv tnk purti omdu timgl vree mamsvnnu tinnuviri. nimm mdhydlilruv krtnnnu nivu alksymadi att edurinlli attu-navu yake aiguptdimd bmdavu emdu heluttirlla amdnu. adkke meuseyu heliddenmdre-nnn smgd iruv jnru aru lks kalaluglu. purti omdu timglu tinnuv hage avrige

nanu mamsvnnu keuduvnemdu ninu heliddu. avrige sakaguv hage kuri dnglnnu avrigeuskur keuybekeu? avrige sakaguv hage smudrd vianuglnnella kudisi tr-bekeu amdnu. ag krtnu meusege heliddenmdre-krtn ke meutu geyeu? nnn matu nervertutdeu illevu ninu neuduvi amdnu. ag meuse heurtu krtn matuglnnu jnrige heli jnr hiriyrlli eppttu mmdiyntu kudisi gudard suttlu nillisdnu. krtnu meghdeulge ilidu bmdu avn smgd matnadi avn meliruv atmldli palnnu tegedu hiriyard eppttu mmdiy mele ittnu. atmvu avr mele neleyagi ddag avru prvadisdnu. adnnu nillislil. adre ibbru mnusyru paleydlli ulidru. avrlli obbn hesru eldad, mtteubbn hesru medad; ivr mele atmvu neleyayitu. ivru brylpttvragi gudarkke heurtu heugde paleydlli prvadistiddru. ag obb yavvnsthnu odibmdu meusege tilisi heliddenmdreeldadnu medadnu paleydlli prvadi suttare amdnu. adkke tnn yavvnsthrlli obbn meusey sevknu agidd nunn mgnad yeheusuvnu heliddenmdre-*nnn* odeynad meuseye, avrnnu tde amdnu. meuseyu avnige helidde nmdre-*nnn* nimittvagi ninu heutteikkicu pduittieu? krtn jnrella prvadigla giddu krtnu tnn atmnnu avr mele ittre esteu olledu amdnu! ag meuseyu israyel hiriyru paleydeulge bmdu seridru. krtn kdeyimd galiyu heurtu smudrd kdeyimd lavkkiglnnu tmdu paleyd suttlu i kde omdu din durd pryandstu a kde omdu din durd pryandstu paleyd bliylli bhumiy mele erdu meul ettrdlli avuglnnu biluvmt maditu. jnru eddu a dinvella ratriyella mrudisvella lavkkiglnnu kudisidru. kdime kudisidvnu httnu heume rglnnu kudisidnu; avru paleyd suttlu avuglnnu hrdikeum-dru. adre mamsvu innu avr hllugl nduve iddag adnnu agiyuvdkkimt muncce krtn keupvu jnrmele uriddrimd atnu jnrnnu mha deudd vyadhiyimd heudednu. aseptt vrnnu alli hunittddrimd a sthlkke kibreut htava emdu hesrayitu. truvay jnru kibreut htavdimd hcereutige pryannadi alli ilu keumdru.

12

meuseyu mduveyagidd aitheupylad striy nimit miryamlu areunnu avnige vireudhvagi mat nadidru. yakmdre avnu aitheupylad striyntu mduve madikeumdidnu. avrukrtnu meusey mukhamtr matrve matnadidanneu? atnu nnn mukhamtr rvagiyu matnadillilveu amdru. (adre meuse em-bvnu bhumukhd meliruv skl mnusyrellrigimt bhu satviknagiddnu.) ag krtnu phkkke meusegu areunniyu miryamligu-nivu muru mmdi heurge sbhey gudard sviapkke bnniri amdnu. a muvru heurge bmdag. krtnu meghstmbhdlli ilidu gudard bagil bliylli nimitu areunnnnu miryam lnnu kredag avribbru mumde bmdru. atnu-*nnn* matuglnnu ig keliri-nimmlli obb prvadi iddre krtnad nanu drsndlli avnige tiliypdisuvenu, svpnldli avn smgd matnaduvnu. nnn sevkna meuseyu hagll; avnu nnn mneyllella nmbigsta giddane. gudhvagi all, mukhamukhiyagi amdre prtyksvagi nanu avn smgd matna duttane. avnu krtn rupvnnu neuduttane; higirlu nivu nnn sevkna meusege vireudhvagi matnadlu yake bhypdlill emdu helidnu. krtn keupvu avr mele uriyitu, atnu heudnu. a meghvu gudard melinimd teulgi heuyitu; ag igeu, miryamlu himd

hage kusthuvullvadlu. areunnu miryam! kdege neudidag igeu, avlu kusthreugi yagiddlu. areunnu meusege-ayyeu, nnn odayne, navu papmadidevu, buddhiyillde madid i papvnnu nmm mele hakbed. tnn tayiy grbhdimd heurge bmdagle ardh mams keuletuheudmth svdnte akeynnu irgeudisbed emdu nanu ninnnnu bedikeulluttene amdnu. ag meuseyu krtnige kugi-o devre, avlnnu ig svsthamadu emdu nanu ninnnnu bedikeulluttene amdnu. ag krtnu meusege-akey tmd akey mukhd mele ugulidre akeyu elu divs nacikeulluvdillveu? akeyu elu divs paleyd heurge mreyagiddu truvay serislpdli emdu helidnu. hageye miryamlnnu paleyd heurge elu divs mreyagiyyitru. miryamlu tirigi olge bruv vrede jnru pryannad lillil. truvay jnru hcereutinimd heurtu paran arnydlli ilukeumdru.

13

krtnu meusey smgd matnadi nanu israyel mkkligle keuduv kanan desvnnu priksisuv hage ninu mnusyrnnu kluhisu. avrvr pitrgl geutrd prkar avreulge adhiariyagiruv prtieubbnnnu kluhisu amdnu. ag meuseyu krtn ajneymte paran arny dimd avrnnu kluhisidnu. avrellru isra yel mkl mukhys-thragiddru. avr hesruglu yavvmdre: ruben geutrd jkkurn mgnad smmuvnu, simeyeun geutrd heuriy mgnad saphatnu, yuda geutrd yephunney mgnad kalebnu, issakar geutrd yeusephn mgnad igalnu, ephrayam geutrd nunn mgnad heuseynu, benyavian geutrd raphuvn mgnad pltiyu, jebulun geutrd seudiy mgnad gddiyel, yeusephn geutrd amdre mnssge geutrd susiy mgnad gddi, dan geutrd gemlliyn mgnad avmeayelnu, aser geutrd viaka yeln mgnad setur, nphtali geutrd vapesiyn mgnad nhbi, gadn geutrd makiyn mgnad geyuvel. meuseyu desvnnu palti neuduvdkkagi kluhisid mnusyr hesruglu ive. meuse nunn mgnad heuseynige yeheusu vnemdu hesrittnu. meuse kanan desvnnu palti neudu vdkke avrnnu kluhisuvag avrige-i dksin kdeylli heugi bettvnneri a desvu emthddeu? adrlli vasisiv jnru blvull vreu illeve blhinreu, svlp jnreu illeve bhl jnreu emdu avru vasi suv desvu emthddeu adu olleydagi deyeu kettddagideyu avru vasisiv pttnglu emthvugleu avru vasisivdu dereglliyeu blvad keuteglliyeu emdu a bhumiyu emthddeu sarva ddeu? nissarvadddeu mrglullddeu? illdiruvdeu emdu neudiri. nivu dhery vullvragiddu a bhumiy phlvnnu tegedu keulliri amdnu. ag prthm draksehnugl kalvagittu. ag avru eriheugi jin emb arny dimd hmatin kdeylliruv reheubin vregu desvnnu palti neudidru. avru dksind kdeylli hebreunin vrede bmdru; alli anakn mkkklad ahimn seseynu tlmeynu iddu. hebreunu aiguptdesd ceuvnigimt elu vrusgl meudlu kttlp tttitu. avru eskeul hlld vregu bmdu alli draksehnugl geumclin keumbeynnu keyudu adnnu addeuklin mele ibbragi heutteukeumdu heudru; idlld dalimbr amjur hnnuglnnu tkkeumdu heudru. israyel mkklu alli draksegeumclnnu keyuddrimd a sthlkke eskeul hllvemu hesrittru. avru desvnnu palti neudi nalvttu divsglad mele tirigi bmdru. avru heugi meuse areunr bligu israyel mkl smst sbhey bligu paran arnydlliruv kadesigu bmdu avrigu smst sbhegu visyvnnu vivrisi

a desd phlglnnu avrige teurisdru. avru av nige–ninu nmmnnu kluhisid deskke heudevu. adu nijvagiya halu jenu hriyuv desve; adr phlvu ide. adre a desdlli vasvagiruv jnru blisthru; pttu glu bhdrvagiya bhl deuddvuglagiye ave. mtu anakn mklklnnu alli navu kmdevu. amalekyru desd dksindlli vasvagdiddare; hittiyr yebusiyr ameu riyru prvtgliliyu kananyru smudrd bliylliye yeurdnin tirdlliye vas vagiddare emdu helidru. adre kalebnu meusey edurinlli jnrnnu summnirisi–navu tksnev heugi adnnu svadhin–madikeulleun. adnnu jyi slu navu nijvagiya skt ragiddeve amdnu. adre avn smgd heud mnusyrua jnr blige heuglu nmmimdaguvdill; avru nmgimt blisthragiddare emdu heli dru. avru palti neudid desd visy ketsuddhiynnu tmdu–navu palti neuduv dkke haduheud desvu tnnlli vasvagiyr vvrnnu timdubiduv desvagi; navu adrlli neudid jnrella mhasirrd mnusyru. alli amanusyrrnnu amanusy smtan vad anakn mklklnnu kmdevu; nmm drstige navu midtegl hage iddevu, ade prkar avr drstigu iddevu.

14

ag sbheyyrella tmm svrvetti kuguvvrage a ratriyella attru. israyel mkklellru meusegu areun rigu vireudhvagi gunuguttidru. sbheylla avrige–navu aigupt desdlli stiddre illve i arnydlli sttre nmege olledagittu. navu kttiymd keuleyaguvmt nmm hemdi mklku suligeyaguv hageyu krtnu nmmnnu i deskke yake brmadiddane? aiguptdeskke navu tirigi heuguvdu nmege olledllveu? navu naykneubbnnnu madi keumdu aiguptdeskke himtirugeun bnniri emdu obbrigeubbru helikeumdru. ag meuseyu areunnu israyel mklk smst sbhey kutd mumde addbidru. ag desvnnu palti neudidvrlidd nunn mgnad yeheusuvnu yephunney mgnad kalebnu tmm vstrglennu hrkeumdu isra yel mklk smst sbhey kutkke–palti neuduvdkke navu datiheud desvu atyu ttmvad desve. krtnu nmmlli istpttre halu jenu hriyuv a deskke nmmnnu brmadi adnnu nmege keuduvnu. niva dreu krtnige vireudhvagi bilbediri, a desd jnrige bhypdbediri, avru nmege reuttiyaguvru; avrigid asryvu avr bliymid heuyitu; krtnu nmm smgd iddane; avrige bhypdbediri amdnu. sbheyyrellru avrnnu kleseybekemdi ddru. ag krtu mhimeyu sbhey gudar dlli israyel mkkligella prtyksvayitu. ag krtnu meusege–estr vrede i jnru nnge keupvnnnebbisuvru? nanu avr mdhydlli ndisid skl suckkaryl dese yimd nnnnnu estu matrkku nmbde iruv rlla? nanu avrnnu vyadhiyimd heudevu nirmulmadi ninnnnu avrigimt deuddad blvull jnamgvnnagi maduvunu amdnu. ag meuse krtnige–hagadre aiguptye adnnu keluvru; ninu i jnrnnu ninn bldeumdige avr mdhydlimid heurge brmadidiylla! avru i desd nivasi glige adnnu heluvru; yakmdre krtnad nine i jnr smgd iddiyemdu krt nad nine mukhamukhiyagi kanisikeullutti yemdu ninn meghvu avr mele nimtide yemdu ninu hglu heuttinlli megh stmbhdlli ratriylli agnistmbhdlli avr mumde ndeyuttiyemdu avru kelidadre. ig ninu i jnrnnu obb mnusyruv embtme keumduhakidre ninn suddiynnu kelid jnamgglu– krtnu i jnrnnu avrige prmanmadid deskke trlu sktisald karn avrnnu arny-

dlli keumdu hakidnu emdu heluvru. ig ninu helid prkar nnn krtu sktiye deudddagirli emdu nanu bedutene. krtnu dirghsamtnu mhakrpeyullvnu akrmvnnu dreuhvnnu mnnsisvatnu apradhiynnu nirpradhiyemdu enisdvnu murne nalkne tlegl vregu pitrgl akrmvnnu mklklli vicarisuvatnu emdu ninu heliddiylla? ninu krpeye deudddagiruv prkaru ninu aiguptdimd illiye vrede mnnsid prkaru i jnr akrmvnnu dy dimd mnnsis emdu bedikeumdu. ag krtnu–ninn matin prkar mnnsi ddene. adagy nnn jivdane, bhumiella krtu mhimeyimd tumbiruvdu. aigupt desdliye arnydliye nanu ndisid suckkaryglennu nnn mhimeynnu neudid i skl mnusyru nnnnnu ig htta sari seudhisi kelde heudddrimd nanu avr pitrglige prmanmadid desvnnu niscyvgi avru neuduvdill; illve nnge keupvnnu ebbisidvru sh adnnu neudu vdill. adre nnn sevknad kalebnlli nnn atmvidddrimdru avru nnnnnu purn vagi himbalisiddrimdru avru smcrisid deskke avnnu truvnu; avn smtanvu adnnu svtmtrisikeulluvdu. (ag amale kyru kananyru tgginlli vasmaduttidru.) nale nivu tirugikeumdu kempu smudrd margvagi arnykke heurdiri emdu helidnu. krtnu matnadi meusegu areun nigu–i kett sbheyy nnge vireudhvagi gunuguttuvdnnu nanu estukal shisli? israyel mklku nnge vireudhvagi gunuguttidnnu nanu kelidene. adrimd ninu avrige–nnn jivdane, nivu nnn kiviglu keluvmt matnadid prkarve ninge maduvunu emdu krtu heluttane. i arnydlli nimm henglu biluvvu. nnge vireudhvagi gunuguttidvrellru nimm purn smkhyye prkar enisid ipptu vrusvu adkke melptt prayvulvru ad nive. yephunney mgnad kalebnu nunn mgnad yeheusuvn heurtu nanu nimmnnu vasmadisuvdkkagi prmanmadid deskke nissmdehvagi nivu barde iruviri. adre suligeyaguvremdu nivu helid nimm mklklnnu allige truvnu; nivu alksy madid desvnnu avru anubhvisuvru. nimm visyviyadremdu nimm henglu i arnydlli biluvvu. idlde nimm mklku nalvtu vrus arnydlli aledadi nimm henglu arnydlli halagi heuguv tnk nimm jartv glennu talikeulluvru. nivu a desvnnu priksisid nalvtu divsgl prkar omdu dinkke omdu vrusvagi i prkar nalvtu vrus nimm apradhlennu heuttu nnn vagdanvnnu bhmgpdisid phlvnnu nivu anubhvisuviri. krtnad nanu idnnu matnadidene. nne vireudhvagi kudi keumdiruv i kett smuhkella idnnu niscyvgi maduvunu. i arnydlli avru ksinvagi adrllle sayuvru. desvnnu priksisuvdkke meuse kluhisi dvru himdirugi a desd visyvgi ketsuddi ynnu ebbisi smst smuhvnnu meusege vireudhvagi gunuguttuvmt madi desd kett suddiynnu ebbisid ivre krtu snnidhi ylli vyadhiyimd sttru. adre desvnnu priksisuvdkke heud mnusyrelge ibbrad nunn mgnad yeheusuvnu yephunney mgnad kalebnu ulidru. meusey israyel mkklellrige i matuglennu helidag jnru bhlvagi duhkhppttru. mrudivs beligge avru eddu bettd tudiy melkke eri–igeu, krtu vagdan madid sthlkke eri heuguvdkke iddeve; yakmdre navu papmadiddeve amdru. ag meuseyu–nivu i prkar yake krtu ajneyynnu viaruttiri? adu sphlvagu vdill. nimm struglu nimmnnu heudeyd hage eri heugbediri. yakmdre krtu nimm smgd iruvdill. amalekyru kananyru nimm edurinliruvdrimd nivu avr kttiymd biluviri. nivu krtu kde yimd tirugid

karn atnu nimm smgd iruvdill emdu helidnu. adre avru htmadi bettd tudiyemele eriheudru. adagyu krtn omdmbikey mmjusvu meuseyu paleydimd heurdillil. ag a bettdilli vasvagidd amalekyru kana nyru ilidu avrnru heudedu heurmad vrede attibitru.

15

krtnu meusege- israyelmkkl smgd matnadi avrige- nanu ninge keuduv nimm nivasgl deskke bmdag psuglimdladru kuriglimdla dru krtnige suvasneyn- numtumaduv dhnbliyagli prmanvnu iderisuv bliyagli ucitvad arpeyagli nimm pvitr hbbgllagli krtnige bemkiyimd arpisli amdnu. truvay krtnige tnn arpeynnu truvvnu trbekaddenmdreahard arpnegagi hittin nalkney palstu enne beresid hittin dsm bhagvnu pand arpnegagi dhnbliy smgdvu illve bliy smgdvu omdu kurigeuskr hinnin nalkne bhagd draksarsvnu arpisbeku. illve tgrigeuskr ahard arpnegagi hinnin murne palu enne beresid hittin erdu dsmamsglennu ninu siddhmadbeku. pand arpeynnu krtnige suvasnegagi hinnin murne palu draksarsvnu arpis beku. ninu krtnige dhnbligagi illve prmanvnu iderisuv bliyagi illve sma dhand arpnegagli krtnige heuriynnu ninu siddhmaduvag avnu ahard arpnegagi ardh hinnin enne beresid muru dsmamsd hittnnu omdu heuriyeumdige trbeku. pand arpnegagi ardh hinnin draksarsvnu bemkiy- imd madid arpe ney gagli krtnige suvasneyad dhnbligagi trbeku. hige adu omdu heurigu illve omdu tgrigu omdu kurimrigu omdu mekegu madtkkddu. nivu siddhpdidid bligl lekdd prkar nivu omdeumdnu adr lekdd prkar madbeku. krtnige suvasne bemkiy arp ney visy desdlli huttdivrellru ivug lnnu hageye arpisbeku. nimm smgd pryanmaduv prdesiyagli illve nimm mumdin smttiyvr smgd iruvvnagli krtnige suvasneynnumtumaduv bemkiy arpeynnu arpisuvag nivu hege madu ttireu hageye avnu madli. sbhegu ningu nimm kud pryanmaduv prkiy nigu omde kttle; idu nimm smtanglige nityvad kttle; krtn edurinlli nivu iruv prkar prkiynu irbeku. ningu nimm kud pryanmaduv prkiynigu omde prmanvu omde nyayvu irbeku emdu helidnu. krtnu meusege heliddenmdre- israyel mkkl smgd matnadi av rige- nanu nimmnnu truv deskke bmdu a desd reuttiynnu tinnuvag nivu krtnige ettuv arpeynnu arpisbeku. nimm prthm hittin reuttiynnu ettuv arpe ynnu arpisbeku. nimm kndimd ettuv arpeymte adnnu ettbeku. nimm smttigl vregu nimm hittin prthmadv- ddnnu krtnige ettuv arpeyagi arpisbeku. nivu tppi krtnu meusege helid i skl ajnegl prkar maddidre atnu ninge ajneglennu keutt divs meudlugeumdu nimm smttiglvregu krtnu meusey keyimd ninge aj- napolisid prkar nivu madde heudre adu sbhege tiliyde tppu agiruv pksdlli sbheyu krtnige suvasneyad dhn bligagi omdu ele heuriynnu krmd prkar adr ahard arpeynnu pand arpeynnu pap bliyagi mekeglimd omdu heutvnu arpisbeku. yajknu israyel mkkl smst sbhegeuskr avrige ksmeyaguv hage prayscittmad- beku; adu tiliyde madlagittu. adagyu avru krtn nige dhn bliyagi tmm arpeynnu tmm tppiyeuskr pap bliynnu krtn mumde trbeku. ag israyel mkkl smst sbhegu avreulge prkiynagi prvasi yagiruvvnu adu

priharvaguvdu. yakmdre ellru tiluvlike illdvragid- dru. adre yavnadru tiliyde pap madidre papd bligagi omdu vrud mekeynnu trbeku. tiliyde papmadi dmth a papmadidvneuskr yajknu krtn mumde prayscittmadbeku. adu priharvaguv hage adkkeuskr prayscitt madbeku. israyel mkkllli huttdiv rigu avrlli prvasiyagiruv prkiynigu nimmellrigu tiliyde papma- didvnu omde ajne irbeku. adre yavnadru amdre desdlli huttdivnagli prkiynagli htdimd papmadidre avnu krtnnnu nimdisuttane. a mnusynu tnn jnr mdhydimd tegeduhak lpdbeku. avnu krtn vakvnnu avman madi atn ajneglennu viariddrimd a mnu synu niscyvasi tegeduhaklpdbeku. avn akrmvu avn meliruvdu emdu helidnu. israyel mkkllu arnydilliddag sbbt dindlli kttigeaglennu kudisuv mnusynnnu kmdu. ag kttigeaglennu kudisuvdrlli avnnnu kmdukeumdvru avnnnu meuse areunr bligu smstsbhegu tmdu av nige enu madbekemdu spstvasi tiliy krtn avnnnu kavllli hakidru. ag krtnu meusege-a mnusynu khmditva giyu saylebeku; sbheyella paleyd heurge avnnnu kllesebeku emdu helidnu. ag sbheyella avnnnu paleyd heurge tkkeumdu heugi krtnu meusege ajnapisid prkar avnu sayuv hage avnige kllesedru. krtnu meusege-heliddenmdre ninu israyel mkklige matnadi avrige hel bekaddenmdre- avru tmm titlamtr gllli tmm vstrgl sergugl mele geumde glennu kttikeullbeku; sergin geumdegl mele nilidarvnu serisbeku. adnnu nivu geumdeyagi ittukeumdu adnnu neuduvag krtn skl ajneglennu nensi avugl prkar madi nimm hrdivvnu knugnennu avu glignusarvasi jartvmaduvme himba lisde nnn ajneglennella nensi avugl prkar madi nimm devrige prisuddhragiruviri. nanu nimm devragiruv hage nimmnnu aigupt des deulgidm heurge tmd nimm krtnagiruv devru nane. nimm devragiruv krtnu nane.

16

ag leviy mrimgnu kehata meummgnu icharn mg- nad keurhnu ruben geutdrvad eli yabn mkkklad datannu abiramnu peletn mgnad onnu ivru jnrnnu tkkeumdu israyel mkkleulgimd sbhey prdhanragiyu sbheylli prisiddh ragiyu hesru heumdidvragiyu iruv innur aivtu mmdiyemdigge meusey mumde eddru. avru meusegu areun nigu vireudhvagi kudikeumdu- nivu heccu adhikar tkkeulluttiri; sbheyu sbhe ylliruv ellru prisuddhre, krtnu avr mdhydlli iddane. higirlagi nivu nimmnnu sbhegimt heccagi nive heccisikeullu vdu yake emdu avrige helidru. meuseyu idnnu keli beurlu biddu keurhnigu avn smst smuhkku-krtnu tnn httr br madikeulluv hage tann adukeumdvnu prisuddhnu yaru emdu nale teurisuvnu. atnu yarnnu adukeulluvneuv avrnnu httr brmadikeulluvnu. nivu idnnu madiri: keurhnu avn smuhvellu dhup suduv patreglennu tegedukeumdu nale avugllli bemkiynnu haki avugl mele dhupvnu krtn mumde hakiri; ag krtnu yavnnnu adukeulluvneuv avne pri suddhnagiru- vnu; leviy mkkle, nivu heccu adhikar tkkeulluttiri emdu helidnu. meuseyu keurhnige-leviy kuma rre, ig keliri. krtn gudard seveynnu maduvdkku sb- hey mumde iruv atn seveylli nilludvdkku israyel de- vru nimmnnu httr brmadikeulluv visydlli israyelyr

sbhøyeulgidm nimmmnu prtyeki siddu ninge alp-
vagineyeu? atnu ninnnnu ninn smgd leviy kumar-
rad ninn sheud rrellnnu tnn httr brmadikeumdid-
dane; nivu yajktvnnu sh hudukuttireu? i karndimd
ninu ninn smst gumpu krtnige vireudhvagi ottagi
kudikeumdiri; nivu avnige vireudhvagi gunuguttuv
hage areunnu yaru emdu helidnu. ag meuse eliyabn
kumarrad datannnnu abiramnnnu krekluhisidnu.
adre avru-navu bruvdill, ninu arny dlli nmnnnu
sayisudkke halu jenu hriyuv desdeulgidm nmnnnu
kredukeumdu bmdddu ninge alpvayiteu? mtu ninu
arsnagi nmnnnu albekeu? idllde ninu nmnnnu
halu jenu hriyuv deskke tkkeumdu brllil; ilve heul-
glennu drakse teutglennu nmge svastyvagi keudlill; i
mnusyr knnuglennu kittubidiviyeu? navu bruvdill
amdru. ag meuseyu bhl vagi keupisikeumdu krtnige-
avr bliynnu ninu gaurvisbed; nanu avrimd omdu
kteynnadru tegedukeullillil; ilve avrlli obbnigadru
kedu madlill emdu helidnu. meuseyu keurnhige-
ninu ninn smuhvellvu krtn edurinllil irbeku; ninu
avru areunnu nale bmdu obbeubbnu tnn tnn dhupd
patreynnnu tkkeumdu avugllli dhupvnnu haki obb-
nige omdr prkar innur aivttu nimm dhup patreglennu
krtn edurige tnniri. ninu areunnu nimm nimm
dhupd patreglennu tkkeumdu bnniri amdnu. ag avru
tmn tmm dhupd patreglennu tkkeumdu avugl mele
bemkiynnu haki adr mele dhupvnnu haki sbhey gu-
dard baglin mumde meuse areunr smgd nimtru.
keurnhu avrige eduragi smst smuhvnnu sbhey gu-
dard baglin httr kudisidnu. ag krtn mhimeyu
smst sbhege teuribmtu. krtnu meuse areunnn smgd
mat nadi- i sbhey mdhydeulgidm nmnnnu prtyek-
isikeulliri. nanu avrnnu ksnmatr dlli dhisibiduttene
amdnu. ag avru beurlu biddu-o devre, ella srirat-
mgl devre, obb mnusyr papd deseyimd ninu smst
sbhey mele keupisikeullu ttiiyeu amdru. ag krtnu
meusey smgd matnadi- keurnh datan abiramr nivasd
suttlimd durheugiri emdu ninu sbhege helu amdnu-
ag meuseyu eddu datan abiramr blige heudnu; is-
rayelyr hiriyr avn himde heudru. avnu sbhege-
nivu i dust mnusyr deregl bliymid teulgi heugiri.
nivu avr ella papglili nasvag dmte avrigiruv yavdnnu
muttbediri amdnu. ag avru keurnh datan abiramr
deregl suttlimd durheudru. datan abiramru avr tmm
hemdtiyr kuma rru cikk mkklu heurtu tmm gudargl
bagluggili nimitukeumdu. ag meuseyu-i karyglennella
maduvdkke krtnu nnnnnu kluhisiddane; avu glu
nnn svmt aleucneglnte madlillvemdu nivu idrimd
tilukeulluviri. ivru ella mnusyr hage sttre ilve ella
mnusyr hage sikse ivrige praptvadre krtnu nnnnnu
kluhisillil. adre krtnu heusdnnu madi bhumiyu tnn
bayiteredu ivrnnu ivrigiru vdelvnnu numgi avru
tivrvagi patalkke iliyuvvradre i mnusyru krtnnnu
regisiddaremdu nivu tilukeulluviri amdnu. idad mele
avnu helbekadvuglennella heli mugisidagle avr kel-
giruv nelvu sili bhumiyu tnn bayi teredu avrnnu avr
mneyvrnnu keurnhigne sbmbdhppt skl mnusyrnnu
avrigiddnnella numgi bittitu. avru tmge sbmbd-
pvtvugle llvugl smgd sjiviglagi patalkke ilidru; bhu-
miyu avr mele mucckieumditu. hige avru sbhey md-
hydeulgidm nasvadru. ag avr suttlidd israyelyrellru
avr kugige odiheudru; avru-bhumiyu nmnnnu sh
numgitemdu helidru. bemkiyu krtn bliymid heurtu

dhup vnnu arpisid innur aivttu mmdiyennu dhisibit-
titu. ag krtnu meusey smgd matnadi yajknad areunnn
mgnad eliya jrnige-dhupd patreglu prisuddhvagiru
vdrimd dhislpptvr mdhydimd avuglennu ettbekemdu
mtu ninu a bemkiynnu durkke cellu. tmm pranke
vireudhvagi pap madid mnusyr dhupd patreglennu
bli pithd mucckkagi aglvad tgduglennagi madbeku.
avuglennu krtn smmukhdlli arpisid karn avu prisud-
dhvadvuglu. israyel mkklige avu gurutuglagirbeku.
ag suttu heudvru arpisid hittalev dhupdpatreglennu
yajknad eliyajrnu tkkeumdu blipithvnnu muccvd-
kkagi agl vad tgduglennagi madidnu. areunnn smtan-
vild prkiynu krtn smmukhdlli dhupvnnu arpisudv-
kke svapiasd hageyu keurnhu avn smuhvu idd prkar
ird hageyu krtnu meuseymid helisid prkar israyel
mkklige idu jnapk vagiruvdu amdnu. adre mrudindlli
israyel mkkli sbheylla meuse areunrige vireudhvagi
gunuguttutta-nivu krtn jnrnnu keumdu hakidiri
amdru. sbheyu meuseyu areunnigu vireudhvagi
kudikeumdag addenmdre, avru sbhey gudard kdege
neudlagi igeu, meghvu adnnu mucckieumdu krtn
mhimeyu kanbmtu. meuse areunru sbhey gudard
mumde bmdru. ag krtnu meusey smgd matnadi-
nivu i sbhey mdhydimd eddu bnniri. nanu avrnnu
ksnmatrdlli dhisibiduttene amdnu. ag avru beurlu
biddru. meuseyu areunnige-ninu dhupd patreynnnu
tegedukeumdu adr mele blipithd bemkiynnu ittu
dhup haki sighrvagi sbheyeulge heugi avri geuskr
prayscittmadu. yakmdre krtn smmukhdimd keupvu
heurtu avreulge vyadhuyu prarmbhavayitu emdu he-
lidnu. meuseyu helid hage areunnu adnnu tege-
dukeumdu sbhey mdhykke odibmdnu. ag igeu, vyad-
hiyu jnrulge prarmbh vagittu. ag avnu dhupvnnittu
jnrigeu skr prayscittmadidnu. avnu sttvrigu jivul-
lvrigu mdhy nimitukeumdd ddrimd vyadhuyu smnvay-
itu. adre keurnh nimit sttuheudvr heurtagi vyad-
hiylli sttvru hdinalkusavird elu nuru mmdiyagid-
dru. areunnu meusey bligu sbhey gudard baglin bligu
himtirugi bmdnu, vyadhuyu nimitu heugittu.

17

krtnu meusey smgd mat nadi- ninu israyel mkkli
smgd matnadi avrimd avr pitrgl mney prkar, avr
prdhanelrll pitrgl mney prkar, omdeumdu keulnnagi
hnnerrdu keuluglennu tkkeumdu obbeubbn hesrnnu
avnnv keulin mele bre. areunnn hesrnnu leviy keulin
mele breybeku. avr pitrgl mney mukhysthinge omdu
keulu irbeku. avuglennu sbhey gudardlli nanu nimm
smgd smdhisuv saksy vidhigl mumde idbeku. ag
enaguv dmdre, nanu yavnnu adukeullutteneu a
mnusyn keulu ciguruvdu. hige isra yel mkklu ninge
vireudhvagi gunuguttu vdnnu nanu nillisibiduvnu
amdnu. hageye meuseyu israyel mkkli smgd mat-
nadidnu. avr prdhanelrll tmm pitrgl mnegl prkar
obbeubb prdhani geuskr omdeumdu keulin prkar
hnnerrdu keuluglennu keuttru. areunnn keulu sh avr
keulugl mdhydlli ittu. ag meuseyu a keuluglennu sak-
siy gudard deulge krtn smmukhdlli ittnu. mru divdlli
addenmdre, meuseyu saksigudardeulge prvisuv-
vag igeu, levi mney keulagid areunnn keulu ciguri
meuggubittu huvu arli badami hnnuglennu phlisittu.
ag meuseyu ella keuluglennu krtn snnidhiymid israyel

mkklellrige teurisuvdkkagi heurge tmdnu. ag avru neudi tmm tmm keulnnu tegedukeumdr. truvay krtnu meusege—areunn keulnnu eduru biluvvrige gurutagi saksij vidhigl mumde tirigi idu. hige avru sayd hage nnn mumde gunu guttuvdnnu nnnimd ninu sm-purnvagi tegedu bidbeku amdnu. meuseyu hageye madidnu. krtnu tnge ajnapisid prkar madidnu. ag israyel mkklle meusey smgd matnadi—igeu, sayutteve. nasvagu tteve: navellru nasvagutteve. krtn gudard sviapkke bruvrellru sayuvru. sayuvdrimd navu nas-vagebeke emdu helidru.

18

krtnu areunnige—ninu ninn kumarru ninn pitrgl mneyu ninneumdige prisuddh sthld akrmvnnu heuttu keullbeku; ninu ninn kumarr shitvagi nimm yajktvd akrmvnnu heuttukeullbeku. 2 nimm pitrvad leviy geutdrvdad ninn sheudrrnnu sh ninn smgd serisike. avru ninn kud idu ninge seve madbeku, adre ninu ninn mkkl shitvagi saks gudard mumde sevemadbeku; avru ninn appneynnu gudarvelladr appneynnu kapadbeku. prisuddh sthld samanugligu blipithkku matr avru nivu sayd hage avru sviapkke brbardu. adre avru ninn shaykragiddu gudard ella sevegeuskr sbhey gudard appneynnu kapadbeku; prkiynu nimm sviapkke br bardu. israyel mkklle mele innu mumde emdigu raudrvu bardhage prisuddh sthld ajneynnu blipithd ajneynnu nivu kapadbeku. igeu, nanu nimm sheudr rad leviyrnnu israyel mkkleu lgimd tegedukeumdiddene. sbhey gudard seveynnu maduvdkke avru krtnigeuskr ninge danvagi keudlpttvragiddare. addrimd ninu ninn kumarr shitvagi nimm yajktvnnu kapadbeku. blipithd smst karylgigeuskr prdey olge nivu seve-madbeku. nimm yajktvnnu dand seveyagi ninge keuttiddene. prkiynu sviapkke bmdre saybeku emdu helidnu. krtnu matnadi areunnige—igeu, nanu ninge ettuv arpnegl appneglunu keuttiddene. israyel mkklle prisuddh maduv eladrlli nanu avuglunu abhisek kkeuskr ningu ninn mkkligu nitykttleiyagi keuttiddene. bemkige olgagd ati prisuddh vadvgllli ningabekadvuglu yav vemdre—avr arpneglella amdre avru nnge truv ahar smrpneglu papd bliglu apradhd bliglu ivella ati prisuddhvagi ningu ninn kumarrigu irbeku. ninu adnnu prisuddh sthldlli tinnbeku; ella gmdsru adnnu tinnbeku. adu ninge prisuddhvagiruvdu. idu ninndagide. avru keutt ettuv arpnely israyel mkklle adisuv ella arpneglu; avuglunu nanu ningu ninn kumarrigu kumarteyrigu sasvt kttleyagi keuttiddene; ninn mneylliruv suddhnad prtieyubbnu adnnu tinnbhudu. uttmvad ella enneyu draksarsvu geudhiyu avru krtnige keuduv avugl prthm phlglnnu ninge keuttiddene. avru krtnige truv desd ellvugl prthm phglu ninnvuglagiruvvu. ninn mneylliruv suddhnad prtieyubbnnu adnnu tinnbhudu. israyelyrlli aneyeumdige oppisiddella ninndagirbeku. mnusyrllagli psugl llagli krtnige truv ella srirgllli ceuccladdella ninndagirbeku; adre mnusyr ceuccladdnnu pvtirvad psugl ceucclad-ddnnu ninu vimeucisibeku. bidistkvvuglunu omdu timglin pray dimd ippttu gerglu amdre prisuddh sekelin merege ninn enikeylli aidu sekelugl belli

yimd vimeucisikeullbeku. adre psu kuri meke ivugl ceucclnnadru ninu vimeucisikeullbardu; avu prisud-dhvagive; avugl rktvnnu blipithd mele cimukis beku; avugl keubbnnu krtnige dhn vagiyu suvasnegagiyu sudbeku. adisuv bliy edeyu bl bhujivu ninndagiruv prkar avugl mamsvu ninn dagirbeku. israyel mkklle krtnige ettuv prisuddhvad arpneglnnella ningu ninn kumarrigu kumarteyrigu nity kttle yagi keuttid-dene; idu krtn mumde ningu ninn smgd iruv ninn smttigu nityvad uppinn omdbidkeyagirbeku. krtnu areunnige—ninge avr desdlli yav svastyvu irbardu; ninge avr mdhydlli yav palu irbardu; nane israyel mkkl mdhydlli ninn palu svastyvu agiddene. igeu, avru sbhey gudard seveynnu maduvdrimd nanu leviy mkklige avr sevegeuskr isra yelyrlli httney omdu palnnella svasty kkagi keuttiddene. israyel mkklle papvnnu heuttukeumdu sayd hage innu mele sbhey gudard sviapkke brbardu. adre leviyre sbhey gudard seve ynnu madbeku; avre avr akrmvnnu heuttukeul-beku; idu nimm smttiglige nity kttleyagide; israyel mkkl mdhydlli avrige svastyvu irbardu. israyel mkklle krtnige ettuv arpneyagi arpisuv httney omdu palnnu leviyrige svastykkagi keuttiddene; adkarn israyel mkkl mdhydlli avrige svastyvirbardemdu nanu avrige heliddene amdnu. krtnu meusey smgd matnadi heli ddenmdre— ninu leviyrige hige mat nadi avrige helbekaddenmdre—nivu israyel mkkl kdeyimd nanu ninge svastykkagi keutt httney omdu palnnu tkkeumdre nivu adrlli krtnige httney drimd httneydnnu ettuv arpneyagi arpisbeku. idu ninge knd dhanyd hageyu drakseteuttii pripurntey hageyu nimm ettuv arpneyagiyu ninge enislpdovu. i prkar nivu sh israyel mkkl kdeyimd tkkeulluv nimm ella httneyvuglimd krtnige ettuv kanikeynnu arpisbeku; nivu adrimd krt nige ettuv arpneynnu yajknad areun nige keudbeku. nimm ella kanikeglili uttmvaddnnu adreulgin prisuddhvad bhagvnnu krtnige ettuv arpneyagi arpisbeku. ninu avrige helbekaddenmdre—nivu adrlli uttmvaddnnu ettidag adu leviyrige knd adayd hageyu drakse teuttiiy adayd hageyu enislpdovu. nivu nimm mneyvru adnnu skl sthlgllli tinnbhudu. idu sbhey gudarldli nivu maduv sevegeuskr ninge prtiph vagide. adkarn nivu adrllimd adr uttmvaddnnu etti arpisidag nivu adr deseyimd papvnnu heuttukeul-luvdill; israyel mkklle prisuddhvadvuglunu apvitr maddiddre sayuvdill amdnu.

19

krtnu meusey smgdlu areunn smgdlu matnadutta2 krtnu ajnapisid nyayprmand kttle enmdre— israyel mkklle ninge mcece illdmth neugvnnu emdu heur-dmth purnamgvad kemdhsuvnnu tmdukeuduv hage ninu avr smgd matnadu. nivu adnnu yajknad el-lajarnige keudbeku. avnu adnnu paleyd heurge tkkeumdu heugi tnn mumde vdhemadisibeku. yajk nad ellajarnu tnn berlinimd adr rktvnnu tege-duceumdu adnnu elusari sbhey gudard mumb-hagkke nervagi cimukisibeku. hsuvvnu adr crm mams rkt sgny shitvagi avn knnugligeduragi sud-isibeku. yaj knu devdaru kttigeynnu hisseupnnu rk-tvrnvvnu tkkeumdu hsuvin dhndlli hakbeku. ag

yajknu tnn vstrgltnu ogedukeumdu tnn srirvnnu nirinlli teuley beku; amele paleyeulge brbeku. yaj knu saymkald vreve asuddhnagiruvnu. adnnu suttvnu tnn srirvnnu nirinlli teuledukeumdu vstrgltnu ogedukeullbeku. saymkald vreve asuddhnagiruvnu. suddh nadvneubbnu hsuvin budiynnu kudisi keumdu paleyd heurge suddhavad sthldlli hakbeku; adu alli israyel mkkk sbhege heuleglev niragi idlpdbeku; idu papd suddhikrnavagiruvdu. hsuvin budiynnu kudisidvnu tnn vstrgltnu teuledukeullbeku. saymkald vreve asuddhnagirbeku; israyel mkkkligu avr mdhydlldi prvasiyagiruv prkiynigu idu sasvt ktleiyagirbeku. mnusyn henvnnu muttidvnu elu dinglvreve asuddhnagirbeku. avnu id rimd murne divsdlli tnnnnu suddhikrasi keumdu elne divsdlli suddhnagbeku; adre avnu murne divsdlli tnnnnu suddhadi keulldidre elne divsdlli suddhnaglarnu. stt mnusyn henvnnu mutti suddhadi keulld yavnadru krtn gudarvnnu heulemaduttane; avnu israyelinvreu lgimd tegeduhaklpdli; prtyekislptt niru avn mele celllppd karn asuddhnagidane; avn asuddhtvvu innu avn mele ide. obb mnusyn dereylli sttag avn visyvad ajne enmdre-a dereyeulge prvesisuvvrellru dereylliruvvre llru elu divsgl vreve asuddhnagirbeku. muccl hakde terediruv samanuglella asuddhnagirbeku. idllde heulldlli ktti yimd keullpttvnnadru mnusyn elub nnadru smadhiynnadru muttidvrellru elu divs apvitrragibeku. apvitrnadvnigeuskr sudlptt pap kleyuv hsuvin budiynnu tkkeumdu omdu patreyeulgittu adr mele hriyuv nirnnu hakbeku pvitrnadvneubbnu hisseupnnu tkkeumdu nirinlli addi a derey meleuy smst samanugl meleuy adrlliruv mnusyr meleuy elubnnadru keullptt vnnnadru sttvnnnadru smadhiynnadru muttidvn mele cimukisbeku. pvitrna dvnu apvitrnadvn mele murne divs dliyu elne divsdliyu cimukisli. elne divsdlli avnu tnnnnu pvitrmadi keumdu tnn vstrgltnu ogedukeumdu avnu snanmadi saymkaldlli pvitrnaguvnu. adre apvitrnagiddu tnnnnu suddhpdisi keulldvnu sbhey mdhydimd tegedu haklp dli; avnu krtn prisuddh sthlvnu apvitrr madiddane; prtyekislptt niru avn mele cimukislpdill; avnu apvitrne. idu avrige nity ktleiyagirbeku; prtyekislptt nirnnu cimukisuvvnu tnn vstr gltnu ogeybeku; prtyekislptt nirnnu muttidvnu saymkald vreve apvitrnagir beku. idllde apvitrnadvnu muttu vmthddella apvitrvaguvdu; avnnu mutti dvnu saymkald vreve apvitrnagirbeku emdu helidnu.

20

israyel mkkk sbheyella jin emb arnykke meudlne timglinlli bmdru; jnru kadesinli vasisuvag alli miryamlu sttu alle hunlpttlu. ag sbhege nirillde irlagi avru meusegu areunnigu vireudhagvi kudi keumdr. jnru meusey smgd vyajyvadi heliddenmdre-nmm sheudrn krtn mumde sttuheudage nadvu sh sttu heugiddre cennagittu. navu nmm psuglu sayuv hage nivu yake krtn sbheynnu i arnykke tmdiri? i kett sthlike nmmnnu truvdkke yake nmmnnu aigupt desdeul gimd krkeumdu bmdiri? i sthldlli bij vadru amjurvadru drakseteutva dru dalimbr hnnadru ill; kudiyuvdkke niru sh ill amdr. ag meuseyu areunnu

sbhey eduri nimd sbhey gudard baglineulge heugi beurlu biddru; krtn mhimeyu avrige kanbmtu. ag krtnu meusey smgd matnadi- keulnnu tkkeumdu ninu ninn sheudrnad areunnu sbheynnu kudisi keumdu avr knnugl mumde bmdy smgd matnadiri; adu tnn nirnnu keuduvdu; ninu avrigeuskr bmdyeulgidm nirnnu heurge truvi; sbhegu avr psugligu ninu kudiylu keuduvu emdu helidnu. ag krtnu ajnapisid hage meuseyu atn snnidhiyimd keulnnu tkkeumdu. meuseyu areunnu sbheynnu bmdy mumde kudisi avrige-tirugibiddvre, keliri; navu nimgeuskr i bmdyeulgidm nirnnu heurdisbekeu emdu helidru. meuseyu tnn keynnu etti tnn keulinimd bmdyennu erdu sari heudednu; ag bhl niru heurge bmtu; sbhegu avr psuglu kudidvu. ag krtnu meuse areunn smgd matnadi-nivu israyel mkkk knnugl mumde nnnnnu prisuddhmaduvdkke nnnlli visvasi sde idd karn nanu avrige keutt desdlli nivu smuhvnnu serisuvdill amdn. israyel mkkku krtn smgd vyajy vadidkkagi atnu avrlli tnnnnu prisuddh madikeumdm meribad niru ide. idllde meuseyu kadesinimd edeumin arsn blige dutrnnu kluhisi heliddenmdre-ninn sheudrnad israye lnu heluvdenmdre-nmge umtad skl ayasvnnu ninu aritiddi. nmm pitrglu aiguptkke ilidu heudru; aiguptdlli navu bhl divs vasvagiddevu; aiguptdvru nmm nmm pitrgligu kednnu madidru. adkarn navu krtnige kugidevu; atnu nmm dhvniynnu keli dutnnu kluhisi nmmnnu aiguptdeulgidm heurge tmdnu; igau, navu ninn merey kde urad kadesin lllidve. nmmnnu ninn desdimd dati heug geudisu; navu heulvnnadru drakseteuv vnnadru datiheuguvdill, bavigl nirnnu kudiyuvdill, raj margdlli matr heugutteve. navu ninn mereynnu datuv vreve blgdegadru edgdegadru tiruguvdill. edeumynu avrige heliddenmdre-ninu nnn kdeylli dati heugbed; heudre nanu kttiymid ningeduragi heurduvenu. ag israyel mkkku avrige helidde nmdre-navu raj margdlli heugutteve; nanagli nnn psuglagli ninn nirnnu kudidre adr kryvnnu keuduttene; nnn kalndeyagi datiheuguvde heurtu mttenu madu vdill. adre avnu-ninu datbed amdn. edeumynu bhu jnrimdlu blvull keyimdlu avrige eduragi heurtu. i prkar edeumynu israyelyrnu tnn mereylli datgeudisill; adkarn israyelyru avn kdeymid tirugikeumdu heurtuheudru. israyel mkkk smst sbheyu kadesinimd pryanmadi heur emb bettd blige bmdru. ag krtnu edeumy desd merey meliruv heur emb bettdlli meuse areunn smgd matnadi- areunnu tnn jnr smgd kudislpduvnu; nivu meribad nirin httr nnn matige tirugi biddrimd nanu israyel mkkklige keutt deskke avnu prvesisuvdill. areun nnnu avn mgnad ellajarnnnu heur bettkke krkeumdu bmdu. areunn vstrgltnu tegedu avugltnu avn mgnad ellajar nige teudisu; areunnu alliye sttu tnn jnreumdige serislpdvvnu emdu helidnu. krtnu ajnapisid prkar meuseyu madidnu. avru smst sbhey knnu gligeduragi heur bettvnneridru. ag meuseyu areunn vstrgltnu tegedu avn mgnad ellajarnige teudisidnu; ag areunnu alle bettd tudiylli sttnu. meuseyu ellajarnu bettdimd ilidu bmdru. areunnu tiriheudnemdu sbheylla neudidag israyelyr mney vrellru areunnigeuskr muvttu divsdvregu duhkhisidru.

idllde israyelyru palti neuduv margdimd brutta remdu dksindlli vasisuv kananyand arad pttnd arsnu keli avr smgd yuddhmadid avrlli kelvrnnu sereyagi oyndu. ag israyelu krtnige prmanmadi heliddenmdre–ninu i jnrnnu nnn keylli nijvagi oppisikeuttre nanu avr pttngltnu smpurnvagi nasmaduvenu. ag krtnu israyelyr prarthneynnu keli kananyrnnu keuttubittnu; israyelyru avrnnu avr pttngltnu smpurnvagi nasmadidru. avru a sthlkke heurma emdu hesritru. avru heur emb bettdimd heurtu edeumyr desvnnu suttikeumdu heuguv dkke kempusmudrd margvagi pryan madidru. adre jnru margd ayas dimd bhlvagi kumdiheudru, adkarn jnru devrigu meusegu vireudhvagi matnadi–navu arnydlli sayuvhage nmmnnu aiguptdesdimd yake brmadiddiri? illi reutti ill, niru ill; navu i nissar vad reuttiynnu timdu ashyptutteve amdru. ag krtnu jnreulge uri srp gltnu klulisidnu; avu jnrnnu kccidndim israyelyrlli bhu jnru sttuheudru. ad-drimd jnru meusey blige bmdu –navu krtnigu ningu vireudhvagi matnadi papmadiddeve; atnu nmmimd sprgltnu dur maduv hage atnige prarthnemadu amdru. meuseyu jnri geuskr prarthnemadidnu. ag krtnu meusege hittaleymd uri srpd akardlli omdnnu madisikeumdu kmdb mele idu; ag kc-cpttvrellru adr mele drstpiyittre bdukuvru amdnu. meuseyu hittaley srpvnu madi kmdb mele ittag addenmdre, srpvu kccid mnusynu hittaley srpd kdege neudidag bdukidnu. israyel mkklru heurtu obeutinlli ilukeumdu. obeutinimd heurtu meuvab deskke duragi suryeadyd kdeylliruv arnydlli iyye abariminlli ilukeumdu. allimd avru heurtu jere-demb tgginlli ilukeumdu. allimd heurtu ameuri yr mereyimd heurge bruv arnydlli ruv arneunin iceylli ilukeumdu; arneunu meuvabyrigu ameuriyigu mdhyvad meuvabin mereyagide. ad karn krtn yuddhgl pustkdlli atnu kempu smudrdliyu arneunin hlglgillyu arin nivaskke tirugi meuvabin merege orgiruv hlgl prvahkku enu madidnu emdu helide. allimd avru berkke bmdru; krtnu meusege–jnrnnu kudisikeu; nanu avrige nirnnu keuduvenemdu krtnu meusege helid bavi ade. ag israyelyru i hadnnu hadidru; enmdre–o baviye, ukku; adkke nivu hadiri. prbhuglu i baviynnu agedru; jnr adhiptiglu nyayadhipti slhey merege tmm keuluglimd adnnu teudidru. avru arnydimd mttankku idllde avru mttandimd nhliye lkku nhliyeldimd bameutigv bmdru. bameutinimd meuvab desdlli ruv kniveyimd pigavemb bettd tudige bmdru; idu yesimeunin kdege kanisuttde. ag israyelyru ameuriyr ars nad siheunn blige dutrnnu kluhisi heliddenmdre–navu ninn desdlli dati heugbeku; navu heuldladru drakse teutdladru tirugi keulde baviy nirnnu kudiye ninn mereynnu datuv vrege rajmargdlli heugutteve. adre siheunnu israyelyrnnu tnn mereylli datgeudisde tnn jnrellrnnu kudisikeumdu israyelyrigeduragi arnykke heurtu; avnu yhkke bmdu israyelyr smgd yuddhmadidnu. israyelyru avnnu kttiymd heudeu avn desvnnu arneun ndiyimd ybueku ndiy vregu ammeunn mkkl merey vregu svadhin-madikeumdu. ammeunn mkkl mere blvulldagittu.

israyelyru a pttngltnella tegedu keumdu; israyelyru ameuriyr smst pttnglillyu hesbeuninliyu adr smst gramglillyu vasmadidru. hesbeunu ameuriyr arsnad siheunn pttngvagitte; avnu meuvabyr purvd arsn smgd yuddhmadid avn smst desvnnu arneun ndiy prymtr avnimd vspdisikeumdu. avru samti glili matnadi – hesbeunige bnniri; siheunn pttvru tirigi kttlpttu siddhvagli. bemki hesbeuninimldu jvaley siheunn pttndimldu heurtu meuvabin ar emb pt-tvnnu arneunin ettr sthlgl prbhugltnu dhisibittitu. meuvabe, ninge ayyeu! o kemeusin jnve, ninge durgti umtayittla; avnu tppisikeum tnn kumar kumarteyrnnu ameuriyr arsnad siheunn serege keuttu. navu avr mele bangltnu esedevu; hesbeunu dibeunin vregu nasvayitu; navu av rnnu medebage muttuv neuphhd mttigu halumadidevu amdru. hage israye lyru ameuriy desdlli vasmadidru. idllde meuseyu yjgerrnnu palti neuduvdkke klulisidnu; avru avr gram gltnu vspdisikeumdu alliruv ameuriy rnnu heurdisibittu. ag avru tirugi basanin hadiylly eridru; ag basanin arsnad ognu edreylli yuddhmadu-vdkke tnn smst jnr smgd avrigeduragi heurtu. krtnu meusey smgd heliddenmdre–ninu av nige bhydpbed; ninn keyeulge nanu avnnu avn smst jnrnnu desvnnu keuttiddene. hesbeuninlli vasmadid ameuri yr arsnad siheunnige madid prkar avnige madbeku. i prkar avru av nnnu avn mkkltnu smst jnrnnu avnige obbnadru uliydmte heudeu avn desvnnu vsmadikeumdu.

22

israyel mkklru heurtu yeurdnige iceylliruv meuva bin beluglli yerikeu pttnkkeduragi ilukeumdu. israyelyru ameuriyirige madiddnnella cippeurn mgnad balaknu neudidnu. a jnru bhummdiyaddrimd meuvabinvru avrige bhlvagi amjidru; meuvabi nvru israyel mkkltnu kmdu digilu pttu. addrimd meuvabyru midyanyr hiriyrige heliddenmdre–ig i smuhvu nmm suttliruvdnella ettu adviy hullnnu meyvumte meyvudu. a kaldli cippeu nr mgnad balaknu meuvabyr ars nagiddnu. ivnu tnn jnr mkkl desd nditirdlliruv peteurege dutrnnu kluhisi beyeurn mgnad bilamnnu kreysis heliddenmdre–igeu, omdu jnangvu aiguptdimd heurtitu; igeu, adu bhumukhvnnu mucci nngeduragi vasisuttde. ig ninu dymadi bmdu i jnvnnu ngagi spisu; avru nngimt blithragiddare. omdu vele nanu geddeu, navu avrnnu heudedevu; nanu avrnnu desdeulgimd heurdisenu; ninu yavnnu asirvdisu ttiyeu avnu asirvdislptvne; ninu yavnnu spisuttiyeu avnu spislptvne emdu nanu blennu. ag meuvabin hiriyru midyanin hiriyru kni keluvdkkagi tmm keylli kanike gltnu tkkeumdu heudru; avru bilamn blige bmdu avnige balakn matugltnu helidru. avnu avrige heliddu–i ratri illi ilukeulliri; ag krtnu nnge heluv prkar ninge uttrvnnu keuduvenu; ad karn meuvabin prbhuglu bilamn smgd ilukeumdu. devru bilamn blige bmdu–ninn smgd iruv i mnusyru yaru amdnu. bila mnu devrige heliddenmdre–cippeurn mgnu meuvabin arsnu balaknu nnn blige helikluhisiddenmdre– igeu, aigupt desdimd heurtiruv omdu jnangvu bhumukhvnnu avrisikeumdide;

ig ninu bmdu nngeuskr adnnu spisu; omdu vele adr smgd yuddhmadu adnnu heurge hakuvdkke nanu smrthnadenu embdu. ag devru bilamnige heliddenmdreninu avr smgd heugbed; ninu a jvnvnu spisbed; adu asirvdislpttide. ag bilamnu udydlli eddu balakn prbhuglige–krtnu nimm smgd heuguvdkke nange appne keuduvdill. nivu nimm deskke heugiri emdu hellagi, meuvabin prbhuglu eddu balakn blige bmdu–bilamnu nmm smgd brleullnu amdru. adre balaknu tirigi ivrigimt heccu ghnvullvrad anek prbhuglunu kluhisidnu. avru bilamn blige bmdu avnige heli ddenmdre–cippeurn mgnad balaknu hige heluttane–ninu dymadi nnn blige bruvdkke yavdu addimadbardu. nanu ninnnnu bhlvagi ghnpsiduvnu; ninu nge heluvdnella nanu maduvenu; adkarn ninu dymadi bmdu i jnrnnu nngagi spisu amdnu. bilamnu prtyuttr vagi balakn sevkrige heliddenmdre–balaknu nnge tnn mne tumb belliyinnu bmgarvnu keuttru nanu nnn devragiruv krtn matnnu viari heccu kdime ennnu madlarenu. adre ig krtnu nnge mttenu heluvnemdu nanu tilukeullirv hage nivu sh dymadi i ratri illi ilukeulliri amdnu. ag devru bilamn blige ratriylli bmdu avnige heliddenmdre–i mnusyr ninnnnu kreyuvdkke bmdiddre ninu eddu avr smgd heugu; adre nanu ninge heluv mate ninn adbeku amdnu. bilamnu beligge eddu tnn ktteynnu ktti meuvabin prbhugl smgd heudnu. avnu heuddrimd devr keupvu uriyitu. krtn dutnu avnige edurali yagi margdlli nimitukeumdnu; adre avnu tnn kttey mele htikeumdiddnu; avn ibbru aluglu avn smgd iddru. kttey margdlli nimitidd krtn dutnnu avn keylliruv biccu kttiynnu neudi margdimd vareyagi heuldeulge heuyitu; ag bilamnu ktteynnu margdeulge tirigisu vdkke adnnu heudednu. adre krtn dutnu drakse–teutgl hadiylli ice ace geude iddlli nimitnu. kttey krtn dutnnu neudi geudege ottikeumdu bilamn kalnnu geudege otti hakitu; avnu adnnu heccagi heudednu. ag krtn dutnu mumde heugi bltku eddku tiruguvdkke margvilld ikktin sthldlli nimitnu. kttey krtn dutnnu neudi bilamn kelge bittu; adkarn bilamnu kepisikeumdu ktteynnu bettidm heudednu. ag krtnu kttey baynnu terednu; adu bilamnige–ig nnnnnu murusari heudeyuv hage nanu ninge enu madidenu emdu helitu. bilamnu kttege–ninu nge hasymadidiylla? nnn keylli ktti iddre nanu igle ninnnnu keumduhakuttidde amdnu. kttey bilamnige heliddu–nanu ninnda dmdinimd i divsd vregu ninu htikeumd ninn kttey nanllveu? nanu emdadru ninge i prkar madidenu amditu. adkk vnu–ill amdnu. ag krtnu bilamn knnuglunu terednu; avnu margdlli nimitidd krtn dutnnu atn keylliruv biccu kttiynnu neudi beurlu biddnu. krtn dutnu avnige heliddu–ninn ktteynnu ig muru sari heudedddu yake? igeu, ninn marg nnn mumde vkrvagiruvdrimd nanu edurali yagi heurtenu. a kttey nnnnnu neudi nnn mumde ig muru sari vareyagi heuyitu; adu nnn mumde vareyagi heugdiddre niscyvagi agle ninnnnu keumdu haki adnnu prandimd ulisuttiddenu amdnu. ag bilamnu krtn dutnige heliddunau papmadiddene; ninu nngeduragi margdlli nimitiddi emdu nge tiliyilli; higirlagi adu ninn drstiylli kettddadre nanu

tirugi himdkke heuguttene amdnu. adre krtn dutnu bilamnige–i mnusyr smgd heugu; heudru nanu ninge heluvdnne helbeku amdnu. hageye bilamnige balakn prbhugl smgd heudnu. bilamnu bmdnemdu balaknu kelidag avnu kde mereylliruv arneunin ace yllidd meuvabin pttkcke avnigeduragi heurtnu. balaknu bilamnige helidde nmdre–nanu ninnnnu tivrvagi kre klulis lillveu? ninu nnn blige yake brlill? nanu ninnnnu ghnpsidlu niscyvagi samrthy vullvllveu? bilamnu balaknige heliddu–igeu, nanu ninn blige bmdiddene; ig enadru heluvdkke nnge yav sktiyadru ideyeu? nnnimdaguvdeu? devru nnnimd adisid matne heluvnu. ag bilamnu balakn smgd heudnu; ibbru kirythuceutige bmdru. bala knu ettuglunu kurigilnu arpisidnu. bilamnnu avn smgd idd prbhuglunu kluhisidnu. mrudivsdlli balaknu bilamnnu tkeumdu baln ettrvad sthlkke htisidnu; allimd avnu jnr kde bhagvnnu neuidnu.

23

ag bilamnu balaknige–elu blipithglunu ktti, elu heuri glunu elu tgruglunu nge illi siddhmadu amdnu. bilamnu helid prkar balaknu madidnu; balaknu bilamnu omdeumdu blipithd mele omdeumdu heuriynnu omdeumdu tgrnnu arpisidru. ag bilamnu balaknige–ninu ninn dhn bliy httr nimtukeu; nanu heuguttene; omdu vele krtnu nge eduragi bruvnu, atnu nge enu teurisivneuv adnnu ninge tilisuvnemdu heli omdu ettrvad sthlkke heudnu. ag devru bilamnnu smdhisidnu. avnu atnige–nanu elu bli pithglunu siddhmadu, omdeumdu blipithd mele omdeumdu heuriynnu omdeumdu tgrnnu arpisidene amdnu. krtnu bilamn baylli tnn matnnu ittu avnigeninu balakn blige tirigi heugi i prkar matnadbeku amdnu. ag avnu balakn blige tirigi bmdnu; ageu, balaknu meuvabin skl prbhuglu avnu madid dhnblly httr nimitiddru. ag avnu samyrupvagi–meuvabin arsnad balaknu nnnnnu araminimdlu purv prvtglimdlu kreyisi–ngeu skr yakeubnnnu spis ba; israyelnu edurisivdkke ba emdu nge heliddane. devru spisdvnnnu nanu hege spisli? krtnu edurisdvnnnu nanu hege eduri sli? bmdegl tudyimdvnnnu neudu tene; guddglimd avnnnu drstisiddene; igeu, a jnamgvu omtiagi vasisuvdu, jnam glili adu enislpduvdill. yakeubn dhulunu enisuvdkku israyelin nalkne omdu palnnaadru lekk maduudkku yarimdaditu? nitivmtnu sayuvmtne nanu saybeku, nnn kde amtygu avnmt–eye agli emdu helidnu. ag balaknu bilamnige–idenu ninu nge madiddu? nnn struglunu spisuvdkke ninnnnu kreyisidenu; igeu, ninu avrnnu smpurn vagi asirvdisidi amdnu. adkke avnu prtyuttrvagi–krtnu nnn bayeulge iduvdnnu heluvdkke nanu jagrteyagir beklleve amdnu. balaknu avnige–ninu avrnnu neudtkk mtteumdu sthlkke nnneumdige ba; avrnnella neudde avr amty bhagvnnu matr neudvigi; allimd avrnnu ngeu skr spisu amdnu. hage balaknu bilamnnu pisgad tudige ceuphimn belige kr keumdu heugi elu blipithglunu ktti omdeumdu blipithd mele omdeumdu heuriynnu omdeumdu tgrnnu arpsi dnu. ag avnu balaknige–illi ninn dhnblly httr nimtukeu; nanu alli krtnnnu aceylli edurugeuluvnu amdnu. krtnu bilamn edurige bmdu avn

bayeulge vakyvnnittu–ninu balakn blige tirugi heugi i prkar matnadu amdnu. ivnu avn blige bmdag igeu, avnu avn smgd meuvabin prdhanru avn dhn-blii httr nimtukeumdiddru; bala knu avnige–krtnu enu heliddane amdnu. avnu samyrupvagi–balakne, eddu kelu; cippeurn mgne, nnge kivigeudu. sul-laduv hage devru mnusynll, pscattappdruv hage nr-putrnl; atnu nudiddnnu maddiruvne? matnadid-dnnu atnu sthapise? igeu, asirvdisu vdkke appne heumiddane; atnu asirvdi suddidane; nanu adnnu bdlu maduvd kkagdu. atnu yakeubnlli papvnnu kanlill; israyelnlli vkrteyennu neudlill; avn devrad krtnu avn smgd iddane; arsn jy dhvniyu avrlli umtu. devru avrnnu aiguptdeulgimd heurge brmadiddane. avnige omdu keumbull praniymte bl umtu. niscy vagi yakeubnige vireudhvagi skunvill; israyelnige vireudhvagi yav kni ill; tkkaldlli devru enu madid-nemdu yakeubn visyagiyu israyeln visyagiyu helu-vru. igeu, jnru deudd simhd hage eluvdu; simhd mriy hage eddeluvdu; adu beteyennu timdu htvadrv rk-tvnnu kudiyuv vreve mlgdu amdnu. ag balaknu bilam nige–avrnnu spisl bed, asirvdislu bed amdnu. adre bilamnu prtyuttr vagi balaknige krtnu heluvdnella nanu maduvnemdu ninge hellillveu? amdnu. ag balaknu bilamnige–dymadi ba, nanu ninnnnu bere omdu sthlkke krkeumdu heuguvenu. ninu allimd ngeuskr av rnnu spisuvdu omdu vele devrige yuk-tvagi dditu amdnu. adkarn balaknu bilamninnu kadigeduragiruv peyeurn tudige krkeumdu heudnu. bilamnu balaknige–nnge illi elu blipithglnnu ktti, elu heuriglennu elu tgruglennu siddhmadu amdnu. bilamnu helid prkar balaknu madi blipithd mele omdeumdu heuriyennu omdeumdu tgrnnu arpisidnu.

24

adre israyelnnu asirvdisu vdkke krtn drstige olledemdu bilamnu neudidag avnu mumcin hage skunglennu kmdukeulluvdkke heugde tnn mukhvvnu arnyd kdege tirugisikeumdn. bilamnu tnn kn-nuglennetti israyelu tnn kutumbgl prkar tnn deregllli vasvagi ruvdnnu neudidag devr atmnu avn mele bmdnu. ag avnu samyrup vagi–beyeurn mgnad bilamnu heliddu, tered knnull purusnu heliddu. devr matu glennu kelidvnu srsvktn drsnvnnu neudidvnu prsvnagi tered knnullvnu heliddu– o yakeube, ninn dereglu, israyele, ninn gudarglu, estu uttm vagive! avu knivegl hage vistrisi ave; ndi tirdliruv teutgl hageyu krtnu nett agru mrgl hageyu nirin bli ylliruv devdarugl hageyu iruttve. tnn teuttiglimd niru hriymaduvnu; avn smttiyu anek jlgllli iruvdu; avn arsnu agnaginimt unntvagiruvnu; avn rajyvu ghntegeriruvdu. devru avnnu aiguptdimd heurge tmdnu. omdu keumbull praniymte bl avnige umtu. avnu tnn verilagiruv jnamgglnnu timdu avr elubuglennu curu madi tnn ban glimd gaymaduvnu. avnu simhd hageyu deudd simhd hageyu bagi mlguttane; avnnu ebbisuvvru yaru? ninnnnu asirvdisuvvrige asirvad, ninnnnu spisuvvrige sap umtu. ag balaknu bilam mele keupeumdu cpale heudeu avnige–nnn struglennu spisuvdkke ninnnnu kredenu; adre igeu, ninu i murusari asirvdisu asirvdisidi. ig ninn sthlkke odiheugu; nanu ninnnnu bhu ghnpdis bekemdu

amdukeumdeni; adre igeu, krtnu ninge ghnbardmte tdediddane amdnu. bilamnu balaknige–ninu nnn blige kluhisid dutrige– balaknu nnge tnn mne tumb belli bmgarglennu keuttru nnn hrdydimd ollednnadru kettddnnadru maduvdkke krtn ajneyennu viarlarenu; krtnu enu heluttaneu adnnu heluvenemdu nanu hellillveu? igeu, nnn jnr blige heuguttene; ba, i jnru ninn jnrige kde divsgllli enu maduvreu adnnu ninge tilisuvenu amdnu. ag avnu samy rupvagi–beyeurn mgnad bilamnu heliddu–tered knnull mnusynu heliddu. devr matuglennu kelidvnu mheunn tn jnanvnnu tilidvnu srsvktn drsnvnnu neudidvnu prsvnagiddu tered knnull vnu heliddu– nanu avnnu neudu vnu, igll; avnnu drstisuvenu, sviapdlli all; yakeubnimm nkstr udyisuvdu; israyelnimd rajmd eluvdu; adu meuvabin muleglennu heudeu setn skl mkklnnu smhrisuvdu. edeumu svastyvaguvdu; seyaru tnn struglige svastyvaguvdu; mttu israyelu prakrm kary maduvdu, yakeubneulgimd obbnu bmdu aluvnu; avnu pttdnlli uliddnnu nasmaduvnu emdu helidnu. truvay avnu amalekyrnnu neudi samyrupvagi–jnamggllli meudne yvne amalekyru; adre avn amtyvu sdakalkke nasvaguvdu amdnu. blik kenyrnnu avnu neudi samyrupvagi–ninn nivasvu blvagide. ninn gudnnu bmdeylli hakidi. adagy assuryrnnu ninnnnu sereyagi oyuvu vreve kenynu halaguvnu amdnu. idllde avnu samyrupvagiayeu! devru idnnu maduvag yaru bdukvuvu? kittimin tirdimd hdguglu bmdu assuryrnnu ebernnu srme pdisuvu. avnu sh sdakalkku nasvagu vnu emdu helidnu. ag bilamnu eddu tnn sthlkke tirigi heudnu. balaknu sh tnn margvagi heudnu.

25

ag israyelyru sittimnlli vasvagiddag jnru meuvabin kumarteyr smgd jartv madlambhi sidru. ivru jnrnnu tmm devrugl bliglige kredru; jnru timdu avr devru glige addbidru. israyel balpeyeurige tane kudikeumddrmd krtn keupvu israyeln mele uriyitu. ag krtnu meusege–krtn keupagniyu israyeli nimd tirugikeulluv hage ninu jnr mukhysth rellrnnu tkkeumdu avrnnu surynigeduragi krtn mumde tughaku. meuse israye lin nyayadhiptiglige–nimnlli obbeubnnu balpeyeurige kudikeumdiruv tnn mnusyrnnu keullbeku amdnu. igeu, israyel mkkllli obbnu bmdu meusege sbhey gudard mumde alutturuv israyel mkkll smst sbhegu kanuv hage tnn sheudrreulge obb midyan striynnu tmdnu. areunn mgnagidd eliyajrn mgnad phinehasnemb yajknu adnnu neudi sbhey mdhydimd eddu tnn keylli bhleynnu hidukeumdu israyelinvnad a mnusyn himde deryeulge prvesisi israyelinvnnu a striynnu ibbr heutteynnu tividnu; hige israyel mkkllige umtagidd vyadhiyu nimituheyiyitu. adre vyadhi yimd sttvru ippttunalku savir mmdiyagiddru. ag krtnu meusege– areunn meummgnu ellajarn mgnad yajk nagiruv phinehasnu israyelin mkkllli ngeuskr asktnagiddu nanu nnn reusdimd avrnnu nasmaadd hage nnn keupvnnu avr melinimd tirugisi bittiddane. ad karn–igeu, nanu avneumdige nnn smadhand odmbdikeyennu maduttene emdu helu. avnu tnn devrigeuskr asktnagiddu israyelin mkklligeuskr pap

prayscitt madiddrimd avnigu avn himde bruv avn smttigu nity jajktvd odmbdikeyagiruvdu emdu helidnu. adre midyan striy smgd keullptt a israyelinvn hesru jivrea; avnu saluvin mgnu; simeyeunyr tmde mney prdhannu. keullptt midyan striy hesru keujbi; avlu midyanyr prjej mukhysthnu mney yjmannu agiruv curn mglagiddu. krtnu meusege-midyanyrige updr keuttu avrnno heudeybeku. avru pegeurin visydliyu pegeurigeuskr vyadhyy divsdlli keullptt tmm sheudri yagiyu midyanyr prdhan mglagiyu idd keujbi visydliyu nimg madid meusglimd nimg updrkeuduttare emdu helidnu.

26

adre vyadhyy truvay krtnu meusey smgdlu areunn mgnu yajknu agiruv ellajarn smgdlu matnadi- israyel mklk smst sbhey lekkvnnu ippttu vrusvu adkke melptt prayvull israyelyrlli yuddhkke heuguvdkke sktradvrellr lekkvnnu avr tmdey mnegll prkar tkkeul- liri amdnu. ag meuseyu yajkad ellajarnu meuvin belugllli yerikeuvigeduragi yeurdnin httr avr smgd matnadi krtnu meusegu aiguptdesdimd heur tidd israyel mkkligu ajnapisid prkar ippttu vrusdvrnnu adkke adhiadv prayvullvrnnu enisbeku. israyel ceuccl mgnad rubennu, rubenn mkklu; hneuknu; ivnimd hneukyr kutumb; plluvinimd plluviyr kutumb; hecreunnimd hecreunyr kutumb; krvia yimd, krviayr kutumb. ive rubenyr kutumbglu; avrlli enislpptvru nalvttu murusavird elunur muvttu mmdi. plluvin kumarru; eliyab. eliya bn kumarru: nemuvel, datan, abi ram; i datannu abiramnu sbheylli prsid- dhragiddu, keurhn gumpinliddu krt nigu meuse areunrigu vireudhvagi heuradidru. bhumiyu tnn baynnu teredu, avrnno keurhneumdige numgibit- titu; hageye gumpinvru stru; bemkiyu innur aivttu mmdiyenn dhisibittitu; avru drstamvadru. adagyu keurhn mkklu saylill. kutumbgl prkar simeyeunn kuma rru: nemuvelnimd nemuvelyr kutumb; ya- viannimd yavianyr kutumb; yakin nimd yakinyr ku- tumb; jerhnimd jerhi yr kutumb; saulnimd saulyr ku- tumb. simeyeunn kutumbglu ive; ipptterdu savird innuru mmdi. kutumbgl prkar gadn mkklu: cephe- unnimd cepheunyr kutumb; hggiiymd hggiiyr ku- tumb; suniymd suniyr kutumb. ojnyimd ojnyir ku- tumb; eriyimd eriyr kutumb; areudnimd areudyr ku- tumb. areliymd areli yr kutumb. gadn mklk ku- tumbglu ive. avrlli enislpptvru nalvttu savird ain- uru mmdi. yehudn kumarru: ernu onannu; adre ernu onannu kanan desdlli stru. kutumbgl prkar yehudn kumarru; selhnimd selhyr kutumb; perec- nimd perecyr kutumb; jerhnimd jerhiyr kutumb. perec- n kumarru; hecreunnimd hecreunyr kutumb; hamu lnimd hamulyr kutumb. yehudn kutumbgllli enislpptvru epptaru savird ainuru mmdi. kutum- bgl prkar issakarn kumarru: teulnimd teulayr ku- tumb; puvvnimd punyr kutumb; yasubnimd yasv yr kutumb; simreunnimd simreunyr kutumb. issakarn kutumbglu ive; avrlli enislpptvru arvttunalku savird munnnuru mmdi. jebulunn kuma rru-kutumbgl prkar serednimd seredyr kutumb; eleunnimd ele- unyr kutumb; yhlelnimd yhlelyr kutumb. jebuluniyr kutumbglu ive. avrlli enislpptvru arvttusavird ainuru

mmdi. kutumbgl prkar yeusephn kuma rru: mnsseyu ephrayamnu. mnssey kumarru: makirnimd makiry- r kutumb. makirnu gilyadnnu pdednu; gilyad nimd gilyadyr kutumb; gilyadn kumarru ivre. iyejern- imd iyejeryr kutumb; heleknimd helekyr kutumb; asriyel nimd asrielyr kutumb; sekemnimd seke- myr kutumb; seviadaynimd seviada yr kutumb; hep- hernimd hepheryr kutumb. hephern mgnad clphad- nige kumar rill, kumarteyru iddru; kumarteyr hes- ruglu. mhla, neuva, heugla, milka, tirca. mnssey kutumbglu ive; avrlli enislpptvru aivtterdu savird elu nuru mmdi. kutumbgl prkar ephrayamn kuma rru: sutelhnimd sutelhyr kutumb; bekernimd beke- ryr kutumb; thnnimd thnyr kutumb; sutelhn ku- marru erannimd eranyr kutumb. ephrayamn ku- marr kutumbglu ive; avrlli enislpptvru muvtterdu savird ainuru mmdi. kutumb gl prkar yeusephn mkklu ivre. kutumbgl prkar benyaviann kuma rru: belgnimd belgyr kutumb; asbel nimd asbelyr ku- tumb; ahiramnimd ahiramyr kutumb; suphamn- imd supha myr kutumb; huphamnimd huphamyr kutumb; belgn kumarru; ardn nu mannannu. ard- nimd ardyr kutumb; namannimd namanyr kutumb. kutumb gl prkar benyaviann kumarru ivre; avrlli enislpptvru nalvttedu savird aru nuru mmdi. ku- tumbgl prkar dann kumarru: suhamnimd suhamyr kutumb. kutumb gl prkar dann kutumbglu ive. suhamyr smst kutumbgllli enislp ttrv arvttunalku savird nanuru mmdi. kutumbgl prkar asern mkklu: imnahnimd imnahyr kutumb; isviyimd isviyr ku- tumb; beriynimd beriyr kutumb. beriyn kumarru; hebernimd hebeyr kutumb; mlkiyelnimd mlkiye- lyr kutumb. asern mgl hesru sarlu. lekkanusarvad asern kumarr kutumbglu ive; avru aivttu murusavird nanuru mmdi. kutumbgl prkar nphtaliy kumarru; yhcenimd yhcelyr kutumb; guni ynimd guniyr ku- tumb; yecernimd yeceryr kutumb; sillemnimd sille- myr kutumb. kutumbgl prkar nphtaliy kutumbglu ive; avrlli enislpptvru nalvttedusavird nanuru mmdi. israyel mkkllli enislpptvru ivru; arulks omdusavird elunur muvttu mmdi. krtnu meusey smgd matnadi ivrige desvnnu hesrugl lekkd prkar svastyvagi hm- cikeudbeku. bhu jnriga bhu svastyvnnu keudbeku, svlp jnriga svlp svastyvnnu keudbeku. obbeubb- nige tnn lekkd prkar avnnv svastyvnnu keudbeku. iddlde citu hakuvdrimd desvnnu palu madbeku; tmm tmdegl kutumbgl hesrugl prkar avru svtmtrisikeull- beku. heccad jnkku kdimeyad jnkku avr svastyvu citin prkar palagbeku. leviyrlli kutumbgl prkar enislp ttrv ivre. gerseunnimd gerseunyr kutumb; ke- hatnimd kehatyr kutumb; merariyimd merariyr ku- tumb. leviyr kutumbglu ive: libniyr kutumb; he- breunyr kutumb; mhllyr kutumb; musiyr kutumb; keurhiyr kutumb; adre kehatnu amramnnu pdednu. amramn hemdtiy hesru yeukebedlu. akeyu aigupt- dlli leviyimd huttid mglu. akeyu amramnige are- unnnnu meuse ynnu avr sheudriyad miryamlnnu hettlu. areunnige nadab abihu ellajrnu itamar hut- tidru. adre nadabnu abihu krtn mumde anyag- niyennu arpisidrimd stru. ivrlli enislpptvru omdu timglu adkke melptt prayvull gmdsrellru ippttumuru savir mmdiyagiddu. iv rige israyel mkkllli svastyvu deure yd karn avru israyel mkkleulge enislpdlii.

enislpttvrad ivrnno meuseyu yajknad ellajarnu israyel mkk llli yerikeu ptnkkeduragi yeurdn ndiy meliruv meuvabin belugllli enisidru. adre meuseyu yajknad areunnu sinayi arnydlli israyel mkklnnu enisidag enislpttvrlli obbnadru ivr lekkdlli serlill. krtnu-avru arnydlli niscyvagi sayli emdu avrige helidnu; i prkar yephunney mgnad kalebnu nunn mgnad yeheusuvnu ivrnno bittu obbnadru uliyill.

27

ag yeusephn mgnad mnsseykutumbgllli mnssege huttid makirn mrimgnu gilyadn meummgnu hephern mgnad clphadn kumartey rad mhla, neuva, heugla, milka, tirca2 ivru sviapkke bmdu meuseyu yajk nad ellajarnu prdhanru smst sbheyu ivr mumde sbhey gudard baglin htir nintu- nmm tmdeyu arnydlli sttnu; avnu keurhn gumpinlli krtnige vireudh vagi kudikeumdvr gumpineulgirde tnn papdlliye sttnu; avnige kumarru ir lill. hagadre nmm tmdege mgnilldiruv drimd avn hesnru tnn kutumbdimd yake tegebeku? ninu nmm tmdey sheudrr mdhydlli omdu svastyvnnu nmge keudu emdu helidru. meuseyu avr vyajyvnnu krtn mumde tmdnu. ag krtnu meusey smgd mat nadi- clphadn kumarteyru heliddu sri; ninu avrige avr tmdey sheudrr mdhydlli omdu svastyvnnu niscyvagi keud beku; avr tmdey svastyvnnu avrige serisboku. israyel mkkll smgd mat nadi ninu helbekaddenmdre-obbnu mgnillde sttre nivu avn svastyvnnu avn mglige serisboku. adre avnige mglu illdiddre nivu avn svastyvnnu avn sheudrrige keudbeku. avnige sheudrru illdiddre nivu avn svastyvnnu avn tmdey sheudrrige keudbeku. adre avn tmdege sheudrru illdiddre avn kutumb gllli avnige sviapvad bmdhuvige avn svastyvnnu keudbeku; avne adnnu svtmtrisikoelli. krtnu meusege ajnapisid prkar idu israyel mkkllige nyayd kttleyagirbeku emdu helidnu. ag krtnu meusege-ninu i aba rim prvtd mele eri nanu israyel mkkllige keutt desvnnu neudu. adnnu neudid mele ninu sh ninn sheudrnad areunn prkar ninn jnr smgd kuds lpuvni. nivu jin emb mrubhumiy lliyu sbhey vagvaddlliyyu avrigedu ragi nirin bliylli nnnnnu prisuddh madde nnn ajneynnu viaridiri. a niru amdre jin emb arnyd kadesinlliruv meribad niru amdnu. meuseyu krtn smgd matnadiella mnusyr atmgl devrad krtnu i sbhey mele obb mnusyvnnu idli. avnu avr mumdagi heugli; avr mumdagi brli; avrnno krkeumdu heugli; avrnno krkeumdu brli; krtn sbheyu krubniilld kurigl hage irbardu emdu amdnu. ag krtnu meusege-atmvull mnusynagiruv nunn mgnad yeheusu vnnu tkkeumdu ninn keynnu avn mele ittu avnnnu yajknad ellajarn mumdeyu smst sbhey mumdeyu nillisi avrigeduragi avnnnu nemisu. isra yel mkkll smst sbheyu avnige vidhey raguv hage ninn gaurvnnu avn mele idu. avnu yajknad ellajarn mumde nillbeku; ivnu krtn mumde urimin nyayd prkar avnigeuskr aleucney sbheyvnnu kelbeku; avn ajney prkarve avnu avn smgd iruv smst israyel mkkllu smst sbheyu heugutta brutta irbeku amdnu. krtnu meusege ajnapisid prkar avnu madi, yeheusuvnnu tkkeumdu yajk nad ellajarn mumdeyu smst sbhey mumdeyu nillisi avn mele tnn keglinu ittu krtnu meusege aj-

napisid prkar avnnnu nemisidnu.

28

krtnu meusey smgd mat nadi- ninu israyel mkkllige ajnapisi avrige-nnn suvasnegeuskr bemki yimd madid bligligeuskrvagiruv nnn reuttiiy arpneyvnnu adr nemkvad smyddli nnge arpisuvdkke nivu neudi keul-liri. ninu avrige helbekaddu-nivu krtnige arpisbekad arpne enmdrenity dhnbligagi prtidin mccey-illd omdu vrusd erdu kurimriglu. omdu kurimriyinu udydlliyyu mteumdnno saymkaldlliyyu arpisbeku. ahard arpnegagi hinnin nalkne palu, kuttid enne klsid hittin ephd htne palu. idu sinayi prvtdlli krtnige suvasney dhnbligagi nemisid nity dhnbliyyu. omdu kurimrige tkk pand arpne hinnin nalkne palu prisuddh sthldlli amleruv draksarsvu pand arpneyvnnu krtnige heuyisbeku. erdne kurimriyinu saymkaldlli arpisbeku; adr aha rd arpneyvnnu pand arpneyvnnu udydlli madid hage krtnige suvasne yaguvmtte bemkiyimd madid bliynnu ninu arpisbeku. adre sbbt divsdlli ahard arpne gagi mcceyilld omdu vrusd erdu kuri mriglnnu erdu dsamsglstu enne klsid hittnnu adkke pand arpneyvnnu nity dhnbliyyu heurtu prtii sbbt-tige tkk dhn bliyyu adr pand arpneyu ide. nimm timglugl armbhldli nivu krtnige dhnbligagi erdu ele heuriglennu omdu tgrnnu mcceyilld omdu vrusd elu kurimriglnnu omdeumdu heurige ahard arpne-gagi enne klsid hittin muru dsamsglu; omdeumdu tgrige ahard arpneyagi enne klsid hittin erdu dsams-glu. omdeumdu kurimrige ahard arpneyagi enne klsid hittin omdu dsamsvu, krtnige suvasney dhn bligagi bemkiyimd madid bliyyu ide. ivuglige tkk pand arpneglu amdre heurige ardh hinnin draksarsvu; tgrige hinnin murne palu draksarsvu; kurim-rige kalu hinnin draksarsvu irbeku; idu vruskriruv timgluglli omdeumdkke tkk dhn bliyagide. idllde nity dhn bliy heurtu krtnige pap bligagi omdu mekemriyinu adkke tkk pand arpne yvnnu arpisbeku. adre meudlne timglin hdinalkne divsvu krtn pska-vgirbeku. a timglin hdinedne divsvu hbbvagide; elu divsgl vregu huliyyilld reuttiiyinu tinnbeku. meudlne divsdlli prisuddh sbheyvnnu kudisbeku. yav trvad kstkvrad kels vnnu nivu a divsdlli madbardu. adre nivu krtnige bemkiyimd madid dhn bliynnu arpis-beku. yavdmde-erdu ele heurigl, omdu tgru, vrusd elu kurimriglu; ninge ivu deusvilld purnamgglagir-beku. avugl ahard arpneyvnnu enne klsid hittnnu heurige muru dsamsglennu tgrige erdu dsams glennu arpisbeku. elu kurimrigllli omdeumdkke omdu dsamsvnnu arpisbeku. ningeuskr prayscittkke pap bligagi omdu heutvnnu arpisbeku. ivuglnnu nity-vad dhnbliyyagiruv udyd dhnbliyyu heurtagi nivu arpis-beku. i prkar nivu elu divsgl mtiggu din dinkke krtnige suvasenegagi dhnbliyyu aharnnu arpisbeku; adnnu adkke tkk pand arpneyvnnu nityvad dhnbliyy heurtagi arpisbeku. elne divsdlli ninge prisuddhivad sbheyu irbeku; yav kelsvnnu nivu madbardu. prthm phlgl divsdlliyyu nivu krt nige nimm vargllli heus ahard arpne yvnnu arpisuvag ninge prisuddhivad sbhe irbeku; yav kelsvnnu madbardu. nivu krtnige suvasneyull dhnbligagi erdu ele heuriglennu omdu tgrnnu vrusd elu kurimriglnnu avugl ahard arpne-

gagi enne klsid hittnnu heurige muru dsamsglennu tgrige erdu dsamsglennu elu kurimrigllli omdeumd-kke dsamsvnnu nimgeskr prayscittkke mekem-riynnu arpisbeku. nityvad dhnbliynnu adr ahard arpeynnu heurtagi nivu deusvilld ivuglennu avuglige tkk pand arpe glennu arpisbeku.

29

elne timglin meudlne divsdlli nivu prisuddh sbheyagirboku; kstkrvad kelsvnnu nivu madbardu; adu nimge tuturiglennu uduv divs vagiruvdu. nivu krtnige suvasnegagi deusvilld omdu ele heuriynnu omdu tgrnnu vrusd elu kurimriglennu dhn bliyagi arpisbeku. avugl ahar sm rpneyu enneyimd klsid hittu, heurige muru dsamsglu, tgrige erdu dsams glu, a elu kurimrigllli omdeumd-kke omdu dsams; nimgeskr prayscitt maduvdkke papbligagi omdu mekemri. idllde timglin dhnbliynnu adr ahar smrpneyennu nityvad dhn bliynnu adr ahar smrpneyennu avugl panarpeglennu bemkiyimd mad lpttu krtnige suvasnegagi avuglige tkkmt e arpisbeku. i elne timglin htne divsdlli nivu prisuddh sbheyagi kudbeku; adrlli nimm pranglennu vythepdisi yav kelsvnnadru madbardu. adre krtnige suvasnegad dhn bligagi deusvilld omdu ele heuri ynnu omdu tgrnnu vrusd elu kurimriglennu avugl ahar smrpnegagi enne klsid hittnnu heurige muru dsamsglennu tgrige erdu dsamsglennu elu kurimri glili omdeumd-kke omdu dsamsvnnu papbligagi omdu meke mriylde prayscittd pap bliynnu nity dhnbliynnu adr ahar smrpneyennu avuglige tkk pand arpeglennu arpisbeku. elne timglin dhinedne divsdlli nivu prisuddh sbheyagi kudbeku; kstkrvad kelsvnnu madbardu. krtnige elu divs hbbvnnu madbeku. krtnige suvasney bemkiyimd madid dhnbligagi bliynnu arpisbeku; enmdre, hdimuru ele heuri glennu erdu tgruglennu vrusd hdinalku kurimriglennu; avu deusvillddagirboku; avugl ahar smrpneyu enne klsid hittu; hdimuru heuriglili omdeumd-kke muru dsamsglu; erdu tgrugllli omdeumd-kke erdu dsamsglu; hdinalku kurimrigllli omdeumd-kke omdu dsams; papblige omdu mekemri; idllde nity dhn bliynnu adr ahar smrpne ynnu pand arpeynnu arpisbeku. erdne divsdlli mcceyilld hnnerde ele heuriglennu erdu tgruglennu vru sd hdinalku kurimriglennu heuriglige tgruglige mttu kurimriglige avugl lekdd pddhtiy prkar avugl ahar pand arpeglennu papbliyagi omdu meke mriynnlld nity dhnbliynnu adr ahar pand arpeglennu arpisbeku. murne divsdlli deusvilld hnneumdu heuriglennu erdu tgruglennu vrusd hdinalku kurimriglennu heuri glige tgruglige mttu kurimriglige avugl lekdd pddhtiy prkar avugl ahar pangel arpeglennu papbliyagi omdu meke mriynnlld nity dhnbliynnu adr ahar pand arpeglennu arpisbeku. nalkne divsdlli deusvilld httu heuriglennu erdu tgruglennu vrusd hdinalku kurimriglennu heuriglige tgruglige mttu kurimriglige avugl lekdd pddhtiy prkar avugl ahar pangel arpeglennu papbliyagi omdu meke mriynnu allde nity dhnbliynnu adr ahar pand arpeglennu arpisbeku. aidne divsdlli mcceyilld ombhttu heuriglennu erdu tgruglennu vrusd hdinalku kurimriglennu heuriglige tgruglige mttu kurimriglige avugl lekdd pddhtiy

prkar avugl aharpan bli glennu papbliyagi omdu meke mri ynnu allde nity dhnbliynnu adr ahar pand arpeglennu arpisbeku. arne divsdlli deusvilld emtu heuriglennu erdu tgruglennu vrusd hdinalku kurimriglennu heuriglige tgruglige mttu kurimriglige avugl lekdd pddhtiy prkar avugl ahar pand arpeglennu papbliyagi omdu meke mriynnu allde nity dhnbliynnu adr ahar pand arpeglennu arpisbeku. elne divsdlli deusvilld elu heuri glennu erdu tgruglennu vrusd hdinalku kurimriglennu heuriglige tgruglige mttu kurimriglige avugl lekdd pddhtiy prkar avugl ahar pand arpeglennu pap bliyagi omdu mekemriynnu allde nity dhnbliynnu adr ahar pand arpeglennu arpisbeku. emtne divsdlli nimge hbbd sbheyag beku. kstkrvad kelsvnnu nivu mad bardu. krtnige bemkiyimd madid suva sney dhnbligagi deusvilld omdu heuriynnu omdu tgrnnu vrusd elu kurimriglennu heurige tgrige mttu kuri mriglige avugl lekdd pddhtiy prkar avugl ahar pand arpeglennu pap bliyagi omdu mekemriynnu allde nity dhnbliynnu adr ahar pand arpeglennu arpisbeku. idllde nimm prmanglennu ucitvad bliglennu dhnbliglennu ahar pand arpeglennu smadhan bliglennu nivu nimm hbbgllli krtnige madtkk arpeglu ive emdu krtnu tnge ajnapisiddelladr prkar meuseyu israyel mkklige heididnu.

30

meuseyu israyel mkkk geutrgl yjmanr smgd matnadi – krtnu ajnapisiddenmdre, obbnu krtnige prmanvnnu madidre ilve kttleyimd tnn prannvnu badhisuv ane ittukeumdre avnu tnn matnnu tppisbardu, bayimd heurt elladr prkar madbeku. striyu krt-nige prmanmadi tnn knya vstheylli tmdey mneylli bmdhisikeumdre avl tmde avl prmanvnnu avlu tnn prand mele bmdhisikeumdddnnu keli adkke maunvagiruv pksdlli avl prman glellvu avlu tnn prand mele madid bmdhnnellvu nilluvvu. adre avl tmde kelid divsdlli avlennu tdedre avl ella prmanglu avlu tnn prand mele ittukeumd ella bmdhnglu nillvu; avl tmde avlige tded karn krtnu avlennu ksmisuvnu. adre avlige gmdniruv velelylli avl mele prmanglu il-lve prannvnu bmdhi suv bayimd bmd matu iddre avl gmdnu adnnu keli, kelid divsdlli avlige summi-nidd pksdlli avl prmanglu avlu tnn prand mele bmdhisikeumdddu nilluvvu. adre avl gmdnu adnnu kelid divsdlli avlennu tdedu avl mele iruv avl prmanvnnu prand mele avlu bmdhisi keumd bayimd bmd matnnu nirrthk madid pksdlli krtnu avlige ksmisuvnu. idllde vidhveyadr prityag mad lpttvladr tmm pranglennu bmdhisid omdeumdu prmanvu avr mele nilluvvu. avlu tnn gmdn mneylli prman madidre il-lve aneyimd tnn prannvnu bmdhisidre avl gmdnu adnnu keli adkke maunvagiddu avlennu tdeyd pksdlli avl smst prmanglu avlu tnn prannvnu bmdhisid smst bmdhnglu nilluvvu. adre avl gmdnu avuglennu kelid divsdlle avuglennu purnvagi nirrthkmadid pksdlli avl prmangligeuskrvu avl prand kttegeuskrvu avl tutiglimd heurtddu yavdagli nilldu, avl gmdnu avuglennu nirrthkmaididanne; krtnu avlennu ksmisuvnu. ella prmanvnnu prannvnu kumdisuv kttley ella aneglennu avl gmdnu sarthkmadbhudu, ilve nir-

rthk madbhudu. adre avl gmdnu adkke dindinke purnvagi summnidde avnu avl smst prmanglnnu avl meliruv smst kttegltnu sthapisuttane; avnu kelid divs dlli avlige summniruvdrimd avuglnnu sthapisid-dane. adre avnu kelid truvay avuglnnu hegadru nirrthk madidre avl akrmvnnu heurbeku. tpti- niyr visydlliyy tmdoyu tmd mneylli knyavsteyagiruv mglu ivr visydlliyy krtnu meusege ajnapisid ktteglu ive.

31

krtnu meusey smgd mat nadi- ninu midyanr kdeyimd israyel mklk muyynnu tirisu, tru vay ninn jnr smgd ninu kudislpduvi amdnu. ag meuseyu jnr smgd mat nadi-nimmeulgimd mnusyru yuddhkke siddh madikeulli; avru midyanrige vireudhvagi heugi krtn muyynnu avrige tiris beku. israyelyr smst geutrgleulge omdeumdu geutrdimd savir mmdiyynnu israyelyr smst geutrgleulge omdeumdu geutrdimd savir mmdiyynnu ag israye lyru shsrglimd omdeumdu geutrdimd savir mmdiyagi yuddhkke siddhvad hnnerdu savir mnusyru prtyekislptru. meuse omdeumdu geutrdimd savir mmdiya giruv avrnnu yajknad ellajarn mg nad phinehasnno prisuddh samagrigl smgdlu uduvdkke avn keylliruv tuturigl smgdlu yuddhkke kluhisidnu. krtnu meusege ajnapisid prkar avru midyanr mele yuddhmadi gmsrellrnnu keumduhakidru. keullpttvrllde midyanin arsrnnu keumdu hakidru. yarmdre, midya nin aidu mmdi arsragiruv evi, rekem, cur, hur, reba, beyeurn mgmad bilamnno kttyimmd keumduhakidru. israyel mklk midyanr striyrnnu avr mklklnu serehididu smst psuglnnu himduglnnu samgriglnnu sulukeumdu. avru vasmadid smst pttnglnnu avr keuteglnnu bemkiymd suttru. mnusyrllyu psuglllyu smst sulageyinu lutyynnu tkkeumdu. avru sereyvrnnu lutyynnu sulige ynnu meuse yajknad ellajarnu israyel mklk sbheyyr blige yerikeu pttnkke eduragi yeurnd ndiy mele iruv meuvabin belugllli idd paley deulge tmdru. meuseyu yajknad ellajarnu sbhey prdhanrellru avrige eduragi paleyd heurge heudru. adre meuseyu yuddhdimd bmd shsradhiptiglu stadhptiglu agiruvvr mele keupgeumdu avrige-hemsgsnnella ulisidireu? igeu, ivre bilamn matinimd pegeurn karydlli krtnige vireudhvagi dreuh maduvdkke isra yel mklkige karnvagididru. krtn sbhe yeulge ivrimdle vyadhiaiy-itu. ad karn ig cikkvreulge ella gmsdrnnu keumdu, purus smgm madid ella striyrnnu keumduhakiri. adre purus smgm maddiruv ella hennu mklklnu nimge ulisikeulliri. yavnadru obb vyktiynnu keumdvnu, sttvnnu muttidvnu elu divsd vrege paleyd heurge irbeku. murne dindlli mtu elney dindlli nimmnno mtu nimm sereyvrnnu suddhi madikeulliri. ella bttegltnu crmd samgriglnnu meke kudlinimd madiddellvnu kttige samgriglellvnu suddhmadbeku emdu helidnu. yajknad ellajarnu yuddhkke heud paleyd mnusyryge-krtnu meusege ajnapisid nyayd ktteleyu ide bmgarvnnu belliynnu hittaleynnu kbbinvnnu tvrvnnu sisvnnu heurtu bemki taluv vtuglennella nivu bemkiymd datisebuku; ag avu suddhvaguvvu. prtyek vad nirinimd matr

avuglu pvitrvag beku; adre bemki tald smstvnno nivu nirinimd datisebuku. elne divsdlli nivu nimm bttegltnu ogedukeumdu suddhrag beku; truvay paleydeulge brbeku emdu helidnu. truvay krtnu meusey smgd mat nadi- ninu yajknad ellajarnu sbhey mukhy yjanru mnusyrllyu psuglllyu oyylptt suligey lekkvnnu tkkeulliri. a sulageyinu yuddhkke heurt yuddhsthrgu smst sbhegu erdu palu madbeku. mnusyrimdlu psuglimdlu ktteglimdlu kuriglimdlu ainurrlli omdu pravnno yuddhkke heurt yuddhsthr kdeyimd krtnige kppvagi ettbeku avr ardh palinimd adnnu tkkeumdu krtnige ettuv arpneyagi yajknad ellajarnige keud beku. israyel mklk ardh pali nimd mnusyrimdlu ktteglimdlu mmdeg limdlu smst psuglimdlu aivtrrlli omdu palu tkkeumdu avuglnnu krtn gudard kayideynnu kayuv leviyrige keudbeku amdnu. krtnu meusege ajnapisid prkar meuseyu yajknad ellajarnu madi dru. yuddhsthru tegeukeumdu bmd luti ylli ulid sulige estmdre-arulksd eppttedu savir kuriglu, epptterdu savir psuglu, arvteumdu savir ktteglu, purus smgm madd striyru muvttu rdu savir mmdi. yuddhkke heurtvr ardh lekkvu muru lkssd muvttelu savird ainuru kuriglu; kuriglimd krtnige keud lptt kppvu aru nur eppttedu; dnglu muvttaru savir, avuglimd krtnige umtad kppvu epptterdu. ktteglu muvttu savird ainuru; avuglimd krtnige umtad kppvu arvteumdu. jnru hdinaru savir; avrimd krtnige umtad kppvu muvttterdu jn. adre meuseyu krtnige ettuv arpneyagiruv kppvnnu yajknad ellajarnige krtnu meusege ajnapisid prkar keuttnu. meuseyu yuddhkke heud mnusyrimd tkkeumdu israyel mklkige hmcid ardh estmdre-kuriglimd sbhey ardh, muru lkssd muvttelu savird ainuru kuriglu; muvttaru savir psuglu; muvttu savird ainuru ktteglu; hdinaru savir jnru. meuseyu israyel mklk ardhdimd mnusyrllyu psuglllyu aivtrrlli omdu palnu tkkeumdu krtnu meusege ajnapisid prkar krtn gudard kayideynnu kayuv leviyrige keuttnu. dmdin shsrgl meliruv adhikariglu shsradhiptiglu stadhptiglu meusey blige bmd meusege avru-ninn sevkrad navu nmm keyllid yuddhsthr lekkvnnu tkkeumdevu; avreulge obbnadru kdime yagllil. addrimd krtn smmukhdlli nmm prangligeuskr prayscittkkagi navu obbeubbnige sikkidmth bmgard abhrrnglad srglnnu kdgglnnu umgurglnnu vale glnnu pdkglnnu krtnige kanikeyagi tmd ddeve emdu helidru. hage meuseyu yajknad ellajarnu vicitr kelsvagi ruv bmgarvnnella avrimd tkkeumdu. shsradhiptiglu stadhptiglu krtnige arpsid kanikey cinnvella hdinaru savird elunur aivttu sekeluglagittu. yuddhd jnrlli obbeubbnu tnn svmtkkagi sulukeumdi ddnu. ag meuseyu yajknad ellaja rnu shsradhiptigl mtu stadhptigl keyimmd bmgarvnnu tkkeumdu krtn smmukhdlli israyel mklkige jnapkkagi sbhey gudardeulge tmdru.

32

idllde rubenn mklkligu gadn mklkligu bhl adhi- vad psuglu iddvu; avru ygeru gilyadu emb des glnnu neudidag ageu, a sthivu psugl sthivagittu. ad- drimd gadn mklklu rubenn mklklu bmdu matnadi meusegu yajknad ellajarnigu sbhey prdhan rigu-

atareut, dibeun, ygjer, nimra, hesbeun, eleyale, sebam, nebeu, beyeun embvuglu krtnu israyelyr sbhey mumde heuded desvu psugl desvagide; ninn sevkrige psuglu umtu. addrimd nmge nimm drstiylli dyvu sikkiddadre i desvnnu nimm sevkrige svastykkagi keudbeku; nmnnnu yeurdn ndiy acege tkkeumdu heugbediri emdu helidru. ag meuseyu gadn mkkligu rubenn mkkligu–nimm sheudrru yuddhkke heug lagi nivu illi kutirbeku? krtnu av rige keutt deskke heuguvdkke nivu isra yel mkl hrdyglgnu adherypdisu vdu yake? nanu desvnnu neuduvdkke kadesbrneydimd avrnnu kluhisidag nimm pitrglu hageye madidru. hegmdre avru eskeulemb tgin vree bmdu desvnnu neudidag israyel mkl hrdyvnu krtnu avrige keutt desdeulge heugd hage adherypdisidru. krtnu ade smydlli keupeudrekvullv-nagi prmanmadi–avru nmnnnu purnvagi himbali sde iruvdrimd nanu abraham isak yakeubrige prmanmadi desvnnu aiguptdeulgidm eribmd ipptu vrusu adkkimt adhikvad prayvull jrllri kenijjiynad yephunney mgnagiruv kalebnu nunn mgnad yeheusvnu heurtu obbnadru neuduvdill; yakmdre ivre krtnnu purnvagi himbalisiddare. hage krtnu israyelyr mele keupeu drekeumddrimd atn drstiylli ketttnvnnu madid smst smtitiyu nasvaguv vree avrnnu armydlli nalvttu vrus aledadu vnte madidnu. igeu, krtn keupvu israyel kdeg innu heccaguv hage nivu nimm pitrglige bdlagi papiglad mnusyr abhivrd-dhiyagi nimtididri. nivu atn kdeyimd tirugidre atnu innu heccagi avrnnu armydlli irisi biduvnu; nivu i smst jnrnnu nasmaduviri emdu helidnu. ag avru avn blige bmdu–navu illi nmm psugligeuskr htiglnnu nmm mkkligeuskr ptnglnnu ktuvevu. adre navu israyel mkl mumde avrnnu avr sthldeulge serisuv vree yuddhkke siddh vagi oduvevu; nmm mklku matr i desd nivasigl deseyimd bhdrvad urugllli vasvagibeku. israyel mklklli obbeubbnu tnn svastyvnnu heumdeikeulluv vree navu nmm mneglige tirugv-dill. navu yeurdn ndiy aceylli avr smgd svastyvnnu tkkeulluvdill. yakmdre nmm svastyvu nmge yeurdn ndiy iceylli mudn kdeylli bmtu emdu helidru. ag meuseyu ivrige–nivu i kary vnnu madidre nivu krtn mumde yuddkke siddhvagidre nimmlli yuddhkke siddhvadvrellru krtnu tnn struglnnu tnn snnidhiyimd heurdisuv vree krtn mumde yeurdn ndiynnu datidre desvu krtn mumde vsvad truvay nivu krt-nimdlu isra yelyrimdlu nirpradhiglagiddu tirugikeull bhudu; i desvu krtn mumde nimm svastykkaguvdu. adre nivu i prkar maddidre igeu, krtnege vireud-hvagi papmaddidvraguviri; nimm pap nimnnnu hi-didukeulluvdemdu tilukeulliri. nimm mklki geuskr ptnglnnu nimm kurigligeuskr htiglnnu ktti nimm bayimd heurtdnnu madiri emdu helidnu. gadn mklku rubenn mklku meusey smgd matnadi nmm odeynu ajnapisid prkar ninn sevkru maduvru. nmm mklku hemdtiyru smpttu psu glella alli gilyadin pt-ngllli irli. adre ninn sevkru yuddhkke siddhvadvrellru nmm odeynu helid prkar krtn mumde yud-dhkke dati heuguvru amdru. ag meuseyu avr visyvagi yajk nad ellajarnigu nunn mgnad yeheu suvngu is-rayel mklk geutrgl mukhy yjmanrigu ajnemadidnu. meuseyu avrige–gadm mklku rubenn mklku ellru yuddhkke siddhvagiddu nimm smgd yeurdn ndiynnu

krtn mumde datidre desvu nimm mumde vsvagid-dag nivu avrige gilyad desvnnu svastykkagi keud-beku. adre avru yuddhkke siddhvagi nimm smgd datdidre avru nimmeulge kanan desdlli svastyvnnu heumdbeku amdnu. ag gadn mklku rubenn mklku prtyuttrvagi–krtnu ninn sevkrige heli ddmteye navu maduvevu. navu yuddhkke siddhvagi krtn mumde kanan deskke dati heuguvevu; adre yeurdn ndiy ice ylliruv nmm svastyd bhagve nmgirli emdu helidru. hageye meuseyu gadn mkkligu rubenn mkkligu yeusephn mgnad mnnssey ardh geutrkku ameyriyr ars nad siheunn rajyvnnu basanin ars nad ogn ra-jyvnnu nad bhumiyinnu adr meregllli suttmuttlin pt-nglnnu keuttnu. ag gadn mklku dibeun, atareut, areuery, atreutpeu phan, ygjer, yeugbeha, betnimra, bet haran emb bhdrvad ptnglnnu kuriglige htiglnnu kttidru. rubenn mklku hesbeun, eliyale, kiry-atyim, nebeu, balmeyeun emdu bere hesru heum-didd i ptnglnnu sibmavnnu ktti tavu kttid pt-nglige hesruglnnu ittru. mnnssey mgnad makirn mklku gilyad deskke heugi adnu tkkeumdu, adrl-lidd ameyuriyrrnu heurdisidru. meuseyu gilyadnu mnnssey mgnad makirnige keuttdrimd avnu adrl-li vasi sidnu. adre mnnssey mgnad yaya rnu heugi, avr ngrglnu tkkeumdu, avuglige yayarn ngrglemdu hesrittnu. neubhnu heugi kenatemb pttvnnu adr gramglnu tkkeumdu adkke tnn hesrin hage neubh emdu hesrittnu.

33

meuse areunr kekelge aigupt desdeulgidm tmm senygl prkar heurt israyel mklk pryanglu ive. meuseyu krtn ajney prkar avr pryangl heurde-unglnnu brednu. avr pryangl heurdeunglu yav vemdre–avru meudlne tinglin hdinedne divsdlli psk hbhd mru divsdlli rmsei nimm heurtu; israyel mklku smst aiguptyr edurinlle jyeutsvdimd heurtu heudru. hegmdre krtnu avrlli smst ceucclin-vrnnu heudedddrimd aiguptyru huniduttidru; krtnu avr devrugligu tirpu madidnu. israyel mklku rmsesinimd heurtu sukkeutinlli ilidru. sukkeutinimd heurtu arnyd mereylliruv etaminlli ilidu keumdr. etaminimd heurtu balcepheunige eduragiruv pihhireutige tirugikeumdu migdeulge eduragi ilidukeumdr. pih hireutinimd heurtu smudrdeulgidm arnykke datidru; ag avru muru divsd pryan madi etamemb arnydlli adedu maradlli ilidru. maradimd heurtu elimige bmdru; eliminlli hnnerdu nirin orteglu epptu khrjur mrglu iddd rimd alli ilidukeumdr. eliminimd heurtu kempusmudrd blyilli ilidu keumdr. kempusmudrdimd heurtu sinemb arnydlli ilidukeumdu, sinemb arnydimd heurtu deupkdlli ilidu keumdr. deupkdimd heurtu alusdlli ilidukeumdr. alusdimd heurtu rephidimin-lli ilidukeumdr. adre alli jnrige kudiyuvdkke niru iddill; rephi diminimd heurtu sinayi arnydlli ilidukeumdr. sinayi arnydimd heurtu kibreuth-tavdlli ilidukeumdr. kibreuthtavdimd heurtu hcereuti nlli ilidukeumdr. hcereutinimd heurtu ritmdlli ilidukeumdr. ritmdimd heurtu rimmeun perecnlli ilidukeumdr. rimmeun perecnimd heurtu libndlli ilidukeumdr. libndimd heurtu

rissdlli ilidukeumdru. rissdimd heurtu kehelatinnlli ilidukeumdru. kehelatinimd heurtu sepher prvtdlli ilidukeumdru. sepher prvtdimd heurtu hraddlli ilidu keumdru. hraddimd heurtu mkhe leutinlli ilidukeumdru. mkheleuti nimd heurtu thtinlli ilidukeumdru. thtinimd heurtu terhdlli ilidu keumdru. terhdimd heurtu mitkdlli ilidukeumdru. mitkdimd heurtu hsmundlli ilidukeumdru. hsmundimd heurtu meuseureutinlli ilidu keumdru. meuseureutinimd heurtu bene yakaninlli ilidukeumdru. beneya kaninimd heurtu heurhgidgadinlli ilidu keumdru. heurhgidgadinimd heurtu yeutbatdlli ilidukeumdru. yeutbat dimd heurtu abreundlli ilidukeumdru. abreundimd heurtu eceyungeberinlli ilidukeumdru. eceyungeberinimd heurtu kadesemb jin arnydlli ilidukeumdru. kadesinimd heurtu edeum desd amcinlliruv heur gudddlli ilidukeumdru. ag yajknad areunnu krtn ajney prkar heur gudd meale eri alli israyel mkke aigupt desdimd heurt nalvtne vrusd aidne timglin meudlne divsdlli sttnu. areunnu heur gudd dlli sayuvag avnu nur ippttu muru vrusdvnagiddnu. ag israyel mkklu bruvdnnu kanan desd dksindlli vasvagidd kanany rige arsnad aradnu kelidnu. heur gudddimd avru heurtu clmeundlli ilidukeumdru. clmeundimd heurtu puneuninlli ilidukeumdru. puneuni nimd heurtu obeutinlli ilidukeumdru. obeutinimd heurtu meuvabin mere ylliruv iyyaminlli ilidukeumdru. iyyaminimd heurtu dibeungadinlli ilidukeumdru. dibeungadinimd heurtu almeun diblatyiminlli ilidu keumdru. almeun diblatyiminimd heurtu nebeuvigeduragiruv abarim guddgllli ilidukeumdru. abarim guddglimd heurtu yerikeuvigeduragi yeurdnin tirdlliruv meuvabin belu gllli ilidukeumdru. avru yeurdn ndiy bliylliruv betyesimeutinimd meuvabin belugllliruv abelsittimin prymtrd vregu ilidukeumdru. krtnu yerikeuvigeduragi yeurdnin tirdlliruv meuvabin belugllli meusey smgd matnadi-israyel mkkkl smgd matnadi avrige helbekaddde nmde-nivu yeurdnnnu dati kanan deskke bruvag nivu nimm mumde a desd smst nivasiglennu heurdisi avr citrglennu avr kettid vigrhglennu nasnadi avr smst mudglennu halumadbeku. nivu a desvnnu tkkeumdu adrlli vasmadiri; yakmdre adnnu svadhinpdisi keulluvdkke a desvnnu nimge keuttiddene. nivu desvnnu nimm geutrgl prkar citinimd svadhinmadi hmcikeullbeku; heccadvrige svastyvnnu heccisi kdimeyad vrige svastyvnnu kdimeyadbeku; obbeubb nige citu elli biluvdeu ade avnigag beku; nimm pitrgl geutrd prkar nivu svadhinmadikeullbeku. adre nivu nimm mumde desd nivasi glennu heurdisiddre nivu ulisidvru nimm knnugllli mul-luglagiyu nimm parsvgllli kmtkglagiyu iruvru; nivu vasisuv desdlli avru nimmnnu srmpedisuvru. idldre nanu avrige madbekemdidd hage nimge maduvenu.

34

krtnu meusey smgd matnadi- ninu israyel mkkklige ajnapisi avrige helbekaddde nmde-nivu kanan desdeulge bruvag nimge svastykkgi bruv kanan desvu adr meregl prkar higirbeku. hege amdre nimm dksin kdehy jin arnydimd edeumige anasarvagir-

beku; nimm dksin mereyu uppin smudrd purvd kdehyimd armbhisbeku. nimm mereyu dksindimd akrbbim dinnege tirugi jinge hadu kadesbrneykke dksindlli mugidu allimd hcrddarige heurtu acmeunige hadu heugbeku. mere acmeuninimd aiguptd hllkke tirugi smudr tirdlli mugiybeku. pscimd mereyadre deudd smudvre nimge mereyagirbeku; ide nimm pscim mereyagiruvdu. nimm uttr mere yavmdre-nivu deudd smudrdimd heur prvtd vregu salu madikeumdu heur prvtdimd hmatin prdesd vregu salu madiri; mereyu cedadige heurtu jiphre-unige heugi hcrenaninlli mugiyli; idu nimm uttr mere. purvd meregeuskr hcrenaninimd sephaminimu salu madikeulliri. sephaminimd mere ayinin purvdliruv riblke ilidu kinnetet smudrd purv tivrnnu muttli. allimd mereyu yeurdn ndige anasar vagi ilidu uppin smudrdlli mugiyuvdu; idu adr suttmuttl meregl prkar nimm desvagirbeku. meuseyu israyel mkkklige ajna pisi-nivu citinimd svadhinpdisekull bekad desvu ombhttuvre geutrglige keud bekemdu krtnu ajnapisid desvu ide. rubenn mkkkl geutrvu gadn mkkkl geutrvu mnsey ardh geutrvu tmm pitrgl mney prkarvagi tmm svastyvnnu pdedukeumdiddare. erduvre geutrglu tmm svastyvnnu yeurdnin icyelli yeri keuvige surynu udyisuv purv dikkinlli pdedukeumdiddare emdu helidnu. krtnu meusey smgd matnadi desvnnu nimge hmcbekad mnusyr hesruglu ive; yajknad ellajarnu nunn mgnad yeheusuvnu desd svastyvnnu hmcuvdkke nivu omdeumdu geutrdimd obbeubb prhdannnu tkkeulliri. i mnusyr hesruglu ive; yehudn kutumbdimd yepunney mgnad kalebnu simeyeunn mkkkl geutrdimd avmeahu dn mgnad semuvelnu benyaviann geutrdimd kisleunn mgnad el-idadnu dann mkkkl geutrd prdhannu yeugliy mgnad bukkiiyu yeusephn mkkklad mnsey geutrd prdhannu epheudn mgnad hnniyelnu ephrayam mkkkl geutrd prdhannu siphtann mgnad kemuvelnu jebullunn mkkkl geutrd prdhannu prnakn mgnad elicaphannu issakarn mkkkl geutrd prdhannu ajjann mgnad ptliyelnu asern mkkkl geutrd prdhannu seleumiy mgnad ahihudnu nphtaliy mkkkl geutrd prdhannu avmeahudn mgnad pedhelnu. kanan desdlli israyel mkkklige svastyvnnu hmcuvdkke krtnu nemisid mnusyru ivre.

35

krtnu yerikeuvigeduragi yeurd nin bliylliruv meuvabin belugllli meusey smgd matnadi- israyel mkkklige ajnapisbekaddde nmde-avru tmm svastyd bhagdimd levi yrige vasmaduudkke pttnglennu keud beku; pttngl suttmuttliruv upnrglennu nivu leviryige keudbeku. pttnglu avrige vasmaduudkke avugl upnrgl glu avr psugligeuskrvu smst srkugli geuskrvu smst pranigligeuskrvu ir beku. nivu leviryige keudbekad pttn gl upnrgglu pttnnd geudeyimd suttlu savir meul aglvagirbeku. nivu pttnnd heurge purv kdehylli erdu savir meul, dksin kdehylli erdu savir meul, pscim kdehylli erdu savir meul, uttr kdehylli erdu savir meul aleybeku; mdhydlli pttnnvirbeku; hige avr pttngl upnrgglu irbeku. nivu leviryige keuduv pttngeulge mnusyhtymadid vnu oduvhage aru asryd pttnglennu nemisbeku; avugl

heurtu nivu nalvttterdu pttnnglnnu keudbeku. nivu leviyrige keudbekad smst pttnngu avugl up ngrgl smgd nalvtttemtu pttnnglagirbeku. nivu israyel mkkkl svastydimd keuduv pttnnglnnu heccadvr kdeyimd heccagi tkkeullbeku; kdimeyadvr kdeyimd kdimeyagi tkkeullbeku; obbeubbnu tanu heumduv svastykknusarvagi tnn pttn gleulgidm leviyrige keudbeku emdu helidnu. krtnu meusey smgd matnadi- ninu israyel mkkkl smgd matnadi avrige helbekaddendmdre-nivu yeurd nnnu dati kanan deske bmdag ketppi obbnnu keumd yavnadru allige odi heuguv hage nime asrykkagi pttnnglnnu nemisbeku. keumdvnu sbhey munde nyaytiripige nilluv vregu sayd hage avu nime sedu tirisuvvn deseyimd asryd pttnnglagirbeku. nivu keuduv pttnngleulge aru asryd pttnnglu irbeku. yeurdnin iceylli muru pttnnglnnu kanan desdlli muru pttn glnnu asryd pttnnglagi keudbeku. ketppi pranhty maduvvrellru allige odiheuguvdkke i aru pttnnglu israyel mkkklige prkiyrigu avrlli vasmaduvvrigu asrykkagi irbeku. obbnu kbbind ayudhdimd mtteubbnnnu sayuv hage heudebre avnu keulepatknu; a keulepatknnu nijvagiyu sayisbeku. obbnu mrnvaguvmt kltnnu esedu mtteubbnnnu sayuvhage heudebre avnu keulepatknu; a keulepatknnu nijvagiyu sayisbeku. illve mrnvaguvmt mrd ayudhvnnu esedu obbnnu sayuv hage heudebre avnu keulepatknu; a keulepatknnu nijvagiyu sayisbeku. rkt sedu tirisikeul-luvnu keulepatknnu tane keullbeku; avnnnu smdhisuvagle keull beku. obbnu mtteubbnnnu hgemadi sayuv hage heudebre illve nukuvd rimd-ladru heumci neudikeumdu avn mele yavdnadru blvagi esedre illve strutvmadi avnu sayuv hage tnn keyimd heudebre avnu keulepatkne; heudebvnnu nijvagi sayisbeku; rkt sedu tirisuvvnu avnnnu smdhisuvagle a keule patknnu keullbeku. adre strutvillde tksnve avnnnu nukuvdrimdladru smy neudikeullde yavdadreumdu ayudhvnnu avn mele esedre illve strutvilldey avn kednnu hudukdey avnnnu neuddey mrrn vaguvmt yavdadreumdu kltnnu avnu sayuv hage avn mele bilmadidre sbhey i nyaygl prkar keulluvnigu rkt sedu tirisuvvngu nyaytirisbeku. sbhey keumdvnnu rkt sedu tirisu vvn keyimd tppisi avnu odiheud asryd pttnkke tirigi serisbeku; prisuddh enneyimd abhisekislppt prdhanyajknu sayuv vregu avnu alle vasmadli. yav smyddladru keulepatknu tanu odiheud asryd pttnnd mere ynnu viari heurtre rkt sedu tirisu vvn avnnnu tnn asry pttnnd merey heurge kmdukeumdu keumdre avnre rktap radhvill. avnu tnn asryd pttnnd prdhanyajknu sayuv vregu vasmad bekagittu; prdhan yajkn mrrnd tru vay keulepatknu tnn svastyd deskke heughbuhu. hige ivu nimm smst nivasgllli nimm smttigligella nyayd kttleglagirbeku. pranhty maduv keulepatknnu saksigl bayiy prkar keullbeku; sayuv hage yav mnusynigadru vireudhvagi obbnu saksi helbardu. saytkk keule patkn prankeuskr idnnu tkkeullbediri; yakmdre avnu nijvagiyu saybeku. tnn asryd pttnkke odiheudvni geuskr avnu tirigi bmdu yajknu sayuv vregu svdesdlli vasmaduv hage idnnu tkkeullbediri. hige nivu iruv desvnnu apvitr madbediri; desvnnu apvitrmadu vmthddu rktve. adrlli cellptt rktnd nimitt adnnu cellidvn rktndimdlle

desvu suddhva guvdill. addrimd nivu vasmaduv desvnnu nivu asuddhmadbediri; yakmdre nanu adreulge vasisuttene; krtnagiruv nane israyel mkkkl mdhydlli vasisuttene.

36

ag yeusephn kumarr kutumb dvrad mnssey mg-nagiruv makirn mgnad gilyadn mkkkl kutumb gl mukhy yjmanru sviapkke bmdu meusey mumdeyu israyel mkkkl mukhy yjmanragiruv prdhanr mumde yu matnadi-israyel mkkklige citi nimm svastykkagi desvnnu keuduvdkke krtnu nimm odeynige aj-napisidnu; nmm sheudr nad clphadn svastyvnnu avn kumarte yrige keuduvdkke nmm odeynu krt-nimd ajne heumdidnu. adre avru israyel mkkkl geutrgl mkkllli obbrige mduve yadre avr svastyvu nmm pitrgl svasty dimd kdimeyagi avrnnu mduve-madikeumd geutrdvr svastykke kudislpdudvu; mttnu nmm svastyd bhagdimd adu kdimeyagi heuguvdu. israyel mkkklige jubili yadru avr svastyvu avrnnu tkkeulluvvr geutrd svastykke kudislpdudvu. hage avr svastyvu nmm pitrgl geutrd svastydimd tegeyldpudvu. ag meuseyu krtn matinnte isa yel mkkklige ajnapisi-yeusephn kuma rr geutrdvru sriyagi matnaduttare. krtnu clphadn kumarteyr visydlli aj-napisid matu enmdre-avru tmm mnssu bmdvrige mdvumadikeulli; adre tmm tmdey kutumbd geutrd vrige matr mdvumadikeullbuhu. israyel mkkkl svastyvu omdu geutrdimd mtteumdu geutrkke tirugislpd bardu. israyel mkkkl obbeubbnu tnn pitrgl geutrd svastykke heumdi keumdirbeku. israyel mkkllli obbeubbnu tnn pitrgl svastyvnnu svadhin madikeulluvhage israyel mkkkl geutr gleulge svastyvnnu heumdiruv obb kuma rteyu tnn pitrvn kutumbd geutrdlli obbnnu mdvumadikeullbeku. omdu svastyvu omdu geutrdimd mtteumdu geutrkke bdlayisde israyel mkkkl geutrgllli obbeubbnu tnn svastykke tane heumdikeullbeku amdnu. krtnu meusege ajnapisid prkar clpha dn kumarteyru madidru. clphadn kumarteyrad mhla, tirca, heugla, milka, neuva embvru tmm tmdey sheudrr kumar-rnnu mdvuyadru; yeusephn mgnad mnssey kumarr kutumbglvrige mdvuyadru. i prkar avr svastyvu tmm pitrvn geutrdllie uliyuv hagayitu. krtnu yerikeuvigeduragi yeurdnin tirdlliruv meuvabin bel-ugllli meusey mulkvagi israyel mkkklige ajnapisid ajneglu nyayglu ive.

meuseyu ella israyelyrige yeurdnin iceylliruv arny dlli, kempu smudrkke eduragiruv belinlli, paran, teuphel, laban, hceureut, dijahab embvugl mdhydlli helid matuglu ive. (heurebinimd kades brneykke seyar bettd margvagi hnneumdu divs pryau). nalvtne vrusdlli hnneumodne tinglin meudne dalsdlli addendmdre, meuseyu israyel mkklige, krtnu avnige avr visy ajnapisidelladr prkar matnadidnu. avnu hesbeuninlli vasmadid ameuri yr arsnad siheunnunu edreylli vasmadid basanin arsnad ognunu astareutnlli keumdn. meuseyu yeurd nin iceylli mevabin desdlli i nyay prmanvnu vivrisuvdkke armbh madi nmm devrad krtnu heurebinlli nmge–nivu i bettdlli vasmadiddu saku; tirugikeumdu heurtu ameuriy bettkku adr sviapd belinlli gudddlliyy tgginlliyy dksindlliyy smudr tir dlliyy iruv ella sthlgligu kananyr deskku lebneunigu yuphretis emb mhandiy bligu heugiri. igeu, a desvnu nimm mumde ittiddene; heugi krtnu nimm pitrglad abraham isak yakeubrigu avr truvay hutuv avr smttigu keuduttenemdu prmanmadid desvnu svtmtrisikeulliri emdu helidnu. a kaddlli nanu nimmmeudige matnadi– naneubbne nimmnu heurlarenmdenu. nimm devrad krtnu nimmnu heccisiddane. igeu, nivu i heuttu akasd knstrgl hage heccagiddiri. nivu ig iruvdkkimtlu nimmnu savirdstu heccu madi ninge prman madid hage nimm pitrgl devrad krtnu asirvdisli. nimm cimteyynu bharvnu vyajyvnu naneubbne hege heurli? nimm geutrglli prsiddhragiddu jnavu buddhiyul mnusyrnu arisikeulliri; ag nanu avrnu ninge mukhystrnnagi maduvnu amdnu. adkke nivu nnge uttr keuttu heliddenmdre–ninn aleu cneymte maduvdu nmge olledu amdag nanu nimm kutumbgl mukhystragid jnaniglad prsiddh mnusyrnu tkkeumdu nimm mele mukhystragiruv hage shsradi ptiglagiyu stadhiptiglagiyu pmcs tadhiptiglagiyu dsadhiptiglagiyu nimm geutrglige adhiptiglagiyu madidenu. a kaddlli nimm nyayadhiptiglige keutt appne enmdre–nimm sheudrru tmmlli maduv vyajyglnu keli obbeubt nigu avn sheudrnigu avn prva sigu nitiyagi nyatirisiri. nyaydlli nivu mukhdaksiny neudbediri; hiriyannu hegeu, hageye kiriyannu kelbeku; mnusyn mukhvnu neudi hedrbediri; yakmdre nyaytirpu devrde; ninge kthin–v vyajyglnu nnn mumde tnniri; ag nanu adnu tirisuvnu. a smyddli nivu madtkk karyglnella ninge ajnapisidenu. ag nivu heurebinimd heurtu nmm devrad krtnu nmge ajnapisid prkar nivu ameuriy bettd margdlli neudid a deudd bhykmrvad arnyvnnella dati kadesbrneykke bmdvu. ag nanu ninge–nmm devrad krtnu nmge keuduv ameuriy bettkke bmdiri; igeu, ninn devrad krtnu desvnu ninn mumde ittiddane; ninn pitrgl devrad krtnu ninge helid prkar heugi adnu svadhinpdisikeu; bhydpbed, dherygedbed amdenu. ag nivellru nnn blige bmdu–nmm mumdagi mnusyrnu kluhiseu, avru nmge a desvnu prisilisi neudi navu mele heugtkk margd visydlliyy navu prvesisuv ptngl visydlliyy nmge smacarvnu tilisli amdiri. a matu nnge olledemdu teucitu; nanu nimmlli kulkke obbn

prkar hnnerdu mmd i ynu tkkeumden. avru heugi bettvnneri eskeulemb hlld blige bmdu adnu heumci neudi desd phldli kelvnu keylli tkkeumdu nmm blige tmdu nmge smacar vnu tilisi–nmm devrad krtnu nmge keuduv desvu olledu emdu helidiri. adre nivu mele heuguvdkke mnsillde nimm devrad krtu appnege tirugibiddu nimm gudarglli gunugutti–krtnu nmmnu hgmadiddrimd nmmnu ameuriy kege oppisi nasmaduvdkke aiguptdesdeul gimd heurge brmadiddane. navu ellige heugeun? nmm sheudrru–a jnu nmgimt deuddvru uddvavru; ptn glu deuddvuglu akasd ettrkku geude yullvuglu; idllde anaky mkllnu alli neudidvnu emdu heli nmm hrdyglnu adherypdisiddare emdu helidiri. ag nanu ninge–amjbediri; avrige bhydpbediri. nimm mumde heuguv nimm devrad krtnu, atne aiguptdlli nimm knnugl mumdeyu arnydlliyy ninge madid elladr prkar nimgeskru yuddhmaduvnu. i arnydlli nimm dev rad krtnu, nimmnu tmd mgnnu heuttu keulluv prkar nivu heud margdllella i sthllke bruv prymtr heutteukemdnemdu neudidirlla amdenu. adre i karydlli nivu nimm devrad krtnnu nmbllil. ilukeulluvdkke ninge sthlnu vicaristu nivu heugtkk marg vnu ninge teuristu ratriheuttu bemki ylliyy hgluheuttu meghdlliyy margdlli atne nimm mumde heudnu. krtnu nimm matugl dhvniynu keli keupisikeumdu prmanmadi– niscyagi kettsmttiyad i mnusyrlli obbnadru nanu nimm pitrglige keuduttenemdu prman madid a olle desvnu neuduvdill. yephunney mgnad kalebnu matr adnu neuduvnu. avru krtnnu purn vagi himbalisiddrimd avnu smcrisid des vnu avnigu avn mkkligu keuduvnu. nnn meleyu krtnu nimm deseyimd keupgeumdu–ninu sh adrlli prvesisu vdill. adre ninn mumde nimituv nunn mgnad yeheusvne adrlli prvesi svnu; avrige dherykeudu; avne adnu israyelige svastyvagi keuduvnu. idllde sulige aguvremdu nivu helid nimm cikkvru iheuttu melu kedru ariyd nimm mklku avre adrlli prvesisuvru; avrige adnu keuduvnu; avru adnu svtmtrisikeulluvru. nivadreu tirugikeumdu kempu smudrd margvagi arnykke heurtuheugiri emdu helidnu. nivu uttr keuttu nnge–krtnege pap madiddeve; nmm devrad krtnu nmge ajnapisidelladr prkar navu heugi yuddh madutteve amdiri. nivellru nimm yuddh ayudhglnu tegedeumde mele bettkke heuguvdu snkelsvemu nensidiri. adre krtnu nnge–heugbediri; yuddhmad bediri; yakmdre nanu nimm mdhydlli iruvdill; nivu nimm struglimd heudeye lpuviri emdu avrige helu amdnu. idnnu nanu ninge hellagi ninnu smharmadidru. ag nivu tirugikeumdu krtu mumde geuladidiri; adre krtnu nimm dhvniynu kellill, ninge kivigeudlill. a mele nivu kadesinlli vasvagidd kald prkar bhl divs vasvagiddiri.

2

ag navu tirugikeumdu krtnu nnge helid prkar kempu smudrd margvagi arnykke heurtu anak divsglu se-

yar bettvnnu suttikeumdevu.2 a mele krtnu nge heliddendmre- nivu i bettvnnu suttikeumdddu saku, uttrkke tirugi keulliri. ninu jnrige ajnapisbekaddde nmdre-nivu seyarinlli vasmaduv nimm sheudrrad esavn kumar mereynnu datbeku; avru ninge bhypdvuru; addrimd nivu bhl jagrteyimdribeku. avr smgd jglvadbediri. nanu ninge avr desdlli paddstu sthl keuduvdill; seyar bettvnnu esavnige svastyvagi keutenlla. nivu unnuv ahavnnu av rimd hnкке tkkeullbeku; kudiuv nirnnu sh avrimd hnкке tkkeullbeku. ninn devrad krtnu ninn ella kekelsdlli ninnnu asirvdisiddane; ninu i deudd arnydlli smcar madiddnnu atnu blllu; i nalvtu vrus ninn devrad krtnu ninn smgd iddane; ninge enu kdime agill emdu helidnu. i prkar navu seyarinlli vasmaduv nmm sheudrrad esavn mkl kdeyimd belin margvagi elt, ecyengeber emb ptngl mumdagi dati tirugikeumdu meuvabin arnyd margvagi hadu heudevu. ag krtnu nge-meuvabyrige updrkeudbed; avr smgd jglvadi yuddhmadbed; nanu avr desdlli ninge svastyvnnu keuduvdill; nanu ar annu leutn mklkige svastyvagi keutenllve amdnu. adreulge purvdlli emiyr vavagiddru. avru anaky hage deuddv ragiyy bh-lvadrvagiyy uddvadv ragiyy iruv jnru. avru anaky hage mhasirnglennisikeumdr; meuvabyru avrnnu emiyrmedu kredru. heuriyru sh purvdlli seyarinlli vasmadidru; adre esavn mklku avrnnu heurdisi tmm edurinlli smhrisi israyelyru, krtnu tmge keutt svastyd desdlli madid hage avr bdlagi vasmadidru. ig eddu jered hllvnnu datiri amndemele navu jered hllvnnu datidevu. navu kadesbrneyvnnu bittmdinimd jered hll vnnu datid vrede heud kalvu muvttemtu vrus; krtnu avrige prmanmadid prkar yudhsthr smtti ella senydeulgid mugiduheuguv vrede tdvayitu. avru mugiduheuguv vrede avrnnu senydeul gimd nirmul maduvdkke krtn hstvu avr melittu. jneulgid senikrellru sttuheud nmtr krtnu nge-imdu ninu meuvabin mereyad ar annu datbeku; ammeunn mkkledurige ninu bmdre avrige updrkeudbed; avr smgd jglvad bed; nanu ammeunn mkl desdlli ninge svastyvnnu keuduvdill. nanu adnnu leutn mklkige svastyvagi keutenlla amdnu. (idu sh rakssr desvenisikeumditu; purvdlli rakssr adrlli vasmadidru; ammeuniyru avrige jmjumyremdu kredru. avru anaky hage deuddvu bh-lvad vru uddvadvru agiruv jnru; ad krtnu avrnnu ivr mumde nasmadiddrimd ivru avrnnu heurdisi avr bdlagi vasisidru. krtnu seyarinlli vasvagi ruv esavn mklkige madid hagayitu. avnu avr mumde heuriyrrnnu nas madidag avru ivrnnu heurdisi ivr bdlagi imdin vregu vasisiddvrlla. hage hcrimin ajhd prymtr vasvagid avviyrrnnu kphateurimd heurt kphateuryr nas-madi avr bdlagi vasisidru.) eliri, heurdiri; arneun ndiynnu datiri; igu, hesbeunin ars nad ameyriy-nad siheunnnu avn desvnnu ninn keylli keuttid-dene, svadhin pdisikeulluvdkke armbhmada. avn smgd jglvadi yuddhmadu. ide divs akasvelladr kel-giruv jnamggl mele ninn hedrikeynnu ninn bhvnnu umtu madlarmbhisuttene. avru ninn suddiynnu keli ningeuskr ndugi amjuvru. ag nanu kedemeutemb arnydimd hesbeunin arsnad siheunnige smadhan smdes dutrnnu kluhisi- nanu ninn des vnnu dati-heuguttene. nanu raj marg dimdle heuguttene;

eddku blkuu tirugu vdill. ninu hnккеuskr nge maruv ahavnnu unnuttene; hnккеuskr nge keuduv nirnnu kudiyttene; kalndigeyagi hadu heuguttente. seyarinlli vas maduv esavn mklku arnlli vas maduv meuvabyru nge madid hage nanu yeurd-nin acege nmm devrad krtnu nnge keuduv deskke heuguv vrede nge madu amdenu. adre hesbeunin ars nad siheunnu nmmnnu tnn bliymd datiheuglu mnsso madill; yakmdre avnnu ninn keylli oppisuv hage ninn devrad krtnu avn buddhiyinnu mmmu madi hrdivnnu kthinpdisidnemdu iga gle prssidhvagide. idllde krtnu nge-igeu, siheu nnnu avn desvnnu ninn mumde oppisu vdkke armbhmaddidene; avn desvnnu svastyvagi heumduv hage svmttrisikeulluvdkke armbhmada amdnu. ag siheunnu tnn jn-rellr smgd yuddhmaduvdkke yh jige sviapdlli nmme-durige heurtu. nmm devrad krtnu avnnu nmm kege keuttubitti ddrimd avnnu avn mklklnu avn jnrellrnnu heudevedu; a kaldlli avn ptnglgnella tkkeumdu prttyeumdu ptntd gmdsrnnu hemgsrnnu cikkrvnnu nirmul madidevu, obbrnnu ulisill. psug-lnu matr nmge sulukeumdu ptnglgnnu keulle heudevedu. arneunin tirdlliruv areu yer mtu a hlld pttnvu meudlgeumdu gilyadin vregu omdu pttnvadru nmge asadhvagirill; nmm devrad krtnu avuglgnella nmm kege oppisidnu. ammeuniy mkl desku ybbeuk ndiy yav deumdu sthlku prvt ptngligu nmm devrad krtnu nmge bedvemd yav sthlkuu ninu matr brill.

3

ag navu tirugikeumdu basanin kdege heurtevu. basanin ars nad ognu tnn ella jnr smgd nmme-durige edrege yuddhmaduvdkke heurtu. ag krtnu nge-avnige bhypdbed; av nnnu avn jnrellrnnu avn desvnnu ninn keylli oppisuttene; ninu hesbeuninlli vasvagid ameyuriy arsnad siheun nige madid prkar avnige madbeku amdnu. i prkar nmm devrad krtnu basanin arsnad ognnu avn jnrell rnnu nmm keylli oppisidnu; obbnadru tpsisikeumdu avnige uliyde heuguv vrede avnnu heudevedu. a kaldlli avn pttn glgnella hididevu; navu avrimd tkkeulld pttnvu iddill. argeubin suttiruv des vella arvttu ptnglu; ive basaninlli ogn rajyvu. a ptnglella ettrvad geudebaglu aguligimd bhdrvagiddvu; avugllde belu simey ptnglu bhl iddvu. navu hesbeunin arsnad siheunnige madid prkar avuglgnella spurnvagi nirmul madidevu; gmdsrnnu hemgsrnnu mkl lnu prttyeumdu pttnvnnu spurnvagi nirmul madidevu. adre ella psu glnnu ptngl keulleyvnnu suligeyagi tkkeumdevu. a kaldlli navu yeurdnin iceylli arneun ndiymd hermeun bettd vrede iruv desvnnu ameyuriy ibbru ar sr keyimd tkkeumdevu. (a hermeunige cideunyr siryeunemdu ameyuriy seniyremdu annuttare.) belu simey ella ptnglgnnu ella gilyadnnu basani nlli ogn rajyd ptnglad silka, edre vrede ella basannu tkkeumdevu, mha srir-gllli ulidvreulge basanin ars nad ognu matr ulidnu; ageu, avn mmcvu kbbind mmc; adu ammeunn mkl rbbanlli umtllveu? adr uddvu purusn keyltey prkar ombhttu meul, aglvu nalku meul ittu. a kaldlli navu svmttrisikeumdesvnnu arneun ndiy sviapdilliruv areuyerinimd meudlgeumdu ardh gilyad

bettvnnu adr ptngltnu rubenn mneyvrigu gadn mneyvrigu keuttenu. mikk gilyadnnu ogn rajyvad ella basannnu mnssey ardh kulkke keuttenu; argeubin smst simeytnu mhasirgl desvemu hel lptt smst bhasannnu avrige keuttenu. mnssey mgad yayarnu argeu bin desvnnella gesuryr, makatyr merey vrede tkkeumda a basanige tnn hesrin prkar imdin vrede hvveut yaya remdu hesrittnu. gilyadnnu makirnige keuttenu. rubenn mneyvrigu gadn mneyvrigu gilyad meudlugeumdu arneun ndiy vrede keuttenu. belnnu yeurdnnu adr simeytnu kinneret meudlugeumdu purvdliruv asdeud pisgad kelgiruv uppinsmudrvad belu smudrd vrede keuttenu. a kaldlli nanu ninge ajnapisiddenmdre–nimm devrad krtnu ninge i desvnnu svastyvagi keuttiddane; yuddhsth ragiruv nivellru nimm sheudrrad israyel mkkl mumde ayudh dhrisi keumdu haduheugbeku. nimm hemdti yru mkkl psuglu (nimghe bhl psuglive emdu nngge tilidide) krtnu nimgad hage nimm sheudrrigu visramti keuduv vregu nimm devrad krtnu yeurdnin aceylli avrige keutt desvnnu avru svadhinpdisikeuluv vrede nanu ninge keutt ptngllli vasvagirbeku; a mele nanu ninge keutt nimm nimm svastygl blige tirugbhuu embdu. a kaldlli nanu yeheusuvnige ajna pisiddenmdre–nimm devrad krtnu a ibbru argrige madiddnnella ninn knnu glu neudidvu. ninu haduheuguv ella rajyglige krtnu hageu maduvnu. nivu avuglige bhypdbediri; yakmdre nimm devrad krtnu tane nimgeskr yuddhmaduttane embdu. a kaldlli nanu krtnige madid binnh venmdre– nnn devrad krtnu, ninu ninn sevknige ninn mhimeytnu ninn key sktiytnu teurisuvdkke armbhmadidi; ninn krtygl hageyu ninn prakrmd hageyu madlu sktnad devru prleukdlagli bhumiylagli yariddare? nanu dati heugi yeurdnin aceylliruv a olle desvnnu a olle bettvnnu lebneunnnu neuduvdkke appneyagbeku embde. adre krtnu nimgeskr nnn mele keupgeumdu nnn mnviytnu kelliil; krtnu nngge–innu saku; i visy dlli nnn smgd innu matnadbed. pisgad tudige eri pscimkku uttrkku dksinkku purvkku knnugnnetti adnu knnare neudu; adre i yeurdnnu ninu datiheuguvdill. adre yeheusu vnige ajnapisi avnige drdhmadi bldisu; avnu i jnr mumde datiheugi ninu neuduv desvnnu avrige svasty vagi heumduvmte maduvnu emdu helidnu. ag navu betpegeurige eduragiruv tgglinli vasvagiddevu.

4

higiruvdrimdg ig israyele, nivu bduki nimm pitrgl devrad krtnu ninge keuduv desvnnu prvesisi svtmtrisikeulluv hage nanu ninge beudhisuv niymgltnu nyaygltnu keli avugltnu madiri. nanu ninge ajnapisuv vakyd smgd ennnu kudisbediri; adrimd ennnu tegeybediri; nanu ninge ajnapisuvmt himm devrad krtn ajnegltnu kekeullbeku. balpeyeurn visydlli krtnu madidvugltnu nimm knnuglu neudidvu; balpe yeurnnnu himbalisid mnusyrnnella ninn devrad krtnu nimm mdhydlimd nas madidnlive? adre nimm devrad krtnige amtikeumdvrad nivellru imdu bdukuttiri. igeu, nivu heugi svtmtrisikeulluv desdlli nivu madbekemdu nnn devrad krtnu nngge ajnapisidmte niymgltnu

nyaygltnu nimghe beudhisiddene. higiruv drimdg nivu avugltnu kekeumdu anusrisiri; yakmdre jnamggl mumde iruv nimm jnanvu nimm vivekvu ide agide. avru i niymgltnella keli–niscyvagi i deudd jnamgvu jnanvu vivekvu ull jnvagide annuvru. navu atnige meure yiduv ella visygllli nmm devrad krtnu nmge sviapviruv prkar bere sviapvad devrull deudd jnam yavdu? idllde nanu iheuttu nimm mumde iduv i ella nyayprmand prkar nitiyull niym nyaygull deudd jnam yavdu? ninn knnuglu neudid karygltnu ninu mreyd hageyu ninu bdukuv dinglalla avu ninn hrdykke durvagdg hageyu bhu jagrteyagiddu ninn pran vnnu bhlvagi kapadu; avugltnu ninn mkkligu ninn mkkl mkkligu beudhisu. ninu heurebinlli krtn mumde nimt divs umtlve? ag krtnu nngge–jnrnnu nngagi kudisu; avru bhumiyy mele bdukuv divsglalla nnghe bhymbhktiyimdi ruvdnnu klitu tmm mkkligu beudhisuv hage avrige nnn vakygltnu helikeudu venu amdnu ag nivu httr bmdu bettd kelge nimitiri; a bettvu kttleya giddu meghglu gadhamdhkarvu umtagi akas mdhydg vrede bemkiyimd uriyu tittu. bemkiy mdhydeulgidm krtnu nimm smgd matnadidnu; vakygl dhvniytnu nivu kelidiri; adre akarvnnu neudidli; dhvniytnu matr kelidiri. atnu htta ajneglemb tnn odmbdikeynnu ninge tilisi adnu anusrisbekemdu ninge ajnapisi avugltnu kllin erdu hlgegl mele brednu. nivu datiheugi svtmtrisikeulluv desdlli madtkk niym nyaygltnu nimghe beudhisbekemdu agle krtnu nngge ajnapisidnu. adrimd nimm visyvagi bhl jagrteyagirri; krtnu heurebinlli bemki yeulgidm nimm smgd matnadid dindlli nivu yav trvad akarvnnu neudli llvlla. nimmnnu nivu kedisikeulldg hage nimgagi kettid vighrvnnu adre gmdu illve hennin akardlli yav vidhvad prtime ynnu bhumiyy meliruv yavdeumdu mrgd heulikeytnu akasdlli haruvmtrekkeyull yavdeumdu pksi heulike ynnu bhumiyy mele hridaduvmt yav deumdr heulikeytnu bhumiyy kelgin niruglliruv yavdeumdu vianin heulike ynnu madd hageyu ninu ninn knnu gltnu akasg kdegge etti sury, cmdr, nkstrgl akas senyvnella neudlagi ninn devrad krtnu akasdg kelgiruv ella jnamgglige hmckieutt ivuglige addbiddu ivugltnu sevisuvdkke ndislpddmteyu neudikeulliri. nimmnne krtnu tkkeumdu nivu i din iruv prkar tnge svastyvad jnvaguv hage kbbind kulmeyerulgidm adre aiguptdimdg heurge brmadiddane. nanu yeurdnin acege heugd hage yu ninn devrad krtnu ninge svastyvagi keuduv a olle desdlli prvesisid hage yu nimm nimitt krtnu nnn mele keup madikeumdu prmanmadidnu. adre nanu i desdlli saylebeku. nanu yeurdnin acege heug tkkdlli, adre nivu acege heugi a olle desvnnu svadhin madikeulliri. nimm devrad krtnu nimm smgd madid odmbdikeynnu mretu nimm devrad krtnu bedvemu kettid yav rupd vighr vnnu madikeulldg hage jagrteyagirri. ninn devrad krtnu dhisuv agniyu reusvull devru agiddane. ninnimdg mkkl meummkklu huttid mele nivu bhukal desdlli iddu truvay nimmnnu kedisikeumdu yavdadr rupvnnu kettid vighrvnnu madikeumdu ninn devrad krtn smmukhdlli kettidnnu madi atnige keupvnnu ebbisidre nanu i din akas vnnu bhumiynnu saksige kedu nimghe heluv denmdre–nivu yeurdnnu dati svadhin

pdisikeulluv desdlimd begne halagi heuguviri. nivu bhu divs irde smpurn vagi nisivuri. ag krtnu nimmnnu jnamg glili cdriuvnu; krtnu nimmnnu ndisuvlli avr mdhydlli svlp mmdiyagi uliyuviri. alli nivu mnusyr kekelsvad amdre neuddeyu keldeyu unndeyu musi neuddeyu iruvmt h mr kluglad devrglunu sevisuviri. allimd ninn devrad krtnnnu hudukidre atnnnu ninn purnhrdydimdlu ninn purnprandimdlu hudukidre, at nnnu kmdukeulluvi. ninu iktktige guriyagi ivellvuglu ninge smbhvisidag kds divs glili ninn devrad krtn kdege tirugikeumdu atn matige vidheyradre (ninn devrad krtnu krunevull devre;) atnu ninnnnu kebiduvdill; ilve nasmauvdill; atnu ninn pitrglige prmanmadid omdmbikeynnu mreyuvdill. ninn mumde idd purvd divsglunu devru bhumiy mele mnusynnnu srstisi dmdinimd vicarisu; akasid i kdeyimd a kdeyvregu vicarisu; idrmte deudd kary umtayite? ilve idrmte kel lptite? ninu kelidmte bemkiyeulgidm matnaduv devr sbdvnnu keli bdukid jnru iddareye ? ilve nimm devrad krtnu aiguptdlli nimm knnugl mumde ninge madiddelladr hage bere devru heugi omdu jnamgvnnu mtteumdu jnamgd mdhy dimd seudhneglu gurutuglu abdhutglu ivugl mulkvagiyu yuddhdimdlu blvad keyimdlu cacid teulinimdlu mhahbhiyimdlu tkkeulluvdkke prytyn madidneuf? krtno devremdu ninu tilukeulluv hage avu ninge teurislpttvu; atnlld mtteubbnill. atnu ninn siksnkkagi akasdeulgidm tnn sbdvnnu ninge kel madidnu; bhumiy mele tnn mhaagni ynnu ninge teurisdnu; bemkiyeulgidm atn matuglunu kelidi. atnu ninn pitrglunu primadiddrimd avr truvay avr smttiyannu adu keumdu ninnnnu tnn drstiylli tnn mha bl deumdige aiguptdeulgidm heurge brmadi dnu. ningimt deuddad ningimt blisth vlad jnamgglnnu ninn mumde odisi ninnnnu olge brmadi i din iruvmt ninge avr desvnnu svastyvagi keuttnu. higuruv drimd melin akasdllyu kelgin bhumi ylliyu krtno devremdu mtteubbnill vemd iheuttu tilukeumdu mnssige tmdu keu. ningu ninn truvay ninn mkkligu olledaguv hageyu ninn devrad krtnu ninge sdakalkke keuduv bhumiy mele ninu bhl divsviruv hageyu nanu iheuttu ninge ajnapisuv atn niym glnnu ajneglunu kapadu emdu helidnu. ag meuseyu yeurdnin icyelliruv suryeudyd kdege muru pttnglunu prtyek madidnu. tiliyde, mumce hge madirde, tnn nereyvnnu keumdhakid keulepatknu odiheuguv hage avuglunu bere madidnu. avnu a pttnglili omdkke odiheugi bdukuvnu. avu yavvmde-rubenyrige arnyd belinlli iruv becer, gadnvrige gilyadinlliruv rameut, mnseyvrige basaninlliruv geulan. meuseyu israyel mkkkl mumde itt nyayprmanvu ide- israyel mkklu aiguptdeulgidm heurt mele yeurdnin icyelli betpeyurige eduragiruv tgginin hesbeuninlli vas madid ameuriyr arsnad siheunn desdlli meuseyu israyel mkkklige nudid saksiglu niymglu nyayglu ive. a siheunnnu meuseyu isra yel mkkkl aiguptdeulgidm heurt mele heud-edru. avn desvnnu basa nin arsnad ogn desvnnu yeurdnin icyelli suryeudyd kdege iruv ameuriyr ibbru arsr desglunu arneun ndiy tirdlliruv areu yer meudlugeumdu hermeunemb siyeun prvtd vrede yeurdnin icyelliruv mudn dikkinlli iruv ella beluglunu sh pisgad uteglliruv belin smudrd vrede

svadhinmadikeumdr.

5

ag meuseyu israyelyrnnella kedu avrige-o israyele, nanu iheuttu ninge heluv niymglunu nyayglunu ke-liri; avuglunu klitu kekeumdu ndeybeku. nmm de-vrad krtnu heure binlli nmm smgd a omdmbikeynnu madidnu. krtnu a omdmbikeynnu nmm pitrgl smgd all, nmm smgdve madidnu. navellru iheuttu illi jiv-itragiddeve. mukhamukhiyagi krtnu nimm smgd bettdlli bemkiyeulgidm matnadidnu. (a kaldlli nanu krtn vakynnu ninge tilisuv hage krtnigu ningu nduve nimtiddenu; nivu a bemkige bhypptu bettd mele erilli.) atnu heliddendmre- ninnnnu aigupt-desdeulgidm amdre das tvd mneyeulgidm heurge brmadid ninn devrad krtnu nane. nnn mumde ninge bere devruglu irbardu. melin akas dllagli kelgin bhumiyllagli bhumiy kelgin nirugllagli iru-vmt h yav deumdr rupd vigrhvnnu ninge madi keull-bardu, avuglige addbillubardu, sevislubardu. yakm-dre ninn devrad krtnagiruv nanu reusvull devragid-dene. nnnnnu hgemaadvurlli pitrgl akrmvnnu mkkkl mele murney nalkney tlamtrd vrede nyaytirisut-tene. adre nnnnnu priti madi nnn ajneglunu kekeul-luvvrige savirgl vrede krune teuristutene. ninn de-vrad krtn hesrnnu vyrthvagi ettbed; krtnu tnn hes-rnnu vyrthvagi ettuvvnnu nirdeusiyeumdu enisu-vdill. ninn devrad krtnu ninge ajnapisidmte sbbt divsvnnu prisuddhmaduvdkke adnnu kapadu. aru divsgllili ninu dudidu ninn kelsvnnella madbeku. elne divsvu ninn devrad krtn sbbt divsve; ad rlli ninu ninn mgnu mglu dasnu dasiyu ettu ktteyu ellap-suglu ninn bagluglliruv prvasiyu yav kels vnnu mad-bardu. ninn dasnu dasiyu ninn hage visrimsikeull-beku. ninu aigupt desdlli dasnagiddi emdu ninn devrad krtnu ninnnnu allimd blvad keyimdlu cacid teulinimdlu heurge brmadid nemdu jnapkmadikeull-beku. adkarn ninn devrad krtnu ninge sbbt divsvnnu acrisbekemdu ajnapisiddane. ninn divsglu heccaguv hageyu ninn devrad krtnu ninge keuduv bhu-miylli ninge olledaguv hageyu ninn devrad krtnu aj-napisidmte ninn tmdeyennu ninn tayiynnu snman-isu. keullbed vybhicar madbed. kdiedbed. ninn nereyv mele sullusaksi helbed. ninn nereyv hemdtiynnu asisbed; nereyv mnneynnu avn heul-vnnu das dasiyrnnu psu ktteglunu ninn nereyvni-ge iruv yavdnnu asisbed emdu helidnu. i matuglunu krtnu bemkiy megdh kargttley mdhydimdlu mhasbd dimdlu bettdlli nimm sbhegella helidnu; heccenu kudisill. ivuglunu atnu klin erdu hlgegllili bredu nnge keuttnu. (a bettvu bemkiyimd uriyuttirlagi nivu ktteylimd a sbdvnnu keli ninn geutr gl mukhys-thru nimm hiriyru nnn blige bmdu nnge) igeu, nmm devrad krtnu tnn mhimeyennu tnn ghnvnnu nmge teurisdidne; atn sbdvnnu bemkiyeulgidm keliddeve; devru mnusyr smgd mat nadlu avru bdukuttaremdu iheuttu neudiddeve. hagate ig navu yake saybeku? i mhaagniyu niscyvgi nmmnnu dhisibiduvdu; navu innu nmm devrad krtn sbdvnnu kelidre sayutteve. smst jnrlli yaru nmm hage bemkiyeul gidm mat-naduv jivvull devr sbdvnnu keli bdukidru? nine svi-apkke heugi nmm devrad krtnu heludvnnella keli

nmm devrad krtnu ninge heliddnella nine nmge helu; ag navu keli adnnu maduvevu emdu helidiri. nivu nnn httr matnadidag krtnu nimm matugl sbdvnnu keli nnge-i jru ninge helid matugl sbdvnnu keli ddene. avru heliddella olledu. avru nnge bhypptu nnn ajneglnnella emdemdigu kekeulluvmt hrdyvu avrllidre esteu olledu; ag avrigu avr mkkligu emdem digu olleydaguvdu. ninu heugi avrige-nimm deregilige tirugikeullbeku emdu helu. ninadreu illi nnn smgd nimtu keu; ag ninu avrige beudhistkkmth mttu nanu avrige svastyagi keudv desdlli avru madtkkmth ella ajne niym nyay glnnu ninge helu-venu amdnu. higurvdrimd nimm devrad krtnu ninge ajnapisidmte kekeumdu ndeybeku; eddkadru blkkadru tirugbediri. nivu bdukuv hageyu ninge olleydaguv hageyu nivu svmttrisikeulluv desdlli nimm divsglu bhlvaguv hageyu nimm devrad krtnu ninge ajnapisid marg gllli ndkeullbeku.

6

nivu svmttrisikeulluvdkke heuguv desdlli madtkkvuglu; ninu ninn devrad krtnige bhypptu nanu ninge ajnapisuv atn ella niymglennu mttu ajneglennu ninu ninn mgnu ninn meumm gnu ninn jivitd divsglllella kekeu lluv hageyu ninn divsglu bhlvaguv hageyu ninge beudhisbekemdu nimm dev rad krtnu ajnapisid ajne vidhi nyay glu ive. higurvdrimd o israyele, ninn pitrgl devrad krtnu vagdan madid prkar halujenu hriyuv desdlli ninge olledaguv hageyu nivu bhlvagi heccuv hageyu lksyvittu keli anusrisbeku. o israyele, kelu, nmm devrad krtnu obbene krtnu. ninn devrad krtnnu ninn purnhrdydimdlu purn prandimdlu purnblidimdlu priti madbeku. nanu iheuttu ninge ajnapisuv i matuglu ninn hrdydlli irbeku. avu glnnu ninn mkklige abhyasmadisi ninn mneylli kutiruvaglu margdlli heuguvaglu mlguvaglu eluvaglu avugl visy vagi matnadbeku. avuglennu gurutagi ninn ke mele kttikeullbeku; avu ninn knnugl nduve hne ktagirbeku. avuglennu ninn mney kmbgl meleyu ninn baglugl meleyu breybeku. idllde ninn devrad krtnu ninn pitrglad abraham isak yakeubrige prmanmadid desdlli ninnnnu serisi ninu kttid deuddad olle ptnglennu ninu tumbdidd ella olleyvuglu tumbiruv mne glnnu agegydiruv baviglennu nedd drakse teutglennu ippeteuglennu ninge keud lagi ninu timdu trptiyadag aiguptdesd dastvd mneyeulgimd ninnnnu heurge br madid krtnnu mreyd hage neudi keu. ninn devrad krtnige ninu bhypd beku; atnnnu sevisbeku, atn hesrinlli prman madbeku. nimm suttlrjv jngl devruglad bere devruglennu nivu himbalisbediri. (ninn devrad krtnu ninn mdhydlli reusvull devre; ninn dev rad krtn keupvu ninn mele uriylu atnu ninnnnu bhumiyl melimd nas maduvnu.) nivu mssdlli seudhisid hage nimm devrad krtnnu seudhisbediri. nimm devrad krtn ajneglennu atnu ninge ajnapisid atn saksiglennu atn niym glennu eccrikeyimd kekeullbeku. ninge olledaguv hageyu krtnu ninn pitrglige prmanmadid a olle desvnnu ninu prvesisi svmttrisikeumdu krtnu helid prkar ninn ella struglennu ninn mumde tliahakuv hageyu krtn drstyilli sri yadddnnu ollednnu madbeku.

mumdin kaldlli ninn mgnu-nmm devrad krtnu ajnapisid saksi niym nyayglu enemdu ninnnnu kelidre ninn mg nige- navu aiguptdlli phreuhnige das ragiddevu; krtnu blvad keyimd nmmnnu aiguptdeulgimd heurge brmadidnu. krtnu nmm knnugl mumde aiguptdlli phreuhn meleyu avn ella mneyvr meleyu bhu kthinvad badheglimd adbhut glennu sucneglennu teurisdnu. atnu nmm pitrglige prmanmadid desvnnu nmge keuttu navu adrlli prvesmaduv hage allimd nmmnnu heurge brmadidnu. nmge emdemdigu olledaguv hageyu i dindmte navu bdukuv hageyu navu i niymglennella kekeumdu nmm devrad krtnige bhypdbekemdu krtnu nmge ajnapisiddane. atnu nmge ajnapisidmte nmm devrad krtm mumde i ella ajneynnu kekeumdu ndedre adu nmge nityagiruvdu.

7

ninu svmttrisikeulluvdkke heuguv desdlli ninn devrad krtnu ninnnnu brmadidag atnu ningimt deudd vru blisthru ad elu jnamgglennu amdre hittiyrnnu girgasiyrnnu ameuriyrnnu kananyrnnu perijiyrnnu hivviyrnnu yebusiyrnnu i prkar bhl jnam glennu ninn mumde heurdisi ninn devrad krtnu avrnnu ninn mumde oppislu ninu avrnnu heudedu smpurnvagi nirmul madbeku. avr smgd odmbdike madi keullbardu. illve avrige dyeteurisi bardu. illve avr smgd mduvemadi keullbardu; ninn kumarteynnu avn mg nige keudbardu. ninn kumarnige avn kumarteynnu tkkeullbardu. yakmdre avru bere devruglennu ninn kumarru sevisuv hage nnnimd teulgisaru. ag krtn keupvu nimm mele uriylu atnu ninnnnu beg nas-madiyanu. avrige madbekad ddenmdre avr blip-ithglennu odeduhak beku; avr vigrhglennu muriduhak beku; avr teupuglennu kdiduhakbeku; avru kettid vigrhglennu bemkiyimd sudbeku. yakmdre ninn ninn devrad krtnige prisuddh jnve; ninn devrad krtnu ninnnnu bhumiyl meliruv ella jngleulgimd tnge svki jnvaguv hage arisikeumdi ddane. nivu ella jngligimt heccagiruv karn krtnu nimmnnu pritisi arisikeullilli; nivu ella jngligimt bhl svlp. krtnu nimmnnu pritisiddrimdlu nimm pitrglige madid prmanvnnu kapaduvdrimdlu krtnu nimmnnu blvad keyimd heurge brmadi ninnnnu dastvd mneyimdlu aiguptd arsnad phreuhn keyimdlu vimeucisidnu. higurvdrimd ninn devrad krtnu atne devru; atne nmbigstnad devru; atnu tnnnnu pritimadi tnn ajneglennu kekeulluvvrige odmbdikeynnu kruneynnu savir tlegl vregu kapadi tnnnnu hge maduvvrige mukhamukhiyagi muyyige muyyi tirisi avrnnu nasmaduttane; atnu tnnnnu hgemaduvvrige tdmade mukha mukhiyagi muyyige muyyi tirisuttane emdu tilidukeu. higurvdrimd nanu i heuttu ninge ajnapisuv ajne niym nyayglennu kekeullbeku. nivu i nyayglennu keli kapadi ndedu keumdre ninn devrad krtnu ninn pitrg lige prmanmadid odmbdikeynnu krune ynnu ningeuskr nerverisuvnu. atnu ninnnnu pritimadi asirvdisi heccisuvnu; ninge keuduttenemdu atnu ninn pitrglige prmanmadid desdlli ninn grbhd phl vnnu bhumiyl hutuvliyennu dhanyvnnu draksarsvnnu eneyennu psuglennu ninn kurimmdegennu asirvdisuvnu. ella jngligimtlu ninu asirvdislptvna giruvi;

nimmeulge striyrlagligi purusr lagligi psugllagligi bmjet-nvu iruvdill. krtnu ella reuggltnu ninnimd tegedu bidavnu; ninge tilidiruv aiguptd kett reuggltnella ninn mele brmadde ninnnnu hgemaduvvrellr mele avugltnu br maduvnu. ninn devrad krtnu ninge oppisuv jngltnella ninn smhrisibiduv; avr mele ninu ktaksvidbardu; ilive avr devru gltnu sevisbardu; adu ninge urula guvdu. i jnamgglu nngimt heccadvra giddare, nanu hege avrtnu vsmadikeullli emdu ninn hrddylli amdukeumdu ninn avrige bhypped; ninn devrad krtnu phreuhnigu ella aigupttku madiddnu ninn knnuglu neudid deudd updrv gltnu ninn devrad krtnu ninnnnu heurge brmadidag umtad gurugltnu adbhut gltnu blvad keynnu cacid teulnnu ninu cennagi jnapkmadikeullbeku. ninu yav jnglige bhyppduttieyu a jngli gella ninn krtnad devru hageye madu vnu. idllde ulidvru ninge mreyagi ulukeumdvru nasvaguv tnk ninn dev rad krtnu kdj hulvnnu avrlli kluhi svunu. avrige hedrbet, ninn devrad krtnu bhyrnkrnad deudd devragi ninn mdhydlid-dane. ninn devrad krtnu a jnamgglnu ninn mumde svlp svlpvagi heurge hakuvnu. adviy mrgglu ninn mele heccd hage avrtnu tvreyagi smhrisibardu. adu ninn devrad krtnu avugltnu ninge oppisibiduvnu; avru nasvaguv tnk atydhikvagi avrtnu smhrisuvnu. avr arsgltnu ninge oppisuvnu. ninu avr hesrtnu akasd kelge illd hage nasmaduvi; ninn avrtnu nirmul maduv tnk obbnadru ninn mumde nilllarnu. avr devrugl vigrhgltnu bemkiyimd sudbeku; avugl meliruv belli bmgarvnnu asisi ninn tkkeullbardu; adu ninge urla ditu; adu ninn devrad krtnige ashyve. ninu adrnite sapkkeulgagd hage ashyvaddnnu ninn mnege tkkeumdu br bardu; adnnu smpurnvagi ashyisbeku; smpurnvagi hesikeullbeku; yakmdre adu spislpttdde.

8

nivu bduki abhivrdhhiyagi krtnu nimm pitrglige prmanmadid deskke heugi adnnu svtmtrisikeull-lv hage nanu iheuttu ninge ajnapisuv ajnegltnella lksyvittu kekeullbeku. ninu tggisikeulluv nimittvu hrddylli iruvdnnu amdre ninu atn ajnegltnu kapaduvieyu illeve emdu tilukeulluv dkuu ninn devrad krtnu ninnnnu i nalvttu vrus arnydlli ndisid margvnnella jnapkmadikeullbeku. ninnnnu kumdisi hsi yuvnte atnu madidnu. reutti matrdimd mnusynu bduku-dvillvemdu krtn bayi yeulгимd heurduv prtieumdu mati nimdlu mnusynu bdukuttanemdu ninge tilisuv hage ninu tiliydmth mttu ninn pitrglu tiliydmth mnvnnu ninge unnu keuttu. i nalvttu vrus batuheuglill. idllde obbnu tnn mg nnnu siksiv prkar ninn devrad krtnu ninnnnu siksittanemdu ninn hrddylli tilu keullbeku. higuruvdrimd ninn devrad krtn ajnegltnu keukeumdu atn marggllli nde-dukeumdu atnige bhyppedu. ninn devrad krtnu ninnnnu uttm deskke brmaduttane; adu nirin hllglu tgginliyu bettdlliuv ukkuv buggegull desve. geud-hiyu jvegeudhiyu drakseyu amjur mrglu dalimbrglu iruv desve; adu hippe enneyu jenu ulldesve. ninu keurteyillde reutti tinnuv a desdlli yavdr keurte ninge agdu; adr klluglu kbbinvagiyu adr bett gleulгимd

tamrvnnu agiybhudadddu agiruv des. ninu timdu trpti heumdidag ninn devrad krtnu ninge keutt uttm desdlli atnnu stutisbeku. nanu iheuttu ninge aj-napisuv atn ajne nyay niymgltnu kapadvru ninn devrad krtnnu mreydvru agbediri. ninu timdu trptiheumdidaglu olle mnegltnu ktti avuglli vas-maduvaglu ninn psu kuriglu heccidaglu belli bmgar ninge heccidaglu ningiruvmtthdella heccida glu ninn hrdyvu ubbukeulld hageyu ninnnnu aigupt-desdastdv mnueulгимd heurge brmadidmth, agni srpglu celuglu brvu ull nirilld a mha bhyrnkrnad arnydlli ninnnnu ndisidmth, bilikllin bmdyeulгимd ninge niru br madidmth, ninnnnu kumdisi seud-hisi kdeylli ninge ollednnu maduvnte, ninn pitrglu ariyd mnvnnu arnydlli ninge tinnisi dmti ninn devrad krtnnu mretu- nnn blve mttu nnn key sam-rthyve nge i astiynnu smpadisitemdu ninn hrdy-dlli helikeulld hage neudikeu. ninn dev rad krtnnu jnapkmadikeullbeku; i heuttu iruvnte ninn pitrg-lige prmanmadid tnn odmbdikeynnu sthapisuv hage astiynnu smpadisuv blvnnu ninge keuduvatnu atne. ninu hegadru ninn devrad krtnnu mretu bere dev-rugltnu himbalisi avugltnu sevisi avuglige addbid-dre nivu niscyvagi nasvaguviremdu ninge vireudh vagi iheuttu saksi heluttene. nivu nimm devrad krtn matige vidheyragd karn krtnu nimm mumde nas-maduv jnamggil hageye nivu nasvaguviri.

9

o israyele, kelu; ninu heugi ningimt deudddad blisht jnamg gltnu akasd vreve bhdrmadid deudd pttngltnu anakyr mklk mumde yaru nilluvru emdu ninu keli tilukeumdmth a mha ettrvad jnavgiruv anakyr mklklnu svtmtrisikeulluvdkke iheuttu yeurdnnu datutti. higuruvdrimd ninu iheuttu tilidukeulltkkddenmdre-ninn dev rad krtne ninn mumde datiheuguttane; atnu dhisuv agniyagi avrtnu nasmadu vnu; atnu avrtnu ninn mumde tggisuvnu; i prkar avrtnu svadhinpdisikeumdu krtnu ninge helid hage avrtnu ninn nasmaduvi. ninn devrad krtnu avrtnu ninn mumde tllihakidag-nnn nitiy nimitt i desvnnu svtmtrisikeulluv hage krtnu ninnnnu krkeumdu bmdiddanemdu ninn hrddylli helikeull bardu; a jnamggil kettnd nimitt krtnu avrtnu ninn mumde heurdisuttane. ninn nit-igeuskrvu ninn hrdyd ytharthte geuskrvu ninu avr desvnnu svtmtrisi keulluvdkke bruvdill; a jnamggil kettnd kkeuskrvu krtnu ninn pitrglad abraham isak yakeubrige keutt matnnu puresuv hageyu ninn devrad krtnu avrtnu ninn mumde heurdisuttane. higuruvdrimd ninn nitigeuskrv ninn devrad krtnu ninge i uttm desvnnu svadhinpdisikeulluvdkke keuduvdillvemdu tilidukeullbeku; ninu bggd kut-tigeyull jnve. ninu arnydlli ninn devrad krtnige keupvnnebisiddnnu jnapkmadu, mreybed; ninu aiguptdesdimd heurt divs meudlu geumdu i sthlkke bruv vreve krtnige vireudh vagi tirugibiluttiddiri. heurebinliyu krtnige keupvnnebisidag krtnu nimmnnu nasmaduv hage nimm mele sittumadi keumdn. a kllin hlgeglnu amdre krtnu nimm smgd madid odmbdikey hlgeglnu tkkeulluvdkke nanu bettd mele eridag nalvttu hglu nalvttu ratri

bettdliddenu. reutti tinnlill, niru kudiylill; ag devr berlinimð bred a erdu klin hlge glñnu krtnu nnge keuttnu; krtnu nimm smgd bettdlli bemkiyeulgmð sbhakutð divsdlli adid matuglella avuglliddvu. nalvttu hglu nalvttu ratriglad mele krtnu nnge odmbdikey hlgeglad a erdu klin hlgeglñnu keuttnu. ag krtnu—eddu illimð beg ilidu heugu; yakmdre ninu aiguptdesdeulgmð br madid ninn jñru kettuheudru; nanu av rige ajnapisid margvñnu bittu tmge erk heuyd vgrhvñnu madikeumdu emdu ninge helidnu. idllde krtnu nnge—nanu i jvñnu neudidene; igeu, idu bggd kuttigeyull jñve. nnnñnu bidu; ag avrñnu nasmadi avr hesrñnu akasð kelginimð alisibittu ninnñnu avrigimð blvad bhu jnamgvag maduvenu emdu helidnu. ag nanu tirugikeumdu bettdimð ilidenu; a bettvu bemkiyimð uriyuttittu; odmbdi key erdu hlgeglu nnn erdu kegllli iddvv. nanu neudidag igeu, ninu nimm devrad krtnige vireudhvagi pap madi erk heuyd kruvñnu ninge madi keumdu krtnu ninge ajnapisid margvñnu beg bittuheugiddiri. ag nanu a erdu hlgeglñnu tkkeumdu nnn erdu keglimð bisadi nimm knnu mumde odedu hakidenu. a mele nivu madid ella papgl nimittvu nivu krtn drstiylli kettddnnumadi atnige keupvñnebbisid nimittvu mumcinmte nalvttu hglu nalvttu ratri reutti tinnde, niru kudiye, krtn mumde nanu biddidenu. krtnu nimmñnu nasmaduv hage nimm mele maduv keup raudrglige hedridenu; a kaldllyi krtnu nnn prarthne yñnu kelidnu. areunnñnu nasmaduv hage krtnu avr meleyu bhl keup geumdu. addrimð areunnigeuskrvu a smydlli prarthnemadidenu. idllde nivu madid papvagiruv a kruvñnu tkkeumdu bemkiylli suttu talidu adu dñli mte pudiyaguv vree cennagi areudu adr dñlñnu bettdimð hriyuv hllðlli nanu hakidenu. tberanllyi mssðllyi kibreut htavadllyi krtnige keupvñnu ebbisid vradiri. idllde krtnu nimmñnu kades brneydimð klhusivag—nivu heugi nanu ninge keuduv desvñnu svadhinmadi keulliri emdu helidag nivu nimm devrad krtn appnege vireudhvagi tirugibiddu atñnu nmbllil, atn matñnu kellill. nanu nimmñnu tilidmdinimð nivu krtnige vireudhvagi tirugibiluvvagiddiri. higirlagi krtnu nimmñnu nasmadu ttenemdu helidrimð nanu mumce biddukeumð hage nalvttu hglu nalvttu ratri krtnu mumde biddidenu. nanu krtnige prarthne madi—o krtnad bevde, ninu ninn mhtvdimð vimeucisi, blvad keyimð aiguptdeulgmð heurge brmadid ninn jñ vñnu ninn svastyvñnu nasmadbed. ninn dasrad abrahm isak yakeubrñnu jñapkmadikeu; i jñr kathinyd meleyu illve avr dusttvd meleyu avr papd meleyu drsti idbed. nmmñnu ellimð heurge brmadidiyeu a desvu—krtnu avrige helid desdlli avrñnu brmad larde iddddrimdlu avrñnu hgemadidd rimdlu arnydlli avrñnu keumduhakuv hage avrñnu heurge brmadidnemdu helbardu. adagyv ninu ninn deudd sktiyimdlu cacid ninn keyimdlu heurge brmadid ninn jñvu svastyvu ivre emdu helidenu.

10

a kaldlli krtnu nnge—meudli nvugl hage erdu klin hlge glñnu ninu kettikeumdu bettvñneri nnn blige ba; mrd mmjusvñnu ninge madikeull beku. ag ninu

oded a meudlin hlgegl melid matuglñnu i hlgegl mele breyuvunu; a mele ninu avuglñnu mmju sdlli idbeku emdu helidnu. i prkar nanu sittim mrd mmjusvñnu madi klin erdu hlgeglñnu mumcin-vugl hage ketti a erdu hlgeglñnu keylli hidukeumdu bettvñneridenu. a hlgegl mele krtnu mumce bred prkar atn ninge bettdlli bemkiyeulgmð sbhey divsdlli helid htu ajneglñnu bredu nnge keuttnu. truvay nanu tirugikeumdu bettdimð ilidu a hlge glñnu nanu madid mmjusdlli ittenu. krtnu nnge ajnapisid hage avu alliye iruttve. idllde israyel mklku yakann mklk bereutñnu bittu meuserkke heurtag areunnu alli stñnu; alle avñnu huni ttevu; avn mgnad ellajarnu avn bdlagi yajknadnu. allimð avru gudgeud-kku gudgeudimð nirin prvah glull desvad yeutbatkku pryan madidru. a kaldlli krtnu levigetrvñnu krtn odmbdikey mmjusvñnu heuru vdkku krtn mumde nintukeumdu atnige sevemadi atn hesrinlli asirvdisuv dku i dind vregu prtyekisidnu. add rimð leviyrige avn sheudrr smgd palu svastyvu umtaglill; avn dev rad krtnu avnige vagdanmadimte krtn avn svastyvu. idllde nanu mumcinmte nalvttu hglu nalvttu ratri bettdlli iddenu. krtnu a kaldlli sh nnn prarthneyñnu keli ninnñnu nasmaduvdkke krtnu istpdllil. krtnu nnge—eddu jñr mumde heurdu; avru heugi nanu avr pitrglige keudutte nemdu prmanmadid desvñnu svadhinmadi keullli amdnu. ig israyele, ninn krtnad devrige bhyptu atn ella margglili ndedu keumdu atñnu pritimadi ninn krtnad devrige ninn purnhrdyimdlu ninn purnprandimdlu sevemadi nanu i heuttu ninn meligagi ninge ajnapisuv krtn ajneglñnu atn niymglñnu anu srisuvde heurtu mttenu ninn devragi ruv krtnu ninnimð keuttane? igeu, akasvu akasdakasvu bhumiyu adrlli rvmthddellvu ninn devragiruv krtnvu gle. adru ninn pitrgl mele krtnu tane mñssittu avrñnu pritimadi avr smtanvagiruv nimmñnu iheuttu iruv prkar ella jñgleulgmð adukeumdu. higuruvdrimð ninn hrtydille sunnti madikeulliri. innu mele bggd kuttigeyullv ragirbediri. nimm devrad krtnu atne devrugl devru, krtr krtnu, mha devru, prakrmiyu bhymkrnu. atnu mukhdaksiny neuduvdill, lmc tegedukeullu vdill. atnu tmde illdvrigu vidhve yrigu nyaytirisuttane; prdesiyñnu pritimadi ann vstr keuduttane. higuruv drimð nivu prdesiyñnu pritimadbeku; yakmdre nivu aiguptdlli prdesiglagiddiri. ninn krtnad devrige ninn bhydpbeku; atn sevemadi atnige amtikeumdu atn hesrinlli prmanmadbeku. ninn knnuglu neudid a mha bhymkrvad karyglñnu ninge madid atne ninn steutrvu, atne ninn devru. epptu mmdiyagi ninn pitrglu aiguptkke iliduheudru; ig ninn devrad krtnu ninnñnu akasð nkstrgl hage asmkyh vagi madiddane.

11

higuruvdrimð ninn devrad krtnñnu pritimadi atn appne niym nyay ajneglñnu yavaglu kekeullbeku. ninge i heuttu tiliybekaddenmdre —nimm devrad krtnu madid sikseyñnu atn mhtvñnu atn blvad keyñnu atn cacidteulñnu atnu aiguptd mdydlli aiguptd arsnad phreuhnige mtu avn ella deskke madid atn suckaryglñnu krtyg lñnu aiguptd senykke avr kudureglige mtu rthglige madiddñnu

avru nimmnnu himdttuvag kempu smudrd niru avr mele brmadiddnnu krtnu imdin vregu avrnnu nas-madiddnnu nivu i sthlkke bruv vregu krtnu arnydlli ninge madiddnnu atnu rubenn mgnad eliyabn kumarragiruv datannigu abiramnnu madiddnnu bhumiyu tnn baynnu teredu avr mneglnnu dreglnnu mereglnnu avrigidd ella astiynnu smst israyel mdhy-dlli hege numgitembndnu neudde tiliyde iruv nimm mkkl smgd nanu matnaduvdill. adre nimm knnu glu krtnu madid mhtkaryglnnella neudiduv. higuruvrimd nivu blvullvragiyu nivu svadhinmadikeul-luvdkke heuguv des dlli prvesisi adnnu svadhin-madikeulluv hageyu krtnu nimm pitrgligu avr smt-tigu keuduttenemdu prman madid bhumiyaagiruv a halu jenu hriyuv desdlli nimm dinglu bhlvagu hageyu nanu iheuttu ninge ajnapisuv ajneyennella kekeullbeku. ninu svadhinmadikeulluvdkke heuguv desvu ninu heurt aiguptdesd hagli; alli ninu ninn bijvnnu bitti plygl teuttkke maduv hage ninn kalin-imd niru hnisiidiylla. adre nivu svadhinmadi keul-luvdkke heuguv desvu bettglu tgggu glu ull desve; adu akasd mleyimd niru kudiyuttde; adu ninn de-vrad krtnu prambrisuv desve; vrusd armbh dimd amtyd vregu yavaglu ninn dev rad krtn knnuglu adr mele ive. hagate nana iheuttu ninge aj-napisuv nnn ajneglnnu nivu lksykeuttu keli nimm devrad krtnnu pritimadi nimm purn hrdydimdlu nimm purnprandimdlu atnige sevemadidre ninu ninn dhanyvnnu draksarsvnnu enneynnu kudisuv hage nimm bhumige adr tkk kaldlli mleyennu mum-garu himgaruglnnu keuduvunu. ninn psuglige hullnnu ninn heuldlli keuduvunu; ninu timdu trp-tiyaguvi. nimm hrdyvu mrlugeullud hageyu nivu oreyadi heugi bere devruglnnu sevisi addbild hageyu krtn keupvu nimm mele uirylu atnu mleyagdmte madi bhumiyu tnn beleyennu keuddmte akasvnnu muccibidd hageyu krtnu nmge keuduv a uttm desd-limd nivu beg nasvagd hageyu ecckrie tmdukeulliri. addrimd i nnn vakyglnnu nimm hrdydlliyy mnsin-lliyy ittukeulliri; avuglnnu gurutagi nimm keglige kttikeulliri; avu nimm knnugl nduve hnekttagirli. nimm mneylli kutiruvaglu margdlli ndeyuvaglu ml-guvaglu eluvaglu avugl visy matnadi avuglnnu nimm mkklige klisbeku. ninn mney kmbgl meleyu ninn baglugl meleyu avu glnnu breybeku. higate nimm divs glu nimm mkkl divsgl bhumiiyli akasd divsgl prkar krtnu nimm pitrglige keuduttenemdu prman-madid desdlli heccuvvu. nanu ninge ajnapisuv i ajneglnnella nivu ecckrieyimd keukeumdu avuglme madiri. nimm devrad krtnnu pritimadi atn ella marggllli ndedu atnnnu amtikeumdre krtnu a jnamg-glnnella nimm mumde heurdisuvnu; nivu nimgimt blvull deudd jnamgglnnu svadhin madikeulluviri. nivu hejjeiyiduv sthl vella nimmdaguvdu; arnydimd lebneunin vregu yuphretis ndiyimd pscim smudrd amtyd vregu nimm mereyadi ruvdu. yavnu nimm mumde nillskt nll; nimm devrad krtnu ninge helid hage nimm hedrikeynnu digilnnu nivu smcar maduv smst desd mele iduvnu. igeu, nanu iheuttu asirvad-vnnu sapvnnu nimm mumde iduttene. nanu iheuttu ninge ajnapisuvmt h nimm dev rad krtn ajneglige nivu vidheyadre asirvaduv. nimm devrad krtn ajneglige vidheyagde, nanu iheuttu ninge ajnapisuv

margkke oreyadi nivu tiliyd bere devruglnnu him-balisidre sapvu. ninu svadhinmadikeulluvdkke prvesi suv desdlli ninn devrad krtnu ninnnnu serisidag ninu gerijim bettd mele asirvadvnnu ebal bettd mele sap vnnu keudbeku. ivu yeurdnin ace surynu astmisuv dikkinlli galigalige eduragiruv belineulge meure emb teupin sviap vasmaduv kananyrdes dlli utmlveu? nimm devrad krtnu ninge keuduv desvnnu seri svad-hinmadikeulluvdkke nivu yeurdnnnu datiheugbeku; ag adnnu nivu svadhinmadikeumdu adrlli vasmadu viri. nanu iheuttu nimm mumde iduv ella niym nyayglnnu kapadi ndedu keullbeku.

12

ninu svadhinmadikeulluvdkke ninn pitrgl devrad krtnu keuduv desdlli nivu bhumiy mele bdukuv divsglllella lksisi madtkk niym nyayglu ive. nivu svadhinmadikeulluv jnamg glu tmm devruglige et-trvad bettgl meleyu guddgl meleyu hsurad ella mrgl kelgu sevemadid sthlglnnu, nivu purnvagi nasmad-beku. nivu avr blipithglnnu kedvihaki avr stmb-hglnnu odedu avr teupuglnnu bemkiyimd suttu avr devrugl vigrhglnnu kdiduhaki avr hesruglnnu a sthlgleugimd nasmadbeku. nivu nimm krtnad de-vrige hage mad bediri. adre nimm devrad krtnu tnn hesrnnu iduvdkke nimm ella geutrgleu lgimd adukeumd sthldlli atn nivasvnnu nivu huduki allige brbeku. allige nimm dhnbliglnnu nimm bliglnnu nimm keglu ettuv arpneglnnu nimm dsmamsglnnu nimm prmanglnnu ucitvad kanikeglnnu nimm psu kurigl ceuccladvuglnnu trbeku. alli nivu nimm de-vrad krtn mumde timdu nimm kutumbgl smgd nivu nimm devrad krtnu nimmnnu asirvdisid ella kekels-dlli smteuspbeku. navu ig illi prtiyeubbnu tnn svmt drstiylli teuruv prkar maduvmt nivu madbed-iri. nimm devrad krtnu ninge keuduv visramtigu svastykku nivu innu serlill; adre nivu yeurdnnnu datid mele nimm devrad krtnu ninge svastyvagi keuduv desdlli vasmaduvag atnu suttlu vruv ella struglimd nimmnnu tppisi nimm kutumbgl smgd nivu nivu surksitvagi vasisuvag nimm devrad krtnu tnn hesrin nivaskke adukeulluv sthlviruvdu; allige nanu ninge ajnapisuvdnella amdre nimm dhn bliglnnu bliglnnu nimm dsmamsglnnu nimm ke ettuv arpneglnnu nivu krtnige maduv ella sresth prmanglnnu trbeku. alli nivu nimm devrad krtn mumde sm-teusvagirbeku; nivu nimm kumar kumarteyru nimm dasdasiyru; nimm bagluglliruv leviynu sh. avnige nimm smgd palu svastyvu ill. ninu kmd ella sthlgllli ninn dhn bliglnnu arpisd hage neudikev; krtnu ninn geutrgllli omdnnu adu keulluv sthldle ninn dhn-bliglnnu arpisbeku; alle nanu ninge ajnapisu vdnella madbeku. adru ninn devrad krtnu ninge keutt asir-vadd prkar ninge mnsiddstu mamsvnnu ninn ella baglugllli keuydu tinnbhudu; jimke kdve gl hageye suddhna asuddhnu adnnu tinn bhudu. rktvnnu matr tinnbediri, adnnu nirinmte nelkke cellbeku. ninn dhany draksars ennegl dsmams vnnu ninn psu kurigl ceuccladvuglnnu ninu maduv ella prmanglnnu ucit vad kanikeglnnu ke ettuv arpneynnu ninn baglugllli tinnbed. avuglnnu ninn devrad krtn mumde ninn de-vrad krtnu adukeulluv sthldlli ninu ninn mgnu mglu

dasnu dasiyu ninn baglugl llliruv leviynu tinnbeku; ag ninn ella ke kelsdli ninn devrad krtn mumde ninu smteuspdbeku. ninu bhumiyl mele jivisuv vrega leviynnnu bittubidd hage neudikeu. ninn devrad krtnu ninge vagdan madid hage ninn mereynnu vistarmadu vag ninu-nnn prannu mamsvnnu tinn bekemdu nanu asepuvduvdrimd nanu mams vnnu tin- nuvenu emdu heli ninge mnssiddstu mamsvnnu tinnbhudu; ninn devrad krtnu tnn hesrnnu iduvd- kke adukeumd sthlvu ninge durvadde krtnu ninge keutt psu kuriglennu nanu ninge ajnapisidmte keydu ninn baglugllli ninge mnssiddstu unnbhudu. adre jimke kdveglennu unnuv hage adnnu unnbeku. sud- dhnu asuddhnnu kud ade ritiylli adnnu tinnli. rk- tvnnu matr tinnd hage jagrte yagiru; yakmdre rk- tvu pranve, mttu prannu mamsd smgd tinnbed. adnnu tinnde nirinmte bhumiyl mele heuyybeku. ninu krtn mumde sriyaddnnu maduvdrimd ningu ninn mumdiruv mkkligu olledaguv hage adnnu tinnbed. ningiruv prisuddhavadvuglennu ninn prman- glennu matr krtnu adukeulluv sthllke tegedukeumdu brbeku. ag ninn dhn bliglennu mamsvnnu rktvnnu ninn dev rad krtn blipithd mele arpisbeku; adre ninn bligl rktvnnu ninn devrad krtn blipithd mele heuyy- beku; avugl mamsvnnu tinnbeku. ninu ninn devrad krtn mumde ollednnu sriyaddnnu maduvdrimd ningu ninn mumde iruv ninn mkkligu emdemdigu olledaguv hage nanu ninge ajnapisuv i matuglennella keli kapadu. ninu svadhinmadikeulluvdkke heuguv a jnamglennu ninn devrad krtnu ninn mumde kididu biduvag, ninu avuglennu jyisi avugl desdlli vasmadu- vag avu ninn mumde nasvad mele ninu avuglennu anusrisi bleylli sikkibild hageyu-i jnamglu tmm de- vruaglennu hege sevisidveu nanu hage maduttenemdu heli avr devruaglennu kuritu vicarisd hageyu neudikeu. ninn devrad krt nige hage madbed. yakmdre krtnu ashyisi hgemaduvdnella avru tmm devruglige ma- diddare; tmm kumar kumarte yrnnu sh tmm devru- lige bemkiylli sutubittiddare. nanu ninge ajnapisuv matuglennella lksisi kekeullbeku; adkke kulisbed; il- lve adrimd kdimemadbed.

13

prvadiyagli knsuglennu kanuvvnagli nimm mdhydl- lli eddu ninge sucneynnadru adbhutvnnadru teurisi dre ninu tiliyd bere devruaglennu anusrisi-avrigge navu sevemaduv emdu heli avnu ninge helid sucneyu adbhutuv smbhvisidre a prvadiy ille knsu kanuvvn matuglennu kelbardu. nimm devrad krtnu nimmnnu seudhisi nivu nimm purnhrdyidimdlu nimm purn prandimdlu nimm devrad krtnnnu priti madut- tirennu emdu priksisuttane. nimm devrad krtnne anusrisi atnige bhypttu atn ajneglennu kekeumdu atn svrvnnu keli atnige sevemadi atnige amtiukeullbeku. amth prvadiynnadru knsu kanuvvn nnadru keum- duhakbeku; aiguptdesdeul gimd ninnnnu heurge br- madi, dastvd mne yeulgimd ninnnnu vimeucisid ninn krtnad devrimd tiruguvnte mttu ninn devrad krtnu ninge ndeylu ajnapisid marg dimd ninnnnu duduvnte matnadiddane. hige ninu kettddnnu ninn mdhydimd tegeduhakbeku. ninn tayiy mg- nad ninn sheudr nagli mgnagli mglagli mggull-

liruv hemdtiyagli ninn prandmte ningiruv snehit nagli ninu ninn pitrglu tiliyd bere devruaglennu ninge sviapvagli ninge durvagli bhumiyl omdu kdeyimd adr mteumdu kdey vrega ninn suttliruv jngl de- vruaglennu heugi sevisiyeu emdu ninnnnu amtrmgdlli prerepisidre ninu avnige smmstibardu; avn matnnu kelbardu; ninn knnu avnnu krunisbardu; ninu av nnnu knikrisbardu ilve bccidbardu. avnnnu khmdit- vagi keullbeku. avnnnu keulluv hage meudlu ninn ke, a mele ella jnr ke avn mele irbeku. aigupt des- deulgidmlu dastvd mneyeu ligmldu ninnnnu heurge brmadid ninn devrad krtn bliyimd ninnnnu duduvd- kke avnu prytmmadiddrimd avnu sayuvhage kllsey- beku. ag israye lella keli bhypttu innu mele ninn md- hydlli imtha kettkaryvnnu maduvdill. ninn devrad krtnu ninge vasmadu vdkke keuduv ninn ptngleulge omdrlli beliyaln mkklu ninn mdhydimd heurtu heugi nivu tiliyd bere devruaglennu-navu sevisiyeu emdu heli tmm ptnd nivasiglennu himde eleddiddaremdu ke- lidre ninu huduki seudhisi cennagi vicarne madbeku; a karyvu niscyagi sty vadre, amth ashyvu nimm- lli nedddadde, a ptnd nivasiglennu kttiyimd smpurn vagi nasmadu adnnu adrliruv ellvnnu smst psuglennu sh kttiyimd nirmul madbeku. idllde adr ella keul- leyennu adr bidiy mdhydlli kudisi a pttvnnu adr ella keulleynnu kapadi ninn devrad krtn drstiylli sri yad- ddnnu madlagi krtnu tnn keupd uriyennu bittu ti- rigi ninge kruneynnu teurisi ninn mele knikrpttu atnu ninn pitrglige prmanmadidmte ninnnnu hec- cisuv hage a sapvnnu heumdidrlli enadru ninn kege amtiukeullbardu.

14

nivu nimm devrad krtn mkkle. nivu sttvrigeuskr gaymadi keullbediri. nimm knnugl nduve beulisi keullbediri. ninu ninn devrad krtnige prisuddh jnve. ninnnnu krtnu tnge asmanyjnvaguv hage bhu- miy meliruv ella jngleulgidm ninnnnu adukeum- diddane. ashyvad yavdnannadru tinnbardu. nivu tinttkk praniglu ive: ettu, kuri, meke, duppi, jimke, sarmg, kadumeke, cigri, kdve keumdguri. mrgjatiylli geur seyu bhedisiruv a bhedvnnu erdu geurse glagi vibhagisiddu meluku hakuvmt mrggl nnella nivu tinnbhudu. adre meluku haki ugu- rull geurseynnu bhedisiukeumdiruvvu glili ivuglennu nivu tinnbardu; yav vemdre: omte, meul, ku- nimeul. yakmdre avu meluku hakidru geurseynnu bhedisu vdill; avu ninge asuddhvagive. hmdiyennu tinnbardu. adu geurse bhedisidru meluku hakuvdill; adu ninge asuddhve. avugl mamsvnnu tinnbardu. avugl henvnnu muttbardu. nirinlliruv ellvuglli nivu ivuglennu tinnbhudu: rekkeglu peureglu ullvugl Innella tinnbhudu. adre rekkeglu peure glu illd- vuglennella tinnbardu; avu ninge asuddhvagive. sud- dhvad ella pksiglennu tinnbhudu. pksi jatiylli nivu tinnbardvuglu yav vemdre: grud, bettdhddu, kraumc, gidg, hkkisale, gidgvu beriyu jatyanusar vad rn- hddu jatyanusarvad skl kageyu ustrpksiyu gubeyu

kdika geyu jatyanusarvad degeyu cikk gubeyu deud-
dgubeyu keukkreyu niru keuliyu henhdadu belvkkiiyu
niru keukkreyu jatyanusarvad bkvu buddgeuliyu ra-
trigijkvu. idllde haruv ella hulglu ninge asud-
dhve, avuglunu tinnbardu. suddhavad ella pksiglunu
tinnbhudu. tane stt yavdnadru tinnbardu, nimm
bagluglliruv anynige avnu tinnuv hage keudbeku;
illve prdesdvigne marbhudu. yakmdre ninu ninn
devrad krt nige prisuddh jnve. mekey mriynnu
tavis halinllli kudisbardu. ninu bittuvdrimd heuldli
vrys vruskke bruv hutuvliymd dsmamvnu tpdde
keudbeku. ninu ninn devrad krt nige emdemdigu
bhypdvdnnu kliyv hage ninn dhany draksrs en-
negl dsmams vnu ninn psu kurigllli ceuccluglunu
ninn devrad krtu tnn hesrnu irisuvdkke adukeumd
sthlu ninge devradre ninn devrad krtu ninnnu
asirvdisid mele avuglunu hnкке maribittu a hvnnu
ninn keylli hidukeumdu ninn devrad krtu adukeul-
lur sthlkke heugbeku. ag a hvnnu ninge mnssu
bmdddkkella amdre hsu, kuri, draksars, mdhyangli
geuskrvu ninn pranvu asisuv ellvugli geuskrvu vec-
madbeku; a mele ninu ninn mneyvru alli ninn devrad
krtu mumde timdu smteuspbeku. ninn baglugll-
liruv levinyannu kebidbardu. yakmdre avnige ninn
smgd palu svastyvu ill. muru vrusgl amtydlli amdre
ade vrusdlli ninge sikkid hutuvliyu dsm bhagvnnella
heurge tmdu ninn baglugllli ittibubeku. ag (ninn
smgd palnu svastyvnu heumdd) levinyu ninn baglu
glliruv anydesdvnu dikkildvnu vidh veyu bmdu
ninn devrad krtu ninnnu ninu maduv ella kekel-
dlli asirvdisuv hage timdu trptragli.

15

prti elu vrusgl amtydlli bidugdeyannu madbeku. bidu
gdey krmvenemdre: sal keuttvrellru tmm nereyvri-
ge keutt salvnnu bittubid beku; adu krtu bidugde emdu
kreylptt karn tnn nereyvnmldu tnn sheudr nmldu
sal tegedukeullbardu. anynimd tirigi tegedukeullb-
hudu; adre ninn sheudrn blylli ningiruvdnnu ninu
bittubidbeku. bdtvnu ninn mdhydlld hage; ninn
devrad krtu ninge svadhinpdisekullu vdkke svasty-
vagi keuduv desdlli krtu ninnnu bhlvagi asirvdis-
uvnu. ninu ninn devrad krtu vakyvnu ecckrikey-
imd keli nanu iheuttu ninge ajnapisuv i ella ajneyvnu
kapadi ndrede niscyvagi ninn devrad krtu ninge
vagdanmadidmte ninnnu asirvdisuvnu; ninu sal
tegedu keulld anek jnamggilige salkeuduvu. anek
jnamgglnnu aluvi, avru ninnnu aluvdill. ninn de-
vrad krtu ninge keuduv ninn desdlli ninn baglugl
omdrlli ninn sheudrrlli obbnagiruv bdvnu ninnl-
lidre ninn hrdivvnu kthinmadikeullbed. ninn
keyvnu ninn bd sheudrnge muccikeull bed. ninn
keyvnu avnige visalvagi tereybeku; avnige bekagu-
vdrlli bekadstu sal avnige keudbeku. bidugdey
vrus vad elne vrusvu sviapayitemb dustaleucne
ninn hrdivdlli hutti ninn bd sheudrn mele ninn
knnu kettddagi ninu avnige enu keudde iruvdrim
avnu ninge vireudhvagi krtnige kuguvag ninnlli pap
umtagd hage neudikeu. avnige keutte keudbeku;

avnige keuduvag ninn hrdivdlli duhkhvaghbardu; yak-
mdre idkkeuskrve ninn devrad krtu ninnnu ninn
ella kelsglliiyu ninu ke hakuv delladrlli asirvdis-
uvnu. bdvru desdlli ilde heuguvdill: addrimdninn
sheudrnigu dridrnigu bdvnu desdlli ninn keyvnu
visalvagi terey bekemdu nanu ninge ajnapisuttene.
ninn sheudrnad ibriynagi obb ibiyi striyagi ninge
marlpttu aru vrus ninge sevemadiddre elne vrus-
dlli avnnu bidugdemadi klulisbeku. av nnu
bidugdemadi ninnimd klulisuvagi bri keyagi klulis-
ibidbed. ninn kurimmede yimld kndimld aley-
imldu avnige dharalvagi keudbeku; ninn devrad
krtu ninge asiradvagi keuttdrlli avnige keudbeku.
ninu aiguptdesdlli dasnagiddi emdu ninn devrad
krtu ninnnu vimeucisi dnemdu jnapmadikeull-
beku; addrimd nanu iheuttu idnnu ninge ajnapisut-
tene. idllde avnu ninnnu ninn mneyvnu priti-
maduvdrimldu ninn blylli sukh vagiruvdrimldu-
nanu ninnnu bittu heuguvdillvemu helidre ninu
dbbl vnu tegedukeumdu avn kiviynnu baglige tglisi
cucbeku. ag avnu nitvagi ninn dasnagiruvnu;
ninn dasigu hageye madbeku. avnnu ninnimd
bidugdevagi klulisu vdu ninge kthinvemdu kanis-
bardu; avnu aru vrus ninn dasnagiddrimd smld
sevkngimt erdrstaggidnu; hige ninu maduvdelladrlli
ninn devrad krtu ninnnu asirvdisuvnu. ninn psu
kurigllli hutuv ceucclu gmduglunnella ninn devrad
krtnige prisuddh madbeku; ninn heuriy ceucclim
ninu kelsmadisbardu. ninn ceucclad kuriy unne kt-
trisbardu. ninn devrad krtu mumde krtu adukeul-
lur sthlldli ninu ninn mneyvru shitvagi avuglunu
vrus vrusvu tinnbeku. adre adrlli yavudkkadru unte
iddre adu kumtagli kurudagli enadru kett unvull-
dadre adnnu ninn devrad krtnige arpisbardu. kdve
jimkeglunu tinnuv hage suddhu asuddhu adnnu
ninn baglu gllli tinnbeku. adr rktvnu matr tinnde
nirnimte bhumiylly heuyybeku.

16

abib timglunu acrisu. adrlli ninn devrad krtnige
pskvnu acrisbeku; yakmdre abib timglinlli ninn
devrad krtu ninnnu ratriylli aigupt deulgim
heurge brmadidnu; higuruv drim krtu tnn hes-
rnu sthapisuvdkke adukeullur sthlldli ninn de-
vrad krtnige kuripsugl pskvnu arpisbeku. adr-
lli huli reuttinyannu tinnbardu. elu divs huli illd
srmev reuttiglunu adrlli tinnbeku; tvreyagi aigupt-
desdeulgim ninu heurge bmd; adkarn ninu aigupt-
desdeulgim heurge bmd divsvnu ninu jivisuv divs
glllella jnapkmadbeku. elu divs huli klsid reutti ninn
mereglllellu kanbardu. meudne dind saymkaldli
ninu keyud mamsdlli enadru mru divs vrede ulis-
bardu. ninn devrad krtu ninge keuduv dvargl
yavdeumdrldru ninu pskvnu arpis bardu. ninn
devrad krtu tnn hesrnu sthapisuvdkke adukeul-
lur sthlldli ninu pskvnu saymkaldli surynu ast-
misuvag ninu aiguptvnu bittuheud smydlli arpis-
beku. ninn devrad krtu adu keullur sthlldli adnnu
beyisi tinnbeku; mrdivsdlli tirugikeumdu ninn gu-
darglige heugbeku; aru divs huli illd reutti glunu
tinnbeku; elne dindli ninn devrad krtnige vises sbhe
serbeku; adrlli kels madbardu. elu varglunu ningagi

enisikeullbeku; perinlli kudugeulu meudlu hakid-
mdinimd elu varglunu enisikeulluvdkke prambhis
beku. ag ninn devrad krtnu ninnnu asirvdisid
prkar ninn kekeuduv ucitvad kanikey merege ninn
devrad krtnige vargl hbbmadbeku. ag ninu ninn
mgnu mglu dasnu dasiyu baglu gllilriv levinyu ninn
mdhydlilriv anynu dikkilldvnu vidhveyu ninn de-
vrad krtnu tnn hesrnnu sthapisuvdkke adukeulluv
sthldlli ninn devrad krtn mumde smteus pdebku.
ninu aiguptdlldi dasnagiddi emdu jnapkmadikeumdu
i niymglunu kekeumdu ndeybeku. ninn dhanyvnu
ninn drakseynnu kudisid mele elu divs gudargl hbb-
madbeku. a hbbdlli ninu ninn mgnu mglu dasnu
dasiyu ninn baglugllilriv levinyu anynu dikkilldvnu
vidhveyu smteuspbeku. ninn devrad krtnige elu
divs krtnu adukeulluv sthldlli hbb madbeku; ninn de-
vrad krtnu ninnnu ella adaydllyi ella kekelsdlyi
asirvdisuvdrimd ninu nijvagi smteusdimd irbeku.
vruskke muru sari ninn gmdsrlnu ninn devrad
krtn mumde atnu adukeulluv sthldlli kanisikeull-
beku, amdre huliyilld reuttyi hbbdlli, vargl hbb-
dlli, gudar gl hbbdlli kanisikeullbeku. idllde avru
krtn smmukhkke bri keyagi brbardu. ninn devrad
krtnu ninge keuduv asirvadd prkar obbeubbnu tnn
keyimd aguvst keudbeku. krtnu ninge ninn geut-
rgl prkar keuduv ninn ella bagluglli ninge nyaya
dhiptiglunu adhikariglunu ittukeullbeku; avru jnkke
nitiyimd nyaytirisbeku. ninu nyayvnu oremad-
bardu, ninu mukhdaksiny madbardu; illve lmc tege-
dukeullbardu; lmcvu jnanigl knnugunu kurudumadi
nitivmtr matu glunu deumkumaduttde. ninu bduki
ninn devrad krtnu ninge keuduv desvnu svadhin-
pdisikeulluv hage nityinne anusrisbeku. ninu ninge
madikeulluv ninn devrad krtn jynvediy sviapdlli yav
mrgl teupnnadru nedbardu. yav vigrh vnu nillis-
bardu; idnnu ninn devrad krtnu hgemaduttane.

17

unte yavdeumdu avlksn iruv heuriynnagli kuriy
nagli ninn devrad krtnige arpisbardu; adu ninn
devrad krtnige ashyve. ninn devrad krtn mumde
kettddnnu madi atn odmbdikeynnu viari bittu
surynnagli, cmdrnnagli, akasid ella senyvnnagli,
bere devruglunnagli nnn ajnege vireudhvgi sevisi
avuglige addbidd gmdsadru hemgsadru ninn dev-
rad krtnu ninge keuduv ninn baglugl omdrlli ninn
biylli sikkidre adu ninge tiliybmdrmd ninn keli
cennagi vicarisid mele igeu, i karyvu niscyvgi sty
vadre i ashy karyvu israyelinlli ndedddadre ninu a
gmdsnnadru hemgs nnadru a kett karyvnu madid
gmdsnu mtu hemgsnu ninn baglugl blige heurge
tmdu avru sayuv hage kleseybeku. ibbru saksigl
illve muvru saksigl matinimd a saytkkvnu saybeku;
obbn saksiy matinimd avnu saybardu. apradhiynnu
keulluvdkke saksigle meudlu kllnnu hakbeku; truvay
jnrellru hakli. hige madi ninu a dusttvnnu nimm
mdhydimd tegeduhakbeku. ninn bagluglli umtad
vivadgl vis yvagi amdre rktrkt mdhydllyi vyay
vagli, vadri ptivadi vyayvagli, bdida td vyayvagli,
ninu nyay tiris kudd kthinvad kary umtadre ninu
eddu ninn devrad krtnu adukeulluv sthlikke heugi
yajkrad leviyr bligu a divsdlli nyayadhiptiyadvn bligu

heugi vicarisbeku; avru ninge a nyayd tirpnnu tilisu-
vru. avru ninge krtnu adukeulluv a sthldimd tilisuv
tirpin prkar ninn madi beudhisuvmtddella anus
risbeku. avru ninge beudhisuv nyay prmand prkarvu
avru ninge heluv tirpin prkarvu ninu madbeku; avru
ninge tilisuv vakyvnu bittu edkkadru blkkadru
teulgbardu. alli ninn devrad krtnige sevemaduvdkke
nimt yajkn matadru nyayadhiptiy matadru kelde
ahmkardimd enadru maduv dadre a mnusynu say-
beku; hige kettddnnu israyelinimd tegeduhakbeku;
jnrella keli bhyyptu innu mele ahmkardimd enu
maduvdill. ninn devrad krtnu ninge keuduv deskke
ninu bmdu adnnu svadhinpdisi keumdu adrlli
vasvagiruvag—nnn sudd liruv ella jnamggl hage nge
ars nnnu ittukeulluttenemdu helidre hega dru ninn
devrad krtnu adukeullu vvnnu ninge arsnnnagi
ittu keullbeku; ninn sheudrrllimd obbnnu ninge
arsn nnagi ittukeullbeku; ninn sheudrnllid anynad
mnusynnu ninn mele ittu keullbardu. adre avnu
tnge kudureglunu heccisi keullbardu; kudureglunu
heccisikeulluv hage jnglunu aigupt deskke tirugis-
bardu; a margvagi nivu innu tirugi heug bardemdu
krtnu ninge helidnlla. avn hrdivu teulgd hage avnu
tnge anak ptiniyrnnu madikeullbardu; avnu tnge
belli bmgarvnu bhlvagi heccisikeullbardu. avnu
tnn rajyd simhasndlli kute keulluv leviyar yajkr
mumdiruv pustkdimd tnn i nyayprmand prt ynnu
breyisikeullbeku. adu avn smgd irbeku; avnu tnn
devrad krtnige bhyyptu i nyayprmand ella matu
glunu i niymglunu kapadi anusrisu vdkke kliyuv
hageyu avn hrdivu avn sheudrr mele heccisikeulld
hageyu avnu ajneyvnu bittu edkkadru blkkadru
teulgd hageyu avnig avn mkkligu israyelin mdhydllyi
avn rajydlli dinglu heccuv hageyu adnnu tnn jivitd
dinglllella odbeku.

18

yajkrad leviyrigu a ella leviy geutrkku israyelin smgd
palu svastyvnu irbardu; avru krtn bemkiyimd ma-
did bliglunu atn svastyvnu tinnbeku. adrimd
avrige avr sheudrr mdhydllyi svastyvirbardu; krtnu
avrige helid hage atne avr svastyvagidane. et-
tagli kuriyagli omdu bliynnu arpisuvvr kdeyimdu jnr
kdeyimdl yajkrige brtkkdu ide: mumdeude ynnu
erdu dvdeglunu keustvnu yaj knige keudbeku. ninn
dhany draksars enne gl prthm phlvnu ninn kurigl
unne ylli prthmvaddnnu avnige keudbeku. avnu avn
kumarru nityvagi krtn hesrinlli sevisutta nimtiruv
hage avnnnu ninn devrad krtnu ninn ella geut-
rgleu lgimd adukeumdiddane. idllde leviyu smst is-
rayelin lilriv ninn yav bagluglimd avnu prvasvagiruv
sthldimd bmdu tnn mnssin purnapekseyeumdig
krtnu adukeulluv sthlikke bmdre alli krtn mumde
nimtu keulluv avn sheudrrad leviyr hage avnu tnn
devrad krtn hesri nlli sevemadbhodu. avru pitrar-
jit astiynnu mariddlle smvad bhagglunu tinnbeku.
ninn devrad krtnu ninge keuduv deskke ninu bmdag
a jnamgglu maduv ashygl prkar maduvdkke ninu klyi
bardu. tnn mgnnnu illve mglunu bemkidatisuvvnu
kniheluvvnu meghmtrdvnu sprmtrdvnu mat-
garnu gardigarnu yksinigarnu mmtrjnnu sttvr httr
vicarisuvvnu ninnlli sikkbardu. imthvuglunu maduv

vrella krtnige ashy; i ashy karygl nimitt ninn devrad krtnu avrnno ninn mumde heurdisuttane. ninu ninn devrad krtnemudige srmpurnnagirbeku. ninu svadhinpdisikeulluv a jnamgglu megh mmtrdrv kni-heluvvr matu keluttiddru; ninnnnadreu ninn devrad krtnu hage madgeudisillil. nnn hagiruv prvadiynn ninn dev rad krtnu ninge ninn mdhydlili ninn sheudr rimd ebbisuvnu; avn matu nivu kel beku.– ninu heurebinlli sbhey divs dlli ninn devrad krtnimd bedikeum elladr prkar aguvdu; nanu sayd hage innu mele nnn devrad krtn sbdvnnu nanu keluvdill; i gheurvad bemkiynn neuduvdillvemu helideylla. ag krtnu nnge–avru heliddnnu cennagi heli ddare. ninn hagiruv prvadiynn avr sheudrillim avrige ebbisuvnu; nnn vakyglnnu avn baylli iduvenu; nanu avnige ajnapisuvdnella avnu avrige heluvnu. avnu nnn hesrinimd heluv nnn vakyglnnu keld mnusynu yavneuv avnnnu nanu vicarisuvnu. adre nanu matnadlu ajnapisde iruvdnno nnn hesrinimd matnaduvdkke ahmkar teuri suv prvadiyu bere devrugl hesri nimd matnaduvvnu ad a prvadiyu saybeku. idllde krtnu helid vakyvu nmge hege tiliditemdu ninu ninn hrdydlli amdukeumdre prvadiyu krtn hesrinlli helid mele agde ilive smbhvisde heudre ade krtnu heldmth, matnaddmth karyvu; prvadiyu ahmkardimd adnnu matnaddidre avnige bhypdbardu.

19

ninn devrad krtnu ninge keuduv desd jnamgglnnu ninn devrad krtnu kdidubitt truvay ninu avuglnnu svadhinmadikeumdu avugl ptngllliyu mnegllliyu vasmadvug ninn devrad krtnu ninge svadhinmadikeulluvdkke keuduv ninn desd mdhydlili muru ptnglnnu ningagi prtyekisbeku. nrhtye maduvv rellru allige odiheuguv hage ninn devrad krtnu ninge svastyvagi keuduv desd mere ynnu muru bhagmadi ningagi margvnnu siddhmadikeullbeku. bdukuv hage allige odiheugtkk keule patkn vivrvnmre – tiliyde ilive purvkaldlli hgemade tnn nereyvnnnu heudevne. hegmdre–obbnu nanu nereg vn smgd ktigie kdiiyuvdkke advige heug lagi, keudli hidid avn ke mrvnnu kdiiyuvdkke caciruvlli a kbbinvu kavnnu birtu avn nereyvnu sayuvhage tglidre, rkt vicarknu tnn hrdydlli keup iriyuttiruvag keulepatknnnu himdtti, marg durvagiruv karn avnnnu hididu purvkaldlli hgemade idddrimd mr nkke patnagd ivnnnu keumduhagd hage avnu a ptngllli omdkke odiheugi dbukbeku. adkarn nanu nereg ajnapisu vdenmdre–muru ptnglnnu ningagi prtyekisbeku. idllde nanu iheuttu ninge ajnapisuv i ajneyynella ninu kapadi kekeullbeku. ninn devrad krtnnnu pritimadi emdendigu atn margdlli ndeylagi krtnu ninn pitrglige prmanmadimte ninn mereynn vistarmadi ninn pitrglige keuduttenemdu helid desvnnella ninge keuttre ninn devrad krtnu ninge svastyvagi keuduv ninn desdlli apradhvilld rktvu cellpttdddrimd rktap radhvu ninn mele bard hage ninu i muru ptnglige innu muru ptnglnnu kudisbeku. adre obnnu tnn nereyvnnnu hgemadi avnigagi heumcikeumdu avnige vireudhv hage eddu avnnnu sayuv vregu heudedu avnu sttdddrimd a ptngllli omdkke odi heudre avn pttn hiriyru av nnnu allimd

hidtrisi avnu sayuv hage rkt vicarkn kege oppisbeku. ninn knnu avnnnu krunisbardu; ninge olledaguv hage apradhvilld rkt deusvnnu isra yelinimd tegeduhakbeku. ninn devrad krtnu ninge svadhin madi keulluvdkke keuduv desdeulge ninu heumduv svastydlli hiriyru ittmth ninn nereyvnn mereynn tpbisbardu. obbn akrm nimittvu avnu maduv ella papd nimittvu avnige vireudhvagi obbn saksiyagi nintukeullbardu; ibbru saksigl ilive muvru saksigl matinimd karyvella sthirvaguvdu. tppad saksiyvnu obb mnusyn mele avnige vireudhvagi sullusaksi keuduvdkke eddre vyajyvadvu a ibbru mnusyu krtn mumdeyu a dinglliruv yajkr nyayadhiptigl mumdeyu nintukeullbeku. nyayadhiptiglu olle vicarnemadbeku; ag igeu, a saksi sullusaksiyagidre,avnu tnn sheudrn mele sullu helidre avnu tnn sheudrnige maduvdkke yeucisid prkar avnige madbeku. hige kettddnnu nimm mdhydlilmd tegeduhakbeku. ulidvru keli bhypttu a kettkrtyvnnu innu mele ninn mdhydlili maduvdill. ninn knnu krunisbardu; pranke pran, knnige knnu, hllige hllu, kege ke, kalige kalu keudbeku.

20

ninu ninn struglige vireudhvagi yuddhkke heurtu kudureglennu rth glennu ningimt heccad jnrnnu neudidre avrige bhypdbed; aiguptdesdeulgid mnennu heurge brmadid ninn devrad krtnu ninn smgd id-dane. nivu yuddhkke sviap bmdag yajknu ht-tir bmdu jnr smgd matnadi av rige– o israyele kelu, nivu iheuttu nimm struglige vireudhvagi yud-dhkke sviap bmdiddiri; nimm hrdyglu bllbardu; nivu bhypdbediri, ndugbediri, avrige hedrlubediri ; yakmdre nimm strugl vireudhvagi nimgeskr yud-dhmadi nimmnnu rksisuvdkke nimm devrad krtn nimm smgd heuguttane emgli helbeku. ag ad-hikariglu jnkke–heus mneyennu ktti grhprtisthemadd mnusynu yuddhdlli saylagi mtteubbnu grhprtisthe-madd hage avnu tirugikeumdu tnn mnege heugli. drakseteutvnnu nettu adr phl vnnu tinnde iruv mnusynu yuddhdlli saylagi mtteubbnu adr phl tinnd-hage avnu sh tirugikeumdu tnn mnege heugli. hemdti ynnu niscyisikeumdu akeynnu mduve madikeulld mnusynu himtirugi mnege heugli yuddhdlli saylagi mtteubbnu avlnnu serisikeumdanu emdu helbeku. idllde adhikariglu jnkke mtte–bhystnagi bliiheid hrdyvull mnusynu yavnu? tnn hrdydmte tnn sheudrr hrdyvu bliiheid hage avnu tirugikeumdu tnn mnege heugli emdu helbeku. adhikari glu jnr smgd matnadi mugisidag jnr mumde ndeytkk senyadhiptiglennu ne-misbeku. ninu yuddhmaduv nimitt omdu ptt nd ht-tir bmdre smadhangkagi adnnu kreybeku. a pttvnu ninge smadhand uttr keuttu baglnnu teredre adrl-iruv jnrellru ninge kppkeuttu ninnnu sevisbeku. adu ninn smgd smadhanavagulellde ninn smgd yud-dhmadidre adkke muttige hakbeku. ninn devrad krtnu adnnu ninn kege keuttre adr gmdsrellrnnu kt-tiyimd heudeybeku. adre hemsgrnnu cikkv rnnu psuglnnu pttndlliruv ellvnnu adr ella keulleynnu ningagi sulukeull beku; ninn devrad krtnu ninge keuduvmth ninn strugl keulleynnu timdubidbeku. hige illiruv i jnamggl ptngllldmth, ninge durvagiru-

vmth pttnligella hage mad beku. ninn devrad krtnu ninge svastyvagi keuduv i jngl pttnllli matr svas vull yavdnadru ulisbardu. adre hittiyrnnu ameuiriyrnnu kananyrnnu peri jjiyrnnu hivviyrnnu yebusiyrnnu avru tmm devruglige madid ella ashyglnnu maduvdkke nimg klisd hageyu nivu nimm devrad krtngie pap madd hageyu ninn devrad krtnu ninge ajnapisid hage nirmul madbeku. ninu omdu pttnkke vireudhvagi yuddh madi adnnu hidiyuvhage bhldivs muttige hakeid mrglnnu keudlitagisi kedisbed. yakmdre avugl hnnnnu ninu tinnbhudu. avuglnnu muttigeylli ninge shayvaguvd kkeuskr kdiduhakbardu. heuld mrglu mnusyr jivkkagive. aharkkagd mr glemdu ninge tilidruv mrglnnu matr kedisi kdiduhaki ninn smgd yuddhmaduv pttnkke vireudhvagi adu biluv tnk muttige hakhbuhu.

21

ninn devrad krtnu ninge svasty vagi keuduv desdlli yavna dru thnagi heuldlli sikkirlagi avnnnu yaru heudedremdu tiliyde heudre ninn hiriyru nyayadhiptiglu heurge heugi a htvadvn suttliruv pttngl vregu altemadbeku. htnadvnige sviapadv uru yavdeu a urin hiriyru kels maddmth, neugdlli eledmth, omdu kdsnnu tmge tkkeullbeku. a mele a urin hiriyru a mnkvnnu nity hriyuv hlld blige besayvagdmth, bijhakhdmth, sthlkke tkkeumdu heugi alli hlldlli mnkd kuttigeynnu keuybeku. a mele levii kumarrad yajkru httr brbeku; avrnnu ninn devrad krtnu tnge sevemaduvdkku krtn hesrinlli asirvad keuduvdkku adukeumdiddane; avr matinimd ella vivid gligu ella pettugligu tirpu agbeku. a mele htnadvnige sviapvagiruv a urin hiriirellru hlldlli keyud mnkd mele keglnnu teulkeumdu uttrkeuttu heltkkddenmdre-nmm keglu i rktvnnu cellill; nmm knnglu adnnu neudlll. o krtne, ninu vimeucisid ninn jnrad israyelyrige kruneuyllvnagiru. ninn jnrad israyelyr mele nirdeusvad rktapradhvnnu heurisbed embde. a rktapradhvu avrige ksmislpduvdu. i prkar ninu krtu mumde sriyadddnnu madidre rktapradhvnnu ninnimd tegeduhakuvi. ninu ninn struglige vireudhvagi yuddhкке heurdlu ninn devrad krtnu avrnnu ninn kege oppisuvdrim ninn avrnnu sere hididag a sereyvrlli saumdryvad striynnun neudi avlnnu ninge hemdtiyagi tkkeulluvhage avl mele apekseynnitte avlnnu ninn mneyeulge trbeku. avlu tle beulisikeumdu, uguruglnnu ktrisi keumdu, tnn serey vstrvnnu tegedittu ninn mneylli vsavagiddu, tnn tmdetayigl nimitt purn timglu geuladli. a mele ninu avl blige heugi avlige gmdnag bhudu; avlu ninge hemdtiyagiruvlu. adre ninu avlnnu mecede heudre avlnnu avl mnssiddilige kluhisibidbeku; hegadrn hnkke marlebardu; ninu avlnnu tggisidrimd avlnnu dasiy hage ndisbardu. obb mnusynige pritmadlptt obblu hgemadlptt obblu ibbru ptniyr i r lagi pritmadlpttvl hgemadlpttvl avnige mkkllnnu hettiruvlli hgemadlpttvl mgnu ceucclagiddre avnu tnn kumarrige tnge umtaddnnu svastyvagi keuduv divs dlli ceucclagiruv hgemadlpttvl mgnige bdlagi pritmadlpttvl mgnnnu ceucc lagi madkudnu. avnu hge madlptt vl mgnige tnn bliylli umtad ellvugllli erdu paluglnnu keuttu avne ceucclnemdu oppikeull-

beku. yakmdre avne avn bld armbhvu; avnige ceuccltnid hkku umtu. obb mnusynige meumdnu tirugi biluv vnu agiruv mgnidre avnu tmdey matnnu tayiy matnnu keldeyu, avru avnnnu siksisi heluv matnnu keldeyu heudre avn tmde tayiglu avnnnu hididu pttnid hiriyr bligu avn sthld baglin bligu heurge tmdu pttnid hiriyrige-i nmm mgnu meumdnu tirugi biluvvnu nmm matu keldvnu heutte baknu kudiyuvvnu agiddane emdu helbeku. ag avn pttnid jnellru avnu sayuvhage avnnnu klesseybeku; hige kettddnnu ninn mdhydlldim tegeduhak beku; israyelyrlli idnnu keli bhy pduvru. idllde obb mnusyn mele mrnkke yeugyvad papviruvdrim avnige mrn vnnu vidhisi mrkke tuguhakkiddadre avn henvu ratrilylli mdr melirbardu; avnnnu hegadrn ade divsdlli hunid beku; (yakmdre tugaduvvnu devrimd sapgrstnagiddane); adre ninn devrad krtnu ninge svastyvagi keuduv bhumiyu asuddhvagbardu.

22

ninn sheudrn ettagli kuriyagli marg tppiddnnu neudi avuglnnu alksy madbardu; hegadrn avuglnnu ninn sheudrnige tirugi keudbeku. adre ninn sheudrn ninge sviapvirgide heudre illve avn gurutu ninge tiliyde iddre tppi heuddddnnu ninn mnege oyybeku; ninn sheudrn adnnu hudukuv vregu adu ninn smgd irbeku; truvay adnnu himdkke avnige keudbeku. avn kttege hageye madbeku; avn vstrkku hageye mad beku; ninn sheudrn kledukeumdu ella vs-tuglnnu ninu kmdukeumdre hageye madbeku; ninu kandvnmte irbardu. ninn sheudrn ktteyagli ettagli marg dlli biddiruvdnnu neudidre alksymad bed; hegadrn avuglnnu ebbisuvdkke avnige khmdita shaymadbeku. striyu purusn udige uttukeullbardu; purusnu stri vstr hakikeullbardu; ivuglnnu maduvvrella krtngie ashy. ninge margdlli yavdadreumdu giddllagi neldllagi mriglull illve meutteg lull pksiy gudu sikkidre mrigl meleya gli meuttegl meleyagli tayi kutu keumdidre mrigl smgd tayiynnu tkkeull bardu; ninge olledagv hageyu ninn dinglu heccuv hageyu hegadrn tayi ynnu kluhisibittu mriglnnu tkkeullbeku. ninu heus mneynnu kttidag yavna dru adr melinimd biluv pksdlli ninu ninn mnege rktapradh heurisid hage ninn maligege sngeude kttbeku. ninn drakseteudllri erdu trvad bij bittbardu; bittidre ninu bittid bijd peru drakseteudt hutuvliyu asuddhvagu vvu. ettnnu ktteyemidige hudbed. unneyu snbu kudisi madid vstrvnnu heudiybardu. ninu heuddukeullv slyd nalku mule glige geumdeglnnu madisikeullbeku. obbnu hemdtiynnu tkkeumdu avl blige bmd mele avlnnu hgemadi avlige vireudhvad kett matige aspdkeuttu avl hesrnnu kedisi-i hemsgnnu nanu tkkeumdu avl blige bmdag avlu knyastri allvemdu kmdenembdagi helidre a hudugiy tmdeyu tayiyu a hudugiy knya bhavd lksnglennu tkkeumdu, pttnid hiriyr mumde baglin blige trbeku. a mele hudugiy tmdeyu hiriyrige heltkkdde nemdre-nnn mglennu i mnusynige hemdti yagi keuttiddene; avnu avlnnu hgemadi ddane; igeu, avnu-ninn mglu knyastri allvemdu kmdenembdagi avlige vireudhvad kettmatige aspdkeuttiddane; adru ide nnn mgl knyabhavd lksnglu. hige avru pttnid hiriyr mumde btteyennu has-

beku. ag ptnd hiriyr a mnusynnnu tegedukeumdu avnnu siksisebuku. avnu israyelinlli obb knya striy hesrnnu kedisidrimd avnu belliy nuru hnglennu dmd tegedukeumdu a hudugiy tmdege keudbuku; idllde avlu avnige hemdti yagbuku; avnu bdukuv divsglella avlnnu klulisbardu. i matu styvagiddu, a hudugiylli knyabhavd lksn kande iddre a hudugi ynnu avl tmdey mney baglige trbuku; avl ptnd mnusyr avlnnu sayuv hage kliseybuku; avlu tmdey mneylli suletn madi israyelinlli dusttnvnnu madiddale. hige kettdnnu ninn mdhydlim tegeduhakbuku; obb mnusynu muttedey smgd mligi keumdnagi sikkidre a striy smgd mligi keumdn mnusynu a striyu avribru saybuku; hige kettdnnu israyelinim tegeduhakbuku. knya striyad hudugi obb mnusynige niscymadirlagi mtteubb mnusynu pttn dlli avlnnu kmdu avl smgd mlgidre avribrnnu a ptnd baglin heurge tmd avru sayuv hage kliseybuku; a hudugiyu ptndlli iddagyu kuge idddrimdlu a mnusynu, tnn nereyvn hemdtiynnu kedisidrimdlu avrnnu sayis beku. hige kettdnnu ninn mdhydlim tegeduhakbuku. obb mnusynu niscymadid hudugi ynnu heuldlli kmdu avlnnu blatkrisi avl smgd mlgidre avl smgd mlgid mnusynu matr saybuku. adre a hudugige enu madbed a hudugiylli mrnke yeugyvad papvill. a karyuv obbnu tnn nereyvnige vireudhvagi eddu avnnu keumduhakid hagide. avnu heuldlli avlnnu kmdu; niscymadid a hudugi kugidlu, adre rksisuvvnu avlige yaru ill. obb mnusynu niscymadidruv knya striyad hudugiynnu kmdu avlnnu hididu avl smgd mlguvlli avnu sikkidre avl smgd mlgid mnusynu a hudugiy tmdege aivttu belliy hnglennu keudbuku; mtu avlu avnige hemdtiyagbuku; avnu avlnnu kedisidrimd bdukuv divsglella avlnnu klulisibidkuddu. obbnu tnn tmdey hemdtiynnu tkkeull kuddu; tnn tmdey vstrd sergennu terey kuddu.

23

bijldli gayvullvnu rhsyamg keuyylptvnu krtn sbhege ser bardu. jarl mgnu krtn sbhege ser bardu; avn httnet tlamtrdvregu krtn sbhege serbardu. ammeunynu illve meuvabynu krtn sbhege serbardu. httnet tlamtradvru avru emdigu krtn sbheylli serbardu. nivu aigupvnnu bittu bruvag avru nimge reuttiynnu nirnnu keuduvdkke edu ragi brill; nimmnnu spisu-vdkke meseupeu tamydliruv peteurinimd beyeurn mg nad bilamnnu kuli keuttu nimge vireudh vagi trisidru. adre ninn devrad krtnu bilamnnu kelleullde iddnu; ninn devrad krtnu a sapvnnu ninge asirvadkke tirugi sidnu; yakmdre ninn devrad krtnu ninnnnu pritimadidnu. ninu iruv vregu emdigu avr smadhanvnu avr melnu huduk bardu. edeumynnnu ashyisbed; avnu ninn sheudrnu; aigupvnnu ashyisbed; avn desdlli ninu prvasiyagiddi. avrige hutuv mkklu murne tlamtrdlli krtn sbheylli serbhudu. ninu ninn struglige vireudhvagi seny deudne heurtre dust karyligella dur vagiruvmt ninnnnu kapadikeu. ratriylli snbhvisid karyd deseyimd suddhvlld mnusynu nimmllidre avnu paleyd heurge heugbuku; paleyd olge brbardu. smje agut-tiruvag avnu nirinlli teul keullli; surynu munugidag paleyd olge tirugi brli. idllde ninu heurgde heugu-

vdkke ninge paleyd heurge sthvirbuku. ninn ayudhdeumdige meule irbuku; ninu heurge kutukeumdag adrimd agidu ninnimd heurdu vdnnu mucbuku. ninn devrad krtnu ninnnnu rksisuvdkku ninn struglennu ninn mumde oppisibiduvdkku paleyd mdhydlli smcar maduttane. atnu ninnlli asudhdvad kard vnnu neudi ninnnnu bittu tirugd hage ninn paleyvu prisuddhvagirbuku. tnn yjmannnnu bittu ninn blige tppisi keumdu bmd dasnnu tnn yjmannige oppisibardu. avnu ninn smgd ninn mdhy dlli avnu adukeumdlli ninn baglugl omdrlli avnige olledemdu teucidlli vas vagirbuku; avnnu updrpdisbardu. israyelin kumarteyrlli sule ir bardu; israyelin kumarrlli purus smgdvnu irbardu. suley kuliynnu il-lve nayiy kryvnnu yavdeumdu prmanvagi ninn devrad krtn mnege trbardu. averdu ninn devrad krtnige ashy. ninn sheudrnige hnnvnagli, utv nnagli, bddige keuduv yavdnvagli bddige keudbardu. prnige bddigeuskr keud bhudu; adre ninn sheudrnige ninn svadhin madikeullu heuguv desdlli ninn devrad krtnu ninnnnu ninn ella ke kelsdlli asirv disuv hage bddige keudbardu. ninu ninn devrad krtnige prman madid mele adnnu slisuvdkke tmdad bed; ninn devrad krtnu adnnu niscy vagiyu ninn bliylli vicarisuvnu; adu ninnlli papvagiruvdu. adre ninu prman madididre ninn mele papviru vdill. ninn tutiglimd heurtddnnu kapadi ninu ucitvagi ninn devrad krtnige prmanmadidmt ninn bayimd prman madbuku. ninn nereyvn drakseteutkke bmdre ninge mnssu bmd hage trtiyaguv vregu hnnuglennu tinnbhudu; adre ninn cildlli hakbardu. ninn nereyvn perige bmdrekeyimd teneglennu kilbhudu. adre ninn nereyvn perinlli kudugeuladisbed.

24

obbnu hemdtiynnu tkkeumdu avlige gmdnad mele avilli asuddh vaddnnu neuduvdrim avlige avnimd ktaksvagiddre avlige tyagptrvnnu bredu avl keylli keuttu avlnnu tnn mneyimd klulisibidbuku. avlu avn mneyinnu bittu heud mele mtteubbige hemdtiyag bhudu. a mtteubb gmdnu avlnnu hge madi tyagptrvnnu bredu avl keylli keuttu tnn mneyimd klulisibittre illve avlnnu hemdtiyagi tkkeumda a mtteubb gmdnu sttre avlnnu klulisibitt meudne gmdnu avlu asuddhvad mele avlnnu tirigi tnn hemdtiyagi tkkeullbardu; adu krtn mumde ashyve. ninn devrad krtnu ninge svastyvagi keuduv desd mele papvnnu trbardu. obbnu heusdagi hemdtiynnu tkkeumde yuddhkke heurdbardu; avnimd yav deumdu kelsvnnu madisbardu; avnu omdu vrus bidugdeyagi tnn mneyillidu tanu tkkeumd hemdtiynnu smteus pdisbuku. bisuv kllinlli adikladru melklla dru otteyagi tkkeullbardu; hage madidre pravnnu otteyagi tkkeumdn hagiruvdu. obbnu tnn sheudrad israyel mkkllli obbnnu kddu vyaparmadi marid vnagi sikkidre a kllnu saybuku; hige kettdnnu ninn mdhydlim tegeduhakbuku. kusthd badheylli leviyrad yajkru nimge beudhisuvdnella ninu jagrteymd kapadi kekeulluv hage neudikeu; nanu avrige ajne keuthage nivu kapadi kekeull beku; nivu aigupdimd heurge bruvag ninn devrad krtnu miryamlige margdlli madiddnnu jnapkmadikeu. ninu ninn nereyvnige yavdeumdu keg-

keuttre avn otteynnu keluv hage avn mneylli prveis-
bardu. ninu heurge nimirbeku; ninu kegð keutt
mnusynu otteynnu ninge heurge trbeku. avnu bd-
vnadre, avn otte ittukeumdu mlg bed. surynu
munugidag hegadru avnige otteynnu himdkke keud-
beku; aglvnu tnn vstrdlli mlgikeumdu ninnnu
asirvdi svunu; ninn devrad krtn mumde niti um-
taguvdu. ninn sheudrrliiyagli ninn desdlli ninn
baglugllli iruv prrliiyagli keurteyull bdkuliyvnnu
badhisbardu. dindinkke avn kuli keudbeku; surynu
munugvdkkimt mumce adnnu keudbeku. avnu bd-
vnagiddu adr meleye tnn mnssu ittiddane; keuddid-
dre avnu ninge vireudhvagi krtn kdege kuguvnu;
ag ninn mele papviruvdu. tmdeglu mklk nimittvu
mkllu tmdegl nimittvu keulllpdbardu; obbeubnu
tnn papd nimitt keulllpdbeku. prnigu dikkilld-
vnigu nyayvnnu tppis bed; vidhvey vstrvnnu otteyagi
tkkeullbed. ninu aiguptdlli dasnagiddi emdu ninn dev-
rad krtnu ninnnu allimd vimeucisid nemdu jnap-
kmadikeullbeku; addrimd i karyvnnu madbekemdu
nanu ninge ajnapisuttene. heuldlli ninn pernnu
keuyyuvag alli sivudnnu mretubittre adnnu tkkeul-
ludkke tirugikeullbardu; ninn devrad krtnu ninn
ella kekelsdlli ninnnu asirvdisuv hage adu prnigu
dikkilldvnigu vidhvegu irli. ninn ippeglvnu bdi-
dre mikkiddnnu aris bardu. adu prnigu dikkilldvnigu
vidh vegu irli. ninn drakseteudtlli kudi sidre mikkid-
dnnu arisbed; adu prnigu dikkilldvnigu vidhvegu irli.
ninu aiguptdesdlli dasnagiddi emdu jnapk madikeul-
beku; addrimd i karyvnnu madbekemdu nanu ninge
ajnapisuttene.

25

jrnlri enadru vireudhviddre avru nyaytirvike heum-
duv hage nyayadhiptigl blige nyaykke bmdre ni-
tivtmnnu nitivtmnemdu dustnnu apradhiyemdu
nyaytirisbeku. idllde a dustnu heudeyldpdu yeug-
ynadre nyayadhiptiyu avnnu nelkke bilisi avn
dusttvd prkar avnige lekiddim heudisbeku. nalvttu
etu avnige heudisbhudu, hecdll iddkimt heccu. avnige
bhl etugltnu heudedre ninn sheudrnu ninn knnug-
lige nicnemdu kanisanu. kntuliyuvag ettin bayi kt-
tbardu. sheudrru kudi vasmaduvag avrlli obbn
mkhillde sttre a sttvn hemdti mne bittu anyn
hemdtiyagbardu; gmdn sheudrnu avl blige bmd
avltnu hemdtiyagi tkkeumdu gmdn sheudrnige tkk
hage avlige ndisbeku. ag avlu heruv ceuccl mgnu sttv-
nad avn sheudrn hesrige ivn hesru israyelinllim al-
islpdd hage nillbeku. adre a mnusynu tnn attigeynnu
tkkeullu mnssilliddre attigeyu baglin blige hiriyr
httir bmd-nnn gmdn sheudrnu tnn sheudrnige
israyelinlli hesrnnu ebbislu mnssillde nge gmdn
sheudrnagi tnn krtvyvnnu ndislu mnssillde iddane
emdu helbeku. ag pttnid hiriyr avnnu kredu avn
smgd matnadbeku; avnu-avltnu tkkeulluvdkke nge
mnssill vemdu smrthsidre avn attige hiriyr mumde
avn blige bmdu kervnnu avn paddimd bidisi avn
mukhdlli uguli uttr keuttu-tnn sheudrn mneynnu
kttddvige higeye madbeku. a mele avnige israyelinlli
kerbidisikeumdvnnu mne emdu hesragbeku emdu hel-
beku. ibbrnu mnusyrnu obbn smgd obbn heuradu-
vag obbn hemdti tnn gmdnnu heudeyuvv keyimd

bidisuvdkke sviap bmdu kecaci avn mansthanvnnu
hididre avl keynnu kdiduhakbeku; ninn knnu krunis-
bardu. ninn cilldli deuddu omdu, snndu omdu hige
vividh tukglu ningirbardu. ninn mneylli deuddu
omdu, snndu omdu vividhvad alteglu ningirbardu.
purn nyayvad tuk ningirbeku; smpurn nyayvad alte
ningirbeku; ag ninn devrad krtnu ninge vsmadik-
bhu-miy mele ninn dinglu heccaguvvu. amthvu glvnu
maduvvrellru anyaymaduvv rellru ninn devrad krt-
nige ashy. nivu aiguptvnnu bittu bruv marg ndli
amalekyu ninge madiddnnu jnapk madikeu. avnu
margdlli ninge eduru geumdu devrige bhyppde ninu
ayasvull vnu dndvnu agiruv smydlli ninn himde
bidd blhinrellrnnu ninn himbhagdlli smharmadidnu.
addrimd ninn devrad krtnu ninge vsmadikeullv-
dkke svastyvagi keuduv desdlli suttlagiruv struglimd
ninn devrad krtnu ninnnu bidisi visramti keutt
mele amalekyn jnapkvnnu akasð kelgimd alisibid-
beku; idnnu mreybardu.

26

idllde ninn devrad krtnu ninge svastyvagi keuduv
deskke ninu bmdu adnnu svadhinmadikeumdu adr-
lli vasmaduvag ninn devrad krtnu ninge keuduv ninn
desdimd ninu trtkk bhumiy ella hutuvliyr prthm
phlvnnu puttij litnu ninn devrad krtnu tnn hesrnnu
sthapisuvdkke adukeulluv sthlkke tkkeumdu heug-
beku. alli a kaldlliruv yajkn blige heugi avnige-
krtnu nmm pitrglige keuduttenemdu prmanmadid
desdli nanu seriddenemdu iheuttu ninn devrad krt-
nige prmanmaduttene emdu helbeku. ag yajknu put-
tynnun ninn keyimd tegedu ninn devrad krtn blip-
ithd mumde idbeku. a mele ninu uttrkeuttu ninn dev-
rad krtn mumde-nnn tmde nas vaguv aramynagi
aiguptkke ilidu heugi alli svlp mmdiy smgd prvas-
vagiddu alli deuddad, blisthvad, adhiadvadnu. adre
aiguptyru nmge kednnumadi nmmnnu kumdisi
kthinvad seveynnu nmm mele heurisidru. ag navu
nmm pitrgl devrad krtnige meure yidlagi atnu
nmm svrvnnu keli nmm smktvnnu kstvnnu
badheyennu neudidnu. addrimd krtnu nmmnnu tnn
blvad keyimdlu cacid teulinimdlu mha bhyidimdlu
gurutuglimdlu adbhut glimdlu aiguptdimd heurge
brmadi nmmnnu i sthlkke krkeumdu bmdu halu
jenu hriyuv i desvnnu nmge keutti ddane. higur-
vdrimd igu krtnu, ninu ninge keutt bhumiy prthm
phlvnnu tmdid ddene emdu helbeku. ag adnnu
ninn dev rad krtn mumde ninu ittu ninn devrad
krtnnnu aradhisbeku. ninn devrad krtnu ningu ninn
mnege keuduv ella olle vstugllli ninu leviyru ninn
smgd iruv prvasiyu smteuspdbeku. httney palnu
keuduv vrusvagiruv murney vrusdlli ninu ninn ella
huttu vliy httnu palnu keuttu tirisid mele levigu
prvasigu dikkilldvnigu vidhvegu keudbeku; avnu
ninn baglugllli timdu trpti heumdli. ag ninu ninn
devrad krtn mumde-nanu prisuddhvadvugltnu nnn
mneyeulgimd tkkeumdu ninu ninge ajnapisid ella
ajnegl hageye levigu prvasigu dikkilldvnigu vid-
hvegu keutti ddene; ninn ajnegltnu viarlill, mreyllil.
dukhðdliruvag adrlli tinnill, adrlli tkkeumdu asud-
dhvadddkku upyeugisill. adrlli sttvrigeskr enu
keudlill; nnn devrad krtn matnnu keliddene; ninu

nнге ајнаписиддellaдр пркар мадиддене. акас-деулгимд, нинн присуддх нивасдеу лгимд кнндид; нинн јнард исраелнну нину нмм пјтрглиге прман-мадид пркар нмге кеуттмth халу јену хријув десва-гирувmth десvнну асирvсиду емду хелбеку. и нйм нјаглнну мадбекемду нинн деврад кртну ихеутту нинге ајнапису ттане; addrimd нинн пурнhrdydimdlу нинн пурнprandimdlу капadi кекеулл беку. нину ихеутту кртну-ninge деврагбекемду атн маргglли ndedu атн нйм ајне нјаглнну капadi атн svr келут-тенемду дрдhvаgi хелиди. кртну ихеутту нинге тану vagdanmadidmte нину атниге аsmany јnvагбекемду атн ella ајнеглнну кападбекемду атну мадид ella јнамгgl меle стutiylлиу hesrinllлиу ghnteyllлиу нину јнат vagбекемду нину нинн деврад кртниге атну he- lidmte присуддх јnvагбекемду дрдhvаgi хелиддене.

27

idllde меuse исраелин хиријr smgd јnrige-nanu нинге ихеутту ајнаписув ајнеглнnella kapa dbeku. ниву yeurdnnуu dati нинн деврад кртну нинге кеудув дескке бруv divsdlli деудд klluglнну nillisi авуг-лиге гилаву мадиси нину датиеуд меle нинн пјтрgl де-врад кртну нинге хелид пркар нинн деврад кртну нинге кеудувmth халу јену хријувmth дескке нину бруv hаge авугl меle и нјауprmand матуглнnella брей-беку. addrimd ниву yeurdnnуu датид меle нану ихеутту нинге ајнаписув klluglнну ebal бетtdlli nil- lisi авуглиге гилаву мадисбеку. али нинн деврад крт-ниге blipithvнну kttbeku амдре kllin blipithvнну ktt- beku. а kllugлиге kbbind аyudh tglisbardu. нинн деврад кртн blipithvнну huttu klluglimd kttbeku; адр меle нинн dev rad кртниге dhnbliglнну arpis- beku. smadhand bliglнну arpsi alli timdu нинн деврад кртн mumde smteuspbeku. idllde а klluglли и нјауprmand матуглнnella bhl svrlаgi брей-беку. аг меuseу leviуrad јajkru smst исраелин smgd matnadi-o исраеle, ecckrike тtkeumdu келу, ихеутту нинн деврад кртниге нину јнамгvаgiddi. hi- giruvdrimd нинн деврад кртн матиге vidheуragi нану ихеутту нинге ајнаписув атн ајнеглнну нймглнну кекеуллбеку емду хелидну. idllde меuse аде јn- rnsdlli јn rige- ниву yeurdnnуu датид меle јn dnu асирvdisuvdkke gerijjim бетtdlli nilttkkrvarmdre - simeyеun, levi, yehud, issakar, yeuseph, benyavian. pisiuvdkke ebal бетtdlli nilttkkrvа remdre; ruben, gad, aser, jebulun, dan, nphtali емду ајнаписи хели- дидну. аг leviуr утр keuttу israyel јnrellrige деудд sbddimd- кртниге аshy vagiruv vigrhvnnagli erk heуyidd nnagli маdikeumdu silpiу keyimd ма- disiguptvаgi nillisivvниге sap. јnvella утtr кеутту амен емду хелли. тnn tmde тайiglнну tatsarmaduv vниге sap. јnvella амен емду хелли. nereуvn mere tp- isuvvниге sap. јnvella амен емду хелли. kurudnnуu dari tpisuvvниге sap. јnvella амен емду хелли. prvasigu dikkilldvнигу vidhvегу аyау tpisuvvниге sap. јnvella амен емду хелли. тnn tmdeу hemdtiy smgd mlgi тnn tmdeу vstrd сергнну tereдvниге sap. јnvella амен емду хелли. yavdeumdu psuin smgd mlgu vvниге sap. јnvella амен емду хелли. тnn tmdegagli tayigagli mglagiruv sheudriу smgd ml- guvvниге sap. јnvella амен емду хелли. тnn атteу

smgd mlguvvниге sap. јnvella амен емду хелли. тnn nereуvnnуu rhsуvаgi heudeуv vниге sap. јnvella амен емду хелли. apradhvilde mnusynнну keulluv hаge lmcтеgedukeulluvvниге sap. јnvella амен емду хелли. и нјауprmand матуглнну sthapi sde, кекеуллде ируvvниге sap. јnvella амен емду хелли емду хелбеку.

28

idllde нину нинн деврад кртн matнну ecckrikeуimд keli нану ихеутту нинге ајнаписув атн ella ајнеглнну капadi кекеумдре нинн деврад кртну нинннну bhu- miу ella јнамгgligimт unttdlirisuvnu.2 нину нинн деврад кртн vakуvнну келидре и ella асирvadglу нинн меle bmdу нинге прaptvаguvvу. pttdlli нинге асирvad, heulldlli нинге асирvad, нинн grbhd phlkku нинн bhumiу phlkku psuгl phlkku psuгl himdigu kurigl mmdeglлиу асирvad. нинн puttigu knjkkу асир- vad. бруvаg нинге асирvad; heurduvаg нинге асир- vad. нинге vireudhvаgi eluv нинн struglнну кртну нинн mumde heudeду biduvнну; avru omde margdlli нинге vireudhvаgi heurtу elu marggllli нинн mumde odiheугuvru. нинн knjglллиу нину кeкакuv elladr- lлиу нинге асирvad бруv hаge кртну apneкеудувну; нинн деврад кртну нинге кеудув bhumiулли асирvad кеудувну. нину нинн деврад кртн ајнеглнну ka- padi атн маргglли ndedre кртну нинге прманма- did hаge нинннну tnge присуддх јnvаgi sthapisuvну. аг нину кртн hesrinimd kreyplдvдnnу bhumiу јn- glella neudi нинге bhуpдuvru; idllde нинге кеудут- тенемду нинн пјтрглиге аne itt кртну bhumiymele нинннну srkugllлиу grbhd phldllлиу psuгl phldl- ллиу bhumiу phldllлиу smrddhi heumduvnte madu- vnu. кртну акас vemb тnn olle ugranvнну нинге tereду нинн bhumige tkk kалdlli mleyнну кеутту нинн кекелsvnnella асирvdisuvнну; нину sal тtкеуллде bhl јнамгglige sal кеудуvi. нану ихеутту нинге ај- написув нинн деврад кртн ајнеглнну нину кели ka- padi кекеумдре кртну нинннну balvnnll, tleyаgi maduvнну; нину келgl, meleye ируvi. hигiruvdrimd бeре devruglнну himba lisi sevisdimd нану ихеутту нинге ајнапи суv матуглнnella битту edkkadru bl kkadru teulgbardu. адре нину нинн деврад кртн matнну келде нану ихеутту нинге ајнаписув атн ella ајнеглнну капadi кекеуллде heудре и ella sapglу нинн меle bmdу нинге прaptvаguvvу. pttdlli нинге sap; heulldlli нинге sap; нинн puttigu knjkkу sap. нинн grbhd phlkku нинн bhumiу phlkku psuгl himdigu kurigl mmdeglлиу sap. бру vаg нинге sap; heurdu- vаg нинге sap. нину нnnнну битту нинн duskриyегl kettт nd nimitt нину насvагуv vregу sighr vаgi ket- туheугuv vregу нину maduv ella кекелsdlli sapvнну gabriуnnу gdrikeyнну кртну нинн меle kluhisu- vnu. нину svadhinmadikeulluvdkke heугuv desdl- limd halаgi heугuv vregу vyadhiуу нинге amtikeul- lumvte кртну maduvнну. ksyreugdimdлу јvrdimdлу uripat dimdlу mhatapidimdlу kttiyimdlу kadigey- imdlу banmti reugdimdлу кртну нинннну heudeу- vnu; нину нас vагуv prymt авu нинннну himdt- tuvvu. нинн tley melиrу akasу tamr vаgiу нинн келgiruv bhumiу kbbin vаgiу ируvvу. кртну нинн desd mleyнну hudиу dhulu агuvmte madu vnu; нину насvагуv vregу adu akasdimd нинн меle ilidu бру-

vdu. krtnu ninnnnu ninn strugl mumde heude-
 dubiduvnu; ninu omde margdlli avrige vireudhvagi
 heurtu elu marggllli avr mumde odiheugi bhumiy
 ella rajyglige cdri heuguvi. nimm henglu akasd
 ella pksigligu bhumiy mrggligu ahavragu vvu; yaru
 avuglnnu bedrisuvdill. krtnu ninnnnu aiguptd hun-
 nuglimdu gddevyadhiyimdu kjijiyimdu isinimd lu
 ninu vasiyagkudd hage heude yuvnu. krtnu ninnnnu
 huccutndimdu kurudutndimdu hrđyd vismydimdu
 heudeyuvnu. kurudnu kttllli tdvrisu vmte mdhyah-
 ndlli tdvrisutta iruvi; ninn marggllli sphlvaguvdill;
 ninu yava glu rksisuvvnillde blatkarvnnu sulige ynnu
 anubhvisuvvnaguvi. hemdiyinnu niscyisikeumdre
 mttubbnu avlunu mduve madikeulluvnu; mneynnu
 kttidre adrlli vasmaduvdill; drakseteutvnnu nettre
 adr phlvnnu kudisuvdill. ninn ettu ninn knnugl
 mumde keuylypttag ninu adrlli tinnuvdill; ninn kte
 ninn knnugl mumde blatkarvagi oyylypttu ninge mte
 sikkuvdill; ninn kuriglu ninn struvige keudlpdvvu;
 avuglnnu rksisuvdkke yaru iruvdill. ninn kumar
 kumarteyru bere jnkke keudlpttliragi ninn knnuglu
 adnnu neudi avr nimitt ksinisutta iruvag ninn keylli
 enu tranvillde iruvdu. ninn bhumiy phlvnnu ninn ella
 adayvnnu ninriyd jnvu timdubiduvdu; ninu yava glu
 blatkarvnnu smktvnnu anubhvi svu. ninn knnuglu
 neuduv neutdimd huccnaguvi. krtnu ninnnnu me-
 unkalugllliyu kalu gllyiu vasimadkudd kett uri hunni
 nimd amgalu meudlugeumdu nettij vrege heudeyu-
 vnu. krtnu ninnnnu ninu ninn mele irisikeulluv
 arsnnu ninu ninn pitrglu ariyd jnamgd blige heug
 maduvnu; alli mrvu kllu agiruv bere devruglunu ninu
 sevisuvi. idllde devru ninnnnu ndisuv ella jnamg-
 gllli vismykku gadegu hasycku guriyaguvi. bhl bi-
 jvnnu heulkke tmdu svlp kudisuvi; yakmdre midte
 adnnu timdu biduvdu. drakseteutglunu nettu kapa
 duvi; adre draksarsvnnu kudiyuvdill. hnnu kudisu-
 vdill; yakmdre hul adnnu timdubiduvdu. enne mrg-
 lu ninn ella meregllli iruvvu. adre ninu enne he-
 cikeulluvdill; yakmdre ninn enne phlglu uduruvvu.
 kumar kumarteyrnnu pdeyuvi; adre avr kud smteu-
 sisu vdill; yakmdre avru sereyagi heugu vru. ninn ella
 mrglunu heuld pernnu i midte timdubiduvdu. ninn
 mdhydliruv prvasi mele melkke ninn mele eruvnu;
 adre ninu kel kelge iliyuvi. avnu ninge salkeuduvnu;
 ninn avnige sal keuduvdill. avnu tleyaguvnu, ninu
 balvaguvi. idllde ninu ninn devrad krtn vakyvnnu
 kelde atn ajneglunu atnu ninge ajnapisid niymglunu
 kekeulld idddrimd i sapglella ninn mele bmdu
 ninnnnu nasmaduv vrege ninnnnu himdtti ninge
 praptvaguvnu. avu ninn meleynu ninn smttij meleynu
 nityvagi gurutu adbhutvu agiruvvu. ninu ellvugl sm-
 rddhiylli ninn devrad krtnige smteusdimdu mnssin
 saukhy dimdlu sevisde idddrimd hsiveylli, dahdlli,
 bettleylli, ellvugl keurteylli devru ninn mele kluhisuv
 ninn struglunu sevisbeku; atnu ninnnnu nasmaduv
 vrege kbbind neugvnnu ninn kuttigey mele heuri su-
 vnu. krtnu durdimd amdre bhumiy amtydimd haruv
 hddige smanvad jnamg vnnu ninge tiliyd bhasey
 jnamgvnnu mudukr mukhdaksiny neuddeyu cikkv
 rige dyeteurisd iruvmt hthin mukhvu ll jnamgvnnu
 ninn mele brmaduvnu. adu ninn psugl phlvnnu ninn
 bhumiy phlvnnu ninu nasvaguv vrege timdu bidu-
 vdu; adu ninnnnu kedisuv vrege dhany draksars en-

neglunu psugl abhivrdhdyinnu kurigl mmdeglnnu
 ninge ulisdu. ninn desdllella ninu nmbikeumdiruv
 uddvad mttu bhđrvad ninn geudeglella biluv vrege
 ninn ella baglugllli ninge muttige hakuvdu; ninn
 devrad krtnu ninge keutt ninn desdllella ninn ella
 baglugllli ninge muttigehakuvnu. ag muttigeylli
 ninn struglu ninge maduv ikkttinlli ninn grbhd
 phlvnnu ninn devrad krtnu ninge keutt kumar ku-
 marteyr mamsvnnu tinnuvi. ninnlli mrduvadvnu
 bhl suksm gunvullvnu yavneu avn knnu tnn sheudrn
 kdeg tnn mgulliruv tnn hemdiy kdeg avnu
 ulisikeulluv mkl kdeg kthinvaguvdu. muttigeylli
 ninn struglu ninn ella baglugllli ninge maduv ikkttin-
 lliyu tnge sakaguvdill amdukeumdu avnu tinnuv tnn
 mkl mamsdli avreulge obbnigadu enu keuduvdill.
 ninnlli mrduvadvlu bhl suksmgunvullvlu yavneu m-
 rduťn dimdlu suksmgundimdu nelkke amgalunu nil-
 lislarđvu yavneu avlu tnn mgul lliruv gmdn kdeg
 tnn mgn, mgl kdeg tnn kalugl ndueyimd bruv
 sisuvn kdeg tanu hettmkl kdeg kthin knnullva-
 giruvlu; yakmdre elladr keurteylli muttigeylli
 ninn stru ninge ninn baglugllli maduv ikkttinlli
 avrnnu guptvagi timdu biduvlu. ninn devrad krt-
 nemb i ghnvull bhykmrvad hesrige bhypdbekemdu
 i pustkdlli brediruv i nyayprmand matuglunu ka-
 padde, kekeulld heudre krtnu ninn badheglunu ninn
 smttij badheglunu ascrvrag maduvnu; avu deud-
 ddad mttu sthırvad badheglu gheuv vad mttu sthı-
 vad reugglu aguvvu. idllde ninu hedrikeumd aiguptd
 reug glnnella atnu tirigi ninn mele brmadu vnu;
 avu ninnnnu amtikeulluvvu. ninu purnvagi nas-
 vaguv vrege i nyay prmand pustkdlli breyd reugglunu
 beneglunu krtnu ninn mele truvnu. ag ninu ninn
 devrad krtn matnu kelde iruvdrim nivu asmkhy-
 vad akasd nkstrgl hagiddddkke bđlavi svlp mmdiyagi
 uliyuviri. aguvdenmdre, krtnu hege ninge ollednu
 maduvdkku nimmnnu heccisu vdkku nimgeskr
 smteusisidneu hage krtnu nimmnnu kedisuvdkku
 nimmnnu nas maduvdkku ninge vireudhvagi sm-
 teusi suvnu; nivu svadhinmadikeulluvdkke heuguv
 desdimd ninu kilppuvi. id llde krtnu ninnnnu bhu-
 miy i mereyimd a merey vrege ella jngllli cdriisu vnu;
 alli ninu ninn pitrglu tiliydmth mrvu kllu agiruvmt
 bere devruglunu sevisuvi. i jnamgllli ninge nemmdi
 iruvdill; ninn amgalige visramti aguvdill; alli krtnu
 ninge nduguv hrđyvnnu ksinisuv knnuglunu kuggid
 mnssnu keudu vnu. ninn jivvu ninn mumde tu-
 gaduvdu. ratrı hglu ninn jivnkke niscyvillde hedruvi.
 ninn hrđydlı aguv hedrikey nimittvu ninn knnuglu
 neuduv neudt nimittvu mumjaneylli-aayeu, smje ag
 beku annuvi. smjeylli-aayeu, mumjane agbeku an-
 nuvi. idllde krtnu-ninu innu mele neuduvdillvemu
 nanu helid margdimd hđgugllli ninnnnu aigup-
 tykke tirigi brmaduvnu; alli das ragiyu dasilagiyu
 nimm struglige marlpduviri. adre keumdukeulluv
 neubnu iruvdill.

29

heurebinlli avr smgd madid omdbdikey heurtagi
 isra yel mkl smgd madbekemdu krtnu meusege
 meuvabin desdli ajnapisid omdbdikey matuglu ive;
 meuseyu israyelyrnnella kredu av rige-krtnu aigupt-

desdlli nimm knnugl mumde phreuhnigu avn ella sevk rigu avn ella deskku madidvuglnnella neudidiri. a deudd priseudhneglennu a deudd gurutuglennu adbhutglennu ninn knnuglu neudidvilla? adagyru krtnu ninge imdin vregu tilukeulluv hrđy vnnu neuduv knnuglennu keluv kiviglennu keudlill. nanu nalvttu vrus nimmnnu arnydlli ndisidenu; nimm meliruv vstr glu hlevaglill; nimm padglilliruv kerglu hlevaglill. nane nimm devrad krtnemdu nivu tilidukeulluv hage nivu reutti tinnlill; draksars illve mdyglennu kudiylill. nivu i sthlike bmdag hesbeunin arsnad seiheunnu basanin arsnad ognu nmmedurige yuddhlike brlagi navu avrnnu heudedu avr desvnnu tkkeumdu rubenyrigu gadnvrigu mnssey ardh geutrkku svastyvagi keuttev. higuriv drimd nivu maduvdelladrlli sphlvaguv hage i odmbdikey matuglennu keli ndeybeku. nivellru iheuttu nimm devrad krtm mumde nimmiddiri; ninn devrad krtnu iheuttu ninn smgd maduv odmbdikey lliyu aneylliyu seruvdkke nimm geutr gl mukhys-thru hiriyru adhikariglu israyelin mnusyrellru nimm cikkvru ptniyru ninn paleydlliruv prvasiyru ningagi ktgite kdiyuvvru niru seduv vru iddiri. a odmbdikey yavmdre, atnu ninge helidmetiyru ninn pitrglad abrahamnigu isaknigu yakeubnigu prmanmadimteyu iheuttu ninnnnu tnge jnamgvagi sthapani ninge devrag bekembde. idllde nimm smgd matr i odmbdikey ynnu i aneynnu nanu maduvdill; iheuttu illi nmm smgd nmm devrad krtm mumde nimtyn smgdvu iheuttu illi nmm smgd irđvn smgdvu madu ttene. yakmdre navu aiguptdesdlli hege vasvagiddevmdu nivu datibmd jnamgglennu navu hege datibmdevemdu ninge tiliyitlla? avr bliylliruv mr, kllu, belli, bmgargl ashyvadvu glenn beumbeglnnu nivu neudidirlla? iheuttu nimm devrad krtnnu bittu a jnamggl devruglige sevemaduvdkke tirugikeulluv hrđyvull purusnadru striyadru kutumbvadru geutvadru irbardu. visvnnu macipreyennu bele suv beru nimmilli irbardu. i sapd matuglennu keli avnn-nnn hrđyd klpne ylli ndedukeumdu dahkke amlennu kudisi dru nnge smadhanviruvdemdu helikeumdu tnn hrđydlli tnnnnu asirvdisikeulluv nadre amthvnnnnu krtnu ulisuvdill; agle krtm keupvu reusvu a mnusyn mele heuge hayuvvu. i pustkdlli bredi ruv sapvella avn mele neleyaguvdu; krtnu avn hesrnnu akasde kelginim alisisubvnu. i nyayprmand pustk dlli brediruv odmbdikey ella sapgl prkar krtnu avnnnu israyelin ella geutrgleulgim kedge prtyekisuvnu. hige nimm truvay hutuv nimm mkkll mumdin smt-tiyu dru desdimd bruv anynu a desd badheglennu krtnu adrlli brmadid reugglennu neudi krtnu tnn keupdlliyyu raudrdlliyyu kedvi hakid seudeum geumeur admacebeu yam ivugl hage a desvella gmdhkvu uppu iruyitta bittlpde meuleyde yav hullnnadru belesde iruvdnnu neudi- yake krtm i deskke hige madid-dane. i deudd keupagni enu emdu jnamgglella keluvru. ag jru-avru tmmnnu aigupt desdeulgim deurge truvag tmm pitrgl devrad krtm tmm smgd madid odmbdikeynnu mretubittu, heugi bere devruglennu tmge tiliydmth, atnu tmge nemismth devruglennu sevisi addbidd drimd krtm keupvu i desd mele i pustkdlli brediruv sapvnnella avr mele truv hage iruyitu. krtnu av rnnu keupdlliyyu sittinliyyu mharaudr dlliyyu desdlimd kittuhaki imdu iruv prkar

bere deskke klulisiddane. rshyglu nmm devrad krtngise seriddu; adre prktvad i nyayprmand natuglennella navu maduvhage nmgu nmm mkkligu nityvagi iruttve.

30

idllde nanu ninn mumde itt i ella asirvadvu sapvu ninge smbhvisid mele nanu iheuttu ninge ajnapisuvdelladrlli ninn devrad krtm ninnnnu tlibitt ella jnamggl mdhydlli ninu nenpumadi ninn devrad krtm kedge tirugikeumdu ninu ninn mkklu- ninn purnhrdydimldu ninn purn prandimldu matige vidheydrade ninn devrad krtm ninnnnu sereyimd bidisi ninn mele amthkrnptu tirugikeumdu ninnnnu cdurisid ella jnamggleulgim ninnnnu kudisuvnu. akasde amtydlli ninnvru heir dislptiddru allid devrad krtm ninnnnu kudisi allimd ninnnnu krtruvnu. idllde ninn pitrglu svadhinmadikeumde deskke ninn devrad krtm ninnnnu truvnu; ninu adnnu svadhinmadikeulluvi; atnu ninge ollednnu madi ninn pitrgligimtlu ninnnnu heccisuvnu. ag ninu ninn devrad krtnnu ninn purnhrdydimldu ninn purnprandimldu pritimadi ninu bdu kuv hage atnu ninn hrđyvnnu ninn smtity hrđyvnnu prichedisuvnu. idllde ninn devrad krtm a sapglennella ninn strugl meleyu ninnnnu himsisid ninn hgeyvr meleyu hakuvnu. adre ninu tirugi keumdu krtm matnnu keli nanu iheuttu ninge ajnapisuv atn ella ajneglennu kekeulluvi. idllde krtm ninnnnu ninn ella kekelldli, grbhd phldlli, psugl phldlli, bhumiyy phldlli olledkkeuskr abhivrdhdi maduvnu. ninu ninn devrad krtm matnnu keli i nyayprmand pustkdlli brediruv atn ajne niymglennu kapadi ninn purnhrdydimldu ninn purnprandimldu ninn devrad krtm kedge tirugi keumde krtm ninn pitrgllli smteusisid hage ninnlli olledkkeuskr smteusisuvnu. niscyvgi nanu iheuttu ninge ajnapisuv i ajneyu ninge mreyaddlll, illve durvaddlll. navu adnnu madu vmte-yaru nmgeuskr akaskke eriheugi adnnu tkkeumdu tilisuvru, embuv hage adu akasdlli iruvmdhldl. navu adnnu madu vmte yaru nmgeuskr smudrvnnu dati tkkeumdu tilisuvru? yaru heuguvru embuv hage adu smudrd aceylli iruvmdhldl. i vakyvu ninge bhl sviapvagide; adnnu kekeulluv hage ninn bayliyyu ninn hrđydliyyu ade. neudu, nanu iheuttu jivvnnu mrnvnnu, ollednnu kettddnnu ninn mumde ittiddene. ninn devrad krtnnu pritimadi atn margllli ndedukeumdu atn ajne, niym, nyayglennu kapadbekemdu i heuttu ninge ajnapisiddene; hage madidre ninu bduki heccuvi; ninu svadhinmadi keulluvdkke heuguv desdlli ninn devrad krtm ninnnnu asirvdisuvnu. adre ninn hrđyvu tirigibiddu, ninu keldeheudre illve bere devrugl kedge seleylptu addbiddu avuglige sevemadidre khmdit vagiyu nsisuviremdu nivu seri svadhin madikeulluvdkke yeurdnnu datiheuguv desdlli nimm divsglu bhlvaguvdill vemdu iheuttu ninge tilisuttene. nanu jivvnnu mrnvnnu, asirvadvnnu sap vnnu ninn mumde ittidenembdkke akasvnnu bhumiyy ninn iheuttu ninn mele saksiglagi kreyut-tene. nanu jivvnnu mrnvnnu, asirvadvnnu sap vnnu ninn mumde ittidenembdkke akasvnnu bhumiyy ninn iheuttu ninn mele saksiglagi kreyut-tene.

ag meuse heugi israyelyrigella i matuglnnu helidnu. avnu avrige—nanu iheuttu nur ippttu vrusdvnagid-dene; nanu innu heurge heuguvdkku bruvdkku sk-tnll; idllde krtnu nnge—ninu i yeurdnnu datuvdi llvemdu heliddane. ninn devrad krtnu tane ninn mumde heuguvnu. atnu a jnamgglnnu ninn mumde nasmaduvnu; ninu avuglnnu svadhinpdisikeulluvi; krtnu helid prkar yeheusuvnu ninn mumde heuguvnu. krtnu ameuriyr arsnad siheunnigu ognigu atnu nasmadid avr deskku madidmte a jnamgglige maduvnu. nanu ninge ajnapisid smst ajney prkar nivu avrige maduvhage krtnu avrnnu nimm mumde oppisibiduvnu. blvagirri; dheryvagirri; bhydpbediri; avrige hedrbediri; ninn devrad krtnu tane ninn smgd heuguttane; atnu ninnnu biduvdill, vis-rjisuvdu ill emdu helidnu. ag meuseyu yeheusuvnnu kedu smst israyelin mumde avnige—bl vagiru; dheryvagiru; yakmdre ninu i jnr smgd heugi krtnu avr pitrglige keuduttenemdu prmanmadid desdlli ser beku; ninu adnu avrige svastyvagi keud beku. idllde krtnu tane ninn mumde heuguttane; atne ninn smgd iruvnu; ninnnnu teureyuvdill, vis-rjisuvdill; ninu bhydpbed; amjikeullbed emdu helidnu. idllde meuseyu i nyayprmanvnu bredu krtu odmbdikey mmjusvnu heuruvmt hlevi kumarrad yajkrigu israyelin ella hiriyrgu oppisidnu. meuseyu avrige—prti elu vrusgl keuneyllriv bidugdey prisudhvad vrusdlli, amdre gudargl hbbdlli ninn devrad krtu snnidhiylli, atnu adu keulluv sthldli israyelin-vrellru kanisi keulluvdkke bmdag ninu i nyayprmanvnu israyelinvrellr mumde avru keluvhage odbeku. jnrnnu amdre gmdsrnnu hemgsrnnu mkklnnu ninn bagluglliruv prvasiglennu avru keli klitu nimm devrad krtnege bhypttu i nyayprmand vakyglennella kapadi maduv hage kudisi. tiliydiruv avr mkklu sh keli nivu svadhinmadikeulluv dkke yeurdnnu datuv bhumiylli nivu bdukuv divsglella nimm devrad krtnege bhydpudvdkke klitukeulli emdu ajnapisi helbeku. idllde krtnu meusege—igeu, ninu sayuv dinglu sviapvadvu. yeheusuv nnu kedu nivu sbhey gudardlli nintu keulliri; ag avnige ajne keuduvnu amdnu. i prkar meuseyu yeheusuvnu heugi sbhey gudardlli nintukeumdu. av krtnu gudardeulge meghstmbhdlli kanisi keumdu; a meghstmbhvu gudarad baglin mele nimitu. av krtnu meusege—ninu ninn pitrgl smgd mlguvi; i jnr eddu tavu prveisuv desd anydevruglennu anusrisi jartvmadi nnnnnu bittu nanu avr smgd madikeum odmbdikeynnu viaru-vru. a divsdlli nnn keupvu avr mele uriyu vdu. nanu avrnnu bittubittu nnn mukhvnu avrige mre-maduvnu; (vireudhiglu) av rnu nungi biduvru; bhl keduglu ikkttu glu avrige smbhvisuvvu; a divsdlli avru—nmn devru nnn mdhydlli illd karn i keduglu nmnnu hididvlla emdu heluvru. avru madid ella kettnd nimittu anydevrugl kdegde tirugidrimdlu nanu a divsdlli nnn mukhvnu khmditvagi mre-maduvnu. higuruvdrim ig i hadnu bredu keulliri; israyel mkklige adnu klisi; israyel mkklli i hadu nge saksia gruv hage adnu avr bayigllli idu. nanu avr pitrglige prmanmadidmth halu jenu hriyuvmt deskke avrnnu tlrage avru timdu trp-

tiyagi keubbidv radag avru anydevrugl kdegde tirugi keumdu avuglnnu sevisi nnge keupvnebbisi nnn odmbdikeynnu viaru-vru. anmtr bhl keduglu ikkt-tuglu avrige smbhvisu vag i hadu avrige vireudhvagi saksiyagi uttr keuduvdu; yakmdre adu avr smtitiy bayiylldm mretuheuguvdill; nanu prmanmadid desdlli avrnnu truvdkkimt mumce avr nintu maduv klpneglnnu nanu blenu. addrimd meuse ade divsdlli i hadnu bredu israyel mkklige klisidnu. atnu nunn mgnad yeheusuvnige ajnekeuttu—blvagiru; dheryvagiru; nanu israyel mkklige prmanmadid deskke ninu truvi; nanu ninn smgd iruvnu amdnu. idllde meuse i nyayprmand vakyglennu pustkdlli bredu mugisidag meuse krtu odmbdikey mmjusvnu heuruv leviyrgie ajnapisi—nyay prmand i pustkvnu tkkeumdu nimm dev rad krtu odmbdikey mmjusd omdu parsvdlli idiri; adu ninge vireudhvad saksige alli irli. ninn dreuhvnu ninn bggd kuttigeynnu nanu blenu; igeu, iheuttu nanu innu nimm smgd bdukiru vagle krt-nige dreuhmadidvradiri; nanu stt mele innennaguvdu? nimm geutrgl ella hiriyrrnu nimm adrikari glennu nnn blige kudisiri; ag i matuglnnu avru keluvhage aduvnu; akasvnu bhumiynu saksige kreyuvnu. nanu stt mele nivu purnvagi nimmnnu nivu kedisi keumdu nanu ninge ajnapisid margdimd teulgi heuguviremdu nanu blenu; nivu krtu mumde kettddnu madi nimm kriyeglimd atnige keupvnebbisuv karn kde divsgllli ninge kedusmbhvisuvdu emdu helidnu. ag meuse israyel sbhege keluv hage i hadin matuglnnu heli mugisidnu.

32

o akasge kivigeudiri, nanu matnaduttene; o bhu-miye, nnn bayi matuglnnu kelu. nnn beudhneyu mleynte suriyuvdu; nnn matu mmjinmteyu hullin mele biluv tumturin hageyu plyd mele biluv vristig hageyu biluvdu. krtu hesrnnu nanu saruttene. nmm devrige mhtvnu keudiri. atne bmde. atn karyvu spurn vadddu. atn margglella nyayvagine; atnu styd mtu deusrhitnad devru, atnu nitivmtu ytharthnu agiddane. avru tmnnu tave kedisikeumdu. avr gurutu atn mkkllldvr gurutu. avru murkhrad vkrsmtiye. o murkhrad buddihin jnre, krtnege hige prtiiyagi keudutireu? atnu ninnnnu keumdukeumdmdeyllveu? atnu ninnnnu srstimadi sthirpdisiddane. purvd divsglennu jnapkmdikeu; tl tlamtrgl vrusglennu grhisikeu; ninn tmd ynnu kelu, avnu ninge tilisuvnu. ninn hiriyrrnu kelu, avru ninge heluvru. mheunntu jnamgglige svasty hmci atnu adamn mkklnnu vimgdisidag isra yel mkkll lekdd prkar jngl mereglennu ittnu. krtu palu atn jnve; yakeubu atn svastyd palu. atnu arnyd bhumiylli y kirucuv advi kadinliyu avnnu kmdukeumdu; atnu avnnu ndisi, updesidnu. tnn knuguddeymte kapadidnu. hddu tnn gudinimd mriglennu heurdisi avugl mele rekkeynnadisi tnn rekkeglennu cac, tkkeumdu rekkey mele et-tikeulluvmt krtu obne avnnu ndisidnu. any devru obnu avn smgd iddill. avnu heuld adayvnu tinuv hage bhumiy ettrvad sthlglli avnnu heug madi bmdyeulgidm jennu bili klin bmdyeulgidm eneynnu avnige kudiylu keuttu. husgl benneynu kurigl halnu kurimrigl keubbineumdige basanin

tgru glnnu heutglönnu uttm geudhiy smgd keuttnu. ninu suddh draksarsvönnu kudidi. adre yesurunu keubbi oddnu, ninu keubbidvagni ubbidi, ninu keubbinimd mucc lptti. avnu tnnönnu umtumadid devönnu teuredu tnn rksney bmdöyönnu alksy madidnu. anydevteglimd atnige avru reus huttsidru. ashvadvuglimd atnige keup vönnu ebbisidru. devrige all, devvglige, avru ariyd devruglige, ittlagi bmd heus devru glige nimm pitrglu bhypdvuglige bli arpisidru. ninönnu huttsid bmdöyönnu nensde ninönnu rupisid devönnu mretubittiddi. krtnu adönnu neudi keupdimd tnn kumar kumarteyönnu ashysisikeumdnu. atnu—önn mukhvönnu avrige mre maduvönu; avr amtyvu enemdu neudu vönu; avru mukhv smtiye, nmbikeyilld mkkle. devrlddrimd avru nge reus huttsi dru; tmm vyrthadvuglimd nge keup vönnu ebbisidru. jnvllddrimd nanu avrige reus huttsivönu; mudh jnamgdimd avrige keupvnebbisönu. nnn keupdlli bemkittitu; adu kelgin patald mttigu uridu bhumiyönnu adr phlvönnu timdubittu bettgl astivarvönnu dhisuvu. nanu kedöglönnu avr mele kudisi duvönu; önn banglönnu avr mele esedu tirisönu. avru hsiveyimd bliheuguvru, jvaleyimdlu kthinvagi smhrislpdövu. kadumrggl hlönnu, dhulinlliruv havu gl visd smgd avrige vireudhvagi kluhisönu. heurge kttiye olge bhuyu pray sthnnu knnikeyönnu nrekudlinv smgd meule kusönnu smhrisuvvu. nanu—avönnu cdurisibiduvönu emdu helikeumdönu; avr jnapkvönnu mnusyrlli ird hage maduvönu. avr ströglu—önn keglu unntvage emdu krtnu ivuglññella madlillvömdu amdukeumdöu grvdimd ndeyuv struvn keupkke hedrdö heudönu. avru alöucneyilld jnamge; avrlli grhike ill. avru jnanvmttagi idr visy buddhi tmdukeumdöu tmm kdekalkkagi grhikeyull vradre esteu olledu! avr bmdö avönnu mari krtnu avönnu attibittre obönu hege savir mmdö yönnu himdttuvönu? iböru hege htö savir mmdiyönnu odisuvönu? nmm bmdöy hage avr bmdö all. idkke nmm strögle saksö. avr draksegid seudeumin draksegid dimdlu geumeurd heulgeulgidmlu ave; avr hnngulu visd hnngulu; avr geumcluglu khiyagive. avr draksarsvu ghtsrpgl visvu havugl krur visvu agide. adu nnn smgd bcidlpddagiddu nnn ugrangllli mudre haklpdddlövu? muyyige muyyi keuduvdu ptriphl keuduvdu nnnde; tkk kaldlli avr kalu jarövu; avr klvld divsvu sviap vagide. avr mele bruvvuglu beg bruttve. krtnu tnn jnrigö nyaytirisuvönu; avr blöeuyitemdu bcidlpötvru uli dvru illvömdu neudidag tnn dasrigeuskr pscattappövu. ag avnu heluvendömdre—avr devruglu elli? avru nmbikeumdöu, avr bligl keubbönnu timdöu, avr pand arpnegl draksars kudimöu avr bmdöy elli? avru eddu nimgö shay madli; nimgöuskr kavlagi. nanu atne emdu nnn hage bere devrillvömdu ig neudiri; nane sayisö tene, bdökisuttene; gay maduttene, nane svstÖ maduttene. nnn keyimd tppisuvönnu yaru ill. nanu akaskö nnn keyönnu etti—nanu nityvagi bdökuttenömdu heluttene. nanu mimöuv kttiynöu hdmadvag, nnn ke nyayvönnu hidökeulluvag, nnn ströglige muyyige muyyi tirisö nnönnu hgemadvövrige muyyi tirisönu. stötv mtöu sereyvr rktidömlu armbhd struvn prtikardimdlu nnn banglönnu rktidömd am-

lerövmte madu vönu. nnn ktti mamsvönnu tinnuvdu. ö ella jnamggle, atn jnr smgd hrsisiri; atnu tnn dasr rktökeuskr muyyi tirisuttane; tnn ströglige muyyige muyyi tirisuttane; tnn deskökeuskrvru tnn jnrigöuskrvru kröneyullvögniruvönu embde. ag meuseyu nunn mgnad yeheusövn smgd bmdö i hadin matuglññella jöru keluv hage helidönu. meuseyu i matuglññella smst isayelige heli tirisidag avrige—nanu i heuttu nimgö saksiyagi heluv matuglññella nimm hröyglili idiri; i nyayprmand matuglññella kekeulluvdkke nimm mkklige ajnapisöku. idu nimgö vyrthavddll, idu nimm jivve. nivu svadhinmadökeulluvdkke yeurdönnu datuv bhumiylli idrimdö nimm divsglönnu heccisökeulluviri emdu helidönu. ade divsdlli krtnu meusege—i abarim prövd mele meuvab desd lliyu yerikeuvige eduragiyu iruv nebeu bettdö mele eriheugu; nanu isra yel mkklige svastyvagi keuduv kanan desvönnu neudu, ninn sheudrö nad areunnö heur bettdlli stöu tnn jnr blige kudislpö hage ninu eriheuguv bettdlli stöu ninn jnr blige kudislpöbökü. karövenömdre, nivu jin arnydlli kadesin meribad nirin bliyli nnönnu isayel mkkllli prisuddh madö nge vireudhvagi ajne viaridiri. ninu a desvönnu knnare neudövi; adre nanu isayel mkklige keuduv desdlli ninu prövisövdill emdu helidönu.

33

devr mnusynad meuse sayövdökkimt mumce isayel mkklige keutt asiröadvu yavömdre— krtnu sinayi bettdimd bmdöu, seyarinimd avrige ödyisidönu. paran bettdimd prkasidönu, htö savir prisuddhr smgd bmdöu. atn blöarsödimd avrige bemkiy nyayprmanövu heurtitu. haudu, atnu jöglönnu pritimidönu. atn prisuddhrellru ninn keylli iddare. avru ninn padd bliyli kutökeumdöu ninn vakylönnu heumduttare. meuse nimgö nyayprmanvönnu ajnapisiddane. ade yakeubn sböey badhyteyu. jnr mukhysöthru isayelin geutr glu kudökeumdiddag atnu yesurunilli arsnagiddönu. rubönnu sayde bdökli; avn jn svlpvagdirli. yudn asiröadvu ide; kröne, yudn sböövönnu keli; avönnu tnn jnr blige serisö; tnn keglu avnige sakagive. avn verigl visydlli avnige shay vagiru emdu helidönu. leviy visyagi—ninn tvüdamem ninn urim mssdlli ninu seudhisidöu meri bad nirin bliyli ninu vivad madimöu ninn prisuddhn bliyli iruvönu; avnu tnn tmdö tayiglige—nanu av nnönu neudill emdu. tnn sheudrö gurutönnu tilökeullill. tnn svmt mkkllönnu ariylill. yakmdre avru (leviyru) ninn vakyvönnu kekeumdöu ninn odmböikeyönnu kapaddare. avru yakeubnige ninn nyayglönnu isayelige ninn nyayprmanvönnu beudhisönu; ninn mumde dhupvönnu ninn blipithdö mele srövmg dhnbliynönu idövu. kröne, avn astiynönu asirödisö; avn keöelsvönnu amgikrisö. avnige vireudh vagi elöuvr mtöu avönnu hgemadvövr seumöglönnu avru tiriti eld hage heude amönu. avnu benyaviann visyvagikrt nige priynö surksitvagi atn bliyli vas madövu; atnu avnige dinvella mreayagi ruvönu; avnu atn heglöglö nduve vas madövu amönu. yeusephn visyagi—avn desöu akasö amölyöadvuglimdlu mmji nimdlu kelge mlöiruv agadhöimdlu suryn adayd amöly-

vad phlglimdlu cmdrn adayd amulyvad vuglimdlu purvkald prvtgl mukhyvadvug limdlu nityvad bettgl amulyvad vuglimdlu bhumiy amulyvadvuglimdlu adr smpurnteyimdlnu krtn kdeyimd asirvad heumdl; peudeylli vasvagi ddatn dyeu yeusephn tley meleu tnn sheudrrimd prtyekvadn tley meleu brli. avn ceuccl heuriymte avnige prbhe iruvdu; avn keumbuglu kadukeungl keumbuglme ive. avuglimd jngltnu ottige bhumiy amtygl vrege nukuttane. ivu ephrayamn httnu savirglu ivu mnssey shsrvu agive emdu helidnu. avnu jebulunn visyvagi-jebu lunne, ninu heurduvdrlli smteus pdu. issakarne ninn gudargllli smteus pdu. avru jngltnu bettkke kreyuvru. alli nitiy bligltnu arpisuvru. yakmdre smudrgl ugranvnnu mrlin guptvad drvyvnnu hirikeulluvru emdu helidnu. gadn visyvagi-gadnnnu vistris madidatnu stutiheumdl; avnu simhdmt mlgikeumdu teulnnu nettiyinnu kiluttane. avnu meudlne palnnu tnge odgisi keumdn; yakmdre alli nyayadhiptiy bhag nemislpdtde; jnr mukhystr smgd bmdu krtn nitiyinnu israyelin smgd atn nyaygltnu tirisidnu emdu helidnu. avnu dann visyvagi-dannu simhd mriye, basaninimd hari bruvnu emdu helidnu. avnu nphtaliy visyvagi-o nphtaliye, anugrhdimd trptne, krtn asirvaddimd tumbidvne, pscimvnnu dksinvnnu svadhinmadikeu emdu helidnu. avnu asern visyvagi-asernu mkkk asirvadnnu heumdl. tnn sheud rr amgikarvnnu heumdl. avn kalu enneylli addirli. kb-binvu tamrvu ninn padrkseyagirli. ninn divsgl prkar ninn blvu irli emdu helidnu. yesurunn devr hage yaru ill. atnu ninn shaykke prleukdlliyyu tnn ghnteylliyyu akasd meleu bruttane. nitynad devru ninn asryvu; atn nityvad teulglu kelgive, struvnnu ninn mumde heurdisi-avnnu nasmadu emdu heluvnu. israyelu omtiyagi bhrvdimd surksitvagi vasisuvdu. dhany draksarsgl desdlli yakeubn bugge iruvdu. avn akasglu sh mmjnnu surisuvvu. israyele, ninu smteusvulvnu ninn shayd guraniyu ninn ghntey ktiyyu agiruv krtnimd rksislppt o jnve, ninn hage yariddare? ninn struglu ninge sullugarragi kmdubruvru. ninu avr untvad sthlgl mele ndedu heuguvi.

34

ag meuse mevabin belinimd nebeu prvtkke yerikeuvige eduragiruv psgad sikhrkke eri heudnu. alli krtnu avnige desvnnella danin vregiruv gilyadnnu ella nphtaliyinnu smst ephrayamn, mnssey desvnnu smudrd ktkdey vregiruv smst yehud desvnnu dksinvnnu khrjurgl pttv vade yerikeuvin tggemb belnnu ceug rurin prymtrkke teurisdnu. krtnu avnige-nanu ninn smttige keuduttenemdu abrahamnigu isaknigu yakeubnigu prmanmadid desvu ide. adnnu ninge teurisdenu; adre ninu allige dati seruvdill emdu helidnu. krtn matin hage krtn dasnad meuseyu alli mevabin desdlli sttnu. atnu avnnnu mevabin desd tgginnlli betpyeurige eduragi hunittnu; avn smadhi imdin vrege yarigu geuttill. meuseyu sayuvag nurippptu vrusdv nagiddnu. avn knnu meubbaglill; avn tran kumdill. israyel mkklu mevabin belinlli meusey nimitt muvttu divs attru. i prkar meusey nimittvad geulatdlli aluv divsglu mugidvu. idllde nunn mgnad yeheusuvnu jnand atmdimd tumbid-

dn. yakmdre meuse avn mele tnn kegltnu ittid-dnu. israyel mkklu krtnu meusege ajnapisid prkar madi avn matu kelidru. adre aiguptdesdlli phreuh-nigu avn ella sevrkigu avn ella desdku madi dkke krtnu avnnnu kluhisid smst gurutu gl mttnu adbhutgl visydlliyyu meuse smst israyelin mumde teurisd smst blvad key smst mhabhyd visy dlliyyu krtnu mukhamukhiyagi tilid meusey hage mtteubb prvadi isra yelinlli ellill .

krtn sevknað meuse stt truvay krtnu meusey sevknað nunn mgnagiruv yeheusuvnige- nnn sevknað meusey sttnu; ig ninu i jnrellr shiftvagi nanu israyel mkklige keuduv deskke heugu. nanu meusege helid hage nimm padvu tuliyuv ella sthlvnnu ninge keutenu. arnyvu i lebneunu meudlugeumdu yuphretis mhandiy vrege iruv hittiyr desvella surynu astmisuv kdege mhasmudrd vregu nimm mereyagiruvdu. adre ninu jivisuv divsglllella yavnu ninn mumde nill-larnu. nanu meusey smgd idd hageye ninn smgd iruvunu. nanu ninnnnu kebiduvudill, illve ninnnnu teureyuvdill. blvagiru, drdhvagiru; i jnrige nanu avr tmdeglege keuduvnemdu ane itt desvnnu ninu bady-vagi hmckeuduvi. nnn sevknað meusey ninge ajnapisid nyay prmanvelladr prkar ninu kekeumdu nde yuv hage blvagiru, bhu dherydimdiru, ninu heuguv sthldllella sphlvaguv hage adnnu (nyayprmanvnnu) bittu bl kkadru edkkadru tirugbed. i pustkdlli brediruv nyayprmanvu ninn bayimd heugbardu; adrlli brediruv prkarve kekeumdu ndeyuv hage ratrihglu adnnu dhyanisbeku. ag ninn margvnnu sphlmadi keumdu mha jysaliyaguvi. ninge ajna pisid-denna; blvagiru, olle dherydimdiru; bhypdbed, nira-segeullbed. ninu heugu vllella ninn devrad krtnu ninn smgd iddane emdu helidnu. ag yeheusu-vnu jnr adhikariglige ajnapisi- nivu dmdin mdhydlli hageyi jnrige ajnapisi helbekaddenmdre-nim geuskr aharvnnu siddhmadikeulliri; nimm devrad krtnu ninge svastykkagi keuttiruv desvnnu nivu svad-hinmadikeullu innu muru divsgllli yeurdnnu dati heug beku amdnu. idllde yeheusuvnu rubenyrigu gadyrigu mnsey ardhgeutdrvrigu heliddenmdre - krtn sevknað meusey ninge ajnapisid vakyvnnu jnapk madikeulliri. nimm devrad krtnu nimmnnu visramtipdisi ninge i desvnnu keuttnu. hegmdre nimm hemdtiyru cikkvru psuglu meuse ninge keutt yeurdnige ice iruv desdlle irli; adre nimmlli iruv prakrmsaliglella nimm sheudrr mumde yuddhsnnddhragi ndeduheugi krtnu nimm hageye nimm sheudrrnnu visramti pdisi avru nimm devrad krtnu tmge keuduv desvnnu svadhinmadikeul-luv vrege avrige shay madiri; truvay krtn sevknað meusey yeurdnige iceylli surynu udyisuv dikkinlli ninge keutt nimm svastyvad deskke tirigi bmdu adnnu anubhvisiri amdnu. ag avru yeheusu vnige prtyuttrvagi-ninu nmge ajnapisu vdnella madu-vevu; ellipse kluhisuttiyeu allige heuguvevu. navu el-ladrlli meusey matu kelid hage ninn matnu kelu-vevu. adre ninn devrad krtnu meusey smgd idd hage ninn smgdvu irli. ninu ajnapisuv elladrlli ninn matuglunu kelde ninn bayimatige eduru biluvvnu saylebeku; adre ninu matr blvagiru, olle dhery-dimdiru amdru.

nunn mgnad yeheusuvnu palti neuduvvrad ibbru mnusyrnnu sittiminimd gupt margvagi kluhisi avrige-nivu heugi desvnnu mtu yerikeuvnnu neudiri amdnu. avru heugi rahablemb hesrull obb suley mneylli ilidukeumdu.2 adre yerikeuin ars

nige-igeu, israyel mnusyrnu desvnnu priseudhne madlu ratriylli illige bmdidda remdu tilispttitu. ag yerikeuvin arsnu rahabl blige kluhisi-ninn blige bmdu ninn mneylli prvesisid mnusyrnnu heurge krkeumdu ba. avru desvnnella seudhislu bmdidda amdnu. striyu a ibbrnnu adgi sittu-nnn blige mnusyrnu bmdiddru; adre nanu avrnnu yav kdevyremdu tiliyde iddenu. baglunu mucuv veyleyli a mnusyrnu ktleyleli heurtuheadru. avru elli heudreu nanu ariye; avrnnu beg himdttiri; ninge sikkuvru amdnu. adre akeyu avrnnu mele erisi maligey mele salagi ittidd snbineulge bcittlu. a mnusyrnu yeurdnige heuguv hadiyyli ndiy revugl vregu avrnnu himdttidru. avrnnu himdttuvvru heurtuhead kudle hebbaglunu mucuidru. adre i mnusyrnu mlguvdkkimt mumce akeyu maligey melkkeri avr blige bmdu avrige- krtnu ninge desvnnu keuttiddanemd nimm nimitt nmge mhabhiti yagide emdu nimgeskr desd nivasi glllrku kmgettu heugiddaremdu nanu blleu. nivu aiguptdimd heurdvug krtnu nimgeskr kempu smudrd nirnnu bttiheug madiddnnu yeurdnige aceyllidd ameuri yr ibbru arslugad siheunnnu ognnnu nivu smpurn nirmul madiddnnu navu keliddeve. ivuglunu navu kelidagle nmm hrdivyu krgiheuyitu. innu nimm nimitt yavnnliyu dheryvillde heuyitu. yakmdre nimm devrad krtnu meliruv akasdllyu kelgiruv bhumiy meleyu devragiddane. ig nanu ninge dy teurisidrimd nivu nge mtu nnn tmdey mnege dyutisibeku. ninge styvad gurutnu keudbeku. nnn tmdetayinnu sheudr sheudriyrnnu avrige iruvde llvnnu jivdimdirisi nmm pranglunu savi nimd ulisuvdagi krtnu mele prman madbekemdu nanu nimmnnu bedikeulluttene amdnu. a mnusyrnu akege-ninu i nmm karyvnnu bhirmgmadde iddre nmm prannu nimgeskr iruvdu. krtnu nmge i desvnnu keuttag stydimdlu dy dimdlu ndedukeul-luvevu amdru. ag avrnnu hggdimd kitikiy mulk ilisi bittlu. yakmdre akey mneyu ptnd geudey mele ittu. geudey mele akeyu vasvagiddlu. nimmnnu himdttuvvru ninge addbard hage nivu bettkke heugi avru tirigi bruv vregu alli muru divs adgi keumdiddu truvay nimm margvagi heugiri amdru. ag a mnusyrnu akegeninu nmge itt ninn aney nimitt navu nirpradhihlagiribeku. igeu, navu des dlli prvesisuvag ninu mmmnnu kitikiyimd iliybitt i kempu nulin darvnnu ktti ninn tmdetayinnu sheudrrnnu ninn tmdey mneyvrellrnnu ninn mneylli kudisikeullbeku. yavnadru ninn mney baglimd heurtu bidige bmdre avn rktvu avv tleyemele iruvdu. navu nirprad-hihlagiruvevu. adre ninn smgd mneylli iruv yavn meladru ke haklpttre avn rktd apradhvu nmm tley mele iruvdu. idllde i nmm kary vnnu tilisidre ninu nmge itt anege navu bidugdeyagiruvevu amdru. adkke akeyu-nimm matugl prkarve agli emdu heli avrnnu kluhisibittlu; avru heudag a kempu nulin darvnnu kitikiylli kttidlu. avru heugi bettkke seri himdttuvvru tirigi bruv priymtr muru divs alle iddru. himdttuvvru margdllella av rnnu huduki kande heudru. a ibbru mnusyrnu himtirugikeumdu bettmdim ilidu ndiynnu dati nunn mgnad yeheusu vn blige bmdu tmge smbhvisididnnella avnige vivrisidru. avru yeheusuvnige-niscy vagi krtnu a desvnnella

nmm keylli oppisikeuttnu. desd nivasiglellru nmm nimitt kmgettu heugiddare emdu helidru.

3

yeheusuvnu beligge eddu avnu israyel mkklellru sit-timi nimd pryannadi yeurdnin blige bmdu adnnu datuvdkkint mumce alli ilu keumdru. muru divs-glad mele adhikari glu dmdineulge hadu heugi jn-rige ajnapisi-yajkrad leviyru nimm dev rad krtn odmbdikey mmjusvnnu heurvndnu neuduvag nivu nimm sthldimd heurtu adr himde heugbeku. adre ningu adkku sumaru erdu savir meul dur ir-beku. nivu heuguv margvnnu tiliyuv hage adr ht-tir brbediri. nivu emdadru a margdlli dati heugiru vdill amdru. yeheusuvnu jnrige-nimmnnu sudhmadikeulli. nale krtnu nimm mdhydlly adbhut-glennu maduvnu amdnu. ag yeheusuvnu yajkrige-nivu odmbdikey mmjusvnnu heuttukeumdu jnrige mumdagi haduheugiri amdnu. hageye avru odmb-dikey mmjusvnnu heuttukeumdu jnrige mumdagi heudru. krtnu yeheusuvnige-nanu meusey smgd idd prkar ninn smgd iruvdnnu israyelyrellru tiliyuv hage i din ninnnnu avr mumde ghnpdislu prarmbhisu venu. ninu odmbdikey mmjusvnnu heurv yajkrige-yeurdnin nirin amcige bmdag alle nillbekemdu aj-napisu amdnu. ag yeheusuvnu israyel mkklige-nivu illige bmdu nimm devrad krtn vakylglnnu ke-liri amdnu. yeheusu vnu-jivvull devru nimm md-hydllyru vdnnu atnu kananyru hittiyru hivviyru peri-jiyru girgasiyru ameuriyru yeubusiyru ivrnnu nimm mumde niscy vagi odisi biduvdnnu nivu tiliyuv hage igeu, smst bhumige krtn odmbdikey mmjusvu nimm mumde yeurdnnu datiheuguvdu. addrimd ig is-rayel geutrgllli hnnerdu mmdy ynnu omdeumdu geu-trkke obbeubbnmte nivu tkkeulliri. ag aguvdenm-dre, smst bhumigu krtnagiruv krtn a mmjus vnu heurv yajkr amgaluglu yeurd nin nirlli ittagle ndiy niru bhedislpttu melinimd hridu bruv niru hriyde rasiyagi nilluvdu emdu helidnu. jnru yeurdnnu datlu tmm gudar glimd heurtu. yajkru odmbdikey mmjusvnnu heuttukeumdu jnrige mumdagi yeurd-nin blige bmdru. mmjusvnnu heutt yajkru yeurd-nige bmdu nirinllli tmm kaluglnnu iduttle suggi kaldl-lella ddviari hriyuv yeurdn heuley niru nimtu heuy-itu. melinimd ilidu bruv niru nimtu bhu durdlli caretanige heumdid adam ptnd httr bmdu rasiyagi nimtitu. kelgn niru uppu smudrvemb smudrkke hridu heuyitu. ag jnrellru yeurdnnu datuv vrede krtn odmbdikey mmjusvnnu heurv yajkru yeurdnin ongid bhumiy mdhydlly dhrdvagi nimitiddru.

4

jnrellru yeurdnnu dati mugisidag krtnu yeheusuv-neumdige matnadi- ninu jnrlli prti geutrkke obbeubbnagi hnnerdu mmdiyinnu tegedu keumdu yeurdnin mdhydlly yajkr kaluglu sthirvagi nimt sthldimd hnnerdu klluglnnu tegedukeumdu avuglnnu nimm smgd acceddkke tmdu nivu i ratri ilukeulluv sthldli avuglnnu hakiri emdu avrige ajna pisu amdnu. ag yeheusuvnu isra yel mkkllli

omdeumdu geutrkke obbeubbn prkar tanu erp-disid hnnerdu mmdiyinnu krednu. yeheusuvnu avrige-nivu yeurdnin mdhydlly nimm devrad krtn mmjUSD mumde israyel mkkli geutr gl lekkkke sriyagi obbeubbnu omdeumdu kllnnu hegl mele heuttukeumdu heugiri. idu nimm mdhydlly guru-tagirbeku; bruv kaldlli nimm mkkli nimmnnu i klluglenemdu kelidag nivu avrige-yeurdnin niru krtn odmbdikey mmjUSD mumde vibhagislpttitu; adu yeurdnnu datuvag yeurdnin niru bhedislpttitu. i klluglu israyel mkklige emdemdigu japkarth vad gurutagiruvvu emdu uttr keudbeku amdnu. ag israyel mkklu yeheusuvnu ajnapisid hage madidru; krtnu yeheusuvnige helid prkar isra yel mkkli geutrgl lekkkke sriyagi hnnerdu klluglnnu yeurdnin mdhy-dimd tegedukeumdu avuglnnu tmm smgd tmdu tavu ilidukeumd sthldli avuglnnu nillisi dru. yeheusuvnu yeurdnin mdhydlly odmbdikey mmjusvnnu heutt yajkr kaluglu nimitidd sthldli hnnerdu klluglnnu nillisiidnu. avu i dind vregu alliye ive. meuseyu yeheusuvnige ajnapisid prkar jnrige hellu krtnu yeheusuvnige ajnapisiddella tiruv vregu mmjusvnnu heurv yajkru yeurdnin nduve nimtru; jnru tvreyagi datiheudru. jnrellru datid mele krtn mmjusvu yajkru jnr edurinllli datidru. rubenn mkklu gadn mkklu mnssey ardh geutrvu meuseyu tmge helid hageye yuddhsnddhragi israyel mkkli mumde haduheudru. heccu kdime nalvttu savir jnru yuddhkke siddhragi krtn edurinllli yuddh maduvdkke yerikeuvvin belu-glige hadu heudru. a dindlli krtn yeheusuv nnnu israyelyrellru mumde ghnpdisidnu. avru meusege bhyptt hageye avnu bdukid dinglllella avnigu bhypt-tru. krtnu yeheusuvn smgd mat nadi - odmbdikey mmjusvnnu heurv yajkrige yeurdninimd melkke bruvdkke ajnapisu emdu helidnu. ag yeheusuvnu yajkrige ajnapisi-yeurd ninimd melkke bnniri emdu helidnu. ag addendenmdre, krtn odmbdikey mmjus vnu heurv yajkru yeurdnin mdhy dillimd tmm padglennu ongid bhumige ittag yeurdnin niru tirigi meudlin hageye dgd mellella hriyitu. jnru meudlnay tinglin httnay dindlli yeurdnnu dati bmdu yerikeuvvin mudn mereyad gilgalinllli ilidu keumdru. alli avru yeurdninimd tegedu keumd hnnerdu klluglnnu yeheusuvnu gilgalinllli nillisiidnu. avnu israyel mkklige-nimm mkklu i klluglu enemdu bruv kaldlli tmm tmdeglnnu kelidag nivu avrige tilisbekaddenmdre-isra yelyru ongid bhumiylli i yeurdnnu dati bmdru. bhumiy jnrella krtn hstvu blvlllddemdu tiliyuv hageyu nivu nirmtrvu nimm krtnad devrige bhyptuv hageyu nimm devrad krtnu kempu smudrvnnu navu datuv priymtr nmm mumde ongi heugmadid hage nivu dati bruv priymtr devrad krtnu yeurdnin nirnnu bhag madidnu.

5

idad mele israyel mkklu datiheuguv priymtr krtnu avr mumde yeurdnnu ongiheug madi ddnnu ace ddd pscimdlly vasisidd ameuri yr skl arsluglu smu-dr d aceylli vasisid kananyr skl arsluglu kelidag avr hrdivu krgiheuyitu. israyel mkkli nimitivagi avrige pranheudmte ayitu. a kaldlli krtnu yeheusuv nige-ninu hritvad curiglnnu madi keumdu tirigi erdne sari

israyel mkkllige sunntimadu amdnu. ag yeheusuvnu tanu hritvad curiglennu madikeumdu israyel mkkllige sunnti guddllli sunnti madidnu. yeheusuvnu sunntimadid karnvenmdre-aiguptdimd heurt skl jnru gmdsrad yuddhd mnusyrellru aiguptdimd heurtag arnydeulge marg dlli sttu heudru. aiguptdimd heurt jnrellru sunntimadlpttidru; adre aigupt dimd heurtag arnydeulge margdlli huttid skl jnru sunntimadlptdill. krtn svrkke vidheyragde heuddrimd aiguptdimd heurt yuddhd mnusyrad jnrella nasvagu vregu israyel mkkllu nalvtu vrusglu arnydlli aledadu tidddru; yakmdre nmge keuduvdkke krtnu avr tmdeglige ane itt desvnnu amdre halu jenu hriyuv desvnnu avrige teurusuvdlli emdu krtnu avrige ane ittiddnu. avrige truvay huttid avr mkkllige yeheusuvnu sunntimadidnu. yakmdre ivrige margdlli sunntimadde idddrimd ivru sunnti illdvragiddru. adre jnrellrnnu sunntimadi tirisidag avru vasiyaguv vregu paleydeulge tmm tmm sthlglli iddru. krtnu yeheusu vnige-i din aiguptd nimdeyennu nimmimd nivarisibittiddene amdnu. addrimd a sthlvu imdin vregu gilgal emdu hellpduvdu. israyel mkkllu gilgalinlli ilu keumt timglin hdinalkne dind saymkal dlli yerikeuvin belugllli pskvnnu acrisi dru. pskd erdne divsvad a dindlli avru a desd hley dhanydimd madid huli illd reuttiglennu hurid dhanyglennu timdru. avru a desd hley dhanyvnnu timd mru dindlle mnvnu nintuheyuyitu; israyel mkkllige mnn tirigi sikkllil; a vrusdllella kanan desd phlvnnu timdru. idad mele yeheusuvnu yeri keuvn bliylli iddag addenmdre, tnn knnuglennetti neudidag igeu, obb mnu synu avnigeduragi nimitiddnu; atn keylli biccuktti ittu. yeheusuvnu atn blige heugi atrnige-ninu nmgeuskrveu? nmm vergligeuskrveu? amdnu. adkke avnu-all; nanu ig krtn senyd adhipti yagi bmdiddene amdnu; ag yeheusuvnu beurlu biddu atnnu aradhisi atnigennn odeynu tnn sevknige enu heluttane amdnu. adkke krtn senyd adhiptiyu yeheusuvnige-ninn kalinimd kerglennu tegeduhaku; ninu nimitiruv sthlvu prisuddh vaddu amdnu. hageye yeheusuvnu madidnu.

6

ag israyel mkkll nimittvagi obbru heurge bard hageyu olge heugd hageyu yerikeuvu bhdr vagi mucclpttitu. ag krtnu yeheusuv nige-neudu, yerikeuvnnu adr arsnnnu blvull prakrmiglennu ninn keylli opipisi keuttiddene. yuddh snnddhrad nivellru ptnvnnu suttbeku, amdre omdu sari pttnd suttlu heugbeku. i prkar aru divsglu madbeku. elu mmd i jakru tgrin keumbugl elu tuturiglennu hidukeumdu mmjused munde heugbeku. adre avru elne din ptnvnnu elusari suttbeku. yajkru tuturiglennu udbeku. avru tgrin keumbugl tuturiglimd dirgh dhvni geyuvag nivu a tuturiy dhvniynnu kelidvragi jnrellru mha arbhvtvagi arbhitisbeku; ag a pttnd geudeyu nelsmvagi biddu heuguvdu. jnrlli prtieyubbnu tnn munde nervagi heuguvnu emdu helidnu. ag nunn mgnad yeheusuvnu yajkrnnu kredu avrige-nivu odmbdi key mmjusvnnu ettikeulliri; elu mmd i jakru tgrin keumbugl elu tuturi glennu krtn mmjused munde hidukeumdu heugli amdnu. jnrige-nivu

hadu heugi pttvnennu suttiri; yuddhsnnddhru krtn mmjused munde heugli amdnu. yeheusuvnu jnr smgd matnadid truvay addenmdre, tgrin keumbugl elu tuturiglennu hidukeumdu elu mmd i yajkru tuturiglennu udutta krtn munde ndedru. krtn odmbdikey mmju svu avrnnu himbalisitu. hige yuddhsnnddhr rad jnru tuturiglennu uduv yajkr munde heudru. yajkru tuturiyennu uduttiruvag himdin senyvu mmjused himde ndedu bmtu. yeheusuvnu jnrigenivu arbhitisbardu, nimm sbdru kelis bardu; nimm bayimd yav matu heurd bardu; nanu arbhitisiremdu heluv dindlli arbhitisbeku emdu ajnapisidnu. hige ye krtn mmjusvu pttvnennu omdu sari suttid mele avru paleyкке bmdu alli vasisidru. yeheusuvnu beligge eddnu; yajkru krtn mmjusvnnu tegedukeumdru. tg rin keumbugl elu tuturiglennu hidiyuv elummd i yajkru tuturiglennu udutta krtn odmbdikey mmjused munde ndeyutta heudru. yuddhкке sid-dhrad jnru avr munde heudru. adre yajkru tuturiglennu udutta heuguvag krtn mmjused himde senydvru ndedru. hige erdne dindlli avru pttvnennu omdu sari suttu bmdu paleyкке himtirugidru. hige eye aru divs madidru. adre elne divs suryedyuvag avru eddu pttvnennu ade ritiyagi elu sari suttibmdru; a dindlli matrve pttvnennu elu sari suttu bmdru. elne sari yajkru tuturiglennu uduvag addenmdre, yeheusuvnu jnrige-arbhitisiri; krtnu nime i pttvnennu keuttiddane amdnu. idllde i pttvnu adrliruv smstv krtn sapkkeulagavdu; rahablemb suleyu akey mneylli iruvvrellru matr uliyl. yakmdre navu kluhisid dutrnnu akeyu bccittlu. nivu sap kkeulgadvuglennu tegedukeumdag nimmnnu sapkke idagi madikeumdu israyelin dmdnnu sapkke idumadi teumdrepsid hage sapkke idadvuglennu tegedukeullde bhu eccrikeyagirri. ella belli bmgarvu hitale kbbin patreglu krtnige viaslagir beku. avu krtn bhmdarkke serbeku amdnu. hige yajkru tuturiglennu udidag jnru arbhitisidru. tuturiy sbdvnnu jnru kelidag mha arbhvtvagi arbhitisuttle geudeyu nelsmvagi kelge bittu; hige jnrlli prtieyubbnu tnn munde nervagi eriheudnu. ag pttvnu avrige svadhin yayitu. pttndlliruv ella stri purus rnnu hirikiryennu kuridnglennu ktte glennu ktti bayimd smpurnvagi nas madidru. adre yeheusuvnu desvnnu palti neuduvdkke heugidd ibbru mnusyrige- nivu suleyad hemgsin mnege heugi avlennu avlige umtat smstvnnu avlige ane itt hage allimd heurge tkkeumdu bnniri emdu helidnu. paltigarrad yavvnsthu olge heugi rahablennu avl tmde tayinnu sheudrnnu avligidd smstvnnu avl smbdmhikradvrellrnnu heurge krtnu israyel paleyde heurge avrnnu irisidru. adre pttvnnu adrliruv smstvnnu bemkiyimd suttabitru. belli bmgarvnnu hittale kbbind patreglennu matr krtn mney bhmdardlli ittru. adre yeheusuvnu suleyad rahablennu avl tmdey mneyvnnu avligidd smstvnnu tppisi ulisidnu. avlu i dind vregu israyelyrlli vasvagi ddale; yakmdre yerikeuvnnu palti neudlu yeheusuvnu kluhisid dutrnnu bccittidllu. a kaddlli yeheusuvnu avrige-i yerikeu pttvnennu tirigi kttisuv mnusynnu krtn munde spislpdli; tnn ceucl mgnlil adr astivarvnnu hakuvnu, tnn keuney mgnlil adr bagluglennu iduvnu emdu ane ittu helidnu. hige ye krtn yeheusuvn smgd iddnu; avn kirti desdllella ittu.

yehud geutrd jerhn mgnad jbdy mgnad krviay mgnad akannu sapkkidaddrlli kelvnnu tegedukeumdnu. i karndimd israyel mkklu sapkkidadvrlli apradhiqladru. addrimd krtn keupvu israyel mkkll mele uriyhtittitu. ag yeheusuvnu avrige–nivru des vnnu palti neudi bnniri emdu heli yerikeu vinimd mnusyrnnu betelige purvkedyad betavenin bliylliruv ayige kluhisidnu. ag avru heugi ayiynnu paltineudi yeheusuvn blige tirigi bmdu avnige–jnrellru eri-heugde irli; ayiynnu heudeyuvdkke erdu athva muru savir jnru matrve heugli; allige heuguv jnrellrnnu dnisbed; yakmdre svlp jnru matr iddare amdru. hageye jnrlli heccu kdime murusavir mmdi allige heudru; adre avru ayiy mnusyr mumde odiheudru. ayi mnusyr i vrlli heccu kdime muvtaru mmidiynnu heudedu hakidru. baglinimd prarmbhis sebarimin vregu avrnnu himdtti ilidu heuguv vregu avrnnu heudedru. add rimd jnr hrdivu krgi nirinmtayitu. ag yeheusuvnu tnn vstrglennu hridukeumdnu tanu israyelin hiriyru tmm tlegl mele dhulnnu hakeikeumdu saymkald vreve krtn mmjUSD mumde neldmele beurlu biddru. idllde yeheusuvnu–ayyeu, o krtnad devre, nmmnnu nasmaduv hage ameuiri yr keylli oppisi keuduvdkkagi ninu i jnru yeurdnnnu datmadiddenu? nmge iste sakemdu navu yeurdnin aceylli iddre olledagittu. o krtnge, ig nanenu helli? israyelyru tmm struglige bennu tirugisidrarlla. yakmdre kananyru des vasiglellru idnnu keli nmm suttlu suttikeumdu nmm hesrnnu bhumiyimd tegedu biduvru; ag ninn mhtad hesrige enu maduvi amdnu. ag krtnu yeheusuvnige–ninu eddelu; ninu i prkar beurlu biddiruv denu? israyelyru papmadi nanu nimge ajnapisid nnn odmbdikeynnu viaridru; avru vmc-nemadi sapkkidaddrlli klvumadi tegedukeumdu adnnu tmm samanuglli bccittukeumdidare. add rimd israyel mkklu tmm strugl mumde nilllarde tmm struglige bennukeuttru. yakmdre avru sapkkidadr. nivu sap kkidaddnnu nimm mdhydlldim nasmadde iddre innu mele nanu nimm smgd iruvdli. ninu eddu jnrnnu prisuddh madi hel bekaddenmdre–nalege nimmnnu prisuddh madikeulliri; israyele, ninn mdhydlli sapkke karnvadddu umtu; adnnu nimmliml tegeduhakuv priymtr ninu ninn strugl mumde nilllariri emdu israyel krtnad devru heluttane. addrimd heuttareylli nimm geutrgl prkarve seri bnniri. ag krtnu hidiyuv geutrvu kutumbd prkar vagiyu krtnu hidiyuv kutumbvu nme mneyagiyu krtnu hidiyuv mneylli obbeubbragiyu serli. ag sapkkidaddnnu tegedukeumdvnemdu hidiypldvvnu krtn odmbdikeynnu viari israyeli nlli buddhihinavd karyvnnu madiddrimd avnu avnlliruv smstv bemkiyimd sudlpbeku amdnu. higeye yeheusuvnu beligge eddu israyelnnu geutrgutrvagi kredag yud geutrvu hidiyplttitu. avnu yudn kutumbvnnu kredag jerhn geutrvu hidiyplttitu. jerhn geutrvnnu hesru hesragi kredag jbdyiu hidiyplttitu. avn mneyvrnnu avnu hesruhesragi kredag yudn geutrd jerhn mgnad jbdy mgnad krviay mgnad akannu hidiyplttitu. ag yeheusuvnu karnnige–nnn mgne, ninu ig isra yelin devrad krtnnnu ghnpdisi atrige arikemadu; enu madidiyeu adnnu nnge tilisu; nnge mreanbed

amdnu. ag akannu yeheusuvnige prtyuttrvagi–nijvagi nanu israyel devrad krtnige vireudhvagi papmadi imtimthvuglennu madiddene. enmdre, nanu keulleylli babelin omdu olle niluvmginynnu innuru belli sekeluglennu aivttu sekel tukvad omdu bmgard gtiynnu kmdu avuglennu asisi tegedukeumdenu; igau, avuglennu nnn gudard mdhydlli neldeulge bccittiddene; belliyu adr kelge ide amdnu. ag yeheusuvnu dutrnnu kluhisidnu; avru dereglige odidru; igau, dereylli avu bccidlpiddv; belliyu adr kelge ittu. avru avuglennu dery mdhydimd tegedukeumdu yeheusuvn bligu smst israyel mkkll bligu tmdu krtn mumde ittru. ag yeheusuvnu av neumdige israyelyrellru jerhn mgnad akannnnu a belliyynnu vstrvnnu bmgard gtiynnu avn kumarrnnu kumartey rnnu avn ettuglennu ktteglennu kuriglennu avn derynnu avnigidd smstvnnu tegedukeumdu akeurin tggige tmdru. ag yeheusuvnu avnige–ninu nmmnnu teumdre pdisiddenu? imdu krtnu ninnnnu teumdre pdisuvnu amdnu. ag israyely reltru avn mele klesedru. truvay bemkiyimd avrnnu suttubittu avr mele kllu kuppe kudisidru. adu i dind vregu ide. ag krtnu tnn keupd urynnu bittu tirugidnu; addrimd a sthlvu i vregu akeurin tggemdu kreyllpduvdu.

8

ag krtnu yeheusuvnige–bhypdbed, nirutsahgeullbed. ninu smst yuddhsthrad jnrnnu kudisikeumdu eddu ayige eri heugu. neudu, nanu ayiy arsnnnu avn jnvnnu pttu vnnu simeynnu ninn keylli oppisikeut-tiddene. ninu yerikeuvigu adr arsnigu yav prkar madidiyeu hageye ayigu adr arsnigu madbeku. adr keulleynnu psuglennu matrve nimgeuskr sulu keulliri. nivu a pttnd himbhagdllo omdu asreyennu madikeulliri amdnu. ag ayige eri heuglu yeheusuvnu smst yuddhsthrad eddu. adre yeheusuvnu prakrmsaligald muvtu savir jnrnnu adukeumdu ratriylli avrnnu kluhisidnu. avrige ajnapisi–igau, pttnd himde nivu heumcikeumdirri; pttnkke bhudur heugbediri; nivellru siddhavigiri. adre nanu nnn smgd iruv jnrellru pttnd sviapkke seruvevu; ag aguvdenmdre, avru mumcin hageye nmge vireudhvagi pttndimd heurtu bruvag avr mumde navu odi heuguevu. ag avrumumcin hageye nmm mumde odi heuguttaremdu heli (nmm himde heurduvru); adre navu avrnnu pttnd bliymd elkeulluv vregu avr mumde odi heuguevu. ag nivu heumcikeulluv sthldim eddu bmdu pttvnnu svadhin madikeullbeku; yakmdre nimm devrad krtnu adnnu nimm kege oppisi keuduvnu. nivu pttvnnu hidid truvay bemki hcci adnnu suttubittu krtn ajney prkarve nivu madbeku. neudu, nanu idnnu ninge ajnapisidenu amdnu. yeheu svvnu avrnnu kluhisidag avru heugi heumcikeumdu betelige ayigu nduve ayige pscimd kde ilukeumdu. adre yeheusuvnu a ratri jnr mdhydlli ilukeumdu. udy kaddlli yeheusuvnu eddu jnrnnu lekk madi tanu israyelin hiriyru jnr mumde ndedu ayige eri heudru. avn smgd idd yuddhsthrella ndedu pttnd sviapvagi bmdu seri ayige uttr dikkinlli ilidukeumdu. adre ayige avrigu mdhydllo omdu tggv ittu. yeheusuvnu heccu kdime aidu savir jnrnnu adukeumdu a pttnd pscim kdeylli betelige ayigu nduve heumci keulluvd-

kke avrnno ittnu. pttnkke uttr dilliruv skl senyd jn-
rnno pttnkke pscim dikkinlli heumcuhakuvvrnu itt
truvay yeheusuvnu a ratriylli tggin mdhykke heudnu.
ayiy arnsu idnnu kmdag a pttnd jnru tvrepttu udy
kaldlli eddu niscyisid veyelli avnu avn jnrellru is-
rayelyrige eduragi yuddh madlu belige heurtru. adre
avnu pttnd himde tngeuskr heumcikeumdiruv vrnu
ariyde iddnu. avr himde yeheusuvnu israyelyrellru
bdy lptt hage teuri arnyd margvagi odi heudru. ag
pttndlliruv jnrellru avrnno himdttuvdkke kreyllp-
tru; yeheusuvnnu himdttuvragi a pttnd bliymid
dur seleylpttu heudru. ayiyllyu betelinliyu israye lin
himde heurtu heugd mnusynu obbnu ill. pttvnnu
teredittu heugi israyelrnu himdttidru. ag krtnu
yeheusuvnige-ninn keylliruv itinyinu ayige sriyagi
cacu; yakmdre adnnu ninn kege oppisikeuduttene
amdnu. hageye avnu tnn keylliruv itinyinu pttnkke
eduragi cacidnu. ag heumcikeumdi ddvru tvreyagi
tmm sthldim eddu avnu tnn keynnu cacutle ptt-
nkke bmdu adnnu hididu tvreyagi bemkiynnu hc-
cidru. ayiy mnusyru himdkke tirigi neudidag igeu,
pttnd heuge heutti askaske elu vdnnu kmdru; ag
i margvadru a margvadru odiheuglu avrige tran
vilde heuyitu. ag arnykke odi heud jnru himdttidvr
kdege tirugidru. heumci keumdi jnru pttvnnu hi-
diddnnu pttnd heuge eluvdnno yeheusuvnu israye
lyrellru neuduvag tirugikeumdu ayiy mnusyrnu
heudedubittru. avru pttnd deulgimdv ivrige eduragi
bmd karn avru i kde a kde iruv israyelyr mdhy-
dlli sikkidru. addrimd avrlli obbru tppisikeumdu
heugd hageyu jivdlli uliyd hageyu avrnno heudedru.
ayiy arsnnu jivitnagi hididu yeheusuvn blige tm-
dru. israyelyru arnydlli odisid ayiy nivasiglellrnu
kttiy bayimd avrellru biddu mugiyuv vregu belinli
smhrisi tirid truvay israyelyrellru ayige tiradi adnnu
kttiy bayimd heudedru. a dindlli bidd stri purus-
rad ayiy mnusyrellru hnnerdu savir jnru. yeheusu-
vnu ayiy nivasiglellrnu spurnu nasmaduv vregu
cacikeumdiruv tnn keyllidd itinyinu himdegeyllil.
adre krtnu yeheusuvnige ajnapisid matin prkarve is-
raye lyru a pttnd psuglunu keulleynnu tmgeuskr su-
lueumdu. yeheusuvnu ayiynnu suttubittu adnnu
i vregu iruv hage emdigu halagi biddiruv mn-
nudinne ynnagi madidnu. ayiy arsnnu saymkald
vregu omdu mrdlli tug hakisidnu. sury astmisuvag
yeheusu vnu avn henvnnu mrdim dli adnnu a pttnd
baglin dvardlli haklu ajnapisidnu. ag avru hage-
eye madi i vregu iruv deudd kllu kuppeynnu adr mele
hakidru. ag yeheusuvnu krtn sevknad meuseyu is-
rayel mkllege ajnapisid hage meusey nyayprmandlli
breyllp ttiruv hage ebal prvtldli israyelin devrad krt-
nige uli muttd purnvad klluglimd omdu blipthvnnu
kttidnu. ag avru adr mele krtnige dhnblignnu
smadhand blignnu arpsidru. alli avnu meuse is-
rayel mklkl mumde bredidd nyayprmand prtinyinu kl-
luglli brednu. israyelyrellru avr hiri yru adhikariglu
nyayadhiptglu pr dessthru dessthru krtn odmbdikey
mmjusvnu heuruv leviyrad yajkr mumde odmb-
dikey mmjuskke i kdeyu a kdeyu ardh gerijim prvtd
kdegu ardh ebal prvtd kdegu jnru asirvdisuvdkke
krtn sevknad meuse meudlu ajnapisid hage nimtru.
truvay avnu nyayprmand ella matuglunu adre asir-
vadglunu sapglunu nyay prmand pustkdlli brediruv

prkar odidnu. meuseyu ajnapisidrrlli omdnnu bidde
israyelin sbhegella amdre striy rigu cikkvrugu avrlli
pricyviruv avr prkiyrigu odidnu.

9

yeurdnige iceylli bettglllyu tgguglllyu lebneunige
edu rad mhasmudrd smst pramtyglllyu iruv hit-
tiyr ameuriyr kananyr perijiy yr hivviyr yebusiyr ar-
suglu idnnu kelidag addendenmdre, avru yeheusuvn
smgdvu israyelyr smgdvu yuddh maduvdkke ottagi
kudikeumdu. adre yeheusuvnu yerikeuvigu ayigu
madiddnnu gibyeunin nivasiglu kelidag omdu tmtr-
vad upayvnnu madi raybharigl hage teurusvmte
hle geunicilglunu tepehakid hledd draksarsd bud-
dliglunu kttikeumdu tmm kttegl mele hakikeumdu
tepehakid hle dad kerglunu tmm kaluglli met-
tikeumdu, hle btteglunu teuttukeumdu ongid reutti
ynnu tegedukeumdu avru gilgalinlli iruv paleyke
yeheusuvn blige heugi av nigu israyelyrigu-navu
dur des dimd bmdvu; ig nmm smgd odmbdikey
madiri amdru. ag israyel mnusyru hivviyrige-nivu
omdu vele nmm mdhydlli vasisuvru agirbhudu;
adre nimm smgd odmbdikeynnu maduvdu hege am-
dru. adkkvru yeheusuvnige-navu ninn sev kru am-
dru. ag yeheusuvnu avrige-nivu yaru, ellimd bmdiri
amdnu. avru avnige-nimm devrad krtn hesrigeuskr
ninn sevkrad navu durdesdimd bmdvu. yakmdre
atn kirtinyinu atnu aiguttdli madid ellvnu yeurd-
nige aceyiruv ameuriyr ibbru arsluglad hesbeunin ar-
snad siheunnigu astrutinlidd basanin arsnad og-
nigu madiddellvnu navu kelidevu. nmm hiriyr
nmm des nivasiglad jnrellru nmge helidde nmde-
nivu pryankkagi reuttiynnu tegedu keumdu avre-
durige heugi avrige-navu nimm sevkr; adkarn ig
nmm smgd odmbdikey madiri emdu heliri amdru.
navu nimm blige heurt dindlli nmm pryankkagi mney-
imd bisi reuttiglunu tegedu keumdiddevu; adre ig
avu ongiheugive. navu draksars tumbuvag i bud-
dliglu heusvagiddvu. igeu, avu hriduheudvu. idllde
pryan bhl durvaddrimd i nmm vstrglu nmm ker-
glu hlevadvu amdru. ag ivru krtnimd aleucne ynnu
kelde avr ahardlli tegedukeumdu. yeheusuvnu avr
smgd smadhan madikeumdu avrnno jivdimd irisuvd-
kke avr smgd odmbdikey madidnu. idllde sbhey prd-
hanru prmanmadidru. adre avr smgd odmbdikey madi
muru divsglad truvay avru tmm nereyvremdu tmmlli
iruvvremdu keli dru. israyel mklku pryan madu vag
murne dindlli gibyeun, kephira, bereut, kirytarim
emb avr pttnd glige bmdru. sbhey prdhanru avrige is-
rayelin devrad krtn mele ane itddrimd israyel mklku
avrnno smhrisill. adre sbheyvrellru israye lyr prd-
hanrige vieudhvagi gunuguttidru. ag skl prdhanru
ella sbhege-navu israyelin devrad krtn mele avrige
ane ittevu; addrimd avrnno navu muttkuddu. navu
avrige itt aney nimitt keupvu nmm mele bard hage
navu avrnno jivdimd irisi avrige idnnu maduvevu.
enmdre, prdhanrad navu avrige helid hageye avrnno
jivdimd ulisi ella sbhege kttige kdnyuvvragiyu niru
truvvragiyu irli emdu prdhanru sbheyv smgd he-
lidru. truvay yeheusuvnu avrnno krisi avrige-nmm
mdhydlli vasvagiruv nivu nmmnnu meus geulisi navu
nime bhl durvagiruv vremdu nmm smgd helidennu?

ig nivu spislptvru; nimmlli obbnadru dastv dimd bidislpuvdill; nnn devr mnege ktigge kdiiuvvru niru truvvru agiru viri emdu helidnu. adkkvru yeheusuv nige-nimge desvnnella oppisikeudvdkku desd ni-vasiglnnella nimm mumde nasmaðu vdkku nimm devrad krtnu tnn sevknað meusege ajnapisiddu nimm sevkridge niscyvgi tilislpttdrimd navu nmm prangligeuskur nimgge bhl bhypttu i karyvnnu madidevu. ig igeu, navu ninn keylli iddeve; ninn drstige olledagiyu sriya giku teucuv hage nmge maðu emdu uttr keuttru. a prkarveyehesusvnu avrige maði israyel mkklu avrnnu keumduhakk hage avrnnu ivr keyimð tppisi bittu i vregu iruv hageye avrnnu a dindlli sbhegu krtnu adu keulluv sthldlliruv atn blipithkku ktigge kdiyuvragiyu niru truvvragiyu madidnu.

10

yeheusuvnu ayiynnu hididu yerikeuvigu adr arsnigu madid hageye ayigu adr arsnigu maði adnnu hididu spurn nas maði dnmdu gibyeunin ni-vasiglu israyelin smgd smadhan madikeumdu avrlli idda remdu yerusalem in arsnad adeuni cedeknu keði bhu bhypttru. yakmdre gibyeun rajptngl hage deudd pttn vagittu; mtu ayigimtlu deudddagittu; idllde adr mnusyru prakrmsaliga gidddru. addrimd yerusalem in arsnad adeunicedeknu hebreunin arsnad heuhamnigu yrmutin arsnad piramnigu lakisin arsnad yaphiy nigu egleunin arsnad debirnigu heli kluhisidennmdre- gibyeunu yeheusuvn smgdvu israyel mkkll smgdvru smadhanmadikeumddrimd navu adnnu heudeyuvmtu nivu nnn blige bmdu nngge shaymadiri amdnu. hageye ameuiri yr ar- suglad yerusalem in arsnu hebreunin arsnu yrmutin arsnu lakisin arsnu egleunin arsnu i aidu mmdid arsgulu kudikeumdu avru avr senyvu heurtuheugi gibbeunin mumde paley madikeumdu adr mele yuddhmadidru. ag gibyeunin jnru-prvtgllli vasvagiruv ameuiriyr arsgullellru nmge vireudhvagi kudiddrimd ninn sevkrrnu kebidde sighrvagi nmm blige bmdu nmnnu rksisi shaymadu emdu gilgalinli paley madikeumdidd yeheusuvn blige heli kluhisidru. ag yeheusuvnu gilgalnnu bittu tanu tnn smgd smstyud- dhð jnru smst prakrmsaligu erieudru. adre krtnu yeheusuvnige-ninu avrige bhydpbed; yakmdre ninn keylli avrnnu oppisikeuttiddene, avrlli obbnadru ninn edurinlli nilluvdill amdnu. addrimd yeheusu- vnu gilgalinimð ratriyella pryannu maði avr mele tk- snve bmdnu. ag krtnu avrnnu israyelin mumde glibilimadi avrnnu gibyeuninlli deudd smhardimð smhrisi betheureunige heuguv margdlli himdtti ajek mkkkedd vregu heuednu. truvay avru betheureu- nimð ilidu ajekð vregu israyelin mumde odi heugu- vag avr mele krtnu akasdimð avrnnu keulluv deudd kluglñnu bilisidnu. israyel mkklu kttiyimð keum- vrigimð kllu mle yimð sttvru heccagiddru. krtnu ameuiriynnu israyel mkkll keylli oppisikeudv a dindlli yeheu suvnu krtn smgd matnadi israyelin mumde-suryne, ninu gibyeuninlliyu cmdrne, ninu ayyaleun tgginlliyu neleyagi nimitru amdnu. ad- drimd jnamgvu tmm struglige muyyige muyyi maðuv vregu sury cmdru neleyagi nimitiddru. idu yasar in pustkdlli bredir lillveu? hageye surynu astmislu

tvremadde heccukdime omdu din purti akasð md- hydlli nimitiddnu. krtnu obb mnusyn matnnu ke- lidmtha a dinkke sman vad dinvu purvdliyu ill, mumdeyu ill; yakmdre krtnu israyeligeuskur yud- dhmadidnu. truvay yeheusuvnu smst israyelin kud gilgalinlliruv paleykke himtirugidnu. adre a aidu mmdid arsgulu odiheugi mkkeddlliruv omdu gviyli adgikeumdru. a aidu mmdid arsgulu mkkeddlliruv omdu gviyli adgikeumdvragi sikkidremdu yeheusu- vnige tilislpttitu. ag yeheusu vnu-deudd kluglñnu gviy baysige urulisiri, a sthldli avrnnu kayuvmtu mnusyrrnu idiri. nivu niillbediri, nimm struglñnu himdttiri, himdad veriglñnu smhrisiri. tmm pt- tngllli prvesisdmte madiri; yakmdre nimm devrad krtnu avrnnu nimm kege oppisikeuttiddane amdnu. yeheusuvnu israyel mkklu avrnnu keulluv vregu deudd smhardimð smhrisibitt truvay avrlli ulidvru keutegull ptngllli seridru. jnrella mkkeddlliruv paleykke yeheusuvn blige smadhandimð himtirugi bmdru; israyel mkkllige vireudhvagi obbnu tnn naligeynnu alladisill. ag yeheusuvnu-nivu gviy bayiynnu teredu a aidu mmdid arsgulñnu gviyeulgidm nnn blige heurge tnniri amdnu. avru hageye ma- didru. a aidu mmdid arsnru amdre yerusalem in arsnnnu hebreunin arsnnnu yrmutin arsnnnu lak- isin arsnnnu egleunin arsnnnu a gviyeulgidm avn blige heurge tmdru. avrnnu yeheusuvn blige tege- dukeumdu bmdag yeheusuvnu israyelyrellrñnu krisi tnn smgd bmd yuddsthrad adhikariglige-nivu svi- apkke bmdu nimm padglñnu i arsgul kuttigegl mele idiri amdnu. ag avru sviapkke bmdu tmm padglñnu avr kuttigegl mele ittru. ag yeheusuvnu avrige- bhy pðbediri, nirutsahgeullbediri, blgeumdu dhery- vagirri; nivu yuddhmaduv nimm struglellrigu krtnu higeye maðuvnu amdnu. truvay yeheusuvnu avrnnu heudedu aidu mrgllli tughaki sayisi dnu. avru saymkald vregu mrgllli tugaduttiddru. adre surynu astmisu vag yeheusuvnu ajnapislu avrnnu mrglimð ilisi avru bccittukeumdidd gvi ylli avrnnu haki ivregu iruv hage deudd kluglñnu adr bayige muccidru. a dindlli yeheusuvnu mkkedvñnu hididu adnnu kt- tiy bayimð heudedu adr arsnnnu mnusyrrnu adrll- liruv ella pranglñnu nasmadidnu; adrlli obbrñnadru ulisde spurn nasmaði tanu yerikeuvin arsnige ma- did hageye mkkedd arsnige madidnu. ag yeheusu- vnu avn smgd smst israyelu mkkeddimmð libnkke heurtu heugi libnd mele yuddhmadidru. krtnu adnnu adr arsnnnu isra yelin keylli oppisikeuttu; avnu adnnu adrlliruv ella pranglñnu nasmadidnu. adrlli obbrñnadru ulisde kttiyimð heudedu yerikeuvin ar- snige madid hage adr arsnigu madidnu. yeheusu- vnu israyelyr shitvagi libndimð lakisige heurtu adr edurige paley madikeumdu adr mele yuddh ma- didnu. krtnu lakisnu israyelin keylli oppisi keuttu. avnu adnnu erdne dindlli hididu libnkke madidmte sriyagi adnnu adrlliruv ella pranglñnu ktti yimð heuednu. ag gejer in arsnad heuramnu lakisige shay- madlu bmdnu. adre obbnadru uliydmte yeheusu- vnu avnnnu avn jnrñnu heudedubittu. yeheusuvnu avn smgd smst israyelu lakisinimð egleunige heurtu adkkeduragi paley madikeumdu adr mele yuddhmadid ade dindlli adnnu hididu adnnu kttiyimð heude- dru. avnu lakisige madiddelladr hage adkke maði ade

dindlli adrlliruv skl prangltnu smpurnvagi nasma-
didnu. yeheusuvnu smst israyelin smgd egleuninim
hebreunige heurtu heugv mele yuddhadi adnnu hi-
didu adnnu adr arsnnnu adr smst pttn gltnu avugl-
liruv smst prangltnu kttiyimd heudedu egleunige
madiddella dr hage obbnnnadr ulise adnnu adrlliruv
ella prangltnu smpurn nasmadidnu. yeheusu-
vnu smst israyelin kud debirkke tirugikeumdu adr
mele yuddhadi adnnu adr arsnnnu smst pttn gltnu
hididu avugltnu kttiyimd heudedu adrlliruv smst
prangltnu obbnnda dru ulise smpurn nasmadidnu.
hebreunige libnkku adr arsnigu madid hageye de-
birkku adr arsnigu madidnu. hige yeheusuvnu smst
bettgl desvnnu temkn desvnnu tggin desvnnu niru
buggegl desvnnu avugi arsu gellrtnu obbnnnadr
ulise heudedu israyelin devrad krtnu ajnapisid
hageye svasvullddnnella smpurnvagi nas madidnu.
yeheusuvnu kades brneydimd gajd vregu iruvvrnnu
geusenin smst desvnnu gibyeunin vree heudedubit-
tnu. yeheusuvnu i smst arslugltnu avr desvnnu omde
sari tegedukeumdu. yakmdre israyelin dev rad
krtnu israyeligeuskr yuddh madidnu. ag yeheusuvnu
israyeli rellr smgd gilgalinlliruv paleykke himtirugi
bmdnu.

11

haceurin arsnad yabinnu ivugltnu kelidag addenm-
dre, avnu madeunin arsnad yeubabn bligu simreunin
arsn bligu aksaphin arsn bligu prvtgl uttr dikkin-
lliyu kinnereutige dksinkkiruv bellliyu tgguglliyu
pscimdlly deurin pramtyglly iruv arslugl bligu purv
pscmkkiruv kananyr bligu prvtgllyiruv ameuri yr,
hittiy, perijijyr, yebusiyr bligu micpey desdlli her-
meun prvtd kel bhagdlliruv hivviyr bligu helikluhi
sidnu. ag avru smudr ddd mrlin hage bhu jnru
bhurthgl kudureglu smuhvagi tmm ella senygl smgd
heurtur. i arsgullela kudikeumdu israyelin smgd yud-
dhmadlu bmdu ottagi mereumu emb nirugl bliylli
ilukeumdu. ag krtnu yeheusuvnigeavrige bhypdbed;
nale istu heuttige avrellrtnu israyelin mumde keullp
duvmte oppisikeuduvnu. ninu avr kuduregl him-
galin nrnnu keuyidu avr rthgltnu bemkiyimd sut-
tubidbuke amdnu. ag yeheusuvnu avn smgd idd yud-
dhst rellru bmdu phkkne mereumu nirugl bliylli
avr mele biddru. krtnu avrnnu israyelin keylli op-
pisekuttu. avru avrnnu heudedu deudd cideunin-
vregu misrepheutmyimin vregu mudlliruv micpey
tggin vregu himdtti avrlli obbn nnadr ulise avrnnu
heudedubittu. krtnu tnge helid prkarve yeheusu
vnu avr kuduregl himgalin nrnnu keuyidubittu avr
rthgltnu bemkiyimd sututbittu. a kaldlli yeheusu-
vnu tirigikeumdu haceurnnu hididu adr arsnnnu
kti yimd heudedubittu. yakmdre haceuru meudlu
a rajygligella tleyagittu. avru svasvull omdnnadr
ulise adrlliruv prangltnella kttiyimd heudedu smp-
urnvagi nasmasdi haceurnnu bemki yimd sututbi-
tru. idllde yeheusuvnu a arslugl smst ptngltnu
avugl smst arslugltnu hididu kttiyimd heudedu krt
sevnad meuseyu ajnapisid hageye avrnnu smpurn
nasmadibittu. adre tmm dinney mele nimitiruv
pttn gltnella israyel suttu bidlill. haceurnnu matr
yeheusuvnu suttu bittu. a ptngl keulleytnella psu

gltnella israyel mkklu tmgeuskr sulukeumdu; adre
mnusyrellrtnu kttiyimd nasmaduv vregu heudedu-
bittru. svasvull omdnnu avru uliygeudisill. krtnu tnn
sevnad meusege hege ajnapisidneu hageye meuseyu
yeheusuvnige ajnapisi dnu. yeheusuvnu hageye ma-
didnu. krtnu meusege ajnapisidrrli omdnnu avnu
madde ulisill. i prkar yeheusuvnu seyarige eri
heuguv halak bett meudlugeumdu balgadin mttigu
iruv lebneunin tgginlli hermeunin bettd kelgiruv ella
desvnnu bettgltnu dksin desvellvnnu ella geusen
simeyennu adr tggnnu belnnu israyel bettvnnu adr
tggnnu tegedukeumdu avugl arsgulleltnu hididu
avrnnu heudedu keumduhakidnu. yeheusuvnu bh-
lkal i arsgullelr smgd yuddhmaduttiddnu. gibyeunin
nivasiglad hivviyr heurtagi israyel mkklu smgd smad-
hanmadikeumde bere omdu pttnvadru irill; avru bere
ellvu gltnu yuddhadi tegedukeumdu. avru yud-
dhmadlu israyelge eduragi bruv hage avr hrdivnnu
kthinmadi avrnnu smpurn nasmaduv hage krtnu
meusege ajnapisid prkar avrige dyeteurisd avrnnu
nasmaduv hage krtnimd apne agittu. a kaldlli
yeheusuvnu bmdu bettd desvad hebreuninlliyu de-
birinlliyu anabinlliyu yudn skl bettgllyiu israyelin skl
bettgllyiu idd anaky rnnu kdidubittu avrnnu avr pttn
gltnu smpurn nasmadidnu. anakyru israyel mkk
desdlli obbn uliy lill. gajadlliyu gtlliyu asdeudi
nlliyu matr ulidru. hige yeheusuvnu desvnnella
krtnu meusege helid prkarve hididu adnnu israyelge
avr geutrgl bhagglignusar badhyteyagi keuttu. ag
desvu yuddhvillde visrmisi keumditu.

12

yeurdnige ace suryny udyisuv dikkinlli arneun ndiy-
imd hermeun bettd vregu mudn belin elladrliyu is-
rayel mkklu avrnnu heudedu svadhin psdikeumde
desgl arsu yarmdre: arneun ndiy mdhybhag, ddd
bliylli iruv areuyeri nimdlu ardh gilyadinimdlu am-
meunn mkkk mereyad ybbeuk ndiy vree belin-
imd mudndlliruv kinnereut smudrd priymtr vregu
beteusi meutin margvagi mudndlliruv belin uppu
smudrd vregu asdeud pisgake kelgad dksindim
iruv desvnnu ali keumdidd hesbeuninlli vasisidd
ameuriyr arsnad siheunnu astreutinlliyu edreylli vas-
madi hermeun bettvnnu slkavnnu gesuryr maktiyr
merey vregu hesbeunin arsnad siheunn mereyagidd
gilyadin ardh vregu iruv basanella alikeumdidd
rakssrlli mikk basanin arsnad ognu ivre. ivrnnu krt
sevnad meuseyu israyel mkklu heudedu bittu avr
desvnnu rubenyrigu gadyrigu mnssey ardh geutrd-
vrigu svastyvagi keuttu. adre yeurdnige pscimdlly
lebneun tnn tgginlliruv balad meudlugeumdu se-
yarige eriheuguv halak bettd vree bettgllyiu tg-
guglliyu belinlliyu niru buggegl sthlglliyu arnydliyu
dksindliyu yeheusuvnu israyelin geutrglige svasty-
vagi palu itt desvadmt hittiy ameuriyr kananyr per-
ijijyr hivviyr yebusiyr desdliidd yeheusu vnu israyel
mkklu heudedubitt arsu yarmdre- yerikevin arsnu
obbn; betel bliylliruv ayiy arsnu obbn; yerusalem
arsnu obbn; hebreunin arsnu obbn; yrmutin arsnu
obbn; lakisin arsnu obbn; egleunin arsnu obbn;
gejerin arsnu obbn; debirin arsnu obbn; gederin
arsnu obbn; heurmd arsnu obbn; aradin arsnu

obbnū; libnd arsnū obbnū; adullamd arsnū obbnū; mkkedd arsnū obbnū; betelin arsnū obbnū; tppuħd arsnū obbnū; hepherin arsnū obbnū; aphek d arsnū obbnū; lssareunin arsnū obbnū; madeunin arsnū obbnū; haceurin arsnū obbnū; simreunmereunin arsnū obbnū; aksaphin arsnū obbnū; tankd arsnū obbnū; megiddeuvin arsnū obbnū; kedesin arsnū obbnū; krmel bettd yeukneyamd arsnū obbnū; deur pramtydliruv deurin arsnū obbnū; gilgalin jnamggl arsnū obbnū; tircd arsnū obbnū; ottu muvtteumdu arsruglu.

13

yeheusuvnu din tumbid muduk naglu krtnu avnige-ninu muduknagi dinglu heudvnadi; adre svadhinmadikeulltkk simeyu innu bħl vagi iruttdē.2 adu yavdemdre-aigu ptkke edurad siheurinim d kananyrige enislpitddad uttrkke ekreunin merey vregu iruv philistiy merēglella gesu ryr desvella, gajdvru asdeudyru askeleunyru gittiyru ekreuniyru embuv philistiy aidu mmd adhiptigl pramty avviyr sime; dksin pramtydimd ameuriy merēyad aphek d vregu iruv kananyr sr̄v desvu cideunyrige heumdid meyarvu; gebalyr pramty; surynu udyisuv dikkinlli hermeun bettd kelge iruv balgadinim d hamatinlli pr̄vesisuv sthld vregu iruv lebneunella ivugle. lebneuninim d misrepheutmyimin vregu bettd desd ella nivasiglnnu ella cideunyrnnu nanu israyel mkk d edurinim d heurdisi bidūvenu. adre nanu ninge helid hageye ninu cituglnnu haki israyelige badhyteyagi palidbuku. ig i desvnnu ombhttu geutrgligu mnssey ardhgeutrkku badhyteyagi palu madikeudu. avr smgd rubenyru gadyru tmm badhyteynnu heumdidru. enmdre krt̄n sevknad meuseyu yeurdnige ace suryeudyd dikkinlli avrige keudlp̄ttitu. avuglu yavvemdre: arneun ndi tirdliruv areuyer ndiy mdhybhag dliruv ptt̄nvu meudlugeumdu dibeunin vregē medebd smnad bhumiyu hesbeuninlli alid ameuriy arsnad siheunnige ammeunin mkk d merey vregu idd skl p̄tnglu gilyadu gesuryr maktiyr mereyu hermeun pr̄vtvellvu astreutinliyu edrey lliyu alid rakssrlli mikkidd basanin arsnad ogn rajyvella smst rajyvad basanu ivugle. meuseyu ivellvuglnnu jyisi avrnnu heudeu heurdisiddnu. adagyū israyel mkklu gesuryrnnu maktiyrnnu heurdisi bidlill; yakmdre gesuryr maktiyr i dind vregē israyelin mdhydlli vasvagiddare. adre meuseyu leviry geutrkke matr yav badhyteynnu keudlill; yakmdre avnu avrige helid prkar israyelin devrad krt̄n dh̄n bligle avr badhyteyagive. idllde meuseyu ruben mkk d geutrkke avr kutumbgl prkar badhyte ynnu keuttnu. arneun ndiy tird lliuv areuyer ndiy mdhydliruv ptt̄nvu meudlugeumdu medebd bli ylliruv skl smnad bhumiyu smnad bhumiylliruv hesbeunu adr ella p̄tnglad dibeunu, bameutbal, betbalmeyeun, yħca kedemut, mephayt, kiryatyim, sibma, tggin bettdliruv ceretshr, betpgeur, asdeutpisa, betyesimeut, hr, sm nad bhumiy ella p̄tnglu hesbeuninlli alid siheunnebm ameuriy arsn rajyvelvu avr merēgladvu. meuseyu avnnu desdlli avn adhiptigladmth midyanin prdhanrad evi, rekem, cur, hur, reba embvrnnu keumduhakidnu. idllde israyel

mkklu smhrisid itrr smgd beyeurn mgnad bilam nemb kni heluvvnnu kttiymid keumdu hakidru. yeurdnu adr merey ptt̄n mkk d merēyagittu. i p̄tnglu ivugl gramglu rubenn mkkdige avr geutrgl prkar badhyteyagive. idllde meuseyu gadn mkk d geutr avr kutumbgl prkar badhyteyagi keuttnu. ygjer; gilyadin smst ptt̄n glu rbbakke eduragiruv areuyerin vregu iruv ammeunin mkk d ardh desvu; hesbeuninim d ramtmicpe, beteunim ivugl vregu mhnymininim d debir merey vregu iruv desvu; tgginlliruv betharam; betnimra, sukkeut, capheun; hesbeunin arsnad siheunn ulid rajyvu yeurdnige aceylliruv mudl yeurdnin tirvagi kinneret smudrd prymtrkku iruv desvu avr merēge olgadvu. i p̄tnglu ivugl gramglu gadn mkkdige avr kutumbgl prkar badhyteyagive. idllde mnssey mkk d ardhgeutrkke meuseyu avr kutumbd prkar svastyvnnu keuttnu. adu yavdm̄dre, mhnymi nimd basanin arsnad ogn smst rajyvagiruv basanellvu basaninlliruv yayarin smst uruglad arvttu p̄tnglu avr merēge olgadvu. gilyadi nlli ardhvnnu basaninlli astreut, edre emb ogn rajyd p̄tnglnnu mnssey mgnad mak̄in mkkdige, avr kutumbgl prkar mak̄in mkkllli ardh jnkke keuttnu. suryeudyd dikkinlli yerikeuvin bliylli higeye meuseyu yeurdnige aceylliruv meuvabin beluglli badhyte yagi hm̄cid desglu ive. adre levi yn geutrkke meuseyu yav badhyteynnu keudlill. israyel devrad krt̄nu avrige helid prkar tane avr badhyte.

14

avr yajknad ellajarnu nunn mgnad yeheusuvnu israyel mkk d geutrgl tmdēgl mukhystru avrige badhyteyagi keudlu kanan desdlli israyel mkklu badhy vagi heumdid desglu ive. avr krt̄nu meusey mukhamtrvagi ajnapisid hageye ombhttuvre geutrglige cituglnnu haki badhyvagi palu hm̄cidru. meuseyu yeurdnige ace erduvre geutrglige badhyteynnu keuttiddnu. adre leviryge yav badhyteynnu keudlill; yeuseph mkkld mnssey ephrayamnu erdu geutrglagiddru. avru leviryge desdlli palu keudlill; vasmaduv p̄tnglnnu psugligeuskrvagi hullugavluglnnu pramtygl̄nnu matr keuttru. krt̄nu meusege ajnapisid prkar israyel mkklu madi desvnnu palu hm̄cikeumdu. yud̄n mkklu gilgalinlli yeheusuvn blige seridru. ag kenejjiynu yephunney mgn̄u ad kalebnu avnige-kades brneydlli krt̄nu nnnnnu nnnnnu kuritu devr mnusnad meusege helid matnu ninu bl̄e; krt̄n sevknad meuseyu desvnnu palti neudlu nnnnnu kades brneydimd kluhisidag nanu nalvt̄tu vr̄n praydvnagiddene; nnn hr̄dydlli idd hageye avnige omdu matnu tirigi tk̄keumdu bmdenu. adagyū nnn smgd heugi bmd nnn sheudrru jnr hr̄dy vnnu krgisidru. adre nanu nnn devrad krt̄nnu purnvagi himbalisidenu. a dindlli meuseyu nnge-ninu nnn devrad krt̄nnu purn mnsninim d himbalisiddrimd ninn kalu tulid desvu ningu ninn mkkdige emdemdigu badhyteyagiruvdu emdu ane ittu helidnu. ig iġeu, krt̄nu meusege i yakvynnu helidmdinim d israyel mkklu arnydlli sm̄crisid nalvt̄tedu vr̄n krt̄nu helid hageye nnnnnu jivdimd ittiddane. ig iġeu, nanu imdu embht̄tedu vr̄n praydvnagiddene. meuse nnnnnu

kluhisid divsdlli nanu hege blvagi iddeneu hageye idu vregu blvagiddene. nanu yuddhkke heugi bruvdkke nnge ag idd sktiy hageye iglu sktiyvl vnaiddene. addrimd krtnu a divsdlli helid i bettvnnu ig nnge keudu; yakmdre alli anakyru iddaremdu geudeglull deudd ptnglumtemdu ninu a dindlli keliddi. krtnu nnn smgd iddre krtnu helid prkarve nanu avrnnu heurdislu sktnagiruvunu amdnu. ag yeheusuvnu yephunney mgnad kaleb nnnu asirvdisi avnige hebreunnnu badhyte yagi keuttu. higeve kenejy-nad yepnu nney mgnad kalebnu israyelin devrad krtnnnu purnvagi himbalisi ddrimd hebreunu imdin vregu avn badhyte yayitu. hebreunin hesru meudlu kirytarb; i hesru anakyrlli obb deudd mnusyndu. desvu yuddhville samtvayitu.

15

idllde yudn mkkk geutrkke avr kutumbgl prkar vib-hagisid mere yavdmre, ktt kdegiruv dksin kdege edeumin mereyad jin arnyd dksin bhagvage. uppu smudrd kdeylli dksin kdegiruv keuneyimd dksin parsvd lliuv maleakrbimbemb keulligligu allimd jinigu allimd dksindlliruv kades brneykku allimd hebreun margvagi krkvnnu sutt acmeunngu allimd aiguptd ndi hididu smudrd priymtr heugi seruvdu; ide nimm dksin mere. adr mudn mere yavdm-re: yeurdnin keunegiruv uppu smudrvu. uttr kdege yeurdnin httrdillid smudrd keuney vrege ittu; allimd betheuglakku allimd uttrkkiruv betarabnnu datirubenn mgnad beuhnn klligu allimd akeur tg-gnnu bittu debirigu uttrkke ndiy dksin parsv-vad aduviamin heulege eduragiruv gilgaligu allimd ensemesin nirigu allimd enreugeligu allimd yebusi yru vasvagiruv yerusalemige dksin parsvagi hin-neumn tggnnu dati uttrkkiruv yebusiyr tggin kdeylli pscimkagi hinneum tggin mudmiruv bettd tudi vregu a bettd tudiyimd nepteuhd nirin buggegu al-limd ephreunn bettd ptn gligu allimd kirytyarim ad balakku baladimd pscimkkiruv seyar bett vnnu sutt allimd uttrkkiruv kesaleunin yarim bettd parsvku allimd betse mesige ilidu timnage allimd uttrkkiruv ekreunin parsvnnu hididu sikkereunigu allimd bala bettvnnu dati yebnelige heurtu smudrkke kdeyagu-vdu. adu pscimd merey deudd smudrvagide. ide yudn mkkklige avr kutumbgl prkar umtad suttlliruv mere. idllde krtnu tnge ajnapisid prkar yeheusuvnu yephunney mgnad kaleb nige anakn tmdey kiryatarb emb hebreunnnu yudn mkkk nduve palagi keuttu. ag kalebnu allimd anakn muvru mkkklad sese ahimn tlmey rnnu heurdisibittu. kalebnu allimd heurtu-yavnu purvdlli kiryt sephr emb hesru umtagidd de-birin vasigl blige heugi avnu kiryt sephernu heud-edu hidiyuvneu avnige nnn mglad aksalnnu mdu-vejadi keudu venu emdu heliddu. ag kenjn mgnu kalebn sheudrnu ad otniyelnu adnnu hididnu. avnu tnn mglad aksalnnu avnige mduvejadi keut-tnu. avlu bmdag tnn tmdeyimd omdu heulvnnu keluvdkke avnnu prrepisi tanu kttey melinimd ilidlu. ag kalebnu avlnnu neudi-ninge enu beku amdnu. adkke avlu-nnge omdu asirvad keudu; yak-mdre nnge meudlu dksin bhumiynnu keutti; niru buggeglnnu sh nnge keudu amdnu. ag avnu avlige

melbhagdlliuv kelbhagdlliuv niru buggeglnnu keut-tnu. yudn mkkk geutrkke avr kutumb gl prkar um-tad svastyvenmdre- dksin kdegiruv ktt kdey ede-u-min merege sriyagi yudn mkkk geutrkke iruv ptnglu yavvmdre-kbjel, eder, yagur, kina, dimeuna, adada, keddes, haceur, itnan, jiph, telem, beyaleut, haceur, hdtta, kiryeut, hejreun emb haceur amam, sem, mare-lad hcrigdda, hesmeun, betpetet, hcrseuval, berseb, bi-jyeutya bala, iyyam, ecem, elteuld, kesil, heurma, ciklg mdmnna, ssnnna, lebaveut, silhim, ayin, rimmeun embvuge; avugl gramglu ptnglla ippteumbhttu. tggin des estaveul, ceurga, asna, jneuh, emgnnim, tpvuh, enam yrmut, adullam, seukeu, ajeka, sary-im, adityim, gederu, gedereutym emb avugl gramglu adr hdinalku ptnglu; cenan, hdasa, migldgad, di-lan, micve, yeuktel, lakis, beuckt, egleun kbbeun, lhmas, kitlis, gedereut, betdageun, nama, mkkkeda emb hdinaru ptnglu avugl gramglu; idllde libna, eter, asan, iptah, asna, necib, keyala, akjib, mare-saemb avugl gramglu ombhttu ptnglu; ekreun adr ptnglu, gramglu sh. ekreuninimd smudrd vrege as-deudin bliylliruv smst gramglu asdeud adr ptnglu gramglu gaja, adr ptnglu gramglu aiguptd ndi, deudd smudr, adr mere, ivugl vregu bettglliruv saviar, yttir, seukeu, dnna, debir emb kirytsnna, anab, estemeu, anim, geusen, heuleungileu emb hnneumdu ptn gl avugl gramglu. arb, duma, esan, yanum, bettp-puh, apheka. humta, hebreunemb kirytarb, ciyeur emb ombhttu ptnglu mtu avugl gramglu. mave-un, krmel, jiph, yutta, ijrel, yeugdeyam, jneuh, kyin, gibeya, timna emb htu ptnglu mtu avugl gramglu. hlhl, betcur, gedeur, marat, betneut, eltekeun emb aru ptnglu mtu avugl gramglu. kirytyarim emb kirythal, rbba emb erdu ptnglu mtu avugl gramglu. arnydliuv betaraba, middin, sekaka, nibsan, up-pinptnvu, emgedi emb aru ptnglu; mtu avu gl gramglu. adre yerusalemilli vasvagidd yebusiyrnnu yudn mkklu heurdisi biduvdkkagill. addrimd i di- vsd vregu yebusiyrnu yudn mkkk smgd yerusalemilli vasvagiddare.

16

yeusephn mkkklige citu bidd prkar keutt svasthyd bhumiyu yerikeuvn bliylliruv yeurdninimd mudll-iruv yerikeuvn jld vregu mtu betelin bettgl vregu iruv arnyd margvagi heugi betelinimd lujigu al-limd arkij mereglad atareutnnu dati pscimkke yple-tyr meregu kelgde yad betheureun merey vregu allimd gejerin vregu heugi smudrkke mugiyuvdu. hige idnu yeusephn mkkklad mnse ephrayamru tmge badhy vagi tegedukeumdr. avr kutumbgl prkar ephrayam mkkk mereyu higitu: kelgde mudnd mereyu atareutddanimd prarmbhis melgde pscimd mere betheureunin vregu ittu. pscimd mere mik-metatinimd uttrkke heurtu mudnkke tant sileu-vige tirugi yaneuhkke mudn kdeyagi hadu heugi yaneuhdimd atareutigu narakku ilidu yerikeuvn bliylli bmdu yeurdnige mugiyuvdu. tppuhdimd pscimd mereyu kana ndige heugi smudrlli mugiyu-vdu. idu ephraya mn mkkk geutr, avr kumtum-bgl prkarve umtad badhyte. ephrayamn mkkklige keudlptt ella ptnglu avugl gramglu mnsey mkkk

badhytey mdhye prtyekvagi keudlpttvu. gejerinlli vas vagidd kananyrnnu avru heurdisi bidde heuddrimd kananyru i vregu avrlli vasvagiddu kpp-keuduv sevrkragiddare.

17

idllde mnssey geutrcku bhagsikkitu. yakmdre avnu yeuseph nige ceucl mgnagiddu. mnssey hiriy mgnad gilyadn tmdeday makirnu surnaddrimd gilyadu basanu avn palige bmdvu;2 mnssey ulid mkkklad abiyejerin mkkklugu helekn mkkklugu asriyeln mkkklugu sekem mkkklugu hephern mkkklugu sev- adnn mkkklugu avr kutumbglige tkk badhyte um- tayitu. ivru tmm kutumbgl prkar yeusephn mg nad mnssey gmdu mkkklagiddvru. adre mnssege huttid makirn mrimgnu gilya dn meummgnu hep- hern mgnad clphadnige kumarrrill; adre mhla, neuva, heugla, milka, tirca emb hesrull kumarte yriddu. ivru yajknad ellajarn bligu nunn mgnad yeheusuvn bligu prdhanrug bligu bmdu avrigenmm sheudr- rlli nmge badhyteynnu keudu vmte krtnu meusege ajnapisidnu amdru. addrimd avr tmdegl sheudrr mdhy dlli avrige krtn vakyd hageye badhyte ynnu keuttu. yeurdnige aceylliruv gilyadu basanu emb desgl heurtu mnssege citinlli bidd des httnu palu sikkidvu. idllde mnssey kumarteyru avn kumar- rlli badhyteynnu heumdidru. adre ulid mnssey ku- marrige gilyad des deureyitu. mnssey mere yavmd- dre; aserinimd sekemin mumdiruv mikmetatigu al- limd bl parsvvgi tppuhd nivasglige heuguvdu. tp- puh bhumu mnsseydagittu. adre mnssey mereyl- luvuv tppuh ephraya mn mkklddagittu. a mere kana ndiy dksinkke ndiyvregu ilidu heuguvdu. al- luvuv mnssey ptngllli kelvu ptnglu ephrayamn- vagiddvu. mnssey mereyu ndiy uttrkkiruv smu- drd vregu heugi ruvdu. ndiy dksin sime ephrayam ndu; uttr simeyu mnsseydu, smudrvu adr mereya- giruvdu. uttrkke iruv aserinimd purvkke iruv is- sakarn vregu ottige kudikeulluvdu. issakarn md- hydlliuy asern mdhyd lliuy iruv muru simeglad betse yan ibleyam deur emdeur tank megidde- un avugl gramglu ivu mnsse yvu. adre mnssey mkklu a ptngl nivasiglnnu heurdisuvdkkage heuy- itu. kananyru a simeylle vasvagirlu ist pttu. adre israyel mkklu blgeumdag kananyrnnu heur- disde avrnnu kpp keuduvvragumtde madikeumdru. yeusephn mkkkl jnam yeheusu vn smgd matnadi- krtnu nnnnnu i vregu asirvdisutta bmdddrimd nanu mahajnamvgaviddene. higeruvag ninu nnge bad- hyteyagi omde bhagvnnu omde palnnu keuttddu yake amdru. adkke yeheusuvnu prtyuttrvagi avrige- ninu mahajnamvgaviddu ninge ephrayamin prvtvu ikkttagidre ninu perijjiyr mttnu rep hayr desdlliruv advige heugi adnnu kdidu ningeuskr sthlmadikeu, amdnu. adkke yeusephn mkklu-a prvtvu nmge saldu. idllde tggin simeylli iruv betseyannlliuy adr uru glilliuy ijrelin tgginlliuy vasisiruv smst kananyr bliylli kbbind rthglu umtu amdru. ag yeheusu- vnu yeusephn mkkklad ephrayamnngu mnssegu-nivu mha jnamgyu bhu blvulluvu agiruviri. omde bhag nimges irbardu. adre prvtvu nimmdagiruvdu; adu ad- viyagide; adnnu nivu kdiy beku. adr amtygl vregu

nimmdagiruvdu. kbbind rthgliddru avru blisthragid- dru nivu avrnnu heurdisi biduviri amdnu.

18

israyel mkkkl sbheyella sileuvinnli ottugudi alli sbhey gudarvnnu nillisidru. desvu avr vsvayitu. adre is- rayel mkklllli tmm badhyte ynnu innu heumdiukeulld elu geutrglu ulididdvu. yeheusuvnu israyel mkkklige- nimn tmdegl devrad krtnu nimges keutt desvnnu svadhinmadikeullu vdkke nivu estr vreges alsymadu- viri? omdeumdu geutrckke muru mmdiy prkar nimmeulgmld kredukeumdu bnniri; adnu avrnnu kluhisuvunu. avru desdllella heugi tmm badhyetegl prkar adnnu vivrisuvru, truvay nnn blige avru tirugi brbeku. adnnu avru elu palagi hmbeku. dksindlli yudgeutrdvru uttrdlli yeusephn mnetndvru nels- beku. nivu desvnnu elu palagi vivrisbeku mttnu adr vivrglnnu nnn bliylli trbeku. ag nanu i sthldlli nmmd devrad krtnu mumde nimgeskr cituglnnu hakuvenu. adre leviryige nimn smgd palill; avrige krtnu yajktvve avr badhyteyagide. idllde gadnu rubennu mnssey ardh geutrvu yeurdnin ace mudn dikkinlli krtn sevk- nad meuseyu keutt tmm badhyteynnu tkkeumdid- dare amdnu. a mnusyru tmm badhyteynnu yeheusuvnu desvnnu vivrisuvdkkagi heudvrige appne keuttu- nivu heugi desdllella smcrisi adr vivrneynnu nnn blige tkkeumdu bnni; nanu sileuvinnli krtn mumde nimgeskr cituglnnu hakuvmte nnn blige tirigi brli emdu helidnu. a mnusyru a deskke heugi adnnu adr ptngl prkar elu palagi omdu pustkdlli brkeumdu sileuvi nlliruv paleykke yeheusuvn blige tirigi bm- dru. ag yeheusuvnu sileuvinnli krtn mumde cituglnnu haki israyel mkkklige desvnnu avr palugl prkar hm- cikeuttu. ag benyaviann mkkklige avr kutumb gl prkar avr geutrckke citu bidditu. avr mereyu yavvm- dre: yudn mkkkl ligu yeusephn mkkklugu nduve iruttd. adr uttr dikkin mereyu yeurdni nimd heurtu yerikeu- vin uttrd kdeyimd bettgllli pscimd kdege eri betave nin arnykke mugiyuvdu. a mereyu allimd betelemb lujige hadu lujige dksin parsvdkdege heugi atareut- ddarin kelgin betheureunige dksindlliruv bettkke heuguvdu. idllde a mereyu dksin mulege edura- giruv betheureunige edurad bettvnnu hididu dksin- vagi smudrd muleynnu suttikeumdu kirytarim emb yudn mkkkl pttnvad kiryt bald blige heugi mugiyu- vdu. idu pscim muleyagittu. a mereyad dksin muleyu kirytarim tudiyimd heurtu pscimkke heugi nephe- teuhd jlbugge priymtr heurtu allimd hlld tggin ut- trdlliuv hinneumn kumarn hlld tggige edurad bettd kde bhagkke ilidu dksindlli yebusiyr mere yad hin- neumin hlld tggige allimd enreugeligu eri allimd ut- trkke heugi enssemgu allimd aduviam emb keullige edurad gelileutigu allimd rubenn kumarnad beuhnn bmdegllu eri heugi allimd arabakke eduragi uttr bhagkkeheurtu arabakke ilidu bmdu allimd a mere betheuglakke uttr kdeyagi heurtu yeurdnin mukhd- varkke uttrvad uppu smudrd uttr mule ylli mugiyitu. adu dksin bhagd mere. mudn bhagdlli yeurdn adr mere yagittu. idu benyaviann mkkklige avr kutum- bgl prkar suttliuv meregl olgiruv badhyteyagittu. benyaviann mkkkl geutrckke avr kutumbgl prkar iruv ptnglu yavvmdre: yerikeu, betheugla, keccic tggu

betaraba, kemaryim, betel, avvim, para, ophra, ammeuny, kepher, ophni, geba emb hinnerdu ptnglu avugl gramglu gibyeun, rama; bereut, micpe, kephira, meuca, rekem, irpel, trla, cel, eleph, yebusiyru id-dmth yerusalemu gibeyt, kiryt emb hdinalku ptnglu avugl gramglu. ive byaviann mkklige avr kutumbgl prkar iruv badhyteglagiddvu.

19

erdne citu simeyeunnige bittu. simeyeunn geutrd mkklige avr kutumbgl prkarvayitu. avr badhyte yudn mkkld badhytey mdhydlittu. avr badhyteylli serid ptnglu yavvmdre: berseb, seb, meulada, hcrsuval, bala, ecem, elteuld, betul, heurma, ciklg, bertmkabeut, hcrsusa, bhetle baveut, saruhen emb hdimuru ptnglu avugl gramglu ayin, rimmeun, eter, asan emb nalku ptnglu avugl gramglu; i ptngl suttlu baltherin vregu dksindlliruv ram vregu iruv ella gramgl shivtavi simeyeunn geutrd mkklige avr kutumb gl prkar sikk badhyteyagittu. simeyeunn mkkld badhyte yudn mkkld bhagdlli ittu. yakmdre yudn mkkld bhagvu avrige heccagidd karn simeyeunn mkklige avr bhagdlli badhyte umtayitu. murne citu bidd bhag jebulun mkklige avr kutumbgl prkar avr badhytey mere saridin vregu ayitu. allimd smudrd kdeg heugi mrglakke eri dbbesetige heugi yeukneyamige edurad ndige mugiyuvdu. adu saridinimd mudn surynu udysiv kdeyimd kisleuttabeurin merege tirugi allimd daber-tige heurtu yaphiykke heugi allimd purv dikkinlliruv gthephernnu etkacinnu dati, rimmeumeteurd vregu neykku hadu allimd a mere uttr dikkinlliruv hnna-teunige suttikeumdu iphthelin hlld tggige mugiyuvdu. i mereylliruv ktat, nhllal, simreun, idla, betle-hem meudlad hinnerdu pttn gl avugl gramgl shitvagi jebulu nn mkklige avr kutumbgl prkar a ptnglu avugl gramglu avr badhyteyagiddvu. nalkne citu issakarnige bittu. issakarn mkklige avr kutumbgl prkar avr mereyu ijrelige edurad kesulltet, sunem, hpharyim, siyeun, anahr, rbbit, kisyeeun, ebej, remet, emgnnim, enhdda, betpccce emb tirglnnu suttu allimd tabeuger heurtu shcima. betsemege seri yeurdnige mugiyuvdu; hdnaru ptnglu avugl gramglu; issakarn geutrd mkklige avr kutumbgl prkar ptnglu avugl gramglu avrige umtad badhyteyu. aidne citu asern mkkld geutrkkke avr kutumbd prkarbittu. avr mere yavvmdre helkt, hli, beten, aksaph almmelek, amad, misal emb pttn glgnu suttikeumdu avr pscimkke krmeligu siheurlibntgu heugi allimd suryeudyd kdeg betdageunige uttr jebulunigu bet emek uttr dikkinlli iruv iphthelin tggige vegiyeligu hadu edbhagdlliruv kabuligu allimd ebreunigu rehebunigu hmeunigu kankku mhacideunin vregu hadu ramkke heugi tur emb blvad ptntd vregu tirugi allimd heusakke heurtu smudrd bliy akjibin merey amcige mugiyuvdu. ad-kke umma, aphek reheub emb ptnglu seriddvu. iptterdu ptnglu avugl gramglu. ide asern geutrd mkklige avr kutumbgl prkar i ptnglu avugl gramglu badhyteyagiddvu. arne citu nphtaliy mkklige avr kutumbgl prkar bittu. avr mereyu helephnimd alleuninimd cannnim, adami, ybneyel, ivugl mele hadu lkuminvregu heugi yeurdnige mugiyu

vdu. a mereyu pscimkke ajneut tabarige tirugi allimd hukkeugige heurtu dksinkke jebulunnnu pscimkke asernnu suryeudyd dikkinlli yeurdnin bliy lliruv yudvnnu mutti bruvdu. idrlli ruv keuteglull ptnglu yavvmdre, ciddim, cer, hmtt, rkkt, kinneret adama, rama, haceur, kedes, edre, enhaceur, ireun, migdlel, heurem, betsemege betnat meudlad hteumbttu ptnglu avugl gramglu ide nphtaliy geutrd mkklige avr kutumbgl prkar ptnglu avugl gramglu deuret badhyteyagide. idllde elne citu dann geutrd mkklige avr kutumbgl prkar bittu. avr badytey mereyu ceura, es-taveul, irseme salbbin, ayyaleun, itla, eleun, timna, ekreun, elteke, gibbeteun, balt, yehud, beneberk, gtmmeun, meyrkeun, rkkeun emb ptnglu. yeupp-kke edurad mereyu sh. idllde dann mkkle mereyu avrige saldiddrimd avru heurtu heugi lesemin mele yuddhmadi adnnu hididu kttiymd heudedu svad-hin madikeumdu adrlli vasvagiddu lesemin tmm tmdeyad dann hesrin prkar dan emdu hesritru. i ptnglu avugl gramglu dann mkkld geutrkkke avr kutumbgl prkar deuret badhyteyu ide. avru desvnnu adr meregl prkar badhyteyagi hmcikeumdu tirisidag isra yel mkklu nunn mgnad yeheusuv nige tmm mdhydlli badhyteynnu keutru. avnu kelid ephrayam betdilliruv timntserh emb pttnvnnu krtn matin prkar keutru. avnu a pttnvnnu ktisi adrlli vasvagid-dnu. yajknad eliya jru nunn mgnad yeheusuvnu is-rayelin mkkld geutrgl pitrgl hiriyr sileuvinnli sbhey gudard bagl bliylli krtn smmukhdlli citu haki hmcikeutt badhyteglu ive. hige avru desvnnu bhagvagi hmcikeumdu puresidru.

20

krtnu yeheusuvnige- ninu israyel mkklige helbekad ddenmdre, yavnadru ariyde ketppi heud-edu keumdu hakidvnu alli odiheugu vdkke nanu meusey mukhamtr ninge helid asry ptnglnnu geuttu madi keulliri. avu nimege rktd sedu tirisuv vn-imd tppisikeulluv asryvagiruvvu. a ptngllli omd-kke odi bmdvnu ptntd prves dvardlli nimtu a ptntd hiriyru keluv hage tnn matuglnnu heluvag avru avnnnu ptntdeulge serisikeumdu tmm bliylli vasvagirlu avnige shlvnnu keudbeku. rktd sedu tirisikeul-luvnu avnnnu himdti bmdre keule madidvnnnu avn kege oppisikeudbardu; yakmdre purvdlli avnnnu hgemadlill ariyde tnn nereyvvnnu heudnedu. idllde avnu nyavvikeulleuskr sbhey mumde bmdu nil-luvvregu agin prdhan yajknu mrn heumduv vregu a ptntdle vasvagir beku. truvay keumdvnu tanu bittu odiheud tnn ptntkku mnegu tirugi brbhudu. hageye avru nphtaliy bettd glilaydlli iruv kedesnu ephra yamn bettglliruv sekemnnu yudd bettglliruv hebreun emb kiryrtb vnnu nemisidru. yerikeu-vin purvd lliruv yeurdnin ace rubenn geutrkkiruv smvad bhumiy arnydlliruv becernnu gadn geutrkkke gilyadinlliruv rameutnnu mnssey geutrkkke basanin-lliruv geula nnnu keutru. ke tppi ariyde keumdre yavnadru sbhey mumde bmdu nilluv prymtr rktd sedu tirisi keulluvn keyimd sayd hage alli odi heugu-vdkke israyel mkklellirgu avr mdhydlli vasvagiruv prkiyirgu nemislppt ptnglu ive.

leviyr pitrgl hiriyr kanan desd sileuvinnliruv yajk nad eliyajrn bligu nunn mgnad yeheusvnn bligu israyel mkkkl geutrgl pitrglliruv hiriyr bligu bmdu avr smgd matnadi-2 navu vasvagiruv ptnglnnu nmm psugligeuskr avugl upngrgleumdige nmge keudbekemdu krtnu meusey mukhamtrvagi ajnapisi ddane amdru. hageye israyel mkkkl tmm badhteylli leviyrige krtm ajney prkar ptnglnnu avugl upngrglnnu keuttru. avu yavvemdre- kehattyr geutrglige citu hakidag leviyrlli yajknad areunn mkkklige yudn geutrdlliuy simeyeunn geutr dlliuy benyaviann geutrdlliuy hdi muru ptnglu deurkidvu. kehatty ulid mkkklige ephrayamn geutrdlliuy dann geutrdlliuy mnssey ardhgeutrd lliuy httn ptnglu deurkidvu. gerseunyn mkkklige citi hakidag issakarn geutrgl kutumbgllliuy asern geutrdlliuy nphtaliy geutr dlliuy basaninnliruv mnssey ardh geutrdlliuy hdimuru ptnglu deur kidvu. idllde merariy mkkklige avr kutumbgl prkar rubenn geutrdlliuy gadn geutrdlliuy jebulunn geutr dlliuy hnnerdu ptnglu deurkidvu. i ptnglnnu avugl upngrglnnu israyel mkkkl krtnu meusey mukhamtr ajnapisid prkar leviyrige cituhaki keuttru. adre leviy mkkllli meuldne citu bidd kehatty geutrgllli iruv areunn mkkklige yudn mkkkl geutrdlliuy simeyeunn mkkkl geutrdlliuy keudlptt ptngl hesruglu yavvmdre-levi kuldvr kehatty geutrdvru ad areunn kutumbdvrige citu meudlu biddidrm yudn betglliruv anakn tmdeday arbn hesrin pttn hebrey nnnu adr suttliuv upngrglnnu av rige keuttru. adre a ptntd heulg lnnu gramlnnu yephunney mgnad kalebnige badhteyagi keuttru. higeye yajknad areunn mkkklige keule madidvnige asry pttnvad hebreyunnu adr upngrglnnu libnavnnu adr up ngrglnnu yttirnnu adr upngrglnnu estemeuhvnnu adr upngrg lnnu heuleunnnu adr upngrg lnnu debirnnu adr upngrglnnu ayinnu adr upngrglnnu yutta vnnu adr upngrglnnu betsesennu adr upngrglnnu; higeye a erdu geutrglimd i ombhttu ptnglnnu keuttru. idllde benyaviann geutrdlli gibyeu nnnu adr upngrglnnu gebvnnu adr upngrglnnu anateutnnu adr upngrglnnu almeunnnu adr upngrglnnu; hige nalku ptnglnnu keuttru. yajknad areunn mkkkl ptngllella hdimuru ptnglu avugl upngrglu. idllde leviyrard kehatty mkkkl kutumbdlli ulidvrig ephrayamn geutrdlli citinimd deurkid ptnglu, keulemadidvnige asry pttnvad ephrayamn betgllliruv sekemnnu adr upngrglnnu gejerrnnu adr upngrglnnu kibcemnnu adr upngrglnnu; betheureunnnu adr upngrglnnu hige nalku ptnglnnu keuttru. idllde dann geutrdlli eltekeynnu adr up ngrglnnu gibeteunnnu adr upngrglnnu; ayyaleunnnu adr upngrglnnu gtrimmeunnnu adr upngrglnnu hige nalku ptnglnnu keuttru. mnssey ardhgeutrdlli tanaknnu adr upngrglnnu; gtrimmeunnnu adr upngrglnnu hige erdu ptnglnnu keuttru. hageye ulidmth kehatty mkkkl kutumbglige deuret ptngllella httn ptnglu avugl upngrglu. leviyr kutumbgllliruv gerseunin mkkklige mnssey ardh geutrdlli keule madidvnige asry pttnvad basani nlliruv geulannnu adr upngrglnnu beyesteravnnu adr upngrglnnu; hige erdu ptnglnnu keuttru. idllde issakarn geutrdlli kisyeeunnnu adr up ngrglnnu dabertnnu adr upngrglnnu yrmutnnu adr upngrglnnu emgnnimnnu adr upngrglnnu; hige nalku ptnglnnu keuttru. asern geutrdlli misalnnu adr upngrglnnu abdeunnnu adr upngrglnnu helkatnnu adr upngrglnnu reheu bnnu adr upngrglnnu; hige nalku ptnglnnu keuttru. nphtaliy geutr dlli keulemadidvnige asry pttnvad glilaydliruv kedesnnu adr upngrglnnu hmmeutdeurnnu adr upngrglnnu krtannu adr upngrglnnu; hige muru ptnglnnu keuttru. gerseunyrige avr kutumbgl prkar umtat ptngllella hdimuru ptnglu avugl upngrglu. ulid leviyrard merariy mkkkl kutumbglige jebulunn geutrdlli yeukne yammnu adr upngrglnnu krtannu adr upngrglnnu dimnavnnu adr upngrglnnu nhallnnu adr up ngrglnnu hige nalku ptnglnnu keuttru. idllde rubenn geutrdlli becennu adr upngrglnnu yhca vnnu adr upngrglnnu kede-meutnnu adr upngrglnnu mephagtnnu adr up ngrglnnu; hige nalku ptnglnnu keuttru. gadn geutrdlli keule madi dvnige asry pttnvad gilyadinlliruv rameutnnu adr upngrglnnu mhn yimnnu adr upngrglnnu hesbeu nnnu adr upngrglnnu ygjerrnnu adr upngrglnnu; hige nalku ptnglnnu keuttru. higeye leviyr kutumbgllli ulidmth merariy mkkklige avr kutumbgl prkar citinimd deuret ptngllella hnnerdu ptnglu avugl upngrglu. israyel mkkkl svastyd mdhydlli iruv leviyr ella ptnglu avugl upngrglu nalvtemtu ptnglu. i ptngllli prtiyeumdkku adrd suttlu upngrglu iddvu; ptnglligella higeye iddvu. krtnu avr tmdegliche keuduvnemdu ane itt desvnnella israyelige keuttnu; avru adnnu svadhinmadikeumdu adrlli vasvagiddu. krtnu avr tmdegliche ane itt prkarvella avr suttlu avrige visramti keuttnu; avr ella strugllli obbnadru avr mumde nillill; avr struglnnella krtnu avr kegliche oppisidnu. krtnu israyel mnege helid olle visygllli omdadru biddu heuglill; ella nerveridvu.

22

ag yeheusvnnu rubenyrrnnu gadyrrnnu mnssey ardhgeutr dvrnnu krisi avrige- krtm sevknad meuseyu nimge ajnapisid ellvnnu nivu keukeumdu nanu nimge ajnapisiddelladrlli nnn matige vidheydrari. nivu bhl divs glimd imdin vregu nimm sheudrrnnu kebidde nimm devrad krtnu ajnapisid appneynnu keukeumdiri. ig nimm devrad krtnu avrige vagdanmadid prkar nimm sheudrrige visramti keuttnu. mttn krtm sevknad meuseyu yeurdnige ace nimge keutt svastyvad nimm desdliruv nimm deregliche tirigi heugiri. adre krtm sevknad meuseyu nimge ajnapisid ajne ynnu nyayprmanvnnu jagreyagi keukeumdu ndedu nimm devrad krtnnu pritimadi atn ella marggllli ndedu atn ajneglnnu keukeumdu atnnu amti keumdu atnnu nimm purnhrdy dimdlu purnprandimdlu sevisiri emdu helidnu. yeheusvnnu avrrnnu asirvdisi kluhsid mele avru tmm deregliche heudru. mnssey ardh geutrkke meuseyu basaninlli svasty keuttidnu. adre avr ulid ardh geutrkke yeheu svnnu yeurdnin pscimkke avr sheudrrnduve svastyvnnu keuttnu. idllde yeheu svnnu avrrnnu avr deregliche kluhsid biduvag avrrnnu asirvdisidnu. av reumdige matnadi-nivu bhu astiuyllv ragi psukuri belli, bmgar, tamr, kbbinvnnu bhu heccad vstrgleumdige himtirugi nimm deregliche heugi nimm strugl keuleyennu nimm sheudrr smgd hm-

cikeulliri amdnu. krtnu meusege keutt matn prkar rubenn mkklu gadn mkklu mnssey ardh geutrdvru tavu vsmadikeumd tmm svastyd desvagiruv gilyad deskke heuguvdkke kanan desdlliruv sileu vnnu israyel mkklnnu bittu tirigi heudru. kanan desdlliruv yeurdnin pramtykke bmdag adr bliylli rubenn mkklu gadn mkklu mnssey ardh geutr dvru neutkke deudddad yjnvediyinnu kttidru. igeu, rubenn mkklu gadn mkklu mnssey ardhgeutrdvru kanan deskke eduragi israyel mkklu dati bmd yeurdnin pramtydlli yjnvediyinnu kttidemadu israyel mkkligu keli bmtu. israyel mkklu adnnu kelidag sbheylla ottagi avrige vireudhvagi yuddh maduvdkke sileuvinlli kudidru. gilyad desdlliruv rubenn mkkl bligu gadn mkkl bligu mnssey ardh geutrdvr bligu yajknad eliya jrn mgnad phinehasnnu avn smgd israyelin ella geutrgl prtí tmde mney mukhysthñ prkar httumdi prdhan rñnu kluhisidru. ivrlli prtí mñusynu israyel shsrgllli tñn tñn tmdey mneye mukhysthñagidnu. ivru gilyad desdlli rubenn mkkl bligu gadn mkkl bligu mnssey ardh geutrdvr bligu bmdu avr smgd matnadn krtñ sbheylla heluvendmre, nivu i heuttu krtñ kdege tirugede atnige vireudhvagi tirugi biluv hage nimege omdu yjnvedi ynnu kttikeumdu israyel devrige madid i apradhvenu? pegeurdlli ad dasd tñvu nmge alpevu? krtñ sbhey mele vyadhi bmdagy i dind vregu adrimd navu suddhvaglill. iheuttu krtñ kde yimd tirigi heuguttirlla? iheuttu krt nige vireudhvagi tirugi biddag nale atnu israyel sbheylladr mele raudrvullv naguvnu. nimm svastyd desvu asuddh vagidre krtñ gudarviruv krtñ svastyd deskke nivu dati bmdu nmm mdhydlli svastyvnnu tegedukeulliri. krtñ blipithd heurtagi nimegeuskr omdu blipithvnnu kttikeulluvdrimd nivu krtñngu nmgu vireudhvagi tirugibilbediri; jerhn mgnad akannu spislpttdrlli apradhmadiadag i raudruv ella sbhey mele bittlveu? avnu matr tñn apradhlli nasvaglill emdu helidru. rubenn mkklu gadn mkklu mnssey ardh geutrdvru israyel shsr mukhysthñrige prtyuttrvagi– devadi devrad krtne, devadi devrad krtne tilididdane. israyelyrigu tiliyuvu. idu tirugi biluvdrimdladru krtñnige vireudhvagi apradhmadvdrimdladru agidre nmmnnu iheuttu rksisbardu. navu krtñ kdege tirugikeumdu dhnbligl nñadru ahar smrpneynnadru sma dhand bliglnnadru adr mele arpisuv dkeuskr yjnvediyinnu nmgagi kttidre krtñu adnnu vicarisli. adre bruv kaldlli nimm mkklu nmm mkkligge–israyelin devrad krtñnigu nmgu enu? rubenn mkkle, gadn mkkle, krtñu nmgu nmgu yeurdnñnu mere madiddrimd krtñ karyglilli nimege bhagvu illvemdu heli nmmlli nimege bhagvu ill vemdu heli nmm mkklnnu krtñnige bhypdd hage maduvremdu amjikeumdu idñnu madidevu; addrimd navu dhnbl geuskrvadru bligeuskrvadru all, bruvkaldlli nimm mkklu nmm mkkligekrtñlli nimege bhagvillvemdu helde iruv hageyu navu krtñ sñnidhiylli dñn bliglimdlu yjnglimdu smadhand bliglimdlu atññnu sevisuv hageyu nmgu nmgu nmm truvay nmm smtti yvrigu mdhydlli saksí umtaguv hage yjnvediyinnu kttikeuluvdkke madidevu. navu amdukeumdddenmdre–mumde nm gadru nmm smtityvrigadru hage helidre ag dhnbligligadru bli gligadru all, nmgu nmgu

nduve saksigeuskr nmm tmdeglu madid krtñ blipithd heulikeyad yjnvediyinnu neudiri emdu heluvru. nmm devrad krtñ gudard mumde iruv atñ yjn vediyinnu heurtagi navu dhnbligl geuskrvagi yu ahar smrpnegli geuskrvagi yu bligligeuskrvagi yu mtteumdu yjnvediyinnu ktti krtñnige vireudhvagi tirugi biluvdu atñ kde yimd himtirigi heuguvdu nmge dur vagirli amdru. yajknad phinehasnu avn smgd idd sbhey prdhanru israyel shsrgl mukhysthñ rubenn mkklu gadn mkklu mnssey mkklu helid matuglñnu keli dag avrige meccikeyayitu. yajk nagiruv ella–jarn kumarnad phinehasnu rubenn mkkligu gadn mkkligu mnssey mkkligu–nivu krtñnige vireudhvagi i apradhvnnu madde iruvdrimd krtñu nmm mdhydlli iddanemdu imdu aritiddeve. ig nivu israyel mkklnnu krtñ kege tppisiddi amdnu. yajknad eliyajrn mgnad phinehasnu prdhanru gilyad desdlliruv rubenn mkklnnu gadn mkklnnu bittu kanan desdlliruv israyel mkkl blige tirigi bmdu avrige vrtmanvnnu tmdru. a matu isra yel mkkligge meccikeyayitu. addrimd israyel mkklu rubenn mkklu gadn mkklu nivvasvagidd desvnnu nasmad bekemdu avr mele yud–dhkke heugbekemb matñnu bittu devrñnu keumdadidru. rubenn mkklu gadn mkklu a yjnvedige saksí emb arthvaguv ed emdu hesrittru. nmm mdhy krtne devragi ddane emdu ade saksiyagiruvdu.

23

krtñu israyelñnu suttliruv ella struglimd tppisi visramti keutt bhl dingl truvay yeheusuvñ dinglu tumbi vrddhnadnu. avnu smst israyelrñnu avr hiriyrñnu mukhy sthrñnu nyayadhiptiglñnu adhikariglñnu krisi avrige–nanu vrddhnagi dinglu tumbi dvnagiddene. nimm devrad krtñu nim geuskr i skl jñamgglige madi ddellvñnu neudidiri; nimeuskrvagi yuddh madidatñu nimm devrad krtñu. igeu, nanu yeurdn meudlugeumdu pscimkkiruv deudd smudrd vregu jñamgglnnu kdidu ulid skl jñamggld desglñnu nimm geutrglige citu haki nimege hmceikeutñnu. idllde nimm dev rad krtñu avrñnu nimm mumde tllibittu nimm knnedurinimd avrñnu heurdisibiduvnu. krtñu nime vagdanmadid hageye nivu avr desvñnu svadhinmadikeulluviri. ig nivu meusey nyayprmadñ pustkdlli brediruv el–lvñnu kekeumdu bhu dherydimd maduv hage adnnu bittu blgdegadru edgdegadru tirugde nimm mdhydlli ulidiruv i jñamggllli serde avr devrugl hesruglñnu smrisde avugl mele añe idde nivu avuglige sevemadde addbilde iruv hage bl geumdu i dind vregu madid hageye nimm devrad krtññnu amtikeumdirri. krtñu nimm mumde blvad deudd jñamgglnnu heurdisibittu. adre nimm mumde i vregu obbradru nilllarde heudru. nimmlli iruv obbnu savir mmdiyinnu himdtuvnu. nimm devrad krtñu nime vagdanmadid hage atñe nimeuskr yuddhmaduttane. addrimd nivu nimm devrad krtññnu pritimadvu hage nivu bhl ecckieyagirri. nivu himtirigi keumdu nimmlli ulidiruv i jñang glilli serikeumdu avrige mdu–vemadi keuttñe nivu avr bligu avru nimm bligu prvisisidre nimm devrad krtñu innu mele i jñang–glñnu nimm mumde heurdisi biduvdill. nimm devrad krtñu nimege keutt i olle desdeulgimd nivu nas–

vaguv vregu avru nimgе urulagiyu beuna giyu nimm pkkeylli sulvagiу nimm knnuglige mulluglagiyu iru-vremdu niscy vagi tilidukeuluviri. igeu, nanu imdu bhuleukdvrellr margvagi heuguttene. nimm devrad krtnu nimgеuskr helid ella olle matugllli omdu matadru tppilllvemdu nimm purnhrdydimldu nimm purnprandimldu aritiddiri; avu gllli omdu matadru tppde avella nimgе smbhvisidvu. ig nimm devrad krtnu nimgе vagdanmadid olle karyglella nimgе hege smbhvisidveu hageye nimm devrad krtnu nimgе ajnapisid tnn ajne glnnu nivu viari, anydevruglnnu sevisi avuglige addbiddre nimm devrad krtnu nimgе keutt i olle desdimd nimmnnu nasmaduv mttigu krtnu nimm mele skl keduglnnu brmaduvnu. krtn keupvu nimm mele uriyuvdu; atnu nimgе keutt olle desdimd nivu begne nasvagi heuguviri amdnu.

24

yeheusuvnu sekeminlli israyelin smst geutrdvrnnu kudisi israyelin hiriyrnnu avr mukhysth rnnu nyayadhptiglennu adhikariglennu kresidnu. avru devr mumde bmdu nimtru. yeheusuvnu ella jnrigе-israyelin devrad krtnu heluvndmndre-purv dlli nimm tmdeglu, abrahamnu naheu rnu avr tmdeyad terhnu ndiy ace vasvagiddu anydevruglennu aradhisuttiddru. adre nanu ndiy aceyllidd nimm tmdeyad abrahamnnnu tkkeumdu bmdu avnnnu kanan desvnnella smcar madisi avn smtanvnnu abhivrdldhi madidenu; avnige isaknnnu keuttenu; isaknige yakeubnnnu esavnnnu keuttu esavnige seyar prvtd desvnnu svastyvagi keuttenu. adre yakeubnu avn mkklu aiguptkke heudru. nanu meuseynnu areunnnnu kluhisi avr mdhydlli nanu madidvugl prkar aiguptvnnu badhisid truvay nimmnnu heurge tmdenu. nanu nimm tmdeglennu aiguptdimd heurdisidag nivu smudrd tirkke bmdiri. adre aiguptyru rthgl smgdlu rahutr smgdlu nimm pitrglennu kempu smudrd vregu himdttidru. avru krtnige kugidag nimgu aiguptyrigu mdhydlli amdhkarvnnu irisi smudrvnnu avr mele brmadi avrnnu muccibittenu. nanu aiguptdlli madi ddnnu nimm knnuglu neudidvu. arnydlli bhukald vrege vasvagiddiri. yeurdnige ace vasvagidd ameuriyr deskke nimmnnu krkeumdu bmdenu. avru nimm smgd yuddh maduvag avr desvnnu nivu svadhin madikeulluv hage avrnnu nimm keylli oppisi avrnnu nimm eudrinimd nasmadidenu. ag meuvabyr arsnad cippeurn mg nad balaknu eddu israyelige vireudh vagi yuddhmadi nimmnnu spisuv hage beyeurn mgnad bilamnnnu kre kluhisi dnu. adre nanu bilam matnnu kellu mnsillddrimd avnu nimmnnu asirvdi suttile iribekayitu. hige nanu avn keyimd nimmnnu tppisidenu. nivu yeurdnnnu dati yerikeuvige bmdiri. yerikeuvin nivasi glu ameuriyru perijjiyru kananyru hittiyru girgasiyru hivviyru yebusi yru nimm smgd yuddhmadidru. adre nanu avrnnu nimm kege oppisidenu. idllde nanu nimm mumde kdjd hulglennu klu hisidenu. avu avrnnu ameuriyr ibbru arsluglennu odisibittvu; nimm ktti, billug limdll. nivu dadiyd bhumiynnu nivu kttid pttnglennu nanu nimgе keuttenu; nivu avugllli vasvagiddiri; nivu nedd drakse teutgl phlvnnu

ippeteupugl phlvnnu tinnuttiri embde. addrimd ig krtnige bhypttu ytharthdlliу stydlliу atnnnu sevisiri. nimm tmdeglu ndiy aceylliyu aiguptdlliу sevi sid devruglennu teuredubittu krtnnne nivu sevisiri. krtnnnu sevisuvdu nimgе kettddagi kmdre iheuttu nivu yarnnu sevisuviri? nimm tmdeglu ndiy ace sevi sid devruglennu illeve nivu vasvagivu ameuriyr devruglennu? nivu arisi keulliri; adre nanu nnn mneyvru krtnnne sevisuvevu amdnu. jnru avnige prtyuttrkeuttu-navu krtnnnu bittu any devteglennu sevisuv karyvu nmgе durvagirli. nimm dev rad krtnu tane nmmnnu nmm tmdeglennu dastvd mneyad aiguptdesdimd brmadi ddane. nimm knnugl mumde a deudd abdhut glnnu madi navu nded ella marggl lliу navu avr mdhydlli hadu bmd ella jngllliу nmmnnu kapadidatnu. idllde desdlli vasvagidd ameuriyr skl jnglennu krtnu nimm mumde heurdisi bittnu. addrimd navu krtnnne sevisuvevu; atnu nimm devru amdru. adkke yeheu suvnu jnrigе-nivu krtnnnu sevisilariri; yakmdre atnu prisuddhnad devru, reus vull devru; atnu nimm dreuhglennu paglennu mnnisnu. krtnnnu bittu any devruglennu sevisidre ollednnu madde atnu nimgе kedumadi nimmnnu dhisibiduvnu emdu helidnu. adkke jnru yeheusuv nige-ill; adre navu krtnnne sevisuvevu amdru. yeheusuvnu jnrigе-nivu krtnnnu sevisuvdkke atnnnu adu keumdiru viremdu nimgе nive saksiglagiddiri amdnu. adkkvru-nave saksiglagiddeve amdru. adkkvnu-ig nimm mdhydliruv any devruglennu teuredu nimm hrdivnnu israyelin devrad krtnige tirugisiri amdnu. jnru yeheusuvnige-navu nimm devrad krtnnnu sevisi atn matige vidheyraguvevu amdru. yeheusuvnu a heuttu sekeminlli jnr smgd odmbdike ynnu madi adnnu avrige niymvagnu kttleyagiу ittnu. i matuglennu yeheusuvnu devr nyayprmand pustk dlli bredu omdu deudd klennu etti adnnu alli krtn prisuddh sthld bliylli elamrd kelge nettnu. yeheusuvnu jn rigella-igeu, i kllu nimm mdhydlli saksiyagirli. yakmdre adu krtnu nimm smgd helid ella vcnglennu kelitu. addrimd nivu nimm devrnnu allgleyd hage ide nimgе saksiyagirli emdu helidnu. hige yeheusuvnu jnrnnu avrvr badhyeteglige kluhisidnu. ivuglad truvay nunn mgnad yeheusuvnemb krtn sevknu nur httn vrus vyssinnvagi sttnu. av nnnu ephrayam prvtd gas bettd uttrkkiruv timntserh emb avn badhy tey mereylli hunittru. yeheusuvn ella dingllliу avn truvay krtnu israyelige madid sklkaryglennu aritidd hiriyr skl dingllliу israyelyru krtnnnu sevisidru. id llde israyel mkklu aiguptdimd tmd yeusephn elubuglennu avru sekeminlli yakeubnu sekemnn tmdeyad hmeurn mkklimd nuru bellinanyglige keumdu keumdid, yeusephn mkklige badhyte yad, neld bhagdlli hunittru. areu nn mgnad eliyajrnu sttnu; av nnnu avn mgnad phinehasnige ephra yam bettd desdlli keudlptt gudddlli hunittru.

yeheusuvnu stt truvay addendenmdre, israyel mkkllu krtnige—kananyr mele meudlu nmagi yuddhkke heuguvvru yaru emdu kelidru. adkke krtnu—yudnu heugli; igeu, nanu a desvnnu avn keylli oppisikeutti ddene amdnu. yudnu tnn sheudrnat simeyeunnige—ninu nnn smgd nnn bhagkke ba, kananyr mele yudhdmaednu; nanu hageye ninn smgd ninn bhagkke bruvnu amdnu. hige simeyeunnu avn smgd heudnu. yudnu heudag krtnu kananyrnnu perijjyrnnu avr keylli oppisikeuttu. bejekinlli ivru avrlli httu savir jnrnnu keumdru. avru bejekinlli adeunibejknnu kmdu avnige vireudhvagi yuddhmadi alli kananyrnnu perijjyrnnu keumduhakidru. adre adeunibejkn udiheuddrimd avnnu himdti hididu avn kekalugl hebberlugltnu kttrisi haki dru. ag adeunibejkn—nanu kekalu gl hebberlugltnu kttrisiid epptu mmdi arslugl nnn mejin kelge tmm ahar vnnu kudisidru; nanu hege madideneu hagaye devru nnge muyyige muyyimadidane amdnu. avnnu yerusalemige tkkeumdu bmdru; avnu alli sttnu. yudn mkkllu yeruselemin mele yuddhmadi adnu hididu ktiyimid heudeu pttvnnu bemkiymid suttubitr. truvay yudn mkkllu betdilliyu dksindilliyu tgginn lliyu vasisid kananyrige vireudhvagi yuddhmadu—vdkke heudru. yudnu purvdlli kiryttrb emb hesridd hebreuninlli vasvagidd kananyr mele heugi sese, ahimm, tlmernu keumduhakidnu. allimd birinlli vas vagiruvvrige vireudhvagi heudru; debi rige purvdlli kirytsepher emb hes rittu. kalebnu—kirytesephehnnu heudeu tegedukeulluvvnige nnn kumarteyad aksa lnnu hemdtiyagi keuduvenu emdu heliddnu. ag kalebn tmmnu kenjn mgnad otinyelnu adnu hididnu. ag avnu tnn mglad aksalnnu avnige hemdtiyagi keuttu. avlu avn blige heuguvag tnn tmdeyimid omdu heulvnnu keluvdkke avnnu preresidvlagi ktteyimid ilidlu; kalebnu avlige—ninge enu beku amdnu. avlu avnige—nnge asir—vadkeudu; ninu dksin bhumiyinnu nnge keuttubitte ylla, niru buggeglnu sh keudu amdnu. kalebnu melin buggeglnu kelgin buggeglnu avlige keuttu. meusey mavnad kenyn mkkllu khjur gidgl ptdnimd heurtu yudn mkkll smgd aradige dksinkiruv yudd arnykke bmdu jnr smgd vasvagidru. yehudyr tmm sheudrrad sime yeunyr smgd heurtu cephtnlli vasvagi ruv kananyrnnu keumdu a pttvnnu nirmul madidru. a pttvnu heurma emdu kreylptitu. idllde yudnu gajavnnu adr mereynnu askeleunnnu adr mereynnu ekreunnnu adr mere ynnu tegedukeumdu. krtnu yudn smgd idddrimd avnu bettd nivasiglnu heurdisibittu; adr tgginn nivasiglige kbbi nd rthgliddrimd avnu avrnnu heur dislarde heudnu. meusey helid prkar avru hebreunnnu kalebnige keuttu. avnu anakn muvru mkklnu alimld heurdisibittu. benyaviann mkkllu yeruseleminlli vasvagidd yebusiyrnnu heurdisillil. adre yebusiyr i dind vrege benyavia nn mkkll smgd vasvagiddare. idllde yeusephn mneyvru betelige heudru. krtnu avr smgd iddu. adre meudlu luj emdu hesridd betelem pttvnnu palti neudlu yeusephn mneyvru kluhisidru. paltiyvru pttndeulgidm bruv obb mnusynnnu kmdu avnige—dymadi pttndlli prvesisuv margvnnu nmge

teurisu; navu ninge krune teurisuvevu amdru. avnu pttndlli prvesisuv margvnnu avrige teurisidag avru bmdu pttvnnu ktiyimid heudeu a mnusynnnu avn smst kutumbvnnu kluhisibitru. a mnusynnu hittiyr deskke heugi alli omdu pttvnnu ktti adkke luj emdu hesrittnu. i vregu adkke ade hesru. mnsseyvru betseyan tanak deur ibleyam megiddeu emb pttu glnnu avugl gramgltnu svadhinmadi keullillil. addrimd kananyru a pramt gille vasisuvdkke drdhmadidru. isra yelyru blgeumdag avrnnu purnvagi heurdisibidde kppkeudlu kananyrige nemk madidru. idllde ephrayam gejerinlli vasvagidd kananyrnnu heurdisibidillil. kana nyru gejerinlli avr smgd vasisidru. jebulnyru kitreunin vasiglnu nhleulin vasiglnu heurdisibidillil. kananyrad ivru avrlli vasvagiddu kpp vnnu keuduvvradru. aseryru akkeuvn vasiglnu cideunin vasiglnu ahlal, akjib, helba, aphik, reheub pttu gl vasiglnu heurdisibidillil. adre aseryru avrnnu heurdisibidde a desd vasiglad kananyr mdhydlli vasvagiddu. nphtalyru betsemin vasiglnu bet natin vasiglnu heurdisibidde a des vasiglad kananyr mdhydlli vasisidru. adre betsemin betnatn pttvasiglu avrige kppkeuduvvradru. idllde ameuriyru dann mkklnu tgginnlli iliygeudde bettgelge odisibittu tavu hrheres betdilliyu ayyaleuni lliyu salbiminliyu vasisbekem—didru. adre yeusephn mneyvr ke bharvadd rimd avrige kppkeuduvvradru. higeve ameuriy mereyu akrbbimu hididu bmdeyim meldege haduheuguvdagittu. 1 yeheusuvnu stt truvay addendenmdre, israyel mkkllu krtnige—kananyr mele meudlu nmagi yuddhkke heuguvvru yaru emdu kelidru.

2

krtn dutnu gilgalinimd beukimige bmdu—nanu nimmnnu aigupt dimd brmadi nimm tmdeglige aneyitt desdlli nimmnnu serisidenu. nanu nimm smgd madid nnn odmbidkeynnu emdigu nirrthk madenu. nivu i desd nivasigl smgd odmbidke madde avr blipithgltnu kedvi bidiri emdu helidenu. adre nivu nnn matige vidheyragillil; hige yake madi diri? addrimd—nanu sh avrnnu nimm edurinimd odisibiduvdill. avru nimm pkkdlli mulluglmtiruvru; avr devrugl ninge urulaguvvemu nanu helidenu. krtn dutnu i matugltnu israyel mkklellrige heluvag jnr tmm svrvetti atru. a sthlkke beukim emb hesrittu alli krtnige bliynnu arpisidru. yeheusuv jnrnnu kluhisibitag israyel mkklu desvnnu svadhinmadi keulluvdkke tmm tmm badhyteglige heudru. adre yeheusuvn skl dingilliyu krtnu israyelyrigeusr madid deudd karygltnu kmdmth yeheusuvn truvay bdudik hiriy skl divsgilliyu jnr krtnnnu sevisidru. adre nunn mgnemb krtn sevknad yeheusuvnu nur httu vrus praydvnagi sttnu. avnnu ephrayamin betdilli gas prvtd uttr dikkinliruv avn badhyte mereyad timntheresnlly hunitru. a smtityvrellru tmm tmdegl bliylli kudisikeullpttru. avr truvay krtnnnu israyelyrigeusr madid atn kary glnnu ariyde iruv mtteumdu smtti edditu. israyel mkkllu krtn mumde ketttn madi balnnu sevisi tmm tmdegltnu aiguptdimd heurdmadid tmm devrad krtnnnu bittu tmm suttiruv jngl any

devrugl himdeheugi avuglige addbiddu krtlige keupvnebbisidru. avru krtnnu bittu balnnu asteuretnu sevisidru. addrimd krtu israyelige vireudh vagi urigeumdu avrnnu keulleheudeyuv keullegarr keylli oppisikeuttnu. truvay avru tmm struglige eduragi nilld hage avr suttliurv avr strugl kege avrnnu maribittnu. krtnu helid hageyu krtu avrige aneitt hageyu avru elli heudru alli kedu aguvdkke krtu ke avr mele ittu. adagyu krtu avrnnu keulle heudeyuvvr keyeulgid bidisid nyayadhiptlgnu ebbisidru; avru tmm nyayadhiptigl matnnu kelde anydevrugl himde jartvmadi avuglige addbiddu tmm tmdeglu krtu ajneglgnu keli nded margvnnu sigrhvagi teuredu bittru; avru madid prkar madlill. krtu avrige nyayadhiptlgnu ebbisi atnu nyayadhiptiy smgd iddu a nyayadhiptiy dinglella avrnnu avr strugl keyimd rkssuttiddnu. yakmdre avru tmmnnu badhisi srmpedisuvr nimitt geuladuvdrimd krtu pscattapttnu. a nyayadhipti sttag avru tirugi marg tppi anydevruglgnu himbalisi avuglgnu sevisi avuglige addbiddu tmm tmdegligimt adhikvagi tmmnnu kedisikeumdu tmm krtylgnnu tmm kathinyd margvnnu bidde heudru. addrimd krtu israyelin mele keupdimd urigeumdu—nanu avr tmde glige ajnapisid nnn odmbdikeynnu i jnamgvu viari nnn matnnu kelde heud drimd tmm tmdeglu kekeumdu nded krtu margdlli tavu kekeumdu ndeyuvreu illveu emdu priksisuv hage nanu sh innu mele yeheusuvnu sayuvag ulisid jnamgllli obbrnnadru ivr mumde heurdisi biduvdill amdnu. add rimd krtu a jnamgllnu yeheusuvn keylli oppisikeudde avuglgnu sigrhvagi odisibidde ulisidnu.

3

kanandesd skl yuddhglgnu ariyde idd israyelyrnnu priksi suvdkku meudlu yuddhvnnu ariyde idd israyel mkkl smttiglvru adnnu kud klitukeulluvdkku krtu ulisid anyjamgglu yavvmdre: auidumdi pilistiyr adhiptigl smst kananyr cideunyr balhermeunin-imd hmatin prvesd vregu lebneunin bettdlli vasva giruv hivviyru. ivrnnu krtu meusey mukhamtrvagi israyelyr tmdegliche ajna pisid ajneglgnu avru keluvreu illveu emdu ivrimd israyelyrnnu priksisuv dkke ulisibittnu. israyel mkkl kananyr, hittiyr, ameuriyr, perijjiyr, hivviyr, yebusiyr mdhydlli vasvagiddu avr kumarteyrnnu tavu hemdtiyr nnagi tkkeumdu tmm kumarteyrnnu avr kumarrige mduve madikeuttu avr devru glgnu sevisidru. israyel mkkl krtu mumde ketttn madi tmm devrad krtnnu mretu bal nnu teupuglgnu sevisidru. addrimd krtu israyelyr mele keupgeumdu avrnnu meseupeutamyd arsnad kusn risatym kege maribittnu. israyel mkkl kusnrisatymnnu emtu vrus sevisidru. truvay israyel mkkl krtnnu kugidag krtu avrnnu rkssisuv rksknnu amdre kalebn tmmnad kenjn mgnad otniyeelnnu ebbisidnu. avn mele krtu atmuv bmdddrimd avnu israyelyrige nyaytirisidnu. yuddhmau vd-kke heurtag krtu avn kege meseu peutamyd arsnad kusnrisatmnnu oppisikeuttnu. avn ke kusnrisatymimin mele blvayitu. desvu nalvtu vrusd vrede visramtiymidditu. kenjn mgnad otniyeeln sttnu. israyel

mkkl krtu mumde tirigi ketttn madidru. avru krtu mumde ketttn madiddrimd krtu meuvabyr arsnad egleunnnu israyelige vireudhvagi bl pdisidnu. avnu ammeunn mtu amale kyn mkklgnu kudisikeumdu bmd israyely rnu heudedu khrijur gidd pttvnnu svadhinmadikeumdu. israyel mkkl meuvabyr arsnad egleunnnu hdimemtu vrus sevisidru. adre israyel mkkl krtnnu kugidag krtu avrige benyavian nad gern mgnad ehudnnu rkssisuvdkke ebbisidnu. avnu edgeyv nagiddnu. avn keyimd israyel mkkl meuvabin arsnad egleunnige kanikeynnu kluhisi dru. ehudnu ibbayiy omdu meul uddvad omdu kthariynnu tnge madi keumdu adnnu tnn vstrd kelge tnn blgde teudylli kttiikeumdu kanikeynnu meuva bin arsnad egleunn blige tmdnu. egleunnu bhu keub-bidvnagiddnu. avnu kanikeynnu keuttu tirisidag kanikeynnu heutteukeumdu bmd jnrnnu kluhisi bittu tanu gilgalinliruv kluguniy sthldimd himdkke tirugi avn blige bmd—o arse, ninge heltkk rshyavd omdu matu ade amdnu. avnu—summnirri emdu helidag avn bliylli nimtvrellru avnnu bittu heurgeheudru. avnu tngeskr matr idd besigey keuthdiylli kulitag ehudnu avn blige prvesisi—ninn smgd helbekad devr smdes nngde amdnu. avnu tnn gdugeyimd eddnu. ehudnu tnn edge ynnu cacu tnn blgde teudeyllid kthari ynnu tkkeumdu avn heutteylli tividnu. adu alge hidiyu avn heutteylli heukku kittu tegey kudd hage keubbu algnnu suttikeumditu. addrimd mlvu heurtitu. ag ehudnu keuthdiy baglgnu tnn himbhagvagi mucci bigvnnuhaki dvaramgl dimd heurtuheudnu. avnu heud truvay sevkr keuthdiy baglu muc-clp ttiruvdnnu kmdag—arsnu niscyvagi tnn besigey keuthdiylli visramti tegedukeullu ttiddanemdu amdukeumdu avru tnge nacike yaguv mtiggu kadiddru. adre igeu, avnu keuthdiy baglgnu tereyde idddrimd avru bigd keynnu tegedukeumdu baglgnu tereudru, igeu, avr prbhuv neld mele sttu biddiddnu. adre avru alsynaduttiru vag ehudnu tppisikeumdu klug-niglgnu dati seyaravnnu seri tppisikeumdu. avnu alli bmdag ephrayamin bettdlli tuturiynnu udidnu. ag israyel mkkl avn smgd bettdimd ilidru; avnu ivr mumde dgedu avr smgd—nivv nnn himde bn-niri; krtu nimm struglad meuvabyrnnu nimm keylli oppisikeuttnu emdu amdnu. avru avn himde bmd meuvaby rige edurad yeurdn revuglgnu hididu ob-brnnadru datgedu meuvabyrlli heccu kdime htta savir jnrnnu htmadidru. avrellru keubbinvru prakrmiglu agi ddr. avrlli obbnadru tppieudddill. hige a dindlli meuvab israyelin kekelge tggislppttu; desvu embhtu vru visramtigueumditu. avn truvay anatan mgnad smgrnu eddnu. avnu philistiyrlli aru nuru mnusyrnnu ettin mullugeulinimd htmadidnu. avnu sh israyelyrnnu rkssisidnu.

4

adre ehudnu sttruvay israyel mkkl tirigi krtu drstiylli ketttnmadidru. addrimd krtu avrnnu haceurinlli aluv kananan arsnad yabinn kege maribittnu. avn senyкке jnamgl pttvad hreusetinlli vasvagiruv sisernu adhiptiyagiddnu. ag israyel mkkl krtlige kugidru. yakmdre avnige ombhenuru kbbind rthgli ddvu; avnu israyel mkklgnu

ippttu vrus blvagi badhepdisidnu. a kaldlli lppi-
deutn hemdtiyad debeurlemb prvadini israyelyrige
nyay tirisuttiddlu. avlu ramkku beteligu mdhy
ephayam bettdlli khjurud mrd kelge vasisiddlu. is-
rayel mkklu avl blige nyaytirvikegeuskr heuguttid-
dru. avlu kedes nphtaliylliruv abineuv mn mgnad
baraknnu krekluhisi avn smgd–ninge israyel de-
vrad krtnu ajnapisiddenmdre–ninu nphtaliy mkkll
liyu jebulunn mkkllliyu httn savir jnrnnu kud-
isikeumdu tabeur bettkke heugu. nanu yabinn senad-
hiptiyad sisernnnu avn rthglennu avn senyvnnu kise-
unin blige brmadi avnnnu ninn ke ylli oppisikeudu-
venu amdllu. baraknu avlige–ninu nnn smgd bmd-
rede nanu heuguvunu; ninu nnn smgd barde iddre
nanu heuguvdill amdnu. adkkvulanu ninn smgd
niscyvgi bruvunu; adre ninu heuguv pryandimd um-
taguv ghvnu ninndagiruvdill; krtnu obb striy kege
sisernnnu maribiduvnu emdu heli dlu. debeurlu
eddu barakn kud kedesige heudlu. baraknu jebu-
lunyrnnu nphtalyrynnu kedesige krednu; avnu httn
savir jnr shivvagi heudnu. debeurlu avn smgd heudlu.
meusey mav nad heubann mkkllli serid kenynad
heberembvnu kenyrnnu bittu tnnnnu prtyekisi tnn
gudarvnnu kedesin bliylliruv cannnimemb belinlli
hakieumdidnu. ag abineuvmn mgnad baraknu
tabeur bettvnneridnemdu sisernige tilis lpttitu. ad-
drimd sisernu ombhenuru kbbind rthglad tnn ella
rthglennu tnn smgd iruv ella jvnnu anyinamggl
hreusetinimd kiseun ndige brmadi dnu. debeurlu
barakne–ninu elu; krtnu sisernnnu ninn kege op-
pisikeuduv dinvu ide; krtnu ninn mumde heurdlil-
lveu amdllu. hige baraknu tnn himde httn savir jn-
rnnu tegedukeumdu tabeur bett dimd ilidnu. krtnu
sisernnnu avn ella rthglennu ella senyvnnu barakn
mumde kttiyimd cdrisidnu. ag sisernu rthvnnu
bittu ilidu kalu ndeyagi odi heudnu. adre baraknu
rthglennu seny vnnu anyinamggl hreusetin mttigu
hmdttidnu. sisern senyvella kttiyimd ht vagi bittu;
obbnadru uliylill. adre sisernu kalundeyagi keny-
nad hebern hemdtiyad yayell gudarkke odibmdnu.
yabinnemb haceurin ars nigu kenynad hebern mnegu
nduve sma dhan ittu. ag yayellu sisernnnu edurgeul-
ludvdkke heugi avnige–olge ba, nnn prbhuve; nnn
blige ba; bhypdbed emdu helidlu. avnu gudarlliruv
avl blige bmdag avlu avnnnu omdu jmkhan dimd
muccidlu. sisernu avlige–dy vittu nge kudiyuvdkke
svlp niru keudu, nnge dahvagide amdnu. avlu halin
buddiynnu teredu avnige kudiyul keuttu avnnnu
muccidlu. tirigi avnu avlgeninu bagllli nimitiru;
yavnadru bmdu illi yaradru iddareu emdu ninnnnu
kelidre ill emdu helu amdnu. hebern hemdtiyad
yayellu gudard meule ynnu tegedu tnn keylli sut-
tiegynnu hididu keumdu avnu ayasdimd bhl nidre
maduttiruvag mellge avn blige bmdu avn kntleylli
a meuleynnu heudedu neldlli natidlu, avnu sttnu.
igeu, sisernnnu himdtttuv baraknu bmdnu. ag yayellu
avnnnu edurgeulluvdkke heurtuheugi avnige–ba;
ninu hudukuv mnusynnnu nanu ninge teurisuvenu
emdu helidlu. avnu avl blige bmdag igeu, sisernu sttu
biddiddnu; meuleyu avn kntleylli heudedittu. hig-
eye devru a dindlli kananyr arsnad yabinnnnu israyel
mkkll mumde tggisidnu. isra yel mkkll ke kananyr
arsnad yabin nnnu keumdubiduv mttigu hecci jy

heumditu.

5

a dindlli debeurlu abineu vmn mgnad baraknu
hadi ddenmdre– jnru sveccheyimd tmmnnu sm
rpisikeumdag krtnu israyeligeuskr muyyige muyyi
madiddrimd nivu atnnnu keumdadiri. o arse,
keliri; o prbhuge, kivigeudiri; nanu, nane krt-
nige haduvunu; israyelin devrad krtnnnu kirtisu-
venu. krtnu, ninu seyarinimd heurtu edeu min
heuldimd munndeyuvag bhumu ndugitu, akasvu
suriyitu; meghglu sh niru suridvu. krtn mumde
bettglu krgidvu; israyelin devrad krtn mumde sinayi
prvtvu sh krgitu. anatan mgnad smgrn divsgllliyu
yayell divsgllliyu dariglu nimitu heudvu; margsthu
deumku dariglli ndeyuttiddru. debeurlad nanu eluv
mttigu israyelinlli tayagi nanu eluv mttigu hlligl ni-
vasiglu nimitu heudru; israyelinlli nimitu heudru. avru
heus devruglennu adukeumdu; ag yuddhvu baglugllli
ayitu. israyelinlli navltvu savir jnrleuge guraniyu
kthariyu kanlpttveu? jnrlli ucitvagi bmd nyayad-
hiptigl mele nnn hrdy ade. krtnnnu stutisiri. bili
kttegl mele svri maduvvre, nyayd nyayasndlli kulit-
turu vvre, margdlli ndeyuvvre, mat nadiri. niru se-
dudv sthlgl httr billugarr sbddimd tppislpvtvu alli
krtn nitiyull kriyeglennu israyelinlli atn hlligl ni-
vasiglige madid nitiyull kriyeglennu tirutirugi prk-
tisuvru; krtn jnru baglu glige ilidu bruvru. eccrvagu,
eccr vagu, debeurle, eccrvagu, eccrvagu, hadnnu
hadu; barakne; elu; abineuv mn mgne, ninnnnu sere-
hididvrnnu sereyagi ndisu. ag ulidvnnu atnu jnrlli
sresthradvr mele aluvmt madidnu; krtn nnnnnu
prakrmsalig mele alu vmte madidnu. amalekyrige
vireudh madidvr beru ephrayaminimd umta yitu.
ninn himde ninn jnrlli benyaviannu; makinrllimd
adhptiglu jebulunnllimd brhgarn lekhninyannu up-
yeugisuv vru bmdru. issakarn prdhanru debeu rl
smgd iddru; issakarnu, baraknu hageye; kalu ndeyagi
tgginlli kluhis lpttnu. rubenn bhagglilli hrdyd deudd
aleucneglu iddvu. mmdegl kugnnu keli ninu deud-
digl bliylli idddenu? rubenn bhagglilli hrdyd deudd
priseu dhneglu iddvu. gilyadnu yeurdnige ace va-
sisidnu. danna hdugllli nimtddeu? asernu smu-
drd dddliddu tnn revugl bliylli vasisidnu. jebulunn
nphta liyu heuld ettrvad sthlglilli mrnkku tmm pran-
glennu dhervvagi itt jnra gidru. arsuru bmdu yud-
dhmadidru; ag kananyr arsuru megiddeunin jl sviap
vad tanakdlli yuddhmadidru; avru hadn ladh tkkulllill.
akasdlli iruv vuglu yuddhmadidvu; nkstrglu tmm
otg illi sisernige vireudhvagi yuddhmadidvu. kise-
un ndiyu, a hledad kiseun ndiyu avrnnu bdkeumdu
heuyitu. o nnn pranne, ninu blvnnu tulidu hakidi.
ag nelvnnu ghttisi oduv avr blvad kudureglu tmm
ghtneyimd geuriseglennu odedubittvu. nivu mereu-
jnnu spisiri; ag nivasiglennu kthinvagi spisiri emdu
krtn dutnu heluttane; yakmdre avru krtn shaykku
prakrmsaliglige vireu dhvagi krtn shaykku barde
heudru. kenynad hebern hemdtiyad yaye llu striy-
rlli adhikvagi asirvdislpdu vlu; striyreulge adhikvagi
gudarlli asirvdislpdovu. avnu nirnnu keli dnu; avlu
halu keuttlu; amulyvad bttlinlli benneynnu tmdit-
tlu. tnn keylli meuleynnu tnn blgeylli kelsgarn suttige

6

mukhdlli nnge dye deurkiddre nnn smgd mataduvatnu nine embdkke nnge omdu gurutnnu teurisbuku. nanu ninn blige nnn kanikeynnnu tmdu ninn mumde iduv vrede ninn i sthlvnnu bitteuhge bardu emdu bedikeumdnu. adkke atnuninu tirugi brvtnk nanu kadiruvenu amdnu. ag gidyeynnu olge heugi omdu mekey mriynnu omdu ephad hittinlli huli illd reuttinyinnu siddhmad i mamsvnnu puttiyilli ittu rsvnnu patreylli heuyidu adnnu heurge mrd kelge idd atn bli ylli tmdittnu. devdutu anvigeninu mamsvnnu huli illd reuttiglennu tegedukeumd i bmdey melittu rsvnnu heuyyi amdnu. avnu hageye madidnu. ag krtn dutnu tnn keyllidd keulin keuneynn caci mamsvnnu huli illd reuttiglennu mutidnu. ag bemkiyu bmd yimd eddu mamsvnnu huli illd reutti glennu dhisibittitu. ag krtn dutnu avn knnuglige kanisde heudnu. avnu krtn dutnemdu gidyeunnu tilidag gidyeu nnu-ayyeu! o krtnad devre, nanu krtn dutnnnu mukhamkhiyagi neudi denu amdnu. adre krtnu avnige-nunge smadhanvagli; bhydpbed, ninu sayuvdill amdnu. gidyeynnu krt-nige alli blipthvnnu ktti yeheuv saleum emdu adkke hesrittnu. adu i vregu abieyeriyr ophrdlli innu ide. adre ratriylli krtnu avnige-ninu ninn tmdediruv ettugllli eledad elu vrusd erdne heuriynnu tegedukeumd heugi ninn tmdage iruv baln blipthvnnu kedvi adr sviapdlilruv teupnnu kdidu haki i prvtd tudyilli nemkvad sthldlli ninn devrad krt-nige blipthvnnu ktti a erdne heuriynnu tmdu adnnu ninu kdiduhakid teupin ktteggel mele dhnbliyagi arpisu amdnu. ag gidyeynnu tnn sevkrlli ittu mmdiyinnu tegedukeumd krtnu tnge helid hageye madidnu. adre hgllli madd hage avnu tnn tmdey mnneyvrugu a urin mnusyrigu bhyptiddrimd ratriylli madi dnu. a urin mnysyru udydlli eddag igeu, baln blipthvru kedvlpptittu. adr sviapdlidd teupu kdilyptittu. kt-tlptt blipthd mele a erdne heuri bli arpislptittu. ag avru obbrigeu bbru-i karyvnnu madidvnaru amdru. avru vicaris kelidag avru-yeuvasn mgnad gidyeynnu i kary madidnu amdru. a urinvru yeuvasnige-ninn mgnnnu heurge tkkeumdu ba; avnu saybuku. yakmdre baln blipthvnnu kedvi adr blyllidd teupnnu kdidu hakidnu amdru. adre yeuvasn tnge vireudhvagi nimtidd smstrigu-nivu balni gagi vyayjvadvireu? nivu avnnnu rksisu vireu? avnigagi vyajymadvuvnu i udy kaldlle keullppli; avnu devra dre tnn blipthvnnu kedvibittiddanemdu tngeskr vyajyvadli amdnu. gidyey nnu baln blipthvnnu kedviddrimd avnu avn smgd vyajyvadlemdu heli a dindlli avnige yerubbalnemdes hesrittnu. midyanru amalekyru mudnd mkklellru ekvagi kudi datibdmu ijre lin tgginlli dmdilidru. adre krtn atmvu gidyeunnn mele bmtu. avnu tuturiynnu udidag abieyerin-vru avn himde kudi bmdru. mnnsseyvrellrigu dutrnnu kluhisidag avru avr himde kudibmdru. aserillyu jebuluninllyu nphtaliylliyu dutrnnu kluhisidag avru ivrige eduragi bmdru. gidyeynnu devrige-ninu helid hageye nnn keyimd israyelnnnu rksisu viyadre igeu, unney gujjnnu kndlli hakuvenu. mmju unney mele matrve iddu bhumiyella ongiddre ninu helid hage israyelnnu nnn keyimd rksisuv embdnnu nanu tiliyuvnu amdnu. adu hageye ayitu. avnu mrudin idu dlli eddu unneynnu tegedukeumd adreul gidd mmjiji

nirnnu omdu beuguni tumba himdidnu. gidyeeunnu devrige–nanu inneumdu sari matnaduvdrimd ninn keupvu nnn mele uriybardu. unne yimd inneumdu sari nanu ninnnnu seudhisu venu. unne matrve onguv hageyu bhumiiyllalla mmju iruv hageyu appne agli amdnu. hageye devru a ratri ylli madidnu. unne matrve ongi bhumiiyllaiyu mmju ittu.

7

gidyeunnemb yerubbalnu avn smgd idd jnrellru udy-dlli eddu heudin baviy bliylli dmdilidru. midyanyr dmdu avrige uttrkke meure bettd tgginlli ilidittu. ag krtnu gidyeeunnige–nanu midyanyr rnnu jnr keglige oppisikeuduvdkke ninn smgd iruv jnru bhlvagdare; israyelyrunnn k nnnnnu rkksisitu emdu nnge vireudhvagi hecll pttaru. addrimd ninu heugi jnru keluv hage–yavnige bhyvu hedri keyu umteu avnu tirigi tvreyagi gilyad bettdimd heugli emdu prktmadu amdnu. ag jnrlli ipptterdu savir tirugi heudru; httu savir mmdilidru. krtnu gidyeeunnige–jnru innu bhl vagiddare; avrnnu jld sviapkke ilidu heuguvnte madu. alli nanu avrnnu ningeuskr priksomaduvnu; yaru ninn smgd heughbudemdu alli yavnnnu kuritu heluvene avnu ninn smgd heugli. adre nanu–ninn smgd brbardemdu yavn kuritagi heluvene avnu heugbardu amdnu. gidyeeunnu jnrnnu jld blige krkeumdu bmdnu. ag krtnu gidyeeunnigenayi nekkuv hage jlvnnu utn nalgeyimd nekkuv prtiiyebnnnnu kudiyuvdkke meun kaluri beugguv prtiiyebnnnnu bere bere yagi nillisu amdnu. ag tmm keyimd tegedukeumdu tmm bayige etti nekkidvr lekkuv munnuru jnvagittu. ulid jnrella niru kudiyuvdkke meunkaluri beuggidru. ag krtnu gidyeeunnige–nekki kudid a munnuru jnrimd nanu nimmnnu rkssisi midyanyrnnu ninn keylli oppisikeuduvnu; itr jnrella tmm tmm sthlgige heugli amdnu. ag jnru aharvnnu tmm tuturiglennu tmm keglilli tegedukeumdru; adre avnu israyelyrnnella avrvr gudarglige kluhisi a munnuru jnrnnu ittuukeumdu. midyanyr dmdu avnige kel bhagvad tgginlli ittu. ade ratriylli addenmdre, krtnu avnige–ninu eddu dmdige ilidu heugu; adnnu ninn keylli oppisikeuttiddene. ilidu heuguvdkke ninu bhypptre (meudlu) ninu ninn sevknaad purn smgd dmdige ilidu heugi avru matnaduvdnnu kelu; truvay dmdige ilidu heuguvdkke ninn keglu blgeulluvvu amdnu. hageye avnu tnn sevknaad purn smgd dmdin heurgiruv yuddhsthr blige heudnu. midyanyru amalekyru skl mud nd mklku midteglstu gumpagi tgginlli ilu keumdidddru. avr omteglige lekkuvll. avu smudrd mrlin hage gumpagiddvu. gidyeeunnu bmdag igeu, obbnu tnn jeutegarnige tngad svpnvnnu vivrisi helidde nmdre–igeu, nanu omdu knsnnu kmdenu. igeu, omdu jvegeudhiy reuttiyu midya nyr dmdin mele heurli omdu dereymeale bmdu adu biluv hage adnnu heudedu kedvihakitu; ag dereyu bidduheuyitu amdnu. avn jeutegarnu prtyuttr keuttu –idu yeuvasn mgnad gidyeeunnemb israyeln mnusyn kttiye heurtu bere yll. devru midyanyrnnu i smst dmdnnu avn keylli oppisikeuttu amdnu. gidyeeunnu a knsin vivrvnnu adr arthvnnu kelidag avnu aradhisi isra yel dmdige tirugi bmdu–eliri, yakmdre krtnu midyanyr dmdnnu nimm kege op-

pisi keuttiddane emdu helidnu. a munnuru jnrnnu muru gumpagi vibhagisi ellr keylli tuturiglennu bridad keudglennu avugilli iduv pmjugglennu keuttu avrige helidde nmdre–nanu maduvdnnu neudi hageye nivu madiri. igeu, nanu dmdin heurge bmdag hege maduvene hageye nivu madiri. nanu nnn smgd iruvv rellu tuturiyennu uduvag nivellru dmdin sutllu ella kdeyllu tuturiglennu udi krtn ktti, gidyeeunn ktti emdu heliri amdnu. mdhy ratri meudlney javdlli kavlu garnnu bdlayisidag gidyeeunnu avn smgd idd nru mmdiyu dmdin heurge bmdu tuturiglennu udi tmm keyllidd keudglennu odedru. i muru gumpin jnru tuturiglennu udi a keudglennu odedubittu pmjugglennu tmm edgeylliyyu uduv tuturiglennu tmm blgeylliyyu hididu–krtn ktti, gidyeeunn ktti emdu kugi dmdin sutllu avrvru tmm sthldlli nimtru. ag dmdella kiricikeumdu odi heudru. munnuru jnru tuturiglennu uduvag krtnu dmdinlli ellelliyyu obbn kttiynnu obbn mele bmadidnu. dmdu cererinniluvv betsttd mtigtu tbbatin bliylliruvv abelmeheulad merey vregu odiheuyitu. nphtali yimdu asernimdlu smst mnsey vrellru kudibmdu midyanyrnnu himdttidru. idllde gidyeeunnu ephrayam bett dllella dutrnnu kluhisi–nivu midyanyrige eduragi ilidu heugi betbar mtu yeurdn vregiruvv niruglennu avrige mumdagii hidiyiri emdu helidnu. hageye ephrayam mnusvrellru kudikeumdu betbar mtu yeurdn vregu niruglennu hididru. midyanyr ibbru adhiptiglad orebnnu jebn hididu orebnnu orebemb bmdeyliyyu jebnnu jebn drakse ale bliylliyyu keumduhaki midyanyrnnu himdtti oreb jeyr tleglennu yeurdnige iceyllidd gidyeeunn blige tmdru.

8

ag ephrayamn mnusyru avnige–ninu midyanyr mele yuddh maduvdkke heuguvag nmmnnu kre yde heudddenemdu heli avn smgd tiksnvagi vivad madidru. avnu avrigenivu madiddkke smanvagi nannenu madi denu? abiyejern drakse phl kudisuv dkkimt ephrayamn drakse hklku uttm vllve? devru nimm keylli midyanyr prdhanrad orebnnu jebnnu oppisi keud lillve? nivu madiddkke nanu madiddu estu amdnu. avnu i matu helidag avn visyvgi avr keupvu samtvayitu. gidyeeunnu yeurdnige bmdu adnnu dati avnu avn smgd idd munnuru jnru dndivragiyyu himdttuvvragiyyu iddru. avnu sukheutin mnusyrige–dymadi nnn kud iruv jnrige kelvu reutiglennu keudiri. avru dndiddare; nanu midyanyr arsguglad jebhnnnnu clmunnnnnu himdttu ttene amdnu. adre sukheutin prdhanru avnige–ninn senyкке navu reutti keuduvmtte jebh clmunnnr ke ninn ke vsvagideyeu amdru. ag gidyeeunnu–hagadre krtnu jebhnnnnu clmunnnnnu nnn keylli oppisi keutt truvay nimm mamsvnnu arnyd mulluglimdlu neggilu mulluglimdlu hridubiduvnu amdnu. allimd penuve lige heugi a urinvr smgd a prkarve matnadidnu. avru sukheutin mnusyru prtyuttrkeutt hageye prtyuttrkeuttru. ag avnu penuvellin mnusyrige sh–nanu smadhanvagi tirigi bruvag i geupu rvnnu kedvibiduvnu amdnu. adre jebhnnu clmunnnu tmm senyvd heuccukdime hdinedu savir jnr smgd krkeurinnlli iddru. ivrella ktti hidiytkk lkssd ippttu savir jn bid-

duheudag mudnd smst mkklu alli ulidru. gidy-
 unnu neubh, yeugbeha ivugl mudndlidd deregilli va-
 sisiruvr margvagi heugi a dmdnndu heudedu bit-
 tnu. yakmdre a dmdu bhdvragittu. jebhnu clmunnnu
 odiheddrimd avnu midyanr ibbru arsluglad jebh
 nnnu clmunnnnnu himdti hididu dmdnndella cdris-
 ibittu. yeuvasn mgnad gidyennu suryedykke
 mumce yuddh tirisikeumdu tirigibmdu sukheutin
 mnusyrlli obb yauvnsthnndu hididu avnnu kel-
 idag avnu-sukheutin prdhanr hiriyr ad epptelu
 jnrnnu avnige vivrisidnu. gidyennu sukheutin
 mnusyr blige bmdu-igeu, dnidruv ninn mnusyrige
 navu reuttiynnu keuduv hage jebh clmu nnr ke
 igle ninn kevsvagideyeu emdu nivu nnnnnu nim-
 disid jebhnnnu clmunnnnnu neudiri emdu heli ptnd
 hiriyrnnu hididu arnyd mulluglennu neggilu mullu
 glennu tkkeumdu avuglimd sukheutin mnu syrige
 buddkhisidnu. penuevim geupur vnnu kedvi a
 ptnd mnusyrnnu keumdu hakidnu. avnu jebh-
 nigu clmunnnnigu-nivu tabeurdlli keumduhakid a
 mnusyr hegiddru amdnu. adkkvru-ninn hageye;
 avru obbeubbru rupdlli arsn mkkla giddu amdru.
 adkkvnu-avru nnn tayi mkklu, nnn sheudru; krtn
 jivd ane nivu avrnnu bdukisiddre nimmnnu keullu-
 vdill amdnu. tnn ceuccl mgnad eternige-nineddu
 avrnnu keumduhaku amdnu. adre a yuvkn tnn kt-
 tiynnu bicde heudnu; yakmdre avnu innu hudug-
 naddrimd bhyptnu. ag jeb hnu clmunnnu-ninu
 eddu nmm mele bilu; mnusynu hegeu hageye avn
 blvu iruvdu amdnu. gidyennu eddu jebhnnnu
 clmunnnnnu keumduhaki avr omtegl kuttigegllli idd
 abhrnglennu tegedu keumdu. ag israyel jnru gidy-
 unnigeninu nmmnnu midyanr keyimd tppisi rk-
 sisiddrimd ninu ninn kumaru kumarn kumarnu
 nimmnnu albeku amdru. gidyen nnu avrige nanu
 nimmnnu aluvdill, nnn mgnu nimmnnu aluvdill,
 krtn nimmnnu aluvnu amdnu. gidyennu-omdu
 binnhvnnu nanu ninge madutene. prt yeubbnu
 keulle heuded vageglennu nnge keudiri amdnu. (yak-
 mdre avru ismaye lyragiddrimd avrige bmgard mu-
 ruvu gliddv). avru-navu istpurkvagi keuduveu
 emdu heli omdu vstrvnnu hasi alli avrvru keulle
 heuded vageglennu hakidru. adre abhrnglu kmth-
 male glu midyanr arsluglu heuddukeumdidd rk-
 tambr vstrglu avr omtegl keurlige idd sprnglu heurtu
 avnu heli tegedu keumgd bmgard vagegl tukvu savird
 elu nuru sekel tukvagittu. a bmgard dimd gidy-
 unnu omdu epheudnnu madisi adnnu tnn urad
 ophrdlli ittnu. adre israyelyrella adr himde jar-
 ragi heudru. adu gidyennnigu avn mnegu urulay-
 itu. midyanru tmm tleynnu tirigi ettkudd hage is-
 rayelyr mkkli mumde tggislpttru. desvu gidyennu
 divs glilli nalvttu vrus visramtiyllittu. yeuvasn mg-
 nad yerubbaltu heugi tnn svmt mneylli vasvagi-
 dnu. gidyen nige anek mmdi hemdtiyr idddrimd
 avnige epptu mmdi mkklu huttidru. seke minl-
 lidd avn upptniyu avnige obb mgnnnu hetllu. avnu
 a mgnige abimelek nemdu hesritnu. yeuvasn mg-
 nad gidyennu olle vrdhdhapydlli sttu abiyejeri yrige
 serid ophrdlli tnn tmdeyad yeuvasn smadhiylli hu-
 nidlpttnu. gidyennu stttuvay addendmdre, is-
 rayel mkklu tirugikeumdu baln himde jarragi heugi
 balberitnnu tmge devragi madikeumdu. suttlu idd

tmm ella strugl keyimd tmmnnu tppisibitt tmm de-
 vrad krtnnnu jnapkmadikeull lill. ilive gidyennemb
 yerubbal israyelige madid skl upkarglige tkk hage
 avru avn mneyvridge dye teurislill.

9

yerubbaln mgnad abimelekn sekeminlliruv tnn
 tayi sheudr blige heugi avr smgdvu tnn tayi tmde
 mney kutumbdvre llr smgdvu matnadi- nivu dymadi
 sekemin jnrellru keluv hage matnad bekaddenm-
 dre - yerubbalt mkklad epptu mmdi nimmnnu
 aluvdu olledeu? obbn aluvdu olledeu? nanu nimm
 elubu nimm mamsvu agiddenemdu jnapk madikeul-
 liri amdnu. hageye avn tayi sheudru avnnu kuritu
 sekemin jnrellr kivigilli i matuglennella adidru. avru
 ivnnu tmm sheudnemdu heli ddrim a jnr hrdivu
 abimelekn kdeg tirugitu. avru balberitin mneyeul
 gimd epptu belliy nanyglennu tegedukeumdu avnige
 keuttru. avuglimd abimelekn nispryeujkrnnu be-
 leyilldvrrnu smblke ittukeumdu. avru avn himde
 heudru. avnu ophrdlliruv tnn tmdey mnege heugi
 tnn sheudrrad yerubbalt epptu mmdi kumarrnnu
 omdu kllin mele keumdu hakidnu. adre yerub-
 baln cikk mgnad yeutamnu obbn ulidru; yakm-
 dre avnu adgikeumdu. sekemin jnrellru mille-
 unin mneyvrellru kudikeumdu heugi sekemin bel-
 lli iruv stmbhd blyilli abimeleknnnu arsnnnagi ne-
 misidru. yeutamnige idnnu tilisidag avnu heugi ger-
 ijjim bettd tudyilli eri nimtu gttiyagi kugi avrige-
 sekemin jnre, devru nimm meure keluv hage nnn
 matnu keliri. mrglu tmm mele obb arsnnnu ab-
 hise kisikeulluvdkkagi heurtu heugi ippey mrkke-
 ninu nmmnnu alu amdnu. ippey mr avuglige-
 yavdrimdevrrnu mnu syrrnu ghndisuttareu a nnn
 pustiynnu bittu mrgl mele adhihariyagi heuguvneu
 amditu. mrglu amjurd gidkke-ninu bmdu nmm
 mele albeku amdnu. adre amjurd gidvu avug lige-
 nanu nnn mdhurvnnu nnn olle phl vnnu bittu mrgl
 mele adhihariyagi heuguvneu amditu. mrglu drakse
 gidkke-ninu bmdu nmmnnu alu amdnu. adre drakse
 gidvu avuglige-devrrnu mnusynnnu smteuspdisv
 nnn rsvnnu nanu bittu mrgl mele adhihariyagi
 heuguvneu amditu. ag ella mrglu mullin gidkke-
 ninu bmdu nmmnnu alu amdnu. mullin gidvu
 mrglige-nivu nnnnnu arsnnnagi abhisek maduvdu
 sty vadre nnn nerllli bmdu asryisikeulliri; illid-
 dre mullin giddimd bemki heurtu lebneunin dev-
 daruglennu dhisibidli amditu. nivu ig abimeleknnu
 arsnnnagi madiddu stydimdlu ytharthdimdlu madid-
 dadre, yerubbaltigu avn mnegu ollednnu madidde
 nnn tmdeyad avnu nimgeskr yuddhmadidvnagi
 tnn pravnnu lekkide midyanin keyimd nimmnnu
 tppisidvnagi irlagi nivu iheuttu nnn tmdey mnege
 vireudhvagi eddu avn epptu mkklnu omde kllin
 mele keumdu avn dasiy mgnad abimeleknnu avnu
 nimm sheudrnagivrdimd sekemin jnr mele ar-
 snagi ittdu, yerubbalt yeugy tege tkkddagiddre
 mtu iheuttu avnigu avn mgnigu nivu stydliyu
 ytharth teylliyu karymadidde, abimeleknlli nivu sm-
 teuspdiri, avnu sh nimmlli smteuspdli. illididde
 abimeleknimd bemkiheurtu sekemin jnrnnu mille-
 unin mneyvrrnu dhisibidli. sekemin jn rimdlu

milleunin mneyvrindlu bemki heurtu abimeleknunu dhisibidli amdnu. ag yeutamnu tppisikeumdu odi berkke heugi alli tnn sheudrnad abimelekn bhyd nimittvagi vasvagiddnu. adre abimelekn israyelnu muru vrus alid truvay devru abimeleknigu sekemin jnrigu nduve duratmnnnu kluhisidnu. ag eppttu mmidi mkkklige madidd krurtvnu bmdu praptisuv hageyu avr rktvu avrnnu keumd avr sheudrnad abimelekn meleyu avn sheudrrnu keulluvd- kke avn keglunu bl pdisid sekemin mnusyr meleyu bruv hage sekemin jnru abimeleknige dreuh madidru. sekemin mnusyru prvt sikhrgl mele avnigeuskr heumcikeullu vvrnu ittu tmm sviap- vage margdlli haduheuguv ellrnu sulukeumdu. adu abimeleknige tilispttitu. ag ebedn mgnad galnu avn sheudrru sekemige dati bmdru; adre sekemin jnru avnlli bhrvsvittu heurge heugi tmm drakse phlglnu keuyidu avu glnnu tulidu smteuspttu tmm devr mneyulge heugi timdu kudidu abimelekn nnu spsidru. ag ebedn mgnad galnu-navu avnnu sevisuv hage abi meleknu yaru? sekemnu yaru? avnu yerubbaln mgnllveu? avn prdhannu jebuln- lveu? sekemin tmdeyad hmeurn mnusyrne sevisiri; ivnnu navu yake sevisbeku? i jnrnnu devru nnn kege oppisidre cennagittu, ag nanu abimeleknunu tegeduhakuvnu. avnu abimeleknige-ninu ninn sevyvnnu heccisikeumdu heurtu ba amdnu. a pt- tnd adhiptiyad jebulnu ebedn mgnad galnu he- lid matuglnu kelidag keupgeumdu abimelekn blige rhsyvag dutrnnu kluhisi-igeu, ebedn mgnad galnu avn sheudrru sekemige bmdiddare mtu igeu, avru pttvnnu ninge vireudhvagi blpdisuttare. add rimd ig ninu ninn smgd iruv jnru kudi ratriylli eddu heuldlli heumcikeull beku. heuttare surynu udyisu- vag ninu eddu pttnd mele bilbeku; igeu, avnu avn smgd iruv jnru nimgedu ragi heurtu bruvag ninge anukul teurid hage avnige maddbuhu emdu helidnu. hageye abimelekn avn smgd idd smst jnru ratriylli eddu sekemige vireudhvagi nalku gumpagi heumci keumdiddru. ebedn mgnad galnu heurtu bmdu pt- tnd baglin dvardlli nimtnu. ag heumcikeumdidd abimelekn avn smgd idd jnru eddubmdru. galnu a jnrnnu kmdag-igeu, bettd sikhrglimd jnru ilidu bruttare emdu jebulnige helidnu. jebulnu avnige- ninu bettgl nerlnnu mnusyrmtu neudutti amdnu. galnu tirigi avn smgd mat nadi-igeu, jnru bhumd- hysthldimd bru ttare; miyeunimin belumargvagi omdu gumpu bruttde amdnu. ag jebulnu avnige- navu avnnu sevisuv hage abi meleknu yaru emdu ninu helid ninn bayi ig elli? adu ninu alksymadid jn- vllveu? ig ninu heurtu avr smgd yuddhmadu amdnu. galnu sekemin mnu syr mumde heurtu abimelekn smgd yuddhmadidnu. adre abimelekn avn nnnu himdttidag avnu avn mumde odi heudnu. prves dvard vrege anekru smharvagi anekru gaygeumdu. ag abimelekn arumdlli vasmadidnu; adre jebulnu galnnu avn sheudr rnuu sekeminlli ird hage heur- disibittnu. mru divsdlli adddenmdre, jnru heulkke heurtru: avru abimeleknige tilisidru. avnu jnrnnu tkkeumdu avrnnu muru gumpuglagi madi heuldlli heumci keumdu. igeu, jnru pttndimd heurge bmd- ru. avnu avr mde eddu bmdu avrnnu heudeudnu. abimelekn avn smgd idd jnr gumpu mumdkke odi

pttnd prves dvardlli nimtru. mikkad erdu gumpu jnru heuldlliruvvre llr mele biddu avrnnu htmadibit- tru. abimelekn a divvella pttnd mele yuddhmadid pttvnnu hididu adrlidd jn vnnu keumdu pttvnnu kedvibittu adrlli uppu ercibittnu. adnnu sekemin geupur dlidd jnrellru kelidag avru beritemb devr mney bhdrvad sthldlli prvesisidru. adre sekemin ge- upurdllidd jnrellru alli kudiddaremdu abimeleknige tilislpdag abimelekn tnn smgd idd jnrellr shit- vagi clmeun bettvnneri tnn keylli kediynnu hi- didu omdu mrd keumbeynnu kdidu adnnu tnn heglin mele heuttukeumdu tnn kud idd jnrige-nanu ma- diddnnu neudi hageye tivrvagi madiri amdnu. jn- rllli prtuyeubnu omdeumdu keumbe ynnu kdidu abimelekn himde heugi avuglnu a bhdrvad sthlkke haki adkke bemkiynnu hccidru. ag sekemin geupur dliruvvrellru heccu kdime savir stri purusru sttru. ag abimelekn tebecige heugi adkke vireudhvagi dmdil- isi adnnu hididnu. adre pttnd olge blvad geupur ittu; a pttndlliruv smst stri purusru allige odiheugi adr- lli heukku tmm himdinimd baglnu mucci geupurd mele eridru. ag abimelekn a geupurkke bmdu adr viruddh yuddhmadid geupurd baglnu suttu biduvd- kke adr blige bmdnu. adre obb striyu omdu bisuv kllin tumdnnu abimelekn tley mele haki; adrimd avn tleynnu odeduhakidlu. ag avnu sikhvagi tnn ayudhglnu heuruv sevk nnnu kredu avnige-obb striyu keumdlemdu mnusyru nnnnnu kuritu held hage ninu ninn kttiynnu iridu nnnnnu keullu emdu avnige helidnu. hageye avn sevknu avnnu tividu hakidnu; avnu sttnu. abimelekn sttuheuddnnu israyel mnusyru neudidag avrru tmm sthlglige heudru. i prkar abimelekn tnn eppttu mmdi sheudr- rnu keumduhakiddrimd tnn tmdege madid kednnu devru avn mele tirigi brmadidnu. idllde sekemin mnusyru madid smst ketttvnnu avr tlegl mele de- vru brmadidnu. yerubbaln mgnad yeutamn sapvu avr mele bmtu.

10

abimelekn truvay issakarn kuld deudeuvin mg- nad puvn mgnad teulnu israyelyrnnu rksisuvdkke eddnu. avnu ephrayam bettd simey saviardlli vas- madidnu. israyelige ipttumuru vrus nyay tirisid truvay avnu sttu saviarlli hunlpttnu. avn truvay gilyadyad yayarnu eddu israyelyrige iptptterdu vrus nyaytirisidnu. avnige muvttu ktemmrigl mele eruv muvttu mudi kamarru iddru. ivrige gilyad desdlli muvttu pttngliiddvu; avuglige i dind vregu hveutya- yaremb hesride. yaya rnu sttu kameuninlli hunlpt- tnu. adre israyel mkklu tirigi krtn mumde kettt- nnu madi balnnu asteuretnnu siriya desd devruglnu cideunin devruglnu meuvabin devruglnu amme- unn mkkld devruglnu philistiy devruglnu sevi- suvvrage krtnnnu sevi sde atnnnu bittu heudru. ag krtnu israyelige vireudhvagi keupgeumdu av rnuu philistiyr kegu ammeunn mkkld kegu maribittnu. a vrus meudlegeumdu avru hdinemu vrus yeurd- nige ace gilyadinlli ameuriy desdlliruv israyel mkkld nnella badhisi kunmisidru. idllde ammeunn mkklu yehudnige benyavianrige vireudhva giyu ephrayam mnege vireudhvagi yuddhmaduvdkke yeurdnnu

dati bmdru. hige israyelige bhusmktvayitu. ag israyel mkklu krtnige kugi-nmm devrnnu bittu balnnu sevisiddrimd navu ninge vireudhvagi pap madidevu amdru. krtnu israyel mkkllige-nanu nimmnnu aiguptryr keyeulgimdlu ameuiryr keyeu lgidmlu ammeunn mkkll keyeulgimdlu philistiyr keyeulgimdlu tppisibidlillveu? idllde cideunyr amalekyru mave-unyru nimmnnu badhepdisuvag nivu nnge kugidrimd nanu nimmnnu avr kege tppisi rkssidenu. adru nivu nnnnnu bittu anydevruglhu sevisidiri; adkarn nanu nimmnnu innu mumde bidisuvdill. nivu heugi ninge nive arisikeumd devruglige kugiri; avru nimm smktd kaldli nimmnnu rkssili amdnu. israyel mkklu krt nige-navu papmadidevu; ninu ninn knnu glige olledagi teuruvdella ninge madu. adre iheuttu nmmnnu rkssisu emdu bedi keumdru. avru anydevruglhu tmm mdhydlilimd teuredubittu krtnnnu sevisi dru. ag atn mnssu israyelin kst kkeuskr neumdukeumditu. ammeunn mkklu ekvagi kudikeumdu gilyadinlli dmdilidru. adre israyel mkklu ekvagi kudi micpeylli dmdilidru. ag gilyadin jnru prdhanru obbri geubbruv-yavnu ammeunn mkkll mele yuddhmadlarmbhivusneu avnu gilyadin nivasigligella nayknagiruvnu emdu mat nadikeumdru.

11

adre gilyadynag yephtahnu blisthnad prakrmsaliyagi ddnru; avnu suleylli huttid gilyadn mgnu. idllde gilyadn hemdti avnige kumarrrnu pdedlu. avn hemdtiy mkklu deuddvradag avru yephtahnigeninu nmm tmdey mney badhysthnll; yakmdre ninu prstiyr mgnu emdu heli avnnnu heurge hakidru. ag yephtahnu tnn sheudrr bliyimd odiheugi teub desdlli vasvagiddnu; a sthld nispryeujk mnusyru yephtahn blige kudikeumdu avn smgd heurge heurduttidru. kelvu divsglad mele addenmdre, ammeunn mkklu israyelin mele yuddh madidru. hige avru israyelin mele yuddhmaduvag gilyadin hiriyru yephtahn nnnu teub desdimd krkeumdu brlu heugi yephtahnige-navu ammeunn mkkll smgd yuddhmaduvmtu ninu bmdu nmm senyadhiptiyagiru amdru. ag yephtahnu gilyadin hiriyrige-nnnnnu hgemadi nnn tmdey mneyimd heurdisidvru niv llveu? ig ninge ikkttu bmdiruvag nnn blige yake bmdiri amdnu. gilyadin hiriyru yephtahnigeninu nmmeumdig bmdu ammeunn mkkllige vireudhvagi yuddhmadu gilyadin nivasiglad nmmellrige ninu tleyagiruv hage ig ninn blige tirigi bmdvu amdru. ag yephtahnu gilyadin hiriyrige ammeunn mkkllige vireu dhvagi yuddhmaduvdkke nivu tirigi nnnnnu mnge krtmdre mttu krtnu avrnnu nnn mumde oppisikeuttre nanu ninge nayk nagiruvneun annlu gilyadin hiriyru yephtahnigeni-navu i ninn matin hageye madde heudre krtnu nmm mttu ninn mdhydlili saksiyagirili amdru. ag yephta hnu gilyadin hiriyrg smgd heudnu. ag jnru avnnnu tmm mele naykn nnagiyy adhiptiynnagiyy ittukeumdru. yephtahnu tnn matuglnella micpeylli krtn mumde helidnu. avnu ammeunn mkkll arsn blige dutrnnu kluhisi heliddenmdre-ninu nnge vireudhvagi nnn smgd yuddhmaduvdkke nnn desdlli bruv karnvenu. ammeu nn mkkll arsnu yephtahn dutrige-israyelu

aiguptdimd bruvag arneuni nimd ybbeukin vregu mttu yeurdinn vregu iruv nnn desvnnu tkkeumdru. addrimd ig adnnu nnge smadhanvagi tirigikeudu amdnu. yephtahnu tirigi ammeunn mkkll arsn blige dutrnnu kluhisi avrige-yephtahnu heluv matu ide-israyel meuvabin desvnnu dru ammeunn mkkll desvnnadrut tkkeumd ddill. adre israyelu aiguptdimd bru vag arnydlli kempu smudrd vregu ndedu kadesige bmdu edeumin arsn blige dutrnnu kluhisi-nanu ninn desvnnu hadu heuglu appneagbeku emdu helidru. adre edeumin arsnu kelde heudnu. avru meuvabin arsn bligu hageye kluhisidru; avnu oppde heudnu. add rimd israyelyru kadesinlli vasmadidru. arnydlli ndedu edeum desvnnu meuvab desvnnu suttikeumdu heugi meuvab desd purv dikkige bmdu meuvabin mereyeulge prvesisde meuva bin mereyad arneunin aceylli ilu keumdru. israyelu hesbeunin arсна dmti ameuiryr arsnad siheunn blige dutrnnu kluhisidru. avru-nnn sthlke ninn desvnnu navu datiheuguvdkke appnekeudbeku amdru. adre siheunnu tnn mereyannu datuvdkke israyelnnu nmdbetnn jvnnella kudisi yhcinnli dmdilidu israyelige vireudhvagi yuddh madidnu. ag israyelin devrad krtnu siheunnnnu avn skl jnrrnu israyelin keylli oppisikeuttnu. ivru avrnnu heudedubittu. hageye israye lyru a desdlli vasisidd ameuiryr des vnnella svadhinmadikeumdru. arneuni nimd ybbeukin vregu arnydimd yeurd nin vregu iruv ameuiryr mereglnnella avru svadhinmadikeumdru. ig israyelin devrad krtnu ameuiryrnnu tnn jnvad israyelin mumde heurdisi ruvag ninu a desvnnu svadhinmadikeullu viyeu? ninn devrad kemeusnu svtmtri sikeullu ninge keuduv desvnnu ninu svtmtrisikeul-luvdillveu? hageye nmm devrad krtnu yarrnu nmm mumde heurdisuvneun avrnnu navu svadhinmadikeulluvevu. ig cippeurn mgnu meuva bin arsnu ad balaknigimt yavd rlladru ninu uttmneu? avnu israyelin vireudhvagi yavagladru vivad madidneu? yavagladru avrige vireudhvagi yuddhmadidneu? israyelu hesbeuninliyyu adr gram gliliyy areuverninliyyu adr gram gliliyy arneunin tirvad ella pttu gliliyy munnuru vruvglimd vasisiru vag istr vregu nivu adnnu bidisde heuddenu? addrimd nanu ninge vireudhvagi papmadill. nine nnn mele yuddhmaduvdrimd nge kettdnnu madutti. nyayadhiptiyad krtnu iheuttu isra yel mkkligu ammeunn mkkllige mdhy dlli nyaytirisli. higiddru yephtahnu heli kluhisid matnnu ammeunn arsnu kelde heudnu. ag krtn atmvu yephtahn mele bmtu. avnu gilyad mnssy smeiglunu dati heugi gilyadinliiruv micpeye bmdu allimd ammeunn mkkledurige haduheudnu. yephtahnu krtnige omdu prmanvnnu madi-ninu ammeunn mkkllnnu nnn keylli tppde oppisikeuttre nanu ammeunn mkkll bliyimd smadhanlli tirigi bruvag nnn mney baglimd nnnnnu edurugeullu bruvmtddu nijvagi krtndagiruvdu. adnnu dhn-bliyagi arpisuvneun amdnu. hige yephtahnu ammeunn mkkll mele yuddhmaduvdkke avredurige heurtu heudnu. krtnu avrnnu avn keylli oppisikeuttnu. avnu avrnnu areuyeri nimd ninu minnitige heuguv vregu iruv ipptu pttnglunu drakse teutd belin vregu mhadeudd smhardimd heudednu. hige ammeunn mkklu israyel mkkll mumde tggislprru. yephtahnu

micpeylliruv tnn mnege bruvag igeu, avn mglu dmdmigl smgdvu natyd smgdvu avnnnu eduru geullu heurtlu. avnige avlu obble mglu; avl heurtagi avnige mgnagli mglagli irlill. avnu avlñnu neudi dag tnn vstrglñnu hrkeumdu–ayyeu, nnn kumarteye, ninu nñnnnn bhlvagi kumdisidi. nñnnnn teum-drepdisuvvrlli ninu obbladi. yakmdre nanu krtnige nnn bayi teredu prmanmadidenu; himdegeylarenu amdnu. avlu avnige–nnn tmdeye, krtnu ammeunn mkklad ninn struglige ningeuskr muysi tirisiddrimd atnige ninn bayimd heurt matin prkarve nnge madu amdnu. idllde avlu tnn tmdege –i karyvu nnge agli; adre nanu nnn geltiyeudne nnn knyabhavkkeuskr bettgl mele heugi geuladuvmtu erdu timglugl vrede nñnnnn bidu amdnu. ag avnu–erdu timglu heugi ba emdu heli avlñnu klulisibittnu. avlu tnn geli yr smgd heugi tnn knyabhavkkeuskr bettgl mele attu, erdu timglu tiridag tnn tmdey blige bmdlu. ag avnu madidd tnn prmand prkar avlige madidnu. avlu purusnnnu ariyde iddlu. vruskke nalku divs israyelin kumarteyru heugi gilyadynad yeptahn mgligagi geuladuvdu israyelinlli pddhti ayitu.

12

ephrayamin jñru kudikeumdu uttrkke heugi yeptahnige–ninu ammeunn mkkk mele yud-dhmaduvdkke heudag nmmnnu yake ninn smgd heuglu kreklulisill? navu ninnnnu ninn mneyñnu bemkiyimd suttu biduvevu amdru. yepta hñu avrige–nggu nmm jñkku ammeunn mkkk smgd deudd vyajyviruvag nanu nimmnnu kredenu; adre nivu nñnnnn avr keyimd bidisi rkxislill. nivu nñnnnn rkxisuvdi llvemdu nanu kmdu nnn pranvñnu keylli hidukeumdu ammeunn mkkklige vireudhvagi heudenu; krtnu avrñnu nnn keylli oppisi keuttñu. nivu nnn smgd yuddhmaduvdkke iheuttu nge vireudhvagi yake bmdiri amdnu. ag yeptahn gilyad jñrellrñnu kudisi ephrayamyr smgd yuddh madi dñu. gilyadyrad nivu ephrayam mñsse yvreulgimd tppisikeumd ephrayamyr emdu ephrayamyr heliddrimd gilyadyru ephrayamyrñnu heudedru. gilyadyru ephrayamyr mumduge iruv yeurdñin revuglñnu hididru. ag enayitmdre–ephrayamyrlli tppisikeumd yavnadru bmdu–datuttene emdu helidre; gilya dyru–ninu ephrayamyneu? emdu av nñnu kelidag avnu–all andre avnige nivu–sibbeulet annbeku amdru. ag avnu hage hellarde sibbeulet annvñnu. ag avnnnu hididu yeurdñin revugl bliylli keumduhakidru. hige a kaldlli ephrayamyreulge nalvtterdu savir jñru sttuheudru. yeptahn is-rayelyrige aru vrus nyaytirisidnu. gilyadynad yeptahn sttu gilyad pttngl omdrlli hunlptñu. avn truvay betleheminvnad ibca nñu israyelige nyaytirisidnu. avnige muvttu mmdi kumarru muvttu mmdi kumarteyru iddlu. kumarteyrñnu heurge mduvemadikeuttñu; heurgi nimd muvttu mmdi kumarteyrñnu tnn kumarrige tkkeumdu. avnu israyelyrige elu vrus nyaytirisidnu. ibcannu sttu betleheminlli hunlptñu. avn truvay jebulunynad eleu nñu israyelyrige nyaytirisidnu; avnu htñu vrusglu israyelyrige nyaytirisidnu. jebulunynad eleunnu sttu jebulun desvad ayyaleuninlli hunlptñu.

avn truvay pirateuninvnu hille ln mñnu ad abdeunnu israyelyrige nyaytirisidnu. avnige eppttu ktemmri gl mele eruv nalvttu mmdi kumarru muvttu mmdi meummmkklu iddlu. avnu israyelyrige emtu vrus nyaytirisi dñu. pirateunijnvad hilleln mg nad abdeunnu sttu ephrayam des dlli amalekyr bettdlliruv pirateuninlli hunlptñu.

13

israyel mkklu tirigi krtn drstiylli kettddñnu madid-drimd krtnu avrñnu nalvtu vrusd vrede philistiy keylli oppisikeuttñu. ceurgad vñad dan geutrd maneu emb obb mñusyniddnu. avn hemdtiyu herde bmjeyagiddlu. krtn dutnu a strige prtyks vagi avlige–igeu, ninu herde bmjeya giddi. adre ninu grbh dhñisi obb mgnñnu heruvi. addrimd ninu draksarsvñnu mdypanvñnu kudiye asuciyad omdñnadru tinnde ecckrikeyagirbeku. igeu, ninu grbhvñnu dhñisi, obb mgnñnu heruvi; avñt yle mele ksaurd ktti bruvdill. grbhdimdle a hudugñu devr najirnagi ruvnu. avnu israyelyrñnu philisti yr keyimd bidisi rkxislu prarmbisuvnu amdnu. ag a striyu bmdu tnn gmñnigedevr obb mñusynu nnn blige bmdnu. avn rupñu devdñtñ rupd hage mhabhymkrvagittu. nanu avnñnu–ellimd bmdid emdu kellill; avnu tñn hesrñnu nnge tilisill. avnu nngeigu, ninu grbhvtiyagi obb mgnñnu heruvi, ig ninu draksarsvñnu mdypan vñnu kudiye asuciyad omdñnadru tinnde iru. yakmdre a hudugñu grbhdimd tñn mrñd priymtrvu devr najir nagiruvnu emdu helidnu amdnu. ag maneuhnu krtnige bedikeumdu–o nnn krtnu, ninu klulisid devr mñu synu inneumdu sari nmm blige bmdu hutuv mguvigeuskr navu madbekad-ddñnu nnge klisli emdu helidnu. devru maneuhñ meureynñnu kelidnu. a striyu heuldlili kulitiruvag devr dutnu tirigi avl blige bmdnu. adre avl gmd-nad maneuhnu avl smgd irlill. addrimd avlu beg odi-heugi tñn gmdnige–igeu, a heuttu nnn blige bmd-vnu nnge prtyksna dñu emdu tilisidlu. ag maneuhnu eddu tñn hemdtiy himde heugi avñ blige bmdu avnige–i striy smgd mat nadidvñu nineu amdnu. avnu–nane amdnu. maneuhnu–ninu helid matu glu nerveruvag a mguvigeuskr maduv riti enu mtñu ndistkddenu amdnu. krtn dutnu maneuhñge–nanu i strige heliddelladrlli avlu ecckrikeyagiddu, drakse giddlli hutuv omdñnu tinnde draksarsvñnu mdypanvñnu kudiye asu ciyad omdñnu tinnde iddu nanu avlige ajnapisidellale kekeullli amdnu. maneuhnu krtn dutnige–navu ningeuskr mekey mriyñnu siddhmaduv vrede ninnñnu nillisikeulluttevu emdu beduttene amdnu. krtn dutnu maneuhñge–ninu nñnnnn nillisikeumdu nanu ninn reuttinyñnu tin-nuv dill; ninu dhñbliyñnu arpisidre adñnu krtnige arpisbeku amdnu. avnu krtn dutnemdu maneuhñu ariyde iddlu. maneuhnu krtn dutnige–ninu helid matuglu nerveruvag navu ninnñnu gñn pdisuv hage ninn hesrñnu amdnu. adre krtn dutnu avnige–nnn hesru enemdu ninu keluvdñu? a hesru rñsyvaddu amdnu. hige maneuhñ mekey mriyñnu arpeynñnu tmdu avuglñnu bmdue mele krtnige arpisidnu. maneu hñu avñ hemdtiyu neuduvag krtn dutnu as-cryvaddñnu madidnu. agni jvaleyu blipthdimd

akaskke sriyagi elu vag enayitmdre, krtn dutnu blipithd jvaleylli melkke heudnu. adnnu maneu hnu avn hemdtiyu neudi neld mele beurlu bid-dru. adre krtn dutnu maneu hnu avn hemdtigu ti-rigi kanis lill. ag ivnu krtn dutnemdu maneu hnu tilukeumdn. maneu hnu tnn hemdtige-navu de-vrnnu kmdddrimd niscy vagi sayuvevu amdnu. avn hemdti avnige-krtnu nmmnnu keumduhakuvdkke mnssagiddre atnu nmm keyimd dhnbli ynnu arpe-neynnu amgikrisuttirill; ivuglnella nmge teurisu-tirill. ig helidvuglnu nmge tiliy maduttirill amdnu. a striyu mgnnnu hettu avnige smseunnu emdu hesrit-tlu. a hudugnu belednu; krtnu avnnnu asirvdisidnu. iddlde ceurgkku esta veuligu mdhydlld dann dmdinlli avnnnu krtn atmvu agagge prerepisuvdkke prarmb-hisitu.

14

smseunnu timnage heugi timna deulge pilistiyr kumarteyrlli obb striynnu neudi tnn tmdetayigl blige bmdu avrige-nanu timnadlli philistiyr kur-mateyreulge obb striynnu neudidenu. ig avlnnu hemdtiyaguvdkke ninge tkkeulliri amdnu. ag avn tmde tayiyu avnige-ninge sunnti illd philisti yr-lli hemdtiynnu tkkeulluvdkke ninn sheu drr ku-marteyrliyu nmm ella jnr lliyu stri illeu amdru. adre smseunnu tnn tmdege-avlnnu nnge tegedukeu; avlu nnn mnssige oppiddale amdnu. idu krtnimd um-tayitemdu avn tmde taymdiru ari yde iddru. enmdre philistiyrige vireudh vagi avnu karnvnnu hudukidnu. a kal dlli philistiyr israyelrnnu aluttiddru. ag sm-seunnu avn tmdetayiyu timnage heuguttiddru. avru timnad drakse teutgl blige bmdag igeu, prayd simhvu avn edurige bmdu grjisitu. ag avnu tnn keylli enu illdiddru krtn atmvu avn mele bmdddrimd adnnu omdu meke mriy hage silibittu. adre avnu tanu madiddnnu tnn tmdetayiglige tilisilill. avnu heugi a striy smgd matna didnu. avlu smseunn knnige op-puvla giddlu. svlp smyvad mele avnu avlnnu tkkeul-luvdkke tiri bruvg simhd hevnnu neudlu pkkkke heudnu. igeu, simhd hendlli jenu hulglu jenu iddru. adnnu avnu tnn keglli tegedukeumdu tinnutta tnn tmde tayigl blige heugi avrigu keuttu; avru timdru. adre simhd hendlli tanu jenu tegedukeumdenemdu avrige tilisilill. avn tmdeyu a stri iruv sthlkke bmdag yavvnsthu maduv mryadey hage, smseunnu alli aut-nmadisidnu. tru vav avru avnnnu neudlagi avn smgd iruvdkke muvttu mmdid smgdigrnnu keuttu. avrige smseunnu-nanu nimges omdu ogtnnu heluvnu; nivu adnnu autnd i elu divsgllli grhisikeumdu nnge adr arthvnnu nijvagi helidre nanu nimges muvttu dup-ptiglennu muvttu dustu vstrglennu keuduvnu. adr arthvnnu nivu nnges helde heudre nivu nnges mu-vttu dupptiglennu muvttu dustuvstr glennu keudbeku amdnu. avru avnigeninnu ninn ogtnnu helu, adnnu keleun amdru. ag avnu avrige-tinnuvmtddrimd tinn tkkddu heurtitu, blvadddrimd sihiyu heurtitu amdnu. ogtnnu avru muru divs bidislarde heudru. elne divsdll addenmdre, avru smseunn hemdtige navu ninnnnu ninn tmdey mneynnu bemki yimd suttu biddhage ninu ninn gmdn a ogtnnu nmges tilisuv hage avnnnu mrulugeulisu. ninu nmges um-

taddnnu kskeulluvdkklle nmmnnu kresidi am-dru. ag smseunn hemdti avn mumde attu-ninu nnnnnu pritmadde nnnnnu hge madutti. ninu nnn jnr mkkllige omdu ogtnnu heli adnnu nnges tilisde heudi amdnu. avnu avlige-igeu, nanu nnn tmde tayiglige adnnu tilisilill; ninge tilisuvenu? amdnu. avrige autn idd elu divsgllli avnige-nenigim si-hiyaddennu? simhkkimt blvaddennu? emdu helidru. avnu avrige-nivu nnn kdsinimd uldidre nnn ogtnnu grhislariri amdnu. krtn atmvu avn mele bmddd rimd avnu askeleunige heugi a urinlli muvttu jnrnnu vd-hisi sulukeumdu ogtnnu tilisidvrige dustuvstrglennu keuttu. avnu keupgeumdu tnn tmdey mnges heurtu heudnu. adre smseunn hemdtiyu avn snehitnagidd obbnige keudlpttlu.

15

kelvu dingl truvay addenmdre, geudhiy suggi kaldlli smseunnu tnn hemdtiynnu neuduvdkke omdu mekey mriynnu tegedukeumdu heugi avnu-nnn hemdtiy blige keuthdiylli prvesisuttene amdnu. adre avl tmdeyu avnnnu prvesisgeudde avnige-ninu av lnnu purnvagi hgemadidi emdu nanu nijvagi tilidu avlnnu ninn jeuteyynige keuttenu. avl tmgi avligim sumdrvagi ddallveu? avlige bdlagi ivlnnu tkkeu amdnu. ag smseunnu avrnnu kuritunanu i sari philis-tiyrige kednnumadidre avrigim heccu nirpradihya-giruvnu emdu amdukeumdu heurtu heugi munnuru nri glennu hididu pmjuglennu tkkeumdu bmdu balkke bal serisi erdu balgl nduve omdu pmjnnu ktti ad-kke bemkihce avuglennu philistiyr perinlli kluhis-ibittu tene guduglennu peruglennu drakseteuglennu ippey teupuglennu kud suttubittu. philistiyr-idnnu madidvru yaru amdru. adkke avru-timna urin aliy nad smseunnu madidnu; yakmdre ivnu avn hemdtiynnu tkkeumdu avn jeute garnige keuttu amdru. ag philistiyr bmdu avlnnu avl tmdeyennu bemkiymd suttubittu. smseunnu avrige-nivu i prkar madiddrimd nanu nimges muyyige muyyi madiye biduvnu amdnu. avnu avr teude seumt-glennu heudedu deudd smharmadi tanu heugi etam bmdes mele vasvagiddnu. philistiyr heurtu heugi yehudd lehiylli vyapisi paley madikeumdu. yehud mnusyru avrige-nivu nmges vireudhvae bmdddenu amdru. philistiyr-smseunnu nmges madid hage navu avnige prtiyagi maduvdkke avnnnu hididu ktuvdkke bmdavu amdru. ag yehud dlli muru savir jnuv etam bmdes melkke heugi smseunnige-philistiyr nmmnnu alutta iddaremdu nnges geut-tillveu? ninu nmges hige yake madidi? amdru. adkkvnu-avru nnges madid prka rve nanu avrige ma-didenu emdu avrige helidnu. ag avru avnige-navu ninnnnu ktti philistiyr kege oppisikeudlu bmdavu amdru. smseunnu avrige-nivu nnn mele biluvdil-lvemu nnges aneidiri amdnu. adkkvru-ill; adre ninnnnu bhdrvagi ktti avr keylli oppisikeuduvevu; navu ninnnnu nijvagi keulluvde ill amdru. erdu heus hggglmd avnnnu ktti bmdes meli nimd tmdru. avnu

lehuge bmdag pilisti yru avnige eduragi bmdu ar-
htisidru. krtn atmnu avn mele blvagi bmdddrimd avn
teulugllli kttidd hggglg bemkiyimd sudduhead dard
hage advu. avn kegllli idd kttuglu biccibiddvu. avnu
omdu ktte dvdey heus elu bnnu kmdukeumdu tnn
keynnu cac adnnu tkkeumdu adrimd savir jnrnnu
vdhisibittnnu. smseunnu–nanu kttey dvde elubi nimd
kuppe kuppeyagi, kttey dvde elubi nimd savir jnrnnu
vdhisibittiddene amdnu. avnu matnadi tirisidag tnn
keyllidd dvde elubnnu bisatubittu a sthlkke ramt lehi
emb hesrittntu. adre avnu bhl dahgeumdu krtnnnu
kugi–ninu ninn sevk n keyimd i deudd rksneynnu
keuttiddi; ig nanu dahdimd sttu sunnti illdvr keylli
bilbekeu amdnu. ag devru dvde teualld omdu sth-
lvnnu silibittag adreulgimd niru heurtubmtu. smse-
unnu a nirnnu kudid ddrimd avn atm tirigi bmtu;
avnu jivisi dnu. adrimd enhkkeure emdu adkke hes-
rittntu. i dind vregu lehiylli adu ide. avnu philistiy
divsgllli ippttu vrus israyelyrige nyaytirisidnu.

16

ag smseunnu gajkke heugi alli obb jarstriynnu kmdu
avl blige heudnu. ag smseunnu allige bmdiddanemd
gajdvrige geutttagl avru avnnnu suddikeumdu ra-
triyella ptnd bagllli avnigagi heumcikeumdiddu ratri
yella summiddu–heuttare belkadag av nnnu keum-
dhakuvevu amdru. adre smseu nnu ardh ratriy
vregu melgiddu ardh ratriylli eddu ptnd bagl kdgllnu
adr erdu teulugllnu hididu aguli sh kittu tnn hegl
mele heuttukeumdu heugi hebreunige eduragiruv
prvt sikhrd melkke heudnu. idr truvay addendm-
dre, seurek tgginnlidd delila emb hesrull obb striynnu
pritimadidnu. avl blige philistiyr adhiptiglu bmd
avlige–ninu avnnnu mrulugeulisi, navu avnnnu yav
prkar geddu ktti badhisbhudemd avn deudd skti
yavdrlli ade emdu neudu; navu obbeubru ninge
savird nuru belliy nany glnnu keuduvevu am-
dru. ag delillu smseunnige–ninn deudd skti yavdr-
lli umtemdu ninnnnu badhisuvdkke ninu hege kt-
tlpdbhudemdu nge dymadi tilisu amdnu. smse-
unnu avlige–avru nnnnnu ongde iruv hsiad elu
narin brlu glimd kttidre nanu blihninagi mtteubb
mnusyn hage iruvnu amdnu. ag pilistiyr adhiptiglu
ongde iruv hsiad elu narin brluglennu avlige keut-
tru. avlu avnnnu avuglimd bmdhisidlu. heumcugarru
avleumdige keuthdiyilli ddru. avlu avnige–smseunne,
pilisti yru ninn mele bruttare amdnu. ag avnu
bemkige teurislptt snbin hrihridu heuguv hageye
narin brluglennu hridubittntu. hige avn skti tiliyldde
heuyitu. delillu smseunnige–igeu, ninu nnnnnu
vmcnemadi nnge sullugllnu helidi. ig ninu yav-
drimd kttlpdbhudeu nge dymadi tilisu amdnu. avnu
avlige yav kelsmadde iruv heus hggglimd nnnnnu kt-
tidre nanu blihninagi mtteubb mnusyn hage iruvnu
amdnu. ag delillu heus hggglennu tkkeumdu avuglimd
avnnnu ktti avnige–smseunne, philistiyru ninn mele
bruttare amdnu. heumcugarru keuthdiyillidru. adre
avnu tnn teulugllli iruvvuglennu dard hage hridubit-
ntu. delillu smseunnige–i vregu nnnnnu vmcnemadi
nge sullugllnu helidi. ninu yavdrimd kttlpdbhudeu
tilisu amdnu. avnu avlige–ninu nnn tley elu jde glnnu
meggdlly neyde aguvdu amdnu. ag avugllnu gutdimd

bhdrnadi avnige–smseunne, philistiyru ninn mele
bruttare amdnu. avnu tnn nidreyimd eccttu eddu
mggvnnu mggd gavnnu kittukeumdu heudnu. avlu
avnige–ninn hrdivu nnn smgd ille iruvag ninnnnu
priti maduttene emdu ninu hege helutti? ninu i
muru sari nnge vmcnemadi; ninn deudd skti yav-
drlli umteu nge tilisillid amdnu. avlu avnnnu dind-
invu tnn matuglimd pidisi teumdrepdisidrimd avn
pranvu sayu vstu vysnpttitu. avnu tnn hrdivynnella
avlige tilisi avlige–ksaurd ktti nnn tley mele bmd-
ddill; nanu nnn tayir grbh dllimd devrige najrnagid-
dene. nnn tle ynnu beulisisdre nnn sktiyu nnnnnu
bittu heuguvdu; nanu blihninagi ella mnusyr hage
iruvnu amdnu. avnu tnge tnn hrdivynnella tilisid-
danemd delillu tilidu avlu philistiyr adhiptigle–
nivu i sari bnniri; avnu tnn hrdivynnella nnge tilisidnu
emdu krekluhisidlu. ag philistiyr adhiptiglu hn-
vnnu tmm keylli tkkeumdu avl blige bmdru. avlu
avnnnu tnn teudegl mele nidreheuguvnte madi
obbnnnu kredu avn tley elu jdeglennu beulisuvnte
madi avnnnu badhi suvdkke prarmbhisidlu. ag avn
skti av nnnu bittuheuyitu. avlu–smseunne, philis-
tiyru ninn mele bruttare amdnu. avnu tnn nidrey-
imd eccttu krtnu tnnnnu bittu teulgiddnnu ariyde
bere smyglmtayanu heurtu keusrikeumdu heugu-
venu amdukeumdu. adre pilisti yru avnnnu hi-
didu avn knnuglennu kittu gajkke oydu erdu hitta-
ley smkeuleglennu hakiidru, avnu seremneylli bisuttid-
dnu. adre avn tley kudlu ksaurmadid truvay tirigi
beyleylarmbhisiu. philistiyr adhiptiglu tmm devrad
dageunnige deudd bliynnu arpisuvdkku smteusp-
dudvdkku kudibmdru. yakmdre–nm mdevru nmm
struvad smseunnnu nmm kege oppisikeuttntu emdu
avru helikeumdu. jnr avnnu neudi dag tmm de-
vrnnu heuglidru; yakmdrenmm desvnnu halu madi
nmmlly anekrnnu keum nmm struvnnu nmm de-
vru nmm keylli oppisikeuttntu avru helikeumdu.
truvay avr hrdivglu smbhrmvagi ruvag–nm munde
vineud maduv hage smseunnnu krkeumdu bnniri
amdru. avru smseunnnu seremneyimd krtmdag
avnu avr munde vineud madidnu; avru avnnu
stmbhgl nduve nillisidru. adre smseunnu tnn ke-
hidid hudugnige–mne ynnu heuttiruv stmbhglennu
nanu sprsisi avugl mele atukeulluvhage nnnnnu bidu
amdnu. a mneyu stri purusrimd tumbittu; alli philis-
tiyir adhiptiglellru idru. idlle smseunnu vineud
madu vag neuduvdkke maligey mele idd stripurusu
heccukdime muru savir jn ragidru. ag smseunnu
krtnnnu kugikrntad devre, nanu nnn erdu knnugli
gagi omde sari philistiyrige muuyige muuyi maduv
hage i sari matr nnnnnu nensi bldpisu, emdu heli sm-
seunnu a mney adharvad erdu nduvin stmbh glennu
omdu tnn bgleyimdu mteumdu tnn edgeyimdu
hidukeumdu– nnn pranvu philistiyr smgd sayi emdu
heli tnn skti idd mttigu bagidnu. ag mneyu ad-
hiptigl meleyu adrllid ella jnr meleyu bittu. hige avnu
sayuvag keum jnr avnu bdrukuvag keum jnrigim
heccagidru. avn sheudru avn tmeu mneyvrellru
heugi avnnnu tkkeumdu bmdu ceurgkku estaveuligu
nduve avn tme yad maneuhn smadhiylli avnnu hu-
nitru. avnu israyeligi ippttu vrus nyaytirisidnu.

adre ephrayam bettdlli viakemb hesrull obb mnusyniddnu. avnu tnn tayige–ninn bliyimd savird nuru rupayiglstu belliyu tegeylpttag ninu a belliyntu kuritu spisi nnn kivigilli matnadidiylla? igeu, a belliyu nnn bliylli ade; nanu adnnu tkkeumdenu amdnu. adkke avn tayi–nnn mgne, ninu krtnimd asirvdislpduvi amdnu. avnu a savird nuru rupayiglstu belliyntu tnn tayige tirigi keutttag avn tayi–nnn mgn nimitt kettid vigrhvntu erkd vigrhvntu maduvdkke nanu nnn keylidd i belliyntu krtnige spurnvagi prtisthisidenu; addrimd nanu adnnu ninge tirigi keutduvnu amdnu. adre avnu a hvntu tnn tayige tirigi keuttnu. ag avn tayi innuru belliy nanyglntu tkkeumdu akksalign keylli keuttl. avnu avuglimd kettid vigrhvntu erkd vigrh vntu madidnu. avu viakn mneyliddnu. i viak emb mnusynige devrugl mne idddrimd avnu omdu epheudntu prtimglntu madi tnn kumarrlli obbntu prtisthemadidnu. avnu ivnige yajk nadnu. a divsgleuge israyelinlli arsnirlill; avntu tnn drstige sriyagi teuriddntu madidnu. yehudd geutrkke serid betlehemini leviynadmt hobb yavvntsthidnu. avnu alli prvasiyagiddnu. a mnusynu sikkuv sthldli prvasiyaguvdkke yehudd betlehem prtntvntu bittuheadnu; pryanmaduvag ephrayam bettd lliuv viakn mney blige bmdnu. ag viaknu avnige–ninu ellimd bmd i amdnu. ivnu avnige–nanu yehudd betlehemini vntad leviynu: nanu sikkuv sthldli prvasiyagbekemdu heugutene amdnu. viaknu avnige–ninu nnn bliylli vasmadi nge tmdeyagiyu yajkna giyu iru; nanu ninge vruskke htu belliy nanyglntu omdu dustu vstrglntu ahar vntu keutduvnu amdnu. hageye leviynu headnu. leviyu a mnusyn bliylli vasvagiruvdkke smmtipttnu. a yavv nsthu avnige avn kumarrlli obbn hage iddnu. viaknu leviynntu prtisthemadi dnu; a yavvntsthu avnige yajkna dnu; avntu viakn mneylli iddnu. ag viaknu–nge obb leviynu yajknagi ruvdrimd krtnu nge olledntu madu vntemdu ig tiliyutene amdukeumdn.

18

a divsgllli israyelineulge arsnirlill. a divsgllli dann geutrdvru vasvagiruvdkke tmge badhyte yntu hudukuttiddru. yakmdre amdin vrede avrige israyel geutrgllli purnvagi badhyte deurklill. avru desvntu palti neudi seudhisuvdkkagi tmm mereglliruv ceurgdimdlu estaveulinimdlu tmm kutumbdlli prakrmsaliglad aidu mmdi yntu kedu avrige–nivu heugi desvntu seudhisiri emdu heli kluhisidru. hageye ivru ephrayam bettdlliruv viakn mney blige bmdu alli ilukeumdr. avru viakn mney bliylliruvag leviynad praysthn svrvntu tilukeumdu avn blige heugi–ninntu illige krkeumdu bmdvru yaru? illi enu madutti? illi ninge enu ide amdru. avnu avrigeviaknu nge hige hige ndisuttane; nntu sm–blkke ittu keumdidane; nanu avnige yajknagiddene amdnu. ag avru avnige–navu heuguv nnn margvu sphlvagudev? emdu tiliyv hage dymadi devrntu kelu amdru. a yajknu–smadhanvagi heugiri; nivu heuguv nimm margvu krtn mumde ade amdnu. ag a

aidu mmdiyu heurtu lysisige heugi adrlli vasisiruv a jnntu neudu vag avru niscimragiyu cideunyr hage nemmadiyagiyu surksitvagi ydu iddr; yav karydldadr nacikepdisuvdkke bigihidiyuv nyayadhiptiyu desdli ir lill; avru cideunyrige durvagiddru; yav mnusyn smgdvu avrige enu kelsvirill. avru ceurgadlliyu esta veulinliyu avru sheudrr blige tirigi bmdru. avr sheudrru avrige–nivu enu heluttiri? amdru. adkvru–eliri navu avrige vireudhagi yuddhmaduvdkke heuguv hage a desvntu neudidevu; igeu, adu bhl cennagide; nivu summne iruvdu yake? a desdli prvesisi adntu svadhinmadikeullu heuguvdkke tams madbediri. nivu allige heuguvag bhrvsvagiruv jnr blige heuguviri; adu vistarvad desvagide; devru adntu nimm keglli oppisikeuttidane. a sthldli bhumi ylliruv vstugllli omdadr keurte ill amdru. ag ceurgadlliyu estaveulin liyu iruv dann kutumbdvrlli aru nuru mnusyr yuddhke tkk ayudhglntu ktikeumdu allimd heurtu heugi yehud dlliruv kirytariminlli ilukeumdr. addrimd a sthlkke i dindvregu mhne dan emdu kreypdvdu. igeu, adu kirytarimin himde iruvdu. allimd avru ephrayam bettkke heugi viakn mney vrede bmdru. ag lysisin desvntu palti neudibmd a aidu mmdi mnusyr tmm sheudrrige uttr keuttti mnegllli epheudu prtimglu kettid vigrhu erkd vigrhu vntemdu nivu ariyira? nivu ig madbekaddenemdu tilukeulliri amdru. avru allige heugi viakn mneylliruv yavvntstnad levi v blige bmd avntu vmdisidru. yuddhd ayudhglntu ktikeumdu dann geutrdvrad arunuru mmdiyu prves dvardlli nntu. adre desvntu palti neudi bmd a aidu mmdi heugi olge heukku kettid vigrhvntu epheudntu prtimglntu erkd vigrhvntu tkkeumdr. ag yajknu yuddhd ayudhglntu ktikeumdu arunuru jnr prves dvardlli nntidru. avru viakn mnge bmd epheudntu prtimglntu kettid vigrhvntu erkd vigrh vntu tkkeumdag yajknu avrige–nivu enu maduttiri amdnu. avru avnigeninu summne iru; ninn bayiy mele ninn kehakikeumdu nmm smgd bmd mnge tmdeyagiyu yajknagiyu iru. ninu obbn mnege yajknagiruvdu olledeu athva israyelinlli omdu geutrkku omdu kutumbkku yajknagiruvdu olledeu amdru. ag yajkn hrdivu smteuspttdrimd avnu epheudntu prtimglntu kettid vigrhvntu tkkeumdu jnr mdhydlli headnu. avru tirugeumdu heurtu cikvrntu samanuglntu psu glntu tmge mumdag kluhisidru. avru viakn mneyimd durvagi headag viakn mney suttlu neremne gllliruv mnusyr kudikeumdu danyrntu smdhis avrntu kugidru; avru tmm mukh tirugisi viaknige–ninu gumpntu kudisi bruvdkke ninge enayitu amdru. avntu–nanu madikeumdn nnn devru glntu yajknntu tkkeumdu heudiri; innu nge ende? nivu nntu–ninge enayitemdu keludenu? amdnu. adre danyru av nige–keupisthru ninn mele bild hage, ninu ninn pravnntu ninn mneyvr pravnntu klkeullid hage, ninn svr nmmlli keli sde irli amdru. danyru tmm marg vagi headru. ag avru tngimt blisth remdu viaknu neudi tirugeumdu tnn mnege headnu. adre avru viaknu madikeumdvu glntu avneumdigid yajknntu aphrisi keumdu visramtiyagiyu bhrvsvagiyu idd lysisin jnr mele bmd avrntu ktiiymd heudeu a prtntvntu bemkiymd

suttubittru. adu cideunige durvagi dddrimdlu yav mnusyn smgdvadrur avrige kelsvillddrimdlu tppisuvvru yaru irlill. a pttvnu betreheubige svi- apvad tgginlli ittu. alli avru pttvnnu ktti adrlli vasvaggiddu. adre pttnkke israyelige huttid tmm tmdeyad dann hesrin hageye dannu emdu hesrittru. adre meudlu a pttnkke lyisemb hesru ittu. ag dann mkklul a kettid vighrvnnu tmge sthapisikeumdru. mnssey meummgnu gerseumn mgnu yeuna tannu avn mkklul a desdvru sereyagi oyyldpud divsd vregu dann geutrd vrige jajkraggiddu. devr mne sileuvi nlli iruv mttigu viaknu madid vighr vnnu avru ittukeumdiddu.

19

israyelinlli arsnilld a divsgllil addendenmdre, ephrayam bettd parsvdlli obb levinyu prva siyaggiddu. avnu yehudd betle heminvladmth striynnu upptniyagi tegedukeumdiddu. avn upptni avnige vireud- hvaggi jartvmadi avnnnu bittu yehudd betlehemil- liruv tnn tmdey mnege heugi alli nalku timglid- dlu. ag avl gmdnu eddu avl smgd pritiylli matnadi avl lnnu tirigi krtruvdkke tnn uligdvnnu erdu kt- tegl lnnu tkkeumdu avl blige heudnu. avlu avnnnu tnn tmdey mnege krkeumdu heudlu. hemgsin tmde avnnnu kmdag avnnnu kmdukeumd ddrimd sm- teuspptnu. a striy tmdeyad avn mavnu avnnnu irisikeumddrimd avnu muru din avn smgd id- dnu. avru timdu kudidu alli ilukeumdiddu. adre nalkne din udydlli avru edd truvay avnu heugu- vdkke eddag a striy tmde tnn aliynige-ninu svlp reutti yimd ninn hrdivnnu adrisikeu; truvay avnu heugbhudu amdnu. avribbru kulitu kudi timdu kudidru. a striy tmde a mnusynige-ninu dymadi ninn hrdiv vnnu smteuspdisivdkke i ratri iru amdnu. heuguvdkke a mnusynu eddag avn mavnu avnnnu blvmt madiddrimd avnu a ratri alliddnu. aidne din udy dlli avnu heuguvdkke eddag a striy tmde- ninu dymadi ninn hrdivnnu adrisikeu amdnu. hag- eye avnu ili heuttin vrege alsyavaggiddu ibbru tim- dru. avnu avn upptniyu avn uligd vnu heuguvd- kke eddag hemgsin tmde yad avn mavnu avnige- igeu, heuttu heugi smjeyayitu; i ratri ninu dy madi illi iru; heuttu munugutta bmtu; ninn hrdivnnu sm- teuspdisiv hage i ratri illiddu ninn gudarkke heuguv hage nale beligge eddu nimm marg hididu heug bhudu amdnu. adre a mnusynu a ratri alliruvd- kke mnsillde eddu tdi kttid erdu kttegl smgdlu tnn upptniy smgdlu heurtuheugi yerusalememb yebusige sriyagi bmdnu. avru yebu sige sviapisidag heuttu bhl heugittu; ag uligdvnu tnn yajmannige-ninu dy- madi ba; i yebusyr pttnkke tirigi keumdu adrlli ilukeulleun amdnu. adre avn yjmannu avnige-navu illi israyel mkklilld anyr pttndlli iliye gibeyd mttigu hadu heugeun amdnu. avnu uligdvni-ge-gibeyd lladru ramdladru ilukeulluvdkke a sthlgilli omidkce sereun ba amdnu. hageye avru datiheudru. avru benyavian- nige serid gibey blige bruvag sury mulu gitu. ad- drimd avru gibeydlli iliyl vdkke prvisisv hage allige tirugikeumdru. avnu prvisisidag mneylli ilukeullu vdkke avrnnu yaru serisikeulldrimd avnu a pttnd bidiylli kulitiddu. ag igeu, obb muduknu tnn heuld

kelsdimd smjeylli bmdnu. a mnusynu ephrayam bettdvnagiye gibeydlli prvasiyagiye iddu. adre al- liruv jnru benyavianragiddu. a muduknu tnn kn- nuglnnetti a pttnd bidiylli kuli tidd margdvnnu neudi-ninu ellige heugutti? ellimd bmd amdnu. avnu ivnige-navu yehudd betlehemimind ephrayam bettd parsvakke hadu heugu teve. nanu allyivnu; ig krtn mnege heuguttene; adre nnnnnu yaru mnege serisikeullill. adru nmm ktteglige mevnu ngu ninn dasigu ninn sevrk mgtg iruv yavvnsthnigu reutti mttu draksarsvu umtu; enu keurte ill amdnu. ag a muduknu ninge smadhanvagli, ninn keurteyella nnn mele irlu; hega dru bidiyeulge ilukeullbedvemdu heli avnnnu tnn mnege krkeumdu heugi ktteglige mevnu hakidnu. avru tmm kalu glnnu teuledu timdu ku- didru. avru tmm hrdivnnu smteus pdisi keullut- tiruv veleylli igeu, a pttnd mnusyrlli beliyaln kelvu kumarru a mneyynnu suttikeumdu kdvnnu bdiu a mney yjmannad muduknige-ninn mneylli bmd a mnusynnnu navu tilu keulluv hage, avnnnu heurge ta emdu helidru. ag mney yjmannad a mnusynu avr blige heurtuheugi avrige-hage madbediri; nnn sheudrer, dymadi kettmmadbediri; a mnusynu nnn mneylli prvisisiddrimd nivu amthabuddhihinteynnu madbediri. igeu, knnike yad nnn mglennu avn upptniynnu heurge truvage; nivu avrnnu kumdisi nimg sriyagi teuruv hage avrige madiri. adre i mnusynige amtha buddhihinvad karyvnnu madbe- diri amdnu. adre a mnusynu avn matnnu kelleulld heudru. addrimd a mnusynu tnn up ptniynnu hi- didu heurge avr bliylli tmdu bittnu; avru avl lnnu tilukeumdu udy kald prymtr ratriyella avl lnnu ke- disi udyvavugav avl lnnu bittubittru. a stri udy kalkke mumce bmdu belkaguv mttigu alli tnn yjmannu iruv mney bagil bliylli biddiddu. avl yj mannu udydlli eddu mney baglennu teredu tnn margvagi heurduvag igeu, tnn upptni mney bagil mumde tnn keglennu heustil mele ittvlagi biddiddu. ag avnu avlige-elu, heugeun amdnu. adre prtyuttr- venu ilde heuyitu. ag a mnusynu avl lnnu kttey mele hakikeumdu tnn sthllke heudnu. avnu tnn mnege heudag omdu kttiynnu tegedukeumdu tnn uppt- niynnu hididu elubugl smgd hnnerdu tumdu ggati kdidu avuglennu israyelin mere gligella kluhisidnu. ag adnnu neuduv vrella-israyel mkklul aiguptdimd bmd divs meudlugeumdu i prymtr imtha karyvu ad- ddu ill, kanlpttddu ill. i smgtiynnu mnsisge tmdu vi- caristkkddu amdukeumdu.

20

ag israyel mkkllellu heurtu gilyadu shitvagi dan pt- tnnu meudlugeumdu bersebd mttigu sbheyu obb mnusyn hage micpeylli krtn mumde kudikeumditu. idllde israyelin smst geutrglad smst jnr mukhys- thru biccu ktti hididukeumnd nalku lks kaluglu devr sbhejad jnrlige bmdru. isra yel mkklul micpege bmd vrtmanvnnu benyaviann mkklul kelidru). ag isra yel mkklul-nivu matnadiri; a ketttnvu hege ay- itu? amdu. yavn hemdti keullpttleu a purus- nad levinyu avrige prtyuttr keuttu-nanu benyaviann urad gibeykke nnn upptni shitvagi ilukeullu vdkke bmdenu. adre gibey pttndvru nnge vireudhvagi

eddu nanu ilididd mne ynnu rattiylli muttikeumdu
 nnnnnu keumdu hakuvdkke aleucisi nnn upptniynnu
 kumdisidru; avlu sttuheudlu. avru israyelinlli duskr-
 mvnnu buddhihinvad kelsvnnu madiddrimd nanu
 nnn upptni ynnu hididu avlunu kdidu israyelin bad-
 hteyad simeyelladrlli kluhisidenu. igeu, nivellru is-
 rayel mkklagidiri; nimm matnna aleucneynnu illi
 heli keudiri amdnu. ag smst jnvu obb mnusyn hage
 eddu nmmlli yavnu tnn derege heugdirli. mtu tnn
 mnege tirugukdu. ig navu gibeykke maduvdu ide:
 adkke vireudhvagi cituglu bidd prkar heugeun. adre
 benyaviann geutdrvad gibeyvru isra yelinlli madid
 smst buddhihinvad kelskke tkk prkar maduv hage
 navu aharvnnu tkkeumdu bruvdkke israyelin skl geu-
 tgrllli nurkke htta, savirke nuru, htta savirke savir
 jnrnnu tegedukeumdu kluhisutteve. higey israyel
 mnu syrellru obb mnusyn hage bmdhisilpttu a pt-
 tnd mumde kudidru. allimd israyel geutgrlu benya-
 viann smst geutdrlli dutrnnu kluhisi - nimmlli ma-
 did i ketttnvenu? gibeydlliruv beliyaln mkkklad a
 mnusyrnnu navu keulemadi ketttnvnnu israyelinimd
 tegeduhakuv hage avrnnu oppisikeudiri emdu hel-
 beku amdru. adre benyaviann mkklu israyel mkkklad
 tmm sheudrr matnna keluvudkke mnssi ilde israyel
 mkkkl smgd yuddhmadu vdkke heurduv hage pt-
 nglimd gibeylli bmdu kudidru. gibeyd nivasigllli
 adu keullptt elunuru jnrangi enisilpttrv heurtagi pt-
 nglimd bmdu kudid, ktti hidiyuv mnusyrad benya-
 viann mkklu a kaldlli ippttaru savir jnrangi enis lpt-
 tru. i smst jnrlli adukeullptt elunuru jnru blge ab-
 hyasvilldvragi ddru. avrellru omdu kudlele tppd
 hage kvneyimd klesseyuvragiddru. benya viannvr
 heurtu israyelyrlli ktti hidi yuv mnusyr nalku lks
 jnremdu enis lpttru. ivrellru yuddhd mnusyragid-
 dru. ag israyelin mkklu eddu devr mnege heugi
 tmmlli meudlu benyaviann mkkkl smgd yuddhmadu-
 vdkke heug beka dvru yaremdu devrnnu kelidru.
 adkke krtnu - yehud kalidru meudlu heugbekeu
 amdnu. ag israyelin mkklu udydlli eddu gibeykke
 eduragi dmdilidru. israyelin mnusyr benya viann
 smgd yuddhmaduvdkke heurtu; israyelin mnusyr
 gibey blyilli yuddhkke vyuhktidru. ag benyaviann
 mkklu gibeydimd heurtu israyelyrlli ipptterdu savir
 jnrnnu a dindlli nelkke biluvmta smhrisidru. is-
 rayel mnusyrad jnru bl geumdu meudlne din yud-
 dhkke vyuhktid sthldlli tirigi vyuh ktidru. (israyel
 mkklu krtn blige heugi atn mumde saymkald vrede
 attu-nmm sheudrnad benyaviann mkkkl smgd yud-
 dhmaduvdkke heugbekeu emdu krtnnnu kelidru. ad-
 kke krtnu-avn mele heugiri amdnu). erdne dindlli
 israyel mnu syru benyaviann mkkkl blige bmdru. ag
 benyaviannvr a erdne dindlli gibey allimd avrige
 eduragi heurtu bmdu innu israyel mkkllli ktti hidiyuv
 hidenemtu savir jnrnnu nelkke urulisidru. ag is-
 rayel mkklellru smst jnru heurtu devr mnege bmdu
 attu alli krtn mumde kilitukeumdu a saymkald
 vrede upvasvagiddu krt nige dhnblignnu smadhand-
 blignnu krtn mumde arpisidru. yakmdre a divs-
 gllli devr odmbdikey mmjusvu alliddrimdlu are-
 unn meummgnu ellajarn mgnu ad phinehasnu avr
 mumde nimitiddrimdlu, israyel mkklu nmm sheudr-
 nad benyaviann mkkklige vireudhvagi innu yud-
 dhmaduvdkke heug bekeu bedveu emdu devrnnu

keli keumdru. krtnu-heugiri; nale avrnnu nimm
 keylli oppisikeuduvunu amdnu. israyelyru gibeyd
 sutllu heumci neuduvvrnnittru. murne dindlli israyel
 mkklu benyaviann mkkklige eduragi heugi meudlu
 erdu sari madid hageye gibeyd sviapdlli vyuhvnnu kt-
 tidru. ag benyaviann mkklu isra yel jnke eduragi
 heurtu ptnd blyimd heurbmdu adviylli heddari vad
 beteligu gibeykku heuguv erdu marggllli israyel jn-
 reulge meudlin hageye heccu kdime muvttu jnrnnu
 heudedu keullarmbhisidag benyaviann mkklu-avr
 meudlin hageye nmm mumde muriylpdttare am-
 dukeumdru. adre israyel mkklu-avrnnu ptnd blyi-
 imd heddariglige elkeulluv hage navu odiheugeun
 emdu amdukeumdru. israyel mkklellru tmm sthldl-
 limd eddu baltaminlli vyuhvnnu ktidru. ag gibeyd
 gviylly heumci neuduttidd israyelyru heurtubmdru.
 avrlli adukeullptt htta savir mnusyr gibeykke
 vireudhvagi bmdru. yuddhvu gheurvagittu. adre
 avru tmge kedu sviapvagittemu ariyde iddru. ag
 krtnu israyelin mumde benyaviannnnu heudednu. a
 dindlli israyel mkklu benyavianyrlli ktti hidi yuvvrad
 ippttedu savird nru mnusyr rnnu nasmadidru. hige
 benyaviann mkklu tavu heudeylpttidedvemu km-
 dru; yakmdre israyel mnusyr gibeyd blyilli heumcu
 hakuvdkke itvrnnu nmbiddrimd benyavianyrige
 sthlvnnu keuttru. ag heumcuhakeumdidvru tiv-
 vagi gibeykke heudru. heumcuhakidvru salagi
 heurtu ptndlliruvrellrnnu kttiyimd heudedru. is-
 rayel mnusyr heumcu hakikeumdidvru smgd ne-
 misikeumd gurute amdre, ptndllimd mhadeud
 heugeynnu elmaduvde. israyel mnusyr yuddhdlli
 himdegedag benyavianyru isra yelyrnnu heudeyu-
 vdkke prarmbhisi avrlli heccukdime muvttu jnrnnu
 keumdag meudlu yuddhdlli ad hage niscyagi avru
 nmm mumde muriylpdttare amdu keumdru. adre
 ptnddeulgimd agni jvaleyu heugey stmbh shitvagi elu-
 vdkke prarmbhisisitu. benyavianyru himdkke adnu
 tirugi neudidag igeu, ptnd jvaleyu akasske eritu.
 israyel mnusyr tirugi keumdu bmdag benyaviann
 jnru tlln geumdru. tmm mele kedu praptvayitemdu
 kmdu. addrimd avru israyel mnu syr mumde
 arnyd margkke tirugikeumdu heudru. adre yuddhvu
 avrnnu hidi yitu. ptndimd heurtu bruv jnrnnu md-
 hydlle keumduhakidru. hige benya vianyrnnu sut-
 tlu muttikeumdu avrnnu himdtti, gibeykke mudn
 dikkinlli savkas villed tuliduhakidru. benyavianyr-
 lli hidenemtu savir jnru biddru. ivrellru prakrm-
 saliglagiddru. adre avru tirugi keumdu arnydl-
 liruv rimmeun bmdge odi heudru. adrlli aidu
 savir jnrnnu heddari glili hkkklaris keumduhakidru.
 kdimey vrnnu gideumin vrede himdtti avrlli erdu
 savir mnusyrnnu vdhisidru. higey benyavianyreulge
 a divsdlli biddvrellru ktti hidiyuv ippttedu savir jnru.
 ivre llru prakrmsaliglagiddru. adre aru nuru mmd
 tirugikeumdu arnydliruv rimmeun bettkke odiheugi
 rimmeun guddlli nalku timglu vasvagiddru. israyel
 jnru benyaviann mkkkl mele tirigi heugi ptndlli jn-
 rnnu psu glunu kege sikkidellvnnu kttiyimd heud-
 edu tavu heud smst ptnglunu bemkiyimd suttabit-
 tru.

adre israyelyru tmmlli yavnu tnn mgltnu benyaviany rige mduvemadikeuduvdill emdu micpeylli aneittru. addrimd jnru devr mnege bmdu alli devr mumde saymkald vrege iddu tmm svrvetti bhlvagi attu- israyelin devrad krtne iheuttu israyelinlli omdu geutr keurteday ddenu amdru. jnru marne divs udy dlli eddu, alli blipithvnnu ktti dhnbli gltnu smad-hand bligltnu arpisidru. adre israyel mkklu-krtn blige sbheyeumdige israyelin smst geutrdlli bardvru yaru amdru. yakmdre krtne blige micpege bardvnu khmditvagi saybekemdu deudd aneittukeumdidru. ag israyel mkklu tmm sheudr nad benyaviann visy-vagi pscattapptcu heliddenmdre-iheuttu israyelinlli omdu geutrvu chedislpttu heuyitu. navu nmm kumarteyrlli obblnnadru avrige keuduvdillvemdu navu krtne mele ane ittukeumdddrim ulidvrige hemdti yru deurkuvnte navu avrigeuskr enu madeun amdru. israyelin geutr gllli micpege krtne blige bardvru yara dru obbriddareu amdru. ag igeu, yabes gilyad-invrlli obbnadru sbhey blige paleykke bmdldirill. jnru lekk madlpttag igeu, yabes gilyadinlli iruvvrlli obbnadru idddill. ag sbheyu prakrmsaligllli hn-nerdu savir mnusyrnnu allige kluhisuvag avrige-nivu heugi yabes gilyadin nivasigltnu striyrnnu cikkvrnnu kuda, kttiyimd heudedu bidiri. nivu madbekaddenmdre-ella gmds rnnu purusnnu arit striyrnnu nirmul madiremdu ajnapisidru. hageye yabes gilyadin nivasigllli avr smgd mlguvdrim purusnnu ariyde iruv nanuru mmdi prayd knikeyrnnu kmdu keumdu avrnnu kanandesdilliruv sileu vinllidd paleykke tmdru. ag sbheyv rellru rim-meun gudddliruv benyaviann mkkll smgd matnadi avrige smadhan vnnu sarlu kelvrnnu kluhisidru. a kaldlli benyavianyru tirigi avr blige bmdru. avru yabes gilyadin striy rlli jivdimd ulisid striyrnnu avrige hemdtiyagi keuttru. adagy avrige tkkstu hemdtiyru sikkllil. krtnu israyel geutrgllli omdu le-upvnnu madiddrimd jnru benyavian nigagi pscattappttru. sbhey hiriyubenyanian geutrd striyru nasvadd rimd ulid jnrige hemdtiyru deurkuvd kkgagi enu madeun amdru. israyeli nlli omdu geutrvu alidu heugd hage tpsikeumde benyavianyrige badhyte irbeku. navadreu nmm kumarteyrlli avrige hennu keudkuddu. yakmdre, benyavianyrige hennu keuduvnu spislpdlemdu israye lin mkklu ane ittukeumddidru amdru. avru-igeu, betelige uttrdliyu betelinim sekemige heuguv heddiary mudlliye lebeunkke dksindlliruv sileuvinlli prtii vrus krtne hbb umtemdu helidru. avru benyaviann mkkli-genivu heugi drakse teutglilli heumci keumdirri. igeu, sileuvin kumarte yru natymadutta heurtu bruvru. nivu avrnnu neudidag drakse teutglimd heurtu sileuvin kumarteyrlli nimmlli avnnu tnge hemdtiyagi obbeubbltnu hidukeumdu benyaviann deskke heugiri emdu ajnapisidru. avr tmdegladru avr sheudrradru nmm smgd vyajy vaduvdkke bmdre navu avrige-yudddlli navu avnige hemdtiynnu tkkeulld karn nmgeuskr avr mele dye teurisirii. yakmdre nivu i smydlli avrige keuttu apradhsthraglill embdagi helutteve amdru. ag benyaviann mkklu ade prkamadi natyvadvu hennugllli tmm lekkekke

sriyagi hidukeumdvrrnnu avnnu tnge hemdtiyagi tegedukeumdu tmm badhytege tirugikeumdu heugi pttngltnu ktti avu gllli vasisidru. israyel mkklu a kaldlli a sthl vnnu bittu tmm tmm geutrkku kuttumbkku heudru. allimd obbeubbltnu tnn badhytege heurtu heudnu. a divsdlli isra yelinlli arsnu irlilli; obbeubbltnu tnn drstige sriyagi teuciddnnu madidnu.

ephayam bettdlliruv ramatyim ceuphimnlli elkan-
nemb hesrull obb mnusyniddnu. avnu ephra yamy-
nad cuphn meummgnu teuhv vin mgnu ad elihuv-
vin mgnad yereuhamn mgnagiddnu. avnige ib-
bru hemdtiyriddru. obbl hesru hnn, mteubbl
hesru peninn. peninnlige mkklddr, adre hnnlige
mkkrlill. avnu senygl krt nnnu aradhisuvdkku at-
nige bliynnu arpisuvdkku prti vrus tnn ptndimd
sileuvige heuguttiddnu. krtu yajk rad heuph-
niyu phinehasnu emb eliy mkklibbru alli iddr.
elkannu bliynnu arpisuv kaddlli avnu tnn hemdtiyad
peninnligu avl ella kumarrigu kumarte yrigu palnnu
keuttu. hnnlige yeugy vad palnnu keuttu hnnlnnu
pritimadi dnu. adre krtu avl grbhvnu mucchi
ddnu. krtu avl grbhvnu mucciddrim avl vireud-
hiyadvlu avlige mngumdudv hage bhlvagi kenki bad-
hisidlu. higeve avnu prtsmvtstrdliyu madiddrimd
ivlu krtu mnege heuguttiruvag i prkar hnnlnnu bad-
hisiddrim; avlu attu ut madde iddlu. ag avl gmdnad
elkannu avlige-hnnle, yake alutti? yake tinnde iddi?
yake ninn hrddylli duhkhpduddiddi? httn mmd i ku-
marrigmat nanu ninge uttmnlleuv amdn. ag avru
sileuvinnli timdu kudid travay hnnlu edduheudlu.
yajknad eliyu krtu mmdird stmbhd bliylli asnd
mele kultiriruvag avlu bhl mngumdi dvlagi krtnnu
prarthisi attlu. akeyu omdu prmanvnuu madi he-
liddenmdresenygl krtu, ninu niscyvgi ninn dasiy
dinteynnu neudi, ninn dasiynnu mre yde, nnnnnu
nensi, ninn dasige gmdu mgu vnuu keuttu avnu
bdukuv ella divsgllli avnnu krtnige oppisikeudu-
venu. avn tley mele ksaur ktti biluvdill amdlu. avlu
krtu mumde heccagi prarthne maduttiruvag eliyu
avl bayne neuduttiddnu. hnnlu tnn hrddyllle mat-
nadutta tnn tutiglnnu matr adisutta idddrimd avl
sbdvu kelpdde ittu. addrimd, avlu amleridvlagid-
dalemdu eliyu nensidnu. eliyu avlige-estr vrede
amleridvlagiruv? draksarsd mttn ninnnnu bittu
heugli amdn. adke hnnlu avnige prtyuttrvagi he-
liddenmdrennn odeyne, hagll, nanu duhkhd atmuvll
striyagiddene; nanu draksarsvnnadru mdy panv-
nadru kudidvll. nanu krtu mumde nnn mneuv-
neynnella heuyidu bittenu. ninn dasiynnu beliyaln
mglemde nensbed; yakmdre nnn heccad cmsbey-
imdlu duhkhdimdlu i vregu matnadikeullutta id-
deni amdlu. ag eliyu avlige prtyuttrvagi-smadhan
dimd heugu; israyelin devru, atnimd ninu bedikeumd
ninn vijnapeynnu ninge keudli amdn. adkklvu-
ninn sevkligi ninn drstiylli krpe teurl i amdlu. a
striyu heurtuheugi ut madidlu; a mele avl mukhdlli
dukhkvu kanlill. avru udydlli eddu krtu mumde
aradhisi himtirugikeumdu ramdliruv tmm mnege
bmdru. elkannu tnn hemdtiyad hnnlnnu kudidnu;
ag krtu avlnnu jnapkmaikeumdu. hnnlu grb-
hvti yagi kalvu purtiyad travay addde nmndre, avlu
mgnnnu hettu-nanu avnnu krtu bliylli kelikeum-
deni emdu heli avnige smuvelnemdu hesrittl. adre
elkannu krtnige prti vrusd bliynnu tnn prmanvnu
slisuvdkke tnn mneyvrellr smgd heuguvag hnnlu
heugde tnn gmdnige-mguvu meule biduv vregu
nanu bruvdill; avnu krtu snnidhiylli kanisikeumdu
alli emdemdigu iruvdkke nanu avnnu ag tkkeumdu

bruvnu amdlu. adkke avl gmdnad elkannu avlige-
ninu ninn knnuglige olledagi teuruv hage madu.
avnu meule biduvvregu kadukeumdiru. krtu tnn
vakyvnu sthirmadli amdn. hageve avlu ulidu tnn
mgvu meule biduvvregu avnige meule keuduttid-
dlu. avlu meule bidisid travay avnnu tnn smgd
tegedukeumdu muru heuriglennu omdu ephd hittnu
omdu buddli draksarsvnuu tegedukeumdu sileuv-
liruv krtu mnege heudlu. ag a mgvu cikkdagittu.
avru omdu heuriynnu keuyd travay mguvnu eliy
blige tmdru. avlu heliddenmdre-nnn odeyne, ninn
prand saksi, nnn odeyne, krtnige prarthnemadi illi
ninn bliylli nimtidd striyu nane. i mguvigeusk
prarthne madidenu. nanu krtnige madid vijnap-
neymte atnu nng keuttu. addrimd nanu avnnu
krtnige oppisiddene; avnu jivisiruv vrede krtnige op-
pislpttiruvnu amdlu. avnu alli krtnnu aradhisidnu.

2

hnnlu prarthisi heliddenmdrennn hrdyvu krtnlli sm-
teusi situ, nnn keumbu krtnlli unntvayitu; nnn strugl
mele nnn bayi vistarvayitu, yakmdre nanu ninn rk-
sneylli smteus pttenu. krtu hage prisuddhndvill;
niscyvgi ninn heurtu mteubbnill. nmm devr hage
yav bmdyvu ill. innu mele grvdimd matnadbe-
diri. nimm bayimd kthin matu heurdbardu. yak-
mdre krtu tiluvlikeyull devru. atnimd kriyeglu
tuglpdttve. prakrm saligl biliglu mariyilpttvu; ed-
vidvru bldimd nduktltpttiddare. trptipttvru reut-
tigueusk kuli kelskke heuguttare; hsidvru timdu trp-
tradru; bmjeyadvlu elu mmd mkklnnu hetllu, anek
mmd mkklnnu hetvlu blhin ladlu. krtu say-
isuvatnu bdukisuvatnu agiddane. smadhige iliyu-
vnte maduttane. melkke truttane. krtu bdt-
nvnuu aisvry vnuu keuduvatnu tggisuvatnu unnt-
madu vatnu agiddane. drridnnu bhumiyl dhulin-
imd ettuva tnu bhiksuknnu tippegumdiyimd tege-
du unnt maduvatnu agiddane. avnnu prdha nr mdhy-
dlli kudisuttane; ghntey simha svnnu badhyvagi
keuduttane. yakmdre bhumiyl adharstmbhglu krt-
ndagive, bhuleukvnuu avugl mele ittiddane. atnu
tnn prisuddhr kaluglnnu kayu vnu; adre dustru kt-
tlli maunvagiruvru; sktiyimd obbnu jiyinu. krtu
smgd vivadisuvru muridu curaguvru. atnu akasdl-
limd avr mele guduguvnu. krtu leukamtyd vregu
nyaytirisi tnn arsnige blkeuduvnu, tnn abhisikt
keumbnu unntmaduvnu embdu. elkannu ramdl-
liruv tnn mnege heudnu; adre a hudugnu yajk-
nad eliy smmukhdlli krtnnu sevisidnu. adre eliy
kumarru krtnnu ariyde beliyaln mkklagiddru. a
yajkru jrrnnu ndisid vidh nmndre, yavnadru bli
arpsidre arpsid a bliy mamsvnu beyisuvag yaj-
kn sevknu muru mullu glull keumdiyinnu tkkeumdu
adnu tpple yllagli patreyllagli ttteyllagli gdige yll-
lagli cuccuvnu. a ayudhdlli bruv dnnella yajknu
tng tkkeulluvnu. higeve avru sileuvinnli allige bruv
smst israyelyrige madidru. idllde keubbnnu suduvd-
kkimt mumce yajkn sevknu bmdu bliynnu arpisuvv
smgd-yajknige suduvdkke mamsvnuu keudu; yak-
mdre avnu ninn keyimd bemd mamsvnu tkkeullu
vdill; adu hsimamsve agbeku annu vnu. yav mnusy-
nadru avnige-avru dinvella hage keubbnnu sudle-

beke. truvay ninu ninn prand icchey prkar tege-
duke emdu helidre avnu–hagll, igle keudu; illdiddre
blvmtvagi tkkeulluvenu emdu annuvnu. a yauvnsthr
pappu krtn snnidhiylli adhikvagittu. addrimd jnru
krtn arpneynnu tucch vagi kmдру. balknad smu-
velnu narumdiy epheudnnu kttikeumdu krtn snnid-
hiylli sevisuttiddnu. idllde avn tayi prtı vrusdlu
vrusd bliynnu arpislu tnn gmdn smgd bruvag avnige
omdu cikk niluvmgıynnu madikeumdu brutiddlu. ag
eliyu elkannnnu avn hemdtı ynnu asırvdısi–krtnige
sllisiddkkeuskr krtnu i strıymd ninge smtanvnnu dy
palısı amdnu. avru tirigi tmm mnege heudru. hageye
krtnu hnnlnnu drsısi dđrım avlu grbhdhrısı muvru
kumar nnnu ıbburu kumarteyrnnu hettlu. idllde balk-
nad smuvelnu krtn snnidhiylli beuyttiddnu. adre
eliyu bhl vrddhnagiddnu. tnn kumarru israyelıge
maduvdellvnnu avru sbhey gudard bagil bliylli kudi
bruv strıykr smgd mlgıddremdbnnu keli avrige– nıvu
ımtha karyglınnu madu vdenu? yakmdre nanu ella jn-
rimd nımm kett krtyglınnu keluttene. nnn kuma rre,
hage madbediri; yakmdre nanu keluv vrtman olledli;
krtn jnru ajneviari ndeyuv hage maduttiri. mnu
synge ıvredhvagi mnusynu papmadıdre nyayad-
hiptıglu avnıge nyaytirısvuvru.obbnu krtnıge vıreud-
hvagi papmadıdre avnıgeuskr prarthne madtkkvnu
yaru amdnu. adre krtnu avrnnu keumduhak bekem-
diddnste, avru tmm tmdey matnnu keldeheudru.
adre balknad smu velnu beleyutta iddnu; krtn mtu
mnusyr dyege patrıagiddnu. devr mnusıyuebbnu
eliy blıge bmdı avnıge–krtnu hıge helıttane–nınn
tmdey mneyvru aıguptdlli phreu hn mneyeulge ıru-
vag nanu avrige prtyksvaddu spstvıgıllıveu? nnn
jyn vedıy mele bliynnu arpisıvdıkkı dhupvnnu sudu-
vdıkkı nnn munde epheu dnnu dhrıseıkeumdıru-
vdıkkı nanu israyelin ella geutrglımd nıge yajkna-
gir bekemdu nanu avnnnu adıkeuıllıllıveu? nınn
tmdey mnege israyel mkkllu maduv dhnblıgılnnılla
keudıllıveu? nnn jırad israyelyru nıge arpisıv tmm
arpıneglıllı pramukhyıvadıvglımd nımmnnu keub-
bıseıkeuıllıvdıkke nnn vassthl dlli nanu ajınapısid
nnn bliynnu arpıneynnu nıvu oddu nngımt nınn
mkkłnnu ghpıdisıvdenu? addrımd israyelin de-
vrad krtnu helıv denmdre–nınn mneyvru nınn
tmdey mneyvru emdemdıgu nnn snnidhiylli nde-
dukeuıllıvreımdı nanu nıjıvagi helıddınu. adre ıg
krtnu helıvdenmdre–nıge adu dırvıagırlı; yakm-
dre nnnnnu snmanısu vırvnnu nanu snmanısuıvnu;
nnnnnu tırskrısu vırvnnu nanu tırskrısuıvnu. ıgeu,
nınn mneyllı obb muduknu ıllđ hage nınn teulnnu
nınn tmdey mneyv teulnnu nanu chedisıv dıvgılu
brıvvu. idllde israyelıge madıv skl uttmıvadıv glıge
bdłagi ninu nnn vassthlđli obb vıryınnu kanıvı;
emdıgu nınn mneyllı obb muduknu ıruıvıllı. nnn jyn
vedıy bliıymd nanu kdıdu bıdd mnu synı nınn kn-
nıglınnu kledı nınn hrđyvnnu vedınepdısuıvdıkke ıru-
vnu; nınn mneyv rella yauvnsthradagle sayıvru. id
llde nınge gurıtagı heuphınyı phınehasnu emb nınn
ıbburu mkkłıge brıvdenmdre, avrıbburu omde dıvs-
dlli sayıvru. adre nnn hrđykkı nnn mnssıgu sm rp-
kvad hage madıv nmbıkeyad obb yajknnnu nıngeuskr
ebbısi avnıge sthırvad mneyvnnu kttıvınnu. avnu
nnn abhıskıtn munde nırmıtrvagi ndedıkeuıllıvnu.
nınn mneyllı ulıdvırella bmdı avnıge add bıddı omdu

bellı hıvınnu omdu reuttıy cırrnnu bedutta–nanu sılv
reuttıyınnu tınnıv hage dıymadı nnnnnu yajk seve yllı
serıseıkeu emdu helıvru amdnu.

3

balknad smuvelnu elıy mumde krtnıge seve
madıkeumdı ddnu. a dıngllı krtn vakıyvu vırvıagıttı;
allı prktıvad devırsnırvıllı. a kal dlli addenmdre,
eliyu tnn sthlđli ml gıddnu; neıduıvdıkkagmdte avn
knnıglu meıubbıagıtıddıvı. devr mmıusıvırvı krtn
mmdırdllı devr dıpvı arıheıguı vđkkımt mumce
smuvelnu mlgıddnu; ag krtnu smuvelınnu krednu.
adkk vnu–ıgeu, nanu ıllı iddene emdu helı elıy
blıge odıheıguı,–ıgeu, ıllı iddene; ninu nnnnnu
kredıylla amdnu. adkkıvnu–nanu nınnnnu kredıllı;
heıguı mlgıkeu amdnu. avnu heıguı hageye mlgıdnı.
krtnu–smuvelne emdu av nnnu tırgı krednu. ag
smuvelnu eddu elıy blıge heıguı–ıgeu, iddene; ninu
nnnnnu kredıylla amdnu. adkkıvnu–nnn mnege,
nanu nınnnnu kredıllı; heıguı ml gıkeu amdnu.
adre smuvelnu a vıreıu krtnnnu arıtvnu allı; krtn
vakıyvu avnıge prkıtsıptırvıllı ıllı. krtnu mtte mırne
sarı–smuvelne emdu krednu. avnu eddu elıy
blıge heıguı–ıgeu, iddene; ninu nnnnnu kredıylla
amdnu. ag krtnu hudıgnnnu kredıyıtıemdu elıy
grhıseıkeumdı. elıy smıvel nıge–heıguı mlgı; atnu
nınnnnu kredag nınu–krtnı, matnadı; nınn dasnu
kelu ttane emdu helı amdnu. hageye smu velnu
heıguı tnn sthlđli mlgıdnı. ag krtnu bmdı nımtı
meudlın hageyesmuvelne, smuvelne emdu krednu.
adkke smuvelnu–matnadı; nınn dasnu kelıttane
amdnu. krtnu smuvelnıge helıddenmdre–ıgeu,
nanu israyelinlı omdu kary vnnu madıvınnı;
adnnu kelıvıvı erdu kıvıglı ghıghnısuıvıvı; nanu
elıy mneyvnnu kurıtu helıddınnılla avrıge a dıvsdlli
madıttıne; nanu armbhıshı hage amty vnnu madı-
vınnı. tnn kumarrı tmm bıhrst nkke ıdadag avrnnı
hteıteıge trıllı. addrımd avnıge, avnu tılıd dustınd
nımtı nanu emdemdıgu avn mnege nyay tırsıvınnı
emdu helıddıne. addrımd elıy mney dıstıtvı
emdemdıgu bı yımdıladru arpıneyımdıladru sıddh
madılpıdvıdıllı emdu nanu elıy mne ynnu kurıtu ane
ıttınnı amdnu. smuvelnu udydvıreıu mlgıddı krtn
mney bıagılgılnnu tırednu. adre smuvelnu drsnıvnnı
elıge tılısılu bıy ptınnı. ag elıy smuvelınnu kredı
avnıge nnn mgnad smuvelne amdnu. adkkıvnu–ıgeu,
ıddene amdnu. elı yı avnıge–krtnı nınge helıd
matınu? nınge adnnu mıremadbed. krtnı nınge helıd
skı vartıglıı nınnı yavdnıdadı nınge mıremadıdre
devrı nınge adkkımt adhıkvagi madlı amdnu.
smuvelnu omđnnu mıremadı a matıglınnılla avnıge
tılısıdnı. adkkıvnu–adu krtıde agıde. atnu sıteı-
ruıvđnnu madlı amdnu. smuvelnu beıeyutta bmdı;
krtnı avn smgd ıddı atn vakıyglıı omđı drı bhumıge
bıddı heıugeıdıslıllı. ag smuvelnu krtn prıvadıyagi
sthrımadılp tınnıemdu dan urı meudıugeımdı bers
bd vıreıu ıddı israyelyırellıru tılıdıddıru. krtnı tırgı
sıleıvınnıllı kanıseıkeumdı. krtnu sıleıvınnıllı tnn
vakıyımdı smu velnıge tınnnnu prkıtsıkeumdı.

smuveln vakyvu smst israye linlli muttitu. adre israye lyru philistiyrige vireudhvagi yuddhkke heurtu ebenejerin sviapdlli dmdlidru. philistiyr aphekinlli dmdlidru. philisti yr israyelige eduragi vyuhvnnu ktti yuddh madidag israyelyru philistiyr mumde heudeylpstru. hegmdre, philistiyr yuddhrmgdlli heccukdime nalku savir jnrnnu keumduhakidru. jnru paleykke bmdag israyelin hiriyru-i heuttu krtu philistiyr mumde nmmnnu heudesi ddenu? krtu odmbdikey mmjusvu nmmlliddu nmmnnu nmm struglimd tppisi rkxisuv hage navu adnnu sileuvinimd triseun amdru. hageye jnrnnu kerubigl mdhy dliruv senygl krtu odmbdikey mmju svnnu tkkeumdu bruvmt sileuvige klu hisidru. alli eliy ibbru mkkld heuphniyu phinehasnu devr odmbdikey mmjused blyilliddu; krtu odmbdi key mmjusvu paleykke bmdag israye lyrella mha arbhtvagi bhumu kmpisuv hage arbhtisidru. avru arbhtisuv sbd vnnu philistiyr kelidag-ibriyr pale yd i mha arbhtvenu emdu heli krtu odmbdikey mmjusvu paleydlli bmtemde tilukeumdu. krtu paleydlli bmd-nemdli helikeumdu philistiyr bhy pttu-nmge ayyeu! purvdlli imthdnu agirill. nmge ayyeu! a prakrmiyad devrugl keyimd nmmnnu tppisuvvnaru aigup-tyrnnu arnydlli skl badheglimd heuded devruglu ivre. o philistiyr, nivu bgeumdu dheryvull mnusyrmt irri; ibriyr nimge sevemadid prkar nivu avrige sevemadd hage dheryvull mnusyrmt iddu yuddhmadi-remdu heli keumdu. philistiyr yuddhmadidru. israyelyru heudeylpstru avru tmm tmm deregelge odiheudru. alli mhasmhar vayitu. yakmdre israyelin muvtu savir kalaluglu mdidru. devr mmjusvu strusvayitu. eliy ibbru mkkld heuphniyu phinehasnu keullpstru. ade divsdlli benyavianynad obb mnusynu tnn vstrglnu hridukeumdu tnn tley mele mn-nuhakikeumdu yuddhrmg dimd sileuvige odibmdnu. avnu bru vag igeu, eliy devr mmjuskskeusr tnn hrdivu ndugutta iruvdrimd asnd mele margd blyilli niriksistutta kuliti ddnu. urlli vrtman tilisu a mnu synu pttndlli prvesisidag pttnvella kugitu. kuguv sbdvnu eliyu keli dag-a gumpin sbd enu amdnu. ag a mnusynu tvreyagi bmdu elige tilisidnu. eliyu teumbtemtu vrus praydv nagiddnu. avnu neudd hage avn knnuglu meubbagiddvu. a mnusynu elige-yuddhrmg dimd bmdvnu nane; nanu i heuttu yuddhrmgdimd odibmd amdnu. ag avnu-nnn mgne, alli nded vrtmanvenu amdnu. adkke vrtman tmdvnu prtyuttrvagi-israyelyru philistiyr mumde odiheudru. jnrlli deudd smhar vayitu; ninn ibbru mkkld heuphniyu phinehasnu stru; idllde devr mmju svu strusvayitu amdnu. avnu devr odmbdikey mmjused matnnu helidag eliyu asnd melinimd baglin parsvagi himdkke biddu kuttige muridu stnu. yakmdre avnu muduknagiya bharvull vnagiya iddnu. avnu nalvttu vrus israyelige nyaytirisidnu. idllde avn seuseyad phinehasn hemdti grbhiniyagi heruvdkkid-dlu. avlu devr mmjusvu strusvayitemb vrt manvnnu tnn mavnu gmdnu sttu heudremdbdnu kelidag avlige prsv vedne umtagi avlu mgnnnu hettlu. avlu sayuv veyleyli avl blyilli nimtiruv striyru-bhydpbed; yakmdre mgnnnu hettiddi emdu avlige helidru. adre avlu

adkke prtyuttrvagi adr mele lksyvidde devr mmjusvu strusvayitemdu tnn mavnu tnn gmdnu sttuheud-drimdlu mhimeyu israye lnnu bittuheuyitu emdu heli a kusige ikabeud emdu hesrittlu. devr mmjusvu strusvagi heuddrimd mhi meyu israyelyrnnu bit-tuheuyitemdu helidlu.

5

philistiyr devr mmjusvnnu tkkeumdu ebenejerin-imd asdeudige tmdru. philistiyr devr mmjusvnnu tkkeumdu bmdu dageunn mneylli dageunn blyillit-tru. adre asdeudyr marne divs beligge bmdag igeu, dageun krtu mmjused mumde beurlu biddittu. ag avru dageunnnnu tegedu adnnu adr sthldlli tirigi it-tru. avru marne divs beligge bmdag igeu, dageun krtu mmjused mumde beurlu biddittu; dageunn tleyu adr erdu keglu heustil mele kdilypttu biddiddvu; mumd matr adkke ulidittu. addrimd i dind vregu dageunn yajkru dageunn mneylli prvesisuv vrellru asdeudin-lliruv dageunn heusti lnnu tiliyuvdill. adr krtu ke asdeudinvr mele bhar vagiddu avrnnu nasmadi as-deudnnu adr mereglennu gddereugdimd heudednu. i prkar smbhvisiddnnu asdeudin jnru neudi-israyel devr mmjusvu ninn blyilli irbardu; yakmdre atn ke nmm meleyu nmm devrad dageunn meleyu kthin-vagide amdru. avru philisti yr adhiptiglellrnnu tmm blige krekluhisi avrige-israyel devr mmjusvnnu enu madeun amdru. adkkvru-isra yel devr mmjusvu gt urige ooylpdli amdru. avru israyel devr mmjusvnnu gtge oydr. adre avru adnnu suttu tmd truvay krtu ke a pttnd mele bmdu mha deuddnas ma-ditu. idllde krtu cikkvrmd hiriy vregu a pttnd mnusyrnnu heudednu; avrige gddereug huttitu. avru devr mmjusvnnu ekreunige kluhisidru. devr mmjusvu ekreunige bmdag addendenmdre, ekreunyr nmmnnu mnnu jnrnnu keumdu hakekemdu israyel devr mmjusvnnu nmm blige tmdremdu kugi helidru. ag a pttndllella mrnkrvad nasn umtagi devr ke alli mhabharvagiddrimd avru philistiyr adhiptiglellrnnu ottu gudisi israyel devr mmjusvu nmmnnu mnnu jn-rnnu keumduhagd hage nivu adnnu adr svsthlkke ti-rigi heuguvmt kluhisidiri amdru. ulid mnusyr sttuheugde gddevyadhiyimd badhislpstru; a pttnd geulatvu akaske muttitu.

6

adre krtu mmjusvu philisti yr simeylli elu tinglu ittu. philistiyr pujariglennu kni heluv vrnnu krisi krtu mmjusvnnu navenu madbeku? navu adnnu hege adr sthlkke kluhisuvdu nmge tilisiri amdru. ad-kkv ru-israyel devr mmjusvnnu nivu kluhisbekadre adnnu bridagi kluhisde adr smgd niscyvgi apradh kanikeynnu kluhisiri; ag nivu svsth madlpduviri. atn ke nimmnnu bittu heugde iruv karn nimge tiliy-pduvdu amdru. ag avru-ap radh kanikeyagi navu adr smgd kluhis tkkddenu amdru. adkkvru-philistiyr adhi ptilg lekkkke sriyagi obbeubbrige gddevyad-hiy vidhvad aidu bmgard gddeglennu bmgard aidu iliglennu kluhisiri; yakmdre nimme llrigu nimm adhiptigligu omde trvad vyadhiyu ade. addrimd nimm

gddevyadhiy rupglönnu bhumiyönnu kedisibitt nimm ili gl rupglönnu nivu madi israyel devrige mhimeyönnu sllisbeku. ag ömdu vele atnu nimm meleyu nimm devrugl meleyu nimm bhumiy meleyu iruv tnn keyönnu tegedu hgunmaduvnu. aigutyru phreuhnu tmm hröyönnu kthin madid hage nivu nimm hröyönnu kthinphödisüvönu? yakmdre atnu avr mdhydlli ascryvad kriyeglönnu ndisidag avru israyelyrönnu heuguv hage kluhisillilveu? adre ig nivu ömdu heus bmdiyönnu madi heugvönnu heurde iruv halu kreyyu erdu hsluglönnu tkkeumdu avuglönnu bmdige ktti avugl kruglönnu avugl himde heugd hage mnege tegedukeumdu bmdu krtn mmjusvönnu tegedu, bmdiy mele ittu nivu kluhisi keuduv nimm apradh kanikeyad bmgard abhrönglönnu ömdu cikk pettigeylli haki kluhisiri; ag neudiri. adu tnn mereyad betsesesin margvönnu hididu heurde atnu i deudd kedönnu nmge madiddane; illde heurde atn hstvu nmönnu muttilli; adu nmge praptiyaytemdu tilukeülliri amdrö. a mnusyru a prkarve erdu kre yuv hsluglönnu tkkeumdu avuglönnu bmdige ktti avugl kruglönnu mneyllittu krtn mmjusvönnu bmgard iliglönnu tmm gddevyadhiy rupglönnu hidiyuv cikk pettige yönnu a bmdiy melittu. ag hslugl kugutta betsesesige heuguv margvönnu hididu blkke edkke tirugde heddariylli heuduv; philistiy adhiptiglu betsesesin mereyvregu avugl himde heudru. betsesesin mnusyru tgginlli geudhiy perönnu keuyyuttiddru. avru tmm knuglönnu etti mmjusvönnu kmdu adönnu neudidikke smteuspötru. a bmdiyu betsesesin urinövad yeheusuvn heuldlli bmdu nimtutu. alli ömdu deudd klu ittu. ag avru a bmdiy kttigeglönnu sili hsluglönnu krtnige dhnbliyagi arpisidru. leviyru krtn mmjusvönnu adr smgd idd bmgard kanikeglull cikk pettigeyönnu ilisi a deudd kllin melittukeumdiddru. adre betsesesin mnusyru a divsdlli krtnige dhnbliglönnu bliglönnu arpisi drö. adre philistiy aidu mmdi adhiptiglu ivuglönnu neudi ade dindlli tirigi ekreunige heudru. philistiyru apradh bligagi asdeudi nimd ömdu gajkkeusk ömdu askeleuni geusk ömdu gtnimd ömdu ekreuninimd ömdu gddevyadhiy nimittimd ömdeumdu bmgard rupglönnu krtnige arpisidru. adre avru kluhisid bmgard iliglu betsesesinövad yeheusuvn heuldlli i dind vregu iruv krtn mmjusvönnu ilisid abelemb deudd kllin vregu philistiy aidu mmdi adhiptigl blvull pettngl, gramgl, lekkkke sriyagiddvu. adre betse mesin jönnu krtn mmjusdlli neudid rimd krtnu avreulge aivttu savird epöttu mmdiyönnu sayisidru. tmmlli deudd smharvagi jönnu krtnu sayisiddrimd avru dühkhöttu-i prisudd devrad krtn mumde nilltkkvönnu? nmö bliymd atnu heugtkk sthl yavdu emdu helidru. avru kirytöyarinim nivasiglige dut rönnu kluhisi-philistiyru krtn mmjusvönnu tirigi kluhisidare; nivu ilidu bmdu adönnu nimm blige tkkeumdu heugiri emdu helidru

7

kirytöyarinim mnusyru bmdu krtn mmjusvönnu tkkeumdu gudd mele iruv abinadabn mneylli tmdittu krtn mmjusvönnu kayuvd kkeusk avn kumarnad ellajarnönnu prösthisidru. mmjusvu kirytöyarininlli bmdu bhl divsglu amdre ipöttu vrus iddag

israyel mnetndvrellru krtnigeu skr geuladuttiddru. ag smuvelnu israyel mneyyrigella matnadi-nivu nimm purnhröydimd krtn kdegge tirugi nimmliruv anydevruglönnu asteu retönnu nimm mdhydlimd tegeduhaki nimm hröyönnu krtnige siddhmad atneubbönnne sevisidre atnu nimönnu philistiy kegleu lgimd tppisuvnu. ag israyel mkölu balönnu asteuretönnu tegeduhaki krt neubbönnne sevisidru. smuvelnu-nanu ningeuskrvagi krtnönnu prarthisuv hage israyelönnu micpeylli kudisikeülliri amdrö. avrellru micpeylli öttokudi bmdu krtn mumde niru tmdu heuydu a divsdlli upvasmadi- krtnige vireudhvagi pap madiddeve emdu alli helidru. smuvelnu israyel mköklige micpeylli nyay tirisuttiddru. adre israyel mköllu micpeylli kudibmdremdu philistiyru kelidag philisti yr adhiptiglu israyelyrige vireudhvagi bmdru. ag israyel mkölu idönnu keli philistiyrigeuskr bhyöttu smuvel nige-nmö devrad krtn nmönnu philisti yr keyimd tppisi rkisöuv hage önnu nmgeuskrvagi maunvagirde atnige meure yidu amdrö. ag smuvelnu halu kudiyuv kurimriyönnu tegedukeumdu krt nige purn dhnbliyönnu arpisidru; smuvelnu israyelikeuskr krtnige meureyittu. krtnu avnige kivigeuttu. smuvelnu dhnbliyönnu arpisuvag philistiyru israyelin mele yuddhmadlu sviapkke bmdru. ag krtnu philistiy mele deudd sbddimd gudagi avrönnu seuli sidru; avru israyelin mumde heude ylöpötru. ag israyelyru miccheyimd heurtu philistiyrönnu himdti betkrin vregu avrönnu heudedru. smuvelnu ömdu kllönnu tegedukeumdu micpegu senigu mdhy dlli nillisi-ivregu krtnu nmge shay madiddanemdu heli adkke ebenejer emdu hesrittönnu. philistiyru tggislöpptu isra yelin mereylli barde iddrö. iddlle smuvelnu idd divsglella krtn ke philisti yrige vireudhvagittu. philistiyru isra yelinimd tegedukeumdidd ekreun meudlu geumdu gt vregu iruv pettnglu isra yelige tirigi keudlöpptu. avugl mere glönnu israyelyru philistiy keyimd bidisi keumdrö. israyeligu ameuriyiglu mdhy smadhan umtagittu. iddlle smuvelnu tanu bdukid ella divsgllili israyelige nyaytirisidru. avnu prötvirus heurtu betel gilgal micpeyönnu suttikeumduheugi a sthlglili israyelige nyaytirisidru. avnu ramkke tirigi bruttidru. yakmdre alli avn mne ittu; alli israyelige nyaytirisi dnu; krtnige alli ömdu jynvediyönnu kttisidru.

8

smuvelnu vrddhmadag agiddenmdre tnn kumarrönnu isra yelige nyayadhiptiglagiruvdkke itönnu.2 avn ceuccl mgn hesru yeuvle, erdne mgn hesru abiy; ivru bersebdlli nyayadhiptiglagiddru. adre avn mkölu avn margdlli ndeyde leubhkkgagi margtppi lmcvönnu tkkeumdu nyayvönnu tppisidru. ag israyel hiriyrellru kudikeumdu ramdliruv smuveln blige bmdu avnige- igeu, önnu vrddhmad; önnn mkölu önnn margdlli ndeyuvdill. ig nyaytirisu vdkke smst jnamggl hage nmge öbb arsönnu nemisu amdrö. adre-nmge nyaytirisuv öbb arsönnu nemisu emdu avru helid varteyu smuvelnige nm neuyisuvmtddagittu. avnu krtnige prarthne madidru. ag krtnu smu velnige-jönnu ninge heliddelladrö avr matu keli. yakmdre avru önnönnu teure dill; önnu

avrnnu ald hage nnnnnu teurediddare. nanu avrnnu aiguptdimd br madid din meudlegeumdu i dind vregu avru nnnnnu bittu anydevruglennu sevisi madid smst krtygl prkar ningu madu ttare. ig avr matnnu kelu; adre ninu avrige kttleyennu keuttu avrnnu aluv arsn adharvru emthddembdnnu tilisu amdnu. ag smuvelnu arsnnnu kelid jn rige krtn vakyglennella helidnu. nimmnnu aluv arsn adhikar enmdre-avnu nimm kumararnnu tngesur tnn rth svarra giyu rahutrugiyyu tkkeulluvnu. kel vru avn rthgl mumde oduvru. savir jnkke adhiptiglagiyyu aivttu jnkke adhipti glagiyyu tnn bhumiyennu uluvvra giyu tnn pernnu keuyyuvvragiyyu tnn yuddhd ayudhglennu tnn rthd samanu glennu maduvvragiyyu nemisuvnu. idllde avnu nimm kumarteyrnnu tel gar-tiglagiyyu adige maduvvragiyyu reuttisuduvvragiyyu it-tukeulluvnu. avnu uttmvad nimm heulglennu drak-seuteutglennu ippe teupuglennu tegedu keumdu tnn sevkrige keuduvnu. nimm dhanyglillyu drakse phlgllillyu htrrlli omdnnu tegedukeumdu tnn adhi-karigligu sevkriku keuduvnu. nimm dasdasiy rnnu uttm yauvnsthrnnu nimm ktteglennu tkkeumdu tnn kelske iduvnu. idllde avnu nimm kurigllli htrr-lli omdnnu adu keulluvnu; nivu avnige dasraguviri. nivu nime adukeumd nimm arsn nimitt a divsdlli kuguviri; adre a divsdlli krtnu nime kiveigueduvdill. adru jnru smuveln matnnu kellelluide avru-hagll; nmm mele arsnu irbeku; navu skl jnamggl hage ir-beku; nmm arsnu nmge nyaytirisuvnu; avnu nmm mumde heurtu nmm yuddhglennu ndisuvnu amdnu. smuvelnu jnr matuglennella keli avuglennu krtnige he-lidnu. adre krtnu smuvelnige-avr matnnu keli avrige arsnnnu nemisu amdnu. ag smuvelnu israyel jnrige-nimm nimm pttnglige heugiri amdnu.

9

adre benyaviann vmsdvnad kisnemb obb mnusynid-dnu. ivnu abiyeln mgnu, ivnu cereurn mgnu, ivnu bekeurt mgnu, ivnu apihnn mgnu ivnu prakrm-saliyagi ddnu. ivnige olle yauvnst nad saulnemb hesrull obb sumdrnad mgniddnu. isra yel mkkll-lli avnigimt saumdryvullvnu obbnu irlill. jnr gumpinlli avn heglu tleyu kanuvstu ettrvadvnagid-dnu. sauln tmdeyad kisin ktteglu kande heud-drimd avnu tnn mgnad saul nige-nineddu kelsdvr-lli obbnnu ninn smgd krkeumdu ktteglennu huduklu heugbeku amdnu. hageye avnu ephrayam betvnnu salisa desvnnu datiheudnu; adre avu sikkllil. avnu salim desvnnu haduheudnu; alliiyu avuglu illde heudvu. avnu benyaviann desvnnu dati dru avuglennu kande heudnu. avru cuph emb deskke bmdag saulnu tnn smgd idd sevkniqe-nnn tmdeyu kttegl mele iruv cimteyennu bittu nmgeuskr cimtepdd hage navu himdkke heugeun ba amdnu. adkkvnu-igeu, i pttndlli devr mnusyneubbiddane; avnu gaurv vull mnusynu. avnu heluvdella niscy vagi aguvdu. ig navu allige heugeun; omdu vele, navu heug-bekemdiruv nmm margvnnu avnu tilisuvnu amdnu. ag saulnu tnn sevkniqe-igeu, navu a mnusyn blige heudre enu tkkeumdu heuguvdu? yakmdre nmm hsi-begllli iruv reutti mugiduheyiytu. devr mnusyn blige tkkeumdu heuglu tkk kanike ill; nmm bliylli ende

amdnu. adkke a sevknu saulnige prtyuttrvagi-igeu, nnn keylli kalu sekulu belli ade; devr mnusynu nmge margvnnu tilisuv hage nanu adnnu avnige keudu-venu amdnu. (purvdlli israyelinlli yavnadru devr ht-tir vicarisbekadre-dirgh drsiy blige heugeun bnniri annuvnu.) yakmdre i kaldlli prvadi emdu kreylp ttvnu purvkaldlli dirghdrsi emdu kreylpduddiddnu. ag saulnu sevkniqeninn matu olledu; navu heugeun ba amdnu. avru devr mnusynidd a pttnkke heudru. avru dinneyennu htii pttnd deulge heuguvag niru sedlu bruv huuggiyennu neudi – drsiyu illi iddaneu? emdu avrnnu kelidru. avru ivrige prtyuttrvagi-avnu id-dane; igeu, nimm mumde iddane; beg heugiri; yakm-dre i heuttu guddd mele jnru bliynn arpisuvdrimd avnu pttnkke bmdiddane. nivu pttndeuige prvisisut-le tinnuvdkke guddd mele heuguvdkkimt mumce avnnnu kmdukeulluviri. avnu bruv vregu jnru tin-nuvdill. avnu arpneyennu asirvisu ttane; truvay kreylpttrv tinnuttare. igle heugiri, i veyleyli avnnu kmdu keulluviri amdru. avru pttnkke eri heudru. avru pttndlli prvisisidag igeu, smuvelnu guddd mele eri heugu vdkke avrigeduragi heurtu bmdnu. adre saulnu bruvdkke omdu divs mumce krtnu smuveln kiviyllyi tiliy pdisiddendme- nale istu heuttige benya viann desvndad obb mnusynnnu ninn blige kluisu-venu; ninn avnnnu nnn jnrnd israyeln mele nayk-nagirlu abhisekis beku; avnu nnn jnrnnu philistiy keyimd tppisi rkisuvnu; nnn jnr kugu nnn blige bmdddrimd avrnnu neudidene embdu. smuvelnu saulnnnu neudidag krtnu avnige-igeu, nanu ninge helid mnu synu ivne; ivne nnn jnrnnu aluvnu amdnu. saulnu bagllli iruv smu veln sviapkke bmdu avnige-drsiy mneyu elli ide dymadi ninu nmge tilisu amdnu. smuvelnu saulnige prtyutt rvagi-drsiyu nane; ninu nnn mumde guddd melkke eri heugu, i heuttu nivu nnn smgd tinnbeku; nale heuttare nimmnnu kluisu-venu; nimm hrdydliruvdnnella nime tiliypdisu-venu amdnu. imdige murne divsdlli kande heud ninn kttegl mele ninn hrdy idbed; yakmdre avu deurkidvu. idllde israyeln abhilaase yella yar mele iruvdu? ninn meleyu ninn tmdey mneyvrellr me-leyu allveu amdnu. adkke saulnu avnige prtyuttrvagi-nanu israyelyr geutrglllella cikkkad benyaviann geutrdvnlle? id llde benyaviann geutrvu smst geutrgllli nnn geutrvu cikkkaddallve? ninu yake hige nnn smgd matnadutti amdnu. ag smuvelnu saulnnnu avn sevknnnu kr tmdu atithigl keuthdiylli mukhy-vad sthl keuttnu. avru heccu kdime muvttu jnriddru. smuvelnu adigeyvnige-nanu ninn keylli keuttu, id-bekemdu helid palnnu tmdidu amdnu. ag adigeyvnu omdu mumdeudeyennu adr smgd idddnnu tmdu adnnu sauln mumde ittnu. ag smuvelnu saulnige-igeu, idu nin geuskr prtyekisiddu tegedukeumdu tinnu. yakmdre nanu jnrnnu krediddendmu helid kaldimd i vregu ningeuskr idlpttittu amdnu. hageye saulnu a divsdlli smuveln smgd utmadidnu. avru gudddimd ilidu pttnkke bmdag smu velnu maligey mele sauln smgd matnadidnu. avru suryuedydlili eddu smuvelnu saulnnnu maligey mele kredu-elu, nanu ninnnnu kluisuttene amdnu. hageye saulnu eddnu; ag saulnu smuvelnu ibbru heurge heurtu. urin heurge bruttiruvag smuvelnu saulnige-nanu devr varteyennu ninge tilisuv hage svlpheuttu nillu;

ninn sevknnnu nmm mumde heuglu helu amdnu.
(avnu mumde heudnu.)

10

ag smuvelnu enney patreynnu tkkeumdu avn tley
mele heuydu muddittu avnige-krtnu ninnnnu tnn
badhytey mele nayknagiru abhisek madiddanllveu?
ninu i heuttu nnnnnu bittu heudag benyaviann
meryad celchi nlliruv rahell smadhiy bliylli ib-
bru mnusyrnnu kmdukeulluvi. avru ninge-ninu
huduku heud kteglu sikkidvu; idllde igeu, ninn
tmdeyu ktegl cimte bittu nangeuskr cimteptu-nnn
mgnigeu skr enu madli? annuttanemdu heluvru.
ninu a sthlvnnu bittu a kde dati tabeurin bylige br-
vag obbnu muru mekey mrigltnu mteubbnu muru
reuttigltnu inneubbnu draksarsviruv omdu buddli
yynu heuttukeumdu devr blige betelige heuguv mu-
vrnnu kanuvi. avru ninn ksem smacarvnnu vi-
carisi ninge erdu reuttigltnu keuduvru; avugltnu
ninu avr keyimd tegedukeulluvi. truvay philistiy
thanviruv devr guddkke heuguvi. allimd ninu ptndlli
prvesisuvag ningeduragi vine, dmmidi, pillmgeuvi,
kinnrigltnu tmm mumde ittukeumdvragi melinimd
ilidu bruv prvadigl gumpu bruvdu. avru prvadis-
uvru. ag krtn atmnu ninn mele bruvnu; ninu avr
smgd prvadisuvi; bere mnusynagi marpduvi. i gurutu
gella ninge smbhvisidag devru ninn smgd iruvdrim
ninu a veyylli ninge anu kulvaddnnu madu. adre
ninu nnge mumdagi gilgalige iliduheugbeku; igeu,
nanu dhnbligltnu smadhand bli gltnu arpisuvdkk-
agi ninn blige bruvnu. ninu madbekaddnnu nanu
ninge tilisuv vregu ninu alli elu divs kadukeullbeku
amdnu. avnu smuvelnnnu bittuheuglu himdirugidag
enayitmdre, devru avnige bere hrdyvnnu keuttu; a
smst gurutuglu a divsdlli avnige smbhvisidvu. avnu
a guddkke bmdag igeu, prvadigl gumpu avnedurige
bmtu; ag devr atmnu avn mele bmdrdim avnu prva-
disidnu. adkke mumce avnnnu tilidvrellru avnu
prvadigl smgd iddu prvadisuvdnnu kmdag avru obbr
smgd obbru-kisn mgnige bmdddu idenu? saulnu
sh prvadiglilli iddaneu amdru. adkke alliyvneubbnu
prytuttrvagi-ivr tmde yaru amdnu. addrimd saulnu
sh prvadiglilli iddaneu emb samti umta yitu. avnu
prvadis i tirisid truvay guddd melkke bmdnu. ag
sauln cikpppnu-nivu elli heudiri emdu avnnnu avn
sevknnnu kelidnu. adkvnu-ktte gltnu huduku-
vdkke; avuglu kande heud drim smuveln blige
heudevnu amdnu. adkke sauln cikpppnu-smuvelnu
ninge enu helidnu dymadi nnge tilisu amdnu. saulnu
tnn cikpppnige-ktteglu deurkidvemu avnu nmge
spstvagi tilisidnu amdnu. adre smuvelnu helid ra-
jyd matnu saulnu avnige tilisill. smuvelnu jnrnnu
micpeylli krtn blige ottagi kudisi israyelin mkllegeis-
rayelin devrad krtnu hige heluttane- nanu nimmnu
aiguptydimd brmadi aiguptr keyimldu nimmnu
badhepdisid smst rajygl keyimldu bidisidenu. adre
nimm elli keduglimldu ikktuglimldu nimmnu tp-
pisi rksisid nimm devrnnu nivu i divsdlli tirsikrisi
atnige-nmm mele obb arsnnnu nemisu emdu he-
lidiri. add rimd ig krtn mumde nimm geutrgl
prkarvagi yu nimm shsrgl prkarva giyu kanisikeulliri
amdnu. smuvelnu israyelin geutrgltnella sviapkke br

madidag benyaviann geutrvu arislpttitu. avnu benya-
viann geutrvnnu adr geutrgl hageye httrikke brma-
didag mtriy kutumbvu arislpttitu. mtri kisin mg-
nad saulnu arislpttnu. adre avnnnu hudukuvag avnu
sikkilil. addrimd avnu ig illi bruvneuv emdu krtnnu
vicarisidru. krtnu-igeu, avnu samgri ylli adgikeum-
didane emdu helidnu. ag avru odihugi allimd
avnnnu kretmdru. avnu jnr mdhydlli nilluvag avnu
tnn bhujdimd ella jnrigimt ettrvagiddnu. ag smu-
velnu smst jnrige-krtnu adukeumdvnnnu neudiri;
ella jnrlli ivnige smannadvnu yavnu illvlla amdnu.
jnrrellru arbhtisi-arsnavnu balli amdru. smuvelnu
rajyd pddhti yynu jnrige helikeuttu omdu pustkdlli
bredu krtn mumde ittnu. ag smuvelnu jnrnnella
avvr mnege kluhisibittu. saulnu gibeylliruv tnn
mnege heudnu. devru yar hrdyvnnu muttidneu av
rdu omdu gumpu avn smgd heuyitu. adre beliyal
mkllu-ivnu hege nmmnnu rksisuvnu emdu avnnnu
tirsikrisi dru; avnige kanikegltnu tkkeumdu brillil.
adre avnu keldvn hage iddnu.

11

ammeuninyad nahasnu bmdu gilyadinlliruv yabesige
vireudh vagi dmdu irisidnu. ag yabesin jnre llru
nahasnige-ninu nmm smgd odmb dike madidre
navu ninnnnu sevisuvevu amdru. ammeunynad
nahasnu avrige-israye lyrrnnu avman pdisuvdkkagi
nimmellr bl knnugltnu kittuhaki nimm smgd
odmbdike maduttene amdnu. adkke yabesin hiriyru
avnige-navu israyelin smst mereglige dutrnnu
kluhisuv hage nmge elu divsdl gduvnnu keudu.
nmmnnu rksisu vvru yaru ilde heudre ag navu
ninn blige heurtu bruvevu amdru. dutru saulnu
iruv gibeykke bmdu jnr kivigilli a matugltnu
helidru. ag jnrrellru gttyagi attru. igeu; saulnu
psugl himde heuldimd bmdu-jnru aluvdenu emdu
kelidnu. ag avnige yabesin jnr matugltnu vivrisidru.
saulnu i matu gltnu kelidag devr atmnu avn mele
bmdnu; avnu bhu keupeudrekgeumdv nagi omdu
jeudi ettagltnu tegedukeumdu avugltnu tumdu
tumdagi kttrisi dutr keyimd israyelin meregligella
kluhisisauln himdeyu smuveln himdeyu heurddv
psuglige i prkar madlpu vdmdu helisidnu. ag
krtnimd umtad bhy jnr mele biddddrimd avru
omde mnsinimd hageye heurtu bmdru. avnu
avrrnnu bejekinlli enisidag isra yel mkllu muru
lksjnr yehud mnusyru muvttu savir jnr agiddru.
ag avru bmd dutrige-nivu gilyadin lliruv yabesin
jnrige-nale bisileridag nimg shay umtaguvdu
amdru. hageye dutru bmdu yabesin jnrige adnnu
tilisidag avru smteuspttru. truvay yabesin jnr
nahasnige-nale ninn blige heurtu bruvevu; ag ninge
olledagi teuruvdnnella nmge madu amdru. adre
marne divsdlli saulnu jnrnnu muru gumpagi irisi
belgin jav dmdinlli bmdu bisileruvvreg ammeuniy
rnnu smhrisidnu. ulidvru cdriheudru; avrlli obbru
kud irlill. ag jnr smuvelnige-saulnu nmm mele
aluvneuv emdu helidvru? a mnusyrnnu nmge
oppisiri; avrrnnu keumdu hakutteve amdru. ag
saulnu-krtnu i divs israyelinlli rksneynnumtad
ddrimd i heuttu yavnu keulllpdbardu amdnu. ag
smuvelnu jnrige-navu gilgalige heugi alli rajyvnnu

nutnpdi seun bnniri amdnu. hageye jnrellru gilgalige heugi a sthldlli krtn mumde saulnnu arsnnnagi madi krtnige sma dhand bliglennu arpsidru. alli saulnu smst israyelyru bhlvagi smteus pttru.

12

smuvelnu israyelyrellrige-igeu, nivu nnge heliddel-ladrlli nimm matu keli nimm mele obb arsnnnu nemisidenu. igeu, a arsnu innu mumde nimmnnu ndisuttane. ig nanu tlenret muduknagiddene. igeu, nnn kumarru nimm smgd iddare. nanu nnn balyldimi i dind vregu nimm mumde ndkeumdid-dene. igeu, nanu illiddene; krtn mumdeyu atn abhisikt nimmdeyu nnge vireudhvagi saksikeudiri. nanu yar ettnnadru kttey nnadru tegedukeumdeneu? yarigadru vmcne madideneu? yarnnadru himsisi deneu? yarimdladru knnige mremaduv lmcvnnu tegedukeumdeneu? higiddre heliri tirigikeuduttene amdnu. avru-ninu nnge vmcne madlill, nmmnnu himsislill; ninu yavn keyimd enadru tkkeulllill am-dru. avnu avrige-nivu nnnlli enadru kmdu hidiylil-lvembdkke krtne ninge saksiyagi ddane; atn abhisikt-nu iheuttu saksiyagiddane amdnu. adkkvru-atnu saksiyagiddane amdru. ag smuvelnu jnrige-meuse ynnu areunnnnu mumdkke tmdu nimm pitrglennu aiguptdesdeulgimd brmadid krtne idkke saks. ad-drimd ig nilliri; krtnu ningu nimm tmdeglige ma-did smst nitiyull kriyegi visy krtn mumde ninge nyay heluttene. yakeubnu aiguptkke bmd truvay nimm tmdeglu krt nige meureyitru. ag krtnu meuseyennu areunnnnu kluhisidnu. ivru nimm tmde glennu aiguptdimd krtmdu avrnnu i des dlli vasisuvnte ma-didnu. adre avru tmm devrad krtnnnu mretuheudag atnu avrnnu hacedrin senyadhiptiyad siseru kegu philistiy kegu meuvabir arsn kegu maribitnu. ivru avr smgd yuddhmadidru. addrimd avru krtnige meureyittu-navu krtnad ninnnnu bittu balnnu as-teuretnnu sevisidrimd papmadidevu. ig ninu nmm strugl keyimd nmmnnu bidisu, navu ninnnnu se-visu vevu amdru. ag krtnu yerubalnnu bedannnu yephtahnnnu smuvelnnu kluhisi nimmnnu smst dikkinlliruv nimm stru gl keyimd bidisi nivu surksit-vagi vasisu vmte madidnu. adre ammeunnn mkkll ar-snad nahasnu ninge vireudhvagi yuddh madlu bru-vdnnu neudidag nimm devrad krtne ninge arsnagid-dru nivu nnge-hage bed; obb arsnu nmmnnu albeku amdiri. igeu, nivu arisikeumdu apeksisid arsnu illi id-dane. igeu, krtnu nimm mele avnnu arsnnnagi ne-misiddane. nivu krtn matige vireudhvagi tirugi bilde krtnige bhypttu atnnnu sevisi atn matige vidheyra-dre nivu nimm mele aluv arsnu nimm devrad krtnnnu tppde himbalisuviri. nivu krtn matige vidheyragid-dre, krtn ajnege vireudhvagi tirigi biddre, krtn hstvu nimm tmdeglige vireudhvagiddmteye ningu vireud-hvagi ruvdu. ig nimtukeumdu krtnu nimm knnugl mumde maduv i deudd kary vnnu neudiri. i din geudhiy suggi allveu? nivu ninge obb arsnnnu ke-lidd rimd krtn drstige nivu madid nimm kett nvu heccagide emdu tilukeumdu neuduv hage nanu krt-nige meureyiduvvenu; ag atnu gudugnnu mleyennu kluhisuvnu. smuvelnu krtnige meure ittdrimd a divsdlle krtnu gudugnnu mleyennu kluhisidnu. ag

jnrellru krtnigu smu velnigu bhlvagi bhypttru. jn-rellru smuvelnige-navu sayd hage ninn dev rad krt-nige ninn sevrkigeuskr prarthne madu. yakmdre nmge obb arsnu bekemdu keli nmm smst papglige ketttn vnnu kudisidevemdu helidru. ag smu velnu jnrige-nivu bhyptbediri. i ketttnvnnella madidiri; adru krtnnu bittu tirugde nimm purn hrdydimd krtnnu sevisiri. labhkrvilldmthvuglennu bidislard-vuglennu vyrtvadvuglennu anusrisuvdkke heugbe-diri. avu vyrtvadvugle sri. yakmdre krtnu tnn mht-tad hesrigeuskr tnn jnrrnu kebido vdill. nimmnnu tnn jnragi madikeullu icchesiddanlla! idllde nanu nimgeskr prarthne madde krtnige vireudhvagi maduv papvu nnge durvagiri. uttmvad sriyad margvnnu ninge beudhisuvenu. adre nivu krtnige bhy pttu nimm purn hrdydimd stydlli at nnnu se-visiri. atnu nimgeskr emth mhtad karyglennu ma-didnemdu aleu cisiri. adre nivu ketttnvnnu innu ma-didre nivu nimm arsnu nasvaguviri amdnu.

13

saulnu omdu vrus alidnu; israyelyrnnu erdu vrus ali dag saulnu israyelyrlli muru savir jnrrnu adukeumdu. muru savir jnrlri erdu savir jnru saulnu iruv mikmasi nlliyu betelin prvtdllyu iddru; savir jnru yeunatan smgd benyavian des gibeydl-lidru. ulid jnrrnu avr vr dereglige kluhisibitnu. yeunatanu gibeydlli philistiy thanvnnu heudednu; philistiyrige adu kelibmtu. addrimd saulnu desdlla ibriyru kellemdu tuturiyennu udisidnu. philistiy than vnnu saulnu heudednemdu philistiyrige is-rayelyru ashyadvradremdu smst israyelyru kelidag saulnu himde heuglu gilgalige kresikeullpttru. ag israyelyr smgd yuddhmadlu philistiy muvttu savir rthgl aru savir kudure rahutru smudrtird mrlstu jnru kudikeumdu betavenin purvdikkinlliruv mikmasinlli ilukeumdu. ag israyel jnru tmge srme umtaddrimd tavu ikkttinlli iruvdnnu neudi gvigllliyu mullin peudegllliyu guddgllliyu durggllliyu kunigllliyu adikeumdu. idllde ibriyrliruv kelvru yeurdnnu dati gad deskku gilyadigu heudru. adre saulnu innu gilgalinllidnu; jnrellru nudgidvrugi avnnnu himbalisidru. saulnu tnge smuvelnu nemisid kald prkar elu divs kadidnu. smuvelnu gilgalige barde idddrimd jnru avnnnu bittu cdriheudru. ag saulnu-dhn bliyennu smadhand bliglennu nnn blige tkkeumdu bnniri emdu heli dhnbliyennu arpsidnu. avnu dhnbliyennu arpsi tirisuvstreulge igeu, smu-velnu bmdnu. ag saulnu avnnnu vmdisuvdkkagi edurugeullu heudnu. smuvelnuninenu madidi emdu saulnnu kelidag avnu-jnru nnnnnu bittu cdriheuddnnu nemisid divsgl prkarkke ninu barddnnu philistiyru mikmasinlli kudikeumdiru-vdnnu nanu kmdidrimd philistiyru gilgalinlli ruv nnn blige bruvru emdu nanu krtn dye bidikeul-lillvemdu heli mumdagi dhnbliyennu arpsidenu amdnu. smu velnu saulnige-ninu buddhihinvad kels madiddi; ninn devrad krtnu ninge ajnapisid ajneyennu kekeulllill. krtnu israyelyrlli ninn rajyvnu emdemdigu sthipdisuvdkke iddnu. adre ig ninn rajyvu nillardru. krtnu ninge ajnapisi ddnnu ninu kekeulle heuddrimd atnu tnn hrdykke anusrneyad

14

tu httidnu. avn ayudhglnnu heuruv vnu avn himde
httidnu. ag pilistiyr yeunatanm mumde biddru.
avn ayudh glnnu heuruvvnu avn himde keullutta
heudnu. yeunatananu avn ayudh glnnu heuruvvnu
heuded a meudl smhardlli ardh ekre bhumiylli bid-
dvru sumaru ippttu jnragiddru. ag dmdin heudl-
liy skl jnrlliuy bhydimd nduk umtayitu. thandvru
keullegarru hedrikeumdu; iddlde bhum i kmpisitu.
hige alli mhadeudd klvlvayitu. benyavia nn desd
gibeydlidd sauln kavlinvru neudidag igeu, a gump-
invru kdime yagutta obbrnneubbru smhrisutta i-
dru. ag saulnu tnn bliyllidd jnrige-nmm bliyidm
heudvru yaremdu lekkvnnu neudiri amdnu. avru
lekk neuduvag igeu, yeunatanu avn ayudhglnnu
heuruvvnu alli irillil. ag saulnu ahinyne – ninu devr
mmjusvnu tkkeumdu ba amdnu. yakmdre devr
mmjusvu a kaldlli israyel mklk bliyllittu. saulnu yajkn
smgd innu matanadduttiruvag enayitmdre philistiyr
dmdinlli gddlvu adhiakvagutta idddrimd saulnu ya-
kjnige ninn keynnu himdkke tkkeu amdnu. ag saulnu
avn smgd idd jnrellru kudikeumdu yuddhkke bmdag
igeu, prtieyebbnu tnn jeutegarnnnu ktti yimd keum-
dubittdd prinamvagi alli bhu deudd seud umtay-
itu. iddlde purvdlli philistiyr bliyllidd avr kul dmdin
smgd suttliruv desdimd bmd ibriyru saul yeunatanm
mttu israyelr smgd kudikeumdu. philistiyr odi-
heudremdu ephrayim betdlli adgikeumidd smst is-
rayeluru keli avru hageye yuddhdlli avrnnu bidde
himdttidru. hige krtnu a dindlli israyelnnu rkssidnu.
iddlde a yuddhvu betavinu vregu ndeyitu. adre is-
rayeluru a divsdlli bhl bliiheurdu. yakmdre saulnu
nanu nnn struglime muyyi tirisuv hage saymka ld
rege yavnu ahar tinnuttaneu avnu spislpdli emdu
ane itddrimd jnrellru ahard ruci neudde iddru. desd
jnrellru adviylly heuguttiruvag neld mele jenu tupp
ittu. jnru a adviylly heuguvag igeu, jenu tupp suriyut-
tittu; adre jnru a aney nimitt bhyptidd rimd obb-
nadru tnn bayige hakikeulllill. adre tnn tmdeyru jn-
rige ane itddnnu yeunatanu kelde idd karn tnn
keyllidd keulnnu caci adnnu jenu teutti ylli addi tnn
bayige hakikeumdn. avn knnuglu kleynnu heum-
didvu. ag jnrlli obbnu avnige-i heuttu ahar tin-
nuvnu spislpdli emdu ninn tmdeyru jnrige kttunit-
tagi ane itiddane. adkkeuskr jnru dnidu heugiddare
amdnu. adkke yeuna tannu-nnn tmdeyru desvnnu
srmpedisi ddane. igeu, nanu jenutuppdlly svlp ruci
neudidrimd nnn knnglu hege kleynnu heumdid-
vemdu neudu. i dindlli jnru tmge deurkid tmm strugl
keulleylli yavdnnaдру ucitvagi timdidde estu cen-
nagittu; yakmdre philistiyrlly smhris lppdvru innu
heccu mmd i ddare amdnu. jnru a dindlli mikmasin-
imd ayyaleu nin vregu philistiyrnnu sdebdiddrimd
avru bhlvagi dniduheudru. add rimd avru keulle ma-
didvugl mele biddu kuriglnnu dnglnnu kuriglnnu hi-
diddu neld mele keyydu mamsvnnu rktdueumdit-
tdru. ag avru saulnige-igeu, jnru mamsd kud rktvnnu
tinnuvdrimd krtnige vireudhvagi pap maduttaremdu
tilisidru. adkkvnu-nivu dreuh madi diri; ig omdu
deuddklinnu nnn blige heur lisi bidiri amdnu. saulnu
avrige-nivu jnrlli cdriheugi rkt shitvagi timdu krt-
nige vireudhvagi papmadde prtieyebbnu tnn etnnu
kuriynnu nnn blige tmdu illi keyydu tinniri embdagi
heliri amdnu. addrimd jnrlli prtiveubbnu tnn et-
nnu

tnnu a ratriylli tnn smgd tkkeumdu bmdu alli keyu-
 dru. saulnu krtnige omdu blipithvnu kttsidnu. ade
 avnu kttsid meudne blipithvu. saulnu jnrige-navu
 i ratriylli philistiyrnnu bennttiheugi udykald vrega
 avrnnu sulukeumdu avrlli obbnnadru ulisbardu
 amdnu. adkke jnru-ninn knnuglige olledagi teuru-
 vdnella madu amdru. ag yajknu-devr snnidhige
 heugeun amdnu. saulnu-nanu philistiyrnnu himbal-
 isi heugleu? ninu avrnnu israyelyr kege oppisikeudu-
 viyeu emdu devr aleucneynnu kelidnu; adre atnu
 avnige a divsdlli prtyuttr keudde heudnu. ag saulnu-
 jnr ella mukhysthre, illi bnniri; iheuttu i pap yav-
 drimd umtayitemdu tilukeumdu neudiri. nnn ku-
 marnad yeunatan nmdradu umtagiddre avnu sayle
 sayuvnemdu israyelnnu rksisuv krtn mele ane ittu
 heluttene amdnu. adre skl jnrlli obbnadru avnige
 prtyuttr keudlill. ag saulnu smgd israye lige-nivu
 omdu kdeylli irri; nanu nnn mgnad yeunatanu
 omdu kdeylli irutteve amdnu. jnru saulnige-ninn
 drstige olledagi teuruvdnnu madu amdru. saulnu is-
 rayelin devrad krtnige-ninu purn nirnyvnnu dypal-
 isu emdu heli citu hakidenu amdnu. saulnigu ye-
 unatannigu citubmtu. adre jnru paradru. saulnu
 avrige-nnn meleyu nnn mgnad yeunatanann meleyu
 citu hakiri amdag yeunatanannige citu bittu. ag saulnu
 yeunatanannige-ninu madi ddnnu nnge tilisu amdnu.
 adkke yeuna tannu-nnn keylliruv keulin keune-
 yimd nanu svlp jenu tuppvnnu tkkeumdu ruci neu-
 didenu; igeu, nanu saybeku amdnu. adkke saulnu-
 yeunatanne, ninu nijvagi saybeku; illdidre dev-
 ru ninge heccaddnnu madli amdnu. adre jnru
 saulnige-israyelinlli i deudd rksne ynnumtu madid
 yeunatanannu say bhudeu? adu emdigu agdu; avnu
 imdu krtn shayd mulk karyvnnu ndisidrimd krtn
 ane, avn tleylliruv omdu kudladru neld mele bilbardu
 amdru. jnru yeunatanannnnu sayd hage bidisikeum-
 dru. ag saulnu philistiyrnnu himbalisuvdnnu bit-
 ubittnu. philistiyru tmm sthlike heudru. hige saulnu
 israyelin mele deure tn tkkeumdu suttliruv tnn smst
 strug lad meuvabyr meleyu ammeunn mkkl meleyu
 edeumyr meleyu ceubd arsgld meleyu philistiyr
 meleyu yuddhmadidnu. yar mele tirugidneuv avrnnu pi-
 disidnu. avnu senyvnnu kudisi keumdu amalekyrnnu
 smhrisidnu; isra yelnnu sulukeulluvvrellr kegu tppi-
 sitnu. sauln kumarr hesruglu yeuna tan isvi mlkisuv
 embivuglu; hiriy vlad merab, cikkvlad viakl emb
 ibru kumarteyru iddru. ahimacn kumarteyad ahineu-
 vmlu sauln hemdtiyagiddlu. sauln cikppnad nern
 mgnad abnernembvnu avn senyadhipti yagidnu.
 kismembvnu sauln tmdyeu. abnern tmdyeud nernu
 abiyeln mgnu. idllde saulnu idd divsglella philistiyr
 mele blvad yuddhvu ndeyitu. saulnu yav prakrm-
 saliynnadru dherysaliynnadru neudidre avnnnu tnn
 bliylli serisikeullutta iddnu.

15

smuvelnu saulnige-krtnu tnn jnrad israyelyr mele
 ninnnnu arsnnnagi abhisekislu nnnnnu kluhisidnu.
 ig ninu krtn matugltnu kelu. seny gl krtnu hige
 heluttane-israyelyru aiguptdimd bruvag amalekyru
 avr margkke addgttidu nanu nensikeumdi ddene.
 ig ninu heugi a amalekyrnnu heudedu avrige

idddnnella smpurnvagi nasmedi avrnnu knikrisde
 purusrnnu striyrnnu cikkrvnnu mele kusugltnu
 dn kuri omte kttegltnu keumduhaku embdu. ag
 saulnu telayaminlli jnrnnu kudisi lekk madidnu.
 israyelyr kalblvu erdu lks jnvu yehudn mnusyru
 httnu savir jnru iddru. saulnu amalekyr pttm dvregu
 bmdu tgginlli heumchakidnu. kenyrige avnu
 heliddenmdre-israye lyru aiguptdimd bmdag
 nivu avrellrige dye teurisdiddimd nanu nimmnnu
 amalekyr smgd nasmedd hage nivu avr mdhy dlimd
 heurtu heugiri amdnu. hageye kenryu amalekyr
 mdhydimd heurtu heudru. ag saulnu hviladimd
 aiguptkke eduragiruv surige heuguv merey vregu idd
 amalekyrnnu heudedu amalekyr arsnad agagnnnu
 jivmtvagi hididnu. adre smst jnrnnu ktiyimd
 smpurn nasmadidnu. saulnu mttu jnru agagnnnu
 psukurigilli meltrvad vugltnu uttmvad smstvnnu
 knikrisidru. avugltnu smpurn nasmadlu mnsillde
 iddnu. adre tirskslptdkk knisthadvu glnnella
 smpurn nasmadidru. ag krtn vakyvnu smuvelnige
 umta yitu, enmdre-nanu saulnnu arsnnnagi
 madiddrimd pscattappduttene. avnu nnnnnu him-
 balisuvdnnu bittu himdkke heudnu; nnn ajnegltnu
 iderisill amdnu. adkke smuvelnu duhkhpptvnagi
 ratriyella krtnige meureyittnu. adre smuvelnu
 udykaldleddu saulnnu edurugeullu heudnu. ag
 saulnu krtnelinge bmdu, igeu, tngagi omdu sthlvnnu
 prtyekisidnemdu allimd sutlikeumdu dati gilgalige
 heudnemdu smuvelnige tilispttitu. smuvelnu sauln
 blige bmdag saulnu avnige-ninge krtn asirvadvagli;
 nanu krtn ajneynnu iderisidenu amdnu. ag smuvelnu
 avnige-nnn kivigilli biluv a kurigl sbdvenu? nanu
 keluv psugl sbdvenu amdnu. adkke saulnu-jnru
 amalekyr bliymd tkkeumdu bmdvuglu; ninn dev
 rad krtnige bliynnu arpisuvdkkeuskr meltrvad
 psu kurigltnu ulisittu mikkad vugltnella smpurn
 nasmadibittvu amdnu. ag smuvelnu saulnigeadirli
 krtnu i ratriylli nnge heliddnnu ninge tilisuvnu
 amdnu. adkkvnu-helu amdnu. smuvelnu-ninu ninn
 drstiylli alpnagiddru israyel geutrgl mele yjmnnagi
 madlpttiyellveu? krtnu ninnnnu israyelyr mele
 arsnagi abhisekisi dnlveu? papisthrad amalekyrnnu
 smpurn nasmedi avru tiriheuguv vregu avr smgd
 yuddhmadbekemdu krtnu ninnnnu kluhisidnu. hi-
 giruvag ninu yake krtn matige vidheyngade keulley
 mele biddu krtn drstige kettiddnnu madidi amdnu.
 ag saulnu smuvelnige-haudu, nanu krtn matige vid-
 heyngagi, krtnu nnnnnu kluhisidllige heugi amalekyr
 arsnad agagnnnu hididueumdu bmdu amalekyrnnu
 smpurn nasmadidenu. adre jnru ninn devrad krtnige
 gilgali nlli bli keuduvdkkagi keulleylli smpurn vagi
 nasmadbekemdiruv kuri psuglilli meltrvadvugltnu
 hididueumdu bmdru amdnu. adkke smuvelnu-
 krtn vakykke vidheyngade krtnige aguv smteus
 dhn bligllliyu bligllliyu aguvdeu? igeu, bligimt
 vidheyvaguvdu tgrugl keubbigimt alesuvdu uttm-
 vagiruvdu. eduru biluvdu kni heluvmt pap vagide,
 htvu dustn mttu vigrharadhnegl hage ide. ninu
 krtn vakyvnnu tirskar madiddrimd atnu ninnnnu
 arsnagird hage tirskar madibittnu amdnu. ag saulnu
 smuvelnige-nanu krtn vakyvnnu ninn matugltnu
 viari papmadidenu. nanu jnrige bhypttu avr matnu
 kelidenu. addrimd ig dymadi nnn papvnnu ksmisi

nanu krtnnnu aradhisuv hage nnn smgd tirigi ba emdu bedikeumdnu. adkke smuvelnu saulnige–nanu ninn smgd himtirugi bruvdill; yakmdre ninu krtn vakyvnnu tirsarmadidi; krtnu ninnnnu israyelyr mele arsnagird hage tir skar madibittnu. smuvelnu heuguvd kkeuskr tirugikeulluvag saulnu avn vstrd keuneeynnu hidukeumdnu. ag adu hridu heuyitu. ag smuvelnu avnigeninn bliyimd israyelin rajyvnnu krtnu i heuttu kittu ningimt olleyvnagiruv ninn nereyvni adnnu keuttnu. isa yelin nity blvadatnu sulu heluvat nll, pscattappduvatnu all. yakmdre atnu pscattappduvmt mnuynll amdnu. adkkvnu–nanu papvnnu madidenu; adre ig ninu dymadi nnn jnr hiriy mumdeyu israyelyr mumdeyu nnnnnu gaarvisu nanu ninn devrad krtnnnu aradhisuv hage ninu nnn smgd himdirugi ba amdnu. hageye smuvelnu tirigi sauln himde heudnu; saulnu krtnnnu aradhisidnu. smuvelnu–amalekyr arsnad agagnnnn nnn blige tnniri amdnu. agagnu anmdvagi avn blige heugi–niscyvagi mrnd khi tppiheuyitemdu amdu keumdnu. adre smuvelnu avnigeninn kttiyyu hege striyrnnu mkkllldvrag maditeu hageye striyrlli ninn tayiyy mkkllldvlaguvlu emdu heli smuvelnu gilgalinlli krtn mumde agagnnnn tumdu tumdagi madibittnu. smuvelnu ramkke heudnu; adre saulnu tnn urad gibey dlliruv tnn mnege heudnu. smuvelnu tanu sayuv divsd vregu saulnnu tirigi neudlu brilli. adre smuvelnu avnigeuskr duhkhpptnu. idllde avnnnu israyelin mele arsnnnagi madidd keuskr krtnu pscattappptnu.

16

krtnu smuvelnige–israye lin arsnagird hage nanu tirskrisid saulnigeuskr ninu estr vregu duhkhevullvnagiruvi? ninu ninn keumbnnu teldimd tumbisikeumdu ba, betleheminn vad isyn blige ninnnnu kluhisuvunu; yakmdre nanu avn mkkllli obbnnu arsnnnagi adukeumdeni amdnu. ag smu velnu–nanu heuguvdu hege? saulnu adnnu kelidre nnnnnu keumduhakuvnu amdnu. adkke krtnu–ninu omdu kdsnnu ninn smgd tkkeumduheugi–nanu krtnige yjnmadvdkke bmdenu emdu heli yjn vnnu arpisuvdkke isynnnu kreybeku; ag ninu madbekaddnnu nanu ninge tilisu venu. nanu ninge yavn hesrnnu helu tteneu avnnnu ninu nngeuskr abhisekis beku amdnu. krtnu helid prkar smuvelnu madid betlehemige bmdnu. ag urin hiriyru avn bruvikeynnu kmdu ndugi avnige–smadhanveu amdru. adkkvnu–smadhanve; krtnige bliynnu arpis bmdenu. nivu nimmnnu suddhmadi keumdu nnn smgd yjnarpsuvdkke bnniri amdnu. isynnnu avn mkkllnu suddhmadi avrnnu yjn arpisuvdkke krednu. avru bmdag enayitmdre, avnu eliyabnnnu neudi–niscyvagi krtn abhisiktnu atn mumde iddane amdukeumdnu. adre krtnu smuvelnige–ninu avn rupvnnu avn dehd udvddnu drstisbed; avnnnu nanu tirskrisidenu; krtnu mnusyrnte heurgin teurkeynnu matr neudde hrdivynne neudvnu amdnu. ag isynu abina dabnnnu kreu avnnnu smuveln mumde brmadidnu; adre avnu–ivnnnu krtnu adukeullilll amdnu. isynu smmnnnu brma- didnu; adre avnu–ivnnnu krtnu adukeullilll amdnu.

anmtr isynu tnn elummdi kumarrnnu smuveln mumde brmadidnu; adre smuvelnu isy nige–krtnu ivrlli obbnnnadru adukeull lill amdnu. smuvelnu– ningiruv mkk lella iste mmdiyeu? emdu isynnnu kelidnu. adkkvnu–ivrellrigimtlu cikkv neubbnu ulididdane; igeu, avnu kurignnnu kayutta iddane amdnu. ag smuvelnu isynige–avnnnu krey kluhisu; yakmdre avnu illige bruvvregu navu kutukeull- bardu amdnu. ag isynu avnnnu krekluhisidnu. avnu kempad mebnndvnagiyy sumdr mukhvullv nagiyy neutkke celuvikeuyullvnagiyy iddnu. ag krtnu smuvelnige–nineddu ivnnnu abhisekisu; ivne avnu amdnu. smuvelnu enne iruv keumbnnu tkkeumdu avnnnu avn sheudr mdhydlli abhisek madidnu. a divsdlle krtn atnnu davidn mele bmdnu. smuvelnu eddu ramkke heudnu. adre krtn atmnu saulnnu bittu heudnu; krtnimd bmd duratmvu av nnnu pidisitu. ag sauln sevkru av nige–igeu, devrimd bmd duratmvu ninnnnu badhisuttde; kinnriynnu barislu nipunnad obbnnu hudukuv hage nmm odeynad ninu ninn snnidhiylliruv ninn sevkriye hel beku. devrimd duratmvu ninn mele bmdriu vag avnu tnn keyimd adnnu barisidre ninge olleydagiruvdu amdru. saulnu tnn sevkriye- cennagi barisblvnad obb nnnu nngeuskr neudi nnn blige krkeumdu bnniri amdnu. ag sevkrlli obbnu avnige prtyuttrvagi–igeu, barislu nipunna dmth betleheminnvad isyn mgnnnu neudidenu. avnu dherysthnu prakrm saliyy rnsurnagiyy karyglli buddhivmtnagiyy celuvikeuyullvnagiyy iddane. idllde krtnu avn smgd iddane amdnu. adkarn saulnu isyn blige dutrnnu kluhisi–kurigl bliylliruv ninn kumarnad davidnnnu nnn blige kluhisu amdnu. ag isynu reuttynnu omdu buddli draksarsvnnu omdu mekey mri ynnu kttey mele heri tnn mgnad davidn mulk saulnige kluhisidnu. hageye avnu sauln blige bmdu avn mumde nimtnu. avnu davidnnnu bhlvagi prtimadidnu. saulnige ivnu ayudh heuruvvnadu. saulnu isyn blige mnusynnnu kluhisi–davidnu nnn smmukh dlli nilluv hage kelikeulluttene; yakmdre nnn smmukhdlli avnige dyedeurkitu amdnu. hageye devrimd bmd duratmvu sauln mele bmdag davidnu kinnriynnu tegedu keumdu tnn keyimd barisuvnu. adrimd saulnu upsmn heumdi cennagiruvnu; duratmvu avnnnu bittu heuguvdu.

17

philiistiyru yuddhmaduvdkke tmm senyvnnu yehud desd seukeu vinlli kudisi ajekkku seukeuvigu mdhy dlli ephesdvmeaminlli dmdilidru. hageye saulnu is- rayel mnusyru kudi keumdu ela tggin bliylli dmdilidu philisti yrige eduragi yuddhmadulu vyuh kttidru. philistiyru omdu kdeyagi prvtd bli ylliyu israyelyru omdu kdeyagi prvtd bliylliyu nimtru, avr mdhydlli tgggu ittu. adre gt urin rnvrnad geulyatnemb hes- rull obbnu philistiyr dmdinimd heurtnu. avnu aru- vre meul ettr, avn tley mele hittaley sirstran ittu, yud- dhkvcvnnu teuttukeumdidnu. yuddhkvcv hittaleyy aidu savir sekulu tukvagittu. avn kalu gllli hittaley cmmlige, avn teulug mdhydlli brji ittu. avn itiy keulu neygarn kumteystu gatrvittu. avn kbbind itiy algu arunuru sekulu tukvagittu. idllde khedy hidiyuvnu

avn mumde ndednu. avnu nimtu isra yel senydvrige kugi heliddenmdre—yake nivu vyuh kttlu heurtiri? nanu philistiynllveu? nivu sauln sevk llveu? nivu nimgesk obbnanu adu keulliri; avnu nnn mumde brli. avnu nnn smgd yuddh madblbnagiddu nnnnnu keumdre navu nimg sevkragiruvevu; nanu avn smgd yuddhmadblbnagiddu avnnnu keumdre nivu nmge sevkragiddu nmmnnu sevisbeku amdnu. a philistiynu—nanu i din israyelin senyglgnu nimdisuttene; navu obbrigeubbru yuddhmaduv hage nge obbnanu bittubidiri amdnu. saulnu smst israyelyru a philistiyn matuglgnu kelidag edegumdi bhu bhyptru. davidnu yehudd betlehem urin ephratynad isynembvn mgna gidgnu. i isynige emtu mmdi kumar riddru. ivnu sauln divsglll jnreulge vrddhagidgnu. isyn muvru hiri kumarru sauln himde yuddhkke heugidru. yuddhkke heud a muvru kumarilli ceuccl mgn hesru eliyabnu; erdne yvn hesru abinadabu, murneyvn hesru smmnu. adre davidnu cikkvna gidgnu. hiriyrad a muvru sauln himde yuddhkke heugidru. davidnu saulnnu bittu betlehemige tnn tmdey kuriglgnu meyllisu heugidgnu. philistiynu ud ydllyu saymkaldllyu bmdu nalvttu divs nimmukeulluttiddnu. isynu tnn mgnad davidnigeninn sheudrrigeusk omdu ephd hurid dhanyvnnu i httru reuttiglgnu tkkeumdu dmdinlliruv ninn sheudrr blige odi heugu. idllde i httru ginnin gddeglgnu avr savirkke prdhannadvnige keuttu ninn sheudrr ksemsmacarvnnu vicarisi avr gurutnnu tkkeumdu ba amdnu. ag saulnu ivru israyelyrellru philistiy smgd ela teginlli yuddhmaduttiddru. davidnu udydllyi eddu kuri kayuvvn vskke kuriglgnu bittu tnn tmdeyad isynu tnge ajnapisid hageye tkkeumdu heugi senyvu yuddhkke arbtisii heurdvug sangri iruv sthlkke bmdnu. israyelyru philisti yru senykeduragi seny vyuh kttikeumdiddru. ag davidnu tanu tkkeumdu bmdddnnu sangri kayuvvn keylli ittu nr-mgskke odiheugi tnn sheudrr blige bmdu avrnnu vmdisidnu. avnu ivr smgd matnadutta iruvag igeu, gt urin rrvrnad geulyatnemb a philistiynu philistiy senydimd heurtu meudlin hageye matnadidnu; a matuglgnu davidnu kelidnu. israyel mnusy rellru avnnnu neudi bhu bhyptru avn bliyimd odiheudru. israyel mnu syru—eri bmd i mnusynnnu neudi direu? israyelnnu hiyalislu eri bmdidnanlla. yavnu ivnnnu keumdubidu vneu avnnnu arsnu bbl aisvry vmtnag madi avnige tnn mglgnu keuttu avn tmdey mneyvnnu israyelyrlli srv manyvnnu keuduvnu amdnu. ag davidnu tnn blylli nimtimd mnusyrige—i philistiynnnu keumdu israyelin melinimd nimdeyennu tegedubiduv a mnusynige enu madlpdvdud? yakmdre sunnti illd i philistiynu jivvull devr senyglgnu hiya lisuvdkke estrvnu amdnu. jnru a matige sriyagi—avnnnu keumdvnige i prkar madlpdvudemdu helidru; adre avnu a mnusy smgd matnaduttiru vdnnu avn hiri sheudrnad eliya bnu keli avn mele keupgeumdu—ninu illige bmdddenu? adviylliruv a svlp kuriglgnu yar vskke oppisi bmd? ninn grvvnnu ninn hrddy ahmkarvnnu nanu blleu; ninu yuddhvnnu neudlu ilidu bmdiddi amdnu. adkke davidnu—nanu ig madiddenu? matnadidenste amdnu. avnnnu bittu bereubbn kedge tirigikeumdu hageye kelidnu. ag jnru meudlu helid hageye avnige

prtyuttrkeuttu. davidnu helid matuglgnu kelidvru saulnige tilisidru. avnu avnnnu kre klulisidnu. ag davidnu saulnige—avn nimitt vage yavn hrddyvru kuggbardu; ninn sevknu heugi i philistiyn smgd yuddh maduvnu amdnu. ag saulnu david nige—i philistiyn mele yuddhmadlu ninnimdagdu; yakmdre ninu hudugnagiddu; avnu cikkmadinmd yuddhd mnusynagiddane amdnu. davidnu saulnigeninn sevknu tnn tmdey kuriglgnu meysisikeumdiruvag simhvu krdiyu bmdu mmdeylli iruv kurimriyennu hididvu. ag nanu adr himde heugi adnu heudedu a kurimriyennu adr bayimd tppisidenu. adu nnn mele himtirugi biddag nanu adr gddvnnu hididu heudedu keumduhakidenu. higeye ninn sevknu a simhvnnu a krdiyennu keumdu bittnu. sunnti illd i philistiynu jivvull devr senyglgnu prtibhtisiddrimd avugllli omdr hage aguvnu amdnu. idllde davidnu—nnnnnu simhd kegu krdiy kegu tppisi bitt krtnu i philistiyn kegu nnnnnu tppisibiduvnu amdnu. ag saulnu david nige—ninu heugu; krtnu ninn smgd irli amdnu. ag saulnu davidnige tnn ayudhglgnu teudisi avn tley mele omdu hittaley sirstranvnnu ittu avnige kvcvnnu teudisidnu. davidnu avn kttiynnnu tnn ayudhgl mele kttikeumdu heugbekemiddnu. adre adu avnige abhyas viddill, ag davidnu saulnige—nge avugl abhyasvillddrimd ivugl smgd heug larenu emdu heli avuglgnu bicchaki tnn keulnnu tnn keylli hididu hlldlliruv aidu nunupad klluglgnu arisikeumdu avuglgnu tngiruv kurubr cildlli haki kvne ynnu tnn keylli hidukeumdu a philistiyn blige heudnu. ag philistiynu tvreyagi davidn sviapkke bmdnu. gurani hidiyuvnu avn mumde ndednu. philistiynu david nnnu drstisi neudi avnu kempadvnagiya saumdry rupvullvnagiya iruv hudu gnagiddrimd avnnnu tirskrisi davidnige ninu keulu hidukeumdu nnn blige bruv hage nanu naviyeu emdu heli a philistiynu tnn devruglmd davidnnu spisidnu. davidnige—ninu nnn blige ba; ninn mamsvnnu akasd pksigligu adviy mrggligu aharvagi keuduvnu amdnu. ag davidnu philistiynige—ninu ktti itiy guraniy smgd nnn blige brutti; adre ninu nimdisid israye lin senygl devradmth senygl krtn hesri nlli nanu ninn blige bruttene. krtnu ninnnnu nnn keylli oppisikeuduvnu; nanu ninnnnu heudedubittu ninn tleynnu tegedu philistiy dmdin henglgnu i din akasd pksigligu adviy mrggligu aharvagi keuduvnu. i din israyelyreulge devru iddanemdu bhuleukdvrellru tili yuvru. krtnu kttiymldu itiyimldu rksisuvdill emdu i sbheyella tilidukeullu vdu; yakmdre yuddhvu krtndu; atnu nimnnnu nmm keylli oppisikeuduvnu amdnu. a pilistiynu eddu davidnige eduragi sviapisi bruvag davidnu tvreyagi a senyke philistiynigedurige odiheugi tnn keynnu cildlli haki adrlliruv omdu kllnnu tegedukeumdu kvneyllitu bisi philistiy yn hneyvnnu takuvnte esednu. a kllu avn hneyeulge heukkiddrimd avnu neld mele beurlu biddnu. higeye davidnu omdu kvney kllinimd philistiyn mele blgeumdu philistiynnnu heudedu avnnnu keumduhakidnu. davidn keylli kttiyyu irill. davidnu odiheugi a philistiyn mele nimtu avn kttiynne oreymd kittu avn tleynnu kdidu avnnnu keumdu hakidnu. philistiyru tmm prakrmsali sttuheuddnnu kmdag odiheudru. israyel mnusyru yehudd mnu syru eddu

arbhiti tggin merey vregu ekreunin baglul vregu philistyrnno himdttidru. adre keullptt philistiyru saryimin margdlli gt vregu ekreunin vregu bididdru. israyel mkklu philistyrnno odisibitt truvay tiri gi bmdu avr dereglno suremadidru. davi dnu philistiyn tleynno tkkeumdu adnno yerusalemige tmdnu. adre avn ayudhglno tnn dereylli ittnu. davidnu philistiynige eduragi heurt ddno saulnu neudidag tnn senyadhiptiyad abnerrige—abnerne, i yuvknu yar mgnu amdnu. adkke abnerru—arsne, ninn jivdane nanriye amdnu. adkke arsnu a yauvnsthnu yar mgnemdu vicarisu amdnu. davidnu philistynno keumdu avn tleynno tegedukeumdu tiri gi bruvag abnerru avnnno kedu saulnu mumde nilisidnu. ag saulnu—yauvn stne, ninu yar mgnu emdu avnnno kelidnu. adkke davidnu—nanu ninn sevk nagiruv betleheminvnad isyn mgnu amdnu.

18

davidnu sauln smgd matnadi tirisidag yeunatanann pranvu davidn prand smgd omdayitu. yeunatanann avnnno tnn prand hageye pritimadidnu. idllde saulnu a divs avnnno tnn bliylli ittukeyumdu; tiri gi avn tmdey mnege heuggeudisillil. yeunatanann tnn prand hage david nno pritimadidrimd obbrigeubbru odmbdi keynno madikeumdu. ag yeunatanann teutteukeumdidd niluvmginyun tegedu adnno tnn vstrglno kttiynno billno ndukttnu davidnige keuttnu. saulnu davidnnno ellige kluhisidru allige heugi avnu buddhi yimd karyvno ndisutiddnu. addrimd saulnu avnnno yuddhsthr mele adhihariyag madidnu. avnu smst jnr drstiyliyu sauln ella sevr drstiyliyu oppigeyagiddnu. adre davidnu philistynno smhri si jnr shitvagi bruvag israyelir ella ptnglimd striyru smteusdimd heurtu dmdiglimdu smgitvadyglimdu hadutta natyvadutta arsnad saulnnno edurugeullu bmdru. a striyru hadutta obbrigeubbru—saulnu savirglno davi dnu htta savirglno keumdnemdu prtyutt keuttru. saulnige bhu keupvayitu; a matu avnige vysnkrvagittu. ivru david nige htta savirglno heliddare; nge savir glno heliddare; avnige rajyvlde innu heccu bekaddenu amdnu. a divs meudlu geumdu saulnu davidn mele knnitnu. marne divsdl di devrimd bmd duratmvu sauln mele iliyitu. avnu mney mdhy dlli prvadisutiddnu (kaljan). ag davi dnu prtidin maduttidd hageye tnn keyimd barisutiddnu. adre sauln keylli itiyu ittu. ag saulnu davidnnno geudege htikeulluv hage heudeyuvnemdu itiyun esednu. adre davidnu erdu sari avn smmukhdimd tpsiskeumdu. saulnu davidnige bhypptnu; krtnu avn smgd iddnu. krtnu sauln kdeymd heurtu heugidnu; addrimd saulnu avnnno tnn bliymd heurdisibittu savir jnkke prdhannnagi madidnu. hageye avnu jnr munde heurtu heugutta brutta idnu. davidnu tnn skl margllli buddhiyullvnagi vrtisidnu. krtnu avn smgd iddnu. avnu mhabudhiyvmtnagi ndeyuvdnno saulnu neudi avnige bhy ptiddnu. israyel jnru yehud jnru davidnu tmm mumde heugutta brutta iruvdrimd avnnno priti madidru. ag saulnu—nnn ke avn mele irbardu; adre philistiy ke avn mele irli amdukeumdu davidnige—igeu,

nnn hiriy mglad merblno ninge hemdtiyagi keuduvnu; ninu ngeuskr prakrmsali yagiddu krtn yudhglno ndisu amdnu. davidnu saulnige—arsnige aliynagi ruvdkke nanestrvnu? nnn jivn enu? israyelinli nnn tmdey geutrvu estu matr amdnu. adre sauln mglad merblu davidnige keudlpduvdkkiruvag avlu meheuldrnad adriyelnige hemdtiyagi keudlpttlu. idllde sauln mglad viakllu davidnnno pritimadidlu. adu saulnige tilislpptag a kary avnige yuktvagi teurit. avnige urulagiruv hageyu philistiy ke avn mele bruv hageyu ivlno avnige keuduvnu amdukeumdu. addrimd saulnu davidnige—ninu erdne yvlimd i heuttu aliynagu amdnu. saulnu tnn sevrkige—nivu davidn smgd guptvagi matnadigeu, arsnu ninnli smteusputtane, tnn sevrkrellu ninnno pritisuttare; addrimd arsn aliynagu emdu heliri emdu ajnapisidnu. hageye sauln sevrku i matuglno davidn kiviglli helidru. adre davidnu—nanu dridru alpnagi enislp ttvnu agiruvag nanu arsnige aliynagu nimm knnuglige alpvagi kanu tdeyvu amdnu. ag sauln sevrku avnige—davidnu i prkarvagi matnadi dnemdu helidru. adre saulnu—david nno philistiy keyimd bilmadbekemdu nensi tnn sevrkige—nivu davidnige—arsnu yav tervno apekside tnn stru glige muyyige muyy i tirisuv hage nuru mndi philistiy mumdeuglno apeksisu ttanemdu heliri amdnu. hageye avn sevrku davidnige i matuglno tilisidag arsnige aliynaguvdu avnige cennagi kanisitu. addrimd nemisid divsglu ideruvdkkimt mumce avnu eddu tnn jnrno krkeumdu heugi philistiyrl i innuru jnrno keumdu avr mumdeug luglno tmdu tanu aliynaguv hage avuglno arsnige purnvagi oppisidnu. ag saulnu tnn kumarteyad viaklno avnige hemdtiyagi keuttnu. adre krtnu davidn smgd iddanemdu tnn mglad viakllu avnnno pritimadiddalemdu saulnu tilukeumdu; saulnu davidni geuskr innu heccagi bhypptnu; saulnu bittubidde davidnige struvagiddnu. ag philistiy prdhanru heurtu, avru heurt truvay davidnu sauln smst sevr rigimt heccu buddhiymd ndkeumdu. add rimd avn hesru bhl prsiddhvagittu.

19

saulnu davidnnno keumduhakuv hage tnn mgnad yeunatanann smgdvu tnn smst sevr smgdvu matnadidnu. adre sauln mgnad yeunatanann davidnnno bhlvagi priti sutiddnu; yeunatanann davidnige—nnn tmdeyad saulnu ninnno keullbekemdu hudukuttane; ninu nale belginvrege eccrike yagiddu mreyad sthlglli adgike. ag nanu heurtu bmdu ninu iruv heuldlli nnn tmdey bliylli nintukeumdu ningeuskr nnn tmdey smgd matnadidnnu ninge tilisuvnu amdnu. hageye yeunatanann tnn tmdeyad sauln smgd davidnnno kuritu ollednu matnadi avnige—arsnu tnn sevrknad davidnige vireudhvagi papmadde irli, avnu ninge vireudhvagi papmadli; avn kriyeglu ninge bhl uttmvagive; avnu tnn pranvno tnn keylli hidukeumdu philistynno keumdu. krtnu ella israyelgeuskr deudd rksne ynnumtu madidnu. ninu neudi smteus pte; ig karnvilde davidnnno keumdu nirpradhiy rktkke vireudhvagi papvno maduvdu yake amdnu. ag saulnu yeunatanann matnu keli—

krtnane avnukeuleyaguvdill amdnu. ag yeunata nnu davidnnu kedu a matuglnnella avnige tilisi davidnnu sauln blige kr tmdnu; avnu mumcin hageye avn bliylli iddnu. adre tirigi yuddh umta yitu; ag davidnu heugi philistiyr smgd yuddh madi avrnnu deudd smhar dimd heudednu; avru avn edurinimd odihednu. saulnu tnn keylli itinnu hididu tnn mneyeulge kulitiruvag krtnimd kluhislptt duratmvu avn mele bmtu; davidnu tnn keyimd (kinnri) barisut-tiddnu. ag saulnu davidnnu itiyim geudege ht-tikeulluv hage heudeybekemdu ytinisidnu; adre ivnu sauln edurinimd tppisikeumdn. itiyu geudeylli hti keulluvmtu avnu heudednu. davidnu a ratriylli odi-heugi tppisikeumdn. adre davidnigagi kadukeum-diddu udy dlli avnnnu keumduhakuv hage saulnu avn mnege dutrnnu kluhisidnu. ag avn hemdtiyad viakllu avnige-ninu i ratriylli ninn prannvnu tppisikeullde heudre nale keullupduvi emdu heli viakllu davidnnu kitkiy margvagi ilisibittlu; avnu tppisikeumdu odi-heudnu. truvay viakllu omdu geumbeynnu tege-dukeumdu mmcd mele mlgisi adr tle bhagdlli omdu heutd unney tledimbnnu haki adnnu vstrdimd muc-cidlu. saulnu davidnnu hidukeumdu brlu dutrnnu kluhisidag avnu kayiley llihdane amdnu. tirigi saulnu davidnnu neuduvdkkeuskur dutrnnu kluhisi-av nnnu nanu keumduhakuv hage nivu mmcd smgd avnnnu nnn blige tkkeumdu bnniri amdnu. hageye sevkr bmdu neudi dag igeu, geumbeyu mmcd mele ittu; adr tlege omdu heutd unney tle dimbu ittu. ag saulnu viakllige-ninu i prkar nngge meus madi nnn stru vnnu kluhisiddenu? avnu tppisikeumdnlla amdnu. ag viakllu saulnige prtyuttr vagi-nanu ninnnnu keumduhakuvdu yake? nnnnnu heuggeud-isemdu avnu nngge heli dnu amdnu. higeve davidnu tppisikeumdu odi heugi ramdliruv smuveln blige bmdu saulnu tnge madiddnnella avnige tilisidnu. avnu smuvelnu heugi nyeutinlli vasvagiddru. igeu, davidnu ramd nyeutinlli iddanemdu saulnige tilislp-titu. addrimd saulnu davidnnu hidu keumdu brlu dutrnnu kluhisidnu. avru prvadigl gumpu prvadis-uvdnu avr mele yjmannagiruv smuvelnu nimti ru-vdnuu neudidag devr atmnu sauln dutr mele bmdnu; avru sh prvadi sidru. idu saulnige tilislpptag avnu bere dutrnnu kluhisidnu; avru hageve prvadisidru. murney sari saulnu dut rnnu kluhisidnu; avru hageve prvadi sidru. ag saulnu tane ramkke heudnu; seku-vinlliruv deudd baviy blige bmdusmuvelnu davidnu elliddare emdu keli dnu. ag obbnu-igeu, avru ramd nyeutinlliddare amdnu. hageve avnu ramd nyeutige heudnu; ag devr atm avn mele bmdnu; avnu ramd nyeutige servu vregu prvadisutta bmdnu. alli tnn vstrglennu biccihaki tanu hageve smuveln mumde prvadisidnu; a din hglellvu ratriyellvu bettleiyagi bid-diddnu. addrimd-saulnu kada prvadi gllli iddaneu annuvru.

20

davidnu ramd nyeutinimd odiheugi yeunatann blige bmdu avn mumde-nanu enu madidenu? nnn akr-mvenu? ninn tmdeyu nnn pran vnnu tegeyuv hage nanu avnige madid papvenu amdnu. avnu ivnige-adu agbardu; ninu sayuvdill; igeu, nnn tmdeyu nngge

tilise yav cikk karyvnnadru deudd karyvnnadru maduvdill. i karyvnnu yake nnn tmdeyu nngge bccit-tnu? hage agdu amdnu. ag davidnu prmanmadi-ninn knnu mumde nngge dyedeurkitemdu ninn tmdeyu niscyvagi blinu; adkarn yeunatannu vythepdd hage-avnu idnnu tiliybardu emdu annuttane. niscyvagi krtnane, ninn prandane, nngu mrnkku omdu heje dur matrvde amdnu. ag yeunatannu davidnige-ninn pranvu asisuvdnnu nin geuskur nanu maduvenu amdnu. davi dnu yeunatannige-igeu, nale ama vasye; addrimd nanu arsn smgd pmkti ylli ut madlebek-agiruvdu. nanu murne divsd saymkald vregu heul dlli bccittukeumdirlu nnnnnu heuggeudisu. ninn tmdeyu nanu alli illdiruvdnnu neudi srrdheyimdvicarisi-avnu emli emdu kelidre-davidnu tnn urad betlehemige heugi bruvdkke nnnnnu bhlvagi be-dikeumdn; tnn ella kutumbkkeuskur vrusd yjmaduttare emdu helu. adkke avnu -olledemdu helidre ninn sevkne smadhan vagiruvdu; avnu bhl ke-upmadidre avnimd kedu sthirmadlpttitemdu tilukeu. addrimd ninu ninn sevkn mele dye teurisebku; yakmdre krtn odmbdike ynnu ninn sevkenumdigemadikeumdiddi ylla. adagyu nnnlli akrmviddre nine nnnnnu keumduhaku; nnnnnu ninn tmdey blige kre-dukeumdu heuguvdu yake amdnu. yeunatannu-adu ninge durvagiri; yakmdre kedu ninn mele bruvmt nnn tmdeyimdv niskrse madlpttitemdu nijvagi tili-diddre nanu adnnu ninge tilise iruveneu amdnu. davidnu yeunatannige-ninn tmdeyu ninge kthinvad prtyuttr helidre adnnu nngge tilisuvvnu yaru amdnu. yeunatannu davidnige-navu heulkke heugeun ba amdnu. hageve avribbru heulkke heurtuheudru. ye-unatannu davidnige-israye lyr devrad krtnu, nanu nalenadiddreu lge nnn tmdeyinnu vicarisi igeu, davidn mele dyvadre ninge tilisuv hage heli kluhisde iddre krtnu yeunatannige adkkimt adhiyvagi madli. adre ninge kedumadlu nnn tmdege mnssagiddre adnnu ninge tilisi ninu smadhan dimd heuguv hage ninnnnu kluhisuvnu. krtnu nnn tmdey smgd idd hageve ninn smgd irli. adre nanu innu bduku ttiruvag nanu sayd hage ninu krtn dyeyennu nnn mele teurisebakaddillde krtnu davidn strugllli obbnu illd hage bhumiyimdv tegedubittag emdigu ninn kr-peyennu nnn mneyimdv tegeduhakbardu amdnu. hige-ye yeunatannu davidn mney smgd odmbdikeynnu madikeumdu davidn struglimd krtnu avsvyagi kelli amdnu. yeunatannu davidnnu priti madiddrimd ti-rigi avnimd prman tegedukeumdn; avnu tnn pran-vnnu priti madid hageve avnnnu priti madidnu. ye-unatannu davidnige-nale ama vasye; nnn alli illdiru-vdrimd ninn sthlvu bridagiruvdu. ninu muru divs tded truvay kelsvu ndeyuttiruvag ninu bccittukeum-didd sthlkke tvreyagi tirigi bmdu ejl emb kllin bliylli kulitiru. ag nanu guri ittnv hage adr kdeg muru banglennu eseyuvnu. igeu, hudug nnnu kluhisi-a banglennu hudukikeumdu ba emdu heluvnu. igeu, a banglu ice biddiruttve; avuglennu tegedukeumdu ba emdu nanu hudugnige helidre ninu br bhudu. yakmdre krtnane, ninge kedillde smadhanviruvdu. adre-igeu, ban glu ace biddiruttve emdu hudug-nige helidre heurtuheugu; yakmdre krtnu ninnnnu kluhisidnu. nanu ninu matnadikeumdv i karykke igeu, krtnu nngu ningu mdhye emdemdigu sak-

siyagi iruvnu amdnu. hageye davidnu heuldlli bc-cittu keumiddnu. amavasye adag arsnu bheujn-vnnu madlu kulitnu. arsnu emdinnte geudey bliylli iruv tnn asnd mele kulitag yeunatannu eddnu; adre abnerru sauln bliylli kulitnu. davidnu iruv sthlvu bridagittu. adagyu saulnu a divsdlli avnnnu kur-ritu enu helde avnige enadru smbhvisirbeku; avnu asuciyagiddane, niscyvgi asuciyagiddane emdu am-dukeumdnu. amava syey marney divsdlli andre timglin erdney divsdlli davidnu kudruv sthlvu hag-eye bridagittu; addrimd saulnuisyn mgnu ninneyu i heuttu bheujnkke yake brlill emdu tnn kumar-nad yeuna tannnnu kelidnu. yeunatannu saulnige prtyuttrvagi-betleheimin vregu heugi brlu davidnu nnnnu bhlvtnkke bedi keumdnu. nge avnu-dymadi nge appnekeudu; yakmdre ureulge nmm kutumbd-vru yjn maduttare; nnn sheu drnu nnnnnu brlu heli kluhisidnu. ig ninn drstiylli nge dyedeurkidre nanu nnn sheudrrnu neuduvdkke heuguttene amdnu. ad-drimd avnu arsn mejige brlill amdnu. ag saulnu yeunatann mele keupgeumdnu avnige-vkrvagi eduru biluv striy mgne, ninge nacikeyaguv hageyu ninn tayiy betletnkke nacike yaguv hageyu isyn mgnnnu ninu adukeumiddi emdu nanriyeneu? isyn mgnu bhumiy mele bdukv divsgl vregu ninadru ninn rajy-vadru sthirvaguvdill. addrimd ig ninu avnnnu kreyk-luhisi nnn blige krkeumdnu ba; avnu nijvagi saylebeku amdnu. adkke yeunatannu tnn tmdeyad saulnige prtyu ttrvagi-avnnnu yake keule madbeku? avnu enu madidnu amdnu. ag saulnu avnnnu heudeylu itiyinnu avn mele esednu. addrimd tnn tmdeyu davidnnnu keumduhaklu drdhmadiddanemdnu yeu-nata nnu tilukeumdnu. keupd iriyimd ag yeu-natannu mejinimd edduheugi timglin erdne divsdlli utmadlill. tnn tmdeyu davidnige avman madidd rimd avnigeuskr vythepttnu. udydlli yeunatannu david-nige nemisid veley prkarve obb cikk hudug nnnu krkeumdnu heulkke heugi hudugne-ninu odiheugi nanu hakuv ban glnnu hudukikeumdnu ba emdu heli, a hudugnu oduvag avnige ace heuguv hage ban-vnnu esednu. yeunatannu hakid banbidd sthld vregu hudugnu heudag-banvu ninge ace illveu emdu ye-unatannu hudugn himde kugidnu. ninu alsyvilde tvreyagi heugu emdu yeunatannu hudugn himde kugi helidnu. hageye yeunatann hudugnu banglennu kudisikeumdnu tnn yjmannu blige bmdnu. a hudugnu enu tiliyde iddnu. yeunatannu davidnu matr a smgti ynnu tilukeumiddru. ag yeunatannu ayudhglennu tnn hudugnige keuttu avnige-avuglennu pttm deulkke tegedukeumdnu heugu amdnu. hudugnu heugut-tle davidnu dksin kdeyimd eddubmdu beurlu biddu muru sari vmdisidnu. avru obbrigeu bbru muddit-tukeumdnu obbrneubbru neudi attru; davidnu bh-lvagi attru; ag yeunatannu davidnige-ninu smad-handimd heugu; krtnu emdemdigu nggu ningnu nnn smt tankku ninn smta nkku mdhydlli krtn hesrinimd navibbru prman ittukeumdevlla amdnu. ag davidnu eddu heudnu; yeunatannu pttnkke heud

21

truvay davidnu neub urlidd yajknad ahimele kn blige bmdnu. ahimelekn davidnnu edu-

rugeullbmdag hedri-obbru ninn smgd barde ninu omtiyagi bmdddu enemdu avnnnu kelidnu. davidnu yajknad ahimelekne-arsnu nnge omdu karyvnnu ajnapisi-nanu kluhisid karyvu ninge ajnapisiddu imthaddemdnu obbrigu tiliy bardemdnu nnge helidnu. imthimth sthlglige heugbekemdnu nanu nnn kelsdrige nemisidene. ig ninn keylli enadru umteu? aidu reuttiglennadru ninge deurkid yavdnadru nnge keudu amdnu. yajknu davidnige prtyuttr vagi-prisuddh reuttiiy heurtagi ninn keylli blikeyd reutti omdadru ill; yavnu sthru striyr blige serdiddre adu agli amdnu. davidnu yajknige prtyuttr vagi-nanu heurduvdkkimt mumce ninneyu meunneyu striyru nmge durva gidru. yavnu-sthr patreglu prisuddhvagive; reuttiiyu i heuttu patreylli prisuddh madlpttdagiddru adu omdu vidhvagi blikeyagide amdnu. ag krtn snnidhiyimd tegedukeullptt smmukhd reuttigl heurtu bere reuttiiyu alli illddrimd yajknu avnige prisuddh reuttiynnu keuttu. avuglennu tegedukeullv divsdlli avuglige bdlagi bisireuttiglu idlpuvuvu. adre sauln sevrklli edeumynad deuyeg nmb hesrull obbn a divs alli krtn mumde deylepttdidnu. avnu sauln himdu kayuvvrlli mukhysthagiddnu. ag david nu ahimelekne-ninn keylli itiyadru kttiaydru illveu? yakmdre arsn karyvu avsravddrimd nanu nnn kti ynnadru ayudhglennadru tkkeumdnu brlill amdnu. adkke yajknu-ninu ela tgginlli smhrisid philistiynad geulya tnn kttiynnu epheudin himde omdu bte ylli suttu ittide. adnnu ninu tegedukeumdre tegedukeu yakmdre adu omde allde illi bereumd ill amdnu. adkke davidnu adrmthddu innill; adnnu nnge keudu amdnu. davidnu eddu a din sauln bhydimd gt urin arsnad aksin blige odi bmdnu. aksin sekvru avnige-ivnu desd arsnad davidnllveu? saulnu savirglennu davidnu httn savirglennu smhrisidnemdu ivnnnu kuritu natydlli obbrigeubbru hadidrlve amdru. ag davidnu i matuglennu tnn hrtydlli ittukeumdnu gt urin arsnad aksini geuskr mhabhysthagi avr knnumumde tnn buddhiynnu marpdisi tnnnnu huccn hage teurmad dvard kdglennu kereyutta tnn bayiy jeullnnu tnn gddm mele surisikeumdnu. ag aksinu tnn sevk rige-igeu, i mnusynu huccu hididv nemdu neuduttirlla. ivnnnu nnn blige eke tegedukeumdnu bmdiri? huccru nnge avsyvemdu huccu at adlu ivnnnu nnn mumde tegedukeumdnu bmdireu? inthvnu nnn mneylli brbeku amdnu.

22

davidnu a sthldimd tppisikeumdnu adullamemb gvige bmdnu. i vrtmanvnnu avn sheudru avn tmdey mneyvrellru keli avn blige bmdru. idllde srmpettvru salgaru trptiyilldvru avn smgd kudikeumdru. ag avrige davidnu adhiptiyadnu, heccu kdime nanuru jnru avn bliylli iddru. davidnu allimd heurtu meuvab desd micide bmdu meuvabin arsnigedevru nnge enu maduvneuv emdu nanu tiliyuvvregu nnn tmde tayiglu heurtu bmdu ninn bliylli vasisli emdu heli avnnu meuvabin arsn blige krtmdu bittu. davidnu gviiylli idd divsglella avru a arsn bliylli vasvaid-dru. adre gad prvadiyu davidnige-ninu gviiyl-lirde yehud deskke heurtu ba amdnu. ag davidnu

heurtu heret emb arnykke bmdnu. davidnnu avn smgdviruv mnusy rnnu neudidremb vrtmanvnu saulnu kelidnu. (saulnu gibeylliruv ramdlli omdu mrd kelge tnn itiyinnu keylli hididu kuli-tukeumdu; avn sevkrellru suttlu nimtiddu.) ag saulnu suttlu nimtid sevkrige-benyaviann mkkle, keliri; nivellru nnge vireudhvagi olsmcu ndisu vmte isyn mgnu nimmellrigu heul glñnu drakseteutglñnu keuduvneu? nimmellrñnu savirkke yjmanragiyu nurkke yjmanragiyu iduvneu? idllde nnn mgnu isyn mgn smgd odmbdike madikeumddñnu nimm-lli yavnu nnge tilisill. nimmlli yavnadru nn geuskr cimtisi nnn mgnu i heuttu nngeuskr adgikeumdiruv hage nnn sevk nnnu nnge vireudhvagi ebbisid-dñnu yavnu nnge tilisill amdnu. ag sauln sevkrige yjmannagidd edeumynad deuyegnu prtyuttrvagi-isyn mgnu neubd lliruv ahitubn mgnad ahimelekn blige bmdddñnu nanu neudidenu. ivnu avnigeuskr krtñnu keli avnige aharvñnu keuttu philistiynad geulyatn ktiyinnu avnige keuttu amdnu. arñnu ahitu bn mgnad yajknagiruv ahimelekn nñnu neubdliruv yajkragiruv avn tmdey mneyvrellrñnu kre kluhisidnu. avrellru arñn blige bmdru. ag saulnu-ahitubn mgne, kelu amdnu. adkkvñnu-igeu, nnn odayne, nanu illid-dene amdnu. saulnu avnige-ninu isyn mgnu nnge vireudhvagi olsmcu madiddenu? avnu adgikeumdu nnge vireu dhvagi eluv hage ninu avnige reuttiynnu ktiyinnu keuttu devrñnu avnigeuskr vicarisiddenu amdnu. ahimelekn arsnige prtyuttrvagi-ninn ella sevkrlli davidn hage nmbigstnadvnu yavni ddane? avnu arsnige aliynu ninn ajnegl hage madikeumdu bruvvnu ninn mneylli ghnvullvnu agiddane. nanu avnigeuskr devrñnu kellu prarmbhisiddeneu? adu nnge durvagirli. arñnu tñn sevkñn mela dru nnn tmdey mneyvrlli yar mela dru apradh heurisbardu; ninn sevknu idrlli heccaddñnadru kdimeyaddñna dru tilidvñll amdnu. adkke arñnuahimelekn, ninu ninn tmdey mneyvrellru niscyvgi saylebaka amdnu. arñnu tñn bliylli nimitiruv kalaligenivu tirugikeumdu krtñ yajkrñnu keumdu hakiri. avr ke davidn smgd shay vagide. avnu odiheuguvdñnu avru tilididdu adñnu nnge tilisde heudru amdnu. adre arñn sevkru krtñ yajkr mele billu tmm keynnu cacleullde heudru. arñnu deuyegnige-ninnu tirugikeumdu yajkr mele bilu amdnu. ag edeumynad deuyegnu tirugikeumdu yajkr mele biddu narubtney epehudñnu dhrisikeul-luvvad embhttedu jñrñnu a dindlli keumdu. idllde yajkr pttñ vad neubinlli iruv purusrñnu striy rñnu mkkllñnu kusuglñnu ettuglñnu ktteglñnu kuriglñnu ktiyidm smhrisidnu. adre ahitubn mgnagiruv ahime lekn mkkllli obbnad ebyatarnu tppisi keumdu davidn blige odiheudnu. saulnu krtñ yajkrñnu keumduhakid vrtmanvñnu ebyatarnu davidnige tilisi dñu. ag davidnu ebyatarnige-edeumynad deuyegnu all id-ddrimd avnu saulnige niscyvgi tilisuvnemdu nanu a heuttu tilididdenu. ninn tmdey mneyvrellr prant-hytkke karnnadvnu nane. nnn bliylli iru; bhypdbed; yakmdre nnn pravnñnu tegeybekemdiru vnne ninn pravnñnu tegeybekemdiruttane; adre ninu nnn smgd surksitnagiruvi amdnu.

igeu, philistiyru keyalakke vireudhvagi yuddhmadi knglñnu keullemaduttiddaremdu davidnige tilisidru. addrimd davidnu-nanu i philisti yrñnu heudeyly heugleu emdu krt nñnu kelidnu; adkke krtñu-ninu heugi philistiyrñnu heudedu keyalavñnu rk-sisu amdnu. ag davidn mnusyru avnigeigeu, navu illi yehuddlliruvagle bhypdutteve; adre navu philistiyr seny glige vireudhvagi keyalakke heudre estu adhkivad bhvavagvdu amdru. davi dñu tirigi krtñnnu kelidnu. adkke krtñu prtyuttrvagi-nineddu keyalakke heugu; nanu philistiyrñnu ninn keylli oppisikeudu venu amdnu. hageye davidnu tñn mnusyru keyalakke heugi philistiyr smgd yuddhmadi avr dnglñnu hidukeumdu bmdu avrñnu purnvagi smhrisidnu. i prkar davidnu keyalad nivasiglñnu rkisidnu. adre ahimelekn mgnad ebyatarnu keyal-adlli iruv davidn blige odibmdag avn keylli epeheudu ittu. davidnu keyalakke bmdiddanemdu saulnige tilislttag saulnu-devru avñnnu nnn keylli oppisikeuttu, yakmdre avnu bagluglu aguliglu iruv pttnd olge prvesisiddrimd mucclptti ddane am-dukeumdu. saulnu davidñnnu avn mnusyrrñnu muttikeulluv hage tñnvrñlla keyalakke yuddhkke heuglu krednu. saulnu tñge kedñnu madlu guttagi yeucisuttiddanemdu davidnu tilidi ddrimd yajknad ebyatarnige-epehudñnu illige tkkeumdu ba amdnu. davidnuo israyel devrad krtne, saulnu keyalakke bmdu nnn nimitt pttñvñnu kedislu hudukuttid-danemdu ninn sevknu khmditvagi kelidnu. keyala pttñdvru nñnnñ avn keylli oppisikeuduvreu? ninn sevknu kelid hage saulnu illige bruvneu? is-rayelin devrad krtne, dy madi idñnu ninn sevkñnige tilisi amdnu. adkke krtñu-avnu bruvnu amdnu. keyala pttñdvru nñnnñ nnn jñrñnu sauln keylli oppisikeuduvreu emdu davidnu kelidag krtñu-avru oppisi keuduvru amdnu. addrimd davidnu heccu kdime aru nuru mmdiyad tñn jñru eddu keyalavñnu bittu heurtu tavu heugbekadllige heudru. davidnu keyal-adimdt tppisikeumdu heudnemdu saulnige tilislttag avnu heurduvñnu nillisibittu. davidnu arnydñlliruv blvad keuteglliiyu jiph emb arnyd bettd lliyu vas-vagiddnu. saulnu dinalu av nñnu hudukuttiddnu; adre devru avñnnu avn keylli oppisikeudill. tñn pravnñnu hudukuvdkke saulnu heurtñemdu davidnu tilidag tanu jiph emb advieugle arnyd omdu sthldliddnu. ag sauln mgnad yeunatannu eddu arnydñlliruv davidn blige heugi devrll avñn keynnu blpdisi avnige-bhypedbed; nnn tmdeyad sauln ke ninnñnu hidiyu-vdill. ninu israyelin mele arñnagiruvi; nanu ninn truvay iruvñnu. hige aguvdñnu nnn tmdeyad saulnu sh tilididdane amdnu. avribbru krtñ mumde odmb-dikeynnu madikeumdu. davidnu arnydñlle ulidnu; adre yeunatannu tñn mñnge heudnu. jiphyrugibeyl-lidd sauln blige bmdudavidnu nmm pksvagiye yesimeunin dksindlli hkila guddlliruv gheurnary dlli nmmeumdige adgikeumdiddanllve? arñne, ninu ninn prand icche idd hage ilidu ba; avñnnu arñn keylli oppisikeuduv bharuv nmmdu amdru. ag saulnu-ninu nnn mele knikrptt karn krtñmnd nimga asirvad-vagli. nivu dymadi heugi avn hejje iduv sthlvñnu alli avñnnu neudidvru yaru embdñnu innu suksmvgi

tilukeumdu neudiri; avnu bhu upaydimd prvrtisutta nemdu nnge heluttare. avnu adgikeumdiruv ella rshy sthlglnnu neudi tilukeumdu nijvad vrtmanvnnu nnn blige tkkeumdu bnniri; ag nanu nimm smgd bmdu avnu desdillidre yehudd shsrllli avnnnu huduk heuguvunu amdnu. addrimd avru eddu sauln mumde jiphkke heurtu heudru. adre davidnu avn jnru yesimeunin dksin dikkin bellliruv maveunin arnydllidru. saulnu avn mnusyru avnnnu huduklu bmdru. idu davidnige tilispttag avnu bmdege ilidu maveunin arnydlll vasisidnu. addnu saulnu keli maveunin arnydlll david nnnu himdttidnu. saulnu bettd inneumdu kdeylli heudnu; davidnu avn jnru bettd a kdeylli heudru; saulnige bhy ptu tppisikeumdu heuglu davidnu tvre maduvag saulnu avn mnusyru hidi yuv hage avrnnu sutlikeumdu. adre obb dutnu sauln blige bmdu–ninu tvreyagi ba; yakmdre philistiyru desd mele dmdetti bmdiddare amdnu. saulnu davidnnnu himdttuvdnnu bittu philistiy rige eduragi heudnu. adkarn a sthlkke silahmhlekeut emdu hesrittru. davidnu a sthlvnnu bittuheugi emgedi ylliruv blvad gvygllli vasisidnu.

24

saulnu philistiyrrnnu himdtti tirigi bmdag igeu, davidnu emge diy arnydlll iddanemdu avnige tilispttitu. ag saulnu ella israyelinlli adukeullptt muru savir jnrrnnu tkkeumdu davidnnnu avn mnusyrnnu huduklu kadu mekegliruv bmdeglige heudnu. avnu margdlll kuri htiglu iruv gvyi blige bmdu adrlli avnu tnn kaluglnnu mucceikeullu prvesisidnu. adre davidnu avn mnusyru a gvyi pkk dlll iddru. davidn jnru avnige–igeu, nanu ninn struvnnu ninn knnuglige sriteuruv hage maduvdkke avnnnu ninn keylli oppisikeuduvnemdu krtnu ninge helid divsvu ide amdru. ag davidnu eddu heugi ekamtvagi sauln niluvmgyi amcnnu kttrisikeumdu. hage madid mele avnu sauln niluvmgyi amcnnu kttrisi keumddrimd davidn hrdyvu bdu keumdiu. avnu tnn mnusyrige–avnu krtn abhisiktnaddrimd nnn ke avnige vireudhvagi caci krtnimd abhisiktnad nnn odeynige i karymaduvdnnu krtnu tdeyli amdnu. higeve davidnu tnn mnusyrnnu sauln mele bilgeudde i matuglimd avrnnu tdednu. adre saulnu eddu gvyinnu bittu tnn margvagi heurtu heudnu. truvay davidnu eddu gvi yimd heurtu sauln himde–arsnad nnn odeyne emdu kugidnu. saulnu himdirugi neudidag davidnu neld vree beuggi vmdisidnu. davidnu saulnige–igeu, davidnu ninge kedumad huduku ttanemdu heluv mnusyr matuglnnu yake kelutididi? igeu, krtnu i heuttu gviylli ninnnnu nnn keylli oppisikeuttnemdbnnu i din ninn knnuglu neudidvu. kelvru ninnnnu keumduhaklu helidru; adre nnn knnu ninnnnu krunisitu; nanu–avnu krtn abhisiktnaddrimd nnn ke nnn odeynige vireudhvagi cacenu amdenu. idllde nnn tmdeve, neudu; haudu, nnn keylliruv ninn niluvmgyi amcnnu neudu. nanu ninnnnu keumduhakde ninn niluvmgyi amcnnu kttrisikeumddrimd nnnlli ketttnu drehvu illvemdu nanu ninge vireudhvagi papmad lillvemdu tilidukeumdu neudu. higiddru ninu nnn pravnnu tegeylyu beteyadutti. krtnu nnn ninn mdhydlll nyaytirisli, krtnu tane nngeuskr ninn

visy muyyige muyyi madli; adre nnn ke ninn mele iruvdill. purvikru helid samtiy prkar dustrimd dusttvu hutuvdu. adru nnn ke ninn mele iruvdill. israyelin arsnu yarnnu benntti heurtu? yarnnu ninu himdttuti? sttnayinne? omdu kitvne? krtnu nyayadhiptiyagiddu ngu ningu nyaytirisi nnn vyayjvnu neudi vyayjvadi nnnnnu ninn kege tppisibidli amdnu. davidnu i matuglnnu saulnige heli tirisidag saulnu–nnn kumarnad davidne, idu ninn svrvllveu amdnu; saulnu svrvetti gttiyagi attnu. davidnige–ninu ngimt nitivmtnu; ninu nnge ollednnu madidi; adre nanu ninge kednnu madidenu. krtnu nnnnnu ninn keylli oppisi keuttag ninu nnnnnu keumduhakde iddd rimd ninu nnge upkarmadiddnu i heuttu teurisiid. yavnadru tnn stru vnnu hididukeumdre avnnnu surksitvagi bittubiduvne? addrimd i heuttu ninu nnge madiddkke bdlagi devru ninge olle dnnu madli. igeu, ninu niscyvgi arsnaguvi emdu israyelin rajyvu ninn keylli sthirmadlpdudvemdu nanu cennagi blenu. addrimd ninu nnn truvay nnn smtanvnnu nirmul maduvdillvemdu nnn tmdey meyylly nnn hesrnnu nas maduvdillvemdu nnge krtn hesrinimd prmanmadu amdnu. hageve davi dnu saulnige prmanmadidnu. ag saulnu tnn mnege heudnu. adre davidnu avn jnru bhdvrad sthlkke eri heudru.

25

smuvelnu sttuheudnu; israyelyrellru kudibmdu avni geuskr geuladi ramdlliruv avn mne ylli avnnnu hunittru. davidnu eddu paran arnykke heudnu. krmelinlli svastygliruv maveunin vnad obb mnusyniddnu. a mnusynu bhu deuddvnagiddnu; avnige muru savir kuriglu savir mekeglu iddru. avnu krmelinlli tnn kurigl uneynnnu kttrisutti ddnu. i mnusyn hesru nabalnu; avn hemdtiy hesru abigel. a striyu mha budhivmtayu saumdryvtiyu agiddlu. adre a mnusyn–kthin svbhavdvngiyu tnn kriyegllli kettvnagiyyu iddnu; avnu kalebn vmssthn. nabalnu nnn kurigl uneynnnu kttrisuv vrtmanvnnu davidnu arnydlll kelidnu. ag davidnu httn mmdi yuvkrnnu klulisidnu; davidnu avrige–nivru krmelige heugi nabaln blige seridag nnn hesrinimd avnnnu vmdisi; abhivrd–dhiylli baluvvnad avnige hel bekaddennmdre–ninge smadhanvu ninn mnege smadhanvu ninge umtat elllku smadhanvu agli. ninge kurigl uneynnnu kttrisuuvru iddaremdu nanu keliddene. adre nmm smgdvidd ninn kuri kayuvvru krmeli nlli idd divsglella navu avrnnu teumdre pdisilll; avru omdnnadru klkeulllill; ninn yaunvsthrnnu kelu, avre ninge heluvru. addrimd ige i yuvkrige ninn drstiylli dyedeurkli; olle divsdlli navu bmdavu. nnn keylli deurkuvdnnu ninn sevkrigu ninn kumarnad davidnigu dypalisu amdnu. davidn yuvkru bmdu i matuglnnella davidn hesrinlli nabalnige heli maunvadru. nabalnu davidn sevkrige prtyuttrvagi–davidnu yaru? isyn mgnu yaru? tmm yjmannnnu bittu agli heuguv sevkr i divsgllli anekru iddare. nanu nnn reut–tiynnu nirnnu uneynnnu kttrisuuv rigeuskr nanu siddhmadisid mamsvnnu tegedu elliyvremdu nannriyd mnusyryge keuduvnevu amdnu. hige davidn yuvkru tmm margvagi himdkke tirugi davidn blige

bmdu i matuglnnella avnige tilisidru. davidnu tnn
 mnusy rige-nivu obbeubbnu tnn ktiynnu seumtkke
 kttikeylli amdnu. prttyeubbnu tnn ktiynnu se-
 umtkke kttikeymdnu; hageye davidnu tnn ktiynnu
 seumtkke kttikeymdnu. davidn himde heccu kdime
 nanuru mmdi heudru; adre innuru mmdi samgrigl
 bliylli nimtru. ag kelsdvrlli yauvnsthneubbnu na-
 baln hemdtiyad abigellige-igeu, nmm yjmannnnu
 vmdslu davidnu arnydimd dutrnnu kluhisidnu; adre
 avnu avrnnu nimdisidnu. a mnusyru nmge bhl up-
 kariglagiddru. navu heurge iruvag avru nmmlli sm-
 crisuttidd din glella navu teumdrepdlill; omdnnadru
 kikeullill. idllde avr smgd navu kuriglennu meys-
 ikeyumd idd dinglella nmge avru ratri hglu omd
 keutye geude yagiddru. ig ninu adkke madbeka
 dddenemdu tilukeumdu neudu. yakmdre kedu nmm
 yjmann meleyu avn mneyelladr meleyu niscyislpt-
 tide; enmdre, avnu beliyaln mgnagiruvd rimd avn
 smgd yavnu matnad kuuddu amdnu. ag abigellu
 sighrvagi innuru reuttiglennu erdu buddli draksars
 vnnu siddhpdisid aidu kurigl mamsvnnu aidu seru
 hurid kaluglennu ongid nuru drakse geumcluglennu
 ongid innuru amjurd umdeglnnu tegedu kttegl mele
 herisikeumdu tnn sevrkige-nnge mumdagi heugiri;
 igeu, nanu nimm himde bruvenemdu helidru; adre
 tnn gmdnad nabalnige tilisill. avlu omdu kttey mele
 httikeymdu guddnd mrege bmdag igeu, davidnu avn
 mnusyru avlige eduragi ilidu bmdru. avlu avrnnu
 edurgeumdlu. adre davidnu-adv yllidd ivn elladrlli
 omdadru kikeullid hage nanu kapaddidu vyrtthvayitu.
 adre nanu madid upkarkke bdlagi ig avnu nmge ap-
 kar madiddane. avnige iruvv relrlili udyvaguuvrege
 nanu obb gmd snnu ulisidre devru davidn struglige
 higeyu iddkimt adhikvagiyu madli amdnu. abigellu
 davidnnu neudid kudle ktteyimdilidu davidnige
 eduragi heugi avn mumde beurlu biddu nelkke ergi
 avn padgl mele biddu-nnn ode yne, i akrmvu nnn
 meleye irli. dymadi ninn dasiynnu matadgeudisi
 ninn dasiy matuglennu kelu. nnn odeynnu, dymadi be-
 liyaln i mnusy nad nabaln mele gmn idde irli. yakm-
 dre avn hesru hegeu hageye avnu nabalnemb hesrul-
 lnu, murkh tnvu avn smgd iruvdu. adre nnn odey-
 nad ninu kluhisid ninn yauvnsthnnu ninn dasiyad
 nanu neudlill. adkarn nnn odeyne, ninu rkt cel-
 luvdkku ninn keyimd ninge muyyi tirisikeullud-
 kku heuguvdnnu devru atmk madiddrimd krtn jiv-
 dane, ninn prand jivdane, ninn struglu nnn odeynige
 kednnu huduku vvru nabaln hageye agli. ig ninn
 dasiyu nnn odeynige tkkeumdu bmd i asirvadru
 nnn odeynnu himbalisuv yauvnsthrige keudlpdi.
 ninu dymadi ninn dasiydreuhvnnu mnnisbeku; nnn
 odeynu krtn yuddhglennu ndesuttane; ninn dingllli
 ninn bliylli ketttnvu kmduhidi ylpttdill; adkmd
 krtnu nnn odeynige sthirvad mneyennu khmdit-
 vagi maduvnu. ig ninnnnu himdtti ninn pran-
 vnnu hudu kuvdkke obbnu ediddane; adru nnn ode
 yn prannu devrad krtn bliy jivd kttinlli kttlptiru-
 vdu; ninn strugl prannvnu kvey mdhydlittu esed
 hageye atnu esedu biduvnu. idllde nnn odeynad
 ninnnnu kuritu krtnu helid ollednnella ninge madi
 ninnnnu israyelr mele nayknagi nemisidag enaguv
 dmde, ninu summne rkt cellidnu nnn odeynu tnge
 tane muyyi tirisikeumddu ninge vytheyagiruvdill;

nnn odeyn hrdykke apradhvagiruvdill. adre nnn
 odeynige krtnu cennagi ndesidag ninn dasiynnu
 jnapkmadikeullbeku amdru. ag davidnu abigellige-
 nnnnnu eduru geulluvdkke i heuttu ninnnnu kluhisid
 isra yelin devrad krtnige steutrvagli. ninn buddhi-
 matu asirvdislpdi. nanu rkt celluvdnnu nnn keyimd
 nane muyyi tirsidmteyu i heuttu nnnnnu atmkpdi sid
 ninge asirvadvagli. ninge kedu madd hage nnge atmk
 madid isra yelin devrad krtn jivdane, ninu begne
 bmdu nnnnnu edurgeuulde heugiddre udyvaguvs-
 tlli nabalnige obbnadru uliyuttirill amdnu. avlu tnge
 tmd ddnnu davidnu avl keyimd tkkeumdu avlige-
 ninu smadhanvagi ninn mnege heugu; igeu, nanu
 ninn matnnu keli ninn vijnapneyennu amgikrisidenu
 amdnu. truvay abigellu nabaln blige bmdag igeu, arsn
 autnkke smanvad autn avn mneyillittu. avnu bhlvagi
 kudiddrimd avn hrdyvu avnlli ullas geumdittu. ad-
 karn avlu udyvaguuvrege avnige kdimeyaddnnagli
 heccaddd nnagli tilisill. udydlli nabalnige draksarsd
 amlu ilidag avn hemdtiyu i matuglennu avnige tilislu
 enayitmdre, avn hrdyvu avnlli sttu avnu klin ha-
 gadnu. heccu kdime htta divsglad truvay enayit-
 dre, krtnu nabalnnu heudedddrimd avnu stnnu. na-
 balnu sttnemdu davidnu kelidag nnn nimdey vya-
 jyvnnu nabalnim vicarisi tnn sevk nnnu kedu-
 madgeudd hage atmkisid krtnu stuti heumldi; yak-
 mdre krtnu nabaln ketttnvnnu avn tley mele brma-
 didnu amdnu. davidnu abigel lnnu tnge hemdtiyagi
 tkkeulluvdkkagi avl smgd matnad kluhisidnu. davidn
 sevrku krnelinlliruv abigell blige bmdag avlige-
 davidnu ninnnnu tnge hemdtiyagi tkkeulluvdkkagi
 nmmnnu ninn blige kluhisidnemdu helidru. ag avlu
 eddu beurlu biddu-igeu, ninn dasi nnn ode yn sevrk
 padglennu teuleyuv obb sevkagbeku amdru. abigellu
 begne eddu kttey mele httikeymdu tnn smgd iruv
 aidu mmdi dasiyrnnu krkeumdu davidn sevrk himde
 heugi avnige hemdti yadlu. idllde davidnu jirelu
 urinlad ahineuvmlennu tkkeumdnnu avribbru avnige
 hemdtiyadru. adre saulnu davidn hemdtiyad vi-
 akklemb tnn kumarteyennu glim pttnd lysin mgnad
 pltige keuttnu.

26

jiphynu gibeydlidd sauln blige bmdu-davidnu yes-
 imeunige edurad hkila bettdlli adgikeumiddane am-
 dru. ag saulnu eddu jiph army dliruv davidnnu
 huduklu israyeli nlli aylptt muru savir jnr smgd
 jiph arnykke heugi yesimeunige eduragi margdl-
 iruv hkila bettdlli dmdilidnu. adre saulnu tnnnnu
 himdtti arnykke bmd ddnnu neudi davidnu arny-
 dlli nimtnu. davidnu gudhacarrnnu kluhisi saulnu
 bmdddu niscyevmdu tilukeumdu. davi dnu eddu
 saulnu ilukeumdidd sthlkke bmdnu; saulnu avn
 dmdin nayknagi ruv nern mgnad abnurnu mlgiruv
 sthlvnnu davidnu neudidnu. adre saulnu mdhy-
 dlli mlgiddnu; jnr avn sutllu dmdagi ilidukeumdid-
 dru. ag davidnu hittiynad ahimeleknnu ceruyl mg
 nagiruv yeuvabn sheudrnad abise ynnu neudi-nnn
 smgd dmdinlli prvesi slu bruvnnu yaremdu kelidnu;
 adkke abiseyu-nanu ninn smgd bruvnu amdnu.
 hageye davidnu abiseyu ratriylli a jnr blige bmdru.
 igeu, saulnu kmdkdeulge mligi nidremadu ttiddnu;

avn itiyu avn tledimbin bli ylli nettittu. dare avn sutlu abneru jnru mlgiddru. ag abiseyu dave dniqe-i heuttu devru ninn struvnnu ninn keylli oppisikeut-tiddane; ig nanu avnnnu itiyimd omde pettinlli nelkke httuvmt heudeylu appne keudbeku; erdu sari heudeyuvdill amdnu. adre davidnu abiseynige – avnnnu smhrisbed; yakmdre krtn abhisiktige vireudhvagi ke hakuvvnu nirpradhiyaguvdill amdnu. idllde innu davidnu–krtn jiv dane, krtnu avnnnu heudeyuvnu; illve avn kal bmdu avnu sayuvnu; illve yuddhkke heugi nasvaguvnu. nanu nnn keynnu krtn abhisikt meale hakdhage krtnu nnge atmk-madli. adre ninu avn tledimbin bliylliruv itiynnu nirin tmbigeynnu tegeduke; yavu heugeun amdnu. davidnu saulu tle dimbin bliyllidd itiynnu nirin tmbige ynnu tegedukeumd mele avru heurtu heudru. obbradr neudiddill; aritiddill; yaru ectctirill. yakmdre krtnimid agadh nidreyu avr mele ilid karn avrellru nidre maduttiddru. davidnu dati a kdege heugi tmgu avrigu mdhydlli bhl sthl iruv hage durvagiruv omdu bettd keuneylli nimtu jnrigu nern mgnad abnernigu edu ragi kugi heliddenmdre– abnerne, ninu prtyuttr keuduvdillveu amdnu. adkke abneru prtyuttrvagi–arsnige eduragi kuguv ninu yaru amdnu. ag davi dnu abnernige heliddenmdre – ninu prakrmsali allve? israyelinlli ninge smannadvnu yaru? adre ninu ninn odeynad arsnnnu kayde heuddenu? yakmdre jnrlli obbnu ninn odeynad arsnnnu smhrisuvdkke bmdiddnu. ninu madid i kary olledll. krtn jiv dane–krtn abhisikt nad nimm odeynnnu kayde heuddrimd mrnkke nivu patrur. ig arsn tledimbin bliyllidd avn itiyu nirin tmbigeyu elli iveyeu neudu amdnu. ag saulnu davidn sbdvnnu tilukeumd–nnn kumarnad davi dne, idu ninn svrvllveu amdnu. davi dnu–arsnad nnn odeyne, nnn svrve haudu amdnu. nnn odeynu tnn sevk nnnu hige himdttuvdenu? nanenu madi denu? nnn keylli enu ketttu adre? ig arsnad nnn odeynu dymadi tnn sevk matuglnnu kelli. krtnu ninnnnu ninge vireudhvagi prerepisidre kanikeynnu amgikrisli; adre mnusyr mkklud idnnu madidre avru krtn mumde spislpdli. yakmdre ninu heugi anydevruglennu sevisu emdu heli avru i heuttu nnnnnu krtn badhyteylli ird hage odisibittru. addrimd krtn mukhd mumde nnn rktvu neld mele bildirli. yakmdre obbnu bettllli kaujgvnnu beteyadvmt israyelin arsnu omdu kitvnnu hudu klu heurtu embde. ag saulunanu papmadidenu; nnn mgnad davi dne, tirigi ba; yakmdre nnn jivvu i heuttu ninn drstige amulyvagiddrimd nanu innu mele ninge kedumadenu; igeu, nanu huccu kelsmaddidene. mha heccad tppu madidenu amdnu. davidnu prtyuttr vagi–igeu, arsn itiyu illi adre. praydvrlli obbnu i kdege bmdu adnnu tkkeumdu heugli. adre krtnu prtiyeu bbnige avn nitiguv avn nmbigstikegu tkk phlvnnu keudli. krtnu i heuttu ninnnnu nnn keylli oppisikeut-tnu. adre nanu krtn abhisikt meale nnn keaclu mnssi llde iddenu. igeu, i din ninn pravnu nnn drstige hege deudddagitteu hageye nnn pravnu krtn drstige deudddagirli. atnu nnnnnu ella smktmdim tppisibidli amdnu. ag saulnu davidnige–nnn mgnad davidne, ninu asirvdislp duvi; ninu mhtkaryglennu maduvi, gedde gelluvi amdnu. hageye davidnu tnn darihididu heudnu; saulnu tnn sthlkke himtirugi heudnu.

27

davidnu tnn hrtydlli–nanu emdigadru omdu din saulu keyimd mdiduheuguttene. nanu tvreyagi philistiyr deskke tppisikeumdu odiheuguv dkkimt nnge uttmvad karyvill. saulnu nnnnnu israyelinlli innu huduklu dikku kande heuguvnu. i prkar nanu avn keyimd tppisikeumdu heuguvnu amdnu keumdu. addrimd davidnu eddu tnn smgdvidd aru nuru jneudne gt urin arsnagiruv maveukn mgnad akisn blige heudnu. davidnu gt urinv nad akisn bliylli tanu tnn jnru vasvagiddru. prti mnusynu tnn mneyvr shitvagiyu davidnu tnn ibbru hemdti yrad jirelyilad ahineuvmlu krmeliylad nabaln hemdtiagidd abigellu shitvagiyu iddru. davi dnu gt urige odiheudnemdu saulnige tilislpddrimd avnu a truvay avnnnu huduklill. davidnu akisnige–ninn drsti ylli nnge dyedeurkiddre desd gram glili nanu iruvdkke avru omdu sthl nnge keudli; ninn dasnu yake ninn smgd rajyd pttndlli irbeku amdnu. ag akisnu a divsdlli ciklg urnnu avnige keuttu. addrimd ciklg i vregu yehudd arsrige seride. davidnu philistiyr desdlli omdu vrus nalku timglu vasvagiddnu. davi dnu avn jnru surige heuguv mere yimd aiguptd vregu iruv simeylli purvdimd vasisiruvvrad gesuryr meleyu giijiyr meleyu amalekyr meleyu dmdetti heudru. ag davidnu purusrnnadru striyrnnadru ulisde a simeynnu heudedu kuri psuglennu ktte glennu omteglennu vstrglennu tegedukeumdu akisn blige tirugi bmdnu. ag akisnui heuttu elli sulukeumdiri amdag davidnu–navu yehudd dksin simey meleyu erhmelyr dksin simey meleyu kenyr dksin simey meleyu biddevu amdnu. davidnu higeke madid nemdu avnu philistiyr simeylli vas vagiruv dinglella idu avn mryade emdu avru tnge vireudhvagi gt pttnkke vrtmanvnnu tkkeumdu bard hage obb purusnnadru striynnadru bdugkeudi silil. akisnu davidnnnu nmbi–ivnu tnn jnrar israyelyrige ashyvadnu. addrimd ivnu emdemdigu nnn dasnagi ruvnu amdnu.

28

a divsglilli enayitmdre, philistiyr israyelyr mele yud-dhmadlu tmm senyvnnu kudisi keumdu. ag akisnu davidnige–ninu ninn jnru yuddhvnnu madlu nmm smgd niscyvagi brbekemdu tiliyllilveu amdnu. davidnu akisnige–niscyvagi ninn dasnu maduvdnnu tilukeulluvi amdnu. akisnu davidnige–emdemdigu nanu ninnnnu tlegaviyv nagirlnu maduvnu amdnu. smuvelnu sttu heugiddnu; israye lyrellru avnigeusk geuladi avn svmt pttnvad ramdlli avnnnu hunittiddru. idllde saulnu yksinigarrnnu mmmrvadi glennu desdillmd heurdisiddnu. ag philistiyr yru kudikeumdu bmdu suneminlli dmdid lidru. saulnu ella israyelyrnnu kudisi keumdu gilbeuvdlli dmdilidnu. adre saulnu philistiyr dmdnnu neudi bhy pttnu; tnn hrty bhl hedritu. saulnu krtnnnu kelikeumdag krtnu avnige svpng limdladru uriminimdladru prvadi glimdladru prtyuttrkeudlill. ag saulnu tnn dasrige–nanu avl blige heugi vicarisuv hage yksinigarteyad obb striynn nu vicarisir amdnu. avn dasru avnige–igeu, emdeurinni yksini garteyad obb stri iddale amdr. ag saulnu tnnnnu mremadikeulluvmt bdlu vstrglennu dhriis

tnn smgd ibbru mnusyrnnu krkeumdu ratriylli a striy blige bmdu avlige--ninu dymadi ninn yksini vidye yimd knihelu; nanu ninge heluvvnnu nnge eribruvnte madu amdnu. a striyu avnige--igeu, saulnu yksinigarrnnu mmtrgarrnnu desdlimd tegedubittnemdu ninu ble. ig nanu sayuvdkke karn vaguv yake yake nnn pranke urlidutti amdlu. ag saulnu--krtn jivdane, i karykkeuskr ninge dmdne bardu emdu avlige krtn mele prman ittnu. ag avlu--ninge nanu yarrnu eri brmad beku amdlu. adkkvnu--smuvelnnu nnge eri brmadu amdnu. a striyu smuvelnnu kmdag mha sbddimd kugi dlu. a striyu--yake nnnnnu meus madidi? ninu saulnu amdlu. arsnu avligebhydpbed. ninu neudidennu amdnu. ag a striyu saulnige--devruglu bhumi yeuligim eddu bruvdnnu neudidenu amdlu. ag avnu--avn rupven--emdu avlnnu kelidnu. avlu--niluvmgigynnu heud--diruv mudi praydvadn obb mnu synu eri brut--tane amdlu. addrimd avnu smuvelnemdu saulnu tilidukeumdu meure kelgagi neld mtigiu bagi ad--bididnu. ag smuvelnu saulnige--ninu nnnnnu eri br madi yake visramtiynnu kedisidi amdnu. adkke saulnu--nanu bhl ikktinliddene; yakmdre philis--tiyru nnge vireudhvagi yuddh maduttare; adre de--vru nnnnnu bittuheudnu. atnu prvadigl mukhamtr vadru svpnd mukhamtrvadru nnge prtyuttrkeudill; addrimd nanu mad bekaddnnu ninu tilisuv hage ninnnnu kresidenu amdnu. smuvelnu avnige--krtnu ninnnnu bittuheugi ninge struvagiruvag ninu nnnnnu keluvdu yake? krtnu nnn mukhamtr helid hageye ninge madiddane; krtnu rajyvnnu ninn keyimd tegedukeumdu adnnu ninn nereyvnd david--nige keuttnu. ninu krtn matnnu kelde amalekyr mele idd atn ugrkeupvnnu tirisde heuddrimd krtnu i di--vsdlli ninge hige madidnu. krtnu ninnn shitvagi is--rayelyrnnu philistiyr keylli oppisi keuduvnu. nale ninu ninn kumarru nnn smgd iruviri. krtnu israyel senyvnnu philistiyr keylli oppisi keuduvnu amdnu. ag saulnu neld mele beurl biddu smuveln matug--ligeuskr bhlvagi bhy pttnu. a dinvella ut madde id--ddrimd avneulge skti ilde heuyitu. ag a striyu avn blige bmdu avnu bhl tln pttmemdu neudi avnige--igeu, ninn dasiyad nanu ninn matnnu keli nnn pran--vnnu nnn keylli ittukeumdeni; ninu nnge helid matuglennu kelidenu. add rimd ig ninu ninn dasiy matnnu keli ninn marg hididu ndeyuvag ninge skti iruv hage nanu ninn mumde omdu reuttyi tumdnnu irislu nnge appne keudu; ninu tinnu amdlu. adkkvnu oppde--nanu tinnuvdill amdnu. adre avn dasru a striyu avnnnu blvmtmadiddrimd avnu avr matnnu keli nelvnnu bittu eddu mmcd mele kulitukeumdn. a strige mneylli omdu keubbid kru ittu; avlu adnnu tvreyagi keuydu, hittnnu hisuki huli illd reuttiglafi suttu sauln mumdeyu avn dasr mumdeyu tmdt ttlu. avru ut madi eddu a ratriylle heurtuheudru.

29

adre philistiyru tmm ella senyglennu aphekdlili kudisi keumdr. hageye israyeluru ijrel nlliruv buggey bliylli dmdilidru. philisti yr adhiptiglu nuru nuragiyu savir savirvagiyu ndedu bmdru; adre davi dnu avn mnusyru akisn smgd himdin dmdinlli bmdru. ag

philistiyr adhipti glu--i ibriyru yake amdru. akisnu philistiyr adhiptiglige--israyelin ars nad sauln sevk i davidnu istu divs glu istu vruglu nnn smgd id--dddi llveu? ivnu nmm blige bmdu idd divsd meud--lugeumdu imdin vregu nanu av nlli omdu aprad--hvnnadru kmdukeullill amdnu. adre philistiyr ad--hiptiglu avn mele raudrvagi avnige--ivnu yuddhlli nmge struvagird hage yuddhkke nmm smgd ivnnnu brgeudde ninu avnige nemisid tnn sthlkke tiri gi heuguv hage avnnnu kluhisibidu. istu yatrimd tnn deurege tnnnnu istnag madikeulluvnu. adu i mnusyr tleglimdllve? saulnu savir jnrnnu davidnu httu savir jnrnnu heudednemdu natydlli obbrigeub--bru hadiddu i davidnnu kuritllveu amdru. ag akisnu davidnnu kredu avnige--nijvagiyu krtnane, ninu ytharthnu, ninu nnn smgd dmdinlli heugutta brutta iruvdu nnn drstige olledu. ninu nnn blige bmd dindimd ivregu ninlli kettdnnu kmddill. adre ig ninu adhiptigl drstige olleyvnnl. addrimd ninu philistiyr adhiptigl drstige meccike illddnnu madd hage ig smadhanvagi himdkke ninn sthlkke heugu amdnu. davidnu akisnige--nnu yjmannad arsn strugl smgd yuddh madlu heugd hage nanenu madi denu? ninn dasnu ninn blige bmdmdinimd i dind vregu nnnlli enu kmdukeumdi amdnu. akisnu davidnige prtyuttrvagininu nnn drstiylli obb devdtn hageyu uttmnagiddi emdu nanu blenu. adre yuddhkke ivnu nmm smgd brbardemdu philistiyr adhiptiglu helid--dare. addrimd nale udykke eddu ninn smgd bmd ninn deurey sevrknnu krkeumdu elutlle avr smgd udydlli belku aguvag heurtu heugu amdnu. hageye davidnu avn jnru udydlli philistiyr deskke ti--rigi heuglu mumjane eddr. adre philisti yru ijrelige heurtuheudru.

30

davidnu avn jnru murnedivsdlli ciklgige bmdu seru--vstrlli enayitmdre, amalekyru dksin simey meleyu ciklgin meleyu bmdu biddu ciklgnnu heudedu adnnu bemkiyimd suttubittu2 adrlidd striyrnnu serehi--didu hiriyr nnadru kiriyrnnadru keumduhakde av rnnu sereyagi tegedukeumdu tmm marg vagi heur--tuheudru. davidnu avn jnru a pttnkke bmdag igeu, adu bemkiyimd suttu haklptittu. idille avr hemdtiyru kumarru kumarteyru sereyagi oyyllptid--dru. davidnu avn smgdvidd jnru aluvdkke tmm--lli skti ilde heuguvvregu gttiyagi attru. davidn ib--bru hemdtiyragidd ijrelinlvad ahineuvmlu krmelin--vlad nabaln hemdtiyagidd abigellu sereyagi oyy lpttru. adre jnrlli prtiyeubbnu tnn tnn kumar kumarteyrigeuskrvagiyu mneuvythepttu davidnnu kleseybekemdu helikeumddrimd avn bhl ikktin--lli biddnu. adru davidnu krtnad devrlli tnnnnu blp--disikeumdn. ag davidnu ahimelekn mgnad eby--atarnemb yajk nige--ninu dymadi epheudnnu ngagi tkkeumdu ba amdnu. hageye ebyatarnu epheudnnu davidn blige tmdnu. davidnu krtnige--nanu a dmdin himde bennttleu? nanu avrnnu himdttbhudeu emdu kelidnu. adkke atnu--ninu himdttu; niscyagi ninu avrnnu himdtti ellrnnu bidisikeulluvi amdnu. ag davidnu avn smgd idd aru nuru jnru heudru; avru be--seur emb hlld blige bmdag himdulidvru alli nimtru.

davidnu, tanu nanuru jnru himdtiheudru. be-
 seurin hlrvnu datlarde dndiddrimd innuru jnru
 alli nimtru. avru obb aiguptynnnu adviylly km-
 dukeumdu avnnnu davidn blige tmdv avnige reut-
 tikeuttru; avnu timdnu. avnige nirnnu kudisi amjurd
 phld adeylli omdu tumdnnu ongid erdu drakse
 geumcluglunu avnige keuttru. avnu avuglunu timdu
 prandlli cetrisi keumdn. yakmdre avnu ratri hglu
 muru divsdimd reutti timdirill, nirnnu kudidirill.
 davidnu avnnnu-ninu yavnu? ninu elliyvnu emdu
 kelidnu. kalebn dksin parsvd mele yu biddu cikgnnu
 bemkiyimd suttabittevu amdnu. davidnu avnige-
 ninu nnnnnu a dmdige krkeumdu heuguttiya emdu
 kelidnu. adkknvnu-ninu nnnnnu keumdu hakuvdill
 illve nnnnnu nnn yajmann keylli oppisikeuduvdill
 emdu nnge devr hesrinimd prmankeuttre ninnnnu
 a dmdige krkeumdu heuguttene amdnu. ivnu
 davidnnnu krkeumdu allige heudag avru bhumiy
 mele ellellyu philistyr desd dliyu yehud desd-
 liyu vyapisi keumdu ella keuletkeumdu bmdrimd
 timdu kudidu natyvadikeumdidru. ag davidnu
 avrnnu belgin javdimd mar ney divsd saymkaldvregu
 smhrisutta iddnu. adre avrlli omtegl mele eri odi-
 heud nanuru mmdi yavvnsthr heurtu obbnadru tp-
 pisekeumddill. ama lekyru tkkeumdu heuddnnella
 davidnu bidisikeumdn. tnn ibbru hemdtiyrnnu
 davidnu bidisikeumdn. avru tkkeumdu heud kiriy
 hiriyrladru kumar kumarteyrladru keulleyad yav
 vstu gllladru omdu keurte illd hage davi dnu ellvnu
 tirigi tkkeumdn. idllde davidnu avr ella kuri psugl
 mmdeg lnnu hididnu; avuglunu ivru tmm psu glige
 mumdagi heudkeumdu heuguttaivu davidn keulle
 emdu amdukeumdr. davidn himde brlarde dndid-
 drimd beseurin hlld blyilli bittuheugidd innuru jnr
 blige davidnu bmdag avru davidnnu avn smgd idd
 jn rnnu edurugeullu heudru. davidnu a jnr blige
 seri avr ksemsmacarvnnu kelidnu. ag davidn smgd
 bmd jnrlli kettvrad beliyaln jnru-avru nmm smgd
 barde idddrimd navu tirigi tkkeumdu bmd keul-
 ley vstugllli avrige omdnnu keuduvdill; prtayeubbnu
 tnn tnn hemdti mklklnu matrve krkeumdu heugli
 amdru. adkke davidnu-nnn sheudrre, nmmnnu
 kapadi nmge vireudhvagi bmd i gumpnnu nmm
 keylli oppisi keutt krtnu nmge keuttddkke nivu
 hage madbediri. i karykkeuskr nimm matnnu
 yaru keluvru? adre yuddhkke heudvn palin hag-
 eye samgriy blyilli kadiruvvn palu irli; avru smvagi
 palu madikeullbeku. hageye avnu a divs meudl-
 geumdu imdin vregu iruv hage israyelige adnnu
 niymvagiyu kttleyagiyu madidnu. adre davidnu
 ciklgige bmdag avnu keullemadidvugllli tnn snehi-
 trad yehu dd hiriyrige kelvnnu kluhisi-igeu, krtn
 strugl keulleylli ivu nimge bhu manvemdu he-
 lidnu. yarmdre-beteli nlliruvvrigu dksin rameutin-
 lliruvvrigu yttirinlliruvvrigu areuyerinlliruv vrigu
 sipmeutinlliruvvrigu estemeuvd lliruvvrigu rakalinl-
 liruvvrigu erhme liyr ptnglliruvvrigu kenyr pttn gll-
 liruvvrigu heurmdliruvvrigu beurasaninlliruvvrigu
 atakinlliruvvrigu hebreuninlliruvvrigu davi dnu avn

jnru smcrisuttidd ella sthl glliruvvrigu kluhisidnu.

31

adre philistiyru israyelyr smgd yuddhmadidru. ag
 israyel jnru philistiyr edurinimd odiheugi gilbeuv
 bettdlli keullpttvragi biddru. philistiyru saulnnu
 avn kumar tnn benntti sauln kumarrad yeunatan
 nnnu abinadabnnnu mlkisuvnnu smhrisidru. idllde
 yuddhvu saulnige bharvagittu. yakmdre billugaru
 avnnnu banglimd heudedru. avnu avrimd bhu gaypt-
 tnu. adkarn avnu tnn ayudh hidiyuvvnige-i sun-
 nti illdvru bmdu nnnnnu tividubittu avman madd
 hage ninu ninn kttiynnu hiridu nnnnnu adrimd tivi
 amdnu. adre avn ayudh hidiyu vvnu bhu bhyp-
 ttdrimd hage mad leullde heudnu. ag saulnu tane ktti
 ynnu tkkeumdu adr mele biddnu. saulnu sttu heud-
 ddnnu avn ayudh hidiyuvnu neudidag avnu hag-
 eye tnn ktti mele biddu avn smgd sttnu. hige a din
 saulnu avn muvru mklku avn ayudh hidiyuvnu ella
 jnru sttru. israyel jnru odiheudremdu saulnu avn
 mklku stremdu tggigu yeurdnigu aceyllidd israyel
 jnru kmdag avru tmm ptnglunu bittu odi heudru. ag
 philistiyru bmdu avugllli vasvagidru. marne divsdlli
 philistiyru keullpttv rnnu sulukeullu bmdag gilbeuv
 bettdlli biddiruv saulnnu avn muvru mklklnu km-
 dukeumdu avn tleynnu kdidu avn ayudhglunu bicci
 tkkeumdu tnn vigrhgl gudiglllyu jnrlliyu saruvd-
 kke philisti yr desd suttlu kluhisidru. avn ayudhglunu
 asteuret devtey mmdir dlittu avn srirvnu bet-
 seyanin keutey geudege netuhakidru, higeyephilisti
 yru saulnige madiddnu yabesin gilyadi nvru kelidag
 avrlli prakrsmalighu eddu ratriyella ndedu heugi bet-
 seyanin geudege jdidd sauln srirvnu avn kumarr
 srirglunu tkkeumdu yabesige bmdu avuglunu alli sut-
 tubittu. avr elubuglunu tkkeumdu avuglunu yabesi
 nlliruv omdu mrd kelge hunittu elu divs upvasma-
 didru.

saulnu stt truvay davidnu amalekyrnnu smhrisi cikl-gige tirigi bmdu erdu divs alli idd truvay enayitmdre igeu, murney dindlli tnn vstrgltnu hridukeumdu tnn tley mele mnnu hakiukeumdidd obb mnusynu sauln bliyimdlu paleyimdlu heurtu davi dn blige bmdu neld mele biddu av nige vmdisidnu. davidnu avnige–ninu ellimld bmdai amdnu. adkkvnu–israye lin dmdin–imdpisikeumdu bmdenu amdnu. davidnu avnigendend vrtmanvenu? ninu nnge tilisu amdnu. avnu–jnru yuddhdimd odiheudru; jnrlli anekru sttubiddru; saulnu avn mgnad yeuna tannu stru amdnu. davidnu tnge vrtman helid yauvnsthigne–saulnu avn mgnad yeunatanu stremdu ninge hege tiliyitu amdnu. avnige vrt man helid yauvnsthnu–nanu summne gilbeuv bettdlli bmdiddenu. alli igeu, saulnu tnn itiy mele atukeumdiddnu. ag igeu, rthglu rahutru avnnnu himdtikeumde iddru. avnu himdkke tirugi neudi nnnnnu kmdu krednu. ag nanuigeu, iddene amdeno. ag avnu ninyaru amdnu. nanu avnige–amalekyu emdu helidenu. avnu nnge – ninu dy–madi nnn mele nimtu nnnnnu keumduhaku; yakmdre nnn pranu innu nnnlli purn vagiruvdrim smk–tru nnnnnu hidiyitu amdnu. davidnu ivnu bidd truvay bduklarnemdu nanu tilidu avn mele nimtu avnnnu keumduhakidenu. avn tley melidd kiritvnnu avn keyllidd kdq vnnu tegedukeumdu avugltnu nnn odeynige illi tmdenu amdnu. ag davidnu avn smgd idd ella jnru tmm vstrgltnu hridukeumdu saulnu avn mgnad yeunatanu israyelin mneyvru krtu jnru kt–tiyimd bidd karn avri geuskr geuladi attu saymkald vregu upvasvagiddru. adre davidnu adnnu tnge tilisid yauvnsthnnnu–ninu elliy vnu emdu kelidag avnu–nanu anyn mgnad amalekyu amdnu. ag davi dnu avnige–krtu abhisikttnnu smhrislu ninn kecacuvdkke bhyppde iddddu hege emdu helidnu. davidnu yauvnsth neubbnnu kredu–ninu httr heugi avn mele bilu amdnu. hageye avnu avnnnu heud–ednu; avnu sttnu. davidnu av nige–krtu abhisik–tnnnu keumduhakidenemu ninn baji ninge viereud–hvagi saksihelidrimd ninn rktvu ninn tley mele irlu amdnu. ag davidnu sauln meleu avn mgnad yeu–natann meleu geulat dimd i gite hadi geuladidnu. id llde davidnu billemb gitvnnu yehudn mklkige klis–bekemdu helidnu; igeu, idu yasarin pustkdlli breylpt–tide, enmdre–israyelin saumdryvu unntsthlgl mele keulltpptide. prakrm saliglu hege biddru! gt urin–lli tilisbediri. askeleunin bigdilli sar bediri. philis–tiyr kumarteyru smteus pttarlla; sunnti illdvr ku–marteyru utsah pttarlla. gilbeuv bettgle, nimm mele mmju meleu arpnegi heul glu illde heugli. yakmdre alli pra krmsaligl guraniyu sauln guraniyu avmanvagi biddvu. saulnu enneyimd abhisekislpddvn hagadnu. keulltppt vr rktidimdlu blsaligl keubbinimdlu yeu–natann billu himdkke tiruglill; sauln ktti bridagi tirigi brllil. saulnu yeunatanu jivdimdidag priyrkvagiyu smteuskrvagiyu iddru; tmm mrrdlliyyu agli heugde iddru. avru hddugligimt vevgullvru simhgligimt bl vullvru agiddru. israyelin kumarte yre, saulnigeuskr aliri, ninge rktambr vnnu smbhmrvgi teudisidnlla; nimm uduge gl mele cinnd abhrgltnu dhrisuvmtē madidnlla. prakrmsaliglu hege yuddhdlli biddiddare!

2

yeunatanne, ninu ninn unntsthlglilli keulltppti. nnn sheudrnad yeunatanne, nanu nin geuskr smktpd–utene; ninu nnge bhl mneuhrnagiddi. ninn priti nnn mele ascryvagittu. adu striyr pritigimt adhikvad–ddu. prakrmsaliglu hege yuddhdlli biddiddare; yud–dhd ayudhglu nasvagi heudvlla.

idad mele davidnu krtnnu – yehudd ptnglilli yavd–kkadru heugleu emdu kelidnu. krtu avnige–heugu amdnu. davi dnu–nanu ellige heugli emdu kelid–kke atnu – hebreunige amdnu. hageye davidnu avn ibbru hemdtiyrad ijreliyvlagiruv ahineuvmlu krme lynnad nabaln hemdtiyagidd abi gellu al–lige heudru. idllde tnn smgd idd jnrnnu avrvr mneyvrnu krkeumdu heudru; avru hebreunin pttn glilli vasvagiddru. ag yehud jnru bmdu alli davidnnu yehudn mneyvr mele arsnnnagi abhisek–isidru. yabesgilyadinvru saulnnu hunitt remdu davidnige tilisidag avnu dutrnnu kluhisi–nivu nimm yjmannad saulnige i dyeynnu teurisi avnnu hunitt karn krtnimd ninge asirvadvagli. i ky krtu ninge dyeynnu styvnnu teurisi. nivu i karyvnnu madid–rimd nanu ninge prtyupkar maduvenu. nivu pra krmsaliglagiddu nimm keglu blvagirli; nimm yjman–nad saulnu sttuheudnu; yehudn mneyvru nnnnnu tmm mele arsnnnagi abhisekmadidru amdnu. adre sauln senyadhitiyad nern mg nagiruv abnernu sauln mgnad isbeu setnnu mhnymige krkeumdu heugi alli avnnu gilyadyr meleu aseryr meleu ijreliyr meleu ephra yamyrr meleu benyavianyr meleu is–rayelyrellr meleu arsnnnagi madi dnu. sauln mgnad isbeusetnu israyelin mele aluvdkke armbhisisdag nalvtu vrus praydnagiddu erdu vrus alidnu. adre yehudn mneyvru davidnnu himbalisidru. davidnu hebreuninlli yehudn mneyvr mele arsnagidd divs–glu elu vrus aru timglu. nern mgnagiruv abnernu sauln mgnad isbeusetn sevkr mhnymim nimd heurtu gibyeunige bmdru. hageye ceruyl mgnad yeuvabnu davidn sevkr heurtu gibyeunin keuld bliylli kudib–mdru; avru keuld aceylliyu ivru keuld iceylliyu ku–tukeumdr. ag abnernu yeuvabnige–yauvnsthru eddu nmm mumde alidi amdnu. adkke yeuvabnu–avru elli amdnu. hage ye sauln mgnad isbeusetn kdeyv rad benyavianyrlli hnnerdu mmdiyu davidn sevkrlli hnnerdu mmdiyu eddu heurtu obbr tleynnu obbru hididu obbr pkkeylli obbru kttiynnu tividu ellru sttuheudru. adrimd gibyeunin nilliru a sthlikke helkccurim emb hesra yitu. idllde a dindlli agheurvad yuddhvayitu. abnernu israyel jn ru davidn sevkrim deudeylpttru. ceruyl muvru mklkad yeuva bnu abiseyu asahelnu alli iddru. asahelnu adviy jimkey hage pad tvritnagiddnu. asahelnu abnernnnu himdti abnernnnu himdttuvdrlli blgde gadru edgdegadru tirugde iddnu. adrimd abnernu himdkke tirugi neu–dininu asahelnllve amdnu. adkkvnunane amdnu. ag abnernu avnige–ninu blgdegadru edgdegadru tirugi yauv nsthrlli obbnnu hididu avn ayudhgltnu tkkeu amdnu. adre asahelnu avn himdinimd tirugleulde iddnu. abnernu asahelnige–ninu nnnnnu himbal–isuvdnnu bittu tirugi heugu; nanu ninnnnu nelkke heudedu biduvdu yake? nanu ninn sheu drnad

yeuvabnige mukhteirusuvdu hege amdnu. adre avnu heuguvdkke oppdeheuddrimd abnerru tnn brjij himbhagid meuneyimad avn pkkey aidine elubin kelge hayuvmta tividnu; adu avn himdinimd heurge bmtu. avnu alli biddu ade sthldlli sttnu. ag enayiytmdre asahelnu biddu stt sthllke bmdvrellru alliye summne nimtru. adre yeuva bnu abiseyu abnerrnnu himdtti suryastmisuv vrega gibyeunin army margd amcad giyykke eduragiruv amma emb gudd mttigu bmdru. ag abnerru himde benyaviann mkklu ottagi bmdu senyvagi kudikeumdu omdu guddd sikhrdlli nimtidddru. ag abnerru yeuvabnige-kttiyu yavaglu numgibiduvdeu? amty dlli adu khiyagiruvdemdu ninge geuttaga vdillveu? tmm sheudrrnnu himbalisu vdnnu bittu himdkke tiruguv hage jnrige estu kal helde iruvi emdu kugi helidnu. adkke yeuvabnu-devr jivdane, udydlli ninu matnadde heudre niscy vagi jnrlli prt mnnusynu tnn sheu drn himdinimd tirugi heuguttiddnu amdnu. hige yeuvabnu turturiyannu udi dnu. ag jnrellru nimtru. israyelnnu himdttill mttu yuddhmadill. abne rnu avn jnru a ratriyella belinlli ndedu yeurdnnu diti bithreuninl- lla hadu mhnymige bmdru. yeuvabnu abnerru himdinimd tirugi jnrellrnnu kudisikeumdag davidn sevk rlli htteumbhttu jnru asahelnu kdime yagiddru. adre davidn sevkru benya vianyirliyu abnerru jnrliyu munnn arvttu jnrrnnu heudedddrimd avru stru. avru asahelnnu etti keumdu betleheminliruv avn tmdey smadhiylli hunittru. yeuvabnu avn jnru ratriyella ndedu udyvadag hebreunige bmdru.

3

sauln mnegu davidn mnegu bhu divsglu yud- dhvundeyitu. davidnu blvagutta bmdnu. sauln mne yvru blhinragutta heudru. hebreuninlli davidnige huttid mkklu yarmdre, ijirelinvad ahineuvm limd huttid tnn ceuccl mgnad amneu nnu krmelynad nabaln hemdtiyagidd abigellimd huttid avn erdne mgnad kalabnu gesurin arsnagiruv tlmeyn mglad maklimd huttid avn murne mgnad absaleumnu hggitlimd huttid nalkne mgnad adeuniynu abitl limd huttid aidine mgnad sephtynu davidn hemdtiyad eglimd huttid arne mgnad itramnu. ivru hebreuni nlli davidnige huttidvru. sauln mnegu davidn mnegu yuddhvundeyuttiruvag enayitmdre, abne rnu sauln mnegagi tnnnnu blpdisi keumdu. saulnige ayahn mglad ricplemb upptni iddlu. isbeusetnu abner nige- ninu nnn tmdey upptniy blige prvisisiddenu amdnu. ag abnerru isbeu setn matuglige bhu keupgeumdu- nanu ninnnnu davidn keylli oppisikeudde i dind vregu yehudvnnu vireudhisi ninn tmde yav sauln mnegu avn sheudrrigu snehitrugu dyeteurisd nnnnnu ninu i heuttu i strigeuskr nnnlli akrm enisu vdkke nanu nayiy tleyeu? nanu sauln mneyimd rajyvnnu tppisi krtnu davidnige ane itt prkarve davidn simhasvnnu daninimd bersebd vregu iruv israyelin meleyu yehudd meleyu sthirpdisuv hage nanu madde iddre devru abnerrige higeyu mttu adhikvagiyu madli amdnu. avnu abnerrige bhypttd- drimd omdu matadru prtyuttr hellarde iddnu. ag abnerru tnn prvagi davidn blige dutrnnu klu hisi- desvu yardu? idllde-ninu nnn smgd odmbdikeynnu

madu; ag igeu, israyelyrnnella ninn blige brmaduv hage nnn ke ninn smgd iruvdemdu heliri amdnu. adkkvnu-olledu, nanu ninn smgd odmbdikeynnu maduvenu; adre omdnnu nanu ninnnnu keluttene; enmdre, ninu nnn mukhvnnu neuduvdkke bruvag sauln mglad viakllnu ninu krkeumdu barde heudre ninu nnn mukhvnnu neudbardu amdnu. davidnu sauln mgnad isbeusetn blige dutrnnu kluhisi-philisti yr nuru mumdeugluglimd nge nemk madikeumnd nnn hemdtiyad viakllnu nnnge oppisu amdnu. ag isbeusetnu sevkrrnnu kluhisi-lyisn mgnagiruv avl gmdnad pltiyelnimd avlnnu kre yisi tegedukeumndu. avl gmdnu avl smgd bhurimin vregu alutta avl himde heudnu. ag abnerru anvigetirugi heugu amdnu; avnu tirugi heudnu. abnerru israyelin hiriy smgd matnadi-davidnu nimm mele arsnagi ruvdkke nivu kled kaldlli hudukuttiddiri. adre ig adnnu madiri; yakmdre-nanu nnn jnrad israyelnnu philistiyr vsdimlu avr ella strugl vsdimlu nnn dasnad davidn keyimd tppisi rksisu venu emdu krtnu davidn visydlli heliddane amdnu. idllde abnerru benyavianynvr smgd matnadidnu. abne nru israyelyr drstigu benyaviann mneyvrellr drstigu olledagi teuridd nnella davidnige tilisuvdkke hebreunige heudnu. higeye abnerru tnn smgd ippttu jnrrnnu krkeumdu hebreuninlliruv davidn blige bmdnu. davidnu abner nigu avn smgd bmd jnrugu autn madisidnu. ag abn- ernu davidnigeella israyelyru ninn smgd odmbdike ynnu maduv hageyu ninn pranvu icci sid hage ellr mele aluv hageyu nanu eddu heugi ella israyelyrnnu arsnad nnn odeyn blige kudisikeumdu bruvnu amdnu. davidnu abnerrige appne keuttddrimd avnu smadhanvagi heudnu. ag igeu, davidn sevkru yeuva bnu omdu senyimd bhl keulleynnu tkkeumdu bmdru. adre abnerru hebreuni nlli davidn smgd irilll; avnu ivnnnu kluhisibitddrimd ivnu smad- hanvagi heudnu. yeuvabnu avn smgd idd senyvu bmdag avru yeuvabnige-nerm mgnad abnerru arsn blige bmdnu; avnu ivnnnu kluhisibitddrimd smadhanvagi heugiddane amdru. ag yeuvabnu arsn blige bmdu-enu madidi? igeu, abnerru ninn blige bmdnu; avnu heugibiduv hage ninu avnnnu kluhisibitddu yake? nern mgnad abnerrnnu ninu aritiddiylla. niscyvagi avnu ninnnnu meusgeulislu ninn heurdu vikeynnu bruvikeynnu tiliyuvmteyu ninu maduvdnella tiliyuvdkku bmdiddnu amdnu. yeuvabnu davidnnu bittu heurtubmdu avnu abnerru himde dutrnnu kluhisidnu; avru avnnnu sira baviy bliymid tirigi krkeumdu bmdru. adre davidnige adu tiliyde ittu. abnerru hebreunige tirigi bmd truvay yeuvabnu bagllli avn smgd smadhanvagi mat nadi avnnnu omdu kde krkeumdu heugi tnn tmmnad asa- heln rktapradhd nimitt alli avn pkkey aidine elubinlli iridu keumdhakidnu. davidnu adnnu kelidag-nerm mg nad abnerru rktapradhkke nanu nnn rajyvu emdemdigu krtn mumde nirpra dhiyagiddeve. adu yeuvabn tley meleyu avn tmdey mnetndvr meleyu irli. yeuvabn mneylli rkt srav reugdnu kusthreugiyu keulu hididu ndeyuvvnu kttiyimd biluvvnu reuttiy keurteyull yavnu tppisikeull larde irli amdnu. higeye abner nnnu keumdhakidnu; avnu avr sheu drnad asahelnnu gibyeunin yuddhdlli keumdhakiddnu. ag davidnu yeuvabnigu avn smgdvidd ella jnrugu-

nivu nimm vstrg lnnu hrkeumdu geuntittuglennu uttu keumdu abnern mumde geuladiri amdnu.arsnad davidnu tane avn svd pettigey himde heudne. avru abnernnnu hebreuninlli hunittru. ag arsnu gtti yagi abnern smadhiy bliylli attnu; jnrellru attru. arsnu abernigeuskr geuladi heliddenmdre- buddhihinnu stt hageye abneru sttnu? ninn keglu kttlpdlill, illve ninn kaluglige bedi haklpdlill; obbnu dustr mumde biluv hageye ninu biddidi amdnu. ag jnrellru tirigi avnigeuskr attru. innu heuttiru vagle jnrellru bmdu- utmadu emdu davidnige helidag davidnu-surynu astmisuvdkkimt mumce nanu reuttiynna dru mttenadru ruci neudidre devru nnge hage madli, adhihvagiye mad lemdu aneittu helidnu. jnrellru adnnu tilidukeumdag avrellrige meccikeyayitu. hageye arsnu enenu madidneu adu jnrige meccikeyagittu. nern mgnad abnernnnu keumduhakiddu arsnimd ad dillvemdu ella jnru smst israyelyru a dindlli tilidukeumdu. idllde arsnu tnn sevrkrige-israyelinlli i heuttu prdhannu deuddvnu biddiddanemdu geutti llve? nanu arsnagi abhisekis lptidddru imdige durlbnagiddene. ceruyl kumar rad i mnusyru nnge kthinragiddare. ketttn maduvvnige krtnu avn ketttnkke sriyagi prtiphl keuduvnu amdnu.

4

abneru hebreuninlli sttuheud nemdu saulu mgnu kelidag avn keglu durblyadvu; israyely rellru klvl-geumdu. adre saulu mg nige ptalmin adhiptiglad ibbru mnusy ridddu; obbn hesru ban mtteubbn hesru rekab; avru benyaviann mkkllli bereuti nvnad rimmeunn mkklu. bereut benyaviann palinlli lekhhisilptittu. adre bereutyru gittayimige odiheugi imdin vregu alli prvasiglagiddare. adre saulu mgnad yeunataninge kalu kumtad obb mgniddnu. ijrelinimd saulu yeunatanu sttrebm vrtman bmdag avnu aidu vrusdvnagiddnu. ag avn dadiyu avnnnu ettikeumdu odi heudlu. avlu tvreyagi odidag enayi tmdre, avnu biddu kumtnadnu. avn hesru mephiseusnu. bereutin mgnagiruv rimmeunn mkk lad rekabnu bannu heurtu mdhyahnd bisilinlli mmdc mele ml-gikeumdiruv isbeusett mnege bmdru. geudhiynnu tkkeumdu heuguvvrage ndu mneyeulge bmdu avn aidne elubin smdinlli tividru. rekabnu avn sheudrnad bannu tppisikeumdu heudru. avru mneyeulge prvesisidag avnu mlguv mneyylli tnn hasigey mele mlgiddnu; ivru avnnnu heudedu keumduhaki tleynnu kdidu adnnu tegedukeumdu ratriyella belinlli ndedu hebreuninlliruv davidn blige isbeu setn tleynnu tmdu arsnige-igeu, ninn prannvnu hudukid ninn struvagidd saulu mgnad isbeusett tleu. i dindlli krtnu arsnad nmm odeynigeuskr saul nigu avn smtankku muuyitirisiddane amdru. ag davidnu bereutin mgna giruv rimmeunn mkkklad rekabigu avn sheudrnad bannigu prtyuttrvagi-ella ikkttinimd nnn prannvnu vimeucisid krtu jivdane, tnn knnige suvrtmanvnu tmdvnu emdu kanisikeumdvni nanu tnn vrtmankkeuskr bhumanvnu keudu venemdu nensi obbnu nnge-igeu, saulu sttnemdu heliddrimd nanu ciklglinlli avnnnu hididu keumduhakidenu. tnn mneylli tnn hasigey mele mlgidd

nitivmtnnu keulemadid dust mnusyrnnu esteu heccagi keulemaduvnu. hagate ig nanu nimm keyimd avn rkt vica rne madi nimmnu bhumiymid tegedubidde iruvneuu amdnu. davidnu tnn yauv nthrige ajnapisiddrimd avru avnnnu keumdu haki, avr kekaluglennu kdidu hebreu ninlliruv keuld bliylli tuguhakidru. avru isbeusett tleynnu tkkeumdu adnnu hebreuninlliruv abnern smadhiylli hunittru.

5

idad mele israyel geutr glella hebreuninllidd davidn blige bmdu-igeu, navu ninn elubu ninn mamsvu agiddeve. idllde purvdlli saulu nmm mele arsnagiddag ninu israyelennu heurge ndisuvvnagiye olge truvvnagiye agiddi. addrimd krtnu ninge-ninu nnn jnrad israye lnnu meiyisui; israyelin mele nayknagiruvi emdu helidnu amdru. hageye israyelin hiriyrellru hebreuninlliruv arsn blige bmdag arsn nad davidnu hebreuninlli krtu mumde avr smgd odmbideyennu madidnu. avru davidnnu israyelin mele arsn nagiruv abhisekmadidru. davidnu allu prarbmhisidag muvtu vrusdv nagiddnu; avnu nalvtu vrus alidnu. avnu hebreuninlli yehud jnr mele eluvre vrus alidnu. yerusalemilli ella israyelyr meleu ella yehu dd jnr meleu muvtumuru vrus alidnu. ag arsnu avn jnru desd nivasi glad yebusiye olge yerusalemige bmdru. davidnu idrlli brlarnemdu avru nensi davidnige-ninu kurudrnnu kumtrnnu tegeduhakd heurtu ninu illige brlari amdru. adagy davidnu ciyeunin keuteyennu hidukeumdu. ade davidn pptnu. a divsdlli davidnukmdkvnnu dati yebusiyrnu amdre davidn pran dvesiglad kumtrnnu kuru drnnu heudeyuvvnu (mukhystnu adhi ptiyu agiruvnu) emdu helidnu. adkke avru-kurudru kumtru mneyeulge brkuddu amdru. davidnu keuteylli vasmadi adkke davidn ptnvemdu hesrittnu. idllde davidnu milleuvn suttlagi prarbmhisi olparsvdlli iruvdnu kttsidnu. hige ye davidnu dindinke deuddvnagutta iddnu; senygl devrad krtu avn smgd iddnu. ag turin arsnad hira mnu davidn blige dutrnnu devdaru mrglennu bdigeyvrnnu silpignnu klu hisidnu. avru davidnige mneyennu ktti dru. davidnu tnnnnu krtu israye lin mele arsnnnagi sthirpdisidnemdu tnn jnvad israyelin nimitt tnn rajyvnnu unntkkerisidnemdu tilidukeumdu. davidnu hebreunnu bittuheud truvay yerusalemimd innu kelvu mmdo upptniyrnnu hemdtiyrnnu madikeumdu; davidnige innu kuma rru kumateyru huttidru. yeru leminlli avnige huttidvr hesruglu yavvemdre; smmuv seubab elatan seuleumeun ibhar elisuv nepheg yaphiy elisam elyad eliphe let ivre. avru davidnnu israyelin mele arsnaglu abhisekma-diddaremdu philisti yru kelidag avrellru davidnnu huduku vdkke bmdru. adnu davidnu keli gdi sthllke heudnu. adre philistiyru bmdu rephayam tg-ginlli ilukeumdu. ag davidnu-nanu philistiyru mele heug bekeu? avnnu nnn keylli oppisikeudu viyeu emdu krtnnu kelidnu. adkke krtu davidnige-heugu; philistiyrrnu ninn ke ylli khmdita keuduvnu emdu helidnu. adkarn davidnu balperacimige bmdu alli avnnu heudedu-niru ktte odedu hriyuv hage krtu nnn mumde nnn strugl mele hridu bid-

diddane emdu heli a sthlkke balperacim emdu hesritnu. alli philistiyr tmm vigrhgltnu bittuheuddrimd davidnu avn jnru avuglnnu suttubittu. philistiyr tirigi bmdu rephayam tgginnli vistarvagi hrdikeumdru. davi dnu krtnnu keliukeumdag atnu avnigeninu heugde avr himdugde suttikeumdu heugi hippli gidgligeduragi avr mele brbeku. hippli gidgl sikhrglldi ndedu bruv sbdvnnu ninu kelidag cetrisikeull beku. yakmdre agle krtnu philistiyr dmdnnu heudeylu ninn mumdagid heurdu vnu amdnu. ag krtnu tnge ajnapisid prkamadi davidnu, gebdimd gejerin vrega philistyrnnu keumdnua.

6

davidnu israyelinlli aylptt muvttu savir jnrnnu kudisi keumdu eddu tnn smgd idd ella jnrnnu krkeumdu kerubigl mdhydlldi vasvagi ruv senygl krtneemb hesrull devr mmju svnnu yehudd baladimd truvdkke heurtu. ag avru gibylliruv abina dabn mneyeulgidm devr mmjusvnnu tegedukeumdu heus bmdiy mele erisidru. abinadabn mkkklad ujjnu ahiyevvnu a heus bmdiyinnu ndisisidru. giby dlidd abinadabn mneyeulgidm adnnu heurge tmdu avru adr smgd heugu ttiruvag ahiyevvnu mmjused mumde ndednu. davidnu israyel mne yvrellru turayi mrdimd madlptt skl vadyglad kinnrigltnu vinegltnu dmdmigltnu svrmdmigltnu talgltnu krtm mumde barisikeumdu heudru. avru nakeunn knd blige bmdag ujjnu devr mmjusvnnu hidiyuvdkke tnn kecaci adnnu hididnu. yakmdre ettuglu edvidvu. ag krtm keupvu ujjn mele uriyitu; devru avn ap radhkkeuskr avnnnu heudednu; alli avnu devr mmjused blyilli sttnu. krtnu ujjnnnu hridubittiddrimd davidnu vythe geumdu a sthlkke imdin vregu perecuja emdu hesrittnu. davidnu a din krt-nige bhypttu—krtm mmjusvu nnn blige bruvdu hege amdnu. davidnu krtm mmjusvnnu tanu davidn pttnkke trlu mnssillde gt urin obededeumn mnege heuttukeumdu heudnu. krtm mmju svu gt urin obededeumn mneylli muru tinglu iddddrimd krtnu obede deumnnnu avn mneyvrellrnnu asirvdisidnu. devr mmjused nimitt krtnu obe dedeumn mneynnu avnige umtad ddellvnnu asirvdisiddanemdu arsnad davidnige tilislpittu. ag davidnu heurtu heugi devr mmjusvnnu obe dedeumn mneyimd davidn pttnkke smteusvagi tmdnu. krtm mmjus vnnu heuttukeumdu heuguvvru aru heje ndedag avnu ettugltnu keubid psu gltnu blyiag keuttu. idllde davi dnu narin epheudnnu dhrisikeumdu tnn purn bldimd krtm mumde natyva didnu. i prkar davidnu israyel mneyvrellru krtm mmjusvnnu arbst dimdlu tuturiy sbddimdlu brmadi dru. adre krtm mmjusvu davidn ptndllri prvesisuvag saulu mglad viakllu kitikiyimd neudi arsnad davi dnu krtm mumde jigiyutta naty-vadu vdnnu kmdu tnn hrdydlldi avnnnu tirk risidlu. avru krtm mmjusvnnu olge tmdu davidnu hakisid gudardeulge adr sthldli adnnu itt truvay davidnu krtm snnidhiylli dhnbligltnu sma dhandbligltnu arpisidnu. davidnu dhnbligltnu smadhandbligltnu arpisi tirisid truvay senygl krtm hesrinlli jnrnnu asirvdisi jnrigella amdre israyelin smuhkkella stri purus-rlli obbeubbrige omdu reutti tumdnua omdu deudd

tumdu mamsvnnu omdu sise draksarsvnnu keuttnu. truvay jnre llru tmm tmm mneglige heudru. ag davidnu tnn mneyvnnu asirvdisuvdkke heudag saulu mglad viakllu davidnige eduragi bmdu—nispr yeujk mnusyrlli obnnu nacike ilde tnn vstrgltnu bicchakid hageye iheuttu tnn sevrk dasigl knnumumde tnn vstr gltnu bicchakid israyelin arsnu i heuttu estu ghnpttnu amdnu. adre davidnu viaklige—ninn tmdegimtlu avn mneyvrellrigimtlu nnnnnu krtnu tnn jnrad israyelin mele nayknagi nemisuvnu emdu adukeumd krtm smmu khm mumdeye ayitu. nanu krtm mumde aduvnu. innu iddkimt alpnagi iruvnu; ninn drstiylli nicnagiruvnu. adre ninu helid dasiglimd niscyvagi ghnvnnu heumduvnu amdnu. adrdim saulu mglad viakllu tnn mrnd divsd vregu mkkllldvlagiddlu.

7

krtm arsnige avn suttidd ella struglimd tppisi visramti ynnu keutt truvay arsnu tnn mne ylli kulitukeumdiddag enayitmdre, ar snu prvadiyad natannige—neudu, nanu devdarugl mneylli vasvagid-dene; adre devr mmjusvu teregl mdhydlldi vasvagide amdnu. ag natannu ars nige—ninu heugi ninn hrdydliruvdnella madu; krtm ninn smgd iddane amdnu. a ratriylli enayitmdre, krtm vakyvu natannige umtagi— ninu heugi nnn sevknaid davidnige—krtnu helbekid ddenmdre—nanu vasvagiruvdkke ninu nnge mneynnu ktuviyeu? niscyvagi nanu aigupt-dimd israyel mkkllnnu brmadid kal meudlugeumdu imdin vregu mne ylli vasmadde deryelliyu gudar dllyiu vasmadikeumdiddenu. nanu israyelyrad nnn jnrnnu peusisuvmt ajnapisid israyelin omdu geutrdv rigu—nivu nnge devdarin mneynnu ktde iruvdenemdu nanu israyel mkklellr smgd ndeyuttidd yav sthid lladu enadru helideneu? ig ninu nnn sevknaid davidnige—ninu nnn jn rad israyelyr mele nayknagiruvmt kurgil himde heuguttidd ninnnnu nanu kuriy htiiymd tegedukeumdenu; ninu elli heudru alli ninn kud iddu ninn struglellrnnu ninn mumde kdidubittu bhumiyilriv deuddvr hesrin hage deudd hesrnnu ninge umtumadidenu. idllde nanu nnn jnrad israyelyrige omdu sthlnvnu erpdisi avru innu mele clidse svsthdlli vasvagiruv hage avrnnu nedu vnu. purvd hageyu nanu nnn jnvad israyelin mele nyayadhiptigltnu nemi sid divsdimad hageyu dustnd mkkllu innu mele avrnnu kumdisde iruvru. ninnnnu ninn elli struglige tppisi ninge visramtiynn uumtumadidenu. idllde krtm ninge tilisuvdenmdre, nanu ninge mneynnu ktuvunu. ninn divsglu purti yagi ninu ninn pitrgl smgd mlgikeumdi ruvag ninn krugulgid heurduv ninn smttiynn ninn truvay ebbisi nanu avn rajyvnnu sthirmaduvnu. avnu nnn hes rige mneynnu ktuvnu; nanu avn rajyd simhasvnnu sdakalkku sthirmaduvnu. nanu avn tmdeyagiruvnu; avnu nnn mgnagiruvnu. avnu ketttn madire nanu avnnnu mnusyr keulinimdlu mnusyr mkkll pettuglimdlu dmdisuvnu. adre nanu ninn mumde teuredubitt saulu nimd nnn krpeynn nanu teulgisid hage avnimd teulgisuvdill. ninn mneyu ninn rajyvu ninn mumde sdakalkku sthirmadlpduvvu; ninn simhasvu yug yugamtrkku

sasvtvagiruvdu emdu heli dnu. natannu i skl vakygl prkar vagiyu skl drsnd prkarvagiyu davidn smgd matnadidnu. ag ars nad davidnu olge pravesisi krtn snnidhi ylli kutukeumdu—o krtnad devre, nnnnnu ninu istr mttige tmdddkke nanu estrvnu? nnn mne estrdu? o krtnad devre, idu ninn drstiylli alpvmdu kanisidagyu mumde bruv bhu kald vrede ninn dasn mneynnu kuritu helidi. o krtnad devre, idu mnusyn krmveu? davidnu innu ninge heccagi helikeulluvdenide? ninu ninn dasnnnu blle; krtnad devre, ninn vakyd nimitt vagiyu ninn hrtyd prkarvagiyu ninn dasnige tiliymaduv hage i deudd karyglennella madidi. addrimd o krtnad devre, ninu mhtvullvngagiddi; navu nmm kiviglimd kelid elladr prkar ninn hage yaru ill; ninn heurtu devru yaru ill. bhuleukdlli ninn jnrar israyelyrige smanvad jnamg yavdu? avrnnu svjnragi vimeucisu vmteyu tnge hesrnnu pdkeulluvmtedyu devru heudnu; avrigeuskr ninn deskke, aiguptdm jnamgglimdu avr devru glimldu vimeucisid ninn jnr mumde i mhabhymkrvad karyglennu madu vdkkagiye devru heudnu. israyel jvnvnu sdakalkku ninn jnrugi ruv hage ninge sthirpdisikeumdid; krt nad ninu avrige devragiddi. ig o krtnad devre, ninu ninn dasnnnu kuritu avn mneynnu kuritu helid vakyvnnu sasvttku sthirpdisi ninu helid hageye madu. senygl krtnu israyelin mele devragiddanemdu sdakalkku ninn namvu ghnheumldi. idllde ninn dasnad davi dn mneyu ninn mumde sthirvagirli. seny gl o krtn, israyelin devre, ninn dasnige—nanu ninge mneynnu ktuvvenemdu prktmadidrimd ninnnnu kuritu i prarthne ynnu prarthisuvdkke ninn dasn hrtydlli umtayitu. ig o krtnad devre, nine devradatnu, ninn vakyglu styvu; ninn dasnige i ollednnu vagdanmadidi. adkarn ig ninn dasn mneyu ninn mumde sdakalkku iruv hage adnnu asirvdislu ninn cittvagirli, yakmdre o krtnad devre, ninu adnnu helidi; ninn dasn mneyu sdakalvu ninn asirvaddimd asirvdislptirli emdu helidnu.

8

idad mele enayitmdre, davidnu philistiyrnnu heudedu avrnnu angisi avr keyimd metegmmvnnu tkkeumdn. idllde avnu meuvabyrnnu heudedu avrnnu hggdimd aledu nelkke bilmadidnu; avrnnu keulluvdkke erdu darglimd, jivdliduvdkke omdu purn vad hggdimd alednu. hageye meuvabyru davidnige dasragi avnige kppvnnu tmdru. idllde ceubd arsnagiruv reheubn mgnad hddjernu tnn mereyennu ktti keulluvdkke heudag davidnu yuphre tis ndiy bliylli avnigidd savir rth glennu elu nuru kudure rahutrnnu ippttu savir kalaluglennu hididu nuru rthglige tkk kudureglennu ulisi itr kuduregl kalin nrglennu keuydubittnu. adre dmskdlliruv aramyru ceubd arsnad hddjernige shaymaduvdkke bmdag davidnu aramyrlli ipptterdu savir jnrnnu keumdu hakidnu. truvay kavlu dmduglennu davidnu dmskkke heumdid aramyd than glili ittnu. hageye aramyru david nige dasragi kppglennu tmdru; davidnu heud sthlgllella krtnu avnnnu kapadi dnu. adre davidnu hddjern sevk rigidd bmgard daluglennu tegedukeumdu avuglennu yerusalemige tmdnu. idllde hddjern ptnglad bethdimldu bereuteyimldu arsnad

davidnu aty dhikvagi hittaleyennu tegedukeumdu bmdnu. davidnu hddjern ella senyvnnu heudednemdu hmatin arsnad teuvu kelidag avnu davidnnu vmdisuv ddku hrsuvdkku tnn mgnad yeuram nnnu kluhisidnu; yakmdre teuvigu hd dejernigu vireudhvagi yuddhmadidag davidnu avnnnu heudeddidnu; hddjernige teuvu smgd yuddhgliddvu. yeuramnu belli bmgard hittaley patreglennu tneumdige tmdnu. ivuglennu arsnad davidnu vsmadikeumdu aramyru meuvabyru ammeunnn mkklu philistiyrnu amalekyru emb skl jnamgglimd tegedu prtisthe madid belli bmgard smgdlu ceubd arsnagiruv reheubn mgnad hddjern bliylli keulle ittdr smgdlu krtnige prtisthe madi ittnu. davidnu uppin tgginlli hdnemtu savir aramyrrnnu heudedu himtirudag hesrugeumdn. edeumi nlli kavlu dmduglennu ittnu. ella edeumi nlli avnu kavlu dmduglennu ittdrimd edeumyrellru davidnige dasradru. davidnu heudllella krtnu avnnnu kapadidnu. higeve davidnu ella israyelin mele ali tnn ella jnrugu niti nyayglennu ndisutta bmdnu. ceruyl mgnad yeuvabnu senyadhiptiyagidnu; ahilu dn mgnad yeheusaphatnu lekhkna giddnu. ahitubn mgnad cadeuknu ebetarn mgnad ahimeleknu yaj kragiddru; seraynu mmtriyagiddnu. yeheuyadavn mgnad benaynu keretyr peletyr mele yjmaggagiddnu. adre davidn kumarru mukhy prbhu glagiddru.

9

davidnu—sauln mneyvrlli yeunatanngieuskr nanu avnige dyeteurisuv hage innu yavnadru ulididdaneu emdu kelidnu. ag sauln mney dasnad cibnembvnu iddnu. avnnnu davidn blige kretmdru. arsnu avnigennu cibneu amdn. adkk vnu—ninn dasnu avne amdn. arsnu avnige—nanu avnige devr dyeteurisuv hage sauln mneyvrlli innu yavna drd iddaneu amdn. ag cibnu ars nige—yeunatanngie erdu kalukumtad obb mgniddane amdn. avnu elli idda nemdu arsnu avnnnu kelidnu. cibnu arsnige—igeu, avnu leudebarinliruv avmeayeln mgnad makirn mneyiml iddane amdn. arsnad davidnu av nnnu ag leudebarinliruv avmeayeln mgnad makirn mneyiml krekluhi sidnu. sauln mgnagiruv yeunatanngie mgnad mephibeusenu davidn blige bmdu sastamngmskrmadidnu. davi dnu—mephibeusene amdn. avnu—igeu, ninn dasnu amdn. ag davidnu avnige—bhypdbed, ninn tmdeday yeunatanngie nimitt nanu ninge khmditvagi dyeteurisuvu. ninn tmdeday sauln bhumiynnella ninge tirigi keuduvu ninu nnn mejinlli nityvu bheujn maduvi amdn. ag avnu addbiddu—ninu nnnmth sttnayiyennu drstisuv hage ninn dasnu estrvnu amdn. ag arsnu sauln dasnad cibnnu kredu avnige—nanu saulnigu avn ell mnegu heumdid ellvnnu ninn yjmann mgnige keut-tiddene. addrimd ninu ninn kumarru ninn dasnu ninn yjmann mgnige ahar odgisuv hage avnigeuskr bhumiynnu vyvsaymadi adr phlvnnu trbeku. adre ninn yjmann mgnad mephibeuse tnu nityvu nnn mejinlli ut maduvnu amdn. i cibnige hdneddu mmdi kuma rru ippttu mmdi dasru iddru. ag cibnu arsnige—arsnad nnn odeynu tnn dasnige ajnapisiddnella ninn dasnu hageye maduvnu amdn. arsn

kumar rlli obbn hage mephibeusetnu bheujn madu-
vnmdu arsnu helidnu. adre mephibeusetnige vi-
aknemb hesrull obb cikk mgnidnu. cibn mneylli
vasva gidd ellru mephibeusetnige dasragiddru. hig-
eye mephibeusetnu arsn plmktiylli nityvu bheujn
maduttiddrimd yeru slemnille vasvagiddnu. avn
erdu kalu kumtagiddvu.

10

idr truvay enayitmdre, ammeunn mkkkl arsnu
sttnu; avn mgnad hanunnu avnige bdlagi arsnadnu.
davidnu–hanunn tmdeyad nahasnu nge dyeteurisd
hageye nanu avn mgnad hanunnige dyeteurisuvenu
amdnu. davidnu avn tmdegeuskr avnige adrne
heluvdkke tnn sevrkrnnu kluhisidnu. davidn sevrku
ammeunn mkkkl deskke bmdag ammeunn mkkkl
prdharnu tmm yjmannad hanun nige–davidnu
adrne heluvvrnnu ninn blige kluhisiddrimd ninn
tmdeynnu ghn pdisuttanemdu yeucisuttiyeu? i
pttn vnnu seudhisuvdkku paltineuduvdkku adnnu
kedvihakuvdkku davidnu tnn sevrkrnnu ninn blige
kluhisiddllveu amdru. addrimd hanunnu davidn
sevrkrnnu hididu avr ardh gddvnnu beulisi avr
vstrglennu mdhydlldi kumdyi vrege ktrrisi avrnnu
kluhisidnu. avru adnnu david nige tilisidag a jnru bhl
naciepttd rimd davidnu kelvrnnu avrigeduragi klu
hisi–nimm gddglu beleuyuvrege nivu yerikeuvnlli
kadiddu truvay bnniri emdu helidnu. ammeunn
mkkkl tavu davidnige ashy vadevemdu tilukeumdag
avru (dutrnnu) kluhisi betreheubnlliyeu ceubad lliyu
iruv iptttu savir kalaluglad aramyrrnnu arsnad makn
bliymd savir jnrrnnu isteubnimd hnnerdu savir jn-
rnnu kulige tegedukeumdr. davidnu adnnu kelidag
avnu yeuvabnnnu pra krmsaliglad skl sursenikrnnu
kluhi sidnu. ag ammeunn mkkkl heurtu pttdn bagl
mumde vyuhkttidru. adre ceubadimid rehebun-
imdlu isteub nimdlu maknimdlu bmd aramyru
heurge belinlli bere ilididru. yeuvabnu yuddhd
mukhvu himde mumde tnge edura giruvdnnu neu-
didag avnu israyelin aylptt ella jnrrnnu adukeumdu
aramy rige eduragi vyuhkttidnu. adre mikkad
vru ammeunn mkkklgeduragi vyuhktttv hage
avrnnu tnn sheudrnad abisey keylli oppisikeuttu-
aramyru ngimnt blvullvradre ninu nnge shay keud
beku; ammeunn mkkklu ningimnt blvullv radre nanu
bmdru ninge shay maduvenu. blvagiru; navu nmm
jnrigesuskru nmm devr pttnngligesuskru blgeu
lleun. krtnu tnn drstige uttmvadddnnu madli
amdnu. ag yeuvabnu avn smgd idd jnru aramy
mele yuddh maduvdkke sviapkke bmdru. avru avn
edurinimd odiheudru. aramyru odi heudddnnu
ammeunn mkkkl neudidag avru abisey edurinimd
odi pttn deulge heukkru. ag yeuvabnu ammeunn
mkkklennu bittu tirugi yerusalemige bmdnu. aramyru
tavu israyelr mumde heudeylpttdnnu kmdag
avru ottagi kudidru. idllde hdejennu ndige ace
idd aramyrrnnu krekluhisiddrimd avru helamige
bmdru; hdejennu senyikke adhi ptiyad seubknu
avr mumde ndednu. adu davidnige tilislpptag
avnu isra yelyrellrnnu kudisikeumdu yeurdnnu
dati helamige bmdnu. aramyru david nigeduragi
vyuhktti yuddhmadidru. ag aramyru israyelr

edurinimd odidru. davidnu aramyrrlli elu nuru
mmdi sarthiglennu nalvttu savir kudure rahut rnnu
keumdu avr senyd yjmannad seubknnu heudednu;
avnu alliye sttnu. hdejennu sevrkrad arsugle llru
tavu israyelr mumde heudey lpttdnnu kmdag
avru israyelr smgd smadhanmadikeumdu avrnnu
sevisidru.hige aramyru ammeunn mkkklige innu
shaymaduvdkke bhypttru.

11

omdu vrus kled truvay arsuglu yuddhkke heurdvag
davidnu yeuvabnnnu avn smgdidd avn sevrkrnnu
ella israyelrnnu kluhisidnu; avru ammeunn
mkkklennu smh risi rbkkke muttige hakidru. adre
davidnu innu yerusalemille kadidnu.2 ag adden-
mdre, davidnu omdu din saymkaddli tnn hasigeyimd
eddu armney upprigey mele tirugadutta iruvag
snaumaduttiruv obb striynnu upprigey melinimd
neudidnu. a striyu mhasaumdry rupvullvlagiddlu.
ag davidnu a stri yaremdu keluvdkke–kluhisidag
obbn–avlu hittiynad uriyn hemdtiyagiruv eliyamn
mgld btsebeyllveu amdnu. davidnu dutrnnu kluhisi
avlnnu kreysidnu. avlu avn blige bmdag avlu tnn
meligeynnu kkeumdu suciyagiddrimd davidnu avl
smgd mlgidnu. truvay akeyu tnn mnege heudlu. a
striyu grbhdhrisi tanu grbhvtiyadenemdu davidnige
heli kluhisidlu. ag davidnu hittiynad uriynnnu tnn
blige kluhisemdu yeuvabnige heli kluhisidnu. hageye
yeuvabnu uriy nnnu davidn blige kluhisidnu. uri ynu
davidn blige bmdag davidnu avnnnu–yeuvabnu jnru
hegidare mtu yuddhvu hegide emdu vicarisidnu.
davidnu uriynige–ninu ninn mnege heugi ninn
kaluglennu teulkeu amdnu. uriynu arsn mneyimd
heurdvag arsn bheujnvu avn smgdve heuyitu.
adre uriynu tnn mnege heugde armney bagl blyilli
tnn yjmann ella sevr smgd mlgidnu. uriynu tnn
mnege heuglillvemdu davidnige tilis lpttag davidnu
uriynige – ninu pryandimd brllillveu? yake ninn
mnege heuglill amdnu. uriynu david nige–mmjusvu
israyelru yehud dvru deregllli vasisiruvaglu nnn
odeynad yeuvabnu nnn odeyn sev kru belinlli
dmdilidiruvag nanu unnuv ddku kudiuvdkku nnn
hemdtiy smgd mlguvdkku nnn mnege heugleu? ninn
jivdane, ninn prand jivdane, nanu i kary maduvdill
amdnu. ag davidnu uriynige–i heuttu illiru; nale
ninnnnu kluhisuttene amdnu. hageye uriynu a
dinvu marne dinvu yeru leminlliye iddnu. davidnu
avnnu kredag avnu avn mumde umdu kudidnu.
idllde davidnu avnnu amleruvmt madisidnu. avnu
saymkaddli tnn mnege heugde tnn yjmann sevr
smgd mlguvdkke heurtuheudnu. udydlldi davidnu
yeuvabnige omdu ptrvnnu bredu uriyn keylli
kluhisidnu. a ptrdlli–uriynnnu gheurvad yuddhd
mumduge sriyagi nillisi avnu heudeylpttu sayuv
hage avnnu bittu nivu himdkke sriyiri emdu bre-
didnu. hageye yeuvabnu a pttvnnu neudikeumdag
yav sthldlli prakrmsaliglu iruvremdu tilukeumdnue
alli uriynnnu nillidnu. pttdn jnru heurtu yeuvabn
smgd yuddh maduvag davidn sevrkravrlldi kelvu
bidru; idllde hittiynad uriynu sttnu. ag yeuvabnu
yuddhd vrtman glennella davidnige tilisuvdkke
dutrnnu kluhisuvag avnige heliddenmdre– ninu i

yuddhd vrtmanglnnella arsnige heli tirisid truvay arsnige keup uridu- nivu yuddhmaduvdkkagi pttnkke istu sviapvagi seriddenu? avru geude yimd eseyuvremdu ninge tilidirilliveu? yerubbesetn mgnaad abimeleknnnu keumd vraru? tebecinlli obb hemgsu geudey melinimd omdu bisuv klin tumdnnu avn mele hakidag avnu sttnllve? nivu geudege istu sviapvagi heuddenu emdu ninnnnu kelidre ag ninu-ninn sevk nad uriynemb hittiynu sttnemdu helu amdnu. hageye a dutnu heugi davidnige yeuvabnu kluhisid vrtman glnella tilisidnu. a dutnu avnige-a jnru niscyvagi nmm mele blgeumdu belinlli nmm mele heurtu bmdag navu pttnd bagil vree avr mele bmdvu. ag billugarru geudey melinimd ninn sevk mele banglnu esedkarn arsn sevkrlli kelvru stru; idllde ninn sev knad uriynemb hittiynu sttnu amdnu. ag davidnu a dutnige-ninu yeuvabnige-i kary ninge meccige yillddagi kanbardu. yakmdre kttiuyu ivnnadru sri avnnadru sri timdu bidu-vdu. ninu pttvnnu nirmulmaduv hage adr mele ninn yuddhvu heccu blvagirli emdu heli avnnnu blpdisu amdnu. tnn gmdnad uriynu sttnemdu uriyn hemdtiuyu kelidag avlu tnn gmdnigeuskre geuladidlu. duhkhd div sglu tirid truvay davidnu avlnnu tnn mnege krekluhisidnu; avlu avnige hemdtiyagi obb mgnnnu hettlu; adre davidnu madid i karyvu krtn drstige kettddagittu.

12

krtnu natannnnu davidn blige kluhisidnu. avnu avn blige bmdu helidndmdre-omdu pttndlli ib-bru mnusyriddu; obbnu aisvryvmtnu, mtteubbnu bdvnu. aisvryvmtnige kuri psuglu bhlvagiddvu. adre bdnige tanu keumdukeumd omdu cikk hen-nukuri mryi heurtu berenu irill. adu avn smgdvu avn mkkil smgdvu beledu avneudne ahar timdu avn patreylli kudidu avn mggulli mlgiqueumdu avnige kumartey hagittu. aisvryvull a mnu syn blige obb pryaniknu bmdag pryan maduvvnige adigeynnu madisuvdkke tnn kuri psuglli omdnnu tkkeull mnssillde a bdnv kuriynnu tkkeumdu adnnu tnn blige bmd a mnusynige adigeynnu madisi dnu amdnu. ag davidnu a mnusyn mele bhl ke-upisikeumdu natannige-krtn jivdane, idnnu madid a mnusynu nijvagiuyu saybeku. avnu krune yillde i karyynnu madidrimd a kuri geusk nalkrstu tiri-gi keudbeku amdnu. ag natannu davidnige-nine a mnu synu. israyelin devrad krtnu-nanu ninnnnu israyelin mele arsnagi abhisek madi ninnnnu sauln kege tppisibittu ninn yjmann mneyynnu ninn yjmann hemdtiyrnnu ninn edege keuttu israyelin mneyynnu yehudd mneyynnu ninge keuttenu. idu salde iddre imthimthvuglnnu ninge innu keuduttiddenu. ninu krtn drstige i kettkaryynnu maduv hage atn ajne ynnu tirsikrisiddenu? ninu hittiynad uriynnnu kt-tiyimd keullisi avn hemdti ynnu ninge hemdtiyagi tegedukeumdi; idllde avnnnu ammeunn mkkil kt-tiyimd keumdu hakisidi. ig ninu nnnnnu tirsikrisi hitti y nad uriyn hemdtiyrnnu ninge hemdti yagi tegedukeumddrimd kttiuyu emdigu ninn mneyynnu bittu heuguvudill emdu heluttane. krtnu-igeu, nanu ninn mneylli kettddnnu ninge vireudhvagi elu-

vmte madi ninn knnugl mumde ninn hemdtiyrnnu tegedu ninn nereyvniige keuduvunu. avnu hglin-liye avr smgd mlguvnu. ninu adnnu mreylly ma-didi; adre nanu i karyvnnu israyelyrellr mumdeyu suryn mumdeyu maduvunu amdnu. ag davidnu natannige-nanu krtnige vireudhvagi papmadidenu amdnu. natannu davidnige-ninu saydhage krtnu ninn papvnnu prihrisidnu. hegi ddru i karydimd ninu krtn struglige bhlvagi devdusne maduvmt e aspd keutt karn ninge huttid mgvu sh niscy vagi sayuvdu amdnu. ag natannu tnn mnege heudnu. krtnu-uriyn hemdtiuyu david nige hett kusnnu heud-ednu. adu bhl asvsthvayitu. davidnu kusigeusk dev rnnu bedikeumdu. idllde davidnu up vas-madi olge heugi ratriyella neld mele biddukeum-diddnu. avnnnu ebbisuvdkke avn mney hiriyru avn blige bmdru; adre avnige mnssillde ittu. avr smgd bheujn madde heudnu. mgvu elne divs sttuheuyitu. ag mgvu sttu heuyitemdu davidn sevkru avnige tili suvdkke bhyptrru. yakmdre igeu, mgvu innu bdukuruvag navu avn smgd matnadu-vag avnu nmm matnnu keldeheudnu. ig mgvu sttuheuyi temdu navu avnige helidre innu estu smk-tpdುವne amdukeumdr. adre tnn sevkru pisug-uttuvdnnu davidnu neudi mgvu sttuheuyitemdu grhisi keumdn. ag davidnu tnn sevkriige-mgvu sttuheuyiteu amdnu. avru -sttuheuyiteu amdr. ag davidnu neldimd eddu snanmadi telvnnu hcckieum dvnagi bdli vstrglennu dhrisikeumdu krtn mmdirke heugi atnnu aradhisi tnn mnege bmdnu. avnu kel-idag avru avn mumde itt reutti timdn. avn sevkru avnige -idenu ninu madiddu? mgvu jivdimd iru-vag ninu upvasvagiddu adkkeusk aluttiddi; adre mgvu stmele ninu eddu reuttiynnu timdi amdr. adkkvnu-mgvu jivdimd iruvag adu bdukup hage krtnu nnge dymaduvnenu emdu upvasmadi attenu. adre ig sttide ylla; nanu upvas maduvdu yake? nanu adnnu tirigi brmadblleneu? nanu adr blige heugu-venu; adre adu nnn blige tirigi bruvdill amdnu. davidnu tnn hemdtiyad btsebeynnu adrisi avl blige heugi avl smgd mlgidnu.avlu obb mgnnnu hettlu. avnige seuleumeunnemdu hesrittenu. krtnu av nnnu pritimididnu. prvadiyad nata nn mukhamtr krtn nimit avnige yedidy nemdu hesrittenu. yeuvabnu am-meunn mkkil rbbd mele yuddhmad rajyd pttvnnu hididnu. yeuvabnu davidnige-nanu rbbd mele yud-dhmad nirugl pttvnnu hidididdene. ig nanu pt-tvnnu hididu adu nnn hesrinimd kreyldp hage ninu jnrrnu kudisikeumdu, bmdu pttvnnu mut-tige haki hidi emdu heli dutrnnu kluhisidnu. hageye davidnu jn rellrnnu kudisikeumdu rbbkke heugi adr mele yuddhmad adnnu tegedukeumdn. adr arsn tleymele idd kiritvnnu tegedukeumdn. adu bm-garddagi omdu tlamtin tukvagittu; rtnglimd kettlpt-tittu. adu davidn tley mele irislptitu. idllde avnu a pttndimd bhu adhikvagi keulleynnu tmdnu. adre adrllidd jnrrnu avnu heurge tmdu avrnnu grgs slike keudli kelskku ittige bhitti kelskku ittnu. i prkarve ammeunn mkkil ella pttngligu madi davidnu jnrellru yerusalemige tirigi bmdru.

truvay enayitmdre, davidn mgnad absaleumnige tamarlemb hesrull saumdryvtiyad obb sheudri iddlu. avlnnu davidn mgnad amneunnu pritimadidnu. 2 tnn sheudriyad tamarl nimitt bhu tappttu asvsthnadnu; avlu knnikeyagiddlu; addrimd avlnnu enadru madu- vdkke amneunnige kstvagittu. adre amneunnige davidn sheudnagiruv simmn mgnad yeunadabnemb obb snehitnidnu. i yeunadabnu mha kuyuktiyullv- nagi ddn. ivnu avnige-arsn mgnad ninu dindinke yake ksinnagi heugutti? nge tilisuvdillveu amdnu. adkke amneunnu avnige-nanu nnn sheudnagiruv absa leumn sheudriyad tamarlnnu priti maduttene amdnu. ag yeunadabnu avnige-ninu reugistn hage mnmcd mele mlgu; ninnnnu neuduvdkke ninn tmde bruvag ninu avnige-nnn sheudriyad tamarlu bruv hage dymadbeku; nanu avl keyimd unnuv hage avlu nnn knnedurinlli adigeynnu madi nge ahar keudli emdu helu amdnu. avnu ade prkar reugistn hage mlgidnu. arsnu tnnnnu neuduvdkke bmdag amneunnu arsnige-ninu nnn sheudriyad tamarlu bruv hage dymadbeku; nanu avl keyimd unnuv hage avlu nnn knnumumde erdu bhksyglgnu maduvdkke brli amdnu. ag davidnu tnn mneylliruv tamarl blige mnusynnnu kluhisi-ninu ninn sheudrnad amneunn mnege heugi avnige adigeynnu madu amdnu. hageye tnn sheudrnad amneunn mnege heudlu. ag avnu mlgidnu. avlu hittnu tegedukeumdu avn knnu mumde hisiki nadi bhksyglgnu madi patre tkkeumdu avn mumde ittl. adre amneunnu-nanu unnuvdill emdu heli nnn bliymd ella jnrnnu kluhisi- ibidri amdnu. hageye ellru avnnnu bittu heurge heudru. ag amneunnu-nanu ninn keyimd tinnuvmt a bhksyglgnu keuthdi yeulge tegedukeumdu ba amdnu. hageye tamarlu tanu madid bhksyglgnu keuthdi yeulge tnn sheudrnad amneunn blige tkkeumdu bmdlu. adre avnu avuglgnu unnuv hage avlu avn blige tmdag avnu avlnnu hididu avlige-nnn sheu driye, nnn smgd mlgu; ba amdnu. adkklvlu-nnn sheudrne, bed; nnnnnu ottaymadbed; yakmdre israyelinlli imtha karymadkuddu; imtha buddhihin vad kels madbed. nanadreu nnn nimdeynnu ellipse heugmadli; idllde ninu israyelinlli buddhihinreulge obbn hage iruvi. hagadre ig dymadi arsn smgd matnadu; avnu ninn bliymd nnnnnu hegadru himtegeyuvdill amdnu. avnu avl matnu kelleulde tanu avligimt bluvllvnagiddrimd avlnnu kumdisi avl smgd mlgidnu. ag amneunnu avlnnu atymt hgemadidnu; avnu avlnnu hgemadid hgeyu meudlu madid pritigimt adhikvagittu; addrimd amneunnu avlige-eddu heugu amdnu. ag avlu avnige-idkke karnvill; nge madid a ketttnkkimt ninu nnnnnu kluhisibiduv i ketttnvu mttu adhikvagide amdnu. adre avnu avl matnu kelleulde tnnnnu sevisuv tnn dasrnnu kredu-ivlnnu nnn bliymd heurge tlli baglu mucci bighaku amdnu. avlu vividhvad vstrvnnu uttidllu; yakmdre arsn kumarteyrad knyastriyru imtha niluvmgiglgnu dhrisikeulluttiddru. adre avn sevknu avlnnu heurge kluhisi baglu mucci bighakidnu. ag tnn tleymele budiynnu hakikeumdu tanu dhrisikeumdidd vividhvad vstrvnnu hridu tnn keglgnu tley mele ittukeumdu alutta heudlu. ag

avl sheudrnad absaleumnu avlige -ninn sheudrnad amneunnu ninn smgd iddneu? nnn sheudriye, ig maun vagiru; avnu ninn sheudru; i kary vnnu ninn mnssige hccikeullbed amdnu. hageye tamarlu tnn sheudrnad absaleumnn mneylli omtiglagiddlu. arsnad davidnu ivuglnella kelidag bhukeupgeumdn. absaleumnu tnn sheudrnad amneunnu smgd olleda dru kettddadru matnadde iddnu. avnu tnn sheudriyad tamarlnnu blvmt madiddrimd absaleumnu avnnnu hge madidnu. erdu vrus purnmugid truvay enayitmdre, absaleumnige ephrayam bliylliruv balhaceurinlli kurigl unne kttrisuuvriddru. addrimd absaleumnu arsn mkklnnella autnke krednu. idllde absaleumnu arsn blige heugi-igeu, ig ninn sevknie unne kttrisuuvru iddare; arsnu tnn sevkru ninn sevk smgd brli amdnu. adkke arsnu absaleum nige-hagll; nnn mgne, navu ninge bhavragird hage navellru ig bruvdill amdnu. avnu rajnnnu blvmt madidnu; adre avnu heugleulde avnnnu asi rvdisidnu. ag absaleumnu-haga dre nnn sheudrnad amneunnu nmm smgd brli amdnu. arsnu avnige-yake avnu nimm smgd brbeku amdnu. adre absaleumnu avnnnu blvmt madiddrimd avnu amneunnnu arsn ella mkklnnu avn smgd kluhisidnu. adre absaleumnu tnn sevkriye-nivu neudikeulliri; amneunn hrdivu draksars dimd smbhrmvagiruvag nanu ninge amneun nnnu heudeyiri emdu helutte avnnnu keumduhakiri; bhypdbediri nanu ninge ajnapisiddenlla. blvagiri; prakrmigla girri; emdu ajnapisi helidnu. absaleu mnu ajnapisid hageye avn sevkru amneunnige madidru. ag arsn mkkle llru eddu tmm tmm hesr ktteglneri odiheudru. adre avru dariylliruvag-absa leumnu arsn mkklnnella keumdu haki ddane, obbnadru uliylill emdu davi dnige vrtman bmt. ag arsnu eddu tnn vstrglgnu hridukeumdu neld mele biddnu; avn sevkrellru tmm vstrglgnu hridukeumdu avn suttlu nimtru. adre davidn sheudrnad simmn mgnagi ruv yeunadabnu davidnige-odeyne, nnn arsn mkkklad yauvnsthrrellrnnu keumduhakidremdu nensbed; amneunnu matrve sttnu; absaleumnu tnn sheu driyad tamarlnnu amneunnu blvmt madid din meudlugeumdu i karyvnnu maduvdkke tnn mnssin- lli sthirnadidnu; addrimd arsnad nnn odayne arsn mkklellru sttrebmuv matnu ninn mnssin lliidbed; yakmdre amneunnu obbene sttnu amdnu. adre absaleumnu odi heudnu; ag kavlugarnu tnn knnugl nnetti neuduvag igeu, avn himbhagdlli bettd parsvd margvagi anek jnru bruttidru. ag yeunadabnu arsnigegeu, arsn mkklu bruttidare; ninn sev knu helid hageye ayitu amdnu. avnu matnadi tirisidag igeu, arsn mkklu bmdu gttiyagi attru. arsnu avn ella sevkru bhlvagi attru. adre absa leumnu odiheugi gesurin arsnagiruv avmeahudn mgnad tleymn blige heudnu. davidnu dinmptri tnn mgnigagi dukhkpduiddnu. higeye absaleumnu gesurige odi heugi alli muru vrse iddnu. adre davidnu absaleumnn blige heuguv dkke asepduiddnu. yakmdre amne- unnu sttuheuddrimd arsnad davidnu avni geuskr adrneheumdidnu.

arsn hrđyvu absaleumn kdege iruvdnnu ceruyl mgnad yeuvabnu tilidu. tekeuvdimd jnan-vull obb striynnu kre kluhisi avlige ninnnnu bedikeullvudenmdre–ninu geula duvvl hage ntne madi seukvstrglennu dhrisikeumdu tlege ennehc-cikeullde sttvi geuskr anek divsglimd duhkhisuvvl hagiddu arsn blige heugi avn smgd i prkar matnadu emdu heli yeuva bnu avlige klisikeuttnu. hageye tekeuvinvlad a striyu arsn smgd matnadi nelkke biddu bhkti gaurvdimd vmdisi–arse, shaymadu emdu keli keumdlu. arsnu avlige ninge enayitu amdnu. adkkvlu–nanu niscyvagi vidhve yad striyu; nnn gmdnu sttuheugiddane. adre ninn sevklike ibbru kumaririddu; avribru heuldlli heudedadiddu; av rnu bidisuvru yaru illdrimd obbnu mtteubnnnu heudedu keumduhakidnu. addrimd igeu, kutumbd-vrellru ninn sevklike mele vireudhvagi eddu–tnn sheu drnnnu keumdvnnnu avn sheudrn prankeuskr navu avnnnu keullv hageyu badhyvnnu sh nasmadibiduv hageyu avnnnu oppisikeudu emdu heli dru. higeye avru nnge ulidiruv nnn kemdvnnu arisi bhumiy mele nnn gmdn hesrnnu smtanvnnu uliy biduvdill amdnu. ag arsn a strige–ninu ninn mnge heuge; nanu ninn visyvagi ajnapisuttene amdnu. adre tekeuvin striyu arsnige–arsnad nnn odayne, a akrmvu nnn meleyu nnn tmdey mney meleyu irli; arsnu avn simhasnvu nirapradhvagirli amdnu. adkke arsnu–yavnadru ninge enadru helidre avnnnu nnn blige kr keumdu ba; avnu innu ninnnnu emdigu muttdmte maduvenu amdnu. ag avlu–rkt vicarknu innu smhrisd hage arsnad ninu ninn devrad krtnnnu jnapkmadu; avru nnn mgnnnu nasmad bardu amdnu. adkkvnu–krtn jiv dane, ninn mgn tley kudllli omdadru neld mele biluvdill amdnu. ag a striyu–arsnad nnn odayn smgd ninn dasiyu omdu matnu heluvdkke apne agbeku amdnu. ag avnu–helu amdnu. ag a striyu–devr jnrige vireudhvagi amtha karyvnnu ninu nenesu vdenu? arsnu tanu heurdisidvnnnu tirigi serisikeulle heudrimd idnnu apradhsthn hageye mataduttididane. navu sayuvdu avsyve. neld mele celllpttu tirigi kudislpdd nirin hage iddeve. adre devru yarnnu lksyamaduvatnll. adru heurdislpptvnu heurdislpptird hage aleucneglennu maduvatnagiddane. addrimd ig jnru nnnnnu bhypdisi ddrimd i karyvnnu kuritu nnn odaynad arsn smgd ninn dasiyad nanu matna duvdkke bmdenu. ninn dasiyad nanu arsn blige heuguttene; omdu vele arsnu tnn dasiy karyvnnu nerverisiyanu. arsnu keli nnnnnu nnn mgnnnu devr badhyteyllimd nasmadbekad mnusyr keyimd dasiynnu tpusivnu emdu amdukeumdenu. ag ninn dasiyu–ars nad nnn odayn matu arneyagirli; ollednnu kettddnnu vivecisuv hage ars nad nnn odaynu devdtn hage iddane; ninn devrad krtnu ninn smgd iddane amdnu. ag arsnu prtyuttrvagi a strige–nanu ninnimd keluvdnnu nnge mremadbed amdnu. adkkvlu–arsnad nnn odaynu matnadli amdnu. adkke arsnu–idelladrlli yeuvabn ke ninn smgd umtliveu amdnu. a striyu prtyuttrvagi–ninn prand jivdane, ars nad nnn odayne, ninu heluvvgllli omdnnadru yavnu edgdegadru bl gdegadru ti-rigiskuddu. ninn sevknad yeuvabnu nnge ajnapisi i

ella matu glennu ninn sevklike helikeuttnu. i matin rupvnnu tirugisuvdkke ninn sevknad yeuvabnu idnnu madiddane. adre bhumi ylli ndiyevdnella tiliyuvdkke dev dutn jnand hageye nnn odaynu jnanvullvnagiddane amdnu. addrimd arsnu yeuvab-nigeigeu, nanu i karyvnnu madidenu; ninu heugi yavvnsthnad absaleum nnnu tirigi krkeumdu ba amdnu. ag yeuvabnu nelkke biddu beuggikeumdu ars nige vmdisidnu. yeuvabnu–arsnu tnn sevk-nin matrn prkar madidrimd nnn odaynad arsn, ninn drstiylli nnge dyedeurkitembdu i heuttu ninn sevklike tiliyitu amdnu. hageye yeuvabnu eddu gesurige heugi absaleumnnnu yerusalemige krkeumdu bmdnu. adre arsnu–avnu tnn mnge tirugi heugli; avnu nnn mukhvnnu neudbardu amdnu. addrimd absaleumnu arsn mukhvnnu neudde tnn mnge tirugi heudnu. ella israyelyrlli bhl heuglrg dtkk absaleumnige smannad saumdry vullvnu obbnu irill. avn angalu meudgeumdu ndunettiy vregu avnlli omdu klmkvadru ille ittu. avnu tnn tley kudlu bharvagide emdu prtivrusd keuneylli beulisikeullvnu; beulisikeullvag avn tley kudlu arsn tukd prkar innuru sekulu tukvagiruvdu. absaleumnige muru mmd i kumarru tamar emb obb kumarteyu huttidru. ivlu saumdry vull striyagiddlu. higeye absaleumnu arsn mukh vnu neudde pur-nvagi erdu vrus yerusalemilli vasvagiddnu. addrimd absaleumnu arsn blige kluhisuvdkkagi yeuvabnnu krekluhisidnu. adre avnu avn blige brlleulld heudnu. erdne sari avnnnu krekluhisidnu; mtu avnu brlleulld heudnu. addrimd avnu tnn sevkri-ge-neudiri, nnn heulkke sviap vagi yeuvabn heulvide; adrlli jve geudhi ade; nivu heugi adnnu bemkiyimd suttubidiri amdnu. hageye absaleum sevkru a heulkke bemkiynn hccidru. ag yeuvabnu eddu absaleumnn mnge bmdu avnige–nnn heulvnnu ninn sevkru bemkiyimd suttubittidnu emdu kelidnu. absaleumnu yeuvabnige–igeu, nanu gesurinimd yake bmdenemdu arsnige heluvdkke ninnnnu kluhisuv-hage illige ba emdu ninnnnu krekluhisidenu. nanu innu alliey iddidre nnge uttmvagittu. ig nanu arsn mukhvnnu neudbeku; nnnlli akrm iddre avnu nnnnnu keumduhakli amdnu. hageye yeuvabnu arsn blige heugi tilisidrimd arsnu absa leumnnnu kresidnu. ag avnu arsn blige bmdu sastamgnmskar madidnu. ag arsnu absaleumnnnu muddittnu.

15

truvay absaleumnu tn geuskr rthglennu kudureglennu tnn munde oduvdkke aivttu mmdiyinu sid-dhmadikeumdn. idllde absaleumnu beligge eddu bagl blyilli nimitukeumdu vyaji umtadvnu yavnadru nyay kkeuskr arsn blige bruvvnagiddre avnnnu kedu–ninu yav ptndvnmdu kelu vnu. adkkvnu–ninn sevknu israyel geutrgllli obbnemdu helidre absaleu mnu avnige–neudu, ninn karyglu olleyvu yuktvu advuglu; adre arsn blyilli ninnnnu vicarisuvdkke yavnu ill. idllde absaleumnu–nanu desd mele nyayadhiptiyagi madlpttidre esteu olleydu; ag vyajyavnu nyayvicarne yadru idd prt i mnusynu nnn blige bmdre nanu avnige nitiyimd nyay tirisuvnu annuvnu. yavnadru tnge vmdis-

uvdkke tnn blige bmdre tnn keynnu caci avnnnu hididu muddittukeulluttiddnu. i prkar absaleumnu nyaykkeuskr arsn blige brsn blige israyelyrellrige madi dnu. i ritiyli absaleumnu isra yelyrige madidnu. hige absaleumnu israyelyr hrdyglennu kddukeumdnu. nalku vrusglad truvay absaleu mnu arsnige-nanu krtnige madikeumdiddd nnn prmanvnnu hebreuninlli slislu heuguvdkke appnekeudbeku. krtnu nnnnnu yerusalemige tirigi nijvagiyr brmadidre nanu krtnnnu sevisuvenemdu ninn sevknu aramy desd gesurinlli vasisiruvag prmanmadikeumdidddenu amdnu. arsnu avnige-smadhanvagi heugu amdnu. ag avnu eddu hebreunige heudnu. adre absaleumnu israyelin ella geutrglige paltigarrnnu kluhisi avrige-nivu tuturiy sbd kelidag absaleumnu hebreuninlli aluttanemdu heliri amdnu. absaleumn smgd yerusleminimd kreylptt innuru mmdi jnru heudru. adre avru nirvmcne yullvrage enu tilide iddru. absa leumnu bliglennu arpisuttiruvag davi dn aleucna krtnagiruv gileuviy nad ahiteuphelnnu gileuvemb avn ptndimd krekluhisidnu. absaleumn smgd kuduv jnru agagge heccidrimd olsmcin gumpu blvayitu. davidn blige obb dutnu bmdu -israyel jnr hrdyglu absa leumn kdegadvu amdnu. ag davidnu yerusleminlli tnn httr iruv tnn ella sevkriqe-eliri, navu odi heugeun; illdidre absaleumn ke yimd tpsiseumdu heuglarevu; avnu pkkne nmnnnu hididu mnm mele kednnu brmadi pttvnnu kttiyimd heudeyd hage heurtu heuguvdkke tvremadiri amdnu. ag arsn sevkru arsnigeigeu, arsnad nmm odeyn nmge enenu ajnapisuvneu adnnu maduvdkke ninn sevkru siddhragiddeve amdru. arsnu mnege kavliuvvnte upptniglad httn mmdi striyrnnu bittu avnu avn mne yvrellru avn himde heurtu heudru. arsnu avn himde ella jnru heurtu heugi durvad sthldlli nimtru. avn ella sevkru keretyru peletyru avn himde gt urinimd avn smgd bmd gittiyrad arunuru mmdiyu arsn mumde neddr. ag arsnu gittiynad iteynnu neudi-ninu mnm smgd bruvdu yake? ninn sthlkke himdirugi heugi arsn smgd iru. yakmdre ninu serehidiylpttnvad anydesvnu. ninu ninne bmdv-nad kedd mnm smgd heuguvdkke nanu ninnnnu tirugadisuvdu yake? nanu ellipse heug bekadru allige heuguvunu. ninn sheudr rnnu krkeumdu himdkke heugu; krpeyu styvu ninn smgd irli amdnu. adre itteyu arsnige prtyuttvrage-krtn jiv dane, arsnad nnn odeyn jivdane-savadru bdukuvdadr arsnad nnn odeynu elli iruvneu niscyvasi alli ninn sevknu iruvnu amdnu. ag davidnu avnige-ninu heugi datu amdnu. addrimd gittiynad itte avn ella jnru avn smgd iruv ella cikk vru kud datiheudru. jnrella dati heuguvag desdvrella bhlvagi attru. arsnu kidreun hlrvnnu datidnu; hageye avn jnrellru dati arnyd margvagi ndedu heudru. igeu, cadeuknu avn smgd iruv ella leviiyru devr odmbdikey mmju svnnu heut-tukeumdu bmdu ilisidru. adre ebyatarnu jnrellru pttndimd dati heuguv vrede mumde neduyttiddnu. ag arsnu cadeuknige-devr mmjusvnnu pttnkke tirigi tkkeumdu heugu. krtn drstiylly mumde nnge krpe deurkidre atnu nnnnnu tirigi brmadi adnnu adr vassthlvnnu nnge teurusvnu. omdu vele atnu-ninnlli nnge istvillvemdu heli dre igeu, atnu tnn drstige yuktvad hage nnge madli amdnu.

arsnu yajk nad cadeuknige-ninu drsiylve? ninu smadhandimd pttnkke tirigi heugu; idllde ninn ibbrnu mkkklad ahimacnu ebyatarn mgnd yeunatannu ninn smgd heugli. neudu, nnge tilisuvdkke nimm bliymd vrtman bruv vregu nanu arnyd bellli iruvunu amdnu. hageye cadeuknu ebyatarnu devr mmjusvnnu tirigi yerusalemige tkkeumdu heugi allidru. davidnu alutta tnn tleynnu mucci keumdu brigalagi enne mrgl guddvnnu eridnu; avn smgd iruv ella jnru tmm tmm tleglennu mucciukeumdu alutta melkkeridru. ahiteuphelnu absaleu mn bliylly olsmcinvr smgd idda nemdu davidnige tilislpptag davidnu-krtn, ahiteuphelnu aleucneynnu huccutnvag madu amdnu. davidnu prvtd tudige bmdu alli devrnnu aradhisi dag enayitmdre igeu, arkiynad huse tnn amgiynnu hridukeumdu tnn tley mele mnnu heuydukeumdu avnnnu edurugeullu bmdnu. ag davidnu avnige-ninu nnn smgd bmdre nnge bharvagiruvi; ninu pttnkke tirigi heugi absaleumnige-arsne, nanu ninn sevk nagiruvunu. nanu imdin vregu hege ninn tmdege sevk nagiddeneu hageye ig ninn sevk nagiruvunu emdu heluvudadre ninu nngeskr ahiteuphelnu aleucne ynnu vyrthmadbhudu. alli yajk rad cadeuknu ebyatarnu ninn bliylly llvev? addrimd ninu arsn mneylli yav vrtmanvnnu keluttiyeu adnnu yajkrad cadeuknigu ebyatarnigu tilisu. igeu, alli avr smgd avr ibbrnu mkklu iddare: cadeukn mgnd ahimacnu ebyatarn mgnd yeuna tannu. nivu kelid vrtmanvnnella avr mulk nnge heli kluhisbeku amdnu. hageye davidn snehitnad huse pttnkke bmdnu; absaleumnu yerusalemige bmdnu.

16

davidnu bettd tuiyimd svlp durheudag igeu, mephibeu setn sevknaid cibnu tdihakid erdu kt-teglennu heudkeumdu bmdu avnnnu eduru geumdku; avugl mele innuru reutti glu ongid nuru drakse geumcluglu vsmtkald nuru hnnuglu omdu buddli draksarsvu iddvu. arsnu cibnige-ivu yake amdnu. adkke cibnu-ktteglu arsn mneyvru htuvdkku a reuttiglu vsmtkald phlglu yauvnsthru tinnuv dkku draksarsvu arnydlli dnidvru kudiyuvdkku amdnu. ag arsn av nnnu-ninn yjmann kumarnu ellidda nemdu kelidnu. cibnu arsnige-igeu, avnu yerusleminllid-dane. yakmdre-i heuttu israyelin mneyvru nnn tmdey rajyvnnu nnge tirigikeudvremdu amdnu. ag arsnu cibnige-igeu, mephibeusnetnige umtaddella ninndayitu amdnu. adkke cibnu-arsnad nnn ode yne, ninn drstiylly nnge dyedeurkli emdu nanu ninnnnu bedikeulluttene amdnu. arsnad davidnu bburimin vregu bmdag igeu, sauln geutrdvndmth gern mgnd simmiyemb hesrull obb mnusynu allimd heurtu dusisutta ndedu bmdnu. ella jnru ella prakrmsali glu davidn bl mttn ed parsvglly ruvag avnu arsnad davidn meleuy avn ella uligdvr meleuy klluglennu esednu. simmi avnnnu dusisutta-rktd mnusyne, beliyaln mnusyne, heurtu ba, heurtu ba. krtnu sauln mneyvr rktvnnu saulnige prtiyagi arsnad ninn mele tirigi brmadi rajyvnnu ninn mgnd absaleumn keylli oppisikeuttu; ninu rktd mnusyn-naddrimd igeu, ninn kedinlli sikkikeumdi amdnu. ag ceruyl mgnd abiseyu arsnige-i stt nayi, arsnad nnn

odeynnun dusesuvdenu? nane datiheugi avn tleynnu tegedukeullu appneyagli amdnu. adre arsnu—ceruyl mkkle, nggu nimgu enu? avnu nnnnnn dusesli; yakmdre—david nnnu dusesu emdu krtnu avnige heliddane; hagate yake hige madutti emdu heluv vnaru amdnu. davidnu abisegu tnn ella sevkriugu—geu, nnn heutteylli huttid nnn mgnu nnn pravnnu hudukidre esteu adhikvagi i benyavianynadvnu hige maduvdu yav deuddmatu? av nnnu bittubidiri; avnu dusesli; yakmdre krtnu avnige hageye heliddane. omdu vele krtnu nnn srmeynnu neudi i din dlli avnu madid dusnege prtiyagi nnge olleydnnu madbhudu amdnu. davidnu avn sevkru dari hididu heuguvag simmi bettd parsvvagi bmdu avnigeduragi ndedu dusesi avn kdeg mnnnnu turi klluglunu esednu. arsnu avn smgdilrurv ella jnru ndedu dniddrimd alli vismisiukeumdr. absaleumnu ella israyel jnru avn smgd ahteuphelnu yeru slemige bmdru arkiynad huse yemb davidn snehitnu absaleumn blige bmdu—arsnu balli, arsnu balli amdnu. absaleumnu avnige—snehitn mele ningidd priti isteyenu? ninu ninn snehitneudne yake heuglill amdnu. huse absaleumnige—hagll, adre krtnu i jnru israyelin ella jnru yarunu adukeulluvru nanu avn pksdvnagiruvnu; nanu avn bliylli iruvnu. idllde nanu yarunu sevisktkddu? avn mgn smmukh dlli alive? nanu ninn tmdey smmukhdlli hege sevisideneu hageye ninn smmukhdlli iruvnu amdnu. ag absaleumnu ahteuphelnige—navu madbekaddnnu ninu yecune madi helu amdnu. ahteuphelnu absaleumnige—ninn tmdey mnge kavlit upptnigleudne smgmisu; ag ninn tmde yimd ninu hgemadlptvnmdu ella israyelyru keli ninn smgd iruvv ella jnr keglu blvagiruvv amdnu. hageye avru absaleumnigeuskru mney mele dere hakidru; alli absaleumnu ella israyelr knnugl mumde tnn tmdey upptniglunu kudidnu. a divsgllli ahteuphelnu aleucisid aleucneyu obbnu deveuktinglunu vicarisuv hage ittu. ahteuphelnu aleucneyella davidnigu absaleumnigu hageye ittu.

17

idllde ahteuphelnu absa leumnige—appneyadre nanu hnnerdu savir jnrnnu adukeulluvnu. avnu dnidvnu dherygumdidvnu agi ruvage phkkne avn mele biddu avnnnu bedrisuvnu, avn jnrellru odiheugu vru. ag nanu arsnunu matr keumdu jnrellrnu tirigi ninn blige tkkeumdu bru vnu. ninu hudukuvvnu sikkidre jnrellru himtirugid hage aguvdu; jnrellru sma dhanvagiruvv amdnu. i matu absaleumnigu israyelin ella hiriy drstigu sriyagittu. adre absaleumnu arkiynad huseynnu navu keluv hage avnnnu kreyiri amdnu. huseyu absaleumn blige bmdag absaleumnu avnige—ahiteuphelnu i prkar heliddane. avn matin prkar madeunveu? bedvadre, ninu mat nadu amdnu. ag huse absaleum nige—ahiteuphelnu helid aleucneyu i velege olledll. ninn tmdey avn jnru prakrsmaliglu; avru adviylli mriglunu klkeumd krdiy hage reus vulvrageiddaremdu ninu bll. idllde ninn tmdey surnu; avnu ratriylli jnr smgd tmgdudill. igau, avnu ig omdu gviyllardu omdu sthldllardu adgikeumdiruvnu. meudle jvrll kelvru sttre adnnu klu vruvru absaleumnnu himbalisuv jnrll smharvayitemdu helu-

vru. ag simhd hrdivull prakrsmaliy hrdivyu sh sm-purn krguvdu. idllde ninn tmdey surnemdu avn smgd iruvvru pra krmsaliglemdu israyelrellru blru. nanu heluv aleucne enmdre, dani nimd bersebd vregu iruv smudrd mrlinstu asmkhvud israyelr ninn bliylli kudislppt truvay ninn yuddhkke heugbeku. ag navu avnnnu kmdu keulluv sthldlli avn mele bmdu bhumiy mele mmju biluv hage avn mele biluvevu. avnu avn smgdviruvv ella jnrll obbnadru uliyuvdill. avnu omdu vele omdu pttndlli heukkere israyelrellru a pttnkke hggglunu tmdu hakid truvay navu omdu hrladru alli kand hage adnnu ndige eledu hakuvevu amdnu. ag absa leumnu israyelin ella jnrhahiteuphelnu aleucnigimt arkiynad huseyu aleucne olledu amdnu. tanu absaleumn mele kednnu brmaduv hage ahteuphelnu olle aleucneyennu vyrthmaduvdkke krtnu nemisidnu. huseyu yajkrad cadeuknigu ebyatarnigu—ahiteuphelnu absaleu mnigu israyelin hiriyru imthimth aleucne helidnu. adre nanu imthimth aleucne helidenu. addrimd nivu tvre yagi kluhisi davidnige tilisbekaddde nmdre—ninu ratriylli arnyd beluglli tmgbed; arsnu avn smgdviruvv ella jnru nasvagd hage beg datiheugu amdnu. adre yeunatanu ahima cnu pttndlli prvesisi yaru neud dmte enreugelin bliylli iddru. addrimd avru arsnad davidnige adnnu tilisuv hage obb dasiyu heugi avrige helidnu. adre obb hudugnu avnnu neudi absa leumnige tilisidnu. addrimd avribbru sigrhvagi heugi bhurim-inlliruv obb mnusyn mneylli prvesisi avn amgl dl-liruv baviylli iddru. ag a mne yvlu baviy mele omdu vstrvnnu hasi nuccnnu hrdivittlu. addrimd kary tili yde heuyitu. absaleumn sevkru mneyeulge bmdu a striynnun—ahima cnu yeunatanu elli emdu kelidag avlu avrige—hlvnnu datiheudru amdnu. avru huduki kande heugi yerusalemige himtirugidru. adre ivru heud truvay avru baviyeulgimd eri heugi arsnad davidnige—ninu sigrhvagi eddu heule datiheugu; yakmdre i prkar ahteuphelnu ninge vireudh vagi aleucne helidnu amdnu. ag davidnu avn smgd idd ella jnru eddu yeurdnnu datidru. udyvaguv dkkimt mumce obbradru himdulidirlill. ahteuphelnu tnn yecune prkar ndeyilllvemdu neudidag tnn kttey mele tdiynnun haki eri pttndlliruv tnn mnge heugi adnnu krmpdisi uruhaki keumdu sttu tnn tmdey smadhiylli hunlpptnu. davidnu mhnymige bmdnu. id llde absaleumn avn smgd isra yel ella jnru yeurdnnu datidru. absaleumnu yeuvabnige bd-lagi amasnunu senyd adhiptynnagi nemisidnu. nahasnige mglad abigell blige prvesisid israyelnyad itrenb hesrull i amasnu obb mgnagiddnu. abigellu yeuvabn tayiyad ceruylige sheudriyagiddlu. higeye israye lyru absaleumnu gilyad desdlli dmdilidru. davidnu mhnymige bmdag ena yitmdre, ammeunnn mkl rbba pttnd nahasn mgnad seubiyu leudeba rin urinvnagiruv avmeayeln mgnad makir reugelim urin gilyady nad brjileyu hasiegglnu bttlu glunu mdikeglunu geudhiynnun jvegeudhi ynnu hitnnu hurid kalnunu avreynnun hesrnnu hurid kledynnu jenu tuppvnun benneyennu kuriglnnu hsuvin ginnd gddeglnnu davidnigu avn smgd idd jnrigu tinnuvdkke tmdru. yakmdre arnydlli jnru hsidu dnidu dahvagiru vremdu amdukeumdr.

davidnu tnn smgdlliruv jnrnnu lekkmadi avr mele savir gligu nurugligu adhiptiglennu nemisi dnu. avnu seynvnnu muru palu madi omdu palnnu yeuvabnigu inneumdnnu ceruyl mgnu yeuvabn tmmnu ad abisegu mtteumdnnu gittiyvad ittegu oppisi-nanu nimn smgd bruttene emdu helidnu. adre jnru avnige-ninu nmn smgd brbed; yakmdre navu odi heudru avru nmmnnu lksisuvdill; nmmlli ardh jnru sttuheudru avru nmmnnu lksisuvdill. ninadre nmmlli httnu savir jnkke sriyagiddi. ig ninu ptntdliddu nmge shayvagiruvdu uttm amdnu. ag arsnu avrigenimge uttmvagi kanuvdnnu maduvenu amdnu; arsnu bagbliylli nimtnu; jnrella nuru nuragiyu savir savirvagiyeu heur tru. adre arsnu yeuvabnigu abi seynvigu ittegu ajnapisi-nngeuskr yauvvnthad absaleumnnnu krunisiri amdnu. hige arsnu absaleumnnnu kuritu adhiptiglellrigu keut ajneyennu jnrellru kelidru. hige ye jnru israyelige vireudhvagi heurtru. yuddhu ephra yar adviylittu. alli israyelyru davidn sevr mumde smharvadru. a heuttu alli deudd smharvayitu; iipptu savir jnru biddru. allin yuddhu desve lladr mele vistrislpittu. a heuttu jnrlli ktigimt adviyu heccadvrnnu numgibittu. ag absaleumnu davidn sevrkrige eduragi bmdnu. adre absaleumnu hesr kttey mele eriddnu. a hesr ktteyu omdu deudd ela mrd blvad keumbeg kelge bmdag avn tleyu a mrd keumbe ylli sikkikeumditu. ad-drime avnu htidd hesr ktteyu heurtu heuyitu. ag absaleumnu davidn sevrkrige eduragi bmdnu. adre absaleumnu hesr kttey mele eriddnu. a hesr ktteyu omdu deudd ela mrd blvad keumbeg kelge bmdag avn tleyu a mrd keumbe ylli sikkikeumditu. ad-drime avnu htidd hesr ktteyu heurtu heuyitu. ad-kke yeuva bnu avnige-igeu, ninu neudi avnnnu yake alli nelkke heudeu biddill? nanu ninge httnu sekel belliyennu omdu ndu kttnu keuduttiddenu amdnu. adre a mnusynu yeuvabnige-nnn keylli savir sekel belliyennu keuttru nanu arsn mgn mele nnn ke cacuvdill. yakmdreyauvvnthad absaleumnnnu yaru muttd hage jagrteyagirri emdu arsnu ningu abisenigu ittegu nmge kelisu vmte ajnapisiddnu. hagiruvag nane nnn pranke meus madikeumden. yakmdre arsnige yav karyvadru bccidlpdtdill; nine nnge vireudhvagi nimitruvi amdnu. ag yeuvabnnu hige ninu munde alsymadenu emdu heli muru itiglennu tnn keylli tkkeumdu absaleumnu innu elamrd mdhydlli jivdimdiruvag avu glennu avn edege tividnu. yeuvabn ayudh hidiyuv httnu mmdi yauvnsthru stutikeumdu absaleumnnnu keumduhakidru. yeuvabnu tuturiyennu udidrimd jnru israyelyrnnu himdtuvdnnu bittu himtirugidru. yeuvabnu jnrnnu tde dnu. avru absaleumnnnu tkkeumdu advi ylliruv omdu deudd kuniylli haki avn mele deudd klin kuppeynnu hakidru. ag israyelyrellru tmm gudargelige odi heudru. adre absaleumnu jiv dimdiruvag-nnn hesrnnu jnapkmaduv hage nnge mgnillvemdu heli arsn tggin lliuv omdu stmbhvnnu tkkeumdu tngeskr nillisi a stmbhкке tnn hesrnnittu. adu i dind vregu absaleum sthl emdu hellpduvdu. ag cadeukn mgnad ahimacnukrtu rajn strugl mele hege nyay tirisiddanemb vrtmanglennu arsnige tili suv

hage nanu odiheuguvdkke appneyag beku amdnu. yeuvabnu avnige-ninu i heuttu vrtman tkkeumdu heugbed; mtteumdu divs vrtman tkkeumdu heug bhudu. arsn mgnu sttdrimd i heuttu ninu vrtman tkkeumdu heug bed amdnu. yeuvabnu kusynige-ninu heugi neudidennu arsnige tiliu amdnu. kusynu yeuvabnige addbiddu odiheudnu. ag cadeukn mgnad ahimacnu yeuvabnige-nanu kusyn himde odiheuguv hage hegadrn appne keudbeku amdnu. ad-kke yeuvabnu-nnn mgne, ninge vrtman illdiruvag ninu oduvdu yake amdnu. avnu hega dnu odiheuguttene amdag odu amdnu. ag ahimacnu belu margvagi odi kusynnnu datiheudnu. adre davidnu erdu baglugl mdhy dlli kulitiddnu. kavlugarnu gepurd maligeu mele eri knnuglnnetti neudlagi igeu, obb mnusynu omtiyagi odi bru ttiddnu. ag kavlugarnu kugi arsnige tilisidnu. arsnu-avnu obbnagi bmdre avn bayiylli vrtman iruvdu amdnu. avnu bmdu sviapisidnu. kav lugarnu bereubbnu odi bruvdnnu kmdu baglu kayuvvnnu kedu-igeu, mt-teu bbnu omtiyagi odi bruttidane amdnu. adkke arsnu-avnu sh vrtman tkkeumdu bruttane amdnu. kavlugarnumeudlneyv otvu cadeukn mgnad ahimacn otd hage iruvdemdu nnge kanutde amdnu. adkke arsnu-avnu olleynnu, olle vrtmanvnnu trut-tane amdnu. ag ahimacn kugi arsnigeuallu ksem emdu heli arsn mumdearsnad nnn odeynige vireudhvagi tmm keglennettid jnrnnu oppisikeutt ninn devrad krtnu stutislpdi amdnu. arsnu- yauvnsthnad absaleumnu ksemveumdu kelidnu. adkke ahimacnu prtyuttr vagi-yeuvabnu arsn sevknnu ninn sevknd nnnnnu kluhisidag deudd smuh vnnu km-denu. adre adu enu nanriye amdnu. arsnu-ninu itt bmdu nillu amdnu. avnu att heugi nimtnu; ag igeu, kusynu bmdnu. kusynu-ars nad nnn yjmannige vrtman umtu. enmdre, krtnu i heuttu ninge vireudhvagi eddu ellrigu muuyige muuyi tirisiddane amdnu. arsnu kusynige yauvnsthnad absaleumnige ksemveu amdnu. kusynu prtyuttrvagi-arsnad nnn odeyn stru glu kedumadvumte ninge vireudhvagi heluv ellru a yauvnsthn hageye irli amdnu. ag arsnu nudugutta av baglu meliruv keuthdige eri heudnu; heugu vag attu-nnn mgnad absaleumne, nnn mgne; nnn mgnad absaleumne ninge bdlagi nanu sttidre uttmvagtittu. absaleumne, nnn mgne nnn mgne, amdnu.

19

ag igeu, arsnu absaleumni geuskr attu duhkhpdtta idda nemdu yeuvabnige tilislpittu. a din a jyvu ella jnrugu duhkhhayitu. yakmdre arsnu tnn mgnigeuskr vythe pdtta iddanemdu jnru kelidru. ad drime jnru yuddhdlli odiheugi avman pttnu klntvagi bruv hage a dindlli klntvagi pttndeulge bmdru. adre arsnu meureynnu mucikeumdu mha sbd dimd-nnn mgnad absaleumne, absa leumne, nnn mgne, nnn mgne emdu geuladidnu. ag yeuvabnu mneyeulge arsn blige bmdu avnige- ninu ninn stru glennu pritimadi ninn mitrrnnu hgemadi ddrimd i heuttu ninn pravnnu kumarr pranglennu kumartey pranglennu hemdtiyr pranglennu upptnigl pran glennu rkisidd ninn sevrk mukhglennu nacike pdisiddi. prdhanradvru sevrkradvru ninge enu illvemdu iheuttu tiliy ma-

didi. iheuttu navellru sttu absaleu mnu bdukid-
 dene ninge smteusvaguttittemdu nnge tiliyuttde. ig
 ninu eddu heurtu bmdu ninn sevk smgd smad-
 hanvagi matnadu. ninu heurge barde iddre i ra-
 triylli obbradru ninn smgd iruv dillvemu krtn mele
 ane ittu heluttene. ag ninn yauvundimid i dind
 vregu ninge bmd ella kedigimt adhik kedagiru-
 vdu amdn. ag arsnu eddu heugi bagllli kulitnu. igu,
 arsnu bagllli kuliti ddanemdu ella jnrige tilislp-
 ttdrimd jnrellru arsn edurige bmdru. yakmdre is-
 rayelyrellru tmm tmm gudarglige odi heugidru.
 adre israyelin ella kulgllliruv ella jnru tmmeulge
 vyajyvadi-nmm stru gl keyimid nmmnnu vimeucne
 madidvnu arsn; philistiyr keyimid nmmnnu tppisi
 dvnv avne. adre ig absaleumni geuskr desvnnu
 bittu odiheugiddane. nmmnnu allu abhisekislp-
 ttdrimd yuddhdlli sttnu. navu ig arsnnnu tirigi
 krkeumdu barde summe iruvdu yake amdr. ar-
 snad davidnu yajkrad cadeukn bligu ebyatarn bligu
 sevk rnnu kluhisi-nivu yehudd hiriyrigeella israyelin
 matu arsnigu avn mnegu bmdiruvag arsnnnu avn
 mnegu tirigi krkeumdu bruvmtu nivu himjrid d-
 denu? nivu nnn sheudrru nnn elubu nnn mamsvu agid-
 diri. hagadre arsnnnu tirigi brmaduvmtu nivu himjrid-
 ddenu? iddlle nivu amasnige-ninu nnn elubu nnn
 mamsvu allveu? ninu yeuvabnige bdlagi yavaglu
 nnn munde senyd prdhannagirde heudre devru nnge
 hageye madli emdu heliri amdn. hageye avnu
 skl yehud jnr hrdivnnu obbn hrdiv hage beuggisi
 ddrimd avru arsnige-ninu ninn ella sevkru tirigi
 bnniri emdu heli kluhisidru. arsnu tirigi yeurd-
 nin vregu bmdag yehuddvru arsnnnu edurugeullu-
 vdkke heugi, arsnu yeurdnnu datuv hage madu-
 vdkke gilgalige bmdru. iddlle bhuriminnu benya-
 vianynu gern mgnd simmiyu tvreyagi yehud jnr
 smgd arsnad davidnnu eduru geulluvdkke bmdnu.
 avn smgd savir mmdid benyavianyriddru. sauln mney
 sevk nad cibnu avn smgd tnn hdinedu mmdid ku-
 marru tnn ippttu mmdid sevkru yeurdnnu dati ar-
 snige eduragi bmdru. arsn mneyvrnnu ice ddkke tru-
 vdkku avn drstige olledagi teuriddnnu maduv ddku
 deuniyu ace dddlli bmtu; ag gern mgnd simmiyu
 yeurdnnu datu ttle arsn munde biddu arsnige-
 nnn odeyne, nnn akrmvnnu nnge enise arsnad
 nnn odeynu yerusalemimid heurtu bruv divsdlli tnn
 dasnu murkh tndimid madid karyvnnu nensde adnnu
 tnn hrdivdlli idde irlu. yakmdre papmadidenemdu
 ninn sevk nagiruv nanu tilididdene. addrimd igu,
 arsnad nnn odeynnnu edurugeullu yeseuphn mney
 ellrigimt mumdagi i din bmdenu amdn. ag ceruyl
 mgnd abi seyu prtyuttrvagi-krtn abhisikttnnu sim-
 miyu spisiddrimd avnu adkkagi keullp-
 d beklleu amdn. adre davidnu-ceruyl mkkle, iheuttu nivu
 nnge strugliruv hage nimmmeudige nnge enu?
 iheuttu israyelinll yavnadru keuleyagbardu; yak-
 mdre iheuttu nanu israyelin mele arsnagiddenemdu
 nanu tiliyuttenlla amdn. ag arsnu simmige -ninu
 sayuvdlli amdn. iddlle arsnu avnige ane ittnu.
 sauln mgnd mephibeussetnu arsn nnnu edurugeul-
 llu bmdnu. arsnu heudmdinimd avnu mrli smad-
 hanvagi bruv vregu avnu tnn padglennu ktti keul-
 llill, tnn gddvnnu kttrisikoullill; tnn btteglennu oge-
 dukeullill. avnu yerusalemnimd arsnnnu edurugeul-

llu bmdag arsnu avnige-mephibeussetne, ninu yake
 nnn smgd bardeheudi amdn. adkkvnu-arsnad nnn
 odeyne, nnn sevknu nnnnnu meus madidnu. yak-
 mdre ninn sevknu kumtnagiruvdrimd omdu kttey
 mele tdiynnu haku adr meleri arsn smgd heugruven-
 emdu ninn sevk nad nanu avnige helidenu. avnu ar-
 snad nnn odeynne ninn sevk me cadivnnu he-
 lidnu. adre arsnad nnn odeynu devdntu hageye id-
 dane. ninn drstige olledagiruvdnnu madu. arsnad
 nnn odeynne nnn tmdey mneyvrellru stt vr hage
 iddagyu ninn mejinlli bheujn maduvvreulge ninn
 sevknnu itti. nanu innu arsnige heccu meureyidu-
 vdkke yeugneuv amdn. ag arsnu avnigeinnu ninn
 karyglennu kuritu matnadi vden? ninu cibnu bu-
 miylli palu hmckieulleri emdu helidene amdn.
 mephibeussetnu arsnige-haudu, arsn nad nnn odeynu
 smadhandimid tirigi tnn mnegu bmdde saku. avne
 ellvnnu tkkeullli amdn. iddlle gilyadynad bril-
 ley arsn nnnu enreugeliminimd yeurdnnu dati slu
 bmdnu. i brilleyu embhttu vrus dvnagi mnavrd-
 dhagiddnu. arsnu mhn yiminlli vasisiruv vregu
 ivnu avnnu smrksisidnu; yakmdre avnu mha deudd
 mnusynagiddnu. addrimd arsnu brilleye-ninu nnn
 smgd ba, yeru leminlli ninnnnu nnn bliylli smrk-
 sisuvnu amdn. adre brilleyu arsnige-nanu arsn
 smgd yerusalemige heuguv hage nanu bdukuv vrus
 estu umtu? nanu iheuttu embhttu vrusdnu; innu
 olledu kettddu emb bhed tiliyuvneuv? tinnuvdu
 kudiyuvdu ninn sevk nige rucikr vagiruvdeuv? smgit-
 garr smgitgati yr sbdvnnu innu keluvneuv? ha-
 gadre ninn sevknu arsnad nnn odeynne yake innu
 bharvagirbeku? ninn sevknu svlp dur yeurdnnu
 datuv vregu arsn smgd bruvnu; adkke imtha bhuman
 keuduvdeuv? appne adre ninn sevk nad nanu tirigi
 heugi nnn pttndlli nnn tmde tayigl smadhiy bliylli
 sayuttene. adre arsnad nnn odeyn smgd igu, ninn
 sevk nad kimhamnu bruvnu; ninn drstige olleda-
 giruvdnnu avnige madu amdn. arsnu-kimhamnu
 nnn smgd brli; ninn drstige olledagiruvdnnu nanu
 avnige maduvneuv; ninge nnnimd bekaddella madu-
 venu amdn. jnrellru yeurdnnu datidru. arsnu
 dati bmdag brilley ynnu muddittu avnnu asirv-
 disidnu. ag avnu tnn sthlkke himtirugidnu. arsnu gil-
 galige terlidnu; hageye avn smgd kimhamnu terlidnu;
 yehudd jnrellru israyelin ardh palu jnru arsnnnu
 krkeumdu heudru. igu, israyel jnrellru arsn blige
 bmdu arsnige-nmm sheudrrad yehud jnru kltnvagi
 ninnnnu kr tmdddenu? arsnnnu avn mneyvrnnu avn
 smgd iruv davidn ella jnrrnnu yeurdnnu datisiddenu
 amdr. ag yehud jnrellru israyel jnrru prtyuttrvagi-
 arsnu nmge sviap bmdhu vaddrimd; i karykkeuskr
 nivu keup vagiruvdeuv? navu arsn khrcinimd enadru
 ut madideveuv? avnu nmge enadru keuttneu amdr.
 adre isra yel jnru yehud jnrige prtyuttrvagi-arsnlli
 nmge htta palumtu; nimgimt nmge davidn bad-
 hyteyu adhiyvagide. nmm arsnnnu tirigi krkeumdu
 bruvdr visydlli meudlu matnadi dvru navllveuv? ha-
 gadre nmmnnu yake alpvgi enisidiri amdr. adre is-
 rayel jnr matugligimt yehud jnr matuglu kthinvagid-
 duv.

benyaviann kuldvnad bikriymgnagiruv sebnemb hesrull belialnvnad obbnu allidnu. avnu tuturiynnu udi-nmge davidnlli palill; isyn mgnlli nmge badhyteyu ill. o israyelyre, nimm nimm gudarglige heugiri amdnu. israyel jnrellru davidnnnu bittu sridu bikriy mgnad sebn himde heudru. adre yeurdninnim yeruslemin vregu iruv yehud jnru tmm arsnnnu amtikeumdiddru. davidnu yerusleminlliruv tnn mnege bmdnu; arsnu mneylli kaylitt upptniglad htvmmdid striyrnnu tegedu keumdu avrnnu omdu kavlinnli irisi sakuttiddnu. adre avrnnu tirugi kudlill. hageye avru sayuv divsd vregu kavllli irislpptu vidhveyr hageye bdukidru. arsnu amasnige-ninu muru divs glaugele yehud jnrrnnu kudisikeumdu illi iru amdnu. hageye amasnu yehudd jnrrnnu kudislu heudnu; adre avnu tnge nemisid kaldlli barde alsy madidnu. addrimd davidnu abisegeig absaleumnigimt bikriy mgnad sebnu nmge heccin kednuu maduvnu. avnu tnge gdi sthlgad ptnnglennu smpa disikeumdu nmmimd tppisikeulld hage ninu ninn yjmann sevrnnu tkkeumdu heurtu avnnnu himdttu amdnu. hageye avn himde yeuvabn jnru keretyru pele tyru ella prakmsaligu bikriy mgnad sebnnnu himdtllu yerusleminim dehurtru. avru gibyd sviapdliruv deuddkllin blige bmdag amasnu avr mumde heudnu. adre yeuvabn tanu teuttu keumdiruv amgiy mele omdu ndu ktnnu ktikeumdiddnu. adrlly orey smgd omdu kttiyy avn nduvinlli tuguttittu. avnu ndeyuvag adu bittu. ag yeuvabnu amasnige-nnn sheudrne, ksemveu amdnu. yeuvabnu muddiduvdkkeuskr tnn blgeymd avn gddvnnu hididnu. adre amasnu yeuvabn keyllidd ktti ynnu gmnisdiddag yeuvabnu avnnnu kruluglu heurbruv hage avn pkkey aidne elubinnli tividnu. erdne sari heudegellil, avnu sttnu. yeuvabnu avn sheudnrad abiseyu bikriy mgnad sebnnnu himdttidru. yeuvabn jnrlli obbnu sttyn bliylli nimtu-yavnu yeuvabn mele istvullvneuv yavnu davidnige heumdidvneuv avnu yeuvabn himde heugli amdnu. adre amasnu raj margd mdhydlli rktdeulge heurladutta iddnu. jnrellru nimitruvdnnu a mnusynu kmdag avnu amasnnnu dariyimd heulkke eledu avn mele omdu vstrvnnu hakidnu. avnu raj marg dimd eledu haklptt truvay jnrellru mumdkke heugi bikriy mgnad sebnnnu himdtti yeuvabn himde heudru. avnu israyelin ella geutrgllli hadu abelbetmaka mtiglu ella beriy bligu heudnu. ag avru kudikeumdu avn smgd heudru. avru bmdu avnu idd abelbetmaknnu muttige haki ptnkkeduragi kmdkd guddeyvregu mninn dibbvnnu hakidru. yeuvabn smgdlliruv jnrellru geudeynnu kedvudkke heude dru. ag jnanvull obb striyu ptnndllimd-keliri, keliri, nanu yeuvabn smgd matnaduv hage avnu illige sviapi slu brheliri emdu kugi bedikeumdlu. avnu sviap bmdag a striyu-ninu yeuvabneuv amdnu. avnu-nane amdnu. avlu avnige-ninn sevk matu glennu kelu amdnu. avnu-nanu keluttene amdnu. ag avlu matnadi-purv dlli matnaduv matu emndre, avru abelinlli niscyvgagi keli hageye kary tirisikeulluvru. nanu israyelin sma dhanvullvrlliyy nmbigstrlliyy obb lagiddene. ninu israyelinlli tayiynti ruv i

pttnvnnu nasmadlu hudukutti. ninu krtn badhyteynnu numguvdeke amdnu. adkke yeuvabnu prtyuttrvagi-nnge adu durvagirli, numguvdu kedisuvdu nnge durvagirli. karyvu hagll; bikriy mgnad sebnemb hesrull ephrayam bettdvnd obb mnusynu arnad davidnige vireudhvagi tnn keynnu ettiddane. nivu avneubbnnne oppisikeudiri; ag nanu pttvnnu bittu heuguvunu amdnu. a striyu yeuvabnige-igeu, avn tleuy geudey melinimd ninn blige haklpuvdu amdnu. a striyu tnn jnandimd ella jnr blige heudru. ag avru bikriy mgnad sebn tleynnu kdidu yeuvabn blige hakidru. avnu tuturiynnu udiddrimd avru pttndimd cdri prt mnusynu tnn tnn derege heudnu. yeuvabnu yerusleminlliruv arsn blige himtirugi bmdnu. yeuvabnu israyelyr mukhy sena ptiyagiddnu; yeheuyadavn mgnad benaynu keretyr meleuy peletyr meleuy adhiptiyagiddnu; adeu ramnu guttigey hnd mele adhiari yagiddnu; ahiludn mgnad yeheusa phatnu dmdadhikariyagiddnu; sevnu satriyagiddnu. cadeuknu ebyatarnu yajkragiddnu; yayarinvnad irnu davidn bliylli mukhy adhiptiyagiddnu.

21

davidn divsgllli vrusdimd vruskke muru vrus br umta gittu. ag davidnu krtnnu vicarisidnu. krtnu-saulnu gibyeunyrnnu keumduhaki ddrimd avnigeuskrvu rk-tapradhull avn mnegeuskrvu idagide emdu helidnu. ag arsnu gibyeunyrnnu kluhisidnu. (adre gibyeunyr israyel mklklagide ameuriyrlli ulidvragiddru. avrige israyel mklku ane ittiddru. saulnu israyel mklklageuskrvagi yehud kkeuskrvagi yu teurisd aktiyyim av rnnu heudeylu hudukidnu) addrimd davidnu gibyeunyrige-nanu ninge mad bekaddennu? nivu krtn badhyteynnu asirdivsuv hage nanu yavdrimd prayscitt madli emdu kelidnu. ag gibyeunyr avnige-sauln keyimdladru avn mne yvr keyimdladru ninge belliyadru bmgarvadru bed; ninu i karykkeuskr israyelinlli obbnndadru keumduhak bekemduvdu nmge agtyvill amdru. ag avnu-nivu nnge enu heluttireu nanu ninge maduvunu amdnu. avru arsnige yavnu nmnnu smhrisibittu navu isa yelin ella meregleulge nillde nasvagu hage nmge kedumadlu nensidneuv avn kumarrlli elu mmdid nmge oppislpdli. ag navu krtnu adukeumd sauln urad gibeydlli avrnnu krtnigeuskr glige haku vevu amdru. adkke arsnu-nanu oppisi keuduvunu amdnu. adre tmgu david nigu sauln mgnad yeunatanngnu krt nnu kuritu madid prmankkeuskr arsnu sauln meummngnu yeunatanngnu ag mephibeusetnnu ulisi ayyahn mglagiruv ricplu saulnige hett avr ibbr mklklad armeunynn mephibeu set nnnu sauln mglagiruv viakllu meheuldvnd brjille mgnagiruv adriyelinge sakid aidu mmdid mklklnu hidukeumdu avrnnu gibyeunyr keylli oppisikeuttnu. ivru avrnnu krtu mumde bettd mele glige hakidru. hageye i elu mmdiyu omde sari biddru. jve geudhiy suggiy dind prarmbhdlli avru keumduhaklpttru. ag ayyahn mglad ricplu geunittnnu tkkeumduheugi guddu mele adnnu tngesuskr hasi suggiy divs meudluvdu akasdimd avr mele mele suriyuv vregu hgllli akasd pksiglu ratriylli adviy mrgglu adr mele kutukeulldmt kayut-

tiddlu. ayyahn mglad ricplemb sauln upptni madiddu davidnige tilispttitu. ag davidnu heugi philistiyru gilbeu vdlili saulnlnnu heudedag betsanin bidi ylli tugu hakid gilyadin yabes ptndvru alli heugi kddu oyd sauln elubuglnnu avn mgnad yeunatann elubuglnnu avrimd tkkeumdu allimd bmdu glilige haktptvr elubuglnnu kudisi keumdu sauln mttu avn mgnad yeunatann elubuglnnu benyaviann desd celadlliruv avn tmdeyad kisin smadhiylli hunittru. avru arsnu ajna pisiddnnella tirisid truvay deskkeuskr devrige vijnapne madidru. philistiyru tirigi israyelir mele yuddhmadidru. ag davidnu avn smgd idd avn sevkru heugi philistiyr smgd yuddhmadidru; adre davidnu dnuu heudnu. ag munnu sekl tukvad hittaley itiyullvnagi heus kttiynnu nduvinnli kttiikeumdiruv mha srirdvn mkkllli isibeneubnu david nnnu keull-bekemiddnu. adre ceruyl mgnad abiseyu avnige shayvagi bmdu philistiynnu heudedu keumduhaki dnu. ag davidn jnru avnige-ninu israyelin belknnu arisibidd hage innu mele nmm smgd yuddhkke heur-dbed emdu avnige aneyittru. truvay tirigi philistiyr smgd geubi nlli yuddh umtayitu. ag husatnad sibbekenu mhasirdvn mkkllli sph embvnnu keumdu. tirigi philistiyr smgd geubinlli yuddh umtagad betleheminnvad yareyeure gim embvn mgnagiruv elhanannu gittiynnad geulyatn sheudrnnu keumdu. i geulyatn itiy kttiyeu neyyuvvr deuni mrkke smanvagittu. gt urinnli yuddh umtagad alli et-trvad obb mnusyniddnu; avn kekalugl berluglu aru aragi lekhhdlili ippttu nalku agiddvu. ivnu sh mhas-rirdvnige hutti dnu. avnu israyelnnu nimdisiddrimd davidn sheudrnagiruv simmn mg nad yeunatannu avnnnu keumdubittnu. i nalku mmdiyu gt urin-lidd mhasirdvnige huttidru; ivru david nimdlu avn sevkrimdlu smharvadru.

22

krtnu davidnnnu avn ella strugl keyeulgidmlu sauln keyeulgidmlu bidisid divsdlili avnu krtnnnu kuritu i hadin matuglnnu helidnu. enmdre- krtnu nnn bmdoyu nnn keuteyu nnnnnu tppisuvvnu agiddane. nnn bmdoyad devrlli nanu bhrvs viduvunu; atnu nnn guraniyu nnn rksney keumbu unnt geupurvu nnn asryvu nnn rksknu agiddane. ninu blatkariymd nnnnnu rksisutti. stutige yeugynad krt nnnu nanu kuguttene; hige nanu nnn stru gleulgid rksislpduttene. mrndleglu nnnnnu avrisikeumdvu; bhkti-hinr prvahglu nnnnnu hedrisidvu; patald duhkhglu nnnnnu suttikeumdvu; mrnd urluglu nnnnnu edurugeumdvu; nnn ikkttinlli krt nnnu kredenu; nnn devrnnu kredenu. atnu tnn mmdirdeulgidm nnn sbdvnnu kelidnu; nnn meureyu atn kivige muttitu. ag bhumiyu kdli kmpisitu; akasd astivar-glu ndugi kdldivu; yakmdre atnu keup geumdu. atn muginnid heuge eritu, atn bayiyeulgidm bemki heurtu dhisitu; kemdglu adrimd uridvu. atnu akas glnnu beuggisi ilidnu; atn padgl kelge kargttlu ittu; atnu kerubiy mele kutu haridnu, galiy rekkegl mele kanisi keumdu. kttlnnu kttlad niruglnnu akasd karmeudglnnu tnn suttlu dere glagi madikeumdu. atn mumdin prkasdimd bemkiy kemdglu urilypttvu. krtnu akasdimd gudugidnu. mheu nntnu tnn

sbdvnnu keuttu; tnn ban glnnu kluhisi avrnnu cdurisidnu; mimcnnu kluhisi avrnnu glibili madi dnu. ag krtn gdrikeyimdlu atn mugin svasd galiy-imdlu smudrd nele glu kanlpttvu; bhuleukd astivar-glu beladvu. melinimd kecaci nnnnnu hididu, vistarvad nirugleulgidm nnnnnu elednu. nnn blvull struvigu nnn hgeyvrugu nnnnnu tppisidnu; avru nngimt blisth ragiddru. nnn apttin divsdlili nnge addi yagid-dru; adre krtnu nnge adhar vagiddnu. nnnnnu visal sthlkke heurge tmdnu; atnu nnnlli smteuspttd-rimdm nnnnnu tppisibittnu. krtnu nnn nitiy prkar nnge prtiph keuttu nnn kegl suddhtvd prkar nnge bdlukeuttu. krtn margglnu kekeumdenyu; nanu nnn devrnnu teuredubiduv dusttvmadill. atn nyay-glella nnn mumde iddvu; atn niym glnnu nnnimd heuglill. atn mumde smpurnnagiddu akrmdimd nnnnnu tppisi kapadikeumdenyu. addrimd krtnu nnn nitiy prkarvagi atn knnugl mumdin nnn suddhtvd prkarvagi nnge bdlukeuttu. krpeyullvnige krpeyullv nagiruvi; smpurnnad mnusynige smpurn-nagiruvi. suddhigne suddhnagiruvi, murkhn smgd heuraduvi. ninu dirnnu rksisuv; grviglnnu tg-gisuv hage ninn knnuglu avr mele ave. o krtnu, nnn dipvu nine; krtnu nnn kttlnnu prkasisuvmtu maduvnu. ninnimd senyd mele biddenu; nnn dev-rimdm geude negednu. devradreu, atn margvu sm-purn vadddu; krtn vakyu seudhislpddagide; atnlli bhrvsviduvvrellrige guraniyagi ddane. krtlnlde devru yaru? nmm devrllde bmdoyu yaru? devru nnn blvu nnn prkrmvu agiddane; nnn margvnnu sm-purnmaduttane. nnn kaluglnnu jimkegl hage madi nnnnnu unnt sthlgl mele nillisuttane. nnn keg-lige yuddh klisuttane. nnn teuluglu kbbind billnnu beuggisuttve. ninu ninn rksney gurani ynnu nnge keutte; ninn saumyeyu nnnnnu heccisitu. nnn hej-jeglennu nnn kelge visal madiddrimd nnn kaluglu jarlill. nnn struglennu himdtti avrnnu nasmadi-denu; avrnnu smhrisibiduv vregu nanu himturu glill. avrnnu smhrisibittenu. gaymadi denu. addrimd avru elde heugi, nnn padgl kelge biddru. ninu yuddkke pra krmdimd nnn nduvnnu kttidi; nnn edu lariglennu nnn kelge adhinmadidi. nnn struglu nnge bennu keudu-vmtu madidi; nanu nnn hgeyvrnnu smhrisuv hage madiddi. avru neuduttidru, adre rksisu vvnu yaru irill; krtnnnu neudidru, adre atnu avrige prtyuttr keudlill. ag nanu avrnnu neld dhulin hage pudipudi-madidenu; bidiy kesrin hage avrnnu tulidu cdru-vmtu madidenu. ninu nnn jnr vagvadglimd nnnnnu tppisiddi, jnamgglige tleyagi nnnnnu irisiddi; nanu ariyd jnru nnnnnu sevisuvru. desamt dvr nnge ad-hinraguvru; kelid kudle nnge vidheyraguvru. de-samtdvru badiheuguvru; tmmnnu muccikeumd sthl glimd ndugutata bruvru. krtnu jivit nagiddane; nnn bmdage stutyaggi; nnn rksney bmdoyad devru un-tnnagli. devre nngeuskr muyyige muyyi tirisuttane; jnrrnnu nnge adhinpdisuttane. atnu nnn struglimd nnnnnu heurge tru ttane. ninu nnn eduraliglimd nnnnnu tppisi gaurvisutti; blatkard mnusynimd tppi suttu. addrimd o krtnu, nanu jnamg glili ninnnnu keumdaduvunu; ninn hesrnnu kirtisuvunu. atnu tnn arsnige rksney geupurvagiddane; tnn abhisktnad david nigu avn smttige krpeynnu yugyugku anu-grhisuttane.

davidn kde matuglu ive-isyn mgnad davidnu nudi dnu; unntvagi erislppt purusnu, yakeubn devr abhisk-tnu, israyelin rmyvad kirtnegarnu nudiddendmre-krtn atmnu nnnimad matnadidnu; atn vakyvu nnn bayiylittu. israyelin devru heliddu; israyelin bmde nnn smgd matnadiddu-mnusyr mele aluv vnu nitivmtagnartkkddu; avnu devr bhy dli aluvnu. surnu mudiruvmt, prkasdimd meudglillde iruvmt, udy kald belkin hageyu mle bmd mele bhumiyimdaguv hullin hageyu iru vnu. nnn mne devr smmukhdlli hageye alldiddu nnn smgd nityvad odmbdike ynnu madiddane; elladr visy siddhvad ddagiyu sthirvad-ddagiyu ade. atnu adnnu belejde iddru nnn ella rksneyu nnn ella abhilaseyu ade. adre beliyaln mkkelluru tllpduv mullugl hage iruvru. avru keyim-d tegeyldpudv vrll; avrnnu muttuv mnusynu kb-bin vnnu itiy ktigeynnu dhrisikeumdir beku. ade sthldlli bemkiymid suttu bidpduvru. davidnige idd prakrmsaligl hesru glu ive; senyadhiptiglli mukhy-nagi asnd mele kutvnad thkemeunyynu; ivne ecniynad adineu. ivnu emtu nuru jnr mele biddu avrnnu omde sari keumdu hakidnu. ivn travay aheuhyna giruv deudeun mgnagiruv ellajarnu. ivnu israyel jnru odi-heud travay yuddhkke kudi bmd philistyrnnu nim-disid davidn smgd idd muvru prakrmsaliglli obb-nagiddnu. ivnu eddu tnn ke dndu ktigge htikeul-luv vregu philistyrnnu heudedubittnu. a din krtnu deudd rksneynnumtu madidnu. jnru sulu keulluvd-kke matr avn himde himtirugidru. ivn travay hrarn-agiruv ageyn mgnad smm. alsmdiyimd tumbid heul dlli philistiyru dmdagi kudi bmdag jnru philis-tiy rumde odiheudru. adre avnu a heuldlli nim-tukeumdu adnnu kapadi philistyrnnu keumdubit-tnu. hige krtnu deuddrksneynnumtu madidnu. mu-vttu mmdi mukhystrlli a muru mmdi heurtu sug-giy kaldlli adullam gviylliruv davidn blige bmdru; ag philistiy dmdu rephayam tgginlli ili dittu. davidnu gdi sthldlliruvag philistiy dmdu betleheminnittu. ag davidn betleheminn bagl bliylliruv bavii nirnnu nge kudiylu keuduv vnaremdu bhu aseyimad helidnu. ag a muru mmdi prakrmsaliglu philisti yr dmdnnu bhe-disi heurtu betleheminn bagl bliylliruv bavii nirnnu sedi davidnige tkkeumdu bmdru. adre avnu adnnu kudiylleulde krtnigagi heuyi dnu. avnu-krtn, idnnu kudiyluvdu nge durvagirli. idu tmm prandase bittu heud mnusyr rktvllve emdu heli kudiylleulde iddnu. ivuglunu a muru mmdi prakrmsaliglu ma-didru. yeuvabn sheudrnad ceruyl mgnagiruv abiseyu muru mmdiylli mukhystrnu. avnu tnn itiyinu etti munnnu jnrrnu smhrisiddrimd muv reulge hes-rugeumdu. i muru mmdi ylli avnu bhu ghnvullv-nagiddddu id rimdle. addrimd avnu avrlli prdhan nadnu. hegiddru a meudlin muru jnkke avnu sman-nagirilli. kbjeylinlidd prakrmsaliy mgnad yeheuyada vn mgnagiruv benaynu anek sur krtyglunu madid-dnu. avnu simhdhagiruv meuvabin ibbru mnusyrnnu keumdubittnu. idllde himkaldlli kunieyulge ilidu omdu simhvnnu keumdu bittnu. avnu rupvull obb aiguptd mnusyrnnu keumdu bittnu. a aiguptn keylli omdu itiyu ittu. ivnu omdu keulnnu tkkeumdu avn blige heugi a itiyinu aiguptn keyimd kskeumdu

avnnu avn itiyimdle keumduhakidnu. ivuglunu yeheuya davn mgnad benaynu madiddrimd muru mmdi prakrmsaliglli hesru geumdvngiddnu. ivnu muvttu jnr gimt heucc ghnvullvngiddnu; adre a meudlin muru mmdige avnu sman nagirilli; davidnu avnnu tnn megavli nvr mele yjmannnnagittnu. yeuvabn sheudrnad asahelu muvttu mmdiylli obb-nagiddnu. i muvttu mmdi yarmdre; betlehem urin deudeuvinn mgnad elhananu; hreudinnvad smmnu, eliknu, pelet nad helec, tekeuvinnad ikkesn mgnad ira. anteutinnvad abi yejr, husa urinnvad mebune, aheuhinnvad clmeun, neteuphd vnad mhre, nete-uphdvnad bann mg heleb, benyaviann mkkli gibe ur-innvad ribe mgnad ite, piteuny nad benaynu, nhle gas urinnvad hide arabad abialbeun, brhumynad aj-mavetnu, salbeunynad eleykhba yasenn kumarrlli obbnad yeunata nnu, hrarnvad smmnu, ararnvad sararn mgnad ahiyam, makatyrlli obbn mgnagiruv ahsbe mgnad eliphe letnu, gileuvinnagiruv ahi-teupheln mgnad eliyamnu, krmelynad hecreu, arbiy-nad pare, ceubdvnd natan mgnagiruv igal, gady-nad bani, ammeunynad celek, ceruyl mgnad yeuvabn ayudhglunu hidiyuv bereutynad nhre, itriyru ira garebnu, hittiynad uriynu iv rella muvttelu mmdiyu.

24

krtn keupvu tirigi israyelige vireudhvagi uriyitu; ag isra yelnnu yehudvnnu lekkislu heugemdu atnu davidnnu prerepisidnu. arsnu senyadhiptiyad yeuvabnige-nanu jnr lekvnnu tiliyuv hage ninu dannimd bersebd vregu iruv israyel ella geutrgllli heugi, jnrrnu lekkisu, amdnu. ag yeuvabnu arsnige-arsnad nnn odeyn knnuglu adnnu neuduv hage ninn devrad krtnu ig iruvdkkimt j rnu nurrstagi heucc madli; adre ars nad nnn odeynu i karyvnnu asisuv denu amdnu. adagyu arsn matu yeuvab-nigu senyadhiptigligu vireudhvagi prerepisitu. ag yeuvabnu senyadhiptiglu isra yel jnrrnu lekkislu arsn smmukhdimd heurtu heudru. avru yeurdnnu dati gad ndiy mdhydliruv pttnkke bl parsrvad areueryin-lliyu ygjeri nlliyu ilidu allimd gilyadigu tkhtim heu-jij desku allimd dannigu allimd suttiukeumdu cide-unigu bmdru. avru turin bhd sthlkku hivviyr kana nyr ella pttngligu allimd yehudd dksinkku bersebkku bmdru. hige ye avru ella deskke heugi ombhttu timglu ipptu divsvad travay yerusalemige bmdru. yeuvabnu arsnige keutt jnr ottu lekkenvndre, israyelrlli kti hidiytkk prakrmvull emtu lks mmdid iddru. yehudd jnru aidu lks mmdiyagiddru. adre davidnu jn-rnnu lekkisid tru vay avnu tnn hrdydlli tiviylypt-tnu. addrimd davidnu krtnige-nanu madi ddrlli mha papmadidenu. krtn, dy madi ninn sevk ak-rmvnnu prihrisu; nanu bhl huccutn madidenu amdnu. davidnu udydlli eddag avn drsiyad gad prvadige krtn vaky umtagi avnige- ninu heugi david nige-muru visyglunu nanu ninn mumde iduvnu. nanu ninge maduv hage avug illi omdnnu adukeu emdu krtnu helu ttane amdnu. hageye gadnu davidn blige bmdu avnige-ninn desdlli ninge ele vrus brvu agbekeu il-lve muru timglu ninn struglu ninnnu himdttuvag ninu avr mumde odiheugbekeu? ille ninn desdlli muru divs badhe umtagbekeu? ig nnnnu kluhisidat-

nige nanu enu prtyuttr tkkeumdu heugbeku yeu-
cisineudu amdnu. ag davidnu gadnige-nanu bhu
ikkttinliddene. ig krtn keylli biluvevu; yakmdre
atn kruneu bhlvagide; mnusyr keylli bilenu amdnu.
hageye krtnu udy kaldimd nemisid kald vregu is-
rayelin mele vyadhiynnu kluhisidnu. addrimd dani
bnimd bersebd vregu iruv jnrlli epptusavir jnru
sttuheudru. adre dutnu yeruslemnu halumadlu adr
mele tnn kecacidag krtnu a kedige pscattapptu jn-
rnnu nasmaduv dutnigesaku; ig ninn keynnu himde
tkkeu amdnu. ag krtn dutnu yebusi ynad araunnu
tulisuv knb blylli iddnu. davidnu jnsmhar dutnnu
neudidag avnu krtnige-igeu, nane papmadidenu;
dusttvdimd madidvnu nane; adre i kuriglmtiruv jnru
madi ddenu? ninn ke nnge vireudhvagiynu nnn tmdey
mnege vireudhvagiynu irli emdu nanu beduttene
amdnu. ade divsdlli prvadiyad gadnu davidn blige
bmdu avnige-ninu heugi yebusiynad araunn knldli
krtnige omdu blipithvnnu kttisu amdnu. ag davidnu
gadnu helid hageye krtnu ajnapisid prkarve heudnu.
adre araunnu knnetti arsnu avn sevkru tnn blige bru-
vdnnu neudidnu; ag araunnu avr mumde heugi ar-
snige sastamg nmskar madidnu. araunnuarsnad nnn
odeynu tnn sevk blige bmdddenu amdnu. adkke
davi dnu-i badheyu jnr kdeyimd tde ylpdudv hage krt-
nige omdu blipithvnnu kttisuvdkke i knvnnu nin-
nimd keumdu keulllu bmdiddene amdnu. araunnu
davidnige-arsnad nnn odeynu adnnu tkkeumdu tnn
drstige olledagiruvdnnu arpsli; igeu, dhnbligeuskr
ettu glu kttigegligeuskr hmti duduv samanu bati mut-
tuglu illi ave amdnu. araunnu ivugllnella arsn sevk-
nad nanu arsnige keuttenu. idllde araunnu arsnige-
ninn devrad krtnu ninnnnu amgikrisli amdnu. adre
arsnu araunnige-hagll; niscyvagi ninnimd krykke
keumdukeulluttene; ucitvagi bmd dhn bliglennu nnn
devrad krtnige arpi senu amdnu. hige davidnu
a knvnnu ettuglennu aivttu sekel bellige keumdu
keumdnu. ag davidnu krtnige alli blipithvnnu kt-
tisi dhnbliglennu sma dhandbliglennu arpisidnu. hige
krtnu deskkeuskr binnhvnnu keliddrimd isra yelin
kdeyimd a badheyu nimitu.

arsnad davidnu vrddhnagiya bhl prayheudvnagiya iruvag avnnnu vstrglimd heudisidru; adre avnige beccagilill. addrimd avn sevrku avnige-arsnad nmm odeyni geuskr knnikeynnu hudukuvevu; avlu arsn bliylli nimtu avnnnu adrisi arsnad nmm odeynige beccge aguv hage avn mggulli mglgi amdru. hageye avru saumdryvtiyad hudugigeuskr isra yelin mereglillela huduki sunemlad abisglennu kmdukeumdu avlnnu arsn blige krtmdru. i saumdryvtiyad hudugiya arsnennu adrisi avnnnu sevi sutta iddlu; adre arsnu avlnnu ariyde iddnu. ag hggitl mgnad adeuniynu tnnnnu heccisikeumdu-nane arsnagirbeku amdukeumdu tngeuskr rthglennu rahut rnnu tnn mumde oduvdkke avittu mmd mnsuyrnnu siddhididnu. avn tmdeyu emdadru-ninu yake hige madidi emdu heli avnnnu gdrisill. idllde avnu bhu rupvmtnagiddnu. absaleumn tru vay avn tayi avnnnu hettlu. avnu ceruyl mgnad yeuvabn smgdlu yajknad ebyatarn smgdlu matna didnu; avru adeuniynnnu himbalisi avnige shaykragiddru. adre yajk nad cadeuknu yeheuyadavng mg nad benaynu prvadiyad natannu simmiyu regiyu davidn prakrm saligu adeuniyn smgd heuglill. ag adeuniynu reugel bliylliruv ceuheet emb kllin httr kuriglennu ettuglennu keubbid psuglennu keullisi arsn mkkklad tnn smst sheudrnnu arsn sevrkad smst yehudd jnrnnu krednu. adre prvadiyad natannnnu benaynnu prakrmsaliglennu tnn sheu drnad seuleumeunnnu kreyllil. ag natannu seuleumeunn tayi yad btseblige-nmm odeynad davidnu ariydiruvag hggitl mgnad adeuni ynu aluttanemdu ninu kellillveu? addrimd ninu ninn pravnnu ninn mg nad seuleumeunn pravnnu rksisikeulluv hage appneyadre ninge aleucne helu ttene. ninu davidn blige heugi av nige-arsnad, nnn odeyne, niscyagi nnn truvay ninn mgnad seuleumeunnu aluvnemdu avnu nnn simhasnd mele kulitukeulluvnemdu ninn dasige ane ittu hellillveu? higirlagi adeuniynu aluvdu yake emdu helu. igeu, ninu innu arsn smgd mat naduttiruvag nanu ninn himdeye olge bmdu ninn matu glennu sthirnaduvunu amdnu. ag btsebelu keuthdiyeulge arsn blige heudlu. ar snu ativrddhnagiruvdrimd sunemylad abisglu arsnige sevemadutta iddlu. btsebelu bagi arsnige vmdne madidlu. arsnu-ningenu beku amdnu. akeyu avnige-nnn odeyne, niscyagi ninn truvay ninn mgnad seuleumeunnu aluvnemdu avnu ninn simhasnd mele kulitukeulluvnemdu ninu ninn dasige ninn devrad krtn hesrinlli prmanmadidi. adre igeu, arsnagiruv nnn odey nad ninu ariyde iruvag adeuniynu aluttane. idllde avnu bhl ettuglennu keubbid psuglennu kuriglennu keullisi arsn mkklellrnnu yajknad ebyatarnnnu senyadhip-tiyad yeuvabnnnu krediddane. adre ninn sevknd seuleumeunnnu avnu kreyllil. addrimd arsnad nnn odeyne, ninn truvay nnn odeynad arsn simhasnd mele kulitukeulluvna remdu ninu heluv hage smst israyelr knnuglu ninn mele iruttve. illdidre arsnad nnn odeynu tnn pitrgl smgd mlgikeumdiruvag nanu nnn mgnad seuleumeunnu apradhiglagi enislpptevu amdnu. avlu arsn smgd innu matnadu ttiruvag igeu, prvadiyad natannu bmdnu; ag arsnige-igeu, prvadi

yad natannu amdru. avnu olge arsn mumde bmdag meure kelgagi nelkke add biddnu. ag natannu-o arsnad nnn odeyne, adeuniynu nnn truvay aluvnemdu ninn simhasnd mele kulitu keulluvnemdu ninu heliddu haudeu? i heuttu avnu ilidu heugi ettu glennu keubbid psuglennu kuriglennu anak vagi keullisi arsn mkklellrnnu senyadhip-ti glennu yajknad ebyatarnnnu kredi ddane. igeu, avru avn mumde timdu, kudidu-arsnad adeuniynnnu devru rksisili emdu annuttare. adre nnnnnu amdre ninn sevknd nnnnnu yeheuya davn mgnad benaynnu ninn sevknd seuleumeunnnu avnu kreyile ill. arsnad nnn odeyniml i kary vayiteu? arsnad nnn odeynu tnn truvay tnn simhasnd mele kulitu keulluvnu yaremdu ninn sevknd nge ninu tilisde heidiyeu amdnu. ag arsnad davidnu prtyuttrvagi-btse belnnu nnn blige kre amdnu. avlu arsn snnidhankke bmdu arsn mumde nimitruravag arsnu-niscyagi ninn mgnad seuleumeunnu nnn truvay aluvnemdu avnu nge bdlagi nnn simhasnd mele kulitukeulluvnemdu nanu isra yelin devrad krtn hesrinlli ninge hege ane ittu helidene hageye i din niscyagi maduvenemdu smst ikktti neulgidm nnn pravnnu vimeucisid krtn jivd mele ane iduttanemdu prman vagi heluttene. ag btsebelu mukhvvnu nelkke beuggisi arsnnnu vmdisi-nnn ode ynu arsnu ad davidnu emdemdigu balli amdnu. ag arsnad davidnu-yajknad cadeuknnu prvadiyad natannnnu yeheuyadavng mgnad benaynnu nnn blige kreyiri amdnu. avru arsn smmukhkke bmdag arsnu avrige-nivu nimm yjmann sevrknnu krkeumduheugi nnn mgnad seuleumeunnnu nnn svmt hesrkttey mele erisi giheunige av nnnu krkeumdu heugiri. alli yajknad cadeuknu prvadiyad natannu av nnnu israyeln mele arsnagirlu abhi sekisli. tuturiynnu udi-arsnad seuleumeunnnu devru rksisili anniri. ag avnu bmdu nnn simhasnd mele kutu keulluv hage nivu avn himde bnniri; avnu nge bdlagi arsnagiruvnu; israyelin meleyu yehudd meleyu nayk nagirlu nanu avnnnu nemisiddene amdnu. yeheuyadavng mgnad benaynu arsnige prtyuttrvagi-amen: arsnad nnn odeyn devrad krtnu hageye helli. krtnu arsnad nnn odeyn smgd hege iddne hageye seulu meunn smgd iddu nnn odeynu arsnu ad davidn simhasnkkimt ivn simhasn vnnu adihkvagmadli amdnu. hageye yajknad cadeuknu prvadiyad natannu yeheuyadavng mgnad benaynu keretyru peletyru heugi seuleumeunnnu arsnad davi dn hesr kttey mele erisi giheunige krtmdru. ag yajknad cadeuknu gudardeulgidm teld keumbnnu tmdu seuleumeunnnu abhisekisidnu. avru tuturiynnu udidru. ag jnrellru-arsnad seuleumeunnnu devru rksisili amdru. idllde jnrellru avn himde bmdru. jnru pilmgeuviglennu udi mha anmdidm smteusisidru. avr sbddim bhumiya kmpisitu. ag adeuniynu avn smgd kreyllptvru timdu tirisidag adnnu kelidru. yeuvabnu tuturiy sbdvnu kelidag-pttdill gddld sbd yake amdnu. avnu innu matnadu ttiruvag igeu, yajknagiruv ebyatarn mgnad yeunatannu bmdnu. adeuni ynu avnige-olge ba; yakmdre ninu prakrmsali, olle vrtmanvnnu trutti amdnu. ag yeunatannu prtyuttrvagi adeuniynige-niscyagi nmm odey nad davidnu seuleumeunnnu arsnnnagi madiddane. idllde arsnu avn smgd yajk-

nad cadeuknnnu pradiyad natannnnu yeheuyadavn
mgnad benaynnnu keretyrnnu peletyrnnu klui
siddane. avru avnnnu arsn hesrkttey mele erisi
yajknad cadeuknu pradi yad natannu avnnnu
giheuninlli arsnagirlu abhisekisiddare; avru sm-
teus pdudda allimd bmd karn pttvnu gddl vayitu.
nivu keluv sbdvu ide. idllde seuleumeunnu rajy
simhasnd mele kultitukeumdiddane. idr heurtu
arsn sevkru nmm yjmannu arsnu ad davidnnnu
asirvdislu bmdu—devru seuleumeunn hesrnnu
hesrigimt uttm vagi madlemdu avn simhasvnnu
ninn simhasnkkimt deudddagi madlemdu helutti
ruvag arsnu nmcd mele bagidnu. arsnu—nnn
knnuglu neuduttiruvag imdu nnn simhasnd mele
kuduvvnnu nge keuttiruv israyelin devrad krtnu
stutispldli amdnu. ag adeuni yn smgdviddvrellru
hedrikeumdu eddu tmm tmm sthlglige heudru. adre
adeuniynu seuleumeunnnige bhypttdrmd eddu
heugi blipithd keumbugnlnu hidukeumdn. ag
obbnu arsnad seuleumeunnige—igeu, adeu niynu
ninge bhyptduttane; yakmdre igeu, avnu blipithd
keumbugnlnu hididu—arsnad seuleumeunnu ktti-
ymd tnn sevknnu keulluvdillvemdu i heuttu nge
ane idli emdu helidnu. adkke seuleu meunnu—avnu
uttmagiddre avn kudllli omdadru nelkke bildu;
adre avnlli ketttnvu sikkidre avnu sayuvnu amdnu.
arsnad seuleumeunnu av nnnu kresidag blipithd
bliyimd av nnnu krkeumdu bmdru. ag avnu bmdu
arsnad seuleumeunnige add biddnu. seuleumeunnu
avnige—ninn mnege heugu amdnu.

2

davidn sayuv kalvu sviapisiddrimd avnu tnn mg-
nad seuleumeunnige ajnapisiddenmdre bhumiiyl-
liruvvrellru heuguv marg vagi nanu heuguttene;
ninu bligemdu surnagiru. ninu enu madidru elli
smcrisidru elladrlli buddhiyullvnagiru vdkku krtnu
nnnnu kuritu—ninn mkklru tavu purnhrdydimdu
purnpran dimdu nnn mumde styvagi ndedukeul-
v hage tmm margvnnu kadukeumdre isra yelin
simhasnd mele kudrtkkvrlli ninge keurte iruvdill
emdu helid tnn vakyvnnu sthirpdisuvdkku ninu
meusey nyayprmandlli brediruv prkar ninn devrad
krtn niymgltnu ajnegltnu nyaygltnu saksigltnu
kekeumdu atn margdlli ndeyuv hage atn ajneynnu
kegeullu. idllde ceruy l mgnad yeuvabnu nngu is-
rayelin senyglige ibbru adhiptiglad nern mgnad ab-
ner nigu yetrn mgnad amasnigu enu madidne ninu
ble. yakmdre avnu avrnnu keumdu smadhandlli
yuddhd rkt vnnu celli tnn nduvinnliruv ndukttn
meleynu tnn padglliruv padrksegl meleynu yuddhd
rktvnnu hccikeumdn. adkarn ninu ninn jnand
prkar madi avn nre tleynnu smadhandimd smad-
hige iliygeudisidru. adre ninu gilyadnad brjilleyn
mklklige krpe madu; avru ninn mejinlli utmaduvvrage
ninn smgd irli. yakmdre nanu ninn sheudnad ab-
saleumn mumde odiheudag avru hageye nnn ht-
tirkke bmdru. idllde nanu mhnymige heuguv dindlli
gehurvad sapdimd nnnnnu spisid bhurimn benya
viannad gern mngagiruv simmiyu ninn bliylliddane.
avnu yeurdnin bliylli nnnnnu edurgeullu bmd-
drimd nanu ninnnnu kttiymd keullisuvdillvemdu

krtn hesrinlli ane ittenu. adre ninu ig avnnnu nir-
pradhi emdu enisbed. yakmdre ninu buddhivmtna-
giruvdrimd avnige enu madtkkdeu ninu ble; adre
avn nre tleynnu rktmd smadhige iliy madu amdnu.
higeye davidnu tnn pitrgl smgd mlgikeumdn; avnu
davidn pttndlli hunlpttnu. davidnu israyelin mele
alid divsglu nalvtu vrusgu. elu vrus hebreunin-
lli alidnu; muvttu muru vrus yerusalemnlli alidnu.
ag seuleumeunnu tnn tmdeyad davi dn simhasnd
mele kulitnu; avn rajyvu bhu sthirvagittu. adre
hggitl mgnad adeuniynu seuleumeunn tayiyad bt-
sebel blige bmdnu. akeyu avnige—smadhanvagi
bruttiyeu amdnu. adkke avnu—sma dhanve amdnu
mttu avnu—ninge heltkk matu nngumtu amdnu.
adkkvlu—helu amdnu. ag avnu—rajyvu nndagit-
temdu nanu aluv hage smst israyelyru nnn mele kn-
nittedremdu ninu ble. adre rajyvu tirugikeumdu
nnn sheudrndu yitu; adre avnige krtnimd utmayitu.
ig nanu ninnnnu omdu mnvi kelikeulluttenne; adnu
allgleybed amdnu. akeyu avnige—helu amdnu. ag
avnu—ninu dymadi arsnad seuleumeunnu sune my-
lad abisgeltnu nge hemdtiyagi keudlu avnnnu kelu;
avnu ninge aguv dillvemdu heluvdill amdnu. ad-
kke btsebeluolledu, ningeuskr arsn smgd mat nadu-
venu amdnu. addrimd btsebelu adeuniynigeuskr mat-
naduvdkke arsd nad seuleumeunn blige heudlu. ar-
snu avlnu edurgeullu eddu avlige addbiddu tanu
tnn simhasnd mele kultitukeumdu arsn tayigeuskr as-
vnnu hakisidnu. avlu avn blgdeylli kultitukeumdu.
avlu avnige—ninnimd omdu cikk mnvi keluttenne;
aguvdillvemdu helbed amdnu. arsnu avlige—nnn
tayiye, kelu; nanu ninn matige aguvdillvemdu helu-
vdill amdnu. adkkvlu—sunemyad abis geltnu ninn
sheudnad adeuniynige hemdtiyagi keudlpdli amdnu.
arsnad seuleumeunnu tnn tayige prtyuttrvagiade-
uniynigeuskr sunemyad abis geltnu ninu kelu-
vdeno? avnigeuskr rajy vnnu kelu, avnu nnn
ann. avnigeuskr yajknad ebyatarnigeuskrvu ceru
yl mgnad yeuvabnigeuskrvu kelu amdnu. arsnad
seuleumeunnu—adeuniynu i matnnu tnn pranke
vireudhvagi helde iddre devru nge hageyu adkkimt
adhikvagiyu mad lemdu krtn hesrinlli ane ittnu.
haga dre nnnnnu sthirpdisi nnn tmdeyad davidn
simhasnd mele nnnnnu kudrisi tanu matu keutt
prkar nge meynnnu kttsid krtn jivdane, i heuttu
adeuniynu sayu vnu amdnu. arsnad seuleumeunnu
yeheuyadavn mgnad benaynnnu kluisidnu. ivnu
avn mele biddrimd avnu stuheudnu. yajknad
ebyatarnige arsnu— ninu anteutige ninn heulglige
heugu; yakmdre ninu savige patrnagiddi; adre ninu
krtnad yeheuvn mmjusvnnu nnn tmdeyad davidn
mumde heuttdd rimdu nnn tmdey smst srmeiglli
ninu srmepttdrmdnu nanu ig ninnnnu sayi suvdill
amdnu. higeye krtnu sileu vinlli eliy meynnnu ku-
ritu helid vakyvu ideruvdkke seuleumeunnu eby-
atarnnnu krtnige yajknagid hage heurdisibittnu. ag
i suddi yeuvabnige bmtu. yeuva bnu absaleumn
himde heugde iddre adeuniyn himde heudnu. ad-
drimd yeuvabnu krtn mmdirkeke odi heugi blipithd
keumbugnlnu hididnu. yeuva bnu krtn mmdirkeke
odiheugi igeu, blipithd bliylli iddanemb matu ars
nad seuleumeunnige tilisilpttiti. ag seuleu meunnu
yeheuyadavn mgnad bena ynige—ninu heugi avn mele

bilu amdnu. benaynu krtn mmdirkke bmdu avnige-
 ninu heurge brbekemdu arsnu heluttene amdnu.
 addkvnu-ill, illiye sayuttene amdnu. benaynu arsn
 blige tirigi heugi yeuvabnu hige heli nnge prtyut-
 trkeuttnu amdnu. arsnu av nige-avnu helid prkar
 madu; nnnimdlu nnn tmdey mneyimdlu yeuvabnu
 cellid nirpradh rktvnu teulgisuv hage avn mele
 biddu avnnnu hunidu. ag krtnu avn tley mele avn
 rktapradh vnu brmaduvnu. nnn tmdeyad davi dnu
 tiliydiruvag avnu ngimnt nitiyull uttmrad ibvr mele
 biddu avnnu ktti yimd keumdu. avu yarmdre,
 isra yelin senyikke adhiptiyagidd nern mgnad ab-
 nernu yehud senyikke adhiptiyagidd yetern mgnad
 amasnu. addrimd avr rktapradhvu yeuvabn tley
 mele yu avn smtityvr tley meleyu yugygkku iru-
 vdu. adre davidn meleyu avn smtandvr meleyu mney
 meleyu simhasnd meleyu krtnimd smadhanvu yu-
 yugamtrkku iruvdu amdnu. hageye yeheuya davn
 mgnad benaynu heugi avn mele biddu avnnu keum-
 duhakidnu. avnu arnydlliruv tnn mneylli hunlptnu.
 ag arsnu yeheuyadavn mgnad benaynnnu yeuvab-
 nige bdlagi senyid mele nemisidnu. idlle arsnu ebya
 tarnige bdlagi yajknad cadeuknnu nemisidnu. ar-
 snu simmiyinnu krekluhisi avnige-ninu yerusalemilli
 ninge mneynnu kttisi keumdu allimd elligu heugde
 vasvagiru. yav dindlli ninu heurtu kidreunemb
 hlrvnu datuviyeu a dindlli niscyvagi sayuvi emdu
 khmdita tilidukeu. ninn rktvu ninn tley mele iru-
 vdu amdnu. simmi arsnige-ninn matu olledu; arsnad
 nnn odeynu helid prkarve ninn sevknu maduvnu
 amdnu. simmi yerusalemilli bhl divs vasvagiddnu.
 muru vrus gl amtydlli enayitmdre, simmiy sevrkli
 ibbru gt arsnad makn mgnad aksin blige odiheudru.
 ag simmigeigeu, ninn sevrku gtnllidaremdu tilisi
 dru. addrimd simmi eddu tnn kttege tdiynnu hakisi
 tnn sevrknnu huduklu gtnlliruv aksin blige heudnu.
 simmi heugi gtnimd tnn sevrknnu krkeumdu bmdnu.
 simmi yerusalemnu bittu gtge heuge tirigi bmdid-
 danemdu seuleumeun tley tilispttiti. ag arsnu sim-
 miyinnu kre kluhisi avnige-niscyvagi ninu yav dindlli
 heurtu elligadru heudre ade dindlli niscyvagi sayuvi
 emdu khmditvagi tilidukeu embdagi nannu ninge drd-
 hvagi heli krtn hesrinlli ninnimd prmanmadi slillveu?
 nanu helid matu olledemdu ninu hellillveu? ninu
 krtn ene ynnu nanu ninge ajnapisid ajneynnu ninu
 kekeullde idddennu amdnu. idlle arsnu simmige-
 ninu nnn tmdeyad davi dnige madid ketttnvnnella
 ninn hrdykke tilidde. krtnu ninn ketttnvnnu ninn
 tley mele brmaduvnu. adre arsnad seuleumeunnu
 asirvdislpdvvnu; davi dn simhasnu krtn mumde
 yug yugamtrkku sthivragiruvdu amdnu. ag arsnu
 yeheuyadavn mgnad benay nige ajnapisiddrimd avnu
 heurtu avn mele biddnu; avnu sttnu. hige rajyvu
 seuleumeunn keylli sthir madlpttiti.

3

seuleumeunnu aiguptd ars nad phreuhn smgd bmd-
 hutv madi phreuhn mglgnu tkkeumdu. avnu
 tnn mneynnu krtn alyvnnu yerus lemige stutlu
 geudeynnu ktti tirisuv mttigu avlnu davidn pt-
 tndlli tmdu ittnu. adre a kald vregu krtn hes-
 rige aly kttlpdde idddrimd jnru ettrd sthlglili bli

arpisuttiddru. seuleu meunnu krtnnnu pritimadi tnn
 tmde yad davidn kttlegllili ndeyutta iddru tanu ettr
 sthlglili blynnu dhupvnu arpisutta iddnu. gibyeunu
 deudd ettrd sthl; addrimd arsnu jynvnnrpislu allige
 heugi a blipithd mele savir dhnbliglgnu arpisidnu.
 avnu gibyeuninlliruvag ratri ylli svpndeulge krtnu
 seuleumeunne kanisikeumdu. devru avnige-
 nanu ninge enu keudbeku kelikeu amdnu. ad-
 kke seuleumeunnu-nnn tmdeyagiruv ninn sevknd
 davidnu ninn mumde stydimdlu nitiyimdlu ytharth-
 vad hrdyvullv nagiyu ndeddtrimd ninu avnige bhu
 dyeteurisi i mhakruneynnu avni geuskr kadittiddi.
 i heuttiruv hageye tnn simhasnd mele kulitukeul-
 llu obb mgnnu keuttiddi. nnn devrad krtnu, ninu
 nnn tmdeyad davidnige bdlagi ninn sevknnu ar-
 snagmadiddi. adre nanu cikk balknagiddu heurge
 heuguvdkku olge bruvdkku ariyde iddene. idlle
 ninn sevknu ninu adukeumd ninn mahjnr mdhy-
 dlli iddane. a jnru bhlvagiruv drimd avnnu enislu
 lekk breylu agdu. addrimd ninn jnrige nyay vica-
 rislu ollednnu kettddnnu tiliyuv hage ninn sevkne
 jnanvull hrdyvnu keud beku. i ninn bhu gumpad
 jnr nyay vicarislu samrthvullvnu yavnu amdnu.
 seuleumeunnu kelid i matu krtn drstige olledagittu.
 addrimd devru avnige-ninu ningeuskr heccad divs-
 glgnu kelde ningeuskr aisvryvnu kelde ninn strugl
 prannnu kelde nyayvnu tiliyu ningeuskr jnan-
 vnu kelidd rimd igeu, nanu ninn matugl prkarve
 madidenu. igeu, ningimt mumce ninge smanvad-
 vnu illd hageyu ninn truvay ninnmthvnu yavnu eld
 hageyu ninge jnanvu grhikeyull hrd yvnnu keut-
 tiddene. ninu keld aivs ryvnu ghnvnu keuttid-
 dene. addrimd ninn smst divsgllili ninn hage arsu
 glili obbnu iruvdlli. ninu ninn tmdeyad davidnu nded
 prkar nnn marggllili ndedu kttleglgnu ajneglgnu
 kekeumdre ninn divsglgnu heccisuvnu amdnu. ag
 seuleumeunnu eccttag igeu, adu svpnvagittu, avnu
 yeru slemige bmdu krtn omdmbikeu mmjused mumde
 nimtu dhnbliglgnu smadhand bliglgnu arpsi tnn
 sevrkige autn madisidnu. truvay ibbru vesyastriyru
 arsn blige bmdu avn mumde nimtru. avrlli obblu-o
 nnn odeyne, nanu i hemgsu omde mneylli vasvagid-
 deve. nanu avl smgd mneylliruvag mguvnnu het-
 tenu. nanu hett muru divsgl truvay i hemgsu kud
 hettlu. navu ibbru kudiye iddevu. mneylli nmm
 ibbr heurtu nmm smgd mttaru ill. adre avlu adr
 mele heurliddrimd ratriylli i hemgsin mguvu sttu
 heuyitu. ivlu mdhyratriylli eddu ninn dasiyu nidre
 geyuttiruvag nnn httr mlgidd nnn mg nnnu tege-
 dukeumdu adnnu tnn edey mele mlgisikeumdu tnn
 stt mguvnnu nnn edey mele mlgisidlu. udydlli nnn
 kusige meule keudlu eddag igeu, adu sttittu. udy-
 dlli adnu yeucisidag igeu, adu nanu hett mguvagid-
 dill amdlu. ag a bere hemgsu-ill, bdukiruvnu nnn
 mgnu, sttvnu ninn mgnu amdlu. adre nanu-hagll;
 sttvnu ninn mgnu, bdukiruvnu nnn mgnu amdenu.
 hige avru arsn mumde matnadidru. ag arsnuivlu-
 bdukiruvnu nnn mgnu, sttvnu ninn mgnu annut-
 tale. avlu-hagll, sttvnu ninn mgnu, bdukiruvnu nnn
 mgnu annuttale emdu heli arsnu-kttiyinnu nnn blige
 tkkeumdu ba amdnu. avru kttiynnu arsn blige tm-
 dru. ag arsnubdukiruv kusnnu erdu tumdagi kdidu
 ivlige ardhpalnu avlige ardh palnu keudiri amdnu.

ag bdukiruv kusin tayiyadvl kruluglu tnn mgnigagi mrugiddrimd avlu arsnige—o nnn ode yne, bdukiruv kusnnu ivlige keudu; keulllle bed amdlu. adre mtteubblu—adu nnndagli ninndagli agirbardu; kdi yiri amdlu. ag arsnu prtyuttrvagibdukiruv kusnnu ivlige keudiri; keull bediri; ivle adr tayi amdnu. arsnu tirisid nyayvnnu kuritu smst israye lyru keli arsnige bhyptrru; yakmdre nyaytirislu avnlli devr jnanvide emdu neudidru.

4

hige arsnad seuleumeunnu smst israyelin mele ars nagiddnu. avnige idd prdhanru yarmdre, cadeukn mgnad ajrynu yajknu; sin mkkklad eliheurephnu ahi yahu sastriglu; ahiludn mgnad yeheusaphatnu lekhnku. yehueyada vn mgnad benaynu senyd adhiptiyu; cadeuknu ebyatarnu yajkru. nata nn mgnad ajrynu adhiptigl melvica rknu; natann mgnad jabudnu mukhy sthnu arsn snehitnu agiddnu. ahisa rnu mney melvicarknu; abdn mgnad adeuniramnu kmdayd melvicarknu. idllde arsnigu avn mnegu aharvnnu siddhmadisuvdkkeuskr seuleumeunnige smst israyelin mele hnnerdu mmdid adhiptigliddru. avnnu vrusdlli tnn vmtin timglu bmdag aharvnnu siddhmadid dnu. avr hesruglenmdre, ephrayamin betdlli hurn mgnu; makk, salbim, betsemes, eleun, bethanan, ivugllli deker mgnu. arubbeutnlli hesdn mgnu; avnige seukeuhepher smst desvu iddvvu. deurin smst desdlli abinadabn mgnu, ivnige seuleumeu nn mglad taphtlu hemdtiyagiddlu. tankvu megiddeunu embvugllli ahi ludn mgnad bannu, avnige caretan bliylli jirelin kelgiruv smst betse yan; betseyan meudlugeumdu abel meheulvnnu hadu yeukmeyanin ace vregu ittu. rameutu gilyadinlli gebern mgnu, avnige gilyadinlliruv mnsey mgnad yayarn uruglu basani nlliruv argeubu desvu ittu; adrlli hittaley aguliglu geudeglu ull aruvttu deudd ptngliddvu. mhyiminlli iddeun mgnad ahinadabnu. nphtaliylli ahimacnu; avnige seuleu meunn mglad basemtlu hemdtiyagiddlu. asernlliylu aleuti nlliyu huseyn mgnad bannu; isskarnlli pharuhn mgnad yeheu saphatnu; benyavianinlli eln mgnad sivmeayu. gilyadin desdlliylu ameu riy arsnad siheunn desdlliylu basanin arsnad ogn desdliyu uriyn mgnad gebern, avneubbne a deskke adhiptiyagiddnu. yehud mtu israyelyru tinnutta kudiyutta smteuspdutta smudrd bliylliruv mrlin hage heccagiddru. idllde seuleumeunnu ndi meudlu geumdu philistiyr desvnnu hadu aiguptd merey vregu iruv smst rajygl mele alutiddnu. a rajyglvru seuleumeunnu jisiviruv divsglllella kanikeglnnu tmdu avnnu venisutta iddu. seuleumeunn omdu dind bheujn vemdre—nyvad hittu muvttu alte, hittu arvttu alte, httu keubbid ettuglu, ippttu meyuv ettuglu, nuru kuriglu; ivugl heurtagi duppglu jimkeglu kemd jimkeglu keubbid keugligu ndiy ice ylli tiphshu meudlugeumdu gajd vregu ndiy iceylliruv smst arsugl mele avnu adhikariyagiddnu. idllde suttli ruv smst dikkinlli avnige smadhanvagittu. higeve dan meudlugeumdu bersebd mtiggu seuleumeunn smst divsgllli yehud mtu israyelinlliruv prt mnu synu tnn drakse gidd kelgu tnn amjur gidd kelgu bhrvsdimd vasvagid-

dnu. seuleumeunnige tnn rthgligeuskr nalvttu savir jeudi kudureglu hnnerdu savir rahutru iddu. a adhikariigllli prt yebbnu tnn tnn timglin vmtin prkar arsnad seuleumeunn mejige bruvv rellrigu ahar pdrthvnnu odgisikeudu ttiddnu. yavdrlliylu avrige keurteyag lill. higeve prt mnusynu tnn vmtin prkar kuduregligeuskrvu svari omtegli geuskrvu avugl sthllke jvegeudhiynnu hullnnu tmdnu. idllde devru seuleu meunnige smudr tirdlliruv mrlin hage atyd-hikvagi jnan viveglnnu mneuvisal teynnu keuttnu. seuleumeunnu jnanvu mudn desd ella jnr jnankkimtlu aiguptd ella jnr jnankkimtlu adhikvagittu. ejrahiyad etannu, mheulnn mkkklad hemannu, klkeulnu, drdavnu meudlad ella jn rigimt avnu jnaniyagiddnu. suttlirov skl jnamggllli avn kirti ittu. avnu muru savir samtiglnnu helidnu; avn haduglu savird aidu. avnu mrglnnu kuritu lebneuninlliruv devdaru mr meudlugeumdu geudey mele beleyuv hisseuppin vregu helidnu. idllde mrg pksi krimi mttu vianuglnnu kuritu helidnu. seuleumeunnu jnanvnnu kuritu kelid bhumiy meliruv smst arsr bliyimd ella jnglu avn jnanvnnu kellu bmdru.

5

seuleumeunnnu tnn tmdege bdlagi arsnaglu abhisekisidda nemdu turin arsnad hiramnu kelidag avnu tnn sevrknnu seuleumeunn blige kluhisidnu. hiramnu yavaglu david nnnu pritisuvvnagiddnu. seuleumeunnu hiramn blige sevrknnu kluhisi— nnn tmdeyad davidnu tnn devrad krtu namkke mneynnu kttilsarde iddnemdu ninu bllle. krtu avn struglnnu avn padd kelge hakuv vregu avn suttlirov smst dikkugllli yuddh umtagittu. adre ig nnn devrad krtu struvnimd tgluv kedu omdadru illd hage smst dikkugllli nge smadhanvnnu keuttiddane. addrimd iegu, nnn devrad krtu hesrige mneynnu kt-tisbekemiddene. adr visyvagi krtu nnn tmdeyad davidnige—ninge bdlagi ninn simhasnd mele nanu irisuv ninn mgne nnn hesrige mneynnu ktisuvnu emdu heliddanllve. addrimd ninu nn geuskr lebneuninlli devdaru mrglnnu kdiylu ajnapisu. nnn sevkru ninn sevkru kud irli. ninu helid eladrd prkar ninn sevrkigeuskr kuliyinnu keudu tene. nmmlli cideunyr hage mrvnnu kdiylu tilidrvillvemu ninu bllle emdu helidnu. hiramnu seuleumeunn matu glnnu kelidag bhu smteuspttu—i mha jnr mele jnanvull mgnnnu davidnige keutt krtu i heuttu stutispldi amdnu. hiramnu seuleumeunn blige sevrknnu kluhisi—ninu heli kluhisiddnnu nanu keli ddene. devdaru mrgl visyvu turayi mrgl visyvu ninu iccesiddnnella nanu maduvenu. nnn sevkru avuglnnu leb neuninimd smudrkke tmd mele ninu nnge nemisid sthlkke teppvnnu ktisi smudrdimd kluhisi alli oppisuv hage maduvenu. ninu avuglnnu tkkeumdu nnn mneyvrigeuskr aharvnnu keuttu nnn icceynnu tirisuvi amdnu. hige hiramnu tnn iccey prkar seuleumeunnige devdaru mrg lnnu turayi mrglnnu keuttnu. seuleu meunnu hiramnige avn mneyvr ahar kkeuskr ippttu savir alte geudhiynnu ippttu alte suddhavad eneynnu keuttnu. higeve seuleumeunnu hiramnige prt vrus keudutta iddu. idllde krtu seuleumeunnige vagdanmadidmte jnan-

vnnu keuttnu. hiramnigu seuleumeunnigu smad-
han umtagittu. avribbru odmbdike ynnu madikeum-
dru. ag arsnad seuleumeunnu smst israyelrymd bitti
aluglunu tkkeumdn. a bitti alugl lekkvu muvttu
savir jnvagittu. avnu avrnnu lebneunige klu hisidnu.
avnu vmtin prkar timglige httnu savir jnrnnu lebne-
unige kluhisidnu; avru omdu timglu lebneuninliddu
erdu timglu tmm mneylliddu. adeuniramnu bitti
alugl mele yjmannagiddnu. idllde seuleumeunnige
heureheuruv vru epptu savirvu bettgllli kllukutigu
embthtu savirvu iddu. idr heurtagi seuleumeunnu
mukhyvad adhiptiglu kel sd mele iddu. kelsmaduv
jnr mele muru savird munnu mmd iddu. arsnu
ajnapisiddim deudd klluglunu beleyll klluglunu
mney astivarvnnu haklu ktid klluglunu tmdru. hig-
eye seuleumeunnu silpkarru hiramn silpka rru gib-
liyu avuglunu kdidu mneynnu kttuvdkke klluglunu
mrglunu siddh madidru.

6

israyel mklku aigupt desdimd bmd nanur embht-
tney vrusdlli israyelin mele seuleumeu nn alikey
nalkne vrusd erdne timglad jip emb timgllli avnu krtn
mneynnu ktittslu prmbhisidnu. 2 ars nad seuleume-
unnu krtnigeuskr mne ynnu ktisiddu hegmdre, adr
udd arvttu meulvu agl ippttu meulvu ettr muvttu
meulvu. mney mmdird mumde dvaramglvu ittu
adu mney agld prkar ippttu meulv uddvagittu; mney
mumde iruv adr aglvu httnu meulvu. avnu snn kn-
ndiglull kitikiglunu mnege madisidnu; idllde mney
geudege seriddagi suttlu keuthdiglunu ktisidnu.
mmdird suttlu deveuktiiy suttlu geudeglige sviap-
vagi keuthdiglunu ktisidnu. kelgiruv keuthdiyu aidu
meul agl, erdneydu aru meul agl, murneydu elu meul
agl. teuleglu mney geudegllli tglad hage mney suttlu
heurgdeylli nilluv amstuglunu ktisidnu. mneynnu
kttutiruvag adu siddhvagi trlptt klluglimd ktlpt-
titu. addrimd mneynnu kttutiruvag adrlli sut-
tige, keudli, kbbind yav samanin sbd kelltptidill.
mdhy keuthdiiy baglu mney bl bhagdlli ittu; sutt-
laguv mett luglimd mdhy keuthdigu mdhy keuthdiy-
imd murne keuthdigu httdru. higeye avnu mneynnu
kti tisidru travay mneynnu devdarugl teuleglimdlu
hli geglimdlu muccisidnu. avnu aidu meul ettrvad
keuthdiglunu mney blyllti suttlu ktisidnu; avu mney
mele iri sid devdaru teulegl mele nimtidvdu. ag krtn
vakvyu seuleumeunnige umtagi heliddenmdre – ninu
ktisuv i mneynnu kuritu emndre – ninu nnn ktle
gllli ndedu nnn nyaygl prkarmadi nnn skl ajnegllli
ndedukeulluv hage avuglunu kekeumdn nanu ninn
tmdeyad davidnige helid nnn vakvyvnu ninge sthir
madi, nnn jnvad israyelrynnu kebidde israyel mklk
mdhydlli vas vagiruvunu amdn. seuleumeunnu
mneynnu ktisii tisiri dnu. mney geudegl olbhagke
mmdid rd nel meudlugeumdu geudegl mele ma-
ligey vregu devdaru hligeglimd ktisidnu; ol bhagdlli
mrdimd mucci mney nelkke turayi mrgl hligeglimd
muccidnu. avnu mney parsvgllli ippttu meul
nelvnnu geudeglunu dev darugl hligeglimd ktisidnu.
avuglunu ol bhagdlli mha prisuddhvad deveuktiiy
sthanvagi ktisidnu. mmdird mumdin bhagvu nalvttu
meul uddvagittu. mmdid rd olgiruv devdaru meug-

guglu viksi sid puspglu kettid kelsvagiddvu. omdu
kkladru kanisd hage avella devdar ddagittu. krtn
odmbdikey mmjvsvnnu alli irisuvdkke mneyeulge
deveuktiiy sthanvnnu siddhmadisidnu. deveuktiiy st-
hand mumbhagvu ippttu meul uddvu ippttu meul
aglvu ippttu meul ettrvu agittu. adnu suddh cin-
ndimd heudisidnu. dev daru mrd pithvnnu hage-
eye heudisidnu. seuleumeunnu mney olbhagvnnu
suddh cinndimd heudisi deveuktiiy sthand mumde
cinnd srpniglimd vibhagvnnu madi adnu cinndimd
heudisidnu. mne ella mugl yvu vregu avnu mney-
nella cinndimd heudisi prisuddhsthand mumbhagdl-
liruv bli pithvnnella cinndimd heudisidnu. avnu de-
veuktiiy sthandlli ippe mrglimd erdu kerubiglunu ma-
didnu. omdeumdu httnu meul ettrvagittu. kerubiy
omdeumdu rekke aidu meulvu mteumdu rekke aidu
meulvu agittu; omdu rekkey keune meudlugeumdu
mteumdu rekkey keune vregu httnu meulvagittu. in-
neumdu kerubiy rekkegl amtrvu httnu meulvagittu.
erdu kerubiglige omde al teyu omde akarvittu. omdu
kerubiyu httnu meul ettrvagittu: inneumdu kerubiyu
adr hageye ittu. a kerubiglunu ol mneyeulge it-
tnu. a kerubiglu rekkeglunu caciruvdrim omdu
kereubiy rekkeyu i bhagd geudeyennu mteumdu
kerubiy rekkeyu a bhagd geudeyennu muttitu; mney
mdhydlli omrd rekke mteumdr rekkeyennu mut-
titu. a kerubiglunu cinndimd heudisidnu. mney
geudeglennella avnu suttlu ol heur bhagglili keru-
biglunu khrjurd gidglunu viksisid puspglunu ket-
tid kelsdim madisidnu. mney ol heur bhagva-
giruv nelvnnu cinndimd heudisi dnu. avnu deveuk-
tiiy sthandbaglige ippe mrglimd jeudu kdglunu madisi
dnu. dvarbmdhvu niluvuglu aidrlli omdu bhagvagid-
dvu. ippe mrd a erdu kdgl mele avnu kerubiglu khrjurd
gidglu arlid puspglu ad citrglunu madisi cinndimd
heudisidnu. idllde mmdird baglige ippe mrd nilu-
vuglunu madisidnu. adu nalkrli omdu bhagvagittu.
adr erdu kdgl turayi mrd hligeglagiddvu. omdu kd-
kke erdu mdisuv hligeglagiyu mteumdu kdkke erdu
mdisuv hligeglagiyu ittu. adr mele kerubiglu khrjurd
gidglu arlid puspglu ad kettid kelsvnnu madisi kettid
kelskke sriyagi cinndimd avuglunu heudisidnu. avnu
olgin amglvnnu ktid klluglimd muru saluglagiyu de-
vdarin stmbhglim omdu salagiyu ktisidnu. nalkne
vrud jip timgllli krtn alyd astivarvu haklpttitu. hn-
neumdnre vrud emtne timglad bul timgllli a mneyu
adr ella bhaggliliyu ella nyayd prkar kti tirisltptitu.
hige avnu elu vrusgllli adnu ktisidnu.

7

idllde seuleumeunnu tnn mneynnu hdimuru vrus-
gllli ktisii adnnella mugisidnu. idllde avnu leb ne-
unin adviy mneynnu ktisidnu. adu nuru meul uddvu
avittu meul aglvu muvttu meul ettrvu agittu; nalku
salu devdaru kmbhgl mele ittu; devdaru teuleglu
kmbhgl mele iddvu. omdeumdu salu hdinedu kmb-
hlagi nalvttedu kmbh gl mele iruv teuleglu dev-
daruglimd mucclpttvu. muru salu kitikiglu iddvu;
muru salugllli belkige belku eduragittu. kitikigllli
bagluglu niluvuglu ella caukvu; muru salugllli belkige
belku eduragittu. avittu meul uddvu muvttu meul

aglvu ad dvaramglvnnu stmbhglimd madidnu. i dvaramglvu adr stmbhglu teuleglu mney stmbhgligu teulegligu eduragiddvu. alli nyaytirislu nyaya snd dvaramgglemb dvaramglvnnu madi i parsvdimd a parsvd vregu devdaru glnnu heudisidnu. tanu vasvagiruv tnn mneylli dvaramgld olbhagdlli i kelsd hage madlptt bere omdu amgl ittu. idllde seuleu meunnu tanu tkkeumnd phreuhn mgligu i dvaramgld hage omdu mneyvnnu madi dnu. ivella olgu heurgu astivar glu meudlugeumdu kbeudg vregu heur giruv deudd amgld mttigu altey prkar grgsdimd keuyylptt kettid beleyull kllu glagiddvu. astivarvu httnu meuld kllu glu emtu meuld kluglu ad bele yull kluglagiyu deudd kluglagiyu iddvu. adr mele kettid klugl al tey prkar beleyull kluglu devdaruglu iddvu. deudd amglvu suttlagi muru tr kettid kluglu omdu tr dev daru mrd teuleglu agiddvu; krtm mney ol amglkku mney dvaramglkku hageye ittu. adre arnsad seuleumeunnu hira mnnnu turinimd kreklusidnu. ivnu nph-taliy geutrdvld obb vidhvey mgnu; avn tmde turin mnusynad tamrd kelsdvnagiddnu; avnu tamrd ella kelsvnnu madtkk jnan dimdlu grhikeymidlu tiluvlikeyimidlu purnnagiddnu. avnu arnsad seuleu meunn blige bmdv avn kelsvnnella madidnu. avnu erdu tamrd stmbhglvnnu madi dnu. omdeumdu stmbhghinemu meul ittu; omdeumdu stmbhgd suttlte hnerdu meul ittu. a stmbhgl tleylli irislu tamr dimd erk heuyylptt erdu kumbhglvnnu madidnu. omdeumdu kumbhvu aidu meul ettrvagittu; stmbhgl keuneylli iruv kumbh glige jalrin hage iruv htnteglu sr pnigl hagiruv geumdeglu iddvu. avu omdeumdu kumbhke elelu iddvu. stmbh glige innu madiddu hegmde, keuneylli ruv kumbhglvnnu muccuv hage kumbhgleulge omdeumdrlli jalri kelsd mele suttlte erdu salu dalimbd hnugnlnu madidnu. dvaramgld mumdiruv a stmbhgl keuney meliruv kumbhglu tavre pustgl kelsvagi nalku meul ettrvagiddvu. erdu stmbhgl meliruv kumbhglvnnu unnt jalriy kelsd sviapdliruv adr heuttay eduragi innuru dalimbglu saluglagi suttlu iddvu; mtteumdu kumbhkku hige ye ittu. a stmbhglvnnu mmdird dvaramgld mumde nillisidnu. avnu blgdeylli nillisid stmbhkke yakin emdu edgdeylli nillisid stmbhkke beuvj emdu hesrittnu. stmbhgl tle ylli tavre puspgl kelsvagittu. hige stmbhgl kelsvu mugiyitu. idllde erk d smudrvnnu madidnu. adu dumdag i amcinimd a amcige httnu meulvu adr ettr aidu meulvu suttlte muvttu meulvu agittu. adr amcin kel bhagdlli adr suttlu meugguglid-dvu. avu omdeumdu meulkke httagi a smudrd suttlu iddvu. i smudrvu erk heuyylpdu vag meugguglu erdu salagi erk heuyylp ttiddvu. adu hnerdu et-tugl mele nimtittu. muru uttrkku muru pscimkku muru dksinkku muru purvkku neudutta iddvu. a smudrvu avugl mele ittu; avugl himbhagglella olparsvdlli iddvu. adr dppvu keystagiyu adr amcu patrey amcin hageyu tavre puspd hageyu ittu. adu erdu savir keulg hidiyu vdagittu. httnu tamrd adharglnnu madidnu. omdeumdu adharvu nalku meul uddvu nalku meul aglvu muru meul ettrvu agittu. a adhargl meliruv kels hegmde, avuglige amcuglidvu. amcuglu hlige gl nduve iddvu. hlige gl nduve iruv a amcuglli simhglu ettuglu kerubiglu iddvu. hlige gl melbhagdlli omdu amcu ittu; simhglu ettuglu kelb-

hagdlli kerubigl kelsglu adr smgd iddvu. omdeumdu adharkke nalku tamrd galiglu tamrd tgduglu iddvu. adr nalku muleglu jeudneglidvu. smu drd kelge iruv prt kerubiy bliyllu erk heuyylptt jeudneglidvu. amcige olgad adr bayiy mele omdu meul uddvagittu. adr bayi dumdag omduvre meulvagittu; adr bayiy mele citr gliddvu; adr citrgu dumdagirde cauk vagid-dvu. amcugl kelge nalku galiglidvu; galigl accuglu adharglidvu. omdeumdu galiyu omduvre meulvagittu; galigl mele idd kelsvu rthd galiy kelsd hage ittu. avugl irusuglu ansuglu ckrglu kmbiglu ella erk heuyylpttiddvu. omdeumdu adhard nalku muleglli amcuglidvu; adhardllimde amcuglu advu. adhard tleylli omdu vre meul dumdaddu omdu ittu; adhard tley mele adr kepidiglu amcuglu adrimde agiddvu. adrd prmand prkar hlige gl kehidi gl meleyu amcu gl meleyu kerubiglnnu simhglvnnu khrjur gidglvnnu citrisidnu; suttlu adr rdm prmand prkar citrisidnu. i prkar a httnu adharglnnu madidnu. avu gligella omde erkvu omde alteyu omde prmanvu agiddvu. httnu tamrd teuttiglennu madidnu. omdeumdu teuttiyu nalvttu keulg hidiyitu; omdeumdu teuttiyu nalku meulvu; a httnu adhar gllyiu omdeumdr mele omdeumdu teuttiyennu ittnu. mney bl parsvdlli aidu adharglnnu mney edparsvdlli aidu adharglnnu ittnu. adre smudrvnnu mney purv bhagd bparsvdlli dksinkke duragi ittnu. hige ye hiramnu teutti glennu slikeglennu patreglennu madidnu. hiramnu krtm mnegeusr arnsad seuleumeunnu madisid ella kelsglennu madi tirisidnu. avu yavvmdre, erdu stmbhglu erdu stmbhgl tudiylliruv kumbhgl cmbu glu erdu stmbhgl tleylliruv kumbhgl erdu cmbuglennu muccuv erdu jalri samanuglu erdu jalriglige nanuru dalimbglu stmbhgl mele iruv erdu cmbuglennu muccuvme omdu jalrige erdu salin dalimbglu httnu adharglu adha rgl meliruv httnu teuttiglu omdu smudrvu smudrd kelgiruv hnnerdu ettu glu patreglu slikeglu beugoniglu. hiramnu krtm mnegeusr arnsad seuleumeunnige madid i samanuglella heuleyuv tamrdvuglagiddvu. yeurd nige serid belad sukkeutigu caretanig nduve iruv jedu mnnin sthldlli arnsu avuglennu erk heuysidnu. i patreg lella bhu heccagiddrimd seuleumeunnu avuglennu enisde bittnu; tamrd tukvu geuttaglill. idllde krtm mnege smbmdhvad patre glennella seuleumeunnu madisidnu; yavvmdre, cinnd dhup vedi, smmukhd reutti glennu iduvdkke cinnd meju, deveuktiy sthand mumbhagd bparsvdlli aidu, ed parsvdlli aidu, aprmjiy dip stmbhglu, cinnd adr huvuglu, dipglu, cimtglu, aprmjiy tmbigeuglu, ktrriglu, slikeglu, sautuglu, agni patreglu, mhaprisuddh sthl vad olgin mney kdg-ligeuskrvu mmd i rvemb mney kdglikeuskrvu bmgard kiluglennella madisidnu. hige arnsa giruv seuleumeunnu krtm mnegeusr madisid kelsvella tirisid nmtr tnn tmde yad davidnu prtistemadid belliyennu cin-nvnnu samanuglennu tkkeumdu bmdv krtm mney ugranglli ittnu.

8

ag ciyeunemb davidn pttm deulgim krtm odmbdikey mmjusvnnu truv nimit arnsad seuleu meunnu israyelin mklklli sresthragiruv tmdegld israyelin

hiriyrnnu geutr gl mukhysthrnnu yerusalemilli
tnn blige kudibruvmte madidnu. elne timlagd
etanim emb timgilli hbbviddag isra yelin smst
mnusyru arsnad seuleu meunn blige kudibmdru.
israyelin hiriyrrellru bmd truvay yajkru mmjusvnnu
ettikeumdu krtm mmjus vnnu sbhey gudarvnnu
gudardlidd smst prisuddhivad samanuglunu tmdru.
yajkru leviyru ivuglunu tmdru. ag arsnad seuleume-
unnu avn blige kudid israyel sbheyvrellru mmju sd
mumde nimtu heccaddrimd lekkislagdstu kuriglunu
psuglunu bliyagi arpisi dnu. idllde yajkru krtm odmb-
dikey mmjusvnnu mhapisriddh sthlvemb deveu ktiy
mmdird sthankke tmdu kerubigl rekkegl kelge adr
sthldli ittru. kerubiglu erdu rekkeglunu mmjusvidd
sthlde mele caciddvu. higeye kerubiglu mmjusvnnu
adr keuluglunu melinimd muciddvu. ag keuluglu
deuvekti sthand mumde prisuddh sthldli kanlpdub
hage elkeumdu; adre avu heurge kanlpdill. alli
avu imdin vregu irutvte. israyel mkklu aigupt
desdeulgimdm bmd kaldli krtnu avrige odmbdike
madidag meuseyu heurebin bliylli mmjusdeulge itt
klilin erdu hligeagl heurtagi adrlli mttenu irilli. yajkru
prisuddh sthldimdm bmdag meghvu krtm mmdirvnnu
tumbittu. krtm tejssi nimd vyaptvagidd meghvu
alvynnu tumbi keumddrimd yajkru alli nimtu
sevemad lardvradru. ag seuleumeunnu-kargttllli
vas vagiruvnemdu krtnu heliddane. ninge nivasd
mmdirvnnu ninu emdemdigu adrlli vasvagiruv hage
sasvt sthlvnnu nijvagiyu ktisiddene emdu helidnu.
arsnu tnn mukhvvnu tirugisi israye lin sbheynnella
asirvdisidnu. (isra yelin sbheyella nimitruvag)
avnunnn tmdeday davidn smgd matnadi tnn keyimd
nervetisid israyelin dev rad krtnu statistplli. atru
helidde mmdre- nnn jnrar israyelyrnnu aigupt
desdimd brmadid din meudlu geumdu nnn namvu
adrlli iruv nimitm mmdirvnnu ktuvdkke israyelin
smst geutrgleulgimdm pttvnnu nanu adu keulde
nnn jnrar israyelin mele irlu nanu davidnnu
adukeumdeni amdnru. israyelin devrad krtm namkke
mmdirvnnu ktbekemdu nnn tmdde yad davidnige
mnssittu. ag krtnu nnn tmdeday davidnige- nnn
namkke mmdirvnnu ktbekemdu ninge mnssagittilla,
ninu cennagi madidi. adagyv mmdirvnnu ninu
kttisbed; ninnimdm hutuvu mgnu, avne nnn hesri-
gagi mmdirvnnu ktisuvvnu amdnru. ig krtnu tanu
helid vaky vnnu puresiddane. nanu nnn tmdeday
davidnige bdlagi eddu, krtnu matu keutt prkar
israyelin simhasnd mele kulitukeumdu israyelin
devrad krtm namkke mmdirvnnu ktisiddene. idllde
krtnu nmm pitrglunu aiguptdesdimd br madidag
avn smgd madid odmbdi keyu iruv mmjuskkeuskr
sthlvnnu madisi denu amdnru. ag seuleumeunnu
israyelin sbhe yvr smmukhdlli devr blipithd mumde
nimtu akasde kdeg tnn keglunu etti helidde mmdre-
israyelin devrad krtne, meliruv akasdladrdu kelgiruv
bhumi ylladrdu ninn hage devru yaru ill. smpurvad
hrdydimd ndeyuv ninn sevrk odmbdikeynnu kr-
peynnru nerveri suvatne, ninn sevkndmth nnn tmdde
yad davidnige vagdanmadi nerverisida tne, ninu
ninn bayimd heliddnnu imdin prkarve ninn keyimd
nervetisid karn ig israyelin devrad krtne, ninn mkklu
tmm margkke jagrtvagiddu ninu nnn mumde nded
prkar avru nnn mumde ndedre israyelin simhasnd

mele nnn smmukhdlli tppde kulitukeulluvmtde
maduvunu emdu ninu nnn tmdeyu, ninn sevknd
davidnige helid matu nerverisu. ig o israyelin
devre, nnn tmdeday ninn sevknd davidnige helid
vakyvu drdhvagli. adre devru niscyvagi bhumi
mele vasvagiruvneuv? igau, akasglu akasa kasglu
ninnnu hidiylarvu; hageadre nanu ktisid i mmdirvu
hidiyvudu hege? adre nnn devrad krtne, ninn sevknd
prarthnegu vijnapnegu ninn sevknu ninn mumde
prarthisuv prarthney kugnnu keli. ninn sevknu i
sthldli maduv prarthneynnu ninu keluv hage alli nnn
hesiruvdemdu ninu helid sthlvad i mmdird mele
ratri hglu ninn ktaksvirli. ninn sevknd vijnapneynnu
ninn jnrar israyelyr vijnapneynnu keli. avru i sthlde
kdege prarthisuvag ninu akasdlu vasmaduv sthldli
keli mnnsu. yavnadrdu tnn nereyvngie vireudh vagi
pappmadlu avnu ane idbekemdu avngie ane nemislu
i mmdirdli ninn blipithd mumde i anemadidre ag
ninu dustnnu dustnagmadi avn margd prkar avn
tley mele brmaduv hageyu nitivmtnnu nitivmtnag
madi avn nitiy prkar avngie keuduv hageyu prleukdl-
liruv ninu keli ndisi ninn sevrk nyayvnnu tirisu.
ninn jnrar israyelyru ninge vireudh vagi pappma-
diddrimd struvinnu mumde heude ylpttu ninn kdege
tirugikeumdu ninn hesrnnu arikemadi prarthisi i
mneylli ninge vijnapne madidre ag ninu prleukdimd
keli ninn jnrar israyelyr papvnnu mnnsi ninu avr
tmdeglige keutt deskke avrnnu tirugi brmadu. avru
ninge vireudhvagi papvnnu madid karn akasvu muc-
clpttu mde illdiruvag ninu avrnnu kumdisiddrimd
avru i sthlde kdege prarthnemadi ninn namvnnu
arikemadi tmm papdimd tirugi keumdre ag ninu
prleukdimd keli ninn sevknd israyel jnr papvnnu
mnnsi avru ndiybekad smnargvnnu avrige klisuv
hage ninn jnrige badhyteyagi keutt bhumiye mele
mleyvnnu keudu. desdli brvu urigaliyu kadi geyu
banti reugvadrdu miditeyadrdu kmblu hulvadr avr
struglu avr svdesd pttngilli avrnnu himisidru yav
badhe, yav bene iddru ninn jnrar smst israyelin
yav mnusy nadru yav prarthneyvadrdu vijnapne
yvadrdu madidre tnn svmt hrdyd badheyvnnu tilidu
i mmdird kdege tnn keglunu cacidre ag ninu nmm
pitrglige keutt desdli avru bdukiruv vregu avru
ninge bhypdub hage, ninu pr leukdlli, ninu vasmaduv
sthldli keli, mnnsi, ndisi mnusyn hrdyvnnu tiliyuv
ninu prti mnusynigu avvnn marggl prkar keudu.
yakmdre nine, nineubbnne smst mnusyr hrdyglunu
tilidvngiddi. idllde ninn jnrar israyelinv nllde
ninn hesrin nimitm dur desdimd bmd pressthnnu
kuritu emndre avru ninn mha hesrnnu blvad keyvnu
cacid teulvnu kuritu keluvru. avnu bmd i mmdird
kdege prarthne madidre ninn jnrar israyelyr hage
bhuleukdliruv smstru ninge bhypdubdkkagi ninn
hesrnnu tiliyuv hageyu nanu ktisid i mneyu ninn
hesrinimdm kreylpttide emdu avru tiliyuv hageyu
ninn nivasvagiruv prleukdimd keli pressthnu ninge
kugid prkar madu. ninn jnr nu ninu kluisuv yav
sthldladru tmm strugl smgd yuddhvnnu madlu
heurtuheugi ninu adukeumdm pttnd margvagiyu
nanu ninn hesri geuskr ktisid i mney margvagiyu
avru krtnd ninge prarthne madidag prleukdlli
ninu avr prarthneyvnu vijnapneyvnu keli avr
nyayvnnu tirisu. papvnnu maddvnu yavnu illdd

rimd avru ninge vireudhvagi pap madlu ninu avr mele keupisikeumdu durva dru sviapvadru struvin deskke avru sereyagi oyylpdov hage ninu avrnnu struvin keylli oppisidre avru sere oyylppt desdlli pscattapptu tirugi keumdu tavu papmadi vkrbuddhiyimd ndedu drehumadidevemdu tmmnnu sereyagi oyyuvvr desdlli ninge vijnapnemadi avrnnu sereyagi oyd strugl desdlli tmm purnhrdydimdlu tmm purn prandimdlu ninn kdege tirugikeumdu ninu avr pitrglige keutt tmm desd marg vagiyu ninu adukeumdt nnad marg vagiyu ninn hesrigeuskr tannu kttsid i mmdird margvagiyu avru ninge prarthne madidre ag ninu prleuk dlli, ninu vasmaduv sthldlli keli avr nyayvnnu tirisi ninge vireudhvagi madid ninn jnr pagplnnu avru ninge vireudhvagi madid avr smst drehu glhnu mnnisi avrnnu krunisuv hage avr mumde ninu avrnnu krunisu. avru aiguptdimdlu kbbin krgisuv kulimey mdhydimdlu ninu brmadid ninn jnva giyu ninn badhyteyagiyu agiddare. o krtnad devre-avru ninge kuguv elladrlli ninu avrnnu keluv hage ninn sevknn vijnapnegu ninn jnvad israyelin vijnapnegu ninn knnuglu tere dirli, ninu aiguptdimd nmm pitrglennu heurd maduvag ninn sevknnad musey mukhamtrvagi helid hage avrnnu ninn badhyteyagi bhumiy smst jnrleugimd prtyekisidi amdnu. akasd kdege keyetti krtn jynvediy mumde meunkaluridd seuleumeu nnu prarthneynnu vijnapneynnu madi mugisid nmtr eddu nimtnu. ag avnu mha sbddimd israyelin smst sbheynnu asirvdisi-tnn jnrad israyelyrige tanu matu keutt el-ladr prkar visramtiynnu keutt krtnu stutis lpdli. atnu tnn sevknnad musey mukhamtr helid ella uttmvad matu gllli omdu matadru biddu heuddhill. atnu nmm tmdeglige ajnapisid tnn ajne glhnnu tnn nyayglennu kekeulluvmtrey tnn smst margglilli ndeyuvmtrey nmm hrdyglennu tnn kdege tirugisuv hage nmm devrad krtnu mmmnnu ke bidde, mmmnnu visrisjde, nmm pitrgl smgd hege iddneu hageye nmm smgd irli. id llde krtnu tane devragiddane; atn heurtu bereubbnillvemdu bhuleukd jn rellru tiliyuv hage karykke tkkddagi skl kalgilli tnn sevknn nyayvnnu tnn jnvad israyelin nyayvnnu tirisuv hage nanu krtn mumde vijnapne madid i nnn matuglu ratri hglu nmm devrad krtn bliylli irli. imdin hageye atn ktteglilli ndeylu atn ajneglennu kekeullu nmm devrad krtn smgd ninn hrdyvu spurnrvagirli amdnu. ag arsnu avn smgd israyely rellru krtn mumde bliglennu arpisidru. seuleumeunnu krtnige arpisid sma dhand bligligeuskr ipptterdu savir ettu glhnnu lkssd ippttu savir kuriglennu arpisidnu. higege arsnu israyelin smst mkklu krtn mmdirvnnu prtisthe madidru. ade dindlli arsnu krtn mney mdhy amglvnnu prisuddh madidnu. krtn mumdiruv tamrd bli pithd mele dhn bliglennu kanikeglennu smadhand bligl keubbnnu iduvdkke sthl salde idddrimd alli dhnbliglennu kanikeglennu smadhand bligl keubbnnu arpisidnu. ade kaldlli seuleumeunnu avn smgd hmatin prdes meudlugeumdu aiguptd ndiy mtiggu iruv mhasbhe yad smst israyelyru nmm devrad krtn mumde elelu hdinalku divs hbbvnnu madidru. emtne dindlli avnu jnrige appneynnu keuttnu. ag avru arsnnnu asirvdisi krtnu tnn sevknnad davidni geuskrvu tnn jnrad israyelyrigeuskr rvu madid smst

upkard nimitt smteuspttu hrdydlli anmduvullvragi tmm tmm dereglige heudru.

9

seuleumeunnu krtn mmdir vnnu armneynnu kt-tlu ase yimd iccesiddnnella kttsi tirisid mele enay-itmdre, krtnu seuleumeunnige gibyeuninlli prtyk-snad hage erdne sari avnige prtyksnadnu. ag krtnu av nige-ninu nnn mumde madid ninn prarthne ynnu vijnapneynnu nanu keli yug yugku nnn hesru alliruv hage ninu kttsid i mmdirvnnu prisuddh madidenu; nnn knnuglu nnn hrdyvu nityvagi alli ruvvu. nanu ninge ajnapisid prkar maduv hage nnn ktteglennu nyayglennu kekeumdu spurn hr-dimdlu ytharthteyidmlu ninn tmdeyad davidnu nded prkar nnn nnn mumde ndedre israyelin simhasnd mele kulitu keullu ninge mnusyn keurteyaguvdill vemdu nanu ninn tmdeyad davidnige matu keutt prkar israyelinlli ninn rajyd simhasnvnnu nirmtr-vagi sthirpdisu venu. nivadru nimm mkkkladru nanu nimm mumde itt ajneglennu ktteglennu kekeulle nnn kdeyimd heurtuheugi any devruglennu sevisi avug-lige addbiddne nanu ag israyelige keutt bhumiy-limd av rnnu kdidubittu nnn hesrigeuskr prisuddh madid i mmdirvnnu nnn edurinimd tegedu bidu-venu. israyelu smst jngllige dage yagiyu aphasy-vagiyu iruvdu. id llde i ettrvagiruv mneynnu haduheugu vvrellru adkke ascrpyttu-chi amdukrtnu i deskku i mmdirku hige yake madidnu emdu an-nuvru. avru prtyuttrvagi-tmm tmdeglennu aigupt-des deulgidm brmadid nmm devrad krt nnnu bittu anydevruglennu heumdukeumdu avuglige addbiddu sevisiddrimd krtnu i kednnella nmm mele brma-didnemdu helu vru amdnu. turin arsnad hiramnu seuleu meunnige devdaru mrglennu turayi mrglennu cinnvnnu tnn ella istd prkar keuttiddrimd ippttu vrusglad truvay seuleumeunnu a erdu mneglennu, amdre krtn mneynnu armneynnu kttsi tirisi dnu. ag seuleumeunnu glilay desdlli hiramnige ippttu pt-nglennu keuttu. ag hiramnu turinimd seuleume-unnu tnge keutt ptnglennu neudlu bmdnu. adre avu avnige meccikeyagirill. ad rimd avnu-nnn sheudrne, ninu nsge keutt i ptnglenemdu heli avuglige kabul desvemd hesrittnu. imdinvrege avuglige ade hesru. hiramnu arsnige nur ippttu tlamtugl cinnvnnu klulisidnu. arsnad seuleume-unnu bitti alug lnnu kudisid karnevmdre, krtn mmdir vnnu tnn mneynnu milleuvnnu yerus lemin geudeynnu haeurnnu megiddeu nnnu gejernnu kt-tuvdkkeuskrve. aiguptd arsnad phreuhnu heur-tuheugi gejernnu tegedukeumdu adnnu bemkiyimd suttubittu pttndlli vasvagidd kananyrnnu keumdu seuleumeunn hemdtiyad tnn mglige bhumanvagi keuttu. higege seuleu meunnu gejernnu kelgiruv betheureu nnnu balatnnu adviyliruv tamarannu des-dlli kttsidnu. idllde seuleumeu nnu tnge um-tad ugrand ptnglennu tnn rthgligeuskr ptnglennu tnn rahutrigeuskr ptnglennu yeruslemi nliyu leb-neuninliyu tanu aluv des vellaadrliyu ktllu iccesid-dnnella kttsi dnu. israyelin mkkllde ameuryru hit-tiyru perijjiyru hivviyru yebusi yru ivrlli ulid smst jnru ivr truvay desdlli ulid israyel mkklu nirmul

madd avr mkklu; ivr mele seuleumeunnu imdin vregu dastvd bitti nemkvnnittnu. adre israyelin mkkllnu seuleumeunnu dasrag madlill; avru yud-dhsthragiyu tnn sevkragiyu kekelgi ruv prdhanragiyu adhikariglagiyu rth glnnu ndisuvragiyu tnn rahutra giyu iddru. ivreulge aidunur aivttu mmdid seuleumeunnn kelsd prdhanrad adhikariglagiddru. ivru kelsdlli kstpdv jnr mele adhikariglagiddru. adre phreuhn mglu davidn pttm dimd tngeuskr seuleumeunnu kt-tisid pttnkke bmdlu. ag avnu milleuvnnu kt-tisidnu. vruskke muru sari seuleu meunnu krtnige tanu kt-tisid blipithd mele dhnbliglnnu smadhand blig lnnu arpisi krtn mumdiruv pithd mele dhupvnnu sut-nnu. higege avnu mmdid rvnnu kt-tisi tirisidnu. idllde arsnad seuleumeunnu eudem desd kempus-mudr tird eleu tin bliylliruv ecyungebrinlli hdu glnnu madisidnu. hiramnu hdguglli smudrd jnan-vull navikragiruv tnn sevkrrnu seuleumeunn sevk-rsgld kluisidnu. avru ophirige heuge allimd nanur ippttu bmgard tlamtu glnnu arsnad seuleumeunne tkkeumdu bmdru.

10

sebd raniyu krtn namvnnu kuritu seuleumeunn kirti ynnu kelidag ogtuglimd avnnnu priksi slu bmdlu. avlu mha gumpin smgd sugmdhdrvynlunu bhu hec-cad cinnvnnu amulyvad klluglnnu heuruv omtegl smgd bmdlu. avlu seuleumeunn blige bmd mele tnn hrtydlliidd ellvnnu kuritu avn smgd matnadidlu. ag seuleu meunnu avl prsnegligella uttrsisidnu. avlige tilisdmt arsnige mreyagidmthddu omdu irill. sebd raniyu seuleu meunn smst jnanvnnu avnu kt-tisid mmdirvnnu avn mejin bheujvnnu dasr kutiruveiky ritiynnu sevkru nimitruvddnu avr vstrglunu avn pan daykrnnu avnu krtn mmdirke heuguv margvnnu neudidag stbdhladiu; avlu arsnige- nanu nnn des-dlli ninn kriye glnnu kuritu ninn jnanvnnu kuritu kelid matu styvu. adre nanu bmdu nnn knnu glimd neuduvvregu a matuglnnu nmbde heudenu. igeu, idrlli ardhvu nnge hellpttidill; ninn jnavnu smpttu nanu kelid kirtigimt adhikvagirvdu. ninn mnusyru bhagyvmtru; ninn mumde yava glu nimtu ninn jnan-vnnu keluv i ninn sevkru bhagyvmtru. ninnnu is-rayelin simhasnd mele kudrisuv hage ninnlli istptt ninn devrad krtnu stutislpdli. krtnu yugyugkku is-rayelnnu priti madiddrimd nyayvnnu nitinyannu ndislu atnu ninnnnu arsnag madidnu amdlu. avlu arsnige nur ippttu tlamtu cinnvnnu bhusmrddhiyad sugmd-hdrvyn lnnu amulyvad klluglnnu keuttlu. sebd raniyu arsnad seuleumeunnige keutt aprimitvad sugmdhgl hage innemdu bmdiddill. idllde hiramn hdguglu ophirinimd bmgarvnnu anak almug mrglnnu amu-lyvad klluglnnu tmdvu. arsnu almug mrglimd krtn mmdirkeuskrvu arsn mnegeuskrvu stmbhglunu madisi dnu. idllde avuglimd haduvvrigeuskr kin-nrighlunu vineglunu madisidnu; amdi ninn i dind vregu amth almug mrglu bmdddu ill, kmdddu ill. arsnad seuleumeunnu sebd rannige rajn davangi keuttddu heurtagi avlu iccesi keldidnnella seuleume-unnu avlige keuttu. akeyu himtirugi tnn sevk kud tnn svdeskke heudlu. adre vrtkrimdlu vrtkr vya-par dimdlu arbbiy arsluglimdlu desd adhiptiglimdlu

bmd bmgard heurtagi omde vrusdlli seuleumeun-nige bmd bmgarvu aru nur arvuttaru tlamtu tuk-vagittu. arsnad seuleumeunnu bmgardimd innuru khedyglunu madisi dnu. omdeumdu khedhykke arunuru sekelu tuk bmgarvittu. hageye bmgardimd munnnuru guranighlunu madisidnu. omdeumdu gu-ranige nurevttu teule bmgarvittu. arsnu ivuglnnu lebneunin adviy mneylli ittnu. idllde arsnu dmt-dimd deudd simha svnnu madisi adnnu sreth bmgardimd heudisidnu. i simhasnkke aru metlug lid-dvu. i simhasnd himbhagyu dumdagittu. kulitukeul-luv sthld erdu parsvgllli kegli ddvu. a kegl bliylli erdu simhglu nimtidvdu. hnnnerdu simhglu aru met-tlugl mele erdu parsvgllli nimtidvdu. yav rajydl-liyu amthddu idddill. idllde arsnad seuleumeunnu kudiyuv patre glella bmgardvuglagiddvu. lebneunin adviy mney patreglella hageye bnga rdvuglagiddvu. belliydu yavdu irilli. yakmdre seuleumeunn divs-gllli adu enu illddagi enisltptittu. arsnige tarsi sin hdguglu hiramn hdgugl smgd smudrdlli iddvu. muru vruskke omdu sari tarsisin hdguglu bellibmgar vnnu dmtvnnu keutiglunu nviluglnnu tkkeumdu bruttid-dvu. higege arsnad seuleumeunnu aisvrydimdlu jnan dimdlu bhuleukd smst arslugligimt deuddvngiddnu. devru seuleumeunn hrtydlli umtu madid avn jnan-vnnu keluvdkkagi bhumiylliruv smstru avn blige bmdru. avrvru kanikeyagi belli bmgard patreglnnu vstr-glunu ayudh glnnu sugmdhglunu kudureglunu hesr ktteglunu vrus vruskku nemkd prkar trutta iddru. idllde seuleumeunnu rthglunu rahutnnu kudisidnu. avnige savird nanuru rthglu pttngllliyu arsn bliylli yerusalemnliyu tanu irisid hnnnerdu savir kudurey rahutru iddru. arsnu yerusalemnlli belliyvnnu kllugl hageyu devdaruglnnu tgginnliruv ald mrgl hageyu bh-lvagi madi dnu. idllde seuleumeunnige aigupt dimd kudureglu snbin nulu tripttvu. arsn vrtkr krykke snbin nulnna tegedukeumdu. aiguptdimd heur-tubruv rthd kryvu aru nuru belli sekeluglu, kudurey kryvu nur aivttu belli sekeluglu. i prkar hittiyr arsgu-llerrigu aramyd arslugligu avr mukhamtr tkkeumdu bruttidru.

11

arsnad seuleumeunnu phreuhn mglldde any jnamgg-l striyrad-meuvabyru ammeunyr eude myru cide-unyr hittiyrnnu meuhisidnu. i jnamgglnnu kuritu krtnu israyel mkklige-nimgu avvige keuttukeullu-vdu irbardu, avru niscyvgi ninn hrtyvnnu tmm devrugl kdege tirugisuvru emdu helidnu. adre seuleumeunnu pritiyilli ivrnnu amteikumdu. avnige arsgl kumarteyrad elu nuru mmdid ptniyr munnnuru mmdid upptniglu iddru. avn ptniyr avn hrtyvnnu tirugisidru. seuleumeunnu muduknad kaldlli enay-itmdre, avn ptniyr anydevrugl kdege avn hrtyvnnu tirug madidru. avn hrtyvu tnn tmdeyad davidn hrtyd hage tnn devrad krtn smgd priuprvagi irilli. seuleumeunnu cideunyr devteyad asteuretnnu am-meu nyr ashykrvad milkeumnnu himba lisidnu. hig-eye seuleumeunnu tnn tmdeyad davidn hage krtnnnu purnvagi himbalisde krtn smmukhdlli kettdnnu madidnu. ag seuleumeunnu meuvabin ashykrvad kemeusgeuskr rvu ammeunn mkkll ashykrvad meule

knigeuskrvu yerusalemige eduragiruv bettdlli ettr-
vad sthlyvnu kttisidnu. ide prkar tmm devrug-
lige dhupvnnu suttu blyghnu arpisuv tnn any jaty
smst ptniyrigeuskrvu kttisidnu. adkarn seuleume-
unnige erdu sari prtyksnad israyelin devrad krtn
kdeymd avn hrdivu tiruigheuddrimd krtnu avn
mele keupiskeumdidnu. any devrug himde heug-
bardemdu atnu idnnu kuritu avnige ajnapisidnu.
adre krtnu ajnapisi ddnu avnu kekeulle heudnu.
adkarn krtnu seuleumeunnige-ninu hige ndedu
nanu ninge ajnapisid odmbdikeynnu nnn kttleglgnu
kekeulle heuddrimd niscy vagi nanu rajyvnnu nin-
nimd kskeumdu adnu ninn sevkni keuduvnu.
adre ninn tmdeyad davidnigeuskrv ninn kal dlli
nanu idnnu madde ninn mgn keyulgimd adnu
kskeulluvnu. idllde rajyvnnella nanu kskeulle
nnn sevkna davidnigeuskrvagi yu nanu adukeumd
yerusalemigeuskrvagi ninn mgnige omdu geu-
trvnnu keuduvnu amdnu. ag krtnu eudeumy-
nad hddnnu seuleumeunnige struvagiru ebbisidnu.
avnu eudeuminni arsn smttiyv nagidnu. hegmdre,
davidnu eudeuminni ruvag senyadhipti yauvabnu
edeu minlli gmdsrellrnnu keumduhakid tru vay
keumdu haklpttrvnnu hunidlu heudag hddnu innu
cikk hudugnagiddu avnu avn smgd avn tmdey
sevk rad eudeumyrlli kelrvu guptdlli prvesislu odi-
heudru. yauvabnu eudeuminniruv gmdsrellrnnu
smhrisuv vregu israyelin smst senyd smgd alli aru
timglu iddu. adre hddnu avn smgd iruvru
midyannu bittu paranige bmdu allimd mnusyrnnu
tegedukeumdu aiguptdlli prvesisi aiguptd arsnad
phreuhn blige bmdru. avnu ivnige mneynnu keuttu
aharvnnu nemisi bhumiyvnnu keuttu. idllde hddnu
phreuhn drstiylli ati krpeynn heumdi nu. enm-
dre, avnu raniyagiruv tnn hemdtiyad tkhpensyem-
bvl sheu driyvvu avnige hemdtiyagi keuttu. tkhpe-
nes sheudriyu avnige genub tnemb mgnnnu hettlu.
tkhpene ivnnu phreuhn mneylli meule bidisidlu.
genubtnu phreuhn mneylli avn mkl smgd iddu.
adre davidnu tnn pitrgl smgd mlgiddanemdu senyad-
hipti yauvabnu sttuheudnemdu hddnu aigupt-
dlli keli phreuhnige-nanu nnn deskke heuguv hage
nnnnu kluhisu amdnu. phreuhnu avnige – yake?
igeu, ninu ninn deskke heugbekembuv hage ninu
nnn smgd iruvag ninge enu keurtteyayitu amdag
avnu-eni ill; adre hegadr nanu allige heugutene
amdnu. idllde devru mtteubb struvnnu avn mele
ebbisidnu. avnu yarmdre ceubd arsnad tnn yjman-
nagiruv hddejv nnnu bittu odiheud elydavn mgnad
rejeunnu. davidnu ceubd jrnnu smhrisuvag ivnu
mnusyrnnu tnn blyilli kudiskeumdu omdu gumpige
adhiptiyadnu. ivnu avr smgd dmskkke heugi alli
vasisi dmskdlli alutta iddu. hddnu madid kedu
heurtagi ivnu seuleu meunn divsglllela israyelyrige
stru vagiddu. avnu israyelyrnnu hge madi aram
desvnnu alutta iddu. idllde cred ptnd ephraty-
nad nebatn mgnad yareubbamnu iddu; ceruylemb
vidhvayad stri avnige tayi yu; avnu seuleumeunn
sevknu; ivnu arsnige vireudhvagi tnn keynnettid-
du. avnu arsnige vireudhvagi tnn keynnu ettid
karnvenmdre, seuleumeunnu milleukeuteyvvu kttisi
tnn tmdeyad davidn ptndlli biddueudhuglgnu ktti
suttiruvag yareubbamnu prakrm sali yagiruvdrim

seuleumeunnu-i yauvnsthnu kels madtkkvnemdu
neudi yeusephn mney smst karygl mele avnnnu
adhiptiyagittu. a kaldli enayitmede, yareub-
bamnu yereuslemi neulgimd heurtu heuguvag sile-
uny nad ahinyemb prvadiyu avnnnu hadi ylli kmdu.
avnu heulds vstrvnnu heuddu keumdidnu. avrib-
bru heuldli omtiya gidru. ag ahinyu tnn mele
iruv vstrvnnu hididu hnnerdu tumduglagi hridu
yareubbamnige-i httnu tumduglgnu ninu tegedukeu.
idkke israyelin devrad krtnu-igeu, nanu seuleume-
unn ke yimd rajyvnnu kittukeumdu httnu geutr glgnu
ninge keuduvnu. (nnn sevkna davidnigeuskrvu
israyelin smst geutrglimd nanu adukeumd pttvad
yerusalemigeuskrvu avnige omdu geutr iruvdu.) avn
tmdeyad davidn hage nnn kttleglgnu nyayglgnu
kekeullu vdkku nnn drstige meccikeyaddnnu madu
vdkku avru nnn margllli ndeyde nnnnnu bittu
cideunyr devteyad asteu rettnu meuvavir devrad
kemeusnnu ammeunn mkl devrad milkeumnnu
aradhisiddare. adru nnn ajneglgnu kttle glgnu
kekeumddrimd nanu adu tegedu keumd nnn sevk-
na davidnigeuskrv nanu avn keyimd rajyvnnella
tegedu keulle avn jivmand skl divsgllli avnnnu
prbhuvagi irisuvnu. adre nanu avn mgn keyimd
rajyvnnu tkkeumdu adrlli httnu geutrglgnu ninge
keuduvnu. alli nnn hesrnnidlu nanu adukeumd
pttnvad yerusaleminni nnn mumde nnn sevkna
davidnige yavaglu belku umtaguv hage avn m-
nige omdu geutr vnnu keuduvnu. idllde nanu
ninnnnu tkkeumdu ninu ninn prnvu iccesuvdel-
lvnnu aluvnte madi israyelin mele arsa giruvi. nanu
ninge ajnapisiddella ninu keli nnn margllli ndedu
nnn sevkna davidnu madid hage nnn kttleglgnu
ajneglgnu kekeumdu nnn drstige ytharth vaddnnu
madidre nanu ninn smgd iddu davidnigeuskrv kttid
hage ninge sthivrad mneynnu ktti israyelyrnnu ninge
keudu vnu. idkkeuskrv davidn smttiyvnnu badhisu-
vnu; adre nirmtrvagi all emdu helidnu. idr nimitt
seuleumeunnu yareu bbamnnu keullu hudukidnu;
addrimd yareubbamnu eddu aiguptd arsnad siskn
blige aiguptkke odiheugi seuleu meunnu sayuv vregu
aiguptdldidnu. seuleumeunn ulid kriyegl avnu ma-
diddellvu avn jnanvu seuleumeunn kriyegl pustkdlli
breyldpdlillveu? seuleumeunnu yerusaleminni smst
israyelin mele alid divsglu nalvttu vruslagididdu.
seuleumeunnu tnn pitrgl smgd mlgidnu; avnu tnn
tmde yad davidn ptndlli huplpttnu; avn mgnad re-
hbbamnu avnige bdlagi alidnu.

12

rehbbamnu sekemige heudnu; yakmdre avnnnu
arsnag maduvdkke smst israyelyru sekemige bmdru.
(arsnad seuleumeunn smmukh dimd odiheugi
aiguptdlli vasvagiddu) innu aiguptdldid nebatn m-
gnad yareubbamnu idnu kelidag avru av nnnu kre-
luhisidru. ag yareubbamnu israyelin smst kutvu re-
hbbamn blige bmdu avn smgd matnadi-ninn tmdey
mmm neugvnnu kthinvag madidnu; ig ninu ninn
tmdey kthinvag seveynn avnu mmm mele hakid avn
bharvad neugvnnu hgurmadidre navu ninnnnu sevi
suvevu amdru. avnu avrige-nivu heugi muru di-
vsgl truvay tirigi nnn blige bnniri emdu helidrimd

avru heudru. ag arsnad rehbbamnu tnn tmdeyad seuleumeunnu bdikiruvag avn mumde nilluttidd hiriyar aleucne kellu-i jnrigge prtyuttrvnnu keudlu enu aleucne heluttiri amdnu. avru avnige-ninu imdu i jnrigge sevkniagi avrnnu sevisi olle matuglimd avrige prtyuttrvnnu keudu, ag avru nirmtrvagi ninn sevkragiuvru emdu helidru. adre avnu tnge hiriyru helid aleucneynnu bittu tnn smgd beledu tnn mumde nimiruv yauvnsthr aleu cneynnu kelidnu. avnu avrige-ninn tmde nmm mele hakid neugvnnu hgur mademdu nnge helid i jnrigge prtyuttrv keudlu enu yeucne heluttiri amdnu. ag avn smgd beled yauvnsthr av nige-ninn tmde nmm neugvnnu bhar madidnu; adre ninu adnnu nmge hgur mademdu ninn smgd matnadid i jnrigge- nnn kiruberlu nnn tmdey nduvigimt dppvagi ruvdu. nnn tmdeyu nimm mele bharvad neugvnnu heurisidnu; adre igeu, nanu nimm neugkke kudisuvnu; nnn tmdeyu nimmnnu keurdeglimd siksisisidnu; adre nanu nimmnnu celuglimd siksisisuvnu embdagi ninu avrige helu amdru. ag murne divsdlli nnn blige bniremdu arsnu helid prkar murne divsdlli yareubbamnu smst jnru rehbbamn blige bmdru. adre arsnu jnrigge kthinvad prtyuttrvnnu heli hiriyru avnige helid aleucneynnu bittu yuvkr aleucney prkar avr smgd matnadi- nnn tmdeyu nimm neugvnnu bharvag madidnu; nanu adkke kudisuvnu; nnn tmdeyu nimmnnu keurdeglimd siksisisidnu; nanu nimmnnu celuglimd siksisisuvnu amdnu. higeye arsnu jnr matu kelde heudnu. yakmdre krtnu nebatn mg nad yereubbamniige sileunynad ahiyn mukhamtrvagi helid matu ideruvdkke karnvu krtnimd umtayitu. arsnu avr matnu kelde heudnemdu smst israyelyru neudidag jnru arsnige prtyuttrvagi davidnlli nmge bhagvenu? isyn mgnlli nmge badhyte enu? isra yelyre, nimm deregilige heugiri; davi dne, ig ninn mneynnu neudikeu emdu heli israyelyru tmm tmm deregilige heudru. adre yehudd ptngllli vasvagiruv israyel mkkk mele rehbbamnu alidnu. ag rehbbamnu kppkke geuttugar-nad adeuramnnnu kluhisidnu. adre israyelyrellru avn mele kkle sedu keumduhakidru. addrimd arsnad rehbbamnu yerusalemige odiheuglu tvremadi tnn rthd mele eridnu. higeye imdin vregu israyelyru davidn mney mele tirugibidru. yareubbamnu tirugi bmdiddanemdu kelidag israyelyrellru sbhege avnnnu krekluhisi smst isra yelin mele avnnnu arsnnnagi madidru. yehudn geutr heurtagi davidn mne ynnu himbalisuvvru yaru irilll. rehbbamnu yerusalemige bmd tru vay seuleumeunn mgnad rehbbam nige rajyvnnu tirugi brmaduv hage isra yelin mney mele yuddhmadlu benya viann geutrd smgd yehudn smst mneyvrlli yuddhmadtkkvragiddu, adu keullptt lkss embhttu savir jnrnnu kudi sidnu. adre devr vakvyu devr mnusy nagiruv semayne umtayitu; enmdre ninu yehudd arsnad seuleumeunn mgnagiruv rehbbamnigu yehudd benya vian smst mneyvrigu mikkad jnrigu helbekaddenmdre-nivu israyelin mkklagiruv nimm sheudrige vireudhvagi yuddhmadlu heugde prtii mnusynu tnn tnn mnege himtirugli. i karyvu nnnimd umtayitemdu krtnu heluttane amdnu. addrimd avru krtn vakyvnnu keli a vakyd prkarve himtirugi heudru. yareubbamnu ephrayamn bettdlli sekemnnnu kttsi adrlli

vasisidnu. allimd heurtuheugi penuevlnnu kttsidnu. adre yareubbamnu tnn hrddylli-ig rajyvu davidn mnege himtiruguvdu. i jnru yerusalemilliruv krtn mmdirkke bli arpislu heudre ag i jnr hrdivu yehudd arsnad rehbbamn kdegde amdre tmm yjmann kdegde mtte tiruguvdu. avru nnnnnu keumdu haki yehudd arsnad rehbbamn kdegde tirugi heudaru. emdu arsnu aleu cne kelikeymdu erdu bmgard heurig Innu madisi jnrigge-yerusalemn vregu heuguvdu nimge kstvagide. o israyele, igeu, aigupitmd ninnnnu brmadid ninn i devruglu amdnu. avnu omddnu betelinliyu mtteumddnu daninliyu ittnu. i karyvu papkke karnvayitu. jnru omddr drsnkkeuskr danin vregu heudru. idllde avnu unnt sthgl omdu mneynnu kttsi leviy mkkllld jnrlli knisth jnreglimd yajkrnnu nemisi dnu. yareubbamnu emtne timgl hdi nedne divsdlli yehuddlliruv hbbd prkar hbbvnnu nemisi pithd mele blig Innu arpisidnu. i prkar avnu beteli nlli madi avnu umtumadid heuriglige bliglnnu arpislu betelinli tanu madid unnt sthgl yajkrne nemisidnu. higeye avnu tnn svmt hrddylli yeucisid timglld emtne timgl hdieneid divsdlli avnu betelinli umtumadid pithd mele bliglnnrpisi israyelin mkklige hbbvnnu nemisidnu. idllde tane pithd mele bliglnnrpisi dhupvnnu suttnu.

13

yareubbamnu dhupvnnrpislu blipithd bliylli nimiruvag igeu, krtn matinmtte devr mnusynu yehuddimd betelige bmdnu. avnu a pithkke vireudhvagi krtn matinlli kugi-pithve, pithve, igeu, davidn smtandlli yeusiynemdu hesrull obb kumarnu hutuvnu; avnu ninn mele dhupvnnrpisuv unnt sthgl yajkrnnu bliyagi arpisuvnu; mnusyr elubuglu ninn mele sudlpuvvemdu krtnu heluttane amdnu. ade divsdlli avnu gurutnnu keuttu avrige-krtnu idkke helid gurute nmdre-igeu, blipithvu siliheugi adr mele iruv budiyu celllpuvdu amdnu. arsnad yareubbamnu betelinlliruv blipithkke vireudhvagi devr mnusynu kugid matnu kelidag avnu pithd bli yimd tnn kecaci-avnnnu hidiyiri amdnu. ag avnige vireudhvagi cacid avn ke himdkke elkeuld hage ongiheuyitu. idllde krtn matinimd devr mnusynu keutt gurutin prkarve bli pithvu sili heugi budiyu blipithdimd celllpttitu. ag arsnu prtyuttrvagi devr mnu synige-nnn ke gunvaguv hage ninu ninn devrad krtn ktaksvnnu bedikeumdu nngauskr prarthne madu amdnu. ag devr mnusynu krtn ktaksvnnu bedikeumd ddrimd arsn ke gunvagi mumcin hage ayitu. arsnu devr mnusynige-ninu nnn kud mnege bmdu ninnnnu ceteriskeu. nanu ninge omdu bhuman keuduvnu amdnu. adre devr mnusynu arsnige prtyuttrvagi-ninu nnge ninn ardh mne ynnu keuttru nanu ninn smgd heuguvdill; i sthldli reutti tinnuvdill, kudiyuvdill. yakmdre-ninu reutti tinnbed, nirrnu kudiybed; ninu bmd margdim himti rugi heugbed emdu krtn vakydimd nnge ajne ayitu amdnu. addrimd avnu betelige bmd margdim himtirugi heugde mtteumdu margvagi heudnu. adre betelinli obb vrddhnad prva diyu vasvagiddu. avn mkklu bmdu a dindlli betelinli devr mnusynu madid smst kriyeglnnu avnige tilisidru; avnu arsnige helid

matuglõnu sh tmm tmdge tilisidru. ag avr tmd av
rige-avnu yav margvagi heudnu amdnu. yakmdre
yehuddim bmd devr mnusynu heud margvnu
avn mkklu neudidru. avnu tnn mkkligektege tdi
hakiri amdnu. avru kttege tdi hakidru; avnu adr
mele eri devr mnusyn himde heugi avnu ela mrd
kelge kulitukeulluvag avnnnu kmdu keumdmu. ag
avnu-ninu yehuddim bmd devr mnusyneu amdnu.
adkk vnu-nane amdnu. ag avnige-ninu nnn mnege
bmd reutti tinnu amdnu. adkkvnu-nanu ninn
smgd himtiruglu kuddu, olge heuglu kuddu; i sthldli
ninn smgd reutti tinnuvdill, niru kudiyu vdill. krtn
matu-ninu alli reutti tinnbed, niru kudiybed; bmd
marg dimd tirugi heugbed emdu nnge hel lptitu
amdnu. ivnu avnige-nanu ninn hageye pradiyagid-
dene; mttu obb dutnu krtn matinim nge-avnu
reutti timdu niru kudiyu avnnnu himdkke ninn
mnege krkeumdu ba emdu helidnu amdnu. adre
ivnu avnige sullu helidnu. hageye pradiyu ivn
smgd himdkke heugi avn mneylli reutti timdu niru
kudidnu. avru mejige kulitiruvag adde nmde,
avnnnu himdkke krtdm prvadige krtn vaky utmgi
avnu yehuddim bmd devr mnusynige-ninu krtn
matige tirugibiddu ninn devrad krtnu ninge ajna
pisid ajneyynu kekeulde himdkke bmdureutti
tinnbed, niru kudiybed emdu krtnu ninge helid
sthldli ninu reutti timdu niru kudiddrimd ninn
hen ninn pitrgl smadhige bruvdlivemdu krtnu
heluttane emdu helidnu. avnu reutti timdu niru
kudid truvay ivnu krtdm prvadi geuskr kttege tdi
hakidnu. avnu heud truvay simhvu avnnnu dariylli
hididu keumduhakitu. avn hen dariylli hak lptitu;
kteyu simhvu hend bliylli nimtukeumdiddvu.
ag igeu, mnusyr hadu heugi margdlli biddiruv
henvnnu hend bliylli nimtiruv simhvvnu neudi
vrddh pradiyu vasvagiruv ptnkke bmdu tilisidru;
avnnnu margdimd himdkke krtdm pradiyu a
vrtmanvnu keli-ivne krtn matige adivheynd
devr mnusynu; krtnu avnige helid matin prkar
krtnu avnnnu simhkke oppisi ddane; adu avnnnu
sili keumduhakitu amdnu. tnn mkklige-kttege
tdihakiri amdnu. avru tdi hakidru. avnu heugi
ivn henvu dariylli haklptiru vdnnu kteyu simhvu
hend bliylli nimtiruvdnnu neudidnu. simhvu hen
vnu tinnde ktteynnu sili hakde ittu. ag pradiyu
devr mnusyn henvnnu etti kteye mele hakikeumdu
adnu himdkke tmdnu. higeye vrddhnad pradiyu
geuladuvdkku avnnnu huniduvdkku ptnkke
tmdnu. avn henvnnu tnn sma dhiylli hunittnu. ag
avru-ayeyu, nnn sheudrne emdu avnigeuskr geula
didru. avnu ivnnnu hunitt truvay enayitmdre, avnu
tnn mkklige-nanu sttag devr mnusynnnu hunitt
smadhi ylli nnnnnu hunidiri; nnn elubuglõnu avn
elubagl bliylli idiri. avnu betelinliruv blipithke
vireudhvagiyu smary ptnnglliruv unnt sthlgl smst
mneglige vireudhvagiyu krtn matinmte niscvagi
aguvdu amdnu. i karyd truvay yareubbamnu tnn
kett margvnu bittu tirugde unnt sthlglge knisth
yajkrnnagi nemisidnu. yavnige mnssitteu avnnnu
ivnu prtisthe madisiddrimd unnt sthlgl yajkrli obb
naguvnu. yareubbamn mneyvrnnu bhuleukdimd
smhrisuvdkku nasmadu vdkku i karyvu avrige
papvayitu.

ade kaldlli yareubbamn mgnad abhiynu reugdlli
bidnu. addrimd yareubbamn tnn ptnige-
nineddu yareubbamn ptni emdu yaru tilyd hage
veshakikeumdu sileuvige heugu; igeu-i jnr mele
ninu arsnagiruvi emdu nnge helid pradiyad abhiynu
alliddane. idllde ninu ninn keylli htu reuttiglõnu
bhksyglõnu omdu mdke jenu tuppvnu tege-
dukeumdu avn blige heugu. avnu mguvige aguvdnnu
ninge tilisuvnu amdnu. yareubbamn ptniyu eddu
hageye madi sileuvige heugi ahyn mnege bmdlu.
adre ahynu neudlarde iddu; yakmdre vrddhapy-
dimd avn knnuglu meubbagiddvu. adre krtnu
ahynigeigeu, yareubbamn ptniyu tnn mgni geuskr
ninnnnu vicarisuvudkkagi bruttalle. yakmdre avnu
reugdldidane. ninu av lige hige helu, avl olge bru-
vag mteu bbl hage ves hakikeumdu bruvlu amdnu.
avl baglli prveisuvag ahynu avl padgl sbdvnu
keluttle-yareu bbamn ptniye olge ba; ninu mteub-
blemdu teurmaduvdu yake? kthinved matu glõnu
tilislu nnge appneyagide. ninu heugi yareubbamnige
helbekaddu- israyelin devrad krtnu heluvde
nmde-nanu jnrulgimd etti, ninnnnu heccisi nnn
jrad israyelr mele nayknag madi davidn mneyimd
rajyvnu kittu keumdu ninge keuttenu. adre nnn
ajneglõnu kekeumdu nnn drstiyli meccikeyaddnnu
madi tnn spurnvad hrdyidmd nnnnnu himbalisid
nnn sevkand davidn hage ninu idre ninge mumce
iddvrellrigimt kettddnu madidi. ninu heugi nnge
keup vnnebbisuv any devruglõnu erk heuy lpt
vigrhglõnu ninge madikeumdu nnnnnu ninn bennin
himdkke hakidi. addrimd igeu, nanu yareubbamn
mney mele kednu brmadi yareubbamn kdeyimd
smst gmdsrnu israyelinli ulidu bcittu keum-
vrnu kidu bittu adu tiruv vrede mnusynu ksvnu
hege tegedu hakuttaneu hageye nanu yareubbamn
mney jnsesvnu tegedu hakuttene. yareubbamnvrlli
yavnu pttndlli sayuvne avnnnu nayiglu tinnuvvu;
heuldlli sayuvnnu akasd pksiglu tinnuvvu emdu
krtnu helidane. adrimd iddu ninn mnege
heugu; ninu pttndeulge padglõnu iduvstrlli ninn
mgnu sayuvnu. idllde smst isra yelyru avnigeuskr
geuladi avnnnu huniduvvu; yakmdre yareubbamn
vrlli avneubne smadhige seruvnu; yareubbamn
mneyeulge avnu israye lin devrad krtn drstige
ollevnagi ddnu. idllde krtnu israyelyrnnu aluvdkke
ade dindlli yareubbamn mneyvrnnu kdidubiduv obb
arsnnu tngeskr ebhisuvnu. adre igle enu aguvdu?
nirinliruv dmtu alladuv hage krtnu israyelyrnnu
heudeyuvnu. isra yelyru krtnige keupvnu ebhislu
tmm vigrharadhneuskr teupuglõnu hakidd rimd
atnu avr tmdgelige keutt i uttm desdillmd avrnu
nirmul madi ndiy aceylli avrnnu cdruvnte madu-
vnu. atnu yareubbamn papgl nimitt israyelyrnnu
oppisi biduvnu; avne pap madi papvnu madlu
israyelyrnnu prerespidnu amdnu. ag yareubbamn
ptni eddu heurtu tirkke bmdlu. krtnu pradiyad
tnn sevkagiruv ahyn mukhamtr tilisid vakyd
prkarve avlu bagil heustil blige bmdag mgnu stnu.
israyelyrellru avnigeuskr geuladi avnnnu hunittu.
yareubbamn mikkad kriyeglu avnu yuddh madiddu
aliddu-igeu, ivu israyelr arsugl vrtamtgl pustk dlli

breyllpttve. yareubbamnu alid divsglu ipptterdu vruslagiddvu. avnu tnn pitrgl smgd mlgidnu. avn mgnad nadabnu avnige bdlagi alidnu. adre seuleumeunn mgnad rehbbamnu yehuddlli alutta iddnu. rehbbamnu mnu allu armhbisidag nalvteumdu vrus dvnagiddu krtnu tnn namvnnu idlu israyelin skl geutrgleulgidm adu keumdt ptnvad yerusalemlli hdelinu vrus alidnu. avn tayi ammeunylad nymalemb hesrullvlagiddlu. adre yehuddvru krtn smmukhdlli ketttnn madi tnm pitrglu madid smst paggli gimt tavu heccagi papmadi avnige reus vnnebbisidru. avru ettrvad prt guddd meleyu hsurad prt gidd kelgu teupu glnnu vigrhglennu unnt sthlglnnu tmgagi madikeumdr. idllde desdlli purus smgmridru. avru israyelin mkl mumde krtnu heurdisid jnamggel skl ashy krtygl prkar madutta iddru. arsnad rehbbamn aidne vrusdlli enayitmdre, aigupdt arsnad sisknu yerusalemige vireudhvagi eri bmdnu. avnu krtn mmird beukksglennu ar sr mney beukksglennu tegedukeumddllde smstvnnu tegedukeumdr. seuleumeunnu madisid bmgard guraniglennu tkkeumdu heudnu. adre arsnad rehbbamn avuglige bdlagi tamrd guraniglennu madisi armney bagilennu kayuv kavli nvr adhiptiy keylli oppisidnu. arsnu krtn mnege heuguttiruvag kavlinvru avuglennu ettikeumdu bmdru; mttu avuglennu himdkke kavlin cavdige tmdru. adre rehbbamn mikkad kriyeglu avnu madid smstv yehud arslugl vrtamtgl pustkdlli breylpdlillveu? rehbbamn nigu yareubbamnigu avr jivnd priymtr yuddhumtagittu. rehbbamn tnn pitrgl smgd mlgidnu. davidn ptndlli avnu hunidpntnu. avn tayi ammeunylad nymalemb hesrullvlagiddlu. avn mgnad abiyamnu avnige bdlagi alidnu.

15

nebatn mgnagiruv arsnad yareubbamn hdnemtn vrus dlli abiyamnu yehudd mele alutti ddnu. avnu yerusalemilli muru vrus alidnu. avn tayi abisaleumn mg lagiddu maka emb hesrullvlagiddlu. adre tnn pitrvad davidn hrtyd prkar tnn hrtyv tnn devrad krtn mumde purnvagirde tnge mumcid tnn tmd madid smst pagglili ndednu. avn truvav avn mgnnnu nemisuvdkku yerusalemnu sthirpdisuvdkku tnn devrad krtnu davidn nimitt yeru slemilli avnige dipvnnu keuttu. davidnu hittiynad uriyn visy heurtagi tnn jivitd smst divsglilli krtnu tnge ajnapisid elladkke teulge atn drstige meccigeyad-dnnu madi dnu. adre rehbbamnigu yareubbamnigu avr jivamtvd vrede yuddhumtagittu. abiyamn mikkad kriyeglu avnu madiddellvu yehudd arslugl vrtamtgl pustkdlli breylpdlillveu? yareubbamnigu yarubamnigu yuddh ndeyuttittu. abiyamn tnn pitrgl smgd mlgidnu; davidn ptndlli avnnu huni ttru. avn mgnad asnu avnige bdlagi alidnu. israyelin arsnad yareubbamn ipptne vrusdlli asnu yehudd mele alidnu. nalvteumdu vrus avnu yeru slemilli alidnu. avn tayi abisa leumn mglagiddu makalemb hesrullvlagiddlu. asnu tnn tmdyad davidn hage krtn smmukhdlli meccigeyaddnnu madidnu. avnu purus smgmrrnu desdlimd heurdisi tnn pitrglu madid smst vigrhglennu tegeduhakidnu. idllde asnu tnn tayiyad maka teupinlli omdu vigrhvnnu madisi ittd-

drim avlennu raniyagird hage tegeduhaki avl vigrh vnnu kdidubittu kidreunemb hlld blyilli adnnu sut-tubittu. unnt sthlgladreu avu tegedu haklpttdill; adagyu asn hrtyv tnn smst divsglilli krtn drstiyli deusvillddagittu. tanu tnn tmdyav arpisid belliyu bmgarvu samanuglu amtu prtsthisidvuglennu avnu krtn mmirdkke tmdnu. asnigu israyelin arsnad bas nigu avr jivamtvd vrede yuddh ndeyu tttitu. ag israyelin arsnad basnu yehudkke vireudhvagi heugi yehudd arsnad asn blige olgagi heurgagli yaru heugd hage ramvnnu kttsidnu. ag asnu krtn mmird beukksglennu mikk smst belli bmgarvnnu armney beukksglilli tegedu tnn sevkr keylli oppisi dmsk ptndlli vasvagiruv hejeyuun meummgnu tbrimmeunnnu mgnu agiruv aramin arsnad behddnige avuglennu kluhisi-nggu ningu nnn tmdyav ninn tmdyav odmbdike umtlla. igeu, nanu belli bmgarvnnu kanikeyagi ninn blige kluhisiidene. israyelin arsnad basnu nnnnnu bittu heuguv hage ninu bmdu avn smgd madid ninn odmbdikeynnu muriybeku amdnu. hageye behddnu arsnad asn matnu keli israyelin ptntnglige vireudhvagi tngumtad senygl adhipti glennu kluhisi iyyeun, dan, abelbe tmaka smst kinnereut, smst nphtali desvu, ivuglennu heudedubittu. basnu adnnu kelutte ramvnnu kttsisvddnu bittu tirc dlli vasisidnu. ag arsnad asnu yehuddelleliyu saridnu; obbru bidp dlili; ag avru basnu kttsid ramd kluglennu adr mrglennu tkkeumdu heudru. arsnad asnu avuglimd benyaviann gebvnnu micpeynnu kttsidnu. asn mikkad ella kriyeglu avn smst prakrmvu avnu madiddellvu avnu kttsid ptntglu yehudd arslugl vrtamtgl pustkdlli breylpdlillveu? adre tnn vrdpdyd kaldlli avnu tnn kaluglilli asvsthnagiddnu. asnu tnn pitrgl smgd mlgidnu; tnn tmdyad davidn ptndlli tnn pitrgl smgd hunidpntnu. avnige bd lagi avn mgnad yeheusaphatnu alidnu. yehudd arsnad asn erdne vrusdlli yareubbamn mgnad nadabnu israyelin mele allu armhbisi erdu vrus alidnu. adre avnu krtn smmukhdlli kettddnnu madi papmadlu israyelyrnnu prrepsid avn tmdyav papdliyu avn margdliyu ndednu. issakarn mneyvngiruv ahyn mgnad basnu avnige vireudhvagiddu philistiyrige umtad gibbeteuninlli avnnu heudedubittu. yakmdre nadabnu smst israyelyru gibbeteunige muttigi hakutta iddru. yehudd arsnad asn mur ne vrusdlli basnu nadabnnu keumdu haki avnige bdlagi alidnu. avnu aluttiruvag enayitmdre, yareubbamn mneynnella heudedubittu. yareubba mnu papmadi israyelyrnnu prrepi sid nimittvagi yisrayelin devrad krtnu keupvnnu ebbsid nimittvagi krtnu sileuvinnvngiruv tnn sevknad ahyn mukhamtr helid matn prkarve avnu yareubbamnennu nasmaduv vrede svasvull obnnnu uliygeudisill. adre nadabn mikkad kriyeglu avnu madid smstv israyelyr arslugl vrtamtgl pustkdlli breylpdlillveu? idllde asnigu israyelin arsnad basnigu avr jivamtvd vrede yuddhvittu. yehudd arsnad asn murne vrusdlli ahyn mgnad basnu smst israyelyr mele tircdlli allu armhbisi ipptnalku vrus alidnu. adre avnu krtn smmukhdlli kettddnnu madi yareu bbamn margdliyu avnu israyelennu papmadlu prrepsid avn papd liyu ndednu.

basnige vireudhvagi hnaniy mgnad yehuvige krtn vaky umtagi heliddenmdre–nanu ninnnnu dhuli yllimle metleti ninnnnu nnn jnrad isra yelin mele nayknagi irisidenu. adre ninu yareubbamn margdlli ndedu nnn jnrad israyelyru tmm pagplimd nge keupvnnu ebbisuv hage avrnno pap madlu prerepisi. igeu, nanu basn smtitiynnu avn mney smtitiynnu tegedu haki ninn mneyynnu nebatn mgnad yareubbamn mney hage maduvenu. basn kdeyvnl pttndeulge sayuv vnno nayiglu tinnuvvu. avn kdeyvnl heuldeulge sayuvvnno akasd pksiglu tinnuvvu. adre basn itr karyglu avnu madiddu avn prakrmvu isra yelin arsugl vrtamtgl pustkdlli breylpdlillveu? basnu tnn pitrgl smgd mlgidnu; tircdlli avnu hunidlpptnu; avn mgnad elnu avnige bdlagi ali dnu. idllde basnu yarubbamn mne yvr hagiddu avnnno keumduhaki tnn duskrtglimd krt-nige keupvnnu ebbisi krtn smmukhdlli tanu madid ella kettnd nimitt avnige vireudhvagi avn mnege vireudhvagi hnaniy mgnagiruv prvadiyad yehuv-in mukhamtr krtn vaky umtayitu. yehudd arsnad asn ipptarne vrusdlli basn mgnad elnu israye lin mele tircdlli erdu vrus allarmbhi sidnu. adre tircdlli tnn mney ugranik nad arcn mneylli avnu kudidu mttnagi tircdliiruvag ardh rthglige adhiptiyagi ruv avn sevknad jimri avnige vireudh vagi olsmcu madidnu. jimriyu olge heugi yehudd arsnad asn ippttelne vrusdlli avnnno heudedu keumduhaki avnige bdlagi alidnu. avnu allu armbhisiidag enayitmdre, avnu simha snd mele kulitu keulluttle basn mne yvrn-nella keumduhakidnu. avn bmdhu glillyi snehitrl-liyu gmdsrad obb nnnu avnige ulislill. hige bhasnu avn mgnad elnu tmm ella pagplimd israyelin dev-rvad krt-nige keupvnnu ebbisi tavu madid pagplimdlu tavu israyelnnu papmadlu prerepissid rimdlu krtnu prvadiyad yehuv-in mukhamtr basnige vireudhvagi helid atn vakyd prkarve jimriyu basn mney vrn-nella nasmadidnu. eln itr kriye glv avnu madid-dellvu israyel arsu gl vrtamtgl pustkdlli breylpdlil-lveu? yehudd arsnad asn ippttelnevrusdlli jimriyu tircdlli elu divs alidnu. ag jnru philistiyrige smb-mdh ptt gibbeteunin bliylli dmdagi ilidiruv jimriyu olsmcu madi arsnno keumdu hakiddanemdu alli ilidiruv dmdinvru keli ddrimd israyelyrellru ade di-vsdlli dmdineulge dmdin adhiptiyad omriynnu is-rayelin mele arsnag madidru. ag omriyu avn smgd is-rayely rellru gibbeteunnu bittu heugi tircvnu mut-tige hakidru. pttavu hidiypttdnnu jimriyu neu-didag avnu armney amthpurdeulge prvesisi arm-neynnu bemki yimd suttu tanu sttnu. avnu krtn sm-mukhdlli kettndmadi tanu madid pap gl nimittvagi yareubbamn marg dlli ndedu israyelnnu papmadlu prerepissid avn papd nimittvagi idu ayitu. jimriy itr karyglu avnu madid olsmcu israyelin arsu gl vrtamtgl pustkdlli breylpdlillveu? ag israyelin jnru erdu bhag-vagi vibhagislpptu ardh jnru gintn mgnad tibniynnu arsnnnagi madlu avn himde heudru. ardh jnru omriy himde heudru. adre omriy himde heud jnru jyisid-drimd tibniyu sttuheudnu. omriyu alidnu. yehudd arsnad asn muv tteumdne vrsdlli omriyu israyelin mele allu armbhisi hnnerdu vrus alidnu; tircdlli aru

vrus alidnu avnu semer nige erdu tlamtu belliiynnu keuttu smary vemb bettvnnu keumdukeumdu a bettd mele pttvnnu ktissi semernemb sktt yjmann hes-rin hage tanu ktissid pttknke smary vemdu hesrit-tnu. adre omriyu krtn smmukhdlli kettnd madi tnge mumce idd ellrigimt kettvnagi ndednu. adenmdre, avnu nebatn mgnad yareubbamn skl margglillyi is-rayelin dev rad krt-nige tmm vyrtadvuglimd keup vnu ebbisid hage israyelnnu papmadlu prerepissid yareubbamn papdliyu ndednu. adre omriyu madid itr karyglu avnu teurisd avn pra krmvu israyelin ar-sugl vrtamtgl pustkdlli breylpdlillveu? omriyu tnn pitrgl smgd mlgli smary pttnd dlli hunidlpptnu; avnige bdlagi avn mgnad ahabnu alidnu. yehudd arsnad asn muv ttemtne vrusdlli omriy mgnad oha bnu israyelin mele allu armbhisi smarydlli israyelin mele ipptterdu vrus alidnu; adre omriy mgnad ahabnu tnge mumce idd ellrigimt krtn mumde heucc kettndmadidnu. nebatn mgnad yareubbamn pagllili ndeyu vdu avnige alpavagittu; avnu cideunyr arsnagiruv etbaln mglad jibellnnu mduveyagi balnnnu sevisi avnige add bid-dnu. idllde tanu smarydlli ktissid baln mneylli balnige bliptvnnu ktissi dnu, ahabnu teupnnu hakisidnu. higeve ahabnu israyelin devrad krt-nige keupvnnu ebbisuv hage tnge mumcin israyelin arsuglellrigimt adhik vagi kettndmadidnu. avn divsgllli betelinvdn hiye lnu yerikeuvnnu ktissidnu; krtnu nunn mgnad yeheusuvn mukhamtr helidd vakyd prkarve avnu ad-kke astivarvnnu hakidag tnn ceuccl mgnad abiramnu adr bagluglunu ittag avn cikkmgnad segubnu sttru.

17

gilyadin nivasigllli tisbiynad eliyu ahabnige–yavatn smmukhdlli niilluteneu a israyelin dev rad krtn jiv-dane, nnn matin prkar vlde i vrsgllli mmju mleyu bilu vdill amdnu.2 krtn matu avnige umtagi–ninu i sthlynnu bittu purv dikkige heugi, yeurdnige edu-rigiruv kerit hlld bli ylli adgikeumdir. ninu a hlld nirnnu kudiyuvi; ninge aharvnnu tmdu keudlu nanu kageglige ajnapisiddene emdu helidnu. avnu heugi krtn matin hageve madidnu; amdre avnu heugi yeurdnige eduragiruv kerit hlld bliylli vas vagididnu. kageglu avnige udydliyu saymkaldliyu reuttiynnu mamsvnnu tkkeumdu bmdvu. avnu a hlld nirnnu kudiyuttididnu. svlp kalvad mele enayi tmdre, des-dlli mele illddrimd a hllyu bttiheuyitu. krtn vakvyu avnige umtagi– nineddu cideunige serid careptakke heugi alli vasvagi; igeu, ninnnnu smrksne madlu alliruv obb vidhvege ajnapisiddene amdnu. hageve avneddu careptakke heugi pttnd bagil blige bmdag igeu, alli obb vidhveyu kttingelnnu arisikeullutta id-dlu. avnu avlunu kredu–ninu dymadi kudi yuvd-kke patreylli svlp nirnnu tkkeumduba amdnu. avlu tkkeumdu brlu heugu ttiiruvag avnu avlunu kredu–ninu dy madi ninn keylli reuttiy tumdnnu nge tkkeumdu ba amdnu. adkke avlu–ninn devrad krtn jivdane, mdkeylli omdu hidi hittu tmbigeylli svlp en-ney heurtagi nge berenu ill. igeu, nanu nnn ku-marnu adnnu timdu sttuheuguv hage adnnu ngu avnige siddh madlu erdu kttingelnnu kudisikeum-diddene amdnu. ag eliyu avlige–bhydpbed; ninu heugi ninn matin prkarve madu. adre meudlu adrlli

nge omdu cikk reutti madi, nnn blige tkkeumdu ba; tru vay ningu ninn mgnigu siddmadikeu. krtnu bhu-miy mele mleyennu keuduv vregu mdkeylliruv hittu tiruvdill; tmbigeylliruv enneyu mugiyuvdill emdu is-rayelin devrad krtnu helu ttane amdnu. ag avlu heugi eliyin matin hageye madi, avlu ivnu avl mneyvru anek divs timdru. krtnu eliyin mukhamtr helid vakyd prkarve mdkeylliruv hittu tirde tmbige ylliruv en-neyu mugiyde ittu. ivugl truvay enayitmdre, mney yjmanlad a striy mgnu reugdilli biddu avnlli svasvu nimtuheuguvmta avn reugvu adhikvagittu. ag avlu eliy nige—o devr mnusyne, nngu ningu enu? nnn akrmvnnu jnapkpdisuv ddku nnn mgnu sayuvd-kku nnn blige bmdiyev amdnu. avnu avlige—ninn mgnnnu nge keudu emdu heli avnnnu avl mdlin-imd ettikeumdu tanu vas vagiruv upprigege heugi, tnn mmdc mele mlgisi—nnn devrad krtna, nanu vas-vagiruv vidhvey mgnnnu keumdu hakuv i kednnu avl mele brmadidiylla emdu krtnnu kugi bedidnu. ag avnu hudugn mele muru sari beurl biddunnn de-vrad o krtna, i hudugn pran avnlli tirigi brli emdu krtnnu kugidnu. krtnu eliyin svrvnnu kelidrimd hudugnu bdukuv hage avn pranvu avneulge tirigi bmtu. ag eliyinu hudugnntu ettikeumdu upprige yimd kelgiruv mnega tegedukeumdu bmdu avnnnu avn tayige keuttu. avnueudu, ninn mgnu jvdim-diddanemdu eli ynu helidnu. ag striyu eliyinigeninu devr mnusynemdu ninn bayiy lliruv krtn vakyvu ni-jvemdu idrimd ig tilididdene amdnu.

18

anek divsglu heud truvay murne vrusdlli enayitmdre, krtn vakyvu eliyinige umtagi—ninu heugi ahabnige ninnnnu teurisikey. ag nanu bhu-miy mele mleyennu kluhisuvunu amdnu. ag eliyinu ahabnige tnnnnu teurislu heudnu. adre smarydlli br gheuvagittu. ag ahabnu tnn mney ugraniknad obdynnnu krednu. (obdynu krtnige bhl bhypduvvnagiddnu. ijebe llu krtn prvadiglnnu keulluvag ob dynu nuru mmd i prvadiglnnu tegedukeumdu aivttu aivttu mmdiyagi avrnnu gviylli bccittu avrige aharvnnu nirnnu keuttu avrnnu smrksne madutta iddnu.) aha bnu obdynige—ninu deslliruv ella niru buggegl bligu ella hlgl bligu heugv. navu smst psuglnnu klkeulld hage kudureglennu hesr ktteglennu jiv dimd irisuvdkke nmge omdu vele hullu deurbhuhu amdnu. avru desvnnu hadu heuglu adnnu vibhag madikeumdu ahabnu omdu margdlliyy obdynu mtteumdu margdlliyy prtyek vagi heudru. obdynu margdlli heuguttiruvag igeu, eliyinu avnnnu smd-hisidnu. obdynu ivnnnu gurutisi meure kelgagi biddu—ninu nnn odeynad eliyinlveu amdnu. ivnu avnige—nane, ninu heugi—igeu, eliyinu illiddanemdu ninn yjmannige helu amdnu. adkk vnu—ahabnu nnnnnu keumduhakuv hage ninu ninn sevknnnu avn keylli oppisikeudlu nanenu papmadidenu. ninn devrad krtn jivdane, nnn yjmannu ninnnnu huduklu kluhisid jnamgvu rajyvu omdu ill. avru—avnu ill emdu heli dag avru ninnnnu kmddillvemdu rajykku jnamgkku ane idisikeumdu. ig ninu—igeu, eliyinu illiddanemdu ninn yjmannige tilisu emdu helutti nanu ninnnnu bittu heuguvag aguvdenmdre, krtn

atmnu nanriyd sthlkke ninnnnu oyyu vnu. nanu bmdu ahabnige tilisidag avnu ninnnnu kande heudre nnnnnu keumduhaku vnu. adre ninn sevkad nanu nnn cikktu dimd krtnige bhypduttene. ijebellu krtn prvadiglnnu keumduhakidag nanu krtn prvadiglli nuru mmdiyennu aivttu aivttu mmdiyagi gviylli bccittu av rige aharvnnu nirnnu keuttu smrksisidnu nnn yjmannad ninge hellpttdillveu? adre ig nnn yjmannu nnnnnu keumdu hakuv hage igeu, eliyinu iddanemdu ninu heugi avnige helembdagi ninu helutti amdnu. adkke eliyinu—yavn munde nanu nillutteneu, a senygl krtn jiv dane, imdu nnnnnu avnige teurisikeyualluvunu amdnu. hige obdynu ahabnedurige heugi tilisidrimd ahabnu eliyinnu eduru geullu heudnu. ahabnu eliyinnu neudidag avnige—israyelyrnnu klvl geulisuvvnu ninnlveu amdnu. adkke avnu—nanu israyelyrnnu klvlpdisu vdill; adre ninu ninn tmdey mneyvru krtn ajneglnnu teuredubiduvdrimld; mttu balnnu himbalisidi. addrimd ninu smst israyelyrnnu baln nanur aivttu mmd i prvadiglnnu ijebell mejin httr bheujn maduv teupogl nanuru mmd i prvadiglnnu nnn blige krmel bettkke kudisu amdnu. hige ahabnu israyelin mkklellrnnu kreyisi krmel bettd bliylli prvadiglnnu kudisidnu. ag eliyinu skl jnr blige bmdu—nivru erdu abhipraygl mdhydlli estr vregu nimtvragi iruviri. krtnu devragiddre atnnru himbalisiri; balnu devragiddre avnnnu himbalisiri amdnu. jnu avnige omdu matadru hellill. ag eliyinu jnrige—krtn prvadi glili naneubne ulididdene; adre baln prvadiglu nanuraivttu mmd i iddare. ig erdu heuriglennu avru nmge keudli; omdu heuriyennu avru adu keumdu adnnu tumdu tumdagi kdidu bemki hakde ktteggel mele idli. nanu inneumdu heuriyennu hageye madi bemki hakde ktteggel mele iduvunu. ag nivu nimm devrugl hesrnnu kreyiri; nanu krtn hesrnnu heli prarthisuvunu. ag bemkiy-imd prtyuttr keuduv devru tane devragi ruvnu amdnu. adkke jnrellru prtyuttr vagi—i matu olledu amdr. ag eli ynu baln prvadiglige—nivu anekragi ruvdrimd omdu heuriyennu adukeumdu adnnu meudlu siddhadi nimm devrugl hesrnnu kreyiri; adre bemkiyennu hakde irri amdnu. avru tmge keudlptt heuri ynnu tegedukeumdu siddhadi—o balne, nmnnnu kelemdu udydimd mdhyahnd vregu baln hesrnnu kreyuttiddru. adre omdu sbdvgal prtyuttr keuduvvnagli irill. avru madid blipithd httr kunidadidru. mdhyahndlli eliyinu av rnnu gelimadi avrige—deudd sbddimd kugiri, yakmdre avnu obb devru; ilve matnaduttiddanu; ilve himdt-tuttiddanu; ilve pryandliddanu; ilve avnu nidre maduttiddanu; ig avnu eccrislpbeku amdnu. avru deudd sbddimd kugi tmm krmnd prkarve rktvu tmm mele seurv mttiglu ktteglimdu curiglimdu tmnnnu keydukeumdr. mdhyahnvad truvay saymkald bli arpislpduv vele vregu prvadisutta iddr. adre sbdva dru prtyuttrkeuduvvnadr lksisuvv nadru irill. ag eliyinu smst jnrige—ninn blige bnirri amdnu; jnrellru avn blige bmdru. kittuhaklptt krtn blip-ithvnnu avnu durstu madidnu. ninge israyelnemb hesrumtagiruvdemdu krtn vakyvu bmd yakeubn mklk geutrgl lekdd prkar eliyinu hnnerdu klluglennu tegedukeumdu a klluglimd krtn hesrige blipithvnnu

kti a blipithd suttlu erdu keulg bij hidiyuv omdu kaliveynnu madidnu. truvay avnu kttegeglnnu ittu heuri ynnu tumdutumdagi kdidu kttegegll mele ittu-nivu nalku mdke nirnnu tumbikeumdu dhnblly meleyu kttegegll meleyu heuyyiri amdnu. erdne sari heuyyiri amdnu. murne sari heuyyiri amdnu; murne sariyu heuydru. addrimd niru blipithd suttlu hriyitu. idllde avnu kaliveynnu nirinimd tumbisidnu. saymkald bliynnu arpisuv vele ylli prvadigllu eliyu sviapkke bmdu-abrahamnige isaknige isra yeligu devrad krtn, israyelinlli ninu devremdu nanu ninn sevkneumdu nanu i karyglnnella ninn matin hageye madidneumdu imdu tiliypldi. ninu devrad krtnemdu ninu avr hrdivynnu mrl i tirigisutti emdu i jnvu tiliyuv hage nnge uttrkeudu, o krtn, nnge uttrkeudu emdu bedidnu. ag krtn bemkiyu ilidu bmdu dhnbliynnu kttegegll glnnu klluglnnu mnnnnu suttbittu kaluve yllidd nirnnu hiribittitu. jnrellru idnnu neudidag beurlu biddu-krtn tane devru, krtnu tane devru amdru. ag eliyu avrige-nivu balm prvadiglnnu hidiyiri; avrlli obbnu tppisi keulldde irli amdnu. ivru avrnnu hidi drnu; eliyu avrnnu kiseunhld blige tkkeumduheugi ali avrnnu keumdu hakidnu. eliyu ahabnige-ninu heugi timdu kudi; yakmdre bhu mley sbdru ayitu amdnu. ahabnu timdu kudiyu vdkke heudnu; eliyu krmel bettke eri neld mele biddu tnn mukhvnnu tnn meunkalugl nduve beuggisi tnn sevk nige-ninu heugi smudrd kde neudu amdnu. avnu heugi neudi-enu ill amdnu. avnu-elu sari tirigi heugi neudu amdnu. elnesari enayitmdre, ivnu-igeu, smudrdllimd obb mnu syn amgeystu cikk meghvu eluttde amdnu. ag avnu-ninu heugi ahabnige-mleyu ninnnnu atmk madd hage siddhmad i iliduheugemdu helu amdnu. ag idd kkidd hage akasvu meghglimldu gali yimldu kppagi deudd mleyu umtayitu. adre ahabnu rthdlli eri jirelige heudnu. adre krtn ke eliyu mele idddrimd avnu tnn nduvnnu kttekiemdu jirelin vregu ahabnige mumdagi odidnu.

19

eliyu madiddellvnnu avnu ktteyimd ella prvadiglnnu keumduhakiddellvnnu ahabnu ijebelege tilisidag, ijebellu eliyu blige dut nnnu kluhisi-nanu nale istu heuttige av rlliruv obbeubbn prand hage ninn prankku madde heudre devruglu nnge higeyu heccagiyu madli emdu helidlu. avnu adnnu keli eddu tnn prankkeuskr yehudkke serid bersebkke heurtuheugi alli tnn sevknnnu bittnu. adre avnu arnydlli omdu divsd pryan madi sittim mrd kelge kulitu tanu saybekemdu bedi keumdu-krtn, ig saku; nnn prannnu tegedukeu. yakmdre nnn pitrgligimt nanu uttmnll amdnu. avnu sittim mrd kelge mlgiikeumdu nidremauttiruvag igeu, obb dutnu avnnnu tti avnigeeddu tinnu amdnu. avnu eddu neudidag igeu, kemddlli sudlptt reuttiyu omdu tmbige niru avn tley kdege ittu. ag avnu timdu kudidu tirigi mlgiikeumdu. tirigi erdney sari krtn dutnu bmdu avnnnu tti avnige-nineddu tinnu; yakmdre pryanvu ninge heccagide amdnu. ag avneddu timdu kudidu a bheujnd skti yimd nalvtu divs hglu ratri pryan madi heureb emb devr bettd vregu nd-

ednu. avnu alliruv omdu gvige bmdu alli vasisidnu. ag igeu, avnige krtn vaky umtagi avnige-eliyne, illi enu madutti amdnu. adkkvnu-senygl dev rad krtnigeuskr nanu bhu reusvull nagiddene; yakmdre israyelin mkklu ninn odmbdikeynnu bittu ninn bli pithglnnu kedvi ninn prvadiglnnu ktteyimd keumdu hakiddare; nanu haudu, naneubne ulidi ddene; adre avru nnn prannnu tegedubidlu hudukuttare amdnu. ag atnu-ninu heurge bmdu bettd mele krtn mumde nillu amdnu. igeu, krtnu haduheudnu; krtn mumde bettglnnu bhedisuvmt, gudd glnnu odevyvmth mha blvad gali; a galiylli krtnu irill. galiy tru vay bhukmpvu; a bhukmpdlli krtnu irill. bhukmpd truvay bemkiyu; a bemkiylli krtnu irill. bemkiy tru vay mellneyadmth, suksmadvmt sbdru. eliyu adnnu kelidag tnn kmbli yimd tnn mukhvnnu muccikeumdu heurge bmdu gvij dvardlli nimtnu. ag igeueeliyne, illi enu madutti emb sbdru avnige umtayitu. adkke avnu-senygl devrad krtnigeuskr nanu mha reusvu llnagiddene; yakmdre israyelin mkklu ninn odmbdikeynnu bittu ninn blipithglnnu kedvi ninn prvadiglnnu ktteyimd keumdu hakiddare; naneubne ulididdene; avru nnn prannnu tegeylu hudukuttare amdnu. ag krtnu avnige-ninu heugi ninn margdlli dmskd arnykke tirigiikeumdu olge heugi hjayelnnu aramin mele arsnagirlu abhisekisu. idllde nimsiyu mgnad yehuvnnu israyelin mele arsnagirlu abhisekisi, abelmeheul urinvnad saphatn mgnagiruv elis nnnu ninge bdlagi pryadiyagirlu abhi sekisu. hjayeln kttege tppidvnnu yehuv keumduhakuvnu; yehuvn kttege tppidvnnu elisnu keumduhakuvnu. adre balnige beuggde iruv skl meun kaluglu adnnu muddidd skl bayiglu agiruv elu savir mmdiyinnu israye linlli nngeuskr ulisiikeum-diddene amdnu. hageye avnu allimd heurtu sapha tn mgnad elisnnu kmdukeumdu; avnu tnn mumde iruv hnnerdu jeudu ettuglimd uluttiddnu; avnu hnnerde jeudin smgd iddnu. eliyu avn pkkdlli hadu heugi tnn kmbliynnu avn mele hakidnu. ag avnu ettuglnnu bittu eliyu himde odiheugi avnige -appneyadre nanu nnn tmdetayiglnnu muddittu ninnnnu himbalisuvenu amdnu. avnu avnige-himdke heugu; nanu ninge enu madidenu amdnu. ag ivnu avnnnu bittu tirigiikeumdu omdu jeudu ettuglnnu tkkeumdu avuglnnu keumdu a jeudu ettu kumteglimd avugi mams vnnu beyisi jnrige keuttnu. avru timd truvay avnu eddu eliyu himde heugi avnige sevemadidnu.

20

aramin arsnad benhddnu tnn senyvnnella kudisidnu. avn bli ylli kudureglu rthglu shitvagi muvterdu mmdi arslugiddru. avnu eri heugi smaryvnnu muttige haki adr mele yuddhmadidnu.2 avnu israyelin arsnad ahabn blige dutrnnu ptn deulge kluhisi-ninn belliyu ninn bmgarvu nnnvu; ninn ptniyru ninn saumdryrad vrellru nnnvremdu benhddnu helutta nembdagi avnige helidnu. israyelin arsnu prtyuttrvagi-arsnad nnn ode yne, ninn matin hageye nanu ninnvnu; nndellvu ninndu amdnu. a dutru tirigi bmdu avnige-odeyne, benhddnu heluv denmdre-ninn belliyu bmgarvnu ninn

striyrnnu mkkllnnu nge oppisbekemdu ninge heli kluhisidenu. niscyvagi nale istu heuttige nanu nnn sevrnnu ninn blige kluhisuvenu; avru ninn mneynnu ninn sevr mneglnnu seudhisi ninn knnige rmy vadddnnu avru tmm keylli hididu tkkeumdu heuguvru amdnu. ag israyelin arsnu desd hiriyrnella kreyisi avrigeivnu kednnu hudukuttanemdu dymadi tilukeumdu neudiri. yakmdre avnu nnn hemdtiyrigeuskr mkklligeuskrvu belligeu skrvu nnn bmgarkkeuskrvu nnn blige kluhisidag nanu keuduvdillvemdu avnige helididilli amdnu. ag hiriyru jnru avnige-avn matu kelde oppde iru amdru. addrimd avnu benhddn dt rige- nivu arsnad nnn odeynige helbekaddenmdre, ninu meudlu helid smstvnnu maduvenu; adre i karyvnnu nanu madkuddu emdu heliri amdnu. dutru heugi i matnnu avnige helidru. ag benhddnu kluhisi-nnnnnu himbalisuv smst jnr ketumb tkkeullu smaryd dhulu sakadre devruglu nge higeyu innu heccagiyu madli emdu avnige heli kluhisidnu. adkke israyelin arsnu prtyuttrvagi-nduktikeulluvnu bicci hakuvvn hage heuglikeulldirli emdu helu amdnu. avnu rajru avn jeute deregilli kudiuttriru i varteynnu keluttle avnu tnn sevrkrige-siddhmadiri amdnu. hageye pttakke vireudhvagi yuddhkke siddhmadidru. ag igeu, obb prvadiyu israye lin arsnad ahavn blige bmdu-i deudd gumpnnu neudidiyeu? igeu, nane krtnemdu ninu tiliyuv hage i heuttu adnnu ninn keylli oppisikeuduvnemdu krtnu heluttane amdnu. ahabnu-yar ke yimd amdnu. adkkvnu pramtygl prdha nr yavvnsthrimle emdu krtnu helu ttane amdnu. ag avnu-yuddh ndisuvvnu yaru amdnu. adkkvnu-nine amdnu. avnu pramtygl prdhanr yavvnsthrnnu lekk madidag avru innur muvterdu jnragiddru. avr truvay israyel mkkklad skl jnrrnnu lekk madidag elu savir jnragiddru. avru mdhyahndlli heurtu; adre benhddnu avn shay krad muvterdu mmdi arsluglu kud deregilli amleruv hage kudiutta iddru. pramtygl prdhanr sevrku meudlu senyvagi heurduvav benhddnu mnusyrnnu kluhisidnu. avru tirigi bmdu -smarydimd mnusyru bmdiddaremdu avnige tilisidru. ag avnu-avru smadhankkeuskr heurtu bmdiddre avrnnu jivitragi hidiyiri; yudhkkkeuskr heurtu bmdiddre avrnnu jivitragi hidiyiri amdnu. pramtygl prdhanr yavvnsthr avr himde bmd senikru pttndimd heurge bmdag prt mnusynu tnge eduru biddvrnnu keumduhakidnu. ag aramyru odihedru; israyelyru avrnnu himdtidru; aramin arsnad benhddnu kudure htikeumdu kudure rahutr smgd tppisikeumdu. idllde israyelin arsnu heurtu kudureglennu rthglennu heudedu ramyrnnu mha smhardimd heudedubittnu. prvadiyu israyelin arsn blige bmdu avnige-ninu heugi blgeumdu ninu maduvennu tilukeumdu neudu; yakmdre vrusamtrdlli aramin arsnu ninge vireudhvagi bruvnu amdnu. adre aramin arsn sevrku av nige-avr devruglu prvtgl devru glu, addrimd avru nmnnnu jysisidru; navu avr smgd smbhumiylly yuddh madeun; niscyvagi navu avrigimt bl saliglagiruvevu. idllde ninu mad bekaddenmdre - arsluglennu tegeduhaki avrige bdlagi adhiptiglennu nemisi ninu klkeumnd senyd hage kudurege kudureyu rthkke rthvu bere senyvnnu lekkisu; ag navu smbhumiylly avr

smgd yuddh madeun; niscyvagi navu avrigimt bl saliglaguvevu amdnu. avnu avr matnnu keli hageye madidnu. vrusamtrdlli enayitmdre benhddnu aramyrrnnu lekkisi israyelin smgd yuddh madlu aphekige heudnu. addrimd israyelin mkklu lekk madlpttu bekadddnnu siddhmadikeumdu avrige eduragi heurtu. israyelin mkklu avrigeduragi dmdididiruvag avru meke mrigl erdu mmdegl hagiddru; adre aramyru desvnnu tumbikeumdidru. ag devr mnusyneubnu bmdu isra yelin arsnige-krtnu tggugl devra girde prvtgl devragiddanembdagi ara myru heliddrimd nanu krtagiddanemdu nivu tiliyuv hage a deudd smuhvnnella ninn keylli oppisuvnemdu krtnu heluttane amdnu. elu divs ivru avrige eduragi dmdilididru. adre elne divsdlli yuddhkke kudidag israyelin mkklu aramydlli lks kalblvnnu omde divsdlli smhrisidru. mikkadvru aphek pttndeulge odi heudru. alli omdu geudeyu ulid iipptelu savir mmdiy mele bittu. adre benhddnu pttakke odibmdu keuthdiy ol keuthdiyli bccittikeumdn. ag avn sevrku avnige - igeu, israyelin mney arsluglu kruneuyullvemdu navu keliddeve; navu geuniyinnu nduvinnli ktti keumdu hggglennu nmm tlegilli suttiikeumdu israyelin arsn blige heugeun; omdu vele avnu ninn pravnnu rkisuvvnu amdnu. hageye avru geuniyinnu tmm nduvugllli kttiikeumdu hggglennu tmm tle glige suttiikeumdu israyelin arsn blige bmdu-nnn pran bduklemdu ninn sevrknad benhddnu heluttane amdnu. adkke avnuavnnu innu bdukirttaneu? avnu nnn sheudrnu amdnu. ig a mnusyru avn matinlli enadru bmditemdu jagrete yimd neudikeumdu adnnu avsrdimd hididru. avru-ninn sheudrnad benhd nnnu mele helidru. ag avnu-nivu heugi avnnnu kretnniri amdnu. benhddnu avn blige bmdag avnu ivnnnu rthd ller madidnu. benhddnu avnige-nnn tmdeyu ninn tmdeyimd tegedukeumdt ptt glennu tirugi keuduttene; nnn tmde smary dlli madid hageye dmskdlli ninu nin gagi bidiglennu madisbeku amdnu. adkk vnu-i odmbdikey prkarve ninnnnu klu hisi biduttene amdnu. higeye ivnu avn smgd odmbdikeynnu madi avnnnu kluhisi bittnu. adre prvadigl mkkllli obbnu krtu matinimd tnn jeutegarnige-ninu dy madi nnnnnu heude amdnu. adre a mnusynu avnnnu heudeyllleulle iddnu. ag avnu ivnige-ninu krtu matige avidheynadrimd igeu, ninu nnnnnu bittu heuguvag simhvu ninnnnu keullu vdu amdnu. avnu ivnnnu bittu heuda gle simhvu avnnnu kmdu keumduhakitu. avnu mt-teubnnnu kmdukeumdu-dy madi nnnnnu heude amdnu. a mnusynu avnnnu gayvaguv hage heudednu. ag prvadiyu heugi tnn mukhd mele budi ynnu hccikeumdu mukh mremadi arsnige geuskr margdlli kadukeumdidru. ar snu hadu heuguttiruvag, yakmdre arsnige kugi heliddenmdre-ninn sevrku yuddhkke heugiruvag igeu, obb mnusynu teulgi obbnnu nnn blige tkkeumdu bmdu-i mnusynnnu kayi; ivnu hegadru ilde heudre ninn pravn avn pranke bd lagiruvudu; illve ninu omdu tlamtu belliyinnu keudbeku amdnu. adre ninn sevrku alli illi kels maduttiruvag avnu ilde heudnu amdnu. israyelin ar snu avnige-ninn tirpin hageye ag vdu; nine nirnyisidi amdnu. ag avnu sighrvagi tnn knnugl

mele iruv budiynnu orsi hakiddrimd israyelin arsnu avnu prvadigllli obbnemdu tilu keumdnu. ivnu avnige-krtnu heluv denmdre-nanu purnnaskke oppisid mnu synnnu ninu kebittu heuggeudisid karn avn prankke bdlagi ninn pravnu avn jnkke bdlagi ninn jvnu heuguvdu amdnu. ag israyelin arsnu vysn dimdlu keupdimdlu smarydlidd tnn mnege heurtu bmdnu.

21

ivugl truvay enayitmdre, ijrelli smaryd arsnad ahabn armney bliylli ijrellynad nabeutnige omdu drakse teutvittu. aha bnu nabeutnige-ninn drakse teutvu nnn mney bliylli iruvdrimdu adu nnge plyd teutvavug hage adnnu nnge keudu; nnu adkke bdlagi adkkimt olle drakse teutvnnu ninge keuduvunu; il-lve ninn knnu glige olledagiddre hndlli adr beleynnu keuduvunu amdnu. adre nabeutnu ahabnige-nanu nnn pitrgl badhyteynnu ninge keuduvdnnu krtnu nnge durvag madli amdnu. nanu nnn pitrgl badhyte ynnu ninge keuduvdillvemdu ijrellynad nabeutnu helid matigeuskr ahabnu vysndimdlu keupdimdlu tnn mnege bmdu tnn mmcd mele mlgi tnn mukh vnnu tirugiskeumdu reutti tinnde iddnu. ag avn hemdtiyad ijbellu avn blige bmdu avnige-ninu reutti tinnd hage ninn pran vysnvulldagiruvdenu amdnu. avnu avlige-nanu ijrellynad nabeu tn smgd matnadi-ninn drakse teutvnnu nnge krykke keudu; illve ninge mnssiddre adkke bdlagi bere drakse teutvnnu keudu venu emdu avnige helidenu. ad-kkvnnunn drakse teutvnnu keuduvdill amdnu emdu helidnu. ag avn hemdtiyad ijbellu avnige-ninu ig israyelin rajyvnu alutta iddiyeu? eddu reut-titinnu; ninn hrđy smteusvagirli. nane ijrellynad nabeutn drakse teutvnnu ninge keuduvunu amdnu. hige avlu aha bn hesrinlli ptrglennu bredu avuglige avn mudre haki a ptrglennu nabeutn smgd avn pt-ndllli vasvagiruv hiriyu gaurvsthrigu kluhisidlu. avlu ptrgllli-nivu upvasvnnu prktmadi nabeutnnnu jnreulge ettrd sthldlli nillisi- ninu devrnnu ar-snnnu dusi sidi emdu avnige vireudhvagi saksi hellu avn mumde beliyaln mkkklad ibbru mnusyrnnu nil-lisiri; truvay avnnnu heurge tkkeumdu heugi avnu sayuv hage kleseyiri emdu bredittu. ag avn pt-ndllliruv hiriyru gaurvsthru tmge ijbellu kluhisid ptrd prkarve madi dru. avru upvasvnnu prktmadi nabeutnnnu jnreulge ettr sthldlli nillisi dru. ag be-liyaln mkkklad ibbru mnusyrnu bmdu avnigeduragi kulitu keumdru; i beliyaln mnusyrnu jnr smmukhdlli nabeutnige vireudhvagi-i nabeutnu devrnnu ar-snnnu dusisid nemdu saksi helidru. ag avnnnu pt-nd heurge tkkeumdu heugi avnu sayuv hage avru avnige klesedru. avnu sttnu. avru ijbelligi-nabeutnu klesey lpttu sttnemdu heli kluhisidru. nabeu tnu kleseylpttu stiddanemdu ijbellu ke-lidag avlu ahabnige-nineddu ijrelly nad nabeutnu belege keudlu smmtis didd drakse teutvnnu svad-hin madikeu; yakmdre nabeutnu jivdimd ill, stti ddane amdnu. nabeutnu sttnemdu aha bnu kel-idag avneddu ijrellynad nabeu tn drakse teutvnnu svadhinmadikeuallu heudnu. ag krtn vakyvnu tisbiy-nad eliy nige umtayitu- nineddu smaryd lliruv is-

rayelin arsnad ahabnigedu ragi heugu; igau, avnu nabeutn drakse teutdillidane; adnnu svadhin madi keullu allige heugiddane. ninu avnigeninu keum-duhaki svadhinmadikeumdiylla. addrimd nayiglu nabeutn rktvnnu nekkid sthldlle ninn rktvnnu nis-cyvagi nekku vvu emdu krtnu heluttanemdu amdnu. ag ahabnu eliy-nige-nnn struve, ninu nnnnnu km-dukeumdiya amdnu. adkk vnu-kmdukeumdenu; ninu krtn drsti ylli kettdnnu maduvmt ninnnnu marikeumd ddrim igau, nanu ninn mele kednnu brmadi ninn smttnyinu tegeduhaki ahab nige obb gmdsadru israyelinlli bccid lpttnadru ulidvnadru ird hage tegedubiduvunu. ninu nnge ebbisid ke-upd nimittvu israyelnnu pap maduvmt madiddr nimittvu nanu ninn mneynnu nebatn mgnad yareub-bamn mney hageyu ahiny mgnad basn mney hageyu maduvunu amdnu. ijbel lnnu kuritu krtnu-nayiglu ijbellnnu ijrelin geudey bliylli tinnuvvu. ahabnv-lli pttndeulge yavnu sayuvne avnnu nayiglu tin-nuvvu; heuldlli sayuvvnnu akasd pksiglu tinnuvvu emdu heluttane amdnu. adre tnn hemdtiyad ije-bellimd preperislpitu krtn smmukhdlli ketttnvnnu madlu tnnnnu maribitt ahabn hage yavnu irlill. idllde krtnu israyelin mkkkl mumde heurdisibitt ameuriyr ella krtygl prkar avnu vigrhglennu himba lisi bhl ashyvagi ndednu. adre ahabnu a matuglennu kel-idag enayitmdre, avnu tnn vstrglennu hridu tnn srird mele geuniyinnu hakikeumdu upvasmadi geuniyli mlgikeumdu mellge ndednu. ag krtn vakyvnu tisbiy nad eliy-nige umtagi- ahabnu nnn mumde tnnnnu tggisiddnnu km-diya? avnu nnn mumde tnnnnu tg-gisikeumddrimd nanu avn divsgllli a kednnu br-madde avn mgn divsgllli avn mney mele br madu-venu amdnu.

22

adre aramyrigu israyely rigu muru vrus yuddhvilde ittu.2 murne vrusdlli enayitmdre, yehudd arsnad yeheusaphatnu israyelin arsn blige bmdnu. isa yelin arsnu tnn sevkri-ge-gilyadin lliruv rameut nm-demdu ariyira? navu adnnu aramin arsn keyimd tegedu keullde summne iddeve amdnu. ag avnu yeheusaphatnige - ninu gilyadinlliruv rameutin mele yuddhmadlu nnn smgd bruttiya amdnu. yeheusaphatnu isa yelin arsnige-ninn hageye nanu ninn jnr hageye nnn jnr ninn kuduregl hageye nnn kudureglu iddeve amdnu. adre yehusaphatnu israyelin ars nige-ninu dymadi imdu krtn vakyvnu vicarisu amdnu. ag israyelin arsnu heccu kdime na-nuru mmdi prvadiglennu kudisi-nanu gilyadinlliruv rameutin mele yuddhkke heughbudeu bedveu emdu avrnnu kelidnu. adkkvru-heugu; krtnu adnnu arsn keylli oppisikeudvnu amdru. adre yeheusaphatnu-ivru heurtagi navu vicarisuv hage illi krtn prvadiyu yavnu iruvdillveu amdnu. ag israyelin arsnu yeheusaphat nige - navu krtnnnu vicarisuv hage imln mgnad viakayehunemb inneubbniddane; adre nanu avnnu hgemaduttene; yakmdre avnu nnnnnu kuritu ollednnll, kettdnnu prvadisuttane amdnu. adkke yeheusaphatnu-arsnu hage heldirli amdnu. ag israyelin arsnu obb adhikariyinnu kredu-imln mg-nad viaka yehunnnu sigrhvagi krkeumdu ba amdnu.

adre israyelin arsnu yehudd arsnad yehusaphatnu vstrglñnu dhriis keumdu smaryd bagl mumdn knðlli tñn simhasnd mele kultiddru; skl prvadi glu avr mumde prvasidisidru. ag kenann mgnad cidkiynu tnge kbbind keumbuglñnu madikeumdu-ivuglind ninu aramyrrñnu nirmul maduvvregu iridu hakuvi emdu krtnu heluttane amdnu smnt prvadiglu hageye prvasidi-gilyadin rameutige heugi saphly heumdu; krtnu adñnu arsn keylli oppisikeuduvnu amdru. adre viakayehunñnu kreylu heud dutnu avnige-igeu, prvadigl vakyglu omde bayimd arsnige olledne prktisuttve; ninn vakyvu avrlliruv obbn vakyd hageye irli; olle matu adu amdnu. adkke viakayehu-krtn jiv dane, krtnu nnge enu heluvneu adñnu matnaduvene amdnu. hige avnu arsn blige bmdnu. arsnu avnige-viakaye huve, navu gilyadinlliruv rameutin mele yuddhkkeheugbhudeu heugba rdeu amdnu. ivnu prtyuttrvagi-heugi saphly heumdu; krtnu adñnu arsn keylli oppisikeuduvnu amdnu. ag arsnu avnige-ninu krtn hesrinlli styvnnllde bereumdu nnge helbardemdu nanu estu sari ninge ane idbeku amdnu. adkk vnu kayuvvnnllid kurigl hageye bett gl mele cdrislpst smst israyelñnu neudidenu. ag krtnu-ivrige yjma nnu ilde prt mñusynu tñn tñn mnege smadhanvagi himtirigi heugli amdnu. ag israyelin arsnu yehusaphat nige-ivnu nñnnnu kuritu ollednll, kettddñne prvasisuvñemdu nanu ninge hellillve amdnu. viakayehuvu-addrimd krtn vakyvñnu kelu-krtnu tñn simhasnd mele kultikeumdiruvdñnu akasd smst senyvu atn blparsvðllyi edparsvðllyi nimitiruvdñnu neudidenu amdnu. ag krtnu-ahabnu heugi gilyadin rameu tin blyilli biluv hage avñnnu mruļu geulisuvñnu yaru amdnu. obbnu higeyu mtteubbnu hageyu heluttiruvag omdu atmvu heurtu bmdu krtn mumde nimtu-nanu avñnnu mru-lugeulisuttene amdnu. ag krtnu adkke-yavdrimd amdnu. adkkdu- nanu heurtu avn ella prvadigl bayiylī sullad atmnagi ruvenu amditu. adkke atñ-ninu av nñnu mruļugeulisuvi mtu jiyisuvi. ninu heugi hage madu amdnu. addrimd igeu, ig krtnu i ella ninn prvadigl bayiylī sullad atmvñnu ittiddane; id llde krtnu ninnnnu kuritu kedñnu heliddane amdnu. ag kenann mgnad cidkiynu svia pkke bmdu viakayehuvin kenney mele heudedu-krtn atmvu nñnnnu bittu ninn smgd matnadlu yav margvagi heuyitu amdnu. adkke viakayehuvuigeu, ninnnnu bccittukeullu olkeuthdi yeulge ninu heuguv divsðlli neuduvi amdnu. ag israyelin arsnu helidde nmdre - viakayehunñnu hididu ptñd adhiptiyu ameunn bligu arsn mg nad yeuvasn bligu avñnnu himdkke tkkeumduheugi nivu ivñnnu seremney llittu nanu smadhanvagi tirigi bruv vregu avnige badhey reuttiyñnu badhey nirñnu keudiri emdu arsnu heluttanemdu heliri amdnu. adkke viakayehuvu ninu sma dhandimd tirigi nijvagi bmdre krtnu nnn mukhamtr matnadiddillvemu jñre, nive llru keliri amdnu. higeye israyelin arsnu yehu dd arsnad yeheusaphatnu gilyadin rameutige heudru. ag israyelin arsnu yeheusaphatnige-nanu nñnnnu mremadi yuddhdeulge prvesisuvñnu; adre ninu ninn vstrglñnu dhriisikeumdiru amdnu. hageye israyelin arsnu tñnnnu mre madi yuddhkke heudnu. adre aramin arsnu tñn rthgl mele adhikarvull muvtterdu

mmdi prdhanrige-nivu hirikiri yr smgd yuddh madde israyelin arsn smgdle yuddhmadiri emdu aj-napi sidnu. addrimd rthadhiptiglu yehu saphatñnu neudidag-niscyvagi ivnu israyelin arsnemdu heli avn smgd yuddhmaduvdkke tirugikeumdu; ag yeheusaphatnu kugikeumdu. ag avnu israyelin arsnllvemu rthadhipti glu neudidag avñnnu bittu oreysi heudru. adre obb mñusynu guriyidde billige banvñnerisi israyelin arsnñnu kvcd smduglīli heudednu; addrimd avnu tñn rthdisuvñnige-ninu rthvñnu tirugisi nñnnnu senydeulgmð ace kðge tkkeumdu heugu. yakmdre nanu gaygeum-diddene amdnu. a divs yuddhvu blvaddrimd arsnu aramyrigeduragi rthðllye iddu saymkaldmð sttuheudnu; adre a gayd rktvu rthð mðhyðlī hriyitu. sury munuguvag prt mñusynu tñn tñn ptñkku prt mñusynu tñn tñn desku heugli emdu dmdinllī prkt madlpttiti. hageye arsnu sttuheugi smarykke trlpt-tag avru arsnñnu sma ryðlī hunittu. a rthvu smaryd kereylli teuleylpðuvag krtnu helid vakyd prkarve nayiglu avn rktvñnu nekkidvu; hageye avru kvcvñnu teuledru. adre ahabn itr krieyglu avnu madiddellvu avnu ktisid dmtð mñeyu ella ptñglu israyelin arsulgl vrtamtgl pustkðlī breylpðillveu? higeye ahabnu tñn pitrgl smgd mlgidnu; avn mgnad ahjñnu avnige bðlgi alidnu. asn mgnad yeheusaphatnu isra yelin arsnad ahabn nalkne vrus dlii yehudd mele aluvdkke armbhisiðnu. yeheusaphatnu arsnaguvag muv tñde vrusðvnagiddu yerusalemnllī iipñtñde vrus alidnu. avn tayi hesru ajublu; avlu silhiy mglu. avnu tñn tmdeyad asn ella marg glīli nñdeu adñnu bittu teulge krtn smmukhðlī ytharthvaddñnu madidnu. adru unnt sthlglñnu tegeduhaklill; jñru unnt sthlgl mele bliglñnu dhupglñnu arpistiddru. yeheusaphatnu isra yelin arsn smgd smadhan madi keumdu. yeheusaphatn itr kriye glu avnu teurisið prakrmvu avnu yuddh madid vidhvu yehudd arsu gl vrtamtgl pustkðlī breylpðillveu? avn tmdeyad asn divsglīli ulid purusgamiglñnu avnu desdimd tegedu hakidnu. a kaldlī edeumineulge ars nirlill; adhiptiyu aluttiddnu. yeheu saphatnu bmgarkkeuskr ophirige heugu vdkke tarsisin hdguglñnu madisiðnu. adre avu heuglill; yakmdre a hdgu glu ecyungeberin blyilli odeduheudvu. ag ahabn mgnad ahjñnu yeheu saphatnige-nñn sevkr ninn sevkr smgd hdguglīli heugli amdnu; adre yeheu saphatnu smmtisill. yeheusaphatnu tñn pitrgl smgd mlgidnu; tñn tmdeyad davidn ptñdñlī tñn pitrgl smgd hun lptñu. ag avn mgnad yeheuramnu avnige bðlgi alidnu. ahabn mgnad ahjñnu yehudd arsnad yeheusaphatn hðinelne vrus smarydli israyelin mele alla rmbhisi erdu vrus alidnu. adre avnu krtn smmukhðlī kettddñnnu madi tñn tmdey margðllyi tñn tayi marg dlii israyelrñnu papmadu prere pisið nebatn mgnad yareubbamnmargðllyi nñdeu. avnu balñnnu sevisi adkke addbiddu tñn tmdeyu madid elladr prkarve israyelin devrad krñnige keupvñnu ebbisiðnu.

ahabnu stt truvay meuvabyru israyelyrige vireud-hvagi tirugi biddru. idllde ahjynu smary dilliruv tnn melu maligey jalru kitiki yimd biddu reugist-naddrimd sevrkrnnu kedu–nivu ekreunin devrad baljebubn blige heugi–nanu i reugdind vasiya gu-veneu illveu emdu vicarislu avrnnu kluhisidnu. adre krtn dutnu tisbiy ad elinyige–nineddu smaryd arsn sevrkrige eduragi heugi avrige helbeka dddenmdre–israyelrlli devru ilde iruvdrimleu nivu ekreunin dev rad baljebubnnnu vicarislu heuguttiri? idr nimitt ninu erid mmcdimd iliyde niscyagi sayuvi emdu krtnu heluttane amdnu. ag eliyu heur-tuheudnu. sevrku avn blige tirugi bmdag avnu avrige–nivu ig tirugi bmdddenu amdnu. avru avnige heliddenmdre–obb mnu synu eduragi bmdu nmge–nivu nimmnnu kluhisid arsn blige tirugi heugi–isra yelyrlli devru ilde iruvdrimleu ninu ekre-unin devrad baljebubnnnu vicarisyvdkke kluhisu-vdeno? idr nimitt ninu erid mmcdimd iliyde niscyagi sayuvi emdu krtnu heluttanembdagi avnige heliri amdnu. avnu avrigenimgeduragi bmdu i matuglunu nime helid mnusynu yav trdvnagiddanemdu kelidnu. adkkvru–avnu kudull mnu synu; avn nduvin sutlu teuglin ndukttu ittu amdru. ad-kke avnu–tisbiynad eliyu emdu helidnu. ag arsnu aivttu mmdige prdhannnnu avn aivttu mmdiy smgd ivn blige kluhisidnu. avnu ivn blige heudag igeu, ivnu bettd tudiy mele kulitiddnu. ag avnu eliyngige–devr mnusyne, ilidu ba emdu arsnu heluttane amdnu. ad-kke eliyu aivttu mmdiy prdhannige prtyuttrvagi–nanu devr mnusynagiddre bemkiyu akasdimd ilidu ninnnnu ninn aivttu mmdiyynnu dhisibidli amdnu. tksnve bemkiyu akasdimd ilidu avnnnu avn aivttu mmdiyynnu dhisibittitu. tirugi arsnu ivn blige aivttu mmdiy prdhan nnnu avn aivttu mmdiyynnu kluhisidnu. avnu bmdu ivnige–devr mnusyne, beg ilidu ba emdu arsnu heluttane amdnu. eliyu avrige prtyuttrvaginanu devr mnusynagiddre bemkiyu akasdimd ilidu ninnnnu ninn aivttu mmdiyynnu dhisibidli amdnu. tksnve devr bemkiyu akasdimd ilidu avnnnu avn aivttu mmdiyynnu suttubittitu. tirugi avnu aivttu mmdiy prdhannad murneyv nnnu avn aivttu mmdiyynnu kluhisidnu. i aivttu mmdige prdhannad murney vnu bmdu eliyv mumde tnn meun kalurikeumdu ivnige–devr mnusyne, ninu dyeteuru, nnn pravnu ninn sevk rad i aivttu mmdiy pranglu ninn smmukhdlli amulyvagirli. igeu, bemkiyu akasdimd ilidu meudlin ibbru prdhanrnnu avr aivttu mmdiyynnu dhi sibittitu. adre ig nnn pravnu ninn smmukhdlli amulyvagirli emdu heli av nnnu bekideumdu. ag krtn dutnu elinyige–avn smgd ilidu heugu; avnige bhypdbed amdnu. hageye avnu eddu avn smgd arsn blige ilidu heugi avnige–atn vakyynnu vicarislu israyelinlli devru illvemdu ninu ekreu nin devrad baljebubnnnu vicarislu jn rnnu kluhisid karn ninu erid mmc dimd iliyde niscyagi sayuvi emdu krtnu heluttane amdnu. hageye eli ynu helid krtn vakyd prkarave avnu sttu heudnu; avnige mgnu illdrimd yehudd arsnad yeheusaphatn mg nagiruv yeu-ramn alvikey erdne vrus dlli yeuamnu avnige bdlagi ars nadnu. ahjynu madid itr kriyeglu israyelin arsgl

krtnu eliynnnu birugaliymd akaske ettikeulluvag eliyu elisn smgd gilgalinimd heugutta iddnu. ag eliyu elisnige–ninu dymadi illi iru; krtnu nnnnnu betelige kluhisu ttane amdnu. adkke elisnu–krtn jiv-dane, ninn prand jivdane, nanu ninnnnu biduvdill amdnu. hageye avru betelige heudru. ag betelinlliruv prvadigl mkkllu elisn blige bmdu avnige–imdu krtnu ninn yjmannnnu ninn bliymd tkkeulluvnemdu tili-diddiyeu amdnu. adkk vru–haudu, nanu kud ble; summne irri amdnu. eliyu avnige–elisne, ninu dy-madi ille iru; krtnu nnnnnu yerikeu vige kluhisut-tane amdnu. adkkvnu–krtn jivdane, ninn prand jiv-dane, nanu ninnnnu biduvdill amdnu. hageye avru yerikeuvige bmdru. ag yerikeuvinlli ruv prvadigl mkkllu elisn blige bmdu avnige–krtnu imdu ninn yjmannnnu ninn bliymd tkkeulluvnemdu tilidid-diyeu amdnu. adkkvnu–nanu kud lle, summne irri amdnu. eliyu avnige–ninu dymadi ille iru; krtnu nnnnnu yeurd nige kluhisuttane amdnu. adkkvnu–krtn jivdane, ninn prand jivdane, nanu ninnnnu bidu-vdill amdnu. hageye avri bbru mumdkke ndedru. prvadigl mkkllli aivttu mmdiy heugi durdlli eduragi nimtru. adre a ibbru yeurdnin bliylli nimtru. eliyu tnn heudikeynnu tegedu mdckieumdu nirnnu heud-ednu. ag a niru vibhagvaddrimd avribru on bhu-miy mele datiheudru. avru datiheud truvay adde nmde, eliyu elisnige–nanu ninn bli yimd tkkeul-lpduvdkkimt mumce ningeuskr nanu madbekad-dnnu klu amdnu. adkke elisnu dymadi ningiruv atmldli nge erdu palnnu anugrhisu amdnu. adkk vnu–ninu kthinavaddnnu kelidi; adagy nanu ninn bliymd tegeyelpdug ninu nnnnnu neuduvdadre ninge deurkuvdu; illdridre deurkuvdill amdnu. avru ndedu bmdu matnadikeumdiruvag addenm-dre, igeu, bemkiy rthvu bemkiy kudure glu avri-brnnu vimgdidsidu; eliyu birugaliylli akaske er-ihednu. eli snu adnu neudi–nnn tmdeye, nnn tmdeye, israyelin rthve, adr kudure rahutragiddvne emdu kugidnu. mtte av nnnu kanlill. ag avnu tnn vstrglunu tegedu erdu tumdagi hridnu. avnu eliyv imd bidd heudikeynnu ettikeumdu himdkkeheugi yeurdnin tirdlli nimtnu. eliyv imd bidd heudikeynnu tkkeumdu nirnnu heudedu–eliny devrad krtnu el-liddane amdnu. avnu hage nirnnu heuded truvay adre erdu bhagvaddrimd eli snu datiheudnu. yerikeuvin bliylli eduragidd prvadigl mkkllu avnnnu kmdag–eliny atnnu elisn mele nimitiruvnu emdu heli avnnnu edurgeumdu avnige sastamgnmskar-madidru. id llde avru avnige–igeu, ninn sevr smgd aivttu mmdiy blisthradvridare; avru heugi ninn yjmannnnu huduklu appne yagli, omdu vele krtn atnnu avnnnu ettikeumdu heugi bettd meladru tggin lladru hakirbhudu amdnu. avnukluhisbediri amdnu. adre avnu nacike pduv vregu avnnnu blvmtmadid-drimd avnu–kluhisiri amdnu. avru aivttu mmdiyynnu kluhisidru. ivru muru divs hudukidru avnnnu kande heudru. avnu ninn yerikeuvinliddag avru tirugi avn blige bmdru. ag avnu iv rige–heugbediremdu nanu nime hel lillveu amdnu. ag a pttd jru elisnige–

igeu, i pttnd sthlvu olledagide emdu nmm odeynu neuduttane; adre niru kettddu, bhumu bmjeyadddu amdnu. adkk vnu—nnn blige heus gdigeynnu tkkeumdu bmdu adrlli uppu hakiri amdnu. avru adnnu avn blige tkkeumdu bmdru. avnu niru buggey blige heurtuheugi adrlli uppu haki heliddenmdre—i nirnnu suddh madidenu; innu mele adrimd mrnvu bmjetnvu agdirlemdu krtnu heluttane amdnu. elisnu helid vakyd prkarve a niru imdin vregu hageye irtutde. avnu a sthlvnnu bittu betelge heudnu. avnu margdlli eri heugutti rugvag cikk hudugru pttndimd heurtu bmdu avnnnu hasymadi avnige—beul tleyvne, eri heugu; beul tleyvne, eri heugu amdru. avnu himdirugi avrnnu neudi—krtn hesrillu avrnnu spisidnu. ag adviyeulgid erdu hennu krdiglu heurtu avrlli nalvtterdu hudug rnnu silibittvu. avnu a sthlvnnu bittu krmelu bettkke heudnu; allimd smarykke himtirugidnu.

3

yehudd arsnad yeheusaphatn hdinemtney vrusdlli ahahn mgnad yeuramnu smary dlli israyelyr arsnagi hnnerdu vrus alidnu. avnu krtn smmukhdlli kettddnnu madidnu. adre tnn tmde tayij hagu all; tnn tmdeyu maditt baln stmbhvnnu tegeduhakidnu. adru israyelyrnnu papmadlu prrepisid nebatn mgnad yareubbamn pagglige avnu amtikeumdu avuglennu bidde iddnu. meuvabin arsnad mesnu kurimmede yulv nagiddu israyelin arsnige omdu lks kurimriglennu unne shitvagi omdu lks tgruglennu kppvagi keuduttidnu. aha bnu stt travay enayitmdre, meuva bin arsnu israyelin arsnige vireudh vagi tirugibidnu. a dindlli yeuramnu smarydimd heurtu heugi israyelyrnnu lekkisidnu. iddlle avnu heugimeuvabin arsnu nnge vireudhvagi tirugi biddiddane; ninu nnn smgd meuvabin mele yudghmadlu bruvieyu emdu yehudd arsnad yeheusaphatnige heli kluhisi dnu. adkkvnu—nanu bruvenu; nanu ninn vne, nnn jnru ninn jnre, hageye nnn kudureglu ninn kudureglmt-eye amdnu. adkke yav margvagi heugeun emdu ivnu kelidag avnu—edeumin arny margvagi amdnu. higeve israyelin arsnu yehudd arsnu edeumin arsnu heurtu suddt margdlli elu divs ndednu. adre senycku avr himde bmd psugligu niru idlle heuyitu. ag israyelin arsnu — ayyeu, krtnu i muru mmd i aruglennu meuva byr keylli oppisikeudlu krediddanlla amdnu. adre yeheusaphatnu — prvadiy mulkvagi krtnnu keluv hage illi krtn prvadiyu yavnu il-lveu amdnu. ag israyelyr arsn sevrllli obbnu prtyu ttrvagi—eliyn kegl mele niru heuyid saphatn mgnad elisnu illiddanemdu helidnu. ag yeheusaphatnu—avn bli ylli krtn vaky umtu amdnu. israye lin arsnu yeheusaphatnu edeumin arsnu avn blige ilidu heudru. eli snu israyelin arsnige — ninneumdigge nanenu madbeku? ninu ninn tmde tayij prvadigl blige heugu amdnu. israye lin arsnu avnige—ill, krtnu i muru mmd i arsruglennu meuvabyr keylli oppisi keuduvdkke ottagi krediddanlla amdnu. ag elisnu—nanu yavtn smmukh dlli nimitrutteneu a senygl krtn jivdane, niscyvagi yehudd arsnad yeheusa phatn smmukhvnnu nanu gaurvisiddre nanu ninn kde kniduvdill, neuduvdu ill. adre ig vady barisuvvnnu

nnn blige krkeumdu ba amdnu. ag vady barisuv vnu barisidag krtn ke avn mele bmtu. avnu heliddenmdre — i tggennu hll keullglagi madiremdu krtnu heluttane. krtnu hige heluttane—ninu galiyennu mleyennu neuduvdill; adre niru nimm dnglu nimm psuglu kudiuv hage i tggu nirinimd tumbldpudvu. iddlle idu krtn drstige alpavagiruvdu; atnu meuvabyrnnu nimm keylli oppisi keuduvnu. niru keuteyull ella pttnglennu adu keulltkk ella pttnglennu heudedu bittu uttmvad ella mrglennu bilmdi niru bavignnella mucci uttmvad bhumiylu ruv heulgnella kluglumd tumbisi kedis beku amdnu. udydlli kanikeyennu arpisuttiruvag enayitmdre, igeu, niru edeumin margvagi bmddrimd desvu nirinimd tumbldptitu. arslugu tmm smgd yuddhmaduvdkke bmdiddaremdu meuvabyru kridag avru ayudh dhristkk yavvnsthu meudlugeumdu ellrnnu kudisikeumdu mereylli nimtru. meuvabyru udykaldlli eddu a nirin mele suryn prkas biddddrimd a niru rktde hage kempagiruvdnnu kmdru. ag avru—idu rktve; a arslugu tmm tmmeu lge jglvadi ob-brneubbru keumdiddare; ig meuvabyre, keullege bnrii emdu heli keumdru. avru israyelin dmdige bmdag israyelyr eddu meuvabyru tmm mumde odi-heuguv hage avrnnu heudedu meuvabyrnnu avr desd vregu heudeyutta bmdru. iddlle avru pttnglennu kedvihaki uttmvad heulgl mele klennu haki tumbisi niru bavignnella mucci, ella uttmvad mrglennu bilmadidru. kirhresetinlli matr adr kluglennu ulisi bittru. adre kllseyyuvru adnnu sutti keumdu heudeubittu. yuddhvu tnge ati kstvayitemdu meuvabin arsnu kmdag edeumin arsn mele heugi biluv nimitt ktti hidiyuv elunuru mmd i ynnu tnn smgd tege-dukeumdu; adre adu avrimd agde heuyitu. ag avnu tnge bdlagi aluvdkkivru tnn hiriy mgnnnu tkkeumdu avnnnu geudeve mele dhn bliyagi arpisidnu; idrimd isra yelyr mele avrige bhu raudr umtat drimd avru avnnnu bittu tmm deskke himtirugi heudru.

4

prvadigl mkkk hemdtiyrlli obblu elisnige kugi—ninn das nad nnn gmdnu sttnu; ninn dasnu krtnige bhydvuvnagidnemdu ninu blle; ig salgarnu nnn ib-bru mkkllnu tnge das ragi tegedukeullu bmdiddane amdnu.2 eli snu avlige—nanu ninge enu madbeku? mneylli ninge enu umtu, nnge tilisu amdnu. avlu—ninn sevklige omdu meuge enne allde mneylli mt-teumdidl amdnu. ag avnu—ninu heugi heurgiruv ninn ella neremneyvrind bri patreglennu kelike; svlp-matr tkkeullbed. ninu olge prvesisi ninu ninn kumarru baglu mucci keumdu enneyennu a patreglillela heuyidu tumbiddnnu omdu kde irisnu amdnu. hige avlu avnnnu bittu heugi tanu tnn kumarru baglu muccidru; ivru avl blige patreglennu tkkeumdu bmdru; avlu heuyidlu. a patreglu tumbid travay enayitmdre, avlu tnn mgnige—inneumdu patreynnun nnn blige tkkeumdu ba amdnu. avnu avlige—innu patre ill amdnu. ag enneyukkuvdu nimtu heuyitu. ag avlu bmdu devr mnyusnige tilisidlu. avnu—ninu heugi a enneyennu mari ninn salvnnu tirisi mikkddrimd ninu ninn mkklu jivn madiri amdnu. a kaldlli enayitmdre, elisnu sune mige heudnu. alli ghnull obb striyu iddlu. avlu avnnnu reutti tinnlu blvmt ma-

didlu. hageye avnu a margvagi heuguvagella alli reutti nnnlu heugutti ddnu. addrimd nnn gmdnige-igeu, nnn bliylli yavaglu hadu heuguv ivnu prisud-dhnad devr mnusynagidda nemdu nnge tiliyuttd. navu maligeu mele omdu cikk keuthdiynnu kttsi adrlli avnigeuskr mmcvnnu mejnnu kurci ynnu dip-stmbhvnnu ideun. avnu nmm blige bruvag alli prvesisuvnu amdnu. omdu din avnu allige bmdu a keuthdi ylli prvesisi mligi edd mele avnu tnn sevknaad gehjige-ninu sunemylnnu kre amdnu. avnu avlnnu kreddrimd avlu bmdu mumde nmtlu. avnu geh jige-ninu igeu, i skl cimteymd nmgeuskr cimtisi; ninge madbekad ddenu? ningeuskr arsn smgdladru senyadhaptiy smgdladru matnad beku emdu ilvige helu amdnu. adkk vlu-nnn svjnr mdhydlli nanu vas-vagi ddene amdnu. avnu-hagadre avligeu skr mad-bekaddenne amdnu. adkke geh jiyyu-avlu mguvillde iddale; avl gmdnu muduknagiddane amdnu. prva diyyu-avlnnu kre amdnu. avnu avlnnu kredag avlu bagllli nmtlu. ag avnu-ninu bruv vrus ide kaldlli obb mgnnnu appikeulluvi amdnu. adkkvluhagll, devr mnusye, nnn odeyne, ninn sevkige ninu sullu helbed amdnu. a striyu grbhdhrisi elisnu tnge helidmt mumdin vrus ade kaldlli obb mgnnnu het-tlu. adre a mguvu beledag omdu din avnu bele keuyyuvvr bliylliruv tnn tmdey blige heudnu. ag avnu tnn tmdege-nnn tle, nnn tle amdnu. tmdey obb hudugnige-avnnnu avn tayiy blige ettikeumdu heugu amdnu. hudu gnu avnnnu avn tayiy blige et-tikeumdu heudnu. avnu mdhyahnd vregu avl teudey mele iddukeumdu sttuheudnu. ag avlu eri heugi avnnnu devr mnusyn mmcdmele mligisi avnigeuskr baglu haki heurtu tnn gmdnnnu kreu - nanu devr mnusyn blige odiheugi tirugi bruv hage ninu dymadi yauvn sthrlli obbnnnu kttegglli omdnnu nne kluhisu amdnu. adkke avnu-imdu amavasye yll, sbttu all; yake ninu i heuttu avn blige heugutti amdnu. ad-kkvlu -olledagiruvdu amdnu. ag avlu kttey mele tdiynnu hakisi tnn sevknye -ndisikeumdu heugu; nanu ninge heluv vregu nngeuskr svaryinnu td-mad bedvemdu heli krmelu bettdlliruv devr mnusyn blige bmdlu. ag enayitmdre, devr mnusyn dur-dimd avlnnu neudi avnu tnn sevknaad gehjige - igeu, a sunemylu. ninu avlnnu edurugeu llly odiheugi avlige-ninge ksemveu? ninn gmdnige ksemveu? mguvige ksemveu emdu kelu amdnu. avlu-ksemvu amdnu. avlu bettd melidd, devr mnu syn blige bmdu avn padgltnu hididlu. adre avlnnu tillu gehjiyy ht-ir bmd drimd devr mnusyn-avlnnu bidu; avl hrdy-dlli dukkhvide; krtnu adnnu nnge tilisde mrema-diddane amdnu. ag avlu-nanu nnn odeynimd ku-marannu keliikumdenue? nnnnnu meusgeulisbed vemdu nanu hellillveu amdnu. ag avnu gehjige-ninu ninn nduvnnu ktti keumdu nnn keulnnu ninn keylli hidukeumdu heugu. ninge yavnadru edurugeum-dre avnnnu vmdisbed; yavnadru ninnnnu vmdisidre avnige prtyuttr helbed; nnn keulnnu a hudugn mukhd mele haku amdnu. adre hudugn tayi-krtn jivdane, mttu ninn jivdane, nanu ninnnnu biduvdill amdnu. ag avneddu avl himde heudnu. gehjiyy avrige mumgadgi heugi a keulnnu hudugn mukhd mele it-tnu. adre sbdvadru alesuvdadru illde ittd. addrimd avnu edurugeullu tirigi heugi elisnige-hudugnu ec-

crvag lill amdnu. elisnu mneylli bmdag igeu, a hudugnu sttvnagiddu tnn mmcd mele mligispttid-dnu. avnu olge prve sisi yaru olge bardme a keuney baglu mucckikeumdu krtnnu prarthisidnu. avnu eri-heugi mguvn mele mligi keumdu tnn bayiynnu avn bayiy meleyn tnn knnugltnu avn knnugl meleyn tnn kegltnu avn kegl meleuy irisidnu. avnu mele beurl-biddrimd mguvn sriruv beccge ayitu. ag avnu tirugi bmdu mneylli svlphettu attitt tirugadi eriheugi avn mele beurl biddnu. ag a hudugnu elu sari situ truvay tnn knnugltnu tereudn. ag avnu gehjiynnu kreu-sunemylnnu kre amdnu. avnu avlnnu krednu. avlu bmdag avnu-ninn kumarnnnu tkkeumdu heugu amdnu. ag avlu bmdu avn padgl mele biddu sastam nmskar madt tnn mgnnnu ettikeumdu heudlu. elisnu tirugi gilgalige bmdag des dlli br umtagittu. prvadigl mkklu avn mumde kulitiruvag avnu tnn sevkngen-inu deudd gdigeynnu melittu prvadigl mkkligeuskr aharvnnu beyisu amdnu. obbnu plynvnu trlu advige heugi adviy bliiynnu neudi adviy kayi gltnu tnn udiy tumb kudisikeumdu bmdu avugltnu keuyidu aharviruv gdigeylli hakidnu; yakmdre avru avugltnu ari yde iddru. jnrige adnnu tinnuvdkke bdisidru. aharvnnu tinnuttruvag enayi tmdre, avru-devr mnusyne, gdigeylli vis emdu kugidru. yakmdre adrliddddnnu avru tinnlarde iddru. ag avnu hittnnu tkkeumdu br heli adnnu gdigeylli haki jnru tinnu-vdkke bdisiri amdnu. ag a gdigeylli kettddenu irill. idllde balsalisadimd obb mnu synu devr mnusynige meudl phlav jvegeuidi ippttu reuttigltnu kali nimd tumbid tenegltnu tkkeumdu bmdnu. ag avnu-jnrige keudu; avru tinlli amdnu. adre avn sevknu idnnu nuru mmdige bdisuvdu hege amdnu. adkkvnu - jnrige keudu; avru tinlli; avru timdu innu ulisi bidu-vremdu krtnu heluttane amdnu. hageye avnu avr mumde ittnu. krtn vakyd prkar avru timdu ulisittu.

5

aramyr arsn senyadhaptiyad namannu tnn yjmann mumde deuddvnagiyy ghnvullvnagiyy iddnu. krtnu avnimd aramyrige bidugdeyynnu umtumadiddnu; idllde avnu prakrm saliyagiddnu. adre avnu kusthreugiya gidddnu. aramyru gumpugumpagi heurtu israyel desdimd obb hudugiynnu sereyagi hidukeumdu bmdru. avlu nama nn hemdtige sevk-lagiddlu. avlu tnn yjmanige-nnn dniyy smarydliruv prvadiy bliylliruttiddre avnu ivn kusthreugvnnu vasimaduttiddnu amdnu. ag obbnu heugi israyel desd hudugiyy heliddnnu tnn yjmannige tilisidnu. addrimd aramyrr arsn-ninu heugi ba; nanu israyelin arsnige prtrvnnu kluhisuvnu amdnu. hageye avnu httn tlamtu beliiynnu aru savir bgard nanygltnu httn dustu bte gltnu tegedukeumdu heudnu. avnu israyelin arsn blige a prtrvnnu tegedu keumdu bmdnu. adrlili-i pr ninge servag igeu, ninu nnn sevknaad nama nnigiruv kusthreugvnnu vasimadv hage avnnnu ninn blige kluhisiddene embdu. israyelr arsn a prtrvnnu odid mele tnn vstrgltnu hridukeumdu-keullu vdkku bdikusadvdkku nanu devreu? ivn kusthreugvnnu tppisi vasimadvdkke nnn blige kluhisiddenu? ivnu nnge vireudh vagi jglkke karn hudukuvdnnu nivu neudi tilukeulliri

amdnu. israyelyr arsnu tnn vstrglönnu hridu keumð-
nemdu devr mnusynad elisnu kelidag-nönn ninn
vstrglönnu hridukeumð ddenu? israyelinlil prvadi
iddanemdu avnu tilukeulluv hage avnu nnn blige
brli emdu arsnige heli klulisidnu. hageye namannu
tnn kuduregl smg dlu rthð smgdlu bmdu elisn mney
bagl blyllyli nimtdu. ag elisnuninu heugi yeurdninnli
elu sari snan madu; ag ninn srirvu meudlinmte
marp duvdu; ninu suddhnaguvi emdu heli avn blige
sevknnnu klulisidnu. ag nama nnu raudrgeumdu
heurtu heugi-igeu, avnu niscyvgagi nnn blige heur-
tubmdu tnn devrad krtn hesrnnu kedu a sthld mele
tnn keyadisi kustrheugvönnu vasi maduvnemdu nanu
yeucisikeumdeno. nanu heuglöllli snan madi sud-
dhnaguv hage dmskd ndiglad abana prpr israyelin
ella nirigimt uttmvllveu emdu heli tirugikeumdu
keupdimð heudnu. adre avn sevrku namann blige
bmdu avn smgd matnadi-nnn tmdeye, prvadiyu
deudd karyvönnu ninge heliddre ninu madutid-
diylveu? avnu ninge snanmadi suddhnagemdu
helidre addi enu amdru. ag avnu iliduheugi devr
mnusyn vakyd prkar yeurdninnli elusari munugidnu;
ag avn srirvu cikk mguvin srird hage marpttitu;
avnu suddhnadnu. ag avnu avn ella privardvru devr
mnusyn blige tirugi bmdru. avnu prvadiyu mumde
nimtu-igeu, israye linliruv devr heurtagi bhumiyile
llyi bere devru illvmedu nanu blennu; adkarn
ninu dymadi ninn sevknimð kanikeyönnu tkkeu
amdnu. adre avnunanu yavatn mumde nilluttenue
a krtn jivdane, nanu enu tkkeulluvdill amd nu.
avnu tkkeullbekemdu namannu blymt madidru
bed amdnu. ag namannuhagadre erdu hesr ktteglu
heurtkk mnnu ninn sevkñige dymadbeklla. ninn
sevknu innu mele krtnige heurtagi anydevruglige
dhnblynnadru bli ynnadru arpisnu. i karyvönnu
krtnu ninn sevkñige mnnsli; enmdre, nnn yjmannu
aradhnegeuskr rimmeunn mneylli prvesisi avnu
nnn key mele atukeulluvag rimmeunn mneylli nanu
addbidre krtnu ninn sevkñige i karyvönnu mnnsli
amdnu. elisnu avñige-sma dhandimð heugu amdnu.
ag avnnnu bittu svlp durvagi heudnu. adre devr
mnusynad elisn sevk nagiruv gehjiyu-igeu, nnn yjma
nnu i aramynad namannu tkkeumdu bmdddönnu avn
keyimð tkkeulde summne klulisiddane. adre krtn
jivdane, nanu avn himde odiheugi avn keyimð ena
dru tkkeulluvunu amdukeumdu. hageye gehjiyu
namann himde heudnu. namannu tnn himde odi
bruvvönnu neudi dag avnnnu edurgeullu rthdimð
ilidu avñige-ella ksemveu amdnu. avnukssem;
igeu, prvadiðl mkkllli ibbru yauvnsthru ephrayam
bettimð igle nnn blige bmdiddare; ninu dymadi
avrige omdu tlamtu bellyönnu erdu dustu bte
glönnu keudbekemdu ninge helu emdu nnn yjmannu
klulisiddane amdnu. ag namannu-ninu dymadi
erdru tlamtu glönnu tkkeu emdu heli avnnnu blymt
madidnu. hageye erdu tlamtu bellyönnu erdu cilglili
ktisi adr smgd erdu dustu bteglönnu keuttu tnn
sevrklli ibbr mele heurisidnu; avru ivn mumde heut-
tukeumdu heudru. avnu durgkke bmdu avuglönnu
avr keyimð tkkeumdu mneyllitu a mnusyrönnu
klulisibittdridd avru heudru. ag ivnu olge prvesisi
tnn yjmann mumde nimtdu. elisnu avñige-gehjiye,
ellimð bmd i amdnu. adkkvönnu-ninn sevknu elligu

heuglill amdnu. ag avnu ivñige-a mnusönnu ninnönnu
edurugeullu tnn rthdimð ilidu ninn blige bmdag
nnn hrðyvu ninn smgd heuglillveu? dröyvönnu
vstrglönnu alid teupuglönnu draksey teutglönnu kuri
dnglönnu dasdasiyrönnu pdkeulluvdkke idu smyveu?
adrimð namann kustrheugvu önnu ninn smtönnu
nityvagi httuvu amdnu. ag avnu mmjin hageye
kustrheugiyagi avn smmukhdimð heurtuheudnu.

6

prvadiðl mkklu elisñige- igeu, ig navu ninn smgd
vasvagiruv sthlvu nmge ikkttagide. appne keudu;
navu yeurdnin vregu heugi prti mnusönnu allimð
omdeumdu teuleyönnu tkkeumdu bmdu vasvagiruvd-
kke nmgeu skr omdu sthlvönnu alli maduvevnu am-
dru. avnu-heugiri amdnu. ag avrlli obönnu-ninu dy-
madi ninn sevrk smgd ba amdnu. adkkvönnu-nanu
bruttene amdnu. hageye avnu avr smgd heudnu.
avru yeurdñige bmdu alid mrglönnu kdiyuttiddru.
obönnu teuleyönnu bilisuvag keudliyu nirineulge bittu.
ag avnu-ayyeu! yjmanne, adu ervagi tkkeumð-
ddu emdu kugi helidnu. devr mnusönnu-adu elli
bittu amdnu. ivnu avñige a sthlvönnu teuridist tru-
vay avnu omdu kttegyönnu kdidu alli hakiddrimð
a keudliyu teladitu. prvadiyu av ñige-adönnu tege-
dukeu amdnu. hageye avnu tnn keyönnu caci adönnu
tegedukeumdu. truvay aramyr arsnu israyelin mele
yuddhmadutiddnu; imthimth sthldli tnn dmdu iliy-
bekemdu tnn sevrk smgd yeucne madikeumdu. ag
devr mnu synu israyelin arsnige-amtha sthlvönnu
hadu heugde jagrteyagi iru; yakmdre aramyru allige
ilidu bmdiddaremdu heli klulisidnu. higeye devr
mnusönnu tnnönnu eccrisi tñge helid sthllkke israyelin
arsnu helikluhisi tnnönnu rksisikeumdu; higaddu
omderdu sari matre all. adrimð aramyr arsn
hrðyvu idr nimit klvgleumdu avnu tnn sevrknnu
kedu avrige-nmmlli israye lin arsn kdeyvnu yaru?
nivu nñge tilisuvdillveu amdnu. avn sevrklli obönnu-
nnn oðeyne, arsne, yavnu ill. adre israyelinliruv
prvadiyad elisnu iddane; ninn ninn mlgv mne
ylly heluv matuglönnu israyelin ars ñige heluttane
amdnu. ag avnu-nanu kluhisi avnnnu hidiyuv hage
ninu heugi avnu elliddaneu neudiri amdnu. ag
igeu, deutaninliddanemdu avñige tilisidru. adrimð
avnu allige kudure glönnu rthglönnu mhasenyvönnu
kluhisi dnu. avru ratriylli bmdu pttvönnu suttikeum-
dru. devr mnusyn sevknu udydlli eddu heurge
heurtag igeu, kudureglu rthglull senyvu pttvönnu
suttikeumditu. ag a sevknu avñige-ayyeu, nnn yj-
manne, navu enu madu vdu amdnu. adkkvönnu-
bhypðbed; avr smgd iruvvrigimt nmm smgd iruv
vru heccagiddare amdnu. ag elisnukrtne, ninu dy-
madi avnu neuduv hage avn knnuglönnu tere emdu
prarthisi dnu. krtnu a yauvnsthn knnuglönnu tere dag
igeu, elisn suttlu betdlli bemkji kudureglu rthglu
tumbiruvdönnu avnu neudidnu. avru ivn blige ilidu
bmdag elisnu-krtnne, ninu dymadi i jönnu kurudrn-
nagi madu emdu prarthi sidnu. ag elisn matin hage-
eye atnu avrönnu kurudrñnagi madidnu. ag eli snu
avrige-idu a margvll, idu a pttvll, nnn himde bnñiri;
nivu hudukuv mnusyn blige nimmönnu brmaduvönnu
emdu heli avrönnu smarykke ndisidnu. avru smarykke

bmdag enayitmdre, eli snu–krtne, ivru neuduv hage ivr knnugltnu tere amdnu. ag krtnu avr knnugltnu tereidnu; avru neudidag igeu, smaryd mdhydlidddru. israyelin arsnu avrnno kmdag elisnige–nnn tmdeye, nanu heudeyleu? heudeye leu? amdnu. adkkvnu–heudeybed; ninu ninn kttiyimdlu ninn billinimdlu sereyagi tegedukeulluvvrnu heudeyutti yeu? reut–tiynnu nirnnu ivr mumde idu; avru timdu kudidu tmm yjmann blige heugli amdnu. ag arsnu avrigeuskr deudd autn madisidnu. avru timdu kudid truvay avrnno kluhisi bittnu. avru tmm yjmann blige heudru. aramyrd dmduglu israyel desdlli tirigi barde heudvu. idr truvay enayitmdre, aramyrd arsnad benhdndu tnn ella senyvnnu kudisi keumdu heurtuheugi smarykke muttige hakidnu. ag smarydlli deudd br umtayitu. igeu, omdu kttey tleyu embhttu rupayigligu omdu parivald mlvu aidu rupayigligu marlpdru vregu adnnu muttige hakidnu. isra yelin arsnu geudeye mele hadu heuguttiruvag obb striyu avnnnu beduv vlagi–nnn yjmanne, arsne, shay madu amdnu. adkkvnu–krtnu ninnnnu smrksisde heudre nanu ellimd ninnnnu rkisi sli? kndimdlu illve drakse aleyimd leu amdnu. arsnu avlige–ninn duhhk venu amdnu. adkkvlu–i striyu nnge heliddenmdre–i heuttu navu ninn mgnnnu tinnuv hage avnnnu keudu; nale nnn mgnnnu tinneun amdnu. hageye nanu nnn mgnnnu beyisi timdevu. marne divsdlli nanu avlige–navu ninn mgnnnu tinnuv hage avnnnu keudu amdenu. adre avlu tnn mgnnnu bcittidalle amdnu. arsnu a striyu helid matugltnu kelidag tnn vstrgltnu hridukeumdu geudeye mele haduheudnu. jnru neudidag igeu, olge avn sriid mele geunittu ittu. ag avnu – saphatn mgnad elisin tleyu i din avn mele iddre devru nnge idrmteyu innu heccagiyyu madli amdnu. elisnu hiriyt jeute tnn mneylli kulitukeumdiddnu; ag arsnu tnn bliyimd obb mnusynnnu kluhisidnu. a sevknu elisin blige bruvdkkint mumce avnu hiriyrige–i keulepatkn mgnu nnn tle ynnu tegeyuvdkke kluhisiddnnu neudidieu? neudiri; a sevknu bmd kudle baglu mucci bagli blyilli avnnnu gttiyagi hididukeulliri. avn yjmann pagdl sbdru avn himde illveu amdnu. avnu avr smgd innu matnaduttiruvag igeu, a sevknu tnn blige bmdu–igeu, i kedu krtnimd umtayitu; nanu innu krtnnu niriksisuvdenu amdnu.

7

ag elisnu–nivru krtn vakyvnnu keliri; krtnu hige helu ttane – nale heccu kdime istu heuttige smaryd bagllli omdu seru nyvad hittu omdu sekeligu erdu seru jve geudiyyu omdu sekeligu marlpduvvu amdnu. ag arsnige hstknad adhikariyyu devr mnusynige prtyuttrvagi – igeu, krtnu akasdlli kitkigltnu madidru smbhvislardu annlu elisnu avnige i karyvnnu ninu ninn knnuglimd neuduvi; adre adnnu tinnuvdill amdnu. ag uru bagl dvardlli nalkummidi kusthreugiglu iddru. avru obbrigeubbrunavu sayuv vregu illi kulitukeumdi ruvdenu? navu ptndlli prveisuvevu amdre ptndlli brviruvdrimd alll sayutteve; illi navu kulitiddru hageye sayu tteve. addrind navu aramyrd paleyikke heugeun bnniri; avru nmnnu bdukisidre bdukuvevu, sayisidre sayuvevu amdu keumdru. hag-

eye smjeylli eddu aramyrd paleyikke heuglu avru aramyrd paleyd amcige bmdag igeu, alli yaru irilll. krtnu paleyddliruv aramyrige rthgl sbdru kuduregl sbdru mhasenyd sbdru kelpduvmt madiddrimd avru obbrigeu bbru–igeu, israyelin arsnu nmm mele billu hittiyr arsgltnu aigupdt arsgltnu kulige krediddane amdukeumdru. avru smjeylli eddu paleyddlidd hage tmm gudargltnu kuduregltnu kttegltnu bittu bittu tmm prankkeuskr odiheudru. a kusthreugiglu dmdin amcin vregu bmdu omdu dereylli prveisisi alli timdu kudidu allidd belli bmgarvnnu vstrgltnu tegedukeumdu heugi bcitttru; tirigi bmdu mteumdu dereylli prveisisi allimdlu hageye tegedukeumdu heugi bcitttru. ag avru obbrigeubbru – navu madiddu olleddl; i divs olle smacard divs; navu summe iddu udyvaguv vregu tdedre sikseytnu heumduvevu; adkarn bnniri navu heugi arsn mneyvrige tiliseun emdu katadukeumdru. hageye avru bmdu ptnd baglu kayuvvnnu kredu avnige – navu aramyrd paleyikke heugi bmdvu; igeu, alli kttlptt kudureglu ktteglu nisyybdvad dereglu heurtagi mnu synadru mnusyn sbdvadru alli ill amdru. avnu baglu kayuvvnnu krednu; avru olgiruv arsn mneyvrige tilisidru. ag arsnu ratriylli eddu tnn sevkrige–aramyru nnge madiddnu nimge tilisutene. navu hsidvrageiddevemdu avru tidru heuldlli adgikeullu paley dimd heurtu–avru ptndimd heurtu bmdag navu avrnno sjiviglnnagiye hididu ptndlli prveisuvevu amdukeumdi ddare amdnu. ag avn sevkrlli obbn – kudureglalli aidu kuduregltnu kelvru tkkeumdu heugli; igeu, avu israyelin ella smuhdlli ulidvugl hage ave; amdre igeu, israyelin ella gumpinlli nasvagde ulidvuglmative; navu kluhisi neudeun amdnu. hageye avru erdu rthgl kuduregltnu tegedukeumdru; ag arsnu–nivru aramyrd paleyd himde heugi neudiri emdu heli kluhisidnu. avru avr himde yeurdnin vregu heudru. igeu, margdllella aramyru bhu avsrdimd bisadid vstrglu patre glu tumbiddnnu dutru tirigi bmdu ars nige tilisidru. ag jnru heurtuheugi aramyrd dereglnu sulukeumdru. add rimd krtn vakyd prkarve omdu seru nyvad hittu omdu sekeligu erdu seru jvegeudiyyu omdu sekeligu marlpdtitu. arsnige hstknad a adhikariynnu arsnu ptnd baglin kavlige nemisiddnu. arsnu devr mnusyn blige bmdag devr mnu synu helidd prkarve jnru avnnnu ptt nd bagllli tulidru hakiddrimd avnu sttuheudnu. hageye–erdu seru jve geudiyyu omdu sekeligu omdu seru nyvad hittu omdu sekeligu nale istu heuttige smaryd bagllli marlpdru vemdu devr mnusynu arsnige helid prkarve smbhvisitu. a adhikari devr mnusynige prtyuttrvagi–igeu, krtnu akasdlli kitkigltnu umtumadidru haga guvdeu amdnu; adkkvnu–igeu, ninu ninn knnuglimd neuduvi; adre adnnu tinnu vdill emde heliddnu. a prkarve avnige smbhvisitu; enmdre bagllli jnru avnnnu tulididdrimd avnu sttnu.

8

elisnu tanu bdukisid mgn tayiyadvlige – ninu eddu ninu ninn mneyvru elli ilukeulluvdkke sthl umteu alli heugi ilukeumdiru. yakmdre krtnu brvnnu kluhisuvdkkiddane. adu desd mele elu vrusd vregu iruvdu

emdu helidnu. ag a striyu eddu devr mnusyn matin prkarve madi tnn mneyvr smgd heugi philistiyr desdlli elu vrus vasvagiddlu. elu vrusd truvay enayitmdre, a striyu philistiyr desvnnu bittu tirigi bmdu tnn mnegeuskrvu heulkkeuskrvu arsnige meureyittlu. arsnu devr mnusyn sev knad gehjiy smgd matnadi-eli snu madid ella deudd kriyeglnnu nnge vivrvagi tilisemdu avnige helidnu. avnu sttvnnnu bdukisidnemdu, gehjiyu ars nige vivrvagi heluttiruvag enayitmdre igeu, bdukisid mgn tayiyad a striyu tnn mnegeuskrvu heulkkeuskrvu arsnige meureyiduttdidlu. ag gehjiyunn n odayne, arsne, ivle a striyu, elisnu bdukisid ivl mgnu ivne amdnu. arsnu a striyynnu kelidag avlu vivrvagi helidlu. ag arsnu avli-gagi obb adhi kariynnu kluhisikeuttu avlige umtaddnnella avlu desvnnu bitt din meudlugeumdu a kald vregu a heuld hutttuyellia avlige bruv hage madu amdnu. aramy arsnad benhddnu asvsthna giruvag elisnu dmskkke bmdnu. devr mnusynu illige bmdiddanemdu avnige tilis lpttitu. ag ar-snu hjayelnige-ninu keylli kanikeynnu tkkeumdu heugi devr mnusynnnu edurugeumdu i vyadhiyimd nanu gunvaguveneu illveu emdu av nimd krtnnnu vicarisu amdnu. hageye hjayelnu dmskdlliruv skl uttm vadvugllli nalvttu omteglu heurvstnnu kanikeyeumdige avnnnu edurugeullu heugi avn mumde bmdu nimtu-aramyr arsnagiruv ninn mgnad benhddnu-i vyadhiyimd nanu bdukuvene u illveu emdu kellu nnnnnu ninn blige kluhisiddane amdnu. adkke elisnu-avnige nij vagiyu svsthnaguv i emdu heugi helu; adre avnu nijvagi sayvnmdu krtnu nnge teurisiddane amdnu. ag ivnu nacikepduv vrede devr mnusynu tnn mukhvvnu sthirpdisi attnu. ag hjaye lnu-nnn odaynu aluvdenu amdnu.adkkvnu – israyel mkklige ninu madlu heuguv kedu nnge tilidde; ninu avr keuteglige benki heuttisi avr yauvn sthrnnu kttiyimd keumdu avr kusuglnnu applisi avr grbhini striyynnu silibiduv i amdnu. hjayelnu – imtha mha kelsvnnu maduvdkke ninn sevknu nayiyeu enu amdnu. elisnu – ninu aramy mele arsnaguv i emdu krtnu nnge tilisi ddane amdnu. avnu elisnnu bittu heurtu tnn yjmann blige bmdnu. ivnu avnige-elisnu ninge enu helid nemdu keliddkke avnu-ninu nijvagi svsthna guvi emdu nnge helidnu amdnu. marne divsdlli enayitmdre, avnu dpp btte ynnu tkkeumdu nirinlli addi avn mukhde mde hakiddrim avnu stnu. hige hja yelnu avnige bdlagi arsnadnu. israyelin arsnagiruv ahahn mgnad yeuramn alvikey aidne vrus dlli yehudd arsnagiruv yeheusapha tn mgnad yeheuramnu allarmbhisi dnu. avnu allarmbhisi dag muvterdu vrusdvnagiddu yerusalemninli emtu vrus alidnu. ahahn mneyvru madid hage avnu israyelin ar-sugl margdlli ndednu; yakmdre ahahn mglu avnige hemdtiyagiddlu. krtnu davidnigu avn mkklige nirmtrvagi dipvnnu keuduvnemdu avnige vagdan madid hage tnn sevkna davidn nimitt yehudvnnu kedislu mnssillde iddnu. avn kaldlli yehudd kekel-gidd eudeumyr tirugi biddu tmge obb ars nnnu madikeumdr. addrimd yeheu ramnu tnn bliyllid ella rthglennu tkkeumdu cayarige heugi ratriylli eddu tnnnnu suttikeumdidd eudeumyrnnu rthgl yjmannnnu smhrisidnu. jnru tnmn deregilige odiheudru. adre eudeumu yehudd kekelge ird hage amdinim i vregu

tirugi bittu. a kal dlliye libn tirugi bittu. yeheuramn itr kriyeglu avnu madiddellvu yehud arsulg vrtamtgl pustkdlli breylp dlilveu? yeheuramnu tnn pitrgl bliylli davidn pttndlli hunidlpptnu; avn mgnad ahjynu avnige bdlagi arsnadnu. israyelin arsnagiruv ahahn mgnad yeuramn hnnerdne vrusdlli yehudd arsnag-iruv yeheuramn mgnad ahjynu allarmbhisiidnu. ah jynu allu armbhisiidag ipptterdu vrus dvnagiddu yerusalemninli omdu vrus alidnu. avn tayi atlylu; avlu isra yelin arsnad omriy mglu. avnu ahahn mney margdlli ndedu ahahn mneyvvr hage krtn drstiylli kettddnnu madidnu. yakmdre avnu ahahn aliynagid-dnu. avnu ahahn mgnad yeuramn smgd gilyadin-lliruv rameu tige aramy arsnad hjayeln mele yud-dhmadlu heudnu. adre aramyur yeuramnnu heud-edru. arsnad yeuramnu aramy desd arsnad hjayeln mele yuddhmadidag rameu tinlli aramyur tnnnnu heuded gayglnnu gunmadikeulluvdkke ijrelige tirugi heudnu. ag ahahn mgnad yeuru mnu ijrelinin asvsth-nagiruvdrim yehudd arsnagiruv yeheuramn mgnad ahjynu avnnnu neudlu allige heudnu.

9

prvadiyad elisnu prvadigl mkkllli obbnnnu kredu avnige-nduvnnu kttikeumdu i enney patreyennu ninn keylli tegedukeumdu gilyadinlliruv rameutige heugu. ninu allige seridag nimsiy mgnagiruv yeheusaphatn mg nad yehuvnnu alli neudi olge heugi avnnnu tnn sheudrr mdhyidm el madi olgin keuthdige krkeumdu heugi enney patreyennu tkkeumdu avn tley mele heuydu avnige-israyelin mele arsnagirlu ninnnnu abhisekisiddene emdu krtnu heluttanem-bdagi heli kdvvnu teredu tdmadde odiheugu amdnu. hageye a yauvnsthnu amdre prvadi yad a yauvnsthnu gilyadinlliruv rameutige heudnu. avnu alli seridag igeu, senyadhiptiglu kulitukeumiddru. ag avnu – adhiptiye, ninge helbekad matu nnge umtu amdnu. yehuvu av nige-nmmellrli yarige amdnu. avnuadhiptiye, ninge amdnu. avnu eddu mneyeulkke heudnu. ag ivnu enne ynnu avn tley mele heuydu avnige heliddu-israyelin devrad krtnu heluvdenm-dre, krtn jnrad isra yelin mele arsnagirlu ninnnnu ab-hise kisiddene. prvadiglad nnn sevr rkt kkeuskrvu krtn ella sevr krktkeusk rru ijebellige muyyige muyyi tiri suv hageyu ninu ninn yjman nad ahahn mneyvrrnu smhribeku. ahahn mneyella nasvagi heuguvdu. ahahn smtand gmdsrnnu israyeli nlli ulidu bccidlpptvnnu nanu kdidu biduvnu. ahahn mneyennu nebatn mgnad yareubbamn mney hageyu ahiyn mgnad basn mney hageyu maduvnu. idllde ijrelin palinlli nayiglu ijebellnnu tinnuvvu; avlnnu hunidlu yavnu iruvdill emdu heli baglnnu teredu odi-heudnu. ag yehuvu tnn yjmann sevr blige heurtu bmdnu. avru avnige ellvu ksemveu? i huccnu ninn blige bmdddenu amdru. avnu avrige-a mnusynnnu avn matnnu nivu bliri amdnu. adkkvr-u adu sullu, dymadi nmge tilisu amdru. addrimd avnu-isra yelin mele arsnagirlu ninnnnu abhiseki siddenembdagi krtnu heluttanemdu hige nnge helidnu amdnu. ag avru tvre ptu prtuyeubbnu tnn vstrvnnu tegedu met-tlugl mele hasi ivnnnu kullirisi tuturiglennu udi – yehuvu arsnagi ddanemdu helidru. hige nimsiy ng-

nagi ruv yeheusaphatn mgnad yehuvu yeheuran-
 nige vireudhvagi olsmcu madi dnu. aramyr ar-
 snad hajyeln nimitt yeheuramnu ella israyelyru gilya
 din rameutinlli kayutta iddru. adre arsnad yeu-
 ramnu aramyr arsnad hajyeln smgd yuddhmaduvag
 ara myru tnnnnu heuded gaylgnu svsthmadi keul-
 luv nimitt ijrelige heugiddnu. ag yehuvu – nimg-
 mnssadre heugi idnnu ijrelinlli tilislu pttndim dnu
 tppisikeumdu heurde irli amdnu. yehuvu rthd mele
 eri ijrelige heudnu. yakmdre yeuramnu alli biddid-
 dnu. idllde yeuramnnu neudu vdkke yehudd ar-
 snad ahjynu allige bmdiddnu. ijrelin burujin mele
 kavlu garnu nimtiddnu. ivnu bruv yehuvin gumpnnu
 kmdu-nanu gumpnnu neuduttene amdnu. adkke
 yeuramnu rahutnnnu kredo avrige eduragi kluhisi-
 smadha nveu emdu kelli amdnu. addrimd obbnu
 kudureynnu hti avnige eduragi heugi-smadhanveu
 emdu arsnu kelu ttane amdnu. adkke yehuvu-
 smadhan ninge enu? nnn himdkke heugu amdnu.
 ag kavlugarnu – sevknu avr blige heugi tirigi brill
 amdnu. ag bere rahutnnnu kluhisidnu. ivnu avr
 blige heugi-smadhanveu emdu arsnu kelu ttane
 amdnu. adkke yehuvu-smadhan ninge enu-nnn
 himdkke heugu amdnu. ag kavlugarnu-ivnu avr
 blige heugi tirigi brill. idllde odisuvd nimsiy mgn-
 nad yehuvu odisuvg hagine; yakmdre avnu huccut-
 nvagi odisuttane amdnu. yeuramnu rthudbekemdu
 helidnu. avn rthvu siddhvayitu. ag israyelin ar-
 snad yeuramnu yehu dnd arsnad ahjynu heurtu avn-
 vnu tnn tnn rthdlli eri yehuvige eduragi heurtu ijre-
 lynad nabeutn heuldlli avnnnu smdisidru. yeu-
 ramnu yehu vnnu neudidag-yehuve, smadhanveu
 amdnu. adkkvnu-ninn tayiyad ije bell jartvuv avl
 matglu adhikvagiru vag smadhanvenu amdnu. ag
 yeuru mnu ahjynige-ahjyne, dreuh emdu heli tnn
 ke tirugisikeumdu odiheudnu. adre yehuvu purn-
 bldimd billnnu beuggisi tnn keyimd yeuramnnu avn
 teulugl nduve heudednu. ban hrtydlli turi heur-
 titu; avnu rthdlli kelge muduri keumdu biddnu. ag
 yehuvu tnn adhipti yad bidkrnige-ninu avnnnu tege-
 dukeumdu heugi ijrelynad nabeutn palagiruv heuldlli
 hakibidu. nanu ninu avn tmdeyad abahn himde
 kudure erikeumdu heuguttiruvag krtnu i bharvnnu
 avn mele heurisdnemdu jnapkmadikeu. enmdre-
 nabeutn rktvnnu avn kumarr rktvnnu ninne nanu
 niscyavagi neuidenlla emdu krtnu heluttane. idllde
 ide heuldlli ninge muyyige muyyi keuduve nemdu
 krtnu heluttane. addrimd krtu vakyd prkar avnnnu
 ettikeumdu a heul dlli hakibidu amdnu. yehudd
 ars nad ahjynu idnnu neudidag avnu teutd mney
 margvagi odiheudnu. yehuvu avn himde heugi-
 rthdlli av nnnu sh smhrisiri amdnu. ibleyamin bliyl-
 luvur gur emb sthlkke eri heuguv margdlli heudedru.
 avnu meednevrusdlli ahjynu yehudd mele allu prarmb-
 hisidnu. yehuvu ijrelige bmdiddanemdu ije bellu keli
 avlu tnn mukhkke bnn hcci keumdu tnn tleyennu sr-
 mgrisikeumdu kitki yimd iniki neudidlu. yehuvu
 bag lli prveisidag avlu tnn yvmannnu keumd jim-
 rige smadhanvitteu amdnu. avnu tnn mukhvnnu a

kitkiy kdeg etti-nnn kde iruvvru yaru amdnu. ag
 ibbru muvru kmcukiglu a kitki yllimd avnnnu neu-
 didru. avnu- avlnnu kelkke tlibidiri amdnu. avru av
 lnnu kelkke tlibittdrimd avl rktvu geudey mele
 kuduregl meleu cellptitu. avnu avlnnu tulisidnu.
 avnu olge heugi timdu kudid mele avrige – nivu
 heugi a vnispttvlennu neudikeumdu hunidiri; avlu
 arsn mglu amdnu. avru avlnnu hunidlu heudag avl
 tle burudeyu kaluglu amgeglu heurtu mttenu kanllil.
 avru tirigi bmd avnige tilisidru. adkkvnu krtnu tnn
 sevkagiruv tisbiynad eli yv mukhamtr helid vakyu
 ide-ijrelin heuldlli nayiglu ijebell mamsvnnu tin-
 nuvnu. idllde ide ije bellemdu helkudd hage ijrelin
 palin heuld melbhagdlli ijebell hen geubbrd hage iru-
 vdu embde.

10

smarydlli ahabnige epptu mmdi mkklu idddrimd
 yehuvu smarydlliruv ijrelin prdhanrigu hiri yrigu
 abahn mkklnnu palisuvvrigu ptrglennu bredit
 smarykke kluhisi- nimm yjmann kumarru nimm
 bliylli iddare; idllde rthglu kudureglu keuteyu
 ayudhglu ninge umtu. addrimd i ptrvnu nimm blige
 bmdag nivu nimm yj mann kumarlli uttmagiruv
 mttu smrthnagiruvvnnu neudikeumdu av nnnu
 avn tmdey simhasnd mele kudrisi nimm yjmann
 mneyvrigeusk yuddh madiri emdu tilisidnu.
 adre avru bhlvagi bhypttu-igeu, ibbru arsu glu
 avn mumde nillarde heudru; navu nilluvdu hege
 amdru. ag mney mele iruvvnu pttnd mele iruvvnu
 hiriyru mkklnnu peusisuvvru yehu vige-navu
 ninn sevkru; ninu nmge heluv dnnella madutteve;
 navu yavnnnadru arsnaglu maduvdill; ninn drstige
 olledagi ruvdnnu madu emdu heli kluhisidru.
 ag avnu avrige erdne sari ptrvnnu bredit-nivu
 nnnvrageiddu nnn matu keluv vrageidre nimm
 yjmann mkklagiruv mnu syr tleglennu tkkeumdu
 nale istu heuttige ijrelige nnn blige bnniri emdu
 helidnu. arsn mkkld epptu mmdi mkklu tmnnnu
 peusisuv pttnd prmkur bliylli iddru. i ptrvu avr
 blige bmdag enayitmdre, avru arsn mkklnnu hididu
 epptu mmdiyennu keumdu avr tleglennu puttigllittu
 ijrelinllid yehuvin blige kluhisidru. ag a sevkru
 bmd avnigearsn mkkkl tleglennu tegedukeumdu
 bmdid ddaremdu tilisidru. adkkvnu-udy kald vregu
 avuglennu hebbagilin dvardlli erdu kuppegagi
 hakiri amdnu. udy kaldlli enayitemdre, avnu
 heurtu nimtu ella jnrige helidenmdre – nivu
 nitivmtru; igeu, nanu nnn yjmann mele olsmcu
 madi avnnnu keumduhakidenu. adre ivrellennu
 smhrisidvru? krtnu aha bn mneyennu kuritu helid
 krtu matu gllli omdu vyrtvaguvdillvemu nivu
 tilidukeulliri. krtnu tnn sevknd eliyv mukhamtr
 heliddnu nerverisiddane amdnu. i prkar yehuvu
 ahabnige yarnnu uliygeudisde iruv vregu ijrelinlli
 avnige ulid ella mneyvnnu avn ella hiriyvnnu
 nemtrnnu yajkrnnu smhrisidnu. avnu eddu heurtu
 smarykke bmdnu. yehuvu dariylliruv kurubru
 unne krtisuv mney blige bmdag yehu dnd arsnad
 ahjyn sheudrrnnu kmdu avrige-nivu yaru amdnu.
 adkkvru-navu ahjyn sheudrru; arsn mkk lnnu
 ranyv mkklnnu vmdislu heugutteve amdru. ag avnu

avrnno jivdimd hidiyiri emdu avnu heliddrimd avru
 ivrnno jivdimd hididu unne kttrisiv mney kunii
 bliylli keumduhakidru. avru nlvtterdu mmdi iddru.
 avrlli obbnno ulisill. yehuvu allimd heugi tnnno
 eduru geullu rekabn mgnd yeheunada bnno
 kmdu avnnno vmdisi avnige–nnn hrdivu ninn
 hrdivyemdig iverumte ninn hrdivu nneumdig
 sriyagideyeu amdnu. yeheunadabnu–ade amdnu.
 hagadre ninn kekeudu amdnu. ivnu tnn kekeuttu.
 tnn blige rthd mele erisikeumdu av nige– ninu nnn
 smgd bmdu krtnguev skr ngumtad asktiynnu neudu
 emdu heli avnnno tnn rthdlli kudrisikeumdu. avnu
 smarykke bmd truvay sma rydlli krtnu eliyenige helid
 vakyd prkar avnnno nasmaduv prymtr ahabnige
 uldivrllrnnu smhrisidnu. yehuvu jnrellrnnu kudisi
 avrige– ahabnu sulpvagi balnnu sevisidnu; adre
 yehuvu avnnno bhlvagi sevisuvnu. adrimd baln
 ella prvadiagnu sevrknnu yajkrnnu nnn blige
 kreyiri; obnu barde irkuddu. nanu balnige mhabli
 keudbekagide. yavnadru barde heudre avnu bduknu
 amdnu. yakmdre yehuvu balnnu aradhisuv vrnnu
 nasmaduv hage idnnu tmtrdimd madidnu. ag
 yehuvu balnigeuskr deudsmghvnnu prisuddh
 madiri amdnu. hageye avru adnnu saridru. yehuvu
 israyelinlella kluhisiddrimd balnnu sevisuvrellru
 bmdru. barde iddvnu obbnu irill. avru baln mneylli
 prvesisidag omdu kdeymd inneumdu kdey vrega
 baln mneyu purnvagi tumbittu. ag avnu vstrgl
 mney mele iruvvige balnnu sevisuv ellrigeuskr
 vstrglennu tkkeumdu ba emdu heliddrimd avnu
 avrigeuskr vstrglennu tkkeumdu bmdnu. ag yehuvu
 rekabn mgnd yeheunadabnu baln mneylli prvesisi
 dru. avru balnnu aradhisuvvr heurtu avr smgd
 krtu sevrkli obbnadru ird hage seudhisi neudiri
 emdu balnnu aradhisuvvige helidru. avru blig
 lnnu dhnbliglennu arpislu olge prve sisid truvay
 yehuvu heurge embhttu mmdiyinnu irisikeumdu
 avrige–nanu nimm kege oppisid jnrlli yavnadru
 tppisikeumdu heudre avn pranke nimm pran idagi
 ruvdu amdnu. avnu dhnbliynnu arpisi tirisid truvay
 enayitmdre, yehuvu kavlugarnigu adhiptigugunivu
 olge heugi yavnu heurge bard hage avrnno smhrisiri
 amdnu. hageye avrnno kttiymd smhrisidru. kavlu
 garnu adhiptiglu avrnno heurge hakid truvay baln
 mney pttknke heugi baln mneymid vigrhvnnu tmdu
 avuglennu suttubittu. iddlde avru baln vigrh vnnu
 odeduhaki baln mneynnu kedvibittu adnnu i heuttin
 vregu tippeyagi madidru. hageye yehuvu balnnu
 israyeli nllimd nasmadibittu. adre betel, dannliyu
 iruv bmgard heuriglmd israyelennu papmadlu pre-
 repisid nebatn mgnd yareubbamn pagglennu yehuvu
 teuredubidill. krtnu yehu vige–ninu nnn drstige
 sriyadddnnu ndisi nnn hrdivdilld elladr prkar
 ahab mnege madi yuktvadddnnu madiddrimd
 ninn mkklu nalku vmagl vregu israye lin simhasnd
 mele kultikeulluvru amdnu. adre yehuvu tnn
 purnhyv dimd israyelin devrad krtu nyamrandli
 neudru hage ecckreyagiri lili; israyelrnnu papmadlu
 prerepi sid yareubbamn pagglennu teuredu bidilli. a
 divsglli krtnu israyelennu kdime madlu armhisisidnu.
 yakmdre hjaye lnu israyelin ella mereglli avrnno
 smhrisidnu. mudndlli yeurdn meudluageumdu
 gadyru rubenyru vas vagidd gilyadin ella desvnnu

arneun ndiy bliylliruv areuyer meudlu geumdu
 mnssevyru nivasvagidd gilyad basan smhrisidnu.
 adre yehuvin trt kriyeglu avnu madiddelluv avn
 prakrmvelluv israyelin arsuyl vrtamtgl pustkdlli
 brediruttve. yehuvu tnn pitrgl smgd nidrisidnu;
 avnnno smarydlli hunittu. avn mgnd yeheuvaha-
 jnu avnige bdagi alidnu. yehuvu smarydlli israyelin
 mele aliddu ipttemtu vrusglu.

11

ahjyn tayiyad atylu tnn mgnu sttu heuddnnu neudi
 eddu raj smtandvrnnella nasmadidlu.2 adre arsnad
 yeheuramnige mglad yeheuseblu keumduhaklptt
 arsn mkkl mdhyidmd ahjyn mgnd yeheuvas nnnu
 kdukeumdu. adrimd avnu keullp dd hage avnnno
 avn dadiynno atly lige kand hage mglv mneylli
 bccittlu. hageye avnu avl smgd aru vrus krtu mneylli
 bccidlpiddnu. atylu desd mele alutta iddlu. adre
 elne vrusdlli yeheuyada vnu nurkke adhiptiyad-
 vrnnu ranuvev adhiptiglennu kavlugar shitvagi krey
 kluhisi tnn blige krtu mnege krkeumdu avr smgd
 odmbdikeynnu madi krtu mneylli avrimd prman
 tegedukeumdu avrige arsn mgnnno teurisi avrige
 ajnapisi–nivu madbekaddenmdre sbbt divsdlli
 prvesisuvvrad nimmculgin murne bhagvu arsn mney
 kavlin mele kavlugarragi irri. murne bhagvu sur emb
 bagl bliylliyu mtteumdu murne bhagvu kavlin himde
 iruv bagl bliylliyu irri. higeve mney kavlu muryilpdd
 hage adnnu kayiri. idllde sbbt divsdlli heurdv
 nimmellrlli erdu bhag arsn bliylli krtu mney kavlu
 kayuvvragirri. nimmlli prtii mnsynnu tnn keylli
 ayudhglennu hidukeumdu arsn nnnu suttikeumdirri;
 yavnadru saluglli bmdre avnu keuleyagli. adre arsnu
 heurge heuguvaglu olge bruvaglu nivu avn smgd irri.
 hageye nurkke adhiptiyadvru yajknad yeheuyada
 vnu ajnapisid elladr prkar madi prtii mnsynnu sbbt
 divsdlli prvesisbekad tnn jnrnnu sbbt divsdlli heurge
 heuglu bekadvrnnu yajknad yeheu yadvn blige
 krkeumdu bmdru. ag yajknu krtu ayldllidd arsnad
 davidn itiglennu guranigldnnu nurkke adhiptiyadvru
 keuttu. kavlugarrlli prtii mnsynnu tnn ayudhglennu
 keylli hidukeumdu blipithd bliylliyu alyd bliylliyu
 alyd blparsv meudlu geumdu edparsvd vregu arsn
 suttlu nimmukeumdu. ag avnu arsn mgnnno heurge
 krtmdu kiritvnnu avn tley mele irisi saksyinnu
 keuttu. avn avnnno arsnag madi abhisekisi cpnale
 heudeuarnu balli amdru. atylu kavlugar sbdvnnu
 jnr sbdvnnu kelidag krtu ayldllidd jnr blige bmdlu.
 avlu drstisi neuduvag igeu, arsnu pddhtiy prkar
 stmbhd bli ylli nimmiddnu. prdhanru tuturi udu
 vvru arsn bliylli nimmiddnu. idllde desd jnrellru
 smteuspttu tuturiglennu udidru. ag atylu tnn vstr-
 glennu hridu keumdu–dreuh, dreuh emdu kugidlu.
 adre yajknad yeheuyadvnu nurr adhiptiglu senyd
 adhikarigligusalugl heurge avlennu heurdisiri emdu
 avlennu himbalisuvvnu kttiymd keull lpdi emdu
 heli ajnapisidnu. yakmdre avlu krtu mmdirdlli
 keuleyagbar demdu yajknu helidnu. ag avru avlennu
 hididu kudureglu arsn mneyeulke bruv margdlli
 avlennu keulemadidru. yeheuyadvnu krtnglu
 arsnigu jnrugu mdhye odmbdike madidnu. a smydlli
 krtu jnragiruv hage arsn nigu jnrugu mdhye odmbdike

madidnu. desd jnellru baln mneylli heukku adnu kedvihaki avn blipithglennu vigrh glennu smpurnvagi tumdutumdagi odedu bittu blipithgl mumde baln yajknad mttannnnu keumduhakidru. idllde yajknu krtm mneylli adhikariglennu nemisi dnu. ag avnu nurkke adhiptiglennu adhikariglennu kavlugarrnnu desd jn rellrnnu tnn blige krkeumd mele avru arsnnnu krtm mneyimd kavlugarr bagl margvagi armnege krkeumdu bmdu arsgl simhasnd mele kudrisidru. ag desd jnellru smteuspttru; pttvnu samtvagittu. adre atlynnu armney bliylli kttiymd keumduhaki dru. yeheuvassu elu vrusdvna giddag allu armhbisidnu.

12

yehuvn alvikey elne vrusdlli yeheuvassu allu armhbisi yerusalemnlli nalvttu vrus alidnu. avn tayıy berseb urinvlad cibylu. adre yajknad yeheuya davnu yeheuvassnige beudhisid ella divsgllli avnu krtm drstıyllı sıyadı dđnnu madidnu. unnt sthlgl matr kedvlpdde iddvu; jnru unnt sthlgl mele bliynnu dhupvnnu arisutta iddru. ag yeheuvassu yajkrige—krtm mnege trlpt prtisthitvadvgul hnvell vnnu hadu heuguv prtı mnsyn hn vnnu prangl enıkey hnvnnu prtı mnsynu tnn iccey prkar krtm alykke keudbekemdu tkeumdu bmd hnvellvnnu yajkrllı prtıyeubbnu tnn tnn prıcy dvırmı tkeumdu alıdlli kmdubırvu odkuglennella durstumadı amdnı. adre arsnad yeheuvassn ipptt mırne vrusd vregu yajkru mney odkug lnnu durstu madde iddru. ag arsnad yeheuvassu yajknad yeheuyada vnnu yajkrnnu kředu avrıge—nıvu mney odkuglennu durstumadde ırvu denu? innu mele nıvu nımm prıcydv rımd hnvnnu tegedukeulldı mney odku glıgeıskr adnnu oppıseıkeudırı amdnı. hageye yajkru jnr keyımd hnvnnu tegedukeulldı ırvıdķķu mney odkug lnnu durstu madde ırvıdķķu smmtısi dru. adre yajknad yeheuyadavnu omdu pettıgeyennu tkeumdu adr mıcclldı tutnnu madi blıptıhd bılyıllı krtm mneyeulge prıved bıgdeylı ittnu. ag baglu kayuv yajkru krtm mnege trlpt hnvnnella adrllı hakıdru. pettıge yllı bhl hn utemdu avru neudı arsn lekhķnu prdhanyajķnu mdu krtm mneyllı sıkkıd hnvnnu enısi cıdllı hakıdru. avru enısid hnvnnu krtm mney vıcarney kels madıvvr keyllı adnnu oppısidru. ıvru krtm mneyllı kels madıv bıgıyvırgı sılpgıarrıgı upparıgı klukutıgırgı keuttru. id llde krtm mney odkuglennu durstu madıvdkķe mrvnnu kettıdķkluglennu tegedu keul-lıvdkķu mne durstu madlu bekad ella vıckķkagı keuttru. adre krtm mne geuskr bellıbtıtluglennu kttırglennu patre glennu tutırglennu bellı bımgard samanu glennu krtm mnege tmd hndımd madi sde avru adnnu kelsdvırgı keuttru krtm mneyennu durstu madısidru. idllde avru kels madıvvrıge keudıvdkķe yar keyllı oppısidıdreu avrımd lekvnnu tegedu keullıllı. avru nmbıgstragı madıdru. adre apradıhd hnvnnu paprııard hnvnnu krtm mnege tkeumdu brıllı; adre yajkrdagıttu. arımyr arsnad hjayelnu heugı gt urın mele yuddhımadı adnnu vspdıseıkeumdnı. hjayelnu yerusle mıge heuglu tnn mukhvnnu tırgısidnu. ag yehudd arsnad

yeheuvassu yehudd arsgılagırvu tnn tmdıeglad yeheusaphatnu yeheuramnı ah jynu arpsıd ella prtıstıthıvadvgılgınnu tanu prısuđdh madıdvıglennu krtm mney beukksdıllıy arsn mneyllıy sıkkıd skl bımgarvnnu tkeumdu arımyr arsn nad hjayelnıge klıhısidnu. ag avnu yeruslemnnu bıttıheudnu. yeheuvassn ıtr karyglı avnu madıdellıy yehudd arsgı vrtamt gl pustķdlli bıreıyldıllıveu? adre avn sevkrı eddu olsmcumadı sıllage ılıdu heuguv margıv mılleıvu emb mneyllı yeheuvassnnu keumduhakıdru. avn sevkrad sımeıyatn mgnad yeııakarnı, seumern mgnad yeheu jabadnu avnnnu heudedđdrımd avnu sttıheudnu. avru avnnnu dıavıdn pttndllı avn pıtrgl smasn bhumıyllı hunıttıru; avn mgnad amcynu avrıge bılagı arsnadnu.

13

yehudd arsnagırvu ahıjynmgnad yeheuvassn ipptt mırne vrusdlli yehuvın mgnad yeheuvahajnu smary-dllı ısrıayelr arsnagı hđınelu vrus alıdnu.2 avnu krtm smmukhdllı kettđdnnu madi ısrıayelrnnu papmadlu prırepsıd nebatn mgnad yareıubbamn pagılgınnu bıttıubıde avılgınnu hımbalısidnu. add rımd krtınu ısrıayelın mele keupıseı keumdu avrnnu arımyr arsnad hjı yeln keyllıy hjayeln mgnad benhđđn keyl-ııy ella dıvsgllı oppıseı keuttnu. adre yeheuvahajnu krtınnu bedıkeumđđdrımd krtınu avn meıreyennu kelıdnu. yakmdre arımyr arsnı avrnnu badhepsıd ısrıayelın badheıyennu avnu lksısidnu. krtınu ısrıayelıge obb rksk nnnu keuttıdđrımd avru arımyr keyımd tppıseıkeumdu heudru. ısrıayel mķķķlu mımcın hage tmm dıregllı vasıagıddru. adre avru ısrıayelrnnu papmadlu prırepsıd yareıubbamn mney pap glennu bıttı bıdde avıglıle ndedru. idllde smarydlli teıupu neıeyagıttı. adre yeheuvahajıne aıvttı kudure rahut rınnu htıu rıthıglennu htıu savır kılalu glennu heurtı jnr-ıllı enı bıdıllı. yakmdre arımyr arsnı avrnnu smh rıseı tıulıyłpt dhıln hage madıdnnu. yeheuvahajı tr karyglı avnu madıdellıy avn prakrmıy ısrıayelın arsgı vrtamtgl pustķdlli bıreıyldıllıveu? yeheuvahajınu tnn pıtrgl smgd nıdrısidnu; avnnnu smarydlli hunıttıru; avn mgnad yeıuvassu avrıge bılagı arsnadnu. yehudd arsnad yeheuvassn alvıkey mıvttelne vrusdlli yeheıva hajı mgnad yeıuvassu smary dıllı ısrıayelr arsnagı hđınarı vrus alıdnu. avnu krtm smmukhdllı kettđdnnu madi ısrıayelrnnu papmadlu prırepsı sıd nebatn mgnad yareıubbamn ella pagılgınnu teıuredı-bıdde avıglıle ndednu. yeheuvassn ıtr krıeyglı avnu madıdellıy avnu yehudd arsnad amcyn smgd yud-dhımadı avn pra krmıy ısrıayelın arsgı vrtamtgl pustķdlli bıreıyldıllıveu? yeheıva sınu tnn pıtrgl smgd nıdrısidnu; smary dıllı ısrıayelın arsgı smasn bhu-mıyllı avnnnu hunıttıru. yareıubbamnı avn sımhasnd mele kulıtıkeumdnı. ag elısnı mırnkırvad vıyadıhı yımd bıddı sttag ısrıayelın arsnad yeıuvassu avn bılıge bmdı avn mımdı bıddı attı avrıge—nnn tmdıey, nnn tmdıey, ısrıayelın rıthıvı adr kudure rahutnu ad-vne amdnı. ag elısnı avrıge—bıllınnu bınglennu tkeıu amdnı. avnu bıllu bınglennu tkeıumdnı. avnu ısrıayelın arsnıge—nınn keyınnu bıllıne mele ırısu amdnı. avnu tnn keyınnu ırısidnu. elısnı tnn keılgınnu arsn keıglı mele ittnu. ag avnu—mıdłllırvı kıtıkıyennu tere

amdnũ. avnu terednu. elisnu-ese amdnũ. avnu
esednu. idu krtn rksney ban; aramyrimd tppisuv rk-
sney banve, enmdre aphekdlili aramyrnnu nasmaduv
vregu avrnnu heude yuvi amdnũ. avnu-banglñnu
tkkeu amdnũ. avnu tkkeumdnũ. avnu isra yelin
arsnige - neld mele heude amdnũ. av avnu muru
sari heudeudu nimtnu. adre devr mnusynu avn mele
raudrvullnagi-ninu aidaru sari heude ybekagittu; ag
aramyrnnu nasmaduv vregu heudeyuttiddi; adre ig
aramyrnnu muru sari heudeyuvu amdnũ. elisnu stt
tramay avnnnu huni ttu. vrud armbhdlli meuvavir
dmdu glu desdlli privesisidv. ag enayi tmdre, avru
obb mnusynnnu hunidlu heuguvag igeu, dmdnnu
kmdu a mnusy nnnu elisn smadhiylli bisadidu. stt
mnusynu adrlli biddag elisn elubu glige tguli jiv um-
tadvnagi tnn kaluri eddu nimtnu. yeheuvahajin di-
vsglllella ara myr arsnad hjayelnu israyelnnu bad-
hepdisidnu. adre krtnu abrahmn isakn yakeubn
smgd odmbdikeynnu madiddrimd avrige dymadi avr
mele krpe teurisi avr kdege tirigidnu. innu avrnnu
nas madlu avrnnu tnnimd teuredu bidlu mnssaglill,
avrnnu tnn smmukhdimd heurdisu ill. hige aramyr
ars nad hjayelnu sttnu; avn mgnad benhdñnu avrige
bdlagi arsnadnu. ag yeheuvahajin mgnad yeuva snu
yuddhdlli tnn tmdeday yeheu vahajin keyimd hjayelnu
tkkeumdid ptgñlñnu avn mgnad benhdñn ke yimd
tirigi tkkeumdnũ. yeavasnu avnnnu muru sari heud-
eudu israyelin pttn glñnu tirigi tkkeumdnũ.

14

israyelin arsnagiruv yeheu vahajn mgnad yeu-
vasn alvikey erdne vrusdlli yehudd ars nagiruv
yeheuvasn mgnad amcynu arsnadnu. avnu allu
armbhisidag ipptedu vrusdvagnagiddu ipptemhbttu
vrus yerusaleminni alidnu. avn tayiyu yerusaleminvad
yeheuv ddin. avnu krtn drstige ollednnu madi
dnu; adre tnn pitrvad davidn hagll; tnn tmdeyad
yeheuvasn madid hage ellvnnu madidnu. adre unnt
sthlglnnu tegedu haklill; jnrn innu unnt sthlgll mele
blyirypiti dhupvnnu suduttiddu. rajyvu tnn keylli
sthirppt truvay ars nagidd tnn tmdeynnu keumd tnn
sevrknnu keumduhakidnu. adre tmdeglu tmm mkkll
nimitt saybardu; mkklu tmm tmdegl nimitt say-
bardu; prtı mnyusun tnn papkceuskr saybekemdu
krtnu ajnapisid hage meusey nyayprmandlli brediruv
prkar heudedvvr mkklnnu avnu sayis lill. avnu uppin
tgginlli edeumyrad htıu savir jnrnnu heudedu
yuddhdlli selvnnu vspdisikeumdu i divsd vregu
yeukteyel emel hesrıttu. ag amcynu israyeler arsnad
yeheuvn mgnağiruv yeheuvahajn mgnad yeuvasn
blige sevkrnnu klu hisi-navu obbr mukhvnnu
obbru neuduv hage ba emdu helidnu. adre israyelin
arsnad yeheuvasn yehudd ars nagiruv amcynige
heli kluhisidennmdrelebbeuninillid mullu gidvu
lebneunin lliruv devdarige – nnn mgñige hemdti
yagirlu ninu ninn mglınnu keudu emdu heli kluhisitu.
adre lebneuninillid adviyu mrgvu nadu heuguttiru-
vag a mullu gidvnnu tılyiytu. ninu edeumy rınnu
heudele heudedddrimd ninn hrıyvu ninnınnu
heccisuvmede maditu. heccıpdı; mneylli kadıru;
ninn kedigagi ninu yake jglvadbeku? ninu ninn
smgd yeheu dvu bıddu heuguvırilla amdnu. adre

amcynu kelde heudnu. addrimd israyelyr arsnad yeuvasnu heur tnu. avnu yehudd arsnad am cynu yehudkke serid betsemesin blylli obbrigeubbru edurgeumdru. yehudyru israyelyr mumde seutu heudddrimd avrellru tmm tmm deregliche odiheudru. ag israyelyr arsnad yeuvasnu ahjyn mgnad yeheuvasn mgnagy ruv yehudd arsnad amcynnnu betse mesin blylli hidukeumdu yerusalemige bmdu yerusalem in ephrayamin baglu meudlugeumdu muley bagl vregu nanuru meul mdd geudeynnu kedvibittu ktrn aldydliyu arsn mney beukksgllliyu sikkid skl bmgarvnnu bellinyinu ella samanugglnnu heunegar rnnu tegedukeumdu smarykke tirigi heudnu. yeuvasnu madid itr kriye glu avn prakrmvu avnu yehud arsnad amcyn smgd yuddhmadiddu israyelyr arslugl vrtamtgl pustkdlli breylpdlillveu? yeuvasnu tnn pitr gl smgd nidrisidnu; avnnnu smary dlli israyelin arslugl smsan bhumiyilli hunittu; avn mgnad yareubamnu avnige bdlagi arsnadnu. adre israyelin arsnad yeheu vahajn mgnagiruv yeuvasnu stt truvay yehudd arsnad yeheu vasn mgnagiruv amcynu hdinedu vrus bdukidnu. amcyn itr kriyeglu yehudd arslugl vrtamtgl pustkdlli breylpdlillveu? avru yeruslemi nlli avn mele olsmcu madiddrimd avnu lakisige odiheudnu. adre avru avn himde lakisige jirnnu kluhisi alli avnnnu keumduhakidru. avn svvnnu kuduregl mele trlpttu davidn ptnvad yeru slemanni nnn pitrgl smsan bhumiyilli hunittu. yehudd jnru hdinaru vrusdvnad ajyrnnnu avn tmdeyad amcynige bdlagi arsnag madidru. arsnu tnn pitrgl smgd nidrisid tru vay ivnu eltnu kttsi adnu yehudkke tirigi serisikeumdmu. yehudd arsnagiruv yeheuvasn mgnad amcyn alvikey hdinedne vru sdlli israyelin arsnagiruv yeuva sn mgnad yareubammnu arsnagi smarydlli nalvttuumdu vrus alidnu. adre avnu ktrn drstiylli kettddnnu madidnu; israyelnnu pap madlu prerepisd nebatn mgnad yareubamn pagllnnella avnu teuredu bidilli. id llde israyelin devrad ktrnu gthephe rinvnad prvadiyagiruv amitten mg nad yeunnemb tnn sevk mukhamtr helid vakyd prkarve avnu hmatin prves meudlugeumdu bylin smudrd vregu iruv israyelin mereynnu tirigi tkkeumdmu israyelin srmeyu bhl kthinvagide emdu ktrnu kmdnu. yakmdre mucclpttnvadru bidlpttnvadru isra yelige shayknadru yavnu irilli. idllde israyelin namvnnu akasd gelginimd alisi biduvenemdu ktrnu heliddill; adre yeuvasn mgnad yareubamn keyimd avnnu rkksidnu. yareubamn itr kriyeglu avnu madid ellvu avn prakrmvu avn yuddhglu yehudkke serid dmkvnnu hmatnnu israyeli geuskr himtirugi tkkeumdddu israyelin arslugl vrtamtgl pustkdlli breylpdl lillveu? yareubammnu israyelin arsluglad tnn pitrgl smgd nidrisidnu; avn mgnad jekry avnige bdlagi arsnadnu.

15

israyelin arsnad yareu bbamn alvikey ippttelne vrus
dlli yehudd arsnagiruv amcyn mg nad ajrynu allu
armbhisidnu. avnu allu armbhisidag hdinaru vrusdv
nagiddu yerusaleminni aivtterdu vrus alidnu. avn
tayiv hesru yekeulylu; avlu yerusalemivnu. avnu tnn
tmdevad amcynu madid elladr hage krtn snnidhiyvli

olleydnnu madidnu. adre unnt sthlglu kedvlpdill; jnru innu unnt sthgl mele bliglnnu arpisi dhupvnnu arpisuttiddru. krtnu arsnnnu heudedddrimd avnu tnn jivdimdiru vregu kuthreugiyagiddu prtyekvad mneylli vasvagiddnu. arsn mgnad yeutamnu mne yj-mannagiddu desd jnrige nyay tirisuttiddnu. ajryn itr kriyeglu avnu madid ellvu yehudd arsgul vrtamtgl pustkdlli breylpdillileu? ajrynu tnn pitrgl smgd nidrisidnu; avnnu davidn pttndlli avn pitrgl smsan bhumiylli hunittu; avn mgnad yeutamnu avnige bdlagi arsnadnu. yehudd arsnad ajryn alvikey muvt-temtne vrusdlli yareubbamn mg nad jekry israyelin mele smary dlli aru timglu alidnu. avnu tnn pitrglu madid prkar krtn drstiylly kettddnnu madidnu. avnu israyelnnu papmadlu prreepisid nebatn mg-nad yareubbamn pagltnu teuredubidilli. ag yabesn mgnad slumnu avn mele olsmcu madi jnr mumde avnnu heudedu keumdu haki avnige bdlagi arsnadnu. igeu, jekryn itr kriyeglu israyelin arsu gl vrtamtgl pustkdlli breylpttve. ninn kumarru nalkne smttiy vregu israyelin simhasnd mele kulitiruvru emdu krtnu yehuvige helid vakyvu ide; higey ay-itu. yehudd arsnad ujjiyn alvikey muvteumbhtne vrusdlli yabesn mg nad slumnu allu armbhisi smary dlli omdu timglu alidnu. yakmdre gadiy mgnad menhemnu tircdimd heurtu heugi smaryke bmdu smary dlli yabesn mgnad slumnnu heudedu keum-duhaki avnige bdlagi ars nadnu. igeu, slumnu itr kriyeglu avnu madid olsmcu israyelin arsu gl vrtamtgl pustkdlli breylpttve. ag menhemnu tipshnu adrlli idd ellrnnu tirc meuldugemdu adr meregltnu halumadidnu. avru tmm baglugltnu tnge tereyde idddrimd avrnnu heudednu; adrlliruv grbhiniyr-nella silisidnu. yehudd arsnad ajryn alvikey muvt-teumbhtne vrusdlli gadiy mg nad menhemnu is-rayelin mele al larmbhisi smarydlli httn vrus alidnu. avnu krtn drstiylly kettddnnu madidnu; avnu tnn di-vsglllela israyelnnu papmadlu prreepisid nebatn mg-nad yareubbamn pagltnu teuredubidilli. adre as-surd arsnad pulnu desd mele bmdnu. ag menhemnu rajyvnnu tnn keylli dhrdhpdislu avn ke tnn smgd iruv hage pulnige savir belli tlamtu gltnu keuttnu. men-hemnu i hnvnnu israyelinvrind brmadidnu. hegm-dre, assurd arsnige keudlu ella aisvryvmt rimd tla aivttu belli sekelugltnu tegedu keumdu. addrimd assurd arsnu des dlli nilldre tirigi heudnu. men-hemn itr kriyeglu avnu madid ellvu israyelin arsgul vrtamtgl pustkdlli breylpdillileu? menhemnu tnn pitrgl smgd nidrisidnu; avn mgnad pek hnu avnige bdlagi arsnadnu; yehudd arsnad ajryn alvikey aivt-ne vrusdlli menhemn mgnad pekhnu smarydlli is-rayelin mele erdu vrus alidnu. avnu krtn smmukh dlli kettddnnu madidnu; avnu israyelnnu papmadlu prreepisid nebatn mgna dmth yareubbamn pagltnu teureyilli. adre avn adhiptiyadmth, remlyn mgnad pekhnu avn mele olsmcu madi argeubnnu aryeynnu gilyadn jnrlli aivttu mmdiyinnu tnn smgd kudisi keumdu smarydlli arsnigidd armne yeulge avnnu keumduhaki avnige bdlagi arsnadnu. igeu, pekhn itr kriye glu avnu madiddellvu israyelin arsu gl vrtamtgl pustkdlli breylpttve. yehudd arsnad ajryn alvikey aivttedne vrusdlli remlyn mgnad pekhnu israyelin mele smarydlli allu armbhisi ippttu vrus

alidnu. avnu krtn smmukhdlli kettddnnu madi dnu; avnu israyelyrnnu papmadlu prreepisid nebatn mgnad yareubbamn pagltnu teuredubidilli. is-rayelin arsnad pekhn divsgllli assurd ars nad tiglt-pilesernu bmdu nephtaliy desvad iyeyunnnu abel-betmakvnnu yaneuh vnnu kedesnnu haceurnnu gilyadnu glilayvnnu hidukeumdu jnrnnu sereyagi asyurige oyddnu. idldde ujjiyn mg nad yeutamn ippttne vrusdlli eln mgnad heuseynu remlyn mgnad pekhn mele olsmcu madi avnnu smhrisi avnige bdlagi arsnadnu. igeu, pekhn itr kriyeglu avnu madiddel-lvu israyelin arsgul vrtamtgl pustkdlli breylpttve. israyelin arsnadmth, remlyn mgnad, pekhn alvikey erdne vrusdlli yehudd arsnadmth, ujjiyn mg nad, yeutamnu allu armbhisiidnu. avnu allu armbhisiidag ippttedu vrus dvnagiddu yerusalemilli hdinaru vrus alidnu. avn tayiyu cadeukn ngla gidd yeruslu. avnu tnn tmdeyad ujjiyn madid prkarve madi krtn smmukhdlli olleydaddnnu madidnu. ivnu krtn mnege ettrvad bagltnu kttsidnu. adre unnt sthlglu tegeyldilli; jnru innu unnt sthgl mele bliglnnu dhupvnnu arpisuttiddru. yeutamn itr kriyeglu avnu madid ellvu yehudd arsgul vrtamtgl pustkdlli breylpt-tive. a divsgllli krtnu ara myr arsnad recinnnnu rem-lyn mgnad pekhnnu yehudd mele kluhsilu armbhi sidnu. yeutamnu tnn pitrgl smgd nidrisidnu. avnnu avn tmdeyad davi dn pttndlli tnn pitrgl smsan bhu-miylly hunittu. avn mgnad ahajnu avnige bdlagi arsnadnu.

16

remlyn mgnad pekhn alvikey hdinelne vrusdlli yehudd arsnagiruv yeutamn mgnad ahajnu allu armbhisiidnu. ahajnu allu armbhi sidag ippttu vrusdvnagiddu yeruslemi nlli hdinaru vrus alidnu. avnu tnn tmdeyad davidn hage tnn devrad krtn smmukhdlli olleydnnu madde israyelin arsgul margdlli ndednu. idldde krtnu israyelin mkkl mumde heurdisid anyinamggil ashyvadvugl prkar avnu tnn mngnnu bemki tuliy madidnu. idldde avnu unnt sthgl meleuy bettgl meleuy hsurad ella mrgl kelgu bliglnnu dhupvnnu smrpsidnu. avn kaldlli aramyr arsnad reci nnu israyelin arsnadmth remlyn mgnad pekhn yuddhmadlu yerus lemige bmdu ahajnnu muttige hakidru; adre avnnu jyislarde heudru. ade velelylli aramyr arsnad recinnu el tnnu aramige tirigi serisikeumdu eltinimd yehudyrrnnu odisibittu; aramyr bemki tuliy bmdnu. idldde avnu vas maduttiddare. adre ahajnu assurin arsnad tigltpile sernige-nanu ninn sevku ninn mgnu agiddene; nnge vireudhvagi edd aramyr arsn kegu israyelin arsn kegu nnnnnu tppisi rksisuv hage br helu amdnu. idldde ahajnu krtn mneylliuy armney beukksylliuy sikkid belli bmgarvnnu tkeumdu kanikeyagi assurin arsnige klui sidnu. ag assurin arsnu avn matu keli dmskkke heugi adnu hididu adr nivasigltnu kir pramtke sereyagi tmdu recinnnnu keumduhakidnu. arsnad ahajnu assurin arsnad tigltpilesernnnu edurugeullu dmskkke heugi alli omdu blipthvnnu kmdnu. ag ars nad ahajnu a blipthd rupvnnu adr ella ke kelsd prkar madriyinnu yajknad uriynige kluisidnu. ag yajknad uriynu

arsnad ahajnu dmskdimd kluhisid prkarve omdu bli pithvnnu ktisidnu; hageye arsnad ahajnu dmskdimd bmdag yajknad uriynu adnnu madisidnu. arsnu dmskdimd bmd mele blipithvnnu neudi blipithd blige heugi adr mele bli ynnrpsidnu. blipithd mele tnn dhn bliynnu ahar smrpneynnu suttu tnn panglnnu heuyidnu. smadhand bli gl rktvnnu cimikisidnu. adre krtn smmukhdillid hittaley blipithvnnu avnu mney mumbhagdimdlu krtn mnegu blipithkku mdhydimdlu tmdu adnnu i blipithkke uttr parsvdlli ittnu. idllde arsnad ahajnu yajknad uriynige –udydlli dhnbliynnu saymkald ahar smrpneynnu arsn dhnbli ynnu ahar arpneynnu desd jnellr dhnbliynnu avr ahar smrpne ynnu panglnnu deudd blipithd mele suttu dhnbliy rktvellvnnu bliy rktvellvnnu cimikisu; adre hittale blipithvu nanu vicarisuv nimittvagi irli emdu ajnapisidnu. arsnad ahajnu ajnapisid prkarve yajknad uriynu madidnu. id llde arsnad ahajnu adhard amcuglnnu keydu gmgalvnnu adr melinimd tegedu smudr emb patreynnu adr kelgiruv tamrd ettugl melinimd ilisi adnnu kllugl kttey mele ittnu. idllde mneylli avru ktisid sbbtigeuskr idd opparnnu heurgidd arsn prvesvnnu assurin arsn nimittvagi krtn mneyimd tirugisidnu. adre ahajnu madid itr kriyeglu yehudd arslugl vrtamtgl pustkdlli breyldpdlillveu? ahajnu tnn pitrgl smgd nidrisidnu. avnnnu davi dn ptnddlli tnn pitrgl smsan bhumiylly hunittru. avn mgnad hijkiynu av nige bdlagi arsnadnu.

17

yehudd arsnad ahajn alvikey hnnerdne vrusdlli eln mgnad heuseynu smarydlli isa yelin mele ombhttu vrus alidnu. avnu krtn smmukhdlli kettddnnu madidnu; adre tnge mumce idd israyelin arslugl haghl. assurin arsnad slmnesernu avn mele bmd-ddrimd heuseynu avnige sevk nagi kppvnnu keuttnu. adre assurin arsnu heuseynlli olsmcnnu kmduhididnu. enmdre, heuseynu assurin arsnige prt vruskku keuduv kppvnnu keudde aiguptd arsnad seu embvnn blige sev krnnu kluhisidnu. addrimd assurin ar snu avnnnu ktti seremneylli bmdhisidnu. ag asurin arsnu desvelladr mele bmdu, smarykke heugi adnnu muru vrusgl vregu muttige hakidnu. heuse yn ombhttne vrusdlli assurin arsnu smaryvnnu vspdisikeumdu israyelnnu assurige sereyagi oydu geujanu ndiy bliylliruv hlhunliyu habeurin lliyu medyr ptngllliyu avrnnu irisidnu. yake higayitmdre, israyelin mkklu, aiguptd arsnad phreuhn keyimd tp-pisi aiguptdesdeulgimd br madid tmm devrad krtnige vireudh vagi pampadi itr devruglige bhypttru. israyelr mumde krtnu heur disibitt anv jnamggk ktlegllliyu isa yelin arsluglu madid ktlegllliyu ndedru. israyelin mkklu guptvagi tmm devrad krtnige vireudhvagi ayukt vadvuglnnu madi bruv sthlglu meudlu geumdu keuteyull ptngl vregu tmm ella ptngllli tmge unnt sthlglnnu ktisi keumdidru. idllde avru ettrvad ella guddgllli teupuglnnu haki hsurad ella mrgl kelgu tmge vigrhglennu nillisi alli krtnu tmm mumde odisibitt anv jnamggk hage avru ella unnt sthlgllli dhupvnnu suttu krtnnu sittugeulisuv hage kett karyglennu madidru– nivu i karyvnnu

madbediremdu krtnu tmge helid mnnu prtimeglennu sevisidru. nivu nimm durnmargglennu bittu tirugi nanu nimm pitrglige ajnapisid, prvadiglad nnn sevk mukhamtr nanu nimg kluhisid nyayprmand prkar nnn ajneglennu ktleglennu kekeulliremdu krtnu ella prva digl mukhamtrvagiyu ella drsigl mukhamtrvagiyu israyeligu yehu ddku saksi helidnu. adre avru kel deyu tmm devrad krtllli nmbike id deyu tmm pitrgl kuttigey hage tmm kuttigeynnu kthinpdisi atn ktleglennu atnu tmm pitrgl smgd madid atn odmbdikeynnu atnu avrige helid saksi glennu alksy-madi vyvrthvaddnnu himba lisi vyvrthvadragi – nivu avr hage madbediremdu krtnu avrige ajnapisidru avr suttliuv anyjnamggk himde heudru. idllde avru tmm devrad krtnu ella ajneglennu bittu tmge tave erk heuyd vigrhglad erdu heuriglennu madikeumdu vigrhgl teupnnu madi akas senykella addbiddu balnnnu sevisi tmm kumarrnnu kumarteynnu bemkiylly datmadi kniglennu skunglennu blsi krt nige keup bruvnte atn smmukhdlli kettddnnu madlu tmmnnu maribittru. addrimd krtnu israyelin mele bhukeup geumdu avrnnu tnn smmukhdimd tegeduhaki dnu. yehudd geutrd heurtagi inyaru uliddill. adre yehuddvru tmm devrad krtn ajneglennu kekeulle isa yelu madikeumdu ktlegllli ndedru. addrimd krtnu israyelin smtti ynnella alksymadibittu avrnnu kumdisi avrnnu tnn smmukhdimd tli-biduv vregu avrnnu keullegarr keylli oppisikeuttnu. avnu israyelnnu davidn mneyimd hridubittnu; avru nebatn mgnad yareubbamnnu arsnnnagi madikeumdu. ag yareubbamnu israyelrnnu krt nnnu himbalisuvdrimd tppisi avrnnu mha papmadlu prrepisidnu. krtnu prva diglad tnn sevk mukhamtr helid hage avnu israyelnnu tnn smmukhdimd tegedu hakuv vregu israyelin mkklu yareu bbamnu madid ella pagllli ndedru; avuglennu teuredu bidill. higeye isa yelinvru imdin vregu tmm desdimd as-surige sereyagi ooylpttru. assurin arsnu babelinimdlu kuta avva hmat sephrvyiminimdlu jnrnnu br-madi avrnnu israyel mkklige bd lagi smaryd ptngllli irisidnu. ivru smaryvnnu svtmtrisikeumdu avr ptngllli vasisidru. adre avru alli vasislu armbhisidag avru krtnige bhy pddiddrimd krtnu avr mdhydlli simh glennu kluhisidnu. avu avrlli kelvrnnu keumduhakidvu. adkarn avru assurin arsnige–ninu serisi smaryd ptngllli irisid jnamgglu a desd devr krmvnnu tiliyde iddare. avru a desd devr krmvnnu tiliyde idddrimd atnu avr mdhydlli simhglennu kluhisiddane; igeu, avu avrnnu keumduhakuttve amdru. ag assurin arsnu–nivu allimd vasagidnu bmdyajakrlli obnnnu allige kreativeumdu heugiri; avru alli vasvagirli; avnu avrige a desd devr krmvnnu beudhisli emdu ajnapisidnu. ag avru smary dimd tmd yajkrlli obnnu bmdu beteli nlli vasagiddu avru krtnige bhypttkk vidhvnnu avrige beudhisidnu. adre prt jnamgdvru tavu nivasisid ptngllli tmge devruglennu madi smarydvru madid unnt sthlgl mnegllli avuglennu irisidru. babelin jru sukkeutebneutnnu madidru; kutdvru nerglennu madidru; hmatin mnusyru asimnnnu madidru. avvivru nibhjnnu trtknnu madi dru. sephrvyiminivru sephrvayimin dev ruglad adrm-melkigu annmelkigu tmm mklennu bemkiymd sutubittru. hige avru krtnige bhypttu tmmlliruv nic

reulge unnt sthankkeuskr yajkrnnu madi keumdru. ivru unnt sthlgl meliruv mneglili avrigeuskr bglinnu arpisutta iddru. avru krtnige bhypttu avru allimdu oydu jnamggl pddhtiy prkar tmm devruglunu sevisidru. i divsd vregu avru tmm purvd nyaygl prkar maduttare; avru krtnige bhyppde tmm kttlegr prkarvagiyyu tmm nitigl prkarvagiyyu nyayprma nd prkarvagiyyu krtnu israyelemn du hesritt yakeubn mkkklige ajnapisid ajney prkarvagiyyu madde iddare. krtnu avr smgd odmbdike madi avrige ajnapisi heliddenmdre—nivu itr devruglige bhyppde addbilde sevisde avuglige bli ynnu arpisde irri. adre mhaskti yimdlu bhu-jprakrmdimdlu aigupdtas dimd nimmnnu brmadid krtnige nivu bhypttu addbiddu atnige blyinnu arpi siru. iddlde atnu ninge bredukeutt kttlegrlunu nitiglnnu nyayprmanvnnu ajneynnu nivu nirmtrvagi kekeullu eccerike yagirbeku; itr devruglige bhyppd bediri. nanu nimm smgd madid odmbdi keynnu nivu mreyde itr devruglige bhyppde nimm devrad krtnige bhyppdri. ag atnu nimmnnu nimm strugl keyeulgimdvimeucne maduvnu amdnu. adre avru kelde tmm purvd pddhti hage madidru. higeyi i jnamgglu krtnige bhyppde tmm kettid vigrhglunu sevisidru; avr pitrglu madid hage avru avr mkklu meummkklu imdin vregu maduttruttare.

18

israyelin arsnagiruv eln mgnad heuseyn alvikey murne vrusdlli yehudd arsnagiruv ahajn mgnad hijkiynu allu armbhi sidnu. avnu allu armbhisisdag ipp ttedu vrusdvnagiddu yerusalemnlli ipp tteumbhittu vrus alidnu. avn tayiy hesru abiyu; avlu jekryn mglagiddlu. avnu tnn tmdeyad davidnu madid hage krtn drstige olleddnu madidnu. avnu unnt sthlglunu tegeduhaki, vigrh glunu odedubittu, teupuglunu kdiduhaki, meuseyu madid tamdr srpvnnu curucuru madidnu. a divsgl vregu israyelin mkklu adkke dhupsuduttiddru. adnnu tamdr tumdu emdu avnu krednu. avnu israyelin devrad krtnlli bhrvsvull vnagiddu; avnige mumce iddvrllyu avn truvay yehudd ella arsuyl llyu avn hage iddvnu obbnu ill. avnu krtnnnu himbalisuvdnnu bittubidde atnige heumdikeyumdu krtnu meusege ajna pisid ajneglunu kekeumdu. krtnu avn smgd iddu; avnu yav kdeg heudru avnige sphlvaguttittu. avnu assurin ars nnnu sevisde avn mele tirugi biddnu. avnu philistiyrrnnu gajd vregu adr meregl vregu kavlu-garr burujugl meudlugeumdu keuteyull pttnid vregu smhrisidnu. israyelin arsnagiruv eln mg nad heuseyn alvikey elne vrusdlli, arsnagiruv hijkiyn nalkne vrusdlli enayitmdre, assurin arsnad slmnesernu smaryd mele bmdu adnnu muttige hakidnu. muru vrusvad truvay avru adnnu tegedukeumdru. israyelin arsnagiruv heuseyn alvikey ombhttne vrusvad hijkiyn arne vrusdlli sma ryvu tegedukeullpttitu. assurin arsnu assurkke israyelnnu sereyagi oydu geujan ndiy bliylli hlhunllyu habeurinllyu medyr pttnngllyu avrnnu irisidnu. avru tmm devrad krtn sbdvnnu kelde atn odmbdikeynnu krtn sevknad meuseyu ajnapisidd ell vnnu viaridru; avuglunu keldeyu mad deyu heudru. arsnad hijkiyn alvikey hdinalkne vrusdlli assurin arsnad snheribnu yehudd keuteyull skl

pttngl mele bmdu avuglunu vspdisikeumdu. ag yehudd arsnad hijkiynu laki sn bliyllidd assurin arsnige—annu papmadiddene; nnnnnu bittu himtrigige heugu; ninu nnn mele heurisuvdnnu nanu talikeul-luttene emdu heli kluhisi dnu. ag assurin arsnu yehudd arsnad hijkiynige munnuru tlamtu belliyinnu muvttu tlamtu bmgarvnnu keudlu nemk madidnu. addrimd hijkiynu krtn mneyllyu arsn mney beukks-gllyiyo sikkid ella belli ynnu keuttnu. a kaldli yehudd arsnad hijkiynu krtn mmdird kd gl meleuyu stmbhgl meleuyu atan heudisidd bmgarvnnu kttirisi assurin ars nige keuttnu. assurin arsnu lakisinimd tratan nnnu rbsarisnnu rbsakeyennu deudd dmdnnu yerusalemnllidd arsnad hijki yn blige kluhisiidnu. avru yerusalemige bmdu arsn heuld raj margdliruv melin kerey kaluvey bliylli nimtru. avru arsnnnu kre kluhisiidru. adre mnevarteyvnaad hilkiyn mgnad elya kimnu lekhnad sebbnu smprttyvnaad asaphn mgnad yeuvnu avr blige bmdru. ag rbsakeyu avrige—nivu hijkiynige helbekaddenmdre, mha arsnad assurin arsnu heluvdenmdre, bhrvsvagiruv i nmbikeyenu? yuddh kkagi yeucneyu prakrmvu utemdmu ninu helutti. adre avu vyrthvad matu glu. ninu ninge vireudhvagi tirugi bilu vdkke yarlli bhrvs ittiddi? igeu, ninu murid bettd keulad aigupdt mele bhr vs-vagiddi. adr mele mnusynu uri keumdre adu avn keylli heukku cuccuvdu. aigupdt arsnad phreuhnu tnnlli bhrvs vagiruv ellrigu higeye iddane. adre nivu ninge—nmmd devrad krtnlli bhrvs vullvragiddevmdu helidre hijkiynu yavn unnt sthlglunu blipithglunu tegeduhaki—yehuddvrigu yerulemi nvrigu nivu yeruleminlli i blipithd mumde addbilbekemdu helidvnu avne allveu? hagate ige ninu dymadi assurin arsnad nnn yjmannige heune garrrnu keudu; ige ninu avugl mele eruvvrnnu idlu ninge samrthvyid-dre erdu savir kudureglunu keuduttene. hage illidd-dre nnn yjmann cikk sevkrlli obb adhiptiy mukhvnnu hege tirugisuv? adre ninu rthgligeuskrvu rahutrigueu skrvu aigupdt mele bhrvs ittiddiyeu? i sthlvnnu nas-maduvdkke krtn appne ilde bmdiddeneu? i desd mele heugi adnnu nasmademdu krtnu ninge helidnu amdnu. ag hilkiyn mgnad elyakinmu sebbnu yeuvnu rbsakege—ninu dymadi aramy bhaseylli ninn sevkr smgd mat nadu. adu nmge tiliyuttdre; geudey meliruv jrru keluv hage yehudyr bhaseylli nmm smgd matnadbed amdru. adre rbsakeyu avrige—nnn yjmannu ninn yjmannigu ningu i matuglunu hellu nnnnnu kluhisiidne? geudey mele kulit jrru tmm mlvnnu timdu tmm mutrvnnu nimm smgd kudiyuv hage avr blige nnnnnu kluhisiidnu emdu helidnu. ag rbsakeyu nimtu keumdu yehudyr bhaseylli mha sbdvagi kugi heliddenmdre—mha arsnad assurin arsn matnnu keliri. arsnu heluvdenmdre—hijkiynu nimmnnu meus geulidse irli; avnu nimmnnu avn keyeul gimd tppislarnu. iddlde krtnu nmmnnu tppise tppisuvnemdu i pttnvu assurin arsn keylli oppispl-duvdillvemdu hijki yn ninge krtnlli bhrvse hut-tisde irli. hijkiyn matu kelbediri. assurin ar snu heluvdenmdre—nivu sayde bdu kuv hage kanikey-imd nnn smgd odmbdike madi nnn blige heurtu bn-niri. nanu bmdu nimm desd hage dhanyvu drak-sarsvu iruv deskke, reuttiiyu drake teutglu iruv deskke, enneynnu keuduv ippe mr glu jenu iruv

deskke, nimmnnu krkeumdu heuguv vregu nimmlli prti mnusynu tnn tnn drakse phlvnnu amjurd phlvnnu timdu tnn tnn baviy nirnnu kudiyli. adre-krtnu nmmnnu tppisuvnemdu hijki ynu nimmnnu prrepisuvag avn matu kelbediri. jnamgg devruglli yav nadru tnn desvnnu assurin arsn kege tppisibitddu umteu? hmat arphadu gl devruglu elli? sephrvyim, hen. ivvagl devruglu elli? avru nnn kege smaryvnnu tppisibitddu umteu? i desgl devruglli tmm desvnnu nnn kege tppisi bitt devruglu yaru hagadre krtnu yerusalemnnu nnn kege tppisi bitaneu amdnu. adre jnru avnige prtyuttrvnnu helde summnidru. yakmdre avnige prtyuttr helbedi emdu avrige arsn ajne ittu. ag mnevarteyvad hilkiyn mgnad elyakimnu lekhknad sebnnu smprtyvnaad asaphn mgnad yeuvnu tmm vstrgltnu hridukeumdu hijkiyn blige bmdu rbsakeyu helid matugltnu avnige tilisidru.

19

arsnad hijkiynu adnnu kelidag tnn vstrgltnu hridukeumdu geunittinimdm tnnnnu mucickeumdu krtn mneylli prvesisidnu. idllde avnu geunitttnnu mucickeumdm mnevarteyv nad elyakimnnu lekhknad sebnnnnu yajkr hiriyrnnu ameucn mgnad prvadiyad yesayn blige kluhisidnu. avru avnige heliddenmdre-hijkiynu heluvdenmdre-idu ikkttu gdrikeyu nimdeyu ad divs; yakmdre herige smyvu bmtu adre heruv skti ill. omdu vele ninn devrad krtnu, jivvull dev rnnu nimdislu tnn yjmannad assurin arsnimdm kluhislppt rbsakey matugltnu keli, ninn devrad krtnu kelid avn matugligeuskr avnnnu gdrisuvnu. ad drimd ninu ulidvrigeuskr prarthne sllisbeku amdnu. hageye arsnad hijkiyn sevkrus yesayn blige bmdru. ag yesaynu avrige – nivu nimm yjmannige helbekaddenmdre – ninu kelidmth, assurin arsn sevkrus nnnnnu dusisidmth, matugltnu nivu kelidkkeuskr bhypdbediri. igeu, nanu avn mele galiynnu kluhisuvnu. avnu omdu suddi ynnu keli tnn deskke himtiruguvnu. idllde tnn desdlli kt-tiyim avnnnu bilmadu venu emdu krtnu heluttane amdnu. rbsakeyu tirigi heuguttiruvag libnd mele yuddhmaduttiruv assurin arsnnnu kmdukeumdu. lakisnnu bittinemdu kelidnu. ag avnu kusin arsnad tirhaknnu kuritu-igeu, avnu ninn mele yuddhmadlu heurtiddanemdu kelidag tirigi hijki yn blige sevkrnnu kluhisi heliddenmdre nivu yehudd arsnad hijkiynige helbekaddenmdre-yerusalem assu rin arsn keylli oppislpduvdillvemdu ninu nmbiruv ninn devru ninnnnu meusgeulis dirli. igeu, assurin arslugu ella desgltnu sapkeuttu nirmul madid vrt manvnnu kelidi. adre ninu tppisikeullu viyeu? nnn tmdeglu halu madid geujan, kharan, receph, telssarnllid edenin mkkl, i jnamgg devruglu avrnnu tppisi bittreu? hmatin arsnu arphadin arsnu sephrvyim pttnd, hen, ivva arsnu elli embde. hijki ynu sevkr keyimdm ptrvnnu tkkeumdu odidag hijkiynu krtn mnege heugi adnnu krtn mumde hasidnu. idllde hijkiynu krtn mumde prarthne madi heliddenmdre-kerubigl mdhydlli vas vagiruv israyelin devrad krtn, nineubbne bhumiy ella rajyglige dev ragiddi. nine akasvnnu bhumiyynu

umtu madiddi. krtn, kivi keuttu keli; krtn, knnugltnu tereudneudu. snheribnu jivvull devrnnu nimdisi kluhisid matu gltnu keli. krtn, niscyvgi assurin arslugu jnamgglnu avr desgltnu halu madi avr devrugltnu bemkiyli hakiddare. avu devruglli, mnusyn kekelsvad kttigevu kllu agiddvu. add rimd avru avugltnu nasmadiddare. adre ig nmm devrad krtn, nineubbne devrad krtnagiddi emdu bhumiy ella rajyglu tiliyuv hage nmmnnu avn keyimdm tppisi rksisu embde. ag ameucn mgnad yesaynu hijkiynige heli kluhisiddenmdre-isra yelin devrad krtnu hige heluttane –assurin arsnad snheribnnu kuritu ninu nnge prarthne madiddnnu nanu keli ddene. krtnu avnnnu kuritu helid vak yemdmre– ciyeunin mglad knyastri ninnnnu udasin madi ninge aphasy madu ttaile; yerusalem kumarte ninn himde tle alladisut-tale. yarrnu nimdisi dusi sidi? yarige vireudhvagi svrvnnu etti ninn knnugltnu melkke ettidi? israyelin prisuddhnige vireudhvagiye. ninn sevkr mukhamtr krtnnnu nimdisi heliddu–nanu nnn heccad rthglimd prvtgl sikhrrkku lebneunin parsvglige heugi adr unnt vad devdarugltnu adr mukhyvad turayi mrgltnu kdidu adr amcin gdi sthlgllliyu adr phlvul adviy lliyu seruttene. nanu agedu anyr nirnnu kudididdene; nnn amgaluglimd keute sthlg prvahgltnu btti-heuguvnte madi ddene. nanu adnnu madidenemdu ninu bhukalidmdu nanu adnnu nirupisidde nemdu ninu purvd divsglimd kel lillveu? ig adnnu nanu anubhvisuvnte madiddene, ninn blvad pttngltnu hadd dibbeglagi madibiduv hage iru vde. addrimd avugl nivasiglu bl hinragi hedri nacikeprru. heuld hullin hageyu hsuru plyd hageyu maligegel meliruv hullin hageyu beleyuvdkkmit mumce baduv perin hageyu iddru. ninn kutiruvikeynnu heurduvikeynnu ninn bruvikeynnu ninu nnge vireudhvagi maduv raudrvnnu nanu blennu. ninu nnge vireudhvagi maduv ninn raudruv ninn ahmkarvu nnn kivilglli bmdrimd nanu nnn keumdiynnu ninn muginliyu nnn kdivanvnnu ninn baylliyyu haki ninu bmd margdlli ninnnnu himtirugisuvnu. ninge gurutu ide-i vrusdlli tnnstkke tane beleddnnu erdne vrusdlli adrimd meulednnu tinnuviri; adre murne vrus dlli nivu bitti keuyyiri; drakse teutgltnu nettu avugl phlglnu tinniri. yehudd mnetndlli ulidu tppisikeumdvru tirigi kelge beruri melkke phl biduvru. yeru sleminim ulidvru ciyeun prvt dimd tppisikeumdvru heurduvru. senygl krtn asktiyu idnnu maduvdu. ad drimd krtnu assurin arsnnnu kuritu heluvdenmdre-avnu i pttndlli brv vdill; alli bannvnu eseyuvdill; gurani hididukeumdu adr mumde seruvdill; adkke vireudhvagi dinneynnu hakuvdill. avnu bmd margvagiye tirigi heuguvnu; adre avnu i pttndlli bruvdillvemdu krtnu helut-tane. nnn nimittvu nnn sevknad davidn nimittvu nanu i pttvnnu kapadi adnnu rksisuvnu embde. ade ratriylli enayitmdre, krtn dutnu heurtu as-surin dmdinlli omdu lks embhttedu savir jnrrnu smhrisidnu. udydlli jnru eddag igeu, avrellru sttu henglagiddru. assurin arsnad snheribnu himtirugi-heugi nineveylli vas vagiddnu. avnu tnn devrad nisreukn mneylli aradhisuttiruvag avn mkklad adrmmeleknu screcnu avnnu kttiyimd heudedu arrat deskke tppisikeumdu heudru. avn mgnad

20

a divsgllli hijkiynu mrnkreugdlli biddiddnu. ag ameucln mgnad prvadiyad yesaynu avn blige bmdu avnige-ninu ninn mneynnu vyvsthe madikeu; yakmdre ninu bdukke sayuvi emdu krtnu heluttane amdnu. ag avnu geudey kdege tnn mukhvnnu tirugisi krtnnnu prarthisi- o krtnu, nanu stydimdlu purnhrdydimdlu ninn mumde ndedu ninn drstiylli olleydnnu madidennemdu nensu amdnu. hijkiynu bhlvage attnu. adre yesaynu avnrd mdhykke heuguv mumce krtn vakyvu av nige umtagi- ninu tirugikeumdu nnn jnr nayknad hijkiynige helbekadde nmdre-nanu ninn prarthneynnu kelidene; ninn knnirnnu neudidene; igeu, nanu ninnnnu svstmaduttene; murne divsdlli krtn mnege heuguvi. idllde nanu ninn ayusykke hdinedu vrus heccagi kudi suttene; ninnnnu i pttvnnu assurin arsn kege bildnte tppisidivenu. i pttvnnu nnn nimittvagiynu nnn sevknaid davidn nimittvagiynu kapaduvnemdu ninn tmdeyad davidn devrad krtnu helu ttane embe. idllde yesaynu amjurd hnnugl umdeynnu tkkeumdu br helidnu. avru hageye tkkeumdu hunnin mele hakiddrimd avnu gun heumdidnu. adre hijkiynu yesaynige-krtnu nnnnnu svst maduvnemdbdkku nanu murne divsdlli krtn mnege heuguvnemdbdkku nge gurutenu amdnu. ag yesaynu -krtnu, tanu helid karyvnnu maduv nembdkke krtn kdeyimd ninge umtaguv gurutu ide-nerlu httnu metllu mumdkke heugbekeu? ilvle httnu metllu himdkke heugbekeu emdu kelidnu. adkke hijki ynu-nerlu httnu metllu iliyuvdu alpavdddu; hagll, nerlu httnu metllu himdkke tirugli amdnu. ag prvadiyad yesaynu krtnige meureyittddrimd avnu ahajn chayastmbhdlli iliduhead ner lnnu httnu metllu himdkke brmadidnu. ade kaldlli babelin arsnad bl dann mgnad bereudkbldannu, hijki ynu reugdillidu svsthnadnemdu kelidrimd ptrlgnnu kanikeynnu hijkiyn blige klusidnu. hijkiynu avr matu keli tnn ella bhmdard mneynnu belliyvnnu bmgarvnnu sugmdhglvnnu olle telvnnu tnn ayudh saleynnu tnn beuksgllli sikkiddellvnnu avrige teurisdnu. tnn mne ylylly tnn ella rajydllyi avrige teurisse iddddu omdadru irilill. ag prvadiyad yesaynu arsnad hijkiyn blige bmdu avnige-a mnyusyru enu helidru? avru ellimid ninn blige bmdru amdnu. hijkiynu-avru dur desdimd andre babelinimd nnn blige bmdidbare amdnu. avnu-ninn mneylli avru enu neudidru amdnu. hijkiynu-nnn mneylli idd ellvnnu avru neudidare; nnn beuksgllli nanu avrige teurisse iddddu omdadru ill amdnu. ag yesaynu hijkiynige-krtn vakyvnnu kelu. igeu, dinglu bruvvu; ag ninn mneylli iruvdellvu ninn tmdeglu imdin vregu smpadisi ittdddellvu babelige oyy lpduvdu. omdu uliyuvdillvemdu krtnu heluttane; ninnimd hutuv ninn mkkllli kelvrnnu tegedukeumdu heuguvru. avru babelin arsn mneylli kmcukiyragiru vru amdnu. ag hijkiynu yesaynige ninu helid krtn vakyvu uttmvaddu amdnu. avnu-nnn divsgllli smadha nvu styvu iddre adu uttmvlvleu amdnu. hijkiyn itr kriyeglu avn ella prakrmvu avnu kereynnu nale ynnu madisi pttndlli

nirnnu br madiddu yehudd arsu gl vrtamtgl pustkdlli bryepdlillveu? hijkiynu tnn pitrgl smgd nidrisidnu; avn mgnad mnsseyu avnige bdlagi ars nadnu.

21

mnsseyu allu armmbhisidag hnnerdu vrusdvnagiddu avnu aivttedu vrus yerusleminlli alidnu. avn tayiy hesru hephciba. krtnu israyelin mkkll mumde heurdisid any jnamggl ashyvaduvgl hageye avnu krtn drstige kettddnnu madidnu. avnu tnn tmdeyad hijkiynu nasmadid unnt sthlglnnu tirigi kttisi balmige blipith glvnnu untumadi israyelin arsnad ahabnu madid hage vigrhd teupnnu madi akasid ella senykke adbiddu avuglgnnu sevisidnu. idllde yerusleminlli nnn namvnnu irisuvnemdu krtnu yavdnnu kuritu heliddneu a krtn mneylli avnu blipithglvnnu kttisidnu. krtn mney erdu amglgllli akasid ella senykkeuskr blipithglvnnu kttisidnu. avnu tnn mgnnnu bemkiylli datuvmtte madidnu; megh mmtr glvnnu srpmmtgrglvnnu madidnu; yksini garr blylll mmtrjn blylll vicari sidnu; krtnige keupvnnu ebbislu atn drstiylli atymt kettvnnu madidnu. i mneylli y israyelin skl geutrgl llyi ynu adukeumad yeruslemin llyi nnn namvnnu yugyugku iruvmtte maduvnemdu krtnu davidnigu avn mgnad seuleumeunnigu yavdnnu kuritu heliddneu a mneylli tanu madid teupin kettid vigrhvvnu ittnu. krtnu -nanu avrige ajnapisid ellard prkarvu nnn sevknaid meuseyu avrige ajnapisid ella nyayprmand prkarvu madi avuglgnnu avru kekeumdre nanu avr tmdeglige keutt desdeulgim avr padglu innu kdluvmtte maduvdillvemdu helidnu. adre avru kelde heudru; krtnu israyel mkkll mumde nasmadid jnamggl ketttnkkimt adhik vagi madlu mnsseyu avrnnu marg tppisidnu. addrimd krtnu prvadiglad tnn sevrk mukhamtr heliddennmdre- yehudd arsnad mnsseyu tnn mumde idd ameuriyu madid ellkkimt kettddad i ashyglvnnu madidnu. yehudvnnu tnn vigrhglimd papmadisidnu. i karn dimd israyelin devrad krtnu helu vdenmdre- igeu, nanu yeruslemin mele yehudd mele yu kednu brmaduvnu; adnu keluvvnnu erdu kiviglu kirguttuvvu. nanu yeruslemin mele smaryd nulnnu ahabn mney gtti takvnnu gumdnnu cacuvnu; tte ynnu orsi beurlu huvu hage nanu yerusleminnu orsibiduvnu. idllde nanu nnn badhytege ulidiruvvrnnu bittu bittu avrnnu strugl kege oppisibiduvnu. avru tmm struglige keulleyu sureyu agi heuguvru. avr tmdeglu aigupt dimd heurt divs meudlugeumdu imdin vregu avru nnn drstiylli kettddnnu madi nge keupvnnu ebbisidare. idllde mnsseyu krtn drstiylli kednu madiddrlli yehudvu papvnnu madlu prerepisd tnn papd heurtu avnu yerusleminnu omdu keuneyimd mtteumdu keuney vregu tanu bhu heccagi cellid nirapradhd rktimd tumbisidnu. mnssey itr kriyeglu avnu madid ellvu avnu madid papvu yehudd arsu gl vrtamtgl pustkdlli bryepdlillveu? mnsseyu tnn pitrgl smgd nidrisidnu avnnu avn mney teutvad ujjn teutdlli huni ttru. avn mgnad ameunnu avnige bdlagi arsnadnu. ameunnu allu armmbhisidag iippte rdu vrusdvnagiddu yerusleminlli erdu vrus alidnu. avn tayiyu yeutba urinvnad harucn mglad mesulle met emb hesrullvu. avnu tnn tmde yad mnsseyu madid hage

krtn drsti ylli kettddnnu madidnu. avnu tnn pitrgl devrad krtn margvnnu bittu tnn tmdeyu nded ella margdlli ndedu tnn tmdeyu sevisid vigrglhnnu tanu sevisi avuglnnu aradhisidnu. adre ameunn sevkru avn mele olsmcu madi ars nnnu avn mneylliye keum-duhakidru. desd jnru arsnad ameunn mele olsmcu madid elrrnnu smhrisi avn mgnad yeusynnun avnige bdlagi arsnnnagi madidru. ameunnu madid avn itr kriyeglu yehudd arslugl vrtamtgl pustkdlli breylpdlil-lveu? avn svvnnu uijn teutdlidd smadhi ylli hunittiru. avn mgnad yeusi ynu avnige bdlagi arsnadnu.

22

yeusiynu allu armbhisidag emtu vrusdvnagiddu muv tteumdu vrus yerusalemnlli alidnu. avn tayi beuck-turin adayn mglá giddu, yedidalemb hesrullvlagid-du.2 avnu krtn drstige olleyddnnu madi tnn tmdeyad davidn ella margllli bl, ed parsvvgi tirugde nd-ednu. arsnad yeusiyn alvikey hdnemtn vrus-dlli enayitmdre, arsnu lekhnad mesulla mn mgnad aclyn mgnad saphannnnu krtn mnege kluhisi heliddenmdre- ninu prdhan yajknad hilkiyn blige heugu, avnu krtn mneylli dvarpalkru jnrimd tege-dukeumdu kudisid hnvnnu lekk madli. avru adnnu krtn mney kelsmadu vvr mele iruv kavlugarr keylli oppisli. mne durstumaduv hage krtn mneylli kels maduvvrad bdigeyv rigu silpigarrigu kllu kelsd-vrigu keuttu mneynnu durstu madlu mrglgnu ket-tid kluglgnu keumdukeulluvdkke keudli. adre avru nmbigstragi kelsmadiddrimd avr kege oppisid hn-vnnu kuritu avrimd lekk kellill. ag prdhan yajknad hilkiynu lekhh nad saphannige-nannu krtn mneylli nyayprmand pustkvnnu kmdukeumdiddene amdnu; hilkiynu a pustkvnnu saphannige keuttu; avnu adnnu odidnu. lekhnad saphannu arsn blige bmdu arsnigekrtn mneylli deurkid hnvnnu ninn sevkru kudisi krtn alyd kels madu vvr meliruv kelsgarr keylli oppisiddare amdnu. idllde lekhnad saphannu arsnige-yajknad hilkiynu nnge pustkvnnu oppisid-danemdu teurisidnu; sapha nnu adnnu arsn mumde odidnu. arsnu nyayprmand pustkd matu glgnu ke-lidag tnn vstrglgnu hridukeumdu. idllde arsnu yajknad hilkiynigu saphann mgnad ahikamnigu vi-aka yn mgnad akbeurnigu lekhnad saphannigu arsn sevknað asaynigu ajnapisi heliddenmdre- nivu heugi sikkid i pustkd matuglgnu kuritu ngeuskrvu jn-rigeuskrvu ella yehudyrigeuskrvu krtn bliylli vi-carisiri. yakmdre nmnnu kuritu breylptt elladr prkar madlu nmm pitrglu i pustkd matuglgnu kelde heuddrimd nmge vireudhvagi uri yuv devr keupvu deuddagide amdnu. hageye yajknad hilkiynu ahika mnu akbeurnu saphannu asaynu hrhsn meummgnu tikvn mgnu ad vstrgl kelsgarrad sllumn hemdtiyad prvadiniyad huldli blige heugi avl smgd matnadidru. avlu yeruslemi neulge erdne bhaðglli vasvaggiddu. ag avlu-avrigge heliddu-israyelin dev rad krtnu heluudenmdre-nimmnnu nnn blige kluhisidvnige nivu helbekaddu ide-igeu, nanu i sthld meleyu adr nivasigl meleyu kednu amdre yehudd arsnu odid pustkd matug lnnella brmaduvenu. avru tmm ella ke kelsglimd nnge keupvnnu ebbisuv hage nnnnnu bittu itr devruglige dhupvnnu suddiddare. nnn keup

i sthld mele heutti uriyuvdu, ariheugdu emdu krtnu heluttane. adre krtnimd viciarisu nimmnnu kluhisid yehudd arsnige nivu helbekaddu ide-nivu kelid matu glgnu kuritu israyelin devrad krtnu helu-vdenmdre - i sthlkku adr nivasigligu vireudhvagi avru nasvu sapvu aguvdemdu nanu heliddnnu ninu kelidag ninn hrðyvu mettgagi ninu ninnnnu krtn mumde tggisi ninn vstrglgnu hridukeumdu nnn mumde attdnnu nane keliddenemdu krtnu helut-tane. adrimd igeu, nanu ninnnnu ninn pitrgl bliylli serisikeulluvunu; ninu smadhandimd ninn smadhige seruvi; nanu i sthld mele brmaduv kednu ninn kn-nuglu kanuvdill embdu. avru heugi i prtyuttvrnnu ar-snige tilisidru.

23

arsnu helikluhisidddrimd yehudd, yeruslemin, hiriyrrell rnnu avn blige kudisidru. ag arsnu avn smgd yehudd jnrellru yeru slemin nivasiglellru yajkru prvadi glu hirikiyirad ella jnru krtn allykke heudru. avru keluv hage krtn alydlli sikkid odmb-dikey pustkd matuglnella avnu odidnu. arsnu stmbhd bliylli nimtu krtnnnu himbalisu vdcku atn ajneglgnu saksiglgnu kttle glgnu purnhrdy-dimdlu purnpran dimdlu kekeulluvdkku i pustkdlli bredi ruv odmbdikey vakyglgnu sthirpdisuv dcku krtn mumde odmbdikeynnu madi dnu; jnrellru odmbdikey oppidru. ar snu-balnigeuskrvu vigrhd teupugli geuskrvu akasð senyккеuskrvu mad lpttidd ella patreglgnu krtn alydimd heurge tkeumdu brbekemdu prdhan yajk nad hilkiynigu erdne trgtiy yajk rigu dvarpalkrigu ajnapisidnu mttu avnu avuglgnu yeruslemin heurge kidreun heulglli sudisi avugl budi ynnu betelige truvnte madidnu. idllde yehudd ptngllilriv unnt sthlgll liiyu yeruslemin sulliruv unnt sthlgllliyu dhupvnnu sudlu yehudd arsluglu nemisidd pujariglgnu balnigu surynigu cmdrnigu hnnerdu rasigligu akasð ella senykku dhupsuduvvraru ird hage madidnu. krtn alydeu lgimd vigrhd teupunu yeruslemin heurge kidreun hlkkke adnnu trisi avnu kidreun hlld bliylli suttu dhulagi pudimadi a dhulin pudiynnu jnr smadhi gl mele hakisidnu. striyru vigrhd teupigeuskrv mneglgnu neyttidd kedeysi krtn mney bliylli idd purus smgmrv mneglgnu kedvisidnu. idllde avnu yehudd ptnglimd yajkrellrnnu br madi geb meud-lugeumdu bersebd vregu yajkru dhup suduttidd unnt sthlglgnu heulemad ptnd baglin edparsvdlidd ptnd adhiptiyad yeheusuvn baglin dvardllidd baglugl unnt sthlglgnu kedvi hakidnu. adre unnt sthlgll yajkru yerusleminliruv krtn blipithð bli ylli serde tmm sheudrv mdhydlli huli illd reuttinyun tinnutta iddru. yavnu tnn mgnnnadru mglnnadru meulekni geuskrv bemkidatisð hage hinneumnn mklk tgginllidd teuphetnnu heulemadidnu. bel lilriv prdhannad natan melekni keuthdiy httr idd krtn mney dvard bliylli yehudd arsluglu surynige keutt kudure glgnu tegeduhaki suryn rthglgnu bemki yimd suddittvnnu. yehudd arsu umtu madid ahajn melu maligey mele idd blipithglgnu mnsseyu krtn mney erdu amglglli madid blipith glgnu arsnu kedvisi allimd adr dhulnnu kidreun hlldlli hakisidnu.

idllde yerusalemim mumde meusd bettd bl parsvdlldid cideunyr ashykrvad asteu retigu meuvabyr ashykrvad kemeus nigu ammeunin mklk ashykrvad milkeu mnigu israyelin arsnad seuleu meunnu kttisid unnt sthlglnnu arsnu heulemadi vigrhglennu muridu vigrhd teupuglennu kdidubittu avugl sthlglnnu mnusyr elubuglimd kumbisidnu. idllde betelinlidd blipithvnnu israyelyru papmadlu prerepisid neba tn mgnad yareubbannu madid unnt sthlvnnu avnu kedvihaki suddu adnnu dhula glu pudimadi vigrhd teupnnu sidsidnu. yeusiynu tirugikeumdu alli bettdlidd smadhiglennu kmdu, kluhisi, smadhiglimd elubuglennu tegedukeumdu i matuglennu prktisid devr mnusynu sarid krtn vakyd prkar blipithd mele avuglennu suddubittu adnnu heulemadidnu. ag avnu-nanu neudid a sireunamvenu amdnu. adkke a ptntd jnru avnigeyehuddimd bmdu betelin blipithkke vireudhvagi ninu madid i karyglennu sari helid devr mnusyn smadhi amdru. ag avnu-avnnnu bittubidiri; yavnu avn elubuglennu muttde irli amdnu. hageye avru avn elubuglennu smary dimd bmd prvadiy elubugl smgd summe bittru. keupvnebbisuvdkke isra yelin arsuglu smaryd ptngllli madid, krtn keupvnebbisid unnt sthlg mneglnnella yeusiynu kedvihaki beteli nlli tanu madid ella kriyegl prkar avuglige madi, a sthlgldid unnt sthlgl yajkrnnella blipithgl mele keumduhaki, avugl mele mnusyr elubuglennu suddu yerusalemige tirigi bmdnu. arsnu ella jnrigu-i odmbdikey pustkdlli breylptt hageye nimm dev rad krtn pskvnnu acrisiri emdu ajnapisidnu. niscyvagi israyelige nyay tirisid nyayadhiptigl divsglu meudlu geumdu israyelin yehudd arsugl skl divsgllliyu imtha pskvu acris lpttdill. arsnad yeusiyn alvikey hdinemtne vrusdli i pskvu yerus leminlli krtnige acrislpttitu. idllde yajknad hilkiynu krtn mneylli kmdukeumd pustkdlli breylptt nyay prmad matuglennu yeusiynu idle risuv hage yehud desdlliuyu yeru sleminlliuyu kmdu hidilptt yksini garrnnu mmtgrarrnnu vigrhglennu mnnu devruglennu ella ashykrvaduglennu tegeduhaki bittnu. tnn purnhrdy dimdlu tnn purnprandimdlu purn bldimdlu meusey ella nyayprma nd prkar krtn blige tirugid arsn hage avn mumde yavnu irilll; avn truvay avn hage yavnu eddirilll. adre mnsseyu krtnige keup vnnu ebbislu madid ella kriyegligeuskr yehudkke vireudhvagi tnnnu udrekisid keupvnnu tnn mhakeupd uriynnu krtnu bittubidilll. krtnu-nanu isra yelennu tegedu hakid hage yehudvnnu sh nnn smmukhdimid tegeduhakuvnu; id llde nanu adukeumdu i pttvad yeru slemnnu nnn hesru alliruvdemdu nanu helid mneynnu tegedubiduvnu amdnu. yeusiyn itr kriyeglu avnu madid ellvu yehudd arsugl vrtamt gl pustkdlli breylpdilllveu? avn divsglli aiguptd arsnad phreuhnekeu embvnu assurin arsn mele yuphre tis ndige heudnu; arsnad yeusi ynu avn mele heudnu; avnu ivnnu neudidag megiddeuvin bliylli keumdu hakidnu. avn sevkr sttnvad avnnnu rthdlli megiddeuvinimid yerusalemige tkkeumdu bmdu avn svmt smadhiylli hunittru. ag desd jnru yeusiyn mgnad yeheuvahajnnu abhisekisi avn tmdege bdagi arsnnnagi madidru. yeheuvahajnu allu armbhisidag ipttu muru vrusdvnagiddu yeruslemi nlli muru timglu

alidnu. avn tayi libn ptntd yereviayn mglagiddu hmutl embvlagiddu. avnu tnn tmdeglu madid elladr prkar krtn drstiylli kettddnnu madidnu. adre avnu yerusleminlli ald hage phreuhnekeu embvnu hmat desd ribladlli avnnnu bmdhisi desd mele nuru tlamtu belliyennu omdu tlamtu bmgarvnnu dmd terbeku yitu. phreuhnekeu yeusiyn mg nard elyakinennu avn tmdeyad yeusi ynige bdagi arsnnnagi madi avnige yeheuyakimnemb bdlu hesrnnittu yeheuvahajnnu tegedukeumdu heudnu; avnu aiguptdlli sttnu. yeheuyaki mnu belliyennu bmgarvnnu phreuhnige keuttnu. phreuhnekeuvin ajney prkar avnu hnvnnu keuduvmt deskke kppvnnu niskrse madidnu. avnu belliyennu bmgar vnnu nekeuvemb phreuhnige keuduv hage desd jnrimd prt mnusyn terigey prkar blvmtvagi tkkeumdu. yeheuyakimnu allu armbhisidag ipttgedu vrusdvnagiddu yerusleminlli hneumdu vrus alidnu. avn tayi rumd pedayn mglu jebudalembvlu. avnu tnn tmdeglu madid elladr prkar krtn drstiylli kettddnnu madidnu.

24

avn divsgllli babelin arsnad nebukdnecrnu bmdnu. yeheuyakimnu muru vrus avn sevnagiddu truvay avn mele tirugi biddnu. adre krtnu ksdiy, aramy, meuvabyr, ammeunyr gumpuglennu avn mele kluhisidnu. krtnu prvadiglad tnn sevkr mukhamtr helid matin prkar yehudvnnu nas mudavmt adre mele avrnnu brmadidnu. niscyvagi krtn appneyim idu yehudd mele ayitu. adenmdre, mnsseyu tnn ella krtyglimd madid paggl nimitt avrnnu atnu tnn smmukhdimid tegedu hakuvdkkeuskrve. idllde avnu cellid nirpradhd rktid nimitt idu umtayitu. avnu nirpradhd rktidimd yeruslemnnu tumbisidnu. krtnu adnnu mnnisleullde iddu. yeheuya kimn itr kriyeglu avnu madid ellvu yehudd arsugl vrtamtgl pustkdlli breylpdilllveu? yeheuyakimnu tnn pitrgl smgd nidrisidnu; avn mgnad yeheuyakhinnu avnige bdagi ars nadnu. adre aiguptd arsnu tnn desdimd tirigi brillil. yakmdre aiguptd ndi meudlu geumdu yuphretis ndiy vregu aigu ptd arsnige iddddella babelin arsnu hidididnu. yeheuyakhinnu allu armbhisidag hdinemtu vrusdvnagiddu yerusleminlli muru timglu alidnu. avn tayiyu yeruslemi enlatann mglagiddu nehu stalembvlu. avnu tnn tmdeyu madid prkarvella krtn drstige kettddnnu madidnu. a kaldlli babelin arsnad nebukdnecrnu sevkru yerusalemige vireudhvagi bmdag a pttvnu muttige haklpttitu. babelin arsnad nebukdnecrnu pttknke vireudhvagi bmdnu; avn sevkru adnnu muttige hakidru. ag yehudd arsnad yeheuyakhinnu avn tayiyu sev kru prhanru kmckuikyru adhikarigl shitvagi babelin arsn blige heudru. babelin arsnu tnn alikye emtne vrus dlli avnnnu serehididnu. krtnu helid prkarve avnu allimd krtn mney ella beukksglennu armney beukksglennu israyelin arsnad seuleumeunnu krtn mneylli madid bmgard ella patreglennu tumdu tumdagi ktrisibittnu. avnu yerusleminvrellennu ella prdhanrnnu ella sthitiyull prakrmsali glennu htu savir sereyvrnnu mtu ella kauslygarrnnu kmmarvnnu allimd oydnru; desd bdvr heurtu ulidvru yaru alli irilll. yeheuyakhinnnnu babe lige oydnru; avnu arsn

tayiynnu arsn hemdtiyrnnu avn adhikariglennu desd blsaliglennu yerusalemimad babelige sereyagi oydn. babelin arsnu ella sthivimtrad elusavir jnrnnu kauslygaru mtu kmmarru ad savir jnrnnu blvull yuddh madtkkvrellrnnu babelige sereyagi oydn. babelin ar snu yeheuyakhinn cikppnad mttyn nnnu avnige bdagi arsnnnagi madi avnige cidkiy emb hesrnnittnu. cidkiynu allu armbhisidag ipp tteumdu vrusdnvagiddu yerusaleminni hnneumdu vrus alidnu. avn tayi libnd yerevian mglagidd hmutl emb vlu. avnu yeheuyakimnu madid elladr prkar krtn drstige kettddnnu madi dnu. krtnu avrnnu tnn smukhdimd deubbi hakuv vreve yeruselemin mtu yehudd mele umtad atn keupd nimitt cidkiynu babelin arsn mele tirugibiddnu.

25

avn alikey ombhtne vrusd httnne timglin httnne divsdlli enayitmdre, babelin arsnad nebuk dneernu tanu tnn ella senyvu yeru lemin mele bmdu adkke eduragi dmdilidu adr sutllu dinneglennu hakidru. arsnad cidkiyn alvikey hnneumodne vrusd vreve pttvnu muttigit haklpttittu. nalkne timglin ombhtne divsdlli pttndlli brvu blvaddrimd desd jnrigre reuttiyillde heuyitu. pttvnu vibhagislpttiddrimd senyd jnrellru arsn teutd bliyllidd erdu geudegl mdhydlli bagl margvagi odiheudru; adre arsnu bylu marg vagi heudnu. ksdiyru pttnd bliylli idddrimd avr dmdu arsnnnu himbalisi yerikeuvn bylu sthlglli avnnnu hidu keumdr. avn dmdella avn kdeyimd cdri heuyitu. avru arsnnnu hididu keumdu, ribdliruv babelin arsn blige tkkeumdu bmdu avn mele nyayynnu nirnyisidru. avru cidkiyn mklennu avn knnedurinlliye keumdu truvay avn knnuglennu kittuhaki avnige hittaley bedi haki avnnnu babelige tkkeumdu heudru. aidne timglin elne divskke sriyagi babelin arsnad nebuknecrn alvikey htteumbhtne vrusdlli babelin arsn sevk nad kavlin adhiptiyad nebujrdannu yeruselelige bmdu, krtn mneyennu armneyennu yeruseleminlliruv ella mneglennu prtii deudd mnusyn mneyennu bemkiyimd suttu bittnu. kavlugarr adhiptiy smgddlidd ksdiyr senydvre llru yeruselemin sutllu iruv geude glennu kedvibittu. pttndlli ulid jn rnnu babelin arsn kdege biddvrnnu gumpi nlli mikk jnrnnu kavlin adhiptiyad nebujrdannu sereyagi oydn. adre kavlin adhiptiyu drakseteut maduv hageyu besay maduv hageyu desd bdvrnnu ulisibittnu. idllde krtn mneyllidd hittale stmbhglennu adharglennu krtn mneyllidd hittale smudrvemb patre ynnu ksdiyru odedu haki adr hittale ynnu babelige oydr. mdkeglennu slike glennu kttriglennu sautuglennu avru sevutidd ella hittaley samanuglennu tkkeumdu heudru. kavlugarr adhiptiyu agnipatreglennu ttteglennu bmgar dvuglad bmgarvnnu belliyvuglad belli ynnu tkkeumdu. seuleumeunnu krtn mnegeuskr madisidd erdu stmbhglu smudrvenisikeum patreyu adharglu i ella samanugl tamrvu tuk mad lardstittu. omdu stmbhvu hdinemu meul ettrvagittu. adr melidd beudige tamr ddagi muru meul udvagitte. beudigey suttlidd henetd kelsvu dalimbrglu ella tamrvagittu. erdne stmbhkke idr hageye henetd kels umtagittu. kavlugarr adhiptiyu prdhan

yajknad seraynnnu erdne yajknad cephynnnu muru mmdii dvarpalkrnnu hididnu. idllde pttndeulgimdu yuddhsthr melidd obb adhi kariynnu pttndlli sikkid arsn smmukh dllidd aidu mmdiyennu desd jnrnnu senyd trbetu madid prdhann lekhknu pttndlli sikkid desd jnrnd arvttu mmdiyennu avnu hididnu. kavlin vr adhiptiyad nebujrdannu ivrnnu tkkeumdu ribdlidd babelin arsn blige bmdnu. babelin arsnu hmat ribl dlli avrnnu heudedu keumduhakidnu. i prkarve yehudyru tmm desdlimd sere yagi ooylpttru. adre babelin arsnad nebukdnecrn tanu yehud desdlli ulisid jnr mele saphann meummgnu ahikamn mgnu ad gedlynnu adhiptiyagi madidnu. adre babelin arsn gedlynnu adhipti yagi madiddanemdu dmdugl adhiptiglu avr jnr kelid mele netyn mgnad ismayelnu karehn mgnad yeuha nnu neteuphdvna tnhumetn mgnad seraynu makatyrlli obbn mgnad yajynnu avr jnr micpdllidd gedlyn blige bmdru. ag gedlyn avrigu avr jnrigu aneynnittu-nivu ksdiyrnnu sevislu bhypdbediri; desdlli vasva giddu babelin arsnnnu sevisiri; ag nimga olledagiruvdu amdn. adre elne timglli raj smtandvad elisamn meummgnu netyn mgnu ad ismaye lnu avn smgd httnu mmdii bmdu gedly nnnu avn smgd micpdllidd yehudyrrnu ksdiyrnnu heudedu keumduhakidru. ag hiri kiriyrad ella jnr dmdugl adhi ptiglu eddu aigup-tkke heudru; yakmdre ksdiyrige bhyptru. adre yehudd arsnad yeheuyakhinn serey muvttelne vrusd hnnerdne timglin ippttelne divsdlli enayitmdre, babelin arsnad evlime reudknu allu armbhisid vrusdlli avnu yehudd arsnad yeheuya khinnnnu seremneyim bidisi avn smgd olle matuglennu adi, avn simhasnvnnu babelinni tnn smgd iruv arslugl simhasnkkimt deudddagi madi avn sere vstrglennu bdlayisidnu. avnu jivdimdiruv vregu arsn smmukhdlli reuttiynnu yavaglu tinnutta iddnu. idllde avnu bdikiruv vregu prtii dinkke nemkvad bheujvnu arsnimd yavaglu keudlpdutta ittu.

yehud desd arsluglad ujjij, yeutham, ahaj, hijkiy ivr kaldlli yehudd mtu yeruslemin visyvagi ameucn mg nad yesaynigad drsnvu. o akas gle, keliri; o bhumiye, kivigeudu; krtnu matnaduttiddane: nanu saki slhid mkkle, nnge vireudhvagi edurubiddiddane. ettu tnn yjmmnnnu mttu ktteyu tnn ode yn keuttigeynnu ti-lidruvvu; adre isra yelige tilidli; nnn jnru aleucisuv dill. ha, papisth jnamgve, dustnd bharvnnu heut-tiruv prjeje, dustsmt tiye, bhrstrad mkkle, krtnnnu avru teuredubittiddane. israyelin prisuddhna dat-nige keupvnnnebbisvmt avu himdkke heugiddare. nivu hecceccagi tirugibiddu yake nivu innu heudey-isikeulluttiri. tle yella reug, hrdyvella durbl. amga linimd ndunettij vregu basumde pettu, magd gay-gle heurtu enu saukhyvil; avugltnu mucclil, kttill, illve enne svri mrdumadill. nimm desvu halagide; nimm ptnglu bemkiyimd suttuheugive; nimm bhu-miynnu anyru nimmedurige numgi bidu ttiddare. adu anyrind kedvlpmtte hala gide. ciyeun kumariyu drakseteut dlliruv gudislin hageyu sautey teut dlliruv mney hageyu muttige haklttiruv ptnd hageyu bidlpt-tiddale. seny gl krtnu nmge mikkidrrli svlpvnnadru ulisde heugiddre, seudeumin hageyu geumeurkke smanvagiyu iruttiddevu. seudeumin adhiptigle, nivu krtn matnnu keliri; geumeurd prjege, nmm devr nyayprmancke kivigeudiri. nivu lekkvilldstu yjngltnu nge arpisuv uddevenu? emdu krtnu nudiyuttane. tgrugl dhnbliglu, pusti pranigl keubbu, idella nnge sakayitu; heuri, kuri, heutgl rktke nanu smteuspdv dill. nivu nnn snnidhiylli kanisikeull bekemdu bruttirlla; nnn prakargltnu tuli yu yaru nimmnnu kelikeumdu? innu vyrthvad kanikegltnu tardiri, dhupvu nnge ashy, hunnimeglu sbbtuglu sbheglu kuduvdu ivu bed; dustndind kudid vises kutvnnu sh nanu shislarenu. nimm hunnimegltnu nemkvad hbbgltnu nnn atmvu hgemaadutde. avu nnge bhar, shislu besr. nivu nimm kegltnu cacu nanu nnn knnugltnu nmge mremaduvnu; haudu, nivu bhu prarthnegltnu madi dru nanu kelenu, nimm keglu rktind tumbiyeve. nimmnnu teuledukeumdu suddh madikeulliri; nnn knnedurinimd nimm dust krtygltnu tegeduhakiri, kettddnnu nillisibidiri; ol-leydnnu madlu klitukeulliri; nyay vnnu hudukiri, himsepdvvrnnu upcrisiri, anathrige nyaytirisiri, vidhveyr prvagivadisiri. ig bnniri, navu ottagi vadiseun emdu krtnu heluttane; nimm paglu kdu kempagidru himdmte bilupaguvvu; kdu kempin-mte kempagidru unneymte aguvvu. nivu oppi vid-heyradre desd melnnu anubhisuviri; nivu tirsikrisi tirugibidre kttij bayige tuttaguviri; krtn bayiye idnnu nudidite. nmbigstikey pttvu suleymtad llla! adu nyaydimd tumbi nitiylli nele yagittu; adre ig keulegarrimd tumbide. ninn belliiyu kmdayitu, ninn draksarsvu nirineumidge berikeyayitu. ninn prbhuglu eduru biluvvu klrl jeutegarru agi ddare; prtiiyebbn lmc priynu bhu mangltnu apeksisuvvnu agiddane; avru anathrige nyaytirisu, illve vidhveyr vyajiyu avr blige bruvdill. addrimd senygl krtnu is-rayelin prakrmiyu ad krtnu heluvdenmdre ha, nnn vireudhiglimd nanu samtnagiru venu, nnn struglige muyiyirisuvenu. nnn keynnu ninn kdege tirugisi

mlinvnnu svccvagi suddhmadi ninn ella klmsvnnu tegedu biduvunu. ninn nyayadhiptigltnu mum-cin hageyu ninn aleucna prnnu prarmbh dillid hageyu tirigi odgisikeuduvunu: truvay ninu nitiyull pttvnmdu nmbigstikey pttvnmdu kreylpduvi. ciye-unu nyaytirpinimdlu avl privrtneynnu heumdidvru nitiyimdlu bidugdeyaguvru adre dreuhiglu papiglu ottagi nasvaguvru mttu krt nnnu teuredvru dhislp-duvru. nivu ist ptt elamrgl nimitt nacikeulluvru, ariskeumd vngl visyvagi ljjeppuviri. nivu ele badid elamrdmteyu nirilld teutdmteyu iruviri. nimmllin blisthne snbin naru, adnnu maduvvnu kidi, averdu seri yaru arislagdmte avu suttuheuguvvu.

2

ameucn mgnad yesaynige yehudd mtu yeruslemin visyvagi kmdu bmd deveukti: a amty dingllli aguvdenmdre-krtn alyd prvtvu guddgligim ettr vagi prvtgl tudyilli neleyagiruvdu. ella jnamgglu adr kdege tmd tmdvagi bruvvu. anek prjege heugi-bnniri, krtn prvtkku yakeubn devr aly kku heugeun; atnu tnn marggltnu nmge beudhisuvvu; navu atn darigllli ndeuyevu emdu heluvru; ciyeuninimd nyayprmanvu yerusleminimd krtn vakyu heurdu-vdu. atnu anek jnamg gl mdhydlly nyay tirisu, anek prjeigltnu gdrisuvvu; avru tmm kttigltnu negilin gul-gltnagiyu tmm itigltnu kudugeu lugltnagiyu bdiyu-vru; jnamgkke vireu dhvagi jnamgu kttiyannu ettdu; illve innu mele yuddhabhyasvu iruvde ill. o yakeu-bin mnetndvre, bnniri, krtn belkinlli ndeyun. ad-drimd yakeubin mnetndvru mudn des gllli mgnragi philistiyrmte kni heluvv ragiyy any desglv mdhy-dlli meccike yullvragiyy iruvdrimd i ninn jnrrnu tl-libittiddi. avr desvu belli bmgarg limdlu tumbide, avr beukksglige miti yill; avr desvu kudureglimdlu tumbide, avr thrhligle mitiye ill. avr desvu vi-grhglimdlu tumbide; tmm berluglimd madid tmm kekelsvne aradhisuvru. nicnu higgikeulluttane, uttmnu tggisikeullu ttane; adkarn avrrnu mnnis-bed. krtn bhykku atn mhimey ghntegu bmdegli serikeu, dulinlli ninu adgikeu. mnu syn ahmbhavd drstiyu kugguvdu, mnu syr grvvu tgguvdu, ag krt-neubbne a dindlli unntnagiruvnu. senygl krtn dinvu grv mttu ahmbhavdimd tumbiru vvr meleyu tnnnu heccisikeumdiruv prtiiyebbn meleyu bruvdu; atnu avrrnu tggisuvnu. ettrvagi belediruv lebneunin ella devdaru vrksgl mttu basanin ella elamrgl meleyu ella ettrvad prvtgl mttu ettrvagi ruv guddgl meleyu ella ettrvad geupurgl bhdrvad ella geudegl mele yu ella tarsis hdguglu, amtu neudtkk mneuhrvad ella cit-rgl meleyu a dinvu bruvdu. mnnusyn ahmbhavvu kugguvdu, mnnusy grvvu tggislpdudvu; a dindlli krtneubbne unnt nagiruvnu. atnu vigrhgltnu sm-purn vagi illdmte madibiduvnu. krtnu bhumiynnu bhymkrvagi ndugislu elu vag krtnigu atn mhimegu atn ghnkku hedri bmdegl smdugligu bhumiyy gvig ligu avru serikeulluvru. a dindlli mnnusynu addbilu-vdkkeuskr tavu madi keumd bellii vigrhgltnu cinnd vigrh gltnu ili bavlilige bisadibiduvnu. krtnu bhu-miynnu bhymkrvagi ndugi slu eluvag krtn bhykku atn mhi mey ghnkku hedri bmdegl smdugligu ettrva-giruv bmdegl kdidad sthlgligu heuguvru. usiru mug-

inlli iruv vreve bdukuv nrmnussynnnu bittubidiri; avnu estrv nemdu enisbhudu?

3

igeu, krtnu, senygl krtnemb nanu jivnkke adharvad annpan glnnella yerusalemimdlu yehud dimdlu tegedubiduvenu. idllde sur, yuddhbht, nyayadhipti, prvadi, prijnani, pracin mnsynnu, pmcstadhipti, ghn vullvnu, aleucnaprnu, tamtriknu mtu vakcaturyvullvnu agiruv ivrnella tege dubiduvenu. mklklnu avr prbhuglnna giyu ele kusuglu avr mele ala vmtayu keuduvnu. prtayeubnnu inneubb nimdlu prtayeubnnu nereynimdlu jnru himsislpdvru: hudugnu vrddhn vireudhvagiynu nicnu ghnvmtn vireudh vagiynu seukkinimdvrtisuvru. obbnu tnn sheudrnnnu tmdey mneylli hidi du – ninge vstrvide, nmmnnu aluvvnagu mtu i halad pttvnu ninn kekelgirli emdu hellu a dindlli avnu aneyittu – nanu upsmn maduvvnaguvdill, nnn mneylli anvaglivstrvagli ill; nnnnnu prjadihiptynnagi madbediri amdnu. yeruselem halagide, yehu dvu biddueugide, addrimd avr ndenudi glu krtnige viruddhvagi atn prbhavd drsti ynnu kerlisuttvllve. avr mukhbhavve avrige viruddhvagi saksiyagide. tmm pap glnnu seudeuminvrnte mremajde prkt maduttare. avr atmkke ayyeu! tmge tave kednnu prtikarvagi madikeumdidare. nitivmtnige nivu–avnige olledirli emdu heliri; avru tmm kriyegl phlvnnu tinnuvru. kedukrige ayyeu! avrige kede irli; avn kegl prtiphlvu avnige keudlpdudvu. nnn prjeglneuv hudugru avrnnu bhadhisuvru, avrnnu aluvvru hemgsru. o nnn prjegl, nimmnnu ndisu vvru daritppisuvvragidare. nivu nde yuv dariynnu halumadiddare. krtnu vadisuvdkku jnrige nyay tirisuvdkku eddu nimitddane. krtnu tnn prjeyad purvikr smgdlu avr adhiptigl smgdlu nyaytirislu prvesisu vnu; nivu drakse teutvnnu timdubittidiri; bdvrind keulle heudedddu nimm mnegllli ide. nivu nnn prjeynnu heudedu curu glnnagi madi bdvr mukhglennu himdu vdr arthvenu emdu senygl devrad krtnu heluttane. idllde krtnu imtennuttane –ciyeun kumarteyru ahmkariglagiddu ktu tugutta knnuglennu tirugisutta najuki nimd hejjeidutta kalugeje jnjnisutta de yuvvragiruvdrind, ciyeun kuma rteyr tley melbhagvnu kijiym krtnu heudeyuvnu, avr guptamgglnnu belupdisuvnu. a dindlli krtnu avr amduge, turububble, ardchmdr, sr, ble, munda, teuppage, kalsrpni, sireu vestn, gmdhd dbbi, ole, umgur, muguti, bdlayisttkk btte, salu, tlekaudi, alm kard pinnuglu, kegndi, naru mdi, melheu dike musuku i ella bhussnglennu tegedu hakuvenu. ag suvasney bdlagi durvasne, dabige bdlagi hgg; jdey bdlagi beulutte; nduvin slykke prtiyagi geunitttu; saumdrykke bdlagi bre, ivu aguvvu; ninn gmdrsu ktiyimidlu ninn surru yuddhdliyu biluvru. avr baglugllli prlapvu dukkhvu tumbiru vdu; avlu halagi neld mele kulitu keulluvlu.

4

a divsdlli elu mmdidi hemgsru obb mnsussynnnu hididu–navu svmtvagi dudidu unnuvevu; nave sm-

padisi vstrglennu uttukeulluvvu; nmm nimdeynnu nigisuvdkke ninn hesru nmgidde saku emdu ke-likeulluvru embe. a dindlli krtn keumbeyu sumdrva giyu mhimeyullddagiyu iruvdu. bhumiyy phlvu israyelrllli ulidvrige uttmvagiynu rmyvagiynu iruvdu. higuruvlli ciyeuninlli bidlptvru, yeruseleminlli ulidvru, hagu yeru sleminlli vasisivuvreulge brediruv prtii yeubb mnsynnu prisuddhnemdu kreylpdu vnu. krtnu nyaytirpin atmdimdlu dhisuv atmdimdlu ciyeunin kumarte yr klmsvnnu teuledu yeruselemin mdhy dliiruv rktvnnu suddhikrisuvnu. krtnu ciyeun prvtd prtiiyeumdu vasisuv sthld melu avl sbhegl melu hglinlli heugeynnu meghvnnu irulinlli prjvli suv agniprkasvnnu umtumaduvnu; ella mhimey mele kavliuvdu. hglilli bisilige nerlaguv hagu birugaligu mlegu mreyaglu asry sthanvagi omdu gudarviruvdu.

5

nnn priyn drakse teutd visyvad hadnnu nnn ati priynige nanu haduvnu. phlvttad gudddlli nnn atipriynige draksey teutvide. avnu adkke beli haki, adreulgimd klglennu arisi tegedu haki olle drakseynnu nett, adr mdhydlli omdu burujnnu ktti, drakse teuttyinnu keureyisi, teutvu olle drakse hnnnnu keuduvdemdu eduru neudu ttirlu, adu kaduhnnnnu bittitu. o yeruselemin nivasigle, yehudd mnsysre, nngu nnn draksey teuttku nyaytirisiri emdu nimmnnu prarthistutene. nnn drakse teutdlli nanu madiddkkimt innu heccagi adkke enu madbekagittu? higurlu adu olle drakse phlvnnu phlisuvdemdu nanu nirikisuttirlu adu kaduhnnnnu keutiddu yake? nnn drakse teuttku nanu maduvdu enemdu nanu nimge tilisuttene. nanu adr beli ynnu tegeduhakuvenu. ag adu meylpdu vdu. adr geudeynnu kedvibiduvunu, ag adu tulidatkke idaguvdu. adnnu nanu halaglu biduvunu: adnnu yaru kudi kttrisuvdill; ageyvdu ill. adre alli mullupeudeglu beleuvvu; alde adr mele mle surisbardemdu meudlige ajna pisuvnu. senygl krtn drakse teutvu israyelin mneye, yehudd jneuv, atn istd gidve. atnu nyayvnnu niri ksislu, igeu, himseye; nitiynnu nirikislu geulatte sikkitu. sthl migisde nivu bhumiyy mdhydlli omtiyagi vasisivumte mnege mne kudisi heulikke heul serisuvvrige ayyeu! seny gl krtnu nnn kivigllli heluvdenmdre –nijvagiynu anak deuddadavuglu seugsad anak mneglu vasisivvnu illde halubiluvvu. haudu, htte ekr drakse teutvu omdu batu keudutdde. heumerstu bij ephvnnu keuduvdu. mdypanvnnu atiyagi kudiylu bel gin javdlli eddu ratriyy vregu draksa rsdimd amleridvragi kal kleyuvvrige ayyeu! avr hbbgllli kinnri, vine, dmmdidi, keullu draksarsu iruvvu; adre krtn kelsvnnu avru lksisru ille atn kekelvnnu aleucisuvdill. adkarn nnn prjeyu jnanhinaddrimd avru serege heudru; avr ghnvmtrv hsiyu vru, hage jnsmuhvu bayarakeymid ongvdu. higuruvdrind patalvu tnge tane deuddagi mitiyilldstu tnn bayiynnu tereyly avr mhime, smu hvu, keulahl, ullaspdudvu ivellvu adrlli biluvvu. mnsynnu tggislpdu vnu blisth mnsynnu kuggislpduvnu. ahmbhavd knnuglu kmgeduvvu. adre senygl krtnu nyaytirpinlli unntnagi ruvnu prisuddhnad devru nitiyilli prisuddh nenisikeulluvnu. ag kurim-

riglu tmge mnssu bmd hage meyvuvu, keubbidvr haladvuglunu anyru tinnuvru. vyrthvad hggglimd apradhvnnu bmdl hggdimdeu embte papvnnu eledu – navu atn kelsvnnu neuduvmtu atnu tvreyagi adnnu begne madli; navu isra yelin prisuddhn aleucneynnu tilukeu lluv hage adu sviapisi brli emdu helu vvrige ayyeu! kedige melemdu mellige kedemdu kedu kttleynnu belkemdu belknnu ktle yemdu khiynnu sihiyemdu sihiynnu khi yemdu enisuvvrige ayyeu! tmm svmt knnuglll jnaniglu svmt drstiylly vivekiglu agiruvvrige ayyeu! draksars kudiyavdrlli surru mdy misrngllli sahsiglu lmcckeuskr dustnnu nitivmtnemdu nirnyisi mtu nitiynnu nitivmtnimd tegeduhakuvvrige ayyeu! avru senygl krtn nyay prmanvnu nirakrisiddrimdlu israye lin prisuddhn vakynnu asddemadidd rimdlu bemkiyu keulliynnu numgibiduv hagu jvaleyu heutttnu sutubiduvmtuyu adr beru keuleyuvmtuyu ciguru avr dhulinmtuyu turiheuguvvu. adkarn krtn keupvu jnrige vireu dhvagi urigeumdu avr mele tnn kecaci avrnnu heudediddane; gduddglu kmpisidvu. avr henglu hridu bidigl mdhydlly biddi ruvvu. istella adru atn keupvu himtirugde innu kecaciye ide. atnu durd jnamgdvrige gurutigagi dhvjvnnetti, bhumiy amcinimd avrige silluhakuvnu. igeu, avru tvreyagi phkkne bruvru; avrlli yaru dnuu muggrisu; atha avru tukdisuvdill, nidrisuvdill, illeve avr nudktu biccikeuluvdill. kerd baru hriyuvdill. avr bangu hdvagive, avr billuglu beuggive, avr kuduregl geursuglu kllinmtuyu avr ckrglu biru galiymtuyu rshsvagive. avr ghrj neyu simhdmte ade. prayd simhglmte arhtisuttare; haudu, ghrjisutta bete hididu bhdrvagi heuttukeumdu heugtutare adnnu bidisuvvnu obbnu ill. a dindlli avru smudrvu beurgreyuvmtu avr mele ghrjisuvru; bhumiyynnu drsti sidre amdhkarvnnu duhkhvnnu neuduvi. akasmmdldlli belku kttlaguvdu.

6

arsnad ujjijynu mrn heumdid vrusdlli krtnu unn teuntnvagi simhasnarudhnagiruvdnnu kmdenu. atn vstrd nerigeyu mmdirdlilla hrdittu. adr mele seraphiyrnu nimtidrdu! prtiiyebbnigu aru rekkegliddvu, erdrimd tnn mukhvnnu, erdrimd tnn kaluglunu mucikeumdu, innerdu rekkeglimd haruttiddnu. obbnu mteubbnige–senygl krtnu pri suddhnu, prisuddhnu, prisuddhnu, bhummdl vella atn mhimeyimdtumbiyde emdu kugi helidnu. kuguvvn svrkke dvard niluvuglu kdldivu, alyvu dhumdimd tumbittu. ag nanu–ayyeu, nanu nasvadenlla! nanu heulstu tuiyynnu, nanu heulstu tuiyullvr mdhydlly vasisuvvnu; adru senygl krtnad arsnnnu nnn knnuglu kmdvlla amdenu. ag seraphiyrlli obbnu tmdsdimd jynvediyliruv kemdvnnu keylli hididukeumdu haribmdu adnnu nnn baylli ittu–igeu, idu ninn tutige tglitu; ninn deusvu teulgi ninn papvu nigi suddhvayitu emdu helidnu. ag nanu – yarnnu kluhisli; yavnu nm geuskr heuguvnu emb krtn nudiyynnu sh keli – nanu iddene; nnnnnu kluhisu amdenu. adkke atnu – ninu i jnr blige heugi – nivu kiviare kelidru tiliybardemdu knnare kmdru adnnu ghrisbardemdu tilisu. tmm knnuglimd neuddmtuyu tmm kiviglimd keldmtuyu

tmm hrdydimd grhisi tirugikeumdu svsthvag dmteyu i jnr hrdyvnnu keubbisi kivi ynnu mmdgeulisi avr knnuglunu mucu emdu nnge helidnu. ag nanu krtnu, idu estr vrede amdenu. adkke atnu–pttnglu nivasigillide, mnnglu mnusy nillde desvu smpurnvagi halaguv vrede krtnu mnusyrnnu durmaduv vregu avrnnu desd mdhydimd teulgisibiduv vregu adu iruvudu; adre httny palu ulididdru sh adu himtiruguvd rimd adnnu timdu biduvdu; elamrvu ok mrvu tmm eleglunu biduvag tmm sarvu tmmeulge iruvmteye prisuddh smtanu adr adharvagiruvdu emdu uttr keuttu.

7

yeuthamn mgnu ujjijyn meummgnu yehudd arsnu ad ahajn kaldli aramyr arsnad recin, remlyn mgnu israyelyr ar snu ad pekh embvru yerusalem viruddhvagi yuddhkke heudru. adre adnnu jyislu sadhyvagilll. siriyadvru ephrayamyreumdigle heumdikuumdiddaremdu davidn mnge tilidag avn hrdyvu prjey hrdyvu arnyd mrglu galige alugaduvmtu ndugidvu. ag krtnu, yesaynige–ninu seyar yasubnemb ninn mgnnnu kreativeumdu heugi mdvalr heulde mele heuguv dariylli melin kerey kaluvey keuney httr ahajnnu edurugeumdu avnige hige helu– jag ruknagi summiru; bhypdbed illeve recin aram remlyn mg ivr keupvu estu heccidru heugeyadu i erdu meutu keulligige ninn hrdyvu kumddirli. siriyadvru ephrayaminvru remlyn mgnu ninge vireudhvagi dureleucne madi, navu yehudkke vireudhvagi heugi adnnu vythepdisi adrlli nmgagi madi keumdiruv oppmdvnnu ullmghisi adr mdhydlly obb arsnnu amdre tabeln mgnnnu nemisikeulleun emdu heluvru adkke krtnad devru–adu nilluvdill; illeve adu aguvde ill. dmskvu siri yad tleyagide mtu dmskd tleyu recin; aruvteu vrusgleugle ephraya myru bhmgttu jnamgvenisikeullru. ephra yamin tle smary smaryd tle remlyn mgnu. nivu nmbede heudre nivu nijvagiye nelegeulluvdill embde. idllde krtnu ahajnye – ninn devrad krtinmd omdu gurutnnu kelu; adu kelge alldladru illeve mele ettrd lliidru adnnu kelikeu emdu helidnu. adre ahajnu – nanu kelikeulluvdill; illeve krtnnu priksisuvdill amdnu. adkke (yesaynu) davidn mney vre, ig keli, mnusyrnnu besrgeuli svdu astu deudddlvemenisi nnn dev rnnu besrgeulisivra? adkarn krtnu tane omdu gurutnnu ninge keudu vnu; igeu, obb knnikeyu grbhiynagi obb mgnnnu hdeyuvlu. atnnu immanu vel emdu kreyuvru. atnu kettddnnu nirakrisi ollejdnnu arisikeulluvstu tiluv likeyu bruv tnk benne mtu jennnu tinnuvnu. a mgvuu kettddnnu nirakrisi ollejdnnu arisikeulluvdkimnt mumceye ninu hesikeulluv desvnnu avl ibbru arsrui tyjisibiduvru. krtnu ninn mele yu ninn jnr meleyu ninn tmdey mney meleyu yehuddimd ephra yamu aglidmdinimd amdre asyur ar sn kaldimdu barde idd divsglunu brmaduvnu. a dindlli aiguptd ndigl kttkde yimd neunkku asyur desd jenu hulku krtnu silluhakuvnu. avu bmdu halad kniveglliyu bmdegl birukuglliyu ella mullin meleyu ella peudeglliyu mttikeulluvvu. ade dindlli krtnu ndiy acegiruv asyurd rajnembvnm badige ksaurd ktti yimd (yehudd)

tleynnu kalukud lnnu beulisuvnu gddvnnu tegedu-
biduvnu. a dindlli mnusynu omdu kdsnnu mtu
erdu kuriglennu sakuvnu. ag avu smrdhhiyagi halnnu
keuduvdrim avnu benneynnu tinnuvnu; a desdlli
ulidiruv vrellru benneynnu mtu jenu tuppvnnu tin-
nuvru. a dindlli savir rupayi beley shsr draksey bliglu
beleyuv prtieumdu prdesvu mullu mtu dturi glimd
tumbiruvdu. desvella mullu dturiglmd tumbiru-
vdrim mnusyru billu mtu bangleumdigge allige bru-
vru. guddliymd ageyuv guddgl mele mullu dt-
turiglige hedri allige brlarde iruvi; adre adu ettuglennu
biduvdkku cikk kruglu tulidaduvdkku edeyaguvdu.

8

idllde krtnu nnge – omdu deudd suruliyennu tege-
dukeumdu mnusyn lekhniiymdle mher salal has
bj (amdre surege atur, keullege avsr) visyvagi bre
amdnu. nanu nmbigstrad yajknad uriynnnu yebe
reknr mgnad jekrynnnu saksiglennagi irisikeumdeno.
anmtt nanu prvadini ynnu kudlu akeyu bsuragi obb
mgnnnu hettlu. ag krtnu nnge–avnige mher salal
has bj emdu hesridu emdu helidnu. a mguvu–appa,
amma emdu kugblvnaguvdr mumce asyurd ars nu
dmskd astiynnu smaryd sure ynnu tegedukeumdu
heuguvnu amdnu. krtnu mteumdavrti nnge– i jnru
mellge hriyuv sileuvd nirnnu tyjisi recinilliyu rem-
lyn mgnlliyu merediddrimd igau, krtnu ella mhimey-
imd kudid asyurd arsnemb mhandiy rbhsav deudd
prvahvnnu ivr mele brmaduvnu; adu tnn kaluveg-
lennella olgeumdu ddoglennella viari yehud dllyu nuggi
tumbi tuluki hbbikeumdu ktti nvregu eruvdu; o im-
manuvelne, a arsn rekkeglu hrdi ninn desd aglvn-
nella avrisikeulluvvu. o prjedge, nivu kudikeul-
liri; nivu odedu curucuraguviri; ella dur desd vre,
kivigeadiri, nuduktikeulliri nivu odedu curu curagu-
viri; nuduktikeulliri nivu odedu curu curaguviri.
aleucne madikeulliri, adu muridu heuguvdu; matu
heliri, adu nilldu; devru nmm smgd iddane. nanu i
jnr margdlli ndeyd hage krtnu blvad keyimd nnge-
ivru yavdnno oppmd emdu heluttareu nivu adnnu
oppmdvennbediri; avr bhykke nivu bhydpbediri, il-
lve hedrbbediri. senygl krtnnne prtisthepdisi keulliri;
atne nimm bhyvu bhykmrnu agirli. atne prisuddh
sthanvagiruvnu; adre israyelin erdu mneglige edvuv
kllu, muggrisiv bmdeyu mtu yeru slemin nivasiglige
bleyu beunu agiruvnu. avrlli anekru edvibiddu,
heudeylpttu blege sikki biluvru. saksiiynnu kttidu,
nnn siysreulge nyay prmanvnnu mudrisu. yakeubin
mneyvrige mukhvnnu mremadikeumdiruv krtnigagi
nanu kadukeumdu eduruneuduttiruvnu. igau, nnge
krtnu dypalisd mkklu nanu ciyeun prvtdlli vasva-
giruv senygl krtinmdumtad guruttaglgiy adbhut
glagiyu israyelinliddeve. leucguttuv pisumataduv
mmtrgar rnnu kniheluvvrnnu hudukiri emdu avru
nimge heluvag jnru tmm devrnne hudukuvdillveu?
jivitrigagi sttvrlli heuguvdumteu? nyayprman mtu
saksiiy visydlli i vakyd prkar heldiru vdu avrlli
belkilddrimdle. avru gheur kstkkeulgagi hsidu des-
dlli aleyu vru; avru hsidag regikeumdu tmm raj
nnu devrnno spisi melkke neuduvru. avru bhu-
miynnu drstisidru igau, ikkttemb kttlu smktvemb
amdthkarvu kvidukeumdiruvdu; avru kargttlege tllp

duvru

9

adagy smktpptt deskke amdth karvinnill. himdin
kaldlli jebu leun mtu nphtali simeglennu atnu av-
mankke gurimadi anmtt yeurdnin acy sime, sm-
drd kdegiruv sime, anyingliruv glilay sime i pramty
vnnella ghnpdisiddane. kttleylli ndeyuv jnru deudd
belknnu kmdru; mrnd nerlin desdlli vasisuvvr
mele belku prkasi suddde. ninu jnamgvnnu vrd-
dhigeulisiddi mtu smteusvnnu heccisiddi suggikald
smteus dmteyu keulleynnu hmcikeulluvag ulla sisuv
hageyu ninn mumde smteusisuv vru. avn neugvnnu
bennnnu heuded keulnnu bittihidivn deunneynnu
midya nin dindlli muridmte muridubittiddi. yud-
dhvrr prtiiyuddhvu glibiliy gddl dimd kudiddagi
vstrglu rktldli heurla didvuglagiyu iruttve; adre ivu
bemkige ahutiagiyu suddteuhevuvu. omdu mgu nm-
gagi huttideyste, a mgnu nmge keudlpttiddane; adl-
itvu atn bahuvn meliruvdu; adbhut svrupnu, aleucna
krtnu, prakrmiyad devru, nitynad tmde, smadhand
prbhuv emdu atn hesru kreylpduvdu. adnnu nemisu-
vdkku imdinim emdemdigu niti nyaygleumdige
adnnu sthapisuvdkku davidn simhasn kkagli avn ra-
jykkagli avn pripal ney mtu samtiy abhivrdhigagi
amtyve ill; senygl krtu asktiyu idnnu nerveri svudu.
krtnu yakeubnige omdu matnnu heli kluhisidnu; adu
israyelyr mele heuleyitu. ittigeglu bidduheudru ket-
tid klluglimd kttuvevu; attimrglu kdilppttu dev-
daruglennu hakuvevu emdu hrtyd grvdimldu kec-
cedeyimldu helikeulluvv ella jnrigu ephrayamy rigu
smaryd nivasiglellrigu a matu geuttaguvdu. higur-
vdrim krtnu reci nnn veriglennu avnige vireudhvagi
ebbis avn struglad siriyadvrnnu mundeuy philis-
tiyrnnu himdeyu ottugudisuvnu. avru israyelennu
tered bayimd numgi biduvru; istadru atn keupvu
tirde atn ke innu caciye ide. higiddagyu a jnru
tmnnnu heude datn kedge tirugdeyu illve senygl
krtnnnu hudukdeyu iddare. addrimd krtnu israyelin-
imd tlebalglennu keumbe rembeglennu omdu dindlli
ktrrisi hakuvnu. hiriynu mtu ghnvullnu tleya-
giruvnu; sulubeudhisuv prva diyu balvagiruvnu. i
jnrrnnu ndisu vvru daritppisuvvrageiddare; avrimd
ndi slpvtvru nasvageiddare. ahithru krtnu avr yau-
vnsthrlli anmdisuvdill; avr anathrnnu vidhveyrnnu
krunisuvdill; prtieubbnu kptiyu kedu maduvnnu
agiddane. ellr bayiyu murkhtnd matuglennu aduttde.
addrimd istadru atn keupvu tirde atn ke innu caciye
ide. dusttvvu bemkiymte uridu dturi mulluglennu
numgibittu adviy peudeg lnnu htikeullu adu heuge-
heugeyagi suttu keumdu melkke eruttde. senygl
krtu keupeudrekdim desvu kttleyagide; jnru uriyuv
saudeymtidill. avru bldgeylliruvdnno kittukeumdu (tim-
dru) hside iruvnu; avnu edgde ylliruvdnno timdru
avu avnnnu trpti pdisarvu. obbeubbnu tnn tnn teulin
mamsvnnu tinnuvnu. hige mnssayu ephrayamnnu
mtu ephrayamu mnssu ynnu timdubiduvru; avru ot-
tagi seri yehudkke vireudhvagiruvru. istadru atn ke-
upvu tirde atn ke innu caciye iruvdu.

anitiy nemkglennu nemisi, krurvad brh breyuvvrige ayyeu! ivru vidhveyrnnu suremadi dikkildvrind sulukeumd dirige nyay vnnu tppisi nnn bd jnr nyayvnnu tegey bekemdiddare. vicarney dindliyu dur dimd bruv nasndliyu nivu enu madu viri? shaykkagi nivu yar blige oduviri? nimm vebhvnnu elli biduviri? nanillde kedig kelge mudrikeumdu, htragiruvvr kelge biddiruvde ivr gti. istadru atn keupvu tirde atn ke innu caciye iruvdu. o nnn keupd keulad assurve, keylliruv bettvu nnn raurdve. nanu avnnnu bhrstjhnrige viruddhvagi kluhisi nnn keupkke guriyad (nnn) prjeynn sure madi keulleheudedu bidiy kesrnnu embmte tulidu hakebekemdu appne keudu venu. adre abhiprayveu hagll; ilve adr hrdyvu i prkar aleucisuvdill; jnamgllnu kdidu biduvdu keumcvagi all. adre nasmaduvdu avn hrdydlli ide. avnu amdu keulluvdenmdrennn adhiptiglella rajrllve? klnu, krke viasin hagllve? hamat arpdin hagllve? smaryvu dmskd hag llve? yerusalemnliyu smary dliyu heccagidd avr vigrhglu hagu kettid vigrhgl rajyglu nnn kege sikkidme nanu smarykku adr vigrhgligu madidmte yerusalemgu adr vigrh gligu madde iruvenue? adkarn, krtnu ciyeun prvtd meleyu yerusalemn meleyu tnn karyglennu madi mugisid mele, assurd arsn hrdyd deuddstikey phlvnnu avn unntvad drstiy ghnteynnu nanu dmdi suvenu. avnu tnneulge—nnn key bl dimdlu jnandimdlu adnnu madide; nanu viveki mttu jnamgll mereglennu kittu avr nidhighlennu keulleheudedu adr nivasighlennu mhavirnmte kedvibittidene. jngl aisvryvu gudimnte nnn kege sikkide, bidlptt meuttegllennu kudisuvmt bhumiyinnella smgrhisikeumdiddene; rekkeya disi bayiteredu kicugutuvuvru yaru illvemdu amdukeumdu. keudliyu kdiyuvvnige viruddhvagi keuccikeumdite? illve grgsvu tnnnnu eleyuvvn mele heccisi keumdite? keulu tnnnnu ettidvn meleye bisuvmt athva bettvu tanu mrvll embmte tnnnnu tanu ettikeumd hage iruvdu. adkarn senygl krtad krtad avn avn keubbinlli ksvyvnnumtumaduvnu; dhi suv agniymtiruv uriyeumdu avn vebh vd kelge htikeulluvdu. israyelin belku bemkiyaguvdu, adr prisudhnnu jvale ymtiruvnu; adu omde dindlli avn mullu dtturiglennu dhisinumgibiduvdu; adu deh mttu atmglennu avnvn hagu phlvttad heulvu heumdiruv ghnteynnu dhisibiduvdu; adu murche heuguv reugiyimtiruvdu. avn uli dvn vrksglu mguvu breyvstu kdime yagiruvdu. a dindlli israyelyrlli ulidvru yakeubin mnetndimd tppisikeumdvru innu mele tmmnnu heudedvn adharvnnu bittu israyelin prisudhdnad krtn styvnnu adhar madikeulluvru. ulidvru amdre yakeubyrlli ulidvru sh pra krmiyad devr kdege himtiruguvru. tnn jnrad israyelyru smudrd mrlinmte idru avrlli ulidvru matr himtiru guvru; nasvagu-vdkke madhislpttddu niti yeumdige tumbi tulukuvdu. senygl devrad krtnu ella desd mdhydlli nisc yislppt ksinteynnu umtumaduvnu. adrdimd senygl devrad krtnu imte nnttane—ciyeuninlli vasivus o nnn jnre, aiguptymte nimmnnu keulinimd heudedu nimge viruddhvagi deunneynnu ettuv assurrige bhypdbediri. innu svlp kaldlli, (nimm melin)

ugrvu tiri nnn keupvu avr nasnkka guvdu. senygl krtnu orebn bmdey bliylli midyanyrnnu htmadidmte atnu keulennu smudrd mele caci, aiguptyr mele ettidmte ettuvnu. a dindlli avru heurisd heureyu nimm benninimdlu hudid neugvu nimm kuttigeyimdlu teulguvdu; nivu abhisiktrad karn neugvu nasvagi heuguvdu. avnu ayyathige bmdnu, migreunnnu haduheugi mikmasinlli tnn samgriynnu ittiddane. avru kniveynnu datiddare; gebadlli ilukeumdiddare; rama hedruttd; sauln gibya odiheuyitu. o glimmgle, ninn svrvetti kugu; o bd anteu tle, lyesin vregu kelisuvmt kugu. mdmen dikkapalayitu; gebimin nivasi glu odiheuglu kudikeumdu. a din dlli avnu neubinlli ilukeumdvnmte iddagyu ciyeun kumartey prvttku yerusalemn guddkku vireudhvagi tnn keynnu alladisuvnu. igeu, krtnu senygl krtnu bhykmr vagi keumbeynnu ktrrisuvnu. unnt vrksglu kdidu kelge biluvvu; grvistrhu tggislpdu vru. atnu adviy peudeglennu kbbin dimd kdidubiduvnu; lebneunu obb blisht nimd bidduheuguvdu.

11

isyn buddimd omdu keumbe odeyuvdu adr berinimd keumbe yu beleyuvdu. avn mele jnan vivek dayk atm, aleucna prakrmd atm, tiluvlikey atm krtn bhyd atm, amtu krtn atmnu neleyaguvnu; krtn bhv dlli avnige suksm tiluvlikeyu umta guvdu; avnu knnige kmmdte tirmadamu vdill, ilve tnn knivig kelvikey prkar tirmadamu; adre bdvrige nitiyimd nyaytirisuvnu; bhumiy dinrige nyay vagi tirmadamuvnu; bhumiyennu tnn bayiy keulinimd heudeyuvnu, tnn tutigl usirinimd dustrnnu htmaduvnu. nitiye avnige anduktu, nm-bigstikeyu avn seumtd ptti. teulvu kuriy smgd vasisuvdu, cirteyu meke mriyeumdice mlguvdu; kruvu prayd simhvu pust psuvu otigiruvvu; ivuglennu omdu cikk mguvu ndisuvu. hsuvu krdiy smgd meyuvvu; avugl mriglu jeuteyagi mlguvvu; simhvu ettinmte hullennu meyu vdu. meulekusu nagr huttd mele aduvdu, meude bitt mguvu havin bild mele kehakuvdu. nnn prisudh prvtd llella kednnagi nasvnni yaru madu vdill; smudrvu nirinim muccikeumdiru vmte krtn tiluvlikeyu bhumiylli tumbi keumdiruvdu. a dindlli hudukuv anyjnige is yn beru omdu gurutagi nilluvdu; avn visramti vebhvvullddagiruvdu. a dindlli krtnu ulid tnn jnrnnu bidisikeulluvdkke erdne sari kehaki assur; aigupt, ptreus, kus, elam, sinar, hmah mttu smudrd dvipglimdlu ulidvrrnnu bmadikeulluvnu. jnamg glige gurutagi iti israyelinimd tllibittv rnnu kudisuvnu mttu yehuddimd cdrid vrrnnu bhumiy nalku muleglimd ottugudisuvnu. ephrayamin heuttekiecu teulgi yehudd vireudhiglu kdiduhaklpduvru; hige ephrayamu yehudd mele heutte kicupddu, yehudvu ephrayamnnu himsi sdu. adre avru pscim dikkige philispiyr heglne mele erguvru; avru jeuteyagi purvdvrrnnu halumaduvru; avru edeumin mttu meuvabin mele tmm keynnu hakuvru; ammeunyr mkklu avrige vidheyraguvru. krtnu aigupt smudrd nalieyennu smpurnvagi nasmaduvnu; atnu tnn blvad galiyimd ndiy mele keynnu jadisi adnnu elu heuleglagi heudedu mnusyr kerglu neyemdice datisu vnu. idllde israyelyru aiguptdes dimd heurtubmd kaldlli avrige hege margvu itteu hageye assurdimd tp-

pisi keumdu bruv tnn ulid jnrige visal vad margvu iruvdu.

12

a dindlli ninu heluvdenmdre –o krtne, ninnnnu statisu venu; nnn mele ninu keupisiddagyu ninn keupdimd tirugikeumdu nnnnnu adrisiddi. igeu, devre nnn rksney; nanu bhr vsviduvenu mtu bhypdenu; krtnad yeheuvne nnn blvu kirtneyu atne nge rksneyu agiddane. addrimdle rksneyemb baviglimd anmddeudne nivu nirnnu seduviri. nivu–krtnnu keumda diri; jnr mdhydlli atn hesrnnetti kriyeg lnnu prktisiri. atn namvnnu unnteunnt vemdu etti heliri emdu a dindlli heluviri. krtnige hadiri, atnu sresthavad karyeg lnnu madiddane; idu bhummdldlilla tilidirli. ciyeunen nivasigle, arbhtisi hrsdhvinnu geyiri; israyelin prisu ddhnu ninn mdhydlli mhtvullvnagidane.

13

ameucn mgnad yesaynige babelin visyvagi km-dubmd deveukti. avru(struglu) bmdu ghnvmt dvargleulge heuguvmt ectrvad prvtd mele nivu dhvjvnnetti avrige nimm sbdvnnu kelisuvmt jeuragi kugi kreyiri. nanu nnn prisuddhrige ajnapisi nnn mhimeyli ullasisuvrnnu surrnnu nnn keupkke krediddene. bhu smuhvu iddmt gddlvu betgllli kelibruttd; ottige kudikeumd rajy jnamg gl arbht; senygl krtnu yuddhkke senyvnnu siddhmaduttane. krtnu atn reuskke ayudhgladvru dtr desdimd, amdre akasmmdld kttkdeyimd desvnnella halumaduvdkkagi bruttare. nivu geula diri, krtn dinvu sviapvayitu; adu srsvktnimd nasndmt bruvdu. ad karn ella keglu jeulu biluvvu prt yeubbn hrdivu krguvdu. avru bhy pduvru; neuvu mtu beneglu avrnnu avrisikeulluvvu; heruv hemsinnmt smkt pduvru; avru obbrigeubbru bhrmepdu vru; avr mukhglu jvaleymtiruvvu. igeu, krtnu dinvu bruttd, bhumiyinnu halumaduvdkku allimd papiglnnu nirmulmaduvdkku adu keupeudrek dimdlu tiksn reusdimdlu krurvagiru vdu. akasd nkstrglu adr rasiglu tmm belknnu keuduvdill; surynu mudi heuguttitiruvagle kttaguvnu. cmdrnu tnn belknnu keuduvdill. avr kettvugligeuskrvu dustr ap radhgligeuskrvu nanu leukvnnu siksisu venu; grvistr ahmkarvnnu nillisibiduvnu, bhymkrvad hemmeynnu tggisuvnu. nanu mnusynnnu ceukk bmgarkkimitlu illve ophirin bmgarkkimitlu amulynnnagi maduvnu. addrimd senygl krtn ugrdlliyyu atn keupeudrek dind lliyyu nanu akasglennu ndugisuvnu, bhumiyinnu adr sthldimd tegedubiduvnu. adu attid jimkeymteyu yaru kudi sd kuriglmteyu iruvdu. avrlli prtieyu bbnu tnn jnr kdege tirugikeulluvnu prtieyu bbnu tnn svdeskke odiheuguvnu. sikkid prtieubbnu iriylpduvnu; avreumdige serikeumd prtieubbnu kttiyimd bilu vnu. avr mkklu avr knnedurige tumdu tumdaguvmt applislpduvru; avr mne glle sureyaguvvu; avr ptniyr kedi slpduvru. igeu, belliniyyu lkside bmgardlli anmdisde iruv medyrnnu avrige vireudh vagi nanu ebbisuvnu. avr billuglu sh yuvkrnnu heudedu

tumdutumdu maduvvu; ivru grbhphlvnnu krunisru, ivr knnuglu mkklnnu ulisuvdill. rajygl ghnteyu ksdigr sresthavad saumdryvu ad babelige devru seudeu m geumeurglnnu kedvibittmt idnnu sh kedvibiduvnu. adu emdigu nivas sthl vagdu, illve tltlatmrkku alli yaru vasisru; illve yav arbiynu gudar haknu; attha kurubru mmdeynnu tmgisir. adre mrubhumiy kadumrgglu alli mlguvvu; avr mneglu vyetheyimd tumbiruvvu; alli gubeglu vasisuvvu, devvglu kunidaduvvu. avr halad mnegllli dvipgl kadumrgglu kuguvvu; avr meccikeyad armnegllli srpglu vasisuvvu; avl kalvu sviapisitu, innu avl dinglu mumduvriyvu.

14

krtnu yakeubyrnnu krunisi mtte (innu) israyelyrnnu adukeumdu avrnnu tmm svmt desdlli serisbekem-diddane. anyru avreumdige kudi bmdu yakeubn mnetnkke serikeulluvru. jnr avrnnu tegedukeumdu tmm sthlike avrnnu brmaduvru. ag israyelin mnetndvru krtn desdlli a jnamgd vrnnu gmdu hennaluglnnagi (dasdasyi rnnagi) ittukeulluvru. tmmnnu serehidid vrnnu serehidiyuvru, tmmnnu himsisidvr mele adhikarndisuvru. krtnu nimm smktdimdlu klvldimd lu kthinvad bittiy seveyimdlu nimmnnu visramtigueulisuv dindlli babelin rajnige viruddhavad i samtiynnu (pdyvnnu) nivu hige etti helbuku. hige himsku keune geumdn, bmgard pttvu summne ide. jnrnnu ugrkeupdimd edebidde heude du jnamgglennu sittinimd tdeyillde himsisi aluttidd dustr keulnnu rajr dmdivnu krtnu muridubittiddane. yavnu addi madnu. bhuleukvella samtavi visramti geumdide. avru utsahdhvniynnu ettuttare. haudu, turayi mrglu lebneunin devdaru mrglu ninu biddmdinimd kdiiyuvnu yavnu tmm mele brillivemdu ninn visyavgi ullasegullutve. ningeu skr ninn breuvnnu edurugeulluvdkke patalvu kelginimd tmlpduddte. sttv rnnu amdre, bhuleukd mukhmdragiddvre lrrnu klki (eccrisi) jnamggl ella raj ruglennu avr simhasnglimd ebbisuttd. avrellru ninge–nmn hage ninu sh blhinnagiddi, ninu nmm smannagiddi emdu matadi heluvru. ninn vebhvvu vinegl svrvu smadhige ilislpotte. ninge huluge hasige, ninn heudeikeyu krimigle; o lusiphr udyd mgne. akasdimd ninu hege biddi? jnamgglennu blhin madid ninu bhumige hege kdiiypttiddi? ninu ninn hrdivlli nanu akaske eri devr nkstrgl mele nnn simhasnvvu ghntegerisuvnu; uttr dikkin kdegirv smuh prvtd meleyu nanu asinna guvnu. unntvad megh mmdld mele eri mheunntnige smannaguttene amdu keumdiddeylla; adagyu patald kuniy parsvylige ilislpduvi. ninnnnu neuduv vru ninnnnu suksmvagi drstisi yeucisutta –bhumiyinnu ndugisi rajyglennu kdliisi pttvnnu nasmadi leukvnnu kad nnagi madi serehididvrnnu mnege bidde idd vnu i mnusyne emdu amdukeulluvru. jnamggl arsgulella avrellru vebhv dimd tmmtnm mnegllli mlguttare. adre ninu ashyvad keumbeymteyu kttiyimd tividu gumdii klugl palagi htradvr udupimteyu kalkelge tulyiplt hen dmteyu ninn smadhiyeulgidm heurge hak lpttiddi. ninu avreumdige hundenivike ylli kudikeullde iruvi. ninn desvnnu ninu nasmadi ninn jnrnnu keumduhakidi. kettvr sm-

tanvu emdemdigu hesru heumdu vdill. avru elde il-
lve desvnnu vs pdisikeullde illve leukvnnu ptnglimd
tumbisdmt avr tmdegl apradhd nlemtt avn mkkld
keulege siddhmadiri. avrige viruddhvagi elutten-
emdu senygl krtnu heluttane. babelinimd hesrnnu
ulid jnrrnnu mgnnnu seudrliynnnu nirmul maduvnu
emdu senygl krtnu heluttane. adnnu sh mulluhmdige
badhy vagiyu nirin kuniglagiyu madi nas vemb ks-
brikeyimd gudisuttenemdu senygl krtnu heluttane.
senygl krtnu aneyittu heluvden mdre-nanu nensid
prkarve nerrevudvu; nanu uddesisidde nilluvdu. en-
mdre assu ryrnnu nnn desdlli muridubiduttene. nnn
prvtgl mele avnnnu tulidubiduttene; avn neugvu avr
melinimd teulgi av n bhavru avn bhujd melinimd
teulgu vdu. ide smst bhumiy visy aleu cisid uddes.
ide jnamggl melella cacid nnn ke. senygl krtnuud-
desisi ddane; adnnu yaru vyrtphdisuvru. atn ke-
cacide, himdkke tlluvvru yaru embde. arsnad aha-
jnu stt vrusdlli i devvaniyayitu. smst philistyre,
nimmnnu heuded atn keulu muriduheuyi temdu nivu
ullasisbediri; havin smtan dimd vissprvu umtagu-
vdu; adr phlvu haruv agnmyi srpve. dinr ceucclu
mkklu unnuvru, dikkilldvru nirbhvyagi mlgikeullu-
vru; ninn smtanvnnu ksamdmd sayisuvnu. ninnlli
ulidvrnnu avnu ht maduvnu. o dvarve, geuladu; o
pvtne, kugu; ninn philisti yrella kumdi heugiddare;
avr heugeyu uttrdimd bruttde. atn nemkvad kal glili
yavnu omtiyagiruvdill. ag jnamggl dutrige yav ut-
trvnnu keud bekemdre? krtnu ciyeunnnu sthapisid-
dane, atn jnrlin bdvru adnnu asryisi keulluvru em-
bde.

15

meuvabin visyvad deveukti. a ratriylli meuvabin ar
halagi nisybdvayitu; a ratriylli meuva bin kir ha-
lagi nisybdhvayitu2 byit mtu dibeuninvnu ettrvad
sthlglige aluvdkkagi heugiddane; nebeuvigeuskrvu
medebkkeuskrvu meuvabu geuladuttde. avrellr tle-
gella beulagiruvvu, prt iyeubbr gddvu ktrrisihaklp-
dudvu. avru tmm bidigllli geunittnnu tave suttu
keulluvru; prt iyeubbn tmm mnegl mele yu bidigll-
liyu arcutta bhuseuk dimd geuladuvnu. hesbeun
mtu ele yale kuguttve; avugl svrvu yhjyn vregu ke-
lisuttde; adkarn meuvabin yuddhbhtru kiricikeullu-
vru; avn pranvu tnneulge tttrissuttde. nnn hrdivu
meuvabin nimitt kugu tde; allimd playnavdvru muru
vrusd kdsinmte ceuyrige odiheugu vru; luhith din-
neynnu alutta httuttare; yakm dre heureunymim
dariylli ndeyutta nasvadevilla emdu svrgeyu ttare.
nivream niru halayitu; hullu badiheugide, hsihullu
mugiyitu, alli hsradddu ille ill. adkarn tavu sm-
padsid astiynnu kudisitt seuttannu nirvmjy heuley
acege heuttukeumdu heuguttare. kugatvu meuvabin
elle gl tnk hbbide, adr kiricat eglyimin vrege bey-
er elimin vregu vyapiside. dimeunin nirella rktvay-
itu; dimeu nin mele heccaddnnu truvnu; meuva
byrlli tppisikeumdv meleyu des dlli ulidvr meleyu
simhvnnu brmaduvnu.

16

desvnnu aluvvnige kurimriynnu seldimd arnyd
kdege ciyeunin kumarteyr bettkke kluhisiri. gudin-
imd heurge bmd hkkiglu aledaduv hage meuvabin
kumarteyru arneun ndiy haygdgllli iruvru. aleucisi
tirmanisu; mtt mdhyahndlli ninn nerlnu ratriymte
madu; tllibittv rnnu adgisu; aleyuvvnnu belige
trbed. meuvabe, nnnimd tllibittvru ninneumdig
vasisi; halumaduvvr mukhglimd av rige mreyagiru:
himsisuvdu mugiyutta bmtu, suremaduvdu nilluvdu.
pidisu vvru desdimd dhislpduvru. kroneylli simhas-
nvu sthapislpdudvu; nyaytirisu vvnu nyayvnnu
hudukuvnnu nitigeu skr tvrepdvvnu davidn
gudardlli adr mele stydlli kutukeulluvnu. meuvabin
grvvnnu navu keliddeve; avnige bhl grvvumtu,
ahmkarvu, grv vu keupvu sh umtu; adre avnu
keucci keulluvdu vyrtu. addrimd meuvabin nimitt
meuvabe geuladuvdu, prt iyeu bbnv geuladuvnu;
kir hresethin astivar gligeuskr nivu dukkhisuviri;
nijvagiyu avru neumduheugiddare. hesbeunin heul
glu, sibmd drakseyu nissarvagive; any jngl prbhuglu
adr mukhyvad gidglennu muriduhakiddare; avru
yjerin vregu bmdru; adviylly avru smcrisidru. avl
keumbeglu caclpptvu avru smudrd mele heudru.
adkarn sibmd draksa ltey nimitt yjierineumdig
aluvnu; o hesbeune, eleyale, ninnnnu nnn kn-
niri nimd teuyisuvnu; bidduheud ninn besi
gey phlgligu belegligu arbhtisuvru. smrdhhiyad
heulglimd smteusvu mtu amdvu tegeyldpudvu;
drakseteutg llli kirtneglagli arbhtvagli iruvdill;
drakseteutgllli innu draksarsvnnu tulidu tegeyu-
vdill; avr kugatvnnu nillisibitti ddene. addrimd
meuvabin nimitt nnn kruluglu mtu kir hresethin
nimitt nnn amtrimdriyglu kinnriymte svrgeyuvvu.
higiruvlli meuvabu unnt sthldlli ayasgeumdmte
kanisikeumdu prisuddsthlkke prarthnegagi bmdru
avnige sphlvadu. krtnu meuvabin visyvgi himde
nudid matu ide. adre krtnu matnadi-muru vrus
glili kuliyalin vrusglmte meuvabin mhimeyu a ella
deudd smuhdeumdig tirskrislpdudv hage ulidvru
cikk gumpagi blhinraguvru emdu heliddane.

17

dmskd visyvad deveukti. igeu, dmskvu innu pt-
tnvagi rde tegeuduhaklpttde adu halu dibbvagi ruvdu.
areuyerin ptnglu tllihak lpttve; avu yar hedrikeyu
illde alli mlguv mmdegligge sthlvagudvu. ephra
yaminimd keuteyu dmskd rajyvu siriyad ulidvuglu
nimtu heuguvvu; avru israyelin mkkld bevhdvmt
iru vru emdu senygl krtnu heluttane. a divsdlli
aguvdenmdre-yakeu bin bevvh tggudvu; adr mamsd
keubbu krgislpdudvu. keuyyuvvnu pernnu kudisi
teneglnnu tnn keyimd keuyyuvvmt eyu rephayamin
tgginlli teneglnnu kudisuv hageyu iruvdu. adru
enne mrvnnu alladisid blik melin keumbey tutttudi
ylli erdu muru kayiglu, phlvttad a mrd keumbegll-
lella nalkedu kayiglu ulidruvmt hkklu hnnglu adr-
lli uli yuvvu emdu israyelin devrad krtnu helut-
tane. a dindlli mnusynu tnnnnu umtu madidvn
mele drstiyidu vnu israyelin prisuddhn kdege avn kn-
nglu lksisuvvu. avnu tnn kekels vad blipithglennu

drstisnu tnn berluglu madiddnuathva teupuglunu vigrh glunu neudnu. a divsdlli avn bl vad ptnglu bit-tubitt arnygl hageyu israyelin mkkal mumde bidlptt keunegl hageyu iddu halagiruvdu. ninu ninn rk-sney devrnnu mretu ninn bld bmde ynnu nensde idddrimd ninu rmyvad gidglunu ssyinnu neduvi, aprupvad ssiglunu hakuvi. ssyinnu beleslu beli hakid dindlli heuttare ninu bittiddnnu meule yuvmt maduvi. adre beleynnu kuppeyagi kudisuv dinvu vyadhuy mtu viprit vythey dinve. smudruv bheur-greupvmt bheurgre yuv bhu jngl smuhkke ayyeul mha jlprvahglu gheusisuvmt gheusisuv jnamggilge ayyeul mha jlprvah glu gheusisuvmt jnamgglu gheusisuv ttve. adre devru avrnnu gdrisuttle avru dur odiheugi bettgllli galige sikkid heuttimtteyu sumtr-galiyimdutti yaduv dulinmteyu attlpduvru. igeu, saymkaldlli bhybhamti; ud ykke mumce avnu illdm-taguvnu. nmmnnu suremaduvvrige ide gti. nmmnnu keulle heudeyuvvr padu ide.

18

o aithiyeupiy ndigl aceylliruv rekkeglu ptpnte aduv nade, ayyeul smudr margdimdlu ha! apin deuniglli nirin meleyu raybhari glunu kluhisuvmtadde! ascry tivrvad dutre, cdurislpittiruv mtu sureyagi ruv jnamgdvr bligu huttidmdinimd illin vregu bhymkrvad jnr bligu mhabldimd tuliyuvvr nudiglimd vimgdvagiruv jnamgd bligu heugiri. bhuleukd nivasiglellre! bhumiylly vas vagiruvvrellre! bettgllli atnu dhvjvnnu ettuvag neudiri; avnu tuturiynnudu vag keliri. krtnu nnge-nanu visramti ynnu tegedukeulluvnu. bisilinlli jljlisuv dhgeymteyu suggiyllyn mmjin meudd hagu nanu nnn vastthandlli summniddu drstisuttiruvnu emdu helidnu. suggige mumce meuggu bittad mele huvinlli drake kayiyaguvag atnu kudugeuluglimd blilglunu ktrtrisi ciguruglunu kdiduhaku vnu. avell bettgll pksigligu bhumiyr mrggligu bidlpduvvu; pksiglu avugl mele besigeynnu bhumiyr ella mrgglu avugl mele cligalvnnu kleyuvvu. cdrlspttu sureyagiruv jnru avru huttidmdinimd illiy vregu bhymkrvad jnru mhabldimd tuliydpduvru. ndi glimd halagiruv desdvru senygl krtn hesrin sthivad ciyeun prvtkke atni geuskr kanikeynnu truvru.

19

aigupityr visyvad deveukti; igeu krtnu vegvull meghvnnu htikeumdu aiguptkke bruttane; atnu smmukh nadag aiguptd vigrhglu nduguvvu, aigupityr hrdyvu avr mdhye krguvdu.2 idllde nanu aiguptkke vireudhvagi aigupt vnnu ebbisuvnu; sheudrnige vireudvagi sheudrnu nereyvnige vireudvagi nere yvnu pttanke vireudhvagi pttivu rajyкке vireudhvagi rajyvu heuraduvvu. aiguptd atmvu adr mdhydlli kumduvdu; adr aleucneyennu kedisibiduvnu; alliy vru vigrhglunu matgarrnnu yksnigar rnnu mmtrvadiglunu hudukuvru. id llde aiguptvnnu krurnad odeyn kege oppisuvnu; bhymkρνad rajnu avr nnaluvnu emdu senygl krtnad krtnu heluttane. idllde smudrd kdeyimd niru btti heuguvdu; ndiglu

imgi onguvvu. ndi glu naruvvu avru ndiglunu durkke tiru gisuvru teureglu ilidu nirillde heugu vvu; apu jmbuhullu baduvvu. ndiy httr, nditirdliye iruv byluglu, ndiy bliylli bittid heulglellvu ongi bdilypttu ilde heuguvvu. vianu garru kuda duhkhisuvru mtu ndiylly gal hakuvvruprlapisuvru, nirin mele ble bisuvvr kuggiheuguvru. nyvad narin kelsdvru, btte neyuvvr nacikeu lluvru. avr uddegslu muridu heugu vvu. tubin niruglunu keuld niruglunu vianigeuskr madidd uddegslu muridu heuguvvu. ceuynin prdhanru nij yag murkhu, phreuhn jnanvull slhe garr aleucneyu buddhihinve. nanu jnanigl mgnemdu puratn rajmysiynu emdu nivu phreuhnige heluvdu hege? avru ellidde? ninn jnaniglu elli? avru ninge helli. senygl krtnu aigupityr visyvgi uddeisiddnnu avru tilidu keullli. ceuynin srestru (prdhanru) murkhragiddare. neuphin srestru meus heugiddare. aiguptd geutrgl prmkhru adnnu bhrmegeulisi tppudarigeledidare. krtnu adr mdhydlli vkrvad atmnnu klpisiddane (beresiddane). amleridvnu kskutta oladuv prkar aiguptvu tnn omdeumdu kelsdliyu oladuvmt madiddane. ilve aiguptdlli tleyagli balvagli keumbeyagli omdu kddiyagli sadhislu madtkk kelsvu omdadru aiguptd lliruvdill. a dindlli aiguptvu hemgrs hage iru vdu. senygl krtnu adr mele adisuv keynnu bisuttiruvdrimd hedri bhydpv vdu. aiguptvu becci biluvdkke yehud desvu karnvaguvdu; i desd hesrnnu keluv prtiiyebbnu senygl krtnu aiguptkke prtikulvagi madikeumdiruv aleucne ynnu tilidu bergaguvnu. a divsdlli kananin bhaseynnaduv aiguptd aidu pttnglu senygl krtnige ane ittukeulluvvu. avugllli omdr hesru naspur. a dindlli aiguptdesd mdhye krtnige blipithvu desd elleylli krtnige omdu sturbhvu iruvvu. adu senygl krtnige aigupt desdlli gumtagiyu saksi yagiyu iruvvu. himskr deseyimd krtnnnu kugi keullu atnu avrige obb surnad rksk nnnu kluhisi avrnnu bidugde maduvnu. krtnu tnnnu aigupityrige tiliypdislu avru a dindlli krtnnnu tilidukeulluvru, bli kanikeglimd sevemaduvru. haudu, avru krtnige prman madikeumdu ner verisuvru. idllde krtnu aigupityrnnu heudeyuvnu, heudeu svsthamaduvnu. avru krtn kdege tirugikeulluvru, atnu avrnnu alesi svsthamaduvnu. a divsdlli aiguptdimd assurkke heuguv omdu rajmargviruvdu. assu ryru aiguptkku aigupityru assurykku heugi bruvru mtu aigupityru assuryeumdige (krtnnnu) sevisuvru. a dindlli israyelu aigupityr smg dlu assuryr smgdlu murney dagi desd mdhydlli asirvadviruvdu. nnn prjeyad aiguptkku nnn kegl kels vad assurykku nnn svastyvad israye ligu nimge asirvad emdu heli avrige asirvad keuduvnu.

20

trtannu assurin arsnad srgeunnu avnnnu kluhisidd rimd asdeudige bmd vrsdlli avnu asdeudige vireudhvagi yuddhmad adnnu hididag, ade smydlli krtnu ameu cn mgnad yesaynige heugi ninn nduvin meliruv geunittnnu biccu, ninn padgl lliruv kerglunu tege-didu emdu helidnu. avnu hage madi bettleyagi kervillde tiru guttidnu. krtnu heliddenmdre, nnn sevk nad yesaynu aiguptkku aithiyeupi ykku

gurutagiyyu ascryvagiyyu hige muru vrs bttleyagi kervillde ndednu. hageye assurin arsnu aiguptrynnu bmdhisi aithiyeupiyad kediglennu avru deddvragli snnvragli btte kerglillde bri kumdiyvragi aiguptd manbhmgkkeu skr serege ndeyuvmt maduvnu. ag (ninn jnru) avnu niriksisikeumdidd aithiyeu piyr nimitvagiyyu tmm vebhd aiguptd visyagiyyu becci bergagi nacikepdu vru. a divsdlli i tird nivasiglu heluvdenmdre-igeu, assurd ars rimd bidugdeyag-bekemdu navu yarnnu srnagtragi asryisi niriksisid-deveu av rige i gti bmtlla navu tppisikeulluvdu hege annuvru.

21

smudrd adviy visyvad deveukti dksin simeylli bisuv birugali datiheuguvmt adu mruhbumi kdeyimd bhymkrvad desdimd bruttde. gheurdsrvnu nnge tiliybmddide. badh knu badhisuttiddane. suregarnu suremadu ttiddane. elame, elu medye muttige haku, adr nittusirinnella nillisisittiddane. ad drimd nnn se-umtglu neuvnimd tumbive. heruvvl vedneglmtiruv vedneglu nnnnnu hididive; kelkudd hage smktp-duttene, neudkudd hage bhramtnagiddene. nnn hrduy (edurisuttde) gabrigeumdide, ndu guvikeyu nnnnnu klvgeulside, nnn anm dd ratriynnu nnge bhybhramtiyagi madiddane. mejnnu siddhmadu burujin mele kav liru, unnu, kudi; prbhugle, eliri, guranige enneynnu bliyiri. krtnu nnge heliruv denmdre-heugu, kavlugarnnnu nemisu. avnu kmd-ddnnu tilisli. avnu jeudi jeudiyagi bruv rth svarr salnna kttegl, omtegl, rthgl saluglennu neudi dre, bhu gmdind kivigeuttu gmnisli embde, blik avnu simhdmte kugidde nmdre, nnn odayne, nanu hglella kav lin burujin mele nimtiddene. ratriyella kavlin kels nnge biddide. igeu, svarru jeudi jeudiyagi bruttare mtu prtyuttr vagi-babel bittu, adu kettid devtegl vighrglennu muridu nelsm madibittru emdu helidnu. nanu tuliyuv teneye, nnn knd dhanyve, is-rayelin devragiruv senygl krtnimd nanu keliddnnu ninge tilisiddene. dumd visyvad deveukti, atnu se-yarinimd nnge krednu. hegmdre, kav lugarne, ig ratri estu kleyitu? kavlu garne ratri estu kleyitu? udyuv bruttde, ratriyu bruttde, vicarisbekadre vicarisiri; ratti bnniri emdu kavlugarnu helidnu. arbiyd visyvad deveukti. o dedanyr pryankire, arbiyd kadinlli ilidukeulliri. tema desd nivasigle, bayarid-vrige nirnnu truttare. odi heuguvvrnnu tmm reuttiy-imd nivarisu ttare. ktti, hirid ktti, bagid billu, kthin yuddh ivugl kdeyimd odiheuguttiddarste. krtnu nnge hige heluttane-kuliyvn vrusglmt emdu vrusdeulge kedarin vebhvuvu tiriheuguvdu. billugaralli ulidvru kedarin mklk blistrhu kuggislpdu vru emdu israyelr devrad krtnu idnnu nudiddane.

22

divy drsrd tggin visyvad deveukti, ninnvrellru maligeld mele eruv hage, ig ninge enayitu? keu-lahldimd tumbi arbhtisuv pttv ve smbhrrmd pt-nave, ninnlli keumduhaklp ttvru kttiymd keum-duhaklpttvrll athva yuddhdlli sttvrll. ninn ad-

hikarsthrellru ottige odi billugarillde sereyagiddare. durdimd odibmdu ninnlli sikkidvrell reumdice kt-tubiddidare. higirlu nnn kde yimd prvti tirugisiri. bhusmktdimd nanu aluvunu. nnn jnvemb yuvtiyu halad visydlli nnnnnu smtesuvdkke tvkguellidri am-denu. enygl devrad krtngie drs nd tgginli srmev tul-idatd glibilyi divde, geude odayeuvnu prvti kdege heugeunvu umtaguvdu. elamin mnusyr kudure rthgl smgd bttlikeynnu heuttukeumdu bmdru. kirinrvu gurani ynnu tegedru. nimm priyvad tggugllli rthglu tumbiruvvu. rahutru bagilin httr iddhmadinkeullu-vru. avnu yehu dd musuknnu tegediddane. a divsdlli advi mney yuddhsamgriy kdege drsti idutti. davidn pttnd keutey odkuglennu bhlvemdu sh neuduttiri; kel-gin keulke nirnnu kudituttiri. yerusalemn mneg lnnu lekk madi pauligeudeynnu bhdrpdi suvdkke nivu mneglennu odeduhakuttiri. erdu geudegl nduve hle kerey niri geuskr teuttiynnu madiddiri, adre adnnu madivnnnu nivu drstisill. ilve puratn kaldlli smklpisidatnnnu nivu lksisill. a divsdlli senygl de-vrad krtnu -albekemdu, duhkhisbekemdu, tlebeulisi keullbekemdu, geunittnnu suttikeulle kemdu atnu krednu. adre igeu, utsa hvu smteusvu, dnkeuyy-vdu kurikdiyu vdu mamsvnnu tinnuvdu, draksars kudi yuvdu, nale sayuttevemdu timdu kidiyu vde (ive, nimm kary). adrimd seny gl krtnu nnn kivigllli prkt madiddenmdre niscyagi i duskrtyglu nivu sayuv tnk mnislpduvde ill. senygl krtnad de-vru hige nudidi ddane-heugu, armney ugrandvnd sebnenn i khjamci blige heugi hige helu- ninge illi enu kels? illi ninge yariddare? ninu unntdlli tnge smadhi ynnu teudisi, bmdeylli tnge nivasvnnu ket-tisuvvn hage, ninge illi smadhiynnu teudisiddi allve? igeu, krtnu ninnnnu blvad bmdhndeumdige hidide hidiyu vnu. ninnnnu cemdindne suttisutti tirugisi vistarvad deskke bisaduvnu. alle ninu sayuvi, ninn vebhvd rthglu ninn dhniy mnege avmanvnnumtu maduvvu. ninnnnu ninn udeyugdimd tllibiduvunu. ninn pdviyimd ninnnnu kelge eledubiduvunu. a dindlli aguvdenmdre-nnn sevkn hilkiny mgnu ad elyakimnnnu kredu, ninn amgiynnu avnige teudisi ninn nudukti nimm avnnnu blpdisi, ninn adhikarvnu avn kege oppisuvunu. avnu yerusalemn nivasigligu yehudd mnetndvrugu tmdeyagiruvnu. davidn mney big d keynnu avn hegl mele nanu hakuvunu; avnu terebre yaru mucuru muccidre yaru tereyru. bhdr-vad sthldlli meule ynnu heuded hage avnnnu bhdr-pdisuvunu; avnu tnn tmdey mnege vebhvvull simha snvagiruvnu. bttlu meudlugeumdu keudd tnk skl sadharn patreglennu amdre tmdey smtan, smttiyd avn mney ella vebhvvnnu avru avnige vhi svru. a dindlli senygl krtnu imtenuuttane-bhdrvad sthldlli meuleynnu tegeduhaki, adu killpttu, biluvdu. ad rlli idd bharvu tegeduhaklpduvdu; krtne idnnu nudidid-dane.

23

turin visyvad deveukti. tarsisin hdgugle, geula diri; adu halagiruvdrimd ninge mneyill mtu olge prvesvu ill. idu kittim desdvrimd avrige tiliyitu. dvipgl ni-vasigle, smudrvnnu datuv cideunin vtrkrimd sm-rddhiynnu heumdidvre, maun vagirri. visalvad

niruglimd siheurin dhanyvu ndiy suggiyu nelin beleyim dlu adkke adayvagittu. anek jnamg glige vyapar sthlvagittu. cideune, nacike pdu, smudrvu, smudrdurgvu–navu prsvvedne pduvdill, heruvdill; illve mkkllnnu belesuvdill knyastriyrnnu saki sl hlill emdu hlideyste. aigupdt suddige ad hage turin sud-dige bhl vednepdu vru. tarsisige datiheugiri, dvip niva sigle geuladiri. nimm ullasd pttnvu purvkald hley smprdaydimd bmdiddu ideyeu? avl svmt kaluglu adnnu dur desdlli nivasivudkke tkkeumdu heu guvvu. adu kiritdaykad pttnvu adr vrtkrad prbhuglu, vyapariglu bhumiylli ghnvullvragiddare. imth turige viruddhvagi i aleucne madidvru yaru? grvd skl vebhvvnnu heulsu madbe kemtlu bhumiylli ghnvullvrellnnu av manpdisbekentlu senygl krtn, hige smkplisiddane. tarsisin mgle, ndiynte ninn desdlli haduheugu, alli innu blvu iruvude ill. atnu smudrd mele tnn kecaci rajyglnnu ndugisiddane; krtnu vyapard pttvnnu (kanan) adr durg glnnu nas-madbekemdu ajnapisiddane. atnu heliddenmdre-himsege idad knyeymtiruv cideun ngriye, innu mele ninge hrsve ill; eddu kittimige smudrd mele haduheugu alliyu ninge visramti irdu. igu, ksdiy desvu! assurru adnnu army nivasiglige idu madu-vtnk i jnru irilill. (nirna mvagirilill) avru geupurglnnu adr armneglnnu ktisikeumdu adnnu halu madid-dare. tarsisin hdgugle, geu ladiri! nmm asrysthanvu halayitu. a divsdlli aguvdenmdre, tur pttnvu obb arsn divsgl prkar eppttu vrusgl tnk (mul dinglu) jnapkke barde iruvdu; eppttu vrusgl keuneyll tur pttnvu su-leyr visyad gitey hagaguvdu. mretheud suleye, kin-nriytnu tkkeu, pttngllli aleyutta ninu nenpaguv hage cennagi nudisi bhl gitegltnu hadu (embde). eppttu vrus glad mele aguvdenmdre – krtnu turnnu pram-risuvnu (hit truvnu). adu tnn adaykkagi himdirugi bhuleuk dlliruv ella rajygl smgd bhumiy mele suletn maduvdu. (adre) avl vyaparvu adayvu beukksdlli hakde illve ittukeulde krtnige prisuddhvagu vdu. avl vyaparvu krtn snnidhandlli vasisuv vrega bekadstu annvnnu sresthavad udupnnu odgislu anu kulvagu-vdu.

24

igu, krtnu bhumiytnu (leukvnnu) bridumadi nirjn prdes vnnagi madi tlekelkagi tirugisi adr nivasi gltnu cdrisibiduvvnagiddane.2 jnglige hegeu hage-ye yajkrigu dasnige hegeu hageye avn yjmannige, dasige hegeu hageye avl yjmanige; keulluvvnige hegeu hageye maruvvnige; salkeuduvvnige hegeu hageye truv vnige; bddikeuduvvnige hegeu hageye tkkeulluvvnige aguvdu. bhumiyu bride bridagu-vdu mtu smpurn suligeyagu vdu. krtnu tane i matnnu heliddane. bhumiyu prlapisutta badiheugu-vdu. leukvu seurgi badiheuguvdu bhumiy grvistrhu kuggiheuguvru. bhunivasisglu nyaypramanglnnu viari niymgltnu bd layisi nityavad odmbdikeynnu bhmg-pdisi ddrimd bhumiyu sh adr nivasigl hejje yimd apvitrvaguvdu. adkarn sapvu leukvnnu numgibit-tide, adrlli vasvagiru vvru dhvmvsvaguvru; addrimd bhunivasi glu suttuheugi kelvru matr ulididdare. draksarsvu duhkhisuttde, drakseyu ksinisu vdu; hrs hrdyrella nittusirubiduttare. dmmdigl utsahvu mugi-

dide, ullasd avr sbdvu keunegeumditu. kinnriy anmd svrvu tiritu. innu gandeudne draksars vnnu kudiyru; kudiyuvvrige mdypanvu khiyaguvdu. gli-biligumtad pttnvu halagide. yaru olge bardmtte prttyeumdu mneyu mucciade. draksarsd keurtey-imd bidiglli arcuttare; ullasvell astmisiade; desd sd-grvu teulgiheugide. pttn dlli hale ulidive; nas-nvu hebbagilige ttide. enne mrvnnu bdd mele-yeu drakse suggiyu tirid nmtrvu nilluv ulid kayigl hage desdiliruvdu. avru tnm svrvnnetti krtn mht-tin nimitt hadu vru, smudrd kdehymd arbhitsu-vru. addrimd nivu krtnige bemkiyillyu smudrd dvipglillyu israyelyr dev rad krtn hesrnnu ghnp-disiri. bhummdld ktkdehymd nitivmtr ghntege bru-vmth giteglu nmge keli bru ttive. nanadreu–ksmide ksmisuttene. nnge ayyeu! badhkru badhisuvdrli-lye nirt ragiddare; haudu, badhkru, bhlvagi badhi suvdrlli nirttagiddare. o, bhumiy nivasigle, bhyvu gumdiyu bleyu ninge kadive. ag bhyd sbdkke odi heuguvvnu, kuniyeulge biluvnu; a kuniyeulgidm eri bruvvnu blege bilu vnu; melin kitkiglu (akasd dvar-glu) tereylpttve. bhumiy astivarglu ndugu ttve. (kmpisuttve). bhumiyu smpurn vagi muryilpttde. purtiyagi tumdu tumdagi heugide. bhumiyu mitiviari clis lpttde. bhumiyu kudukn hage oladu ttde mtu gudislin hage tegeylpdtutte adr apradhvu adr mele bharvagiruttd; adu bidduheuguttde tirigi eluvde ill. a divsdlli aguvdenmdre–krtnu unntdl-liruv unntvadrv senyvnnu bhumiy meliruv bhura-jrnnu dmdisu vnu. kuniyeulge ottugudid seyrevr hage avru ottugudi seremneylli mucc lpttu bhl divsglad mele dmdnege guri yaguvru. amele ciyeun prvt dlliye yeruslemiinliyu tnn purvi kr (privardrv) mumde mhimeyimd aluvag cmdrnige avmanvaguv-vdu, surynu nacike(ljje)pduvnu.

25

o krtn, nine nnn devru ninu sty pramaniktegltnu (aleu cisi) anusrisi adismklpgltnu nerverisutta ad-bhutkarygltnu ndisid karn ninnnnu keumdaduvnu, ninn namvnnu mhimepdi suvenu. ninu durgvnnu naspdisi pttn vnnu haludibbvnnagiye anyr arm-neynnu yaru emdigu kttbardmtte maddidi. adkarn blisthavad jnamgvu, ninnnnu ghnpdisuvdu bhymk-rvad jnr pttnvu ninge amjuvdu. ninu dinrige keuteyu ikkttinlli dridrrige rksna durgvu bhikr svasvu bisiligeuskr nerlu geudege bdidu biduv biru-galiymtiruvag birugaligeu skr asryvu agiddi. ongid sthldllin bisilin hage ninu anyr gddlvnnu tggisuvi; meudd nerlinimd bisilu hegeu hageye ninnimd avr bhikrteynnu kilu sthitige truvi. senygl krtnu i prvt-dlli ella jnglige sarvttad (keubbid) autnvvnu mddigt-tid draksarsd autnvvnu mule keubbnnu mddigtid mele seudhisid draksa rsvnnu siddmaduvnu. smst jnamggltnu mucciruv musuknnu skl desiyr mele hrdiruv tereynnu ide prvtldli (nas) tegeuduhakuvnu. atnu mrvnnu jydlli numgibiduvnu. krtnad devru ella mukh glliruv knnirnnu orsibiduvnu. tnn jnr nimdeynnu bhummdldimde tegeduhaku vnu, krtn-ide idnnu nudididdane. a dindlli (jnru) heluvdenmdre-igeu, itne nmm devru, navu itni geuskr kadiddeve; itnu nmmnnu rksisuvnu. itne krtnu, navu itnigeuskr

kadi ddeve; navu itn rksneylli hrsisi smteus pduvevu. i prvtdlli krtñ ke visr misikeulluvdu; (neleyagiruvdu) on hull nnu tippegumdiylli tuliyuvmt meuvabu atn kelge tuliyulpduvdu. ijuvnu ijuvdkke tnn keglñnu hrdikeumd hage, atnu adr mdhye tnn keglñnu cacuvnu. adr grvvnu avr keulleyeumdige tggisi biduvnu. durgmvagiyu ettrvagi yu iruv ninn keuteglnnu atnu kedvi, tggisi, nelsmmadi dulige truvnu.

26

a divsdlli yehud desdeulge i hadnnu haduvru; nmge bl vad pttñvide. rksneyñnu keuteynna giyu heur-pauliynnagiya devru madu vnu. baglulgnnu tereyiri. styvñnu kekeu lluv nitiyul jñamgvu olge prvesisli. drdhmssullvñnu purn smadhandli nelegeulisi kayuvi. avnige ninnlli bhrvsvide. nivu krtñlli sda bhrvsvidiri; krtñnad yeheuvñlli nityvad blvumtu. atnu ettrdlli vasisuvvñnu ilisidda. unnt dñliruv pttñvnu tggisiddane. adnnu kedvi nelsmhandli dulige tmdid-dane. kalu tuli tkke idagide, bdvr kaluglu dinr padglu adnnu tuliyuvvu; nitivmtñ margvu ytharthvagide. ninu atydhik vad ytharthvmtñ; nitivmtñ dariyñnu tugi neudutti; haudu, o krtne, ninn nyaytirpin margdlli navu ningeuskr kadukeumdiddeve; ninn hesrin nenpin kdege nmm atmd istvagide. ratriylli ninnñnnu mñhpurvkvagi bysiddene, haudu, nnnlli ruv nnn atmeumdige ninnñnnu mumjaneylli hudukuttiddene; bhumige ninn nyaytirvike glu ndeyuvagle bhuleukd nivasiglu nitiyñnu kliyuttare. dustnige knikr teurisdagyu nitiyñnu avnu kliylarnu. ytharthvmtñ desdlli avnu anya yvñnacrisuvnu mtu krtñ mhtvñnu lksisuvdill. krtne, ninn ke ettirlu avru neuduvdill, adre avru neudi ninn jñrigeuskr heuttekkicu pttddkke nacike pduvu. haudu, ninn vireudhiglñnu agniyu dñisibiduvdu. krtne, nmge smadhan vñnu vidhisuvi. nine nmm kriyeglnnella nmgeuskr ndesiddi. o krtne, nmm devre, ninn bdlu bere odeyru nmm mele deuretn maduttiddru. adre ninnimð matvre ninn namvñnu navu jñapisi keulluvmtayitu. avru sttru bdukuv dill; addrimð ninu avrñnu smðrsisi nas madi avr ella jñapkglnnu alisibittiddi. jñamgvñnu heccisiddi, o krtne, jñamgvñnu heccisiddi, ninu mhime heumdid; ninu desd mereglnnella bhumiy kttkde y vregu vistrisiddi. krtne, ikkttinlli avru ninnñnnu hudukidru, ninn sikse avr meliruvag avru prarthneyñnu madi dru. o krtne, bsurad striyu heruv dkke sviap bmdag neuvinnliddu tñn bene ylli arcuvmt e o krtne, navu ninn smmukhdlliddevu. navu grbðhñisi vednepttu galiyñnu hettmtayitu, bhumige nmmimð yav bidu gdey aglill. ilve bhuleukd nivasi glu billill. mrtrad ninn jñru bdukuvru, nnnvr henglu eluvvu; dulin nivasigle; eccttu hrs svrgeyiri! ninu suriyuv ibbñny ibbñny ssyglmative. bhumiyu sttvñnu heurpdisuvdu. nmm jñre, bñnnri, nimm keunegllli seri baglñnu muccikeulliri; svlp heuttu adgikeumdu reusvu haduheuguv tñk irri. igeu, bhunivasigl duskrtgylnnu siksisi vdкке krtñnu tñn sthldimð heurtiddane; bhumiyu sh tñnlli keumdu hakid-vrñnu innu muccikeulde tñnlliruv rktapradhvñnu prktmaduvdu.

27

a dindlli krtñnu, tñn ugrdeumdige deudd blvad kt-tiyim d(khðgdimð) vegvagi oduv srpvad leviyatan-vñnu vkrtey srpvad leviya tanvñnu dmdisi smu-drðlliruv ghtsrp vñnu keumduhakovnu.2 a dindlli draksa rsvull teutd visyivagi avlige hadiri; krtñnad nane adnnu kayuttene, ksn ksnvu adkke niru heuyyut-tiddene; yaru adkke keddu madd hage ratri hglu adnnu kayuttene. raudrvu nnnlli ill; yavñnadru mullu dtturiglñnu nñge vireudhvagi yuddhkke ittre nanu avuglñnu hadu heugi avuglñnu ottige sudu-venu. illdiddre avnu nnn smgð smadhan madikeul-luv hage nnn blvñnu hidukeu llli, nñneudne smad-han madikeullli. mumdin kaldlli yakeubu beruri isra yelu hu arli ciguruvdu mtu bhuleu kd melb-hagvñnu phldimð tumbisuvnu. atñnnu heuded-vñnnu heuded prkar avñnnu heudedne? ilve at-nimð keullpttvru keullptt prkar avñnnu keumðneu? mitiyagi klhisi biduvdr mulk adreudne vivad ma-didi. mudn galiyu bisuv dindlli tñn blvad vavu vin-imð atnu adnnu teulgisidnu. higrilu (i karndimð) yakeubu yjñvediy klluglnnella odeduheud sunnd kl-luglmte maduvag vigrhstmbhglu surystmbh glu elu-vdill mtu adr pappriharkke gurutat purnphlvu ide. keutey pttñvagiddagyu halagi kadimtte jñrillose sune nivassthanvagide; alli krtne medu mlguvnu. allin ciguruglñnu timdu bidu vvu. allin rembeglu ongi-heugi muni ylpduvnu, hemgsru bmdu avuglimð be-mki hcci urisuvru; adu vivekvull jñ vll. addrimð avrñnu madidvnu avrige knikr teurisuvdill. avrñnu rupisidatnu avrñnu krunisuvdill. o israyelyr mkkle, krtñnu ndiy kaluve meudlugeumdu aiguptdesd ndiy vregu heudeyuvnu; ag nimmñnu obbeubbr nnagi kudisuvnu. a dindlli aguvendmdre-deudd tuturiyu udlpduvdu, ag assur des dñli haladvru aiguptdes-dlliruv tllp ttvru yerusalemñlliruv omdu prisuddh prvtd blige bmdu krtñnnu aradhisuvru.

28

ephayamyr kudukr grvd kiritkke ayyeu! drak-sarsdimð amleridvr keubbull tggin tley meli ruv avr ahmkard kiritvu badid huvagide. igeu, krt-nige obb mha blisthnu iddane. avnu rhbvagi suriyuv klmleymteyu heudedubiduv birugali ymteyu prlymaduv prcmd mle yñnu truv birugaliymteyu adnnu ke yimð nelkke bilisuvnu. kudukrad ephra yimyr grvd kiritvu kalinimð tuliy lpduvdu. phlv-tad tggin tley meliruv baduv huvad avr almkard srmgarvubesige mumce huttd hñnin hage iruvdu. adnnu kmdu neudidaksñve kege sikkidagle timdu biduvnu. a dindlli senygl krtñnu tñn jñrlli ulid-vrige mhimey kiritvu mtu sumdrvad muktvu agiru-vnu. nyaykkeuskr kutukeumðvñge nyayd atmvu baglin kdege yuddhvñnu tirugisuv vñge prakrmvu agiruvnu. adre ivru sh draksarsdimð tppi mdhy-dimð meusheugiddare; yajkñnu prvadiyu mdydimð tppi draksarsd vñ vagiddu mdydimð meusheugid-dare; drsn dñli tpputtare. nyaytirvikeylli tttisuttare. mejuglella sthl uliyd hage ashyvad kkkuvikeymð tumbive. itnu yarige jñanvñnu beudhisuttane? yarige beudhneyñnu tilukeulluv hage maduttane? meulebitt

kusugligeu? ede bitt mkkligeu? ajney mele ajne, ajney mele ajne, sutrd mele sutr, sutrd mele sutr, alli svlp. illi svlp. teudlu matinvru anybhasiglu ivr mulkvagiye atnu i jnr smgd matnaduttane. atnu meudlu-ide nimga avsykvad visramti. blidivrnno visrmgeulisiri, nimga anukulvad up smn ide emdu helidagyu avru kel lill. adre avru heugi himdkke edvi muridukeulluv hageyu beuninlli hidi ylpctu sikkibiluv hageyu krtu vakyvu avrige ajney mele ajne, ajney mele ajne, sutrd mele sutr, sutrd mele sutr alli svlp, illi svlp iruvdu. adkarn yerusalemilliruv i jn rnno aluv hasyd jnrnd nivu krtu matnnu keliri, mrnd smgd odmbdikeynnu madiddeve. patald (nrkd)smgd oppmd madikeumdiddeve; viprivad sikse yv haduheuguvag nmm mele bardu; sullnno nmm asryvagi madikeumdu meusdlli adgikeumdiddeve emdu nivu annuttirlla? addrimd krtnad devru hige heluttane-igeu, prik-sitvagiya amulyvagiya iruv mulegllnno ciyeunin-lli sthirvad astivarvnagi idu tnege; visvasiduvvnu aturpdu (asa bhm g pduvdill). nanu nyayvnnu nul nnagiya nitiyannu mttegeulnnagiya maduvnu, klm-leyu sullin asryvnnu (gudisi) bdiukeumdu heugu-vdu, ad guv sthanvnnu jlpvahvu mulgisibidu vdu. mrndeumdige nivu madikeum odmbdike rddagu-vdu. patald smgd nivu madikeum oppmdvu nil-luvdill; viprit badheyu haduheuguvag nivu adrimd tuliyldpudviri. adu hadu heuguvagella nimmnnu hidiyuvdu. adu heuttareyimd heuttarege (belbelku) hglu ratriyu hadu heuguvdu; adr suddi ynnu tilukeul-luvdrimd bhyvavdu. me cacuvdkke avn hasige cikkdagiru vdu. mudurikeumdu mlgenmdre heudi key agl saldu; krtu peracim prvtldli adr hage eddu gibyeun tgginlli ad hage keupisi apruvvad tnn kels vnnu ndisi apurvvad tnn karyvnnu nerverisuvnu. higuruvdrimd nimm bmdhnglu bigiyagdmte hasy-garrag bediri; senygl krtnad devr kdeyimd bhum-dldldlella smharvu nirnyiside embdnno nanu kelid-dene. nnn dhvnige kiveguttu keliri; nnn matige gm-nvittu alisiri. bittnegagi uluvvnu hglella uluttiru-vneu? tnn bhumiy mnnu hemyennu tegedu (din-vella) heude yuvneu? adr melbhagvnnu hsnu ma-did mele agseyennu celli jirigeynnu cdrixi geudiynnu salu salagiya jve geudhiynnu nemkvad sthldliyu kdle ynnu amcinliyu hakuvnlle. avn devru idnnella avnige sriyagi klisi tiddu ttane. agseyennu tuliyuv ymtrmdnd tuliyuvdill. ille jirigey mele gadiy ck-rdimd (knd gumdinimd) tirugisuvdill. adre agseyu keulinimldu jirigeyu deunneyimldu odelypdudvu. reuttii kalnna kuttuvneu? avnu yavaglu adnnu okkuvdill; ille avn bmdiy ckrdimd adr mele odey-vdill, athva avn kudure svarrimd kunisuvdill. i vivekvu sh atisaleucnaprnu karysadhk jnansresthnu agiruv senygl krtnimdle heurduttde.

29

ayyeu, ariyele, ariyele, (agnivedi) davidnu vasisid ptt nve vruskke vrusvnnu kudisiri, bligllnu vdhis-i arpisiri. adagyu nanu ariyelige ikkttnu umtumadu-venu. alli kstvu duhkhu iruvdu. adu nnge ariye-lagiye prnnimisuvdu. suttlu dmdilisi ninge virud-dhvagi keuteglennu ebbisi dibbhaki ninn mele mut-tige hakuvenu. ag ninu tggislpctu bhumiyelgimd

mataduvi. ninn nudiya dulineulgimd snn svrvagi heurduvdu, ninn svrvu bhutd hage neldeulgimd bru vdu; ninn nudiya dulineulgimd pisuguttu vdu; adu alld ninn anyr gumpu suksm vad dulinmtagu-vdu, bhymkrvad smuhvu hariheuguv heuttin hage iru vdu; haidu, adu ksn matrdli phkkne aguvdu. senygl krtu kdeyimdle ninu guduginimldu mhasb-ddimldu birugali, suligaliyimldu dhisuv agnijvaley-imd lu vicarislpuvdi. ariyelin mele heuradi adkku adr keutegu viruddh vagi yuddh madi badhisuv skl jnamggul gumpu ratriy drsnd knsimtte may vaguvdu. hsid mnusynu ksnukmdu igeu, unnuttane adre avnu eccttag pran tumbd hageyu ille bayarid vnu svpnldli igeu, kudiyuttane adre avnu eecrvad igeu, blhin-nagiddu pran asisuv hageyu ciyeun prv tkke vireud-hvagi yuddhmaduv hageye ella jnamggl smuhviru-vdu. tamsmadi ascrypdir, nivu kugiri, kugadiri ivru amleriddare; adre draksa rsdimld; avru kugaduttare, adre dmy dmdill. krtu nimm mele gadh nidrey atmnnu heuyidu nimm knnugllnu mucciddane; prvadigllnu nimm mukhystrad drsigllnu muccid-dane. drsnvella nimge mudre haki d vakygl pustkd hagayitu; adnnu aksr blvnige keuttu idnnu odu emdu bedidre avnu-mudre hakideylla, aguvdill annu vnu; aksrvilldvni ge pustkvnnu oppisidre avnu-nnge vidyeyil annuvnu. higuruvdrimd krtu heludvenm-dre -i jnru bayimd nnnnnu sviapi; avr tutiglimd nnnnnu snmanisuttare; adre tmm hrdivvnu nnge dur madikeumdu bayi pathvagi klitiruv mnusyr aj-nege sriyad bhyvnnu matr nnnlittiddare. higuruv-rimd igeu, nanu i jnr mdhydlii adhik ascryvu adb-hutvu ad karyvnnu madu venu; avr jnanigl jnanvu aliyuvdu (nas), avr vivekigl tiluvikeyu adgi keulluvdu amdnu. tmm aleucneynnu krtnege mremajuvdkke agadhldli madi-mnnnnu yaru neudiyaru? mnnnnu yaru tilidaru amdukeumdu kttleylle tmm kelsvnnu ndisu vvri ge ayyeu! khmditvagiya nivu tlekelge maduv smgtiglu kumbarn jedi mnnimtte enislpdu-vdu; madidvni mad lptddu-atnu nnnnnu madlill emdu helu vdeu? ille tnnnnu nirmisidvni nirmis lptddu-atnige vivekvillvemu heluv deu? adagyu innu svlp kaldli leb neun phlvull heulvagiddu a phlvull heulvu adviyagi enislpduvdillve? a dindlli kivudru pustkd matugllnu keluvru kurudr knnuglu kttleyulgimdlu amdhkardeulgimdlu neuduvnu. dinr smteusvu krtllni heccaguvdu, mnusyrlli bdvru is-rayelin prisuddhnlli hrsisu vru. bhymkru illvagut-tane, hasyga rnu dhislpdvvnu, kedige kayuvvrellru kdidu haklpduvru. omdu matin nimitt mnusyrige tppu heurisuvvru baglli vadisuvvnige urlu odd-uvvru enu ille karykke nitivmtnnu tirugisuvvru niranmavaguvru. addrimd abrahamnnu vimeucisid krtu yakeubn mnetnd visyagi heluvdenmdre-ig yakeubnu nacike pduvdill ille avn mukhu klegumdu vdill. adre nnn kekelsvad avn mklennu tnn mdhydlii neuduvag nnn namvnnu prisuddhven-denisi yakeubn pri suddhnnu prtisthisuvvu; is-rayelin dev riige bhydvuvru. tppid atmuvllvru vivekiglaguvru. gunuguttuvru beudhne kliyuvru.

krtnu hige annuttane. tirugi biluv mkklige ayyeu avru aleucneyynu maduttare, adre nnnimdll; nnn atmpreitrage upayvnnu neydu papd mele papvnnu serisikeumdiddare. phreuhn bldlli tavu blgeulluv hage yu aiguptd nerlinlli bhrvsvittu nnn matnnu kelde aiguptkke pryanvagi heurti ddare. adkarn phreuhn blvu ninge nacikeyu aiguptd nerlin bhrvsdimd nim ge nimdeyu umtaguvdu. avn prdha nru ceuvninlli iddru. avn raybhari glu hanesige bmdiddare. tmge pryau invagde shaykku pryaujnku all, nimdegu nacikegu iruv jnkke ellru nacikepduddare. dksin simey mrggl visyvad deveukti. ikkttad smeyull deskke pray mtu mudi simhvu, srpvu, haruv uri mmdl srpvu bruvllige avru kttemri gl bennugl mele tmm bduknnu omtegl ddare ylli tmm drvyglennu pryaujn vlld jnkke tkkeumdu heuguttare. aiguptyr shayvu vyrtthe vyrtth. addrimd idnnu kuritu avr blvu nimtuheugide emdu nanu kuggdene. ig heugi idnnu avr mumde hige ylli bre. mumde bruv nitykalkkagi pustk dlli idnnu rcisu. enmdre, ivru tirugi biluv jnru. sulladuv mkklu, krtn nayprmanvnnu kelleulld mkklu. avru neuduvvrige-neudbediremdu, divydrsiglige ninge drsnvagdirleunu ttare. prvadiglige-nmge nyayvadvu glennu prvadisbediri nyadvuglne nudi yiri, meusvadvuglne prvadisiri annu ttare. nimm darige oreyagiri, marg dim telugiri; israyelr prisuddhnnnu nmm mumde nilld hage madiri emdu heluttare. adkarn israyelyr pri suddhnu helundenmdre- nivu i matnnu tiskar madi bltkar, kuyuktiglennu nmbi avuglne adharmadikeumddrimd ettr vad geudey omdu bhagvu ubbikuumdu ttne ksnmatrdlli klcibiluv hage nimm apradhvu ninge apaykrvagiruvdu. uriyimd kemdvnnu tegeyuvdkkagli baviyimd nirnnu tegeyuvdkkagli beuki y tumdugllli omdu uliydmte obbnu kumbarn gidigeynnu curucuragi odedu biduv ritiylli atnu a geudeynnu odedubiduvnu. israyelin prisuddh krtnad devru helundenmdre-nivu tirugiekumdu summnidre ninge rksneyagu vdu. samtragi bhrvsdimdiruvde ninge bl emdu helidru nivu oppikeumdll. adre nivu bedve bed, navu kuduregl mele oduvevu amdukekumddrimd nivu ode heuguviri, mtu-navu vegvagi svari maduvevu amdukekumddrimd a veg gle nimmmnu attibiduvvu. omdu bedri kege savir jnru oduvru; aivru hedrisu vdrimd nivu odiheuguviri; kttkdege bettd sikhrdllin stmbhd hagu guddd meln kmdbmteyu omtiyagi uliyuviri. higirlu krtnu ninge krpeynnu teuris bekemdu kadiruvnu. nimmmnu krunisbekemdu unnteunntvagi kanisikeulluvnu. krtnu nyayadhiptiyad devragiddane. atnigagi kadiruvvrellru dhnyru. yerusalemilli vasisuv ciyeunin jnre, nivu innu alu vde ill. nivu kugiekumdd sbdvnnu atnu keli ninge krpe teurise teurisu. atnu adnnu kelidagle sduttrvnnu dypalisu vnu. krtnu ninge kstvvnu, smeyennu, annpanglennagi keuttru innu nimm beudhkrnu tmmnnu mremadikeulluvdill. adre nimm knnuglu nimm beudhknnu neudu tiruvvu. nivu blkkagli eddkagli tirugi keulluvag ide marg, idrlle ndeyiri emdu nimm himde advu matu nimm kivige

biluvdu. kettid nimm vigrhgl belliy kvcglnnu erk d nimm vigrhgl bmgard heudikeynnu nivu heulsumadi a vigrhkke teulgiheugiri emdu heuley btteymte bisadibiduviri. ag nivu heuldlili bij bittuvdkke bittney mleyennu dypalisu venu. bhumiy beleyimdd sarvad ahar vnnu smrddhiyagi odgisuvenu. a dindlli ninn dnglu vistarvad sthldlli meyvuvu. heul uluv ettuglu, prayd ktteglu, mrdimdlu kve keulinimdlu turid mevnnu tinnuvvu. mhasmhard divs dlli gepurglu biluvag prtiyeumdu unnt prvtldliyu prtiyeumdu ettrvad gudddliyu teureglu nirin kaluvleglu hryiut-tiruvvu. iste alld krtnu tnn jnr vrnnvnu ktti avr pettingayvnnu vasimadvu dindlli cmrdn belku suryn belkin hageyu mtu suryn belku elrstu heccagi elu dingl belki nmtaguvdu. igeu, krtn namvu durimdd bru ttdre. atn keupvu uriyuttdre. adrimde luv uriyu dttvagide. atn titiglu reusdimd tumbive. naligeyu dhisuv agni ymtide. atn svasvu tumbi tuluki kmthd vregu eruv teureymtide; jnamgglnnu enu ulisd jldiyimdd jalisuvdkke bru ttane; darittpisuv kdianvu jngl dvde gliliruvdu. prisuddh hbbvnnu acrisuv ratriylli hegeu hage ninge haduviri; krtn prvtkke israyelin bmdrey blige bruvdkke keullin smgd heuguv prkar hrtyd smteussviruvdu. ag krtnu tnn gmbhirvad svrvnnu kelmadi tivv keup, kbhisuv agnijvale, prly, birugali, kmle ivuglimd tnn siksahstvvnu teurpidi suvnu. krtnu dmddimdd dmdisuvag assuryvu atn svrdimle muriduhegu vdu. krtnu adr mele truvdkke nemi sid dmdvu haduheuguvllevla adu dmmd kinnrigl smgd iruvdu; atnu guddvull yuddhglili adr smgd yuddhmaduvnu. purvdimd (puratndimd) teuphet siddh vagide; haudu, yakmdre adu alvagiyu aglvagiyu arsnige siddhvagide. adr agnikumdvu bemkiyu bhl kttigeyu ulldu; krtn svasvu gmdhkd prvahmdte adnnu urisuvdu.

31

shaykkagi aiguptvnnu seri asv blvnnu rthvnnu asryisuvvrige ayyeu! rthglu bhlvemdu svarru bhu blisthremdu avr mele bhrvsviduttare. adre israyelin prisuddhn mele drsti iduvdill; illve krtnnnu asryisu (hudu ku)vdiill. adagyv atnu jnaniyagiddane tnn matnnu himtegyde kednnu brmadu vnu; adre kedur mnetnkku anyaga rr shaykrigu viruddhvagi eluvnu. aigv ptyru mnusymatrdvre, devrll; avr asvglu atmvl, mamsmyve; higuruv rimd krtnu tnn kecacuvag shay madi dvnu mtu shaypdedvnu bidduhegu vnu, amtu ellru ottige lyvaguvru. krtnu nnge hige heliddane - simhvu, prayd simhvu betey mele biddu guru guttutitiruvag kavlugarn kugnnu keli kurubrgumpu adkke viruddhvagi kudi bmdru hage avr sbdkke bhypdde illve avr gddikke kumdiheugde iruvdeu hageye senygl krtnu ciyeun prvt kkeuskruv adr guddkkekuskruv yuddh madlu ilidu bruvnu. haruv pksiglmte senygl krtnu yerusalemnu kapaduvnu; adnnu rksisi kayuvnu. haduheugutta apaydimd tpisuvnu. israyelyre, nivu yariege agadh dreuhvnnu madiddire atn kdege tirugi keulliri. nivu nimm svmt keglimd papkkeu skr madi bellibmgard vigrhglennu a dindlli prtiyeubbnu bisadibiduvnu. ag assuryvnu kttiymd biluvnu, blist nimdll; avnu numglpduvnu, hinn ktti yimdll; avnu ktti ykdeymd oduvnu,

avn yauvnsthru seulislpdvvru. avnu amjikeyimd tnn transthankke datiheugu vnu; avn prdhanru dhvykke hedriodu vru; ciyeuninlli agniynnu yeruslemi nlli kulumeynnu madikeumdiruv krtn nudi ide.

32

igeu, obb rajnu nitignusarvagi aluvnu, adhiptiglu nyay dimld deuretnmaduvru. ag mnsynu galigeuskr adgikeulvumteyu birugali geuskr mremadikeulluvmteyu sthand hagu ongid sthldlliruv nirin kaluvegl hagu ayasvull desdlliruv deudd bmdey nerlin hageyu iruvnu. ag neuduvvr knnuglu meubbavgu, keluvvr kiviglu mmdvavgu. aturgarr hrđyvu tiluvlikeynnu grhisuvdu, teudlu matna duvvr nalige svcchvagi mataduvdkke siddh vagiruvdu. innu mele nic mnsynu ghnvmtneisikeullnu. illve jipunnu udar nemdu hellagdu. nicnu nicnagi matnaduvnu. avn hrđyvu kpttvvnnu abhya sisumteyu krt-nice vireudhvagi smpu rnvagi tppiheuguvvrmtteyu hsive geumdvñ aseynnu bridu maduvmtteyu kednnu maduvnu. bayaridvñ panvnnu illdmtē maduv hage karnaguvnu. jipunn ayudhglu kettvugle, dridrnu nyayvaddnnu matnadidru avnu bdv rnnu sullu matuglimd kedisuvdkke kuyukti (deus)glennu klpisuvnu. ghnvmtna dreu, ghnkaryglennu klpisuvnu; avnu ghnvadvugllīye nirtnagiruvnu. niscimteyrad hemsre, eliri, nnn svr vnnu keliri, bhyvilld hennumkke, nnn matige kivigeudiri. niscimtey striyre, nivu vrusd mele heccad divsgllī klvl pđuviri, drakse keuyyuv kal ilde heuguvdu; hnnu kudisuv kal bardu. niscimteyull hemsre, nivu ndugiri, nirbhitre kvl-geulliri; nimm btteynnu kittu haki bettleiyagi seumtkke geunittnnu suttikeylliri. istvad heulgi mtu phl vttađ draksaltegl nimm ēde bdukeullu vru. nnn jnr bhumiy melu haudu, utsah pttndllī ullasgeulluv ella mne gl melu mullu mtu đtturi beleuyvnu. armneglu kebidlpdvvu. (visrjisu vvu) smuhglimd tumbidd pttnvu nirjn vaguvdu. durgglu keuteglu yava glu guhe (gvi)glagiyu kaduktteglige smteusvagiym mmedegle meyv sthlvagiyu iruvnu. blik unntdimd atm nmm mele suri slpduvag, ag arnyglu perin heul vaguvdu. perin heulvu arnyvemdenislpduvdu. nyayvu arnyđlliyyu nelegeu lluvdu. perin heulđllī nitiyyu neleyagiruvdu. nitiy kelsvu smadhanvu nitiy phlvu nityvad samtiyyu bhrsvu agiruvdu. ag nnn jnr smadhand nivasgllīyyu bhrvad sthangllīyyu nemmdiy asrygllīyyu nelegeulluvru. adhe klmle suriyuvag vnnu halagu vdu; pttnvu tggad sthłkke tggislpduvdu. ella nirugl bliyllī bittuttlu ettu ktteglennu (kavlige) mey biduttlu iruv nivu dhnyre sri.

33

ninge ayyeu sureyagiddru ninu suremadidi, ninge dreuh maddidru ninu dreuh madidi, ninu sure maduvdnnu mugisidag ninu sure yaguvi, dreuh maduvdnnu bitt mele ningu dreuh maduvru.2 o krtne, nmm kđege krpeteurisu, ningeuskr navu kadiddeve. prtī mumjane nmge bhujblvagi ikktin kaldllī nmm rksneyagiyyu iru. keulahld sbd-kke jnr odiheuguttare, ninu eluvag rajyglu cđri-

heuguttve. nimm keulleyyu kmblī hulvnnu kudisuv hage kudislpduvdu. midteglu odaduv hage adr mele odaduvru. krtnu unnteuntnagiddane. atnu melin leuk dlli vasisuttane. ciyeunnnu nitinyayg limd tumbisiddane. ninn kaldllī sthirteya giyu rksne jnan tiluvlikegl niksepva giyu iruvnu; krtn bhyve avn beukksvagiruvdu. igeu, avr prakrm-saliglu heurge kuguttare; smadhand raybhariglu gheur vagi aluttiddare. rajmargglu halagive. hadiyllī heuguvvru nintuheadru. avnu oppmdvnnu viarid-dane. pttnglennu tirkarmadi yav mnsynnnu gn-negeta rnu. desvu prlapisi kugguttde. lebneun nacikepttu kdidu biluvdu. sareun bema dagide. basan mtu krmel hnnuglennu udurisibittive. krtnu hignnuttane-nanu ig eluvnu, igle nnnnnu unntp-disi keulluvnu, ig unnteuntnaguvnu. nivu heuttnu grbđhriisi kuleynnu heru viri. nimm svasvu nimmne numgv jvaleyagu vdu. jnamgglu tutt sunnd hagiruvnu. ktrisi mullu keumpegi bemki-hccidmtagu vdu. durđlliruvvre, nanu madiddnnu ke-liri. sviapđlliruvvre, nnn prakrm vnnu tilidukeulliri. ciyeuninlliruv pagiglu hedruttare. bhyvu kptiglennu ascrykkelgagi-nmmllī yaru numgv agniy smgd vasisbllru? nmmllī yaru sda uriyuv jvalegleudne tmgiyaru amdukeulluvru. nitiyillī nđedu ytharthvagi nudidu deucikeumđ labh bedvemu lmc muttdmte ke odri rktke kivigeudde kettđdnnu neuddmte knnu mucchikeulluvne unnt sthldllī vasisuvnu. bmdēgl keuteglu avnige asryvagi ruvvu. reuttiyyu avnige keudlpduvdu, niru tppuvđll. rajn saumdryvnnu ninn knnuglu neuduvvu. ativistarvad (durvagiruv) desvnnu knnu tumba neuduviri; ag bhyvnnu mnsigge tmdukeullutta breyu vnnu ellī? amgikrisuvvnu ellī? buruju glennu (geupurglennu) lekkmadidvnu ellī emdu amdukeulluviri. ninu kelkudd hage kthinvad bhaseyu tiliykudd hage aprupvad matu adid jnrnnu ninu neudde iruvi. nmm hbbglu ndeyuv ciyeun pttvnvnnu drstisiri, yerusalem nemmdiy nivasvagiyu gutkild, hgg hriyđ, omde kđe iruv gudarvagiyu iruvdnnu nivu knnare kanuviri. adre allī vistarvad ndiglmte mtu prvahg lmtē mhimēyull krtnu nmge iruvnu. allī hutteugelin deuni heugdu, ghn naveyyu smcrisdu. krtnu nmm nyaya dhiptiyagiddane, krtnu nmge ajne keudu vatnu, krtne nmm rajnu; atne mmmnnu rk-sisuvnu. ninn hggglu sdli stmbđd pad vnnu sthirp-disikeullardde heudvu; pthvnnu mudurmdte hididiri-likku aglill. ag deudd sureyyu keulleyagi hmcuvdkke aspdva yitu. kumtru sulige madidru. yav nivasiiyu tanu asvsthnu emdu helnu. adrllī vasvagiruv jnr akr-mvu ksmislpduvdu.

34

jnamggle, keluvdkke httr bnniri; jngle kivigeudiri, bhumī yu adrllin smstvū leukvu adr ella hutuvliyyu kelli. krtnu skl jnamggł mele keupmadi avugl ella senygl mele reusgeumdu avrnnu keulege idumadi smpurnvagi nasmadiddane. avrllī keumduhaktptvru bisadlpdu vru. avr hengl durvasneyu melkke eru- vdu. avr rktprvahidmđ prvtglu krgiheuguvvu. akasđ senyvella gtisi heuguvdu. akasmdlvu suruliynte suttikeylluvdu, draksey ele ongi giddimđ biluvmtteyu amjur mrdimđ trgu uduruv hagu avugl senyvella badi

kelge biluvdu. nnn khdgvu prleukdlli reus panmaduvdu; igeu, adu edeu min mtu nanu spisid jnr mele nyay tirisuvdkkagi kelge ilidu bruvdu. krtn khdgvu rktmdim tumbide; adu kuriheutgl rktmdimlu tgrugl mutrpimdd keubbi nimdlu pustiyayitu; yakmdre krtnu beucrdlli bliynnu edeumin desdlli deudd keuleynnu umtu madiddane. kadu keunglu avugl smgdlu ettuglu heuri gl smgdlu biluvvu; avr desvu rkt dimd neneyvdu, avr dhulu keubbinimd pustiyaguvdu—ekmdre adu krtnu muysi tirisuv dinvagide; ciyeunin vyajydlli dmdne vidhistkk vrusvu odgide. prvahglu ilijaragi marpduvdu; adr dulu gmdhkvaguvdu; desvu uri yuv ilijaru prdesvaguvdu. adu ratriylladru il-ve hglinlladru aru vdill; adr heugeyu nirmtrvagi eluttiru vdu; adu tltlamtrkku halagi biddiru vdu; adnnu emdemdigu yaru hadu heugru. adre bk pksiyyu mtu mullu hmdiyu adnnu avrisikeulluvvu; gube mtu kageglu sh alli vasisuvvu; glibili yemb nollnu sunyemb gtti tukvnu atnu adr mele eleyuvnu. avr rajykke prmukhrnnu kreyuvvu; adre alli yaru iruvdill; (adr) avl prbhuglu illdmtaguvvu. avl armnegllili mulluglu beleyuvvu; avl keutegllili turuciyu dttiriyyu iruvvu; adu (ustr pksigl) sprgl nivasvu gubeglige sthanvu aguvdu. mrubhumiyu kadu mrgglu sh dvpd kadumrggleumdige smdhisuvvu; devvu tnn jeuteynnu kugu vdu; alli cirugubeyu sh visrmisikeumdu upsmn sthlvnu kmdukeulluvdu. deudd gubeyu alli gudnnu madikeumdu meutte yittu mri madi avugltnu tnn nerlinlli kudisuvdu; alli hddugllili prtiiyeumdu tmm jeutejeuteyagi kudikeulluvvu. krtn pustkdlli nivu huduki odiri; ivu glili omdadru tppdu, jeuteyillde omdu ill; nnn bayiye adnnu ajnapi situ; atn atmve avugltnu otugudisitu atne avugligeusk citu hakiddane, atn keye adnnu gere eledu avrige hmci keuttide. avu adnnu nirmtrkku vsmadi keulluvvu. avu tltlamtrkku adrlli vasvagiruvvu.

35

arnyvu nirin prdesvu anmdvagiruvvu mrubhumiyu hrsisi gulabiynte arluvdu. adu smrdhhiyagi arli anmd svrvnnetti ullasisuvdu. leb neunin ghnteyu krmel mtu sareu nin gaurvu adkke keudlpduvdu, avru krtn mhimeynnu nmm devr ghnte ynnu neuduvru. nivu blhinnav kegltnu blpdisiri nitravad meunkalugltnu drdhpdisiri. bhybhramt hrdivullvrigge—blgeulliri, hedrbedir; igeu, nimm devru muysi tirisuvdkku prtiphlvnu keuduvdkku atne bmdu nimmnnu rkisuvnu emdu avrige heliri. ag kurudr knnuglu tereyldu vvu, kivudr kiviglu keluvvu. kumtnu jimkeynte haruvnu mukn nalige hadu vdu; arnydlli niru mrubhumiylli or teglu odeyuvvu. onnelvu keulvagu vdu; bembaga prdesvu nirin buggeyagu vdu. sprglu vasisuv mlguv prtiiyeumdu sthlvu hullu, jeumduglmld tumbi ruvdu. alli raj margviruvdu, adu prisuddh margvenisikeulluvvu; yav asu ddhnu adr mele haduheugnu; avrige skrve iruvdu; alli heuguv mudhnu daritppnu. simhvu alli irdu ilve krur vad mrgglu adr mele heugvu, avu alli kanuvde ill; bidugdeyadvre alli ndeyuvru. krtnimd vimeucislpitrvu himtirugikeumdu tmm tlegl mele utsahdhvni nityvad smteusgleumdige ciyeunige bruvru; avru hrsanmdgltnu anubhvisu vru. duhkhu,

nittusiru odiheuguvvu.

36

arsnad hijkiyn alikey hdinalkne vrusdlli assurd ars nad snheribnu bmdu yehudd ella keutey ptngltnu svadhinmadikeumdu. ag assurd arsnu lakisinimd deudd senyd smgd rbsaknnnu yerusalemilindd hijkiyn blige kluhisidnu. avnu melin kerey kaluvey sviapdlli agsr heuld rajmargdlli nimtukeumdu. ag mney vicarknad hilkiyn mgnad elyaki mnu, lekhknad sebn, dakhlegarnad asa phn mgnagidd yeuv embvru bmdru. rbsaknu avrige—nivu assurin arsnad mharajn i matugltnu hijkiynige tili siri—i ninn bhrvskke yav adharvumtu? yuddhkke bekad aleucneyu prakrmvu nnge umtemdu heluv ninn matu bri vyrvhad matugle, ninu yarnnu nmbi keumdu nnge vireudhvagi tirugibiddidi? jijid dmdige smanvad aiguptvemb keulin mele bhrvsvittiruttist; obbu amt keulnnu urikeulluvvadre adu avn keyeulkke heugi tiviyuttde. aiguptd ars nad phreuhnu tnlli nmbike ittukeulluv vrellrige hige iddane. adre ninu nmm devrad krtnlli nmbikeyittiddevumdu nnge helidre hijkiynu ide yjnvediy mumde aradhne madbekembdagi yehu dkku yerusalemigu ajnapisi, hijkiynu yavn puja sthlgltnu yjnvedigltnu tegeduhakiddaneu avne allveu? hagate ig nnn yjmannad assu rin arsnige heunegarrnnu keudu emdu bedikeullutene. ag ninu avugle mele svarimaduvdkke jnrnnu keuduvdkkadre ninge erdu savir kuduregltnu nanu keudu venu. idagiddre nnn yjmann sevk rlli cikknad obb senyadhiptiy mukhvnnu hege tirugisi biduvi? higrilagi kuduregl geuskruv rahutrigeskrvu aiguptdlli nmbikeullutti. i desvnu halumadu vdkke krt-nillde nanu bmdiddeneu? i deskke vireudhvagi bmdu adnnu halumadi bidu emdu krtne nnge ajnapisidnu ennuvdu. ag elyakim, sebn, yeuv embvru rbsakege—ninu matnaduvdu geudey meliruvvrige kelisuttde. addrimd dy vittu ninn sevkra nmmdeudne siriyi bhase ylli matnadu adu nmge tiliyuttde; yehudyr bhaseylli matnadbed emdu helidru. adre rbsakey—nnn yj mannu nimm smgdvagli nimm yjma nn smgdvagli i matugltnu heluv dkke kluhisidneu? tmm svmt mlvnu timdu svmt mutrvnnu kudiybekemdu i geudey mele kutiruv mnusyr smgd matnadlu avnu nnnnnu kluhisillveu amdnu. ag rbsaknu nimtukeumdu yehu dyr bhaseylli gttiyad sbddimd kugi heliddennu—assurin arsnad mha rajn matugltnu keliri. ivnu ninge—hijkiynu ninge meusmaddirli, avnu nimmnnu bidislu sktnll. ilve krtnu niscyvgi nmmnnu tppisuvvu; i pttvnu assurd arsn vsvaguvdill emdu heli nivu krtnlli bhrvse iduvmt madidru; hijkiyn matuglige kivigudbediri; assurd arsnu heluvdenmdre, nnneudne odmbdike madikeumdu nnn blige heurge bnniri, nimmlli prtiiyeubbnu tnn tnn amjurd mr, draksalte ivugl phlglnu timdu tnn tnn baviy nirnnu kudiyuviri. svlp kalvad nmtr nanu bmdu nimmnnu dhany, draksars, ahar, drakseteuv ivu smrdhhi yagiruv nimm deskke smanvagiruv inneumdu deskke krkeumdu heuguvnu. krtnu nimmnnu tppisuvnu emdu heli hijkiynu nimmnnu prerepisdmte eccrike yagirri. yav jnamgd devrugladru tnn desgltnu assurd arsn keyimd bi-

disidveu? hmat, arpad, sephrv yimn devruglu elli? avu smaryv nnadru nnn keyimd tppisidveu? i desgl ella devruglli yaru tmm desvnnu nnn keyimd bidis-lard mele krtnu yerusalemnu nnn keyimd bidisu vneu annuttane emdu helidnu. adre avru avnige omdu matnnadru uttr keudde summnidru. yakm-dre avnige uttr keudbediremdu arsn ajneyagittu. ag hilkiyn mgnu mney melvicarknu agidd elyakimnu mtu lekhnad sebn, asaphn mgnu breyvuvnu ad yeuv embvru tmm bttegltnu hridu keumdu hijkiyn blige bmdu avnige rbsakey matugltnu tilisidru.

37

idad mele arsnad hijkiynu adnnu kelidag avnu tnn bt-teg ltnu hridukeumdu geunittinimdu mucce keumdu krtn alykke heudnu. idllde avnu mney melvicark-nagidd elyakim, lekhnad sebn, hiriyarad yajkru iv rnu kresi-nivu geunitttnu muccekeumdu, amecn mgnu prvadiyu agiruv yesayn blige heugiri emdu he-likluhi sidnu. ag avru avnige-i divsvu kstkrvagiyu gdrikeyagiya dusneyagiya ide. prsvvedney kalvu bmdde, adre heruvdkke bl saldu. ninn devragiruv krtnu assur arsnimdu klulisptt rbsakey matugltnu keliruvnu; avnu tnn yjmann hesinlli jivsvru pna de-vrnnu dusisiddrimd atnu avnige muyyi tirisanu; ad-drimd ulidiruv svlp jnrigeskr atnnu prarthisu em-bdagi hijkiynu annuttane emdu helidru. ars nad hi-jkiyn kdeyimd tnn blme sevkige yesaynu- as-surd arsn sevkru nnnnnu dusisid matugltnu ninu keliddi; adre ninu avuglige hedrbad. igeu, nanu avn me omdu vipttnu klulisuvnu. avnu omdu suddiynnu keli tirugikeumdu svdeskke heugi ali kttiymd biluvmtu maduvnu emb i matugltnu nimm yjmanrige tilisiri emdu helidnu. hige rbsaknu himtirugi heuguvag dari ylli assur arsnu lak-isnna bittu heudnemb vtman keli libnkke heugi alli avnnu kmdnu. ag avnu a pttknke vireud-hvagi yuddhmadutta iddnu. ast rlli ithiyeupyd ar-snad tirhaknu tnge vireudhvagi yuddhmaduvdkke heurtidna nemb suddiynnu assur arsnu keli- ninu nmbuv devru, yerusalemu assur arsnige vsvagu-vdillvemu heli ninnnnu meusgeulisanu; igeu, as-surd arsu ella desgltnu purnvagi nas madidremdu ninu kelidylla; higidd mele ninu bidugdeyaguvieu? nnn pitrglu geujan, kharan, receph emb ptt gltnu telssar pramytdlliruv edenin jn rnnu nasmaduvd-kke heudag jnamggl devruglu avrnnu bidugde ma-didveu? hmat, arpad, sephrvyim, hen, ivva emb pttngl arsrn enadru emb nnn matnnu yehudd ar-snad hijkiynige heliri embdagi sevkrrnu hijkiyn blige klulisidnu. hijkiynu a sevr keyimd ptnvnu tege-dukeumdu adnnu odidnu; hijkiynu krtn alykke heugi adnnu krtn mumde tereddittu, senygl krtne, kerubigl mdhydlli vasvagiruv isra yel devre, nine, nineubbne, ella bhurajygl devru. nine bhumyakasgltnu umtu madidvnu. o krtne, kivigeuttu kelu; o krtne, ninn knnugltnu teredu neudu; snheribnu jivvull devrnnu dusisi klulisid matugltnella kelu. krtne, assur ar-sru skl jnamg gltnu desgltnu halumadi, avr devte gltnu sh bemkiylli hakiddu nij. avu devruglll, mr, kllu, mnusyr ke kels gle addrimd avru avugltnu halu madidru. higruvdrim o krtnad nmm de-

vre, nine, nineubbne krtneumdu bhumiy ella rajyglu tilidukeullvmtu avn keyimd nmmnnu rksisu emdu hijkiynu krtnege prarthisidnu. ag amecn mgnad yesaynu hijkiynige heli klulisidennmdre-ninu as-surd arsnad snheribn visyvagi madid binnhvvnu keli avnnu kuritu israyel devrad krtnu heluvde nmdre-knnikeyad ciyeun kumarteyu ninnnnu tirkrisi, pri-hasy maduttale; yeru lemin kumarteyu ninn himde tleynnu alladisuttale. ninu yarrnu nimdisi du-sisiddi? yarie vireudhvagi ninn svrvetti ninu seukkinimd neudiddu yarrnu? isra yelin prisud-dhngillveu? ninu ninn sevr mukhamtrvagi krtnnu nimdisi-nnn rthsmuhdeudne prvt sikhrgltnu ht-tiddene; lebneunin bhagglige heugiddene; adr et-trvad devdaru, sresthav turayi mrgltnu kdidubit-tiddene; amcin unntvad sthlvnu mtu adr krmelin adviynnu prvesisiddene; nane agedu nirnnu kudi-diddene; nnn amgalinimd aig ptd ella heugltnu btisiddene embdagi ninu heliddi. higagbekemdu bhukald himdeye geuttumadiddnnu ninu kelilveu? ig purvkaldlli nirnyisiddnnu nerveri siddene. ad-drimd keuteglull ptt gltnu halu dibbgltnag maduvdu ninge sadhyvayitu; addrimd avugl nivas glu blvilldvagi asabhm pttu klvl geumdr; avru heuld hullinmteyu hsiu eleymteyu malige melin hullinmteyu heudeyuvdkkimt meudle badiheuguv perimtteyu iddru. ninu vasivudv heurge heugu-vdu, olge bruvdu; ninu nnn mele raudravesnagi ru-vdnnu nanu blennu. ninu nge vireudhvagi raudr-nagiruvdu geumdl dimdiruvdu nnn kivige kelibmtu. addrimd nanu ninn keumdiynnu ninn mngltnu nnn kdivanvnu ninn tutigllliyu haki, ninu bmdu dariyimdle ninnnnu himdkke eledukeumdu heugu-venu embdagi heli ddane. i vrsdlli tnstkke tane beleddnnu erdne vrsdlli adrimd meuletdnnu tin-nuviri. murne vrsdlli nivu bijvnu bitti keuyyu-viri; drakse teutvnu nettu avugl phlvnu tinnuvde ninge gurutagi ruvd. yehudn mnetndim tppisi keumdu ulidvru tirugi kelge beruri melkke phlphlisu-vru. yerusalemim ulid vru mtu ciyeun prvtdimd tppisi keumdvru; heurduvru idnnu senygl krtn ask-tiypu maduvdu. addrimd krtnu assur arsn visy-vagi heluv denmdre avnu i pttknke brlarnu ban-vnu eseynu, ille adr mumde guraniyeumdige br-larnu ille adkke vireudhvagi mnnin dibbvnu haku-vdill. avnu bmd dariyimdle himtirugi heuguvnu i pt-tknke bruvde ill. i pttvnnu nngagiya ninn sevkna-d davidnigeuskrvagiya idnnu kapadu venu emdu krtnu heluttane. ag krtn dutnu heurtu bmdu assuryr paley-dlli lksd embhttedu savir mmdiyinu heudednu. innu meubbiru vagle eddag igeu, avru stt hengla gidru. ag assur arsnad snheribnu himtirugi ninve pttknke heugi alli vasisi dnu. truvay avnu tnn devrad nis-reukn mneylli pujisuttiddag adrmme lek, secer emb avn mklku av nnnu kttiymd heudedu arrat deskke tppisi keumdu heudru; avnige bdagi avn mgnad es-rhddeunnu alidnu.

38

a kaldlli hijkiynu reugiyagi sayuvdkkiddnu. ag amecn mgnu prvadiyu ad yesaynu avn blige bmdu avnige-ninn mney visyvagi vyvsthe madikeu; yak-

mdre ninu uliyuv hagill, saybekagide embdagi krtnu heluttane emdu helidnu. ag hijkiynu tnn mukhvnu geudey kdge tirugisi- o krtne, nanu ninn mumde styvagi ytharth hrdydimdlu ndedu ninn drsti ylli olleydnnu madiddenemdu nenpu madikeu emdu bedideumdu vythepttu attnu. ag krtu vakyvu yesa yn blige bmdu heliddennmdre- ninu heugu hijki ynige heltkkddenmdre-ninn tmdeyad davidn devrad krtnu hige heluttane, nanu ninn prarthneyynu kelidene, ninn knnirnnu neudidene; igeu, ninn ayusykke hdienu vrsglnu kuditutene. ninnnnu i pttvnnu assur arsn keyimd bidisuvnu; i pttvnnu kapaduvnu. krtnu tanu nudiddnnu nerverisuvnu embdkke omdu gurutnnu kanuvi. ag igeu, suryn il-itrind ahajn seuphan pmktiylly mumde heugidd nerlnnu httnu metlu himdkke brmaduvnu amdnu. adrmte seuphan pmktiylly mumde heugidd nerlu httnu metlu himdkke bmtu. yehudd arsnad hijkiynu reugdimd gun heumdidnmtr bredddu- nnn divsglu kdime madlpttdrimd nanu patald dvar gleulge heugbuku nnn ayusydlly mikka dddu nnge tppi-heuyitu emdu amdu keumdn. krtnnnu, jivitr desdliyu sh krtnnnu neudenemdu innu bhuleuk nivasigllleubbnagi mnusyrnnu neudlare nlla emdu amdukeumdn. nnn ayusu mugiyitu mttnu kurubn gu-dardmte nnnimd tegeduhaklptide; atnu nnn ayusyd hasnnu ktrrisiddimd neyigeyvnmte nnn jivmanvnu suttibittidene; belginimd ratriyeulge nnnnnu keuneganisutti. atnu simhdmte elubugllnella muri-diddagyu belgin vregu talikeumde idden; belginimd ratriyeulge nnnnnu keuneganisutti. nanu bankkiymteyu bkd hagu kicuguttidenu parivaldmte muluguttidenu. nnn knnuglu melkke neuduvdrimd ksinvadvu. o krtne, nanu badhepdtutidene; ninu nnge asrynagu. nanu enu helli; atnu nnge matukeuttu tane adnnu nerverisi ddane. nnn atmkke smb-hvisid duhkhdlli nnn vrusglllella mellge ndeyuvnu. o krtne, intha smbmhdhglmd mnusyru bdukuttare, ivellvuglimde nnn atmldli jivvumtu, hige nnnnnu ninu svsthmadi bdukuvmt madidi. igeu, a bhu vytheyu nnn smadhankkagiye ayitu; adre nnn atm-vvnnu naskupdimd bigude madiddu ninn pri-tiye. nnn papgllnella ninn bennin himde hak-ibittiddi. smadhiyu ninnnnu heugludvill, mrvnu ninnnnu keumdaduvdill; kuniyeulke heuguvvru ninn styteylli bhrsvidlarru. nanu i heuttu maduv prkar, jivmtu haudu, jivmtne, ninnnnu heuglvnu; tmdeyu mklige ninn styteyynu tiliy pdisuvnu. krtnu nnnnnu rksisid sidhnnag ddn; addrimd krtu alydlli nmm jiv mand divsglllella tmtivadyglmd hadu glnnu navu haduvevu. yesaynu-amjurd hnnugl adeyynu trisi hunnin mele ittre avnu bdukuvnemdu helid-dnu. idllde hijkiynu-nanu krtu alykke heuguvdkke gurutenu emdu kelidnu.

39

ade kaldlli bldann mgnu babelin arsnu ad mereudk bldannembvnu hijkiynu asvsthnagiddu gunheum-didnu emdu keli avnige ptrg lnnu bhumanvnnu kluhisidnu.2 hijki ynu adkke smteuspptu avrige belli, bmgar, sugmdhdrv, primitel meud lad amuly pdarthgliruv mneyynu ayudhsaleynnu tnn bhmdard-

llidddell vnnu teurisdnu; hige hijkiynu tnn arm-neylliyu rajydliyu avrige teurisdidd vstuvu omdu irill. ag prvadiyad yesaynu arsnad hijki yn blige bmdu avnige-i mnusyru ellimd ninn blige bmdru, avru ninge enu helidru emdu kellu, hijkiynu-avru bhudur desvad babelinimd bmdru emdu helidnu. ad-kke avnu avnnnu-avru ninn mneylli ennnu neudidru emdu kellu, hijkiynu-nnn mneylliruvdell vnnu avru neudidru; nnn bhmdardlli nanu avrige teurise id-ddu enu iru vdill emdu uttrkeuttu. truvay yesaynu hijkiynige-senygl krtu vaky vnnu keli- igeu, ninn purvikr kaldimd imdin vrede ninn mneylli smgrhvd ddelvlu babelige oypdpdv divsvu bru vdu. illenu uliyuvdill. ninnimd hutuvmtu ninu pded ninn mklklnu tegedu keumdu heuguvru; babelin arsn armne ylli avru kmcukiglagiruvru emdu krtu helut-tane amdnu. ag hijkiynu-hegu nnn (dingllli) jivman dlli smadhanvu styvu iruvvu emdu amdukeumdu yesay nige-ninu helid krtu vakyvu ollede amdnu.

40

nivu nnn jnrnnu smtesiri, smtesiri emdu nimd de-vru heluttane. yerusalemn smgd nivu hrdayamg vagi matadiri; adr yuddhu tiritemdu deusvu ksmis-lptide emdu kugiri; adu ella papgligu krtnimd er-drstu heumdi ddayitu. igeu, omdu vani, arnydli krtu dariyynu nettge madiri; adviylly nmm devrige rajmargynnu nettge madiri. ella tgguglu mucclpdi, ella bett gudd glu tggislpdi, keurkl nelvu smvagu vdu; krtu mhimeyu geucrvaguvdu. ella mnusyru ot-tige adnnu kanuvru krtu bayiye idnnu nudidde emdu obbnu kuguttane. vaniyu kugu annutte. avnu-nanu enu kugli annlu ella nrmnusyru hullin hagid-dare. krtu svsvu avr mele bisuvdrimd avr lavnyvella heuld huvinmtide. hullu ongi heugu vdu huvu badi-heuguvdu. krtu atn avugl mele uduvnu; niscyagi jnru hulle. hullu ongiheuguvdu huvu badiheuguvdu. adre nmm devr vakyvu sdakal nilluvdu emdu uttr-vayitu. subhsamacarvnnu tilisuv o ciyeune, ninu unnt-prtvnnu eru; subhsma carvnnu tilisuv o yerusele, blvagi ninn svrvnnu ettu, bhydpde ettu; yehudd pt-nglige igeu, ninn devru emdu helu. igeu, krtuad de-vru blvull keyimd bruttane, atn teulu tngeskur alu-vdu. igeu, atn bhumavnu atn smgdlu atn prtphlvu atn mumdeyu ide. atnu tnn mmdeyynu kurub-nmte meyi svnu. kurimrighlunu kudisi avuglunu tnn edegppikeulluvnu elemrighlunu mellge ndisuvnu emdu saru. smudr sagrvnnu bridad tnn keyimd alte madidvnu akasgl mereyynu geninimd aledvnu bhu-miy dulnnu alte madi tilukeumdvnu bettll mitt vnnu guddglunu tkkdiymd tugidvnu yaru? krtu atmnnu ndisidvnu illeve atnige aleucnakrtnagi klsidvnu yaru? atnu yavn aleucneyynu pdednu. atnige updesisidvnu nyayd hadi ynnu klisi, tiluvlikeynnu atnige beudhisi, vivekd margvnnu tilisidvnu yaru? igeu, atn enikeylli jnamgglu kpile yimduduvru hnymteyu tkkdiyllin dulin hagu iruttve. igeu, dvipglunu anurenuvin-mte atnu ettuttane. leb neunu suduvdkke salvu adr mrgglu blige (yjnke, heumkke) salvu. skl jnam-glu atn mumde enu illdmte; avu atn enikeylli sun-yvagi yvyrth vagiyu ive. higrilu devrnnu yarige heulisu viri? athva yav heulikeynnu atnige sman

maduviri? kmcugarnu vigrhvnnu erk heuyuttane; akksalignu adkke cinnd kvcvnnu heudisi; belliy srp-niglñnu hakuvnu. kanikeynnagi prtisthisikeull lard bðvnu hulutu heugd mrvnnu huduki clisd vigrhvnnu tyarisuvdkke kuyuktyi kelsgarrnnu vicarisikeulluvnu. ninge tilidillveu? nivu kellillveu? adiyim-dle ninge tilisipptillveu? bhumu yu shapitvadmdin-imd ninge arthvag lillveu? akas mmdlvnnu tereymte vistrisi adreulge vasmaðuv gudardmte hrdi bhuni-vasiglu midteymte kanisuvstu bhuvrttd mele kutiruvatnu atne. adu prbhuglñnu nirmam maduttde bhumiy nyayadhptiglñnu sunyvagumte madu ttde. haudu, avru nedlpdvdill bitt lpdvdill. haudu avr budvu bhumu ylli beruruvdill. atnu svasvnnu avr mele udlu ongiheuguvru. biru galiyu avrnnu heuttin-mte bðdukeumdu heuguvdu. higirlu nnnnnu yarige heulisi sri sman maduttiri emdu prisuddhnadvnu heluttane. nimm knnuglñnu melkketti neudiri; igeu, ivuglñnu srstisidatnu yaru? atne tnn mhasktiyimdlu avugl senyvnella lekkmadi heurge tru vnu. atnu ati bladhynagiruvdrimd avugleulge omdu tppdu. nnn margvu krtigne mreyagide mttu nnn nyayvu nnn de-vmrd dati heuyi tlla! emdu yakeube yake helutti? israyele yake matadutti? ninge geuttillveu? ninu kellillveu? krtnu nirmtrvad devru bhumiy amtyglñnu srstisidvnu dniyuvdill ilve bllvu dill; atn tiluvlikeyu priseudhnege agmy. atnu dnidvigne sktiynnu bl-hinnige bhublvnnu keuduttane. yauvnsthreu dnidu bllvuru trunru smpurnvagi biluvru. adre krtñnnu nirkisisuvvreu heus blvnnu heumduvru; avru hdhug lmtte rekkeglimd bettvnnu eruvru. odi dniyru, ndedu blllu.

41

o dvipnivasisgle, nnn mumde maundimdirri; jnglu heus bl vnnu heumdikeulli; avru nnn sviapkke bmdu matadli; nyaytiripigagi sviapkke ottagi breun. mud-ndimd nitivmt nnnu ebbisi, avnnnu tnn padsnndi-hrede kreuðu jnamgglñnu avn mumde keuttubittu av nnnu rajr mele aluvdkke madidvnu yaru? avn kttige dulnnagiya avn billige hari heuguv heut-tinmteyu av rñnu keuttu. tanu emdu hejjeiydd margdlili surksitvagi atnu avrñnu himd tutta heudnu. idnnella ndeyisi nerveri sidvnu adiyimd tltlatr-glñnu br madidvnu yaru? krtnagiruv nane meudl-neyvnu amtykaldlli smgdignu agiruvatne nanu. dvip nivasiglellru neudi bergadru; bhumiy kttkdeyvru nudugidru. avr sviapkke bmdru. prtieyubbnu tnn nereyvigne shaymadi mttu prtieyubbnu tnn sheudrnige-dhery vagirri emdu helli. hageye mrgels dvnu akksalignnnu preutsahgeulisidnu, suttigeyimd smnaduvvnu bðgllin mele heudeyuvvnnu dheryp-disidnu; besige cennagide emdu heli adu kdld hage meuleglimd jðidru. adre nnn sevknað israyele, nanu adukeumð yakeube, nnn snehitnað abrahman smttiye; ninnnnu kttkdeglimd arisikeumdu, adr keuneyimd kreuðu-ninu nnn sevknu, ninnnnu nanu adukeum-diddene. ninnnnu tlibiduvdill. ninmtu hedrbed; nane ninneumdigiddene; digbhmegeullidru. nane ninn devru; nanu ninnnnu blpdi suttene; haudu, nanu ninge shay madu ttene. haudu, nnn nitiy blgeyimð ninnnnu etti hidiyuttene. igeu, ninge

vireudh vagi urigeumdvrellru avmanheumdi, asabh-mgpduvru; ninn smgd vyayjavadid vru nasvagi illede heuguvru; ninneudne heuradidvnnu hudukidru avru ninge kanisru; ninn smgd yuddhmadidvru illede heugi nirmamvaguvru. ninge shay madutten-emdu ninge heluv krtnu ninn devru agiruv nane ninn kehidiyuttentlla. huluvad yakeube, mttu is-rayel jnve, bhypdbed; nane ninge shay madutten-emdu krtnu ninn vimeucknu israyelin prisuddhnu heluttanlla! igeu, ninnnnu hdvad, heus, meunehllin hmtikumteynnagi (heukkuv ymtr) madu venu, ninu bettgllnu heukku pudipudi madi guddglñnu heuttin-mte maduvi. ninu avuglñnu turlu galiyu avuglñnu bðdukeumdu heuguvdu, birugaliyu cellapilli madu-vdu; nimtu krtñlli smteusisi, israyelin prisuddh-nlli mhimeheumduvi. bðvru dridru ninnu huduki kande bayarikeyimð nalige ongidag krtnað nane avrñnu alesuvne, israyel dev ragiruv nanu avrñnu kebidenu. ettvrad sthlglili ndiglñnu, tggugl mdhydlli bugge glñnu heurdisi arnyvnnu nirin kerey nnagiya onnelvnnu nirin ortegllna giyu maduvne. arnydlli devdaru, jalimr, sugmdh, oliv mrglñnu nanu nedu-venu, mrubhumiylli turayi, tpsitti, tilkvrksglñnu ot-tige beleyisuvnu. ag krtñ hstvu idnnu madide emdu isra yelin prisuddhnu idnnu srstisidnu emdu avru neudi, tilidu mnsigge tmdu ghisi keulluvru. nimm vyayjvnnu tnniri emdu krtnu annuttane; nimm blvad karnglñnu tnniri emdu yakeubyr arsnu helut-tane. avru avuglñnu tmdu mumde enaguvdu emdu nmge teurisli; himdinavglñnu navu mnsigge tm-dukeumdu avugl prinamvnnu ilve mumdinavglñnu tilisidre ghisuvevu. nivu devruglemdu tilidukeullu-vmte mumde bruvvglñnu nmge tilisiri; haudu, navu gabriyimd bhypdud hage olleyd nnagli kettddnnagi-madiri. igeu, nivu sunyve mttu ninn karyvu mttmayve nimmnnu arisikeumdvnu ashyne. uttr dikkinimð obnnnnu nanu ebbisiddene, suryeu dyd kðeyimð avnu nnn hesrñnu smrisu vnu; avnu jed-imnninmteyu kumbarnu mnnnnu tuliyuvvmteyu ad-hikarsthr mele bruvnu. atnu nitivmtneumu nanu tiliyuvmtte mttu heluvmtte adiylli yaru adnnu tilisid-dare? haudu, yaru teurisu vñnill, tilisuvvnu obbnu ill. ninn matnu keluvvnu obbnu ill. nanu meudl-neyvnagi ciyeunige igeu, av rñnu neudu emdu heli, subh smacar trtkkvnnu yeruslemige anugrhisu-venu. nanu neudidag alli yaru ill; nanu avrñnu keluv prsnege avrlli omdu matnnu uttrisuv slhegarnu illede ill. igeu, avrella vyrtthve, avr karyglu sunyve. avr ket-tid vigrhglu gali mttu glibiliye.

42

igeu, nanu adharvagiruv nnn sevknu; nanu adukeumdvñlli nnn atm anmdisuvdu. nnn at-mvnnu avn mele irisiddene, avnu anynamgglige nyaytirpñnu truvnu. avnu kugu vðill, sbdvnu ettuvdill ilve biðigllili tnn svrvnnu kelgeusidvull. jijid dmtñnu muriduhakke, klegumdid dip vnnu nmdisde, stydimð nyayvnnu heur truttane. leukdlli nyayvnnu shapisuv tñk avnu seuluvdill illede mn gumduvdill; dvipglu avn nyayprma nkke kadiruvvu. akasvnnu nirmisi hasidvnu bhumiyñnu adrimd utptti ynnu vistrisi, adr meliruv jñrige svasvnnu

smcrisuvvrige atmvnnu keudu ttenemdu devrad
 krtnu heluttane– ninu kurudrige knnugltnu teredu,
 bmdi gltnu sereyimdlu kttleylli vasisuvv rnnu
 karagrhdimdlu heurge trbeku emdu – krtnagiruv
 nane ninnnnu nitiyimd kredu, ninn keynnu hididu
 kapadi ninnnnu jnglige omdbdikey adharvnnagiynu
 anynglige belknnagiynu nemisiddene. nane krtnu,
 ade nnn hesru; nnn mhimeynnu mtteubbnige illve
 nnn steutr vnnu erkd vigrghligu keudenu. igeu,
 himdinvglu nerverive. heus smgtigltnu prktsut-
 tene; avu hutuvdkkimt mumceye nanu avugltnu
 nimga tilisuttene. smudr pryankre, skl jlrcgle,
 dvipgle, adr nivasigle, krtnige heus hadnnu hadiri.
 bhumiy ktkkdeymid atnige steutr madiri. arnyvu
 adr ptnglu svrvetli; kedar urin nivasiglu, bmdey
 prdesd nivasiglu hadli; avru prvtd tuiyilli kugli, avru
 krtnige mhimeynnu keudli atn steutrvnnu dvipgllli
 prktsili. krtnu prakrm saliagi mumde heuguvnu;
 yuddh virn hage tnn raudrvnnu ebbsu vnu; tnn
 struglige vireudhvagi jy saliaguvnu. bhukaldim
 summne maunvagi nnnnnubighididdenu. ig nanu
 heruvvlmte kuguvnu nanu nasradi omde sari
 numgibiduvnu. nanu bett guddgltnu nasradi, allyi
 mevnnu ongisi, ndi gltnu dvipglnnagiynu keregltnu
 btti heuguvmtayu maduvnu. kurudrnnu avru
 tiliyd margdlli brmaduvnu. avrnnu tiliyd hadigllli
 ndisuvnu; kttleynnu avr mumde belkagiynu seut-
 tadvugltnu nettagiynu maduvnu. ivugltnu nanu
 avrigeuskr maduvnu. nanu avrnnu kebiduvdill.
 kettid vigrghllli nmbekeyiduvvru erkheuyd vigrgh-
 lige nive nnnm devruglemdu heluv vru himde biddu
 naciwege idaguvru. kivudre, keliri; kurudre nivu
 drstisi neudiri. nnn sevknlld kurudnu yaru? illve
 nanu klulisid sevknlld kivudnu yaru? smprnmmte
 kurudnu yaru? krtn sevknmte kurudnu yaru?
 ninu anek smgtigltnu kmiddru ninge gmnvill;
 avn kiviglu tereddiddru kelnu. krtnu atn nitigeuskr
 bhlvagi meccuvnu, atnu nyayprmanvnnu heccisi gh-
 npdisuvnu. adre i jnre keullege idagi sureheugiddare.
 avrellru hll keullglige sikkibiddiddare; seremnegllli
 mucclp ttiddare; avru sureyadi tppisuvvnu obbnu
 ill, keulleyaddnnu tirigi himdkke keudu emdu
 heluv obbnu ill. nimmllli yaru ivuglige kivikeuduvru,
 yaru innu mumde alisi keluvru? yakeubnnu suligege
 israyeltnu keullege gurimadi dvnu yaru? navu yarige
 vireudhvagi papvnnu madidevu, adu krtngillve?
 avru atn margdlli ndeyde illve atn nyayprmanke
 avidheydradlla. addrimd atan tnn yuddh raudrvnnu
 mttu reusagniyvnu avn mele surisidnu. adu avn
 suttru uriyu httdiru avnige tiliyilli; adu avnnu suttru
 avnu mnssige tmdukeullill.

43

igladreu o yakeube, israyele ninnnnu srstisidatnu
 rupisidatnu ad krtnu imtenuuttane–hedrbed,
 nanu ninnnnu vimeucisidenlla ninn hesru hididu
 kredenlla; ninu nnnvne. ninu jlasiyvvnu dati
 heuguvag nanu ninneumdigiruvnu; ndigltnu ninu
 datuvag avu ninnnnu mulugisuvdill; bemkiylli
 ninu ndeyvagu sudlpdvdill; illve jvaleyu ninnnnu
 dhisdu. nane ninn krtnu devru israyelin prisuddhnu
 rksknu agiddene. aiguptvnnu ninn vimeucnegu

ithiyeupy mtu seba simegltnu ningeuskr keut-
 tiddene. ninu nnn drstiylli amulynu manynu
 priynu agiruvdrimd nanu ningeuskr mnusyrvnnu
 ninn prankke (prtiyagi) jnamgglnu keuduvnu.
 bhypdbed; nane ninneumdigie iddene; ninn smt-
 tiyrvnnu mudndimd truvnu; pscimdimd ninnnnu
 kudisuvnu. nanu–oppisibidu emdu uttrkke tdeybed
 emdu dksinkke heli, durdliruv nnn kumarrnnu
 bhumiy amtydimd nnn kumarteyrvnnu nnn hesri
 nimd kreylpt prtieubbnnu brmadu vnu; avnnnu
 nnn mhimevagi srstisiddene, nanu avnnu nir-
 misiddene: haudu, nanu avnnu umtumadiddene.
 knnidru kurudrad, kiviyyidru kivud rad jnrrnu
 kre. ella jnamgglu ottige kudikeullli, ella jnru
 serikeullli. avrlli idnnu prktsuvvru himdinvu
 gltnu nmge teurisivvru yaru? navu nitivmtremdu
 sthapisikeulluvdkke saksigltnu krtli; a saksiglu
 idnnu keli nijvemu delli. krtnu heluvdenmdre-
 nivu nnn saksiglagiddiri; nane atnemdu nivu tilidu
 nmbe ghisuv hageye nanu ninnnnu sevknnnagi
 ariskeumiddene. ngimnt mumce yu nnn nmtrdl-
 liyu yav devru irill. nane, nane, krtnagiddene, nnn
 heurtu yav rksknu ill. nimmllli anydevru illdiruvage
 nane rksne yvnu prktsi teurisiddene; addrimd
 nivu nnn saksiglu; nane devremdu krtnu nudiyu
 ttane. haudu, amdinimdlu naniddene; nnn keyimd
 bidisuvvru yaru ill; nnn kelskke addi bruvvnu?
 nimm vimeucknu israyelin pri suddhnu agiruv krtnu
 imtenuuttane–nanu ningeuskr babelige kluhisi avr
 ghn vmtrnnella nnnu hduglilli arbtisuvv ksdryvnu
 tggisidenu. nanu krtnad nimm prisuddnu israyeltnu
 srstisidvnu nimm arsu agiddene. yavatnu smudr
 dlli darimadi jlprvahgllli margvnnu erpdisidneu.
 yavatnu rth kudure gl dmdnnu prakrmadvvnu
 heurdisi avu ottige biddu ellardmteyu dipdeu
 padiylli nmadi ariheuguvmtayu madi dneu a krtnu
 imtenuuttane– himdin smgtigltnu jnapkkke tm-
 dukeullbediri; illve hle smgtigltnu yecisbediri.
 igeu, nanu omdu heus karyvnnu maduvnu, adu igle
 meuletu bruvdu; nimga adu tilidillevu? nanu arnydli
 margvnnu mrubhumiylli ndigltnu sh umtumadu
 vnu. adviy mrgglu, ghtsrpglu mtu gubeglu nnnnnu
 smnanisuttve. adviy ninnnu mrubhumiylli ndigltnu
 nanu ari sikeumd nnn prjeglige kudiyuvdkke
 keuttenu. nnn steutrvnnu prcurpdisi emdu nanu i
 jnrrnu ngeuskr rupisiddene. adru o yakeube, ninu
 nnnnnu prarthisill; o israyele, ninn visydli ninu
 besrgeumdidill! ninn dhnblly ele krugltnu nng
 trill illve ninn yjn glimd nnnnnu smnanisill; ninu
 kanikeynnu arpisde iddddkke nanu karnvll, illve
 dhupkkagi ninnnnu besrgeulisill. ninu ngeuskr
 hndimd gmdhkastvnnu keumdu keullill illve ninn
 yjnpsugl keubbinimd nnnnnu trtptidlisill. adre ninn
 pagglimd nnnnnu teumdregeulisiddi, akrmglimd
 nnnnu besrgeulisiddi. nanagi nane ngeuskr
 ninn dreuhgltnu alisibiduttene. ninn pap gltnu
 nnn nenpinlideni. nng jnapk pdisu, navibbru
 vadisuvu, ninu nitivmt nemdu prcurpdisu. nnn
 mulpitr pap madiddane, beudhkru nng vireudhvagi
 dreuhmadiddare. adkarn prisuddh sthand prdhan-
 rnnu apvitmadi, yakeu bnnu sapkku, israyeltnu
 dusnegligu oppisibittiddene.

igladreu nnn sevknað o yakeube, nanu arisikeumd israyele, kelu. ninnnnu nirman nade grbhdimdlu rupisutta bmdu ninge shay maduvnd krtnu higennuttane-*nnn* sevknað yakeube, nanu adukeumd yesurune, bhydpbed. nanu bayari dvn mele nirnnu surisuvnu; onnell mele prvahglennu brmaduvnu; ninn smtandrlll ninn atmnvnnu ninnimd huttu vmthddr mele nnn asirvadvvnu surisu venu. nirin kaluvegl byllyli hsiu hullin nduve beleyuv nirvmjiglmte vrddhi yaguvru. obbnu-*nanu* krtvnu, inneubnu yakeubn brbekadnnu emdu helikeullvnu; mteubnu tnn key mele krtngemdu breyisikeumdu tnnstkke tane israyelin add hesrnnu ittukeullvnu. israyelin arsnu vimeucknu seny gl krtnu intennuttane-*nane* meudllney vnu, nane kdeyvnu, nnn heurtu bere yav devru ill. nanu puratn kal dvrnnu itmdinimd nnn hage kedu, tilisi adnnu sriyagi ngeuskr siddmadidvnu yaru? mumde bruvvuglennu brbekadnnu avru avrige tilisli. hedrbediri illve bhydpbediri nanu purvdimdlu ninge hellillveu? adnnu prktisli llveu? amtu nive nnn saksiglu. nanllde inneubb devru iddane? haudu, innu yav devru ill, yaru nge geuttill. kettid vighrvnnu maduvvrellru vyrrh re; avr mneurmjk vstuglu yatkku barvu; avru neudde illve tiliye, nacikege guriyaguvnte avugle avrige svmt saksiglagiruvu. devrnnu rupi suvvru illve kettid vyrrhavad vighrvnnu erk heuyuvvru yaru? igeu, avn smgdigrella nacikegeulgaguvru; a kels dvru mnusy matrdvre; avrellru ottugudikeumdu nimitukeulli, adru avru bhypttu ottige ljepdvru. kmma rnu cimtdeumdige bemkiylli kels madutta cmtigeyimd adnnu bdidu rupisi tnn teulin bldimd kels madut-tane; haudu, avnu hsidu blhinagiddru niru kudi yde dnyittane. bdiyu nulnnu hididu gere eledu baci-imd smmadi, kevardimdgurutisi, amele mnusyn aka rkke tmdu mneylli vasis tkkddaglemdu mnusyn amddmte rupisuvnu. arnyd mdhydliruv mrgllli devdaruglennu kdiu; turayi, alleum, mttu okmr glennu tnn blkkeuskr tegedu keullvnu. pitdarvnnu avnu nedlu mleyu adnnu beleyisuvdu. ag adu mnusyru urisu vdkkaguvdu; adrimd clikayisikeullu vnu, haudu, adnnu bemki hcci reutti sudu vnu; haudu, avnu omdu devrnnu madi adkke nmskrisuvnu; adrlli omdu kettid vighrvnnu madi, adkke addbilvnu. omdu bhagvnnu bemkiylli urisuvnu; adr inneumdu bhagllli mamsvnnu unnuvnu; mamsvnnu suttu tpr-tiheimdvnu; haudu, avnu clikayisi keullutta-*aha!* bemki ynnu kmde, becggayitu amdukeullvnu; adrlli ulid bhagvnnu devrnnagiyy kettid vighrvnnagiyy madi adkke addbidu nmskrisi-*nine* nnn devru, nnnnnu kapadu emdu bedikeullvnu. avru enu tiliy dvru illve enu grhislarvru; atnu avr knnu kandmteyu hrdyglu grhis dmtēju mucci bittiddane. nanu omdu bhagvnnu bemkiylli urisidenu; haudu, adr kemddlli reuttimadi mamsvnnu suttu timde nlla; mikkidrrll ashyvaddnnu madleu, mrd tumdige addbilbhudeu amdukeullu vstu jnanvivekglu yarigu ill, yaru idnnu mnsigetarru. avnu tinnuvdu budiye; meuskkelgad hrdyvu avnige dari tppisid karn nnn blgeylli sullu ideylla emdu amdukeullu tnn pran

vnnu kapadikeullu avnimdagdu. o yakeube, israyele, i visy glennu jnapkdllittukeu. ninu nnn sevk nagiddi; nanu ninnnnu nirmisidenu. ninu nnn sevknu; o israyele, nanu ninnnnu mretubidenu. nanu ninn dreuhglennu gadhvad megdhmte alisibittiddene; ninn paglennu meudmte harisiddene; nnn kdeg tirigikeu, nanu ninnnnu vimeucisiddene. o akasgle, hadiri; krtnu tane adnnu madiddane. bhumiy adheubhagve, arbh tisu; prvtgle, o vnve, adrliruv ella mrgle, utsah dhvnmadiri; yakmdre krtnu yakeubnnu vimeucisiddane. isra yelinll tnnnnu mhimepdisiddane. ninnnnu grbhdimdgurupisidvnu ninn vimeucknu ad krtnu hignnuttane-*elvnnu* umtumadid krtnu nane. naneu bbne akasvnnu vistrisi bhumiyvnnu nane visalvagi hrdivnagiddene. sullagarr gurutuglennu nirrthkmaduvvnu kni helu vvrnnu huccrnnagi maduvvnu jnaniglennu himdkke tlli avr tiluvlikeynnu buddihin vag maduvvnu tnn sevk matu glennu sthapisuvvnu tnn dutr aleu cneyvnnu puresuvvnu yeruslemige-*ninu* nivasvaguvi; yehudptnglige-*ktlpldvi*; adr halu sthglennu nettege maduvnu emdu annuvvnu agadhkke-*ongiheugu*; ninn ndiglennu ongisibidenu emdu annuvvnu keuresn visy vagi-*avnu* nnn kurubnu; nnn ic-cheynnella puresuvvnu yeruslemige-*ninu* ktlpldvi; devalykke-*ninn* astivarvu hakpldu vdemdu annuvvnu nane.

45

krtnu tnn abhisiktnad keuresnige, yavn keynnu hididu, yavn mumde jnamgglennu kedvibittu, ar-sugl nduvuglennu bicci yavn mumde erdu kdglull bagiluglennu tereyutteneu, yavn mumde dvarglu mucclpduvveu avnige heluvdenmdre-*2* nanu ninn mumde heugi deumkad sthglennu smmadi, hitta ley kdglennu odedu kbbind aguliglennu muridu biduvnu. ninnnnu hesru hididu kreyuv krtnu nane, israyelin devru emdu ninu tilidukeullu hage ktlilli bcctittiruv bmdarvnnu gupt sthglilli mre madid nidhi niksepglennu ninge keuduvnu. nnn sevknað yakeubnigagi, nanu adu keumd israyeligagi hesru hididu ninnnnu krediddene; ninn nnnnnu ariydvngagiddru ninge add hesrnnu ittiddene. nane krtnu, mteubbnill; nnn heurtu yav devru ill; ninu nnnnnu ariydvngagiddru ninge ndukttuvnu. mud-ndimd pduvnd vrege iruvvrellru tilidukeullumte nnn heurtu yaru ill, nane krtnu mteub bnu ill. nanu belknnu rupisuvvnu ktlennu nirmisuvvnu smadhanvnnu madu vnu kettiddnnu nirmisuvvnu nane; krt nad nane ivuglennella maduttene. akas gle, melinimdg hniynn bilisiri; ggnglu nitiyynn surisli; bhumiyu teredu rksne ynnu trli, nitiyu adreumdige meule yli. idnnu srstisid krtnu nane. tnnnnu rupisidvng smgd vad maduvv nige ayyeu! beukiyy bhumiy beukiyy smgdvad madli; mnu rupisuvvnige -*ninu* enu madutti emdu ninn kelsvu -*avnige* keyill amdite? ninu huttsisu vden emdu tnn tmdeynnu keluvvnige illve ninu heruvden emdu hemgsnnu keluvvnige ayyeu. israyelin pri suddhnu adnnu rupisidvnu agiruv krtnu-*mumde* smbhvisuv nnn mkkl visyvagiyu nnn kekelsd visyva giyu nivu nge ajne maduvira? nanu bhumiyvnnu

umtumadi, adr mele mnu synnnu srstisidenu; nnn kegle akasglennu vistrisidvu mttu nanu adr senyikkella appne keuttene. nane avnnnu nitiylli ebbisi ddene; avn ella margglennu srag madu ttene; avnu nnn pttvnnu ktti kryv nnagli bhumavnnagli kelikeullde nnn sereyvrrnu klulisibiduvnu emdu senygl krtnu heluttane. krtnu heludvndmre-aiguptd ada yvu ithiyeupdy vyaparvu ettrd mnusyrad sebayru nimmllige seri nimmv ragi nimmnnu anusrisuvru; smkeuleglennu kttiukeumdu bmdu nimm mumde addbiddu niscyvagi devru nimmllige iddane, mtteu bbnu ill, bere devru illve ill. o israyelyr devre, rkskne, niscyva giyu ninu mremadikeulluv devragiddi. avrellru nacikeptu nimditraguvru. vighrglennu maduvvru ottagi glibilige olgaguvru. adre israyelyradreu sasvtvad rksneyeumdige krtllli rksislp duvru; nivu yugyugamtrkku nacike pduvdill illve manbhmgpduvdill. akasglennu nirmisid krtnu imtennu ttane—devru tane bhumiyennu nirmisi adnnu umtu madidnu. atne adnnu sthapisidnu; adnnu vyrtbhagi srstisde jn nivaskkagiye rupisidnu; nane krtnu, mtteubbnill. bhumiy kttlad sthldli rshy-vagi nanu matnadlill; vyrtbhagi nnnnnu hudukiri emdu yakeubn vms dvrige nanu hellill, krtnad nane niti ynnu matnadi, ytharhadvavuglne tilisuttene. jnamggllli tppisikeumdvrad nivu ottagi kudikeumdu sviapkke bnniri. mrdimd kettid tmm vighrvnnu heuttu keumde, rksislard a devrige binnhisuvvru enu tiliydvragiddare. nivu heliri mttu avrrnu sviapkke tnniri; haudu, ottige avru aleucisli; i smgtiglennu puratn kaldimdu prktisidvru yaru? a kal dimd tilisidvnu yaru? krtnad nane allve? nnn heurtu bere devru illve ill, nnn heurtagi nitiyull devru rksknu illve ill. ella digmtglvre, nnn kdege neudi rksneynnu heumdiri; yakmdre nane devru, nnn heurtu yaru ill. nnnstkke nane aneyennu ittiddene, nitiyull vakyvu nnn bayimd heurtide, adu himdirugdu: ellru nnge addbiluvru, prti naligeyu prtje mađu vdu. krtllli matr nnge nitiyu blvu umtemdu mnusyru sh atn blige bruvru; atn mele urigeumdv rellru nacikege idaguvru emdu obbnu niscyvagi heluttane. israyelin smtandvrellru krtllli nitivmtragi hecclpduvru.

46

bel(devteyu)beuggide, nebeu (devteyu) kuggide; avr vighrglu mrggl mttu psugl mele iddvu, nivu heurut-tiddvuglu bharvad heureyagiddvu. ayasvul mrgg-lige avr bharvadvu. ottige kuggi, beuggive. tmm mele bidd bharvnnu heuttu nirvhislarde tave serege heudvu. o yakeubn mnetdvre, isra yle mnetdlli ulidiruvvrellre, nimmnnu grbhdlli heuttu, huttdim-dinimd vhisuttiddatn matnu keliri— nimm muppin prayd vrege nane (adhar) nregudlu bmdaglu nanu nimmnnu heuruvnu, nane umtumadidenu, nane heuruvnu, amtu nanu nimmnnu heuttu bidugde maduvnu. nnnnnu yarige sriktti heulisiri, (ib-bru) nnn smanremdu nnnnnu yareudne sm madiri? cildimd cinnnvnu suridu trasi nlli belliyennu tugi, akksalignige kuli keuttağ, avnu adnnu devrnagi madlu avru adkke ergi puje maduvru. avru adnnu tmm heglin mele heuttukeumdu adr sthldli ilisi nil-lisuvru. adu adr sthldimd jrugdu. haudu, obbnu

kugi keumdru adu avnige uttrkeudlardu illve avnnnu kstdimd rksislardu. dreuhigle, idnnu jnapkdllit-tukeumdu, nimmnnu mnusyremdu teurisir, adnnu tirugi nimm mnssige tmdukeulliri; puratnd hle smgtiglennu jnapisikeulliri; nane devru, mtteubbnill; nane devru, nnge srisma nnu ill. armbhldliye amtyvnnu purvkaldimd innu ndeyd smgtiglennu prk-tisiddene; nnn aleucneyu nilluv demdu nanu meccid-dnnella maduvnemdu aruhiddene. mudlimd omdu krurvad pksiyu durdesdimd nnn ajneyennu ndi suv mnusynu brli emdu krediddene; haudu, nanu nudi-diddene, adnnu nanu iderisuvnu; nanu nirnyisid-dene, adnnu nanu maduvnu. kthin hrdyvullvre, nit-ige durvadvre, nnge kivigeudiri; nnn nitiyennu ht-tirkke brmaduvnu, adu innu durvagiri. nnn rk-sneyu innu tdva gdu; nnn mhimeyagiruv israyeli geuskr ciyeuninlli rksneynnu umtu maduvnu.

47

babelin kumarteyad o knya striye, kelkke ilidu bmdu duli nlli kuiltukeu, o ksdiy kumariye simhasnrhit-lagi neld mele kuiltukeu. yakmdre innu mele ninu keumle mttu najukadvlu emdu kreylpduvdill. bisuv klennu hididu hittnnu bisu, musuknnu tegeduhaki ninn kalnnu bridumadi, teudeyennu mucce ndiglennu haduheugu. ninn bettletnvu mucclpde idddirdm ninu nacikege idaguvi, nanu ninnnnu mnusynmte smdisde ninge muyyi tirisuvnu. nmm vimeuckni-gadreu, senygl krtnu embde atn hesru, atne israyelin prisuddhnu. o ksdiy kumariye, maun vagi kuiltukeu, kttleulge heugu; yakm dre innu mele ninu ra-jygl rani emdu kreylpduvdill. nanu ninn jnr mele reusgeumdu, nnn svasthyvnnu apvitr madi, ninn keylli avrrnu oppisibittenu; ninu avrige kruneynnu teurisd mudukr meleyu bhu bharvad neugvnnu heuri sidi. nanu sasvtvagi raniyemdu ninu am-dukeumdidrind i smgtiglennu ninn hrdy dilitukeul-lill; illve avr amtyvnnu nens lill. nane iruvvlu nnn heurtu innu yaru ill. nanu vidhveyagi kutukeullu vdill; putrseukvnnu anubhvisuvdill emdu amdukeul-luvle, bheugasktle, nemmdi yagi neleugeumdiruvvle, ig idnnu kelu. omde dindelge omdu ksnldle, putr seuk mttu vidhva sthitiyu iverdu ninge bruvvu; ninn mmtrglu bhlvagiruvd rimdu ninn matglu heccagiru-vdrimdu avu smpurnvagi ninn mele bruvvu. ninu ninn kettndlli ambikeyittu nnnnnu yaru neuduvdil-lvemdu helidi. ninn jnavnu, ninn tiluvlikeyu ninnnnu daritppisid rimd ninn hrdydlli—nane iruvvlu, nnn heurtu innu yaru ill emdu amdu keumdi. ad-drimd ninu mmtiris nivaris lard kedu ninn mele bruvdu. ninu prihrislagd vipttu ninn mele bilu-vdu; ninge tiliyd nasvru pkkne ninn mele bruvdu. ninn matgl smgd nimtukeu ninn yavvndarbh besttu abhyasisiruv ninn mmttrmtgrlennu ninn matglennu lekkvillde pryeguisi; idrimd omdu vele ninge labh-vaditu. omdu vele ninu edu ragi nilbhudu. ninu ninn bhlvad aleucneglimd ayasgeumdididi. khgeuljnr, jeuyisru, pmcamgdvru ivre llru nimtukeumdu ninge bruv vipttuglimd ninnnnu rksisli. igeu, avrella kule ymtiruvru, bemkiyu avrrnu sutubidvu vdu, jvaley sktiyimd tmmnnu rksisikeull larru; illve kayisikeul-luvdkke kemdvru vdill, httr kutukeullu bemki ill.

ninu pryas pttvuglella ninge higavuvu; ninn yavvn praydimd ninn vrtkrū cduri tmm tmm pramtykke heugi biduvru; ninnnnu rksislū obbnu irnu.

48

israyelemb hesrinvru yehudvemb orteyimδ bmdvru ad yakeubn mnetndvre, idnnu keliri; krtn hesrin heluttiddane. atnu nnn baynnu hritvad khδgvnnagi madi, tnn ke nerlinnlī nnnnnu mreyagitiddane; atnu nunupad banvnnagi nnnnnu rupisi tnn btlikeylli muccittiddane. atnu nnge–ninu nnn sevknu, nanu mhime heumdbekad israyelu agiddi emdu helidnu. adkke nanu–nanu pδuv pryasvu vyrth, nnn sktiyn–nella nispryeujnvagi yvyrthva giyu klkeumdenemdu helidenu. adru niscyvagi nnn nyayvu krtn bliyl–liyu nnn prtiphlvu nnn devrlliyu umtu. yakeubnnu tnn kδege tirigi serisekull bekemtu israyelu tnn kδege kudikeullu vmteyu atnu grbhdlliye nnnnnu tnn sevknnnagi rupisidnu. adru nanu krtn drstiyli gaurvvullnvagiruvunu; nnn devre nnge blvagiruvnu. atne ig hignnuttane–ninu nnn sevknnagi madbek–vugllli yakeubn kulglūnu unntpdī suvdu israyelin–lli rksitradvrnnu tirigi brmaduvdu alp karyve; nnn rksneyu leukδ ktkdegi vrega vyapisuvmtē ninnnnu anynnaugglege belknnagi dypalisuvunu. mnusyn–imδ tirskrislpptvnu jnamgkke as hynu adhikarigl sevknnige israyelin vimeucknu mtu avn prisud–dhnad krtnu hige heluttane, krtn nmbigsti keynnu ninnnnu adukeumδ israyelin prisuddhnnu neudi arsu eluttare; adhi ptiglu sh aradhisuvru. krtnu hig nnnuttane–prsnntey kaldli ninge sduttr vnnu dypalisiddene; rksney dindlli nanu ninge shay madid–dene, nanu ninnnnu kapadi bhumiynnu shapisu–vdcku halagiruv svasty glūnu badhyvagi heumdu–vmteyu jnr odmbdikegagi ninge keuduvunu. ninu bmdī slpvtvrige–heurge heugiri, kttleylliru vvrige–nimmnnu teurpδisekulliri emdu helbhudu. avru darigllī meysisuvru, avr ella ettrvad prdesglu kud av rige hullugavlagiruvvu. avrige hsiye yagli bayarikeyagli irvu. illeve jhlvu bisilu bdiyvū; yak–mdre av rnnu krunisuvatnu avrnnu ndesutta niru kkuv ortegl blige truvnu. nnn bett glnnella sm–dariynnagi madi nnn raj margglūnu unntpdisuvunu. igēu, ivru durdimδ bruttare. igēu, ivru bdgnδimδ mtu pδuvndimδ, ivru sinim desdimδ bruttidare. akasve, hrsisu; bhumiye, ullaspu! prvt gle hrsd–hvngeyiri. yakmdre krtnu tnn jnrnnu adrisi, srmept tnnvrnnu krunisuvnu. adre ciyeunu–krtnu nnnnnu tllī bittiddane mtu nnn krtnu nnnnnu mreut bittid–danlla emdu amdukeumδlu. tnn grbhd mgn mele krunise obb hegmsu tnn meule kusnnu mretale? haudu, avlu mreybhudu, adru nanu ninnnnu mre yu–vdill. igēu, nanu nnn amgegllī ninnnnu ketteikum–diddene; ninn geudeglu sda nnn knnedurinllive. ninn mkklū tvrepuvru; ninnnnu kedvi halumadid–vru ninneulgmδ heurtuheuguvru. ninn knnuglūnu etti suttlū neudu. igēu, ivrellu kudi keumδ ninn blige bruttidare. krtnu heluvdenmdre–nnn jivdane, niscyvagi ninu avrnnella abhrnglmtē dhrisekulluvi mtu ninu avrnnu mδlgittiynte ktti keulluvi. ninn halad sthglu ninn ekamt sthglu kedvlptt ninn desvu ig nivasi glige ikkttaguvvu; ninnnnu numgidvru dur vaguvru. ninu klkeumδ mkkl sthlu nnge ikkttay–

dustrige smadhanve ill emdu krtnu nudiyuttane.

49

o dvp nivasigle, nnn matnnu keliri. durδ jn–gle, kivigeudiri! nanu grbhdlliddagle krtnu nnnnnu kre dnu. tayi udrlliddmδninmδlu nnn hesrnnu heluttiddane. atnu nnn baynnu hritvad khδgvnnagi madi, tnn ke nerlinnlī nnnnnu mreyagitiddane; atnu nunupad banvnnagi nnnnnu rupisi tnn btlikeylli muccittiddane. atnu nnge–ninu nnn sevknu, nanu mhime heumdbekad israyelu agiddi emdu helidnu. adkke nanu–nanu pδuv pryasvu vyrth, nnn sktiyn–nella nispryeujnvagi yvyrthva giyu klkeumdenemdu helidenu. adru niscyvagi nnn nyayvu krtn bliyl–liyu nnn prtiphlvu nnn devrlliyu umtu. yakeubnnu tnn kδege tirigi serisekull bekemtu israyelu tnn kδege kudikeullu vmteyu atnu grbhdlliye nnnnnu tnn sevknnnagi rupisidnu. adru nanu krtn drstiyli gaurvvullnvagiruvunu; nnn devre nnge blvagiruvnu. atne ig hignnuttane–ninu nnn sevknnagi madbek–vugllli yakeubn kulglūnu unntpdī suvdu israyelin–lli rksitradvrnnu tirigi brmaduvdu alp karyve; nnn rksneyu leukδ ktkdegi vrega vyapisuvmtē ninnnnu anynnaugglege belknnagi dypalisuvunu. mnusyn–imδ tirskrislpptvnu jnamgkke as hynu adhikarigl sevknnige israyelin vimeucknu mtu avn prisud–dhnad krtnu hige heluttane, krtn nmbigsti keynnu ninnnnu adukeumδ israyelin prisuddhnnu neudi arsu eluttare; adhi ptiglu sh aradhisuvru. krtnu hig nnnuttane–prsnntey kaldli ninge sduttr vnnu dypalisiddene; rksney dindlli nanu ninge shay madid–dene, nanu ninnnnu kapadi bhumiynnu shapisu–vdcku halagiruv svasty glūnu badhyvagi heumdu–vmteyu jnr odmbdikegagi ninge keuduvunu. ninu bmdī slpvtvrige–heurge heugiri, kttleylliru vvrige–nimmnnu teurpδisekulliri emdu helbhudu. avru darigllī meysisuvru, avr ella ettrvad prdesglu kud av rige hullugavlagiruvvu. avrige hsiye yagli bayarikeyagli irvu. illeve jhlvu bisilu bdiyvū; yak–mdre av rnnu krunisuvatnu avrnnu ndesutta niru kkuv ortegl blige truvnu. nnn bett glnnella sm–dariynnagi madi nnn raj margglūnu unntpdisuvunu. igēu, ivru durdimδ bruttare. igēu, ivru bdgnδimδ mtu pδuvndimδ, ivru sinim desdimδ bruttidare. akasve, hrsisu; bhumiye, ullaspu! prvt gle hrsd–hvngeyiri. yakmdre krtnu tnn jnrnnu adrisi, srmept tnnvrnnu krunisuvnu. adre ciyeunu–krtnu nnnnnu tllī bittiddane mtu nnn krtnu nnnnnu mreut bittid–danlla emdu amdukeumδlu. tnn grbhd mgn mele krunise obb hegmsu tnn meule kusnnu mretale? haudu, avlu mreybhudu, adru nanu ninnnnu mre yu–vdill. igēu, nanu nnn amgegllī ninnnnu ketteikum–diddene; ninn geudeglu sda nnn knnedurinllive. ninn mkklū tvrepuvru; ninnnnu kedvi halumadid–vru ninneulgmδ heurtuheuguvru. ninn knnuglūnu etti suttlū neudu. igēu, ivrellu kudi keumδ ninn blige bruttidare. krtnu heluvdenmdre–nnn jivdane, niscyvagi ninu avrnnella abhrnglmtē dhrisekulluvi mtu ninu avrnnu mδlgittiynte ktti keulluvi. ninn halad sthglu ninn ekamt sthglu kedvlptt ninn desvu ig nivasi glige ikkttaguvvu; ninnnnu numgidvru dur vaguvru. ninu klkeumδ mkkl sthlu nnge ikkttay–

itu; nanu vasisuvdkke sthl keudu emdu heluvru. ag ninu nn geuskr ivrnno yaru nnnlil pdedru? naneu, mklklnu kledukeumdvlv, ekamt vagi sereyl-liddu heurge haklpttvl hage iddena. ivrnno sakid-vru yaru? avre lliddu emdu amdukeulluvi. krt-nad devru intennuttane-igeu, nanu anyjngl kdeg-e ke etti jnrige nnn dhvjvnnu ettuvnu; avru ninn kumarrrnu kehididu truvru; ninn kumarteyrrnu tmm heglemele truvru. arsuglu ninge saku tmdegl, avr raniyru ninge dadigla guvru; avru bhumiy kdeg tmm mukh vnnu bagisi, addbiddu ninn padd dhlunnu nekkuvru; ag nane krtneudu ninu tilu keulluvi; nnnnnu niriksisikeumdiruvru naci kege idagru. surn keyeulgidm keulleynnu tegeu keullbhudeu? il-lve nyayvagi sereyv rnnu bidisbhudeu? adre krtu hig nnuuttane-surn sereyvru tegeylpduvru; bhykmrvad keulleyru bidislpduvru; innneu dne heuraduvn smgd nane heuradi ninn mklklnu nanu rksisuvnu. ninn himskrige avr mamsvnnne avrige tinnisuvnu mttu si-hiyad draksarsvnnu kudiyuvnte avru tmm svmt rk-tvnnu kudiyuvru. ag krtnad nane ninn rksknu ninn vimeucknu yakeubyr surnu emdu nrjnmdivre llrigu geuttaguvdu.

50

krtu higennuttane-nanu bittu bitddkke ninn tayi-ytgaptrvu elli? illve nanu nnn salgarilli yarige nimmnnu maribittenu? igeu, nimm akrm gl nimitt nimmnnu nive marikeumdiddiri; nimm dreuhgl nimittve nimm tayiynnu bittiddene. nanu bmdag yake alli obbnu irilll? nanu kredag yake yaru uttr keudilll? nnn hvstu vimeucisdmta meutugeyeu? il-lve bidisuvdkke nnnlil sktiyillveu? igeu, nnn gdrikey-imd nanu smudrvnnu ongisuttene. nanu ndiglennu arnyvnnagi maduttene. nirilld karn alliy vianuglu bayari sttnaruvvu. nanu akasglige amdharvnnu heudisi geunittnnu adr heudikeynnagi maduvnu. blili heudvnnu hege matinimd adrisuvi embdnnu nanu tiliyuv hage krtnad devru siksit naligeynnu nnge keuttiddane. atnu heuttareyimd heuttarege nnnnnu eccrisi susiksitrmt nanu keluv hage nnn kiviynnu atnu jagrukgeulisuttane. krtnad devru nnn kiviynnu tereddane. nanu edurubillil ill-lve vimukhnaglu ill. nanu heudeyuvvrige bennnu mttu kudlu kiluvvrige nnn kenneynnu keuttenu; nnn mukhvnnu nimdegu uguluvikegu mre madilll. krtnad devru nnge shay maduvnu; adkarn nanu asabhmgpduv dill; adridm nnn mukhvnnu ben-cukllinnte madikeumdiddene; nanu nacikepdlaren-emdu nnge geuttu. nnge niti nirnyisuvatnu svi-apidliye iddane; nnneumidge heuradu vvnu yaru? navu ottige nimitukeulleun, nnn edurali yaru? avnu nnn sviapkke brli. igeu, krtnad devru nnge shay maduvnu; nnnnnu apradhi emdu nirnyisuvvnu yaru? igeu, avrellru hley btteymtaguvru; btte tinnuv nusi-yu avrrnu timdubiduvdu. nimmeulge krtnige bhypttu atn sev kn svrvnnu keli belkilde kttleylli nde yuvvnu yaru? avnu krtu hesrinlli nmbikeyittu tnn devr mele atukeulli. igeu, kidiglimd avrisikeullvnte bemki ynnu htisikeulluvvreller, nimm bemki belkinlli-yu nivu htisid kidiglliyyu ndeyiri. nnn hstdimd nim-gaguvdu ide; nivu duhkhdli biddukeumdiruvri.

nitiynnu himbalisuvvre, krtnnu hudukuvvre, nnn kdeg kivi geudiri; nivu yav bmdyeulgidm kdii lpttireu mttu yav gumdiyeulgidm agey lpttireu a kdeg neudiri.2 nimm tmdyad abrahamnnu mttu nimmnnu hett sarlnnu drstisiri; nanu avneubbnnne kredu asirv dsi vrddhigeulisidenu. krtu ciye-unnnu adrisuvnu; atnu adr halad sthlg lnnu sud-harisuvnu; adr arnyvnnu eden hageyu mrubhu-miynnu krtu teutd hageyu maduvnu. alli an-mdivu ulla svu upkar stutiyu impad svrvu km-dubruvru. nnn jnre, keliri; nnn jnamgve, nnn kdeg kivigeudiri; nyayprmanvu nnnim heurduvdu mttu nnn nyayvnnu jnrige belknnagi maduvnu. nnn nitiyu sviapi situ; nnn rksneyu heurtitu mttu nnn teuluglu jnrige nyayvnnu tirisuvvu; divplgru nnn teulin mele bhrsvittu ngeuskr kadukeumdiruttare. akasgl kdeg nimm knnuglennu ettiri mttu kelgiruv bhumiyynnu neudiri. yakmdre akasglu heugeymte ageucrvaguvvu, bhumiyu hley btteymtaguvdu. adr-lli vasisuv vru ade ritiylli sayuvru. adre nnn rksneyu sasvtvagiruvdu mttu nnn nitiyu emdigu rddagdu. nitiynnu aritu nnn nyayprmanvnu hr-dyllitu keumdiruv jnre, nnge kivigeudiri, mnusyr nimdege bhydpbediri; illve avr dusnege hedr bediri. nusi-yu btteynnu tinnuvnte avrrnu timdubiduvdu mttu hulvu avrrnu unne ynte tinnuvdu; adre nnn niti-yu sasvtvagiruvdu mttu nnn rksneyu tltlamar gligu iruvdu. o krtu teule, eccrgeullu, eccr geullu, blvnnu heumdikeu; himdin jnamg glili purvkald divsglil eccrvidm teye eccrvagu. rhbnnu kdidubittddu, ght-srvnnu gaypdisiddu niillveu? smudrvnnu deudd agadhd nirnnu btisii, vimuktradvru hadu heuguvd-kke smu drd tlrvnnu margvnnagi madidmthvnu niin-lveu? adkarn krtnimd vimeuci slpttvru tirugeikumdu hadutta ciyeunige bruvru; sasvtvad amndvu avr tley meliruvdu, avru hrsanmdglennu heumdikeul-luvru; duhkhu, vytheyu odi heuguvvu. nane, nane ninnnnu adrisuvvnagi ddene; hagate sayuv mnusynigu hullinnite madlpttiruv nrputniglu bhy-pduv ninu yaru? akasvnnu hasi, bhumige astivarvnnu haki, ninnnnu umtu madid krtnnu ninu mretubittu himskn ugrkke ebedidde prtidinvu avnu nas pdis-uvneu embnte amjikeumdiddiyl? mttu a himskn ugrvu elli? sereyvnu tanu kuniylli saydmteyu illve tnge ahard keurte irdmteyu tanu biduge heumdu-vmteyu aturpduuttane. adre tereglu bheurgreyuvag smudrvnnu vibhagi sid ninn devragiruv krtu nane; senygl krtu embdu atn hesru. akasglennu nillisuvd-kku bhumige astivarvnnu hakuv dku ciyeunige ninu nnn jnremdu heluv dku nnn vakyglennu ninn bay-littu nnn ke nerlinimd ninnnnu mucciddene. krtu keyimd atn ugrd patreyennu kudid o yerusleme, eccrgeullu, eccrgeullu, eddelu; ninu ttrgeulisvmth patreyllidd mddiynnu kudidu hiribittiddi. avlu hett ella kumarrlli avlnnu ndisuvdkke obbnu ill; illve avlu bele sid ella kumarrlli avl keynnu hidi yuvvnu obbnu ill. i erdu smgti glu ninge smbhivise; ningeuskr cimtisu vvru yaridadre? nasvneu smharveu ksamve kttiyeu nanu yarimd ninnnnu adhrisli? ninn ku-marru murche heugi, blege sikkid kadu guliglmte ella bidiglu kuduv caukdli avru biddiddare; avru

krtn ugrdimdlu ninn devr gdrike yimdlu tumbid-dare. ninu himsegeul gagiddi mtu kudidu amleriddi. adre draksarsdimdl, addrimd ig idnnu kelu, tnn jn-rigeuskr vadisuv ninn devru ninn krtnagiruv krtnu hignnu ttane-igeu, nanu ninn keyeulgimd tttrisu vmth patreynnu nnn ugrvad patrey mddiynnu tege-duhakiddene; innu mele ninu adnnu tirigi kudiyu-vde ill. adre navu haduheuguvmt bggikeu emdu ninn pranke heli, ninnnnu himsisidvn keylli adnnu nanu iduttene; ninu haduheuguv vrige ninn srirvnnu neldmteyu bidi ymteyu ittiylla.

52

o ciyeune, eccrvagu, eccrvagu, ninn blvnnu heumdikeu, o yerusleme, prisuddh pttnve, ninn saumdryvad udupugltnu dhrisikeu; yakmdre imdinimd sunntiylldvru asuddhru ninneulge bruvdill.2 o yerus leme, dhulnu jhadisikeu; eddu kutu keu, o sereyad ciyeun kumariye, ninn kuttigey pasgltnu biccikeu. krtnu hignnuttane-nimmnnu nive nispvlvagi madikeumdiri; hnvillde nivu vimeu-cislpduviri. krtnad devru hig nnutane, nnn jnru purvdlli ilukeulluv dkke aiguptkke heudru; assurin-vru karn villde avrnnu himsisidru. hagate ig krtnu heluvdenmdre nnge illi enide? nnn jnru enu illde oyllpttiddarlla; aluvvru avrnnu geuladisuttarlla mtu nnn hesru prtidinvu edebidde dusnege guriyagide emdu krtnu heluttane. addrimd nnn jnru nnn hesrnnu tilidukeulluvru; hige a dindlli matnadadatnu nane, igeu, adu nane emdu avru ghrisuvru. olley subhsmacarvnnu truvvn, rksneynnu prktisuvvn, ciyeunige ninn devru deuretn maduttane emdu heli, subhsmacarvnnu tmdu, smadhanvnnu prktisi heluvatn padglu prvtgl mele esteu amdvagive! ninn kavlugarru svrvnnettuvru; a svrdeumdige ottagi avru haduvru; krtnu ciyeunnnu tirigi tru vag avru knnlli knnu ittu neuduvru. yeruslemin halad sthlgle, anmd dhvniyeyiri ottagi hadiri; yakmdre krtnu tnn prjegltnu adrisiddane, atnu yerus lemnnu vimeu-cisiddane. krtnu tnn pri suddhavad bahuvnnu skl jnamggl knnu glige teurmadiddane. bhumiy amtydv rella nmm devr rksneynnu neuduvru. heurdiri, heurdiri, allim heurge heugiri, asuddhvaddnnu muttbediri; avl mdhydimd heurge heugiri; krtn patreg lnnu heuruvvre, nivu suddhagarri. nivu tvreyagi heuguvdill; ilve haruvd rimdlu heuguvdill; yakmdre krtne nimm mumde heuguvnu; israyelin devru nimm bhumanvagiruvnu. igeu, nnn sevknu vivekiyagikary vnnu sadhisi avnu unntnagi melkkeri mheuntnagiruvnu. avn mukhvu mnusyrigimtlu avn akarvu nrputtri gimtlu kurupvagiruvdnnu neudi hege ascryptreu hageye anek jnam gltnu atnu cmkit maduvnu; arsrn atn nimitt tmm bayigltnu muccikeullu vru; yakmdre avrige tilislpdde iruv dnnu avru neuduvru; kelde iruvdnnu ghrisuvru.

53

nmm suddhiynnu yaru nmbiddare? krtn teulu yarige prkta yitu? atnu cigurinmteyu onneldimd hut-tibruv berinmteyu atn mumde bele yuvnu. at-

nige yav rupvagli amdva gli irlilli; navu atnnnu neudidag alli navu apeksisuvmt yav cmduv irlilli. atnu mnusyrimd tllpttnu tirkris lpttnu dühkhit mnusynu kstvnnu arit vnu; navu nmm mukhgltnu atnimd mre madikeulluv hage dhikkrislpttnu agid-dnu. navu atnnnu lkskke trilli. niscyvagiyu atnu nmm smktgltnu shisikeumdu nmm dühkhgltnu heuttu; adru navu atnnnu pettu timdvnu, devrimd heudeylpttnu, (siksislpttnu) himsislpttnu emdu bhavisi keumdevu. nmm dreuhgl nimitt atnige gay-vayitu, nmm duskrtygl nimitt atnu jllpttnu; nmm smadthankke karnvad sikseyu atn mele bittu; atn basumde glimd nmge svsthvayitu. navellru dari tp-pid kuriglmtdiddevu; nmllli prtiiyebnnu tnn tnn svmt margkke tirugikeumdidnu; krtnu nmm duskrtygltnella atn mele hakidnu. atnu pidislpttnu mtu himsislpttnu agiddnu. adru atnu tnn baynnu tereyle ill; vdhisuvdkke trlp duv kurimriymteyu unne kt-trisuvvr mumde idd kuriy hageyu atnu maun vagid-dnu. hige atnu tnn baynnu tereyle ill. atnu sereyimdlu nyaytirpi nimdlu tegeylpttnu; atn smt-tiynnu tiliypdisidvru yaru? atnu jivitr desdimd kdiylpttnu (tegeylpttnu); tnn prjey dreuhkkagi atnu pettu timdnu. atnu mrnvnu dhnikreumdigu atn smadhiynnu dustreumdigu madikeumdu. atnu yav blatkarnnu madallil ilve atn baylli yav vmcneyu irlilli. adagyu atnnnu jjuvdu krtnige meccike yagittu. atnu (devru) atnnnu smktkke olpdisidnu; ninu atn prannu pap kkeuskr bliynnagi maduvag atnu tnn smtanvnu neuduvnu. atnu tnn divs gltnu heccisuvnu, krtn smteusvu atn keylli sphlvaguvdu. atnu tnn atmd vedneynnu kmdu trptnaguvnu; tnn tiluv likeyimd nitivmtnad nnn sevknu anek rige nitiynu umtumaduvnu; yakmdre atnu avr duskrtygltnu heuttukeulluvnu. addrimd nanu atnigeuskr deudd vreumdige bhagmaduvnu atnu blisthr smgd keul-leylli palumaduvnu; atnu tnn prannu mrnd vrede heuydu bittu dreuhigleumdige enislpptnu; anekr pap vnnu heuttukeumdu dreuhigligeuskr vijna pne madidnu.

54

o herdvle, ninu hrsdhvni! prsvvedneynnnubhvis-dvle, anmd svrvnnetti gtiyagi kugu! mduve yadvligimt agdvlige mkklu heccu emdu krtnu helut-tane. ninn gudard sthlvnnu vistrisu ninn nivasd prdeglu hrdli; himte geybed; ninn hgggltnu udd madi gtu gltnu blpdis. ninu blgdegu agd-gdegu hbbikeulluvi; ninn smtanvu any jnamggltnu vspdisikeumdu halad pttn gltnu nivasvagnaduvdu. hedrbde, ninge nacikeyaguvdill. ilve gabri pdbed, ninn yavund lijeynnu mretu biduvi ninn vedhydlli ningad nimdeynnu emdigu ninn jnapkkke truvdill. ninnnnu umtumadivne ninn pti; senygl krtnu embdu atn hesru; ninn vimeucknu isra yelin prisud-dhne; smst bhumiy devru emdu atnu krelpduvnu. ninu bidlpttu atmdlli vytheptt hemgsu, tyjislpttvlad yavvnd ptniy hage iddag krtnu ninnnnu krediddane emdu ninn devru heluttane. ksn matrkke ninnnnu nanu bittiddene; adre mha krpegleumdige ninnnnu nanu kudisuvnu. raudrveridag nnn mukhvvnu ninge ksn matrve mremadikeumdeni; adre nirmtr

vad dydimd ninn mele kruneynu itti ddene emdu ninn vimeucknad krtnu helu ttane. idu nnge neuhn kald prly dmtide; neuhn kald prlyvu innu bhumiye mele hriygeudisuvdillvemdu nanu prmanmadid hageye innu ninn mele keupgeulluvdill illve ninnnnu gdrisuvdill emdu prmanmadidhane. prvtglu heurtuheuguvvu, mtu guggdglu tegeduhaklpduvvu; adre nnn dyeu ninnnnu bittuheugdu illve nnn smadhand odmbdikeyu tegeylpduvdill emdu ninn mele kruneynu ittiruv krtnu heluttane. smtkkkelugdavl, birugaliymd bdi ylpttu adrne heumddvle, igeu, nanu ninn klluglgnu sumdrvad bnngeumdigie ittu ninn astivarvnu nilmnigleumdige hakuvenu. ninn kitkiglgnu manikyglimd, ninn bagiluglgnu pdmrageylimd ninn mele glgnu mneuhrvad rnglimd nanu madu venu. ninn mkklella krtnimd beudhislpdu vru; ninn mkkll smadhanvu adhikvagiru vdu. ninu nitiyli nelegeumdiruvi; himse yimd durvagiruvi; ninu bhitiymd bhy pduvdill; adu ninn sviapkke bardu. igeu, niscyvagi avru ottagi kudi keulluvru, adre nnnimdl; ninge vireudhvagi yaryaru ottagi kudikeulluvreu avru ninn nimitt kedvlpduvru. igeu, bemkiylli kemdvnu udutta tnn kelske ayudhg lnnu truv kmmarnnnu srstisidvnu nane; nasmaduvdkke kedisuvvnnu srstisidvnu nane. ninge vireudhvagi rupislptt ayu dhglu sphlvaguvdill; ninge vireudhvagi nimtukeulluv prtieumdu naligeynnu nyay tirpinlli ninu khmdisuvi. ide krtn sev kr badhyteyu mtu avr nitiyu nnde emdu krtnu heluttane.

55

ha, bayarid skljnre, nivu nirin blige bnniri, keumdukeulliri, unniri; haudu, bnniri; hnvillde mtu kryvillde draksarsvnu halnnu keumdu keulliri. ahavrlldkke hnnvnu trtpdis dke nimm dutivnnu vymaduvdu yake? srddheyimd nnn kedege kivigeudiri mtu olley dnnu nivu unniri, nimm pranvu keubbinlli anmdisli! nimm kiviglgnu bagsikeumdu nnn blige bnniri; keliri, nimm pranvu bduku vdu; niscyvagi davidnige khmditvagi madid krune gl prkar nimm smgd nity vad odmbdikeynnu maduvnu. igeu nanu avnnu jnglige saksinnagiyu avrige nayknnnagiyu adhiptiynna giyu keuttene. igeu, ninn devrad krtn nimittvu israyelin prisuddhn nimittvu ninu tiliyd jnamgglgnu kreyuvi; atnu ninnnnu mhime pdsisddrimd ninnnnu tiliyd jnamgglu ninn blige odi bruvvu. krtnu sikkuv kaldlli atnnu hudukiri; atnu sviapvagiruvagle atnnu kreyiri. dustnu tnn margvnu anitivmtu tnn aleucneglgnu teuredubittu krtn kedege himtirugli; atnu avn mele kreyuidu vnu; nmm devr bligu himtirugli, atnu herlvagi ksmisuvnu. nnn aleucneglu nimm aleucneglll; illve nimm margglu nnn margglll emdu krtnu heluttane. akasvu bhumiy mele estu unntveu nnn margglu nimm margglegimltu nnn aleucneglu nimm aleucnegligimltu astu unntvagive. mleyu himvu akasdimd ilidu bmdu allige himtirugli heugde bhumiyinu teuyisi bittuvvnige biyvnu unnuvvnige reuttiynnu keudu vnteyu phlvnu huttsi cigurugeulisuv hageyu, nnn bayimd heurdv nnn vakyvu hageyu iruvdu; adu summne nnn blige himtirugde nanu yavdnnu meccu tteneu adnnu adu

maduvdu; nanu adnnu yavdr nimitt kluhisideneu adrlli adu sphlvaguvdu. nivu anmddeudne heuguviri smadhandimd ndislpdviri; prvtglu mtu gudglu nimm mumde hrsdhvngiyuvvu. heuld mrglella cppale heudeyuvvu. mullige bdagi phr (turayi) mrvu mtu dtturige bdagi suvasne biruv mrvu hutuvvu; adu krtn hesrigagi mtu sasvtvad gurutagi emdigu aliyrivdu.

56

krtnu hignnuttane-nyayvnu kekeulliri, nitiylli ndeyiri; yakmdre nnn rksneyu bruvdkku nnn nitiyu prktvagudkku sviapvagide.2 idnnu maduv mnusynu idnnu hididu keulluvr putnu amdre sbbt dinvnu apvitmadde kekeulluvne yav kednnu madd hage tnn keynnu kayuvne avnu dhnyu. illve krtneumdige anyn mgnu serikeumdu-krtnu tnn jnrind nnnnnu smpurnvagi aglisuvnu emdu matad dirli; athva npumsknu-igeu, nanu ongid mrvemdu heldiri. krtnu tnn sbbttnu kekeumdu tnge meccikeyaddnnu adukeumdu tnn odmbdikeynnu hididu keumdiruv npumskrige- nnn alyd lliyu geudegl bligu kumar kumarte yrigimt uttmvad sthlvnu hesrnu nanu keuduttene. emdigu aliyd sasvt vad hesrnu avrige nanu keuduvnu emdu heluttane. krtnnu sevisuvdkku atn hesrnu pritmaduvdkku atn sevkrugi ruvdkku tave krtneumdige serikeumdiruv anyr mkklnu sbbt dinvnu apvitr madde kekeulluv prtieubnnnnu nnn odmbdikeynnu hididukeumdiruvvnu nnn prisuddh prvtke truttene; nnn prarthney alydlli avrige amdv nnumtu maduvnu; nnn jynvediy mele avru arpisuv dhnbglu, yjnglu nnge oppigeyaguvvu; yakmdre nnn al yvu smst jnglige prarthnalvyu emdu kreylpduvdu. israyelin tllp ttrvnu kudisuvmt krtnad devru heluvdenmdre-nanu kudidis isra yelyreumdige innu hlrvnu kudisuvnu emdu heluttane. arnyd skl mrggle, haudu, kadin ella mrggle, numgibiduvdkke bnniri. avn kavlugarru kurudru, avrellru tiluvlike yilldvru; avrellru muk nayiglu; avu beugllarvu, nidrisuttve, biddukeumdi ruttve. tukdikeynnu pritisuttve. haudu, emdigu sakennid heuttebak nayiglu, avru grhikeyilld kurubru; avrellru tmm tmm svmt margkku prtieubnu tnge labh sikkuv kdegde tirugi keulluvnu. bnniri, nanu draksarsvnu truvnu; nmnnu nave amleruv mdydimd tumbisi keulluv! naleyu i divsdmteye bhl smrdhhiyagiruvdu.

57

nitivmtu nasvaguvnu, adnnu yav mnusynu mnssige tarnu. krunevull mnusyu tegeduhaklpduvru, nitivmtu mumde bruv kedinimd paragu ttanembdnu yaru yeucisru. avnu smadhandkke prvisisuttane. avrlli nettge ndeyuv prtieubnnu tnn hasigeyli visrmisikeulluttane. adre nivu matgartiy mkkle, suley mtu jarn smtandvre, illige bnniri. yar visy-dlli kuceedy maduttiri? yar visyvagi nivu bayi agl madi naligeynnu cacuttiri? hsrad ela mrgl kelge vi-grhglimd mdrvisi keumdu hlglilli bmdegli birukugllli mkklnu keumduhakuv nivu dreuhd mkklu sullin

smttiyyu allveu? hlld nunupad klluglu ninn palu, avugle haudu, ave ninn palu, avuglige ninu pan-drivynnu mtu ahardrpneynnu arpisiddi, ivuglimd nanu adrne heumd beku? mheunnt prvtldli ninu hasigeynnu hakikeumdididi. bli arpisuv ddku allige erididi. kdgl mtu niluvin himbhagdlli ninn jnapk ci-hneynnu ittiddi. nnnnnu bittu bereubbnige ninnnnu teurpdisi keumdididi; eriheugi ninn mmcvnnu agl madikeumdu avreumdige oppmd madikeumdididi; avr mmcvnnu kmldli adnnu pritimadididi. bhu sugmdh dryvglnnu kudisi, teldeumdige rajn blige heugididi, durkke ninn sevrkrnnu kluhisiddi, patal dstu nicsthitige ilidididi. ninn margdlli bhlvagi dndididru nirikseye ill emdu amdukeullill. ninn keylliruv jivvnnu kmdukeumdididi, addrimd ninu duhkhisill. ninu sullu heli nnnnnu jnapk madde il-lve adnnu mnssige tarde iruvag yarige amjikeumdu bhyppti? nane ninn nitiyannu ninn kriyeglnnu tiliy maduvenu. avu ninge prycejnvaug vdill. ninu kuguvag ninn vigrhglu ninnnnu tppisli; adre ivuglnnella galiyu bdiukeumdu heuguvdu; vyrth-vaddnu avuglnnu tegedukeumdu heuguvdu; adre nnnlli nmbike iduvvnu desvnnu vsmdidi keumdu nnn prisuddh prvtvnnu badhyvagi heumduvnu. nivu ettr madiri, ettr madiri marg vnnu siddhmadiri, nnn jnr margdimd ed vudnnu ettihakiri emdu helu-vnu. unntnu ettradvnnu nityvagi vasi suvnnu prisuddhnmdu hesrullatnu hige heluttane-unntvad prisuddh sthldlli vasi suv nanu pscattapdeumdige mtu dinn atdeumdige iddukeumdu avrnnu ujjii visuvvnagiddene. nanu emdemdigu vyajy vadu-vdill, illve yavaglu keupisi keullenu. yakmdre at-mvu nanu umtu madid jivvu nnnimdm kumdi heudavu. avn durasey anyaykke nanu keup geumdu avnnnu heudedenu. nnn mukhvvnu muckikeumdu reusbhrit nadenu; avnu meumdtndimd tnn mnssige bmd hag-eyye ndeyutta bmdiddane. nanu avn margvnnu neu-diddene. avnnnu svsthmadi avnnnu ndisuttene mtu avnigu avn duhkhitrigu adrneglnnu punh sthapisu-venu. nanu tutiglige phlvnnumtu maduv vnagi avnige durvadvnigu avnige sviapvadvnigu smadhan-virli. nanu avnnnu svsthmaduve nemdu krtnu helu ttane. adre dustru summnrldarmth, adr niruglu kesrnnu meligeeynnu karu vmth, allkkleulvagiruv smudrd hagi ddare. dustrige smadhanve illvemdu nnn devru heluttane.

58

gttiyagi kugu, himtegeybed. tuturiymte ninn svrvn-nettu, nnn jnrige avr dreuhvnnu yakeubn mneyvrig-e avr papvnnu teurisu. adagyu avru nnnnnu prtini-tyvu huduku ttare. nnn marglnnu tilidukeulludr-lli smteuspduttare. tnn devr nyayvnnu bidde nitiyn-nacrisuv jnamgd hageye nitiyull nyayglennu nnnimdm keluttare. devrnnu sviapisuvdrlli smteusittutare. nanu upvas madiddeve, ninu yake neuduvdril? nmm pravnvnu kumdislu ninu gmnisdiruvdeke emdu avru amdu keulluttare; igeu, nimm upvasd dindlli nimm istvnnu tirisuttiri mtu nimm ella duditvnnu nirbmd-hisuttiri. igeu, vyajy kku heuratkku dustvd mustiy-imd heudeyuvdkku nivu upvasmaduttiri. nimm svrvu melkke kelisuvmtte i divs upvas madid hage

nivu madbediri. nanu arisikeumdddu imtha up-vasveu? jeumdinmte tleynnu beuggisikeumdu geuni tttnnu budyvnnu asn madikeumdu kutukeulluvdeu? idnnu upvasvemdu nivu kedu a dindlli mnusynu tnn atmnnu kumdisuvdu krtnu meccuv dinvemdu annu ttireu? nanu adukeulluv upvasvu kedin bmdhnglnnu biccuvdu bharvad heureynnu biccuvdu himsislptvr-u bidis lpttvragi hakuvdu agideyllveu? ninn reut-tiynnu hsidvrige hmcuvdu aleyu ttiruv bdvrnnu ninn mnge brmadi keulluvdu bettleylvnnu kmdag-ell avrige heudisuvdu ninn svmt srirdmtiruvv nige ninnnnu mremadikeulldiruvdu ide allveu? higadre ninn belku udydmte prtyksvaguvedu. ninn ksemvu begne ciguru vdu. ninn nitiyu ninge mumblvagi mumd riyuvdu. krtn mhimeyu ninge himbl va-giruvdu. ag ninu kredre krtnu uttr keuduvnu; ninu kuguvi ag atnu-nanu illi iddene annuvnu. ninu ninn mdhydeul gimd neugvnnu berl snneynnu vyrthvad smbhasnynnu tegeduhaki, hsidvn kedege ninn mnssu heuguvmtte madi, kumdi heudvn pran-vnnu trtpidisidre ag ninn belku kttleylli udyisu-vdu. ninn amdh karvu mdhyahnd hage iruvdu. krtnu ninnnnu nityvu ndisutta melleyllid kaldlli ninn pravnvnu trptigeulisi ninn elubuglnnu blpdisuvnu mtu ninu niru hakim teutd hageyvu mugiyd jlbuggey hageyu iruvi. ag ninnvru puratn kald halad sthlglnnu kttuvru, ttltla mtrkkidd astivarglnnu ninu ebbsuvi; sili ddnnu sri maduvvnmdu nivasigligagi hadiglnnu tirigi srimaduvvnmdu ninu kreylpduvi. ninu sbbt-tinlli ninn kalnnu himdegedu, nnn prisuddh divs-dlli ninn ist vnnu madde heudre sbbttnnu anmdkr vaddemdu krtn prisuddh divsvnnu ghnvullddemdu kredre, svmt kelsglennu madde svmt istvnnu km-dukeulle, svmt matuglnnu adde, adnnu ghnpdisdre, ag krtnlli anmdgeulluvi; bhumiy ettrvad sthgl mele ninnnnu httsi, ninn tmdeyad yakeubn badhyteynnu anubhvi suvmtte ninge maduvenu. krtne idnnu nudi-diddane.

59

igeu, krtn ke rksislard hage meutugeyll. atn kivi kel lard hage kivudll. nimm akrmgle nimmnnu nimm devrimd aglisiyve; nimm paggle atnu keld hage atn mukhvvnu ninge mremadiyve. nimm kegl rkt-dimdlu nimm berluglu akrmdimdlu meligeyagive; nimm tutiglu sullnnu mataduttve; nimm nalige anyayvnnu nudiyuttde. nyaykkeuskr kreyuvvnu yavnu ill; illve stykkeuskr bedu vnnu obbnu ill. vyrthvdrlli visvas idu ttare. sullnnu mataduttare; kednnu grbhdhrisi keulluttare akrmvnnu heruttare. havinmte meutteglennu mri maduttare, jedhuld nulnnu neyuttare; adr meutteglennu tinnuvvnu sayu-vnu; odeyuvmtthaddrimd visd mriyu heurduvdu. avr nulu vstrkkagdu; tmm kelsglind tmmnnu heuddu keullru; avr kelsglu akrmd kelsge; avr kegilli himsey kriyeglu ave. avr kaluglu kedige oduttve; apradhvild rkt vnnu celluvdkke tvrepduttve. avr aleu cne glu dustnd aleucnegle; nstvu nasvu avr margllili ave. sma dhand margvnnriyu; avr darigllili nyayvill; tmm hadiglnnu deumku madi keumdidare; avugllili ndeyuvvrellru sma dhanvnnriyu. addrimd nyayvu nmge durvayitu; nitiyu nmmnnu serdu; belki

geuskr kadukeullutteve, adre igeu kttle, prkasvnnu haresi amdhkardlli ndedukeullu tteve. kurudr hage geudeynnu tdvri sutteve; knnilldvr hage tdvadutteve; mdhyahndlli, ratriy hage edvutteve, sttvr hage halad sthlgllli iddeve. navellru krdigl hage guruguttutteve; parivalgl hage bhlvagi mulgutteve; nyaykkagi kadukeullutteve, adre adu illve ill; rksneyadreu adu nmge durvagide. yakmdre, nmm dreuhglu ninn mumde bhlvagive; nmm pagglu nmge vireudhvagi saksikeudutteve; nmm dreuhglu nmm smgd ave; nmm akrngl nnadreu, navu bllvu. dreuh madi ddeve, ktrnige sulladiddeve; nmm devr kdeyimd himdirugiddeve; blatkardimd tirugi biluvikey karyglennu matadiddeve; hrddylli sulu matuglennu klipiskeumdu nudiddeve. nyayvu sh himdkke tirugi slpttide. nitiyu durdlli nilluttde; styvu bidiylli bidduheuyitu. ytharthteyu prveisuvde ill. haudu, styvu illde heuyitu; kettdnnu bittubiduvnu sulige yaguttane; ktrnu adnnu neudidnu, ad rlli nyayvilldrimdr atnige meccikeyaglill. yav mnusynu illde iruvdnnu atnu neudi, mdhysthgarnu illvemu as-cryptnnu; ag atn bahu ngeuskr rksneynnu nitiynnu tmditu. adre atnnu uddharmaditu. avnu nitiynnu kvcd hage dhrisikeumdu, rksney sirstranvnnu tnn tley mele ittukeumdu; prtikard vstr glennu heudikeyagi heuddukeumdu asktiynnu melmgiyagi teuttukeumdu. avr kriyegl prkarve sriyagi sllisuvnu; tnn veri glige kreudhvnnu tnn strugligu dvipg ligu prtphlvnnu sllisuvnu. ag psci md kdeyvru ktrn hesrigu suryue dyd kdeyvru atn ghnnku bhydvru. veriyyu pryldmte bruvag ktrn atmnu anvige vireudhvagi dhvjvnnettuvnu. vimeucknu ciyeunigu yakebyrlli tmm dreuhdimd tiruguvvrigu bruve nemdu ktrnu annuttane. ktrnu heluvde nmde-nanadreu avr smgd maduv odmbdike ide-ninn meliruv nnn atmnu nanu ninn baylli ittiruv nnn vakyglu imdinimd sdakalkke ninn bayimdlu ninn smtand bayimdlu ninn smtitiy smta nd bayimdlu teulguvillvemu ktrnu heluttane.

60

elu, prkasisu; yakmdre, ninn belku bmtu; ktrn mhimeyu ninn mele udyvayitu. igeu, kttle bhu-miynnu gadhamdhkarvu jnglennu muccuvdu; adre ninn mele ktrnu udyi suvnu; atn mhimeyu ninn mele kan bruvdu. anynamgglu ninn prkaskku arsr ninn udyd kamtigu bruvru. sutllu ninn knuugnnetti neudu, avrellru kudikeumdu ninn blige bruttare; ninn kuma rru durdimd bruvru ninn kumarteyru ninn pkkeylli peusne heumduvru. ag ninu adnnu neuduvu, nivu gumpu gumpagi heuguviri. ninn hrdyvu hedri visalvagu vdu; smudrd (vypard) smrdldhiyu ninn kdege tirugikeulluvdu; anynamgd sena blvu ninn blige bruvdu. omtegl smuhvu ninnnnu muccuvdu; midyanin, ephd vegvull omteglu avella sebdimdlu bruvvu; avu bmgarvnnu dhupvnu truvvu; avu ktrn steutr glennu saruvvu. kedarin mmdegglella ninn blige kudislpdvvu; nbayeyutin tgru glu ninnnnu sevisuvvu; avu nnn blipithd mele amgikarvaguvvu, nanu nnn mhi mey allyvnu ghn-pdisuvenu. meghdmteyu tmm guduglige heuguv parivalglmteyu haruv ivru yaru? niscyvagi dvipglu,

tarsisin hdguglu meudlagi, ngeuskr durdimd ninn kumarrnnu tmm bellimbmgard shitvagi ninn devrad ktrn hesrin bligu ninnnnu srmgrisiruv israyelin prisuddhn bligu truvdrlli mumdaguttive. idllde anyr mkklu ninn geudeglennu kttuvru; avr arsr sh ninge seve maduvru; nnn raudrdlli ninnnnu heudedennu; adre nnn ktaksdlli ninnnnu krnusuvenu. adredim ninn bagiluglu yavaglu terediruvvu; anynamggl asti ninn blige trlpttu, avr arsr sh ndislpdvd kkeuskrve hglu illve ratri avu mucclp duvdill. ninnnnu sevisd jnamgvu rajyvu nasvaguvdu; haudu, a jnam glu smpurnvagi halaguvvu. lebneu nin vebhvuvu surgi, dimdug, heunne mrglu kud nnn prisuddh sthlvnnu srmgrisuvdkke ninn blige bruvvu; nnn padgl sthlvnnu nanu gaurvullddagi maduvenu. ag ninnnnu kuggisidvr mkklu beuggikeumdu ninn blige bruvru; ninnnnu asddemadidvrellru ninn amaluglige sriyagi addbiddu ninnnnu ktrn pttvemu israyelin prisuddhn ciyeu nemdu kreyuvru. haduheuguvvillde ninu bidlpttvl hge madlpttvl agi ddkke bdlagi ninnnnu nityvad ghnteyu anek smttigllli ullasvagiya madu ttene. anynamggl halnnu hirikeulluvi; arsr meuleynnu sh hirikeulluvi; ag ktrnad nane ninn rksknu ninn vimeu ckn yakeubn prakrmiyu emdu tilukeulluvi. hittalege bdlagi bmgarvnnu truvnu; kbbinkke bdlagi belliyennu mrkke bdlagi hittaleynnu klluglige bdlagi kbbinnvnu truvnu, smadhanvnnu ninge adhiptiynnagiya nitiynnu ninge adhikari ynnagiya maduvnu. blatkarvu ninn desdeulge haladdu nasvu ninn mere glili kelpduvdill; ninn geudeglige rksne emde ninn bagiluglige steutrvemu hesri duvi. innu mele surynu ninge hgli nlli belkagiruvdill, cmdrnu prkaskkagi ninge belku keuduvdill; adre ktrnu ninge nityvad belkagiruvnu. ninn devru ninn prbhayagiruvnu. ninn surynu astmisu vdill, ninn cmdrnu kande heuguvdill; ktrnu ninge nityvad belkagiruvnu ninn duhkhd dnglu mgiduheugiruvvu. ninn jnrellru nitivmtragiruvru, desvnnu sda kalkke svadhin madikeulluvru; nanu mhime heumduvd-kkeuskr nanu nett keumbeyu nnn ke srstiyu desvnnu sda anubhvisuvru. cickvnmid savirvaguvru. alpnmid bl vad jnamvaguvdu; ktrnemb nanu kluptkaldlli idnnu bhu begne umtu maduvenu.

61

devrad ktrn atmvu nnn mele ade; dinrige subhs-macarvnnu saruvdkke ktrnu nnnnnu abhisekisdane; murid hrdyvullvnnu kttuvdkku sereyvrigge bidugdeynnu bmdhislpvtrige seremney kd tereyuvdnnu prsiddhi maduvdkku2 ktrn amgikard vrusvnnu sari heluvdkku nmm devru muyyige muyyi keuduv divsvnnu prsiddhi maduvdkku duhkhlvllvrellnnu adrisuvdkku ciyeu ninlli duhkhisuvvrigge budige bdlagi saumdryvnnu duhkhhkke bdlagi anmd telvnnu kumdid atmkke bdlagi steutrd vstrvnnu keuduvdkke nnnnnu nemisiddane. ag avrige nitivrksglemdu ktrnu tanu mhime heumduvdkkeuskr nett gidglemdu hesraguvdu. ag avru purvkald halu sthlglnnu ktti mumce kedvlpvtvuglennu ebbisuvru; halad pttnglennu anek smttiglmid kedvlpvtvuglennu jirneuddhar maduvru. idllde anyru nimtu nimm mmdeglennu meyisuvru; prr puttru nime negilu

hduvuvru drakseteuteu kayuvuvru agiruvru. adre ninge krtn yajkremdu hesriduvru nivu nmm devr sevkremdu jnru kreyuvru. jnamggll astiynnu anubhvisuviri; avr mhimeyalli nivu heccldpdiviri. nimm avmankke bdlagi manvu erdrstagu vdu. bdlagi tmm palinlli hrsisuvru; addrimd tmm desdlli erdrstu svadhin madikeulluvru, nityvad smteusvu avrige aguvdu. krtnad nanu nyayvnnu pritimadu ttene, suligeyimdad dhnblivnnu hge maduttene. avr kelsvnnu stydlli ndisu ttene; avr smgd nityvad odmbdikeynnu madikeulluttene. ag avr smtanvu any jnamgglliyu avrimdad smttiyn jn gl mdhydllyu tilislpdudvu; avrnnu neuduvvrellru—avre krtnu asirvdi sid smtanvemdu oppikeulluvru. nanu krtnlli bhlvagi smteusi savenu; nnn prannu nnn devrlli ulla pduvdu; yakmdre mdlimgnu saumdry vagi tnnnnu srmgisuv hageyu mdl gittiyn abhrnglimd tnnnnu almkrisuv hageyu atnu rksney vstrglennu nge teusididdane, nitiy niluvmgivnnu nge dhrisuvnte madiddane. bhumiyu tnn meulkeynnu hege heurdisuvdeu teutvu tnnlli bittiddnnu hege meulisuvdeu hageye devrad krtn nitiynnu teutrvnnu ella jnamggll mumde meuleyisuvnu.

62

ciyeunigeuskr nanu maunvagiruvdill; yerusalemigeuskr adr niti prkasdmteyu adr rkseyu uriyuv divigeymteyu heurdv vrede nanu visramtiyimd iruvdill.2 ag any jnamggllu ninn nitiynnu arsellru ninn mhimeynnu neuduvru; krtn bayi ucgrisuv heus hesrinimd ninu krey lpduvi. krtn keylli mhimey kirit vagiyu ninn devr amgeylli rajtvd kiritvagiyu iruvi. innu mele ninu bidlptvlemdu hellpduvdill, ilve ninn deskke haladddemdu hellpduvdill: adre ninu (hephjiba) meccidvlemdu ninn desvu (beyula) mdmveyadddemdu kreyllp dudvu; yakmdre krtnu ninnlli ullaasisu vnu; ninn desvu mduveyaguvdu. yavvnsthn knyastriynnu mduve-madi keulluv prkar ninn kumarru ninnnnu mduve-madikeulluvru; mdlimgnu mdlgittiylli anmdpudv prkar ninn devru ninnlli anmdpudvnu. o yerusleme, ninn geudegl mele kavlugarrnnu nemisiddene; avru hgli nllu ratriyllu maunvagiruvde ill. krtnnnu jnapkdpisuvvru, smmunirbediri. atnu yeruslemnnu sthapisu adu bhumiyalli stutislpdumte maduvvregu atnige visramti keudbediri. krtnu tnn blge yimdlu tnn tranvull teulinimdlu ane yittukeumdddenmdre-niscyagvi nanu innu mele ninn dhanyglennu ninn struglige aharvagi keuduvdill, mttu ninu kstpttu madid ninn draksarsvnnu anyr putru kudiyuvdill; adre adnnu kudidisuvru adnnu timdu krtnnnu stutisuvru; adnnu serisi tmdvru nnn prisuddh amglgllli adnnu kudiyuvru. haduheugiri, bag-iluglennu hadu heugiri. jnrigge dariynnu siddhmadiri; ettr madiri, raj margvnnu ettrmadiri; klluglennu aydu kudisiri; jngligeuskr dhvjvnnu ettiri. igeu, krtnu bhumiy amtyd vrede prktisiddane. ciyeunin kuma riye—igeu, ninn rksneyu bruttde; atn bhumanvu atn smgdvu atn kelsvu atn mdmdeyu ade emdu heliri. ag avru—prisuddh jnru krtnu vimeucisid vru emdu kreyllpudvru; ninu kmdu keullpttvlv teureyldd pttvnu emdu kreyllpdivi.

63

edeuminimdlu rktambr dhrisikeumdu beucrdimdlu bruv ivnyaru? prbheyull vstrglennu teuttukeumdv nagi tnn mahaprakrmdlli smcar maduv ivnyaru? nitiyalli matnadu vnnu rksislu blistnnu agiruv nane. ninn vstrglu yake kempadvu? ninn btteglu yake drakseyennu tuliyuvvn hageve? drakse teuttiynnu naneubbn teulididdene, jngllli obbnadru nnn smgd irlilli; nnn keupdlli avrnnu teulididdene, nn uriyalli avrnnu jjiibittiddene. addrimd avr rktvu nnn bttegl mele cimukis lptide, nnn vstrglella meligeyadvu. muyyi tirisuv divnu nnn hrddylli ide; nanu vimeucisidv vrusvu bmtu. nanu neudlu shaykru avru irlilli; uddhar maduvvnu illddrimd ascripttenu; addrimd nnn svmt bahuvu nge rksneyennumtumaditu; nnn reusvu nnnnnu melkkettitu. nnn keup dlli jnglennu tulidu bittenu; nnn reus dlli avrnnu kudiyuvnte madidenu; avr sktiynnu bhumige iliyuvnte madidenu. krtnu nmge madiddelladr prkar, krtn priti krpeglennu krtn teutrglennu jnapkdpisuvnu; atnu tnn amthkrunev prkarvu tnn krpey mha ollemd prkarvu israyelin mneyvrige deudd upkar madidnlla. atnu-niscyagvi avru nnn jnre, sulladd mkkle emdu helidnu; addrimd avrige rksknagiddnu. avrige ad ella srmeylli atnige srme ayitu; atn smmukhd dutnu avrnnu rksisidnu; tnn pritiyalli tnn knikr dliyu atne avrnnu vimeucisidnu; purvkald dinglillella avrnnu et-tikeumdu heuttukeumdn. adre avru tirugi biddu, atn prisuddhatmnnu dukhkpdisidru; ad drimd atnu tirugikeumdu, avrige stru vadnu; atne avrige vireudhvagi yuddh madidnu. ag atnu purvkald din glennu meuseynnu tnn jnrrnnu jnapk madikeumdu—avrnnu tnn mmdey kurubn smgd smudrdeulgimd er madidvnu elli? avn mdhydllyu tnn prisuddhatmnnu ittvnu elli? meusey blgey mukham tr, tnn mhimeyull teulinimdv avrnnu ndisidvnu nge nityvad hesrnnumtu maduv hage avr mumde niruglennu bhedisidvnu elli? adviylly kudureymte agadhglly avrnnu edvd hage ndisi dvnu elli amdn. psuvu tggige iliyuv prkar, krtn atmnu avrige visramti keuttnu; i prkar ninu ninge mhime yull hesrnnu umtu maduv hage, ninn jnrrnnu ndisidi. akasdimd, ninn pri suddh mhimey nivasdimd drstisineudu; ninn asktiyu ninn prakrmvu ninn krulugl gheusvu nnn visyav ninn krunevlu elli? bigi hidukeumddiddey? abrahamnu nmmnnu tiliyidvnu israyelnu nmmnnu gurutisiddru nissmdhevagi nine nmm tmdeyagiddi; krtnad nine nmm tmdeyu, nmm vimeuknu; ninn hesru sdakalvu ide. o krtne, eke nmmnnu ninn margl imd tpiheuguvnte madiddi. eke nmm hrdivvnu ninge bhypdd hage kthin madiddi. ninn sevrigeuskrvu ninn badhytey geutrgligeuskrvu himtirugu. svlp kal matr ninn prisuddh jnru adnnu svadhin madikeumdu; nmm stru glu ninn prisuddh sthlvnnu tulidubittiddare. navu nin-nvrageiddeve; avr mele ninu deuretn madlill; avru ninn hesrinimd kreyllpdlill.

64

aha, ninu akasglennu hridu bittu, ilidu bmdiddre esteu cenna gittu! ba! bettglu ninn smmukhdlli krgli! jnamggllu ninn smmukhdlli nduguv hage,2 bemki

kttigeynnu heuttisuvmtëyü bemki nirnnu ukkisuvmtëyü ninn hesru ninn veriglige tiliyuvmtëyü madu! navu eduru neudde idd bhymkrvadvuglñnnu ninu madidag ilidu bmdi; bettglu ninn prsnntëy-imd krgiheudvu. devre, ningeuskr kadukeulluvvnige ninu madu vðnnu, leukd utpttëge mumce ninn heur tagi yaru kellill illve yar kivi ylliyu billill, yar knnu neudlill. smteuspttu nitiyinnu kekeulluvvnñnnu ninn margglill ninnñnnu jnapkmaðuvv nñnnu ninu edurugeullutti; igeu, ninu raudrnagiruvi, yakmdre navu rksislppd hage papdlli mumduvrivevu. navellru asuðdvaddr hage iddeve; nmm niti karyglu melige vstrd hagive; navellru eley hage badutteve; nmm akrmglu galiymte nmmñnnu ettikeumdu heugive. ninn hesrñnnu kreyuvvñnnu ninnñnnu hidu keulluvdkke tñnnñnnu preriskeulluvvñnnu obbnu ill; ninn mukhvñnnu nmge mremadiddi; nmm akrmgligagi nmmñnnu dhisibittiddi. adre ig o krtne, nmm tmdeyu nine; navu mñnnu, ninu nmm kumbarnu; nave llru ninn kekelsve. o krtne, atydihik vagi raudrnagbed; emdemdigu akrm vñnnu jnapkmaðbed; igeu, neudu, navu bedutteve drstiyidu; navellru ninn jñre. ninn prisuddh ptnglu advi yadvu; ciyeunu adviyayitu; yeru slemu halayitu. nmm tmdeglu ninnñnnu keumdadid nmm prisuddh mtu sumdr vad mne bemkiyimd sutuheyuytu; nmm seugsadvuglella nasvadu. ivu higrilagi krtne, ninnñnnu bigihidukeullu ttiyeu? maunvagiddu nmmñnnu atydihikvagi kuggisuviyëu?

65

keldvrimd nanu vicarislpttiddene, nñnnñnnu hudukdvrigu kmdu keullpttiddene; nnn hesrinimd kreylpdd jnamgkke-igeu, iddene; igeu, iddene emdu helidenu.2 olledlild margdlli tmm aleucnegl prkar ndeukeumdu tirugi biluv jñrige hglella nnn keglñnnu caccidene. ivru yavaglu nnn mukhde ðurige nge keupeudrekvñnnu ebbisuv jñru; teutglilli bli arpsi, itigey jynvediy mele dhup suduvru; sma dhiglilli ulidu givigilli tmguvvru; hmdi y mamsvñnnu tinnuvvru tmm patregilli ashyadvugl sarullvru; avru- ninn stkke nine nimtukeu, nnn blige brbed, yakmdre ningimt nanu prisuddhagidde nemdu heluvvru; ivru nnn muginlli heugeyagi y hglella uriyuv bemki yagi yu iddare. igeu, nnn munde adu breylpttide; nanu summñnde prtiphel keuduttene; avr udiyilli prtiphel keudu ttene. nimm akrmgligu nimm tmdegl akr mgligu prtiphel keuduttenemdu krtnu heluttane; avru bettgel mele dhup suttu guddgel mele nñnnñnnu dusisidrilla. higriru vðrimd avr himdin kelsglñnnu avr udi ylli aledubiduvunu. krtnu heluvdenmdre-draksegeune ylli heusdraksars kmdukeulluvdñnnu obbnu neudikedisbed, adrilli asirvad uttemdu heluvdu hegeu hageye nnn sevkrigeuskr avrñnnella nanu kedisi bidd hage maduvunu. yakeubineulgimð omdu smtanvñnnu yehuddeulgimð nnn prvtglige badhysthngiruvvñnnu heurge brmaduvunu; nanu adukeumdvru adñnnu svadhinmadikeulluvru; nnn sevkru adrivasvagu vñnnu. nñnnñnnu hudukuv nnn jñri geuskr sareunu mmdegl httiyagi yukeurin tggü, dnglu mlguv sthlva giyu iruvdu. adre krtñnnu bittvre, nivu nnn pri suðdh prvtvñnnu mretvre, senykke mejñnnu sid-dhmadi avrige pandrpne maduvvre agiddiri. ad-

drimd nimmñnnu ktigë nemisu venu nivellru keulege beuggikeulluviri. nanu kreylu, nivu uttr keudlill; nanu matnadlu nivu kelisikeullilli; nnn drstiyilli kettddñnnu madidiri, nanu meccddñnnu arisikeumdiri. higriruvdrimd devrad krtnu helu vdenmdre-igeu, nnn sevkru tinnuvru adre nivu hsidiruviri; igeu, nnn sevkru kudiyuvru, adre nivu bayariruviri; igeu, nnn sevkru smteuspuvru; adre nivu nacikepduviri; igeu, nnn sevkru hrðyd anmddimð haduvru, adre nivu hrðyd vysndimð aluviri mtu murid atmdimð geuladviri. nanu adukeumdvrigë nimm hesrñnnu sapvagi uli svuri; krtnad yehevñnnu nimmñnnu keumdu haki, tñn sevkrige bere hesrñnnu iduvnu. ag desdlli tñnnñnnu asirvdisikeullu vñnnu sty devrilli asirvdisikeulluvnu. desdlli ane ittukeulluvvñnnu; stydevr mele ane ittukeulluvvñnnu; mumcin kstglu mretuheyigë mtu avu nnn knnuglige mreyagive. igeu, nanu heus akasvñnnu heus bhumiynñnnu srstisuttene. mumcinvuglu jnapkdlliruvdill illve adr smrnege bruv dill. adre nanu srstisidvuglilli nivu smteusisi emdemdigu ullaspdiri; yakm dre igeu, nanu yerusalemillli ullasvñnnu avl jñrlli smteusvñnnu srstisuttene. yerusalemillli ullasisi, nnn jñrlli smteuspuvñnnu; adrilli aluv svrvu kuguv svrvu innu kelpduvdill. alli kelvu divsgl kusu tñn dñn tumbd muduknu innu iruvdill; yakmdre mguvu nuru vrusddagi sayuvdu, adre papisthnu nuru vrusdvñagi sap heumdu vñnnu. idllde, avru mneglnñnnu ktti, vasmaduvru; drakse teutglñnnu nettu, avugl phlvñnnu unuvvru. avru ktidd rlli inneubbru vasmaduvdill. avru nett dñnnu inneubbru tinnuvdill; mrd dingl hage nnn jñr dinglu iruvvru; nanu adukeumdvru tmm kekelsvñnnu anu bhvisuvru. avru vyrthvagi dudiyru kstvñnnu edurugeulluvdill; yakmdre avru krtnu asirvdisidvr smtanvaggidare. avr smgd avr smttiyu sh asirvdis lpduvdu. avru kreyuvdkkimt mumce nanu uttr keuduvunu avru innu matadu ttiruvaglu nanu kelisikeulluvunu. teul vu kurimriyu omðagi meiyuvu; simhvu ettin hage hullu tinnuvdu; havige adr aharu mñne; avu nnn prisuddh prvtldli kedumadvudill mtu nas maduvdill emdu krtnu heluttane.

66

krtnu heluvdenmdre-akasvu nnn simhasvnu; bhu-miyu nnn pad pithvu: nivu nngeuskr ktuv mne elli? nnn visramtiy sthlvu elli?2 ivugl nñella nnn ke utumaditu; ivuglella idvemdru krtnu annuttane. adre ivn mele drsti iduvunu dinnu jjið atmuvl vñnnu nnn vakykke nduguvvñnnu yavne avn mele y drsti iduvunu. ettñnnu keumduhakuvvñnnu mñnsvñnnu htey madu vñnnu hagiddane; kurimriyñnnu bliyagi keuduvvñnnu nayi kuttigeyñnnu kdiyu vñnnu hagiddane; kanikeyñnnu arpisuvvñnnu hmdi y rktvñnnu arpisuvvñnnu hagiddane. dhupvñnnu suduvvñnnu vigrhvñnnu asirvdisuvvñnnu hagiddane. haudu, avru svmt margglñnnu adukeumdidare; avr pravn avr ashyadvuglilli hrsisuttve. nanu sh avr meusglñnnu adukeumdu avr bhyglñnnu avr mele brmaduvunu; yakmdre nanu kreylu yaru uttr keudlill. nanu matnadlu avru kellill. adre nnn drstiyilli kettddñnnu madidru. nanu meccddñnnu adukeumdru. krtñnnu vakyvñnnu keliri, atñnnu vakykke nduguvvre, nimm sheudru nimmñnnu

hgemadi nnn hesrigeuskr nimmnnu heurge haki-
krtnu mhime heumdlemdu heli ddare; adre atnu
nimm smteuskkagi kanisi keulluvnu; avru nacikep-
duvre. pttu deulgin gddld sbdru devalydeulgim
svrvu tnn struglige muyigemuyyi tiri suv krtn svr-
vagide. avlige prsvvedne aguvdkkimt mumce het-
tlu, avlige neuvu bruvdkkimt mumce gmdru mguvnnu
hettlu. imthaddnnu yaru keliddare? imthvuglunu
yaru neudidare? bhumi omde divsdlli heruvnte
madite? athva jnamgvu ksn matrdlli hutitte? ciyeunu
prsvvedne pttagle tnn mklunu hettlu. nanu prsvkke
tmd mele herdmte madeneu emdu krtnu heluttane;
illve heruvnte maduvvnad nanu grbhvnnu muc-
vene emdu ninn devru heluttane. yeruslemin smgd
nivu smteusi siri, avlnnu priti maduvvrellre, avleum
dige ullaspidiri; avligeuskr duhkhisidv rellre, avl sm-
teuskkagi anmdpdiri. avl adrne gl meule hirikeumdu
trpti yaguv hage avl smrdhdiyav vebhv deumdige
halnu kudidu anmdgeulliri. krtnu hige heluttane-
igeu, nanu ndiynte smadhanvnnu hriyuv hll dmte
jnamggl vebhvnnu avl kdeg brmaduvnu; ag nivu
avuglunu hiri keumdu avl pkkeglili heurlpdiviri,
avl meunkalugl mele adislpdiviri, obb nnu avn
tayi adrisuv prkarve nanu nimmnnu adrisuvnu;
yerusleminlli ad rne heumdiviri. nivu adnu neudu-
vag nimm hrdivu smteusisuvdu, nimm elubu glu
hsiru plyd hage ciguruvvu; krtn ke atn sevk kdeg
atn raudruv atn strugl kdeg kanbruvdu. igeu, krtnu
bemkiyudne bruvnu. atn rthglu birugaliy hage
iruvvu; ugrdimd tnn keupvnnu agnijvaleglimd tnn
gdrike ynnu slisuvdkkagiye bruvnu. bemki yimdu
tnn kttiyimdu krtnu mnusy rigella nyatirisuvnu;
krtnimd keullptt vru anekragiruvru. teutgl md-
hydlli omdu mrd himde tmmnnu prisuddh madi
keumdu pvitrmadikeulluvru hmdi mamsvnnu ashy-
vaddnnu iliyinu tinnu vvru ottagi dhislpdivru
emdu krtnu heluttane. nanu avr kriyeglunu avr
aleucneglunu blenu. ella jnamg glunu bhaseyvrnnu
innu mumde ottige brmaduvnu; ag avru bmdru nnn
mhi meynnu neuduvru. avr mdhydlli omdu gu-
rutnnittu avrlli tppisikeumdvrrnu jnamggligu tar-
sisigu phuligu ludigu billu beuggisuvvrugu tubligu
yavanigu nnn smacarvnnu kelde nnn mhimeynnu
neudde iruv durd dvip gligu kluhisuvnu; avru anyj-
namggllili nnn mhimeynnu tilisuvru. avru nimm
sheudrrnnu kuduregl meleyu rth gliliyu palkiglliyu
hesr kttegl meleyu vegvagi heuguv pranigl meleyu
smst jnamggleulgim krt nige kanikeyagi isayelin
mklul kanikey ynnu suddh patreylli krtn mnege truv
prkar nnn prisuddh prtvad yerus lemige truvremdu
krtnu heluttane. avrlli yajkrigagiye leviyiriga giyu
avrmd tkkeulluvnemdu krtnu heluttane. nanu
umtu maduv heus akasvu heus bhumiyu nnn mumde
neleyagiruv prkarve nimm smtanvu nimm hesru ne-
leyagiruvdemdu krtnu annuttane. idad mele omdu
amavasyeyim inneumdkku omdu sbbtinim in-
neumdkku mnusyrella nnn mumde aradhisuvdkke
bruvremdu krtnu heluttane. avru mumde heugi nge
vireudhvagi dreuh madid mnusyr henglunu neudu-
vru; yakmdre avr hul sayuvdill; avr bemki aruvdill;
avru ella mnusyrige hesikeyaguvru.

benyaviann desd anateutinlidd yajkrlli obbnad hilki yn mgnagiruv yereviayn vakyglu. yehudd arsnad ameunnn mgnad yeusiyn dingllli avn alikey hdimurne vrusdlli avnige krtn vakyvu umtayitu. yehudd arsnad yeusiyn mgnagiruv yeheuya kimm dingllliyu kud yehudd ars nad yeusiyn mgnagiruv cidkiyn hnneumdne vrusd amtyd vregu aidne timgllli yeruslemu sereyagi oyylpdu vvregu krtn vakyvu umtayitu. krtn vakyvu nge umtagi atnu nge heliddenmdre nanu ninnnnu heutteylli nirmisuvdkkimt mumce ninnnnu tilididdenu. ninu grbhdimd heurge bruvdkkimt mumce ninnnnu prisuddh madidenu; ninnnnu jnamggige prjadiyn-nagi nemisidenu amdnu. ag nanu-ha! krtnad devre igeu, nanu matnadlarenu, nanu cikkvnu amdenu. ag krtnu nge-nanu cikkvnemdu belbed; nanu ninnnnu kluhisuvvrellr blige heugbeku; nanu ninge ajnapisuvdnella matnadbeku. avrige bhypdbed; ninnnnu tppisuvdkke nane ninn smgd iddene emdu krtnu amdnu. ag krtnu kceaci nnn bayiynnu muttidnu; nge-igeu, nnn vakyglnnu ninn baylli ittiddene. neudu, ninnnnu kiluvdkku kelge haki biduvdkku nasmaduvdkku kedvihakuvdkku kttuvdkku neduvdkku jnamggi meleyu rajjyl meleyu i din ninnnnu nemisiddene amdnu. idllde krtn vakyvu nge-yerevia yne, ninu enu neudutti emdu keliddkke nanu-badami mrd keulnnu neuduttene amdenu. ag krtnu nge-ninu cennagi neuiddi; nnn vakyvnnu nerverislu tvrepduvenu amdnu. erdne sari krtn vakyvu nge umtagi-ninu enu neudutti emdu keliddkke nanu-beyuv mdikeynnu neuduttene; adr bayi uttrd kdege ide amdenu. ag krtnu nge-uttr kdeyimd desd nivasiglellr mele kedu heurtu bruvdu. igeu, nanu uttrdliruv rajjyl kutumbglennella kreyuttenemdu krtnu annu ttane; avru bmdu tmm tmm simhasnglennu yeruslemin bagilugl prvesdlliye adr suttlagiruv geudeglige eduragiya yehudd ella pttnglige eduragiya irisuvru. nnnnnu bittu bere devruglige dhupvnnrpisi tmm svmt kekelsglige addbiddi ddare. avr ella kettnd nimitt avrige vireudhvagi nnn nyaytirpuglennu nudiya venu. addrimd ninu ninn nduvnnu ktti nimm-tukeumdu nanu ninge ajnapisuvdnennella avr smgd matnadu; nanu tmm tmm avr munde digilupdisd hage ninu avrimd nirasepbed. igeu, smst deskke vireudhvagi yehudd arsrige vireudh vagiya adr prdhanrige vireudhvagiya adr yajkrige vireudhvagiya desd jnrige vireudhvagiya nane i heutu ninnnnu keuteyull pttnvagiya kbbind stmbhvagiya hittaley geudeglagiya madiddene. avru ninge vireudhvagi ypuddh maduvru; adre ninnnnu gelluvdill; ninnnnu tppisuvdkke nane ninn smgd iddene emdu krtnu annuttane.

idllde krtn vakyvu nge umtagi heliddenmdre-ninu heugi yeruslemin kivigllli kugi hel bekadddenmdre, krtnu hige heluttane -nanu ninnnnu ninn yauvnd vatslyvnnu ninn niscitarthd pritiynnu ninu arnydlli bittlpdd desdlli nnnnnu himbalisid-

dnu jnapkmadikeulluttene. israyelu krtnige prisud-dhvu atn hutuvliy prthm phlvu agittu; adnnu timdu-bittvrellru apradhi glaguvru; avrige kedu bruvdumdu krtnu annuttane. o yakeubin mnetnve, israyelin mnetnd ella kutumbgle, krtn vakyvnnu nivu keliri. krtnu hige heluttane, nimm tmdeglu nnge durvagi vyrtthvnnu himdti vyrtthvaguv hage nnnlli yav akrmvnnu kmdiddare? nmmnnu aigupt desdeulgimd brmadi nmmnnu arnydlli kadu kuniglu ull desdlli, ksamd mtu mrnd nerladmth desdlli, obbru hadu heugde yaru vasmadde iruvlli ndisid krtnu elli emdu avru amdukeullill. nimmnnu smrdhhiyad deskke adr phlvnnu melnnu tinnuv hage krkeumdu bmdenu. adre nivu bmdu nnn desvnnu asuddhmad, nnn svastyvnnu ashy madidiri. yajkru-krtnu ellid-dane emdu hellill; nyay prmanvnnu upyeugisuvvru nnnnnu tiliyill; palkru nge vireudhvagi dreuhmadidru; prvadi glu balnimd prvadisidru; pryuejnvilld-vuglennu himd ttidru. addrimd innu nimm smgd vyayj vaduvenemdu krtnu annuttane; idllde nimm mkl mkl smgd vyayjvaduvnu. kittim dvipglige dati heugi neudiri; kedarige kluhisi cennagi tilukeul-liri; amthddu (elliyadru) umteu? neudiri. jnam gvu tmm devruglennu avu devrugllide iddagyu bdlu madidumteu? adre nnn jru tmm vebhvnnu pryuejnvilldkke bdlu madidru. o akasgle, id-kke nivu ascrypdiri, bhybhrantigeulliri, tir halagiri emdu krtnu annuttane. nnn jru erdu duskrtyglennu madiddare; jivvull nirin buggeyagiruv nnnnnu bittu tmge teuttiglennu niru hidiylard odku teuttiglennu ket-tikeumiddare. israyelnu sevkneu? neyelli hut-tid gulamneu? avnu yake suligeyadnu? prayd simhglu avnige vireudhvagi ghrjisi, abb risuttve. avn desvnnu halumaduttve; avn pttnglu nivasiville sut-tuheugive. neuph mtu tpey mklku sh ninn tley kiritvnnu muridubittiddare. atnu ninnnnu dariylli ndesuttiruvag ninu ninn devrad krtnnnu bittiddrim-dle idnnu ninge nime madikeumdi allveu? ig si-heurin niru kudiyuvdkkagi aiguptd dariylli ningen-gu kels? ilve ndiy niru kudi yuvdkkagi assurin dariylli ningen-gu kels? ninn ketttnve ninnnnu tid-duvdu; ninn himjarikegele ninnnnu gdrisuvvu; higi ruvdrimd ninu ninn devrad krtnnnu bittddu nnn bhyvu ninnlli illdiruvdu kettddu khiyaddu emdu tilukeumdu neudu emdu senygl krtnad devru annuttane. purvlli nanu ninn neugvnnu muridu ninn bmdhnglennu hridubittenu; ninu-nanu viaru-vdill emdu ninu helidi; adre omdeumdu ettrvad gudd meleyu omdeumdu hsurad mrd kelgu ninu suleyagi aledadutti. adagyu nanu ninnnnu uttm drakseblliagiya purn vagi nij bijvagiya nettiddenu; adre ninu hige nge any drakse blliy hage ket-tuheugi bdadi? ninu saulinimd teulkeumdru bhl sabunu hakikeumdru ninn akrmvu nnn mumde klmkvagide emdu krtnad devru annuttane. nanu asuddhnl, balnnu himbalisill emdu ninu heluvdu hege? tgginlli ninn margvnnu neudu; ninu madiddnnu tilukeu; ninu tivrvagi smcar maduv hennu omteye; arnyd abhyas vull kaduktteye; avl atyaseylli gali ynnu hirikeulluttale; avl mdvnnu yaru tdeyvuru? avlennu hudukuvv rellru ayaspuvdill; avl timgllli avlennu kanuvru. ninn kalu bri kala gd hageyu ninn gmtlu nirdike pdd hageyu himtege; adre ninu-ill,

nirikse yill, yakmdre nanu anyrnnu priti madid-dene. avr himde nanu heuguttene emdu ninu helidi. klñnu sikkid mele nacikepduv prkar israyelin mnetn dvrige naciekeyayitu; avrigu avr arsigru sammtrigu yajkrigu avr prvadigligu naciekeyayitu. avru mrkke ninu nnn tmde emdu klige–ninu nnnnnu hettiddi emdu heluttarlla? yakmdre avru nge muhvnñll bennnnu tirugisiddare; adru avr kst kaldlli–eddu, mmmnnu rksisu emdu heluvru. adre ninu ningeuskr madikeumd ninn devruglu elli? ninn kst kaldlli ninnnnu rksislu sadhyvadre avre elli, yakmdre o yehudve, ninn ptngl lekdd hage ninn devruglu id-dare. eke nnn smgd vadisuttiri? nivellru nge vireudhvagi dreuhmadi ddiri emdu krtnu annut-tane. nanu nimm mklñnnu heudedddu vyrthvay-itu. avru sikseyñnu tkkeulllill. nimm svmt ktiyu nasmaduv smthdmt nimm prvadiglñnu numgibit-tive. o smttiye, nivu krtn vakyñnnu neudiri; nanu israyelin arnyva deneu? ktley desvadeneu? yatkke nnn jñru–navu prbhuglu, innu mele ninn blige emdu bruvdill emdu heluttare. yuvtiyu tnn abhrñlñnu mldgitiyu tnn odyanvñnu mretubiduvleu? adagy nnn jñru lekvilldstu dinglu nnnnnu mretubittid-dare. pritiyñnu hudukuv hage ninn margvñnu yake cmd madikeullutti? kett hemgsrigu ninn margvñnu klisiddi. idllde ninn serguglli apradhvill bðpranigl rktvu sikkide; amtrmgd seudhneyimdl, adre ivrellr meleye adnnu kmiddene. adagy ninu–nanu nir-pradhagiruv karn niscyvagi atn keupvu nnnnnu bittu tiruguvdemdu helutti; nanu pap madillvemdu ninu heluvd rimd igeu, nanu ninn nyaytirisuvnu. ninn margvñnu beremadikeullvstu eke tirugadutti? ninu assurin nimmitt nacike ppt hage aiguptd nimmittu nacikepduvi. haudu, allimd sh ninn keglñnu tley mele ittukeumdu heurtuheuguvu; krtnu ninn bhrvseglñnu tiskrisiddane, avugllli ninge sphlvaguvdill.

3

obbnu tnn hemdtiyñnu bittubittag avlu avnnu bittu heugi bereyvnvadre avnu innu avl httr himtirugu-vneu? a desvu bhlvagi apvitrvaguvdillveu? ninu anak mimdr smgd suletn madiddi; adagy nnn blige tirugikeu emdu krtnu annuttane. ninn knuglñnu unnt sthlgl melettukeumdu elli ninn smgd mlgll-lveu neudu. arnydlli arbiyn hage darigllli avrigeuskr kutukeumdid; hige ninn suletnglimdlu ninn kett-nglimdlu desvñnu apvitr madiddi. addrimd mle nmtu heuyitu, himgaru agllil; suley hne ningittu; nacuvdñnu nirakrisidi. iginimdle nge –nnn tmd-eye, nnn yauvnd marg drsknu nine emdu ninu kugu-vdillveu? atnu emdemdigu tnn keupvñnu kadirisi keumdiruvnu? igeu, ninn apeksidd hage mat-nadiddi mtu kettvuglñnu ndisiddi. krtnu arsnad yeusiyn divsgllli nge heliddenmdre–himdirugid isra yelu madiddñnu ninu neudidiiyeu? avlu omdeumdu ettrvad bettd meuyu omdeumdu hsurad mrd kelgu heugi suletn madiddale. avlu ivuglñnella madid mele nanu–nnn blige tirugikeu amdenu; adre avlu tirugikeulllill; avl vmcneyull sheudriyad yehudlu adnnu neudidlu. ag nanu neudidde nm-dre, himdirugid israyelu vybhicar madid ella karngl nimmitt nanu avlñnu bittubittu tyagptrvñnu keuttid-

dagyu vmcne yull avl sheudriyad yehudlu bhypdde tanu kud heugi suletvñnnu madidlu. avl suletnd suddiyimdl avlu desvñnu apvitr madi kllgl smg dlu mrgl smgdlu vybhicar madidlu. idella adagy vm-cneyull avl sheu driyad yehudlu purn hrdyimdl, kptdimdle nnn blige tirugikeumdidale emdu krtnu annuttane. krtnu nge helidde nmde–himdirugid israyelu vmcneyull yehudkkimt heccagi tñnnu ni-tivmtlñnagi madikeumdidale. ninu heugi uttr dikkige i matuglñnu saru; yavvmdre–himdi rugid is-rayele, tirugikeu emdu krtnu annuttane. nanu nnn keupvñnu ninn mele bil maduvdill; nanu dyaprnu emdu krtnu annuttane, emdemdigu keupvittu keul-luvdill. ninn devrad krtnige vireudh vagi dreuh-madi omdeumdu hsiur mrd kelge ninn margglñnu anyrige cdrisi nnn sbdkke kivigeudlillvemb ninn akrmvñnu matr arikemademdu krtnu annuttane. himjrid mkkle, tirugikeulliremdu krtnu annuttane; nanu nimmnnu mduvevagiddene; nimmnnu pt-tndeulgimd obbnmteyu geutr deulgimd ibbrmteyu tegedukeumdu ciyeunige krkeumdu bruvnu. nnn hrd ykke sriyad palkrñnu ninge keuduvnu; avru tiluvlikeyimdlu buddhiyimdlu nimmnnu peusisuvru. nivu desdli abhi vrddhiyagi phlvullvrad mele a divsgllli –krtn odmbdikey mmju svu emdu innu mele avru heluvdill ille adu mnsisge bruvdill ille vad jnapkkke bardu; ille vicarislpdudill; innu mele madlpdudill emdu krtnu annu ttane. a kaldlli yeruslemu krtn simhasnvemdu kreylpdudvu; jnamgg lella adr blige krtn hesrin blige mtu yeruslem-ineulge kudislpduvvu; innu mele tmm kett hrdyd klpney prkar ndkeullru. a dingllli yehudd mne tñvu israyelin mney smgd heugu vdu; avru ek-vagi uttr desdimd nanu nimm tmdelge svastyagi keutt deskke bruvru. adre nanu–ninnnnu mkkleulge ittu mneuhrvad desvñnu jnamgglv senygl rmyvad svastyvñnu ninge keudu vdu hegemdu nanu amdukeumdenu; nanu –nnn tmdeye, ninu nnnnnu kedu, nnnnnu bittu tiruguvdillvemdu amdukeum-denu. niscyvagi hemdtiyu tnn gmdñnnu vmcisi biduv prkar o israyelin mnetndvre, nge vmcne madid-diri emdu krtnu annuttane. unnt sthlgl mele svrvu kllpttitu, avu israyelin mklkl aluvikey bedi kagle; yakmdre tmm margvñnu deumku madi tmm de-vrad krtnñnu mretubitti ddu. himjrid mkkle, nivu tirugikeulliri; nimm himjriyuvikeynnu nanu svsthi-maduvnu emdu krtnu annuttane. igeu, ninn blige brutteve; ninu devrad nmm krtnagiddi. niscyvagi guddglimdlu bettgl smu hdimdlu rksne vyrthvagide; niscyvagi israyelin rksneyu nmm devrad krtnllie ide. naciekeyaddu nmm yauvndarbhy nmm tmdegl kstvñnu avr kuriglñnu dnglñnu kumarrñnu, kuma retyrñnu timdubittide. nmm naciekeylli mlgikeullut-teve; nmm glbhe mmmnnu mucckieulldge; navu nmm tmdeglu nmm yauvndarbhy imdinvreu nmm devrad krtnige vireudhvagi papmadi nmm dev rad krtn svrkke kivigeudlill.

4

o israyele, ninu tirugikeumdre nnn blige tirugikeu emdu krtnu annuttane; ninu ninn ashyglñnu nnn edurinimd teulgisidre kldle iruvi. ninu stydimdlu

nyaydimdlu niti yimdlu krtu jivdane emdu prman-
maduvi; ag jnamgglu atnlli asirvdisi keulluvvu; mtu
atnlli heuglikeulluvvu. krtu yehuddvrigu yeruslemi
nvrugu hige heluttane–yeruslemin nivasigle, yehudd
mnusyre, nimm bmrju bhumyinnu uliri; mullugllli
bij bittbediri. krtnigeskur sunnti madikeulliri, nimm
hrdygl mumdeuglunu tegeduhakiri; iliddire nnn
keupvu bemkiy hage heurtu nimm kriyegl kettnd
nimm yaru aris kudd hage uriyuvdu. yehuddlli
prcarpdisiri, yerus leminlli prktisiri, desdlli tuturi udi
remdu heliri; gttiyagi kugiri; kudikeumdu keuteyull
pttngllli prvesiseun emdu heliri. ciyeunin kdege
dhvjvnnettiri; himdkke heugiri, nilbediri; nanu ut-
tridim kednnu deudd nasvnnu truttene. simhvu
tnn adviyeulgidm eri brutte, any jnam glunu nas-
maduvvnu heurtiddane, ninn desvnnu halu madu-
vdkke tnn sthlnnu bittiddane; ninn pttnglu ni-
vasi ilde palu biluvdu. idkkagi geunittnnu kt-
tikeulliri; prlapisiri, geuladiri; krtu keupd uriyu nm-
mimd himtiruglll. a divsdlli aguvdenmdre–arsn
hrdyvu samm tr hrdyvu halaguvdu. yajkru ascryp-
duvru; prvadiglu bhrmegeullu vru emdu krtu an-
nuttane. ag nanu heliddennmdre–ha! krtne, de-
vre, niscy vagi ninu i jnrigu yeruslemigu– nimges
smadhanvaguvdemdu heli bhl meusmadiddi; kt-
tiyu prand vregu takutt dlleu? a smydlli i jn-
rigu yeruslemigu hellpduvdenmdre–on galiyu arnyd
unnt sthlglimd nnn jnr kumariy kdege brutte.
adu turuvdkku suddhmaduvdkku agtkkddll. ad-
kkimt tumb gali a sthlglimd nnn blige bruvdu; iglu
nanu avrige vireudhvagi nyay tirpuglunu keudu-
venu. iglu, meghgl hage eri bruvnu; atn rthglu biru-
galiy hage iruvvu, atn kudureglu hddugligimt tiv-
vagive. nmge ayyeu, haladevu. yerusleme, ninu
rksislpdub hage ninn hrdyvnnu kettndim teule-
dukeu; ninn vyrrh aleucneglu estr vregu ninnlli
tmguvuv? omdu sbdnu daninimd prkt maduttd;
ephrajamin bettdimd aptnnu tiliydisuttd. jnamg-
glige tilisiri. iglu, yeruslemige vireudhvagi tiliy
pdisiri; enmdre muttige hakuvvru dur desdimd
bruttare, yehudd pttnglige vireudhvagi tmm svrvn-
nettuttare. heul kayuvvrmtte suttlagi avlige vireud-
hvagi ddare; nnge vireudhvagi tirugi biddiddalemdu
krtu annuttane. ninn margglu ninn kriyeglu
ivuglunu ninge umtumadidvu, idu ninn ketttnve;
adu khiyadddlleu? ninn hrdykke takuttdlleu?
nnn kruluglu, nnn kruluglu! nnn hrdydllye neum-
dukeumdidare; nnn hrd yvu nnnlli kuguttd,
maunvagirlarenu; o nnn prave, tuturiy sbdvnu
yuddh arbhvnnu ninu kelidli. nas nd mele nas-
nvu kuglpttide, desvella halayitu; phkkne nnn gu-
darglu ksn matrddli nnn tereglu haladvu. estr vregu
nanu dhvjvnnu neudutta tuturiy sbdvnu kelli? nnn
jnru mudhragiddare, nnnnnu avru ariyru; kudikrad
mkklagiddare, grhike yullvrll; kettddnnu maduvd-
kke janragi ddare, ollednnu maduvdnnu ariyru. nanu
bhumyinnu neudidenu, iglu, adu nirakarvagiyu ha-
lagiyu sunyvagiyu ittu; akasglunu sh neudidenu,
avuglige belkirlill. bettglunu neudidenu, iglu, avu
ndugidvu; guddglu haurvagi aduridvu. nanu neu-
didenu, iglu, mnusynu irill; akasd pksiglella har-
iheugiddvu. nanu neudidenu, iglu, phlvull sth-
lvu arnyvayitu; adr pttnglella krtu mumdeyu atn

keupd uriy mumdeyu kedvlpitiddvu. krtu hige
heliddane–desvella halaguvdu; adagyu nanu adnnu
purn madill. idr nimitt bhumiyu duhkhisuvdu;
meliruv akasvu kppaguvdu; nanu adnnu heli niscy-
isiddene; mansamtrpduvdill; ilve adrimd himtirugu-
vdill; rahutr mtu billinvr sbdd nimitt pttnnvella odi
heuguvdu; adviglli heukku, bmdeglunu htuvru;
pttnglella bidlpduvdu avugllli obbnadru vasmadnu.
ninu sure yadag enu maduvi? ninu kdu kem-
pubnnd vstrvnnu teuttukeumdre? cinnd abhrn
glimd ninnnnu almkrisidrenu? mukhkke bnn he-
cikeumdre? vyrrhvagi ninu ninnnnu saumdry-
lagi madikeulluvi; ninn priyru ninnnnu ashyisu-
vru; ninn prannnu hudukuvru. prsvvedne pduvvl
svrkku ceucclnu heruvvl smtkkvl smanvagi ruv
ciyeunin mgl svrvnnu keliddene; akeyu geuladut-
tale, keglunu caci–ngig ayyeu, keulegarr nimitt nnn
pranvu besrgeulluttd emdnuttale.

5

yeruslemin bidigllli attitt odadi nyayvnnu maduvvnu
styvnnu hudukuvvnu nimges obbnadru sikkuvne?
avl visal sthlgllli neudi tilidu hudukiri. sikkidre
avlige mnnisuvnu. avru–krtu jvisuttanemdu he-
lidru niscyvagi sullagiye avru ane iduttare. o
krtne, ninn knnuglu styd mele ivey llveu? avrnnu
heudedi, adre avrige duhkhvagill; avrnnu smhri-
sidi, adre sikse heumdeulle iddu; tmm mukhglunu
bmdegimt kthin madikeumdidare; avru himtirugu-
vdkke nirakrisiddare. adrimd nanu–niscyvagi ivru
bdvru, buddhi hinru; krtu margvnnu tmm devr
nyaytirpnnu ariyru. nanu deuddvr blige heugi
avr smgd matnadu venu; avru krtu margvnnu
tmm devr nyaytirpnnu tilididdare; adre ivru kud
neugvnnu muridu bmdhnglunu hridu bittiddare.
higiruvdrimd adviy simhvu avrnnu keulluvdu; sm-
jei teulvu avrnnu sure maduvdu; cirte avr pt-
ngl mele kavlagiruvdu; allimd heurge bruvv rellru
sillpduvru; avr dreuhglu bhlvagive; avr himtirugu-
vikeyu heccagide. idkkagi nanu ninnnnu hege
mnnisli? ninn mkklunu nnnnnu bittu devrldvugl
mele ane ittukeumdidare; nanu avrnnu trtpidi
sid mele avru vybhicarmadi suleyr mnegllli gumpagi
kudikeumdre. belgi nlli keubbid kudureglu hagid-
dare; tmm tmm nereyvr hemdtiyrigeuskur humkri
suttdare. ivugl nimitt nanu vicarisuv dlleu? imtha
jnamgkke nnn pranvu muuyige muuyi tirisuvdlleu?
emdu krtu annuttane. adu geudeglunu eriri, ke-
disiri; adre purnvagi nasmadbediri. avl keutey up-
prigeglunu tegedubidiri; avu krtvuglll. israyelyn
mnetndvru yehudn mnetndvru nnge bhl vmcne ma-
didda remdu krtu annuttane. krtnnu sullagar
nnnagi madi avru–atnu amthvnnl; nmm mele ke-
dubardu; ilve kttiynnadru brvnnadru nanu neudu-
vdill. prvadiglu galiyaguvru; vakyyu avrlli ill; avrige
higaguvdu emdu heliddare. adu drimd senygl devrad
krtu hige helu ttane–nivu i matnnaduvdrimd iglu,
nanu ninn baylliruv nnn matuglunu bemkiyagi
i jnrrnu ktteyagiye maduvunu; adu avrnnu tim-
dubiduvdu. iglu, israyelyn mnetne, nanu dur-
dimd nimm mele omdu jnamgvnnu trisuttenemdu
krtu annuttane. adu blvad jnamgyu purvkald

jnamgvu, a jnamgd bhaseynnu ninriye; ilve avru
 heluvmtthdu ninge tilydu. avr bttlike tered smad-
 hiy hage; avrellru prakrm salige. ninn ku-
 marru, kumarteyru tinntkk ninn pernnu reuttiynnu
 tinnuvru, koriglunu dnglunu tinnuvru, drakse gid
 glunu amjurd gidglunu tinnuvru. ninu nmbikeum-
 didd keuteyull ptnglunu tinnuvru bdvag maduvru.
 adagyu a divsglliyu nanu nimmnnu smpurn vagi al-
 isibiduvdill emdu krtnu annuttane. nmm devrad
 krtnu yake nmge ivuglunnella maduttanemdu avru
 helu vag-ninu avrige-nivu nnnnnu bittu, nimm des-
 dlli bere devruglunu sevisid hage nimmddld des-
 dlli anyrnnu sevisuviri emdu helbeku. yakeubn
 mnetndlli idnnu tilisiri. yehuddlli prktisiri, enm-
 dre mudhre, buddhihin jnre, knnugliddu neuddvre,
 kivigliddu keldvre, idnnu keliri. nivu nnge bhyp-
 duvdillvev? nnn smmukhdlli nduguvdillvev emdu
 krtnu annuttane; smudvru datkudd hage mrlnnu
 nity nemkdimd nanu mereyagittiddene; adr tereglu
 eddru dd viarlavru, gheusisi dru adnnu datlavru.
 adre i jnrige tirugi biluvmt, prtibhtisuvmt hrdy
 umtu; avru tirugi biddu heugibittidare. ilve tmm
 hrddylli-mumgaru himgaru mleynnu adrrd kaldlli
 nmge keudu vmth suggige nemkvad varglilli nmmnnu
 kapaduvmt nmm devrad krtnige bhy pdeun emdu
 amdukeulluvdill. nimm akrmglu ivuglunu tppisi
 ave; nimm pap glu olleyvuglunu nimmimd himdele-
 dive. nnn jnrlli dustru sikkiddare; urulu iduvvn
 hage heumcu hakuttare; beunu haki mnusyrrnu
 hidiyu ttare. pmjirvu pksiglimd tumbiruv prkar
 avr mneglu meusdimd tumbiye. addrimd avru
 deuddvru aisvryvmtru agiddare; keubbiddare, prka-
 suttare; haudu, dustr krtygligimt viari heugid-
 dare. vyajy vnnu, dikkilldvn vyajyvnnu vicarisu-
 vdill; adagyu avru sphlvaguttare; bdvr nyayvnnu
 tirisru. ivugl nimitt nanu vicarusuvdillvev? imtha
 jnamgkke nnn pranvu muuyige muuyi tirisuvdillvev
 emdu krtnu annuttane. ascryvu bhymkrvu ad karyvu
 desdlli ndeyu ttde, enmdre prvadiglu sullagi prvadis-
 ttare, yajkru tmm adaydimd deuretn maduttare; nnn
 jnru adnnu priti madu ttare; adre adr amtydlli nivu
 enu maduviri?

6

o benyaviann mkkle! yeruslemineulgimd odiheugu-
 vdkke nivu kudikeulliri, tekeuvdlli tuturi udiri;
 bethkkereminlli bemkiy gurutnnu hcciri; yakmdre
 keddu deudd nasnvu uttrd kdeymd teurtutte. ciye-
 unin mglunu saumdryvad mtu keumlvadvlige nanu
 heulisuttene. avl blige kurubru tmm mmedgl smgd
 bruvru; avl suttlu tmm gudarglunu hakuvru; tmm
 tmm sthlgilli meysuvru. avlige vireudhvagi yud-
 dhvnnu siddhmadiri; eliri, mdhyahndlli eri heugeun,
 nmge ayyeu! heuttu munuguttalla; smjey nerluglu
 uddva guttve. eliri, ratriylli eriheugi avl armneglunu
 nasmadeun; senygl krtnu hige heluttane-mrglunu
 kdiyiri; yeruslemige vireudhvagi dibb hakiri; vi-
 carispdtkk pttvnu ide; avllli tumb blatkar ade.
 buggeyu tnn nirnnu hriy maduv hage avlu tnn kett-
 tvnnu hriy maduttale; blatkarvu suligeyu avllli kel-
 bruttve. duhhkvu gayglu yava glu nnn mumde ave.
 yerusleme, nnn pranvu ninn kdeymd heurtu heugd

hage nanu nimmnnu halagiyu nivasigillld desvagi-
 yu madd hage siksnnvnu tkkeu. senygl krtnu hige
 heluttane-isra yelin sevnnu drakseidd hage purn
 vagi hkklayuvru, drakse kudisuvvn hage ninn keynnu
 puttigilli himdkke tirugisu. nanu yar smgd matnadli?
 avru keluv hage yarnnu eccrisli? igeu, avru aleslad
 hage avr kivi prichedne yilldagide; igeu, krtn vakvyu
 avrige nimdeyagide, adrlli avrige smteusvill. addrimd
 krtn keupdimd nanu tumbi ddene, adnnu nnnneulge
 bigihididu nnge sakayitu; adnnu dur iruv mkkkl
 mele mtuu yavvnsthr kut shivagi avr mele surisu-
 venu. niscyvagi gmdnu hemdtiy smgdlu muduknu
 din tumbidvn smg dlu hidiyldpuvru. avr mneglu
 heulglu hemdtiyrn shivagi bereubb rige aguvvu;
 desd nivasigil mele nnn ke cacuvnu emdu krtnu an-
 nuttane. av rlli cikkvnu meudlugeumdu deuddvr
 vreve avrellru tmmnnu leubhkke oppisi keuttiddare.
 prvadi meudlugeumdu yajkr vreve prti yeubbnu sul-
 lagi ndkeulluttane. smadhan viddiruvag-smadhan
 emdu heli nnn jnr kumartey gayvnnu hgurvagi svst-
 madiddare. ashyvnnu madid mele nacikepttreu? ill,
 svlpvadrn nacikepd lill; ilve ljeynnu ariyru; addrimd
 avru biluvvreulge biluvru; nanu av rnnu vicarisuv
 kaldlli avru kelge hak lpduvru emdu krtnu helut-
 tane. krtnu hige heluttane-marggilli nimitukeumdu
 neudiri; meudlin hadiglunu kelikeulliri; olle marg el-
 lideyeu adrlli ndeyiri; ag nimm pranglige visramti
 sikku vdu amdn. adre avru-navu nde yuvdill am-
 dru. idllde nimm mele kavlugarrnnu irisi tuturiy
 sbdvnnu ale siri amenau; adre avru-navu alesuv
 dill amdr. addrimd jnamggle, keliri; sbheye, avr-
 lli iruvmtthdnnu tilukeulliri. bhumie, kelu, igeu,
 nanu i jnr mele kednnu amdre avr klpnegl phlvne
 brmaduttene. avru nnn vakyglnnu alesde heudru,
 nnn nyayprmanvnnu tirsikrisi dru. sebdimd sam-
 braniyu dur desdimd olle sugmdhvu nnge bruvdu
 yatkke? nimm dhnbliglu meccikeyagillil; nimm bliglu
 nnge ruci ill. addrimd krtnu hige heluttane. igeu,
 nanu i jnr mumde edetdeglunu iduttene; tmde glu
 mkkllu kud avugl mele biluvru; nereyvnu avn sne-
 hitnu nasvaguuvnu. krtnu hige heluttane-igeu, omdu
 jnvu uttr desdimd bruttde; deudd jnamgvu bhumiy
 mereglimd eddu bru ttde. avru billnnu bleyennu
 hidid kruriglagiddare, knikr teurisuvdill; avr sb-
 dvu smudrd hage gheusisuttde; kudure gl mele sviri
 maduttare; ciyeunin kumariye, ninge vireudhvagi
 yudd maduv mnusyrmte siddhmadikeumdidare;
 adr kirtiyinnu keliddeve, nmm keglu jeula duttve;
 smktvu heruvvltmtruv neuvu nmmnnu hidiyitu.
 heullike heurdbed; dariylli ndeybed; yakmdre stru-
 vin kttiyy amjikeyu suttlu ave. nnn jnr kumariye,
 geunittnnu kttikeu, budiylli heurladu; obbne mg-
 nigeuskr maduv duhhkd prkar bhukthinvad geu-
 latvnnu madu; sure maduvvnu phkkne nmm mele
 bruvnu. ninu avr margvnnu tilidu seudhisuv hage
 ninnnnu nnn jnrlli burujnagiyu keuteynagiyu it-
 tiddene. avrellru dheurgvagi tirugi biluvvre; cadikeur-
 ragi ndeuytate; hittaleyu kbbinvu agiddare; avrellru
 kedisuvvre. tidiyu suduttde, bemkiyeulgimd sisvu
 krguttde; putkke hakuvvnu vyrtthvagi hakuttane;
 kettvru kittu tegeyldpillil; heulsad belli emdu avrige
 hesraguvdu; krtnu avrvnu tlliddane.

yereviaynige krtnimð umtad vakyvnmðre- krtn alyð bagilinnli nimtukeumdu i vakyvnnu alli saru, emndre yehuddvrellre, krtnnnu aradhisudvde i bagilugllli seruvvre, krtn vakyvnnu keliri. is-rayelin devragiruv senygl krtnu hige helu ttane-nimm margglönnu nimm kriyeglönnu nettge madiri; ag nimmönnu i sthldli vasisuvnte maduvenu. ivugle krtn aly, krtn aly, krtn aly emdu heluv sullu matugllli nmbike idbediri. nivu nimm margglönnu nimm kriyeglönnu purnvagi nettge madi mnusynigu avn nereyvnnigu purnvagi nyayndisi prdesiynnu dikkilðvnnu vidhveynnu smktpdise i sthldli apradh villð rktvnnu celliddre ille nimm kedigagi bere devruglönnu himbalisiddre nanu nimmönnu i sthldli amdre nanu nimm pitrglige keutt desdli emdemdigu vasisuvnte maduvenu. igeu, nivu pryeyjnvillð sullad matugllli nmbike iduttiri. kltn htyhadr ivuglönnu nivu ndisuvireu? sulluprmanvnnu madi balnige dhupvnnu suduvireu? nimge tiliyd bere devru glönnu himbalisi amele bmdo nnn hesrinlli kreylptt i alydli nnn mumde nimtu keumdu-navu i ashyadvuglñnella maduv hage oppislpitiddevemdu helu vireu? nnn hesrinlli kreylptt i alyvu nimm knnugllli klrr gvaiyayiteu? igeu, nane adnnu neudidennemdu krtnu annuttane. adre ig sileuvinnlidd nnn sthlkke amdre nanu meudlu nnn hesrönnu ittligle heugeri; adkke nanu nnn jnrð israyelin kettnd nimitt enni madidenemdu neudiri. ig krtnu annuvdenmdre-nivu i kelsgl ñnella madiddrimd nanu beligge eddu nimm smgd matadidru nivu kelde heudiri. nanu nimmönnu kredru nivu uttr keudde heudiri. adkarn nnn hesrinimð kre ylptmth nivu nmbikeumdiruvmt h i alykku nanu ningu nimm pitrgligu keutt sthlkku sileuvige madid hage maduvenu. nimm sheudrrellrönnu ephrayamin ella smtanvnnu heurge hakid hage nimmönnu nnn smmukhdimð heurge hakuvenu. ad-drimd ninu i jnrigeuskr prarthne madbed; avrigeuskr meure ynnu prarthneynnu etbed ille nge vijnapne madbed; nanu adnnu kelisikeullu vdill. yehudd ptngllliyu yerus lemin bidigllliyu avru maduvdönnu ninu neuduvdillveu? akasð ranige deuseglönnu maduvdkku bere devruglige pandrpneynnu heuyyuvdkku mkklu ktigge kudisuttare, avru nnge keupvebbisu vdkkagiye tmdeglu bemki hccuttare, hemgsru hittu naduttare. krtnu annuttane-avru ninge keupvnebbisuttareu? avr svmt mukh glu glililgeualluv hage tmge tave regisikeulluttarilveu? adrimd krtn nað devru hige heluttane-igeu, i sthld meleyu mnusyr meleyu mrggl meleyu heuld mrgl meleyu bhumiy phld meleyu nnn keupvu mttu ugrteyu heuyyupdvdu; adu uriyuvdu ariheuguvdill. israyelin devrad senygl krtnu hige heluttane-nimm dhnbilglönnu nimm bligl smgd kudisi mamsvönnu tinniri. nanu nimm pitrglönnu aigupt desdeulgid heurge brmadid dindlli dhñ bligl mttu bligl kuritu avr smgd matadilll, ille avrige ajnapislill. adre nanu avrige-nnn sbðkke vidheyragiri. ag nanu nimm devragiruvönnu, nivu nnn jnrðgiruviri; nimge olledaguv hage nanu nimge ajna pisið ella margglilli ndeyiri emdu ajna pisi helidenu. adre avru kellið, ille kivigeudlill; avru tmm dust hrðyd aleucney prkarvu klpney prkarvu

ndkeumdu mumdkke all, himdkke heudru. nimm pitrglu aigupt desvönnu bittu heudminimð imdin vregu nanu nnn dasragiruv skl prvadiglönnu ðin ðinvu beligge eddu nimm blige kluhisidenu. adagyu avru nnn matönnu kelde kivigeudde tm kuttigeynnu kthinmadikeumdu tmm pitrgligimð kettddönnu madidru. adrimd ninu i matuglñnella av rige helbeku, adre avru ninn matönnu keluvdill; avrönnu ninu kreyuvi, adre avru ninge uttr keuduvdill. hageðre ninu avrige-tñn devrad krtn svrkke vidheyvagdmt ille sikseyönnu amgikris dmth jnamgvagide; styvu nasvayitu, adu avr bayiyeulgidmð kididuhaklptide. yerusleme, ninn kudlönnu kttrisi bisadibidu; unnt sthlglli geulatvönnu ettu; krtnu tñn ugrð smtöynnü nirakrisi tili bittiddane; yehudñ mkklu nnn drstiylli kettddönnu madiddaremdu krtnu annuttane; nnn hesrinimð kreylptt alydli adnu apvitr madu-vdkke tmm ashyadvuglñnnu ittiddare. hinneunm mgn tgginnliru teuphetin unnt sthlglönnu tmm kumar kumarteyrönnu bemkiylli suduvdkke ktiddare; idönnu nanu ajnapislill, ille adu nnn mnssinlli brlill. adrimd krtnu annuvdenmdre-igeu, dinglu bruvvu; ag adu innu teuphetemdu hinneunm mgn tggü emdu kreylpduvde ill; adre keuley tggü emdu adkke hesraguvdu. yakmdre sthvlld vregu teuphetinlli avru huniduvru. i jnr henglu akasð pksigligu bhumiy mrgligu aharvaguvvu; yaru avuglönnu bedrisuvdill. ag nanu yehudd ptñ gllliyu yeruslemin bidigllliyu ullas smteusð dhvniynnu mdlimgn mldgittiy svrvönnu nilisuvönnu; yakmdre desvu halaguvdu.

8

krtnu heluvdenmdre-a kaldlli yehudd arsu avr prðhanru yajkru prvadiglu yeruslemin nivasiglu ivrellr elubuglönnu avr smadhigleulgimð heurge avru truvru.2 avru pritisi sevsi himbalisi huduki aradhisid sury cmdr smst akas senyð mumde avuglönnu cel-luvru; avu kudislpdvu, hunidlpdvu, avu bhumiy mele geubbrvaguvvu. nanu ulidvrönnu odisið ella sthlglli jvkkimnt mrnvönnu aydukeulluvremdu senygl krtnu annuttane. idllde ninu avrige helbekadde nmðre krtnu hige heluttane-avru biddu mtte elreu? himjridvnu mtte bruvdi llveu? hageðre i yeruslemin jñru nitvad himjriyuvikeimð yake himtiru giddare? meusvönnu bigiyagi hidiyuttare, himdiruguvdkke nirakrisuttare. nanu kivi geuttu ke-lidenü, adre avru ytharthvagi matnadilll. yavnadrönnu nanu emtha kels madiddene emdu amdukeumdu tñn kettnd nimitt pscattap pdilll; kudure yud-dhkke rbhsvagi oduv prkar prtíyeu bbnu tñn ðarige tirugiddane. haudu, akasð dlli bkpsiyu tñn niymt kalglönnu tili yuttide; parivalvu aydukeulluvremdu tavu brtkk smyvönnu gmnisuttve. adre nnn jñru krtn nyay tirpönnu ariyru. higirlu-navu jñaniglu, krtn nyay prmanvu nmm smgd ide emdu nivu heluvdu hege? igeu, niscyvagi atnu adnu vyrtthvagi madiddane. sastrigl lekh niyu vyrtthvagide. jñaniglu nacikeumdiððare, digilupttu sikkikeumdiððare; igeu, krtn vakyvönnu nirakrisiddare. hageðre avrlli emtha jñanvde? adrimd avr hemdtirönnu bereubbrigu avr heulglönnu svadhinmadikeulluvrigu nanu keuduvönnu; cikkvnu meudlugeumdu deud-

dvn tnk avrellru leubhkke oppisikeuttidare. prvadi meudlugeumdu yajkn vregu prtı yeubbnu meusdimd vrtisuttane. avru nnn jnr mgl gayvnnu svlpvagi svsthmadi smadhanvilldiruvag-smadhan, sma dhan emdnnuttare. ashyvaddnnu madid mele avru nacikepttreu? ill, svlp vadru nacikepdlill; illve avru lje ynnu ariyru. addrimd biluvvreulge avru biluvru; avru vicarislpdv kaldllı kelge haklpdu vru emdu krtnu heluttane. nanu avrnıu nijvagiı smhrisuve-emdu krtnu annuttane; drakse gıddllı hnnuglu iruvdill; illve amjur mrdllı hnnuglu iruvdill; eleyu badu vdu; nanu avrige keuttvuglu avrnıu bittuheuguvvu. navu yake summne kutukeulluvdu? nivu kudikeulliri, navu keuteyull pttngllı prvesiseun, allı maunvagiureun. navu nmm krtnge vireudh vagı papmadid karn nmm devrad krtnu nmmnnu maunvagi madi nmge visd nırnıu kudiyekeuttidane. sma dhanke kadukeumdevu, olledenu brillı; areugyd smykke kadiddevu; ıgeu, kl vlvnnu neudutteve. avn kudureglı svasvu daninimd kelisitu, avn blvadvu gl kenetd sbddimd desvella ndugutted; yakmdre avru bmdru; desvnnu adr lıruvdelvnnu pttvnnu adr nıvasi glınnu numgıbıttidare. ıgeu, nanu nımmllı srpglınnu mmtrıskudd nagrglınnu klu hisuttane; avu nımmnnu kccuvemdu krtnu annuttane. duhkhd nımitt nnnnnu adrıskeullı nanu mnsu madıdag nnn hrıyvu nnnllı kumdıheugıde. dur desdımd nnn jnr mglu kuguv sbdvnnu neudiri. enm dre-krtnu ciyeunınlı illve? avl arsnu avllı illve embdu. avru tmm vıgrhgımdı vıcitrvad vırtıhtı glımdı nnge kepvnnebbısdıdu yake? suggi heuyıtu, besıgekal tıritu; adre navu rksıslpdlıll. nnn jnr mgl gay dımd nnge gayvayıtu; kppadenu; vısmıyvu nnnnnu hıdııtu. gılyadıllı mulamu illve? allı vedınnıllve? hadare nnn jnr mglıge yake svsthvagıllı?

9

ayyeu, nnn tle nıragıyı nnn knnuglu knnırın buggeyagiı iddre olledı! ag nnn jnr mgl htıvad vr nımitt hglu ratrı alıvenu. ha, arnydllı nge prıansthı chtrvu iddre olledı, ag nnn jnrınnu bıttu heurtı heuguttıddenu; avrellru vıybıharıgıle, vmckr kutve. avru tmm nalıgeglınnu bıllınmte sılluglıgıge beuggisuttare. adre bhumıyılı stıykkı bılıstıragıvdıllı; avru kedinımd kedıge heugutta nnnnnu arıyde iddaremdı krtnu annuttane. nımm nımm nıreyvrıge ecckıreyagıri; yav sheudr nlladru nmbıke idbediri; sheudrrellru smıurnvagi meusmadıvru, nıreyvı rellru cadıhelutta tırugadıvru. tmm tmm nıreyvrıge vmcnemadı styvnnu mata drı; sılluglınnu helıvdkke avru tmm nalıgege beudıhsıddare. akrm madıvdkke prıasıpduttare. nınn nıvasıv meusdmıydllı ade; meusdımdle nnnnnu nırakrısu ttaremdı krtnu annuttane. addrımd senıyglı krtnu helıvde nmdre-ıgeu, nanu avrnıu krgısi seudııı suttane; nnn jnr mglıgeuskrı nanu hege madlı? avr nalıge esed bandmtıde, adu meusvnnadıttde. tnn bıayımd tnn nıreyvrı smgd smadhanıyagı matnadı hrıydllı avnıge heumcuhakuttane. ıvu gl nımitt nanu avrnıu vıcarısvadıllıve? ımtha jıangıkke nnn prınvu mıyyıge mıyyı tırusıvıdllıve emdu krtnu annuttane. bettgıgeuskrı nanu alıvıkeynnu

duhkıhvnnı arnyd stıhlgıgeuskrı geulat vnnu etıtuvenı; avıgl mıkı hadu heıgdı hage adu sıdłpttıde; dınglı sbdvı kelpıdvıdllı; akasd pksıglı mırgglı sh odıheugıve. ıdłlde yerıselemnnu dıbbegılagıyı nırglı stıhanıvagiı madu ttene; yehıudd pttınglınnu nıvasıglıllde halumadıttene. ıdnnu grıhsıvı jıanı yad mnsıyvu yaru? ıdnnu tılısıvı hage krtnı bıayı yar smgd matnadıttı? desvu yavdkkagı nasvagiı hadu heıguvı vnıllde arnyd hage halayıtu? krtnu helıvdenmdre-nanu avr munde ıtt nnn nyayprmanıvnnı avru bıttı nnn sbdkke kıvıgeude adrıllı ndeyde tmm hrıyđ kathınyd prkarıvagiı tmm tmdeglı avrıge beudıhsıd bıalı devte gl hımdıyde nedıru. ı karndımd ısrayelını devrad senıyglı krtnu hıge helıttane; ıgeu, nanu avrıge, haudu, ı jırıge, macıptıreynnı tınnıvıdkke keudu ttene. vısd nırnıu avrıge kadıyılı keudu ttene. avrıgu avr tmdeglıglı tılıyđ anıyınamgllıllı avrnıu cdırsıttene; avr nınnu mıgısi bıdıvı vıge kttıyınnu avr hımdı kluhsıttene. senıyglı krtnu helıvdenmdre -aleucne madırı; duhkıhsıvı strıyırınnu kreyırı, avru brlı; jıaneyırınnu kre kluhsırı, avru brlı. avru tırepttı nmgeuskrı geulatvnnı etllı; nmm knnu glı knnıru sırusı; nmm reppeglı nıru ereyılı. navu hege haladevu, navu desvnnu bıttıddrımdı nmm nıvasıglı nmmnnu heurge hakıddrımdı bıhıvagiı nacıkepıttıve emb geulatd sbdvı ciyeunınmıd keli bmtı. adagıyı o strıyre, krtnı vakıyınnu kelırı. nımm kıvıyı atn bıayıı vakıyınnu amgıkrıslı; nımm kumartıyreıge geulatvnnı nımm nımm nıreyvrıge prıapıvnnı klısrı. mırvnu nmm kıtkıgıleulge erı bmtı, nmm arıne glıllı serıtu; heurgde mkkłnnu bıdıglıllı yauvıvıstıhrınnu kdıdu hakıttde. krtnu hıge annıttane-matnadı, enmdre mnu sıyrı henglu geubırdıme bıylınlı bılu vıvı; dhınyı keuyıyıvınnu ulısdı ke hıdıymte kudısuıvınnıllde bılıvıvı. krtnu hıge helıttane-jıanıyı tnn jıandlı heccłpđdırlı; bılıstıu tnn bı dlı heccł pđdırlı; aısrıyıvımtıu tnn aısrıyđllı heccłpđdırlı. adre heccł pđıvıvıı ıdrlı heccłpđdı; yavdrılı amdre krtnadı nanu bhumıyılı krıpeynnı nyayıvınnu nıtıyınnu ndısuıvıngıdde nımdı nnnnnu grıhsı tıluıkeullıvdrılııye; ıvıgllı nanu smteus pđıutenımdı krtnu annıttane. krtnu helıvdenmdre -ıgeu, nanu suntıyılıdvrı smgd suntı yıllıvırellınnu aıguıptıvınnu yehudı vınnu edeumınnu amıeınnı mkkłnnu meıvabınnu arnyı nıvasıglıagırvı kttı kdeı meıyılı ırvırvınnu nanu sıksısuıvı dınglı bırtıttı. ı jıangıglıvı suntı yıllıdvıru; ısrayelını mnetıdvırellı hrıyđllı suntıyılıdvrıagıddare.

10

ısrayelını mnetıdvıre,krtnu nımgı helıvı vakıyınnu kelırı;2 krtnu hıge helıttane, anıy ac rıneyınnu klı-tıkeullıbedırı, akasd gurıtuıgıle dıgbıhrımegeullıbedırı. anıyru avıugıle dıgbıhrımegeullıttare, jıngl pđđtıgılu vırtıı vagıve. heımdre adıvılyı obınnı mırvınnu kdıyıtıttane; adu keudlıyımd bıdıgeıvıı ke kelsıve bıellıyımdı bımgadımdı adınnu almkırsıttare; meuleglımdı sıttıge glımdı clısdı hage adınnu bıgıısıttare. avu hrıjurı mđmdte netıge ıve. avu matnadıvdıllı; avıglınnu heıttıkeullı tkkđdu, avu ndeylarıvı. avıugıle bıyı pđbedırı. avu ketıddınnu madılarıvı ıllıve olledı madıvdu sh

avugllill. o krtne, ninn hage yaru ill; ninu mheu
 ttmnu, ninn hesru prakrmdlli deuddu. o jnamggl
 arse, ninge bhypddv naru? adu ninge slttkddu;
 jnamggl ella jnaniglliyu avugl ella rajyg Illiyu ninn
 hage yaru ill. avru ottare kruriglu murkhru agiddare;
 mrvu vyrrthvad beudhneyagive. belliy tgduglInnu
 tarsisinimdlu bmgarvnnu uphjinimdlu truttare; adu
 kettneyvn kels, erk heuyyuvvn keyimd umta dddu.
 niliyu dhumr vrnnu avugl vstrvagide; avuglella
 kauslygar kelsve. adre krtnu nijvad devragiddane,
 atnu jivvull devru nityvad arsnu agiddane; atn
 raudrdimd bhumi kmpisuvdu atn ugrteyennu jnamg-
 glu tallarvu. nivu avrige hige helbeku-akas glInnu
 bhumiynnu srstisd devruglu bhumiym melinimdlu i
 akasgl kelgi nimdlu nasvaguuvu. atnu bhumiynnu
 tnn sktiyimd umtu madidnu, bhuleukvnnu tnn
 jnandimd sthapisidnu, akasglInnu tnn vivekdimd
 has dnu; atnu tnn sbd maduvagle akas gllli nirugl
 smuhviruvdu. atnu bhumiym amtydimd hbeynn
 elmaduttane; mley smgd mimcnnu umtu maduttane;
 tnn bhmdargleulgimd galiynnu heurge truttane.
 prti mnusynnu tnn jnandlli psvagiddane; erk
 heuyyuvvrella kettid vigrhkkeusk nacikepduddare;
 avr erk vigrhvu sulladdu; avugllli usiru ill. avu
 vyrrthve, tppad kelsve; avu vica rislpdvv kaldlli
 nasvaguuvu. yakeu byr palu ivugl hagll; atnu smst
 vnnu rupisadatne; israyel atn svastyd keulu; senygl
 krtnu embdu atn hesragide. keuteylli vasvagiruvvne,
 desdeul gimd ninn srkuglInnu kudisu. krtnu hige
 heluttane-igeu, nanu i omde sari desd nivasiglInnu
 kvniyimd esedu biduttene; avrige tgluv hage avrnnu
 smktpdissuttene. nnn neuvn nimitt nnge ayyeu,
 nnn gayvu kthinvagide; adre nanu-niscy vagi
 idu smtapvagide; nanu tallebeku amdenu. nnn
 gudarvu sureyayitu; nnn hggglella hrideve; nnn
 mkklInnu nnnnnu bittu heugiddare, avru ill; innu
 mele nnn dereyennu hrduvdcku nnn prdeglInnu
 nillissuvdkku obbnu ill. kurubru psu glmatdru; avru
 krtnnu huduklill, addrimd avru sphlvaguvdill; avr
 mmdeglella cdriaspduvvu. igeu, yehudd ptnglInnu
 halu maduvdkku ghtrsrd guheynnagi madu vdkku
 suddiy sbdvu uttr desdimd mha glbheyu brutte.
 krtne, mnusyn margvu tnnllillvemdu tnn hejje
 nettge maduvdu ndeyuv mnusyndllvemdu blenu.
 krtne, nnnnnu tiddu, nyaydimd nnnnnu illdmte
 maduv hage ninn keupdlli all. ninnnnu tiliyd anyr
 meleyn ninn hesrnnu kreyd kutumbgl meleyn ninn
 raudrvnnu heuyidubidu; avru yakeu byrnnu timdu
 bittiddare; avrnnu numgi illdagi madi avr nivasvnnu
 halumadiddare.

11

yereviaynige krtnimd umtad vakyenmdre-nivu i
 odmbdi key matuglInnu keliri; yehudd mnusyr
 smgdlu yerusalem nivasigl smg dlu matnadi avrige
 ninu helbekad ddenmdre- israyelin devrad krtnu
 hige heluttane-i odmbdikey matuglige vidheynagd
 mnusynige sapvirli. avu glInnu nimm tmdeglige
 amdre avrnnu aigupt desdeulgidmd kbbind kullu-
 lumeyeu gimdlu heurge brmadid divsdlli nanu
 ajnapisiddenmdre-nanu nimge ajnapisuvde lladr
 prkar nnn svrkke vidheyragi avuglmte madidre nivu

nge jnamgvaguviri; nanu nimm devragiruvnu am-
 denu. i din iruv hage halu jenu hriyuv desvnnu avrige
 keuduvdkke nimm tmdeglige ane itt prmanvnnu
 iderisuvnu embde ag nanu uttrkeuttu-o krtne, hag-
 eye agli amdenu. truvay krtnu nnge heliddenmdre-i
 matuglInnella yehudd ptnglliyu yerusalem bidigll-
 liyu sari helu, hegmdre-i odmbdikey matuglInnu keli
 avuglInnu madiri. nanu nimm tmdeglige nnn matnnu
 keliremdu khmditvagi helidenu. avrnnu aiguptdes-
 deulgimd mele br madid din meudlugeumdu imd-
 invregu beligge eddu khmditvagi helidenu, adre
 avru kelli, kivigeudlill; tmm kett hrddy klpnemte
 ndkeumdr; addrimd avru madbekemdu nanu aj-
 napisidmth, avru maduvmth, i odmbdikey matu
 glInnella avr mele brmaduvnu. idlldre, krtnu nnge
 heliddenmdre- yehudd mnusyrlliyu yerusalem ni-
 vasiglliyu olsmcu kmdu bmdide. nnn matuglInnu
 kelleulldidd tmm pitrgl akrm glige tirugeumdid-
 dare; bere devruglInnu sevisuvdkke avugl himde
 heugiddare; nanu avr tmdegl smgd madid odmb-
 dikeyennu israyelin mnetndrvu yehudd mne tnd-
 vru viariddare. addrimd krtnu hige heluttane-igeu,
 avru tppisikeull lard kednnu avr mele truvnu; avru
 nnnnnu kugidru nanu adnnu keluvdill, ag yehudd
 ptnglu yerusalem nivasiglu heugu tavu dhupvn-
 nrpisuv devruglige kuguvru; ivu avr kedin kaldlli
 avrnnu rksisuvde ill. o yehudve, ninn ptnglstu ninn
 devruglu iddvu; yerusalemige estu bidigleu astu blip-
 ithglInnu nacikege amdre astu bli pithglInnu balmige
 dhupvnnrpisuvdkke itti ddiri. addrimd ninu i jn-
 rigeskr prarthne madbed; avrigeskr meure ynnu
 prarthneyennu ettbde; avru tmm kedin nimitt nnnnnu
 kuguv smyddli nanu kelenu. nnn priylige nnn mneylli
 enu kels, avlu bhl mmdiy smgd kuyuktiynnu ndisid-
 dale; prisuddh mamsvu ninnnnu bittu heuyitu; ninu
 ketttn maduvag ullas pduuti. saumdryvad olle hn-
 nuglul hsurad ippe gidvemdu krtnu ninge hes rit-
 tnu; deudd gdldimd adr mele benki htisiddane
 adr keumbeglu muridu heugive. israyelin mneyvru
 yehudd mneyvru nnge keupvnnnebbisuv hage balmige
 dhupvnnrpisi tmge vireudhvagi madikeumd kedin
 nimitt ninnnnu nett seny gl krtnu ninn mele ke-
 dukagli emdu prktisiddane. krtnu nnge jnanvnnu
 keuttu; nanu tilukeumden; ag avr kriyeglInnu
 ninu nnge teurisidi. adre nanu vdhege tkkeumdu
 heuguv kuriyhage illve ettin hage iddenu; nnge
 vireudhvagi klpneglInnu klpisu ttaremdu mrvnnu
 adr phlvnnu kedisi avn hesru innu jnapkmadlppd
 hage jivitr desdeulgimd avnnnu kdidu bideun emdu
 amdukeulluttaremdu nnge tiliylill. adre nitiyimd
 nyaytirisu vmth amtrimdriyglInnu hrdivvnu seud-
 hisuvmth senygl krtne, ninu avrige keuduv prtidmd-
 neyennu nanu kanuvnu. ninge nnn vyajyvnnu prkt-
 madiddane. ad drimd ninn prannvnu hudukuv ana-
 teutin mnusyrige-ninu nmm keyimd sayd hage krtn
 hesrinlli prvadne helbed emdu annuvvrige krtnu
 heluvdenmdre- seny gl krtnu hige helu ttane-igeu,
 nanu avrnnu siksisuttene, yavvnsthu kttiymid sayu-
 vru; avr kumar kumarteyru hsiveyimd sayuvru. avrlli
 sesvu iruvdill; nanu anateutin mnusyr mele kednnu
 amdre avr vicarney vrusvnnne truttene.

krtnne, nanu ninn smgd vadisuvag ninu nitivmtne agiddi; adagyu nanu ninn smgd nyayvadvuglunu kuritu matnadlu bidu; dustr margvu sphlvaguvdu yake? mhavmcne madu vvrellru yake sukhvaguvru. ninu avrnnu nettiddi, haudu, avru beruriddare; beleyuttare, haudu, phlphlisuttare; ninu avr baylli sviapvagiddi, avr amt rimdriyigle durve. o krtnne, ninu nnnnnu tilididdi; nnnnnu neudi nnn hrdivyu ninn kdege seudhisiddi; keulege kuriglmta av rnnu eledubidu, smhard dinkke avrnnu siddhmadu. desvu adr nivasigl ketttn kkagi duhkhisuvdu ella heulgl hullu onguvdu estr mttige? mrgglu pksiglu nasvaguttve; avru-obbru nmm amtyvnnu neuduvdill emdu amdukeumdidare. kala lugl smgd oduvag ninge ayasvadre kuduregl smgd hege heuraduv? ninu bhrvsvitiruv smadhang desdlli avru ninnnnu ayaspidisidre yeurdn ddviaru vag enu maduvi? ninn sheudrru ninn tmdey mnetndvru ivre ninge vmcne madiddare; haudu, ivre ninn himde smuhvnnu krediddare, avru ninge olle matuglunu helidru avrnnu nmbbed. nnn mneyvnnu bittiddene, svastyvnnu tyjisiddene; nnn prankke ati priyadvlnnu avl strugl keylli oppisiddene. nnn svastyvu ninge adviyliruv simhd hagayitu, adu nge vireudhvagi kuguttde. addrimd adnnu hgemadiddene. nnn svastyvu ninge citr vrnd pksiyayitu. suttlagi pksiglu adkke vireudhvagive; bnai, heuld mrggl nnella kudisiri, tinnuvdkke avuglunu tnniri; anek kurubru nnn drakse teuvnnu kedisiddare, nnn bhagvnnu tulidubittiddare, nanu meccid bhagvnnu halad arnyvag madiddare. adnnu halu madiddare; adu hala giye nnn kdege duhkhisuttde, desvella hala yitu. adagyu obbnadru adnnu mnssige truvdill. arnydilliruv ella unnt sthlgl mele kedisuvvru bmdiddare; krtn ktiiyu desd omdu kdeyimd inneumdu kdey vregu timdu biduttde yav mnusynigu smadhanvill. geudhiynnu bitti, mullu glunu keuyyuvru; kstpttru pryuejn vaguvdill; krtn keupd iriyimd nimm beley visyvagi naciepduviri. nnn kett nereyvrellrige nnn jnrnd israyelyrige svadhinmadikeulluvdkke nanu keutt svastyvnnu muttuvvige krtnu hige heluttane-igeu, nanu avrnnu avr bhumiyulgimd kituhakuvunu; yehudn mnetndvrrnu avreulgimd kituhakuvunu. nanu avrnnu kittuhakid mele aguvde nmde-nanu himtirugi avrnnu krunisuvagu; tmm tmm svastykku tmm tmm deskku avrnnu tirugi brmaduvunu. baln ane ittu keulluvdkke avru nnn jnkke beudhisid prkar avru krtn jivdane emdu heli nnn hesrin ane ittu keulluvdkke nnn jnr margl glunu jagrteyagi klitukeumde ag avru nnn jnr mdhydlli kt-lpduvru. adre avru keldeheudre, a jnamgvnnu smpu rnvagi kittu nasmaduvunu emdu krtnu annuttane.

13

krtnu nnge-ninu heugi narin dttiynnu tege-dukeumdu ninn nduvige ktu, adre adnnu nirinlli hakbed amdnu; ag krtn matin prkar nanu a dttiynnu tkkeumdu nnn nduvige ktukeumdena. ag krtn vakvyu nnge erdne sari uttagi heliddenmdre-ninu ninn nduvinliruv dttiynnu tkkeumdu eddu yuphretisge heugi adnnu alli bmdey birukinlli adgisu

emditu. ag nanu heugi krtnu nnge ajnapisid prkar adnnu yuphretis bli ylli adgisidenu. bhl divsglad mele krtnu nnge-ninu eddu yuphreti sge heugi alli adgisbekemdu nanu ajnapisid dttiynnu allimd tkkeu amdnu. ag nanu yuphretisige heugi agedu a dttiynnu nanu adgididillimd tegedenu; igeu, a dttiyu yav kelskkadru barde kettu heugitu. ag krtn vakvyu nnge umtagi heliddenmdre- krtnu hige heluttane -i prkar nanu yehudd grvnnu yerusalem in deudd grvnnu kedisuvunu. nnn vakyglunu kelleullde tmm hrtyd klpneynte ndkeumdu bere devruglunu sevisuvdkku avuglunu aradhisuvdkku himbalisuv i kett jnr yav kelskkadru bard i nduktin hagiruvru. yav prkar dttiyu mnusyn nduvige htikeu lluvdeu ade prkar nanu israyelin mnetnvnellvnu yehudd mnetnvnellvnu nnge jnr hesru steutrvu mhimeyu aguv hage nge htikeulluvmta madidenu; adre avru kelli. addrimd ninu avrige i matnu helbuku-israyelin devrad krtnu hige heluttane buddliglella draksarsdimd tumbiruvvu; ag avru ninge-buddliglella draksarsdimd tumbiruvvemu nnge cennagi tiliyitllveu emdu ninn heluvru. ag ninu avrige helbekaddenmdre-krtnu hige heluttane-igeu, nanu i desd nivasiglnella davidn simhasndlli kudruv arsluglunu yajkrnnu prvadi glunu yerusalem nivasiglellrnu amlinimd tumbisuvunu. avr tmdeglunu mklklnu kud obbn meleubnnnu applisu venu. nanu avrnnu knikrisuvdill, krunisu vdill amthkruneupdvill avrnnu kedisu venu emdu krtnu annuttane. keliri, kivegeudiri, grvpdbediri; krtnu matnadiddane. atnu ktteynnu truvdkkimt mumceyu nimm kaluglu amdhkard prvtgl mele edvuvdkkimt mumceyu nivu belkige kadukeulltiruvag atnu adnnu mrnd nerlagi madi karg ttlige bdlayisuvdkkimt mumceyu nimm devrad krtnnu mhimepdisiri. adre nivu adnnu kelde heudre nnn pravnu nimm grvd nimitt amtrmgd sthlgilli alu vdu. nnn atmvu bhlvagi duhkhisuvdu; knniru bhlvagi surisuvdu; krtn mmdeyu sereyagi ooylpptide. arsnigu ranigu ninu heltkkde nmde-nivu tggisikeumdu kutukeulliri; nimm deuretnglu amdre nimm gaurvd kiritvu kelge bruvdu. dksind pttnglu tereyuv vnille mucclpduvnu, yehudvellu smpurnvagi sereyagi ooylpduvnu. nimm knnuglunu etti uttrdimd bruvv rnu neudiri; ninge keudlptt himdu nnn smrgmad mmdeyu ellri? atnu ninnnnu siksisuvag enu heluvi? ninn mele avru mukhy prbhuglu mukhysthru agiruvdkke nine avrige klisidiylla? heruv striy prkar ninnnnu duhkhlgu hidiyuvllveu? ivu nge yake smbhvisidvemu ninu ninn hrtydilli amdukeumde, bhlvad ninn akrmd nimitt ninn btteglu tegeylypttu ninn himmdiglu bettleayadvu. kusynu tnn crmvnnu cirteyu tnn mceglunu marpdisuvdkkaguvdeu? hagadre kett tnd abhyasuvllvad nivu sh ollednu hege maduvdkkaditu. adkarn adviy galiyimd hari heuguv hullinmta avrnnu cdrisuvunu. ide ninn bhagvu, nnnimd ninge alte madid palu emdu krtnu annuttane; nnnnnu mretbittu sullinlli bhrvsvittiddi. addrimd nanu ninn btteglunu ninn nacie kanuv hage ninn mukhd mele ettuvunu. ninn vybhicarglunu busuguttu vige glunu suletnd deusvnnu heulgliruv guggld mele aguv ninn ashyglunu neudidene, o yerusleme, ninge ayyeu, ninu suddhvaguvdillveu?

ksamvnnu kuritu yereviaynige umtad krtu vakyvu. yehu dvu duhhkpduttde, adr bagiluglu kumdi heuguttve, neld vrege kppagive; yeruse min kugu eri bmtu. avr sresthru tmm cikkrvnnu nirige kluhisuttare; ivru bavilge bruttare; adre niru sikkilil; bri patreglull vrage tirugikeulluttare; avru nacikepttu digbhrmegeumdvragi tmm tleglnnu mucce keumdru. desdlli mle illd karn bhumiyu birukubittide. okkligru naciye yimd tmm tleglnnu muccekeumdru. haudu, jimkeyu sh heuldlli idu hullu illd karn adnnu bittubiduttde; kadu ktteglu unnt sthlglli nimtu nrigl hage galiynnu hirikeulluttve; hullu illd karn avugl knngulu ksinvaguttve. o krtne, nmm akrmglu nmge vireudh vagi saksikeuttru nine ninn hesrigeuskr ndisu; nmm himjriyuvikeglu anekvagine; ninge vireudhvagi papmadiddeve. o israyelin niriksneye, ikkttin kaddlli avnnnu rksisuvatte, ninu yake desdli anyn hageyu ratri kleyuvdkke ilu keulluv pryantshn hageyu irbeku? ninu yake gabripdud mnusyn hageyu rksislard prakrmsaliy hageyu irbeku? adru ninu, o krtne, nmm mdhydlili iddi, ninn hesrinimd navu kreylpttiddeve; nmmnnu ke bidbed. krtnu i jnrige hige heluttane-hige tirugaduvdkke avru pritmadiddare; tmm kaluglnnu himdegeyllil; addrimd krtnu avnnu amgikrisuvdill, i gle avr akrmvnnu jnapkmadikeulluvnu; avr pagltnu vicarisuvnu. ag krtnu nnge i jnrigeskr olledkkagi prarthne madbed; avru upvas madidagyu nanu avr meureynnu keluvdill; avru dhnblignnu kanikegltnu arpisidagyu nanu avnnu amgikrisuvdill; adre nanu kttiymidlu ksamdindlu jadyidindlu avnnu nirmul madibiduttene emdu helidnu. ag nanu-ha, devrad krtne, igue, prvadiglu avrige-nivu kttiynnu neuduvdill, ninge ksamvu bardu, adre krtnu ninge i sthldili sthir smadhan keuduttanemdu heluttare amdena. ag krtnu nnge heliddenmdre -prvadiglu nnn hesrinli sullagi prvadi suttare; nanu avnnu kluhisilil; av rige ajne keudlil; avr smgd matad lill; sullin drsnvnnu skunvnnu suny vnnu tmm hrdyd kptvnnu ninge prvasiduttare. addrimd krtnu tanu kluhisde tnn hesrinli prvasisuvmtt mtu i desdlli kttiyyu brvu iruvdillvemdu heluvmt prvadigltnu kuritu heluvdenmdre-ktti yimdlu ksamdindlu a prvadiglu tave nirmulvaguttare. avr prvadneynu keluv jnru ksamd mtu ktti nimitt yerusemin bidigllli bisadlpdvru; avnnu hemdtiyrnnu kumar-nnu kumarteynnu huniduvdkke yaru iru vdill; nanu avr kettitvnnu avr mele heuyidu biduvnu. addrimd ninu i matnu avrige helbeku-nnn knngulu ratri hglu bidde knniru surisli; yakmdre nnn jnr mglad knyeyu krurvad deudd etinindlu pettinindlu mariyulpdttu. nanu heulkke heudre, igue, kttiymid keulltpdvru ptndlli prvesisidre, igue, ksamdind reugdlli biddvru. haudu, prvadiyu yajknu tmge tiliyd deskke smcar maduvru. ninu yehudvnnu purnvagi tlli ddiyeu? ninn pravnu ciyeunnnu ashyi sutdeu? nmmnnu yake heudediddi? nmge gunvagillil; smad-hanvnnu niriksisidevu, adre olledenu ill; gunvaguv kalvnnu sh niriksisidevu, adre igue, smkt! o krtne,

nmm dustvvnnu nmm tmdegl akrmvnnu navu arike madutteve. ninge vireudhvagi navu pap madiddeve. ninn hesrigeuskr nmmnnu ashyisi bidbed; ninn mhimey simhasvnnu avman mad bed; jnapkmadu; nmm smgd ninu madid odmbdikeynnu muriybed. anyr vyrrh vigrhglili mle keudbllvu glu umteu? athva akasvu jdi mle ynnu keuduvdkkaguvdeu? nmm dev ragiruv krtnu nine allveu? addrimd ninnnnu niriksisuvvu; nine ivuglnella madutti.

15

ag krtnu nnge heliddenmdre -meuseyu smuvelnu nnn mumde nimtru nnn mnssu i jnr mele iruvdill. avnnu nnn snnidhiyimd kluhisi bidu; avru heugli. avru ninge-navu elli heugbeku emdu helidre, ninn av rige-krtnu hige heluttane-mrnkke iruvvru mrncke; kttige iruvvru kttige; ksamkke iruvvru ksamkke, serege iru vvru serege emdu helbeku. krtnu-nanu avrige vireudhvagi nalku trvadugltnu amdre keul-luvdkke kttiynnu hriyuvdkke nayigltnu tinuvdkku nas maduvdkku akasd pksigltnu bhumiy mrggltnu nemisuttene. avnnu hijkiyn mgnad yehudd ar-snad mnssy nimittvu ivnu yeruseminli madiddir nimittvu bhumiy ella rajyigle cdriheugvmt madu-venu. o yeruseme, ninn mele yaru knikrpdvru? ningeuskr yaru duhkhisuvru? ninn ksemvnnu ku-ritu keluvdkke yaru sviap bruvru? ninu nnnnnu bittu bittiddi emdu krtnu anuttane; ninn himjri diddi, addrimd nnn keynnu ninge vireudh vagi caci ninnnnu nasmaduvnu. pscattap pduvdrlli dnidid-dene. avnnu meurdimd desd bagilugllli turuvnu; nnn jnrvnu mklilldvragi mad nasmaduvnu. avru tmm marggltnu bittu himtirugde idddrimd avr vid-hveglu smudr mrligimt nge heccadvu. nanu avr blige praydvrt tayi mele mdhyahndlli nasn madu vnnnu trisiddene; pkkne avnu avl mele biluvmt maduvnu, hedrikeyinnu pttnd mele bilmadiddene. elu mmdiyinnu hettvlu kumduuttale; tnn pravnnu biduttale; hgliruvagle avl surynu astmisisuttane; avlu nacikepduuttale; avman geulluttale; iddlle avr sesvnnu adr strugl mumde kttige oppisuvnu emdu krtnu an-nuttane. nnn tayiye, nnge ayye, ninu nnnnnu bhu-miy melella vyajyagnagiyyu trkdvagnagiyyu hettiddiylla? nanu bddige sal keudlil ille mnusvru bddigagi nnge sal keudlil. adagyu avrellru nnnnnu spisuttare. krtnu heluvdenmdre -niscyvgi ninn seskke adu olley da-giruvdu; kedin kaddliyyu ikkttin kaddliyyu niscyvgi ninn struvnnu nnn geuskr bedikeulluvmt madillve? kbbi nvu uttrd kbbinvnnu ukknnu muriy blide? ninn astiynnu beukksigltnu ella pramtyglili ninn ella paggl nimitt kryvillde keulleyagi keuttbiduvnu. ninnnnu ninge tiliyd desdli ninn strug leumdigle hadu-heug-vmt maduvnu. yakmdre nnn keupdlli bemki ht-tide, adu nimm mele uriyuvdu. o krtne, nine ble, nnnnnu jnapk madi vicarisi nnnnnu himsisuvvrige ngeu skr muuyige muyyi tirisu; ninn dirgh samtiylli nnnnnu tegeudbidbed; ninn nimitt nanu gdrislpdu-venemdu tilidukeu. ninn vakyglu sikkidvu, avugltnu timdena. ninn vakyvu nnn hrdykke ullasvu sm-teusvu agittu; o senygl devrad krtne, ninn hesrinimd kreylpttiddeve. nanu hasygarr kutdlli kutukeumdu utsahpdillil, ninn ke nimitt omtiyagi kutukeumdid-

dene; nnnnnu ugrteymd tumbisiddi. eke nnn neuvu nityvagi y nnn gayvu vasiyaglu ldeyu svsthvagdeyu ide? ninu nnge ottare niru btvv kll teureymteyu sthir villd nirinmteyu irbekeu. addrimd krtnu – ninu himtirugi keumdre nanu ninnnnu tirugi truvenu; ag ninu nnn mumde nilluvi; ninu amulyvad ddnnu nicvadreulgmimd heurge tmdre nnn bayil hagiruvi; avru ninn kdege tirugli, adre ninu avr kdege himtirugbed. idllde nanu ninnnnu i jnkke blvad tamrd geudeyagmaduttene; ninge vireudhvagi yuddhmaduvru, adre ninnnnu jyislaru; nane ninnnnu rkxisuvdkku tp-pisu vdkku ninn smgd iddene emdu krtnu annuttane. kettvr keyeulgmimd ninnnnu tppisuttene, bhymkrvad keyeulgmimd ninnnnu vimeucisuttene.

16

krtn vakvyu nnge umtagi heliddenmdre– i sthldli ninu hemdtiynnu tkkeullbed; ninge kumarragli kumarteyragli i sthldli irbardu; i sthldli huttiruv kumar kumarte ryrnnu kuritagi y avrnnu hett tayiglunu i desdli avrnnu pded tmdeglunu kuri tagiyu krtnu hige heluttane– avru bhu krurvad mrnglimd sayuvru; avrigeuskr geulat aguvdill; avru hunidlpduvill; bhumiye mele avru geubbrvaguvru; kttiyimdlu ksamdimdlu smharvaguvru; avr henglu akasd pksigligu bhumiye mrggligu ahar vaguvvu. krtnu hige heluttane–duhkhd mne ylli prveisbed, avr smgd geuladu vdkku duhkhpduvdkku heugbed; nanu nnn smadhanvnnu krpeynnu kruneynnu i jnrimd tegeduhakiddenemdu krtnu annuttane. deudvru cikkvru i desdli sayuvru; avru hunidlpduvdill, avri geuskr yaru geuladuvdill; avri geuskr tmmnnu keyydu keulluvdill, beulisi keulluvdu ill. sttvr visydlli avrnnu adrisuv hage jnru hridukeulluvdill; avr tmde tayigl visyvadreu avrige adney patreynnu kettiyu keuduvdill. avr smgd kutukeumdu unnuvdkku kudiyuvdkku autnd mneylli prveis bed. israyelin devragiruv senygl krtnu hige heluttane–igeu, nanu nimm knnugl mumde nimm dinglliyie ullas smteusd dhvniynnu mdlimg svrvnnu mdlgit-tiy svrvnnu i sthldeulgmimd nillisi biduttene. idllde ninu i jnrige i matuglennella tilisid mele avru ninge–krtnu nmm mele i deudd kednnu eke vidhisid-dane? nmm akrm enu? navu nmm devrad krt-nige vireudhvagi madiruv papvenu emdu helidre ninu avrige helbekaddenmdre–krtnu hignnuttane. nimm tmdeglu nnnnnu bittu bere devruglunu him-balisi sevisi aradhis nnnnnu teuredubittu, nnn nyay prmanvnnu kekeullill. nivu nimm tmdegligimt innu kett kels madiddiri; igeu, nnnnnu keld hage nimm nimm kett hrdyd klpney prkar ndedukeumdidiri. addrimd nanu nimmnnu i desdeulgmimd bisadi nimgu nimm tmdegligu tiliyd deskke eseyuvenu; alli nivu ratr hglu bere devruglige sevemadviri nanu ninge knikr teurisuvdill. addrimd igeu, krtnu heluvde nmdre–igeu, israyelin mklklnu aigupt desdeulgmimd brmadid krtn jivdane emdu innu heluvdill; adre krtn jivdane, israyelin mklklnu uttr des deulgmimd nanu avrnnu atti bittidd smst desgleulgmimd brmadi nanu avr pitrglige keuttmt h avr deskke avrnnu ti-rigi brmaduvenu emdu heluv dinglu bruvvu. igeu, nanu anek vianugarrnnu kluhisuttene emdu krtnu an-

nuttane; ivru avrnnu hidiyuvru; amele anek bete garnnu kluhisuvenu; ivru ella bettguddgl mele yu ella guddgl mele yu ella bmdegl birukuglliyu avrnnu beteyadu vru. nnn knnuglu avr ella marggl mele ave; avu nnn mukhkke mreyadvugllil ilve avr akr-mvu nnn knnuglige adgiru vdill; adre nanu meudlu avr akrmkku papkku erdrstu prtiphl keudu tene. avru nnn desvnnu tmm hesige hen glimd apvitr madi nnn svastyvnnu tmm ashyglimd tumbisiddare. o krtne, nnn ble, nnn keuteye, ikkttin divsdlli nnn asryve, bhumiye amtyglimd anyru ninn blige bmdu–niscy vagi nmm tmdeglu sullnnu vyrthvnnu labh villdvuglunu badhvagi heumdidare. mnu synu devrld devruglunu tnge madu vdumte? addrimd igeu, nanu–ideumdu sari madu tiliyuvmt madu-venu. nnn keynnu prakrmvnnu avrige tilisuvenu. nnn hesru krtne emdu avru tilukeulluvru.

17

yehudd papvu kbbind lekhniiymdlu vjrd meuney-imdlu breylpttide; adu avr hrdyd hlige y mele yu blipithgl keumbugl mele yu kettlpttide. avr mklku avr blipithg lnnu hsurad gidglliyu ettrvad guddgl mele yu iruv avr teupuglunu jnapkadikeulluttar-lla. heuldliruv nnn prvtve, ninn bduknnu ella beukksglunu ella pramtyglili papkagiruv ninn unnt sthlglnu nanu keullege oppisuvenu. ag nanu ninge keutt svastyvnnu ninnstkke nine bittu biduvi; ninge tiliyd desdli ninn struglunu ninu sevisuvmt madu-venu, nivu nnn reusagniyynnu htisiddiri, adu ni-tyvu jylisuttiruvdu. krtnu hige heluttane–mnusynlli nmbike ittu avnnu tnn bahuvnnagi madi keumdu krtn kdeymd yavn hrdyv teulguvdeu avnu sap-grstnu. avnu advilyliruv kurucl gidd hagiruvnu; olledu bruvag neudde iruvnu; nivasi glilld caulnel-vagiruv arnyd nirilld sthlglii svvagiruvnu. yavnu krtalli bhrsvittiruvne yavnige krtnu nirikse yagid-daneu a mnusynu dhnyu. avnu nirin bliylli nedlptu heuley bliylli tnn beruglunu hrdiruv mrd hagiruvnu; dhgeyu bruvag adu badiheugde adr ele hsuragiruvnu; ksamd vrusdlli adkke cimte iruvdill ilve phlphlisu-vdnnu nillisuvdill. hrdyv elladkkimt vmcneyulldda giyu mhadustnddu agide, adnnu tiliyuvvnnaru? krt-nad nane hrdy vnnu priksisuttene; amtrmdryglunu seudhi suttene. obbeubbnige avnn marggl prkarvu avn kriyegl phld prkarvu (prtiphl) keuduttene. kau-jugvu tndlld mriglunu kudisi keulluv hage anyav-vagi aisryvnnu smpadisuvnnu iddane; avnu tnn mdy praydlli adnnu biduvnu; tnn amtydlli avnu murkhna-giruvnu. adiyimd mhimeyull unnt simha snvu nmm prisuddh sthlgvade. israyelin nirikseyad o krtne, ninnnnu teuredu bittvrellu naciege olgavu-vru, jivull nirin buggeyad krtnimd teulgi heudvru dulinli breylpduvru. o krtne, nnnnnu svstmadu, ag svsthnagu venu; nnnnnu rkxisu, ag rkxislpduvnu; nine nnn steutrvu. igeu, avru nnge– krtn vakvyu elli? adu ig brli annuttare. adre nanu ninnnnu him-balisuv palk naglu himiriyilili; durdinvvnu apeksis lillvemu ninu ble; nnn tutiglimd heur tddu ninn snnidhiylli sriyagittu. ninu nnge bhyaspdvagbed; kett dindlli nine nnn nirikseyu. nnnnnu himsisuvvru naciege pdli; adre nnge nacieyagdirli. avru digilupdli;

adre nanu digilupddmte maduv kettdivnnu avr mele brmadu, erdstu avrnnu naspdisu. krtnu nnge hige helidnu—heugi jnr mkkll bagillliyu yehudd ar-sru prvesisuvlliyu heurdvulliyu yerus lemin ella bag-ilugillliyu nimtukeumdu avrige hige helu. enmdre-yehudd, arse, smst yehudve, i bagilugillli prvesisuv yeruselemin ella nivasigle, krtn vakyvnnu keliri. krtnu hige heluttane—nimge nive ecckrikeyagiri; sbttin divsdlli heureynnu heuttukeumdu illeve yeruselemin bagilugleulge tkkeumdu brbediri. sbttin divsdlli heureynnu nimm mnegleulgimdk tkeumdu heugbe-diri; yav kelsvnnu madbediri; nanu nimm tmdeglige ajnapisid prkarve sbttin divsvnnu prisuddh mad-beku embdu. adre avru vidheyragllil; kivigeuttu kelliil; vidheyragd hageyu updes heumdd hageyu tmm kuttigeynnu beuggisid hageyu madikeumdr. nivu nnnnnu jagrteyagi keli sbttin dindlli i pttnd bagilugillli heureynnu tkkeumdubarde sbttin dindlli yavdeumdu kelsmadde prisuddh madidre davidn simhasnd mele kudruv arsu mtu prdhanru rthgl-liyu kuduregl meleyu sviri madikeumdu yehudd mnusyragiya yeruselemin nivasiglagiya iddu avru avr prdhanru i pttnd bagilugillli prvesisuvru; i pttivu emdemdigu nillu vdu. idllde yehudd pttnd glimdlu yeruselemin suttlin sthlglimdlu benya vian desdimdlu belinimdlu bettg glimdlu dksindimdlu dhnbligllnu bli glnnu ahar arpnegllnu dhupvnnu truvru; steu-trdrpnegllnu krtn alykke truvru. adre nivu sbttin divsvnnu prisuddh madbekemdu sbttin divsdlli heureynnu heuttukeumdu yeruselemin bagilugillli prvesisbardemdu helid nnn matnu kelde heudre, adr bagilugillli bemkiyinnu hcuttene; adu ari heugde yeruselemin armnegllnu dhisibiduvdu.

18

krtnimd yereviaynige umtad vakyvenmdre-eddu kumbarn mnege ilidu heugu; alli ninge nnn vakyglnnu kelmaduvenu embde. ag nanu kumbarn mnege iliduheudenu; igeu, avnu ckrd mele kelsmaduttiddnu. avnu mnnnimd madid patre kumbarn keylli kettuheuyitu; ag kumbarnige olledemdu teuruv prkar adnnu mtteumdu patre ynnagi madidnu. ag krtn vakyvu nnge umtagi helidennmdre—o israyelin mnetnd vre, nanu i kumbarn hage nimge mad kuddeu emdu krtnu annuttane. igeu, kumbarn keylli mnnu hegeu hageye o israyelin mnetndvre, nnn keylli nivu iddri. yav ksndlli nanu omdu jnamgd visyvgi mttu omdu rajyd visyvgi adnnu kiluvdkku kedvuv dkku nas-maduvdkku mataadtuteneu a jnamgkke vireudhvagi nanu matnadid tnn ketttnvnnu bittu tirugidre nanu adkke madbekemdu yecusid kettddnnu kuritu psca ttap pduvenu. idllde yav ksndlli nanu omdu jnamgd visyvgi omdu rajyd visyvgi adnnu kttuvdkku neduvdkku matnaduteneu adu nnn svrkke vidheyvagee nnn drstiylli kettddnnu madidre nanu adkke melnnu maduttenemdu helid ollednnu kuritu psattappduvenu. higuruvdrimdg ig yehudd mnusy rigu yeruselemin nivasigligu ninu helbekaddenmdre, krtnu hige heluttane—igeu, nanu nimge vireudhvagi kettddnnu klpisutta iddene; nimge vireudhvagi upayvnnu aleucisutta iddene;

nimm nimm kett margglnnu bittu himtirugiri, nimm margglnnu kriyegllnu olledag madiri embdu. adre avru—nirikseyill; svmt aleucnegl prkar ndedukeulluvvu; nmm nmm kett hrdygl klpney prkar maduvevu amdr. addrimd krtnu heluvde nmmdre—anyjnamgllli vicarisiri; imthvu glnnu yaru kelidare? israyelemb knyeyu mhabyhmkrvaddnnu madiddale. obbnu heuld bmdeyimd bruv lebneunin him vnnu biduvne? illde inneumdu sthldimd bruv tmpad prvahd niru tllpdu vdeu? nnn jnru nnnnnu mretubittiddare; vyrthvadddkke dhupv-nrpisiddare; puratn pddhtiyad avr margglili avrnnu edvu vmte madi margvld silu darigllli avrnnu ndeymaduttare. hige tmm desvnnu halagiya nityvad hasyaspva giyu madiddare. adnnu hadu heuguvv rellru vismitragi tle alladisuvru. mudn galiyimdad hage avrnnu struvin numde cdurisuvnu; avr apttin dindlli avrige mukhvnll, bennnnu teurisuvnu. ag avru—bnniri, yereviaynige vireudhvagi yuktinynnu klpiseun; yajk nimd nyayprmanvu jnaniyimdg aleuc neyu prvadiyimdg vakyvu tppuvudill bnniri, naligeyimdg avnnnu heudeyeun, avn matugllli omdnnadr lksisde ireun emdu avru helidru. o krtn, nnnnnu alesu; nnn smgd vyajyvaduuvr svrvnnu kelu. olledkke bdlagi kettddnnu slisbhude? avru nnn pranke kuninynnu agediddare; avrigeuskr olleydnnu mataduvdcku ninn uprvnnu avrimd tirugisuvdkku nanu ninn mumde nimtdnnu jnapkmaidikeu. addrimd avr mklklnu ksamkke keudu; kttiy bldimd avr rktvnnu suridubidu; avr hemdtiyru mklklilde vidhvayragli; avr gmdsru keullpttu sayli; avr yavvn-sthru yuddh dlli kttiyimdg vdhislpldi. ninu aksmattagi avr mele senyvnnu trisuvag kugu avr mnegleulgimdg kelbri; nnnnnu hidiyu vdkke kuni agediddare; nnn kaluglige urlu glnnu oddiddare. adagy krtn, avru nnnnnu sayisuvdkke nnge vireudhvagi madid aleucneynnella ninu blle; avr akrmvnnu mnnisbed; papvnnu ninn snnidhi yeulgidm alisibided; avru ninn mumde kedvlpdi; ninn keupd kaldlli avrige hage madu.

19

krtnu hige heluttane—heugi, kumbarn mnnin ku-jeynnu tkkeumdu, jnr hiriyrimdlu yajkr hiriyrimdlu kelvrnnu krkeumdu mudn bagilin prvesd bliylli hinneumm mgn tggige heugi, nanu ninge heluv matugllnu alli sari helu. o yehudd arse, yeruselemin nivasigle, krtn vakyvnnu keliri. israyelin devra-giruv senygl krtnu hignnuttane—igeu, nanu i sthld mele kednnu brmaduttene; adnnu keluvv rellr kiviglu gumyuguttuvvu. avru nnnnnu bittu i sth-lvnnu prsthl madi, avru avr tmdeglu yehudd ar-sru ariyd bere devruglige alli dhupsuttu i sthlvnnu apradhvilldv rkt dimd tumbisi tmm mklklnu bal-nige dhn bliglagi bemkiylli suduvdkke baln unnt sthlgllnu kttiddare. imthddnnu nanu ajna pisilli, nanu hellill, nnn mnssige brill. higuruvdrimdg krtnu heluvdenmdre—igeu, dinglu bruvvu; ag i sthlu innu tpephetemdu, hinneumm mgn tggemdu all, keuley teugemdu kreylpduvdu. nanu i sthldlli yehudd, yeruselemin aleucneynnu suny maduvenu; avr strugl mumdeyu avr pravnnu huduku vvr key-

imdlu avrnnu kttiymd bilu vmte maduvenu; avr henglnnu akasd pksigligu bhumiy mrgglgu aharvagi keuduvenu. i ptnglnnu halagiyu tirsksrlpdu-vmteyu maduvenu; adnnu haduheuguvvrellru adr ella badhegl nimitt vimsyheumdi sillu hakuvru. avru tmm kumarr kumarteyr mamsvnnu tinnuvmt maduvenu; muttgieyli sh avr struglu avr pravnnu hudukuvvru avrige maduv ikkttinlliyy avru tmm tmm snehitr mamsvnnu tinnuvru. ag ninu ninn smgd bmd mnusyr mumde a kujeynnu odedu, avrige helbekaddde nmde, senygl krtnu hige heluttane – yav prkar obbnu kumbarn patreynnu adu tirigi omdugudd hage odeyuttaneu ade prkar nanu i jvnnu i pttn vnnu odedu biduvenu; ag huniduvdkke sth-lvilde teuphetinlli avru huniduvru. hige i sthklku adr nivasigligu madu venemdu krtnu heluttane; i pttnvnnu teuphetin hageye maduvenu. yav mnegl maligegl mele akasd senykkella dhupsuttu bere devruglige pand arpe glnnu heuyiddareu a ella mnegl nimitt vagi yerusalemn mneglu yehudd arsr mneglu teuphetin sthld hage asuddhaguvvu. ag krtnu yereviaynnu prvadisv vdkke kluhisid teuphetinimd bmd krtn alyd amgldlli nimtukeumdu jnrigella heliddenmdre– israyelin devrad senygl krtnu hige heluttane–igeu, nanu i pttn meleyu adr ella urugl meleyu nanu adkke vireudhvagi helid kednnella br maduttene; avru nnn matuglnnu keld hage tmm kut-tieglennu kthin madikeumdidare.

20

yereviaynu i matuglnnu prvadislagi krtn alydlli mukhy adhikariyagidd yajknad immern mgnad pshurnu kelidnu. ag pshurnu prvadiyad yereviaynnu heudedu avnnu krtn alyd bliyllidd benyavia nn melbhagllidd keulldli hakisidnu. mrudinlli addenmdre, pshurnu yereviaynnu keuldimd bidisidnu. ag yereviaynu avnige–krtnu ninge innu pshurnemb hesrinimdl, mageur missa bibnemdu kreyuttanemdu helidnu. krtnu hige heluttane–igeu, nanu ninnnnu ninn snehitrellru digilupdvmte maduttene; avru tmm strugl kttiymd biluvru; ninn knnuglu adnnu neuduvvu; yehudvnnella nanu babelin arsn kege oppisivenu; avnu avrnnu babelige oydu kttiymd keulluvnu. idllde i ptnd ella smptnnu adr ella kstarjitvnnu adr ella amulyadvuglnnu yehu dd arsr ella bhmdarglnnu oppisivenu; strugl kege avrnnu oppisivenu. avru avuglnnu sulukeumdu tkkeumdu babelige oyyuvru. pshurne, ninu ninn mney nivasiglellru serege heuguviri; babelige heugi alliye sayuvi, alliye hunid lpduvi; ningu ninnimd sullu prvadne kelid ninn snehitrellrigu hageye aguvdu. o krtn, ninu ninnnnu vmcisidi; nanu vm-cislpttenu. ninu nngimt blisthnagiddu jyisidi; nanu prtidin prihasykke guri yagiddene; prtieyubnu nnnnnu hasymadu ttane. nanu matnaduvnaddkrimd gttiyagi kuguttene; blatkarvu keulleyu emdu kugut-tene krtn vakyyu nnge prtidin prihasydkku geligu ayitu. ag nanu atnnu kuritu enu heluvdill, ilive atn hesrinlli innu matnaduvde ill emdu amdukeumden; adre atn vakyyu nnn elubugllli muclpttiruv suduv bemkiy hage nnn hrdydlli ittu; bigihididu dni denu. nnnimd agde heuyitu. anekr cadiynnu kelidenu;

suttlu bhyvde–tilisiri, ag adnnu navu tilisutteve emdu annuttare; nnn aptrellru nanu kumtvdnnu neudikeullutta–omdu vele avnu meus geumdanu; ag navu avnnu geddu avnlli muyyi tirisikeulluvevu annuttare. adre krtnu bhykmrvad prakrmsaliy hage nnn smgd iddane; addrimd nnnnnu himsisu vvru eduvru, gelluvdill; anukul vagge idddrimd avru bhl nacikepduvru; avr glibiliyu nityvagirvdu. adu mretu heuglpdvdill. o senygl krtn, niti vmtrnnu seudhisuvanne, amtrimdiyrg Innu hrdivnnu neudu-vatne, ninu avrige prtiddmde maduvdnnu nanu neudu vmte madu. ninge nnn vyajyvnnu tiliy madiddene. krtnige hadiri; krtnnnu stuti siri; atnu bdvn pravnnu kedu maduv vr keyimd tppsiddane. nanu huttid dinvu spislpldi, nnn tayi nnnnnu hett dinvu asirvdislpddirli. nnn tmdege–ninge gmdu kusu huttide emb smacarvnnu heli bhl smteus umtu madidvnu spislpldi! krtnu pscattappdde kedvibitt pttnngl gtiyu avnige brli; avnu beligge kugnnu mdhyahn dlli arbhvnnu kelli nanu grhbitta gle atnu nnnnnu keulldde heuddrimd ilive nnn tayi nnge smadhiyagiddu avl grbhvu nityvagi bsuragiye iddre olleda gittu. nanu kstvnnu cimteyennu neuduv ddku nnn dinglu nacikeylli kleduheugu vdkku grbhdimd heurge bmdddu yake?

21

arsnad cidkiynnu mlkiyn mgnad pshurnnnu maseyn mgnu yajknad cephnynnnu avn blige kluhisi–nmgeuskr krtnnnu vicarisu; babelin arsnad nebukdnecrnu nmge vireudhvagi yuddhmaduttane; omdu vele avnu nmnnnu bittu heurtuheuguv hage krtnu tnn ella adbhutgl prkar nmge maduttanemdu helisidag yereviaynige krtn vakyyu bmtu. ag yereviaynu avrige heliddenm dre–cidkiynige hige heliri–israye lin devrad yehuevnu heluvdenmdre, igeu, geudey heurge ninge muttige hakuv babelin arsnigu ksdirygu vireudhvagi nivu yuddhmaduvdkke nimm keglliruv yuddhd ayudhglennu nanu himdkke tlli avrnno i ptnd mdhydlli kudi bruvmt maduttene. nane cacid keyimdlu blvad teulinimdlu keup dimdlu ugrdimdlu mharaurdimdlu ninge vireudhvagi yuddhmaduvenu. i ptnd nivasiglnnu mnusyrnnu mrg glnnu shivtavi heudeyuvnu; avru deudd jadydimd sayuvru. idllde krtnu annuvdenmdre–truvay nanu yehudd arsnad cidkiynnnu avn sevrknnu jnrnnu i ptndlli jadydimdlu kttiymdlu ksamdmdlu ulidvrrnnu babelin arsnad nebukdnecrnu kegu avr strugl kegu avr pravnnu hudukuvvrkegu oppisivenu; avnu avrnnu kttiymd heudeyuvnu. avr mele krune iduvdill, knikrisuvdill amthkrune pduvdill. ninu i jncke helbekadddenmdre –krtnu hige heluttane–igeu, nanu jivd margvnnu mrnd margvnnu nimm mumde iduttene. i ptndlli nillu vvnu kttiymdlu ksamdmdlu jady dimdlu sayuvnu; adre heurge heugi ninge muttige hakuv ksdiry kdege seru vvnu bdukuvnu; avn pravn avnige keulleyagirvdu. nanu olledkll kettddkke i ptnd mele nnn drstiyntitidenemdu krtnu heluttane; adu babelin arsn keylli oppislpdvdu; avnu adnnu bemki yimd sutubiduvnu. yehudd arsn mneyvrige hige helu– krtn vakyvnnu keliri, davidn mneyvre,

krtnu heluvdenmdre-beligge nyaytirisiri, suligeyad-vnnu blatkari keyeulgimdpisiri; illiddre nnn keupvu bemkiy hage heurtu nimm kriyegl kettnd nimitt yaru arislard hage uriyuvdu. igeu, tginlliyyu belin bmdeylliyyu vasmaduuvre, nmm mele yaru ilidu bruvremdu nmm nivasgllli yaru seru vremdu annuvre, igeu, nanu ninge vireudhagiddemdu krtnu annuttane. nimm kriyegl phld prkar nimmnnu siksisu ttenemdu krtnu annuttane; adr advige bemkihcuttene; adr suttliruvdnella adu timdubiduvdu.

22

krtnu hige heluttane-yehudd arsn mnege ilidu heugi alli i vakyvnu helu. hegmdre-davi dn simhasnd mele kutukeullu yehudd arse, ninu ninn sevkru i bagiluglimd prvesisuv ninn jnru krtn vakyvnu kelli, krtnu heluvdenmdre- nyayvnu nitivnu ndisiri; suligeyad vnnu blatkari keyeulgimdpisiri; prdesthnige dikklidvnye vidhve updrvv nnadru blatkarvnnadru madbediri; illve i sthldli nirpradhd rktvnu cell bediri. nivu niscyvagi i karyvnu madidre davidn simhasnd mele kutukeullu vvru rthgllliyyu kuduregl meleyu svarimaduv arsr tmm sevk jnr shitvagi, i mney bagiluglimd prvesisu vru. nivu i vakyglvnu keldeheudre, i mne halaguvdemdu nnn mele ane iduttene emdu krtnu annuttane. krtnu yehudd arsn mnege hige heluttane -ninu nnge gilyadu lebneunin tleyu agiddi; adru niscyvagi ninnnnu arny vagiyu nivasigllild pttnglagiyu madu-venu. ninge vireudhvagi tmmtnm ayudhglimd nasmaduvrvnu siddhmadu ttene; avru ninn sresth devdaruglunu kdidu bemkiylli hakuvru. anek jnamglu i pttvnnu haduheuguvru, krtnu i deudd pttnkke yake i prkar madi ddanemdu nereyvru ob-brigebubru helikeullu vru. ag avru-tmm devrad krtn odmbdikeyvnu bittu, bere devruglige nm skrisi sevisiddrimdle emdu avru uttr keuduvru. sttvni-gagi albediri; avnigagi geula bbediri; heurtuheudvnigagi bhlvagi aliri. avnu tirugi bruvde ill. tanu huttd desvnu innu neuduvde ill. yehudd arsnad yeusiyn mgnu tnn tmdeyad yeusiynige bdlagi alidvnu i sthlvnu bittu heudvnu ad slumnnnu kuritu krtnu hige helu ttane-avnu innu illige tirugi bruvde ill. avru avnnu sereyagi oyd sthld lliye sayuvnu; i desvnu innu neudu vde ill; anitiyv tnn mneyvnu anyaydimd tnn keuthdiglunu ktisikeullu vnnigu kulikeudde tnn nereyv keyimd summne kelstkkeulluvvnu ayyeu! avnu-nanu vistarvad mneyvnu visalvad keuthdiglunu ktikeullu-venemdu heli kitkiglunu keuredu devdarin hlige glunu haki kempu bnnvnu hccuvvniyu ayyeu! ninu devdarinlli ninnnnu mucci keulluvdrim deuretn maduviyeu? ninn tmde umdu, kudidu, nyayvnu nitivvnu madillveu? ag avnige olleyda glillveu? bdivn mttnu dridr nray vnuu tirisidnu. ag olledayitu; nnnnnu tilukeulluvdu ide allveu emdu krtnu annuttane. adre ninn knnuglu ninn hrdivu ninn durlabhd mele, apradhvilldvn rkt celluvdr mele mttnu pideyvnu blatkarvnu maduvdr meleye heurtu mttavdr mele- yu iruvdill. add rimd yeusiyn mgnad yehudd arsnad yeheyakimnnu kuritu krtnu hige heluttane-

avru avnnu kuritu geuladi-ha, nnn sheudrne, ha, nnn sheudriye emdu annuvdill; ha, deureye, ha, avn vebhvve emdu avnnu kuritu geuladuvdill. ktteyvnu huniduv prkar avnnu huniduvru; avnnu elkeumdu heugi yeruslemin bagilugl acege bisaduvru. lebneunige heugi kugu, basaninlli ninn svrvnnettu, dariglli kugu, ninn priyu nasvagiddare. ninn eligeylli ninn smgd matnadidenu; adre-nanu keluvdill emdu ninu helidi; nnn svrkke kivigueddiru vde ninn yauvnd ritiyagide. ninn kurubrnella gali timdubiduvdu; ninn priyu serege heuguvru; niscyvagi ag ninn ella kettnd nimitt ninge nacikeyu avmanvu aguvdu. o lebneuninlli vasmadu vvle, devdarugllli gudu madikeumd vle, ninn mele beneglu heruvvltiruv vedneyu bruvag esteu sukhkrvagiruvi. krtnu heluvdenmdre-nnn jiv dane, yeheyakimn mgnad yehu dd arsnad keunyvnu nnn blege mudre yumgrvagiddru ninnnnu allimd kittuhaki ninn prannu hudukuvru kegu ninn hedrikeumdv kegu amdre babelin ars nad nebukdnecrn kege mttnu ksdiy kege oppisibidutene. ninnnnu ninn hett tayi yvnu nivu huttdiruv bere desdlli esedu bivuenu; alle sayuviri. adre avru tirugi bruvdkke mnsu maduv deskke himtiruglarru. keunyvnu i mnsyvnu hinvgi odedu heud vigrhveu? meccie illd patreyeu? yake avnu avn smtanvu bisadlptu tmge tiliyd deskke haklpttu? o bhumiye, bhumiye, bhumiye, krtn vakyvnu kelu. krtnu hige heluttane-i mnsyvnnu mklldvnmdu tnn dingllli vrddhiyaguv purusnllvemdu bre yiri; avn smtandlli obbnadru davidn simhasndlli kutukeumdu yehuddlli aluv hage baluvdill.

23

nnn hullugavlin kuriglunu halu madi cdrisuv kurubrige ayyeu, emdu krtnu annuttane. addrimd israyelin devrad krtnu nnn jnrvnu meiyisv kurubrige vireudh vagi hige heluttane-nivu nnn mmdeyvnu cdrisi odisibittu vicarisde iddiri; igeu, nanu nimm kriyegl kettvnnu nimmlli vicarisuttenemdu krtnu annuttane. nanu nnn mmdey sesvnu, avrvnu odisibitt ella desglimd kudisi tmm htiglige tirugi truvnu; avru phlkariyagi heccuvru. avrvnu meyvstkk kurubrvnu avr mele iduttene; avru innu mele bhypdudve ill, amjuvdill, keurtepudvill emdu krtnu annuttane. igeu, dinglu bruvvemdu krtnu annu ttane; ag nanu davidnige nitiyull cigurnu ebbsuttene; arsnu rajyalli vrddhiyaguvnu; bhumiylly nyayvnu nitivvnu ndisu vnu. avn dinglli yehuduv rksislpu vdu; israyelu bhrvagi vasisuvdu; atnu kreylpduv hesru yavdmde-nmm nitiyu krtn. addrimd igeu, dinglu bruvvemdu krtnu annuttane; ag israyelin mklunu aiguptdesdeulgimd brmadid krtn jivdane emdu heluvde ill. adre krtn jivdane, israyelin mnetndv smtanvnu uttr desdimdlu tanu avrvnu heurdisi bittidd ella des glimd brmadidnu emdu heluvru; avru tnn desdlli vasmaduvru. prvadigl nimitt nnn hrdivu nnlli muridide; nnn elubuglella kdluttve; krtn nimitvnu atn prisuddh vakygl nimitvnu mttand mnsyv hageyu draksarskke olgad purusn hageyu iddene. desvu vybhicarglimd tumbide; sapdimd duhkhisu ttde; arnyd mneuhrvad sthlglu ongi heugive; avr otvu kettddagide; avr sk-

tiyu sri ill. prvadiyu yajknu kud bhrstre; haudu, nnn alydlli avr ketttnvnu kmdiddenemdu krtnu annuttane. addrimd avr margvu kttleylliruv jaruv sthlgl hage avrigiruvdu; avru tlllptu biluvru; kednnu, avr vicarney vrusvnu avr mele brmaduvenemdu krtnu annuttane. smaryd prvadiglilli buddhihinteynnu neudiddene; avru balmind prvadneynnu keli nnn jnrad israye lnnu tppuvnte madiddare. yerusalem prvadiglilli bhymkrvaddnnu neudiddene; avru vyb-hicarmadi sullinlli ndkeumddd lde dustru tmm dustrvnnu bittu tirugd hage avr keglgnu blpdis-uttare; avrellru nnge seudeumin hageyu adr ni-vasiglu geumeurd hageyu iddare. addrimd senygl krtnu prvadigl visydlli heluvenmdre-igeu, nanu avrige maciptreynn tinnuvdkke keuduttene visd nirnnu kudykeuduttene; yerusle min prvadigl kdey-imd bhrstvvu deskella hrdide. senygl krtnu hige heluttane -nimg prvadisuv prvadigl vakykke kivi geudbediri; avru nimnnu nisphlmaduttare; krtnu bayimdll, svmt hrtydimd drsn vnuu heluttare. adru nnnnnu ashyisuvv rige avru-nimg smadhanvagu-vedmu krtnu heluttane emdu helutte iddare; tmm hrtyd klpney prkar ndkeulluvv rellrige-nimm mele kedu bruvdill annuttare. adre yaru krtn aleucneylli nimtu atn vakyvnu tilukeumdu keliddare? yaru atn vakydlli lksyvttu keliddare? igeu, krtn biru-gali ugrvagi heurtide; agheur vad birugaliyu dustr tley mele kthin vagi biluvdu. atnu tnn hrtyd aleu cneglgnu ndesi tirisuv vregu krtn keupvu tirugu-vdill; amtydinglilli adnnu smpurnvagi yeucne madu-viri. nanu prvadiglgnu kluhisill, adagyu avru odidru; nanu avr smgd matnadill adagyu prvadisidru. adre avru nnn aleucneylli nimtidde, avru jnrige nnn vakyglgnu kelkeuttu avrnnu tmm kett margdimdlu tmm kriyegl kettndimdlu tirugisuttidru. krtnu annuttane-nanu sviapdlli devragiddu durdlli devr llheu? nanu avnnu neudd hage obnnu mreyad sthlglilli tnnnu adgisikeu llbhudeu emdu krtnu annuttane; nanu akasdliyu bhumiyliyu vyapisiruvv nl-lveu? emdu krtnu annuttane. nnn hesrinlli sullnnu prvadisuv prvadigl heluvdnu keliddene. avru-nanu knsu kmdiddene, knsu kmdiddene annuttare. sullu prvadisuv prvadigl hrtydlli idu estr vregu iru- vdu? haudu, avru tmm hrtyd meusvnu prvadis-uvvre; avr tmde glu balmind nnn hesrnnu hege mreurev hageyu ivru tmm nnn nereyvrige tilisuv knsuglimd nnn jnru nnn hesrnnu mrety biduvnte maduvdkke yeucisuttare. knsu umtad prvadiyu kn- snnu tilisli, nnn vaky umtadvnu nnn vakyvnu nm-bigstnagi helli; geudhigu heuttigu smbmdhvenemdu krtnu annuttane. nnn vakyvu bemkiy hagllveu emdu krtnu annuttane. adu bmdeyennu tumdu maduv suttigey hagllveu? addrimd igeu, prtiyeubbnu tnn nereyvnimd nnn vakyglgnu kddukeulluv prvadigle vireudhvagiddenemdu krtnu annuttane. igeu, tmm naligeglgnu adi sutta-atnu nudiyuttane emdu an-nuv prvadiglige nanu vireudhvagiddenemdu krtnu annuttane. igeu, sullin knsuglgnu prvadis; tmm sulluglimdlu nirrthkvad vuglimdlu nnn jnru tppu-vmte maduvvrig vireudhvagiddene; nanu avrnnu kluhisill, avrige appnekeudlill; addrimd avru hegu i jnrige pryujnvagiruvde illvemdu krtnu annuttane. idllde i jnragli prvadiyagli yajknagli krtn bharven-

emdu ninnnnu keluvag ninu avrige-enu bhar? nanu nimnnu tllibiduvenemdu krtnu annuttanemdu hel-beku. krtn bharvemdennev prvadi yagli yajknagli jn-ragli avr visy venmdre-nanu amtha mnusynnnu avn mneyynu siksisuvnu. nivu nimm nimm nereyvrige nimm nimm sheudrrigu-krtnu enu uttr keuttid-dane? krtnu enu heliddane emdu helbeku. adre krtn bharvnu innu emdigu nudiyuvdill; obbeu bbnige tnn nudiy bharvaguvdu; nivu jivvull devr vakyglgnu amdre nimm devrad senygl krtn vakyglne marpdi siddiri. ninu prvadige-krtnu ninge enu uttr keut-tiddane? krtnu enu heliddane emdu helbeku. adre nivu-krtn bharvemdu heluttidiri. addrimd krtnu hige heluttane-krtn bharvemdu nivu helbardem-bdagi nanu nimg heli klui sid mele krtn bharvem b i matnnu nivu heluvdrimd krtnu hige helu ttane-nanu igeu, nane nimnnu purnvagi mretubiduvnu; nimnnu ningu nimm tmde gligu keutt pttvnnu nnn snnidhiymd tllibiduvnu. mrety heuglard ni-tyvad nimdeyennu nityvad avmanvnu ninn mele br-maduttene.

24

babelin arsnad nebukdnecrn yehudd arsnad yeheuya kimn mgnad yekeunynnnu yehudd prd-hanrnnu bdgiyvrnnu kmmarnu yerusleminimd serege oydu babelige tkkeumduheud mele krtnu nnge teuris lagi, ageu, erdu putti amjurd hnnuglu krtn devalyd mumde iddvu. omdu puttiylli bhl olle hnnuglu meudlu maguv hnnugl hage iruvvuglu mteumdu puttiylli bhl kett hnnuglu, tinnkudd hage astu kettvuglu iddvu. ag krtnu nnge-yereviayne, enu neudutti amdnu. ag nanu amjurd hnnuglgnu neuduttene; olle hnnuglu bhl ollevu; kett hnnuglu bhl kettvuglu, tinn kudd hage astu kettvagive amdnu. ag krtn vakyvu nnge bmdu heliddenmdre - israyelin devrad krtnu hige helu ttane-i olle amjurd hnnugl hage nanu i sthldimd kdsdyr deskke olledkkgi kluhisid yehudd sereyvrnnu pramri suvenu. nanu nnn knnuglgnu avr emde olledkkgi iduvnu. i deskke avrnnu tirigi brmaduvnu; kedvi hakde avrnnu kttuvnu, kilde avrnnu neduvnu. nane krtnemdu nnnnnu tilukeulluvdkke avrige hrtyvnu keuduvnu. avru nnn jnrage ruvru; nanu avr devragiruvnu; tmm purn hrtydimd nnn blige himtirugikeullu vru. tinnkudd hage astu kettvuglagiruv a kett amjurd hnnugl hage niscyvgi nanu yehudd arsnad cidkiynnnu avn prdhanrnnu i desdlli uliyuv yeruslemin sesvnu aiguptdesdlli vasisuvvrnnu oppisuttanemdu krtnu heluttane. nanu avrnnu odisibidv ella sthlglilli nimdegu gadegu hasykku sapkku gurimadi avrnnu bhumiy smst rajyglmd tegedu kedige oppisuvnu. nanu avrigu avr tmdegligu keutt desdeul gimd avru nasvaguv vregu kttiynnu ksamvnu jadyvnu avrlli kluhisuvnu.

25

babelin arsnad nebukdnecrn meudlne vrusvagidd yehu dd arsnad yeusiyn mgnad yeheu yakimn nalkne

vrusdlli yehudd smst jnr visy yereviaynige umtað vakvyu. prvadiyad yereviaynu yehu dð smst jnrigu yeruslemín ella nivasigligu tilisiddu enmdre– yehudd arsnad ammeunn mgnad yeusiyn hdimurne vrus meudlgeumdu imdin vregu i ipptu muru vrus krtn vakvyu nge umtagi nanu adnnu ninge heliddene, beligge eddu heliddene; adre nivu kellill. idllde krtnu tnn sevkrað prvadiğlnnella nimm blige kluhisiddane, beligge eddu kluhisiddane; adre nivu kellill, kelu vd-kke nimm kiviğeudllil. avru helidde nmdre–nimm nimm kett margvnnu nimm kett drrygl ketttnvnnu bittu mitte tirugikeulliri. ag krtnu ningu nimm tmdeğligu keutt desdlli emdemdigu vasisuviri. bere devruglñnu sevisuvdkku aradhisuvdkku himbalisbediri; nimm ke kelsglimd nge keupvnnu ebisbediri; ag ninge yav kedu madenu. adagyv nivu nge kiviğeudde ninge kedu bruv hage nimm ke kelsglimd nge keupvnnebisiddiri emdu krtnu annuttane. adrdimð senygl krtnu hige helu ttane–nivu nnn matuglñnu keld karn iğeu, krtnu heluðvenmdre–nanu klu hisi uttr dikkín geutrglellvñnu nnn sevk nad babelin arsnad nebukdneccrñnu tkkeumdu, i deskke vireudhvagiavru adr nivasiglige vireudhvagiavru suttliruv i ella jnamgglige vireudhvagiavru kreyisi avrñnu smpurn nasmaði avrñnu vism ykku silliduvikegu guriyagiavru nity halagiavru maðuttene. idllde ullasð sbdvñnu smteusð svrvñnu mðlming svrvñnu mðlgittiy svrvñnu bisuv klín sbdvñnu dípð belkñnu avreulğimd tegeduhakuttene. i desvella halagi vismykke guriyaguvdu; i jnamgglu babelin arsnñnu epptu vrus sevisuvru. epptu vrus tumbid mele nanu babelin arsnñnu a jnamgvñnu ksdiyð desvñnu avr akrmkkagi vicarisi dmdisuvenu. adnnu nityvagi halumaduvenu. niscyvgi a desd mele nanu adkke vireudhvagi helid nnn ella vakyglnnu yervaiyvu jnamg glige vireudhvagi prvadiði i pustkdlli brediruv ellvñnu avr mele brmaðu vnu. anak jnamgglu deudd arsur avrimð seve maðisikeulluvru. avr kriye gl prkarvu avr ke kelsð prkarvu nanu avrige prtiphl keuðuvenu emdu krtnu annuttane. israyelin devrað krtnu nge hige heluttane–i raundrað draksars patre yñnu, nanu ninnñnu kluhisid ella jnamgglu adnnu kudiuyvmte nnn keyimð tkkeu. ag avru kididu nanu avr mðhydlli kluhisuv kttiy nimmitt kdli huccraguvru amdn. ag nanu patreynnu krtn keyimð tkkeumdu krtnu nnnñnu kluhisid ella jnamgglige kudisidenu. yerus lemigu yehudd pttngligu adr arsuğligu prbhugligu avrñnu imdin prkar halumadi vismykku silliduvikegu sapkku gurimaðuv hage kudisidenu. aiguptd arsnad prheuhñgu avn sevkriğe avn prbhugligu avn ella jnrigu misrvad jnrellriğ u c desd arsellriğ philistiy desd arsellriğ askeleunigu gajakku ekreunigu asdeu din ulidvriğ edeumigu meuva bigu ammeunn mkkligu turin arse lliřu cideunin arsellriğ smudrð aceylliruv dvipd arsriğ dedanigu temagu bujiğ ktkdey muley vregu arbiyð arsellriğ arnydlli vasisuv misrvad jnr arsellriğ jimriy arsellriğ elamin arse lliřu meyd arsellriğ httrid lliyu durdlli y obbr bliylli obbri ruv uttrdikkín arsellriğ bhumiy melbhagðlliruvmt h leuðd ella rajy gliğu kudisidenu; seskin arsu avr truvay kudiuyvnu. adrdimð ninu avrige helbekaddenmdre–israyelin devrað senygl krtnu hige heluttane –nanu nimm mð-

hydlli kluhisuv kttiy nimmittve kudiyiri, mttragiri, kariri, biliri, innu mele tirugi eldirri. avru patreynnu ninn keyimð tkkeumdu kudiylu tirskrisidre ninu avrige helbekaddenmdre–senygl krtnu hige heluttane–nivu niscyvgi kudiybeku. iğeu, nnn hesrinimð kreylpttiruv pttnd mele nanu kednnu trisuvdkke armbhmaduttene; hageadre nivu smpurn dmdnege tppisikeumdireu? tppisi keulluvdill: nanu bhunivasiglellr mele kttiyñnu kreyuttanemdu senygl krtnu annu ttane. adrdimð ninu avrige vireudhvagi i vakyglnnella prvadiði avrige helttkdde nmdre–krtnu unntdimð ħrjisi tnn prisuddh nivasdeulğimd tnn sbdvñnu keuðu vnu tnn nivasð mele gttiyagi ħrjisi drakse tuliyuvvr hage arbtvñnu bhunivasiglellrige vireudhvagi ettuvnu. bhumiy amtygl vregu ħheusvru bru vdu; krtnige jnamggl smgd vyajyvde; atnu ella mñusyr smgd vadisuvnu; dustrñnu kttige oppisuvnemdu krtnu annuttane. senygl krtnu hige heluttane–iğeu, jnamgdim jnamgkke kedu heurðuvdu; bhumiy mereglimd mħabirugali ebbs lðuvdu. a divsdlli bhumiy i mereymð bhumiy a merey vregu krt nimð keumduhaklpttiruv iruvru; avri ħeuskr geulaðuvdill; avrñnu kudisuv dill; avrñnu huniðuvdill; avru bhumiy mele ħeubbrvaguvru. o kurubre, ħeulittukugiri; mmeðylli prmuħre, ħulhlinli ħeurladi; nimmñnu keulluvdkku cðrisuvdkku dingu tumbi ave; ag nivu rmyvað patrey hage biluviri. ag kurubrige odi-ħeuguvdkku mmeðy prmuħkrige tppisikeulluvdkku margvillde ħeuguvdu. kurub kugin sbdv mmeðy geulaðuvikey prmuħkrige kel lðuvdu. krtnu avr mevin sthlvñnu halumadiddane. smadħanvull nivasglu krtn keupð uriymð kedvlpptvu. atnu simħdmte tnn mreynnu teureðu bittiddane; updrpdisuvvñn uriy nimi ttvu atn keupð uriy nimmittvu avr desvu halayitu.

26

yehudd arsnad yeusiyn mgnad yeħeuyakimn alvike y prarmbħdlli i vakvyu krtnimð umta yitu. krtnu hige heluttane–krtn alyð amğdlli nimtkeumdu krtn alydlli aradhisuvdkke bruv yehudd pttndvrellrige helbekemdu nanu ninge ajnapisid vakyglnnella helu; omdu mataðru kdime maðbed; omdu vele avru keli nanu avr krtygl kettnd nimmitt avrige maðuvdkke aleucisid kedin visy pscattappðv hage tmm tmm kett marg vñnu bittu tirugikeumdaru. ninu avrige helbekaddenmdre–krtnu hige helu ttane–nivu nge kiviğeudde nanu nimm mumde itt nnn nyayprmandmte nd keulde nanu beligge nimm blige kluhisidmth nivu keldmth nnn sevkrað prvadiğl vakyglnnu keldeħeudre ag nanu i mneyñnu sileuvín hage maðuttene; i pttñvñnu bhumiy ella jnamgglige sapkke guriyaguvmt maðuttene amdn. hige yereviaynu i vakyglnnu krtn alydlli heluttirlagi yajkru prvadiğlu jn rellru keluttiddru. yereviaynu tanu jnrellrige helbekemdu krtnu ajnapisi dðnnella heli tirisid mele yajkru prvadiğlu jnrellru avrñnu hididu–ninu niscyvgi saybeku amdu. i mneyu sileuvín hage aguvdemdu i pttñvu nivasigllilde halaguvdemdu krtn ħesrinlli yake ninu prvadisiddi amdu. ag jnrellru krtn alydlli yereviaynige vireudhvagi kudikeumdu. yehudd prdħanru i smgtiğlñnu keli arsn mneyimð krtn alykke bmdu krtn alyð ħeus bağlin prvesdlli ku-

tukeumdru. ag yajkru prvadi glu prdhanrigu jnrell-rigu heliddenmdre –i mnusynu mrnkke tkkvnu. yakmdre nimm kiviglimdle nivu kelid prkar avnu i pttnkke vireudhvagi prvadisiddane embde. ag yereviaynu prdhanrell rigu jnrellrigu heliddenmdre–nivu kelid vakyglnnella i mnage vireudhva giyu i pttnkke vireudhvagiyu prvadi suvdkke krtnu nnnnnu kluhisiddane. higi ruvdrimd nimm margglunu krtyglu tiddikeulliri; nimm devrad krtn svrkke vidheyragiri; ag krtnu nime vireudhvagi matnadid kedin visykpagi pscattappdu vnu. nanadreu, igeu, nimm keylli iddene; nime olledagiyu nyayvagiyu teuruv prkar nnge madiri. adru nivu nnnnnu keumduhakidre nimm meleyu i ptnd meleyu adr nivasigl meleyu apradhvilld rktvnnu brmadu ttiremdu niscy-vagi tilukeulliri, i vakygl nnella nimm kivigllli heluv hage styvagi krtnu nnnnnu nimm blige kluhisiddane amdnu. ag prdhanru jnrellru yajkrigu prvadigligu–i mnusynu mrnd nirn ykke tkkvnnl; nmm devrad krtn hesri nlli nmm smgd matnadiddane amdru. desd hiriyrlli kelvru eddu jnr kut kkella heliddenmdre–meuresetinvnad viakaynu yehudd arsnad hijkiyn dingllli prvadiisi yehudd jnrigella heliddenmdre–senygl krtnu hige helu ttane–ciyeunu heuld hage ulpdu vdu; yeruslemu dibbglaguvdu; mmdl rd bettvu adviy unnt sthlvaguudu. avnnnu yehud arsnad hijkiynu smst yehuduv keumduhakidreu? avnu krtnige bhypttu krtn smmukhdlli meure yittnllveu? a mele krtnu avrige vireudhvagi matnadid kedin visydlli pscattappdlillveu? adre navu deudd kednu nmm prangl mele tmdukeullbhudu. idlld kirytariminnvad sema yn mgnad uriynembvnu sh krtn hesrinlli prvadisuttirlagi yereviayn ella matugl prkar i pttnkku i desdku vireudhvagi prvadisidnu. ag arsnad yeheuyakimnu avn prakrmsalige llru prdhanrellru avn matuglunu keli dag arsnu avnnnu keumduhakuvdkke hudukidnu; adre uriynu adnu keli bhypttu odiheugi aiguptkke serikeumnru. adre arsnad yeheuyakimnu aigup ptkke jnrnnu, amdre akbeurn mgnad elnathannnu avn smgd innu kelvrnu aiguptkke kluhisidnu. avru uriynnnu aiguptdimd tkteumdu arsnad yeheuya kimn blige tmdru; ivnu avnnnu ktti yimd heudedu avn henvnnu sadharnvad jnr smadhigllli hakisidnu. adagy avru yereviaynnnu jnr kege oppisi keumdu hakisd hage saphann mgnad ahikamm shayvu avnige ittu.

27

yehud arsnad yeusiyn mgnad yeheuyakimn ali key prarmbhल्ली i vakyvu krtnimd yere viaynige bmtu yavmdre krtnu nnge heliddenmdre–bmdhnglunu meuglunu madisikeumdu ninn kuttigey mele idu. avuglunu edeumin arsnigu meuvabin arsnigu ammeunyr arsnigu turin arsnigu cideunin arsnigu yehudd arsnad cidkiyn blige bruv suddigarr keyimd kluhisu. avru tmm yjmanrige heluvdkke ninu appnekeudtkkddenmdre –israyelin devrad senygl krtnu heluvdenmdre–nivu nimm yjmanrige hige helbuku– nane bhumiynnu bhumiyl meliruv munusyrnu mrgglunu nnn mhablmdid nanu kecaci umtu madi nnge sriteucidvrige adnu keutti ddene. ig nanu i desglennella babelin arsnad nnn sevknd

nebukdneccrn keylli keuttiddene; bhumiyl mrgglunu sha av nige sevemaduv hage avnige keuttiddene. jnamggelle avnigu avn mgnigu avn mgn mgnigu avn deskke kal sviapisuv vregu sevisuvvu. amele bhl jnamgglu deudd arsur avnimd seve madisikeulluvru. babelin arsnad nebuk dneccrnige sevemadde babelin arsn neugkke tnn kuttigeynnu keudde iruv jnamgvu rajyvu yavdeu a jnamgvnnu nanu kttiyimdlu ksamdimdlu jadyimdlu ivn keyimd avuglunu nasmadibiduv vregu dmdisuvnemdu krtnu annuttane. ad drimd nivu babelin arsnnnu sevisbedi remdu nime heluv nimm prvadigligu kniheluvvrugu svpngarrigu mmtrd vrigu nimm sunygarrigu kivigeudbediri. nimmnnu nimm desdimd durmaduv hageyu nanu nimmnnu odisi bittmele nivu nasvagu hageyu avru nime sullnu prvadisuttare. adre babelin arsn neugdlli tnn kuttigeynnu serisi avnige seve maduv jnamgvu yavdeu adnu svmt desdlli nillgeudisuttenemdu krtnu annuttane; avru adnu besaymadi adrlli vasmaduvru. ag nanu yehudd arsnad cidki yn smgd i vakygl prkar matnadi denu–babelin arsn neugkke nimm heglu glunu keuttu avnigu avn jnrigu sevemadi bdukiri. babelin arsnige seve madd jnamgkke vireudhvagi krtnu mat nadid prkar–ninu ninn jnr yake kttiyimdlu ksamdimdlu jadyimdlu sayuviri? addrimd babelin arsnige nivu sevemadbediremdu nime heluv prvadigl vakyglige kivigeudbediri; avru nime sullnu prvadisuttare. nanu avrnnu kluhisillvemdu krtnu annuttane; adagy avru nanu nimmnnu odisibiduv hageyu nivu nime prvadisuv prvadiglu nasvagu hageyu nnn hesrinlli nime sullagi prvadisuttare. nanu yajkr smgdlu i jnrell smgdlu matnadidenu; enmdre, krtnu hige heluttane–igeu, krtn alyd patreglu beg babelinimd tirugi trlpdu vdemdu nime prvadisuv nimm prvadigl matuglige kivigeudbediri; avru nime sullnu prvadisuttare. avrige kivigeud bediri; babelin arsnige sevemadi bdukiri; i pttvnu yake halagbeku? adre avru prvadiglagiddre, devr vakyvu avr smgd iddre krtn alydlli yehu dd arsn mneylli yu yeruslemi nlli yu ulid patreglu babelige heugd hage avru senygl krtnige vijnapne madli. babelin arsnad nebukdneccrn yehu dd arsnad yeheuyakimn mgnad yekeunynnnu yehudd mtu yerus lemin sresthrellrnnu yerusleminimd babelige sereyagi tkteumdu heugdmth stmbhglunu kuritu smudvrnnu kuritu gddige glunu kuritu i pttndlli ulid bere patre glunu kuritu senygl krtnu heluvdenmdre– krtn alydlli yu yehudd mtu yeruslemin arsn mneylli yu ulidiruv patregl visyagi israyelin devrad senygl krtnu hige heluttane – avu babelige trlpduvvu; nanu avu glunu vicarisuv dind vregu aliye iru vvu. ag nanu avuglunu gmnkke tmdu i sthlkke tirugi truvnu emdu krtnu annuttane.

28

ade vrusdlli yehudd arsnad cidkiyn alikey prarmbhल्ली nalkne vrusd aidne timgllli gibyeuni nvnad ajjurn mgnad hnnyemb prva diyu krtn alydlli yajkr mumdeyu jnrell mumdeyu nnge heliddenmdre – israyelin devrad senygl krtnu hige heluttane–nanu babelin arsn neugvnu murididdene. erdu vrusdeul

gagi nanu babelin arsnad nebuk dneccrnu i sthldimd tkkeumdu babelige oyd krtn alyd patreglennella tirugisuvunu. yehu dd arsnad yeheyuakimn mg-nad yekeunynnnu babelige heud yehudd sereyvrell-rnnu nanu tirugi i sthlkke br maduvenemdu krtnu annuttane; babelin arsn neugvnnu muridubidu-venu. ag prvadiyad yereviaynu yajkr mumdeyu krtn alydlli nimitiruv jnrellr mumdeyu prvadiyad hnny nige heliddenmdre- prvadiyad yerevia ynu heliddenmdre- amen: krtnu hageye madli: ninu prvadisid ninn vakyglennu krtnu nerverisi krtn alyd patreglennu sereyvrellrnnu babelinimd tirugi i sth-lkke brmadli. adagyu nanu ningu jnr kivigligu bilu-vmtte heluv i vakyvnnu kelu. mumce idd himdin prvadiglu anak desgligu deudd rajy gligu vireud-hvagi yuddhvnnu kednnu jadyvnnu kuritu prva-disidru. smadhan vnnu kuritu prvadisuv prvadiyadre a prvadiy vakyvu umtaguvag avnu dev rimd ni-jvagi kluhislptt prvadi emdu tiliytkkddu amdnu. ag prvadiyad hnnyinu prvadiyad yerviayn kuttige yimd neugvnnu tegedu adnnu muridubittnu. hn-nynu jnrellr mumde heliddenmdre -krtnu hige heluttane-ide prkar nanu babelin arsnad nebukd-neccrn neugvnnu erdu vrusdeulgagi ella jnamggl kutti gey melinimd muridu hakuvenu amdnu. ag prvadiyad yereviaynu tnn marg vagi heudnu. ag prvadiyad hnnyinu a neugvnnu prvadiyad yerevi-ayn kuttigey melinimd muridu hakid mele krtn vakyvu yereviaynige umtagi heliddenmdre- heugi hnnyinge hige helu-ninu mrd neugglinu muri-diddi; adre avuglige bdlagi kbbind neugglennu um-tumaduvi emdu krtnu heluttane. israyelin devrad senygl krtnu hige heluttane-nanu i ella jnamggl kut-tigegl mele avru babelin arsnad nebukdneccrnige seve maduv hage kbbind neugvnnu ittiddene; avru avnige seve maduvru; bhumiy mrgglennu sh avnige keuttiddene. prvadiyad yereviaynu prvadiyad hn-nynige heliddenmdre-hn nyne, kelu; krtnu ninnnnu kluhislill; ninu i jnrnnu sullinlli nmbike iduvmtte madutti. addrimd krtnu hige helu ttaneigev, nanu ninnnnu bhumiy melinimd bisadi biduttene; i vrus ninu sayuvi; ninu krtnige vireudhvagi dreuh bge-diddi amdnu. hageye hnnyinu ade vrusdlli elne timglilli sttnu.

29

arsnad yekeunynu raniyu kmckuglu yehudd yerus lemin prdhanru bdigeyvru kmmarru yerusalemnu bittuheud mele2 prvadi yad yereviaynu sereylliruv hiriy ulidvrigu yajkrigu prvadigligu nebukdneccrn yerusleminimd babelige oyd jnrellrige yehudd arsnad cidkiyn babelin arsnad nebukdneccrn blige kluhisid saphann mgnd ellasn keyimdlu hilkiyn mgnd gem-ryn keyimdlu kluhisid ptrd matuglu yav vmde- is-rayelin devrad senygl krtnu yerusleminimd babelige tanu sereyagi sagisidvriga heluvdenmdre- mneglennu ktti vasmadiri; teutglennu nettu avugl phlvnnu tin-niri; hemdtiyrnnu tkkeumdu kumar kumarteyrnnu pdeiyri; nimm kumarrige hemdtiyrnnu tkkeulliri; nimm kumarteyrnnu pursrige keudiri, avru ku-mar kumarteyrnnu herli; hige nivu kdimeyagde alli hecciri. nanu nimmnnu sereyagi oylptt ptnd

smadhanvnnu hudukiri; adkkeuskr krtnige prarthne madiri; adr smadhandimd nimge sma dhanvagu-vdu. israyelin devrad senygl krtnu hige heluttane-nimm mdhy dlliruv nimm prvadiglu skundvru nimge meusmaddirli; ningagi knsu kmdu helu vvriga kivigeudbediri. avru nimge nnn hesrinlli sullagi prvadisittare; nanu avrnnu kluhislillvemu krtnu annuttane. krtnu hige heluttane-babelinlli eppttu vrus tumbid mele nimmnnu pramri suvnu; nnn subh vakyvnnu nimm visydlli sthapis nimmnnu tirugi i sthlkke brmaduvenu. nanu nimmnnu ku-ritu maduv aleucne glennu blenemdu krtnu annut-tane; avu kedi gl, smadhankkiruv aleucneglu; nivu nirikisid sthitiynnu keuduvvugle. ag nnnnnu kreyuviri; heugi nge prarthne maduviri; nimge kivigeuduvunu. nnnnnu hudukuviri; purn hrdydimd nnnnnu hudukuvag nnnnnu kmdukeulluviri. nimge kmdukeullpduvenemdu krtnu annuttane; nimm sereynnu tirugisi nanu nimmnnu odisi bitt ella jnamgglimdlu ella sthlglimdlu nimmnnu kudisuv-enemdu krtnu annuttane; nanu yav sthldimd nimmnnu sereyagi kluhisi deneu a sthlkke nimmnnu tirugi br-maduvunu. adre krtnu nime babelinlli prvadi glennu ebbisiddanemdu nivu heliddrimd davidn simhasndli kutukeulluv ars nnnu kuritu, nimm smgd serege heurde i pttndlli vasvagiruv nimm sheudrad jn-rellrnnu kuritu, krtnu hige heluttane- senygl krtnu heluvdenmdre- igev, nanu avrlli kttiynnu ksamvnnu jadyvnnu kluhisi, avrnnu kettvrnnagi madi ru-vdrimd, tinnkudd ashyvad amjur gl hage maduvunu. kttiymdlu ksam dimdlu jadydimdlu avrnnu him-sisi nanu avrnnu odisibitt ella jnamgglilli sapkku vis-mykku silliduvikegu nimdegu guriyaguv hage oppsi-biduvunu. avru nnn vakyglennu kellill emdu krtnu an-nuttane; nanu avrige nnn sevkrad prvadiglennu bel-ginliye kluhisidenu; adre nivu kellillvemu krtnu annuttane. add rimd nanu yeruslemi nimd babelige kluhisid sereyvrellre, krtn vakyvnnu keliri-nnn hes-rinlli nimge sullnnu prvadisuv keulayn mgnd ahab maseyn mgnd cidkiyn visyvu israyelin devrad senygl krtnu hige heluttane-igev, nanu avrnnu ba-belin arsnad nebukdneccrn keylli oppisuttene; avnu avrnnu nimm knnugl mumde keumdu hakuvenu. babelinliruv yehudd sereyvrellru avrimd sapvnnu tkkeumdu-babelin arsnu bemkiylli suddubitt cidkiyn hageyu ahabn hageyu krtnu nime madli emdu helu-vru avru tmm nereyvr hemdtiyr smgd vybhicar madi nnn hesrinlli sullagi nanu avrige ajnapisde idd matuglennad israyelinlli nictvnnu ndisidru; nane adnnu tilidu ksaksiyagiddenemdu krtnu annuttane. nehelamynad semaynige ninu hige helu- israyelin devrad senygl krtnu hige heluttane-ninu ninn hes-rinlli yerusleminvrellrigu yajknad mase yn mgna-giruv cephnyngu yajkrellrigu ptrglennu kluhisidiylla? huccnad tnnnnu prvadiyagi madikeullvmth prt mnsy nige krtn alydlli adhikariglu iruv hageyu ninu amthvrrnnu keuldlliye sereylliyu iduv hageyu krtnu yajk nad yeheuyadnige bdlagi minnnu yajk nnnagi ittiddane. higrilagi nimge tnnnnu prvadiyagi madikeulluv anateutin vrad yereviaynnu ninu yake gdris lill? avnu-sereyu bhl dirghvagu vdu; mneglennu ktivasmadiri; teutglennu nettu, avugl phlvnnu tin-niri, emdu nmge babelige heli kluhisiddane. ag

yajk nad cephnynu i ptrvnnu prvadiyad yerev-
ayn mumde odi helidnu. ag krtn vakyvu yerevi-
ayne umtagi helidde nmde- ninu sereyvrellrige
heli kluhis bekaddenmdre-krtnu nehelamynad se-
mayn visy hige heluttane-nanu avnnnu kluhisde iru-
vag ninge prvadisi nimmnnu sullinlli nmbike hut-
tisid karn krtnu hige heluttane-igeu, nanu nehelamy-
nad semaynnnu avn smtan vnnu dmdisuttene; i jn-
reulge vasisuvdkke avnige obbnu iruvdill; nanu nnn
jnrigi maduv ollednnu avnu neuduvdillvemdu krtnu
annuttane; avnu krtnige vireudhvagi tirugibiddid-
dane.

30

yereviayne krtnimd umtad vakyvenmdre, israyelin
dev rad krtnu hige heluttane- nanu ninge he-
lid vakyglennella omdu pustkdlli bre. igeu, dinglu
bruvvemdu krtnu annu ttane; ag nanu nnn jnrad
israyel mtu yehudd sereyvrrnu tirugi br madut-
tene; ag nanu avr tmedglige keutt deskke avrrnu
tirugi brmaduttene; avru adnnu svadhin madikeul-
luvru. krtnu israyelnnu yehudvnnu kuritu helid
vakyglu ive- krtnu hige heluttane-navu nduguvikey
mtu bhyd svrrnnu keliddeveye heurtu smadhand-
dll. ig vicarisi neudiri; gmdsu prsvvedne pdu-
vdumte? nanu yake purusrellrnu prsvvedne pduv
sriy hage nduvin mele ke ittvr hage neuduttene; yake
mukhglella klegumdidvu? ayeu, a divnu bhymerk-
vadddu; adrmthddu yavdu ill; adu yakeubnige ikkt-
tin kalve; adagy avnu adrimd rksislpdvvnu. a di-
vsdlli aguvdenmdre-nanu avn neugvnnu ninn kut-
tigey melinimd muridu hakuvenu; ninn bmdhnglru
hridubiduvnu; anyru innu avnimd seve madisikeul-
ludvillvemdu seny gl krtnu annuttane. adre avru
tmm devrad krtnigu avrigeuskr nanu ebbi suv avr
arsnad davidnigu seve madu vru. addrimd nnn
sevkna yakeu bne, bhypdbed emdu krtnu annut-
tane; israyele hedrbet; igeu, nanu ninnnnu dur-
dimdlu ninn smtanvnnu sere oyd desdimdlu rk-
sisuttene; yakeubnu tirugi bmdu visramtilliruvnu;
hedrisuvvnillde saukhyvagiruvnu. ninnnnu rksisu-
vdkke nanu ninn smgd iddenemdu krtnu annut-
tane; ninnnnu elli cdurisideneu a ella jnam glnnu
nanu nirmul madidagyu ninnnnu nirmul maduvdill;
mitiylly ninnnnu siksisivenu. adre nanu siksise
biduvdill. krtnu hige heluttane-ninn gayvu gun-
heumddu ninn basumdeyu agehur vadddu. adnnu
ninge ktuv hage ningeu skr vadisuvru yaru iru-
vdill. vasi maduv ausdhglu ninge ill. ninnnnu priti
maduvvrellru ninnnnu mretubittidare, ninnnnu
hudukuvdill; ninn akrmglu bhlvu ninn pagglu prblvu
agiruvrimd struvn gaydimdlu krurn sikseyimdlu
nanu ninnnnu gaypdisiddene. ninn gayd neu-
vin nimitt yake kugutti? ninn duhkhu gunvag
dmthdde; ninn akrmglu bhlvagiruvd rimdlu ninn
pagglu prblvagiruvd rimdlu ivuglennu ninge ma-
diddene. adru ninnnnu numguvrellru numglpdu
vru; ninn vireudhigllli prtiyeubnu serege heuguvnu;
ninnnnu keullemaduvvru keulle yaguvru; ninge ble
bisuvvrellrnnu nanu blege oppisvnu. ciyeunu tlli-
bidlp tddu adnnu vicarisuvru yaru ill vemdu avru
ninn visy heluvdrimd ninge ksemmvnumtu madu-

venu; ninn gay glnnu svsth maduvenemdu krtnu an-
nuttane. krtnu hige heluttane-igeu, nanu yakeubn
gudargl sereyvnnu tirugi truttene; avn nivasglennu
krunisuttene; pttvnu adr dinney mele kttlpdvvdu;
armneyu tkksthdlli neleyagiruvdu. avugleulgidm
krjtnta steutvru smteu spduvvr svrvu heurduvdu;
avrrnu abhivrrdhimaduvenu; avru keumcvgagrru,
avru alpvgad hage avrige ghnvnnu keuduvnu. avr
mkkl sh purv kald hage iruvru; avr sbheyu nnn
mumde sthapislpdvvdu; avrrnu badhisuvvrellrnnu
vicarisuvnu. avr prdhanru avreulge iruvru; avr-
naluvvnu avr mdhydlldim heurduvnu; nanu avnnnu
httir brmadu vnu; avnu ninge sviapisuvnu; adre ninge
sviapisuvdkke tnn hrdu niscy madikeumdv naremdu
krtnu annuttane. nivu ninge jnragiruvri; nanu ninge
devragiruvnu. igeu, krtn birugali raudrvagi heur
duttde. adu bkdeumdu heuguv birugali ye; badheyu
dust tley mele biluvdu. krtn keupd uriyu adnnu
maduv vregu tnn hrduy aleucneglennu ndisi ruv vregu
tiruguvdill; nivu amtyindilli adnnu yeucisuvri.

31

a kaldlli nanu israyelin smst kutumbglige devra-
giru vnu; avru ninge jnragiruvru emdu krtnu an-
nuttane. krtnu hige heluttane-nanu avrige vis-
ramti keuduvdkke heuglagi ktigge tpsiskeumdv is-
rayelin jnrigi army dlli dye deurkitu. himdinnte
krtnu bmdu ninge kanisikeumdu-haudu, sasvtvd
priti yimd ninnnnu priti madiddene; addrimd priti
dyeglimd ninnnnu elediddene. isra yelin kny-
satriye, ninu kttlpttiruv hage tirugi ninnnnu ktuvnu;
ninn dmdiglimd tirugi ninnnnu almkrisikeumdu
smteuspdu vvr natydlli heurduvi. smaryd prv tgllli
tirugi draksegidglennu neduvi; nedu vvru nettu sad-
harnvadvgymte phl anubh visuvru. omdu din-
vde; ag ephrayamin prvtdlli kayuvvru-eliri, ciyeu-
nige, nmm devrad krtn blige heugeun emdu kugu-
vru. krtnu hige heluttane -yakeubn visy smteus-
dimd hadi mukhyvad jnamggleulge arbhtisiri, sariri,
stutisiri; krtn, ninn jnrrnu israyelin uldvrrnu rk-
sisu emdu heliri. igeu, nanu avrrnu uttr des dimd br-
madi bhumiy mereglime avrrnu kudisuttene; avrlli
kurudru kumtru grbhiniyadvru dintumbid grbhiniy
shitvagi iruvru; deubb gumpagi illige himtirugi bru-
vru. alutta bruvru; binnhgl smgd avrrnu ndisu-
venu; avru edvd smdariylly nirin ndigl bliylly ndeyu-
vnte maduvnu; nanu israyelige tmedyagiddene;
ephayamnu nen ceucclne. jnamggle, krtn vakyvnnu
keliri; durdliruv dvipglly adnnu tilisi hige heliri-
israyelnnu cdridisatnu av nnu kudisuvnu; ku-
rubnu tnn mmedeynnu kayuv hage avnnnu kayu-
vnu. krtnu yakeubnnu vimeucisiddene; avnigimt
blishtnadvn keyeulgidm avnnnu bidisi ddane. ad-
drimdv avru bmdu ciyeunin unntdlli hadi krtn ol-
letnd blige geudhiy nimittvu draksadv nimittvu en-
ney nimittvu mmede dn mgril nimittvu prvahdme
bruvru; avr pranvu cennagi niru hakid teutd hage
iruvdu; avru innu mele yavaglu duhkhpduvdill. ag
knyastriyru praydvru muduk shitvagi nadtilli sm-
teuspduvru, yakm dre avr duhkhhvnnu anmdkke bd-
layisu vnu; avrrnu adrisi duhkhdmd bidisi av
rige smteusvnnu maduvnu. idllde yajkr pran-

vnnu keubbinimd tumbisuvunu; nnn jnru nnn ol-
 letndimd trptipdumremdu krtnu annuttane. krtnu
 hige heluttane; ramdlí svrvu geulattu agheurvad alu-
 vikeyu kelp titui; rahellu tnn mkklllddrimd adrne
 heumdleulde aluttale; krtnu hige helu ttane-ninn
 svrvnnu ald hageyu knnuglu knniru idd hageyu bigi
 hidi; ninn kekke prtíphí umtemdu krtnu annut-
 tane; avru struvin desdimd tirugi bruvru. ninn am-
 tydlí nirikese umtemdu krtnu annuttane; ninn mkklu
 tmm merege tirugi bruvru. ephrayamnu amglacu-
 vdnnu niscy vagi kelidenu; hegmðre-ninu nnnnnu
 siksi sidi; tiddupatagd ettige ad hage nnge sikse ay-
 itu; nnnnnu tirugisu, ag tirugi keulluvunu; o krtnu,
 nine nnn dev ragiddi. niscyvagi nanu tirugikeumd
 mele pscatappittenu; updesheumdid mele teudey
 mele bdkeumdenú; nacikeptenu, haudu, avman
 heumdidenu; nnn yauvnd nimdeyynu talikeumdenú.
 ephrayamnu nnge priykumarneu? avnu anmdvull
 mguev? nanu avnige vireudhvagi mat nadidm-
 dinimd avnnnu innu bhlvagi jnapkmaduttene; ad-
 drimd nnn kruluglu avnigeuskr klvlpduttve. nanu
 niscyvagi avnnnu knikrisuvemdu krtnu annut-
 tane. ningeuskr darigurutuglunu nillisu; ettrvad gud-
 dglunu irisu; heddariy kðege ninu heuddarige ninn
 hrdyvnnu ittukeu; israyelin knyastriye, tirugikeu, i
 pttnglige tirugu. himjrid mgle, estr vrede aledaduvi?
 krtnu bhumiyllí heus dnnu srstisuttane; hemgsu
 gmdsnnu avrisi keulluvlu. israyelin devrad senygl
 krtnu hige heluttane; yehud desdlíyu adr pttngll-
 liyu nanu avnnu sereyimd tirugi truvag nitiy ni-
 vasve, prisuddh prvtve, krtnu ninnnnu asirvdisli
 emdu innu heluvru. yehuddlíyu adr ella pttngll-
 liyu besay maduvvru mmdey smgd heurdvuvru vas-
 vagu vru. dnid pranvnnu trtipdisiddene; kum-
 did pranglunnella tumbisiddene. astrlí eccttu neu-
 didenu; nnn nidde nnge mdhur vagittu. iðeu,
 dinglu bruvvemdu krtnu annuttane; ag nanu is-
 rayelin mneynnu yehud mneynnu mnusyn smttiy-
 imdlu mrgd smttiyimdlu bitu venu. nanu kiluvdkku
 muriyuvdkku kedvudkku nasmaðu vdkku kuggisu-
 vdkku avr visy hege eccrvagiddeneu hageye kttuvd-
 kku nedu vdkku avrnnu kayuve nemdu krtnu an-
 nuttane. a dingllí-tmðeglu huli drakseynnu timdid-
 drimd mkkllílluglu clitu heudvemdu innu hellpdu
 vdill. adre obbeubbnu svmt akrmkkagi sayuvnu.
 huli drakseynnu timd mnusynu yavne avn hllu-
 gle clitu heuguvvu. iðeu, nanu israyelin mnet-
 ndr smgdlu yehudd mnetndvr smg dlu heus odmb-
 dikeynnu madikeulluv dinglu bruvvemdu krtnu an-
 nuttane. nanu avr tmðeg smgd avrnnu aigupt-
 desdimd heurtruvdkke avr ke hidid dindlí madid
 odmbdikey hagll; nanu avr yjmannagiddagyu a nnn
 odmbdikeynnu avru viaridremdu, krtnu annuttane.
 adre nanu israyelin mnetndvr smgd maduv odmb-
 dike ide. a dinglad mele nanu nnn nyayprmanvnnu
 avreulge ittu avr hrdydllí adnnu breyvunu; nanu
 avrige devragiruvunu avru nnge prje yagiruvru emdu
 krtnu annuttane. nere yvnige nereyvnu sheudnige
 sheu drnu- krtnnnu tiliyiri emdu innu mele beud-
 hisuvdlí; avrellru cikkvnu meudlu geumdu deud-
 dvn vregu nnnnnu tiliyuv remdu krtnu annuttane;
 avr akrmvnnu mnisuvunu; paglunu innu mele
 jnapk maduvdill. krtnu hige heluttane-surynnu

hglige belkagiyu cmðr nkstrgl niym glunu ratrige
 belkagiyu keuduvnnu adr tereglu gheusisuvag smu-
 drvnnu vibhagisu vvnu senygl krtnemdu hesrul-
 lvnu helu vdenmdre- i niymglu nnn snnidhi yimd
 yavag ilde heuguvvuu ag israyelin smtanvu sh sdakal
 nnn mumde jnamgvagird hage nimtu heuguv demdu
 krtnu annuttane. krtnu hige heluttane-melíruv
 akasvnnu aleyuv dkkadre, kelgiruv bhumiy astivar-
 glunu seudhisuvdkkadre, nanu sh israyelin smtan-
 vnnella avru madiddelladr nimitt tegedu biduven-
 emdu krtnu annuttane. iðeu, hnellen buruju meudlu
 geumdu muley bagilin vregu krtnige pttvnu kttlpdudv
 dinglu bruvvemdu krtnu annuttane. sutrvu innu ad-
 kke eduragi gareb guddd mele nevragi heurtu geuyd
 vregu avrisikeulluvdu. hengl tggellvu budiyu heul-
 glellvu kidreun hlld vregu purvdikkinnliruv kudure
 baglin muleyvregu krtnige prisuddhvaguvvu; adu
 killpduvdill, illve innu emdemdigu kedvlpduvdill.

32

nebukdnecrn hdinemtne vrusvagidd, cidkiyn httnu
 vrusdlí yereviaynige krtnimð umtat vakyu. ag
 babelin arsn senyvu yeruslemige muttige hakuttittu;
 prvadiyad yereviaynu yehudd arsn mneylliruv
 seremney amglðllí mucclpttnu. yehudd arsnad
 cidkiynu yereviaynige-krtnu heluv denmdre-nanu i
 pttvnnu babelin arsn keylli kuduttene; avnu adnnu
 vspdisikeulluvnu; yehudd arsnad cidkiynu ksidyr
 kege tppisikeulde niscy vagi babelin arsn keylli
 oppislpduvnu, saksattagi avn smgd matnaduvnu; avn
 knnuglu avn knnuglunu neuduvvu. avnu cidkiynnnu
 babelige oyyuvnu, nanu avnnu drsisuv vrede alle
 iruvnembdagi krtnu annuttane, nivu ksidyr smgd
 yuddh madidagyu nimge sphlvaguvdillvemdu yake
 prvasittu emdu heli avnnu sereyllí hakisidnu.
 ag yereviaynu heliddenemdre-krtn vakyu nnge
 bmtu, hegmðre- iðeu, ninn cikpppnad slumn
 mgnad hmelnu ninn blige bmdú-anateutinliruv
 nnn heulvnnu ningeuskr keumdukeu. adnnu
 keumdukeulluv hage vimeucisuv adhikar ningumtu
 emdu heluvnu. hageye nnn cikpppn mgnad
 hmelnu krtn vakyd prkar nnn blige seremney
 amglkkebmdú-benyaviann desd anateutinliruv
 nnn heulvnnu ningeuskr keumdukeu, badhyd
 adhikarvu vimeucneyu ninndu; adnnu ningeuskr
 keumdukeu emdu bedikeumdu helidnu. ag adu krtn
 vakyvemdu nanu tilukeumdenú. hage nanu nnn
 cikpppn mgnad hmelnimd anateutinlidd heulvnu
 keumdukeumdu avnige hinelu belli sekeluglunu
 tuk madi kryteuttenu. nanu ptrdlí bredu, adkke
 mudre haki, saksiglennittu bellíynnu trasinlí tuk
 madi denu. ag nanu ajne niymgl prkar mudre
 hakið kryptrvnnu terediruvdnnu tkkeumdenú. a
 kryptrvnnu nnn cikpppn mgnad hmeln mumdeyu
 kryptr dlli ruju hakið saksigl mumdeyu sere mney
 amglðllí kutukeumdid yehudy rellr mumdeyu
 mhsemn mgnad neri yn mgnad baruknige keuttenu.
 avr mumde nanu baruknige appne keuttðde nmðre-
 israyelin devrad senygl krtnu hige heluttane-i
 ptrglunu amdre mudre hakið i kryptrvnnu terediruv
 i ptrvnnu tegedu avu bhl divsviruv hage avuglunu
 omdu mnnin patreyllí idu. israyelin devrad senygl

krtnu -i desdlli tirugi mneglu heulglu drakse teutglu svadhinvaguvvemu heluttane. nanu a kryptvrnnu neriyn mg nad baruknige keutt mele krtnige hige prarthne madidenu- o krtnad devre, igeu, ninu ninn mhabldimd ninn kecaci akasvnnu bhumiyntu umtumadiddi; ninge kthinvad kary omdu ill. ninu saviraru tlegl vreege priti, dye teurisi tmdegl akrmvnnu avr truvay iruv avr mkkll edeylli sllisuvvnagiddi; mhtv vullvnu prakrmvull devru senygl krtnu embdu atn hesru. aleucne ylli deuddvnu kriyeylli blisthnu; ninn knngulu mnusyr mkkll ella marggl mele obbeubbigne avnvn margd prkar vagiyu avnvn kriyegl phld prkar vagiyu keuduv hage teredve. ninu i dind vregu aigupt desdlliysu isra yelin-lliyu mnusyreulge gurutuglntu lksnglntu ittiddi; imdin prkar ninge hesrntu umtumadikeumiddi. ninn jnrad israyelntu gurutuglimdlu lksnglim dlu blvad keyimdlu cacid teuli nmldu mhabhydmdlu aiguptdesdeul gimd heurge tmdiddi. avr tmdeglige keuduttenemdu prman madid halu jenu hriyuv desvad i desvntu avrige keuttiddi. avru adrlli seri adnnu svadhinvdisikeumdu; adre avru ninn svrkke kivigeudlill; ninn nyayprmandlli ndkeull lill; madbekemdu ninu avrige ajnapisi ddnella madlill. addrimd i kednnella avrige smbhvisuvvte madiddi. igeu, prvtglu ptnd blige adnnu hidiyuv hage bmdive; pttvnu adkke vireudhvagi yuddh maduv ksdiy keylli ktti, ksam, jadygl mulkvagi oppislpptide; ninu heliddu umtayitu; igeu, ninu adnnu neudutti. adru o krtnad devre, ninu ninge-heulvntu hnkke keumdukeu; saksiglnnu idu emdu heliddi; adagy pttvnu ksdiy keylli oppislpptideylla? ag krtn vakyvu yereviaynige umtagi heliddennmdre- igeu, nane krtnu, smst jnr devru; ninge kthinvad kary omadru umteu? addrimd krtnu hige heluttane-igeu, nanu i pttvntu ksdiy keylli babelin arsnad nebukdeccrn keylli oppisu ttene; avnu adnnu vspdisikeullvnu. i pttkke vireudhvagi yud-dhmaduv ksdiyru bmdu i pttkke bemki hcci adnnu mtu yav mnegl maligegl mele balnige dhupvrpisi ninge keupdrekk ebbsuv hage bere devruglige pand arneglntu heuyi diddareu avuglntu suttubiduvru. isra yelin mkklu yehudd mkklu tmm yauvndarbhy nnn drstiylli kettddne madiddare; israyelin mkklu tmm ke kelsglmd nnge keupeudrekvnne ebbsiddare emdu krtnu annuttane. i pttvnu adu kttlpt divnu meudlugeumdu i dind vregu nnn keupkku ugrkku guriyagittu. israyelin mkklu yehudn mkklu avr arsur prdhanru yajkru prvadi glu yehudd jnru yerusalem nivasiglu shivagi nnge keupeudrek ebbsuv hage madid ella kettnd nimmitt nanu a pttvntu nnn snnidhiyimd tegeduhakbeku. avru nnge mukhvnll bennntu tirugisiddare; adru nanu avrige beudhisidenu. beligge eddu beudhisidenu, adagy updes heumduvdkke avru kivi geudlill. adre nnn hesrinimd krey lpttiruv mneylli adnnu apvtr maduv hage tmm ashyglntu ittiddare. tmm kumar kumarteyrntu meuleknige bemki datisuv hage hin-neumn mgn unnt sthlglnnu kttsiddare; adnnu nanu avrige ajnapisill; amtha ashy ndisi, yehud vntu pap madisuvdu nnn mnssineulge brill. higadru ig adu kttiyimdlu brdimdlu jadydimdlu babelin arsn keylli oppislpdvudemdu nivu heluv i pttnd visy israyelin

devrad krtnu heluvdenmdre- igeu, nanu nnn keup dlliysu ugrdlliysu mha raudrdlliysu avrntu odisibitt smst desgleugimd avrntu kudisi i sthlkke tirigi tmdu bhdrvagi vasisuvvte maduvenu. avru nnge jnragiruvru; nanu avrige devragiruvntu. avrigu avr truvay avr mkkligu olledkkagi avru yavaglu nnge bhy pduv hage avrige omde hrdivvntu omde margvntu keuduvntu. avrige olledntu maduv hage nanu tirugisi bidenemdu nityvad odmbidkeyntu avr smgd maduttene; avru nnnntu bidd hage nnn bhvntu avr hrdivylli iduttene. haudu, avrige olledntu maduvdkke av reumdige anmdpduvntu; nijvagi nnn purn hrdivdimdlu nnn purn prandimdlu avrntu i desdlli neduttene. krtnu hige heluttane-nanu hege i jnr mele deudd kednu brmadideneu hageye nanu avrige vagdand melnnella avr mele brmaduvntu. yavdr visy-adu mnusyr psuglu ille halayitu. ksdiy keylli oppislpptide emdu nivu helutireu a desdlli innu heulgu keumdukeullpduvntu. benyaviann desd lliysu yeruselemin prdesgllyiysu yehudd pttngllyiysu bettd pttngl lliysu tggin pttngllyiysu dksind pttngl lliysu heuglntu hnkke keumdukeumdu ptrglntu bredu mudre haki saksiglnnu ittukeulluvru; nanu avr sereyimd himdiru guvnte maduvntu emdu krtnu annuttane.

33

idllde yereviaynu innu seremney amglldli mucclpt-tiru vag krtn vakyvu erdne sari umtayitu. hegmde-adnnu maduv krtnu adnnu sthapisuvdkkagi adnnu rupisid krtnu krtnemb hesrullatnu heluvdenmdre-nnnntu kre, ag ninge uttr keuduvntu; ninge tiliyd deudd mhttdadvuglntu ninge tilisuvntu. dibbglimdlu kttiyimdlu kedvi haklptt i pttnd mnegl visyvu yehudd arsr mnegl visyvu isra yelin devrad krtnu hige heluttane- avru ksdiy smgd yuddhmaduvdkku nanu nnn keupdlliysu nnn uriylliysu keumduhakid mnusyr henglimd avuglntu tumbisuvdkku bruttare; nanu i pttkke vireudhvagi adr smst kettnd nimmitt nnn mukhvnntu mremadiddene. igeu, nanu adkke ksemvntu svsthteyntu huttsi avrntu gunmadi smadhand styvntu smrddhiyagi avrige prktmaduvntu. yehudd sereyntu israyelin sereyntu tirugisi avrntu mumcin hage kttuvntu. avru yavdrimd nnge vireudhvagi papmadidreu a akrm dimdella avrntu suddh maduvntu; avru emthvuglimd nnge vireudhvagi papmadi nnn visyddli dreuhiglagidreu a akrm glnnella mnissuvntu. adu nnge amdd hesru nanu avrige ollednnella maduvdntu keluv bhumiylliruv ella jnamgg munde steutrvu mhimeyu aguvdu; nanu adkke umtu maduv meligagiyu ella abhivrdhigagiyu avru hedri nduguvru. krtnu heluvdenmdre-mnusyr psuglu ille halayitemdu nivu heluv i sthldliysu mnusyr nivasiglu psuglu ille nasvad yehu dd pttngllyiysu yeruselemin bidi gllyiysu innu mele anmd svrvu smteusd svrvu mdlimgn svrvu mdl git-tiy svrvu-senygl krtnntu keumdadiri; krtnu ol-leyvne, atn krpe nirmtrve emdu heli, steutrd blyntu krtn al ykke truvrv svrvu kelpdudv; nanu mumcin hage desd sereyntu tirugisutte nemdu krtnu heluttane. senygl krtnu heluvdenmdre-mnusyr psuglu ille halad i sthldliysu adr ella pttngllyiysu

innu mele tmm mmedglennu mlgisuv kurubr ni-
vasglu iruvvu. bettd ptnglllyu tggin ptngl llyu
dksind ptnglllyu benyaviann desdlyu yeruselemin
prdesgl llyu yehudd ptnglllyu innu mele kuriglu
enisuvvn kekelge hadu heuguvvemu krtnu helut-
tane. igeu, dinglu bruvvemu krtnu annuttane;
ag nanu israyelin mneyvr smgdlu yehudn mneyvr
smgdlu vagdanvnnu madidmte olle matnnu nereveri
suvenu. a dinglllyu a kaldllyu nanu davidnige ni-
tiyull keumbeynnu cigur maduvenu; atnu desdlli
nyayvnnu nityinnu nidsuvnu. a dinglli yehudvu
rksislpdudvu; yeruseleu bhdrvagi vasisuvdu; akeyu
(yerus lemu) kreypdudv hesru ide-nmm niti yagiruv
krtnu. krtnu hige helu ttane-davidnige israyelin
mney simhasndlli kutukeulluv mnusynu ilde heugu-
vdill. yajkrigu leviyrigu nityvagi nnn mumde dhn-
bliglnnu arpisu vdkku ahard arpneglnnu bemkiymd
arpisuvdkku bliglnnu maduvdcku mnusynu ilde
heuguvdill. idllde krtn vakvu yereviaynige um-
tagi helidde nmdre-krtnu hige heluttane- hglu ra-
tri tmm kaldlli agd hage hglin smgd nnn odmb-
dikeynnu ratriy smgd nnn odmbdikeynnu viaru-
vdcke nimmimdadre ag nanu nnn sevknad davidn
smgd madid odmbdikeynnu avn simhasndlli aluv
mgnu avnigilld hage mttu nnn sevkragiruv ya-
jkrad leviyr smgd madid odmbdikeynnu viaruvdcke
aditu. akasd senyvnnu hege enislikkagdeu smudrd
mrlnnu hege aliylikkagdeu hageye nanu nnn sevk-
nad davidn smtanvnu nnge seve maduv leviy rnuu
heccisuvnu. idllde krtn vakvu yereviaynige umtagi
heliddenmdre- i jnru matnaduvdnnu ninu neudlil-
lveu? krtn adukeumd erdu geutrglnnu bedvemd-
danemdu heli nnn jnrrnu innu avr mumde jnamgvll
hage asde madiddare. krtnu hige heluttane-nnn
niymvu hglu ratriy smgd illdiddre bhumyaskgl kt-
tlegrlnnu nanu sthapisdi ddre- ag yakeubn smtan-
vnnu nnn sevknad davidnndu bedvemu bittu avn
smtandim abraham, isak, yakeub ivr smtand mele
aluvvrnu tkkeullde iddenu; adre nanu avr sereyimd
bidisi avrnnu krunisuvnu.

34

babelin arsnad nebukdnec rnu avn senyvellvu avn
adlidd bhumiy ella rajyglu ella jnamgglu yeruselemin
adr ella ptngligu vireudhvagi yuddhmaduvag
krtnimd yereviaynige umtad vakyvenm dre-
israyelin devrad krtnu hige heluttane-ninu heugi
yehudd arsnad cidkiyn smgd matnadi avnige heltkk
ddenmdre-krtnu hige heluttane-igeu, nanu i
pttnvnnu babelin arsn keylli oppisuttene; avnu
adnnu bemkiymd sudu vnu. ninu avn keyeulgidm
tpisikeullu vdill; adre niscyvagi hidilypttu, avn
keylli oppislpdudi; ninn knnuglu babelin arsn
knnuglnnu neuduvvu, avnu edure duragi saksattagi
ninn smgd matnadu vnu; ninu babelige heuguvi.
adagyu yehudd arsnad cidkiyne, krtn vaky vnu
kelu. krtnu hige heluttane-ninu ktiyimd sayuvdill.
smadhandlli sayuvi; himde idd purvd arsnad ninn
pitrglnnu sudd prkar ningeuskr (sugmdh glnnu)
sugduru; ha, odeyne, emdu heli ningeuskr geu-
laduvru; nane vakyvnnu nudididdenemdu krtnu
annuttane. ag prvadiyad yereviaynu i vakygl nnella

yeruseleminlli yehud arsnad cidkiynige helidnu.
babelin arsn senyvu yeruselemin yehuddlli mik
smst ptngligu amdre lakisigu aje kkku vireudhvagi
yuddh madidagle heli dnu. yehudd ptnglllyu i
keuteyull ptnglu nimitiddvu. arsnad cidkiyn
yeruseleminllid ella jnr smgd odmbdike madi
obbeubbnu tnn tnn das dasiynnu avnu ibriynagli
ibriylagli iddre svtmtrragi kluis bekemdu obbnadru
avrimd amdre tnn sheudrnad yehudynimd seve
tkkeull bedvemu avrige bidugdeynnu sarid mele
yereviaynige krtnimd umtad vakvu. ag odmb-
dikeylli serid prdhanrellru jnrellru obbeubbnu
tnn tnn dasnnu tnn tnn dasiynnu bidugdeyagi
kluis bekemdu avrimd seve tkkeullbardemdu kelid
mele vidheyragiddu avrnnu kluisi bittu. avru
truvay tirugikeumdu tavu bidugdeyagi kluisibittidd
dasdasi yrnnu tirigi brmadi avrnnu das dasiy ragi
vsmadikeumdu. addrimd krtn vakvu yerevi-
aynige krtnimd umtagi heliddenmdre- israyelin
devrad krtnu hige heluttane-nanu nimm pitrglnnu
aiguptdesdeulgidd dasr mneyeulgidm heurge
tmd dindlli avr smgd odmbdikemadi elu vrusgl
kdeylli obbeubbnu tnge marlptidd tnn sheudrnad
ibriynnnu kluisbekemdu avnu ninge aru vrus
sevemadid mele ninn kdeymid avnnu bidugdeyagi
kluisbekemdu helidenu; nimm pitrglu nnn matige
kivigeudlill. ig nivu tirugi keumdu nnn drstiylli
sriyaddnnu madi obbeubbnu tnn tnn nereyvni
bidugdeynnu saridiri; nnn hesrinimd kreyppttiruv
mne ylli nnn mumde odmbdikeynnu madidiri.
adre tirugikeumdu nnn hesrnnu apviri madi nivu
avr mnssu bmd hage bidugdeyagi kluisidd nimm
nimm dasdasi yrnnu obbeubbnu tirigi brmadi ninge
dasdasiyravagv hage vsmadikeumdi ddri. addrimd
krtnu hige heluttane-prtiyeubbnu tnn sheudrnigu
prti mnusynu tnn nereyvni bidugdeynnu saru-
vdrlli nivu nnge kivigeudlill. igeu, nanu ktti, br, jady
ivugligagi ninge bidugdeynnu sarutene emdu krtnu
heluttane. bhumiy ella rajyglige nimmnnu tege
hakuvmte maduvenu. nnn odmb dikeynnu viarid
mnusyrnnu kruvnnu erdu bhagmadi adr tumdu
gl nduve datiheugi nnn mumde madid odmbdikey
vakyglennu sthapisde iruvvrnu yehudd prdhan rnuu
yeruselemin prdhanrnnu kmcuki yrnnu yajkrnnu
kruvin tumdu gl nduve datiheud desd jnrellrnu avr
strugl keylli avr prannvnu huduku vvr keylli
oppisuvnu: avr henglu akasd pksigligu bhumiy
mrgligu ahavaguvvu. yehudd arsnad cidkiynnnu
avn prdhanrnnu avr strugl keylli avr prannvnu
huduku vvr keylli nimmnnu bittu heugiruv
babelin arsn seny keylli oppisuvnu. krtnu
heludvenmdre-igeu, nanu ajnapisi avrnnu i ptnd
blige tirigi brmaduvnu; avru adkke vireudhvagi
yuddhmadi adnnu hididu bemkiymd sudu vru;
yehudd ptnglnnu nivasigillde halag maduvenu.

35

yehudd arsnad yeusiyn mgnad yeheuyakimn dinglli,
krtnimd yereviaynige umtad vakyenmdre- rekabyr
mnege heugi avr smgd matnadi avrnnu krtn alyd
keuthdigilli omdkke kreativeumdu heugi avrige
draksarsvnnu kudiy keudu ag nanu hbccenyn mgnad

yereviayn mgnad jajnynnnu avn sheudrrnnu kumarrellrnnu rekabyr smst mney vrnu kredukeumdu krtn alykke dvar palknad sillumn mgnad maseyn keuthdiy meliruv prdhanr keuthdiy bliylliruv devr mnusynad igdlyn mgnad hanann kumarr keuthdige tmdu rekabyr mney kumarr mumde draksars tumbid kujeglnnu pmcpatreglnnu ittu avrige–draksars kudiyiri amdnu. adre avru heliddenmdre–navu draksars kudiuvdill; nmm tmdeday rekabn mgnad yeunadabnu nmge i ajne keuttinu; enmdre–nivadr nimm mkkla dru emdemdigu draksarsvnnu kudyi bediri; mneglnnu kttbediri; bijvnnu bittbediri; drakse teutglennu nedbediri; amthddu nimgirbardu; adre nivu prkiyr desdlli nimm dinglu bhlvagiruv hage nimm dinglllella gudargllli vasmadbeku. i prkar navu nmm tmdeday rekabn mgnad yeunadabn matnnu avnu nmge ajnapisiddelladrlli navu nmm hemdtiyr kumar kumarteyru nmm dinglllella draksars kudiyd hageyu vasmadu vdкке mneglnnu kttid hageyu navu keli ddeve; nmge drakse teutglu heulglu bijvu ill. gudargllli vasmadutteve; nmm tmdeday yeunadabnu nmge ajnapisiddelladr prkar keli madiddeve. adre babelin arsnad nebukdnecrnru desdlli bmdag navu–bnni, ksdiyr dmdigu aramin dmdigu edeyagi yerus lemige heugeun amdevu. hige yerus leminlli vasmadutteve amdru. ag krtn vakyyu yereviaynige umtagi heliddenmdre–israyelin dev rad senygl krtnu hige heluttane–ninu heugi yehudd mnusyrgu yerusle min nivasigligu heltkkddenmdre–nivu nnn vakyglennu keluv hage siks tkkeullu vdillveu emdu krtnu annuttane. rekabn mgnad yeunadabnu tnn kumarriige avru draksars kudiyd hage ajnapisid matuglu ndislpptive; avru imdin vregu adnnu kudyide tnn tmdy ajnege vidheyragiddare; adre nanu beligge eddu nimm smgd matnadidagyu nivu nmge kivigeudlill. beligge eddu nnn skl sevkrad prvadiglennu sh nimm blige kluhisi–obbeubbnu tnn tnn kett margvnnu bittu tirugi nimm kriyeglnnu srimadi bere devruglnnu sevisde avuglnnu himbalisde irri; ag nanu nimgu nimm tmdeligu keutt desdlli vasvagiruviri emdu nimge helisidru nivu kivigeudlill nnn matndey kellill. adudrimd tmm pitrglu tmge ajnapisid ajneynnu rekabin mgnad yeunadabn kumarru anusrisidrrlli i jnru nnn matnnu kelde heuddrimdlu israyelin devru senygl devrad krtnu heluvdenmdre–igeu, nanu yehudd meleyu yeruslemin nivasi glellr meleyu avr visyvgi helid kednnella brmaduttene; nanu avr smgd matnaduvag avru kellill avrnnu kreyu vag uttr keudlill. rekabyr mneyvrigi yereviaynu heliddenmdre–israyelin devrad senygl krtnu hige heluttane –nivu nimm pitrglad yeunadabn ajne ynnu keli avn ajneglnella keukeumdu avnu nimge ajnapisiddelladr prkar madidrimd, israyelin devrad senygl krtnu hige heluttane–rekabn mgnad yeuna dab smtandvreulge nnn mumde nilltkk mnusynu emdigu illde heuguvdill.

36

yehudd arsnad yeusiyn mgnad yeheyakimm nalkne vrusdlli addendenmdre–yereviay nige krtnimd i vaky umtayitu, yav dmdre– pustkd surliynnu

tkkeumdu nanu israyeligu yehudkku ella jnamg gligu vireudhvgi ninn smgd matadi dmdinimd yeusiyn dinglu meudlu geumdu i dind vregu nime helid vakyglennella adrlli bre. omdu vele yehu dd mnetndvru nanu avrige maduvdkke nensuv kednnella keli nanu avr akrmvnnu papvnnu mnnisuv hage tmm tmm kett margglennu bittu tirugikeumdaru amdnu. ag yereviaynu neriyen mgnad baruknnnu krednu; baruknu yereviayn bayimd krtnu avnige helidd matu glennella keli pustkd surliylli bre dnu. amele yereviaynu baruknige ajnapi siddenmdre–nanu sereyllidpttidene, krtn alykke heuglarenu. addrimd ninu heugi nnn bayimd keli ninu bred surliylli krtn alydeulge upvasd divsdlli krtn vakyglennu jnrige keluvme odi helu mtu tmm ptnglimd bruv yehuddvrellru keluvmtayu avuglnnu odi helbeku. omdu vele avr vijnapne krtn mumde bmditu; avru tmm tmm kett margglennu bittu tirugikeumdaru; krtnu i jnrige vireudhvagi prktisiruv kepvu uriyu aparvagide amdnu. ag prvadi yad yereviaynu tnge ajnapisiddennella baruknu madi krtn vakyglennu pustk dimd krtn alydli odidnu. yehudd arsnad yeusiyn mgnad yeheuya kimm aidne vrusd ombhtne timglili avru yerusleminlliruv ella jnrigu yehudd ptnglimd yeruslemige bmd jnellrigu krtn snnidhiylli upvasvnnu saridru. ag baruknu pustkimd yere viayn vakyglennu krtn alydli lekhk nad saphann mgnagiruv gemryn keuthdi ylli, melin amglldli, krtn alyd heus bagilin prvesdlli ella jnr kivigllli odi helidnu. saphann mgnad gem ryn mgnad viakaynu krtn vakyglennella a pustkd merege kelid truvay avnu arsn nmge, lekhkn keuthdige ilidu heudnu; ageu, alli prdhanrellru kutukeumdidru; yarmdre–lekhknad elisamnu semayn mgnad dela ynu akbeurn mgnad elnathanu sapha nnn mgnad gemrynu hnniyn mg nad cidkiynu ivre. ag baruknu a pustkvnnu jnrige odi helidag viaka ynu tanu kelid vakyglennella avrige tilisidnu. addrimd prdhanrellru kusiy mgnad selemyn mgnad nethnyn mgnad yehudiynnu barukn blige kluhisi–ninu jnrige odi helid surliynnu ninn keylli tegedukeumdu ba emdu helidru; hageye neriyen mgnad baruknu surliynnu tnn keylli tegedukeumdu avr blige bmdnu. ag avru avnige–ig kutukeumdu nmge odi helu amdru; ag baruknu avrige odi helidnu. ag addendenmdre–avru a vakyglennella kelid mele obbrigeubbru hedrikeumdu–navu niscyvgi i vakyglennella arsnige tilisutte vemdu baruknige helidru. avru baruk nige–ninu avn bayimd i vakyglennella hege bredddnnu nmge tilisu amdru. ag baruknu avrige–avnu bayimd i vaky glennella nmge helikeuttu; nanu avuglnnu msiyimd pustkdlli bredenu amdnu. ag prdhanru baruknige–ninu yereviaynu heugi adgikeulliri; nivu ellidirembdu yarigu tiliylpdde irli amdru. amele avr arsn blige amglkke heudru; adre a surliynnu lekhknad elisamn keuthdiylli ittubittu; arsnige a vakyglennella helidru. ag arsnu a surliynnu tkkeumdu bruv hage yehudiynnu kluhisidnu; avnu adnnu lekhknad elisamn keuthdiyeulgidm tegedukeumdu; yehudiyu adnnu arsn mtu avn bliylli nimt ella prdhan rigu odi helidnu. ag ombhtne timglili arsnu cligald mneylli kutukeumdidru; avn mumde aggistkeylli bemki uriyuttittu. ag addendenmdre–yehudiyu muru

nalku putglennu odid mele adnnu curi yimd keyydu aggistikeyllidd bemkiyeulge surliynnella aggistikey bemkiylli suttu heuguv vregu hakibittnu. adagyu i vakyglnnella kelid arsnadru avn sevrklri obbnadru hedrllil, tmmvstr glennu hrkeullill. higadru elnatha nnu delaynu gemrynu a surliyu sudlppd hage arsnige binnh madidru; adre avnu avrige kivigeudlill. arsnu erkhmeyeln mgnad yeremmelnigu ajri yeln mgnad seraynigu abdeyeln mgnad selemynigu lekhnad baruk nnnu prvadiyad yereviaynnnu hidiy bekemdu ajnapisidnu; adre krtnu avrnnu adgisidnu. ag arsnu a surliynnu baruknu yereviayn bayimd bredidd vakyglnnu suttmele krtu vakyvu yereviaynige umtagi heliddenmdre- ninu mtteumdu surliynnu tkkeumdu yehudd arsnad yeheuyakimnu sutt meudlney surli yllidd mumcin vakyglnnella adrlli bre. yehudd arsnad yeheuyakimnige ninu heltkkddenmdre-krtnu hige helu ttane-babelin arsnu niscyvagi bmdu i desvnnu nasmani mnusyrnnu pran glennu adreulgimdu halu maduvdu khmdit emdu idrlli yake bredidd emdu heli ninu i surliynnu suttiddi. addrimd yehudd arsnad yeheuyakimnnu kuritu krtnu heluvdenmdre-davidn simhasndlli kutukeulluvvnu avnige iru vdill; avn henvu hglinlli bisligu ratriylli himkku bisadlppuvdu. av nnnu avn smtanvnnu sevrknnu avr akrmkkagi dmdisuvenu; avr meleyu yeruslemin nivasigl meleyu yehudd mnusyr meleyu nanu avrige vireudhvagi mata-dimth avru kivigeud dmth kednnella bmaduvnu. ag yerevia ynu mtteumdu surliynnu tkkeumdu neriy mgnad lekhnad baruknige keuttnu; ivnu yehudd arsnad yeheuyakimnu bemkiylli sutt pustkd vakyglnnella yereviayn bayimd bmd hage brednu; idllde avugl hagiruv anak vakyglu avugl smgd kudislpptvu.

37

babelin arsnad nebukdnecrrnu yehud desdlli arsnagi itt yeheuyakimn mgnad keunynige bd lagi yeusiyn mgnad cidkiynu ars nagi alidnu.2 adre krtnu prvadiyad yereviaynimd helisid vakyglige avnu avn sevrku desd jnru kivigeudlill. arsnad cidkiynu selemyn mgnad yehuklennu yajknad maseyn mgnad cephynnnu prvadiyad yereviayn blige kluhisi-nmm devrad krtnige nmgeuskr prarthne mademdu helisidnu. ag yereviaynu jnreulge brutta heugutta iddnu; yakmdre avru avnnu seremneylli idlill. phreuhn senyvu aiguptdimd heurtitu; yeruslemige muttige hakuttidd ksdiyru adr suddiynnu keli yeruslemnnu bittuheudru. ag krtu vakyvu prvadiyad yereviaynige umtagi heliddenmdre-israyelin devrad krtu hige heluttane- nnn bliylli vicarisu-vdkke nimmnnu kluhisid yehudd arsnige nivu helbekaddenmdre-igeu, nimm shaykke heurt phreuhn senyvu adr svdesvad aiguptkke himtiruguvdu. ksdiyru tirugikeumdu i pttнке vireudh vagi yuddhmadi adnnu hididu bemkiyimd suduvru. krtu hige heluttane-ksdi yru nijvagi nmnnnu bittuheuguvremdu nimgе meupdisikeullbediri; avru teulguvde ill. nimm smgd yuddh maduv ksdiy senyynnella nivu heudedi ddagyу gayptt mnusyru matr avreulge ulididdagyу avre tmm tmm deregllli

eddu i pttvnnu bemkiyimd suduvru. ksdiy dmdu phreuhn dmdin bhyd nimitt yeruslemnnu bittu heudmele yereviaynu benyaviann deskke heugu vdkku jnr mdhydimd tnn palnnu tkkeullu vdkku yerusleminimd heurtu. ag avnu benyaviann bagllli iruvag alli hennyn mgnad selemyn mgnad iriy nemb phrey nayknu iddnu; ivnu prvadiyad yereviaynnnu- ninu ksdi yr kdege bilutti emdu heli hididnu. adre yereviaynu heliddenmdre-sullu; nanu ksdiyr kdege biluvvnl amdnu. adre iriyu avrige kivigeudde yerevia ynnu hididu prdhanr blige tmdnu. ag prdhanru yereviayn mele keupgeumdu avnnnu heudedu lekhnad yeunatan mney bmdhndlli ittru; yakmdre adnnu seremneyagi madiddru. yereviaynu nelmaligeylliyu snkeuneylli yu prvesi bhl divs alli idd mele arsnad cidkiynu avnnnu heurge tnn mneylli krtisri-rhsyvagi krtnimd vaky umtu emdu avnnu kelidnu; umtu emdu yereviaynu heli rhsyvagi ninu babelin arsn keylli oppislpduvi amdnu. idllde yereviaynu arsnad cidkiynige helidde nmdre-nivu nnnnnu seremneylli hakuv hage nanu ningu ninn sevrkige i jnrigu vireudhvagi enu addi madiddene? idllde babelin arsnu nimm mele yu i desd mele yu bruvdillvemu nimgе prvadisid nimm prvadiglu ig elli? addrimd ig kivigeudu, arsnad nnnue dayne, nnn vijnapne ninn munde amgi karvagli, lekhnad yeunatan mne ylli nanu sayd hage nnnnnu tirugi kluhisbed amdnu ag arsnad cidki ynu yereviaynnu seremney amglldli irisbekemdu pttndliruv reuttiyella mugidu heuguv vrega avrige reuttigarr amgdiyimd dinkke omdu tumdu reut-tikeud bekemdu ajnapisidnu; hageye yerevia ynu seremney amglldli vasisidnu.

38

mttann mgnad sephtynu sshurn mgnad gedlynu selyemn mgnad yuklnu mlkiyn mgnad pshurnu yereviaynu jnellrige helid matuglennu kelidru; avu yavvemdre- krtu hige heluttane-i pttndlli nil-luvnu kttiymdlu ksamdimdlu jady dimdlu sayu-vnu; adre ksdiyr blige heurge heuguvvnu bdukuvnu; avn pranvu avrige keulleyagiruvdu; avnu bduku-vnu. krtu heluvdenmdre-i pttvnu niscyvagi ba-bel arsn senyde keylli oppislpduvdu; adu adnnu vs-madi keulluvdu. addrimd a prdhanru arsnige - i mnusynu sayli; yakmdre ivnu imtha matuglennu avr smgd adi i pttndlli ulid ella yuddhsthr keglgnu ella jnr keglgnu blihn maduttane; i mnusynu jnr ksemvnnll avr kednnu hudukuttanemdu helidnu. ag arsnad cidkiynu igeu, avnu nimm keylli id-dane; nimgе vireudhvagi arsnu enu madblv nll amdnu. ag avru yereviaynnu tkkeumdu serem-ne y amglldlidd hmmelekn mgnad mlkiyn kuniylli hakidru; avru yereviaynnu hggglimd ilisidru; a ku-niylli niru irilll; kesru matr ittu; yereviaynu kesrin-lli munugidnu. ag arsn mneylliruv kmcukiayd ebedelmeknemb kusynu yereviaynnu avru kuniylli hakidremdu kelidag arsnu benyaviann bagllli ku-tirlagi, ebedmele knu arsn mneyimd heurtu arsn smgd mat nadi heliddenmdre- arsnad nnnue dayne, i mnusyru kuniylli hakid prva diyad yereviaynige madiddella kedigagi madiddare; avnu iruvlli hsiyev-

imd sayuvvnagiddane; pttndlli innu mele reutti ill amdnu. ag arsnu kusynad ebedmeleknige ninu il-limd muvttu mmdi mnusyrnnu krkeumdu heugi prvadiyad yereviaynnnu avnu sayuvdkkimt mumce kunieyulgimd ettemdu ajnapisidnu. ag ebedmelekn a mnusyrnnu krkeumdu khjane kelgiruv armnege heugi allimd hridu heud hle btteglennu svedu heud hle vstrglennu tkkeumdu avuglennu hggglimd yere-viayn blige kunieyulge ilisidnu. kusynad ebed-meleknu yereviaynige– hridu svedu heud i hlebt-teglennu hgggl kelge ninn kmklugllli ittukue amdnu; yere viaynu hage madidnu. hige hggglimd yerevi-aynnnu eledu avnnnu kunieyulgimd ettidru; amele yereviaynu seremney amgldlli ulidnu. ag arsnad cid-kiyinu prvadiyad yereviaynnnu tnn blige kreyisi krtn alydlliruv murne prveskke krkeumdu heudnu. ag arsnu yereviaynige–nanu ninnimd omdu keluttene, nnge yavdnadrud bccibed amdnu. ag yereviaynu cidkiynige–nanu ninge tilisidre ninu nnnnnu nis-cyvagi keumdu hakuvdillveu? nanu ninge aleucne helidre ninu keluvdill amdnu. hige arsnad cid-kiyinu yere viaynige amtrmgdlli prman madi –nmge i prannvnumtu madid krtn jvidane; nanu ninnnnu keumdu hakuvdill; ninn prannvnu hudukuv i mnusyr keylli oppisuvdill amdnu. ag yereviaynu cidkiynige heliddenmdre–israyelin devragiruv senygl devrad krtnu hige heluttane–ninu niscy vagi babelin arsn prdhanr blige heurge heudre ninn prannu bduku-vdu. i pttvnu bemkiyimd sud lpuvdill; mtu ninu ninnu mneyyru bdukupiri. ninu babelin arsn prdhanr blige heurge heugdidre i pttvnu ksdiyur keylli op-pislpdudvu; avru adnu bemkiyimd suduvru; ninu avr keyimd tppisikeulluvdill amdnu. ag arsnad cid-kiyinu yereviaynige–nanu ksdiyurige olbidd yehudyr visy amju tene; omdu vele avru nnnnnu avr keylli oppisiyaru. ag avru nnnnnu aphasy maduvru amdnu. adre yereviaynu heliddenmdre –avru ninnnnu op-pisuvdill; nanu ninge heluv krtn vakyvnnu matr kelu; ag ninge olledagudvu; ninn pran bduku vdu. adre ninu heurge heuglu mnssi lld pksdlli krtnu nnge teurisid matu ide– igeu, yehudd arsn mne ylli ulid hemgsrellru babelin arsn prdhanr blige heurge trlpttu heluvde nmdre–ninn snehitru ninnnnu pre-repisi, ninnnnu geddidare; ninn kaluglu kesrin-lli mulugive; adre avru himjrididare. hage ninn hemdtiyrrellnnu ninn mklennu ksdiyur blige truvru; ninu avr kege tppisikeullu vdill; babelin arsn key-imd hidiyulp duvi; i pttvnnu nine bemkiyimd suduvi amdnu. ag cidkiyinu yereviaynige heliddenmdre–ninu sayd hage i matuglennu yarigu tilisbardu. adre prdhanru nanu ninn smgd matadi ddenemdu keli ninn blige bmdu–ninu arsnige heliddnu nmge mre-madde tilisu; navu ninnnnu keumduhakuvdill; ar-snu ninn smgd mata diddnu sh tilisu emdu helidre–ninu avrige–nnnnnu tirugi yeunatann mneylli sayuv hage tkkeumdu heug bedvemdu arsn munde binnh madidenemdu helu amdnu. ag prdhanrellru yerevi-ayn blige bmdu avnnnu kelidru. avnu arsnu ajnapisid i matuglennu avrige tilisidnu; ag avru summnadru; a karyd visy vnnu avru ghislill. i prkar yeru slemu hidiyulpdud divsd vrege yere viaynu seremney amgldli vasva giddnu; yeruslemu hidiyulpdudav avnu alle iddnu.

yehudd arsnad cidkiyn ombhtne vrusd httnetimgllli babelin arsnad nebukdneccrnu avn senyvel-lvu yeruslemige vireudhvagi bmdu adnu mittige hakidru. cidkiyn hnnuemedne vrusdlli nalkne timgl-ombh tne divsdlli pttvnu odeypttitu. ag babelin arsn prdhanrellru nergls recrn smgrnebeuvnu srsekimnu nerglsrecrn rbsris ulid babelin arsn prdhanrellru bmdu ndubagllli kutukeumdu. ag addendenmdre–yehu dd arsnad cidkiyinu yud-dhsthrellru avrnnu neudidag odiheugi ratriylli pttvnnu arsn teutd margdimd bittu erdu geudegl mdhydlliruv baglinimd heurtu; avnu belusimey marg vagi heurtu. adre ksdiyur dmdu avrnnu himdtti cidkiynnnu yerikeuin belinlli avru avnnnu hididu babelin arsnad nebukdnecrn blige hmat desdlliruv riblkke tkkeumdu heudru. alli avnu avnige nyaytirisidnu. babelin arsnu cidkiyn kumarrnnu ribldlli avn knnugl mumde keumduhakidnu; yehudd ghvvullvrell rnnu sh babelin arsnu keumduhakidnu. idllde cidkiyn knnuglennu avnu kittuhaki babelige tkkeumdu heugbekemdu avnnnu srpniglimd kttsidnu. arsn mneynnu jnr mneglennu ksdiyru bemkiyimd suttru; mtu yeruslemin geudeglennu kedvibittu. ag pttdeulge ulid jnrlli mikkidvrrnnu avn kdege olbiddu meure heukkvrnnu ulid jnrlli mikkidvrrnnu kavlinvr adhipti yad nebujrdannu babelige sereyagi tkkeumdu heudnu. adre jnreulge enu illdvrad bdvrrli kelvrrnnu kavlinvr adhiptiyad nebujrdannu yehud des dlli bittu avrige agle drakse teutglennu heuglennu keuttu. idllde yereviayn visy vagi babe lin arsnad nebukdneccrnu kavlu dmdin adhiptiyad nebujrdannige ajnapisidde nmdre– avnnnu tkkeu; avnnnu cennagi neudikeu, kettddenu madbed; adre avnu ninge enu heluvneu hageye avnige madu. hige kavlu dmdin adhipti yad nebujrdannnu nebusjbannnnu rbsrisnnu nerglsrecrnnu rbmag nnnu babelin arsn prdhan-rellrnnu kluhisidnu. avru kluhisi yereviaynnnu seremney amgldimd tegesi saphann mg nad ahikamm mgad gedlynige oppisi mnege krkeumdu heug-bekemdu appne keuttru. hage avnu jnr mdhydlli vasvagiddnu. yereviaynu seremney amgldli hak lpt-tiruvag krtu vakyvu avnige umtagi heliddenmdre–ninu heugi kusynad ebedmelekn smgd matadi heltkkddenmdre –israyelin devrad senygl krtu hige heluttane–igeu, nanu olledkkagi all, kettddkkagi nnn matuglennu i pttnd mele brmaduttene; avu a divsdlli ninn mundege umtaguvu. adre a didnlli nanu ninnnnu bidugde maduvenemdu krtu annuttane; ninu hedrikeulluv mnusyr keylli oppislpdudvill. nanu niscy vagi ninnnnu bidisuvunu; ninu krtiymd biluvdill; adre ninu nnnlli nmbike ittdidm ninn prannu ninge keulleyagiruvdemdu krtu annuttane

kavlinvr adhiptiyad nebujrdannu yereviaynnnu smkeule glimd kttsi babelige oyuv yeruslemin mtu yehudd sereyvrellr mdhydlli tkkeumduheugi ramdlli avnnu bidisi allimd kluhisid mele yerevi-aynige krt nimd umtad vakyvu. kavlinvr adhip tiyu

yereviaynnnu kreyisi avnige heli ddenmdre–ninn devrad krtnu i sthlkke i kednnu prktsiddane. tanu helid prkarve krtnu adnnu brmadiddane. nivu krtnige vireudhvagi papmadi atn sbdvnnu kelde heuddrimdle i karyvnu ninge smbhvi side. ig igeu, ninn kege hakid bediglennu i divs tegesiddene. nnn smgd babelige bruvdkke ninge olledemdu teucidre ba. nanu ninnnnu cennagi neudikeulluvunu; adre nnn smgd babelige bruvdkke ninge kettddemdu teucidre adnnu bidu. igeu desvella ninn mumde ade; elli heuguvdkke ninge olleydemdu sriyemdu kanuttedu allige heugu amdnu. yereviaynu innu himti rugde iruvag nebujrdannu helidde nmdre–babelin arsnu yehudd pttn gl mele adhikariyagi itt saphann mg nad ahikamn smgd gedlyn blige tirugikeu, avn smgd jnreulge vas madu; illve elli heuguvdkke ninge sriyagi kanuttedu allige heugu amdnu. ag kavlinvr adhiptiyu avnige aharvnnu bhumanvnnu keuttu klulisibittnu. yere viaynu ahikamn mgnad gedlyn blige micpkke heugi desdlli ulid jnr smgd avn bliylli vasmadidnu. ag simeylliruv senyadhiptiglela avru tmm mnusyru babelin arsnu ahikamn mgnad gedlynnnu desd mele nemisidnemdu babelige oyyldpde idd gmd srnnu hemgsrnnu mkkllnnu desd bdv rnnu avnige oppisidnemdu kelidag; netnyn mgnad ismayelnu karehn kumar rad yeuhanannu yeunathnnu tn hurre tn mgnad seraynu neteuphdvnd ephyn kumarru makan mgnad yejny niyvu ivrellru tmm mnusyr shitvagi gedlyn blige micpkke bmdru. ag saphann mgnad ahikamn mgnad gedlynu avrigu avr mnusyrigu prmanmadi heliddenmdre–ksdiyriye seve maduvdkke bhydpbediri; desdlli vasvaggiddu babe lin arsnige sevemadiri; ag ninge olleda guvdu. nanadreu igeu, nanu nmm blige bruv ksdiyrr httr kadukeulluvdkke micpdlli vasmaduvenu; adre nivu draksa rsvnnu hnnuglennu enneynnu kudisi, nimm patregllli itu, nivu hididiruv nimm pttn glili vasvagi. hageye meuvabin lliyu ammeunyn mkkllliyu edeumn lliyu skl desgliliyu idd yehudyre llru babelin arsnu yehudd sesvnnu bittiddanemdu saphann mgnad ahikamn mgnad gedlynnnu avr mele ittidda nemdu kelidag yehudyrellru avru odid lptt ella sthlglimd tirugikeumdu yehud deskke gedlyn blige micpkke bmdru bhu adhiqvagi draksarsvnnu hnnuglennu kudisidru. iddlde karehn mgnad yehana nnu simeyllid ella senyadhiptiglu gedlyn blige micpkke bmdru avnige helidde nmdre–ammeunyn mkkll arsnad bali snu ninnnnu keumduhakuvdkke netnyn mg nad ismayelnnu klulisiddanemdu ninge tiliddeyeu? adre ahikamn mgnad gedlynu avrnnu nmbllil. ag karehn mgnad yeuhanannu micpdlli rhsyvagi gedlyn smgdmatnadi heliddenmdre– nnnnnu heuggeudisu, nanu netnyn mgnad ismayelnnu yarigu tiliyd hage keumduhakuttene; avru ninnnnu keumdre ninn blige kudikeulluv yehudyrellru cdri heugi yehuddlli ulidvru nasvagu ttarlla, yake hige agbeku emdu vijnapisi dnu. adre ahikamn mgnad gedlynu karehn mgnad yeuhanannige–i kels madbed, ninu ismayeln visyvagi sullagi matnadutti amdnu.

elne timgllli addendenmdre–arsn smtandvnu arsn prdhanrlli obnnu admth elisamn mgnad netnyn mgnad ismayelnu avn smgd httn mmdi mnusyru ahika mn mgnad gedlyn blige micpkke bmdru; avru alli micpdlliye utmadidru.² ag netnyn mgnad ismayelnu tnn smgd idd httn mmdi mnusyr shitvagi eddu babelin arsnu desd mele nemisidd saphann mgnad ahikamn mgnad gedlynnnu kttiymid heudedu keumduhaki dru. iddlde gedlyn smgd micpdllid yehudyrellrnnu alli sikkid ksdiyrellrnnu yuddhsthrnnu ismayelnu keumduhakidnu. avnu gedlynnnu keumduhakid erdne dindlli adu yarigu tiliydiruvag sekemnimdlu sileuvinimdlu smary dimdlu embhttu mmdi mnusyru gddvnnu ksaurmadivragiyu vstrglennu hrkeumdv ragiyu tmmnnu keuydukeumdvragiyu krtn alykke truvdkkeuskr kanikeynnu dhupvnnu keylli tkkeumdu bmdru. ag netnyn mgnad ismayelnu micpdimd heurtu, aluttle avr edurige heudnu; avrnnu edurigeumd mele avrige–ahika mn mgnad gedlyn blige bnai amdnu. ag addendenmdre–avru pttnid mdhykke bmdag netnyn mgnad ismayelnu tnn smgd idd mnusyru avrnnu keumdu kuniyeulge hakibittru. adre–nmnnu keumduhakbed; yakmdre nmge heulldli, geudhi, jvegeudhi, enne, jenu, iruv niksepg lumtemdu helid httn mmdi mnusyru avrlli sikkidru; addrimd avnu himtegedu avrnnu avr sheudrr mdhydlli keumdu hakill. ismayelnu gedlyn nimitt keumdu hakid mnusyrellr henglennu hakid kuniyu yavdmre–arsnad asnu israyelin arsnad basn bhydimd madidde; idnnu netnyn mgnad ismayelnu keumduhakid vrimd tumbisidnu. ismayelnu micpdllid ulidvrnnella arsn kumarteyrnnu kavlinvr adhiptiyad nebujrdannu ahikamn mgnad gedlynige oppisikeutt ulid jnrellrnnu sereyagi oydn; netnyn mgnad ismayelnu avrnnu sereyagi oydu ammeunyn mkkll blige dati heugu vdkke heurtu. adre karehn mgnad yehana nnu avn smgd idd senyadhiptiglellru netnyn mgnad ismayelnu madidd kednnella kelid mele a mnusyrnnella krkeumdu, netnyn mgnad ismayeln smgd yuddh maduvdkke heugi gibyeuni nlliruv deudd nirugl bliylli avnnu kmдру. ag addendenmdre–ismayeln smgd idd jnrellru karehn mgnad yeuhanannnnu avn smgd idd senyadhiptiglellrnnu neudidag smteuspttru. ismayelnu micpdimd sereyagi tmd jnrellru kudi tirugikeumdu karehn mg nad yeuhanann blige bmdru. adre netnyn mgnad ismayelnu emtu mnusyr smgd yeuhanannige tppisikeumdu ammeunyn blige heudnu. ag karehn mgnad yeuhanannu tnn smgd idd senyadhiptiglellru tanu netnyn mgnad ismayeln keyeulgidm avnu ahikamn mgnad gedlynnnu keumduhakid truvay tppisikeumd ulid jnrellrnnu amdre gibyeuni nimd tanu tirugi tmdidd blistrad yuddhd gmdsrnnu hemgsrnnu mkkllnnu kmcukiy rnnu micpdimd krkeumdu heurtu, aig ptkke heuguvdkke betleheminn bliylliruv kimhamn chtrdlli ksdiyrr nimitt vas madidru. babelin arsnu desd mele nemisidd ahikamn mgnad gedlynnnu netnyn mgnad ismayelnu keumduhakid rindde avrige bhypttru.

ag senyadhiptiglellru karehn mgnad yeuhanannu heusa yn mgnad jeynynu kiriyru meudlu geumdu hiriyr vrega jnrellru httr bmdu prvadiyad yereviaynige heliddenm dre-nmm vijnapne ninn mumde brli; ninn knnuglu nmmnnu neuduv prkar navu anekreulgimd kelvre ulididdevlla nm geuskrvu amdre i smstskeskeuskrvu navu ndeytkk margvnnu navu madtkk karyvnnu ninn devrad krtnu nmge tilisuv hage devrad krtnige prarthne madu amdru. ag prvadiyad yerevia ynu avrige-nanu keliddene; igeu, nimm matugl prkar nimm devrad krtnige prarthne maduttene; krtnu nimge yav utrvnnu keuduvneue adnnu nimge tilisu venu; omdu matnnadru nimmimdm himegte yuvdillvemdu helidnu. ag avru yere viaynige heliddenmdre-ninn devrad krtnu ninnnnu yav visydlli nmm blige klulisutaneu a ella matugl prkar navu madde heudre krtnu nmge styvad nmbikeyull saksiyagirlu. navu nmm devrad krtn svrvnnu keluvag nmge olleda guv hage navu yavatn blige ninnnnu klulisutteveu a nmm devrad krtn svrvnnu adu olleddadru sriye kettddadru sriye keluvevu amdru. httn divsglad mele krtn vakyvu yereviaynige bmtu. ag avnu karehn mgnad yeuhanannu avn smgd idd senyadhiptiglellrnnu kiriyru meudlugeumdu hiriyr vrega jnrellrnnu kedu avrige heliddenmdre-yavatn mumde nimm vijna pneynn truvdkke nnnnnu klulisiddireu a israyelin devrad krtnu hige helu ttane- nivu innu i desdlli vas madidre nanu nimmnnu kedvde kttuvnu; kittuhakde neduvnu. nanu nimge madiruv kedin visy pscattap pduttene. nivu bhy pduv babelin arsnige hedrbediru; avnige bhypdbediremdu krtnu annuttane; nimmnnu rksisuvdkku avn kege nimmnnu tppisuvdkku nanu nimm smgd iddene. iddlde nanu nimge kruneynn teurisuvnu; ag avnu krunisi nimmnnu tirugi nimm svdeskke brmadu vnu. adre nivu nimm devrad krtn sbdvnnu kelde-navu i desdlli vasmadu dvillvemdu helidre nivu-ill, navu aiguptdeskke heugutteve; alli navu yuddh vnnu neuduvdill, tuturiy sbdvnnu keluv dill, reuttii visy ksamvaguvdill, alli vasmaduvevemu heluvadre idg yehudd sesve, krtn vakyvnnu keliri; israyelin devrad senygl krtnu hige heluttane-nivu niscyvgi nimm mukhglennu aiguptkke heuguv hage tirugisi nivu alli tmguvdkke heudre, ag agudenmdre -nivu bhypduv kttiiu a aiguptdesdlli, nimmnnu hidiyuvdu; nivu hedrikeulluv ksamvu a aiguptdeskke nimmnnu himdttuvdu, alle sayuviri. haudu, aiguptkke heugi alli vasisuv hage tmm mukhglennu tirugisuv mnusyrigella higavuudu; avru kttiiy mdlu ksamdmdlu jadyimdllu sayu vru; nanu avr mele brmaduv kedige tppisikeumdu uliyuvnnu obbnu avreulge iruvdill. israyelin devrad senygl krtnu hige heluttane-nnn keupvu nnn uriyu hege yerusalem nivasigl mele heuyylpttiteu hageye nivu aiguptkke heudre nnn uriyu nimm mele heuyylp duvdu; nivu ashyvu vismyvu sapvu nimeydu agu-viri; i sthlvnnu nivu tirugi neuduvdill. yehudd sesve, krtn nimm visy heliddenmdre-aiguptkke heug bediri; nanu i heuttu nimge saksi keuttidde nemdu cennagi tilukeulliri. niscyvgi svmt prang-

lige vireudhvagi meusmadiddiri; nmgeuskr nmm devrad krtnige prarthne mademdu nmm devrad krtnu enenu heluvneue adnnu nmge tilisu, ag navu maduvevemu heli, nnnnnu nimm devrad krtn blige kluhisidiri. nanu i heuttu adnnu nimge tilisiddene; adre nivu nimm devrad krtn sbdvnnadru atnu yavdr visy nnnnnu nimm blige klulisiddaneu adrli yavdnadru kel lillvadre nivu vasisuvdkke heuglu mnssu maduv sthldlli kttiyimdllu ksamdmdlu jadyimdllu sayuviremdu ig nivu niscyvgi tilukeulliri amdnu.

43

yereviaynu jnrellrige avr devrad krtn matuglennu, avr devrad krtnu yavvugl visy vagi avnnu avr blige klulisiddneu a matuglennella heli mugisidag heusayn mgnad ajrynu karehn mgnad yeuhanannu grvsth mnusy rellru matnadi yereviaynige helidde nmdre-ninu sullu helutti, alli prvasiya giruvdkke aiguptkke heugbardemdu heluvdkke nmm devrad krtn ninnnnu klulisill. avru nmmnnu keumduhakuvmt mmmnnu babelige sere oyyuv hage nmmnnu ksdiy kege oppisbekemdu neriyn mgnad baru knu ninnnnu nmge vireudhvagi prerisiddane amdru. i prkar karehn mgnad yeuhanannu senyadhiptiglu jnrellru yehud desdlli vasmaduv hage krtn matige kivigeudlill. adre karehn mgnad yeuhanannu senyadhiptiglellru tavu atti bittidd ella jnamgglimd yehud desdli vasmaduvdkke tirigi bmd yehuddli ulidvrnnu amdre gmdsrnnu hemgsrnnu mklennu arsn kumartey rnnu kavlinvr adhiptiyad nebujrda nnu saphann mgnad ahikamn mgnad gedlyn smgd bittvrellrnnu prvadiyad yereviaynnu neriyn mgnad baruknnu tegedukeumdu aiguptdeskke heudru. avru krtn matige kivigeudlill; hige avru thpnesige bmdru. ag thpnesinlli krtn vakyvu yerevia ynige umtayitu. hegmdre-ninn keylli deudd kluglennu tkkeumdu thpnesinlliruv phreuhn mney prvesdilliruv ittige bhhtiy mninnalli yehudd mnusyr mumde bccittu avrige heltkkddenmdre- isra yelin devrad senygl krtnu hige helu ttane-igeu, nanu kluhisi nnn sevk-nad babelin arsnad nebukdneccrnnu kreyisi nanu bccittiruv i klugl mele avn simhasvnnu iduvnu; avnu tnn melktnnu avugl mele hasuvnu. avnu bmdu aiguptdesvnnu heudedu mrnkke iruvvrnnu mrnkku serege iruvvrnnu seregu kttige iruvvrnnu kttigu opisuvnu. iddlde nanu aiguptd devrugl mneglili bemki hccuvnu; avnu avrnnu suttubittu, sereyagi oyyuvnu; kurubnu tnn vstrvnnu heuddu keullumtve aiguptdesvnnu heuddukeumdu smadhanvagi allimd heurduvnu. id lld aiguptdesdilliruv betsesin vighr glennu muriduhaki aiguptd devrugl mne glennu be-mkiyimd suduvnu embdu.

44

aiguptd migdeullnliyu thpnesnliyu neuphnliyu ptreus desdliyu vasmaduttidd yehudyrellr visyvgi yereviaynige umtad vakyvu enmdre- israyelin devrad senygl krtnu hige heluttane-nanu yerusalem meleyu yehudd ella pttngl meleyu brmadid ella kednnu nivu neudiddiri. avru nnge keupvnnu

ebbisuv hage tavu tmm tmdeglu ariyd bere devruglunu sevisi dhupsuttu madid kettnd nimm itgeu, avu i heuttu halagive; avugllli vasmaduvvru yaru ill. adagyv nanu nimm blige nnn sevkrad prvadiglellrnnu belige eddu kluhisi-o, nanu hgemaduv i ashyvad karyvnnu madle bidiremdu helidenu. adre avru kelli; tmm kettndimd tirugdey, bere devruglige dhupsudu vdnnu biddey iddru; nnn matige kivi geudlill. addrimd nnn uriyu nnn keupvu heuyylpttu, yehudd pttn glillyu yeruselemin bidigllillyu uriyitu; avu i heuttinmte halu bidu advu. addrimd ig israyelin devru senygl devru agiruv krtnu hige heluttane-yake ninge ulidiruv vrnnu migisd hage nivu gmdsrnnu hemgsrnnu mgvnnu meule kusnnu yehuddeulgidm kdidubittu nimm pran glige deudd kednnu madikeullu ttiri? yake nivu nive nirmulraguv hageyu nivu bhumiy ella jnamggllli sapvu nimdeyu aguv hageyu nivu tmgvdkke heugiruv aiguptdesdlli bere devruglige dhupsuttu, nnge keupvnnu ebbisuttiri? yehudd desdlli yeruselemin bidigllillyu avru madidmth, nimm tmdegl kettnglunu yehudd avr kettnglunu avr hemdtiyr kettnglunu nimm svmt kettnglunu nimm hemdtiyr kettnglunu mretu bittiddireu? i dind vregu avru tggisikeullill, bhypdlill; nanu nimm mumdeyu nimm tmdegl mumdeyu itt nnn nyay prmandillyu nnn niymglillyu ndeylill. add rimd israyelin devragiruv senygl krtnu hige heluttane-igeu, nanu yehudvnnella kdidu biduvdkke nnn drsti ynnu kedigagi ninge vireudhvagi iduttene. aiguptdeskke heugi alli tmgbekemdu tmm mukhglunu tirugisiruv yehuddlli ulidiruvvrnnu tkeulluttene; avrellru kdidu bidlptt aiguptdesdlli biluvru; kttiymdlu ksamdmdlu kdidu bidlpu vru; cikkvnu meud-lugeumdu deuddvn vregu kttiymdlu ksamdmdlu sayu vru. avru ashyvu vismyvu sapvu nimdeyu aguvru. nanu yeruselemnusiksisis hage aigupt-desdlli vasmadu vrnnu kttiymdlu ksamdmdlu jady dimdlu siksisivenu. aigupt desdlli vasisuvdkke heugiruv yehudd ulidiru vru tavu tirugikeumdu yehuddlli vasmadbekemdu mnssu madiruvvrlli obbnadu yehud deskke tirugikeullu vdkke tp-pisikeulluvdill, nilluvdill; odiheugv vru alde inyar allige tirugi keulluvdill. ag tmm hemdtiyr bere devruglige dhupsuttremdu tilid gmdsrellru deudd gumpagi httr nimtidd hemgsrellru aigupt desdlli ptreusnlli vasmadid jn rellru yereviaynige uttrkeuttu heliddenm dre- ninu krtn hesrinlli nmm smgd matnadid matin visydlli navu ninnnnu keluvdill. adre svmt bayimd heurdu vrellvnu khmditvagi madutteve; ggnd odtige dhup sudutteve. pandrp-neglunu avlige heuyutteve, nmm tmdeglu nmm arsu nmm prdhanru yehudd pttn glillyu yeruselemin bidigllillyu madid prkarve navu maduvevu; ag ahardimd cennagiddevu, kedu neudlill. adre navu ggnd odtige dhup suduv dnnu pandrpneglunu avlige heuyuvv dnnu bittmdinimd nmge ella salde heuyitu kttiymdlu ksamdmdlu nirmulvadevu. idlle navu ggnd odtige dhupsuttu, avlige pandrpne heuydag nmm gmdmdirnnu bittu avl puje geuskr deuseglunu madid avlige pan drpneglunu heuyidevllveu? ag yere viaynu gmdsrigu hemgsrigu tnge uttr vnnu keuttidd jnrellrigu heliddenmdre- nivu nimm pitrglu nimm

arsru nimm prdhanru desd jnru yehudd pttn glillyu yeruselemin bidigllillyu suddthupvne krtnu jnapk madikeumdddu allveu? attn mnssige bmdddu ade allveu? hige nimm krtygl ketttnvnnu nivu madid ashyglunu krtnu innu tallardddrimd nimm desvu i din iruv prkar nivasigillille halagiyu vismy vagiyu sapvagi ide. nivu dhupsuttu krtnige vireudhvagi pap madi krtn sbdvnnu kelde atn nyayprman dlladru atn niymglalladru atn saksigllladru ndedu vidheyragde iddrimd i kedu i din iruv hage ninge smbhviside. idlle, yereviaynu ella jnrigu hemgsrigu heliddenmdre-aiguptdesd lliuv yehuddvrellre, krtn vakyvnnu keliri. israyelin devrad senygl krtnu hige heluttane-nivu nimm hemdti yru ggnd odtige dhup suduttevemdu avlige pandrpneglunu heuyuttevemdu navu madiruv prmannglunu niscyvasi ndisuvevemdu nimm bayiglimd heli keglimd iderisiddiri; nimm prmannglunu niscyvasi sthapisuviri, nimm prmannglunu niscyvasi ndisuviri. addrimd aigupt desdlli vasvagiruv yehuddvrellre, nivu krtn vakyvnnu keliri; krtnu helu ttane-igeu, krtnad devr jivdane emdu nnn hesru innu mele smst aigupt desdlli yehudd mnusyrlli obbn bay-imdladru hellpuvduillvemdu nnn mhtad hesrinlli ane ittukeumdiddene. igeu, nanu olledkkagi all, kettddkagi avr mele eccrvagiruvnu; aigupt desd lliuv yehudd mnusyrellru mugidu amtyvaguv vregu kttiymdlu brdimdlu nasvaguvru. adre kttige tppisikeumdu svlp jnru aiguptdesdeulgidm yehud deskke himtirugi heuguvru; ag aigupt desdlli tmgvdkke bmdiruv yehudd ulidvrella nnn matu nilluvdeu avr matu nilluvdeu embdnnu tilidukeulluvru. nnn matuglu ninge vireudhvagi kedigagi niscyvasi nilluvvemdu nivu tiliyuv hage nanu i sthldlli nimmnnu dmdisuvembdkke ide ninge gurutemdu krtnu annuttane. krtnu hige heluttane-igeu, nanu yehudd arsnad cidkiyinnu avn stru vadmth avn prannvu hudukidmth babelin arsnad nebukdnecrn keylli hege oppisideneu hageye aiguptd arsnad phreuh heuphrnnu avn prannvu hudu kuv strugl keylli avnnu oppisuttene.

45

yehudd arsnad yeusiyn mgnad yeheuyakimn nalkne vrusdlli neriyn mgnad barukn i matuglunu yerevi-ayn bayimd bmd hage pustkdlli bred mele yerevi-aynu avnige helid vakyvenmdre, barukne, israyelin devrad krtn ninnnnu kuritu hige heluttane-ig nnge ayyeu! krtnu nnn vythege dukhkvnnu kud-isiddane; nittusuru biduvdrimd dndi ddene; visramtiyinnu kanenemdu ninu helidi ylla. ninu avnige heltkkddenmdre-krtnu hige heluttane-igeu, kttid-dnnu kedvibiduttene; nanu nettdnnu kittu hakut-tene; haudu, i smst desvne nasmaduttene. ha-gadre ninu ningeuskr mhtadvu glnu hudukuttiyeu? hudukbed; igeu, nanu ella srird mele kednnu trutten-emdu krtnu annuttane; adru ninu heuguv ella sthlgllli ninn prannvu ninge keulleyagi keuduttene.

jnamgglige vireudhvagiya aiguptkke vireudhvagiya yuphre tis ndiy bliylli krkeviasinlli iddmth babelin arsnad nebukdnecrn yehu dd arsnad yeusiy mgnad yeheu yakimn nalkne vrusdlli heudedmth aiguptd arsnad phreuhnekeuvin dmdige vireudhvagi pradiyad yereviaynige umtat krtn vakyvu. guraniynnu khedyvnnu siddhmadiri; yuddhкке sviapisiri; kudureglennu kttiri; rahatre, eddu sirstranglennuttu nimtukeulliri, itiglennu merugu madiri, kvceglennu teuttu keulliri; avru digilupttu himtirugiddnnu nanu kmddenu? avr prakrmsaliglu bdiylpttiddare; himde neudde odiheugu ttare; suttlu amjike ide emdu krtnu annuttane. vegsaliglu odiheugdirli; prakrmsaliglu tppisikeulldirli; uttrdlli yuphretis ndiy tirdlli avru edvi biluvru. heulegl hage kdluv niruglmtiddu prlyd hage bruvvnu yaru? aiguptvu prlyd hage eruttde; adr niruglu heulegl hage kdluttve; nanu eruttene, bhumiyennu muccuttene, pttvnnu adr nivasiglennu nasmaduttene emdu atnu heluttane. kuduregle, bnniri; rthgle, odadiri; prakrmsaliglu heurge brli; guraniynnu hidiyuv kusyru pheutyru billnnu hididu beuggisuv ludyru heurge brli. idu senygl krtnad devr dinve; atnu tnn struglige muyyige muyyi tirisuv dinvu kttiya smhrisi avr rktdimd trptiyagi mttvaguvdu; uttr desdlli yuphretis ndiy bliylli senygl krtnad devrige bli aguttde. aiguptd mglad knyastriye, gilyadige heugi telvnnu tkkeu! ninu bhl mddu tkkeulluvdu vyrthvagide; ninge gunvagu vdill. jnamgglu ninn manbhmgvnnu kuritu keliyve, ninn kugu desvnnu tumbisi yde; prakrmsaliyu prakrmsaliy mele vireudhvagi edviddare; ekvagi bidduheugiddare. babelin arsnad nebukdnecrn bmdu aiguptdesvnnu hege heudeyuvnemdr visy krtnu pradiyad yereviaynige helid vakyvu. aiguptdlli tilisiri, migeulinnli prkti siri. neuphllliyu thpneshliyu prk tisi, sthivagi nimtukeu; siddmadikeu; kttiya ninn suttlu smhrisudvemu heliri. ninn blisthu yake bdkeumdu heugiddare? krtnu avrnnu odisiddrimd avru nilillil. anekrnnu edvumte madidnu. haudu, obbr meleu bbru biddru; avru—elu updrdisuv kttiynnu bittu, svmt jnr bligu navu huttid desd bligu tirugi heugeun emdu helidru. aiguptd ars nad phreuhn nasvadnu; smyvnnu tppisiddanemdu alli kuguttare. senygl krt nemdu hesrull arsnu annuvdenmdre—nnn jyvane, bettgllli tabeurinmteyu smudrd bliylli krmelinmteyu niscy vagi bruvnu. o aiguptd yuvtyad niviase, serey samanuglennu siju geulisikeu; neuphhalaguvdu; nivasiglill bidaguvdu. aiguptvu bhl celuvad kdsagide; adre uttrdimd nas nvu bmde bruttde. adreulgiruv adr smbldvru keubbid heurigl haggidare; avru sh himdkke tirugikeumdu ekvagi odiheuguttare; avru nilillil; avr aptin divsvu avr vicarney kalvu avr mele bmtu. avr sbdvu sprdmte heurduvdu; avr dmdin smgd smcrisi kttige kdiyuvvr hage keudligl smgd adkke vireudhvagi bruvru. adre advi ynnu adu seudhis kuddagiddru kdidu hakuvremdu krtnu annuttane; avru midite gligimt heccagi lekkvillde iddare. aiguptd mglu nacikepduvu, uttrd jnr keylli oppislpduvu. israyelin devrad seny gl krtnu heluvdenmdre—igeu, nanu neuduv

smuhvnnu phreuhnnu aigupt vnnu adr devruglennu adr arsrnnu amtu phreuhnnu avnlli nmbikeyiduv ellennu dmdisuttene; avr pravnnu hudukuvvr keylliylu babelin arsnad nebukdnecrn keylliylu avn sevrk keylliylu avrnnu nanu oppisuttene. adr truvay adu purvd kalglnte nivas vaguvedmdu krtnu annuttane. adre ninu, o nnn sevkna yakeubne, ninu bhy pbded; israyele, digbhrmegeullbed; igeu, nanu ninnnnu durdimdlu ninn smtanvnnu avru sereyagi heud des dimdlu rksisuvnu; yakeubnu tirugi bmdu visramtiyagiya sukhvagiya iruvnu; avnnnu bhypdisuvdkke yaru iruvdill. nnn sevkna yakeubne, ninu bhypd bedvemdu krtnu annuttane; nane ninn smgd iddene; nanu ninnnnu ellige odisi deneu a jnamgglnnella smpurnvagi nasmadu ttene; adre ninnnnu nasmaduvdill; nyaydimde ninnnnu siksistutene; adagy ninnnnu siksides biduvdill.

47

phreuhn gajavnnu heudeyuvdkkimt mumce philistiyrige vireudhvagi pradiyad yereviaynige bmd krtn vakyvu. krtnu hige helu ttane—igeu, prvahglu uttrdimd bru ttve, avu tumbi tulukuv prlyvaguvdu; desvnnu adrliruv smstvnnu pttvnnu adr nivasiglennu akrmisuvvu, ag mnu syru kuguvru, desd nivasiglellru geula dvuru. avn blvad kuduregl geursu gl tuliyuviye sbddimdlu avn rthgl gheusdimdlu ckrgl dhvniymdlu tmde gl ke blhinteyimdagit tmm mklkl kdege himtirugi neudru. philistiyrellrnnu sure maduvdkku turinimd cideuninimd ulid prti shayknnu kdidu biduvdkku a divs bmtu. krtnu philistiyennu kphteurin desd ulidvnnu sure maduvnu. gajad mele beulutn bmtu; aske leunu avr tggin ulidvuglimd tegedu haklpttitu; estu kal ninge nine gaymadi keulluvi? krtn kttiye, estr vree visrmisikeulle iruvi? ninn oreylli adgikeu! visrmisikeu, summnniru. adu hege summnniruvdu? askeleunige vireudhvagiya smudrtirkke vireudh vagiya krtnu adkke ajne keuttiddanlla; alli adnnu nemisiddane.

48

meuvabige vireudhvagi israyelin devrad senygl krtnu hige heluttane—ayyeu nebeu sureyayitu; kiriyatimu nacikehumdi hidiylpttitu; misgab nacikehumdi hedrikeumditu. 2 meuvabin kirti innu mele iruvde ill; hesbeuninlli adkke vireudhvagi kednnu aleucisiddare; bnni, jnamgvilld hage adnnu kdidubideun, mdmene, ninu sh kdiyldpduvi; kttiya ninnnnu himdtuvdu. heureunyiminimd kuguv svrvu, sureyu, deudd nasvu, heurduvu. meuvabu nasvayitu; adr cikkvru kugnnu keluvmt madidru. luhit dinneyennu aluttle httuvru; heureunyimin ilijarinlli struglu nasnd sbdvnnu keliddare. odiheugiri, nimm pranglennu tppisikeulliri; arnydliruv ongidd hagiri. ninn kriyegllliyu dryvgllliyu nmbike itdd rimd ninu sh hidiylpduvi; kemeusnu, avn yajkru, prdhanru shivtagi serege heuguvru. omdeumdu pttnd mele suregeulluvnu bruvnu; krtnu helid hageye omdu pttnavdu tppisikeull lardu, tggu nasvaguvdu; belu halaguvdu. hariheuguv hage meuvabige rekkeglennu keudiri; adr

pttnglu halagu vvu; avugllli nivasigliruvdill. krtu kelsvnnu meusvagi ndisuvvnu sapgrst nagli; rktmdim tnn kttiynnu himtegeyuvvnige sapvagli. meuvabu tnn cikkmadinim sukhvagittu; adu tnn mddiy mele summne ittu; omdu patreyeulgim mteumdu patreye heuyi lpdill; serege heuglll; addrimd adr ruci adrlli umtu; adr vasne bere aglll. addrimd igeu, dinglu bruv vemdu krtu annuttane; ag nanu adr blige aledaduvvnnu kluisuvenu; avru adu aledadumte maduvru, adr patregltnu bridumadi tmm bud-dliglnu odeyuvru. ag israyelin mnveyru tavu nm-bikeumdidd betelin visy hege nacikepttreu hageye meuvabu kemeu sn visy nacikepduvdu. navu prakrm saliglu yuddhкке blisthr emdu nivu heluvdu hege? meuvabu sure yayitu, adr pttnglu eri heudvu, adr aylptt yavvnsthr keulege ilidu heudru emdu senygl krtnebm hesrull arsnu annuttane. meuvabin aptu bruvdkke sviapvayitu. adr kedu bhu tvrepudttde. adr suttliruvrellre, adkke geuladiri, adr hesrnnu blivrellre- blvad keulu saumdryvad bettvu hege muridu heuyitu! emdu heliri. dibeunin nivasiyad mgle, ninn vebhvdimd ilidu ba; dahvagi kutukeu, meuvabnnu sure maduvvnu ninn mele bruvnu, ninn blvad keutegltnu kedisi biduvnu. areuyerin nivasie, dariy bliylli nimtu drstisu; odihegu vnnnu tpisikeulluvvnnu kedu, enayi tmdu helu. meuvabu nacikepudttde; muridu heuyitu; geuladiri, kugiri; meuvabu sureyayitemdu arneuninlli adnnu tilisiri. idllde belu simey mele nyaytirvike bmtu; heule-unin meleyu yacd meleyu mephath meleyu dibe-unin meleyu nebeunin meleyu betdiblatyinn meleyu kiryatyamin meleyu betgamulin meleyu betmeye-unin meleyu keriyetn meleyu beucrd meleyu sviapdlla dur dllaagi iruv, meuvabin smst pttngl meleyu bmtu. meuvabin keumbu kdidu haklpttide; adr teulu muriylpttide emdu krtu annuttane. adnnu nivu amlerisiri; krtnige vireudhvagi tnnnnu heccisikeumdide; meuvabu sh tane karidd rlli heurladuvdu; ade hasykkagiruvdu. ninneulge israyelu hasykgagirlillevu? adu kllreulge sikkiteu, ninu avr visy yavag matnadidmdinim smteuskaggi te alladisiyilla. meuvabinlli vas vagiruvve, pttngltnu bittu bmdeylli vasvagirri; smdugl bayiy pkkgllli guduktuv parivald hagirri. meuva bin hemmeynnu kuritu adr mhagrvvnnu dmbvnnu ahmkarvnnu bdaiyinnu seukkin hrdivnnu kuritu kelidve. nanu adr keupeu drekvnnu blenemdu krtu annuttane; adre adu hage aguvdill; avn sulluglu sri biluvdill. addrimd nanu meuvabin nimitt geuliduvnu; smst meuvabin nimitt kuguvnu; kir heresin mnusyr nimitt nnn hrdivu dukhvisuvdu. sibmd draksegidve, yijerin aluvike yeumdige ninn nimitt aluvnu; ninn bliglu smudrvnnu datidvu. yijerin smudrkke muttidvu; ninn hnugl meleyu ninn drakse suggiy meleyu sure maduv vnu biddiddane. phlvull heuldimldu meuvabin desdimldu smteusvu ulla svu tegeylypt-tive; drakseylegleulgidm draksarsvnnu nillisdinne; avr abhtd smgd avru yaru tuliyuvdill; arbh tve arbhthvaguvdill. hesbeunin kugin nimitt eleyaley vregu yhcín vregu ceuyr meudlgeumdu heureun-yimin vregu muru vrusd kdsinmte tmm sbd vn-nettidru; yakmdre niaviaremn niruglu sh haladvu. idllde ettr sthlgllli arpisuvvnnu tnn devruglige dhup

suduvvnnu meuvabinlli nillisibidu venemdu krtu annuttane. addrimd nnn hrdivu meuvabigeuskr keullgl hage meureyiduvdu, nnn hrdivu kir heresin mnusyrigeuskr keullgl hage meureyidu vdu. avnu madikeumd drvynasvayitu. ella tleglu beulaguvvu; ella gddgl ksaurvaguvvu; ella kegl mele gayglu se-umtgl mele geunittu iruvvu. meuvabin ella maligegl meleyu adr ella bidigllliyu geulat tumbiru vdu. meccd patrey hage meuvabnnu nanu odedubittidenemdu krtu annuttane. adu hege muridu heuyitu! meuvabu hege nacikepttu bennu tirugisitu emdu geuliduvru. hige meuvabu adr suttliru vvrellrige hasykku hedrikegu aguvdu. krtu hige heluttane-igeu, avnu hddin hage hari meuvabin mele tnn rekkegltnu cacuvnu. keriyet vs yayitu; ninn keuteglu hidiylypttve; a divsdlli meuvabin prakrm-salig hrdivglu heruv striy hrdivdme iruvvu. meuvabu krtnige vireudhvagi tnnnnu heccisikeumdiddim jnamgvld hage nasvaguvdu. meuvabin nivasie, hedrikeyu kuniyu beunu ninn mele iruvvemdu krtu annuttane. hedrikege odi heuguvnu kuniylli biluvnu; kuni yeulgidm eribruvnnu beuninlli hidiy lpduvnu; nanu adr mele amdre meuva bin mele av vicarney vrusvnnu truvnemdu krtu annuttane. odi heudvu hesbeunin nerlinlli adr sktiy nimitt nintukeumdru; adre hesbeunneulgidm bemkiyu sihe-unin mdhymidd jvaleyu heurtu meuvabin muleynnu gddld mkl ndunettiyinnu dhisibiduvdu. meuvabe ninge ayyeu! kemeusin jnu nasvadru; ninn kumarru kumarteyru sereyagiyu hidiylypttve. adgu nanu kde divsgllli meuvabin sereynnu tirugi truttenemdu krtu annuttane. i vregu meuvabin nyaytirvikeyu iruvdu.

49

ammeunyr visyvagi krtu hige heluttane-israyelige kumari llveu? avnige badhynillveu? avr arsnu gadnnu badhvyagi tkkeulluvdu yake? avn jnu adr pttngllli vasmaduvdu yake? 2 addrimd igeu, dinglu bruv vemdu krtu annuttane; ag ammeunn mkl rbbadlli yuddhd arbhvnnu keluvme nanu maduvnu; adu halu dibbeyaguvdu; adr kumarteyru sh bemkiymd sudlpu vru; ag israyelu tnn badhysthr badhy vnu heumdvemdu krtu heluttane. hesbeune, geuladu; ayi halayitu; rbbad kumarteyre kugiri; geunittnnu ktikeulliri; prlapisiri, beligl bliylli attitt odadiri; avr arsnu avn yajkru avn prdhanru ottagi serege heuguvru. himtirugu, himjridu heud mgle, nnn blige bruvru yaremdu heli ninn beukks gllli nmbike ittve, ninn tggv hridu heuguttdlla? tggugl visy yake hecd pdduti? igeu, nannu suttliruv vvrellrimd ninn mele bhyvnnu brmadu venemdu senygl krtad devru annuttane. ag nimmlli obbeubnnu mumdkke odislpuvnu; aledaduvvnnu kudisuvvnu obnu iruvdill. adre travay ammeunn mkltnu sereyimd tirugi truvnemdu krtu annuttane. edeumín visyvagi senygl krtu hige heluttane-temannlli innu mele janviruvdilleu? vivekigiml aleuc neyu nasvayiteu? avr jnavnu kande heuyiteu? dedanin nivasigle, odi heugiri, tirugikeulliri, alvad sthldlli vasmadiri. esavin aptnnu nanu avnnu vicarisuv kalvnu avn mele brmadu ttene. drakse kudisuvvru ninn blige

bmdiddre hkklnnadru ulisre? ratriylli kllru bmdiddre tmge sakaguvstu kedisuvrvllre? adre nanu esavnnnu bridumadiddene; adr rshy sthlglnnu tere-diddene; avnu tnnnnu tane adgisikeullarnu; avn sm-tanvu halayitu; avn sheudruv nereyrvu avnu illvadru. ninn dkikilld mkklnnu bidu; nane rkxisuvnu; ninn vidhvevru nnnlli nmbike idli. krtu hige helu ttane-igeu patreylli kudiyuvdkke yarige nyaytirivke aglil-lveu? avru sh kudiddare; hagadre ninu suddhvagi apradh villde iruviyru? apradhillde iruvdlli niscy-vagi kudiuyvi. beucrvu halu nimdeyu adviyu sapvu aguvdemdu adr ptnglella emdemdigu advi sthlgla guvremdu nnn mele prman madikeumdidenemdu krtnu annuttane. krtnimd nanu suddiynnu kelid-dene; anynamggelulege raybhariyu klulisptiddane; nivu ottu gudikeumdu adkke vireudhvagi bnniri, yuddhkkagi eliri. igeu, ninnnnu anynamg glili hin-vaggi mnusyrlti tirkrislpttv nnnagiyu maduvenu. bmdy biruku glili vasmaduvvne guddd keuncynnu hidiyuvvne, ninn bhymkrtvru hrddy grvvu ninnnnu meusgeulisidvu; ninu hddinnte ninn gudnu ettr madidru allimd ninnnnu ilisuttenemdu krtnu an-nuttane. edeumu sh halaguvdu; adr bliylli hadu heuguvvrellru adr ella badhegl visy vismypttu sil-liduvru. seudeum geumeur avugl sviap dillidd pt-nglu kedvlppttag hageye alli yav mnusynadru vas-maduvdill, adrlli yav mnusyn putnadru tmguvdil-lvemdu krtnu annuttane. igeu, avnu simhd hage yeurdnind ubbuvikeyimd blvad nivasikke vireudhvagi eri bruvnu; adre nanu avnnnu ksnmatrdlli adkke durvagi odiheuguvvme maduvenu. nanu adr mele nemistkk aylpttvnu yaru? nnn hage yaru? nge kalvnnu nemisu vvnu? nnn munde nilltkk ku-rubnu yaru? adrdimd krtnu edeumige vireudhvagi madid aleucneynnu temanin nivasiglige vireudhvagi avnu madid yeucneglnnu keliri. niscyvagi mmdey mriglu avrnnu eleyuvvu, niscyvagi avr nivasvnnu avr smgd halumadu vnu. avru biluv sbddimd bhu-miyu kdluvdu avr kugin sbdru kempu smudr dlli kelbruvdu. igeu, avnu hddinnte haruvnu; beu-crd mele tnn rekkegltnu cacuvnu; eudeumin prakrm saligl hrddyu a divsdlli prsv vedneyull striy hrddy hage iruvdu. dmskd visyvagi hmatu arpada nacikep-duttve; kett suddiynnu keli adhyer pttive. smu-drmdte klvlpdutte, adu smmnirlardu. dmskvu ni-tranvayitu; odi heuguvdkke tirugikeullutte; bhyv adnnu hidukeumdide. heruv striy hage smktvu ved-neglu adnnu hididve. heuglikey pttvnu nnn sm-teusd pttvnu bidlpttiddeyllveu? adrdimd adr yau-vnsthru caukglili biluvru; yuddhsthrellru a dindlli kdiduhaklpduvru emdu senygl krtnu annuttane. nanu dmskd geudeylli bemkiynnu hccuttene; adu benhddn armneglnnu timdubiduvdu. babelin arsnad nebukdecnrcnu heudeyllikkiruv kedarin visyvagi yaceurin rajygl visyvagi y krtnu hige heluttane—eliri, kedarin blige eri heugiri! purvdikkin mnusyrvnu sulu keulliri. avr gudarglnnu mmdegltnu tkkeul-luvru; avr teregltnu ella patre gltnu omtegltnu vsmadikeulluvru; suttlu bhyvemdu avrige kuguvru. haceurin nivasigle, odiheugiri, durkke heugibidiri, alvad sthldli vas vagirri emdu krtnu annuttane. babelin arsnad nebukdecnrcnu nimg vireudhvagi aleucneynnu klpeynnu madiddane. eliri, bhdrvagi

vasisuv sukhvull jnamgd blige heugiri emdu krtnu annuttane; adkke bagluglu ill; aguliglu ill; ekamt-vagi vasmaduttd. avr omteglu keulleyaguvvu, dngl smuhvu suligeyaguvvu; dngl smuhvu sulige yaguvdu; ktt kdey muleglili iruv vrnnu ella dikkugligu cdisut-tene; ella kdeyimd avrnnu smhrisuttenemdu krtnu annuttane. haceuru mrggl nivasvu emdemdigu ha-lad sthlvu aguvdu; alli yavnadru vasmaduvdill; alli yav nrputnadru tmguvdill. yehudd arsnad cdkiiyn alikey armbhdlili prvadiy yereviaynige krt nimd elamige vireudhvagi umtad vakyyu emndre—senygl krtnu hige heluttane—igeu, nanu elamin billnnu avr pra krmvnnu sresthstvnnu muriyuttene. akasd nalku galiglnnu tmdu avrnnu a ella dikkugl kdege cdisuvnu; elami nimd odislpttvru serd jnamgvu iruv dill. elamnno avr strugl mumdeyu pravnno hudukuvvr mumdeyu hedr maduvnu; avr mele kednnu nnn keupd ugrvnnu brmaduvenemdu krtnu annuttane; avrnno mugisi biduvvrege kttiynnu avr himde klulisuvnu. idllde elaminlli nnn simhasv-nittu, adreulgimd arsnno prdhanrnnu nasma-duvenemdu krtnu annuttane. adagyu amty divsgllli aguvdenmdre—nanu elamin sereynnu tirugi truv-enemdu krtnu annuttane.

50

babelige vireudhvagi y ksdijr deskke vireud-hvagi y krtnu prvadiyad yereviayn mulk helisid vakyyu. jnamggile tilisiri, sariri; dhjvnnettiri; sariri, mremadbediri, babelu hidiy lpttlu, belnige nacikeyayitu, mereuda knu tumdu tumdagi muridu heudnu, avl vighrglige nacikeyayitu. avl vighrglu muridu heudvemdu heliri; uttrdimd avl vireudhvagi jnamgvu bruttd; adu avl desvnnu halu madi biduvdu; avllli yaru vasisuvdill; mnusyru mrgglu ottagi teulgiduttdare, odiheuguttare. a divsgllliyu kal dliliyu israyelin mkklu bruvru; avru yehudn mkklu ottagi kudi keulluvremdu krtnu annuttane. avru alutta heugi, tmm devrad krtnnu huduku-vru. ciyeunin kdege abhimukhragi adr margvnnu vicarisi—bnni, mretuheugd nityvad odmbdikeyimd krtnnu serisi keulleun annuvru. nnn jnru kle-duheud kuriglagiddru; avr kurubru avrnno tppi heuguvvme madidru; avrnno betgl mele tirugisi addadisidru; avru bettdimd guddkke heudru; mlguv sthlvnnu mretubittu. avrnno kmadvrellu avrnno numgibittu, avr eduraliglu—nmllli apradhvill; nityi nivasvad krtnige, avr tmdegl niriksneyad krtnige vireudhvagi papmadiddaremdu amdru. babelineul gimd odiheugiri; ksdijr desdimd heur diri, mmdey mumde heutgl hage irri. igeu, nanu uttr desdimd deudd jnamgl sbhe serisi; babelige vireudhvagi eluvvme maduttene. avru adkke vireudh vagi yud-dhvnnu siddhmaduvru; allimd adu hidiylduvdu; avr banglu blisthnad prvinsaliy hagiruvvu. yavdu vyrvthagi tirugvu. ksdijr desvu suligeyaguvdu; adnnu sulukeyulluvvrellrige trptiyaguvdemdu krtnu annuttane. nnn svastyvnnu nasmaidvre, nivu smteusisiddrimdlu ullasisiddrimdlu keubbid kdsin hage grvpttdrimdlu heurigl hage humkrisiddrimdlu nimm tayi bhlvagi nacikepduvlu; nimmnnu hettvlu llje heumduvlu; igeu, jnamg glili amtyvaddu

kadu on bhumiyu arnyvu aguvdu. krtn raudrd nimitt adrlly yaru vasmaduvdill; smpurn halaguvdu babelnna haduheguvvr rellru adr ella badhgel visy vismypttu silliduvru. billnna beuggisuvvrellre, babelige vireudhvagi suttlu yuddhvnnu siddhmadiri. banglnnu adkke eseyiri; kdime madbediri; adu krtnige vireudhvagi papmadide. suttlu adkke vireudhvagi arbhitisiri; olpttitu; adr astivarglu biddu heudvu; adr geudeglu kedvlpptvu; adu krtn prtiddmednye, adrimd prtii dmdne tkkeulliri. adu madid hageye adkke madiri. bituvvnnu suggi kaldlli kudugeulu hidiyuvvnnu babelineul gimd kdidu bidiri; kstpdisiv kttii bhydimd avru tmm tmm jnr blige tirugikeulluvru; tmm tmm desglie odi heuguvru. israyelnu cdriheud kuriyagi ddnu; simhglu avnnu odisibittvu; meudlu assurin arsnu avnnu numgibittvu. kdeylli babelin arsnad i nebukdnecrn avn elubuglnu muriddane. adrimd israyelin devrad senygl krtnu hige heluttane-igeu, nanu assurin arsnnu siksisiid hage, babelin arsnnu avn desvnu siksistutene. israyelnnu avn nivaskke tirigi brmaduttene; avnu krmeli nlliyu basaninnlliyu meyvnu; avn pravn u phrayim bettdlliyu gilyadi nlliyu trptiheumduvdu. krtnu hige annuttane-a divsgllli a kaldlli isra yelin akrmvnnu hudukidru alli enu irdu; yehudd pagpnnu hudukidru avu sikkuvdill. nanu ulisuvvnnu mnnisutene. merathym deskku pekeudin nivasi gligu vireudhvagi eriheugu; avrnnu himdtti kedisibittu smpurn nasmadu, nanu ninge ajnapisiddeladr prkar madu emdu krtnu annuttane. yuddhd sbdvu deudd nasvu desdlli iruvdu. ella bhumiy suttigeyu hege tumdagi muriylpttitu; babel hege jnamggleulge halayitu! nanu beunnu ittenu; haudu, babele ninu hidiylpptiddi; adre ninge tiliydittu; ninu krtnige vireudhvagi jglvadidd rimdle sikkiddi; vsmadlpptiddi; krtnu tnn ayudh saleynnu teredu, reusd ayudhglennu heurge tmdiddane; ksdiyr desdlli senygl krtnad devrige nirvhis bekad karyvumtu. ktkdey mere yimd adkke vireudhvagi bnii; adr knjglennu tereyiri; adnnu didbglmte tuli yiri; smpurnvagi nasmadiri; adkke omdu uliydirli. adr heuriglennella keumduhakiri; avu keulege iliyli; avrige ayyeu! avr dinvu avr vicarney kalvu bmtu. avru ciyeuninlli mmm devrad krtn prtiddmedneynnu atn alyd prtii dmdne ynnu tilisutta, babelin desdimd tppisi keumdu odi heuguvvr svrvu! babelige vireudhvagi billinrvnnu ottagi kreyiri; billu beuggisuvvrellre, adkke vireudhvagi suttlu dmdu kttiri; adrlly yavdu tppisi keullarde irli. adr krtygl prkar adkke prtiphil keudiri; adu madiddelladr hage adkke madiri; krtnige vireudhvagi israyelin prisuddhnige vireudhvagi adu grlv teurisiru. adrimd adr yauvnsthru bidigllli biluvru; adr yuddhsthrellru a divsdlli tegeudhaklpdu vremdu krtnu annuttane. ati grvsthne, igeu, nanu ninge vireudhvgaidenemdu senygl krtnad devru annuttane; ninn divsvu ninn vicarney kalvu bmtu. ag ati grvd (rajyvu) edvi biluvdu; adnnu ebbisuvdkke yaru iruvdill; adr ptptngllli nanu bemki hccuvenu, adu adr suttliuvdnella numgibiduvdu. senygl krtnu hige heluttane- israyelin mkklu yehudn mkklu kud himsislpttru; avrnnu serege oyuvvr rellru avrnnu blvagi hididu, kluhisi bidleulde iddru. avr

vimeucknu blisthne, senygl krtnu atn hesru; atnu deskke samtiynnu keuduv hageyu babelin nivasiglige nduguvikeynnu keuduv hageyu avr vyajyvnnu purnvagi tirisuvnu. ksdiyrigu babelin nivasigligu adr prdhanrigu jnanigligu vireudhvagi ktti umtemdu krtnu annuttane. sullugarrige vireudhvagi khdg umtu; avru murkhragu vru; adr prakrmsaligige vireudhvagi khdg umtu; avru bhybhamti pduvru. avr kuduregligu rthgligu adreul giruv ella jnrige vireudhvagi khdg umtu. avru hemgsr hage bedruvru; adr beukksglige vireudhvagi khdg umtu. avu keulleyaguvvu. begeyu avr nirnnella hirli; adu btti heuguvdu; adu vigrhgl desve, avru vigrhglimd huccradru. adrimd arnyd kadu mrgglu, nriglu kud alli vasmaduvvu. gubeglu sh adrlly vasmaduvvu; adu innu mele emdemdigu nivasvaguvdill; tltlamtrgl vregu yaru adrlly tmguvdill. devru seudeumnnu geumeurvnnu avugl sviapdlldill pttnnglnu kedvihakidag ad hage alli yav mnyusnadru vasmaduvdill; adrlly yav nrputrnadru tmguvdi llvemdu krtnu annuttane. igeu, omdu jnamg uttrdimd bruttde; adu deudd jnamgvu. bhumiy mereglimd anek arsu ebbislpduvru. avru billnna bhleynnu hidiyuvru; avru krurru; amthkrune teurisuvdill; avr sbdvu smudrd hage gheusisuvvu; babelin mgle, ninge vireudhvagi yuddhkke siddhvagi ruv purusr hage kudureglennu htikeumdu bruvru. babelin arsnu avr suddiynnu keliddane. avn keglu nitranvadvu. smktvu heruv striy hage neuvu avnnu hididvu. igeu, avnu simhd hage yeurdnin ukkuvikeymd blvad nivaskke eri bruvnu; adre nanu avrnnu ksnmatr dlli adkke durvagi odiheuguvmtu maduvenu, nanu adr mele nemistkk alylpttvnu yaru? nnn hage yaru? mttn nge kalvnu nemisuvvnaru? nnn mumde nilttkk kurubnu yaru? adrimd krtnu babelige vireudhvagi madid aleu cneyennu atnu ksdiyr deskke vireudhvagi madid yeucneglnu keliri; niscyvgi mmdeylli cikkvuglu avrnnu eleyuvvu; niscyvgi avr nivasvnu avr smgd halumaduvnu. babel hidiylpptittemb sbddimd bhumiyu kdluttde; adr kugu jnamggleulge kelbmtu.

51

krtnu hige heluttane-igeu, nanu babelige vireudhvagi nngeduragi eddiruvvr mdhydlli vasisuv vrige vireudhvagi nasmaduvr gali ynnu ebbisutene.2 babelige turuvvnnu kluhisuvnu; avru adnnu turi adr desvnu bridumaduvru; durdindlli suttlagi adkke vireudhvagiruvru. billu beuggisuvvnige vireudhvagi kvcdlli tnnnnu heccisi keulluvvnige vireudhvagi billinvu tnn billnna beuggisi; adr yauvnsthrnnu knikrisbediri; adr senyvnnella smpurnvagi nasmadiri. i prkar ksdiyr desdlli keumduhaklpd ttvru adr bidigllli tiyilpttvru biluvru. avr desvu israyelin prisuddhnige vireudhvad papdimd tumbiddagyu israyeladu yehudvadru tnn devrad senygl krtnimd bidlpttdill. babelineulgimd odiheugiri, obbeubbnu tnn tnn pravnnu tppisikeulli; adr akrmdlli nasvag bediri; idu krtn prtiddmednye kalvu; atne adkke muyyigemuyyi keuduttane. babel krtn keylli bhumigella amleri sid cinnd patreyagittu; jnamgglu adr draksarsvnu kudidvu; ad-

drimd jnamg glu huccradru. iddkkidd hage babel biddu muriylpttide; adr visy geula diri; adr neuvige tel tkkeulliri; omdu vele vasiyaditu. navu babelnnu vasimaduvdkkiddevu. adre adu vasiyaglill; adnnu bidu, nmm svmt desglige heugeun; adr nyay tirvikeyu akasglige muttuttide; akasgl vregu eluttide. krtnu nmm nitiynnu heurge tmdiddane; bnni, nmm devrad krtn kriyeynnu, ciyeuninlli sari heleun. banglnnu mergu madiri, daluglnnu kudisiri; krtnu medyr arsr atmynnu ebbisiddane; atn aleucne babelige vireudhvagi adnnu nasmaduvdkke ide. idu krtn prtidd neyu atn devalyd prtiddmdeyu agide. babelin geudey mele dhvjvnnettiri, phre blpdisiri, kavlugarrnnu nilisiri; heumci keulluvvrnnu siddhmadiri; krtnu babelin nivasiglige vireudhvagi tanu heliddnu yeucisi madiddane. anek nirugl bliylli vasvagiruvvle, bhl dryvgulll vle, ninn amtyvu ninn durlabhd alteyu bmtu. senygl krtnu-niscy vage nanu hulgidmad hage mnusyrimd ninnnu tumbisuttenemdu avru ninge vireudh vagi arbhvtvnnu ettuvremdu tnn mele ane ittukeymaddane. atnu tnn sktiyimd bhumynnu umtumadi tnn jnandimd leukvnnu sthapiisi tnn vivekdimd akasvnnu vistrisiddane. atnu tnn sbdvnnu ettuvag akasdlili nirin gheusvde; atnu bhumiy amtydimd hbeynnu er maduttane; mley smgd mimcuglnnu madi tnn bhmdarglem lgimd galiynnu heurge truttane. mnusyrellru tmm tiluvlikeyimd mudhragiddare; erk heuyyuvvrellru vigrhdimd nacike pdduttare; avr erkd beumbeglu sulle; avugllili usiru ill. avu mayve, meusd kelsve; avugl vicarney kaldllili nasvaguvvu. yakeubn bhagvu ivugl hagll; atnu ellvnnu rupisidvne, atn svastyd keulu israyele; atn hesru senygl krtn. ninu nnn suttigeye, nnn yuddhd ayudhghe, ninnimd jnamggltnu curu curagi odedu biduttene, ninnimd rajygltnu nasmaduttene; ninnimd kudureynnu adr mele htiddvnnu curu curagi odedu biduttene, ninnimd rthvnnu adrlli svari maduvvnnu curu curagi odedu biduttene. ninnimd gmdsrnnu hemgsrnnu curu curagi odedu biduttene. ninnimd kurubnnu avn mmdeynnu curu curagi odedu biduttene. ninnimd hiriyrnnu kiriyrnnu curu curagi odedu biduttene, ninnimd yavvnsthnnu knnikeynnu curu curagi odedu biduttene, ninnimd okklignnnu avn neugd ettglnnu curu curagi odedu biduttene, ninnimd adhiptigltnu adhikarigltnu curu curagi odedubidu ttene. babeligu ksdier nivasiglell rigu-avru ciyeuninlli nimm snnidhiylli madid kednnella sllisuvnemdu krtnu annuttane. nasmaduv betve! bhumiyinnella nasmaduv-mthadde! igeu, nanu ninge vireudhvagiddanemdu krtnu annuttane. ninn mele nnn keynnu caci bmdegl melinimd ninnnnu heurlisi ninnnnu sutt bettvagi maduttene. obbru ninnimd muley kllnnagli, astivard kllnnagli tegeyru; ninu emdemdigi halaguv emdu krtnu annuttane. desdlli dhvjvnnettiri; jnamgglili tuturiynnudiri; adkke vireudhvagi jnamggltnu siddhmadiri; arrat, minni, askenj rajygltnu adkke vireudhvagi kreyiri; adkke vireudhvagi senyadhiptiynnu nemisiri; birusad midte dmdinmte kudure gltnu brmadiri. adkke vireudhvagi jnamggltnu medyr arsrnnu adr adhiptigltnu adhikariglellnnu avn rajyd desvnnella siddhmadiri. ag desvu kadli vednepdudvu; babelin desvnnu nivasi ilde halumaduv visy-

vagi babelige vireudhavad krtn aleucneglu madlpdu vvu. babelin prakrmsaliglu yuddh maduvdnnu bitiddare; avr bhdr sthangllili nilluttare; avr prakrmt ttpitu; avru hemgsrmt ablradr. adr nivasgltnu suttiddare. adr aguliglu muriylpttve. pttvnu omdu kdeylli hidiylpttide emdu datuv sthlglu vsvadvemdu bidiruglu bemkiyimd suldpptive emdu yuddhsthu gabri pttremdu babelin arsnige tilisuvdkke oduvvnu oduvvnnu tilisuvvnu tilisuvvnnu edurgeulluvdkke oduvru. israyelin devrad senygl krtnu hige heluttane-tuliyuv veyellli knvu hegeu, hageye babelin mglu iddare; innu svlp heuttad mele adkke suggikal bruvdu. babelin arsnad nebukdnecrcrnnu nnnnnu numgibittiddane; jijjiddane; bridad patreyagi madidane; ghtrpd hage numgibittiddane; nnn rmyvad-vuglimd tnn heutte tumbisiddane; nnnnnu tllibittiddane. ngu nnn srirkku madiruv blatkarvu babelin mele irli emdu ciyeunin nivasi heluvnu; ksdier nivasigl mele nnn rktvu irli emdu yerusalem heluvdu. addrimd krtnu hige heluttane-igeu, nanu ninn nimmitt vyajyavaduttene; ningeusr prtiddmde maduttene; adr smudrvnnu ongisuttene; adr buggeynnu btti heuguvmtte maduttene; babel dibbeglavudvu; nivasiglu ilde nrigl vassthlvu ascryvu halu silliduvikeyu aguvdu. avru simhgl hage ottagi grjisuvru, simhd mrigl hage sbd maduvru. avr uriyilli nanu avr autnvnnu siddhmaduvnu; avru ullasisi nityvad nidreynnu madi eccrvagd hage avrige amlerisuvnemdu krtnu annuttane. kurimrigl hage tgru gl heutgl hage avrnnu keulege ilisuvnu. ssek hege hidiylpttide, smst bhumiy heuglikeyu ascrygeumdice; babel jnamggleulge hige vismygeulgayitu! babelin mele smudrvu bmtu; adr teregl smuhdimd mucclpttide. adr pttnglu haladvu; avu onnelvu adviyu yaru vasmadde, mnusyn mgnu haduheugde iruv desvu agive. nanu babelinliruv belnnu dmdisi avnu numgid-dnnu avn bayeulgimd heurge trisuvnu; innu mele jnamgglu avn blige prvahvagi bruvdill; haudu, babelin geude biluvdu. nnn jnre, adreulgimd heurdiri; prtiyeubbnu tnn tnn pranvnnu krtn keupd urige tppisiri. nimm hrdyvu kumdd hage desdlli kelpdud suddige nivu bhypdd hage omdu vrusdlli omdu suddiyu inneumdu vrusdlli inneumdu suddiyu bruvdu; desdlli blatkarviru vdu, aluvvnu aluvvnige vireudhvagiru vnu. addrimd igeu, dinglu bruvvu; ag nanu babelin vigrhglice nyaytiri suvenu. adr desvella nacikepdudvu; keullpttvru adr mdhydlili biluvru. ag akasvu bhumiyu avuglliruv smstvu babelin visyvagi haduvevu. sure maduvvru uttrdimd adkke vireudh vagi bruvremdu krtnu annuttane. babelu israyelin keullpttvrrnnu bilisid hage babelin smst desdlli keullpttvru bilu vru. ktigge tppisikeumdvre, ndeyiri, nillbediri; durdlli krtnnnu jnapkmadi keulliri, yerusalem nimm mnsisige brli. nacikepdutteve, nimdeynnu keliddeve; avman nmm mukhgltnu muccide; anyru krtn alyd prisuddh sthlgllili bmdiddare. addrimd igeu, dinglu bruvvemdu krtnu annuttane; ag nanu avl kettid vigrhglice nyaytirisuttene. avl desdillella gaypttvru nrluvru. babel akaskke eridru adr bld unnt sthanvnnu bhdmadidru suremadu vvru nnnimd avlige vireudhvagi bruvremdu krtnu annuttane. babelinimd kuguv sbdnu! ksdier desdimd mhanasvnu bruvdu. krtnu babelnnu sure-

madi ddane; avleulgimdm mha sbdvnnu tegeduhaki ddane; avl tereglu bhl nirugl hage gheusisuvag avugl sbdd dhvni heurtitu. sure maduvnnu adr mele amdre babelin mele ye bmdiddane; adr prakrmsaliglu hidiylpttiddare; avl billuglu muriylpttve; prtidmd-negl devrad krtnu niscyvasi muyyige muyyi tirisuvnu. idllde nanu avl prdhaniglennu, jnaniglennu, adhiptiglennu, adhikariglennu, prakrmsaliglennu, mttragmaduttene; avru nity nidre maduvru, eccrvaguvdillvemdnu senygl krtnemb hesrull arsnu annuttane. senygl krtnu hige heluttane–babelin aglvad geudeglu smpurnvagi kedvlp duvvu; avl ettrvad bagluglu bemki yimd sudlpduvvu; jnru vyrtthkagiyu prjeglubemkigagiyu kstpttu ayas pduvru. prvadiyad yereviaynu mhseyen mgnad neriyn mgnad seraynige, avnu yehudd arsnad cidkiyn smgd, ivn alikey nalkne vrusdlli babelige heudag ajnapisid vakyvu. a seraynu samtvad prdhaniyagiddnu. hige yereviaynu babelin mele bruv kednnella babelige vireudhvagi brediruv i vakyglennella omdu pustkdlli brednu. yereviaynu seraynige heliddennmdre– ninu babelige bmdu i vakyglennella neudi odutturuvag heltkkddenmdre–o krtnu, i sthlkke vireudhvagi adrlli mnusy ragli, mrgglagli nivasiglu emdigu ird hageyu adu nityvagi halaguv hageyu adnnu kdidiubiduttenemdu nine matna diddi. ninu i pustkvnnu odi mugisid mele adkke klluktti adnnu yuphretisin mdhydlili bisadi hige helu–i prkar babel mulugiheuguvdu; nanu avl mele truv kedineulgimdm eldu, avru ayas pduvru. illiy tnlk yereviayn vakyglu.

52

cidkiynu aluvdkke armhbhisidag i pptteumdu vrusdvnagiddnu; avnu hnneumdu vrus yerusleminlli alidnu; avn tayiy hesru libndvnd yereviayn mglad hmutil. avnu yeheuyakimnu madidelladr prkar krtn drstiylli kettddnnu madidnu. krtnu yehudd mele yu yeruslemin mele yu avrnnu tnn snnidhiyimdm tlibiduv vree madid keupdimd cidkiynu babelin arsnige vireudhvagi tirugibiddnu. avn alikey ombhtne vrusdlli, htne timglin htne divsdlli babelin arsnad nebukdeccrnu tanu tnn smst senyd smgd yeruslemige vireudhvagi bmdu adkke vireudhvagi dmdilidu adkke vireudhvagi suttlu keuteglennu ktidnu. i prkar arsnad cidkiyn hnneumdmne vrusd vree pttnkke muttige hakidnu. nalkne timglini, timglin ombhtne divsdlli dessthr geuskr reutti illde pttndlli ksamvu kthinvagittu. ag pttvnu vibhagvayitu; yuddhsthrellru odiheugi, arsn teutd bliyllidd erdu geudegl mdhyd baglin margvagi ratriylli pttvnnu bittu heurtu, belu simey margvagi heudru. adre kdsiyr pttnd suttlu iddru. ag kdsiyr dmdu arsnnnu himdtti cidkiynnnu yerikeuvn belinlli hididru. avn dmdella avnnu bittu cdriheuyitu. ag avru arsnnnu hididu, babelin arsn blige hmat desdilliruv riblkke tkkeumdu heudru; alli avnu avn visy nyaytirpu madidnu. babelin arsnu cidkiyn mklennu avn knnugl mumde keumdu hakisidnu. yehudd prdhanrell rnnu sh ribldlli keumdu hakisidnu. idllde babelin asnu cidkiyn knnuglennu kittuhakisi, avnnu hittaley smkeuleglimd ktisi, babelige oydu avnu sayuv dind vree seremneylli ittnu. babelin arsnad

nebukdeccrn htteumbhtne vrusd, aidne timglin, htne divsdlli, babelin arsn sevknu kavlin adhiptiyu agidd nebujrdannu yeru slemige bmdu, krtn alyvnnu arsn mneyennu yeruslemin ella mneglnnu deuddvr ella mneglnnu bemkiyimdm suttu bittnu; suttliuv yeruslemin geude glennella kavlinvr adhiptiy smgid kdsiyr dmdella kedvi hakitu. kavlin adhiptiyad nebujrdannu jnrlli bdv rad kelvrnnu pttndlli ulid jnrnnu babelin arsn kdege biddvrnnu smuhdlli mikkadvrnnu sereyagi oydn. adre kavlinvr adhiptiyad nebujrdannu desd bdrvlli kelvrnnu drakseteut kayu vvrageyu besay maduvvrageyu bittnu. idllde krtn alydillid hittaley stmbhglennu gddigeiglennu krtn alydillid hittaley smudvrnnu kdsiyr odedu avugl hittaleynnella babelige tkkeumdu heudru. gudan-glennu slikeglennu kttriglennu tmbigeiglennu sautuglennu sevege smbmhdvad ella hittaley patreglennu tkkeumdru. idllde beugoniglennu agnipatreglennu btluglennu gudanglennu dipstmbhglennu sautuglennu btluglennu bmgarddadre, adr bmgarvnnu belliyddadre, adr belliyennu kavlin adhiptiyu tkkeumdmnu. arsnad seuleumeunnu krtn alydlli madisid erdu stmbhglennu omdu smudvrnnu gddigeigl kelgidd hnnerdu hittaley ettuglennu tkkeumdmnu; i ella patreglige lekkvilldstu hittale tukvagittu. stmbhgl visy, omdu stmbhd uddvu hdinemtu meulvagittu, hnnerdu meuld srige adnnu suttikeumdmnu; adr dpp nalku berlu; adu teulagittu. adr mele hittaley kumbh ittu; omdu kumbhd ettrvu aidu meulvagittu. mtu kumbhgl mele suttlagi jalu kelsvu dalimbgrlu iddru; ella hittaley; erde stmbhvu dalimbgrlu adrmteye iddru; omdu kdege teumbhttaru dalimbgrlu iddru; jalu kelsd mele suttlagidd dalimbgrlella nuru. kavlin adhiptiyu prdhan yajknad seraynnu erde yajknad cephyennu muvru dvarpalkrnnu tkkeumdmnu. yuddhsthr mele nemislypttidd obb mnevarteyvnnu arsn snnidhan-dlli nimtvreulge pttndlli sikkid elu mnusyrrnu dessthrnnu dmdinvr lekdlli serisid senyadhiptiy lekhknnu pttnd mdhydlili sikkid dessthrlli aruvtu mnusyrrnu pttndleulgimdm tkkeumdmnu. ivrnnu kavlin adhiptiyad nebujr dannu tkkeumdmnu babelin arsn blige riblkke oydn. ag babelin arsnu avrnnu heudisi, hmat desd ribldlli keumdu hakisidnu. i prkar yehudnu tnn desdimd sereyagi ooylypttnu. nebuk deccrnnu sereyagi oydn jnru ivre–elne vrusdlli muru savird ippttu muru yehudryu. nebukdeccrn hdinemtne vrusdlli avnu yerusleminimdm emtu nur muvterdu jnrnnu oydn. nebu kdneccrn ippttu murne vrusdlli kavlin adhiptiyad nebujrdannu elunuru nalvtedu mmdiy yehudrynnu oydn. jnrellru nalku savird arunuru. yehudd arsnad yeheuyakhinn serey muvttelne vrusdlli, hnnerde timglin i ppttedne divsdlli addennmdre–babelin arsnad evilmereudknu tnn alikey meulne vrusdlli yehudd arsnad yeheuyakhinn tleynnu etti avnnu seremneyeulgimdm heurge trisi avn smgd kruneyimdm matnadi avn simha snvnnu tnn smgd babelinlidd arsn simhasngl mele irisi avn seremney vstrglennu bdlayisidnu. ag avnu bdukid dinglella yavaglu avn mumde utmaduttiddnu. avn ahard visy venmdre–avnu bdukid dinglella avnu sayuv dindvree dindinkke tklk ahavru yavaglu babelin arsn kdeyimd keudlpduttittu.

nanu sereyvr jeute kebar ndiy bliylliruvag muvtt ney vrusd nalkney timglin aidney dindlli addenden-dre, akasglu tereytp ttvu; nanu devr drsnglunu kn-denu. timglin aidney dindlli arsnad yeheuyakhinn serey aidney vrusdli krtn vakyvu ksdiyr desd ke-bar ndiy bliylli bujiy mgnu yajknu agiruv yehejkel-nige spstgavy bmditu, krtn ke avn melittu. nanu neudlagi igeu, uttrdimd suligali bmditu. omdu mha meghvu jhghgisuv bemkiyu adr suttlu prkasvu ittu; bemkiy mdhydlli thlthlisuvmtthddu heumbnnd hagittu. adr mdhydeulgimnd nalku jivigl rupvu heur titu. avugl akarvenmdre-avuglige mnusyn rupvittu. prtiyeumdcku nalku mukhglu nalku rekkeglu id-dvu. avugl kaluglu nettgidddv; avugl amgalu kru-vin padd hagiddu hiittalege merugu keutt bnnd hage avu thlthlisuttiddvu. avuglige rekkegl kelge avugl nalku pkkegl mele mnusyn keglu idddv; mttu a nalkkku mukhglu, rekkeglu idddv. avugl rekkeglu omdkkeumdu jeudislpitu avu heuguvag tirugikeullde prtiyeumdu nettge mumdkke heudvu. avu gl mukhgl rupd prkar avu nalku jiviglu mnusyn rupd mukhvnnu heumdidddv; blgdeylli simhd mukhvu edge ylli ettin mukhvu a nalkkke hddin mukhvu ittu. avugl mukhglu higiddvu; avugl rekkeglu melkke cacpittu prtiyeumdcku erdu rekkegliddu omdkkeumdu amtikeumdidddv; mikk erdu avugl de-hvnnu mucckieumdidddv. avu prtiyeumdu nettge mumdkke heudvu; atmnu ellipse heuguvdkkiddneu allige heudvu; heuguvag avu tirugikeullill. avugl rupvu jivisuv pranigl hagiddu avugl akarvu uriyuv bemkiy kemd glmteyu dipgl hageyu iddu adu jivigl mdhydlli meleyu kelgu heugu ttittu. a bemkiyu prkasmanvagittu. a bemkiyeulgimnd mimcuglu heur-duttiddvu. a jiviglu mimcin hage odutta tiruga dutta idddv. ag nanu a jiviglunu neudlagi igeu, jivigimnd bhumiy mele omdu ckrvu nalku mukhglullddagi ruvdnnu neudidenu. a ckrgl akarvu avugl kelsvu pitrtv vrnd hagide. a nalkkke omde rupviddu avugl akarvu avugl kelsvu ckrd mdhydeulge ckrvu idd hagittu. avu heuguvag tmm nalku pkkegl mele heudvu, avu heuguvag himtirugill. avugl ckrglu et-trva giyu bhykmr vagiyu idddv; a nalku ckrgl sut-tlu knnuglidddv. a jiviglu heuguvag a ckrglu avugl bliylle heudvu; a jiviglu bhumiyimnd melkke ettlpdu-vag ckrglu melkke ettlptttv. atmnu ellipse heuguvd-kkiddneu allige avuglu heudvu; a sthllke avugl atmnu heugbekemditutt; ckrglu sh avugligedu ragi melkke ettlp ttvu; ckrglilli a jiviy atmnu ittu. avuglu heugu-vag ivuglu heudvu; avuglu nilluvag ivuglu nimtv; bhumiyimnd melkke ettlpduvav ckrglu avugl smgd et-tpittvu; a jiviy atmnu a ckrglilli ittu. jiviy tlegl mele ggnmmdl visal rupvu bhikr vjrd bnnddagittu; adu avugl tlegl mele hr dittu (haslpittittu). a ggnmmdl (rupd) kelge avugl rekkeglu nettge (ner vagi) omd-kkeumdu sriyagiddvu; avugl sriyrglunu mucckieulluv erderedu rekkeglu erdu kdeglllu iruv prtiyeumdnnu mucckieumdidddv. avu heudag nanu avugl rekkegl sbdvnnu kelidenu; adu jlprvadh sbddmteyu srsvktn sbdd hageyu smdniiy sbddmteyu senyd sbdd hageyu ittu; avu nilluvag tmm rekkeglunu kelge ilisuttid-dvu. avuglu nimtu tmm rekkeglunu kelge ilisidag

avugl tlegl meliruv ggnmmdldeulgimnd omdu sbdvay-itu. avugl tlegl meliruv ggnmmdl melbhagdlli im-drnilmniy hage iruv omdu simhasnd rupvittu. adr mele mnusyn hage kanisuv omdu rupvu ittu. atn nduvu kanisuvmtle meleyu olgu suttlu bemkiymte iruv sumdrvad omdu bnnd rupvu iruvdnnu nanu neudidenu; atn nduvu kanisuvmtle kelge bemkiy hage adr suttlu prkasviruvdnnu neudidenu. mle biluv dindlli megh deulge billu hege kanislpdudvdeu hageye adr sutt a prkasvu kanisitu. ide krtn mhimey rupd drsnvagittu. adnnu nanu neudidag nnn mukhvnnu kelgemadi biddenu. ag matnaduv obbn svrvnnu keli-denu.

2

atnu nnge heliddenmdre-mnusyputrne, ninn padd mele nillu; ninneudne nanu matnaduvunu amdnu. hige atnu nnn smgd matnadidag atmnu nneulge prvesisi nnnnnu nimtukeulluvmtle maditu; i riti nnn smgd matnaduvdnnu nanu kelidenu. atnu nnge heliddenmdre-mnusyputrne, nnge vireudhvagi tirugibiddmth mttu biluvmt hjaamgdvrad israyelyr mkkkl blige nanu ninnnnu kluhisu ttene; avru avr pitrglu imdin vregu nnge vireudhvagi dreuhmadid-dare. avru nirljirad ortu hrdivull mkkklagiddare. nanu ninnnnu avr blige kluhisuttene ninu avrige-devrad krtnu hige heluttanemdu helboku. avru kelli athva keldirli (avru tirugibiluv mneyvr); adre tm-meulge obb prvadi iruvnemdu tilidu keumdre saku. idllde mnusyputrne, ninu avriga gli avr matugli-gagli bhypdbed. mulluglu dtturiglu ninn smgd id-dru celugl nduve ninu vasisidru sri; ninu avr matug-lige bhypdbed, avru tirugi biluv mneyvradru avr neutglige amjbed. kelidru sri, keldidru sri; ninu nnn matuglunu avrige helboku; avru khmditvagiyu tirugibiluvvre. mnusyputrne, ninadru nanu heluv dnnu klu; a tirugibiluvvr mney hage ninu tirugi-bilbed; ninn baynnu teredu nanu ninge keuduvdnnu tinnu amdnu. nanu neudidag igeu, adrlli omdu pustkd surli ittu. atnu adnnu nnn munde hrdivu; adr olgdeyu heurgdeyu brhvu ittu. a brhvenmdre-geulatvu muluguvikeyu smktglu ive embde.

3

idad mele atnu nnge-mnusy putrne, ninge sikkid-dnnu tinnu; i surliyinnu timdu, heugi israyelin mnet-ndvr smgd matnadu amdnu. ag nanu nnn baynnu teredenu, atnu nnge a surliyinnu tinnisidnu. ag atnu nnge heliddenmdre-mnusy putrne, nanu keuduv i surliyinnu timdu heuttay kruluglunu tumbisikeu amdnu. ag nanu adnnu tinnlu adu nnn baylli jenin hage sihiyagittu. nnge atnu-mnusyputrne, heugu; israyelyr mneyvr blige heugi avr smgd nnn matuglunu matnadu. ninu kthinadv bhaseylli seujigd matugl nnaduv jnr blige kluhisde israyelin mneyvr blige kluhislpittrivi. ninu kthin bhaseylli seujigd matuglunnadvvr blige kluhislpittrvll; imthvr kdege nanu ninnnnu kluhisidd pksdlli niscyvgi avru ninn matige kivigeuduttiddru. adre isra yelin mnet-ndvru ninge kivigeuduvdill; avru nnge kivigeut-

till. yakmdre ella israyelin mnetndvru kthin hrđy dvru nirljiru (naciegettvru) agiddare. igeu, nanu ninn mukhvnnu avr bukhgl edurige kthin madid-dene; mttu ninn hneynnu avr hnegl eduragi blpdisid-dene. nanu ninn hneynnu abhedývad klligimt gt-tirýagi vjrdmte madiddene; illeve tirugi biluv mnet-ndvradru ninu avrige bhypp bed; mttu avr neutkke ninu gabriyag bed. idllde atnu nnge-nrputrne, nanu ninn smgd adv i nnn matuglnnela ninn kiviglimd keli hrđydlili amgikrisikeu. heugu, sereýa-giruv ninn jnr mkkll blige heugi, avr smgd mat-nadu, avru kelidru keldiddu devrad krtnu hige heluttanemdu avrige helu. amele atmnu nnnnnu mele tegedukeumdu heudnu. nanu-krtn mhime tnn sthl deulgidm hrsldplemdu gheusisuv omdu mhad-hvniyu nnn himde nuggikeumdu bruv dnnu nanu kelisikeumdenu. idllde nanu omdkkeumdu tgluv a jivigl rekkegl sbd vnnu avugl blyillid ckrgl sbd-vnnu mhagheusd sbdvu nuggi brutiruvdnnu keli-denu. hige atmnu nnnnnu etlikeumdu heudnu; nanu khiylliyu atmnn uriy lliyu heudenu; adre krtn ke nnn mele blvagittu. amele nanu kebar ndiy dđdlili va-sisuttidd tel abibin sereývr blige bmdenu; avru kuli-tidd kdege nanu kulitu elu divsglu avr jeute ascry-vagi ulidenu. elu divsglad mele addenmdre, krtn vakývu hige helutta nnn kede bmdu – mnusýpu-trne, nanu ninnnnu israye lin mneynnu kaylu kavlu-garnnnagi madiddene. addrimd nnn vakývnnu nnn bayimd keli nnnimd avrige eccrike keudu. nanu dustnige–ninu niscývagi sayuvi yemdu heluvag ninu avnnu eccrisde avnnu bdukisuv hage dustnnu avn dustmargd visýdlili eccrisi matnadde heudre a dustnu tnn akrmdle sayu vnu. adre avn rktvnnu ninn keyimd dusttv kkgagi nanu vicarisuvenu. adre ninu dust nnnu eccrisid mele avnu tnn dusttvnnu dust-margvnnu bittu tirugde heudre avnu tnn dusttvdliliye sayuvnu. adre ninu ninn pravnnu ulisikeumdiruvi. mttu yavag nitivmtnu tnn nitýnnu bittu anyay madu-vneú, ag nanu avn mumde adcneynnu iduvnu, avnu sayu vnu; ninu avnnu eccrisid idđdrimdlle avnu tnn papdlili sayuvnu; avnu madiruv avn nitíyu jnapk madplnu vdill; adre avn rktvnnu nanu ninn keyimd vicarisuvenu; adgyu nitivmtnu pap madd hage ninu nitivmtnnu eccrisuvag avnu papmadde eccrikeyad-drime niscývagi bdukuvnu; ninu ninn pravnnu sh ulisikeumdiruvi. ag alli krtn hstvu nnn melittu; nnge atnu heliddenmdre–eddelu, bylu simege heugu alli nanu ninn smgd matnaduvnu amdnu. amele nanu eddu bylu simey kdege heudenu; igeu, krtn mhimey alli nimitde. adu kebar ndiy httr nanu neu-did mhimey prkarvagide. ag nanu mukh kelgagi bid-denu. amele atmnu nnneulge prvesisi nnnnnu nnn padd mele nillisi matadi nnge heliddenemdre–heugu, ninn mneylli ninu adgikeu. ninadreú o mnusy pu-trne, igeu, avru ninn mele bmdhn glnnittu avuglimd ninnnnu kttuvru; ninu avrimd heurge brlu aguvdill. idllde nali geyu ninn amglkke htuv hage maduvenu. ag ninu muknagi avrmnu gdrisuv vnaglare; yakmdre avru tirugi biluv mneyvragiddare. adre nanu ninn smgd matnaduvag nanu ninn baynnu tere yuvnu. ag ninu avrige helbekaddenmdre–devrad krtnu hige heluttane –keluvnnu kelli, keldvnu kelde irlu. avru tirugi biluv mneyvragiddare.

4

idllde mnusýputrne, ninu omdu hmcnnu tege-dukeumdu ninn mumdittu adr mele yeruslem ngrd nkseynnu bre. adkke muttige haki eduragi omdu keuteýnnu kttu. idllde eduragi omdu dibbvnnu kttu; eduragi omdu dmdnnu irisi vireudhvagi suttlu bhittibhedk madu vmth ayudhglnnu idu. idad mele ninu omdu kbbind ttteýnnu tegedukeumdu adnu kbbind geudeýemdu tilidu ningu ngrkku mdhydlili irisu. amele adkke eduragi ninn mukhvnnu idu. ag adu muttlpduvdu; ninu adkke eduragi mutti dmtaguvdu. idu israyel mnetnd gurutagiruvdu. ninu ninn edparsvdlili mglgi isa yel vmsdvr akrmglnnu adr melid beku; ninu adr mele mgluv divsgl lekdd prkar avr akrmglnnu heuttukeumdi rbeku. nanu divsgl lekdd prkar avr akrmd vrsglnnu ninge nemisiddene. avu munnurteumbhttu divsglage; hige ninu israyelyr mnetndvr akrmglnnu heurbeku. ninu ivuglnnu madid mele inneumdu sari blparsvdlili mglgi yehu dn mney akrmvnnu nlvttu divs heurbeku; nanu ninge omdeumdu dinnvnu omdeumdu vrskke nemisiddene. addrimd yerusalem muttigey kdege ninn mukhvnnu idbeku; ninn bhujvnnu ninu bridumadi keumdu adkke vireudhvagi prvadisbeku. igeu, nanu ninn mele bmdhglnnu idu ttene. ninu ninn muttigey divsglu mugi yuvvregu omdu parsvdimd mteumdu parsvkke tirugikeullbardu. idllde ninu geudhi, barli, avre, al smdi, vnve, sj-jeglennu tegedukeumdu avuglnnu omdu mdikeyllittu ninu ninn parsvdlili mgluv divsgl lekdd prkar ningagi reuttiýnnu madikeumdu munnur teumbhttu dinglu adrimdlle tinnbeku. ninu tinnuv ahard tukd prkar adu omdu dinkke ípptu sekeluglagirbeku. kalkalkke sriyagi adnnu tinnbeku. ninu nirnnu sh altey prkar kudiýbeku. hinnin arney palnnu kalkalkke sriyagi kudiýbeku. idllde ninu aharvnnu barliy reuttiglmte tinnbeku; mttu adnu mnusýneulgidm bruv mldimd avr knnugl mumde adigemadbeku; krtnu heliddenmdre – higeýe israyelyr mkklu tmm asuddhvad reuttiýnnu any jnamgguleuge tinnuvru. ag nanu avrnnu odisi biduttene. amele nanu–ha! dev rad krtne, igeu, nnn prnvu asuddhvag lill, yakmdre nanu cikkmidinimd ístrvregu tnnstkke tane sttiruvdnnu athva hridu curu curagiruvdnnu tinnlill; illeve ashy vad mamsvnnadu nnn bayiý httr tmdill emdenu. ag atnu nnge–igeu, mnusyn mlkke bđlagi hsuvin sgniýnnu ninge keuttiddene; adrimd ninu reuttiýnnu tyarisbhudu amdnu. idad mele atnu nnge mnusy putrne, igeu, nanu yerusalemli andan-vnnu muriyuvnu. avru tukd prkar jagrukteýimd reuttiýnnu tinnuvru. nirnnu altey prkar ascrydimd kudiýuvru. avrige reutti mttu nirin keurteýimd ascryttu obbr smgd obbru tmm akrmgligagi ksyisi heuguvru.

5

avrige reutti mttu nirin keurteýimd ascryttu obbr smgd obbru tmm akrmgligagi ksyisi heuguvru. adr murney palnnu ngrd mdhydlili muttigey divsglu mugid mele bemkiýimd sudbeku, murney palnnu tegedukeumdu khgdgimd suttlu kdiýbeku;

ulid murney palnnu galige cellbeku mtu nanu avugl himde kttiynnu bisuvenu ninu avugleulgimd kelvnnu lekkdlli tegedu ninn sergugllli kttu amdnu. tirugi avugleulgimd tegedu bemkiy mdhydlli haki avuglunu bemkiyimd sudu; idrimd a bemkiyu smst israyelin mnetndvregu heuguvdu. devrad krtnu heludenmdre-ide yerusalem; nanu adnu adr sut-tlu iruv jnamggd desgl mdhye ittiddene. akeyu (adu) jnamggligimt heccagi nnn nyayglunu adr suttliruv desglgimt heccagi nnn niymglunu dustvkke tirugisi bittlu. avru nnn nyayglunu niymglunu anusrise ni-rakrisiddare. addrimd dev rad krtnu hige heluttane-nivu, nimm suttliruv jnamggligimt adhikvaddrimd nnn niymglili ndeyde heuddrimdlu nnn nyayglunu palisde idddrimdlu nim suttliruv jnamggd nyaygl prkar madiddrimdlu devrad krtnu hige heluttane-igeu, nanu, nane, ninge vireudhvagiddene; jnamggd knnugl mumde ninn mdhydlli nyaytirpnnu madut-tene. nanu madde idddnnu innu mele madde iru-vmthddnnu ninn ashygl nimmitt vagi ninnlli madut-tene. addrimd ninn mdhydlli tmdgele mkkllnu tin-nuvru; mkkllu avr tmdeglunu tinnuvru; hige ninnlli nyay tirpnnu ndisuvenu. ninnlli ulidvrnnella gali bisuv ella dikkigu cdriusuvnu. adkarn nnn jivdane, devrad krtnu -niscyvagi ninu nnn prisuddh sthlvnnu ninn ella hesiegegimdlu ashyglimdlu apvitrpdisid karn nanu sh ninnnnu kumdisuvunu mtu nnn knnu knikrisuvdill, illve ktaksvnnu teurisuvdill. ninnlli murney omdu palu vyadhighlimd sayu vru, ksamdmd ninnlli avru nasvaguvru; murney omdu palu ninn suttlu kttiymd biluvru; murney omdu palnu ella dikkuglige (galige turi) cdrii avr mele kttiynnu bisu-venu. i prkar nnn keupvnnu tirisikeulluvnu. nnn uriynnu avr mele samtpdisi, smadhan heumdu vnu; hige nanu nnn uriynnu avr mele tirisid truvay krtnad nanu nnn uddes purkvagi madiddenemdu avrige geuttagu vdu. idllde nanu hadu heuguvvre llr knnugl mumde ninn suttliruv ella jnamggd nimdege guri-madi ninu halaguv hage maduttene. hige nanu keup dimdlu ugrtvdimdlu ugrtvd gdrikeg limdlu ninnlli nyaytirpuglunu ndisu vag ninn suttliruv jnamgg-lige nimdeyu dusneyu sikseyu vismyvu aguvdu, krt-nad nane idnnu heliddene. nanu nasckagi iruv br-gald kett banglunu avr mele kluhisuvag nimmnnu na maduvdkkagiye avuglunu kluhisuvunu; nimm mele brgalvnnu heccisi nimm jivnadharvad reuttiynnu muridu haku ttene. hige nanu brgalvnnu mtu kett mrgglunu nimm mele kluhisuttene. avu nimmnnu dikkildvrnnagi maduvvu. vyadhiyu rktvu nimmlli hadu heuguvdu; nimm mele kttiynnu bisuttene. krt-nad nane idnnu matnadiddene.

6

krtu vakyvnu nge umtayitu. enmdre- mnusyputrne, ninu israyelin prvtglige abhimukhnagi nimitu avu-glige vireudhvagi prvadisi israye lin prvtgle, devrad krtu vakyvnnu keliri; devrad krtu prvtgligu gudd gligu ndigligu knivegligu hige helu ttane-igeu, nanu, nane nimm mele ktti ynnu tmdu nimm ettr sthlglunu (medug lnu) nasmaduttene. nimm yjnvediglu ha-laguvvu; nimm prtimeglu muriylpdu vvu; nimm-lli htrd mnusyrnnu nimm vigr hgl mumde nanu

bisaduvunu. isra yeln mkkd henglunu devta vigrhgl mumde hakuvenu. nimm yjnvedigl suttlu nimm elubuglunu ercibiduvunu. nimm ngrdlli vasmaduv nimm ella sthlglu halumadlpdvvu; ettrvad sthlglu nas madlpdvvu; hige nimm yjnvediglu nasvagiyu halagiyu heuguvvu. nimm vigrhglu odeylptu illdm-taguvvu. nivu rupisid prtimeglu kdihudaklptu alis lpdvvu. htvadvru nimm mdhydlli bilu vru, ag nivu nane krtnemdu tiliyuviri. adagyv nivu desglili cdriheuguvag jnamggleulge ktti bisidag tppisikeullu vru nimmlliruv hage kelvnnu ulisuttene. nimm-lli tppisikeumdvru tavu serege oyylp duv jnamggllli nnnnnu jnapkmadikeullu vru, yakmdre nnnnnu bit-tubiduv avr jarhrdydimdlu avr devr vigrhgl himde jartv maduvvr knnuglimdlu muriduheudene; avru tmm ashyglili maduv kedugl nimmitt tmge tave hesi keulluvru. nane krtnemdu nanu i kednnu maduttiru-venemdu nanu vyrt hvagi heludivvdmdu tilidukeul-luvru. devrad krtnu heludenmdre; ninn keyimd bdidu ninn paddimd tulidu hel bekaddenmdre-mneyvr smst kett ashygle ayyeu, avru kttiymdlu br dimdlu mtu vyadhighlimdlu biluvru. durdl-liruvnnu vyadhiymd sayuvnu; httdirlliruvnnu ktti-yimd biluvnu; ulidu muttigeylliruvnnu brdimd sayu-vnu; hige nanu avr mele nnn ugrtneynu tirisikeul-luvunu. amele nivu avrlli htvad mnusyru avrlliru-vag avr vigrhgl mdhydlli avr yjnvedigl tutt lagiyu et-trvad prtayeumdu gudd meleyu smst prvtgl tudiy-liv prtayeumdu hsurad mrd kelgu prtayeumdu dpp-avad ok mrd kelgdeyu avru tmm vigrhgligella suvas-neynnu arpisuvdrlliyu nane krtnemdu tiliyu viri hige nanu nnn keynnu avr mele caci avr desvnnu nas-maduvunu. haudu, avr ella nivassthlglunu dibld arny kkmiltu heccagi halumaduvunu; nane krtnemdu avru tilidukeulluvru.

7

idad mele krtu vakyvnu nnn kdege bmdu heliddenmdre-2 mnusyputrne, devrad krtu isra yel deskke hige heluttane-amtyvu bmdide; i desd nalku muleglilu amtyvu bmdide. ig ninn melu amtyvu bmdide mtu nnn keupvnnu ninn mele kluhisuttene; ninn marggl prkar ninge nyaytirisut-tene. ninn ella ashygliguskur ninn mele muuyi tirisuvunu. nnn knnuglu ninnnnu ktaksisuvdill; nanu ninnnnu knikrisu vdu ill, adre ninn marggl prkar ninn mele muuyi tirisuttene, ninn ashyglu ninn mdhye iruvvu, nane krtnemdu ninge tiliyuvdu. devrad krtu hige heluttane-kedu omde omdu kedu, igeu, bmtu. amtyvu bmtu. amtyvu bmdu adu ningeuskur kayutta ide. igeu, adu bmtu. o desdlli vasisuvvne, ningeimu mumjane bmtu, kalvu bmtu, teumdrey dinvu httrivayitu mtu prvtgl arbhtd dhvni ill. ig svlp heuttinlli nnn ugrvnnu ninn mele suriyuvunu; nnn keupvnnu ninn mele tirisibiduvunu; nanu ninn marggl prkar muuyi tirisuvunu; ninn ella ashygl prkar ninn mele muuyi tirisuvunu. nnn knnu ktaksisuvdill; nanu ninnnnu knikrisuvdu ill, ninn marggligu ninn mdhydlliruv ashygligu tkkddnnu ninge muuyi tirisuttene. ag krtnad nane heudeyuttiruvnemdu ninge tiliyuvdu. igeu, a dinvu bmtu, mumjane heurtuheyitu. keulu cigu ritu, grv

arlitu. blatkarvu dустvтт keulagi edditu; avrlliuyu avr jn smuhdlliuyu avr smpttlinliyu enu uliyuvdill; avrigeuskr geulatru iruvdill. kalvu bmtu, divnu sviap vayitu; keumdukeulluvvnige smteusvill dirli, maruvvnu duhkhisdirli; yakmdre ella jnsmuhd mele rarudrive. mari dvnu innu bdukidmst mariddr blige himtiruvdill; drsnvu tirugd smst jnsmuhd visy-vagide. obbru tmm jivd akrmddlil blgeulluvdill. avru khleynnudi ellvnnu siddhmadikeumdididare, adre yaru yuddhкке heuguvdill; yakmdre ella jn smuhd mele nnn keupvide. heurge kttiuyu olge vyadhiyu ksamvu umtu. heuldliruvvnnnu kttiuyu sayisuvdu; pttndliruvvnnnu vyadhiyu brvu timdu biduvdu. adre avrlli tppisikeulluvvru tppisikeulluvru; prtiiyev bbru tmm tmm akrmgl nimitt geuladi kniveylliruv parivald hage prvtgl mele iruvru. keglella jeutaduvvu; ella meunkaluglu nirin hage nitranvagu vvu. avru tmmilli geuntittuglennu ktti keulluvru mtu bhyyu avrnnu muccibidu vdu; ella mukhgl mele nacikeyu avr ella tleglu beulagiyu iruvvu. avru tmm belliyennu bidigllli bisaduvru; avr bmgarglu krtu keupd divsdli avrnnu tppisaravu mtu avr pranglennu trtptidi suvdill. avr kruluglennu tumbisuvdill. yakmdre adu avr akrmgl edtdey bhagvagide. avn abhrnd saumdrya dreu avnu adnnu ghntegagi ittnu. adre avru tmm ashygl vigrhglennu hesige glennu adrlli madiddrimd adnnu nanu avrimd durmadiddene. nanu adnnu apricitr kege keulleyagiyu bhumiy dustrige sureyagiyu oppisuvnu mtu avru adnnu apvitrpdisuvru. nnn mukhvvnu nanu avr kdeyimd tirugisuvunu; nnn rshy sthlvnnu apvitrpdisuvru. dreude keurru adrlli seri adnnu apvitr pdisuvru. omdu srpliynnu madu; yakmdre desvu rktapraddhimd tumbide mtu ngrvu himseyimd tumbide. ad karn nanu anyjnamgllli kettvrrnu truttene mtu avru avr mneglennu vs pdisikeulluvru; nanu blisthr atthasvnnu nillisuttene mtu avr prisuddh sthlglu apvitrvaguvu. nasvu bruttde mtu avru smadhanvnnu hudukuttare; adre adu iruvdill. kedin mele kedu bru vdu; suddiy mele suddi bruvdu. ag avru prvadiy drsnvnnu hudukuvru. adre nyayprmanvu yajkrnnu aleu cneyu purvikrnnu bittu nasvaguvdu. arsnu duhkhisuvnu, prdhannu nirgtikna guvnu; desd jnr keglu teumdregeullu vvu; avr marggl prkar avr hageye maduvunu; avr nyaygl prkar avrige nyaytirisuvunu. nane krtnemdu avrige tiliyuvdu.

8

arne vrusd arney timglin aidney dindlli agidvndenre-nanu yehudd hiriyru nnn mnaylli kulitukeumdiruvag alli devrad krtu hstvu nnn mele bittu.2 amele nanu neudlagi igeu, bemkiymte teuruv obbn rupvu kanisitu; avn nduvn melgdeyu kelgdeyu mergu madid pitrtu vrnd hage heuleyuttittu. key hagiruv hstvvnu caci, nnn tley kudlinamd nnnnu hidi dnu; ag atmnu nnnnnu bhumigu akaskku mdhydlli etti nnnnnu devdrsnngllli yeru slemige uttrd kdege eduragiruv ol baglin kdege asuye ebbisuv vigrhvu iddlige tegedukeumdu heudnu. igeu, isa yelin devr mhimeyu nanu a bylu simeylli neudid akard prka rve alli ittu. amele atnu nnge -mnusyputrne, ig

uttrd kdege ninn knnuglennu ettu amdag nanu uttrd kdege knnuglnnettiden; igeu, uttrdlli yjn vediy bagillli asuye vigrhvu prves dlittu. iddlde atnu nnge heliddenmdre -mnusyputrne, avru maduttiruvdnnu neuduttiruviya? nanu nnn prisuddh sthlvnnu bittu dur heuguv hage israyelin mnetndvru illi ndesuttiruv deudd ashy glennu neuduttiruviya? adre mtu tiru gikeu, ninu innu deudd ashyglennu neuduvu amdnu. ag avnu nnnnnu amgl baglige tmdnu; mtu nanu neuduvag igeu, geudeylli omdu rmdhrvnnu kmdeu amele atnu nnge-mnusyputrne, ig geudeylli keure emdu helidnu. yavag nanu geudeyennu keuredeneu omdu bagilu kanisitu. ag atnu nnge-olge heugu; avru maduv kett ashyglennu neudu amdnu. hageye nanu olge heugi neudidenu; igeu, ella jatyi krimikitglu ashy mrgglu israyelyru pujisuv skl murtiglu i geudey suttlu citris lptive. iddlde israyelin mnetn dvrlil epptu mmdiyu avr mdhydlli saphann mgnad ya-jynnu nimitukeumdi ddu; prtiiyebbn keyllu avnn dhupa rti ittu; dhupd suvasneyu meghvagi eruttittu. ag atnu nnge mnusyputrne, israyelin mnetndv purvikru ktle ylli prtiiyebbn tnn keuthdiglli citrglennu maduvnnu neudidaya?-krtu nnnmnnu neuduvdill, krtu bhumiyennu teuredu bittiddane emdu heluvru. iddlde atnu heliddenmdre-mtteumdu sari tirugikeu; avru maduv innu mha ashyadvu glennu neuduvu amdnu. ag avnu nnnnnu krtu alyd uttr kdege eduragi baglidd kdege tmdnu; igeu, alli tmmugeuskr aluv hemgsru kutiddru. amele nnge atnu, o nrputrne, neudidieyu? mtteumdu sari tirugikeu ivugligimt innu deudd ashyadvuglennu neuduvu emdu helidnu. ag avnu nnnnnu krtu al yd olgin amglkke kredukeumdu heudnu. igeu, krtu mmdird bagillli dvaram lku yjnvadigu mdhydlli sumaru ipp ttedu mmdiyu krtu mmdirкке bennu keuttu, purvdikkin kdege tmm mukhglennu tiru gisi sury nmskar maduttiddru. ag atnu nnge-o mnusyputrne, neudi deya? avru illi maduv ashyadvuglu yehudn mnetndvrigllve? avru desvnnu himseyimd tumbisiddllde nnnnnu kenkbekemdu mtte ytnisuttiddare. neudu, avr mugige keumbeglnnitu keullattare. addrimd nanu sh ugr dimdle iruvunu. nnn knnu knikrisuvdu ill, nanu ktaksisuvdu ill, avru nnn kivigllli mhadhvniyimd kiricidru nanu kelisikeulluvdu ill.

9

idllde atnu mhasbddimd nnn kivigllli kugi heliddenmdre- pttndlil vicarne heumdid prtiiyebbru keylli nasmaduv ayudhglennu hididu keumdu sviapкке bnniri amdag igeu, aru mmd mnusyru uttr dikkinn melbhag a margdimd bmdru mtu prtii mnusyn keylli keulluv ayudhvu ittu; avrlli obbn narumdiynnu dhrisikeumdu tnn pkkeylli lekhn dautiynnu ittukeumdi ddu. ivrellru kmcin yjnvadiy bli ylli nimtru. israyelin devr mhi meyu yavdr melitteu a kerubiynnu bittu mney heustilige heuyitu; tnn pkkdlli lekhn dauti ittukeumdu a narumdiynnu dhrisid a mnusyn kdege kugi krtu avnige heliddenmdre-yeru slemin pttn mdhye haduheugi avr mdhye ndeyuv ella ashyadvugl nimitt nittusiru bidutta aluttiruvvrellr hney mele gurutu

haku amdnu. adnnu nanu keluttiruvag ittrige avnu heliddenmdre –nivu avn himde pttndlli hadu heugi heudeyiri; nimm knnuglu knikrisde irli, ktaksisdeyu irli. vrddh yuvk yuvti yrnnu elekusugltnu mtu hemgrnnu smpurnvagi keumduhakiri. adre gurutu yavn mele ideyeu avn httr heug bediri; nnn prisuddh sthldimle prarmbhisiri amdag, avru alyd mumdid hiriyrimd prarmbhisidru. atnu avrige–alyvnnu asuddh madiri, htradvrimd amglglnnu tumbisi, heurdiri emdu helidnu. avru heurtu ngrdlldvrnnu htmadidru. avru htmaduttiruvag nanu bidislpptenu. ag nanu meure kelgagi biddu kugi–ha, devrad krtne, ninu yerusalem mele ninn keupagniynnu suriyuvdrlliye isra yelyrlli ulidvrnnella nasmaduviya emdenu. ag atnu nnge heliddenmdreisrayelin mtu yehud mnetndvr akrmvu ati deuddagide; desvu rktmdim tumbide; pttnvu vkrvtmdim tumbide; yakmdre krtnu bhumyinnu teuredubittiddane; krtnu neuduvdill emdu avru heluttare. addrimd nanmtu knikrisuvdu ill ktaksisuvdu ill adre avr margdllye avr tley mele muyytirisuvnu amdnu. igeu, narumdiynnu tnn pkke ylli dhriskeumdmth a mnsynu vrtman vnnu tmdnu ninn ajnapisid hage madiddene amdnu.

10

ag nanu neudlagi igeu,kerubiyir tley melidd visal vad akasdlly avr mele nilmniymte simhasnakardmtiruv rupvu teuritv. atnu narumdiynnu dhrisi keumdid mnsynige heliddenmdre–ninu kerubigl kelge iruv ckrgl nduve prvesisi, kerubigl nduve iruv urikemdg tldli ninn ketumb etti adnnu pttnd mele cellu amdnu. hageye nanu kmndte olge prvesisidnu. a mnsynu olge heugu vag kerubiyru alyd blyilli nimti ddr. meghev olgin amglvnnu tumbisi keumditu. ag krtm mhimeyu kerubigltnu bittu melkke heugi alyd heustillni nimitu, alyvu meghdimd tumbittu. ag krtm mhimey prkasvu amglldli tumbittu. kerubigl rekkegl sbdvu matnaduv srsvktn devr hage heurgan amglv vregu kelibmtu. atnu naru mdiynnu dhriskeumd mnsynige–ckrgl mdhydimdlu kerubiyir mdhydimdlu bemki ynnu tegedukeullu ajnapisidnu. avnu olge heugi ckrgl blyilli nimitu. obb kerubiynu kerubiyir mdhydeulgm tnn keynnu kerubiyir mdhydeulgiruv bemkige caci, tkkeumdu narumdiynnu dhriskeumdi dddv kege ittnu. ivnu adnnu tegedukeumdu heurge heudnu. kerubiyrlli avr rekke gl kelge mnsyn kege smanvaddu kmdbutmu. nanu neudidag igeu, obbeubb keru biyn blyilli omdu ckr, i prkar kerubiyir blyilli nalku ckrgldiddvu; a ckrgl vrnvu pitrtnd hage ittu. avugl akarvu nalkkku omde rup vittu; ckrdlli ckrvu idd hage iddvu. avu heuguttiruvag avuglu nalku kdeglllu heuguttiddvu. heuguvag tirugi keulllill. adre avugl tle yav sthlvnnu neuduttitteu allige adr himdeye heudvu, heuguvag tiruglill. avugl purti dehv, ben-nuglu, keglu, rekkeglu, mntu ckrglu, ivuglige suttlu knnuglu iddvu. alli nalku ckrgl melu iddvu. ckrgleu avuglige nanu keluv hage o ckrgle emdu kuglpttitu. obbeubb nige nalku mukhgliddvu, meudneiy mukhvu kerubiyir mukh, erdneiy mukhvu mnu syn mukh murneydu simhd mukh mtu nalkneydu hddin mukhglagiddvu. ag kerubiyru melkkettlpttru.

nanu kebar ndiy blyilli neudid jiviyyu ide. kerubiyru heudag, ckrglu avr smgd heudvu. kerubiyru bhumyinnu bittu meleruvag tmm rekkegltnu cacidag, avr ckrglu pkkkke tiruglill. avu nimgt ivu nimgt. avu ettlpttag ivu avugl smgd ettlpttvu; yakmdre ivugllli a jivigl atmvu ittu. ag krtm mhimeyu alyd heustillnu bittu kerubiyir mele nimitu. kerubiyru tmm rekkegltnu etti keumdu nanu neuduvagle bhumyinnu bittu melekkeir heudru. avu heurtag ckrglu avr smgd iddvu, avru krtm alyd mudn baglin dvard blyilli nimitiddru. mtu israyelin devr mhi meyu avr mele ittu. kebar ndiy blyilli nanu neudid jiviyyu ide. avu kerubiyremdu tilidukeumdenu. prttyeubb nigu nalku mukhglu mtu nalku rekkeglu iddvu, avr rekkegl kelge mnsuyr kegl rupvittu; avugl mukhgl rupvu nanu kebar ndiy blyilli neudid a mukhgl hage ittu. avr akarvu avru hageye iddr. avrlli prttyeubbrru nervagi heuguttiddru.

11

idldle atmnu nnnnnu etti krtm alyd purvbaglige mudndikkige abhimukhvagiruv kdeg tegedukeumdu heudnu. ag igeu, baglin mumde ipptnde mmd mnsyru; avreulge nanu jnr prdhanrad ajjurn mgnd yajny nnnu benayn mgnd pelynnnu neudi denu.2 amele atnu nnge heliddenmdre –mnsyputrne, i pttndlli kutmtrg lnnu klpsi duraleucnegltnu heli keuduv vradi jnru– adu sviaplvl, mneg lnnu kteun; i pttnvu amde, navu mamsvu ennuttare. addrimd o mnsy putrne, avrige vireudhvagi prvadis. krtm atmnu nnn mele bmdu nnge heliddenmdre–matnadu; krtm–isra yelin mnetndvre, nivu hige heliddiri. yakmdre nimm mnsinlli hutuv el-lvugltnu nanu blenu. nivu i pttndlli nrhtyvnnu hecceccagi mad htradvrimd bidigltnu tumbisiddiri. addrimd devrad krtm hige helu ttane–nivu adr mdhydlli ittiruv htradvru avre mamsvagiddare, i pttnvu hmdeyagide. adre nanu nimmnnu adrimd heurge truttene. nivu ktigge bhyytiri; nanu nimm mele omdu ktti ynnu truttene emdu devrad krtm heluttane. nanu nimmnnu adr mdhydimd heurge tegedu nimmnnu prkiyr keglige oppisuvnu mtu nimmlli nyay tirupgltnu nedisuvnu. nivu kttiyy muk biluviri; krtm–isra yelin mnetndvre, nivu hige heliddiri. adre israyelin mereylli nimgt nyaytiru–suvnu; ag nane krtnemdu nimgt tiliyuvdu. i pttnvu nimm hmde yaguvdill, nivu adr mdhydlli mams vaguvdill; adre israyelin mereylli nimgt nyaytiri suvnu. nane krtnemdu nivu tilidukeullu viri; nivu nnn niymgllli ndeylill; nnn nyaygltnu palisill; adru nimm suttiruv any jnamgg nyaygl prkar madiddiri. nanu prvadisuttiruvag addenmdre, benayn mgnd pelynu sttnu. ag nanu mukh kelgagi biddu gttyagi kugi–ha, devrad krtne, ninu israyelinlli ulidvrnnu purnvagi mugisibiduttiyeu emdu helidnu. krtm vakvyu hige helutta nnn kdeg bmtu– mnsyputrne, ninn sheudrrige, haudu, ninn sheudrrige, ninn smst bmdhu glige, israyelin mnetndvrige, ivrell rige yerusalem nivasiglu–krtnimd dur heugiri, i desvu nmge svastyagi keudlpttite emdu helidru. addrimd nivu heltkkdenmdre, devrad krtm hige heluttane–nanu avrnnu any jnam glimd dur hakiddagy desgltnu cdrisi ddagy avru heuguv

desgllli nanu svlp kald vrede pvtralyvagiruvunu. addrimd ninu helbekaddenmdre–devrad krtnu higehehuttane–nanu nisc yvagi nimmnnu jnamggleulgimd nivu cd riheud desgleulgimd kudisuttene; isra yel desvnnu nimg keuduttene. avru allige bmdu ella hesigey smgtiglennu ella ashyvadvuglennu allimd tegedu hakuvru; avrige omdu hrdivnnu keudu vnu. nimmllli omdu heus atmnnu iduvunu; avreulgimd kthin hrdivnnu heurge tegedu mrdv hrdivnnu keuduvunu. ag avru nnn niymgllli ndedukeumdu nnn niymg lnnu keukumdu ndeyvru. avru nnn jnravu vru, nanu avr devraguvunu. adre yar hrdivu avr hesigegl mtu avr ashygl hrdiv blige heuguttede, nanu avr margvnnu avr tlegl mele muysi tirisuttene emdu devrad krtnu heluttane. amele kerubiyr tmm rekkeglennu ettidru, avr pkkdlli ckrigliddvu; isra yelin devr mhime avr mele ittu. krtn mhimeyu pttnd mdhydeulgimd melkkeri pttnd mudndlliruv prvtd mele nimitti. amtr atmnu nnnnnu etti devr atmdimdad drsdimd ksdiy deskke sereyvr blige kredukeumdu heudnu; ag nanu neudid drsnv nnnimd ilde heuyitu. amele krtnu nge teurisi ella smgtiglennu sereyvreumdige nanu matnadidenu.

12

krtn vakyvu mte bmdu nge heliddenmdre–mnusyputrne, ninu tirugi biluv mnetndvr mdhydlli vasissuttirvi, avrige neuduvdkke knnu glumtu neuduvdill, keluvdkke kiviglumtu keluvdill; avru tirugi biluv mnetn dvru. mnusy putrne, ninu tegeduhaku vdkke samanuglennu siddhmadi hglinlli avr drstiyim teulgi heugu; haudu, avr knnugl mumdeyeye ninn sthlvnnu bittu bereumdu sthlkke heugu; avru tirugi biluv mnetndvradagyu omdu vele mssu madiyar. ninn samagrignnu tegeduhaku vdkkagvmt samagrignnu hglinlli avr knnugl mumde heurge trbeku; smjeylli serege heuguvvr hage ninu avr knnugl mumdeheugbeku. avr knnugl mumdeyeye ninu geudeynnu keuredu allimd heuttu keumdu heurge heurtuheugu. avr knnu gl mumde samagriynnu heglin mele heuttukeumdu nsubelkinlli heugbeku; nel vnnu neudd hage ninn mukhvvnu mucci keullbeku. nanu ninnnnu israyelin mnetndlliruvvige gurutnnagi ittidene. nanu ajeynnu heumdid prkar madidenu; nnn samgrignnu serey samgriglmte hgli nllige heurge tmdenu; nsubelkinlli nnn keyimle geudeynnu keuredenu; adnu nanu nsubelkinlli heurge tmdv avr knnugl mumde adnu hegl mele heuttukeumdu heudenu. belgin javdlli krtn vakyvu nnn kdeg bmdu heliddenmdre–mnusyputrne, a israyelin mnetndvr tirugi biluv mnetndvrllve? ninu enu madutti emdu heluttarlla. avrige ninu hige helbeku emdu devrad krtnu heluttane–i bharvu yerusalemlliruv prbhuvnnu adr mdhydliruv smst isra yelin mnetndvrnnu kuritddagide. hige helu–nanu nimg gurutagiddene. nanu madid hage avrige madlpdvdv, avru sagi serege heuguvru. avr mdhydliruv prbhuvu hegl mele heureynnu heuttu keumdu kttilli heurtu heuguvnu; avru geudeynnu keuredu a kimdiy mulk tmm samgrignnu heurge sagisuvru. avnu tnn knnuglimd nelvnnu neudd hage mukh vnnu muccikeulluvnu. nnn bleyvnu sh nanu

avn mele hrdivunu. avnu nnn urlinlli sikkibiluvnu. nanu avnnnu ksdiy desd babelige oyyuvunu. adre avnu adnnu neudde allige sayuvnu. avn suttlu avrige shay maduvvrellrnnu avn ella senyglennu ella dikkuglige cdriis avr himde kttiyvnu bisuvunu. nanu avrnnu jnamgllli cdriis desgl mele cdriisvag nane krtnu emdu avru tilidukeulluvru. adre avru elli vr vreu a anynamggleulge tmm ashygl nnella tilisuv hage avrlli kelvnnu ktti yimdlu brgaldimdlu vyadhiyimdlu ulisuvunu. ag nane krtnu emdu avru tilidukeulluvru. idllde krtn vakyvu nge bmdu heliddenmdre–mnusyputrne, ninn reutti ynnu ndukdimd tinnu mtu nirnnu digili nimdlu ecckieyimdlu kudi. ninn desd jnrig hige helu–yeruslemin nivasi glige mtu israyelr deskke devrad krtnu heliddenmdre–avru tmm reutti ynnu ecckieyimdle tinnuvru; nirnnu vismy dimdle kudiyuvru. yakmdre adrlli vas vagiruvrellr blatkardim avr desvu avr prpurnteynnela bittu halagu vdu. nisaviglull pttnglu halaguvvu. desvu nirjnvaguvdu; ag nane krt nemdu nivu tiliyuviri. krtn vakyvu nnn kdeg bmdu helidde nmde–mnusyputrne, dinglu bhlv guttve; prt drsnv tpputde emdu isra yel desdlli helikeullu a gade enu? addrimd avrige hige helu devrad krtnu heluddenmdre–nanu i gade ynnu nillissuttene, adnnu innu mele isra yelinlli gadeymte upyeugisuvdill; dinglu htirvagive prt drsnv sviap vagide emdu avrige helu. israyelin mnetndvreulge innu mele yav vyrrh drsnv meusd skunvu iruvdill. nane krtnu, nane matnaduttene. nanu aduv matu nneruvdu, adu innu nidhanvaguvdill. o tirugi biluv mnetn dvre, nimm divsgllli nanu nudiddnnu ndisuvnemdu devrad krtnu heluttane. krtn vakyvu nge bmdu heliddenmdre–mnusyputrne, igau, israyelin mnetndvrivnigad drsnv bhu dur kalkke smbmdhisiddu, dur kalvnnu kuritu prvadisuttanemdu heluttane. addrimd avru hige heluvremdu devrad krtnu heluttane; nnn matugllli omdadr innu mele durvaguvdill; nanu adid matu ndislpdvdemdu devrad krtnu heluttane.

13

krtn vakyvu nge bmdu heliddenmdre mnusyputrne, prvadi suttirv israyelin prvadigige viruddhagi ninu prvadis, tmm svmt hrdiv leulgimd prvadisutiruvvrigge hige helu –krtn vakyvnnu keliri; devrad krtnu hige heluttane; yav saksatkarvu ilde svbudhiynne anusrisuttirv o murkh prvadige, nimg ayyeu! o israyele, ninn prvadiglu nirjn sthlgliruv nrigl hage iddare. krtn dindlli yuddhкке nill bekemdu israyel mnetndvrigagi beli ynnu kttill, nivu pauliy odkuglner lill. avru vyrvhaddnnu sullu bhvisy vaddnnu neuddidremdu krtnu heluttane; adre krtnu avrnnu klulisill; tavu nudid matu bereyvr niriksisuvmt maduttare. vyrrh drsnvnnu neudiruv rlla. sullad bhvisyvnnu heliddirlla. nanu matnadde iddr–krtn helidnemdu heliddirlla. addrimd devrad krtnu hige helu ttane–nivu vyrrhvagi matnadidrimdlu sullnnu kmddrimdlu igau, nanu nimg vireudhvagiruvnemdu devrad krtnu heluttane. vyrrhaddnnu drsisi, sullu bhvisyglennu heluvprvadigl mele nnn ke maduvunu. avru nnn jnr sbheylli iruvdu ill, israyeln mnetndvr pttiylli breylpdu-

vdu ill; israyelin desdlli prveisuvdu ill; nane devrad krtnemdu nivu tilidukeulluviri. smadhan villdiruvag avru smadhanvemu helidddrim dlu mttu igeu, obbnu geudeynnu kttidre mtteubbnu adkke sunn hc-ciddrimdlu sunn hcuttiruvvnige-adu biluvdemdu helu; alli viprit mle bruvdu mttu deudd klmleyu biluvdu; birugaliyu adnnu silibiduvdu. igeu, geude biddu heudmele-nivu hccid sunn elli emdu nimge heluvrlla? addrimd devrad krtnu hige heluttane-adnnu nnn uriylli birugaliyimd silibiduvnu. adnnu nas pdisuv hage nnn keupdimd viprit mleyu nnn uriyimd klmley kluglu suriyuvvu; nivu sunn blid geudeynnu nanu ig kedvi nelsm madi adr astivar vnnu kand hage maduvnu. adu biddu heuguvdu, nivu adrlli nas madlpu viri. ag nane krt-nemdu nimge tilidu bruvdu. hige nanu geudeyl-liyu adkke sunn blidvrllyu reusvnnu tirisu keumdu innu geudeyadru adkke sunn hccidvradru illvemu yeruslemin visy prvadisi smadhanvilldiruvag adkke smadhand drsnvnnu kmd israyelin prvadiglu nimge illvemu devrad krtnu heluttane. ide riti mnusput-ne, tmm hrdy deulgimd prvadisuv ninn jnr kumarte yrige vireudhvagi ninn mukhvvnu madi, ninu avrige prvadisi hige helu emdu devrad krtnu heluttane-prangltnu beteyadbekemdu ellr meunkeglige dimdu gltnu heulidu prtayeumdu ettrd tleglige vstrgltnu ktuv kumarteyrige ayyeu! nnn jnr prangltnu beteyadvireu? nimm blige bruv prangltnu bdukisvireu? sullige kivigeudv nnn jnrige sullu heli, saydiruvvrnnu sayisi, sayuvvrnnu bdukisi, omdu hidi barligu tumdu reuttiglu nnnnnu nnn jnreulge apvit-rpdisuvireu? devrad krtnu hige heluttane-igeu, nimm prangltnu harisuvdkkagi beteya duv dmdug-lige vireudhvagiddene. avugltnu nimm teuluglmd hridubiduvnu. nivu harisuvdkkiruv beteyadv prangltnu bidisuttene. nimm vstrgltnu hridu bitu nnn jnrrnu nimm keyeulgimd tppisuttene. avru innu mele nimm kege beteyagi sikkv vdill. nane krt-nemdu nivu tilidukeulluviri. nanu yavnnu duhkhpdisillvieu a nitivmtn hrdykke nivu sulladi duhkhpdisi ddiri; dustnu tnn durmargvnnu bittu prannu ulisikeulldmte nivu avn kegltnu blpdisiddiri. addrimd nivu innu mele vyrvthvaddnnu kanuvdill; bhvisyvnnu kanu vdill; yakmdre nanu nnn jnrrnu nimm keyeulgimd tppisuvnu; nane krtnemdu nivu tilidukeulluviri.

14

amele israyelin hiriyrlly kelvru nnn blige bmdu nnn mumde kulitukeumdu. krtu vakvyu nnge bmdu heliddennmdre- mnusyputrne, i mnu syru tmm vigrhgltnu tmm hrdygllle sthapisi tmm akrmdv edet-degltnu tmm mukhd mumdeye ittuukeumdiddare. ivrell rnnu nanu vicarisbeke? addrimd ninu avr smgd matnadi helbekaddennmdre -devrad krtnu hige heluttane-isra yelin mnetndvr prtayeubbnu tmm vigrhgltnu hrdygllli nelegeulisi akrmd edet-degltnu tmm mumde ittuukeumdu prva diy blige bruv mnusynu yavneu avnige krtnd nanu avr vigrhgl smu hkke tkk hage uttr keuduttene. hige nanu israyelin mnetn dvrnnu avr svmt hrdydimdle sikkisi hidiyut-tene. yakmdre avrellru tmm vigrhgl mukhamtr nnge

anyradru. israyelin mnetndvrige devrad krtnu hige heluttane-man samtrpttu nimm vigrhgltnu bittu niva giye tirugi keulliri; nimm ashyvadvgll nnella bittu nimm mukhgltnu tirugisiri. nnge tnnnnu anynnnagi madikeumdu tnn hrdydlli vigrhgltnu sthapisi akrmd edetdeynnu tnn mukhd mumde it-tukeumdu prvadiy blige nnn visyvgi vicarislu bruv prtayeubbn israyelin mnetndvrllyu israyelinlli tmguv anyrlllyu prtayeubbnig krtnd nane uttr keudut-tene. nanu a mnusyn mele ugrkeupgeumdu avu nnn gurutnnagiya gadeynnagiya madikeumdu nnn jnr mdhydeulgimd kdidu biduvnu; nane krtnemdu ti-rigi tilidukeullu viri. prvadiyu meusheugi vakyvnnu helidre krtnd nane a prvadiynnu meusgeulisirut-tene; nanu nnn keynnu avn mele caci nnn jnrad is-rayelyr mdhy deulgimd naspdisuvnu. avru tmm akrmd dmdneynnu heuruvru; vicarisu vvn dmdneyu hegeu hageye prva dnei dmdneyu iruvdu. israyelin mnetndvr innu mele nnnnnu bittu tirugde tmm ella dreuhglmd asuddhragde iruv drimd avru nnn jnragiruvru avrige nanu devragiruvnu, emdu devrad krtnu heluttane. krtu vakvyu nnge tirigi bmdu helidde nmmdre- mnusyputrne, desvu deudd ap-radhdimd nnge viruddhvagi papmadide, nanu adr mele nnn kecaci adr jivnadha rvnnu tegeduhaki ksamvu bruv hage madi mnusyrnnu mrggltnu adreulgimd kdidu biduvag, neuh daniyel yeub emb i muvru adrliddu tmm nitiyimd tmm prangltnu ulisikeullut-tiddu emdu devrad krtnu heluttane. nanu dust mrggltnu desdlli hadu heuguvmt madi adnnu nir-jnpdisi, halu madi yaru mrggl nimit hadu heugdmte madidre i muvru mnusyrnu adrlly iddu nnn jivdane, avru kumarr nnagly kumarteyrnnagly tppisde tavu matr tppisikeulluvru; adre desvu halaguvdu emdu devrad krtnu heluttane. ill didde nanu a desd mele kttiynnu trisi -kttiye, a desdli haduheugu emdu heli, adu mnusyrnnu mrggltnu adreul gimd kdidu-bittag i muvru adreul giddu avru kumarrnadru kumarte yrnradru tppisde, nnn jivdane tavu matr tppisikeulluvru emdu devrad krtnu heluvnu; illdid-dre nanu a desd mele vyadhiynnu kluhisi, adr mele nnn reus vnnu rktldi saridu, mnusyrnnu mrggltnu adreulgimd kdidubittre, neuh dani yel yeub emb-vru adrllydagyu avru mgnnnadru mgltnadru tp-pisde nnn jiv dane, tmm prangltnu matr nitiyimd tppisuvru emdu devrad krtnu heluttane. devrad krtnu hige heluttane; nanu ktti brgal dustmrg vyad-higlemb nnn nalku kthinadv nyaytirpugltnu yerus lemin mele kluhisi mnusyrnnu mrggltnu kdidu bitt mele mtte enaguvdu? adagy igeu, adrlly kumarteyrllly kelvru hegu tppisikeumdu allimd ulidu ooylpdvru. igeu, avru nimm blige bmdag nivu avr durmarg, duskrtygltnu kmdu nanu yeruslemin mele mt kedin visyvgiyu nanu avr mele mt el-lvugl visyvgiyu smadhan heumdu viri. nivu adr durmarggltnu duskrty gltnu neuduvag adrimdle nimge smadhanvaguvdu; nanu adreulge madiddellvu karnvillde madilllvemu tilidukeulluviri emdu devrad krtnu heluttane.

krtn vakyvü nnge umtagi heliddenmdre- mnusy-putrne, draksegidvü bere gidgligimtlü ilve advi ylliruv mrgl keumbegligimtlü heccenu? kttigeynnü tegedukeumdu adrimd yav kelsvnnadru maduvreu? athva adr mele yav samgrynnnadru netuhaku vd- kke adrimd gutvnnu madikeulluvreu? igeu, adu saudegagi bemkige haklpduttde; bemkiyu adr erdu heugeglnnu timdubidu ttdde; adr mdvuhagvü sut- tuheuguttde. idenadru kelskke brlvdeu? igeu, idu smpurnvagiddagle kelskke brllil emd mele bemkiyu adnnu timdu suttu bittmele yav kelskke bmditu? add rimd devrad krtnu hige heluttane- vnnrksglili drak- segidglennu nanu hege bemkige saudegagi madiru- veneu? hageye nanu yerusalem nivasiglnnu keuttid- tene. nnn mukhvnnu avrige vireudhvagi tirugisut- tene. avru heurge bmdü bemkiyeulgidm ttpisi keumdrü mtteumdu bemkiyu avrnnu numgi bidu- vdu. nanu nnn mukhvnnu avrige vireudhvagi idu- vrag nane krtnemdu tilidukeulluviri. avru atikrmisid- drimd nanu a desvnnu halu maduvenemdu devrad krtnu heluttane.

krtn vakyvü nnn kdege bmdü heliddenmdre- mnusyputrne, yerusalemige adr ashyadvaglnnu tilidukeulluv hage madu. devrad krtnu yerusem- invrige hige heluttane-ninn hutuvikeyu ninn huttid sthlvü kanan desdimdaddde; ninn tmde ameuriynu, ninn tayi hittiylü ninn jnnvnnu kuritu ninu huttid dindlli ninn heukklü ktrris lpdillil; suddhvaguv hage nirinimd teule ylpdillil, ninge uppu haklill, ninnnnu btteyimd suttlill. ninnnnu krunisi ktaksisi yaru ninge imth omdü shayvnnu mad lill, adre ninu huttid dindlli ashypttu ninnnnu heuldlli bisadidru. nanu ninn bliylli hadu heuguvag ninu ninn svmt rktldlli biddu heurladuttidd ninnnnu nanu ninn rktldlli neudidag bduku emdenü; haudu, ninu ninn rktldlli biddiruvag nanu bduku amdenü. bhumiylli meulikeyeu embmte nanu ninnnnu beleslu (heccislu) ninu blitu prayvü tumbi ati saumdryvmteyade; ninn stnglu rupgeumdvu; ninn kudlu beleyitu; adre meudlu ninu bri betle yayidde. igu nanu ninn bli hadu heugu vag ninnnnu neudlu igeu, ninn kalvu premisuv kalvagittu; agu nanu nnn sergnnu ninn mele heudisi, ninn betteynnü muccidenu. haudu, nanu ninge aneyittu odmbike madikeumddrimd ninu nnnvlade emdu devrad krtnu heluttane. amele ninnnnu nirinimd teuledenu; haudu, ninn rktvnnu suddhvagi ninnimd teuledenu; ninge enneyimd abhisek madidenu. idllde nanu ksu tiy betteynnü ninge teudisi, kdl praniy jeuduglnnu keuttenu, nyvad narumdi ynnu ninge udisidenu, resmey heudikeynnü ninge heudisidenu. nanu abhrnglimdlu ninnnnu almkrisidenu; nanu ninn keglige kdg glennu, ninn keurlige srvnnu hakidenu. ninn hney mele rtnabhrvnnu ninn kivigllili valeglennu ninn tley mele srmgar kirtvnnu ittenü. ninn odveglu belli bmgarglu, ninn udupu nyvad narumdi, resmey heudike, ksutiyy btte; nyvad hittnnu jennnu en- neynnü tinnuttidde, ninn lavnyvu ati mneuhrvagi

vrddhigeumdu ninu raniyade. idllde, ninn saumdr ydimd ninn kirtiyy anynamgllili hbbitu; yakmdre nanu ninn mele itt smpurn vebhvdimdle emdu devrad krtnu heluttane. adre ninu ninn saumdrydlli bhrvs vittu ninn kirtiyy nimittvagi suletn madide; haduheuguv prtieubbnn smgd mitiviari hadrtn madide; obbeubbnnigu olgade. ninn vstrglennu tegedukeumdu citr vicitr madi almkrisikeumdu pujasthldlli vybhicar madide, idu ndeytkkddll mttu ndeybardmth kelsvagide. idllde nanu ninge belli bm- gardimd madisikeuttidd ninn amvdad abhrnglnnu tegedu avuglimd purus rupglennu madikeumdu adr smgd vybhicar madidi. ninn ksutiyy btteglennu tegedu avrige heudisi nnn enneynnu dhup vnnu avr mumde itte. nanu ninn ninn aharvnnu ninge nyvad hittnnu enne mttu jenuglnnu suvasnegagi keutte. adre ninu avuglnnu avr mumde itte emdu devrad krtnu heluttane. idal mele ninge huttid nnn kumarrnnu kumarte yrnru avr aharkkagi arpisidi. i ninn vybhicar samanyvadddll, ninu nnn mkklnnu keumdu avrige bemkiynnü datuv hage oppisidiylla; ninn ella ashygl lliyu ninn vybhicarglliyu ninn eley prayd divsglnnu ninu bri betteleyagi ninn rktldlli heurladuttiddnnu ninu jnapk madlill. idllde i ninn ella kettngl truvay agiddenmdre (ayyeu! ayyeu emdu ninge devrad krtnu heluttane;) ninu prtieumdu bidiylliyu unnt sthlglnnu ktti ninge uttmvad sthlg llnu madikeumdiruvi. prtieumdu kde mule mulegu unnt sthlvnnu ktti ninn saumdryvnnu durupeug- pdisikeumdu hadu heuguv prtieubbrigu ninn kalu glennu aglisidi; ninn vybhicarvnnu vrddhisidi. idllde mamsdlli (siribhavdlli) mdi sid ninn nereyvrar aigupty smgd vybhi car madidi; mttu nnnnnu regisuv hage vybhicarvnnu heccisidi. adrimd igeu, nanu nnn keynnu ninn mele caci ninn samany- vad aharvnnu kdimemadide; ninn durmargkke nacikepttu ninn kett ndtege ashypduvvrar philistiyr kumarteyr ciktke ninnnnu oppisibitte. idllde assury reumdigu trptiyaglardstu vybhicarmadi dru ninge trptiyagillil; haudu, avr smgd vybhicar madiddi; adru trptiyag lill. idllde i ninn vybhicarvnnu kanan des- dimd ksdij desdvrege heccu madidi. adru ninn idrlli trpti heumdlill. ninu i smgti glennella svyiccheyagi ndesuv jarstrier kelsvnnu madidiylla! ninn hrdivu esteumdu blhinvagide emdu devrad krtnu heluttane. prtieumdu bidiy keuneylliyy gddugeynnü ktti prtieumdu hadiylliyu unntsthanvnnu madikeumdu kuliynnü udasin maduv vybhicariniiy ninnli; adre gmdnige bd lagi anyrnnu amgikrisuv vybhicar hemdti yagiruvil! avru vybhicarigigell bhu man keuduttare; adre ninu ninn priyrigell ninn bhu- manglnnu keuttu avrnnu badigege pdedu ninn vybhicarkkagi ninn blige bruv hage avrige bhuman keudutti. higurv drimd hemgsrige vireudhvaddu ninn vybhi cardlli ningayitu; vybhicarmaduv hage ninnnnu yaru himbalisuvdill; ninu bhu man keudut- tiye heurtu ninge yaru bhuman keuduvdill. adrimd idu vireudhvaddagide. adkarn o vybhicariniiy, ninu krtn vakyvnnu kelu. devrad krtnu hige heluttane-ninn ashyvu suriylptt karn dimdlu ninn bettletnvu prktvagvmte ninn priyr smgd madid vybhicardimdlu ninn ella ashyvad vighrglimdlu ninu avrige keutt ninn mkkil rktldimdlu igeu, ninn

anmd pttvreumdige priti madidvre llrnnu hgema-
didvrellrnnu sh kudisu venu; nanu avrnnu ninge
viruddhvagi suttlu kudisi avrige ninn bettleynnu
prktpdisu venu. ag avru ninn bettleynnu neuduvru.
dampytvnnu muridu rkt surisuvmt hemsgrige
vidhisuvnnu tkk dmdnegltnu ningu vidhisi, ke-
upeudrekdimdlu reusaves dimdlu ninge rktvnnu
surisuvunu. idllde ninnnnu avr kegllli oppisuvunu.
avru ninn ettr sthlgnnella kedvihaki ninn unnt sthan
gltnu odedu biduvru; avru ninn vstrgltnu tege-
dhaki ninn saumdryvull abhrngltnu ksidueumdu
ninnnnu bri bettleynnagi madi bittu heuguvru.
avru ninge viruddhvagi omdu kutvnnu krkeumdu
bmdu kllugltnu ninn mele esedu, tmm ktiglimd
ninnnnu tiviyuvru. avru ninn mneglnnu suttu bhl
striyr knnugl mumde ninge nyay tirisuvru; ninu
vybhicar maduvdnnu nanu nillisuvenu; ag ninu kuli
sh keuduvdnnu nillisuvenu; i riti nnn sittnu ninnli
visramti pdisuttene, nnn reusvnnu ninn kdeyimd
teulgisuttene; samtnagi ninn mele keup geulluvdill.
ninu ninn yavuv divsgltnu jnapkmadikeullde i
smgtiglimd ninu nge besrpdisdiddrimd igeu, nanu
sh ninn durmargd phlvnnu ninn tlege kttuvunu
emdu devrad krtnu heluttane. ninn ella ashyvad-
vugl mele i apvitrteyinnu ninu madbardu. igeu,
gade heluvvrellru-taiymte mglu emb gadeynnu
ninge viruddhvagi heluvru. gmdnigu mklkligu besr
pduvvlad ninn tayige ninu tkk mglu; gmdnigu
mklkligu besr pduvvlad ninn akkmdirige ninu tkk
tmgi; ninn tayi hittiylu, ninn tmde ameurynnu.
ninn edgdeylli kumarteyreumdige vasisuv seudeum
ninn tmgi. adru ninu avr marggllli ndeylill, avr
ashygl hage madhill, avr durndtey atylpvedu
sda avrigimt bhl kettvlagi ndedukeumde. devrad
krtnu hige heluttane-nnn jivdane, ninn tmgiyad
seudeumu, tanadru tnn kumartey radru ninu ninn
kumarteyru madid hage madhill. igeu, seudeum
emb ninn tmgiy akrmvnnu grvvnnu neudu; reuttiy
trptiyy avligu avl kumarte yrigu nirbhvyad saukhy-
vagide; akeyu dindridrige bemblvagirill. idllde
avru ahmkariglagiddu nnn mumde ashy vadvglnnu
ndisidru. addrimd nanu adnnu neudi avrnnu nirmul
madidenu. smaryvembakeyu sh ninu madid papgllli
ardhvnnu madhill. ninu ninn akktmgiryigimtlu
atydhikvad ashyvad karygltnu madidi, ninu madid
lekkvill dstu duracarglimd avrnnu nitivmtremdu
teurpdiside. ninn deusgle ninn akk tmgiyr pksvagi
nimtdidrimd ninu nacike pdu; ninu avrigimt
ashyvgagi madid ninn paglige tkk nimdeynnu heut-
tukeu; avru ningimt nitivmtru; haudu, ninu ninn
sheudrigltnu nitivmtremdu teurpdisi ddrimd nine
nacikepttu ninn nimdeynnu heuttukeu. nanu avr
sereynnu kumartey shitvad seudeumin sereynnu
kumarte yr shitvad smaryd sereynnu tppisuvag
avreumdige ninn sereyvr sereynnu tppisuvunu.
ninu ninn nimdeynnu heuttu keumdu avrnnu
adrisuvag ninu ljepduvi, nacikegeulluvi. a smary,
seudeum emb ninn akktmgiryru kumarteyru tmm
purvsthitige tiruguvru. ninu kumarte yru purvsthit-
ige tirugikeulluvi. ninn sheudriyad seudeum
ninn grvd divsgllli ninn bayimd uccrislpdli. aramin
kumarteyrimdlu mtu adr suttliruvmt ellvuglimdlu,

ninnnnu uda sin madidmt ella philistiyr kumartey
rimdlu ninge nimdeyu bmd kald hage ninn ketttnvu
prktvaguvdkke purvdllye ninu ninn duskrvngltnu
ashygltnu heuttukeumdiruvi emdu krtnu heluttane.
devrad krtnu hige heluttane-ninu madiddkke tkk
hage nanu ninge maduttene; ninu odmbdikeynnu
viari nnn aneynnu tiskrisiruvi. adagyu ninn yavuvd
dingllli nanu ninn smgd madid nnn odmbdikeynnu
jnapk madikeumdu ningagi nityvad odmbdikey-
yeumdnnu sthapisuvunu. ag ninu ninn marggltnu
jnapkmadikeumdu ninn sheu dgriglad ninn akk-
tmgiyrnnu seruvag nacikepduvi. avrnnu ninn
kumarteglmte keuduvunu. adre idu ninn odmbdikey-
yimdl. nanu i odmbdikeynnu nimmeumdige
sthapisuvunu; addrimd nane krt nemdu ninge
geuttaguvdu. nanu ninn duskrtygltnella ksmisibitt
mele ninu avu gltnu jnapkkke tmdukeumdu ninn
avmand nimitt innu ninu bayi tereylebardemdu ninn
devrad krtnu heluttane.

17

krtn vakyyu nnn kdege bmdu heliddenmdre-
mnusypuhtne, israyelin mnetndvrige samygltnu
ogtagi helu. heltkkddenmdre-devrad krtnu hige
heluttane. deudd rekkeglu uddvad rekkeglu ullmth
vidhvidhvad bnn bnnd pukkglimd tumbiddmth
omdu deudd hddu lebneunige bmdu, devdarin mrd
melgdey keumbeynnu kittuhakitu. adr cigurugi ke-
uneynnu kittu vyapard deskke tegedukeumdu heugi
vtrkiruv ngrdlli ittitu. adu desd bijynnu sh tegedu
keumdu heugi phlvull heudllli irisitu; adu heccu
niriruv sthldli adnnu nettu nirvmjy mrd hage be-
leyisitu. adu meuletu tggad prmandlli hbbuv drakse
gidvayitu; adr bliglu adr kdege tirugi keumdu, adr
beruglu adr kelgidvu; hige adu drakse gidvayitu,
keumbeglu odedu bliglu hbbidvu. deudd rekkeglu
bhl griglu idd inneumdu deudd hddu ittu; ag igeu, a
drakse gidvu tanu natikeumdid patiyeulgimd adr
kdege tnn berugltnu tirugisi tnn rembegltnu caci
adr mulk ninnu hayisuttittu. adu keumbe gltnu
belesi phlphlisuv hageyu olle draksegid aguv hageyu
olle bhumiylli heccu nirin bliylly beleslpttitu. ninu
helbekaddenmdre - devrad krtnu hige heluttane.
adu smrddhiyagi ruvdeu; a hddu adr berugltnu
kittu adr hnnugltnu tegedubittre adu onguvdillve?
adr meulkey eleglella ongiheudag adnnu beru shit
kilbekadre mhablvagi athva bhl jnragli irbeku.
haudu, igeu, nettirlagi adu smrddhiyagiruvde? adkke
mudngali tgluvag adu smpurn vagi onguvdillve?
adu meulet patigl liye ongiheuguvdu. idllde krtn
vakyyu umtagi ninge heliddenmdre- idr abhipay
ninge tiliyuvdillve? avrige eduru biluv mneyvrige
hige helu-igeu, babelin arsnu yerusalemige bmdu
adr ars nnnu adr prdhanrnnu kredukeumdu tnn
blige babelige oydidane. arsn smtan dvrrnu
kredukeumdu avn smgd odmbdikey madi avnimd
prmanmadisi desd blisthrnnu tegedukeumdu
heugiddane. a rajyvu tggagi meleld hagiddru avnu
odmbdikeynnu kekeulluvdrimd adu nilluvdu. adre
ivnu avnige viruddhvagi tirugibiddu tnn rayb-
harigltnu aiguptkke klu hisi tnge kuduregltnu
bhl jnrrnu keud bekemdu heli kluhisidnu. ivnu

abhivrdhdi yaguvneu? imtha smgtiglunu maduv vnu tppisikeulluvneu? athva omdbdi ke ynnu muridu tppisikeullaguvdeu? nisc yvagi avnige arsutvnnu keutt arsnu amdre yavn prmanvnnu tirsikrisidneu yavn omdbdikeynnu viaridneu avnu iruvllie babelin mdhydlili nnn jivdane, ivnu sayuvnu emdu devrad krtnu heluttane. ilive phreuhnu avn mha senyvu deudd privarvu bmdu bhl jn rnnu keulluvdkke dibbglunu keuteglunu ktuvaglu avnige yuddhdlli shay maduvdill. avnu prmanvnnu tirsikrisi kekeuttagy; igeu, omdbdikeynnu viari ivuglnella madidd rimd tppisikeulluvdill. addrimd devrad krtnu hige helu ttane-avnu tirsikrisid nnn prmanvnnu avnu viarid omdbdikeynnu nnn jiv dane niscyvgi avn tley mele muyyi tirisuvenu. nanu avn mele nnn bleynnu bisuttene; ag avnu nnn urlinlli sikkibiluvnu; nanu avnnnu babelige oydu avnu nnge vireudhvgi madiruv apradhd visydlli nanu avreumdige vadisuvenu. avn senyglella cdrlspttu odiheugi avn smgd ktiyimd biluvru; ulidvru ella dikkuglige cdrls lpduvru; ag krtnd nane adnnu heli denemdu nimge tiliyuvdu. devrad krtnu hige heluttane-id llde nanu unntvad devdarin ettrvad rembeglunu tegedukeumdu adnnu neduvenu; eleydad omdnnu kttrisi ettrvad prvtd mele natuvenu. israyelin unnt prvtdlli nanu adnnu neduvenu; adr keumbeglu odedu phlphlisuvdu; ghnvull devdaru agvud; prtiumdu pukkglull pksiglu adr keumbeglu nerlin kelge vas maduvvu; adrdiylli vasisuvvu. krt nad nanu ettrvad mrvnnu tggisi, tggad dddnnu ettrpdisi (belsi) hsuragiruvdnnu ongisi, ongiddnnu cigurisiddene emdu ar nyd skl vrksglu tiliyuvvemu krtnd nane matnadi adnnu madiddene.

18

krtv vakyv nnge umtagi heliddenmdre- tmdeglu huli drakseglunu timdru mkl hllu ulitu heuyitu emb gadeynnu israyel desd visyvgi nivu upyegisuv idr arthvenu? devrad krtnu hige helu ttane- nnn jivdane, nivu i gadeynnu israyelinlli innu heluv smdrbhvu iruvdill. igeu, ella pranglu nnnve; tmdey prnvu hegeu hageye mgn prnvu nnnde; pap maduvvne tana giye sayuvnu. obb mnusynu nitivmt nagiddu, nitiynnu nyayvnnu ndisi, prvtgl mele tinnde, israyelin mne tndvr vigrhgl kdeg tnn knnuglunu ettd, tnn nereyvn hemdtiynnu kedisde, mutta giruv stri htir sviapisde; yarnnu updrpdisde, sal madidvnt otteynnu himdkke keuttu, himsisi, sulige madde, hsidvngie tnn reuttiynnu keuttu mtu bettle yiruvvngie btteynnu heudisi, bddige sal keudde, labhvnnu tegedukeulle, anyay dimd tnn keynnu himtegedu obbrigeubbru styd nyayvnnu ndisi, styvnnu maduvd kkagi nnn niymglilli ndedu, nnn nyayglunu kekeumdu styprnagi ndedre avnu niti vmtnu mtu niscyvgi bdukuvvnu emdu devrad krtnu heliddane. adre imth vnu pded mgnu dreudekeurnagi rktvnnu celluvvadre imth kelsglunu maduttane. amth kelsglunu madidru prvtgl mele timdu tnn nereyvn hemdtiynnu kedis, bdrvnnu dridrrnnu updrgeulisi, himsisi, sulige madi otteglunu himdkke keudde, vigrhgl kdeg tnn knnuglunu etti ashy vadvuglunu madi; bddige keuttu labh tegedukeumdu avnu bdukuvneu? avnu bduku-

vdill, avnu i ashyglinnella madi ddane; avnu niscyvgi sayuvnu avn rktvu avn melele iruvdu. ag igeu, avnu mgnnnu pded mele tnn tmde madid papglinnella neudi aleucisi, avuglmte madde; prvtgl mele tinnde, israyelin mnetn dvr vigrhgl kdeg tnn knnuglunu ettd, tnn nereyvn hemdtiynnu kedisde, ilive yargu teumdrepsidde, otteynnu hidiyde, ilive himseyimd sulige madde, hsidvngie tnn reuttiynnu keuttu bettleadvngie vstr vnnu heudisi, bdrv mele kemadde, bddiynnu labhvnnu tegedukeulle, nnn nyay glunu madi niymglilli ndedre, avnu tnn tmdey akrmgil nimitt sayuvdill niscyvgi bdukuvnu. atn tmdey visyvadre avnu bhl blatkar madi ddrimdlu tnn sheudrnnu himsisi sulige madiddrimdlu tnn jnr mdhydlili kettddnu madiddrimdlu igeu, avnu akrmdl sayuvnu. adagyv innu nivu-mgnu tmdey akrmvnnu heurvudillve emdu heluviri; niscyvgi mgnu nyayvnnu nitiynnu madi nnn niymglinnella kekeumdu ndedre avnu niscyvgi bdukuvnu. pap maduv prnvu tanagi sayuvdu; mgnu tmdey akrmvnnu heurvudill. tmdey mgn akrmvnnu heurvudill. nitivmt nitiyu avn melele iruvdu. dustn dustvvu avn melele iruvdu. adre dustnu tanu madid papglinnella bittu tirugikeumdu nnn niymglinnella kekeumdu nyayvnnu nitiynnu ndesidre avnu sayde niscyvgi bdukuvnu. avnu madid apradhgella avnige viruddvagi jnapkmadlpdudill; avnu madid nitiyimdle avnu bdukuvnu. dustnu sayuvdrlli nnge svlpvadru smteusvi ruvdeu emdu devrad krtnu heluttane; avnu tnn ndteglimd himtirugikeumdu bdu kidre nnge smteusvllve? adre niti vmtnu tnn nitiynnu bittu anyay madi dustnu maduv ella ashyvad-vugl hage madidre avnu bdukuvne? avnu madi ruv ella nitiyu jnapkmadlpdudill; avnu madiruv apradhdimdlu pap dimdlu avugllli sayuvnu. adre nivu, krtv margvu sryill annuttiri; o isra yelin mneyvre, ig keliri, nnn margvu smvllve? nimm margglu smvllvdu gle. nitivmtnu tnn nitiynnu bittu tirugikeumdu anyaymadi ivugllli sttre, avnu madid anyaydimde sayuvnu. dustnu tnn dusttvnnu bittu nyayvnnu nitiynnu anusirisidre tnn prannvnu ulisikeumdu bdukuvnu. tanu aleucisi tanu maduv ella duskrtyglunu bittu tirugi keulluvdrim sayde niscyvgi bduku vnu. adre israyelin mnetndvru krtv marg smvll enuttare. israyelin mnetndvre, nnn marg sryillve? nimm margglu smvllvdu. addrimd israyelin mnetndvre, nimm nimm marggl prkar nyaytirisuvnmdu dev rad krtnu heluttane; nimm dustvtglinnella bittu tirugikeumdu pscattappdiri; ag akrm glu nimmnnu aluvdill. nivu maduv dustvtglinnella nimmimd bit-tubidiri; heus hrdivvnu heus atmvnnu nivu pdkeul-liri; yakmdre o israyelin mnetndvre, nivu sayuvdeke? sayuvv savinlli nnge smteusvillvemu devrad krtnu heluttane; adkarn tirugikeumdu baliri.

19

idllde ninu israyelin prdhan visyvgi i prlap vn-netti hige helu- ninn tayi enu? omdu simhiniye, ake simhgl jeute mgi prayd simhgl mdhydlili tnn mriglunu sakidlu. tnn mriglilli omdnnu belesidru; idu prayd simhvayitu, idu keulle heudeyu vdnnu klitu mnusyrnnu numgibittitu. jnamgglvru adr sud-

diynnu kelidru; avr hlldlli idnnu hididukeumdu, smkeu leglimd bmdhisi aiguptdeskke tegedukeumdu heudru. ag avlu adnnu neudi tnn nirikse ketuheyitemdu kadu tnn mrigllli mteumdnnu tegedukeumdu adnnu prayd simhvagi madidlu. adu simhgl mdhye tirugadi prayd simhvagi keulle heude yevdnnu klitu mnusyrnnu nungibittitu. avr arn-neglnnu halu maditu; avr ngrglnnu nasmaditu. adr grjney sbddimdag desvu adr pripurnteuyu bidagid-dnnu adu tilidukeumditu. ag jnamgglu suttlin pram-tiyuleulgimd kudi bmdu adkke vireudhvagi nimtu adr mele bleyneuddidru. ag adu avr hlldlli sikki bidditu. adkke smkeuleglnnu teudisi, kavlrissi, babelin arsn blige tegedukeumdu heudru. adr sbdnu innu mele isra yelin prvtgl mele kelpdd hage adnnu durgdl-lirisidru. ninn tayi ninn rktldli nirin bli nett draksey gidd hage iddale; adu niravri yimdlu phlvullddagiyu tumba keumbe glullddagiyu ide. aluvvr rajmdn- begligimt heccagive; hageye adu tnn ettrkke bhu keumbegl mdhydlli udvagi kanbruttide. adre adu reus dli killpttu nelkke haklpttitu; mudn galiyu adr phlvnnu ongisitu; blvad bliglu muriylpttu ongi heudvu; bemkiyu avuglnnu suttuhakitu. ig adu arny-dlli ongi nirilldmth prdesdlli nedlpttide. adr keum-begl bligleulgimd bemkiyu heurtu adrlli phlvnnu timdu bittide; adrlli aluvdkke rajmdmkkagi tkkdad blvull bliyu ig ill; idu prlapvagide; prlapkkagiye ide.

20

elney vrusd aidney timglin httnye dindlli addenmdre- israyelin hiriyrlli kelvru krtn blige vicarnegagi bmdu nnn mumde kulitu keumdu. amele krtn vakyyu nnge bmdu heliddenmdre, mnusyputrne, ninu israyelin hiriyr smgd matnadi av rige helbekaddenmdre- devrad krtnu hige heluttane- nnn blige vicarnegagi bmdireu? nnn jivdane, nanu nimmimd vicarislpduvillvemu devrad krtnu heluttane. avrige nyaytirisuviyeu? mnusyputrne, ninu avrige nyaytirisu viyeu? avr tmdegl ashyvadvuglnnu avrige tilisu. avrige hel-bekaddenmdre -devrad krtnu hige heluttane- nanu israyelnnu adukeumdu yakeubn mney vmsdvrige nnn keyetti mttu aigupt desdlli avrige nnnnnu tiliydpdisid dindlli nanu avrige nnn keyetti nimm devrad krtnu nane emdu avrige helidag, nanu avrige nnn keyetti- aigupt desdimd heurge tmdu avrigeusk nane neudikeumdmth halu jenu hriyuv kirtiyull ella desglige avrnnu a divsdlli kretmdenu. amele nanu avrige nimmlli obbeubbn tmm tmm knnug-lige ashyvadvuglnnu bisadi. aiguptd vighrglimd nimmnnu asuddhpdisi keullbediri. nimm devrad krtnu nanagiru venu amdenu. adre avru nnge viruddhvagi tirugibidru; nnge kivigeudlill. avru tmm tmm knnuglige ashyvadvuglnnu bisadlill; avru aiguptd vighrglnnu bidlill; ag nanu avr mele nnn reusvnnu surisi, aiguptdesdlli avr mele nnn keupvnnu tirisuvenemdu helidenu. adre avru yar mdhydliddru nanu yar mumde avrnnu aigupt-desdimd heurge tmdu nnnnnu tiliy dpdisideneu? a any jnamggll knnugl mumde nnn hesru apvitrvagd hage nnn hesrigeuskrve i kels madidenu; addrimd

nanu avrnnu aigupt desdimd heurge krtmdu arnydeulge avrnnu brmadidenu. yav smgtiglnnu madidre mnusynu bdukuvneu? a nnn niymglnnu avrige keuttu nnn nyayglnnu avrige tilisidenu. idllde avrnnu prisuddh maduv krtnu nane emdu avru tiliyuv hage nngu avrigu gurutagiruvdkke nnn sbbt dinglnnu nanu avrige keuttenu. adre israyelin mnetndvru arnydlli nnge viruddh vagi tirugibidru; ajnavidhiglnnu anusrisuv mnusynu bdukuvnu. avuglli ndeyde nnn nyayglnnu asdde madi nnn sbbt dinglnnu sh blhvagi apvitrvagidru; ag nanu avr mele nnn reusdimd dhisibiduvenemdu helidenu. adre nanu avrnnu yar knnugl mumde brmadideneu a anynamggll drstiyli apvitrvagd hage nnn hesrigagiye kels madidenu. adagyv halu jenu hriyuvmt des glige kirtiyagiruvmt a desdlli avrnnu serisuvdillvemu arnydli avrige nnn ke ettidenu. avr hrdyvu tmm vighrglli asktvagi nnn niymglnnu anusrise nirakrissi nanu nemisid sbbt dinglnnu apvitr madidru. adru avrnnu nanu nasmad hage nnn knnu knikrissitu; nanu avrnnu arnydli smpurvagi mugisibid lill. adre nanu arnydli avr mkklige heliddenmdre- nimm tmdegl niymglli ndeybediri, avr nyayglnnu anusris bediri, avr vighrglimd nimmnnu apvitr madikeullbediri; nane krtnu nimm devru agiddene nnn niymglliiye nde yiri nyayglnnu kekeumdu avuglne madiri; nnn sbbtuglnnu prisuddhmadiri nane nimm devrad krtnu emdu avu nimgu nngu nivu tiliyuv hage gurutuglagiruvvu. adagyv mkklu nne vireudhvagi tirugi bidru; yavvuglnnu mnusynu madidre bdukuvneu a nnn niymglli ndeylill nnn nyayglnnu kekeumdumadill; nnn sbbtuglnnu apvitr pdisidag avr mele nnn reusvnnu suridubiduvenemdu nnn keup vnnu arnydli avr mele tirisibiduve nemdu helidenu. adagyv nanu nnn keynnu himtegedu nanu avrnnu yar knnugl mumde heurge brmadi-deneu a anynamgll drstiyli nnn hesru apvitrvagd hage nnn hesrigeuskrve kels madidenu. nanu avrnnu anynamggllli cdrisuttenemdu desgllli hrdisuttenemdu arnydli avr mele ke ettidenu; avru nnn nyayglli ndeyde, nnn niymglnnu alksisi nnn sbbtuglnnu apvitrvagidru; tmm pitrgl vighrgl kdege knnittidru. adkarn nanu avrige ahitvad niymglnnu avru bdukbard nyayglnnu keuttenu. nane krtmdenu avru tiliyuv hage avru tmm ceucllu mkklnnu bemkige ahutimadidrimd avru halagi biddiruvmt nanu avr arpneglnnu apvitrvagidenu. addrimd mnusyputrne, ninu isra yelin mnetndvr smgd matadi avrige helbekaddenmdre- devrad krtnu hige heluttane. adenmdre, nnge viruddhvagi bhl apradh madiddrlli nimm pitrglu nnnnnu du-sisidru. nanu ke etti avrige keutt desdlli nanu avrnnu brmadid mele avru etrvad ella guddglnnu gatrvad mrglnnu neudi alli tmm blighnnpisi alli regisuv tmm kanikeglnnpisi suvasne glennittu pandryvnnu suridru. adre nanu avrige heliddenmdre- nivu heuguv i etrvad shlvu enu? adkke i dind vregu ba- ma emdu kreyuvru. addrimd ninu israyelin mnetndvrig helbeka ddenmdre- devrad krtnu hige helu ttane; nimm pitrgl hage nimmnnu apvitr pdiskeulluttireu? avr ashyvadvugl prkar vybhicarmaduttireu? nimm dan glnnu trovaglu nimm kumarrnnu bemki yimd

datisuvaglu nivu imdin vregu nimm ella vigrhlimd nimmnnu apvitrdpisi keulluttiri; higadre nanu nimmimmo vicaris lpttenu? nnn jivdane nanu nimmimmo vicaris lpuvduill emdu devrad krtnu heluttane; navu anyjnamggel hageyu desdlli ruv kutumbgl hageyu iddu mrkku kligu seve madut-tevemdu nimm mnsinlli hutuv yeuceyu estu matrku agdu. devrad krtnu heluvdenmdre-nnn jivdane, niscyvagi blvad keyim dlu cacid teulinimdlu surisid reus dimdlu nanu nimm mele adhiakar ndisu ttene. blvad keyimdlu cacid teuli nimdlu surisid reusdimdlu nimmnnu jn gleulgimdm heurtmdu nivu cdriheugi ruv desgleulgimdm nimmnnu omdagi kudisi, nimmnnu jngliruv arnydeulge tmdu nanu nimmmeumdige alli mukhamukhiyagi vadisuvenu. ide riti nanu nimm pitrgl smgd aigupt desd arnydlli vadisidenu; iglu nimm smgd vadisidenu emdu dev rad krtnu heluttane. nanu nimmnnu keulin kelge haduheuguvmtte madi omdb dikey bmdhndlli nimmnnu serisuttene. id llde tirugibiddvrnnu nge vireudhvagi apradhmadiidvrnnu nimmmeulgimdm suddhi maduttene. avru tmguv desdeulgimdm avrnnu heurge truttene. avru israyel desdeulge heugd hage madi nane krt nemdbnnu avrige tilisuttene. nimm visy vagi o israyelin mnetndvre, dev rad krtnu hige heluttane-nivu nge kivigeuddiddre heugi innu meleyu nimm nimm vigrhglennu sevisiri; adre nimm dang limdlu vigrhglimdlu innu mele nnn prisuddh hsrnnu apvitrdpdisbediri. nnn prisuddh prvtldli amdre israyelin unn prvtldli israyelin mnetn dvrellru desdliruvvrellru nnnnnu sevi suvru. nanu alli avrige mecci nimm ettuv arpneglnnu nimm kanikegl prthm phl vnnu nimm ella prisuddh smgtiglnnu amgikrisuvenu. nanu nimmnnu jnrimd heurtmdu nivu cdriuv desgleulgimdm nimmnnu kudisuvag nimm suvasney smgd nanu nimmnnu amgikrisuvenu, nanu any jnamggel mumde nimmlli prisuddhvenisikeullu venu. ag nanu nimm mele israyel desdlli nnn keyetti nimm pitrglige keutt desdimd nimmnnu kredukeumdu bruvag nane krt-nemdu tilidukeulluviri. alli nivu nimm margglennu bittu nivu yav smgti glim adnuddhvagiddireu a nimm kriyeglnnella jnapkmdikeulluviri; nivu madid nimm ella kettnd nimittvagi nimm svmt drsti ylliye nivu ashyraguviri. idllde israyelin mnetndvre, nimm durmag gl prkarvll, nimm duskriyegll prkarvll, nnn hesrigeuskrve nimge madidag nane krtnemdu tilidukeulluviri emdu devrad krtnu heluttane. idllde krtn vakyvu bmdu nge heliddenmdre- mnsypu-trne, dksind kdege mukhmad temknd kdege mat nadu; dksin bylu arnykke vireudhvagi prvadis. dksind arnykke helbekad ddenmdre-krtn vakyvnnu kelu, devrad krtnu hige heluttane-igeu, nanu ninnlli bemki hecuttene; adu ninnlliruv ella hsi mrglnnu mtu ella onmrglnnu timdubiduvdu; uriyuv uri ariheugu vdill; dksin meudlugeumdu uttrd vregu ella mukhglu adrlli suttu heuguvvu. krtnd nane adnnu hccidenmdu srir dliiruvvrellru tilidukeulluvru! adu ari heuguv dill. ag nanu heliddenmdre -ha, devrad krtne, avnu samyglennu heluvdillve emdu nnn visyvagi heluttare.

krtn vakyvu nge bmdu heliddenmdre-2 mnsypu-trne, ninu yeruslemige abhimukhnagi allin prisuddh sthlgl kdege matnadutta isra yel deskke viruddhvagi prvadis. isra yel deskke helbekaddenmdre-krtnu hige heluttane; igeu, nanu nimge vireudhvagiddene mtu nnn kttiynnu adr oreymid heurge tegedu nin-neulgiruv niti vmtnnu dustnnu kdidiubiduvnu. nanu nitivmtnnu dustnnu kdidu biduvdrimdm nnn kttiuv dksindimdm meudlugeumdu utt rd mnsuyrell-rige vireudhvagi adr ore ynnu bittu heuguvdu. ag krt-nad nane nnn kttiynnu heurge tegedenemdu mnsuy rellrigu tiliyuvdu; adu mtte tirugi bru vde ill. ad-drimdm mnsypu-trne, ninn ndu muridmte nittusiridu, khiyad mnsi nimm avr knnugl mumdey nittusiridu. ninu yake nittusiridutti emdu avru nngi kelidag ninu helbekaddenmdre - a suddiy nimittve adu bru-vdu; yakmdre ag hrdaylella krguvvu; keglella nitran vaguvvu, prtayeumdu atmuv kumdi heugu vdu, mtu ella meunkaluglu nirin heurge nitrangenulluvvu; igeu, adu bruttde, trlpduttde emdu devrad krtnu heluttane. idllde mtte krtn vakyvu bmdu nge heliddenmdre-mnsypu-trne, prvadis mtu helu-krtnu hige helu-vnemdu helu-kttiuv, a omdu kttiuv hdmad lpttide; merugu sh madlpttide; adu keumde keulluv hage hdmadlpttide; thlthlisuv hage mseylpttide; hagadre navu smteuspdhbudeu? nnn mgn keulu prtayeumdu mrvnnu tiskar madu ttde. kege siddvaguvmtte avnu adnnu mseyuvdkke keuttiddane; keulluvnn kege keuduv hage a ktigge hdvnnu saneynnu mad-lagide. mnsypu-trne, kugu mtu geuladu; idu nnn jnr meleyu israyelin ella adhiptigl meleyu iruvdu; kt-tiy mukhamtr amjikeyu nnn jnr mele bruvdu. ad-drimdm teudeynnu bdiukeu. idu omdu seudhne; kt-tiyu tiskrislpttide; keulu sh tiskarvadde gtiyenu? adu innu agdu devrad krtnu heluttane. ad-drimdm mnsuy pu-trne ninu cppale ttti prvadis; ht radvr kttiuv murney sariyu erd rstu madli; adu tmm rshy keunegllli prvesisi mha prjeglnnu smhrisid kt-tiye. avr hrdayu kumduv hageyu avr ella bagilugllli bileunvu heccaguv hageyu kttiuv meuneynnittiddene; ha, adu thlthlisuttide, keule maduvdkke msyilpttide. ninu yav kdegadur heugu edge athva blgde ninu ninn mukhuu iruv kdege heugu. nanu sh kettiti nnn reusvnnu tirisikeulluvnu emdu krtnd nanu he-liddene. krtn vakyvu nge bmdu helidde ndre-mnsypu-trne, babelin arsn kttiuv bruv hage ninu erdu margg lnnu nemisikeu; averdu omde desdimd heurdbeku; idrlli omdu sthlvnnu ari sikeu, adu ptnd margd prarbmhdlli arisikeu. ammeunyr rba emb keute yull yerusleminnliruv yehuddku ktti bruv hage margvnnu nemisikeu. babelin arsnu margvu odevu sthldlli (erdu dariy mgguilli) skunvnnu neuduvdkke nimtiddane; banglnnu alladis dnu; murtigl htir vi-carisidnu. pitt cilvnnu neuidnu. avnu blgeylli yeruslemigad skunvu ittu. bdiyuv ayudhglennittu bay-ibittu smhar dhvngedu arbhtdimd bagilugl eduragi bdiyuv ayudhglennittu meuhrceynnu haki keute ynnu ktiddid sucneyagide. adu avrige sulu skund hage kanuvdu; anyettu madid prmanglu avr mele umtagu vvu; adre avru hidiylduv hage akrmvnnu jnapkpdis-uvru. adrimdm devrad krtnu hige heluttane-nimm

dreuhglu prktvagi nimm kelsgllella nimm pagglu kanuv hage nivu nimm akrmglnnu jnapkkke tmd-drimd nivu keylli hidiylpduviri. dustnad bhrst is-rayeln prbhuvu, ninu madid akrmglimd ninge amty divsvu bmditu. devrad krtnu hige heluttane- mum-sadsvnnu ettidu, kiritvnnu tegeduhaku; adu hageye iruvdill; tggislpptvnnu heccisi heccislpttvnnu tg-gisu. nanu tllibidu venu, tllibiduvenu, adnnu tlli-biduvenu; nyay yardu? avnu bruv vregu idu iru-vdill; nanu avnige idnnu keuttu biduttene. mnusy-putrne, ninu prvadisi hel bekaddennmdre-devrad krtnu ammeuni yr visyvagiyu avr nimdey visyvagiyu hige heluttane-haudu, ninu hige helu, hirid ktiyu thlthlisuvd rimd smhrisuvdkke hididide; mimcuvnte bhlvagi msedide. ninn jeuyisru vyrthvaddnnu neudi saksatkrisi sullagi skun heluttiddare, hige ninnnnu htvad dustr kuttiegl mele tmdiddare. avr amtyd-invu bmdide; adde avr akrmglige amtyvagide. adnnu nanu mtte orege serisuveu? ninu nirmislptt sthld-liye ninu huttid sthldliye ninge nyaytirisuvenu. nnn kreudhvnnu ninn mele surisuvu. nnn ugrd be-mkiyinnu ninn mele udi naspidisuvdrlli gtigradmth krur jnr kege ninnnnu oppisu venu. ninn agnige ahutiyaugau saudeya guvi, ninn rktvu desd mdhydl-lella iruvdu; ninu innu mele jnapkkke bruvdillvemdu krtnad nane heliddene.

22

idllde krtn vakyyu nge bmdu heliddenmdre-2 ig mnusy putrne, ninu nyaytirisuveya? rktapradh vull pttnkke nyaytirisuveya haudu adr ashyvad-vuglnnella adkke tilisuvi. ninu helbekaddenmdre, devrad krtnu hige heluttane-pttnvu adr mdhy-dlli adr kal bruv hage rktvnnu celluttd. tnnnnu asuddh maduv hage tnnlli vigrhglennu madikeum-dide. ninu cellid ninn rktidmd ninge apradh bmditu; ninu madid ninn vigrhglimd ninu asud-dhvade; ninn dinglennu sviapisiruve; ninn vrus-glennu muttiruve. addrimd ninnnnu anynamgg-lige nacike yagiyu ella desglige nimdeyagiyu ma-diddene. asuddh hesrullvle, bhl teumdregeulgad-vle, ninge httridvru durdvru nimdisuvru. igeu isra yelin prbhugllli prtieubbnu tnn tnn sktyanusar-vagi rktvnnu ninn mele cellutte iddane. ninnlli tmdeyennu tayiennu alksy madiddare; ninnlli apric-itrige blatkar madiddare; ninnlli dikkilldvnnu vid-hveynnu pidisiddare. ninu nnn prisuddh smgtighu tiskrisi nnn sbbtuglennu apvitrpdisiddi. ninnlli rktcelluv hage cadu heluv jn iddare; bettgl mele tinnuvvridare; dura carigu ninn mdhydliddare. ninnlli tmdey bettletnvnnu heurgdevvidare; ninnlli muttugi prtyekvagiruvvnnu kudiddare; obnnu tnn nereyvn hemdtiy smgd duracarvnnu madiddane; mteubbnu akrytdimd seuseynnu kedisiddane; in-neubbnu tnn tmdey mglad tnn sheudriynne bhmgs-pididanne. ninnlli rkt celluv hage linctimiddare; bd-diynnu labhvnnu tegedukeumiddare; blatkardimd ninn nereyvrlli durlabhmadikeumiddare; nnnnnu mretubilli ddaremdu devrad krtnu heluttane. ad-drimd igeu, ninu madid i durlabhdimdllu ninnlliruv ninn rktap radhdimdllu nanu nnn ke bdiukeum-diddene. nanu ninneulge kels ndesuv divsgllli ninn

hrdyvu nilluvdeu? ninn keglu blvagiruvveu? krtnad nane heliddene, nane adnnu maduttene. ninnnnu any jnamggllli cdrisi, desglili hrdisuvenu; ninn asud-dhtvnnu ninnimd tegedu nasmaduvu. ag ninu anyjnamgglll mumde ninu ninn badhyteyennu tkkeul-luvi; nane krtnemdu ninu tilidukeulluvi. krtn vakyyu nge bmdu helidde nmdre - mnusyputrne, israyelin mnetndvru nge (mmdur) kittd hagadru avrellru bley mdhydliruv hittale, tvr, kbbind, hage iddare. sisd mtu belliy kittgl hageyu iddare. ad-drimd devrad krtnu hige helu ttane-nivellru kittva-giruvdrimd igeu, nanu nimmnnu yerusalemim md-hykke kudisuttene. avru belli, hittale, kbbin, sis mtu tgduglennu hege oleyeulge kudisi adkke be-mkiyinnudi krgisuvreu hageye nanu nimmnnu nnn keupdliyu nnn reusdliyu krgisibiduvenu. haudu, nnn reusd bemkiyimd nanu ninnu mele uduvenu. nivu adreulge krgi heuguviri. belliyu kulumeylli kr-guv hage nivu ninn reusagniylli krgu viri; ninn mele reusagniyennu surisidatnu krtnad nane emdu ninge tiliyuttde. idllde krtn vakyyu nge bmdu heliddenmd-re - mnusyputrne, adkke hige helu asuddhragdmth raudrd divs glili mele suriyuvmt desvu nine, keul-leynnu sulidukeulluv ghrjisuv simhd hage adr md-hydlli prvadigl olsmcu umtu; pranglennu timdubit-tiddare. smptnnu amulyvad vstuvnnu deuci keum-diddare, avru adr mdhydlli bhl jnrnnu vidhveyr-nagi madiddare. adr yajkru nnn vidhiglennu bhmgs-pdisiddare; nnn prisuddh vstuglennu apvitrpdisid-dare; prisuddh vadddkku apvitrvadddkku bhed-venisillli; suddhasuddh vivecneynnu beudhisillli, nnn sbbtuglige tmm knnuglennu mremadiddare. ad-drimd nanu avrlli apvitradenu. allin prdhanru suligegagi rkt surisi pran glennu numguv hage betey teulglmti ddare. avr prvadiglu avrige sunn hc-uttare, meusvnnu drsisi sullu skun heluttare; krtnu matnaddiruvdrimd devrad krtnu hige heluttanemdu helu ttare. desd jnru blatkar madiddare, keulleyennu heudediddare. bdvnnu dridr rnnu pidisiddare; haudu, avru nyayvillde obb apricitnnu blatkarp-disiddare. beli ktuv mnusyennu deskeuskr nanu adnu nasmad hage pauliy odkinli niltkk vnnu hudukidenu, adre sikkilil. add rimd nnn reusvnnu avr mele surisiddene; nnn sittin bemkiyimd avrnnu smhrisiddene; avr margvnnu avr tlegl mele muyyi tirisiddenemdu devrad krtnu heluttane.

23

krtn vakyyu nge bmdu heliddenmdre- mnusyputrne, obb tayiy mkklad ibbru hemgsriddu; avru aiguptdlli vybhicar maduttiddru. avru eley pray-dlli vybhicar madidd rimd knyavsthey avr stnglu hisuklpttvu; avugl teuttuglu nsuklpttvu. avrugl hes-ruglenmdre oheul embvlu deuddvlu oheulib embv-lu cikkvlu; avru nnnv ragiddu kumar mtu kum-arteyrnnu hettru; avr hesru hige-oheul embdu sma ryvu mtu oheulib embdu yeru lemu. oheullu nnn vsvagiruvag avlu tnn priyrnnu, tnn nereyvrdd as-sury dvrnnu, avrellru niliyimd heudislppt (dhrislppt) yeudhru (mukhmdu) adhikar sthru apeskistkk yau-vnsthru kuduregl mele svayi maduv rahutru agiruv amthvrrnnu, meuhisidlu. avrige avlu tnnnnu vybhi-

cariniyagi oppisidlu, avrellru assurdlili arislptvragid-
 dru. (nemis lptvru) avlu yarnnu meuhisidlu avr
 vigrhglimd tnnnnu apvitrpdisikeumdlu. illev avlu
 aiguptdliddmdinimdlu vybhi carvnnu sh bidlill. avl
 yauvndlli avru avl smgd iddru; avrellru avl knytvd
 stnglnnu otti, tmm vybhicarglnnu avl mele ndesisdru.
 addrimd nanu avlnnu avl priyrimdlu oppisv avl
 assuryrimdlu avrellrimdlu meuhis lpttlu; avru avl
 bettletnvnu bylu pdisidru avl putrnnu hennu
 mklklnnu tegedukeumdu khgdgimd keumduhakidru;
 striyrlili (ketttnkke) hesrugeumdlu; avllli nyay tir-
 pumadidru. avl sheudri oheuliblu idnnu neudidag
 avligimt adhikvagi meuhgeumdlu. tnn sheudriy vyb-
 hicarkkimit heccagi vybhicarglnnu nde sidlu. avlu
 tnn nereyvrar assury rnnu naykru mtu adhikarsthru
 gmbhirvagi dhrislptu kuduregl mele svarimaduv
 rahutragiyu apeksistkk yauvnsthra giyu iruvmt
 avrnnu meuhisidlu. ag nanu avlu apvitrvadlemdu
 neudideni; avribbru omde margvnnu hididru. avlu
 tnn vybhicarvnnu innu heccisidlu; geudey mele
 breylptt mnusyrrnnu kumkum ittukeumd ksdiyr hage
 kmdu bruv prtimeglennu (mnusy akarglnnu) neu-
 didag, seumtke ndukttnu ktti keumdmth tnn
 tlegllili almkarvad ruma lnnu dhrisidmth ellru neut-
 dlli avr svdesvad ksdiykke serid babelin kumarr
 hagiruvdnnu; avlu avl knnuglimd tksnve avrnnu
 neudidag avrnnu meuhisi dlu; avr blige ksdiykke
 dutrnnu kluhisi dlu. babelinrvu avl, pritiy hasi
 gey mele bmdu avlnnu vybhicardimd apvitrpdisidru;
 avlu avrimd halad mele tnn mnssnnu avr kdeymid
 aglisi keumdlu. hige avlu vybhicarvnnu kmduhididu
 tnn bettletnvnu bylupdisi keumdag, tnn anuragvu
 meudlu ivl sheudriymid aglid hage ivlimdlu aglitu.
 adru avlu aiguptdesdlli vybhicar madidag tnn yau-
 vnd dinglnnu jnapkmdlikeumdu tnn vybhicarvnnu
 heccisi dlu. hegmdre, kttegl mamsdmte mams vul-
 lrvagiyu kuduregl virydmte viry vullrvagiyu iruv
 tnn upptiglnnu meuhisidru. hige aiguptrimd ninn
 yauv nd stngl teuttuglnnu ottisikeumdu ninn yau-
 vnd duskrmvnnu nenpige tmdukeu. addrimd oheuli-
 ble, devrad krtnu hige heluttane-igeu, yarimd ninn
 mnssu agliheuyiteu a ninn priynnun nanu ninge
 vireudhvagi ebbisuttene, nanu avrnnu prtiiyeumdu
 kdegv vireudhvagi truttene. babelinrvu, ella ks-
 diyr, pekeudinrvu, seuydvru keuydvru, mtu ella
 assuryr jeutege avrella apeksisuvmt yauvnsthru
 senyadhiptiglu adhikarsthru yuddhsaliglu khyati-
 heumdi dvru ellru kuduregl mele svarimad dvre.
 avrellru rthgl smgdlu bmdl gl smgdlu jngl smuhd
 smgdlu blvullrvagi ninge viruddhvagi bruvru. suttu
 khedyvnnu guraniynnu sirstran vnnu ninge virud-
 hvagirisuvenu. idllde nanu avr munde nyayvnnu
 iduvenu; avru tmm nyaygl prkar ninge nyaytirisu-
 vru. idllde nnn asuayennu ninge viruddhvagi br-
 maduvenu; avru ninnlli keuptirisi keulluvru; ninn
 mugnnu kiviglnnu tegedu hakuvru; ninnlli ulid-
 vru kttiiymd bilu vru; ninn gmdu hennu mklklnnu
 aphrisuvru; ninnlli ulidvrellru agnige ahutiaguvru.
 idllde ninn vstrglennu tegeduhaki, ninn saumdryd
 odveglennu ksdukeulluvru; hige nanu ninn duskr-
 mvnnu ninu aiguptdliddmdinimd ndesid vybhi-
 carvnnu ninnimd teulgisuvenu; amele ninu avr kdegv
 knnettdre, aiguptvnnu jnapkkke trde iruvi. devrad

krtnu hige heluttane -igeu, ninu hgemaduvvr keyl-
 liyu yar kdeymid ninn mnssu agli heuyiteu avr
 keylliyu ninnnnu oppisuttene. avru ninn visy-
 dlli hgeyvragi ndeyuvru; ninn kstarjitvnnu tege-
 dukeumdu ninnnnu bettlelagiyu bridagiyu madi
 biduvru. ag ninn vybhicarvu duskrmvu jartvnu
 prktvaguvdu. ninu anyjnamggil himde heugi vyb-
 hicrisidrimdlu avr vigrh glimd ninnnnu apvitrp-
 disikeumddrimdlu ivuglnnu nanu ninge madut-
 tene. ninu ninn sheudriy margdliye nedddrimd
 avl patreyennu ninn kege keuduttene. devrad krtnu
 hige heluttane-ninu ninn sheudriy alvad deudd pa-
 treylli kudiyuvi. ninu hasykku nimdegu guri yaguvi.
 ade ninge heccaguvdu. ninn sheudriyad smaryd
 patreyimle vismyvu nasnvu aguvdu; ninu amleri
 duhkhdimdlu tumbiruvi. ninu adrlli svlpvu uliydmte
 hiri kudidu adnnu beukigl hage odeduhakuvi mtu
 nine ninn stnglnnu kittukeulluvi; nane adnnu he-
 liddenemdu devrad krtnu heliddane. devrad krtnu
 hige heluttane-ninu ninn mretubittu ninnnnu
 ninn benn himdkke esedu mretddrimd ninn duskr-
 mvnnu vybhicarvnnu anubhvislebeku. idllde krtnu
 ninge heliddenmdre -mnusyputrne, oheulligu oheuli
 bligu nyaytirisuviyeu? haudu, avr ashyglennu avrige
 tilisu. hegmdre, avru vybhicar madiddare, rktvu
 avr keglili ade; tmm vigrhglimd vybhicar madid-
 dare, ninge hett tmm gmdu mklklnnu a vigrhglige
 bliyagi keuttiddare. idllde idnnu madid dindlliye
 nnn prisuddhsthlvnnu apvitrpdisi nnn sbbtuglnnu
 kedisidare. tmm mklklnnu vigrhgligeuskr keumdu
 hakim mele ade dindlli nnn prisuddh sthlvnnu kedis-
 uvdkke bmdru. igeu, avru nnn alyd mdhydliye hige
 madiddare; dutnnnu kluhisi durdimd brbekemdu
 mnusyrrnnu kre kluhisiddare; igeu, bmdru. avrigagi
 ninu snanmadi knnige kadige hcceikeumdu ninnnnu
 abhrnglimd almkrisi keumde. vebhvd mmcd mele
 kutu keumde; avr munde nnn dhupvu nnn enneyu
 irislptt meju siddhmadlpttiti. avl smgd sukhvull
 smuhd sbdvu ittu; sadharn mnusyr smgd arnydimd
 sibayru kreylpttu avru tmm kegl mele kdgglnnu tmm
 tlegl mele srmarvad kiritvnnu ittru. amele nanu
 avlige heliddenmdre, vybhicardimd svedu hede vlu
 avle, mtte avru avl smgd vybhicrisbhude? adru vyb-
 hicarini ynnu serv hage avru avlnnu seridru. hageye
 duskrmi striyrad oheull bligu oheulibl bligu heudru.
 niti yul mnusyrvu avrige nyaytirisi vybhi cariniyru
 rktsurisuv hemsgriyu tkk dmdneyennu vidhisuvru;
 avru vybhicarini yru, avr ke rktvagide. devrad krtnu
 hige heluttane-nanu avrige vireudhvagi smghvnnu
 kudisi avrnnu tegeduhaklpu vdkku suregu oppisu-
 venu. a smghdvru avr mele kllesedu tmm ktiglimd
 keuydu avr kumarrnnu kumarteyrnnu keumdu haki
 bemkiyymd avr mneglnnella suttu biduvru. hige
 striyrellru ninn duskr rmd prkar maddiremdu
 beudhisi des deulgidm duskrmvnnu tegeduhaku-
 venu. nimm duskrmd phlvnnu nimm meleye muyyi
 tirisuvenu. nivu nimm vigrhgl papglennu heuruviri;
 ag devrad krtnu nane emdu tilidukeulluvi.

dind, ide dind hesrnnu bredukeu; ade dindlli babelin arsnu yerusalemige muttige hakuttane. tirugi biluv mnetn dvrige samyynnu tilisi avrige helbekaddde nmdre, devrad krtnu hige heluttane– hmdeynnu oley melidu, adrlli nirnnu suri. teudeynnu hegltnu ella olle tumdugltnu ottige serisi olle elubugl jeute adnnu tumbisi; himdinlli sresthavad ddnnu tegedukeumdu elubin rasiynnu adr kelge ittu adnnu cennagi kudisu; a elubuglu adrlli cennagi beyli. adkarn devrad krtnu hige helu ttane; rktmyvad a pttknke ayyeu! yavdr klmsvu hige barde adrlli ulidiruvdeu a hmdege ayyeu, adrimd tumdu tumdagi heurge tege; aykey citiyu adr mele bildirli. adr rktvu adr mdhydlilde; adu adnnu bmdey tudyilli ittide; dulu muccuv hage neld mele cellill; muyyigemuuyi tirisuvdkke reus vn-nebbisuv hage nanu adr rktapradhvnnu muccibid-dmte bmdey tudyi mele itti ddene; adrimd devrad krtnu hige heluttane–a rktapradhvvu pttvu hala gli, nane bemkiynnu rasiyagi heccisuvnu. bhl saude haki, bemkiynnu heccisi, mams vnnu bey-isu; msale cennagi irlu, mttu elubuglu sudli. amele adr hittale bisiyagi melige krgi klmsvu heuguv hage adnnu bridu madi kemgl meile idu. adr klmsvu ayasvnnumtu madite heurtu adkke htidd a bhlvad kilubu heuglill, adu bemkiyllirli; ninn asuddh tvvu duskrmvullddu; nanu ninnnnu prisuddh madidru ninu suddhavad karn nanu nnn reusvnnu ninn mele kluhisuvstu kald vregu innu mele ninu ninn apvit-rtvdimd innu suddhavaduvdill. krtnad nane adnnu heliddene, adu ndeyuvdu; nanu adnnu madde bidu-vdill; ktaks teurisu vdill; pscattappduvdill. ninn marggl prkarvu ninn kriyegl prkarvu ninge nyay tirisuvenemdu devrad krtnu heluttane. idllde, krtv vakyvu nnge bmdu heliddenmdre– mnusyputrne, igeu, omde etinimd netranmdvagiruvdnnu ninnimd tegeyuttene; adre ninu duhkhpdbed, albed, ninn knniru hridu heugdirli. vysyndim sttvirgagi ar-bed, geulad bed ninu rumaltnu kttikeumdu kalug-lige jeudugltnu mettikeu; tutigltnu muccikeull bed; mnusyr reuttiynnu tinnbed. hageye nanu belgin javdlli jn reumdigge matnadidenu; smje nnn hemdti stllu; ag mumjane appneyad prkarve nanu madidenu. ag jnru–ninu maduv a smgtiglimd nmge pryeyjnve nemdu tirisuvdillve emdru. amele nanu avrige ut-tirisidenu; krtv vakyvu nnge bmdu heliddenmdre–israyelyr mne tndvreumdigge matnadi devrad krtnu hige heluttanemdu helu–igeu, nanu nnn prisuddh sthlvnnu nimm bld sresthtvnnu nimm netranmd-krvadddnnu nimm mnssu abhilasisuvdnnu nanu apvitprdisuvnu; nivu bittiruv ninn kumarru kumarteyru kttiymd biluvru. nanu madid hage nivu maduviri; nimm tutigltnu muccikeull bardu avr reuttiynnu tinnbardu. nimm rumaluglu tley me-leyu nimm jeudu glu nimm padgl adnyillyu iruvvu; nivu geuladde alde nimm akrmglimd kumdiheugi obbr smgldleubbru nruluviri. hige yehejkelnu nimge mumguruta ruvnu; avnu madid ellvugl hage nivu maduviri; a riti adag nane krtnemdu tiliyuviri. idllde mnusyputrne, avr mhhtad smteusvnnu netranmd-krvadddnnu avru asisuvdnnu kumar kumarteyrnnu avr bldimd nanu tegeduhakuv a dindlli tppisikeum-dvnu ninn kiviglige suddiynnu truv hage ninn blige bruvnllve? a dindlli tppisikeumdvnu kdege ninn

bayiterediruvdu ninu innu muknagirde matnaduvi mttu avrige mumgurutagiruvi, ag nane krtnemdu tiliyuvru.

25

idllde krtv vakyvu nnge bmdu heliddenmdre–2 mnusyputrne, ninu ammeunn kumarrige ab-himukhnagi avrige vireudhvagi prvadis; ammeunn kumarrige helu, devrad krtv vakyvnu keliri; devrad krtnu heluvdenmdre –ninu nnn prisuddsthlvnnu apvitprdisida glu israyelin desvu haladaglu yehudn mnetndvru sereylliddaglu aha, amdvadrimd ninnnnu heccisikeumdd rimd igeu, nanu ninnnnu mudndvrige svastyvagi keuduttene, avru tmm bhvngltnu ninnlli irisuvru, tmm nivasgltnu ninnlli madikeulluvru, avru ninn phlvnnu timdu ninn halnne kudiyuvru. nanu rbbavnnu omtegl nivasst-hlvagiyu ammeunyr mmde glu mlguv sthlvnnagiyu maduvenu. ag nane krtnemdu nivu tiliyuviri. devrad krtnu hige heluttane–ninu ketti kalinimd tulidu israyel desvnnu mnv purvkvagi tirsokrasi adr a sthitige smteus pttddrimd igeu, nanu nnn keynnu nimm mele caci, anyjnamgglige keulleyagi keuttu jngleuge ninnnnu kdudubitu desdeulgimd ninnnnu nasnadi smhar maduvenu, ag nane krtnemdu tiliyuvu. devrad krtnu hige heluttane, meuvabu mttu seyar–igeu, yehu dn mneyu smst anyjnamgg-ligade emdu heluvru. adrimd igeu, nanu meuvabin gdiynnu pttngl kde yimdlu adr pramtydliruvmt mhhtad rmy desd pttnglad betyesi meut balme yeun kiriyathim simegltnllde ammeunnige mudnd vree svastyvagi keuttu ammeunyr jnamggeluge jnapk madd hage av rige svastyvagi keuduvnu; meuvabyrige nanu nyaygltnu tirisuvnu; ag nane krtnemdu avrige tiliyuvdu. devrad krtnu–edeumu mttu yehudn mnetndvrige muyyigemuuyi tirisid-drimdle mttu ati apradh madi avrlli sedu tirisu tegedukeumdddrimdle emdu heluttane. adrimd devrad krtnu hige heluttane–nanu nnn keynnu edeumin mele cacuttene, adreulginimd mnusyrnu mrggltnu kdudubiduttene, temanu meudlugeumdu adnnu kadnnagi maduttene; dedaniyvr kttiymd bilu vru. nanu nnn jnrad israyelin mulkvagi nnn prtiddmneynnu edeumin mele iduvnu, avru edeuminlli nnn keupd prkarvu reusd prkarvu madu vru; higeye avru nnn prtiddmneynnu tiliyuvremdu devrad krtnu heluttane. devrad krtnu hige heluttane. philistiyru muyyige muyyi ndisi, hegyull hrtydim sedu tirisikeumdu purvd kreudhdimd kedisidru. devrad krtnu hige heluttane–igeu, nanu nnn keynnu philistiyr mele cacuttene; keretiyrnnu kdudubidut-tene; ulidvrnnu smudtirilli nasmaduttene; nanu deudd prtiddmdne ynnu uriyull gdrikegl smgd avrlli tirisuttene; hige prtikar madid mele nane krtnemdu avrige tiliyuvdu.

26

hnneumodne vrusd timglin meudlne dindlli krtv vakyvu nnge bmdu heliddenmdre–2 mnusyputrne, tur, yerusemin visyagi aha, jnr dvarvagiddddu

muridu heuyitu, adu nnn kdege tirugikeumdide, yeruslemu halad karn nanu tumbikeulluvunu emdu heliddrimd devrad krtnu hige helu ttane-igeu, tur desve, nanu ninge vireudhvagiddene, smudrvu tnn aleglnnu hege brmaduvdeu hageye nanu ninge vireudhvagi anek jnamglnnu ninn mele brmadu-venu. avru turin geudeglnnu kedisi adr geupurglnnu odedu biduvru, nanu adr dulnnu adrimd orisi adnnu bmdey tudiyimte maduvunu. adu smu drd mdhydlili bleglnnu hakuv sthlvagi ruvdu; nane adnnu heliddenemdu devrad krtnu heluttane. adu jnamgglige keulle yagiruvdu, idllde bylu bhumiiylli ruv adr kumarteyru khgdgimd keullpdu vru, ag nane krtnemdu ellrigu tiliyuvdu. devrad krtnu hige helu ttane-igeu, uttdr rajadhirajnu babelin arsnu ad nebukdnecrnannu kuduregl smgdlu svarr smgdlu rthgl smgdlu bhu jnr smgdlu turin mele truttene. avnu bylu bhumiiyllin ninn kumarteyrnnu khgdgimd keumdu ninge vireudhvagi keuteynnu ktti dibb haki ninge vireudhvagi khedyvnnu ettuvnu; tnn yuddhymtrglnnu ninn geudeglige vireudh vagi takisuvenu ninn geupurglnnu tnn keudligimd odedu biduvnu. avn lekkvilld kudureglimd edd dhulu ninnnnu mucuvdu; geudeyilld keuteyeulge stru glu prvesisuv prkar avru ninn bagilu glili prvesisuvag svarr, rthgl, ckrgl sbddimd ninn geudeglu kdluvvu. avnu tnn kuduregl geursuglimd ninn bidiglnnella tulisuvnu; jnrnnu kttiyimd keulluvnu; blvad keuteglu nelkke biluvvu. avru ninn smptnnu ksidueumdu, srkuglnnu keulle heudedu, geudeglnnu odedu, rmyvad mneglnnu kedvi, klluglnnu mrglnnu dulnnu nirinlii hakuvru. ag ninn hadu gl sbdvnnu nillisuvunu, innu ninn kinnrigl dhvni kellpduvill. ninnnnu bmdey tudi ynte maduvunu. ninu alli ble hasuv sthlvaguvi. innu ninu kttlpduvill; yakm dre krtnad nane adnnu heliddenemdu devrad krtnu heluttane. devrad krtnu turige hige helu ttane-nimmmnu biluvikev sbddimdlu gay pttvru kuguvaglu ninn mdhydlili keule yaguvaglu dvipglu nduguvdillve? amele smudrd ella prbhuglu tmm simhasnglnnu bittu iliyuvru; tmm nilu vmgiglnnu tegeduhakuvru, citrvagi heulid tmm vstrglnnu itubiduvru; nduguvikeynnu heuddukeulluvru; neld mele kulitukeullu vru, ksnksnkku nduguvru, ninn visy vagi ascrypduvru. ninn visydlli geulatvnnetti ninge heludenmdre, smu drgl bliylli vasisidve, hesru geumd pttne, ninu tnn nivasiglu smudrdlli blvagiddve, adr smudr smcarvnnu bhypdisidve, ayyeu, hege nasvadi? ig ninu biluv divsdlli dvipglu nduguvru haudu, ninn heugibiduvrdimd smudrdlliruv dvipglu gabriyaguvvu. devrad krtnu hige heluttane-nanu ninnnnu nivasiglilld pttnd hage halad pttnvag maduvag heccu niru mucuv hage agadhvnnu ninn mele br maduvunu. ninnnnu adheuleukkke tlli patalkke ilid nimm purv kaldvreumdige vasisuvnte maduvunu. nanu ninn mhimeynnu jiv leukdlli nelegeulisd nirnivasiyaguvnte ninnnnu patalkkilidvr shvaskke serisuvunu. nanu ninnnnu digilupdisuvunu, innu mele ninu iruvdill; amele ninnnnu estu hudu kidru ninu siguvdill emdu devrad krtnu heluttane.

idllde krtn vakyvu nge bmdu heliddenmdre-mnususputrne, ig turin bgge ninu geulatvnnetti; turige helu-smudrd prvesdlli vasisuvve, bhu dvipglige jnr vyaparvnnu ndisuv vle, devrad krtnu hige heluttane- o ture, nanu purn saumdryvmtlemdu ninu heliddi. ninn mereglu smudrd mdhydlilve, ninnnnu kttidvru ninn saumdry vnnu spmurnpdisiddare. senirin turayi mrglimd ninn hdgin hlgeglnnella ktti ddare, ninge pthstmbhglennu maduvdkke leb neuninimd devdaruglnnu tmdiddare. ninn huttu geulnnu basanin ok vrksdimd madiddare, kittiyar dvipglimd tmd dmtd hlgeglimd assuryr gumpinrvu kettiddare. ninn hayivu ninge dhjyvu aglemdu adnnu aiguptd ksutiy narubtteyimd madi ddare. elisd dvipglimd tmd niliyu nerle bnnavu ninge mucclvayitu. cideu nin arvadin nivasiglu ninge huttu hakuv vrageiddare; ture, ninnllin vivekigle ninn navikru. geblin hiriyr adr jnaniglu ninn birukuglnnu mucuvvrage ninnllidare. smudrd skl naveglu navikr smet ninn bliylliddu ninge srkuglnnu tmdueppisu tiddvu. parsiyru ludyru putyru ninn senyadhikariglagi ninn senydliddu; gurani ynnu sirstranvnnu ninnlli tugisidru. ivru ninge mhtnnu keuttru. arvadinrvu ninn dmdin smgd ninn geudegl suttlu mele iddr; gmmadyru ninn keuttlugllli kavlagiddru. tmm khedyglnnu sudd muttlu ninn geudegl mele netuhaki ivru ninn saumdryvnnu purtigelusidru. tarsisinrvu ninn kdey vrtkragi belli, kbbin, tvr, siglimd ninn smteglili vyapar madidru; aparvad bgebgey astiyu ninge bekagittu. yavan, tubl, mesek ivru ninn vrtkragiddru; mnusyr pranglimdu (vykti) hittaley patre glimdu ninn smteylli vyapar ndisidru. teugrmd mnetndvru kudureglm dlu kudure svariglimdu hesr ktte glimdu ninn smteglili vyapar ndisidru. dedanivru ninn vrtkragiddru; anek dvipglu ninn kekelge vyaparvnnu ndesidvu; avru dmtkeumbuglnnu kri mrglnnu ninge kanikeyagi truttidru. ninn kekelisd vstuglu aparvageiddrimd araminrvu ninnvragi vyaparmadi kemprlu, rktambr, ksutiy vstr, narubtte, hvl, maniky meudlad srkuglnnu ninge tmdu suridru. yehudvu israyel desvu ninn kdey vrtkragi minnithin geudhiyimdlu kmddskre, jenu, enne mtu sugmdh tel dimdlu ninn smteylli vyapar ndesidru. ninn kekelisd vstuglu ninnlli aparvagi dddrimdlu apiritvad bge bgey astiyu ninge bekageiddrimdlu dan mtu yavan sh heuguvag bruvag ninn smteglili vyapar ndesidru. merguv kbbin dalcinni, bje ivuglu ninn smteylli iddvu. dedanu rthgl svariglige tkk olley btteglimd ninn smgd vyapar maduttittu. arbiy mtu kedarin ella prdhaniglu ninn kekelisd vyapariglagiddru; kurimrglimdu tgruglimdu heutg limdu ninnneudne vyapar madidru. seb dvru, rgmdvru ninn kdey vrtkragi srestvad ella sugmdh dryvidimdu bele yull ella rtnglimdu cinnidimdu ninn smteglili vyapar ndesidru. haran, knne, eden, seb, assur mtu kilmdvru ninn vyapariglagiddru. ivru ella trhd samanuglllu ninn vyapariglagiddru. amdre nilibtteglu, ksutiy kels dev darvinimd madi hggglimd kttidmt, resme tumbisid pettigeglnnu tmdu ninn pttngllli vrtkragiddru. tarsisin dhuglu

ninn maruktteylli srkuglunu truttiddvu; hige ninu tumbiddi mtu smudrgl mdhydlly bhl ghnvullvadi. huttuhakuvvru ninnnnu (mhatrmg glige) sikkisid-dare. mudn galiyu smudrd mdhydlly ninnnnu muridide. ninn astipastiglu srkuglu navikru ambigru odkuglunu muccuvvru vyapari glu ninnllin smst senikru amtu ninneulge serikeumdiruv sibbmdiyel-lvu ninn nasnd dindlly smudrdeulge ninneumdigel mulugi heuguvru. ninn navikr kiricatkke up ngrglu, prdesglu, nduguvvu. huttu hakuvvrellru ambigru smudrd skl navikru tmm tmm hdguglimdilidu neld mele nimtukeumdu, ninn nimitt duhkhdimd arci tlege dulerecikeumdu budiylli biddu heurladi; ningagi tlebeulisikeumdu geunicilvnnu suttikeumdu mneuvythe yimd geuladi ningeuskr bikkibikki aluvru. avru geuladutta ninn visyvagi seuk gitvnnetti hige prlapisuvru–smudrd nduve halagiruv turinmt pttn yavdu? ninn srku smudrdimd heurtag anek jrigne trtptidside; avuglimd bhu jnang glnu tumbiside; ninn aparvad aisvry dimdlu vyapard dingsuglimdlu bhuraj rnu smrdhipidside. igladreu ninu smudrdimd halade, ninn srkuglu ninnlly serikeumdidd skl jnru agadh jldlly mulugi heudru. dvipd nivasiglella ninn sthitige becci vismyragid-dare. arsur bhl vagi bhypttiddare. rajruglu ndugi bhiti geumdru. jnamggl vrtkru ninnnnu neudi silluhakuttare. ninu smpurn dhvms vagi innemdigu illdmtagiruve.

28

krtn vakyvu mtte bmd nge heliddenmdre–mnusyputrne, turin prbhuvige helbekaddenmdre, dev rad krtnu hige heluttane–ninn hrdivu heccispttiddrimd–nane devru devr sthandlly smudrgl mdhydlly kulitukeumdi ruvenemdu heliddrimd ninu devrll, mnu syne; adru ninu ninn hrdivvnu devr hrdivdte madikeumdiruve. igeu, ninu daniyel-nigimt jnaniyagiruve; rhyvaddu eniddu ninge mreyagiruvdill. ninn jnan dimdlu vivekdimdllu ninge drvyvnnumtu madikeumdiruve. cinnvnnu belliyvnu ninn bhmdarglly ittuikumdiruve. ninn adhik jnandimdlu vyapardimdlu smptnnu vrddhi-madikeumdiruvi. ninn astiy nimitt ninn hrdivu heccisikeumdig; addrimd dev rad krtnu hige heluttane–ninu ninn hrdivvnu devr hrdivdte madikeumddrimd; igeu, nanu ninn mele bhymkr vad jnamggl apricitrnnu truttene; avru ninn jnan seubgin mele viruddhvagi kttiyvnu hiriyuvru; ninn prkasvnnu kedisuvru. ninnnnu patalkke tllibiduvru, smudrgl mdhydlly htvadrv hage ninu sayuve. ninnnnu keulllu bruvvn mumde innu nanu devremdu heluviyeu? ninnnnu keullvvn keylli ninu devrll nr praniye; ninu anyr keyimd sunnti hinr mrnkke guri yaguv nane idnu heliddenemdu devrad krtnu heliddane. idldle krtn vakyvu nge umtagi heliddenmdre, mnusyputrne, turin arsn visy-dlly seukgiteynnetti avnige hige helu–devrad krtnu hige helu ttane, smpurn jnani, priprum sumdrvad ninu lekkvnnu mudrisutti. devr teut vad edeninlly ninidli. maniky, pusyrag, pce, pittrn, vjr, vedury, nil geume dhik, kempu, spik, cinn i amulyadvu glimd bhusitvagiddi. ninnlidd dmmdiglu keulluglu ivugl

kelsvu ninnliddu ninn srstiy dindlly siddhadvu. nine muccu vmt abhisekislppt kerubiyu devr prisuddh prvtldly ninnnnu ittenu; alle ninidli, be-mkiy kllugl, mdhydlly ninu kelgu melkku tirugadidi. ninn srstiy dindimd ninnlly apradhvu sikkuv tnk ninn ndteyu nirdeusvagi kanuttittu. ninn mitiyilld vyapardimd ninnlly blatkarvu tumbi ninu piyadi; addrimd ninnnnu apvitnemdu devr prvtdeulginimd nanu bisaduvenu. o muccuv kerubiye, bemkiy kllugl mdhydimd ninnnnu nasmaduvenu. ninn saumdryd nimitt ninn hrdivu ubbi keumditu; ninn prkasd nimitt ninn jnavvnnu kedisikeumdi; nanu ninnnnu nelkke hakuvnu. arsn mumde avru neuduv hage ninnnnu iduttene; ninn aparvad apradgh limdlu anyavvad vyaparglimdlu ninnlly pvitralyglunu heulsu madide. adkarn nanu ninneulgimd bemkiyru brmadidenu, adu ninnnnu nmugitu; neudu vvrellr mumde ninnnnu budu maduvenu; ninnnnu arit jnrellru ninn visydlly vismygeulluvru; ninu smpurn bhitigeul gagi innemdigu illdmtaguvi. krtn vakyvu nge umtagi helidde nmdre, mnusyputrne, ninu cideunige abhimukhnagi adkke viruddhvagi prvadisu. ninu helbekaddenmdre – devrad krtnu hige heluttane–igeu, cideune nanu ninge vireud-hvagiddene; ninn mdhydlly ghvnnu heumduvnu. ag nanu adrllly nyayglunu tirisi, prisuddhnaguvag nane krtnemdu tiliyuvru. adrllly vyadhiyvvu bidigllly rktvnnu kluhisuvnu; suttlu adkke viruddhvagi kttiyimd htvadrvu adrllly biluvru; ag nane krtnemdu tiliyuvru. israyel vmsdvrige cuccuv dturi suttlu hinesuv neuyisuv mullu innirdu; nane devrad krtnemdu avrige tiliyuvdu. devrad krtnu hige heluttane–nanu israyelyr mnetndrvnnu cdriheud jnamgidmd omdugudisi anyinamggl mumde avrllly prisuddhavad mele isra yelyru ninn sevknad yakeub-nige nanu anughrisid tmm desdliye vasisuvru; avru nirbhyragi alli vasisuvru; mne glnu kttuvru; drakseteugnlu neduvru; haudu, suttlagi avrnnu asdde madidvrellr mele nanu nyay tirisid mele avru nirbhyragi vasisuvru. krtnad nane avr devremdu tiliyuvru.

29

httn vrusd httn timglin, hnnerdne dindlly krtn vakyvu nge heliddenmdre–mnusyputrne, ninu aiguptd arsnad phreuhn kedge mukh madi avnigu smst aigupttku vireudhvagi prvadisu. ninu mat-nadi helbekad ddenmdre–devrad krtnu hige helu ttane–aiguptd arsnad phreuhne, tnn ndigl mdhydlly mlgikeumdu–i ndi nnndu, nane adnnu ngeuskr madi keumiddenemdu helikeumd deudd ght srpve, igeu, nanu ninge viruddhvagiddene. adre ninn dvdegllly galglunu haki, ndigl vianuglunu bennu cippuglige antikeulluvmt madi ninnnnu ninn ndigleulgimd mele eledu ninn vianuglu cippuglige antikeulluvmt maduvenu. ninnnnu ninn ndigl vianuglunu arnydlly hakuvnu; ninu bylugl mele biddiruv; ninnnnu yaru ottugudisuvdu ill, serisuvdu ill. bhumiyl meliruv mrggligu akasd pksigligu ninnnnu ahar vnnagi keuttiddene. ag ella aiguptd nivasiglu nane krtnemdu tiliyuvru; avru israyelyr mnetndvrige dmtin uru geulagiddu. israyelyru

ninn mele keyidlu ninu muridu avr hegltnu cuccidi; avru ninnnnu urikeumdag ninu odedu adr nduvugnella nillisibitte. addrimd devrad krtnu hige helu ttane-igeu, nanu ninn mele kttiynnu truttene. mnusyrnnu mrggltnu ninneulgimd kdidubiduttene. avnu-a ndiuv nnnde, nane adnnu nirmisidvnmdu helikeumdd rimd aigupt desvu halu arnyvaguvdu; ag nane krtnemdu avru tiliyuvru. addrimd igeu, nanu ninge vireudh vagiuv ninn ndiglige virudhvagiuv iddene. aiguptdesvnnu seveney geupur meudlugeumdu kusun pramtydvregu smpurnvagi kadagiuv halagiuv maduttene. yav mnusyn padvadru mrggl padvadru adrlli haduheuguv dill athva nalvttu vrsgl kal adrlli vasmaduuvre iruvdill. nanu aigupt desvnnu halad desgl mdhydlli halu maduvnu; adr pttnglu kadagiruv pttngl mdhydlli nalvttu vrsglu halagiruvvu; nanu aiguptrnnu jnamggllli cdriisi desglili hdisibiduvnu. adru devrad krtnu hige heluttane-nalvttu vrsgl keuneylli nanu aiguptrlli cdriiruv jnamggllli kudisuvenu. nanu aiguptrnnu sereyimd tirugi bidisi avrnnu ptreusin deskke amdre avr jnmdeskke mtte brmadu venu; alli avru knisth rajydvragiruvru. a rajyvu smst rajyglili knisth rajyveni sikeulluvdu; mikk jnamggligimt tanu deuddemdu adu innu mele tle ettdu; adu jnamggil mele deuretn madlag dmte adnnu ksingtge truvnu. innu adu israyel vmsdvr bhrvsvagde, ivru avr kdeg neudidag akrmvnnu jnapkkke trbekagiruvdill; ag nane dev rad krtnemdu avrige tiliyuvdu. ipptelne vrusd meudlne timglin, meudlne dindlli addenmdre krtn vakyvu nnge bmdu hige helitu. mnusy putrne, babelin arsnad nebukdnecrn turige muttige haki tnn senikrimd atism vad seveynnu madisidnu. prtiiyebnn tle beulagide, prtiiyebnn heglu sulidu heugide. adre avnu a muttigeylli ptt smrkke avnigagli avn senikrigagli turnimd prtiihplvenu deureyllil. addrimd devrad krtnu hige helu ttane-igeu, nanu babelin arsnad nebukdnecrnige aiguptdesvnnu keuduttene, avnu adr jnsmuhvnnu keulleynnu suligeynnu suremaduvnu. ide avn dmdu ptt smrkke prtiihplvaguvdu. avnu adkke viruddhvagi ptt kstg-ligeuskr nanu avnige aiguptdesvnnu keuttidene; nngesuskr adnnu madiddaremdu devrad krtnu heluttane. a dindlli nanu israyelyr mne tndvr keumbnnu cigurusuvenu. avr mdhy dlli ninn baynnu tereyvmte maduvnu. nane krtnemdu avru tiliyuvru.

30

krtn vakyvu mtte nnge bmdu heliddenmdre mnusyputrne, prvadis mttu helu-devrad krtnu hige heluttane-ayyeu! dinve emdu arcikeulliri. a dinvu sviapvayitu, krtn dinvu, a karmugilin dinvu sviap vayitu; ade anyjnamggil kalvagi ruvdu. kttiuv aiguptd mele bruvdu, allin prjegl htragl aithiyeupy dlliuv smktvaguvdu; aiguptd jnsmu hvu oypdpdudv adr astivarvu muridu halaguvdu. aithiyeupy, libiy mttu lidiy ella misjrnu kubyru mittrajy dvru avr smgd kttiymd htraguvru. krtnu hige heluttane-aiguptkke adhar vadrvu biluvru. adu sktiy mdvu ilidu heuguvdu. allin jrvu migdeuli nimd seveney geupur meudlugeumdu avrlli kttiymd htraguvru emdu dev rad krtnu heluttane. ag avru halagiruv

desgleulge halaguvru. adr pttn glu halad ptggl mdhy-dlli iruvvu. nanu aiguptdlli bemkiyittag adkke shay maduvvrellru nasvad mele avrige nane krtnemdu tiliyuvdu. a dindlli dutru nnn snnidhandimd heurtu hdgugllli pryau madi niscimtrad aithiyeupyrnnu hedrisuvru; aiguptd dindlli adhage avr mele deud-dbadhe umtaguvdu; igeu, adu bmtu. devrad krtnu hige heluttane-nanu aiguptd jnsmuhvnnu babelin arsnad nebukdnecrn keyimd keuneganisuvenu. a desvnnu naspidisuvdkke avnnnu atibhymkr jnamgdvrad avneudne br maduvnu. avru aiguptkke vireudhvagi ktti hiridu desvnnu htadvuglimd tumbi suvru. idllde nanu ndigltnu ongisi desvnnu dustr kege maribiduvnu; desvnnu adr prupurteynnu avr anyr keyimd halumaduvnu. krtnad nane idnnu matnadiddene. devrad krtnu hige heluttane. nanu vigrhgltnu halu madi beumbeglnnu neuphinlli tirisibiduvnu; aiguptdesd prbhuvu innu iruvdill, nanu aigupt desdlli bhvyvnnu umtumaduttene. nanu ptreusnnu halu maduvnu; ceuvninlli bemkiyidu-venu, neupurdlli nyaygltnu tirisuvnu. aiguptkke rksney keuteyad sinin mele nnn reusagniyinnu surisi neupurd jnsmuhgltnella ktrrisi bidu venu. nanu aiguptkke kiccnnu heccislu sin pransmktpdudvdu, neupuvru bhagbhag vagi sillpdudvdu, neuphin mele prtii dinvu ikkttu iruvdu. avenin mttu pibesetin yauvntthru kttiymd sayuvru; i pttnglu sereyagi heuguvvu, thpnesinliyu nanu aiguptd neug gltnu muriyuvag hglu kttlaguvdu. adu sktiy mdvu adgi heuguvdu, adnnu meghvu muccuvdu. adu kumari yru serege heuguvru. hige nanu aigupt dlli nyaygltnu tirisuvnu, ag nane krtnemdu avrige tiliyuvdu. idllde hnneumdne vrusdlli meudl ney timglin, elney dindlli enayitmdre, krtn vakyvu nnge bmdu heliddenmdre – mnusy putrne, nanu aiguptd arn nad phreuhn teulnnu muridu hakiddene; igeu, adu kttlpdudv hage vasiyaguvde ill, adu kttiynnu hidiyuv hageye adkke blbruv hage ptti bigislpdudvill. ad drimd devrad krtnu hige heluttane -igeu, nanu aiguptdesd arsnad phreuhnige viruddhvagiddene. blvulldu muriddu agiruv avn teulugltnu muri yuttene; avn keyimd kttiynnu bidisuttene. aiguptrnnu jnamggllli cdriisi desgl mele hrduvenu. babelin arsn teulu gltnu nanu blpdisuvnu; avn keylli nnn kttiynniduvnu; phreuhn teulnnu muriyuvnu, avnu gaydimd sayuv hage avn munde nrladuvnu. nanu babelin arsn teuluglige bl keuduvnu, phreuhn teuluglu biddu heuguvvu; yavag nanu nnn kttiynnu babelin arsn kege keuduvnu adnnu aiguptdesdim heurge cacuvnu ag nane krtnemdu avrige geuttaguvdu. nanu aiguptrnnu jnamggelge cdriisi desglili hdisu ttene; ag nane krtnemdu avrige tiliyuvdu.

31

hnneumdne vrusdlli murne timglin, meudlne dindlli krtn vakyvu nnge umtagi heliddenmdre- mnusy-putrne, aiguptd arsnad phreuhnneumdige mttu avn smuhdeumdige mat nadi-ninu ninn deuddstikeylli yarige smannagiruv? igeu, assuryuv lebeunin sumdrvad keumbegull dev daru agide. adu nerlu dtvavagide, ettrvu nilvavagide; adr tudiyu dtvad keumbegll mdhydlittu. niru adnnu belesitu, agadhvu

tnn ndiglennu adr suttlu hrisi tnn kaluveglennu bylin mrgligella kluhisi, adnnu ettrvagi beleyuvmt ma-ditu. ad drimd adr ettrvu bylin ella mr gligimt et-trvagittu; adu hbbiddrimd mtu heccu nirin desey-imd adr keumbeglu adhiadvu; adr rembeglu ud-dvadvu. adr keumbegllli akasd ella pksiglu tmm guduglennu madidvu; adr rembe gl kelge bylin ella mrgglu mrgligel jnmkeuttvu; adr kelge nerlinlli ella mhajnamegglu vasmadidvu. hige avnu tnn deud-stikeylli tnn keumbegl uddllli sumdrvagiddnu; yak-mdre avn beru mha nirinimdagittu. devr teutd devdaruglu avnnnu mremadilll; turayi mrglu avn keumbeglige sm vagilll; ald mrglu avn rembeglstu ill; a devr teutd yavude mrvu ivn saumdrykke sm-vagilll. nanu avnnnu avn keumbegl smuhdimd saumdrypdisidenu; adrimd devr teut dlin edenin mrglella avn mele heutte kiccupptvu. adrimd dev-rad krtnu hige helu ttane-yakmdre ninu niddlli et-trvagi avnu tnn tleynnu ottikeumdiruv keumbegl kdege acid karndimd avn hrdyvu tnn ettrdlli hec-cislpptide. adrimd nanu avnnnu anyjnamgllli sur-nad obbn kege oppisiddene; ivnu niscyvgi avnnnu dmdisuttane. avn dustvd nimmitt nanu avnnnu tlli-hakiddene. jnamgllli bhykmrvad apricitr avnnnu kdihaku vru. ella bettgel meleyu tggugllliyu avn keumbegl biluvvu, desd hlgl llla avn rembeglu muriduheuguvvu; bhumiy jnglella avn nerlinim-dur sridu avnnnu bittubiduvru. avn budd mele akasd pksiglella kutukeulluvvu; bylin ella praniglu avn rembegl bliylliruvvu; niravriy yav mrglu tmm ettrvnnu heccisikeumdu tmm tuiyinnu meudglige tglisde iuvdrimd nirnnu hiruttiruv deudd deudd mrglu ettrvagi cacikeullde irlendu higayitu, avella mrdn palaguvvu; avuglige adheu leukve gtiyagu-vdu, patalkke ilidu heud mnusy jnmdivr blige omde gumpagi seruvvu. devrad krtnu hige heluttane. avnu smadhige ilid dindlli geulat huttsiuvunu, avnigagi nanu agadhvnnu muccuvunu; nanu adr prvahvnnu tdehidiyuvunu; mha jlvu nillispduvvu. nanu lebne-unnnu sh avnigeuskur geuladisuvunu. bylin mrglella avnigeuskur kuggiheuguvvu. nanu adnnu kunige iliyuvvr jeutege serisbekemdu patalkke tllibittag adu bidd sbdkke skl jnamgglu ndugidvu; adheu leukkke palad edenin ella mrglu, lebneunin uttmeuttmvd vrksglu, niru kudiyuvvuglella kelgin simeylli smtesi keumdvu. avru kud anyjnamggleuge avn nerlinlli kilitukeulluvru; avn keglu sh avn smgdve patalkke ktiyimd htadvr blige iliduheuguvvu; ninu hige gh-neyimld deudstike yimldu edenin yav mrglige sm nagiruve? adru edenin mrgl smgd kelgin simeglige ilislpduvi; sunntiaylldivr mdhydlli ktiyimd htadvr smgd ml guvi. ide phreuhnnu avn ella jn smuhvu agive emdu devrad krtnu heluttane.

32

hnnerdne vrusd, hnnerdne timglin, meudlne dindlli krtn vakyvu nnge bmdu heliddenmdre- mnusy pu-trne, aigupt arsnad phreuhn visy vagi geulatv-nnetti avnige ninu helbeka dddenmdre-ninu jnamg-gllli prayd simhkke smnagiruve; smudrglliruv tim-ingld hagiruve. ninidd ndiglennu bhedhisikeumdu bmd nirnnu ninn kaluglimd klki heuleglennu tulidu

bdige madide. devrad krtnu hige heluttane, adud rimd nanu gumpagi kudid bhl jnamggl mele bleyennu bisuvunu; avru ninnnnu nnn bleylli melkkeleyuvru. ag nanu ninnnnu neld mele hakibiduvunu, bylin mele bisaduvunu; akasd pksiglennella ninn mele kurisi, smst bhumiy melin mrgglennu ninnimd trtpidisu-vunu. ninn mamsvnnu bettgel mele haki, ninn rasi yimd kniveglennu tumbisuvunu. ninn rkt prvahdimd desvnnu bettgel tnk teuyisu vnu; ndiglu ninnimd tumbuvvu. idllde, nanu ninnnnu nmdisuvag akaske musukuhaki allin nkstrglennu kttag madi, surynnnu meuddimd muccibiduvunu; cmdrnu tnn belknnu keudde iuvnu. akasdlli prkasi suv belkuglennu ninn nimmittvagi nanu kttlu maduvunu; a kttleynnu ninn desd mele iduttenemdu devrad krtnu helut-tane. idllde jnamggleuge ninu ariyd desgllli, ninn nasvnnu prsiddhipdisi, anek jngl hrdydlli glibli ebbisuvunu. hauðu, nanu anek jnrnnu ninn visydlli vismygeulisivunu, nanu avr munde nnn ktiynnu bisuvag avr arsur ninn visydlli bhybhrantigeullu-vru. ninu biluv a dindlli avru ksksnkke tmm tmm prand bgge nduguvru. devrad krtnu hige heluttane- babilen arsn ktiyu ninn mele bruvdu; prakrm saligl kttiglimd jnamgllli bhykmr ragiruv ninn smuhvnnu nanu biluvnte maduvunu; avru aiguptd mhttnnu kedisu vru; adr jnsmuhvella halaguvdu. nanu a bhuprvahgl bliylliruv adr mrgglennella nasmaduvunu; a nirinlli innu mele mnusyn kalagli, pranigl geursagli klkisuvdill. amele nanu a niruglennu alvagi madu-vunu; adr ndiglennu enney hage hriyuvmt madu vnu emdu devrad krtnu heluttane. nanu aigupt-desvnnu halu maduvag, a desvu pripuruvagi halagu-vag mtu nanu avr nivasiglennella heudeyuvag nane krtnemdu avrige tiliyuvdu. idu avru geuladuvmt geulatvagide; aiguptd visyvgiuvr adr ella jn smuhd visyvgiuvu jnamggl kumarteyru idnnu kuritu geu-laduvru; emdu devrad krtnu heluttane. idllde hn-nerdne vrsd, timglin hinedene dindlli krtn vakyvu nnge bmdu heliddenmdre- mnusyputrne, aiguptd jnsmuhd visyvgi geuladu. adnnu, adr smgd ghn-vull jnamggl kumarte yrnnu bhumiy kelgin bhagg-lige kunieyu lge iliyuvvr jeute tllibidu. ninu saumdry-dlli yarige heuluv? kelge heugu mtu sunntiaylldivr smgd mlgu. avru ktiyimd htadvr mdhydlli bilu-vru. avlu ktigge oppislpptiddale; avlennu avl ella smuhvnnu eleyiri. surllli blisthr avnige shay ma-didvr smgd pataldeuligim avn smgd matnaduvru; avru iliduheugi sunnti aylldivragiuvu ktiyimd htadv-ra giyu mlgiddare. alli assury mtu adr ella gumpu iruvdu; suttlu adr smadhigiluvvu; avrellu ktiyimd biddu htadvre. avr smadhiglu kuniy kdegllli idlpt-ive, adr smadhiy suttlu avr gumpuglive. jivitr des-dlli bhykmr ragidd ivrellu ktiyimd biddu htra dru. alli elamu mtu adr ella smuhvu akey smadhiy sut-tlu ide; avrellu ktiyimd biddu htadvre; sunntiayll-divragi bhumiy kelgin bhaggige iliduheudvre, avru jiv-itr desdlli bhykmrragidagyu kunige iliyuvvr smgd tmm nimdeyynu heuttukeumiddare. avru adr ella smuhkku htadvr mdhydlli hasige hakiddare; adr suttlu avr smadhiglive; avrellu ktiyimd htragi sun-ntiaylldivragiddare; avru jivitr desdlli bhykmrragid-agyu kunige iliyuvvr smgd tmm nimdeyynu heuttu keumdu htadvr mdhydlli idlptiddare. alli meseku

tublu mttu adr ella smuhvu adr smadhglu adr suttlagi
ive ivrellru jivitr desdlli bhykmrragi ddagyu sunntiy-
illde kttiymd htradvru. sunntiayilldrrlli biddmt tmm
yuddhd ayudhgl smgd patalkke ilidmt surr smgd ivru
mlgbedve? avru tmm ktiglnnu tmm tlegl kelge it-
tukeumdiddare; avru jivitr desdlli surrige bhymkr
ragiddagyu avr akrnglu avr elubu gl mele iruvvu.
haudu, ninu sunntiayilldvr mdhydlli muriyplduvi; kt-
tiyimd htradvr smgd mlguvi. alli edeumu adr ar-
sru mttu ella prdhanru surragiddagyu kttiymd htva
dvr smgd hulnptiddare; avru sunntiayilldvr smgdvu
kunige iliyuvvr smgdvu htradvru. alli uttrd prdha
nru cideuinivrellru htradvr smgd iliddidare; avru
bhykmrtvdimd tmm pra krmkke nacikeptiddare;
htradvr smgd iliddidare; sunntiayilldvraddidu ktti-
ymd htragi kunige iliyuvvr smgd tmm nimdeynnu
heuttvragiddare. phreuhnu tnn yav smuhvnnu neudi
adrne heumduvneu haudu, avnu avn ella senyvu
htradvru emdu devrad krtnu heluttane. nanu nnn
bhyvnnu jivitr desdlli umtu madiddene. a phreuhnu
avn ella smuhd shitvagi kttiymd htradvr smgd, sun-
ntiayilldvr mdhydlli mlgislpdvnemdu devrad krtnu
heluttane.

33

krtn vakyvu nnge bmdu heliddenmdre- mnusypu-
trne, ninn jnr mkkleumdige matnada mttu av rige-
nanu omdu desd mele yavag kttiynnu truvneuv ag a
desd jnru tmm pramtyd obb mnusynnnu arisi tmge
kavlugarnnnagi ittre, avn kttiynu desd mele bruvdnnu
neudi, khleynnudi jnrnnu eccrisidag, yavnu khley
dhvniynnu keli eccrvaguvdillve? ag kttiynu bmdu
avnnnu tegedukeumdre avn rktvu avn tley meleyle
iruvdu. avnu khley dhvniynnu keli eccrgeullilli; avn
rktvu avn mele iruvdu. adre eccrikeyaguvvnu tnn
pranvnnu ulisikeu lluvnu. adre kavlugarnu kttiynnu
neudi, omdu vele khleynnu udde jnrnnu eccrisidid-
dre, ag kttiynu bmdu avreulgidm yareubnnnadru
tegedukeumdre avnu tnn akrmdlli tegeyplduttane.
adre nanu avn rktvnnu kavlugarn keyimd vicarisu-
venu. o mnusyputrne, ninnnnu nanu israyelin mnet-
ndvrige kavlugarnnnagi ittiddene; addrimd ninu nnn
bayiy vakyvvnu keli, nnnimd avrnnu eccrisu. nanu
dustnige-o dust mnusnye, ninu niscyagi sayuvi
emdu heluvag omdu vele ninu avneumdige mat-
nadde dustnnnu avn margdimd eccrisiddide a dust
mnusynu avn akrmgllliye sayuvnu; avn rktvnnu
nanu ninn keyimd vicarisuvnu. adagyu ninu omdu
vele dustnnnu avn dumargglimd tiruglu eccrisidru
avnu tnn dustmargdimd tirugiddide avn akrmgllliye
sayuvnu; adre ninu ninn pranvnnu tppisikeulluvi.
o mnusyputrne, ninn israyelin mnetndvreumdige
matnadi hige helu -nmm apradhglu paglu nmm
meliddu navu avugllli ksinisutta heudre hege bduku-
vevu; emdu heluvirlla? avrige hige helu emdu dev-
rad krtnu heluttane -nnn jivdane, nnge dustn savin-
imd smteus siguvdill; adre a dustnu durma rgdimd
tirugikeumdu jivisuvdadre adrllyie nnge smteussigu-
vdu; isra yelin mnetndvre, nivu nimm nimm dust-
margglinnu bittu tirugiri, nivu tirugi keulliri. nivu
sayuvdu yake? mnusy putrne. ninu ninn jnr
mkklige helu-nitivmtn nitiyu avn apradhd dindlli

avnnnu tppisuvdill; hageye dustn dusttvvu avnu tnn
dusttvvnnu bittu tiruguv dindlli adrimd biluvdill; ni-
tivmtnu papmaduv dindlli nitiyimd bdok larnu. nanu
nativmtnige-ninu niscyagi bdukuvi emdu heluvag-
avnu omdu vele avn svmt nitiynnu nmbe anyayvnnu
madidre avn ella nitiyu jnapkmadi keulllpdudill;
adre avnu madid avn akrmglligadi avnu sayuttane.
nanu dustnige-ninu niscy vagi sayuvi emdu heluvag
avnu pap dimd tirugikeumdre mttu nyayvnnu niti
ynnu madidre dustnu tnn otteynnu himdkke keut-
tre mttu deucikeumdddnnu tirugi keuttu anyayvnnu
madde jivd niymgllli ndedre avnu sayde khmdit vagi
bdukuvnu. avnu madiruv pap gllli omdadru avnige
vireudhvagi jnap kkke bruvdill; avnu nyayvnnu niti
ynnu madidrimd niscyagi bdukuvnu. adru ninn
jnr mkklu-krtn margvu smvill annuttare. avrigadreu
avr margve smvagill. yavag niti vmtnu tnn ni-
tiyimd tirugikeullvneuv mttu akrmvnnu maduvneuv
avnu khmdit vagiyu adrllyie sayuvnu. adre dustnu
dusttvvnnu bittu tirugikeumdu nyay vnnu nitiynnu
ndesidre avnu adrllyie bdukuvnu. adru nivu krtn
marg sryill annuttari; o israyelin mnetn dvre, nimmlli
prtiyeubbrige nimm marggl prkar nanu nyay tirisu-
venu. nmm serey hnnerdne vrusd httnne timglin aidne
dindlli addendenmdre, yerus leminimd tppisikeum-
dvneubnnu nnn blige bmdu pttvnu heudeylpttide
emdu helidnu. ag avnu tppisikeumdu bruv dkkimt
meudle, saymkaldlli krtn ke nnn mele ittu. avnu
mumjane nnn blige bruv tnk nnn bayi tereypttide;
nn bayi teredittu. nanu muknagirllil. amele, krtn
vakyvu nnge bmdu helidde nmde- mnusyputrne,
israyelin desd halu prdesgllli vasisuvru- abrahamne
obbnagiddu desvnnu svmttrisi keumdnru, adre navu
bhl jnragiddu desvu nmge svastyvagi keudlpttide
emdu heluttare. addrimd ninu avrige helbekaddde
nmde-devrad krtnu hige heluttane-nivu rktidmd
kudid mamsvnnu tinnuvr llve? nimm knnuglu vi-
grhgl kdege etti rktvnnu celluv nivu desvnnu svad-
hinpdisi keulluvireu? nivu nimm kttiym mele nimtu
ashyvad kelsglgnu maduviri; nimmlli prtiyeubbnu
tnn tnn nereyvn hemdtiynnu kedisuttane; higadre
nivu desvnnu svmttrisi keullbhudev? ninu avrige
helbekad ddenmdre-devrad krtnu hige helu ttane-
nnn jivdane, niscyagi halu sthlglliruvvru ktti-
ymd biluvru; byli nlliruvvrige mrgglgnu aharvnnagi
keudu ttege; keutegllliyu guhegllliyu iruv vru vyad-
higlimd sayuvru. nanu i desvnnu halupalu madu-
venu. adr bld mhttu tiriheuguvdu. israyelin prvt-
glu haduheuguvvrillde halagu vvu. amele avru ma-
did ella ashyg lmidagi nanu a desvnnu smprun-
vagi nasgeulisidag nane krtneumdu avru tiliyuvru.
idllde mnusyputrne, ninn jnr mkklu innu mnegl
baglugligu geudegligu viruddhvagi matnaduttare,
ninn visyagi matnadikeumdu obbrigeubbru tmm
tmm sheudrrellru-krtnimd heurdv matu enemdu
keli prarthiseun bnni emdu helikeulluttare. bere
jnru bruv hage avru ninn blige bmdu jnru kuli-
tukeulluv hage ninn mumde kilitukeulluvru; avru
ninn vakyglgnu keluvru, adre avru avuglgnu madu-
vdill. avru tmm bayimd heccad pritiynnu teurisu-
vru; adre avr hrdivu leubhtvd kdege heuguvdu. igeu,
ninu avrige impad sbdvullmt, mtivdayglgnu cen-
nagi barisuvmt obbn mneuhrvad ragd hagiruvi; avru

ninn matuglŋnu keluttare, adre avuglŋnu maduvdill. yavag idu bruttdeu ag avrige prvadiyu tmm smgd id-danemdu tiliyuvdu.

34

krtn vakyvu nnge bmdu heliddenmdre- mnusypu-trise, israyelin kurubrige viruddhvagi prvadis, prvadis avrige hige helu- devrad krtnu kurubrige hige heluttane- tmmnnu tave meysisikeulluv israyelin kurub rige ayyeu, kurubru mmdeglŋnu meysis bardeu? nivu keubbnnu tinnuttiri, unney btteynnu hakuttiri, avugllli keubbiddnu keulluttiri, adre mmdeynnu nivu meyi suvdill, ksinvaddnnu nivu blpdisuv dill, khayileyaddnnu vasi madisuvdill, muriddnnu ktuvdill; kledu heuddnnu hudukuvdill, odisiddnnu nivu himdkke tru vdill. adre blatkardimd mtu krurtn dimd avugl mele deuretn maduttiri. avu cdri-heudvu; yakmdre alli kurub rill; avru cdriheudag bylinliruv ella mrgglige aharvadvu. nnn kuriglu ella prvtgl meleyu prtiyeumdu ettrvad betgl meleyu aledaduttive; haudu, nnn mmdeyu bhummdldl-lella cdri heugide; yavnu avugligagi vicarisill atva hudukill. addrimd kurubre, nivu krtn vakyvnnu keliri. dev rad krtnu hige heluttane; nnn jiv-dane, niscyvgi nnn mmdeyu keulleyadd rimdlu nnn mmdeyu kurub nillde bylin mrggligella aharvad-drimdlu nnn kuru bru nnn mmdeynnu hudukke id-drimdlu kurubru tmmnnu meysisikeumdre heurtu tmm kuriglŋnu meysiddrimdlu o kurubre, nivu krtn vakyvnnu keliri. devrad krtnu hige heluttane-igeu, nanu kurubrige viruddhvagiddene; nnn mmde ynnu avr keyimd vicarisuvunu; avru mmde mey-isuvdnnu nillisibiduttene. innu mele kurubru tmm heutteynnu tumbisi keullru. nanu nnn mmdeynnu avrige ahar vagd hage avr bayimd tppisuttene. devrad krtnu hige heluttane; igeu, nanu haudu, nane nnn kuriglŋnu vicarisi avuglŋnu hudukuttene. kurubnu cdrid tnn kurigl mdhydlili iruv dindli tnn mmdeynnu hudukuv prkar nanu nnn kuriglŋnu huduki karmugilin dindli cdri heud avuglŋnu ella sthlglimd bidisuvunu. jngleulgimd avuglŋnu heurge tegedu, desglimd avuglŋnu kudisi, avugl svmt deskke truvunu. israyelin prvtgl mele ndigllli nivasisuv ella desglili meysisuvunu. nanu olle mevinli avu glŋnu meysisuvunu; israyelin ettrvad prvtglili avugl mmdeyu iruvdu. avuglu a olley mmdeylli mlgli isra yelin prvtgl mele pustiyull mevnnu meyvuvu. nane nnn mmdeynnu meysis, nane avuglŋnu mlgisuvemdu devrad krtnu heluttane. kledu heuddnnu nane hudukuvunu; odislptiddnnu nane mitte truvunu, muriddnnu nane ktuvunu, blhinvaddnnu nane blpdisuvunu. adre keubbiddnnu blsthvaddnnu nane smhrisu vunu; nane avuglige nyaydmdne emb mevnnu meysisuvunu. nimgo o nnn mmd-eye, devrad krtnu hige heluttane-igeu, dngl psugl nduve mtu tgrugl heutgl nduve nanu nyaytirisuvunu. olley mevnnu cennagi medu mikk mevnnu tulidu ksmadiddu alpkaryevu? mtu tili nirnnu kudidu mikkiddnnu kalinimd klki bdi madiddu snn kelsveu? nnn mmdgladreu ninn kallli ksmadid-dnnu tinnuvvu; ninn kalinimd klki bdiyaddnnu kudiuvvu. addrimd devrad krtnu nimgo hige

heluttane- igeu, nanu, nane keubbid dnkku mtu bd-klad dnkku nduve nyaytirisuttene. nivu avuglŋnu pkke mtu hegluglimd nukutta durblvaduglŋnu keumbuglimd hayutta nnn mmdeynnu dur cdurisi bittiri. addrimd nanu nnn mmdeynnu kapaduttene; avu emdemdu keulleyagu vdill; nanu dngl mtu psugl mdhye nyaytirisuvunu. nanu avugl mele obb kurubnnu nemisuvunu; avnu avuglŋnu meysisuttane. nnn sevkna davidne avuglŋnu meysis avuglige kurubnaguttane. krtnad nane avuglige devragiruvunu; mtu nnn sevkna davidnu avugl mdhye prdhanna-giruvnemdu krtnad nane adnnu matadiddene; avr smgd sma dhand odmbdikeynnu madikeulluvunu; kett mrgglŋnu desdeulge illdmte maduvunu; avru nirbhvyagi arnyglili vasisi advigllli mlguvru. avrnnu nnn prvtgl suttn prdesglŋnu asirvdi svunu, kalkke sriyagi mleynnu surisuvunu; divyasirvadd mleyagu-vdu; bylin mrvu adr phlvnnu keuduvdu, bhumiyu adr adayvnnu keuduvdu, avru tmm desdlii nirbhvyagiru-vru; nane adr neugd bmdhnglŋnu bidisi avrimd seve madisikeumdv keyimd avrnnu tppisidag nane krtnemdu avru tiliyuvru; avru innu mele anynamgg-lige keulleyagu vdill; bhumiyr mrgglu avrnnu tinnu-vdill; yaru avrnnu hedrisuvvrille nirbhy vagi vasisu-vru. nanu avrigagi omdu prsiddh phlvksvnnu beleyisuvunu; innu mele avru desdlii hsiveyimd nasva guvdill; avru anyjnr tirsarkke innu mele guriyagu-vde ill. ag avru tmm krtnad devremb nane avr smgd iruvnemdu israyelin mmetndvrad avre nnn jnragiru-vremdu tiliyuvru emdu devrad krtnu heluttane. nnn kuriglu nnn mevin mmdeyu agiruv nivu nrpraniglu. nanu nimm devru emdu devrad krtnu heluttane.

35

idllde krtn vakyvu nnge bmdu heliddenmdre, mnusyputne, ninu seyar prvtkke abhimukhvagi adkke vireudhvagi prvadis; adkke helu- devrad krtnu hige heluttane-igeu, seyar prvtve, nanu ninge viruddhvagi ddene. nanu nnn keynnu ninge viruddhvagi cacuttene. nanu ninnnnu smpurvagi nasmaduttene. nanu ninn pttnglŋnu nasmadlu ninu halaguv; ag nane krtnemdu ninu tilidukeulluvi. ninu israyelyr mele dirgh dvesvitu avr aprahd keuney kaldli aptu smbhvisi dag avrnnu kttyi bayige gurimadidi. addrimd devrad krtnu heluttane- nnn jivdane, nanu ninnnnu rktmyvgi maduvunu; rktk keudiyu ninnnnu benntu vdu; ninu rktsurisuvdkke hesde heud karn rktprvaye ninn bennu httuvdu. hige nanu seyar prvtvnnu smpurv halu maduvunu; adreulge hadu heugu vvnnu himtiruguvvnnu kdiduhakuvunu. adr prvtglŋnu ninnvr henglimd tumbi svuru. ninn kttyimld htvadru ninn hll keullgliliyu biluvru. nanu ninnnnu nity naskke gurimaduvunu; ninn nrgglu himtiruguvdill nane krtnemdu ninu tilidukeulluvi. krtnu avuglliru-vrimd i erdu jnamggli i erdu rajyglu nnvagu vvu. ninu heliddrimd navu avuglŋnu vsmadikeullutteve. addrimd devrad krtnu heluttane- nnn jivdane, nanu ninn keupd prkarvu ninu dvesdimd avrige virud-dhvagi ndesid heuttekkicin prkarvu ninge nyaytirisid mele nanu avr mdhydlili ninnnnu tiliyvdisuttene. ag nane krtnemdu ninu tiliyuvi mtu israyelin prvtgl

visyvagi-avu halagive nmge ahavagi keudlpttve emdu heli mat nadid ninn ella dusneglnnu keliruvememdu tiliyuvu. hige nimm bayimd nivu nge vireudhvagi keucciddnnu nge vireudhvagi nimm matuglimd heccisiddnnu nanu kelidene. devrad krtnu hige heluttane-yavag smpurn bhumiyu smteuspu tdeu ag nanu ninnnnu halumaduvnu. hege ninu israyelyr svatmtryd nasnkke smteusptteyue hageye ninn nasnkke smteuspuv hage maduvnu. o seyar prvtve mtu smst edeumesmpurnvagi halaguvi; ag nane krt nemdu ninge tiliyuvdu.

36

allde mnusyputrne, israyel prvtgl kdege prvadisu mtu helu-israyel prvtgle, nivu krtn vakyvnnu keliri; devrad krtnu hige heluttane-yakmdre ninn struvu ninge vireudhvagi aha, purvd uttm sthlglu nmge svastyvaduvu emdu heluvru; add rimd prvadisu mtu helu, devrad krtnu hige heluttane-avru ninnnnu halumadu; ella kdeglimdlu numgibitru. adu nivu anyjnamggl uliyuvikege svastyvag bekemdu nivu matnaduvvr tutiglliyu jnr nimdeylliyu meletlpttidiri; ad drimd israyel prvtgle, nivu dev rad krtn vakyvnnu keliri-hige prvt gligu bettgligu ndigligu knivegligu halad onbhumigu suttn anyjnamg glili ulidvru keulleheudedu teuredu biduv halu ptngligu devrad krtnu helu ttane. addrimd devrad krtnu hige heluttane-niscyvgi nnn reusd bemki yimd anyjnamgglili ulidvrigu ella edeumige virudhvagi nanu matnadiddene; avr smpurn hrtyd smteusdimdlu tmm hgey mneubhavdimdlu nnn des vnnu keulleyagi heurge hakuv hage tmge svastyvagi keuttiddare. addrimd israyel deskke smbmdhptt hage prvadisu; prvt gligu bettgligu hllkeullgligu helbeka dddenmdre, devrad krtnu hige heluttane -igeu, anyjnamggl avmanvnnu ninu heuttdrimd nanu reusdimdlu raudr dimdlu matnadiddene. addrimd dev rad krtnu hige heluttane-nanu nnn keynnu melettidene, niscyvgi ninn meli ruv anyjnamgglu tavagiye tmm nimdeyannu heuruvru. adre o israyel prvtgle, nivu nimm keumbeglnnu heurdisi nnn jnrad israyelyrige phlkeuduviri; avr bruvikeyu sviapvagide. igeu, nanu nimm pksdlli iddeve, nanu nimm kdege tirugi keulluttene. nivu uttubittuviri. nanu mnusyrrnu ella israyel mnetnd vrnnu amdre ellrnnu ninn mele vrddhi maduttene, ptnglu jnbhritvaguvvu, halad prdesglu kttlduvvu; nanu nimmlli mnusyrrnu mrgglnnu vrddhimadu vnu; avu heccagi ninge phlvnnu truvvu; nanu nimmnnu nimm hley sthlglili vasisuvme madi nimm meudlin sthitigimt nimmmnu uttm sthitige truvnu; ag nane krtmemdu nivu tiliyuviri. haudu, mnusyru nimm mele ndeyvmt e nanu maduvnu, adu nnn jnrad israyelyr meleye; avru ninnnnu svadhinmadikeulluvru, ninu avrige svasthyvaguvu mtu ninu innu mele avrrnu mkkllld mnusyrrnagi maduvdill. dev rad krtnu hige heluttane, ninu mnusyrrnu numgumth des mtu ninn jnglgnu mkkllld dnmth jnamgglnnagi madumthddu agiruvu emdu avru ninge heluvru; addrimd innu mmdre nivu mnusyrrnu numgudvill; innu mele ninn jnamgdvrrnu mkkllldv rnnagi maduvdill emdu devrad krtnu heluttane. allde innu mele

ninu any jnamggl nimdeyannu kelisikeulldmte nanu maduvnu; ninu innu mele jnamgdvrimd tirskrisplduvdill; ninu ninn jnamgvnnu innemdigu bilisuvdill emdu devrad krtnu heluttane. idllde krtn vakyvnu nge bmdu heliddennmdre- mnusyputrne, yavag israyelyr mnetndvru svmt desdlli vasisidre, ag avru adnnu tmm svmt margglimdlu duskaryglimdlu asuddh geulisidru. avr a duskaryglu nnn mumde muttagiruvvl asuddhtvd hagittu. addrimd avru desdlli cellid rktid nimittvagiyu avru adnnu asuddhpdid avr vighrg nimittvagiyu nnn reus vnnu avr mele surisidenu. nanu avrrnu anyjnamgglili cdrididenu. avru a des glili cdriheudru; avr marggl duskri yegl prkarvagi avrige nanu nyay tirisidenu. avru a anyjnamggleuge serikeumd mele-ivre krtn jnr mtu ivru atn desdimd heurtuheadru emdu avrige heli nnn prisuddh hesrnnu apvitrmaduvru. adre israyelin mnetndvru tavu heud anyjnamgglili apvitrmadid nnn prisuddhavad hesrnnu nanu knikrisidenu. addrimd ninu isra yeln mnetndvrigu helu-devrad krtnu hige heluttanemdu-o israyelin mnetndvre, nanu idnnu nimgagi madu till, adre nivu heuguvag anyjnamggl mdhye apvitrdidid nnn prisuddhnamkkagi madutene. nivu anyjnamggl mdhye apvitrdidid nnn mhttr namvnnu nanu prisuddhmaduvnu; hage nanu avr knnugl mumde nimmlli prisuddhmad mele a any jnamgglvru nane krtmemdu tiliyuvru emdu devrad krtnu heluttane. nanu nimmmnu anyjnamggl mdhydimd tegedu ella desgleulgimd kudisi nimm nimm svmt desglili serisuvnu. amele nanu nimm mele suddhavad nirrnu cimukisuttene mtu nivu sudhraguviri; asuddhtvglimdlu nimm ella vighrglimdlu nimmmnu suddhikrisuvnu. ninge heus hrtyvnnu keuttu heus atn vnnu nimmeulge iduvnu; nimm dehdimd kllin hrtyvnnu heurge tegedu ninge mamsd hrtyvnnu keuduttene. nnn atm vnnu nimmeulge iduvnu; nivu nnn niym glili ndeyuv hage maduvnu mtu nivu nnn nyayvidhiglgnu anusirisi ndeyuviri. nanu nimm tmdeglege keutt desdlli vasi sviri; nivu nnn jnragiruviri; nanu nimm devragiruvnu. allde nanu nimmmnu nimm asuddhtvglimdlu sh rkisuvnu; bele bele ylemdu heli adnnu heccisuvnu, ksamvnnu nimm mele brmaduvdill. anyjnamg glili ninge brgald nimdeyu innu mele bard hage nanu mrgl phlvnnu heuld adayvnnu heccisuvnu. amele nivu nimm durmag duracarglgnu jnapkkke tmdukeumdu nimm apradhl mtu ashy karygl nimitt ninge nive hesikeulluviri. idu nimgagi madlil-lvemdu ninge tildirli emdu devrad krtnu heluttane; o israyelin mnetndvre, nimm durma rgglige nacike ptu ljeheumdiri. dev rad krtnu hige heluttane; nanu nimm ella akrmglimd nimmmnu suddhmaduv a dindlli ptnglgnu nivasiglimd tumbisu vnu; halagiruv sthlglu sh kttlduvvu. desvu alli haduheuguv jnrellr mumde bidagi kande ulumegeumdiruvdu. halagidd i desvu edenin udyanvnd hagayitemdu mtu halagi bidduheugi bidagi nsisi heugiruv ptnglu nadagi keuteglimdlu nivasiglimdlu tumbive emdu heluvru. amele nimm suttlu ulidiruv anyjnamgglu nsisi heugiruv sthlglgnu mtu halagiruv sthldlli gid nett vnu krtmad nane emdu tiliyuvru; krtmad nane idnnu helidene, nane idnnu madutene. devrad krtnu hige heluttane; idnnu avrige

madlu naninnu israyeln mne tndvrimd vicarisuvenu; nanu avrnnu mnusyrlli mmdeymte heccisuvenu. pri suddh mmdey hageyu yerusalemn prisuddh hbbgl mmdey hageyu iruvru; adkarn bidad ptnglu mnusyr mmdeglimd tumbuvvu; nane krtnemdu avrige tiliyuvdu.

37

krtn ke nnn mele ittu; adu krtn atmd mulk nnnnnu heurge tmdu purtiyagi elubuglu tumbiruv knivegl mdhy tldlli nnnnnu bittitu. avugl suttlu nnnnnu haduheuguvmt maditu; igeu, terediru a kniveylli ongiheud elubuglu lekkvilldstu biddiddvu. atnu nnge heliddu–mnysputrne, i elubuglu jivisuvve emdag nanu uttrvagi, o devrad krtne, nine tilidiruve emdena. atnu nnge heliddenmdre–i elubugl mele prvdaisu mtu avuglige helu–o ongid elubugle, nivu krtn vakyvnnu keliri. devrad krtnu i elubuglige hige heluttane–igeu, nanu nimmlli usirnnu brmadutene; nivu bdukuviri; nanu nimm mele nrgltnu hbbisi mamsvnnu hrdis crmdimd mucci nimmeulge usirnnu keuttu bdukisuttene; nane krtnemdu nivu tili yuviri. hageye nanu ajneynnu pded prkar prvasideni; nanu prvdaisuval alli omdu sbdayitu; igeu, adu kd luttittu, elubuglella omdu gudi elubige elubu serikeumditu. nanu neudidag igeu, nrglu hb–bikeumdvu mamsvu hrdikeumditu, avugl mele cr–muv mucci keumditu. adre avuglige usire irilil. amele atnu nnge heliddenmdre–prva disu, usirin kdege prvdaisu, mnusy putrne, a usirige helu–devrad krtnu hige heluttane–o usire, nalku dikuglimd bmdu i ht srirglu bdukuvmt adr mele sul, nanu atn ajney hageye prvasideni; avugllli usiru bmtu; avuglella kaluri nimtu atymt mha seny vadvu. amele atnu nnge heliddenmdre–mnysputrne, i elubuglu sm–purn israyeln mnetngle; igeu, nmm elubuglu ongislp–tive mtu nmm nirikseyu kleduheugide; navu sud–dhvagi nmm bhaggltnu kttrisikoemdiddeve emdu avru heluvru. addrimd ninu prvdaisu mtu avrige helu–devrad krtnu hige heluttane–o nnn jnre, nanu nimm smadhighltnu tereyuvunu mtu smadhighlimd nivu heurge bruvmt maduvunu. isra yel deskke nimnnu truvunu. o nnn jnre, yavag nanu nimm smadhighltnu teredu heurge brmaduvunu ag nane krtnemdu nivu tilidukeulluviri. nnn atm vnnu nim–meulge ittag nivu bdukuviri mtu nanu nimnnu nimm svmt desdlirisuvunu; amele nane krtnu mat–nadi siddidenem du nivu tiliyuviri emdu krtnu heluttane. krtn vakyvnu nnge tirugi bmdu helidde nmde– idad mele mnysputrne, ninu omdu keulnnu tegedukeumdu adr mele yehudn mtu avn jeutegar–rad israyeln mkkldu emdu bredidu. amele mteumdu keulnnu tegedukeumdu adr mele yeuseph–nigu ephrayamigu avn jeute garrad israyeln mnetd–vrellrigu iruv keulu emdu bredidu. a omdeum dnnu omde keulaguv hage jeudisu; avu omdagi ninn ke–seruvvu. ninn jnr mkklu matnadi yavag heluvreu ag ivuglu–idu ninge enu, enemdu ninu teurisuvdil–ve amdag igeu, dev rad krtnu hige heluttanemdu avrige helu–nanu ephrayamin keyliruv yeusephn keulnnu avn jeutegarrad israyelyr geutrgltnu tege–dukeumdu avn smgd amdre yehudn keulin smgd

serisi avugltnu omde keulnnagi maduvunu. avru nnn keylli omdaguvru embdu; ninu bred a keu–lugltnu avr knnugl mumde ninn keyliruvvu. dev–vrad krtnu hige heluttanemdu avrige helu–nanu is–rayeln mkklnu avru heugiruv kdeymldu avrnnu omdugudisi avrnnu avr svmt deskke truvunu. nanu avrnnu israyel prvtgiruv desdlli omde jnamgvnnagi maduttene obb arsne avrell rigu arsnagiruvnu; innu mele avru erdu jnamgglagli athva rajyglmta gli vib–hagislpduvdill. illve avru innu tmm vigrhglimdlu ashyglimdlu ella akrmglimdlu asuddhvaguvdill; adre nanu avrnnu papmadidvr ella nivasi glimd rksisi, avrnnu suddhmaduvunu; hige avru nnn jnragiruvru nanu avrige devragiruvunu. nnn sevknad davidnu avr mele arsnagiruvnu; avrellrigu obbne kurub–niruvnu nnn nyayniym glhne anusrisuvmt madu–venu. nnn sevknad yakeubnige nanu keutt desdlli nimm tmdeglu(pitrglu) vasmadid a desdliyu avru avr mkkldu mtu avr mkkld mkkld emdemdigu al–liye vasmadvuru; nnn sevknad davidnu emdemdigu avrige prdhannagiruvnu. idad mele nanu avreumdige sma dhand omdbdikeynnu madikeulluvunu; idu avreumdige nityvad omdbdikeyagi ruvdu; nanu avrnnu a sthldllirisuvunu avrnnu vrddhigulisuvunu; nnn prisuddh sthlvnnu emdemdigu avr mdhydlidu–venu. nnn gudaruvu sh avreumdigiruvdu; haudu, nanu avr devragiruvnu mtu avru nnn jnragiruvru. nnn prisuddh sthlvu emdemdigu avr mdhydeulgiruvag, krt nad nane israyelyrnnu prisuddh geulisidenemdu anyjnru tilidukeulluvru.

38

krtn vakyvnu bmdu nnge heliddenmdre– mnusy–putrne, mesek mtu tublinvrige mukhy prbhugla giruv mageug desd geugnige ninu abhimukhnagi avrige viruddhagi prvdaisu devrad krtnu hige heluttane–mesek tublige mukhy prbhuvad geugne, nanu ninge vireudhvagidene. nanu ninnnu himd–kke tirugisi ninn dvdegllli keukkegltnu haku vnu; nanu ninnnu ninn ella senyvnnu kuduregltnu kudure svarrnnu mumde truvunu. ivrellru nana tr–vad ayudh gltnu teuttiruvru, ivreumdige khedyvu mtu guraniyu ull mhasmuhvnnu truvunu; ivrellru ktigltnu hididiruvru. avreumdige prsiya ithiye–upy libiya ivrellreumdige gurani mtu sirstranglu id–dvu. geumer mtu avn ella dgltnu uttr dikkin teu–grmn mnetdvrvnnu avn ella dgltnu ninn smgdviruv anek jnrrnu heurge truvunu. ninu siddhnagi ninn smgd kudi bmdiruv ninn ella kutgltnu sid–dhmadikeumdu ninu avrige kavliuru. bhl divsglad mele nanu ninnnu prisi lisuttene; vrusgl amatydlli ninu ktiiymd himtirugislptmtth desku yavaglu bida gidd israyel prvtgl meleyu jnamggelugimd mumde trlptu ellru bhdrvagi vasisuvvr bligu bruvi. ninu meleri birugaliymte bruvi. ninu ninn ella dm–duglu mtu anek jnr shitvagi meghdmte desvnnu muccuviri. devrad krtnu hige heluttane–idu sh aguvdu, ade smydlli ninn mnsige kelvu smgtiglu bruvvu ninu omdu kettueucneynnu yeucisuvi, ninu pauligeudeyilld hlilglul deskke nanu heuguvunu; pauli geudegililde illve bagluglu aguliglu ilde adu avru visramtiymldu sukh vagi vasisuttiruvag nanu

heugi, sulige ynnu keulleynnu tegedukeulluvunu; hige nivasgliddu bidagidd sthlgllillyu jnam glimd kudisltptmth dnglu smptu ullmth mttu bhumiy mdhydlly vasmadu vmth jnr meleuy kehakvenu emdu heluvi. seba, dedan mttu tarsisin vrtkru, ella prayd simhgleumdige alli ninge–ninu sulige tegedukeullbekemdu bmdiya keulleheudeyuvdkkagiye ninn tmd vnnu kudisideyeu? bmgar mttu belliyinnu heut-tukeumdu dnglennu smptnnu tegedu keumdu mhasulige tegedukeullbekemdeu annuvru. addrimd mnusyputrne, devrad krtnu hige heluttanemdu geug-nige prva disu mttu helu–yavag nnn jnr ad israyelyru sukhvagi vasisuvreu a dindlli adu ninge tiliyuvudilveu ninu uttr bhaggl ninn sthldimd bruvi; ninu ninn smgd anek jnru kudureglennu httd vrage blvad senyavagi y mhadmda giyu bruviri. ninu desvnnu muc-cuv meghdmte nnn jnragiruv israyelyrige vireudhvagi avr mele bruvi; idu nde yuv keunye divs-gllli o geugne, nanu avr knnugl mumde ninnlli prisuddhnaguvag, anyjnamgglu nnnnnu tiliyuv hage ninnnnu nnn deskke brmaduvunu. devrad krtnu hige heluttane–nanu yav visyvgi nnn sevkrd israyelin prvadiglimd prvakdldli matnadideneu avnu nine allve? ninnnnu avrige vireudhvagi br madut-tenemdu a dingllli anek vrsge lige mumce prvadisidrl-llve? a dindlli geugnu israyel deskke vireudhvagi bruvag reusvu nnn mukhd mele bruvmdemdu devrad krtnu heluttane. nnn i reusdlli mttu nnn keupd be-mkiylli nanu matnaduttene. niscyvgi a din israyel desdlli mhakmpn umtagu vdu; ag smudrd vianuglu akasd pksiglu bylin mrgglu mttu bhumiy mele hri-daduv ella jmtuglu, bhumiy ella mnusyr smgd nnn smmukhdlli nduguvvu; prvtglu kedvlpdvvu, ili jaruglu biluvvu, prtieumdu geudeyu nelkke uru-luvvu. nnn ella prvtglllu nanu avnige vireuddhvagi kttiynnu kreyuve nemdu devrad krtnu heluttane; prtieyubb mnusyn kttiyn avr sheudrnige vireud-hvagiruvdu. nanu avnige viruddh deskke vyadhiyimdlu rktidmdu vadisu ttene. nanu avn mele avn dm-dugl mele mleynnu surisuvunu. avneumdigiruv anek jnr mele bemkiynnu gmdhkvnnu nunupad kluglimd tumbi hriyuvmt hma mleynnu surisuvunu. hige nnneumdige nane heccisikeumdu mttu nnge nane prisuddhpdisikeumdu anek jnamggl knnugl mumde nanu tiliypdisikeulluttene. avru nane krtnemdu tilidukeulluvru.

39

addrimd, mnusyputrne, ninu, geugnige viruddhvagi prvadis, devrad krtnu hige heluttanemdu helu –igeu, mesk mttu tublige mukhy prbhuvad o geugne, nanu ninge vireudh vagiddene;2 nanu ninnnnu himdkke tirugisi, ninnnnu arney bhagvnnagi madibiduvunu; uttrd bhagglimd bruvmt maduvunu mttu ninnnnu israyelyr prvtgl mele truvunu; nanu ninn edgeyl-liruv billnnu heudeyuvunu ninn bgleylliruv bangu uduri biluvmt maduvunu. ninu ninn ella dlglu nin-neumdigiruv ninn jnru israyelin prvtgl mele bilu-viri; ella trhd mams tinnuv pksigligu bylin mrgg-ligu tinnuvmt nane ninnnnu kudeuvunu. ninu tered bylin mele biluvi; nane idnnu heliruvunu emdu devrad krtnu heluttane. nanu mageug mttu av

reumdige dvipgllli nirlksyvgi vasisuvvr mele be-mkiynnu kluhisuttene; avru nane krtnemdu tiliyuvru. hige nnn jnr ad israyelin mdhydlly nanu nnn prisuddhavad hesrnnu vyktpdisuttene; avru in-nemdigu nnn prisuddh hesrnnu apvitrvagd hage nanu maduttene. anyjnru israyelyrlli obb prisud-dhna krtnu nane emdu tiliyuvru. igeu, idu bmtu, mttu idu nerveritu; nanu mumtilisid dinvu ide emdu devrad krtnu heluttane; a israyelin kttngl nivasiglu heugi, ayudhglad gurani glennu kthedygllnu bil-luglennu banglennu kedeunneglennu bhleglennu bem-ihcci suduvru; avru avuglennu elu vrsglu bemkiyimd suduvru. adkkagi avru bylinimd mr glnnagi tege-duceulluvudill, athva arny dlli yavudnnu kttisikeul-luvdu ill; avru ayudhglennu bemkiyimdle suduvru; avru sureyadvuglennu suremaduvru mttu keulleheud-edvrnnu tavu keulleheude yuvru emdu devrad krtnu heluttane. a dindlli aguvendmdre – nanu geug-nige israyelin smadhigllli sthlvnnu keuduttene; yavd-mdre smudrd purvdlli ruv pryantikru haduheuguv kniveye; ag adu haduheuguvvrnnu nillisuvdu; alli geugnennu avn ella dlvnno smadhi maduvru; a kniveynnu hmeun geug emdu kreyuvru. israyeln mnetn dvru desvnnu suddhmaduv hage avrnnu elu timglugl vregu smadhimaduvru. haudu desd ella jnru avrnnu huniduvru; nanu mhimeynnu heumduv dindlli adr prkhyati avrigaguvdu emdu devrad krtnu heluttane. desvnnu suddhikrisuv hage adr mele mikkvrnnu haduheuguvvr shaydimd huniduv dkke yavaglu desvnnu haduheuguv mnusyrnne nemisuvru mttu ivru elu timgluglad mele hudukuvru. pryani kru a desdlli haduheud mele hunidu vru. hmeun geugn kniveylli huni duv tnk a desdlli haduheuguvvr yav-dadreumdu mnusyn elubnnu neudi dag adkke gurutu hakuvru. hige avru suddhikrisid a ngrd hesru hmeun. devrad krtnu hige heluttane–mnusyputrne, ninu prtieumdu ritiy pksigligu mttu bylin prtieumdu prani gligu matnadi–ottagi bnniri. nanu nim gagi arpisuv nnn yjnkeuskr prtieumdu kdeyimdlu seriri; idu israyel prvtgl mele ndeyuv mhayjnvagide. nivu mamsvnnu timdu rktvnnu kudiy bhudu. nivu surr mamsvnnu tinnuviri mttu bhuviri prbhugl tgru kurimri heut mttu heurigl basanin keubbid psu ivellvugl rktvnnu kudiyuviri. nanu nimgeuskr arpisid nnn yjndlli nimgre trptiyaguv vregu keubbnnu timdu mteruv vregu rktvnnu kudiybhudu. hige nivu nnn mejinlli kudureglimdlu rthglimdlu sur-rimdlu yuddhd ella mnusyrimdlu tumbuviri emdu devrad krtnu heluttane. nanu nnn mhimeynnu anyjnamgllli sthapisuttene; ella anyjnamgglu nanu ndesid nnn nyaytirpnnu mttu avr mele irisid nnn keynnu neuduvvu. hige israyeln mnetndvru krt-nad nane amdinimdlu innu mumdeyu avr dev ra-giruvnemdu tiliyuvru. israyeln mnetndvru tmm akrmgl nimittvagi serege heudremdu anyjnamgglu tiliyuvvu; avru nnge vireudhvagi dreuh madid-drimd nanu avrige nnn mukhvnnu mremadikeumdu avrnnu avr verigl kege oppisidenu. hige avrellru kttiymd htradr. avr asuddhtvd prkarvu akr-mgl prkarvu nanu avrnnu dmdisi, nnn mukhvnnu avrimd mremadiddene. addrimd devrad krtnu hige helu ttane–ig nanu yakeubin sereynnu tirigi trut-tene, smpurn israyelin mnetnd vr mele kruneyidut-

tene; nnn prisuddh hesrigagi svgaurvullnagiru-
 venu. avru hedrisuvvillde ksemvagi tmm desdlli
 vasmadidag umtad tmm nacikeynnu nnge vireud-
 hvagi atikrmisid ella atikrm glnnu heutt trovay,
 nanu avrnnu jngleulgimdm tmtt tmd mele avr strugl
 desdeulgimdm avrnnu kudisi anek jnam gl munde
 avrlli prisuddhnaguvnu; amele avrnnu anynamg-
 leulgimdm seregedvnu innu mele avrlli obbnnnadru
 ulisde desikke kudisidvnu nane avr devrad krtnemdu
 avru tivuvru. ilve nanu nnn mukhvnnu emdigu
 mremaduvdill; nanu nnn atmvnnu isra yelin mnet-
 ndvr mele suridiruvenemdu devrad krtnu heluttane.

40

nm serey ipptedney vrsd armbhd timglin htne
 dindlli pttvnu odedu haklptt mele, hdinalkne vrsd
 ade dindlli, krtne ke nnn mele iddu nnnnnu allige br-
 maditu. devr drsnglli atnu nnnnnu israyel deskke
 tmdu ati ettrvad prvtgl mele nnnnnu irisidnu, adr
 mele dksind kdeylli pttvnu ktiruvmtittu. nnnnnu al-
 lige tmdag igeu, alli hittaleymte teuruv obb mnusynu
 iddnu. avn keylli narin nulu altey keulu ittu. avnu
 bagillle nimti ddnu. a mnusynu nge-mnusy pu-
 trne, ninn knnuglimd neudi ninn kiviglimd kelu
 nanu ninge teurisiv ella smgtiglige ninn mnssidu,
 nanu ninge teurisiv hageye ninu illige trlpttiruve.
 ninu neuduvvu glnnella israyelyr mnetndvrige tilisu
 amdnu. neudu, mney heurge suttmittu iruv geude; a
 mnusyn keylli omdu hidi uddhvdadmth arumeul udd
 alte keulu ittu; hageye avnu a kttd aglvnnu alte
 madidag adr ettr agl omde keulagittu. amele avnu
 mudnkke abhimukhvagiruv baglige bmdu, adr met-
 tlugltnnu htta a baglin heustiltnnu alednu, adu omde
 keulin aglvagittu, mttu omde keulu aglvad heustilin
 baglu alli ittu. prtuyeumdu cikk keuneuyu omdu
 keulu uddvagi omdu keulu aglvagi ittu; keuthdigl
 nduve aidu meul olbaglin pdsaley bliylli ruv baglin
 heustilu omdu keulin alte ystittu. avnu olbaglin
 dvaramgnvnnu omdu keulemdu alednu. amele baglin
 dvaramgnvnnu emtu meulvemu adr kmbgltnnu erdu
 meulvemu alednu; dvaramgnd baglu olgde ittu.
 mud nd kdegiruv baglin keuthdiglu i kde ylli muru
 a kdeylli muru iddnu; a murku omde alte ittu. i
 kdeyu a kdeyu kmbgligu sh omde alte ittu. avnu
 baglin prvesd aglvu htta meulvemu baglin ud-
 dvu hdimuru meulvemu alednu. a cikk keuthdigl
 mumde idd jagvu sh a kde i kde omdeumdu meul-
 vagittu; i cikk keuthdiglu a kdegu i kdegu araru meul-
 glagiddvu. ag avnu bagltnnu omdu keuthdiy ma-
 ligeymd inneumdu keuthdiy maligege alednu. a
 dvardimd i dvarkkeruv aglvu ipptede meulglagittu.
 kmbgltnnu sh arvttu meulgl hage madidnu; adu
 baglin suttmuttiruv (amgld) kmdb vregu ittu. prvesd
 baglin mumdugde yimd ol baglin dvard amgld vregu
 aivttu meulvittu. cikk keuthdiglliyu baglin olgde
 iruv avugl kmbglillyu ikktad kitkigiddvu; kesaleg-
 ligu sh olgde suttlu kitkigiddvu; omdeumdu kmdb
 mele khrjurd mrgliddvu. ag avnu nnnnnu heurgin
 amglkke tmdnu; igeu, keuthdiglu kllu hasid nelvu
 amglkl suttlu madlpttiddvu; kllu hasid nelv bdiylli
 muvttu keuthdi gliddvu. baglugl parsvdlli baglugl ud-
 dkke sriyagi idd a kllu hasidnelvu kelgin nelttagittu.

ag avnu kelgin baglin mumdugdeymd olgin amgld
 heurgdey vregu purvku uttrku iruv aglvnnu nuru
 meulvemu alednu. idllde uttrd kdege abhimukhvad
 heur gin baglin uddvnnu aglvnnu alednu. adr cikk
 keuthdiglu i kdegu a kdegu muru muru iddnu; adr
 kmbglu kesale glu meudlne bhaglin altey hagiddvu;
 adr udd aivttu meul agl ipptedu meul. adr kitkiglu
 kesaleglu khrju rd gidglu mudn kdey baglin kdege ab-
 himukhvagiddvu; avru elu mettlugltnnu eridag, adr
 kesaleglu adr mumdidvnu. olgin amgld baglu uttr
 mttu purvkkiruv baglige eduragittu; avnu baglin-
 imd baglige nuru meulvemu ale dnu. amele avnu
 nnnnnu dksind kdege tmdnu; igeu, dksind kdege
 baglu ittu, avnu adr kmbgltnnu kesalegltnnu i altey
 prkarve alednu. adrllyu adr kesaleglillyu suttlu a
 kitkigl hageye kitkiglu iddnu. uddvu aivttu meul
 aglvu ipptedu meul; adkke eruv hage elu mettluglu
 iddnu. adr kesaleglu adr mumde iddnu; adr kmbgl
 mele a kdegu i kdegu omdeumdu khrjurd mrvittu.
 olgin amgldlli dksind kdege baglittu; avnu omdu
 baglinimdm mtteumdu baglige dksinvagi nuru meul
 alednu. amele avnu nnnnnu dksin baglinimdm ol-
 gin amglkke kredukeumdu heugi avnu i altegl prkar
 dksind bagltnnu alednu; allin a cikk keuthdigltnnu adr
 kmb gltnnu kmanugltnnu i altey prkar alednu. adrl-
 lyu adr suttliruv kma nuglillyu kitkigliddvu adr udd
 aivttu meul, agl ipptedu meul; suttlu ruv kmanuglu
 ipptedu meul uddvagi aidu meul aglvagiyu iddnu.
 adr kma nuglu heurgin amgld kdegiddvu; adr km-
 bgllli khrjurd mrgliddvu. adkke eruvdkke emtu
 mettluglu iddnu. avnu nnnnnu purvd kdegiruv
 olgin amglkke kredukeumdu heugi i altegl prkar
 bagltnnu alednu. allin cikk keuthdigltnnu kmbgltnnu
 kmanugltnnu i altegl prkarve avnu alednu; adrlly sh
 suttlu iruv adr kmanuglillyu kitkiglu iddnu. adr ud-
 dvu aivttu meul aglvu ipptedu meul. adr kmanuglu
 heurgin amgld kdege iddnu; khrjurd mrglu a kde i
 kde allin kmbgl mele iddnu; mele heuguvdkke ad-
 kke emtu mettluglu iddnu. idllde avnu nnnnnu uttrd
 baglin blige kredukeumdu heugi i altegl prkar alednu;
 allin cikk keuneglu, kmbglu kmanuglu mttu adr sut-
 tlu iruv kitkigl uddvu aivttu meul, aglvu ipptedu
 meul; adr kmbglu heurgin amgld kdege iddnu; adr
 mele heuguv hage emtu mettluglu iddnu. keuthdiglu
 avugl prvesglu baglugl kmbgl bliylli, dhn bliynnu
 teule yuvlli iddnu; bagl dvaramgndlli erdu mejuglu
 a kdege iddnu. dhnbli ynnu pap bliynnu apradh
 bliynnu vdhisuv hage avu iddnu. heurgdeylli ut-
 trd baglin prveskke eriheuguvlli erdu mejuglu baglin
 dvaramgnd kdeylli erdu mejuglu iddnu. baglin ke-
 uneylli i kde nalku mejuglu a kde nalku mejuglu i riti
 emtu mejugliddvu; ivugl mele avru yjn gltnu arpisut-
 tidru. dhnbligagi idd a nalku mejuglu kettid kl-
 luglimd madlpttiddvu; avugl udd agl omduvre meul,
 ettr omduvre meul, ivugl mele avru dhnbliynnu arp-
 neynnu vdhi suv samanugltnnu ittru. olge suttlagi ke
 agldstu keumdiglu jdiylpttiddvu. mejugl mele arp-
 ney mamsvittu. olgin baglin heurge olgin amgldlli
 haduvvr keuthdiglu iddnu; omdu uttrd baglin kdege
 dksinke abhimukhvagittu; mtteumdu purvd baglin
 kdege uttrkke abhimukh vagittu. avnu nge helidde
 nm dre-dksinke abhimukhvagiruv i keuthdi mney

melvicarneynnu neudikeulluv yajkrdu. uttrkke ab-himukhvagiruv keuthdi yjnviedi melvicarkrad yajkrdu. cadeukn kumarrad ivru levij keumi rlli krtn snnidhiy sevkragiddare. hige avnu amglvnnu alednu, adr udd nuru meul, agl nuru meul, adu cccauck-vagittu; a yjnviedi mney mumde ittu. avnu nnnnu mney dvaramgnke kedu keumdu heugi dvaramgnd prtiumdu kmvnnu alednu; a kde i kde aidumeul mtu baglin agl a kde murumeul, i kde murumeul ittu. dvaramgnd udd ipptu meul agl hnneumdu meul mtu avru melkke htuv mettuglimd nnnnu kretmdru. pdsaleyli i kde omdu, a kde omdu; erdu stmb-hgliddvu.

41

amele, avnu nnnu devalykke kretmdu kmvglnnu omdu kdeylli aru meul aglvemdu mtteumdu kde aru meul aglvemdu alednu. ide a gudard addglvagittu. baglin aglvu htuv meul baglin parsvglu omdu kdeylli aidu meul, inneumdu kdeylli aidu meulvemu avnu adr uddvnnu nlvtu meulvemu aglvnnu ipptu meulvemu alednu. amele avnu olge heugi bagilin kmvnnu erdu meulvemu baglinnu aru meulvemu baglin agl elu meulvemu alednu. hige avnu adr udd ipptu meulvemu agl ipptu meulvemu deva lyd mumde alednu; ide mhapisuddh sthl emdu avnu nnge helidnu. anmt avnu alyd geudeynnu aru meulvemu mney suttu ella kdegllid iddu parsvd keuthdigl agl nalku meulvemu alednu. a parsvd keuthdiglu nuru iddvu. omdr mele omdrmt muvtu amtstu iddvu; avru hidiylpduv hage parsvd keuthdigligagi iruv alyvnnu heumdid geudeylli sutt lagi serislpittdvu. adre mney geudeylli hidislpdlil. suttu amtstuglu mele mele heud hage aya keuthdigl aglvu hec-cutta bmditu; avnu mneynnu suttikeumdu mele mele heudhagella adnu bigiyagi iddu parsvd keumtme iddvu; hige melin amtstuglu mney kdege aglvagutta bmdvu; kel gin amtstinimd mdhyd amtstin margvagi melin amtstige htuttiddvu. alyd sutt muttlu omdu jgulyinu nanu neudi denu. adu parsvd keuthdiglige tlhdiyagi nelmttdimd sumaru aru mha meulglsthu et-trvagittu. heurgdeylli parsvd keuthdi gligad geudey dppvu aidu meul mtu uliddid olgin parsvkeuthdigl prtivagittu. keuthdigl nduve alyd suttu prtiumdu kdegv ipptu meul aglvittu; parsvd keuthdigl bagiluglu bidlptt sthld kdege iddvu, uttrd kdege omdu bagilu dksind kdege mtteumdu bagilu ittu; bidlptt sthld aglvu suttu aidu meulvagittu. ig prtiekisid sthlkke eduragi pscimd kdegidd kttdvu epptu meul aglvagittu; kttdd geudey suttu aidu meul dppvagittu; adr uddvu teumbhhtu meul vagittu. hige avnu alyvnnu nuru meul uddvemu; prtiekisid sthlvnnu kttdvnnu geudegl shitvagi nurumeul uddvemu alednu; idlle alyd mumbhagu purvd kdege idd prtiek sthlgu nuru meul aglvagiddvu. prtiek sthlkke eduragi himdey iddmt kttd vnnu amdre kepdsaleglhnu a kde i kde nuru meulvemu alednu; idreugle olgin devalyvu amgl dvarmg saleglu iddvu; baglgu kmvglnnu ikktad kitki glnnu adr suttu iddmth muru amtstu gilli baglige eduragi suttu mrdimd heudislpittdvu. pdsaleglhnu nelvu meuld-geumdu muclptmt kitkigl vregu; bagilin melku ol-

gin alyd vregu heurgu suttu idd geude, olgu heurgu ellvnnu alednu. adu kerubi glimdu khrjurd mrglimdu mad lpttittu. kerubi mtu kerubigl mdhye khrjurd mrvittu prtiumdu kerubigu erderdu mukh. hige i kde khrjurd mrd edurige prayd simhd mukhvu ittu; hige alyd tumba suttmuttlu madlpttittu. nelvu meuldgeumdu bag lin melin vregu devalyd geude ylliyu kerubiglu mtu khrjurd mrglu madlpttiddvu. devalyd kmv glv cccauckvagiddvu, prisuddh sthlv sh hagey ittu; omdu akavu mtteumdu akavnnu heuluttittu. mrd yin viedi murumeul ettrvagittu; uddvu erdu meulvagittu; adr muleglu uddvu parsvvu mrdimd madlpttittu; avnu nnge heliddenmdre-krtn mumde iruv meju ide emdu helidnu. deva lykku prisuddh sthlkke erdu baglugli dduv. a erdu bagluglige erdu kdgl dduv, a suttikeulluv kdglu omdu baglige erdu inneumdu baglige erdu iddvu. alyd baglugl mele kerubiglu khrjurd mrglu geudegl mele mad lptt hagey madlpttiddvu; dvaramgnd mumde heurgdeylli dppvad hlgegliddvu. idlle, i kdey a kdey dvaram nd pkkkku alyd parsv keuthdigligu ikktad kitkigl iddvu; dppvad hlgeglu sh iddvu.

42

a mele avnu nnnnu uttrd margvagi heurgin amglkke kreativeumdu heugi, prtiekvad sthlkke eduragi uttrd kdeylli ktuvikey kttdd mumde idd keuthdige kretmdnu, nurumeul uddkke eduragivut uttrd baglin agl aivttu meulvagittu. olgin amglkke idd ipptu meulkke eduragi heurgin amglkke idd kllu hasid nelkke eduragi muru amtstuglliyu pd salegl mele pdsalegliddvu. keuthdigl mumde olge heuguvmtu mtu htuv meulglu aglvadmt omdu meuld hadi ittu; avugl bagluglu uttrd kdegiddvu. ig melin keuthdige cikkvuglagiddvu. kttdd kelgin bhagkkimtlu mdhybhagkkimtlu pd saleglu ettrdlittu. ivu muru amtstu glagiddvu; adre amgl kmbgl hage ivuglige kmbglirilil; addrimd nelkke ettrdlin meln keuneglu kelgin mtu mdhyd keuneglige cacikeum-diddvu. keuthdi glige eduragi heurgidd geudey keuthdigl mumde heurgin amgl kdege idddu aivttu meul uddvagittu. heurgin amglldlid keuthdigl uddvu aivttu meul uddvagi devalyd mumde nuru meulvittu. i keuthdigl kelge heurgin amglmd avug leulge prvesisuv hage purvdikkige prves vittu. keuthdiglu purvd kdege amgl geudey dppdli prtiek sthlkke kttddku eduragiddvu. avugl mumdin dariyu uttrd kdeyllid keuthdigl akard hagey ittu; avugl uddvu aglvu omde agittu; avugl heurge heuluvikye avugl prkar vagiyu avugl bagiluglu hagey iddvu. dksind kdegidd keuthdigl baglugl prkar avugl hnu obbu prvesisuvmt purvd kdey geudege sriyad margd keuneyli omdu bagilittu. ag avnu nnge prtiek sthld mumde iruv uttrd keuthdiglu dksind keuthdiglu prisuddh keuthdi glagittu; alli krtnigagi bruv yajkrv ati prisuddhadvugl hnu tinnbeku; amdre kanikeynnu papd bliynnu apradhd bliynnu arpisbeku; a sthlv prisuddh vagittu. yajkrv avuglli prvesisuv vag avru prisuddh sthlvnu bittu heurgin amglkke heugbardu; avru tavu sevegagi dhrisid vstrglhnu alle tegeidibeku; avu prisuddh vagive. avru jnrige smbmhdptt bere vstrglhnu dhrisikeumdu svi-

apisbeku amdnu. hige avnu olgin alyd alte madi mugisid mele nnnnnu purvd kdege abhimukhvagiruv baglinimd heurge tmdu adnnu suttlagi alednu. avnu aleyuv keulinimd purvd bhagvnnu alednu. adu aleyuv keulin prkar suttlu ainuru keulagittu. uttr kdeylli sh avnu uttrd bhagvnnu altey keulin prkar suttlagi ainuru keulemdu alednu. avnu altey keulinimd dksind bhag vnnu ainuru keulemdu alednu. avnu pscimd kdege tirugi altey keulinimd ainuru keulemdu alednu. avnu nalku kdeglimd alednu; prisuddh sthlnnu apvitr vad sthlnnu prtyek pdisuv hage adkke suttlagi ainuru keulu uddvadmt mtu ainuru keulu aglvadmt geude ittu.

43

a mele avnu nnnnnu purvdikkige abhimukhavad baglige kedu keumdu heudnu; igeu, israyelin devr mhimeyu purv margvagi bmditu, atn dhvniyu bhu nirugl sbdhmdte ittu; bhumiyu atn mhimeyimd prka sisuttu. idu, nanu neudid drsnd turvikey prkar ittu nanu pttvnnu nasmaduvdkke bmdag neudid a drsnd hageye ittu; nanu kebar ndiy ddd mele neudid drsngl hage ittu; ag nanu beurlu biddenu. ag krtn mhimeyu purvdikkige abhimukhvagidd baglin margvagi alydeulge prvesi situ. ag atmvu nnnnnu etlikeumdu olgin amglkke kre tmditu; igeu, krtn mhime yimd alyvu tumbikeumdittu. nanu alydeulgimd nnn smgd matnaduvdnnu kelidenu; a purusnu nnn bliylliye nimti ddnu. atnu nngemnusyputrne, nnn simhasnd sthlnnu amgalugl sthlnnu mtu nanu israyelin mklld mdyhdlli nityvagi vasvagiruv sthlnnu nnn prisuddh hesrnnu israyelin mnetndvru amdre avradru avr arsradru tmm vybhar dimdlu ettr sthlglliruv avr arsr henglimdlu innu mele apvitrmaduv dill. avru tmm heustilnnu nnn heustilugl bliylliyu tmm kmbglnnu nnn kmbgl bliylliyu ittu nngu avrigu mdhye geudeynnu hakidrimdlu avru tavu madiruv ashyglimd nnn prisuddh hesrnnu apvitrmadiddare; adkarn nanu nnn keupdlli arvnnu mugisi bittiddene. ig avru avr vybhicarvnnu mtu avr arsr henglennu nnnimdvragidli, nanu avr mdhydlli emdemdigu vasisuttene amdnu. mnusyputrne, ninu israyelin mnetndvrige i mneyennu teurisu avru tmm akrmgl nimitdvagi nacikepduvru mtu avru madriynnu aleyli. avru madiddkkagi nacikepttre mney rupvnnu akarvnnu heurdeun breunglennu adr ella niymglennu adr ella nyayprman glennu avrige teurisu; adr ella niym glennu kegeumdu avru avuglennu maduv hage avr drstiyliye avuglennu bre, idu a alyd nyayprmanvagide –a prvtd meleyu adr suttlu nigdipdisidvregu ellvu atymt prisuddh vagide. igeu, ide a alyd nyay prmanvagide. i jynvediy alteglu meuld prkarve ive; meul amdre meuld mele omdu hidi udd; kelbhagd ettrvu omdu meul, melin ke agldstu amcin uddvu suttlu omdu meul, amcin tudyilli; suttlu dimdin aglvu omdu meul; ide jynvediy unnt sthl. neld tldimd kelgin adiy vregu erdu meulvittu, agl omdu meul; snnamcu meuldugeumdu deudd amcinvregu nalku meul mtu aglvu omdu meul. i prkar jynvediy nalku meulvagi; jynvediyimd melkke nalku keumbuglulldagiyu ir beku. jynvediy uddvu hnnerdu meul, agl hnnerdu meul nalku kdey

caukglu cccaukvagirbeku. adr amcu nalku kdege hdinalku meul uddvagi; hdi nalku meul aglvagi; adr suttliruv mereyu ardh meulvagi tlvu omdu meulvagi irbeku; mettluglu purv dikkige eduragirbeku. avnu nnge heliddenmdre–mnusy putrne, devrad krtnu hige heluttane; jynvediyennu maduv dindlli adr mele dhnbliglennu arpsi rktvnnu cimukisbeku; ivu allin niymglagive. devrad krtnu heluvdenmdre–nngesevemaadvdkkagi nnn blige sviapisuv cadeukn vmsdvrad yajkrigu leviyvrigu papd bligagi ele heuriynnu keudbeku. adr rktvnnu tegedukeumdu adr nalku keumbugl amcin nalku mulegligu suttlu hcci suddhpdisi deus prihrisbeku. idllde ninu heuri ynnu sh papd arpege tegedukeumdu alyd nemkvad prisuddh sthldlli heurge sudbeku. erdne dindlli deusvilld mekey mriynnu pap bliyagi arpis beku; avru jynvediyennu heuriymd suddhmadid hage suddhmadbeku. hige avru suddh madidag keuneylli deus villd omdu prayd heuriynnu purnamgvad mmdeyulgiruv omdu tgrnnu arpisbeku. ninu avuglennu krtn mumde arpisbeku; yajkru avugl mele uppnnu haki avuglennu krtnige dhnbliyagi arpisbeku. elu dingl tnk prt divnu ninu pap bligagi mekeynnu siddhmadbeku mtu purnamgvad prayd heuriynnu mmdeyulgin tgrnnu siddhmadbeku. elu dingl tnk avru jynvediyennu suddhmad tmmnnu tave prtisthisikeullbeku. i dinglu tiridag emtne dind truvay yajkru jynvediy mele nimm dhnbliglennu nimm smadhand bliglennu keuduvru. ag nanu nimmnnu amgikrisuvenemdu devrad krtnu heluttane.

44

amele avnu nnnnnu purvdikkige abhimukhavad heurigin prisudd sthld bagilin margvagi mtte brmadidnu; adu mucplpttittu. amele krtnu nnge heliddenmdre–i bagilu mucplpttirbeku, idu tereybardu; yav mnusynu idrimd prvesisbardu; israyelyr devrad krtnu idrimd prvesisiddane. addrimd idu mucplpbeku. idu prbhuvigagide; prbhuvu adreulge kulitukeumdu, krtn mumde reuttiynnu tinnbeku; atnu a bagilin pdsaley mulk prvesisi ade marg vagi heurge heugbeku. amele avnu nnnnnu uttrd bagilin margvagi alyd mumde kredukeumdu heudnu; nanu neudlagi igeu, krtn mhimeyu krtn alyvnnu tumbikeumditu. nanu beurlubiddenu. krtnu nnge helidde nmde–mnusyputrne, krtn alyd skl nemnistheg visyavagi nyay prmand visyavagi nanu ninge heluvdnella nivu kiviyaare keli knnare kmdu mndttu madikeu; alydeulgin prvesvnnu prisuddh sthld prtayeumdu hadu heuguvvuglennu gmnisu. tirugi biluv israyelin mnetndvrige ninu helbeka ddenmdre devrad krtnu hige heluttane–o israyelin mnetndvre, nivu nimm ella ashyglennu sakumadiri; avu gllli nivu nnn reuttiynnu keubbnnu rktvnnu arpisuvag nimm ella ashygli geuskr nnn odmbikeynnu viaruvmt hrdydlliyr sirldliyu sunnti yilldmth prkiyrnnu nnn prisuddhsthlkke kretmdu nnn alyvnnu apvitrdpdisidiri; nivu nnn prisuddhavad jvbadriynnu keguillde bereyvrnnu kayuvdkke nimm pri sudd sthldlli irisiddiri. devrad krtnu hige heluttane–hrdydliyu sirrd liiyu sunntiyilld yaveubb prkiynu israyelin mkleulgiruv

yaveubb apricitnu nnn prisuddhsthleudle prvesis bardu. israyelyru tppisikeumdu nnnim agli, tmm vighrgl kdege tirugi keumd veyllli nnge durvagi heud leviyru sh tmm akrmglnnu heurvru. adru avru nnn prisuddh sthldlli sevi suvrvagiruvru; alyd bagilugl melvi carvnnu heumdi alykke sevemaduvru; avru jnrigeskr dhnbllynnu bli ynnu madu avrige sevemaduv hage avr mumde nilluvru. avru tmm vigr hgl mumde jnrigagi sevemadi isra yelin mnetndvrige akrmad atmkva ddde karn, nanu nnn keynnu avrige viruddhvagi caccidene, avru tmm akrmvnnu heurvremdu devrad krtnu heluttane. avru yajkragi nnnnnu sviapijde ati prisuddh sthldlli nnn prisuddhadvugllli omdnnadu sviapijde, tmm nacikeynnu tavu madid ashyglngu heurvru. adre nanu avrnnu alyd ella seve geuskrvu adrlili maduvmt ellvugli geuskrvu alyd karyglngu neudi keulluvvrnagi maduvnu. adre israyelin mkkllu nnnnnu bittu heudag nnn prisuddh sthld kayideynnu kekeumd cadeukn mkklagiruv leviyrad yajkru ivru nnge sevemaduv hage nnn sviapkke bmdu, nnn mumde nimtu, nnge keubbnnu rktvnnu arpisuvremdu devrad krtnu heluttane. ivru nnn prisuddh sthlvnnu prvesisi, nnge seve madu vdkkagi nnn mejin blige bruvru avru nnn kayideynnu kekeulluvru. avru ol gin amglgl bagilnnu prvesisuvag narin vstrglngu dhrisikeullbeku; olgin amglgd bagiluglllyi olgdeyu sevi suttiruvag avr mele unney udupu irkuddu. avr tlegl mele narin rumalugl avr seumtgl mele narin ijaruglu irbeku; avru bevru bruvmtvuglgnu ktlikeullbardu. idllde avru heurgin amglkke tira heurgin amglkke jnr blige heuguvag tavu sevemadid tmm vstr glngu tegedu prisuddh keuthdigllli ittu bere vstrglngu dhrisikeullbeku; tmm vstrglmd jnrrnu prisuddhgeulisbardu. idllde avru tmm teglgnu beulisikeulde udd kudlgnu belesde tmm tlekudluglgnu kttrisbeku. idllde yav yajkne agli, olgin amglldli prvesisuvag draksa rsvnnu kudiyvadu. avru obd vidhve ynnagli, heurge haklpttvinnagli, hemdti ynnaglu svikrisbardu adre israyelin mnetnd smtandvrad knyeyrnnu tegedu keullbhudu. athva yajknimd vidhveyagi ruvlnnu tegedukeullbhudu. avru nnn jnriga prisuddhadvddkku apvitrvadddkku heccu kdimeynnu beudhisi, avrige heule yadddnnu suddhvadddnnu tilisbeku. jglvaduvag avru nyaykkagi nimtu, nnn nyayvindhigl prkar avrige tilisbeku. avru nnn nyayprmglnnu niymg lnnu nnn sbhegllli kekeullbeku; nnn sbbtu glngu prisuddhpdisebeku. avru stt mnusyr blige bmdu asuddhragbardu. adre tmde tayi, mg, mglu, sheudr, mttu gmd illd sheudri, ivrigeskr avru asuddhragbhudu. avnu suddhnad mele avnige elu divsglgnu prtyekisebeku. avnu prisuddh sthldlli seve maduudl kkeuskr olgin amglgd prisuddh sthlkke bruv dindlli tnn pap blynnu arpisbekemdu devrad krtnu heluttane. idu avrige badhyteyagiruvdu; nane avrige badhynagi ruvenu; nivu israyelinlli avrige svasty vnnu keudbardu yakmdre nane avrige svastyvagrvennu. ahard arpneynnu pap blynnu apradh blynnu avru tinnbeku; israyelinlli prtisthe madiddellvu avrige slibeku. idllde ella prthm phlgllli utkrst vaddu nivu nnge prtye kisi smrpisid ella pdarthglu yajk nddagbeku; nimm mneyu asirvadkke neleyaguvmt meudline hittnnu nivu yajk rige keud

tkkddu. yajkru, tanagi sttu bidd athva kadumrgdimd keullptmt pksyinnagli psuvnnagli tinnbardu.

45

idllde nivu desvnnu cituhakisvastyvagi hmcuvag, omdu prisuddh bhagvnnu prtyekisi, krtnige kanikeyagi keudbeku; adu ipptedu savir meul uddvagiyyu htta savir meul aglvagiyyu irli, idu adr ella meregllli suttlagi prisuddhvagirli. illi i prisuddh sthlkkagi ainuru meul udd, ainuru meul agld ccaukvagiruvdu, upnrgkkagi alli suttlu aivttu meul iruvdu. i alteyu, ipptedu savir meul uddvagiyyu htta savir meul aglvagiyyu iruvmtu ninu aleybeku prisuddh sthlvu ati suddhvaddu irbeku; prisuddhavad jagvu agirbeku. desd prisuddh bhagvu krtnige seve madlu sviapi svumt, prisuddh sthld sevkradmt yajkr dagirbeku; adu avr mneglige sthlvagiyyu prisuddh sthlkke prisuddh jagvagiyyu irbeku. ipptedu savir meul uddvu htta savir meul aglvu aldyldi sevemaduv leviyrige tmge svastyvagi ippttu keuthdi gligagi irbeku. nivu ptnd svastyvnnu kanikeyad prisuddh bhagkke eduragi aidu savir meul aglvagiyyu ipptedu savir meul uddvagiyyu nemisbeku, idu smst israyelin mnetndvrigeuskr iruvdu. kanikeyad prisuddh bhagkku ngrd svastykku i kdeylliyu a kdeylliyu kanikeyad prisuddh bhagd mumdeyu ptnd svastyd mumdeyu adr pscimd kdeylli pscimkku adr purvd kdeylli purvku prbhuvige palu irbeku; adr uddvu bhagllli omdkke eduragi, pscim mere meudlugeumdu purv merey tnk irbeku. i bhumiyyu avnige israyelinlli svastyvagiruvdu; ag nnn prbhuglu nnn jnrrnu updrvpdisu vde ill; ulid bhumiynnu israyelin mnetndvrige avr geutrgl anasarvagi keudlpdudvu. devrad krtnu hige heluttane—o israyelin prbhugle, nivu sakumadiri, blatkarvnnu suligeynnu bidiri; nyayvnnu nitiynnu madiri; nnn jnrrnu odisbediri emdu devrad krtnu heluttane. nyay vad trasu nyayvad ephvu nyayvad bt (alte) nimgirbeku. bt heume rin htne palnnu ephvu heumerin htne palnnu hidiyuv hage ephkku btgu omde alte irbeku. avugl alte heume rin altey prkar irbeku. sekel ippttu gera agirbeku. nimm maneyu ippttu sekelu ippttedu sekelu mtu hdineu sekelu agirbeku. nivu arpisbekad kanikeygu geudhiy heumerinlli ephd arne palu mttu barliy heumerinlli ephd arne palnnu keudbeku, ennege smbmdhidisidv gllli bt enney niym enmdre—httu btglu heumer iruv keurineulgmnd nivu bttn htne palnnu arpisbeku; yakmdre htta btglu omde heumer. israyelin nirugl mevuglmd mede ruv innurreuge omdu kurimriynnu mmdeyulgimd arpnagiyyu dhnbli gagiyu smadhan yjnkagiyyu avri geuskr smadhankkagi arpisbekemdu dev rad krtnu heluttane. desdliruv jn rellru i kanikeynnu israyeln prbhu vigagi keudbeku. hbbglllyi ama vasyeglllyi sbbtuglllyi israyelin mnetndvr ella sbheglllyi heum glngu arpneglnnu nevedyglngu keuduvdu prbhuvn kelsvagiruvdu; avne israye lin mnetndvrigagi smadhankkagi papbli ynnu arpneynnu dhnbllynnu smadhan yjvnnu siddhmadbeku. devrad krtnu hige heluttane—meudline timglin meudline dindlli ninu purnamgvad omdu eleheuriynnu tegedukeumdu prisuddh

sthlvnnu suddhmad beku. yajknu papbliy rktvnnu tegedukeumdu blipithd amcin nalku mule gligu olgin amglđ baglin amcige hecbeku; i prkar ninu timglin elne dindlli tppi heuguv ellrigagiyu buddhi hinrigagiyu madbeku. hige nivu alykkeskrvagi smadhanpdisbeku. meudne timglin hdinalkne dindlli nimgu elu dingl hbbvagiruv psk hbbvu irbeku; adrlli nivu huliyilđ reutti ynnu tinnbeku. a dindlli prbhuvu tngagiyu desd ella jnrigagiyu papbligagi heuriyinnu siddhmadbeku. hbbđ elu divsgllli prtı dinvu avnu krtnige dhnbligagi purnamgvad elu heuriglñnu elu tgruglñnu mtu prtı dinvu papbligagi mekey mriyñnu siddhmadbeku; avnu heurige omdu eph, tgrige omdu eph, i prkar ahar arpeyñnu, ephkke omdu hinnu enneyñnu siddhmadbeku. elne timglin dhinedne dindlli elu divsgl hbbdlli avnu papbliy visyvagiyu dhnbliy visyvagiyu ahard arpey visy vagiyu enney visyvagiyu ide riti madbeku.

46

devdrakrtñu hige heluttane-olgin amglđ purvdičkige eduragiruv baglu kels ndeyuv aru divsgllli mucclpđbeku; adre sbbt divsdlli adu tereylpđbeku, amavasyey dindllu adu tereylpđbeku. prbhuvu a baglin dvaramgn margvagi heurgi nimđ prvesisi baglin kmdb bliylli nilłbeku, ag yajkru avn dhnbiyñnu smadhand bliglñnu siddhmadbeku; bag lin heustilli aradhisi heugbeku. adre baglu smjeyvregu mucclpđbardu; desd jñru sbbtugllliyu, amavasye gliliyu i baglin kdd htir krtn mumde ide riti aradhisbeku. prdhanru krtnige sbbt dindlli purnamgvad aru kurimriglu, purnamgvad omdu tgru dhnbliyagi arpisbeku. hegmdre ahard arpeyagi tgrige omdu eph, kurimrige tkk avn keladmt ahar arp neyu omdkke enney omdu hinñnnu arpis beku; amavasyey dindlli purnamgvad omdu ele heuri, aru kurimriglu, omdu tgru ivu deusvillđdagirbeku. avnu heurige omdu ephvñnu tgrige omdu ephvñnu mtu kurimrige avn kelaguvstu eph omdkke enney omdu hinñnnu avnu ahard arpeyagi siddh madbeku. prdhanru prvesisuvag, avnu baglin dvaramgnd prkarvagi prvesisi, ade margvagi heurge heugbeku. adre desd jñru prisuddh hbbglili krtn mumde bruvag uttrđ baglinimđ prvesisi ara dhisid mele avnu dksin baglin marg vagi heurge heugbeku. dksin baglin margvagi prvesisidvñu uttr baglin margvagi heurge heugbeku. avnu prvesisid baglin margvagiye tirugi heurge heugbardu; adre adkke eduragi heurge heugbeku. avru olge heugu vag avr mdhydliruv prdhannu olge heugbeku. heurge heuguvag heurge brbeku. prisuddh hbbgliliyu sbhegl lliyu ahard arpege heurige omdu ephvu tgrige omdu ephvu kurimriglige avr kelaguvstu keudbeku. eph omdkke enney omdu hinnu irbeku. prdhannu ucitvad dhnbiyñnagli smadhand bliglñnagli ucitvagi krtnige siddhmadu vag avru purvdičkige eduragiruv baglñnu avnige tereybeku; ag avnu tñn dhnbiyñnu tñn smadhand bliglñnu sbbtu dindlli madid hage siddmadi heurge heugbeku, avnu heurge heud mele baglñnu mucclbeku. ninu prtıdinvu krtnige omdu vrusd deushitvad kurimriy dhnbiyñnu siddhmadbeku. hige prtıdinvu mumjane ndeybeku.

adkke arpneyagi prtıdind mumjaneylli ninu ephđ arne palñnu geudhi hittinlli klišuv hage enney hinninlli murne palñnu siddhmadbeku. idu krtnige nityniymđ prkar edebidde ahard arpneyagide. hige avru kurimriyñnu ahard arpeyñnu enneyñnu prtıdind mumjaneylli edebidde dhnbiyñnagli siddhmadbeku. devrad krtnu hige heluttane-prdhannu tñn kumarrlli yavnigadru danvñnu keuttre adr badhyteyu avn kumarrige silbeku. adu badhyvagi avr svastyvagide. adre atñu tñn svastydeul gimđ tñn sevkrlli obbrige danvagi keuttre, adu bidugde vrusd vregu avnigagi ruvdu; a mele mtte prdhannige serbeku. avn svasthyvu avn kumarrige matr silbeku. idad mele prdhannu jñr svastyvñnu blvmtvagi tegedukeumdu badhyte yeulgid avrñnu tllbardu nñn jñru tñm tñm badhyteyeulgidm đdrisłpđ hage avnu tñn svmt badhyteyimđle tñn kumarrige svastyvñnu keudbeku. amele avnu nñnnnu baglin pkđdlli prvesidd uttrkke abhimukhvad yajkr prisuddh keuthdige kredukeumdu heudnu. alli iegu, erdu kdegllli pscimđ kdege omdu sthlvittu. ag avnu nñge-yajkru apradh bliyñnu pap bliyñnu beyisid ahard arpeyñnu suduvmt erpđ siruv sthlu ide. jñrñnu prisuddh madu vđkke avru avuglñnu heurgin amglkke tegedukeumdu heugbardu emdu helidnu. ag avnu nñnnnu heurgin amglkke kredukeumdu heugi amglđ nalku mule glñnu haduheuguvmt madidnu; iegu, amglđ omdeumdu muleylli omdu amgl ittu. amglđ nalku muleylli nlvttu meul uđdvagiyu muvttu meul agl vagiyu kudikeumdidvdu. a nalku mulegligu omde alteyagititu. avu glili amdre a nalkrlli suttlı salu ittu. a saluđ kelge suttlı beyisuv sthlglu madłptıdđvu. a mele avnu nñge-ıvu mney sevkrı jñr bliyñnu beyisuvmt sthlglu emdu helidnu.

47

amele avnu nñnnnu mtte alyđ baglin kdege kredukeumdu heudnu. iegu, alyđ heustilin kelgi nimđ niru heurtu purvđ kdege niru hriyitu; alyđ mumb-hagdlı niru ittu; a niru blparsvıdımđ yñvıdy dksind kdege hriyitu. a mele avnu nñnnnu baglin margvagi uttr kdege kredukeumdu heugi nñnnnu heurgin baglin vregu heurgin margvad purvkke abhimukhvad margvñnu sutuvmt madidnu. iegu, alııyu blgdeyl-liyu niru hriyuttittu. keylli nulu idđ a mñusynu purvđ kdege heurtu savır meul aled mele, nñnnnu nırin-imđ datisidnu; alli niru hejje muluguvstittu. avnu savır meuglñnu aled mele nñnnnu nırinimđ datislu, ag niru meunkalugl tñk ittu; innu savır aledu nñnnnu datislagi niru seumtvregu ittu. innu savır aled mele adu nanu datlagımt ndiyagititu. niru hecci, ijuvstagi datlagımt ndiyagititu. avnu nñge helıdenmdre, mñusypıtrne; ninu idñnu neudideya emdu nñnnnu ndesikeumdu mtte ndiy tirkke kretdmdu. nanu tirigi bmdag iegu, ndiy tırdlli akdeyu idkeyu atı heccu mrglıddvu. ag avnu helıdenmdre, i niru purv sımege heugi onbhımege ilıdu smudr servuvvu; smudr serıd mele a niru sıhiyaguvdu. idllde aguvdenmdre, i dın bruv ella sthlglıli smcrısuvmt smst jıvıglı đbukuvvu mtu vıanuglu bhu deudd smuhvaguvvu. i niru allıge bruvag avu svsthvaguvvu; i ndıglu elliđe bruttveu alli ella đbukuvvu. engedı meudlugeumdu eneglyımın

vregu vianugaru adr bliylli nilluvru. alli blehasuv sthlgiruvvu. adr vianu glu mhasmudr vianuglagi jatanusar vagi bhlvagiruvvu, adre adr kesrad sthglu, keulceglu, svsthvaguvdill, avu uppige oppispdpuvu. ndiy bli adr tirdlli a kdeyu i kdeyu aharkkagi ella mr-glu beleuyvuvu, avugl eleglu baduvdill hnno mugidu heuguvdill. avu timglugl prkar heus phglInnu phlisu vvu; avugl niru prisuddh sthldimd heurtu bmdddu, avugl hnnglu aharkku eleglu ausdhkku aguvvu. devrad krtnu hige heluttane-nivu israyelin hnnerdu geutrgl prkar des vnno badhyvagi heumduv hage idu mereya gide; yeusephnige erdu paluglu keudlp ttide. nivu obbeubbru sriyagi adnnu badhyvagi heumdbeku; adnnu nimm pitrglige keuduv hage nanu ke et-tiddene; i desvu nimge badhyvagi bruvdu. ide desd mereyu uttrd kdege mhasmudrd meudlugeumdu hetleunin margvagi ceda gide servu vregu; hmat bereutuv, dmskd vregu hmatin meregu mdhyvagi ruv sibryin hvranin mereylliruv hater htlikeunnu mttu smudrdmti ruv mere enmdre hacrenu dmskd mereyu uttrd kdegiruv hmatyrd hmatin mereyu uttrd kdeyadage. purvdlli hvran, dmsk, gilyad ivu gligu israyel deskku mdhye yeurdn heuley mereyimd mudn smudrdimd nivu aleybeku; ide mudn mereya gide. dksind kdegiruv dksind mereyu tamar meudlugeumdu kadesin vagvadd nirin vregu ndi meudlugeumdu mhasmu drd vregu iruvdu. ide dksin bhagd dksind mere. pscimd kdegu sh mere yimd meudlugeumdu hmatin prdesd vregu iruv mhasmu-drvu pscimd kde gide, ide pscimd mere. hige nivu i desvnu israyelyr kulgl prkar palumadi keullbeku. nivu adnnu nimgu nimm mdhydlli tmguvmtvrigu nimm mdhydlli mkklnnu pdedmt anyjnrigu cituhaki badhyvagi vibhagisi hmcbeu; avru nime israyelin mkkleulge huttd vragirbeku; avrige israyelin geutrg leulge badhyteyagbeku. anyru yavgeutrd smgd tmgttareu adrliye nivu badhyte keudbekemdu devrad krtnu heluttane.

48

iga geutrgl hesruglu yavvmdre: uttrd keuneyimd hetleunin margd meregu hmatige heuguv margvagi hcr enanin uttrd kdegiruv dmskd mereyu hmatin bli ylli iruv purv, pscim ive adr mereglu, dann omdu bhagvagide. danin merey bliylli purvd kdeyimd pscimd vregu asernige omdu bhagvagide. asern merey bliylli purvd kde yimd pscimd kdey vregu nphtalige omdu bhagvagide. nphtaliy merey bliylli purvd kdeyimd pscimd kdey vregu mnssege omdu bhag. mnssey merey bliylli purvd kdeyimd pscimd kdey vregu ephrayame omdu bhag. ephra yam merey bliylli purvd kdeyimd pscimd vregu rubenge omdu bhag. rubenn merey bliylli purvd kde yimd pscimd kdey vregu yehudkke omdu bhag. yehudd merey bliylli purvd kdeyimd pscimd kdey vregu ipptedu savir meul aglvadmt a bere palugllyi omrd hage uddvadmt nivu arpisuvmt kanike purvdimd pscimd kdey vregu irbeku. adr mdhydlli prisuddh sthluv irbeku. nivu krtnige arpisuvmt kanike ipptedu savir uddvu httnu savir meul aglvu agirbeku; avrigagi amdre yajkrigagi prisuddh kanike irbeku, adu uttrkke ipptedu savir, pscimkke httnu savir aglvu purvkke httnu savir aglvu

dksinke ipptedu savir uddvu irbeku; adr mdhydlli krtn prisuddh sthluv irbeku. idu nnn ajneymte ndkeumd israyelin mkklu tppiheudag, leviyru tppi-heud prkar tppiheugde iddmt cadeu kn kumarilli prisuddh madlptt yajkr dagirbeku; arpislptt i desd kanike leviyru merey bliylliye ati prisuddh vadda-girbeku. yajkr merege eduragi leviyrige ipptedu savir uddvu httnu savir aglvu agbeku. ella uddvu ipptedu savir mttu aglvu httnu savir. avru adrlli ennnu marbardu, bdla yisbardu, desd prthm phlvnu yari gu keudbardu; adu krtnige prisuddha gide. agldlli mikk aidu savirvu ipptedu savirkke eduragiye ptnkke sadharnvad sthluv nivasgligagiye up ngrglagiye sadharnvad sthlvagirbeku; ptnnu adr mdhydlli irbeku; adr alteglu higer beku; uttrd kdege nalku savird ainuru meul dksind kdege nalku savird ainuru meul purvd kdege nalku savird ainuru meul pscimd kdege nalku savird ainur meul; ptnnd pramtyglu higerbeku: uttrdlli innura aivttu meul; dksindlli innura aivttu meul; purvdlli innura aivttu meul; pscimdlli innura aivttu meul. kanikeyad prisuddh bhagkke edu ragiruvmtddu udddlli mikkaddu purvkke httnu savir meulvagiye pscimkke httnu savir meulvagiye irbeku. adu kanikey prisuddh bhagkke eduragirbeku. adr ada yvu ptnndlli seve maduvvr aharkkagu vstu irbeku. ptnndlli seve maduvvr israyelin ella geutrglimd adrliye seve madbeku. kanikey ella sthluv ipp ttedu savir meul uddvagiye ipptedu savir meul aglvagiye irbeku; nivu prisuddh kanikeynnu ccaukvagi ptnnd svastyd smgd arpisbeku. prisuddh kanikegu ptnnd svastykku i kdegu a kdegu mikkaddu kanikey ipptedu savir meulkke eduragi purvd mereylliru vmthddu pscimdlli ipptedu savir meulkke eduragi pscimd mereylliruvmtddu prdhannigad palige eduragiye irbeku. adu prisuddh kanikey; alyd prisuddh sthluv adr mdhydlli irbeku. idllde leviy svastydimd meudlugeumdu mttu ptnnd svastydimd prdhann nduve iruvmt ddu yehudd meregu benyaviann meregu mdhydlliru-vmthddu prdhannige agbeku. mikk geutrgl visyvenmdre, purv d kdeyimd pscimd vregu benyaviann merey bliylli purvd kdeyimd pscimd vregu simeyevunn omdu bhag vagide. simeyeun merey bliylli purvd kdeyimd pscimd kdey vregu issakarn omdu bhagvagide; issakar merey bli ylli purvd kdeyimd pscimd kdey vregu jebuleunn omdu bhagvde; jebu leunn merey bliylli purvd kde yimd pscimd kdey vregu gadn omdu bhagvagide. gadn merey bliylli dksind kdeylli dksind mereyu tamar meudlugeumdu kadesin vagvadd nirugl vregu mha smudrkke heuguv ndiy vregu irbeku. nivu israyelin geutrg glige citu haki badhyvagi hmcikeudbekad desvu ide; adr bhagglu ive. emdu devrad krtnu heluttane. ptnnd heurge heuguvikeyu higer beku-uttrd kdeylli nalku savird ainuru alteglu. ptnnd bagluglu israyelin geutrgl hesrugl prkar irbeku; uttrkke muru bagluglu; rube nn baglu omdu, yehudn baglu omdu; leviy baglu omdu. purvd gidylli nalku savird ainuru, mttu muru bag luglu; yeusephn baglu omdu, benya viann baglu omdu; dann baglu omdu dksind kdeylli nalku savird ainuru alteglu; muru bagluglu; simeyeunn baglu omdu, issakarn baglu omdu; jebuleunn baglu omdu. pscimd kdeylli nalku savird ainuru, adr bagluglu muru; gad baglu

omdu, aser baglu omdu, nphtali baglu omdu. suddlu
hdinemtu savir alteglu; a dindimd a pttnd hesru krtnu
nele yagiruvnu embde agiruvdu.

yehudd arsluglad ujjij, yeutham, ahaj, hijkiy, ivr dingllliyu israyelin arsnu yeuvasn mgnu ad yareub-bamn dingllliyu beyeriyn mgnad heuse ynice krtn vakyvu bmtu. 2 heuseynimdad krtn vakyd prarm bhvu: krtnu heuseynige heliddenmdre –heugi ninge vybhicarinig hemdtiynnu vybhicarinigl mkkllnuu tegedukeu; desvu krtnnnu bittu deudd vybhicart-nnnu madikeumdide. ag avnu heugi diblyi mn mglad geumerlnnu mduveyadnu; avlu grbhiniyagi avnige mgnnnu hettlu. ag krtnu avnige–avnnu ijrel emb hesrinimd kre. innu svlpkaldlliye nanu ijrelin rktvnnu yehuvn mnetndvr mele sedu tirisikeul-luvnu; israyelin mnetnd rajyvu nimtuheuguvmt e madu venu. a dindlli aguvdenmdre–nanu is-rayelin billnnu ijrelin tgginlli muridu hakuvenu amdnu. avlu tirugi bsuragi mglnnu hettlu. ag de-vru avnige– avlnnu leuruham emb hesrinimd kre; yakmdre nanu innu mele israyelin mnetn dvrnnu krnisuvde ill; adre nanu avrnnu spmurnvagi tege-dubiddtne. nanu yehudd mnetndvrnnu krnusi avrnnu billinimdladru kttiymdladru yuddhdimd-ladru kudureglimdladru ilve kudurey svarrimdladru rkisuvd ill; adre avrnnu avr devrad krt nimd rk-sisuvnu amdnu. akeyu leuru hamlnnu meule bidisid mele grbhiniyagi obb mgnnnu hettlu. ag devru–avn hesrnnu leu ammi emdu kre, yakmdre nivu nnn jnrll, nanu nimm devragiruvdill amdnu. adagyu israyelin mkkll smkhye aleylu lekkislu ag smudrd mrlin hage iruvdu; mumde idad mele–nnn jnrllvemdu avrige helid sthldlliye jivvull devr kumarremdu avrige heluvru. ag yehudd mkkllu mtu israyelin mkkllu ottugudikeumdu tmge obbnnne sirssnnagi nemk-madikeulluvru; desdeulgimd heurge bruvru, yakm-dre ijrelin sudinvu ati visesvagiruvdu amdnu.

nivu nimm sheudrrige ammi emdu nimm sheudriyige ruham emdu heliri. nimm tayiy smgd vadisiri, vadisiri; avlu nnn hemdtiyll; ilve nanu avl gmdnll; addrimd avlu tnn drstiyimd tnn vybhicartvglnnu tnn stngl mdhydimd tnn vybhicar-glennu teulgisli. illiddre nanu avlnnu bettleyagi madi avlu huttid dindllad hage nillisi avlnnu army dmte maduvunu. avlnnu ongid bhumi ynte ittu dahdimd avlnnu keulluttene. avl mkkllnu sh krnisuvdill; avru suletndimdad mkkle, avr tayi sule tn madiddale; avrnnu hettvlu nacikeyi ilde ndediddale; yakmdre avlu–nnn reutti ynnu nnn nirnnu nnn unnenaru glnnu nnn telvnnu panvnnu nnge keuduv nnn priyr himde heuguttenemdu amdukeumdidale. addrimd igeu, nanu ninn margkke mullugi beli hakuvenu; avlu tnn hadiglnnu kand hage geudeynnu ktuvunu. avlu tnn mimdrnnu himbalisidru avrnnu smdhisuvdill, hudukidru avru sikkuvdill; ag avlu–nnn meudney gmdn blige himdirugi heuguvunu; igiruvdkkimt ag nnge esteu cennagittu emdu amdukeulluvlu. avru balmnigagi siddhmadid dhanyvnnu draksarsvnnu enneyvnnu nanu keuttu av lige belli bmgarvnnu nane heccisiddenemdu avlige tiliyilil. addrimd nanu tirugi keumdu nnn dhanyvnnu adr kaldlliyy nnn drak-

sarsvnnu adr smydlliyy tegehage avl bettletnvnnu muccuvd kkkid nnn unneyvnnu nnn naru btteynnu tegedukeulluvnu. ig avl tuchtvnnu avl mimdr knnugl mumde bylu pdisuvunu; nnn keyeulgimd avlnnu yaru bidisru. nanu avl ullasvnnella amdre avl hbb avl amavasye avl sbttu avl prisuddh hbbglennella nillisibiduvunu. mtu–nnn mimdrmda prtphl ivugle emdu avlu helid avl drakse blighlnnu avl amjurd mrglnnu nanu halumadi avuglnnu kadnnagi maduvunu; adviy mrgglu avuglnnu tinnuvvu. truvay avlu nnnnnu mretu kiviyeule meudlad odveglimd simgrisikeumdu, mimdr himde heugi bal devtegl divsgllli dhup suddiddkke nanu avlnnu dmdisuvunu emdu krtnu heluttane. addrimd igeu, nanu avlnnu meuhisi avlnnu arnydeulge kredukeumdu bmdu avl smgd hitkrvagi matnadu venu. avl drakse teutglennu alliruva gle avlige himdkke keuduvunu. akeurin tggenne avl niriksege dvarvnnagi maduvunu; alli avlu yavvd dingllliyy aigupt desdeulgimd heur-tubmd dindlliyy ad hage haduvlu. krtnu–a dindlli aguvdenmdre, ninu nnnnnu innu mele bali emdu krejde isi emdu kreyuvi. bal devtegl hesruglnnu avl bayiyeulgimd tegedu hakuvenu; avu innu tmm hesrinimd jnapk madlpdudve ill. a dindlli avri geuskr adviy mrggl smgdlu akasd pksigl smgdlu bhumiyy krimigl smgdlu odmbdike maduvunu. nanu billnnu ktti ynnu yuddhvnnu desdeulgimd muridu haki avrnnu nirbhyyagi mlguvmt maduvunu. ninnnnu nnge sda kalkke niscittarth madikeulluvunu; haudu, niti yimdlu nyayidimdu dyeyimdlu kruneymidlu nnnnnu ninge niscittarthmadi keulluvunu. nanu ninnnnu nmbikeyimdle niscittarth madikeullu-venu; ag ninu krtnnnu tilidukeulluvi. a dingllli aguvdenmdre–nanu kelu venemdu krtnu heluttane; nanu akasg lnnu keluvunu; avu bhumiynnu kelu vvu. bhumiyyu dhanyvnnu draksarsvnnu enneyvnnu keluvvu. avu ijrelennu keluvvu. truvay ijrelennu nngagi desdlli bittuvunu; krune heumd dvl meleye nanu kruneynnu teuri suvenu. nnn jnvllddkke–ninu nnn jn vemdu heluvunu; avru–nnn devre emdu bhjisuvru emdu devrad krtnu heluttane.

truvay krtnu nnge–bere devtegl kdege tirugikeumdu draksey mdy patreglnnu pritisuv isra yelin mkkllnu krtnu pritisuv prkar avlu vybhicariniyagiddru ninu snehit nimd pritimadlptt striynnu pritimadu emdu hellu2 hageye nanu avlnnu nngagi dhinedu bel-liy tumdugligu mtu heumer jvegeudhigu omduvre heumer jvegeudhigu keumdukeumdenu. avlige nanu heliddenmdre–bhl divsglu nngagi irbeku; ninu vyb-hicarvnnu mad bardu; ninu bere purusnigagi ir-bardu. ag nanu ningagi iruvunu. israyelin mkkllu bhl divsgl vrege arsnille prdha nillide bli ilde vi-grhvilled epheud ilde vigrhglu ilde iruvru. amele israyelin mkkllu tirugikeumdu avr dev rad krtnnnu mtu avr arsnad david nnnu hudukikeumdu amty di-vsgllli krtnnnu atn dyeyvnnu bhydimd mreheuguvru.

israyelin mkkklad nivu krtn vakyvnnu keliri; desd nivasigl smgd krtnige trkvumtu; desdlli styvu ill, knikrvu ill, ilve devr tiluvli keyu ill.2 aneyiduvdu sulu helu vdu keulluvdu kdiyvdu vybhar maduvu heccagibittive; rktke rkt seruttde; addrimd desvu duhhkhpduvdu; adrrll vasisuv prtieubbnu kuggi heuguvu; adviy mrgglu akasd pksiglu smurdvianuglu tegeuhaklpduvdu. adagyu yavnadru vadisdirli ilve bereyv rnnu khmdisdirli; nimm jnrellru yajk neumdige vadisuvvr hagiddare. addrimd ninu hglinlli biluvi; prvadiyu ninn smgd ratriylli biluvnu; nanu ninn tayi ynnu nas maduvnu. nnn jnru tiluvli key keurteyimd nasvagiddare; adkarn ninu tiluvlikeynnu tlibittiddrimd nanu sh nge yajknagdmte ninnnnu tlibidduttene; ninu ninn devr nyayprmanvnnu mretu bittiddrimd nanu sh ninn mkklnnu mretu biduvnu. avru heccid hagella nge vireudhvagi papmadidru; addrimd nanu avr manvnnu nacikege marpdisuvnu. avru nnn jnr papvnnu tinnuttare mttu avru dustnd mele mnsduttare. yajknu hegeu, hageye jnru iru vru; nanu avr margg-ligeuskr avrnnu siksisi, avr krtyglige tkkmtte prtiph keudu venu. avru timdru sakaguvdill; avru vybhar madidru abhiivrdhiyaguvdill; yakmdre avru krtn kdege gmnisuvdnnu bittubittiddare. vybhicarvu draksarsvu heus draksarsvu hrdyvnnu kedisuttde. nnn jnru mrd tumduglige aleucne keluttare; avr keulu avrige tilisuttde. vybhicarad atnglu avrnnu tppisibittide; avru tmm devr kekelgirde vybhar madiddare. avru bettgl tdiylli bliglnnu arpisu ttare; guddgl mele dhupvnnu suduttare. alleun, libne, ela mrgl kelge avugl nerlu cennagiruvdrimd hage maduttare; addrimd nimm kumarteyru vybhar maduvru; nimm nimm hemdtiyr vybhar maduvru. nimm kumarteyru vybhar maduvaglu nimm hemdtiyr vybhar maduvaglu nanu siksisivdill. yakmdre suleyr smgd tmmnnu berpdisikeumdidare; suleyr smgd bliarpisuttare; addrimd vivekvilld jnru biddu heugu vru. israyele, ninu vybhar madi dru yehudvu addiyagdirli, gilgalige heugde ilve betavenige erde krtn jivdane emdu prmanmadde irri. himjriyuv kdsin hage israyelu himj riyuttde; ig krtnu vistar sthldlliruv kurimriy hage avrnnu meysisuvnu. ephrayamnu vigrhglige serikeumdi ddane, avnnnu bittubidu. avru mitiviari kudiyyuttare; avru yavaglu vybhar maduvvrageiddare; avrnnu aluvvru nacike ynnu priti madiye maduttare. galiyu avrnnu tnn rekkeglimd bmdhisde mttu avru tmm bliglimd nacike pduvru.

o yajkre, idnnu nivu keliri, israyelin mnetndvre, nivu kelisikeulliri; arsn mnayvre, nivu kiveigudiri. nivu micpdlli urlagiya tabeurin mele oddid bleyagiya iddkarn nime nyaytirpu bmdide. nanu avrnnu gdrisidagyu nge tirugibiddvru keuleyennu maduvdrlli mgnragiddare. nanu ephrayamnnu blenu mttu israyelu nge mreyagill; o ephrayame, ninu igle vybhicarmadutti, israyelu sh apvitrayaitu. avru tmm devr blige tirugikeulluv hage tmm kriyeglennu sri madu-

vdill; yakmdre vybhicargl atmvu avr mdhydlli umtu; avru krtnnnu tilidukeullill. israyelin grvvu tnn mukhd mumde saksu keuduttde. addrimd israyelu mttu ephrayamu tmm kett tndlli biluvvu. yehudvu avreumdige biluvdu. avru krtnnnu hudukuvdkke avr mmddegleumdigu himdugleumdigu heuguvru. adre atnu avrimd tnnnnu himdegedukeumd karn avru atnnu kanuvde ill. dreuhdimd avru krtnige virudhvagi ndesiddare. yakmdre avru an ymkklnnu pdeiddare. ig timglu tmm palu gleumdige avrnnu numgi biduvdu. gibydlli keumbnnu ramdlli tuturi ynnudiri; o benyaviane ninn himde beta veninlli gttiyagi kugu; ephrayamu gdrisuv dindlle halaguvdu. israye lin geutrgllli nanu nijvagi aguvmtddenne tilisiddene. yehudv prbhuglu mreglennu bidisuvvr hage iddru; addrimd avr mele nirin hage nnn keupvnnu surisuvnu. ephrayamu ajneynte ist purkvagi nded karn avnu nyaytirpineulge kumdi heugi jjiptnu. addrimd nanu ephra yamige nusiy hageyu yehudd mne tndvige keuleyuvikey hageye iruvnu. ephrayamu tnn reugvnnu yehudvu tnn gayvnnu neudidag ephrayim asyurkke heugi arnsad yarebn blige kluhisitu; adagyu avnu nimmnnu svstmad lill, ilve nimm gayvnnu gunpdislu ill. nanu ephrayamige simhd hageyu yehudd mnetndvige prayd simhd hageyu iruvnu. haudu, nanu, nane silibittu heuguvnu, nanu ettikeumdu heuglu avnnnu yaru bidislarru. tavu tmm apradhvnnu arikemadi nnn mukhvnnu hudukuv vregu nanu tirugi keumdu nnn sthllke heuguvnu, avr kstdlli avru nnnnnu beg hudukuvru.

bnniri navu krtn kdege tirugi keulleun yakmdre atnu sili bittiddane, nmmnnu svstmaduttane; atnu heudediddane; atnu nmmnnu ktuttane. atnu erdu dinglad mele nmmnnu punrjivis maduvnu; murney dindlli atne nmmnnu ebbisuvnu; navu atn drstiylli jivisuvvu. navu krtnnnu tilidukeullu atnnu himba lisidre navu tilidukeulluvvu; aruneud yd hage atn heurdeuvu siddhvagide; atnu mleymteyu mumgarinmteyu bhumige tpmaduvvur himgarinmteyu nmm blige bruvnu. o ephrayame, ninge nanu enu madli? o yehudve, ninge nanu enu madli? nimm olletnvu heutta rey meghd hageyu mumjaney mmji nmteyu heugibiduttde. addrimd nanu prvadigl mukhamtr kdidubittu nnn bayi matuglimd avrnnu keumduhakiddene; ninn nyaytirpuglu belkin hage heurtvu. nanu bliynnll kruneynne mttu dhn bligligimt devr tiluvlikeynne heccagi apeksisiddene. adre avru odmbdikeynnu viarid mnusyr hage iddare; alli avru nge viruddhvagi dreuhdimd ndedukeumdidare. gilyadu kett kels maduvvr mttu rktdimd apvitmadid ptnnvagide. kllr gumpu mnusynigeuskr kayuv prkar yajkr gumpu oppigeyimd dariylli keulemaduttare. avru nictvnnu maduvvrageiddare. israyelin mnetndvrlli ati bhymkr vad smgtiynnu neudidenu. alli ephraya min vybhicarvu ndeuttde; israyelu heuleyagide. hagu o yehudve, nanu nnn jnrnnu avr sereyimd brmadidag atnu suggiynnu ninge nemisiddane.

nanu israyelnnu gunmad bekemdiruvag ephrayamin duskrtyvnnu smaryd ketttnvnnu kmdu hidiyuttene; avru sullnnu ndisuttare; klñnu olge bruttane. klñr gumpu heurge sulukeullu ttde. nanu avr ketttnvnnella jnapkmadu ttenemdu avru tmm hrđyglñli nensikeullu vdill; ig avr svmt krtyglu avrnnu suttikeumdive; avu nnn mukhd mumde ive. avru tmm ketttnđimđ arsnnnu sullug lĩmđ prđhanrnnu smteuspdisuttare. avre llru vybhicarĩgu; reuttigarnu bisimadĩd oley hage iddare, avnu hittu nadid mele adu huliagav tñk bisimaduv dñnu bittubiduttane. nmm arsn dĩndllĩ prđhanamu draksarsđ buddligĩmđ asvsthra guttare, avnu prihasygarr smgd tñn keacutane. avru heumcu hakikeumdi ruvag tmm hrđyvnnu avru oley hage siddhmadiddare; avr reuttigarnu ratri yella nidre maduttane, beligge adu prjĩli suv bemkiy hage uriyuttde. avrellru oley hage bisiyagiddare; tmm nyaya dhiptigłñnu numgibittiddare; avr arsluglella bĩdu heugiddare; avrllĩ obbnadr nnnnnu prarthĩsuvde ill. ephrayamu jñreumđige tñnnu beresi keumđiddane; ephrayamu tiruvi hakd reutti yagiddane. prkiyru avn sktiyñnu numgibittiddare; adu avnige geuttill; haudu, nre kudlu alllĩ avn mele ade. adagy avnu tĩliyde iddane. israyelĩn grvvu tñn mukhd mumde saksĩ keuduttde; adre avru tmm krtñad devr kđege tirugde iddare, ilve atñnnu idkella hudu kuvdill. ephrayamu sh hrđyvĩllđ buddhihĩvad parĩvad hagiddane; avru aĩguptvñnu kreyuttare, avru asyurkke heuguttare. avru heuguvag, nanu avr mele nnn bleyñnu hasuvenu; akasđ pksĩgl hage avrñnu kelge ilĩsi avr sbheyu kelĩruv prkar avrñnu siksĩsuvnu. avrige ayyeu, avru nnnnnu bĩttu odi heugiddare; avru nasvagli! yakmdre nnge avru virudhvagi dreuh madiddare; nanu avrige vimeucne madiddagy avru nnge viruddh vagi sulu heliddare. tmm hasĩge mele geuladuvgalu avru tmm hrđydimđ nnnnnu kuglĩll; kalu mttu draksarsgl nĩmĩtt kudi bmdu nnge viruddhvagi tirugi biddiddare. nanu avr teulugłñnu bmdhĩsi bĩpdisiddene, adagy avru nnge viruddh vagi kedu madlu uhsĩkeumđiddare. avru himtiruguttare, adre mheuntna datn kđege all. avru meus maduv bĩllĩn hage iddare; avr prđhanr nalgėy huccu kugatđ nĩmĩtt ktiyĩmđ bĩlvuru; ide aĩguptdesdĩli avrigĩruv nĩmđeyagide.

nĩnn bayĩge tuturiyñnu ittukey, avru nnn odmbdikeyñnu viari nnn nyayprmanke viruddhvagi apradh madĩdrĩmđ avnu hđdĩn hage krtñ alykke viruddhvagi bruttane. israyeli vrñu-nñn devre, navu nĩnnnnu tilĩdĩdđeve emdu nnge kuguvru. israyelu olley smgtiyñnu tĩlĩbĩttide. struvu avñnnu himdtuvnu. avru arslugłñnu nemĩsiddare. adre nñnĩmđll, prđhanrñnu nemĩsiddare, adu nnge tĩliylĩll; avru kđĩdĩbĩdĩlđpduv hage tmm belliyĩmđlu tmm bmgardĩmđlu tmge vĩgrhğłñnu madĩkeumđiddare. o sma ryve, nñn bsvññnu nanu tĩlĩhĩkĩddene; nñn keupvu avr mele uriyuttde; avru nĩrpradhĩglagde iruvdu estr vree? adu israyelyĩrĩmđlu agide; kelsgarnu adñnu madĩdnu, addĩrĩmđ adu devrĩll; adre smaryd

kruvu pudĩpudiyagi muryĩlđpduvdu. avru galiyñnu bĩttĩ dđare; birugaliyñnu keuyyuttare. adkke kamđ vill; meulkeyu aharvñnu keudvdĩll. omdu vele adu keuttru prkiyru adñnu numguttare. israyelu numglptĩde; avru anyĩnamgłĩllĩ meccĩkeyĩlđ patrey hage iddare. avru omĩyad kaduktėy hage asyurkke heugiddare. ephrayamu mĩmđrige kuli keuttide. haudu, avru jnamgłĩllĩ kuli keuttĩdđru avrñnu nanu ig ottugđĩ suvenu; svlpvadvrĩllĩ avru prđhanru gl arsn bħardĩmđ kstpdvru. ephra yamu papkkagi anek bĩlĩptĩhğłñnu madĩ dđrĩmđ, bĩlĩptĩhğ avn papkkagi iruvvu. nanu nnn nyayprmand deudd smgtĩ głñnu avnĩge bredĩddene; adre avuglu anyvadvuglemdu enĩsĩlptive. avru yĩnd mamsvñnu bĩliagi arpĩsi nñn kanĩkegĩmđ bĩlĩğłñnu tĩnnuttare; adre krtñu avuglĩge meccuvdĩll. ig avr akrmgłñnu jnapk madĩkeumdu avr papğłñnu vica rĩsuvnu; avru aĩguptkke himdiruguvru. israyelu tñn nĩrmanĩk nñnu mretubĩttu alyğłñnu ktiĩkeumđide; yehudvu sh keuteyull ptngłñnu heccu madĩkeumđide; adre nanu adr ptngłĩ mele bemkiyñnu klũhĩsuvnu. adu avugl armnegłñnu numgĩbĩdĩvdu.

o israyele, bere jñru ulla sisuv prkar smteuspdĩbđ; nĩnn devrñnu nĩnu bĩttu vybhĩcar madĩdĩ, ella dhanyđ kğłłĩ kuliyñnu prĩti madĩdĩ. knvu mttu draksey teutvu avrñnu peusĩsuvdĩll; heus draksarsvu avllĩ nĩmtuheuguvdu. avru krtñ desdĩllĩ nelesuvdĩll; adre ephrayamu aĩguptkke tiruguvdu; avru asyurĩnllĩ asuddh vadvgłñnu tĩnnuvru. avru draksars vñnu kanĩkeyagi krtĩge arpĩsuvdĩll, ilve avru atnĩge meccĩkeyagĩruvdĩll; avr bĩlĩgl avrige duhkĩhĩsuvvr reutiy hagi ruvvu; adñnu tĩnnuvrellru apĩtr ragu-vru. avr prankkagĩruv avr reutiyu krtñ alykke bruvdĩll. prĩsuddhĩnd lĩiyu krtñ hbd dĩndlĩiyu nĩvu enu maduttĩrĩ? avru halad desvñnu bĩttu heuguvru; aĩguptvu avrñnu kudĩsuvdu, meuph ptñvu avrñnu hunuvdu; apeksĩ slptt avr belliy odvėglu đbėglĩgl palaguvvu. turuciy gĩđglu avrñnu avrĩsĩkeumđide; mulluglu avr gudargłĩllĩ iruvvu. vicarney dĩnglu bmdĩve, muyyĩ tĩrĩsuv dĩnglu bmdĩve. isra yelu adñnu tilĩdukeulluvdu, nĩnn akrm glu bħvagĩruvdĩrĩmđlu hgetñvu hecca gĩruvdĩrĩmđlu prvadi mũrkñu atmiy mñusynu huccnu emdu israyelu tilĩdukeulluttde. ephrayamin kavługa rñu nnn devreumđĩge iddnu; adre prva diyu tñn ella darĩglĩllĩ betey bĩlagĩ ddane; avn devr alyđlĩ hgetñvu umtu. gĩbyđ dĩngłĩllĩ ad hage tmmñnu bħlvagi kedisĩkeumđiddare; addĩrĩmđ avr akrmvñnu atñu jnapk madĩkeulluvnu, avr papğłñnu vicarĩsuvnu. nanu arnyđlĩ draksey phłd hage israyelñnu kmdukeumđenu. amjũrd gĩđ dllĩ meudłney hñnugl hage nĩmm pĩtrğłñnu neudĩdenu; adre avru bal pegeurĩge htĩrĩ bmdu nacĩkeyaddkke tmmñnu prtye kĩsĩkeumđr; avru prĩtimadĩdr hage ashyradru. ephrayamyr ghñteyu hariheugv pksiy hage ide. jñmvagĩ, grbđhĩrĩsuvdaglĩ utpttĩyagĩ avrĩge iru vdĩll. avru tmm mklkñnu belesĩdagyu obb mñusynu uliyđ hage nanu avrñnu anathrñnagĩ maduvnu. haudu, nanu av rñnu bĩttu heuguvag avrĩge ayyeu! nanu turnnu neudĩdmte ephrayamu rmy sthłdĩllĩ nedłptĩde; adre ephrayamu keulluvnĩge

tnn mklklnnu heurge truvdu. o krtne, avrige keudu; avrige ninu enu keudutti? grbhsravnnu madu mttu bttd stnglnnu avrige keudu. avr ketttn vella gvalinllide. alli nanu avrnnu hge madiddene. avr krtygl kettndn nimitt avrnnu nnn alydeulgmnd heurdisi avrnnu innu pritmaduvdu ill; avr prbhu gella tirugi biluvvre. ephrayamyru heudeylpttiddare, avr beru ongi heugide, avru phlvnnu keuduvdill; haudu, avru hettru avr grbhd priyrkrvad phlvnnu sh nanu keuluvenu. nnn devru avrnnu tlibiduvnu; avru atnige kivigeudlill; avru jnamggllli aledaduvvragiruvru.

10

israyelu bridad draksebllyiagide, avnu tngagi phlphli suttane; tnn bhl phld prkarvagi avnu blipithglnnu heccisiddane. tnn desd olley tnd prkar amd-vad vigrhgltnnu madi ddane. avr hrdivu bhed-vayitu, ig avru apradhighlemdu kanislpduvru; atnu avr blipithglnnu kedvi, avr vigrhgltnnu nasmaduvnu. avru-nmge arsnill, navu krtnge bhypdill; hagadre arsnu nmge enu maduvnu emdu amdukeulluvru. avru matuglnnadi odmbdikeynnu madu vdkke sulu prman vnnu maduttare. add rimd nyaytirpu visd kley hage heuld salugllli meuleyutdde. betavenin krugl nimitt smaryd nivasiglu bhypduvru; adr mhimeyu avrimd kleduheud karn amdu adr visydlli smteusptt jnru pujariglu geuladuvru. adu sh ars nad yarebnige kanikeyagi asyurige oyy lpduvdu; ephrayamu nacikeynnu heumdu vdu; israyel sh tnn aleucnege ashy pduvdu. smaryvadreu adr arsnu nirin mele neurey hage alidu heuguvnu; israyelin papvad ave nin unntvad sthlglu halagiheuguvnu. mullugidglu kleglu blipithgl mele beleyuvvu; avru bettglige-nmmnnu mucciri, guddgle nmm mele biliri annuvru. o israyele, ninu gibyd dingl meud linimd pap madiddi; avru alle nimtu keumdr. anyayd mklklige vireud-hvad yuddhvu gibydlli avrnnu muttlill. nanu avrnnu siksistlu nnge mnssumtu; avru tmm erdu akrmgligagi kttlpduvag jnru avrige vireudhvagi kudibruvru. ephra yamu hteutige bmdu tenehullnnu tuli yuv kd-sagide; tuliyuvdnnu pritmadu ttde; adre nanu adr saumdryd kuttigey mele datiheudenu. ephrayamu svarimaduv hage nanu maduvenu; yehud uluvnu, yakeubnu avn hemtegltnnu odeyuvnu. nimgagi nitiylli bittiri, kruneylli keuyyiri; halagi bilubidd nimm bhumiyinnu ageyiri; atnu bmdu nimm mele nitiyinnu surisuv vregu krtnnnu hudukuv smy ide. nivu dustvnnu bittu anyayvnnu keyudiri. sullin phlvnnu timdiddiri; ninn margdlliyyu ninn blisthrad hlrvliyyu bhrveyittiddi. ninn jnrlli glbhe umtagu-vdu; slmannu bet arbe lnnu nasmadid prkar ninn keuteglella nasmadlpduvru; tayiyyu tnn mklkl mele applsi pudipudiagi madlpttlu. hageye nimm bhl dusttvd nimitt betelu nimga hige maduvdu. belgin javdlli israyelin arsnu smpurnvagi kdilyl duvnu (halaguvnu).

11

israyelnu mguvagiddag nanu avnnnu pritmadidenu, mtu nnn mgnnnu aiguptdeulgmnd kredenu. avru

avrnnu kred hageye avrimd heurtu heudru; avru bal devteglige bli arpisidru; kettlptt vigrhglige dhupvnnu suttru. nanu avr teuluglnnu hididu ephrayam-nige klisidenu. adre nanu avrnnu svstmadiddendemu avrige tiliyill. nanu avrnnu mnusyn snehbmdnvemb hggglmdlu pritii bmdhnglmdlu ele denu. avr dvdey melinimd neug ettu vvr hage nanu avrige iddenu. nanu avrige tinnuvdkke keutenu. avnu aigupt desdeulge himtirugi brlarnu; adre asyurnu avn rajnagiddane. avru tirugi bruvdkke nirakrisidru. addrimd avr aleucnegl nimitt kttiiy avr ptngl mele neleyagiddu allin keumbe glnnu suttu avrnnu numgibidutdde. nnn jnru nnn kdeyimd himjriybekemdu tirmanisiddare; avrnnu mheunntn blige kredru obbnadru atnnu unnt pdis-larnu. ephrayame, nanu ninnnnu bittu biduvdu hege? israyele, ninnnnu nanu bidisuvdu hege? nanu ninnnnu admd hage maduvdu hege? nanu ninnnnu jebeyamin hage sthapisuvdu hege? nanu hrdivu nnnlli tirugikeumdide. nnn pscattapglu ottige hti keumdivu. nnn keupd uriyinnu nanu tirisuvdill, nanu ephrayamnnu nas madlu tirugikeulluvdill; nanu devre mnusynll, nimm mdhydliruvatnad pri suddhne. ptndeulge nanu prveisuvdill. avru krtn himde heuguvru; atnu simhd hage grjisuvnu; atnu grjisuvag mklkl pscimidmd ndugibruvru; aiguptd pksiy hage mtu asyuryr desd pralvald hage avru nduguvru. nanu avrnnu avr mnetngllli iduvnu emdu krtnu heluttane. ephrayamu sullinimd mtu isra yelin mnveyru meusdimd nnnnnu suttikeumiddare, adre yehudnu innu devr smgd aluttane; mtu prisuddhr smgd nmbigstnagiddane.

12

ephrayamu galiynne sevisutdde; pscimd galiy himde himbalisi keumdu heugutdde. avru prtidinvu sullnnu nasvnnu heccisi asyuryreumdigde odmbdike madikeumdu aiguptkke enneynnu heuttukeumdu heuguttare. yehud deumdigde krtnu trkmadi yakeubnnu tnn marggl prkar siksisi avn kriyegl prkar muyyi tirisi avnige prtiphlvnnu keuduvnu. grbhdlli avnu tnn sheudr nnnu himmdiyimd hididu tnn sktiyimd devreumdigde blheumdidnu. haudu, dutn mele avnu blheumdi jyisidnu; avnu attu atnige vijnapneynnu slisidnu; avnu atnnu betelinlli kmdukeumdn; alli atnu nmmeumdigde matnadidnu. atnu senygl krtnad devre; atn jnapka rthvu krtn, adkarn ninu ninn devr kdegde tirugikeu; kruneynnu nyayvnnu kapadu; ninn devrigagi yavaglu kadukeumdiru; avnu vyapariyagiddu avn keylli meusd trasu ide. kskeulluvdnnu avnu pritmaduttane. ephrayamu-adagyu nanu aisivryvmtnadenu, nanu astiynnu kmdukeumdnenu; nnn kelsgllella papvad dusttvtvnnu avru nnnlli kmdukeulluvdill. aiguptdesdimd ninn devragiruv krtnad nanu innu prisuddh hbhd dind prkar gudargllli vasisuv hage ninnnnu maduvnu. nanu prvadigl mukhamtr sh ninneumdigde matnadiddene, nanu drsnglnnu heccisiddene, idlde prvadigl sevey mukhamtr samygltnu upyeugisiddene. gilyadinlli dusttn ideyeu? niscyvagi avella vyrthve; avru gilingalinlli heurigltnu arpisuttare, haudu, avr blipithglu

heuld saluglliruv kllukuppey hagide emdu helidnu. yakeubnu siriya deskke odiheudnu; israyelnu hemdtiy nimmitt sevemadi hemdtiy nimmitt kuriglñnu kadnu. prvadiyimd krtnu israyelñnu aiguptdeulgimdm brmadi a prvadi yimdl atnu avnnnu kapadidnu. ad ru ephrayamu bhu ktheurvagi atnnnu regisitu. addrimd atnu adr rktvñnu adr mele brmaduvnu; avn nimdeyñnu avn krtnu avn mele brmaduvnu.

13

ephrayamu ndugutta matnadidag avnu tñnnu israyelinlñi heccisikeumdmu; adre baln visydlli avnu apradhiyad mele sttnu. ig avru hecceccagi papvñnu maduttare; svmt buddhiy prkar tmm belliyimdm erkd vigrhglñnu murtiglñnu madikeumdidare. avellvu silpigi kekelsve, bli arpisuv mnusyru hsuglige muddidlemdu avru avr visy vagi helidru. addrimd avru prath kald meghd hageyu begne may vaguv ibbni hageyu suligaliyu neldimdm bðidukeumdm heuguv heuttin hageyu ciminigeyimdm heurdv heugey hageyu iruvru. adagyu nanu aiguptdimdm ninn devragiruv krtnagiddene, ninu nnn heurtu yav devrñnu tilidukeullbardu; yakmdre nnn heurtu ninge bere rksknu ill. nanu ninnñnu arnydlli bhu bayarikey desdlli y tilidukeumdidene. avr ahard prkar trptradru, adrimd avr hrðygl ubbikuumditu; adkarn avru nnnñnu mretubitru. addrimd nanu avrige simhd hage aguvnu; margdlli cirtey hage avrigagi heumcihakuvnu. mriglñnu kledukeumdm krðiyte nanu avrñnu edurugeulluvnu; avr hrðyd peureyñnu hridubiduvnu. alli nanu simhd hage avrñnu numguvnu; kadumrgvu avrñnu silihakuvdu. o israyele, ninnñnu ninu halumadikeumdidu, adre nnnlñi ninge shay umtu. nane ninn arsnagi ruvnu; ninn ella pttnglñi ninnñnu rksisuv berey vnu elliddane? mttu–rajññnu prdhan rñnu nge dypalisu emdu ninu helid nyayadhiptigl elliddare? nnn keupdlli ninge arsnñnu keuttenu, nnn raudrdlli avññnu tegeduhakidenu. ephra yamin duskrytyv kttlpttide, avn papvu bccidlpttide. heru vvl smktgl avn mele ye bruvvu. avnu buddhihin mgnagiddane; mkkl hutuv sthldlli avnu bhl heuttu nilluvdill. nanu smadhiy sktiyimdm avrñnu idu keuttu vimeucisuvnu; mrdimdm avrñnu bidisuvnu. o mrñve, nanu ninn badheg lagiruvnu; o smadhiye, nanu ninn nasn vagiddene; pscattapvu nnn knnuglimdm mre yagide. avnu tnn sheudrr mdhydlñi phlbhritnagiddru purvd galiyu brlu krtn galiyu arnydimdm eribruvdu, ag avn buggeyu ongi avn orteyu btti heuguvdu. avnu ella priy vstugl nidhiyñnu halu maduvnu. smaryvu halagi heuguvdu; avlu tnn devrige viruddhvagi tirigi biddiddale; avrellru ktti yimdm biluvru; avr ele kusuglu curu curagi bdiylpduvnu; avr grbhiniyru sillpduvnu.

14

o israyele, ninn devrad krtn kðege tirigikeu, yakmdre ninu ninn duskrytimdm biddiddu; 2 matuglñnu nimm smgdm tegedukeumdm krtn kðege tirigikeumdm atnige–ella dusktyvñnu tegedu haki mmmñnu krpey-

imdm vikrisu; ag nmm tutigl yjnglñnu ninge arpisuvu. asyuryvu mmmñnu rksisuvdill; navu kuduregl mele svari maduvdill; illve nmm keglimdm ad kelskkeniv nmm devru gle emdu navu innu mumde heluvde ill; ninnlñi tmdegilldvrige krñneyumtu emdu atnige heliri. nanu avr himjriyuvikeyñnu svsth maduvnu. nanu avrñnu mnhpurvkvagi pritisuvnu. yakmdre nnn keupvu avn kðeyimdm tirigikeumdmide. israyelige nanu mmjin hage iruvnu. avnu tavrey hage beleyuvnu; tnn beruglñnu lebneunin hage hrduvnu. avn keumbeglu hrdikeumdm avn saumdryvu enney mrgl hageyu avn primlvu lebneunin hageyu iruvdu. atn nerlinlñi vasisuvvru himtiruguvru; dhanyd hage ujji visuvru; draksey blliy hage beleyu vru. avn suvasneyu lebneunin draksa rsd hage iruvdu. ephrayame–nanu vigrhgleumdmide innu enu madbekagide? nanu avññnu keliddene mttu nanu avññnu drstisiddene. nanu hsuragi belediruv turayi mrdmtiddene. ninn phlvu nnnimdm kmdukeumdm emdu amdukeulluvdu. i smgtiglñnu grhisuv jñaniyu yaru? vivekvullvnu avuglñnu tilidukeulluvneu? krtn marg glu nyayvagine; mttu nitivmtru adrllñi ndeyuvru; adre akrmgarru avuglñi biluvru.

petuveln mgnad yeuvelnige bmd krtn vakyvu. vrd-dhre, keliri! desnivasigle, nivellru kivigeudiri; idu nimm divsgilladru nimm tmdegl divsgilladru um-tayiteu? idr visyvnnu nimm mkkligle tilisiri, nimm mkkllu tmm mkkligu avr mkkllu mtteumdu tlamtrkku tilisli. hulvu ulisiddnnu midte timdubittide; midte ulisiddnnu olge nas maduv hulvu timdubittide; adu ulisiddnnu kmbli hulvu timdubittide. amlerid-vre, nivu eccttu aliri; draksars kudiyuvvrellre, heus draksa rsd nimitt geuladiri; adu nimm bayi yeulгимd tegeylpttide. nnn desd mele omdu jnamgvu eri bmtu; adu blvaddu lekkvillddu; adr hlluglu simhd hlluglu, deudd simhd dvde hlluglu adkke umtu. adu nnn drakse blliyvnnu halumadi nnn amjurd gid-vvnu muridu hakide; adnnu spurn silidu bisadibit-tide; adr keumbe glu bilupadvu. yavvnd gmd-nigeuskr geunittu dhrisid kneyh hage prlapisu. ahar drpneyu panarpneyu krtn alydeulгимd tegeylpttive; krtn sevk rad yajkru geuladuttare. heulvu ha-lagide; bhumiyu geuladuttide; dhanyvu halagide; heus draksarsvu ongide; enne badiheugide. o okkligre, naciepdiri; geudhi, jve geudhigl nimitt drakse teut-dvre, geula diri; heuld peru nasvayitu. drakse blli ongiheugide; amjurdmr badi heugide; dalimbrdgidvu khrjurd gidvu sebu gidvu heuld mrglellvu ongiheu-give; smteusvu mnusyr puttrnnu bittu ongiheugide. yajkre, nimm ndukttikeumdu geula diri; blipithd sevkre, geuladiri; nnn devr sevkre, bmdu geunittinlli ratri yella mlgiri, yakmdre ahardrpneyu pan drpneyu nimm devr alydimd himtegeylpttive. upvasvnnu prisuddh madiri; pvitr smghvnnu kreyiri; hiriyrnnu desd nivasiglellrnnu nimm devr krtn alydlli kud-isi krtnige meureyi diri. a dinkkagi ayyeu, yakmdre krtn dinvu sviapvagide; srsvktn kdeyimd nasdmte bruttde. nmm knnugl mumde aharvu nmm devr alydimd smteu svu ullasvu tegeylpttiveyllveu? bi-jvu avr hemtegl kelge kettuheugide; ugranglu nasva-give; knjglu kedvlp ttive; dhanyvu ongide. psuglu es-teu muluguttve; dnd himduglu klvlgeumdive; avkke mevui ill; kurimmedglu sh nas vaguttve. o krtn, ninge nanu meureyiduttene; bemkiyu adviy mevin sthlglnnu numgibittide; jvaleyu adviy mrgllnella sut-tubittide. adviy mrgglu sh ninn kdege humkrisuttve; nirin heuleglu btti heugive; bemkiyu adviy mevin sthlglnnu dhisibittide.

nivu ciyeuninlli keumbuudiri, nnn prisuddh prvt-dlli arbtisiri; desd nivasiglellru ndugli; yakmd-re krtn dinvu bruttde; adu sviap vagide. ktt-leyu meubbu ull divsvu; meghvu kargttlu ull divs-vu; bettgl mele hasiruv udyd hagide. deudd blvad jnvu; adr hage emdu iddddill; adr travay tlt-lamtrgl vrusgl vrege innu iruvde ill. avr mumde bemki dhisuttde; avr himde jvale suduttde; avr mumde desvu eden teutd hagide; avr himde ha-lad kadu; haudu, avuglige yavdu tpsisikeullardu. avr akarvu kuduregl akard hagide; svarr hageye oduttare. prvtagrllli rthgl sbddmte haruttare; ku-leynnu dhisuv bemkiy jvale sbdd hageyu yuddhkke

siddhavad blvull jnr hageyu avr mumde jnru bh-lvagi neumdukeulluttare. ella mukhglu klegum-duttve. surr hage oduttare; yuddh saligl hage geude eruttare; obbeubbnu tnn tnn margdlli heuguttane; tmm hadi glvnu bdlu maduvdill. obbnu inneubb nnnu nukuvdill; avrlli prtieubbnu tnn tnn dariylli heuguttane; ayudhgllli biddru gayvaguvdill. pttndlli attitt tirugaduttare; geudey mele oduttare; mnegl mele httuttare; klln hage kitkigimnd prvisisuttare. avr mumde bhumiyu nduguttde; akasgl aduruttve; sury cmdru kppaguttve; nkstrglu tmm prkasvnnu mre maduttve. krtnu tnn senyd mumde tnn sb-dvnnu maduttane; atn dmdu bhu deudddagide; haudu, blvad ddagiddu atn vakyvnnu ndisuttde; krtn dinvu deudddu, mha bhymkrvaddu, adnnu talikeulluvvnyaru? higuruvdrimd ig krtnu annu-vde nmde-purn hrdydimdlu upvas dimdlu alu-vikeyimdlu geuladimdlu lu nnn kdege tirugikeul-liri. nimm bttelnll, nimm hrdyvnnu hrkeumdu nimm devrad krtn kdege tirugikeulliri; atnu dye krune dirghsamti mha krpeyu ullvnagi kedige psat-tappduttane. atnu tirugikeumdu psattappttu tnn himde asirvadvnnu amdre nimm devrad krtnigagi ahar drpneyvnnu pandrpneyvnnu ulisuv neneu yaru bllru? ciyeuninlli keumbu udiri; upvasvnnu prisuddh madiri; pvitr smghvnnu kreyiri. jnrnnu kudisiri, sbheynn prisuddhmadiri; hiriyrnnu ottugudisiri, mkklnnu meule kusuglnnu kudisiri; mdumgnu tnn keuthdiyeul gimdlu mdumglu tnn areyeulгимdlu heurdli. krtn sevkrad yajkru amglkku blipithkku nduve attu hige helli-o krtn, ninn jnrnnu knikrisu, jnamgglu avr mele aluv hage ninn badhyteyvnnu nimdege oppisbed; avr devru elli emdu avru jngllli yake helbeku? ag krtnu tnn deskkeuskr reus geumdu tnn jnrnnu knikrisvnnu. haudu, krtnu uttr keuttu tnn jnrige heluvde nmde-igeu, nanu nimge dhanyvnnu draksarsvnnu enneynnu sakagu-vstu klu hisi nimmnnu innu mele jnamgllli nimdit ragi iduvdill. adre uttr dikkin senyvnnu nimge durmadi avnnnu on bhumigu arnykku avn mumb-hagvnnu purvd smudrkku avn himbhagvnnu pscim svnu drkku odisi biduvnu; avn durvasneyu eru-vdu; avn natvu eruvdu; avnu deudddadvuglnnu ma-diddane. o desve, bhypdbed, ullasisi smteusvagiru; krtnu mhttadvuglnnu maduttane. heuld mrggle, bhypdbediri; ad viy mevin sthglu meuleyuttve; mrg-lu tmm phlvnnu phlisuttve; amjurd gidvu drakse blliyu tmm phlvnnu keuduttve. hagadre ciyeunin mkkle, nimm dev rad krtnlli ullasisi, smteusva-giri; nimge mumgaru mleyvnnu sriyagi keudu ttane; mumgaru himgaru mleglnnu mumcin hage nimge surisuttane. knglu dhanydimd tumbuvvu; teut-tiglu draksarsdimdlu enneyimdlu tumbi tulukuvvu. nanu nimmlli kluhisdmt, nnn deudd senyad hulvu kmbli hulvu olge nasmaduv hulvu midteglu timd vrusglige bdlagi nimge keuduvnu. smrd-dhiyagi umdu, trtpttptu nimmlli adbhutdimd ndisid nimm devrad krtn hesrnnu stutisuviri; nnn jnru emdemdigu naciepdr. nanu israyelin mdhydlli id-denemdu mtteubb nll, nane nimm devrad krtnagid-denemdu nivu tilukeulluviri; nnn jnru emdemdigu naciepdr. amele agudvnmde-ella sirigl mele nnn atmnnu surisuvnu; ag nimm kumarru ku-

marteyru prvadi suvru; nimm vrddhru knsuglñnu kanuvru; nimm yavvnsthru drsnglñnu neuduvru. dasr meleyu dasiyr meleyu a divsgllli nnn atmñnu surisuvēnu. akasgllli mtu bhumiylli adbhutglñnu rktvñnu bemkiyñnu heugey stmbhglñnu teurisu-venu. krtñ deudd bhymkrvad dinvu bruvdkkimt mumce, suryñu kttlegu cmdrñu rktkku marpduvvu. aguvdenmdre–krtñ hesrñnu heli keulluvvrellru rk-sislpduvru; ciyeun prvtđliiyu yerusalemĩnliiyu krtñu kreyuv ulidvrliiyu krtñu helid prkar bidugdeyu iru-vdu.

3

igeu, a dingllliyu a smydliiyu nanu yehudd mtu yeruselemin sereyñnu tirugisuvag ella jñamgglñnu kudisi yeheusaphatñ tggige avrñnu ilisi nñn jñru nñn badhyteyu agiruv israyelin visy avr smgd vyajyvadu-venu; avru avrñnu jñamgglñli cdrisi nñn desvñnu palittu nñn jñri geuskr citu haki hudugnñnu sule-gagi keuttu, hudugiynñnu draksarskkagi mari avru kudiyuv hage mariddarlla? haudu, o ture, cide-une, palestind ella pramtygle, nñn kud nimgenu? nnge muyyige muyyi sllisuvireu? nivu nnge sllisidre jagrteyagiyu tvreyagiyu nimm tley mele muyyige muyyi trisuvēnu. nivu nñn belliyñnu nñn bm-garvñnu tegedukeumdu nñn olle rmyvadvuglñnu nimm devsthanglige tkkeumdu heugiddiri. yehudd mkkłñnu yeruselemin mkk lñnu tmm pramtyglimd dur maduv hage grikrige mariddiri. igeu, elli av rñnu mariddireu a sthldimd nanu avrñnu ebbisi nimm tley mele muyyige muyyi trisuvēnu. nimm kumarrñnu nimm kumarte yrñnu yehudñ mkkł keylli maruvēnu; ivru avrñnu dur jñvad sebdñrige maruvru; krtñu adñnu heliddane. jñamgglñli idñnu gheusisiri; yuddhvñnu siddhmadiri, surrñnu ebbisiri; yuddhsthrellru sviapkke brli. nimm negilugl gul-glñnu ktiglagiyu nimm kudugeuluglñnu itigla giyu bdiyiri; blhinnu–nanu sur nemdu helli. suttlin ella anyjñamg gle, kudikeulliri; o krtñe, ninn surrñnu alli iliy madu. jñamgglu ebbislpñtu yeheusaphatñ tggige brli; suttlin ella jñamgglige nyaytirisuvdkke nanu alli kutukeulluvēnu. kudugeulñnu hakiri, bele pkvvay-itu; bmdu iliyiri; draksey ale tumbi ade; teuttiglu tulukuttve; avr kettñnvu bhlvagide. nirnyd tggin-lli gumpuglu, gumpuglu; krtñ dinvu nirñ yd tgginlli sviapvagide. sury, cmdr kppaguvvu; nkstrglu tmm prkasvñnu mremaduvvu. krtñu ciyeunineulgimd ghrjisi yeruseleminulgimd tñn sbdvñnu keuduvñu. akasglu bhumiyu kdļu vvu; adre krtñu tñn jñrige nirikseyu israyeln mkkłlige blvu agiruvñu. hige nñn prisuddh prvtvad ciyeunĩ nlli vasisuv nimm devrad krtñu nane emdu nivu tilukeulluviri; ag yeruselemin prisuddhvagiruvdu; anyru innu adrlli haduheugru. a dindlli aguvdenm dre, bettglu heus draksarsvñnu suriyuvvu; guddglu halinimd hriyuvvu; yehudd hll-glella nirinimd hriyuvvu; krtñ alydeulgimd bugge heurtu, sittimin tggige jl keuduvdu. aiguptvu ha-lagu vdu; edeumu halad arnyvaguvdu; avru yehudñ mkkłñnu blatkarmadi tmm desđli apradhvilld rk-tvñnu celli dru. adre yehudvu emdemdigu yeruselemin tltlamtrkku nilluvdu. nanu ksmisde idđ avr rktaprad-hvñnu ksmisuvēnu, krtñu ciyeuninlli vasvagiruttane.

1

tekeuvd kurubrlidd ameusnu yehudd arsnad ujjiyn dinglliyu israyelin arsnad yeuvasn mgnad yareubbamn dingl liiyu bhukmpkke erdu vrusgl maceus israyelin visyaygi neudid vakyglu. avnu heliddenmdre–krtnu ciyeuni nimd ghrijisi yerusalem–inimd tnn dhvnigeyu vnu; kurubr vasd sthlglu geuladuttve mtu krmelin tudiyu ongi heuguttde emdu heluttane. krtnu hige heluttane–dmskd muru mtu nalkr apradhgl nimitt nanu avrnnu dmdisde himtiruguvdill; avru kbbind ayudhglimd gilyadnnu bdiruvru. adre nanu hjayeln mneyeulge bemkiynnu kluisuttene; adu benhdn armnegltnu numgibiduvdu. nanu dmskd add dmde ynnu sh muriyuvnu; aven tginimd nivasaynnu edenin mneyimd rajdm hidiyuvnnu kdidubiduvnu; siriyad jnu sereyagi kirige heuguvremdu krtnu heluttane. krtnu hige heluttane–gajd muru mtu nalkr apradhgl nimitt nanu adr dmdney kdeyimd tirugisibiduvdill; av rnnu serege oppisuvdkkagi edeumige ella sereyvrrnu kretmdru. adre nanu gajd geudeymele bemkiynnu kluisuttene; adu avr armnegltnu numgibiduvdu. asdeu dinimd nivasaynnu askeleuninimd rajdm hidiyuvnnu kdidubittu nanu ekreunige vireudhvagi nnn keynnu tirugisuttene. ulid philippiyru nasvaguvremdu krtnad devru heluttane. krtnu hige heluttane–turin muru mtu nalkr nimitt adkkaguv dmdneynnu nanu tppisuvdill; avru sheudrr odmb dikeynnu jnapkmadill; purn sereyennu edeumige oppisibittru. adre nanu turin geudey mele bemkiynnu kluisuvnu, adu alliy armnegltnu numgibiduvdu. krtnu hige heluttane–edeumin muru mtu nalkr apradhgl nimittvagi nanu adr dmdneyimd tppisuvdill. avnu tnn ella knikrgltnu bisadibittu tnn sheu drnnu kttyi shit himbalisidnu. avn keupvu nirmtrvagi hriyuttittu; tnn raudr vnnu nitvagi ittukeumdnu. adre nanu temanin mele bemkiynnu kluisuvnu, adu beucrd armnegltnu numgibiduvdu. krtnu hige heluttane–ammeunin mkl muru mtu nalkr apradhgl nimittvagi adkkaguv dmdneynnu nanu tppisuvdill; tmm mereyennu vistar maduvdkkagi gilyadin grbhiniyrrnu siliddare. adre nanu rbbd geudeylli bemkiynnu htisuvnu; adu yuddhd dindlli arbhtd smgdvu birugalyi dindlli suligalyi smgdvu alliy armnegltnu numgibiduvdu. avr arsnu tanu tnn rajkumarr smgd serege heuguvnemdu krtnu heluttane.

2

krtnu hige heluttane–meuvabin muru mtu nalkr apradh gl nimittvagi nanu adkkaguv dmdneyimd tppisuvdill; avnu edeumin arsn elubugltnu suttu sunn madiddane. nanu meuvabin mele bemkiynnu kluisuttene. adu keriyutin armnegltnu numgibiduvdu. meuvabu arbhtd smgdvu tutu riy dhvniy smgdvu gibiliyalli sayu vdu. nanu adr mdhydimd nyayadhipti ynnu kdiduhakuvnu. ella prdhan–rugltnu alli avneumdige keulluvenemdu krtnu heluttane. krtnu hige heluttane–yehudd muru mtu nalkr apradhgl nimittvagi adkkaguv dmdneynnu tppisu–

vdill; avru krtn nyay prmanvnnu nirakrisidru. atn ajnegltnu kegeullill. avr pitrglu anusrisid sullugle ivrnnu tppigstrnnagi madive. nanu yehudd mele bemkiynnu kluisuvnu; adu yerusalem armne gltnu numgi biduvdu. krtnu hige heluttane–israyelin muru mtu nalkr apradhgl nimittvagi nanu avrnnu dmdneyimd tppisuvdill. avru nitivmtrnnu bellige bdvrnnu kergl jeudige maridru. avru bdvr tley meliruv bhumiy dhulnu asisi din margvnnu tppisuttare; nnn prissudd hesrnnu apvitrgeulisuvdkke tmd mg ibbru obb yavunsth blige heuguttare. avru ad itt vstrgl mele prtayeumdu blipithgl bliyllu mlguttare mtu nisedhisid draksarsvnnu tmm devr alydlli kudi yuttare. bliyllu mlguttare mtu nisedhisid draksarsvnnu tmm devr alydlli kudi yuttare. adagyru nanu ameuriyennu avr mumde nasmadidenu; avn ettrvu devdarugl ettrdstittu. avnu ok mrd hage blvagiddnu. adru nanu avn mele phlvnnu kelgin berugltnu nas madidenu. nane aiguptdesdimd kre tmdenu. nivu ameuriy desvnnu svadhinpdisikeullu nimmnnu nalvtu vrus arnydlli ndisinu. nanu nimm kumar rlli prvadigltnu nimm yavunsthrlu najirnnu ebbisidenu. o israyelin mkkle, idu higllve emdu krtnu heluttane. adre nivu najirrige kudi ylu draksarsvnnu keuttiri; prvadigligepradisbedi–remdu ajnapisidiri. igeu, sivudu tumbed bmd ottuv prkar nanu nimmnnu kelge haki ottuvnu. ad drimd tvreyagi oduvnnu nasvaguvnu. blisthnu tnn tranvnnu blpdisikeullarnu; prakrmisy tnn pravnnu ulisikeullnu. billu hidiyuvnnu nillnu; pad tvritnu tppisikeullnu, asvarudhnu tnn pravnnu tppisikeullnu. surrlli dhery hrdu vullvnu a dindlli bettleyagi odi heuguvnu emdu krtnu heluttane.

3

o israyelin mkkle, krtnu nimg vireudhvagi heluv vaky vnnu keliri–nanu aigupt desdeulgimd kredu tmd smst kutumbkke heluvde nmde– bhumiy ella kutumbglli nimmnnu matrv tilididdene; addrimd nanu nimm ella akrmgligagi siksistutene. oppmd–madikeulld heurtu ibbru jeute yagi ndeylu sadhyveu? bete illiddre adviylly simhvu grjisuvde? enadru hidiydiddre guheylliruv ele simhvu ar cuvde? ble illiddre pksiyu bhumiy mele urlinlli biluvde? enu sikkikeull diddre adnnu bhumiyimd yaradru tege yuvre? ptndlli keumbnnu udidre jnu hedruvdillve? ptndlli kedu iru vdadre adu krtnimd allve? niscy yag tnn sevkard prvadiglige tnn mrm vnnu tilisde krtnad devru ennnu madu vdill. simhvu grjisidre bhyppde iruv vru yaru? krtnad devru matnadidre adnnu prvadisde iruvru yaru? asdeudin armneglli aiguptdesd armneglli hige sari helirismary bettgl mele nivellru kudikeumdu adr mdhydliruv deudd gddlvnnu adr mdhy dliruv heccad himseynnu neudiri. tmm armneglli blatkarvnnu keulleynnu niksepvagi kudisikeumdiruvru nyayad ddnnu maduvdkke avrige tiliyuvdill emdu krtnu heluttane. addrimd krtnad devru hige heluttane–vireudhiyu desd suttlu iruvnu; ninlliruv ninn blvnnu tggisuvnu; ninn armneglu sureyaguvnu. krtnu hige heluttane–kurubru simhd baylliruv erdu kalnnu athva kiviyy omdu tumdnnu heur tegeyuv hage

smary dlli hasigey muleylli dmskdlli suppttgeyll-
liyu iruv israyelin mkklu tppislduvru. senygl devrad
krtnagiruv devru heluvdenmdre-nivu keli yakeu-
bin mnetndvrigre saksikeudiri. adu-nanu israyelin
apradhglgnu vicarisuv dindlli betelin yjnvediglgnu
vucarisuvenu; yjnvediy keumbuglu kdiylpttu nelkke
uruluuvu. cligald mneygnu besigey mney smgd
heudedu hakuvenu. ag dmtmmdirglu nasvagu vvu
mttu deudd mneglu keuneganuvvu emdu krtnu
heluttane.

4

smaryd bettdlliruv basanin hsugle, bdvrnnu blatkar
madi, dridrrnnu jiji tmm yjmanrige -panvnnu trisiri,
kudiyeyn emdu helu vvre, i vakyvnnu keliri. krtnad
devru tnn prisuddhtvd mele ene ittukeumiddane.
adenmdre-igeu, nimmnnu keumdig limdlu nimm
vmsavlynnu vianin gal glimdlu tegeduhakuv divsglu
nimm mele bruvvu. akey mumdiruv prtuyeumdu
hsuvu nivellru birukuglimd heurge heuguviri.
nivu avrnnu armneyimd heurge bisaduviri emdu
krtnu heluttane. betelige bmdu dreuhmadiri, gilgali
nlli dreuhglgnu mttstu madiri, prt belgin javdlli
nimm yjnglgnu tnniri; htt ney omdu palnu muru
vrsvad mele tnniri. hulihtitn smgd steutrd yjvnnu
arpirisi; ucitvad kanikeglgnu sariheliri. israyelin
mkkle, hige maduvdu ninge istvagide emdu krtnu
heluttane. nanu sh ninge ella pttingllli hllige enu
sikkdmte nimm ella sthlglli reutiy keurteynnu
keuttiddene; adru nivu nnn kdege himtirugikeullill
emdu krtnu helu ttane. suggiyu innu muru timglu
iruvag mleynnu nimmimd nanu himtegediddene;
omdu ptnd mele mle surisi mteumdu ptnd mele
mle surisd hage madidenu; mle suriyd bhagvu ongi
heuyitu. addrimd niru kudiyuvdkkagi omdu ptnd-
vru mteumdu pttnkke aledadutta heudru avrige
trtiyagllil, adru nivu nnn kdege himtirugikeullil-
lvemdu krtnu heluttane. nimm pernnu halumaduv
birugaliymd heudediddene; nimm teutglu, drakse-
teut glu, amjurd gidglu mttu enne mrglu heccadag
kmbli hulglu avuglgnu timdu bittvu; adru nivu nnn
kdege himtirugi keullilllvemdu krtnu heluttane.
aiguptd vyadhiglmt h vyadhiynnu nimmeulge
kluhisiddene. nimm kudureglgnu tegedukeumdu
heudvr jeuteylli nimm yavvnsthrnnu ktiyimd
keumduhakiddene. nimm dmdugl durvas neyu
nimm mugugllli servu hage madi ddene. adagyu nivu
nnn kdege himtirugi keullilllvemdu krtnu heluttane.
devru seudeumnnu geumeurvnnu kedvid hage nanu
nimmlli kelvrnnu kedvi hakiddene; haudu, bemki
uriyeulgimd teged keulliy hage iddiri. adru nivu
nnn kdege himtirugi keullilllvemdu krtnu heluttane.
add rimd o israyele, ninge nanu hige maduttene;
nanu ninge idnnu maduvdrimd ninu ninn devrnnu
edurugeullu siddh madikeu. igeu, bettllgnu rupisi
gali ynnu nirmisi mnusiyge avn yeucne enemdu
tilisi yduvnnu amdharvnnagi madi bhumiy unnt
sthlgllnu tulidu biduvatnu atne. krtnu senygl devru
embdu atn hesru.

5

o israyelin mnetndvre, nanu ninge vireudhvagi
geula td visyvnnettuv i vakyvnnu keliri. israyelin
knveyu biddiddale, innu mele eddeluvde ill. avlu
tnn bhumiy mele teuredu bidlpttvlagiddale. alli
avlnnu ebbisuvvru yaru ill. krtnad devru hige
heluttane; pttdimnd savir mmdi yagi heurtvru
nuru mmdiyagi ulidu israyelin mne serlu nuru
mmdiyagi heurtvru httn mmdiyagi uliyuvru. krtnu
israyelin mneyvrigre hige heluttane-nivu nnnnnu
huduki jivisiri. adre betelnnu asrysbediri, gilgalige
heugbediri, bersebkke hadu heug bediri, yakmdre
gilgalu serege niscyvagi heuguvdu. betelu enillde
heuguvdu. nivu krtnnu huduki bdukiri, illdidre
atnu bemkiymte yeusephn mnetndlli prvesisuvnu;
adu numgibiduvdu, adnu arisuvru betellilli yaru
iruvdill. nyayvnnu maciptrege tirigisuvvre, nitiynnu
bhumiyli biduvvre, elu nkstrglgnu mrgsirvnnu umtu
madi mrnd nerlnnu udykke bdlisi, hglgnu ratriyaguv
hage kttlu madi smudrd nirnnu mndiri, avuglgnu
bhumiy mele surisuv krtnebm hesrullatnnne hudu
kiri. keutey mele suremaduv hage sureynnu blistrh
mele ttne tmeuuddu vatnu atne. avru bagilli
bedrisuv nnnu hgemaduttare, ytharthagi matna
duvvnnu avru ashyisuttare. adkarn nivu bdvnnu
tulidvragi geudhiy heureglgnu avnimd ksidukeumdu
kettid klin mneglgnu kttiddirlla; nivu avugllli vas-
madde iruviri; rmyvad drakseyteut glgnu nettir-
lla; avugl draksarsvnnu kudi ylariri. nimm anak
apradhglgnu nimm gheurvad paglgnu nanu bl-
lenu; avru nitivmtrnnu badhepdisi lmcvnnu tegedu
keumdu; bagl blylliruv bdvr nyay vnnu tirisde
avru kluhisibitru. add rimd a kaldlli buddivmtnu
maunvagi ruvnu; yakmdre adu kett kalvagide. nivu
bdukuv hageyu nivu heluv prkar senyadhiptiyad
krtnu, nimm smgd iruv hageyu kettiddnnu bittu ol-
ley dnnu hudukiri. kettiddnnu dvesisiri; ollednnu
pritisiri mttu bagllli nyayvnnu sthapisiri; omdu vele
senyadhiptiyad krtnu yeuse phn ulidvrnnu knikris-
bhudu. add rimd krtnu, senygl devrad krtnu, hige
heluttane ella bidiglllu geulat glu, heddariglllu ayyeu,
ayyeu annu vru. okkligrnnu duhkhisuvdkku prlapi
suvdkke tilidvrnnu geulatkuu kreyuvru. ella drakse-
teutglllu geulatvru vdu; yakmdre nanu ninn mdhye
haduheugu venemdu krtnu heluttane. krtndivnnu
apeksisuv ninge ayyeu! nimm amtyvenaguvdu?
ayyeu, krtndivnu ninge belkl, kttleye. obb mnusynu
simhdimd tppisikeumdu odihegu krdrinyu edu-
rugeumdu hageyu illve avnu mnege heugi geudege
tnn ke orgi sidag sprvu kccid hageyu iruvdu. hige
krtndivnu belkl kttillve? adrlli prkasvenu illd
kargtllllve? hbbglgnu hgemadi tucchikrisuttene.
nimm nimm prisuddh sbheglgnu nanu musuvdill.
nivu ninge dhnbliglgnu ahar arpeglgnu arpisidru
nanu avuglgnu amgi krisuvdill, illve nimm keubbid
pranigl smadhand bliglgnu lksisuvdill. nimm hadugl
beubbeglgnu nnnimd teulgisiri; nimm vinegl md-
hur svrvnnu nanu keluvdill. adre nyayvu nirinmteyu
nitiyu blvad prvahdmteyu hryli. o israyelin mnet-
ndvre, nivu ninge arny dlli nlvttu vruglu bliglgnu
kanike glgnu arpisidireu? adre nivu nim geuskr
madikeumdu meulekn gadarvnnu, nimm kiyun emb

vighrvnnu, nimm meule kn devtey nkstrvnnu heut-tukeumdu heug bekaguvdu. adrimd dmskd ace nimmnnu serege tlluvnemdu senygl devremdu hes-rugeumd krtnu heluttane.

6

ciyeuninlli niscimteyimdiruvv rigu smary bettdlli nmbike yiduvvrigu israyeln mnetndvr yar blige bruttareu a prmkh jnamg dlli hesrugeumdvrigu ayyeu! klnege haduheugi neudiri; allimd mha hmatige heugiri; allimd philistiyr gatige ilidu heugiri; avu i rajygligimt ollevu glenu? avugl pramtyvu nimm pramtykkimt deudddeu? nivu kett dinvnnu durmadi keumdu blatkard pithvnnu httr madikeu lluttiri. dmtd mmcgl mele mlgikeullu ttare; tmm hasigegl mele hayagi orgi keulluttare; mmdeyeulgimd kurimriglennu, htty mmdeyeulgimd kruglennu tinnuttare. viney svrkke haduttare; davidn hage tmge tave gan vadyglennu klpsikeullu ttare. draksarsd patreglli kudiyuttare. sresthvd enneglimd tmmnnu abhisekisi keulluttare. adre yeusephn nstkke vysnpdu vdill. adrimd serege oypdpdvvrige meudlu tave serege heuguvru; bheug madurev hrsdhvniyu bittu heuguvdu. senygl devrad krtnu hige heluttane–devrad krtnu tnn mele aneyittukeumdi ddane; adenmdre–nanu yakeubin heccl vnnu ashyisikeumdu avn armneglennu hge maduttene; adkarn pttvnnu adrlli ruv smstvnnu nanu oppisibiduttene. aguvdenmdre, omdu mneylli httnu jnru ulidre avru sayuvru. obb nemtnu avnnnu suduvvnu mneyeulgimd avn elubuglennu tege-dukumdu heuguvdkke av nnnu ettikeulluvag mney olbhagdlli iruv vrige–innu yaradru ninn bliylli iddareye? emdu heluvnu; ag avnu–yaru illvmdre ivnu–summniru, navu krtn hesrnnu jnapk madikeullbardemdu heluvnu. igeu, krtnu ajnapisuttane; atnu deudd mneynnu siluglimdlu cikk mneynnu birukuglimdlu heudeyuvnu. kudureglu bmdey mele oduvdumte? ettuglimd alli uluvneu? nimm nyayvnnu viskku niti phlvnnu maciptregu bdlayi siddiri. enu illdrlli smteuspduv vre, nivu heccl pduvdu sunyvagiruv lliye? svbldimd keum-buglennu tegedukeumdi llve emdu heluttiri. igeu, jnamgvnnu ninge vireudhvagi ebbisuttene; israyeln mnetndvre, hmatin prdesdimd hididu arnyd ndiy vregu nimmnnu himsisuttene emdu senygl devrad krtnu heluttane.

7

devrad krtnu nnge hige teurisdnu–igeu, himgaru mle biddu peru seumpaguvdkke armbhavadag amdre, rajadayd hullnnu keuyd mele beleyu vrddhiyaguttiddag igeu, krtnu midteglennu umtumadidnu. addde nmdre, avu a desd hullnnu timdu mugisid mele nanu–o krt-nad devre, nnnnnu mnnisu; yakeubnu hege nilluvnu? adu snn jnamg emdu vijnapi si keullu krtnu idnnu kuritu pscattapptu idu ag bar demdu helidnu. krt-nad devru nnge hige teurisdnu; igeu, krtnad devru bemkiyimd trk maduvdkke krednu. adu deudd agad-hvnnu numgitu mttnu vibhagvnnu timdubittitu. ag

nanu–o devrad krtne, nillisibidu emdu bedikeullut-tene; yakeubu yarimd ebbis lpttitu? adu cikk jnamg emdu helidnu. krtnu iddkagi pscattapptu ivu sh ag-bardemdu krtnad devru heluttane. atnu nnge hige teurisdnu; igeu, krtnu nulu mttid nettgiruv geudey mele nimtidddnu. atn keylli nulumtt ittu. krtnu nnge–ameusne, ennnu neuduttiruve emdag nanu–nulugumdu ennnu krtnu heliddenmdre–igeu, nanu nnn jnrad israyelyr mdhydlli nulu gumdnnu iduttene; innu mele avrnnu datiheuguvdill. isakn unnt sthglu nasvaguvvu; israyeln prisuddh sthglu halaguvvu; nanu kttiyeumdige yareu bbamn mnetnkke virud-hvagi eluvnu amdnu. ag betelin yajknad amcyru israyeln arsnad yareubbamnige–ameusnu israyeln mnetndvr mdhy dlli ninge vireudhvagi olsmk ma-diddane. desvu avn ella matuglennu tallardu. yareub-bamnu kttiylimd sayuvnemdu israyelyru niscyvagi tmm svdesdimd sereyagi oypdpdvremdu ameusnu helidnu. innu amcyru ameusnige heliddenmdre–o drsiye, yehud deskke odiheugu; alli reutti timdu al-liye prvadisu. adre innu mele betelinlli prvasidbed; adu arsn prisuddh sthanvagi ruv arnneyagiye ide. ag ameusnu amcyrige prtyuttvagi heliddenmdre–nanu prvadiyll, prva diy mgnu all; adre nanu kurubnu httnu hnnuglennu kudisuvvnu agiddene. nanu kuriy himdnnu himbalisuv vele ylli krtnu nnnnnu kredu heliddenmdre–ninnu heugi nnn jnrad israyelyrige prvadisu. higruvdrimd ninu ig krtv vakyvnnu kelu; israyelige prvadine madbedvemdu isakn mnetnkke vireudhvagi khmdne madbardemdu ninu heluvi ylla. adrimd krtnu heluvde nmde–ninn hemdti pttndlli suleyagu vlu; ninn kumarru kumarteyru ktti yimd biluvru; ninn desvu nulinimd vibhagisl pduvdu; ninu apvitrud desdlli sayuvi. israyel niscyvagi tnn des-dimd sereyagi oypdpdvdu.

8

devrad krtnu nnge hige teurisdnu–igeu, besige hnnu glull putti amdnu. ag avnu–ameusne, enu neuduttiruve emdag nanu–magid hnnugi putti am-denu. ag krtnu nnge–nnn jnrad israyelyrige am-tyvu bmtu; nanu innu mele avrnnu datiheuguvdill emdu helidenu. a dindlli devalyd haduglu kiricatva guvvu emdu krtnad devru heluttane; ella kdeglli anek henglu biddiruvvu; maunvagi avuglennu bisadu-vru. bdvrnnu numguvvre, desd bdvrnnu mugis-bekemdiruvvre, idnnu keliri. navu dhanyvnnu maruv hage amavasyeyu geudhi ynnu iduv hage sbttu yavag tiruvdemdu ephvnnu cikkdagiyu sekelnnu deud-ddagiyu kltrasuglennu meuskkagi madeunvemdu bdvrnnu bellige dridr rnnu kergl jeudige keum-dukumdu geudhiy ksvnnu mareunvemdu heluttir-lla? krtnu yakeubin hecclde mele aneyittukeumdu heluvdenmdre–niscy vagiyu nanu emdemdigu avr yav kriyeghlennu mreuyvdill. iddkagi desvu ndugu-vdillve? adrlli vasisuvvrellru geuladuvdillve? adu prvahmdte ubbi aiguptd prvahmdte bdukeumdu iliyu vdu. devrad krtnu heluttane–a dindlli aguvdenmdre, nanu suryennu mdhyahndlli mulugvumte madut-tene. bhumiyennu hgllle kttlaguvmt madu ttene. nimm hbbglennu duhkhkku nimm haduglennella geu-latku bdlayisuvnu; ellru seumtgilige geunittnnu

ktikeumdu tleglnnu beulisikeulluvmtē maduvēnu; adnnu obbnē mgnigagi duhkhisuvmtēyū adr amtyvū khiyad dīnvaguvmtēyū maduvēnu. igeu, dīnglu bruvvū, ag nanu desdlli ksamvnnu kluhisuvēnu. adu reuttīy ksamvll, nīrīn dahd brvll; krtn vakygl̄nnu kelbekemb ksam vnnē embdagi devrad krtnu heluttane. ag avru smudrdim̄d smudrkku uttr dim̄d purvkku aledu krtn vakyvnnu hudukuvdkke attitt odadi adnnu kande heuguvru. a dīndlli saumdryvtiy rad knyeyru mttu yavvnsthru sh dah dim̄d kuggi heuguvru. avru smaryd papd mele aneyittukeumdu—o dane, ninn devr jīvdane emdu berseb margd jīvdane emdu heluvvru biddu mtte mele ellarru.

9

krtnu yjnvediy mele nīm̄tīru vdn̄nu nanu km̄denū. atnu helidde nmdre—heustiluglu kd̄lūvmtē adhar beudigēgl̄nnu blvagi heudedu avu ellr tlegl mele biluv hage avugl̄nnu kd̄idu bidu; avrlli ulīdv̄rnnu nanu keulluvēnu; avrlli odi heuguvvnu odiheuglagu vdill; avrlli tppisikeulluvvnu tppisikeull laguvdill.2 avru nrkd vregu teudi keumdu heudru nnn ke avrnnu alim̄d hidideleyuvdu. avru akaskke erī heudru nanu avrnnu allim̄d kelge ilisuvēnu. avru krmelin bettd keuneylli adgikeumdru nanu avrnnu huduki allim̄d tegeyuvēnu; avru nnn knnuglige mreyagi smudrd tldlli adgikeumdru srpkke appnekeuttu adu avrnnu alle kccuvmtē maduvēnu. avru tmm strugl mumde serege heudru alliyū nanu kt̄tīge appne keuduvēnu; adu avrnnu keulluvdu. meligagi all, kedigagi avr mele nnn dr̄stiyiduvēnu. senygl devrad krtne, desvnnu muttid matr̄kke adu krgi heuguvdu. adrlli vasvagiruvvrellru geuladuvru. avella ndiy hage prvahdm̄te ukki, aiguptd prvahdm̄te ukki mulugi heuguvdu. akasdlli upprige gl̄nnu kt̄tikeumdu bhūmiy mele tm̄tmdgl̄nnu sthapisi smudrd nīrnnu kredu adn̄nu bhūmiy mele oyyuvmtē madu v̄vnu atne. atn hesru krtnu. israyelin mkkle, nivu n̄nge aithi yeupyr mkk̄l hagllve? nanu isra yelyrnnu aiguptdim̄dlu philis-tiyrnnu kp̄hteurinim̄dlu aramyrnnu kirinim̄dlu brmadlillve emdu krtnu heluttane. igeu, devrad krtn knnuglu papvull rajyd melive; nanu adn̄nu bhūmiy melinim̄d nasmaduvēnu. adre yakeu bin m̄netndv̄rnnu nanu nijvagi nas maduvdill emdu krtnu heluttane. igeu, meurdlli dhanyvnnu keruvmtē nanu ajnapisi israyelin m̄netndv̄ r̄nnu ella j̄namggll̄li keruvēnu; adagyū omdu kaladru nelkke biluvdill. kedu n̄mm̄nnu him̄dt̄tdu, n̄mm̄nnu t̄deyuvdill en̄n̄v nnn j̄nrlliruv papisthru kt̄tiyim̄d sayuvru. a dīndlli bidd davidn gudarvnnu nanu nillisi adr hr̄kugl̄nnu mucuvēnu. avn haladddn̄nu ebbisi him̄din divsgll̄li madid hage kt̄tuvēnu. ag avru edeu min mikkbhagvnnu nnn hesrinim̄d kreylp̄ duv ella anyj̄namgḡl̄nnu svadhinmadi keulluvrem̄du id̄nnu maduvvnad krtnu heluttane. krtnu heluvdenmdre—igeu, dīnglu bruvvū, ag uluvvnu keuyyuvvnn̄nu drakse maruv v̄nu bij bittuvvnn̄nu him̄dt̄tvru. bett̄glu heus sihi draksarsvnnu suriyuvvū. gudd̄glella krguvvū. nnn j̄nr̄ad israyelyrnnu sereyim̄d tiriḡi brmaduvēnu; avru halad pt̄ngl̄nnu kt̄ti vasmaduvru; drakseteut gl̄nnu nettū avugl draksarsvnnu kudiyū vrū; teutgl̄nnu madi avugl phlv̄nnu tinnuvru. nanu avrnnu avr des-

dlli neduvēnu; nanu avrige keuttiruv desdim̄d avru innu mele kittu hakl̄pdrem̄du ninn devrad krt̄nu heluttane.

obdyn drsnvu. krtnad devru edeumnnu kuritu hige heluttane-krtnimd suddhiynnu keliddeve; anyjnamggllli ray bhariyu kluhislptiddane; eliri, adkke vireudhvagi yuddhkke eluv! igeu, ninnnnu anyjnamggllli hinvasi madiddene. ninu bhlvagi tiskrislptiddi. bmdy biruku gllli vasmaduvvne, unntdlli nivas madikeumdvne-yaru nnnnnu nelkke ilis blremdu tnn hrddylli annuvvne, ninn hrdyd grvvu ninnnnu meusgeuliside. ninu hddinmte erikeumdu ninn gudnnu nkstrgllli ittru allimd ninnnnu ilisuvenemdu krtnu annuttane. klru ninn blige bmdiddre sulukeulluvru ratriylli bmdiddre esteu halaguttiddiyl! avru tmge sakaguvstu kddukeulluvrlveu? draksehnnnu kudisuv vru ninn blige bmdiddre avru kelvu drakse hnnnnu biduvrlveu? esavnu esteu seudhi slptiddane, avn rshy sthlglu huduk lpttve. ninn smgd ottugudid mnusyrellru ninnnnu merey vregu tmdiddare: ninn smgd smadhanvagidd mnusyru ninnnnu meus madi ninge vireudhvagi jyheumdiddare; ninn reut-tiynnu tinnuvru ninn kelge beunu ittiddare; avnlli vivekvenu ill. krtnu annuvdenmdre-nanu a dindlli edeumi neulgimd jnaniglunu esavn bettdeulgimd vivekvnu nasmaddiruvne? svru smhardimd esavn bettdeulgimd nas vaguv hage o temane, ninn prakrm saliglu gabripdvr. ninn tmmnad yakeub-nige vireudhavad ninn blatkard nimitt nacikeyu ninnnnu mucu vdu; ninu emdemdigu kdiduhaklp-duvi. ninu a kdeylli nimt dindlli prru avn sereyagi tkkeumduheud dindlli anyru avn baglugllli prvesisi yeruselemin mele cituglunu hakidag ninu sh avrlli obbn hagiddi. adre ninn sheudrn dindlli avnu anynad dindlli ninu neudbar dagittu; yehudn mkkl mele avr nasnd divsdlli smteusisbardagittu; kstd dindlli ahmkarvagi matnadbardagittu; nnn jnr bagleulge avr apttin dindlli prvesisbardagittu; haudu, ninu avr apttin dindlli avr kednnu neudbar dagittu; avr apttin dindlli avr astiy mele kehakbardagittu; avnlli odi heudvrnu kdidubiduvdkke ninu kuduv dariylli nillbardagittu; kstd dindlli avnlli ulidukeumdvrrnu oppisbardagittu. krtn dinvu ella jnamggll mele sviapvagide; ninu madid hageye ninge madlpdvdv; ninn prtiphlvu ninn tley mele tiruguvdu. nivu nnn prisuddh prvtd mele kudid hageye jnamggella nityvagi kudiyuvvu; haudu, kudidu numgibiduvvu; ilde iddvr hageye iruvvu. adre ciyeun prvtdlli bidugde iruvdu, adu prisuddh vagiruvdu; yakeubin mnetndvru tmm svastyglunu svtmtrisikeulluvru. idllde yakeubin mnetndvru bemkiyagiyu yeusephn mnetndvru jvaleyagiyu iruvru; esavn mnetndvru kuleyagu vru. avru heuttisi ivrrnu timdubiduvru; esavn mnetndvrige yaru uliyru; krtne adnnu nudididdane. dksindvru esavn bettvnnu belinvru philistiyrrnu svtmtrisikeulluvru; ephrayamin heul glunu smaryd heulglunu sh svadhin madikeulluvru mtu benyaviannu gilyadnnu svtmtrisikeulluvru. idllde careptin vregu kananyrlliruv israyeln mkkl i senyd sereyvru sephradinlliruv yeru slemin sereyvru dksind ptnglunu svadhi nmadikeulluvru. idllde ciyeun prvtdlli rkskru esavin bettkke nyay tirisuvdkkeuskru eluvru; ag rajyvu krtndagiruvdu.

krtn vakyv u amitteyn mgnad yeunnige umtayitu. hegmde—eddu a deudd pttnvad ninevege heugi adkke vireudhvagi kugu; avr ketttnvu nnn snnidhige muttide embdu. adre yeunnu krtn smmukhdimd tarrisige odi heuguvdkke eddu yeuppkke ilidu tarrisige heuguv hdggnu kmdu adr pryand tervnnu keuttu krtn smmukhdimd avr smgd tarrisige heuguvdkke adnnu httdnu. adre krtn deudd galiynnu smudr mele klulisidnu; smudrdlli mhaborugali umtagi hdgu odevuv dkkittu. ag hdginvru bhypttu obbeubbn tnn tnn devrige kugi hdggnu hgr maduv hage adrlidd samnuglnnu smudrdlli hakibittu; adre yeunnu hdgin olge iliduheugi mlgikeumdu gadh nidreylli ddnu. ag hdgin yjmannu avn blige bmdu—nidremaduvvne, ninge enayitu? eddu ninn devrnnu kugu; omdu vele navu nasvagd hage devru mmmnnu jnapk madyanu amdnu. idllde avru obbrigeu bbru—bnni, cituglnnu hakeun; yavn nimmitt i kedu nmge bmtu tiliyeyun emdu helikeumdu. hageye avru citu glnnu hakidag yeunn mele citu bittu. ag avru avnige—yavdr nimmitt i kedu nmge bmtu, ninn kelsvenu, ellimd bmd, ninn des yavdu, ninu yav jnamgdvnu, nmge tilisu amdru. avnu avrige—nanu ibriynu; smudrvnnu ongid bhumiyannu umtumadid pr leukd devrad krtnige bhypttutv nagiddenemdu helidnu. ag a mnusyru bhl bhypttu—idnnu yake madiddi emdu avnige helidru, krtn smmukhdimd odi heuguttanemdu a mnusyrige tilidittu; avnu avrige helidnu. ag avru avnige—smudrvu nmge samtvaguv hage ninge enu madbeku? yakmdre smudrvu heccagi ubbutta bruttide amdru. avnu av rige—nnnnnu etti smudrdlli hakiri, ag smudrvu nmge samtvaguvdu; nnn nimmitt i deudd birugali nimm mele bmteddu blennu amdnu. adru a mnusyru ddkke tirugikeulluv hage blvagi hutu hakidru; adre avrimdagde heuyitu. smudrvu avrige eduragi hecceccagi ubbutta bmtu. addrim avru krtnige kugi heliddenmdre—o krtn, navu i mnusyn jivd nimmitt nasvagdirli; apradhvilld rktvnnu nnn mele heurisbed; o krtn, ninu ninn cittkke bmd hage madiddi amdru. ag avru yeunnnnu etti smudrdlli hakidru; ag smudrvu tnn ugrvnnu nillisi bittitu. a mnusyru yeheuvnige bhl vagi bhypttu krtnige bli arpsi prman glnnu madikeumdu. adre krtnu yeunnnu numguv hage deudd viannu siddhmadiddnu; yeunnu a vianin heutteylli muru hglu muru ratriyu iddnu.

ag yeunnu vianin heutteyeulgidm tnn devrad krtnige prarthne madi heliddenmdre—nanu nnn vythey deseyimd krtnige meureyittenu; atnu nnn kugnnu kelidnu; nrkd heutte yeulgidm nanu kugidenu, ag nnn sbdvnnu ninu kelidi. nnnnnu ninu agadhdliyu smudrgl mdhydllyiu hakidi; prvahglu nnnnnu suttiikumdvu; ninn ella aleglu ninn tereglu nnn mele datihedvu. ag nanu heliddu—ninn knnugl edurinimd heurge haklpttidene; adagy nanu ninn prisuddh mmdird kdeg tirugi neaduvunu. niru glu prand mttigu nnnnnu suttiikumdvu; agadhu nnnnnu suttlu mucckikumditu; apuglu nnn

tleynnu suttiikumdidvdu. bettgl budd tnk ilidu heudenu; bhumiy addmddeglu nityvagi nnn suttlidvdu; adagy o devrad nnn krtn, ninu nnn prannu nasndeulgidm ebbisiddi. nnn prannu nnnli kumdiheudag krtnnnu jnapk madikeumden; nnn prarthneyu ninn blige ninn prisuddh mmdirdeulge bmtu. sullad vyrthtvglnnu anusrisuvvru tmm svmt kruneynnu mretu biduttare. adre nanu steutrd svrdimd ninge bliarpisu venu; nanu madid prmanvnu tirisuvunu; rksneyu krtnde emdu helidnu. ag krtnu a vianige helidrimd adu yeunnnu on bhumiy mele karibittitu.

krtn vakyv u erdne sari yeunnige umtayitu, enmdre—eddu a deudd pttnvad ninevege heugi nanu ninge helid prktneynnu adkke saru emdu helidnu. hige yeunnu eddu krtn vakyd prkar ninevege heudnu; a nineveyu muru divsd pryanavd mhaduudd pttn vagittu. ag yeunnu omdu dind pryan madi pttdnlli prvesisarlmbhisi—innu nalvttu divsglad mele nineve kedvlpdu vdemdu kugi helidnu. ag ninevey mnu syru devrnnu nmbi upvasvnnu sari av rlli deuddvnu meudlugeumdu cickvn vregu geunittnnu uttukeumdu. a matu ninevey arsnige muttidag avnu tnn simhasndimd eddu tnn niluvmggiynnu tegedittu geunittnnu uttukeumdu budi ylli kuttu keumdu. avnu arsnimd tnn sresthrimdlu ad nirnyvnnu nineve ylli sari heliddenmdre—mnusyragli, mrgglagli, dnglagli, kuriglagli, ena dru ruci neuddirli, mey dirli, nirnnu kudiyrli, mnusyru mrgglu geuni ttu hakikeumdu blvagi devrige meureyi dli; haudu, avru tmm tmm durmarg glnnu tavu ndisuttiruv himseyvnnu bittu tirugli. devru tirugi keumdu pscattapptu navu nasvagd hage tnn keupd uriyynnu bittanenu yaru bliru amdnu. ag devru avr kriyeglnnu avru tmm kett margvnnu bittu tirugidremdu neudidnu; devru avrige maduttanemdu helid kedin visyvgi pscattapptu adnnu madill.

adre adu yeunnige tumbakrekreyagi avnige bhu keup bmtu. avnu krtnige prarthne madi heliddenmdre—o krtn, nanu nnn desdlldidagle idnne nanu hellillivu? adkarn nanu meudlu tarrisige odi heudenu; ninu kruneyu knikrvu dirghsamtivu bhl krpeyu uldevremdu kedin visyvgi pscattap pduvatnemdu nnge tilidittu. addrimd o krtn, igle nnn prannu nnnimd tege; nanu bdukuv dkkimt sayuvdu olledu amdnu. ag krtnu – ninu keupmadkeulluvdu olledu emdu avnige helidnu. ag yeunnu pttnvnnu bittu adr mudn dkeylli kutukeumdu gudislnnu madikeumdu pttdnlli enaguvdemdu neuduv vregu ad nerlinli kutukeumdu. devrad krtnu omdu seure gidvnnu ebbisi, adu yeunn mele hbhi bmdu avn tley mele nerlukeuttu avn dukhdimd avnnu bidisuvnte madidnu: yeunnu a seure gidd visyvgi bhl smteusptnu. adre marne dindlli udvayad devru omdu hulvnnu siddhmadidnu; adu seure gidvnnu onguv hage heudeyitu. addenmdre, suryeudyvadag devru ugr-

vad mudn galiynnu siddh madidnu; ag bisilu ye-
unn tley mele bdiddrimd avnu murcheheugi tnnlli
mrnvnnu kelikeumdu–nanu bdukuvdkkimt sayuvdu
olledu amdnu. ag devru yeunnige–ninu seure gid-
vnnu kuritu keupmaduvdu olledeu amdnu. avnu –
nanu sayuvstu keupmaduvdu ollede amdnu. ag krtnu
heliddenmdre–ninu kstpddmth, belesdmth, omdu
ratriylli hutti omdu ratriylli nasnvadmth, a seuregidd
mele knikr pttiylla, haga dre ed bl keglnnu tiliyd-
vrad lks ippttu savirkkimt heccad jnru, bhl dn glu
sh iruv a deudd pttnvad nineve ynnu nanu knikris-
bardeu amdnu.

yehudd arsnad yeutham ahaj, hijkiy, divsgllli smaryd yeruslemin visyvasi meuresetinnvad viaknige um-tad krtn vakyvu. ella jngle, keliri, bhumie, adr pruprntey, kiviguediri; krtnad devru tnn prisuddh mmdirdeulgidm krtnu ninge vireudhvagi saksia-girli. igeu, krtnu tnn sthandimd heurduttane; atnu ilidu bhumiy unntvad sthlgl mele tuliuvnu. be-mkiy mumde mend hageyu ilijari sthldli suriyuv nirin hageyu bettglu atn kelge krguvvu; tgguglu siluvvu. idella yakeubin apradhd nimittvu israyelin mnetnd vr pagpl nimittvu ayitu; yakeubin aprad-hvenu? smaryvllveu? yehu dd unntsthlglenu? yeruslemllveu? higuruvdrimd nanu smaryvnnu heuld dibbeyagi yu drakse bli neduv sthlvagi yu maduvnu; adr kluglunu tgginnli suridubbittu; adr astivarglunu heur geduvnu. adr kettid vighrglella tumdu glagu-vmt eodeydpdvvu. adkke adr spmadneglella be-mkiyimd sudlppdvuvu; adr vighrglunnella halumadu-venu; suley kuliyimd avuglunu kudisi keumditu, su-ley kulige avu tiruguvvu. addrimd nanu geuladi arcu-venu; brigalagi yu bettleyagi yu heuguvnu; nrigl hage geuladuvnu; bkpskiymte duhkhpduvnu. adr gayvu gunvag dmthddu, yakmdre adu yehudkke bmtu; nnn jnr bagligu yeruslemin mttigu mttiddane. gt urin-lli adnu tilisbed; svlpvadu alber; ephratd mney dhulinli heurladu. saphirin nivasiye, nacike muc-cde haduheugu; betecelin geulatdlli cananin nivasi mumde brill; avnu nimmimd tnn sthanvnu tkkeul-luvnu. mareutin nivasi olledkke jagrteyagi kadukeul-luttane; adre kedu krtnimd yeruslemin baglige ili-dide. lakisin nivasiye, vegvull kudurege rthvnu ktu, ide ciyeunin mgl papd armbhvu; israyelin apradhl-gu ninnlli kmdubmdvu. higuruvdrimd meurest gt urige danglunu keuduv, akjibin mnetnglu israyelin arsige sullagiruvvu. mare sd nivasiye, innu badhyvnnu ninn blige truvnu; avnu israyelin mhimeyad adul-lamin mttigu bruvnu. ninn muddu mkllegeusk r tle-beulisikeumdu ksaur madisikeu; hddinmte ninn beu-lutnvnu agl madikeu; avru ninnnnu bittu sereyagi heugiddare.

apradhvnu yeucisi, tmm hasigegl mele kettddnnu ndisuvvrige ayyeu! heuttare belkaguvag adnu maduttare; adu avr kevsdlldie. avru heulglnu asisi blatkardim tkkeulluttare; mneglnu sh tegedukeul-luttare; mnusynigu avn mnegu haudu, mnusynigu avn svastykku blatkar maduttare. addrimd krtnu heluvendmdre-igeu, nanu i kutumbkke vireudhvagi kettddnnu yeucisu ttene; addrimd nivu nimm kuc-tigeglnu himte geyde ahmkarvagi ndeyde iruviri; idu kettkalve. a dindlli nimm visyvasi samyv-netti dukhkvull geulatvnu madi heluvendmdre-navu purnvagi hala devu; avnu nnn jnr palnu bd-layisi ddane; avnu adnu nnnimd himtegedddu hege? himtirugi avnu nmm heulglnu hmcikeutti ddane. addrimd krtn sbheylli paligagi nulu hakuvnu ninge obbnu iruvdill. prvadisbediremdu prvadisuvvrige annu ttare; avrige atnu prvadisnu, adre avru nacikep-duvdill. yakeubin mnetndv remdu hesrugeumdvre,

krtn atmvu kdime yayiteu? ivu atn kriyegleu? ytha rthvagi ndeyuvvnige nnn matuglu ollednnu madu-vdillveu? itticege nnn jnr veriy hage eddiddare; yud-dhdimd tirugikeumdu bhdrvagi haduheuguvvr vstrd smgd niluvvgiynnu nivu kittukeu llutiri. nnn jnr striyrnu avr rmy vad mnegleulgimd heurdisiddiri; avr mklklimd nnn mhimeynnu emdemdigu tegedi ddiri. nivu eddu heugiri; idu nimm visramti all; idu asuddhvagidd karn, nimmnnu kthinvad nasndimd nasmadu vdu. obbnu atmdlliyu vmcneylli yu ndedu sullu heli-ninge draksarsvnu mttaguvdnu kuritu prvadisuvnemdu heli dre, ivne i jnrige prvadiyagiru-vnu. yakeube ninnvrnnella niscyvasi kudisuvnu; israyelinlli ulidvrnnu niscyvasi kudisuvnu, beucrd kurig lmtey tmm htty nduve iruv mmd ymtey avrnnu ottagi kudiduvnu; bhummdiyagiruv karn avru mha sbd maduvru. odeyuvnu avr mumde bm-diddane; avru baglunu odeu adrimd haduheugid-dare; avr arnu avr mumde haduheuguttane; krtnu avrige mumdagiruvnu.

ag nanu heliddenmdre-yakeubin mukhysthre, is-raye lin mnetnd prdhanre, ig keliri; nyay vnu tiliyuvdu nimmldllveu? ollednnu hgemadi kettddnnu pritmaduvvre, avr melinimd avr crmvnu avr elubugl melinimd avr mamsvnu kittukeullu vvre, nnn jnr mamsvnu timdu avr crmvnu sulidu avr elubuglunu muridu mdikeymte avr mamsvnu tumdu madi keupprigeylli hakuttiri. ag avru krt-nige meureyiduvru; adre atnu avrige uttr keudu-vdill. avru kett kriyeglnu madid prkarve, a kaldlli avrige tnn mukhvnu mremaduvnu. tnn jnr tppuvmt maduv prvadigl visyvasi krtnu hige heluttane-avrige tinnuvdkke keuduvmtvrige-nimge smadhanvagi emdu heluttare; adre tmm bayige enu keuddvn vireudhvagi yuddhkku avru siddhraguvru. drsnvilld nimge ratri yaguvdu; skunvillde nimge kt-laguvdu; haudu, prvadigl mele sury munugu vdu, avr mele hglu ktlaguvdu. ag drsiglu nacikepdu-vru, skungarru vismygeulluvru; haudu, devrimd uttr villd karn ellru tmm tutiglunu mucci keul-luvru. adre niscyvasi nanu yakeu byrige avn apradhvnu israyelige avn papvnu tilisuvdkke devr atnm mukhamtr sktiyimdlu nyaydimdlu trandimdlu tumbiddene. yakeubn mnetndv prdhanre, israyelin mnetndv nyaya dhiptigle, nyayvnu ashyisi ella ytharh tvvnu deumku maduvvre, ciyeunnu rkt-dimdlu yeruslemnu akrmdimdlu ktuvvre, ig idnnu keliri. adr mukhysthru lmckke nyaytrisuttare; adr yajkru smblkke beudhisuttare; adr prva diglu hnкке skun heluttare; adr krtn mele atukeunnu-krtnu nmm mdhydlli illveu? nmm mele kedu bruvdill annu ttare. adkarn nimm nimitvge, ciyeunu heuld hage ullpduvdu; yeruslemu dibbhelaguvdu, alyd prvtvu adviy unnt sthlgl hagaguvdu.

amtydivsgllli aguvendmdre, krtn alyd prvtvu bettgl tudiylli neleyagi guddgligimt ettr vagiruvdu; jnglu

adr blige prvahdmte bruvru. anek jnamgglu bmdu heluv denmdre–bnniri; krtn bettkke yakeubin devr alykke heugeun; atnu tnn margglennu nmge beudhisuvnu; navu atn hadigllli ndeyuvevu; yakmdre ciyeunineulgimd nyayprmanvu yeru slemineulgimd devr vakyvu heurduvdu. ag atnu anek jngl mdhydlly nyaytirisi durdliruv blvad jnam glige tirpukeuduvnu; avru tmm ktiglennu neglin gulglagiyu tmm itiglennu kudu geuluglagiyu maduvru; jnamgvu jnamgd mele kttiynnu ettdu; yuddhabhyas innu mele irdu. adre obbeubbnu tnn tnn drakse blly kelgu tnn tnn amjurd gidd kelgu kutukeulluvnu. bhypdisuvnu yaru iruvdill. yakmdre senygl krtn bayi adnnu nudidide. ella jngllli prtieubbnu tnn tnn devr hesrinlli nde yuvnu; adre navu nmge devrad krtn hesrinlli emdemdigu ndeyuvevu. krtnu hige annuttane–a dindlli kumtaddnnu kudisi tlibittddnnu nanu kstpsidisvrnnu ottugudisuvnu. kumtaddnnu ulidd nnagiyu tlibittiddnnu blvad jnamgva giyu maduvnu; krtnu imdinimd sda kalvu ciyeun prvtldli avr mele aluvnu, idllde ninu mmdey buruje ciyeunin kumartey durgve, ninge bru vdu, haudu, meudlne deuretnvu yeru slemn kumartege rajyvu bruvdu. ig yake gttiyagi kugutti? ninlli arsnillveu? ninn aleucnakrtnu nas vadneu? heruvvlmte ninge vedne bmtu. ciyeunin kumartey, heruvvlmte vednepdu. ig pttndeulgimd heurtu heuldlli vasmadi babelige heuguvu; alli ninge bidugdeyaguvdu; alli krtnu ninnnnu ninn strugl keyeulgimd vimeuci suvnu. adre ig anek jnamgglu ninge vireudhvagi kudibmdive; avru–avlu kedislpldi, ciyeunin mele nmm knnuglu drstisli emdu heluttare. adre krtn yeucneglu avrige tiliyvu, atn aleucneynnu avru grhisilli; kndlli sivudugl hage avrnnu kudisuvnu. ciyeunin kumartey; eddu tuli. ninn keumbnnu kbbinvagi ninn geurseglnnu tamrvagiyu maduvnu. ninu anek jnglennu pudipudimaduvi; mttu avr labhvnu krtnigu avr smpttnu smst bhumiy krtnigu prtisthe maduvnu.

5

ig o senygl kumartey, gumpuglagi kudikeulliri; avnu nmge muttige hakiddane. israyelin nyayadhip-tiynnu keulinimd kenney mele heudeyttare. adre ephratd betleHEME, ninu yehudd savirgllli snndagid-dru israyelinlli deuretn madtkkynu ninneul gimd nngagi heurduvnu; atn heurdeun glu purvdimldu anadi divsglimldu ave. addrimd heruvvu heruv kald vregu avnu avrnnu oppisibiduvnu; ag avn sheudrllli ulidvru israyelin mkkll blige himdiruguvru. atnu krtn bldliyu tnn devrad krtn hesrinlli ghnteylli nintukeumdu meysisuvnu; mttu avru neleyagiruvru, ig atnu bhumiy amtygl mt-tigu deuddvnagi ruvnu. idllde assurnu nmm desdlli bmdag itne smadhanvagiruvnu; nmm armnegllli avnu tuliuvag navu atnige vireudhvagi elu kurubrnnu emtu mukhy mnusyrnnu ebbisuvevu. avru assurin desvnu kttiymldu nimreudn desvnu adr prvesgllliyu halumaduvru; assurnu nmm desdlli bmdu nmm pramtyglili tuliuvag atnu nmnnu tppisuvnu. idllde yakeubin sesvu anek jngl mdhydlly krtnimd mmjin hageyu hullin mele jdim-

ley hageyu iruvdu; adu mnusyrigeuskr tdemaduv dill; mnusyn mkllegeuskr kadukeulluvdill. yakeubin sesvu anek jngl mdhydlly, jnamggleulge adviy mrggllli simhdmteyu kurimmdegllli prayd simhdmteyu iruvdu; adu haduheudre ilidubittu hridubiduttd, yaru bidis larru. ninn ke ninn veriglellr mele unnt vagiruvdu; ninn struglellru kdidu bidldpduvru. krtnu hige annuttane–a dindlli aguvdenmdre–nanu ninn mdhydeulgimd ninn kudureglennu kdidubittu ninn rthglennu nasmaduvnu. ninn desd pttnglennu kdidubittu ninn keuteglnella kedvihakuvnu. ninn keyeulgimd mmttrtmvrnnu kdidu biduvnu; kni heluvru ninge innu iru vdill. ninn kettid vigrhglennu nimitriv ninn prtimeglennu ninn mdhydeulgimd kdidu biduvnu; ninu innu svmt kekelsglennu aradhisuvdill. ninn teupuglennu ninn mdhy deulgimd kittuhaki ninn pttnglennu nas maduvnu. idllde kivigeudde idd jnamgglice keupdimldu ugrdimldu muyyi tirisuvnu.

6

krtnu heluvdnnu ig keliri–eddelu, bettgl mumde vyajyvadu; guddglu ninn sbdvnu kelli. o bettgle, bhumiy blvad astivaglad bmdgle, krtn vyajyvnu keliri; krtnige tnn jnr smgd vyajy umtu, israyelin smgd atnu trkisuttane. nnn jnre, nanu ninge enu madiddene? yavdrimd ninge besr madiddene? nnge vireudhvagi saksikeudu. ninn aiguptdesdeulgimd ninnnnu mele brmadi, dasr mneyeulgimd ninnnnu vimeu cisi, meuseynnu areunnnu miriyam lnnu ninn mumde kluhisidenu. nnn jnre, mevabin arsnad balaknu yeucisi ddnnu beyeurn mgnad bilannu avnige uttrvagi heliddnnu sittimu meudlu geumdu gilgalin vregu addnnu ig jnapk madikeulliri. ag krtn nitiynnu tilukeullu iri. nanu yavdreumdigde krtn mumde brli? yavdreumdigde unntvad devr mumde addbilli? dhnbligl smgdvu omdu vrusd krugl smgdvu atn mumde brleu? savir tgrugligadru enney httn savir ndigligadru krtnu meuccu vnu? nnn dreuhkkagi nnn ceuccl mg nnnu nnn atnd papkkagi nnn grbhd phl vnnu keudleu? mnusyne, uttmvad ddnnu ninge atnu tilisiddane; haudu, nyay vnnu maduvdu kruneynnu prtimadnu vdu ninn devr smgd vinyagi nd keulluvdu idne heurtu krtnu innenu ninnnimd keluttane. krtn svrvu pttnkke kuguttd, mttu buddhivmtu ninn hesrnnu neuduvnu; bett vnnu adnnu nemisidvnnu keliri. dustr mneylli dustvud beuksglu ashyvadmth kdimeyad alteyu umteu? nanu dustvud trasuglluvrnnu meusvad kllu gl cilvullvrrnu nirmlemdenisuvneue? adr aisvryvmtru blatkardimd tumbi ddare, adr nivasiglu sulluglennu heluv ragiddare; avr nalige avr bayiylli kptvulldde. addrimd nanu sh ninnnnu heudedu ninge reugvnnu brmaduvnu; ninn papgl nimitt ninnnnu halumaduvnu. ninu umdu tprtiyagde iruvi; ninnneulge ninn bilvikeyu iruvdu; ninu hididu tppisde iruvi; ninu tppisuvmthddnnu nanu ktigge oppisuvnu. ninu bij bitti keuyyde iruvi; ippeglnnu tulidu enne hc-cikeullde iruvi; draksar madi kudiyde iruvi. omriy niymglennu ahabn mney smst kriyeglnnu kekeullut-tiri; nanu ninnnnu hala giyu adr nivasiglnnu silliduvikegagiyu maduv hage avr aleucnegllli nd keulluttiri;

nngē ayyeu, yakmdre nanu besige kald hnnuglñnu kudiſuv vr hageyu drakſe ſuggiylly hkklu ariſuvvr hageyu iddene; tinnuſvdkke geune ill. nnn pranvu meudlu hñnad amjur vñnu apeksisiyde. olleyvnu bñumiyeul gimd naſvagiddane; mñuſyrlli ytharthnu ill; avrellru rktkke heumci neuduttare; tmm tmm ſheudrrñnu blehaki bete aduttare. kettddñnu erdu keglimd cennagi mađuv hage prđhannu nyayadhiptiyu bñumanvñnu keluttare; deudd mñuſynu tñn kedin aseyñnu tane heluttane; avru omde kttagiddare. avrlli uttmñu dturiy hageyu bñu ytharthnu mullin beliy hageyu iddane; ninn kavlu-garr divſvu ninn vicarneyu bruttde, igle avrige gabriyaguvdu. ſnehitñlli nmbike idbediri; aptſnehitñlli bñrvſvidbediri; ninn edey mele ñlguvvlige ninn bayiy bađluginu kayi. mñnu tñn tmdeynnu avman mađuttane; mglu tñn tayigu ſeuseyu tñn attegu vireudhvagi eluttare; obb mñuſynige ſvmt mñeyvre ſtruglu. adre nanu krtnñnu eduru neuduvėnu; nnn rksney devrigeuſkr kađukeullėvenu; nnn devru nnnñnu keluvnu. nnn ſtruve, nnn mele ſmteuſpđbed; nanu biddidđru tirugi eluvenu; kttleylli kutukeumđru nngē belku krtnė. nanu krtnige vireudh vagi pap mađiddrimd atnu tñn vyajyvadi nnn nyayvñnu ndiſuv tnk atn keupvñnu taluvenu; atnu nnnñnu belkige truvnu, atn nitiyñnu neuduvėnu. nnn ſtruglu ſh adñnu neuduvru; ninn devrad krtnu elli emdu nngē helidvñnu nacikeyu mucuvdu; nnn knnuglu avñnu neuduvvu, igle biđigl-liruv keſrinmte tuliylpđu vlu. ninn geudeglu tirugi kttlpđuv a dindlli ñirnyvu đurvagi heuguvdu. a dindlli aſſurinimđlu keuteyull pttnglimđlu keutey-imd ndiyyvregu ſmudrdimđ ſmudrd vregu bettdimđ bettd vregu ninn blige bruvru. adru deſvu adr nivaſigl ñimitt avr duſkriyegl phłdimđ halaguvdu. ninn jñrñnu ekamtvagi adviylly krmelin nduve vaſagiruv ninn bađhytey mñde yñnu ninn keulin-imđ meyiſu; avru purvd divſglłlad hage baſaninliyu gilyadinliyu meyli. ñinu aigupt deſdeulgimđ heurdv divſgl hage avnige aſcryvadvuglñnu teuriſuvenu. jñamgglu neudi tmm trančkella nacikeyu pduvru; tmm keglñnu bayiy mele iduvru; avr kiviglu kivudagi heuguvvu. avru ſrpdmte đhulñnu nekkuvru; bñumiy krimiglñte tavu rmdhrđlimđ heurge bruvru; mmm devrad krtnige avru đeduvru; ninge bñypđuvru. akrmvñnu mñniſuvmth, tñn bađhytey ſeđ dreuhvñnu datiheuguvmth, ninn hage devru yaru? atnu tñn keupvñnu emdeđigu it-tukeullvđill; yakmdre atnu krñeylli ſmteuſpđut-tane. atnu tirugikeumđu mmmñnu knikriſuvnu; mmm akrmgłñnu tulidubiduvnu; avr papđl ñnella ſmudrd agadħłlli hađuvi. ñinu mmm pitrglige purvd kaldłli prman mađid ſtyvñnu yađeubñigu krñeyñnu abrhannigu ideriſuvi.

ninevey bharvu. elkeusinvnad nhumn drsnd pustkvu.2 krtnu reusvullmth, muyyigemuuyi keuduvmt hdevru; krtnu muyyige muyyi keuduvmt ugrvullatnu, krtnu tnn veri glige muyyigemuuyi tirisi tnn strugi mele keupvnnu ittukeulluttane. krtnu ke-upisuvdrlli nidhan maduvvnadru sktiylli mhtadvnu; durmargdvrrnu estu matrcku nirmremdu tirmanis dvnu; krtn margvu suligaliyliu birugaliyliu umtu; meghglu atn kalugl dhule. atnu smudrvnnu gdriisi adnnu onguvmt maduttane; ndiglennella bttiheuguvmt maduttane; basanu krmelu badi-heuguttave, lebneunin huvu badiheuguttde. bettglu atn mumde kmpisuttve; guddglu krguttve; bhumiyu haudu, leukvu adrlli vasisu vvrellru atn mumde suttu heuguvru. atn raudrd edurige yaru nilluvu? atn reusagnige yaru nintukeulluvru? atn ugrvu bemkiy hage surislpittide; bmdeglu atnimd kedvlpittive. krtnu olleynnu; ikkttin dindlli blvad keuteyagiddane; tnnlli nmbikeyidu vrrnnu blnnu. adre mere viaruv prly dimd adr sthlvnnu mugisibiduvnu; kttle atn struglennu himdttuvdu. krtnige vireudhvagi enu yeucisuttiri? atnu smpurnvagi mugisibiduttane; ikkttu er dne sari eldu. avru mul-lugl hage heumdikeumdiddru tmm draksarsdimd mtt ragiddru purnvagi ongid keuleymte nasvaguvru. krtnige vireudhvagi dura leucne madi kednnu yeucisuvvnu ninnell gimd heurtiddane. krtnu hige helu ttane-avru sukhvullvragiyu bhu mmdi yagiyu iddru atnu haduheuguvag hige kdilpduvru; nanu ninnnnu kstpdisi dagyu innu mele kstpdisenu. adre nanu ig ninn melimd atn neugvnnu muridu ninn bmdhnglennu hridubiduvnu. ninn visyvagi krtnu ajnapisuvde nmdre-ninn hesrullvru innu bittlpdru; ninn devrugl mneyeulgimd kettid vigrh vnnu erk heuyiddnnu kdidubiduvnu; ninu tucchnaddrimd ninge smadhinnu siddhmaduvnu. igeu, bettglu mele subhsamacarvnnu tmdu smadhanvnnu tilisuvvn padglennu neudu. yehudve, ninn prisuddh hbbglennu ndesu, ninn prman glennu slisu; yakmdre innu mele dustnu ninnnnu haduheugnu; avnu smpurnvagi kdidu bidlpttiddane.

curucuragi odedu biduvvnu ninn edurige bmdid-dane; ayudh glennu bhdrpdisu; dariynnu kayi; ndu-vnnu blpdisikeu, ninn sktiynnu blvagi gtti madikeu. krtnu yakeubn hecclvnnu israyelin heccl d hageye tirugisibitti ddane; bridu maduvvru avrnnu bridu madi avr drakse bliglennu kedisiddare. atn blad-hyd dalu kempagide; surru rktvndvragiddare; atnu siddhmaduv din dlli rthglu heuleyuv divtigel hage iruvvu; seprs mrglu bhykrmvagi alla dispduvru. rthglu bidigllli rbhsvagi odaduvnu. heddarigllli omd-kkeumdu tglu vvu; divtigel hage teuruvvu, mim-cugl hage oduvvu. atnu tnge yeugyvadv rnnu gm-nisuvnu. avru tmm ndeylli eduvvu; adr geudey blige tvreyagi bruvru; rksneuy siddhmadlpduvdu. ndigl baglugu tereylduvvu; armne krgiheuguvdu. sthir-vagiddvlu serege oyylpduvlu, melkke trlpduvlu; avl dasiyru parivalgl sbddmte mulgutt edebdukeulluvru.

nineve huttdimdinimd nirin kerey hagittu; adru avru odiheuguttare; nilliri, nilliri amdru obbnu himdkke neuduvdill. belliyvnnu sulukeulliri; bmgarvnnu su-lukeulliri; kudisitt dhnkku skl vidhvad sresth vstugl nidhigu parve ill. adu bridagiyu, belagiyu, hala giyu ittu; hrdy krguttde; meunkaluglu ottagi bdiukeul-luttve. ella nduvugllli heccu smkt umtu; ella mukhglu kle gumduvttve. simhd gviyu ele simhglu meyuv sthlvu elli? alli mudisimh, simhini simhd mrglu ndedadidru yaru hedri slillvlla? simhvu tnn mriglige saka gvustu sili tnn simhinigligeuskr keurlu hisuki keulleyimd tnn gviglennu suligeyimd tnn guheglennu tumbisuttittu. senygl krtnu heluvdenmdre - igeu, nanu ninge vireudhvagiddane; adr rthglennu heugeya glu suduttene; kttiyu ninn ele simhglennu numgibidu-vdu; ninn keulleyvnnu bhumiyl melinimd kdidubidu-tene; ninn sevrk sbdru innu kelpduvdill.

rktvull pttnkke ayyeu! adella sullinimdlu kltt-ndimdlu tumbi yde; keulleyvnnu biduvdill. cavtigel cbukin sbdru ckrgl dhddhdney sbdru kuduregl ku-nidatvu rthgl haratvu umtu. svarnu htuttane, kt-tiglu mimcu ttve. itiglu thlthlisuttve, htadvru bhl; henglu bhl; svglige amtyve ill; avru svgl mele ed-vuttare. saumdryvull matgartiyad suley suletnglu bhl; avlu tnn suletnglimd jnamglennu tnn matglimd geutrglennu maridilla? senygl krtnu heluvde nmdre-igeu, nanu ninge vireudhvagi ddene; ninn serguglennu ninn mukhd mele etti jnamggilige ninn nacickeyvnnu rajyglige ninn nimdey bettletnvnnu teurisuttene. ashyadvuglennu ninn mele haki ninnnnu niclnnagi madi ninnnnu neutkke iduttene. ag aguvdenmdre, ninnnnu neuduvv reliru ninnimd odiheugi nin-eve halayitu; adkke yaru cimtepduvru, ningagi adri suvrnnu nanu ellimd hudukli emdu heluvru. ndigl bli neleyagidd ameunigimt ninu olleylvleu? adr suttlu niritu; adr blvu smudrve; smudrvu adkke geude yagittu. kusu aiguptvu adr bl vagiddvu; mttu lekkvillddagittu; putru luburu ninn shaykragiddru. adre adu sereyagi desamtrkke heuyitu; adr kusuglu sh ella bidigl tudigllli jji lpttvu; adr ghvullvrigeuskr citu hakidru; adr mhnnyrellru smkeule glimd ktltp-tru. ninu sh amleriddi, adgikeulluvi; ninu sh strvin nimitt tran vnnu hudukuvi. ninn keuteglella meudlne hnnugull amjurd gidgl hagiruvvu; alladislpttre tin-nuvvn bayllie biluvvu. igeu, ninn mdhydliruv ninn jnru hemgsr hagiddare; ninn desd baglugu ninn struglige aglvagi tereylduvvu; bemki ninn aguliglennu timdubiduvdu. muttigeuskr nirnnu sedu ninn blvad keuteglennu bhdr madu; kesrinlli seru mnnnnu tuli, ittige gudnnu blpdisi. alla be-mki ninnnnu numguvdu; kttiyu ninnnnu kdidubidu-vdu; nask huldmt adu ninnnnu timdubiduvdu; nask huldmt bhu mmdiyagu; midteglmt bhu mmdiyagu. ninn vrtkrnnu akasd nkstrgligimt hecci siddi; nask hulvu nasmadi hariheugu ttde. ninn kiritdhariglu midtegl hageyu ninn adhiptiglu tmpad dindlli be-ligleulge ilukeulluv deudd midtegl hageyu iddare; surynu hutuvvag hariheugu ttve; ag avu elliruvvemu avugl sthlvu tiliyuvdill; assuryd arsne, ninn kurubru tukdisuttare, ninn sresthru dhulinlli biddiddare; ninn

jnru bettgllli cdri heugi ddare; kудisuvvru yaru ill.
ninn gayvu gunheumddu; ninn gay kthin vadddu;
ninn suddiynnu keluvvrellru ninge cppale heudeyu-
vru; ninn ketttnvu nityvagi yar mele haduheugde
ittu?

prvadiyad hbbkkuknu neudid deveukti. o krtne, nanu ninge meureyittru estr vrede ninu kelde iruvi? himse himse emdu ninge kuguttene; adre ninu rksisuvdill. yake ninge apradhvnnu teurisi kstvnnu neudmadutti? sureyu himseyu nnn mumde ave; jglvnnu trkvnnu ebbisuvvru iddare. addrimd nyayprmanvu sdilvaguttd; nyaytirpu emdigu heurdvuddill; dus-tru niti vmtrnnu suttikeumdiddare; addrimd tp-pagi nyaytirpu heurduttd. anyjnamggllli neudi lksygeuttu bhl vagi ascrypdiri; tilisidru nivu nmb-dmth kriyeynnu nimm divsgllli nanu maduttene. igeu, nanu kdsiyrnnu ebbisuttene; adu khiyad tivrvad jnamgvu; tmmldld nivasglennu vsmadi keulluvd-kke visal vad desdlli haduheuguvdu. avru bhykmr-vadvru mttu krurvadvru; avr nyayvu ghnteyu avrim-dle heurduttd. avr kudureglu sh cirtegligimt veg vagiyu smjey teulgligimt curuka giyu ave; avr kudure svarru tave hrdikeulluvru; avr svarru durdimd bru-vru; tinnuvdkke tvrepdud hddinmte haribruvru. avrellru himsisuvdkke bruvru; avr mukhglu mudn gali ymteye timdubiduvvu; sereyvrnnu mr lin hage kdisuvvru. avru arsrnnu dhikkrisuvvu; prdhanru avrige prihasu maduvru. keutegligella kuceudy madu vru. mnnnnu kuppemadi adnnu hidiyuvru. ag mnssnnu bdlu madi, haduheugi apradhmauvvu; avr devrimdaguv skti ide annuvru. nnn devrad krtne, nnn prisuddhne, ninu anadiyimd ruttiyillveu? navu sayuvdill. o krtne, nyaytirpige av rnnu nemesiddi; o prakrmiyad devre, siksege avrnnu sthapisiddi. ninu kettddnnu neudkudd hage suddh knnuglullvnu; ninu anyayvnnu drstislari; vmcisuvvrnnu yake drstisutti? dustnu tngimt nitivmt nnnu numgibiduv velelli yake summni rutti? mnusyrrnnu smudrd vianug lmt eyu aluvvnilld krimiglmt eyu yake madutti? avrn-nella galdimd etti tmm bleyimd avrnnu hididu tmm jaldimd avrnnu kdisuttare; addrimd smteusisi ullas pduddare. tmm blege bli arpisi tmm jalkke dhuvpvnnu suduttare; ivuglimd avr palu keubbagiyu avr ahar pusti yullddagiyu ide. higuruvdrimd avru tmm bleyvnu bridumadi nityvagi jnamg glennu krunise sda smhrisuttirbekeu?

nnn kavllli nimtu geupurd mele neleyagiddu atnu nge enu heluvne, nnn trkd vise enu uttr keudbekeu neuduvdkke kadukeumdiruvnu. ag krtnu nge uttrkeuttu helidde nmdre-drsnvnnu bre; oduvvnu sighr vagi oduvmt adnnu hlgegl mele kettu. drsnvu innu nemkvad kalkke umtu; adre kdeylli adu sullage matnaduvdu; adu tdva dru adkke kadukeumdiru; adu tdmadde niscyvgi bruvdu. igeu, heccisikeumdvu atmvu tnnlli ytharthvli; adre nitivmtnu tnn vis-vasdimd bdukuvnu. haudu, avnu draksarsdimd ullmghisu ttane. ahmkard mnusynagiddane; mneylli iruvdill; ivnu patald hage tnn aseynnu deudddagi madikeumdu mrnd hagiddane, trptiyaguvdill; ella jnamgglennu tngagi kdisuttare; ella jnglennu tngagi deudd gumpnnagi madikeulluttane. ivrellru avn mele samyvnnu hasyd samtiyvvnu etti-tngliddnnu heccisikeullu vvnige ayyeu! adu estr vrede? tanagi

tnn mele gtti mnnnnu heuttukeulluvvnige ayyeu emdu helreu? ninnnnu pidisuvvru eccrvagreu? ag ninu avrige sulige yaguvi. ninu anek jnamggllnu sure madiddrimd jnrlli ulidvrella ninnnnu sure maduvvu; mnusyr rkttkagi des, pttu, adr ella nivasigl blatkard nimitte. tnn gudnnu unntdlli iduv hageyu kedin kege tppisikeulluv hageyu tnn mne geuskr durlab-hvnnu asisuvvnige ayyeu! anek jnglennu kdiddubidu-vdrimd ninn mnge nacikeynnu yeucisiddi; svmt pranke vireudhvagi pampadiddi. geudeyul gimd kllu kuguttd. mrd teule adkke uttr keuduttd. urnnu rkttdimd ktti, pttvnnu anyay dimd sthapisuvvnige ayyeu! igeu, idu senygl krtnimd allveu? enmdre, jnru bemkigeuskr prisrmppt vyrtthkeuskr ayaspdu-vde. niruglu smudrvnnu muccuv prkar bhumiyu krtu mhimey tiluvlikeyimd tumbruvdu. tnn nereyv nige kudyikeuttu ninn buttiyvvnu heuyidu avr bet-tletvnnu neuduv hage amleri suvnige ayyeu! gh-ntege bdagi nimde yimd tumbiddi; ninu sh kudidu ninn mumdeuglu muccldpddirli. krtu blgey patre ninn kdege tiruguvdu. ninn ghntey mele karuvikeyu li-jeyu iruvdu. lebeunin himseyu ninnnnu muccu-vdu; mrggl sure ninnnnu hedrisuvdu; mnusyr rk-ttkagi, des, pttu, adr ella nivasigl himseyu nimitte. adnnu ketti rupisidv kettid vighrdimd pryeyj-venu? sullnnu beudhisuvvmth, adnnu rupisidvnu muk beumbegllnu madi adrlli nmbykeyidu vmth, erkd vi-grhdimd pryeyjvenu? mrkke-eccrvagu; mukvad kllige-eddu beudhisli emdu heluvvnige ayyeu! igeu, adu bmgardimdllu belliyimdllu heudislpptide, adre adrlli usiru estu matrvu ill. adre krtu tnn prisuddh mmdirdlli iddane; atn mumde bhumiyella maunva-girli.

sigyeuneutn mele prvadiyad hbbkkukn prarthne. krtne, ninn matnnu keli bhyptiddene. krtne, vrus gl mdhydlli ninn kelsvnnu ujijivismadu. vrusgl mdhydlli tiliymadu, raudrdlli kruneynnu jnapkmadu; devru temani nimdlu prisuddhnu paran prvtdimdlu bmdnu. sela. atn mhime akasglennu muccitu: atn teutrvu bhumiyvnnu tumbi situ. atn prkasvu belkin hagittu; atnige tnn keyeulgidm keumbuglu bmdvu; alli atn adrikarvnnu mremaduvdagittu. atn mumde jadyvu heuyitu. atn kaluglimd uri kemdglu heurtvu. atnu nimitukeumdu bhumiyvnnu alednu. atnu neudi jnam glennu odisibitnu; sasvud prvrtglu cdurislpptvu; nityvad guddglu ndugi dvu; atn margglu nityvadvgule. kusanin deregllnu kstdeulge neudi denu; midyanin desd tereglu ndugidvu. krtu ndigl mele urigeumdvnu? ndigl mele ninn keupvitteu? smudrd mele ninn raudr vitteu? idkkagi ninn kudure gl mele svayi madi ninn rkseyv rthg illi httdiyevu? ninu geutrglige ane yitt vakyd prkar ninn billu purn brida yitu. sela. bhumiyvnnu ndiglimd silidi. bettglu ninnnnu neudi ndugidvu; jl pravahu hadu heuyitu; agadhvu tnn sbdvnnu keuttitu; tnn keglennu melkke etti keumditu. sury cmdrglu tmm nivas dld kldle nimitbittvu. ninn banglu belki nimdlu ninn itiyu mimcu prkasdimdlu heurtvu. ninu sittinimd desd mele ndeduheugi

keupdimd anyjnamgglInnu tuliduhakiddi. ninn jnr
rksnegeuskrvu ninn abhisiktr rksnegeuskrvu ninu
heurtu heugi kuttigey vregu astivarvnnu bridu ma-
did hage dustr mney tleynnu gay madibittiddi. sela.
avn deunneglimdle tnn hlligl mukhysthnnnu heude-
diddi; avru nnnnnu cdurisuvdkke birugaliymte
bmdru; bdvrnnu amtrmgdlli numgibiduv hage
avrige smteusvu iruvdu. ninu ninn kuduregl smgd
smudrdlliyu mhajl gl smuhdlliyyu ndeduheudi. nanu
kelidag nnn heutteyyu tmlgeumditu, a sbdkke nnn
tutiglu adridvu; ikkttin dindlli nanu visramtiynnu
heumdud hage keuleyuvikeyu nnn elubugllli seritu,
nanu nimt hageye ndugidenu; atnu jnr blige bruvag
tnn senygl kud avr mele dali maduvnu. amjurd mrvu
cigur diddru draksebligllli hnnu illdiddru enne
mrgl utpttiyu nimtuheudru heulglu ahar keuddiddru
httiyeulgimd mmdeglu kdidu bidlpttiddru geudligllli
mmde illdiddru nanu krtnlli smteusi suvenu, nnn
rksney devrlli ullaspdu venu. krtnad devru nnn
blvagiddane. atnu nnn kaluglInnu jimkey kalugl
hage madi nnn unnt sthlglili nanu ndeyuvnte atnu
maduvnu. prdhan gaykn kirtn smgrhdimd tegedddu:
nnn tmtivadyeudne hadtkkddu.

1

yehudd arsnad ameunn mgnad yeusiyn divsgllli hijkiyn mgnad amryn mgnad gedliyn mgnad kusiyn mgnad cephynige umtad krtn deveukti krtnu heluudenmdre-nanu des deulgidm ellvugltnu smprnrvagi nas maduvenu. mnusyrnnu mrgltnu nas maduvenu. akasd pksigltnu smudrd vianugltnu dustr smgd abhymtr maduv vugltnu halumaduvenu: mnusyrnnu desdeulgidm kdidubiduvenu emdu krtnu annuttane. yehudd meleuy yeruslemin ella nivasigl meleuy nnn kecaci i sthldimd baln ulidvugltnu yajkr smgd kemaryr hesrnnu maliegl mlkamn meleuy ane ittukeulluvrnnu krtn kdeyimd himti rugidvrnnu krtnnnu hudukdeyu vicaris deyu iuvvrnnu kdidubiduvenu. krt nad devr mumde maunvagirri: krtn dinvu sviapvagine; krtnu bliynn siddh madiddane; tnn atithigltnu ahvanisiddane. krtn bliy dindlli aguvdenmdre-nanu prdhanrnnu arsn mukarr mkltnu anyr udupnnu teuttukeulluvrellrnnu dmdisuvenu. a dindlli heustiltnu hari datuvvrellrnnu tmm yjmanr mne gltnu blatkar meusglimd tumbisuvvrnnu dmdisuvenu. a dindlli aguvdenmdre-vianubaglimd kugin sbdvv mtteumd rimd geulatvu guddgl kdeyimd deudd muriyevnu iruvdu. mktesin nivasi gle, geuladiri; vrtkr jnrella smhar vadru; belli heuttvrellru kdidubidlppti ddare. a kaldlli aguvdenmdre-nanu yeruslemnnu dipglimd seudhisuvenu; krtnu ollednnadu kettddnnadu madu dvillvemdu tmm hrdygllli annuvrvagi mreyadvugl mele kttikeumdiruv mnusy rnnu dmdisuvenu. addrimd avr smpttu keulleyaguvdu, avr mneglu halagu vvu; avru mneglnnu ktti vasmadru; drakse teutgltnu nettu avugl rsvnnu kudiyr. krtn mhadinvu sviapvagine, adu bhu tvrepduttde; krtn dind sbdvv tvre pduttde; surnu alli gheurvagi geulidu vnu. a dinvu raudrd dinvu, ikktu smktgl dinvu, halu palugl dinvu, kttle meubbugl dinvu, megh meudgl dinvu. adr keuteyull pttnglige vireudhvagiynu unnvrad geupurglige vireudhvagiynu tuturi arbtgl vnu. ag nanu mnusyr mele ikktu trisuvenu; avru kurudr hage ndeyuvru; krtnige vireudhvagi avru papmadiddare; avr rktvu dulinmteyu avr mamsvu geubbr dmteyu suriylpduvdu. krtn raudrd dindlli avr belliyadru avr bmgar vadru avrnnu tptislarvu; atn keupd bemkiyu desvnnella numguvdu.

2

apeksislpdd o jnamgve nivu ottagi kudikeulliri, haudu, ottagi kudikeulliri. nirnyvu bruvdkkimt mumce yu dinvu heuttinmt haduheugvdkkimt mumceyu krtn keupd dinvu uridu nimm mele bruvdkkimt mumceyu kudi keulliri. atn nyaytirpugltnu maduv leukd dinrellre, krtnnnu hudukiri, niti ynnu hudukiri, vinyvnnu hudukiri; omdu vele krtn keupd dindlli mreyaguviri. gajvu kebidlpduvdu, askeleu hala guvdu, asdeudnnu mdhyahndlli heurdisu vru, ekreun killpduvdu. smudrtird nivasiglad kere-tyr jnamgkke ayyeu! krtn vakyyu nimm vireudhvagine; o kanane, philistiyr desve, nivasiye illd hage ninnnnu nasmaduvenu. smudrd tirvu kurubru

meysiv sthlagiynu kumte glagiyu kurihttigliagiynu iruvdu. tirvu yehudd mnetndvr ulidvrige aguvdu; adr mele meysivru; aske leunin mnetnglli saymkal avru mlgikeulluvru; avr devrad krtnu avrnnu drsisi avr sereynnu tirugisuvnu. nnn jnrnnu nimdisi, avr merege meuva byru ammeunyr vireudhvagi tmmnnu heccisi keumddnnu nanu kelidene. addrimd israyelin devrad senygl krtnu helu vdenmdre-nnn jivdane, niscyvagi meuvabu seudeumin hagaguvdu; ammeu nn mklku geumeurd hagaguvru; turuci gidgltnu huttisuvmtt uppin kunigllumth nityvagi halaguvmtt sthlaguvru; nnn jnrlli ulidvru avrnnu sulukeulluvru; nnn jnrlli mikkadvru avrnnu svadhin madikeulluvru. avr grvkkeuskur ide avrige sikkuvdu; avru senygl krtn jnrig vireudhvagi nimdisi tmmnnu heccisi keumddrimd krtnu avrige bhymkrnagi ruvnu. atnu bhumiy ella devrugltnu ksinmaduvnu; anyjnamggld dvipglv rellru tmm tmm sthglimd atnnu ara dhisuvru. kusyre, nivu sh nnn ktti yimd keullpduviri; atnu tnn keynnu uttrd mele caci assurnnu nasmedi nineveynnu halagiynu arnydmtt ongi ddagiynu maduvnu. adr mdhydlli mmdeglu jnamggld mrggllellu mlguvvu; bkpkisiyu mullu hmdiyu adr melin avugl hasugllli ilukeulluvvu; kitigllli haduv sbdviruvdu; heustiglilli halu iruvdu; devda rin kelsvnnu belumaduvenu. niscimteyagi vasisisdmth tane heurtu mtteumdillvemdu tnneluge amdukeumdmth ullasd pttnvu ide. adu esteu halayitu; mrgglu mlgikeulluv sthlayitu. adnnu hadu heuguvvrellru sillittu ke alladisuvru.

3

ashyvad, meligeyad, srmpedisuv pttnkke ayyeu!2 avlu sbdkke vidheylaglill, siksege olpdill, krtntli bhrsvd lill. tnn devr sviapkke brill. adr mdhydliruv prdhanruglu grijsuv simhlagiddare; adr nayyadhiptiglu smjey teulglagiddare; mrudind vregu kdiyu vdkke elubuglill. adr prvadiglu hgurvagiynu vmckragiynu iddare; adr yajkr prsudd sthlvnnu apvitr madi ddare; nyayprmanke blatkarmadiddare. niti yull krtnu adr mdhydlli iddane, atnu anyaymadu vdiill; prtii beligge tnn nyay tirpnnu belkige truttane; atnu tppuvatnll, ade anyaymtnu nacike ynnu ariynu. nanu jnamgglnnu kdiu bittiddene; avugl geupurglu halagive; avr bidigltnu yaru hadu heugd hage halu madiddene; avugl pttnglu nasvadru, hige alli yavnu iruvdill, yav mnusynu alli vasisuvdu ill. nanu-niscyvagi ninu nngge bhypttu siksnvnnu heumduvi; hige nanu avrige sikse vidhisidru avr nivasvu kdiu bidlp duvdill; ade avru begne eddu tmm kriyegltnella kedisibitru amdenu. addrimd nanu keullege eluv dind vregu nngge kadukeulliri; jnamgglnnu kudisuvdkku rajygltnu ottu serisuvdkku avugl mele nnn raudrvnnu keupd ella urinynu heuyyvdkku tirmanisikeumddidene; nnn reusd bemkiymd bhumiyella dhis lpduvdu. ag nanu suddh bhaseynnu jnamgglige tirugi keuduvnu; avrellru krtn hesrinlli meureyittu ek mnsinimdt atnige seve madu vru. kusin ndigl aceymid nnn bhktru cdri heudvr nnn mglu nnn kanikeynnu truvru. a dindlli ninu nngge vireudh vagi pap madid ninn ella kriyegl nimitt nacikepdde iruvi; ag ninn hecldlli smbhrrm

pduvvrnnu ninn mdhydeulgimd tegeduhaku venu;
nnn prisuddh prvtkkeuskr innu mele ninu grvpdu-
vde ill. idllde ninn mdhydlll bdvrnnu hinvadvrnnu
ulusuvenu; ivru krtn hesrinlli nmbike iduvru. is-
rayelinlli ulidvru anyaymaduvdill; sullu heluvdill; avr
baylli meusd nalige kanuvdill; avru mmdeymte medu
mlguvru; bhyppdisu vvnu obbnu iruvdill. o ciye-
unin kumarteye, hadu; israyele arbhtisu; yeruslemin
kumarteye, purnhrdy dimd smbhrmisi ullaspdu.
krtnu ninn nyay tirvikeglInnu durmadi ninn stru
vnnu tegeduhakiddane; israyelin arsnad krtnu ninn
mdhydlll iddane; innu mele ninu kednnu neudu-
vdill. a dindlli yeruslemige hellpduvdenmdre-ninu
bhypdbed; ciyeune, ninn keglu bl hinvagdirli. ninn
devrad krtnu ninn mdhydlll prakrmiyagiddane. atnu
rksisu vmth vnu; anmddimd ninllli smteusisu vnu;
tnn pritiylli maunvagiruvnu; anmd svrdimd ninn
mele ullasisuvnu. prisuddh sbhey visyvagi vysn
pduvvrnnu nanu kudisuttene; avru ninnvre; avr
mele nimde bhavagide. igeu, a kaldlli ninnnnu
srme pdisuvvrnnella tirisibittu, kumtad ddnnu rksisi,
heurdislpttvrnnu kudisi, avrige nacikeyad desgllella
heuglikeynnu kirtiyntu umtumaduvenu. a kaldlli
amdre nanu nimmnnu kudisuv kaldlli nimmnnu
krkeumdu bruvenu; nanu nimm sereynnu nimm kn-
nugl mumde tirugisuvag bhumiy ella jnrlli nimge kir-
tiynnu heuglike ynnu umtumaduvenu emdu krtnu
heluttane.

arsnad daryavesn erdne vrusd, arne timglin meudlne dindlli krtu vakyvu prvadiyad hggayn keyimd yehudd adhiptiyad seylyt yeln mgnad jerubbabelnigu prdhan yajknad yeheucadagn mgnad yeheusuvnigu umtayitu. senygl krtu matnadi hige heluttane, enmdre–kalvu amdre krtu alyvnnu ktuvv kalvu brill emdu i jnu annu ttare. ag krtu vakyvu prvadiyad hggayn mulk umtayitu. enmdre– i mne halagirlagi nivu nimm citr higeglull mnegllli vasmaduvdkke idu ninge smyveu? addrimd ig senygl krtu hige heluttane–nimm margglinu yeucisikeulliri. nivu bhlvagi bittidiri, adre keumcvagi tmdidiri; nivu tinnuttiri, adre sakagill; kudiyuttiri, adre trpti yagill; dhirsuttiri, adre beccagill; smblvnnu smpadisuvvnu adnnu tutu glull cildli hakuvdkke smpadisuttane. senygl krtu heluvdenmdre – nimm margglinu yeucisikeulliri. bettkke heugi mrvnnu tmdu mneyvnu ktiri; ag nanu adkke mecci mhimeyvvnu heumduvenemdu krtu heluttane. bhl agbekemdu niriksi sidiri. adre igu, keumcve ayitu; nivu adnnu mnege tmdag nanu ad mele udibittenu. yatkke emdu senygl krtu annuttane. nnn alyvu halagi ruvdrimd nivu nimm nimm svmt mneglige odi heuguttirlla? addrimd nimm nimittve akasvu mmjnu tdeyuttde; bhumiyu tnn hutuvlyvnnu tdedubittide. idllde nanu bhumiy meleyu bettgi meleyu dhanyd meleyu heus draksarsd mele yu enney meleyu bhumu hutuvliy meleyu mnusyr meleyu dngl meleyu ke kstglelladr meleyu ksam vnnu kredenu. ag seylytieln mgnad jerubba belnu prdhan yajknad yeheucadagn mgnad yeheusuvn jnrlli ulidvre llru tmm devrad krtu sbdvnnu tmm devrad krtu kluhisid prvadiyad hggayn matuglunu kelidru; jnu krt nige bhyptrru. ag krtu sevkad hggaynu krtu matnnu jnrige tmdu–nanu nimm smgd iddenemdu krtu helu ttane. krtu yehudd adhiptiyad seylytieln mgnad jerubbabeln atm vnnu prdhan yajknad yeheucadagn mgnad yeheusuvn atmnnu jnrlli ulidvrellr atmnnu udreksiddrimd avru bmdu arsnad daryavesn erdney vrusd arney timglin ipptu nalkney dindlli tmm devrad senygl krtu alydlli bmdu kels madidru.

elney timglinlli, timglin ipp tteumdney dindlli krtu vakyvu prvadiyad hggayn mulk umtayitu; enmdre–yehudd adhiptiyad seylyt yeln mgnad jerubbabelnigu prdhan yajknad yeheucadagn mgnad yeheusuvnigu jnrlli ulidvrugu ninu heltkkddenmdre– i alyvnnu adr purvd mhimeylli neudidvreulge ulid vru nimmlli yaru? ig adnnu hege neudu ttiri? idu nimm knnuglige adr heulikeyu enu illd hage teuru ttdl-lveu? adagygu ig krtu heluttane –jerubbabelne, blvagiru; prdhan yajk nad yeheucadagn mgnad yeheu svne, blvagiru; desd jnrellre, bl vagirri emdu krtu heluttane; kels madiri; nanu nimm smgd iddenemdu senygl krtu heluttane. nivu aiguptdeul gimd heurge bmdag nanu nimm smgd odmbdike madid vakyd prkar nnn atmnu nimm mdhydlli nilluttde; nivu bhypd bediri. senygl krtu hige heluttane,

innu omdu sari keumc kalvad mele nanu akasglinu bhumiyvnu smudr vnnu ongid nelyvnu kdilsuttene. ella jnamgglinu adurisuttene; ella jnamggl istvstuglu bmdu odglu i alyvnnu mhimeyimd tumbisutenemdu senygl krtu heluttane. belliyu nnndu, cinvnu nnndu emdu senygl krtu annuttane. i alyd mundin mhimeyu himdin mhimegimt visesavrigu vdu emdu senygl krtu helu ttane; i sthldli smadhan keuduvnemdu senygl krtu heluttane. daryavesn erdne vrusdli ombh ttne timglin, ipptnalkne dindlli krtu vakyvu prvadiyad hggaynimd umtagi helidenmdre, senygl krtu heluvde nmdre–nyayprmand visyagi yajk rige– obnnu tnn vstrd serginlli prisuddh mamsvnnu heuttu, tnn serginimd reuttii nnadru beyisiddnnadru draksarsvnnu dru enneyvnnadru yav vidhd ahary nnadru muttidre adu prisuddhvaguvdeu kelu amdnu. yajkru–illevemdu uttr keuttru. ag hggaynu–adre hendimd asuddhnavnu, ivugllli yavdnnadru muttidre, asuddhvaguvdeu amdnu. yajkru uttr keuttu–asuddhvaguvdu amdru. ag hggaynu uttrkeuttu heliddenmdre –i jnu i jnamgvu nnn munde higeye iddare emdu krtu annuttane; avr kekelsglella higeye; avru arpisu vmthddu asuddhve. ig cennagi yeucisi keulliri; imdinimd idkke mumce krtu alydlli kllin mele kllu idlpduvdkkimt ksiumce a divsglu idddu meudlugeumdu obnnu ipptu serin rasige bmdag htta seru matrvagittu; obnnu aivtu patreglunu tumbi suvdkke teuttige bmdag ipptu matr deure yuttittste. nanu nimmnnu ssy nasdimdu birugaliymdu klmleyimdu nimm ke duditglinnella heudedenu; adru nivu nnn kdeg tiruglillevemdu krtu annuttane. cennagi yeucisikeulliri; imdinimd idkke mumce ombhtne timglin ippt nalkney dindlli krtu mmdird astivarvu haklp tmdinimd yeucisi keulliri. bijvu innu knjdlli umteu? mtu drakse, amjur, dalimbr, enne mrglu innu phlisill vlla. i dinvu meudlugeumdu nimmnnu asirvdisuvnu. erdne sari krtu vakyvu timglin ipptnalkney dindlli hggaynige umta yitu. hegmdre, yehudd adhiptiyad jerubbabelnige ninu heltkkddenmdre–nanu akasglinu bhumiyvnu kdilsuvnu. rajygl simhasvnnu kedvihakuvnu; any jnamggl rajygl blvnnu nasmaduvnu, rthglinu avugllli svary maduvvrvnu kedvihakuvnu; kudureglu adr svarru prtiyeubbnu tnn sheudrn ktityimd bilu vnu. senygl krtu annuttane–a dindlli seylytieln mgnad nnn sevkad jeru bbabelne, a dindlli nanu ninnnnu tegedu keumdu mudrey hage iduvnu; ninnnnu nane adukeumiddenemdu senygl krtu annuttane.

daryavesn erdney vrusd emtney timgllli krtn vakyvu iddeunnn mgnad berkyn mgnad jekry nemb prvadige umtayitu. hegmdre- krtnu nimm pitrgl mele bhu keupgeumdi ddane. addrimd ninu avrige heltkkde nm dre-senylg krtnu hige heluttane-nnn kdeg tirugi keulliri, ag nanu nimm blige tirugikeulluvenemdu senylg krtnu heluttane. nivu nimm pitrgl hagirbediri; avrige purvd prvadiglu kugi-nimm kett margglnnu nimm kett kriyeglennu bittu tirugiri emdu senylg krtnu annuttanemdu helidru; adre avru kellill; nnnlll lksy vidlillvemdu krtnu annuttane. nimm pitr gleu, avru elli? prvadiglu, avru nityvagi bdukuttareu? adre nanu nnn sevkrad prvadiglige ajnapisid nnn vaky glu nnn niymglu nimm pitrglige serli llveu? ag avru tirugikeumdu-senylg krtnu yeucisid hageye nmm marggl prkarvagiyu nmm kriyegl prkarva giyu nmge madiddanemdu helidru embdu. daryavesn erdney vrusd hnneum dne timglad sebat emb timglin ipptt nalnkeu dindlli krtn vakyvu iddeunnn mgnad berekyn mgnad prvadiyad jekrynige umtayitu. hegmdre, nanu ratriylli neudidag iegu, kempu kudurey mele svari maduv obb mnusynu; avnu tgglinlidd gmdhd gidgl nduve nimtdinnu; avn himde kempu kpil bili kudureglu iddvu. ag nanu-o nnn odayne, ivenu amdenu. ag nnn smgd matnadid dut nu-ivenemdu ninge teurisutisse amdenu. ag gmdhd gidgl nduve nimm mnusynu uttrkeuttu heliddenmdre-ivru bhumu ylli attimdt itt ittimd att ndedaduvdkke krtnu klulisidvru amdnu. ag avru gmdhd gidgl nduve nimm krtn dutnige uttrkeuttu heliddenmdre - bhumiylli ittimd att ittimd itt ndedadiddeve; iegu, bhumiyella summ-niddu samtiyagide amdru. ag krtn dutnu uttrkeuttu higm dnu-o senylg krtnu, ninu yerusle mnnu yehudd ptnglnnu estr vrega knikrisde iruvi? avugl mele i eppttu vrusglu sittu madiddiylleu amdnu. ag krtnu nnn smgd matnadid dutnige olle matuglimdlu adney natu gimdlu uttrkeuttu. nnn smgd mat nadid dutnu ninge heliddenmdre-kugi helu; enmdre-senylg krtnu hige helu ttane-nanu yeruslemigagiyu ciyeuni gagiyu bhureusvull-nagiddene. niscimte yullvragiruv anyjamgd mele nanu bhl keupisikeumiddene. nanu svlp keup madikeumdag avru smktkke shaymadi dru. addrimd krtnu hige heluttane -nanu knikridim yeruslemin kdeg tirugikeumiddene; nnn alyvu adrlli kt lpdvdmdu senylg krtnu annuttane; yeru slemin mele alte nulu caclpduvdu. innu kugi helu, enmdre-senylg krtnu hige heluttane-nnn ptnglu innu abhivrdhhiyagi hrduvuvu; krtnu ciyeunnnu innu adrisuvnu; yeruslemnnu innu adukeulluvnu. nanu nnn knnuglnnu ettidag iegu, nalku keumbuglnnu neuidenu. ag nnn kud matnadid dutnige nanu-idenu amdenu. adkke avnu nnge uttrkeuttu-ivu yehudvnnu israyelnnu yerus lemnnu cdisrid keumbuglu amdnu. ag krtnu nnge nalku bdgiyvrnnu teurisdnu. ag nanu-ivru enu maduvdkke bruttare amdenu. adkke atnu matnadi heliddenmdre-yavnadru tleynnu ettd hage yehudvnnu cdisrid keumbuglu. adre ivru avrnnu hedrisi yehud desd mele adnu cdisruidke keumbnnu ettid anyjamggl keumbuglnnu kelge

2

tirugi nnn knnuglnnetti neudlu iegu, tnn keylli aleyuv nulidd obb mnusynnnu kmdenu. ag nanu-ninu ellige heugutti amdenu; adkkvnu nnge-yerusalemnnu altemadi adr aglvestu adr uddvestu emdu neaduvdkke bmdiddare amdnu. iegu, nnn smgd matnadid dutnu heurtu; inneubb dutnu avnnnu edurugeul-luvdkke heurtu. ivnu avnige higmdu-odiheugi i yauvnsthnige hige helu, enmdre-yeruslemu adrlliruv mnu syr mtu dngl smkhye heccadddrimd geude illd uruglme nivasvaguvdu. yakm dre nanu adr sutllu bemkiy geudeya giyu adr mdhydlli mhimeyagiyu iruvenemdu krtnu annuttane. oheu, nivu heurge bmdu uttr des dimd odiheugiri; akasd nalku dikkuglme nimmnnu cdisridenemdu krtnu annuttane. o ciyeune, babelin mgl bliylli vasvagiruvle, tppisikeu. senylg krtnu hige heluttane-nimmnnu sulukeumd jnamgl blige mhimey truvay nnnnnu atnu klulisid-dane; nimmnnu muttuvvnu atn knnuguddeynnu takuvvnagiddane. iegu, nanu nnn keynnu avr mele jadisuttene; ag avru tmm dasrige keulleyaguvru; senylg krtnu nnnnnu klulisidli vasmaduvnu; senylg krtnu nnnnnu ninn blige klulisiddanemdu tilukeul-luvi. idllde krtnu tnn bhagvad yehudvnnu prisuddh desdlli svastyvagi heumduvnu. yeruslemnnu tirugi adu keulluvnu. o mnusyre, nivella krtn umde maun vagirri; atnu tnn prisuddh nivasdeulgimd eddiddane.

3

idllde atnu nnge-krtn dutn mumde nimtiruv prdhan yajknad yeheusuvnnu avnnnu edurisuvdkke avn blparsvdlli nimm setannnnu teurisdnu. ag krtn dutnu setannige-setanne, krtnu ninnnnu gdisli; haudu, yeruslemnnu adukeumd krtnu ninnnnu gdisli; adu bemkiyeulgidm eled keulleyagideyllveu amdnu. yeheusu vnu meligeyad vstrglennu teutteukeumd nag dutn mumde nimtnu. ag avnu uttrkeuttu tnn mumde nimtvrige-ivn melinimd meligeyad vstrglennu tegedu hakiri amdnu. avnige-igey, ninn akrmvu ninnnnu bittuheuguvumte madiddene; bdlu vstrglennu ninge teudisuvnu amdnu. ag nanu-avn tley mele suddh mumdasvnnu idiri amdenu. ag avru avn tley mele suddh mumdasvnnu ittu avnige nilu vmgiglennu teudisidru; krtn dutnu pkk dlli nimtidnu. ag krtn dutnu yeheu suvnige saksi keuttdenmdre-senylg krtnu hige heluttane-ninu nnn marggilli ndedu nnn ajneynnu kekeu, ag ninu nnn mnegu nyaytirisi nnn amglgnnu kayuvi; illi nimtvr bliylli ndedaduv ninge sthlglnnu keuduvnu. prdhan yajknad o yeheusuvne, ninu ninn mumde kutukeulluv ninn smgdigru ig keliri; avru ascryvnnumtu maduv mnusyrugi ddare; iegu, nanu keumbeyemb nnn sevk nnnu brmaduvnu. nanu yeheusuvn mumde ittiruv klennu neudu. omdu kllin mele elu knnuglu iruvvu;

igeu, nanu adr kettneyimd kettuvunu; a desd apradh vnnu omde dindlli teugisuvenu emdu senygl krtnu annuttane. a dindlli nivu nimm nimm nereyvrnnu draksebliiy kelgu amjur mrd kelgu kreyuviri emdu senygl krtnu annuttane.

4

idllde nnn smgd matnadid dutnu tirigi bmdu2 obbnnnu nidreyimd ebbisuvnte nnnnnu ebbisidnu. ag avnu nnge-ninu enu neudutti amdnu. adkke-nanu neudidene; igeu, omdu dipstmbhvu, adu ella bmgardre; adr tley mele patre umtu; adr mele adr elu dipglumtu, adr tley meliruv elu dipglige elu keul-veglumtu, adr bliylli erdu ippemrglu, patrey blgdeylli omdu patrey edgdeylli omdu umtu amdenu. hige nanu uttr keuttu nnn smgd matnadid dutnige – nnn odeyne, ivenu amdenu. ag nnn smgd matnadid dutnu uttr keuttu nnge-ivenemdu ariyuvdillveu amdnu. nanu-nnn odeyne, ill amdenu. ag avnu uttrkeuttu nnge heliddenmdre-gerubbabelnige krtn vakyvu ide-bl dimdll, sktiyimdll, nnn atmdimdle emdu senygl krtnu heluttane. o mha bettve, ninyaru? jerubbabeln mumde belaguvi; adkke–krpeye, krpeye emdu arbhgtl smgd mukhy kllnnu avnu heurge truvnu. idllde krtn vakyvu nnge umtayitu. hegmdre-gerubbabeln keglu i mney astivarvnnu hakive, avn keglu sh adnnu puresuvvu; senygl krtnu nnnnnu nimm blige kluisiddanemdu tiliyuviri. snn karygl divvnnu tirsikrisidvnyaru? a elu amdre bhumiiyllela attitt odaduv krtn knnuglu nulu gumdnnu jerubbabeln keylli neuduvag smteuspduttve. ag nanu uttr keuttu avnige–dipstmbhd blgdeylliyeu edgdeylliyeu iruv i erdu ippemrglu enu amdenu. nanu erdne sari uttr keuttu avnige–erdu cinnd nalglimd cindmthh enneyvnnu tmmeul gimd sariyuv i erdu ippe keumbeglu enu amdenu. avnu nnge–ivu enemdu ariyu vdillveu amdnu. nanu-nnn odeyne, ill amdenu. ag avnu-smst bhumiy krtn bliylli nilluv ibbru ab-hisekislpptvru ivre amdnu.

5

ag nanu tirigikeumdu nnn knnu glnnetti neudlu igeu, haruv surli.2 ag avnu nnge–enu neudutti amdag nanu–haruv surliyvnnu neudu ttene; adr uddvu ippttu meulglagiyu adr agluv htta meulglagiyu ide amdenu. ag avnu nnge heliddenmdre–desd melella heurdv sapvu ide; kltn maduvvrellru i dikkin prkar tege-duhaklpdvru; ane iduvvrellru a kde adr prkar tege-duhaklpdvru. nanu adnnu heurge truttenemdu senygl krtnu annuttane; adu kltn mneyliyu nnn hes-rinimd sullagi aneyiduvvn mney lliyu prvesisi avn mney mdhydlly nimtu adr mrgltnu adr klugltnu al-isibiduvdu amdnu. ag nnn smgd matnadid dutnu heurtu–ninn knnugltnetti heurduvmthddu enemdu neudu emdu nnge helidnu. nanu –ideni amdag avnu–idu heurdu vmth ephvu amdnu; idllde avnu–ide smst bhumiiyli avr heulike amdnu. igeu, sisid mnvu ettpittitu; ephd mdhydlly obb stri ktukeum-diddlu. ag avnu –idu dustvvu emtmdu avlnnu ephd mdhydlly haki a nulin sisid bharvnnu adr bayiy mele

ittnu. ag nanu knnugltnetti neudidag igeu, ibbru striyru heurtu; avr rekkegllyi gali ittu; haudu, avr rekkeglu keukkrey rekkegl hagiddvu; avru ephvnnu akaskku bhumigu mdhydlly ettidru. ag nanu nnn smgd matnadid dutnige–ivru ephvnnu ellipse heuttu kkeumdu heuguttare amdenu. avnu nnge –sinar desdlli adkke mne ktuvdkkagi tkkeumdu heuguttare; alli adu sthapislpptu tnn sthandlli irislpdvdu amdnu.

6

nanu tirigikeumdu nnn knnugltnetti neudidag igeu, nalku rthglu erdu bettgl nduveymd heurtubmdvu; a bettglu hittaley bettglagiddvu.2 meudlne rthkke kempu kuduregliddvu; erdne rthkke kppu kudureglu; murne rthkke bili kudureglu; nalkne rthkke kpil vrnd kudureglu. ag nanu uttr keuttu nnn smgd matnadid dutnige–nnn odeyne, idenu amdenu. dutnu nnge uttrkeuttu heliddenmdre–ivu akasgl nalku atmglu; ivu smst bhumiy krtn mumde nimtlimd heurtubmdve. a kppu kudureglu uttr deskke heurduttve; biliyvglu ivugl himde heurduttve; cukkegliddvuglu dksin deskke heurduttve. kpil vrndvuglu heurtu desdlli smcar madheuguvdkke neudidvu amdnu. ag avnu–heugi desdlli attitt ndedaduvdkke illimd heugiri amdnu; hage avu desdlli attitt tirugadidvu. ag avnu nnge kugi heliddenmdre–neudu, uttr deskke heurtvuglu uttr desdlli nnn atmnnu samtapisive amdnu. idllde krtn vakyvu nnge umtayitu. hegmdre–a sereyvrind amdre babeli nimd bmdiruv heldaynimdlu teubiy nimdlu yedaynimdlu tkkeumdu ade divsdlli ninu bmdu cephnyn mgnad yeusiyn mnege heugi bel-libmgarvnnu tkkeumdu kiritgltnu madi avugltnu yehecadakn mgnad prdhan yajk nad yeheusvvn tley mele ittu avnige heltkkddenmdre–senygl krtnu hige heluttane–igeu, ciguremdu hesrull mnusynu, avnu tnn sthldeulgidm ciguru vnu, atne krtn devalyvnnu ktuvnu. haudu, atnu krtn devalyvnnu ktu vnu; atnu mhimeyvnnu dhrisuvnu; kutu keumdu tnn simhasndlli aluvnu, tnn simhasndlli yajknagiruvnu; smadhand aleucne avribbreulge iruvdu. a kiritglu helemnigu teubiyngi yedaynigu cephnyn mgnad hennigu krtn devalydlly jnapkarthvagi iru vvu. durvadru bmdu krtn deva lyvnnu ktuvru; senygl krtnu nnnnnu nimm blige kluisiddanemdu tiliyuviri; nivu nimm devrad krtn sbdkke jagrteyagi kivigeuttre idu nerveruvdu.

7

arsnad daryavesn nalkne vrusdlli addenmdre-ombh ttene timglad kislevin nalkne divsdlli krtn vakyvu jekrynige umtayitu.2 yavagmdre, krtn mukhd mumde bedi keulluvdkku senygl krtn mneylidd yajkr smglu prvadigl smglu nanu matnadi–istu vrus madid prkar aidne timgllyi nnnnnu prtyekisikeumdu alleu emdu heluvdkku avru srecr nnnu regem meleknnu avr mnusy rnnu devr allykke kluisidagle amdnu. ag senygl krtn vakyvu nnge umtagi heliddenmdre– desd jnrellrigu yajk rigu hige helu–nivu i epptu vrusglu aidne

mttu elne timglugllli upvas madi duhkhisidag nnge enadru upvas madiddireu? nivu umdu kudidag nadge nive umdu kudidirlla? yeruslemu adr suttlin pttnglu nivasiglull vuglagiyu sukhvagiya dksinvu belu nivasiglullvuglagiyu iddag krtnu purvd prvadigl keyimd kugid matuglu avu allveu? embdu. idllde krtn vakyyu jekrynige umtagi heliddenmdre–senygl krtnu hige matnadi heluttane– nijvad nyayvnnu tirisiri; obbrigeubbru krpeynnu knikrvnnu teurisiri; vidhvegu dikkilldvngu any nigu bdvnigu blatkar madbediri; yaru tnn hrddylli tnn sheudrn mele kettddnnu klpisde irli embdu. adre avru keluvdkke nirakrisidru. avru hegltnu himde ledu keld hage tmm kivigltnu mmdmadi keumdru. haudu, avru nyayprman vnnu senygl krtnu tnn atmd mukhamtr purvd prvadigl keyimd kluhisid vaky gltnu keld hage tmm hrdygltnu vjrd klilmte madikeumdru. adrimd senygl krtnimd mhareusvu bmtu. ag adde ndmre–avnu kuglu avru kelde idd prkar avru kuglu nanu kelde iddenemdu senygl krtnu heluttane. idllde avru ariyd ella jnamgglegleu avrnnu sumtr galiyimd dcrisibittenu. hige avr himde desvu nasvayitu; haduheuguvvnu tirugekulluvvnu illde heudru. rmyvad desvnnu halagi madidru.

8

krtn vakyyu nnge umtagi heliddenmdre– senygl krtnu hige heluttane–nanu ciyeunin visyvagi ati reusgeumdiddenu; ati ugrdimd adr visydlli reusvullvnagiddenu. krtnu hige heluttane–ciyeunige nanu tiri keumdidene; yeruslemin mdhydlli vasisu vnu; yeruslemu styd pttvemdru senygl krtn prvtvu prisuddh prvt vemdu kreylpdvdu. senygl krtnu hige heluttane–innu yeruslemin bidigllli mudukru mudukiyr vavagiruvru; kevl vrddhapydimd obbeubbn keylli avnvn keulu irvdu. pttnd bidiglu aduv balk balkiyrimd tumbiruvvu. senygl krtnu hige heluttane–idu i divsgllli ulid i jnr knnuglige ascryvagi teuri dru adu nnn knnuglige sh ascryvagi teuruvdeu emdu senygl krtnu annuttane. senygl krtnu hige heluttane–igeu, nanu nnn jnrnnu purv dikkin desdimdlu pscim dikkin desdimdlu rksisuvnu. nanu avrnnu truvnu; avru yeruslemin mdhydlli vasisuvru; avru nnn jnrangi ruvru; nanu stydlliyyu nitiylyiyyu avr devragiruvnu. senygl krtnu hige heluttane–devalyvnnu ktuv hage senygl krtn alud astivarvu haklpt divsdillid prvadigl bayimad i vakygltnu i divsgllli keluvvre, nimm keglu blvagirli. i divsgligimt mumce mnusynige kuli irill, psuglige kuli irill; illve heuguvv nigu bruvvnigu ikkittin deseyimd sma dhanvirilli. nanu jnrellrli prtiyeubbnnnu tnn nereynige vireudhvagi ittiddenu. adre ig ulid i jnrige nanu purvd divsglllidd hage iruvdillvemdu senygl krtnu annuttane. bijvu–vrddhvaguvdu; drakse bli tnn phlvnu keuduvdu; bhumiyyu tnn hutuvlyinnu heccagi keuduvdu; akas glu tmm mmjnnu keuduvvu; i jnrlli ulidvru ivugltnella svadhin madikeullu vmte maduvnu. aguvdenmdre, o yehudd mnetndvre, israyelin mnetndvre, nivu jnamggllli savpagidd prkar nanu nimmnnu rksisuvnu mttu nivu asirvadvagiruviri; bhypdbediri; nimm keglu blvagirli. senygl krtnu

hige heluttane–nimm pitrglu nnge sittu ebbsidag nanu nimmnnu siksusuvdkke yeucisidenu emdu senygl krtnu heluttane; nanu pscattap pdliil. nanu tirugi i divsgllli yeruslemigu yehudd mnetndvrigu ollednnu madlu yeucisiddene; nivu bhy pbediri. nivu madtkk karyglu ive–prtiyeubbn tnn nereyvnn smgd styvnnu matadli; nijvad smadhankr vad nyaytirvikaynnu nimm baglu gllli tirisiri. nimm hrdygllli obbr meleu bbru kednnu klpisdirri; sullu prmanvnnu pritmadidiri; ivuglellvu nanu hge maduvnthvugle emdu krtnu heluttane. idllde krtn vakyyu nnge umtagi heliddenmdre– senygl krtnu hige helu ttane–nalkne timglin upvasvu, aidne ydu, elneydu, htneydu, yehudd mnetndvrigesmtusvu smbhrrmvu anmdvad hbbglu aguvvu; adre sty vnnu smadhanvnnu pritmadiri. senygl krtnu hige heluttane–jnglu anek pttngl nivasiglu innu bruvru; omdr nivasiglu mteumdkke heugi–navu krtn mumde bedikeulluvdkku senygl krtnnnu hudukuvdkku beg heugeun; nanu kud heuguttene emdu heluvru. haudu, anek jnglu blvad jnamgglu senygl krtnnnu yerusleminlli hudukuvdkku krtn mumde bedikeulluvdkku bruvru. senygl krtnu hige heluttane–a divs gllli jnamggl smst bhaseyvrelgimdt htu mnusyru yehudynagiruvnn sergnnu hididu–navu nimm smgd heugutteve; yakmdre nimm smgd devru iddanemdu keliddeve emdu heluvru.

9

hdrakin desd visyvad krtn vakyd bhavru; adu dmskdlli tmguvdu; mnusyn knnuglu israyelin ella geutrglmt krtn kdeg iruvvu. hmatu bhl jnaviruv tur cideun sh adr mereyagide. tur tngagi blvad keuteynnu ktikeumdu belliyinu dhulinmteyu ceukk bmgarvnnu bidigl kesrinmteyu kudisikeumditu. igeu, krtnu adnnu heurge hakuvnu; smudrllli adr blvnnu heudeyvnu; adu bemki yimd dhislpdvdu. askleunu neudi bhydpdvdu; gaj sh adnnu neudi bhlvagi vednepdvdu, ekreunu sh; adr nirikseyu adnnu nacike pdisitu; gaj deulgid arsnu nasvaguvnu; askeleunu nivasvillde irvdu. asdeudinlli jartv dimd huttidvnu vasvaguttane; philistiyr grvnnu nanu tegedubiduvnu. avn rkt vnnu avn bayeulgidmdu avn ashy gltnu avn hlilgl nduveyimdlu nanu tegeduhakuvnu; avnu sh nmm devrigagi uliyuvnu; yehuddlli prbhuvn hage iruvnu; ekreunu yebusiyn hage iru vnu. idllde heugutta brutta iruvvn nimittvu seny nimituvu nnn mney httr paleymaduttene; innu mele updr keuduvvnu avr mele hadu heuguvdill; yakmdre ig nnn knnuglimd neudidene. ciyeun kumarteye, bhlvagi ullaspu; yeruslemin kumarteye, arbtisus; igeu, ninn arnsu ninn blige bruttane; atnu nitivmtnagiyyu rksisuvat nagiyyu dinnagiyyu kttey mele haudu, kttey mriy mele httdvnnagiyyu bru ttane. idllde ephrayamineulgidm rth gltnu yeruslemineulgidm kuduregltnu tege–dubiduvnu; yuddhd billu sh tegedu haklpdvdu; atnu any jnamgglige sma dhanvnnu heluvnu; atn deuretnvu smudr dimd smudrkku ndiyimd bhumiyy amtygl vregu iruvdu. ninn visyvagi sh ninn odmb–dikey rktidm, ninn sereyvnnu nirilld kuniyey lgimd kluhisiduttene. niriksey sereyvve, blvad

durgsthanke tirigiri, erd rstu nimge keuduvnemdu i heutte prkti suttene. yehudvnnu nngagi beuggisidag ephrayamnno billuglimd tumbisiddene; ciyeune, ninn kumarrnnu grik kumarrige vireudhvagi ebbisi ninnnnu surn kttiymte madiddene. idllde krtnu avr mele kanisikeulluvnu; atn banglu mimcin hage heurdvuvu; krtnad devru tuturi ynnu udi, dksind suligaliylli heugu vnu. senygl krtnu avrnnu kapaduvnu; avru numgi kvne kllugltnu svadhinmadi keulluvru; kudidu draksarsdimdad hage oladuvru, patrey hageyu blipithd mulegl hageyu tumbiruvru. idllde avr devrad krtnu a divsdlli avrnnu tnn jnr mmdey hage rksisuvnu; avru kiritd klluglmt e atn desd mele dhjivagi ettlpduvru. atn olletnu esteu deuddu; atn saumdryvu estu mhtha dddu! dhanyvu yauvnsthrnnu draksarsvu yuvtiyrnnu hrsgeulisuvvu.

10

krtnimd himgarumley kaldlli mlegagi bedikeulliri. hige krtnu mimcv meudgltnu madi avrige jdi mleynnu obbeubbnige heuldlli hulltnu keuduvnu. vighrglu vyrvhvagi mat nadive; skungarru sulltnu neudiddare; meusvad knsugltnu tilisiddare; vyrvhvagi adrisuttare; addrimd mmdey hage tmm dariylli heugiddare; kurubnilld karn klvgeumiddare. kurubrige vireudhvagi nnn keupvu uriyitu; mekegltnu dmdisidenu; senygl krtnu tnn mmdeyagiruv yehudn mne tndvrnnu drsisi avrnnu yuddhdlli tnn ghnvad kudurey hage madiddane. at nimd muleglu atnimd meuleyu atnimd yuddhd billu atnimd himsisuvvrellru kudikeumdu heurduttare. avru yuddhdlli struvnnu bidigl kesrinlli tuliyuv surr hagiruvru; krtnu avr smgd iruvdrim yuddhmaduvru; kuduregl mele svari maduvvrnnu nacikepdisuvru. idllde nanu yehudn mnetndvrnnu blpdisuvnu, yeusephn mnetndvrnnu rksisuvnu; avrnnu knikrisuvdrim tirigi tmdu nivasis maduvnu; nanu avrnnu tllibidil-lveu embmte avru iruvru; nane avr devrad krt-nagiddu avrige uttrkeuduvnu. ephrayaminvru surn-te iruvru; avr hrđyvu draksarsdimad hage sm-teuspdvdu; haudu, avr mkkllu neudi smteusisuvru; avr hrđyvu krt nlli ullaspdvdu. nanu avrige sil-luhaki avrnnu kudisuvnu; avrnnu vimeuci siddene; avru himde heccid hage heccuvru. nanu avrnnu jngllli bittuvnu; dur desgllli avru nnnnnu jnap-kmaduvru; tmm mkkll smgd bduki mtte tirugikeul-luvru. aiguptdesdeulgidm sh avrnnu tirigi tru-venu; asyurineulgimd avrnnu kudisu vnu; gilyadin mtu lebneunin deskke avrnnu truvnu; avrige sthl salde iru vdu. avnu smudrvnnu badheyimd datu-vnu; smudrdlli teregltnu bdiyu vnu; ndiy agadhgellea onguvnu; asyurin grvvu tggislpdvdu; aiguptd mu-drekeulu heugibiduvdu. krtlnli nanu avrnnu blpdis-uvnu; atn hesrinlli avru mele kelge ndeyuvru emdu krtnu annuttane.

11

o lebneune, bemki ninn devdarugltnu numgub hage ninn baglu gltnu tere. turayi gidve, geulidu; de-vdaru bidduheuyitu, bladvuglu haladvu; basanin

ok mrgle, geula diri; draksey adviyu ilidu bm-dide. kurubru geuliduv sbdvumtu; avr gaurvvu kedislpttide, prayd simhgl ghrijsuv sbdvumtu; yeurd-nin grv kedislpttide. nnn devrad krtnu hige helut-tane –keuley mmdeynnu meysis. avugltnu smpa-disidvru avugltnu keumdu tmmnnu nirpradhighle-menisuttare; avugltnu maruv vru–nanu aisrvyvm-tadenu, krtnige steutr emdnnuttare; avr svmt ku-rubru avugltnu knikrisuvdill. nanu desd nivasisgltnu innu knikrisuvde ill emdu krtnu annuttane; adre igeu, nanu obbeu bbnnnu tnn tnn nereyv kegu tnn arsn kegu oppisuvnu; avru desvnnu heude yu-vru; avr keyeulgimd nanu avrnnu tppisuvdill. ag keuygurigl mmde ynnu haudu, bdvad mmdeynne meysisidenu; ngangi erdu keulugltnu tkkeumdenu; omdkke saumdry emdu mteumdkke bmdh glemdu hesrittnu; hige mmdeynnu meyi sidenu. idllde omde timgllli muru kurubrnnu tegeduhakidenu; nnn atmvu avrnnu hesikeumditu; avr atmvu sh nnnnnu hesi keumditu. ag nanu heliddenmdre– nanu nimmnnu meysisuvdill; sayuvmtthdu sayli; kedu-vmthddu kedli; mikkadvugl omdr mamsvnnu omdu tinnli. ag saumdryvemb nnn keulnnu tkkeumdu adnnu muridubittenu; hige jnrellr smgd nanu ma-didd nnn odmbdikeynnu muridubittenu, ade dindlli adu muriylpttitu; ag nnnlli nirikseyitt bd kurim-mdeyu adu krtn vakyemdu tilidukeumditu, ag nanu avrige–nimm knnugllli olledagi teuridre nnn sm-blvnnu keudiri, illdiddre bidiri amdenu. ag avru nnn smblkadvu muvutu rupayigltnu tukmadidru. ag krtnu nnge–adnnu kumbarnige haku; nanu avrimd bele madlpttdu sriyad bele allveu amdnu; ag nanu a muvutu rupayigltnu tkkeumdu krtn alydlli avugltnu kumbarnige hakidenu. ag nnn ernde keulad bmd-hgltnu muridubittenu; hige yehudkku israye ligu mdhye iruv sheudrtvnnu illd hage madidenu. idllde krtnu nnge heliddenmdre –innu buddhihinvad ku-rubn ayudhg ltnu tkkeu. igeu, nanu desdlli obb ku-rubnnu ebbisuvnu; avnu kettu heuguv vugltnu vi-carisuvdill; ilve mriyinnu avnu hudukuvdill; murid-ddnnu avnu gunmaduvdill; innu nimitiruvdnnu avnu peusisuvdill; adre keubbidvugl mams vnnu tinnu-vnu; avugl geursugltnu muridu biduvnu. mmdeynnu kebiduvmt megllnad kurubnige ayyeu! kttiyn avn teulin meleyn avn blgnnin meleyn iruvdu; avn teulu tira onguvdu; avn blgnnu purnvagi kttlaguvdu.

12

israyelin visyvad krtn vakyd bharvu akasvnnu hrdisu vatnu bhumiy astivarvnnu hakuvatnu mnusyn atmnnu avneulge rupisuvatnu ad krtnu heluvdenmdre– igeu, nanu yerusalemnu suttiruv ella jnrige nduguv patreyagi maduttene; yerusle migu yehudkku vireudhvagi muttige hakuv a dindlli nanu yerusalemnu ella jnrige bharvad kllagi madut-tene; adnnu ettuvvrellru jjipldvru; adre adkke vireudhvagi bhumiy jnamggellea ottugudikeulluvvu. a dindlli krtnu–nanu kuduregltnella bedrikey-imldu httd dvnnnu huccutndimldu heudeyuvnu; yehudn mney mele nnn knnugltnu tereyevnu; jngl kuduregltnella kurudutn dimd heudeyuvnu. ag yehudd deure glu tmm hrđydlldi–yeruselemin

nivasi glu avr devrad senygl krtlnlli nmge blvagin-
daremdu avru amdukeulluvru. a dindlli nanu yehudd
deuregltnu kttigei mdhydliruv bemkiy oley hageyu
sivuduglliruv bemkiy keulliy hageyu maduvunu.
avr blgedylliyu edgde yliyu suttiruv ella jnglnnu
numgi biduvru; yeruslemu tirugi tnn sthldlli,
yerusleminniye vasisuvdu. idlle dauidn mney
ghnteyu yeruslemin nivasigl gaurvvu yehudkke
vireudhvagi heccl pdd hage krtnu meudlu yehudd
gudarglnnu rksisuvnu. a dindlli krtnu yeruslemin
nivasigltnu kapaduvnu; a dindlli avreulge blhinnu
dauidn hageyu dauidn mnetndvru devr hageyu
amdre avr mumde krtnd dntn hageyu iruvru. a
dindlli aguvde nmdre, yeruslemige vireudhvagi bruv
jnamgglnnella nas maduvdkke nanu hudukuvunu.
dauidn mnetndvr meleyu yeruslemin nivasigl
meleyu krpey atmnnu binnhgl atmnnu oyyuvunu;
iridvru atnnu drstisi neuduvru; obbne mgn nimitt
geuladuvn hage atn nimitt geuladuvru; ceuccl mgn
nimitt vythepdvvu hage atn nimitt vythepdu vru.
megiddeuvn tgginnlad hdd rimmeunin geulatd hage
a din dlli yeruslemineulge mhageulatvi ruvdu. desvu
geutr geutrgl prkar prtyekvagi geuladuvdu; dauidn
mney geutrvu prtyek avr hemdtiyru prtyek; natann
mnetnd geutrvu prtyek, avr hemdtiyru prtyek. leviyr
mnet nd geutrvu prtyek, avr hemdtiyru prtyek;
simmiyn geutrvu prtyek, avr hemdti yru prtyek. ulid
geutrgl lella geutr geutrgl prkar prtyekva giyu avr
hemdtiyru prtyekvagi geuladuvru.

13

a dindlli dauidn mnetnd vrigu yeruslemin nivasig ligu
papd nimitt mtu asuddhtvd nimitt bugge tereyldpu-
vdu. 2 senygl krtnu—a dindlli agudenmdre, nanu vi-
grhgl hesruglnnu desdeulgimd kdidubiduvunu; avu
innu mele jnapkkke bruvdli; pravadiglnnu asuddh
atmvnnu desdeulgimd teulgi heuguvmt maduvunu
emdu annuttane. agudenmdre, javnadru innu
prvadi sidre avn hettvrad tmdetayiglu av nige-
ninu bdubkbaru, krtnd hesrlnli sullu helutti emdu
heluvru; avnu prvadisuvag avn hettvrad tmdetayi
glu avnnu nukibiduvru. a divsdlli agudenmd-
re, pravadiglu prvadisuvag avru tmm tmm drsng-
lige nacikepdvru; vmcisuv hage ortad vstrvnnu
hakikeullru. adre avru—nanu prvadiyll, nanu bhu-
miylli vyvasymaduvnnu; obbnu nnnnnu cikktndimd
dnglnnu kayuvdkke klisidnu annuvnu. av obbnu
avnige—ninn keglliruv i gayglu enu emdu helu-
vnu. ag avnu—nnn snehitr mneylli nngumtad gay-
gle annuvnu. o kttiye, nnn kurubnige vireudhvagi,
nnn smgdignad mnusynige vireudhvagi, eccrvagu
emdu senygl krtnu annuttane; kurubnnu heude,
ag kuriglu cdri heuguvvu; adre cikkvugl mele nnn
keynnu tirugisuvunu emdu heluttane. krtnu—idlle
smst desdlli agudenmdre—adrlli erdu palu kdilpvtu
sayuvdu; adre murne palu adrlli bidlpdavu. murne
palnu nanu bemkiylli haki belliyvnu suddhmadu-
vmt suddhmaduvnu; bmgarvu seudhislpdu prkar
avrvnu seudhisuvunu; avru nnn hesrnnu kreyuvru;
nanu avrige uttr keuduvunu; nanu—idu nnn jnvemdu
heluvunu; krtnu nnn devremdu avru heluvru emdu
heluttane.

14

igeu, krtnd dinvu bruttde. ag ninn keulleyu ninn md-
hydlil vibhagis lpdvdu; nanu jnamgglnnella yerus-
lemige vireudhvagi yuddhkkke kedisuvunu; ptnvu
hidiyldpduvdu; mneglu sulu keullpduvnu, heugsru
kedislpdovu, pttnd arvasi jnru serege heuguvru;
adre ulid jnellru pttndeuulgimd tegeubidlpdudill.
ag krtnu heurtu yuddhd dindlli kadatmadid prkarve
a jnamggil smgd atnu kadat maduvnu. a dindlli atn
padglu yeruslemin mumde purv dikkinliruv enne
mrd guddd mele nilluvvu; enne mrd guddvu adr ndu-
veyimdv purvku pscimkku sili bhudeudd tggaguvdu;
ardh guddvu uttrkku ardhd dksinkku sridu keullu-
vdu. nivu bettgl tggige odiheugu viri; bettgl tgggu
acelige muttuvdu. haudu, yehudd arsnad ujijyn di-
vsgllli nivu bhukmpkke odiheud hage odiheugu viri;
nnn devrad krtnu tnn prisuddhre llr smgd bruvnu.
a dindlli aguvde nmdre—belku illeve kttleyu spstva-
girdu. adre krtnige tilidiruv omdu din iruvdu, adu
hglu all, ratriyu all; adre saymkald smydlli belku iru-
vdu. a dindlli agudenmdre, yeruslemi neulgidd jivyl-
glu heurduvnu; avug llli ardhd purv smudrkke ardhd
pscim smudrkke heuguvvu; adu besige kal dliyu cli-
galdliyu iruvdu. krtnu bhumigella arsnaguvru; a
dindlli krtnu obbne iruvnu; atn hesru omde. desvella
geb meudlugeumdu yerus lemin dksindliruv rimme-
unin vregu belin hage marpdvdu; adu ettlptu tnn
sthl dlli benyaviann baglu meudlugeumdu meudlne
baglin sthl vregu mule baglin vregu hnneln ge-
upur meudlu geumdu arsn drakse alegl vregu ni-
vas vaguvdu. adrlli jnru vasvagiruvru; alli innu
mele spmurnvad nasvirdu; adre yeruslemu bhdv-
vagi vasisuvdu. yeruslemige vireudhvagi dmduktti
keumdiruv ella jnglnnu krtnu vyadhi yimd badhisu-
vnu; higeyu avru kalin mele nilluvag avr sriruv ksy-
isiheugu vdu; avr knnuglu gunigllli imgiheugu vvu;
avr nalige avr baylli ksyisi heuguvdu. a dindlli agu-
vdenmdre—krtnimdad deudd keulahl avrlli iruvdu;
ag obbeubbnu tnn tnn nereyvn keynnu hidiyuvnu
mttu avn ke tnn nereyvn mele ettlpduvdu. yehudvu
sh yerusleminlli yuddh maduvdu; suttiruv ella any
jnamggil smpttagi ruv, cinn, belli, vstrglu bhu herl-
vagi kudislpdovu. a gudarglliruv kudure, hesr-
tte, omte, ktte meudlad ella psugl badheyu i badhey
hageye iruvdu. agudenmdre—yeruslemige vireud-
hvagi bmd ella jnamg llli ulidvrella vrus vruskke
senygl krtnd arsnnnu aradhisuvdkku guda rgl hb-
bvnnu acrisuvdkku heuguvru. agudenmdre, bhu-
miy geutrglli senygl krtnd arsnnnu aradhisuvd-
kke yeruslemige heugde iruvvryareu avr mele mle
illevdu. mle illd aiguptd geutrdvru heugdid-
dre gudargl hbbvnnu acrisuvdkke bard anyjnamg-
lnnu krtnu heudeyuv vyadhiyu avr mele iruvdu.
ide aiguptd dmdneyu gudargl hbb vnnu acrisuvd-
kke bard ella jnamggil dmdneyu agiruvdu. a dindlli
kuduregl gejjegl mele krtnige prisuddhv emdiru-
vdu; krtnd alyd patreglu blipithd mumdin patregl
hagiruvvu. haudu, yeruslemi nliyu yehuddliyu
iruv prt yeamdu patreyu senygl krtnige prisuddh
vagiruvvu; jynglnnu arpisuvvrellru bmdu avuglli
tkkeumdu beyisuvru; a dindlli kananyu senygl krtnd
alydli innu mele iruvde ill.

israyelige mlakiyimd umtat krtn vakyd deveukti. nimmnnu pritmadiddenemdu krtnu heluttane; adagyu nivu-yavdrlli ninu nmmnnu pritmadiddi emdu heluttiri. krtnu anu ntane-esavnu yakeubnige annlllveu? adagyu nanu yakeubnnu priti madi denu. adre esavnnnu hge madidenu; avn bettglnnu halumadi avn svastyvnu adviy sprglige keuttenu. edeumu-navu bdkladevnu, adre navu tirigikeumdu halad sthlglnnu ktuvevemdu helidru senygl krtnu hige heluttane-avru kttbhudu, adre nanu kedvibidu-venu; adkk vru-dustnd mereyu krtn nity keupd jnamgvemdu kreyuvru. nimm knnuglu neuduvvu; israyelin mere yimd krtnu ghnheumduvnu emdu nivu heluviri. mgnu tmdeyennu dasnu yjmannnu snmanisuttane; nanu tmdeyagiddre nnn snman velli? nanu yjmannagiddre nnn bhyvu elli emdu nnn hesrnnu asdde maduv yajkrad nimm senygl krtnu heluttane. adre nivu-ninn hesrnnu yavdrlli navu asdde madiddevemdu heluttiri. nnn blipithd mele apvitrvad reuttiynnu arpsi-yavdrlli ninnnnu navu apvitr madiddevemdu heluttiri. krtn meju hinvaddemdu nivu heluvdrimle. id llde nivu kuradaddnnu bligagi arpsi dre adu kettdlll-veu? kumtaddnnu reug vullddnnu arpsidre adu kettdlllveu? seny gl krtnu-adnnu ninn deurege arpsi, avnu ninge meccuvne? ilve ninge mukh daksiny teurisuvne? hagate ig devru nmmnnu knikrisuv hage atnnnu bedikeulliri emdu heluttane. senygl krtnu -idu nimmimle ayitu; ninge atnu mukhdaksiny teurisuvne? ucitvagi baglu glnnadru muccvnu ilve nnn blipithdlli ucitvagi bemki heccvnu nimmlli yaru emdu heluttane. senygl krtnu-nimmlli nge istvill mtu nimm keyimd nanu kanikeynnu amgikrisuvdill. suryeydyu meudlugeumdu adr astmand vregu nnn hesru anyjnamg gllli ghnvagiruvdu; skl sthlglli nnn hesrige dhupvu suddhkanikeyu arpsi lpuvdu; nnn hesru anyjnamgllli ghn vagi ruvdemdu senygl krtnu heluttane. adre nivu-krtn meju asuddhva dddemdu adr phlvu adr utvu hin vaddemdu heli adnnu apvitrmadiddiri. idllde nivu-igeu, emtha pryas emdu heli adr mele udibittiri emdu senygl krtnu heluttane. hriylptddnnu kumtaddnnu reugvullddnnu kanikeyagi tmdiri; imthddnnu nanu nimm keyimd amgi krisbhudeu emdu krtnu heluttane. adre tnn mmdeylli gmdu irlagi prman madi krtnige kettu heuddnnu arpisuv meusgarnige sap; nanu mha arsnu, nnn hesru anyjnamgllli bhymkv vaddu emdu senygl krtnu heluttane.

ig o yajkre, i ajne nimgagi ade.2 senygl krtnu heluvde nmde nivu kelde, hrdydlli ittukeyulle, nnn hesrige mhimeyennu keudde heudre nimm mele sapvnu kluhisuvnu, nimm asirvadglennu spisuvnu; haudu, avu glennu agle spisiddayitu; nivu avuglennu hrdydlli ittukeyullvull. igeu, nanu nimm smtittynnu kedisi, nimm mukhgl mele ksvnnu celluttene; nimm pvitr hbbglennu sh ksvemdu celluttene. ag obbn nimmnnu adreumdige tegedubiduvnu. senygl

krtnu heluvdenmdre-nnn odmbdike levii smgd iruv hage i ajneyennu ninge kluhisiddenemdu tilukeul-luviri. nnn jivd mtu smadhand nnn odmbdikeyu avn smgd ittu; avuglennu avnige keuttenu; avnu nge bhpyttu nnn hesrige amji keumdu. styd nyayprmanvu avn baylli ittu; akrmvu avn tutigllli sikklll. avn smadhandimdu nyaydimlu nnn smgd ndedukeumdu anekrnnu akrmdim tirugisidnu. yajkn tutiglu tiluvikeyennu kapadtkddu, nyayprman vnu avn baylli huduktikddu; yakmdre avnu senygl krtn sevkne. adre nivu margvnu bittuheugid-diri; anekrnnu nyayprmanke edvumte madid-diri; levii odmbdikeynnu kedisiddiremdu seny gl krtnu heluttane. adrimd nivu nnn margglennu kekeulle, nnn nyay prmand visyagi mukhdaksiny teurisd prkarve nanu nimmnnu jnrellr mumde asdde madlptt vrnnagiyn nictnnagiyn madidene. nm-mellrige obbne tmdeyllveu? nmmnnu obbne devru srstisidnllveu? yake prti yeubbnu tnn sheudrnige vireudhvagi vmcneyimd ndedu nmm tmdegl odmbdike ynnu apvitr madutteve? yehudvu nmmcneyagi nde-duceumde; israyelin liiyu yeruslemilliyu ashevaddnnu madide. krtnu priti madid prisud-dhva dddnnu yehudvu apvitrmadi any devr mglennu mduve madikeumde. idnnu maduv mnusynnnu amdre, yjmannnu jnaniynnu senygl krtnige kanike arpisuv vnnu krtnu yakeubin gudargleulgid tege-dubiduvnu. nivu tirigi idnnu madi ddiri, krtn blipithglennu knniruglimdu aluvikeyimdu kuguvikeyimdu mucci ddiri; adrimd atnu kanikeynnu innu mele lksy madde adnnu meccikeyaddemdu nimm keyimd amgikrisuvdill. adagyu nivu-yatkke annut-tiri? krtnu ningu ninu vmcisid ninn yavnd hemdtigu saksiyagi ddu; adagyv avlu ninn jteyvu ninn odmbdikey hemdtiyu agiddale. avnlli atnu ulidid-dru atnu avlennu omtigladi madlillveu? mtu obblennu yake? avnu devbhktiyull smtanvnnu huduku-vdkka giye; adrimd nimm atmennu eccrikeyimd neudikeulliri; obbnadru tnn yavnd hemdtiyennu vmcisde irl, israyelin devrad krtnu-nanu tllibiduvdnnu obbnu tnn vstrvnnu blatkardim muccuvdnnu hgemaduttenemdu senygl krtnu helu ttane; higeruvdrim nivu vmcisid hage nimm atmennu eccrikeyimd neudikeulliri. nimm matuglimd krtnige besrmadi ddiri; adagyv-navu yavdrlli atnige besrmadidve emdu annuttiri; kettdnnu maduvrellru krtn drstiylli olleyvru, avrlli atnu meccuttanemdu nyayd devru elli emdu nivu heluvdrimle.

igeu, nnn dutnnu nanu kluhisuttene; avnu nnn mumde margvnu siddhmaduvnu; nivu hudukuv krtnu phkkne tnn alykke bruvnu; nivu smteusp-duv odmbdikey dutne, igeu, brutanemdu senygl krtnu helu ttane. adre atn bruvikey divsdlli yaru ulidaru? atnu prtyksvaguvag yaru nilluvru? atnu akksalig bemkiy hageyu agsn caulin hageyu id-dane. atnu belliyennu krgisi suddhmaduvnn hage kuliti levii kumarrnnu suddhmad bmgard hageyu belliy hageyu av rnnu suddhmaduvnu. ag avru krtnige nitiylli kanikeynnu arpisuvdkkagiye suddhmaduvnu. yehudd mtu yeruslemin kanikeyu krt-

nige purvd divsgllliyu mumcin vrusgllliyu ad hage meccikeya giruvdu. nyaykkeuskr nimmnnu nanu svi-
 api suddene; ag kniheluvvrugu vybhcari gligu sullu
 prmanmaduvvrugu smbl dlli kuliyvnigu vidhvegu
 dikkillidvniku blatkar maduvvrugu anyn nyayvnnu
 tirigisi biduvvrugu nnge bhypddvrugu vireudhvagi
 sighrvad saksigarnagiru venemdu senygl krtnu helut-
 tane. nanu krtnu, nanu bdlaguvdill; addrimd o
 yakeubin kumarre, nivu nasvagill. nimm tmdegl di-
 vsglimdle nnn niym glnnu bittuheugiddiri. avuglgnu
 kekeullill; nnn blige tirugikeulliri; ag nanu nimm
 blige tirugikeulluvenemdu senygl krtnu heluttane;
 adre nivu-yavdrlli tirugikeulleun emdu heluttiri.
 mnusynu devrdnnu kltn maduvne? adre nivu
 nnndnnu kltn madiddiri; adre nivu-yavdrlli nin-
 ndnnu, kltn madiddevemdu annuttiri? dsmbhag
 mtu arpneglne. idr mulk spislptti; nivu, haudu, i
 smst jnamgve nnndnnu kltn madiddiri. nnn alydlli
 aharviruv hage httne palu glnnella beukksd mneylli
 tnniri; idrimd nnnnnu priksisiri; nanu ninge akasd
 kitki glgnu teredu sakaguvstkkimt heccaguvstu asir-
 vad ninge surisdiruvene? emdu senygl krtnu helut-
 tane. idllde nanu nimm nimitt numgi biduvnnnu
 gdrisuvnu; avnu nimm bhumiy phlvnu kedisnu;
 illve nimm draksebli heuldlli tnn phl vnu kalkke
 mumce udurisibiduvdillvemdu senygl krtnu helut-
 tane. jnamgglella nimmnnu dhnyru emdu kreyu-
 vru; yakmdre nivu rmyvad desvaguviemdu senygl
 krtnu heluttane. nimm matuglu nnge vireud-
 hvagi blvagiddvemdu krtnu heluttane; adagyv, nivu-
 ninge vireudhvagi isteumdu navu enu matadiddeve
 annuttiri. nivu-devrnnu sevisuvdu vyrthvemdu
 navu atn niymglgnu kekeumdu senygl krtm mumde
 duhhkvagi ndeddrimd enu pryev jnvemdu helidiri.
 ig navu grvsth rnnu bhagyvmtremdnnutteve; haudu,
 dusttv maduvvru abhivrdhdiyaguttare; haudu, de-
 vrnnu priksisuvvre rksislpttiddare emdu heliddiri.
 ag krtnige bhypduvvru obbr smgdleubbru agagge
 matadikeumdru; krtnu kivigeuttu adnnu kelidnu;
 idllde krtnige bhypduvvrigeuskrvu atn hesrnnu nen-
 suvvrigeuskrvu atn mumde jnapkd pustkvu breylpt-
 titu. nanu nnn abhrnglgnu kudisikeulluv a dindlli
 avru nnnvragiruvremdu obbnu tnge seve maduv tnn
 mgnnnu knikrisuv prkar avrnnu knikrisuvenemdu
 senygl krtnu heluttane. ag nivu tilukeumdu nitivmt
 nigu dustnigu devr sevemaduvvnigu maddvnigu iruv
 heccukdimennu tilukeulluviri.

krtm deudd bhymkrvad dinvu bruvdkkimt mumce
 ninge prvadiyad eliyennu kluhisuttene. nanu bmdu
 bhumiyennu sapdimd heudeyd hage avnu tmdegl
 hrdivnnu mkl kdeg mkl hrdivnnu tmm tmdegl
 kdeg tirugisuvnu.

4

igeu, a dinvu bruttde; adu oley hage uriyuvdu; ag
 grvsthrellru haudu, kettddnnu maduvv rellru hullin-
 mtiuvru; bruv a dinvu avrnnu suddbiduvdu; bern-
 nadru keumbe ynnadru avrige biddu emdu senygl
 krtnu heluttane. adre nnn hesrige bhypduvvrud
 ninge nitiy surynu tnn rekkegllli svsthteynnumtu
 maduvvnagi udyisuvnu; nivu heurtu keuttigeyimd
 bitt krugl hage kunidadviri. dustrnnu tulidubidu-
 viri; yakmdre nanu kary sadhisuv dindlli avru nimm
 padgl kelge budiyagiruvremdu senygl krtnu helut-
 tane. nnn sevkna meusey nyayprman vnu nanu
 avnige heurebinlli smst israyeligeuskr ajnapisiddnnu
 niym glgnu nyayglgnu jnapkmadikeulliri. igeu,

1

bhktihinr aleucneynte ndeide papigl margdlili nillde kuceudyagarru kutukeulluvli kutukeullde krtn nyay prmandilli smteusisi adnnnu ratri hglu dhyanisuv mnusyne dhynnu. avnu tnn kaldlli tnn phlkeudu-vmth, ele baddmth, nirin heulegl blyilli nedlptmth mrd hagiruvnu; avnu madu vdella sphlvaguvdu. bhktihinru hagll, avru gali bdu keumdu heuguv heuttin hage iddare. addrimd bhktihinru nyaytirpinliyu papiglu nitivmtr sbheylliyi nillru. nitivmtr margvnnu krtnu aritiddane; adre bhktihinr margvu nasvagu-vdu.

2

anyjnru keupeudrekgeulluvdu prjegl vyrthvaddnnu yeucisuvdu yake? krtnige vireudh vagiyu atn abhisktnige vireudhvagiyu bhurajru nimtukeullutare; prbhuglu ottagi aleucisuttare. avru-avr bmdhnglunu tumdutumdagi muridu avr kttuglunu nmmimd bisadeun annuttare. prleukdlli kutiruvatnu adkke ngu vnu! krtnu avrnnu prihasu maduvnu. ag atnu tnn keupdimd avr smgd matnaduvnu; tnn keupavesdimd av rnnu klvlpdisuvnu. adagyv nanu nnn arsnnnu nnn prisuddh prvtvad ciyeunin mele sthapisiddene. kttleynnu saruttene; krtnu nnge heliddu-ninu nnn mgnu, nanu i heuttu ninnnnu pdediddene. nnnnnu kelu; ag anyjnrrnu ninn badhyteyagiyu bhumiy kttkdey vrege ninn svasthyvagiyeu keuduvnu. kbbind keulinimd avrnnu muridubiduvu. kumbarn gdigey hage av rnnu odedu curucuragi madibiduvu. addrimd o arsugle, ig jnanvmt ragiri; bhu nyayadhiptigle, siks n pdeyiri. bhydimd krtnnnu sevisiri, ndu gutta ullaspdiri. atn keupvu uri yuvdkke mumceye mgnige muddidiri; ill vadre atn keupdimd nivu dariylle nasvadiri. atnlli bhrsvittvrellru dhnyru.

3

krtn, nnnnnu klvlpdisuvvru hecciddare! nnge vireudhvagi eluvvru anekru. devrlli ivnige yav shayvu illvemdu nnn visydlli anekru heluttare. sela. adre o nnn krtn, nnge guraniyu nnn ghnnu nnn tle ettuvvnu nine. nnn dhvniyetti krtnige meureyittenu; atnu tnn prisuddh prvtvdimd nnn meureynnu kelidnu. sela. krtn nnnnnu kapadiddrimd nanu mlg middegdu eccttenu. nnge vireudhvagi suttlu muttid htuv savir jnige bhydden. o krtn, elu; o nnn devre, nnnnnu rksisu. ninu nnn struglellr dvdey mele heudeu bhktihinr hluglunu murididdi. rksneyu krtnde; ninn jnr mele ninn asirvad umtu. sela.

4

nnn nitiyad o devre, nanu meureyidlu nnge kivigeudu, ikkttinlli nnge visalmadidi. nnn mele kruneiyttu nnn prarthneynnu kelu. o mnusyr puttre, nnn ghnnvu av mankke tirugisuvdu estr vrege? nivu vyrthvaddnnu pritimadi sullnu huduku vdu estr vrege? sela. krtnu tnn bhktnnu tngagi

prtyekisiddanemdu tilidu keulliri. nanu krtnnnu meureyidlu atnu keluvnu. bhybhktiyimdirri; papmadbediri; hasige gl mele nimm svmt hrtydlli matnadi maunvagiri. sela. nitiy bliglnu arpi siri; krtinlli nimm bhrsvividi. nmge ollednnu maduvvru yaremdu heluvvru anekru. krtn, ninn mukhd belknnu nmm mele prkasgeulisu. avr dhanyvu draksarsvu heccid kalkkimt adhik vagi nnn hrtydlli smteusvnu ittiddi. smadhanvagi mlg nidre sh maduvnu; yakmdre krtn, nineubbne nnnnnu sur ksitvagi vasisuvmt madutti.

5

krtn, nnn matuglige kivigeudu, nnn dhyannnu lksyke tmdukeu. nnn arsne, nnn devre, nnn meurey sbdvnu alesu; ninnnnne prarthisuttene. o krtn, bellige nnn svrvnu keluvi; heuttareylli ninge prarthisi melkke neuduvnu. ninu dustvdlli smteusisuv devrll; illve ketttnvu ninn blyilli tmgardu. ninn drstiylli murkhru nimtukeulluvdill. dust kels maduvvrellrnnu ninu hge madutti. sulladuvvrrnnu ninu nasmadutti; keulegarrnnu mtu meusgarrnnu krtnu ashyisuttane. nanadreu, ninn krunatisydimd ninn alykke bruvnu; ninge bhyptu ninn prisuddh mmdird kdeg aradhisuvnu. o krtn, nnn vireudhigl nimitt ninn nitiyilli nnnnnu ndisu; ninn margvnnu nnn mumde sragmadu. avr baylli nmbigstikeyu illve ill. avr olbhagvu ati dusttve. avr gmtlu tered sma dhiye; tmm naligeyimd hemme keucci keulluttare. o devre, avrnnu nasmadu; avru tmm svmt aleuc-neglimd biddu heugli; avr aparvad dreuhgl nimitt avrnnu heurge haku; yakmdre avru ninge vireudhvagi tirugi biddiddare. adre ninnlli bhrsvittvrellru smteusi sli, ninu avrnnu kayuvdrimd yug yugku hrsisli; ninn namvnnu priti maduvvru ninnlli utsahpdli. krtn, ninu nitivmtnnu asirvdisutti. khedyd hage anugrhdmd avnnu sutitikeullu

6

o krtn, ninn keupdimd nnnnnu gdrisbed; ninn ugrteymd nnnnnu dmdisbed. o krtn, nnn mele dyvidu; yakmdre nanu blhinnagiddene. o krtn, nnnnnu svstmadu, nnn elubuglu tllnisuttve. nnn prannu sh bhlvagi tllnisuttde; adre o krtn, idu eliy vrege? o krtn, himtirugi nnn prannu tp-pisibidu. ha! ninn krune nimitt nnnnnu rksisu. mrrdlli ninn jnapkvill; smadhi ylli ninge upkarstuti maduvvru yaru? nanu nrrrll dndiddene; prti ratriyu nnn knnirinimd mmcvu tela duttde. hasigeyu knnirinimd nenedu heuguttde. duhkhdmd nnn knnu btti heugide. nnn skl veriglimd adu deugrubiddide. akrm maduvvre, nnn blyimd teul giri; aluv nnn svrvnu krtnu keliddane; krtnu nnn vijnapneynnu keliddane; krtnu nnn prarthneynnu amgikrisuvnu. nnn struglellru nacikeptu bhlvagi klvl geullli; avru tirugikeumdu ksnmatrllli nacikepdli.

nnn devrad o krtne, ninnlli bhrvsvittiddene. nnnnnu himsisuv vrimd tppisi kapadu; illvadre avnu nnn pravnnu simhmdte hridu tumdu tumdu maduvnu. nnn devrad o krtne, nanu idnnu madidre, amdre nnn kegllli apra dhviddre, haudu, nnneumdige smadhandimdd iddvnnige nanu kedu madiddre, yav karnvillde nnge veriyagiruvnnnnu nanu struvige tppisibittenlla, veriyu nnn pran vnnu hididu himsisi nnn jivvnnu bhumtuge tulidu nnn gaurvnnu dhu-lineulge haki bidli-sela. o krtne, ninn keupdimd elu; nnn verigl ugrtegagi eddelu; nnn nimitt eccrgeullu; ninu nyaytirvikeynnu ajna pisiddiylia. hige prjegl sbheyu ninnnnu suttikeulluvdu. addrimd avr nimitt ninu unntkke tirugikeu. krtnu jnglige nyay tirisuvnu. o krtne, nnnlliruv nnn nitiy prkarvu ytharthtey prkarvu nnge nyaytirisu. dustr dusttnvu mugidu heugli, adre nitivmtnnnu drdhpdisu. nitiyull devru hrdivnnu amtrimdri yglvnu seudhisuttanlla. ytharth hrd yvullvnnu rksisuv devrlli nnn rksne umtu. devru nitivmtrige nyaytirisuttane. devru prtidin dustr mele reusvull vnagiddane. avnu tirigikeulliddre atnu tnn ktti mseyvnu: tnn billu bggisi adnnu siddhmadiddane. avnige mrnayudhglvnu sh siddhmadi, himsisuvrigeuskr tnn banglennu siddhmaduttane. igeu, avnu dustndimdd prsvvedne pduuttane. kednnu grbhdhrisikeumdu sullnnu heruvnu. avnu kuniyennu agediddane. adre tanu aged kuniyeulge tane biddid-dane. avn kedu avn svmt tley mele tiruguvdu; avn nettii mele avn blatkarvu iliyuvdu; krtnnu atn nitiy prkar nanu keumdaduvenu; mheuntnad krtn nam vnnu kirtisuvenu.

8

nmn devrad o krtne, ninn hesru bhumiyllella esteu sresthavigade. ninn mhimyennu akasgl mele irisiddi. struvnnu muyyige muyyi keuduvvnnu nilisibiduvdkke ninn verigl nimitt sisugl mtu meule kusugl bayimd ninu ninn blvnnu sthapisiddi. ninn kekelsvad akasglvnu ninu siddh madid cmdr nkstrglvnu nanu aleu cisuvag mnusynnnu nensuv hage avnu estrvnu? avnnnu drsisuv hage mnusyn mgnu estrvnu? avnnnu dutrigimdt svlpkdime madi prbhavvnnu ghnvnnu avnige kiritvagi ittiddi. ninn kekelsgl mele avnnu aluvmt madiddi; ella kuridnglennu haudu, adviy mrgglvnu akasd pksi glvnu smudrd vianuglennu smudrdlli smcrisuvvthddnnella avn padgl kelge hakiddi. o krtne, nnn krtne, ninn hesru bhumiyllella esteu sresthavigade.

9

o krtne, nanu purn hrdivimdd ninnnnu keumdadut-tene; ninn adbhut karyglennella teurisuvenu. ninnlli smteusisi utsahpduvnu; o mheu nntne, ninn hesrnnu stutisi haduvnu. nnn struglu himdkke tirugi ninn smmukh dimd biddu nasvaguovu. ninu nnn nyay vnnu vyayvnnu sthapisiddi. nitiyull nyaya dhiptiyagi simhasndlli kutukeumdididi. ninu jnamgglvnu gdrisi dustrnnu nas madiddi; avr hesrnnu yug

yugamtr gl vregu alisi bittiddi. o struve, nasn glu sdakalkke mugidive; ninu pttnglennu nasmadiddi; avr jnapkvu avreumdige nasvayitu. adre krtnu sda iru-vatnu; atnu nyaykkagi tnn simhasvnnu siddhma-diddane. atne nitiyimdd leukkke nyaytirisuvnu; atnu prjeglge ytharthvagi nyaytirpu keuduvnu. krtnu kuggidvriga asryvagiruvnu, ikkttn smydlli sh asry-vagiruvnu. ninn hesrnnu tilidvru ninnlli bhrvse idu vru; o krtne, ninnnnu hudukuvvnnu ninu teure-dubidlill. ciyeuninlli vasisiv krtnnu kirtisiri; atn kriyeglennu jngllli tilisiri. atnu rktapradhvnnu vi-carisuvag avrnnu jnapkmdakeulluvnu; atnu dinr kugnnu mretubidnu. o krtne, nnn mele krune-teurisu; nnnnnu hgemadvuvrimd nnge bmd srme ynnu neudu. mrnd bagluglvmdd nnnnnu ettuvatne, nanu ninn stutiynnella ciyeunin mgl baglugllli saru-vhage ninn rksneylli ullaspduvnu. jnamegglu tavu aged kuniylli tave biddiddre; avru adgisit bleyli avr kalu sikkikeumditu. krtnu tanu tirisid nyaytir-pinimdd tnnnnu prktpdisikeumdi ddane; dustnu tnn kekelstdliye sikkibiddi ddane. higgayeun. sela. dustr devrnnu mreyuv ella jnamegglu nrkkke iliyuvru. atnu bdvnnu sdakalkke mreyuvdill. bdvr nirikse emdemdigu nasvaguvdill. o krtne, elu; mnusynu blgeulld irlu; ninn smmukhdlli jnamegglige nyay tirvike agli. o krtne, avrige bhvynn huttsi; ag jnamegglu tavu mnusyre emdu tilukeulluvru. sela.

10

o krtne, ninu durdlli nimtu keulluvdu kstkalgllli ninnnnu mremadikeulluvdu yake? dustru grv dimd dinnnu himsisuttare; avru klpisid yuktigllli tave hidiyldli. dustnu tnn hrdivd asegeuskr heuglikeul-luttane; krtnu ashydpdv leubhiyinu avnu asirvdisut-tane. dustnu tnn grvd mukhidmd devrnnu huduku-vdill; avn yeucneglella dev rilldvuglu. avn margglu yavaglu vysnkrvagine; ninn nyaytirpuglu avn drstige nilukdstu unntvagine; tnn verigle llr mumde ub-bikeulluttane. nanu kdlu vdill; nanu emdigu kedin-lliruvdill emdu avnu tnn hrdivdlli amdukeumdid-dane. avn bayi sapdimdlu meusdimdlu vmcneyimdlu tumbide; avn naligey kelge kedu vyrttheyu ive. avnu heumci hakuv gramgl sthglglli kutukeumdu guptvad sthglglli nirpradiyinnu keullu tane. avn knnuglu gtiyilldvnnu heumci neudu ttve; gviylliruv simhd hage mreylli heumci hakuttane; bdvnnu hidi yu-vdkke heumci hakuttane; avnnu tnn bleyli eledu hidiyuttane. avnu kuggi bevguttane; addrimd gtiy-illdvru avn bldimd biluttare. devru mretu bitti ddane; tnn mukhvnnu mremaduttane; atnu emdu neudnu emdu tnn hrdivdlli helikeumdidane. o krtne, elu; o dev re, ninn ke ettu, dinrnnu mretu bidbed. dustnu devrnnu alksymadvudv yake? -ninu adnnu vicarisu-vdillvemu avnu tnn hrdivdlli helikeumdidane. ninu adnnu neudididi; ninn keyimdd prtiphlekeudu vdkke avn kuyuktiyinnu hgetvnnu drstiutti. gtiyilldvnu ninge tnnnnu oppisuttane; dikkildvnnige shayknu nine. dustn mtu kedukn teulnnu muri; adu sikkde heuguv vregu avn dusttv vnnu ninu huduku. krtnu yug yugamtrglgu arsnagiddane; anyjnamgglu atn desdeu lgimd nasvadru. krtne, dinr ase ynnu ke-liddi; ninu avr hrdivnnu siddh pdisi avr meurege

kivigeudutti. bhumiy mnusynu innu bhyphdisd hage dikkilld vrigu kuggidvrigu nyaytirisuvdkke kivigeut-tiddi.

11

krtnlli nanu bhrvsvnnu ittiddene; pksiynte nimn bettkke odu emdu nnn prankke nivu heluvdu hege? igeu, dustru billu beuggisi ytharth hrđyvullvr mele guptvagi eseyuvdkke tmm banvnnu billige hudi siddhmaduttare. astivargle nirmulvadre nitivmtnu enu madbhudu? krtnu tnn prisuddh mmdirdllli iddane; krtn simhasnvu prleukdlli ade; atn knnuglu drstisutttve; atn reppeglu mnu syn mkkllnu seudhisutttve; krtnu niti vmtnnnu seudhisuttane; adre dustnnnu blatkar priyynnu atn prnvu hge madutttde. dustr mele urluglunu bemkiynnu gmdhkvnnu urigaliynnu atnu surisuvnu. idu avr pand btt lagiruvdu; nitiy krtnu nitiynnu priti maduttane; atn mukhvu ytharthnnnu drstisutttde.

12

krtn, shaymadu; yakmdre bhktu mugidu heuguttane; nmbigstru mnusyn mkkleulgim d illde heuguttare. obbeubbnu tnn nereyv smgd vyrtthvad matnu aduttane; mukhstutiy tutiyimdlu vmcney hrđydimdlu avru matnaduttare. mukhstutiy ella tutiglunu grvdimd matnaduv nalogeynnu krtnu kdidu biduvnu. avru-nmm nalogeyimd navu blgeul-luvuvu; nmm tutiglu nmmve; nmge prbhuvu yaru annuttare. bdvr vythegeuskrvu gtiyilldvr nr luvikegeuskrvu ig nanu eluvnu emdu krtnu heluttane; ubbikeumdvnm d nanu bdvnnu kapaduvnu. krtn vakyglu suddhvakyglagive: mnnin kulumeylli elu sari krgi putkke hakid belliynte ive. o krtn, ninu avrnnu kapadi yug yugku i smtityimd avrnnu bidisi kayuvi. ati nicru heccislpttag dustru prtiyeumdu kdeg u tirugaduttare.

13

o krtn, estr vrede nnnnnu mreyuvi? emdemdigu mreyu viyeu? estr vrede ninn mukhvnnu nnnim d mremaduvi?2 estr vrede nnn prandlli aleucneglunu prtidin nnn hrđydlly dukhkvnnu ittukeullboku? estr vrede nnn struvu nnn mele heccisikeulluvnu? nnn devrad o krtn, drstisi nnge uttrkeudu; nanu mnd niddemadd hageyu nnn struvu-avnnu geddenemdu held hageyu nanu kdulvag nnnnnu himsisuvvru ulaspdd hageyu nnn knnuglunu belguv hage madu. nanadreu ninn kruneylli bhrvsi ttiddene; ninn rk-sneylli nnn hrđyvu ulla spduvdu. nanu krtnige hadu-venu; atnu nnge melu madiddane.

14

devrillvemdu murkhnu tnn hrđydlly helikeumdid-dane. avru kettuheugi ashyvad krtyglunu ma-diddare; ollednnu maduvvnu yavnu ill.2 devrnnu

hudukuv buddhivmtnu iddaneu emdu neuduvd-kke krtnu akasdimd mnusyn mkkll mele knnit-tnu. avrellru tppiheugiddare, avrellru ekvagi heule yagiddare; olleydnnu maduvvnu ill; obbnadru ill. krtnnnu prarthisde reuttiynneu embmte nnn jnrnnu timdu apradhmadidvriga tiluvlikeyillve? alli avru bhybhramt radru; yakmdre devru nitivmtr smtti ylli iddane. krtnu bdvn asryvagiru vdrimd nivu avn aleucneynnu nacike pdisiddiri. ciyeuninimd israyelin rksneyu brli; krtnu tnn jnrnnu sereyim d tirigi br-maduvag yakeubnu ullasi suvnu, israyelnu smteu-sisuvnu.

15

krtn, ninn gudaralli tmguvnu yaru? ninn prisuddh prvtt dlli vasmaduvvnu yaru?2 ytharthvagi ndedu ni-tiynnu ndisi tnn hrđydlly styvnnaduvvne. avnu tnn nalogeyimd cad heluvdill; tnn nereyvnnu nimdisu vdill; avn knnuglige nicnu tirkrislp ttiddane. adre krtnige bhydvuvvnnu gaurvisuttane, aneyimd nst-vadru bdla yisdvnu. tnn hvnnu bddige keuduvdill; nirpradhige vireudhvagi lmc tkkeulluvdill. ivuglunu maduvvnu emdemdigu kdle iruvnu.

16

o devre, nnnnnu kapadu; ninnlli bhrvsvittiddene. nine nnn krtnu; nnn olletn ninge matrllde bhu-miylliruv prisuddhrgu nnn smteus vagiruv mukhsy-thrigu seruttdemdu o nnn atmve, ninu krtnige he-liddi. bere dev rgl himde tvrepduvvr vytheglu heccagu vvu. avr rkt d arpneglunu nanu arpi su-vdill, avr hesruglunu nnn tutiglli ettenu. krtnu nnn palin mttu nnn patrey bhagvagiddane; ninu nnn svastyvnnu sthivagi kapadutti. rmy sthlglli nnge palu sikkitu, haudu, rmniyvad badhyte nnge ade. nnge aleucne helid krtnnnu nanu stutisuvnu, ratriylliyu nnn amtrimdri yglu nnge beudhisutttve. nanu krtnnnu yavaglu nnn mumde ittukeumdid-dene. atnu nnn blgdeylli iruvdrim d nanu kdenu. adrdim d nnn hrđyvu smteusisi nnn hemmeyu ullaspddutttde; nnn srirvu sh nirikseyimd visramtisuvdu. yakmdre ninu nnn atmnnu nrkdlli bittubiduvdill; ninn prisuddhn keuleyuvikeynnu neud geudisuvdill. jivd margvnnu nnge tilisuvi; ninn smmukhdlli priprun smteus vu ninn blgdeylli sasvt bhagyvu iruttve.

17

o krtn, nyayvnnu kelu; nnn meureynnu alesu; nnn prarthnege kivigeudu; adu meusd tutiglimd bmd dill. ninn snnidhiyeulgidm nnge nyaytirpu heur-brli; ninn knnuglu nyayvadvuglunu drstisi. ninu nnn hrđyvvnu seudhisiddi, ratriylli nnnnnu drsisiddi; nnnnnu putkke haki enu kmdukeullill. nnn bayi ati krmismte nanu niscy madiddene. mnu syr kriyegl visyagi ninn tutigl mati nimd nasmaduvvn hadiglige nnnnnu tppisi kapadikumdeno. nnn hej-jeglu jard hage nnn ndeglunu ninn dariylli sthirdisu. o devre, nnge uttr keuduvdrim d nanu ninnnnu be-dikeumdid-dene; yakmdre ninn kiviynnu nnn kde

alisi nnn matnnu kelu. ninnlli bhrvsvttvr vireudhvgi eluv drimd ninu ninn blgeymid rksisuvatne, ascrvad ninn priti kruneynnu teurusu. knnugud-din hage nnnnnu kapadu. ninn rekke gl nerlin-lli nnnnnu mremadu, nnnnnu badhi suv dustrigu nnnnnu suttikeulluv pran strugligu sikkdmte tp-pisuvu. avru tmm keubbinimd seukeriddare; tmm grvd bayi yimd matnaduttare. nmm hejegglli ig nmmnnu suttikeumdidare; tmm drstiynnu bhu-miy mele iduttare. avnu tnn betey duraseymdiruv simhd hageyu guptvad sthlglli heumcu hakiruv simhd mriy hageyu iddane. o krtne, eddu avnnnu nirasegeulisi kedvibidu. dustr keyeulgimd ninn kt-tiy mulk nnnnnu rksisu. o krtne, ninn keacai i mnusyrimd amdre jivndlli tmm paligiruv i leukd jn-rimd nnnnnu parumadu. avr heutteynnu mreyad ninn niksepdimd tumbisutti; avru mkklimd trp-tragi tmm mikk astiynnu tmm sisuglige ulisuttare. nanadregu nitiylli ninn mukhvnnu drstisuvnu; nanu eccrvadag ninn heulikeyumdige trptiheumduvnu.

18

nnn blvagiruv o krtne, nanu ninnnnu pritisuttene. krtnu nnn bmdeyu nnn keuteyu nnnnnu tppisu vatnu nnn devru nanu bhrvsviduv nnn blvu nnn guraniyu nnn rksney keumbu nnn unntvad durgvu agiddane. statistk krtnige nanu meureyiduttene; hige nanu nnn strugleulgimd rksislpduttene. mrnd duhkghlu nnnnnu avrisikeumdvu, bhktihinr prvahglu nnnnnu hedrisidvu. patald duhkghlu nnnnnu suttikeumdvu; mrnd nenuglu nnnnnu suttidvu. nnn ikkttin-lli krtnnu bedidenu; nnn devrige meureyittenu; atnu tnn mmdirdeulgimd nnn svrvnnu kelidnu; nnn meureyu atn snnidhigu atn kiviglliyu mut-titu. ag atnu keupgeumdidnu. bhumiy kdli kmp-isitu; prvtl astivarglu sh ndugi kdldivu; atn mug-inimd heuge eddu atn bayiyeulgimd bemki dhisitu; kemdglu adrimd uridvu. atnu akas glnnu beug-gisi ilidnu; atn padgl kelge kargttlu ittu. atnu kerubin mele kutu haridnu; haudu, galiy rekkegl mele haridnu. kttltnu tnge mrey sthlvagi yu kt-tlin nirugltnu akas mmdvad meudgltnu tnn sut-tle dreyagiyu madi dnu. atn mumdidm prkas-dimd atn mmdvad meudglu klmleglu urigemd glu hadu heudvu. krtnu akasglli gudugidnu; mheuntnu klmleyimdlu urigemdglimdlu tnn sbdvnnu keuttnu haudu, tnn bangltnu kluhisi avrnnu cdurisidnu; mimcuglnnesedu avrnnu glibili madidnu. o krtne, ninn gdrikeyimdlu ninn mugin svasd galiyimdlu nirin kaluvegl neleyu kanbmdu bhumiy astivarglu beladvu. atnu melinimd kluhisi nnnnnu hididu bhl nirugleulgimd elednu. atnu nnnnnu blvll struvi nimdlu hgemadidvnmldu bidisidnu; avru nngimt blisthragiddru. nnn ap ttin divsdlli nnnnnu avru suttikeumdr; adre krtnu nnn adarnadnu. atnu nnnnnu visalsthlkke tmdu nnnnnu tppisibittnu. yak-mdre atnu nnnlli smteuspttnu. krtnu nnn nitiy prkar nnge prtipl keuttnu. nnn kegl suddhtvd prkar nnge bdlu keuttnu. nanu krtn marggltnu kekeumdu nnn devrnnu bittuheuguv dustvvnnu nanu madlill. atn tirpuglella nnn mumde iddvu; atn nengltnu nnnimd teulgis lill. atn mumde smpur-

nagiddu nnn akrmdimd nnnnnu kapadikeumdeno. add rimd krtnu nnn nitiy prkarvu atn knnedurin-lli nnn kegl suddhtvd prkarvu nnge bdlu keut-tnu. ninu kruneyu llvnige kruneynnu teurusuvi; sm-purn nad mnusynige smpurnnagiruvi. suddh nige suddhnagiruvi; murkhnige murkhnagi ruvi. kum-disid jnrnnu ninu rksisuvi; adre nnnu grvistr kn-nugltnu tggisuvi. ninu nnn dipvnnu belgisuvi; nnn dev rad krtnu nnn kttleynnu prkasisuvmt madu-vnu. ninnimd nanu dmdin mele bididnu; nnn de-vrimd geude negedenu. devr margvadreu smpur-nvadddu; krtn vakyyu putkke hakiddagide; atnu tnnlli bhrvsvttvrellrige guraniyagiddane. krtnlld devru yaru? ilve nmm devr heurtu bmdeyu yaru? pra krmdimd nnn nduvnnu ktti nnn margvnnu sm-purn maduv devru atne. nnn kalugltnu jimkegl kaluglmte madi nnn unnt sthlgl mele nnnnnu nil-lisuttane. atnu nnn kelige yuddhvnnu kllisuttane; hige nnn teuluglu ukkin billnnu muriyuttve. ninn rksney guraniynnu sh nnge ninu keuttiddi; ninn blge nnnnnu hididide. ninn satviktvvu nnnnnu hec-cisiyde. nnn hejegg ltnu visalmadi nnn padgltnu edvdmte madiddi. nnn strugltnu himdti hididi ddene; avrnnu smhrisibiduv vrege nanu himtiruglill. avru ellard hage av rige gay madidenu; avru nnn padgl kelge biddiddare. ninu yuddhkagki pra kr-mdimd nnn nduvnnu ktti nnn eduralig ltnu ad-hin madidi. nnn hgeyvnnu nasmaduvmt strugl kuttigegltnu ninu nnge keuttiddi. avru meureyit-tru, adre rksisuvru yaru iddill. krtnigu meure it-tru, adre avrige atnu uttr keud lill. galiy mumdin dhulinhage av rnnu heudedu pudipudi madidnu; bidiy kesrinhage avrnnu heurge cellibittnu. ninu jnr vivadglimd nnnnnu tppisiddi; any jnamggf tleyagi nnnnnu madiddi; nan riyd jnr nnnnnu sevisuvru. nnn matnnu kelideudne avru nnge vidhey raguvru. prkiyru nnge adhinra guvru mtu avru badiheugu-vru; tmm durggleulgimd ndugutla bruvru. krtnu jiv-itnagiddane; nnn bmd yadatnu stutiheumdlu; nnn rksney devru ghnheumdlu. nngeskr muyyige muy-yitirisuvatnu jnrnnu nnn kelge adhinmaduvatnu de-vru tane. nnn struglimd nnnnnu tppisuvnu; haudu, ninu nnn eduraliglimd tppisi nnnnnu mele ettutti; blatkar maduvvnmid nnnnnu bidisiddi. addrimd o krtne, anyjnamg glli ninge upkarstuti maduttene. ninnnnu keumadai ninn hesrnnu kirtisuvnu. atnu tnn arsnige deudd bidugdeynnu keuttu tnn abhisk-tnad davidnigu avn smttigu krpeynnu emdemdigu teurisuttane.

19

akasglu devr mhimeynnu saruttve; amtriksvu atn ke kels vnnu teurisuttde. dinvu dinkke matnnu uccrisuttde; ratriyu ratrige tiluvlikeynnu aruhuttde. matill, bhaseyu ill; avugl sbdv keluvdill. bhumiy meella avu gl prbhutvvu bhuleukd amtyd vrege avugl nudiglu hrdiva; avugllli atnu surynige gudarvnnu hakiddane. avnu mldimg hage tnn keuthdiymd heurtubmdu prakrmsaliy hage odlu smteusisuttane. akas amtydmid heurtu adr amtygl vrege suttuttane; avn bisilige mreyadddu omdu ill. krtn nyayprmanvu smpurnvagiddu pranke jivkrvagide: krtn saksiyu

murkhrnnu jnaniglnnagi maduttde. krtn kttle glu nyayvaduvlagiddu hrðykke smteuskrvagive; krtn ajneyu suddhva dddu; knnuglnnu belgisuttde. krtn bhyvu pvitrvagiddu emdemdigu neleyagide. krtn nyayglu styvagiddu ottagi nitiyullvug lagive. avu bmgarkkimtlu bhl apmji gimtlu apeksistkkvuglu; jenigimtlu seudhisid jenu tuppkkimtlu sihiyadvu glu. ninn sevknu avuglimd eccrislpdu ttane; avuglnnu kekeulluvdrlli deudd prtí phl umtu. tnn tppuglnnu tilidukeulluvvnaru? guptvad pagglimd nnnnnu nirmmadu. grvd pagglimd ninn sevknnu dur madu. avu nnnnnu alde irli; ag nanu smpurtnagiddu mhadreuhdimd nirpra dhiyaguvenu. nnn blvu nnn vimeuc knu agiruv krtne, nnn bayiy matu glu nnn hrðyd dhyanvu ninn mumde meccikeyagirli.

20

krtnu ikkttin divsdlli ninn prarthneyynu kelli; yakeubn devr hesru ninnnnu kapadli. prisuddh sthldeulgimdm ninge shay kluhisli; ciyeu ninim ninnnnu blpdisli. ninn arpneglnnella jnapkmadi ninn dhnbliynnu amgikrisli. sela. ninn svmt hrðyd prkar ninge keudli; ninn aleu cneyennalla puresli. navu ninn rksneylli hrsisi nmm devr hesrinlli dhvj ettuvevu; krtnu ninn binnhglnnella pure sli. krtnu tnn abhisktnnnu rksisutta nemdu tnn prisuddh preukdeulgimdm tnn blgey rksnkrvad prakrmdimdm avnige uttr keuduvnemdu ig nanu blleu. kelvru rthglliyu kelvru kuduregl lliyu bhrsvidduttare; adre navu nmm devrad krtne hesrnnu jnapkmadutteve. avru beuggi biluttare; adre navu eddu nimtukeullutteve. krtne, rksisu; navu kre yuvag arnsu nmge uttr keudli.

21

o krtne, ninn bldlli arnsu smteuspdvnu; ninn rksneylli esteu adhikvagi ullaspdvnu. avn hrðyd aseynnu ninu avnige puresi avn tutigl binnhvnnu tdeyllli. sela. olletnd asirvadgleumdige avnnnu edu- rugemdu apmrijy kiritvnnu avn tlege idutti. jivvnnu avnu ninnimdm bedlu ninu avnige yugyugamtrgligu dirghayusyvvnu keutte. nn rksneylli avn hecclvu deudddagide, gaurvvnnu ghnteynnu avn mele idutti. ninu emdemdigu avnnnu adhikvagi asirvad madiddi. ninn mukhd mumde avnnnu adhik vagi smteuspdvnmte madiddi. arnsu krtnlli bhrsvidduttane; mhe- unntn krpe yimd avnu kdle iruvnu. ninn stru gella ninn kege sikkuvru; ninn blge ninnnnu hge- maduvvru sikkuvru. ninu keupisuv kaldlli avrnnu bemkiy oley hage maduvi; krtnu tnn keupdimdm avrnnu numgibiduvnu; bemkiyu avrnnu dhihi bidu vdu. ninu avr phlvnnu bhumiyel gimdlu avr smt- tiynnu mnusyn mkk leulgimdlu nasmaduvi. avru ninge vireudhvagi kednnu ytnisidru; puresla rd yuk- tiynnu klpisidru. ninu avrnnu bennu tirigisuvmt maduvi; avr mukhkke eduragi ninn billnu hgggllli huduvi. krtne, ninn svmt bldimdm ninu ghn heumdid- vnagu; hige navu ninn prakrm vnnu hadi kirtisuvevu.

22

nnn devre, nnn devre, yake nnnnnu kebittiddi? ninu yake nnge shay maddeyu nnn kugige kivi geud- deyu durvagiddi.2 o nnn devre, hglinlli kreut- tene; ninu uttr keuduvdill; ratriylliyu nanu maun- vagiru vdill. adre ninu prisuddhnagiddi; ninu is- rayelin steutrgllli vas maduva tnu. ninnlli nmm pitrg- lu bhrsvittru; avru bhrsvittddrimdm ninu avrnnu tppi sidi. ninge avru meure ittdrmd tppis lpt- tru; ninnlli bhrsvittddrimdm avru nacike pdill. nanu hulve, mnusynll; mnusyrimd nimdislpttvnu jnimdm tirsksrlpttvnu agiddene. nnnnnu neuduvvrellru nnnnnu geli madi nguvru, avru tuti aglamdi tle adisutta- atnu krtne mele bhrsv vittiddanlla; atnu avnnnu tppisi avnnnu bidisli; atnu avnlli smteusp- dutta nlla annuttare. adre ninu grbhdimdm nnnnnu tegedi; nnn tayiy edeyllidag nanu niriksisuvmt ma- didi. huttimdinimdm nine nge adhar; nnn tayiy heutteyimd nnnnnu brmadid nnn devru nine agiddi. nnnimdm durvagirbed; ikkttu sviap vagide; nnge shayknu yaru ill. bhl heuriglu nnnnnu suttiikeumdiv; basanin blvad heuriglu nnnnnu mutti keumdiv; hridu biduvmt hgrjisiv simhd hage nnn mele tmm bayi teredi ddare. nanu nirin hage heuylypttiddene; nnn elubuglella kilu tppive. nnn hrd yvu mend hage nnn krulugl mdhydlili krgiheugide. nnn skti beuki- y hage ongi heugide; nnn nalige amglkke htuttde; mrnd dhulige nnnnnu brmadidi. nayi glu nnnnnu suttiikeumdiv; durgmargl sbheyu nnnnnu mut- tiikeumdiv; avru nnn keglennu kaluglennu tividdare. nnn elu buglennella enisuttene; avru nnnnnu drstisi neuduttare. nnn vstrglennu tmmlli palu madikeul- luttare. nnn amgigeuskr citu hakuttare. adre o krtne, ninu nnnimdm durvagirbed; o nnn blve, nnn shaykke tvrepdu. nnn pravnnu ktiyimidlu nnge priyvad- ddnnu nayiy bldimdlu bidisu. nnnnnu simhd bay- imdm rksisu; nnnnnu kadukeungl keumbuglimdm tp- pisi uttr keutteylla. nanu ninn hesrnnu nnn sheudr- rige saruvnu; kutd mdhydlili ninnnnu stutisuvnu. krtne bhyppdvre, atnnu stutisiri; yakeubin ella smtandvre, atnnu ghnpdisiri; israyelin ella smtand- vre, atnige bhyppdiri. smkt pdvvn smkt vnnu atnu tirsksrlill, ashyisill; tnn mukhvnnu avnimdm mre- madill; adre avnu meureyidlu atnu kelidnu. mha sb- heylli ninnnnu kuritu nnn steutru ningi ruvdu; nnn prmanglennu atnige bhyppdu vvr mumde slisuvnu. dinru umdu trptiyaguvru; krtnnu hudukuvru atnnu stutisuvru; nimm hrðyvu emdemdigu bduku- vdu. leukdmtydliluvv ella jnru jnapk madi krtne kdeg- e tirigikeulluvru; jnamg gl geutrglellru ninn mumde aradhisuvru. rajyvu krtnde; jnamggllli aluvatnu atne. bhumiy pustrellru umdu aradhisuvru; tmm pravn- nu bdukislarde dhulinlli iliyuvvrellru atn mumde addbiluvru. omdu smtanvu atnnu sevisuvdu. adu krtn smti emdu enis lpdvdu. avru bmdu atne idnnu madiddanemdu atn nitiynnu huttliruv jnrige tilisu- vru.

23

krtnu nnn kurubnu; keurtepdenu. atnu hsr- ugavlugllli nnnnnu tmguvmt maduttane. samt-

vad nirugl pkkdlli nnnnnu ndisuttane. nnn prannu punrjivis maduttane. nitiy darigllli tnn hesrin nimm nnnnnu ndisuttane. haudu, nanu mrnd nerlin kniveylli ndedru kedige bhyptenu; yakmdre ninu nnn smgd iddi; ninn keulu deunneyu nnnnnu adrisuttve. nnn verigl edurinlli nnn munde mejnnu siddhmadutti; ninu nnn tleynnu enneyimad abhisekisutti; nnn patreyu tumbi heursusuttd. niscyvgi olletnuv kruneu nnn jivnd divs glillela nnnnnu himbalsuvvu; nanu krtn mneylli emdemdigu vasmaduvnu.

24

bhumiyu adr smstvu bhuleukvu adrlli vasisuvvuglu krtnvuglu. atnu adnnu smudrgl mele sthapiis prvahgl mele adnnu sthir pdisiddane. krtn prtvnnu htutuvnu yaru? illve atn prisuddh sthldlli nilluvnu yaru? suddh hstglu nirmilvad hrd yvu ullvnagiddu tnn prannu vyrtth tvkke ettdeyu illve meusdimd ane id deyu iruvvne. avne krtn kdeyimd asirvadnnu tnn rksknad devrimd niti ynnu heumduvnu. atnnu hudukuv smttiyyu ide; o yakeubyr devre, ninn snnidhiynnu hudukuvru imthvre. sela. baglugle, nimm tleglunu ettiri; nity dvargle, ettpldiri; mhimeyull arsnu olge bruttane. i mhimey arsnu yaru? blvu prkrmvu ull krtnu; yuddhdlli prkrmvull krtnu. baglugle, nimm tleglnnettiri; nitydvar gle, avuglunu ettiri; mhimey arsnu olge bruttane. mhimey arsnad itnu yaru? yesygl krtnu, itne mhimey arsnu-sela.

25

o krtn, ninn kdeg nnn prannu ettuttene. o nnn devre, nanu ninlli bhrvse iduttene; nanu asabhmgpddmetadu; nnn struglu nnn mele jyeut-sah maddirli. ninnnnu niriksisu vvrlli yaru asabhmgpddirli; niskarn vagi dreuh maduvru nackegeullli. o krtn, ninn margglunu nnge teuri su; ninn dariglunu nnge klisu. ninn stydlli nnnnnu ndisi nnge klisu; ninu nnn rksney devragididi; nanu dinvella ninnnnu niriksisu tene. o krtn, ninn amthkrnglunu ninn pritiy dyeynnu jnapkmaideku; avu adiyimd iddvuglu. o krtn, nnn yavvnd pagglunu dreuhglunu jnapk maidekulle ninn kruneu prkar ninn olle tnd nimm ninu nnnnnu jnapk maideku. krtnu olleynnu irayvullvnu agi ddane; addrimd atnu papd margdlli iruvvrige beudhisuvnu. dinrnu nyay dlli ndisi avrige tnn margvnu klisuvnu. atn odmbdikeynnu saksiglunu kekeullu vvrige krtn dariglella kruneu styvu ullu. o krtn, nnn akrmvu bhl vagide. ninn hesrin nimm adnnu mnaisu; krtnige bhyptuv mnusynu yaru? avnu adu keullv margdlli atnu avrige beudhisuvnu. avn prannu sukhldli ulukeul-luvdu; avn smtanvu desvnu svadhinmadikeullu-vdu. krtn guttu at nige bhyptuvvreumidige ade; tnn odmbdike ynnu atnu avrige tilisuvnu. nnn knnuglu yavaglu krtn kdeg ave; atne nnn padglunu bleyimd heurge brmaduvnu. ninu nnn kdeghe tirugi nnn mele kruneidu; nanu omtig nagiyyu badhepudvvnagiyyu iddene. nnn mnevuytheglu heccagive; ninu nnn smktgleulgimnd nnnnnu heurge brmadu. nnn smk-

tvnnu neuvnnu neudu; nnn pagglinnella ksmisu. nnn struglunu neudu, avru heccagiddare; krurvad hge yimd avru nnnnnu hgemaduttare. ha, nnn prannu kapadi nnnnnu bidisu; nanu asabhmgpddmte madu; nanu ninlli bhrvsv vittiddene. ytharthteyu nirmalteyu nnnnnu kayli; ninnnnu niriksisuttene. o devre, is-rayelyrnnu avr ella bhade gleulgimnd vimeucisu.

26

o krtn, nnge nyaytirisu; yakmdre nanu nnn ytharthtv dlli ndedukeumdiddene. nanu krtnlli bhr vsvittiddene; nanu kdlluvidl. o krtn nnnnnu seudhisi priksisu; nnn amtrimdri yglunu hrdivnu seudhisu. ninn pritiyyu krpeyu nnn knnugl munde ave; nanu ninn stydlli ndedukeumdiddene. nispreyu-jkreumdige nanu kutukeull lill; vmckr smgd nanu heuguvdill. durmargigl sbheynnu hgemadiddene; dustr smgd kutukeulluvdill. o krtn, steutrd sbddimd prktisi ninn adbhutgl nnella tilisuv hage nnn keglunu nirml tvdlli teuledu, ninn blipithvnu suttuvnu. krtn, ninn vassthanvnu gaurvd nivasvnu nanu pritisiddene. papatmr smgd nnn prannu rkt surisuvvr smgd nnn jivvnu tegeybed. avr keglilli kedu ade; avr blge lmcglimd tumbide. nanadere nnn ytharthtvdlli ndeyu tte: nnnnnu vimeucisu; nnge kruneuyll vnagiru. nnn padvu smsthdlli nilluttd; sbheglilli nanu krtnnnu stutisuvnu.

27

krtnu nnn belku rksneyu agiddane; nanu yarige bhyptu venu? krtnu nnn jivd blvagiddane; nanu yarige hedruvnu? nnn mamsvnu tinnbekemdu dustru amdre nnn veriglu struglu bmdag avru edvibiddu. nnge vireudhvagi dmdu ilidru nnn hrdivu bhyptdu; yuddhvu nnn mele eddru idrilliyyu nanu bhrsvagiruvnu. omd nne krtnimd bysiden, adne hudukuvnu; krtn rmyteynnu drstisuvdu atn mmdir dlli vicarisuvdu nnn jivnd dinglllela krtn alydlli vas-maduvdu agide. kedin smydlli atnu tnn gudardlli nnnnnu bcciduvnu. tnn guptvad dereylli nnnnnu mremaduvnu; bmdy mele nnnnnu nillisuvnu. ig nnn suttliruv strugl mele nnn tleuy etlpttiruvdu. addrimd atn gudardlli utsahd bliglunu arpi suvnu; haudu, krtnige hadi kirtisuvnu. o krtn, nanu kuguv svrvnuu kedu; nnnnnu krunis nnge uttrkeudu. ninu-nnn mukhvnuu nivu hudukiri emdu helidiylla. krtn, ninn mukhvnuu hudu kuvnu emdu nnn hrdivu ninge helitu. ninn mukhvnuu nnge mremadbed; ninn sevknunu keupdimd tilbed; ninu nnge shayknagididi; nnnnnu visirjised; nnn rksney o devre, nnnnnu bit-tubidbed. nnn tmdetaymdir nnnnnu teuredubitu krtnu nnnnnu seriskeulluttane. o krtn, ninn margvnu nnge beudhisu; nnn vireudhigl nimm smvad hadiylli nnnnnu ndisu. nnn verigl istkke nnnnnu keuttubidbed; sulu saksiglu krurtvd svasbiduvru nnge vireudhvagi eddidare. jivitr desdlli krtn olletn vnu neudduvenemdu nanu nmbe heugidre murche heuguttiddene. krtnigagi kadiru, dheryv-giru; atnu ninn hrdivnuu bl pdisuvnu. krtnigagi kadiru emdu nanu heluvnu.

nnn bmdeyad o krtne, ninge meureyiduttene; maunvagirbed. ninu summiddre nanu kuniylli iliyuvvrige smannaguvunu. nanu ninge meureyidu vag nnn keglngu ninn prisuddh deveuktiy kdege ettuvag nnn vijnapney sbdvnnu kelu. dustr smgdlu apradhmaadvvr smgdlu nnnnnu eleybed; tmm nereyvrige avru smadhanvagi matnaduttare; kedu avr hrdydlldi ade. avr krtygl prkar vagiyu kettndd kriyegl prkarvagiyu avrige keudu; avr kegl kelsd prkarvagi avrige keudu. avr prtikarvnnu avrige tirugmadu. krtu krtyglngu atn kegl kelsvnnu avru lksisuvdill, addrimd avrnnu vrddhigeulside nirmulmadu. krtnige stutiyumtagli; nnn vijnapne glngu atnu keliddane. krtu nnn blvu guraniyu agiddane; nnn hrdivu atnlli bhrsvittdrmd shay heumidenu; addrimd nnn hrdivu blhvagi utsah pduvdu; nnn hadinimd atnnu keumda duvnu. krtu avrige blvagiddane; tnn abhisktn rksney blvu atne. ninn jn rnnu rksisu; ninn svasthyvnnu asirvidu; avrnnu pripalisutta yugyugku av rnnu melkke ettu.

29

o prakrmsaligle, krtnige ghnvnnu blvnnu slisiri; krtu hesrige sltkk ghnvnnu slisiri; krtnige prisuddhtvd saumdrylli aradhisiri. krtu dhvniyu nirugl mele ade. mhi mey devru guduguttane. krtu bhl nirugl mele iddane. krtu dhvniyu skti yulldu; prbheyulldu. krtu svru dev daruglngu muriyuttd; haudu, krtu lebneunin devdaruglngu muriyuttane. avuglngu kruvin hageyu lebneunnnu sirieunnnu elekaduke-und hageyu haradumte maduttane. krtu svru agni vjaleglngu bhedisuttd. krtu svru army vnnu kldisuttd; krtu kades arnyvnnu kldisuttane. krtu svru jimkeglngu iy madi adviglngu bylu maduttd; atn mmdirdlli prtieubnu atn mhimey visyvagi matnaduttane. krtu prlyd mele kutukeulluttane; haudu, yugyugku krtu arsnagi kutu keumdidane. krtu tnn jnrigle blvnnu keuduvnu; krtu tnn jnrrnu smadhan dimd asirvidisuvnu.

30

o krtne, ninnnnu keumdaduvunu; ninu nnn struglu nnn visydlldi smteuspdmdte madi nnnnnu melkke ettididi. nnn devrad o krtne, ninge meureyidlu nnnnnu svstmadiddi. o krtne, nnn prannu smadhiyimd ettididi; nnn tggige iliydmte nnnnnu jivdlli kapadiddi. o krtu prisuddhre, atnnu kirtisiri; atn prisudhtvnnu jnapkmadi keumdadiri. atn keupvu ksnmatr. atn ktaksu jivve; ratriylli dukhvu tmgbhudradu beligge anmdvu bruvdu. nnn abhivrdhiylli-nanu emdigu kdlu vdill emdu helidenu. krtne, ninn kta ksdimd nnn bettvu sthivagi nilluvmtte madiddi, ninn mukhvvnu mremadlu klvigeumdenu. o krtne, nanu ninge kugikeumdenu; krt nige vijnapne madi-denu. nanu kuniylli dre nnn rktldi labhvenu? dhulu ninnnnu keumdaduvdeu? adu ninn styvnnu tilisu vdeu? o krtne, kelu; nnn mele krneyidu. krtne, ninge

shayknagiru. ninu nnn geulatvnnu kunidatkke tiru gisiddi; nnn geunittnnu tegeduhaki smteus dimd nnn nduvnnu kttiddi. hige nnn hecllvu maunvagirde ninnnnu kirtisuvdu. nnn devrad o krtne, yugyugku ninnnnu keumdaduvunu.

31

o krtne, ninnlli bhrsvittu keumdidene; nanu emdigu asa bhmgpddmte madu; ninn nitiylli nnnnnu rksisu. ninn kiviynnu nnn kdege tirugisu; beg nnnnnu rksisu. nnnnnu rksisuvdkke nge blvad bmdeyu rksna mneyu agiru. nnn bmdeyu keuteyu nine; ninn hesrin nimmitt nnnnnu ndisu; nnge marg drsknagiru. avru guptvagi oddid ble yeulgidm nnnnnu heurge ele; ninu nnn blvagiddi. styd devrad o krtne, nnn atmnnu nnn kege oppisuttene; ninu nnnnnu vimeucne madiddi. vyrvhad sullugl nnn nrisuvvnnu nanu hgemaiddene; adre nanu krtnlli bhrsvittdene. ninn krune ylli ullasisi smteuspdvnu; yakm dre ninu nnn kstvnnu lksyke tmdu nnn prannu ikktuglliruvdnu aritiddiylldi. struvin keylli nnnnnu oppisibidilli; nnn padglngu aglvad sthldli nillisiddi. o krtne, nnnnnu krune; nanu ikkti nlliddene. nnn knnu prannu heutteyu dukhdimd ksinvagive. nnn jivvu cimte yimdu nnn vrusglu nittusurinimdu tiriheugive; nnn sktiyu nnn apradhdmd kumdi elubuglu ksinvagive. nnn veri glellrige, visesvagi nnn nereyvrige, nanu nmdeyu pricirige hedrikeyu agiddene; heurge nnnnnu neudidvru nnnnnu bittu odiheudru. sttn hage mnsineulgidm mretu bidlptiddene; nanu oded beuki y hage iddene. nanu anekr cadiynnu keliddene; suttlu bhy ade; nnge vireudh vagi aleucne madi nnn pran tegedu keulluvdkke avru yeucisuttare. o krtne, nanu ninnlli bhrsvittdene; nnn devru nine emdu heliddene. nnn ay skalvu ninn keyllide; strugl keyimdu himsepdisuvvrimdu nnnnnu bidisu. ninn mukhvu ninn sevkn mele prkasili, ninn kruneymd nnnnnu rksisu. o krtne, ninge meureyitiddene; nanu asabhmgpddmte madu; dustr asabhmgpddi; avru smadhiylli maunvagirli. nitivmtr mele grvdimdu tirs kardimdu kthin vagi matnaduv sullin tutiglu maun vagli. ninge bhydvuvvrigeuskr mnusy puttr mumde ninnlli bhrsv ittrigeuskr ninu ittruv olletnu esteu deuddu. avrnnu ninn snnidhand mreylli mnu syr grvkke ninu mremadutti; naligell vivadkke derylli guptvagi avrnnu kapu duvi. atnu bhrvad ptndlli tnn as ryvad krune nge teurissidane krt nige steutr. adre nanu ninn knnugl edurinimd kdidu haklptiddene emdu atur dlli helidenu; adru nanu meureyidu vag nnn vijnapnegl svrvnnu ninu kelidi. krtne kta prisudhre, atnnu prti madi; krtu nmbikeyulvnnu kayu ttane; ahmkar maduvvnige bhlvagi muyyigemuyyitirissuttane. krtnlli niriksi suvvrellre, dheryvagirri; atnu nimm hrdivvnnu drdhpdisuvnu.

32

yavn dreuhvu ksmislpptideyeu, yavn papvu mucclptideyeu, avne dhynnu. krtu yavnige apradhvnnu enisuvdillveu, yavn hrdivdli vmcne iruvdill-

lveu, a mnusy dhnyu. nanu maunvagiddag din-
vella nrluvd rimd nnn elubuglu svedu heudvu. ra-
tri hglu ninn ke nnn mele bharvagittu; besigey br-
galkke nnn sarvu tirugikeumditu. sela. nnn pa-
pvnno ninge tllisidenu. nnn apradhvnno mucclll.
nnn dreuhgltnu kuritu krtnige arikemaduvnemdu
helidenu; ag ninu nnn papd akrmvnno prihri sidi-
sela. idkkeskr bhktrellru ninnnnu kmdukeulluv
kaldlli ninge prarthne maduvru; niscyvagi bhl nirin
prvh glu avn sviapkke bruvdill. ninu nnn mreyy;
krtnimmd nnnnnu kayutti; bidugley haduglimd
nnnnnu avrisi keullutti sela. nanu – ninge buddi
heluvenu; ninu heugtkk margvnno ninge beudhisu-
venu; nnn knninimd ninnnnu ndisuvenu. addrimd
vivekvilld kudurey hageyu hesr kttey hageyu irbediri;
avu ninn sviapkke bardhage, avuglu barinimdlu kdi-
van dimdlu bigislpdtkkdu. dustrige vytheглу bhl;
adre krtnlli bhrsvividuvvnno kruneu suttikeullu
vdu. nitivmtre, krtnlli smteusisiri, ullaspdiri; ytharth
hrdyullvre, utsah dhvnimadiri.

33

o nitivmtre, nivu krtnlli smteuspidiri; ytharthru
steutr maduvdu yeugyvagide. krtnnu kinnri yimd
keumdadiri; httu tmtigl vineyimd atnnu kirtisiri.
atnige heus hadnnu hadiri; mhadhvnnyimd impagi
barisiri. krtn vakyvu ytharthvaddu. atn kelsglella
stydlli madlpttve. atnu niti nyaygltnu prtimadu-
tane; bhumu ella krtn olletndimd tumbide. krtn vaky
dimd akasvu atn bayiy usurinimd adr senyvellvu um-
tadvu. atnu smu drd nirugltnu rasiyagi kudisuttane;
agadhvnno ugrangilli iduttane. bhumu yella krtnige
bhypdli; bhuleuk nivasi gellru atnige hedrli. atnu
hellu ayitu; ajnapislu adu sthirvayitu. krtnu jnamggl
aleucneynnu vyrrh maduvnu; jnr klpnegltnu nis-
phlmadu ttane. krtn aleucney emdemdigu atn
hrdyd aleucneglu tltlmt rkku nilluvvu. krtnu yar
devragiru vneu yav jnamgvnno tnn svasthyynnagi
adukeumdiddaneu a jnre dhnyru. krtnu akasdimd
mnusyr mkklellrnnu drstisi neuduttane. tnn ni-
vassthldimd bhuniva siglellr mele knniduttane. avr
hrdy gltnu ekvagi rupisi avr kelsgltnella grhisikeul-
luvvnu atne. yav arsnu adihkvad senydimd rksislp-
duvdill. prakrm saliya adihkisyimdm bidislpdu-
vdill. kudureyu bhdrtge vyrrhvagide; illve tnn ad-
hikblldimd yannu tppisuvdill. igeu, krtn knnu atnige
bhypdvr vr meleynu atn kruneynnu eduru neuduvvr
meleynu ade. idrimd avr pravnno mrndimd bidisi br-
gal dlli avr jivvnno kapaduttane. nmm prnvu krt-
nigagi kadukeullutde; nmm shayvu guraniyu atne.
atnlli nmm hrdyvu smteusisutde; navu atn prisud-
dhvad hesrinlli bhrsvittiddeve. navu ninnnnu niri-
sisuv prkar o krtne, ninn krpeyu nmm mele irli.

34

nanu ella kalgllli krtnnu stutisuvunu; atn steutrvu
yava glu nnn baylli iruvdu. nnn prnvu krtlli heug-
likeulluvdu; idnnu dinru keli smteuspduvr. nnn
smgd krt nnnu ghnpdisiri. navu ottagi atn hes-
rnnu ghnpdisun. nanu krtnnu hudu kidenu; ag

atnu nnge uttrkeuttu nnn skl bhitiglimd nnnnnu
bidisidnu. avru atnnu drstisi prkas heumdidru.
avr mukhglu nacikepdlill. i bdvnu meure yidlu;
krtnu adnnu keli avn ella ikkttugleulgmim avnnnu
rksisidnu. atnige bhypduvvr suttlu krtn dutnu ilu
keumdu avrnno kapaduttane. krtnu olleyvnemdu ru-
cisi neudiri; atnlli asr yisikeulluv mnusynu dhnyu.
atn pri suddhre, nivu krtnige bhypdiri; atnige bhyp-
duvvrige enu keurte ill. prayd simhglu keurteyagi
hsiyuttve; adre krtnnu hudukuvvr yav olley
dkkadru keurte pduvdill. mkkle, nivu bmdu nnn
matnnu keliri; nanu krtn bhynnu nimge klisuvunu.
olleydnnu neudumte divsgltnu priti madi, jivvnno
keuruv mnusynu yaru? kedinimd ninn naligeynnu
meusvnu nudiyd hage ninn tutigltnu kayi. kedin-
imdm teulgi olleydnnu madu; sma dhanvnno huduki
adnnu himbalisu. krtn knnuglu nitivmtre meleynu atn
kiviglu avr meurey kdegum ave. kednnu maduvvr
jnappvnu bhumu yeulgmim kdidiuhakuvdkke krtn
mukhvu avrige vireudhvagide. nitivmtre kugu ttare;
ag krtnu keli avr ella ikkttugleulgmim avrnno bidis-
uttane. murid hrdydvrigre krtnu sviapvagiddane; jiid
atmvnnu rksisuttane. nitivmtre nuge bruv keduglu bh-
lvagive; adre avellvuglimd krtnu avnnnu bidisut-
tane. atn elubu gltnella kapaduttane; avugllli om-
dadru muriylpduvdill. kedu dustrnnu keullu vdu; ni-
tivmtnnu hgemaduvvr hala gvuru. krtnu tnn sevr
pravnno vimeucisuttane; atnlli bhrsvividuvvr ha-
laguvdill.

35

o krtne, nnn smgd vyayjavaduvvredne smgd vyayj-
vadu; nnge vireudhvagi yuddhmaduvvr smgd yuddh
madu. guraniynnu khedyvnnu hidu keumdu nnn
shaykke nimitukeu. bhille ynnu hididu nnnnnu him-
sisuvvrige eduragi addgtti–nane ninn rksne emdu
nnn pranke helu. nnn pravnno hudukuvvr
nacikepttu avman heumdlu; nnge kednnu klpisuvvr
himdirugi ljjepldi. avru galiy mumdin heuttin hage
agli; krtn dutnu avrnno himdtli, sela. avr margvu
kttleyu jarikeyu agli; krtn dutnu avrnno himsisli.
karnville avru nngeuskr tmm bleynnu kuniylli adg-
isittiddare; karnville nnn prankeuskr adnnu age-
diddare. nasvnu avnige tiliyde brli; avnu adgisitt
bleyu avnnne hidiyli; amtha nasnkkgi avnu adrliye
billi, adre nnn prnvu krtlli ullasisi atn rksne yli
smteusisuvdu. krtne, bdvnnu avnigim blisthrimd
haudu, dridrnnu keurteyullvrnnu sulukeulluvnmim
bidi suvvnad ninn hage yaru emdu nnn elu buglella
heluvvu. sullu saksiglu eddu nanu tiliydvugltnu
nnn mele heurisli dru. nnn pravnno kedisuvdkke
melige bdlagi kednnu nnge madidru. nana dreu avru
asvsthvadag, geuni ttu heuddukeumdu nnn pran-
vnu upvasdimd kumdisidenu; nnn prarthneyu nnn
edegge tirugitu. avnu nnge snehitnu illve sheudru
ad hage ndedukeumdeni; tayigagi dukhdpdvv
hage bharvullv nagi beuggikeumdeni. nnn apttin-
lli avru smteuspttu kudikeumdu; haudu, nanri yd
duskru nnge vireudhvagi kudi keumdu; summnirde
nnnnu sulukeumdu. autngllli gelimadvu kptigl
smgd nnn mele tmm hlugltnu kdiyuttare. krtne, estr
vrege ninu neuduvi? avr nasnglimdlu simhglimdlu

nnn priyad pranvnnu tppisu. mhasbhe ylli ninnnnu keumdaduvunu; bhujnrlli ninnnnu stutisuvunu. nnn struglu nnn vis ydlli sullagi smteuspdde irli; illve nnnnnu karnvillde hgemaðuvvru knnu snnemadde irli. avru asmadhanvagi matnadi desðliruv samtr mele meusd visyglñnu klpisuttare. haudu, nge vireudhvagi tmm baynnu agl maði-aha, aha nmm knnu adnnu neuditu annuttare. o krtne, ninu idnnu neuididi; summnirbed, o krtne, nge ðurvagir bed. nnn ðevre, krtne, nnn nyaykku nnn vyayjkku eccr-vagi uðrekgeullu. o krtne, nnn ðevre, ninn nitiy prkar nge nyaytirisu; avru nnn visyvagi smteuspdde irli. avru tmm hrðy dlli-ha, nmm istve nerveritu emdu heldirli. avnnnu numgi bittevemdu avru helde irli; nnn kedinlli smteus pðuvvru kuð naciķeumdu otige glibili yagili, nge vireudhvagi tmmnnu heccisi keul-luvvru naciķeynnu avmanvnnu heuðduķeulli. nnn nitiylli smteus pðuvvru utsaħðvnnimadi anmðpdi; haudu, tnn sevkñ abhivrdðhiylli smteu spðuv krtnu mhimeķeumðli emdu avru yavaglu helli. ag nnn nali geyu ninn nitiyñnu steutrvnnu ðinvella ucķisuvdu.

36

papvu dustñ mñssineulge nudiutttiruvdrimð avñ knnedu rige ðevr bhyve ill. hgege tkk tññ akr-mvñnu kmdukeulluvvuge avnu tñnnnu tane heug-leikeulluttane. avñ bayiy matuglu akrmvñ meusvu agive; buddhi yimð ñdeyuvdñnu olleðu maðuvdñnu bittiddane. kuyuktiyñnu tññ hasigey mele klpisut-tane; olleðlilð margðlli nimtu keulluttane; kettiddñnu ašyisuvðill. o krtne, akasðlli ninn krñeyu aðe; ninn nmbigstikeyu meghl vreve muttide. ninn ni-tiyu deuðð prvtgl hagide; ninn nyaytirtuglu mha agaðhve. o krtne, mñusyrñnu mrgglñnu smrķsisutti. o ðevre, ninn priti krñeyu esteu sresth vaddu! mñusyn mkklu ninn rekķegl nerlilñli bħrvse iðuttare. ninn alyð pripurñteyimð avru smtrptiyaguvru; ninn smbħrmdñdiyimð avrige kuðiy maðuvi. ninn bliylli jivð bugge umtu. ninn tejjisñ belkñnu neuðuvevu. ninnñnu tilidvrige ninn krpeyñnu ytharth hrðyð-vrige ninn nitiyñnu neleyagirisu. grvð pað nge vireuðh vagi barde irli; ðustr ke nñnnnu tegeðu ħakðirli. alli akrm maðuvvru biðiddare; avru kelge ħaklpttu ellarde iððare.

37

ðurmargigligeuskr keupisi keullbed; illve ninu akrm maðuvvrige vireudhvagi heutteķiccu pað bed. avru ħullin hage beg ķeuyylpttu ħsurad seuppin hage baði-heuguvru. krtñlli bħrvsvittu olleýdñnu maðu; ag ðesðlli vasmadi nijvagi trpti ħeumdu vi. krtñlli an-mðvagiru; ag atnu ninn hrðyð apekseglñnu ninge keuðuvnu. ninn margvñnu krtñge oppisu; atñlli bħrvs viðu; atnu adñnu nerverisuvnu. ninn ni-tiyñnu belķin hageyu ninn nyayglñnu mðhyahñd hageyu atnu ħeurge br maðuvñ. krtñlli samtv-agiru; maunvagiddu atñgagi eðurñeunu; tññ margðlli sphl vaguvññgeuskrvu yuktiglñnu nðisuv mñusyrigeuskrvu ķeupmaðikeullbed. ķeupvñnu nil-lisu; uriyñnu bittubidu; ħeğaðru ķeumadð hage

ķeupisiķeull bed. ðurmargiglu kðidu ħaklpaðu-vru; krtñnnu niriķsisuvvre bħmiyñnu svadhin maðikeulluvru. inñu splp smyðlli dustñu irnu; haudu, avñ stħlvñnu ninu jagrtēyagi vicarisidru iķe, aðu iru vðill. aðre satvikru bħmiyñnu svadhin maðikeumdu bħl smaðħandlli anmð pðuvru. dustñu nitivmtñgagi ħeumcuhaku vñu, avñ mele tññ ħilluglñnu kðiyut-tane. krtñu avñ ðin bruttðemdu neuði nguttane. ðustru bðvñnnu mttu ðin nñnu ķeðvibiðuvðķķu sn-margðrvñnu keullu vðķķu kttiyyñu ħiriðiddare mttu tmm billu glñnu beuggisiddare. avñ kttiyy avñ hrðyvñne iriyuvðu; avñ billuglu muridu ħeugu vñu; aðre nitivmtrñnu krtñu uðħar maðuttane. krtñu ytharth ðinglñnu aritiddane; avñ baðhyteyu yu-gyugķķu iruvðu. viptkallði avñ asabħm pðuvðill; ksamð ðivsglłli trtptipðuvru. ðustru nasvaguvru; krtñ struglu ķurimrigl ķeubbin hage iððu krgiķeugu vru; ħeugeylli krgiķeuguvru. dustñu salmaði tirigi sllisu-vðill; nitivmtñu ðyaluvagi ķeuduttane. atñu asirv-ðisidvru bħmiyñnu svmttrisi keulluvru; atñu spsið-vru kðidu ħaklpaðvru. olle mñusyn ħeijeglu krtñimð ðrðħ vaguttve; atñu avñ margðlli smteus pðuttane. avñu biððu ħeudagyu purn vagi ķeðvpðuvðill. yak-mðre krtñu tññ ķeyimð avñnnu mele ettuttane. nanu balknağiddenu, ig muðuknağiddene; aðre nitivmtñu ķebiðlpttiddñnu avñ smttiyy reuttigagi bħiķsebeðu-vdñnu nanu neuiðlli. avñu yavaglu ðyaluvagi sal ķeuduttane; avñ smttiyy asirvað ħeumduvðu. ķe-ðiniñmð teulgi olleðñnu maðu, ag yugyugķķu vas-maðuvi. krtñu nyayvñnu priti maðuttane; tññ prisuð-ðħrñnu teuredubidñu; avñ yug yugķķu kapadlpað-vru; aðre ðustr smttiyy kðiduhaklpaðvru. nitivmtñu bħmiyñnu svadhinmaðikeumdu emðemðigu aðrli vasvagiruvru. nitivmtñ bayi jñanvñnu ucķisuvðu; avñ nalige nyay vñnu nudiuvðu. ðevr nyay prma nvu avñ hrðyðlli aðe; avñ ħeijeglu kðluvðill. dustñu nitivmtñgagi ħeumcu ħaku ttane. avñnnu keulllu ħuðukuttane. krtñu avñnnu dustñ keylli biðuvðill; illve nyayvicarñeylli avñu dustñemdu tirtu ħeum-duvðill. krtñnnu niriķsisu, atñ margvñnu ķeukeullu; ag bħmiyñnu svadhini maðikeulluv hage ninnnnu atñu ettu vñu; ðustru kðiduhaklpttag ninu adñnu neuiðvi. dustñu deuðð aħiķarðlñru vðñnu nanu neuiðidenu; avñ ħsuragi vistrisiķeumð mħ hage ið-dñu. aðre avñu alidu ħeudñu; iķe, avñu illvaðñu; haudu, avñnnu nanu ħuðu ķiðenu; aðre avñu sikkłlil. spmurnñnnu gmnisu, ytharthñnnu neuðu; a mñusyn amtyvu smaðħanvagide. apraðiglu ek vagi nasvagu-vru; ðustr amtyvu tegeðu ħaklpaðvru. nitivmtr k-ñneyu krtñimle; iķktññ kallði avñ blvu atñ. krtñu avrige šaymaði avrñnu tppisuvñu; ðustrimð avrñnu tppisi rķsisuvñu; avñu atñlli bħrvsvittiddare.

38

o krtne, ninn rauðrðimð nñnnnu gðrisbed; ninn reusðimð nñnnnu siksibed.2 ninn banġlu nññlli blvagi nettive; ninn ke nnn mele bħarvagide. ninn ķe-up ñimittvagi ninn srirðlli svstħvenu ill; nnn pað ñimitt nnn elubugłlil viśramtiye ill. nnn akrmglu nnn tley mele eriķeugive; bħarvað ħeurey hage nge

viarid bharvagive. nnn basumdeglu nnn mudhtvd nimitt narutta kivu tumbi ave. nanu kuggiddene, bhlvagi heugiddene; dinvella duhkhvullvnagi tirugaduttene. nnn nduvu uriyimd tumbide; nnn mamsdlli svsthvnu ill. nanu bhlvagi jylpttu bhlinnagiddene; nnn hrđyd nrluvike yimd mulguttene. krtne, nnn asevela ninn mumde ide; nnn nittusiru ninge mreyaddlll. nnn hrđyvu bđidukeulluttde; nnn sk-tiyu nnnnnu bittu heugide; nnn knnugl belku sh nnnlli ill. nnn priyru snehitru nnn hunnnnu neudi oreyagi nilluttare; nnn nereyvru durdlli nimtid-dare. nnn prānvnu hudukuvvru ble odduttare; nnn kednnu hudukuvvru kedin matuglīnnaduttare; dinvella meusglīnnu klipsuttare. adre nanu kivudn hage kelisikeullill; tnn baynu tereyd mūkn hage nanidenu. nanu kivi kelisidvnmteyu prtyuttr keudlardvnmteyu adenu. o krtne, ninnnnu nirikisuttene; nnn devrad o krtne, ninu uttr keuduvī. avru nnn visydlli smteuspddirli emdu nanu amdukeumdenū; nnn pad jaru vag avru nnge vireudhvagi tmmnnu heccisi keulluttare. nanu kedlpdv sthitiylliddene; nnn vysvnu yavaglu nnn mumde ade. nnn akrmvnu tilisuvēnu; nnn papkkeusr duhkhpdvūnu. adre nnn struglu curu kagi blvagiddare; nnnnnu tppagi hgemađu vvrū hecciddare. olledkke bđlāgi kednnu silisuvvrū nnn struglagiddare. nanu olle dnnu anusirisuvvnagiddene. o krtne, nnnnnu bđbēd; nnn devre, nnge durvagirbed. nnn rksne yagiruv krtne, nnn shaykke beg ba.

39

nnn naligeyimd papmadd hage nnn margglīnnu kapadi keullūvenemđu dustnu nnn mumde iruvag nnn bayige kđivan ittukeullūvenemđu helidenu. maundimd muknadenu; olle dnnadru adde summniddenu; adre nnn vythēyu klkitu. nnn hrđydlli smtap ukkitu; nanu yeucisuttiruvlli bēmkīyu riyitu. nnn naligeyimd matadidenu. krtne, nanu estu asthirnemđu tiliyuv hage nnn amtyvnnu nnn divsglu keumc vembdnnu nnge tilisu. igeu, nnn divs glīnnu genuddvagi maddidi; nnn ayusyvu ninn mumde enu illd hagide; niscyvagi uttm sthitiylliruv prtīyeubbnu ottareylli vyrtadvne. sela. niscyvagi mnsysnu vyrtadvad teurike ylli ndedukeulluttane; niscyvagi vyrtv vad gđdl maduttare. avnu aisvryvnnu kuppe maduttane; adre adnnu kudisuvvrū yareu ariynu. hīgīrlāgi krtne, nanu innu yavđkke kadukeulli? nnn nirikse ninnlli ade. nnn ella dreuhglimd nnnnnu bādisu; buddhihinn nimdege nnnnnu gurimadbed. nanu maunvadenu, nnn bayi tereyllil; ninu adnnu madidi. nnnimd ninn pettnu teulgisu; ninn keheude tđimd nanu sttu heuguttene. akrm kkeuskr đrīkeglīmd ninu mnsysnnu siksīside avn saumđryvnnu nusiy hage halumadutti; niscyvagi prtī mnsysnu vyrtadvadne-sela. o krtne, nnn prarthneyvnu kēlu; nnn meurge kīvigeudu; nnn knnirige maun vagirbed. nanu ninn smđg prdssthnū; nnn tmdeglellr hage prvasiyagiddene. krtne nnnnnu ulisu; ag nanu illimd heugibittu illde heuguvdkkimt mumce blvnnu tirigi pđeyūvnu.

40

nanu krtngagi talmeyimd kadiddenu; atnu kīvigeuttu nnn meure yvnu lksīsidnu. 2 atnu nnnnnu nasnd kuniyimđu mtu burudey kesrinimđu etti nnn padglīnnu bmdēy mele nillisi nnn hejjeğlīnnu sthīrpdīsidnu. nnn baylli nutn hadnnu ittiddane; adu nmm devr steutrvē; anekru idnnu neudi bhypttu krtnlī bhrvsvīdvru. krtnnu tnn bhrvsvagi madīkēumđu ahmkarīglīnnu gaurvisdeyū illve sullin kdege tirugikeull deyu iruv mnsysnu dhnyu. o nnn devrad krtne, ninu madid ninn adbht karyglu nmm kdegīrv ninn yeucneglu bhl; avuglīnnu krmvagi ninn mumde enīslareu; avuglīnnu nnn tilisi helbekadre enīsvdkkimt heccagive. yjndlīlyu arpneylīlyu ninu ist pđlīll; dhnblynnu papdblynnu ninu kēllil. nnn kīvīglīnnu ninu teređ; ag nanu-īgeu, nanu iddene; pustkd suruliylli nnnnnu kuritu bredde. o nnn devre ninge meccīkēyaddnnu madlu smteusisuttene; ninn nyay prmanvu nnn amtrmgdlli ade. nanu nitiyvvu deudd sbheylli saribittiddene; igeu, o krtne, nanu nnn tutigile addi madlīlvemb smgti ninu tilīdv nagiddi. ninn nitiyvvu nnn hrđydlli adgīslīll; ninn nmbīkeyvnu rksneyvnu nanu prktsiddene; ninn priti krūneglīnnu styvnnu deudd sbheylli nanu mremadīll. krtne, ninn amthkrūneglīnnu nnnimd hīmegeybed; ninn priti krūneglu ninn styvu yavaglu nnnnnu kayli. lekk vīllđstu keduglu nnn suttlu avrīskeumđive; nanu melkke neudlardstū nnn akrm glu nnnnnu hīdīdvē; avu nnn tley kudlu glīgīmt heccagive; addīrīmd nnn hrđyvu nnnnnu kumdisītu. o krtne, nnnnnu bīdisu vdkke istvullvnagi, o krtne, nnn sha ykke tvrepđu. nnn prānvnu tegeylu adnnu hudukuvdkke kudīkeulluvvrellru asabhmgttu lījēpđli; nnn kedinlli smteuspđuvvrū hīmdkke attlpttu av man heumđli. aha, aha emđu nnge heluvvrū tmm nacikey phlkkagi halāgi; ninnnnu hudukuvvrellru ninnlli anmđptu smteusīsi; ninn rksneyvnu prīmadav vru-krtnu mhīmēpđli emđu yava glu hēlli. adre nanu dīnnu bđ vnu agīddene; adru krtnu nngeuskr yeucisuttane; nnn shayvu nnnnnu tppīsavu tnu nīne; o nnn devre, tđ madbed.

41

bđvnnu prambrīsvvnu dhnyu; kedin smydlli krtnu avnnu tppīsvvnu. krtnu avnnu kapadi jīvd-līdvnu; avnu bhūmīylli dhnyagi rvvnu; ninu avn strugl istkke avnnu oppīde iruvī. hasīge mele ksinīsv vnnu krtnu bldīsvvnu. ninu avn reugdlli hasīgeyvnu srimađu. krtne, nnge krūne teurīsi nnn prānvnu svsthvadu; ninge vīreudhvagi papmadīde nemđu nanu helīdenū. avnu sttu avn hesru navsaguvdu yavag emđu nnn struglu nnnnnu kuritu kednnu matnaduttare. nnnnnu neuduvdkke avnu bmdre vyrtv matu aduttane; avn hrđyvu avnīge akrmvnu kudisuttde; avnu heurge heudag adnnu heluttane. nnnnnu hge maduvvrellru kudi nnn mele pīsug-uttu ttare; nnge vīreudhvagi kednnu klpīsuttare; kett reugvu avnnu hīdīdvē, īg avnu mlgīkeumđvnagi emđīgu elnu emđu avru annuttare. haudu, nnn reut-tīyvvu tīmdmth, nanu bhrvsvīttmth, nnn apt snehitnu nnge vīreudhvagi tnn kalnnu addegtittidane.

adre ninu, o krtne, nnn mele kruneteurisi nnnnnu el-
madu; ag nanu avrige prtikarvnnu maduvenu. nnn
stru nnn mele jydhvni madde iruvd rimde ninn ol-
umeyu nngiruv demdu nanu blenu. nnnnnadreu
nnn ytharth tvdlili ninu uddhrisi ninn smmukhdlli
emdemdigu nnnnnu nillissiddi. israyelin devrad krt-
nige yugyugku keumdat vagli. amen. amen.

42

o devre, jimkeyu nirin teureglennu hege bysuvdeu
hageye nnn prnvu ninnnnu bysuttd.2 devri geuskr
haudu, jivvull devrigeuskr nnn prnvu dahgeul-
luttd; yavag bmdu devr mumde kanisikeulli? ninn
devru elli emdu avru dinvella nnge heluv drimd
nnn knniru nnge hglirulu ahar vagide. ivuglennu
jnapkmadikeumdag nnn prnvu nnnlli ksinisuttde;
smuh deumdige nanu heugi utsahdhvniymdlu steu-
trdimdlu prisuddh dinvnnu acrisuv smuhd smgd
devr alykke avreum dige nanu heudenlla. nnn
pranve, ninu kuggiheugiruvdenu? nnnlli ninu yake
vyakulpdutti? devrnnu niriksisu; nanu atn shaykk-
agi atnnnu innu keumdaduvenu. o nnn devre,
nnn prnvu nnnlli kuggu ttde; addrimd yeurdn
simeymdlu hermeunyrimdlu misar snn bettdimdlu
ninnnnu jnapkmadikeullutdene. ninn nirin prvahd
sbddimd agadhvu agadhhke kugu ttde; ninn aleglu
tereglu ella nnn mele haduheugive. adagyu hglin-
lli krtnu tnn priti, kruneynn ajnapisuttane; ratri
ylli nneumdig atn hadu nnn jiva dharknad de-
vrige prarthisuvenu. devre, yake nnnnnu mretubit-
tiddi? yake nanu struvn badheyli iddu duhkhल्ली
ndedu keullbekemdu nnn bmdeyad devrige nanu
heluvnu? nnn veriglu-ninn devru elli emdu din-
vella nnge heli nnnnnu nimdisiddrimd nnn elubuglu
muridhagive. nnn pranve, kuggiheugiruvdenu? yake
nnnlli vyakulpdutti? devrnnu niriksisu. nnn mukhd
lksnvu nnn devru agiruvatnnnu nanu innu keum-
daduvenu.

43

o devre, nnge nyaytirisu. bhkti illd jnamgd smgd
nnn nyayvnnu vadisu; meusvu anyayvu ull mnusyn-
imd nnnnnu tppisu. ninu nnn blvad devragiddi; yake
nnnnnu tlli bitiddi? yake nanu struvn badheyli iddu
duhkhल्ली ndedukeullbeku? ninn bel knnu styvnnu
kluhisu; avu nnnnnu ndisi ninn prisuddh prvttku
gudargilu nnnnnu brmadli. ag devr blipithd bligu
nnn adhik smteusvad devr bligu bmdu haudu, kin-
nriyimd, nnn devrad o devre, ninnnnu keumdadu-
venu. o nnn pranve, kuggiheugiruvdenu? yake nnnlli
vyakulpdutti? devrnnu niriksisu. nnn mukhd lksnvu
nnn devru agiruvatnnnu innu keumdaduvenu.

44

o devre, ninu himdin kaldlli, amdre nmm tmdegl
divsdlli madid karyvnnu avru nmge vivrisiddare;
adnnu navu ninn kiviglimd keliddeve. ninu ninn
keyimd jnamgglennu heurdisi (nmm tmdeglennu) net-
tiddi; jnrnnu badhepdisi avrnnu heurge hakidi. avru

tmm kttiyimd desvnnu svadhinpdiseikullilli; avr
teulu avrnnu rkisillil; adre ninn blgeyu teulu ninn
mukhd prkasvu ivugle avrnnu rkisidivu; ninn olume
avrigittlla. o devre, nine nnn arsnu; yakeub nige
bidugdeglnnu ajnapisu. ninnimd nmm veriglennu
deubbevu; ninn hesrnnli nmm eduraliglennu
tuliuvuvu. nanu nnn billi nlli bhrsvividuill. nnn
kttiyu nnnnnu rkisuvdill. ninu nmm veriglimd
nmnnu rkisidi; nmnnu hgemadivrvnnu naci-
ke pdisidi. navu dinvella devrlli hecl pduvevu; ninn
hesrnnu yugyugku keumda duvevu. sela. adre ninu
nmnnu tlibittu nmnnu avmanpdisutti; nmm
senygl smgd ninu heurtuheuguvdill. veriy mumde
navu himdirug madutti; nmm hgeyvu tmgeuskr
keulle iduttare. tinttk kurigl hage nmnnu avrige
oppisiddi; anyjnamg glili nmnnu cdrisiddi. ninn
jnrnnu kryvilde maribidutti. avr beleyimd ninu ninn
smptnnu heccu madlill. nmm nereyvrig nmnnu
nimdegu suttiruvvrig geliyagiyu hasyvagiyu
nmnnu idutti. anyjnamgllili gadeyagiyu prjeglili
tleyadisuvnte nmnnu idutti. nimdkn mtu duskn
svrkkeuskrvu struvn muyyigemuyyi keuduvvn
nimi ttvu dinvella nnn glibiliyu nnn mumde ide;
nnn mukhd nacikeyu nnnnnu mucciye. idella
nmm mele bmtu; adre ninnnnu mretubidillil; ninn
odmbdikeylli sulla dlill. nmm hrdivu himdiruglil;
nmm hejjeclu ninn hadiyimd teulglil. ada gyu
mhaghtsrpl sthldlli nmnnu jiji mrnd nerlinimd
nmnnu muccibittiddi. navu nmm devr hesrnnu
mretu any devrige nmm keglennu cacidre devru
adnnu vicarisneu? atnu hrdiv mrm glennu tilidid-
dane. haudu, ninn nimitt din vella keullpdutteve;
keyugurigl hage enislpdutteve. o krtne, eccrvagu,
yake nidre madutti? eddelu; sdakalkku nmnnu
tlibidbed. yake ninn mukhvvnnu mre madi nmm
smktvnnu badheynn mretu bidutti. nmm prnvu
dhulin vregu beuggiye; nmm heutteyu bhumige
amti keumdidde. nmge shayvagi elu; ninn krpey
nimitt nmnnu vimeucisu.

45

nnn hrdivu omdu divy visyvnnu rcisuttiruvdu; ar-
snnnu kuritu nanu madidvuglennu vivrisuttene; nnn
naligeyu breyvnnu lekhnymte siddhvagide. ninu
mnusyr mkkligimt ati sumdr nagiddi; ninn tutigllili
krpeyu heuyidde; addrimd devru emdemdigu
ninnnnu asi rvdissidane. o prakrmiye, ninn
mhimeymdlu ghnteyimdlu ninn kttiyann seumtkke
bigi dukeu. styte satvikte nitigeuskrvu ninn gh-
nteyimd abhivrdhiheumdi svarimadu; ninn blge
bhymkrvadvuglennu ninge klisuvdu. ninn hdvad ban-
glu arsn stru gl hrdivylli nettive; avuglimd jru ninn
kelge biluttare o devre, ninn simhas nvu emdemdigu
iruvdu; ninn rajydmdu nyaydmvagine. ninu
nitiyannu priti madutti; dusttvnnu hgemadutti; add
rimd devru, ninn devru, ninn smgdigrigimt heccagi
ninnnnu anmd teldimd abhisekisi ddane. ninn
vstrglella beulvu agru dalcinni ivugl suvasneyimd
iruttve. ivuglimd avru dmdt armnegleulgidm
ninnnnu smteuspdisuttare. arslug kumarte jru ninn
gaurvvull striyrlli iddare; raniyu ophir bmgarvnnu
dhrisikeumdu ninn blgdeylli nimtiddale. o mgle,

kivigeuttu keli aleucisu, ninn svmt jnrnnu ninn tmdey mneyennu mretubidu. ag arsnu ninn saumdry vnnu bhlvagi apeksisuvnu; atne ninn krtnu; atnnnu aradhisu. turin mglu kanikeyeumdige alli iruvlu; amdre prje gllli sthitivmtru ninn dneyennu keurvuru. arsn mglu tnnlli purn ghnvullv lagiddale; avl vstrvu cinndimd neyidde. ivlu ksuti vstrglnnuttu arsn blige trlpduttale; avl himde iruv knyeyrad avl smgdigru ninn blige trlpduttare. smteusdimdlu ullasdimdlu avru trlpduttare; avru arsn armneyeulge prvesisuvru. ninn tmdeglige bdlagi ninn mkllu iruvru; avrnnu bhumiy melella prdhanrnnagi maduvi. tltlamtrgl llella ninn hesrnnu nanu jnapkpdisuvenu; addrimd jnru yugyugamtrglgu ninnnnu keumdaduvru.

46

nmm asryvu blvu agiruv devru ikkttinlli nmge vises shayknu. addrimd bhumiyu tegedu haklpt-tru bettglu smudrd mdhykke oyy lpttru adr niruglu gheusisi kdldidu adr ubbrdimd bettglu alladidru navu bhypdevu. sela. omdu ndi ade; adr kaluveglu devr pttvnnu mheunntn gudargl prisuddh sth-lvnnu smteuspdisuttve. devru adr mdhydlli iddane; adu kdldu; devru heuttareylli adkke shay madu-vnu. any jnamgvu gheusisitu, rajyglu kdldivu; atnu tnn dhvniynnetti kugidag bhumiyu krgitu. senygl krtnu nmm smgd iddane; yakeubn devru nmge as-ryvagiddane. sela. bnniri, krtn karygltnu drstisiri. atnu bhumiylli emtha nasngltnu ndisiddane; yud-dhgltnu bhumiy amtyd vrede nillisi billnnu muridu bhleyennu kdidu tumdumadi rthgltnu bemkiyimd suduttane. samt vagirri, nane devragiddanemdu tilukeulliri; jnamggllli unntnagiruvenu; bhumiylli nanu heccislpuvenu. senygl krtnu nmm smgd id-dane; yakeubn devru nmge asryvagiddane. sela.

47

ella jnre, nivu nimm kegltnu ttitiri; jyarbhtdimd de-vrige dhvniyeyiri. mheunntn krtnu bhyk rnu bhumiy melella mhaarsnu agiddane. jnrnnu nmm kelgu jnamgglnnu nmm padgl kelgu adhin madid-dane. atnu pritimadu yakeubn ghnteyad nmm bad-hyteynnu adukeulluttane=sela. devru mhadhvniy-imd, krtnu tutu riy sbddimd, mele heugiddane. de-vrige stutiglnnu hadiri, stutiglnnu hadiri; nmm ar-snige stutiglnnu hadiri, stutiglnnu hadiri; devru bhu-migella arsnu; tiluvlikeyimd stutiglnnu hadiri. anyj-namgvnnu aluttane; tnn prisuddh simhasndlli kutid-dane. jnr adhiptglu abrahamn devr prje smgd kudi keumdidare; bhumiy guraniglu devr vsdllive; atnu bhlvagi heccislpttidane.

48

nmm devr pttndlli atn prisuddh prvtdlli krtnu deusd vnu bhlvagi stutislpuvatnu agiddane. uttrd parsvgllli deudd arsn pttnvad ciyeun prvtvu rmniyva dddu ella bhumige smteuskrvaddu agide. devru adr armnegllli asry vemdu geuttagide. igeu, arsruglu kudikeumdu ottagi haduheudru; avru adnu neudi

asc ryppttru; avru kvlpttu odi heudru. bhitiyu heruvvl hage neuvu alli avrnnu hidiyitu. mudn galiyimd tarsis hdguglnnu ninu odeyutti. navu hege kelideveu hag-eye senygl krtn pttndlli, amdre nmm devr pttndlliye neuiddevu; devru adnu emdemdigu sthirpdisuvnu. sela. o devre, ninn priti kruneynnu ninn mmdird md-hydlli navu smrisiddeve. o navu, ninn hesrige tkkm-tye ninn steutrvu bhumiy amtygl vregu ade. ninn blge nitiyimd tumbi ade. ninn nyaytirvikegl nimitt ciyeun prvtvu smteuspdli; yehudd kumarteyru ul-laspdi. ciyeunnnu suttu avl suttlu tirugi adr buru-jugltnu lekkisiri. mumdin tlamtrkke tilisuvdkkeuskr adr burujugl mele mnssittu akey armnegltnu lksisiri. i devru yugyugamtrglgu nmm dev ragiddane. atnu mrnd vregu mmmnnu ndisuvnu.

49

ella jnre, idnnu keliri; bhuleukd nivasiglira, ke-liri; bhuleukd jnre, ucc nic bdv blidre, keliri. nnn bayi janvnnu nudiyuvdu, nnn hrdyd dhyannu vivekvullddagiruvenu. nanu samyvnnu kivigeuttu keli kinnriyennu barisutta adr gudharthvnnu prktisu-venu. nnn dreuhvu nnnnnu suttikeulluvag kedin dingllli nanu yake bhypdbeku? avru tmm smpttn-lli bhrsvvittu adhik aisvryglili hecclpduvru. adre sda kalkku bdukiruvmt madi keuleyuvikeynnu neudd hage tnn sheudrnnnu yav mnusynu avnu devrige hn-vnnu (idu) keuttu adrimd vimeucislaru. avr prand vimeucneyu amuly vagide; adu yugyugku nilluvdu. jnaniglu sayuvru; huccnu psupraynu kud nasvagi bereyvrig tmm astiynnu biduvdnnu avnu neudut-tane. tmm mneglu yugyugku tmm nivasglu tlt-lamtrkku irbekemdu amtrydlli yeucisi bhumiglige tmm hesrugltnu idu ttare. mnusynu ghnvullvnadu sthirvill; avnu nasvaguv psugl hage iddane. avr i margvu avr huccutn vagide; adre avr smtandru avr matugltnu meccuttare. sela. avru kuri glmte smadhiylli haklpduttare; mrnvu avrnnu tinnuttde; ytharthru beligge avr mele aluvru; avrige nivasvird hage smadhiylli avr rupvu ksyisuvdu. adre devru nnn pravnnu smadhiy bldimd vimeucne maduvnu, atnu nnnnnu amgikrisuvnu. sela. obbnu aisvryvmt nadre mtu avn mney ghnvu deudda dre bhypdbed. avnu sayuvag enu tegedukeumdu heugnu; avn gh-nvu avn himde ilidu heugdu. avnu bdukiddag tnn pravnnu stutisikeumdagyu ninu ninge ollednu madikeumdre jnru ninnnnu keumda duvru. avnu tnn tmdegl vmsd blige heuguvnu; avru belknnu emdigu neudu vdill. mnusynu ghnteyliddu vivek villdvnadre mdidu heuguv psuglige smnaggiddane.

50

blith devragiruv krtnu tane matnadi suryeudy-dimd astmand vregu bhunivasigltnu krediddane. saumdryd pripurnteyad ciyeuni nimd devru prka-sisiddane. nmm devru bruttane, maunvagirnu; bemkiyu atn mumde dhisuvdu; adu atn suttlu deudd birugaliymtiruvdu. tnn jnrige nyay tirisu-vdkke melinimd akasgltnu bhumi ynnu kreyuttane. yjndimd nnn smgd odmbdike madid nnn prisud-

dhrnnu nnn blige ottugudisiri. akasglu atn niti ynnu prkistutte; devru tane nyayadhi ptiyagid-dane. sela. o nnn jnre, keliri, nanu nudiyu-venu; o israyele, ninge vireudhvagi nanu saksikeudu-venu; nanu devru, haudu ninn devru nane. ninn bligligeuskr ilve ninn dhnbligeuskr nanu ninnnnu gdrisuv dill; avu yavaglu nnn mumde ive. ninn mneyimnd heuriyinnu ilve ninn deuddiglimd heut-glennu tegedukeullenu. adviy mrgglellvu bettglliruv savir psuglu nnnve. bettgll pksiglennella nanu blenu; kadumrgglu nnnvuglagive. nanu hsididdre ninge helenu; bhuleukvu adr pripurnteyu nnnve. heurigl mamsvnnu tinnuveneru ilve heutgl rktvnnu kudiyuveneu? devrige steutrvnnu (bli yagi) arpisu; mheunntnige ninn prman glennu silisu. ikkttin divsdlli nnnnnu kre; nanu ninnnnu tppisibiduvenu; ag nnnnnu ghnpdisuvi. adre dastnige devru helu-vdenmdre - nnn niymglennu prkistuvdu ningenau? il-ve ninn odmbdikeynnu ninn baylli uccrisuvdeke? ninu siksuvnnu hgemadi nnn vakyglennu ninn himde hakuttiylla. klennu neudidre avneumdige op-putti; jarr smgd ninn palu ide. ninu ninn baynnu kedige oppisutti; ninn naligeyu meusvnnu jeudis-uttde. ninu kutu keumdu ninn sheudrnige vireud-hvagi nudi yutti; ninn svmt odhuttidvn mele cad helutti. ivuglennu ninu madidagyu nanu maunvagid-denu; addrimd nanu sh ninn hage obbnemdu ninu nensidi; adre nanu ninnnnu gdrisi ninn knnugl mumde i krtvglennu krmvagiduvenu. devrnnu mretu biduvvre, nanu nimmnnu hridu curumad dnte nnn keyimd nimmnnu bidisuvvru yaru iruvdillvembdnnu grhisikeulliri. steutrvnnu arpisuvvnu nnnnnu ghn pdisuttane; tnn ndvlikeynnu krmpdisi keulluvvnnige devr rksneynnu nanu teurisuvenu.

51

o devre, nnn mele kruneid; ninn pritrkruney prkar ninn ati syvad amthkrune gl prkar nnn dreuh glennu alisibidu. nnn akrmdimd nnnnnu purnvagi teule; nnn papdimd nnnnnu suddhimadu. nnn dreuhglennu nanu oppi keulluttene; nnn papvu yavaglu nnn mumde ide. ninu ninn matugllli nitivmt nagiyu ninn nyaytirvikeylli nirmlna giyu iddiylla; ninge matrve vireudhvagi nanu papmadi ninn drstiylly i kettddnnu madiddene. igeu, nanu akr mdlli rupislpptenu; papdlli nnn tayi nnnnnu grbhdhrisidlu. igeu, amtr-mgdllli ninu styvnnu apeksisutti; rhyddlli nnge jnan-vnnu ninu tiliymadu. hisseupnimd nnnnnu teule; ag nanu suciyaguvnu. nnnnnu teule, ag himkkimt bilupaguvnu. nanu utsahvnnu smteusvnnu keluv hage madu. ag nnn murid elubuglu amndisuvvu. nnn papglennu neuddnte ninu vimukhnagu; nnn akr-mglennella alisi bidu. o devre, suddhhrdyvnnu nnnlli srstisu, sthirvad atmvnnu nnn amtrmgdlli nutnpdisu. nnn smmukhdimd nnnnnu heurge hakbed; ninn prisuddhatmnnu nnnimd tegedukeullbed. ninn rksney amndvnnu nnge tirugikeudu; ninn sid-dhmnssinimd nnnnnu melett. ag dreuhiglige ninn margglennu kliusuvnu; papatmru ninn kdege tirugu-vru. o devre, nnn rksney devre, rktapradh dimd ninu nnnnnu bidisu; ag nnn naligeyu ninn nitiyinnu gtti-yagi haduvdu. o krtne, nnn tutiglennu tere; ag

nnn bayi ninn steutrvnnu prktmaduvdu. yjn vnnu ninu istpdudill. illvadre nanu adnnu keuduttiddenu. dhnbllyli ninu smteuspdudill. murid mnse devr yjnglu. o devre, pscattapdimd jiji heud mnssnnu ninu tirskrisuvdill. ninn divy cittd prkar ciyeunige olledu madu; yeruslemin geudeglennu ktu. ag nitiy yjngll-lyu dhn bliylliyu purnvad dhnblly llyu ninu sm-teuspduvi; ag ninn bli pithd mele avru heuriglennu arpisuvru.

52

o prakrmiye, kettndlli ninn stkke nine hecclpdu-vdu yake? devr olletnvu yavaglu iruvdu. meus maduv hdvad kttyi hage ninn naligeyu keduglennu klpisuttde. olledkkimt kettddnnu nitiyinnu matnadu-vdkkimt sullnnu priti madutti sela. o meusd nalig-eyu, ninu numgibiduv matuglennella priti madutti. addrimd devru ade ritiylly ninnnnu sdakalkku nas-madi, tegedubiduvnu. ninn vasthldimd kittuhaku-vnu; jivitr des deulgimd ninnnnu berushit kilu-vnu. sela. nitivmru sh bhypttu avnnu neudi ngu-vru. igeu, devrnnu tnn blvagi asryisde tnn adhikvad aisvrydlli bhrsvittu tnn kettndlli blgeumd mnusynu ivne. adre nanu devr alydlliruv hsu rad ippe mrd-hage iddene. devr kru neylli yugyugamtrglllyu nanu bhrsvittiddene. nanu emdemdigu ninnnnu keum-daduvnu; ninu adnnu madidi; ninn hesrnnu nirik-sisuvnu; ninn prisuddhr mumde adu olledagide.

53

devrillvemdu murkhnu tnn hrddylli amdukeumdid-dane. avru kettuheugi ashyvad apradhvnnu ma-diddare; ollednnu maduvvnu yavnu ill. devrnnu hudukuv buddhivmtnu iddaneu emdu neuduvd-kke devru aka sdimd mnusyrellrnnu drstisi neud-idag ellru himdirugiddare; ottagi heuleyagi ddare. ollednnu maduvvnu ill, obbna dru ill. reuttitin-nuv prkar nnn jnrrnnu timdu devrnnu smrisde apradhmadvuvru ari yreu? bhyvilldiruvlli avru bhy bhramtradru; ninge vireudhvagi dmdu ili suvvn elubuglennu devru cdrisi bitti ddane. ninu avrnnu nacikepdisiddi; devru avrnnu tirskrisiddane. ciye-uninimd israyelin rksneyu bmdre esteu olledu. de-vru tnn jnrrnnu sereymd tirugi brmaduvag yakeubnu ullasisuvnu, israyelnu smteusi suvnu.

54

o devre, ninn hesrinimd nnnnnu rksisi ninn bldimd nnge nyay tirisu. o devre, nnn prarthneynnu kelu; nnn bayi matuglige kivigeudu. anyru nnge vireudhvagi eddiddare; bla tkariglu nnn pravnnu hudukuttare; avru devrnnu tmm mumde ittukeullill. sela. igeu, devru nnn shayknu; krtnu nnn pravnnu uddhar maduvvr smgd iddane. nnn vireudhiglige atnu kednnu bdlu keuduvnu; ninn stydimd avrnnu smhrisu. nanu ninge ucitvagi bliyinnu arpisuvnu. o krtne, ninn hesrnnu keumda duvnu, adu olledu. ella ikkttinimd atnu nnnnnu bidisiddane; nnn struvn gti ynnu neudi nnn knnu smteusisuttde.

o devre, nnn prarthnege kivigeudu; nnn vijnap-nege ninnnnu mremadikeullbed. nnnnnu alesi nge kivigeudu; nnn cimteylli nanu duhkhisutta struvin sbdkkeuskruv dustn updrvd nimittvu nrlut-tene; avru nnn mele apradhnnu bilmadi keupdimd nnnnnu hgemaduttare. nnn hrđyvu nnn amt rmgdlli neumdukeulluttd; mrnd bedrike glu nnn mele bid-dve. bhyvu ndugu nnge bmdve; bhitiyu nnnnnu mucciyyde. nnge parivaldmte rekkegliruttiddre hari heugi visramtiyynu tegedukeulluttiddenu emdu am-dukeumdeno. igeu, durd ar nykke aledadutta heugi tmguvunu. sela. galij tuphanigu birugaligu tp-pisikeullu tvrepduvunu. o krtne, (avrnnu) nasmađu. avr naligeğlñnu bhedisu; yakmdre blatkar vñnu vi-vadvñnu ptñdlli nanu neudi ddene; hglu irulu adr geudegl mele avru suttuttare; kedu duhkhu avr md-hydlldi; dustñvu adr mdhy dlldi; adr bidigleulğimđ meusvu vmcneyu teulğuvdill. nnnnnu nimdisidvñu struvll; struvadre talikeulluttiddenu; ninge vireud-hvagi heccisi keulluvñnu nnn hgeyvñll; hgeyvñadre avñge adgikeulluttiddenu. adre ninu nnn jeutgarnu ndisuvñnu nnn pricitñu agiddi. navu ottagi impad smbhasne madidevu; devr alykke gumpineumđige ndeduheudevñ. mrñvu avrñnu hidi yli; tvritvagi nrkkke avru iliduheugli; avr vassthldliyu mdhydl-liyu dustñ ide. nanadreu devrñnu kreyuvñnu; krt nu nnnnnu rksisuvñnu. smjejvll mumjane ylli mdhyah-ndlli prarthisi kuguvñnu;atñu nnn svrñnu kelvñnu. nnge vireudh vagidd kalğimđ atñu nnn prañvñnu smadhandlli vimeucisiddane; heğmdre anekru nnn smğđ iddrñ. anadiyimđ iruv devru lksyvittu avrñnu kuggisuvñnu. sela. avrlli marpaduvekeglu il; adkarn devrige avru bhypduvdill. avñu tñn smğđ smadhan-vullvridge vireudhvagi tñn keğlñnu hakiddane; tñn odmbdikeyñnu muriddane. avñ bayi matuglu ben-geimñt nupapgive; avñ hrd yveu klmhyve. avñ matuglu enne ğimñt nyvavgive; adre avñ biccu ktigla-give. ninn bharvñnu krtñ mele haku; atñu ninge ad-harvagiruvñnu. atñu emdemđigu nitivmtñnnu kdl-geudisñu. o devre, ninu avrñnu nasñd kuniylli iliy maduvi. keulepatkru meusgaru tmm ayusyd divs-ğlli arddstadru jivi suvdill; nanu ninnlli bhrsvit-dut-tene.

o devre, nnnnnu krunisu; mñusynu nnnnnu numğ-bekemiddane; dinvella yuddhmadutta nnnnnu bad-hisuttane. o atyuntñe, nnn vireudhiglu din-vella nnnnnu numğbekemiddare; nnge vireud-hvagi grvdimđ yuddhmaduvvñu anekragiddare. nnge hedrike umtagad ninnlli bhrsvi duvñnu. devrlli atñ vakyvñnu nanu stutisuvñnu; devrlli nanu bhrsvit-tiddene; nanu bhypdeno, mñusynu nnge enu mad-bllñu? prtidin avru nñn matuglñnu aparth maduttare. nnge vireudhvagiruv avr aleucneglella nnn kedig-agive. avru kudikeumđu heumcuħakuttare; nñn prankke kayuvvragi nñn hejjeğlñnu ğurutisuttare. apradhimđ avru tppisikeumđareu? o devre, ke-updimđ jñrñnu kedvihaku. nñn aledaduvekeğlñnu ninu lekksiddi; nñn knñrñnu ninn buddiylli haku;

adu ninn pustkdlli illveu? nanu ninnnnu kugi keumdag nñn struglu himdiruguvvñu; devru ngid-dane embdñnu bllñnu. dev rlli atñ vakyvñnu nanu stutisuvñnu; krt nlli atñ vakyvñnu nanu stutisuvñnu. devrlli nanu bhrsvittiddene; nanu bhy pdeno; mñusynu nnge enu madbllñu? o devre, ninn prman-glu nñn mele ive; nanu steutrglñnu ninge sllisuvñnu. nñn prañvñnu mrñdimđ bidisiddi, hage nanu jivitr belkñlli devr mñmde ndeyuv nñn padğlñnu bildmte ninu tppisuvdillveu?

nnn mele kruneyidu, o devre, nnnnnu krunisu; nñn prañvu ninnnnu asrysikeulluttde. aptuglu datuv vregu ninn rekkegl nerlñne nanu asrysikeul-luttene.2 mheunñnad devrige, nngeusk kary ğlñnu sphmaduv devrñne, kuguttene. atñu prleukdimđ kluhisi numğliruv vñ nimdeyimđ nnnnnu rksisuvñnu. sela. devru krpeyñnu tñn styvñnu kluhisuvñnu. nñn prañvu simhğl mdhydlldi; bemkiymte uriyuv mñusyr mdhydlldi biddiddene. avr hluglu bhlleb-an-glu; avr nalige hdvad kti. o devre, akasğligimñt ninu unñtnagu; bhumiy melella ninn mħimeyu irli. avru nñn hejjeğlige bleyeuddiddare. nñn prañvu kuggi-heugide; nñn mñmde kuniyñnu ageđu avr nduve tave biddiddare. sela. o devre, nñn hrđyvu sthir-vagide; nñn hrđyvu sthirvagide; nanu haduvñnu, kir-tisuvñnu. eccrvagu, nñn ğhñve; eccr vagu, vineye, kinnriye, nanu udydlli eccrgeulluvñnu. o nñn krtne, jñrlli nanu ninnnnu keumdaduvñnu; jñğllli ninnnnu kirtisuvñnu. akasđ vregu ninn kruneyu meğhğl vregu ninn styvu deuddadavu ğlagive. o devre, akaskimñt unñtnagu; bhumiy melella ninn ğhñvu irli.

o sbheye, nivu nijvagi nitiyñnu nudiyuvireu? o mñusyr mkkle, nivu ytharthvagi nyayitirisu vireu? haudu, nimm hrđydlldi dusttv vñnu maduttirlla, leukdlli nimm kegl blatkarvñnu tuguttirlla. dustr ğrbħdimđle durvaguttare; huttidagle sulladuvvragi tppiheuguttare. havñ viśđ hage avr visvmtu; avru kiviynñu mucciyeulluv kivud srpđ hagi ddare. jantñmđ mñmtrisuv havadiğ nagsvrkku murlage kivigeudd kllhavi nmte iruttare. o devre, avr bayi yl-liruv hluglñnu muridubidu; o krtne, prayđ simhğl keure hluglñnu odeđu bidu; bidde hriyuv niriñ-mte avru krgi heugli; avñu tñn bağlñnu ğuriyitğ avru kdilyptt tumduğlñtirli. bsvñ hulvu krgiheugu-vñte avrlli prtīyeubbñu ğtisīheugli; din tumbde hut-tid sisuvñmte avru suryñnnu drstisru. nimm ğdigeğ-lige mullinkavu taguvdkkimñt mñmce adu hsi iruva-ğle devru keupdimđ birugaliyim dleu embmte avrñnu harisibiduvñnu. muyiyegmuyyi ağuvdñnu nitivmtñu drstisuvav avñu smteus pđuvñu; avñu tñn padğlñnu dustr rkt dlli teuleyuvñnu. niscyvagi bhumiylli nyay tirisuv devru atñe emđu mñusynu heluvñnu.

o nnn devre, nnn struglimd nnnnnu bidisu; nge vireudhvagi eddvrimd nnnnnu rksisu. apradh maduvvrmd nnnnnu bidisu; keulepatkrimd nnnnnu rksisu. o krtne, nnn apradhhkagi illve nnn papkkagi all; adru igeu, avru nnn prankke heum-cuhakuttare; prakrmsaligu nge vireudhvagi kudi keulluttare. nnnlli tppu illdiddru avru odadi sid-dhraguttare; nge shay maduvdkke eccttu neudu. senygl dev rad o krtne, israyelin devre, ninu ella jnamgglnnu drsisuvdkke eccrvagu; dustrad aprad-higllli yarigadu krune teurisbed. sela. avru smjege himtiruguvru; nayiy hage beugluvru; ptnvnnu suttuvru. igeu, tmm bayiyimd kkkuttare; avr tutigllli kttiglu ave; avru-keluvvnaru emdu annuttare. adre o krtne, ninu avrnnu neudi nguvi, ninu anyjnamg glnnella gelimaduvi. nnn blkkagi nanu ninnnnu kadukeumdiruvunu; devru nnn durgvagid-dane. krunevull nnn devru nge prsnnnaguvnu; devru nnn istdmte nnn vireudhiglige aguvdnnu neudu-vmte maduvnu. nnn jnru mretubidd hage avrnnu keullbed; ninn prakrmdimd avrnnu cdrisi, nmm gu-raniyad o krtne, avrnnu kedvihaku. avr bayimd bruv papkku avr tutigl matigu avru nudiyuv sapkpeuskrvu sullugligeuskrvu avr ahmkardlli sikkibilli. keupdimd av rnnu dhisibidu, avru illdmte smhrisu; ag de-vru yakeubnlli bhumiy keune glvrge aluvatnagid-danemdu tilukeullu vru. sela. smjege avru himtirugu-vru; nayiy hage beugluvru; ptnvnnu suttu vru. avru uttkagi aledadli; trpti yagde gunguttli. adre nanu ninn bld visyvagi haduvunu; haudu, heuttare ninn krpegagi utsahpduvunu; ninu nge durg vagiyu nnn ikkttin divsdlli asry vagiyu iddi. o nnn blve, ninnnnu kirtisuvunu; devru nnn durgvu krune yull nnn devru agiddane.

o devre, keupisikeumdu nmmnnu tlli cdrisibit-tididi; mte nmm kdege tirugikeu. bhumiyinnu ndugisi silibittididi; adr birukuglnnu srimadu; adu kdlu ttde. ninn jnrige kthinadvuglnnu ninu teurisididi; vismyd draksarsvnnu nmge kudisididi. styd nimitt dhjvyu ettpduvmte ninge bhypduvvrige ninu adnnu keuttididi. sela. ninn priyru bidugde yaguvmtte nnn prarthneynnu keli ninn blgeyimd rksisu. devru tnn prisuddhtvdimd nudididdane; nanu utsahpduvunu; sekemnnu vibhagi suvunu; sukheutin tggnnu aleyuvunu. gilyad mnse nnndu; ephrayam nnn tley blvagide; yehudnu nge nyay keuduvvnu; meuvab nnnnnu teuleyuv patreyu; edeum-min mele nnn kernvnu eseyuvunu; philistiye, nnn nimitt jydhvni madu. blvull ptnkke nnnnnu krtruvvnaru? edeumineulge nnnnnu ndisuvvnaru? o devre, nmmnnu tlibittu nmm senygl smgd heurtu heugde idd devru nin lveu? ikkttinlli nmge shay madu; mnusyn shayvu vyrtthagide. dev rimd prakrm karyglgnu maduvevu; atne nmm veriglgnu tulidu-biduvnu.

o devre, nnn kugnnu kelu; nnn prarthneynnu alesu. nnn hrdivu kumdiheugiragi, bhumiy kde bhagdimd ninnnnu kuguvunu; nngimt ettr vad bmdege nnnnnu ndisu. ninu nge asryvu struvinnim tppisuv blvad buruju aggid; ninn gudardlli nanu emdemdigu vasisuvunu; ninn rekkegl mreylly bhrsvullvnagiru-vunu. sela. o devre, ninu nnn hrkeglgnu kelididi; ninn hesrige bhypduvvrige svasthyvnnu keuttmte ngu keuttididi. arsn ayusy vnnu heccisuvi; avn vrusglu anek tl tlamtrgl hage iruvvu. avnu emdigu devr mumde vasisuvnu; avnnnu kayu vdkke krunevnnu styvnnu siddhmadu. hagamde nnn hrkeglgnu din dinkke slli suv hage ninn hesrnnu emdemdigu nanu kirtisuvunu.

nijvagi nnn pranvu devrigagi kayuttde; nnn rksneyu at nimdle.2 atne nnn bmdeyu rksneyu durgvu agid-dane; nanu kdluve ill. estrvrige obb mnusynige vireudhvagi kednnu klpisuttiri? nivellru keullpduviri; nivu kusidubiluv geudeymteyu alla duv beliyteyu iruviri. avru av nnnu unntsthandimd deub-buvdnne aleuci suttare; avru sullugllli ist pduuttare. avr tmm bayimd asirvidi amtrmg dlli spisuttare. sela. nnn pranve, devrigagi matr kadiru; nnn nirikseyu atnimdle. atne nnn bmdeyu rksneyu durgvu agiddane. nanu kdlenu. devrllie nnn rksneyu ghnvu ide; nnn bld bmdeyu nnn asryvu devrllie. ella kaldli atnlli bhrsv vidiri, jnre; nimm hrdivvnu atn mumde heuyyiri; devru nmge asryvagiddane. sela. niscy-vagi alpu vyrttre, ghnvmtru sulle; avrellrnnu trasin-lli tugidre dhuli gimtlu lghuvagiddare. anyadlli bhr vsvidbediri; suligeylli vyrtthagbediri; astiyu heccidre adr mele mnssidbediri. adhikarvu devrdemdu atnu omdu sari matnadiddnnu; nanu erdu sari kelid-dene; sktiyu devrige smbdhpttddu. o krtne, ninnlli krunevmtu; ninu prtii mnusynige avn kelsd prkar prtiph keudutti.

o devre, nine nnn devru heuttare ninnnnu hudukut-tene; nirillde ongid bhumiylliddvnu niri gagiyev embmte nnn atmvu ningagi atur geulluttde; srirru kmidiheuguttde. hige ninn blvnnu ghnvnnu neudi prisuddh sthl dlli nanu ninnnnu neudidene. ninn priti krunevu jivkkimt sresth vadddu; nnn tutiglu ninnnnu heugluvvu. nnn jivmandlilla higeye ninnnnu hadihrsutta ninn hesretti kemugiyuvunu. nanu ratr javgllli ninnnnu dhyanisuvag sardimdlu keubbinimdlu nnn pranvu trptiyaguvdu; ag nnn bayiyu utsah tutiglimd ninnnnu stutisuvdu. ninu nnn shayknagiruvdrimd ninn rekkegl nerlinlli nanu utsahpduvunu. nnn pranvu ninnnnu himbalisi bruttde; ninn blge nnnnnu gtti yagi etthidiyuttde. adre nnn pranvnnu nasmaduvdkke hudukuvru bhu-miy kelbhagglige heugu vru. kttiyimd avru biluvru; nrigl palaguvru. adre arsnu devrlli smteusisuvnu; atn

mele ane iduv vrellru heccldpudvru; adre sulladuvvr bayi mucclpduvdu.

64

o devre nnn prarthneylli nnn svrvnnu kelu; struvinn hedrike yimd nnn jivnnu kayi. durmargigl guptvade aleucnegligu dustr heumcige nnnnnu nmremadu. avru tmm naligeynnu kttiy hage mseyuttare. khi matuglemb banglennu huduttare. nirdeusiy kedge guptvagi phkkne eseyuvdkke avru bhypduvdill. kettkarydlli avru tmmnnu tave preutsah madikeulluttare; bleglennu oddu vdkke matnadutta-nmmnnu neuduvv raremdu heluttare. avru dreuhglennu hudukuttare; eccrikeyimd hudukiddnnu avru pureuttare; avrellr amtrgvu hrdivu aseudyvagine. devru avr kedge banvnnu eseyu vag phkkne avrige gayglaguvvu. hige tmm naligeyu tmm mele biluvmtede madi keulluttare. avrnnu neuduvvrellru odi heuguvru. ella mnusyru bhypthu devr karyvnnu tilisuvru; atn kels vnnu buddhiyimd grhisuvru; nitivmtu krtnnli smteuspttu atnnli bhrsvi duvnu. ytharth hrdivvullvrellru heccldpudvru.

65

devre, ciyeuninlli ningeuskur steutrvu kadide. ninge alli prma nvu slisldpudvdu. prarthneynnu kelu vatne, ninn blige ella jnru bruvru. akrmglu nge vireudhvagi blgeumdivu; nmm dreuhglennadreu ninu teuledu biduvi. ninu adukeumdu ninn blige br madikeulluvnu dhynnu; ninn amglglli avnu vasvagiruvnu. ninn prisuddh mmdir vad ninn alyd olledrimd navu trpraguvevu. nmm rksney o devre, bhykmrvad vuglimd nitiyalli ninu nmge uttr keuduvu; bhumiyy ella amtygligu smudr dlli durvadvrigu ninu bhrsvagiddi. bettglennu tnn sktiyimd nillisuvatne, prakrmdimd nduktikeumatne, smudr gl gheusvnnu avugl teregl gheusvnnu prjegel keulahlvnnu angisuvatne, bhumiyy ktkdegllli vasisuvvru sh ninn gurutuglige bhypduvru. udyast man smyglennu utsahdhvniageyvumte ninu madutti. ninu bhumiynnu ktaksisi adnnu teuyisi nirinimdtumbirumte devr ndi yimdt adnnu cennagi hdegeulisutti; hige bhumiynnu siddhmad mnyusyrige dhanyvnnu odgisutti. uluveyy saluglennu smrdhdi yagi tyavisutti; negil saluglennu smmadutti; suriyuv mleyimdt adnnu mrdumadutti; adr meulikeynnu asirvdisutti. vruskke ninn subhiksirit idutti; ninn margglilli smrdhiynnu surisutti. ar nyd hullugavlugl melu suriy madutti; cikkguddglu ella kdeglllu ulla sisuttu. hullugavluglu mmdeglennu heuddukeulluttu; kniveglu dhanydimd mucchi ruttu, utsahpduvttu mtu haduttu.

66

smst desgle, devrige utsah dhvniageyiri; atn hesrin ghnvnnu kirtisiri; atn steutrvnnu ghnvullddagi madiri. devrige-ninn kelsglimd ninu estu bhykmragiddi emdu heliri. ninn mhabld nimitt ninn struglu tave ninge adhinraguvru; bhunivasiglell ninnnnu hadi aradhisi ninn namvnnu kirtisuvru. sela. bnniri,

devr karyglennu neudiri; mnusyr mkkld kedge atnu tnn karyglilli bhykmragiddane. atnu smudrvnnu on gid bhumige tirugisidnu; avru kalu ndige yagi prvahvnnu datidru; alli navu atnnli smteusisidevu. atnu tnn prakrm dimd emdemdigu aluvvnagiddane; atn knnuglu jnamggennu drstisuttu; eduru biluvvru tmmnnu tave heccisikeulde irli. sela. o jnre, nivu devrnnu stutisiri; atn steutrd svruv kelpduvmtede madiri. atnu nmm pravnnu jivdlittu nmm padglennu kd-luvmtede bidilli. o devre, ninu nmmnnu seudhisiddi. belliyennu putkke hakuv prakr mmmnnu seudhisiddi. ninu bleyeulge nmmnnu brmadiddillde nmm seumtgel mele vytheyennu heurisiddi; mnusyru nmm tlel mele svari maduvmtede madiddi. navu bemkiylliyu niriniliyu datidevu; adre ninu nmmnnu aisvryd sth-lkke brmadiddi; nanu dhn bligleumdige ninn alykke heuguvnu. ninn ikkttinlli tutiglu uccrisidmth, bayi nudidmth, hrkeglennu nanu ninge slisuvnu. keubbd dhnbliglennu tgrugl dhupd smgd ninge arpisuvnu; heutgl smgd ettuglennu arpisuvnu. sela. devrige bhypdvvrellre, bnniri, keliri; atnu nnn pranke madiddnnu prkti suvnu. nnn bayimdt atnnu kugidenu; nnn naligeyimdt atnnu unntpdisidenu. nnn hrdivdli apradhvnnu nanu asisiddre krtnu nnn prarthneynnu keluvdill. adre nijvagi nnn prarthneynnu devru keldidannalla! atnu nnn prarthney svrvnnu alesiddannalla! nnn prarthneynnu nnn bliymdt tnn kruneynnu teulgisde iruv devrige steutrvagli.

67

devru nmge kruneuyullvngiddu nmmnnu asirvdisi; atnu tnn mukhvnnu nmm mele prkasismadli. sela. ag ninn margvu ninn rksney svsthteyu, bhumiylly, ella jnamggilige tiliyldu vdu. o devre, jnru ninnnnu keumdadli. jnrella ninnnnu keumdadli. jnamgglu smteuspttu utsahhkagi hadli; ninu jnrvnu nitiyimdt nyayitirisi jnamggennu bhumiylly pripalisutti. sela. o devre, jnru ninnnnu keumdadli; jnrella ninnnnu keumdadli. ag bhumiyy tnn smrdhdiavd beynnu keuduvu; devre, haudu, nmm devre nmmnnu asirvdisuvnu. devru nmmnnu asirvdisuvnu; bhumiyy keuney bhagglu atnige bhypduvvu.

68

devru eddeluvag, atnnu hge maduvvru cdurisldpli; at nnnu vireudhisuvvru atn smmukhdimd odi heuguttare. heuge hariheuguv merege avrnnu odisibidu; menvu bemkiyy mumde krguv hage dustru devr mumde nas vagli. adre nitivmtu smteusisili; devr mumde utsahppli; haudu, avru atismteusdimd hrsisuvvragli. devrige hadiri; atn namkke stutiglennu hadiri; akasgl mele yahu emb tnn hesrin mele svaramaduvatnnu keumdadit atn mumde utsahpdiri. devru tnn prisuddhsthandlli dikkildvrigu tmdeyu vidhvreyige nyayadhiptiyu agiddane. devru obbeumtigrnnu kutumbstrnnagi maduttane; srpniglimd bmdhislpvtrnnu heurge brmaduttane; adre eduru bilu vrvu onbhumiylly vasmaduttare. o devre, ninu ninn jnr mumde heurtu kadinlli ndedag, sela. devru prtyksnagi ddamndu

bhumiyu kmpisitu; megh mmd lvu mlegriyitu. israyelyr devnad devru prtyksnagiddanemdu a sinayi bettvu kdlitu. o devre, ninu smrddhiyagi mleyennu surisidi; idrimd dnid ninn badhy teynnu ninu sthirpdisidi. ninn sbheyu adrlli vasmaditu; o devre, ninn smrddhi yimd bdvrnnu trtpidisidi. krtnu vaky vnnu keuttu; adnnu prktisidvr gumpu deudddagittu. senygl arsuru tvreyagi odiheudru; mneylli vasisuvvlu keulle ynnu palu madikeumdlu. nivu mdike gl mdhydlili mlgidagyu belliyimdlu adr rekkeglu hldi cinnidimdlu muccid parivald rekkeglu hagiddiri. srsvsktnu arsuglennu slmeuninlli cdrisidag adrlli bili himd hagittu. basan bettvu devr bettmdte ide; basan bettvu unnt bettvagide. unnt bettgle, yake negeyuttiri? devru nivas kkagi apeksisuv bettvu ide haudu, krtnu adrlli sdakalkke vasisuvnu. devr rthglu ipptu savirvu, saviraru dutru glu; krtnu sinaiyilli idd hage avreugle prisuddh sthldili iddane. ninu unntkke eriheugi sereyvrnnu sereyagi ndesidi, krtnad devru avr mdhydlili vasisuv hage mnusyri-gagiyu haudu, tirugi biddvrigagiyu svikrisidi. prti dinvu nmmnnu melugimmd tumbisu,krtnu amdre nnn rksney devru stuti heumdlu. sela. nmm devru rksney devragiddane; nmm krtnad devru mrndimd tppislu sktnagiddane. devru tnn strugl tle ynnu tnn apradhlilli mumduvriyuv tumbu gudlin tleynnu gaypdisuttane. basaninimd tirigi brmaduvunu, smu drd agadhlimgd nnn jnrnnu tirigi br maduvunu emdu krtnu heliddane. ninn padvu ninn strugl rktldli klluv hage maduvunu. ninn navyil naliyeyu sh hageye maduvdu. devre, ninn heugeuglennu prisuddh sthldili nnn devr mtu nnn arsn heuge-unglennu avru neudidare. hadu vvru mumdagiyu barisuvvru himda giyu heudru, avrlli dmmidi barisuv knyeyru iddru. sbheglilli devrnnu stuti siri; israyeln buggeyimd krtnnu stuti siri. alli avrnnaluvvr kud cikk benya viannu avr naykrad yehudn prdha nru avr smuhvu jebulunn, nphta liy prdhanru iddare. ninn devru ninn blvnnu ajnapissidane; o devre, nmgeuskr ndisid karyvnnu blpdisu. yerusalemilliruv ninn mmdid rd nimitt arslugu ninge kanikeglennu tru vru. prtiyeubnnu belliyi tumduglennu smrpisuv vrega jnr krugl smgd heuri gl gumpnnu bhllegarr gumpunnu gdrisu. kalgdlli smteus pduv jnrnnu ninu cdrisu. aigeuptdimd prdhanru bruvru; kus tnn keglennu devr kidege beg cacuvdu. bhumiy rajygle, nivu devrige hadiri; krtnige stutiglennu hadiri. sela. anadiyimdidd akasglilli svarimadu vatnige hadiri; igu, atnu tnn mha dhvniymd dhvnigeyuttane. devr blvnnu vivrisidi; israyelin mele atnige hadiri; israyelin meghglilli atnige blvu iruttde. o devre, ninn prisuddh sthlglimd ninu bhykmrnegiddi; israyelin devrad itne jnrige blvnnu sktiyennu keuduttane. devrige stutyagili.

69

o devre nnnnnu rksisu; niru nnn prand vregu bmdide. nele sikkd alvad kesrinlli nanu mulugutene; nnn mele haduheuguv nirin prvahgl agadhlili nanu sikkikeumdiddene. nanu kugi dnnididdene; nnn gmtlu ongide; nanu dev rnnu eduru neuduvdrimd nnn knnuglu ksiniisuttve. karnvillde nnnnnu hge madu vvrn nnn tley kudlugligimt heccagi ddare;

nnnnnnu anyavvagi smhrisuv nnn struglu prblvagiddare; nanu tegedu keulldnnu nnnim deucikeumdru. o devre, ninu nnn mudhtvnnu tilididdi; nnn papglu ninge mreyagill. senygl krtnad devre, ninnnnu niriksisi vvrn nnn deseyimd nacieppeidiri; o israyelin devre, ninnnnu hudukuvvru nnnim avmanpddiri. ninn nimitt nimde ynnu taliddene; avmanvu nnn mukhvnnu mucciyde. nnn sheudrrige anyagniddene; nnn odhuttidvige prkiyagniddene. ninn alid asktiyu nnnnnu timdubittide; ninnnnu nimdisuvvr nimdeglu nnn mele biddide. nnn prannu upvasdlli siksislptu attag adu nnge nimde ayitu. geunittnnu sh nnn udupagi madikeumdiddene; hige nanu avrige gade adenu. bagllli kutu keulluvvru nnge vireudhvagi matnadu ttare; nanu mdypaniglige smgitvadenu. o krtne, nanadreu amgikard sm ydlli ninge nnn prarthneyennu maduvunu. o devre, ninn atisyvad krneyimdlu ninn rksney stydllyu nnge uttrkeudu. nanu mulugdmte nnnnnu kesrineulgimd bidisu; hgemaduvvrind nnnnnu tppisu, nirin agad-hgleulgimdlu nnge biduge yagli nirin prvahvu nnn mele hadu heugde irli; agadhvu nnnnnu numgde irli; kuniyu ngangi tnn baynnu mutt dirli. o krtne, nnge uttrkeudu;ninn priti krneyu olledagide; ninn ati syvad amthkronegl prkar nnn kdege tirugu. nnn mukhvnnu ninn sevkigne mremadbed; nanu ikkt-tinliddene; beg nnge uttrkeudu. sviapvagiddu nnn prannvnu rksisu nnnnnu nnn strugl nimitt vagi vimeucisu. ninu nnn nimdeyennu naciekeynnu avmanvnu tilididdi; nnn verigellru ninn mumde iddare. nimdeyu nnn hrdivnnu muridde; bharmidm nanu tumbidvnagiddene, knikrkkuskr kelvnnu nirik-sisidenu, adre obbru kanlill. adrisuvvrigeuskr sh eduru neudidenu: adre yaru sikkilil. nnn aharkkagi khyaddnnu keuttru; nnge dahvadag hulirsvnnu kudiy keuttru. avr meju avr mumde urula gli, sukhvagiruvvrige adu nenu agli. avr knnglu kand hage kttlagli; avr seumtglennu yavaglu kdlisu. avr mele ninn reusvnnu heuyyi; ninn keupd uriyu avrnnu hidiyli. avr vastthlvu nasvagli; avr gudargllili nivasiyu illde heugli. ninu heuded vnnu avru himsisuttare, ninu geyamdi dvr vysvnnu matnadikeulluttare. avr akrmkke akrmvnnu serisu; avru ninn nitiyilli serde irli. jivd pustkdeulgimd avru alislpdli; nitivmtr smgd avr hesru breylpdde irli. adre nanu dinnagiyu vysvnullvagiyu iddene; o devre, ninn rksneyu nnnnnu unntdlirisili. devr hesrnnu hadutta stutisuvunu; steutrdimd atnnu ghnepdi suvenu. adu krtnige keumbuglu geurse glu ull ele heurigligimt meccikeyagiru vdu. idnnu dinru neudi, smteusisu vru. devrnnu hudukuv nimm hrdivu jivisuvdu. krtnu bdvrnnu lalisi tnn sereyvrnnu tirsksisuvdill. akasvu bhumiyu smudrglu avugllili smcrisuvudellvu atnnu stutisili. devru ciyeunnnu rksisi yehudd ptt nglennu kttuvnu; hige avru alli vas madi adnnu svadhinpdisikeulluvru. avn sevrk smttiyyu sh adnnu badhyvagi heumduvdu; atn hesrnnu prtimaduvvru adrlli vasmaduvru.

70

o devre, nnnnnu bidisuvdkku krtne, nnn shaykku tvrepdu. nnn prannvnu hudukuvvru naciekeumdu ljjeppdli; nnn kedinlli smteusisuvvru himdirugi gli-

biliyagli. aha, aha emdu heluvvru tmm nacikey phlkkagi tirugli. ninnnnu hudukuvvrellru ninnlli anmdpttu smteusisli; ninn rksneyvnu primitadu vvru- devru mhimepdlu emdu yava glu helli. adre nanu dinnu bdvnu agiddene; o devre ngeuskr tvrepdu; nnn shayvu nnnnnu tppisuvvnu nine. o krtne, td madbed.

71

o krtne, nanu ninnlli bhrvsvnnittiddene; nge emdigu asa bhmvgagdirli.2 ninn nitiylnu nnnnnu bidisi nnnnnu tppisu; ninn kiviynnu nnn kdeg tirugisi nnnnnu rksisu. ninu yavaglu nanu asryisikeulluv blsthanvagiru. nnnnnu rksisuvdkke ajnapisiddi, nnn bmdeyu keuteyu nine. o nnn devre, dustn kegu anyay maduv krurn kegu nnnnnu tppisu. o krtnad devre, ninu nnn nirikseyu nnn yauvndim nnn bhrvsvu agiddi. grbhdimdle ninn mele atukeumdiddene; tayi grbhdimd ninu nnnnnu heurge tmdiddi. yavaglu ninnlli nnn steutrvu iruvdu. anekrige nanu ascrydmtiddene. adre ninu nnn blvad asryvagiddi. nnn bayi ninn steutrdimdlu dinvella ninn gaurvdimdlu tumbirli. nnn muppin kaddli nnnnnu tllibidbed. nnn sktiyu kumdiheugavu nnnnnu kebid bed. nnn struglu nge vireudhvagi matnaduttare; nnn pranke heumcu hakuv vru kudikeumdu aleucne madutta- devru avnnnu ke bittiddane; avnnnu himsi, hididuekulliri; avnnnu bidisuvvnu yaru ill emdu avru annuttare. o devre, nnnim durvagir bed. o devre, nnn shaykke tvrepdu. nnn prannu edurisuvvru nacikepttu navsagli; nimdeyu avmanvu nnn kedigagi huduku vvrnnu suttikeulli. adre nanu bittubidde ninnnnu nirkisi sutta ninnnnu innu hecceccagi sut- tisuvnu. nnn bayi dinvella ninn nitiylnu rksne ynnu prktisuvdu. avugl smkhyeglu nge tiliydu. krtnad devr sktiyilli nanu heugoven, ninn nitiylnu haudu, ninndne tilisuvnu. o devre, nnn yauvndim nge ninu klisiddi; i vregu ninn adbhut karyglinu tilisu- vnu. o devre, nanu muppinvnu nre kudlinvnu adag i smtiyvrige ninn sktiylnu mumde bruv prtieubb- nige ninn adhikarvnnu tilisuv vregu nnnnnu ke- bidbed. o devre, mhtkaryglinu madid ninn nitiyu bhl unntvagide. o devre, ninn hage yariddare! kthinvad ikkttuglunu neudmadid nnnnnu ninu tirigi bduki- sidi; bhumiy agadh gleulgim nnnnnu melkke trutti. ninu nnn gaurvnnu heccisi ella kdeyimdlu nnnnnu adrisuvi. o nnn devre, nanu sh ninnnnu ninn styvnu vineyimd keumdaduvnu; o israyelin prisudne, kin- nriyimd ninnnnu kirtisuvnu. nanu ninnnnu kir- tisuvag nnn tutiglu ninu vimeucisid nnn prannu ut- sah dhvngiyevvu. nnn naligeyu sh dinvella ninn nitiylnu matnaduvdu; nge kednnu hudukuvvru nacikeumdu ljepduttare.

72

o devre, ninn nyaytirpuglunu arsnigu nitiylnu arsn mgniyu keudu.2 ninn jnrige nitiyimdlu dinrige nyay- dimdlu atnu tirpu madu vnu. bettglu cikk gud- dglu nitiyimd smadhanvnnu jnrige truvvu. atnu jn- rlli dinrige nyaytirisuvnu; bdvn mklklnu rksisu-

vnu; blatkariynnu muridu tumdu maduvnu. surynu cmdrnu iruv vregu tl tlamtrglu ninge bhydpvru. keuyd hullin mele biluv mley hageyu bhumiyvnu nensuv suriyuv mlegl hageyu atnu ilidu bruvnu. atn divsgllli nitivmtnu vrddhiyaguvnu. smrddhi yad smadhanvu cmdrnu iruv vregu iruvdu. smudrdimd smudrd vregu ndiyimd bhumiy keuneglvregu atnu aluvnu. atn mumde arny nivasiglu erguvru; atn struglu dhulnnu nekkuvru. tarsisin arsu divpgl ar- sru kanikeglunu truvru; seba mtu sebad arsu dan- glnnu arpisuvru. haudu, ella arsu atn mumde add biluvru; ella jnamgglu atnnu sevisuvvu. atnige meure iduv bdvrnnu shay knilld dinnnnu bidisuvnu. dridrnnu bdvnnu krunisuvnu; bdvr prang llnu rksisuvnu. meusdimdlu blatkar dimdlu avr pran- vnnu bidugde madu vnu; avr rktvu atn drstiylli amuly vagiruvdu. avnu baluvnu; avnige sebad cinn vnu keuduvru; avnigeuskr yavaglu prarthne maduvru; prtidin avnnu keumdaduvru. dhanyd smrddhiyu desdli bettgl tudiy mele iruvdu; adr phlvu lebneunin hage kdluvdu. pttnd vru bhumiy seuppin hage vrd- dhiyaguvru. atn namvu emdemdigu iruvdu; surynu iruvvregu atn hesru iru vdu. mnusyru atnlli asirvad heumdu vru. ella jnamgglu atnnu bhagyvmt nemdu kreyuvru. obbne adbhutglunu maduv israyelin de- vragiruv krtnad devrige steutrvagli. atn mheimyull hesrige emdemdigu steutrvagli; atn mhi meyu bhu- miyinnella tumbli. amen. amen. isyn mgnad davidn prarthneglu mugidve.

73

nijvagi devru israyeligu suddh hradydvrigu olleyvnu. nnn padgl mttagadreu avu tppuv hagiddvu, nnn hej- jeglu jaruvdkke bhu sviapvagiddvu. dustr abhivrd- dhiylnu neudidag murkhr mele heuttekkicu pttenu. avr mnrkke bmdhnglu ill; avr tranvu sthivragide. bere mnusyrnte avru kstdllil. illve bere mnusyr hage avrige vyadhiyu ill; addrimd grvvu avrige kmth- maleymte avrnnu suttide, blatkarvu avrnnu bttey hage mucuttide. avr knnuglu keubhinim ub- bikeumdiruttve; avr hradyv asisuvdkkimtlu heccagi avrige ive. avru kettuhevdu. smkt pdivuv visy kettddagiyu grvdimdlu matnaduttare. preukkke vireudhvagi tmm baynnu tereiddare; bhuleukdllella avr mate ndeyuvdu. addrimd avn jnru illige tirugi keulluttare; avrige panvu ytheccvagi deureyuttde. avru- devru hege blnnu? mheunntnlli tiluvleke umteu emdu amdukeulluttare. igeu, illeukdlli vrddhiyaguv dustru ivre, aisvrydlli ivru heccuttare. niscyvagi nnn hradyvnnu vyrtthvagi nirm madikeumdu nnn keglunu nirpradh dlli teulediddene. nanu dinvella vyadhi pid- itnagiddene; prt i udydlli nge sikse yayitu. hige nanu matnaduvenemdu helidre, igeu, ninn mklk vm- skke vireudh vagi atmk maduvnu. idnnu tiliyu vd- kke nanu yeucisidag, nanu devr prisuddh sthlgile bruv vregu adu nnn drstige kstvagittu. avr am- tyvnnu grhisi keumdena. niscyvagi ninu avrnnu jaruv sthlgilli ittididi; avrnnu nasnke kelge deub- biddi. ksnmatrdlli hige nasnke avrnnu brma- didi. avru digluglimd smpruvnavigi navsagiddare. ecctt mele knsu hegeu hageye o krtne, ninu eccr- vadag avr rupvnnu tirskrisivi. hige nnn hradyv

vythegeumdag nnn amtrimdriyglige tiviyłptvu. ag nanu murkhnagi enu tiliyde ninn mumde psu vin-
mte iddenu. adagyu nanu ninn smgd yavaglu id-
dene; ninu nnn blgeynnu hidididdi. ninn aleuc-
neymte nnnnnu ndisid tru vay mhimege nnnnnu
amgikrisuvi. pr leukdlli nnge ninlde mttariddare?
ninn heurtagi bhumiylli nanu apeksisuvvru yaru
ill. nnn mamsvu hrđyvu kumduťtde; adre devru
yugyugku nnn hrđyđ blvu palu agiddane. igeu,
ninge durvagiruvvru nasvaguvru, ninnnnu bittu jartv
maduvvrell rnnu smhrisiddi. nngadreu devr sviap-
kke bruvde olledagide; ninn kriye glnnella saruvdkke
krtnad devrlli nnn bhrsvnnu ittiddene.

74

o devre, sdakalkke tllibittddeke? ninn mevin kurim-
mdege vireudhvagi ninn keupvu heugeyaduvdu yake?
purvdlli ninu keumdukeumd sbheynnu vimeucisid
badhytey keulnnu ninu vasmadid i ciyeun prvtvnnu
jnapkmadikeu. ninn padglnnu sdakal nasnglige,
amdre struvu prisuddh sthđldlli ellvnnu kettndimđ
madiddkke tirugisu. ninn veriglu ninn sbhegl mđhy-
dlli grjisuttare; tmm dhvįglnnu gurutuglagi ittiddare.
dtvd mrgllli keudli ettuvvn hage mnusynu prsid-
dhagiddane; adre ig kettne kelsvnnu tksn keudli-
imđu sutťige yimđu avru heudeđu biduttare. ninn
prisuddh alyđlli bemki hcuttare; ninn hesrin ni-
vasvnnu bhumige kedvi heule maduttare. avuglnnu
ottagi kedvi bideun emđu tmm hrđyđlli helikeul-
luttare; desđlliruv devr sbhasthanglennella sutťubidu
ttare. nmm gurutuglennu neudde iddeve; innu mele
yav prvadiyu iruvđill ille idu estrvrege emđu tilid-
vnu nmmllli yaru ill. o devre, veriyu nimdisuvđu
estr vřege? struvu ninn hesrnnu emdemđigu dusi
sumvneu? yake ninn keynnu, ninn blge ynnu sh
hideliyutti? ninn edeyeulgimđ adnnu heurtege.
devru purvdimđu nnn arsnu bhumiy mđhyđlli rk-
sneynnu maduvatnu agiddane. ninu ninn bldimđ
smudrvnnu bhedisidi; timingilgl tleaglennu nirugllli
jjibbitti. ninu livyatand tle glennu odedu tumđu tum-
dumadidi. adnnu arnyđ jrńige aharvagi keutti. ninu
buggeynnu prvahvnnu vibhagmadidi; mha ndiglennu
ongisidi. hglu ninndu; ratriyu sh ninndu; ninu
belknnu sury nnnu siddhmadiddi. ninu bhumiy
mere glnnella nirnyisiddi; besige mttu cli galvnnu
nirmisiddi. o krtne, veriyu nimdisi murkhru ninn
namvnnu dusisiddnnu jnapisikeu. ninn belvkkiy
pranvnnu dustr smu hkke oppis bed; ninn dinr
sbheynnu sda kalkke mretubidbed. odmbđikege
gaur vnnu keudu; bhumiy kttlin sthłglu krurťnd
nivasglimđ tumbiyve. kuggi đvnu avmanke ti-
rigikeulldle irli; dinnu đdvnu ninn hesrnnu stutisli.
o devre, elu; ninn svmt vyajyvnnu vivadis; din-
vella murkhnu ninnnnu hege nimdisuttanemđu jnap
kmadikeu. ninn verigl svrvnnu mretu bidbed; ninn
vireudhigl gheusvu yava glu eluttde.

75

ninnnnu keumdadutteve; o devre, ninnnnu keum-
dadutteve; prkt vaguv ninn adbhut karyglige ninn

namvu sviapvagide. nanu sbheynnu amgikrisu vag
sriyagi nyaytirisuvnu; bhumiyu adr nivasiglellru
krđiddare; nanu adr sthmbhglennu nillisuttene sela.
murkhtndimđ vrtisbediri emđu murkhrige helut-
tene. keumbu etťbediri emđu dustrige helidenu.
nimm keumbnnu unťtkke etťbediri; beugđ kut-
ťigymđ matadbediri. uddharvu mudndimđu pdu-
vndimđu all; ille dksindimđu bruvđill. adre
devru nyaytirisuva tñagiddane; obbnnu tgģisut-
tane; inneubbnnu ettuttane. krtń keylli patreyu
umtu; draksarvu kempagide. klberikeymđ tumbi
ade; adrimđ atnu heuyyuttane; adr mđdiynnu bhu-
miy dustrellru hirikeumđu kudiuvvu. adre nanu
emdemđigu prktisuvnu, yakeubn devr stutiglennu
haduvnu; đustr keumbuglennella kđidubiduvnu;
adre nitivmtr keumbuglu etťłpduvvu.

76

devru yehudđli prsiddhvagiddane; israyelinlli atń
hesru deudddagide.2 salemínlli atń gudarvu ciye-
uninlli atń vassthanvu umtu. alliyē billin banglennu
guraninynnu kťtiynnu yuddhvnnu muridubittnu. sela.
beteglıruv betťgligimť nnn prkasvu llvnu sresthnu
agiddi. blvad hrđy đvru keulle madłpttiddare, tukđsi
nidre heugiddare; prakrmigllli obbnnu tnn keg lnnu
kmdukeullill. o yakeubn devre, ninn gđrikeyimđ
rthvu kudureyu gadh nidreylli biddive. ninu, nine,
bhyhuttisutti; ninu omđu sari keupisikeumđre ninn
mumde nilluvvnaru? akasimđ nyaytirivikeynnu kel-
madidi. devru nyaytirisuvđkku bhumiy dinrellrnnu
rksisuvđkku eluvag bhumiy nivasiglu bhypttu stbđh
radru. sela. niscyvagi mnusyn keupvu ninnnnu
keumdaduvđu; keupsesvnnu ninu bigi hididu keul-
luvi. nimm devrad krtńige prmanmadi slisiri; atń
sutťliruv rellru bhyđdisuvatńige kanikeglennu trli.
atnu prđhanr pranvnnu tegedu haku ttane; bhumiy
arsuglige bhykmr nagiddane.

77

nnn svrdimđ devrige meureyittenu, devrige nnn
svrdimđ meureyittenu; atnu nnn meureynnu
alesidnu. nnn ikk tťin đivsđlli krtńnnu hđuki-
denu; nanu ratriyella vytheptťđđrimđ nnn pranvu
adrne heumđleullđu. nanu vytheđutta devrnnu
jnapkmadikeumđenu. nanu cimtĩ svrdimđ nnn
atmvu bli heugide sela. nnn knnuglennu muccđmte
ninu hidiyutti; nanu mataddmte kłvłptťiddene.
pura tń đivsglennu adikald vrusglennu yeucisidenu.
nnn hadnnu ratriylli jnapk madikeulluttene; nnn
hrđyđ smgd mata đuttene; nnn atmvu priseudhne
maditu. nirmtrvagi krtńu tllibiduvneu? innu
dyeteurde iruvneu? atń krpeyu sdakalkke nimtu
heuguttđeu? nirmtrkku vagdan tťpiheuguttđeu?
devru kru nisuvđnnu mretu bittđđaneu? tnn
amth krńglennu keupdimđ muccikeumđiddaneu?
sela. ide nnn blhinte emđu nanu amdukeumđenu.
mheunťnt blgey vrs glennu jnapkmadikeulluvnu;
krtń kriyeglennu nensi niscyvagi puratń adbhut
glennu jnapisikeulluvnu. ninn kelsvnnella smrisi
ninn krtýglennu kuritu matnaduvnu. o devre, ninn

margvu prisuddh alydlli; nmm devrmte deudd devru yaru? adbhutglennu ndisuv devru nine; ninn blvnnu jnrlli teurisiddu. yakeubn mtu yeusephn mkkklad ninn jnrnnu teulinimd vimeucne madiddi sela. niru glu ninnnnu neudidvu; o devre, niruglu ninnnnu neudi bhrmeugemdvu; agadhglu ndugidvu. meudglu nirnnu surisiddu; akasglu sbd madidvu; ninn banglu sh hari bmdvu. ninn gudugin sbdvu akas mmdldlli ittu; mimcuglu jgttnu belg madidvu; bhumiyu ndugi kdlitu. ninn margvu smudrdlli ade; ninn hadiyu bhl nirugllli ave; ninn hejjeugu tiliy lpdllil. meuse areunr keyimd ninn jnrnnu mmdey hage ndisidi.

78

o nnn jnre, nnn nyayprmancke kivigeudiri; nnn bayi matuglige nimm kiviglennu beuggisiri. samyvnnu hellu nnn bayi tereyuvenu; purvakalimdiruv gupt-vadvuglennu nudiyuvenu. avuglennu keli tilidideve; nmm tmdeglu nmge vivrisidru. navu krtn steutrglennu atn tranvnnu atnu madid adbhutglennu vivrisutta avr mkklige, mumdin vmskke mremadu-vdill. atnu yakeubnlli saksi ynnu sthapisi israyelinlli nyayprmanvnnu ittu mumdin vmsvu amdre hutuv dkkiruv mkkllu tilidu, eddu, tmm mkklige vivrislagi ivru devrlli tmm nirikse iduvmtēju devr kriyeglennu mretubid dmtey atn ajneglennu keukeumdu tmm tmdeglu hage tmm hrdivnnu sthirdpisi vmtēju tmm atmvu devreumdige sthivagu vmtēju grvdimd tirugi biluvnth vms vagird hagey adnnu tmm mkklige tili ymadbekemdu nmm tmdeglige atnu ajnapisidnu. ephrayamn mkkllu ayudhglennu dhisi billuglennu heuttukeumdu kalgd divsdlli himtirugikeumdu. avru devr odmbdike ynnu keukeulde atn nyayprmandlli ndeyleulde iddr. atnu avrige teuri sid atn krtylglennu adbhutglennu mretu bittru. avr tmdegl mumde aigupt des dlli, seun belinlli atnu adbhutglennu madidnu. atnu smudrvnnu vibhagisi avrnnu datisidnu; nirnnu kuppeyagi nillisi dnu. hglinlli megghimd, ratriyella bemkiy belkinimd avrnnu ndisidnu. arny dlli atnu bmdeglennu sili avrige mha jlagadhgl hage niru kudiyu keuttu. bmdeyeulgidm heuleglennu heurge tmdu ndiglmte nirnnu hryimadidnu. adre avru innu atnige vireudhvagi papmadi arnydlli mheunntnige keup vnnebbisi devrnnu tmm hrdivdlli seudhisu vvragi tmm durasegligkeusk arhavnnu kelidru. haudu, avru devrige vireudhvagi matnadid-devru arnydlli mejnnu siddh madblleu amdru. igu, atnu bmdeynnu heudeylagi niru heurtitu; hlglu hridvu; reuttiynnu keudblleu? tnn jnrige mamsvnnu siddh madvnevu amdru. addrimd krtu idnnu kelidag ugrnadnu; yakeubnlli bemki heuttittu; israyelin mele keupvu sh edditu. avru devrlli nmbike idilli; atn rksneylli bhrsvidilli. adre atnu meliruv megghlige ajnapisi prleukd kdglennu tereidnu. unnuvdkke mnnvnnu avr mele surisi prleukd dhanyvnnu avrige keuttu. mnusynu dutr ahar vnnu timdnu; trp-tiyaguvstu aharvnnu avrige atnu kluhisidnu. mudn gali ynnu akasdlli huttsi tnn bldimd dksin galiyennu tmdnu. dhulinmte mamsvnnu smudrd mrlinmte rekkeyull pksiglennu avr mele surisi avr mdhydlli

avr nivasgl suttlu bilmadidnu. avru timdu bhl trp-tiyadru; avru asisiddnu atnu avrige keuttu. avru tmm aseynnu bidde avr utvu innu avr bayiylly iruvag devr keupvu avr mele eddu avrlli keubbidv rnnu keumduhaki israyelin praysthrnnu heudeu bilisitu. idella adagyu avru innu papmadi atn adbhutglennu nmb lill. ag atnu avr divsglennu usiri nmtey avr vrusglennu klvldliyu mugisidnu. avrnnu keulluvag avru atnnu huduki tirugikeumdu devrnnu heuttare vicarisi devru tmm bmd emdu mheunnt nad devru tmm vimeucknemdu jnapk madikeumdu. adagyu tmm bayiglimd atnige mukhstuti madi tmm naligeyimd atnige sulu helidru. avr hrdivu atn smgd irlill avru atn odmbdi keyllu sthivagirill adagyu atnu amthkrnvullnagi, avr akrmvnnu ksmisi, nasmadde haudu, atnu anek sari tnn keupvnnu teurise keupeudrekvnnu madikeullill. avru kevl mnusy remdu, hariheugi tirugibard galiyagi ddaremdu atnu jnapkmadikeumdu. esteu sari avru arnydlli atnige keupvnnebbisidru. kadinlli atnnu duhh pdisidru. haudu, avru tirugibiddu dev rnnu priksisi israyelin prisuddhnige miti madidru. atnu avrnnu veyimdv vimeucisiddnu aiguptdlli ad suck karyglennu seun belinlli ndisid adbhut glennu madid divsvnnu atn keynnu avru jnapkmadikeullill. avru kudi ylard hage avr ndiglennu heuleg lnnu atnu rktke marpdisidnu. avrlli vividh hulglennu kluhisidnu, avu avrnnu timdu bittvu; kppeglennu sh kluhisidnu; avu avrnnu nasmadidvu. avr bele ynnu kmblu hulglige vyvasaynnu miditeglige keuttu avr drakse bllig lnnu klmeyimdlu ald mrglennu mmji nimdlu nas madi avr dnglennu klm legu mmdeglennu sidiligu oppisibittu. updrpdisuv dutrnnu embmte tnn keupd uriyennu ugr, reus, ikktuglennu avr mele surisidnu. tnn keupkke darimadi avr pravnennu savinimd ulisde avr jivvnnu jadykke oppisi aiguptdlli ceucclvadvrellrnnu hamn gudargllli sktiy prthm phlvnu heudeudnu. kurigi hage tnn jnrnnu heurtmdu, mmdey hage arnydlli avrnnu ndisidnu. avrnnu surksitvagi ndisidkarn avru hedrill; adre smudru avr struglennu muccibittu. tnn prisuddalyd meregu atn blge keumdukeumdv prvtku avrnnu br madidnu. anyjnamgvnnu avr mumde heurge haki, avr badhyteyennu altemadi, hnci, avr gudargllli israyelin geutr glu vasisuvmt madidnu. adre avru mheunntnad devrnnu priksisi regisidru; atn vidhiglennu keukeull lill. tmm pitrgl hage tirugibiddu ap nmbigstragi meusd bilin hage vare yadru. tmm unnt sthlglimd atnige keupvnnebbisi kettid tmm vigrhglimd atnige reusvnnebbisidru. devru idnnu keli ugrnagi israyelennu bhu ashyisi bittu, sileuvin gudarvnnu mnusyreulge atnu hakid gudarvnnu bittu, tnn bl vnnu seregu mhimeyennu veyi kegu keuttubittu. tnn jnrnnu ktigge oppisikeuttu tnn badhytege vireudhvagi ugrnadnu. avr praysthrnnu bemkiyu dhisibittu; avr knyeyru mdueyagllil. avr yajkru kttiyimd smharvadru; avr vidhveyru geuladill. ag krtu niddeyimd ecctvnnu hageyu draksarsdimd arbtisuv prakrmsaliy hageyu eccttu, tnn veriglennu himdkke heudeu, nity nimdeyennu avrige keuttu. atnu yeusephn gudarvnnu tirkrisi, ephrayamn geutrvnnu adu keulde, yehudn kulvnnu tanu priti madid ciyeun prvtvnnu adukeumdu,

unnadvuglmteyu yugyugku tanu astivar hakid bhumiyteyu tnn prisuddhalyvnnu kttidnu idllde tnn sevknað davidnnu adukeumdu, kuri htiglimð avnnu tegedu, tnn prjeyad yakeubnnu bhadyteyad israyelnnu meysisuv hage, avnnu kurimrigl himdi nimd tmdnu. atnu tnn hrðyd ytha rthtvd prkar avrnnu meysisi tnn hst kauslydimð avrnnu ndisidnu.

79

devre, anyjnamgglu ninn badhyteyulge bmdu, ninn prisuddh mmdirvnnu apvitr madi, yerusalemnnu halu dibblagi madiddare. ninn sevrk henglnnu akasð pksigligu prisuddhr mams vnnu bhumiy mregligu aharvagi keutti ddare. avr rktvnnu yerusalemn sutltnu nirin hage celliddare; avrnnu huniduv vneubbnu ill. nmm nereyvrig nimdeyu nmm suttliruvrig geliyu hasyvu agiddeve. krtne, ninu yavaglu keup madu vdu ninn reusvu bemkiy hage uriyu vdu es-trvrege? ninnnnu tiliyd jnamg gl meleyu ninn hes-rrnu kreyd rajygl helbeku ninn keupvnnu heuyidu-bidu. avru yakeubnnu numgibittiddare; avn ni-vasvnnu halumadiddare. purvkald akrmglnnu nmge vireudhvagi jnapkmadi keullbed. ninn amthkrnglu beg mmmnnu edurageullli; bhlvagi kghd heugid-deve. o nmm rksney devre, ninn hesrin gghd nimitt nmge shay madu; ninn hesrigagi mmmnnu bidisi nmm pagltnu teuledubidu. avr devru elli emdu anyjnamgglu yake helbeku? celliruv ninn sevrk rktð prti dmdneyvnnu nmm knnugl mumde any jnamggllli tiliyldli. sereyvn nittusiru ninn mumde brli-ninn mha sktiyimð sayuvdkkiruvvnnu kapadu. o krtne, avru ninnnnu nimdisid nimde ynnu nmm nereyvrig elrstu avr udi ylli tirigi haku. ag ninn jnru ninn hul-lugavlin kuriglu agiruv navu emdemdigu ninnnnu keumðadi tltlamtrkku ninn steutrvnnu saruvevu.

80

yeusephyrnnu mmdeymte ndisuvatne, israyelyr ku-rubne, kivigeudu; kerubigl mdhydlly vasisuvatne, prkasisu. ephrayam benyavian mnse yr mumde ninn prakrmvnnu teurisi mmmnnu rksisu. o de-vre, nmmnnu mtte tirugisi ninn mukhvnnu prkasisu-vmtte madu; ag navu rksislpuvevu. senygl devrad o krtne, estrvrege ninn jnr prarthnege vireudhvagi keup geullutti? knnirin reuttiynnu avrige tinnisi, deudd alteyimð knnirnnu kudiyu keudutti. nmm nereyvrig ninu mmmnnu vivadkke karn madutti; nmm struglu tmmlli tave nguttare. senygl o devre, ninu mmmnnu mtte tirugisi ninn mukhvnnu prka-sisu madu; ag navu rksislpuvevu. ninu draksegid-vnnu aiguptðdimð tmd; jnamgglnnu heurdisi adnnu netti. adr mumde sthl siddmadidi; ag adu beruri desvnnu tumbitu. adr nerlinimð bett glu keum-beglimð devdaruglu mucclp ttvu. adu tnn rem-beglnnu smudrd vregu tnn blliglnnu ndigu hrdisitu. marg dlli hadu heuguvvrellru adnnu kiluv hage yake adr beliglnnu ninu muridu bitiddi? adviyimð bmd hmdiýu adnnu halumaduttde kadin mrgvu adnnu meydu biduttde. o senygl devre, tirugikeu emdu navu ninnnnu bedutteve. akasdimð drstisi neudu; i drak-

segidvnnu ninn blge nett ssyynnu ninu ninge blp-disi keumd keumbeynnu pramrisu. adu ig keuyylpttu bemkiyimð sudlpttide; ninn bayi gdrikeyimð avru nasvaguttare. ninn blge mnusyn mele haudu, ninu ninge blpdisikeumd mnusy putrn mele ninn ke irli. ag navu ninnimð himdiru guvdill; nmmnnu bdukisu, ag ninn hesrnnu kreyuvevu. senygl devrad o krtne, mtte mmmnnu tirugisi ninn mukhvnnu prkasis madu; ag navu rksislpuvevu.

81

nmm blvagiruv devrige gttiyad dhvniyimð hadiri; yakeubn devrige jdhvniyeyiri.2 kirtneyvnnu ettiri; dmdmiynnu rmyvad kinnriynnu viney smgd tnniri. amavasyeylliru nemkvad prisuddh hbðd divsdllyu tuturiynnu udiri. adu israyelige kttleye; yakeubn devr nyayprmanve; nanu tiliyd bhaseynnu kelid aiguptdesdllella atnu heurtag adnnu yeusephnlli saksiyagi nemisidnu. avn heglinimð heureynnu teulgisidnu; avn kglu puttiglimð bidugde heum-didvu. ikkttinlli kredi; ag nanu ninnnnu tppisibit-tenu; gudugin mreylli ninge uttrkeuttu meriba nirugl bliylli ninnnnu seudhisidenu sela. o nnn jnre, ke-liri; o israyele, ninu ninnnnu kelidre nanu ninge saks-i keudu venu. ninnlli anydevru irbardu; pr devrige addbilbardu. aiguptdesdimð ninnnnu heurge tmd ninn devrad krtnu nane; ninn bayvnnu aglvagi tere; ag nanu adnnu tumbisuvnu. adre nnn jnru nnn svrvnnu kellill; israyelu nnn mele mnssidlill. ad-drimð avr hrðyd durasege avrnnu nanu oppisidenu; avru tmm aleucnegllli ndedukeumdru. ha, nnn jnru nnn matnnu keli, israyelu nnn margdlli nde-dukeumdre, tivrvagi avr struglnnu angisuvnu; avr verigl mele nnn keyvnnu tirugisuvnu. krtnnu hge-maduvvru atnige tmmnnu tave oppisikeuttiddre avr kalvu grhisuvdill; kttleyli ndedukeulluttare. idllde atnu uttmvad geudhi yimð avrige utkke keuttu bmdyeulgin jenin-imð trtpidisuvnu.

82

devru blsaligl mdhydlly nimtu devruglige nyaytirisut-tane. estr vregu anyavvagi tirpumadi dust rige mukhdaksiny maduviri? sela. dridr nnnu dikkilld-vnnu kapadi dinnigu bdv nigu nitiynnu madiri. dridrnnu bdv nnnu dustr keyimð bidisiri. avru ariyru; grhisuvdill; kttleyli ndedukeulluttare. bhu-miy astivarglella krmvilldvuglu. nanu-nivu de-vruglu; nivellru mheunntn mkklle emdu helidenu. adagyu mnusyr hage nivu sayuviri; prðhanrlli obbn hage biluviri. o devre, elu; bhumige nyaytirisu; ninu jnamgglnnella badhyvagi heumduvi.

83

o devre, maunvagirbed; o devre, maunvagirbed; sumn nirbed. igu, ninn struglu gddl madu ttare; ninn hgeyvru tle ettuttare. ninn jnrig vireudhvagi upayd yuktynnu klpisuttare. ninu adgisittvrig vireudhiglu aleucisikeulluttare. avru-bnniri, av rnnu

jnamgvagird hage navu avrnno nirmul madeun; is-rayelin hesru innu jnapkkke bardirli annuttare. avru kud ekmnssagi aleucne madikeumdi ddare; ninge vireudhvagi odmbttiddare. edeumyr mtu ismayelyr gudarglu meuvabu hgriyru gebalyru ammeuni yru malekyru turin nivasiglu shitvagi philistiyrd; as-suryru sh av rlli kudikeumdu; avru leutn mkkklige shay madiddare sela. midyanigu sisernigu yabin-nigu kiseun hlldlli madid hage avrige madu. ivru emdeurinlli nasvagi bhumige geubbrvadru. avrnno avr adhiptiglno oreb jeb hageyu avr prmkhrell-rnno jebh clmunnr hageyu madu. avru-navu devr nivasglno svtmtrisikeulleun annuttare. o nnn devre, avrnno ckrd hageyu galij mumdiruv ksd hageyu madu. kadnno suduv bemkiy hageyu bettglno dhisuv jvaley hageyu ninn birugaliyimd avrnno him-sisi ninn suli galiyimd avrnno tiln pdisu. o krtne, ninn namvnno avru hudukuv hage avr mukhglno nacike yimd tumbisu. avru nacikeptu emdem digu klvlgeullli; haudu, avru lije yimd nasvagi. ninu matr yeheuv nemb hesrull ninu smst bhumiy mele mheun-ntnagiddi emdu tilukeullli.

84

senygl o krtne, ninn nivasglu esteu rmyvagine! krtne amgl gligagi nnn prnvu bysi, haudu, adu kumduttde; nnn hrdyvu sirivu jiv vull devrigagi kugikeullutte. senygl o krtne, nnn arzne, nnn devre, haudu gub-biyu mneyynu bankkiyu tnn mrig lnniduv gudnno ninn bliptigl bliylli kmdukeumde. ninn alydli vas-vagi ruvru bhagyvmtu; innu ninnnnu avru stutisu-vru sela. yarige ninu blvagi ddiyeu a mnusynu bhagyvmtu; yarlli atn margglu iveyeu avne dhnyu. baka tggno datuvag adnno buggeyagi maduttare; mleyu keulglno tumbutte. avru bldimd blkke heugi, ciyeuninlli devr mumde kanisikeulluttare. senygl devrad o krtne, nnn prarthne ynnu kelu; yakeubn o devre, kivi geudu sela. nmm guraniyagiruv o devre, neudu; ninn abhisikt n mukhvnu drstisu. savir divsgligimt ninn amgl llli iruv omdu dinvu olledagide; dustr gudarglli vasmaduvdkkimt nnn devr alyd bagilno kayuvvnagiruvdu nge olleydu. devrad krtu sury nu guraniyu agiddane; krtu kr-peynno mhimeynno keuduttane; smpurnvagi nde-dukeulluvvriga atnu yav ollednno himdegeyuvdill. senygl o krtne, ninnlli bhrsvividu mnusynu dhnyu.

85

krtne, ninn deskke dyeteurisiddi; yakeubnno serey-imd himdkke br madiddi. ninn jnr akrmvno prihrisiddi; avr papvnella mucciddi sela. ninn keup vnnella ninu tegebubittiddi; ninu keupd uriy-imd tirugikeumdiddi. nmm rksney o devre, nmm kdeg tirugu; nmm meliruv ninn keupvnu teul gisu. emdemdigu nmm mele keupisu viyeu? tltlamtrkku ninn keupvnu el maduviyeu? ninn jnru ninnlli sm-teus pduv hage ninu tirugi nmnnnu ujjiivi suvdil-lveu? o krtne, ninn kruneynu nmge dypalisu. ninn rksneynu nmge keudu. krtnad devru enu helutta-neu adnu keluvnu; niscvagi jnrigu tnn prisuddh

rigu smadhand matu heluvnu; innu buddhihintvkke avru tirugikeullde irli. nisc yvagi ghnuv nmm des-dlli vasvagiruv hage, atnige bhydvuvvriga atn rk-sneyu sviapvagide. krpeyu styvu smdhisi keulluttve; nitiyu smadhanvu muddittu keulluttve. styvu bhu-miyimd meuleyu vdu; nitiyu akasdim kelge drstisu-vudu. haudu, krtu ollednno maduvnu. nmm bhu-miyu adr beleynno keuduvdu. nitiyu atn mumde heugutta navu atn hejjejlili ndeyuvnte margvno maduvdu.

86

o krtne, ninu kivigeuttu nge uttrkeudu; nanu dinnu bd vnu agiddene. nnn pravnno kapadu; nanu prisuddhno. nnn devrad nine, ninnlli bhrsvividu ninn sevknnno rksisu. o krtne, nnnnnu kruneisu; dinvella ninge kugu ttene. o krtne, ninn sevk pravnno smteuspdisu; ninn kdeg ninn pravnno ettuttene. krtne, ninu olleyvnu ksmisuvdkke sid-dhnu agiddi; ninge meureyiduvvrellrige bhu kr-peyullvnu agiddi. o krtne, nnn prarthnege kivigeudu; nnn vijnapnegl svrvnu alesu. nnn ikkttin divs-dlli ninnnnu kreuvunu; ninu nge uttr keudvi. krtne, devruglli ninn hage obbnu ill; ninn kelsgl hage omdu ill. o krtne, ninu umtumadid jnam-glella bmdu ninnnnu aradhisi ninn hesrno gh-pdi svru. ninu deuddvnu adbhutglno maduvatnu agiddi; nineubbn devru. o krtne, ninn margvno nge beudhisu; ninn stydlli ndedukeulluvnu; ninn hesrige bhydvu hage nnn hrdyvnu aikypdisu. nnn devrad o krtne, nnn purn hrdydimd ninnnnu keum-daduvunu; ninn hesrno yugyugku ghnpdisuvunu. ninn kruneynu nnn mele deudddagide; patal deulgid nnn pravnno bidisiddi. o devre, ahmkariglu nge vireudh vagi eddiddare; blisthr kutvu nnn prn vnu hudukuttde; avru ninnnnu lksisill. adre ninu o krtne, amthkruneynu dyeyu ull devru dirghsamtnu bhl kr-peyu styvu ullvnu agiddi. nnn kdeg tirugikeumdu nnnnnu kruneisu; ninn sevkne ninn blvnu keudu; ninn dasiy mgnnno rksisu. olledkkagi nge omdu gurutu keudu; ag nnn hgmaduvvru neudi, nacikep-duvru; krtne, ninu nge shay madi nnnnnu adrisiddi.

87

atn astivarvu prisuddh prvtglili ade. krtu ciye-unin bagluglno yakeubn ella nivasglu gimt priti-maduttane. devr ptnve, ninn visyvagi ghnvullvuglu hellptive. rahbno babelnu nnnnnu tilidvriga jnap-kmaduvunu; philistiyvu turin smgd kusnu neudu: i mnusynu alli hutti dnu. ciyeunin visy heluvden-mdre –imthimthvru adrlli huttidremdu mheu nntnu tane adnu svtapisuvnu. krtu jnsmkhye breyuvag ivnu alli huttid nemdu enisuvnu sela. haduvvru vady glno barisuvvru iddare; nnn buggeglella ninnlliye.

88

nnn rksney devrad o krtne, hglirulu ninn mumde kuguttene. nnn prarthneyu ninn mumde brli; nnn meurege ninu kivigeudu. nnn jivvu kst glimd

tumbiye, nnn pranju smadhige sviapvagide. kunige iyuuvr smgd enislpitiddene; blvilld mnusyn hagiddene. keullpptu smadhiylli mlgiruvvrnnu ninu innu jnapkmadikeulld hage sttv rlli bidlpitiddene; avru ninn keyimd kdi ylpitiddare. kelgin alvad kuniylliyyu kttlelylli agadhgllyiu nnnnnu itiddi. ninn keupvu nnn mele neleyagide; ninn aleglimdella nnnnnu kumdi siddi sela. nnn pricitrnnu nnge durmadiddi; nnnnnu av rige ashy madiddi; mucclptiddene, heurge brlarenu. badhey deseyimd nnn knnu dukhisuttd. krtne, dinvella ninnnnu kreyyu ttene; nanu ninn kdege nnn kegltnu cacutene. sttvrige adbhutgltnu teurisyuyieu? sttvru eddu ninnnnu keumdaduvreu? sela. smadhiylli ninn priti kruneyyu ilve nasn sthldlli ninn nmbigstikeyyu sarlpduvveu? kttlelylli ninn adbhutglu mre yuv desdlli ninn nitiyyu tiliyldpu vdeu? adre nanu o krtne, ninn kdege meureyiduttene. heuttare nnn prarth neyyu ninnnnu edurgeulluvdu. krtne,yake nnn prannvnu teuredu bidutti?yake ninn mukhvnnu nnge mre-madutti? nanu kumdidvnu yauvndarbyh sayu vdkke siddhnu agiddene. ninn bedrikegltnu nanu talutta bhrmegeullutene. nnn mele ninn keupaginyu datuvdu. ninn hedrikeglu nnnnnu smhrisuttve. nirin hage avu bmdu nnnnnu dinvella suttikeumvde; ekvagi nnnnnu muttikeumvde. priynnnu snehitnnu nnge dur madiddi; nnn kttley sthleve nnn pricitru.

89

krtne kruneagltnu yugyugkku haduvenu; tltlamtrkku ninn nmbigstikeynnu nnn bayimd tiliypdi suvenu.2 emdemdigu kruneyyu sthapisldpu vdu; akasgllyiu ninn nmbigstikeynnu sthirpdisuvi emdu heliddene. nanu adu keumdvneumdige odmbdike madiddene; nnn sevknaid davidnige ane ittu helidde nmndre-emdemdigu ninn smtitynnu sthir pdisuvnu; tltlamtrkku ninn simhasnvnnu ktuvunu sela. idllde, akasglu o krtne, ninn adbhutgltnu prisuddhr sbheylli ninn nmbigstikeynnu sh keumdaduvvu. pr leukdlli krtnige smanvadvnu yaru? devru prisuddhr sbheylli bhl bhikrnu tnn suttiruvvrellrige bhym krnu agiddane. senygl devrad krtne, ninn hage sktnad krtnu yaru? ilve ninn nmbigstikeyyu ninn suttlu ade. ninu smudrd ubbrvnnu alutti; adr tereglu eluvag avugltnu summ-nirisutti. keull lptt obbnmte ninu rahbnnu tumdaguvme odediddi. ninn bld teulinimd ninn stru gltnu dcmise bittiddi. akasglu ninnvv; bhumiyyu sh ninn-du; leukvnnu adr purnteynnu ninu umtumadiddi. uttrvnnu dksinvnnu nine nirmisiddi; tabeuru hermeunu ninn hesrinlli utsah dhvningeyuttve. ninge prakrmvull teulu umtu; ke blvullddu. ninn blge unntva ddu. nitiyyu nyayvu ninn simhasnd sth-lvagide krpeyyu styvu ninn munde heuguttve; ut-sah dhvniyannu tilid jru dhnyru; krtne, ninn mukhd belkinlli avru ndedukeulluvru. ninn hesrinimd dinvella ullaspttu ninn nitiyyi avru unntkkeru vru. avr bld mhimeyyu nine mttu ninn ktaksdimd nmm keumbu unntvaguvdu. nmm guraniyyu krtne; nmm arnu israyelin prisuddhne. ag drsrdlli ninn prisud-dhn smgd matadi heliddenmdre -prakrmsaliy mele shayvnnu itti ddene. alypttvnnu jnreulgimd un-

ntkkeri siddene. nnn sevknaid davidnnu kmdu keumdiddene; nnn prisuddhr enneyimdv avnnnu abhisekisiddene. avn smgdle nnn ke sthirvagiruvdu; nnn teulu avnnnu blpdisu vudu. struvu avnnnu latkar madnu; yav dustnu avnnnu himse pdisnu. id llde avn munde verigltnu heudedu bidu vnu; avn hgeyvnnu smktpdisuvnu. adre nnn nmbigstikeyyu kruneyyu avn smgd iruvvu. nnn hesrinlli avn keumbu unntvaguvdu. smudrdlli avn ke ynnu ndiglli avn blgeynnu iris vnu. avnu-ninu nnn tmdeyyu devru rkseyu bmduey emdu nnge meureyidu vnu. nanu avnnnu nnn ceucl mgn nnagiyyu bhumiyyu arsrigimt unntnna giyyu maduvnu. emdemdigu anvigeu skr nnn kruneynnu kadiduvnu. nnn odmbdikeyyu avneumdige drdhvagiruvdu. avn smtti ynnu sh emdemdigu avn simhasnvnnu akasid divsgl hageyyu maduvnu. avn mkklu nnn nyay prmanvnnu bittu, nnn nyayglldi ndeyde heudre, avru nnn nemkglnnu muridu nnn ajnegltnu kekeullde heudre, keuli nimd avr dreuhvnnu pet-tuglimd avr akrmvnnu dmdisuvnu. adagyu nnn priti kruneynnu avnimd smpurvagi teulgisenu; ilve nnn nmbigstikeynnu vyrrth madenu. nnn odmbdikeynnu nanu muri yenu; ilve nnn tutiglimd heurtd-dnnu bdlayisenu. omdu sari nnn prisuddhtv dimd aneyittu heliddene; davidnige sulla denu. avn smtityu yug yugkku avn simhasvnu nnn munde suryn hageyyu iruvdu. cmdrn hage adu yugyugkku, sthirvagiruvdu; prleukdlli ruv saksiiy hage nimbike yullddagiruvdu sela. adre ninu ashyisibittu tirkrisi ninn abhisktn mele ugrnadi; ninn sevk nndmbdikeynnu asddemadi, avn kiritvnnu nelkke haki heule madiddi. avn beligl nnella muridu avn keutegltnu halu madiddi. margsthrrellru avnnnu keulle heudeyuttare; tnn nereyvrige avnu nimde yagiddane. avn verigl blgeynnu unnt madiddi; struglellrnnu smteuspdiddi. avn kttiy baynnu himdirugisi, yuddh dlli avnnnu alluvmt madill. avn prbheynn tdedi; avn simhasnvnnu nelkke hakiddi. avn yauvnd divsgltnu kdmemadi, nacikeyimd avnnnu mucciddi sela. krtne, estr vrede? sdakalkke ninu mreayagiruvu? ninn sittu bemkiy hage uriyuvdeu? nnn ayussu estu kdime yemdu jnapkmadikeu; ella mnusyrnnu yake vyrrthvagi nirmisiddi? mrvnnu neudde bdukuvmt, smadhiy vsdimd tnn prannvnu tppisikeulluvmt, purusnu yaru sela. krtne, ninn stydlli ninu david-nige ane itt ninn mumcin priti kruneyyu elli? krtne, ninn sevr nimde ynnu, ella prakrmigl nimdeyennu nanu hege nnn edeylli heuttenemdu jnapk madikeu. krtne, ninn struglu nimmisutta rlla? ninn abhisiktn hejjeagltnu nimdisutta rlla? krtnige yugyugkku stuyagi. amen, amen.

90

krtne, tltlamtrgllli ninu nmm vassthanvagiddi. bettglu hutuvdkkimt mumceyyu ninu bhumiynnu leukvnnu nirmisuvdkkimt mumceyyu nitytvdimd nitytvkku ninu devragiddi. ninu mnusynnnu nasnke tirugisi- mnusyr mkkle, himtirugiri emdu helutti; savir vruglu ninn drstige kledu heudinney divsd hageyyu ratri javd hageyyu ave. avrnnu prvahmdte bdu keumdu heugutti; avru nidreyllidmdteyyu beligge

ciguruv hullin hageyu iddare. adu beligge arli beleyuttde. smjeylli keuylypttu onгутtde. navu ninn keupdimd tiriheugi, ninn raudrdimd tlinsutteve. nmm akrmglhnu ninn mumdeyu nmm mreyad papglhnu ninn mukhd belkinliyu ittiddi. nmm divsgllella ninn keupdimd datiheudvu. nmm vrus-glhnu kelid kthey hage kle yutteve. nmm ayuskalvu eppttu vrus, bldimdiddre embhttu vrus; adagyv avu gl blvu pryasvu duhkhuv agive; adu beg keuyidu haklpduttde; navu hari heugutteve. ninn keupd blvnnu tilid vnaru? ninn bhyd prkarve ninn ugte ide. navu jnanvull hrdyvnnu heumdudv hage, nmm divsglhnu lekksisuvdkke nmge klisu. krtne, estrvrege himtirugdiruvi? ninn sevrk visydlli amthkrnvrli. beligge ninn kruneymd nmge trtptdisu; ag nmm divsglllella utsahdhvnigedu smteus pduvevu. ninu nmmnnu kumdisid divsgl prkarvu navu kednnu neudid vrusgl prkarvu nmmnnu smteuspdisu. ninn sevrkrige ninn kelsvu avr mkklige ninn prbheyu teuribrli. nmm devrad krtn rmyteyu nmm mele irli; navu kehakid kelsvnnu nmge sthirpdisu; haudu, nmm kelsvnnu sthirpdisu;

91

mheunntn mreyad sthldlli vasisuvvnu srsvktn nerlinlli tmguvnu. 2 nnn asryvu keuteyu nanu bhrsvittiruv nnn devru emdu nanu krtnige heluttene. niscyvasi atnu ninnnnu bedn urlu nimdlu apayd jadydimdlu bidisu vnu. tnn rekkeglimd ninnnnu heudgisuvnu; atn rekkegl kelge asrysisikeulluvi; atn styvu ninn khedyvu dalu agide. ratriy bhykmrtegu hgllli haruv bankku amdhkardlli ndeyuv jadydkku ilive mdhyahndlli halu maduv nasnkku ninu bhydpde iruvi. ninn kdeylli savir jnru ninn blgdeylli httn savir jnru bid-dagyv ninn sviapkke adu bruvdill. ninn knnuglimd matr ninu drstisi dustrige muyyige muiyigimdlu neuduvi. mheunntnad krtnnnu ninn asry vagiyu ni-vassthanvagiya madikeumd ddrimd kedu ninnnnu muttdu; yav vyadhiyu ninn nivaskke sviapisdu. ninn ella marggllli ninnnnu kapaduvdkke atnu tnn dustrige ninn visyvagi ajnapisuvnu. ninn padvu kllige tgld hage avru ninnnnu tmm kegllli ettikeulluvru. simh srp mele ndeyuvi; yauvnd simhvnnu ghtrspvnnu tulidu bidivi. avnu tnn pritiynnu nnn mele ittiddane; addrimd avnnnu tppisuvvenu; avnu nnn hes-rnnu tilidruvdrimd avnnnu unntdliduvenu. avnu nnnnnu kreyuvnu; nanu avnige uttr keuduvenu; ikk-tinlli nanu avn smgd iddu avnnnu tppisi; ghnpdisuvenu. dirghayusydimd avnnnu trtptdisi nnn rk-sneyvnu avnige teurisuvnu.

92

krtnnu keumdaduvdu; mheunntne, ninn hesrnnu kirtisuvdu beligge ninn priti krunevnnu prti ratri ylli ninn nmbigstikeynnu httn tmti vine yimdlu vadylimdlu kinnriy ghn svr dimdlu tilisuvdu olledu. krtne, ninn kriyeyimdn nnnnnu smteus pdisiddi. ninn kekelsgllli nanu jy dhvniyeyuttene. krtne, ninn kels-glu esteu deuddvu! ninn yeucneglu bhl alvagive. idnnu psupraydnad murkhnu ariynu. ilive huc-

cnu tiliynu. dustru ciguruvdu mttu akrmgaru vrd-dhiyavu vdu avru emdemdigu nirmulvaguvd kkgiye. adre krtne, emdemdigu ninu unntnagiddi; igeu, o krtne, ninn stru glu, o krtne, igeu, ninn struglu nas-vaguvru; akrm maduvvrellru cdri heuguvru. adre ninu nnn keumbnnu kadukeund keumbinhage et-tuvi; heus ennemid abhisikt naguvnu. nnn knnu sh nnn vireudhigl mele drstisuvdu; nnge vireudhvagi eluv durmargiglhnu kuritu nnn istdmte nnn kiviglu keluvvu. nitivmtnu khrjur mrd hage ciguruvnu; leb-neuni nlliruv devdarin hage beleyuvnu. avru krtn alydlli nedlpttu nmm devr amglgllli vrddhiyaguvru. mudi praydliyu phl phlisuvru. avru pustiyagi vrd-dhiyaguvru. krtnu ytharthnu nnn bmdeyu agiddane; atnlli aniti iruvdill.

93

krtnu aluttane, atnu ghnteyvnu heuddukeumdid-dane; krtnu bl dimd heuddukeumdidane, adrimd tnn ndu vnnu kttikeumdidane; leukvu sh sthir-vagide; kdluvdill. ninn simhasnvu purvkal dimd sthirvagide; yugyugdimd ninu iddi. krtne, prvahglu ettlpttve; prvahglu tmm sbdvnnu ettive; prvah glu tmm tereglhnu ettuttve. bhl nirugl sbdkkimtlu haudu, smudrd blvad ale gligimtlu unntdlli krtnu blisthnagi ddane. ninn saksiglu bhl niscyvadvuglu; o krtne, sda ninn mnege yeugyvaddu prisuddhttve.

94

o krtne, devre muyyi tirisuvdu ninndu; o devre, muyyi tirisuvdu ninge seriddu. ninnnnu prktisikeu. bhumiy nyayadhiptiye, ninu eddelu; grvisthrige prtikarvnnu keudu. krtne, dustru estr vrede dustru estr vrede jysisuvru? estukal kthin vadvglnnu nudidu mataduttare? dusttn maduvvrellru hec-cisikeulluttare; o krtne, ninn jnrnnu tumdutumd maduttare; ninn svasthyvnnu badhisuttare. vid-hveyvnnu pr dessthnnu avru keulluttare; dikkilld-vrnnu htmaduttare. krtnu neuduvdill; ilive yakeubn devru lksisuvdill annuttare. jnrlli psupraydvre, nivu grhisiri; hucce, yavag buddhvimtraguviri? kivi yvnu keutvnu kelne? knnnu rupisidvnu tiliyneu? jnamgglhnu siksivuv vnu mnusynige tiluvlikeyvnu klisuvvnu gdriseu? krtnu mnusyn yeucne glhnu vyrvhemdu tilukeulluttane. o krtne, ninu siksivuvvnu ninn nyav prmandimd yarige klisuvieyu avnu dhnyvnu. dustnigagi kuniyu agiylpdiv vrede kstd divsgllli amthvnige visramti yvnu keuduvnu. krtnu tnn jnrnnu teureynnu; ilive tnn svasthyvnnu bittubidnu. nyayvu nitige tirugikeulluttare; ytharth hrdydvrellru adnnu himbalisuvru. nngeuskr dur-margiglige vireudh vagi eluvvnyaru? ilive apradh madu vvrige vireudhvagi nngeuskr nimtu keul-luvvnyaru? krtnu nnge shayk nagiriddidre nnn prnvu maundlli vasis bekagittu. nnn kalujariteu emdu nanu amdaglo o krtne, ninn krunevnu nnnnnu etti-hidiyitu. nnn cimteglu amtrmgdlli heccuvag ninn adrneglu nnn prnvnnu anmpdisuttve. vidhiy-imd kednnu klpisuv apradhd simhasnvu ninn smgd anyeunyvagiru vdeu? nitivmtn prankke vireudhvagi

avru kudikeulluttare; nirpradhij rktvnnu khmdisuttare. adre krtnu nge durgvu nnn devru nnn asryd bmdeyu agiddane. avr apradhvnnu avr mele tirigi brmaduvnu; avr kedinlli avrnnu smhrisuvnu; nmm devrad krtnu avrnnu smhrisuvnu.

95

bnniri, krtnige utsah dhvnimaduva nmm rksney bmdege jydhvni madeun. steutrdimd atn snnidhiy mumde bmdu kirtneglimd atnige anmdd dhvni madeun. krtnu deudd devru ella devrugl mele deudd arsnu agiddane. atn keylli bhumiy alvad sthlglu ave; bettgll blvu atnde. smudrvu atndu; atnu adnnu madidnu; atn keglu onbhumiynnu rupisidvu. bnniri, nmmnnu umtumadid krtnu mumde meunkalu ureun atnige ergi aradhiseun. atnu nmm devru; navu atnu meysisuv jnru atn ke kelgiruv himdu agiddeve. nivu i heuttu atn svrvnnu kelidre arnydlli ad seudhney divsdlli keupvnnebbisidme nimm hrd yvnnu kthinmadikeullbediri. alli nimm tmdeglu nmmnnu seudhisi, priksisidru; nnn kelsvnnu neudidru. nalvttu vrus a smttige besrgeumdu-ivru tmm hrdu dlli tppi heuguv jnragiddare; nnn marg glnnu avru ariyru amdenu. addrimd nnn visramtiylli avru prvesisremdu keup dimd ane ittukeumdenu.

96

krtnige heus hadnnu hadiri; smst bhumie, krtnige hadiri. krtnige hadiri, atn hesrnnu stutisiri; atn rksneynnu din dinkke sari heliri. anyjnamgdlli atn ghnvnnu ella jnamggllli atn adbhutglnnu viv risiri. krtnu deuddvnu bhlvagi stutis lptdkkvnu agidane; atnige bhypd tkdkdu. jnamggll devruglella vigrhglagive; adre krtnu akasglennu nirmisi dnu. ghnvu prbheyu atn mumde ave; blvu saumdryvu atn prisuddh sthldlli ave. o jnamggle, krtnige nivu ghnvnnu blvnnu slisiri. krtnige, atn hesrige sltkk ghnvnnu slisiri; kanike tegedukeumdu atn amglglige bnniri. prisuddhtvd saumdrydimd krtnnnu aradhisi; smst bhumie, atn mumde bhypdu, krtnu aluttane; leukvu sthivagide, kdluvdi. atnu jnglige nitiylli nyaytirisuvnemdu anyjnamggllli heliri. akasglu smteusisli; bhumiyu ullaspdli; smudrvu adr priupurn teyu gheusisli. heulvu adrliruv smstuv utsahpdli; adviy mrglella krtn mumdeye utsahdhvni madli. atnu bruttane, bhumige nyaytirislu bruttane; leukkke nitiyimdlu jnglige tnn stydimdlu nyaytirisuvnu.

97

krtnu aluttane; bhumiyu ullaspdli; dvipgl smuhvu smteu sisli. megghlu kargttlu atn suttlu ave; nitiyu nyayvu atn simhasnd sthivagide. bemkiyu atn mumde heugi atn veriglennu suttlu dhisuvdu. atn mimcuglu leukvnnu belgisuttve; bhumiyu neudi, nduguttde. krtn snnidhiylli smst bhumiyu krtn mumde bettgll mend hage krguttve. akasglu atn nitiynnu tilisuttve; ella jnglu atn ghnvnnu neuduttare. kettid vigrhglennu sevisi, vigrhglilli hemmepdud vrellru nacikepdli; ella devrugle, atnnu

aradhisiri. ciyeun idnnu keli smteusisitu. o krtnu, ninn nyaygl nimitt yehudd kumarteglu ullasisuttare. krtnu, ninu smst bhumiy mele mheuntnagiddi; ella devrugl mele bhlvagi heccislpptiddi. krtnnnu pritmaduvvru kettiddnu hge maduvru; atnu tnn prisuddhr pran glennu kapadi dustr keyeulgimdevrnnu bidisuvnu. belku nitivmtnigeuskrvu smteusvu ytharth hrtydvrigeskrvu bittlpttve. nitivmtre, krtnlli smteu sisiri; atn prisuddhtvnnu jnapkmadi keumdadiri.

98

krtnige heus hadnnu hadiri; atnu adbhutglennu madiddane; atn blgeyu prisuddhteulu atnige jyvnnu tmdivu. rtu tnn rksneynnu tiliy madiddane; tnn nitiynnu jnamggll drstige bhirngvagi prktmadiddane. tnn krune ynnu styteynnu israyelin mnegeuskr jnapk madikeumdidane; bhumiy keunegelella nmm devr rksneynnu neudive. smst bhumie; krtnige utsahdhvni madiri, gttiyad dhvniymd smteusis kirtisiri. krtnige kinnriyimd, haudu, kinnri yimdlu kirtney svrdimdlu hadiri. tuturiglimdlu haudu, tuturiy sbdh dimdlu, arsnad krtn mumde jydhvni madiri. smudrvu adr priupurnteyu leuk vu adr nivasiglu gheusisli. prvah glu kettli; krtn mumde bettgll kud utsah dhvni madli. atnu bhumige nyay tirislu bruttane. leukkke nitiyimdlu jnglige nyaydliyu tirpu keuduvnu.

99

krtnu aluttane; jnglu ndugli; atnu kerubigl mdhydlli kuti ddane; bhumiyu kdlli.2 krtnu ciyeuninlli deud-dvnaviyu ella jngl mele untnnagiyy iddane. ninn bhymkrvad hesrnnu avru keumda dli; adri prisud-dhvaddde. arsn blvu nyayvnnu priti maduttde; ninu nitiynnu sthivagide; nyayvnnu nitiynnu yakeu binlli ninu madiddi. nmm devrad krt nnnu unntpdisi; atn pad pithdlli ara dhisiri; atnu prisuddhne. atn yajkrlli meuseyu areunnu atn hesrnnu kreyuvvrlu smuvelnu; avru krtnnnu kredag atnu avrige uttr keuttu. atnu meghestmbhldimd avr smgd matnadidnu; atn saksiglnnu atnu avrige keutt niymglennu avru keumdmru. nmm devrad o krtnu, ninu avrige uttrkeutte; avr krtygligeuskr ninu avrige muyyige muyyi keuduvnatnagidru avrnnu ksmisuv devru ninnagiddi. nmm devrad krtnnnu unntpdisi; atn prisuddh prvtldli aradhisiri; nmm devrad krtnu prisuddhne.

100

smst bhumie, krtnige jydhvni madiri, smteus dimd krtnnnu sevisiri; hadutta atn mumde bnniri. krtnu devremdu tilukeulliri; navll, atne nmmnnu umtu madiddane; navu atn jnru atn hullugavlin mmdeyu agiddeve. krtjnteyimad atn bagilugligu steutrdimd atn amglglu bnniri; atnnu keumdadiri, atn hesrnnu stutisiri. krtnu olleynnu; atn kruneyu yugyugku atn styteyu titlamtrku iruvvu.

krune nitiglennu kuritu haduvunu; o krtne, ninnnnu kirti suvenu. smpurnvad margdlli buddhi yimd ndedu keulluvunu; yavag nnn blige bruvi? nnn hrđyđ smpurnteyimd nnn mneyeulge ndedukeulluvunu. kett kary vnnu nnn knnugl mumde nanu idu-
vdill; akrmgarr kelsvnnu hge maduttene; adu nnge amteikeullu. deumkad hrđyvu nnnnnu bittu heugu-
vdu; kettvnnu tiliyu vdill. mreyagi nereyvnnu mele cadi heluvvnnu smhrisuvunu; grvđ knnu ahmkard hrđyvu ullvnnu tallarenu. desdlliruv nmbigstru nnn smgd vasi suv hage nnn knnuglu avr mele ave; smpurnvad margdlli ndedu keulluv vne nnnnnu sevisuvunu. meus maduvvnu nnn mneyeulge vasmadnu; sul-
laduvvnu nnn knnugl mumde neleyagiruvdill; dust tn maduvrellrnnu krtń ptńdeul gimd kđidu biduv hage beligge desd dust rellrnnu smhrisuvunu.

o krtne, nnn prarthneyyinu keli; nnn meureyu ninn blige serli. nnge ikktu iruv divsdlli ninn mukhvnnu nnge mremadbed; ninn kiviynnu nnn kđege tirugisi; nanu kreyuv divsdlli beg nnge uttr keudu. nnn divsglu heugeymte kleduheugu ttve; nnn elubuglu keulli y hage suttu heugive. nnn hrđyvu heudeylptt hullin hage ongiheugide; adrimd nanu nnn reuttiynnu tinnuvdkke mretubidduttene. nnn muluguvikey svrdimđ elubuglu nnn mamskke am-
tuttve. nanu arnyđ bkkke smannagiddene; nanu arnyđ gubey hagiddene. nanu eccrvagiddu; maligey meliruv omtiyad pksiy hagiddene. dinvella nnn struglu nnnnnu nimdisuttare; nnn mele keupisikeul-
lurvru nnge vireudh vagi ane iduttare. ninn reusd mtu ninn raudrđ nimittve budiynnu reuttiymte tim-
diddene; nnn panvnnu knnirinnim beresi đdene. nnnnnu ninu etti kedvi hakiddi; nnn divsglu nild ner-
lin hagive; nanu hullin hage onguttene. adre o krtne, ninu emdemdigu iruvvnagiddi, ninn smrneyu tltlamt
rkku ade. ninu eddu, ciyeunnnu kni krisuvi; yakm-
dre adnnu krunisuvdkke kalvayitu; haudu nirnyisid smyvu bmdide. ninn sevkru adr klugllli istpđuttare.
adr đhulnnu krunisuttare. jnamgvu krtń hesrigu bhurajrellru ninn mhimegu bhyđpuvru. krtńu ciye-
unnnu ktuvnu; atnu tnn mhimeylli kanisikeulluvnu. dikkilđvđ prarthnege kivigeuduttane; avr prarth-
neyyinu tirsiki suvdill. idu mumđin smttigeuskř
breyłpđuvdu; hutllikkiruv jńru krtńnnu stutisuvru.
jnamgglu rajyglu krtń nnnu sevisuvdkke ottagi kudi
bruvag ciyeuninlli krtń hesru yerusemi nlli atń steu-
trvu sarłpđuv hage. krtńu seyrevv nrľuvikeynnu
keluv đkku mrńkke nemkvadvrnnu bidisi vđkku tnn
prisuddhvad unnt sthłdimđ knnittu akasdimđ bhu-
miynnu neudiddane. atnu nnn sktiynnu margdlli
kumdisi nnn divsglennu kdime madidnu. o nnn de-
vre, nnn divsgł mđhyđlli nnnnnu oyybed; ninn vrus-
glu tltlamtrgligu ave amdenu. ninu purvkaldlli bhumu
ynnu sthapisidi; akasglu ninn ke kelsglu give. avu
nasvaguvvu; adre ninn sthř vagirutti; haudu, avu-
glella vstrđ hage jirnvaguvvu; udupin hage avug lnnu
bdlayisuvi; ag avu bđlaguvvu. adre ninu ek ritiya-
girutti; ninn vrusglu mugiyvu. ninn sevkř mkklu ne-

leyagiddu avr smttiyu ninn mumde sthapisłpđuvdu.

o nnn mnve, krtńnnu nnn ella amtrmgve, atń prisud-
dhvad hesrnnu stutisu. o nnn mnve, krtńnnu
stutisu. atń upkargllli omđnnu mretubidbed. atnu
ninn ap radhglńnella mnnisi ninn reugglńnella svstħ
madı ninn jivvnnu nasdeulgimđ vimeu cisi priti kř-
peynn nnn amthkrńlennu ninge kiritvagi ittu ninn ya-
vnnu hđdinmte heusdaguv hage ninn bayiynnu olled
rimđ trptipdisuttane. kuggisłpđuvrellrige krtńu ni-
tiynnu nyayvnnu ndisuttane. atnu tnn margglennu
meusegu tnn kriyeglennu israyelin mkkligu tiliyma-
didnu. krtńu amthkrńvu dıyeu dirghsamtıy bhl
křpeyu ullvnagiddane. atnu sdakalkku gđrisuvdill;
nityvu keupi suvatnll; nnnn papglige tkkmtne nmge
siksıslill; nmm apradhgl prkar mmmnnu dmdıslill.
bhumıy mele akasvu estu unntveu atń křpeyu atńige
bhyđpuvvr mele astu aparvagide. purvkku pscimkku
estu đurveu nnn dreuhglennu mmmimđ astu đur ma-
diddane. tmđeyu mkkł mele amthkrń pđuv prkar
krtńu tńge bhyđpuvvr mele amthkrńpđuvvnagid-
dane. atnu nmm prkrtıynnu tilukeumđu navu đhuli
yagidđevemđ jńapkmadikeulluttane; mnnusyn divs-
gleu hullin hage ave; avnu heuld huvin hageye seub-
hisuttane. adagyu galiyu adr mele bisuttile adu ilde
heuguttde; adr sthłvu adnnu innu ariydu. adre
krtń křpeyu atńige bhyđpuvvr meleynu atń nitiyu
mkkł mkkligu atń odmbıkeynnu kekeumđu atń kt-
tleglennu nensi adrmtē maduvvrıgu nityvđimđ ni-
tytvkku iruvdu. krtńu akasglı tnn simhasvnnu
sthapisiddane; atń rajyvu ellr mele aluttde. atń
đutre, atń matin svrvnnu keli, atń ajneglennu ndisuv
sresthrad surre, krtńnnu stutisiri. atń ella senygłe,
atń istvnnu ndisuv atń sevkře, krtńnnu stutisiri. atń
alıkei ella sthłglıli iruv atń ella kelsglu. krtńnnu
stutisiri. nnn mnve, krtńnnu stutisu.

o nnn mnve, krtńnnu stutisu; nnn đevrad o krtne,
ninu bhl đeuddvnagidđu gaurv vnnu prbheynnu
heuddukeumđiddi.2 atnu vstrđ hage belknnu
đhrisikeulluvatnu akas vnnu prđe hage hasuvatnu
agiddane. atnu nirugllli tnn upprıgegl teuleglennu
irisuttane; meudglennu tnn rthvagi madu ttane. galiy
rekkegl mele ndedu heugu ttane. atnu tnn đutrnnu
atmglńnagi yu urıyuv bemkiynnu tnn sevkřnnagi yu
maduttane. yugyugamtrglıgu adu kđld hage bhu-
miynnu adr astıvargł mele atnu sthapisidnu. ninu
jlagadhđimđ vstrđ hage adnnu mucciddi; betglı mele
niruglu nimtvu. avu ninn gđrikeyimđ odiheudvu;
ninn gudugin sbđdimđ avu odiheudvu. bett glıge
eri, tggugłige ilidu, ninu avugłige sthapisid sthłkke
heudvu. avu datđ hageyu bhumıynnu muccvđkke
tirigi bard hageyu mereynnu ittiddi. bugge glńnu
hlłglıge kluhisutti; avu bettglı nduve hriyuttve;
kadin mrgglıgella avu niru kudisuttve; kadu kttēglu
tmń dahvnnu tirisikeulluttve. akasđ pksıglu avugł
httrı vasvagiddu keumbegł mđhy đllimđ haduttve.
bettglıge tnn upprıge gleugłimđ niru hakuttane;

tnn kelsgl phldimd bhumiyu trptiyaguttde. atnu psugligeuskr hullnnu mnusyn seve geuskr plyglnnu meulisuttane; hige bhumiyeuigimd aharvnnu brmaduttane. draksarsvu mnusyn hrdivnnu smteus pdisuttde; enneyu avn mukhvnnu prka sisuvmt maduttde; reuttuyi mnusyn hrdivnnu blpdisuttde. atnu nett krtn mrglad lebneunin devdarugnu trpti yaguttve. alli hkkiglu gudu ktuttve; bkd mneyu turayi gidglili ade. ettrvad bettglu kadumekeglige, bmd glu meulglige asryvagive. nemisid kalgligeuskr cmrnnnu umtu madiddane; surynu tnn astman vnnu tilididdane. ninu kttlnnu brmadutti; ag ratriyaguttde; adrlli adviy mrg glella smcristuttve. simhd mriglu bete geuskrvu devrimd tmm aharvnnu hudu kuvdkgeuskrvu grjisuttve. surynu hutllu avu kudi bmdu tmm gvigilili mlguttve. mnusynu tnn kelskku saym kald vreve tnn pryaskku heurduttane. o krtnne, ninn kelsglu esteu umtu! avuglennella jnandimd umtu madiddi; bhumiyu ninn smpttinimd tumbide. deudddu visalvadddu ad smudrvde; adrlli lekvilld jivjmtuglu snn deudd mrgglu ave. adrlli hdguglu heugu tve; adrlli aduvdkke ninu rupisid niv yatanvu ade. ninu avugl aharvnnu tkk kaldlli keuduvhage avuglella ninnnnu kadukeulluttve. ninu avuglige keudlu avu kedisuttve; ninu ninn ke tereyly olle drimd trptiyaguttve. ninu ninn mukhvnnu mremadlu tllnisuttve; ninu avugl svasvnnu tegedu bidlu, avu sttuheugi, tmm dhulige tiruguttve. ninu ninn svas vnnu kluhislu avu nirmislpduvde; ninu bhumiy mukhvnnu heusdagi madutti. krtn mhimeyu yugyugkku irl; krtnu tnn kelsglili smteuspdli. atnu bhumiyvnnu drstislu adu ndu guttde; bettglnnu muttlu avu heuge hayuttve. nanu jivitkalvella krtnige hadu venu nanu iruv vreve devrnnu kirtisuvnu. atn visyvad nnn dhyanvu sihiyagi rvud; nanu krtnlli smteuspduvnu. patatmru bhumiyeuigimd nasvagli; dustru ilde heugli; o nnn mnve, krtnnnu stutis; krtnnnu keumdadiri.

105

krtnige upkar stutimadiri; atn hesrnnu kreyiri; jn glili atn kriyeglennu tiliymadiri. atnige hadiri, atnige kirtne hadiri; atn adbhut kriyegl visyvasi matnadiri. atn prisuddh namdlli heuglikeulliri; krtnnnu hudukuvvr hrdivyu smteusisli. krtnnnu atn blvnnu hudukiri. atn mukh vnnu yavaglu hudukiri. atnu madiglad ascry karyglennu atn adbhutglennu atn bayiy nyayglennu jnapkmadi keulliri; atn sevknad abrahmn smttiye, atnu adukeumd yakeubn mkkle, atne nmm devrad krtnagiddane; atn nyayglu smst bhumiylli ave. tnn omdmdikeynnu savir tlamtrg lige ajnapisid tnn matnnu abrahmn smgd madid omdmdikeynnu isaknige itt aneynnu atnu yugyugkku jnapk madikeumdidane. adnnu yakeubnige drdh madidnu mtu israyelge nity omdmdike yagi sthapisi helidenmdre— ninge kanan desvnnu ninn badhytey palagi keuduvnu. ag avru lekkkke svlpvagiya haudu, bhl svlp mmdiyagiya prdessthra giyu adrlli iddru. avru jnamgdimd jnamgkku omdu rajydimd bereumdu rajydku heudru. mnusyu avrige kedu maddmte atnu tdednu; haudu, avrigeu skr atnu arsuglennu gdrisidnu. nnn abhisiktrnnu muttbe-

diri, nnn prvadiglige kedu madbediri emdu helidnu. desd mele brvnnu brmadi ahar vemb urukeulnnu muridnu. avr mumde obb mnusynnnu andre dasnagi marlptt yeusephnnnu kluhisidnu. avru smkeuleglimd avn kaluglennu badhisidru; avnnnu kb bind bedigilili bmdhisidru. atn vakyu bruv vreve krtn matu avnnnu putkke hakitu. arsu kluhisi avnnnu bidisidnu; jngl adhiptiyu avnnnu bidugde madidnu. avnnnu tnn mnege yjmannagiya tnn ella astiy mele adhiptiyagiya tnn prdhanrnnu mnssu bmd hage kttuvdkku tnn jnan vnnu aleucna krtrige klisuvdkku ittnu. ag israyelnu aiguptkke bmdnu; yakeubnu hamn desdlli prdessthagiddnu. atnu tnn jnrnnu bhl abhivrdhdhimadi avr verigligimt blisth rn-nagi madidnu. atnu a desdvr hrdivnnu marp disid-drimd avru atn jnrnnu dvesisi atn sevkrnnu kuyuk-tiyimd ndisidru. tnn sevknad meuseynnu tanu adu keumad areunnnnu kluhisidnu. ivru atn gurutuglennu hamn desdlli adbhutglennu avreulge teurisdru. atnu kttlnnu kluhisi adnnu kttlag madidnu; ag atn matige avru edu radlill. avr nirnnu rktvagi marp disi; vianuglennu sayisidnu. avr desdella bhlvagi kpegglu tumbi keumdu. arslugl keuthdigilili sh bmdvu. atnu hellu neund gumpuglu avr mereglillela henuglu bmdvu. avr mlegagi klmeynnu agnijvageglennu desdlli brmadidnu. avr drakse blliyvnu amjurd gidglennu heudedu meregl mr glennu muridnu. atnu hellu miditeglu lekvilld kmbli hulglu bmdvu, avu avr desdlli ella plyglennu numgibittu; bhumiy phlglnnu timduvittu. avr desdliyi ella ceuccluglennu blvull ella prmkhrnnu heudednu. atnu belli bmgargl smgd avrnnu heurge brmadi dnu; avr geutrglili blhinnu obbnu irlili. aiguptyru avr visydlli hedrike yullvradrind avru heurtu heuddkke smteusisidru. atnu nerligagi megh vnnu ratriylli belkigeuskr be-mkiyennu vistrisidnu. avru kelidag lavkigglennu brmadi, prleukd reuttiyimd avrnnu trptipdisidnu. atnu bmdeyvnu tereyly niru heurtitu; adu ongid sthlgilili ndiyagi hriyitu. atnu tnn prisuddh vagdanvnnu sevknad abrahmnennu jnapk madikeumdu. atnu tnn jnrnnu anmddimdlu tanu adukeumdvrvnnu utsa hdimdlu heurge brmadidnu, avru prjegl kstarijvnnu svadhinmadikeumdu. atn niymglennu kekeumdu nyayprman glennu kapaduvdkkagi atnu anyjnamgd desglennu avrige keuttu. krtnnnu stutisiri.

106

nivu krtnnnu stutisiri, krtnige upkar stutimadiri; atnu olleyvnu, atn krneyu sasvt vagiruvdu. krtn prakrm kriyeglennu prktsuvvnnu? atn steutrglennu prisiddhi pdisuvvnnu? nyayvnnu kekeumdu ella kaldlli nitiyennu maduvvru dhnyru. o krtnne, ninn jnr meliruv ktaksdimd nnnnnu jnapiskeu; ninn rk-sneyimd nnnnnu drsisu. krtnne, ninu adukeumdvrv sukhvnnu nanu neudi ninn jnamgd smteus deumdiges smteusis ninn badhytey smgd heuglikeulluvnu. nmm tmdegl smgd navu papmadiddeve, akrmmadid-deve, dusttgvnnu ndisiddeve. nmm tmdeglu aigupt-dlli ninn adbhutglennu tiliye ninn krnatisyvnnu nensde, smudrd blylli, andre kempu smudrd ht-tir ninge tirugi biddru. adagyv atnu tnn mhask-tiynnu avrige tiliy maduv hage tnn hesrin nimitt

avrnnu rksisidnu. atnu kempu smudrvnnu gdrislu adu ongi heuyitu. hige jlagadhllli, arny dlldid hageye atnu avrnnu ndisidnu. veriy keyeulgidm avrnnu rksisi, stru vin keyimd avrnnu bidugde madidnu. niruglu avr veriglennu muccibittvu; avrlli obbnadru uliylill. ag avru atn matuglennu nmbi atn steutr vnnu hadidru. atn kelsglennu beg mretubittu atn aleucnege avru kadukeullde iddru. arnydlli duraseyimd asisi mrubhumi ylli devrnnu priksisidru. ag avr bedikeymte avrige atnu keuttnu; adre avr prandlli ksinteynnu kluhisidnu. avru paleydlli meusey meleyu krtn prisuddnad areunn meleyu heuttekkicu pttu. bhumiyu bayiteredu datannnnu numgi abiramn gumpnnu mucci bittitu. bemkiy avr gumpinlli uridu, jvaleyu dustrnnu suttitu. avru heurebi nlli kruvnnu madi erkd vighrkke add biddru. tmm ghvnnu hullu tinnuv ettin rupkke bdlayisidru. tmm rksknagi aiguptdesdlli deudd kelsglennu hamn desdlli adbhutglennu kempu smudrd bli ylli bhykmrvadvuglennu madid dev rnnu avru mretru. addrimd atnu avrnnu nasmaduttenemdu helidnu. adre atnu adukeumd meuseyu atn keup vnnu tirugisuv hage aptinlli atn mumde nimitukeumdn. haudu, avru, mneuhrvad des vnnu ashyisibittu atn matnnu nmdbde heudru. tmm gudargllli gunugutti krtn svrvnnu kelde heudru. addrimd avrnnu arnydlli kedvuvdkku avr smttiyennu jnamgllli kedvi, avrnnu desgllli cdrisuvdkku atnu tnn keynnu avr melettidnu. balpegeu yeurige kudikeumdu sttvrige arpisid bliglennu timdu tmm kriyeglimd atnige keupvnnu ebbisidru; addrimd vyadhiyu avrlli heukkitu. ag phinehasnu nimtu keumdu nyaytirisiddrimd vyadhiyu nimtu heuyitu. idu tltlamtrkku yug yugku atnige nitiyemdu enisltptitu. avru vivadd nirin bliylli atnige keupvnnnebbisidru; avr nimit meusege kedu bmtu. avru devratmnnnu ken kidru; addrimd avnu budhihinteyim madidnu. krtnu avrige helid jnglennu avru nasmadde heudru. adre anynamg gl smgd kudikeumdu; avr kelsglennu klitukeumdu. avr vighrglige seve madidru avu avrige nenu advu. tmm gmdu hennu mklknnu devvglige arpisidru. idllde tmm gmdu hennu mklk nirpra dhd rktvnnu celli, kananin vighrglige arpisi; desvnnu rktdimd asudhmadidru. hige tmm kelsglimd tmmnnu heulemadikeumdu, tmm kriyeglimd jarradru. ag krtn keupvu atn jnrige vireudhvagi uri yitu; atnu tnn svmt badhyteyennu ashyisi keumdu avrnnu anynamggl kegekeuttu; avr hgeyru avrnnu alidru. avr struglu avrnnu badhepdisidru; avr kekelge adhinradru. bhl sari atnu avrnnu bidisidnu; adre avr tmm aleucneyimd atnige keupvnnnebbisidru. tmm akrmdimd avru kuggiheudru. adagyu avr kugnnu atnu kelidag avr ikkttin mele lksyivittu avrigagi tnn odmbdikeyennu jnapkmadikeumdu tnn atisyvad kru ney prkar psat-tapptnu. avrnnu serehididvr mumde avru krune heumduvmt madidnu. o nmm devrad krtn, navu ninn prisuddh hesrige upkarstuti madi ninn steutrdlli jtyheus maduv hage mmmnnu rksisu. anynamggleulgim mmmnnu heurge brmadu. israyelin devrad krtnige yugyugamtrkku stutyumtagli. jirella amen emdu helli. nivu krtnnnu stutisiri.

krtnnnu keumdadiri; atnu olleyvnu; atn kruneyu yugyugku iruvdu. krtnu vimeucisi dvru hageye helli; atnu veriy keyimd bidugde madi, purv, psim, uttr, dksin desglimd kudisidvru hage helli. arnydliyu hadi illd kadinliyu aledu vasisuvdkke pttvnnu kmdukeullde, hsidu, daheumdu avr prannu avrlli kuggiheuyitu. ag avru ikkttinlli krtnige kugidru; atnu avr smktgleulgim avrnnu bidisi, vasisuv pttnkke heuguv hage avrnnu sriyad hadiylli ndisidnu. avru krtnnnu atn olletnkkeuskrvu mnusyn mklklike atnu maduv adbhut gligeuskrvu keumdadli. dahptt pran vnnu trtpidisi hsid prannu olledrimd tumbisiddane. kttilli mtu mrnd nerli nlli kutvru dinteyliyu kbbind bedi ylli bmdhitru serebidvru ad ivru devr matuglennu edurisi, mheunntn aleucneynnu ashyisiddrimd atnu avr hrdivvnnu kstdimd tggisidag shayk nillde kelge biddru. ag avru ikkttinlli krtnige kugidru; atnu avr smktgleul gimd avrnnu rksisi kttleuleugimldu mrnd nerlinimldu avrnnu heurge tmdu avr bmdhnglennu muridubittnu. avru krtnnnu atn olletnkkeuskrvu atnu mnusyn mklklike maduv adbhutgligeu skrvu keumdadli. atnu hittaley kd glennu muridu kbbind aguliglennu kdidu bittiddane. mudhru tmm dreuhdimldu akrmglimldu srmpeduttare. avr prannu ella aharvnnu ashyisuttde; avru mrnd bagluglige sviapisuttare. ag avru tmm ikkttinlli krtnige kuglu atnu avrnnu avr smktgleulgim rksisuttane. atnu tnn vakyvnnu kluhisi avrnnu svsthmadi avr nasnglimd avrnnu tppisi dnu. avru krtnnnu atn olleytn kkeuskrvu atnu mnusyn mklklike maduv adbhutgligeuskrvu keumdadli. steutrd bliglennu arpisi atn kelsglennu utsah dimd sarli. hdgugllli smudrke ilidu heugi bhl nirugllli vyaparmaduvvru krtn kelsglennu agadhgllli atn adbhutglennu neuduttare. atnu ajnapisi birugaliyennu elmaduttane; adu adr tereglennu ebbisuttde. avru akaske eru ttare; tirugi agadhglike iliyuttare; avr prannu klvldimd krgiheuguttde. avru attitt tugadi mttin hage olauttare. avr jnanvella numgi heuyitu. ag avru ikkttinlli krtnige kugidru; atnu avr smktgleulgim avrnnu heurge brmadi birugaliyennu samtmaduttane; hige adr tereglennu nimtu heuguvvu. avu samtavad avru smteuspduutare; hige avru apeksisid revige avrnnu ndesuttane. avru krtnnnu atn olletnkkeuskrvu atnu mnusyn mklklike maduv adbhutgligeu skrvu keumdadli. jnru sbheylli atnnnu ghnpdisi hiriy sbheylli atnnu stutisli. atnu ndiglennu arnyvagi nirin buggeglnnu on bhumiyagi yu phl vull bhumiyennu bmjragiyu adr nivasi gl ketttnkkeuskrv marpdisuttane. atnu arnyvnnu nirin kereyagi yu on bhumi ynnu nirin buggeglagiyu marpdisuttane. alli hsidvnnu vasismaduttane; ag avru vasisuv pttvnnu sthapis, heul glennu bitti, draksalteglennu neduvru; avu hutuvliy phlvnnu keuduvvu. atnu avrnnu asirvdisiddrimd avru bhlvagi hecuttare; avr dnglennu sh atnu kdime maduvdill. tirigi avru kdimeyagi kedu cimtegl smktimd kugguttare. atnu adhptigl mele tirskarvnnu heuyidu av rnnu dari illd kadinli aleu maduttane. adagyu atnu bdvnnu smktimd unnttkkerisi avn kutumbglennu mmdey hage irisuttane. nitivmtru neudi smteu spduvru; adre ella akrmgarru bayi muccikeul-

lvuru. jnaniyu yavneu, avnu ivuglñnu gmnisuvnu; avru krtn priti kruneynnu grhisikeulluvru.

108

o devre, nnn hrđyvu siddhvagide; nanu nnn heccl deumdige hadi kirtisuvēnu.2 vineye, kinnriye, ec-crvage; nanu udydlli eccrgeulluvēnu. krtnē, jnr-lli ninnnnu keumdaduvēnu; jnamggllli ninnnnu kirtisu vēnu. akaskkimt ninn kruneyu meghlñnu nilukuvmt h ninn styvu deudddu. devre, akasgl mele ninu ghnheumdu; bhumiy mele ninn mhimeyu irli. ninn priyru bidugdeyaguv hage ninn blgeyimd rksisi nge utr keudu. devru tñn prisuddhtvdlli nudididdane; nanu utsah pduvēnu. sekemnnu hmcuvēnu, sukkeutin tggñnu alte maduvēnu. gilyad nñndu; mñsse nñndu; ephrayam nñn tley blsthanvu; yehudvu nñn raj dmdvagide meuvab nñnnnu teuleyuv patreyu; edeumin mele nñn kervnnu eseyu-venu; philistiđ mele jydhvñgeyuvēnu. bl vull pt-tnkke nñnnnu kretruvvñnu? jnamggllli deumin vrege nñnnnu ndisuvvñnu? devre, nmmñnu teuredu bittvñnu nine allveu? mmm senygl smgd heurtu heugde idd devru nillñveu? ikktti nlliruv nmgē shaykeudu; mñsryn shayvu vyrt hvagide. devrimd pra krñm karyglñnu maduvevu; atne mmm veriglñnu tulidubiduvnu.

109

nnn steutrd devre, maunvagirbed.2 dustn bayi yñnu meusd bayiynnu nge vireudh vagi terevide; sullin naligeyimd nge vireudhvagi matadiddare. hgey matu glimd avru nñnnnu suttikeumdu nge vireudhvagi karnvillde yuddhmadiddare. nñn pritige bdlagi nñnnnu edurisuttare; adre nanu prarthneylliye iddene. nñn melige bdlagi keđnnu pritige bdlagi hgeyñnu nge vireudh vagi madiddare. dustñnnu avn mele nemisu; setannu avn blgdeylli nimtukeul-li. avnu nyay tirisłpduvug dustnemdu tirpu heumđli. avn prarthneyu papvagli. avn divsglu slıpvagirli; avn udyeu gvñnu bereubbnu tkkeulli. avn mkklu dikkillđvrū hemđti vidhveyu agli. avn mkklu aleđu aleđu bhiksebedi tmm halu sthlgeulgmđ reuttıyññnu hudukli. salgarnu avnige iruvđññella deuci keul-li; anyru avn kstarjıtvññnu sulu keulli. avnige krune teurısvvñnu yavnu ille irli; ilıve dikkillđ avn mkkłñnu krınisuvvñnu yavnu ille irli. avn smtanvu nırnımvagli; erđne tıamtrđlli avr hesru alıđu heugli. avn tmdegl akrımv krtn munde jnapkvagli; avn tayıy papvu alıđu heugđirli. avu yavaglu krtn munde irli; atnu avn jnapkvññnu bhumıyeulgmđ kđidubidli. avnu krune teurısuvđñnu mretu hrđydlli neumđv rñnu keulluvđkku bđvññnu keurtıeyull vññnu him-sısidnu. avnu sapvñnu priti madıđnu; adu avnige brli. asırvadkke meccıllı; adu avnige durvagirli. avnu tñn vstrđmte sapvñnu heuddukeumđnu; adu nırin-mte avn amtrmgđllıy enneyıte avn elubugłlıy serli. adu av nıge teuttukeumđ angıy hageyu yava glu nduvıge kttuv nduktıin hageyu irli. idu nñn pranke vireudhvagi keđu matađuv nñn eđuralıgıge krtnımd prtıphlvagirli. krtnad o devre, ninn hes-rıgeuskr nge shaymadu; ninn kruneyu olledagi ru-

vdrımd nñnnnu bıdısu. nanu dınnu bđvñu agıđ-dene. nñn hrđyvu amtrmgđllı gaygeumđide. nanu smıey nerlınıme gtısiheuguttıddene; mıđtey hage bđıylp tıddene; nñn meunkaluglu upvasdımd blhınvagıve; nñn mamskke sarvıllde heuyıtu. nanu avrıge nımdıeyagıddene; nñnnnu neudi tmm tıegłñnu al-ladısuttare. nñn devrad o krtnē, nge shay madu; nınn krpey prkar nñnnnu rksısu. krtnē, idu nınn ke emđu idñnu nınu madıđı emđu avru tılukeulli. avru spıslı; adre nınu asırvdısu; avru edđu nacıkepđı; adre nınn sekvñu smteu sıslı. nñn eđuralıgı avmırvñnu heuddukeumđu tmm nacıkeyñnu heuđıkeyıte teut-tukeulli. krtnñnu nñn bayiıymđ bhlvagi keumdadu-venu; haudu, anekr mđhyđllı atññnu stutısıvēnu. bđvn błparsvđllı avn pranke nyaytırsıv vıreulgmđ avññnu rksısuđkke atnu nımtukeulluvnu.

110

krtnu nñn krtnıge helıddenemđre nanu nınn strugłñnu nınn padpıthvagi maduv tñk nñn bl parsvđllı kulıtukeu, nınn blkkagi cıyeu nınimđ krtnu dmdvñnu kluhısvñnu; nınn strugł mđhyđllı deuret-nmadu. prısuddh tey saumđryglıı udyđ grbđłlımd nınn jñru bld divsđllı svıstıvullv ragırvñru; ıbbnıymte nınn yauvñvu nınge iruvđu. nınu emđemđıgu melk-ıjedekñ trđ yajknagıđı emđu krtnu aneyıttu nıdı dıddane; pscattappđnu. krtnu nınn bl parsvđłlıđu tñn keupđ divsđllı ars rñnu heuđeyuvñnu. atnu anyjñrllı nyaytırsı henglımd tumbısvñnu; bhu desgl melırv tle glñnu gaymaduvñnu. darıylı hłld nıru kudıyuvñnu; adrımd atnu tle ettvñnu.

111

krtnñnu stutısırı; nanu krtnñnu purnhrđyđımd ytharth kutđllıy sbheylıy keumdaduvēnu. krtn kelsglu deuddvu; avugłlı smteuspdıvıvırellı avugłñnu seudhısuttare. atn kelsvu prbheyu mhimeyu ullđdu; atn nıtiyu emđemđıgu nılluttde. atnu tñn abđhutglñnu kurıtu jnapkmadıddane; krtnu krpıalu amth krñvu ullatne. atnu tege bhyđv vrıge ahar keuttıddane; yugyugkku tñn odmb-dikeyñnu jnapkmadıkeulluvñnu. any jñr badhyteyñnu avrıge keuduv hage tñn kelsgl blvñnu jñrıge teurısıddane. atn ke kelsglu styvu nyayvu agıve; atn kttıeglella nıscıyadvuglu. avu yugyugamtrglıgı neleyagi nılluttve. avu styđllıy ytharthteylıy vıdıhs łptıte. tñn jñrıge vımeucıeyñnu klıhi sıdınu; yugyugkku tñn odmbdıkeyñnu ajnıpsıdınu; atn hesru prısuddhıv ghnıv agıde. krtn bhyvu jñand mılvu; atn ajñegłñnu kekeullıvırıge tılvıkıeyıde; atn steutrvı emđemđıgu nılluttde.

112

nıvu krtnñnu stutısırı. krtnıge bhypttu atn ajñegłlıı bhlvagi smteusısv mñsıynu dhıñnu. avn smttıy bhumıylı praksıalı yagırvđu. ytharth smttıy ası rvad heumđuvđu. drıvyu asırvıy avn mñeylı ave; atn nıtiyu emđem đıgu nılluttde. ytharthrıge kttıllı belku hututtde; atnu krpeyu amthkrñvu nıti

yu ullatne. ollemnusynu dye teurisi salkeudut-tane; tnn karyglngu nyaydimd ndisuvnu. niscy-vagi avnu emdemdigu kdlngu; nitivmtnu nityvagi jnapkdlli iruvnu. avnu kettsuddige bhydpnu; avn hrđyvu krtnlly bhrvsvittu sthivagide. avn hrđyvu drđhvagide; tnn verigl mele tnn istvnnu neuduv mt-tigu bhydpnu. avnu bdvrige dharalvagi keuduttane; avn niti emdemdigu nillu ttde; avn keumbu ghndimd ettlpduvdu. dustnu neudi duhhkpdvnu; tnn hllu glngu kdidu krgiheuguvnu; dustr aseyu nasvaguvdu.

113

krtnnu stutisiri; krtu sevkre; stutisiri; krtu hes-rinu stutisiri; imdinimd yugygkku krtu hesrige stu-tiymtagli. suryeudy dimd adr astman vregu krtu hesru stutislpdtkddu. krtu ella jnamgg me le unnt-vadvnu; atn mhimeyu aka sgl mele ide. nmm devrad krtu hage yariddare? unntdlli atnu vasisuttane. akas-d meleyu bhumiye meleyu drsti iduvdkke atnu tnnnu tggisikeulluttane. adhiptigl smgdvu tnn jnr adhiptigl smgdvu kullirisuvdkke, dhulineulgimd drdrnnu el-madi tippeyeulgimd bdvnnu ettuttane. bmjeyad-vlgnu mkkk smteus vull tayiyagi mneylli nivasisu-vmt maduttane krtnnu stutisiri.

114

israyelnu aiguptdeulgimdlu yakeubn mne tnvu anybhaseyul jnreulgimdlu heurtag2 yehudnu atn prisuddh sthlvu israyelnu atn deuretnvu agiddru. smudrvu neudi odiheuyitu; yeurdn himtirugitu. bettglu tgrugl hageyu guddglu kurimrigl hageyu haradidvu. smudrve, ninge enayitu? yake odi heugutti? yeurdne, yake himdirugutti? bettgle, tgrugl hageyu cikk guddgle, nivu kurimrigl hageyu haradidvu yake? bmdeynnu nirin keregu bencu klngu nirin buggegu mardisuv krtu snnidhi ylliyu yakeubn devr mumdeyu bhumiye, ndugu.

115

nmgl, o krtne, nmgl, ninn hesrige matr, ninn krune-y nimitvnu ninn styd nimitvnu ghnvumtagli. avr de-vru elli emdu any jnamgglu yake helbeku? nmm de-vru prleukdliddane; tanu iccisuv dnnella maduttane. avr vighrglu belliyu bmgarvu mnusyn kekelsvu agive. avuglige bayi umtu; mataduvdill; knnuglumtu; neudu vdill. kiviglumtu; keluvdill. mugu umtu; musu-vdill. keglumtu; muttuv dill. kaluglumtu; ndeyuvdill. tmm gmtlinimd matnaduvdill, avuglgnu maduvvru avuglli bhrsvividuvv rellru avugl hageye iddare. o is-raye, krtnlly bhrsvividu; atne avr shayvu guraniyu agi ddane. areunn mneyvre, krtnlly bhrsvidiri; atne avr shayvu gura niyu agiddane. krtnege bhydpvvre, krtnlly bhrsvidiri; atne avr sha yvu guraniyu agid-dane. krtnu nmmnnu jnapkmdikeumdiddane,atnu nmmnnu asirvdisuvnu; israyelin mneyvnu asirvdis-uvnu; areunn mne yvnu asirvdisuvnu. krtnege bhy pduvvrđ hiriyr smgd kiriyrnu asirvdisuvnu. krtnu nimmnnu nimm mklngu abhivrdđhi madu-vnu. akasvnnu bhumiynnu umtumadid krtnimd

nivu asirvdislpttvru. akasglu krtnvugle. atnu bhumi yvnu nrputtrige keuttiddane. sttvru maunkke ilid-vrellru krtnnu stutisuv dill. navadreu imdinimd yu-gygkku krtnnu stutisuvevu. krtnnu stutisiri.

116

nanu krtnnu priti maduttane.atnu nnn svrvnnu vi-jnapneyvnu keliddane. atnu nnn meureyvnu al-isiddrimd nanu jivdimdiruv vregu atnne beduvnu. mrnd duhhk glu nnnnu avrisikeumdvu; nrkd badhe glu ikkttu duhhkvu nnnnu hididvu. ag nanu ayyeu, krtne, nnn prannu tppisu emdu krtu hesrinlli be-didenu. krtu krpeyu nitiyu ullvnu; haudu, nmm de-vru amthkrnvullvnu. krtu sadhu jnrnnu kapadut-tane; nanu kuggidvndag nnge shymadidnu. nnn mnve, ninn visramtuge tirugikeu; krtu ninge upkar madiddane. ninu nnn pran vnu mrnkku knnuglgnu knnirigu nnn padglu bildmteyu tppisiddi. jivitr des-dlli krtu mumde ndedukeulluvnu. nnn nmbidenu; addrimd matadidenu; nanu bhlvagi kuggiheudenu. mnusy rellru sullugarremdu nanu aturteymr heli-denu. atnu nnge madid ella upkargligeusk nanu krtnege enu bdlu madli? nanu rksey patreyvnu tkkeumdu, krtu hesrnnu kreyuvnu. nnn prman-glngu atn jnrellr mumdeye krtnege slisuvnu. krtu drstiylli atn prisuddhr mrnvu amulyvagide. o krtne, nijvagi nanu ninn sekvu. haudu, nanu ninn sekvu ninn dasiy mgnu; ninu nnn bmdhnglgnu bicciddi. nanu ninge steutrd blyvnu arpisuvnu; krtu hesrnnu kreyuvnu. o yerusleme, nnn prmanglngu atn jnrellr mumdeye, amdre krtu al yd amglg mdhydillye ninge slisu vnu. krtnnu stutisiri.

117

ella jnamggle, krtnnu stutisiri; svrnre, krtnnu stutisiri. atn krunaktaksu nmm kde deudddu; krtu styvu yugygkku ade. krtnnu stutisiri.

118

krtnege upkarstuti madiri; atnu olleyvnu; atn kru neyu yugygkku ide. atn kruneyu yugygkku ide emdu israyel helli. atn kruneyu yugygkku ide emdu areunn mneyvru helli. atn kruneyu yugygkku ide emdu krtnege bhydpvru helli. ikkttineulgid krt-nege kugidenu; krtu uttr keuttu nnnnu visal sthldlli nillisi dnu. krtu nnn prvagiddane; nanu bhy-pdenu; mnusynu nnge enu maduvnu? nnge shay maduvvreumdige krtu nnn pksvnu hidiyuttane. addrimd nanu nnn hegyvr mele nnnaseyvnu tirisu vdnu nanu neuduvnu. mnusyrlly bhr vsvidudv-dkkimt krtnlly nmbikeyiduvdu olledu. adhiptiglly bhrsvividudkkimt krtnnu nmbikeulluvdu olledu. ella jnamgdvru nnnnu suttikeumdr; nanu krtu hesrinlli avrnnu nasmadu vnu. avru nnnnu suttikeumdr; haudu, nnnnu suttikeumdr; krtu hesrinlli av rnu smhrisuvnu. jenneugl hage nnnnu suttikeumdr avru mullugl bemkiy hage ari-heuguttare, krtu hesrinlli nanu av rnu smhrisuvnu. nanu biluv hage ninu nnnnu kthinvagi nukiddi;

adre krtnu nnge shay madi dnu. nnn blvu kirtneyu krtne; atne nnge rksneyadnu. rksney utsahd dhvniyu nitivmtr gudargllli ade; krtm blge prakrmvnnu ndisuttde. krtm blge unntvagide; krtm blge prakrmvnnu ndisuttde. nanu sayde bduki, krtm karygltnu prktisivenu. krtm nnnnnu kthinvgi siksisisidnu; mrnkke nnnnnu oppisillil. nitiy baglugltnu nnge tereyir; avugleulge prvesisi krtmnnu keumdadu venu. ide krtm baglu, nitivmtr adrlri prveysivvru. ninnnnu keumdadu venu; nnge ninu uttrkeuttu, nnn rksneyadi. mne kttuvvru tllid kle mukhyadv mulegllayitu. idu krtmndumtagi nmm knnuglige ascryvagide. krtm madid divnu ide; idrlri navu ullasisi smteuspduvevu. o krtne, rksisbeku emdu nanu ninnnnu beduttene. o krtne, abhivrdhdiynnu keudu emdu ninnnnu beduttene. krtm hesrinlli bruvvnige asirvadvgali; krtm aly deulgidm navu nimmnnu asirvdisidevu. devru krt-nagiddane. atnu nnge belknnu teurissidane. bli (psuvnnu) hggglmd ktti blipithd keumbuglige kttiri, ninu nnn devragiddi; ninnnnu keumdaduvenu; nnn devre, ninnnnu ghnpdisuvenu. krtmnnu keumdadiri; atnu olleynnu. atn kru neyu yugyugkkade.

119

margdlli asuddhragdvru krtm nyayprmandlli ndedukeulluvvru dhnyru. atn saksigltnu keukeumdu purnhrdydimd atnnnu hudukuvvru dhnyru. niscy-vagi avru apradh vnnu madde atn marggllli ndedukeullu ttare. ninn kttlegltnu jagrtreyagi kekeull bekemdu ninu ajnapisiddi. nnn margglu ninn niymgltnu keukeullvdkke nnnnnu ndi sli. ag ninn ajneglnella drstisuvag nacike pdenu. ninn nitiy nyaygltnu nanu kli yuvag ytharth hrddydimd ninnnnu keumda duvenu. ninn niymgltnu keukeulluvvru nnnnnu smpurnvagi kebidbed. yavvnsthnu yavdrimd tnn ndteynnu sucimadikeulluvnu? ninn vakyvnnu kekeullu vdrimdle. nnn purnhrdydimd ninnnnu hudukiddene; ninn ajneglimd nanu tppi-heug dnte madu. ninge vireudhvagi pap madd hage nnn hrddylli ninn vakyvnnu bccittidene. o krtne, ninu stutislpdv vatnu; ninn niymgltnu nnge klisu. nnn tutiglimd ninn nyayvidhiglnella sariddene. ninn saksigl margdlli, skl smpttinlli hegeu hageye smteusiddene. ninn kttlegltnu dhyan madu, ninn darigltnu gm nisuvnu. ninn niymgllli anmdpttu, ninn vakyvnnu mretubiden. ninn sevkniye upkarmadu; ag nanu bduki, ninn vakyvnnu keukeulluvnu. nnn knnugltnu tere; ag ninn nyayprmandllin adbhutgltnu neuduvenu. nanu bhumiylly prdessthnagiddene; ninn ajne gltnu nnge mremadbed. ninn nyay vidhigligagi nnnliruv abhileasy nimitt nnn pranu jjiheugide ninn ajneglimd tppiheuguv sapgrsthrd ahmkarigltnu ninu gdrisiddi. nanu ninn saksigltnu keukeum karn nimdeynnu tiskarvnnu nnge durmadibidu. prdhanru kutukeumdu nnge vireudhvagi matadikeumdvru ninn sevknu ninn niymgltnu dhyanmaduvnu. ninn saksigle nnn anmdvu aleucna krtru agive. nnn pranu dhulige hti keulluttd; ninn vakyd prkar nnnnnu ujji visu. nanu ninn marggltnu sarlu, nnge uttrkeutte; ninn niymgltnu nnge klisu. ninn kttlegl margvnnu nanu grhismadu; ag ninn adbhutgl visyvgi matnaduvenu. nnn pranu bhardimd

krigheuguttde; ninn vakyd prkar nnnnnu sthirmadu; sulu margvnnu nnniml tedu gisu. ninn nyayprmanvnnu nnge krpeymd anugrhisu. styd margvnnu adu keumdidene; ninn nyayvidhiglnu mumditu keumdidene; ninn saksiglige htiikeumdidene; o krtne, nnnnnu nacikepdisbed. ninn ajnegl margdlli oduvenu; ninu nnn hrdivnnu visalmadutti. o krtne, ninn niymgl margvnnu nnge beudhisu; adnnu kde vregu ke keulluvnu. nnge grhikeynnu keudu; ag ninn nyayprmanvnnu keukeumdu haudu, purnhrdydimd adnnu keukeulluvnu. ninn ajnegl dariylli nnnnnu ndeymadu; ad rlli smteusisuttene. leubhd kdegll, ninn saksigl kdege nnn hrdivnnu tirugisu. vyrttheynnu neudd hage nnn knnugltnu teulgisu; ninn marggllli nnnnnu cetny pdisu. ninnlli bybhk-tiyyul sevkniye vakyvnnu nerverisu, nnge bhyppdisuv avmandim nnnnnu teulgisu; ninn kttle gltnu bysuv nnnnnu ninn nitiyimd cetnyppdisu. krtne, ninn vakyd prkar ninn kru neyu rksney nnge deurkli. ag nnnnnu nimdisuvvnige uttr keuduvenu; ninn vakydlli bhrvsvittdene. styd vakyvnnu nnn bayimd purnvagi tegeduhakbed; ninn nyayvidhiglnu niriksiddene, ninn nyayprmanvnnu sttvgi emdemdigu keukeulluvnu. svmtmrdlli ndedukeulluvnu; ninn kttlegltnu nanu hudukuttene. ninn saksigltnu kuritu arsr mumde matnadu ttene, nacikepduvdill. nanu prtimaduv ninn ajnegllli anmdpduvenu. nanu priti maduv ninn ajnegl kdege nnn kegltnetti, ninn niymgltnu dhyan maduvenu. nanu niriksisuvvnte madid ninn vakyvnnu ninn sevkniyeuskru ninu jnapkmadikeu, nnn smkstldli ide nnn anreynu; yakmdre ninn vakyvu nnnnnu bdukisitu. ahmkariglu bh-lvagi nnnnnu hasy madi dru ninn nyayprmandimd nanu teul glill. o krtne, purvkaldimd bmd ruv ninn nyaygltnu jnapkmadikeumdu adrne heumdidene. ninn nyayprman vnnu bittubiduv dustr nimitt bhy bhramtiyu nnnnnu hididukeumditu. nnn prvasd mneylli ninn niymglu nnge kirtneglagive. o krtne, ratriylli ninn hesrnnu jnapkmadikeumdidene, ninn nyay prmanvnnu keukeumdidene. ninn kttlegltnu keukeullu nnge anugrhvayitu. krtne nnn palu; ninn vakygltnu keukeulluvenemdu heliden. purnhrdydimd ninnnnu bedikeumdidene; ninn vakyd prkar nnnnnu krunisu. nnn marggltnu yeucisikeumdu ninn saksigl kdege nnn pad gltnu tirugisiddene. ninn ajnegltnu keukeullu vdkke tmdadde tvrepttidene. dustr pasglu nnnnnu suttikeumdvu; adru ninn nyayprmanvnnu nanu mretubidill. ninn nitiy nyayvidhigligeuskru ninnnnu keumdaduvdkke mdhyratriylli ellutene. ninge bhyppdvrellrigu ninn kttlegl ltnu keukeulluvvrigu, nanu smgdignagiddene. krtne, bhumiyu ninn kruneymd tumbide; ninn niymgltnu nnge klisu. o krtne, ninn vakyd prkar ninn sevk nige ollednnu madiddi. olley vivecne ynnu tiluvlikegltnu nnge klisu; ninn ajnegllli nm-bike ittiddene. nanu srmpedu vdkkimt mumce tppi-heuguttiddenu; adre igu ninn vakyvnnu keukeumdidene. ninu olley vnu ollednnu maduvvnu agiddi; ninn niymgltnu nnge beudhisu. ahmkari glu nnge vireudhvagi sulu klpisidru; nanu purnhrdydimd ninn kttlegltnu keukeulluvnu. avr hrdivu keubbin hage mmdvagide; nanu ninn nyayprmandlli anmdpduuttene. ninn niymgltnu kliyuv hage nanu

srmepttddu nnge olledu. savi raru bellibmgargligimt
ninn bayiy nyay prmanvu nnge olledu. ninn keglu
nnnnnu rupisi nirmisidvu; ninn ajneglgnu klitukeul-
luv hage grhikeynnu nnge keudu. ninge bhydpuvvru
nnnnnu neudi smteuspduvru; ninn vakyvnu edu-
runeuduttene. krtne, ninn nyay vidhiglu nitiyul-
lvuglemdu nmbikeyimdle ninu nnnnnu srmpedisiddi
emdu blleu. ninn sevkni ninn helid matin prkar
nnnnnu adrisuvdkke ninn dyapurn krune irli. ninn
amthkrnvu nnge brli; ag nanu bdukuvenu; ninn
nyayprmanvu nnn anmdvagide. karnvilled nnge
kedu madid karn ahmkariglu nacikepdli, nanu ninn
kttleglgnu dhyan maduvunu. ninge bhypttu ninn sak-
siglgnu blrvu nnn kdege tirugli. nannu nacikepdd
hage nnn hrdivu ninn niymglgli smpurnvagiri. nnn
pranvu ninn rksnegagi kuggi heuguttde; ninn vaky-
dlli nirikse ittiddene. yavag nnnnnu adrisuvi emdu
nnnn glu ninn matige mmdvaguttve. nanu
heugeylliruv buddhli hage iddru ninn niymglgnu
nanu mretubidlill. ninn sevk divsglu estu? nnnnnu
himsisuvvrige yavag nyay tirisuvi? ninn nyay prmand
prkarvagid ahmkariglu nnge kuniglgnu agediddare.
ninn ajneglella nmbi keyullvuglu; nnnnnu anyay-
vagi himsi suttare. nnge shaymadu. avru nnnnnu
bhl mttige bhumiylli smhrisuvdkkiddru. adre nanu
ninn kttleglgnu bidlill. ninn prti krunepr prkar
nnnnnu bdukisu; ag ninn bayiy saksigynnu kekeullu-
venu. o krtne, emdemdigu ninn vakyvu prleukdlli
sthirvagide. tltlamtrkku ninn nmbigstikeyu iru-
vdu; ninu bhumu ynnu sthapisi; adre neleyagide.
imdin vrede ninn nnyrglu nilluttve; yakmdre srvu
nnnnnu sevisuttde. ninn nyay prmanvu nnge an-
mdvagirdiddre nanu nnn smktllli nasvagittidenu.
emdemdigu ninn kttleglgnu mretubidenu; yakm-
dre avuglimd nnnnnu bdukisiddi. nanu ninn vne,
nnnnnu rkxisu; ninn kttleglgnu huduki ddene. dustru
nnnnnu nasmaduvdkke ngagi kadukeulluttare.
ninn saksiglgnu grhisi keulluttene. ella smpurntey
mere ynnu neudidene; adre ninn ajneyu bhl vis-
tarvagide. ninn nyayprmanvnnu nanu esteu priti
maduttene, dinvella ade nnn dhyanvu. ninn ajnegl
mulk nnn strugligimt nnnnnu jnaniyagi madiddi;
avu emdemdigu nnnlli ave. nnn beudhkrellrigimt
nanu buddhivmt nagiddene; ninn saksiglu nnn
dhyanvagive. nanu purvikrigimt vivekiyagiddene;
ninn kttleglgnu kekeumdidene. ninn vakyvnu
kekeulluv hage ella kettidariglimd nnn pad glgnu
himdegeddidene. ninn nyayvidhiglimd nanu teul-
glill; ninu nnnnnu beudhisiddi. ninn matuglu nnn
rucige esteu sihi yagive, avu nnn bayige jenigimt
sihi yagive. nanu ninn kttleglimd viveki yagid-
dene. addrimd meusd margg llnella hgemadid-
dene. ninn vakyvu nnn padkke dipvu nnn darige
belku agide. ninn niti vidhiglgnu anusrisuv-
emdu prman madiddene; adnnu iderisuvunu. bh-
lvagi srmepttiddene; krtne, ninn vakyanusar nnnnnu
ujjivisu. krtne, nnn mnhpurvkvad stuti smprneglgnu
dyvittu amgikrisu. ninn vidhiglgnu nnge beudhisu.
nnn pranvu yavaglu nnn keylli ade; adagy ninn
nyayprmanvnnu mretubidenu. dustru nnge urlu od-
diddare. adru nanu ninn kttleglgnu bittu tppiheuglill.
ninn saksiglgnu nitysvastyagi tegedukevdidene;
avu nnn hrdivke anmdvagive. ninn niymglgnu kde

vregu iderisuvdkke nanu mnssu madiddene. nanu
cmcl rnnu hgemaduttene; adre ninn nyayprman
vnnu pritimaduttene. nnn asryvu guraniyu nine;
ninn vakydlliye nirikse yittiddene. kedu maduvvre,
nnnimd teulgiri; nnn devr ajneglgnu kekeulluvunu.
ninn vakyanusarvagi nnnnnu ettihidi; ag bdukuvenu;
nnn niriksey nimm nnnnnu nacikepsidbed. nnnnnu
ninu hidi; ag nanu surksitnagiddu ninn niymglgnu
yava glu gaurvisuvunu. ninn niymglmd tppidvrell-
rnnu ninu tulidubittiddi; avrlli meusvu sulu ittu.
kittde hage bhumu ylliruv dustrrellnnu tegeduhakutti,
add rimd ninn vidhiglgnu priti maduttene. ninn
hedrikeyimd nnn srivu nduguttde. nanu ninn tir-
puglige bhydputtene. nyayvnnu nitiyinnu madid-
dene; nnn himskrige nnnnnu oppisidbed. olled-
kkagi ninn sevkni heuneyagu; ahmkariglu nnge
himse maddirli. nnn knnuglu ninn rksnegeuskru
ninn nitiy nudigeuskru nerveruvdnnu nirkisisutta
meubaguvvu. nnn krunepr prkar ninn sevkni
madi ninn niymglgnu nnge klisu. nanu ninn sevknu;
ninn saksiglgnu tiliyuv hage nnge grhikeynnu keudu.
krtne, kelsmaduvdkke idu ninge smyvagide; avru
ninn nyayprmanvnnu nirrthk madi ddare. addrimd
ninn ajneglgnu bmgar kkimtlu haudu, arpmjigimtlu
heccagi pritimadiddene. ninn kttleglella sriyad
vuglemdu nanu enisuttene. meusd prti yeumdu
margvnnu hgemaduttene. ninn saksiglu adbhutvad-
vugle; add rimd nnn pranvu avuglgnu kekeulluttde.
ninn vakygl prvesvu belknnu keuttu murkhri
grhikeynnu umtumaduttde. nnn bayinnu tere
eduttiddene. ninn ajneglgnu nanu bysiddene. ninu
nnn kdege drstisi ninn hesrnnu pritisuvvrige maduv
prkar nnnnnu krunisu. nnn hejieglnnu ninn vakydlli
drdhpsidu; yav dusttnvadru nnn mele deuretn mad
dirli. mnusyr blatkardimd nnnnnu tppisu; ag ninn
kttleglgnu nanu kekeulluvunu. ninn mukhvnnu ninn
sevkni mele prkasis madu mtu ninn niymglgnu nnge
klisu. avru ninn nyayprmanvnnu ke keull nimm
heuleglmt nnn knniru hriyuttde. krtne, ninu ni-
tivmtnu; ninn nyay vidhiglu ytharthvadvugle. ninn
saksi glgnu nitiyagiyu bhu nmbikeyullvu glagiyu aj-
napisiddi. nnn veriglu ninn vakyglgnu mretubidu-
vdrimd nnn asktiyu nnnnnu dhisidyde. ninn vakyvu
bhl suddhvagide; addrimd ninn sevknu adnnu priti-
maduttene. nann alpnu tirskris lpttvn agiddru ninn
kttleglgnu nanu mretubiduvdill. ninn nitiyu nity-
vad nitiye; ninn nyayprmanvu styve. ikktu smktvu
nnnnu hididve; adru ninn ajneglu nnge anmdva-
give. ninn saksigl niti nityvaddu; nnge grhikeynnu
keudu; ag bdukuvenu. purnhrdyimd nanu kugid-
dene; o krtne, nnge uttrkeudu; nanu ninn niymglgnu
kekeulluvunu. ninge meure yittiddene; nnnnnu rk-
sisu, ag ninn kttleglgnu kekeulluvunu. udyvnnu
edurugeumdu meureyittiddene; ninn vakyke eduru
neudi ddene. nanu ninn vakydlli dhyan maduv hage
nnn knnuglu ratri javglgnu mungeu mdve. ninn priti
krunepr prkar nnn meureynnu kelu; o krtne, ninn vid-
hiy prkar nnnnnu ujjivisu. dusttnvnnu klpisuvvr
sviapvagiddare; ninn nyay prmanke avru durvagid-
dare. o krtne, ninu sviapve iddi; ninn ajne gllella
styve. ninn emdemdigu avu glgnu sthapisiddi emdu
ninn saksiglimd purvilli tilidenu. nnn smktvnnu
neudi nnnnnu tppisi bidu; ninn nyayprmanvnnu

mretubidenu. nnn vyajyvnu ndisi nnnnnu bidude madu; ninn vakyd prkar nnnnnu ujivisu. dustrige rksnege durvagide; ninn niy mglgnu avru hudukru. o krtne, ninn amthkrnglu mhtadvuglu. ninn nyayvidhigl prkar nnnnnu bdukisu. nnnnnu himsisuvvru ninn veriglu anek ragiddare; ninn saksiglimd nanu teulgenu. ninn vakyvnu kekeulld apradhiglnnu neudi dukhphiddene. ninn kttleghlnu pritimadutenemdu neudu; o krtne, ninn priti krunej prkar nnnnnu bdukisu. adi yimdlu ninn vakyvu styve; ninn nitiy nyayvidhiglella nityvagive. prdhanru karnvillde nnnnnu himsisu ttare. nnn hrdivu ninn vakyglige matr bhypduttde. bhl keulleheudedvn hage nanu ninn vakyd nimitt smteuspu ttene. sullnnu hgemadi ashyisibiduttene. ninn nyayprmanvnu pritimaduttene. ninn nitiy vidhigl nimitt divskke elu sari ninnnnu stutisuttene. ninn nyayprman vnu pritimaduvvrige smpurn sma dhan umtu; avrige atkvenu iruvdill. krtne, ninn rksnege kadukeum-diddene; ninn ajneglnnu ndisiddene. nnn prnvu ninn saksiglnnu kekeumdide; nanu avuglnnu bhlvagi pritimaduttene; ninn kttle glnnu saksiglnnu kekeuluttene; nnn marg glella ninn mumde ive. o krtne, nnn kugu ninn snnidhige muttli; ninn vakyd prkar nge jnavvnu keudu. nnn vijnapneyu ninn sm-mukhkke brli; ninn vakyd prkar nnnnnu bidisu. ninu ninn niymglgnu nge klisidag nnn tutiglu ninn steutrvnu nudiyuttve. nnn naligeyu ninn vakyd visy-vagi matnaduttde. ninn ajneglella nitiye. ninn ke nnn shaykkagirli; ninn kttle glnnu nanu adukeum-diddene. krtne, ninn rksnege asepttidene. ninn nyayprmanvu nnn anmdvagide. nnn prnvu bduki ninnnnu stutisli; ninn nyayvidhiglu nge shaymadli. tppiheud kuriy hage teulliddene; ninn sevknnnu huduku; ninn ajneglnnu mretubidenu.

120

nnn ikkttinlli nanu krtnege kugidenu; atnu nge uttr keuttnu. o krtne, nnn prnvnu sulu tutiyimdlu meusd naligeyimdlu bidisu. sullin naligeye, devru ningenu mad beku? atnu ningenu keudbeku? pra krmsaliy hdvad banglu mtu jali mrd kemdglu ninge keudlpdli. kedarin gudargl blyilli vas madi mesekinlli prvasiyagiruvdrimd nge ayyeu! nnn prnvu smad-hanvnu hge maduvvr smgd vasmadi sakayitu. nanu smadhanvagiddene; adre nanu matadlu avru yud-dhmau vdkkiddare.

121

nanu knnetti bettgl kdege neuduttene; nnn shayvu ellimd bruvdu? akasvnu bhumiyvnu umtumadiid krtu blyimdlu nnn sha yvu bruttde. atnu ninn pad-vvnu kdli sdirl; ninnnnu kapaduvatnu tukdisuv dill. igeu, israyelnnu kapaduvatnu tukdisuvdill, nidrisu-vdill. krtu ninnnnu kapaduvatnagiddane; krtu ninn bl gdeylli ninn nerlinmte iddane. hgllli surynu ratriylli cmdrnu ninnnnu badhisuvdill. krtu ella ke-dindim ninnnnu ninn prnvnu kapaduvnu. krtu ninn heugeunvnu breunvnu imdinim sdakalvu kapaduvnu.

122

krtu alykke heugeun emdu avru nge helidag nge smteusvayitu.2 o yerusleme, nmm padglu ninn baglugllli nilluttve. yeruslemu ottagi jeudislppt ptt nd hage kttlpptide. allige geutrglu, krtu geutrglu, israyelige saksiyagi, krtu hesrnu keumdaduvdkke heuguttde. alli nyaytirviwege simhasnglu davidn mney simhasnglu iruttve. yeruslemin smadhankkagi prarthisiri. yeruslemnnu pritimaduvvru abhivrdhdi yaguvru. ninn prakardlli smadhanvu arm-negllli abhivrdhdiyu irl. nnn sheudrr nimittvu nnn snehitr nimittvu ninnlli smadhanvirlemdu ig helut-tene. nmm devrad krtu alyd nimitt ninge ollednnu hudukuttene.

123

prleukdlli vasvagiruvatne, ninn kdege nnn kn-nuglnnu ettuttene. igeu, dasr knnuglu tmm yjmanr keyvnu dasyi knnuglu tnn yjmaniy keyvnu neuduv prkarve, nmm devrad krtu nmmnnu krunisuv vrede atnnne niriksisuttve. nmmnnu krunisu; o krtne, nmmnnu krunisu; bhlvagi tir skardimd tumbiddeve. bheugigl hasydimd nnn hrdivu tumbiyde, grvistr nimde yimd nmm mnssu besttu heuyitu.

124

israyel ig heluvidenmdre: krtu nmm pks illiddre, mnusyru nge vireudhvagi eluvag, krtu nmgill-diddre nmm mele avr keupvu uridu, avru nmmnnu jivitrage numgibiduttiddu. ag niruglu nmmnnu munugisuttiddu; teurey nmm prand mele hriyut-tittu. ag nmm prand mele grvd niruglu hriyutti ddv. adre nmmnnu avr hlluglige bete yagi keudde idd krtnege steutrvagli. nmm prnvu pksiy hage bet-garr urlinimd tppisikeumditu; bleyu hriyitu; navu tp-pisikeumdevu. nmm shayvu aka svnu bhumiyvnu umtu madid krtu hesrinlli ide.

125

krtu nll bhrvsviduvvru ciyeun prvtd hagi ddare; adu kdldde yugyugku iruvdu. yeruslemin sut-tlu bettgliruvnte krtu iginimd yugyugku tnn jnr suttlu iddane. nitivmtr tmm keglnu anyaykke cacd hage, dustn keulu nitivmtr svastyd mele ne-leyagiruvdill. o krtne, olleyvrigu ytharth hrdivul-lvrigu ollednnu madu. adre tmm deumku marggllli tiruguvvnnu dustn maduvvr smgd krtu heug maduvnu. israyelin mele smadhan viruvdu.

126

krtu ciyeunnnu sereyim bidisidag navu ksu kmd vr hagiddevu. ag nmm bayi ngeyimdlu nalige utsah dhvniyimdlu tumbiddu; ag anyjru-krtu ivrige mhtkaryglnu madiddane emdu helidru. krtu nmmge mhtkaryglnu madiddane; adkarn navu smteusisutta

iddeve. o krtne, dksindlliruv heulegl hage sereyimd nmmnnu tirigi brmadu. knniri nimd bittuvvru ut-sahdlli keuyyvuru. amulyvad bijvnnu heuttukeumdu alutta heuguvvnu tnn sivudugltnu truvvnagi, niss-mdehvagi utsah dhvniymd tirugi bruvnu.

127

krtnu mneynnu kttiddre, adnnu kttuvvru vyrt-hvagi kstpduttare; krtnu pttvnnu kapadde iddre adnnu kapaduvvnu vyrt hvagi eccr vagiruttane. reut-tigagi vytheptu beligge beg eluvdu ratri tdvagi ml-guvdu vyrt hve. atnu tnn priyrige nidreylliyu adnnu keuduttane. igeu, mkkl krtnimd sikkid svasthyvagi ddare; grbhphlvu atn bhumanvagide. yauvnd mkklu prakrmsaliy keylli banglu hegeu hageye. tnn bttlike ynnu avrimd tumbisid purusnu dhnyu; strugl smgd bagllli matnaduvag avru naciekepdr.

128

krtnige bhypttu atn marggllli ndedukeulluv prtiiyebbn dhnyu. higare ninn kegl kstarjitvnnu ninu utmadi smteus vullvnagiruvi, ninge olleydaguvdu. ninn hemdtiyu ninn mney pkkdliruv phlbhrit vad drakseidd hageyu ninn mejin suttiruv ninn mkkl ennemrgl ssigl hageyu iruvru. igeu, krtnige bhyptuv mnusynu higeye asirvdislpuvnu. krtnu ninnnnu ciyeunineulgimd asirvdisuvnu; ninn jivnd divsglella ninu yeruslemin olleydnnu neuduvi. haudu, ninn mkkl mkkltnu israyelin meliruv smadhan vnnu ninu neuduvi.

129

nnn yauvndimd nnge avru bhl badhisiddaremdu isra-yelu ig helbhudu. nnn yauvnd dimd avru nnnnnu bhl badhisidru; adre avru nnnnnu gellliil. uluvvru nnn bennin mele uttu tmm salugltnu udd madid-dare. krtnu nitivmtnu; dustr hgggltnu keuyidu-bittiddane. ciyeunnnu hgemaadvuvrellru naciepttu himdirugli. kiluvdkkimt mumce ongi heuguv malige hullin hage avru irli. adnnu keuyyvnnu tnn keynnu sivudu kttuvvnu tnn udiltnu tumbisnu. hadu heugu vvru – krtn asirvadvu nimm mele irli, krtn hesrinlli nimmnnu asirv disutteve emdu heluvudill.

130

o krtne, agadhgleulgimd ninge kuguttene. krtne, nnn svrvnnu kelu; ninn kiviglu nnn vijnapnegl meureynnu alesutta irli. krtne, ninu akrngl mele knnritte o krtne, yaru nilluvru? adre jnru ninge bhyptuv hage ninnlli ksmapne umtu. krtnnu nirik-sisuttene; nnn pranvu niriksisuttde; atn vakydlli niriksisuttene. udykkagi kadukeulluv rigimt haudu, udykkagi kadukeulluvri gimt nnn pranvu krtni-gagi niriksisuttde. israyelu krtnlli niriksisli; krtn bliylli kruneyu atnlli vimeucneyu bhlvagide. atnu is-rayeltnu adr ella akrmglimd vimeucisuvnu.

131

krtne, nnn hrdivu grvddll; nnn knnuglu ahmbhav dvuglu all; deudd visygllliyu nnge niluklardvugllliyu nanu ndedukeullu vdill.2 meule bidisid kusu tnn tayiy bliylli iruv prkar niscyvagi nnnnnu smtesikeumdu maunvagiddene; nnn pranvu meule bidisid kusun hage nnn bliylli ade. israyelu iginimd yugyugkku krtnnu eduruneudli.

132

krtne, davidnnu avn ella srmegltnu jnapk madikeu. avnu krtnige ane ittu skti yull yakeubn devrige prmanmadi keumdddenmdre– krtnige omdu sth-lvnnu yakeubn devrige nivasgltnu nanu kmdukeul-luv vrege niscyvagi nnn mney gudardlli serenu; nnn mmcd hasigeynnu erenu; nnn knnuglige nid-deynnu nnn reppe glige tukdikeynnu keudenu em-bdu. igeu, ephratdlli adnnu kelidevu; adviy belugllli adnnu kmdukeumdevu. navu atn gudarglige heugi atn padpithdlli aradhiseun. o krtne, ninu blvull ninn mmjusdeumdige ninn visramtuge eddelu. ninn ya-jkru nitiyinn heuddu keullli; prisuddhru utsahdhvni madli. ninn sevkna davidn nimitt ninn abhisikt n mukhvnnu tirugisbed. krtnu davidnige styd ane it-tiddane; adrimd tirugikeullnu; adu–ninn smtan vnnu ninn simhasnd mele irisuvdu. ninn mkklige nanu klisivu nnn odmbdikeynnu nnn saksyinnu kekeum-dre avr mkkl sh emdemdigu ninn simhasn dlli ku-druvru. krtnu ciyeunnnu adukeumdu adnnu tnn vaskkagi apeksisiddane. ide emdemdigu nnn vis-ramtiyu; ille vasisuvnu; idnnu nanu apeksisiddene. adr adayvnnu bhlvagi asirvdi suvenu; adre bdvrnnu reuttiymd trpti pdisuvnu. adr yajkrige rksneynnu heudisuvnu; adr prisuddhru gttiyagi utsah dhv-nimadvru. alli davidnige keumbnnu melesuvnu; nnn abhisikt nige dipvnnu siddhmadiddene. avn struglige naciekeynnu heudisuvnu; adre avn mele avn kiritvu seubhisuvdu emdu heliddane.

133

igeu, sheudrru omdagi vasmadvudu esteuolledu! es-teu rmyvadddu! adu tley meliddu gddd mele amdre areunn gddd mele ilidu avn vstrgl amcin vregu iliyuv sresth teld hageyu ciyeunin prvtgl mele biluv herme-unin mmjin hageyu ade; alli krtnu asirvadvnnu yu-gyugkkiruv jivvnnu ajnapisiddane.

134

igeu, sheudrru omdagi vasmadvudu esteuolledu! es-teu rmyvadddu!2 adu tley meliddu gddd mele amdre areunn gddd mele ilidu avn vstrgl amcin vregu iliyuv sresth teld hageyu ciyeunin prvtgl mele biluv herme-unin mmjin hageyu ade; alli krtnu asirvadvnnu yu-gyugkkiruv jivvnnu ajnapisiddane.

krtnnnu stutisiri. krtn hesrnnu stutisiri; krtn aly dliyu nmm devr alyd amgl gllliyu nilluv krtn sevkre, stutisiri. krtnnnu stutisiri; krtnu olleyvnu; atn hesrige stutiglennu hadiri; adu rmy vadddu. krtnu yakeubnnnu tngeu skrvu israyelnnu tnn asamanyvad smpttagiyu adukeumdiddane. krtnu deuddvnu; nmm krtnu ella devrugli gimt deud-dvnmdu nanu tiliddidene. krtnu akasdllyu bhu-miylli smudrd llyu ella agadghlllyu tanu apeksisu vdnnella maduttane. bhumiy amtyglimd meudglennu el madi, mlegeuskr mimcu glennu madi, galiynnu tnn ugranglimd heurge brmaduttane. atnu aiguptd ceuccladvuglennu, mnu syru meudlugeumdu psugl vregu heude dnu. aiguptve, ninn mdhydlly suck karyglennu adbhtkaryglennu phreuhnigu avn skl sevkriyu vireudhvagi kluhisidnu. atnu deudd jnam-glennu blvad arsluglennu keumduhakidnu. ameuri yr arsnad siheunnnnnu basanin arsnad ognnnu kananin ella rajy glennu heudednu. avr desvnnu badhyte yagi amdre tnn jnrar israyelige badhyteyagi keuttnu. o krtne, ninn hesru sasvtvadddu, o krtne, ninn jnap-kvu tltamtrkku iruvdu. krtnu tnn jnrige nyaytirisi tnn sevrknnu knikrisuvnu. anyinjammgl vigrhglu bellu bmgar dimd madid mnusyn ke kelsvagine. avu glige bayi umtu, matnaduvdill. knnug lumtu, neudu-vudill. kiviglumtu, keluv dill. avugl bayiylly svasvenu ill. avuglennu maduvvru avugllly bhrvs viduvvrellru avugl hageye iddare. israyelin mneyvre, krtnnnu stuti siri. areunn mneyvre, krtnnnu stutisiri. leviy mneyvre, krtnnnu stutisiri. krtne bhyppuvvre, krtnnnu stutisiri. yerusalemilli vasisuv krtnege ciye-unineulgidm stutiyumtagli. krtnnnu stutisiri. q

136

krtnnnu keumdadiri, atnu olleyvnu; atn kruneyu emdemdigu ade. devrugl devrnnu keumdadiri; atn kruneyu emdemdigu ade. krtkr krtnnnu keumdadiri; atn kruneyu emdemdigu ade. obbnagi deudd adb-hutglennu maduvatnnnu keumdadiri; atn kruneyu emdemdigu ade. akas vnnu jnandimd umtumadi-datnnnu keumda diri; atn kruneyu emdemdigu ade. bhumiyennu nirin mele hasidatnnnu keumdadiri; atn kruneyu emdemdigu ade. deudd belkuglennu umtu madidat nnnu keumdadiri; atn kruneyu emdemdigu ade. hglennu aluvdkke suryennu umtu madidatnnnu keumdadiri; atn kruneyu emdemdigu ade. irulnnu aluvdkke cmdr nkstrglennu umtu madidatnnnu keumdadiri; atn kruneyu emdemdigu ade. aiguptd ceuccladvuglennu heudedatnnnu keumda diri; atn kruneyu emdemdigu ade. israyelennu avr md-hydlldim heurge brmadidatnnnu keumdadiri; atn kru neyu emdemdigu ade. blvad keyim dlu cacid teulinimdlu avrnnu heurge tmdnu; atn kruneyu emdemdigu ade. kempu smudrvnnu vibhag-isidatnnnu keumda diri; atn kruneyu emdemdigu ade. israyelennu adr nduve ndisidatnnnu keumdadiri; atn kruneyu emdemdigu ade. phreuhnennu avn senyvnnu kempu smu drdlly kedvidatnnnu keumdadiri; atn kruneyu emdemdigu ade. tnn jnrnnu arnydlly ndesidatnnnu keumdadiri; atn kruneyu

emdemdigu ade. deudd arsluglennu heudedatnnnu keumda diri; atn kruneyu emdemdigu ade. prsi ddhrad arsluglennu keumduhakidatnnnu keumdadiri; atn kruneyu emdemdigu ade. ameuriyr arsnad siheunnu obb; atn kruneyu emdemdigu ade. basa nin arsnad ognuebb; atn kruneyu emdemdigu ade. avr desvnnu badhyte yagi keuttatnnnu keumdadiri; atn kru neyu emdemdigu ade. tnn sevknað israyelige adu badhyteyagide; atn kruneyu emdemdigu ade. nmm dinsthiyelli nmmnnu nensi keumda tnnnu keumdadiri; atn kruneyu emdem digu ade. nmm veriglimd nmmnnu bidi sidatnnnu keumdadiri; atn kruneyu emdemdigu ade. mnusyrigella ahar keuduvatnnnu keumdadiri; atn kruneyu emdemdigu ade. prleukd devrnnu keumdadiri; atn kruneyu emdemdigu ade.

137

babelin ndigl httr navu kutukeumdu haudu, ciyeu nnnu jnapkmaðikeumdag navu attevnu. adr nduve iruv nirvmji mrgl mele nmm kin-nriglennu tughakidevu. alli nmmnnu serehididu halumadidvru—nmm smteus kkagi omdu hadnnu hadiri amdru. anydesdlly navu krtn hadnnu hadu vdu hege? yerusalem, nanu ninnnnu mretubittre nnn blge mretuheugli. nanu ninnnnu jnapkmaðikeullde yerus lemnnu nnn mukhy smteuskkimt adnnu heccisiddre nnn naligeu nnn amglkke htli. halumadiri, adr astivard vregu halu madiri emdu helid eudeum in mkkllnu yerusalem in divsdllly krtne, jnapk maðikeu. halaglikkiruv babelin mgle, ninu nmge madid karykke prtikar vnnu ninge sllisuvvnu dhnyu. ninn cikk kusuglennu hididu bmdegl mele applisi biduvvnu dhnyu.

138

nnn purn hrdydimd ninnnnu keumdaduvnu; de-vrugl mumde ninnnnu kirtisuvnu. ninn prisuddh mmdird kðege add biddu ninn priti kruneyu nimittvu ninn styd nimittvu ninn hesrnnu keumdaduvnu; ninn vakyvnnu ninn ella hesrigimtlu migilagi gh-ndpisiddi. nanu kugikeumd divsdllly ninu nnge uttr keutte; nnn pravnnu blpdisiddi; nnn pranke blynnu keuttu nnnnnu blpdisiddi. o krtne, ninn bayi matuglennu keluvag bhumiy arsellru ninnnnu keumdaduvru. haudu, avru krtn marggllly krtn gh-nvu deudddemdu haduvru. krtnu unntnagiddru dinnnnu gnni suttane. adre grvistnnu durdimd tilu keulluttane. nanu kstd mdhydlly ndedagyu ninu nnnnnu bdukisi nnn strugl keupkke vireudhvagi ninn keynnu cacutti; ninn blge nnnnnu rksisuttde. krtnu nngi ruvdnnu siddige truttane; krtne, ninn kr-peyu emdemdigu ade; ninn svmt kekelsglennu teure-dubidbed.

139

krtne, nnnnnu priseudhisi tilukeumdididi; nanu kutu keulluvdnnu eluvdnnu ninu tilukeumdididi; nnn aleucneynnu durdimd grhisi keumdididi;

nanu ndeyuvdnnu mlguvddnnu ninu seudhisiddi; nnn marggella ninge geuttage. igeu, o krtne, nnn naligeylli ninge tiliyd matu omdadu ill. ninu himdeyu mumdeyu nnnnnu suttikeumdu ninn keynnu nnn mele ittiddi. imth tiluvlikeyu nge ati adbhutvagide; adu nnge nilukdstu unntvagide. nanu ninn atmkke tppisikeumdu ellige heugli? ninn snnidhiyimd tppisikeumdu ellige odli? nanu akaske eriheudre ninu alli iddi; pataldlli ninn hasigeynnu madikeumdre ageu, ninu alli iddi. udyd rekkeglennu kttikeumdu smudrd kttkdeylli vasmadidre alliyu ninn ke nnnnnu ndisi ninn blge nnnnnu hidiyuvdu. niscyvasi kttleyu nnnnnu kvidu keulluvdemdu nanu helidre ratriyu nnn suttlu belkagiruvdu. krtne, kttleyu ninge kandnte muccuvdill; ratriyu hglin hage belguvdu; kttlu belku ninge omde agive. ninu nnn amtrimdriyglennu rupisiddi; nnn tayiy grbhdlli ninu nnnnnu mucciddi. nanu bhybhrtnagiya adbhut vagiyu madlptddrimd ninnnnu keumda duttene; ninn kelsglu adbhutglagive emdu nnn mnssige cennagi tilidide; nanu mre ylli madlpttaglu bhumiya adheu bhagllli vitcitrvasi madlpttaglu nnn astitvuu ninge mreyagirill. adu innu purnvagdiruvag nnn astitvnnu ninn knnuglu neudidvu; nnn amggella ninn pustkdlli breylpttvu; avugllli omda dru illdid-dag avuglu rupislpttvu. o devre, ninn aleucneglu nnge esteu priyvagive! avugl smkhye esteu deudd dagide. avuglennu lekkisidre mrlu gimt heccagive; nanu eccrvadag innu ninn bliylliye iddene. o devre, niscyvasi ninu dustnnu keumduhakavi; rkt priye, nnnimd teul giri. avru ninge vireudhvagi kettndimd matnaduttare; ninn veriglu ninn hesrnnu vyrthvagi ettutare. o krtne, nanu ninnnnu dvesisuvvrnnu hgemaduvdillveu? ninn vireudhiglige nanu besgeulluv dillveu? purn dvesdimd avrnnu nanu hgemaduttene; avru nnn struglemdu nanu enisuttene. devre, nnnnnu seudhisi nnn hrdivvnu tilidukeu; nnnnnu priksisi ninn aleucneglennu tilidukeu. nnnlli dustt nd marg umteneu neudi nityvad margdlli nnnnnu ndisu.

140

o krtne, kedukrimd nnnnnu bidisu; blatkariglimd tppisi nnnnnu kapadu.2 avru hrdivdlli kedu glennu klpisuttare; avru tppde yuddhkke kudikeulluttare. tmm naligeglennu havin hage avru hdmaduttare; srpgl visvu avr tutigl kelgide sela. o krtne, dustn keglige nnnnnu tppisi kapadu; blatkariyimd nnnnnu tppisi kayi; nanu edvi bilbekemdu yeucisuttare. grvisthru nnge urlennu pasglennu adgisittidare; bleynnu dariy amcinlli hasiddare; nenuglennu nnge ittiddare sela. nanu krtnige-ninu nnn devragiddi; krtne, nnn vjnapnegl svrkke kivigeudu. nnn rksney blvagiruv krtnad o devre, nnn tleynnu yuddhd divsdlli muciddi. o krtne, dustr aseynnu nerverisbed; avru unntkervu hage avr yuktinnu puresbed emdu helidenu sela. nnn suttliuvvr visvu avr tutigl katvu avrnnu muccli. uri kemdglu avr mele billi; bemkiylliyu avru ellard hage kunyilliya atu avrnnu kedvli. kettddnnu matnaduvvnu bhumi ylli sthivagdirli; blatkariyinnu kedvu vdkke kedu avnnu beteyadvu. krtnu dinnige vyajyvnu bdrvige nyayvnu

tirisuvnemdu nanu blennu. niscyvasi nitivmtru ninn hesrige upkar stutyinnu maduvru; ytharthru ninn snnidhiylli vasisuvru.

141

krtne, ninnnnu kuguttene; nnn blige brlu tvreyagi ba; nanu ninnnnu kreyuvag, nnn svrkke kivigeudu. nnn prarthne ninn mumde dhupvagiya nnn ke ettuvdu saymkald bliyagiya siddhvagirli. o krtne, nnn bayige kav lidu; nnn tutigl kvnnu kayi. apradh maduv mnusyr smgd dusttdimd krmglennu ndisuv kett karykke nnn hrdivvnu lalisde madu; avr svi utglennu nanu unnuvdill. nitivmtru nnnnnu heudeyli; adu kruneye; avru nnnnnu gdrisli; adu nnn tlege sresth enneye. adnnu nnn tle devnndirli; adre innu avr kedugllli nnn prarthne iruvdu. avr nyaya dhiptiglu bmdy sthlgllli kedvlpduvav avru nnn matuglennu keluvru; avu sihiyagive. bhumiylly mrvnnu kdidu siluvv hage nnn elubuglu smadhiv bayiy httr cduri ave. krtnad o devre, nnn knnuglu ninn kdegave; ninnnnu asryisikeumdiddene; nnn prannu dikkill dmt bidbed. avru nnge oddid urlu nimdlu apradhigl nenuglmdlu nnnnnu kapadu. nanu tppisikeumdu heuguvstrlli dustru tmm blegllli billi.

142

nnn svrvetti krtnige meureyittiddene svrvetti nnn krtnige vijnapne madiddene. atn mumde nnn cimteynnu heuyiddene; nnn ikkttnnu atn mumde tilisiddene. nnn atmvu nnnlli kumdi heudag ninu nnn dariynnu tilukeumdiddi; nanu ndeyuv dariylli guptvagi nnge urlnnu oddidare. nnn blgdeylli neudidenu; neudidag nnnnnu tiliyuvvnu yavnu ill. asryvu nnn bliyimd tppiheuyitu; nnn prankkagi cimsisuvvnu obbnu ill. o krtne, ninge meureyidutene, nanu heluvdenmdre - ninu nnn asryvu jivitr desdlli nnn palu agiddi embde. nnn kugnnu alesu; nanu bhl kumdi heugiddene. nnnnnu himsisuvvrind nnnnnu bidisu; avru ngimt blvllvragiddare. ninn hesrnnu keumdaduv hage nnn pran vnnu sereyimd heurge brmadu; nitivmtru nnnnnu muttikeulluvru; nnge ninu upkar maduvi.

143

o krtne, nnn prarthneyvnu kelu; nnn vijnapneglige kivi geudu; ninn nmbigstikeylliyu nitiylliyu nnge uttrkeudu. ninn sevknennu nyayvicarnee gurimadbed; jivitrlli obbnadru ninn mumde nitivmtnaguvdill. struvu nnn prannvnu himsisi nnn jivvnnu nelkke jiji bhukald himde sttvr hage, kttleyli nanu vasisuvmt madiddane. nnn atmvu nnnlli kumdiheugide; nnnneulge nnn hrdivu halagide. purvkald divsglennu jnapkmadikeumdu ninn ella kriyegllli dhyannadi, ninn kegl kelsvnnu aleucisuttene. nnn keglennu ninn kdegave cacuttene; nnn prannu dahgeumd bhumiya hage ningagi dahgeumdide. o krtne, nnge begne uttrkeudu; nnn prannu kumdiheugide; nanu kunyilli iliyuvvrige smanvagd hage ninn mukh vnnu nnge mremadbed. heuttareylli ninn pritkruneynnu nanu

kelumte madu; ninnlli bhrvsvittiddene; nanu heug-
bekad margvnnu nge tiliypdisu; ninn kdege nnn
pranvnnu ettuttene. o krtne, nnn struglmd nnnnnu
bidisu; nanu adgikeullu vmte ninn blige oduttene.
ninn cittdmte maduvdkke nge beudhisu; ninu nnn
devru; olledagiruv ninn atmvu nnnnnu nettney bhu-
miylli ndisli. o krtne, ninn hes rin nimitt nnnnnu
bdukisi ninn nitignusar vagi nnn pranvnnu ikkt-
tineulgidm heurge brmadu. ninn kruneymid nnn
stru glnnu smhriis nnn pranvnnu smkt pdisuvrn-
nella nasmadu; nanu ninn sevkngiddene.

144

nnn keglige kalgvnnu, nnn berluglige yuddhvvnu,
klisid nnn blvagiruv krtnige steutrvagli. atnu nnn
olletnvu nnn keuteyu nnn ettrvad durgvu nnnnnu
tppisuvvnu nnn bhrvsu nnn guraniyu nnn jn-
rnnu nge vsmadu vatnu agiddane. krtne, ninu
mnusynnnu tilukeulluv hage avnu estrvnu? ninu
avnnnu lkisuv hage nrputnu estrvnu? mnusynu
vyrthtege smannagiddane; avn divsglu kleduheuguv
nerlin hagive. o krtne, ninn akasglennu tggisi ilidu
ba; bettglennu muttu; ag avu heuge hayuvvu. mim-
cnnu mimcisi avnnnu cdriis; ninn banglennu esedu
avrnnu nasmadu. ninn keynnu unntdimd caci, mhajl-
glimdlu anyr mkkil keyimdlu nnnnnu tppisu, nnnnnu
bidisu. avr bayi vyrthtvnnu nudiyuvdu, avr blge
meusd blge agide. o devre, nanu heus hadnnu
ninge haduvnu; httu tmtigl vineymid nnnnnu kir-
tisuvnu. arsuglige rksneynnu keudu vatne, ninn
sevknaid davidnnnu kedin ktiyimid tppisuvatne, anyr
mkkil keyimd muley kllugl hagirli. nmm ugranglu
tumbi nana vidhavad pdarthglennu hmcli; nmm kurim-
mdeglu shsr shsrvagi nmm bidigllli hectli. nmm
ettuglu pryaspudvdkke blvull vuglagli; olge nuggu-
vdgli heurge heugu vdagli agdirli; nmm bidigllli
duru vdu illdirli. higriv jnru dhnyru; krtnu tmge de-
vragiruv jnru dhnyru.

145

o arsnad nnn devre, ninnnnu ghnppdisuvnu; ninn
hesrnnu emdemdigu stutisuvnu. prtidin ninnnnu
stutisuvnu; emdemdigu ninn hesrnnu stutisuvnu.
krtnu deuddvnu bhlvagi stutislpdtkkvnu agiddane;
atn deuddstikeyu aseudhyvaddu. tlamtrkke in-
neumdu tlamtrvu ninn kelsglennu prktisutud; ninn
prakrmglennu tilisuttare. ninn mhimey ghnd prb-
hey visy vagiyu ninn adbhtukarygl visy vagiyu ninn
bhmkrvad trand visy vagiyu avru heluvru; ninn
mhtvnnu nanu saruvnu. ninn bhu olletnd jnap-
kvnnu avru nudiyuvru; ninn nitiy nimitt utsahdhvni
maduvru. krtnu krpaluvu amthkrnvu dirghsamtiyu
mhakruneyullvnu agiddane. krtnu srvrigo olleynnu;
atn amthkrnvu atn ella kelsgl mele ade. o krtne,
ninn kelsglella ninnnnu keumdaduvvu; ninn prisud-
dhru ninnnnu stutisuvru. ninn rajyd ghnvnnu helu-

vru; ninn prakrmvnnu nudiyuvru. mnusyn mkklige
atn prakrm kriyeglennu atn rajyd prbhey ghnvnnu
tiliypdisuvru. ninn rajyvu sasvtvad rajyvagide; ninn
deuretrvu ella titlamtrglilli iruvdu. krtnu biluvvrell-
rnnu uddharmaduttane; tggisi keulluvvrellrnnu et-
tuttane. ellr knnuglu ninge kadukeullutte; ninu
avrige avr aharvnnu tkk kaldlli keudutti. ninn ke
teredu ella jivigl istvnnu trtpipdi suttu. krtnu tnn
ella margllli nitivmtnu tnn ella kelsglilli prisud-
dhnu agiddane. krtnege meureyiduvru ytharth-
vagi meureyiduvadre atnu httrvagiye iddane. tnge
bhyppuvvr istvnnu tirisuttane. avr meureynnu keli
avrnnu rksisuttane. krtnu tnnnnu priti maduv vrell-
rnnu kapaduttane; adre dustrrellrnnu nasmaduttane.
nnn bayi krtn steutr vnnu nudiyli; ella mnusyru atn
prisuddhavad hesrnnu yugyugamtrgligu stutisli.

146

krtnnnu stutisiri. nnn pranve, krtnnnu stutis.
nnn pranviruv vregu krtnnnu stutisuvnu; nnn
jivmanvella nnn devrnnu kirti suvenu. prbhugllli
bhrvsvidbediri; man vrnnu necbediri, avnu
shaymad skt nll; avn usiru heuglu avnu mn-
nige himtiruguvnu; ade dindlli avn smkpl gella
nasvaguttve. yakeubn devrnnu tnn shayvnnagi
madikeumdvnu dhnyru; avnu tnn devrad krtn
mele tnn niriske iduvnu. akasvnnu bhumiyannu
smudrvnnu avuglliruv ellvnnu umtumdatne
emdemdigu vagdan nerverisuttane. himsege
guriyadvr nyayvnnu sthapisuvvnu hsi dvrige ahar
keuduvvnu atne. krtnu sereyrvnnu bidisuttane.
krtnu kurudr knnuglennu tereyuttane; krtnu dinrnnu
ettu ttane; krtnu nitivmtrnnu pritimaduttane;
krtnu prdessthrnnu kapaduttane; dikkilld vrnnu
vidhveyrnnu pramisuttane; adre dustr margvnnu
deumkamaduttane. o ciyeune, ninn devrad krtnu
tane titlamtrkku aluttane. krtnnnu stutisiri.

147

krtnnnu stutisiri; nmm devrnnu kirtisuvdu olledu;
steutrvu rmyvu yeugyvu agide. krtnu yerusalemnu
kttuttane; cdriheud israyelrynnu kudisuttane. atnu
murid hradyvrnnu svsthamadi avr gayglennu kttut-
tane. atnu nkstrgl smkhyeynnu helu ttane; avel-
lvuglennu avugl hesrinimid kre yuttane. nmm krtnu
deuddvnu, pra krmiyu, vivekke eneyill. krtnu
satvikrnnu ettuttane. dustrnnu nelkke hakuttane.
krtnege steutrdimd hadiri; nmm dev rnnu kinnriy-
imid kirtisiri. atnu akasvnnu meudglimid muccuttane;
bhumige mle ynnu siddhmaduttane, bettglilli hullnna
belesuttane. atnu psugligu kuguv kage mrigligu ahar
keuduttane. atnu kudu rey sktiylli smteusisuvdill;
mnusyn teudeyblvnnu meccuvdill. krtnu tnge bhypp-
dvvrrliyu tnn krunege eduru neuduvrrliyu istp-
duttane. o yeru sleme, krtnnnu stutisu; o ciye-
une, ninn devrnnu stutisu. ninn baglugl aguli glennu
blmadi atnu ninn mkkllennu ninn mhdhydlli asirvd-
isuttane. atnu ninn mereglennu smadhanpdisuttane.
sresthavad geudhiymid ninnnnu trtpipdisuttane. atnu
tnn ajneynnu bhumige kluisuttane; ati tivrvagi atn

vakyvu oduttde; atnu himvnnu unney hage keudut-tane; mmjnnu budy hage cdrisuttane. tnn nirugdde ynnu tumdugl hage hakuttane; atn cliy mumde yaru nilluvru? atnu tnn vakyvnnu kluhisi avuglInnu kr-gisuttane; tnn galiynnu bismaduttane; niru hriyuttde. atnu yakeubrige tnn vakyvnnu israyelige niymglInnu nyayvidhiglInnu tilisuttane. yav jnamgkkadru atnu hige mad lill; nyayvidhiglInnu avru tilukeulluvdill. nivu krtnnnu stutisiri.

148

krtnnnu nivu stutisiri, krtnnnu akasdimd nivu stutisiri; unntvadvuglli atnnnu stutisiri. atn dutrellre, atnnnu, stutisiri; atn ella senygle, atnnnu stutisiri; sury cmdre, atnnnu stutisiri; heuleyuv nkstrgle, at nnnu stutisiri. akasgl akasgle, akasgl mele iruv nirugle, atnnnu stutisiri. krtn hesrnnu avu stutisli; atnu ajna pisl avu nirmislpptvu. atnu avuglInnu yugyuggligu shapisiddane; ajneynnu keutti ddane, adu viari heuguvdill. bhumiymd krtnnnu stutisiri; ella agadhgle, bemkiye, klmleye, himve, hbeye, atn vakyvnnu kekeulluv biru galiye, bettgle, ella guddgle, hnnin mrgle, ella devdarugle, mrggle, ella psugle, hridaduv jivjmtugle haruv pksigle, bhurajre, ella prje gle, prdhanre, bhumi y ella nyayadhi ptigle, praysthre, knyeyre, mkkle, mudukre, krtn hesrnnu stutisiri; atn hesru matr sresthvagide; atn mhimeyu bhumyakasgl mele ade. atnu tnn jnr keumbnnu melkkettiddane; atn pri suddhrellru israyelin mkklu, amdre atnige sviapvad jnr steutrvnnu gaurvi suddane; krtnnnu stutisiri.

149

krtnnnu stutisiri. krtnige heus hadnnu prisuddhr sbhe ylli atn steutrvnnu hadiri. israyelu tnnnnu um-tumadidatnlli smteusisli; ciyeunin mkklu tmm ar-snlli ullasisli. atn hesrnnu kuniyutta stutisli; dmmdi yimdlu kinnriyimdlu atnnnu kirtisli. krtnu tnn jn-rlli istpduttane; dinrnnu rksneyimd almkrissuttane. prisuddhru ghnteyimd utsahpdli; tmm hasigegl mele utsahdhvnimadli. unnt devr steutrglu avr bayi y lliyu ibbayi ktti y avr keylli y irli. jnamgglli muyyige-muyynnu prje gllli sikseglInnu madli. avr arsug-lInnu smkeuleglimdlu avr ghnvullrvnnu kbbi nd be-diglimdlu bmdhisli; breylptt nyayvidhiynnu avrige vidhisli. atn prisuddh rellrige i ghnviruttde. nivu krtnnnu stutisiri.

150

nivu krtnnnu stutisiri. devrnnu atn prisuddh aly-dlli stutisiri; atn bld amtriksdlI atnnnu stutisiri. atn prakrmgligeuskr atnnnu stutisiri; atn mha prbhavd prkar atnnnu stutisiri. tuturiy sbd dimd atnnnu stutisiri. vineyimdlu kinnriyimdlu atnnnu stutisiri. dmmdi yimdlu kuniyutta atnnnu stutisiri; tmti-vadyglimdlu keulluglimdlu at nnnu stutisiri. jll-riy deudd sbddimd atnnnu stutisiri; utsahd talglimd atnnnu stutisiri. svasviruvdella krtnnnu stutisli. krtnnnu stutisiri.

israyelyr arsnu davidn mgnu ad seuleumeunn sam tglu. jnanvnnu siksnnu tilukeulluvdkku vivekd matuglunu grhisuvdkku jnan nyaytirpu niti ivugl beudhneynnu heumduvdkku ivu mudhrige jantn vnnu yavvnsthigne tiluvlikeynnu vivek vnnu keuduvvuglagive. jnaniyu keli jnan vnnu heccisikeulluvnu; tiluvlikey mnsynu jnand aleucneynnu smpadisikeulluvnu. samtiynnu adr arthvnnu jnanigl matu glunu avr gudhavad matuglunu grhisu vmte ivu maduvvuglagive. krtn bhyve jnand mul; murkhrv jnanvnnu sikseynnu asddemaduttare. nnn mgne, ninn tmdey siksnnu keli, ninn tayiy kttleynnu teureybed; avu ninn tlege krpey abhrvnu ninn keurlin suttlu srglmteyu iruvvu. nnn mgne, papi glu ninnnnu aksrisidre ninu oppbed. avru-nmmeumdige ba, rtkkagi heumcu hakeun, nirpradhiglagi niskarndimd rhsyvagi adgikeulleun. gumdiyeulkke heuguvvnnu numgumvte smpurnvagi navu avrnnu smadhiymte numgibideun. amulyvad ella smptnnu navu kmdu hididu keulleyimdm nmm mneglunu tumbi keulleun. ninu nmm mdhydlili citnnu haku, nmmellrigu omde hnd cil irli emdu heluttare. nnn mgne, margdlli avreumdige ndeybed; avr margdimd ninn hejeynnu himde tkkeu. avr padglu kedige oduttve, rktvnnu surisuvdkke atur pduttve. niscyvagi pksiy knnedurige bleynnu hrduvdu vyrthve. avru tmm svmt rtkkke heumcuhakuttare; tmm pranglige rhsyvagi adgikeulluttare. tmm svmt pranglunu tegedukeulluv durlabha pekskr prtiyeubbn margglu higive. heurge jnanvembakeyu kuguttale. bidigllli akeyu tnn dhvngiyuttale. smuhd mukhy sthldliyu dvargl bliylliyu avlu kuguttale, pttndlli avlu tnn matuglunu uccrisutta- jnan hinre, nivu estu kal ajnavnnu pritisuviri? tirsikrisuvvru tmm tirsikrisu viveklli estukal amdisuvru? jnan hinru estu kal tiluvlikeynnu hge maduvru? nnn gdrikege nivu tirugi keulliri; igeu, nimm mele nnn atmnnu surisi ninge nnn matuglu tiliyuvmt maduvnu. nann kredag nivu tirsikrisiddkkagiyu nanu nnn kecacidag yav mnsynu gmnisde iddddkkagiyu nnn aleucneynnu nivu lksisde nnn gdrike ynnu nivu bedvemu tli-bittddrimdlu nimm apttinlli ninge hedrike bruvag ninn bhyvu tivv dikhhdmtayu nimm nasvnu tuphaninmtayu bruvag apay mtu apttu nimm mele bruvag nanu sh nkku prihasymaduvnu. avru nnge meureyiduvru, adre nanu avrige uttrkeudenu. avru aturidmd nnnnnu hudu kidru kmdukeulluvdill. avru tiluvlike ynnu hgemade krtn bhyvnnu arisikeu llde idddrimdlu nnn aleucneynnu gmnisde iddd-kkagiyu nnn gdrikeynnella asdde madiddkkagiyu avru tmm svmt ndtey phlvnnu anubhvisi tmm svmt kuyuktiglimdle tumbikeulluvru. ajnani gl vimukhvu avrnnu keulluvdu, jnan hinr elige avrnnu naspdisuvdu. nnge kivigeuduvvnadre jivisi yav kedin bhyvillde nemdiylliruvnu.

nnn mgne, nnn matuglunu ninu amgikrisi nnn ajneglunu ninnlli bccittukeumdre ninu jnankke

kivigeudu vmteyu tiluvlikege ninn hrdivnnu tiru gisuvmtayu haudu, tiluvlikegagi meure yittu vivekkkagi ninn svrvnnu etti belli ynte ninu adnnu huduki bccidlppt smp ttinmt adkkagi hudukidre, ninu krtn bhyvnnu tilidukeulluvi. devr jnanvnnu kmdukeulluvi. jnanvnnu krtnve keuduttare; atn bayimdle tiluvlikeyu vivekru heurtu bruttve. nitivmtrigeuskr atnu sujnanvnnu kudisuvnu. ytharthdimd ndedukeulluvvrigu atnu guraniyagiddane. tirpin dariglunu atnu kayuttane. tnn prisuddhr margvnnu bhdrpdisuttane. ag ninu nyayvnnu tirpnnu nitiynnu matrvllde prtiyeumdu smmargvnnu tilidu keulluvi. ninn hrdivdlli jnanvu prvesi sidag ninn pranke tiluvlikeyu amdvagiru vdu. vivekru ninnnnu bhdrvagi kayuttde; tiluvlikeyu ninnnnu kapaduvdu; kedukn margdimd murkhn matuglimd ktt ley marggllli ndeyuvdkke ytharth tey dariglunu teuredubiduvdrimd kett ddnnu maduvd-kke smteusisi dustr murkh tndlli amdisuvdrimd ninnnnu tppisuvdu. avr margglu vkrvagive. tmm marg gllli avru murkhragiddare. prstri yimdm amdre tnn matuglimd mukhstti maduv stiyimdm tnn devr odmbdike ynnu mretu tnn yavvn kald smgati ynnu tyjisuvvlimd adu ninnnnu tppisuvdu. avl mneyu mrnd kdege, avl dari glu mrtr kdege ilisuttve. avl blige heuguv yavnu himtiruguvdill, ille jivd margglunu avnu hidiyuvd ill. olleyvr margdlli ninu ndeyu vmteyu nitivmtr dariglunu ninu hidiyu vmteyu adu ninnnnu ndisuvdu. ytha rthvmtv desdlli vasuvru. spmurnu adrli neyevagi iruvru. dustradre bhumiyimd tegeduhaklpduru, apradhi glu beru shitvagi adrimd killpduru.

nnn mgne, nnn kttleynnu mreybed. ninn hrdivu nnn ajne glunu kapadli: ag heccad dinglu dirghayusyu smadhanvu ninge kudi lpduvvu. krneyu styvu ninnnnu biddirli. ninn keurlin suttlu avuglunu kt-tikeu; ninn hrdivd hlgey mele avuglunu bre. hige ninu devr mumdeyu mnsyn mumdeyu dneyennu olley vivekvnnu pdedukeulluvi. purnhrdivimd krtnlli bhrsvidu; ninn svmt buddhiy mele adhar madikeullbed. ninn ella marggllli atnnu snmanisu. ag atnu ninn margglunu sragmaduvnu. ninn drstiylli jnaniymte ninu irbed; krtnige bhypttu kettndimd ninu teuligeugu. adu ninn dehкке areugyu elubug-lige sarvu agiruvdu. ninn astiyimdlu abhivrdhhiy ella prthm phlgimdlu krtnnu snmanisu. hige ninn kn-jglu smrddhiyimd tumbulpduvvu, heus draksarsdimd ninn teuttiglu tumbi tulukuvvu. nnn mgne, krtn sik-seynnu tatsar madbed. matrvllde atn tidduvikege besr geullbed; tanu meccuv mgnnu tmdey siksiv-vmte krtnu yannu pritisuttaneu avnnu atnu tid-duvnu. jnanvnnu kmdu keulluvnu vivekvnnu sm-padisikeulluvnu dhnyu. adu vyaparvu belliy vya-parkimltu adu labhvu seusid bmgarkkimltu uttm-vagide. adu manikygligimltu bhu amulyvullddagiddu ninn ist vstuglellvu adkke smvaguvdill. akey blgeylli dirghayusyu edgeylli aisvryvu ghnteyu ive. avl marg glu smteuskrvu ella dariglu sma dhankrvu agive. tnnnnu hididukeulluv vrigu akeyu jivd vrksvagiddale; akeynnu bhdrvagi ittukeulluv prtiyeubbnu dhnyu.

krtnu jnandim bhumiiynnu sthapisidnu; vivekd mulk atnu akaslnnu sthirpdisi dnu. atn tiluvlikeyimdg adagdhlu doded meghglu ibbniynnu surisuttve. nnn mgne, ninn knnuglimd avuglu tppisikeullde irli. sujnanvnnu vivekvnnu ittukeu. avu ninn prankke jirvvu keur lige seubgu agiruvvu. ninn margdlli ninu bhphvyagi ndeyuvi, ninn padvu edvuvdill. ninu mlguvag ninge hedrike iruvdill, haudu, ninu mlgikeulluvi. ninn nidreyu sukhvagiruvdu. aksmtad bhykkagli illve avr mele bruv dustr nasnkkagli ninu bhypddiru. krtne ninge bhrvsnagiddu ninn padvu tegeylpd dmte atnu kapaduvnu. ninge sadhyviruvag heumdtkkvrige olle ydu maduvdnnu tppisbed. keudtkkddu ninlliruvag-heugi ba, nale ninge keudu venu emdu ninn nereyvynne helbed. ninn nereyvnu bhdrteyimdg ninn pkkdlli jivi suddiruvag avnige vireudhvagi kednnu klpis bed. obnnu ninge yav kednnu mad diddre avneumdige yav karnvillde jgl vadbed. blatkariy visydlli ninu heuttekkiccupdbed, avn margllli yavdnnu ninu arisikeullbed. vkr budhiiyvvu krtnige ashnagiddane; adre atn guttu nitivntreumdige ide. krtn sapvu dustr mneyllide; adre nyaysthr nivasvnnu atnu asirvdisuttane. atnu niscyvagiyu prihasykrrnu tirsksruttane; adre dinrige atnu krpeynnu keuduttane. jnaniyu mhimege badhy-naguvnu, jnan hinr eligeyu avmanvaguvdu.

4

mkkllira, tmdey siksnnvnu nivu keliri. vivekvnnu grhisuvmt neudiri. nanu ninge subeudhneyvnu maduvenu; nivu nnn kttleyvnu biddidiri. nanu keumlnu nnn tayiy drstiylli priynagi obbne agiddu nnn tmdey mg nagiddene. avnu beudhisi nge helidde nmndre-nnn matugltnu ninn hrdivyu hididukeulli; nnn ajnegltnu kekeumdu jivisu. jnanvnu vivekvnnu smpadis; avugltnu mreydiru, alld nnn bayi matugltnu nirakrisbed. avugltnu tyjis diddre avu ninnnnu kayuvvu, avugltnu pritisidre avu ninnnnu kapaduvvu. jnanve mukhyvaddu; addrimd jnanvnu smpa disu, ninn ella smpttinimdg vivekvnnu pde dukeu. akeyvnu ninu melettidre akeyu ninnnnu melettuvlu; akeyvnu ninu appi keumdre akeyu ninnnnu ghnteye truvlu. akeyu ninn tlege krpey abhrnvagiruvlu; akeyu ninge ghntey kir-itvnnu oppisuvlu. o nnn mgne, alisi nnn matugltnu amgikrisu; ag ninn jivitd vrusglu heccaguvvu. jnand margdlli nanu ninge beudhisidenu; sriyad darigllli nanu ninnnnu ndisidenu. ninu ndeyuvag ninn hejgeje ikkttagdu; ninu oduvag muggrisuvdill. siksnnvnu gttiyagi hididukeu, adu ninnimdg teulge irli. adnnu kapadu. adu ninn jivvagide. dustr dariyeulge prvesisidru, kettvr margdlli heugbed. adnnu tppisu, adr pkkdlli hadu heug bed, adrimd himtirugi mumde nde. kedu maddidre avru nidreheugvudill; yar nnadru bilisde iddre avr nidrege bhmrg vaguvdu. avru suddnt reuttiiynnu timdu blatkad draksarsvnnu kudiyu ttare. adre smpurnvad dinkke heccecagi heuleyuv dipdmte nyayvmtr dariyu heuleyuvdu. dustr margvu kttle ytimde. avru yavdkke edvi biluttare adu avrige geuttagdu. nnn mgne, nnn matugltnu alisu; nnn nudiglige kivigeudu. avuglu ninn knnuglige tppiheugde irli; avugltnu ninn hrdivy

mdhydlli ittukeu. avugltnu kmdukeulluvvrige avu jivvu avr deh kkella areugyvu agive. bhu jgrteyimdg ninn hrdivvnu kapadikeu; jivdhareglu adreulgidm heurduvvu. vkrbayi yvnu ninnimdg tegedubidu; kett tutigltnu ninnimdg dur idu. ninn knnuglu mumdeye neudli. ninn knnu reppeglu nettge ninn mumdeye neudli. ninu ndeyuv dari yvnu vimrsisi neudu; ninn ella marg glu sthivagirli. ninn blkkagli eddkkagli tirugbed; kedinimdg ninn padvnu tppisu.

5

nnn mgne, nnn grhikege kivigeudu; ninu vivekkke lkskeudu vmteyu ninn tutiglu tiluvlikeyvnu kapadu vmteyu nnn jnanvnu alisu. prstiry tutiglu jenu tuppdmte teutti ruvvu, avl bayiye ennegimtlu mrdu vagide. adre avl amtvu maci pteymte khiyu ibbayi kttiynte hritvu iruttde. avl padglu mrnd kdeg ilidu heugu ttve. avl hejje gl patalvnu hidiyuttve. avugltnu ninu tilidukeullardmte jivd margvnu ninu vivecislardstu avl margglu cmclvage. addrimd o mkkllira, ig nnn kdeg kivigeudiri, nnn bayi matuglimdg heurtuheugbediri. avl kdeyimd ninn dariyinu durmadu. avl mney bagl ht-tirkke barde iru. ninu ninn gaurvnnu bereyvrige ninn vrus gltnu krurrigu keudbed. ninn smpttnu prru tumbikeulldmteyu ninn pryasglu prn mneyli irdmteyu madu. ninn mamsvu dehuu ksisnisidag ninu keuneyli seukisutta- siksnnvnu nanu esteu hgmadidenu; nnn hrdivyu gdrikeyvnu tirskar maditu. nnn beudh kr svrke nanu vidheynagde il-lve sikskrige nanu kivigeudde heudenu. nanu kut mtu sbhey mdhydlli heccu kdime ella kedlinli iddenu emdu heluvi. ninn svmt keuld nirnnu, ninn svmt bavi yeulgidm ukkibruv jlvnu kudi. ninn buggeglu heurge mtu nirin ndiglu bidi gllli hrdivheugli. avu ninn svmdtdu glagiye irli. ninnemdigiruv prrige ill dirli. ninn buggeyu asirvdislpdli; ninn yavnu kald hemdtiyeumdige anmdisu. akeyu mneuhrvad jimkeymteyu amdvad hennu jimkey hageyu irli; akey stnglu ninnnnu yavaglu trtpidli sli; akey pritiyimd ninu yavaglu anmdprvsnagu. nnn mgne, prstri ylli ninu yake anmd prvsnagi avl edeyvnu appikeulluvi? mnusyn marg glu krtn knnugl mumdeye ave; atnu avn marggltnella priksisuttane. dust nnnu avn svmt akrmgle hidiyuvvu; tnn papgl pasglimdg avnu bmd-hislpdu vnu. siksnnvillde avnu sayuvnu; tnn mudhtvd deuddstikeylli tppiheugvnu.

6

nnn mgne, ninn snehitnigagi ninu heuneyagid-dre prneumdige ninn keyvnu oddidre ninn bayi matuglimdg ninu sikkikeumdididi. ninn bayi matuglimdg ninu hidiyllptididi. nnn mgne, ninn snehitn kege sikkidag tppisikeullu idnnu madu. heugi ninnnnu ninu tggisikeumdu ninn snehitnige heuneyagu. ninn knnuglige nidreyvnu reppeglige tukdikeyvnu keudbed. bete gnan keyimdg jimkeyu pksiyu tppisikeullu vmte tppisikeu. seumariye, ninu iruvey httr heugi adr marggltnu aleucisi jnan vmtnagiru. nayknagli melvicarkna gli ad-

hikariyagli adkke ilde heudru besigeylli adu tnn aharvnnu smgrhisi keumdu suggiylli tnn aharvnnu kudisi keulluvdu. o seumariye, estu heuttu ninu nidremaduvdu? ninn nidreyimd yava g eccegeulluvi? innu svlp nidre, innu svlp tukdike, nidregagi innu svlp ke muduri keulluvi? hige daridryvu pryan madu vvn hagu ninn keurteyu yuddhstr hagu bruvdu. dustnu keduknu vkrbayimd ndedu keulluvnu. avnu tnn knnuglimd snnemadi tnn kaluglimd matadutta tnn berluglimd beudhisuttane. avn hrdydlli murkh tnvide. yavaglu avnu kednnu klpisu ttane. avnu vesmyvnnu bittuttane. add rimd avnige tksnve viptu bruvdu; tks nve yav priharville avnu muriylp duvnu. i aru visygltnu krtnu hgemahttane; haudu, elu atnige ashyvagive; yavmdre: hemmey drsti, sulla duv nalige, nirdeus rktvnnu surisuv keglu, dust bhavnegltnu klpisuv hrdy, kedige odaduvdrlli tvrepdub kaluglu, astygltnu aduv sulu saksu mtu sheu drlli vesmyvnnu bittuvnu. ninn mgne, ninn tmdey ajneyvnnu kekeullu, tayiy kttleynnu tyjisbed. avngltnu yavaglu ninn hrdykke bmdhisu. ninn kmthkke kttikey. ninu heugu vag adu ninnnnu ndisuvdu; mlguvag ninnnnu kayuvdu; eccegeumdag ninneumdige mataduvdu. ajneyu dipvagide, ktt leyu belkagide; siksnd gdrikeglu jivd margvagive. kett hemgsinimdlu pr striy naligey mukhstutiymdlu avu ninnnnu kapaduvvu. ninn hrdydlli avl saumdryvnnu meuhisbed; idllde avl knnureppeglimd ninnnnu avlu vsmadikeullde irli. obb vesvey mulk mnusynu reuttii tmedige idaguvnu; vybhicariniyu amulyvad jivvnnu beteyaduvlu. obbnu tnn mdillli bemkiynnu tegedu keumdre avn vstrglu suduvdillve? obbnu dhgdhgisuv kemdgl mele ndedre avn padglu suduvdillve? tnn nereyvn hemdtiynnu kuduvvnu higeye iruvnu; avlnnu muttuv yavnu nirp radhiyagi irnu. hsidag kltnu tnn pravnvnu trtpidisuvdkke klvu madidre jnru avnnnu hiyalisuvdill. avnu sikkikeumdre elrstu himdkke keuduvnu; tnn mney astiynnella avnu keuduvnu. obb striyeumdige vybhicar maduvvnu vivekvilldvagiddane. adnnu maduvvnu tnn pravnne naspsidisekulluvnu. av nige gayvu avmanvu aguvvu; avn nimdeyu emdigu alispddu. mnusyn kreudhvu mtsrvagide; addrimd muyyi tirisuv dindlli avnu ksmeteoruvdill. avnu yav idnnu lksisuvdill; id llde ninu estu lmckeuttru avnu oppuvdill.

7

nnn mgne, nnn matugltnu anusrisi nnn ajnegltnu ninnlli ittukey. nnn ajnegltnu anusrisi balu; ninn knnu guddemyte nnn kttleynnu kapadu. avug ltnu ninn berluglige kttikey, ninn hrdyd hlgeylli avugltnu bre. jnankke-ninu nnn sheudri emdu vivekvu nnn bmdhu emdu helu; prstriymdlu tnn matu glimd mukhstuti maduv anyimdlu avu ninnnnu kapaduvvu. nnn mney kitikiy jalriymd drsti suvvnagi jnanhinradvrlli neudidag yuvkr mdhydlli tiluvlikeyilld obb yavvnsthnnu kmdenu. avnu avl muley bidiymd haduheuggutta smjey meubbinlli gadamdhkardlli avl mnnege heudnu. igeu, vesyl vstrvnnu dhrisi keumdu obb kpt striyu avnnnu eduru geumdlu. (avlu kugaduvvlu, hth mari; avl

padglu mneylli nilluvdill. omdu smydlli avlu heurge mtteumdu smydlli bidiglli prtiiyeumdu mule ylli heumcuhakuvlu). hige avlu av nnnu-hidukeumdu muddittu nacikeyillde -nnnlli smadhan arpneglu ive; i divs nnn prmagltnu nanu slisiddene. adkarn nanu ninnnnu edurugeulluvdkke bmdnu; atyaseymd ninnnnu trivrvagi hudu kuvdkke bmdu ninnnnu kmdukeumdiddene. citrvagi neyd vs-tuglimdlu vicitr vstu glimdlu aiguptd nyvad narumdi yimdlu nnn hasigeyvnnu almkrisiddene. rktbeul agru lvmg cekkeglimd nnn hasigeyvnnu suvasne geulisiddene. ba, belgin vregu trptiyaguv tnk pritiy vsdlli tumbikeulluv kam vilasglimd nmnnnu navu adrisikeulleun. yjma nnu mneylli ill; avnu dirghd pryan kekeumdiddane. avnu tneumdige hnd cilvnnu tegedukeumdu heugiddane; nemk vad dindlliye avnu i mnnege bruvvna giddane emdu bhavad tnn svmatinimd avlu avnnnu oppisi tnn tutigl mukhstuti yimd avnnnu blatkrisidlu. ettu vdhey sthankke heuguvmtte illve murkhnu siksey dmdnege heuguvmtte omdu banvu tnn kalijvnnu tiviyuv vree tnn prankkagi bleyvnnu oddiddanemdu tiliye pksiyy bley kdege oduv hage avnu ttne avl himde heuguttane. adudrimd o nnn mkkllira, nnn kdege kiviguediri; nnn bayiy matugltnu alisiri. avl margglige ninn hrdyvu tirugde irli. avl darigilli tppiheugde irli. bhu jnrvnu avlu gaypdisi bilisi ddale; haudu, blisthrad anak purusru avlimd htraggiddare. avl mneyu patald dari, adu mrtyuvin keuthdige iliduheuguttde.

8

jnavu kuguttdillve? mtu tiluvlikeyu tnn svrvnnu keluvmtte maduttdillve? unnt sthlgl tudiy lliyu hadigl sthlgliliyu margd lliyu nimitukeulluttde. dvargl bliy ptt nd prvesdlliye olge bruv baglu gliliyu ake kuguvdenmdre - o mnu syre, nimmne nanu kreyut-tene; mnusy puttrige nnn svrvu iruttde. o jnanhinre, jnavvnu grhisiri; buddhihinre, nivu tilu vlikey hrdy-dvragirri. keliri, utkrst vad smgtiglnu nanu mataduv-venu; nyay vad smgtigligagi nnn tutigltnu tereyu venu. nnn bayiyu styvnnu mataduvdu; nnn tutiglge ketttnvu ashyvagide. nnn bayiy matuglella nitiy-live; murkh tnvagli vkrteyagli avuglli ill. grhi suvvnige avu spstvagiyu tiluvlikeyvnnu kmdukeul-luvvnige avu nyayvagiyu ive. belliyvnnll, nnn sik-svnnnu alyptt bmga rkkimt tiluvlikeyvnnu pdedukeu. maniky gligimt jnavnu uttm, apeksislpdtkk ella vs-tuglu adkke heulisuvdkkagdu. jnav vemb nanu vivekdeumdige vasvaggiddene. yuaktiyyull klpa sk-tiy tiluvlikeyvnnu nanu kmdukeulluttene. krtn bhyvu dusttvnnu hgemaaduvdu; grv ahmbhav kettdari murkhnbayi ivugltnu nanu hgemaadu ttene. aleuc-neyu sujnavu nnnvu; vivekvu nane. nnge sam-rthyvide. nnn mulk rajru aluvru. prdhanru tirpu keuduvru. nnnim adhiptiglu kirtivmtru bhumiyy ella nyayadhiptiglu aluvru. nnnnnu pritisuvvrvnnu nanu pritisuttene. sighrvagi nnnnnu hudukuvvru nnnnnu kmdukeulluvru. aisrvryu ghnteyu haudu, sresth smpttu nitiyyu nnnneumdigive. nnn phlvu bm-garkkimtlu haudu, cuukk bmgarkkimtlu nnn adavyu alyptt belligimtlu sresthvagide. nitiy margdlli nyayd

darigl mdhydlly nanu ndisuttene. nnnnnu pritisuvvru smptnnu badhyvagi heumdidmte nanu avr beukks glnnu tumbisuvunu. tnn margd hadiylli atn puratn karygligimt meudlu krtnu nnnnnu pdedu keumdid-dnu. nitytvdimd ilive armbhdimd, bhumiyu iruvd-kke mumce nanu shapislp ttenu. agadghlu ilde iruvag, nirinimd smrdhdhiyad buggeglu ilde iruvag nanu umtumadlpttenu. bettguddglu shapislp du- vdkkimt mumce bhumiyinnu heul glnnu leukd atyd- hik bhagd dhulnnu atnu innu nirmisde iruvagle nanu umtu madlpttenu. atnu akasglennu siddhpdisidag agadhd mele ckrvnnu haki dag mele meghglennu atnu shapisidag agadhd buggeglennu atnu blpdisidag prvahglu tnn ajneynnu viardmte smu drkke atnu niymvnnu keuttidag bhumiyu astivarglennu atnu ne- misidag nanu at neumdige iddenu. ag atneumdige beled vnmte atn httr iddenu; dinalu nanu atn anmdvagi atn mumde yavaglu smteusisuttiddenu. atn bhumiy vas sthld bhagdlli smteusisuttiddenu. mnusyr kumarreumdige nnn anmdvidditi. ad- drimd o mkkle, ig nnn kdege kivigeudiri; nnn margglennu anusrisuvvru dhnyru. siksnnvnnu keli adnu tirsikrisde jnanvmttragirri. nnn dvargl bliylli prtidin kayutta nnn baglugl niluvu gllli niriksisutta nnn matuglennu keluvvnu dhnyru. nnnnnu km- dukeulluvvnu jivvnnu kmdukeumdu krtn dyvnnu heumduvnu. adre nnge viveudhvagi papmaduvvnu tnn svmt pranke kedumadikeulluttane. nnnnnu hgemaadvurellru mrnvnnu pritisuttare.

9

jnanvembakeyu tnn mneynnu ktti keumdidale; akeyu tnn elu kmb glnnu kettisidale. akeyu tnn psuglennu vdhisi, tnn draksarvnnu bersi, tnn mejnnu sh siddhpdisidlu. akeyu tnn knnikeyrnnu kluhisut- tale. akeyu ptnd ati unnt sthlgllli- murkhnu yavneu avnu illige tirugli emdu kuguttale. tiluv- like ilde iruvvnige akeyu- ba, nnn reuttiyannu timdu nanu bersid draksa rsvnnu kudi emdu mudhrnnu bittu balu mtu vivekd margdlli heugu emdu kugut- tale. prihasymaduvvnnu gdrisuvvnu tnge tane av- mankke gurimadikeulluvnu; dustnnu gdrisuvvnu tnge tane klmkvnnu tmdukeulluvnu. prihasy- maduvvnu ninnnnu hgemaddmte avnnu gdrisbed. jnaniyinnu gdrisidre avnu ninnnnu priti maduvnu. jnanige siks madidre avnu innu heccagi jnanvmt- nagiruvnu; nitivmt nige beudhisidre avnu jnan- vnnu heccisi keulluvnu. krtn bhyve jnanke mulvu. prisuddhr tiluvlikeye vivekvu. nnn mulk ninn dnglu heccuvvu; ninn jivnd vrusglu vrddhiyaguvvu. ninu jnaniya giddre ninnstkke nine jnaniyagiruvi; ninu nimdisuvvnadre nine adnu anubhivisi. buddhi- hinlad striyu kugatdvl. avlu ajani; enu tiliydvlu. tnn mney baglinlli ptnd ettrvad sthlg pithd mele ku- tumeumdiruttale. margkknusarvagi heuguv pryanik rnnu kreyyuttale. yavnu mudhneu avnu illige tirugli; vivekvldvigne akeyu- kdilpnt niruglu sihiyagive rshy dlli tinnuv reuttiyu ruciyaigide emdu heluttale. adre sttvru alliddaremdu patald agadghllli avl athit- iglu idda remdu avnige tiliydu.

10

jnaniyad mgnu tmdege smteusvnnumtu maduttane; ajnani yad mgnadreu tnn tayige bharvagi ddane. kett- tnd smpttuglu pryuejnvill; nitiyu nrmndim bidis- uttde. nitivmt pravnnnu krtnu hsivegeulinsu; dustr astiynnu atnu tllihakuttane. bigi illd keymid vyapar maduvvnu dridrnagu vnu; adre curukad ke aisvryv- numtu maduttde. besigeylli kudisuvvnu buddhi vmt- nad mgnu suggiylli nidremaduvvnu nacikepdisuv mgnu. nitivmt tley mele asirvadglu ive; adre dustn bayiynnu blatkarvu mucuttde. niti vmtr smrneyu dhnykrvagide; dustr hesru keuleyuttde. jnan hrdy- dvru ajneglennu svikrisuvru. srtey murkhnu bilu- vnu. ytharthvagi ndeyutturuvvnu drdhvagi ndeyut- tane; tnn margglennu deumku madu ttiruvvnu bylige bruvnu. knnu mitki suvnu duhkhnvnnumtumadut- tane; hrtey murkhnu biluvnu. nitivmt bayi yu jivkrvad bavi; dustn baynnu blatkarvu mucuttde. dvesvu jglglennu ebbisuttde; pritiyu ella pagglennu muccu ttde. vivekvull tutigllli jnanvu sikku ttde; vivekvilldvu bennige bettve srte. jnani glu tiluv- likeynnu ittukeulluttare; adre murkhn bayi nasnke sviapvagide. aisvryvmt smptu avn blvad pttin; bdvr nasvnu avr bdtne. nitivmt pryasvu jivkkagiya dustr phlvu papkaggiyu ive. siksnnvnnu kekeulluvvnu jivnd margdlli iddane; gdrikeynnu tirsikrisuvvnu tp- pumaduttane. sulladuv tutiglimd hgeynittukeumd vnu cadiheluvvnu murkhn. heccu matuglimd pap- kke keurte iruvdill. tnn tutiglennu tdeyuvvnu jnan- vmtnu. niti vmtr naligeyu ceukk belliytmide; dustr hrdyvu alpavaddu. nitivmt tutiglu anekrnnu peus- isuttve. jnand keurteymid avivekiglu sayuttare. krtn arsi vadvu aisvryvnnumtu maduvdu. ad reumdige atnu yav duhkhnvnnu serisuv dill. buddhihinnige kedu maduvdu hasya spdvagide; adre ghrisuvvnige jnanvide. dustn bhyvu avn mele bruvdu; nitivmt istvu sphlavuvdu. hege birugaliyu bisuvdeu hageye dustru illvaguuvru. nitivmtnu sasvtvad astivar vagid- dane. hluglige huliya knnuglige heugeyu hegeu hag- eye tnnnnu kluhisu vrige seumariyu iruvnu. krtn bhyvu dnglennu heccisuttde; dustr vrus glv kdime madlpduvnu. nitivmt niri kseyu anmdkrvagiruvdu; adre dustr nirikseyu nasvaguvdu. ytharthvmtre krtn margvu blvagide; akrm maduv vrige adu nas- nvagiruvdu. nitivmtu emdigu kdilvde illi; dustru bhumiylli vasmaduvdill. nitivmt bayi yu jnanvnnu phlisuttde; murkhn naligeyu kttirispduvdu. yavdu amgikris tkkddau adu nitivmt tutiglige tiliyu vdu; dustr bayi yu murkhtvnnu heurgeduvuttde.

11

meusd tkkdi krtnige ashyvagide; nyayd tuk atn anmdvu. grv bmdag nacikeyu bruttde; dinrlli jnanvide. ytharthvmt pramanikte avrnnu ndis- uvdu; apradhd murkhtvnu avrnnu naspdisuvdu. ugrtey dindlli aisvryvu labhkrvaguvdill; nitiyu mrn dimd bidisuttde. smpurn nitiyu avn margvnnu sragmaduvdu; dustnu tnn dttvdimde biluvnu. ytharthvmt nitiyu avrnnu bidisuvdu; tmm svmt tumt tndlli deusiglu sikkibiluvru. dustnu sayu- vag avn nirikseglu halaguvvu; anitivmt nirikseyu

nasvaguvalu. nitivmtnu ikkttinim tppisikeullutane; avn sthldli dustnu bruttane. obb kptiyu bayimd tnn nereyvnnu halumaduttane; tiluvlikey mulk nitivmtnu bidislp duvnu. nitivmtu cennagidre pttavu ullasisuttde; dustru nasvadre arbhvtiru ttde. ytharthvmt asirvaddim ptt nvu heccislpduttde. dustr bayimd adu kedvlpduttde. jnanvildvnu tnn nerey vnnu hinesuttane; vivekiyu maunvagiru ttane. cadikeurn rhyglnu bhirmg pdisuttane. nm-bikey atmuvllvnu smgtiynnu muccuttane. aleucne illdiruvli jnu biluttare; shlegarr smuhldli bhdrt ide. anynige heuneyaguvvnu hanige guriyaguttane; heunegartvnnu hgemadi keulluvvnu bhdrvagiruvnu. krpeyull striyu tnn gaurvnnu kapadikeulluttale. blisthru aisvryvnnu kapadikeulluttare. kruneylvnu tnn pranke ollednnu madikeulluttane; ktheuriyu tnn srirvnnu badhisikeulluttane. dustnu meusd krtyvnnu maduttane; nitiynnu bittuvvnige nissmdeh vagi bhumaniruvnu. nitiyu jivkke oliyuttde; kettddnnu himdttuvvnu tnn mr nkke himdttuttane. murkh hrdivullvru krtnige ashyvaduvru; tmm margdlli ytharthvagi iruvvru atn anmdvagi ddare. kege ke keuttru dustnu siksispdde iruvdill; nitivmt vmsvu tppisikeulluvdu. hmdiy muginliruv bmgard odveyu hegeu hageye vivekvilld sumdrvad striyu iruvlu. nitivmtu olleddnnu matr apeksisuttare; dustr apekseyu keup vagide. cdurisidagyu vrd-dhiyaguttde; bekadddkkimt heccindnnu bigihidiyu-vmtthdu bdtknke ndisuttde. udariyu pusthnagu vnu; niru hayisuvvnige niru deureyu vdu. dhanyvnnu bigihidiyuvvnnu jnu spisuvru; adnnu maruvvn tley mele asirvaduv neleyagiruvdu. ollednnu suksmvagi hudukuvvnu dyeynnu heumdu ttane; adre kednnu hudukuvvnige kede aguvdu. tnn aisvryvnnu nmbidvnu bidduheuguvnu; nitivmtu keumbey hage ciguvuvru. tnn mneyvnnu badhisuvvnu galiynnu badhyvagi heumduvnu; jnanvull hrdivydnige avivekiyu sevknagiruvnu. nitivmt phlvu jivrvks; atmglnu gellu vnu jnaniyagiddane. igeu, bhumiy mele nitivmtu prtiphlvnnu heumduvru; dustnu papiyu esteu heccagi prtiph lvnu heumduuttare.

12

siksuvnnu pritisuvvnu tiluvlikeynnu pritisuvvnagiddane; gdrike ynnu hgemaquvnu psupraynu. olle yvnu krtn dyeynnu heumduuttane; kuyukti maduvvnnu atnu dustnemdu khmdisuttane. yavnu dustndimd sthivaguvdill; nitivmt beru kdiluvdill. gunvitiyad striyu tnn ptige kirit; nacikepdisuvvlu avn elubuglige keule yuvikeymte iruvlu. nitivmt aleu cneglu nyayvagive; dustr aleucneglu meus. dustr matuglu rkttkkagi heumcu hakuttve; ytharthvmt bayiyu avrnnu bidisuvdu. dustru kedvlpptu illde heuguvru; nitivmt mneyu nilluvdu. tnn jnanknसारvagi obb mnusynu heug llpduvnu; vkrhrdivullvnu tirsikrislpdu vnu. reuttiy keurte iddu tnnnnu tane ghnpdisikeulluvvnigimtlu sevknulv-nagi tirsikrislpduvne lesu. nitivmtu tnn psuvn prannvnu rksisuttane. adre dustr amthkruneyu krurtne. tnn heulvnnu yvvsay maduvvnu reuttiyimd trpti heumduvnu; nispryeyjkrnnu himbalisuv vnu vivek sunynu. dustru kettvr bleynnu

apeksisuttare; nitivmt beru phlvnnu keuduttde. tnn tutigl deusdimd dustnu urlige biluvnu; nitivmtu ikktti neulginm tppisikeulluvru. tnn bayiy phld mukhamtr obb mnusynu olleym rimd trptnaguvnu; avn kegl prtiphlvu avnige keudlpduvdu. avivekiy marg vu tnn knnuglige nettgagide; aleucnege kivigequvnu jnaniyagiddane. avive kiyeu keupvu ttne rttaguvdu; jannu avmanvnnu mremaduttane. styvnnu duvnu nyayvnnu sullusaksiyu meus vnu teurpdisuttane. ktiy iritd hage matnaduvdu umtu. jnanvmt naligeyu areugy. styd tutiyu sda sthiergeu vdu; sulladuv naligeyu ksnik. kednnu klpisuvvr hrdivdli meus; smadhand aleucneyvnu heluvvrige smteus. nitivmt nige yav kedus smbhvisdu; dustradru kednimd tumbikeulluvru. salla duv tutiglu krtnige ashyvagive. stydimd ndedukeulluvvru atn anmdvagiddare. jannu tiliddnnu guptpdisuttane. aviveki gl hrdivu avivektvnnu prktisuttde. curuku keyvllvnu aluvnu, seumari glu kppkequvvravuvnu. mnusyn hrd ydliruv bharvu adnnu kuggisuvdu; olley matu adnnu higguvnte maduvdu. niti vmtu tnn nereyvnigimt sresthagiddane; dustr margvu avrnnu tpuu darige ele yuttde. seumariy beteyadiddnnu beyisuvdill; adre srddheylvnnu astiyu amulyvagide. nitiy margdlli jiv vide; adr dariylli mrnve ill.

13

jnaniyad mgnu tnn tmdey beudhneyvnu keluttane; tirsikrisu vnu gdrikeyennu keluvdill. tnn bayiy phldim obb mnusynu sresthvaddnnu tinnu vnu; deusigl prannu blatkarvnnu tinnu vdu. tnn baynnu kapaduvvnu jiv vnu kayuttane; tnn tutiglnu aglvagi tereyuvvnige nasnaguvdu. seuma riy prannu apeksisidru enu heumduv dill; jagrteyul-lv prannu pustiyagu vdu. nitivmtu sullnu hgemaquuttane; dustnu hesigeyagiddu avmanke guriyagu vnu. ytharthvmtnnu nitiyu tnn marg dlli kapaduttde; ketttnu papiynnu keduvdu. tnnnnu tane aisvryvmtnagi madikeulluvvnu iddane; avnige enu irvdl. tnnnnu bdnvagi madikeulluvvni ddane; avnige esteu aisvryvide. obbn prand vimeucneyu avn aisvryve; bdnvu gdrikeyennu keluvdill. nitivmt belku smteusisuttde; dustr dipvu ari heuguvdu. grvidm klh matr bruttde; olley slhe heumdivrige jnanvide. vyrtthvdimd heumdid aisvryyu kdime yaguvdu; pryasdimd kudisuvvnu vrdhdi geulluvnu. tdvad nirikse hrdivvnu avsthte maduttde; aseyu sphlvadre adu jivkrvad vrksvu. vakyvnnu ullmghisuv vnu nasvaguvalu; ajnege bhyquvnu prtiph lv heumduvnu. mrnd pasg lmd tppisikeulluvdkke jnanvmt kttleyu jivd buggeyagide. suvivekvu dya spduv; deuskr margyu kthinvagide. pti jannu tiluvlikeyimdvrtisuttane; avivekiyu tnn mudhtvnnu heurgedvu ttane. dust sevkn keidge biluttane; nmbikeyad raybhariyu areugydayk. beudhneyvnu tirsikrisuvvnige bdtvnu avmanu bruvvu; gdrikeyennu gmnisu vnu smnanheumduvnu. ist siddhi pranke sihiyagide; kettndimd teulguvdu avivekiglige ashyvagide. jnanvmt jeutege ndeyuvvnu jnaniyagiruvnu. buddhi hinr jeutegarnu nasvaguvalu. dusttvu papiglnu himdttuttde; niti vmt nige olledu prtiphlvaguvdu. olleynnu meummkklige astiynnu biduvnu; papiy

seuttu niti vmtrige idlpttide. bdvrige bhumiy sagu-
viiylli bhl aharvu sikkuttde; nyay tirpin keurteyimd
halaguvdu umtu. bettvnnu hidiydvnu tnn mgnnnu
hge maduttane; mumcitvagi siksivuvnu avnnnu
pritisuttane. tnge trptiyaguv vreve nitivmtnu
tinnuttane; dustr heuttege keurteyaguvdu.

14

jnaniyad prti striyu tnn mneynnu kttuttale; bud-
dhihinleu tnn keglimle adnnu kittuhakuttale. tnn
yarththeylli ndeyuvvnu krtnige bhydputtane; tnn
marggelli vkrteyullvnu atnnu asddemaduttane.
buddhihinn bayi ylli grvd amkurvide; jnanvmtr
tutiglu avugltnu kayuvvu. ettuglu ilde iru vlli
geudliyu suddhiyagide; ettin bldimd bhl vrdhiyu
umatuttde. nmbtkk saksiiyu sulladnu; abddsak-
siyu sulluglne uccei suttane. hasy maduvvnu
jnanvnnu hudu kidru adnnu kmdukeulluvdill;
vivecivuvnige tiluvlikeyu sulbhvagide. ninu bud-
dhihinlli tiluvlikeyu tutigltnu kande heudre avn
bliymd ninu heugu. jann jnanvu tnn margvnnu
grhisuvmt ddagide; mudhr buddhihinteiyu meuskr.
buddhihinru papkke hasymaduttane; niti vmtrlli
dye ide. hrdykke tnn vyakul teyu tiliyuttde; prnu
tnn smteusdlli seruvdill. dustr mneyu kedvlpdudv;
yarthhvmtr gudarvu eligeiyaguvdu. obb mnsynige
sriyemdu teuruv marg vide. adn amtyvu mrnd
margge. ngeylliyu hrdyvu duhkhdimd iru vdu; adr
ullasd amtyvu vyakulve. hrdydlli himjriyuvvnu tnn
svmt margglimd tumbikeulluvnu; olleyvnu tnnlli
tane trptiheumduvnu. mudhru prtiyeumdu matnnu
nmbuttare; jannu tnn ndteyennu cennagi gmnisuvnu.
jnani yu bhypttu kettndimd heurtuheugu vnu;
buddhihinu keupisikeumdu dherydimd iruttane.
mumgeupiyu buddhihinngi vrtisuttane; kuyuk-
tiyullvnu hgemadu tane. mudhru murkhtnke
badhyragu ttare; janru tiluvlikeyu kiritvnnu pdedu
keulluttare. olleyvrige dustru baguttare; dustru
nitivmtr dvargllli bggiekeulluttare. bdvnu tnn
nereyvnmid hgemadlpdudvnu; aisvryvmtnige bhu
jn mitrru. tnn nereyvnnnu avman maduvvnu pap
maduttane; bdvr mele knikr teuri suvnnu dhnynu.
kettddnnu klpisuvvru tppu maduttarilve? olleydnnu
klpisuvvrige kruneiyu styvu iruvvu. ella pryas dlli
labhvige; tutigl matu bdnkke matr dari. jnanvmtr
kiritvu adr aisv rrye; buddhihinr buddhihinteiyu
avr murkhtnve. sty saksiiyu prangltnu tppisuttane;
meusd saksiiyu sullugltnu adu ttane. krtn bhyve
blvad bhrsvu; atn mkklige asry sthlvu iruvdu.
mrnd pasglimd teulguvdkke krtn bhyvu jivd bugge.
jn smuhdlli arsn ghnte ide; jnr keurteylli rajputrn
nas. keupkke nidhanisu. dirghsamtnu deuddviveki;
atmdlli aturpduvnu mudh teyennu vrddhimaduvnu.
svsthvad hrdyvu dehkke jiv; mtsrvu elubuglige
ksyvu. bdvrnnu himsisuvvnu tnn srstikrtnnnu
hinesuvnu; atnnnu snmanisuvvnu bdvrnnu
knikrisuttane. dustru tnn dustrndlli nuk lpduttane;
mrndlli nitivmtnige nirikse ide. tiluvlikeyullv
hrdydlli jnanvu nele yagide; buddhihinrliruvdu
prktvaguttde. nitiyu jnamgvnnu vrddhimaduttde;
yav prjegadru papvu avmanvagide. jnan vull sevkn
kdege arsn dye ide; nakice pdisuvn kdege avn

raudrvide.

15

mrduvad prtyuttrvu keupvnnu tirugisibiduttde;
tiksnvad matu glu keupvnnu ebbisuttve.2 jnaniy
nali geyu tiluvlikeynnu sriyagi upyeugi suttde.
buddhihinr bayiye buddhihinteiyennu heurge-
duduttde. kettvnnu olleyvnnu neudutta krtn
knnuglu prtiyeumdu sthl dllive. hitvad naligeiyu
jivvrks; adrlli murkhtvvu atmkke odku. tnn tmdey
beudhneynnu buddhihinu tirsikrisuttane. vivekiyu
gdrikeynnu lksisuvnu; nitivmtn mneylli bhl smpttu;
dustn adaygllli teumdre iruvdu. jnanigl tutiglu
tiluv likeynnu celluttve; buddhihinr hrdyvu hage
maduvde ill. dustr yjvnu krtnige ashy; ytharthvmtr
prarthneyu atn amndvu. dustr margvu krtnige
ashy; nitiyennu himbalisuvvnnu atnu pritisu ttane.
margvnnu teuredubittvnige sikseyu kthinvagide;
gdrikeynnu hgemaduvvnu sayuvnu. patalvu nasvnu
krtn edurinilve; hagadre mmsuyr hrdyglu innu esteu
heccagi atn mumde iveyllve. tnnnnu gdrisuvvnu
prihasykrnnu priti maduvdill, illve avnu jnanigl
kdege heuguvdu ill. smteuspdv hrd yvu kamtiyull
mukhbhav teuruvdu; hrdy vedneyimd atmnu
kumdiheuguttde. vivekvullv hrdyvu tiluvlikeynnu
hudukuttde; buddhihinr bayiye buddhihinte yenne
tinnuttde. badhitr dinglellvu kett vugle. smteus
hrdyvullvnige nitiyu atn. klvdimd kudid deudd
smptti gimt krtn bhydimd kudid svlpve uttm
vagide. dvesviruvlli keubbid ettin mams kkimt
priti iruvlli ssyharvu uttm. keupisthnu vivadvnnu
ebbisuvnu; dirgh samtnu vivadvnnu smnpdisuttane.
seumariy margvu mullin beliynte ide; nitivmtn
margvu sragvagide. jnaniyad mgnu tmdeyennu
ullas geulisuttane; buddhihinadreu tnn tayi ynnu
tirsikrisuttane. jnanhinnige murkh tnvu amndvagide;
vivekiyadreu ytha rthvagi ndeyuttane. aleucneyillde
uddesglu sphvaguvdill; bhummdi slhegarriuvlli avu
sthirgeulluttve. tnn bayiye prtyuttrdimd mnsynige
amndva guttde; tkkaldlli adid matu esteu olledu
kelgin patalvnnu tppisikeulluv dkkagi jnaniglige jivd
margvu ettrdlide. krtnu grvistr mneynnu halumadu
vnu; vidhveyr mereyennu atnu nelegeulis vnu. dustr
aleucneyu krtnige ashyvagide; kudhnn matuglu sm-
teuskr vad matugle. durlabhapeksknu tnn mneynnu
badhisuttane; lmcvnnu hgemaduv vnu bdukvnu.
nitivmtr hrdyvu uttrkeuduvdkke abhyasisuttde;
dustr bayi yu kettvugltnu heurgeuduttde. krtnu
dustrige dur; nitivmtr prarthneyennu atnu keluttane.
knnugl belku hrdyvnnu smteuspdisuttde; olley
varteyu elubu gltnu pustimaduttde. jivd gdrikege
kivi geuduvvnu jnanigl nduve vasvagiddane. sik-
snvnnu nirakrisuvvnu tnn pranvne tirsikrisuttane;
gdrikege kivigeuduvvnu vivek vnnu pdeyuttane.
krtn bhyvu jnanu pdes; gaurvke meudlu viny.

16

mnsynlli hrdyd siddhteglu bayiye prtyuttrvu krtnim-
dle aguvvu.2 mnsyn margglella tnn knnugl mumde
suddhvagive; krtnu atmglnnu tugisuttane. ninn

karyglönnu krtñige oppisidre ninn aleucneglu sthírvaguvvü. ellvuglönnu krtñu tngagi madiddane; haudu, kedin dinkkagiyu kedukrönnu madi ddane. hrðy-dllli grvsthnad prtíyeubbñu krtñige ashy. kege ke keuttru dustnu síksisílpðde iruvdill. kníkr mttu sty-dímd akrñvu súddhíkrisílpðuttdge; krtñ byhd mülk mñusyru kettddrím teulguttare. mñusun margglu krtññnu meccisidag avñ struglönnu sh avñeumðige smadhan dlíiruvmté atñu maduttane. anyayd bñu adaykkímtlu nítíyeumðígruv slvpve uttm. obb mñusyn hrðyvu avñ margvññu klpísuttdge; adre krtñu avñ hejjeaglönnu ndísuttane. arsn tuti glíli deveuktí; nyaytírpínllí avñ bayi yu deusmadu-vdill. nyayd tukvu tkkðíyu krtñvu; cíld tukglu atñ kekelése. kettddññu maduvvru rájrage ashyru; nítíy-imd símhasñvu sthápísílpðu ttdé. nítíy tutíglu arsn amnd. nyay vaddðññu matñaduvvññnu avru prísísu ttare. arsn keupvu mrtyuvín dutrmté íruttde; jñaniyu adñnu smnpðísuvñu. arsn mukhd belkín-llí jív; avñ dyeyu híngaru mley meghdmítde. bm-garkkímt jñanvññu pðeyuvdu esteu melu! bellígmít vevékññu arísíkeulluvdu esteu uttm. ytharthvmtr heddariyu ketttdímd teulgvmtñddagíde. tññ marg vññu kayuvvñu tññ pranvññu kapadí keulluttane. nasñkke mumdagí grv heugu ttdé; bíluvíkey mumce jmðd mñssu. ahmkarígleumðíge keulleynñu hm-cíkeullu vðkkímt díñreumðíge víný mñssuullvrágí íru-vdu uttm. karyvññu jñandímd ndísuvvñu olledñnu pðeyuvñu; krtñllí bñrvsívíduvñu dhñyñu. hrðydlí jñan vmtru jñanremdu kreyílpðuvru; tutígl mðhurvu jñanvññu heccísuttdge. vívékíge vívékve jívð bugge. buddhíhíñr beudh neyu murkhñ. jñaniy hrðyvu bayíge beudhísí tññ tutíglíge jñanvññu heccísuttdge. mñeuhrvad matuglu jenu tuppdmte prankke mð-hurvu elubu glíge ksemvu ágíve. mñusyridge sriyagí teuruv omdu marg umtu; adr amtyvu mrñd margve. dúdíyuvvñu tñ gágíye dúdíyuttane; avñ bayiyu ad kk-agi hmblísuttdge. bhktíhíñnu dustvññnu ageyuttane; avñ tutíglu uríyuv bemkí ymtíve. murkhñu jglvñnu bíttuttane; písuguttuvvñu prmkh snehítrñnu aglísu ttane. blatkariyu nereyvññnu mrulu geulísí ður-margkke ndísuttane. vkr buddhíy olsmcuglíge avñu tññ kñnuglönnu muccíkeulluttane; tññ tutíglönnu kdlísutta kettddu smbhvísuvmté maduttane. ní-tíy margdlí káníslpttre nretleyu smðr kírítvagíve. dírgñsamttñu surnígmíttlu sresthñu, tññ mñssñnu aluvvñu pttñvññu geddvñígmíttlu uttmñu. udíllí cítu hakhbñu; adñnu sthítíge truvmtddu krtñde.

17

vívaddeumðíge blígímd tumbíð mñegímt smadhan ontutte melu. nacíkepðísuv mgn mele jñaní yad sevkñu aluvvñagí sheudrllí badhytege palugarnagu-vñu. bellí bmgar glññu put kulumeglu seudhísuvvñu. krtñu hrðyglönnu seudhísuttane. keddu maduv vñu kett tutíglíge kívígeuduttane; sulugarnu nícvad nálígege kívígeuduvñu; bðvrññu hasymaduvvñu tññ srstí krt nñne nímdísuttdge; vípttuglíge smteusísu vññu síkseynñu heumðlebeku. mkkí mkkílu vrd-dhíge kírit; mkkí bñusñvu avr tmde gle. bud-dhíhíñnige uttmvad núdíyukt vll; rájputrñíge sul-laduv tutíglu íñnu esteu heccagí yuktívl. tkkeul-

lúvñ kñnuglíge lmcvu beleyull klíñmtíde; adñnu hege tírgísídru abhívrðdhíyaguttde. deus vññu muccuvvñu prtíyññu hudukuttane, smgtíyññu etti aduvvñu snehítrññu prtíye kísuttane. buddhíhí-níge nuru pettuglígímt jñaníge omdu gdríkey matu heccagí natu ttdé. kettvñu dmgeynñe hudukuttane; ad karn krur sevkñu avñíge víreudhvágí klhúsílpðu-vñu. murkhñdlí mulugí ruv mudhñíge eduragu-vðkkímtlu mríg lññu kledukeumð krdíge eduragu-vdu lesu. uparkkke apkaryvññu maduvvñ mñe yímd kedú teulgevde íll. obbñu nírñnu heurbíduvmté klhd prarmbhvu íruvdu. adkarn a klhkke ke hakuvðkkímt mumce adñnu bíttubídu. dustññu níti vmtremdu nírñyísuvvñu nítvítmññnu dmdnege gurímaduvvñu ívríbbu krt níge ashyru. buddhíhíñnige mñssíllde íru vdrímd jñanvññu smpadísuðvðkke avñ keyllí kry yake? snehítnu ella sm ygllí prítísuttane; íkkt-tígeuskr sheu drñu huttdíddane. víkevíllðvñu ke mele heudedu tññ snehítn edurínllí heune yaguttane. klhvññu prítímaduvvñu deusvññu prítímaduttane; tññ ðvarvññu heccísíkeulluvvñu nasvññu hudukuttane. murkh hrðyuvvñu olledñnu pðe yñu; kettñalígeyul-lvñu haníge bíluvñu. buddhíhíññnu hettvññu vythe; buddhíhíññ tmdege smteusvíruvdíll. hrs hr-dýnu ausdhdmte olledu maduttane; kuggíð mñssu elubuglññu ongisuttdge. nyayd marg glññu tírgísí-bíduvðkke dustnu edeyímd lmcvññu tegedukeullut-tane. vívékíy mumde jñanvíde; buddhíhíññ kñnuglu bñumíy amtygllí íruvñu. buddhíhíñ nad mgnú tññ tmdege dúkhkvu tñññnu hettvíge khíyú ágíddane. nítvítmññu síksísuðvu íllve akrmkkagí rájputrññu heudeyuvdu yuktívl. tíluvílíkeyull vñu mítvágí mat-naduttane; vívékíyú sresthvad atñvullvñagíddane. buddhíhíñnu maunvagíddre jñaníymdu eníspðu-vñu; tññ tutíglönnu bígí hídíyuvvñu vívékíymdu an-nísíkeulluvñu.

18

abhílaséymd mñusynu tñññnu prtíyekísíkeumðvñagí ella jñan kkagí hudukutta kehakuttane. vívékdlí buddhíhíñnige smteusvill; tññ hrðyvññu heurp-dísíkeulluvde avñíge smteus. dustñu bmdag tatsarvu avmandeumðíge nímdéyu bruttve. mñusyn bayiý matuglu alvad nírínmteyú jñand buggeyú híryuv teureymteyú íve. nññ nyaytírpínllí nítvítmrññu ked-vuvmté dust rññu svíkrisíuvdu yuktívl. avívekíy tutíglu klhdllí seruvdrímd etuglññu tínnuvðkke avñ bayiýu kúgíkeulluttdge. buddhíhíññ bayiýu avñ nasñ mttu avñ tutíglu prankke pas. cadíkeurn matuglu gayglmte íddu heutteyeulge ílíduheuguvvñu. seu-mariyñ tññ kels dlí bhílvagí halumaduvvñíge sheud rñu ágíddane. krtñ namvu blvad burujú; nítvítmñu adreulkke odíheugí bhðrvagíruttane. dhñvmtn aísrvryu avñíge blvad pttñvñu tññ abhípray dlí ettr-vad geudeyú ágíde. nasñkke mumde mñusyn hrðyvu grvágíde; smñankke mumce vínývágíde. smgtíyññu keluvðkke mumce uttr keuduvvridge adu avñíge murkhñvñu avmanvu ágíde. tññ blhíñteyññu mñusyn atñvu shísuvdu; gayptt atñvññu shísuvvñu yaru? vívékíy hrðyvu tíluvílíkeyññu smpadísuttdge; mttu jñaníy kívíyú tíluvílíke yññu hudukuttde. mñusyn ðanvu tñge anukulvagíddu deuddvr snnídhanñkke

avnnnu krkeumdu heuguttde. tnn smrthneylli meudneyvnu nyayvagiddanemdu teuru ttane; tnn nereyvnu bmdu avnnnu seudhisu ttane. citu klhgltnu nillisi blistrnnu aglisuttde; blvad pttnkkimt anyay heumdid sheudrnnu smpadisuvdu kst kr. avr klhglu armney slakiglme ive. tnn bayi phldimd mnusyn heutteyu trptiheumdudvu; tnn tutigl ada ydimd avnu trptiheumduvnu. naligey vsdlli mrnvu jivvu ive; adnnu pritisuvvru adr phlvnu tinnuvru. ptni ynnu deurkisikeumdvnu ollednnu smpadisi dvnagi krtn dneyvnu heumduttane. bdvnu vijnapnegltnu maduttane; dhnikru kthinvgi uttrkeudu ttare. snehitriddvnu snehvagi ndedukeullbeku. sheudrnigimt httr heumdiukeullv snehitnid-dane.

19

tnn nirdeustvdlli ndeyuv bdvnu tnn tutiglilli vkrteyull buddhihinnigimtu uttm.2 tiluvlikeyilld pranvu yuk-tvll; tnn padglimd dukuv vnu papmaduttane. mnusyn buddhihinte tnn dariynnu tppisuttde; avn hrdivu krtnige vireudhvagi urigeulluttde. aisv ryvu anek mmdid snehitrnnu madikeullu ttde; bdvnu tnn nereyvnm prtyekislp duttane. sullusaksiyu siksispdde iruvdill; sulladuvvnu tppisikeullde irnu. adhip tiy dyegagi anekru binvisuvru; dang llnu keuduvvnige prtieubbnu snehitne. bdvn sheudrrella avnnnu hgemadu ttare. tnn snehitru tnmid esteu heccagi dur heuguttarllve? matuglimd avnu himbal-isidru avu avnige saluvdill. jnanvnnu smpadisikeul-luvvnu tnn pran vnu pritisuttane; vivekvnu kekeulluvvnu ollednnu kmdukeulluvnu. sulu sak-si-yu siksispdde iruvdill; sulladuvvnu nasva gu-vnu. buddhihinnige anmdvu yuktvll; adhiptigl mele deuretn maduvdu sevk nige yuktve all. mnusyn vivekvu avn keupvnnu addimaduttde. deusvnu lksi sde iruvdu avnige ghnteyagide. arsn keupvu simhd ghrjneymtide; avn dyeyu hullin meliruv ibbnymide. buddhihinnad mgnu tnn tmdege hanik rnu; hemdtiy klhglu yavaglu teutti kkuv hnglu. mneyu aisyvru pitrgl svasthyvu; vivekiyad hemdtiyu krt nimdle. meglitnvu gadh nidreylli mulu gisuttde; seumariy pranvu hsivegallu vdu. ajneyvnu palisuvvnu tnn atmnnu palisuttane; tnn marggltnu asddemadu vvnu sayuvnu. bdvrige dyeteurisu vvnu. krtnige sal keuduttane; avnu keuttdnnu atnu tirugi avnige keuduttane. innu nirike iruvage ninn mgnnnu siksisi; avn aluvikege ninu knikrisde iru. mhake-upisthnu sikseyvnu anubhisuvnu; avnnnu ninu bi-disidre tirugi ninu adnnu madbekaguttde. aleuc-neynnu keli siksnnvnu amgikrisu. kdeylli ninu jnani yaguv. mnusyn hrdivdli anek klpneglive; adru krtn smklpve ideru vdu. mnusyn akamkse-yu atn dyeye; bdvnu sullugarnigimt olleynnu. krtn bhyvu jivkke oliyuttde; adnnu heumdid vnu trpt-nagi nelegeulluvnu; avnige kedu smbhvisuvdill. se-umariyu tnn keyvnu edeylli bccittu tnn bayige sh adnnu ettuvdill. prihasygarrnnu heudeude mudhru eecrgeulluvru; vivekiynnu gdrisi dre avnu tiluv-likeyvnu grhisuvnu. tmdeynnu nstpdisi tatiynnu odisuvvnu nacikeynnumtu madi nimdeynnu trut-tane. nnn mgne, tiluvlikey matuglimd dari tp-

pisuv beudhneyvnu keldiru. bhktihi nn saksiiy nyaytirpnnu gelimaduttve. dustn bayi-yu dreuhvnnu numguvdu. prihasygarrige nyaytirpuglu buddhi hinr bennige pettuglu siddhvagive.

20

draksarsvu prihasykrvagide; madk mdyvu udrek-isuttde. id rimd meusheudvnu jnaniyll. arsn bhyvu simhd grjneymtide; avnige keup vnebbisuvvnu tnn prankke vireudhvagi pap maduttane. klhvnu tdeyuvvnu mankke yeugvnu; prtieubb buddhihinnu tlehaku ttane. megltnu cliy nimittvagi uluvdill; ad-karn suggiylly avnu bedikeumdr enu sikkuvdill. mnusyn hrdivd aleu cneyu alvad (baviy) nirinmtide; vive kiyu adnnu seduvnu. anekrlli prtieub bbnu tmm svmt saujyvnnu saruvnu; nmbi gtnad mnusynnu yaru kmdukeullbllru? nitivmtu tnn ytharthteylli ndeyuttane; avnu gtisid mele avn mkklu asirvdi slpduvru. nyaytirpin simhasnd mele kutiruv ar-snu tnn knnu drstiyim skl kettvnnu cdriuvnu. nnn hrdivvnu suddhimadikeumdiddene, nnn pa-pdimd nanu suddhnu emdu yaru helbllru? vidh vidhavad tukglu trtrvad ateglu iverdu smvagiye krt-nige ashy. tnn kelsu suddhveu ille nyayveu em-bdu tnn kriyeglimde hudugnu teurpdisi keulluttane. keluv kivi neuduv knnu, iverdnnu krtnu madid-dane. ninu bd tnkke bardmte nidreylli asktiyul-lvnagir bed; ninn knnugltnu terebre ninn reutti yimdr trptnaguvu. idu nispryeujkvaddu, idu nis-pryeujkvaddu emdu keullu vvnu heluttane. avnu heud mele heug luttane. bmgarv manikygl rasiyu ive. tiluvlikey tutiglu amulyvad rtn vagive. prr he-une-yagiruv btteynnu tegedukeu; prstrigeuskr avn-imd otte tege duke. meusdimd sikkid reuttiyu mnu synige ruci; amele avn bayi-yu mrli nimd tumbu-vdu. prtieumdu uddesvu aleucneyimd sphlvaguvdu; hitvad slheyimdr yuddhmadu. tiruguv cad keurnu guttugltnu rtumaduttane. ad karn tnn tutiglimd mukhstuti maduvvn geudvege heugbed. tnn tmde tatiynna gli spisuvvn dipvu mmkad kttleylli ari-heuguvdu. meudlu svastyvnnu tvre yagi heumdb-hudu; adr keuneyu asi rvdislpuvdill. ninu-kedige muyyi tirisuvvnu anbed; krtnnnu niriksisu; ag atnu ninnnnu rkisuvnu. vidhvidhavad tuk glu krtnige ashyvagive; meusd tkkdiyu olledll. mnusyn ndeglu krtnimdle; hagate obb mnusyn tnn margvnu hege tilukeullbllru? prisuddhvaddnnu numgidv-nagi trays vicarisuvdkkagi aneyittu keulluvdu obb mnusynige urla gide. jnaniyad arsnu dustrnnu cdri-si avr mele ckrvnnu eleyuttane. mnusyn atmnu heutte-y olbhaggltnu seudhisuvvmth krtn dipvagive. krune-yu styvu arsnnu kayuttde; kruneymde avn simhasnu sthirgeulluttde. yavvnsthr ghnteyu avr blve; mudukr almkarvu nret tleye. niliyad gayvu dust tvnnu teu-leyuttde; hageye etuglu heutte-y olbhaggltnu sud-dhmaduttve.

21

nirin ndiglmte arsn hrdivu krtn keyllide; tnge istvad kdegade atnu adnnu tirugisuttane. tnn drsti ylli mnusyn

prtiyeumdu margvu sri yagide; krtnu hrdyglngu priksisuttane. yjnkkimt nitinyayglngu ndisuvdu krt nige esteu meccikeyagide. hemmey drsti, grvd hrdy, dustr uluvike papve. sdddheyull yeucneglu sm-dddhige oliyuttve; aturpduv prtiyeubbn yeucneglu keur tege oliyuttve. sullin naligeyimd smpa disuv smpttu mrtyuvnnu hudukuvvrimd bdiyltvt vyrthtvagide. dustr sureyu avrnnu naspdisuvdu; nyay-vadddnnu maduvdnnu avru nirakrisuttare. mnusyn margvu deumku mtu apricit; pivtrni gadreu avn kriyeyu srl. visalvad mneylli jlgmtiyeumdige iru-vdkkimt maligey omdu muleylli vasisuvdu lesu. dustr mnssu kednnu apeksisuttde; avn drstiylli tnn nereyvnu yav dye ynnu kmdukeulluvdill. prihasykrnnu siksisi dre buddhihinru jnanvmttraguvru; jnaniyu siks n heumidre avnu tiluvlikeynnu heumdu ttane. nitivmtnu dustn mneynnu buddhi yimd lk-sisuttane; avr dustnkkagi devru avrnnu kedvut-tane. bdvr kugige tnn kiviglgnu mucceikueulluvnu tanu kugidag yaru avnige uttrkeuduvdill. gupt lm-cvu keupvnnu adgisuvdu; edeylli keutt bhumanvu raudrvnnu arisuttde. nyaytirisuvdu nitivmtrige sm-teusva gide; akrmvnnu maduvvrige nasn. vive kd margvnnu bittu, tiruguvvnu sttvr kutdlli iru-vmthvnagiddane. bheugas ktu keurtepduvnu; draksarvnnu telvnnu apeksisuvvnu nirbhagynagu-vnu. niti vmttragigi dustru ytharthvmttragigi deuskru idaguvru. kaduv keupvull striyeumdige vasma-du-vdkkimt adviylli vasisuvdu lesu. jnanvmt nivas-dlli apeksistkk aisvryvu enneyu iruttve; buddhihinnu iddddnnu khrcu maduttane. nitiyynu kruneynu himbalisuvvnu; jivvnu nitiyynu kirtiynnu kmdu keulluttane. jnaniyu blisthr pttvnnu htta adrlli bhrsvittu blvnnu kedvi haku ttane. tnn bayiynnu naligeynnu kayuv vnu ikkttuglimd tnn pravnnu ka-padi keulluttane. seukkerid grvdlli vrtisuv vn hesru ahamkari mtu prihasykn. seumariy aseyu avnnu keulluttane. avn kegu dudiuvdkke nirakrisuttve, dinvella avnu duraseyimd asisuttane; adre nitivmtnu himtegeyde keuduttane. dustr yjnvu ashy; higadre durbuddhi yimd adnnu arpisidre innu esteu ashy kr-vagide. sullusaksiyvu nasvaguvnu; keluvnu bidde mataduvnu. dustnu tnn mukhvnnu kthinmadikeul-luttane; ytha rthvmtnadreu tnn margvnnu sripdisi keulluttane. krtnige vireudhvagi yav jnanvu vivekvu aleucneyu ill. yuddhd dinkkagi kudureyu siddhva-giruttd; bhdrtayu krtnimdle.

22

bhu aisvrykkimtlu olley hesrnnu belli bmgarkkimt pritiy dyvnnu arisikeulluvdu uttm. dhnikru, bdvrutu otagi smdhisuttare; avrellrnnu srstisidatnu krtne. jannu kednnu mumdagi neudi adgikeulluttane; bud-dhihinru mumde heugi sikseynnu heumduuttare. aisvryvu manvu jivvu viny krt n bhyimdle. mudhr dariyilli mullu glu urulugu ive; tnn pravnnu kapa dikeulluvvnu avuglimd durvagiruvnu. ndeybekad margdlliruvmtte hudugnige siksnekuud; ag muppin-llyi avnu ad rimd heurtu heuguvdill. aisvryvmtnu bdvn mele aluttane. salgarnu salkeutt vnige sekvu. ketttnvnnu bittuvvnu vyrth vnnu keuyyuvnu; avn keupd dmdvu bidduheuguvdu. dyadrstiyullvnu

asi rvadvnnu heumduvnu; tngidd ahardlli bdvrige keuduttane. prihasy maduvv nnnu heurge tllibittre klhvu nilluvdu; haudu, vivadvu nimdeyu nimituheugu vvu. hrdy suddhiyynnu pritisuvvnige tnn tutigl krpe-gagi arsnu avnige snehit nagiruvnu. krt n knnuglu tiluvlikeynnu kapaduttve; atnu deusiy matuglgnu kedvihakuttane. seumariyu-heurge simhvde; adu nnnnnu bidigilli keumdu hakuttde emdu heluttane. prstriy bayi alvad kuni; krt nige ashyvadvu adrl-li biluvnu. murkhtvu hudugn hrdydlli kttlpt-tide. siksey bettvu adnnu avnimd durvagi odisi-biduvdu. tnn aisvryvnnu vrddhigeeulsvudkkagi bd-vrnnu himsisuvvnu aisvryvmttrige keuduvvnu niscy-vagi keurtepduvnu. kivigeuttu jnani gl matnuu keli; nnn tiluvlikege ninn hrdy vnnu pryeguis. avuglgnu ninnneulge kapadidre adu rmyvagide; avu ninn tuti gllli heumdikeumdiruvvu. ninn bhrsvu krtalli iru-vmtte ninge i divs tiliy pdisidene. styd matugl sthritteynnu nanu ninge tiliypdisuvvmtteyu ninn kdeg-e klui sidvrige ninu styd matuglgnu uttri suvmtteyu aleucnegl tiluvlikeylli sresthvad smgtiglgnu ninge breyllilveu? avnu bdvnemdu bdvnnu suremad bed; matrvllde dvardlli dridrnnu himsis bed. krt n avr vyajyvnnu ndisi sure madidvr pravnnu sure-maduvnu. sittugarneumdige snehmadbed; keupi sthn smgd ninn heugbed. hage mad dre ninu avn ndteglgnu klitu ninn prancke urlannu sikkisikeulluvi. ke keuduvrlli ilve salkke heuneyaguvvlli ninu obb nagbed. slisuvdkke ninge enu illde heudre ninn kel-gin hasigeynnu avnu tegedu keumdu heuguvdu yake? ninn pitrglu hakid purvkald mereyynnu tegeybed. tnn kelsdlli sdddheyullvnnu ninu neudi ddiya? avnu nicr mumde all, arsr mumdeye nilluvnu.

23

aluvvn smgd ninu utkke kutiruvag ninn edurinlli yavdu ide emdu sdddheyimd aleucisu; ninu heutte baknagiddre ninn kuttigege ktiyynnu ittukeu. avn ruci pdarthglgnu apeksi sbed; adu meusd aharvu. aisvry vmtnaguvdkke pryaspdbed; ninn svmt jnan-vnnu bittubidu. illdiruvdr mele ninn drstiyynnu idu-viya? aisvryvu nissmdhvagi rekkeglgnu kttikeumdu hddimnte akasd kdeg hariheuguttde. kettdrsti yul-lvn reuttiynnu tinnbed; ilve avn ruci pdarthglgnu asisbed; avnu tnn hrdydlli yeucisuvvmtteye iddane; avnu -tinnu, kudi emdu heluttane; avn hrdyvu ninnneumdigill. ninu timd tuttnnu kkkibittu ninn svimatuglgnu kledukeulluvi. buddhi hinn smgd matadbed; ninn matugl jnanvnnu avnu tirskrisu-vnu. purvka ld mereyynnu tegeybed; anathr heul gllli prvesisidru; avr vimeucknu bsaliyagiddane; avr vya-jykkagi atnu vadisuvnu. siksneke ninn hrdyvnnu vive kd matuglige ninn kiviglgnu keudu. hudu gn siksege himtegeybed; avnnu bettdimd heud-edre avnu sayuvdill. avnnu bettdimd heudeu pataldim avn atmnnu ttpisuvi; ninn mgne, ninn hrdyvu jnan vullddagiddre nnn hrdyvu haudu, nnnde hrsisuvdu. haudu, ninn tutiglu ytha rthvaduvglgnu matadidre nnn amtratnu smteusisuvdu. papigi-gagi ninn hrdyvu asuyepddirli; ninu dinvella krt n bhy dlli iru. khmditvagiya amtyvu bru ttde; ninn nirikseyu nirthkvagdu. nnn mgne, keli jnanvmt-

nagu; nyaymarg dlli ninn hrđyvnu ndisu. mdypan maduvrřliyu atimams bhkskrřliyu irbed. kudukru heuttebakru dugr tige bruvru; tukdikeyu obbnige hle bte glnu heudisuvdu. ninnnnu pded tmdey matige kivigeudu; ninn tayi muppinvladag akeynnu asdmedadbed. styvnu jnan vnuu sikeyyennu vivekvnuu keumdu avug lnuu marbed. nitivmtn tmdeyu bhl vagi smteuspdvnu; jnaniyad mgnnnu pdedvnige avnimd anmdvaguudu. ninn tmde tayiglu smteusisuvru; ninnnnu hett vru anmdisuvnu. nnn mgne, ninn hrđy vnuu nge keudu; nnn marglgnu ninn knuglu drstiyittu neudli. suleyu alvad kuni; prstriyu ikktad gumdi. pranigagiyey embmt avlu heumcu haki mnusyrlli deusglnu heccisuttale. yarige ayyey? yarige dukkh? yarige klhglu? yaru geuladuttare? yaru summsummne gay pduutare? yarige kempe rid knuglu? draksarskkagi kadiruvmt vru misrit draksarsvnu budukuvvagi irtutale. draksarsvu kempagiddu patreylli thlthlisutta clisidre adnu neudbed. keunige adu havinmte mtu vissrpdmt kcuttde. ninn knnuglu prstriyruu neudi dre ninn hrđyvu vkrvad bhaseyennu uccri suvdu. haudu, smudr mdhydlli mlgi ruvnmte ille hđgin kmdb tuiyilli iddvmte ninu iruvi. ninu-jnu nnnnnu heudedru nanu asvsthnaglil; avru nnnnnu heudedru nge neuvaglill; yavag eccttenu? punh nanu adnu tirugi hudukenu emdu helutti.

24

kettvrigre vireudhvagi ninu asuyepddiru; ille avr smgd iruvdkke apeksisbed;2 avr hrđyvu nasnvnu abhyasisuttde; avr tutiglu hani ynu prstapisuttve. jnandimd mneyu kttlpduttde; vivekdimd adu sthirgeulluttde; tiluvlikeyimd ella amulyvad mtu ist smptinimd keuneglu tumbulpdvvu. jnaniyu blvullnu; haudu, tiluvlikeyi llnu blvnu heccisikeulluttane. jnanyukt vad aleucneyimd ninn yuddhvnu ndi sutt; bhummdi shlegarru iruvlli sur ksne irtutde. jnanvu buddhihinnige nilukdda gide. dvardlli avnu tnn bayiynnu tereyu vdill. kednuu klpisuvnu kuceudygar nemdu kreylpduvnu. buddhihinn aleu cneyu pap; prihasygarnu mnusyirige ash. ikktitt dindlli ninu bliheudre ninn blvu keumcvagide. mrnkke seley lptvnnu bidisuvdkku vdhislpdvdkke siddhadvrnuu ninu rksislu himdegedre ninu-igeu, adu nge geuttill emdu helidre hrđyvnu priseudhisuvatnu adnu yeucisuvdillveu? ninn atmnnu kayavatnu adnu tiliyuvdillveu? prtı yeubbnige tnn karyglignusarvagi atnu prtıphlvnu keudde iruvne? nnn mgne, jenu cennagiruvdrimdlu ninn bayige jenu tuppvu sihiyagiruvdrimdlu adnu tinnu; hige ninn pranke jnand tiluvlikeyu iruvdu; adu sikkidag bhumanviruvdu; ninn nirikseyu nırrthkvaguvdill. dustne, nitivmt nıvasske heumcuhakbed; avn visramiti sthlvnu suremadbed; niti vmtnu elu sari biddru mtte eluttane; adre dustnu kedige biluvnu. ninn stru biddre smteusisbed; avnu edvıdre ninn hrđyvu hrsısdırlı; krtnu adnu neudidag adu atnige istvılddrımd atnu avn kdeymd tnn keupvnu tırigasanu. kettvr mele urıgeullbed; ille dust rıgagi asuyepdbed; keduknıge prtı phlvu iruvdill; dıstr dıpvu ari-

heugu vdu. nnn mgne, krtıngu arsıngu bhydpdu; bhyppdvr geudvege heug bed. avr vıpttu phkkne smbhvisuvdu; avrıbr nasnvu yarige tılıditu? ıvu sh jnanıglıge smdbmdhptıve. nyayvıcarne yllı pkspatvu sıryll. dustnıge-nınu nitıvmtınu emdu heluvvnnu jnu spısu vru, jnamgglu avnnnu hesıkeullvnu. gdırsıvvrıge anmdvaguudu; avr mele subhdayk asırvadvu bruvdu. sıryagi uttırsıvvn tutıglınnu prtı yeubnu muddıdvnu. heurge ninn kels vnu sıddhpdıskeu; adu heuldlli nıngeuskr sıryaguvmt madıkeu; truvay ninn mneyennu kttıke. karnvıllde nereyvıne vıruddhvagi saksı helbed; ninn tutıglımd meusmadbed. nge avnu madımdte nanu avnıge maduvnu; avnu madıddkke sıryagi muyyı tırsıvenu emdu helbed. seumarıy heuld pkddılyı buddhı hınn drakse teutd kdeyllıyu nanu hadu heudenu; ag ıgeu, heulvellvu mullu gudglımd beledu kleglu avuglınnu mucci adr kllıı geudeyu bıdduıyeıtu. ag nanu neudı mnsstıtenu; drstıı sıksıtnadenu. ınnu svlp nıdre, ınnu svlp tukdıke, nıdregagi ınnu keumc ke mudurı keulluvdu; hıge ninn bđtnvu pryanıkn hageyu ninn keurteyu ayudhdar nmteyu bruvvu.

25

yehudd arsnad hıjkiyn lekhhkru bredırv ıvu kud seuleumeunn samtıgle. vısyvnu rhıy maduvdu devr mhıme; arsr ghıteyu vısyvnu seudhısuudu. aka svu, unnt bhumiyu agadı mtu arsr hrđyvu ageucr. belıyımd klmsvnu tegeduhakıdre akksalıgnıge bekad patreyu bruvdu. arsn smmukhdımd dıstrınnu tegeduhakıdre avn sımhasnvu nıtiylli sthırvaguudu. arsn smıdhıyllı nınnnnu heccıseıkeullbed; deudvı sthandllı nıllbed; melkke ba emdu ninu kreysıseıkeullvu, ninn knnuglu neudıd rajn smıdhıyllı ninu kelgin shııııkkı tggıslpduvdıkkımt lesu. ninn nereyvnu nınnnnu avmanıkkı gurımadıdag kdeyllı enu madbekemıbdı ninu tıliy dımdı dudukınim klhmaduvdkkagi heug bed. ninn nereyvneımdıge ninn vyayvnu crcısu; guttınnu bereubbnıge heurpısdıbed; adnu keluvvnu nınnnnu avmanıkkı gurıpdısiyanu, ninn apkırtıyu heugde ıddıtu. smıyeucıtvad matu belıyı cıtrglıllı bmgard sebinımdı. keluv kıvıge jıanıy gdıreıyu hegeu hage bmgı rd kıvıy oleıyu ceukıkbmgard abhrn dımdıde. suggıy kaldllı hımsıtd hage tnnnnu kluhısuıvrıge nımbıgstıhıad seıvknı ddane. tnn jımanr prııvınnu avnu ncıvıteıygeılısıttane. sulıad dand vıı vyagi heuglıkeıllıvınnu mle ııld meud gl mtı galıy hage ıddane. dırgıh samtıyımd prbhıvınnu smtıptıdsıbhıdu. mrđıvad nalıgeıyu elıbınnu mırıyıtıde. jennu kmdukeımdıddıya? adnu nıngı trtıyagıvıstu tınnu; heuttetıumb tımdre kar bekadıtu. nereyvnu besgeımdı hage madd hage avn mneyllı aprıpvagi heıjeıyıdu. tnn nereyvıne vıreudhvagi sullııııaksı helıvınnu cmtıge, kttı, mtıu hrıtvad banıagıddıane. kst kaldllı apnımbıgstıhıad mnısyınlıy bhrısvu mırıd hıllı, kılı tıptıd padıu. clıyllı btıteıyınnu tegeduhakıvınnu seıdaıppııı hılıy hageıyemıgımdıvıne smtıg lınnu hadıvınnu. nınn strı hııddıre tınnıv dıkke avnıre reıttı keudu; avnu bıarııddıre kudıyıvdkke nıru keudu. avn tıey mele beımkıy kemđglınnu hakuıı; krtınu nıngı prtıphl keıduvınnu. utıtrđ galıyı mıeyınnu nukıttde; adrımtıeyı cadıy

nalige keupd mukh maduvde. visal vad mneylli jglgmiyeumdige iruvd kkimt maligey muleylli vasisivdu lesu. bayaridvnige tnniru hegeu dur des dimd bmd olley smacarvu hageye. dustr mumde nitivmtnu biluvdu, kdli slptt bugge, keulkad orte iddmte. jennnu heccagi tinnuvdu hitvll; hageye mnusyru svmt gaurvnnu hudukuvdu gaurrvll. tnn svmt mnssnnu aldiruvvnu muri ylpttu bidduheugi, geudeglilld pt-tnkke sman.

26

besigeylli himdmteyu suggiylli mleymteyu buddhi-hinnige man vu sriyll. aledaduv pksiyemteyu hara div bankkiymteyu karnvilld nasvu bruvdill. kudurege barugeulu, kttege kdi van, mudhn bennige bett. mudhn murkh tnkke tkkmete uttrisbed; illvadre ninu avnige smannadiye. mudhn murkh tnkke tkkmete uttrkeudu; illvadre tnn drsti ylli avnu jnaniyadanu. buddhihinn mulk vrtman kluhisuvvnu padglennu diddu kednnu kudiyuttane. kumtn kali glu smvll; hageye buddhihinn baylli samyvu iruttde. kvniylli klennu kttuvvn hageye mudhnige mankeuduvvnu iru vnu. kudukn keylli mullu heukkmete buddhi hinn baylli samyvu iruvdu. ellvu glennu nirmisid mha devru tane mudh nigu apradhigligu prtiphil keudut-tane. tanu kkkiddkke nayiyu tiruguvvmt mudhnu tnn mudhtnkke himdiruguttane. tnn svmt abhipray-dlli jnaniyadvnnu ninu neudi ddiyu? avnigimt mudhn visydlli heccu nirikseyu iruttde, seumariyu –dariylli simhvide, bidigllli simh ide emdu helut-tane. baglu tirugunigl mele hege tiruguttdeu hageye seumariyu tnn hasigey mele tiruguttane. se-uma riyu edeylli tnn keynnu mucciukeulluttane; tirugi adnnu tnn bayiy httr truvdkke keurguttane. tnn svmt abhiprayvull seumariyu nev heluv elu mmdigimt jannagiddane. hadu heugutta tndag diruv vyajydlli tlehakuvvnu kivihididu nayiynnu tegedukeumdu heuguvvnmte iddane. nereyvnnu meusgeulisi tmase geuskr madidenlla ennuvnu-keulli glennu ambuglennu savnnu biruv deudd huccn hage. kttege illdiruvlli bemkiyu ari heuguttde–hageye cadikeurnu ill diruvlli jgl smnvaguvdu. kemdgliche id-dlu, bemkige kttege; hageye jglvnnu kerlisuvvmt klh-maduvvnu iruvnu. cadikeurn matuglu gaygl hage heutteyeulkke iliyuttve. uriyuv tuti glu ketthrdyvu belliy kttidimd mucc lptt beukiyemte ide. hge-maduvvnu tnn tutiglimd meusvnnu ntisuttane, tnn amtrmgdlli meusvnnu ittukeulluttane. svi matnna-didre avnnnu nmbbed; avn hrdydlli elu ashyglive. yavn hge tnvu meusdimd mucclptideyeu avn kett-nvu sbheylli bylaguvdu. gumdi ynnu teuduvvnu tane adrlli bilituttane; kllu heurlisuvvn meleu adu tirigi heurluvdu. sullu naligeyimd badhislp tvtvrne adu hgema divdu; mukhstuti maduv bayiyyu nasvnnum-tumaduttde.

27

naley visyvagi keucciukeullbed; omdu dinvu yavdnnu smbhvisuvvmt maduttdeu adu ninge tili ydu. ninn svmt bayll, mtteubbnu ninnnnu heuglli; ninn svmt

tutiglll, prne ninnnnu heuglli. kllu bhar, mrlu bhar; iverd kkimt mudhn keupvu bhl bhar. kreudhvu krur. keupvu gheur; mtsrd mumde yavnu nim-tanu? rhsyvad pritigimtlu bhirmgvad gdrikeye lesu. snehitnu maduv gayglu nmbikeyullvuglagive; stru-vin mudduglu meuskrvagine. trpti heumdivvnu jenu tuppvnu ashyisikeullu ttane; hsidnige khiyad prtियeumdu vstuvu sihiyagide. tnn sthlvnnu bittu aleyuv mnusynu tnn gudnnu bittu aleyuv pksi ynte iddane. telvu sugmdh drvyvu hrdivvnu smteuspdis-uttde, hageye adrney slheyimd snehitn mdhurvnu iruttde. ninn snehitnnu ninn tmdey snehitnnu tyjisbed; alde ninn ikktin dindlli ninn sheudrn mnne heugbed; durvagiruv sheudrnigimt httriva-giruv nereyvne lesu. ninnnnu nimdisuvvrige uttris-vymte ninn hrdivvnu smteuspdisiv hage nnn mgne, jnaniyagiru. jannu kednnu mumdagi neudi adgikeul-luttane; buddhihinn mumde heugi siksilspldtuttane. prnigagi heuneyadvn vstrvnnu tegedu keumdu mt-teubbnigagi avnimd otteyennu tegedukeu. mum-jane eddu tnn snehitnnu deudd kuginimd asirvdis-uvvniye adu sapvmedu enispldvdu. deudd mley di- vsdlli bidde teuttikkuvmtddu klh maduv striyu sman. avlennu adgisu vnu galiyennu tnnnnu rtumaduv avn blgey telvnnu adgisuttane. kbbinvu kbbinvnu hd-maduttde; hageye obbnu tnn snehitn buddhiyennu curuku maduttane. amjurd mrvnnu kayuvvnu adr phlvnnu tinnuvnu; hageye tnn yjman nigagi kayuvvnu snman heumdivvnu. nirinlli mukhvu prtibimbisuvvmt mnusyn hrdivvu maduttde. patalkku nasnkku trpti illve ill; hageye mnusy knnuglu emdigu trptiyeumduvdu. belli bmgar gl putkke kulume hegeyeu hageye tnn heuglikege mnusyniddane. bud-dhihinnnnu orlinlli geudhiyeumdige onkeyimd kutti dru avnimd murkhtnvu teulguvill. ninn him-dugl sthitiyennu tilidukeulluvvmt srrdhevhisu; ninn mmdeglennu cennagi neudikeu. aisvryyu sasvtyll; kir-itvu prtियeumdu vmsavlige iruttde? hullu kanuttde; hsi hullu tnnne teuruttde, bettgel seuppu kudispl-duttde. ninn vstrkkagi kurimriglu mtu heuld krykk-agi ninn aduglu ive. ninn uttkagiyyu ninn mneyvr ahar kkagiyyu ninn dasiyr jivnkkagiyyu adugl halu sak-aguttde.

28

himdttuvvnu illdiddru dustru odiheuguttare; simhd hage nitivmtru dherydimd iruttare. desd deuskkagi anek prbhuglu iruttare; adre mnusyn vivekdimdlu tiluvlikeyimdlu adr sthitiyu vistrisuttde. bdivrnnu himsisuv dridrnu ahavnnu ulisimde suriyuv mleymtiddane. kttleyennu tyjisuvvnu dustrnnu heugluttane; kttleyennu kekeullu vrvu avreumdige heuraduttare. nyay tirpnnu dustru grhisuvdill; krtnnu hudukuvvru ellvuglennu grhisuttare. aisvryvmtagniddru tnn margdlli vkr vagiruvvnigimt tnn ytharththeylli nde yuv dridrnu sresthnu. ktt-leynnu kekeullu vvvu jnaniyad mgnu; dumdugar smg dignu tnn tmdeyennu avmanpdisuttane. bddiyimdlu anyayd labhdimdllu tnn astiynnu vrd-dhigeulisuvvnu bdivr mele dyeteurisuvvniye adnnu kudisuvnu. nyayprmanvnnu kelde tnn kiviynnu tirugisikeulluvvn prarthneyu ashy. durmargdlli

nitivmtrnnu daritppisu vvnu tane tnn svmt ku-
 niyeulkke biluvnu; ytharthvmtgradreu olleyvuglu
 seutta guvvu. tnn svmt abhipraydlli aisvry vmtnu
 jnaniyagiddane; vivekiyad bdvnu avnnnu priksisut-
 tane. nitivmtru ullasisi dre deudd ghnte iruvdu;
 dustrige elige yadre mnusynu adgikeulluttane. tnn
 pagplnnu mucckikeulluvvnu vrddhiyagnu; avuglnnu
 oppikeumdu bittubiduvvnu krune heumduvnu.
 yavaglu bhydimd iru vvnu dhnyu; tnn hrdyvnnu
 kthinpdisi keulluvvnu kedige sikkibiluvnu. grjisuv
 simhdmteyu aledaduv krđiytmteyu bdvrad jnrnu
 aluv dustnu iruttane. vivek sunynad odeynu
 mahimsknu; leubhtvnnu hgemađuvvnu tnn
 dinglnnu dirghmaduttane. obb mnusyn rktkke
 blatkar mađuvvnu kunige haruvnu; avnnnu yavnu
 tdeydirli. ytharth vagi ndeyuvvnu rksislpdvnu; tnn
 marg glili vkrvagi ndedukeulluvvnu ttne bilu vnu.
 tnn bhumyynnu vyvsav mađuv vnige smrdđhiyad
 reutti iruvdu; adre vyrrh jnrnu himbalisuvvnige
 sakadstu bđtnvu iruvdu. nmbigstnad mnu synu
 asirvavgllili tumbitulukuvnu; adre dhnmtnaglu
 aturpduvnu nirdeusi yagiruvdill. pkspatvu sriyll;
 tuttu reuttigagi obbnu dreuhmađuvnu. dhv vmt-
 naglu aturpduvnu kett knnullv nagiddane; tnge
 bđtnvu bruvdnnu avnu yeucisuvdill. tnn naligeyimd
 mukhstuti mađuvvnmigim obbnnu tmdeusuvvnu
 truvay heccu dyapatrnaguvnu. tnn tmde tayiyn-
 nagli deucikeumdu-ıdu deusvll emdu heluvvnu
 keduknige jeutegarnu. grvd hrđyvullvnu klh vnneb-
 bisuvnu; krtnlili bhrsvıduvnu pust naguvnu. tnn
 hrđydlıye bhrsvı duvnu buddhihinu; jnandimd
 ndeyuv vnu tppisikeulluvnu. bđvrige danmađu vvru
 keurtepduvdill; tnn knnuglnnu muccki keulluvvnige
 anek sapglu. dustru eddre jnrnu adgikeulluttare. avru
 nas vadre nitivmtru vrddhiyagutare.

29

anek sl gđrislptrru bggdktutigeyvnu eld hage
 phkkne muridu biluvnu. nitivmtru adhikardllili
 ddag jnrnu hrsisuttare; dustnu alidre jnrnu seuk-
 isuttare. jnanvnnu pritisuvvnu tnn tmdeynnu
 hrsgeulisuttane; vesvey reumdiges shvas mađuvvnu
 tnn astiynnu veccmaduttane. nyaytirpinimd arsnu
 desvnu sthiergeulisuttane; lmcglnnu svikrisu
 vvnu adnnu kedvihakuttane. tnn nereyv nnnu
 mukhstuti mađuvvnu avn padglige bleyvnu odd-
 uttane. kettvn deusdlli urlu ide; nitivmtru hadi
 hrsisuttane. bđvr nimitt nitivmtru yeucisuttane;
 dustnu adnnu tilukeulluvvnte lksykke truv dill.
 prihasygaru pttkne urlnnu oddu ttare; jnaniglu
 keupvnu tirugisuvru. jnaniyu buddhihinneumdiges
 vyajı mađi dre avnu regidru nkkrnu smnvaguvu
 dill. keulepatkru nitivmtrnnu dvesisu ttare;
 ytharthvmtu avn pravnnu huđu kuttare. mudhnu
 tnn mnssnnella heur pdisuttane; jnaniyu adnnu
 kayuttane. sullige kivigeuđuv adhikarige kivigeuttre
 avn sevkrellru dустre. bđvru meusgaru ottagi
 smđhisuttare; krtnu avribbr knnuglnnu belgisut-
 tane. bđvrige nmbikeymid nyaytirisuv arsn simha
 snvu emdemdigu sthiergeulluvdu. bett bed rikeglu
 jnanvnumtumaduttve; siksıde bitt hudugnu tnn
 tayige avmanvnnu truttane. dustru vrddhiyadag

deusvu heccuttde; nitivmtru avr biluvikeyvnu
 knnare neuduvru. ninn mgnnnu siksısidre av nımd
 ninge nemmdiyaguvdu; haudu, avnu ninn pranke
 anmdvnnumtu mađuvnu. drsnvilldiruvlli jnrnu nas-
 vaguttare; nyayprmanvnnu kekeulluvvnu dhnyu.
 matuglimd sevkn siksıslpduvdill; avnu tilidukeum-
 dru uttrısvdill. tnn matugllili dudukuvvnnu
 ninu neudıddıyeu? avnıgmıtlı buddhihın visy
 dlli heccu nırikke ide. balydimd tnn sevknınnu
 keumlvagi sakuvvnu truvay tnge mgımtıe aguvnu.
 keupısthıu jgl vnnebbisuttane; reusgeumdu deus-
 dlli tumbırtuttane. mnusyn grvvu tnnınnu hınsthitige
 truvdu; atmdlli dınragiruvvru snmanheumduvru.
 klreumdiges palu garu tnnınnu tane hgemađuttane;
 avnu sapvnnu kelıtılisuvdill. mnusyn bhyvu urlunlu
 truttde; krtnlili bhrsvı viduvvnu ksemdımdırvnu.
 anekru adhi ptiy dyeyvnu hudukuttare; krtınm-
 dle prtıyeubbı nyayıtrıpu brutte. anıti vmtnu
 nitivmtrıge ashy; tnn margdlli ytharthvagiruvvnu
 dustrıge ashy.

30

yake embvn mgnad agurn prvadney matuglu; ivnu
 ithiyelnige haudu, ithiyelnıgu ukkal nıgu hıge he-
 lidnu. khmdıtvagiyu prtıyeubbı mnusynıgmıt nanu
 psupraynu; mnusyn vivekvu nıge ıll. nanu jnan-
 vnnu pdeukeumdıll; alde prısuđdhı visyad tilu-
 vlikeyu nıgıll. akaskke erıdvnu ıllve ılıdvnu yaru?
 tnn mustıgllili galıynnu kudısidvıaru? vstrdlli nırvnu
 ktıdvı naru? bhumıy keuneglnella sthapısidvı
 naru? ninu heluvıadre atn hesırenu? atn mgn
 hesırenu? devr prtıyeumdu matu suđdhvıge;
 atnı bhrsvıduvvnıge atnu guraniyagıddane. atnu
 nınnınnu gđrisvımtıyeu ninu sullıgarıneımdı teuru
 vımtıyeu atn matuglıge yavdnnu serıe bđ. nınnımd
 erđnnu kelıkeumdıddıne; nanu sayuvdkkımt mınce
 avuglnnu keuduvdkke hımtıgeybed; vyrrhtvınnu
 sullıglınnu nınnımd đuvragi tegeđuhaku. bđtnvaglı
 aisvryvaglı nıge keudbed; nıge tkkstı aharvınnu
 bheujı madısu; ıllvadre nanu smıtrpnagi nınnınnu
 nırakrısi-krtınu yaru emdu helıyenu? ıllve nanu bđ-
 vnagi kđdukeumdu devr namvınnu ayeugyvagi et-
 tenu. avn yjmanıge sevkn visyvagı durı helbed;
 id rımd avnu spısanu; ag nınu deusi yagıvu. tmm
 tmdeynnu spısi tmm tayıge subhvınnu keurde iruv
 vısavlı ide. tmm mlıntıvımdı innu teuleylpde tmm
 drstıyllı suđdhvıgiruv omdu vısavlıye ide. omdu
 vısa vlıyu ide: adr knnuglu esteu unnt vagıve!
 adr knnu reppeglu etltpıttıve. bhumıyeulgmıd bđ-
 vrınnu mnusy reulgmıd dıkkıllđvrınnu numgvımtıe
 tmm hlıglu khđgglımtıyeu tmm đvdey hlılu glu ktı-
 tıglımtıyeu iruv omdu vısavlıye ide. keudu, keudu
 emdu kuguv ıbbıru hennumkklı jıgeıge ıve. emdıgu
 trptıpdı murı smgtıglı ıve; haudu, saku emdu
 heldırvı nalku smgtıglıve. yavvımdı: smadıhı, bm-
 jeyad grbhı, nırinımd tumb dıdd bhumı, sakemdu
 helde iruv bemkı. tnn tmdeynnu hasıyadı tnn
 tayıynnu dhıkkırsıvınnı knnnınnu knıvey vageglı kıttı
 hakuvıvu, prayđ hđđuglu adnnu tınnı vıvu. nıge as-
 cryvıd murı smgtıglıve. haudu, nanu arıyıdrıvı
 nalku smgtıglıve- akasdlli hđđınnı hadı, bmdey mele
 srpd srıni; smudrdllı hđgınnı marg, knıyeıeımdıge

mnusyn marg. jarstriy ndteyu hageye ide; avlu timdu tnn baynnu orsikeumdu–nanu yav kettddnnu madlill emdu heluttale. bhumiyu murrimd klvlgeullutdde; nalvrnnu adu tallardu aluv dasnu, heuttetumbid nicnu, mduveyad cmdiyu, tnn yjmanlige badhysthadasiyu. bhumiya mele adhik jnanvu llvuglad nalku snn praniglu ive. iruveglu durbl jatiyagiddru besige ylli tmm aharvnnu siddhmadikeullutttve. meulglu blhinvad jatiyagiddru avu bmdegllli tmm mneglnnu madikeullu ttve. midteglige arsnill; adru avella dm-dudmdagi heuguttve. jedr hulu tnn keglimd hididukeullutdde; adu armne glili irutdde. gmbhir gmnd muru praniglive; haudu, ndteylli amdvagiruv nalku praniglive. mrggllli blisthvagi ruv simhvu yavdkku hedruvudill. betey nayi; heutvu sh; senysmet nad ar-snu. ninu ubbikeumdu murkh nagi ndediddre illve kettddagi aleucisiddre ninn bayiye mele keyittukeu. halu kreyuvdrimd nijvagiye benne bruttde; mugu himduvdrimd rkt bruttde; hageye keupvnnebbisu-vdrimd jgl bruttde.

31

arsnad lemuveln matuglu, amdre avn tayiye avnige updesisid prvadneyu. nnn mgne enu? nnn grbhpu-trne enu? nnn prtijney mgne enu? ninn tranvnnu striyrlli oppisdiru, illve arsnnu naspdisuv dariglige tirugbed. draksarsvnnu kudi yuvdu rajrige yeu-gyvl; o lemu velne, adu arsrige bed; illve prbhug lige kudiyuvdu hitvll; kudidre avru kttileynnu mretu badhitrlili yavnigadru nyaytirpnnu vytyasmaduttare. nas vaguvdkke siddhvagiruvvnige mdyvnnu mneuvytheptuvvrige draksarsvnnu keudu. avnu kudidu tnn bdtvnnu mretubidli; tnn sremeynnu innu jnap-kkke tardirli; mukrigagiye nasvaguvdkke nemislptt vrellrigagiye ninn baynnu tere. ninn bayi teredu nitiyimd nyaytirisu; dridr rigagiye dikkilldvrigagiye vyajymadu. gunvtiyad striynnu yavnu kmdu keum-danu? avl kry hvlkkimtlu amu lyve. tnge yav nstvu irdmte avl ptiy hrdyvu tnnlli nirbhylvagi bhrvse idutdde. tnn jivmandlilla akeyu avnige kettddnnll, olledanne maduvlu. akeyu unneynnu snbnnu huduku vvagi tnn keglimd mnhpurvkvagi kels maduttale. akeyu vrtkr hdguglme iddalle; akeyu durdimd tnn aharvnnu truttale. akeyu innu kttliruvagle eddu tnn mneyvrige aharvnnu keuttu tnn dasiyrige bhtyvnnu hmcuttale. akeyu yeucisi heulvnnu keumdukeullut-tale; tnn kekelstd phldimd akeyu draksalteglennu ne-duttale. akeyu tnn bldimd nduvnnu kttikeumdu tnn teuluglnnu sktigelisuttale. tnn vyapard srku olledemdu akeyu tilu keulluttale; akey dipvu ratriyl-lella ardu. rateye mele kehaki tnn keglu kdrnnu hidiyuttve. akeyu bdvrigagi ke biccuttale; haudu, dikkilldvriga akeyu ke niduttale. tnn mneyvrigagi akeyu himkke bhypdvdill; akey mneyv rellru rk-tambhrglimd heudislpttidare. akeyu tngagi rtn kmbliglnnu madu ttale; akey udupeu resme rk-tambhr. desd hiriyr mdhydlili tnn ptiyu kuti ru-vag avnu dvargllli prsiddhnagiruvnu. akeyu ny-vad narumdiynnu neydu marat maduttale; akeyu vrtknige ndukttuglnnu oppisuttale. akey udupeu blvu ghnteyu agive; bhvisytti nlli akeyu smteusisuvlu. akeyu jnandimd tnn bayi tereyuttale; tnn naligeylli

dyeu updesviruvdu. akeyu tnn grhkrttygl nnella cen-nagi neudikeumdvlagi seumari tnd reuttiynnu tin-nuvdill. akey mkklu eddu akeynnu dhnylemdu kreyuttare; akey ptiyu sh heugluttane. avnu–bhu mmdi kumarteyru gunvtiyagi ndedi ddare; adre ninu avrellrigimtlu sresthlu emdu tnn ptiyu heuglut-tane. saumd ryvu meuskr; lavnyvu vyrrh; krtnige bhypdvvlu heugllpduvlu. akey kekelstd prtiphlvnnu sillisiri; dvargllli akey karyglu akeynnu heuglli.

uc emb desdlli obb mnusynu iddnu. avn hesru yeub. a mnusynu smpurnnu ytharthnu devrige bhyppuvvnu kednnu bittu teul guvvnu agiddnu. avnige elummd kuma rru muru mmd kumarteyru hutti dru. avn smpttu-elu savir kuriglu, muru savir omteglu, ainuru jeudu ettuglu, ainuru hennu ktteglu mtu bhu sevrk smuhvittu. hige a mnusynu ella mudndvirigimttu bhu svastyvullv nagiddnu. avn kumarru heugi tmm tmm mnegllli avnvn divsdlli autnvnnu madisi tmm smgd tinnuvdkku kudiyuv ddku tmm muvru sheudriyrnnu kre kluhisuttiddru. autnd dinglu mugid blik yeubnu avnru krekluhisi avnru suddhi madi beligge eddu avrellr lekdd prkar dhnbliglennu arpisuttiddnu; yeubnuomduvele nnn kumarru pap madi tmm hrdyglili devrnru spisirbhudu amdu keumdnu. hige yeubnu krmvagi maduttiddnu. omdu din devr puttru krtn mumde nimtukeuluvdkke bmdag setannu sh avr reumde bmdnu. krtnu setannige-ninu ellimd bmdid amdn. setannu krtnige prtyuttrvagi-bhumiylly attimd itt ittimd att tirugadi meylu kelgu heugutta adrlly ndedadi bmdenu amdn. krtnu setannige-nnn sevknd yeubn mele ninu gmnvitteya? avnu smpurnnu ytharthnu devrige bhyppuvvnu kednnu bittu teulguvvnu agid-dane avn hage bhumiylly obbn ill amdn. ag setannu prtyuttrvagi krtnige-yeubnu summe devrige bhypputtaneu? ninu avnigu avn mnegu avnige um-tad ellvugligu suttlu beli ktideylla? avn ke kelsvnnu asirvdisidi; avn smpttu desdlli hbbiyde. adre ninn ke caci avnigiddnnella muttu; avnu ninnedurinliye ninnnnu spisuvnu amdn. krtnu setannige-igeu, avndella ninn adhikar dlli ade; avn mele matr ninn ke hakbed amdn. ag setannu krtn smmukhdimd heurtnu. omdu din avn kumarru kumarte yru tmm hiriyv nneylli timdu draksarsvnnu kudiyuttiddru. obb sevknu yeubn blige bmdu-ettuglu ulutta ktteglu avugl httir meyutta irlagi sebdvru avugl mele biddu avuglennu tkkeumdu heudru; haudu, sevkrrnu sh kt-tiyimd smhrisidru. naneubbnu matr ninge tilisuvdkke tppisikeumdenu amdn. avnu innu matnaduttirlu mteubbnu bmdu-devr bemki akasdimd biddu kuri gliliyu sevkriyu uridu avnru smhrisitu. naneubbnu matr ninge tilisuvdkke tppisikeumdenu amdn. avnu innu mat naduttirlu mteubbnu bmdu-kdsdiyru muru dmduglennu ktti, omtegl mele biddu, avuglennu tkkeumdu smhrisidru; haudu, sevkrrnu kt-tiyimd heudedru; naneubbnu matr ninge tilisuvud-kke tppisi keumdenu amdn. avnu innu matna dut-tirlu mteubbnu bmdu-ninn kumarru kumarteyru tmm hiriyv nneylli tinntta draksarsvnnu kudiyut-tiruvli ageu, deudd gali bmdu mney nalku muleglige heudedddrimd adu yavvnsthr mele bittu; avru stru; naneubbnu matr ninge tilisuvudkke tppisikeumdenu amdn. ag yeubnu eddu tnn niluvmgynnu hridu tnn tlebeulisikeumdu nelkke biddu aradhisi bettleiyagi nnn tayiy grbh dimd heurtu bmdenu, bittleyagi tirugi heugbeku. krtnu keuttnu, krtnu tkkeumdn; krtn hesrige steutv amdn. idelladrlli yeubnu papmadlill. devr mele tppnnu heurislu ill. idelladrlli yeubnu pap-madlill. devr mele tppnnu heurislu ill.

tirigi omdu din krtn bliylli nimtukeulluvdkke devr puttru bmdag setannu sh avr smgd bmdnu. ag krtnu setannige-ninu ellimd bmdid amdn. setannu prtyuttrvagi krtnigebhumiylly attimd itt it-timd att, meylu kelgu heugutta adrlly nde dadi bmdenu amdn. ag krtnu setannige-ninu ellimd bmdid amdn. setannu prtyuttrvagi krtnigebhumiylly attimd itt ittimd att, meylu kelgu heugutta adrlly nde dadi bmdenu amdn. setannu prtyuttrvagi krt nige-haudu, crmkke crm, tnge umta dddnnella tnn prankkeuskr mnusynu keudu vnu. adre ninn kecaci avn elubnnu avn mamsvnnu muttidre avnu ninn edurinlli ninnnnu spisuvnu amdn. ag krtnu setannige-igeu, avnu ninn keylli iddane; avn pravn-nadreu ulisile beku amdn. ag setannu krtn smmukh dimd heurtu yeubnige amgalinimd nettii vrega kett hunnuglu bruv hage avnru heudednu. avnu beuki tkkeumdu tnnnnu turisikeumdu budiy nduve kutnu. ag avn hemdtiyy avnige-innu ytharth tvdlli ulidid-diyeu? avn elubnnu spisi sayi amdlu. adre avnu avnige-murkh hemgsrlli obblu matnaduv prkar ninu matnaduviya? devr keyimd ollednnu heumduettevlla? kettddnnu heumduvdu bedveu amdn. ivellvuglli yeubnu tnn tutiglimd papmadlill. iddle yeubn mu-vru snehitru avn mele bmd id ella kednnu kuritu keli tmm tmm sthlglimd bmdru. avra rmnd; temanyad eliphjnu, suhynad bilddnu, namathynad ceuphrnu; ivru avnigeuskr geuladuvdkku avnru smte suvdkku heugbekemdu tmmlli aleucne madikeumdu. avru durdimd tmm knnuglennu ettidag avn gurutu tiliyde tmm svrvnnetti attu, tmm tmm niluvmgiglennu hridu, tmm tley mele dhulnnu akasd kdege turidru. avru avn smgd elu hglu elu ratri neld mele kutukeumdu. obbnadru omdu matnnu avnige hellilli; yakmdre avn duhkhvu bhl adhikvemdu neudidru.

higad mele yeubnu tnn bayiterdu tnn divsvnnu spisidnu. yeubnu matnadi- nanu huttid div svu gmdu huttitemdu helid ratriyu halagli. a divsvu kt-tlagli; melinimd devru adnnu gaurvisdirli; adr mele belku prkasidirli. kttlu mrnd nerlu adnnu asud-dhmadli; meudvu adr mele vasmadli; hglin meub-buglu adnnu hed risli. a ratriyennu amdhkarvu muttli, adu vrusd divsgllli smteuspddirli; timglugl lekklalli serdirli. igeu, a ratriyu omtyagiril; anmd svru ad-kke bardirli. tmm seukkkagi siddhvagiruv a divnu spislpdli. adr smdhyarund nkstrglu kppagli; adu belkigeuskr kadu keullu bardirli; adu dind udyvnnu neudidru. adu nnn tayiy grbh baglennu mucclli; duhkhvnnu nnn knnuglige mremadlill. nanu grbh bittagle yake saylill? heuttieyulgimd heurtagle yake pran bidlill? meunkaluglu nnnnnu tdeydi ddddeke? nanu kudiyuv hage meuleglu yake? hagagidre ig maunvagi mlgi keulluttiddnu; visramtiyiliruttid-denu. tnge halad sthglennu ktuv arsgl smgd; bhumiyy slhegar smgdlu illeve bmgar iruv tmm mneglennu belliyimd tumbisuvmti prdhanr smgd agle nnge samtiyagiruvdu. illeve mreyad grbh ptnd hageyu belkennu neudd kusugl hageyu ille iruvnu.

alli dustru teumdre keuduvdnnu bittubiduttare. skti kumdidvru alli visramti heumdiddare. sere yvru kud samtvagiddare; badhepdisuv vn sbdvnnu kelu-
vdill. kiriynu hiriynu alli iddare. dasnu yjman-
nimd bidugde yagiddane. kstdlliruvvnige belku
khiyad pran vullvrige jivvu yake keudlpttve? bar
diruv mnrnkisuskr kadukeumdvrigu ad gisid nid-
higimtlu heccagi adkkagi ageyuttare. smadhi km-
dukeumdevemdu smteus smbhrmvagi hrsisuvvrugu
devru suttu beli hakiddrimd adgid margvullvrugu
belku yake? nanu tinnuvdkkimt mumce nnn nit-
tusiru bruvdu. nirinmte nnn grjne glu heuyylpttve.
bhlvad hedrikeyu nnn mele bmtu, nanu amjidde nnge
bmtu. nnge bhdrtie irillil, visramtiyu irillil. nanu smad-
hanvagiyu irillil. adagyu klvl bmditu.

4

temanyad eliphjnu uttr keuttu– ninge matnnu hel-
teud gidre ninge duhkhevu? adagyu matnadu vdnnu
yavnu bigi hidiyblnu? igeu, anekrnnu siksisi; bl-
hinvad keglennu bl pdisidi. edvi biluvvnennu ninn
nudiglu nillisisidvu. blhinvad meunkaluglennu bl pdi-
sidi. ig adu ninn mele bmdddrimd ninu dnyutti;
ninnnnu adu muttiddrimd klvpduti; ninn bhyvu
bhrvseyu ninn nirikseyu ninn marggl ytharth teyu
ive allveu? nenpumadikeu, nirpradhhiyagi nasvadvnu
yavnu? niti vmtru kdilypttddu elli? nanu kmd hage
dusttnvnnu uluvru dusttnvnnu bittuv vru adne
keuyyuttare. devr siditdimd avru nasvaguttare.
atn mugin usiri nimd avru ksyisiheuguttare, simhd
ghrjneyu krursimhd sbdvu simhd mri gl hlluglu
muriyisuttare. prayd simhvu keulle illdrimd nas-
vaguttde. simhd mriglu cdurispduttve. omdu matu
nnge guptvagi bmditu. adrimd svlp matr nnn kivige
bidittu. ratriy drsngl aleucnegllil gadh nidreyu jnr
mele biluvag bhyvu ndugu nnnnnu hitidvu; nnn ella
elubu glennu ndugisitu. omdu atmvu nnn mumde
haduheuyitu. nnn kudlu nettgayitu. adu summne
nimtitu. adr rupvnnu nanu tilukeullilil. nnn knnugl
mumde vighrvittu; alli nisybhdvittu. ag omdu vani
yayitu– devrigimt mnusynu heccu nitivmtneu? pu-
rusnu tnnnnu umtu madi datnigimtlu heccu nirmil-
neu? igeu, tnn sevrklil atnu nmbike iduvdill; tnn
dutrllil tppnnenisuttane. dhulinli astivar iruv mn-
nin mnegl nivasiglu estu kdime? nusiymumde
avru jijlpduttare. belgi nimd smjei vrede avru nas-
vaguttare. avru lksyivillde nity nasvaguttare. av
rlliruv avr sresthte heurtu heuguv dillveu? avru
jnanvillde sayuttare.

5

ig kre; ninge uttr keuduvvnu iddaneu? prisud-
dhrllil yar kdegde tirugikeullivu? mudhnnnu keupvu
keullu vdu; buddhihinnnnu reusvu sayavmte madu-
vdu. mudhnu beruruvdnnu nanu neudidenu; smg-
de avn sthanvnnu nanu spisidenu. avn mklku
bhdrtge durvagi ddare; tppisuvvnillde (avru) bag-
illili jji lpduvru. hsidvnu avn pernnu tinnuvnu,
mullugleulgimdlu adnnu tegedukeullu vnu; keul-
legarnu avr astiynnu numgibidu vnu. dhulinimd

kedu huttuvdill. bhumi yimd kst meuleyuvdill.
kidiglu haruv prkarve mnusynu kstkkgi huttut-
tane. nanu devrnnu hudukuvenu; nnn karyvnnu devr
mele hakuvenu. atnu deudd vuglennu seudhislad-
hyvagi maduttane; enike illd abdhutglennu madut-
tane. bhumiymele meleyennu surisuttane; heulgl
mele nirrnu kluhisuttane; hige tggidvrrnnu unnt-
dilliduttane. duhkhhvullvru rksnege ett lpduttare.
atnu yuktivmtr yeucneglennu bhmgpdisuttane; avr
keglu prtyvnnu ndisuvdill. jnaniglennu avr yuktiiyli
hidiyuttane–murkhr aleucne uruli biluvdu. hglin-
lli kttleyennu smdhisu ttare; ratriylli idd hage md-
hyahndllil tdvaduttare atnu kttiymdlu adr bayimdlu
blisthn keyeulgimdlu bdv nnnu rksisuttane. ad-
drimd dridrigne nirikse yumtu; apradhvu bayi muc-
cuvdu. igeu, devru gdriusv mnusynu bhagy vmtnu;
srsvktn sikseyennu alksymad bed. atne neuyisut-
tane, kttuvvnu atne; atnu gay maduttane; atn keglu
svsthamduttare. aru ikkttgulimd ninnnnu tppisuvnu;
haudu, erlliiyu kedu ninnnnu muttdu. brdllil ninnnnu
mrndeul gimdlu yuddhdllil kttiym bldimdlu vimeucisu-
vnu. naligeyemb bettkke mre yaguvu; adu bmdgd
ninu naske bhy pduvdill. nasnkku ksamkku nguvi;
bhumiym mrgglgu bhypduvdill. heuld kllugl smgd
ninge omdbidike iruvdu; heuld mrgglu ninneumdig
sma dhanvagiruvvu. ninn gadarvu ksemvagide emdu
tilidukeulluvi, ninu ninn nivas sthan vnnu tilidukeul-
luvi papmaduvdill. ninn smttiyyu bhlvagide emdu
ninn smtanvu bhumiyl hullinmtide emdu tilidukeul-
luvi. sivudu tnn kaddli eluvmtie ninu purn praydv-
nagi smadhighe servu. igeu, idnne navu vicarisidevu;
adu ide; idnnu alisu; ninn hitkkagi idnnu tilukeu.

6

yeubnu prtyuttrvagi hige helidnu. nnn vytheynnella
tugidre, nnn srmeynnu trasinllittre lesu. igle smu-
drd mrligimt adu bharvagide; ad drimd nnn matuglu
numglpttvu. srsv sktn banglu nnnllil ive; avugl
visvu nnn atmnnu kudiyuttve; devr hedrikeglu nnge
vireudhvagi nnn suttlu ilidvu. hullu iddli kadu
ktteyu kuguvdeu? illve mev u iddli ettu arcuttdeu?
ruci illddnnu uppillde tinnuvdkkaguttdeu? illve keuli
meutthey leuleylli ruci yumtu? nnn pranvu mut-
tleulde iru vmthvugle nnn duhkhd ahard hage ive.
nnn vijnapneyennu devru lalisi, nanu niriksisiddnnu
atnu keutte lesu. nanu nasvaguvdu devrige mec-
cikeyaguvadare tnn kecaci nnnnnu sayiside olledu.
higa dre nnge innu adrne iruvudu; haudu, nanu
duhkhdllil nnnnnu kthinpdisikeulluvunu; yakmdre
prisuddhn nudiglennu nanu mre madlill. nanu nirik-
sisuv hage nnn skti enu? nanu nnn ayusyvnnu
heccisuv hage nnn atnyevu? nnn skti kllugl sk-
tiyeu? nnn srirvu hittaleydeu? nneulgin shayvu
illde heuyitllveu? jnanvu purnvagi nnnimnd nuklpdlil-
lveu? smktpduvvnige snehitnimd dye deure ytkkddu;
adre avnu srsvktn bhyvnnu biduttane. nnn sheudrru
hlld hage meus madiddare; hllgl prvahdmte hadu
heuguttare. avu mmjugddeymd kppa give, avugllil
himvu adgikeulluttde. usn smydllil avu illvaguttve;
sekeyadag tmm sthl bittu ari heuguttve. hadiglu
avugl margvagi oreysi avu heugu ttve; illvagi nas-
vaguttve. temd gumpi nvru drstisuttare; sebd smuhd-

vru avu glnnu eduruneuduttare. avru niriksi sid-drimd nacuttare; avugl blige bmdu ljjegeumdru ig nivu enu alldvra giddiri; nnn vptntnu neudi bhyp-duttiri. nnn blige tnniri emdu nimm smpttinimd lm-ckeudiri emdu struvn keyimd nnnnnu tppisiri emdu blatkariql keglimd nnnnnu vimeucisiremdu nanu he-lideneu? nnge beudhisiri; nanu maunvagiruvnu; nanu madid tppnnu nnge tilisiri. sriyad matuglu estu blvagive! adre nimm trkvu yavdnnu gdrisuttd? galiy hagiruv matuglunu dikkilldvn nudiglunu gdrisu vd-kke nivu yeucisuttireu? haudu, dikkilldvn mele ble hakuttiri; nimm snehitni geuskr kuniyynnu ageyuttiri. addrimd ig smtrptragi nnnnnu drstisiri; nanu sulu helidre nimm knnige kanuvdu. tirugikeulliri, anyay-vagdirli; haudu, tirugikeulliri; innu nnn nitiyu ivugllli iruvdu. nnn naligeylli anyay umteu? nnn amglvu kednnu ruci neuduvdillveu?

7

bhumiy mele mnusynige nemislppt kal umtllveu? avn divsglu kuliyvn divsgl hagllveu? sevkn nerlnnu apeksisuv prkarvu kuliyvnu tnn kuliyvnu keuruv prka rku nanu sh vyrtthvad timgluglunu badhya-vagi tkueallbekayitu; besrikey ratri glu nnge ne-mislpptvu. mlguv velelylli yavag eluvenemdu ra-tri beleyutta heugu ttdemdu amdenu. udyd vrede heurla dvudv nnge sakaguttd nnn mamsvu hul-glunu mnnin hemteynnu dhrisikeumdide. nnn cr-mvu odedu ashyvagide. nnn dinglu mggd laligimt tvreyagive; nirikse illde avu mugiyuttve. nnn jivvu gali ymtide emdu jnapkmaideu, nnn knnu tirugi ol-leydnnu neuddu. nnnnnu neudu vvn knnu nnnnnu innu mele neuddu; ninn knnuglu nnn melive nanu matr iru vdill. meudvu krgiheuguv hageye, patalkke ilidvnu himtirugi brlarnu. innu avnu tnn mnege tirugikeullvdill; avn sthivu innu avn gurutnnu ariydu. addrimd nanu nnn bayiynnu muccu vdill; nanu atm vedneyimd matnadu venu; nnn mneuvytheylli nanu gunuguttu venu. nnn nnge kavlidu-vdkke nanenu smudrveu? ilvte timimglveu? nnn mmevnu nnnnnu adrisli, nnn hasigeyu nnn cimteynnu smmmadli annlagi svpn glimd nnnnnu hedrisutti; drsnglimd nnnnnu ndugisutti. addrimd nnn prnvu keurlu hisukuvdnnu nnn jivvu mrvnnu adu keul-luttd. nanu besrgeumdiddene; nityvagi nanu bduk-leullenu; nnnnnu bittu bidu; yakmdre nnn divs-glu vyrtthvagive. ninu avnnnu heccisuv hageyu avn mele ninn hrdy iduv hageyu avnnnu prt i dydilli dr-sisuv hageyu ksn ksnkke avnnnu priksisuv hageyu mnusynu estrvnu? estr vrede nnn kdeymd drsti teuglisuvdill? nanu ugulu numguv dku nnnnnu biduvdillveu? nanu pap madiddene; o mnusyrnnu kayuvvne, nanu ninge enu madli? nnge nane bhar-vaguv hage nnnnnu ninge guriyagi ittu keulluvdu yake? yake nnn dreuhvnnu mnnisuvdill? nnn akr-mvnnu prihrisuv dillveke? ig dhulinlli mlgikeullu-venu; ninu mumjavinnli nnnnnu hudukidre nanu iru-vdill.

8

ag suhnad bildnnu i prkaruttrisidnu- estr vrede ninu ivuglunu nudiyuvi? estr vrede ninn bayi-y matuglu birugaliymtiruvvu? devru anyayad tir-pumaduttaneu? srsvktu nitige viruddhvaddnnu madu vneu? ninn mkklv atnige vireudhvgi pap-madiddre, avr dreuhd deseyimd avrnnu tllibiduvnu. nine devrnnu jagr teyagi huduki srsvktnige binnh madidre ninu suddhnu ytharthnu agiddre niscy vagi igle atnu ningeuskr eccttu ninn nitiy nivasvnnu abhivrdhdhigulisuvnu. ninn armbhvu alpavagiddru ninn amtyvu bhlvagi vrddhiheumdvudv. dymadi purvikrnnu vicarisu; avr pitrglu kmdukeumddnnu gmnisu. navu ninne huttdivru enu ariyvdrvu agi ddeve; nmm divsglu bhumiy mele nerli nmtive. avru ninge beudhisuvdillveu? ninneumdige matnaduvdill-veu? tmm matu glnnu hrdydeulgimd heurtuvdill-veu? kesrillde apu beleyuvdeu? nirillde jmbu be-leyuvdeu? adu hsuragi innu keuyde iddaglu ella hulligimtlv adu meudlv baduvdu. devrnnu mreyyv vrellr hadiglu hageye; kptiy nirikseyu nasvaguudu. avn nirikseyu ktrtrislpduttd; avn bhrvsvu jedr huld mneye. avnu tnn mnege atukeumdre adu nilldu; adnnu bigi hididre adu tdeylardu. suryn mumde avnu hsuragiddane; avn blliyu avn teutdlli hbbuvdu. avn beruglu rasiy meleutti kllin sthlvnnu kanuttve. avnnnu avn sthldimd kittidre adu-nanu ninnnnu neudlillvemdu avnnnu beumkvudv; igeu, idu avn margd anmdvu. adre bhumiyegulnimd bereyvr meuleyuvru. igeu, devru prisuddhnnnu tirskrisu vdill; kedukrige atnu shay maduvdill. innu atnu ninn baynnu ngeymd, ninn tutiglunu jydhvniymd tumbisuvnu. ninnnnu hge maduvru nacieyennu dhrisikeulluvru; dustr vassthlv illde heuguvdu.

9

adkke yeubnu uttrisi imtemdnu styvu hige iru-vdemdu blenu. adre mnusynu devr mumde nitivmt naguvdu hege? atn smgd vyayvadlu avnu ic-chisuvdadre, atnige savirdlli omdkku avnu uttrkeud-larnu. atnu hrdydlli jnaniyu bldlli sktnu agiddane; atnige vireudhvgi tnnnnu kthinpdisikeumdu vr-dhiyaguvvnu yaru? prvtglunu avu glige tiliyd hage nukuttane; tnn sittinlli avuglunu tirugisuttane. bhu-miynnu adr sthdeulgimd kdilsuttane; adr stmb-hglu nduguttve. udyisd hage surynige appnekeudut-tane; nkstrglige mudrehakuttane; atneubde akas-glunu hrdisuttane; smudrd teregl mele ndeyuttane. spt tareglunu mrgsivrnnu vrsbh rasiynnu dksind ke-uneglunu madadatnu atne. atnu kmduhididiyarmth mhtkary glunu lekvvilldstu abdhutglunu maduttane. igeu, atnu nnn mumde haduheugu ttane. nnge atnu kanuvdill. atnu dati heuguttane, adre nanu atnnnu grhisi keulluvdill. igeu, atnu tegedukeumdu heugut-tane. atnige addimadvuvru yaru? atnnu-ninu enu madutti emdu keluv vruvu? devru tnn keupvnnu himtegey diddre seukkin shaykrv atn kelge beuggi keulluttare. atnige uttr keuduvdkku atneumdige trk-isuvdkke nnn matuglunu adukeullu vdkku nanu estu matrdvnu; nnn nitivmtnagiddru uttrkeudenu; adre nnn nyayadhiptige meureyiduvnu. nanu kre ylu

atnu nnge uttrkeuttru atnu nnn sbdhkke kivigeudut-
tanemdu nmblarenu. atnu birugaliyimd nnnnnu
curu madu ttane. nnn gayglennu karnvillde heccisu
ttane. nnn usiru tkkeulldmte madi khi yadvuglimd
nnnnnu tumbisuttane. sktiy visydlli matnadleu?
igeu, atnu bluvllvnagiddane. nyayd visyveu vadi su-
vdkke nnge kalvnnu niymisuvvnu yaru? nnnnnu
nanu nitivmtnnnagi madi keumdre nnn svmt bayi
nnnnnu khmdisuttde. nanu smpurnagiddenemdu
helidre nanu vkrnagiddenemdu adu siddhamtma-
vdu. nanu smpurnvagiddru nnn pravnnu nane ari-
diruvunu; nnn jivvnnu tirskar maduvunu. ideumdu
visy addrimd nanu adnnu heliddene. pripurrrnu
kett vrnnu atnu nasmaduttane. keurdeyu phkkne
keumdre, nirpradhigl priksege avnu geli maduttane.
leukvu kettvn keylli keudlpttide. adr nyayadhiptigl
mukhg lnnu atnu muccuttane. illvadre atnu ellirut-
tiddneu? yaragiruttiddneu? adre nnn divsglu am-
ceyvngimltu tvreyagi. melnnu neudde avu odiheugu
ttve. hddu ahard mele erguv prkarvu tivrvad hdgugl
hageye avu dati heuguttve. nnn duruglennu mretu,
nnn bharvnnu bittu, adrnehumduvunu emdu he-
likeumdre nnn vythegligella digilu pdu ttene; ninu
nnnnnu nirpradhi emdu enisu dvillvemu tilidid-
dene. nanu kettvnagiddre yake i vyrvhad pryas?
nanu himd nirinlli teulkeumdu nnn keglennu suci
made madidagyu nnnnnu kuniylli munugisi biduvi;
nnn svmt vstrglu nnnnnu hesikeullu vvu. nanu atnige
uttr keuduv hageyu navu kud nyaydlli serv hageyu
atnu nnnmth mnusynll. nmmibbr mele ke idtkk md-
hysthgarnu nmm mdhydlilll. atnu tnn keulnnu nnn
melinimd teul gisli, atn bhati nnnnnu hedrisdirli. ag
atnige bhypdde matnaduvunu; adre bhykke nnnlennu
aspdvill.

10

nnn prnvu nnn jivnkkagi besrgeumdide. nnn
duruglennu nnn meleye biduvunu; nnn mneuvythe
yimd matnaduvunu.2 nanu devrige hige heluttene-
nnnnnu khmdisbed; yavdkkeu skr nnn smgd vya-
jymadutti emdu nnge tilisu. ninu blatkar madu-
vdu ninn kekelsvnnu alksymadvudu dustr aleu cney
mele prkasiusvudu ninge olleyde nisuttdeyeu? ninge
mamsd knnuglumteu atha mnusynu neudvmt-
eye ninu neuduttiyeu; ninn divsglu mnusyn di-
vsgl hagiveyeu atha ninn vrusglu mnusyn divs-
glmtiveyeu nnn akrmvnnu vicarisutti; nnn papvnnu
hudukutti. nanu dustnllvemu ninn keyimd tp-
pisuvvnill vemdu ninu tilukeulluttiylve; ninn keglu
nnnnnu nirmisi nnnnnu suttella rupisidvu. adagy
ninu nnnnnu nasmadutti. kumba rn mnninmte
nnnnnu rupisiddi emdu jnapk madikeu emdu be-
dikeulluttene; adagy nnnnnu dhulige tirugisut-
tiyeu? halinmte nnnnnu heuyyllillveu? meusrin-
mte nnnnnu heppag madlillveu? crmvnnu mams
vnnu nnge teudisidi; elubuglimldu nrg limldu nnge
beli hakidi. jivvnnu krpeynnu nnge anugrhisidi;
ninn drsnvu nnn atmvnnu kapaditu. adagy ivug
lennu ninn hrdydlli mremadidi; idu ninn blylli ide
emdu tilididdene. nanu papmadidre nnnnnu gurutisi
nnn akrmvnnu prihrisuvdill. nanu dustnagiddre
nnge ayyeul! nanu nitivmtnagiddru nnn tle ettuvdill;

glibiliyimd nanu tumbiddene, addrimd nnn bad-
heynnu neudu. adu heccuttide; simhdmt nnnnnu
beteyaduvi; innu ascryvadvuglennu nnge teurisivu.
heus saksiglennu nnge vireudhvagi idutti. ninn ke-
upvu nnn mele adhihkeulluttde; bdlavneglu yud-
dhvu nnge eduragive. hagadre yake nnnnnu grb-
dhimd heurd madidi? yav knnu nnnnnu neudd hage
nanu sttidre esteu olleydagittu. nanu irdvnmittidu
grbhdulgimld smadhi seruttiddenu. nnn divsglu
svlpvllveu? avuglennu tirisi nnnnnu bittubidu. ag
nanu tirugikeullidvngi kettley deskke, mrnd nerlige
mrnd nerlin amdhkard hage meubbiruv krmvilld
prkasve amdh kard hagiruv deskke heuguvdkkimt
mumce svlp visrmisikeulluvunu.

11

ag namathynad ceuphrnu uttrisi hige nudidnu; bhl
matuglimd uttr keudbardeu? hrte garnu nitivmt-
nemdu enislpdvneuv? ninn sulluglige mnusyru
maunvagirbekeu? ninu geli maduvag yavnu nnnnnu
nacike pdiskuddeu? ninu-nnn beudhne nirm lvad-
ddu, ninn knnugl mumde nanu suddhnagi ddene
emdu helididi. devru matnadi ninn kdege tnn
tutiglennu tereu jnand mrm glennu ninge teurisdre
olleydu. sujanavu immidiyagide. hagadre devru ninn
akrm kkimt kdimeyaddnnu ninge mnnisi bidutta
nemdu tilidukeu. devrnnu seudhisi kmdukeullu-
viyeu? srsvkt spmurtvnnu ninnimd kmdu hidiy
ladite? adu askakkimltu ettrvagide; ninenu maduvi?
adu patalkkimltu al vagide; ninenu tilidukeulluvi?
adr alte bhumigimt uddvu smudrkkimt aglu agide.
atnu adnnu kdiiyuvadre ilve muccuvadre atha
ottu gudisuvadre atnnu tdeyuvvu yariddare? atnu
vyrvh jnrnnu tilididdane. dusttnvnnu neudi atnu
adnnu grhisikeulle iruttaneu? kadukttey mriy
hage mnusynu hutti dru vyrvh mnusynu jnaniyagiru-
vnu. ninu ninn hrdivvnu siddhmadi ninn keglennu
atn kdege cacidre, ninn keylliruv apradhnvnu dur-
madi dusttnvnnu ninn dugargilli vasmadgeudisid-
dre ninn mukhvnnu deusvillde ettuvi; haudu, sthir
vagiddu hedrdre iruvi. ninu kstvnnu mretubiduvu.
hridu heud nirin hage adnnu jnapkmadikeulluvi.
mdhyahnkvimt ninn prayvu spstvagiruvdu; ninu
prkasi suvnagim prathkald hageye iruvi. nirikse ide
emdu bhrvsdimdiruvi; haudu, ninu ninn suttlu agedu
bhrvsdimd visramti tkkeulluvi. ninu mlgikeumdag
yaru ninnnnu hedrisru; haudu, anekru ninge vya-
jyvnnu oppisuvru. adre dustr knnuglu kumduvru;
avru tppisikeulluvdill. avr prand keuney usire avr
nirikseyagide.

12

adkke yeubnu hige uttrkeuttru- nissmdhvagi nive
a jnr; nimm smgdle jnavnu sayuvdu. nimm hag-
eye nngu sh tiluvlike umtu; nanu nimgimt kdime
ill. haudu, imtha matuglennu tiliydiruvvnu yaru?
nanu nereyvngie ngeyadvnu; devrige kugu ttene.
atnu uttr keuduttane; nitivmt mnu synnnu geli-
madi nguvru. tnn kalug limd jaruvdkke siddhna-
giruvvnu, nemmdiya giruvvn yeucneylli tirskard di-

vti geyagiddane. klr gudarglu vrddhiya guttve; devrige keup ebbisuvvrige abhy umtu. devru avr keylli smrddhiynnu br maduttane. adru psuglunu kelu. avu ninge beudhi suvvu; akasd pksiglunu kelu, avu ninge tilisuvvu. athva bhumi smgd mat nadu; adu ninge beudhisuvdu; smudr vianuglu ninge vivrisuvvu. krtu ke idnnu maditemdu ivel-lvugllli tiliydiru vdu yavdu? atn keylli ella jivi gl pranvu ella mnusyr svasvu ive. kiviynu nudiglunu seudhisuvdillve? bayiynu aharvnuu rucineudvillve? mudukrli jnanvu dingluddkku grhi keyu ive. jnanvu prakrmvu atnllive; aleu cneyu grhikeyu atnve. igeu, atnu kedvuttane; adu tirugi kttlpdvdill. atnu mnusynimd muccibiduttane; adu tere ylpdvdill. igeu, atnu jlglunu bigi hidiyuttane; avu bti-heuguttve; atnu avuglunu heurge kluhisidag avu bhumi ynnu budmelu maduttve. blvu sujna nvu atnllive; meusheuguvvnu meus geulisuvvnu atnve. atnu slhegar rnnu kedige ndisuttane; nyayadhiptiglunu murkhrnnagi maduttane. atnu arsr bmdhnglunu bidisi avr nduglige ndukttnu ktuttane. atnu prdhanrnnu kedige ndisu ttane; blistrhnuu kedvididuttane. nmbikeyu llvr matnnu tegeduhakuttane; vrd-dhr vivek vnnu illdagi maduttane. adhiptigl mele tiskarvnuu heuyuttane; blistrh blvnuu kumdisuttane. kttleyulginimad agadhav visyglunu prkt-pdisuttane; mrnd ner lnnu belkige truttane. atnu jnamgglunu heccisi avuglunu nasmaduttane. jnamgglunu vistarmadi tirugi avuglunu htikkuttane. atnu bhumi mukhysthr vivekvnuu tegedu biduttane. margvilld kadinlli avrnu aley maduttane. avru belku illde kttleylli tdvaduttare; atnu avrnnu amleridvn hage oladuvnte maduttane.

13

igeu, nnn knnu ella neuditu; nnn kivi keli adnnu grhisikeumditu. nivu tilidukeulluv prkar nanu tilidu keumdiddene; nanu nimgimt kdimeyadvnll. nanu srsvktn smgd khmditvagi mat naduvunu, devr smgd vadislu nnge mnsumtu. adre nivu sullnu klpisuvvru; nivellru vyrrh vedyre. nivu maunvagiye iddre esteu olledu! adu nimga jnanvagirtkkddu. nnn vadvnuu kelisikeulliri; nnn tutigl trkglunu alesi. devrigeuskr nivu dustndimad matnaduvireu? atnigeu skr meusd nudiglennaduvireu? atn mukh daksinyvnuu nivu amgikrisuvireu? devrigeuskr trk maduvireu? atnu nimmnnu seudhisuvdu olledeu? athva obb mnusynu inneubnnnu gelimadvu prkar nivu atnnnu gelimaduvireu? nivu amtrmgdlli mukh daksinyglunu amgikri sidre atnu nimmnnu khmditvagiye dnu svnu. atn ghnteyu nimmnnu hedrisu vdillve? atn bhitiynu nimm mele biluv dillve? nimm jnapkglu budiymtive; nimm srirglu mnin srirglagive. maun vagirri; nanu matnaduvdkke nnnnnu bidiri, nnn mele enadru brli. nanu nnn mamsvnuu nnn hluglimd yake hidiy beku? nanu prannvnu nnn keylli yake hakbeku? atnu nnnnnu keumdru nanu atnlli bhrvse iduvunu, adre nnn marg glunu ulisikeulluvunu. atnu nnge rksne yaguvnu; atn mumde bhrstnu bruvdill. nnn nudiglunu lksyvittu keliri; nnn drdh vcnuu nimm kivige billi. igeu, nyay vnuu krmpdisidenu; nanu nitivtmnemdu nirnyislp-

duvdagi nnge tilidde. nnn smgd vadisuvvnu yaru? ig nanu nnn naligeynnu tdeddheyadre nanu sayuvenu. erdu smgtiglunu matr nnge madbed; ag ninnimd nanu adgikeullu vdill. ninn keynnu nnnimd durmadu; ninn bhitiynu nnnnnu hedrisdirli. ag ninu kreyuvi, nanu uttrisuvunu; athva nanu matnadutene, ninu nnge uttr keudu. nnn akrmglu pagglu estive? nnn apradhvnuu papvnuu nnge tiliypdisu. yake ninn mukhvnuu mremadutti; nnnnnu ninn stru emdu yake enisutti? bdiylptt eleynnu nligisuyiveu? ongid keuleynnu bennttuyiveu? nnge vireudhvagi khiyad vuglunu bredukeumdididi; nnn yavvnd akrmglnu nnge badhvagi keudutti. nnn padglunu keuldlittu nnn hadiglennella lksyvittu neudikeullutti; nnn padgl himmdigl mele gurutu hakutti. avnu keulet vstuvin hage, hulu timd bttey hage illdaguvnu.

14

striyimd huttid mnusynu kdimedivsdvnu klvdimd tumbid vnu agiddane. avnu huvin hage arlu ttane mttu keuyylpduuttane; avnu nerlinmte odiheuguttane, hagu mumduvreyuv dill. hagadre imthvn mele ninn knnuglunu tereyuttiveu? nnnnnu ninn smgd nyaykke brmaduttiyeu? apvitravddrimd suddh vad-dnnu truvvnaru? obbnu ill. avn divsglu nemkvagive; avn timglugl lekk ninn bliylli ade; avnu datlard hage avn mereglunu madidi. higuruv drimd avnu kuliyin hage tnn divsdlli visramti pdeyuvnte avnu puresuv vrege avnimd tirugu. mrkke nirikseyumtu; adu keuyylpttre mtte ciguruvdu. ciguruvdnuu nilisuvde ill. adr beru bhumiylly hleydadru neldlli adr budvu stru nirin vasneyimd ciguri ssiiy hage keumbe glunu biduvdu. adre mnusynu sttu ksyisi heuguttane; mnusynu pran bitt blik avnelliruvnu? hege niru smudr dimd mugidu heuguttdeu pravhu ari btti-heuguttde hage mnusynu mlguttane, eluvde ill; akasglu illde heuguv vrege avru eccrgeullvdill. nidreyimd ebbislpdvdill ill. ninu nnnnnu smadhiylli mre-madi, ninn keupvu tiruguv vrege nnnnnu adgisi nnge nemkvad smynvnuu nemisi nnnnnu jnapkmdikeumdre lesu. mnusynu sttre avnu tirugi bdukuvne? nnge nemk madid smyd dinglella nnge bdlu bruv vrege nanu kadukeumdiruvunu. ninu kreyuvi, nanu ninge uttrkeduvunu; ninn kekelsvnuu bysivi. ig nnn hejjeiglunu enike madutti; ninu nnn papvnuu neudi keulluttilylve? nnn dreuhvnuu cil dlli mudrisiddi; nnn akrmvnuu mucci heuli diddi. adru bettvu biddu halaguvdu; bmdrey tnn sthldim jrguvdu. niru klluglunu keureyuvdu. bhumiyl dhulinimd beledu bruvvuglunu ninu teuledubidutti; mnusyn nirikseynnu nasmadutti. ninu avnive nitykku meluge agiruvi; avnu heurtu heuguvnu; avn mukhbhavvnu marpdisi avnnnu kluhisi bidutti. avn mkklugl ghntege bruttare; adu avnige tiliyvdill; avru hinraguttare, avnu grhisikeullvdill. adre avn meliruv mamsvu neuyuvdu; avnlliruv avn atmvu dukhphdvdnu.

15

ag temanyad eliphjnu uttrkeuttu heliddenmdre-jnaniyu vyrrh tiluvlikeynnu nudidu mudnd galiiymd

tnn heutte tumbisikeulluvdu umteu? nispryeujnvad nudiglimdlu kelskke bard matuglimdlu vadisuvneu? haudu, ninu bhyyvnu visrjsi devr mumdin dhyan-vnnu kdimemadutti. ninn bayi ninn akrmvnnu beud-hisuttd; ninu kuyuktiyullvr naligeynnu adukeul-tutti. nanll, ninn bayi khmdisuttd; haudu, ninn tutiglu ninge vireudhvagi saksu keudutttve. ninu meudlney mnusynagi hutti ddiyeu? guddgligimt mumce umtadiyeu? devr guttnnu kelididiyeu? jnan-vnnu ninge nine ittukeumdiddiyeu? nmge tiliyde iru-vdnnu ninu enu tilukeumdiruvi? nmmlli illddenu grhisidi? nereyvru bhl mudukru ninn tmdegimt bhl deuddvru nmmlldidare. devr adrneglu ninge alpveu? guptvaddu ninge enadru ideyeu? ninn hrdivu ninnnnu oyyuvdu yake? yake ninn knnuglu mitik-isuvdu? devrige vireudhvagi ninn atmrvnu tirugisi ninn bayeulgidm matugltnu heurdisutti ylla. nirm-l-naguv hage mnusynu estrvnu? nitivmtnagiruv hage striyim huttdivnu yaru? igeu, tnn prissuddhrlli atnu nmbike iduvdill; haudu, akasglu atn drstiylli nirmvl. nirinnte anyayvnu kudiyuv mnusynu estu heccagi kettu ashyvagiynu mlinnadvnagiynu iddanlla! nanu ninge teurisuttene, nnnnnu keli; nanu neudidnnu ninge vivrisuttene. jnaniglu tmm hiriyv kaldimd adnnu mre madde tilisidru. avrige matr bhumiynu keudlpttitu; avr mdhydlili prnu datill. ddstnu tnn divs-glllella vedne pdu ttane; vrsugl lekvu blatkarige mreayagide. bhykmrvad sbd avn kivigllli ade; vrd-dhiylliruvag halumadvuvnu avn mele bruttane. kt-leyeulgidm himdirugu ttenemdu avnu mnbuvdill; avn ktiyu avnigagi kadide. avnu reuttigeuskv adu elli emdu aleyuttane; kttley din tnn ke httr siddhvagide emdu tilididdane. ikkttu smktvu avnnu hedrisi, yuddkke siddhvad arsnmte avn mele bilutttve. devrige vireudhvagi tnn kecaci, srsvsktnige vireudhvagi blgeumdiddane. avnedurige kuttigeyimdlu tnn gu-raniy dppvad gubbiyimdlu oduttane. tnn mukhvnnu keubbinimd mucckeumdu, tnn nduvn mele beu-jjnnu kttiukeumdiddane. halad pttn gliliyu nivasiglu illdmth dibbegla guvdkke siddhvadmt mnegliliyu vas maduttane. avnu aisvryvmtnaguvdill; avn asti nilluvdill; avn svasthyvu bhumiye mele vistarvagu-vdill. kttleyeulgidm avnu teulguvdill; avn keum-beglnnu jvaleyu badisuvdu; avn bayi v svas dimd teulgi heuguttane. meus heud vnu vyrrhtvvnnu nmbede irli; vyrrhtvve avn prtiphlvagiruvdu. avn smykke mumceye adu tiruvdu; avn keumbeyu hsr-aguvdill. hnnagd draksey gidmdte tnn kayi udurisi enney mrdmte tnn hvnnu cdrisuvnu. kptigl sbheyu halaguvdu; lmcgd gadargltnu bemkiyu suduvdu. avru kedinimd bsuragi vyrrhtv vnnu heruvru; avn grbhvu meusvnnu siddhmaduvdu.

16

yeubnu uttr keuttu heliddenmdre- ivugl hage anekvad vugltnu keliddene. nivellru katd adrne keuduvvre. vyrrhtvad matuglige amty umteu? uttr keuduv hage ninnnnu dhery pdisuvdu yavdu? nimm prnvnu nnn prand sthldlili iddre nanu sh nimh hage matdabhudu; matugltnu nimm mele kudisbhudu; nimge vireudhvagi nnn tle alladisbhudu. nnn bayimd nimmnnu bl pdisuvnu. nnn tutigl adrne nimge

up smn maduvdu. nanu matnadidre nnn neuvige upsmnvaguvdill; nanu bittre nnge enu upsmnvaditu? atnu ig nnnnnu dnisiddane; nnn jeuteyvrnnella ninu halumadidi. nnnnnu sukkuglimd tumbisiddi; avu nnge vireudhvagi saksiyadvu; nnn bdkltvnu nnnlli eddu nnn mukhd idruv saksikeudutttve. atnu tnn keupdli nnnnnu hridubiduttane; nnnnnu hgemaiddane. tnn hlugltnu nnn mele kdyyuttane; nnn veriyu tnn knnugltnu nnn mele mseyuttane. nnn mele tmm bayi tereyuttare; nimdegagi nnn kenneglnu bdiyuttare. ekvagi nnn mele kudikeul-luttare. devru nnnnnu bhkthihirige oppisuttane. dustr kege nnnnnu keuttubiduttane. nanu samt-vagiddag nnnnnu pudipudi madidnu. nnn kuttige hididu curucuragi madidnu; nnnnnu tnge guriyagi nillisidnu; atn billugarru nnnnnu suttikeumdiddare; nnn gumdigeglnu kdyyuttane. krunisuvdill; nnn pittvnu bhumiye celluttane. nnnnnu ododededu sithilpdisi; atnu surmnte nnn mele odibruttane. nnn memele geuni ttu heulidu dhrisidenu; dhulinli nnn keumbnnu apvitmadidenu. nnn mukhvu aluvdrim ubbi kempayitu; nnn reppel mele mrnd nerlu ade; adru nnn keglili blatkarvill; nnn prarthneyu nirmlvagide. bhumiye, nnn rktvnnu muccebd; nnn kugige sthl ilde irli. ig igeu, akasdlili nnn saksu umtu; nnn saksiyu unntdli ade. nnn snehitre nnnnnu hasymaduttare; devrige nnn knnirnnu surisut-tene. obbnu tnn nereyvngiseuskv vyajyvadvumte mnusyngeuskv devr mumde vyajyvadvuttiddre esteu olledu. kelvu vrsuglu mugidag nanu tirugi bard darihididu heuguttene.

17

nnn usiru kttide; nnn divsuglu mugidive; smadhighu nnge siddh vagive.2 hasygaru nnn bliylli iddar llveu? avr keupdli nnn knnu mumdu vriyuttalla. dy-madi nnn smgd iddu ninneumdige nnge heunevagu; nnneumdige ke ttuvvru yaru? avr hrdivvnu bud-dhige adgisidi; addrimd ninu avrnnu unntkkerisu-vdill. tnn snehitrnnu heugli matnaduvn mkl kn-nuglu ksinvaguvvu. nnnnnu jnrige gadeyag ma-didnu; avr mumde nanu barisuv vadyavadenu. nnn knnu duhkhdimd meubbayitu; nnn amggella ner-lin hage ave. idkkeuskv ytharthru ascry pduvru: nirmlnu kptige vireudhvagi tnnnnu udrekisikeullu-vnu. adre nitivmtnu tnn margvnnu hididukeulluvnu. suddh keglu llvnu brbrutta blgeulluvnu. adanyu niv-ellru tirugikeumdu bnniri; nimmlli nanu jnagynnu kmdukeullill. nnn divsuglu hadu heudvu: nnn hrd ykke svmtvagiruv nnn uddesglu bhmgva dvu. avru ratriyannu hlgnnagi madu ttare; belku kttley nimitt cikkdagide. nanu nirikisidre smadhiye nnn mne; kt-tleylli nnn hasigeynnu hasiddene. keuleyuvikege - ninu nnn tmde emdu hulke--nnn tayeie, nnn akkne emdu nanu helidenu. hagate ig nnn nirikse elli? nnn nirikseyvnu yaru neuduvru? nnn smgd dhulinli visramtiylliruvag avru patald aguliglige ilidu heugu-vru.

ag suhnad bilddnu uttr keuttu heliddenmdre– el-
liy vrede matugltnu mumduvrisuviri? grhisi keulliri,
amele matnadeun. yake navu psuvin hage enislp-
tevu? yake nimm knnugige tucchvagideve? ke-
updimd tnnnnu tane hriyuvvne, ninn nimitt bhumi
bidlpdbekeu? bmdt tnn sthldimd teulg bekeu?
haudu, niscyvagi dustr belku ari heuguvdu; avn be-
mkii jvaleyu prkasi sdu. belku avn gudardlli ktt-
laguvdu; avn dipvu avn kud ari heuguvdu avn bld
hejje glu ikktaguvvu; avn aleucneyu avnnnu deub-
buvdu. tnn kaluglimd bleylli sikkikeumdn; urlin
mele ndedukeulluttane. nenu avn himmdiytnu hi-
didukeulluvdu; kltnu avn mele blgeulluvnu. avn
pasvu bhumi yliyu avn keumdiyu hadiyllyi idlpt-
tite. sutllu digiluglu avnnnu hedrisi avn kalugltnu
ebbisuttave. avn blvu ksimyvuvdu, nasvnu avn bliylli
siddhvagiruvdu. avn crmrd blvnnu tinnuvnu; mrnd
ceuctl mgnu avn blvnnu tinnuvnu. avn bhrsvu avn
gudardealgimd killpduvdu; adu av nnnu digilugl
arsn blige ndisuvdu. avnigilld avn gudardlli adu vasi
suvudu; avn nivasd mele gmdhk cduri bruvdu. kel-
ginimd avn beruglu on guvvu; melinimd avn keum-
beyu keuyy lpduvdu; avn jnapkvu desdealgimd nas-
vaguvdu; bidigilli avnige hesru ilde iruvdu. belkin-
imd avnnnu ktt lege deubuvru; leukdimd odisuvru.
avn jnrlli avnige mgnu ill, meummgnu ill; avn nivas-
gilli uli dvnu ill. avn travay bruvvru ascrpduvru;
mumde heudvrnnu digilu hidiyuvdu. niscyvagi dustr
mneglu imthvugle; devrnnu tiliydv n sthlu ide.

19

yeubnu uttrkeuttu heliddenmdre– estr vrede nnn
pran vnnu neuyisi, nnnnnu matuglimd jjuviri?
ig httn sari nnnnnu avmanpdisidiri; nivu nge
anyrnte maduvudkke nacikepdu vdill. niscyvagi
nanu tppu madiddre nnn tppu nnn smgd ulukeullu-
vdu. niscyvagi nnn mele nimmnnu heccisi keumdre,
nnn nimdeytnu nnn mele heurisi vadisidre, devru
nnnnnu teulgisibittu, tnn bleytnu nnn mele bisid-
nemdu tiliybekste. igeu, tppineulgimd kuguttene,
uttr keuduvnnill; gttiyagi kuguttene, nyay tirvike ill.
nanu dat kudd hage atnu nnn darige beli hakiddane;
nnn darigilli kttle iduttane. nnn ghnteytnu nnnllimd
sulidukeumdn; nnn tley kiri tvnnu tegeudhakidnu.
sutllu nnnnnu nas pdisidrimd nanu heuguttene;
mrvvnu kiluv hage nnn nirkseytnu kittubittnu. atn
keupvu nnn mele heutti ade; tnn verigl hage nnnnnu
enisuttane. atn gumpuglu sh bmdu nge vireud-
hvagi tmm marg kttuttve. nnn gudard sutudmdu
iliyuttide. nnn sheudrrnnu nge dur madu ttane;
nnn pricyd snehitru nge anyre adru. nnn nereyvru
tdeyuttare; nnn pricyd snehitru nnnnnu mrettid-
dare. nnn mneylli tmguvuvru nnn dasiglu nnnnnu
prnemdu enisuttare; avr drstiylli nanu prdesdv
hage iddene. nnn sevknnnu kredre, avnu nge uttr
keuduvdill; nnn bayiymd avnnnu bedikeullbeka yitu.
nnn svasvu nnn hemdtige tiliyddagide; nnn heuttay
mkkltnu beduttene. balkru sh nnnnnu tirsirkisuttare;
nanu eddre nge eduru mataduttare. nnn apt sne-
hitrella nnnnnu ashysuttare; nanu pritmadivve

nge vireudhvagi tirugi ddare. nnn crmkku nnn
mamskku nnn elubu amtuttide; nnn hlhgl teugli
neumdigge tppisikeumdena. nnn snhitrad nive
nnnnnu knikrisiri, nnnnnu knikrisiri; yakmdre devr
ke nnnnnu muttide. devr hage nivu yake nnnnnu
himsisi; nnn mamsdimd trptiyagde iddiri. ha! nnn
matuglu brylptiddre, avu pustkdlli rcislpiddre kb-
bind kmthdimd sisd smgd nityvagi bmdeylli avuglu
kettlptiddre, esteu olledu! nnn vimeucknu jivi-
suttanemdu atnu kdey dindli bhumiye mele nillu-
vnmdu tilididdene; nnn crmd hulgl i deh vnnu
naspsididagyu nanu nnn srirdimd devrnnu neudu-
venu. atnnnu nge nane drstisuvnu; nnn knnugle
neuduvvu, bere yvrl; nnnneugle nnn amtrimdriyglu
lyvagive. nivu heluviru–avnnnu yake himsisu teeve?
matin beru nnnlli sikkuvdu. ktiy mumde amjikeul-
liri; nyaytirvike umtemdu nivu tilukeulluv hage ke-
upvu ktiy dmdnegltnu brmaduttide.

20

namathynad ceuphrnu uttr keuttu heliddenmdre–
addrimd nnnlliruv aturkkeuskrve nnn aleucneglu
nge uttr keuduttve. nnnnnu nimdisuv sikseytnu
kelidene; adre nnn atmvu nnn grhikey prkar nge
uttr keuduvdu. idnnu adiyimdlu amdre mnusynnnu
bhumiye mele itmdinimdlu ninu tiliyllive? enm-
dre, dustr jvyu svlp kalddu kptigl smteusvu ksn ma-
trddu. avn mhttu akaske eridru avn tle meghekke
muttidru tnn amedhyd hage nityvagi nasvaguvnu;
avnnnu neudid vru– avnu elli annuvru. ksnin hage
avnu kande hariheuguvnu; ratriy drsnd hage odisl-
pduvnu. avnnnu neudid knnu innu neuddu; avn sth-
lvnnu innu avnnnu kandu. avn mkklu bdv rnnu mec-
cisuttare; avn keglu avr vsug ltnu tirugi keuduttve.
avn elubuglu yavvn papdimd tumbiddru adu avn
smgd dhulinlli mlguvdu. avn bayige ketttnv si-
hiyagiddagyu naligey kelge adnnu bccittru adnnu
knikrisi adnnu bidde tnn bayiyeulge itukeumdru
avn aharvu avn kru lugilli marpttu avn udillli sprd
visvaguvdu. avnu numgid aisvryvnnu karibiduvnu;
avn heuttayeulgmimd devru adnnu heurd maduvnu.
srpgl vis vnnu hiruvnu; havin nalige avnnnu keullu
vdu. avnu jenu benne hriyuv hll gltnu ndiynnu
kalivegltnu neudnu. dudiddnnnu numgde tirugi
keuduvnu; astiy merege bdlu keuduvnu; avnu ulla
heumduvdill. dinnnu jiji teure dubittnu; tanu ktt
mneytnu kedvi bittnu. niscyvagi avnu tnn heuttaylli
saukhy tilukeulluvdill; tnge istvadrlli enu ulisikeul-
ludill. avn utdlli enu uliydu; addrimd avn vstugltnu
yaru neuduvdill. avn purntey heccigeylli avnige ikk-
ttagide; dustr keglella avn mele bruvvu. enaguvd-
mdre avn heutteynnu tumbu vdkkiruvag devru tnn
keupd uriynnu avn mele kluhisuvnu; avn aharkk-
agi avn mele surisuvnu. avnu kbbind ayudhkke odi-
heudre hittaley billu av nnnu tivyuvdu. avnu eledre
adu benninimd heurduvdu; avn pitteulgmimd mim-
cuv khdg bruvdu; avn mele hedrike glu ave. ella
amdharvu avn gupt sthlgilli idlpttite; yaru heuttisid
bemki avnnnu tinnuvnu; avn gudardlli uli dvnu nas-
vaguvnu. akasglu avn akrmvnnu prktmaduvnu; bhu-
miyu avnige vireudhvagi eluvdu. avn mney adayvu
teulgi heuguvdu; avn keupd divsdlli adu krgi heugu-

vdu. dustmnusynige devrimd bruv palu devrimd avnige nemislp ttiruv badhyteyu ide.

21

yeubnu uttrkeuttu heliddenmdre– nnn matnnu lksyvittu keliri; ivu nimm adrneglagirli. nnnnnu talikeulliri, nanu matnaduvnu; nanu mat nadid mele hasy madbhudu. nanadre mnusynige nnn duru heluvenu? heli dru nnn atmvu yake vyakulpdbardu? nnnnnu gmnisi ascrypdiri; bayiy mele ke ittukeulliri. nanu nenpu madikeumdre tlln pddutene; ndugu-vikeyu nnn mamsvnnu hidiyuttde. dustru yake bduki mudukragi haudu, trandimd blgeulluttare? avr smtandvru avr mumde avr smgd drdhvagiddare; avr smtandvru avr knnu gl mumde iddare. avr mneglu amjike illde smadhanvagive; devr keulu avr mele ill. avn guli hesde bsuru maduttde; avn aklu tppde iyuttde; tmm cickvrnnu mmdey hage kluhisu ttare; avr mkklu kunidaddutare. dmmidi yimdu kinnriyimdlu haduttare; keullin sbdkke sm-teusisuttare. smpttinlli tmm divs glnnu kleyuttare; ksnldli patalkke ili yuttare. avru devrige–mmnnu bittu heugu; ninn marggl tiluvlikeynnu navu mec-cuvdill. navu atnnu sevisuv hage srsvktu yaru? navu atnige binnh maduvdrlli nngs pryeyjvenu emdu heluttare. igeu, avr sukhvu avr keylli ill; dustr aleucne nngd dur vagide. estu sari dustr dipvu ari heuguttde; avr nasnvu avr mele bruttde; devru vedneglennu tnn keup dimd hmcuttane. avru galiy mumde iruv hullin hageyu birugaliyu bd keumdu heuguv heuttin hageyu iddare. devru avn mkklige avn apradhvnnu iduttane; avnu tilukeulluv hage avnige muyyige muyyi keuduttane. avn knnuglu avn nasvnnu neuduvvu; srsvktn ugrvnnu avnu kudi-yuvnu. avn blik avn timglekk mdhydlli hrid mele avn mneyli avnige enu smteus? devrige tiluvlikeynnu klisuvdumte? unntvadvrige atne nyaytirisuttanlla! ella samtvagiyu sukhvagiyu iru vagle obbnu tnn bl spurntvdlli sayuttane. avn teuttiglu halu tumbi yve, avn elubuglu mijeyimd hsi yagive. mtteubbnu khiyad prandimd sayuttane; avnu smteusdlli enu unnu vdill. dhulinlli mlguttare; hulglu avrnnu adgisuttve. igeu, nimm aleucneglennu nivu nnn mele blatkarilagi maduv yeucne glnnu tilididdene. nivu annuttiri–prdhaniy mne elli? dustr nivasgl guda rvu elli? margdlli haduheuguv vrnnu kellillveu? avr gurutuglennu nivu geuttumadillveu? aptin divskke kett vnu irislpiddane. ugrd divskke heurge trlpdvvnu. avn margvnnu mukha mukhiyagi avnige teurisi avnu madidd kkeuskr avnige muyyigemuuyi keuduvvnu yaru? avnu smadhighlige oyylpdu vnu; geuriy mele iruvnu. tggin gddeglu avnige rmyagiruvvu; ella mnu syrnnu tnn himde eleyuttane; avn mumdin vrige lekkvill. vyrthtdimd nivu nnnnnu smtesuvdu hege? nimm uttrglilli sullu ulukeulluvdu.

22

temanyad eliphjnu uttrkeuttu heliddenmdre–2 mnusynu devrige pryeyjnkvragiruvne? buddhi vmtnu pryeyjnkvragiruvdu tnge sriyeu? ninu

nitivmtnagiddre srsvktn meccbekeu? ninu ninn margglennu smpurn madikeumdre atnige labh umteu? ninn bhyyd nimitt ninnnnu gdrisi ninn smgd nyaykke bruvne? ninn kett tnvu bhlvllveu? ninn akrmglige amty villvste. summne ninn sheudnrimd idu tegedu keumdi; bttleyagiruvvr vstrglennu nivu sulukeumdi. dndivnye ninnu kudiy keudilli; hsidvnmid reuttiynnu himde gediddi. blisthnigadreu desvu avnde; gaurvd mnusynu adrlli vasisidnu. vid-hveyrnnu bridagi kluhisidi; dikkilld vr teuluglennu jijidi. addrimd ninn suttlu uruluglu umtu; bhyyv ninnnnu phkkne tllnpdisuttde. illve nivu neudd hage ktlumtu; jl prvahvu ninnnnu mucuttde. devru akas edtrdliddanllveu? nkstrgl ettr neudu, avu estu unnt! adre ninnu helutti–devru enu bilnu? atnu kargttlimd nyaytirisuvne? mmdvad meghglu atn mre; atnu neuduvdill; atnu akas mmdld mele ndeyuttane. dustr jnru nded purvkald dari ynnu neudikeumdiyeu? avru a kal dlli kdilylpttru; avr astivarvu prvah dlli keuredu heuyitu. mmmnnu bittu heugu emdu srsvktnu nmge enu maduvnemdu devrige helidvru avre. adre atnu avr mneglennu olledrimd tumbiddane; adru dustr aleucneyu nngd durvagide. nitivmtu neudi smteuspdvru. nirpradhiyu avrige geli maduvnu. niscyagi nnn astiye tege ylpdill; avrlli ulidvrnnu bemki dhisibiduttde. atnige pricritnagi smadhandimdiru; idrimd ninge melu bruvdu. atn bayimd nyayprmanvnnu tkkeu; atn matuglennu ninn hrdydlli ittukeu. srsvktn kdeg nivu tirugi keumdre ktlpduvi; ninn gudarglimd dusttvnnu dur maduvi. dhulinmte bmgarvnnu, hllgl klluglmte ophir bmgarvnnu tegedu hakuvi. ag srsvktnu ninge rksneyu smrddhiyad belliiyu agiruvnu. ag srsvktnlli nivu amndgeumdu ninn mukh vnnu devr kdeg ettuvu. nivu atnige vijnapne madlu ninnnnu keluvnu; ninn prmanglennu slisuvu. nivu enadru nirnyisidre adu ninge sthirvaguvdu mtu ninn margglilli belku muduvdu. obbnu tgguvlli ettuvdumtu annuvi; din nnnu atnu rkisuvnu. omtiyad nir pradhiyennu tppisuvnu; ninn kegl suddhtvmd avnu tppisikeulluvnu.

23

yeubnu uttrkeuttu heliddenmdre– iheutte nnn duru khiyagide; nnn etu nnn nittusurigimt bharvagide. nanu tilidukeumdu atnnu kmdukeumdre esteu olledu! atn pitth tnk bruvnu. nyayvnnu atn mumde siddhmaduvnu; nnn baynnu prtivadglmd tumbisuvnu. atnu nngd prtyuttrvagi keuduv matuglennu tilidu atnu heluvdnnu grhisuvnu. bhu sktiyimd nnn smgd atnu vadisuvne? ill, nnnlli atnu skti idu-vnu. alli nitivmtu avn smgd trk maduvnu; nanu nityvagi nnn nyayadhiptige tppisikeulluvnu. igeu, nanu mumde ndedre atnu alli iruvdill; himtirugidre atnnu grhisuvdill. edgdeylli, atnu kels madu vlli atnnu neuduvdill; blgdeylli atnu adgisikeulluttane, nanu kanuvdill. adre nanu hidiyuv margvnnu atnu tilididdane, nnnnnu seudhisidag nanu bmgard hage heurge bruvnu. atn hejjeynn nnn kalu hidiyitu; atn margvnnu nanu teulge neudikeumdenu. atn tutigl ajnege nanu himjriylil. nnn agtyd aharkkimt atn bayiy matuglennu heccagi lksisidenu. adre atnu omde

mnssullvnu, at nnnu tirugisuvvnyaru? tnn pranvu ape kisuv prkarve maduttane. nnge nemisi ddnnu atnu iderisuttane; ivuglme anekvu atnlli ave. ad-drimd atn mumde tilnpduttene; grhisikeumdu at-nige bhy pduttene. devru nnn hrdivvnu metgte ma-diddanlla; srsvktnu nnnnnu tilnpdisi ddanlla. kttley mumde nanu kdiylpd lill; amdhkarnvnu nnn mumde adgisiddane.

24

srsvsktnige kalglu mreyagde irlagi, atnnu tilidvru atn divsglunu neudde iruvdu yake? gdi glunu bdlisuttare, mmdeglunu blatkar dimd tkkeumdu avuglunu sakikeulluttare. dikkilldvtr ktteyynu tkkeumdu heuguttare; vidhvey ettnnu otteyagi tkkeulluttare. dridrnnnu margdimd teulgisuttare; desd dinru kuda adgikeulluttare. igeu, avru kaduk-ttegl hage tmm kelskke heurduttare. beligge keulle hudukuttare; arnyvu avrigu mkkklgu ahar keudu ttde. heuldlli tmm tmm beleyynnu keuydu dustn draksey teutdlli hnnu arisuttare. bettleyagi btte illede mlguvnte maduttare. cliylli avrige heuddu keullu vdкке ill. bettgl mleyimd teuydi ddare; asryvillde bmdeyynnu appikeulluttare. dikkilldvtrnnu tayiy meuleyimd kskeulluttare; bdvnimd otteyagi tkkeullu ttare. vstrvillde bettleyagiruvvrnnu tiru gadisuttare; hsidvru suduglunu heuru ttare avr geudegl nduve iddukeumdu enneyynu tegeyuttare; teuttiglunu tulidu dahpduttare. pttndeulgimd mnusyru nrluttare; gaypttvr pranvu kuguttde; adru devru tppuheirusuvdill. avru belkige vireudhvagi dmgeeddiddare; adr marg glunu avru ariyru; illve adr darigllli vasvagirru. beligge keulegarnu eddu dinnnnu dridrnnnu keulluttare; ratri yli klln hage iddane. vybhicariy knnu mumgttlege kadukeumdu – yav knnu nnnnnu neuduvdillvemu heluttde; mukh vnu mucciukeulluttane. hglu heuttu geuttu madikeumd mneglunu kttleylli keureyu ttare; avru belknnu tiliyru. udy kalvu avrige mrnd nerlin hageye iruvdu; mrnd nerlin digilglunu tilu keulluttare. nirugl hage avnu tivrvagiddane; avn bhagvu bhumiy mele spislpttide; avnu drakse teutgl margkke tirugu vdill. himd nirnnu on bhumiy bisilu hirikeul-luvnte papmadidvrnu smadhuyu hirikeulluttde. grbhvu avnnnu mretubiduvdu; hulvu avnlli svi ut heumduvdu; innu avn nenpu iruvdill; mrd hage anyayvu muriylpduvdu. herd bmjeyynnu avnu updrvpdisi dnu; vidhvege upkarmadill. blistrnnu tnn sktiyimd eleyuttane. avnu eddre avn jivdlli yav mnusynigu nmbike ill. avnnnu bhdrpdisuttane; avnu visramti tegedukeulluttane; adagyu atn knnuglu avr marggl hage ave. svlpkal avru unntvagiddu illede heuguttare; avru kuggi heuguttare; ellr hage avru margdimd tegeduhaklpduttare; avru tenegl tleynte keuyylpduttare. ig hige illdiddre yavnu nnnnnu sullugarnnnagi madi nnn nudiynnu vyrrh maduvnu?

25

a mele suhynad bilddnu uttrkeuttu heliddenmdre – deure tnvu hedrikeyu atneumdige ive; tnn unnt

sthlgllli atnu smadhan maduttane. atn senyglige lekk umteu? atn belku yar mele muduvdill? mnusynu devr bliylli nitivmtnaguvdu hege? striyimd huttid-vnu nirmlnagiruvdu hege? igeu, cmdrnodru heuleyu vdill. nkstrgladr atn drstige nirmilva giruvdill. mnusynemb hulvu mnusyn mgnebm krimiyu estu matrdivnu?

26

yeubnu uttr keuttu heliddenmdre – skti illdvngie ninu enu shaymadidi? tranvilld kege enu rksne madi-di? jnanvilldvngie enu aleucne helidi? iddmte iru-vdnnu ninu bhl vagi beudhisidiylla; yavn smgd mat-nadutti? yavn svasvu ninnimd heurduttde? sttu heudvuglu avugl nivasiglu nirugl kelge rupislpduttve. atn mumde nrkvu bettleyagide; nasnкке mre ill. ut-trvnnu sunyd mele vistrisuttane; bhumu ynnu enu illddr mele tug hakiddane. nirnnu tnn mmdvad meghgllli kttuttane. meghvu adr kelge siliheugdu; simha snd mukhvvnu himdegeyuttane; adr mele tnn meghvvnu vistrisuttane. hglu ratri mugiyuv vrede atnu nirin sutlu mere ynnu kttiddane. akasd stmb-hglu alladu ttve; atn gdrikege ascrypduttve. tnn sk-tiyimdm smudrvnnu bhedisuttane. tnn vive kdim grvistnnu heudeyuttane. atn atmnimd akasvu srm-garvagide; atn ke oduv srpvnnu rupisitu. igeu, ivu atn marggl bhagglu; atnnnu kuritu svlp bhag matr kelid-deve; adre atn prakrmd gudugnnu yavnu grhisikeullu vnu embdu.

27

yeubnu innu tnn samti etti heliddenmdre– nnn nyayvnnu teulgisid devr jivdeumdige nnn jivvnnu khimadid srsvkt jivdeumdige nnn svasvu nnnliyu devr atmnu nnn mugi nlliyyu iruv srvkald vregu nnn tutiglu dustvvnnu matnadvu; nnn nalige meus nudiydu. nimmnnu nitivmtrennuvdu nnge durvirli; nanu sttu heuguv vregu nnn ytharthtvnnu nnnimd teul gisuvdill. nnn nitiynnu drdhvagi hidu keum-diddene. adnnu nanu heuggeudisu vdill; nanu iruv vregu nnn hrdivyu nnnnnu nimdisuvdill. nnn stru dustn hagirli; nnge vireudh vagi eluvnu anyayvmtn hagirli. devru kptiy pranvvnu tkkeumdre avnu labh maduvdilli nirikse enu? avn mele ikktu bmdre avn meureynnu devru keluvne? illve srsvsktnlli anmdvagirvne? srvkaldli devrnnu kreyuvne? devr shaydimd ninge beudhisu venu; srsvsktnlli iruvvuglunu mre madenu. igeu, nivellru drstisid-diri; yake i prkar kevl vyrrhvagi heugi ddiri? idu dust mnusynige devrimd bmd palagide; blatkariglu srsv sktnimdm heumduv badhyte ide. avn mkklu hec-cidre khdgkke guriyaguvru; avn smt tiyru reuttiy-imd trptiheumdu. av nige ulidvru mrndlli hunlp-duvru; avn vidhveglu alde iruvru. avnu dhuinimte belliyinu kudisittu mninnimte vstrglunu siddh-madi keumdagyu siddh madikeulluttanste; nitivmtnu ut-tukeullu ttane; belliyinu nirpradhiyane paliduttane. huld hage mneyynnu kavlagarnu madiddr hage tnn gudislnnu kttiddane. aisvryvmtnu mlguttane; kud-islpdu vdill; knnu tereudre avnu ill. digilu glu nir-

inmte avnnnu hidiyuttve. ratri ylli birugali avnnnu sulukeulluttde. mudngali avnnnu ettikeumdu heugu ttde; avnu heugibiduttane; birugali avnnnu avn sthldimd harisi biduttde. atnu krune ilde avn mele haku ttane. atn keyllimd avnu odiye oduttane. jnru avn kdege cppone ttuttare. avn sthldeulgimdv avnnnu che emdu heurdissuttare.

28

bellige gniyu bmgarkke ceukk maduv sthlvu umtlla? kbbin vnnu bhumiyimd tegeyuttare; kllnnu krgisi tamrvnnu tegeyuttare. kttlege mere idu ttare. amdhkardllyiu mrnd nerlin llyiu iruv klluglennu kt-tkde vregu avru seudhisuttare. nivasdimd prvahvu heur cimmuttde. niruglu kalige tppisikeumdu ongi-heugi mnusyige durvagive. bhumi yimd reuttiyu bruttde; adre adr kelgi ndu bemki biddmte halagiru-vdu. adr klluglu nilmnigl sthlvagive; bmgard dhulu adkke umtu. a hadiynnu pksi tiliylill; hddin knnu adnnu drstislill; simhd mriglu adrlli ndeylill. ugr vad simhvu adnnu datlill. avnu bmdey mele ke hakut-tane; prvtglennu buddimd mgucuttane. bmdeglilli marg glennu keuredubiduttane; avn knnu amuly vad-dnnella neuduttde. avnu prvah glennu dd viardmte ktti mreyaddnnu belkige truttane. adre jnanvu elli deurkuvdu? grhike iruv sthl elli? mnusynu adr be-leynnu tilidukeulluvdill; jivitr bhumiylli adu deurku-vdill. agadhvu—adu nnnlli ill annuttde; smudrvu-nnn bliylli ill annu ttde. aprmjyinnu adkke bdlagi keudu vdill; adr krykkagi belliyinnu tuguv dill. adnnu ophirin bmgarkku amuly vad geumedhikkku nilkku bele kttuv dill. bmgarvu sphtikvu adkke smnagiru vdill; aprmjij abhrnglu adkke smvll; hvlvnnu mut-tuglennu nenpu maduvdill; jnand smpttu manikyg-ligimt meladdu. kusin pusyrage adkke idagiruvdill; suddh bmgarkke adnnu tugisuvdill. adre jnanvu el-limd bruvdu? grhiyke sthlvu elli? ella jivigl knnu glige adu mreyagide; akasd pksiglige mreyagide. nassthanvu mrvnu —adr suddiynnu nmm kiviglimd kelidheve annuttve. devru adr margvnnu grhisi keumdiddane; atne adr sthlvnnu tilididdane. galigu tukvnnu nemisi atnu bhumiy kttkdegv drstisi akasd kelge neuduttane. nirnnu alteyimd priman neudiddane. atnu mlege ktleynnu gudugin mimcige margvnnu madidag agle adnnu neudi prktisidnu; atnu adnnu siddhmadu haudu, priseudhisidnu. atnu mnusynige helidde nm-dre—igeu, krtn bhyve jnan; ke-dinimd teulguvde grhike.

29

yeubnu mte tnn prstapvnnetti heliddenmdre— o, mumcin ting lugl hageyu devru nnnnnu kapadid div-sgl hageyu nnge adre olledu. ag atn dipvu nnn tley mele heule yitu; atn belkinimd kttilli ndedenu. nanu nnn yauvnd divsglliddag devr mrmvu nnn gu-dard mele ittu. srv sktnu innu nnn smgd iddnu; nnn sutllu nnn mkklu iddru. nnn hejjejlennu benne yimd teuleyutta iddenu; bmdeyu nnn bliylli enney prvahglennu heuyyuttittu. pttvnnu hadu baglige heurtuheugi nnn pithvnnu bidiylli siddhpdissutta id-

denu. yuvkru nnnnnu neudi adgikeulluttiddru; vrd-dhru eddu niluttiddru. prdhanru nudiglennu bigihi-didu tmm bayiy mele ke ittu keumdru. ghnvullvru maunvadru; avr nalige avr amglkke amtitu. keluv kivi nnnnnu dhnyemdu hrsitu; neuduv knnu nnge saksi keuduttittu. meure yiduv dinnnnu shayvilld dikkilld vrnnu nanu tppisidenu. nasvaguvdkke siddhadvn asirvadvu nnn mele bru ttittu; vidhvay hrdivvu smteusdimd haduvmtu nanu madidenu. nitiynnu dhrisikeumden; adre nnge vstrdhagittu; nilu vmgiy hageyu kiritd hageyu nnn nyayvu nnge ittu. nanu kurudnige knnu kumtnige kalu agiddenu. dridrrige nanu tmdeyagiddenu; nanriydv nyayvnnu priseud-hisidenu. dustr dvdeglennu muri den; avn hllu-gleulgimdv beteynnu kittu tegedenu. nnn gudinlli nanu sayuvenu, mrli nmte nnn divsglennu heccisu-venu amdenu. nnn beru nirin bliylli hbbittu—nnn keumbey mele mmju ulukeullutta ittu. nnn ghnvu nnnlli heusdagittu; nnn billu nnn keylli heusdagittu. nnge kivigeuttu eduruneudi, nnn aleucnege maun-vagi ddu. nnn matin mele avru bere mat nadill; nnn nudu avr mele suriyitu. mleynte nnnnnu eduru neuduttiddru; himgaru mlege embmte bayi tegedru. nmbike illdvr kdege nge teurisdenu; nnn mukhd kleynnu avru kumdisill. avr margvnnu adukeumdu prdhannagi kutu geuladvvrnnu smtesuvvnagiye ar-smnte senyidli asinnagiddenu.

30

adre i divsgllli nngimt cikkvru nnnnnu neudi pri-hasymaduttare; avr tmdeglennu nnn kurimmdey nayigl smgd serisuvdkku ayeugyremdena haudu, avr kegl sktiy labh nnge yake? avrlli mudiprayvu nas-vayitu. keurte yimdlu brdimdlu omtigray purv dlli halu belu ad arnykke oduttare; peudey httr uppinn-seuppu kiluvvrige jaliy berugle avr reutti. jnrimd avrnnu heurge hakuttare; (kllr himdinmte avr himde kuguttare). bhykmrvad tgu gl smduglllyiu bhu-miy guhegllyiu bmdegllyiu vasvagirbeku. peudegl nduve kuguttare; turicig kelge kuduttare. huccr mkklagiyu haudu, kelmtdtvd mkklagiyu iddru. adre ig nanu avr hasyd ragvu haudu, avrige gadeyu adenu. nnnnnu ashyisuttare; nnge dur vagi odiheuguttare; nnn mukhd munde ugullu himdegyevdill. atnu tnn hggvnnu sdliasi nnnnnu srme pdisuttane; nnn mukhd munde kdiovankittu biduttare; blgdeylli yu-vkru eluttare; avru nnn kaluglennu duduttare; naskr vad tmm hadiglennu nnge vireudhvagi kttuttare. nnn dariynnu kedisuttare; nnn nstkkagi shaymaduttare; avrige shay knill. avru aglvad birukinlli niru bru-vmtu bmdru; nasdeumdige heurlu nnn mele avru bruttare. digiluglu nnn mele bmdve; avu galiy hage nnn pran vnnu himdttuttve; meghd hage nnn ksemvu dati heuguttde. adre ig nnn pranvu nnnlli heuyyilp-duvdu; dintvd divsglu nnnnnu hididve. ratriylli nnn elubuglu nnnlli tiviyilpudttve; nnn nrglu vis-ramti tegedu keulluvdill. nnn reugd mha sktiyimd nnn vstrvu bdlaguttde; adu nnn amgiy hage nnnnnu bmdhisuttde. atnu nnnnnu kesrinlli deubiddane; duligu budigu smannadenu. ninge meureyiduttene, adre ninu uttr keuduvdill; nimitukeulluttene, adre ninu nnnnnu lksisuvdill. ninu nnge krurvadi; ninn

key sktiyimd, nnnnnu edurisutti. nnnnnu galige et-tutti; adnnu httiheuguv hage madi, nnnnnu purn-vagi ksinmadutti. mrnkku ella jivigl nemkvad mnegu nnnnnu tirugisuvi emdu tilididdene. adre atn nasdlli avru meureyittre, smadhige atnu ke cacuvdill. kstdlli iddvniageuskr nanu attenllu? dridrni geuskr nnn pravnv duhkhpdlillveu? nanu ollednnu niriksislu ke-dubmtu; belknnu eduru neudlu, amdhar bmtu. nnn kruluglu summnrde beyuttve. smktgl divsglu nge mumgeumdnu. bisilu ilde duhkhisuvvnagi nanu heudenu, nanu sbheylli eddu kugidenu. ghtsprglige sheudrnadenu; gube glige nanu jeuteyvnadenu. nnn melin crmvu kppgayitu; nnn elubuglu usn dimd be-mdive. nnn kinnri geulatvu nnn keullu aluvvr sbdhvu ayitu.

31

nnn knnugleudne odmbdike madidenu; knnikey mele lksyividuvdu hege? melinimd devr bhagvu unnt vad sthlglimd srsvktn badhyteyu yavdu? dust-nige nasvillveu? apkar maduvvrige kthin sikseyil-lveu? atnu nnn margglennu neudi, nnn hejjeeglennella enisuvatnllveu? nanu vyrtthvagi ndedeukmid-dre meuske nnn kalu tvrepttre atnu nitiy trasinlli nnnnnu tugli; devru nnn smpurnteynnv tilidukeulli. nnn hejjeu dariyimd teulgiddre, nnn knnugl himde nnn hrdivu heugiddre, nnn amgegllli deus httdre, nanu bittuvdnnu bereubbnv tinnli; haudu, nnn smtitiy nirmulvagli. nnn hrdivu strigeuskr mrulu geumdidre, nnn nereyvn bagl httr nanu heum-cikeumdidre, nnn hemdti mtteubbni geuskr bisli; mtteubbrv avl mele orgli. yakmdre adu mha papvu haudu, nyayadhiptiglige bruv akrmvu agiruvdu. adu nasvaguv vreve dhi svnmth, adayvnella nirmul madu vmth agniyagiruvdu. avru nnn smgd vadisu-vag nanu nnn dasn, dasiy nyayvnnu tirsiriddre, de-vru eluvag nanu enu maduvenu? atnu vicarisuvag, atnige enu uttr keuduvenu? grbhdlli nnnnnu um-tumadi datnu avnnnu umtu madiddanlla? nmmnnu grbhdlli rupisidatnu obbne allveu? nanu bdvr istvnnu himtegediddre vidh vey knnuglennu nirasepdisiddre, dikkilld vnu adrlli unnd hage nanu matr nnn tuttu umdidre, (yakmdre nnn yavvndim nnneumdige nanu avnnnu tmde ynte belesidenlla. nnn tayiy grb-hdimd avlennu ndisidenlla). btte ilde nas vaguvvnnu dridrnige heudike illdiruv dnnu nanu neudidre avn seumtvu nnnnnu asirvdisiddre nnn kuri mmdey unneyimd avnige becge agdidre dvar dlli nnn shayvnnu kmdu nanu dikkilld vn mele nnn kecacid-re, nnn heglu bennin gubbeyimd billi. nnn teulu elubi nimd muridu heugli. devrimd bruv nasvu nnge hedrikeyagittu; atn unnt kkeuskr nanu tallarde id-denu. nanu bmgarvnnu nnn nirikseyynnagi ittiddre, ap rmjige-ninu nnn bhrsvu emdu helidre, nnn aisrvyvu bhlvagine emdu nnn ke bhlvagi smpadisi keumditemd nuu smteusisiddre, sarynu heuleyu-vdnnu cmdrnu prbheylli ndeyuvdnnu nanu neudlagi, nnn hrdivu amtrmgdlli mrulugeumdu, nnn bayimd nnn keynnu muddittiddre; idu sh nyayadhiptiyimd siksispdruv adprhavige; yakmdre unnt dliruv de-vrnnu beumkidvnagiruvenu. nnnnnu hgemaadvvn naskke nanu smteuspttu, avnnnu kedu kmdu hidiyi

temdu grvpttre, sapdimd avn pran vnnu keluvu-drimd nnn bayiyyu pap madgeudisilll. avn mamsdimd nnge trpti keuduvvnaru emdu, nnn gudard mnusyru hellillveu? prdessthnv bidi ylli ilukeullilll; adre nnn baglennu margsthrige tereyutta iddenu. nanu ede ylli nnn anyayvnnu adgisi, adamn prkar nnn drehuvnnu mucckieullilll. deudd smuhkke hedrideneu? kulgl udasindimd klvgeumdeneu? heurge barde maun-vagiddeneu? keluvvnu nnge sikkidre vasi; igeu, srsvktnu nnge uttrkeudli; nnn vireu dhiyu pustkvnnu breyli, ide nnn ase. nnn heglili adnnu niscyagi heuruvnu; adnnu kiritvagi ktikeulluvnu. nnn hejje gl enikeynnv atnige teurisuvenu; adhipti yagi atn sviapkke bruvnu. nnn bhumiyu nnge vireudhvagi kugidre, adr saluglu kud duridre, adr phlvnnu nanu hnkeudde timdidre, adr yajmanr pravnvnu tegedu-bittiddre, geudhige bdlagi mullu jvegeudhige bdlagi kleyu beleyli. yeubn nudiglu mugidvu.

32

ag a muru jnru yeubnige uttr keuduvdnnu bit-tru; yakm dre avnu tnn drstige nitivmtnagid-dnu. ag ramn bmdhuvad bujnad brkeln mgnad elihuvn keup yeubn mele uriyitu, avnu devrigimt tnnnnu nitivmt nemdu sthapisiddrimd avn keup uriyitu. avn muvru snehitr meleuy avru uttr km-dukeullde yeubnnnu khmdisiddrimd avn keup uriy-itu. ag elihuyeu bn matuglu mugiyuv vregu kadu keumdnv; avru tngimt hiriyragiddru. a muvr baylli enu uttrvillvemdu elihu neudidag avn keup uriy-itu. ag bujnad brkeln mgnad elihu uttrkeuttu heliddenemdre-nanu ollepraydvnu, nivu nereyvr; add rimd nanu hedri nnn abhiprayvnnu ninge tilisu-vdkke bhypttenu. din gtisidvru matnadli, bhl vrus-dvru jnanvnnu beudhisli amdenu. adre mnusynlli atm umtu; srsvktn svasvu avnige grhike keuduttde. deudd mnusyre buddhivmtrll; mudukre nyayvnnu grhisikeulluvvrl. addrimd nnnnnu kelu; nnn ab-hiprayvnnu nanu tilisuvnu amdenu. igeu, nimm matugligeuskr nanu eduru neudidenu; nivu enu hel-bekemdu hudukuttiddag, nimm vivadigle kivigeut-tenu; adre igeu, yeubnnnu mnganisuvvnu avn matu glige uttr keuduvvnu nimmlli obbnu ill. navu jnan-vnnu kmdukeumdevu; mnu synll, devru avnnnu tluttanemdu hel bediri. nnge vireudhvagi avnu nudi glennu siddhmadiill; nimm matuglimd nanu avnige uttr keuduvdill. avru vismygeumdu innu uttr keud lill; avru matnaduvdnnu nillisidru. avru matnade iruvdrimd nanu eduru neudidenu; yakmdre innu uttr keudde nimtiddare. nanu nnn palagi uttr keuduvnu: nane nnn abhipray tilisu-venu. visyglimd nanu tumbiddene: nnneulgin atmnu nnnnnu irikisuttde. igeu, nnn heutteyu tereypldd draksarsd hageyu odedu heuguv heus buddligl hageyu ade. nanu cetnygeullvmte mat-nadu venu: nnn tuitiglennu teredu uttr keudu venu. nanu yav mnusyn mukhdaksiny neudenu, illve mnusynnnu heuglenu. heugludnnu ariyenu; svlp kaldlli nnn nirmaniknu nnnnnu oyyuvnenu?

addrimd yeubne, nnn matuglInnu kelu; nnn ella nudiglige kivigeudu emdu kelikeulluttene.2 igeu, ig nnn baynnu tereddene. nnn nalige nnn baylli matnaduttde. nnn matuglu nnn hrýd ytharthtey-imd iruvvu mttu nnn tutiglu vivekvnnu spstvagi uccrisuttve. devr atmnu nnnnnu umtumadidnu; srsvsktn svasvu nnge jivvnnu keuttitu. ninu nnge uttr keuduvdkke sadhyvadre ninn matuglInnu sid-dhmadikeumdu nnn mumde nimtukeu. igeu, nanu devr mumde ninn hageye iddene; mnninimd nanu sh rupispttiddene. igeu, nnn bhitiyu ninnnnu hedris-lardu; ilve nnn ke ninn mele bharvagdu. niscyvagi ninu nnn kiviglilli heliddi mttu nanu ninn matugl sbdvnnu keliddene. enmdre-nanu dreuhvilldv-nagi suddh nagiddene; nanu ytharthnagiddene; il-ve nnnlli apradhvill. igeu, atan nunge uttr keudut-tene; enmdre devru mnusynigimt deuddvnagiddane. ninu atn smgd yake vadisidi? atan ninn yav visydl-lyi uttr keuduvdill. omdu sari haudu, erdu sari de-uvr matnaduttane; adru mnusynu adnnu grhisikeul-luvdill. svpnldli ratriy drsn dlli; gadh nidreyu mnusyr mele biluvag mmcd melin tukdikeglli atan mnusyr kiviglInnu teredu siksnd matu glInnu avrige mu-drehakuttane. mnusy nnnu avn uddesdimd teulgisu-vdcku mnusyn grvvnnu adgisuvdkku hage madut-tane. avn pravnInnu kuniyimld lu avn jivvnnu ktiy-imd nasvagd hageyu kapaduttane. avn tnn hasigeylli neuvnimd siksns lpdvmtll; nanu nunge uttr kthin-vad neuvu umtu. avn jivkke reuttiyu avn pranke svi utvu ashyvagive. avn srirvu kand hage sveyuttde; kandidd avn elubuglu belaguttve. haudu, avn at-mvu smadhigu avn pravnu nasmaduvvr sviapku eleylp duttde. shsr jnrlli obbnad mdhysth nagiruv dutnu mnusynige avn ytharth teynnu tilisuvdkke avn bliyllidre, ag atan avnige krpaluvagiddu ku-nige iliyu vdrimd avnnu bidaduttane; nanu vimeu cney kryvnnu kmdukeumden. ag avn srirvu mguvin srirkkimt mrduvagiru vdu; avnu tnn yaavn divglige tirugi keulluvnu. avnu devrige binnh madu vnu; atan avnige krpaluvagiruvnu. avnu atan mukhvvnu sm-teusdimd neuduvnu; atan mnusynige tnn nitiynnu anugrhi svnu. atan mnusyrnnu neudi-yavnadru-nanu papmadi; yayvnnu vkrmadiddene, adre nnge adrimd labhvaglilli emdu helidre; atan avn pravnu kunige heugdmte kapaduvnu. avn pravnu belkInnu neuduvdu. igeu, ivellvuglInnu anak sari mnu synige maduttane. avn pravnInnu kuniyimld hintirugi tmdu jivd belkinimd avnnu belguv hage maduvnu. o yeubne, cennagi gurutisu; nnn matige kivigeudu. maunvagiru, nanu matnadu ttene. ninge heluvdkke enadru iddre nnge uttr keudu; matnadu, ninnnnu nitivmtneumu nirnyisuvdkke iccisuttene. illiddre nanu heluvdInnu kelu. maun vagiru, nanu ninge jnan-vnnu klisuttene.

innu heccagi elihu prtyuttrvagi heliddenmdre-o jnanigle, nnn nudiglInnu keliri; tildivre nnge kivigeudiri. aharvnnu bayi rucineuduvmtte, kiviyu nudiglInnu priseudhisuttde. nayavnnu navu adukeulleun; olledenemdu nmmeulge nave tilidukeulleun. yeubnu-nanu nitivmtnagiddene, devru nnn nyayti rpnnu tegedubittnu. nnn nyaykke vireudh vagi nanu sulladleu? dreuhvillde nnn gayvu maydmthdde emdu heliddnu. yeubnmte hasyvnnu nirinmte kudiyuv purusnu yaru? avnu apradh madu vvr shvasdlli heugutta, dust jnr smgd ndedukeulluttane. avnu-devr smgd anmdisuvdu mnusynige upyeug villvemdu heluttane. addrimd tiluvlikeyull jre, nanu heluvdInnu keliri, devrige dusttvvu srj sktnige anyayvu durvagirli. mnusyn kelskke atan muuyikeuduttane, mnusyn margd prkar avnu kmdukeulluvmtte maduttane. haudu, niscyvagi devru dusttvvnnu maduvdill, ilve srsvsktnu nayavnnu deumkumaduvdill. yavnu atnige bhumiy mele adhikar keuttiddane? ilve atnige srleukvnnu umtumadiddane? atan mnusyn mele mnsittu, tnn atmnnu svasvnnu tnnlli kudisidre; skrigella ottagi nasvagu vvu. mttu mnusynu dulige tirugu-vnu. grhike iddre idnnu kelu; nnn nudigl sbdkke kivigeudu. nayavnnu hgemaduv vnu aluvneuv? ghnavd nitivmtnnu ninu khmdisuttiyeu? arsnige dustnemdu prdhanrige blhinremdu heluvdumteu? atan prdhanr mukhdaksiny neudu vneuv? dhniknnu bdnigimt heccemdu lksi svnu? yakmdre ibbru atan ke kels vagiddare. avru ksnmatrdlli sayuttare; mdhy ratriylli jnru klvlgeumdu gtisi heuguttare; prakrmiglu ke seukde tegeylduttare. atan knnuglu mnusyn marggl mele iruttve; avn heugeuglInnella neuduttane. dustnn maduvvru adgi keulluv hage kttlu ill, mrnd nerlu ill. devr blige nyaykke bruv hage, mnusyn mele atan heccu gmnviduvdill. lekkvilld prakrmiglInnu curu curu madi, mteubbrnnu avr sthldlli niillisu ttane. addrimd avru nasvagumteu atan avr kelsglInnu tilukeumdu ratriylli tirugisi biduttane. avru dustremdu bereyvr drstiylli bhirmgvagi avrnnu heudeyuttare. avru atnimd hintirugi atan margglInnu lksisill. hige bdrv kugu atan blige bruvmtte madu ttare, mttu atan badhislpduvvr kugnnu keluttane. atan samt madidre yavnu kedu maduvnu? atan mukhvvnu mremadidre atnnu drstisuvvnu yaru? jnamgkke vireudhvagi madidru sri, mnusy matrd vrigadru sriye. hige jnrige uru lagdmte kptiyu aluvdill. niscyvagi devrige heltkkddenmdre-nanu sikseyvnnu taliddene, innu mele kettin maduvdill. nanu neuddidInnu ninu nnge beudhisu; nanu anyayvnnu madiddre, innu mele tirugi madenu. ninn mnsin prkar ir bekeu? ninu tirskrisidru adu keumdru atan prtiph keuduvnu nanll. tiluvlike yullvru nnge helli, jnaniyu nnn matnu kelli. yeubnu tiluvlikeyillde mat nadiddane. avn matuglu bud-dhiyullu glll. dustragi yeubn prtyuttr gligeuskr avnu kde vrede seudhislpd bekemdu nnn apeske. tnn papkke dreuh vnnu kudisuttane; nmm mdhyldli cppoale ttuttane; devrige vireudhvagi tnn matu glInnu adhikmaduttane.

idllde elihu matnadi heliddenmdre– nnn nitiyu devr niti gimt deuddu emdu ninu heliddu sriyad ddemdu ninu nensuttiyeu? ninu–nge enu pryujnaguvdu? nnn papvu teule ylpttre nnge labhvenu enuvi. nanu ningu nnn smgd iruv snehitrigu uttr keuduttene. akasglunu drstisi neudu, meghglunu drstisu; avu ningimt ettrvagive. ninu papmadidre atnige vreudhvagi enu maduvi? ninn drehglu heccidre atnige enu maduvi? ninu nitivmtnagi ddre atnigenu keuduvi? illve atnu ninn keyimd enu tegedukeulluvnu? ninn hagi ruv mnusynige ninn dustvvu kedu mad bhudu. mnusyn mgnige ninn nitiyu labh madbhudu. bhu blatkard deseyimd blatkard madlptvru kuguvmtu avru maduttare; prakrmigl teuligeuskr meureyiduttare. adre ratriylli giteglunu keuduv nnn nirmaniknag devru elli emdu yaru heluvdill. atnu bhumiy mrggligimt nnge heccu klisi, akasd pksigligimt nmge adhik jnanvnu keuduttane. alli avru kettvr grvd nimitt meureyidlu uttr keuduvdill. niscyavagi vyrtthvad ddnu devru keluvdill. il-lve srsvktu adnnu lksisuvdill. ninu avnnnu drstisuv dillvemu ninu helidru nyaytirpu avn munde iruvdu; addrimd ninu atnlli bhrsvidu. adre ig adu hagllidruvdrimd atnu tnn keupdimd enu vicarisde id-dane; avru avnu deudd ikkttinlli adnnu tilukeullu-vdill. addrimd yeubnu vyrtthvagi bayi teredu tiluvlike illd nudiglunu heccisuttane.

eliu mumduvridu heliddenmdre– ngeuskr svlp tali keu; ag ninge prktmaduvunu; yakmdre devr prvagi innu matuglumtu. nnn tiluvlikeynnu dur-dimd tkkeumdu bruvunu; nnn nirmaniknige ni-tiynnu sllisuvunu. nij vagi nnn matuglu sullli; tiluv-likeylli smpurnnadvnu ninn blyillidane. igeu, devru blisthnagiddu yannu tirkar maduvdill. atnu bld-lyu jnandliyu prakrmiyagiddane. dustr jivvnu atnu kapaduvdill. adre bdv rige sriyaddnnu keuduttane. nitivmtrimd tnn knnuglunu teulgisuvdill. avru ar-sugl smgd simhasndlli iddare. haudu, atnu avrnnu, emdemdigu sthirpdisuttane. avru unntkkerislpptid-dare. adre smkeule glimd ktlpttidare. badhey bmdhglimd hidilylpttidare. avr krtyvnu dreuh glunu avuglli blegeumdredu avrige teurisuttane. atnu avr kiviynnu siksegagi teredu dustn bittu tiru-giremdu avrige ajnapisuttane. avru vidheyragi se-visidre tmm divsglunu abhivrdhhiylli vrus glunu sukhdllyu puresuvru. avru vidheyragiddre ktiy-imd nasvaguvru; tiliyde sayuvru. hrtydlli kpt iru vrvu keupvnu kudituttare. atnu avnnu bmdhisidre avru meureyiduvdill. yauv ndlli avru sayuttare. avr jivvu apvi trr mdhydlli ide. bdvnnu atnu kstd sthitiyimd tppisuttane. badheylli avr kivi ynnu tereyuttane. ninnnnu atnu hageye ikktineulgidm tegedu ikkttilld visalvad sthlkke brmad bhudagittu; ninn mejin mele idtkkvuglu keubbinimd tumbid-vuglagiruvvu. adre ninu dustn nyayvnu pure-sidi; nyayvu tirpu ninnnnu hidiyuvu. raudr umtu, avnu ninnnnu omde pettinimd ooyd hage neudu; deudd vimeucney kry ninnnnu bidisdu. avnu ninn

aivryvnu lekkisu vneu? bmgarvnu bld ella sk-tiglunu lekkisnu. jnglu tmm sthldli odeylpduv ra-triynnu bysbed. dustnkke tirugd hage eccrvagiru. ksttkimt idnne ninu adukeumdi. igeu, devru tnn sk-tyilli unntnagi ddane; atn hage beudhisuvnu yaru? atn margvnu atnige nemisidvnu? ninu kettddu madidi emdu heluvvnu? mnusynu neuduv atn krtyglunu ghn pdisuvdkke nensikeu. ella mnusyu adnnu neudbhudu, mnusyu durdimd drstisuttare. igeu, devru deuddvnagiddane. navu atnnu ariy-dvragiddeve. atn vrusgl lekkkke seudhne ill. atnu nirin hniglunu kudisidag, adr mmjin prkar mleyvnu surisuttve. meudglu adnnu surisi mnu syn mele sm-rddhiyagi suriyamaduttve. meudd vistirteynnu atn gadard sbdhvnu tilukeulluvnu? igeu, tnn sut-tlu belknu vistrisi smudrd agadhvnu mucuttane. avuglimd jnglige atnu nyay tirisuttane; smrdhiyagi atnu ahar keuduttane. meghglimd belknu mucu-ttane; adr sbdvu adr visy tilisuttide; avugl mdhy-dlli bruv meuddimd prkasis dmte appnekeuduttane. psuglu sh mmjin visyagi tilisuttve.

idkkeuskr nnn hrtyvu ndugi tnn sthldimd kdluttde. atn bayimd heurdv dhvniy sbdd svrvnu lksykeuttu keliri. ella akad kelge atnu adnnu ndisuttane. tnn mimcnu bhumiy amcugl vreve ndisuttane. adr tru-vay sbdvu grjisuttide; tnn mhttin sbddimd gudugut-tane. atn sbd kllpduv avu glunu himdegeyuvdill. devru ascryvagi tnn sbddimd guduguttane; navu grhisd mhttuglunu atnu maduttane. atnu himkku mlegriyuvikegu mley blvad heuyyuvikegu bhumiy mele bilu anlragi atn krtyvnu jnrellu tilukeulluv hage ella mnusyr keynnu mudrisuttane ag mrgglu gvigllli seri tmm sthldli uliyuttve. dksindimd biru galiyu uttrdimd cliyu bruttde. devr svasdimd niru gdde aguvdu; vistarvad niru mudurikeulluvdu. niru heuyyuvikeymd meudvnu bharmaduttane; atnu tnn belkin meghvnu cdrisuttane. atnu ajnapisuv prkar bhuleukd mele atnu avuglige nemisid ella kels maduvdkke adu suttlu tiru guttde. siksegagi avn bhumigagi kru negagi atnu adnnu brmaduttane. o yeubne, idkke kivigeudu, maun vagi nimtu devr adb-hutglunu grhisikeu. devru avuglige appne keudu-vdnu atn meghd belku heuleyuvdnu ninu tilu keul-luttieyu? meudgl tugatvnu tiluvlikeylli smpurnn adbhtglunu tilu keulluttieyu? dksin galiymd bhu-miyu kayuvag ninn vstrglu hege bisiyaguttve? erk heuyd knndiy hage blvagiruv akasvnu atn smgd mldvagi ninu vistrisiddieyu? atnige enu hel-bekemdu nmge tilisu. kttlegeuskr navu siddhvagi ruvdill. nanu mataduttenemdu atnige tilislpdbekeu? mnusynu matadidre nij vagi numglpduvnu. adre ig avru meudglilli heuleyuv belknu neuduvdill; galiyu hadu avu glunu nirmal maduvdu. uttrdimd uttm hvaman bruttde; devr blyilli bhymkrvad ghn umtu. srv sktnnu navu kmdukeulluvdill; atnu sktiyllyu nyaytirpinliyu bhunitiyllyu nnn ttagiddane; atnu srmepdisuvdill. ad drimd mnusyu atnige bhyp-duttare; hrtydlli jnanigladvrellnnu atnu lksisuvdill.

ag krtnu yeubnige birugali yeulgimd uttr keuttu– tilu vlíke illd matuglimd aleucneyynu kttlagi maduv ivnaru? purusn hage nduvnnu kttike; nanu ninnnnu keluvenu; ninu nnge uttr keudu. nanu bhumige astivar hakidag ninu elli iddi? ninge grhíke id-dre tilíypdisu. ninge tilididdre adr alteglnnu hakid vnaru? illve adr mele gereynneledvru yaru? yavdr mele adr astivar sthírvagide? illve adr muleglínnu ittvru yaru? ag udyd nkstrglu kud hrshdvni maduvag devr putrrella ulla sdímd arbhísídrú. smudrvu grb-hdeulgímd heurbímdte, adu bedhísíkeumdu bmdag smudrvnnu baglugímd muccídvnu? nanu adr vstrvagi meghvnnu adkke btteyagi amdh karvnnu madídag adkke nnn nemvnnu nírvísídenú; adkke agulíglínnu baglu glínnu íttenú. íllíy vree bmdu mumduvriy kuddu; íllí ninn teregl ahmkar níllí amdenú. ninn dívsíglarbhý belíggege apne keut-tíyeu? adu bhúmíy amcuglínnu hídíyuv hageyú dstru adreulgímd jhadíslpdr hageyú udykke adr sthílvnnu tilíypdísdíyeu? mudreyímd mnnu aguv hage adu marpúttde; vstrd hage adu nímrítrúttde. dústrímd avr belku hímegeyílpúttde. etíd teulu murídu heuguvdu. nínu smudrd búggeglíllí prvesíí illve agadhínnu hudukuvdríllí nínu tírugadí díyeu? ninge mrrnd bagluglu terey lpttveú? illve mrrnd nerlín bagluglínnu nínu neudídíyeu? bhúmíy vísar glvree nínu grhísídíyeu?ídnella tílu keumdre tilíypdísu. belkín nívaskke dari yavdu? kttle yadreu adr sth-ílvellíde? adr gdíy vree adnnu tegeđukeulluvíyeu? adr mnege heuguv hadíglínnu grhísídíyeu? ag hutíd-drímd adu níngé tilíyúvdeú? ninn dívsígl lekvru bh-lvágíveylla. nínu hímd ugrángíllí prvesíí díyeu? íl-lve aneklínn ugránglínnu neudídíyeu? avuglínnu nanu íkktín kalkkagíyú smr mtu yúddhígl dívsíkkagíyú ít-tukeumdídené. belku bhagva gúvmt, mudn galí bhúmíy mele cdurúvmth, margvu yavdu? tumbí hríyuv níruglínnu víbhag madídvru yaru? jlíkke dhareglínnu gúduígl mímcí ge margvnnu nemísíd-vnaru? adu mnusyníll bhúmíy meleuy nírríll árny-dlíly suríyúvdu; halu belu glíge trptíyínnu umtu madúvdu; plygl meulíkeynnu meulísúvdu. mlege tmde íddaneú? illve mmjín hníglínnu huttsíu vvnu? yavn heutteyeulgímd níru gdde heurúttde? akasd hímvnnu huttsíí dvnu? klín hage níruglu adgúttve; agadhí melbhagvu heppúgttúvdu. nínu vrsbh rásíy síku prínám lnnu bmdhísvíyeu? illve mrgsírđ smíke leglínnu bícbíllíyeu? nínu rásíglínnu avugl káldlíllí heurge truttíyeu? illve spptareglínnu avugl pu-tr shít vágí nínu ndísuttíyeu? akasd kttle glínnu nínu tílukeulluttíyeu? illve adr adhíkarvnnu bhúmíyllí nírvíyí suttíyeu? nírvín smrdđdíyú nínínnu muccuv hage ninn sbdvnnu meudígl kđege ettuttíyeu? mí-m-cuglu heugí ígeu, íddevemdu níngé heluv hage nínu avuglínnu kluhísuttí yeu? yavnu amtrydíllí jnán ídu ttané; íllve yavnu hrđykké grhíkeynnu keuttíddané? yavnu meudíglínnu jnán dímd enísuttané; dúlíyú gt-tíyagutta bruvag mtu gđdeglu otágí amtvavag akasđ búddhíglínnu heuyúvnnu? símhíkkéuskr nínu beteyaduvíyeu? illve avu guheglíllí kutúkeulluvag, gvíyllí heumcí mglírvavag, prayđ símhígl áseynnu puresúvíyeu? adr mríglu tínnuvdkke íllde áledú,

devríge meureyíduvag kágege adr áharvnnu síd-dhmadúvnnaru?

39

bmdégl kadu mekeglu íyuv kalvnnu nínu tílíyut-tíyeu? dúppígíge vedne brúvdínnu prámírsu ttíyeu? avugl grbh tumbuv tímglu glínnu enísuttíyeu? avu íyuv kalvnnu tílíyuttíyeu? avu beuggíkeumdu mríglínnu haktutte. vednéglínnu prhírísíkeulluttve. avugl mríglu cmdvágíddu perínllí beleyúttve; avu heurtu heugí avugl blíge tírugí brúvdíll. kaduk-tteynnu bíduge madi kluhísídv vnaru? kadukttéy smíkeuleglínnu bídsídv vnaru? árnyvnnu adr mneyagíyú uppín belínnu adr vassthlvágíyú nemísí ddenlla. ptínd smúhíkke gelí madúttde. odísúvvn kugnnu lksísuvíll. prvt glíllí kmáddella adr mevú; hsuráddnnella hudukúttde. kadu keunvu nínínnu sevísíu mnságí ruvdeú? illve ninn geudlíy blíyllí lúlukeullúvdeú? kadu keunvnnu húrí yímd salagí kttúvíyeu? illve adu ninn hímdé kníveglíge heudeyúvdeú? adr sktí bhlvágírvúdrímd adrllí bhrvs ídúvíyeu? ninn kelsvnnu adkke oppísúvíyeu? adu ninn bíjvnnu mnege trúvdeumdu ninn kndlíl kúsíduvdeumdu adnnu nmbúvíyeu? nínu nívlígíge amdvad rekkeglínnu ústrpksíge gríglínnu rekkeglínnu keuttíru ttíyeu? adu tnn meutteglínnu bhúmí yllí bíttu dúlínllí avuglínnu bísmádu ttde. kalu adnnu túlídítu, íllve advíy mrg adnnu jjíttu mdu mretu bídúttde. tnn mríglínnu tnnvuglívemdu kthínvagi ndísúttde. tnn kstvu vyrthvemb hedríkeyu íll. devru adkke jnán tppísíddané. grhíkeynnu adkke keudlíll. unttkke odúv smýllí kudureynnu rahutínnu neudí ngúttde. nínu kudurege tranvnnu keuttídíyeu? adr kúttígege gúduíglínnu heuddísídíyeu? mídtéy hage adnnu bhýpdsíuttíyeu? prtápvu, adr mugin seúrleyu bhým krvagíde. adu tggínllí kereyúttde; tnn sktíyllí smteúsíúttde; yúddhsnndđhr edú rági heurúttde. bhýkke hasy madu ttde, hedruvídíll. íllve kttíyímd tírugú vdíll. adr mele btlíkeyu prjvíl súv bhlíleyu bhrjíyú thlthísúttve. adu keupdímdlu ugírtéyímdú nel númgúttde; íllve adu túturíy sbđkke –ha, ha, annúttde; adu nmbúvdíll. túturígl mđhýdlí dúrđímd kalgvnnu adhíptígl ábbrvnnu yúddhđ dhvńíyínnu musí neudúttde. hđdu nín jnándímd harutímdú? tnn rekkeglínnu dksín kđege cacúttdeú? rn hđdu ettrkke heugúvdu tnn gúdnúu ettúvdu nín appney prkarveú? adu bmdéyllí vasísúttde; bmdéy smđugl lílyu dúrgglílyu adu lúlukeullúttde. álímd áharvnnu hudukúttde. adr knnuglu dúrkke neudúttve. adr mrí glu rktvnnu hírutttve; hen ídlle adu íruvdu.

40

krtnu yeubnige uttr keuttu– srvsíktn smgd vadís-uvvnu atnige síksn keudúvneú? devírvnnu gdrísu vvnu adkke uttrkeudlí emdu helídnú. ag yeubnu krtńge uttrkeuttu– ígeu, nícnagíddané; níngé enu prtyuttr keudlí? nnn kéymđ báyí múccíkeullúttene. omdu sari matadídenú, adre uttr keudenu; haudu, erdu sari. adre heccu matádenú amdenú. ag krtnu bírugalıyeulgímd yeubnige uttr keuttu– íg purusn

hage ninn nduvnnu kttikeu; ninnnnu keluvenu, nge tilisu. ninu nnn nyaytirvikeynnu tegeduhakuviyeu? ninu nitivmt naguv hage nnnnnu khmdisuvviyeu? il- lve devr hage teulullvnagiddiyeu? illve atn hage guduginimd arbht madu viyeu? gambhirdimdlu gh- nteyimd lu ninnnnu almkrisikeu, mhimeyennu prb- heynnun dhrisikeu. ninn keupd uri ynnu durhaku. grvistrnnella neuditggisu. grvistrnnella neudi tggis- ibidu; dustrnnu avr sthldlli tulidubidu. av rnnu ot- tagi dhuliylli adgisu; avr mukhglnnu guptdlli ktti- haku. ag nanu ninn blge ninnnnu rksisitemdu ninge arike maduvenu. nanu ninn kud nirmisid niraneynnu neudu; ad ettin hage hullnnu meyuttde. igeu, adr seumtdlliruv adr skti ynnu adr heuttey nrglliruv adr tranvnnu neudu. tnn balvnnu dev darin hage beuggisuttde; adr seumtd nrglu suttu henedu keum- dive. adr elubuglu hittaleu slikeglmt blvagine; asti- varglu kbbind kmbigl hage ave. ade devr margllli pramukhyva dddu; adnnu nirmisidvnu adr khdgvu avnnnu smdhisuvmt madblnnu. niscy vagi prvt- glu adkke mevu keuduttve; adviy ela mrgglu alli aduttve. nerlad gidgl kelge apin mreyllyiu kesrin- liyu mlguttde. nerlad gidglu tmm nerlagi adnnu muc- cikeulluttve; ndiy nirmnji mrglu adnnu suttikeul- luttve. igeu, ndiyllyi avnu kudiyuttane. avsr madnu. yeurdn tnn bayiyllyi eleyvmetu adu bhrvse ittide. adu adnnu tnn knnuglimd tegedubiduttde; adr mugu urluglimd tiviyuttde.

41

meusleynnu galdimd eleyuviyeu? illve hggdimd adr naligeynnu adumuttiiyeu? adr mugl nlli gali idu- viyeu? adr dvdeynnu mullinimd cuccuviyeu? adu ninge bhl binnhglennu maduvdeu? ninn smgd mrdu vad matu aduvdeu? ninn smgd odmbdike maduvdeu? adnnu emdemdigu dasnagi tkkeulluviyeu? pksi- y hage adr smgd aduviyeu? ninn hudugiyrigeuskr adnnu kttihakuviyeu? jteyvru adnnu autn madu- vreu? avru adnnu vrtk rlli paliduvreu? adr teuglennu mullu glimd, adr tleynnu vianugarr ble yimd tum- buviyeu? adr mele ninn kehaku; yuddhvnnu nen- sikeu, heccindenu madbed. igeu, adr visyvad niri kseyu vyrrhvaddu. adnnu neuduttle kedvlpdut- tanlla. adnnu kdliisuv hage tkhinnu ill. hagate nnn mumde nimtu keulluv hage yaru sktru? nanu tirugi keuduv hage meudlu nnge keuttvnu? akasd kelge iruvmthdella nnnde. nanu adr bhagglennu tranvnnu snnahd seubgnnu mucuvdill. adr melin vstrvnnu tereyuvvnu? adr erdrstu kdivandeumdige adr blige bru vdkke yaru sktru? adr mukhd kd glennu tegeyuvvnu? adr hluglu suttlu bhmkrva- giv. blvad adr guraniglu adr grvvagive; bttid mudrey hage bigidve. avu omdkkeumdu heumdi keumdive; galiyadru avugl mdhydlli seruvdill. omdkkeumdu amtuttve; hidu keumdu prtyekvaguvdill; adr sinu vikeyimd belku hutuvdu; adr knnuglu udyd reppegl hage ive. adr bayimd uriyuv dipglu heurduttve; be- mkiy kidiglu haruttve. kudiyuv gdigeyul gimdlu ke- upprigeyulgimdlu ad hage adr mugineulgimd heuge hayuvdu. adr svasvu kemdglennu heuttisuvdu; jva- leyu adr bayiyeulgimd heurdu vdu. adr kuttigeylli blvu vasisuvdu; adr mumde duhkhu smteuske

marp duvdu. adr mamsd khmdglu ottagi kudikeum- dive; avu sthivagiddu kdllarvu. adr hrdivu klin hageyu haudu, bisuv klin adiy hageyu kthinvagide. adu eluvag hedruttare; muriyuv karndimd avru tmmnnu suddhimadikeullu ttare. adr bliyllyi ittiruv adr khdgvu hidiyarlard; itiyu banvu kvcvu nillvu, kb- binvu hullumdu hittaleu keulet kttige emdu adu enisuvdu. billu adnnu odislardu, kvney klluglu hullin hage aguttve. banglu hullin hage enislpptive; bhr- ci kdldire adu nguvdu. adr adi ylli hdvad hrluglu ave; kesrin mele cupad mttu hdvad kelunnu hrdisu ttde. alvad nirnnu gdigey hage kudiy maduttde, smu- drvnnu teld patrey hage maduttde. tnn himde hadi belgumvte adu maduttde. agadhvu nre kudlin hage iruvdemdu obbnu yeucisuttane. bhumi y mele adkke smanvaddu ill; adu bhyvillde iruvdkkagi madiddu. unnt vaddnnella adu neuduvdu; grvd mkklellr mele adu arsnagide amdnu.

42

yeubnu krtnige uttrkeuttu- ninge ella sadhyvagide; ninge yav aleucneyu tdeylpduvdillvemu tilididdene. aleucneynnu tiluvlike ilde mremaduvvnu? ad- drimd nanu grhi sde iddvuglennu nanu tiliydmth, nnge ascryvadvuglennu uccrisidenu. dy madi kelu, nanu mataduvnu; nanu kelu ttene, ninu nge tilisu. kiviymd ninnnnu kuritu keliddnu; ig nnn knnu ninnnnu neuditu. addrimd nnnnnu ashy- isikeumdu duli y lliyu budiyllyiu pscattap pduttene amdnu. krtnu i matuglennella yeubnige helid mele krtnu temanyad eliphj nige - ninn meleyu ninn snehitribbr meleyu keupgeumdiddene; nivu nnn sevkna yebn prkar nnn visyvagi sriyadvuglennu matadill. hagate ig elu ettuglu elu heutglu nim geuskr tkkeumdu nnn sevkna yebn blige bnniri; avuglennu nimgeuskr dhn bliyagi arpisiri; nnn sevk- nad yebnu nimgeuskr prarthne maduvnu. nanu nimm buddhihintey prkar madd hage avn prarth- neynnu amgikrisuvnu. yakm dre nivu nnn sevk- nad yebn prkar nnn visyvagi sriyadvuglennu mata dlill. temanyad eliphjnu suhy nad bilddnu na- mathynad ceuphrnu heugi krtnu avrige helid prkar madidru. krtnu yebn prarthneynnu amgikrisidnu. yeubnu tnn snehitrigeuskr prarthne madidag krtnu avn sereynnu tirugi sidnu. krtnu yeubnige meudlu iddvu gligimt erdrstu keuttu. ag avn sheudrrellru avn sheudriyrellru mumcin avn pricitiyrellru avn blige bmdu avn smgd avn mneylli reutti timdu, krtnu avn mele brmadid ella kedigeuskr avn smgd duhk- pttu avnnnu smtesidru. avru avnige prt mnyusnu omdu hvnnu bmgard omdu umgurvnnu keuttu. idllde krtnu yebn armbhkkimt avn amtyvnnu asirv- disidnu. avnige hdinalku savir kuriglu aru savir omteglu savir jeudi ettuglu savir hennu ktteglu id- dyu. avnige elu kumarru muru kumarte yru iddru. avnu meudneyvlige yeviamlemdu edrneyvlige ke- ciy lemdu murneyvlige krnhpppekemdu hes rittnu. yeubn kumarteyr hage saumdryvityrad striyru des- dllella kanlill; avr tmde avr sheudrr mdhydlli avrige badhyteynnu keuttu. truvay yeubnu nur nalvttu vrus bduki mklennu mkl mklennu nalke tlamtrd vrede neudidnu. yeubnu muduknagi yu din tumbidv-

nagiyu sttnu.

seuleumeunn gitgl git. tnn bayiy mudduglimd nnge muddi dli; ninn pritiyu draksarskkimt uttm. ninn olle telgl primldmte ninn hesru heuyylptt telvagine; addrimd knnikeyru ninnnnu pritamduktare. nnnnnu elkeu, navu ninn himde oduvevu; arsnu nnnnnu tnn keuthdiglige krkeumdu bmdid-dane. navu ninnlli ullaspttu smteuspdutteve; draksars kkimt ninn pritiynnu jnapkmauttuve; ytha rthru ninnnnu pritamduktare. nanu kppadvlu; adru o yerus lemin kumarteyre, kedarin gudargl hageyu seuleumeunn teregl hageyu sumdriyagid-dene. nnnnnu neudbediri; nanu suryn drstige biddu kppagiddene; nnn tayiy mkklu nnn mele keupgeumdu drakse teutglennu kaylu nnnnnu nemisidru. nnn svmt drakse teutvnnu nanu kaylill. nnn pran priyne, ninu ninn mmdeynnu meyisi mdhyahndlli visrmisikeulluv sthl elli emdu nnge tilisu. nanu ninn jeutega rr mmdegl bliylli prkiyl hage iru-vdeke? o striyrlli saumdryvmtle, ninu tiliyde id-re ninu mmdey jadeynnu hididu heurtuheugi ku-rubr gudargl bliylli ninn mekey mriglennu meyisu. o nnn priyle, phreuhn rthgliliruv kuduregl gumpige ninnnnu heulisiddene. ninn kenneglu abhrngl salin-imdlu keurlu kmthmaleglimdlu rmyvagine. navu nin geuskr bmgard amcuglennu belliy kuccugleumdige maduvevu. arsnu mejin bliylli kutiddag nnn jta-mamsiyu adr vasneynnu bidutdde. nnn atipriynu nnge bedr gagey hage iruvnu; ratriyella nnn stngl mdhydlli mlguvnu. engediy drakse teut gliliruv geurmtay pugeumclimnte nnn priynu nnge iruvnu. igeu, nnn priyle, ninu saumdry vmtuyu, igeu, ninu saumdryvmtuyu ninge parivald knnuglive. nnn priyne, igeu, ninu saumdry vmtnu; haudu, rmyvad-vnu; nmm hasige hsuragide. nmm mney teuleglu de-vdaru mrglu, nmm jmteglu turayi gidglu.

sareunin gulabi huvu, tggugl tavreyu nane. mul-lugllli tavreyu hegeu nnn priyru kumarte glili hage-ye iddale. adviy gidglili sebu mr hegeu kumarrlli nnn priynu hageye. nanu avn nerlinlli bhu anmd-vagi kulitu keumdeni; avn phlvu nnn rucige md-hur vagittu. autnd mnege nnnnnu krkeumdu bmdnu; nnn mele avn dhvj pritiye. draksey umdiglimd nnnnnu hididiru; sebu hnnuglimd nnnnnu adrisu; pritiy deseyimd asvsthalgiddene. avn edge nnn tley kelgde; avn blge nnnnnu appi keullutdde. o yeruslemin kumarteyre, nnn priynu meccuv vrede nivu ebbisbediri, illve nnn priynnnu eccrisbediri emdu duppiglimdlu adviy jimkeglimdlu ninge aj-napisuttene. nnn priyn svrvu! igeu, avnu prvtgl mele harutta guddgl mele negeyutta bruttane. nnn priynu jimkey hage illve duppiy mriy hage iddane. igeu, avnu nmm geudey himde nimtu jlamtrglimd tnnnnu teurisi kitkiglimd neuduttane. nnn priynu matadi-elu, nnn priyle, nnn sumdriye, heurtu ba. igeu, cli galvu gtisitu; mleyu nintutheuyitu; puspglu bhumiy mele kanisuttve; pksiglu haduv kal bmtu; belvkkii svrvu nmm desdlli kelpduttde. amjurd gidvu adr hicuglennu bidutdde. drakse blligl huvu

adr suvasneynnu keudu ttde. elu, nnn priyle, nnn sumdriye, heurtu ba embdu. guptvad hmtg lliiyu kllu smdgl mreylliyr iruv o nnn parivalve, ninn mukhvnnu nnge teur madu. ninn svrvnnu kelisu. ninn svrvu rmyvagiynu ninn mukhvu saumdry vagiynu ade. nriglennu drakse gidglennu kedisuv cikk nriglennu nmgagi hidiyiri; nmm draksegidglili elegayiglagive. nnn priynu nnnvnu, nanu avnvlv.avnu tavre huvugl mdhydlli meyisu ttane. nnn priyne, tirugikeumdu belgagu vvregu nerluglu odiheuguv vregu, bter prvtgl meliruv jimkey hage illve duppiy mriy hage iru.

ratriylli nnn hasigey mele nnn pran priynnnu hudukidenu; avnnnu hudukidenu, adre kande-heudenu. nanu ig eddu pttvnnu smcrisi bidi gliliyu marggliliyu nnn pranpriy nnnu hudukuvenu. avnnnu huduki kande heudenu. pttvnnu smcrisuv kavlu garru nnnnnu kmdag nnn pranpriy nnnu nivu kmdira amdenu. nanu avnnu bittu svlp acege heud truvay, nnn pranpriynnnu kmdenu. nanu avnnnu hidukeumdu nnn tayiy mnegu nnnnnu hettvl keuthdigu avnnnu krtruv vrede heuggeudisill. yeruslemin kumarteyre, nnn priynu meccuv vrede nivu nnn pritiynnu ebbisbediri, eccrisbediri emdu adviy jimkeglimdlu duppiglimdlu ninge ajnapisut-tene. rktbeul sambraniglimdlu vrtkr skl sugmdh drvyglimdlu dhum stmbh gl hageyu adviymd bruv ivlaru? seuleumeunn hasigeyennu neudu; isra-yelin prakrmsaliglli arvttu mmdi prakrmsaliglu adnnu suttikeumdiddare. avrellru kttihiidivru, yuddhnipunru. ratriy bhyd nimitt prt mnyynnu tnn kttiynnu seumtkke kttikeumdiddane. arsnad seuleumeunnu lebneunin mrdimd omdu rthvnnu tnge madisikeumdn. avnu adr stmbhglennu belli-yimdlu kelgin bhagvnnu bmgardimdlu heudike ynu dhumr vrnd vstrdimdlu madi sidnu. yeruslemin kumarteyr nimitt adr mdhydliddddu pritiymd haslpttiti. ciyeunin kumarteyre, nivu heurtu heugi avn mduvey divsdliiyu hrd yd smteusd divsdliiyu tnn tayi tnge dhrisid kirit iruv arsnad seuleu meunnnnu neudiri.

igeu, nnn priyle, ninu sumdriyu! igeu, ninu sum-driyu! ninn musukineulge ninge parivald knnug live. ninn kudlu gilyadin prvtldli kan lpdv meke mmdey hage ide. ninn hlilugu teuleypttu melkke bruv unne kttirisd kurimmdege smanvagine; avella avli jvli iyuttve; avuglli omdu bmjeyagirdu. ninn tutiglu kempu dard hage ave; ninn matu rmyvad-ddu; ninn kenneyu musukineulge vibhagisid dal-imbr hnnin hage ide. ninn kuttige davidn ayudh salegeuskr kttislppt burujin hage ide; adrlli savir gu-raniglu tug hakive; avuglella prakrmsalig daluglu. ninn erdu stnglu tavre huvuglli meyuv avli jvliyad erdu jimkey mrigl hage ave. udyvaguv vregu ner-luglu odiheuguv vregu nanu rktbeuld prvtktu sam-braniy guddkku heuguvunu. nnn priyle, ninu purn sumdriyu, ninnlli klmkvnu ill. nnn smgd lebne-

uninimd ba, ptniye; lebneuninimd nnn smgd ba. amand sikhrdimd, senir, hermeun sikhrdimd, simhd gviglimd, cirtegl prvtglimd drstisu. nnn hrdivvnu ninu selkeumdiddi. nnn sheudriye, vdhuve, ninn kn-nugl ekdrstiyimdlu ninn keurliliruv omdu kmthma-leyimdlu nnn hrdivvnu ninu selkeumdiddi. ninn pri-tiyu esteu cmd! nnn sheudriye, vdhuve, ninn pri-tiyu draksarskkimt esteu uttm! ella sugmdh gligimt ninn telgi vasneyu esteu uttm! ninn tutiglu, o nnn vdhuve, jenugudin hage suriyuttve; halu jenu ninn naligey kelge ave; ninn vstrgl vasneyu lebneunin vasney hage ave. nnn sheudriyu, ptniyu, mucclptt teutvu mucclptt orteyu mudre haklptt buggeyu agid-dale. ninn gidglili dalimbrd vnuv rmyvad phlkeuduv gidglu krpruvu jtamamsiyu kud ive. jtamamsiyu-kesriyu bjeyu lvmguv ella sambrani gidglu rktbeulvu agru smst mukhyvad sugmdhdrv gluteugl buggeyu jivjgl baviyu lebneuninimd hriyuv kaluve glu ninnlli ive. o uttr galiye, eccrvagu! dksin galiye, ba! nnn teutd mele bisu; adr sugmdhglu hriyli. nnn priynu tnn teutdlli bmdu tnn rmyvad phlg lnnu tinlli.

5

nnn teutkke bmdenu, nnn sheudriye, vdhuve; nnn rktbeul vnuv nnn sugmdhglennu kudisiddene; nnn jenu gudnu jenu tuppvnnu timdiddene; nnn drak-sarsvnnu nnn halnnu kudididdene. tinniri, o sne-hitre; kudiiri. haudu, nnn priyre, smrdhhiyagi kudiiri.2 nanu nidregedru nnn hrdivvu eccr vagu-vdu. idu ttuv nnn priyn sbd; adu-nnge tere, nnn sheudriye, nnn priyle, nnn parivalve, nirmle-ye, nnn tleyu mmjinimdlu nnn kudlu ratryi bim-duglimdlu teuylpttve embdu. nanu nnn amgiynnu tegediddene; adnnu teuttukeulluvdu hege? nanu nnn kalu glennu teulkeumdeni; nanu avuglennu melige maduvdu hege? nnn priynu bagl smdinlli tnn ke-hakidnu; nnn kruluglu avnigagi mrugidvu. nanu nnn priynige tereydu eddag bigd hidigl mele nnn keglmd rktbeulvu nnn berluglimd seuruv beulvu suriyitu. nanu nnn priynige kdraterednu; adre nnn priynu himdirugi heugiddnu. avnu matnadidag nnn pranvu sttmittitu; avnnnu hudukidenu; sikkde heudnu; avnnnu kredenu; prtyuttr keudde heudnu. ptndlli sircsiv kavlugarru nnnnnu kmdu, nnnnnu heudedu, gaymadidru; geudeglennu kayuvvru nnn musuknnu kskeumdru. ninge ane iduttene, o yerusalem kumarte yre-nivu nnn priynnnu kmdre nanu anuragdimd asvsthlagiddennu avnige tilisiri. itr priynigimt ninn priyn atisy venu? striyrlli ati sum-driye, ninu nmge hige ane iduvdkke itr priynigimt ninn priyn atisyvenu? nnn priynu bilupu kempu ul-lvnu; htuv savir jnrlli meladvnu. avn tleyu ati ceukg bmgard hageyu avn kudlu gumguru kudlu kagey hage kppagiye ave. avn knnuglu yuktvagi irisipptu halin-imd teuleylptt jld kalivegl bliylliruv parivalgl knnugl hage ave. avn kenneglu sugmdhmdiy hageyu su-vasney puspgl hageyu ave. avn tutiglu tavregl hage seuruv sugmdh rktbeulvnu suriyuttve. avn keglu berullglimd jeudisippt bmgard umurglagive. avn me nilglimd khcis lptt heuleyuv dmtgd hage ade. avn kaluglu suddh bmgard gddigey mele irisid bili klin stmbhgl hage ave. avn mukhvu lebneunin hage de-

vdarugl hage sresthvagide. yerusalem kumarte yre, avn bayi bhu mdhurvagide; haudu, avnu svamg sum-drnu. ivne nnn priynu, ivne nnn snehitnu.

6

ninn priynu ellipse heudnu? striyrlli ati sumdriye, navu avnnnu ninn smgd hudukuv hage ninn priynu yav kdege tirugiddane? nnn priynu teutglili me-yisuvdkku tavreglennu kudisuvdkku tnn teutkke sug-mdhgl mdige heugiddane. nanu nnn priynvlu, nnn priynu nnnvnu; avnu tavre huvugllili me-yisuttane. o nnn priyle, ninu tircdmtde sumd riyu yerusalem hage rmylu dhvj gliruv dmdin hage bhymerklu agiddi. ninn knnuglennu nnn kdeyimd tirugisu; avu nnnnnu jesidvu. ninn kudlu gilya-dinimd kanislpdvv meke mmdey hage ade. ninn hluglu teuled mele eri bruv kuri mmdege smanva-give; avella avli jvli iyuttve; avugllili omdu bmje ya-girdu. ninn kenneglu ninn musukin kelge vibhag-isid dalimbr hnnin hage ave. aru vtuv mmdi raniyru embhttu mmdi upptniyru lekkvilld knyeyru iddare. nnn parivalvu, nnn nirmleju, obble; avlu tnn tayige obble. tnn hettvlige aylpttvlagiddale, kumarteyru av lnnu neudi asirvdisidru; haudu, rani yru upptniyru avlennu heuglidru. cmdrn hage sumdriyu suryn hage nirmlvadvlu dhvjgliruv dmdin hage bhymerkadvlu udyd hage drstisi neuduvvlu agiruv ivlu yaru? tggin phlglnu neuduvdkku drakse bliiyu beledu? dalimbr gidglu ciguri veyeu emdu neuduvdkku nanu bada miy teutkke heudenu. nanu tilididdag nnn pranvu nnnnnu amminadibn rthgl hage maditu. tiri ba, ti-rigi ba, o sulmnvle; navu nnnnnu drstisuv hage ti-rigi ba, tiri ba. erdu senyd gumpinrv hageyesulmyl-lli nivu drstisbekaddenu?

7

o rajputrn mgle! kerglu mettiruv ninn padglu estu sumd rvagive; ninn seumtd kiluglu prvinn kekelsvad vittr abhrnglmtive ninn heukklu mdy kdime illde dumdagiruv btlin hagide. ninn udruv tavrey huvu glu suttikeumdiruv geudhiy rasiyagide. ninn erdu stnglu avli jlvivad erdu jimkemrgl ha-give. ninn kuttige dmt geupurd hagide; ninn kn-nuglu btrbbi mn bagl bliylliruv hesbeunin keul gla-give; ninn mugu dmskd kdege neuduv lebneunin geupurd hagide. ninn tleyu krmelin hageyu ninn tley kudlu dhumrd hageyu ive. arsnu vedikeglili hidiylpttiddane. o priyle, ninu ammdgligagi esteu sumdriyu, esteu mneuhrlu agiddi. ninn nilvu khrjur mrd hage ide; ninn stnglu drakse geumclugl hage ive. nanu khrjur mrd blige heugi adr griglennu hidukeulluve amdukeumdeni. idllde ig ninn stnglu drakse geumclu gl hageyu ninn mugin vasneyu se-buhnnin hageyu iruvvu. ninn bayi amgluv nnn priyn uttmvad draksarsd hagiruvdu. adu sihiyagi heugvnmthddu, nidremadvuvr tutiglennu matadisuv-mvthddu. nanu nnn priynvlu; avn iccheyu nnn kde-giruvdu. nnn priyne, navu heulkke heugi gramglili vstiyagiruv ba. navu udydlli eddu, drakse teutglige heugi, drakse bliiyu beleyuvdeu? adr elegayiglu kani

suttveu? dalimbr gidglu ciguruttveu neuduv. alli nnn pritiynnu ninge teurisuvunu. o nnn priyne, dudayglu vasnekeuduttve; nmm baglugl bliylli ningeuskr nanu ittukeumd vividh heus hle rmyvad phlglu ave.

8

ninu nnn tayiy stnglnnu kudid nnn sheudrn hage id-dre esteu uttm! nanu ninnnnu heurge kmdre ninge muddiduvenu; haudu, (jnru) nnnnnu tirskrisru. ninu nnnnnu updesisuv hage nanu ninnnnu ndisi nnn tayiy mneyeulge ninnnnu brmadi, dalimbr hnnin rsvad uritt panvnnu ninge kudisuttiddenu. avn edge nnn tley kelgiruvdu; avn blge nnnnnu appikeulluvdu. o yerusalem kumarteyre, ninge ajnapisuttene—nnn priynu meccuv vrege nivu ebbisdeyu nnn pritiynnu eccri sdeyu irri. tnn priyn mele atukeumdu arnydimd bruv ivlu yaru? sebu gidd kelge ninnnnu eccrisidenu; alli ninn tayi ninnnnu pdedlu; alli ninnnnu hettvlu ninnnnu pdedlu. ninn hrddy mele omdu mudrey hageyu ninn kemele omdu mudrey hageyu nnnnnu haku; pritiyu mrnd hage blvagiruvdu; reusvu smadhiy hage krurvagiruvdu; adr klliddlugl bemkiyu pr-jvllisuv jvaley kidiglafi iruvvu. anek jlglu pritiynnu ari slarvu; prvahglu adnnu munugis larvu; mnusynu tnn mney astiynnella pritigeuskr keuttre adu smpurnvagi tirskrispduvdu. nmge cikkvld obb sheudri iddale; avlige stnglill. avlu kelpdud divsdlli navu nmm sheudrigeuskr enu maduv? avlu geudeyagiddre navu avl mele belliy armneynnu kttuvevu. avlu baglagiddre devdaru hligeglimd avlnnu mucuvevu. nanu geudeye; nnn stnglu burujugl hage ave. ag, nanu avn drstiylli dy heumdidvl hagiddenu. balhameuninlli seuleumeunnige omdu drakse teut ittu. avnu a drakse teutvnnu okkligrige gutti gege keuttnu. obbeubbnu adr phlkkeuskr savir belliy nanyglunu trbekagittu. nnndad nnn drakse teutvu nnn mumde ade. o seuleumeunne, ninge omdu savir irtkkddu. adr phlvnnu kapaduvvrige innuru agli. teutgllli vasvagiruvvne, jte garru ninn sbdvnnu alesuttare. nanu keluvnte madu. nnn priyne, tvremadu, jimkey hage illve sugmdhvull prvtgl meliruv duppi mriy hageye iru.

nyayadhiptiglu aluttidd a dingllli desdeulge br umta giddag addendenmdre, yehudd betle heminvnad obb mnusynu tnn hemd tiy mttu tnn ibbru kumarreumdige meuvab desdlli vasmadbekemdu heudnu. a mnusyn hesru elimele knu; avn hemdtiy hesru neuveumi; avn kumar rlli obbn hesru mhleu nnu, mtteubbn hesru kilyeunnu. ivru ephratyrd yehudd betleheminv ragiddru. ivru meuvab deskke bmdu, alli vasvagiddru. adre neuveumiy gmdnad elimeleknv sttu heudnu; akeyu akey ibbru kumarru ulidru. ivru orpha rut emb hesruglull meuvab desd striyrnnu tmge hemdti yrnnagi tkkeumdu sumaru httn vrus alli vasvagiddru. mhleun kilyeun ibbru sttuheudru. a striyu tnn ibbru kumarrnnu tnn gmdnnnu kledukeumdu obble ulidlu. adre krtnu tnn jnrige reuttiynnu keuduv hage avrnnu drsisidnemdu avlu meuvab desdlli keliddrimd avlu tnn seuseyr smgd meuvab desdimd yehud deskke tirigi heugvdkkeusr pryanagti tanu idd sthlnnu bittu heur tlu. avl ibbru seuseyru avl smgd heurtu yehud deskke tirigi heugbekemdu avru margdlli ndeyuvag neuveumiyu tnn ibbru seuseyrige nivu ibbru nimm nimm tayii mnege tirigheugiri; nivu sttvrigu nngu madid hageye krtnu ninge krpeyimd madli. nivibbru mduve yagi nimm gmdn mneylli visramti heumdu vmtte krtnu ninge madli emdu heli avrige muddittlu. ag avru gttiyagi attu akege niscyvagiyu ninn jnr blige ninn smgd tirigi brutteve amdru. adkke neuveumiyu nnn kumarteyre, nivu himti rugi heugiri; nnn smgd yake bruttiri? ninge gmdmdiraguv hage innu nnn grbhdlli nnge kumarru illvlla! nnn kumarte yre, nivu himdkke heugiri; nanu obb gmdnige hemdtiyaguvdkke prayheud vlu. omdu vele nirikse nnge utemdmu heli nanu i heuttin ratriylli obb gmdnige seri nanu mklklnu hettru avru deuddv raguv vregu kadukeulluvireu? gmdnillde nivu talikeumdiruvireu? bed, nnn kumarteyre; krtn hstvu nnge vireudhvgi ruvdrimd nimmigt nnge bhu duhkhvagide amdru. ag avru tirigi gttiyad svrdimd attru. orphlu tnn atteynnu muddittlu: adre rutlu akeynnu amtikeumdu. ag akeyu igeu, ninn orgittiyu tnn jnr bligu tnn devrugl bligu tirigi heudlu; ninu ninn orgittiy himde heugu amdru. adkke rutlu ninnnnu bittu himdirugbekemdu nnnnnu ottaymadbed; yakmdre ninu elli heuguviyeu nanu allige bruvunu; ninu elli ilukeulluviyeu nanu alli ilu keulluvunu; ninn jnre nnn jnru; ninn devre nnn devru. ninu elli sayuttiyeu alliye nanu sttuhunlpduvunu. mrvnu matr nmnnnu aglisd heurtu nanu aglidre krtnu nnge bekaddnnu madli amdru. akeyu tnn smgd brlu drdhvad mnsu madikeumdddalemdu kmdag avl smgd matnadde iddlu. hageye ibbru betleheminvregu heudru. avru betleheminlli prvesisuvag a pttvnella ivrigeuskr gddlvagi avru ivlu neuveu miyeu? amdru. ag akeyu avrige nnnnnu neuveumi emdu kreybediri; mara emdu kreyiri; yakmdre srsvktnu nnnnnu bhu duhkhdlli ndisidnu. nanu smrdhhi yagi heurtu heudunu; krtnu nnnnnu enu ilde tirigi mnege brmadiddane. krtnu nnge vireudhvagi saksikeuttu, srsvktnu nnnnnu badhisiddane. addrimd nivu

nnnnnu neuveumi emdu kreyuvdeni amdru. hige neuveumi meuvab desdthlad rutemb tnn seuseyr smgd meuvab des dimd tirigi bmdlu. iddlde avru jve geudhiy suggiy kal prarmbhisidag betlehemige bmdru.

2

neuveumiy gmdnad elimele kn geutrdlli beuvjnu emb hesrull bhl aysvryvmtnagiruv smbmddhi knid-dnu. meuvabylad rutlu neuveumige nanu heulkke heugi yavn krpeyu nnge aguvden avn heuldlli hkkk teneglnnu kudisikeulluvunu amdru. adkke ivlu nnn mgle, heugu amdru. avlu heugi heuldlli keuyyuvvr himde hkkkladu keumdu. avlige praptisid a heuld bhag elimelekn smbmddhiknad beuvjndagittu. igeu, beuvjnu betleheminimd bmdu keuyyuvvrige krtnu nimm smgd irli amdnu. adkke avru krtnu ninnnnu asirv disli amdru. beuvjnu keuyyuvvr mele melgavliyagi itt tnn sevkniye ivlu yar hudugi amdnu. adkke keuyyu vvr mele melgavliyagi idlptt a sevknu prtyuttrvagi ivlu meuvab simeyimd neuveumiy smgd himdirugi bmd meuvabin hudugi. adre ivlu, keuyyuvvr himde keyud sivudugllli nanu hkkklarsikeullu kudisikeullu appne yagi amdru. mneylli ksnmatrviddel belginimd i vregu illiye iddale amdnu. ag beuvjnu rutlige nnn mgle, nnn matu ke-luttiya? ninu hkkkladukeullu anyr heulkke heugde, i sthlnnu bittu heurde, illiye nnn dasigl smgd kudikeumdiru. ninn knnuglu avru keuyyuvv heuld mele irli; avr himdeye heugu, yavnadru ninnnnu muttd hage avrige ajnapisidenlla? ninge dahvadre ninu patregl blige heugi praysthru seditt nirnnu kudi amdnu. ag avlu sastamg biddu vmdisi avnige nanu anylagiruvag ninu nnnnnu tilukeumdu nnn mele ninn krpe ynnu teurisidd hege amdru. ag beuvjnu avlige prtyuttrvagi ninn gmdnu stt travay ninu ninn attegeuskr madi ddellvu ninn tmdetayiglnnu huttd desvnnu emdigu ariyd jnr blige bmdddu nnge cen-nagi tilislpptide. ninu madiddkke krtnu ninge bdlu keudli; israyel devrad krtn rekkegl kelge asrysiskeul-llu bmd ninge atnimd bruv ninn bhuman pripurn-vagirli amdnu. adkke avlu nnn odeyne, nnge ninn drstiylly dydeurkli. yakmdre nnnnnu ninu adri-sidi; nanu ninn dasiglli obblli diddr nnn kud snehdimd matnadidiamdu. idllde beuvjnu avlige utd ve-leylli httr bmdu reuttiy tuttnnu hulisrdlli adtt tinnu amdnu. avlu keuyyuvvr blyilli kulitlu. ag avnu avlige hurid teneynnu keuttu. avlu timdu trtpitptu innu ulisittukeumdu. avlu hkkkladukeullu eluvag beuv jnu tnn yuvkrige ajnapisi ivlu keyuid sivudugl md-hyddli hkkkladukeullu. nivu avlnnu nimdisbediri; avlu hkkkladu keulluv hage nivu avligeuskr sivudu glili kelvu jarbidiri; avlnnu gdrisbediri amdnu. hageye avlu saymkald vregu heuldlli hkkkladukeumdu. avlu hkkkladukeumddnnu bdidag adu heccu kdime omdu ephdstu jvegeudhiyagittu. avlu adnnu tegeudeumdu pttknke heudlu. avlu hktladukeumddnnu avl at-eyu neudidlu. rutlu trtpiyad mele ulisi tmdddnu avlige keuttlu. ag avl atteyu akege ninu i heuttu elli hkkkladukeumdi? elli kels madidi? ninnnu pram-risidvnu asirvdislpdli amdru. adkkvlu tanu yavn httr kels madi dleu adnnu tnn attege tilisi nanu i heuttu

kelsmadidvñ hesru beuvj emdu helidlu. neuveumi tññ seusegejivisuruvrigeuskv sttvrigeskuv ma- did krpeynnu bidde iruvvnu krt nimm asirvdislpdi amdllu. neuveumi avlige a mñusynu nmm smbmd- hiknagiuv vimeucistkk nmm badhyrlli obbnagiuv id- dane amdllu. adkke meuvabyld rutlu avnu, nnn perella keyuidu tiruv vregu ninu nnn kelsdv smgd kudi keumdiru emdu nnge helidnu amdllu. ag neu- veumiyu tññ seuseyad rutlige nnn mgle, mtteumdu heuddlli mñusyru ninnnnu kmdukeulld hage ninu avñ dasi gl smgd heurtu heuguvdu olledu amdllu. hige avlu tññ attey mñeylli vasvagiddu hageye jvegeudhiy suggiyu tiruv vregu hkkkladukeulluvd kkeuskr beuvjn dasi gl smgd kudi keumdu heuguttiddu.

3

avl atteyad neuveumiyu avlige nnn mgle, ninge olledaguvdkkeuskr nanu ninge visramti yñnu huduk- bekkellvu? ig ninu yar dasi gl smgd iddiyeu a beuvjnu nmm smbmdhiknagiddanlla? igeu, avnu ratri ylli kn- deulge jvegeudhiynnu turuvnu. ninu snanmadi enne heccikeumdu ninn vstrglñnu dhrisikeumdu a knkke heugu. adre a mñusynu anpnanglñnu tegedu keul- luv vregu avñige ninu tiliydnte mreyagiru. avnu ml- gikeumdag avnu mlgiruv sthlvñnu ninu tilukeum- diddu heugi avñ kalugl mele heuddiddñnu tegedu mlgi- keu. ag ninu madbekaddenemdu avnu ninge tilisuvnu amdllu. adkke ivlu ninu nnge heliddella maduvenu amdllu. avlu a knkke heugi tññ atte tñge aj- napolis prkarvella madidlu. enmdre, beuvjnu timdu kudidu hrđy smteus vagiddu kalin rasiy keuneylli bmdu mlgidnu. ag avlu mellege bmdu avñ kalugl mele heuddiddñnu tegedu mlgidlu. adre ardh ratriylli a mñusynu hedri tirugikeumdag igeu, obb stri tññ kalugl bliylli mlgiddu. ag avnu ninu yaru amdnu. ad- kkvlu ninu ninn dasiyad rutlu; ninu ninn dasiy mele ninn amcñnu hrđu; yakmdre ninu httr smbmdhiknu amdllu. adkke avnu heliddenmdre nnn mgle, krtñimđ ninge asirvadvagli; bđvru asirvymtruu ad yavñnsth himde ninu heugde idddrñm meudlu teurissiddkkimt kdeylli ninu teurissiddeyevu heccagide. ig nnn mgle, ninu bhypdbed; ninge bekagiruvdñnu ninge madu- venu; yakmdre ninu gunvti vad stri emdu ptñdl- liruv nññ jñrellu bllru. ig nanu ninn sviap bmdhu vagiddene embdu nijve; adre nngimtlu sviapstñad bmdhuvu obbniddane. i ratriylli illiru; nale bellige avnu ninge smbmdhikñ kary madidre olledayitu; avnu ninge smbmdhikñ karymadlu mñssilide iddre krtñ jivdane–nane ninge smbmdhikñ kary madut- tene. udy kald vregu mlgiuru amdnu. avlu hageye udy kald vregu avñ pad gl bliylli mlgiddu obbnigu geuttag bardemdu innu kttliruvagle eddu. avnu obb hemgu kñdlli bmdlemdu yarigu tiliyldpdirli amdnu. idllde avnu ninu heuddukeumdiruv vstrvñnu tmdu hidi amdnu. avlu adñnu hididag avnu ad rili aru seulige jvegeudhiynnu aledu haki akey mele heurisidnu. ag avlu ptñkkke bmdlu. avlu tññ attey blige bmdag avl atteyu nnn mgle, ninn kary enayitu? amdllu. ag avlu a mñusynu tñge madiddñella avlige tilisidlu; ninu ninn attey blige bri keyagi heugbardemdu avnu i aru seulige jvegeudhiynnu nnge keuttñu amdllu. adkke avlu nnn mgle, i kary enaguvdeu emdu ninu tiliyuv

vregu summne iru; yakmdre a mñusynu i heuttu i karyvñnu tirisuv vregu visramtiylli irnu amdllu.

4

beuvjnu ptñd bagल्ली heugi kulitiruvag igeu, beuvjnu helidd a smbmdhiknu hadu heuguttiddu. ag avnu o mñusyne, i kđege bmdu illi kutukeu amdnu. avnu bmdu kutukeumdu. ag beuvjnu ptñd hiriyrlli htñu mmd i yñnu kředu avrige illi kulitukeulliri amdnu. avru kulitru. ag avnu a bmdhuvige heliddenmdre meuvab sime yimđ tirigi bmd neuveumiyu nmm sheudñad elimeleknige idd heuld palñnu mari bid- bekemdiruttale. nanu ninge helbekemdidñmdre – nivasigl mumdeyu nnn jñrad hiriyr mumdeyu adñnu keumdukeumu bidisikeumdre bidisikeu bidisikeull- didre nanu tilukeulluv hage nñge helu; yakmdre ninu ninn truvay nanu alde bidisikeulluvvñu yaru ill amdnu. adkke avnu nanu bidisikeulluvnu amdnu. ag beuvjnu ninu neuveumiymđ a heulvñnu keumdu keulluv divsल्ली sttvñ badhyteylli avñ hesrñnu stñir- maduv hage avñ hemdtiyagiruv meuvabyld rut limdlu adñnu keumdukeullbeku amdnu. adkke bmdhuvu nanu nnn badhyteyñnu kedisikeulld hage adñnu bidisikeullarenu; nanu bidisikeulltkkđdñnu ninu bidisikeu; nanu bidisikeullarenu amdnu. bi- disikeullu vđrlli y bđlu maduvđrlli y skl karyglu drđhvaguv hage israyelinlli purvđvadike enmdre, obbñu tññ kervñnu tegedu tññ nereyñige keudu- vñu. idu israyelinlli saksigadddu. hageye a bmd- huvu beuvjñige–ninu ningeuskr adñnu keumdukeu emdu tññ kervñnu tegedu hakiđnu. ag beuvjnu hiriyrigu smst jñ rigu nanu elimeleknige idd ellvñnu kilyeunnigu mhleunnigu idd ellvñnu neuveumi y key- imđ keumdukeumdenu emb dke i heuttu nivu saksiglagiddiri amdnu. idllde sttvñ sheudrñimdlu avñ stñld bagđimdlu avñ hesru kđidu hakiłpd hage sttvñ badhyteylli avñ hesrñnu stñirmadlu nanu mhleunn hemdtiyagidd meuvabyld rutlñnu nñge hemdtiyagi keumdukeumdenu. idkke i heuttu nivu saksiglagiddiri amdnu. ag baglliruv smst jñru hiriyru heliddenmdre–navu saksigle; ninn mñeylli bmd striyñnu krtñu israyel mñeyñnu kttid ibbrad rahell hageyu leyl hageyu maduv vnagli; ephratल्ली yeugu kary madu, betlehemilli hesrueumđvnagiru. i hudugiyimđ krtñu ninge keuduv smtandimđ ninn mñeyu tamrlu yud nige hett perecn mñey hageye agli amdru. beuvjnu rutlñnu tegedukeumdu; avlu avñige hemdtiyadlu. avnu avlñnu kudidag krtñu avlige grbh teredđdrimđ avlu mgnñnu hettlu. ag striyru neuveumige heliddenmdre–israyelinlli hes- rugeulluv smbmdhiknu ninge obbnilld hage madde iruv krtñu asirvdislpdi. avnu ninge pravnñnu pun- rjivisuvv nagiuv ninn vrđdh vyssinlli smrksisuvv nagiuv iruvnu. yakmdre ninnñnu priti maduv elu mmd i mkkligimt ninge uttm lagiruv ninn seuseyu avññnu hettlu amdru. neuveumiyu a mguvñnu etti tññ udilli ittukeumdu adkke dadiyadlu. ag neremney striyru–neuveumige obb mgnu huttid- danemdu heli avñige obedñemdu hesrittru. ivne davidñ tmdeyad isynige tmdē yadvnu. perecn smtti yavđmdre–perecñu, hecreunnñnu pđedñu; hecre- unnu ram nñnu pđedñu; ramnu avmeanadabññnu

pdednu; avmeanadabnu nhseunnnnu pdednu; nhse-
unnu slmeunnnnu pde dnu; slmeunnu beuvjnnu
pdednu; beuvjnu obednnnu pdednu; obednu isynnu
pdednu; isynu davidnnnu pdednu.

jnbhritvagidd ngriyu hege omtiyagi kutukeumdid-dale! avlu hege vidhveyadlu! jnamggllli sresth-ladvu smsthangllli rajkumariyagiddvlu hege kp-pvnnu keuduvmtthvdlu! avlu ratriylli yatnegeumdu aluttale. akey knniru kennegl melide; ella priyr-lli akeynnu adrisuvvnu obbnu ill. akey sne-hitrellru vmcnemadi strugladru. yehudvu smktd nimittvu gheurvad dasyd nimittvu sereyagi heuyitu; akeyu anyjnamggeluge vasmaduvvlagi visramtiyinnu kanlu; avlnnu himsisuvv rellru avlnnu ikkttin mdhy-dlli sikkisiruttare. ciyeunin margglu duhkhisuttve, yakmdre pvitr hbbglige yaru brill; akey ella bag-iluglu halubbiddive. yajkru nittusiriduttare, knyeyru smktpduttare. akeyu vytheyylliddale. akey veriglu prmuhradru, struglu abhivrdhhiyagi ddare; anek apradhl nimitt krtnu akeynnu smktpdisiddane. akey mkkl stru vin mumde serege heugiddare. ciye-unin mgl ella saumdryvu avlnnu bittu heuyitu. avl prdhanru mevum kand jimkegl hagadru. avru himdt-tuvvn mumde tranvilldvr hage heudru. yeruslemu kst mttu smktdliddag purvdingllli tngidd rmyvad-vuglellvnnu jnapkmadikeumdidale. akey jnru stru-vin keylli biddag yavnu shaymadill. veriglu avlnnu neudi avl sbttugl visydlli aphasymadidru. yerus-lemu gheurvagi papmadide; addrimd avlu tege-duhakupptiddale; avlnnu snmanisi dvrellru avlnnu hi-nesuttare; avru avl betletvnnu neudidare; haudu, avlu nittusirittu himdkke tiruguttale. avl nerige-yu asuddhvagide; avlu tnn amtyvnnu jnapk madikeul-luvdill; adudrimd avlu ascry kvragi ilidu bmdlu; avlnnu adrisuvvru yaru ill. o krtnne, nnn smk-tvnnu neudu, struvu tnnnnu tane heccisikeumdid-dane. veriyu akey ella rmyvad vstugl mele tnn ke caciddane. ninn sbheylli ser bardemdu ninu ajnapisid any jnamgglu tnn prisuddh sthldli seriruvvnnu neu-diddale. avl jnrella nittusiru biduttare. avru reut-tyvnnu hudukuttare. avru pravnvnu ulisikeullu tmm rmyvadvuglunu ahar kkagi keuttiddare. o krtnne, neudu, lksisu; nanu bhrsthladenu. hadu heuguv vrellre, idu nimgu enu allveu? igeu, krtn keup uriyuv dindlli nnnnnu smktpdisid nnn duhkhd hage bere yav dukhvadru iddre neudiri. atnu melinimd nnn elubugige bemkiyinu kluhisi ddane, adu avuglunu vspdisikeumdidane; nnn padd mele omdu bleynnu bisi nnnnnu himdkke tirugisiddane; nnnnnu dinvella ha-lagiyu murche heuguvmtveu madiddane. nnn akr-mgl neugvu atn keyimd kttlpttidge; avu heneylpttve; nnn kuttigeyvnnu suttikeumdivu; mele bruttve. atnu nnn sktiyu kugguv hage madidnu, krtnu nnnnnu avr keglige oppisi avrimd nanu eddellu sktnagmdte ma-diddane. krtnu nnn edurinll nnn prakrmasaliglnella kalin kelge tulidubittiddane; atnu nnn yavvnsthrnnu jiju nngv viruddhvagi sbheynnu krediddane; krtnu yehudd mglad knyennu draksey teuttiymte tulidid-dane. ivugl nimit nanu aluttene; knniru dhared-hareyagi suriyuvdu, nnnnnu adrisuvatnu nnn pran-vnnu bdukisuv adrikru nnnimd durvagiddane; nnn mkklul halugiddare, nnn struvu geddidane. ciye-un tnn keglennu cacuttale; alli avlnnu adrisuvvnu obbnu ill; yakeubige smbmhdhisid avn veriglu avn suttlu irbekemdu krtnu ajnapisiddane. yeruslemu

avr mdydlli muttad hemgsin hage ide. krtnu ni-tivtmnu, nanu atn ajnege viruddhvagi tirugibiddid-dene; ella jnre, keliri, nanu nimmnnu keli keullut-tene; nnn dukhkvnnu neudiri, nnn knyeyru nnn yau-vnsthru serege heugiddare. nanu nnn priyrnnu kre-dennu, adre avru nnnnnu meusgeulisidru; nnn ya-jkru hiri yru tmm pravnvnu ulisikeulluvdkke reutti yvnu hudukutta ngrdlli sttuheudru. o krtnne, neudu; nanu ikkttinliddane. nnn kruluglu nnn hrdivu mgcikeumdidane. nanu gheurvagi tirugibiddiddane. heurge ktti yimd smhar, mnneyeulge mrrn. nanu ni-tusiriduvdnnu avru kelidru nnnnnu adri slu yaru al-lirilill; nnn struglella nnn kstd visyvnnu kelidru; ninu hage madideyemdu avru smteuspptru. ninu tulid a dinvu brlu avru nnn hageye aguvru. avr kekukella ninn mumde brli; nnn ella dreuhgl nimitt ninu nngv madid prkarve avrige madu; nnn nittu siruglu anek-vagive; nnn hrdivu kumdidane.

2

krtnu hege tnn keupdlli meghdimd ciyeunin mglunu mucci, israyelin saumdryvnnu akasimd bhumige esedu tnn keupd dindlli tnn padpithvnnu jnap-kmadikeullilla! krtnu yakeubin ella nivasiglnu knikrisde numgiddane; yehudd mgl bhrvad sthanglnu tnn reusdlli kedvihaki ddane; atnu avuglunu nel sm madiddane; atnu rajyvnnu prb-huglnu apvitr madiddane. atnu tnn tiksn keupdlli israyelin keumbuglnella kdidu hakiddane. atnu struvinnu edurinimd tnn blegevnnu himtegedukeum-diddane. atnu suttlu prjvlisi dhisuv bemkiy hage yakeubnige viruddh vagi dhisibittiddane. atnu struvinnu hage tnn billnu beuggisiddane, veriy hage tnn blge etti nimitukeumdu knnige rmyvagi kanuv ellvuglunu keumduhakiddane. atnu tnn reusvemb agiynnnu ciyeun mgl gudaralli surididdane. krtnu struvinnu israyelnnu numgibittiddane; atnu avn armneglnella numgibittiddane, atnu avn bhrvad sthanglnella nasmadiddane; yehudd mgl dukhkvnnu prlapvnnu heccisiddane. atnu tnn gudarvnnu teutdmte blatkarvagi tegeduhakiddane. atnu tnn sbhasthanglnu nasmadiddane; krtnu ciyeuninll pvit hbbglnu sbttvnnu mretubiduvmtve madiddane, tnn keupd uriylli arsnnu yajknnu tucchikri siddane. krtnu tnn yjnvediyvnnu tlibitti ddane; tnn prisuddh sthlvnnu ashydisiddane; atnu avl armnegl geudeglvnnu struvinnu keylli op-pisikeuttiddane; prisuddh hbbd dindlli madid hage avru krtn alydlli sbdmadiddane. krtnu ciyeunin mgl geudevnnu nas madbekemdu uddesiddane; gereyennu elediddane. tnn keynnu kedisuvdrimd himtegeyllil; klilin prakarvnnu mttu geude yvnu geu-laduvmtve atnu madiddane, averdu jeuteyagi kusidu heugive. avl bagiluglu neldeulge hutukeumdiv; atnu akey aguliglnu muridu halu madiddane. avl arsnu mttu prbhuglu anyjnamggll mdhye iruvru; innu nyay prmanvu iruvde ill; akey prvadiglu sh krtnimd drsnvnnu kmdu keulluvdill. ciyeun mgl hiriyu neld mele kulitukeumdu nisybdhvagiddare; tmm tlegl mele dula hakikeumdidare; avru geunittvnnu sut-tikeumdidare; yerusle min knyeyru tmm tleyvnnu neld kdege beuggisikeumdidare. nnn knnuglu

knirnnu surisuttle ive. nnn kruluglu kudiyuttve, nnn pittkeusvu neld mele suriylpttide, yakmdre nnn jnr mglu nasvagiddale. mkklu meulekusuglu ngrd bidigllli murche heugiddare. avru ngrd bidi gllli gay ptvvr hage murche heugi, tmm taymdir edeylli bilutta-reuttiiyu draksarsvu elli emdu tm taymdirge heluttare. yerusalem kumartey, nanu yavdnnu ninge saksiiy nnagidli? yavdnnu ninge sman madli? ciyeunin mglad knyeye, ninnnnu adrisuv hage nanu yavdnnu ninge smanmadli? ninn muriyuvikeyu smudrd hage deudd dagide, ninnnnu gunpdisuvvru yaru? ninn prvadiglu ningagi vyrtthvad murkhtnd visygltnu neudiddare. avru ninn durvstheynn timeru nignisudkkagi ninn dustrn vnnu bylige trlill; adre ningagi sullin bhargltnu mttu gdiparu maduv karn gltnu neudiddare. dariylli heuguvv rellru ninn visydlli tmm kegltnu ttuttare; avru yerusalem kumartey visydlli sillu haki tleyadisi-a mnusyr kreyu tidd saumdryd smpurnteysu srv bhumiiy smteusvu agiruv ngriyu ideyev? ninn ella struglu ninge vireudhvagi tmm bayi tereddiddare; avru sillu haki hlly kdiuyutta-navu avlnnu numgi bittiddeve; niscyvgi nanu nirihsid dinvu ide; adnnu navu kmdiddeve; neudi ddeve emdu avru heluttare. krtnu tanu smklpsiddnnu madiddare; atnu puratn kald dinglli ajnapisid tnn vakyvnnu puresiddane. atnu kedvi knikrislill; atnu ninn struvnnu ninn visyvagi smteuspdv hage madi avn keumbnnu ettiddane. avr hrdivu krtn kdeg kugi-o ciyeunin mgl geudey, ratri hglu ninn knniru ndiynte hridu heugli, ninu visramti tkkeullbed; ninn knnu reppeynnu mucbed. eddelu, ratriylli kugu; ninn hrdivnnu krtn smmukhdlli armbhd javgllli (nirinmte) heuyyi; ninn kegltnu atn kdeg ettu, yakmdre ninn cikl mkl prntiyeumdu bidiiy bdiylli hsiyeyimd durbilvagide. o krtn, neudu, ninu idnnu yarige madidiyeu yeucisu. striyru tmm phlvad genudd kusugltnu tinbeke? yajknu prvadiyu krtn prisudd sthldlli keullpbekeu? ele praydvru mudukru bidigllli biddiddare; nnn knyeyru yavvnsthru ktiyimid htragiddare; ninn keupd dindlli ninu avrnnu sayisiruvi; knikrisde keumduhaki bittiddi. prisudd dindlli ad hage suttl nnn bhyangklnnu ninu krediruvi, adre krtn keupd dindlli tppisikeumdu ulidvnu obbnu ill; nanu saki belesidvrnnu nnn struvu nirmul madiddane.

3

atn keupd keulinimd kstvnnu neudid mnusynu nane. atnu nnnnnu kretmdu ndisiddu kttlege heurtu belkigll. niscyvgi atnu nge vireudh vagi tirugid-dane dinnella tnn keynnu nge vireudhvagi tirugisid-dane. atnu nnn mams crmvnnu elubugltnu murididdane. atnu nge vireudhvagi kttiddane, visdimdlu smktidmlu suttiikeumiddane. atnu nnnnnu bhu kald himde sttv hage ktley sthlgllli irisid-dane. nanu heurge bard hage atnu nnn suttlu beli hakiddane; atnu nnn smkeuley bharvnnu heccisid-dane. nanu meureyittu kugidru atnu nnn prarthne ynnu lalisuvdill. kettid klilinid nnn marggltnu mucci atnu nnn darigltnu deumku madiddane. atnu nge heumcuahav krdiy hageyu guptsthlglliruv

simhd hageyu iddane. atnu nnn marggltnu tp-pisi nnnnnu tumdugltnagi ktrisi halumadiddane. atnu tnn billtnu bggisiddane mttu nnnnnu bankke gurimadiddane. atnu tnn bttikeiyltin bangu nnn amtrmgllli turiheuguv hage madi ddane. nanu nnn ella jnrige hasyvu dinnellv avr hadagiyu id-dene. atnu nnnnnu khiyimd tumbisi maci ptreiyimd nnnnnu amlerisiddane. atnu nuruju klluglimd nnn hlugltnu muridu nnnnnu budiyimd mucciddane. nnn pravnnu smadhandim durmadiddane; nanu eligeynnu mretubittenu. nnn blvu nirihsy krt-nim nasvadvmdu heli nnn smktvnnu himseynnu maciptreyennu visvnu ivugltnu jnapkmdikeum-denu. nnn pravnnu innu avugltnu jnapisi keulltu nnnneuge kumdiheugide. idnnu nanu nnn mnsige truttene, addrimd nge nirihs ide. krtn knikr-glimde navu nasvag lill, atn amthkruneys mugiyu-vdill. avu prtii mumjaneyu heusdagiruvvu; ninn nmbgstikeyu mhttdaddu. krtn nnn palemdu nnn pravn heluttd, addrimd nanu atnlli nirihs idut-tene. krtn tgagi kayuvvngu hudukuv prankku olleynvagiddane. mnusynu nirihsyimd maunvagi krtn rksnegagi kayu vdu olleynu. tnn yavndlli neugvnnu heuruvdu avnige olleynu. avnu omtiyagi kutukeumdu maun vagiruvnu, yakmdre atne adnnu avn mele heurisiddane. omdu vele alli nirihs iruvdare avnu tnn bayi ynnu dulinlli iduttane. atnu tnnnnu heudeyuvvnige kenne keuduttane atnu nimdeyimd tumbiddane. krtnu emdemdigu tl-biduvdill; atnu dukhphdisidru tnn krpatisyimd knikrisuvnu. atnu istpurkvagi mnusyr mkltnu badhisuvdu ill dukhisi vdu ill. bhuleukd sereyvnr-nella kalugl kelge tuliyuvdnnu mheuntn snnid-hiylli mnusyn nyayvnnu tirugisu vdnnu mnusynnnu avn vyayjdlli kedisuvdnnu krtnu meccuvdill. krtnu ajnapisidru vag smbhvisi ndeyuv hage heluvnu yaru? mheuntn bayimd kettddu olleynu heur-duvdillve? budukv mnusynu tnn pagl siksegi gunu guttuvdeke? navu nmm marggltnu seud-hisi priksisi keumdu mte krtn blige tirugikeulleu. nmm hrdivnnu keuglemde prleukd devr kdeg ettikeulleu. navu dreuhmadi eduru biddiddeve; ninu mnnisill. keupdlli nmmnnu mucci, himsisiddi; knikrisde keumduhakiruvu. nmm prarth neyu ninge muttdmte ninnnnu meghdim mucci keumdid. ninu mnnnnu jnr mdhydlli klmsvnnagiysv nagiyu madiddi. nmm ella struglu nge virud-hvagi avr bayigltnu tereddiddare. bhyvu beunu nasvnu smharvu nmm mele bmdive. nnn jnr ku-mariy nasnd nimittvagi nnn knninimd niru ndiyagi hriduheuguttd. krtnu ktaksisi prleukdimd neuduv tnk netrvu edebidde knniru surisuttle; visrmisikeul-luvdu ill. nnn ngrd kumarteyrell nimittvagi nnn knnu nnn hrdivnnu pidiside. nnn struglu karnvillde pksiynte nnnnnu ktheurvagi himdtti beteyadidru. avru karagrhdlli nnn jivvnnu tegeduhaki nnn mele kltnu hakiddare. prvahv nnn tley mele hriyitu; ag-nanu sttenu amdukeumdeno. o krtn, nanu alvad karagrhdmd ninn hesrnnu etti bedikeumdeno. ninu nnn svrvnnu keliddi; nnn svaskku nnn kugigu ninn kiviynnu mremadlill. nanu ninnnnu kred dindlli ninu sviapkke bmdu-bhpyd bed emdu helidi. o krtn, ninu nnn prand vyayjgltnu ndisi nnn jivvnnu

vimeucisiddi. o krtne, ninu nnn anyayvnnu neu-
diddi, nnge nyayvnnu tirisu. avr ella prtikarvnnu
nnge viruddhavad avr ella klpneglnnu ninu neudiruvi.
o krtne, avr nimdeyennu nnge viruddhavad avr ella
klpneglnnu nnge viruddhavigi heluvvr tutiglnnu din-
vidi nnge viruddhavad avr duraleucneyennu keliruvi.
avru kuduvdnnu eluvdnnu neudu; nane avrige
smgitvagiddene. o krtne, avr kekelsgl prkar avrige
prtiphlvnnu keudu. avrige duhkhrvad hrdivvnnu
ninn sapvnnu keudu. krtne akasd kelgiruvvnnu
ninn keupdimd himsisi halumadu.

4

bmgarvu hege musukayitu! bhl suddhavad bmgarvu
hege bdayitu! prisuddh sthld kluglu prtieumdu
bidiy bdiylli sriylpttve.2 aprmjige smanrad ciye-
unin amuly kumarru hege mnin patreglmteyu kum-
barn kekelstd hageyu enislpiti ddarla! smudrd vikar-
vad pranigla dru tmm kecllunu heur eledu tmm
mrilige meule keudutte; adre nnn jnr mgl arny-
dlliruv ustrpksigl hage krurvagi ddale. meulekusin
naligeyu dahdimd amglkke httuttde, elekusuglu
reutti keluttve; adre avrige yaru keuduvdill. ruci
yadvuglnnu timdvru bidigllli halagi ddare; sklatigllli
beleslpvtvu tippeglnnu appikeulluttare. nnn jnr
mgl akrmd dmdneyu seudeumin papd dmdnegimt
deudddu; adu ksnmatrdlli kedvi haklpittitu! avlnnu
yav keglu tdeylill. avl njriyru himkkimtlu svch-
vagiddru, haligimtlu bellgiddru, avru me kttinlli
hvlkkimtlu kempagiddru; avr heulpu imdrnilmniy
hagittu. ig avr rupvu klliddigimt kppagide, bidigllli
avru yarembdu tiliylill; avr crmvu avr elubuglige ht-
tikeumdide, adu ongi kddiy hage agide. kttiymd
htradvru hsiye yimd htradvrigimt lesu, ivru bhuphl
gilllde ksamdimd tiviylpitu ksinisi heuguttare. knikr
tumbid hdegys keglu avr svmt mklklnne beyisidvu;
ivru nnn jnr mgl nasdlli avrige ahar vadru. krtnu
tnn reusvnnu tirisu ddane; atnu tnn ugrvad keupvnnu
suriddidane; ciyeuninlli heuttisid bemkiyu adr asti-
varglnnu timdubittitu. bhu rajru viureudhiyu struvu
yerusle minlli prvesisiddnnu prpmcd ella nivasiglu
nmbuttirill. avl prvadigl paggligeuskruv avl ya-
jkr akrmgli geuskruv higayitu. yakmdre ivru ni-
tivimtr rktvnnu avl mdhy celliddru. avru bidigllli
kurudrmte aledadidru, avru rktdimd tmmnnu tave
apvitpdisi keumdru; addrimd mnusyu avr vstr-
glnnu muttlarde heudru. avru jnrige-nivu sriyiri
idu asuddhvagide; sriyiri, sriyiru; muttbediri emdu
kugi keumdru. avru odiheugi aledaduttiru vag-avru
innu mele alli vasmadu vdill emdu any jnamggleulge
helidru. krtn keupvu avrnnu vibhagisitu; atnu
innu avrnnu lksisuvdill; avru yajkrnnu gaurvisill;
avru hiriyrige dyeteuri slill. nmgadreu nmm kn-
nuglu nmm vyrthvad shaykkagi neudi seutu heudvu;
nmm knnuglu nmmnnu rkksislarmdth jnamgkkagi
kavlagidvu. navu nmm bidigllli heugd hage, avru
nmm hejjeugnne beteyaduttare; nmm amtyvu svi-
apisitu, nmm dinglu tumbidvu; nmm amtyvu bmditu.
nmmnnu himsisuvvru akasdlli haruv hddugligimt
tivr vagidare; avru prvtgl mele nmmnnu himdtti
arnydlli heumcuhakidru. yar visyvagi navu-avn ner-
lin kelge any jnamggleulge bdukuvevu emdu heli

keumdevevu nmm mugin usirad a krtn abhisiktnu avr
kunigllli sikkikeumdn. edeumin mgle, uc desdlli
vasvagiruvvle, anmdisu, smteuspu; ninn blige pa-
treyu sh dati bruvdu, ninu kudidu ninnnnu nine bet-
tle madikeulluvi. ciyeunin mgle, ninn akrmd sikseyu
tiriheuyitu; atnu innu mele ninnnnu serege oyyu-
vdill. edeumin mgle, atnu ninn akrmvnnu vicarisu-
vnu; atnu ninn pagglinu kmdu hidiyuvnu.

5

o krtne, nnn mele bmd durgtiyennu jnapkmadikeu
prignisu, nmm nimdeyennu neudu. nmm svastyvu
apricitrigu nmm mneglu anyrigu vs vadvu. navu
anathru tmde illdvru, nmm tayimdiru vidhveyru.
navu nmm nirnnu hn keuttu kudiddidve, nmm
saudeyu nmge marlpittide. nmm kuttigeglu him-
segeul gadvu; navu visramtiyillde kstpdutteve. reut-
tiymd trtpitdudvdkkagi nmm keynnu aiguptyrigu as-
suryrigu keuttidve. nmm tmdeglu pap madi ille
heudru; navu avr akrmglnnu heurutteve. aluglu
nmm mele aliddare; yaru avr keyimd nmmnnu tp-
pisuvdill. advi kttiym nimitt pran smktdimd nmge
reutti sikkide. bhymkrvad ksamdimd nmm crm oley
hage kppagide. avru ciyeuninlli hemgsrnnu yehudd
ngrgllli knyeyrnnu kedisidru. prbhuglu avr keyimd
glligerislpnnu; hiriyru mukhglu gaurvi slpdlill. avru
yauvnsthrnu areyu vdkke tegedukeumdru; mkkl
kttigey kelge biddru. hiriyru bagilnnu prvesisu-
vdu yauvnsthru smgitvnnu haduvdu nimtu heuyitu.
nmm hrdiv smteusvu nimtuheuyitu; nmm natyvu
duhkhd kdege tirugitu. kiritvu nmm tley melimd
bidu heuyitu; nmge ayyeu, navu papmadidve. id-
kkagi nmm hrdivu durblvagide; ivuglimd nmm kn-
nuglu meubbagive. ciyeun prvtvu halagiru vdrim-
dle nriglu avvle mele tirugadu vvu. o krtne, ninu
emdemdigu irutti. ninn simhasnvu tltlamtrgl vregu
iru vdu. adkarn ninu nmmnnu mreyyu vdeke? yake
nmmnnu istu kal kebittiddi? krtne, nmmnnu ninn
kdege tirugisu; ag navu tirugikeulluvevu, hley dingl
hage nmm dinglnnu nutnmadu. adre nmmnnu purn-
vagi tlibittiruvu; nmge viruddhavigi ninu bhl ke-
upgeumdiruvi.

1

davidn mgnu yerusalemnlli arsnu agidd prsmgiy matuglu. vyrthglili vyrth, vyrthglili vyrth emdu prsmgi heluttane; ellvu vyrth. suryn kelge mnusynu pduv ella pryasdlli avnige labhvenu? omdu smtanvu gtisuttde, mtteumdu smtanvu bruttde; adre bhumiyu emdigu nilluttde. surynu eruttane, surynu iliyuttane; tanu erid sthlkke aturpduuttane. galiyu dksind kdege bisuttde, uttrd kdege tiruguttde; adu bidde gumdagi suttuttde; a galiyu tnn suttletgl prkar himdiru guttde. ndiglella hridu smudrkke heuguttve, adru smudrvu tumbuvdill; ndi glu ellimd bmdiveyeu a sthlkke avu himturu guttve. ella karyglu pryasdimd tumbi yve; adnnu mnusynu vivrislarnu; neuduvdrimd knnu trptigeulldu. illve kelu vdrimd kiviyu dniydu. idddde iru vdu, ndeddde ndeyuvdu; suryn kelge heusdadddu yavdu ill. neudu, idu heusdu emdu yav visyvgi hel bhudeu adu nmngimt mumce puratn kaldimd idddde. meudlin smgtigl jnap kvu ill; mumdin smgtigl jnapkvu avugl mumdin iruvdill. prsmgiyad nanu yerusalemnlli is-rayelyr mele arsnagiddenu. akasd kelge ndeyuv el-lvugl visyvgi jnan dimd vicarisi vimrsisuvdkke nanu nnn mnssu ittenu; idr visyvad pryasvu mnssinlli yeucisuvdm devru mnusy mkklige i kskrvad pryasvnnu keutti ddane. suryn kelge ndeyuv ella kelsglennu nanu neudidene; igeu, ellvu vyrthvu mnssige ayasvu agive. vkr vadddu srimaduvdkke aguvdill; illddnnu lekkisuvdu asadhy. nanu nnn mnssinlli yeucisutta-igeu, nanu deudd sthankke bmdiddene yerusalemnlli nngimt mumce iddvrellrigimt nanu jnanvnnu sm-padisiddene. haudu, jnand tiluvlikey deudd anubhvu nnn hrdykke ayitu emdu helidenu. jnan vnnu huccutnvnnu buddhihinteynnu tilu keulluvmtu nanu mnssittenu; idu sh mnssige ayasvemdu nanu ar-itukeumdeno. bhu jnanviddilli duhhk; tiluvlikeynnu heccisikeullu vnnu tnn vytheynnu heccisikeulluttane.

2

nanu nnn hrdydlli-heugu, nanu ninnnnu smteusd mulk priksisuvunu; adkarn sukhvnnu anubhvisu emdu amdukeumdeno. igeu, idu kud vyrthve. ngey visyvgi-idu huccu emdu smteusd visyvgi-ideni maduttde emdu nanu helidenu. jnandimd nnn hrdyvnnu innu smteuspdisuvdkkagi draksarskke nnnnnu nanu oppisi keulluvmtu ayas kelge tmm jiv mandllella mnusy puttrige olleydenemdu neuduv tnk buddhi hinteynnu hidiyuvdkku nanu nnn hrdy dlli vicar madikeumdeno. nanu mh ttad karyglennu ndisidenu, mneglennu kttsi keumdeno; draksateutglennu nettenu. udyan vnglennu hnnu teutglennu madikeumdu avugllli trtrvad hnnin vrksglennu net-tenu. vrksglennu belesuv mrkke niuru hayisuv dkke nanu keulglennu madikeumdeno. nnge dasdasiyru iddru; nnn mneylli huttid dasru nnge iddru; nnge mumce yeru leminlli iddvrigimt dnrurigl smpttu hecca gittu. nanu belli bmgarglennu arsr mtu pramtygl visesvad smpttenu smgrhisi keumdeno; gayk gaykiyrrnu mtu mnusy puttrige anmdkrvad smgit vady glennu avuglige smbhvisidvuglennu smpadisi keumdeno. hige yerusalemnlli nngimt mumce idd ell-

rigimtlu nanu abhivreddhi heumdi deuddvngagiddenu. nnn knnuglu bysiddellvnnu avuglimd himtegeyllil, yav smteuskkagiynu nnn hrdyvnnu nanu tdeyllil; nnn ella pryasdlli nnn hrdyvu smteusisitu; nnn pryas dimdella nngad palu ide. ag nnn keglu ndisidvuglellvnnu nanu pryas ptt pryasvnnu drstisidenu; igeu, ellvu vyrth mtu mnssige ayaskr. suryn kelge yav labhvill. jnanvnnu huccutnvnnu mudhteynnu neuduvdkke nanu tirugikeumdeno; arsn truvay bruv mnusynu enu madanu? meudiddddu agle ndeyitu. ag ktletgim belku sresthvgiurvmte mudhtnkimt jnanvu sresthvgide emdu nanu kmdenu. jnaniy knnuglu avn tleylliruttve. buddhihinnu ktteylli ndeyuttane; avrellrigu omde gtiyu smbhvisu-vdenu nnnstkke nane grhisi keumdeno. ag nanu nnn hrdydlli-mudhnige smbhvisuvmte nngu smbhvisu tde. idrimd yake nanu heccu jnandimd iddene emdu amdukeumdeno. ag nanu idu vyrthvemdu nnn hrdydlli amdu keumdeno. mudhnigimt jnanvmtn jnap kvu emdigu iruvdill; ig iruvdu bruv divsgllli mreyldpduddu. mudhnimte jnaniyu sayuvdu hege? adkarn jyvnnu nanu hgemedidenu; suryn kelge ndeyuv karyvu vytheyagi nnge teurit; ella vyrthvu prankke ayask rvu agive. haudu, suryn kelge ptt nnn ella pryasvnnu nanu hgemedidenu; nnn tru vay bruv mnusynige nanu idnnella bitubidbeku. avnu jnaniyeu mudh neu yarige geuttu? adru nanu ptt ella pryasd meleyu suryn kelge nanu jnaniyemdu teurpdisikeumdv meleyu avnu aluvnu. idu vyrthve. adrimd suryn kelge pryas ptt ella pryasd visyvgi nnn hrdyvu nirasegeulluvmtu nanu tirugadidenu. jnan dliyu tiluvlikeylli ytharthvagi pryasptt obb mnusyniddane; adru ivu glili pryaspdde idd mnusynige palagi avnu bitubiduvnu. idu vyrthvu deudd kedu agide. suryn kelge tanu pryas ptt tnn hrdyd ayaskkagiynu tnn ella pryasaskagiynu mnusynige enu sikkuttde? avn divsglella vysnmyve, avn pryasvu duhhkmyve; haudu, avn hrdyvu prttyilli visramtitkkeulluvdill. idu kud vyrthve. tnn pryasdlli tnn prannu sukhvnnu anubhvisuvmte madutta timdu kudiyuv dkkimt sresthvaddu mnusynige yavdu ill. idu kud devr keyimld aguttde emdu nanu kmdenu. nngimt heccagi yavnu tinnlu sktnu? yavnu adkke atur pdsktu? devru tnn drstiylli olley vnige jnanvnnu tiluvlikeynnu anmdvnnu dypalisuttane; devr drstiylli olleyvnige keuduvdkkagi kudisi odgisu vmte papige pryasvnnu keuduttane. ella vyrthvu prankke ayaskrvu agide.

3

akasd kelge prttyeumdu karykku omdu kalvide; prttyeumdu uddesku omdu smyvde. hutuvdkke omdu smy, sayuvdkke omdu smy; neduvdkke omdu smy, nettddnnu kittu haku vdkke omdu smy; keulluvdkke omdu smy, svstmaduvdkke omdu smy kedvi biduvdkke omdu smy, ktuvdkke omdu smy; aluvdkke omdu smy, nguvdkke omdu smy; geuladuvdkke omdu smy, kunidaduvdkke omdu smy; klluglennu eseyuvdkke omdu smy, klluglennu kudisu vdkke omdu smy; appikeulluvdkke omdu smy, appikeulluvdrimd nigrhisuv sm y; glisuvdkke omdu smy, kleyuvdkke omdu smy kapaduvdkke omdu smy, bisaduvd-

kke omdu smy; hriyuvdkke omdu smy, heuliyuvdkke omdu smy summie iruvdkke omdu smy, matadu vd-kke omdu smy; pritisuvdkke omdu smy, dvesisuvdkke omdu smy; yuddhd smy, smadhand smy. tanu pryaspduvdrlli dudiyuvvnige labhvenide? adrilli abh-yasisuvvnte mnu syr puttrige devru keutt pryasvnnu nanu kmiddene. tnn smydlli prtियेumdnnu atnu sumdrvagi madiddane. adiyimd amtyd vregu devru ndisuv kelsvnnu yav mnusynu grhislardmte avr hrdydlli atnu leukvnnu ittiddane. obbnu smteusisi tnn jivmandlli olle dnnu maduvde heurtu avuglli yav melu illvemdu nanu blenu. prtii yeubbnu timdu, kudidu, tnn ella pryasd melnnu anubhvisuvdu devr dandimdle. devru maduvdellvu sasvtvagiruvdemdu nanu blenu; adkke yavdnnu serisbardu, illve adrimd yavdnnu tegeybardu; mnusyru atn edurinlli bhypduvnte devru adnnu maduttane. iddddu ig ide, iruvdu agle ittu; gtisheuddnnu devru keluttane. kettddu ittemdu suryn kelge nyay sthlvnnu mttu dusrkty ideyemdu nitiy shanvnnu nanu kmdenu. nanu nnn hrdydlli – nitivmtrnnu dustrnnu devru tирpumaduvnu; prtियेumdu udde skku prtियеumdu kelskku smyvide emdu amdukeumdenu. mnusy putr sthitiy vis yvagi devru avrnnu prtykspdisuvnemdu avru tave mrgglemdu tavu kmdukeull bekemdu nnn hrdydlli amdukeumdenu. mrgglige smbhvisuvdu mnusyr puttrigu smbhvisuttde; avrige omde smgti smbhvisu ttde; omdu sayuv hage mteumdu sayu ttde; haudu, avrellrigu omde omdu usi rat ide; adkarn mrgkkimt mnusynige yav sresthteyu ill; ellvu vyrth. ellvu omde sthlkke heuguttve; ellvu glu mnninvugle mttu ellvu mnnige seruttve. mnusyn pranvu melkke heuguttde emdu mrgd pranvu bhumiy kelkke heuguttde emdu yavnu tilidanu? adkarn mnusynu tnn svmt kelsgllli anmdisuvdkkimt olleydu yavdu ill vemdu nanu grhisuttene; ade avn palu; adrimd tnn jivmand nmtr smbhvisuvdnnu neuduvnte yavnu avnnu punh brmaduttane.?

4

hige nanu tirugikeumdu suryn kelge ndeyuttiruv himseglennella nanu yeucisidenu; himislpттv kn-nirnnu avrnnu adrisuvvru yaru illdiruv dnnu neudideni; avrnnu himsepdisuvvr kdge skti ittu; adre ivrnnu adrisuvvnu yavnu ill.2 adkarn innu jiv dimiddu bdrukuvvrigimt agle mrtptt sttvrrnnu nanu heccagi heuglideni. haudu, innu huttdе, suryn kelge ndeyuv kett krtyvnnu neuddiruvvne ivribbri gimtlu sresthnu. tirugi ella pryaskkagiу prtियеumdu olley karykkagiу mnusynu tnn nereyv mele asuye pдuttanemdu nanu tilukeumdenu. idu kud vyrthvu pranke yaskrvu agide. buddhihinnu tnn keglnnu ottige mdcikeumdu tnn svmt mamsvnnu tinnutane. pryasdimldu pranke ayasdimldu tumbid erdu keglimdadddkimt nemmdiyimd kudid omdu keyimdadddе lesu. ag nanu tirugikeumdu suryn kelge idd vyrthvnnu kmdenu. erdneynvilld obbeumtignu obbniddane; haudu, avnige mguvagli sheudrnagli ill; adru avn pryaskke keuneylli. allde aisvry dimd avn knnu trptiheumddu; matrvlde avn—nanu yarigeuskr kstpttu pran vnnu adkke sukhvilld hage keuretepdisu ttene; emdu avnu amdukeulluvnu. idu

kud vyrthve; haudu, vytheyimdad pryasve. obbnigimt ibbru lesu; tmm pryaskke avrige olley prtiphvide. obbnu biddre inneubbnu tnn smgdignnnu ettuvnu; avnu obbeumtignagi biddre ayyeu! avnige shay maduvdkke inneubb nill. tirugi ibbru jeuteylli mlgikeumde avrige beccgaguttde; obbnu hege beccgagi ruttane? avnnu obbnu jyisidre ibbru avnnu edurisuvru; muru huriy hggvu begne kittuheuguvdill. buddhiy helikege kivigeudd muduknu mudhnu ad arsnigimt bdvnu jnaniyu ad omdu mguve melu. sere yimd aluvdkkagi avnu bruttane; idllde, tnn rajydlli huttdivnu bdvnaguttane. tnge prtiiyagi nilluv erdneymgu vineumdige ndeyuv jivitrnnella suryn kelge nanu neudidenu. ella jnrigu avrigimt mumce idd ellvugligu amtyvill; avn truvay bruvvnu sh avnlli anmdisuvdill. khmditvagiу idu kud vyrthvu mnssige ayaskrvu agide.

5

devr alvkke ninu heuguvag ninn hejeyennu gmnisu; buddhihinru arpisuv yjnkkimt, heccagi kivigeuduvdkke siddhnagiru. avru tiliyde kettddnnе madu ttare. ninn bayimd aturpddiru mttu devr mumde yavdnnu ucisuvdkke ninn hrdyvu dudukde irli; devru prleuk dlliddane; ninu bhumiy mele iddi; ad karn ninn matuglu keumcvagirli. bhl kelsd mulk knsu umtaguttde; bhu matuglimd mudhn dhvniyu geuttaguttde; devrige ninu prmanvnnu madidre adnnu tirislu tdmadbed; mudhrlli atnige smteusvill; ninu prmanmadiddnu tirisu. prmanmadi tirisde iruvdkkimt prmanmadde iruvdu olledu. ninn bayiу ninn dehvnnu papmadisuvnte bidbed; illve adu tppu emdu dutn mumde helbed; idrimd devru yake ninn matige keupgeumdu ninn kegl kelsvnnu halumadbeku? bhu knsugllli bhl matugllli vidhvidhav vyrthvadvuglu ive; ninu devrige bhypdu. bdvr himseyennu obb adhiptiylli niti nyaygl blatkard vkrteynnuninu neudidre a smgtiylli ascrypbed; unnteunntnu lksisuttane; avrigimt unntva dvru iddare. idllde bhumiy labhvu ellrigu ide; bhumiyimldе arsnige seve yaguttde. belliyennu pritisuvvnu belliyimd trptnagnu; smrddhiynn pritisuvvnu abhivrdhii yimdrptnagnaru; idu kud vyrthve. seuttuglu heccidre adnnu tinnuvvr hecca guvru; avuglennu tmm knnuglimd neudu vde heurtu avugl svmtdvrige yav pryeyjivide? pryaspduvnnu svlp timdr heccagi timdru avnu hayagi nidrisuttane; aisvryymtn smrddhiу avnnu nidremadgeusidnu. suryn kelge vytheyimdkudid omdu ketttnvnnu nanu neudidene; adu yav dmdre, tmm vythegagi avugl yj manru ittuкеumdid aisvryve. adre kett prya sdimd a astiу nasvaguttde; avnu obb mgnnnu pdedidre avn keylli enu irdu. tnn tayiy grbhdimd avnu hege bmdneu avnu bmd hage bettleyagi tirugi heuguvnu; tnn keylli tkeumdu heuguvdkke tnn pryasdlli yavdnnu tegеduкеumdu heuguvdill. idu kud vytheyimdkudid ketttnve. adu yav dmdre ella visygllli tanu hege bmdneu hageve heuguvnu; galigagi pryasptt vnige labhvenide? tnn jivmandllle avnu kttleylli tinnuttane; tnn vyadhiyeumdige avnige bhl vytheyu kreudhvu iruttde. nanu kmdddnnu neudu; devru tnge keuttddnnu suryn kelge tanu keкеumd pryasd sukhvnnu anub-

hvisi timdu kudi yuvdu mnusynige olleydu ucitvad-
ddu agide; adu avn palu. prti yeubb mnusynige devru
keutt astipastig lnnu avugltnu anubhvisudkke atnu
keutt samrthylvnnu avnu tnn palnnu tegedu keumdu
tnn pryasdlili ammdisuvdu devr dandimdle. tnn jivitd
dingltnu avnu heccagi gnnege tarnu; tnn hrđyd sm-
teus dlili devru avnige uttrkeuduttane.

6

suryen kelge iruv omdu kednnu nanu kmđenu; adu
mnusyeyu lge sadharnvagide. tanu apekse pttdd rlli
yavdu tnn pranke keurtveyagmdte devru tnge anu-
grhisid dhnuv aisyryvu smmanvu iruv mnusynige
adnnu anubhvisu vnte atnu samrthylvnnu keudu-
vdill; adre prnu adnnu anubhvisuttane; idu vyrthvu
kettreyguv agide. tnn vrusgl dinglu bhlvagiddu tnn
pranvu sukhdimd trpti pdde tnge huniduvikeyu illde
avnu nuru mkklnnu pdedu anek vrusglu bdukidre
nanu heluvenmdre, avni gimtlu innu huttdiruvvne
uttm. avnu vyrthdimd bmdu kttleylli heurtu heugu
ttane; avn hesru kttleyimđ mucclpduvdu. idllde avnu
suryennnu neudlill, yavdnnu aritirillil; mteubbnigim
idkke heccin visramti ide. haudu, erdu savir dstu
vrusglu avnu bdukidru avnu sukhvnnu anubhvislill;
ellru omde sthllke heuguttarlve? mnusyn pryasvella
avn heuttegagiye mtu avn apekse trptiheurduvdill.
buddhihinnigim jnanige heccu enide? jivitr mumde
neudevudkke tilid bđvigne enide? apeksej trugat
kkim kknugl drstiyu uttm; idu kud vyrthvu mnsige
ayaskrvu agide. iddvnu agle hesrueumdidane;
avnu mnusyey emdu geuttagide; alld avnigimt blist-
neumdige avnu heuraduvdill. vyrthvaddnnu vrd-
dhigeulisuv anek smgti glu iruvdrimđ mnusynige
enu labh? nerlinmte tnn vyrthvad jivitd ella divs-
glu kleyuv mnusynige i jivit dlili yavdu olledemdu yavnu
blnu? suryn kelge avn truvay enu iruv demdu yav
mnusynige helblnu.

7

amulyvad telkkim olley hesru uttm; obbn jn-
dinkkimt mrnd dinve melu. autnd mnege heugu-
vdkimt geulatd mnege heugu vdu lesu; mla mnusy
amtyvu idagide; idrimđ jivitnu adnnu tmm hrđydlli
ittu smrisikeulluvnu. ngegimt duhhkvu vasi; hrđyd
duhhđ bhavneyimđ hrđyvu gunvaguttd. geulatd
mneylli jnaniy hrđyvu iruvdu; mudhr hrđyvu ulla sd
mneylliruvdu. mudhr hadnnu obb mnusynu kelu-
vdkimt jnani gl drikeyennu keluvdu lesu. gdige
kelge mullugl ctctney sbđ hegu mudhn nguvu hag-
eye iruvdu; idu kud vyrthve. khmditvagiyu blatkarvu
jnaniyennu huccennagi maduttd; lmcvu hrđyvvnu
nasmaduttd. omdu smgtiy prarmbh kkimt adr am-
tyve lesu; atmdlli grvsthn nigimt talmeullyvne uttm.
keupisikeullu vdkke ninn mnsinlli aturpddiru; ke-
upvu mudhr edeylli nelegeulluttd. himdin divs-
glu i divs-
gligimt mela giruvdkkagi karnvenu emdu
ninu hel bed. i visydlli ninu jnandimđ vicari suvdill.
jnanvu badhythe hage olledu. suryennu neudevvrige
adrimđ labh vide. jnanvu asry, dhnuv asry; adre tilu-
vikey sresthte enmdre, adnnu heumdidvrige jnanvu

jivvnnu keuduttd. devr karyvnnu yeucisu; atnu
deumku madiddnnu yavnu nettge madlu sktnu. ab-
hivrdđhiy dindlli smteusvagiru; adre vptkald divsdlli
yeucisu; tnn amty bmdag mnusynu yavdnnu neud-
mdte devru sh omđr meleumđnnu ittiddane. nnn
vyrthd dingllili ella visygltnu nanu neuiddene; ni-
tivmtnu tnn nitilylli nasvagtutane. dustnu tnn dust-
tndllili tnn jivmanvnnu heccisikeulluttane. ninu ati
yagi nitivmtnagirbed; alld atiyagi ninnnnu jnaniyn-
nagi madikeullbed; ninnnnu nine yake naspsisikeul-
livi? ninu ati yagi dustnagirbed; ilve murknagir
bed; ninn smykkimt meudlu ninu yake sayuvi? ninu
idnnu hididukeulluvdu olledu. haudu, idrimđ ninn
keynnu himte geybed; devrige bhyppuvvnu avellvu
glimd heurge bruvnu. pttddiruvv hitu mmd blisth-
rigimt jnanvu jnani gltnu blpdisuttd. pap madde
olledne ndisuv nitivmtnu bhumiy mele obbnu ill.
ninn sevknun ninnnnu spisuvdnnu ninu keldmte adid
ella matgltnu ninu sh lksisbed; ade prkar ninu ni-
nagiye aneks itrnnu spisiddu ninn hrđyke tilidde;
idellvnnu nanu jnandimđ priksisiddene; ag-nanu
jnaniyagiruvvnu emdu amdu keumdeni; adu nnnimđ
durvayitu. dur dlliruvdnnu agadhlliruvdnnu yavnu
kmdukeumdanu? jnand multv-
gltnu mudhtnd kett-
tnvnnu amdre mudhtn vnnu huccutvnnu tilukeul-
lumte priksisu vvnagiye nanu nnn hrđyvvnu pryey
gisidenu. tnn hrđyvu uruluglu ble glu avl kegl kt-
tuglu agiruv striyu mrnk-
kimtlu ktheurvagiddalemdu
nanu kmdiddene. devrnnu meccisidvnu avlmd tp-
pisikeulluvnu; papiyu avlmd hidilyp duvnu. i-
geu, lekvnnu kmduhidilyu omdeumdnagi enisi
nanu idnnu kmdukeumde nemdu prsmgi heluttane;
adnnu innu nnn pranvu hudukuttd; nge sikkllil;
savirdlli obb purusnnu nanu kmdukeumdi dđene;
avrellr-
lli nanu obb hemgsnnu kmdu keulllill. i-
geu, devru mnusynnnu styvmtnnagi madidnu.
idnnu matr nanu kmdukeumdiddene, avradreu
anek klpne gltnu hudukiddare.

8

jnaniy hage iruvvnu yaru? i smgtiy arthvnnu
blvnu yaru? obb mnusyn jnanvu avn mukh vnnu bel-
gisuttd, avn dheryd mukhvu bđlaguvdu. nanu
nime-
devr mele aneyittu arsn ajnevnu kekeul-
liri emdu aleucne helikeuduttane. avn drstiy-
imđ heurge heuguvdkke aturpbediri; kett kary-
dlli nilbediri; avnu tnge ist bmdiddnella madut-
tane. arsn matu elli dēyeu alli skti ide; ninu enu
madu ttiruve emdu avnige heluvvnu? ajne ynnu
kekeulluvvnu yavnu kettddnnu anu bhvisnu: jnaniy
hrđyvu kal nyay erdnnu tilidukeulluttd. prt-
iyeumdu karykku kal mtu nyayglive, adrimđ mnusyn
kstvu avn mele deudddagi gheurvagide. mumde agu-
vdenemdu av nige tiliydu; adu yavag aguvdemdu
yaru avnige heluvru? atmnnu hidi yuv skti yav
mnusynigu ill; hageye mrrn dinvnnu tdeyuv sk-
tiyu yarigu iruvdill. yuddhdimđ bidugdey hege il-
lveu hageye dustnige adrimđ bidu gdeye ill. nanu
idnnella neudi suryn kelge maduv prt-
iyeumdu kel skku nnn hrđyvvnu pryegisiddene;
obb mnusynu inneubbn mele tnn hanigagi
adhikar ndisuvmt kalvu ide. prisuddh sthldimđ
teulgid dustru hun lp-

duvdnnu nanu neudidene; avru hige madid pt-
tnvnne mretru; idu sh nirthkvaddu; dust kelske
dmdneyu kudle agdiruvdrim mnusputtr hrd yvu
avrnnu kettdnnu maduivrllie tumbisuvdu. papiyu
nuru sari kettdnnu madi divsglunu heccisidru de-
vrige bhy ptu atnlli bhyduvvrige olledaguv demdu
nanu niscyvagiyu blenu. adre dustnige olleydagu-
vdill. tnn nerlin hagi ruv avn divsglunu heccisu-
vdill; avnu devr mumde bhyduvdill. bhumiy mele
maduv omdu vyrtthvaddide; dustr kelsd prkar anub-
hvisuv nitivmtriddare; nitivmtr kelsd prkar anub-
hvisuv dustri ddare. idu sh vyrtthvemdu nanu he-
lidenu. ag nanu smteusvnu heuglidenu. mnu
synge suryn kelge kudiyuvdu tinnuvdu smteusp-
duvde heurtu berenu olle ydu ill; suryn kelge de-
vru avnige keuduv jivnd divsgllli avnu pduv kst-
dimd adu avnige seruttde. jnavnnu tilidukeullu-
vdkku mttu bhumiy mele maduv karyvnuu neudu-
vdkku nanu nnn hrdivnuu pryegusidenu; (yakm-
dre ratrihglu tmm knnuglige nidre neudd vru id-
dare). truvay devr ella kelsglunu nanu neudidenu;
adenmdre, suryn kelge maduv kelsglunu mnu synu
kanlarnu; mnusynu adnnu hudu kuvdkke estu kstpt-
tru adnnu kmdu keullarnu; haudu, jnaniyu adnnu
tilidukeullu yeucisidru avnu adnnu kmdukeullarnu.

9

nanu ivellvugl mele mnssittu ivellvugllli nanu tir-
manisi ddenmdre-nitivmtnu mttu jnani ivr kels-
glu devr keyllive; yav mnusynu avr mumdiruv el-
lvuglunu, amdre priti ynuu athva dvesvnuu tiliy-
larnu. ellvu glu ellrigu omde bgeyagi smbhvi-
suvvu. nitivmtngu dustnigu smgti olleyvngu sud-
dhnigu asuddhnigu mttu arpisuvvngu arpisdvngu
omde gtiyaguvdu. olley vn hageye papiyu iru-
vnu; aneyidu vvnige hegeu hageye anege bhydv
vnu iruvnu. suryn kelge maduv ella smgtigllliyu
idu omdu kettddu; idkella omdu gtiyide; haudu,
mnusy kumarr hrdivgu sh kettdndim tumbive;
avru jivisuvag avr hrydglu omde kstnive. anmtr
avru sayuttare (sttvr blige heuguttare.) jivmtra-
giruvvrell reumdigge serikeumdvngie nirikse iruvdu.
stt smhkkimt bdukiruv nayeie lesu. bdukiruvvru
tavu sayuttevmdu tilidi ddare; adre sttvrige enu
tiliydu. illve avrige innu mele prtiphvenu irdu. avr
jnapkvu mrethuugide. avr pritiyu dvesvu heutte-
kiccu sh ig alidu heugive. suryn kelge aguv yav
drllu emdigu avrige palu ill. ninu heugi smteus-
dimd ninn reutti ynuu timdu hrshrdivdim ninn
draksa rsvnuu kudi; devru ig ninn kelsglunu op-
pikelluttane. ninn vstrglu yavaglu bilupagiril. ninn
tyleyli enneyu kdime yagdirli. ninn nirthkvad ella
dingllli suryn kelge atnu ninge keutt jivnd ella dingllli
ninu pritisuv ninn hemdti yeudne anmdim vasisu;
suryn kelge ninu pduv kstdllyu ide ninn palagide.
ninn kege sikkid kelsvnnella ninn sktiymd madu;
ninu heugliruv smadhiylli kelsvu yuktiyu tiluvlikeyu
janvu iruvdill. nanu tirugikeumdu suryn kelge neu-
didenmdre, vegiglige otvu prakrm saliglige yud-
dhvu jnaniglige reuttiyu vivekiglige aisvryu prvin-
rige dyeyu siguvdill. kalvu gtiyu avrellrige smbhvi
uttve. mnusynu sh tnn kalvnuu tilidli badheyn-

numtumaduv bleymd hidiyuv vianimteyu urulin-
lli sikkuv pksig lnteyu mnusyn mkkll mele kedin
kalvu tksn biluvag hidiydpduttare. nanu jnavnnu sh
suryn kelge neudidenu; idu nnge deudddagi kanisitu.
alli omdu snn ngrvittu; adrlli kelvu mnusyriddr; ag
allige obb mhaarsnu bmdu adnnu muttigehaki ad-
kke eduragi deudd keuttuglunu kttsidnu. ag ad
rlli obb jnaniyad bdmnusynu kanisi keumdu avnu
tnn jnandim d pttvnuu tpsisidnu. adru d bdm-
nusynnu yavnu jnapkmdikeullill. a mele nanu-
janvu blkkimt uttmvaddagi ddagyu bdvn janvu
tiskrislpttdagiddu avn matuglunu yaru lksisuvdill
emdu amdukeumdeno. jnanigl matuglu huccrnuu
aluvvn kugigimtlu smadhanvagi kelpduttve. yuddhd
ayudhgligimtlu janvu lesu. adre obb papiyu heccu
olleydnnu naspdisuttane.

10

stt neunglu vedyn telvnu durvasnegeulisuttve; hag-
eye svlp mudhtnu jnanu mttu ghnglige priy nad-
vnnu kedisuttde. obb jnaniyad mnu syn hrdivu avn
blgeylliruttde; adre obb murkhn hrdivu avn edgdeyi
ruttd. haudu, murkhn margdlli nde yuvaglu sh avn
janvu avnnu tpsisuttde; avnu tanu murkhnemdu
prtiyeubbngu heluttane. aluvvn atmuv ninge virud-
dhvagi eddre ninn sthlvnuu bidbed; talmeyu ab-
hymtrglunu tdeyuttde. aluv vn smmukhdim heurtu
bruv tppin hagi ruv omdu kednnu nanu suryn kelge
neudidene. murkhtnu bhl ettrvad sthldlidlp-
duttde. siritnu kelgin sthldli kutukeulluvdu. nanu
kuduregl mele sevkrnuu mttu prbhuglu sevkr hage
bhumiy mele ndeyuvdnu neudidene. yavnu ku-
niynnu ageyuvne adrlle avnu biluvnu; yavnu be-
liynnu muri yuvne avnnu havu kccuvdu. yavnu
kluglunu kiluvne avuglimd avnu neuvupdvnu;
yavnu ktigge kdiyuvne adrimd avnu apaygeullvnu.
kbbin meumdagiddu adr bayiynnu mseydi ddre avnu
tppe heccu blvnuu hakbeku; janvu bdukige pry-
jnvagide. niscy vagi mmtrvillde havu kccuvde. hag-
eye hrteyvlli pryujvnu. jnaniy bayimatuglu an-
mdkrvagive; murkhn tutiglu avnnne numgibiduttve.
avn bayiyu matuglu armbhdlli mudhtn dvuglagive;
avn matin amtyvu kett murkhtnvagide. mudhnu sh
matu glunu heccisuttane; adru avnu enemdu hellu
sadhivill. avn truvay aguvdnnu avnige tilisuvvru
yaru? murkhn kstvu avrlli prtiyeubbnnu dnisuttde;
ngrkke hege heugbekemdu avnige tiliydu. o desve,
hudugnu ninn arsnagiddre mttu ninn prdhanru be-
ligge utmadiddre ninge ayyeu! o desve, sresthr
mgnu ninn arsnadre mttu ninn prbhuglu tkkalkke
sriyagi amligagi alde sktigagi ut madidre ninge asir-
vadagli. heccu seumaritdimd teuleglu jguttve
mttu jeulugeyimd mneglu seuruvvu. ngegagi autn
maduttare. draksarsvu smteus pdisuttde. hnvu sm-
stkku uttrkeduttde. nimm ahyellu arsnanu spis-
bediri, nivu mlguv keuneylli aisvryvnu spisbediri.
akasd pksiglu dhvniynnu oyyu vvu; rekkeyullvuglu
visyvnu tilisuvvu.

ninn reuttiynnu nirin mele haku, bhl dingl mele adu ninge siguvdu. ninn bhagvnnu elu mttu emtu mmdige sh keudu; bhumiy mele yav kedu bruvdeu ninge tiliydu. meud glu mleyimd tumbiddre avu tavagiye bhumiy mele bridumadikeullttve; mrvu uttr illve dksinkke biddre a mrvu bidd sthldliye iruvdu. yavnu galiynnu lksisuvne avnu bittuvdill; meudglInnu gmnisuvvnu keuyyuvdill. hege ninu at-miy margvu yavdemdu mttu ngu viruv avl grb-hdlli elubuglu hege beleyuvvemdu tilidukeullariyeu hage ye ellvnnu maduv devr kelsvnnu tilidukeullari. beligge ninn bijvnnu bittu, smje tnk ninn keynnu himtegeybed; ideu, adeu yavdeu kegudi bru vdeu il-lve erdu omde riti olleyda guvveu emdu ninge tiliydu. nijvagi belku hitvagiye mttu surynnnu neuduvdu kn-nuglige meccikeyagiyu iru vdu. adre anak vrus-glu obb mnusynu bduki avuglllella smteuspstru avnu kttley dinglnnu jnapisikeulli. avu ati yagiruvvu, bruvvuglellvu vyrthvagive. o yavvnsthne, ninn yau-vndlli smteuspdu. ninn yavvnd dinglli ninn hrdivu ninnnnu anmdpdisli; ninu ninn hrdivd margglliye ninn knnugl neut dliyu nde; a ella smgtigligagi de-vru ninnnnu nyaytirpige truvnemdu tilidukeu. ad-karn ninn hrdivdimd duhkhvnnu tegedu haku; ninn srirdimd kettddnnu tegedubidu; balyvu yavvnu vyrthvagive.

kstd dinglu bruvdkke meudlu, ivuglli nnge sm-teusvillvemdu ninu heluv vrsglu sviapisuvdkke meudlu ig ninn yavvnd dinglli srstikrt nnnu smrisikeu. surynu belku cmdrnu nkstrglu ktt-lagdiruvagle mley meud glu tirigi bruvdkkint mumceye atnnu smrisu. a dindlli mne kayuvvru ndugu vru; blvad mnusyru tavagiye beuggu vru; areyuvvru svlp iruvdrimd summni ruvru; kitkiglimd heurge neuduvvru mmkaguvru. areyuv sbdvu kdimeya dag bidiylli bagluglu mucciruvvu. avnu pksiy sbdvadag eddeluvnu. gand kumarteyrella kugguvru. alde avru dinnege hedruvru; dariylli hedrikgiruvvu. badamiy mr huvu biduvdu; midteyu bharvagiruvdu. ase bidduheuguvdu. mnu synu tnn nity grhkke heuguvnu. geuladu vvu bidiylli tirugaduvru. belliy srige bicclpduvdu; illve bmgard bttlu odedu heuguvdu. mnnin mdikeyu buggey bliylli odedu heuguvdu. illve keuld httr rate muriyuvdu. amele dhulu adu idd hageye bhu-mige himtiruguvdu; atmvu adnnu keutt devr blige himtirugu vdu. vyrthd vyrthglu ellvu vyrthve emdu prsmgi heluvnu. idllde prsmgiyu jnaniyagiddu innu jnglige tiluvlikeynnu beudhisutta bmdnu; haudu, avnu priksisi, vicarisi anak jnaneu ktiglnnu krmvagi heumdisidnu. prsmgiyu oppikeulluvmt hakyglInnu kmduhidiylu hudukidnu: a bredvuglu oppid styvad matuglu. jnanigl matuglu mullugeulugl hageyu mttu sbhegl yjmanru nett meulegl hageyu obb kurubnimd keudlp ttive. keunege nnn mgne, ivuglimd eccrike yagiru. bhl pustkglnnu maduvdkke amty vill; heccu abhyasvu srirkke ayasvagide. smst visyvnnu navu keli mugiseun; devrige bhypdu; atn ajneglnnu palisu;

ide mnusyn prmkh krtvy. olledagli, kettddagli, prtiiyumdu rhsyd smgtigu devru prtiiyumdu kels vnnu kuritu nyayvicarnege truvnu.

ahsvereusn divsgllli adddua ahsvereusnu bhart meud lgeumdu kusinvregu iruv nur ippttelu pramtygltnu alidnu; a divsgllli ars nad ahsvereusnu rajdhani susn armneylliruv tnn raj simhasnd mele kulitiruvag tnn alikey murne vrus dlli avnu tnn smst prdhanrigu sevk rigu autnvnnu madisidnu. parsi, medyr blvad senvu pramtygl sresthru prdhanru avn bliylliddu. avnu nur embhttu divsgl vrega tnn ghenull rajyd aysvryvnnu tnn atyuttmvagidd mhimey saumdryvnnu teurisdnu. a divsglu tirid truvay arns susnin armne ylliruv hirikiryad smst jnrigu elu divsgl vrega arsn armney teudt amgldlli autnvnnu madisidnu. alli bili kllin kmbglige belliy umgurglimdu rktvrnd nyvad naru hggglimdu tugu haklptt bilupu hsrn nilvrnu ad teregliddu. mmcglu belli bmgar dvuglagi kempu nili bilupu kppu bnnglad kluglimd madlpttu neld mele idlptti ddvu. arsn sthitige tckmte rajr draksars vnnu nanavidhavad bmgard patreglli smrdhhiyagi kudiyu klemtru. kudiyu vdu ajanusarvagittu; yaru blvmt madlill; hige arnsu tnn mne vartey vrigella prt mnsyn istd prkar maduvme avrige nemisidnu. idllde vsti emb raniyu arsnad ahsvereusn armneyllidd striyige autnvnnu madisidlu. elne divsdlli arnsu draksarsdimd mnssmteusvagiruvag raniyad vstiyu bhu rupvtiyadddrim jnrigu prdha nrigu avl saumdryvnnu teurisdvdkke ranige raj kiritvnnu dhirsi arsn mumde krkeumdu bruvdkke arsnad ahsve reusn smmukhdlli sevisuv mehumannu bijetanu hrbeunanu bigetanu abgetanu jetrnu krksnu emb elu mmdid adhikari glige helidnu. adre arnsu adhikari klemtr heli kluhisid matige raniyad vstiyu – nanu bruvdillvemdu helidlu. addrimd arnsu bhu keupgeumdu ugrteymid uridnu. ag niti nyaygltnu tilidvrellrigu arsn ritiy prkarvagi arnsu kal jnagil smgldu rajydlldi sresthragi kulitukeumdu arsn mukhvnnu neudutiruv parsi medhygl elummdid prdhanrad krsena, setar, admatnu, trsisnu. meresnu, mrsena, memukannu ivr smgldu ahsvereusnu tnn adhikarigl keyimd heli kluhisid matin prkar raniyu madde iruvdrimd navu nyayd prkar avlige madbekaddennu emdu kelidnu. memukannu arsn mumdeyu prdha nr mumdeyu helidennmdre – raniyad vstiyu arsnige matrvll arsnad ahsvereusn smst pramtygliliruv smst prdhanrigu smst jnrigu apradh maadi ddale. yakmdre raniy ndtey smst striyige geuttaguvdu, arsnad ahsve reusnu raniyad vstiyvnnu tnn mumde krkeumdu br helidnu; adre avlu barde heudlemdu hellpttag avru tmm yj manrnnu tmm knnugl mumde tirsikrisuvru. idllde raniy matnnu kelid parsi medygl raniyrellr ihcuttu, arsn prdhanrige hageye heluvru. higeye tirsikarvu raudrvu bhl umtaguvdu. arsnige smmtiyadre vstiyu arsnad ahsvereusn mumde innu mele br bardemdu arnsu avl rajsthiyinnu avligimt uttmalad mtteubblige keudli emdu rajajneyu heurtu adu rddagd hage parsi medyr kanunugllli bre ylpdi. i prkar arnsu maadi ajneyu tnn vistarvad rajyvelladrlli kellpttag striyrellru hiriryimd cikkvrvregu tmm yjmanrige mankeuduv remdu helidnu. i matu prt arsn nigu prdhanrigu cennagi kanisiddrimd arnsu memukannu matin prkarmadi prt mnsynu

2

tnn mneylli adhikar ndisbekemdu tnn jnr bhasey prkar matnadbekemdu pramty pramtydlli adr brhd prkarvu jn jngllli avr bhasey prkarvu arsn smst pramtyglige ptrgltnu kluhisidnu.

i karyglad truvay arsnad ahsvereusn keupvu samt vadag avnu vstiyvnnu avlu madiddnnu avlige vireudhvagi nemisiddnnu jnapk madikeumdu.2 ag arsnnnu sevisuv dasru avnige helidennmdrearsnigeuskr rupvtiyad knyastriyru huduklpdi. rupvtiyad smst knyastriyru raj dhaniyad susnige striyru iruv arm nege, striyr mele kavlagi iruv arsn adhi kariglad hegynebmvn kege oppislpduv hage arnsu tnn rajyd smst pramtygli adhikarvnnu nemisi; avrige suci madi keulluv vstuglu keudlpdi. arsn knnu glige cennagiruv knnikeyu vstige bdlagi raniyaglu amdnu. i matu arsnige cennagi kanisiddrimd hageye madidnu. adre susnin armneylli benyavian vnnad kisin mgnad sirgea mgnad yajarn mgnad meurdeke emb hesrull obb yehudyniddnu. avnu babelin arsn nad nebukdnecrnu sereyagi tmd yehu dd arsnagiruv yeheuyakinn smgd yerusalem inimd sereyagi ooylpttrvlli obbnagiddnu. avnu tnn cikppn mglad esterlemb hdsslnnu sakidvnagiddnu; av lige tmdye tayiglu irlill. i knnikeyu rupvtiyagiuv saumdryvmtlagiuv iddlu. avl tmdye tayiglu sttuheud truvay meurdeke avlnnu tnn mgl hage tegedukeumdu. arsn matu avn ktt leyu kelid truvay susn armneylli hegey kege anek knyastriyru kudislp duvag enayitmdre, esterlu arsn mneylli striyr kavlinvnd hegey kege oppislpdi. a knnikeyu avn drstige uttmlemdu kanisiddrimd avn smmukhdlli avlige dyedeurkitu. adkarn avnu tvre yagi sucimaduvdkkeuskr bekadvug lnnu avlige keudtkkvugltnu arsn mne yimd keudtkk elu mmdid dasiyrrnu avlige keuttnu. idllde striyr mneylli uttmvad sthlvnnu avligu avl dasi yrigu keuttnu. adre esterlu tnn jnrigu tnn bmdhugligu tilisde iddlu. yakmdre tilisbardemdu meurdeke avlige ajnapisiddnu. adre esterl ksemyvnnu avlige aguvmtaddnnu tilukeulluvdkke meurdeke dimprtiiyalli striyr mney amgld mumde tirugadutiddnu. adre obbeubb knnikeyu aru timglu beul teldimdu aru timglu sugmdg limdlu striyru sucimadikeulltkkvug limdlu suciyaguv divsgltnu tirisidru. higeye striyr mryadey prkar hnne rdu timglad truvay arsnad ahsve reusn blige heuglu avrrv srdi bmtu. i prkar knyastriyru arsn blige prve sisuvag striyr mneyeulgidm tnn smgd arsn mnege heuglu avlu enu bedu vleu adu avlige keudlpduvdu. avlu saynmakdlli prvesisi marne divsdlli uppnitgl kavlinvnmadth arsn adhikari yadmth svsgn kege striyr erdne mnege tiruguvlu. arnsu yarlli smteuspttu avlnnu hesrinimd kredre heurtu avlu innu mele arsn bliylli prvesisde iruvlu. tnn kumarteyagi tegedukeumdmth meurdekey cikppnad abiheln mglad esterlu arsn blige heuglu srdi bmdag avlu striyr kavlugarnadmt arsn mneavertevnmadth hege nemisidvugl heurtagi mtenu bediill. idllde esterlu tnnnu neuduv ellrimd dyeheumdiddlu. esterlu arsnad ahsvereusn alikey elne vrusd httnne timglin tebet emb divsdlli avn armneylli trlpttlu.

arsnu skl striyrigimt esterlñnu priti madidnu. avlige avn smmukhdlli smst knyastriyrigimt heccu dyvu kpeyu deurkitu. addrimd avnu rajkiritvñnu avl tley mele irisi avlñnu vstige bdlagi raniyagi madidnu. ag arsnu tñn smst prðhanrigu sevkriku esterl autnvemdu deudd autnvñnu madisi pramty glige bidugdeyñnu keuttu arsn sthitige tkkmth bhumanglñnu keuttu. adre knyastriyru erdne sari kudiš lpduvag meurdekeyu armney bagllli kulitiddnu. esterlu meurdeke tñge ajna pisid hage tñn bmdhugligu tñn jñrigu tilisde iddlu. esterlu meurdekey arekeylli iddag avn ajneyñnu kekeumdiddmteye avlu madidlu. a divsgllli meurdekeyu armney bagllli kulitiru vag dvarpalkradmth arsn mnevarte yvrad bigetannu teresnu raudrvull vragi arsnad ahsvereusn mele ke haklu hudukidru. i karyyu meurde keyige tiliddrimd avnu adnu raniyad esterlige tilisidnu; esterlu meurde keyiğ hesrinlli adnu arsnige tilisidlu. i visyvñnu vicarisidag nijyavitu; ag avribru mrdlli tuguhaklpttru. idu arsn mumde vrtamtgl pustkdlli breylpttitu.

3

i karyglad truvay arsnad ahsvereusnu agagnad hmmedatn mgnad hamannñnu deudd nagi madi avññnu etti tñn bilylliruv smst prðhanrigimt avn asvññnu unnt madidnu. adkarn armney bagl lliruv arsn smst sevkru beuggi haman nige addbidru. arsnu avññnu kuritu hageye ajnapisiddnu, adre meurdeke beuggde addbilde iddnu. ag armney baglliruv arsn sevkru meurdekege ninu arsn ajneyñnu viaruvdeno amdru. adre avru din din avnige helidagyu avnu avr matu kelde heuddrimd avru meurdekey matuglu nilluvveu emdu neudikeullu haman-nige tilisidru. yakmdre tanu yehudynemdu avrige helidnu. meurdeke tñge beuggde add bilde iru vdñnu hamannu neudi keupvull nadnu. adre meurdekey mele matr ke hakuvdu avnige alpvagi teuritu. yakmdre avru meurdeke jñvñnu avnige teurisidru. addrimd hamannu ahsvereusn smst rajydliruv meurdekey jnvad yehudyñnnella nasmadlu yeuci sidnu. arsnad ahsvereusn hñnerdne vrusdlli nisan emb meudlne timglli hamann mumde pur emb citñnu din dinkku timglu timgligu adar emb hñnerdne timgl vrege hakidru. ag hama nnu arsnad ahsvereusnige heli ddenmdre–ninn rajyd skl pramtyglliruv jñreulge cðurislpttu vyapisiruv jñri ddare. avr nyay prmanglu skl jñrige prtikulvagive. avru arsn ajneglñnu kekeulluvdill. adkarn avrñnu irgeudi svudu arsn pryeyñkke tkkdill. adu arsnige smmtiyadre avru smhrislpduv hage breylpdli. ag nanu arsn beukkskke truvdkke i kels maduvvr kegllli htuv savir belliy tlamuglñnu keudu venu amdnu. ag arsnu tñn keyillid umgurvñnu tegedu yehudyr veriyad agagnad hmmedatn mgnad haman-nige keuttu. arsnu hamannige, belliyñnu a jñvñnu ninge sriyagi teuruv hage avrige maduvdkke ninn keylli avu oppis lpttve amdnu. ag meudlne timgl hdimurne divsdlli arsn lehkru kreylpttru. hamannu ajnapisid elladr prkar prti pramtyd meliruv arsn ke kelgin up rajrugligu adhiptigligu prti pramtydlli jñr meliruv adhikarigu adrd rbrhd prkar-

vagiyu jñr prtieubbr bhasey prkarvagiyu breylpttitu. adu arsnad ahsvereusn hesrinlli breylpttu arsn umgurdind mudre haklpttitu. omde dindlli amdre adar timglemb hñnerdne timgl hdimurne dindlli hiriyru kiriyru mkllu striyru šhitvagi ella yehudyñnu smhrisvudkku keumduhaku vdkku nasmaduvdkku avr astiñnu keulleheudeyvudkku arsn smst pramtyglige amceyv r mulk prtikeglu kluhis lpttvu. avru a dinkke sidbhaviruv hage prti pramtydlli kttleyagi bred prtikeyu ella jñnglige prsidhd madlpttitu. amce yvru arsn ajneyimdv treyavagi heurtu heudru. susn armneylli a ajneyu keudlpttitu. arsnu hamannu kudiyu kulitukeumdu. adre susn pttñnu tl mlgeumditu.

4

addnnella meurdekege tilidag meurdeke tñn vstrglñnu hrkeumdu, geuniy tttñnu uttukeumdu, budiynnu hakikeumdu pttnd mdhydlli heugi vythe yimd gttiyagi kugidnu. avnu arsn armney baglin vrege bmdnu. yakmdre geuniyttñnu uttukeumdu arsn ar mney bagllli prvesislu obbnigu appne irill. iddlde arsn matu avn ktt leyu yav yav simeylli yav yav sthlikke heuyiteu alli yehudyeulge mha dukhvu upvasvu aluvikeyu geula duvikeyu utmagittu. anekru geuniy tttñnu uttukeumdu budiylly mlgı keumdu. ag esterl dasiyru avl prti vica rkru bmdu avlige tilisidru. addrimd raniyu bhu vythepttu. iddlde meurdekeyu geuniy tttñnu tegedu haki dhrisi keulluvdkke vstrvñnu kluhisidlu. adre avnu tkkeullill. ag esterlu tñn bilylli irislpt arsn mnevarteyvrlly htak nñnu kedu–idenemdu yatkemdu meurde keyimd tilidukeullbekemdu avnige ajna pisidlu. hageye htaknu arsn ar mney bagl mumdiruv pttnd bidi yllidd meurdekey blige heurtuheudnu. ag meurdeke tñge addñnu hamannu yehudyñnu nasmadlu nimitt arsn beukkskke keudlu vagdanmadikeumdu hn vñnu avnige tilisidnu. yehudyñnu nas madlu susnillı keudlptt ajnaptrd prtıyñnu avn keylli keuttu adnu ester lige teurisi tilisvudkku avu tñn jñ kkeuskr arsn mumde binnhmadi bedi keulluvdkku avn blige heugbekemdu avlige ajnapislu helidnu. ag htaknu bmdu meurdekey matu glñnu esterlige tilisidnu. esterlu meurde kege hllu htaknige ajnapisiddenmdre– krislpdde arsn blige olmneylli prvesisuv yavnadru gmdsadr sri hemgsadr sri bdukuv hage arsnu bmgard mudre keulñnu avn blige caci dre heurtu avññnu keullbekem avn ajne omde uttemdu arsn smst sev kru arsn pramtygl jñru tilididdare. adre nanu i muvttu divsglmd arsn blige kreylpdli emdu amdag avru esterl matuglñnu meurdekege tilisidru. ag meurdeke esterlige heli kluhisid prtyuttrvenmdre–ninu armneylliruv drimd smst yehudyrlly tppisikeulluve nemdu nensbed. ninu i kaldlli maunvagiye iddre mteumdu kðeyimd yehudyrige visramtiyu bidugdeyu utmaguvvu; adre ninu ninn tmdey mneyu nasvagi heuguviri. imtha kal kkeuskr ninu rajtvkke bmdı eneu tilid vru yaru amdnu. esterlu meurdekege heli kluhisid prtyuttrvenmdre – ninu heugi susnilliruv smst yehudyñnu kudisi nñgeuskr ratri hglu muru divs tinñdeyu kudiyeu upvas madiri. nanu nñn dasiyru

hageye upvas maduvenu. anmtr nanu ajne viari arsn blige prvesisuvunu. nanu nasvadre nasvaguvenu amdnu. ag meurdeke heurtu heugi esterlu tnge ajnapisiddnella madidnu.

5

murne dindlli enayitmdre, esterlu raj bhusnglunu dhrisi keumdu armnege eduragiruv arsn mney amglldli heugi nimtlu. arsnu raj mne ylli baglige-duragi tnn raj simhasnd mele kulitiddnu. arsnu amglldli nimitriv raniyad esterlunu kmdag akeyu avn smmukhdlli dyeheumdiddrimd arsnu tnn keyllidd bmgard mudre keulnuu esterl blige cacidnu. esterlu sviapkke bmdu keulin tudiyynu muttidlu. ag arsnu avlige-raniyad esterle, ninge enu beku? ninn vijnapne enu? adu rajyd ardhbhagvagiddru ninge keudlpdudv amdnu. adkke esterlu-arsnige smmtiya dre nanu avnigeuskr siddhmadid autnkke arsnu hamannu iheuttu brbeku amdnu. ag arsnu-esterlu helid prkar madlu hamannnnu tvrepdisiri amdnu. esterlu madisid autnkke arsnu hamannu bmdru. draksarsd autndlli arsnu esterlige-ninu bedikeullu-vdenu? adu ninge keudlpdudvu. ninn vijnapne enu? adu ardh rajydvrege iddru keudlpdudvu amdnu. esterlu prtyuttr keuttunnn vijnapneyu nnn bedikeyu enmdre, nanu arsn smmukhdlli dyeheumdiddre, nnn beduvikey prkar keudlu nnn vijnapney prkar madlu arsnige smmti yadre arsnigu hamannigu nanu innu maduv autnkke brbeku. nale arsnu helid prkar maduvenu amdnu. a dindlli hamannu smteusvullu nagiyu anmd hrdivvullnagiyu heurtuheudnu. adre armney bagl lliuv meurdeke tnge kdldre iruvdnnu hamannu neudidag avnu meurdekey mele keupdimd tumbidvnadnu. adru hamannu bigihidukeumdu tnn mnege bmdu tnn snehitrnnu tnn hemdtiyad jereslunu krekluhisidnu. hamannu tnn aisvryd ghvnnu tnn mkkl hecllvnnu arsnu tnnnnu yavdrlli heccisiddaneu arsn prbhu gl meleyu sevr meleyu tnnnnu hege ettiddanemdnu ellvnnu avrige vivr vagi helidnu. idllde-raniyad este rlu tanu madisid autnkke nnn heurtu arsn smgd bereubbrnnu kreylill. nalegu akeyimd nanu arsn smgd akey blige kreylpt-tiddene. adre yehudynad meurdeke armney bagllli kulitruvdnnu nanu neuduv vrege idella nnge pryau jnvill amdnu. ag avn hemdtiyad jereslu avn smst snehitru avnigeavttu meul uddvad omdu gllin mrvu madlpdli; meurdeke adrlli haklpdruv hage nale arsn smgd matnadu; truvay arsn smgd autnkke smteus vagi heugu amdru. i matu hamannige cennagi kanisiddrimd gllin mrvnnu siddh madisidnu.

6

a ratri arsnige nidre bardddrimd vrtamtglunu brediruv pustkvnnu tkkeumdu brlu helidnu. avu arsn mumde odlpttag dvarpalkragidd arsn mnevarteyvrlli ibbru bigetannu teresnu arsnad ahsvereusn mele kehaku hudukutta iddrebmuv vrtman vnnu meurdekeyu tilisidnemdu breylpttiddu siktitu. ag arsnu-idkkeuskr meurdekege enadru gh-nvu mhimeyu madlpttveu amdnu. avnige madiddu

enu illvemdu arsnnnu sevisuv avn sevkru helidru. ag arsnu-amglldli yaru amdnu. ag hamannu meur-dekegeuskr siddhmadid gllin mrdlli avnnu hakuv hage arsn smgd matnadlu armney heurgin amglldli bmdiddnu. arsn sevkru av nige-igeu, hamannu amglldli nimti ddane amdru. arsnu-avnu olge brli amdnu. hamannu olkke bmdag arsnu avnige-arsnu istpttu ghnpdisbekemdi ruv mnusynige madbekad-ddenu amdnu. ag hamannu tnn hrdivdlli-arsnu nngimt heccagi innarnnu ghnpdisbekemdi ruvnu emdu addukeumdu. hamannu arsnige-arsnu ghnpdisbekemdiruv mnu synige madbekaddden-mdre, arsnu dhrisi keulluv rajvstrglu arsnu httuv kudu reyu avn tley mele ittukeulluv rajkiritvu trlpdli; a vstrvu kudu reyu arsn sresthrad prdhanrlli obbn kege keudlpdli; arsnu ghnpdisbekemb vnnu avru udisid truvay avnnu kudurey mele httsi ptn bidivylli tkkeumdu heugi avn mumde-arsnu ghnpdisbekemdiruv mnusynige i prkar madlpdudvu emdu sarbeku amdnu. ag arsnu hamannige-ninu helid prkarve tvremadi vstrvnnu kudureynnu tkkeumdu armney bagllli kulitruv yehudynad meurdekege a prkar madu. ninu heliddelladrlli om-dadru tppbardu amdnu. ag hamannu vstrvnnu kudu reynnu tkkeumdu meurdekeynnu dhrisuvmti madi kudurey mele httsi ptnid bidi ylli tkkeumdu heugi avn mumde arsnu ghnpdisbekemdiruv mnusynige i prkar madlpdudvemdnu sari helidnu. meurdeke armney baglige tirigi bmdnu. adre hamannu duhkht-pttu tle ynnu mucikeumdu tnn mnege tivrvagi heudnu. ag hamannu tnn hemdtiyad jeresligu tnn smst snehitrigu tnge ad ddnnella vivrvagi helidnu. ag avn jnaniglu avn hemdtiyad jereslu av nige-ninu yavn mumde billarimbhisi ddiyeu, a meurdeke yehudyr vmsstha giddre ninu avnnu jyislari; avn mumde biddebiluvu amdru. avru innu avn smgd matnaduttiruvag arsn mne varteyvru bmdu esterlu siddhmadid autnkke hamannnnu krkkeumdu heuglu tvremadidru

7

arsnu hamannu raniyad esterl autnkke bmdru. erdne din draksarsd autnkke bmdag arsnu mtu esterlige-raniyad esterle, ninn beduvikey enu? adu ninge keudlpdudvu; ninn vijnapne enu? adu nnn rajyd ardhv vrege iddru keudlpdudvu amdnu. ag raniyad esterlu prtyuttr keuttu-o arsn, nanu ninn mumde dy heumdid vlagiddre adu arsnige meccikeiyagiddre nnn beduvikeye nnn pranvu nnn vijnapnege nnn jnvu keudlpdli. yakmdre nanu nnn jnvu smhrislpdudvdkku keullp duvdckku nasmadlpdudvdkku marlpttevu. navu dasdasiglagi marlpttid-dre nanu summne iruttiddenu; adre veri arsn nstkke sriyagi keudlarnu amdnu. ag ars nad ahsvereusnu-raniyad esterlige prtyuttrvagi i prkar madlu tnn hrdiv tumbikeumdvnu yaru? avnu elli amdnu. adkke esterlu-veriyu struvu yarmdre i kettvnad hamanne amdnu. ag hamannu arsn, raniy smmukhdlli hedri keumdu. arsnu keupvullvnagi draksa rsd autndimd eddu armney teutkke heudnu. adre hamannu raniyad este rl mumde tnn prankeuskr bedikeul-lutta nimtlu, yakmdre arsnimd tnge kedu nirny-

vayitemdu tilidnu. arsnu ar mney teutdimd drak-sarsd autn sthlkke tirigi bmdag hamannu esterlu kulitiruv hasigey mele biddidnu. ag arsnu–nnn mumde avnu raniynnu blatkar madu vneu amdnu. a matu arsn bayimd heurtag sevkru hamann mukhvnnu muccidru. ag mne varteyrlli obbnad hrbeunnu arsn mumde–igeu, ars nnnu kuritu ollednnu helid meur-dekegeuskr hamannu madisid aivttu meul uddvad glin mrvu hamann mneylli ade amdnu. adkke arsnu–avnnnu adrlli tugu hakiri amdnu. avru meurdeke geuskr hamannu siddh madisidd glin mrdlli avnnnu hakidru. ag arsn keupvu samtvayitu.

8

ade dindlli arsnad ahsvereusnu yehudyr veriyad hamann mneynnu raniyad esterlige keuttnu. idllde meurdeke arsn blige bmdnu; avnu tnge enagbekeu adnnu esterlu tilisiddlu. ag arsnu tanu hama nnimd tkkeumd tnn umgurvnnu tegedu meurdekege keuttnu. idllde esterlu meurde keynnu hamann mney ad-hikariyagi irisidlu. esterlu arsn mumde tirigi mat-nadi avn padgl mumde biddu attu agagnad hamann kednnu avnu yehudyrige vireudhvagi yeucisid yeuc-neynnu tege duhaklu bedikeumdlu. ag arsnu este-rl kdege bmgard mudrekeulnnu cacidd rimd es-terlu eddu arsn mumde nimtu heliddenmdre – arsnige olledagiddre, avn smmukhdlli nanu dye-humdid vladre, karyvu arsnige yuktvagi kanislp-tre, nanu avn smmukhdlli olley vlemdu kanislp-tre, arsn smst pramty glliruv yehudyrnnu nasma-duvdkke agagnad hmmedatn mgnad hamannu yeu-cisi bred ptrglu rddumadlpdumte breylpdl. yak-mdre nnn jnr mele bruv kednnu nanu neudi hege shisli? ilve nnn bmdhugl nasvnnu nanu neudi hege shisli amdnu. ag arsnad ahsve reusnu raniyad es-terlige yehudy nad meurdekege heliddenmdre–igeu, hamannu yehudyr mele tnn ke hakidd rimd avn mneynnu esterlige keuttenu. avnnnu glige hakid-dare. nivu yehudyr geuskr arsn hesrinimd nim-m drstige olle daga teuruv hage bredu arsn umgur-dimd mudreyennu hakiri. yakmdre arsn hesrinimd breylpttu arsn umgurdimd mudre haklptt brhvvnu yaru ig rddu maduvdkkaguvdill amdnu. ag ade kaddlli sivan embuv surne timgl iipptu murne di- vsdlli arsn lekhkru kreylpttru. meurdeke ajnapisid elladr prkar skl yehudyrigu bhart meudlu geumdu kusin vregu iruv nurippptelu pramtygl yjmanrigu adhiptliglu prdhanrigu prt pramtykke adr brhd prkarvu prt jnrige avr bhasey prka rvu yehudyrige avr brhd prkarvu avr bhasey prkarvu breylpttitu. avnu arsnad ahsvereusn hesrinlli bredu arsn umgur-dimd mudre haki ptrglinu, kudureglinu, svari hti keumdidd amceyvr mulk hesr kttegl meleyu omtegl meleyu vegvagi oduv ele omtegl meleyu kluhisidnu. avugllli arsnu yehudyrige keuttdenmdre–ars nad ahsvereusn smst pramtyglilli, omdu dindlli adr tim-glemb hnnerdne timgl hdimurne dindlli avru prt pt-tndlli kudikeumdu tmm prankeuskr eddu a pram-tygl jnr senyddli yaradru avrige vireudhvagi ed-dre avrnnu, cikkv rnnu striyrrnu kud smhrisuvd-kku keumduhakuvdkku nasmaduvdkku avr astiynnu keulleheudeyuvdkku appne keuttnu. yehudyru tmm

strugl mele muyyigemuyyi madlu a dinkke avru siddhvagiruv hage i ajnaptrd prtuyu pramty, pram-tydlli skl jnrugu sari hel lpttitu. amceyvr arsn ajneyimd tvreyagi odislptt karn hesr kttegl meleyu vegvad omtegl meleyu heurtru. i ajneyu susnin armneylli keudlpttitu. meurdeke nil subhrvad ra-jstrvnnu dhrisikeumdu bmgard biddhd kiritvnnu ittu keumdu rktvrnvull nyvad vstr dhrisi keumdu arsn smmukhdimd heurtu heudnu. ag susn pttvu smbhrrmvu smteusvu ullddagittu. yehudyrige belku smteusvu anmdvu ghnuv ittu giddvu. prt pramty-dlli y prt pttv dlli y arsn matu avn ajneyu ellipse bm-teu alli yehudyrige smteusvu anmdvu hbbvu sudinvu umtagiddvu. idllde a desd anek jnr yehudy radru. yakmdre yehudyr bhyvu avr mele ittu.

9

adar timglemb hnnerdne timgl hdimurne dindlli arsn matu avn ajneyu madlpdvdkke svia pisidag yehudyr struglu ade dindlli avr mele deuretn madu-vevemdu bhrvse keuttiddru. adkke bdlagi yehudyru tmmnnu hgema duvvr mele deuretn madidru. ade di- vsdlli yehudyru arsnad ah svereusn smst pramtygl-liruv tmm tmm pttnglli tmmnnu keullu hudukuvvr mele ke haklu kudikeumdu. ag avr bhyvu smst jnr mele biddddrimd avr mumde nilluvvnu obbnu irlill. idllde pramtygl adhiakariglu prtindhiglu adhipti glu arsn kelsdvru yehudyrige shay madidru. yakmdre meurde key bhy avrige idditu. meurdeke armneylli deuddvnagiddnu. avn kirti yu smst pram-tygl mele vyapisitu. i meurdeke adhiadhiakvagi deuddvnadnu. higey yehudyru ktti heudetdimdu keuleyimdnu nasdimdu tmm struglellrnnu heudedu tmmnnu hgema duvvrige tmm ist bmd hage ma-didru. susnin armneylli yehudyru ainuru mmdiyinnu keumdu. idllde yehudyr yehudyrige hmmedatn mg-nad hamann httnu mmdi kumarrad prsmddtnu dlphe-unnu aspatnu peuratnu adlynu aridatnu prmsntu ariseynu aridenu vejatnu embvrrnnu keumdu. adre avru keulley mele ke hakillil. ade din susnin arm-neylli keumdu haklpttvr lekkvu arsn mumde trlpt-titu. ag arsnu raniyad esterlige–yehu dyru susnin armneylli ainuru mmdi ynnu hamann httnu mklklnnu keumdu nasmadiddare. avru arsn mikkad pramty glilli madiddenu? ig ninn vijnapne enu? adu ninge keudlpdvdvu. innu ninn beduvike enu? adu madlpdvdvu emdu helidnu. adkke esterlu–arsnige smmtiyadre imdin ajney prkar nalin divsvu susnin-lli madlu yehudyrige appne agli; mttu hamann httnu mmdi mklku glige haklpdli amdnu. ag arsnu hageye madlu ajnapisidnu. a ajneyu susninlli keudlpttag avru hamann httnu mmdi kumarrnnu glige hakidru. idllde sus ninliruv yehudyru adaremb timgl hdinalkne di- vsdlli kudikeumdu susninlli munnuru mmdiyinnu keumdu. adre avru keulley mele kehakillil. hage-ye arsn pramtygliliruv mikk yehudyru kudikeumdu tmm prangli geuskr eddu nimtu tmm struglimd tp-pisi keumdu visramtiynnu heumdi tmm hgey vrlli eppttedu savir mmdiyinnu keumdu; adre avru keul-ley mele kehakillil. ade timgl hdimurne divs idu ayitu. adr hdinalkne divsdlli avru visramtiyagiddu adnnu hbbd smteusd divsvagi madidru. adre susnin-

arsnad ahsvereusnu desd meleyu smudrd dvipgl meleyu terigeynnu nemisidnu. avn adhikard kriyeglu avn prakrmvu ar snu meurdekeynnu heccisid mhtntn prsi ddiylu ivu medyparsiy arsrugl raj vrtamtgl pustkdlli belyptptvlvlu? yakmdre yehudynad meurdeke arsnad ahsvereusnige erdnevyvnu yehudy rlli deuddvnu tnn sheudr smuhdlli smrpknv tnn jnr melnno hudukuv vnu tnn smt smtandvrigre smadhanvnu matnaduvnu agiddnu.

yehudd arsnad yeheuya kimn alikey murney vrus dlli babelin arsnad nebukdneccrnu yeru slemige bmdu muttige hakidnu. krtnu yehudd arsnad yeheuyakimnnnu, devalyd kelvu patregltnu avnige oppisidnu. avnu avugltnu sinar deskuu tnn devr alykku tmdu patregltnu tnn devr beukssd mneylli irisidnu. arsnu tnn kmcukiyr yjmannad asvevin smgd matnadi avnu israyelin mkkleulge kelvrnnu arsn smtandeul gimdlu mtu prdhanrlli y klmk ill dvragiyu sumdraggiyu skl jnandlli prvinragiyu tiluvlikeylli nipunra giyu mtu vijnandlli tiluvlikeyllu ragiyu arsn armneylli sevemadlu samrthylvullragiyu iruv yauvnsthrnnu tmdu ksdiyr vidyeynnu bhaseynnu avrige beudhisbekemdu ajnapisidnu. arsnu raj bheujndlli yu tanu kudiyuv draksars dlli y prtidinvu avrige palnnu nemi sidnu; hige avru muru vrusgl kal peusilpitt mele arsn mumde niltkkvraguvru. ivrlli yehudn mkkleulgimd daniyel, hnny, viasayel, ajry embvriddu. ivrige kmcukiyr yjma nnu hesruglnnittu, hegmde daniyel nnnu beltesccrnemdu hnnynnu sdrknemdu viasayelnnu mesknemdu ajrynege abednegeu emdu krednu. adre daniyelnu tanu arsn bheujnd palinimdladu avnu kudiyuv draksarsdimdadu tnnnnu asuddhpdiseikeullvdlivemdu tnn hrdydlli niscyisekeumdn; adudrimd tanu asuddh vagd hage kmcukiyr yjmannu bedi keumdn. ag devru daniyelnnu kmcukiyr yjmann dyeylli yu krune ylli yu serisidnu. kmcukiyr yjma nnu heliddenmdre–nimm anpanadigltnu nemisid nnn odeynad arsnige nanu bhypduttene; avnu yake nimm mukhgltnu nimm shitiyilli iruv yauvnsthrigimt klegumdidvugltnagi neudbeku? i prkar nivu arsn httr nnn tlege apayvnnu brmaduttiri amdnu. a mele kmcukiyr yjmannu daniyel, hnny, viasa yel, ajry ivrnnu neudikeullvudkke itidd meljariene daniyelnu helidde nmdre– ninn sevrnnu httn divsgl vregu priksisi neudu, avru nnge aharkke kayiplygltnu kudiyuvdkke nirnnu keudli. ag nmm mukhglu arsn bheujnd palnnu tinnuv yauvnsthr mukhglu nimm mumde kanbrli; ninge kanuv prkar ninn sevrkrige neuduv hage madu emdu bedi keumdn. hageye avnu i karyd visyavagi oppi httn divsgl vregu avrnnu priksisidnu. httn divsgl keuney vregu arsn bheujnd palnnu tinnuv yauvnsthre lligimtt ivr mukhglu neuduvdkke sumdr vagiyu srirdlli pustraggiyu kanisidvu. melvicarknu avr bheujnd palnnu avru kudiyuvmt draksarsvnnu tegeuhaki avrige ssyaharvnnu keuttu. i nalku yauvnsthr visyvu: devru avrige ella vidyeylli yjannidli yu tiluvlikeynnu vivekvnnu keuttu; daniyelnu skl drsgllli yu ksnugllli yu tiluvlike yullvnagiddnu. ag arsnu avrnnu trbekemdu heliddrimd nemisid divsgl keuneylli kmcukiyr yjmannu avrnnu nebukdneccrnmumde tmdnu. arsnu avr smgd matnadidnu; avrellrlli dani yel, hnny, viasayel mtu ajry ivr hage obbnu siglill. addrimdle ivru arsn snnidhandlli nimtru. arsnu avr httr vicarisid smst jnan vivekgl visydlli tnn rajydliruv ella mmtrgar rigimttu jeutisyrigimttu ivre httrsttu uttmremdu kmdu. daniyelnu raj nad keuresn alikey meudlney vrusd tnk snnidhisevknagi iddnu.

nebukdneccrnm alikey erdney vrusdlli nebukdneccrnu kmd ksnugl prinamdimd avn atmvu klvl geumdu nidreyu avnnu bittu heuyitu. ag arsnige tnn ksnugltnu tilisuv hage arsnu mmtrgarrnnu jeutisyrrnnu mat garrnnu ksdiyrnnu kreylu ajnapisi dnu; ivrellru bmdu arsn mumde nimtru. ag arsnu avrige–nanu omdu knsu kmididene; a ksnin arthvnnu tiliyuvdkkagi nnn atmvu klvlgeumdide amdnu. ag ksdiyr arsnige armay bhaseylli heli ddenmdre–o arse, nirmtrvagi balu, ksnnnu ninn sevrkrige helu; ag navu adr arthgltnu tilisuvevu amdru. arsnu ksd yrige prtyuttrvagi–a ksnin smgtiyu nnnnnu bittu heuyitu; nivu ksnnnu adr arthdeumidge nnge tilisiddre nivu tumdu tumdagi ktrrisluduviri; nimm mneglu tippe gumdigltnagi madisuvnu. adre nivu kn snnu adr arthgltnu tilisidre, dangltnu bhumangltnu bhl ghnvnnu nnnimd pdeyuviri; higiragi ksnnnu adr abhi prayvnnu nnge tilisiri emdu helidnu. avru mtte uttrvagi–arsnu tnn sevrkrige ksnnnu meudlu heli, ag adr arthvnnu navu tilisuvevu amdru. ag arsnu prtyuttrvagi–adu gtisid visyvmdu nivu tilididdrimdle kalhrn maduttirviremdnu nanu niscyavagi blennu. adre nivu ksnnnu nnge tilisidre heudre ninge omdu nirny umtu; kal bdlaguv vregu nivu nnn mumde kett sulu matugltnu matnadlu siddhmadikeumdiruviri; addrimd ksnnnu nnge tilisi, adr arthvnnu nnge tilisilli remdu nanu tilidukeumdiruttene emdu heli dnu. ag ksdiyr arsnige uttrvagi–arsn smgtiyvnnu tilisill vykti bhuleuk dlli; addrimd yav arsnadu yav prbhuvadu yav yjmannadu yaveubb mmtrgarllni jeutisyvnnu ksdiynlu imth smgtigltnu kellill. arsnu keluv smgtiyu aprupvaddu mtu manvr smgd vasmadd devrugle heurtu inyaru adnu arsn mumde tilislaru amdru. idrimd arsnu keupvullvagi mharadurimd babelinlli ruv ella jnanigltnu nasmadbekemdu ajna pisidnu. hageye, jnanigltnu keullbekemb nirnyvu heurtitu; ag daniyelnnu avn jeutegarrnnu keullu hudukidru. a mele babelin jnanigltnu keulllu heurtid arsn kavlugarr adhiptiyad aryeuknige daniyelnu aleucne yimdlu jnandimdlu uttrkeuttu; ag daniyelnu arsn adhiptiyad aryeuk nige prtyuttrvagi–arsnimd i nirnyvu istu tiksnvaddenu emdu kellu aryeuk knu daniyelnige a smgtiy visy vivri sidnu. ag daniyelnu olge heugi tnge smy keudlu istpttre tanu arsnige adr arthvnnu tilisuvevnmde helidnu. a mele daniyelnu tnn mnge heugi tnn jeutegarrad hnny, viasayel, aj ryrige i smgtiyvnnu tilisidnu. daniye lnu avn jeutegarreumidge ulid babelin jnanigl smgd nasvage avru i rshyd smgtiyvnnu kuritu prleukd devrimd krunevnnu bedikeullbekemdu helidnu. ag a rshyvu daniyelnige ratri drsn dlli prktvayitu; ag daniyelnu prleuk devrnnu stutisidnu. daniye lnu–devr hesru emdemdigu stutisilpdi; yakmdre jnavu blvu atndagide; atnu kalvnnu smyvnnu bdlayi sutta arsnnnu melettuttane; jnaniglge jnan vnnu buddhivmtrige tiluvlikeynnu keudu ttane. agadhavadvugltnu, rshyadvu gltnu prkmtaduttane; kttleylli iruvmt vugltnu tiliduruvmtvnagiddane; belku at neulge vasisutdde. o nnn pitrgl devre, nanu ninnnnu keumjadi ninge krtjnte slisuttene.

yakmdre ninu nnge jnanvnnu blvnnu keuttu navu ninnimd apekisikeumddnnu nmge tiliymadiddi; haudu, ninu ig nmge arsn smgtiynnu tiliypdisiddi amdnu. addrimd daniyelnu babelin jnani glnnu nasmadlu arsn ajneynnu heumdid aryekn httr heugi avnige helidde nmde–ninu babelin jnaniglnnu nasmad bed; nnnnnu arsn mumde kredukeumdu heugu ag nanu arsnige arthvnnu tilisu ttene amdnu. ag aryeknu daniyelnnu tvre yagi arsn mumde kredukeumdu heugi –yehudyr sereyvrlli nnge obb mnu synu sikkiddane; avnu arsnige arthvnnu tilisuttane amdnu. ag arsnu beltesccr nemb daniyelnnu kuritu–nanu kmd knsnnu adr arthvnnu nge tilisuv samrthyyu ningideyvu amdnu. ag dani yelnu arsn snnidhiylli prtyuttvagi–arsnu nirbhmhdvagi keluv rhyvnnu jnaniglu jeutisyru mmtrgarru skun heluvru arsnige tiliislarru. adre i rhyglennu prktpdisumvt devru prlekdliddane; atnu divsgl arktydlli smbhvisumvtvuglnnu arsnad nebukdecc rnige tiliypdisuttane. ninn knsinlli, ninn hasigeylli bmd ninn mnssin drsnglu ive agive, o arsne, ninu hasigey mele mlgruvag innu mumde enu smbhvi suvdeu emb yeucneyu ninnlli huttitlla! a rhyglennu vyktpdisuvatnu mumde smbh visuvdu enemdbnnu ninge geucprdisuttane. nane ella jivmtrigimt heccu buddiull vnemdll, knsin arthu arsnige geucr vagi ninn hrddy yeucneglu ninge tilidu brlemdu nnge prktmadlptide. o rajne, ninu neudlagi, igeu, omdu deudd prtimeyu kanisitu. mha prkasman vad i deudd prtimeyu ninn mumde nimittitu; adr akarvu bhymkrvagittu. i prt i mey tleyu ceukk bmgardimdlu adr edeyu mtu teuluglu belliyimdlu adr heutteyu mtu teudeglu hittaleymdlu adr kaluglu kbbindimdlu adr padglu ardh kbbinnu mtu ardh mnnu agittu. ninu neuduttirlagi, omdu kllu kegl shayvillde odeylpttu ardh kbbi nvu ardh mnnu agidd a vigrhd pad glnnu bdiu avuglnnu curucuru maditu. amale kbbinnu mnnu hittaleyu belliyu mtu bmgarvu kud odedu curu curagi besige kald dhanyd heuttin haga dvu; avuglige ede sigd hage galiyu avuglnnu heudedukeumdu heuyitu; prtimeyennu bdiid kllu deudd bettvagi smst bhumiyennu tumbisitu. ide knsu! mtu idr arthvnnu navu arsn mumde helu tteve. o arsne, ninu arsrige arsnagi ruve; prleukd devru ninge rajyvnnu blvnnu adhiakarvnnu ghvnnu keuttidane. mnnusyrr mkklu, bhumiy mrgglu akasd pksiglu vasisumvtadellvnnu ninn keylli keuttu avellvuglnnu aluvmta ninnnnu madiddane. a bmgard tleyu nine. ninn truvay ningimt knisthvad mteumdu rajy eluvdu; anmtr mngre hittaley rajy bruvdu. adu smst bhumiy melu deuretn ndesuvdu. nalkne rajyvu kbbi nd hage blvagi iruvdu. kbbinnu smst vstuglnnu vsmadikeumdu curu curu maduttde; kbbinnu hege ellvuglnnu curu maduvdeu hageye a rajyvu curu curagi dhvms maduvdu. ninu padg lnnu kalin berluglnnu ardh kumbarn mnninimdlu ardh kbbindimdlu umtad vemdu ninu neudideylla? ade riti a rajyvu vibhagislpdudvu; adre ninu jedy mnnin smgd klsid kbbinnvnu neudid hage kbbind blvu adrliruvdu. padd berluglu ardh kbbindimdlu ardh mnni nimdlu madid hage rajyvu ardh muriddagiyu ardh blvagi iruvdu. ninu kbbinnu jedimnnin smgd klsiru vdnnu neudid hage avru mnnusyn

vmsa vliyeumdige beretukeulluvru; adre kbbinnu mnnin smgd kudikeulld prkar avru obbr smgd obbru kudikeulluvdill. ar sr divsgllli prlekud devru emdigu nasvagd rajyvnnu sthapisuvnu. adr rajy vnnu bere jnrige keudde a rajyglennella dhvms madi mugisi emdemdigu nilluvdu. a, kllu kegl shayvillde bettdeulgidm odeylpttu kbbinnvnu hittaleynnu mnnnnu belliyennu bmgarvnnu dhvms maditemdu ninu neudiddu ide. mhaddevru innu mele smbhvisumvthddnnu arsnige tiliypdisi ddane; knsu niscyvagide; adr arthglu styvagive amdnu. ag arsnad nebukdne ccrru addbiddu daniyelhige nmksrisiri, avnige kanikeglennu sugmdhdrv arpisbe kemdu ajnapisidnu. arsnu daniyelhige uttrvagi–ninu i rhyvnnu prkt madlu smrthnaddrimd niscyvasi nimm devru devruglige devragiyu arsugl krtnagiyu rhyglennu prktmaduvat nagiyu agiddane amdnu. ag arsnu daniyelnnu obb mha vyktiynnagi madi avnige anek deudd bhumanglnnu keuttu smst babelin pramtyglige adhiakariynna giyu babelin smst jnaniglige mukhyadhi ptiynnagiyu nemisidnu. a mele dani yelnu arsnnu bedikeumddrimd arsnu sdrk mesk mtu abednegeu embvrige babel smsthand karybharvnnu vhisidnu. daniyelndreue arsn armneylle iddnu.

3

arsnad nebukdneccrru arvttu meul ettrvagiyu aru meul aglvagiyu iruv omdu bmgard prt i meynnu madi, babel pramtydliruv dura emb bylinlli nillisidnu. a mele arsnad nebukdneccrru prbhuglnnu rajy palrnnu aleucnaktrru adhiakarsthnnu nyayadhiptiglnnu beukksdvrrnnu mtu slhegarvnnu pmditrnnu ella pramtygl adhiakariglennu tanu nillisidd prtimey prt i sthege kreyisidnu. ag prdhanru (aleuc nagarru) raijpalru adhiakarsthru, nyaya dhiptiglu, beukksdvru slhegarvu, pmd i tru, ella pramtygl adhiakariglu, arsnad nebukdneccrru nillisid prtimey prtisthegagi kudi bmdu nebukdneccrru nillisid prtimey mumde bmdu nimiru. ag saruvvnu gtti yagi kugi–o prjegel, jnamggle mtu nana bhaseyvre, ninge ajnapisuvde nmde– nivu keumbu, pillmgeuvi, tmburi, vine, kin-nri, nadvsr meudlad vadygl sbdvnnu keluvag arsnad nebuk dneccrru nillisid bmgard prtimey mumde addbiddu aradhisbeku. yavnu addbil deyu nmksrisdeyu iruvneuv avnu ade gligeylli uriyuv bemkiy avigey mdhydlli haklpduvnu amdnu. addrimd a smydlli jnrellru keumbu, keullu, tmburi, vine, kinrri nadvsr meudladvugl sbdvnnu keluvag ella prjegl jnamgglu, bhaseyvr addbiddu arsnad nebukdne ccrru nillisid prtimeyennu aradhisidru. higurli a smydlli ksdiyru yehudyr mele duru heurislu snnidhige bmdu mat nadi arsnad nebukdneccrnige–o arsne, ninu nirmtrvagi balu. o arsne, ninu prt iyeubb mnnusyn keumbu, keullu, tmburi, vine, kinrri nadvsr ella vidhvad vadygl sbdvnnu keli addbiddu bmgard prtimeyennu aradhisbekemdu addbildeyu aradhisdeyu iruvv nnnu uriyuv bemkiy avigey mdhydlli haklpdbekemdu ajnekeuttiruveylla! ig ninu babel pramtyd kelsgl mele ittiruv kelvru yehudyr iddare, amdre sdrk mesk abednegeu. o arsne, i mnu syru ninnnnu lksisuvdill. avru ninn devru

glennu ninu nillisiruv bmgard prtímeý nnadru sevisill emdu helidru. ag nebukdnecrnru keupvullvnagiýu raudr vullvnagiýu sdrk mesk abed negeurnnu hididu trbekemdu ajnapisidnu. hageye a mnusyrnnu arsn mumde kre tmdru. ag nebukdnecrnru matnadi avrige-sdrk mesk abedenegeu emd vre nivu bekemdu nnn devrnnu sevisde nanu nillisiruv bmgard prtímeýnnu ara dhisde irbekemdiruvireu? ig nivu siddh vagiddu keumbu, keullu, tmburi, vine, kinnri, nadsvr ella vidhavd vadygl sbdvnnu keluv kinnlli nanu madisid prtíme ýnnu aradhisidre sri; adre nivu aradhis diddre ade gligeýlli uriyuv be-mkiy avigeý mdhydlili haklpdúviri. nnn keyimd nimmnnu bidisuv a devru yaru emdu helidnu. ag sdrk mesk abed negeu embvru arsnige prtýuttrvagi-o nebukdnecrne, i visydlli navu ninge uttrkeuduv avsykte ill. omdu vele hage iddre niscyvgi navu sevisuv nmm devru uriyuv be-mkiy avigeýeulgimd nmmnnu tppislu smrthnagiddane. o arsne, ninn key-imdlu nmmnnu tppisuvnu. atnu omdu vele tppisididru o arsne, navu ninn devruglennu sevisuvdill ninu nillisiruv bmgard prtímeýnnu aradhisuvdillvemu ninge tilidirli amdru. ag nebukdnecrnru ugrdimd tumbidvnagi avn mukhd rupvu sdrk meskated negeu emb vrige vireudhvagi bereyayitu. ag avnu matnadi a avigeýnnu sadhnavagi uri gimt elrstu heccagi urihak-bekemdu ajnapi sidnu. tnn senyddliruv atymt blisthra dvru sdrk, mesk, abedenegeu embvrnnu ktti, uriyuv be-mkiy avigeýlli hakbekemdu ajnapisidnu. avru tmm sly, ijaru, mumdas meudladvuglennu dhrisikeumd-vragiruvag avru dhgdhgne uriyuv be-mkiy avigeýlli haklptrru. arsn ajneyu tiksnvagiýu avigeýu dhgdhgne uriddrindmlu be-mkiy jvaleýu sdrk mesk abednegeu embvrnnu ettihakid a mnusyrnne smhrisitu. sdrk mesk abedenegeu i mvuru kttlptv ragi dhgdhgne uriyuv be-mkiy avigeý mdhydlili biddru. ag arsnad nebukdnecrnru vismygeumdvngi tvreyagi eddu tnn aleucnagarr smgd matnadi-navu mvuru mnusyrnnu ktti be-mkiýlli hakide vlve? amdnu. ag avru arsnige-o arsne, haudu, sty emdu uttrsisidru. ag arsnu avrige prtýuttrvagi-igeu, kttlptd nalku mnusyru be-mkiýlli ndeyuttu ruvdnnu neuduttene; avrige yav hanyiu ill; allde nalkneyvn rupvu dev kumarn hagide emdu helidnu. a mele nebukdnecrnru dhgdhgne uriyut-tiruv be-mkiy avigeý bayiy sviapkke bmdu matnadi-o sdrk mesk abednegeu embvre, mheunnt devr sevkre, heurge bnniri ennlu sdrk mesk abednegeu emb-vru be-mkiyeulгимd heurge bmdru. ag prdhanru rajypalru, adhaptiglu, arsn aleucnagarrru ellru ot-tugudi ivr srird mele be-mkiy adhikarvu illdi ru-vdnnu avr tlekudluglili omdadru suddiruvdnnu avr amgiglu bdlagdiru vdnnu be-mkiy vasneyu sh avrnnu muttidruv a mnusyrnnu kmdru. amele nebukdnecrnru matnadi-sdrk mesk abednegeu embvr devrige steutr vagli. atnu tnn dutnnnu kluhisi tnnlli nmbike yittmt arsn ajneynnu viaridmth svmt devrnne heurtu bere yav devrnnu sevisde aradhisde iruv hage tmm sri vnnu oppisidmte sevruglennu rkisiddane. ad-drind nanu nirmymaduvdrimd skl prje, jnamg mttu bhaseglli yaru sdrk mesk abednegeu embvr dev rige vireudhvagi dusne maduvreu avru tumdutumdagi kt-trisilptu avr mneglu tippegumdiglagi madlpdvdu. i vidhvagi rkisusv devru inyaruv iruvdill. ag arsnu sdrk

mesk abednegeu emb vrnnu babel pramtydlli unnt pdvige tmdnu.

4

arsnad nebukdnecrnru, bhuleukdllella vasmaduv ella prijegligu jnamggligu bhaseyvrigu-nimge samtiyu heccagi. devru nnn visydlli ndesiruv suck karyglennu adbhutglennu prcurpdisbekemdu nnge vihivtvgi teuri bmdide. atn suck karyglu esteu deuddvuglu! atn adbhut glu prakrmvadvuglu, atn rajyvu nityvad rajyvu, atn adlitvu tltlamtr vagiruvmtddu. nebukdnecrnemb nanu nnn mneylli ksemvagiýu nnn armneylli sukhva giyu iruvag; nnnnnu bhypdis-uvmté nanu omdu ksnnu kmdenu. nnn hasigey mele ad yeucneglu nnn mnssin drsn glu nnnnnu klvpdisidvu. addrimd tili helididmdre-o mmttr garr yjmannad beltesccrne, ninnlli prisuddh devr atmvrurvemdu yav rh syvu ninnnnu klvpdisidemdu nanu blennu; nanu kmd ksnin drsnvnnu adr arth vnnu ninu nnge helu. nnn hasigeylli umtad nnn mnssin drsngru-nanu neudlagi igeu, bhumdhydlili omdu bhl ettrvad mrvu ittu. a mrvu beledu blvayitu; adr ettrvu akaskku adu bhuleukd kttkdeyvregu kanisuttittu. adr eleglu amdvagiddvu, adr phlvu bhlvagittu; adrlli ellrigu aharvittu; bylu mrgglige adr kelge nerlittu; akasd pksiglu adr keumbeglli vasisuttiddvu, ella jivigligu adrimdle ahar iruttittu. nnn hasigey mele nnn mnssin drsn glennu nanu neudlagi; igeu, obb palknu mttu prisuddhneubbnu prleukdimd ilidu bmdnu. avnu gttiyagi kugi-mrvnnu kdidu adr keumbeglnu kttisri adr ele glennu udurisí adr phlvnnu cdrisi mrgglu adr kelginimdlu pksiglu adr keumbe glimdlu heugi bidli. adagyu adr berin meutnnu kbbin, hittalegl kttulldd nnagi madi bhumiýylliyu bylin eley hullinlliyu bidiri; adu akasd mmjinimdv tevvagi; adr palu mrggl smgd bhumiy hullinlliri. avn hrdivu mnusyn hrdivmte irde bdlagi; mrgd hrdivu avnige keudlpdi; elu kalgu avnnu datiehegi emdu helidnu. i visyvu palkr kttddimdlu i smgtiyu prisuddhr matinimdlu umtayitu; mheu nntnu mnusyr rajydlli aluttanemdu tnn mnssige sriyadvrige adnnu keuduttanemdu mnusyrlli nicradvrnnu adr mele nemusittanemdu jivmtrige tiliybekemde saridnu. i ksnnu nebukdnecrnemb arsnad nanu kmdiddene. ig beltesccr nemb ninu adr arthvnnu helu. nnn rajydlliruv skl jnaniglu adr arthvnnu nnge hellu sktradvrll. adre ninnlli pri suddh devrugl atmvu iruvdrimd ninu hellu sadhyvayitu. ag beltesccrnemb hesrull daniyelnu omdu glige vismitnagi tnn aleucneglli klvgeumdnru. ag arsnu matnadi- beltesccrne, knsagli adr arthvagi ninnnnu klvpdisidirli amdnu. ag beltes ccrru prtýuttrvagi-nnn odeyne, a knsu ninn verigligu adr arthvu ninn strugligu agli. ninu

kmd mrvu beledu blva dddu adr ettrvu akaskku
 adr drstiyu bhumiy ella kdevyregu ive; adr eleglu
 amdvagiddvu, phlvu bhlvagittu, adrlli ellrigu ahar
 ittu; adr kelge bylin mrgglu vasmadiddvu; adr
 keumbegllli akasd pksiglu nivasmadiddvu. o arse,
 a mrvu nine agiruvi, ninu beledu blvagiruvi; haudu,
 ninn mhttu beledu akaskku ninn adhikarvu bhumiy
 amtyd vregu muttuvdu. ag palknu mttu prisuddhnad
 obbn prleukdimd ilidu bmdu-mrvnnu kdidu
 nasmadiri; adre adr berin meutnnu kbbin mttu
 kmcuql ktullddagi bhumiylyiu bylin ele hullinliyu
 bidiri. adu akasd mmjinimd tevvagli; elu kalglu
 kleyuv tnk adr palu kadu mrggl shvasd gtiymte
 brli emdu saruvdnnu arsnad ninu neudideylla.
 o arse, idr arthvu enmdre, nnn odehyad arsn
 mele bmdmth mheunntn nirnyvu higide. avru
 ninnnnu mnusyregulimd tili biduvru; ninn nivasvu
 kadumrggl smgd iruvdu; ninge ettugl smgd hullnnu
 meysivru. akasd mmjinimd ninnnnu tev maduvru.
 mheunntnu mnusyr rajyvnnu aluvnemdu tnn
 mnssige sribmd vrige adnnu keuduttanemdu ninu
 tiliyuv vregu a elu kalglu kledu heuguvvu. a mrd
 berin meutnnu ulisbekemdu avru ajne madidrrlli
 amdre prleukvu aluttdemdu ninu tilidukeumd
 mele ninn rajyvu ninge sthirvaguvdu. addrimd
 o arse, nnn aleucneyu ninge smmti yagi ninn
 pagltnu nitiyimd alisi ninn anyaglnnu bdvrige dye
 teurisuvd rimd bittubidu. omdu vele idrimd ninn
 nemmdiyu heccagbhudu. arsnad nebukdnecrnige
 idellvu smbh visitu. hnnerdu timglad mele avru
 babelin rajyd armneylli tirugadidnu. ag arsnu
 matnadi heliddenmdre-nanu nnn prakrmd bldimd
 nnn mhi mey kirtigagi ktisid mhababelu id llve
 amdnu. i matu arsn bayiylly iruvagle prleukdimd
 omdu sbdvu utmayitu; enmdre-o arsnad nebukdne
 ccrne, ninge heluvdenmdre, ninn rajyvu ninnnnu
 bittu heuyitu. avru ninnnnu mnusyregulimd tli-
 biduvru. ninn nivasvu kadumrggl smgd iruvdu,
 ninge ettugl hage hullnnu meysivru. mheu nntnu
 mnusyr rajyvnnaluvnemdu tnn mnssige sribmdvrige
 adnnu keudovenemdu ninu tiliyuvstrlli elu kalglu
 ninnnnu dadi heuguvvu. ade gligeylli i smgtiyu
 nebukdnecrnlli nerveritu. avnu mnusy rimd tllpptu
 ettuglmte hullu meyuttiddnu. keunege avn kudlu
 hddin griglmtuyu avn uguruglu pksigl ugurugl hagu
 beleyuv vree avn sirruv akasd mmji nimd tevvayitu.
 a keuney dingllli nebukdnecrnad nanu nnn kn-
 nuglnnu pr leukd kdege ettiden; nnn tiluvlike nnge
 tirugi bmtu; ag nanu mheunntnnu stutisi nirmtr-
 vagi jivisuvatnu nityvad alvike ynnu aluvantnnu
 tllamtrgl vregu rajy ullatnnnu heugli ghnpsidenu.
 bhu nivasiglellru enu illd hage enislpiti ddare; atnu
 prleukd senydllyiu bhu nivasiglllyiu tnn cittd prkarve
 madu ttane. yaru atn hstvnnu himtegeylaru; ninu
 enu maduttiruvu emdu atnige yaru kellarru. ide
 smydlli nnn buddiyu ninge tirugi bmtu. nnn rajyd
 mhimegagi nnn ghnnu nnn tejsu tirugi bmdvu; nnn
 aleucne garru nnn prbhuglu nnnnnu hudukidru.
 nanu nnn rajydlli sthapislpittu nnge visesvad mhttu
 kudislpittu. ig nebukdnecrnad nanu prleukd ar-
 snnu stutisi, heccisi, ghnpsiduttene; atn kriyeglella
 styve; atn margglu nyayve; gvdlli ndeyuvvrnnu atne
 tggisblnu.

arsnad belyccrnu tnn prbhugllli savir mmdige deudd
 autnvnnu madisi, a savir mmdiy mumde avnu drak-
 sarsvnnu kudidnu. a draksarsvnnu rucistutirvag
 belyccrnu tnn tmdeyad nebukdnecrn yeruslemin
 devaly deuligimd tmd bellimbgarl patregllli ar-
 snu avn prbhuglu avn ptni mttu upptniyru avuglli
 kudiyuv hage trlu ajnapisidnu. ag avru yeruslemin
 devalydeuligimd teged bmgard patre glnnu tmdru.
 arsnu avn prbhuglu ptni mttu upptniyru avuglli
 kudidru. avru draksarsvnnu kudidu bmgar, belli,
 kmcu, kbbin, mr mttu kllin deuvruglnnu heugl-
 teudgidru. ade smydlli obb mnusyn hstvu bmdu
 dipstmbhkke eduragi armney geudey mele sunndli
 bredvu; arsnu a breyuv kebhagvnnu neudidnu. ag
 arsn mukhvu klegumditu, avn aleucney avnnnu
 klvlpdisidvu. avn nduvin kiluglu sdilvadvu. avn
 meunkaluglu omdkkeumdu bdiukeumdvu. ag ar-
 snu gttiyagi kiruci jyeutisyrrnu ksdiyrnnu skun-
 rnnu kresi babelin jnani glege heliddenmdre-yavnu
 i brhvnnu odi adr arthvnnu nnge tilisuvneuv avrige
 dhumrvstrvnnu heudisi avn keurlige cinnd harvnnu
 haki rajyd murney adhikari yagi maduvenu amdnu.
 ag arsn ella jnangilu olge bmdru. ade a brh vnnu
 odlu adr arthvnnu arsnige tili slu avrige agdeheuy-
 itu. ag arsn nad belyccrnu bhlvagi klvlpittu, avn
 mukhvu klegumditu. avn prbhuglu vismygeum-
 dru. ag arsn mttu avn prbhugl matugligagi raniyu
 autnd mnege bmdu matnadi heliddenmdre-o ar-
 sne, nirmtrvagi balu. ninn aleu cneglu ninnnnu
 klvlpdisidri; ninn mukhvu klegumddirli; ninn ra-
 jydlli prisuddh devrugl atmull obb mnusynidane;
 dev rugl jnankke smanvad jnanvu vivekvu bud-
 dhiyu prkasvu ninn tmdey kaddli avneulge kmdub-
 mdvu. ninn tmdeyad nebukdnecr arsnu avnnnu
 mmtgarrigu jyeutisyrgu ksdiyrigu skungarrigu ad-
 hikariynnagi nemisidnu. belseccrnemb hesrnnu ar-
 snimd pded a daniyelnllyi ksnugl arthvnnu heluvd-
 kku kthinvad smgtigltnu tilisuvdkku mrmgltnu bic-
 cuv ddku uttm atmuv jnanvu vivekvu sikki dvu
 amdnu. ig a daniyelnnu kreyi sidre avnu i brhd
 arthvnnu vivrisuvnu amdnu. ag daniyelnu arsn
 mumde trlpittu. arsnu daniyeligne-arsnad nnn
 tmdey yehuddimd tmd yehudd sereyvrlli obbnad
 daniyelnu nineu? ninllli devrugl atm uttemdu
 belku buddhiyu uttm jnanvu ninllli ive emdu ninn
 visyvagi keliddene. ig i brhvnnu oduvdcku adr ab-
 hipravnnu nnge tilisu vdkku jyeutisyrad jnangilu
 nnn mumde trlpittidare, adre idr arthvnnu hellarde
 heudru. ninu arthgltnu vivrisuvd rliyu mrmgltnu
 biccuvdrllyiu smrthnemdu nanu ninn visyvagi ke-
 liddene; higidare a brhvnnu oduvdcku adr arthvnnu
 tilisuvdkku ninnimd adre ninu dhumrvstr dhrislpittu
 keurlige cinnd har hakisikeumdvu rajyd murney
 adhikari yaguvu emdu helidnu. ag daniyelnu arsn
 mumde-ninn danglu ningirli, ninn bhumanglnnu
 mteubbrige keudu, nanu brhvnnu odi adr arthvnnu
 ninge tilisu venu amdnu. o arse, mheuntnad de-
 vru ninn tmdeyad nebukdnecrnige rajyvnnu mht-
 tnnu kirtynnu ghn vnnu keuttu. atnu avnige keutt
 mh ttin nimitt skl prjeglu jnamglu bhaseyvu avn
 mumde hedri ndugi dru; tnge bekadvnnu bdruk-

isi bedvad vrnnu keumndu, istivdivrnnu etti istvill divrnnu bittnu. adre yavag avn hrdivyu heccislpptiteu ag avn mnssu grvdimd kthinvayitu. avnu tnn rajyd simhasndimd ilislpptnu. avn ghnvnnu avnimd tege-duhakidru; avnu mnusyr mkkleulgimd tegeylpntnu; mheuntnad devru mnusyr rajyvnnu aluttanemdu avnu tiliyuv tnk bekadvrnnu adkke nemisuttanemdu avnu tiliyuvstrlli avn hrdivyu mrggl hrdivydmayitu, avn nivasvu kaduktegl smgd ittu; avnige ettugl hage hullnnu meysisidru; avn srirvu akasd mmjinimd tev-vayitu. avn mgnad o belyccrne—ninu idnnella tilidru ninn hrdivvnnu tggisde prleukd krtnige vireudhvagi ninnnnu heccisikeumdiruvi; atn alyd patregltnu ninn snnidhige tmdru, ag ninu, ninn prbhuglu mtu ptni upptniyr smgd avuglli draksarvnnu kudidu buddhi knnu kivilgilld belli bmgar kmcu kbbin mr kl-lugl devrugltnu stutisidi; adre ninn praruv yar keyl-ideyev ninn sthitiglu yar adhindlliveyev a devrnnu ghnpsdisle ill. adkkagiye atnimd kluhislppt key bhagvu bmdu a brhvvnnu breyitu. a brhvu enmdre mene mene tekl uph rsin, idr arthvu higidre—mene amdre devru ninn alvikey kalvnnu lekkisi keune ganisiddane; tekel amdre ninu tkkdiylli tuglptu kdimeyagi km-dubmdiruvi. peres amdre ninn rajyvu vibhinnvagi meddyrigu parsirygu keudlpptide embdagi arikema-didnu. ag belyccrn avn ajnapislu daniyelninge dhumer vstrvnnu heudisi, avn keurlige harvnnu haki, ivnu ra-jyd muvru adhikarigllli obbnemdu sari dnu. ade ra-tryilli kdsiy arsnad belyccrn keulllpptnu. meddy-nad daryavesnu arvterdu vrusdvngi rajyvnnu vsp-disikeumndu.

6

daryavesnu tnn rajybharvnnu nirvhisuvdkkeuskr nuripptu mmdid prdhanrnnu aya rajyd aya bhag gl mele adhikarigltnu irisidnu. ivr mele muvru desadhiptigltnu nemisuvdu daryavesnige hitvemdu teucitu. idrimd rajnige yav teumdreyu ilde lekkglu sriyagi oppislpptididdnu. ivrlli daniye ltn meudl-neynvagiddnu. ag i dani yelnlli uttm atmvu iruvdrimd avnu prdhanrigimtlu desadhiptigimtlu sresthna giddnu. arsnu avnnnu smst rajyd mele adhikariynnagi nemislu mnssullvnagiddnu. hi-girlu prdhaniglu desadhiptiglu rajy bhard visy-vagi daniyel vireudhvagi tpupeheisuvdkke smdrbh hudukuttiddru. adre avnu nmbigstnagiddu avnlli tpu deusvu ildiddidrimd avrige yav tpu siglarde heuyitu. ag a mnusyr —i daniyelninge vireudhvagi avn devr nyayprmandlli tpu siguvde heurtu nmge innellu siguvdill emdu amdu keumndu. ag prd-hanru desadhiptiyu arsn bli kudibmdu higemdru—arsnad daryavesne, nirmtrvagi balu. rajyd ella de-sadhiptiglu rajypalru nay kru prdhanru aleucnegarru ottugudi aleucisiddenmdre—o arsn, yaradru mu-vttu divsglvregu ninnnnu bittu bere yav devrigagli mnusyrigagli vjna pne madiddadre amtvru simhd gviyilli haklpduvrebm rajajneynnu vidhisi, sthir kt-tle ynnu keudtkkdu. o rajne, ig ninu i nib-mdhneynnu vidhisi idu bdlagmdte meddyr mtu pa-rsiyr nyayprmandl prkar idu bereyagmdte nirnyvnnu rupisi brhkke rujuhaku amdru. adkarn daryavesnu a brhkku nirnykku ruju hakidnu. yavag brhkke ru-

juhakidda yittemdu daniyelninge tiliyiteu ag avnu tnn mnege heudnu; avn keuneylli kitkiglu yerusalemige eduragi tereytpidd kimd avnu meudlu maduttidd prkarve dinkke muru sari meunkaluri tnn devr snnidhiylli prarthneynnu steutrvnnu slisi dnu. a mele a mnusyrella kudi bmdu daniyelnu tnn devr snnidhiylli prarthneynnu vjnapneynnu maduttiruv dnnu kmdu. anmtr avru httr bmdu arsn mumde rajajney visyvgi matnadi—o arsn, yaradru mu-vttu divsgl vregu ninnnnu bittu bere yav devrigagli mnusyrigagli vjnapne madu vreu avru simhd gviyilli haklpdub remb nirnykke ninu rujuhakilive amdru. adkke arsnu prtyuttrvagi—medy yr parsiyr bdlagmdt nyay prmandl prkar adu styve amdnu. ag avru prtyuttrvagi arsn mumde—yehud serey mkkllli obb-nad a daniyelnu arsnad ninnnnadru ninu rujuhakid nirnyvnnadru lksisde dinkke muru sari tnn prarth-neynnnu maduttane amdru. arsnu yavag i matugltnu kelidneu ag tnnllige bhlvagi besr geumndu mtu avnnnu adrimd tppis bekemdu tnn hrdivdlli tilidu suryast mand vregu prtyntptnu. ag a mnusyr arsn blige kudi bmdu ars nige—o arsn, ninu jarige tmdiruv yav nirnyvadru ajneyadru bdlayis bardemdu meddyr mtu parsiyr nyay prmandllide emdu ninge tilidrlu amdnu. ag rajnu ajnapislu avru daniyel nnnu tmdu simhd gviyilli hakidru. arsnu daniyelninge—ninu yavaglu prarthi suv ninn devru ninnnnu bidisuvnu emdu helidnu. bmdre trislpptu guhey bayiye muc-clpittu. idlld daniyel visydlli tnn aleucneyu bd-lagd hage arsnu tnn mudreynnu mtu tnn prbhugl mudreynnu adkke hakidnu. a mele arsnu tnn arm-nege himtirugi upvas dimde ratriytnu klednu. gan, vadyglu avn mumde trlpdlili; nidreyu avnnnu bittu heuyitu. mumjanegge meudle arsnu eddu tvreyagi simhgl gviy blige heudnu. gviy httr bmdag duhkhd dhvniylli daniyelnd kdegge kugidnu; arsnu matnadi daniyelninge—jivvull devr sevknad o daniyelne, ninu yava glu sevisuv a ninn devru ninnnnu simhglimd bidislu smrthnagiddane? emdu kelidnu. ag daniyelnu arsnige—o arsn, ninu nirmtrvagi balu. nnn devru tnn dutnnu kluhisi nge kedu madd hage simhgl bayigltnu mucchi hakiddane; atn mumde nanu ytharthnemdu tilidubmdiddene. o arsn, ninn mumdey sh nanu yarigu kedumadill emdu helidnu. ag arsnu avn visydlli bhl smteusptu daniyelnnu gviyeul gimd melkettbekemdu ajne madidnu; hige daniyelnnu gviyeulgimd melkettidru mtu avnu tnn devrlli nmbikeyyittdrimd yav trh haniyu avn-lli kanllil. ag arsnu ajnapislagi daniyelne mele tp-puheurisid mnusyrnnu tmdu av rnnu avr hemdti mkkllnu simhgl gviyilli hakidru. avru gviy tlvnnu muttuvdkke meudle simhglu haribmdu avr elubug lnnella tumdu tumdagi muridu hakidvu. ag ar-snad daryavesnu bhuleu kd ella kedyllu vasvarguv skl prje, jnamg bhaseglvrige breddenmdre—nimge smadhanu heccagli. nanu maduv tirmanvenm-dre, nnn rajyd prtiyeubb mnusyr daniyelnd devrige bhybhkti yimd ndeudekullbeku. yakmdre jivvull devragiddu emdemdigu sthiradvnu atne. atn ra-jyvu nasvage atn alikeyu sasvtvagi keuneyvregu nil-luvdu. atne uddhrisuvvnu rksisuvvnu agiddu pr-leukdliyu bhuleukdliyu abdhut mhtvgltnu ndesut-tane; daniyelnnu simh gl samrthydimd bidisidatnu

atne. hige i daniyelnu daryavesn alikeylliyu parsinyad keuresn alikeylliyu abhivreddhiyagi balidnu.

7

babelin arsnad belyccrn meudlney vrusdlli daniyelnu hasigey mele tnn mnssin ksnnu drsnvnu kmdu; a mele avuglnnu bredu adr tatpryvnu tilisidnu. daniyelnu matnadi-igeu, nanu ratri kmd ksninlli cturdikkin galiglu mha sagrd mele rbhsvagi bisut-tiddvu. omdkkeumdu bere berey rupd nalku deudd mrgglu smu drdeulgidm mele bmdvu. meudlneydu simhd hagiddu hddin rekkegllddagittu. adr rekkeglu killpttu adu bhumiyimd etlpttu mnusyn-mte kaluri nillislpttittu. adkke mnusyn hrdivu keudlpttdnnu nanu neudidenu. idllde igeu, ineumdu erd ney mrgvu krdivy hagirvmtddu. idkke omdu pkkdlli omdu hegltnu melkke etti keumdittu. idr bayi hllugl mdhydlli muru pkelubuglu iddvu. adkke avru -eddelu heccu mamsvnu tinnu emdu heli dru. idad mele nanu neudlagi igeu, cirtey hagiruv inneumdu (mrg); idr bennin mele pksiy nalku rekkeglu iddvu; i mrgkke nalku tleglu sh iddvu. idkke adhikarvu keudlpttittu. truvay ratriy drsndlli nanu neudlagi igeu, nalk ney mrgvu bhyrnkrvaddu gheurva dddu bhl blvulldu agittu; adkke kb-bind deudd hllugliddvu. adu timdu tumdu tumdu madi mikkiddnnu tnn kalugi kelge haki tiliyitu. adu meudlin ella mrggligimt vytyasvulldu mttu httnu keumbuglulldu agittu. a keumbugl bgge nanu aleucisu ttruvag igeu, mteumdu cikk keumbu avuglli eddu kanuttittu. idr mumde meud lin keumbuglli muru berushit killp ttive mttu igeu, i keumbinlli mnusyr knnugl hage knnuglu bdaikeuccuv bayiyyu iddvu. nanu neuduttidd hageye simhasnglu haklpttu adr mele purvikneubbnu kulitukeumdn. atn vstrvu himdmte bilupagiyyu atn lekudlu suddh unneymteyyu atn simhasnvu agnijvaleymteyyu atn ckrglu uriyuv be-mkiymteyyu iddvu. atn snnidhandimd agnirvavhu heurtu bmditu; shsr shsr vagi atnige sevemadidru. lk-seuplks atn munde nimitddru. nyaysbhveyru kutu keumdr. mttu pustkglu tereylpttvu. a keumbu matnadidd deudd matugl sbdd visy nanu neuduttiruvagle mrgvu keull lpttu adr srirvnu naspidi; adu bemkiy urige haklpttittu. mikk mrggl visy vadreu! avugl adhikarvu tegeduhaklpttittu. adre kelvu kald mele tkk smy bruv vregu avugl jivvnu ulisidru. nanu kmd ratriy drsndlli igeu, mnusy kumarnmtiruv obbnu akasd megghl smgd purvikn blige sviapisidnu. avnnnu atn blige kretmdru. atnnnu skl prje, jnamg, bhaseglrvu sevisuv hage atnige adhikarvu mhtvvu rajvyu keudlpttvu. itn adhikarvu emdigu mugiyd nity adhikarvulldu. itn rajvyu nasvagdmt rajy-vagide. daniyelnebm nanu nnn srirdeul giruv at-mdlld neumdu nnn mnssin drsngl nimit klvgeum-denu. nanu httr nimitv rlli obbn blige bmdu ivellvugl styarth vnu kelidenu. ag avnu adnnu nnge heli ivugl arthvnu nnge tilisidnu. i deuddmrgglu bhu-miyimd hutuv nalku arsluglave. adre a mheunntn prisuddhru rajyvnu vspdisikeumdu adnnu emdigu haudu, emdemdigu vspdisikeullu vru. a mele nalkney mrgvu ulidvu gligimt vytyasvagiyyu ati bhyrnkrva giyyu kbbind hlluglulldagiyyu hittaley uguruglulldagiyyu

tumdu tumdu madi timdu mikkiddnnu kalin kelge haki tiliyuvmtthaddu agide. adr tleyllidd httnu keumbugl visyagiyyu nanu neuduttidd hageye yav keumbu meuletu muru keumbuglnnu bilisi a eddu bmd bereumdr keumbin visyagiyyu haudu, knnuglu llmt, bhu deudd matuglnnu matnadid bayiymt, tnn jeuteyvrigimt blvad neutvullmt, a keumbin visyagi styarth vnu tiliybekemdidennu. nanu neudlagi a keumbu prisuddhr smgd yuddhmaditu mttu avrige vireudhvagi jyglsitu; purvikn kal bmdu mheun-ntn pri suddhrige nyaytirpu keuduv vregu pri sud-dhru rajyvnu vspdisikeulluv kald vregu avr mele jyvnu heumditu. hige avnu-a nalkney mrgvu bhu-miy meliruv nalkney rajyvagu vdu. adu ella ra-jygligimt vytyasvagiyyu bhumiyinnella tulidu, tumdu-tumdu madu vmthddagiyyu iruvdu. a httnu keumbu glu a rajydeulge hutuv httnu arslugla give; anmtr ineubbnu hutuvnu avnu meudlinvrigimt vilksnvagi muru arsrnu adumi biduvnu. avnu mheunntnige vireudhvagi keuccikeumdu matuglnnadi pri sud-dhrnu badhisi, kalniymgltnu bdlayi suvdkke yeu-cisuvnu; kalvu kalniymvu vibhagisuv tnk avru avn keylli oppis lpduvru. adre nyay sbheyyu kulitu avn adhikarvnu tegeduhaki, keuney vregu adnnu smhrisi naspdisivdu. rajvyu deuretnvu akasd kel-giruv purti rajygl mhttu mheunntn prisuddhvat jn-rige keudlpdvdu; atn rajvyu nityvad rajy mttu ella deuretnglu atnnnu sevisuvvu mttu vidheyva-giruvvu. istrlli idr prstapvu mugiyitu, daniyelnebm nnge nnn aleucneglu bhlvagi klvpdisi dvu; nnn mukhvu klegumditu, adru i smgtiynnu nnn hrdivdlli ittukeumdn.

8

meudlu nnge kanisid drsnvilde arsnad belyccrn alikey murney vrusdlliyyu inneumdu drsnv daniyel-nad nnge kanisitu. i drsndlli nanu neudidennmdre-nanu elam sime ylliruv susnn armeylliddenu. a drsndlli ula ndiy ddd mele nimit ruv hage nnge teuritu. ag nanu knnetti neudidag igeu, a ndiy mumde erdu keumbuglul omdu tgru nimitttu. adr erdu keumbuglu uddvagiddru omdkkimt omdu uddvagittu. a deudd keumbu, cikk keumbu meulet mele meuletdu. a tgru pscimkku utrkku dksinkku hadaduttiru vdnnu nanu neudidenu. mrggllli yavdu adredurige nillarde heuyitu. adr keyimd tppisikeullu yavdkku sadhyvagu vmtirilill. adre adu tnn mnssige bmdmte madi tnnnu hec-cisikeumditu. nanu aleuci slagi igeu, pscimdmd omdu heutvu nelvnu seukdmte bhumdmvnnella dati keumdu bmtu. a heutd knnugl mdhye gmnistkk omdu keumbu ittu. nanu neudid ndiy httridd erdu keumbin tgrin blige adu bmdu prakrmdimd reusgeumdu adr blige oditu. adu tgrin httr bru-vdnnu nanu neudidenu. adr melin kreudhdimd adnnu hadu adr erdu keumbuglnnu muridubittitu. adr mumde nilluvdkke tgrige enu sktiyi rllil, adre adu tgrnu nelkke urulisi tiliyitu. tgrnu adr keyimd bidisuvnu yaru lirlil. addrimd a heutvu bhlvagi heccikeumditu. adre adu prablykke bmd mele adr deudd keumbu muridu heuyitu. adr sthandlli nalku adbhutvad keumbuglu meuletu akasd cturdikkige

cacikeumdvu. avugllli omdreulgimd cikk keumbu meuletu, bhl deudddagi beledu, dksind kdegu purvd kdeg rmy desd kdegu prblvayitu. adu akas senyd et-trkke beledu a senydllyu nkstrglllyu kelvnnu nelkke tlli avugltnu tuliduhakitu. haudu, senyd adhiptige vireudhvagi tnnnnu heccisikeumdu nity yjvnvnu atnige slldmte madi atn pvitr sthanvnnu kedvihakitu; prtidin yjnd smgd senyvu sh ap radhd nimittvagi adkke keudlpttitu. adu styvnnu nelkke kedvi tnn istarthvnnu puresi keumdu anukul pdedu vrddhige bmditu. a mele obb prisuddhnu matnaduvdnnu kelidenu; matnadidatnige mtteubb pri suddhnu heliddenmdre-nity yjvnvnu nillisu vdu halu maduv apradhvnnu tdeyu vdu prisuddh sthlvnnu senyvnnu kaldiylli tuliyuvdu aguvmt e knsu estu kal nilluvdu amdag avnu nnge-erdu savird munnuru dingl vregu ndeyuvvu; anmtr prisuddh sthlvu suddhikrislp-duvdu emdu helidnu. nanu, haudu, daniyelnebb nanu a drsnvnnu neudi adr arthvnnu seudhisi dag, igeu, mnusyn rupdmte iddddu nnn mumde nimtitu; nanu ula ndiy mdhydllddag-gbriyelne, i mnusynu drsnvnnu arthmadikeulluvmt madi emdu heluv mnusyn dhvniyinnu kelidenu. adrmte avnu nnn blige bmdnu; avnu bmdag nanu bhypttu mukh kelgagibiddenu; adre avnu nnge-o mnusy putrne, idu mmdttagiri; amtykaldlli i drsnvu nerveruvdu amdnu. ig avnu nnn smgd matnaduttiruvag nanu mukh kelgagi neld mele gadh nidreylli biddiddenu; adre avnu nnnnnu mutti nanu nimtukeulluvmt madidnu. avnu heliddenmdre-igeu, kreudhd ktkdeylli aguvdnnu ninge tilisu tene. niymit kaldlli adu amtyvaguvdu. ninu kmd a erdu keumbuglull tgru enmdre medyyd mtu parsiry arsu glu. a ortu heutvu grikn arsu mtu knnugl mdhye idd a deudd keumbu meudlney arsu. ig adu muriy lpttu, adkke bdlagi nalku keumbuglu edd visyvenmdre-a jnamgdimd nalku rajy glu udyisuvvu; adre avn (neumd ney arsn) adhiakardlli iruvdill; avr rajyd kdey kaldlli, yavag apradhighu tumbi bruvreu, ag krur mukhvuillvnu tmtrvullvnu ad obb arsu eluvnu. avn sktiyu blvagiruvdu, adre adu svmt sktiyimdll; avnu ascryd ritiylli nasmda vrddhigeevnu abhyasadi, blvad mtu prisuddh jrnvnu nasmaduvnu. avnu tnn yuktiyimdle tmtrvnnu tnn keylliye siddhmadikeul-luvnu; avnu hrdy dlli tnnnnu tane heccisikeumdu samtiyimdle anekrnnu nasmaduvnu; alldre avnu prb-hugl prbhuvige viruddhvagi heluvnu; adre avnu yar keseukde muriyldpu vnu. drsndlli helid a udyastman gl visyvu styve; adkarn a drsnvnnu ninu muccidu, adu bhl divslg vrege iruvdu. daniyelnad nanu murche heugi kelvu dingl vregu asvsthnadenu; anmtr nanu eddu arsn kels karygltnu madidenu; nanu a drsnd visy ascry pttenu, adre adnnu arthmadikeumdvru yaru ill.

9

ahsvereusn mgnu medyy vmsdvnu ksdyy rajyd ar snu ad daryavesn meudlney vrusdlli avn alikey meudlney vrusdlli daniyelnad nanu krtnu tnn vakyvnnu prvadiyad yereviaynige dypalisede hage tanu yerusalemige halu biluvikegllli eppttu vrusgltnu smpurnmaduv hage vrusgl lekkvnnu pustkdimd

tilidukeumdenu. upvasdimd geunitttnu sut-tikeumdu, budiynnu blidu keumdu, devrad krtnnnu hudukuvdkkagi prarthneglimdlu vijnapne glimdlu atn kdege nnn mukhvnnu tirugi sidenu. nanu krtnad nnn devrige prarthisi mtu arikemadi-o krtna, atn bhymkr vad mha devre, nnnnnu pritimadi nnn ajnegltnu kekeumdu ndeyuvvrige odmbdike ynnu krpeynnu teurisi kapaduvatne, navu pap akrmvnnu madiddeve; idllde kettvragi ndedu tirugibiddiddeve; amdre ninn ktlegltnu nyaygltnu bittuheugiddeve. illve ninn hesrinlli nmm arsigu prdhan rigu tmdegligu desd ella jnrigu mat nadid ninn sevkrad prvadiglige kivigeud lill. o krtna, ninu nitivmtnu; adre navu i dind prkar nacikegiddavru; yehudd mnusyvnnu yeruselemin niva sigltnu smst israyelyrnnu htirdlli ruvrnnu mtu durdliruvvnnu avru ninge viruddhvagi madiruv avr apradhd nimitt ninu avrnnu ella desglllyu odisi bittiddi. o krtna, ninge viruddhvagi navu papmadiddrimd nmm arsigu prdha nrigu mtu nmm tmdegligu nmgu nacikey mukhglive. navu atnige viruddh vagi tirugibiddidru krtnad nmm devr kruneyu mtu ksmeyu nmgede. navu nmm devrad krtn svrkke kivigeudde atnu nmm mumde itt atn sevkrad prvadigl nyayprmandmte ndeylill. haudu, ella israyelyru ninn nyay prman-vnnu viari ninn svrkke kivigeudde teulgidddrimd sapvu devr sevknad meuseyu nyay prmandlli bred aneyu, atnige viruddhvagi navu madid papd nimitt nmm mele heuyylpttiede. atnu nmgu nmge nyay tirisid nyayadhiptliglu vireudhvagi tanu helid matugltnu nerverisi; nmm mele deudd kedu bruv hage madiddane; yeruseleminlli nded hage purn akasd kelgella (bhummdd mele) elliyu ndeylill. meusey nyayprmandlli brediruv prkar i kedu nmm mele bmtu, adagyu navu nmm akrmgltnu bittu, tirugikeumdu ninn styvnnu tilidukeulluv hage, nmm devrad krtn mumde navu parthne gltnu madlill. addrimd krtnu kedi gagi kadukeumdu adnnu nmm mele tmdid ddane. nmm devrad krtnu tanu maduv ella kelsglllu nitivmtne; navadreu atn svrkke vidheyraglill. adre ig, o nmm devrad krtna, ninn bhujblvnnu teurisi ninn jrnvnu aiguptdes-deulgidm parumadi, ivregu prsiddhvad hesrnnu pdedukeumdatne, navu papmadi kettvragi nde-duceumdiddeve. o krtna, ninn ella nitigl prkar nanu ninnnnu beduttene. ninn keupvu ninn ugrteyu ninn pttnvad yeruseleminimdlu ninn prisuddh prvt dimdlu tirugislpdi. yakmdre nmm pap gl nimittdimdlu nmm pitrgl akrmgl nimittdimdlu yeruselemtu ninn jnru nereheureyvrellr nimdege guriyagiru vevlla. addrimd ig, o nmm devre, i ninn sevkn prarthneyvnnu mtu vijnapne ynnu keli halad ninn prisuddh sthld mele krtnigeuskr ninn mukhvnnu prkaspdisu. o nnn devre, ninu kivigeuttu keli; igeu, ninn knnugltnu teredu navu halad ddnnu ninn hesrinimd kreylpdv pttnvnnu neudu yakmdre navu nmm nitigeuskrvll, ninn mha krpegeuskrve nmm vijnapnegltnu ninn mumde arpisutteve. o devre, ninn pttnvu ninn jnru ninn hesrinimd kreylptt karn o krtna, tmdade kivigeudu, o krtna, ksmisu; o krtna lalisu. nanu matnadutta prarthne madutta nnn papvnnu nnn jnrad israyelyr papvnnu arikemadutta

nnn devr prisuddh prvtkeuskr nnn vijnapneynnu nnn devrad krtn mumde arpisutta iddenu. haudu, nanu prarthneylli matnadutti ruvag nanu meudlin drsndlli kmd gbriyelnebm mnusynu begne haribmdu sumaru saymkald kanikeynnu arpisuv heuttinlli nnnnnu muttidnu. avnu nnge tilisi nnneudne matadi heliddenmdre-o daniyelne, ninge vivekvnnu buddhiyinnu keuduvdkke ig nanu bmdiddene. ninn vijnapney armhddliye ajneyu bmditu. adnnu ninge tilisuvdkke nanu bmdiddene; ninu atipriynagiruvi. addrimd visy vnnu grhisikeumdu drsnvnnu aleucisu. akrmglnnu mugisuvdkku pagglnu muccuvdkku apradhglige prayscitt madu vdkku nityvad nitiyinnu brmaduvdkku a drsnku prvadigu mudrehakuvdkku atiprisuddhnnu abhisek maduvdkku ninn jnr meleyu ninn prisuddh pttnd meleyu eppttu varglu nemislpptve. addrimd ninu tiliybekaddu enmdre -yeruslemnnu tirigi sthapi kttlu ajne heurduvu meudlugeumdu abhisiktad (messiy) prbhuvn vregu elu varglu kleybeku. adu punh sthapislpptu arvrtterdu varglu iruvdu. adkke bidiyu geude glu kstkaldlli kttlpduvdu. arvrtterdu varglad mele messiy nu chedislpduvnu. adre tnge all; nugguv prbhuvn jnr pttvnnu prisuddh sthlvnnu nasmaduvru. prlydimd adu amtyvaguvdu. amtyd vregu yuddhvagi nasglu smbhvisuvvu. avnu omdu varkkagi bhl jnreumdigde drdhvad odmbdikeynnu madikeulluvnu. vard mdhydlli yjvnnu arpneynnu nillisivnu. ashyglnu vahnmadikeumdu obb ghatknu hari-bruvnu, niscit prlyvu avnnu mulugisuv tnk halu maduvnu.

10

parsiy arsnad keuresn alvikey murney vrsdlli belte sc-crnm b daniyel nige omdu smgtiyu prktvayitu. bhl kstd a smgtiyu styvagide. avnu kmd drsnvnnu grhisi a smgtiyinnu mmdttu madikeumdu. a dingllli daniyelnebm nanu muru purn vargl vregu duhkhp-duttiddenu. a muru purnvarglu kleyuvvregu nanu rucikrav reuttiyinnu tinnlill. mams vnnadru draksarsvnnadru nnn bayiy mumde trlill. nanu enneynnu hcikeullle ill. meudlney timglin ippt-nalkney dindlli nanu hiddekel emb mhandiy ddd mele iruvag, nanu nnn knnuglnnetti melkke neudidenu, ag igeu, narumdi ynnu dhrisidd obb mnusynige atnu nduvu uphjin uttm bmgardimd kttlpptittu. atn dehu tarsis kllin hageyu atn mukhvu mimcinmteyu heuleyuttittu. pitrtnd hage avn knnuglu uriyuv be-mkiy dipdmte iddvu. avn teuluglu kaluglu belgin kmcin kamtiyagiyu atn matugl sbdvs jnsmuhd hageyu iddvu. daniyelnebm nanu obbne a drsnvnnu neudidenu. nnn smgdividd a mnusyu a drsnvnnu neudillil; adre omdu mha aduruvikeyu avr mele bittu. addrimd avru odi heugi adgi keumdru. nanu obbne ulidu i deudd drsnvnnu neudidenu; nnnlli tranvu ir lill. nnn saumdryvu nnnlli kumdiheuyitu. nnge tranvu ille heuyitu. adagyv nanu atn matugl dhvniyinnu kelidenu, mttu atn matugl dhvniyinnu kelidag mukh kelge madi gadhnidreyllidenu. nnn mukh neld kedge ittu. igeu, omdu ke nnnnnu mutti nnn meunkalugl meleyu nnn amgegl meleyu nilluvmta maditu. ag atnu nnge heliddenmdre-o

dani yelne, atipriynad mnusyne, nanu ninge heluv matuglnnu tilidukeumdu sthivragi nillu. nanu ig ninn blige kluhis lpttiddene. avnu i matuglnnu helid mele nanu nduguttile nimtenu. ag avnu nnge heliddenmdre-daniyelne, ninu bhypdbed, yakmdre ninu tilidukeullu vdkku ninn devr mumde ninnnnu tggisikeullu vdkku mnsitt meudlney dindliye ninn matuglu kelpptvu. a ninn matugl nimittvagiye nanu bmdiddene; adre parsiy rajyd prbhuvu ipptteumdu divsglu nnge eduru nimtnu; adre igeu, mukhy prbhugllli obbnad viakayelnu nnn sha ykke bmdnu; nanu a parsiy arsr bliylli ulidukeumdu i amtydingllli ninn jnrigad gtiyinnu ninge tilisuvdkkeuskr nanu bmdenu. a kald smgtiyinnu vyktpdi suv hage drsnvu innu anek divsgl vregu ide. avnu yavag nnge imth matuglnnu helidneu ag nanu nnn mukh vnnu neld kedge tirugisi summiddenu. ag igeu, mnusykumarn heulikey hagi ruv obbnu nnn tutiglennu muttidnu. ag nanu bayiteredu matnadi nnn mumde nimtiddvigne heliddenmdre-o nnn odayne, a drsnd nimitt nnn smktglu nnn mele tirugikeumdiv; nanu tranvnnu ulisikeull lill. i ninn odayn sevknu nnn odayn smgd hege matnaduvnu? nnn visy vadreu aginimdlu nnn tranvu nnnlli uliyilil; usiru sh nnnlli uliyilil. amele mtte ade akard hage idd obb mnusynu nnnnnu blpdisi helidde nmdre-o atipriynad mnusyne, bhypd bed; ninge smadhanvagli; blvagiru; haudu blvagiru; yavag avnu nnn smgd hige matnadidneu nanu nnn blvnnu heumdi--nnn odayne matnadu, ninu nnnnnu blpdisiddi emdu helidenu. avnu heliddenmdre-nanu ninn httr bmd karnvu ninge tiliyite? ig nanu parsiy prbhuvn smgd (kadadlu) tirugi heuguttene; nanu heud mele igeu, grik prbhuvu bruvnu. adre styd brhdlli sucislpdtdnnu ninge tilisuttene; nimm prbhuvad viakayelne heurtu mtte yaru nnn smgd i smgtigllli blgeullil.

11

nanu sh medynad daryavesn meudlney vrsdlli av nnnu sthirdisuvdkku blpdisuvdkku nimti ddene. nanu ig ninge styvnnu tilisuttene; igeu, parsiy-rlli innu muru arsru nilluvru; nalkneyvnu avrell-rigimtlu bhl aisvryvmtnagiruvnu; avnu tnn aisvry-dimdaguv samrthydimd grik rajyke vireudhvagi ell-rnnu huridumbisu vnu. ag, blvull obb arsnu eddu mhaadhikardimd ali tnn cittd prkar maduvnu. avnu tle ettid mele avn rajyvu murylpptu akasd nalku dikkugl kedge vibhagislpduvdu; avn smttigagi all, athva avnu alid adhikard hagll avn rajyvu killpptu avrigll, mtteubbrige hmclpduvdu. dksind arsnu blisthnagi ruvnu. adre avn prdhanrlli obbnu ivni gimt blisthnagiddu avn alvikeyu mha alvikeyaguvdu. vrusgl amtydlli avru obbrigeubbru omdaguvru; hegmdre dksind arsn mglu uttd arsn blige bmdu oppmd madikeulluvlu; adre avlu bhuj blvnnu ulisikeullu-vdill; avnu avn teuluglu nilluvdill; avlu avlnnu kre tmdvru avlnnu pdedvnu a kaldli avlnnu blpdisid-vnu uliyuvdill. adre avl berugl cigurimind obbnu eddu a sthandilli nimtu snyeumdigige bmdu uttd arsn keuteyeulge nuggi avrnnu vireudhisi prblvagu-vnu. avr devru glennu avr prdhanrnnu bellibm-gargl patreglennu suremadi aiguptdeskke bmdu ut-

trd arsnigimt heccu vrusglu aluvnu. hige dksind arsnu avn rajykke bmdu mtte svmt deskke himtirugi heuguvnu. amele avn mkklu snnddhragi deudd senygl smuhvnu kudisuvru; avrlli obbn niscy-vagi bmdu adrlli prlydmt haduheuguvnu. avnu mtte snnddhnagi keuteynnu muttuvnu. ag dksind arsnu keupiskeumdu heurtu avn smgd amdre ut-trd arsn smgd yuddhmaduvnu; avnu mha senyvnu nillisuvnu; adre a mha smuhv ivn kege keudlp-duvdu. a smuhvnu avnu tegedu hakið mele avn hrðyvu heccldpduvdu; haudu, shsraru senikrnu bil-isiddru prblvag larnu. uttrd arsnu mtte tirugikeumdu meudlne sarigimtlu deudd smuhvnu nillisi kelvu vrusglad mele deudd senyd smgdvu bhl smpttin smgdvu niscyvagi bruvnu. ade kaldlli dksind arsnige vireudhvagi anekru eduru nilluvru; alld ninn jnrlli dreudekeurru a drsnvnu sthapisbekemdu tmmnnu tavu heccisikeulluvru; adre avru biddu heuguvru. adre uttrd arsnu bmdu muttige hakið dibbvnu kedvi keuteyull pttnghlunu vspdisikeullu vnu; dksind bhu-jblvadru avnu adu keumð jnradru nilluvdkke blviru-vdill. adre avnige eduragi bruvnu tnn istd prkar maduvnu; yaru avn munde nillarru; avnu rmyvad desdlli nilluvnu. adu avn keyimð nasvaguvdu. avnu tnn rajyd smst bl smetnagi heurtu avnnu edurgeul-luvnu. prmani kr avneumdigiruvnu; hige avnu madu vnu. mtu hennu mghlunu kedisuvdkke avnige keuduvnu. adre avlu avn kdege nilluv dill, avni-gagi iruvdill. idad mele avnu tnn mukhvnu dvipgl kdege tirugisi anekrnnu vspdisikeulluvnu; adre obb adhiptiyu tngagi avn nimdeynnu adgisi biduvnu; a nimdeynnu tnn mele hakikeulle avn mele tirugis-ibiduvnu. ag avnu tnn svdesd keutege mukhvnu tirugisuvnu; adre avnu edvibiddu kande heuguvnu. ag avnige bdlagi rmyvad rajydlli guttigeynnu hec-cisuvnu, tnn sthandlli nillu vnu mtu avnu kelvu dingleulge nas vaguvnu; adre keupð pettinimdl, yuddh dimdlu all. avn sthandlli obb nicnu nillu-vnu; avnige rajyd mryadeynnu keuduvdill, adre avnu smadhanvagi nynudiglimð rajyvnu pðkeulluvnu. prvahdmiruv a vyuhglu odmbdikey prdhannu avn rhbhkke sikki oðedukeumdu heugi muridu heugu-vru. avn smgd smadhan madi keumð mele kptvagi ndeyuvnu. keumc jnr shaydimð eligevagi blgeul-luvnu. nemmðiyimð smsthand phlvttad prdes gllli nuggi tmde tatmdiru madu kary glnu maduvnu; sure, sulige, keulleheude dvuglunu avrlli cellibidu-vnu. haudu, keuteglunu hidiyuv kutmtrglunu klupt kald tnk klpisuttiruvnu. avnu dksind arsnige vireud-hvagi tnn sktiyimdlu dherydimdlu deudd senyd smgd dmdetti bruvnu; dksind arsnu adhik blvull deudd senyd smgd yuddhkke snnddhnaguvnu. adre nill-larde heuguvnu. yakmdre avnige vireudhvagi kuyuk-tiglunu klpisuvru. haudu, avn rajbhujndlli ardhb-hag vnu timdvre avnnu nasmaduvru; avn senyvu tumbi tulukuvdu mtu anekru htvaguvru. i ib-bru arsr hrðy glnu kednu maduvmtvuglagiruvvu; omde mejinlli kulitu sulu heluvru; adre adu anukul-vagdu; adu hegadru niymislptt kaldlli amtyvaguvdu. ag avnu mha aisvrydeumdigge svdeskke himtirugvnu; avn hrðyvu prisuddh odmbdikey vireudhvagiru-vdu; avnu hige kary sadhisi svmt deskke himtirugu-vnu. niymit kaldlliye avnu himtirugi dksinkke bru-

vnu; adre meudlu admte erdney sari aguvdill. kit-timin hdgu elg avnige vireudhvagi bruvnu. ad-drimd avnu egumdi prisuddh odmbdikey vireudh vagi avnu keupisi hige maduvnu. himtirugi seri prisuddh odmbdikeynnu teuredvn smgd jnaniyagu-vnu. avnu kudituv senyvu asry durgvad pvtralvynnu heulegedisi, nity jynvnu nigisi, halu maduv ashy-advuglunu prtisthisuvdu. odmbdikeye vireudhvagi kettvragi nde yuvvnu vyrthvad matuglimð kedi suvnu; adre tmm devrnnu ariyuv jnr drdhcitrugi krtarthaguvru. jnrlli buddhivmtradvru anekrige beudhisuvru, adagyv kttiyimdlu bemkiyimdlu sere yimdlu keulleyimdlu anek dingu sikkibiluvru. avru biluvag avrige svlp shay deureyuvdu; adre anekru vmcney nudiglimð avrnnu amtikeyllu vru. idlle amtykald vrede avrnnu seudhisuvdkku suddhmadu-vdkku subhr pdisuvdkku viveigillli kelvru biluvru; idu (amtyvu) niymit kalkke iruvdu; arsnu tnn istd prkar maduvnu; tnnnu tane heccisikeumdu tnnnu ella devrugligu deuddvnnagi madi keumdu devrugl devrige vireudhvagi ascryvad smgtiglunu matnadi reusvu tiruv vregu vrddhiyagiruvnu; yakmdre nis-cyi slpttdu madlpde bekaguvdu. avnu tnn pitrgl devrnnagi striyr apekse ynnagi lksisuvdill, yav de-vrnnu lksisuvdill; avnu ellvugligimð tnnnu tane hec-cisikeumðiddane. adre avnu tnn sthandlli devr sk-tiglunu mtu tnn pitrgl ariyd devruglunu gaurvisu-vnu; bmgar dimdlu belliyimdlu amuly kluglim dlu rmyvadvuglimdlu gaurvisuvnu. hige anydevr shay-dimð blvad keuteglunu akrisuvnu. yarnnu ktaksisu vneu avrige ghnte heccuvdu. bhujnr mele aliekeynnu keuduvnu; desvnu labhkke hmcuvnu. amtykaldlli dksind arsnu avn mele biluvnu; uttrd arsnu rth-gleum digu svarreumdigu anek hdguleum digu sulig-aliymte avnige vireudhvagi desglunu prvesisi prly-dmte hadu heuguvnu. idllde avnu rmyvad des-deulkku nuguvnu; anek desglu kedvlpduvdu; adre edeum, meuvabu ammeunn mkkllli mukhystru atn keyimð tppisikeulluvru. avnu desgl melu tnn keynnu cacuvnu; aigupt desvu tppisi keullu. bmgar belli beukksgl meleyu aigupt ella amulyvstugl meleyu avnige adhikarviruvdu. lubyru aitheu pyru avnnu himbalisuvru. mudn dimdlu uttrdimdlu bruv suddiglu avnnu hedrisuvru. addrimd avnu mha ugrnagi anekrnnu smhrisuvdkku nirmul maduvdkku heurduvnu. avnu tnn armney gudarglunu smu drd nduve rmyvad prisuddh prvtdlli hakuvnu; adru avnu keuneganuvnu. yaru avnige shay madru.

12

a kaldlli ninn jnr mkkligeuskr nilluv mhaprd-hannad viaka yelnu eluvnu; meuttmeudlu jnamg umtadmdinimð imdin vregu smbhvisdmt smktvu smbhvisuvdu. ag ninn jnreulge amdre jivbadhyr pt-tiylly yar hesru brylpttideyuv avrellru bidugdeyagu vru. bhumiý dhulineulge nidremaduv rlli anekru eccttu kelvru nityjivvnu kelvru nity nacikeghlunu anubhisuvru. buddhivmtradvru akasd kantiý hage yu anekrnnu nityi kdege tirugisid vru nkstrýl hageyu emdemdigu prkasisu vru; adre o daniyelne, ninu amty kald vregu i matuglunu muccidu; avuglunu breyuv a grnthkke mudrehaku; anekru

attitt odaduvru mttu jnanvu heccaguvdu emdu
helidnu. ag daniyelne mb nanu neudidenu; igeu,
bere ibbrlli obbnun diyt tird i keunegu mteubbnun
ndiy tird a keunegu nimtiddru. avru ndiy nirin
mele nimtu naru bteynnu dhrisidd obbnige in-
neubbnun heliddenmdre-i ascryd amtyvu estr vrege
iruvdu emdu amdag ndiy nirin mele nimtu naru
bteynnu dhrisi nimtidd mnusynun tnn edgeynnu
blgeynnu akasd kdege etti sdakal jivmtvagiruvatn
mele ane ittu-adu kal, kalglu, ardhkal iruvdemdu
atnu prisuddh jnr blvnnun cdrisid mele ivellvuglu
ideruvvemdu amdddnnun nanu kelidenu. adre
grhisill; ag nanu-o nnn krtne, i smgtigl amtyvenu
emdu kelidenu. daniyelne, ninn dariylli heugu; i
matuglu amtykald vrege mucclpttu mudre haklp
ttive. anekru innu suddhmadlpttu, subhr madlpttu,
seudhislpttiruvru; adre kettvru kettddnne maduvru;
kettvrlli adnnun obbnun arth madikeulluvdill; adre
buddhivmtru arth madikeulluvru. prtidind yjnvu
skalkke tegeduhaklpttu halumaduvmtsh ashyvu
irislpduv vrege savird innur teumbhteumbhttu
dinglu iruvvu. savird munnur muvttedu dinglu bruv
vrege kadiruvvne bhagyvmtnu. adre ninu amtyd
vrege heugu; yakmdre ninu visrmisikeulluvi mttu
dingl amtydlli ninn bhagdlli nilluvi (emdu helidnu.)

yereviayn mukhamtr krtnu helid vakyvu ideruv hage parsy arsnad keuresn meudlne vrusdlli krtnu parsy arsnad keuresn atmvnnu prrepisid-drind avnu tnn rajydlli ellellyu sareundimdlu brhdimdlu heliddenmdre– ellary arsnad keuresnu hige heluttane–prleukd devragiruv krtnu bhumiy rajygnnella nnge keuttiddane; atnu yehud dliruv yerusalemilli nge mneynnu ktislu nnge ajnapisid-dane. atn smst jnrnd nimmeulge yariddiri? avn smgd avn devru irli. avnu yehuddlli ruv yerusalemige heugli. yerusalemilliruv israyelin devrad krtn alyvnnu ktli (atne devru). idllde yav sthldladru yavnadru prdessth nagi ulididdre avn sthld mnsyru yeru slemilliruv devr alykke keuduv ucitvad kanike alld avnige belliyimd lu bmgardimdlu vstuglimdlu psug limdlu shaymadli amdn. ag yehud, benyavian tmdegl mukhy sthru yajkru leviyru yerusalem lliruv krtu alyvnnu ktuvdkke heuglu krtimnd prrepislpptvrellru eddru. avr suttiruvvrellru mnh purkvad ella kanikegl heurtagi belliy samanu glimdlu bmgardimdlu vstuglimdlu psuglimdlu belelyullvuglimdlu avrige shay madidru. idllde nebukdnecrnru yerusalemimnd tmdu tnn devrugl mneylli irisidd krtu alyd saman glnnu arsnad keuresnu trisidnu. avu glnnu parsy arsnad keuresnu beukks dvnad mitrdatn keyimnd trisi yehudd prbhuvad sesbccrnige enisi keuttu. avugl lekkvenmdre–muvttu bmgard tttegl, savir belliy ttteglu, ipptteumbhttu ktiglu, muvttu bmgard deudd btlluglu, nanur htta belliy btlluglu, savir bere samanuglu. bmgar belliy samanuglella aidu savird nanuru iddvu. ivuglnnella babelinim yerusalemige sereyvr smgd sesbccrnru tkkeumdu heudnu.

babelin arsnad nebukdnecrnru babelige sereyagi hидукеумду heudmth yerusalemigu yehuddlliruv tmm tmm ptngligu sereyimnd tirugimth jerubbabeln smgd bmd simegl mkklu yarmdre – yesuvnu, neheviaynu, seraynu, relaynu meurdekeynu, bilsa nnu, misparnu, bigvaynu, rehumn, bannu, israyel jnrnd mnsyr lekkvenmdre– preusn mkklu–erdu savird nur epptterdu mmdiyu. sephtyn mkklu–munnur epptterdu mmdiyu. arhn mkklu – elnur epptterdu mmdiyu. yesuvn yeuvabn mkklige idd pht meuvabn mkklu–erdu savird emtu nur hnnerdu mmdiyu. elamn mkkklusavird innur aivttu nalku mmdiyu. jttuvn mkklu–ombhenur nalvttedu mmdiyu. jkkn mkklu–elunura aru vttu mmdiyu. bany mkklu–aru nur nalvttedu mmdiyu. bebey mkklu–arunur ippttu muru mmdiyu. ajgadn mkklu–savird innur ipptterdu mmdiyu. ade-unikamn mkklu–aru nur aruvttaru mmdiyu. bigvey n mkklu–erdu savird aivttaru mmdiyu. adinn mkklu–nanur aivttu nalku mmdiyu. hijkiyn smttiyad atern mkklu–teumbhttemtu mmdiyu. beceyn mkklu–munnur ippttu muru mmd. yeurn mkkkunur hnnerdu mmdiyu. hasumn mkklu–innur ippttu muru mmdiyu. gibbarn mkklu–teumbhttedu mmdiyu, betlehemn mkklu–nur ippttu muru

mmdiyu. neteuphd mnu syru–aivttaru mmdiyu. anateud mnsyru – nur ippttemtu mmdiyu. ajmavetn mkklu–nalvttedu mmdiyu. kirytarim kephir bereutin mkkluelunur nalvttu muru mmdiyu. rama, gebd mkklu – aru nur ipptteumdu mmdiyu. mikmasd mnsyru – nur ipptterdu mmdiyu. betelin aiy mnsyru–innur ippttu muru mmdiyu. nebeuvn mkklu – aivtterdu mmdiyu mgbisn mkklu – nur aivttaru mmdiyu. bere elamn mkklu–savird innur aivttu nalku mmdiyu. harimn mkklu – munnur ippttu mmdiyu. leudu hadidu oneuin mkklu–elu nur ippttedu mmdiyu. yerikeuvn mkklu – munnur nalvttedu mmdiyu. senahd mkklu–murusavird arunur muvttu mmdiyu. yajkr lekke mdre– yesuvn mneyvrad yeda yn mkklu – ombhenur eppttu muru mmdiyu. immern mkklu – savird aivtterdu mmdiyu. pshurn mkkklusavird innur nalvttelu mmdiyu. hari mn mkklu–savird hdinelu mmdiyu. leviyr lekkenmdre–heudvyn smtti yad yesuvn, kdmieyn mkklu–eppttu nalku mmdiyu. hadugarrad asaphn mkklu–nura ippttemtu mmdiyu. baglu kayuvvrad slumn mkklu atern mkklu tmeunnn mkklu, akkubn mkklu, httn mkklu seubey mkkluivrellru nur muvttteumbhttu mmdiyu. netiniyrad jihn mkklu hsuphn mkklu tbbaveutn mkklu kereusn mkklu siyhan mkklu padeunnn mkklu lebann mkklu hgabn mkklu akkubn mkklu hagd n mkklu smle mkklu hanann mkklu giddeln mkklu ghrrn mkklu revay mkklu recinn mkklu nekeudn mkklu gjiamn mkklu ujjn mkklu pasehn mkklu besey mkklu asnn mkklu megunim mkklu nephisimn mkklu bkbkun mkklu hkkuphn mkklu hrhrun mkklu belutn mkklu mehidn mkklu hrsn mkklu brkeusn mkklu siseru mkklu temhn mkklu necihn mkklu htphn mkklu. seuleumeunn sevr mkkklad seute y mkklu hsseuphertl mkklu peru dhn mkklu yaln mkklu drkeunn mkklu giddeln mkklu sephtyn mkklu httiln mkklu hcebayamnu urin mkklu peukertn aviy mkklu. netniminvru seuleumeunn sevr mkklu–munnur teumbhtterdu mmdiyu. telmelh telhrs kerubddan immer embuv sthlglnnu bittu mmdvramdre, dela yn mkklu teubiy n mkklu nekeudn mkklu–arunur aivtterdu mmdiyu. adre ivru israyelyru haudeu, allveu emdu tmm tmdey mneynnu tmm smtanvnnu tilislarde iddu. id llde yajkr mkkllli hbyan mkklu hkkuejn mkklu gilyadynad brjilley kumarteylli obblnnu hemdtiyagi tkkeumdu avl hesrinimnd kreylptt brjilley mkklu ivru vmsavliy prkar lekks lpptvrlli tmm vmsavliynnu hudukidru. adu sikkdeheudrimd avru asuddh remdu yajk udyeugdimd tegeylpnttu. urim tuvmeam iruv yajknu eluv vregu mhapisuddhvadvuglunu tinn bardemdu tsratnu avrige helidnu. i sbheylla ottagi nalvttedu savird munnur arvttu mmdiyagittu. avr heurtu avr dasru dasiglu elu savird munnur muvttelu mmd. iddu. mttu avrige hadugarru hadugartiyr innuru mmd. iddu. avr kudureglu elunur muvttaru; avr hesrktteglu innurnalvttedu. avr omtelgu nanur muvttedu; avr ktteglu aru savird elunur ippttu. pitrgllli mukhyrad kelvru yeru leminlliruv krtu alykke bmd truvay devr alyvnnu adr sthandlli nilliusvdkke ucitvad kanikeglunu keuttu. avru tmm sktige tkk hage kelsd beukkskke arv tteumdu savir

bmgard pvnlglnnu aidu savir viana tuk bellinyinu
nuru yajkr amgiglunu keuttru. yajkru leviyru jnrlli
kelvru hadugarru baglu kayuvvru netnimi nvru
tmm tmm pttngllliyu isra yelyru tmm pttngllliyu
vasvaggidru.

3

elne timglu bmd truvay israyel mkklu pttngllli
iruvag jnru obb mnusyne embmt yerusleminlli
kudikeumdru. ag yeucadakn mgndat yesuvnu avn
sheudrrad yajkru seylyieln mgndat jerubbabelnu avn
sheudrru eddu devr mnusynad musey nyay prman-
dlli brediruv hage dhnbliglunu arpisuvdkke israyel
devr blipithvnnu kttisidru. blipithvnnu adr adhargl
mele ittru; yakmdre a desd jnri geuskr avrige hedrike
ittu. avru adr mele dhnbliglunu udydllyiu say mkaldl-
liyu arpisidru. idllde bre ylptt hageye avru prnsalegl
hbb vnnu acrisi prtindnd karykke tkk nemkd hage
lekkmidd dindnd dhnbl glunu arpisidru. adr tru-
vay avru nitvny timgl meudlne dindliyu krtu ella
prisuddh hbbgllliyu arpisuv dhnblinyinu avnvnu krt-
nige arpi suv ucitarthvad bliynnu arpisidru. elney
timglin meudlne divsdlli krt nige dhnbliglunu arpislu
prarmbhisiidru. adre krtu mmdird astivarvu innu
haklpttirill. idllde avru kllukutikrigu bdgiy vrigu hn-
vnnu keuttu parsy arsnad keuresnimd heumdid app-
ney prkar lebneuninimd yeuppd smudrd mttingu de-
vdaru mrglnnu tkkeumdu brlu cideu nryigu tyryigu
ann panglnnu enne ynnu keuttnu. avru yerusleminl-
lidd devr alykke bmd erdne vrusd er dne timglili
seylyieln mgndat jerubba belnu yeucadakn mgndat
yesu vnu ulid avr sheudrrad yajkru leviyru serey-
imd yeruslemige bmd ellru prarmbhisi ippttu vrus
praykke heccid leviyrnnu krtu alyd kels ndisuvd-
kke ittru. ag yesuvnu avn mkklu avn sheudrru kd-
miyelnu avn mkklu yehudn mkklu henada dn mkklu
avr mkklu avr sheudr rad leviyru devr alydliruv kels
dvrvnu ndislu eddu nimtru. kttuvvru krtu mmdirkke
astivar hakuvag isra yelin arsnad davidn kttley prkar
krtnnu stutisuvdkke vstrglunu dhrisikeumdv ragi
tuturignnuduv yajkrnnu talg lnnu bdiiyuv asaphn
mkklad leviyrnnu ittru. ag avru krtnnu keum-
dadi heugli atnu olleynvemu atn krpeyu yugyugku
israyelin mele utemdu prsprvagi hadidru. avru
krtnnu heug lidag krtu mmdird astivarvnnu hakuv
nimitt jnrellru mhadhvniyimd arbhitisidru. meudlin
mmdirvnnu neudid vrdhd rad yajkrlliyu leviyrlliyu
tmde gl prmkurhlliyu anekru i mmdird astivarvnnu
tmm drstiy mumde hakuttiru vag deudd sbddimd at-
tru. adre ane kru smteusdimd sbdvnnetti arbhitisidru.
adkarn smteusdimd arbhitisid sbd yavdeu jnr alu-
vikey sbd yavudeu emdu jnru tlliyarlagittu. jnru
mha dhvniyagi arbhitisidrimd avr sbdru durd vrede
kellpttitu.

4

serey mkklu israyel devragiruv krtnige alyvnnu kttu
ttaremdu yehudd benyaviann struglu kelidag avru
jerubbabelin bligu pitrgl mukhystr bligu bmdru
avrige-navu nimm kud kttutteve; navu nimm hage

nimm dev rnnu hudukutteve; tmmnnu illige brmadid
assurin arsnad esrheunn divsglu meudlugeumdu at-
nige navu bliynnu arpisutta iddeve amdru. adre
jerubba belnu yesuvnu mikkad israyelin pitrglli
mukhystru avrige-nmm devrige alyvnnu kttuvd-
kke nmgu nimgu enu? parsy arsnad keuresnemb
arsnu nmge ajnapisid hage navu isra yel devragiruv
krtnige adnnu kttu vevu amdru. addrimd a desd
jnru yehud jnr keglunu blhin madi kttu vdrlli avrvnu
klvlpdisidru. parsy yr arsnad keuresn dinglllella par-
sy arsnad daryavesn alvikey prymtr avr yeucneyynu
vyrthmadu vdkke avrige vireudhvagi yeucnaktrnnu
kulige ittu keumdru. adre ahsvereusnu aluvag avn
alvikey prarmbhilli avru yehud mtu yeruslemin ni-
vasiglige vireudhvagi duru kagd bredru. adre artsstn
divsglli bislamnu mitrdatnu tabeyelnu mikkad avr
jtegarru parsy arsnad artsstnige omdu ptr bre-
dru. bred a ptrvu aramyr bhaseylli tikislpttu, aramyr
aksrilli breylpttitu. mukhyadhikariyad rehunn
sastri yad simseyu yeruslemige vireudhvagi arsnad
artsstnige- mukhyadhikariyad rehunnu sastriyad
simseyu mikkad avr jteutegarru dinayru aprstka
yru trplayru aparsayru yer kyru babelinvru sus-
nyru dehayru elamyru mhaghnavull asenpprnu br
madi smaryd pttnglli irisid mikkad jnglu ndiy iceyl-
liruv itr jnglu- avru arsnad kluhisid ptrd prtiyu-
artsstrajige, khavmdr sevk rad heuley iceyru. nim-
mimd mmm blige bmd yehudyru yeruslemige bmdru
tirigi bidd a kett pttvnnu kttisuttare. avru adr
geudeglunu ebbsi astivarglunu heumdisiddaremdu
arsnige tilidirli. i pttvnu kttislpttu adr geudekti tiris
lpttre avru sumkvnnu kppvnnu terigeynnu keudde
iruvru. ag ninu arsu glige bruv hutuvlige nstmaduvi
emdu arsnige tilidirli. adre navu armney upnnu
timddrdind arsn avmanvnnu neuduvdu nmge tkkd-
dll; addrimd navu arsn blige idnnu kluhisi tiliymadi
ddeve. ninn tmdegl vrtamtl pustkdlli vicarisidre
i pttvnu tirigi biluvudemdu arslugige desglige nst-
maduvmt hage demdu purv kaldlli adreulgidvru tirigi
biddiddaremdu adr nimitt i pttvnu nasvayitemdu
ninu vrtamtl pustkdlli kmdu tiliyuvi. i pttvnu ti-
rigi kttislpttu, adr geude tirislpttre ndiy iceyli nunge
bhagviruvdill embdagi navu arsnige tiliymadutteve
emdu bredu kluhisidru. ag arsnu mukhyadhikariyad
rehum nigu sastriyad simsegu smarydliruv mikkad
avr jteutegarrigu ndiy acey lliuv ulidvrigu-nimge
smadhanvu. imth smydlli nivu nunge kluhisid ptrvu
nnn mumde vivrvagi odlpttitu. ag nanu ajnapisid-
drimd seudhisi neudu vag a pttvnu purv kaldimd
arsuglige vireudhvagi tirigi biddittu; adrlli klvru
duralaucneyu madlpttitu; ndiy aceylliruv ella sthlgl
mele alutta idd yeruslemin prakrsmaliglad arsu glu
iddru; sumkvu kppvu terigeyu av rige keudlpttvu
emdu kanisitu. adkarn mtteumdu ajneyu nnnimd
keudlpdruv mttingu a pttvnnu kttid hage a mnusy rnnu
nillisbekemdu ajnapisiri. nivu id rlli tppu madd hage
jagrtayagirri; arsu glige kedru nstvu smbhvisuvdu
yake emdu brednu. arsnad artsstn ptrikey prtiyu re-
humnigu lekhnad simsegu ivr jeute garn mumdeyu
odid truvay avru yerusleminlli iruv yehudyru blige
tvreyagi heugi ottaydimd mtu bldimd avrvnu tde-
dru. ag yerusleminlliruv devr al yd kelsvu nillislpt-
titu. parsy arsn nad daryavesn alvikey erdne vrusd

5

adre prvadiglad hggaynu iddeunn mgnad jekrynu yehud mttu yerusalemnlli iruv yehudyrige, israyel devr namdlli avrige prvadisidru.2 ag seyltiyel n mgnad jerubbabelnu yeucadagn mg nad yesuvnu eddu yerusalemnlli ruv devr alyvnnu ktittislu prarmbhisi dru; avrige shaykragi devr prvadiglu avr smgd idru. a veleylli ndiy iceylliruv tttenenemb adhip-tiyu set rbeujeneyu, avr jeutegarru avr blige bmdu- i mneynnu ktuvvdcku i geudeynnu ktittirisuvdkku ninge appne keuttvru yaremdu avrnnu kelidru. ag navu i ritiyagi avrige helid truvay i ktuvikeynnu maduv mnusyr hesruglenemdu kelidru. adre i karyvu daryavesn blige bruv vregu avru ivrnnu nillid hage ivr devr knnu yehudyr hiriyr mele ittu. ag idnnu ku-ritu avru prtyuttrvnnu ptrdlli kluhisidru. ndiy iceyl-liruv adhiptiyad tte neyu setrbeujeneyu ndiy icey-lliruv aprstkayrad avn jeutegarru arsnad daryaves-nige bredu kluhisid ptrd prt. avru avn blige kluhisid ptrdlli- arsnad daryavesnige smst sma dhanvu. ar-nsnige tiliybekaddenmdre-navu yehudyr desdlliruv mhaderv alykke heudevu; adu deudd klluglimd kt-tpittide; geudegl mele teuleglu heudis lpttve; a kelsvu tivrvagi ndeyutta avr keglili vrddhiyagutde. ag i mneynnu ktisuvdkku i geudegnnu tirisuvd-ku ninge appnekeuttvru yaremdu navu a hiriyvnnu kelidevu. idllde avrlliruv mukhysthr mnusyr hes-rugltnu ninge bredu tilisuv hage avr hesrugltnu kelidevu. avru nmge keutt prtyuttrvenmdrenavu prleuk mttu bhuleukgl devr sevragigideve. anek vrusgl himde isra yelinillid obb mha arsnu kt-tisi tirisidd alyvnnu navu ktisutteve. adre nmm tmdeglu prleukd devrige keupvnnu ebbisid truvay atnu avrnnu babelin arsnagidd ksdyr desdvnad nebuk dneccrn keylli oppisikeuttu. avnu i alyvnnu halumadi jrrnnu babelige tkkeumdu heudnu. adre babelin ars nad keuresnu meudlne vrusdlli ars nad keuresnu devr i alyvnnu ktllu ajneyvnu keuttu. idllde nebukdneccrn yerusalemnlliruv mmdirdimd tkkeumdu babelin mmdirke tmd devr alyd bel-libmgard samanugltnu arsnad keure snu babelin mmdirdimd tkkeumdu tanu nemisid adhiptiyad ses-bccrnige oppisi av nige- i patregltnu tegedukeumdu yeru slemnlliruv alykke tkkeumdu heugu; devr alyvu adr sthldlli ktittislpdli amdnu. ag sesbcccnu bmdu yeruslemi nlliruv devr alykke astivavvnnu hakisi dnu. a divsdimd idu vregu adu ktllp duttde; innu mugiyilil amdru. adrdimd arsnige cennagi kanisidre yerusalemnlliruv devr alyvnnu ktllu arsnad keuresnu appne madiddu umteu iliveu huduku; babelinlliruv arsn beukksd mneylli vicarislpdli. truvay arsnu i karykkeuskr tnn cittvenemdu nmge tilisli.

6

ag arsnad daryavesn app ney prkar avru pustk sale yagidd babelin beukksglili hudukidru. medyr desdlliruv ahmeta pttndlli bre ylptt jnapkarthd omdu surliyu adrlli sikkitu. arsnad keuresn meudlne

vrus dlli arsnad keuresnu yerusalemnlli ruv devr alykkeuskr keutt appne enmdre-avru blighnu arpsid sthlvad alyvu ktllpdli. adr astivarglu bl vagi haklpdli; adr ettr aruvttu meul adr agl aruvttu meul agirli; deudd kllugl muru saluglu heus teulegl omdu salu irli. adr khrcu armne yimd keudlpdli. idllde nebukdneccrn yerusalemnlliruv mmdirdimd tegedu keumdu babelige oydu devr alyd belli bmgard samanugltnu tirigi yerusalemnlliruv mmdirke tkkeumdu heugi devr alydeulge adrd sthldlli irisli embde. adkarn ndiy aceylliruv adhipti yad ttteneyne, setrbeujeneyu, ndiy aceylliruv aprstkayrad nimm jeute garu sh a sthlvnu bittu durvagirri. devr alyd geudveyvnnu nivu bidiri. yehudyr adhiptiyu yehudyr hiriyru adr sthldli devr alyvnnu ktittisli. idllde devr i alyvnnu ktuvvdcku yehudyr hiriyrige nivu madtkdddnnu kuritu nanu keuduv appne enmdre-avru abhymtr madlpdd hage ndiy aceyllimd bruv arsn kppdimde i mnusyrige khrcu keudlpdli. idllde avru pr leukd devrige suvasneyull blighnu arpsiv hageyu arsn prankeuskrvu avn mkl prankeuskrvu prarthne maduv hageyu prleukd devrige dhnbligl nimitt avrige bekad heuri glu tgruglu kurimriglu geudhiyu uppu draksarsvu enneyu prtidin tppde yerusalemnlliruv yajkr nemkd prkar avrige keudlpdli. nanu keuduv appne enmdre-yavnadru i matnnu bdlu madidre avn mneyimdr mr kittu nedlpdli; avnu adrlli gligle haklpdli; avn mneyu idr nimitt tippe madlpdli. idllde tnn namvnnu irislu madid devru yerusalemnlliruv devr i alyvnnu bdlu maduvdkku kedisu vdkku tmm keyvnu cacuv ella arsug lnnu jrrnnu atnu kedisli. darya vesnad nanu appnekeuttiddene; adu tvre yagi madlpdli embdu. ag ndiy iceylliruv adhiptiyad ttteneyu setrbeujeneyu avr jeute garu arsnad daryavesnu kluhi sid ajney prkar tvreyagi madidru. hageye yehudyr hiriyru ktissi, prvadiglad hggaynu iddeunn mg nad jekriynu prvadisiddimd abhivrdli ynnu heumdidru. avru israyel devr appney prkarvu keuresnu daryavesnu parsiy arsnad artsstnu embvr appney prkarvu ktti tirisidru. ars nad daryavesn alikey arne vrusd adar timgl murne divsdlli i alyvu kti tirislpttitu. ag israyelyr mklku yajkru leviryu sereyimdr bmd mikka dvru devr alyvnnu smteusdimdr prtisthemadidru. devr alyd prtisthe geuskr nuru heurigltnu innuru tgru gltnu nanuru kurimrigltnu israyel kulgeutrgl lekdd prkar smst isra yelyr papvnnu kleyuvdkkeuskr hnnerru mekey heutgltnu bli arpsidru. meusey pustkdlli breylptt hage yeru slemnlli vasvagiruv devr aradnhe geuskr yajkrnnu avr strty prkarvu leviryvnnu avr strty prkarvu nemisidru. idllde serey mklku meudlne timglin hdinalkne divsdlli pskvnnu acrisidru. yajkru leviry kud suddhmadi keumdiddru; avrellru sacyiagidmd serey smst mklkligeskrvu yajkrad tmm sheudrrigeuskrvu tmgeuskrvu psk vnnu vdhisidru. hageye sereyimdr tirigi bmd israyel mklku israyel devr ragiruv krtvnnu huduku desd jnamgl asuciyimdr tmmnnu prtyekisi keumdu avr kdegde serid smstru adnnu timdu huli illd reuttii hbbvnnu smteusdimdr elu divs acrisidru. israyel dev ragiruv devr alyd karydlli avr kegltnu blpdisuvdkke assur desd ar sn hrdyvnnu avr kdegde tirugisiddimd krtvnu avrnnu smteuspsididnu.

i karyglad truvay ejrnu parsiyr arsnad artsstn alike ylli babelinimd heurtuheadnu. ivnu seray mgnu, ivnu ajryn mgnu, ivnu hilkiyn mgnu, ivnu sllumn mgnu, ivnu cadeukn mgnu, ivnu ahitubn mgnu, ivnu am ryn mgnu, ivnu ajryn mgnu, ivnu merayeutn mgnu, ivnu jerhyn mgnu, ivnu ujjiyn mgnu, ivnu bukkiy mgnu, ivnu abisuvn mgnu, ivnu phinehasn mgnu, ivnu ellajarn mgnu, ivnu prdhan yajk nad areunn mgnu. i ejrnu isra yel devragiruv krtnu keutt meusey nyayprmandlli nurit sastriyagiddnu. ivn mele avn devragiruv krtn ke idd prkarve arsnu invne kelidnnella keuttu. idllde ivn smgd israyel mkkllliyu yajkrlliylu leviyrlliylu hadugarrlliylu dvarpalkrlliylu netini yrlliylu kelvru artsstn alikeyu elne vrusdlli yerusalemige heudru. arsn elne vrusd aidne timgllli ivnu yeru slemige bmdnu. ivnu meudlne timglin meudlne divsdlli babelinimd heuguvu dkke ytnisi tnn devr olle ke avn mele iddddrimd avn aidne timglin meudlne divsdlli yerusalemim bmdu seridnu. ejrnu krtn nyayprmanvnnu vicari suvdcku adr prkar maduvdkku isra yelinlli nemnyayglnnu klisuvdcku tnn hrdivyinu siddhmadidnu. krtn ajnegl vakyglnnu atnu isra yelne keutt kttleglunu beudhistkk sastriyu yajknu ad ejrnige arsnad artsstnu keutt ptrd prt enmdre- arsnige arsnad artsstnu prleukd devr nyayprman visy sastri yad ejrnemb yajknige purn smadhan vagli. imth smyddli nnn rajyddl ruv israyelin smst jnrlliylu avr yajkrlliylu leviyrlliylu yaradru ninn smgd yerusalemige heuglu mnssi ddre avru heugbhudemu appneyinu keuttidene. ninu ninn keylliruv ninn devr nyayprmand hage yehud mtu yeru slemnnu kuritu vicarisuvdkku arsnu avn elu aleucnaktruv yeruslemi nlli nivasvagiruv israyel devrige mnhpurvkyag arpisid belli bmgarvnnu ninu babelin smst simeylli spmadisid belli bmgarvnnu adr smgd yeru leminlliruv tnm devr alykkeuskr jnrimdlu yajkrimdlu keudlppt mnh purkvad arpneyinu tkkeumdu heugi a hndimd ninu tvreyagi heuriglunu tgruglunu kuriglunu avuglige kanikeg lnnu pand arpneglnnu keumdukeumdu avuglunu yerusalemilliruv nimm devr alyd blipithd mele arpisuvdkku ninu arsnimdlu avn elummd silhe garrimdlu klulisptiddi. mikkad belli bmgardimd ningu ninn sheudrrigu yav dnnu madlu yuktvgi kanisuvdeu ade prkar nimm devr cittd hageye madiri. idllde ninn devr alyd sevey nimittvagi ninge keudlppt patreglunu ninu yeruslemin devr mumde oppisibidu. innu enadru ninn devr alykkeuskr agtyviddu ninu keudbekagi bmdre adnnu arsn beukksdimd tkkeumdukeudu. idllde arsnagiruv artsstnad nanu ndiy aceylliruv ella beukksdv rige keuduv appne enmdre- prleukd devr nyayprmand sastriyagiruv yaj knad ejrnu nimmim enadru kelidre belliyu nuru tlamtin mtiggu geudhiyu nuru keulgd mtiggu draksarsvu nuru buddliyu vregu enneyu nuru buddliyu vregu uppu bekadstu tvreyagi keudlpdli. prleukd devrimd enadru ajnapis lpttre adu prleukd devr alykkeuskr jagrteyagi madlpdli. yakmdre arsn avn kumarru aluv rajyd mele raudr yake irbeku? idllde yajkru levi yru hadugarru dvarpalkru netini yru meudlad devr alyd sevrknnu kuritu enmdre-

avr mele terigeynnadru kppvnnadru sumkvnnadru heurislu appne illvemu nimga tilisuttene. adre ejrne, ninu ninn devr nyay prmgallnu tilidruvdrimd ndiy acey lliruv smst jnrige nyaytirisuv hageyu avuglunu ariydvriga beudhisuv hageyu ninn keylliruv ninn devr jnand prkar yjmanrnnu nyayadhiptiglunu nemisu. idllde yavnadru ninn devr kttle ynnu arsn kttleynnu kekeulldiddre mrnkadru gdiparigadru asti hidiyu vdkkadru seregadru avnige beg nyay tirislpdli amdnu. ag ejrnu - yerusleminlliruv krtn alyvnnu almkrisuvdkke ar sn hrdivdlli imthaddnnu ittu arsn mumdeyu avn shlegarr mumdeyu arsn prakrmvull prdhanr mumdeyu nng krpe madid nmm tmdegl devragi ruv krtnu stutislpdli. higeye nnn devragiruv krtn hstvu nnn mele iddddrimd nanu blegeumdu israyeli neulgimd mukhystrnnu nnn smgd heuglu kudi-
disikeumdena amdnu.

8

arsnad artsstn alvikeylli babelinimd nnn smgd heurtu bmdvr vmsavliyu avr tmdegllli mukhystru yarmdre- phinehasn kumar rlli gerseumnu itamarn kumarlli daniyelnu davidn kumarlli httnu snu, skyn vmsd phreusn kumar jekriynu avn smgd vmsavliylli brediruv nura aivttu mmdi gmdsru. ph-
tmeuvabn kumarlli jerhyn mg nad elyehueveneyu; avn smgd innuru mmdi gmdsru. sekyn mkkllli yhjiielnu mgnu avn smgd munnnu mmdi gmdsru. adinn kumarlli yeunatanng mgnad ebednu avn smgd aivttu mmdi gmd sru, elamn mkkllli atlyn mgnad yesaynu avn smgd eppttu mmdi gmdsru. sephtyn kumarlli viakayeln mgnad jebdynu avn smgd embhttu mmdi gmdsru, yeuvabn kumarlli yehiyeln mgnad obdynu avn smgd innur hdnemtu mmdi gmdsru. seleuviatn kumarlli yeusiphyn mgnu avn smgd nura aruvttu mmdi gmdsru. bebey kumarlli bebey mgnad jekriynu avn smgd ippttemtu mmdi gmdsru. ajadn kumarlli hkkatann mgnad yeuhanannu avn smgd nura httnu mmdi gmdsru. adeu nikamn kde kumarrad elipheltnu eviayelnu semaynu emb hesrullvru avr smgd aruvttu mmdi gmdsru. bigvey n kumarlli ute ynu jbbu dnu avr smgd eppttu mmdi gmdsru. ivrnnu nanu ahavkke hriyuv ndiy bliylli kudisikeumdu alli muru divs deraglli vasisiddeu. nanu jnrnnu yajk rnnu seudhisi neuduvag leviyr kumar rlli obbnu alli sikklill. ag nanu eli yejernu, ariyelnu semaynu, elna tannu, yariybn, elnatannu, natannu, jekriynu, mesullamn emb prmukhrnnu yeuyariybn elnatannu emb grhike yullvrnnu kre kluhisi kspiyd-
lliruv adhi ptiyad iddeunn blige appnekeuttu kluhisi avru nmm devr alykkeuskr sevrknnu truv hage avru kasipyvemb sthldlliruv iddeuvigu avn sheudrnad netiniyrigu helbekaddnnu tilisidenu. nmm devr olle hstvu nmm mele iddddrimd avru israyelin mgnagiruv levi mgnad mhlly kumarlli buddhi yullvnd serebynu avn kumarru sheudrru ad hdnemtu mmdiyinnu hsbynu avn smgd merariy kumar rlli yesaynu avn sheudrru avr kumarru ad ippttu mmdiyinnu davi dnu prdhanru leviyrnnu sevisuvdkke nemisid netiniyrlly innur ippttu mmdi netiniyrrnnu nmm blige krkeumdu bmdru. avrellru hesru hesragi breylpttiddru. ag navu nmm devr

mumde nmmnnu tggisukeulluvdkku nmgm nmm mkkligu nmm ella sthitigu atnimd sriyad marg vnnu hudukuvdkku nanu alli ahva ndiy bliylli upvasvnnu madlu saridenu. yakmdre atnnnu hudukuvvrellr mele olledaguvdkke nmm devr hst umtu. adre atnnnu bittubiduvvr mele atn blvu atn keupvu umtu emdu navu arsnige heliddrimd margdlli struvige vireudhvagi nmge shay keudlu kalbl vnnu rahutrnnu arsnimd kellu nacike pttvru. addrimd navu upvas madi idkkesusr nmm devrnnu bedikeumdevu. atnu nmm vijnapneynnu kelidnu. nanu yajkr prmkhrrlli hnnerdu mmdiyagiruv serebynnnu hsbynnno avr smgd avr sheudrrlli httn mmdiyinnu prtyekisi arsnu avn slhegarru avn prdhanru allidd ella israyelyru nmm devr alykke arpisid kanikeyad belliyinnu bmgarvnnu samanuglennu avrige tugi keuttenu. avr keylli nanu arunur aivtu tlamtu belliyinnu nuru tlamtu tukvad belliy patreg lnnu nuru tlamtu bmgarvnnu savir pvnu beleyull ippttu bmgard btllu glennu bmgard hage amulyvadmtha thl thlisuvmtha olle tamrd erdu patreg lnnu tugikeuttenu. nanu avrige-nivu krtnige prisuddhagiddiri. i samanuglu hageye prisuddhu. i belli bmgarvu nimm tmdegl devragiruv krtnige ucitarth vad arpneyagide. nivu yeruslemi nlli krtn alyd keuthdigleulge yajkr leviyr prdhanr mumdeyu israyel pitrgl prdhanr mumdeyu tuguv vrede jagrteyagi kapadiri amdn. hageye yajkr leviyr tukd hage belliyinnu bmgarvnnu patreglennu yerusleminniruv nmm devr alykke tege-dukumdu bmdru. navu yeruslemige heud meudlne timgl hnnerdne divsdlli ahva ndiynnu bittu heurtevu. nmm devr hstvu nmm mele iddddrimd atnu struvinnu kegu margdlli heumcikeumdvrr kegu nmmnnu tppisibittnu. navu yeruslemige bmdu alli muru divs vasvagiddu truvay nalkne divsdlli a belliy bmgarvu samanuglu nmm devr mneylli yajkr nagiruv uriy mgnad meremeutn keyimd tugidpittvu. avn smgd levi yrard phinehasn mgnagiruv ellaja rnu yesuvn mgnad yeujabadnu binnu mgnad neuvdynu iddr. a tukdstu ade kaddlli adrrr lekdd prkarvu tukd prkarvu breylptittu. sereyimd bmdu sereyagi oyyllptidd avr mkklu israyel devrige dhn bliglnnu arpisidru. smst israyelyri geuskr hnnerdu heuriglennu teumbhrtaru tgruglennu eppttlu kurimriglennu pap kleyuvdkkagi hnnerdu mekey heutg lnnu arpisidru. ivella krtnige dhnbl yagittu. avru arsn ajneglennu ndiy iceylliruv arsn adhiptigligu yjma nrigu oppisidru. ag avr jnrigu devr alykku shaymadidru.

9

ivuglad truvay prdhanru nnn blige bmdu-israyel jnru yajkr leviyr desgl jn gleulgm tmmnnu prtyek- isde kananyru, hittiyr, perijiiyr, yebusyru, ammeu nyru, meuvabyru, aigupityru, ameiuryru ivr ashygl prkar madutta iddare. enmdre, avru tmgu tmm kumarrigu avr kumarteyrnnu tkkeumdr. adkarn prisuddh smtandvru i desd jnr smgd beretukeum- diddare; niscyvgi prdhanr, adhiakarsth ke i akryt- dlli mukhyvagide emdu helidru. nanu i karyvnnu kelidag nnn vstrvnnu nnn niluvmgijnnu hridu nnn tley mttu gddd kudlennu kittu bhrmegeumdu kulitiddenu. ag sereyagi oyyllpttu tirugi bmdvr

apradhkkeuskr israyel devr matuglige hedrikeum- didd mnsuyrellru nnn blige kudi bmdru. adre nanu saymkald bliynnu arpisuv vrede bhrmegeumdu kulitukeumdidennu; adre saymkald bliynnrpisuvag nanu nnn bhardimdeddu nnn vstrvnnu nnn nilu- vmgi ynnu hridukeumdvragi nnn meunkalu glennu nnn keglennu nnn devragiruv krtn mumde caci heliddenmdre- nnn devre, nanu nnn mukhvnnu ninn mumde ettuvhage ljjeimd nacikepdu ttene. nnn devre, nmm akrmglu nmm tley mele hec- cidvu; nmm apradhvu akasud prymtr beleyitu. nmm tmdegl divsglu meudlugeu mdu i divsd vrede deudd apradhkkeulgagiddeve. imdin prkarve navu i desgl arsu gl kege oppislpptu nmm akrmgligeuskr navu nmm arsu gl nmm yajkr ktiggu seregu keullegu nacikegu guriyagiddeve ig nmm devru, nmm kn- nuglu klegeulluv hageyu nmm dastvdlli mmmnnu svlp ujivisuv hageyu nmngagi jnsesvnnu ulisi tnn prisuddh sthandlli nmge meuleynnu keuduvdkku svlp heuttu nmm devragiruv krtnimd nmge dyvu deurkitu. navu dasragiddeve; adagyu nmm de- vru nmm dastvdlli nmm ke bittubidde mmmnnu ujivisuvdkku nmm devr alyvnnu ktisuvdkku adr hala dvuglennu durstu maduvdkku yehud dli mttu yerusleminnli nmge geude ynnu keuduvdkku par- siy arsu gl smmu khdlli nmm mele krpeynn mum- duvrissidane. hagadre nnn devre, idr truvay navu enu heleun? prvadiglad ninn sevr mukhamtr ninu ajnapisid ninn ajneglennu teurediddeve. ninu he- liddunivu svadhinmadikeullu heuguv desvu a desgl jnr heulsinimd meligeyad desvagide. avru tmm ashyglimdlu heuleyimdlu adnnu omdu muleyimd mteumdu muley vregu tumbisiddare. addrimd nivu prblvagi desd olle dnnu timdu adnnu emdigu nimm mkklige svasthyvagi keuduv hage nivu nimm ku- marte yrnno avr kumarrige keudbediri; avr ku- marteyrnnu nimm kumarrige tkkeull bediri. il- lve avr smadhanvnnu avr melnnu emdigu bysbe- diri embdu. nmm duskrmgligeuskrvu nmm mha apradhkkeuskrvu nmm mele bmdddell bmd truv- ay nmm devragiruv ninu nmm akrmglige tkkhage mmmnnu siksided ig iruv prkar nmm vimeucneynnu keutt truvay navu tirigi ninn ajneglennu viari i ashy- vadvuglennu maduv jnr smgd bmdhutv madbhudev? hagadre ulidvru tppisikeumdvru ilde iruv hage ha- laguv vregu ninu nmm mele keupmaduvidillve? is- rayel devr ragiruv krtn, ninu nitivmtnagiddi; imdin prkar navu tppisikeumdvragi uli diddeve. igu, navu ninn mumde nmm apradhlilliddeve. idr nimitvagi ninn mumde nilllardvragiddeve.

10

ejnru prarthisi arikemadi alutta devr alyd mumde biddirlu israyelyrlli striyru purusu mkklu mha deudd kutvagi avn bliylli kudikeumdr. jnru bh- lvagi attru.2 ag elamn kumarrlli obbnad yehiyein mgnad sekenyru ejrnige prtyuttrvagi-navu desd jngllli any striyrnnu tege du kumdddrimd nmm devrige vireudhvagi akrytmadiddeve. adagyu ig i karyvnnu kuritu israyelyrlli niriske umtu. ad karn nnn odeyn yeucney prkarva giyu nmm devr ajnege nduguvvr yeuc ney prkarvagiyu a smst striyrnnu avrimd hut-

tidvrnnu heurdisi bidlu nmm devr smgd odmbdike madeun; idu nyayprmand prkar madlpdli. ninu elu; yakmdre i kary ninge sbmbdhiside. navu ninn smgd iruvevu; dherydimdiru, adnnu madu amdru. ag ejrnu eddu, prdhanyajkru leviyru smst isra yelyru i matin prkarvagi madlu avru ane iduv hage madidnu. avru ane ittru. ejrnu devr alyd mumi nimd eddu elyasi-bin mgnad yeheuha nann keuthdiyli prvesisi allige bmdag reuttinyinu tinnde nirnnu kudiye iddnu; yakmdre sereyagi oyylpttvr akrtykkeuskr duhkhisidnu. ag serey mkklellru yerusalemige kudi brbekemdu yehud mtu yerus leminlli ellelliyu prktisidru. idllde yavnadru prdhanr, hiriy yeucney prkar muru divsdlli barde iddre avn astiylla dmdvagi tkkeullpduvdemdu avnu sereyagi oyylpttvr kutdimd heurge haklpduvnmdu saridru. ag yehud mtu benyavianin mnusyrellru muru divsgleulge yerusalemilli kudi dru. adu ombhtne timgl ipptne divs vagittu. jnrellru devr alyd bidiylli a karykkeuskrvu mlegeuskrvu ndugi kutukeumdiddru. ag yajknad ejrnu eddu avrige-nivu israyelyr apradh vnu adhikvagi madlu anystriyrnnu mduvemaikedumddrimd akrtu madidiri. addrimd nivu nimm pitrgl devragiruv krtn mumde arikemadi, atn cittd prkar madi, i desd jnrimdlu anystriy rimdlu nimmnnu prtyekisikeulliri amdnu. ag sbheyella prtyuttrvagi deudd sbd dimd-ninu helid prkarve navu mad beku, adre jnru anakru; idu mlekal vagiruvdrimd heurge irlarevu; idllde idu omderdu divsd kelsvll. i kary dlli dreuh madid navu anakragiddeve. adkarn dymadi-sbheylladrlli nmm prdhanru nillli. mtu i karyd nimitt nmm devr uriyuv keupvu nmmnnu bittuheuguv vrege, nmm ptngllli any striyrnnu tkkeumdvru nemisid kaldlli bmdu avr smgd prt ptnd hiriyru adr nyayadhiptglu irlu amdru. adre asaheln mgnad yeunatannu tikvn mgnad yhjeynu ivre idkkenemkvadru. mesullamnu leviynad sbbeteynu avrige shaykragiddru. sere iruvikey mkklu ide prkar madidru; addrimd yajknad ejrnu tmm tmdegl mney prkar tmdegllli prmukhrad kel vru hesru hesragi prtyekislpttu, i karyvnnu seudhislu httne timgl meud lne divsdlli kulitukeumdru. any striy rnnu heumdidvrellr karyvnnu meudlne timgl meudlne divsdlli mugisidru. yajkr kumarrlli anys-triyrnnu tkkeumdvragi kanislpttvru yarmdre- yeucadakn mgnad yesuevn kumar rliyu avn sheudrlliuy mase y, eliyejr, yarib, gedly. ivru tmm striyrnnu heurdisi biduvevemdu tmm kekeuttu tavu apradhstradrimd apradh kleyuvdkke mmdeyimd tmd omdu tg rnnu arpisidru. immern kumarrlli hnani, jebdy, harimn kumarrlli masey, eliy, semay, yehiyel, ujjiy. pshurn kumarrlli elyeuvene, masey, isma yel, netnel, yeujabad, ellas. leviyrlli sh yeujabad, sivmea, kelitnemb kelay, pethy, yehud, eliyeyer. hadugarrlli sh elyasib; dvarpalkrlli slum, telem, uri. israyelyr preus kumarrlli rmyah, ijjiy, mlkiy, miyyamin, ellajar, mlkiy, benaynu. elamn kumarrlli mttny; jekry, yehiyel, abdi, yeremeut, vilij. jttuvn kumarrlli elyeuvenye, elyasib, mttny, yeremeut, jabad, ajija. beben kumarrlli yeuheuha nan, hnny, jbbe, atle. bany kumarrlli mesullam, mlluk, aday, yasub, seyal, rameut. pht meuvab kumarrlli adn, kelal, benay, masey, mttny, becel, binnuy, mnsse. harimn kumarrlli eliyeyer, issiy, mlkiy, semay, simeyeun, benyavian, ml-

luk, semry. hasu mn kumarrlli mttene, mtttt, jabad, eliphelet, yereme, mnsse, sivmea. bany kumarrlli made, amram, uvel, benay, bedey, keluhu, vnyah, meremeut, elyasib mttny, mttene, sivmea, yase, bani, binnuy, selemy, natan, aday, mkndebe, tase, sare, ajrel, selemy, semry, slum, amry, yeuseph, nebeun kumarrlli yegiyel, mttity, jabad, jebin, ydde, yeuvel, benay. ivrellru anystriyrnnu tkkeumdvragiddru; ivrlli kelvru tmge mkkllnu hett striyrnnu tkkeumdvragiddru.

1

hklýn mgnad neheviayn matuglu. ípptne vrusd kislev timglíllí nanu susn armeyllí ruvag enayitmdre, nnn sheudrrlí obbnad hnaniyu yehuddlídd kelvru bmdru. ag nanu sereyimí tppisikeumí yehudyrnnu kuritu yerusalemnu kuritu avrnnu vicarisidenu. avru nnge–sere ynnu bittu ulídvru a símeyllíddu mha kednnu nímeynnu anubhvisuttíddare. íd llde yeruselemin geudeyu sh kedvlp tíde; adr bagluglu bemkiyimí sudlpttíve emdu helídrú. í matuglónu kelídag nanu kulítukeumdu attu. kelvu dívs dúhkhsí upvasmadí, prleukd devr mumde prarthne mádi helíddenmýdre– o prleu kd devrad krtne, nínnnnu prítímadí nín ajneglónu kekeulluvvríge odm–díkeynnu krpeynnú kekeulluvvnad mtu bhymkrvull devre, nín sevkrad ísrayel mkkí geuskr íg hglíru–ulú nín sevknu nín mumde prarthísíd prarthneynnú níge víreudhvagí navu madíd ísrayel mkkí papgl áríkemaduvdnnu nínu keluv hage nín kíví alesutta írlí, nín knnuglu teredírli. nanu nnn tmesýv mneyvru papmadídeve. níge víreud–hvagí bhu kettín madídeve; nínu nín sevknađ meusege ajnapísíd ajneglónu kttleglónu nyayglónu navu keuellíll. dymadí nín sevknađ meusege helíđ matnú jnapkmadu, enmđre–nívu ákrtý madíre nanu nímnnu jnamgglónu cdrísuvmté cdrísuvenu. ádre nívu nnn blíge tírugí nnn ajneglónu kekeumdu avugl prkar madíre nímmlírúvru ákas amtyđ vregu heurdíslpttíddru nanu allímđ av rnnu kudísí nnn hesrnníđu adukeumđ sthlkke avrnnu brmadu–venu emdu helídí. nín mha sktíymíđu blvad key–ímđu nínu vímeucísíd nín sevkru jnú ívre. o krtne, nín namkke bhýpđu íchísísv nín sevk prarthneynnú sevk prarthneynnú nín kíví alesutta írlí; ímđu nín sevk níge vrđdhíynnú keuttu í mnsýn drstíyllí avníge krune deurkuv hage madu. yakmđre nanu ars níge pan keuduvvnagíddenu.

2

arsnađ artsstn ípptnevrusd nísan timglíllí enayí tm–dre, avn mumde draksarsvírvag nanu a drak–sarsvnnu tkkeumdu ars níge keuttenu. ádre íd–kke mumde nanu avn smmukh dlí dúhkhtnagíd–dddíll. adkarn arsnu nnge–níge kayíle ílde nín mukhvu dúkhkvagírúvdenú? níge reugvíllílla? ídu mneú dúkhkvílle mttéumdlí amđnu. ag nanu bhu bhýptu ars níge–arsnu emđemígú ballí. nnn tmdegl smadí glírúv sthlvad a pttnv halagíddu adr bagluglu bemkiyimí sudlpttírúvag nnn mukhvu dúkhkvílle írúvđu hege amđnu. adkke arsnu nnge–nín kelúvdenú amđnu. ag nanu prleukd devríge prarthnemadí ars níge–arsnu meccídre mtu nín sevk níge nín mumde dye deurkídre nínu nnnnnu nnn tmdegl smadhíglírúv pttvnnu kttísvúdkkagí yehúdkke nnnnnu klúhísbeku amđnu. raniyu tnn blíyllí kulítírúvag arsnu nnge–nín prýan estu dívs? nínu tírigí yavag bruttí amđnu. ag arsnu nnnnnu klúhíslu smmtí pttu; nanu avníge smý geuttu mádi denu. ídlle danu ars níge–ars níge smmtísídre nanu yehúdkke heugí seruv tnk ndíy aceyllí írúv adhtíptíglu nnnnnu sagklúhísv hage

avrígeuskr nnge ptrglú keudlpđlí. ídlle alýd smb–mhívad armney baglígeuskrvu pttnd geudegeuskrvu nanu prvesísv mnegeuskrvu teuleglónu madlú mír glónu keuduv hage arsnvnađhtíptíy adaphnígeuskr nnge ptr keudlpđlí amđnu. ag devr olle ke nnn mele írúv prkar arsnu nnge keuttu. ag nanu ndíy aceyllír adhtíptígl blíge bmdu arsn ptrglónu avríge keuttenu. arsnu nnn smgd senýadhtíptíglónu kudure svarrnnu klúhísíđu. heureunýad snblttnu ammeuny nagírúv dasnađ teubíynu kelídag ísrayel mkkí melónu húduklú obb mnsýnu bmdđdrím avru bhlvágí vsýnpttrú. nanu yeruselemlíge bmdú allí muru dívs ídd truvay nanu nnn smgd írúv kelvru ratriyllí eddevu. ádre yeruselemlígeuskr madlú nnn devru nnn hrđýdlí íttđđnnu yarígu tílísíde íd–denu; nanu htíkeumdídd psuvín heurtu mttéumdu psuvu nnn smgd írlíll. nanu ratriyllí tggin baglín–ímđ heurtu srpđ bavíynnú datí típpedíbey baglíge bmdú kedví haklptt yeruselemin geudeglónu bemkiy–ímđ sudlptt adr bagluglónu cennagí neudídenú. ag buggey baglú arsn keullku hadu bmdenu. ádre nanu htíd psuvu heugúvdkke sthlvílle íttu. a ratriyllí nanu hlld margvágí heugí geudeynnú cen–nagí neudí tírugíkeumdu tggin baglímđ prvesísí tí–rígí bmdenu. nanu elli heudenemđu enu má–díde nemđu adhíkarsthrú tílíyde íddru. a vregu nanu yehudírígadru yajkrígadru híríyígadru ad–híkarsthrígadru kels madúv ítr jnrígadru tílísí–díll. ag nanu avríge helídenú–nmge írúv kednnu nívu neudutítrí. yeruselemlí halagí adr bagluglu bemkiyimí sudlpttíllá navu ínnu mele nímdégeulga–gírd hage yeruselemin geudeynnú kttúv bnnírí. nnn mele olleđagíd nnn devr keynnu arsnu nnge helíđ matuglónu avríge tílísídenú. ag avru–navu edđu kt–túvevu emdu helí tmm keglnu í olle kelskke blp–dísíđru. ádre heureunýad snblttnu ammeunýn das–nađ teubíynu árbi yán gesemnu íđnnu kelídag avru mnmnnu gelímadí tírskrísí–nívu madúv í karyvenu? nívu ars níge víreudhvagí tírigí bílúvíreú amđru. ag nanu avríge prtyúttvrágí–prleukd devru nmge sphl madúvnu; atn sevkrađ navu edđu kttúvevu. ádre níge yeruselemlíllí paladru hkkadru jnapkarthvad gurutadru íllvemđu helíđu.

3

ag prđhan yajknađ elýasíbnu avn sheudrrađ yajkru edđu kúrí baglónu kttíđu. ívru adnnu prísudd mádi adr bagluglónu níllísíđu. hmmeýđ geupúrd mttígu hnneln geupúrd vregu adnnu prísudd mádíđu.2 ívr truvay yeríkeuvín mnsýru kttíđu. ívr truvay ímríy mgnad jkkurnu kttíđu. ádre víanín baglónu hsse–nahn mkklu kttíđu; ívru adr teuleglónu heumdísí adr kđglónu jeudneglónu agulíglónu níllísíđu. ívr truvay hkkeucn mgnad uríyn mgnad meremeutnu hleđnnu bhđrpdísíđu. ívr truvay mesejbéln mgnad berekyn mgnad mesullamnu hleđnnu bhđrpdísíđu; ívr truvay bann mgnad cadeuknu bhđr pdísíđu. ívn truvay tekeuvíyru bhđrpdísíđu. ádre ívr sresthrú krtn kelskke tmm kuttígeglónu beuggísíll. ídlle pasehn mgnad yeuya dnu beusedyn mgnad mesul–lamnu hle baglónu bhđrpdísíđu; avru adr teuleglónu heumdísí kđglónu jeudne glónu adr agulíglónu níll–

lisidru. ivr truvay gibyeunu micche emb urugl mnusyrad gibyeuniynad meletynu mereuneutinvnad yadeunnu ndiy iceylliruv adhiptiy pithd vregu bhdr pdisidru. ivr truvay akksaleyrlly obbnadmth hrhyn mgnad ujjiyelnu bhdrpdisidnu. ivn truvay telgar-rlly obbn mgnad hnnynu bhdrpdisidnu. ivru aglvad geudey tnk yerusle mnnu blpdisidru. ivr truvay yeru slemin ardhkke adhiptiyad hurn mg nad repahaynu bhdrpdisidnu. ivn tru vay hrumpn mgnad yedaynu tnn mnege eduragiddnnu bhdrpdisidnu. ivn truvay hsbneyn mgnad httsnu bhdrpdisidnu. harimn mgnad mlki ynu phtmeuvabn mgnad hssu bnu ineumdu bhagvnnu ole burujnnu durstu madidru. ivr truvay yerus lemin ardhkke adhiptiyad hilleuhsen mgnad slumnu avn kumarteyru bhdrpdisidru. tggin bagltnu hanunnu janeuhn nivasiglu bhdrpdisidru. ivru adnnu ktti adr kdglnnu jeudnegltnu aguli gltnu nillisi tippe bagil vrega savir meul geudeynnu ktidru. adre bethkkeremin ardhpalige adhipti yagiruv rekabn mgnad mlkiynu tippe bagltnu bhdrpdisidnu; ivnu adnnu ktisi adr kdglnnu jeudnegltnu aguligltnu nillisiidnu. adre miccd ardhpalige adhiptiyad keulheujey mgnad slunnu buggey bagltnu bhdrpdisi maligeynnu hakisi adr kdglnnu jeudnegltnu aguligltnu nillisi arsn teutd bliylliruv sileuv emb keuld geudeynnu davidn ptndimel iliyuv mettlu gl mtitgu ktisidnu. ivn truvay betcurin ardhpalige adhiptiyad ajbukn mgnad nehevia ynu davidn smad- hligle eduragiruv sthld mtitgu ageylptt kumtey mtitgu prakmigl mney mtitgu iruvdnnu bhdrpdisidnu. ivn truvay leviyrliruv baniy mgnad rehunnu bhdrpdisidnu. ivn truvay keyaldlli ardhpalige adhipti yad hsbynu bhdrpdisidnu. ivn truvay ivn sheudr- reulge keyald ardhpalige adhiptiyad henadadn mg nad bvvenu bhdrpdisidnu. ivn tru vay micpd adhiptiyad yesuvn mg nad ejrnu muleylli ayudh salege heuguv sthlkke eduragi mtteumdu palnnu bhdrpdisidnu. ivn truvay jkkeyn mgnad barukna a mu- leyimd prdhan yajknad elyasibn mney bagl vregu srrdheyimd mtteumdu palnnu bhdr pdisidnu. ivn truvay hkeucn mgnad uriyn meremeutnu elyasi bn mney baglimd elyasibn mney keuney vrega iruv mtteumdu palnnu bhdrpdisidnu. ivn truvay belin mnusyrad yajkru bhdrpdisidru. ivr truvay benya- viannu hssubnu tmm mnege edu ragiruvdnnu bhdr- pdisidru. ivr truvay annyn mgnad maseyn mgnad aj rynu tnn mney bliylliruvdnnu bhdr pdisidnu. ivn truvay hendadn mgnad binnuynu ajryn mne amgld tiruguvikey keuney vrega mtteumdu palnnu bhdrp- disidnu. ujev mgnad pala lnu a keunege eduragid- dddnnu seremney bliylliruv armnege heur parsv- vad geupurvnnu ktisidnu. ivn truvay preusn mg- nad pedaynu bhdrpdisidnu. ophelinlli vasvagiruv ne- tiniyru mudn parsvagiruv niru bagligedurad heur- parsvdlliruv geupurd vregu bhdr pdisidru. ivr tru- vay tekeuviyru heurparsvdlliruv deudd geupurkke- durad mtteumdu palnnu ophelin geudey vregu bh- drpdisidru. yajkru kudure baglu meudlgeumdu tmm tmm mnegeduragiruvdnnu bhdrpdi sidru. ivr tru- vay immern mgnad cadeuknu tnn mnege eduragiru- vdnnu bhdr pdisidnu. ivn truvay mudn bagltnu kayuv seknnu mgnad semaynu bhdr pdisidnu. ivn truvay selemyn mg nad hnnynu calaphn arne mg-

nad hnunnu mtteumdu palnnu bhdrpdisidru. ivr truvay berekyn mgnad mesulla mnu tnn keuthdige eduragiruvdnnu bhdr pdisidnu. ivn truvay akksa- leyvn mgnad mlkiynu miphkademb bagligedurad ne- tini yr sthluv vrtkr sthluv meudlgeumdu muley mt- tigu bhdrpdisidnu. mule meudlgeumdu kuribagl mt- tigu iruvdnnu akksaleyru vrtkru bhdrpdisidru.

4

adre navu geudeynnu ktuvvrtman snbltnu kel- idag ena yitmdre, avnu keupgeumdu bhl kep dimd regutta yehudyrige geli madd tnn sheudr mumdey smarydlliruv senyd mumdeyu- i blhinrad yehu dyru maduvdenu? tmmnnu blpdisu vreu? bliynnu arpisu- vreu? omde divsdlli tirisuvreu? mnnu dibegglliruv sudlptt klugltnu ujjivis maduvreu amdnu. idlde ammeunynad teubi ynu avn bliylliddu-omdu nriyu avru ktidru mele haridre adu avr klugeudeynnu ked- vihakuvdu amdnu. nmm devre, kelu; yakmdre navu tirsksrlpttvragiddeve. ninu avr nimdeynnu avr tlegl mele tiruguvmtte madi serey desdlli avrnnu keul- leyagi oppisu. avru ktuvvr mumde ninge keup ebbisididrm ninu avr akrmvnnu mucched. avr papvu ninn mumde alislpde irli. higeve navu geudeynnu ktidevu; geudeylla ardh ettrd vregu omdagi kuditu. jnru kels maduvdkke mnsull vrageid- dru. yerusalem geudeglu ktllp ttvmdru adr smduglu mucclptvmdn snbltnu teubinyu arbiyru ammeu nyru asdeudyru kelidag enayitmdre avrella bhuke- upgeumdu yerusalemige vireudhvagi yuddhmaduvd- kku abhymtrisu vdkku brlu ekvagi olsmcu ma- didru. adre navu nmm devrige prarthne madi avr nimitt avrige eduragi ratri hglu kavlnnu ittevu. ag yehuddvru-heure heuruvvr blvu kdimeyagi mnnu bhlvage; geudeynnu navu ktlarevu amdru. nmm veriglu-avru tiliyd hageyu neudd hageyu navu avr nduve bmdu avrnnu keumduhaki kelsvnnu nillisi biduvevu amdru. avr bliylli vasvagiruv yehudyru nmm blige bmdagnivu tiruguv ella sthlglimd nmm mele bmdaru emdu nmge httsuari helidru. adkarn nanu geudege himdagiruv tggin sthlgllliyu ettrvad sthlgllliyu jnrnnu nillisiidnu; tmm ktigltnu itig llnu billugltnu hidukeumdiruv jvnnu avrvr vmsgl prkar nillisiidnu. nanu neudid truvay edud srestrhigu ad- hikar sthrigu itr jnrigu-nivu avrigeuskr bhypdbe- diri; deuddvnagiyu bhymkr nagiyu iruv krtnnu jnapkmadi keumdu nimm sheudrrigeuskr, kumar, kumarteyrigeuskr, hemdtirigeuskr, nimm mneg- ligeuskr yuddhmadiri amdenu. a vrtman nmge tiliyitemdu devru tmm aleucneynnu vyrtmadid- nemdu nmm struglu kelidag navellru geudege tirugi bmdavu; prtj mnnusynu tnn kelskke seridnu. am- dinimd enayitmdre nnn sevrllri ardhjnru kelsvnnu ndisidru; mikkad ardh jnru itigltnu guranigltnu billugltnu kvcglnnu dhrisidru. prdhanu yehud mneyvr himde nimru. geudey mele ktuvvru heure- garru heurisuvvru omdu keylli kelsvnnu ndisi mt- teumdu keylli ayudhvnnu hidukeumdidru. ktu vvu obbeubbru tmm kttiynnu tmm nduvi nlli kt- tikeumdu ktuttidru. tuturi uduv vnu nnn bliyl- liddnu. ag nanu prmkh rigu adhikarsthrgu itr jnrigu-kelsvu deuddu vistarvu addu. navu geudey

mele cdri obbrigeubbru durvagiddeve. nivu elli tuturiy sbdvnnu keluvireu alli bmdu nmm smgd kudikeulliri. nmm devru nmgeuskr yuddhmaduvnu emdu helidenu. higeve ardh jnru itiglennu hidukeumdu udy meudlugeumdu nkstr glennu kanuv mtigtu navu kelsdlli kt ptevu. idllde a kaldlli nanu jnrigeratriylli avru nmge kavliyagiruv hageyu hgllli kelsmaduv hageyu prtí mnusynu tnn sevkñ smgd yerusle mineulge ratriylli kavlagirli. higeve nanadrú nnn sheudrarrá nnn sevk radru nnnnnu himbalisid kavlugarra drú nmmlíi yavnadru tnn vsrtrlennu ogeyuvdkke heurtu avuglennu tegedu haklill.

5

adre jnrimdlu avr hemdtiyrimdlu tmm sheudrard yehudyr mele deudd kugu umtayitu.2 avrlli kelvru-navu nmm kumarru nmm kumarteyru anekradrimd navu bdukuv hage dhanyvnnu tkkeumdevu amdru. kelvru i brdlli navu dhanykeumdu keul-luv hage nmm heulglnnu draksetutglennu mneglennu otte ittevu amdru. innu kelvru-arsnige kppvnnu keudlu navu nmm heulgl meleyu nmm drakse teutgl meleyu salvnnu tegedu keumdiddeve. adru nmm sriruv nmm sheudrr srird hage, nmm mkklú avr mkkl hage adre igeu, sevkragirlu nmm kumarrnnu kumarteyrnnu dasraguvdkke tmdiddeve. nmm kumarte yrlli kelvru agle dasradru. avrnnu bidislu nmge skti ill. yakmdre nmm heulgl drakse teutgl anyrige seri dvu amdru. avr kugnnu i matuglennu nanu kelidag bhl keupisikeumdenú. hrđy dlli yeucne madikeumdu prmkhrrnnu adhiakarsthrrnnu gdriis avrige-nivu prtí mnusynu avnnv sheudrnnim bdi-yennu ottaydimd tkkeulluttiri emdu heli avr mele deudd sbheyennu nemisidnu. av rige-anyrige marlptt yehudyrad nmm sheudrrnnu navu nmge skti idd hage vimeucisidevu. nivu nimm sheudrrnnu mari biduvireu? illve avru nmge mar lpuvureu amdenu. ag avru maunvagi ddrú; avrige matu illde heuyitu. nanu avrigenivu maduvudu olledll; nmm struglad anyr nimdey nimitt nivu nmm devr bhydlí ndey-beklla. nanu nnn sheudrru nnn sevkru avrimd hn vnnu dhanyvnnu ottaydimd tkkeullbhu dagittu. dy-madi i bddiynnu bittu bideun. nivu avrimd ottaydimd tegedukeum avr heulglnnu draksetutglennu ippe teupuglennu mneglnnu nurkke omdad hnvnnu dhanyvnnu draksarsvnnu enneyennu imdu avrige tirigikeudiri emdu helidenu. adkkvrunavu tirigi keudutteve; avrimd enu kelu vdill. ninu helid hage madutteve amdru. ag nanu yajkrnnu kredu avru i matin prkar maduv hage avrimd prmanvnnu tkkeumdenú. nanu nnn btteynnu jhadisi – i matin prkar madde iruv prtí mnusynnu devru avn mney-imdlu avn kstarjritdimdlu jhadisi. avnu ide prkar jhadislpitu bradagll amdenu. adkke sbheyvrellru-amen emdu heli krtnnu stutisidru. nnn devre, jnru i matin prkar madidru. idllde nanu yehud desdlli avr adhiptiyagidd kal meudlugeumdu ars nad artsstn ippttne vrus meudlu geumdu muvttterdne vrusd vregte hnnerrdu vrusvagi nanu nnn sheudrru adhiptiyadvn reuttiynnu tinnlill. adre nngimt mumce idd adhiptiglu jnriga bharvagiddu nalvtu belliy sekellugl heur tagi avrimd reuttiynnu draksarsvnnu tege-

dukeullutta iddru. avr sevkru sh jnrrnnu alutta id-dru. adre devr bhyd nimitt nanu hige madidvnlí. idllde nanu i geudey karydlli neleyagidennu. navu bhumiyennu keumdukeullill. nnn sevkrellru kelskke kudi bmdru. nmm suttlu iruv jnamgglimd bmdvr heur tu yehudyr adhiakarsthru nur aivttu mmdí nnn mejige seruttiddru. prtídkind siddhmadiddenmdre, omdu ettu uttmvad aru kuriglu; keuliglu, htta divskke omdu sari skl vidhvad draksarsvu nngeskr siddhmadlpttvu. adre i jnr mele idd dastv bharvagiddrimd nanu adhiptiyadvn reuttiynnu idkkeuskr ke-liddill. nnn devre, nnge melennu madlu nanu i jnriga madid ellvnnu jnapkmađu.

6

nanu kdglnnu bagludvargllí nillisuvdkkimt mumce geudeynnu kttsidenemdu adrllí omdu smdu bidlpd lillvemu snblttu teubiynu arby nad gesemnu mikkad nmm struglu kelidag2 snblttu gesemnu nnge-oneunu emb belinliruv gramgllí smd-hisikeulleun ba amdru. adre avru nnge kedumadlu nensikeumdidru. ad karn nanu avr blige sevkrrnnu klu hisi-nanu deudd karyvnnu madutta iddene; brlarenu; nanu adnnu bittu nimm blige bruvllí a kels yake nimtu heug beku emdu helidenu. avru i prkar nalku sari nnn blige kluhisidru. nanu ade prkar avrige prtyuttr kluhisidenu. aidne sari snblttu tnn sevkñ ke ylly terediruv ptrvnnu kluhisidnu. ad rllí-ninu yehudyrú tirigi billu yeucisuttiri. adkarn i matugl prkar ninu avrige arsnagiruv hage geudeynnu kttsittiddi. idllde, yehuddllí arsnu iddanemdu yerusalemíllí ninnnnu kuritu kuguvdkke ninu prvadiglennu nemisidi embdagi jnamggllí suddi umtu; gesemnu hageye heluttane. ig i vrtman arsnige tilislpdvdu. adkarn navu kudi keumdu yeucne madikeulluv hage ba emdu bredittu. ag nanu-ninu helid karygllí yavdu madiddill. ninu avuglennu ninn svmt hrđydllí klpisutta idd emdu helikluhisidenu. yakmdre-adu agd hage a kels bittubittu avr keglu blhinavuvvu amdukeumdu avrellru nmnnnu bhyptisidru. addrimd ig o devre, nnn keglennu blpdisu amdenu. truvay nanu adgi keumdid mehetbeln mgnad delayn mgnad semayn mnge bmdenu. avnuninnnnu keumduhaklu bruttare. haudu, ratriyllí ninnnnu keumdu haklu bruttare addrimd navibbru devr alydlli prvesisi mmdird bagluglennu mucceun ba amdnu. adkke nanu-nnnmtha mnu synu odiheuguvneú? nnnmthvnu bduk bekemdu mmdirdeulkke heuguvvnu? nanu olge heuguvdill amdenu. ag igeu, devru avnnnu kluhisill; avne nnge vireudhvagi i prvadne helidnemdu nanu grhisikeumdenú. teubiynu snblt tnn avnige kuli keuttru. nnn bhypttu hige madí papmaduv hageyu avru nnnnnu nimdisuvdkke apkirtiyad karnv avrige umtaguv hageyu avnige kuli keudlpttiti. nnn devre, ninu avr i karygl prkar teubiynnnu snblt nnnu nnnnnu bhyptisuvvragidd prvadini yad neuvdylnnu mikkad prvadiglennu jnapkmadikeu. higeve geudeyu aivtterdu divs glillí elul timgl ippttedne divsdllí tiritu. nmm struglu adnnu kelidaglu nmm suttlidd jnamgglu idnnu neudi daglu avru tmm drstiyllí bhl kumdi heudru. yakmdre i karyvu nmm devrimd

umtayitemdu avru tilidu keumdru. hegiddru a divsgilli yehuddlidd mukhysthru teubiyn blige bhl ptr glnnu kluhisidru. teubiyn prtyuttr glu avrige bmdvu. yakmdre avnu arahn mgnad sekenyn aliynadd rimdlu avn mgnad yehuehanannu berekyn mgnad messullamn mglnnu tkkeumdddrimdlu yehuddlli anekru avnige prmanmadidru. idlle avru avn stkaryglhnnu nnn mumde heli nnn karyglhnnu avnige tilisidru. adre teubi ynu nnnnnu bhypdisuvdkke ptrglhnnu kluhisidnu.

7

nanu geudeynnu kttisi bagluglhnun nillisis truvay baglu kayuvvru hadugarru leviryu nemislppttru. ag nanu nnn sheudrnad hnanigu armney adhiptiyad hnny nigu yerusalem kavlnnu oppisidenu. ivnu styvullvnagiyu anekrigimt heccagi devrige bhypdvvagiyu iddnu. ag nanu avrige-bisilu eruv prymtrikklu yerusalem bagluglhnun tereybardu; idlle nivu sviapdlili nimitiruvag. kdg lnnu mucchi aguliglhnun hakiri; yerusalem nivasiglimd prtii mnusynu tnn kavlin lliyu prtii mnusynu tnn mnege edura giyu kavlagirlu nemisiremdu helidenu. ag pttntu vistarvagiye deuddda giyu ittu. adre adrliruv jnru keumc vagiddru; mneglu kttlpdlil. truvay avru vmsavliymd lekklislpdudv hage prmuhrhnnu adhiakarsthrnnu jnrrnu kudisi keullu nnn devru nnn hrdydlili preprei sidnu. ag nanu meudlinlli bmdvr vmsa vliy ptrikeynnu kmdenu. adrlili bred ddenmdre-babelin arsnad nebukdnecnu sereyagi tkkeumdu heudvru sereyagi oyylpptu sereyimd heurtu yeruse migu yehudkku tmm tmm pttmkku jerubbabelin smgd bmd desd mkklul yarmdre yesuvnu, neheviaynu, aj rynu, rgmynu, nhmaniyu, meurdeke ynu, bil-sannu, misperetnu, bigveyu, nehumnu, bannu, is-rayel jnr lekku: preusn mkklul erdu savird nur epptterdu mmdiyu. septyn mkklul munnur epptterdu mmdiyu. arhn mkklul aru nur aivtterdu mmdiyu. yesuvnu yeuvabnu embvr mkklilli pht meuvabn mkklul erdu savir emtunur hdinemt mmdiyu. elamn mkklul savird innur aivttu nalkummmdiyu. jttuvn mkklul emtu nurnalpttedu mmdiyu. jkkey mkklul elu nur arvttu mmdiyu. binnuy mkklul aru nur nalvtemtu mmdiyu. bebey mkklul aru nur ippttemtu mmdiyu. ajgadn mkklul erdu savird munnur ipptterdu mmdiyu. adeunikamn mkklul aru nur arvttelu mmdiyu. bigvey mkklul erdu savird arvttelu mmdiyu. adi nn mkklul arunur aivtted mmdiyu. hijkiyn mgnad atern mkklul teumbhttemtu mmdiyu. hasumn mkklul munnur ippttemtu mmdiyu. becey mkklul munnur ippttnalku mmdiyu. hariphn mkklul nur hnnerdu mmdiyu. gibyeunn mkklul teumbhttedu mmdiyu. betleheminvru neteuphdvru nur embhttemtu mmdiyu. anateutin mnu syru nur ippttemtu mmdiyu. betjmave tinrvu nalvttterdu mmdiyu. kirya tyarim kephirvu bereutu emb pttngl mnusyru elu nur nalvtt murummmdiyu. ramvu gebvu emb pttngl mnusyru aru nur ipptteumdu mmdiyu. mikmasi nvru nur ipptterdu mmdiyu. betel aiyiu emb pttngl mnusyru nur ipptt muru mmdiyu. mtteumdu nebeu vinrvu aivtterdu mmdiyu. mtteubb elamn mkklul savird innur aivttu nalku mmdiyu.

harimn mkklul munnur ippttu mmdiyu. yerikeuvin mkklul munnur nalvtted mmdiyu. leudu hadidu oneunu embvr mkklul elunur ipptteumdu mmdiyu. senahyn mkklul muru savird ombhenuru muvttu mmdiyu. yajkru yarmdre; yesuvn mneyvnd yedayn mkklul ombhenur eppttu muru mmdiyu. immer mkklul savird aivtterdu mmdiyu. pshurn mkklul savird innur nalvttelu mmdiyu. harimn mkklul savird hdi nelu mmdiyu. leviryu: kdmeyeln mneyvnd yesuvn mkklul heudvyn mkklul eppttu nalku mmdiyu. hadu garru; asaphn mkklul nur nalvtemtu mmdiyu. dvarpalkrad slumn mkklul atern mkklul tlmeunn mkklul akkubn mkklul httn mkklul seubey mkklul nur muvtemtu mmdiyu. netiniyru: jihm mkklul, hsuphn mkklul, tbbaveutn mkklul, kereusn mkklul, siyn mkklul, padeunnmkklul, lebann mkklul, hgabn mkklul, slmey mkklul, hanann mkklul, giddeln mkklul ghrn mkklul revayn mkklul, recinn mkklul, nekeudn mkklul, gijamn mkklul, uijn mkklul, pasehn mkklul, besen mkklul, meynimr mkklul, nephisesimn mkklul, bkbukn mkklul, hkuphn mkklul, hrhurn mkklul, bclutn mkklul, mehidn mkklul, hrsn mkklul, brkeu sn mkklul sisern mkklul, temhn mkklul, necihn mkklul, htiphn mkklul. seuleumeunn sevr mkklul yarmdre-seutey mkklul, sphertlu mkklul, peridn mkklul yaln mkklul, drkeunn mkklul, giddeln mkklul, seph tyn mkklul, hteln mkklul, hcebayamin, peukertn mkklul, ameunn mkklunetiniyru seuleumeunn sevr mkklul kud munnur teumbhtterdu mmdiyu. telme lh guddvu, telhrs guddvu, kerubdeun, immer emb sthlglimd heurtu tavu israyelyru haudeu al-lveu emdu tmm tmdegl mneyvndru tmm smtanvna dru teurisarlarde iddvru yarmdre delayn mkklul teubiyn mkklul nekeudn mkklul aru nur nalvterdu mmdiyu. yajkrlli - heubayn mkklul brilleyn vmssth-nad hkkeucn mkklul; ivnu gilyadynad brilleyn kumarterylli obblnru tkkeumd karn avr hesrinimd kreylpptvnadnu. ivru vmsavliyagi breylpttrvlli tmm hesru glnnu hudukidru; adre sikkde heudd rimd avru asuciadvremdu enislpptu yajk udyeugdimd tege-duhaklppttru. idlle tirstnu avrige urim tuvmeam ull obb yajknu nilluv vrede mhaprisuddhadvuglhnun tinnbardemdu helidnu. i sbheyyrella nalvterdu savird munnur arvttu mmdiyagiddru. ivr heurtagi ivr dasru dasiglu elu savi rd munnur muvttelu mmdiyu ivr hadugarru hadugartiyr inunr nalvtted mmdiyu iddru. ivr kudure glu elu nurmuvttaru, ivr hesrktteglu innur nalvtted; omteglu nanur muvtted; ktteglu aru savird elu nur ippttu iddvu. pitrgilli mukhyrad kelvru kelske kanikeglhnnu keuttru. tirstnu beukkske savir bmgard pvnuglhnun aivttu patre glnnu ainur muvttu yajkr amgig lnnu keuttru. idlle pitrgilli mukhy rad kelvru kelsd beukkske ippttu savir bmgard pvnuglhnun erdu savird innuru teule belliyhnnu keuttru. mikkad jnru keuttdenmdre, ippttu savir bmgard pvnuglhnun erdusavir teule belliyhnnu arvttelu yajkr amgiglhnun keuttru. higeye yajkru leviryu dvar palkru hadugarru jnrlli kelvru netiniyru smst israyelyru tmm tmm pttnglil vasvagidru. elne timglu bmdag israyeln mkklul tmm tmm pttnglilidru.

jnellru ekvagi niru baglige eduragiruv bidiylli keudi keumdu krtnu israyelyrige ajnapisid meusey nyay prmand pustkvnnu tkkeumdu brlu sastriyad ejrnige helidru.2 higey elne timglin meudlne divsdlli sbhey stri purusr mumdeyu grhikeyimd keluvvrellr mumdeyu ejrnu nyay prmanvnnu tkkeumdu bmdu nirin bagl mumbhagdilliruv bidiylli stri purusr mumdeyu grhikeyull ellr mumdeyu belginimd mdhyahnd vrega odidnu. jnre llru nyayprmancke kivigeuttru. ag sastriyad ejrnu adkkeuskr mad lptt omdu mrd pithd mele nimtnu. avn bliylli avnige blgdeylli mttitynu semvnu anaynu uriynu hilki ynu maseynu avnige edgdeylli pedaynu viasayelnu mlkiynu hasumnu hsbddannu jekrynu mesu llamnu nintiddru. ejrnu skl jnr knnugl mumde pustkvnnu terednu; (yakmdre skl jnrigimt ettrvad sthldlli iddnu;) avnu adnnu teredag jnellru eddu nimtru. ag ejrnu mha devaragiruv krtnnu stutisidnu. adkke jnellru tmm keglnnetti prtyuttrvagi-amen, amen emdu heli neld vregu tmm tleglunu beuggisi krt nnu aradhisidru idllde yesuvnu banyiu serebynu yaviannu akku bnu sbbetenu heudiynu maseynu kelitnu ajrynu yeujabadnu hanannu pelaynu leviyru jnrige nyayprmanvnnu tiliyuvnte helidru. jnrnu tmm sthlgllli nintukeumdidru. higey avru devr nyayprmand pustkvnnu spstvagi odi adr arthvnnu heli oddidnnu jnrige tiliyuvnte madidru. idllde tirstnad neheviaynu sastri yu, yajknu ad ejrnu jnrnnu beudhisid leviyru jnellrige helidde nmde-i dinvu nimm devragiruv krtnige prisuddhvaddrimd dukhisde, alde irri. yakmdre i dinvu nmm krtnige prisuddh vagide. krtu anmdvu nimm blvagiru vdrimd nivu vythepdbediri. higey leviyru-i dinvu prisuddhvaddrimd nivu maunvagiddu vythepdbediremdu heli jnrnnu summirisidru. ag jnellru avrige tilisid matuglunu grhisididrimd avru tinnlu kudiylu bhagglunu kluhi slu smteusislu heurtu heudru. erdne divsdlli smst jnr pitrgllli ruv mukhyadvru yajkru leviyru nyayprmand matuglunu tilukeulluv hage sastriyad ejrn blige bmdru. ag avru elne timgl hbbdlli israyelin mkklu gudargllli vasvagirbekemdu krt nu meusey mukhamtr ajnapisid nyay prmandlli brediddddnnu kmadr. enmdre, brediruv prkar gudar hakuv hage bettkke heugi ippey keumbeglnnu telgidd keumbe glunu gmdhd gidd keumbeglnnu taley keumbeglnnu dttvagiruv gidd keumbeglnnu tkkeumdu bniri emdu tmm ella ptngl lliyu yerusalemnlliyu bhirmgvagi sarbeku embe. hageye jnr heurtu heugi tkkeumdu bmdu avrvru tmm mne gl meleyu tmm amglgllliyu devr mney amglgllliyu nirin bagl bidiylliyu ephrayamin bagl bidiy lliyu tmge gudarglunu hakidru. i prkar sereyimd tirigi bmd sbheyvrellru gudarglunu haki gudargllli vasvagiddu. nunn mgnad yeheusuvn dinvu meudl geumdu a divsd vregu israyel mkklu hage madirill. alli avrige bhl smteus ittu. ejrnu meudlne divsdimd kde divsdvregu din dinvu devr

nyay prmand pustkvnnu oduttiddnu. higey avru elu divs hbbvnnu acrisidru. emtne divsdlli pddhtiy prkar prisuddh sbheyu serittu.

9

ade timglin ipptnalkne divsdlli israyel mkklu upvas madi geunitttnnu uttukeumdu tmm mele dhullnu hakikeumdu neredubmdru. ag israyel smtdanvru tmmnnu smst any jnrimd prtyekisikeumdu nimtu tmm pap glunu tmm tmdegl akrmglunu arike madidru. avru tmm sthlgllli nimtu omdu jav tmm devragiruv krtu nyay prmand pustkvnnu odi mteumdu jav tmm papglunu arikemadi tmm devragi ruv krtnnu aradhisidru. ag mettlugl mele leviyrlil yesuvnu banyiu kdmiyelnu sebnynu bunniyu sere bynu banyiu kenaniyu nimtu mha sbddimd tmm devragiruv krtnnu gtti yad svrdimd kugidru. leviyadr yesuvnu kdmiyelnu banyiu hs bneyu serebynu heudiynu sebnynu pethynu jnrige heliddenmdre-nivu eddu nimm devragiruv krtnnu emdemdigu stutisiri amdnu. hige avru-skl stuti steutrgligimt unntvad ninn ghvnull hesrige keumdatvagli. ninu obbne krtnagididi. ninu akasvnnu akasgl akasvnnu avu gl smst senyvnnu bhumiynnu adr lliruvvuglunu smudrglunu avugleul giruv smstynnu umtu madiddllde avu glnnella kapadutti. idllde akasgl senyvu ninnnnu aradhisuttde. ninu abramnnu adu keumdevragiruv krtnu. ninu avnnu ur emb ksdiy prttndimd heurge brmadi avnige abraham emdu hesrittu avn hrdivu ninn mumde nmbikeyullddemdu kmdukeumdu kananyru hittiyr aumeiri yru perijjiyru yebusiyr girsagi yru ivr desvnnu avn smtanne keuduv hage avn smgd odmbdikeynnu madidi; ninu styvmtnagiruvdrimd ninn vakyglunu iderisidi. idllde aigutddlli nmm pitrgl din sthitiynnu neuidi; kempusmudrd bliylli avr kugnnu kelidi. phreuhn meleyu avn smst sevr meleyu avn smst desd jnr meleyu suc kkaryglunu adbhutglunu teurisi. yakmdre ivru avrige ahmkariglagi ndedremdu tilididi. i prkarve ninu imdin hage ninge hesrnnu madikeumdididi. ninu avr mumde smudrvnnu vibhagisididrimd avru smudrd mdhydlli on bhumiylil haduheudru. adre avrnnu himdttidrvnnu agadhglili klin hage mha jl-rasigllli deubbi bitti. idllde hglinlli meg stmbh dimdlu avru ndeybekad margdlli avrige belkaguv hage ratriylli agni stmbh dimdlu avrnnu ndisidi. sinay prv td melkke ilidu bmd; akasdimd avr smgd matnadidi; sriyad nyayglunu styvad nyayprman-glunu uttmvad ktle glunu ajneglunu avrige keutti. ninu prisuddh sbdt divsvnnu avrige tilisi ninn sevknd meusey mukhamtr avrige ajneglunu kttleglunu nyayprmanvnnu avr hsiwegeuskr akasdimd reut-tiynnu keutti; avr dahkkeuskr bmdeyimd nirnnu brmadi ninu avrige keudlu prman madid desvnnu svadhin pdisikeulluv hage avrige vagdanmadidi. adre avru nmm tmdeglu grvpttu ndedu tmm kut-tigeynnu kthinmadi ninn ajne glunu kelde heudru. keldeyu ninu avr mdhydlli madid adbhutkaryglunu jnapk maddeyu tmm kuttigeynnu kthin madi edurubiddu tmm dastvkke tirigi heuguv hage adhip-tiynnu nemisidru. adre ninu mnnisuv devragiyu

krpapurnnu amth krnvu dirghsamtiyu mhadyeyu agiruvvnagiyu iruvrdim avrnnu ke bidlill. avru tmge erkheuyid omdu kruvnnu madikeumdu – aiguptdeulgimdninnnnu brmadid ninn devru ide emdu heli ninnnnu bhu udrekgeulisidaglu ninu ninn herlvad kruneymid arnydlli avrnnu kebidde iddi. hglinlli avrige dari teuristkk meghstmbhavadru ratriylli avrige belknnu, avru ndeytkk margvnnu teurisu avgnstmbhavadru avrnnu bittu heuglill. idllde ninu avrige beudhi suv hage ninn olle atmnnnu keutti; avr bayige ninn mnvnnu himdegeyllil. avr dahkke nirnnu keutti. hige ye arnydlli nalvtuvrus avrnnu peusisuttiddi; avru keurtepdlill; avr vstrglu hlevaglill; avr kaluglu batu heuglill. idllde ninu avrige rajyglinu jnamgglinu oppisikeuttu avrige mereglinu vibhagisikeutti. hige ye avru siheunn desvnnu hesbeunin arsn desvnnu basa nin arsnad ogn desvnnu svadhinmadi keumdr. idllde avr mklklnu akasd nkstrgl hage heccisi avru svadhinmadikeullu heuguvremdu ninu avr pitrg lige vagdanmadid desdlli avrnnu brmadidi; hige mklku prvesisi desvnnu svadhinmadikeumdr. ninu avr mumde desd nivasiglad kananyrnnu kuggisi avrige tmm icchey prkar maduudkke avrnnu avr arsluglunu desd jnrnnu avr keylli oppisikeutti. avru blvad pttn glnnu rsvttad bhumiynnu tegedukeumdu smst uttmvadvuglimd tumbid mne glnnu teudid baviglunu drakse teut glnnu ippeteupuglunu smrdhhiyad hnnin mrglunu bhlvagi svadhinmadikeumdr. hige avru timdu trtpittu pustiyagi ninn deudd upkardlli andpdr. adagyu avru ninge avidheyragi, vireudhvagi, nimtu tirugibiddu, ninn nyay prmanvnnu tmm bennin himdkke bisadi, avru ninn kdegte tirugbekemdu saks helid ninn prvadiglunu keumdu bhu keupeudrek geulisidru. addrimd ninu badhisuv vireudhigl keylli avrnnu oppisidi. adre tmm ikktin kaldlli avru ninnnnu kugidag ninu prleukdimd keli, ninn adhikvad krunej prkar avr verigl keyimdrksisuvdkke, rkskrnnu avrige keutti. adre avru visramtiynnu heumdid truvay ninn mumde kettddnnu tirugi madidru. ad karn avr struglu avrnnu aluv hage avr keylli avrnnu oppisidi; adre avru tirugi ninnnnu kugidag ninu akasdimd keli avrnnu ninn krunej prkar anek sari vimeucne madidi. ninu avrnnu ninn nyayprmananke tirigi bruv hage avrige vireudhvagi saks helidi. adre avru grvptu ninn ajneglunu kelde mnusyru yavvuglunu kekeulluvdrim bdukuvreu a ninn nyayglige vireudhvagi papmadihelgukeudde kuttigeynnu kthinpdisikeumdu keldeheudru. ninu anek vrus avrnnu talikeumiddu ninn prvadigl mukhamtr ninn atmnimdn avrige vireudhvagi saks helidi. adre avru kivigeudde iddddrimd ninu avrnnu desgl jnr keylli oppisidi. adru ninu ninn adhikvad krunej nimitt avrnnu smpurn nasnadi bid lill; avrnnu kebidlu ill. yakmdre ninu krpeyu krunejyull devragiddi. adkarn mmm devre, odmbdikeynnu krpeynnu kekeullvmth mhaprakrmvu llmth bhykmr nad devre, asssurin arsu gl kal meudlugeumdu imdin vrede mmm meleju arslugl meleju prdhanr meleju yajkr meleju prvadigl meleju pitrgl meleju ninn smst jnr meleju bmd srmeju ninge alp vagi kanlpdde irl. adre ninu mmm mele brmadid elladrlli niprtnagiddi. yakmdre ninu madiddu styvaddu; adre

navu dustragi ndedevu. mmm arsluglu prdhanru yajkr mmm pitrglu ninn nyayprmanvnnu kekeullde ninn ajneglunu ninu avrige saksiyagi helid ninn saksig llnu alesde heudru. avru tmm rajydllyu ninu avrige madid mha upkardllyu ninu avrige keutt vistar vad, rsvttad desdlyu ninnnnu sevis lill; tmm kett karyglunu bittu tiruglu ill. igeu, i divs navu dasragidde; avr phlvnu uttmvaddnnu tinnuvdkke ninu mmm pitrglige keutt desdli igeu, navu dasragidde. mmm, papgligeuskr ninu mmm mele itt arsluglde avr hutuvli bhl heugutde. idllde avru tmm icchey prkar mmm srirgl meleju mmm psugl meleju aluttare; navu bhu ikktinlildevre. ideladr nimitt navu odmbdikeynnu sthirnadi breyuteve; mmm prdhanru leviyru yajkr adkke mudre hakuttare amdnu.

10

mudre hakidvru yarmdre–hklyn mgnad, adhipiyad neheviaynu, cidkiynu, seraynu, aj rynu, yereviaynu, pshurnu, am rynu, mlkiynu, htusnu, sebnynu, mluknu, harimnu, meremeutnu, ob dynu, daniyelnu, ginneteunnu, baru knu, mesullamnu, abiyu, miyyavia nnu, majynu, bilgeyu, semaynu, ivru yajkragiddru. leviyru–ajnyn mgnad yesu vnu, henadadn mklklli binnyu, kdmi yelnu; avr sheudrrad sebnynu, heudiynu, kelitnu, pelaynu, hana nnu, viaknu, reheubnu, hsbynu, jkkurnu, serebynu, sebnynu, heudi ynu, baniyu, beninu. jnr mukhysthru–preusnu, pht meuvabnu elamnu, jttuvu, baniyu, bunniyu, ajgadnu, bebeyu, adeuni ynu, bigveyu, adinnu, aternu, hijkiynu, ajjurnu, heudiynu, hasumnu, beceyu, hariphnu, ana teutnu, nebeyu, mgpiyasnu, mesu llamnu, hejirnu, mesejbelnu, cadeuknu, ydduvnu, pelynu, hanannu, anaynu, heuseynu hn ynu, hssubnu, hleuhsnu, philhnu, seubeknu, rehumnu, hsbnnu mase ynu, ahiynu, hanannu, anannu, mluknu, harimnu, bannu. jnrlli ulidvrad yajkr levi yru dvarpalkru hadugarru netini yru, devr nyayprmand prkarvagi a desgl jnreulgimdninnnnu prtyekisi keumdvrellru avr hemdtiyru kuma rru kumarteyru tilivikeyu griheiyu ullvrellru; ivru tmm sheudrrad tmm mukhysthr smgd kudikeumdu–devr sevknad meusey keyimdn keutt devr nyayprmandlli ndeyutevemdu krt nad mmm devr ajneglunu atn nyay glnu atn kttleglunu ellvnu kekeumdu madutevemdu; navu mmm kumarteynnu a desd jnrige keuduvdill. mmm kumarrige avr kumarteynnu tkkeulluvdill emdu desd jnr sbbt divsdlli srkuglunu dhanyvnnu marluttkeumdu bmdre navu avuglunu sbbt divsdlladru prisuddh divsdlladru av rimd keumdukeulluvdillvemdu navu elne vrusdlli ella ke salvnu bittubidutte vemdu sphkku anegu olgadru. idllde smmukhd reuttigeuskrvu nity kanikegeuskrvu sbbtugllyu amavase gllyiyu arpisuv nity dhnbliglige skrvu nemisid hbbgligeuskrvu prisuddh vadvugligeuskrvu israyelyr pray scittvad papbligeuskrvu mmm devr alvd smst karykkeuskrvu mmm devr alvd sevey nimittvagi vruskke sekelinlli murrlli omdu palu keudlu nmge navu nemk madikeumdevu. nyayprmandlli bred

11

rili bunnyi mgnad hsbyn mgnad ajrikamn mgnad
 hssubn mgnad semaynu; sbbetenu yeujabadnu devr
 alyd heurgin kelsaynu vicarusvvrageiddu. idllde
 asaphn mg nad jbdyi mgnad viakayn mg nad mt-
 tnynu prarthneylli stutyynnu prarmbhislu mukhys-
 thnagaiddu. avn sheu drilli erdneynvu bkbukynu;
 avn smgd yedutunnu mgnad galaln mgnad smmuvi
 mgnad abdn. pri suddh pttndlliruv leviyrlela in-
 nur embhttu nalku mmdiyagiddu. dvarpalkrad
 akkubnu tmeunnu bagluglunu kayuvvrad avr sheu
 drru nur epptderu mmdiyagiddu. israyelvr mikkad
 yajru levi yru tmm tmm svastyglad yehudd elle pt-
 tngllli vasvagiddu. adre netiniyru ophelinlli vas-
 vagiddu. cihnu gispnu netiniyr meliddu; viakn mg
 nad mttyni mgnad hsbyn mgnad bany mgnad ujjiyu
 yeruslemi nlliruv leviyr melvicarknagiddu. asaphn
 kumarrlliruv hadugarru devr alyd karyd mele vi-
 carna ktrragiddu. dindinke hadugarrigeusk pr-
 tidin kttle irbekemdu arsnu avrnnu kuritu ajnapisid-
 du. idllde yehudn mgnad jernh mkkllli obnagiruv
 mesejbeln mgnad pethynu jnri geusk skl karyglili
 arsn ke httr iddnu. gramgliliyu avr heulgliliyu
 iddvru yarmdre-yehudn mkkllli kelvru kirytrbd-
 liyu adr gramgl liyu dibeuinlliyu adr gramgl liyu
 yekbjeyelinlliyu adr gramag lliyu yesuvdliyu me-
 ladd liyu betpheletdliyu hcrsuveli nliyu bersebdliyu
 avugl gram gliliyu ciklgnliyu mekeundliyu avugl
 gramgliliyu enrimmeund liyu ceurddliyu yrmutin-
 liyu jneuhnliyu adulllaminliyu ivu gl gramgliliyu
 lakisnliyu adr heulgliliyu ajekddliyu adr gram gliliyu
 vasvagiddu. avru berseb meuldugemuund hinneumn
 tggin vregu vasvagiddu. idllde benyaviann mkklu
 gebvu meuldugemuund mikmasin vregu vasvagi ddu.
 ayyavu betelu ivugl gramglu anateutu neubu annyvu
 haceuru ramavu gittym hadidu cebeu yam neblattu
 leudu oneunu emb ksbugar tggu ivrige iddvu. leviyr
 yehuddliyu benyaviani nliyu vibhagispttiddu.

12

seylytieln mgnad jerubbabeln smgdlu yesuvn smg
dlu heud yajkru leviyru yar mdre,2 seraynu yerevi-
aynu ejrnu amrynu; mlluknu httsun seknyu re-
humnu meremetnu iddeunu ginnetu nnu abynu
miyyaviannu madynu bilgyu semaynu yeuyaribnu,
yedaynu slлуу ameuknu hilkiynu yedaynu. ivru
yesuvn divsgllli yajkrlliyu avr sheudrrlliyu mukhys-
thragiddru. leviyru yarmdre – yesuvnu binnuynu kd-
miyelnu serebynu yehu dnu, stutisv karyd melagidd
mttnynu avn sheudrru. idllde avr sheu drrad
bkbukynu unniyu vrggllli avrige eduragiddru. idllde
yesuvnu yeuyakim nnnu pdednu; yeuyakimnu elya-
sib nnnu pdednu; elyasibnu yeuyadnnnu pdednu;
yeuyadnu yeunatannnu pdednu; yeunatanu ydu-
vnnnu pdednu. yeuyakimn dingllli pitrgllli mukhys-
thragidd yajkru yarmdre–sera yn vmsdvnad mer-
aynu, yerevia yn vmsdvrad hnnynu, ejrn vmsd vnad
mesullmann, amryn vmsdv nad yeheuhanannu, ml-
luki y vms dvnad yeunatanu, sebnyn vmsdv nad
yeusephnu, harimn vmsdvnad adnu, merayeutn
vmsdvnad helke nu, iddeunn vmsdvnad jekrynu,
ginne teunn vmsdvnad mesullmann, abi yn vmsd-
vnad jikriyu, minyavia nn, meuvdyn vmsdvnad

pilteynu; bilgan vmsdvndn smmuvnu, semayn vmsdvndn yeheunatannu, yeuya ribn vmsdvndn mtteynnu, yeda yn vmsdvndn ujjiyu, slleyn vmsdvndn klleynu, ameukn vmsdv nad ebrnu, hilkiyn vmsdvndn hs bynu, yedayn vmsdvndn netnelnu. elyasibnu, yeuyadnu, yeuha nannu, ydduvnu, ivr divsgllli leviyru yajkru parsiyadn daryave sn alikey vrede pitrgl mukhysthragi bre ylptiddru. elyasibn mgnad yeuha nann kald vrede levi embvn mkkklad pitrgl mukhysthr vrtamtgl pustkdlli bre ylptiddru. levijr mukhysthrad hs bynu serebynu kdmijeln mgnad yesuvnu avrigeduragi nimt avr sheudrru devr mnusynad davidn ajney prkar heugluddku steutrmadu vdkku vrg vrglagiddru. mttynnu bkbukynu obdynu mesullamnu tmeu nnu akkubnu beukksgl bagluglInnu kayuvvragiddru. yeucadakn mg nad yesuvn mgnad yeuyakimn divsgllliyu adhiptiyad neheviayn divsgllliyu sastriyu yajknu ad ejrn divsgllliyu ivru iddru. yerusalem geudeynnu prtiste maduvag stutiglimdlu haduvdrimdlu talglimdlu vineglimdlu kinnriglimdlu prtistheynnu smteusvagi acrisuvdkke levi yrnnu yerusalemige brmaduv nimittvagi avrnnu avr smst sthlglli hudukidru. hadugarr mkklu yerusalemn suttli ruv belinimdlu neteuphatyr gramlimdlu bethgilgaln mneyimdlu gebd ajmavetin heuglimdlu kudikeumdru. yakmdre hadugarru tmgeuskr yeru slemin suttlu gramglInnu ktisikeumdi ddru. yajkru leviyru tmmnnu suddh madikeumdu jnrrnu bagluglInnu geude ynnu suddhmadidru. ag nanu yehudd prdhanrnu geudey mele brmadi stutislu erdu deudd gumpuglInnu nemisidenu; omdu gumpi nvru geudey mele blgdeyimd tippe bagl kdege heudru. avr himbhagdlli heusaynu yehudd prdhanrlli ardh jnru ajrynu ejrnu mesulla mnu yehudnu benyaviannu sema ynu yereviaynu tuturiglInnu hidi yuv yajkr mkkllli asaphn mgnad jkkurn mgnad viakayn mgnad mtt nyn mgnad semayn mgnad yeuna tann mgnad jekrynu devr mnusy nad davidn gitvadyglInnu hidiyuv jekryn sheudrrad semaynu ajre lnu milleynu gilaleynu. maye ynu netnelnu yehudnu hnaniyu ndedru; sastriyad ejrnu ivr mumde ndednu. tmge edurad baviy baglige bmdag geudeylli ettrvad davidn ptnd mettuglimd davidn mney mele mudnd kdegiruv nirin baglige heudru. stutisuv mtteumdu gumpinrvru avrige duragi ndedru; nanu avr himde ndedenu. geudey mele idd ardh jnru burujgl geupurd aceyimd ndedu aglvad geude ynnu ephrayamin bagl meleuyu hle bagl meleuyu vianin bagl meleuyu hadu hnneln gepurvvnu hmmeuya gepurvnnu dati kuribagd vrede bmdu serempey bagl bliylli nimtru. truvay stutimaduv erdu gumpu glu nanu nnn smgd idd ardhmmd i adhiakarstru devr alydlli nimtiddevu. ag yajkrad elyakimnu mase ynu minyaviannu viakaynu elyeu yeneynnu jekrynu hnnyu tuturi glInnu hididukeumdvru; maseynu semaynu ellajarnu ujjiyu yeheu hanannu mlkiynu elamnu ejernu; tmm melvickarnad jirhn smgd hadugarru gttiyagi hadidru. a divsdlli mhabliglInnu arpisi devru avrnnu mha smteusdimd smteusislu madiddrimd avru smteusprru. idllde hemdtiyru mkklu smteusisidru. addrimd yerusalem smteusd dhvniyu bhudurkke kellptitu. ade kaldlli yajkrigeuskrvu levi yrigeskrvu nyaprmadlli nemis lptt prkar ptngl heuglimd brbekad

paluglInnu kudisuv hage beukksglInnu kanikeglInnu prthm phlglnnu htne palu glInnu irisuv ugrangl mele kelvru nemislprriddru. sevemaduv yajkrnnu levijrnnu kuritu yehuddvru smteus prru. idllde davidnu avn mg nad seuleumeunnu keutt ajney prkar hadugarru dvarpalkru tmm devr sevey smbmdhdlli yu suddhikrmd smb mhdhlli yu tmm kelsglInnu ndisuttiddru. yakmdre davidn mttu asaphn div sgllli devrige steutrvnnu keumdatvnnu hadtkk hadugarrlli mukhysthragi ddru. addrimd jerubbabeln divsgllliyu neheviayn divsgllliyu israye lyrellru hadugarrigu dvarpalkrigu din nityd kttleyad avrvr palnnu keutrru. idllde avru levijrigeuskr prisuddh madidru; levijru hageye areunn mkklige prisuddh madidru.

13

ade divsdlli jnru keluv hage meusey pustkdeulge oduvag ammeunyr meuvabyru emdigu devr sbhege brkuddemdu adrlli breddu sikkitu. yakmdre avru reuttiynnu nirnnu tmdu israyel mkklnnu edurugeulde avrnnu spisi avrige vireudhvagi bilam nnnu kulige krkeumdru. adre nmm devru a sapvnnu asirvadvagi madidnu amdnu. ag enayitmdre, avru nyay prmanvnnu kelidag israyelvreulgid berikevad jnrrnu prtyekisidru. idkke mumce nmm devr alyd ugrand mele idlptt vicarknad elyasibnemv yajknu teubiyn smgd bmdhutvvnnu madiddu levijrigu hadugarrigu dvar palkrigu nemislprr kanikeglInnu dhup vnnu patreglInnu dhanyd htne palug lInnu draksarsvnnu enneynnu yajkr kanikeglInnu purvkaldlli irisuttidd deudd keuthdiynnu avnigeuskr siddhmadiddnu. adre istu kalkke nanu yerusalemilli irilli; babelin arsnad artsstn muv tterdne vrusdlli, nanu arsn blige bmdu svlpkald truvay nanu arsnimd appne ynnu tegedukeumdu nanu yerusalemige bmdu elyasibnu teubiynigeuskr devr alyd amglglli omdu keuthdi ynnu siddhmadidd kednnu nanu tilukeumdag adu nge bhl vysnkrvagittu. adkarn a keuthdiyeulgidm teubiyn patregl nnella heurge hakisidenu. ag nanu helidd rimd avru keuthdiglInnu sucimadidru. truvay devr alyd samanuglInnu apar smrpneglInnu dhupvrgvnnu tirigi allige tmdu idisidenu. levijr paluglu avrige keudlill lemdu nge tiliyitu. yakmdre seveyennu maduv levijru hadugarru tmm tmm heulkke odiheuguttiddru. ag nanu adhiakarstrnu gdrisi avrige—devr mmdir vnnu bittddnmdu vadisidenu. avrnnu krisi avrnnu avr sthlglli irisidenu. ag yehuddvrellru dhany, heus draksars, enne, ivugllli httrleumdu palu keuthdi gllli tmdru. ag nanu yajknad selenyennu sastriyad cadeuknnnu levi yrlliruv pedaynnnu avrige shayvagi mttyn mgnad jkkurn mgnad hana nnnnu beukksgl mele nemisidenu; avru nmbigstremdu enislprriddru. tmm sheu drrige vibhagisuvdu avr kelsvagittu. nnn devre, idkkeuskr nnnnnu jnapk madu; nanu devr alyeuskrru adr vicargligeuskrvu madid nnn kelsg lInnu alisibidbed. a divsgllli nanu yehuddeulge sbbtugllli kelvru drakse tuliyuvdnnu sivuduglInnu truvdnnu kttegl mele heri keumdu bruvdnnu mttu sbbtugllli yerusalemige draksarsvnnu drakse hnnu glInnu amjurd hnnguglInnu ella heure glInnu truvdnnu nanu neudidrimd maruv divsdlli nanu saksiyagi

helidenu. idllde vianuglInnu ella sruglInnu tkkeumdu bmdu sbbt divsdlli yehudd mkklige maruv turinvru yeruselemi nlli vasvagiddu. ag nanu yehudd sresthrnnu gdrisi, avrige – sbbt dinvnnu nivu apvitrmaduv i kettkaryvenu? nimm tmdeglu i prkar madiddrimd nmm devru nmm meleyu ptnd meleyu i kednnella brmadllilveu? adre nivu sbbt divsvnnu apvitr maduvdrimd israyelin mele innu uriyinnu brmaduviri. adkarn sbbt aguvdkkimt mumce yeruselemin baglu gllli kttlu aglarmbhisidag bagluglInnu hakuv hageyu sbbt divsvu tiruv vrege avuglInnu tereyde iruv hageyu nanu avrige helidenu. mtu sbbt divsdlli heure enadru olge tard hage nnn sevrll kelvrnnu baglugl bliylli ittenu. ag vrtkru ella sruglInnu maruvvru omderdu sari yeruselemin heurge ratriyinnu kledru. ag nanu avrnnu gdrisi avrige–nivu keutey mumde ilukeumdiruvdeni? nivu innu mele hage madidre nimm mele ke hakuvenu amdenu. a heuttinimd avru sbbt divsdlli brle ill; ag leviyru tmmnnu suci madikeullbekemdu sbbt divsvnnu prisuddh maduv hage avru bmdu bagluglInnu kaybekemdu avrige helidenu. nnn devre, idkkeuskr ninu nnnnnu nensi ninn mha krpey prkar nnnnnu krunisu amdenu. a divsglli ammeunu meuvabu asdeudu emb desgl striyrnnu mduve madikeumd yehudyrrnnu kmdenu. ivr mkklu ardh asdeudin matu adidru; avru yehudy matu adlarde i jnu anyr matnnu adidru. ag nanu avrnnu gdrisi spisi avrlli kelvrnnu heudedu avr kudlInnu kittu–nivu nimm kumarteyrrnnu avr kumarrigu avr kumarteyrrnnu nimm kumarrigu ningu tkkeullde mtu keudde irri emdu devr hesrinlli avrige ane ittenu; israyelin arsnad seuleumeunnu ivuglimd pap madid nllve? adre anek jnamggllli avn hage mtteubb arsnu iddddill; avnu tnn devrige priynagidd karn devru avnnnu smst israyelin mele arsnnnagi madi dnu; adru anystriyru avnnnu sh pap maduv hage madidru. nivu any striyrnnu mduvemadikeullu-vdrimd nmm devrige apradh madi i smstvad deudd kedu maduv hage navu nimm matu kel bhudeu amdenu. yajknad elyasibn mgnd yeuyadn mkkllli obbnu heureunynad snbltnige aliynad karn nanu avnnnu nnn bliymd odisibittenu. nnn devre, avru yajktvvnnu yajk sevey odmb dikeynnu leviyr odmbdikeynnu asuddh madiddrimd avrnnu nensu. higeye nanu avrnnu anyjnrimd bidisi sucimadi avr vr kelsd prkar yajkrigu leviyrigu vrgglInnu arpney kttigegligeuskrvu prthm phlgligeuskrvu drdhvad kal glInnu nemisidenu. nnn devre, olledkkagi nnnnnu jnapkmadu.

adamnu, setnu, eneusnu, kenannu, mhllelnu, yere dnu, hneuknu, metuselhnu, lemeknu, neuhnu, semnu, hamnu, mtu yephetnu, yephetn mkklugeumernu mageu gnu madynu, yavannu, tublnu, mesknu, tirasnu. geumern mkkl – askeninu, riph-tnu, teugrmnu yava nn mkkl – elisnu, tarsisnu, kitti tnu, deudanimnu. hamn mkkl – kusnu, micrya mnu, putnu, kanannu. kusn mkkl – sebnu, hvilnu, sbtnu, rmmnu, sbteknu. rmmn mkkl – sebnu, dedannu. kusnu nimreudnnu pdednu; avnu bhumiylli prakrmsaliyaglu prarmbhisidnu. micryimynnu ludyrrnu anamyrrnu lehabyrrnu nphtuhyrrnu ptrusyrnu kphteuhyrrnu ksluhyrrnu pdednu; ksluhyreulgm d philistiyru umtadru. kanannu tnn ceucl mgnd sideun nnnu hetnnu yebusyrnu ameury rnu girgasiyrnu hivviyrnu arki yrrnu siniyrnu arvadiyrnu cemariyrnu hmatiyrrnu pdednu. semn mkkl – elamnu asyurnu, arpsdnu, ludnu, aramnu, ucnu, hulnu, geternu, mesknu. arpsdnu selhnnu pdednu; selhnu ebernnu pde dnu. ebernice ibru kumarru huttidru. obbnige pelegemdu hesridptitu; yakmdre avn divsgilli bhumiyu vibhagisiptitu, avn tmmn hesru yeuktannu. yeuktannu almeudadnnu, selephnnu, hcrma vetnnu, yerhnnu, hdeuramnnu, ujalnnu, diklennu, ebalnnu, abi mayelnnu, sebannu, ophirnnu hvilannu, yeubabnnu pdednu. iv rellu yeuktann mkkl. semnu arpsdnu, selhnu, ebe rnu, pelegnu, reyru, serugnu, naheu rnu, terhnu; abrahmnemb abramnu. abrahmn mkkl – isaknu, ismayelnu. ivr vmsavli enmdre – ismayeln ceucl mgnu nebayeutnu, truvay kedarnu, adbeyelnu, mibsamnu, mismnu, dumnu, mssnu, hddnu, temnu, yeturnu, naphisnu, kedemnu. ivre ismayeln kumarru. abrahmn upptniyad keturl mkkl. avlu jimrannnu, yeuksannnu, medannnu, midyannnu, isaknnu, suhnnu hettlu. yeuksann mkkl – sebnu, dedannu. midyann mkkl – ephnu, ephrnu, hneuknu, abidnu eldaynu. ivrellu keturl mkkl. abrahmn isaknnu pdednu. isakn mkkl esavnu, israyelnu. esavn mkkl – eliphjnu, reyru velnu, yeyusnu, ylamnu, keur hnu. eliphjn mkkl – temannu, omarnu, jephi, gtannu, kenjnu, timnlu, amaleknu. reyuveln mkkl – nh tnu, jerhnu, smmnu, mijnu. seyarn mkkl – leutannu, seuba lnu, cibbeunnu, anahnu, diseunnu, ecernu, disannu. leutann mkkluheuri, heumamnu, leutann sheu dri timnlu. seubaln mkkl – aly nnu, manhtnu, ebalnu, sephiyu, onmnu. cibbeun mkkl – ayyahnu, anahnu. anahn mgnu – diseunnu. diseun mkkl – hmrannu, esbannu, itrannu, kerannu. ecern mkkl – bilhannu, javannu, yakannu. disann mkkl – ucnu, arannu. israyelin mkkl mele yav ar snu ald mumce edeum desdlli alid arslugu yarmdre – beyeurn mgnd belnu. avn ptnd hesru dinhaba. belnu stt truvay avnige bdlagi beucr dvnadmth jerhn mgnd yeubabnu alidnu. yeubabnu stt truvay avnige bdlagi temaniyr desdvnad hasannu alidnu. husamnu sttag avnige bdlagi meuvin heulldli midyanyrrnu heuded beddn mgnd hddnu alidnu. avn ptnd hesru avitu. hddnu stt truvay avnige bdlagi msrekdvad smlahnu

alidnu. smlahnu stt truvay avnige bdlagi ndiy tirdlliruv reheubeut urin saulnu alidnu. saulnu stt truvay avnige bdlagi akbeurn mgnd balh nannu alidnu. balhnannu stt truvay avnige bdlagi hddnu alidnu. avn ptnd hesru pagi. avn hemdtiy hesru mehetbellu; avlu mtrdl mglu mejahabn meummglu agiddlu. hddnu sttnu. edeumyn prbhuglu yarmdre timn prbhu, aly prbhu, yetet prbhu, oheulibam prbhu, el prbhu, pineun prbhu, kenj prbhu, teman prbhu, mibcar prbhu, mgdiyel prbhu, giram prbhu. ivre edeumyr prbhuglu.

2

israyeln mkkl – rubennu, simeyeunnu, leviyu, yehu dnu, issakarnu, jebulunnu, dannu, yeusephnu, benyaviannu, nphtaliyu, gadnu, asernu. yehudn mkkl – ernu, onannu, selahnu i muvru avnige sunn mg lad kanan desdvlind huttidru. adre yehudn ceucl mgnd ernu krtn smmukhdlli kettvndaddrim atnu avnnu kumduhakidnu. avn seuseyad tama rlu avnige perecnnu, jerhnnu hettlu. yehudn kumarrellu aidu mmdi. perecn mkkl – hecreunnu, hamulnu; jerhn mkkl jimriyu, etannu, hemannu, klkeulnu, darrnu ivrellu aidu mmdi. krviay mkkl – spislpti ddrlli akrtymadi israyelnnu teumdre pdisuvvnd akarnu. etann mgnuajrynu. hecreunnnige huttid mkkluyerrhmelnu, ramnu, kelubay. ramnu avmeaadabnnu pdednu. avmeaadabnu yehudn mkklige prbhu vad nhseunnnu pdednu, nhseunnu slmnnu pdednu. slmnu beuvjnnu pdednu. beuvjnu obednnu pdednu; obednu isyennu pdednu. isynu tnn ceucl mgnd eliyabnnu erdneynvad abinadabnnu mur neynvad simmnnu nalkneynvad net nelnnu aidneynvad rddeyennu arneynvad ocemnnu elneynvad davidnnu pdednu. avr sheudriglu ceruylu abigellu. ceruyl mkklub-senu yeuvabnu asahelnu emb i muvru. abigellu amasnnu hettlu. amasn tmdeyu ismayelnyad yeternu. hecreunnn mgnd kalebnu tnn hemd tiyad ajublmd yereutlennu pdednu. ivl mkkl – yesernu, seubabnu, ardeunnu. ajublu stt truvay kalebnu ephratlennu mduveyadnu. avlu avnige hurnnu hettlu. hurnu uriyennu pdednu; uriyru becel nnu pdednu. truvay hecreunnu gilyadn tmdeyad makirn mgl blige heudnu; avnu arvttu vrusdvnagiru vag avlennu mduveyadnu. avlu avnige segubnnu hettlu. segubnu yayarrnu pdednu. ivnige gilyadin desdlli iippt muru ptnglu umtagidvdu. idllde avnu gesuryrrnu aramynnu yayarn ptnglennu kentnu adr ptnglennuamdre arvuttu ptnglennu tegedukeumdnu. ivugella gilyadin tmdeyad makirn mkklige iddvv. hecreunnu kalebn ephra tdlili stt truvay hecreunnn hemdtiyad abiyu avnige ashurnnnu hettlu. ivnu tekeuvin tmdeyu. hecreunnn ceucl mgnd yerhme ln mkkl – ceucl mgnad ramnu, bunnu, orennu, ocemnu, ahinyu. i yerhmelnnige mtteubb hemdti iddlu; avl hesru atarl; avlu onamn tayi. yerhmeln ceucl mgnd ramn mkkl macnu, yaviannu, ekerenu. onamn mkkl – smmeynu, yadvnu. smmeyn mkkl – nadabnu, abisurnu. abi surn hemdtiy hesru abihelu; avlu avnige ahbannnu, meulidnnu hettlu. nadabn mkkl –

selednu, appymnu. selednu mkkllilde sttnu. appymn mgnu issiyu; issiy mgnu sesannu; sesann mgnu ahleynu. smmeyn sheudrnad yadn mkkllu-yeter, yeunatannu. yeternu mkkllilde sttnu. yeunatann mkkllu-peletnu, jajnu. ivre yerhmeln mkklagid-dru. adre sesannige kumarrillde kumarteglid-dru. mtu sesannige yrhnebn hesrull aiguptnad sevkiddnu. sesannu tnn kumarteynnu tnn sevknað yrhnige hemdtiyagkeuttu. avlu avnige atteynnu hettlu. atteyu natannnnu pðednu; natannu jabadnnu pðednu. jabadnu ephalnnu pðednu; ephalnu obednnu pðednu. obednu yehuvnnu pðednu; yehuvu ajrynnnu pðednu. ajrynu helecnnu pðednu; helecnu ellas nnnu pðednu. ellasnu sismeynnu pðednu; sismeyu sllumnnu pðednu. sllumnu yekmyahnnu pðednu; yekmyahnu elisamnnu pðednu. yerhelmn sheudrnad kalebn mkkllu - avn ceuccl mgnu mesnu; ivnu jiphynige tmdeyagiddnu. mtu hebreu nyn tmdeyad maresnige mkklu umta gid-dru. hebreunn mkkllu-keurhnu, tpeuhnu, rekmmu, semvnu. semvnu yeurkeyamyn tmdeyad rhmynnu pðe dnu; rekmmu smmeynnu pðednu. smme yiy mgnu maveunnu; i maveunnu betsurige tmdeyagiddnu. kalebn up ptniyad ephlu harannnnu, meucnnu, gajejnnu hettlu. harannu gajejnnu pðednu. yadeyl mkkllu-regemnu, yeutamnu, gesannu, peltnu, eharnu, saphnu. kalebn upptniyad maklu sebernnu tirthnnu hettlu. idllde avlu mdmnn tmdeyad saphnnu mk bennigu gibynigu tmdeyad sevnnu hettlu. kalebn mglu aksahlu. ephratl ceuccl mgnað hurn mgnað kale bn mgnu - kirytyarinn tmdeyad seubalnu. betlehemyrige tmdeyad slmnu, betga derige tmdeyad harephnu. idllde kirytyarinn tmdeyad seubalnige mkk liddru; avru yarmdre hareuyenu, man htiry ardhjnu. kirytyarinnv smtiglu yarmdre, yeterinnv, putyru, sumatyru, misragyru ivrimd ceurra tyru estaveulyru huttidru; slmn mkkllu - betlehemyr, netepuhadvru, atreutru, betyeuvab mneyvrumanhtyrrlli ardhjnu ceuratyru. yabecinlli vasvagidd smtiglu yarmdre, tirtatyru, simgatyru, sukatyru; ivre rekabn mnege tmdeyad hmtinmd hut-tid kenryu.

3

hebreuninlli davidnige huttid mkkllu yarmdre - jirelylad ahineuvmlind ceuccl mgnað amneu nnu, krmelylad abigelllli huttid erd neyvnað daniyellu,2 gesurin ars nagiruv tmeý mglad makl mgná dmth murneyvnað absaleumnu, hggi tl mgnað nalkneyvnað adeuni ynu, abitllimd huttid aidneyvnað septytnu, tnn hemdtiyad egllimd huttid arneyvnað itramnu. i aru mmdí hebreuninlli avnige huttidru. alli avnu eluvre vrus alidnu; yerusalemnlli mu-vtmuru vrus alidnu. yeru leminlli avnige huttidvru yarmdre avmeayeln mglad btsuvlimd huttid simmnu, seubabnu, natannu, seuleu meunnu i nalku mmdiyu. idllde íbharnu, elisamnu, elipheletnu, neugnu, nephegnu, yaphiyu, elisa mnu, elyadnu, elipheletnu, i ombttu mmdiyu. upptnigl mkkll heurtagi ivrellru davidn mkklagiddru. tamarlu ivr sheudriyagiddlu. seuleumeunn mgnu rehbbamnu; ivn mgnu abyynu; ivn mgnu asnu; ivn mgnu yeheusaphatnu. ivn

mgnu yeheuramnu; ivn mgnu ahjynu; ivn mgnu yeheuvassu. ivn mgnu amcynu; ivn mgnu ajrynu; ivn mgnu yeutamnu. ivn mgnu ahajnu; ivn mgnu hijkiynu; ivn mgnu mnsseyu. ivn mgnu ameunnu; ivn mgnu yeusi ynu. yeusiyn mkkllu-ceuccl mgnað yeuhnannu, erdneyvnað yeheu yakimnu, murneyvnað cidkiynu, nalkneyvnað sllumnu. yeheuya kimn mkkllu-ivn mgnað yekeunynu; ivn mgnu cidkiynu. yekeunyn mkkllu - assirnu; avn mgnu seyltiyelnu, mlkiramnu, pedaynu, sencrcnu, yekmynu, heusa mnu, nedbynu. pedayn mkkllu-jeru bbabelnu, sivmeaynu, jerubbabeln mkkllumesullamnu, hnnyu, ivr sheudri yad seleuviatlu. hsubnu, ohelnu, berekynu, hsdynu, yusbhesednu; i aidu mmdiyu. hnny mkkllu - pelytnu, yesaynu; repahyn mkkllu, arnann mkklu, obdyn mkklu, sekyn mkklu. sekyn mgnu semaynu; semayn mkkllu-httsnu, igalnu, barihnu, neyrynu, sasatnu; i aru mmdiyu. neyrn mkkllu-elyeugene nu, hijki ynu, ajrikamnu, i muru mmdiyu. elyeugeneyn mkklu - heudvynu, elyasibnu, pelaynu, akkubnu, yeuh nannu, delaynu, ananiynu, i elu mmdiyu.

4

yehudn kumarru-percnu, hecreunnu, krviayu, hurnu, seubalnu. seubaln mgnað reva ynu yhtnnu pðednu; yhtnu ahumennu lhdnnu pðednu. ivre ceurð smtiglu. etamn tmdeymd huttidvru yarmdre-ijreyelnu, ismnu, ibbasnu avr sheudriyad hcelelpeuni emb vlu. penuvelnu gedeurinvrige tmde yagiddnu. ejernu husahyrnige tmde yagiddnu. ivru betlehemige tmdeya gidd ephratn ceuccl mgnað hurn kumarru. tekeuvd tmdeyad ashurnige hela hlu, narlu emb íbbu ptniyriddu. narlu avnige ahujjamnnu hephernnnu temanynnu ahstarynnu hettlu. ivre narl mkkllu. helahl mkklu ceretnu, icharnu, etnannu. keucnu anu bnnu ceubebnnu harumn mgnað ahrheln smtiglnu pðednu. yabe cnu tnn sheudrigimt ghnvullvnagiddnu. avn tayi - nanu ivnnu vytheyimð hettenemdu avnige yabec-nemb hesrittlu. adre yabecnu israyelin devrnnu kugi heliddu-ninu nnnu nijvagi asirv disbeku; nnn mereynnu vistrisbeku; ninn ke nnn smgd irli; adu nnnnu vythepdisd hage nnnu kedinmd tppisu. mtu avnu bedikeumddnnu devru deurkisidnu. idllde suhn sheudrnad kelubnu esteunnu mehirnnu pðednu. esteunn tmdeyad betrappnnu pasehnnu irna hsinvr tmdeyad tehinnnnu pðednu. ivre rekahyru. kenajn kumarru-otniyelnu seraynu. otniyeln kuma rru-httnu. meyeuneuteyu ophrah nnu pðednu; seraynu silpigragivur gehrasimyr tmdeyad yeuvabnnu pðednu. yephunney mgnað kalebn kumarru-iruvu, elnu, namnu, eln vru, kenjnu. yehlleleln kumarru - jiphnu, jiphanu, tiryru, asrelnu. ejrn kuma rru - yeternu, merednu, ephernu, yaleunnu. merdn hemdtiyu avnige miryamlnnu semmeynnu estemeuvn tmdeyad ísthnnu hettlu. idllde avn hemdtiyad yehudyu gedeurn tmdeyad yerednnu seukeuvn tmde yad hebernnu janeuhn tmdeyad yekeutiylennu hettlu. ivre merednu tkkeumð phreuhn mglad bityl kumarru. nhamn sheudriyad heudiyelmb avn hemdtiy kumarru -

grmynad keyaln tmdeyu, makatynad estemeu vnu. simeunn kumarru—amneunnu, rinnnu, benhnannu, tileunnu. issiyn kumarru—jeuhetnu benjeuhetnu. yehudn mgnad seln kumarru —lekahyd tmdeyad ernu, mresd tmdeyad lddnu, betpbevn mneyvrage ruv naruglimd nyvad kelsmadidvr mney smttiglu. yeukimnu meuvabi nlli adhikarvullvrad keujevbu yeuva svu saraphvu emb sthlgl mnusyru yesubi-heminlli vasvagiddvru. ivu purvd karyglu. ivre kumbarru. ivru gidgl kelgu beliy amcinlli yvasva-giruvvru; alli avru arsn kels keuskur vasvagiddru. simeyeunn kumarru — nemuve lnu, yaviannu, yaridnu, jerhnu, saulnu. ivn mgnad slumnu, ivn mgnad mibsamnu, ivn mgnad mism vnu. mismagn kumarru—ivn mgnad mmuvelnu, ivn mgnad jkkurnu, ivn mgnad sivmea. simmige hdinaru mmdid kumarru aru mmdid kumarteyru iddru. adre ivn sheudrrige bhl mkkilrilli; avr smst smtti yehu dd mkkil hage heccaglill. ivru berse bdlli y meuladdlli y hcr suvaltnlli y bilhdlli y ecemn liiy teuladinlli y betuvelin liiy heurmdlli y ciklinlli y bairmkabeutdlli y hcr susim dlli y betbirlli y saryimn liiy vasvagiddru. davidn alieky vregu ivu avr pttnglagiddvu. avr uruglu yavvmde—etamu, ayinu, rimmeunu, teukenu, asanu aidu pttnglu. iddle a pttngl suttidd uruglu bald vregu avrige iddru. ive avru vasvagivru sthlgl avr vmsavliglu. meseubabnu, ymlekn, amcyn mgnad yeusnu, yeuvelnu. asi yeln mgnad serayn mgnad yeusibyn mgnad yehu. eleyuvene, yakeubnu, yeseuhaynu, asaynu, adiyelnu, yesimiyelnu, benaynu. semayn mgnad simriy mgnad yedayn mgnad alleunn mgnad sipphiy mgnad jijn. hesru hesragi breylpttvd avr tmm smttiglli prbhuglagiddru; avr pitrgl mne bhl abhivrdhgiyayitu. tmm mmdeglige mevnu huduku tggin purvdikinnliruv gedeuru emb sthld prvesd vregu heudru. avru rsvttad olle mevnu kmdu keumdr. a desvu vistarvagiya samt vagiya smadhanvagiya ittu; purv dlli hamn vmsdvru alli vasvagiddru. hesru hesragi breylpttvd avr yehudd arsnad hikiyn divsglli bmdo alli sikkid avr dereglennu nivas glenn heudedu avrnnu smpurn nasnadi alli tmm mmdeglige mevnu iruvdrim imdin vregu avr sthldli vasvagiddare. iddle avrlli simeyeunn kumarrlli ainuru mmdid issiy kumarrad pelti nnu negrynnu rephaynnu ujji yelnnu tmm adhiptiglagi madikeumdu seyar prvtkke heugi tppisikeumdu heud ulid amalekyrnnu heudedu alli imdin vregu vasvagiddare.

5

israyelin ceuccl mgnad rubenn kumarru (rubennu ceuccl mgnagiddnu; adre avnu tnn tmdey hasigeynnu apvitmadiddrimd avn ceuccltn d hku israyeln mg nad yeusephn kumarrige keudlpttitu. addrimd i vmsavliyu ceuccltn prkar breylpttdill. yehudnu tnn sheudrrigimt prblvullvnadnu. av nimd mukhy adhikariyu huttidnu. adre ceuccltn yeusephndagittu). israyeln ceuccl mgnad rubenn kumarru; hneu knu phllu hecreunnu krviayu. yeuve ln kumarru; ivn mgnad semaynu ivn mgnad geugnu ivn mgnad sivmea ivn mgnad viaknu ivn mg nad revaynu ivn mg-

nad balnu. asyurin arsnad tigltiplesnmd sereyagi oyylptt ivn mgnad bernu; ivne rubenyrlli prbhuvagiddnu. ivn sheudrru tmm smttiglli vmsgl vmsa vliynnu lekkisuttiruvag avr mukhystru yarmdre — yegiyelnu, jekrynu, yeuveln mgnad semyn mgnad ajain mgnad belvnu: ivnu areu yerunimd meudlugeumdu nebeu, balme ynu vregu vasvagiddnu. gilyadin desdlli avr dnkuriglu heccaddrimd avnu mudn dikkinlli yuphretis ndi meudlugeumdu army prdesd vregu vas vagiddnu. sauln divsglli avru hgr iyr smgd yuddhmdid avrnnu smhrisidru; avru gilyadin smstvad mudn dikkin mereylli tmm deregleulge vasvagiddru. gadn mkklu avrigeduragi basan desdlli skl d vregu vasvagiddru. basa nilli mukhynadvnu yeuvelnu, erdney ynu saphamnu, ynne, saphatnu. avr pitrgl mneylliruv tmm sheudrru yarmdre — viakayelnu, mesullamnu, sebn, yeureyu, ykkannu, jiyelu, ebe rnu; i elu mmdiyu. ivru huriy mgnad abiheln mkklu; i huriyu yareuhn mgnu, ivnu gilyadn mgnu, ivnu viakayeln mgnu, ivnu yesi seyn mgnu, ivnu yheuvinn mgnu, ivnu ahibujn mgnu. guniy mg nad abiheln mgnad ahiyu avr pitrgl mneylli mukhystru. avru gilyadi nlliruv basaninlli y adr urugl liiy adr mereylliruv sare-unin smst upnrglliyu vasvagiddru. ivre llru yehudd arsnad yeutamnn divs gliliyu israyeln arsnad yareu bbamn divsglliyu vmsavligl prkar lekkislpptiddru. rubenn kumarrlli y gadyrlli y mnssey ardh geutrdlli y guraniynnu ktiynnu hidiyuvdkke billeseyuvdkke yuddh dlli prvinru prakrmsaliglagiyu yud-dhke heurduvru nalvtunalkusavird elu nur arvttu mmdiyagiddru. ivru hgriyrad yeturnu naphisnu neuda bnu emb ivr smgd yuddhmadidru. ivru avrige vireudhvagi shayheumdi ddrimd hgriyru avr smgd kudidd vrellru ivr keylli oppislptru. yakmdre avru yuddhdlli devrige meureyittu atnlli bhrvsvittdrimd atnu avr mnviynnu kelidnu. avru sulukeumd psug-luavr omteglu aivttu savir, kuriglu erdu vre lks, kt-teglu erdu savir, mnusyru omdulks mmdid. yud-dhvu devrimd umtad karn anek jnru keulllptu bid-duheudru. ivru sereoylpuvuvregu avr sthldli vas-vagiddru. mnssey ardhgeutrd mkklu des dlli vasmadi basan meudlugeumdu balhermeunu seniru hermeun bettd vregu hbbikeumdr. avr pitrgl mne ylliruv yj-manru yarmdre—ephernu, issiyu, eliyelnu, ajriyelnu, yere viaynu, heudvynu, yehtiyelnu. ivru prakrm-saliglagiyu hesrugeumdvra giyu tmm pitrgl mneylli yjman ragiyu iddru. adre avru tmm pitrgl devrige vireudhvagi apradhmdid devru tmm mumde nasma-did a desd jnr devrugl himde jarragi heudru. ad karn israyelin devru asyurin ars nad puln atmnnu asyurin arsnad tigltiplesn atmnnu prerisiddrimd avru avrnnu sereyagi oydr. a rubenyrrnu gadyrnnu mnssey ardhgeutrdvnnu hlhku habeurigu harkku geujan ndiy prdesku tkeumduheudru. avru imdin vregu alle iddare.

6

leviy kumarru—gerseunnu, kehatnu, merariyu. ke-hatn kumarru amramnu ichar hebreunnu ujjiyelnu. amramn mkklu—areu nnu, meuseyu, miryamlu. are-unn kumarru—nadbnu abihuvu ellajarnu itamarnu.

ellajarnu phinehasnnu pde dnu. phinehasnu abisuvnnu pdednu. abisuvnu bukkiiynnu pdednu; bukki ynu ujjiynnu pdednu; ujjiynu jerhyynnu pdednu; jerhyinu merayeut nnu pdednu; merayeutnu amrynnu pdednu; amrynu ahitubnnu pde dnu. ahitubnu cadeuknnu pdednu; cadeuknu ahimacnnu pdednu; ahi macnu ajrynnu pdednu; ajrynu yeuhanannnu pdednu; yeuhanan nnu yeurusleminlli seuleumeunnu ktti sid devalydeulge yajksevendisid ajrynnnu pdednu; ajrynu am rynnnu pdednu; amrynu ahitub nnu pdednu; ahitubnu cadeuknnu pdednu; cadeuknu slumnnu pdednu; slumnu hilkiynnu pdednu; hilki ynu ajrynnu pdednu; ajrynu seraynnu pdednu; seraynu yeheuca daknnu pdednu krtnu nebukneccrn keyimd yehudyrrnu, yerusalem in vrnu sereyagi oydag yeheucadaknu sereyagi heudnu. levij kumarru-gerseunnu keha tnu merariyu. gerseunnn kumarr hesruglu-libniyu sivemayu. kehatn kumarru-amramnu icharnu hebreu nnu ujjiyelnu. merariy kumarrumhliyu musiyu. levijr smttiglu tmm pitrgl prkar vagi yavvendre-gerseuninvru-ivn mgnad libniyu; ivn mgnad yht; ivn mgnad jimnnu; ivn mgnad yeuvahnu; ivn mgnad iddeunu; ivn mgnad jerhnu; ivn mgnad yevtreynu. kehatn kumarru-ivn mgnad avmeandabnu; ivn mgnad keurhnu; ivn mgnad assirnu; ivn mgnad elkannu; ivn mgnad ebyasaphnu; ivn mgnad assirnu; ivn mgnad thtnu; ivn mgnad uriyelnu; ivn mgnad ujjiynu; ivn mgnad saulnu. elkann kumarru-amaseyu ahimeutnu elkannu. i elkann kumarru yarmdre - ivn mgnad cupheyu; ivn mgnad nhtnu; ivn mgnad eliyabnu; ivn mgnad yereuhamnu; ivn mgnad elkannu. smuveln kumarru-ceuccl mgnad vsniynu, abyinu. merariy kumarru-mhliyu ivn mgnad libniyu; ivn mgnad sivea; ivn mgnad ujanu; ivn mgnad simmanu; ivn mgnad hggiiynu; ivn mgnad asaynu. mmjusvnu neleyagi irisid tru vay davidnu krtn mneylli haduv sevey mele irisidvru ivre. seuleu meunnu yerusalem in krtn mneynnu ktuv vrede ivru haduv seveylli sbhey gudar nivasd mumde sevisutta iddu; ag avru tmm seveylli krmd prkar kayuttiddru. tmm mklk smgd kayuttiddvru yarmdre-kehatyr mklklli smgitgarnad hemannu. ivnu yeuveln mgnu, ivnu smuveln mgnu, ivnu elkann mgnu, ivnu yereuhann mgnu, ivnu eliyeln mgnu, ivnu teuhn mgnu, ivnu cuphn mgnu, ivnu elkann mgnu, ivnu mhtn mgnu, ivnu amasey mgnu, ivnu elkann mgnu, ivnu yeuveln mgnu, ivnu ajryn mgnu, ivnu cephnyan mgnu, ivnu thtn mgnu, ivnu asirn mgnu, ivnu ebyasaphn mgnu, ivnu keurhn mgnu, ivnu icharn mgnu ivnu kehatn mgnu, ivnu levijn mgnu, ivnu israyeln mgnu. ivn blgde nimitiruv ivn sheu drnad asaphnu; i asaphnu berekyn mgnu, ivnu simmn mgnu, ivnu viakayeln mgnu, ivnu baseyn mgnu, ivnu milkiyn mgnu, ivnu etniy mgnu, ivnu jerhn mgnu, ivnu adayn mgnu, ivnu etann mgnu, ivnu jimmn mgnu, ivnu siveamay mgnu, ivnu yhtn mgnu, ivnu gerseumn mgnu, ivnu levij mgnu. avr sheudrrad merari kuma rru edgdeylli nimitiddru. etannu kisiy mgnu, ivnu abdiy mgnu, ivnu milukn mgnu, ivnu hsbyn mgnu, ivnu amcyn mgnu, ivnu hilkiyn mgnu, ivnu avecey mgnu, ivnu baniy mgnu, ivnu semern mgnu, ivnu mhliy mgnu,

ivnu musiy mgnu, ivnu merariy mgnu, ivnu levij mgnu. avr sheudrrad levijru devr mney gudard smst sevege nemisltt vrugiddru. adre areunnu avn kuma rru dhnbliy pithd meleyu dhup pithd meleyu arpisuttiddru. devr sevknad meuse ajnapisid elladr prkar avru mhapisuddh sthand smst karykku israyeligeuskr prayscitt maduvdkku nemislttpru. areunn kumarru- ivn mgnu ellajarnu, ivn mgnu phine hasnu, ivn mgnu abisuvnu, ivn mgnu bukkiiyu, ivn mgnu ujjiyu, ivn mgnu jerhyahnu, ivn mgnu merayeutnu, ivn mgnu amrynu, ivn mgnu ahitubnu, ivn mgnu cadeuknu, ivn mgnu ahimacnu. tmm meregleulge iruv tmm keute glilli areunn kumarr nivas sthangu yavvendre-kehatn kutumbglige citu bidd prkar yehudd desdlli hebreun pttivu adr suttliruv upngrglu avrige keudlpttivu. adre a pttnd heulgnnu adr gramglinu yepunney mgnad kalebnige keuttru. yehudd kulgilli areunn kumarrige keutt kulgilli yavvendre asryvad hebreunu libnu, adr upngrglu, yttiru estemeuvvu avugl upngrglu, hilenu adr upngrglu debiru adr upngrglu, asanu adr upngrglu, betsesu adr upngrglu, benyaviann geutr dimd keuttvuglu-gebvu adr upngr glu, alemetu adr upngrglu, ana teutu adr upngrglu ivr kutumb glige umtad ella pttnglu hdimuru. a geutrd kutumbglilli ulid kehatn kumarrigu citu haki mnssey ardh geutrdimd htu pttnglu keudlpttiddvu. gerseumn kumarrige tmm kutumbgl prkarve issakarn geutrdimdlu, asern geutrdimdlu, nphtaliy geutrdimdlu, basaninliruv mnssey geutrdimdlu, hdimuru pttnglu keudlpttiddvu. mera riy kumarrigu avr kutumbgl prkar citu haki rubenn geutrdimdlu, gadn geutrdimdlu, jebulunn geutr dimdlu, hnnerdu pttnglu keudlpttiddvu. israyelin mklk levijrige i pttnglunu avugl upngrglunu kuda keuttru. avru yehudn mklk geutr dimdlu, simeyeunn mklk geutr dimdlu, benyaviann mklk geutr dimdlu, hesragi helptt i pttnglunu citugl prkar keuttru. kehatn kumarr mikkad kutumbgligu avr mereglilli ephrayamn geutrdeulge pttnglu deuretidvdu. idllde asry pttnglagiruv hage avrige ephrayam bettdlliruv sekemnu adr upngrglunu, gejrnu adr upngrglunu, yeukmeya mnu adr upngrglunu, betheu reunnnu adr upngrglunu, ayya leunnu adr upngrglunu, gtrimmeu nnu adr upngrglunu keuttru. id llde kehatn kumarr mikkad kutumbkkeuskr mnssey ardh geutrdimd aner adr upngrglunu, billamnu adr upngr glinu keuttru. mnssey ardh geutrdimd gersu mn kumarrige basaninliruv geulanu adr upngrglu, astareut adr upngrglu, issakarn geutrdimd kedesu adr upngrglu, dabertu adr upngrglu, rameutu adr upngr glu, anemu adr upngrglu, asern geutrdimd masalu adr upngrglu, abdeunu adr up ngrglu, hukeuku adr upngrglu, reheubu adr upngrglu, nphtali geutrdimd glilaydliruv kedesu adr upngrglu, hmmeunu adr upngrglu, kiryatimu adr upngrglu keudlpttiddvu. merariy ulid mklkligu jebulunn geutrdimd rimmeuneu adr upngrglu, tabeuru adr upngrglu, yeurd nin ace kde yerikeuvn bliylli yeurd nimd mudndikkinlli rubenn geutrdimd arnydliruv becu adr upngrglu, yhevu adr upngrglu, kede meutu adr upngrglu, mephatau upngrglu; gadn geutrdimd gilyadinliruv rameutu adr upngr glu, mhnyimu

adr upnrglgu, hesbeunu adr upnrglgu, ygjeru adr upnrglgu keudlpttvu.

7

issakarn kumarru-teulnu puvnuya subnu sim-reunnuu nalku mmdi.2 teuln kumarru ujjiyu rephaynu yeriyelnu yhmeyu ibsamnu smuvelnu. ivru tmm tmdre yad teuln mnge yjmanragiddru. ivru tmm vmsgllli yuddh prakrm saliglagiddru; davidn divsgllli avr lekk ipptterdu savird arunuru mmdi agittu. ujjiyn kumarnu iijyiahnu. iijy-hyahn kumarru – viakayelnu, obdynu, yeuvelnu, issiynu-i aidu mmdiyu; ivrellru mukhysthragiddru. ivr smgd avr vmsgl prkarvu avr pitrgl mney prkarvu yuddhkeuskr muvttaru savir mmdi senikr gumpugliddvu; yakmdre hemdtiyru mkkl avrige bhl mmdi iddru. issakarn kutumbglagiruv sheu drreulge avr vmsavilgllli lekkslptt yuddh prakrmsaligellru embhttelu savir mmdiyagiddru. benyaviann kumarru-belnu, bekrnu, yediyeulnu-i muru mmdi. beln kumarru-ecbeunnu, ujjiyu, ujjiye lnu, yerimeutnu, iriyu-i aidu mmdi tmm pitrgl mneylli yjman ragiyu yuddh prakrmsaliglagiyu iddu tmm vmsavilglll prkar ipptterdu savird muvttu nalkummdi lekkslpttiddru. bekrn kumarru jeviarnu, yeuvasnu, elijejernu, elyeuvene, omriyu, yeri meutnu, abiynu, anateutnu, ale met. ivrellru bekrn kumarru. ivr lekkvu tmm pitrgl mney yjmanr vms gl vmsavliy prkarvagi yuddh prakrmsaligladvru ippttasavird innuru mmdi. yediyeuln kumarnu bilha nnu. bilhann kumarru-yeyusnu, benyaviannu, ehudnu, kenannu, jeta nnu, tarsisnu, ahisehrru. ivre llru yediyeuln kumarru. avru tmm pitrgllli yjmanragiyu yuddhd prakrmsaliglagiyu yuddhke heard tkkvru hinelnu savird innuru mmdi yagiddru. ahern kumarrad irnu husi mnu embvr mkkl suppinnu huppi mnu iddru. nphtaliy kumarru-yhciyelnu, guniyu, yecernu, slumnu. ivru bilhl kumarru. mnssey kumarru-avn hemdtiyu hett asirielnu; aramylad upptniyu gilyadnige tmdeday makirnnu hettlu. adre i makirnu huppinnu suppinnu embvr sheudriyad maklennu hemdti yagi tkkeumdn. avn meummgn hesru ceuphadnu; i ceuphadnige kumarte glu iddru. makirn hemdtiyad maklu mgnnnu hettu peresemdu hesrittl. avn sheudrn hesru seres; ivnige ulamnu, rekemnu emb hesrull kumar riddru. ulamn mg bedannu. ivre mnssey mgnagiruv makirn mgnad gilyadn kumarru. avn sheudriyad hmmeuleketlu isheudnnu abiyejer nnu mhlennu hettlu. seviadn kuma rru-ahyannu, sekemnu, likhiyu, aniyamnu. ephrayamn kumarru-sutelhnu; ivn mgnu berdn. ivn mgnu thtnu, ivn mgnu elladnu; ivn mgnu thtnu. ivn mgnu jabadnu; ivn mkkl -sutelhnu ejernu elladnu. a des dlli huttd gtnvru ivr dnglennu sulu keullu ilidu bmdag ivrnnu keumdu hakidru. avr tmdeday ephrayamnu anak divsglu duhkhpdttdrimd avn sheudrru avnnu adrislu bmdru. avnu tnn hemdtiynnu kudidag avlu grbhdhrisi mgnnnu hettlu. ag tnn mneylli kedu umtaddrimd avnige beriynebm hesrittnu. ivn kumartey hesru serlu; ivlu meln mtu kelgn betheureu nnu, ujjeservnnu ktisidlu. beriy mgnu

rephh, ivn mgnu resephnu; ivnmgnu telhnu. ivn mgnu thn, ivn mgnu lddan, ivn mgnu avmeahudnu, ivn mgnu elisamnu, ivn mgnu neunnu, ivn mgnu yeheusuvnu. avr svasthyglu nivasglu yav vemdre, betelu adr gramglu mudn dikkinlli naranu pduvn dikkinlli gejeru adr gramglu sekemu adr gramglu gajvu adr gramglu mnssey mkkl mereylliruv betsanu adr gramglu tanakvu adr gramglu megiddeunu adr gramglu deuru adr gramglu ivugllli israyeln mgnad yeusephn kumarru vasvagiddru. asern kumarru-immnu, isvnu, isvi, beriyu avr sheudriyad serhlu. beriyu kumarru-hebernu mlkiyelnu; ivnu birjeyitn tmdrey. hebernu yphletnnu seumer nnu heutamnnnu avr sheudriyad suvlnnu pdednu. yphletn kumarru-pasknu, bimhalnu, asvatnu. ivre yphletn mkkl. smern kumarru-ahiyu, reuhgnu, hubbnu, aramnu. avn sheudrnad helemn kumarru-ceuphnnu, immnu, selesnu, amalnu. ceuphnn kumarru- suhnu, hrnperhnu, sugalnu, beriyu, imrnu, becernu, heudnu, smmnu, silsnu, itrannu, bernu. yetern kuma rru-yephunneyu, pispu, aranu, ulln kumarru-arhnu, hnniyeulnu ricynu. ivrellru asern mkklagiddu tmm tmdy mneylli yjmanragiyu yuddhprakrm saligllli mukhysthragiyu prbhugllli sresth ragiyu iddru. avr vmsavilylli brey lptt lekdd prkar yuddkke siddhadvru ipp ttaru savir mmdiyagiddru.

8

benyaviannu tnn ceuccl mgnad belnnu, erdneyy-nad asbel nnu, murneyvnad ahrhnnu nalkne yvnad neuhnnu, aidneyvnad raphnnu pdednu. beln kumarru-advannu gernu abihudnu abisuvnu nama nnu aheuhnu gernu sepuphannu hura mnu. ehudn kumarru-namannu, ahinyu, gernu. ivre gebd nivasigl pitrgllli yj manragiddru. advrnnu manahtige tkkeumdu heudru. avrnnu tkkeumdu heud truvay ucnnnu ahihudnnu pdednu. idllde avnu avrnnu kluhisid truvay shryimnu meuvabin desdlli mkklennu pdednu. husimlu barnu avnige pt-niyragiddru. idllde avnu tnn hemdtiyad heudeslimd yeuvabnnu, cibynnu, mesnnu, mlkamnnu, yeyucnnu, sakynnnu, mirmnnu pdednu. avn kumarrad ivru pitrgllli yjmanragiddru. husimlimd avnu abitubnnu, elpalnnu pdednu. elpaln kumarru-eberru, misamnu, semednu. ivne one-unnu leudnnu avugl gramglennu ktisidnu. idllde avnu gtnvnnu odisibitt ayyaleunin nivasigl pitrgllli yjmanrad beriyu, smnu. beriyu kumarru – ahye-unu, sasknu, yereameutnu, jebdynu, ara dnu, edernu, viakayelnu, ispnu, yeuhnu, jebdynu, mesullam, hijki, heber, ismere, ijli, yeubavivru elpaln kumarru-yakimnu, jikriyu, jbdyiu, eligene, cillete, eliyel, aday, beray, simrat ivru sivmeay kumarru. ispan, eber, eliyel, abdeunnu, jikriyu, hana nnu, hnnynu, elamnu, aneteutiynu, iphdeynu, penuevelnu ivru saskn kumarru. smsere, sehry, atly, yaresynu, eliyu, jikriyu-ivru yereuhamn kumarru. ivre pitrgllli yjmanragiddu tmm vmsgl mukhysthragi yerusalemilli vasvagiddru. gibyeuniy tmdy gibyeunilli vasvagi ddnu; avn hemdtiy hesru maklu. avn ceuccl mgnu abdeunnu; curnu, kisnu, balnu, nadabnu, gedeurnu,

ahyeunu, jekernu. mikleutnu simahnnu pdednu. ivru sh yerusalemnlli sheudrrigeduragi avr smgd vas vagiddu. nernu kisnnu pdednu; kisnu saulnnu pdednu; saulnu yeuna tannnnu, mlkisuvnnu abinadab nnnu, esbalnnu pdednu. yeunatan mgnu meribbalnu; meribbalnu viaknnu pdednu. viakn kumarru–piteunnu, meleknu, threyu, ahajnu. ahajnu yeheuvddahnnu pdednu. yeheuvdda hnu alemetennu, ajmavetnnu, jivrea ynnu pdednu. jivreyau meucnnu pdednu. meucnu binnnu pdednu. ivn mgnu raphnu, ivn mgnu ellasn, ivn mgnu aceln. acelnige aru mmdi kumarriddu. avr hesruglu–ajri kamnu, beukeru, ismayelnu, seyrynu, obdynu, hanannu. aceln sheudrnad esekn kuma rnu avn ceuccl mgnad ulamnu, erdneyvann yesusnu, murneyv nad elipheletnu. i ulamn kuma rru–billugarragi yuddhllli prakrmsali glagiddu; avrige kumarru meummkklu nuraavittu mmdiyagiddu. ivrellru benyaviann kumarru.

9

higeye israyelinvrellru vmsavligl prkar lekkislpittiddu. igeu, tmm apradhgl nimitt babelige sereyagi oylpitt israyel yehudgl arsr pustdlli brelpittive. adre tmm svastyglilli tmm pttngllli meudlu vas vagid–dvru israyelyru yajkru levi yru netiniyru. adre yerusalemnlli vasvagidd yehudn mkklu benyavianin mkklu ephrayam mnsse embvr mkklu yarmdre–uten mgnad avmeahu dnu; ivnu omriy mgnu; ivnu imriy mgnu; ivnu baniyn mgnu; ivnu yehudn mgnad perecn smtandvnu. selahn ceuccl mgnad asaynu; jerhn kumarrlli yeyu velnu avn sheudrru arunur teumbhttu mmdi. benyaviann kumarru–hsseuvahn mgnad heudvyn mgnad mesullamn mgnad sluvu; yereuhamn mgnad ibneyahnu; mikriy mgnad ujjiy mgnad elanu; ibniyahn mgnad reyuveln mgnad septytn mgnad mesullamn avr sheudrru –tmm vmsgl prkar ombhenur aivttaru mmdiyu. ivrellru tmm pitrgl mney pitrgllli mukhystragiddu. yajkr–lli yarmdre– yedaynu yeheuyaribnu yakinnu; devr mney adhihariyad ahitubn mgnad merayeutn mgnad cadeukn mgnad mesullamn mgnad hilkiyn mgnu ajrynu; yereuhamn mgnad aday ivru ivr sheudrru. yereu hamnu pshurn mgnu; ivnu mlkiyn mgnu; ivnu masey mgnu; ivnu adiyeln mgnu; ivnu yhjern mgnu; ivnu mesullamn mgnu; ivnu mesillemeutn mgnu; ivnu immern mgnu. avr sheudrru, tmm pitrgl mneylli yjmanru savird elu nur arvttu mmdiyagiddu. ivru devr mney sevey kelsdlli prakrmsali glagiddu. leviyrlli yarmdre, merariy kuma rllli obbnad hssubn mgnad ajri kamn mgnad hsbyn mgnad sema ynu; bkbkkrnu heresnu glalnu asaphn mgnad jikriy mgnad viakn mgnad mttynnu; yedutunn mg nad galaln mgnad semayn mgnad obdynu; elkann mgnad asn mgnad berekyu ivru neteuphatdv urugllli vasvagiddu. dvarpalkru yarmdre – slumnu akkubnu tlmeunnu ahimannu ivr sheudrru. ivrlli slumnu mukhysth nagiddu. ivru i vregu mudn kde yav arsn bagllli kadukeumdiddu; ivru leviy mkkld dmdugllli dvarpalkragiddu. idllde keurnh mgnad ebyasaphn mgnad keurey mgnad slumnu avn tmdey mneyvragiuv tnn sheu drrad keurhiyru sevey kelsd mele

iddu gudard baglin kavlugarragiddu. avr pitrglu krtn senyd mele iddu prves sthld kavlinvragiddu. ellaja nr mgnad phinehasnu purvdlli avr mele adhihariyagiddu; krtnu avr smgd iddu. meselemyn mgnad jekrynu sbhey gudard dvarpalknagiddu. bag lugllli dvarpalkragirlu aylpitt iv rellru innur hnnerdu mmdiyagiddu. ivru tmm gramgllli tmm vmsavliy prkarvagi lekkislpittiddu. davidnu drsi yad smuvelnu ivrnnu nemkvad sevege nemisidru. higeye ivrigu ivr mkkligu krtn mney bagl kavlitu adu gudarvemb mney prkar kavlugar rimd kavlitu. purv, pscim, uttr, dksin, nalku dikkugllli dvarpalkriddu. gramgllli idd avr sheudrru tmm krmd prkarvagi elelu divsgllli bruv nemkvittu dvarpalkrlliruv nalkummdi mukhystrad i leviyru tmm nemkvad udyeugdlli iddu devr aly ugran gl meleyu beukksgl meleyu iddu. i appneyu avrdagiddrimdlu prti udydlli tereyuvdu avrdagidd rimdlu avru devr mney sutllu vas vagiddu. sevey patreignnu olkke lekdd prkar truvdkku avrlli kelvru avugl mele nemkvagiddu. avrlli kelvru samanuglunu prisuddhsthandlliruv ella samanuglunu nyvad hittnu draksa rsvnnu enneynu sambraniynnu sugmdhdrvylglnu kaylu nemislpittiddu. yajkr kumarrlli kelvru sugmdhglind telvnnu madidru. keurhiynad slumnu ceuccl mgnad mttitynu levi yrlli obbnagiddu tttegl mele madlpitt bhksygl kelske nemislpittiddu. smmukhd reut–tiynnu prtisbtt divsdlli siddhmadu vdkke kehatty kumarrad avr sheudr rlli kelvru nemislpittiddu. idllde leviy pitrgllli mukhystrad ivru hadugar–ragiddu svtmtrvagi keuthdi glilli vasvagiddu; avru ratri hglu ade karydldiddu. leviy pitrgllli mukhystrad ivru tmm vmsgllli mukhystragiddu yeruslemi nlli vasvagiddu. idllde gibyeunn tmdeyad yeyu velnu gibyeuninlli vasvagiddu. avn hemdtiy hesru maklu. avn ceuctl mgnu abdeunnu; curnu kisnu balnu nernu nadabnu. gedeurnu ahyeunu jekrynu mikleutnu. mikleutnu simamnnu pdednu. ivru tmm sheudrrigeduragi tmm sheudrr smgd yerusalemnlli vasvagiddu. nernu kisnnu pdednu; kisnu saul nnnu pdednu; saulnu yeunatannnu mlkisuvnnu abinadabnnu esbal nnnu pdednu. yeunatan mgnu meribbalnu. meribbalnu viaknnu pdednu. viakn kumarru–piteunnu, meleknu, threyu, ahajnu. ahajnu ygrah nnnu pdednu; ygrahnu alemetnnu ajmavetnnu jimriynnu pdednu; jimriy meucnnu pdednu. meucnu binnnu pdednu; ivn mgnu rephaynu ivn mgnu ellasn ivn mgnu aceln. i acelnige aru mmdi kumarru; ivr hesruglu–ajrikamnu beukeru isma yelnu seyrynu obdynu hanannu. ivre aceln kumarru.

10

philistiyru israyelin smgd yuddhvnnu madidru; israye lin jnru philistiyrumde odiheugi gilbeyu betdlli keullpittvragi biddru. philistiyru saulnnu avn kumarrnnu bidde himdtiddu; philistiyru sauln kuma rrad yeunatannnu abinadabnnu mlkisuvnnu keumdbittu. yuddhvu sauln mele bharvagittu; billugarru av nnnu heudedru; avn billugarrimd gay pttu. ag saulnu tnn ayudhglunu hidiyuvnige i sunnti illdvru bmdu nnnnu ap–

man madd hage ninu ninn kttiynnu hiridu adrimd nnnnnu tivi amdnu. adre avn ayudh hidiyuvvnu bhu bhpyttdrmd hage madde heudnu. ag saulnu tnn kttiynnu tegedukeumdu adr mele biddnu. saulnu sttnemdu avn ayudh hidiyuvvnu kmdag avnu hageye ktti mele biddu sttuheudnu. saulnu avn muru mmdid kumarru avn mneyvrellru ottagi sttuheudru. avru odiheudremdu saulnu avn kumarru sttremdu tgginnlidd israyel jnrellru kmdag avru tmm pttn glnnu bittu odiheudru. philistiyr bmdu avugllli vasvaidru. marne divsdlli enayitmdre, philisti yru keullptvrrnu sulukeulllu bmdag gilbeuy bettdlli bididd saulnnu avn kumarrnu kmdukeumdu. avru avnnnu sulukeumdu avn tleynnu ayudhglnnu etikeumduheugi tmm vigrhglgu jnrigu saruv hage philistiyr desd suttlu kluhi sidru. avn ayudhglnnu tmm devrugl mneylli ittu avr tleynnu dageunn mneylli bhrpdisidru. yabes gilyadi nvrellru philistiyr saulnige madiddnnella kelidag avrlliruv smst prakrmsaliglu eddu sauln srirvnnu avn kumarr srirglnnu tkkeumdu yabesige tmdu yabesinniruv omdu ela mrd kelge avr elubuglnnu hunittu eludivs upvas madidru. higeve saulnu krtnige vireudhvagi madid tnn aprahd nimmitt sttuheudnu. avnu krtn vakyvnnu kekeulld, adkke vireudhvagi ndedu krtnnnu vicarise yksi nigarrnnu vicarislu avrnnu hudukidrimd krtnu avnnnu keumduhaki rajyvnnu is yn mgnad davidn kdege tirugisidnu.

11

israyelyrellru hebreeninlidd davidn blige kudibmdu heli ddenmdre-igeu, navu ninn elubu ninn mamsvu agiddeve. idllde purvdlli saulnu arsnagiddag ninu israyelnnu heurge ndisuvvnagiye olge truvv nagiye iddi; krtnad ninn devru ninge heliddu-ninu nnn jnrad israyelrnnu meysisuvvnagiye; israyelyr mele adhikariyagiruvi embdu. hageve isra yelin hiriyrrellru hebreeninlidd arsn blige bmdru; davidnu hebreeninlli krtn mumde avr smgd odmbdike madidnu; krtnu smuveln mukhamtr helid vakyd prkar avru davidnnu israyelin mele arsnagirlu abhisek madidru. truvay davidnu smst israyelyru yebusu emb hesrull yerusalemige heudru. des nivasiglad yebusyru alli iddru. ag yebusin nivasiglu davidnige-ninu illi brbed amdru. adagyv davidn pttnvad ciyeunemb keuteynnu davi dnu hididnu. yavnadru meudlu yebusiyrnnu heudedre avne mukhysth nagiye prhannagiye iruvnemdu davi dnu helidnu. hageve ceruyl mgnad yeuvabnu meudlu heugi mukhysthnadnu. davidnu keuteyulge vasmadidnu; adkarn adkke davidn pttnvemdu hes ritru. avnu milleuvu meudlugeumdu suttlu pttvnnu kttsidnu. adre pttndlli mikdkdnnu yeuvabnu durstu madisi dnu. higeve senygl krtnu avn smgd idddrimd davidnu krmenvagi abhivrdhdiyadnu. davidnige iruv mukhysthprakrm saliglu ivre; israyelnnu kuritu krtnu helid vakyd prkar avnnnu arsnnnagi maduvdkke avru smst israyelin smgd avn rajydlli tmmnnu drdpdisikeumdu. davidn smgd idd prakrmsaligle lekkenmdrehkmeuniynad yaseubba mnu adhiptigllli mukhysth nagiddnu; avnu munnuru mmdige vireudhvagi tnn iti ynnu etti omde sari avrnnu keumdu hakidnu. avn

truvay aheuhyna dmth deudeun mgnadmt hella jarnu muru mmdid prakrmsaligllli obna gidnu. ivnu davidn smgd psdvmeamin bliylliddnu. alli philistiyr jvegeudhi tumbiruv heulldli yuddhkke kudislpittruvag jnru philistiyr mumde odiheudru. ag ivru a heuld mdhydli nintukeumdu adnnu tppisi philistiyrnnu keumduhakidru; krtnu mha bidugdeyimd rksisidnu. idllde muvttu mmdid adhiptigl lliruv muru mmdid adullam gviylliruv davidn bli guddkke heudru. adre velelyli philistiyr senyvu repthayim tgginnli ilidittu. ag davidnu gdishldlli iddnu; philistiyr dmdu betleheminnlittu. ag davidnu betleheminn bagl bliylliruv baviy nirnnu tnge kudiyulu keuduvvnaremdu asepttu helidnu. ag a muvru philistiyr dmdinnli nuggiheugi betleheminn bagl bliylliruv baviy nirnnu sedi davidnige tegedukeumdu bmdru. adre davidnu adnnu kudiyuleulde krtnige heuydu-nnn devru imtha karyvnnu nnge durvag madli; nanu i mnusyr pran rktvnnu kudiybhude? tmm pran glimd adnnu tmdrlla emdu heli kudiy leulde iddnu. i karyglnnu mukhysthprad muru mmdid prakrmsaliglu madidru. idllde yeuvabn sheudrnad abseyu muru mmdiylli mukhysth nagiddnu. avnu munnuru mmdige vireudhvagi tnn itiyinnu etti avrnnu keumduhakidrimd muvrlli hesrugeumdv nagiddnu. i muvrlli avrige avnu prdhannagiddnu; adre muvr kud serde iddnu. ibbrigimt avnu ghnvullv nagiddnu; kbjyelinv nad prakrmsaliy mgnadmt hella yeheu yadn mgnad benaynu anak kriyeg lnnu madidnu; avnu simhd hagiruv meuvabin ibbru mnusiyrnnu keumdu. in-neumme himd divsdlli ilidu heugi kuniyeulge omdu simhvnnu keumdubittu. mtteumme avnu aidumeul uddvad aiguptynnnu keumdubittu; aiguptyn keylli neygegar kumteymtiruv omdu iti ittu; avnu omdu keulu hidukeumdu avn blige heugi, aiguptyn keyimditiyinnu kittukeumdu avn itiyimle avnnu keumdu hakidnu. yeheuyadn mg nad benaynu ivuglnnu madi muru mmdid prakrmsaligllli hesrugeumdvna dnu. igeu, avnu muvttu mmdiylli ghnvullv nagiddnu; adre muvr kud serde iddnu. davidnu avnnu tnn kavli nvr mele itnu. idllde dmduglliruv prakrmsali glu yarmdre-yeuvabn sheudrnad asahelnu, betleheminnvad deudeu vin mgnad elkananu, hreuriynad smmeutnu, peleunynad helecnu, tekeu viynad ikkesn mgnad irnu, an teutinvnad abiyejernu, husatynad sibkenu, aheuhitnad ilenu, neteuphd vnad mhrenu, neteuphdvnad bann mgnad helednu, benyaviann mkkklige umtad gibyd riben mgnad iteyu, pirteunynad benaynu, gasin hlgl bliylliruv hurenu, arabatginvnad abiyelnu, bhrumynad ajmavetnu, salbeunynad eleykbb, gijeunynad hasemn kumarru, hrariynad sagey mgnad yeunatanu, hrariynad sakarn mgnad ahiyamnru, urn mgnad eliphlnu, mekeratynad hephe rnu, pheleunynad ahiynu, krmyel nad hecreunu, ejbeyn mgnad nareyu, natann sheudrnad yeuvelnu hgri yn mgnad mibharnu, ammeunynad celeknu, ceruyl mgnad yeuvabn ayudhglnnu heuttukeumdu heuguvvnagi ruv bereutynad nhreyu, itriynad irnu garebnu, hittiyadn uriynu, ahley mgnad jabadnu, rubeny nad sijn mgnad adinnu; ivnu rubenyrlli adhiptiyagiddnu; muvttu mmdid avn smgd iddru. makn mg nad hanannu, metennad yeusaphatnu, asteratynad ujjiynu areuyeriv nad heutamn mkkklagiruv sama,

yegiyelnu; simriy mgnad edig yelnu, avn sheudr-nadmth ticiy nadmth yehnuh. mhviynad eli yelnu, elnamn mkkklad yeribeynu yeusvynu; meuvabynad itmnu, eli yelnu, obednu, mecbaydv nad yasiyelnu.

12

kisn mgnad sauln nimitt tanu innu bccittukeumdiru-vag ciklgi nlliruv davidn blige bmdvru ivre; avru prakrmsaligilli seridvru yuddhkke shaykru edbl keglimd kllu glennu billuglimd ambuglennu esey-blb benyaviann geutrd sauln sheudrru agiddru. mukhysthnadvnu ahiyejernu mtu yeuvasnu. ivru gibeyvnad hssemahn kumarru mtu ajmavetn kumarrad yeyiyelnu peletnu; berakanu, anteu tynad yehuvu, gibyeunynad ismaynu; ivnu muvttu mmdiyi prakrmsali yagiddu a muvttu mmdigimt meladvna giddnu mtu yereviaynu, yhiyelnu yehnnanu, gederadvnad yeujaba dnu, ellujoyiyu, yerimeutnu, bey lynu, semrynu, hriphynad sepytnu, keurhyrhn elkannu, issiynu, aj leinu, yeuejernu, yaseubbamn, gedeurinlliruv yereuhamn kumarrad yeuvelnu jebdynu. idllde arnydlli blvad sthldlliruv davidn bliylli tmmnnu prtyekisid gadyru iddru. ivru khedyvnnu bhleyvnu hididu prakrmsaliglagiyu yuddhkke tkk senikragiyu iddru; avr mukhglu simhd mukhgl hagiddvu mtu prvtgl mele iruv jimkegl hage veggvullvragiddru. meudneyvnu ejernu, erdneyvnu obdynu, murneyvnu eliyabnu, nalkneyvnu msmnnnu, aidneyvnu yereviaynu, arneyvnu atteyu, elne yvnu eliyelnu, emtneyvnu yehnnanu, ombhttneyvnu eljabadnu, httneyvnu yereviaynu, hnneumdne yvnu mkbneyu. gadn kumarrad ivru senyddli adhiptiglagiddru; kiriynu nuru mmdiy meleynu hiriynu savir mmdiy meleynu iddru. ivru meud lne timglli, yeurdnu tnn ella ddgl mele heurlidag adnnu dati mudl pdvn kedyliyu tgguglliruvvrellrnnu odisibittru. benyaviann mtu yehudn mkkllli kelvru blvad sthldlidd davidn blige bmdru. ag davidnu avrnnu eduru geullu heurtuheugi avrige prtyutvagi heliddu–nge shayyagi nnn blige nivu smadhanvagi bmdre nnn hrdivu nimm smgd ekvagiruvdu. adre deusvu nnn keglilli illdiruvag nivu nnn verigile nnnnnu meusdimd oppisikeudlu bmdre nmm pitr gl devru neudi gdrisli amdnu. ag atmnu adiptigl mukhysthnad amsayiy mele bmdnu; ag avnu–davidne, navu ninnvru; isyn mgne, navu ninn kdeyv ragiddeve; smadhan, ninge smadhan; ninn shaykrige smadhan; ninn devru ninge shay madutane amdnu. ag davidnu avrnnu amgikrisi avrnnu dmdin adhipti glagi madidnu. davidnu sauln mele yuddh madlu philistiyr smgd bruttiruvag mnsseyvrlli kelvru davidn kdege seridru. adre ivru avrige shay madde iddru. philistiyr adhiptiglu yeucne madid truvay– avnu nmge meusmadi tnn yjmannad sauln kdege serikeullvnnemdu heli avnnnu kluhisibittru. avnu ciklgiye heuguttiru vag mnsseyvradmth, mnssey shsrgl mele adhiptigladmth adnnu yeuja badnu edigyelnu viakayelnu yeujabadnu elihuvu cilleteyu avn kdege serikeumdr. ivru gumpige vireudhvagi davidnige shaykragiddru; avrellru blvull prakrmsaliglagiyu dmdin prdhanragiyu iddru. ade kaldlli prtidin deudd senyvu devr senyd hage

aguv vrede davidnige shay maduvdkke avn kdege bruttiddru. krtn vakyd prkar sauln rajyvnnu davidn kdege tirugisuvdkke hebreuninlidd davidn blige yuddhkke ayudhglennu dhrisi keumdu bmd dmdugl lekkvenmdre – khedyvnnu bhleyvnu hidukeumdu yuddhkke siddhrad yehudn mkklu aru savird emtunuru mmd. yuddhkke pra krmsaliglad simeyeunn mkkllli elu savird nuru mmd. leviy mkk llli nalku savird arunuru mmd. areuniyrlli yeheyuadavnu nay knagiddnu; avn smgd muru savird elu nuru mmd; idllde blvull pra krmsaliyad praysthnagidd cadeuknu avn tmdey mneyimd ipptterdu mmd prdhanru. sauln sheudrragiruv benyaviann mkkllli muru savirmmd; imdin vregu avrlli anekru sauln mney vicarneyvnu maduttiddru. ephrayamn mkkllli ippttu savird emtunuru mmd; blvull prakrmsali glu tmm pitrgl mneylli hesrueumdvragiddru. mnssey ardhgeutrdlli hdi nemtu savir mmd. avru davidnnu arsnag madlu bmd hesru hesragi hellu nemislpitvru. issakarn mkkllli israyelu madtkkdu yavdemdu tiliy tkkmth kalgl prikke tilidvru bmdru; avr yjmanru innuru mmdiyagiddru; avr sheudrellru ivr ajnadhinra giddru. jebuleunnvrlli drdh hrdivdu salagi ndeyuvvru skl ayudhglennu dhrisikeumdvuddh nipunru senyvgi heur duvru aivttu savir mmd. nphtali yvrlli savir mmd prdhanru; avr smgd khedyvnnu itiynnu dhrisikeumdv muv ttelu savir mmd. dannvrlli yuddh nipunru ipptemtu savird arunuru mmd. asernvrlli yuddhkke heugblb nipunru, senyvgi heuguvvru nalvttu savir mmd. yeurdnin aceylliruv rubenyrliyu gadnvrliyu mnssey ardh geutrd lliyu yuddhkke tkkmth skl ayudhglennu dhrisikeumdvru omdu lkds ippttu savir mmdiyu. yuddhkke siddhrad i smst senikru davidnnu smst israyelyr mele arsnag madlu purnhrdydimd hebreunige bmdru. idllde israyeli nllidd mikkadvrellru davidnnu ars nag madlu omde hrdivvullvragiddru. avru alli davidn smgd muru divs iddu tinnutta kudiyutta iddru. avr sheudrru avrigeuskr siddhmadi dr. idllde avr bliyllidd issakar. jebulun, nphtaliyru meudlugeumdu ellru ktte omte hesrkte ettugl mele reuttiglennu ahavnnu hittannu amjurd umdeglnnu ongid drakse geuneglennu draksarsvnnu enneyvnu ettuglennu kuri glennu bhlvagi tmdru; yakmdre israyelinlli smteusvttu.

13

davidnu savir mmdigu nuru mmdigu prdhanradvr smgd mtu ella naykr smgd aleucne madidnu. idllde davidnu israyelin smst sbhege helidennmdre–ninge olley daga kmdre nmm devrad krtn apne yadre avru nmm bliylli kudibruv hage israyelin desvelladrlli ulidi ruv nmm sheudrrnnu tmm pttu gllli mtu upnrggllli iruv yajk rnnu leviyennu ella kdeymd kre kluhisi nmm devr mmjusvnnu nmm blige tirigi triseun. sauln divsgllli adnnu vicarisill admag hageye madbekemdu kutdvrellru helidru. a karyvu smst jnr drstige yuktvagittu. hige devr mmjusvnnu kirityar minimid truvdkke davidnu aigupt siheur meudlugeumdu hmatin prde sd vrede iruv smst israyelyrnnu kudisi dnu. ag davidnu smst israyelu krtn nam idlptt kerubigl mdhydlli vasvagiruv krtnad

devr mmjusvnnu allimd tkkeumdu brlu yehudkke
 serid kirytarimin balakke heudru. avru abinadabn
 mneyeulgimd krtn mmju svnnu tmdu heus bmdiy
 mele adnnu erisidru. ujnu ahiyeuvnu bmdiyvnu
 ndisidru. ag davidnu smst isra yeluru tmm smst kin-
 nri vine dmdid tal tuturiglmd bldimd devr mumde
 haduglunu hadidru. adre avru kideu nn knd blige
 bmdag ujnu mmjus vnnu hidiyuvdkke tnn keynnu
 cacidnu; yakmdre ettuglu edvidru. ujnu mmjuskke
 tnn keynnu caciddrimd krtn keupvu avn mele uriy-
 itu. atnu avnnnu htmadidnu; avnu alliye devr mumde
 sttnu. krtnu ujnnnu hridu bittdrimd davidnige
 meccigeag lill. adkarn imdin vregu a sthlkke perez
 uj emdu hesrumtu. davidnu a din krtnige bhypttu-
 devr mmjus vnnu nnn mnege trisuvdu hege amdnu.
 hageye davidnu mmjusvnnu davi dn ptnkke tnn
 blige serisikeulle gittiy nad obedeumn mnege
 serisibitnu. devr mmjusvu obedeumn mne yvr
 smgd avn mneylli muru tinglu idddrimd krtnu obe-
 dedeumn mne ynnu avnigiddellvnnu asirvdisidnu.

14

turin arsnad hiramnu davidnige mneyvnu ktuv
 nimitt devdaru mrglunu kllu kutigrnnu bdgi
 yrnnu avn blige kluisidnu. ag krtnu israyelin
 mele arsnagirlu tnnnu sthirpdisidnemdu davidnu
 tilukeumdu. yakmdre atn jnr ad israyelin nimitt
 tnn rajyvu melkke etlpttittu. davidnu yerusleminlli
 innu hemdtiyrnnu tegedu keumdu heccu kumar-
 rnnu kumarteyrnnu pdednu. yerusleminlli avnige
 huttid mkkl hesruglenmdre-smmuvnu, seuba
 bnu, natannu, seuleumeunnu, ibharnu, elisuvnu,
 elpeletnu, neughnu, nephe gnu, yaphiynu, elisamnu,
 belyadnu, elipheletnu. davidnu smst israyelin
 mele arsnagi abhisekislttiddanemdu philistiyru
 kelidag philistiyrellru davidnnu hudu klu heudru.
 davidnu adnnu keli avrige duragi heurtnu. ag
 philistiyru bmdu repahayam tgginnli ilidukeumdu.
 davi dnu-nanu philistiyrige vireudhvagi heug
 bekeu? avrnnu nnn keylli oppisi keudu viyeu
 emdu devrnnu vicarisidnu. krtnu avnige-heugu;
 nanu avrnnu ninn keylli oppisikeuduvnu amdnu.
 hageye avru balperacimige bmd mele davidnu alli
 avrnnu smhrisidnu. ag davidnu-niru keuccikeumdu
 heuguv hage devru nnn keyimd nnn struglunu
 nasmadiddane amdnu. adkarn a sthlkke balperacimu
 emdu hesrittnu. philistiyru tmm devru glunu alli
 bitubittddrimd davidnu appne keuttag bemkiymd
 avu sudlpttvu. adre philistiyru mtte bmd tgginnli
 vistarvagi ilukeumdu. adddrimd davi dnu tirigi de-
 vrnnu vicarisidnu. ag devru avnige-ninu avr himde
 heugde avrnnu bittu tirigi hippli mrglgeduragi avr
 mele bmdu bilu. hippli mrgl tudigllli ndedu bruv
 sbdvnnu ninu kelidagle yuddhkke heurtuheugu;
 yakmdre philistiyru dmdnnu heudeylu devru ninn
 mumdag heurtiddane amdnu. devru tnge ajna
 pisid hage davidnu madiddrimd avru gibyeunu
 meudlugeumdu gejerin vree philistiyru dmdnnu
 smhrisidnu. davidn kirtiynu smst desglige hrditu;
 krtnu avn bhyvnnu smst jnamggi mele brmadidnu.

15

idllde davidn ptndlli davidnu tnge mneglunu ktisi
 keumdu devr mmjuskeuskr sthlyvnu siddhmadid adr
 nimitt gudar hakisidnu. ag davidnu - leviyr heurtagi
 mttaru devr mmjusvnnu heurbardu; yakmdre devr
 mmjusvnnu heurlu yugyugkke atnige sevemadlu
 krtnu avrnnu arisikeumdidane amdnu. davi dnu
 krtn mmjusvnnu tanu adkkeuskr siddhmadid
 adr sthlkke tkkeumdu bruv nimitt yeruslemige
 smst israyelunu kudisi brmadidnu. idllde davidnu
 areunn mklunu leviyrnnu brmadidnu. kehatn
 kumarlli mukhyshnad uri yelnu avn sheudrrad
 nur ipptu mmdiyu; merariy kumarlli mukhysh
 nad asaynu avn sheudrrad innur ipptu mmdiyu;
 gerseumn kumarlli mukhyshnad yeuvelnu avn
 sheudr rad nur muvttu mmdiyu; eli caphann
 kumarlli mukhyshnad sema ynu avn sheudrrad
 innuru mmdiyu; hebreunn kumarlli mukhysh
 nad eliyelnu avn sheudrrad embhntu mmdiyu;
 ujjiyel kumar rli mukhyshnad ameanadabnu
 avn sheudrrad nur hnnerdu mmdiyu. ag davidnu
 cadeuk, ebyatar emb yajkrnnu uriyel, asaynu,
 yeuvelnu, semaynu, eliyelnu, avmeanadab emb
 leviyrnnu krekluhisi avrige helidendenmdre-
 niv leviyr pitrgllli mukhyshthadrimd israyelin devrad
 krtn mmjusvnnu nanu ad kkeuskr siddhmadid
 sthlkke nivu trov hage nimnnu nimm sheudrrnu
 prisuddh madikeulliri. nivu meudlin hage madde
 idddrimd krtnad nmm devru nmmlli omdu odku
 bruvmt madidnu. nyayd prkar navu atnnu
 huduklill amdnu. ag israyelin devrad krtn mmju
 svnnu truvdkke yajkru leviyru tmmnu prisuddh
 madikeumdu. meuseyu ajnapisid krtn vakyd
 prkar leviyr mkklul keuluglunu haki devr mmjus
 vnnu tmm heglugl mele heutteukeumdu heudru.
 idllde davidnu visesvad vine glunu kinnrignunu
 talglunu barisi smteusdimd svrvnnu ettuv hage
 tmm sheudrrlli hadugarrnnu nemisuv dkke leviyr
 prdhanrige ajnapisidnu. hageye leviyru yeuveln
 mgnad hemannnnu avn sheudrrlli berekyn mgnad
 asaphnnu merariy kumarr sheudrrlli kusayn mgnad
 etan nnnu nemisidru. avr smgd erdne trgtiy tmm
 sheudrragiruv jekry nnnu bennnu yajiyelnnu se-
 viara meannnu yehiyelnnu unniynnu eliyabnnu
 benaynnu maseynnnu mttitynnu eliphelehuvnnu
 mikneynnu dvarpalkrad obedeumnunu yegi
 yelnnu nemisidru. hadugarrad hemannu asaphnu
 etannu tamrd talglunu barisuvdkku jekrynu ajiyelnu
 seviarameutnu yehi yelnu unniyu eliyabnu mase
 ynu benaynu almeutinimd vineglunu barisuvdkku;
 mttitynu eliphelehuvnu mikneynu obedeumnunu
 yegie lnu ajyru heccvagi siminetimd kinnrignunu
 barisuvdkku nemislttiddru. adre leviyr prdhan-
 nad kennynu hadu vdkke nemislttiddru. avnu
 grhikeyullvna ddrimd haduvdkke klusittiddru.
 berkynu elkannu mmjuske dvarpalkragiddru.
 yajkrad sebnynu yeusaphatnu netnelnu amaseyu
 jekrynu benaynu eliyejernu devr mmjusd mumde
 tuturiglunu udutta iddu; obedeumn yehiyunu
 mmjuske dvar palkragiddru. higege davidnu
 israyelin hiri yru shsrgl mele iruv adhiptiglu sm-
 teusvagi obedeumn mneyeulgimd krtn odmbdikey

mmjusvnnu trlu heudru. devru krtn odmbdikey mmjusvnnu heurlu leviyrige shay keuttdrmd avru elu heuriglennu elu tgruglennu bliyagi arpisidru. davi dnu mmjusvnnu heuruv leviyru hadugarru hadugarr smgd iruv smgtd yjmannad kennynu nyvad narin melmgjyinnu dhrisikeumdidru. id llde davidn mele narin epheudu ittu. smst israyelyru arbhtdimdlu keumbin sbddimdlu tuturiglimdlu tal glimdlu vineglennu kinnriglennu barisu vdrimdlu krtn odmbdikey mmjus vnnu tmdru. krtn odmbdikey mmju svu davidn pttndli seridag enayi tmdre, sauln mglad viaklu kuniyutta adutta iruv arsnad davidnnu kitiki yimd neudi tnn hrdydlli avnnu hinesidlu.

16

avru devr mmjusvnnu tmdu davidnu adkkeuskr hakid derye mdhydlli irisid truvay avru devr mumde dhnbliglennu smadhand bliglennu arpisidru. davidnu dhn bliglennu smadhand bliglennu arpsi irisid truvay avnu krtn hesrinlli jnrnnu asirvdisi israyelinliruv stri purusrad smstrigu obbeubbrige omdeumdu reuttiyinnu omdu tumdu mamsvnnu omdu buddli draksarsvnnu keuttnu. idllde krtn mmjused mumde seve madlu israyelin devrad krtnnnu smrisuvdkku keumdaduvdkku heuglurv ddku leviyrlli kelvrnnu nemisidnu. avru yarmdre, mukhysthnad asaphnu avn truvay jekrynu yegiyelnu seviarameutnu yehiyelnu mttitynu eliyabnu benaynu obededeumnu yegiyelnu. ivru vineglennu kinnri glennu barisuttidru; adre asaphnu tal glennu barisuttidru. idllde yajkrad benaynu yehjiyelnu devr odmb dikey mmjused mumde yavaglu tuturiglennu uduvvrageddu. ag ade divsdlli krtnnnu keumdaduvdkke davidnu meudlu asaphnigu avn sheudrrigu i smgitvnnu keuttnu;- krtnnnu keumda diri, atn hesrnnu kreyiri; jngllli atn kriyeglennu tiliyuvnte madiri. atnige hadiri, atnnu kirtisiri; atn adbhutgl nella dhyanisiri. atn prisuddh namdlli heuglikeulliri. krtnnnu hudukuvvr hrd yvu smteusisli. krtnnnu atn bl vnnu asryisiri. atn mukhvnnu yava glu hudukiri. atnu madid adbhut glennu mhtkaryglennu atn nyaynirn yglennu jnapkmadikeulliri. atn sev knad israyelin smtanve, atnu adu keumd yakeubn mkkle, atne nmm devrad krtnagiddane; atn nyayglu smst bhumiylli ave. atn odmbdikey ynnu savir tlamtrglige atnu ajnapi sid matnnu abrahamn smgd madid odmbdikeynnu isaknige itt aneynnu idnnu nityvu jnapkmadikeulliri. adnnu yakeubnige nemkvagiyu israyelige nity odmbdikeyagi yu sthapis heliddenmdre-ninge kanan desvnnu nimm badhy tey palagi keuduvnu. ag nivu svlp mmdiyagi yu pressthragiyu ardlri iddiri. avru jnamgdimd jnamgkku omdu rajydimd mteumdkku heuguttidru. atnu yarimdlu avrige anyay mad geudisilll; haudu, avrigeuskr arsluglennu gdrisidnu. nnn abhisiktrnnu muttbediri; nnn prvadiglige kedu madbediri. smst bhumie, krt-nige hadiri; atn rksneynnu din dinkke sari heliri. jnamgllli atn ghnvnnu ella jngllli atn adbhut-glennu prktisiri. yakmdre krtnu deuddvnu bhlvagi stutislpdtkkvnu; atnu ella devrugl mele bhykmkrnu. yakmdre jngl devruglella beumbeglagive. adre krtnu

akasglennu umtumadidnu. mhi meyu prbheyu atn mumde ave. blvu anmdvu atn sthldli ave. jnsmtigle, krt-nige bl prbhavnnu tnniri, krt-nige atn hesrin ghnvnnu tnniri; arpneynnu tegedukeumdu atn mumde bnniri. prisuddhtv vemb saumdrydimd krtnnnu aradhisiri. smst bhumie, atn mumde ndugu. leukvu sthivragide, kdluvdill. akas glu smteusisli, bhumiyu ullaspdli. krtnu aluttanemdu jnamgllli heli. smudrvu adr pripurntvuu gheusisli; heuglu avugllliruv smstvu utsah pdli. ag krtn mumdeye adviyi mrglella utsah dhvniyadi; atnu bhumige nyaytirislu bruttane. krt-nige krtjntastuti madiri; atnu olleyvnu;atn krpeyu yugyugkku ave. nmm rksney devre, navu ninn prisuddh hes rnu keumdad ninn steutrdlli hecdl pduv hage nmmnnu rksisu; jnamggleulgimd nmmnnu tegedu kudisu. israyelin krt nad devru yugyugamtrgllli stuti slpdl emdu heliri. smst jnru amen emdu heli krtnnnu stutisidru. krtn odmbdikey mmjused mumde davidnu bittvru yarmdre-prti divsd karyd prkar yavaglu mmjused mumde sevemadlu asaphnnu avn sheu drnnu; obededeumnnu avn sheu drrad arvttemtu mmdiyinnu; dvarpalk rad yedutunn mgnad obededeum nnnu heusnnu. yavaglu udy kaldlli yu saymkaldli yu dhnbli pithd mele krt-nige dhnbliglennu arpisu vdkku krtnu israyelige ajnapisid nyay prmandlli bredidd elladr prkar madu vdkku gibyeuninliruv unntdlli krtn gudard mumde sevi-suvdkke yajknad cadeuknu yajkrad avn sheudrru avr smgd atn krpe yugyugkkiruv karn krtnnnu keumdaduvdkke hemannu yedutunn hesrinimd lekkislpptu aylpt mikkadvru. avr smgd sbd mad bekadvrigeuskr tuturiglu talglu devr git vadyglu shitvagi hemannu yedutunn, mttu yedutunn kumarru dvarpalkragiddru. truvay jnrellu tmm tmm mnege heudru; davidnu tnn mneyvrnnu asi rvdissuvdkke himtirugidnu.

17

davidnu tnn mneylli kultiruvag enayitmdre,davidnu prvadiyad natannige-igeu, nanu devdaru mneylli vasvaggidene; adre devr odmbdikey mmjusvu teregllli iruttede amdnu. ag natannu david nige-ninn hrdydlli iruvdella madu; devru ninn smgd iddane amdnu. ade ratriylli krtn vakyvu natannige umtagi heliddenmdre- ninu heugi nnn sevknaid davidnige-krtnu hige helu ttane-nanu vasvagirlu ninu mneyynnu nge kttsibed. nanu aigupdimd isra yelin mkkllnu brmadid divs meudlu geumdu imdin vregu mneylli vasmadde deryeimd deregu gudardimd gudarkku heuguttidennu. nanu nnn jnrad israye lyrrnu meyislu ajnapisid israyelin adhiptigllli obbn smgldladru-nivu nnge devdaru mneyynnu yake kttilil vemdu nanu smst israyelin smgd nded yav sthldladru enadru helideneu? ig ninu nnn sevknaid davidnige hel bekaddennmdre-senygl krtnu hige helu ttane-ninu nnn jnrad israyelin mele nayknagirlu kurigl himde nded ninnnu nanu kuriy htiiymd tegedukeumdeno. ninu ellige heudru alli ninn smgd iddu ninn struglellrnnu ninn mumde smhrisi bhumiylliruv deuddvr hesrin hage hesrnnu ninge umtumadidenu. idllde nanu

nnn jnrad israyelyrige omdu sthlyvnnu nemisi avru innu mele cdrde svsthdllli vasmaduv hage avrnnu neduvenu. purvd hageyu nnn jnrad israye lin mele nyayadhiptiglennu nemisid divs dimdad hageyu dustnd mkklu innu mele avrnnu kumdisde iruvru. nanu ninn smst struglennu tggisiddene. krtnad nanu ninge omdu mneyennu kttuvenemdu ninge tilisutene. ninn divsglu tirid mele ninu ninn pitrgl blige seridag aguvde nmdre, nanu ninn truvay ninn putrimda guv ninn smtlynnu ebbisi avnige rajyvnnu sthirmaduvenu. avnu nnge mneyennu kttuvnu. avn simhasvnnu emdemdigu sthirmaduvenu. nanu avn tmdeyagiru venu; avnu nnn mgnagiruvnu. ninge mumce iddvnmnd nnn krpeynnu nanu teulgisid hage avnimd teulgisuvdill. avnnnu nnn mneyliyu nnn rajydliyu emdemdigu nelegeulisuvenu; avn simhasvnu yug yugku sthivagiruvdu. i smst vaky gl prkarvu, drsnd prkarvu, natannu davidnige helidnu. ag arsnad davidnu bmdu krtu mumde kutukeumdu heliddenmdre–krt nad devre, nnnnnu ninu istr vrege tmd ddkke nanu estrvnu? nnn mneyu estrdu? adru o devre, idu ninn knnuglige alpkaryvagittu; o krtnad devre, ninu ninn sevknnu mneyennu kuritu bhukald matu helidi; ghnvull mnusyn sthityi prkar nnnnnu gaurvisidi. ninn sevknnu ghntey nimitt davidnu innu heluvenu? ninu ninn sevknnu blle; krtne, ninn sevknnu nimittvagi ninn svmt hrdyd prkarvagi yu i mhttd karyglennu tilymaduvdkke i deuddstikeynella teuri siddi. o krtne, navu nmm kiviglimd kelid elladr prkar ninn hage yaru ill; ninn heurtu devru yaru ill. nnn jnrad israyelyr hage bhumu ylliruv jngleulge jnamgvu yavdu? aiguptdimd bidisid ninn jnr mumde jnam glennu odisi ninge deuddadmmth bhykmr vadmth namvnnu umtu madlu devrad ninu ninn svmt jnrad avrnnu bidislu heudi. ninu ninn jnrad israyelyrnnu yugyugamtrkku ninn svmt jnrage madidi; ninu krtne, avr devradi. ig krtne, ninu ninn sevknnu kuritu avn mneyennu kuritu helid matu yugyugamtrkku niscyvagli; ninu helid hage madu. adu niscyvagli; israyelin devrad senygl krtnu israyelige devragidda nemdu ninn namvu yugyugamtrkku ghn heumldi; ninn sevknd davidn mneyu ninn mumde sthirkpttirli. yakmdre o nnn devre, ninu ninn sevknnige mneyennu kttuvenemdu helidi. adrimd ninn sevknnu ninn mumde prarthne madlu ede sikkitu. ig krtne, ninu devragiddi; i olle vagdanvnnu ninn sevknnige helidi. hagdre ninn sevknn mne ninn mumde yugyugku iruvhage adnnu asirvdisvmt ninge meccikeyagli; krtne ninu asirvdisiddu yugyugku asirvdislpttiruvdu.

18

idr truvay enayitmdre, davidnu philistiyrnnu heudedu avrnnu tggisi gtnnu adr gramglennu philistiyr keyeulgidm tegedukeumdu. hageye avnu meuvabvyrnnu smhrisi ddrimd meuvabvyr davidnige sevkragi kppvnnu keuduvvradu. idllde davidnu yuphretis ndiy bliylli tnn adhikarvnnu sthirkpdislu heugutti ruvag hmatin bliylli ceubd arsnad hdrejrnnu smhrisidnu. davidnu av nimd savir rthglennu elu savir rahat rnnu ipptu savir kalaluglennu tegedu keumdu. davidnu nuru rthglige

tkk kudureglennu ulisi itr kuduregl kalunr glennu keuyisi bittnu. dmskd amaryru ceubd arsnad hdrejrnnige shay keudlu bmdag davidnu amaryrlli ipptterdu savir mmdiyennu smhrisibittnu. davidnu dmskd araminlli thanglennu itnu. amaryru davidnige sevkragi kpp vnnu keuduvvradu. davidnu heud sthlglllella krtnu avnnu rksisidnu. ag davidnu hdrejrnn sevkkrigumtd bmgd rd guraniglennu tegedukeumdu avuglennu yerusalemige tmdnu. idllde hdrejrnn pttnglad tbhtinimldu kuninimldu davidnu atydhikvagi tamrvnnu tmdnu. adrimd seuleumeunnu tamrd smudr vnnu stmbhglennu tamrd patreglennu madisidnu. adre hmatin arsnad teuvnige hd rejnn smgd yuddh umtagiddrimd davidnu hdrejrnn smst senyvnnu heuded vrtmanvnnu teuvige muttidag ars nad davidn ksem smacarvnnu vicari slu hdrejrnn smgd yuddh madi avnnu heudedddkkeuskr avnnu asirvdislu teuvnu tnn kumarnad hdeuramnnu ella trvad belli bmgar tamrd patreglu shivtvgi avn blige kluhisidnu. ivuglennu arsnad davidnu edeumyru meuvabvyr ammeunnn mkklu philistiyr amalekyru emb skl jnamggl bliymid tegedukeumdu bmd belli bmgarvnnu krtnnige prtisthemadidnu. idllde, ceruyl mgnad abseyu uppin tgginlli edeumyreulge hdnemtu savir mmdiyennu keumdu edeuminni than glennu itnu. edeumyrellru davidn sevkradru. davidnu elli heudneu alli krtnu avnnu rksisidnu. higeye davidnu smst israyelin mele alutta, tnn smst jrnnige nyayvnnu nitynnu ndisidnu. ceruyl mgnad yeuvabnu senyadhipitiyagiddnu; ahilu dn mgnad yeheusaphatnu lehkkg nagiddnu. ahitubn mgnad cadeu knu ebyatarn mgnad abimeleknu yajkragiddru. svsnu sastriyagiddnu. yeheuyadn mgnad benaynu keretyr meleyu peletyr meleyu adhipti yagiddnu. davidn mkklu arsn bliylli mukhysthragiddru.

19

idr truvay enayitmdre, ammeuniyr arsnad nahasnu sttnu; avn mgnu avnige bdlagi ali dnu. ag davidnu–hanunn tmdeyad nahasnu nnge krpe teurisiddrimd avn mgnad hanunnige nanu krpe teurisuvnu amdu. davidnu avn tmdeyennu kuritu avnige adrne keudlu sevknnu klui sidnu. higeye davidn sevkru avnige adrne keudlu ammeunnn mkkldeskke hanunn blige bmdru. adre ammeuniyr prdhanru hanunnige–davidnu ninn blige adrne keuduvvrnnu kluhisiddrimd ninn tmdeyennu ghndisuttanemdu ninu nensu ttiyeu? avn sevkru seudhislu kedvi haklu desvnnu palti neudlu ninn blige brillleuv amdu. adrimd hanu nnu davidn sevknnu hididu avrnnu beulisi avr amigglennu mdhydlli seumtd kelgin vregu ktrisi avrnnu kluhisibittnu. ag kelvru heugi i mnusyrnnu kuritu davidnige tilisidru. a mnusyr bhlvagi nacikepttdrimd avrnnu edurugeullu sevknnu kluhisi arnu avrige–nimm gddglu beleyuv vregu yerikeuvinnli irri; amele tirigi bnniri emdu helidnu. ammeuniyr, tavu davidnige ashyra devemdu kmdag hanunn ammeuniyr araminliyu aram makdliyu ceubadliyu rthglennu rahutnnu kulige tegedukeullu savir belli tlamtuglennu kluhisidru. higeye avru muvterdu savir rthglennu makd arsnnnu

avn jrnru kulige tegedukeumdr. ivru bmd medeb bliylli dmdilidru. idllde ammeu niyru tmm ptnglimd kudikeumdu yudthkke bmdru. davidnu idnru kelidag avnu yeuva bnru smst prakrmsalig senyvnu kluhisidnu. ag ammeuniyru heurtu ptnd bagil dvard httr vyuhktidru. adre bmd arsglu bereyagi heuldlli nimitidru. yuddhu tge vireudhvagi himdeyu mumdeyu iruvdnu yeuva bnu kmdag avnu israyelinlli aylptt smstreulge jrnru adukeumdu avrnu amaryigeduragi vyuhktidru. adre mikkadru ammeuniyrigeduragi vyuhktuv hage avrnu tnn sheudrnad absen keylli oppisikeuttu avnige- amaryu nngimt blvullragiddre ninu nge shay madbeku; ammeuniyru nngimt blvull vagiddre, nanu ninge shay maduvenu, dheryvagiru; navu nmm jnrigesk rvu nmm devr ptngligeuskruv bl geulleun. krtnu tnn drstige uttmvaddnnu madli amdnu. ag yeuvabnu avn smgd idd jru amaryr mele yuddh madlu mumgeumdr. avru avn eduri nimd odiheudru. amaryu odiheuddnnu ammeuniyru neudidag avru hageye avn sheudrnad absen edurinimd odiheugi ptndeulge prvesisidru. ag yeuvabnu yerusalemige bmdnu. amaryu tavu israyelin mumde seutuheuddnnu kmdag avru dutrnu kluhisi ndiy aceylliruv amary rnu krkeumdr. hdrejr senyadhipi yad seuphku avr mele iddnu. adu davidnige tilispttag avnu smst israyelrnu kudisi yeurdnnu dati avrigeduragi vyuhktidnu. davidnu amaryigeduragi senyvnu vyuhktid mele avru avn smgd yuddhmadidru. adre amaryu israyelin edurinimd odiheudru. davidnu amarylli elu savir rthvullvrnu nalvttu savir kalalu glnu senyadhipiyad seuphknru keumdu hakidnu. hdrejr sevkr tavu isra yelin mumde seulispttdnnu kmdag avru davidn smgd smadhan madi keumdu avn sevkradu. truvay ara myru ammeuniyrige innu shay madlu mnsillde iddru.

20

mru vrus arsglu yuddhke heurdv smydlli enayi tmdre, yeuvabnu blvad senyvnu kudisi keumdu heugi ammeuniy desvnu halu madi bmdu rbbvnu muttige hakidnu. davidnu yerusalemilli iddnu. yeuva bnu rbbvnu heudedu adnu nasmaididnu. idllde davidnu avr arsn tley mele idd kir-itvnu tegedukeumdu adrlli omdu tlantu tuk bmgarvnu amuly vad rtnglru kmdnu. adu davidn tley mele idlpttiti. ptndeulgid atydhikvad keuleyru tegedukeumdu bmdnu. idllde avnu adrlliruv jrnru heurtmdu grsglimdu kbbind slike glimdu avrnu keumduhakidnu. ade prkar davidnu ammeuniy smst ptt nglige madidnu. ag davidnu smst jru yerusalemige tirugidru. idr truvay enayitmdre, gejerinlli philistiy smgd yuddhumtayitu. a kaldli husatynad sibbekayiyu rephayn mklilli obbnad sipennu keumddridru avru tggislprru. tirigi philistiy smgd yuddh umtayitu. ag yayarn mg nad elhannu gittinyagiruv geulyatn sheudrnad lhmynnu keumdu. ivn itiy ktigeyu nevuy kumte mrkke smanvagittu. gtinli yuddh umtayitu; alli araru prkar ippttu nalku berluglull unntnad obb mnsyniddnu. ivnu sh mha srir dvnad rephayn mgnagiddnu. ivnu

isra yelnu nimdisidag davidn sheudrnad simm mg-nagiruv yeunatannu avnnu keumdubittu. ivru gtn-lli a mha srirdvnie huttidru; avru davidn keyimdlu avn sevkr keyimdlu sttubidru.

21

setannu israyelige vireudhvagi eddu israyelrnu lekkislu davidnnu prrepisidnu. addrimd davidnu yeuvabn smgdlu jru prdhanr smgdlu-nanu jru lekkvnu tiliyuv hage nivu heugi bersebvu meud-lugeumdu danin vrede israyelrnu lekkisi avr lekkvnu nge tkkeumdu bnniri amdnu. adke yeuvabnu-krtnu tnn jrnru ig iruvdkkimt nurrstagi madli; adre nnn odeynad arse, avrellru nnn odeyn sevkrllve? nnn odeynu i karyvnu vicarisuvdu yake? avnu israyelinlli apradhke karnvaguvdu yake amdnu. adre arsn matu yeuvabnige vireudhvagi jygeumditu. ag yeuvabnu heurtu israyelin smst desd mele heugi yerusalemige tirigi bmdu davidnige jru ottu lekkvnu keuttu. ktiynnu hidiyuv smst israyelrnu hnneumdu lksjnragiddru; ktiynnu hidiyuv yehudd jru nalku lksd epptu savir jnragiddru. adre leviyrnu benyaviany rnu avrlli enisill; yakmdre arsn matu yeuvabnige ashykrvagittu. idllde i karyvu devr smmukhdlli kettddaddrimd atnu israyelrnu badhisi dnu. ag davidnu devrige-nanu i kary madiddinn mhapapiyagiddene; adre ninu dydimd ninn sevkn akrmvnu prihrisu; nanu idrlli buddhihinvagi nde denu amdnu. ag krtnu davidn drsiyad gadnige heliddenmdre - ninu davidn blige heugi avn smgd mat nadi-krtnu hige heluttane, muru kary glnu ninn mumde iduttene; nanu ninge maduv hage avuglli omdnu arisikeu emdu helu. hageye gadnu davidn blige bmdu avnige-krtnu hige heluttane, muru vrusgl brvnnadru illve ninn strugl ktiy httiukeullagi muru timglu ninn verigl mumde nasheumduvddnnadru illve krtn dutnu israyelin smst mereglliyu desdliyu krtn kti embuv vyadhiymd nasvaguvddnnadru ninu arisikeu. addrimd nnnnu klui sidatnige nanu helbekad prtyuttrvenu neudikeu amdnu. ag davidnu gad nige-nanu bhu ikktinlli iddene. krtn keylli biluttene; yakmdre atn krneyu bhlvagiruvdu; adre mnsyn keylli billarenu amdnu. hageye krtnu israyelin mele vyadhiyru kluhisidnu; ag israyelinlli epptu savir jru sttuheudru. id lde yerusalemnu nasmaduvdkke devru dutnnu kluhisidnu. avnu nasmadu vdnru krtnu neudi a kedigeusk psca tapptu nasmaduv dutnige-saku; ninn keynnu himdege amdnu. adre krtn dutnu yebusiynad ornann knnd bliylli nimitidnu. ag davidnu tnn knngvnnetti bhumigu askakku mdhydlli nimitiruv krtn dutnnu kmdnu; avn keylli yeru lemin mele cacidd bicukkti itu. ag davidnu israyelin hiriyru geuni ttuglimd mucceikeumdvragi meure kelagi biddru. davidnu devrige-jrnru lekk madlu ajnapisidvnu nanllve? nane papvnu madi i kettddnu madiddene. adre kuriglad ivru madiddenu? nnn devrad krtn, dydimd ninn ke nnn meleyu nnn tmdey mney meleyu irli. adre ninn jru badhepduv hage avr mele bed amdnu. ag krtn dutnu gadnige-davidnu heugi yebusiynad ornann knndli krtnige blipthvnu ktuv hage davidnige helu amdnu.

gadnu krtn hesrinlli helid matin prkar davidnu heudnu. adre ornannu geudhiynnu tulisuttiru vag himdkke tirugi dutnnnu kmdddrimd avnu avn smgd idd avn nalku mmdi kumarru adgikeumdiddru. davidnu ornann blige bmdag avnu drstisi david nnnu kmdu kndimd heurtu davidn mumde meure kelagi nelkke addbiddnu. ag davidnu ornannige-i badheyu jnrnnu bittu heuguv hage nanu krtnige bli pithvnnu ktisuvdkke i knd sthlvnnu purn krykke nge keudu amdnu. ornannu davidnige-ningagi tkkeu; arsnad nnn odeynu tnn drstige uttmvaddnnu madli. igeu, dhnbligeuskr ettugltnu ktigegli geuskr hmtiy batimuttugltnu ahard arpnegeuskr geudhiynnu keuduvd llde smstvnnu keuduvenu amdnu. adre arsnad davidnu ornannige-hagll, adnnu purn krykke keumdukeullutene; yakmdre krtnigeuskr ninndnnu nanu tkkeullenu; summne bmd dhnbligltnu nanu arpisuvdill amdnu. hageye davidnu ornannige a sthlkkeuskr aru nuru sekel tuk bmgarvnnu keuttnu. davidnu alli krtnige blipithvnnu ktisi adr mele dhn bligltnu smadhand bligltnu arpisi krtnnnu bedikeumdn. ag atnu akasdimd dhn blipithd mele agniymd av nige prtyuttrkeuttnu. ag krtnu dutnige heliddrimd avnu tnn kttiynnu adr oreylli tirugi hakidnu. krtnu yebusiynad ornann kndlli tnge prtyuttr keuttnemdu davidnu kmdag avnu alli bligltnu arpisidnu. arny dlli meuseyu madid krtn gudarvu dhnblipithvu a kaldlli gibyeunin unnt sthldlli iddvu. adre davidnu devr htir vicarislru adr blige heug larde iddvu; yakmdre avnu krtn dutn ktii nimmitt hedridnu.

22

ag davidnu - krtnad devr mneyu israyelin dhn-bl pithvu ide amdnu. davidnu israyelin desdliruv pr dessthrnnu kudislru heli devr mneyennu ktisuvdkke kettne kllugltnu kdiiyuv hage kutigrnnu nemisidnu. idllde davidnu baglul kdgltnu jeudisuvdkke bekad meulegligeuskr heccad kbbinvnnu lekkvill dstu heccad tamrvnnu siddhmadisidnu; lekkvilldstu devdaru mrgltnu siddhmadid sidnu; cideunyr turyru davidnige heccagi devdaru mrgltnu tmdru. id llde davidnu-nnn mgnad seuleumeu nnu hudugnagiyr mrduvadvnagiyr iddane; krtnige kttbekad mneyu smst desgilli kirtiyllyi saumdryd llyi adhik ghn-vagirbeku; nanu ad kkeuskr id siddhmaduvenemdu helidnu. addrimd davidnu sayuvdkkimt mumce bh-lvagi siddhmadidnu. ag tnn mgnad seuleumeunnnu kre kluhisi israyelin devrad krtnige mne ynnu ktislru avnige ajnapisidnu. davi dnu heliddenmdre-nnn mgne, nanu nnn devrad krtn namkke mneyennu ktis bekembdu nnn hrdydlli itu. adre krtn nimd ngumtad vakyvenmdre-ninu bhu rktvnnu celliddi; mhayud-dhgltnu madiddi; ninu nnn hesrige mneyennu ktis-bed; yakmdre ninu nnn smmukhdlli bhumiy mele bhl rktvnnu surisiddi. igeu, sma dhanvull mnusynagiruv obb mgnu ninge hutuvnu; suttliruv avn smst struglind nanu avnige smadhanvnnu keuduvenu. av nige seuleumeunnebm hesraguvdu; avn divsgllli nanu israyelige smadhan vnnu visramtiynn keuduvenu. avnu nnn namkke mneyennu ktisuvnu. avnu nnn mgnagiruvnu, nanu avnige tmde ya-

giruvnu; israyelin mele avn rajyd simhasvnnu yug yugamtrkku sthirdisuvnu. ig nnn mgne, krtnu ninnnu kuritu helid prkar ninu sphlvnnu heum-duv hageyu ninu ninn devrad krtn mneyennu ktisuv hageyu atnu ninn smgd irli. adre krtnu ninge buddhiynnu grhikeynnu keudli; israye ltnu kuritu ninge ajnapisi; ninn devrad krtn nyayprmanvnnu ninu kekeulluv hage krtnu israyeltnu kuritu meusege ajnapisid nemgltnu nyaygltnu kekeu llru ninu ja-grteyagiru; ag sphlvnnu heumduvi. blvagiru, drd-hvagiru; bhypd bed, hedrbed. igeu, nnn kst sthitiyllyi nanu krtn mnegeuskr omdu lks bmg rd tlamtugltnu htu lks belliy tlamtu gltnu lekkvilldstu tamrvnnu kbbinvnnu siddhmadiddene; adu bhlvayitu. hageye mrgltnu kllugltnu siddhmadiddene. ninu avuglige heccagi serisbhudu. idllde ninn bliylli kelsdvru kllu kelsdvru kllu kutigru bdigiyvru smst vividh kelsd prvinru anek mmdi iddare. cinn, belli, tamr, kbbin lekkvilldstu ide. eddu kelsmadu; krtnu ninn smgd irli. idllde davidnu tnn mgnad seuleu meunnige shay madlu israyelin prdhanrige ajnapisi heliddenmdre-nimm devrad krtnu nimm smgd illveu? ella kdeylli ninge visramti keuttiddan llveu? niscyagi atnu desnivasigltnu nnn keylli oppisiddrimd desvu krtn mumdeyu tnn jnr mumdeyu svadhin vayitu. nimm devrad krtnnnu hudu klu nimm hrdyvnnu prannu oppisi krtn odmbdikey mmjused devr pri suddh patregltnu krtn namkke ktislpdv mneyeulge truv hage eddu krtnad dev rige prisuddh sthlvnnu ktisiri amdnu.

23

hige davidnu muduknagiyr divsglu tumbidvnagiyr iru vag tnn mgnad seuleumeunnnu isra yelin mele arsnnnagi madidnu. id llde tanu israyelin smst prdhanrnnu yajkrnnu leviiyrnnu ottugiddisi br madidnu. leviiyr muvtu vrus praydvru meudlugeumdu lekkislpiddru. avr purus lekvu tle tley prkar muvttemtu savir vagittu. ivrlli ipptnalku savir mmdi krtn mney kelsvnnu ndisuvvrageiddu; aru savir mmdi paruptygarru nyayadhi ptiglu ageiddu. idllde nalku savir mmdi dvarpalkrageiddu; nalku savir mmdi stutisuvdkke davidnu siddhmadid vadyglind krtnnnu stutisidru. gerseunnu kehatnu merariyr emb leviiy mkkllli avrnnu vrgglagi davi dnu vib-hagisidnu. gerseunyrlli lddannu sivmea: lddann kumarru - mukhystrad yehielnu jetamnu yeuvelnu emb muru mmdiyu. simmiy kumarru se-leumeu tnu hjiielnu harannu emb muru mmdiyu. ivru lddann pitrgllli mukhystrad ragiddu. simmn kumarru-yhtnu jinnu yeyusnu beriynu. simmn i nalku mmdi kumarrlli yaltnu mukhysthnu. jijnu erdneynagiddnu; adre yeyus nigu beriynigu bhl mmdi mkklu ill ddrimd ivru tmm tmdey mneyelli omde lekvagi enislpiddru. kehatn kumarru-amramnu, icha rnu, hebreunnu, ujiiyelnu emb i nalku mmdiyu. amramn kumarru -areunnu meuseyu; areunnu yug yugamtrkku krtn mumde dhp sudu vd-kku atnige sevemaduvdkku atn hesrinlli asirvidisuvdkku tanu tnn kumarru yugyugamtrgliku ati pri suddhadvugltnu prtisthemaduvdkku prtye kislpt-tnu. devr mnusynad meusey kumarru leviiy geu-

trdlil lekkislpttiddru. meusey kumarru–gerseumnu eli yejernu. gerseumn kumarrlli sebu velnu mukhysthnagiddnu. elijejern kumarru – mukhysthnad rehbynu. ivn heurtagi elijejernige bere kumarrill; adre rehbyn kumarru bhl mmdid iddru. icharn kumarrlli seumeutnu mukhysthnagiddnu. hebreunn kumarrlli yeriy meudneyvnu, amrynu er dneyvnu, yhjiiyelnu murney vnu, yekmmamnu nalkneyvnu. uiji yeln kumarrlli viaknu meudneyvnu, issiynu erdneyvnu. merariy kumarru–mhliyu, musiyu. mhlly kumarru–ellajar, kisinu; ellajar stnu. avnige kumarrill, kumarteyru matr iddru; avr sheudrrad kisin kumarru avrnnu tegedukeumdr. musiy kumarru– mhllyu eder yeremeut i muru mmdid. ivru tmm pitrgl vmsd prkarvagi leviy kumarragiddru; ivru tmm hesru glimdlu tmm tleglimdlu enislpttidd tmm pitrgllli mukhysthragiddru; ippttu vrus praydvru meudlugeumdu krtn mney sevegeuskr kels madidru. avru yug yugamtrkku israyelinlli vasisivu hage israyelin devrad krtnu tnn jnrige visramtiynnu keuttiddane emdu davidnu heli leviyrnnu kuritu avru gudarvnnu adr sevegeuskr adr patreglennu innu mele heuruv kelsvillvemdu heliddnu. davidn kdematugl prkar leviyru ippttuvrus meudlugeumdu adkke melptt praydvru lekkislpttiddru. krtn mney sevegeuskr amglgllliyu keuthdigl liyu smst prisudhdhavadvrglennu prisuddh maduvdrlliyu krtn mmdird sevey karydlli smmukhd reutti arpne bliy nyvad hittu huli illd reutti bamdliylli madidd enneylli krididdkkeskrvru smst vividh altegeuskrvru areunn mkkllige nemkvagittu. idllde udykald lliyu saymkaldlliyu nimtu krtnnnu keumdaduvdkku stutisuvdkku krtn mumde nirmtrvagi avrige ajnapisid kttley prkarvagi sbbt divsgllliyu amvasye gliliyu nemkvad hbgllliyu lekkd prkar ella dhnbliglennu arpisuvdkku krtn mney seveylli sbhey gudarv kavliynnu prisudhsthand kavliynnu tmm sheudrrad areunn kumarr ajneynnu kekeulluvdkke avrige nemkvagittu.

24

areunn kumarrlli vrgglagi vibhagisidvru ivre. areunn kumarru–nadabnu abihuvu ellaja rnu itamarnu; nadabnu abihuvu tmm tmdegimtm mumce sttu mkkllilde iddd rimd ellajarnu itamarnu yajk sevemadidru. addrimd davidnu ella jarn mkkllli cadeuknigu itamarn mkkllli ahimelekknigu avr seveylliruv vicargl prkar vrgglennu vibhagisidnu. itamarn kumarrigimt ellajarn kuma rrlli mukhysthru heccagiddrimd avru higeye vibhagislpttiddru. ellajarn kumar rlli tmm pitrgl mney prkar hdinaru mmdid mukhysthru. itamarn kumarrlli tmm pitrgl mney prkar emtummdid mukhy sthru. ivru avr smgd beretiddu citu glimd vibhagislpttiddru; prisuddh sthand prdhanru devik karygllli prdhanru ellajarn kumarrimdlu itamarn kumarrimdlu iddru. idllde leviyrlil obbnadmth netelnr ngnad lekhkna dmth semaynu arsn mumdeyu prdhan yajknad cadeuknu, ebyatarn mg nad ahimeleknu, yajkr leviyr pitrgl mukhysthr mumdeyu a vrggl pttiyennu brednu. ellajaryr omdu vrgdvrad nmtr itamaryr omdu vrgdvru sevis bekemdu nemisidru. ella vrggl srti ynnu citinimdle geuttumadidru. meudlne citu

yeheuyaribnige bmtu, erdneynu yedaynige murney ydu harimnige, nalkneydu seyeurim nige, aidneydu mlikiynige, arneydu miyyaviannige, elneydu hkkeucnige, emtneydu abiyinige, ombhttneydu yesuvnige, httneydu sekynige, hnneumd neydu elyasibnige, hnnerdneynu yakimnige, hdimurneydu huppnige, hdinalkneydu ephebabnige, hdinedne ydu blgnige, hdinarneydu immernige, hdinelneydu hejirnige, hdinemtne ydu hppiccecnige, htteumbhttneydu pethynige, ippttneydu yehejkelnige, ipptteumhdneynu yakinnige, ipptte rdneydu gamulnige, ippttmurne ydu delaynige, ippttnalkneydu majy nige. ive israyel devrad krtnu tmm tmdeyad areunnige ajnapisid hage avn kekelge tmm tmm kttlegl prkar krtn mneylli sevemaduvdkke brbekad avr niymglu. leviy mikkad kumarrlli yarmdre, amramn kumarrlli subayeln; suba yeln kumarrlli yehdeyahn. rehby nnnu kuritu enmdre, rehbyn kumarrlli issiynu meudneyvnu. icharrlli seumeutnu meudneyvnu. seumeu tn kumarrlli yhtnu. hebreunn kumarrlli yeriyynu meudneyvnu, er dneyvnu amrynu, murneyvnu yhjiiyelnu, nalkneyvnu yekmma mnu. uijiyeeln kumarrlli viaknu; viakn kumarrlli saviarnu. viakn sheudrnu issiynu; issiyn kumarrlli jekrynu. merariy kumarrlli mhlly ynu musiyu; yajyn mgnu beneu nnu. merariy kumarrlli yajynige beneunnu seuhmnu jkkurnu ibriynu emb kumarriddru. mhllyinige ellajarnu huttidnu; avnige kumarrill. kisinnu kuritu enmdre, kisin mgnu yerhmelnu. musiy kumarru–mhllyu edernu yerimeutnu; ivru tmm pitrgl mney prkar leviyr kumarragiddru. ivru hageye arsnad davidn smmukhdlliylu cadeuknu ahimeleknu yajkr mtu leviyr pitrgl mukhysthru, ivr smmukhdlliylu areunn kumarrad tmm sheudrrigeduragi mukhysthrad pitrglu tmm cikk sheudrrigeduragi cituglennu hakidru.

25

idllde davidnu senyadhiptiglu asaph heman yedutun ivr kumarrlli kinnri vine talglimd prvasidlu tkkvrnnu sevege prtyekisidru. mtu kelsdvr lekkvu avr sevey prkar vagittu. avru yarmdre, asaphn kumar rlli jkkurnu yeusephnu netnyu asre lnu; ivru asaphn kumarru; ars ajney prkar asaphn kekelge prvasidivru. yedutunn kumarrlli gedlynu, ceriyu, yesaynu, hsbynu, mttitynu i aru mmdiyu; tmm tmdeyad yedutunn kekelge kinnriglimd krtnnnu keumdaduvdkku stutisuvdkku prvasidivru. hemann kumarrlli bukkiynnu, mttynnu, uijiye lnu, sebuvelnu, yerimeutnu, hnnynu, hnaniyu, eliyatnu, giddliyu, reum mtiyejru, yeusbekasnu, mlleutiynu, heutirnu, mhjiyeutnu. ivrellru devr karygllli keumbu udv arsn drsiyad hemann kumarru. devru heman-nige hdinalku mmdid kumarrnnu muru mmdid kumarteyrnnu keuttu. arsnu asaphnigu yedutunnigu hema nnigu ajnapisid prkar ivrellru devr mmdird sevegeuskr krtn mneylli tal vine kinnriglimd haduvdkke tmm tmdey kekelge iddru. higeye avr lekkvu krtn hadugllli beudhislptt smst prvinr lekkvu, tmm sheudr shittvagi innu embhttemtu mmdiyagiddru. idllde hiriyru kiriy hageyu sisynu beudhkn hageyu vrggkeduragi vrgdvru cituglennu hakidru. asaphni

adre israyel mikklu tmm lekdd prkarvagi higeye id-
dru; hegmdre, mukhysthrad pitrglu shsrglgu stglgu
adhiptiglu. vrusd ella timglu gilli prtí timgl olge
heugi bruv vrg gl karygilli arsnnnu sevisid avr parup-
tygaru prtí vrgkke ípptnalku savir mmdiyagid-
vru. meudlne timgligeusr meudlne vrgd mele
jbdiyeln mgnad yaseu bbamnu; avn vrgdlli íppt-
nalku savir jnru. meudlne timglin senyd smst
adhiptigllidd mukhynadvnu percn mkk llli obb-
nagiddnu. erdne timglin vrgd mele aheuhynad

deudeyu; avn vrgdlli mikleutnu nayknagiddnu; avn vrgdlli ipptnalku savir jnru. murne timglin senyd murne adhiptiyu mukhy nagiruv yeheuyadn mgnad bona ynu; avn vrgdlli ipptnalku savir jnru. i benaynu muvvtu mmdiylli prakrmsaliyadvnagi muvvtu mmdiy mele mukhysthmagiddnu; avn vrgdlli avn mgnad avmeajabadnu iddnu. nalkne timglin nalknevnu yeuvabn sheu drnad asahelnu; avn truvay avn mgnad jebdynu; avn vrgdlli ipptt nalku savir jnru. aidne timglin aidne adhiptiyu ijarahnad smhutnu; avn vrgdlli ipptnalku savir jnru. arne timglin arneyvnu tekeuviynagiruv ikkesn mgnad irnu; avn vrgdlli ipptnalku savir jnru. elne timglin elneyvnu ephrayamn mkkllli obb nagiruv peleunyad helecnu; avn vrg dlli ipptnalku savir jnru. emtne timglin emtneyvnu jerhiyrlli obb nagiruv husatynad sibbekeyu; avn vrg dlli ipptnalku savir jnru; ombhtne timglin ombhtneyvnu benyaviannyrlli obbnagiruv anteutynad abiyejernu; avn vrgdlli ipptnalku savir jnru. htne timglin htneyvnu jerhiyrlli obbnagiruv neteuphdvnd mhreyu; avn vrgdlli ipptnalkusavir jnru. hnneumdne timglin hnneumdneynvnu ephrayamn mkkllli obbnagiruv pirra teunyad benaynu; avn vrgdlli ipptnalku savir jnru. hnerdne timglin hnerdneynvnu otniyel n mkkllli obbnagiruv neteuphdvnd heldeyu; avn vrgdlli ipptnalku savir jnru. israyelin geutrgl mele iruv vrur yarmdre, rubenyr nayknu jikriy mgnad eliyejernu. simeyeunyrige makn mgnad sephthyu. leviyrige kemu veln mgnad hsbynu. areunyrige hadeuknu; yehudnige davidn sheu drlli obbnagiruv elihuvu; isakarnige viakayeln mgnad omriyu; jebu leunnige, obdyn mgnad ismaynu; nphtaliy geutrkke ajriyel n mgnad yerimeutnu; ephrayamn mkkllige ajjyn mgnad heuseynu; mnssey ardhgeutrkke pedayn mgnad yeuve lnu. gilyadinlliruv mnssey ardh geutrkke jekryr n mgnad iddeunu, benyaviann geutrkke abner mgnad ygsiyelnu. dann geutrkke yeru hamn mgnad ajrelnu. ivre isra yelin geutrgl prdhanru. adre davidnu ipptu vrusgleulge iddvr lekktkkeullillil. yakmdre isra yelyrnnu akasd nkstrgl hage heccagi maduvenemdu krtnu helididnu. ceruyl mgnad yeuvabnu enislu armbhi sidnu; adre israyelige vireudhvagi devr raudrvu bmdddrimd avnu purti geulisillil; a lekkvu arsnad davidn vrtamtgl pustkdlli serillil. arsn beukksgl mele adiyeln mgnad ajmavetnu iddnu. heulgllliyu pttngllliyu gramgllliyu gdi sthl gllliyu idd ugrangl mele ujji yn mgnad yeunatannu iddnu. heuldlli vyvsay maduv kelsdvr mele kelubn mgnad ejriyu iddnu. bhl drakse teutgl mele rama urin simmnu iddnu; alegeuskr drakse teutgl phld mele sipmiynad jbdyidnu. tgginlliruv ippe mrgl meleuy atti mrgl meleuy gederurinvnad balhanannu iddnu; enney ugrangl mele yeuvasnu iddnu. sareuninlli meysisuv dngl mele sareuninvnad sitre iddnu; tgguglliruv dngl mele adley mgnad saphatnu iddnu. omtegl mele iruvvnu isma yelynad obilnu; kttegl mele iruvvnu mereuneutinvnad yehdeynu. kuri mmdegl mele iruvvnu hgriynad yajijnu. iverllru arsnad davidn svasthyd mele prdhanragiddu. idllde davidn cikppnad yeunatannu ghrikeyullvnagi aleucneyull lekhhknu agiddnu. hkmeunnad yehiye lnu arsn kumarr smgd iddnu. arsn aleucnegarnu ahiteuphelnu, arsn sne-

hitnu arkiynad huseyu. ahi teupheln truvay benayn mgnad yeheuyadvnu ebyatarnu. arsn senyd adhiptiyu yeuvabnu.

28

davidnu israyelin smst prdhanrad geutrgl prdhan rnnu vrgvrgvagi arsnnnu sevisuv sbhegl prdhanrnnu shsradhptiglennu stadhiptiglennu arsn svasthyd meleuy avn kumarr svasthygl meleuy iruv prdhanrnnu adhihariglennu prakrmsali glennu surnnu yerusalemige kudi br madidnu. ag arsnad davidnu eddu nimitu helidenmdre-nnn sheudre, nnn jnre, nnn matu keliri, krtn odmbdi key mmjused nimittvagiyu nmm devr padpithd nimittvagiyu visramtiyad mneyynnu nanu ktislu mnsagiddu ktuvu key nimitt siddmadidenu. adre devru nnge-ninu nnn hesrige mneyynnu kttbed; yakmdre ninu yuddhd mnsynagiddi; rktvnnu celliddi amdnu. adre israyelin krtnad devru emdemdigu israyelin mele arsnagirlu nnn tmdey mney smstrimd nnnnnu adukeumdnu. yakmdre nanu nayknagirlu yehudnnu yehu dn mneylli nnn tmdey mneyynnu adu keumdu nnn tmdey kumarrlli nnnnnu smst israyelin mele arsnag madlu citt vullvnagiddnu; krtnu nnge anak kuma rnnu keuttiruvag nnn smst kumarrlli israyelin melagi krtn rajyd simha snd mele kulitukeullvdkke nnn mgnad seuleumeunnnu adukeumdnu. atnu nnn smgd-ninn mgnad seuleumeunnu tanennn mneyynnu amglglennu ktisuvnu; avnnnu nnge mgnagirlu adukeumdenu. nanu avnige tmdeyagiruvnu. idllde iginmte nnn ajneglennu nyayglennu avnu ndislu drdhvagiddre avn rajyvnu yug yugamtrkku sthirpdisuvnu amdnu. ad drimd nivu i uttmvad desvnu svadhin madikeumdu adnu nirmtrdlli nimm tru vay iruv nimm mkkllige badhyteyagi keuduv hage krtn sbheyad smst isra yelin smmukhdllliyu nmm devr keluvike ylliyu nimm devrad krtn ajneglennella huduki kekeulliri. idllde nnn mgnad seuleumeunne, ninu ninn tmdey dev rnnu tilidnu atnnu purnhrdydimdlu purnprandimdlu sevisu. krtnu skl hrdyglennu seudhisi yeucnegl klpney nnella tilididdane. ninu atnnu hudukidre atnu ninge sikkuvnu; ninu atnnu bittu bittre atnu ninnnnu emdemdigu teuredubidu vnu. addrimd jagrteyagiru; yakmdre krtnu prisuddh sthankkeuskr mneyynnu ktislu vdkke ninnnnu adukeumdiddane; ninu drdhva giddu adnu madu amdnu. ag davidnu tnn mgnad seuleu meunnige - dvaramgl madriynnu adr mneglu, ugranglu, melin keuthdi glu, amtrmgd keuthdiglu, krpasnd sthanvu, krtn mney amglgu, suddlu vr keuthdiglad krtn mney ugran glu, prtiste madidvugl ugranglu, atm dimd tngumtad ivugl smst madri ynnu keuttu. idllde yajkr levi yr vrggligeuskrv krtn mney sevey smst kelskkeuskrv krtn mne ylliruv sevemaduv smst patregli geuskrvu kttle keuttu. skl vidhavad sevege smst bmgard samanugligeuskr bmgarvnu sklvidhavad sevege smst belliy samanugligeuskr belliyvnu tugi keuttu. bmgard dipstmbhgligeuskr rvu adr bmgard dipgligeuskrvu omdeumdu stmbhkeuskr tukmadi keuttu. hageye belliy dipstmbhgligeuskr dip stmbhkku adr dipgligu omdeumdu dip stmbhd

kelsd prkar tukmadi keuttnu. a prkarve sm-mukhd reuttigl mejugli geuskr omdeumdu mejige tugikeuttnu; bellii mejugligeuskr hageye belliiynnu tugikeuttnu. ade prkar mulluglu patreglu hujeglu ivugligeuskr ceukk bmgarvnnu keuttnu. bmgard bttlugli geuskr omdeumdu bttligeuskr adr tukvagiyeu bellii omdeumdu bttligeu skr adr tukvagiyeu keuttnu. idllde dhuppithkkeuskr bmgarvnnu rekkeglennu cacikeumdu krtm odmbdikey mmjus vnnu mucuv kerubigl rthd madrigeuskr bmgarvnnu tugikeuttnu. krtm tnn ke nnn mele irisi i madriy kelsglennella nnge tiliyuvnte madidnu amdnu. davidnu tnn mgnad seuleumeun nige heliddenmdre-ninu blgeumdu drdh ptu madu; bhypdbed, hedrbed; yakmdre nnn devragiruv krtmad devru ninn smgd iruvnu. krtm mney sevey karyvnnella ninu tirisuv vregu atnu ninnnnu visrjisuvdill, ke biduvdill. igeu, krtm mney smst sevegeuskr yajkr leviiy vrgglumtu. ella kel skku ella sevegu purn mnssullmth jnauvullmth prt mnuysyn ninn smgd iruvnu. idllde prdhanru skl jnru ninn matugligella kivigeuduttare.

29

idllde arsnad davidnu smst sbhege heliddenmdre – devru obbnne adukeumd nnn mgnad seuleu meunnu cikknagiyeu mrdvagiyeu iddane. adre kelsvu deuddu; i armne yu mnuysrigeuskrvll, krtmad devri geuskrve. adre nanu nnn smst sktiyimd nnn devr mney nimitt bmgard kels kkeuskr bmgarvnnu bellii kelskkeuskr belliiynnu tamrd kelskkeuskr tamrvnnu kbbind kelskkeuskr kbbinvvnu mrd kels kkeuskr mrvnnu neduv nimitt geumedhik klluglennu kadige bnnvadmth citrvadmth klluglennu skl amulyvad klluglennu amrt sileglennu bhlvagi sid-dhmadidene. idllde nnge nnn devr mney mele priti iruvrimd nanu prisuddh mnegeuskr siddhmadid el-ladr heurtu nnn svsthitiiymd bmgarvnnu belliiynnu nnn devr mnege keuttidene. mnegl geudeglennu heudgisu vdkke ophir bmgardlli muru savir bmgard tlamtuglennu elu savir ceukk bellii tlamtuglennu bmgarvnnu bmgard kelskku belliiynnu bellii kelskku ke kelsdvrimd maduv ella kelskku keutti ddene. idllde imdu tnn seveyannu krtnige oppisuvvnu yaru amdnu. ag pitrgl prdhanru israyel geutrgl prdhanru shsrgl stgl adhiptiglu arsn kelsd ymanru istpurvk-vagi kanikeglennu tmdu krtm mney sevegeuskr bmgard dlli aidu savir tlamtuglennu belliiylli httnu savir tlamtuglennu tamrdlli hdi nemptu savir tlamtuglennu kbbindlli lks tlamtuglennu keuttru. idllde yar bliylli amuly rtnglu iddveu avru gerseunynad yehiyeln key-imd avu glennu krtm mney beukskkke keuttru. ag jnru smteusvagi kanikeglennu arpisiddrimd jnru smteuspttru. avru purn mnssinimd mnhpurvkvagi krtnige arpisidru. arsnad davidnu mha smteus-drimd smteuspttru. ag davidnu smst kutd mumde krtnnu keumdari heliddenmdre – nmm tmde yad israyelin devrad krtne, ninu yugyugamtrglind yu-gyugamtr gligu stutislpduvvnagiddi. krtne, deud-dstikeyu prakrmvu saumdrivu jvu mhimeyu ninnde; akasglilliyu bhumiyllyu iruvdella ninnde. krtne, rajyvu ninndu; ninu smstkku tleyagi unntvagiddi. aisrvyvu ghnuv ninn bli yimd bruttde. ninu sm-

stvnnu aluvat nagiddi. sktiyu prakrmvu ninn keylli ave. ellrigu deuddstikeynnu blvnnu keuduvdkke ninn keylli ade. addrimd nmm devre, navu ninnnnu stutisi ninn mhime yull namvnnu keumdadutteve. adre navu i prkar istpurtyagi arpisuvdkke sktiynnu heumdlu nanestrvu? nnn jnru estrvru? yakmdre smstvu ninnimldre; ninu keuttdenne ninge arpisidevu. navu ninn smmukhdlli nmm smst pitrgl hage prdessthu prvasiglu agigdeve. bhumiye mele nmm divsglu nerlin hage ave; neleyu ill. nmm devrad krtne, ninn prisuddh namkkeuskr ninge mneynnu kttislu navu siddhmadid i rasiyella ninnimld bmdddu; smstvu ninndu. nnn krtne, ninu hrdivvnu seud-hisi ytharthvadru gilli smteusvagiddi emdu nanu blenu. nanu ytharthvad hrdivymd ivuglennu mnhpurvkvagi arpisidene. idllde illi ruv ninn jnru ninge mnhpurvkvagi arpi suvdnnu ig smteusvagiyu kmdenu. nmm pitrglad abrhak, isak, israye lin devrad krtne, idnnu ninn jnr hrdiv yeucnegl bhavneylli nirmtr vagi kapadi avr hrdivvnu ninge siddh madu. idllde ninn ajneglennu saksiglennu kttleglennu kekeullu sm-stvnnu madlu nanu yavdkkeuskr siddhmadidene a armneynnu kttislu nnn mgnad seuleu meunnige purn hrdivvnu keudu amdnu. davidnu smst sbhege-ig nimm devrad krtnnu stutisiri amdnu. ag sbhegyvrellru tmm pitrgl devrad krt nnnu stutisutta tmm tleglennu bagisi krtnnu arsnnnu aradhisidru. idllde marne divsdlli avru krt nige bliglennu vd-hisi krtnige dhnbliglennu arpisidru. savir heuriglennu savir tgru glennu savir kurimriglennu avugl pand arpneglennu smst israyeligeuskr bhlvagi bliglennu arpisidru. a divsdlli mhasmteusdimd krtm mumde timdu kudidru. erdne sari davidn mgnad seuleumeunnnu arsnnnagi madi krtm mumde avnnnu nayknagiyeu cadeuk nnnu yajknagiyeu abhisekisidru. ag seuleumeunnnu tnn tmdeyad davidnige bdlagi arsnagi, krtm simhasnd mele kulitukeumdu sphl heumdidnu. smst israyelru avnige vidheydradu. ella prdhanru prakrmsaliglu arsnad davidn smst kumarru arsnad seuleu meunn kelge oppisikeuttru. idllde krtnu smst israyelin smmukhdlli seuleumeunnnu adhikvagi heccisi israye linli avnigimt mumce idd yav arsnigadru illdmth rajyd mhimeynnu avnige keuttu. i prkar isyn mgnad davidnu smst israyelin mele alidnu. avnu israyelin mele alid divsglu nalvttu vrus. elu vrus hebreuninlli alidnu; muvttmuru vrus yeruslemiinli alidnu. avnu dinglu tumbidvnagi aisvrydimldu ghndimldu tumbtpptu olle vrddhpraydlli sttuheudnu. avnige bdlagi avn mgnad seuleumeunnnu alidnu. adre arsnad davidn kriyeglu meudlinmd keuney vrege avn smst alikeyu avn prakrmvu avn meleyu israyelin meleyu desgl smst rajygl meleyu gtisid kalglu igeu, drsiyad smuveln pustk dliyu prvadiyad natann pustk dliyu drsiyad gadn pustkdliyu brylpttve.

davidn mgnad seuleumeu nnu tnn rajydlli bgeumdn. avn devrad krtnu avn smgd iddu avnnnu adhikvagi heccisidnu. seuleumeu nnu smst israyelyreudneyu shsr stadhigtigleudneyu nyayadhiptigleu dneyu prdhan pitrgleudneyu israyelinliruv smst prbhugleudneyu mat nadidnu. hige avnu avn smgd smst sbheyvru gibyeuninliruv unnt sthlikke heudru. krtn sevkna meuseyu arny dlli madid devr sbhey gudarvu allittu. davidnu krtn mmjusvnnu kirytya riminimd tanu adkkeuskr siddhmadid sthlikke tegedukeumdu bmdiddnu. yakmdre avnu yerusalemilli adkkeuskr dereynnu haki siddnu. idllde hurn mgnad uri yn mgnad beclelnu madid tamrd blipithvnnu krtn gudarv mumde ittnu. seuleumeunnu sbheyu adr mumde vicarisuttiddru. ag seuleumeunnu sbhey gudarv bliylli krtn mumde iruv tamrpithd blige heugi adr mele shsr dhnblignnu arpisidnu. ade ratriylli devru seuleumeunni kanisikeumdu—nanu ninge keudbekaddnnu kelikeu amdnu. ag seuleumeunnu dev rige—ninu nnn tmdeyad davidnige bhu krpeynnu teurisi avnige bdlagi nanu aluvmt madidi. ig krtnad devre, nnn tmdeyad davidnige ninu madid vagdanvu sthapatvagi, lekkdlli dhuliy hage heccagiruv jnr mele nnnnnu arsnag madidi. nanu i jnr mumde heurdv hageyu bruv hageyu nnge jnavnnu tiluvlikeynnu keudu. i ninn mahajnke nyay tiristkvvu yaru amdnu. ag devru seuleumeunni—idu ninn hrty dlli idddrimdlu aisvryvnnu sthitiynnu ghnvnnu ninn strugl pravnnu heccad divsglennu ninu kelde nanu yar mele ninnnnu arsnagi madideneu a nnn jnrige nyay tirisuv hage jnavnnu tiluvlike ynnu ninu keliddrimd avu ninge keud lpttvu. idllde ningimt mumce idd arsgullu yarigu ildmth ninn truvay yarigu irdmth aisvryvnnu sthitiynnu ghnvnnu keuduvnu amdnu. truvay seuleumeunnu sbhey gudarvnnu bittu gibyeuninliruv unnt sthldimd yerus lemige bmdu israyelnnu alidnu. seuleumeunnu rthglennu rahutrnnu kудisidnu. avn rthglu savird nanuru rahutu hnnerdu savir, ivrnnu rthd ptngllyu yerusalemilli arsn bliylliyu irisidnu. arsnu yeru slemilli bellibmgarvnnu kllugl hageyu devdaru mrglennu tgginliruv ald mr gl hageyu madidnu. idllde seuleu meunnigeuskr aiguptdimd kudureglu sn bin nulu trlpttvu; arsn vrtkru i snbin nlennu krykke tegedukeumdu. hageye aiguptdimd omdu rthkke aru nuru belli sekelugl kryvagi tkkeumdu. omdu kuduregu nevrettu belli sekelugl kryvagi trisidru. i prkar hittiyr arsgullellu aramin arsgullellu avr mulkvagi trisikeumdu.

adre seuleumeunnu krtn hesrigeuskr mneynnu tnn rajy kkeuskr mneynnu ktisuvdkke tirma nisikeumdu; addrimd seuleumeunnu epptu savir heureheuvvnnu betdlli embhttu savir kdiyuvvnnu i kelsdvr melvicarkragirul muru savird aru nuru mmdiyinu lekkisi nemisidnu. id llde seuleumeunnu turin arsnad huramnige—vasvagiruv mneynnu tnge ktislu ninu nnn tmdeyad david-

nige devdaru mrglennu kluhisi avnigeuskr hege madidiyeu hageye nggu madu. igu, nnn devrad krtnige adnnu prtisthe maduvdkku atn namkke priml dhupvnnu suduvdkku nity smmukhd reutti geuskrvu sbbtugllliyu amavasyegll liyu israyelige nirmtrvagirul nemi sid nmm devrad krtn hbbgllliyu udykald saymkald dhnbligigeu skrvu atn namkke alyvnnu ktisuttene. nanu ktisuv alyvu deudddu; nmm devru skl devrugligimt deuddvngaddane. atnige mneynnu ktislu sktiynnu heumdi dvnu yaru? akasglu akasakasglu atnnu hidiylarvu; atn mumde yjn vnnu suduvdkke heurtagi atnige mneynnu ktislu nanu estrvnu? addrimd bmgar dlliylu belliyllyu tamrdliyu kbbin dlliylu rktvrn leuhitvrn nilvrn gllyu kelsvnnu madlu jnavullvna giyu nnn tmdeyad davidnu siddh madid yehud-dlliylu yerusalemilli ynnu bliylliruv grikeyvullvr smgd kettlu tiluvlikeyvullvagi yuvvnnu nnn blige kluhisu. idllde ninu illige devdaru mrglennu turayimrglennu sugmdhd mrglennu lebneuninimd nge kluhisu. lebneuninli mrglennu kdiylu ninn sev kru janragiddare. igu, ngeuskr mr glennu bhlvagi siddhmaduvdkke nnn sevkru ninn sevkru smgd iruvru. nanu ktisuv alyvu deudddagiyu ascryvadda giyu iruvdu. igu, nanu mrglennu kdiyv ninn sevkrige ippttu savir alte geudhiynnu ippttu savir alte jvegeudhi ynnu ippttu savir alte draksarsvnnu ippttu savir alte enneynnu keuduvnu amdnu. ag turin arsnad hiramnu prtyu trvnnu bredu seuleumeunni kluhisikrtnu tnn jnrnnu priti madiddrimd atnu ninnnnu avr mele arsnaglu madiddane emdu helidnu. idllde hiramnu krt nigeuskr mneynnu tnn rajykeuskr mne ynnu ktisuvdkke arsnad davidnige jnavullmth buddhiynnu grikeynnu tilu keumdmth mgnnnu keuttu, akasvnnu bhumi ynnu umtummadid israyelin devrad krtnu stutislpdli. ig nanu jnavmt nadmth grikeynnu tilidukeumdmth mnusu nnnu kluhisiddene. avnu dann kumarte gliliruv obbl mngagiddane; avn tmde turin mnusynu; avnu bmgar belli tamr kbbin kllu mr dhumrvrn nilvrn rktvrn narin vstr, ivuglli kelsvnnu maduvdkku kauslyvull ninn jnr smgdvu ninn tmdey nnn odeydu ad davidn kauslyvullvr smgdvu avnu tnge helid smst kleynnu grhisuvdkku bllvnagi ddane. ig nnn odeynu helid a geudhiynnu jvegeudhiynnu enneynnu draksa rsvnnu tnn sevkrige kluhisi. navu lebneuninli ninge bekadstu mrglennu kdidu teppgllyu smudrd margvagi yeuppkke tkkeumdu brutteve; ninu avug lnnu yerusalemige oyybhudu. seuleu meunnu israyel desdillid anydes sthrnnu lekkisidnu; tnn tmdeyad davidnu avrnnu lekkisid truvay tanu lekkisidnu; avru lkسد aivttmuru savird arunuru mmdid kmdubmdru. avrlli epptu savir mmdiyinnu heureheuvvdkku embhttu savir mmdiyinnu betdlli kllu kdiyv dkku muru savird aru nuru mmdid ynnu kelsdvr mele melvicarnegagiyu irisidnu.

ag seuleumeunnu yerusalemilli tnn tmdeyad davidnige krtnu kanisikeumd sthlvad meuriya bettd mele davidnu siddhmadid yebusi ynad ornann knल्ली krtn alyvnnu kttlu prambhisidnu. avnu tnn alieky nalkne

vrusd erdne timglin erdne divsdlli ktuvdkke arm-bhisidnu. devr alyvnnu ktuvdkke seuleumeunnu haki sid astivarglu emndre heudim altey prkarvagi adr udd arvttu meulvu agl ippttu meulvu. mumde iruv dvaramgl alyd agld prkar ippttu meul uddvagittu. mttn nur ippttu meul ettrvagittu. avnu adnnu ol-gede suddh bmgardimd heudigisidnu. avnu deudd alyvnnu turayi mrglimd mucci adnnu suddh bmgardimd heudisi adr mele khrjurd gidgltnu srp-niglnnu kettisi dnu. saumdryd nimittvagi amuly vad kluglimd a alyvnnu muccidnu. adr bmgarvu pry-imin bmgarvu. alyd teuleglnnu stmbhgltnu geude gltnu bagluglnnu avnu bmgardimd heudisi geudegl mele kerubigl citrglnnnu kettisidnu. idllde atiprisud-dhavad alyvnnu madidnu; adr uddvu alyd agld prkar ippttu meul; agl ippttu meulvagi ittu. avnu adnnu aru nuru tlamtugl suddh bmgardimd heudisidnu. adr mele glu aivttu sekelugl tuk bmgarddagiddvu. hageye melin keuthdiglnnu bmgardimd heudisidnu. atiprisuddhavad alydlli vicitr kelsvad erdu kerubigl prtime gltnu madisi bmgardimd heudisidnu. keru-bigl rekkeglu ippttu meul uddvagi ddvu. omdu rekkeyu aidu meulvagiddu al yd geude vrede mut-tittu; mtteumdu rekke aidu meulvagiddu inneumdu kerubiy rekkeyu vregu muttittu. hageye mtteumdu kerubiy rekkeyu aidu meulvagiddu alyd geudey vrede muttittu; inneumdu rekkeyu aidu meulvagiddu bere iruv kerubiy rekkege kudi keumdittu. i kerubigl rekkeglu ippttu meulgl vrede cacikeumdvu; avu tmm kalugl mele nimttu; avugl mukh glu olparsv-vagiddvu. tereynnu nil dhumn rktvrnglimdlu ny-vad narin vstrdimdlu madisi adrlli kerubiglnnu ma-disidnu. idllde avnu alyd mumde muv ttedu meul ud-dvad erdu stmbhgltnu madisidnu; omdeumdr tudiy mele aidu meul udd beudigeynnu ittnu. avnu de-veuktiy shandlliruv hage srp-niglnnu madi stmbhgl tudigl mele ittu nuru dalimbr hnngltnu madi srp-nigl mele irisidnu. mmdird mumde a stmbhgllli omdnnu blparsvdllyiu omdnnu ed parsvdllyiu nil-lisidnu; blparsvdllyi idd stmbhkke yakin emdu ed-parsvdllyidd stmbhkke beuvj emdu hesrittnu.

4

idllde avnu tamrd blpith vnnu madidnu. adr udd ippttu meul, agl ippttu meul, ettr httnu meul. avnu erkd smudrvnnu madisidnu; adu suttlagi i amcinimd a amcige httnu meul, adr ettr aidu meul, suttlite muvttu meul nullteyagittu. adr kelbhagdllyi suttlu ettugl rupgliddvu; avu omdeumdu meulkke httagi a smu-drdd suttlu iddvu. idu erk heuyylpduvag ettugl rup erdu salagi erk heuyy lpttidvvu. adu hnnerdu ettugl mele nimittittu. muru uttrkku muru pscimkku muru dksinkku muru purvkku neudu ttiddvu. a smudrvu avugl mele ittu, avugl himbhagglella olgagiddvu. adr dppvu nalku berlstagiyu adr amcu patrey amcin hageyu tavre puspde hageyu ittu; adu muru savir keulgl hidiyudagittu. idllde httnu teuttiglnnu madisi avugllli dhnbligeuskr arpisu vvuglnnu teuleyuv nimittvagi blparsv dlli aidnnu edparsvdllyi aidnnu irisi dnu. adre a smudrvu yajkrigeuskr teuleyuvdkke ittu. avugl madriy prkarvagi httnu bmgard dip-stmbhgltnu madisi mmdirdlli blgde aidnnu edgde

aidnnu irisidnu. hageye avnu httnu mejuglnnu madisi mmdirdlli blgde aidnnu edgde aidnnu irisidnu. nuru bmgard beuguniglnnu madisidnu. id llde avnu yajkr amglvnnu deudd amglvnnu amglgligeuskr bagluglnnu madisi smudrvnnu tamrdimd heudisi dnu. smudrvnnu purv bhagd bl parsv dlli dksinkke eduragi irisidnu. huramnu patreglnnu slikeglnnu beuguniglnnu madidnu. higeye hura mnu devr alykkeuskr arsnad seuleu meunnige madbekad karyvnnu madi tirisidnu. erdu stmbhgltnu erdu stmbh gl meliruv beudigeglnnu beudigegl mele muccuv erdu jalru hniteglnnu kmbgl meliruv erdu beudigeglnnu mucctckddad omdeumdu jalru hen-itkke erdu salu dalimbr kayiglnnu jalru hniteglige nanuru dalimbr kayiglnnu madidnu. idllde avnu adharglnnu adr mele iruv teuttiglnnu madidnu. omdu smudrvnnu adr kelge iruv hnnerdu ettuglnnu patreglnnu slikeglnnu keumdiglnnu avugl ella samanuglnnu arsnad seuleumeunnige avn tmdeyad huramnu heuleyuv tamrdimd krtn alykkeuskr madidnu. yeurdnin tggi nlli sukkeutig ceredkku nduve iruv jedimnnin sthldli arsnu avuglnnu erk heuyisidnu. hige seuleumeunnu i samanuglnnella bhlvagi madisidnu. a tamrd tuk tiliykuddstagittu. hige seuleumeunnu krtn alyd ella samanuglnnu bmgard dhupith vnnu smmukhd reuttiglnnu iduv meju gltnu suddh bmgarvad deveuktiy sthand mumde nyayd prkar httrid dip stmbhgltnu avugl dipgltnu huvu gltnu dipgl cimtegltnu bmgardimd amdre nirmilvad bmgardimd madisi dnu; ktrriglnnu beuguniglnnu sautu gltnu agnipatreglnnu suddh bmgardimd madisidnu. idllde aly prvesd sthlvu atiprisuddh shankkeuskrvagiruv adr amtrmgd bagluglu mmdird mne bagluglu bmgardvuglagiddvu.

5

hige seuleumeunnu krtn alykkeuskr madisid kelsvella mugisi tnn tmdeyad davidnu prtisthe madidd bellibmgarvnnu ella samanu gltnu devr alyd beukksgllyi ittnu. ag ciyeunemb davidn pt-tndimd krtn odmbdikey mmjusvnnu truv nimitt seuleumeunnu israyelin mkkl liruv prbhuglad tmdeglagiruv israye lin hiriyrrnu geutrgl yjman-rnnu yerusalemige kudi brmadidnu. ad drimd elne timglin hbbdlli israyelin mnusyrellru arsn blige bmdu kudidru. israyelin hiriyrellru bmdag levi yru mmjusvnnu ettikeumdr. odmbdi key mmjusvnnu sbhey gudarvnnu gudarldldd smst prisuddhavad patreglnnu tmdru; ivuglnnu yajkr leviyru tmdru. ag arsnad seuleumeunnu tnn blyllyi mmjusd mumde kudikeumdr israyel sbheyvrellru lekklislagd kuri gltnu dnglnnu bliyagi arpisidru. idllde yajkr krtn odmbdikey mmjusvnnu atiprisuddh sthlkke alyd deveukti shankke kerubigl rekkegl kelgidd adr sthlkke tmdubittu. kerubiglu mmju sd sthld mele tmm rekkegltnu cacikeumdi ddvu; hige ye kerubiglu mmjusvnnu adr keuluglnnu melinimd muccikeumdi ddvu. ag keulugl keuneuglu deveuktiy mumde mmjusdimd kanlpdud hage keuluglnnu elkeumdr. adre avu heurge kanlpdlill. adu alli imdin vregu iru ttde. israyel mkkl ugiuptdesdimd bmd nmtr krtnu avr smgd odmbdikey ynnu madidag

meuseyu heurebin bli ylli mmjusdeulge itt klin erdu hligeel heurtu adrlli mttenu irilli. idllde alli idd smst yajkru prisuddh vagiddu sdrigl prkar kayde idddrimd yajkru prisuddh sthldimd heur tag smgitgarragiruv leviyru asaph, heman, yedutun ivrellru avr mkklu sheudrru naru mdiynnu dhriisi keumdu stal vine kinnrignnu hididu bli pithd mudn parsvdlili nimtukeumdru; avr smgd nur ippttu mmdi yajkru tuturiglnnu udutta iddru. tuturi uduvvru smgitgarru krtnnu keumda dutta heuglutta ekvagi omde sbd madi dag tuturi tal meudlad git vadyglmd tmm sbdvnnetti-atnu olleyvnmdu atn krpeyu yugyugku iruvdemdu krtnnu kirtisuvag krtu alyvu meghdimd tumbllpttitu. meghd nimitt yajkru seve gagi nillarde iddru; krtu mhimeyu devr alyvnnu tumbittu.

6

ag seuleumeunnu-kargttllli vasvagiruvnemdu krtnu heliddane. adre ninge nivasd alyvnnu ninu yugyugamtrgligu vasmadtck sthanvnnu nanu kttsisiddene amdnu. arsnu israyelin sbheyyr kdege tirugikeumdu asirvdisidag israyelin sbheyyu nimittu. avnu-ann tmdeyad davidn smgd matnadiddnnu tnn keyimd nerverisid israyelyr devrad krtnu stutislpdli. atnu tnn bayimd-ann jn rad israyelnnu aiguptdesdimd br madid din meudlugeumdu nnn hesru adrlli iruv hage alyvnnu ktuvdkke israyeln smst geutrgleulgimd yav pttvnnu adukeullili; nnn jnrاد isra yelin mele aluvvnagirlu nanu obbn nnadru adukeullilil. adre nnn hesru alli iruv hage yerusalemnnu nnn jn rad israyelyr mele irlu davidnnu adukeumdidene emdu heliddane. adkarn israyelin devrad krtu hesrige aly vnnu kttsilu nnn tmdeyad davidnige mnssittu. ag krtu nnn tmdeyad davi dnige-ann hesrige alyvnnu kttsilu ninge mnssagittlla? ninge mnssagiruvdrimd olledu madidi. adre ninu alyvnnu kttsisbed; ninnimd hutuv mgne nnn hesri geuskr alyvnnu kttsisvnu amdnu. ig krtu tanu helid vakyvnnu ner verisiddane. nanu nnn tmdeyad davidnige bdlagi eddu krtu matu keutt prkar israyelin simhasnd mele kulitukeumdu israyelin devrad krtu hesrige aly vnnu kttsi krtu israyel mkkk smgd madid krtu odmbdikeyu iruv mmjusvnnu adrlli irisiddene. ag israyelin sbhey smmukhdlli devr blipithd meumde avnu nimtu tnn keglnnu cacidnu. seuleumeunnu aidu meul uddvu aidu meul aglvu muru meul ettrvu agiruv omdu tamrd pithvnnu madisi amgl mdhydlili adnu irisi tanu adr mele nimtu israyelin smst sbhey mumde meunkaluri akaske tnn keglnnu caci- israyelin devrad o krtne, akasdlldru bhumiylla dru ninn hage devru yaru ill. tmm smpurn hrdydimd ndeyuv ninn sevkri geuskr odmbdikeynnu kekeumdu krpeynnu teurissutti. ninu ninn sevknamth nnn tmdeyad davidnigeuskr keutt matnu nerverisi ninn bayimd heliddnnu imdu ninn keyimd madi tirisidi. adkarn israyelin devrad o krtne,-ninn mkkllu tmm margkke jagrteyagiddu ninu nnn mumde nded hage avru nnn nyay prmand prkar ndedre israyelin simhasnd mele nnn smmukhdlli kulitukeu llly ninge mnusynu keurteyaguvdillvemu ninu nnn

tmdeyu ninn sevknu davidnige heliddnnu ndisu. ig israyelin dev rad o krtne, ninn sevknd davidnige helid vakyvu niscyvagli. adre devru niscyvagi bhumiyy mele mnusyr smgd vasvagiruvneuv? igau, akasglu akasakasglu ninnnnu hidislarvu; hageadre nanu kttsid i alyvu ninnnnu hidisuvdu hege? nnn devrad o krtne, ninn sevknu ninn mumde prarthisid prarthneynnu meureynnu keluv hage ninn sevknu prarthneynnu avn vijnapneynnu ktaksisu. ninn sevknu i sthldili maduv prarthneynnu ninu keluv hage alli nnn hesru iruvdemdu ninu helid i sthld meleyu i alyd meleyu hglirulu ninn knnuglu teredirli. idllde ninu ninn sevknu vijnapneynnu ninn jnrاد israyelyr vijnapneynnu keli. avru i sthld kdege prarthisuvag ninu vasmaduv sthldvad akasdimd keli, keli mnnsu. yavnadru tnn nereyv nige vireudhvagi papmadi avnu aneidbekemdu nemislu i alydlli ninn blipithd mumde i ane bmdre nine dustn margvnnu avn tley mele br madi avnige bdlu keuduv hageyu nitivmtnnu nitivmtnagi madi avn nitiy prkar avnige keuduv hageyu ninu akasdimd keli ndisi ninn sevkru nyayvnnu tirisu. ninn jnrاد israyelyru ninge vireu dhvagi papmadiddrimd tmm struvinn mumde seutu heudag avru tirugi i alydlli ninn mumde ninn hesrnnu keumdadi prarthisi vijnapne madidre ninu akasdimd keli ninn jnrاد israyelin papvnnu mnnsi ninu avrigu avr tmdegligu keutt deskke avrnnu tirigi brmadu. avru ninge vireudhvagi papmadi ddrimd akasvu muctlpttu mle illdiru vag ninu avrnnu siksidsiddrimd avru i sthld kdege prarthisi ninn hesrnnu keumdadi tmm papvnnu bittu tirugikeumdre ninu akasdimd keli ninn sevkrad israyel jnr papvnnu mnnsi avru ndeybekad olle margvnnu klisi badhyeteyagi ninn jrvige keutt bhumiyy mele mleynnu keudu. desdlli brvu, jadyvu, urigaliyu, budiyu, midite, kmblihul ivuglu iddre illve avr struglu tmm svdesd pttu gllli avrnnu smktpdisidre yav badhe yav bene iddru tnn badheynnu vysv ninn tiliyuv obb mnusynadru ninn jnvad smst israyeladru prarthne ynnu vijnapneynnu madlu avru tmm keglnnu i alyd kdege cacidre ninu nmm tmdeglige keutt desdlli avru bdu kuv vrede avru ninge bhypttu ninn marg dlli ndeyuv hage ninu akasdimd amdre ninu vasmaduv sthldimd keli mnnsi mnusyn hrdyvnnu tiliyuv ninu prti mnusynigu avnvn margd prkarkeudu; yakmdre nineubbnne smst mnusy mkkk hrdyglnnu tilidvnagiddi. ninn deudd hesru, ninn blvad ke, cacid ninn teulu ivugl nimitt ninn jn vad israyelinnvlde durdesdimd bmd prdessthrnnu kuritu enmdre, avru bmd i alydlli prarthne madidre ninn jnrاد israyelin prkar bhuleuk dlliruv smstru ninge bhypttu ninn hes rnnu tiliyuv hageyu nanu kttsid i alyvu ninn hesrinimd kreylpttitemdu avru tiliyuv hageyu ninu vasmaduv sthldvad akasdimd keli prdessthn ninge bedid elladr hage anugrhisu. ninn jnr ninu attibiduv yav sthl dladru tmm strugl smgd yuddh madlu heurtu heugi ninu adukeumd pttnd margvagiyyu nanu ninn hesrige kttsid i alyd margvagiyyu avru ninge prarthne madidre ninu akasdimd avr prarthneynnu vijnapneynnu keli avr nyayvnnu tirisu. papmadvnnu yavnu illddrimd avru ninge vireudhvagi papmadlu ninu avr mele keupisikeumdu durvadru sviapvadru struvinn deskke

avru sere yagi oyylpdudv hage ninu avrnnu struvinn keylli oppisirlagi avru sereyagi oyylpdd desdlli mnssu tirigisi pscattap ptu—navu papmadiddeve, akrtymadi dustragi ndediddeve emdu tmmnnu sereyagi oyyuvvr desdlli ninge prarthne madi avrnnu sereyagi oyddesdlli tmm purnhrdydimdu tmm purnpran piddmdu ninn kdege tirugeikumdu ninu avr pitrglige keutt tmm desd margvagi yu ninu adukeumd ptnd margvagi yu ninn hesrigeuskr nanu ktisid i alyd margvagi yu avru prarthne madidre ninn akasdlli vasmaduv sthldim avr prarthneynnu vijnapneynnu keli avr nyayvnnu tirisi ninn jnru ninge vireudhvagi madid paglgnu mnnsu. ig nnn devre, i sthldli madid prarthnege ninn knnuglu teredirli, ninn kiviglu alesutta irli. ig o devrad krtne, ninu ninn bld mmjUSD smgd ninn visramtge eru; o devrad krtne, ninn yajkru rkseynnu dhrisikeulli; ninn pri suddhru olledrlli smteuspdli. o devrad krtne, ninn abhisiktnege ninn mukh vnnu tirugisbed; ninn sevknad david nige anugrhisid krpeglgnu jnapkmadu emdu bedikeumdnu.

7

seuleumeunnu prarthisi tirisidag bemkiyu akasdimd ilidu dhn bliglnnella dhisibittitu. mhimeyu alyvnnu tumbitu. krtm mhimeyu krtm alyvnnu tumbiddrimd yajkru krtm mneylli heuglarde iddru. israye lin mkklellru bemkiyu iliddnnu mney mele iruv krtm mhimeynnu kmdag nelkke tmm mukhglgnu bagisi aradhisi krt nnnu keumdadi—atnu olleyvnu, atm krpeyu yugyugku iruvdu emdu heli dru. ag arsnu smst jnru krt nige bliglnnu arpisidru. arsnad seuleu meunnu ipptterdu savir ettuglgnu lksd ippttusavir kuriglgnu bliyagi arpsi dnu. higeye arsnu smst jnru devr alyvnnu prtisthemadidru. yajkru tmm tmm seveylli niilluttidru; hageye davi dnu tmm sevegagi heuglutta krtm krpeyu yugyugku iruvdemdu arsnad davi dnu atnnu keumdaduvdkke madisid krtm gitvadyglgnu leviyru hidukeumdidru. yajkru avr munde tuturiglgnu udi dru; smst israyelyru nimtidru. id llde seuleumeunnu krtm alyd mumd ruv mdhy amglvnnu prisuddhmadidnu; yakmdre seuleumeunnu madisid tamrd pithd mele dhnbliglgnu kanikeglgnu keubbnnu iduvdkke sthl salde iddddrimd alli avnu dhnbliglgnu smadhand bligl keubbnnu arpisidnu. ade kal dlli seuleumeunnu avn smgd hmatin prdes meudlugeumdu aigupt ndiy vrege iruv mha sbheyad smst israyelyru elu divs hbbvnnu madidru. emtne divsdlli prisuddh smghvnnu madikeumdu; blipithd prtistheynnu hbbvnnu elu divs kekeumdu; elne timlgin ipptt murne divsdlli avnu jnrrnnu tmm dere glige kluisibittinu. krtnu davidnigu seuleumeunnigu tnn jnvad israye ligu madid upkarkkeuskr avru hrdy dlli amdvagi smteusputta heudru. higeye seuleumeunnu krtm aly vnnu arsn mneynnu ktissi mugisidnu. krtm alydliyu tnn mneylli yu madlu seuleumeunn hrdydlli bmd ddnella avnu sphlvaguvmt sadhisidnu. krtnu ratriylli seuleumeunnige kanisi keumdu avnige—nanu ninn prarthneynnu keli bliyrpisuv alyvagi nnge i sthlvnnu adukeumdiddene. mle illd hage nanu akasvnnu muccidru desvnnu timdu

bidlu miditeglige ajnapisidru illve nnn jnr mdhydlli jadyvnnu kluisidru nnn hesrinimd kreyllptt nnn jnru tmmnnu tggisikeumdu prarthne madi nnn mukhvnnu huduki tmm durmargglimd tirugidre nanu akasdimd keli avr papvnnu mnnsi avr desvnnu gunmaduvnu. ig i sthld prarthnege nnn knnuglu terediruvvu, nnn kiviglu alesuttiruvvu. nnn hesru yugyugamtrkku alli iruv hage i mneynnu adukeumdu prisuddh madidene; nnn knnuglu nnn hrdivu alli yavaglu iruvvu. ninadru ninn tmdeyad davi dnu nded hage ninu nnn mumde ndedu nanu ninge ajnapisiddelladr prkar madi nnn niymglgnu nyayglgnu kekeumdre israyelnnu aluv mnusnyu ninge keurte yaguvdillvemu ninn tmdeyad davidn smgd nanu madid odmbdikey prkar ninn rajyd simhasvnnu sthirpdisuttene. adre nivu himdirugi nanu nimm mumde itt nnn ktteglgnu ajneglgnu teuredu anydevruglgnu sevisi avuglige addbidre nanu avrige keutt nnn desdeulgidm avrnnu nirmul maduvnu. idllde nnn hesrigeuskr nanu prisuddh madid i al yvnnu nnn smmukhdimd tlli adnu smst jngllli gadeyagi yu hasyagi yu maduvnu. ettrvagiruv i mney hadu heuguv prt mnyusige ascry vagiruvdu; avnu i deskku i mnegu krtnu hige yake madidnu annuvnu. adkke avru tmdeglgnu aiguptdes deulgidm brmadid tmm devrad krt nnn teuredu anydevruglgnu himbalisi avuglige addbiddu sevisiddrimd atnu i kedella avr mele brmadidnu emdu heluvru.

8

seuleumeunnu krtm alyvnnu tnn mneynnu ipptt vrus glili ktidd truvay addenmdre,2 hura mnu seuleumeunnige tirigi keutt ptng lnnu seuleumeunnu ktissi israyel mklgnu alli nivasvagiruvmt madidnu. seuleumeunnu hmatu ceubkke heugi adnu jyisidnu. avnu arnydliruv tmeurnnu hmatinliruv ugrand pttn glgnu ktisidnu. geudeglu bagluglu aguliglu ull keute ptnglad melin betheureunnnu kelgin betheureunnnu balaturnnu seuleumeunnige idd smst ugand ptnglgnu smst rthgl pttn glgnu rahut ptnglgnu ktisidnu. seuleumeunnu yerusalemnliyu leb neuninliyu tanu aluv smst desd llella ktislu iccheyaddnnu ktisidnu. seuleumeunnu israyelin mkkldldd hittiry ameuriry perjiyru hivviyru yebusiyrul irvlli ulid smst jnru ivr truvay desdli israyelyru ulisid avr mklku imdin vregu kppvnnu keuduvmt madi dnu. adre israyelyrnnu seuleu meunnu tnn kelske dasragi madikeud lill. adre avru yuddhsthragi yu adhi ptiglili prdhanragi yu tnn rthgl mele yu rahut mele yu adhiptig lagi iruvmt madidnu. ivru ars nad seuleumeunn adhiptiglili prdhan ragidru. jnrrnnu aluvvu innur aivttu mmd idru. seuleumeunnu phreuhn kumarte ynnu davidn ptndimd tanu avli geuskr ktisid mnege brmadidnu. krtm odmbdikey mmjusvu bmd sthglu prisuddhvagiruvrimd nnn hemdtiyu isa yelin arsnad davidn mneylli vas vagirkuddemdu helidnu. ag seuleumeunnu dvaramgl munde tanu ktisid krtm blipithd mele krtnege dhnbliglgnu arpisidnu. dnmprtiiyli meusey ajne prkar sbb ttugllyu amavasvegilliyu vrusdlli muru sari pvitr hbbglad huli illd reuttiy hbbdliyu vargl hbbdliyu prnsalegl hbbdliyu bliglnnu

arpišidnu. avnu tnn tmdeyad davidn krmd prkar avr sevege yajkr srdi glnnu prtī divskke bekad karyd prkar yajkr munde stutisuvdkku sevemadu vdkku tmm vicargllli leviyrnnu sevey bagllli tmm srdiglāgi dvarpalkrnnu nemisidnu. devr mnusynad davidnu hageye nemisiddnu. avru yav kary dlla dru beukksgll-ladru arsnu yajkrigu leviyrigu helid ajneymnu teuredu bidlill. adre seuleumeunn kelsvella krtn alyd asti-var hakid divsd vregu adnnu ktisi tirisuv mttigu siddhmadlpttittu. higeve krtn alyu siddhvayitu. ag seuleumeunnu eodem desd smudr tirdliruv ecy-ungeberigu eleu tigu heurtuheudnu. huramnu tnn sevr keyimd hdgugltnu smudr tilid vrād sevrknnu avn blige kluhisidnu. avru seuleumeunn sevr smgd ophirige heugi allimd seuleumeunnige nanurevttu tlamtu tuk bmgarvnnu tegedukeumdu bmdru.

9

sebd raniyu seuleumeunn kirtiynnu kelidag og-tuglmd avnnnu seudhislu avlu mhagumpin smgd sugmdhgltnu bhu bmgarvnnu amulyvad kllugltnu heuttukeumdiruv omtegl smgd yeruslemige bmdlu. avlu seuleumeunn blige bmd mele tnn hrdydlidd ellvnnu avn smgd mata didlu. ag seuleumeunnu avl prsne gligella uttrkeuttnu. seuleumeunnu av lige uttr keuddmth, avnige bccidlpttiddu omdu irill. sebd raniyu seuleu meunn jnanvnnu avnu ktisid mneynnu avn mejin bheujvnnu avn sevrku kutiruvdnnu nimitiruvdnnu avn vstrgltnu avn pan-daykrnnu avr vstrgltnu avnu krtn alykke heuguv margvnnu neudidag avlige vismyvayitu. avlu arsnige nnn desdli ninn kriyeglnu kuritu ninn jnanvnnu kuritu nanu kelid matu sty. adre nanu bmdu nnn kn-nuglimd neuduv vrege a matugltnu nmbde heudenu; igeu, ninn mhajnandlli ardh vadru nnge hellpttiddill; nanu kelidkkimt ninn kirti adhikvagiruvdu. ninn mnusyru bhagyvmtru; ninn mumde yavaglu nimtu ninn jnanvnnu keluv i ninn sevrku bhagy vmtru. ninn krtnad devrigeuskr ars nagirlu tnn simhasnd mele ninnnnu iri slu ninnlli istpt ninn devrad krtnu stutislpdli. ninn devru israyeltnu yug yugku nil-lislu avrnnu pritmadiddrimd nyayvnnu nitiynnu ndislu atnu ninnnnu avr mele arsnagirlu madidnu amdru. avlu arsnige nuripptu tlamtu tuk bmgarvnnu bhu heccad sugmdhgltnu amulyvad kllugltnu keut-thu. sebd raniyu arsnad seuleumeunnige keuttmth sumgdhglu truvay bmdddill. idllde ophirinimd bmgarvnnu tmd huramn sevrku seuleumeunn sev kru almg mrgltnu amulyvad kllug ltnu tmdru. arsnu a sugmdh mrglimd krtn alykkeuskr arsn mnegeuskrvu seupangltnu haduvvrigeuskr kinnrg ltnu vinegltnu madidnu; yehud desdlli adkkimt mumce amthvuglu kanlill. sebd raniyu arsnige tmdddkke bd lagi ar-snad seuleumeunnu keutddu heurtagi avlu icchisi kelidinnella avlige keuttnu. ag avlu tirigikeumdu tnn deskke heudlu; avlu avl sevrku kud heudru. adre vrtkru vyaparsthru tmdddu heurtagi omdu vrusdlli seuleumeunnige bmd bmgard tukvu arnur arv-taru tlamtu tuk bmgarvagittu. idllde arbsthand arsglu desd adhigtiglu seuleumeunnige bellibm-garvnnu tmdru. arsnad seuleumeunnu aprmjy-imd innuru khedygltnu madisidnu. omdeumdu

khedykke arunuru sekelu tuk aprmji ittu. hag-eye aprmjiymd munnuru guranigltnu madisidnu. omdeumdu gura nige munnuru sekelu aprmji ittu. arsnu ivugltnu lebneunin adviy mneylli ittnu. idllde arsnu dmtimd deudd simha snvnnu madisi adnnu aprmjiymd heudi sidnu. i simhasnkke aru mettluglu iddvv. simhasnkke tglislpdtt bmgard pad pith ittu. kulitukeulluv sthld erdu parsv dliyu kegliddvu; a kegl bliylli erdu simhglu nimtiddvu. hnnerdu simhglu aru mettlugl mele erdu parsvdlli nimti ddvu. yav rajydllyu amthddu madi dptt. arsnad seuleume-unnu kudiuv patreglella bmgardvuglu. lebneunin adviy mney patreglella higeve ap rmjiyvuglu. bel-lyidu omdu irill. seuleumeunn divsgllli bellige beleye irill. yakmdre huramn sevr smgd arsn hdguglu tar-sisige heugi muru vruskke omdusari bmgarvnnu belli ynnu dmtvnnu keutigltnu nvilugltnu tkkeumdu bruttiddvu. higeve arsnad seuleumeunnu aisvryd-liyu jnand llyu bhumi smst arsgligimt deudd-nagiddnu. devru seuleumeunn hrdydlli umtuma-did avn jnanvnnu keluvdkkagi bhumi smst arsglu seuleumeunn mukhdsvnnu hudukidru. avrru kanikeyagi belliy patregltnu bmgard patregltnu vstrgltnu ayudh gltnu sugmdhgltnu kuduregltnu hesr kttegltnu vrus vrusku nemkd prkar truttid-dru. seuleumeunnige nalku savir jeudu kudureglu rthglu iddvv. id llde hnnerdu savir rahutridru. avrnnu rthgl pttnglllyu arsn bliylli yerusleminllyu irisidnu. avnu ndi meudlegeumdu philistiyr desvnnu hididu aiguptd merey vregu iruv smst arsgl mele alutta iddnu. arsnu yerusleminlli belliytnu kllu gl hageyu devdaru mrgltnu tgin lliruv ald mrgl hageyu bhlvagi madidnu. idllde aiguptdimdlu smst desglimdlu seuleumeunnige kuduregltnu tkkeumdu bmdru. seuleumeunn mikkad kriyeglu, meud lneyvuglu kdeyvuglu prvadiyad natann pustkdliyu sileuvinnad ahayn prvadneyllyu drsiyad iddeuvnu nebatn mgnad yareubbam nige vireudhvagi helid drsnglllyu avu breylpttvlveu? higeve seuleu me-unnu yerusleminlli smst israye lin mele nalvtu vrus-glu alidnu. seuleumeunnu tnn pitrgl smgd mlgi dnu; tnn tmdeyad davidn pttndlli kuduregltnu. avn mgnad rehbbamnu avnige bdlagi alidnu.

10

ag rehbbamnu sekemige heudnu; avnnnu arsnagi maduvdkke smst israyelyru sekemige bmdru. ars nad seuleumeunn smmukhdimd odiheugi aigupt-dlli vasvagiddu aiguptdliruv neba tn mgnad yareub-bamnu idnnu keli aiguptdimd tirigi bmdnu. avru avnnnu krekluhisidru. ag yareubbamnu smst is-rayelyru rehbbam blige bmdu avn smgd matnadi-ninn tmdeyu nmm neugvnnu kthinvagi madidnu; ig ninu ninn tmdey kthinvad seveytnu avnu nmm mele hakid tnn bhavad neugvnnu hgur madidre navu ninnnu sevisuvevu amdru. avnu avrige-muru di-vsglad truvay tirigi nnn blige bnniri emdu helid-drimd jru heurtuheudru. ag arsnad rehbbamnu tnn tmdeyad seuleumeunnu bdukuruvag avn mumde nilluttidd hiriyr aleucneytnu keli- i jnrige prtyut-trkeudlu nivu enu aleucne heluttiri amdnu. avru av nige-ninu i jnrige dyvullvnagi av rnnu meccisi avrige

olle matuglInnu adidre avru emdemdigu ninn sevkragiruvru amdru. adre hiriyr tnge helid aleucneynnu bittu tnn smgd beledu tnn mumde nimitiruv yauvnsthr aleucneynnu avnu keli avrige– ninn tmdeyu nmm mele hakið neugvnnu hgu mademdu nnge helid i jnrige prtyuttrkeudlu nivu yav yeucne helutiri amdnu. ag avn kud beled yauvnsthr av nige– ninn tmdeyu nmm neugvnnu bhar madidnu; adre ninu adnnu nnge hgu mademdu ninn smgd matnadi helid i jnrige ninu hige helbeku–nnn kiru berlu nnn tmdey nduvigimt dppvagiru vdu. nnn tmdeyu nimm mele bharvad neugvnnu heurisidnu; nanadreu nimm neugvnnu heccu bharvagi maduvunu. nnn tmdeyu nimmnnu bettglimd siksisisidnu; adre nanu nimmnnu celuglimd siksisivunu emdu helu amdru. ag–murne divsdlli nnn blige bnniri emdu arsnu helid prkar murne divsdlli yareubbamnu smst jru rehbbamn blige bmdru. arsnu jnrige kthinvad prtyuttr helidnu; hiriyr avrige keutt aleucneynnu bittu yauv nsthr aleucney prkar avr smgd matnadi avrige– nnn tmdeyu nimm neugvnnu bhar madidnu; nanu adnnu innu heccu bhar maduttene. nnn tmdeyu nimmnnu bettglimd siksisisidnu; nanu nimmnnu celuglimd siksisivunu amdnu. hige ar snu jnr matnnu kelde heudnu. krtnu nebatn mgnad yareubbam– nige sileuvi nvnad ahiyn mukhamtr helid vakyvu iverudvkke i karn devrimd umta yitu. arsnu tmge kivigeudde heud nemdu smst israyelyru neudi ar– snige prtyuttrvagi–davidnlli nmge bhagvenu? isyn mgnlli nmge badhyte ill. isa yelyre, nimm gudarg– lige heugiri; davi dne, ninn mneynnu neudikeu emdu heli israyelyrellru tmm gudarglige heudru. adre yehudd ptngllli vasvagiruv israyelin mkkll mele rehbbamnu alidnu. ag rehbbamnu kppkke geuttugar– nad hdeuramnnu klu hislu israyelin mkklu avn mele kllsesdu keumduhakidru, addrimd arsnad rehbbamnu yerusalemige odiheuglu aturpttu tnn rthvneridnu. hige imdin vregu israyelyru davidn mnege vireudhvagi tirugibiddru.

11

rehbbamnu yerusalemige bmd travay avnu tnge rajyvnnu tirigi brmaduv hage israyelige vireudhvagi yuddhmadlu yehud benya vianinvreuglimd yud– dhmadtkkrvagiruv aylptt lkسد embhttu savir jn rnnu kudisidag krtu vakyvu devr mnusynagiruv se– maynige umtayitu; enmdre – ninu yehudd arsnad seuleumeunn mgnagiruv rehbbamnigu yehud benya– vianyrlliruv smst isa yelyrigu helbekaddenmdre– krtu hige heluttane–nivu nimm sheudrige vireud– hvagi yuddhmaduvdkke heug bediri; prti mnusynu tnn mnege himti rugli. i karyvu nnnimd umtayitu amdnu. adkarn avru krtu vakyvnnu keli yareubbamn mele heugde himtirugidru. rehbbamnu yeruseminlli vasmadi yehuddlli kavlu ptnglInnu kttsidnu. yavm– dre betlehem etam tekeuv betcur seukeu adullam gturu mares jiph adeurem lakis ajek ceurg ayyale– un hebreun kttsidnu. ivu yehud benya vian pram– tygllli keuteyull pttn glagive. idllde avnu keuteglInnu bl pdisi avugllli naykrnnu ahar enne draksars iruv ugranglInnu ittnu. prti ptndlli khedyglInnu it– iglInnu ittu yehud benyavianiruv avn kde idddrimd

avuglInnu bhl bhdrpdisidnu. idllde smst israyelin– lidd yaj kru leviyru tmm smst pramtyglimd avn blige punh bmdru. leviyru krt nige yajk sevemadd hage yareubba mnu avn mkklu avrnnu tegeduhaki unnt sthlgigeuskru devvgigeuskru yareubbamnu madid heurigli geuskru tnge yajkrnnu nemisid– drimd leviyru tmm upngrglInnu svastyglInnu bittu bittu yehudkku yerusalemigu bmdru. ivr travay is– rayelin krtnad devrnnu huduklu tmm hrdu glInnu keuttu tmm pitrgl devrad krtnige bli arpislu israyelin smst geutr glimd yerusalemige bmdru. higeve avru yehud rajyvnnu drdhpdisi seuleu meunn mgnad rehbbamnnu muru vrusgl vregu blpdisidru. yak– mdre avru muru vrusgl vregu david seuleumeun ivr margdlli ndedru. rehbbamnu davidn mgnad yeri meutnige isyn meummglu eliyabn mglu ad abi– helllli huttid mhlit embakeynnu hemdtiynnagi tege– dukeumdnu. abihellu yegu, semry, jahm emb mkkllnu avnige hettlu. ivl tru vav avnu absaleum mglad mak lInnu hemdtiyagi tkkeumdnu. ivlu avnige abiyinnu atteynnu jijnnu seleu viatnnu hettlu. rehbbamnige hdinemtu mmdi hemdtiyru arvttu mmdi up ptniyr iddru; avnu ippttemtu mmdi kumarrnnu arvttu mmdi kumarteyrnnu pdednu. adre avnu tnn ella hemdti yrigimtlu upptniyrigimtlu absaleu mn mglad maklInnu pritimadidnu. rehbbamnu makl mgnad abiyinnu avn sheudrrlli nayknagiruvmtu mukhy sthnagi madidnu. avnnnu arsnagi madlu mnssully– nagiddnu. avnu vivekdimd ndedu tnn ella mkkllnu yehud benyavia nin desglilriv ella blvad ptng llli cdurisi avrige bhl dvsdhanyglInnu keuttu. adre hemdtiyr smuhvnnu asisidnu.

12

rehbbamnu rajyvnnu sthirmadi tnnnnu blp– disikeumdag enayi tmdre, avnu avn smgd smst isa yelyru krtu nyayprmanvnnu bittu bittru. rehbbamnu arsnad aidne vrus dlli enayitmdre, avru krtnige vireudh vagi apradh madiddrimd aiguptd arsnad sisknu yerusalemige vireudhvagi bmdnu. avn smgd savird innuru rthglu arvttu savir rahutru iddru. idllde tnn smgd aiguptdimd bmd lubyru sukkiyru kusyru lekkvilldstu iddru. avnu yehudkke idd keuteyull pttn glInnu hididu yerusalemige bmdnu. ag prvadiyad semaynu rehbbamn bligu siskn nimitt yeruseminlli kudikeumd yehudd prdhanr bligu bmdu avrigenivu nnnnnu bittubittddrimd nanu nimmnnu siskn keylli bittubitteneumd krtu helu ttane amdnu. addrimd israyelin prdhanru arsnu tmmnnu tggisikeumdukrtu nitivmtu amdru. avru tmmnnu tggisi keumdddnru krtu neudidag krtu vakyvu semaynige umtayitu. enmdreavru tmmnnu tggisikeumddrimd nanu av rnnu nasmadde avru svlpmttige tppisi keulluvmtu maduvunu. siskn keyimd nnn keupvu yerusemin mele heuyylpdu vdill. adagyu avru nnn seveynnu desgl arsgul seveynnu tiliyuv hage avnige sevkraguvru. hageve aiguptd arsnad sisknu yerusalemige vireudh vagi bmdu krtu mney beukksglInnu arsn mney beukks– glInnu tegedukeumdnu; ellvnu tegedukeumdnu. idllde seuleu meunnu madisid bmgard guraniglInnu tkkeumdu heudnu. idkke bdlagi ars nad rehbbamnu

tamrd guraniglennu madisi arsnu mney baglennu
 kayuv kavlin adhiptigl keylli avuglennu oppisi dnu.
 arsnu krtn mneylli prvesisu vag kavlinvru bmdu
 avuglennu tkkeumdu bmdru; kavlinvru cavdige
 avuglennu tiritgimdr. avnu tnnnnu tggisikeumdag
 krtn keupvu avnnnu bittu tirugitu; atnu purnvagi
 nasmadlu mnsillde iddnu; yehuddlli karyglu
 cennagi ndedvu. arsnad rehbbamn yerusleminlli
 tnnnnu blpdisikeumdu rajyvnnu alidnu. rehbbamn
 allu armbhisidag nalvtteumdu vrusdvnagiddu alli
 tnn namvnnu irislu israyelin smst geutrgllli krtnu
 adukeumd pttnvad yerusleminlli hdelu vrus alidnu.
 avn tayiy hesru nyma; avlu ammeunylagiddlu. avnu
 krtnnnu huduklu tnn hrdu vnnu siddhpdise
 iddddrimd kettddnnu madi dnu. rehbbamn kriyeglu
 meudneyvu glu kdeyvuglu prvadiyad semayn
 pustkdlli yvmsaviglennu kuritu bred drsiyad iddeun
 pustkdlli brey lpttvlve? idllde rehbbamnigu yareu
 bbamnigu yavaglu yuddhmatagittu. rehbbamn tnn
 pitrgl smgd nidrisi davidn pttndlli hunlpttnu; avn
 mg nad abiynu avnige bdlagi alidnu.

13

arsnad yareubbamn hdnemtn vrusdlli abiynu
 yehudd mele allu armbhisidnu. avnu yerusleminlli
 muru vrus alidnu. avn tayiy hesru viakay, gibeyd
 uriyeln mglu. abiy nigu yareubbamnigu yuddh
 uritagittu. ag abiynu yuddhsthrad prakrmsaligl
 senyvnnu yuddhkke siddhmadidnu. aylptt nalku
 lks jnriddru. yareubbamn avnige eduragi emtu lks
 mmdi aylptt pra krmsaliglennu yuddhkke nillidnu.
 ag abiynu ephrayam betdilliruv cemare emb betd
 mele nimtu-yareu bbamne, smst israyele, nnn matu
 keliri. israyelin devrad krtnu isra yelin mele rajyvnnu
 emdemdigen davi dnige, avnigu avn mkkligu uppinn
 odmbdikeymid keuttnemdu nivu tiliy tkk dillveu?
 adre davidn mgnad seulu meunn sevknagidd
 nebatn mgnad yareubbamn eddu tnn yjmann me
 tirugibiddidane. idllde nispryeujkrad belialn
 mkklu avn blige kudi bmdu seuleumeunn mgnad
 rehbbamn hudug nagi y mrdy hrduyullvnagi y
 rnu edurisu blvillde iruvag av nige vireudhvagi
 tmmnnu blpdisikeumdi ddare. ig davidn kumarr
 keylliruv krtn rajyvnnu edurisuttevemdu nivu heli
 keulluttiri. idllde nivu bhu gumpagiddiri. yareub-
 bamn devrugl nime madid bmgard kruglu
 nimmilli umtu. nivu areunn mkklad krtn yajkrnnu
 levi yrrnu tlli haki desgl jnr hage nime yajkrnnu
 madillveu? yavnadr omdu ele heuriyennu elu
 tgruglennu tkkeumdu bmdu tnnnnu prtisthemadidre
 avnu devrlldevuglige yajknagiruvnu. nmgadreu krtnu
 nmm devragiddane; navu atnnu bidilli. idllde krt-
 nige sevemaduv yajkru areunn mkklu; leviyru tmm
 kelsdlli iddare. avru prtii udydlli yaysmkaldlli y
 krtnige dhnbliglennu sugmdh dhupvnnu suddtare.
 idllde prisuddh mejin mele reuttiglennu iduvdumtu;
 prtii saymkal dlli bmgard dipsthmbhvnnu adr dip
 glennu siddhmadii hccutare. navu nmm devrad
 krtn kttleynnu kekeullutteve; adre nivu atnnu
 bittiddiri. igeu, devru tane adhiptiyagi nmm smgd
 iddane. idllde nime vireudhvagi jydhvni maduv
 tuturiglennu hidukeumd atn yajkru iddare. israyelin

mkkle, nivu nimm pitrgl devrad krtnige vireudh vagi
 yuddhmadbediri, nivu jy heumdu vdill amdn. adre
 yareubbamn adgikeumdvnnu sutllu avr himdey
 brmadidnu. addrimd avru yehud dvr mumdey
 adgikeumdvru avr himdey iddru. yehuddvru himd-
 kke neudidag igeu, yuddhvu avr mumdey himdey
 ittu. ag avru krtnige kugidru, yajkru tuturiglennu
 udidru. idllde yehudd mnsyru arbhtisidru; yehudd
 mnsyru arbhti sidag enayitmdre, devru abiyn mttu
 yehuddvru mumde yareubbamn nnnu smst israyelennu
 heudednu. israyelin mkklu yehuddvru eduri nimd
 odiheudru. devru avrnnu avr keylli oppisidnu.
 abiynu avn jnr avrlli bhl mmdiyennu htmadi dru.
 israyelinvrlli aidu lks mmdi aylpttvru htvadru. hige
 a kaldlli israyelin mkklu tggislprru. yehudn mkklu
 tmm pitrgl devrad krtn mele atukeumdidrimd
 jyheumdidru. abi ynu yareubbamnennu himdti
 avnimd betel, yesana, ephreun emb pttu glennu avugl
 gramglennu tegedukeumdu. yareubbamn abiyn
 dingllli tirigi sktiyennu heumdiill. krtnu avnnu
 heude dddrimd avnu stnu. adre abiynu blgeumdu
 hdinalku mmdi hemdtiyrnnu mdevumadikeumdu
 ipptterdu mmdi kumarrnnu hdinaru mmdi ku-
 marteyrnnu pdednu. abi yn mikkad kriyeglu avn
 ndteglu matuglu prvadiyad iddeunn vrt mangllli
 breylpttve.

14

abiynu tnn pitrgl smgd nidrisidnu; avnu davidn
 pttndlli hunlpttnu; avn mgnad asnu avnige bd-
 lagi alidnu. avn divsgllli httn vrus desvu samt-
 vagittu, asnu tnn devrad krtn drstiylli ollednnu
 sriyaddnnu madidnu. avnu anydevru gl blip-
 ithglennu unnt sthlgennu tegedu haki vighrglennu ode-
 dubittu avugl teupu glennu kdihuhaki, tmm pitrgl
 devrad krtnnnu huduklu nyayprmanvnnu ajneynnu
 kekeullu yehudyrige ajnapi sidnu. idllde avnu
 unnt sthlgennu vighrglennu yehudd smst pttnglimd
 tegeduhakidnu. rajyvu avn mumde samt vagittu.
 idllde avnu yehuddlli keute glull pttnglennu kt-
 tisidnu. desvu samtva gittu. krtnu avnige vis-
 ramti keuttdrimd a vrusgllli avnige yuddhvirill.
 avnu yehuddvrigge-desvu nmm mumde iru vag i
 pttnglennu ktisi avugl sutllu geudeglennu gepurglennu
 bagluglennu aguliglennu madeun; yakmdre navu nmm
 devrad krtnnnu hudukidevu; navu atnnu hudukid-
 drimd atnu ella kdeylli nmge visramtiyennu keuttid-
 dane amdn. hageye avru ktisi vrddhiheumdidru.
 id llde asnige khedyglennu itiglennu hidi yuv ranuve
 ittu. yehuddvru muru lksmmdiyu benyavianivru
 guraniglennu hidiyuvvru, billuglennu eseyuvvru erdu
 lksd embhttu savir mttiglu iddru. ivrellu prakrm-
 saliglagiddru. adre kusiyad jerhnu avrige vireu
 dhvagi heurtu maresd mttigu bmdnu. avn smgd httn
 lks jn ranuveyu munnuru rthglu iddru. asnu avni
 geduragi heurtuheudnu. maresd bli ylli cepatha tg-
 ginlli vyuh kttidru. ag asnu tnn devrad krtnnnu
 kredu-krtn, anekr mdhydlli blhinrige shaykeudu
 vvnu nmm devrad krtne, nmge shay keudu; yakm-
 dre navu ninn mele atukeumdi ddeve; ninn hesrin-
 lli navu i gumpin mele heugutteve; o krtne, ninn
 heurtu bere yaru ill, nine nmm devru; mnsyru

ninnedurinlli blgeulldirli amdnu. ag krtnu kusiyrnnu asn mumdeyu yehu ddvr mumdeyu heudednu. ad-drimd kusiyru odiheudru. ag asnu avn smgd idd jnru avrnnu gerarin vregu himdttidru. kusiyru tmge tranvilld hage seutuheudru. avru krtn mumdeyu atn senyd mumdeyu nas vadru. yehuddvru bhu keul-leynnu oydr. avru gerarin suttliurv smst ptnglnnu heudedru. krtn bhyvu avr mele bmtu. a ptngllli bhu keulle iddddrimd ivuglnnella keullemadidru. psug-lidd dereglnnu heudedu kuriglnnu omteglnnu bh-lvagi tegedukeumdu yeru slemige tirugidru.

15

ag devr atmnu odedn mgnad ajryn mele bmdddrimd avnu asnnu edurugeullu heurtbmdu avnige – asne, yehud benyaviann smstre, nnn matnnu keliri. nivu krtn smgd iruv vregu atnu nimm smgd iruvnu; nivu atnnu hudukidre atnu nime sikkuvnu; atnnu bit-bituttre atnu nimmnnu bitubiduvnu amdnu. bhukal israyelyru nijvad devrillde beudhisuv yajknillde nyayprmanvillde iddru. adre avru tmm ikkttinlli israyelin devrad krtn kdege tirigi atnnu huduki dag atnu avrige sikkidnu. a kalgllli heurge heuguvnigu olge bruvvnigu smadhanvillde ittu; desd nivasiglu bhl vagi hedridru. jnamgvu jnamgdimdlu pt-nvu pttndimdlu nasvayitu. yakmdre devru skl ikkttuglimd av rnnu teumdrepsidnu. addrimd nivu blvagirri; nimm keglu blhinvagde irli; nimm kelskke prtphl sikkuvdu amdnu. asnu i matuglnnu prvadiyd odedn prvadneynnu kelidag avnu blgeumdu yehud benyaviann smst desdeulgimdlu ephrayamin bettdlli tanu hidid pttngleulgimdlu ashy vighrglnnu tegeduhaki krtn dvaramgld mumde idd krtn blpithvnnu nutn pdisidnu. idllde avnu yehudd benya viann smstrnnu ephrayaminimdlu mnsey-imdlu simeyeuninimdlu avr kdege bmd anyrnnu kudisidnu. avn devrad krtnu avn smgd iddanemdu ivru kmdu israyelineulgimd anekru avn kdege heudru. higeye asn alikey hdinedne vrud murne timgllli avru yerusalemilli kudi keumdru. ade kaldlli tavu tmd keulleyimd elunuru ettuglnnu elu savir kuriglnnu krtnige bliarpisidru. tmm pitrgl devrad krtnnu tmm purnhrdydimdlu purnpandimd lu hudukbekemdu yavnadru isra yelin devrad krtnnu hudukde heudre hiriyadru kiriyadru purusnadru striyadru saybekemdu odmbdikeynnu madikeum-dru. mhasbddimdlu arbht dimdlu tuturigl sbddimdlu keumbu gl sbddimdlu krtn mumde aneyittru. idllde yehuddvrellu prmankke smteuspttru. avru tmm purnhrdy dimd ane ittu tmm purn istdimd atnnu huduklu atnu avrige sikkidnu. krtnu suttlu avrige visramti keuttnu. idllde arsnagiruv asn tayiyad maklnnu kuritu enmdre, avlu omdu vighrvnnu madisi teupinlli irisiddrimd avlnnu raniyagird hage tegeduhakidnu. idllde asnu avl vighrvnnu kidiuhaki adnnu tulidu kidreun hld bliylli adnnu suttubittnu. israyelineulgimd unnt sthlglu tegeduhakpldill. adru asn hrdevv tnn smst divsgllli deus vllddagittu. avnu devr aldylli tnn tmdeyu tanu prisuddh madid belliynnu bmgarvnnu patreglnnu serisidnu. asn alvikeylli muvttedne vrud priymtr yuddhvillde ittu.

16

asn alvikey muvttarne vrusdlli israyelin arsnad basnu yehudkke vireudhvagi bmdu yehu dd arsnad asn blige yaru heurtu heuguvdkku olge bruvdkku agd hage ramvnnu kttisidnu. ag asnu krtn alyd beukks-glimdlu arsn mney beukksdmdlu bellibmgarvnnu tegedukeumdu dmskdlli vasvagiruv aramin arsnad benhdnn blige kluhisi avnige – nnn tmdegu ninn tmdegu idd hage nggu ningu odmbdikey umtu. igeu, nanu bellibmgar vnnu ninge kluhisidene; is-rayelin ars nad basnu nnnnnu bittuheuguv hage ninu heugi avn smgd madid odmbdi keynnu muriy-beku emdu helidnu. benhd dnu arsnad asn matu keli tnn senyadhi ptiglnnu israyelin ptngl mele klu hisidnu. avru iyyeunnnu dannnnu abe lmyimvnnu nphtaliynnu smst ugran gl ptnglnnu smhrisidru. basnu idnnu kelidag ramvnnu kttisuvdnnu bittu tnn kelsvnnu nillisibittnu. ag arsnad asnu yehuddvrell-rnnu krkeumduheudnu. basnu kttisuttidd ramd kl-luglnnu adr teuleglnnu tkkeumdu heudru; avuglimd gebvnnu micpeynnu kttisidnu. ade kaldlli prvadiyd hnaniyu yehudd arsnad asn blige bmdu avnige – ninu ninn devrad krtn mele atukeulld aramin arsn mele atu keumddrimd aramin arsn senyvu ninn keyimd tppisikeumditu. kusiyru lubyru mhasenyvllvev? avr smgd anek rthglu rahutru iddrllve? ag ninu krtn mele atukeumddrimd atnu avrnnu ninn keylli oppisid-dnu. krtn smmukhdlli purn hrdevvullvr nimitt blvnnu teurisuvdkke atn knnuglu smst bhumiylly odaduttre. ig ninu buddhi hinnagi ndkeumdididi. niscyvasi im-dinimd ninge yuddhglu umtagiruvvu amdnu. ag asnu prvadiy mele keupgeumdu avnnu seremneylli hak-isidnu. avn matu gl nimitt avn mele raudrvullvnagid-dnu. idllde ade kaldlli asnu jnrlli kelv rnno bad-hisidnu. igeu, asn karyglu meudlneyvuglu kdeyvuglu yehu dd israyelin arsr pustkdlli bredive. asnu tnn alvikey muvttmeubhntne vrusdlli tnn kaluglli reugvullvna giddnu. avn reugvu atigheuvayitu. avnu tnn reugdlli krtnnu hudukde vedyrnnu hudukidnu. asnu tnn pitrgl smgd nidrisidnu; tnn alvikey nalvt-teumdrne vrusdlli sttnu. avnu ngeuskr davi dn pt-ndlli agisid avn svmt smadhiylli avnnu hunittu. avru telgarr vidye yimd siddhmadid sugmdhglimd lu nana vidhvad pdarthglimd lu tumbptt hasi gey mele avnnu mlgisi avnigeuskr bhl heccagi (dhupvnnu) suttru.

17

avn mgnad yeheusapatnu avnige bdlagi alidnu; avnu israyelige vireudhvagi tnnnnu bldpisi keumdrnu. idllde avnu yehuddlli smst keuteyull ptngllli senyvnnu ittu yehu ddllitt hage tnn tmdeyad asnu tegedu keumd ephrayamin ptngllli senyglu itnu. yeheusapatnu balim nnnu hudukde tnn tmdeyad davidn meudlin marggllli ndeddrimd krtnu avn smgd iddnu. tnn tmdey devrnno huduki israyelin kriyegl prkar ndeyde atn ajnegllli ndednu. addrimd krtnu rajyvnnu avn keylli sthirpdisidnu. yehud vellvu yeheusapatnige kanikeynnu keutt ddrimd avnige aisvryvu ghnteyu adhik vagi deurkitu. avn hrdevv krtn marggllli ettlpttiti. idllde avnu yehu

ddlidd unnt sthlglnnu teupuglnnu tegedu hakidnu. idllde avn alvikey murne vrus dlli avnu tnn prdhan-rad benhelnnnu obdynnnu jekrynnnu netnelnnnu viaka ynnnu yehudd ptngllli beudhislu krek-luhisidnu. avr smgd leviyrad semaynnnu netynnnu jebdynnnu asa helnnnu seviarameutnnu yeheunata nnnu adeuniyinnu teubiyinnu teubdeuniyinnu ivr smgd yajk rad elisamnnnu yeheuramnnnu klu hisidnu. ivru yehuddlli beudhisidru. avr bliylli krtn nyayprmand pustk ittu; yehudd smst ptnglnnu smcprisi jnrige beudhisidru. krtn bhyvu yehudd suttiruv desgl smst rajygl mele iddddrind avru yeheusaphatn mele yuddhmad lill. idllde philistiyrlli kelvru yeheu saphatnige kanikeglnnu kppd hnvnnu tmdru, arbbi desdvru tmm mdeglimd elu savird elu nuru tgruglnnu elu savird elu nuru heutglnnu tmdru. hige yeheusaphatnu brbrutta bhl deuddvnagi yehuddlli keute ugrad ptnglnnu ktisidnu. idllde yehudd ptngllli bhl kelsglnnu ndisutta iddnu. prakrmsaliglad yuddhd mnusyru yeru slemnillidru. tmm pitrgl mney prkar vagiruv avr lekkvenmdre, yehudd shsrgl adhiptigllli adnnu mukhysthnagi ddnu; avn smgd prakrmsaliglu muru lksmmdd iddru. avn truvay adhipti yad yeheuhanannu; avn smgd erdu lkسد embhttu savir mmdiyu. ivn truvay krtnige tnnnnu mnhpurvkvagi oppisid jikriy mgnad amsynu; avn smgd erdu lkسممدي prakrmsaliglu. benyavianyrlli prakrmsaliyad elyad vnu; avn smgd billnnu guraniyinnu dhriskeumdiruv erdu lks mmdiyu. ivn truvay yehejabadnu; avn smgd yuddhkke siddhvagiruv lkسد embhttu savir mmdiyu. arsnimdd smst yehud dliiruv keuteyull ptngllli irisltt vr heurtagi ivru arsn bliylli kayuttiddru.

18

yeheusaphatnige aisivryvu ghnteyu adhikvagiruvag avnu ahabn smgd bmdhutv madidnu. kelvu vrusgl truvay avnu ahabn blige smarykke heudnu; ag ahabnu avnigeuskrvu avn smgd idd jnrigu skrvu anek kuridnglnnu keuyisi tnn smgd gilyadinlliruv rameutige heuglu prerepisidnu. israyelin arsnad aha bnu yehudd arsnad yeheusaphat nige-gilyadinlliruv rameutige ninu nnn smgd bruttiyeu amdnu. adkkvnu-nanu ninn hageyu nnn jnru ninn jnr hageyu yuddhdlli ninn smgd iru vevu amdnu. adre yeheusaphatnu israyelin arsnige-dymadi i heuttu krtn vakyvnnu vicarusu amdnu. ag israyelin arsnu nanuru mmdi prvadi glnnu kudisi avrige-navu gilyadinlliruv rameutige yuddhkke heugbhudeu bardeu amdnu. adkkvru-heugu; devru adnnu arsn keylli oppisikeudvnu amdru. adre yeheusaphatnu-ivr heurtagi navu vicarusiv hage illi krtn prvadiyu yavnu illveu amdnu. ag israye lin arsnu yeheusaphatnige - navu krtnimdd vicarusiv hage imln mgnad viakayahunembvnu inneubbniddane. adre nanu avnnnu hgemaduttene; avn nnnnnu kuritu olleydnlll; kettddnne, prvadisuttane amdnu. adkke yeheusaphatnu-arsnu hage annidri amdnu. israyelin ar snu obb adhi kariyinnu kedu imln mg nad viakayahunnu sighrvagi krkeumdu ba amdnu. adre israyelin arsnu yehudd arsnad yeheusaphatnu vstr-glnnu dhriskeumdu smaryd baglin mumde belinlli

tmm tmm simhasngl mele kulitiddru. skl prvadiglu avr mumde prvadisidru. ag kenann mgnad cidki ynu tnge kbbind keumbuglnnu madikeumdu -ivuglimd ninu aramyrnnu nirmul maduv vregu iridu hakuvi emdu krtnu heluttane amdnu. smst prvadiglu hageye prvadis-gilyadinlliruv rameu tige heugi jyheumdu; krtnu adnnu arsn keylli oppisikeudvnu amdru. adre viakayahuvnnu kreyuvdkke heud sevknu avnige-igeu, prvadigl matuglu omde oppigeyimd arsnige olle dnnu prkristutte; ninn matu avrlli obbn matin hageye irli; olle matu adu amdnu. adkke mikayahuvu-krtn jiv dane, nnn devru enu heluvneu adnnu heluvnu amdnu. avnu arsn blige bmdag arsnu avnige-viakayahuve, navu rameut gilyadige yuddhkke heugleu illve navu heuguvdu bedveu? amdnu. ag avnu-heugi jyheumdiri, avru nimm keylli oppislpdvru amdnu. ag arsnu avnige-ninu krtn hesrinlli sty vnnllde bereumdu nnge helbardemdu nanu estusari ninge ane idbeku amdnu. ad kkvnu-kayuvvnilld kurigl hage bettg mele cdrlsptt smst israyelyrnnu kmdenu. ag krtnu-ivrige yjmannu ill; prtj mnnusynu tnn mneger smadhan vagi tirugli amdnu. ag israyelin arsnu yeheusaphatnige-ivnu nnnnnu kuritu ollednnll, kettddnne prvadis-uvnemdu nanu ninge helillve amdnu. adkke viakayahuvu helidenmdre-krtn vaky vnnu kelu. krtnu tnn simhasnd mele kulitiruvdnnu akasd smst senyvu atn blparsvdllyu edparsvdllyu nimtiru vdnnu nanu kmdenu. ag krtnu-isra yelin arsnad ahabnu heugi rameut gilyadinlli biluv hage avnnnu mrulu geulisuvvnu yaru amdnu. obbnu higeyu mtteubbnu hageyu heluttiruvag omdu atm heurtu bmdu krtn mumde nimtu - nanu avnnnu mrulugeulisuttene amdnu. ag krtnu adkke-yavdrimd amdnu. adu-nanu heurtu avn ella prvadigl baylli sulu atmvagiruvnu amdnu. adkke atnu-ninu avnnnu mrulu geulisuvi, mtu jyisuvi; heurtuheugi hage madu amdnu. addrimd igu, krtnu i smstvad ninn prvadigl bayiylli sullad atmvnnu ittiddane. krtnu ninnnnu kuritu kednnu heliddane amdnu. ag kenann kumarnad cidkiyru sviapkke bmdu viakayahuvinn kenney mele heudeu krtnu atmnu nnnnnu bittu ninn smgd matanadlu yav margvagi bmtu amdnu. adkke viakayahuvu- igu, ninnnnu bccittukeullu olkeuthdige heuguv divsdlli neuduvu amdnu. ag israye lin arsnu-nivu viakayahuvnnu hididu ptnd adhiptiyad ameunn bligu arsn mgnad yeuvasn bligu avnnnu himdkke oydu hige heliri-arsnu helu vdenmdre-nivu ivnnu seremneyllittu nanu smadhanvagi bruv mttingu avnige badheut-tiynnu badhey nirnnu tinnlu keudiri amdnu. adkke viakayahuvuninu smadhandimd bmde bruvdadre krtnu nnn mukhamtr matnadlill emdu heli-jnre, nivellru keliri amdnu. higeysi israyelin arsnu yedu dd arsnad yeheusaphatnu rameut gilyadige heudru. ag israyelin ar snu yeheusaphatnige-nanu nnnnnu mre maji yuddhdlli prvesisuvnu; adre ninu ninn vstr-glnnu dhriskeumdiru amdnu. hageysi israyelin arsnu tnnnnu mremajidnu; avru yuddhkke heudru. adre aramin arsnu tnn rthgl mele adhi karvullvrigenivu hirikiyir smgd yuddhmadde isra yelin arsn smgdve yuddhmadiri emdu ajnapisiddnu. addrimd rthgl adhipti glu yeheusaphatnnu neudidag-nisc yvagi

ivne israyelin arsnemdu heli avn smgd yuddhmadu-
vdkke suttikeumdru. yeheusaphatnu kugikeullu
krtnu av nige shaykeuttnu. idllde devru avrnnu avn
kdeyimd teulgisidnu. avnu isra yelin arsnllvemdu
rthgl adhiptiglu neudi avnnnu bittu tirugikeumdru.
adre obbnu guriyidde billige ban vnnersi israyelin
arsnnnu kvcd smdu gllli heudednu. addrimd avnu
tnn sarthige–ninu ninn keynnu tirugisi nnnnnu
senydeulgimd acekde tegedukeumdu heugu; nanu
gayptiddene amdnu. a din yuddh prblvaddrimd
israyelin ar snu saymkald vregu aramyrige eduragi
rthdlde atukeumdiddu surynu astmisi dag sttnu.

19

adre yehudd arsnad yeheusaphatnu smadhan-
vagi yerusalemlliruv tnn mnege tirigi bmdnu.
ag prvadiyagiruv hnaniy mgnad yehu avnnnu
edurugeullu heudnu. arsnad yeheusaphatnige
avnu–dust nige shay keuduvvnagi krtnnnu hge
maduvvrnnu pritmadbhudeu? ad karn ninn mele
krtn snnidhiyimd raudr umtu. adagy ninu desdimd
teupu glnnu tegeduhaki devrnnu huduklu ninn
hrdyvnnu siddhpdisiddrimd ninnlli uttmvad karyglu
kanlpttve amdnu. yeheusaphatnu yerusalemnlli vas
vagiddnu. avnu tirigi heurtu berseb meudlugeumdu
ephrayamin bettd mttigu jnrlli smcrisi tmm pitrgl
dev rad krtn kdege avrnnu tirugisi pttm dimd
pttnkke desd keutey pttngl llella avnu nyayad-
hiptiglunu nemisidnu. nyayadhiptiglige – nivu
maduvdnnu neudikeulliri; nivu mnusyrigeuskrvll,
nyaytirisuv karydlli nimm smgd iruv krtnigeusk
nyaytirisuttiri. adkarn krtn bhyv nimm mele irl.
nivu jagrteyagiddu ndisiri. nmm krtnad devr bliylli
anyayvadru mukhdaksiny vadru lmc tegedukeullu-
vadru ill amdnu. idllde avru yerusalemige tirigi bmd
truvay yeheusaphatnu krtn nyaytirivikeuskruv
vyajygligeu skrvu yeruslemineulge leviyrlli yajkr-
liyu pitrgl mukhystrlli y kel vrnnu nemisi avrige-
niv i karyvnnu krtn bhydimdlu nmbikeyimdlu purn
hrdydimdlu madbeku. idllde rkt rktku nyaykku
ajnegu niymgligu nyay tirivikegligu tmm pttnglli
vasvagiruv nimm sheudrimd yav karyvadru nimm
mumde bmdre raudruv nimm mele yu nimm
sheudr mele yu bard hage krtnige vireudhvagi
apradhmaddmte nivu avrnnu eccrisbeku. idnnu
madiri, ag nivu apradhvilldvragiruviri. igu, prdhan
yajnad amrynu krtn smst karyglillyu yehudd mney
nayk nagiruv ismayeln mgnad jebdynu arsn smst
karyglillyu iddare. id llde leviyru nimm mumde
adhikariglagi ruvru. nivu blgeumdu kels ndisiri;
krtnu olleyvr smgd iruvnu amdnu.

20

idr truvay enayitmdre, meuvabin mkklu am-
meunin mkklu ammeunyr keud itrru yeheu
saphatn mele yuddhmadlu bmdru. ag kelvru
bmdu yeheusaphatnige–smu drd aceyimd ninge
vireudhvagi aramin bhugumpu i kde bruttde;
igu, avru emgedi emb heceun tamarinlli idda
remdu tilisidru. ag yeheusaphatnu bhyptu krtnnnu

huduklu nirnyisi keumdu smst yehuddlli upvasmad
bekemdu sarisidnu. addrimd yehud dvru krtnnnu
huduklu kudikeumdru. niscyvasi smst yehudd pt-
tnglimd krtnnnu huduklu bmdru. ag yeheusa phatnu
heus amglmd mumde krtn mmdir dlliruv yehudd
yeruslemin sbhey mdhydlili nintu–nmm pitrgl
devrad o krtnge, prleukdlliruv devru ninnlveu? ninu
jnamggl skl rajygl mele aluttiyllveu? yavnu ninnnnu
eduriskudd hage ninn keylli sktiyu prakrmvu illveu?
ninu ninn jnad israyelin edurinim i desd nivasig
lnnu odisibittu adnnu ninn snehitnad abr hann
smittige emdemdigu keutt ninu nmm devrllveu?
avru adrlli nivas madi ninn hesrige prisuddhvd
sthanvnnu kttsi ninn hesru i allydlliruvdrimd kttyu
nyaytirisuv sikseyu jadyvu brvu enadru nmm mele
bmdre navu i alyd mumdeyu ninn smmukhdlli yu
nintu nmm ikktinlli ninnnnu kuguvag ninu keli
rksisuvvnagidde emdu helidru. ig igu, ammeun
meuvab, seyar bettd mkklnu neudu; israyelyru
aiguptdes deulgimd heurtu bruvag avr kdege heuglu
ninu ivrige appnekeudde iddd rimd ivru teulgi
avrnnu nasmadde heudru. igu, nmge ninu svadhin
madikeullu keutt ninn svasthydeulgimd avru bmdu
nmnnu heurdisbekemdu nmge prtikar maduttare.
o nmm devre, ninu avrige nyaytirisuvdillveu? nmge
vireudhvagi bruv i mhagumpnu edu rislu nmge
skti ill. navu enu madbeku tiliylli. adre nmm
knnuglu ninn mele ave amdru. higeye yehuddvrellru
tmm hemdtiyr, mkklu, cikkvru shivvagi krtn
mumde nimmru. ag sbhey mdhydlili asaphn mkklli
obbnadmth, leviynadmth, mttyn mg nad yegiyeln
mgnad benayn mg nad jekriyn mgnad yhiyeln
mele krtn atmnu bmdnu. ag avnyehudd smstre,
yeruslemin nivasig gle, arsnad yeheusaphatne, keliri.
krtnu ninge hige heluttane–i mhagumpin nimitt
niv bhydpbediri, hedr bediri. yakmdre yuddhvu
nimmddl, dev rde. marne divs nivu avrige edu ragi
heugiri. igu, avru hcicu edu kniveyimd bruttare;
yeruvelin arnyd mumbhagdlliruv hlld amtydlli
avrnnu kmdukeulluviri. idrlli nivu yuddh madlu
avsyvill; nivu neleyagi nintu keumdu krtnu ninge
maduv rksneynnu neudiri; yehuddvre, yeruslemin
vre, bhydpbediri, hedrbediri; marne divs avredurige
heurtu heugiri; krtnu nimm smgd iddane amdnu. ag
yeheu saphatnu tnn mukhvnnu nelkke bagisidnu;
yehuddvrellru yeruslemin nivasigle llru krtn mumde
addbiddu krtnnnu ara dhisidru. idllde kehatyr
mkkllliyu keurhiyr mkkllliyu iruv leviyru gtiyagi
deudd sbddimd israyelin dev rad krtnnnu stutislu
eddu nimtru. avru udydlli eddu tekeudd ar nykke
heurtu. avru heurtu heugutti ruvag yeheusaphatnu
nintukeumdu–o yehuddvre, yeruslemin nivasigle,
nnn matnu keliri. nimm devrad krtnnnu nmbikeul-
liri, sthirvagirri; atn prvadiglunu nmbikeulliri; ag
jyheumduviri amdnu. avnu jnr smgd aleucne madid
truvay senydm mumde avru heurduvag prisuddhtvd
prbheyennu stutisuvdkke krtnnnu keumdadiri, yak-
mdre atn krpeyu yug yugku iruvdemdu heludvdkke
krt nige smgitgarrnnu nemisidnu. avru haduvdkku
stutisuvdkku armbhisidagle krtnu yehudd mele bmd
ammeun, meuvab, seyar prvtgl mkklige vireudhvagi
heumcikeulluvrnnu ittid rmd avru heudeylptid-
dru. ammeun, meuvabyr mkklu seyar prvtd nivasig

glönnu smpurnvagi nasmadlu nimtru. avru seyarin nivasiglönnu mugisibitt truvay tave obbrneubbru nasmadlu shay keuttru. yehuddvru arnydlli ruv burujin sthlkke bmdag avru gumpönnu drstisidru; igeu, avrlli obönnu tppd hage ellru nelkke biddu henglagiddru. yeheusaphatnu avn jönnu avr vstuglönnu keullemadlu bmdag avru hen gl blyilli drvrvönnu priyvad abhrn glönnu bhlvagi kmdukeumdu tavu heur lardstu sulukeumdu. keulleyu astu adhiqvaddrimd adönnu muru divsgl vregu sulukeullutta iddru. nalkne dñvs dlli avru berakvemb tgginin kudikeumdu alli krtönnu stutisidru. adkarn imdin vregu a sthlkke berak tggü emdu kreyuttare. krtönu avr strugl mele avrönnu smteu spduvnte madiddrimd avru smteusvagi yerusalemige tirigi heuguvdkke yehud yeruseminvrellru avr mumbhag dlli yeheusaphatnu heurtu vineg limdlu kinnriglimdlu tuturiglimdlu yeruseminlli prövisi krtö alykke bmdru. krtönu israyelin strugl mele yuddhmadidnemdu avru kelidag devr bhyvu a desgl skl rajygl mele bittu. ad-drimd yeheusaphatn rajyvu samtvagittu; avn devru suttru avnige visramti keuttnu. hige yeheusaphatnu yehudd mele alidnu. avnu allu armbhisidag muvt-tedu vrusdvnagiddu yerusemi nlli ippttedu vrus alidnu. avn tayiy hesru ajublu; akeyu silhiy mglagiddlu. avnu tñn tmdeyad asn marg dlli ndedü adönnu bittubidde krtö smmukh dlli sriyaddönnu madidnu. adre unnt sthlglu innu tegeduhakpldill. jönnu tmm hrdyglönnu tmm pitrgl devr kdege innu siddhmadirilli; yeheusaphatn itr kriyeglu, meudneyvuglu kdeyvuglu igeu, israyelin argul pustkdlli hellptt hnaniy mgnad yehuvin pustkdlli breylpttve. idr travay yehudd arsnad yeheusaphatnu israyelin arönnu bhu dustnagi ndedvnu ad ahjyn smgd shvasmadidnu. idllde tarsi sige heuguv nimitt hdguglönnu madislu avn smgd serikeumönnu. avru ecyoungebe rinlli hdguglönnu madisidnu. ag mare sadvnagiruv deudavahuvin mgnad eliyeyinu yeheusaphatnige vireudh vagi prövasi-ninu ahjyn smgd seri keumdidrimd krtönu ninn kriyeglönnu halu madibittnemdu helidnu. hdguglu tarsi sige heug kudd hage odeylpttvu.

21

adre yeheusaphatnu tñn pitrgl smgd nidrisidnu; davidn ptñn dlli tñn pitrgl smgd hunlpttnu. avn mgnad yeheuramnu avnige bdlagi alidnu. ivn sheudr-ragiruv yeheu saphatn kumarrad ajrynu yehi yelnu jekrynu ajrynu viakaye lnu sephtynu iddru. ivrellru isra yelin arsnad yeheusaphatn kuma rru. avr tmdeyü yehuddlli keute yull ptngl smgd bellibm-garvönnu bele yull vstuglönnu avrige danglagi keut-tnu. adre yeheuramnu ceucclu mgnadd rimd avnige rajyvönnu keuttnu. yeheu ramnu tñn tmdey raj-ykke bmd truvay avnu tñnnnu blpdisikeumdu tñn smst sheudrönnu israyelin prdhanrlli kel vrönnu kt-tiyimd keumduhakidnu. yeheu ramnu allarmb-hisidag muvtterdu vrus dvnagiddu yeruseminlli emtu vrus alidnu. ahavn mneyvru nded hage avnu israyelin argul margdlli ndednu. ahavn mglu avnige hemdti yagiddlu. avnu krtö drstiylli kettddönnu madidnu, adre krtönu davidn smgd ma-

did odmbdikegeuskrvu atnu avnigu avn mkkligu srvkalkku belknuu keudu venemdu heliddrimdlu atnu davidn mneyönnu nasmadlu mñssillde iddnu. yeheuramñ dingllli edeumyru yehu dyr rajyd ad-hindimd tirugibiddu tmge tave arsönnu madikeum-du; ag avnu tñn prdhanr smgdñ smst rthgl smg dlu heurtu heugi ratriylli eddu tñnnnu rthgl adhiptiglönnu sutlikeumdidd edeumyrönnu heudednu. higeye imdin vregu edeumyru yehudyr adhinkeke tirugi biddru. ade kaldlli avru tmm pitrgl devrad krtönnu bittubitt-drimd libönu avr adhinkeke tppi tirugibittu. avnu yehudd prvtgllli unnt sthlglönnu madi yerusemin ni-vasiglönnu vybhicar madlu prörepisi hageye madlu yehu ddrönnu blvmt madidnu. adkarn prövasiyad eliyinimd avnige omdu brövu bmtu. enmdre-ninn tmdeyad davidn devrad krtönu hige heluttaneninu ninn tmdeyad yeheusaphatn marg gllliyu yehudd ar-snad asn marg gllliyu ndeide israyelin argul margdlli ndedü ahavn mney vybhicari gl hage yehuddvönnu yerusemin nivasiglönnu vybhicar madlu prörepisi ningimt uttmragiruv ninn tmdey mne yvrad ninn sheudrönnu keumduhaki ddrimd igeu, krtö deudd badheyimd ninn jönnu mkklönnu hemdtiyrönnu smst sthitiyönnu badhisuttane. idllde dindinkeke reug anub-hvisuvdrimd ninn kruluglu heurkke heurduv vregu ninn krulugl reugdimd ninge mhareug umtagiruv-du embde. idllde kusiyer blyillidd philistiyer mtu arbbiyer mñssönnu yeheuramñige vireudhvagi krtönu ebbisidnu. ag avru yehudd mele bmdü adrlli heukku arsn mneylli sikkid smst astiönnu avn kumarrönnu hemdtiyrönnu tkkeumdu heudru. addrimd avn ku-marrlli cikkv nad yeheuvahajnu heurtu avnige ku-marru yaru bidpldill. idelladr truvay krtönu avn krulugllli vasi yaglad reugdimd avönnu badhisidnu; erdu vrusvad truvay enayitmdre, reugdimd avn kru-luglu heurkke bmdvu. higeye avnu kett reugglimd sttnu. avn jönnu avn pitrgligeuskr tutt hage avnigeuskr sudlliv. avnu allarmbhisidag muvtterdu vrusdv-nagiddu yeruseminlli emtu vrus ali yarigu ispvilld-vnagi heudnu. adru avru avönnu davidn ptñndlli hu-nittru; adre argul smadhi gllli all.

22

yerusemin nivasiglu avnige bdlagi avn cikk mgnad ahjy önnu arsnagi madidru. dmdige bmd arb-biyer gumpu hiriyönnella keumduhaki dnu. hige yeheuramñ mgnad ahjynu yehudd arsnagi alidnu. ahjynu allu armbhisidag nalvttedü vrusdv nagiddu yeruseminlli omdu vrus ali dnu. avn tayiy hesru atlylu; ikeyu omriy mglagiddlu. avnu ahavn mne yvr marggllli ndednu. hemdre dust nagiruvdkke avn tayi avnige aleucne heluvvlagiddlu. adkarn avnu ahavn mneyvyr hage krtö smmukhdlli kettddönnu madidnu. avn tmde stt truvay ivru avr nasñkke avn slhegarragiddru. avnu ivr yeucney prkar nd-edu gilyadinlliruv rameutin blyilli aramin arsnad hjayeln mele yuddh madlu israyelin arsnagiruv ahavn mg nad yeheuramñ smgd heudnu. adre aramyru yeheuramönnu heudedru. avnu aramin hjayeln smgd yuddh maduvag ramdlli gayglönnu heumdiddd rimd ijirelinlli gunmadikeullu tirigidnu. yehudd arsa-giruv yeheuramñ mgnad ahjynu ijirelinlliruv aha bn

mgnad yeheuramnnu neudlu bmdnu; yakmdre ivnu reugsthnagiddnu. yeheuramnn blige avnu bmdddrimd ahjynige umtad nstvu devrimd ayitu. hegmdre avnu bmd truvay krtnu ahabn mneynnu kdidu bidlu abhisekisid nimsiy mgnad yehuvige vireudhvagi yeheuramnn smgd heurtnu. yehuvu ahabn mnege nyaytirisuvag avnu yehudyr prdhanrnnu ahjynnnu sevisu ttiruv ahjyn sheudrr mklklnnu hididu avrnnu keumduhakidnu. idllde avnu ahjynnnu hudukidnu; avnu smarydlli bccittu keumddrimd avnnu hididu yehu yv blige avnnu tkkeumdu bmdv avnnu keumduhaki hunittu; yakmdre ivnu tnn purnhrdydimd krtnnu hudukid yeheusaphatn mgnu amdru. hige rajy vnnu sthirpdislu ahjyn mnege skti ilde heuyitu. ahjyn taviyad atlylu tnn mgnu sttnemdu kmdag avlu eddu yehudn mney rajyd smtanvnnella nasmadidlu. adre arsn mglad yeheusbtlu ahjyn mgnad yeheuvassnnu tkkeumdu keumduhaklptt arsn mklk mdhydimd avnnu kddukeumdu avnnu avn dadi ynnu mlguv keuneylli irisidlu. hige atlylu avnnu keulld hage arsnad yeheuramnn kumarteyagiruv yaj knad yeheuyadnn hemdtiyagiruv yeheusbtlu bccittu. higeve ivnu avr smgd devr alydlli arn vrus bccittukeumdidnu. adre atlylu desd mele aluttidlu.

23

elne vrusdlli yeheuyadnu tnnnnu blpdisikeumdu stadhipti glagiruv yereuhann mgnad ajry nnnu yeheuhanann mgnad ismayel nnnu obedn mgnad ajrynnnu ada yn mgnad maseynnnu jikriy mgnad elisaphatnnnu krkeumdu avr smgd odmbdike madidnu. ivru yehudvnnu smcrisi yehudd smst pttnglimd levi yrnnu israyelin mukhysthrad pitrglennu kudisikeumdu yerusalemige bmdru. ag sbheyyrellru devr alydlli ar sn smgd odmbdike madidru. avrigeigevu, davidn kumarrnnu kuritu krtnu helid hage arsn kumarnu aluvnu. nivu madbekad karyvenmdre, sbbtii nlli prvesisuv yajkru leviryu ad nimmliruv murne palu dvarpalkragir beku. murne palu arsn bliylliyu inneumdu murne palu astivard bagl bliylliyu smst jnru krtn alyd amglglillyu irbeku. adre yajkru levirylli seve maduvvru alld mtyaru krtn alydlli prvesiskuddu. avru prisuddhraddrimd olge prvesisli. adre smst jnru krtn kavlnnu kayli. idllde levirylli prtii mnusynu tnn keylli ayudhglennu hidukeumdu arsn suttlu irbeku. ivr heurtu yavna dru alydlli bmdre avnu keullpdl. arsnu olge bruvaglu heurge heugu vaglu nivu avn smgd irri amdnu. higeve leviryu smst yehuddvru yajknad yeheuyadnu ajnapisid ella dr prkar madi prtii mnusynu sbbtinlli olge brbekad tnn mnusyrnnu sbbtii nlli heurtu heugbekadvrnnu tegedu keumdu. yajknad yeheuyadnu av rnnu kluhisi bidlill. idllde yajknad yeheuyadnu devr alydldid ars nad davidn itiglennu guraniglennu daluglennu stadhiptigladvrige keuttu arsn suttlu irvdkke blipthkku alykku eduragi alyd bliparsv meudlugeumdu alyd edparsvd vregu prtii mnusynu tnn keylli tnn ayudh hididvrage smst jnru irisidnu. ag avru arsn mgnnnu heurkke krtmdu avn tlei mele kirit vnnittu saksyinnu keuttu avnnu arsnnagi madidru. yeheuyadnu avn mklku avnnu abhisekisi-devru arsnnnu rksisli amdru. adre odutta arsnnnu

hrsuttidd jnr sbdvnnu atlylu kelidag avlu krtn alydlli jnr blige bmdu neudidnu. igeu, prvesdvard tnn stmbhd bli ylli arsnu nimtidnu. prdhanru tuturi hidiyuvvru arsn bliylli iddru. idllde desd jnrellru smteuspttu tuturiglennu udidru. hageve hadu garu gitvadyglennu hididu stutisuvdkke beudhisuvvru iddru. ag atlylu tnn vstrglennu hridu keumdu-dreuh, dreuh emdu kugidlu. ag yajknad yeheu yadnu senyd mele iruv stadhiptig lnnu heurge krtmdu avrige-avlennu salugl heurge heurdisiri, avlennu himbalisuvvrrnnu ktiiymd keumduhakiri amdnu. yakmdre krtn alydlli av lnnu keullbediri emdu yajknu helidnu. hageve avru avl mele ke hakidru. avlu arsn mney bliylli kudure baglin prvesdlli bmdag alli avlennu keumdu hakidru. ag avru krtn jnragiruv hage yeheuyadnu tngu smst jnrigu ars nigu odmbdike madidnu. smst jnru baln mnege heugi adnnu kedvihaki adr blipithglennu vigrhglennu odeubittu baln pujariyad mtannnnu bli pithgl mumde keumduhakidru. idllde yeheu yadnu krtn alyd pricarkrnnu nemi sidnu. meusey nyayprmandlli bredi ruv hage smteusdimldu smgidimldu davidnmd nemislppt hage davidnu krtn dhnbliglennu arpisuvdkke krtn aly dlli vibhagisid leviryad yajkrimd avrnnu nemisidnu. krtn alydlli yav apvitrvaddu olge prvesisid hage baglugl bliylli dvarpalkrnnu irisi dnu. avnu stadhiptiglennu gaurvsthrnnu jnr adhiptiglennu desd jnrellrnnu kr keumdu arsnnnu krtn alydimd kr tmdnu. avru ettrvad baglinimd arsn mnege bmdu arsnnnu rajyd simhasnd mele kudrisidru. avru atlylennu krtii yimd keumdu truvay desd jnrellru smteuspttu, pttvnu samtvayitu.

24

yeheuvassnu allu armbhisidag elu vrusdvnagiddu yeru slemnilli nalvttu vrus alidnu. avn tavi berseb urinvlad cibylembvlu. yeheuvassnu yajknad yeheuya dn smst divsglilli krtn smmukhdlli sriyadddnnu madidnu. yeheuya dnu avnigeuskr ibbru hemdtiyrnnu tkkeumdu. avnu kumarrnnu kumarte yrnnu pdednu. idr truvay enayitmdre, yeheu vasnu krtn alyvnnu durstu maduv mnssullvnagidnu. ad-drimd avnu yaj krnnu leviryannu kudisikeumdu avrigeivnu yehud pttnglige heurtu heugi vrus vruskke nimm devr alyvnnu durstu maduvdkke smst israyelyrimd hvnnu kudisiri. kelsvnnu sighrvagi ndisiri amdnu. adagyu leviryu avsr madde iddru. ag arsnu mukhystnad yeheu yadnnu krekluhisi avnige-krtn sevk nad meuseyu israyelin sbheyu saksiiy gudard nimitt ajnapisid kanike ynnu yehudimldu yeruslemi nimldu bruvmta madlu ninu leviry rnnu yake vicarisilil? yakmdre a dust striyad atlyl kumarru krtn alyvnnu odedu bittu krtn alykke prtisthemadi dvuglennella balnige keuttru amdnu. ar sn ajney merege avru omdu petteigeynnu madi krtn alyd baglin heurge ittru. devr sevknad meuseyu arny dlli israyelyrige ajnapisid kanikeynnu krtnige trbekemdu yehuddllyu yeru slemnilliyu prktnmadidru. ag ella prdhanru jnru smteuspttu tkkeumdu omdu petteigeylge tmbuvsttu hakidru. petteigey leviry keyimd arsn asthankke trlpttag adrlili bhl hn kanisiddrimd arsn sastriyu prdhan yajkn pricar knu

bmdu pettigeynnu bridumadi tkkeumdu tirigi adr sthlkke oydittru. higeye avru prtidin madi hvnnu bhl kudisidru. ag arsnu yeheuyadnu adnnu krtn alyd sevey karyvnnu maduv vrige keuttu avrimd madisidnu. krtn alyvnnu durstu pdisuv nimitt kllu kdiiyuvvrnnu bdigiyrnnu kulige kr keumdru. krtn alyvnnu bhdrmaduv nimitt kbbin hittale kels maduvvrnnu kulige krkeumdru. higeye kelsdvru kelsvnnu ndisidrimd kelsvu avr keyimd purn vayitu, avru krtn alyvnnu idd sthitiylli nillisi adnnu blpdisidru. avru adnnu mugisid mele mikk hvnnu ar sn mumdeyu yeheuyadn mumdeyu tm-dr. adrimd krtn alykkeuskr bmgd rd bellipatreglad sevey patreglu arpney patreglu sautuglu madlp ttvu. yeheuyadn smst divsgllli yavaglu krtn aldyll dhn-bli glnnu arpisidru. yeheuyadnu muduknagi divsglu tumbi sttuheudnu. avnu sayuvag nur mu-vttu vrusgullvnnagidnu. avnu devrigeuskrvagiyu atn alykkeuskr vagiyu israyelinlli ollednnu madi ddddrimd avru avnnnu davidn pttm dlli arsugl bliylli hunittru. adre yeheuyadnu stttuvay yehudd prdhanru bmdu arsnige add biddru. ag arsnu avr matnnu kelidnu. avru tmm pitrgl devrad krtn alyvnnu bittu teupugltnu vighrgltnu sevisidru. adkarn avr i apradhd nimitt yehud mtu yeruslemin mele raudr bmtu. adagyu krtnu tnn kdge avnnu tirugisuvd-kke prvadigltnu avr blige kluhisidnu; ivru avrige sak-siyagi helidru; adre avru kivigeudde heudru. ag devr atmnu yajknag ruv yeheuyadn mgnad jekryn mele bmdnu. avnu jnreulge ettrvad sthldli nimtu avrige-nivu vrddhiheumd kudd hage krtn ajnegltnu viaru-vdeno? nivu krtnnnu bittddrimd atnu nimmnnu bittiddanemdu krtnu heluttane amdnu. adrimd avru avnige vireudhvagi olsmcu madi krtn avr amgldlli arsn appneynte avnnnu kllesedu keumdru. hageye ivn tmdeyad yeheuyadnu tnge teurisd krpeynn jnapkmadde arsnad yeheuvassu avn mgnnnu keumduhakidnu. ivnu sayuvag-krtnu neudi vi-carisli emdu helidnu. vrusamtydlli enayitmdre, aramin senydvru avnige vireudhvagi heurtu yehud-kku yeruslemigu bmdu jnr prdhanrnnu avreulgimd nasnadi avrimd tegedukeumd keulleynnella dmskd arsnige kluhisidru. avru tmm pitrgl devrad krtnnnu bittddrimd aramyru alpinvad senyd smgd bmdag krtnu bhu adhik vad senyvnnu avr keylli oppisidnu. hige avru yeheuvassn vireudhvagi nyay tirivke ma-didru. avnu kthin reugdlli biddiruvag avnnnu bit-tuheudru. avru avnnnu bitttruvay yajknad yeheu-yadn mkkkl rktapradhd nimittvagi avn svmt sevkru avnige vireudhvagi olsmcu madi avnu sayuv hage avn mmcd mele avnnnu keumduhakidru. avru av nnnu davidn pttndlli hunittru; adre arsugl smadhighl bliylli avnnnu huni dlill. avnige vireudhvagi olsmcu madi dvramdre, ammeunylagiruv simgal mg nad jabadnu, meuvabylagiruv sivrea tl mgnad yeheujabadnu. adre avn kumarinnu kuritu avn mele hakid bhargltnu ku-ritu devr aly durstu maduvdnnu kuritu igeu, avu ar-sugl critrey pustkdlli breyllpttve. avn mg nad amcynu avnige bdlagi alidnu.

amcynu allu armbhisidag ipptedu vrusdvnagiddu yeru sleminni ipptteumbhhtu vrus alidnu. avn tayiy hesru yeheuvddanu; ikeyu yerusleminvlagid-dlu.2 avnu krtn smmukhdlli sriyaddnnu madidnu; adre purnhrdydimdll. rajyvu avnige sthirmadlptt truvay avnu arsnad tnn tmdeynn smhrisid tnn sevrknnu keumduhakidnu. adre tmdeglu mkkli geuskr sayuvdill, mkklu tmdegligeuskr sayuvdill; prtii mnusynu tnn papdlli saybekemdu krtnu aj-napisiddu meusey nyayprmand pustkdlli breyllptt hage avnu avr mkklnnu keullill. idllde am-cynu yehuddvrnnu kudisi keumdu yehud benya-vianyrellrlli tmm pitr gl mnegl prkar avrnnu shsrgl mele adhipttagiyyu stgl mele adhiptigla giyu ma-didnu. avnu ippttu vrus meudlugeumdu hec-cad prayvullvrnnu lekkisi adukeumdmth, yuddhkke heugtkkmth, itiyinnu khedyvnnu hididukeumdiru-vmth muru lks mmdiyinnu kmdu. idllde israyelin-vrlli nuru belli tlamtuglimd prakrmsaliglad omdu lks mmdiyinnu kulige tegedukeumdu. ag devr mnusy nad obbn avn blige bmdu avnigearse, is-rayelin senyvu ninn smgd heugde irli; yakmdre krtnu israye lyrad ephrayamn smv mkkkl smgd iru-vdill. ninu heudre heugu adnnu madu; yuddhkke blgeullu. devru struvinnu munde ninnnnu bilmadu-vnu; yakmdre shay keuduvdkku bilmaduvdkku de-vrige skti umtu amdnu. ag amcynu devr mnusynige-adre israyelin dmdige nanu keuttu nuru tlamtug-ligeuskr enu madbeku amdnu. adkke devr mnusynu-krtnu idkkimt adhiadvagi ninge keudlu sktnu amdnu. ag amcynu ephrayaminimd tnn blige bmd senikru tmm sthlkke tirigi heuguv hage avrnnu prtyekisidnu. ad karn avr keupvu yehudd mele bhlvagi uriyitu. avru keupd uriymid tmm mnge tirigidru. am-cynu tnnnnu blpdisi tnn jnrrnnu ndisikeumdu up-pin tggige heugi alli seya rin mkkleulge httn savir mmdiyinnu heudednu. bdrukidd bere httn savir mmdiyinnu yehudn mkklu sereyagi oydu bmdy sikhrrkke avrnnu krkeumdu heugi bmdy sikhrdimd avrnnu deubbidru. ad drimd jnrellru tumdutum-dadru. adre avru tmm smgd yuddhkke heugd hage amcynu himdkke kluhisid gumpinnu yehudd pttngl mele biddu smary meudlugeumdu betheureunin mt-tigu muru savir mmdiyinnu heudedubittu bhukeul-leynnu tegedukeumdru. amcynu edeumyrnnu heud-edu tirigi bmd truvay enayitmdre, tanu seya rn mkkkl devrugltnu tkkeumdu bmdu avu tnge de-vruglagiruv hage nillisikeumdu avugl mumde ad-dbiddu avuglige dhupvnnu suttnu. adkarn krtn ke-upvu amcyn mele heuttitu; atnu avn blige prvadi ynnu kluhisidnu. avnu avnige-tmm jn rnnu ninn keyimd tppislard devrugltnu ninu hudukuvdeno amdnu. avnu ar sn smgd matnaduttiruvag arsnu av nige-arsn yeucnaktrlli ninu obb nagiddiyey? ninu yake heudeylpdku amdnu. ag prvadiyu-ninu nnn yeucne ynnu kelde idnnu madiddrimd devru ninnnnu nasmadlu tirmanisiddanemdu nanu blleuu emdu helibittu. ag yehudd arsnad amcynu aleucne keli, israyelin arsnad yehuvinn mgnad yehevahajn mg nad yeuvassnige-navu obbr mukh vnnu obbru neudeun ba emdu heli kluhisidnu. adre israyelin

ars nad yeuvasnu yehudd arsnagiruv amcynige-
 lebneuninllidd omdu mullu gidvu lebneuninlliruv
 devdarige-ninu nnn mgnige hemdtiyagirlu ninn
 mglennu keudu emdu heli kluhisitu. adre lebneu nin-
 llidd adviy mrgvu haduheuguttiru vag a mullu gid-
 vnnu tuliyitu. igeunanu edeumyrnnu heudedidden-
 emdu heli keullutti; addrimd ninn hrdivu ninnnnu
 ahmkardimd keuckikeulluvmt maduttde. ig mneylli
 kutiru. ninu ninn smgd yehuduvu biddu heuguv hage
 ninn kedige ninu ke hakuvdnu amdnu. adre am cynu
 keldeheudnu. yakmdre avru edeu myr devruglennu
 hudukid nimitt avrnnu strugl keylli oppisuv hage
 idu devrimd ayitu. hageye israyelin arsnad yeuvasnu
 heurtu heudnu; avnu yehudd arsnad amcynu yehud-
 kke serid betseminis bliylli avru obbn mukhvnnu
 obbnu neudidnu. yehudd vru israyelinvr mumde
 seutu tmmtnm gudarkke odiheudru. ag israyelin ar-
 snad yeuvasnu yeheuvahajn mgnad yeuvasn mgnad
 yehudd arsnagiruv amcynnnu betseminis bli ylli hi-
 didukeumdu avnnnu yerusalemige tkkeumdu bmdu
 yeruselemin geudeynnu ephrayamn baglu meud-
 lugeumdu muley bagl mttigu nanuru meul udd ked-
 vibittu avnu obededeumn bliylli krtu alydlli sikkid
 belli bmga rvnnu ella samanuglennu arsn mney
 beukksglennu kelvrnnu serehididu tegedu keumdu
 smarykke tirugehudru. yehudd arsnagiruv yeuvasn
 mgnad amcynu israyelin arsnad yeheuvahajn mgn-
 nad yeuvasnu stt mele hdinedu vrus bdukidnu. adre
 amcyn mikkad kriyeglu, meudlneyvu glu kdeyvuglu
 igeu, avu yehud israyelir arslugl pustkdlli breypldil-
 lveu? adre amcynu krtu kdeymd teulgehud truvay
 avru yeruselemin nlli avn mele olsmcu madidru. ad
 karn avnu lakisige odiheudnu; adre avru avn himde
 lakisige kluhisi alli avnnnu keumduhakidru. avru
 avnnnu kuduregl mele tkkeumdu bmdu yehudd pt-
 tndlli avn pitrgl bliylli avnnnu hunittu.

26

ag yehud jnrellru hdinaru vrusdvnad ujjijynnnu
 tkkeumdu avnnnu avn tmdeyad amcy nige bd-
 lagi arsnnnagi madidru.2 arsnu tnn pitrgl smgd
 mlgid truvay ivnu eleutnnu ktisi adnu yehud-
 kke tirigi serisidnu. ujjijynu allu armbhisidag hd-
 inaru vrusdvnagiddu yeruseleminli aivterdu vrus
 alidnu. avn tayiy hesru yekeulylu; avlu yerusele-
 min lagiddlu. avnu tnn tmdeyad amcynu madid el-
 ladr prkar krtu drstige sri yadddnnu madidnu. devr
 drsngllli grhikeyullvnagidd jekriyn divsgllli avnu de-
 vrnnu hudukidnu. krtnnnu hudu kuv divsgl mt-
 tigu devru avnnnu abhi vrddhipdisidnu. avnu heur-
 tuheugi philistiyr mele yuddhmadit gt geudeynnu
 ybney geudeynnu asdeudin geudeynnu kedvi bittu
 philistiyr mdhydlli asdeu din bliylli ptnglennu kt-
 tisidnu. id llde philistiyr mele yu gurbalinli vasvagidd
 arbbiyr mele yu megunyr mele yu avnu yuddhmadit
 dag devru avnige shaykeuttnu. idllde ammeunyr
 ujjijynige kanike glennu keuttnu. addrimd avn hesru
 aigupdt merey vregu bhlvagi hbbitu. avnu tnnnnu
 bhlvagi bldpdisikeumdn. ujjijynu yeruseleminli mule
 bagl bliylliyu tggin bagl bliylliyu keutey muleylliyu
 burujuglennu ktisi avuglennu bldpdisidnu. avnu arny-
 dlli burujuglennu ktisi anek baviglennu teudisi dnu;

tggin desdliyu belu desdliyu avnige bhu kuridnglid-
 dvu. hageye prvt glillyu krmelinliyu avnige okkli
 gru drakke vyvsaydvru iddru. avnu vyvsaydlli istvul-
 lvnagiddnu. idllde sastriyad yegiyeln ke yimdlu
 adhiptiyad maseyn ke yimdlu breypltt lekdd prkar
 gumpu gumpagi yuddhkke heuguv ranuvevyr senyvu
 ujjijynige ittu. a senyvu arsn prdhanrlli obbnad hn-
 nyn kekelge ittu. prakrmsaligllli pitrgl mukhysthr
 lekkvu erdu savird arunuru mmdiyu. avr kekelge ar-
 snige shayvagi struvin mele bhl prakrmidmd yud-
 dhmaduv muru lksd elu savird ainuru mmdiyu yull
 senyvittu. ujjijynu smst dmdid nlli avr nimitt gu-
 raniglennu itiglennu sirstranglennu ukkin kvcglennu bil-
 luglennu kvneglennu siddhmadidnu. idllde banglennu
 deudd klluglennu eseyuv nimitt burujugl mele yu
 mnnu dibbgl mele yu irlu prvinrimd madid ymtr-
 glennu yeruseleminli madisidnu. addrimd avn hesru
 bhl durd vregu prsiddhiyayitu. bhu blvull vnaguv
 prymtr avnu bhu ascry vagi shay heumdidnu. adre
 avnu bl heumdid mele avn hrdivu nasnkke etlpt-
 titu. enmdre, avnu dhuppithd mele dhup suduvd-
 kke krtu alydlli prvesisi tnn devrad krt nige vireud-
 hvagi apradh madidnu. ag yajknad ajrynu avn smgd
 pra krmvull krtu yajknad embhttu mmdiyu arsnad
 ujjijyn himde prve sisi avnnnu edurisi- ujjijyne, krt
 nige dhupsuduvdu ninge seriddll; dhup suduvdu
 prisuddh madlptt yajknad areunn mkkligle seriddu;
 ninu prisuddh sthandimd heurtuheugu; ninu apradh
 madiddi. devrad krtimd idu ninge manvll amdru. ag
 ujjijynu keupisi keumdn; dhupvnnu sudlu avn keylli
 dhuparti ittu. avnu yajkr mele keup maduvag krtu
 mmdirdlliruv dhuppithd bliylli nimt yajkr mumde
 avn hneylli kuthvru edditu. ag prdhan yajknad ajrynu
 yajkrellru av nnnu drstisidag igeu, avnu tnn hne ylli
 kuthvullvnagiddnu. addrimd avru avnnnu allimd
 deubbihakidru. krtu av nnnu heudedddrimd avnu
 heurge heuglu tvrepttnu. arsnad ujjijynu sayuv di-
 vsd vregu kuthstreugiyagiddnu. avnu kuthreugvul-
 vnaddrimd prtyekvad mne ylli vasvagiddnu. yak-
 mdre avnu krtu alydimd tegeduhaklpttnagiddnu.
 avn mgnad yeutamnu arsn mney mele iddu desd jn-
 rige nyatirisutta iddnu. ujjijyn mikkad kriyeglennu,
 meudlne yvuglennu kdeyvuglennu ameucn mk nad
 yesaynu brednu. ujjijynu tnn pitrgl smgd mlgidnu;
 avru arsluglige idd smsan bhumiylli avn pitrgl smgd
 avnnnu hunittu. yakmdre-avnu kuth reugvullvnu
 amdukeumdu. avn mk nad yeutamnu avnige bdlagi
 alidnu.

27

yeutamnu allu armbhisidag ippttedu vrusdvnagiddu
 yeru leminlli hdinaru vrusglu alidnu. ivn tayiad
 yeruslu cadeukn mglu. ivnu tnn tmdeyad ujjijynu ma-
 did elladr prkar krtu drstiylli sriyad ddnu madidnu.
 adre krtu mneylli prvesisill. jnru innu kettddnu
 madutta iddru. ivnu krtu mmdird ettrvad baglennu
 ktisi ophel emb geudey mele bhlvagi ktisidnu. idllde
 yehud prvtglilly ptnglennu arnydlli keute glennu gdis-
 thanglennu ktisidnu. ivnu ammeunyr arsn smgd
 yuddhmadit av nnnu jyisidnu. addrimd ammeunn
 mkklu ade vrusdlli nuru belli tlamtuglennu httsavir
 altey geudhiynnu httsu savir keur jve geudhiynnu

avnige keuttru. ammeunn mkklu erdne vrusdlliyy murne vrusdlliyy ade prkar avnige keuttru. higeye yeutamnu tnn dev rad krtn mumde tnn marggltnu sripdisi ddrimd ivnu blgeumdnu. yeutamn mikkad kriyeglu avnu madid yuddhglu avn margglu igeu, avu israyel yehud arsulg pustkdlli brelpttve. ivnu allu armbhisidag ippttedu vrus dvnagiddu yerusleminlli hdinaru vrus alidnu. yeutamnu tnn pitrgl smgd nidrisidnu; avru avnnnu davidn ptndlli hunittru. avn mgnad aha jnu avnige bdlagi alidnu.

28

ahajnu allu armbhisidag ippttu vrusdvnagiddu yerus leminlli hdinaru vrus alidnu. avnu tnn pitrvad davidn hage krtn drsti ylli sriyaddnnu madidvnl. avnu israyelin arsulg margglli ndedu balnigeuskr erk heuyid vighrgltnu madisidnu. idllde avnu benhin-neum mgn tgglinli dhupvnnrpsi krtnu isra yelin mikkl mumde heudisid anyr ashygl prkar bemkiylli tnn mkkltnu suttu. hageye avnu bttglliyy medugl meleyu ella hsuru gidgl kelgu bligltnu dhupvnnu arpisidnu. addrimd avn devrad krtnu aramin arsn keylli avnnnu oppisidnu. aramyru avnnnu heud-edu avrlli anekrnnu sere yagi hididu dmskkke oy-dru. idllde ivnu israyelin arsn keylli oppislp tddrimd avnu ivnnnu heudedu deudd smhar madidnu. avru tmm pitrgl krtnad devrnnu bittddrimd remlyn mg nad pekhnu omde divsdeulge yehu ddvrlli lksd ippttu savir mmdiytnu keumduhakidnu; ivrellru prakrm-sali glagiddru. idllde ephrayamynagiruv prakrm-saliyad jikriyu arsn mg nad maseynnnu armney nayk-nad ajrikamnnu arsnige erdneynvad elkannnnu keumduhakidnu. israyelin mkklu tmm sheudrrlli erdu lks mmd i striyrtnu kumarrtnu kumarteglnnu sere yagi tkkeumduheudru. idllde avrimd bhu keulleytnu tkkeumdu a keulleytnu smarykke oy-dru. alli krtn obb prvadi iddnu; avn hesru odednu. avnu smarykke bmd senyekkeduragi heurtuheugi avrige-igeu, nimm pitrgl krtnad devru yehudd mele urigeumddrimd atnu avrnnu nimm keylli oppisir-lagi, nivu akaskke muttuv ugrdimd avrnnu keum-duhakiddiri. ig ninge dasru dasiglu agiruv hage yehuddvrtnu yeruslemin mkkltnu nimm vsmad-bekemdu amdukeulluttiri. adre nimmlliye nimm de-vrad krtnige vireudhvagi papglu illveu? add rimd nivu nnn matu keli nimm sheudr rlli nivu sereyagi tkkeumd sereyvrtnu bittubidiri. yakmdre uriyut-tiruv krtn keupvu nimm mele iruvdu amdnu. ag ephrayamn mikkl sresthrlli kelvragiruv yeheuhanann mgnad ajrynu mesi llemeutn mgnad berkynu slumnn mgnad hijkiynu hldelyn mgnad amasnu yuuddhdimd bmdvrige vireudh vagi eddu avrige—nivu sereyvrtnu illige trbediri emdu helidru; yakmdre navu krt-nige vireudhvagi apradh madi ddeve. nivu nmm pagplnno apradhgltnu heccisbekemdidiri. niscy-vagi nmm apra dhvu deudddagide; israyelin mele ugr keupvu umtayitu amdru. ag senyd vru sereyvrtnu keulleytnu prdhanr mumdeyu smst kutd mumdeyu bittu bittru. ag hesrinimd helppt a mnu syru eddu sereyvrtnu tegedukeumdu avrlli bttleyad-vrige keulley vstrgltnu udisi teudisi avrige kerglnnu keuttu unnuvdkku kudiuvdkku keuttu avr tleglige

enne ynnu hcci avrlli iruv blhinrtnu kttegl mele erisi yerikeuvmep khrjurd pttknke avr sheudrr blige krkeumdu heugi smarykke himtirugidru. ade kaddlli arsnad ahajnu assu rin arsulg blige kluhisi shay bedi keumdn. yakmdre edeumyru tirigi bmdu yehud-dvrtnu smhrisi kelvrtnu sereyagi tkkeumdu heudru. idllde phili stiyr tggin desd pttnglliyy yehu dd dksin parsvdlliyy heukku betseme snnu ayyaleunnnu ged-ereuttnu seukeuvnnu adr gramgltnu timna vnnu adr gramgltnu gimjeuvnnu adr gramgltnu tkkeumdu alli vasvagiddru. yakmdre israyelin arsnad aha jn nimitt krtnu yehudvnnu tggisidnu. avnu yehud-vnnu bttleyagi madi krt nige vireudhvagi bhl apradh madidnu. ag assurin arsnad tigtpilesrnu avn blige bmdu avnnnu blpdisde badhepdisi dnu. ahajnu krtn mneyimldu armneyimldu prdhanrimldu omdu palnno tegedukeumdu assurin arsnige keuttru; adre avnu ivnige shay madde heudnu. idllde arsnad ahajnu tnn ikkttin kaldlli mttstu krtnige vireudh vagi apradh madidnu. enmdre, avnu aramin ar-sugl devruglu avrige shay keuttdrimd—avu nnge shay keuduv hage nanu avuglige bliynnu arpisuttene emdu amdukeumdu tnnnnu heuded dmsk dvr de-vruglige blighlnu arpisidnu. adre avu avnnnu smst israyelyrtnu biluvmta madidvu. idllde ahajnu devr mney samanuglnnu kudisi devr alyd samanuglnnu tumduglagi ktrrisi krtn mney bagiluglnnu muccibittu yeru slemin smst muleglli blipithgltnu kttsidnu. yehudd smst pttnglli any devruglige dhupsudvdkk-agi ettr sthgltnu kttsi tnn pitrgl devrad krtnige ke-upvnebbisidnu. avn itr kriyeglu avn skl margglu-meudlneyvuglu kdeyvu glu igeu, yehudd israyelyr arsu gl pustkdlli brelpttve. ahajnu tnn pitrgl smgd nidrisidnu; avru avnnnu yeruslem ptndlli hunittru; adre israyelin arsulg smadhiy sthldlli avnnnu trllil. avn mgnad hijkiynu avnige bdlagi alidnu.

29

hijkiynu allarmbhisidag ippttedu vrusdvnagiddu yerus leminlli ipptteumbhttu vrus alidnu. avn tayiy hesru abiyilu; ivlu jekriyn mglagiddlu. avnu tnn pitrvad davidnu madid elladr prkar krtn drstiylly sriyaddnnu madidnu. avnu tnn alvikey-meudlne vrusd meudlne timglli krtn mney baglu gltnu teredu avuglnnu bhdrmadisidnu. idllde avnu yajkrtnu leviyrtnu krekluhisi avrnnu mudn biddiylly kudisi keumdu avrige helidenmdre-leviyr, nnn matnu keliri; nivu nimmnnu prisuddh madikeumdu nimm pitrgl krtnad devr mneytnu prisuddhmad ad meligeytnu prisuddh sthandimd tegeduhakiri. nmm pitrglu apradhmadi nmm devrad krtn drstige kettddnnu ndisi atannu bittu krtn nivas sthand kdeyimd tmm mukhgltnu tirugisi tmm bennuglnnu teurisiddare. idllde avru dvaramgld bagluglnnu mucci dipgltnu arisi israyelin devrige prisuddh sthandlli dhupvnnu sudde, dhnblighlnu arpi sde heudru. addrimd yehudd mele yu mtu yerusleminvr meleyu krtn raudrwayitu; nivu nimm knnuglimd neuduv hage atnu avrnno klvklku vismykku aphasykku oppisikeuttnu. ad kkeuskr igeu, nmm pitrglu ktiyimd biddi ddare; nmm kumarru kumarteyru hemd tiyr sereyllidare. ig

israyelin devrad krtn ugrkeupvu nmmnnu bittu heuguv hage nanu atn smgd odmbdi keynnu madlu mnssullvnagiddene. nnn mkkle, udasinragirbediri; yakmdre tnn smmukhdlli nilluvdkku tnnnnu sevi-suvdkku sevkragiruvdkku dhupsuduvdkku krtnu nimmnnu adukeumdiddane amdnu. ag leviyrad kehatyr mkkllli amase yn mgnad mhtnu ajryn mgnad yeuvelu merariy mkkllli abdiy mg nad kisnu yhlleln mgnad aj rynu gerseunyrlli jimmn mgnad yeuvahn uyeuvahn mgnad edenu elicaphann mkkllli simriyu yegi yelnu asaphn mkkllli jekrynu mttynny hemann mkkllli yehiyelnu simmnu yedutunn mkkllli semaynu ujijyelnu eddru. ivru tmm sheu drnnu kudisi tmmnnu prisuddh madikeumdu krtn vakydimd arsn ajney prkar krtn alyvnnu sucimadlu bmdru. yaj krn krtn alyvnnu sucimadlu adr olbhagdlli prvesisi krtn mmdirdlli kmd meligeynn krtn mney amgldeulge tmdru; ag leviyru adnnu tegedukeumdu kidreunu hlldlli haklu heurge oydr. avru meudlne timglin meudlne divs dlli prisuddh madlu armbhisi a timgl emtne divsdlli krtn dvaramgld vregu bmdru. higeye emtu divsgllli krtn mneyennu prisuddhmad adnnu meudlne timglin hdinarne divsdlli tirisidru. ag avru arsnad hijkiyn blige bmdu avnige-krtn smst alyvnnu dhnblj yjnyedivnnu adr ella patreglennu smmukhd reuttiy mejnnu adr ella patreglennu sucimadidevu. idllde arsnad ahajnu alidag tnn akrytdimd bisadid ella samanuglennu siddh madi prisuddhmadidevu; igeu, avu krtn blipithd mumdiruttve emdu helidru. ag arsnad hijkiynu udydlli eddu ptnd prdhanrnnu kudisi krtn alykke heudnu. avru rajyккеuskrvu prisuddh sthankkeuskrvu yehudkkeuskrvu papd bliyagi elu heuriglennu elu tgruglennu elu kurim-riglennu elu meke glennu tmdru. ag krtn blipithd mele avuglennu arpislu areunn mkkklad yajkrige helidnu. hige avru heuri glennu vdhisidag yajkru avugl rktvnnu tegedukeumdu blipithd mele cimikisidru; hageye avru tgruglennu vdhisi rktvnnu blipithd mele cimikisidru; avru kurimri glennu vdhisi rktvnnu blipithd mele cimikisidru. arsn mumdeyu sbhey mumdeyu papd bliyad meke heut glennu httr tkkeumdu bmdu tmm keglennu avugi mele ittru. ag smst israye ligeuskr prayscittvagi yajkru avuglennu vdhisi blipithd mele avugl rkttdimd pap nivarne madidru. dhnbliyu papd bliyu smst israyeligeuskr ag bekemdu arsnu ajnapisidnu, idllde davidnu arsn drsiyad gadnu prva diyad natannu ivr ajney prkar tal vine kinnriglennu hididvragi krtn alydlli leviyrnnu nillisdinu. krtn ajneyu avn prvadiql mukhamtr hage ittu. leviyru davidn vadyglennu yajkru tuturiglennu hididu nimtiruvag hijkiynu blipithd mele dhnbli ynnu arpislu helidnu. dhnbliynnu arpislu armbhisidag tuturiglimldu israyelin arsnad davidn vadyg limldu krtn hadu armbhivayitu. ag sbheyvrellu aradhisidru. dhnbli arpisi tirisuv prymtr hadugarru hadidru, tuturi uduvvru udidru. avru arpisuvdu tiridag arsnu avn smgd iddvrellu beuggi aradhisidru. idllde arsnad hijkiynu prdha nru davidn mttu prvadiyad asaphn matuglimd krtnnu stutisbekemdu levi yrige helidru. ag avru smteusvagi stutisi beuggikeumdu aradhisidru. hijkiynu avrige uttrkeuttu-ig nivu nimmnnu krtnige prtisthemadidd rimd sviapkke bmdu bliglennu steutr arpneglennu krtn alykke

tkkeumdu bnniri amdnu. ag kutdvru bliglennu steutr arpneglennu ucitarth vagi keudlu mnssullvru dhnbliglennu tmdru. sbheyu tmd dhn bligl lekke venmdre: eppttu heurigl, nuru tgru glu, innuru kurimriglu. ivella krtnige arpisid dhnbliglagiddvu. prtisthe mad lpttvuglu arunuru heuriglu muru savir kuriglu iddvv. yajkru svlp jnragiddu dhnbliglennella suliyarde iddddrimd kelsvu tiruv vregu yajkru tmmnnu prisuddhmadikeullv vregu levi yrad avr sheudrru avrige shay maduttdidru. yakmdre tmmnnu prisuddhmadidi keullu yajkrigimt leviyru ytharth hrdyvullvragidru. idllde dhnbli glu smad-hand bligl keubbu dhn blige bekad pand arpneglu bhl vagidddvu. higeye krtn alyd seveyu siddhvayitu. ag devru jnrrnu siddhmadiddimd hijkiynu jnrellu smteuspttru; yakmdre i karyvu aksmattagi ayitu.

30

ag avru israyelin devrad krtn pskvnnu acrislu yeru slemillli krtn alykke bruv hage hijkiynu smst israyeligu yehudkku heli kluhisi, ephrayamyrigu mnssey vrigu ptrglennu brednu. yeruslemi nlliruv arsnu avn prdhanru smst sbheyu erdne timgllli pskvnnu acris lu yeucisikeumdu. yakmdre yajkru tmmnnu tkkhage prisuddhmadikeulde idddd rimldu jnru yeruslemige kudi barde iddddrimldu a kaldlli acrislarde iddru. i karyvu arsnigu smst sbhe yvrigu oppigeyayitu. addrimd avru yeruslemillli israyelin devrad krtnige pskvnnu acrislu brbekemdu bersebvru meudlugeumdu danin vregu smst is-rayelinllli kugi sarlu nirnyi sidru. yakmdre breylptt hage avru adnnu bhu kaldimd acrisiddill. ade prkar dutru arsn keyimldu avn prdhanr keyimldu ptrglennu tkkeumdu arsn appney prkar smst israyel yehud desgl mele heugi-israyel mkkle, abraham isak israyel krtnd devr kdegge tirugiri. ag atnu assurin arsugl kege tppisikeumdu nimm ulidvr blige tiruguvnu. tmm pitrgl devrad krtnige apradh madidmth, nivu neuduv hage nasnkke oppislpmtth, nimm pitrgl hageyu nimm sheudr hageyu irbediri. nimm pitrgl hage nimm kuttigeynnu kthinpdisbediri. krtnige kekeuttu atnu yugyugkku prisuddh madid atn prisuddh sthandlli prvesisid nimm devrad krtnnu sevisiri. ag tnn ugrkeupvnnu bittu nimm kdegge tiruguvnu. nivu krtn kdegge tirugidre nimm sheud rru nimm mkklu tirigi i deskke bruv hage tmmnnu sereyagi oydr smmukhdlli kruneynnu heumdvru. nimm devrad krtnu krpeyu kruneyu ullvnagiddane, nivu atn kdegge tirugidre atnu nimm kde yimd tnn mukh teulgisnu emdu helidru. higeye dutru ephrayamin, mn ssey desdlli jebulun prymtr smcrisi pttndimd pttnkke haduheudru. adre jnru ivrnnu neudi nkku geli madidru. adagy y aser, mnsse, jebulun ivrlli kelvru tmmnnu tggisikeumdu yeruslemige bmdru. idllde krtn vakydimdumtad arsn prdhanr ajneyennu kekeullu avrige omde hrdyvnnu keudlu devr ke yehu ddvrlli ittu. addrimd erdne timgllli huli iild reuttiy hbhvnnu acrisuvdkke yerusleminnli bhl jnru kudi keumdu mhadeudd sbheyayitu. ag avru eddu yerusleminnlidd blipithglennu tegeduhakidru mttu dhuppathglennella tegedu bittu kidreun hlldlli hakidru. erdne timgl hdinalnkne divsdlli psk vnnu

vdhisidru. yajkru leviyru lje ynnu heumdi tmmnnu prisuddh madikeumdu krtn mneyeulge dhnblignnu tmdru. idllde avru devr mnusynad meuse y nyayprmand hage tmm pddhtiy prkar tmm tmm sthldli nimtu yajkru leviyr keyimd rktvnnu tege-dukeumdu cimukisidru. yakmdre sbheylli anekru aprisuddhragiddru, leviyru asuddhad ellr nimitt avrnno krtnige prisuddh maduv hage pskd blignnu vdhisuvdkke iddru. yakmdre jnrlli anekru-ephra yam, mnnsse, issakar, jebulun iv rlli anekru tmmnnu suddh madikeulldde, brelpytt prkarvllde pskvnnu umdru. adre hijkiynu avrigeuskr prarthisiyavnadru prisuddh sthand suddhiy prkar suciyagde iddru tnn pitrgl krtnad devragiruv devrnno huduklu tnn hrdy vnnu siddhmaduvvn papvnnu dyvull krtnu muccli emdu helidnu. krtnu hijkiyn matu keli jnrnnu gunmadidnu. yerusleminnillid israyelin mkklu huli illd reutthiy hbbvnnu elu divs smteusdimd acrisidru. idllde levi yru yajkru mhasbdd vadyglimd krtnige hadi prti dindlliyu krtnnnu stutisidru. idllde hijkiynu krtn utt mvad beudhneyennu beudhisid smst levi yrige smadhanvagi matnadidnu. avru hbbvnnu elu dingl prymtr bheujn madidutta smadhand blignnu arpisutta tmm pitrgl devrad krtnige arikemadutta acrisidru. adre smuhvella mtu elu divs acrisuvdkke yeucisikeumdu mele elu divsglu smteusvagi acrisidru. yehudd arsnad hijkiynu sbhege savir heuriglennu elu savir kuriglennu keuttnu. idllde prdhanru kutkke savir heuriglennu httnu savir kuriglennu keuttru. yajkrlli anekru tmmnnu prisuddh madu keumdu. yehudd sbheyyre llru yajkru leviyru israyelinimd bmd smst sbheyy israyelin desdimd bmd prdesiglu yehuddlli vasvagiruvvru smteusppttru. isra yelin arsnagiruv davidn mgnad seuleumeunn kal meud-lugeumdu yeru slemenilli idr hage nedirilivadd rimd higeye yerusleminnilli mha smteus umtagittu. ag leviyrad yajkru eddu jnrnnu asirvddidru. avr sbdvu kelltpttitu. avr prarthneyu atn prisuddhavad nivassthanke amdre prleukkke muttiti.

31

idella tirid truvay alli iruvvrad smst israyelyru yehu dd ptnglige heurtu heugi vigrhglennu muridu teupuglennu kdidu smst yehud benayivan ephrayam mnnsse desglli avuglennella tirisuv prymtr unnt sthl glennu blipithglennu kedvihakidru. ag israyel mkklellru tmm tmm svastyg ligu tmm tmm ptngligu tirigieheudru. hijkiynu avnvn sevey prkar yaj kr leviyr srtiglennu nemisidnu. dhn blignnu mtu smadhand blignnu arpi suvdcku sevisuvdkku krtn gudargl baglugllli steutr maduvdkku keumda duvdcku yajkrnnu leviyrnnu nemisi dnu. avnu krtn nyayprmandlli bred prkar udykald saymkald dhn bligligeuskrvu sbbtugllliyu amvasye gliliyu nemisid hbbgliliyu bekad dhnbligigeuskrvu arsn sthitiymd avn bhagvnnu nemisidnu. yajkru leviyru krtn nyayprmandlli bl geulluv nimitt avrige tkk bhagvnnu keud bekemdu yerusleminnilivur jnriga avnu ajnapisidnu. i ajne heurge bmdagle israyel mkklu dhany, draksars, enne, jenu, heulgl hutuvli ivugl meudlne palnnu bhlvagi olge tmdru. hageye smst vstugllli dsmamsd palnnu bhl vagi tmdru; idllde

yehud ptngllli nivasvagiruv israyel yehud mkklu dngllliyu kurigllliyu dsmams tmdru. tmm devrad krtnige prisuddh madid prisuddh vstugllli ds mamsd palu tmdru rasirasiyagi ittru. murne timgllli rasigl tlhdi armbhisi elne timgllli tirisidru. hijkiynu prdhanru bmdu rasiglennu neudidag avru krtnnnu atn jvad israye lnnu stutisidru. ag hijkiynu rasiglennu kuritu yajkrnnu leviyrnnu vicarisidnu. cadeukn mneyvngiruv prdhan yajknad ajrynu avnige – krtn mnege kanikeglennu trlu armbhisidminim ninge tinnuvdkke smpurnvittu; ulidddu bhlvayitu; yakmdre krtnu tnn jn rnnu asirvdisiddane. addrimd ulidddu i rasiyayitu emdu helidnu. ag hijkiynu krtn mneylli ugranglennu siddhmadlu helidnu. avru avuglennu siddhmadid mele kanikeglennu dsmams vnnu prtisthisppttvuglennu nmbikeyagi olge tmdru. ivugl mele levynad keunnnu adhikariyagiddnu. avn tru vay sheudrnad simmiyu adhikariyagi ddnu. idllde arsnad hijkiyn apne yimdlu devr alyd adhikariyad ajryn appneyimdlu yehiyelnu ajjynu nhtnu asahelnu yerimeu tnu, yeujabadnu, eliyelnu, ism kynu mhtnu benaynu ivru keunnnv avn sheudrnad simmiy kekelge vicarna krtragiddru. idllde leviynagiruv imnn mgnad keure embvnu purvdkki nlliruv dvarpalknu krtn kanikeglennu mha prisud-dhavaduglennu palu hmcuv dkke devrige ucitarthvagi arpsid arpe gl mele iddnu. ivn truvay yajkr ptngllli tmm sheudrrige srti srtiyagi hiriyrigu kiriyrigu palu hmcuvdkke edennu vianyiannu yesuvnu sema ynu amrynu sekynnu iddru. lekk dlli brelpytt muru vrus pray meudlu geumdu meliruv gmdu mkklu heurtagi krtn mneylli prvesisuvvrellrige avr kelsgllli avr srtigl prkar avr sevege avrvr dind bhagvnnu keuduvdkku hageye ippttu vrus pray meudlu geumdu avr tmdegl mney hage brey lptt avrvr kelsgllliyu avrvr srti gliliyu iruv yajkrigu leviy rigu avr smst kutdli lekkdeulge bre ylptt avr cickvrigu hemdtiyrigu kumarrigu kumarteyrigu keuduvdkke iddru. avru tmm udeyugdlli tmmnnu prisuddhteylli prisuddh madikeumdu. id llde yajkrlliruv smst gmdsrigu levi yrlli brelpyttidd smstrigu palnnu keuduvdkke tmm ptngl vylglliruv yajkrad areunn mkkllli hesrinimd brelpytt mnusyru prti pttnidli iddru. higeye hijkiynu smst yehuddlli tnn devrad krtn smmukhdlli uttmvad ddnnu sriyaddlennu styvaddlennu ndisi dnu. idllde devr alyd sevey liyu nyayprmandlliyu ajnegllliyu tnn devrnno huduklu armbhisid smst karyglli avnu tnn purnhrdydimd madi vrddhiheumdidnu.

32

i karyglu ivugl sthapneyu ad truvay assurin arsnad snheribnu heurtu bmdu yehuddlli prvesisi keuteyull ptngl bliylli dmdilidu avuglennu tngagi jy-isbekemdu amdukeumdu. snheribnu bmdddnnu avnu yeruslemin mele yuddhmadlu mukh tirugisid-dnnu hijkiynu kmdag avnu pttnad heurgiruv niru buggeg lnnu muccisuvdkke tnn prdhanr smgdlu tnn prakrmsaligl smgdlu yeucisi keumdu. avru avnige shaykeuttru. addrimd anek jnru kudikeumdu niru buggegennu desd mdhydlli hriyuv hll vnnu muccibittu-assurin arsluglu bmdu bhl niru deurk-isikeulluvdu yake amdu. idllde avnu tannnu blp-

disikeumdu kedvlppt geudeynnella ktissi geupurgl prymtr adnnu ettr madi adr heur bhagdlli mteumdu geudeynnu ktissi davi dn ptndlliruv milleuvnnu durstumadi itiglennu guraniglennu bhlvagi madisi dnu. jnr mele yuddhd senygl adhipti glennu irisi ptnd bagl bidiylli tnn blige avrnnu kudisikeumdu smad-hanvagi avr smgd matnadi- bgleulliri; dhery vagirri; assurin arsn nimittvu avn smgd kudiruv mh-agumpin nimittvu bhy pbediri; hedrbediri. yakmdre avn smgd iruvrigimt nmm smgd anekru id-dare. avn smgd mamsd teulu; adre nmm smgd nmge shay keuduvdkku nmm yuddhglennu ndis- vdkku nmm devrad krtnu tane iddane emdu he- lidnu. ad drimd jnr yehudd arsnad hijkiyn matuglli atakeumdu. idr truvay assurin arsnad snhe ribnu avn smgd kudiruv avn smst blvu lakisnnu mut- tige hakidag avnu yerusleminlli yehudd arsnad hi- jki yn bligu yerusleminlliruv smst yehuddvr bligu tnn sevrknnu klu hisi- assurin arsnad snheribnu hige heluttane- nivu yeruslemin muttige ylli vasvagiruv hage yavdr mele bhrsvullvragiddiri? nmm devrad krtnu assurin arsn keyimd nmnnnu bidisuvnemdu hijkiynu heli hsiye yimdlu dahdimdlu sayuvdkke nimmnnu oppisikeudlu prerepissuttanllve? i hijkiynu unnt sthlglennu blipithglennu tegeduhaki yehuddvrigu yeruslemi nvrigu-nivu omde blipithd mumde ad- dbiddu adr mele dhpvnnrpsisbekemdu heliddanl- lve? nanu nnn pitrglu des gl jnrige madiddnnu nivu tiliyilllve? a desgl jnamgg devruglu a des glennu nnn keyeulgidm hegadru bidislu samrthvyul- vlaglagidvev? nnn pitrglu nirmul madid a jnamgg smst dev rugllli nnn keyeulgidm tnn jnrnnu bidislu samrthvyulliddu yavdu? hagate nimm devru nnn keyeulgidm nimmnnu hege bidis bhudu? addrimd hijkiynu nimmnnu vmcisi i prkar nimmnnu pre- repisdirli; avn matu nmbbediri. yakmdre nnn keyeulgidmdu nnn pitrgl keyeulgidmdu tmm jnrnnu bidislu skl jnamg, rajygl devrugllli samrthvyul devru omdu ill. nnn keyeulgidm nimmnnu bidislu nimm devru estrvnu annuttane. hige avn sevrku innu krt- nad devrige vireudh vagiyu atn sevknad hijkiynige vireu dhvagiyn matnadidru. iddlde avnu israyelin devrad krtnnu nimdisuv ddku atnige vireudhvagi matnaduvdkku ptrlglennu brednu. enmdre-itr desgl jnamgg devruglu tmm jnrnnu nnn keyeulgidm hege bidisilllve hageye hijkiyn devru tnn jnrnnu nnn keyeulgidm bidislarnu. iddlde avru pttv vnnu hidiyuv hage geudey mele iruv yerusleminlliruv jnrnnu bhypdisuv ddku avrnnu klvpdisuvdkku yehudyr bhaseylli gttiyad sbddimd kugi heli dru. mnusyr ke kelsvad bhumiy jngl devruglige vireudhvagi mat- nadid hage yeruslemin devrige vireudhvagi matna- didru. idr nimitt arsnad hijkiynu ameu cn mg- nagiruv pradiyad yesaynu prarthnemadi prelukke kugidru. ag krtnu tnn dutnnu kluhisidnu; avnu assurin arsn dmdinlliruv smst pra krmsaliglennu naykrnnu adhiptiglennu nirmulmadidnu. hige ivnu lja mukhdimd tnn deske tirugidnu. avnu tnn devr mneylli prveisidag avn heutteylli huttdvru avnnu ktiiyimd keumduhakidru. hige ye krtnu hi- jkiy nnnu yeruslemin nivasiglennu assurin arsnad snheribn keyeulgidmdu smst keyeulgidmdu rkxisi smst kdeyimd av rnnu ndisidnu. anekru yeruslemi

nlliruv krtnige arpneglennu yehudd arsnad hijkiynige vstuglennu tmdru. amdinimd avnu smst jnamgg sm- mukh dlli unntkkerislpptnu. a dingllli hijkiynu sayuv reug dliiddidrimd avnu krtnige prarthne madi dnu. ag atnu avn smgd matnadi avnige gurutnnu keut- tnu. adre hijki ynu tnge ad uparkake tkkmt ndeyde iddnu; avn hrdydlli ahmkar tumbittu; addrimd avn meleyu yehud yeru slemin meleyu raudr umtayitu. adagy y hijkiynu yeruslemin nivasiglu tmm hrdyd grvd visy tmnnu tavu tgisikeumddrimd hijkiyn divsgllli krtu raudru avr mele brilli. hijkiynige atydihkvad aisvryvu ghnvu idddidrimd avnu bellib- mgar rtn sugmdhdrv guraniglgeuskrvu ella vidhd mneuhrvad abhrngligeuskrvu tnge beuksglennu kt- isidnu. iddlde dhanyd hutuvliyu draksarsvu en- neyu ivugl nimittvagi ugranglennu sklvidh vad psugl nimittvagi keuttigeiglennu kuri mmdy nimittvagi ht- tiglennu madidnu. iddlde tnge pttnglennu dnkurigl svastvnnu bhlvagi madikeumdu. devru avnige bhu heccagi smptnnu keuttnu. i hijkiynu gihe- unemb melin kaluveynnu muccibittu adnnu davidn pttndlli pscim dikkige kaluveygi brmadidnu. hig- eye hijkiynu tnn smst kriyegllli vrddhiheumdi dnu. adre desdlli adbhutkkeskr vica rne madlu babelin adhiptiglimd tnn blige kluhislppt raybharigl kary- dlli avnu tnn hrdydeulgididdnnella tilukeulluv hage avnnu seudhisuvdkke devru avnnu bittubittu. hi- jkiyn mikkad karyglu avn olleytnvu igeu, avu ameu cn mgnu prvadiyu ad yesayn drsd pustk dllyu yehud israyel arsulg pustkdllyu brelyptive. hijkiynu tnn pitrgl smgd nidrisidnu; avru davidn mkl smadhigll- liruv sresthvaddrlli av nnnu hunittu. avn mrndlli smst yehuddvru yeruslemin nivasiglu avnnu ghnp- disidru. avn mgnad mn sseyu avnige bdlagi alidnu.

33

mnsseyu allu armbhisidag hnnerdu vrusdvnagiddu yeru sleminlli aivtedu vrus alidnu. adre krtnu israyelin mkl mumde heurdisid jnamgg ashygl prkarve avnu krtu smmukhdlli kettiddnu madidnu. enmdre, avnu tnn tmdeyad hijkiynu kedvihakid unnt sthlglennu tiri gi ktissi balnige blipith glennu ebbisi teupglennu haki akas seny kella addbiddu avuglennu sevisidnu. id lde-yerusleminlli nnn hesru yug yugku iruvdemdu krtnu helid krtn alydlli blip- ithglennu ktisidnu. krtn alyd erdu amglgllli akasd ella senykkeskr blipithglennu ktisidnu. ben hin- neum mgn tnginll tnn mklennu benki datumte madidnu; meghmmtr srp mmtgrlennu matvnnu ma- didnu; yksini garr mmtgarr bliyllu vicarisidnu; krt- nige keupvnnu ebbisvmt atn smmukh dlli bhlvagi ketttnvnnu madidnu. devru-i alydliyu israyelin smst geutrglimd nanu adukeumd yeru sleminl- liyu nanu nnn hesrnnu yug yugku irisuvnemdu meuseyimd bre yisid smst nyayprmanvu ajneglu kttleglu ivugl prkar nanu avrige ajnapisiddennel- lvnnu avru madlu jagrte yagiddre nanu nimm pitrg- ligeuskr nemisid desdeulgidm israyelin padvnnu nanu innu mele clis maduvdillvemd atnu david- nigu avn mgnad seuleumeun nigu helid devr aly- dlli avnu kettid vigrhvnnu madisi irisidnu. hige ye krtnu israyelin mkl mumde nas madid jnamggligimt

yehuddvru yerusalem inivasiglu kettddnnu madu vdkke tppiheugvmte mnsseyu madidnu. krtnu mnsseyeumdigu avn jn reumdigu matnadidnu; adre avru ale sde heudru. adkarn krtnu assur darsen send adhiptiglunu brmadidnu. avru mnsseyunu mulugidglili hididu avnige smkeuleglunu haki avnnu babelige oydr. avnu badheylliruvag tnn dev rad krtnnu bedikeumdddlle tnn pitrgl devr mumde tnnnu bhlvagi tggisikeumdu atnige prarthne madidnu. ag atnu knikrpttu avn binnhvnu keli yerus lemime tnn rajyke avnnu tirigi brmadi dnu. ag krtne devremdu mnsseyu tilidukeumdu. idad truvay mnsseyu davidn pttnd heurbhagdli giheuin pscim kdey tgginli vianubagl dvard vrede ophel sutlu geudeynnu ktisi adnnu bhl ettr madi yehudd smst keute yull pttnglili send adhiptiglunu itnu. idlle avnu avn devruglunu krtn aldylliruv vigrhvnu krtn alyd prvtdliyu yerusleinn liyu tanu ktisid smst blipthglunu tegeduhaki avuglunu pttnd heurge bisadi bittu. avnu krtn blipthvnu ktisi adr mele smadhand bliglunu steutrd bliglunu arpisi israyelin devrad krtnnu sevislu yehuddvrigi ajnapisi dnu. adagyu jnru innu unnt sthl gliligi tmm devrad krt-nige matr bliynnrpissutta iddr. mnssey itr kriyeglu avnu tnn devrige madid prarthneyu israyelin devrad krtn namdli avn smgd matnadid prvadigl matuglu igeu, israyelin arsgul pustkdli brelpttve. idlle avn prarthneyu avnu dev rige bhinnvisiddu avn smst papvu avn apradhvu avnu tggisikeulluvdkkimt mumce unnt sthlglili ktisid teupuglu ktisid vigrhglu sthapisid sthglu igeu, prvadi gl critreylli brelpttve. mnsseyu tnn pitrgl smgd nidrisidnu; avnnu avn svmt mneylli hunittu; avn mgnad ameunnu avnige bdagi alidnu. ameunnu allu armbhisidag ipptte rdu vrusdvnagiddu, yerusalemnli erdu vrus alidnu. adre avnu tnn tmdeday mnsseyu madid hage krtn smmukhdli kettddnnu madidnu. ameunnu tnn tmdeday mnsseyu madid ktidd vigrhglige bliglennrpisi avuglunu sevisi dnu. tnn tmdeday mnsseyu tnnnu tggisikeum d hage ameunnu krtn mumde tnnnu tggisikeullili; adre ameunnu ad-hik vagi apradh madidnu. addrimd avn sekvru avn mele olsmcu madi avn svmt mneylli avnnu keumduhakidru. adre desd jnru arsnad ameunnu mele olsmcu madidvnnella keumduhaki avn mgnad yeusiynnu avnige bd lagi arsnnnagi madidru.

34

yeusiynu allu armbhisidag emtu vrusdvnagiddu yerus leminli muvtteumdu vrus alidnu. avnu krtn smmukhdli sriyaddnnu madidnu; eddegadru bldegadru teulge tnn pitrvad davidn marg glili nednu. avnu innu hudugnagiruvag tnn alvikey emtne vrusdli tnn pitrvad davidn devrnu huduklu armbhisidnu. avn alvikey hnnerdne vrusdli unnt sthglunu teupuglunu ktidd vigrhglunu erkheuyid vigrhglunu tegeduhaki yehud yeruslemmu sucimadu armbhisidnu. avru baln blipthglunu avn smmukhdimd kedvihakidru. avugl meliruv surystmbhglunu kdihaki teupuglunu ktidd vigrhglunu erk heuyid vigrhglunu odedubitu pudipudi madi, avuglige bli arpisidvr smadhi gl mele cellisi

pujarigl elubuglunu avr blipthgl mele suttabittu, yehu dvnu yeruslemmu sucimadidru. higey avru tmm gduddligim mnsse ephrayam simeyeun pttnglu meudlu geumdu nphttaligi vregu suttlu madidru. avnu blipthglunu teupuglunu kedvi haki ktidd vigrhglunu kutti pudipudi madi israyel desdilleliyu iruv smst vigrhglunu kedisid truvay yeruslemige himtirugidnu. adre yeusiyn alvikey hdimemtn vrusdli avnu desvnu alyvnu sucimadid truvay tnn devrad krtn alyvnu durstumaduvdkke aclyn mg nad saphannnu pttnd adhiptiglu maseynnu raysdvnad yeuvaha jn mgnad yeuvahnnu kluhisidnu. avru prdhan yajknad hilkiyn blige bmdu dvarpalkrad leviryu mnsse ephra yaminvr keyimdlu israyelin ulid vr keyimdlu yehud benyavianvr llr keyimdlu kudisi adnnu yerusle mige tirigi bmdu devr alykke hvnnu keuttru. krtn alyd kelsdvr vicar kr keylli adnnu oppisidru. ivru aly vnu bhdprdisi durstumadlu krtn al ydlli kels maduvrige adnnu keuttru. ktidd kl-luglunu jntegligeuskr mrg lnu keumdukeumdvragi yehudd arsu glu kedvihakid mnglilli nelkke hasuvd kkeuskr silpiyvrugu ktuvvrige keuttru. i mnsyru kelsvnu nmbekeyimd madi dru. avr vicarney krtru yarmdre: merariy kumarilli leviryad yhtnu obdnu; kehatyr mklilli jekriynu mesullamnu; gitvadyglili buddhiyullv rad leviryellru adnnu nidisutta iddr. idlle heuregarr meleyu bere bere sevey kelsvnu maduvvr meleyu avru vicarkragiddu. leviryvlli kelvru raysdvru yjmanru dvarpalkru agiddu. adre krtn alykke tmd hvnnu avru heurge tkkeumdu bruvag yajk nad hilkiynu meusey keyimdad krtn nyayprmand pustkvnu kmdukeumdu. ag hilkiynu prtyuttr keuttu raysd vrad saphannige-krtn aldylli nyay prmand pustkvu nnge sikkitu emdu heli dnu. mtu hilkiynu a pustkvnu saphan nige oppisidnu. saphannu a pustkvnu arsn blige tkkeumdu heugi arsnige i matnuu tirigi helidnu. enmdre, ninn sevr kege oppisiddnella avru maduttare. idlle avru krtn aldylli sikkid hvnnu suridu vicarkr keylliylu kelsdvr key liyu oppisiddare. raysdvnad sapha nnu arsnige-yajknad hilkiynu nnge pustkvnu keuttiddane emdu tilisidnu; ag saphannu adnnu arsn mumde odidnu. arsnu nyayprmand vakyglnu keli dag tnn vstrglunu hridukeumdu. arsnu hilkiynigu saphann mgnad ahikam nigu viakn mgnad abdeunnigu raysd vrad saphannigu arsn sevknd asay nigu ajnapisi-nivu heugi ngeuskr rvu israyelinliyu yehuddliyu ulidvrigeskrvu sikkid pustkd matu glunu kuritu krtnnu vicarisiri. yakmdre nmm pitrglu i pustkdli bred elladr prkar madlu krtn vakynnu kekeulle idddrimd nmm mele surid krtn keupvu deudddagide emdu helidnu. ag hilki ynu arsnimd nemisltptvru hsrn mgnu teukhtn mgnu vstrgl kavlagu rnu ad slumnu hemdtiyagiruv prvadi niyad hulld blige heugi avl smgd adnnu kuritu matnadidru. (avlu yeru slemineulge mnavidyalydli vasvagi ddu.) ag avlu-nimmmnu nnn blige kluhisidvigne nivu helbekaddemdre igeu, nannu i sthld meleyu adr nivasigl meleyu kednu yehudd arsn mumde avru odid pustkdli bre ylptt ella sapglunu brmaduvnu. yakmdre tmm smst ke kriyeglimd nnge keupv-nebbisuv hage avru nnnnu bittu itr devruglige dhupvnu suttidare. addrimd nnn keupvu i sthld

mele surislpdudv; adu ariheuguvdill. adre krtnimd vicarisl muimnnu kluhisid yehudd arsnige-ninu kelid matug lnnu kiritu israyelin deudh krtnu hige heluttane- ninu i sthlkke vireudh vagiyu adr nivasiglige vireudhvagiyyu devru helid matuglennu ninu kelidag ninn hrdivu mettgagi ninu atn mumde ninnnnu tggisikeumdi. ninnnnu nnn mumde tggisi keumdu ninn vstrglennu hridukeumdu nnn mumde attdrimd nanu avn meureynnu kelidenemdu krtnu heluttane. addrimd igeu, nanu ninnnnu ninn pitrgl bliylli serisikeulluvnu; smadhandimd ninn sma dhige serislpduvi. nanu i sthld meleu adr nivasigl meleu brmaduv kednnu ninn knnuglu neuduvdill emdu krtnu heluttane emdu helidlu. avru heugi i prtyuttrvnnu arsnige helidru. ag arsnu kre kluhisi yehudd yerusalem in hiriyrellrnnu tnn bliylli kudisidnu. ag arsnu yehudd smst mnusyru yeruselem nivasiglu yaj kru leviyru hirikiriyrad smst jnru krtn alykke heudru. avnu krtn alydlli kmdukeumd odmbdikey pustkd matuglennella avru keluv hage odidnu. arsnu tnn sthldlli nimitukeumdu krtnnnu himbalisuvdkku atn ajneglennu saksiglennu kttleglennu tnn purnhrdydimdlu tnn purnprandimdlu kekeulluvdkku i pustkdlli brediruv odmbdikey vakygl hage maduvdkku krtn mumde odmbdike madidnu. idllde avnu yeruselem nliyyu benyavianinliyyu sikkidvrellrnnu adkke oppuvnte madidnu. hageye yeru slem nivasiglu tmm pitrgl devr odmbdikey prkar madidru. higeye yeusiynu israyel mkklige idd ella desgleulgimd smst ashyglennu tegedu haki israyelinlli ulidiruvrellru tmm devrad krtnnnu sevisuv hage madidnu. avn divsglella avru tmm pitrgl dev rad krtnnnu himbalisuvdnnu bidde iddru.

35

idllde yeusiynu yeru leminlli krtnige pskvnnu acri sidnu. meudlne timgl hdinalkne divs dlli pskd kuriyennu vdhisidru. ag avnu yajkrnnu avrvr kelsglli nillisi krtn alyd seve maduvdkke avrnnu drdh pdisi, smst israyelyrige beudhistkk vru krtnige prtisthitr ad leviyrigepriusuddhavd mmjusvu nimm bhujgl mele bharvilld hage nivu adnu isra yelin arsnagiruv davidn mgnad seuleumeunnu kt-tisid mneylli irisi nimm devrad krtnnnu atn jnvad israyelrnnu sevisiri. idllde isra yelin arsnad davidn brhd prkar vagiyu avn mgnad seuleumeunn brhd prkarvagiyyu nimm strtgilli nimm pitrgl mnegl prkar siddhmadikeumdu jnrad nimm sheudrr pitrgl kutumb gl vibhagd prkarvagi prisuddh sthandlli nilliri. pskvnnu vdhisi nimmnnu prisuddh madi keumdu krtnu meusey mukhamtrvagi helid vakyd prkar nimm sheudrru maduv hage avrnnu siddhmadiri amdnu. ag yeusiynu siddhvagidd smst jn rige pskd bligeuskr mmdeyimd muvttu savir kurimrignlno mekey mriglno keuttnu. idllde muru savir ettuglennu keuttnu; ivella arsn seuttinimdle hageye avn prdhanru jnrigu yajk rigu leviyrigu mnhpurvkvagi keuttru. devr alyd naykrad hilkiynu jekriynu yehielnu pskd bli geuskr erdu savird aru nuru mri glennu munnuru ettuglennu yajkrige keuttru. idllde leviyrlldi prdhanrad keunnynu avn sheudr-

rad semaynu netnelnu hslynu yegielnu yeujabadnu pskd bligl nimitvagi aidu savir mriglennu ainuru ettuglennu leviyrige keuttru. higeye arsn ajney prkar seveyu siddhmadlpttiti. yajkru tmm tmm sthlgll-liyu leviyru tmm tmm strtgillliyu nimitdidru. leviyru pskd kuriyennu vdhisid tru vay yajkru avr keyimdrktvnnu tkkeumdu cimukisidru; adre leviyru crmvnnu sulidru; meusey pustkdlli breylptt hage krtnige arpisuvdkkeuskr jnrigu aya kutumbgl sakhegl prkar keudlu avru dhnbliglennu hage ettuglennu tegedittru. hige kttley prkar pskvnnu bemkiyimd beyisidru. adre prisuddhvad vuglennu gdigegllliyu tptplegllliyu keupprigegllliyu beyisi sigrhvagi jnre ll-rige kluhisidru. truvay tmgeuskr rvu yajkrigeuskrvu siddhmadidru. yakmdre areunn mkkklad yajkru ratriy prymtr dhn bliglennu keubbnnu arpisuvdrllid-dru. addrimd leviyru tmgeuskrvu areunn mkkklad yajkri geuskrvu siddhmadidru. davidnu asa phnu hemannu arsn prvadiyad yedutennu ivr ajney prkar asaphn mkkklad hadugarru tmm sthldliddru; hageye dvarpalkru prtieumdu bagllli iddru; avru tmm seveyennu bidlu agde ittu; yakmdre avr sheudrrad leviyru avr nimit siddhmadidru. higeye arsnad yeusiyn ajney prkar psk vnnu acrisuvdkku krtn blipithd mele dhnbliglennu arpisuvdkku ade divs dlli krtn seveyu siddhvayitu. siddhvagidd israyelin mkkllu a kaldlli pskvnnu huli illd reuttiy hbbvnnu elu divs acrisidru. prvadiyad smuveln divsglu meudlugeumdu israyelinlli imtha pskvnnu acrisid-dill. israyelin smst arsgulli yeusiynu yajkru leviyru siddhvagidd yehud israyely rellu yeruselem nivasiglu acrisid pskd hage yaru acrisill. yeusi yn alieky hdimemtnu vrusdlli i pskvu acrislpttiti. idella ad truvay yeusiynu mmdirvnnu siddhmadid mele aiguptd ars nad neknu yuphretis bliylli krkevia sige yuddh madlu bmdnu; yeusiynu avn mele yuddhkke heudnu. adre ivnu yeusiyn blige sevrknnu kluhisi-yehudd arse, nnge ninge enu? i heuttu ninn mele all, nanu yuddhmaduv mney mele bruttene; tvre-madu emdu devru nnge heliddane. nnn smgd iruv devru ninnnnu nas madd hage ninu atn mumde summniru. adagyu yeusi ynu tnn mukhvnnu avn kdeyimd tirugisde avn smgd yuddhmadlu tnnnnu mre majidnu. avnu devr bayimd bmd nekeunn matuglennu kelde megideunnu tgginlli yuddhmad bmdnu. ag billuga rru arsnad yeusiyn mele esedru; arsnu tnn sevrkige-nnnnnu acege oyyiri; yakmdre bhu gaypttiddene amdnu. addrimd avn sevrku a rthdeulgidm avnnu tegedukeumdu avnigidd erdne rth dlli avnnu irisi yeruselemige tmdru. avnu all sttu tnn pitrgl smadhigllli hunlpttnu. smst yehud yeruselem nvru yeusiynigeuskr dukhkprru. idllde yereviaynu yeusiynigeuskr geuladidnu. hadugarru hadugarti yru yeusiynigeuskr iduvrigu tmm geulat-gllli heluttare. idu israyeli nlli nemkvayitu. igeu, avu prlap pustkdlli breylpttiti. adre yeusiyn mikkad kriyeglu, krtn nayyprmandlli breylptt hage avnu madd upkarglu avn kriyeglu meudlnyevuglu kde yvuglu israyel yehudd arsgul pustkdlli breylpttiti.

ag desd jnru yeusiyn mgnad yeheuvahajnnnu, tkkeumdu yerusleminlli avn tmdege bd lagi avnnnu arsnagi madidru. yeheu vahajnu allu armbhisidag ippttmuru vrusdvnagiddu yerusleminlli muru timglu alidnu. aiguptd arsnu yerusle minlli avnnnu tege-duhaki desdimd nuru tlamtu belliyinnu omdu tlamtu bmgar vnnu dmd tkkeumdn. idllde aiguptd arsnu avn sheudrnad elyakim nnnu yehudd yeruslemin mele ars nagi madi yeheuyakimmemb bdlu hesrnnu avnige ittnu. nekeu avn sheu drnad yeheuvahajnnnu tkkeumdu aiguptkke oydn. yeheuyakimnu allu armbhisidag ippttedu vrusdvnagiddu yerusleminlli hnneumdu vrus alidnu. adre tnn dev rad krtn smmukhdlli avnu kettddnnu madi dnu. babelin arsnad nebukdnecrrnu avn mele bmdu babelige oyyuv hage avnige smkeuleglennu hakisidnu. idllde nebukdnecrrnu krtn mney patregllli kelvnnu babelige tkkeumdu heugi babeli nlliruv tnn mmdirdlli irisidnu. adre yeheuyakimn mikkad kriyeglu avnu madid ashyglu avnlli kmdu keumdddu igeu, avu israyel yehudd arsu gl pustkdlli breylpttve. avnige bdlagi avn mgnad yeheuyakinnu alidnu. yeheuyakinnu allu armbhisidag hdinemtu vrusdvnagiddu yerusleminlli muru timglu httnu divs alidnu. avnu krtn smmukhdlli kettddnnu madidnu. adre omdu vrusvu tirid mele arsnad nebukdnecrrnu jnrrnu kluhisi avnnnu krtn alyd beleyull patreglennu babe lige tkkeumdu trisikeumdu avn sheudr nad cidkiyinnu yehud yeruslemin mele arsnagi madidnu. cidkiynu allu armbhisidag avnu ipptteumdu vrusdvnagiddu yeruslemi nlli hnneumdu vrus alidnu. avnu tnn devrad krtn smmukhdlli kettddnnu madi krtn bayi matu helid prvadi yad yereviayn mumde tnnnnu tggisikeullde iddn. idllde avnu devr mele ane iduvmta madid arsnad nebukdnecrrnige tirugi biddnu. hegmdre avnu israyelin devrad krtn kdege tirugdeyu tnn kuttige ynnu beuggisdeyu tnn hrdivnnu kthin madikeumdn. idllde yajkrlliruv ella prdhanru jnru jnamggel ashy glennu himbalisi bhlvagi apradh madi krtnu yerusleminlli prisuddh madid atn alyvnnu heule madidru. avr pitrgl krtnad devru tnn sevrnnu avn blige kluhisidnu, heuttareyimd kluhisutta bmdnu, yakmdre atnu tnn jnr meleyu tnn nivassthand meleyu knikrpttnu. adre krtn keupvu tnn jnrige vireudh vagi eluv vregu amdre priharvagdstu avru devr sevrnnu aphasymadi atn vakyglennu tirkrisi atn prvadiglige vmcne madidru. addrimd atnu avr mele ksdiyr arsnnnu brmadidnu. avnu avr prisuddh sthanvad alydlli avr praysthrnnu kttiyimd keumduhakidnu. praysthn meladru knya striy mela dru vrddhn meladru ati vrddhn mela dru knikrpdllil. atnu smstvnnu avn keylli oppisidnu. idllde deuddvu snvu ad krtn mney ella samanuglu krtn alyd beukksglu arsn beukksglu avn prdhanr beukksglu ivuglennella babelige trisidnu. avru devr alyvnnu suttu bittu yeruslemin geudeynnu kedvi haki adr armneglennu suttu bittu adr beleyull samanuglennella kedisidru. id llde kttige tppidvrnnu avnu babelige oydn. avru alli parsiiy rajyd alvikey prymtr, desvu adr sbttuglennu anubhvi suv prymtr, yereviayn mukhamtrvagi helid krtn vakyvu

ideruvdkke avnigu avn mkkligu sevkragiddu. desvu eppttu vrus tiruv prymtr halagiddu sbttnnu anubhvisutta ittu. adre parsiiy arsnad keuresn meudne vrusdlli krtnu yereviayn mulkvagi helid vakyvu ideruv hage krtnu parsiiy arsnad keuresn atm vnnu preresisidrimd avnu tnn rajydllella sareundimdlu brhdimdlu helidde nmdre – parsiiy arsnad keuresnu hige heluttane–prleukd devrad krtnu bhuleukd rajyglennella nge keuttiddane; atnu yehud desdeulge yerusleminlli tnge alyvnnu kttislu nge ajnapisiddane. atn smst jnrad nimल्ली heuguvvru yaru? avnu heugli, avn devrad krtnu avn smgd irli amdnu.

paulnemb nanu yesu kristn dasnu apeustlnagiruvd-
 kke kre ylpttu devr suvarteguskr prtyekis lpttvnu
 agiddene. (a suvarteynnu atnu mumcitvagi prisuddh
 brhglili tnn prvadi gl mukhamtr vagdan madid-
 dnu). adu yavdemdre, atnu sarirkvagi davidn sm-
 tandilli huttidatnu nmm krtnu agiruv devrkumarnad
 yesu kristn visvaga ddde; prisuddh atmnkku visvagi
 sttvreul gimd punrutthan heumduvdr mulk atnu de-
 vkumarnemdu bldeumdige prktsisl pttu; atn hesri-
 gagi ella jnamgglvru nmbikege vidheyraguvmt e
 atnind navu krpeynnu apeustltnvnnu heumdiddeve.
 avreulge nivu sh yesu kristnvragiruv dkkagi kreylpt-
 tiddiri. idllde devrige priy ragiddu prisuddhragu-
 vdкке kreylptt reum nlliruvvrellrige nmm tmdeyad
 dev rimldu krtnad yesu kristnimldu nimgre krpeyu
 smadhanvu umtagli. meudlneydagi nimm nm-
 bikeyu leuk dllella prsiddhvaddrimd nimmellr visy-
 vagi yesu kristn mukhamtr nanu nnn devrige steu-
 trslisuttene. nanu yavaglu prarthneglili edebidde
 nimmnnu jnapk madi keulluttene. nanu yavatn
 mgn suvarte ylli nnn atmdeumdige sevisutteneu a
 devre idkke nnn saksi. keuneydagi nanu nimm
 blige hegadru bruvdkke devr cittidm nnn pryanvu
 sphlvaguvmt bedikeulluttene. nivu sthiergeulluvmt
 nnn mukhamtr nimgre yavdadru atmikdan deureyli
 emdu nanu nimmnnu neudlu hmblisuttene. hige
 prspr nmbikey mulk nanu nimmeeu dge adrislp-
 duvenu. idllde sheudrre, bere anyjnglili phlvumta
 dmte nimmliyu nngre yavdadru phl deureylemdu
 nimm blige bruvdkke nanu aneksari uddesisi dagyu
 i vrede addiyayitemdu nivu tilidirbekemdu nanu
 asisuttene. nanu grikrigu anyjnrigu jnanigligu ajnani
 gligu rnsthagiddene. hige nanadreu reumnliruv
 nimgu suvarteynnu sarlu siddhnagiddene. kristn
 suvartey visydlli nanu nacikepduvdill; adu meudlu
 yehudy rigu trovay grikrigu amtu nmbuv prtayeubb-
 nigu rksnegagi devr sktiyagide. nitivmtnu nmbikey-
 imdle jivisuvnu emdu breylpttme devr nitiyu adr-
 lli visvasidm visvaskke prktvayitu. styvnnu an-
 itiylli tdehidid mnusyr ella bhktihintege mtu an-
 itige vireudh vagi devr keupvu prleukdimd teuri
 bruttde. devr visyvasi tiliybhu dadddu avrlli prkt-
 vagide; devre adnnu avrige tiliypdisiddene. hegem-
 dre jgdu tpttge meudlugeumdu atn adrsyadvuglu
 andre atn nity sktiyu devtvvu srstiglennu ghrisu-
 vdr mulk spstvagi kanbruttve.adkarn avru nevvilld-
 vagiddare. avru devrnnu aritag atnnu devremdu
 mhimepdisill, krtjnteyullvragiynu irlill; avru tmm
 klpneglili viphlradru mtu murkhtnd avr hrdivu kt-
 la yitu. tavu jnaniglemdu helikeumdu hucc radru;
 lyvilld devr mhimeyynu lyvaguv mnusy, pksi, psugl
 mtu hridadvuvugl prtimege marpdisidru. adkarn
 tmm hrdivl durasegl mulk tmm svmt dehlennu tm-
 meulge av manpdisikeulluvmt devru avrnnu asuddh
 tnkke oppisidnu; avru devr visyadv styvnnu sul-
 lige bdlayisi srstikrtnigimt heccagi srstiyenne arad-
 hisi sevisidru; atnu (srstikrtnu) emdemdigu stuti
 heumdkkvnu. amen. i karndim devru avrnnu
 tucuv vad mneubhavglige oppisibitnu. hegemdre avr
 hemgsru sh svabhavikvad bheug vnnu svbhav virud-
 dhvad bheugkke marpdi sidru. adrmte gmdsr sv-

abhavik stri bheugvnnu bittu obbrmeleubbru tmm
 kamaturdimd tappdutta gmdsr smgd gmdsr uyeu-
 gyvaddnnu madutta tmm tppige tkk prtiphlvnnu
 tmmllli heumdidru. idllde avru tmm tiluvlikey-
 imd devrnnu smrisuvdkke mnssilld karn devru
 avrnnu madbardvuglennu madu vnte anistbhavkke
 oppisidnu. hige avru skl anityimldu jartv dur-
 margtn durase dusttv ivuglimldu tumbidvagi heut-
 tekiccu keule vivad meus tumbidvru atiugrteyimd
 tumbidvru pisugutuv vru cadiheluvvru devrnnu
 hge maduvvru dhikkrisuvvru ahmkariglu ubbikaul-
 luvvru kettvuglennu klpisuvvru tmdetayiglige avid-
 heyru tiluvlikeyill dvru prmanke tppuvvru svab-
 havikvad mmteyilldvru smadhanvadvvru krune-
 yilldvru adru. imthvuglennu maduvvru mrnkke yeu-
 gyremb devr nyaytirpnnu avru tilidvragiddru avu
 glennu maduvdillde amthvuglennu maduvv rlli sm-
 teuspduttare.

2

addrimd o mnusyne, tirpu maduv ninu yavnagiddru
 nevvilldvagiddi; hegemdre bereubbnige tirpu
 maduv ninu amthvuglennu maduvv naddrimd
 ninnstkke nine tirpu madikeumd hagayitu.2 adre
 amthvuglennu maduvvr mele stykknusarvagi devr
 nyaytirpu ideyemdu nmge niscyvmu. amthvu
 glennu maduvvrige tirpu maduv o mnusyne,
 avuglennu maduvvnad ninu devr nyaytirpinimd
 tppisikeulluttenemdu yeucisuttiyeu? illve devr
 dyeyu ninnnnu mansamtrkke ndisuttdeyemdu
 ninu tiliyde atn aparvad dye shne dirgh samt
 ivuglennu asddemaduttiyeu? hige ninn kathinyte
 mtu pscattapvilld hrdivimd ugrtey dinkkagiynu devr
 nitiyull nyaytirvikey prtykstegagiynu devr keupvnnu
 ningeuskr kudisittukeullutta iddhi. devru prtayeubb-
 nige avvnn krtylgi gnusarvagi prtiphl keuduvnu.
 yaru olleydnnu maduvdrlli talmeyimdiddu mhime
 man mtu nirltyvnnu huduku ttareu avrige ni-
 tyjivvnnu klpriy ragiddu stykke vidheyragde anitige
 vidhey ragi kettdnnu maduv prtayeubbnige andre
 meudlu yehudyrige amele anyrige sh raudr, keup,
 smkt mtu yatneynu adre olleydnnu maduv prt
 mnusynige andre meudlu yehudyrige amele anyrige
 sh mhime man mtu smadhanvnnu keuduvnu.
 devrlli pkspatvill. nyay prmanvillde pap madid-
 vrellru nyay prmanvillde nasvaguvru; nyayprman
 vullvragiddu pap madidvru nyayprma ndimle
 tirpu heumduvru. (nyay prmanvnnu keluvvru devr
 snnidhiyli nitivmtraguvdill; nyayprmanvnnu ke
 keumdu ndeyuvvre nitivmtremdu enis lpduvru.
 nyayprmanvilld anyjnru nyayprmandliruvvuglennu
 svabhavikvagi kekeulluvag nyayprmanvilld ivru
 tmge tave nyayprmanvagiddare. avr mnssaksiyu
 sh saksikeuttu avr yeucneglu omdkkeumdu tp-
 puheurisutta illve prtivad madutta iruvdrimd avru
 tmm hrdiv glili brediruv nyayprmandl kriyeglennu
 teurisuttare). mnusyr rhyagl visy vagi nnn suvarteg-
 nusar yesu kristn mukhamtr devru nyaytirisuv
 divsdlli avru tirpu heumduvru. igeu, ninu yehu-
 dynemdu kreylp ttvnu nyayprmandlli bhrsvittvnu
 devrlli hecclpduvnu agiddu atn cittvnnu tilidvna-
 gi nyayprmandimd siksit nagiddu atyuttmadvuglennu

meccuvvna giddi; idllde nine kurudr margdrs knu kttelylliruvvrige belku murkhr upadhayynu sisugl beudhknu nyay prmandlliruv tiluvlikey mtu styd svrupvullvnu agiddi emdu nmbikeumdiddi. addrimd bereubbigne beudhisuv ninu ninge nine beudhisikeulluvdillveu? kdiy bedvemdu bereubbigne saruv ninu kdiyu ttiyeu? vybhicar madbardemdu heluv ninu vybhicar maduttiyeu? vighrgltnu ashyisuv ninu pvitrsthlvnnu heulemadu ttiyeu? nyayprmandill hecclpduv ninu nyayprmanvnnu viaruvdriml dev rnno avmanpdisuttiyeu? brelpft prkar-nimm mulk devr hesru any jnamggllli dusislpduttde. ninu nyayprmanvnnu kekeumdre sunntiyu nijvagiya pryuejnvaddde. adre ninu nyayprmanvnnu viaruvdadre ninn sunntiyu sunnti all. addrimd sunntiylldvnu nyay prmand nitiynnu kekeumdre sunntiylldvnd adrnige adu sunntiyemdu enislpduvdillveu? svabhavikvagi sunntiylldvnnagiddu nyayprman vnnu nerverisuvdadre nyayprmanv sunntiyu iddu nyayprmanvnnu viari ndeyuv ninge avnu tirpu maduv dillveu? heurge yehudynagiruvvnu yehudynll; heurge sirrdlli madiruv sunntiyu sunntiyl. adre olge yehudy nagiruvvne yehudynu; sunntiyu hrdykke smbmdhpttdagi ak-srikvagirde atmikvaddde agide. hige avn heuglikeyu mnusyrimda girde devrimdle agiruvdu.

3

hagadre yehudyrigiruv pradha nyte enu? illve sunntiyim labhvenu? ella visygllyi bhl umtu; mukhyvagi deveuktiglu avrige oppislpftvu. kelvru nmbiddre enu? avr apnmbikeyu devr visyvad nmbikeynnu nirrthk maduvdeu? hage emdigu agu vdill; haudu, ella mnusyru sullugar radru devru styvmtne sriyakmdre-ninu ninn matugllli nitivmt-nemdu nirn yislpdbekemtu ninge tirpadag ninu gellbekemtu bredde. adre nmm anitiyu devr nitiynnu prsiddhipdisuvdadre navu enu heleun? prtikar maduv devru anitivmt-nenu? (nanu mnusynmte matnaduttene). hage emdigu helbardu; devru leukkke hege nyaytirisuvnu? nnn sullin mulk devr visyvad styvu atn mhimeynnu heccisu vdadre nanu innu papiyemdu yake tirpu heumdebeku? (dusislpdv prkarvagi yu navu heluttevemdu kelvru annuv prkarvagi)-olleydu bruv hage navu kettddnnu madeunve? amthvr dmd neyu nyayvagide. hagadre enu? navu avrigimtu uttmragiddeveu? illve ill; yakmdre yehudyru anyjnru ellru papkkeulagid-daremdu meudle navu sthapisi ddevlla. brediruv prkar-nitivmt-nu ill, obbnadru ill; tiluvlikeyullvnu ill, devrnno hudukuvvnu ill. ellru darittpidvragi kelsske bardvradru, olle ydnu maduvvnu ill, obbnadru ill. avr gmtlu terediruv smadhiyagide. avru tmm naligeglimd vmcisuttare; avr tutigl kelge havin visvide. avr bayi sapdimdlu visdimdlu tumbi ade. avr kaluglu rktvnnu surislu atur pduttve. avr darigllli nas smktglu umtaguttve. avru smadhand marg vnne aritrll; avr knnedurige devr bhyve ill embvugle. prtiyemdu bayi mucci heuguvmtyeu leukvella devr mumde deusiagiruvmtyeu nyay prmanvu heluvvugltnu nyayprmankke olgadvrige heluttdeyemdu navu bblevu. addrimd

nyayprmand kriyeglimd yavnu atn drstiylli nitivmt-nemdu nirn yislpdudill. yakmdre nyayprmandimdle papd aruhu umtaguttve. igladre devr nitiyu nyay prmanvillde prktvagide. adu nyay prmandimdlu prvadiglimdlu saksigeum dide. devrimdaguv a nitiyu yav demdre yesu kristnnu nmbuvdrimdle. nmbuvvrellrige mtu ellr meleyu deur kuvmthdu. heccu kdime enu ill; ellru papmadi devr mhimeynnu kledukeumdi ddare. avru nitivmtremdu nirn heumduvdu atn ucitarthvad krpe yimdle. idu krist yesuvinimad vimeu cney mulkvagi aguvdu. itnu tnn rktl mulk nmbikeyiddvrigagi papd prayscittvagirbekemdu devru itnnu mumdittnu. devru himdinkald pagltnu shisikeumdirlagi tnn nitiynnu igin kaldlli hige teurisi tanu nitivmt-nagiya yesuvinlli nmbikeyiduvvnnu nitivmt remdu nirn-yisuvvniagiya prsiddhipdisi keumdn. hagadre heuglikeulluvdu hege? adu ille heuyitu. yav niymdimd? kriyeglimdeu? all; visvas niymvnnu anusrisuvdrimdle. addrimd nyay prmand kriyeglimdle nmbikeyimdle mnu synu nitivmt-nemdu nirn-yislpdv-nemb dagi navu tirmanisikeumdiddevlla. devru yehudyrige matr devragi ddaneu? anyjnglige sh devrllve? haudu, atnu anyjnrigige sh devragiddane; devru obbne agirlagi atnu sunntiyrnnu nitivmtremdu nirn-yisu vdkke avr nmbikeyimdle. sunntiyl dvrrnu hageye nirn-yisuvdu nmbikey mulkve. hagadre nmbikeyimd nyayprmanvnnu nirrthk madutteveu? hage emdigu all; haudu, navu nyayprmanvnnu shirpdisutteve.

4

hagadre nmm mulpitrvagiruv abrahamnu srirmsbmdhvagi enu pdedukeumdnemdu helbeku? 2 abrha mnu kriyeglimdle nitivmt-nad pksdlli heuglikeullvdkke avrnige aspdviruvdu; adre devr mumde heuglikeullvdkke aspdviruvdill. hagadre brhvu heluv denu? abrahamnu devrnno nmbidnu; a nmbikeyu avn lekkkke niti emdu enislpfttu. kels madidvnige bruv smlvlu krpeymd deurkuvmtthdemdu enike yaguvdill; adu sltkkdde. adre yavnu punykriyegltnu madidvnagirde bhkthihirnnu nitivmtremdu nirn-yisuvatnlli nmbike yiduttaneu avn nmbikeye niti emdu enislpduvdu. devru yavnnu kriye glillde nitivmt-nemdu enisuttaneu avnu dhny-nemdu davidnu sh heluttane. hegm dre-yar apadrglu kmsislpftiveyu yar pagglu muciveyu avre dhnyru; krtnu yavn papvnnu lekkkke truv dillve a mnusyne dhnyru embdu. i dhnyteyu sunntiyyiddvrigige mat-revu? illve sunntiyyiddvrigu aguttdeu? yakmdre abrahamn lekkkke avn nmbikeye nitiyemdu enislpftitembdagi navu heluttevlla. hagadre adu yavag enislpftitu? avrnige sunntiyad meleyu? sunntiyagu vdkke meudleu? sunntiyad mele all, sunntiyaguvdkke meudle enislpftitu. amele nitige mudreyagi sunntiynnu gurutagi heumdidnu. idu sunntiyaguvdkke meudle avnigidd nmbikeyimdayitu. hige avnu nmbuvvrellrige amdre avru sunnti yilldvradagyu avrige tmedayadnu; hige avru nitivmtremdu enislpduvru. idllde sunntiyyiddvrigige tmedayadnu sunntiyrigige matrvll, adre abrahamnu sunnti madisikeulvdkke mumce nded nmbikey hejjejadinlli ndeyut-

tiruv sunnti yilldvrigu tmdeyagiddane. avnu leukkke badhynaguvnemb vagda nvu abrahamnigagli avn smt-tiyvri gagli nyayprmandim adddill, nmbike yimdad nitiyimdle adddu. nyay prmanvnnusisuvvru badhyragiddre nmbi keyu vyrtthayaitu, vagdanvu nir-rthk yayitu. nyayprmanvu devr keupkke gurimadu-vmthddu. nyayprmanvilld pks dlli ajnatikrmnvu ill; adkarn krpe yimdle deureyuv a badhyteyu nm-bikey mukhamtr sikkuttde. hige a vagdanvu abraha mn smtityvrellrigu amdre nyay prmanvnnu adhar madikeumdvrigu matr vllde nmmellrige tmdeya-giruv abraham nlliddmth nmbike (nanu ninnnnu anek jnamggilge tmde yagi nemisiddene emdu brediruv prkar) devru sttvrrnu bdukisuvvnagiyyu ill ddnnu iruvdagi kreyuvvnagiyyu agidda nemdu devr mumde abrahamnu nmbidnu. avnu tanu anek jnamggilge tmdeyagi ruvnemb nirikeuse aspdvilldiruvaglu-ninn smtanvu higaguvdu emdu heilpttme nirik-sisi nmbidnu. avnu heccu kdime nuruvrsv-nagiddu tnn dehvu agle mrtprayavayitemdu sarlige grbhkal kleduheyuitemdu yeucisidnu; adagyu avnu apnmbikeyimd cmclnagillil. devru madid vagdand visydlli avnu apnmbikeyimd cmclcittnagillil; adre devrrnu ghnpdisuvvnagi drdhnmbikeyull vnaadnu. atnu tnn vagdanvnu nerveri suvdkke smrthnemdu pura bhrsvvittnu. addrimd a nmbikeyu avn leukkke niti yemdu enislpptitu. adre adu avn leukkke nitiyemdu enislpptddu avnigeuskr matrvllde nmm krtnad yesuvnu sttvreulgim ebbisidatnnu nmbuv navu nmbikeyimd nitivmtremdu enislpdumte nmgeuskrvu breylpttde. nmm ap radhgl nitimtt de-vru atnnnu mrnkke oppisikeuttu nmge nitivmtremb nirnyvu umtaguv hage atnnnu jivdimd ebbisidnu.

5

higirlagi navu nmbikeyimd nitivmtrad karn nmm krtnad yesu kristn mulk nmge devreumdige smad-han umtagide. ig navu nele geumdiruv i krpeylli atn mukhamtrve nmbikeyimd prvesvaddrimd devr mhi mey nirikseylli ullasisutteve. idu matrvllde nmge umtaguv updrv gliliyu hecll pdutteve; updrvdimd talmeyu talmeyimd anubhvu anubhv dimd nirik-seyu umtaguvttemdu bllevu. i nirikseyu nacikepdis-uvdill; nmge keudlpitiruv pivratrnn mulkavigi devr pritiyu nmm hrdyglili dharalvagi suridde. navu ask-tragiddagle kristnu nemit kal dlli bhktihinrigeuskr prankeuttu. niti vmtnigeuskr yaradru pran keudu-avu aprup, olleyvriguskr prankeudu vdkke yav-naadru dherymadidru madanu. adre navu papiglagid-daglu kristnu nmgeuskr prankeuttdrlli devru nmm mele tngiruv pritiyannu teurpdisiddane. ig navu atn rktimdd nitivmt ragirlagi bruv keupdimd atn mulk rksislpdudvu mttu niscyvvllve. veri glagidd navu devr mgn mrnd mulk atneumdige smadhanvagiddre smadhanvad nmge atn jivdimd rksneyaguvdu mttu niscyvvllve. istu matrvllde nmm krtnad yesu kristn mulk ig smadhan heumdidvragi atn mukhamtr navu sh devrlli hrsgeullutteve. i visy hegmdre, obb mnusy nimmle papu pappimdd mrnvu leuk deulge seridvu; ellru pappadiddrimd mrnvu hige ellrlliyu vyapisitu. (nyayprmanvu keudlpdudv tnk papvu leukdillittu; adre nyayprman villdiruvag papvu leukkke bruvdill. adru

adamnimd meuseyvreu mrnd alikeyu ndeyuttittu. adamn a atikrmnкке smanvad papvnnu madde id-dvr meleyu adu ndeyuttittu. a adamnu brbekad ob-batnige sucne yagiddane. adre a apradhvu iddmte ucitvad danvu iruvdill; hegmdre a obbn ap radhdimd ella mnusyru sttvragiddre devr krpeyu yesu krist-nemb i obb mnusyn krpeymiddad danvu anekrige herlvagi deureyuvdu mttu niscyvvllve. idllde pap-madid a obbnimdle bmdmte i danvu brllil; yakm-dre obb mnusyn apradhd deseyimdle tirpu umtayitu. adre ucitvad danvu anekr apradhl karndimd um-tagi nirnyisuvvmthddagide. obbn apradhdimd mrnvu umtagi a obbn deseyimdle aliddre krpeyynu ni-tiy danvnu herlvagi heumdidvru yesu kristnemb i obbn mulk jivdlli aluvdu mttu niscyvvllve. hi-girlagi obbn apradhdimdle ella mnusyrige apradh nirnyvu hege bmtu hageye obbn nitiyimdle ucitarthvad danvu ella mnusyrige jivd niti nirnykkagi bmditu. obb mnusyn avidheytdimd anekru hege papigla dreu hageye obbn vidheytdimd anekru ni-tivmtraguvru. hegadrup apradhvu heccagi kmdubruv hage nyayprmanvu prvesisitu; adre papvu hecciddle krpeyu esteu heccagi prblvayitu. hige papvu mrnv-numtu maduvdkkagi prbhutvvnnu ndisid hageye kr-peyu nitiy mulk nmm krtnad yesu kristnimdad ni-tiyiv vnnumtu maduvdkke prbhutv ndisuvdu.

6

hagadre enu heleun? krpeyu heccli emdu navu papdlli innu irbekeu? hage emdigu all; papd palige sttvrad navu innu adrlli bduku vdu hege? yesu kristnlli seruvdkke baptism madisikeumdvrad navellru atn mrndlli seruvdkke baptism ma-disikeumdevemdu nimge tiliydeu? higirlagi navu baptism madisi keumdag atn mrndlli palugarravu vdkke atneumdige hunlpptevu; kristnu tmdey mhimeyimd hege sttvreulgim ebbislpptneu hageye navu kud jiv dimdeddu nutn jivdlli ndedukeullbeku. hegmdre atn mrnd heulikeylli navu ottagi nelesiddre atn punrutthand heulike ylliyu iruvevu. papd srirvu nas vagi navu innu papkke dasragirdmte nmm hle mnusynu kristn kud silubege haklpmt nemdu tilididdeve. yakmdre sttvnu pap dimd bidugde heumdidane. idllde navu kristneudne stt pksdlli atneudne navu sh jivisuvevemdu nmbu tteve. yakmdre kristnu stmele jivit nagi eddu bmdddrimd atnu innu mumde saytkkvnl; mrnvu innu mumde at nnu aluvdillvemdu nmm tilidde. atnu sttidrlli papkkagi omde sari sttnu. adre atnu jivisuvdrlli devrigagi jivisuttane. adre prkar nivu sh papd palige nijvagi sttvru nmm krtnad yesu kristn mulk devrigagi jivisuvvru emdu enisikeulliri. higiruvdrimd saytkk nimm dehd mele papvnnu algeudisi nivu adr duraseglige olpddediri; ilve nivu nimm amgglnnu papkke olpdisuvvragiddu anitiyinu ndisuv sadhnglagmadbediri; adre sttvreulgim jivi-suvvreu embmte nitikaryglinu ndisuv sadhnglnnagi nimm amgglnnu devrige olpdisiri. yakmdre papvu nimm mele prbhutv ndisbardu; karnvemdre nivu nyayprmanadhin rll, krpege adhinragiddiri. hagadrenu? navu nyayprmana dhinrll, krpege adhinragiddevemdu papvnu madbhudeu? hage

emdigu all. nivu yarige dasrnte vidheyraguttevemdu
nimmnnu oppisikeuduttireu avrige dasragiye
vidhe yragiruvirembdu ninge geuttillveu? papkke
dasradre mrnve; illve vidheytvkke das radre nitiye.
adre nivu papkke das ragiddru ninge oppislppt
beudhenge nivu hrdypurvkvagi adhinraddrimd dev
rige steutrvagli. hige nivu papdim bidugdeyennu
heumdi nitige dasradiri. nimm srird blhintey
deseyimd mnusy ritiyagi nanu matnaduttene.
asuddhtvkke dasrnnagi nimm amgglnnu dustv
dimd dusttvkke olpdisidmteye ig prisuddhte gagi
nimm amgglnnu nitige dasrnnagi olpdisiri. nivu
papkke dasragiddag nitiy hmginvragirill. nivu
ag madi duglimd nimgumtad phlvenu? ig avugl
visydlli ninge nacieyuntste; avugl atmyvu mrnve.
igladreu nivu papdimd bidugdeyennu heumdi devrige
dasraddrimd prisuddhtey ninge phl; adr atmyvu
nityjivve. yakmdre papd smbl mrn. adre devr danvu
nmm krtnad yesu kristn mukhamtr nityjivu.

7

sheudrre, (nyayprmanvnnu tilidvrige nanu heluvde
nmdre,) obb mnusynu jivdimdiruv tnk avn mele
nyayprmanvu prbhutv madutt dembdu ninge
geuttillve? gmdniruv striyu avnu bdukiruv tnk
nyayprmandimd avnige ktlpttiddale; gmdnu sttre
akeyu avn nyayprmandimd bidugdeyagi ddale.
higirlagi gmdnu jivdimdiruvag ake bereubnnnu
mduve madikeumdre vybhi carini emdu kreylp-
duvlu; gmdnu sttre a nyayprmandimd akeyu
bidugdeyagi ddale. hige ake mtteubbnnnu mduve
madi keumdru vybhicariniyll. hageye nnn sheudrre,
nivu sh kristn dehd mulkvagi nyayprmand palige
sttiri. devrige phlphlisuvdkkagi mtteubbnnnu amdre
sttijivitnagi eddatnnnu serikeumdiri. navu srirdl-
liddag papgl iccheглу nyayprmandimdle mrnkke
phlphlisuv dkkagi nmm amggllli ytnisuttiddvu.
igladreu nmmnnu hidukeumdidd nyayprmand
palige navu sttkarn adrimd vimuktragiddeve; hige
navu aksrd hle ritiylli atnnnu sevisde atnnimd heus
ritiylliye sevisutteve. hagadre navu enu heleun? nyay
prmanvu papve? hage emdigu all; nyayprmandim-
dle heurtu papvembdu eneu nnge geuttilrill.
yakmdre-ninu asisbardu emdu nyayprmanvu
hel diddre duraseyemdre eneu nnge tiliyu ttiril.
adre papvu i ajneyimd anukul heumdi skl vidhvad
duraseyennu nnllli huttisitu. nyayprmanvu illdiru
vag papvu sttdagide. meudlu nanu nyayprmanvill-
vnagiddu jivdimdiddenu. ajneyu bmdag papvu
punrjivvagi nanu sttenu. jivisuvdkkagiruv ajneye
mrnkakayitemdu nanu kmdukeumdenu. hegmdre
papvu ajneyimd anukul heumdi nnnnnu vmcsi adr
mulkve nnnnu keumditu; higirlagi nyayprmanvu
pri suddhvaddu. ajneyu prisuddhvu nyayvu
hitvu agiruvmtthddu sri. hagadre hitvaddu nnge
mrnkke karnvayiteu? hage emdigu all; adre papvu
hitvadddr mulk nnllli mrnvnnu umtumadiddrimd
adu papve emdu kanisikeumditu. hige ajney
mulk papvu atydhiadvad papvagi teuribmtu. nyay
prmanvu atmikvadddemdu navu bleavu; adre nanu
sriradhinnu papd adhindlli ruvdkke marlpptvnu
agiddene. hegmdre nanu maduvdnnu nane oppu-

vdill; yavdnnu madbekemdu nanu icchisutteneu
adnnu madde nanu vireudhisuvdnnu maduttene.
adre nnge mnsillddnnu madi dre nyayprmanvu
uttmvadddemdu oppi keumd hagayitu. higirlagi
vireudh vaddnnu maduvvnu innu nanll; nnllli
nelegeumdiruv papve adnnu maduttde. yakmdre
nnllli amdre nnn srirdlli olleydenu vasvagillvemdu
nnge tilidde; ollednnu maduvdkke nngeneu
mnssumtu; adre adnnu maduvdu nnnimdagdu. nanu
icchisuv ollednnu madde icchisdiruv kett ddne
maduvvnagiddene. icchisdiruvdnnu nanu madidre
adnnu madidvnu innu nanll. nnllli nelegeumdiruv
papve adnnu maditu. higirlagi olleydnnu mad
licchisuv nnge kettdadagiruv niymvu nnllli kan-
bruttde. higiddagyu olmnusynigu gunvagi devr
niymdlli anmdpduvv nagiddene. adre nnn amggllli
bereumdu niymvumtemdu nanu neuduttene; adu
nnn mnssinlliruv niymkke vireudhvagi kadadi
nnnnnu sere hididu nnn amgglliruv papd niymkke
vsmaduvmtthddagide. ayyeu, nanu emth nirgtiknad
mnusynu! imth mrnkke olgad i deh dimd nnnnnu
bidisuvnu yaru? nanu nmm krtnad yesu kristn
mulk devrige steutr maduttene; hige mnstkke
nane mnssinimd devr niymkku srirdimd papvemb
niymkku alagiddene.

8

addrimd krist yesuvinlli ruvvrige apradh nirnyvu ig
illve ill; ivru srirkknusarvagi all, atmignusarvagiye
ndeyuvvrageiddare. jivvnnumtu maduv atm niymvu
krist yesuvinlli nnnnnu pap mrngl niym dimd bi-
disitu. nyayprmanvu srird mulk nirblvagi yavdnnu
madlarde itteu adnnu devre madidnu; hegmdre atnu
tnn svmt mgnnnu papsird heulike ylli kluhisi papkk-
agi a srirdliye papvnnu dmdisidnu. hige srirkknusar
vagi ndeyde atmignusarvagi ndeyuvv rad nmmlli
nyayprmand nitiyu ner veruvdu. srirvnnu anus-
risuvvru adkke smbmdh pttvugl mele mnssiduttare;
atmnnnnusri suvvradeu atm nige smbmdhpttvugl
mele mnssiduttare. srirkknusarvad mnssu mrn: at-
mikvad mnssujivvu smadhanvu agide. srir smbmd-
havad mnssu devrige strutvnu; karnvenmdre amth
mnssu devr niymkke olpduvdill, olpduvdikkaguvdu
ill. higirlagi sriradhinru devrnnu meccislaru. niva
dreu nimmlli devratmnu vasvagiruvadde sriradhin-
rill, atm nige adhinragiddiri. yav nigadr kristn atnnu
illdiddre avnu kristnv nll. adre kristnu nimmlid-
dre devhu papd deseyimd sttdagiddru atmvu nitiy
dese yimd jivvullddagide. yesuvnnu sttv reulgimd
ebbisdatn atnnu nimmlli vasvagi ddre kristnnu
sttvreulgimd ebbisdatnu nimmlli vasvagiruv tnn
atnn mulk nimm mrty dehglnnu sh bdukisuvnu. hi-
girlagi sheudrre, srirkknusar vagi jivisuvdkke navu
srirkke rnsthrll. nivu srirbhavvnnu anusrisidre sayu-
viri; adre nivu atnnimd dehd kriyeglnnu sayisu-
vadarde jivisuviri. yakmdre yararu devr atnnimd
ndislpduttareu avru devr putragiddare. nivu tirigi
bhuvullvragiruvmt dasn bhavvnnu heumdivrll;
adre dttuputr svikard atnnnnu heumdiruvmdid de-
vrnnu navu appa, tmdeye emdu kugutteve. navu devr
mkklagiddevemdu atnnu tane nmm atmdaumdige
saksi heluttane. mkkla giddre badhyragiddeve; de-

vrige badhyru, krist neumdige sh badhyru; at-neumdige srme ynnubhvisuvidadde ottagi navu sh mhimeynnu heumduvevu. nmmlly prtyksvagliruv mhimeyeumdige igin kald srme glennu heulisuvdu yeugy vlvemdu nanu enisuttene. devputr prtyk-steynnu srstiyu lylvikeyimdu eduru neudutta ide. srstiyu vyrthtvkke olgaddu sveccheyimdl, adnu olpdisidatn mukham tr nirikseylliye. srstiyu tane devr mklk mhimey svatmttryeylli seruvmt nasnd dastvdimd bidugde heumduvdu. hige svrsrstiyu imdin vregu nrlutta prsvedne pddutdevmdu navu bllevu. idu matrvllde atmn prthm phlvnnu heumdid navu sh dttuputr svikarvnnu amdre dehkke brbekad vimeucneynnu eduruneudutta nmmeulge nave mulgutteve. navu nirikseyimd rksneynnu heumduvv ragiddeve; kanuvmt nirikseyu nirikseyll; obbnu eduru neuduvdu prtyksvagidde innu niriksisuvdu yake? kandiruvdnnu navu niriksisuvdagidde adkkagi navu talme yimd kadukeumdirut-teve. hageye atmn sh nmm blhinte glige shaymaduttane; hegmde navu tkk prkar enu bedikeull-bekeu nmge geuttillvaddrimd atmn tane uccrislag dmth nrlatdimd nmgeuskr vijnapne maduttane. adre hrdyglennu seudhisu vatnige atmn mneubhavvu en- emdu tilidde; a atmn devr cittanasarvagi prisud- dhri geuskr vijnapne maduttane. idllde devr smklpd merege krey lpttu atnnu pritisuvvr olledkkagi el- lvu glu ottagi smbhvisuttveyemdu navu bllevu. atnu anek sheudrrlli tnn mgnu jysthputrnagirbekemdu tanu yarnnu meudlu tilukeumdu avrnnu tnn mgn sarupyvllvraguvmt meudle nemisi dnu. idllde yarnnu meudlu nemisi dneu avrnnu krednu; yarnnu kredneu avrnnu nitivmtremdu nirnyisidnu; yarnnu nitivmtremdu nirnyisidneu avrnnu mhimepdisidnu. hagadre i visygllli navu enu heleun? devru nmm kde iddre nmmnnu edurisuvvru yaru? devru tnn svmt mgnnnu ulisikeulldde atnnu nmmlrrigeuskr op- isikeutt mele atneumdige ellvuglennu ucitvagi nmge keudde iruvne? devradukeumdvvr mele yaru tppu heurisaru? devre nmmnnu nitivmtremdu nirny- isuvvnagiddane. apradhiglemdu nirnyisuvvru yaru? kristnu mrvnnu heumdidldde (jivitnagi) eddu devr blgdeylli nmgeuskr vijnapne madu vatnagiddane; kristn pritiyimd nmmnnu aglisuvvru yaru? kstveu smktveu himseyu brgalveu vstrvilldiruveu gm- damtveu khdgveu? navu ninn nimitt dinvella keulege guriyagiddeve; navu keyuguriglmt enislp- duttiddeve emdu breylpttide. haudu, nmmnnu pri- tisidatn mulkvagi navu i ellvugllli jysali gligimltu heccinvragiddeve. hegmde mrvnagi jivvagli du- tragli rajtvglagli adhikarglagli iginvugla gli mum- bruvvuglagli unntvagli agadhvagli bere yav srstiyagli nmmnnu nmm krtnad krist yesuvinnliruv devr pri- tiyimd aglislarvemdu nge niscy umtu.

9

i matnnu nanu sulladde kristnlli styvagi helut- tene; pvi tratnlli nnn mnssaksiyu nge saksi keuduttde. adenmdre nnn hrdydlli deudd bharvu edebidd duhkhvu umtu. srir smbmhd vagi nnn svjnragiruv nnn sheudrrigeuskr nane kristnimd agli sapgrstnaguvdkke oppikeumdenu. ivru is-

rayelyru; dttuputr svikarvu mhimeyu odmbdi keglu nyayprman keudeunvu devr seveyu vagdanglu ivrige smbmhd pttvuglu. pitrglu ivrige smbmhdpttvre; srir smbmhdhvagi kristnu ivrimdle bmdnu; atnu elladr mele iruvatnagiddu nirmtrkku stuti heumdtkk devragiddane. amen. devr matu nirrthkvayitemll; yakmdre israyelrige smbmhdpttv rrellu israyelrll; illve avru abrahamn smtitiyvrad karn avre llru mklkll; adre-isaknlliye ninn smt tiyu kreylpdudvu embde. amdre-srir smbmhdhvad mklku devr mklkll; adre vagdand mklke atn smtitiyemdu enislp- tiddare. i vagdand matenm dre-mumdin vrusd ide kaldlli nanu bruvnu. ag sarlige mgnu iruvnu embde. idu matrvllde rebekku sh obbnimd amdre nmm pitrvad isaknimd grbhiniyadag (mklklnnu huttdiruvag mtu ollednnagli kettddnnagli maddiru vag aykeu prkar devr smklpvu sthirgeullu vmte kriyeglimdl, adre kredatnimdle) hiriyvnu kiriyvnte seve maduvnu emdu akege hellpttide. idkknusar- nanu yakeubnnu pritisidenu mtu esavnnu hge- madidenu emdu breylpttide. hagadre navu enu heleun? devrlli aniti umteu? hage emdigu ill. atnu meusege-yavn mele nge krune ideyeu avnnu krunisuvnu mtu yavn mele nge dye ideyeu avnige dye teurisuvenu emdu heluttane. higuruvag adu icchisuvvnmidagli pryasuvvnmidagli agde krune teuri suv devrimdle aguvdu. brhvu phreu hnige-nnn blvnnu ninnlli teurisu hageyu nnn namvu bhumiyy ella kdeylli prsiddhi heumdbekemb uddesdimldu nanu ninnnnu unnt sthitige tmdiddene emdu heluttde. addrimd atnu yavnnu krunisbekemdi ruvneu avnnu krunisuvnu; yavnnu kthinpdis- bekemdiruvneu avnnu kthin pdisuvnu. ag ninu nge-hagadre atnu innu tppu kmduhidiyuvdu hege? atn cittvnu edurisuvvu yarimdaditu emdu keluvi. adre o mnusyne, devrige eduru matnaduvdkke ninu yaru? rupislptddu rupisidvigne-nnnnnu higeke madide emdu keluvdmte? omdu patreyvnu gaur vkku inneumdnnu agaurvkku omde mudde yimd maduvdkke kumbarnige mnin mele adhikarvil- lveu? higurlu devru tnn keupvnnu teurisuvdvdkku tnn blvnnu prsiddhipdisuvdkku mnssullvagi nasnke yeugyvagiruv keupd patregligagi bhu dirghsamtiiymd talikeumdu mumcit vagiye tanu mhimegeuskr siddhmadid kruneu patreglige tnn mhimatisyvnnu tiliydisuvvagi yehudu yreulgid nmmnnu matrvllde anyjnamgglvreu lgimldu atnu kredidde enu? idllde atnu-nnn jnrllvrvnnu nnn jnremdu nge priyldldvlnnu priylemdu kreyu vnu emdu heuseyn mulk heluttane. yav sthldli avrige-nivu nnn jnrll emdu elli hellpttideyeu alliye avru jivisuv devr mklkemdu kreylpduvru embdu. yesaynu sh israyelr visyvgi-israyelr mklk smkhyeu smudr mrlineupadiylliddu omdu ams matr rksne heumduvdu emdu kugi heluttane. atnu nitiylli karyvnnu kluptmadi purtigelisuttane; karnve nmrdre, krtnu bhumiyy mele omdu klupt vad karyvnnu maduvnu. yesaynu mumdagi-senygl krtnu nmgagi smtan vnnu ulisde heugiddre navu seudeumin hage iruttiddevu; geumeurd sthitiyu nmmda guttittu emdu helidnu. hagadre navu enu heleun? niti ynnu heumduvdvdkke pryttnmadd any jnrige nitiyu amdre nmbikeyimdumtaguv nitiyu

deurkitu. adre nyayprman dimdumtad nitiynnu anusrisid israye lyru nyayprmand nitiynnu heumdde heugiddare. adkke karnvenu? avru nmbikeynnu adharmadikeulldre nyay prmand kriyeglnnu adhar-madikeumdde karn. igeu, nanu ciyeuninlli edvuv kllnnu muggrisiv bmdeynnu idutte nemtlu adr mele nmbikeyiduvvnu asa bhmgpduvdillvemtlu brediruv prkar a edvuv kllige avru edvibiddu embde.

10

sheudrre, israyelyru rksne heumdbekembde nnn mneubhi lasayu devrige nanu maduv prarthne yu agide; devrlli asktragiddaremdu nanu avr visydlli saksikeuduttene; adru avr asktiyu jnananusarvad-ddll. avru dev rimd deurkuv nitiynniyde svni-tiynne sthapisbekemdu prytisutta idddrimd devr nitige adhinraglill. nmbuv prtiiyebbnu nitivmtnagu-vmtte kristnu nyayprmand amtyvagiddane. idllde-nyayprmanvu heluvvugltnu maduvvnu avuglimde jivisuvnu emdu meuseyu adr nitiy visyvagi vivrisut-tane. adre nmbike yimdumtaguv nitiyu heludven-mdre, (melinimd kristnnnu truvmtte) prleukkke eri heuguvvnu yaru? illve (sttvreu lgimd kristnnnu melkke truvdkkagi) agadhkke ilidu heuguvvnu yaru emdu ninn hrdy dlli amdukeullbed. adre adu enu heluttd? vakyyu ninn sviapdlli yu ninn baylli yu ninn hrdydlli ide emdu annuttde; adenmdre-navu saruv nmbike visyvad vakyye. ninu krt-nad yesu vnnu bayimd arikemadi devru atnnnu sttvreulgimd ebbisiddanemdu ninn hrdydlli nmbidre ninge rksneyaguvdu embde. hrdydimd nmbuvdr mulk nitiyu deureyuttd. bayimd arikemaduvdr mulk rksneyaguttd. atne mele nmbike iduv yav-nadru nacikepduvdill emdu brhvu heluttd. idr-lli yehudrygu grikrigu heccu kdime enu ill; ellr mele krtnagiruv atne tnnnnu bedikeullu vvrellrige aisyrvymtnagiddane. krtm namdlli bedikeulluv yari-gadru rksne yaguvdu. adre tavu yavatnnnu nm-blillveu atnnnu bedikeulluvdu hege? atn visy vagi keldiruvlli atnnnu nmbuvdu hege? sari heluvvnillde keluvdu hege? id llde saruvvnnu kluhisiddre avru saru vdu hege? mtu-smadhand suvarte ynnu saruvvr mtu smteusd svrt manvnnu truvvr padglu esteu amd vagive emdu bredde. adre avrellru su-varteg vidheyraglill. adrimd yesaynu-krtne, nmm varteynnu yaru nmbidru annuttane. keluvdrimd nmbikeymtaguttd. devr vakyyvnu keluvd rimld. adre-avru kelliivnu emdu nanu keluttene. haudu nijve, avr dhvniyu bhumiyllella prsrisu, avr nudiglu leukd kttkdey vregu vyapisidvu. adre-israyelyru tilukeullillvnu emdu nanu keluttene. i visydlli-nnu jnamgvldvr mulk nimल्ली hurudu huttsuvenu; vivekvilld jnr mulk nimnnnu sittigebbisuvnu emdu meudlu meuseyu heluttane. idllde yesaynu dheryvagi matnadi-nnnnnu hudukdvrige sikkidnu, nnn visy-vagi vicar maddvrigu prtyksnadenu emdu heluttane. adre avru israyelyr visyvagi-nnge avidhey ragi eduru matnaduv jnr kdege nanu dinvella ke cacidenu emdu heluttane.

11

hagadre-devru tnn prjeynnu tllibitddumte emdu nanu keluttene. hage emdigu helbardu. yakmdre nanu sh israyelynu. abr hamn smttiynnu, benya-viann geutr dvnu agiddenlla. devru mumdagi ar-itukeumdidd tnn jnrnnu tllihaklill. eliyv visy-vagiyadreu avnu israyelyrige vireudhvagi devrige vijnapne madhita- krtne, avru ninn prvadiglnnu keumdu ninn jynvediglnnu kedvihakiddare; adre na-neubbn ulididdene; avru nnn pravnnu tegeyly hudukuttiddare emdu brhvu heliddu ninge geuttil-levu? adre devru avnige keutt uttrvenmdre-baln vi-grhkke meunkalurd elusavir jnrnnu nanu nngeskr ulisikeumdiddene embdu. adrmte igin kaldlli kr-pey ayke prkar omdmsvu ulidide. krpeymdagiddre innemdigu kriyeglimdli; illvadre krpeyu innemdigu krpeye all. kriyeglimdagiddre innemdigu krpeyll; illvadre kriyeyu innemdigu kriyeyll. hagadrenu? isra yelyru tavu hudukiddnnu heumdikeullill; adre aykeyadru adnnu heumdikeumdr. (breditrvmtte devru avrige tukdikey atmnnu kand knnugltnu keld kiviglnnu keuttiddane). ulidvru i dind vregu kurudragiddare. idllde davidnu-avr utvu avrige urlu beunu abhytmrv prtphlvu agli. neuddmte avr knnu glu meubbagli; avr bennu yavaglu beug-gikeumdirli emdu annuttane. hagadre-avru bid-duheuguvmtte edvidremdu nanu helbekeu? hage emdigu agbardu; adre avrlli hurudu huttsivdkkagi avr biluvikey mulkve anyjnige rksneyumtay-itu. avr biluvikeyu leukd aisvrykku avr kumdu-vikeyu anyjngl smpttigu agiru vdadre avr smrd-dhiyu innu esteu heccagiruvdillve? anyjnrad nim-meumdige nanu matnadu ttene. nanu anyjng-lige apeustlnagi ruvdrimd nnn udyeugvnnu gn-nege truttene. hige yav vidhdliiyadru nnn svjn-rlli hurudnnu huttsi avrlli hurudu rksne heumdu-vmtte madenu. avrnnu tlluvdrimd leukvu smadhan-vagu vdadre avrnnu serisikeulluvdrimd enaguvdu? sttvru jivitragi eddu bmdmataguvdillve. prthm phlvu pvitrvagiddre knkvu pvitrvagide mtu beru pvitr-vagiddre keumbeglu pvitrvagive. adre kelvu keum-beglu muridu haklptt ddrimd kadenne mrdmtiruv ninu avugl tavinnli skittisikeumdvnnagi urennne mrd rsvttad berinlli palu heumdidvnagiddi. adru a keumbeglige melagi ninnnnu heccisikeullbed; heccisikeumdr a berige ninu adharvll, adu ninge ad-harvagideyste. i matige-nanu skittisi keulluvmtte keumbeglu muridu haklpttlla emdu ninu heluvi. olleydu, avru nmbde heuddrimd muriduhaklpttru, ninu nimitiruvdu nmbikeyimld, grv pdbed, bhy-dimdiru; devru huttu keumbeglnnu ulidesiyidd mele ninnnnu ulisu vdill. adrimd devr dyeynnu kathiny vnnu neudu; biddvr kdege kathiny; ninu devr dyeynnu asryisikeumde iddre ninn kdege atn dye; ill-vadre ninu kdidu haklpduvi. avru kud innu ap nm-bikeylli nilld pkskke skittltpdvr; yakmdre devru avrnnu tirigi devru skitttvdkke smrthnagiddane. huttu kadu mrdimd kdidu tegeylpttruv ninu ninge smbmdhpdd urumrdlli skittisikeumdv nad mele adrlli huttd keumbeglagiruv avru svmt mrdlli skit-tltpdvdur esteu shjvagideyllve. sheudrre, nimnnnu nive buddhivmt rembdagi enisikeulldmte guptvagidd

omdu smgti nimge tilidirebekemdu apeksisuttene. adenmdre, israyelyrlli omdu palu jnrige umtad kudutnvu anyinglu smpurnvagi devr rajydlli servu tnk hige israyel jnrella rksneheumduvru. idkke adharvagi-bidisu vatnu ciyeunineulgimd heurtubmdu yakeubinlliruv bhkthinteynnu nivarne maduvnu. nanu avr pagltnu tegedu hakuvdu avr smgd madikeumd nnn odmbdikeyagide embdu. suvartey visydlli avru nimm nimittvagi verigla giddare; adre aykey visydlli avru pitrgl nimittvagi priyagidare. devr danglu kreyuveikyu scattapvilldu glagive. kleduhead kalgilli nivu devrnnu nmbde iddiri; adagy avr apnmbikey mulk nivu ig hege krune ynnu heumdiddireu hageye nivu heumdid krune mulk ivru (mumde) kruneynu heumduvmt ig nmbdv ragiddare. adre devru mnusyrellr mele krune teurisebekemdu avrellrnnu apnmbike ylli mucchakiddane. ha, devr jnand mtu tiluvikey aisyrvu esteu agadh vagide! atn tirpuglu priseudhnegu atn margglu kmdu hidiyuvdkku asadhy vagive! krtn mnssnnu tilidukeumdvnu yaru? ilive atnige aleucne helidvnu yaru? ilive meudlu atnige keuttu prtiphlvnnu tegedukeulluvnnu yaru? smstv atnimdlu atn mukhamtrvu atnigagiyu iruttde; atnige sdakalvu mhimeyagli. amen.

12

adrimd sheudrre, nivu nimm dehgltnu prisudhvu devrige meccikeyu agiruv sjivyjnvagi smrpi bekemdu devr kruneymd nanu nimmnnu bedikeulluttene; ide nimm yeugyvad seve yagide. ihleukvnnu anusrise uttm vaddu meccikeyadddu pripurn vaddu agiruv devr cittvenemdu nivu vivecisi tilidukeulluvmt nutn mnssnnu heumdikeyumdu rupamtrgeumdvragirri. nimmelge prtieubbnnu tnn yeugytege viari bhavisikeulld devru prtieubbnnge avnn visvasd prmancknusarvagi keuttmt tnnnnu mitvagi tilidukeullbekemdu nge keudlpt krpgenusarvagi nanu heluttene. nmge omde dehdlli bhl amggirlagi a ella amggilge hege omde kelsviruvdillveu hageye anekrad navu kristnlli omde dehvagiddu obbri geubbru prspr amggilagiddeve. hige krpgenusarvagi nmge vidhvidhvad vrglu keudlptirru avuglli adu prvadne yagidde nmbikey prmancke tkkmt prvadiseun. ilive seveyagiddre nmm seveylli nirtiragireun. beudhisuvvnu beudhisuvvdrlli nirt-nagirli. ilive eccrisuvvnu eccrisuvdrlli nirt-nagirli mtu keuduvvnu ytharthvagi keudli. aluvvnu srd- dheyimd alli, kruneynu teurisuuvvnu smteuspurkvagi teurisli. pritiyu niskptvagirli ketttnvnnu hesi keumdu olleydkke amtikeulliri. sheudr pritiyimd obbrigeubbru kruna vatstlyvull vagirri; snmanisuvdrlli obbrigimt obbru mumdagirri. seveylli alsyvagirbediri, atmdlli asktragiddu krtnnnu sevisuvv vagirri. nirikseylli smteusisutta smktldlli talmeyullvragiddu asktiyullvragi prarthne ylli nirtiragirri. prisudhr keurtey prkar hmciri; atithistkarvnnu madiri. nimmnnu himsisuvvnnu asirvdisiri; spise asi rvdisiri. smteuspuvvr smgd smteuspdiri; aluvvr smgd aliri. obbrigeubbru omde mnssullvragirri; deuddstikegl mele mnssidde dinr smgd blikeyagirri. nimmnnu nive buddhivmtremdu bhavisikeullbediri.

yarigu kettddkke prtiyagi kettddnnu madbediri. ellr drstiylli yavdu gaurv vadddeu adnne maduvvragirri. sadhy vadre nimmimdagu mttige ellr smgd smad-hanvagirri. ati priyre, nive muuyige muuyi tirisde siksuvdnnu devrige bidiri. yakmdre-muuyige muuyi tirisu vdu nnn kels, nane prtiphlvnnu keuduvnu emdu krtnu heluttane embdagi bredde. hagadre ninn veriyu hsididdre avnige uttkke bdisu; bayarid-dre kudiuvdkke keudu. hige maduvdrim avn tley mele kemdglnnu kudisittmtaguvdu. ketttnkke seu-tuheugde olletndim ketttnvnnu seulisu.

13

prtieubbnnu tnn meliruv adhikariglge adhin-nagirli; yakmdre devrimd heurtu obbrigu adharikaruvdill; iruv adhikariglu dev rimd nemislpptvru. adrimd ad-hikarkke edurubiluvvnu devr nemkvnnu edurisu-tane; edurisuuvru sikegeulgagu vru. kettkels maduvvnge adhikarigl bhyviruvde heurtu ollekels maduvv nige iruvdill; ninu adhikarige bhypdde ir-bekemdu apeksisuttiyeu? olleydnnu madu; ag a adhikariyimdle ninge heug likeyumtaguvdu. avnu ninn hitkkeuskr devr sevknagiddanlla; adre ninu kettddnnu madire bhypdbeku; avnu summe keylli kttiynnu hididill; avnu devr sevknagiddu kettddnnu ndisuvvnge dmdneynnu vidhisuttane. adkarn dmd-neyaditemdu matrllde mnssn nimittvagiuv (avnige) adhin naguvdu avsy. i kardimdle nivu kmdayvnnu kud keuduttiri. yakmdre avru devr udyeugiglagiddu a kels dlliye nirtiragirttare. avrvrige sll tkkddnnu sllisiri; yarige kmdayveu avrige kmdayvnnu, yarige sumkveu avrige sumk vnnu, yarige bhyveu avrige bhyvnnu, yarige mryadeyeu avrige mryade ynnu sllisiri. obbrneubbru pritisbekemb rnve heurtu bere yav salvu ninge i bardu. mteubbrnnu pritisuvvnu nyayprmanvnnella nerverisiddane. hegmdre vyb-hicar madbardu, nrhty madbardu, kdiybardu, sul-lusaksi hel bardu, asisbardu i meudlad ella ktteglu-ninn nereyvnnnnu ninnmteye pritisbeku emb omde matinll adkvagive. pritiyu tnn nereyvigne yav kednnu maduvdill. adkarn priti yimdle nyayprmanvu nerveruttde. ig nidreyimd eccrvagtkk kalvemu ar-itukeulliri; navu meudlu nmbid kaldlli idddkkimt ig nmm rksneyu htirvayitu. irulu bhl mttige kley-itu; hglu sviapvayitu; adrimd navu kttege anugun-vad krtygltnu bittu belkige anugunvad ayudhgltnu dhraisikeulleun. dumdautn kudiktngllagil kamvilas nirljakrtygllyagli jgl heuttekkicu glliyagli irde hglu heuttige tkk hage mansthagi ndedukeulleun. nivu dehd asegltnu puresuvdkkagi cimtise krtnad yesu kristnnnu dhraisikeulliri.

14

adre smdehaspdrvadvugltnu crcisbediri, nmbikeylli drdhvill dvrrnnu serisikeulliri. obbnu yavdnna dru tinnbhudemdu nmbuttane; drdhvilldvnu kayi-plygltnu matr tinnuttane; tinnuvvnu tinnvnnnu hinesbardu; tinnvnnu tinnuvv nnnu deusiyeudu enisbardu; devre avnnnu serisikeumdidanlla. mteubbn sevkn visyagli tirpumaduvdkke ninu yaru?

avnu nimtru biddru adu avn yjmanninge seriddu. haudu, avnu nillislþdruvnu; avnnnu nillissuvdkke devru sktnagiddane. obbnu omdu divskkimt mt-teumdu divsvnnu visesvemu enisuttane. mtteubbnu ella divsglunu omde ritiyagi enisuttane; higirlagi prtiyeubbnu tnn mnssi nlli niscyisikeumdirli. dinvnu gny maduvnu adnu krtnigagi gnymadu ttane; dinvnu gnymaddvnu adnu krtnigagi gny-maduvdill; tinnuvnu krtnigagi tinnuttane; avnu de- vrige upkar stuti heluttane; tinndiruvnu krtnigagi tinnde devrige se nmmlli obbnadr tngagi bduku- vdu ill, tngagi sayuvdu ill. navu bdukidre krtni- gagi bdukutteve; sttre krtnigagi sayutteve; bdukidru stru navu krt nvre. sttvrigu jivisuvvrigu odehy nagirbekemtle kristnu sttu eddu jivit nadnu. adre ninu ninn sheudrnige tirpumaduvdu yake? il- lve ninn sheudrninu hinesuvdu yake? navellru kristn nyayasnð mumde nimtukeullbeklla. nnn jivdane, prtiyeubbnu nnn mumde meunkaluvnu mttu prtiyeumdu naligeyu devrige arike madu- vdu embagdi krtnu heluttane emdu bredde. hi- girlagi nmmlli prtiyeubbnu tnn tnn visyagiyu de- vrige lekk oppisbeku. adkarn innu mele obbr visyd lleubbru emdigu tirpu madde ireun; idllde sheudrn edurige addiynnagli edetdeynnagli hake- bardemdu tirmani sikeulliri. yav pðarþru svth asuddh vadddlvemuð nanu blenu, idnnu nanu krt- nad yesuvin mukhamtr drdhvagi nmiddene; adre yavdadru omdu pðarþvnnu asuddhvemuð obbnu bhavsidre avnige adu asuddhve. ninn ahardimð ninn sheudrn mssige neuvadre pritige tkkme ninu innu ndeyuv vnll. yavnigeuskr kristnu sttneu avnnnu ninn ahardimð kedisbardu. nimgiruv melu dus- nege aspdvagarðu. yakmdre tinnuvdu kudiyu- vdu devr rajyvll; adre nitiyu smadhanvu pvitratm- lliruv anmdvu agide. kristn seveynnu maduvnu i visygllli devrige meccikeyvadvnagi mnsyri- ge smbhavitiyagi iruvste. addrimð navu smadhan- vnnumtu maduvvuglunu prspr bhktivrdðhiynnmu- tu maduvvuglunu anusriseun. devr karyvnu ahard nimittvagi kedisbardu. ella pðarthglu suddhve haudu; adre vighnvnnumtu madu vnte tinnuvnige adu kettddagide. devr karyvnu ahard nimittvagi kedisbardu. ella pðarthglu suddhve haudu; adre vigh- nvnnumtu madu vnte tinnuvnige adu kettddagide. ninge nmbikeyideyey? devr snnidhiylli adu ninge irli. obbnu tanu oppuv visydlli tnnnnu tanu khm- disi keulliddre avnu dhnyu. smsypttu unnuvnu dmdislþdruvnu; yakmdre avnu nmbikeyimð unnu- vdill. yavdkke nmbikeyu adharvillveu adu pap.

15

addrimð blvullvrad navu nmnnne smteusp- disikeulleð durblr blhintegllnu shisikeulltkkdu.2 nmmlli prtiyeubbnu tnn nereyvð bhkti vrdðhiy hitkkagi avnnnu smteuspdisli. adre-ninnnnu dusisuvvr dusneglu nnn mele biddvu embagdi breylpttmte krist nadreu tnnnnu tanu smteusp- disikeullill. nnu talmey mttu brhl adney mulk nirkise heumduvnte purvkaldlli breylpttvuglella nmge updesisuv dkkagiye breylpttvu. nivu krist yesu vnnu anusrisi omde mssullvragiruvnte

talmeyu adrneyu ull devru nime anughrisli. hige nivu ek mnnsinimdu omde bayimdu nmm krtnad yesu krstn tmdeyad devrnnu mhimepdisuvri. addrimð kristnu sh nimmnnu devr mhimegagi serisikeumdmte nivu obbr nneubbru serisikeulliri. higeruvdrimð pivt glige madid vagdangllnu drdh- pdisuvdkke devr stykkagi yesu kristnu sunntiyvige sevknagiddnemdu nanu heluttene. i karndimð nanu anyingl mðhydlli ninnnu arike madi ninn namvnu smkirtisuvunu emdu brediruv prkar anyinglu devr krnegagi atnnu mhimepdisuvru. atnu tiri- gi-anyjnre, atn jnreumðige smteusisiri emdu heluttane. tiri- gi-ella anyjnre, krtnnu stutisiri; ella jnre, atnnu keumdadiri annuttane. tiri- gi yesaynu-isyn amkurvnu eddu any jnaggl mele adlit maduvnu; any jnu atnlli nmbikeyiduvru amdn. niriksege adharnad devru pvitratmð blmid nivu nirikseylli abhivrdðli heumdu vnte nmbikeyimduðat smteus smadhanglimð nimmnnu tumbisli. nnn sheudrre, nivmtu olletn dimdu skl jnandimdu tumbidvragi obbrigeubbru buddhi heluvdkke sktragiddiremdu nimm visydlli nggu niscyvmu. adagyu sheudrre, devru nnge keutt krpeymd ivugllnu nimm jnapkkke truv hage nanu omdu vidhdli heccu dherydimð ninge brediddene; hige anyjnglemð arpneyu pvitratmð mulk suddhikrislpttu atnimð amgikarvaguvnte nanu devr suvarta seveynnu ndisutta anyjnri- ge yesu kristn sevknagiruvnu. addrimð devrige smbmðhptvugllli yesu kristn mulk nanu heccpðutene. mati nimdu kriyeyimdu blvad suck karyglimdu abdhutkaryglimdu devratmð blmidlu anyinglvru vidheyraguvnte kristnu nnn mulk mad diruvvugllnu matnadlu nanu dhery pduvdill. hige yeruslem meudlu geumdu illurikd sutllu nanu kristn suvarteynnu purnvagi sariddene. haudu, bereyvð astivard mele nanu kttðmte kristn hesru tilisdiruv kðeylli nanu suvarteynnu saruvdkke pryas pttiddene. adre breylpttmte-yarige atn visyagi hellillveu avru neuduvru; yaru kellillveu avru grhisuvru embe. i karndimð nimm blige bruvdkke nnge bhl abhymtrvayitu. adre i prdesgllli sevege innu sthlvilld karn nimm blige brbekemdu anek vrusglimð nnge bhl abhilaseyiruvdrimð nanu spen deskke yav smydlliyadru pryan kekeumdre nimm blige bruvnu; yakmdre nnn pryanðlli nanu nimmnnu neuduvnemdu bhrvsumtu. idlle meudlu nimm anyeunteyelli smtrptnagi mumde nnn margdlli nimmimð sagk adre ig prisuddhri- ge sevemaduvdkkeuskr nanu yeruslemige heugut- tene. yeruslemilliruv bðv rad prisuddhri- ge svlp shaymadlu mkedeuny mttu akhaydvru istpttidare. idnnu maduvdkke rnsthragiruvdrimð avru nijvagi- yu istpttidare. hegmdre anyjnru avr atmsmbmðhvad- vuglli palugarad mele srismbmðhvad vuglliyu avrige seve maduvdu matr vlde adu avr krtvyvu agide. nanu i kelsvnnu tirisikeumdu i phlvnu bhðrvagi alliyv vskke keuttmele nimm margvagi spenige bruvnu. hige nanu nimm blige bmad kristn suvartey asi rvadd pripurnteyimð bruv- nemdu nnge niscyvmu. sheudrre, nivu ngeuskr devr mumde maduv parthnegllli nneumðige heuratimð vijnapisikeullbekemdu krt nad yesu kristn nimittvagi- yu pvitratmð pritiy nimittvagi- yu

nimmnnu bedi keulluttene. yudaydlli nmbdvrimd
nnnnnu tppisbekemtlu yerusalemigeuskr nnn seveyu
a prisuddhrige hitkrvagi teurbekemtlu hige nanu
devr citta nusar anmdvullvnagi nimmllige bmdu
nimm smgd visramti heumduvmteyu prarthisiri.
samtidayknad devru nimmellreumdigi rli. amen.

vagidd mrmvu ig prkaskke bmdu nitynad devr app-
ney prkar prvadigl grmthgl mulk anyjnrellrige nm-
bikeyemb vidheyvvnno umtumaduvdkkeuskr tilis
lpttide. jnaniyad obbne devrige yesu kristn mulk
emdemdigu mhime umtagli. amen.

16

nanu ninge oppisuv nmm sheudriyad pheuyibeynnu
pritiyimd amgikrisiri. akeyu kemkrey lliuv sb-
hey sevklagiddale. nivu akeynnu prisuddhrige
tkkmtte krtnlly amgikrisi akey kelsdlli akege avsyvad
shayvnnu madiri; akeyu nngu anekrigu shay madid-
vlagiddale. krist yesuvinlli nnn shaykrad prskill-
ligu akvilnigu nnn vmdneglnnu tilisiri. avru nnn
prankkagi tmm kuttigeglne oddidru. nanu matrve
all, anyjnr sbheglvrellru avrnnu vmdisuttare. adrm-
eye avr mneylliruv sbhegu vmdne heliri; akhay-
dlli kristnige prthm phlvagiruv nnn priynad epenet-
nigu vmdne. nmgeuskr bhu srmeptt mryilige
vmdne. nngimt meudlu krist nlliddu apeustlrlli
prkhyatigeumd nnn bmdhuglu nnn jeute sereyvru
agiruv amdreuniknigu yunynigu vmdneglu. krtnlly
nnn priynagiruv amplyatnige vmdne. kristnlly nmm
shayknad urbannigu nnn priynad stakhunigu vmd-
neglu. kristnlly meccike heumdid apell nige vmdne;
aristeubuln mneyvrige vmdneglu. nnn bmdhuvad
hereudiyeu nnige vmdne. krtnlly narkissn mne
yvrigu vmdneglu. krtnlly pryasp duv truphenligu
trupheusligu vmdneglu. krtnlly heccagi pryaspttiruv
priy persi slige vmdne. krtnlly arislptt ruphnigu nge
tayiytmiruv avn tayigu vmdne glu. asumkritnigu
plegeunnigu herme ynigu ptreubnigu hermamnigu
av reumdigiruv sheudrrigu vmdneglu. phileuleug-
nigu yulyligu nerynigu avn sheudrrigu olumpnigu
avreumdi giruv prisuddhrellrigu vmdneglu. pvitr
vad muddinimd obbrnneubbru vmdisiri. kristn sb-
heglu nimmnnu vmdisuttve. sheudrre, nivu heum-
did updeskke viruddhvagi bhedglennu vighnglnnu
nimmllly umtu maduvvrnnu guruttu avrnnu bittu
teulgiheugiri emdu nanu nimmnnu bedi keullut-
tene. amthvru nmm krtnad yesu kristn seveynnu
madde tmm heutte seveyne maduvvrangi nyd nudi
glimdlu heuglikey matuglimdlu niskp tigl hrdyglennu
meusgeulisuttare. nimm vidheyvnu ellrigu prsid-
dhvagdiddrimd nimm visydlli nanu anmdpduettene.
adagyu nivu olletnd visydlli janru kettnd visydlli
klmkvilldvru agirbekemdu apeksisuttene. samti-
dayknad devru sighrvagi setannnnu nimm padgl
kelge tulidubiduvnu. nmm krtnad yesu kristn kr-
peyu nimmeumdigirli. amen. nnn jeute kels-
dvnad timeutheyvnu nnn bmdhuglad lukynu yase-
unnu seusiptrnu ninge vmdneglnnu heluttare. i
ptrikeynnu bred tertynemb nanu nimmnnu krtnlly
vmdisuttene. nngu smst sbhegu atithistkarvnnu
maduttiruv gaynu nimmnnu vmdisuttane. i ptnd
khjaney melvicark nagiruv erstnu sheudrnad kvrtnu
ninge vmdneglnnu heluttare. nmm krtnad yesu
kristn krpeyu nimmellreumdigirli. amen. prkt-
neyad i mrmkke anasar amdre yesu kristn visy-
vadmth nanu saruvmt h suvartegnusar nimmnnu
sthirpdi suvdkke sktnagiruvatnimd anadiyimd gupt-

devr cittanasarvagi yesu kristn apeustlnaguvdkke krey lptt paulnu nmm sheudrnad seusthe nnu keurimthdillin devr sbhege amdre krist yesuvinnli prtisthtru prisuddhragu vdkke kreyllpttvru agiruvvrige mtu avrigu nmgu prtieumdu sthldlli nmm krtnagiruv yesu kristn namsmrneynnu maduvvrellrigu nmm tmdeyagiruv devrimdlu krt-nad yesu kristnimdlu nimgre krpeyu smadhanvu agli. yesu kristnimd devru nimgre anugrhi sid krpey nimitt nanu nimm visydlli yavaglu devrnnu keumdaduttene. hige nivu ella nudiyllyi skl jnandllyi prtieumdu visydlli atnimd smrdldhi heumdidvragiddiri. kristn visyvad saksiiyu nimmllli drdhvagi nelegeumditu. higi rlagi nivu yavdrlliyi keurtseyilldvragiddu nmm krtnad yesu kristn breunkkagi eduru neuduvvragid-diri. nmm krtnad yesu kristn dindlli yaru nimm mele tpuheurisdnte atnu nimmnnu kdevregu drdhpdisuvnu. devru nmmbi gstnu; nmm krtnad yesu kristnemb tnn mgn anyeuntyege nimmnnu kredvnu atne. sheudrre, nimmellr matu omde agirbeku; nimmllli bhedglirbardu, nivu omde mnssu omde abhiprayvu ulv ragiddu heumdikeyimdirbeku embdagi nanu nmm krtnad yesu kristn hesrinlli nimmnnu bedikeulluttene. nnn sheudrre, nimmllli jglglumtemdu nimm visyvagi khleuey mneyvrind nnge tilidubmtu. nanu nimgre ig heluvdenmdre, nimmee lge prtieubbnu-nanu paulvnu, nanu apeulleusvnu, nanu kephvnu, nanu kristnvnu emdu helikeulluttanmte. kristnu vibhagvagiddaneu? nimgeskr silubege hakisikeumdvnu paulneu? nivu pauln hesrinlli baptism madisikeumdireu? nimmllli krispnigu gaynigu heurtagi mttarigu nanu baptism madislilvaddrimd devrige steurt slisuttene. hige nnn hesrinlli baptism madisikeumdiremdu yarigu heluvd kkagdu. nanu stephn mneyvrige sh baptism madisidenu. ivriglde innarigu nanu baptism madisidmte kanenu. baptism madisuvdkkl, suvarteynnu saruvdkke kristnu nnnnnu kluhisidnu. vakcaturyimd sarbekemdu kluhisilil; hage saridre kristn silubeyu nirrthkvaguvdu. nasvaguvvrige silubey visyvad sareunvu huccutnvagide; rksne heumdid nmgadreu adu devr sktiyagide. nanu jnanigl jnanvnnu nasmaduvnu; vivekigl vivekvnnu illdmtag maduvnu emdu breylpttide. jnaniyu elli? sastriyu elli? leukd trkvadi elli? devru i leukd jnan-vnnu huccutnvnnagi madiddanllve? yakmdre devr jnandlli leuku(tnn) jnand mlk devrnnu tilidukeul-lillvad drimd prsmgd huccutndimdle nmbuv vrnnu rksisuvdu devrige istvagittu. yehudyru suck-karyvnnu keluttare; grikr jnanvnnu hudukuttare; navadreu silubege haklpttnad kristnnu prcur pdisutteve. atnu yehudyrige abhymtrvu grikrige huccutnvu agiddane. adre kreyllptt yehudyrigu grikrigu kristne devr sktiyu devr jnanvu agiddane. devr huccutnvu mnusyrigimtlu jnavullddagide. devr blhinteyu mnusyrigimtlu blvullddagide. sheudrre, devru nimmnnu kredag emthvrnnu krednemdu aleucisiri; nimmeeulge laukikdrstiylli jnaniglu anekrill, blisthru anekrill, kulinru anekrill. adre devru jnaniglennu nacikepdisuvdkkagi i leukd buddhihinrnnu arisikeumdidane; devru blistnnu

nacikepdisuvdkkagi i leukd blhinrnnu arisikeumdid-dane; idllde devru iruvvuglennu illdmtagi maduv hage i leukd hinvadvrnnu asddeyadvrnnu arisikeumdid-dllde gnnege bardvrnnu arisikeumdidane. higirlu atn mumde heuglikeulluvdkke yarigu aspdvill. adre nivu krist yesuvinnli ruvdu atnimdle; atnu nmge devr kdehyid jnanvu niti suddhikrn vimeucne glagi madlpttidane. heccl pduvnnu krtlllye hecclpdl emdu breylpttme ayitu.

2

sheudrre, nanmtu devr saksiiynnu tilisuvvnagi nimm blige bmdag vakcaturyimdlali jnandimdagli brllil. silubege haklpttnad yesu kristnnne heurtu bere yavdnnu tiliyi kuddemdu nanu nimmllli tirman-isi keumdena. idllde nanu nimm bliylliddag bl-hinnu bhypduvnu bhundugu vvnu agiddenu. nnn beudhneyllyi prsmgdlliyi mnveulisuv mnusyjan vakyglennu nanu pryegisde atmn blvnnu teur-pdisuv vakyglennu pryegisidenu. hige nimm nm-bikeyu mnusyjanvnnu adhar madikeumdirde devr sktiynne adhar madikeumdirbeku. adru priupnrad-vrlli jnanvnnu navu helutteve; adgyu adu ihleukd jnavll ilve ilde heuguv ih leukadhiptgl jnavnu all. adre gupt vagidd jnanvnnu tilisuvlli devr jnanvnnu helutteve; adnnu devru nmm mhimegagi leuketpt-tigimt meudle nemisidnu. idnnu (a jnanvnnu) ih-leukadhi ptiigli jaru ariyllil; artidde avru mhime yull krtnnu silubege hakuttirillil. adre brediruv prkar-devru tnnnnu pritisu vvrigagi siddhmadiru-vmthvuglennu knnu kanillil, kivi kellil, ilve avu mnusyn hrdydlli serillil. nmgadreu devru tnn atmn mulk avuglennu prktisidnu. a atnnu ella visyglennu, haudu, devr agadhvad visyglennu kud prseuidhisu vvnagiddane. mnusyn olgin visyglu avnlliruv atmkke heurtu mttarige tilidavu? hagey devr visyglennu devr atmne heurtu bere yaru grhisuvdill. navu prapm-cik atmnnu heumdde devru nmge ucitvagi dy-palisiruvvuglennu tilukeullu vdkkagi devr atmnne heumdiddevu. ivuglennu manusyjanvu klisid matu glimd helde prisuddhatmn klisikeutt matuglimd heli atm smbmhdhvadvuglennu atmikvadvugleumdige heulisutteve. prakrt mnusynu devratmn visyglennu amgikisuvdill; avu avnige huccutnvagi teuruttve; ilve avu atmvicardimd tiliytkkvuglagirlagi avnu avuglennu grhis larnu. atnmimd ndisikeulluvnnu el-lvnnu vicarisi tilukeulluttane; adre ivnnnu yavnu vi-carisi tilukeulluvdill. krtm mnssnnu tilidukeumdu atnige updesisuvvnnu? nmgadreu kristn mnssu iruttde.

3

sheudrre, nanmtu atnmimd ndisikeulluvvrige tkknte nimm smgd matnadlarde prapmcikru krist nlli elekusuglu agiruvmthvrige tkknte nimm smgd matnadbekayitu. nimgre halu kudisidenu, ann keudlill; ann tinu nvdkke nimgre skti irillil, ilve igladru sktiyill; nivu innu prapmcikragiddiri. nimmeeulge heuttekkicu, jgl, bhedglu iruvlli nivu prapmcikragiddu mnusyymte ndeyuttirllve? obbnu-

nanu pauln vnemdu mteubbnu—nanu apeulleusn vnemdu heluttiruvag nivu prapmcik rilve? hagate paulnu yaru? apeulleusnu yaru? avru sevkru, avr mukhamtr nivu nmbuvvradi; krtnu obbeubbigne dypalisid prkar avru seve maduvv ragiddare. nanu ssinyu nettenu, apeulleu snu niru heuyidnu. adre besutta bmdatnu devru. higrilagi neduvv nagli niru heuyuvvnaglis visesa dvnl, belesuv devre visesadvnu. neduvvnu niru heuyuvvnu omde agiddare; adru prtieubbigne avnvn kstkke tkkhage kuliyu deureyvdu. navu devr jeute kelsdvu; nivu devr heulvu devr kttidvu agiddi. devru nnge krpeynnu keutt prkar nanu prvinsilpiymte astivar hakidenu. mteubbnu adr mele kttuttane; prtieubbnu tanu adr mele hege kttuttaneu ecckreyagirbeku. hakiruv astivarvu yesu kristne; a astivarnnlle mteumdu astivarnnu yaru haklarste. i astivard mele cinn belli amulyvad kllugu ktigge hullu apu ivugli yavdrimd kttidru avnvn kelsvu vyktvaguvdu; yakmdre a dinvu bemki yeudne prtyksvagi a kelsvnu spstvagi teurisuvdu; avnvn kelsvemthdeu a bemki seudhisuvdu. obbnu a astivard mele kttiddu ulidre avnige prtiphl deureyvdu; obbnu kttiddu suttu heudre avnige nstvaguvdu; tanadreu rksne heumdvnu. adru bemkiyeulgidm ttpisi keumdvu hagiruvnu. nivu devr alyvagiddiremdu devr atnmu nimmlli vasmaduttanemdu nimgge geuttillveu? yavnadru devr alyvnu heulemadidre devru avnnu nasmaduvnu; yakmdre devr alyvu pvitrvaddu, a alyvu nive. yavnu tnnnu tane meusgeulis dirli; nimmlli yavnadru i leuk smbmdhvagi jnaniyagiddenemdu bhavisi keumdre jnaniyaguvmt huccnagli. ihleukjanvu devr mumde huccutnvagide. yakmdre—atnu jnani glnnu avr svmtmtrdllye hidu keulluttanemtlu jnani gl yeucneglu nislpladvuglemdu krtnu tilukeulluttane breddeylla; adkarn mnusy matrdrv visydli yaru higgdirli. yakmdre smstvu nimmdu; paulnagli apeulleusnagli kephnagli leukvagli jivvagli mrnvagli igin smgti glagli mumdn smgtiglagli smstvu nimmve; nivmtu kristnvru, kristnu devrvnu.

4

obbnu nmmnu kristn sevkremtlu devr mrmgl visydli mnevarteyvremtlu enisli. higrilu mnevarteyvnu nmbigstnagi kmdubruvdu avsyvagide. nngadreu nimmimdagli mnusy nyayvicarneyimdagli nnge nyayvicarneyaguvdu atylpvagide. haudu, nanu nnnnu vicarisikeulluvdill. nane nanagi enu tiliydvngiddene; adagyu adrimd nanu nitivmtnagill; nnnnu vicarisuvatnu krtne. addrimd kalkke meudlu krtnu bruvtnk yavdnnu kuritu tirpu madbediri; atnu kttley lliuv guptkaryglnu belkige truvnu; hrtyd yeucneglnu prtykspdisuvnu; ag prtieubbigne brtkk heuglikeyu dev rimd bruvdu. sheudre, nanu nimgeuskrve samyrupvagi nnn visydliyu apeulleusn visydliyu helidene; bredirvdnnu nivu viariheugde nimmlli yaru obbnige vireudhvagi mteubbnu ubbikellbardembdnnu nmmlli klitukeull beku. ngu irtrigu tartmy madi dvru yaru? ninu heumde iruvmtthdu ninnlli yavdu ide? heumdid mele heumddvnmte ninu yake higgikeullutti? igagle nivu trpradi, igagle

aivryvmtadi, navillde nivu arsmte alidiri; nivu aluvmt devru madidre esteu olledaguttittu; ag navu sh nimmeumdige aluttiddevu. hagade devru apeustrad nmmnu mrnkke nemisidneu embmte kdeyvragi teurisiddanemdu nnge teucuttde; navu leukku dutrigu mnusyrgu neutvadevu. navmtu kristn nimitt huccragiddeve. nivu kristnli budhivmtragidiri; navu blhinru, adre nivu blisthru; nivu gaurvvullvu, adre navu hineslpttvru. i gligey vregu navu hsidvru bayarikeyullvru vstrvilldvru guddutinnuvvru mneyill dvru i gligey vregu navu hsidvru bayarikeyullvru vstrvilldvru guddutinuvvru mneyill dvru apkirti heumdi bedikeullutteve. navu iginvregu leukd ksveu ellard heulseu embmte madlpttiddeve. nimmnu nacikepisuvdkkagi breyde nnn priy mkklemdu bhavisi nimmnu eccrisuv dkkagiye i matuglunu brediddene. nimg kristnli upkayayru htta savir mmdi iddru tmdegilu bhu mmdi ill; nane nimmnu svartey mulk krist yesuvinlli pdedenu. addrimd nnnnu himbalis bekemdu nimmnu bedikeulluttene. i karn dimd krtnlli nnn priy mgnad timeuthe ynnu nimm blige kluhisikeuttiddene; avnu krtnlli nmbigstnagiddane; avnu kristnli nnn ndavliynnu amdre nanu ellelliye prtieumdu sbheylliyu beudhisuv krm vnu nimm nenpige tru nanu nimm blige bruvdillvnevu emdu kelvru ubbikemiddare. adre krtn cttividdre nanu beg nimm blige bmdu ubbikemdi ruvvr matnll, avr sktiynne geuttu madikeulluvnu. devr rajyvu matinli ill, adre sktiylliye adhargeumdi. nimm istvenu? nanu bettegedukeumdu nimm blige brleu? pritiyimdlu saumy bhavdimdlu kudidvnagi brleu?

5

nimmlli jartvvideyemdu sadharn vagi hellpttide; obbnu tnn appn hemdtiynnu itukeumiddanmtte; amth jartvvu anyjnriiyu ill. adre imth kels madidvnnu nivu nimm mdhydeulgidm tegeudhakdeyu duhhkpddeyu ubbikemdu vragiye iddri. nanmtu dehdim durvagidru atmdimd httridlddu imth karymadidvnnu kuritu nijvagi agle httrividdvnmte tirmadiddene. nivu nnnatmvu krtnad yesuvin samrthy shit ottugudi bmdirlagi krtnad yesukristn prtykstey diddli amthvn atmvu rksne heumduvdkkagi avn srirvu nasvag bekemdu nmm krtnad yesuvin hesrinli avnnu setannige oppisikeudbekembde. nivu higgvdu olledll. svlp huliyu knikvnnella huli maduttdemdbu nimgge tiliydeu? addrimd nivu huli illd vrad karn heus knikvagiruvmt a hle huliynnu tegeudhakiri. yakmdre nmm pskvagiruv kristne nmgeuskr yjnarpit nagiddane. adkarn navu hle huliynnu amdre durmagtv dustv emb huliynnu nitukeullde srlye styte emb huliylld reuttiyimd hbbvnu acriseun. jarr shvasvnu madbardemdu omdu prtikeylli nimgge brediddenu. i leukdliuvv jarru, leubhiglu, sulu keuluvvru, vigrharadhkru ivrnnu bittu bidbekemdu nnn tatvryvll; hage bid bekadre nivu i leukvne bittu heug bekaguvdu. adre sheudr nenisikeum vnu jarnadru leubhiyadru vigrha radhknadru beyuvvnadru kuduk nadru sulukeuluvvnadru agidd pksdli amthvn shvas madbardu, amthvn smgd ut madlubardu emdu nanu ig brediddene. heurginvrige sh tirpu maduvdkke

ningenide? olginvrige tirpu maduvvru nive allve? heurginvrige tirpumaduvatnu devru. addrimd a dustnnu nimm mdhyimd heurge hakiri.

6

obbnige mtteubbn mele vyajy viddre nyayvicarne-gagi prisuddhr mumde heugde anitivmtr mumde heuguvdkke nimmlli yavnigadru dhery vumteu? prisuddhr leukkke tirpumadu vrembdu nimge tiliy-deu? leukvu nimmimd tirpu heumdbekagiruvag atylpavadvugl visydlli tirpumadu vdkke nivu ayeugy-ragiddireu? navu dutrige tirpumaduvevemdu nimge geuttillveu? hagate aihik jivitkke smbmdd ptt visyglili innu esteu heccagi tirpumadhbuddlve? aih- hikh jivnd visyglili nyaytiristkkvuglu nimmllidre sb- heylli atylpremdu enislpptvrnnu tirpu maduvdkke nemisiri. nimmnnu nacike pdisuvdkke idnnu helut- tene. tnn sheudrr mdhydlli nyaytirisbllvnad bud- dhivmtnu nimmlli obbnadru illveu? adre sheudrru sheudrn mele vyajy vaduvdlle avisavagl mumdeyu heuguttane. addrimd ig nimmlli obbnige vireudhvagi inneubbnu nyaysthanke heuguvdu suddh tppu; id- kkimt nivu anyayvnnu yake shisbardu? illve (seut- tnnu aphisuvdnnu) nivu yake shisikeullbardu? nivu nimm sheudr rige anyay maduttiri; avrrne aphisut- tiri. anitivmtru devr rajykke badhyraguvdillv- bdu nimge tiliydeu? meusheugbediri; jarru vi- ghradhrku vybhicariglu vitru purusgamiglu klru leubhiglu kudukru beyuvvru sulu keulluvvru devr ra- jykke badhyraguvdill. nimmlli kelvru amthvragid- diri; adru krtnad yesuvin hesrinnliyu nmm devr atmnliyu teuleylpttiri; suddhikrislpttiri mttnu ti- tivmtremb nirnyvnnu heumdidiri. nnge ella visyglu nyaysmmt vagive. adre ellvuglu vihittavagil; nnge ella visyglu nyaysmmtvagive, adre nanu yav adiharkku olpudvill. aharpdarthglu heuttegagi, heutteyu aharpdarthgligagi ive; adre adnnu avuglennu devru nasmaduttane; ig dehvu jartvkkagi all, adre krtni- gagi ide; krtnu dehkkeuskr iddane. devru krtnnnu ebhisiddlle tnn svmtbldimd nmnnu ebhisuvnu. nimm dehglu kristn amgglagive embdu nimge tiliy- deu? higirlagi kristn amgglennu nanu tegedubittu suley amgglag madbhudeu? hage emdigu agbardu. enu? suleynnu serikeulluvvnu avleumdige omde deh vagiddanembdu nimge tiliydeu? ibbru omde sriyagiruvremdu atnu helu ttanlla. adre krtnnnu serikeulluvvnu omde atmavagiddane. jartvkke dur- vagi odiheugiri. mnusyru maduv itr papkrtyglu dehkke heurtagive. adre jartv maduvvnu tnn svmt dehkke vireudhvagi papvnnu maduttane. enu? de- vrimd deurki nimmmeuge nelegeumdiruv pvitratm- nige nimm dehvu alvavagideyembdu nimge tiliydeu? nivu nimm svmt seuttlil; nivu krykke keumdukeul- lpttvragiddiri; addrimd devr seuttagiruv nimm de- hdllyu nimm atmdllyu devrnnu mhimepdisiri.

7

nivu nnge bredvugl visy vagi–striynnu muttdiru- vdu mnusynige olledu.2 adagy jartvkke durviru- vmte prtii mnusynige avn svmt hemdtiyu prtii strige

avl svmt gmdnu irli. gmdnu hemdtige slttkddnnu sllisli, hageye hemdtiyu gmdnige sllisli. hemdtige tnn svmt dehd mele adhikar vill; adre gmdnigumtu. hageye purusnige svmt dehd mele adhikarvill; adre hemdtigumtu. upvas mttnu prarthnege mnssu keudu- vdkkagi nivu prspr smmti yimd svlpkal aglirb- hude heurtu nimge dmeyllidruvnnu neudi setannu nimmnu seudhisdmte tirigi kudikeulliri. hige nanu anumitiymde matnaduttene, adre ajneyll. nanu iddmteye ellru ir bekemdu icchisuttene. adre obbnu omdu vidhllli mtteubbnu inneumdu vid- hdlili hige prtiiyebbnu devrimd avnige tkk vrvnnu heumdidvngiddane. mduveyilldvrrnu vidhveyrnnu kuritu nanu heluvde nmde–narinurvmteye iruvdu avrige olledu; avru dmeyllidrvadre mduve madikeul- lli; tappdudvdkkimt mduvemadi keulluvdu uttm. mduve madikeumdiru vvrige nnn appne matrvllde krtn appne enmdre–hemdtiyu gmdnnu bittu agl bardu. omdu vele aglirdu mduve yillde irbeku, illve gmdn smgd sma dhanvagbeku; gmdnu hemdtiynnu bid bardu. mikkadvr visydlli krtn matu illvadru nanu heluvdenmdre–obb sheudrnige nmbikeyilld hemdtiyirlagi akeyu avneumdige iruvdkke smmtis- dre avnu akeynnu bidbardu. obb strige nmbikeyilld gmdnirlagi avnu akeyeumdige iruvdkke smmtisidre akeyu avnnu bid bardu. yakmdre nmbikeyilld gmdnu tnn hemdtiyllyi suddhnagiddane; nmbikeyilld hemdtiyu tnn gmdnlli suddhlagiddale. hagll diddre nimm mkklu apvitratuttidru; igladreu avru pvitr- ragiddare. adre nmbikeyilldvnu aglbekemdidre agli heugli; imtha smdrbhglili sheudr nagli sheudriyagli bddhrl, smadhan dlirbekemdu devru nmnnu kre- diddane. o hemdtiye, ninn gmdnnu rkxisuviyeu eneu ningenugeu geuttu? o gmdne, ninn hemdtiynnu rk- sisuviyeu eneu ningenugeu geuttu? devru obbeubbnige hege hmcikeuttneu mttnu krtnu obbeubbnnu hege kredneu adkke tkkmtende nideyli; hige nanu ella sbhegl- liyu nemkaduttene. sunnti yilldu kreylptvnu yav- nadru iddaneu? avnu sunnti illdvnmtag bardu; sun- nti illde kreylptvnu yav nadru iddaneu? avnu sun- nti madisi keullbardu. sunntiyadru enu ill, sun- ntiiyagddidru enu ill; adre devr ajneglennu anusrisi ndeyuvde agide. devru kredag prtiiyebbnu yav sthi- tiyllidneua a sthitiyllye irbeku. kreylpttag ninu das- nagiddiyu? adkke cimisbed. adre ninu svmtmr naguvdadre adu uttm. yavnu dasnagiddu krtnimd kreylpttiruvne avnu krtnimd svmtmrnu; ade prkar yavnu svmtmrnagiddu kreylpttiruvne avnu krist- nige dasnu. nivu krykke keullpttvru, mnusyrige dasragbediri. sheudre, prtiiyebbnu kreylpttag yav sthitiyllidneua a sthitiyllyi devreumdige id- dukeumdirli. knnikeyrnnu kuritu nnge krtnimd yav ajneyu ill; adre nmbigstnagiruvdkke krtnimd kruneynnu heumdidvngi nnn nirnyvnnu heluttene. igin kstd nimitt hageye iruvdu olledu; obb mnusynu idd hageye iruvdu uttmvemdu nanu bhavisuttene. hemdtiynnu kttikeyumdi ddiyeu? bidugdegagi pry- tnisbed; hemdtiynnu bittvnagiddiyu? hemdtigagi prytisbed. omdu vele ninu mduve madikeum- dru papvll. knnikeyu mduve madikeumdru pa- pvll. adagy amth vrige srismbmddhvagi kst smb- hvisuvdu; idu nimge umtagbardemdu nnn apekse. adre sheudrr, nanu heluvde nmde–smyvu smkeuc-

vaddrimd innu mele hemdtiullvru hemdtiilldv
rmteyu aluvvru aldvrmtteyu smteuspduvvru sm-
teuspddv rmteyu keumdukeulluvvru illdv rmteyu
leukvnnu anubheugisuvvru adnnu durupyeg mad-
dvrmteyu irbeku; yakmdre i leukd admbvru gtisi-
heuguttde. adre nivu cimteyilldvragirbekembdu nnn
ist. mduveyilldvnu tanu krtnnnu hege meccis-
bekemdu krtn karygltnu kuritu cintisuttane. mduve
yadvnu tnn hemdtiynnu hege meccis bekemdu
prpmcdvugltnu kuritu cintisuttane. adrmte mdu-
veyadvlgu knnikegu vytyasvumtu; mduveyagdlv
tanu dehatmgllli pvitrlagirbekemdu krtn karygltnu
kuritu cintisuttane; mduve yadvlu tnn gmdnnu hege
meccisbekemdu prpmcdvugltnu kuritu nanu nimge
urluhakuvdkkagi all; adre yeugyvaddkkagiynu nivu
krtnige drdh nistheyullvragiynu iuvvmt nimm svmt
hittkagiye heluttene. obbnu tnn knnikege mduvey-
illdrivu mryadeyllvmdu bhavisidre mtu akege
pray kleduheugu ttdlla, mduveyagvdu avsyemdu
avnige kmde tnnistdmte madli, avnu papmaduvdill,
avru mduvemadi keullli. adre obbnu drdhcittnagiddu
blvmtvenu ilde tnnistvnu ndisuvdkke hkkullv-
nagi tnn knnikeynnu mduvemadi keuduvdillvmdu
tnn hrdydlli nirnyisi keumdre avnu hage maduvdu
olledu. hagate akeynnu mduve madikeudu vvnu
ollednnu maduttane. mduvemadi keudde iuvvnu
innu ollednnu maduttane. mduveyadvlu tnn gmdnu
jivdimdi ruv tnk avnige bddhlagiddale; gmdnu stid-
dre akeyu bekadvnnu mduve madikeulvu vdkke
svtmtrlagiddale; adre idu krtnlli agtkkdu. adru
nnn nirnyikkusar akeyu idd hageye iuvvadde akeyu
bhagyvmtlu; nnnlli devratmnu iddanemdu nanu
nensuttene.

8

vigrhglige smrpne maduvvu gl visydlli nmmellrigu
jnan vdeyemdu navu blevu; jnavu ubbikeullutte,
adre pritiyu bhktivrdhinyumtumadu tde.2 obbnu
tanu enadru tilidukeumdi ddenemdu nensuvdade
avnu tilidukeull bekagiruvdnnu innu tiliydvna-
gidane. adre yavnu devrnnu pritisuttaneu avnnne de-
vru tilididdane. vigrhglige smrpne madidvugltnu
tinnuvdr vis ydlli nanu heludenmdre, jgttnlli vi-
grhvu enu allvemdu obb devriddane heurtu bere
devrillvmdu navu blevu. akasdllyagli bhumiy-
lagli devru glemdu kreylpttvuglu iddagyu (anek de-
vruglu mtu anek prbhuglu iruttare.) nmgadreu
obbne devriddane; atnu tmdeyembatne; atan sm-
stkku mul karnnu; navu atnlli iddeve. krtnad yesu
kristnu obbne; atn mukhamtr smstvu umtayitu; navu
atn mukhamtr umtadevu. adre a jnavu ellrliyu
ill. kelvru ivregu vigrhd blige heuguv rudhiy-
liddrimd tavu tinnuv pdarthgltnu vigrhglige smrpne
madiddemdu tinnuttare; hige avr mnssu blhinvagiru-
vdrimd asudhvagide. adre aharvu nmmnnu devrige
meccikeadvrnnagi madlardu; yakmdre navu tim-
dre nm genu heccaguvdill; illve navu tinndiddre nm-
genu kdimeyill. adru i nimm svatmtryyu blvilldrige
omdu vele abhymtr vaditu, eccrikeyagiri. jnaviyad
ninu vigrhalydlli uttke kutiruvag nirlv vad mnssak-
siyull yavnadru kmde avnu vigrhkke smrpne ma-
did pdarth gltnu tinnuvdkke dhery tmdukeumdan-

llve? hige a blhinnad sheudrnu ninn jnandimd nas-
vaguttane; avnigagiynu kristnu tnn prankeuttnllve?
higirlagi sheudrrige vireudhvagi papmadi avr nir-
blvad mnssnnu neuyisi kristnige vireudhvagi pap
maduvvraguttiri. addrimd aharvu nnn sheudrnige
abhymtrvadre nanu nnn sheudrnige abhymtrpdis-
dmte emdigu mams tinnuvdill.

9

nanu apeustlnllve? nanu svtmtrnllve? nmm krtnad
yesu kristnnu nanu neudidvnnllve? krtnlli nivu nnn
kelsvllve? nanu apeustlnllve? nanu svtmtrnllve?
nmm krtnad yesu kristnnu nanu neudidvnnllve?
krtnlli nivu nnn kelsvllve? nnnnnu vicarisu vvrig
ide nnn uttr. tinnuvdkku kudiyu vdkku nmge
hkkillve? sheudriyagi ruv hemdtiynnu krkeumdu
smcrisuvdkke mikkad apeustlrmteyu krtn sheudr
rmteyu kephnmteyu nmge adhikar vilve? illve kels-
madde iuvvdkke nngu barnbnigu matr adhikarvillve?
svmt khrcinimd yaradru yavagladrnu yuddhke
heuguvdumte? drakse teutvnnu nett yaradru
adr phlvnnu tinndiruv dumte? illve mmdeynnu
meyisid yaradru mmdey henvnnu tinndiruv dumte?
mnusy rityilli nanu ivugltnu heluttene? illve nyay
prmanvu sh idnnu heluvdillve? kntuliyuv ettin
baynnu ninu ktbardu emdu meusey nyayprmandlli
bredde. devru cimsu vdu ettagligagiyeu? illve
nmgeuskr yagiye atnu heluttaneu? uluvvu niriksey-
imd ulbeku, nirikseylli kntulisu vvnu tnn nirikseylli
palugarnagirbeku emdu nmgeuskr nissmdhvagi
idu brelpttitu. navu nmgeuskr atmsmbmdh
vadvugltnu bittid mele nimmimd saririk vad-
vugltnu keuyyvdu deudddeu? nimm meliruv
adhikardlli itrige palu iddre avrigimt nmge esteu
heccagi irbeklla. adru navu i adhikarvnnu ndise
kristn suvartege addimadbardemu ellvnnu shisi
keumdirutteve. pvitrvadvugl seve maduvvru alyd-
vuglimd jivisuvremdu jynvedi blyilli seve maduvvru
jynvediyeumdige palugarremdu ninge geuttillve?
ade rityiyagi suvarteynnu saruvru suvarteyimle
jivn mad bekemdu krtnu nemisidnu. adre ivugllli
omdnnu nanu up yeugisill; illve ninge hage aglemdu
nanu i visygltnu breylu ill; yakmdre nanu heclpdu-
vddnu yav nadru vyrrh maduvdkkimt sayuvde ninge
melu. nanu suvarteynnu saridru hecl pduvdkke
nngenu ill; sarle bekemb nirbmdh nnn mele ide.
haudu, nanu suvarteynnu sariddre ninge ayyeu!
nanu idnnu istpurkvagi madidre ninge bhuman-
vumtu. nnn istkke vireudh vagi madidre suvartey
visyvad devnemvu nnn vskke keudlpttite. hage dre
nnn bhuman yavdu? niscyvgi nanu suvarteynnu
saruvag suvarte ylliruv nnn adhikarvnnu nanu
durup yeug maddmte kristn suvarteynnu ucitvagi
saruvde nnn bhuman. ellrimdu nanu svtmtrnagid-
dru innu heccu jnrnnu smpadisikeulluvdkkeuskr
nnnnnu ellrigu sevknngagi madikeumdiddene.
idllde yehudyrrnnu smpadisikeulluvmt yehudyrige
nanu yehudyragiynu nyay prmand adhindlliruvvnnu
smpadisi keulluvmt nyayprmankke adhinragiru
vvrige nyayprmankke adhinragiynu (nanu devr
nyayprmanvilldv nmtll, kristn nyayprmankke olgad-
vne;) nyayprmanvilldvnnu smpadisikeullu vdkkagi

avrige nyayprmanvilldv nmteyu adenu. blvilldvrrnnu smpadisu vdkke avrige blvilldvnmtdadenu; yav vidhdlliadvru kelvrnnu rkksisbekemdu yararige emthemthvnagbekeu amthvnagiddene. nanu nim-meumdigde suvartey phldlli palugarnagbekemdu suvarte geuskrve idnnu maduttene. rmgsthandlli oduvvrellru oduttara dru obnnu matr bhumavnnu heumdudda nembdu nimgde tiliydeu? avrmte nivu bhumavnnu pdkeullbekemtle odiri. prvintegagi heuradvu prtiiyebnnu ella visyglili mitvagiruttane; avra dreu nasvaguv kiritvnnu heumdikellu vdkkagi heuraduttare; navadreu nas vagd kirittkagiye heuradutteve. higirlagi nanu sh gurigeuttilldvnnagi odde gellbekemdu avrmteye oduttene; nanu galiynnu gudduvvnagigde gellbekemdu heuraduttene. adre nanu bereyvrige sarid mele yav vidhdlliynu nanu bhrsthnagdmte nnn dehvnnu adhinteyllittu adnnu svadhinpdisikeulluttene.

10

idllde sheudrre, nivu i visygllnnu ariydvragir bardemdu nnn apekseyl; adenmdre-nmm pitrgellru megdh kelge iddu smudrvnnu datidru;2 avrellru meuse gagi megdhlliynu smudrvlliynu baptism heumdidru; avrellru atmikvad omde aharvnnu timdru; avrellru atmikvad omde panvnnu kudidru; yakmdre avrnnu himbalisid a atmik bmdyeulgimdv avru kudidru; a bmdyeu kristne. adre av reulge anekr visydlli devru smteusi sill; yakmdre avru advieulge smhri slprru. avru kettvisygllnnu asisidmte navu asisuvvragebardembdkkagi i smgti glu nmge nidrsnlaglave. illve-jnru tinnuvdkku kudiyuvdkku kutukeumdr; atvaduvdkke eddru emdu brediruv prkar nivu avrlli kelvrnte vigrharadhkrage bediri. avrlli kelvru jartvmadi omde dindlli i ppttumuru savir mmdr stru; navu jartv madde ireun. idllde navu kristnnu priseudhisde ireun; yakmdre avrlliynu kelvru priseudhisi sprglimd smharvadru. idllde avrlli kelvru gunugutti smharkn keyimd nas vadru; addrimd nivu gunugutbediri. avrige smbhvisid i ella smgtiglu nidrsnlaglave; leukd amtykke bmdiruv vrdd nmge avu buddhivadglagi bredve. adkarn nimitdidenemdu nensuvvnu bil dmt eckrikeyagirl. mnusynige samany vagi bruv seudhneye heurtu bere yavdu nimgde smbhvisill; adre devru nmbigstnu; nivu shisuvdkkimt heccin seudhneyennu atnu nimgde brmaduvdill; adre nivu adnnu shisuvdkke sktraguvmt seudh addrimd nnn ati priyadvre, vigrharadhnayimdv odiheugiri. nivu vivekiglemdu idnnu heluttene; nanu heluv dnnu nive yecusiri. navu steutrsllisuv steutrd patreyu kristn rktid anyeuntye yllve? anekrad navu omdereuttiyu omdedehvu agiddeve; navellru a omde reuttiyli palugarragiddeve. srird prkar israyelrynnu neudiri; yjn madidvu glnnu tinnuvnu yjnvediyemdigde palu garragiddarllve? hagadre nanu enu helli? vigrhvu enadru visesveu? illve vigrhglige yjnarpne madiddu enadru visesveu? adre anyjnru yjnarpne maduvdu devvglige, devrgill; nivu devvgleumdige anyeunvavirbekemdu nanu istpduvdill. nivu krtnpatre ylliynu devvgl patreylliynu kudiy lariri; nivu krtn mejinliyu

devvgl mejinliyu palugarraglariri. krt nnnu regisbekemdiddeve? atnigmatlu navu blisthrene? nngde ella visyglu nyaysmmt vagive; adre ellvu vihitvagiruvdill; ella visyglu nngde nyaysmmtvagive; adre ellvu bhktivrdhiynnumtu maduvdill. prtiiyebnnu tnn hitvnnu cimtisde pr hitvnnu cimtisi. ktukr amgdiiylli maruvdenidru mnsaksiiy nimitv yav prsneyennu kelde tinniri. bhumiyu adrliruv smstvu krtndagideyllve? nmbdvrlili yavnadru nimmnnu uttkke kreyuvag heuguvdkke nimgstividdre nnn genu bdisidru adnnu mnsaksiiy nimitv yav prsneyennu kelde tinniri. adre obnnu nimgde-idu vigrhkke blikeutddu emdu helidre i visyynnu tilisidvn nimitv vagiyu mnsaksiiy nimitvagiynu tinn bediri; bhumiyu adrliruv smstvu krtndagideyllve? adre ninn svmt mnsaksigagi all, bereyvn mnsaksigagi nanu heluttene. mteubbn mnsaksiiy nimitv nnn svatmtrykke yake tirpabgeu? nanu krpeymd palugarnagi yavdkkeuskrt krtjinteynnu sllisutteneu adr visydlli nanu yake dusislpdbeku? addrimd nivu timdru kudidru enu madidru ellvnnu devr mhimegagi madiri. yehudiyrigagli grikrigagli devr sbhegagli abhytmrvagbediri. idllde nanmtu nnn svpryeujnvnne neudde anekru rkksislpdvmt avr pryeyjnkagi ella visyglili ellrnnu meccisuttene.

11

nanu kristnnu anusrisuvmtaye nivu nnnnnu anusrisuvvragirri. sheudrre, nivu elladrliyu nnnnnu jnapkmaikeumdu nanu nimgde oppisikeut ktleglennu anusrisi ndeyuttiremdu nimmnnu heugluttene. ktleglennu anusrisi ndeyuttiremdu nimmnnu heugluttene. adru prtii purusnigu kristnu tle, strige purusnu tle, kristnige devru tleyagiddane emdu nivu tiliybekemdu nanu apeksisuttene. tleynnu muccikeumdu prarthneyennagi prvadneyennagi maduv prtiiyebb purusnu tnn tleynnu avmanpdisuttane. adre tleymele musuku hakikeulle prarthneyennagi prvadneyennagi maduv prtiiyebb striyu tnn tleynnu avmanpdisuttale. yakmdre striyu musukilldiruvdu tlebeulisi keumdiruvdu omde. adre purusnu devr prtirupvu prbhavvu agiruvdrimd tleynnu mucci keullkuddu; striyadreu purusn prbhav vagiddale. purusnu striymd nirmitt nagilli; striyu purusnimd nirmittvadlu. idllde purusnu striy nimitvagi nirmannavagill; adre striyu purusn nimitvagi nirmannavdu. i karndimd dutr nimitvagi strige tnn sirssin mele adhikarvirbeku. adru krtilli striyillde purusnu purusnillde striyu ill. striyu purusnimd hege utptti yadlevu hageye purusnu stri yimd utpttiyadnu. smsttku devre mul karnnu. nimmeulge nive tirpu madi keulliri; striyu musuku hakikeulle devrige prarthne maduvdu yuktveu? purusnu kudlu besesikeumdre adu avnige avman kr-vagideyemdu nimgde svbhav siddhvagi tiliyutddllve? adre striyu kudlu besesikeumdre avlige musukige bdlagi keudlpptiruvdrimd adu avlige gaurv vagide; obnnu vagvad priynagi kanisi keumdre imth pdhhti nmmlilli, devr sbheglliynu ill emdu tilukeulli. nanu hige nimgde appnekeuduvlli nimmnnu heugludill; yakmdre nivu kudibru vdrimd kedaguttdeye heurtu mela guvdill. hegmdre meudlneydu nivu sbhegagi

i ella kary ginnu maduv a obb atmne tnn cittanu sarvagi obbeubbnige hmcikeuduttane. hege dehuvmadagiddru adkkiruv amgglu anekvagineyue, hege a dehd amggelluv anekaviddru omde dehvagi ruvdeu, hageye kristnu iddane. yehudyragli anyragli dasragli svtymtragli navellru omde dehvagu vdkkagi obbne atmnmid baptism madisi keumdevu; a obbne atmnmnmellrigu panvagi keudlpttiddane. dehuvm omde amgvll, adre adu anek amggullddagide. kalu-nanu keylrd karn dehkke serlillvemu helidru adu dehkke serde iruvdeu? kivi-nanu knnld karn dehkke serlillvemu helidru adu dehkke serde iruvdeu? dehvella knnadre keluvdelli? adella keluvdadre musi neuduvdelli? adre devru a amggllli prtuyeumdnu tnn istanusarvagi dehdlli ittiddane. avellvu omde amgvagiddre dehvelliruvdu? adre angleneu anek, dehuvm omde. knnu kege-ninu nnge avsyvillvemu tleyu kalu glige-nivu nnge avsyvillvemu heluvd kekaguvdill. haudu, srird amgglu bhl blhinvadvglemdu kmrd heccagi avsy vagive. iddle alp manvullvglemdu navu enisuv dehd amgglige heccad gaurvnnu keudutte. ag amdvilld nmm amgglu heccu amdvagirutte. amdvull nmm amgglige yav avsykteyu iruvdli; adre devru keurtelyul amg vnnu heccagi gaurvisi dehvnnu hdvagi jeudisid-dane. hige dehdlli bhedvirde amgglu omdkkeumdu cimtissuvvuglagi rutte. omdu amgkke neuvadre ella amggilgu neuvagutdde; ilive omdu amgkke mryade bmdre ella amggligu smteusvagutdde. ig nivu kristn dehvagiddu vises vagi amgglagiddri. devru kelvrnnu sbheylli meudlneydagi apeustlrrnu, erdneydagi prvagilglnnu, murneydagi updeskrrnu ittiddane; amele mhktary glnnu vasimaduv vrglgnu shay maduvdnnu karyglgnu nirvhisuvdnnu vividh bhaseglna ellru apeustlreu? ellru prvadi gleu? ellru updeskreu? ellru mhtkaryglgnu maduvvreu? vasi maduv vrglu ellrigu umteu? ellru bhaseglnnaduvreu? bhasegl arthvnnu ellru heluvreu? adre sresth vrglgnu asktiymd apeksisiri. adagyu nanu nimge utkrstvad margynnu teuristutene.

13

nanu mnusyr mttu dutr bhasegltnu aduvvnadr
 priti yillvndagidre nadekudv kmcu gngni sv talvu
 agiddene. nnge prvdn vrviddu ella rshygltnu mtu
 skl jnanvnu tilidukeumdnagiddu bettglnu tegu
 diduvdkke bekadstu nmbikeiyiddu nanu pritiyilld-
 vndagidre enu allvndagi ddene. nngiruvdellvnu
 bdvrige anndan madidru nnn dehvnu suduvdkke
 oppi sidru pritiyu nngillidre nngenu pryeujnagu-
 vdill. priti bhu talmeyulldu, kruneuylldu; pri-
 tiyu heuttekkicu pduvdill, heugli keulluvdill, ub-
 bikeulluvdill, mryade gettu ndeyuvdill, svartheynnu
 bysu vdill, begne keugeuylluvdill, kettddnu yeucisu-
 vdill. anyaydlli smteuspdde stydlliye smteusputtde.
 ellvnu shisikeullutde, ellvnu nmbutde, ellvnu
 nirkisutde, ellvnu talikeullutde. pritiyu emdigu
 biddu heuguvdill;adre prvadnegu bidduheuguvvu;
 bhase gleu nintuheuguvvu: jnanveu illdmta guvdu.
 navu apurnvagi tilukeullutuve, apurnvagi prvadis-
 utteve. adre smperuvalldu bmdag apurnvagnadu
 illdmtaguvdu. nanu balknagiddag balkn hage matna-

didenu; balkn hage tilidukeumdenu. balkn hage yeucisidenu. adre nanu praysthnad mele balydvu glnnu bittubittenu. ig navu knndiylly meubbagi neuduteve. truvay mukhamukhi yagi neuduvevu; ig nanu apurnvagi tilididdene. truvay devru nnnnnu tilidu keumdmteye nanu tilidukeulluttene. hige nmbike nirkise priti i mure nilluttve; adre ivugllli deudddu pritiye.

14

pritiyinnu anusrisiri; adru atmik vrglennu, adrlu prvdaisu dnne apeksisiri. bhaseynnaduvvnu devr smgdle heurtu mnusyr smgd matnadu vdill. avnu atnmliddu rhyglnnu nudi yuttiddru yaru avnnnu tilukeullvdill. prvdaisu vnnadreu mnusyr smgd matnaduvvnagi avrige bhktivrdhhiyinnu preutsahvnnu smtesuvikeynnu umtu maduttane. bhaseynnaduvvnu tnge matr bhktivrdhhiyinnu matidikeulluttane. prvdaisu vnnadreu sbhege bhktivrdhhiyinnu madu ttane. nivellr bhaseglnnad-bekemdu nanu apeksisuttene; adre adkkimtlu nivu prvdisebekembde nnnist. bhaseglnnadu vvnu sbhege bhktivrdhhiyaguvdkkagi a bhasey arthvnnu helde heudre avnigim prvdaisu vnnu sresth. higuruvdrimd sheudrre, nanu nimm blige bmdu prkt vaddriddagligi illeve jnandimdagligi illeve prvadneyimdagligi illeve beudhneyimda gli matnadde bhaseglimd matr matnadi dre nnnim ningenun pryeyujn? keullu vine meudlad acetnadvayglu svrglli yav bhedvnnu teurisdiddre udiddu athva barisiddu tiliyuvdu hege? tuturiyu geuttilld sbdvnnu keuttre tnnnnu yuddhkke siddhmadikeulluvvnu yaru? hageye nivu sulbhvagi tiliybhudad matuglnnadde heudre matnadiddu enemdu hege tiliditu? nivu galyilli matnadid hagiruvdste. leukdlli anek vidhvad svrglu iddru irbhudu; adre avugllli arthvilldudu omdadru ill. addrimd bhasey arthvu nnge geuttill diddre matnaduvvnige nanu anydes dvnmtiruvnu; matnaduvvnu nnge any desdvnmtiruvnu. adrmteye nivu atmik vrgllli asktiyullvragiruvdrimd sbhey heccin bhktivrdhhiyagi tvkpdiri. addrimd anybhaseylli nanu prarthisidre nnn atmvu prarthisuvdu; adre nnn tiluvlikeyu nispilvagiruvdu. hagam renu? nanu atmdim prarthisuvnu, buddhi yimdlu prarthisuvnu; atmdim hadu vnu, buddhiyimdlu haduvnu. idllde ninu atmdimd steur maduvag tiluvlike yilldvnu ninu maduv krtjntastutiynnu tiliyde iruvdrimd ninu heluvdkke amen emdu heluvdu hege? nimmtu nij vagiyu cennagi krtjntastuti madutti; adre bereubnu bhktivrdi heumduvdill. nanu nimmellrigimtlu heccagi bhaseglnnadutten-emdu nnn devrnnu keumdaduttene. adru sbheyli anybhaseyimd htusavir matu glnnaduvdkkimt nnn buddhiyimd aide matu glnnadi ittrige updesmaduvdu nnge istvaddu. sheudrre, buddhiy visy dlli balkragirbediri; kettnd visydlli sisuglagiye iddu buddhiy visydlli prasthagirbeku. bere bhaseyvr mulkvagiye bere yvr tutiligimdlu nanu i jnreumdige matnaduvnu; adru avru nnn matige kivigeudvdill emdu krtnu heluttanemb dagi nyayprmandlli bredde. add rimd bhaseglu nmbuvvrige all, nmbdvvrige suc-

neyagive; adre prvdaisu vdu nmbd vrgll, nmbuvvrige sucneyagide. ad karn sbheyellvu omdu sthldlli kudi bmdag ellru bhaseglnnaduvadre tiluvlike yilldvru illeve avisvasiglu olge bmdu nivu huccragiddiremdu heluvdillve? adre ellru prvdaisu vdu obb avisvasi yagligi illeve tiluvlikeyilldvnnagi olge bmdre avnu ellrimd aruhu heumduktane, ellrimd priseudhit-naguttane. hige avn hrddy rhygglu teuribruttve; avnu sastamgvergi devrnnu aradhisi nijku nimmlli devriddanemdu heluvnu. hagam renu? sheudrre, nivu kudi bmdag nimmlli prtiyeubbnige kirtneyagli, beudhneyagli, bhaseyagli, prktneya gli bhasey arth heluvdagligi iruttidste. ellvuglu bhktivrdhhiyagiye ndeyli. yav nadru anybhaseynnaduvadre ibbru athva muvrigimt heccillde obbeubbragi matnadbeku; obbnu arthvnnu helligi; arthvnnu heluvvnnilldiddre avnu (bhase ynnaduvvnu) sbheylli maunvagirli; avnu tnneumdige yu devreumdige yu matnadikeullli. prvdiglu ibbragligi muvragligi matnadli, mikkadvru vivec nemadli. pkkdlli kutiruv mtteubbnige prktne umtadre meudlinvnu summnagligi. nivellru obbeubbragi prvdisebhudu; hige madidre ellru klitukeulluvru, ellru adrne heumduvru. prvdigligi atmglu prvdigligi svadhindllive. prisuddhr ella sbheglliruv prkar devru smadhanke heurtu glibilige karnll. nimm striyru sbhegllli maunvagirbeku; matnaduvdkke avrige appneyill; avru vidheyragirbekemdu nyayprmanvu sh heluttdlla. avru enadru tilukeulluvdkke apeksisidre mneylli tmm gmdmdirnnu kelli. striyru sbheylli matnaduvdu nacigegettddagide. enu, devr vakyu nimmimdle heur titeu? ninge matrve bmtu? yav nadru tnnnnu prvadiyemdagligi illeve atmiknemdagligi bhavisikeumdre nanu ninge brediruv visyglu krtu ajnegle emdu cennagi tilukeullli. adre yavnadru tiliydvngiddre avnu tiliydvngiye irli. adkarn sheudrre, prvdaisu vdnnu asisiri. mtu bhaseglnnaduvdkke addimad bediri. ellvuglu mryadeyimdlu krmvagiye ndeyli.

15

idllde sheudrre, nanu ninge sarid suvarteynnu tiliypdi suttene; nivu adnu amgikrisidiri mtu adrli nimitdidi. nanu ninge sariruvdnnu nivu jnap-kllittikeumdvragiddu nimm nmbike yvrtthagiriddre adrimdlu nivu rksne heumdidiri. nanu sh elladkkimtlu meudlu heumdididdu ninge tilisid-dene. adenmdre, brhd prkar kristnu nmm pagpligagi stnu. hunlptnu; brhd prkarve atnu murney dindlli tirigi eddubmdnu. truvay atnu kephnigu amele hn-nerdu mmdigi kanisi keumdn. idad mele omde smydlli ainurkkimt heccu sheudrriye atnu kanisi keumdn; idrlli heccu jnru imdinvrugu iddare; adre kelvru nidreheugiddare. truvay atnu yakeubnigu amele apeustrellrigu kanisikeumdn. kttkdege din tumbde huttdvnmmtiruv ngu kanisi keumdn. nanmtu apeustllri knisthnste. yakmdre nanu devr sbhey-nnu himsepdisi ddrimd apeustlnenisikeulluvdkke yeugynll. adre nanu emthvnagiddene devr krpey-imde amthvnagiddene; ngumtad atn krpeyu nis-plvagllli; nanu avrellri gimtlu esteu heccagi pryaspt-tenu; adre pryaspttenu nanll, nnnneumdigidd devr krpeye. hagam renu nanadrenu, avrad renu, hageye

navu saridevu. hageye nivu nmbidiri. kristnu sttvreuligimd eddnemdu sareun vagutturuvlli sttvrige punrutthanve ill vemdu nimmeulge kelvru heluvdu hege? sttvrige punrutthanvillvadre kristnadru eddu brillil. kristnu eddu brillilvadre nmm prsmgvu vyrvthvadddu, nimm nmbikeyu vyrvthvadddu. haudu, sttvru ellililvadre devru kristnnnu ebbsile ill, ebbsid-nemdu saksikeutt navu devr visy vage sullusaksi helidvagi kmdubmdevu. sttvru ellililvadre kristnu ebbsipldillil. kristnu ebbsipldillilvadre nimm nm-bikeyu vyrvthvagine; nivu innu nimm paggllie icidiri. idu matrvilde kristnlili nidre headvru navsadr i jvdlili matr navu kristnlili nirikseyittukeumdv ragid-re devru ella mnusyrigimtlu nirbhagye sri. adre ig kristnu sttvreuligimd eddu bmdu nidreheadvrllil prthmphiadvdu. mnusyn mulk mnmvmtat karn mnusyn mulkve sttvrige punrutthan vumtaguvdu. yav prkar adamnlili ellru sayuvvradeu ade prkar kristnlili ellru jivitaguvru. adre prtiiyeubbnu tnn tnn trgtiylili iruvnu; kristnu prthm phl, truvay kristn breundlili atnvru. amele atnu bere ella deuretnvnu ella adhikarvnu blvnu nivrvtimadi tmdeyagiruv devrige rajyvnu oppisi keuduvag smapti yaguvdu. yakmdre tanu ella vireudhi glnu tnn padgl kelge hakuv tnk atnu aluvdu avsy. nasvagliruv kde struvu mrn. devru smstvnu kristn padgl kelge hakid-dane. smstvu atnige adhin madlptide emdu helu-vag smstvnu adnig adhidatnu adrlli serlillvembu spstvagide. smstvu atnige adhinvad mele mgnu sh smstvnu tnge adhin madikeuttatnige tane adhinnavuvnu; hige devru smstrlliyu smstvu agiru-vnu. sttvru eluvde illvadre sttvri geuskr baptism ma-disikeulluvvru enu maduvru? hagiddre sttvrigeuskr avru baptism madisikeulluvdu yake? navu sh pr-tigligeyilliyu yake jivd bhyidindi ddeve? nmm krt-nad krist yesuvinlili nimm visyvagi nngiruv smteusd nimitt nanu dinalu sayuttliddene emdu heluttene. nanu ephestdlil mrggeulmeidde yuddh madiddu kevl mnusyritiyagiddu sttvru eddu bruvdillvadre adrimd nngenu pryeyjn? hagate devru tinnevu, kudiyeun, nale sayuttevlla. meus heugbediri; dusshvasvu ol-lendvlake ynnu kedisutte. nitigagi eecrguelliri, pap-madbediri; kelvrig devr visyvad jnave ill; nanu idnnu nimge nacike pdisuvdkkagi heluttene. adre obbnv-sttvru hege ebbsi lpduttare? emth dehdimd avru bruttare emdu kelanu. mudhnu ninu; nivu bittiruvdu sayd heurtu jivitvagu vdill. omdu vele geudhiynnagli bere yavdeu bijvnnagli bittuvag bri kalnne heurtu mumde agbekad dehvnnu bittuvdill. adre devru tnn istdmte adkke dehvnnu keudut-tane. omdeumdu bijkle addr dehvnnu keudut-tane. ella srirglu omde vidhvadvugllil; mnusyr srir bere, psugl srir bere, vianugldu bere, pksigldu bere. idillde akasid dehlgu mtu bhummdld dehlgu ive; adre akasid mhime omdu vidh mtu bhummdld mhime mtteumdu vidh. suryn mhime omdu vidh, cmdrn mhime mtteumdu vidh, nkstrgl mhime innemdu vidh mhimeylli omdu nkstrglu innemdu nkstrkku heccu kdimeymtste. sttvrigaguv punrutthanvu ade prkar vagiruvdu. devru lyavstheylli bittltpdu ttde. nirlyavstheylli ebbsiplduttde. hinavstheylli bittl-pduttde, mhimeylli ebbsiplduttde; nirblavstheylli bit-lpduttde, blavstheylli ebbsiplduttde. prakt dehvagi

bittlpduttde, atmikdehvagi ebbislpduttde; prakrtde-
 hviruvdadre atmik dehuvi iruvdu. brediruv prkar-
 meudlney mnusynad adamnu jivatm nadnu; kde
 adamnu bukuisuv atm nagiddane. hegiddru atmik-
 vadddu meudl neydill, prakrtvadddu meudlneydu;
 amele atmikvadddu. meudlney mnusynu mnininim
 utmagi mnngige smbmndh pttvnu; erdney mnusynu
 prleukdimd bmd krtnu. meudlney mnusynu mn-
 ninim utmagi mnngige smbmndh pttvnu; erdney
 mnusynu prleukdimd bmd krtnu. navu mnnin-
 imd huttidvn sarupyvnnu dhrisikeumdiruv prkar
 prleukdimd bmda tn sarupyvnnu dhrisikeulluvu.
 sheudrre, nanu heluvdenadre- mamsvu rktvu devr
 rajyke badhyavag larvu; illve lyavaguvu nirlytvkr
 badhyavaguvdu. igeu, mrmvagidd omdu smgtiynnu
 nimga tilisuttene- navellru nidreheuguvdill, adre
 nave llru marpduvevu. kde tuturiyu dhvniyagu-
 vag navu omdu ksndlle reppebdiyuvstreulagagi marp-
 duvevu. tuturiyu udlagi sttvru nirlyragi ebbislp-
 duvru, navu marpduvevu. ly vaguvmtddu (i de-
 hvu) nirlytvnnu dhrisikeulluvu mradhinavagur-
 vmth i dehu amrtvnnu dhrisikeulluvu avsy. ly-
 vaguvmtddu nirlytvnnu dhrisi keulluvdu, m-
 radhinavagurvmthddu amr tvnnu dhrisikeulluvdu;
 ag brediruv matu nerveruvdu, a matu enmdre-
 jvyu mrvnnu numgti embe. o mrvne, ninn
 keumdiyelli? o smadhiye ninn jvyelli? mrrnd keumdi
 papve; papd blvu nyayprmanve. adre nm
 krtnad yesu krstin mulk nmbe jyvnnu keuduv devrige
 steutr. addrimd nnn priy sheudrre, sthircitragiyu
 nislragiyu irri. nivu krtnlli pduv pryasvu nislpragu-
 vdi llvemu tilidu krtn kelsvnnu yavaglu atyasktiy-
 imd maduvvragiri.

16

prissudhrigeúskr hnvnnettuv visydlli glaty sbheg-
lige nanu appnekeuttmtte nivu madiri. nanu bmdag
(hn) kuduvisvdu irdmtte devru abhivrdhdi pdisid prkar
vard meudlney dindilli nimmlli prtiyeubbnu ntn
httir kudittukeullli. nivu dharalvagi keuttddnn
yeruslemige tegedukeumdu heugvumte nivu nimm
ptrglmid yarrnu yeugyremdu susicu vireu avrnnu
nanu kluhisuvenu. nanu sh heugvudu yuktvgi
teuridre avru nnn jeuteylli heugbhudu. nanu mkede-
unyvnnu hadu heuguvag nimm blige bruvenu; yakm-
dre nanu mkedeunyvnnu hadu heuglebeku. nimm-
llicdu himkal vnnadru kledenu; ag nanu heug-
bekad sthlkke nivu nnnnnu sag kluhisbhudu. ig
nnn pryandlli nimmnnu neudlu nge istvll, krtu
appneyadre nanu nimmmeumdige svlp kal irud-
kke nirikisuttene. pmca sttm dind vrede nanu
ephesdlli iruvnu. karysadhkvaguv deudddeumdu
baglu ngeuskr tereylpttide, anek vireudhiglu id-
dare. timeuthenyu bmdre avnu nimm bli ylli
bhyvillde iruvmtte neudikeulliri; nnn hageye avnu
krtu kelsvnnu ndisuttane. addrimd yaru avnnnu hi-
nesbard; avnu nnn blige bruvmtte avnnnu smadhan
dind sagkluhisiri; avnu sheudreumdige bruvdnnu
nanu eduru neuduttene. sheudrnat apeulleusnu
sheudr reumdige nimm blige heugbekemdu nanu
bhlvagi istpttenu. adre ig bruvdkke avnige svlpvu
mnssirilli; anukulvad smy sikkidag bruvnu. sheudr-

nad apeulleusnu sheudr reumdigē nimm bligē heug-
bekemdu nanu bhlvagi istpttenu. adre ig bruvd-
kke avnigē svlpvu mnssirlill; anukulvad smy sikkidag
bruvnu. nivu maduvdnella pritiyimd madiri.
stephnn mneyvru akayd prthm phlvemdu avru
prisuddhr seveylli tmmnnu oppisikeuttiddremdu
nimge tilidde. addrimd amthvrigu nmmeumdigē
shay madutta pryaspduv prtiyeubbnigu nivu ad-
hinragbekemdu nanu nimmnnu bedi keulluttene.
stephnnu pheurtunatnu akhayiknu bmdrdrimd nge
smeus vayitu. nivu illddrimd umtad keurte ynnu
avru nigisidru. avru nnn atmvnnu nimm atmglnnu
upsmn madidru. imthvrnnu snmanisiri. asy sb-
heglvru nimge vmdne heluttare. akvilnu priskil-
llu tmm mneylli kuduv sbheyvreumdigē krtalli anek
vmdneglnnu heluttare. sheudr reltru nimmnnu
vmdisuttare. pvitrvad muddittu obbrneubbru vm-
disiri. paulnemb nanu svmt keyimd vmdne ynnu
brediddene. yavnadru krtnad yesu kristnnu pritis-
diddre avnu anathim (sapgrstnagli;) marnath (nm
krtnu bruttane). nm krtnad yesu kristn krpeyu
nimmeumdigirli. krist yesuvinlli nimmellreumdigē
nnn priti irli. amen.

devr cittanudar yesu kristn apeustlnad paulnu mtu nmm sheudrnad timeutheyinu keurimthdliruv devr sbhegu akaydliruv prisuddhre llrigu breyvudnmdre nmm tmdeyad devrimdlu krtnad yesu kristnimdlu ninge krpeyu samtivu agli. nmm krtnad yesu kristn tmdeya giruv devru knikrvull tmdeyu skl vidhvagi smtesuvatnu agiruv devrige steutr. ninge smbhvisuv ella smktgllinmge smbhvisuv ella smktglli atnu nmmnnu smtesuttane; hige devrimd nmgaguv adrney mulk navu nana vidhavad smktgllli iruvvrnu smtesu vdkke sktragutteve. kristn nimmitt nmge badheglu hege herlvagi umtaguttveyeu hageye adrneyu kud kristn mulk herlvagi umtaguttd. navu smkt ptre adu nimm adrnegagiyu rksnegagiyu agiddu navu anubhvisuv srmeigllli talmeyullvraguvmt avu prinmisuttve; illve navu adrislpttre adu nimm adrnegagi mtu rksnegagi iruttde. nivu badheglili palugarragiruv prkar adrne ylliyu palugarragiddiremdu nmge tilidrivdrimd nimm visydlli nmgiruv nirikseyu drdhvagine. sheudrre, asydlli nmmgumtad updrvrnu nivu tiliy bekemdu nanu apeksisuttene; hegmdre navu jivd nirikseyilldvraguvstu altegettu bl viari kuggi heudevu. adre mrvnagu ttdemb nirnyvu nmmeulge umtayitu; navu nmm mele bhrsvitukeullde sttvrnu ebbisuv devr meleye bhrsviduvv ragbekemdu higayitu. atnu nmmnnu emtha bhykkrvad mrndim tppisidane, mtu tppisuttane, innu mumdeyu atnu nmmnnu tppisuvnemdu navu atnlli bhrvseyullvragiddeve. anekr mulk nmge anughrislpptmth dand nimittvagi bhl jnrimd nmm prvagi upkar stutiyaguvmt nivu sh ottagi nmgeuskr prarthney shaymaduttiddiri. navu mnusynandimdlli, adre srlteyimdlu bhktiy niskptdimdlu devr krpeymdlu leukdlli mtu innu heccagi nimm visydlli nkdeumdevemdu nmm mnssin saksye nm giruv smtesuvagine. nivu odi oppikeumdt smgtiglne alldere bavdnnu navu ninge breylili; hageye nivu kdetnk oppikeulluviremdu nanu bhrsvullvragiddeve. nivu sh slvpmittige nmmnnu oppikeumdu nmm krtnad yesuvin dindlli nivu nmge ullaskke karnragiruvmt eyu navu ninge ullaskke karnragiddeve. i bhrsvdimd ninge edrney pryeyjvumtaguvmt nanu meudlu nimm blige brbekemtlu travay nimm margvagi mkeadeunykke heugi tirigi mkeadeundim nimm blige bmdu nimmimd yudaykke sagkluhislpduvmt eyu yeucisidenu. addrimd nanu hige mnssu madidag hguu bhavneyynu teurisideneu? illve nanu uddesisdvu glu haudu, haudu amd mele all, all annuvmt manusy ritiylli uddesisu tteneu? adre devru styvmtan giruv hageye nmm matu haudemdu allvemu irill. navu amdre nanu silvannu timeutheyinu nimmlli sarid devr mgnad yesu kristnu haudemtlu allvemtlu iruvdill. adre atnlli haudembe nele geumidide. addrimd nmm mulk devrige mhimeyumataguvmt devr ella vagdan glu atnlli haudagive, atnliye amen agive. kristnlli nimmeumdige nmmnnu sthirpdisi nmmnnu abhisekisidatnu devre; atnu nmm mele mudrehaki nmm hrdygllli pvitratmnnu smckarvagi anughrisiddane. idllde nime mele knikrviruvdrimd nanu iduvrege keurimthkke brillivembdkke nnn prandeumdige devre nnge saksi. nimm nmbikey

mele navu deuretn maduvdkkagi all; adre nimm smteuskeke shaymaduvvragiddeve. yakmdre nivu nmbikeylli nimtiddiri.

2

adre nanu tirigi nimm blige duhkhdimd bruvdilvemu nnnlli tirmanisikeumdeno. nanu nimmnnu duhkh pdisidre nmmnnu amndpdisuvdkke yari ddare? nmmimd duhkh heumdidvne heurtu bere yaru illvlla. nanu bmdag nnnnu smteuspdistkkrvrimd duhkh heumdbar demdu nnn smteusvu nimmellr smteusve emdu nimmellr visydlli nnge bhrsv viruvdrimd nanu ninge idnnu bredidene. ninge duhkhvagebemtll, nimm mele nngiruv adhikvad pritiynnu nivu tilidu keullbekemtlu nanu bhl knnirinimdlu hrdyd bhusmktadrimd vyakul dindlu ninge bredenu. adre nanu nimm mele visesvad bharvnnu hakmdte yavnadru duhkh vnnumtu madidre avnu slvp mttige nmmnnu duhkhpdisdidane. imthvigne nimmlli heccadrimd umtad a sikesey saku. innu mele avnnu siksids mnnisiri, smtesiri; illvadre avnu adhikvad duhkhdlili mulugihedanu. addrimd avnige nimm pritiynnu niscypdis bekemdu nimmnnu bedikeullutene. srsvisydllu nivu vidheyragiddireu eneu nimmnnu prikisisi tilukeullbekemb uddesdimde bredenu. nivu yarige yavdnnu mnnisuttireu nanu sh mnnisuttene; nanu yavdnadru mnnisiddre kristn snnidhandlli nimm nimittve mnnisidenu. setannige nmm visydlli ede sikkbardu; avn kutmtgrlgnu navu ariydvrllylla. idllde kristn suvarteyynu saruv dkkagi nanu treuvkke bmdag krtnim nnge baglu tereylpttitu. adru nnn sheudrnad titnu nnge sikkllilvad karn nnn atmkke upsmnvillde alliddvrimd kluhisi keumdvnagi heurtu mkeadeunykke bmdenu. kristnlli nmmnnu yavaglu jyeudne deudne mersutta atn visyad jnan vemb suvasneyynu nmm mulk ella sthlgllli vyapngeulisutta bruv devrige steutr; rksne heumdidvrllyliu nasvaguvvrllyu navu devrigagi kristn primlvagiddeve. adru nasvaguvvrige mrndimad mrnd vasneyagiyu rksislpptvrige jivdimdad jivd suvasneyagiyu iddeve; higuruvag ivuglige yeugynu yaru? navu devr vakynnu klberike maduvvrad heccu palin jnr hagirde niskptigladi devrimd heumdid vrige tkk hage kristnlliddukeumdu devr smksmdlliy matnadutteve.

3

nmmnnu nave tirigi heuglikeullu vdkke prarmbisuttevu? illve kelvrige bekagiruv prkar ninge teuristkk yeugya ptrglu nmge agtyveu? athva amth ptrglgnu nimmimd pdkeull bekeu? nmmnnu nave tirigi heuglikeullu vdkke prarmbisuttevu? illve kelvrige bekagiruv prkar ninge teuristkk yeugya ptrglu nmge agtyveu? athva amth ptrglgnu nimmimd pdkeull bekeu? nivu kristnu nmm keyimdbreyisi keutt ptrkeyagiddirembdu prtyksvagi ide; adu msyimd bredddill, adre jivvull devr atnimidde bredddu; klin hlige gl meleyll, mnusyn hrdyvemb hlige gl mele bredddu. imth bhrsvu kristn mulke

devr mumde nmgumtu. nmmimdle enadru umtayi temdu aleucisikeulluvdkke nmmstkke nave smthremtll; nmgiruv samrthyvu devrimdle bmdddu; atnu nmmnnu sh heus odmbdikege smrthrad sevrkrnagi madiddane; aksrkknusarvagi all; atmignu sarvagiye. yakmdre aksrvu mrn vnnumu maduttd; atmvu jivvnnumu maduttd. adre mrnd seveyu kllin mele likhitvad aksrglliddu prbhavdimd kudiddagittu; a prbhavdimd meusey mukhkke bmd prkasvu kumdi heuguvmt hddagiddu adr nimitt israyelyru avn mukhvvnu drstisi neudlarde iddu. higidd mele atm smbmdhvd seveyu esteu heccagi prbhavdimdiruvdlle? apradh nirnyd seveyu prbhavdimdiruvdare nitiy seveyu esteu adhkivvad prbhavvulldagirbeku. ig atydhikvad prbhavvullddu bmdddrimd prbhavvagidddu i visydlli prbhav villeddayitu. ille heuguvmt hddu prbhav vullddagidde iruvmt hddu bhu heccagi prbhavvulldagirbekllve? nmge imth nirikse iruvlli navu ati spstvagi matnadutteve. gtisiheugu vdr amtyvnnu israyelyru drstisi neudlardmte tnn mukhd mele musuku hakikeulluv meusey hage all. adre avr buddimmdvayitu, a musuku kristnlli tegedu haklpttiruvdrimd hle odmbdikeyu paraynvaguvagella i dind vregu avrige a musuku tegeylpde ulidide. adre i dindvregu meusey grmthparaynu aguvagella musuku avr hrdyd mele iruttd. adagyu avr hrdyvu krtn kdege tirugikeumdagle a musuku tegeylpduvdu. krtnu a atmne agiddane; krtn atmnu yarlliddaneu avrige bidugde umtu. adre navellru tereid mukhvvullvagi drpdnlli kanuvmt krtn mhimeynnu neudutta krtn atmnimdleu embmte ade sarupykke mhimeyimd mhimege marputteve.

4

addrimd navu kruneymid i seveynnu heumdidvargirlagi dherygeduvdill. adre nacikege karn vaguv guptkaryglennu navu bitubittu tmtrdlli ndeydeyu vmcneyimd devr vakyvnnu kedisdeyu styvnnu priskarvagi beudhisutta navu yeugyremdu prt mnsyn mnsaksiyu devr mumde oppbekad ritiylli n nmm suvarteyu mreyagiruvdare adu tppiheudvrige mreyagide. devr prtirupvagiruv kristn prbhavnnu teurisu mhimey suvarteyu ivrlli prkasibardemdu i prpmcd devru nmbikeyilldvr mnsnnu mmkumadiddane. nmmnnu nave all, adre nmmnnu yesuvin nimitt nimm sevkremdu krtnad krtn tei yesuvne sarutteve. ktle yeulgidm belku heuleyli emdu ajnapisid devru tane yesu kristn mukhdlli teuruv devprbhav jnanvemb prkasvnnu keuduvdkkagi nmm hdygllli heulednu. bladhikyvu nmmldl, adu devrdagi ruv hage i niksepu mnnin ghtgllli nmgumtu. ella kdegllli nmge klvl viddru navu smktpduvvrll; navu dikku kandvragiddu kevl desegettvrrl. himse pduvvrageiddu kebidlpttvrrl; kevdlptv vrageiddu nasvadvrrl. yesuvin jivu nmm dehlldl uttemdu teuri bruvdkkagi krtnad yesuvin mrnvnnu navu yavaglu dehdlli heurutta iddeve. yakmdre yesuvin jivu sh nmm mrty srirdlli uttemdu teuri bruvdkkagi bdukuruv navu yesuvin nimitt yavaglu mrnke oppislpdutta iddeve. hige nmmlli mrnvu nimmlli jivu prvrtisuttde. higiddru—nanu nmbidenu,

addrimd matnadidenu emdu brelypttiruv prkar nmbikey atmynne heumdi navu sh nmbutteve; addrimd matnadutteve. krtnad yesuvinne ebbisidatnu nmmnnu sh yesuvin mukhamtr ebbisi nimm jeuteylli nillisuvmemdu tilidvragiddeve. avellvuglu nimgagiye iruttd; avu gllli adhkivagi deurkvu krpeyu bhujn reulge krjtneyennu huttisuvdrimd devrige heccad mhimeynnu umtu maduvdu. i karndimd navu dherygeduvdill; adre nmm heurmnusynu nasvaguta iddu nmm olmnusynu dinedine heusb nagutta iruvnu. hegmdre ksnmatr viruv nmm higurvad smktvu atymtadhik vad mttu nirmtrvagiruv gaurvvull mhimeynnumtu maduttd. navu kanu vmthvuglennu drstisde kandiruvmt hvuglennu drstisuvvragiddeve; yakmdre kanuvmt vuglu svlpkal matr iruvvu; kandiruvmt vuglu sdakalvu iruvvu.

5

i gudarvagiruv mnnin nmm mneyu (sriruv) tegeduhaklp ttre klegiml maddiruvmt haddu prleuk gllli nityvagiruvmt haddu agiruv devr kttduv nmgideyemdu navu bllevu. prleukdlilruv nmm mneyennu navu dhrisikeullbekemdu asktiymd apeksisuvragi idrlli nrlutteve. hige navu dhrisikeumdi ruvdadre navu brettleyagi kmdubruvdill. yakmdre i gudardlilruvvrud navu bharheutukeumdvragi nrlutteve; idu klciheugbekemtll; adre jivu mrty vnnu numguvmt adnnu mele dhrisi keullbekemdu navu iccisutteve. adkkagiye nmmnnu siddhmadid devru tane nmge atmnennu smckarvagi anugrhisiddane. higuruvdrimd srird mneyilruv vregu navu krtnige durvagiddevemdu blrvagi navu yavaglu bhrsvvullv ragiddeve; (navu neuduvvragi ndeyde nmbuvvragiye ndeyutteve). navu dehvvnu bittu krtn bliylliye iruvdu uttmvemdu asisi bhrsvvulvragiddeve. addrimd navu (dehvemb mneyiliddu sriye) adnnu bitti ddu sriye, atnnnu meccisuvvragirbekemdu navu pryas pduutteve. prtiiyebbnu tnn dehd mulk ndisid olleydkkagi kettddkkagi sriyaddnnu heumduvdkkeuskr navellru kristn nyayasnd mumde kanisi keullebeku. navu krtn bhyyvnu aritvrad karn mnsyrrnu odmbdisutteve; adre navu devrigu nimm mnsaksigligu teuri bmdiddevemdu nanu bhrsvvullvragiddeve. navu nmmnnu tirigi nimm mumde heugli keulluvdill; adre yaru hrdyd visydlli heuglikeulle teurike visydlli matr heuglikeulltareu avrige prtuytt helu vdkke nimga adharvirbekemdu nmm visy dlli heccpduvdkke nimga nmge buddiprvsvagiddeve adu devrigagi iruttd; ille nmge svsthbuddhi iddre adu nimm nimittvagi iruttd. kristn prtiiyu nmmnnu ottaymaduttd; hige ellrigeuskr obbnu sttdrimd ellru sttmayitemdu navu hige niscyisikeullutteve. jivisuvvru innu mele tmgagi jivisde tmgeuskr sttu tirigi eddu bmdatnigagi jivisbekemtle atnu ellrigeuskr stnu. higrilagi imdinimd navu yarrnu srir smbmdhvagi aritukeulluvdill; haudu, kristnnu kud navu srirsmbmdhvgi tilididdu innu mumde atnnu hage emdigu tilukeulluvdill, higrilagi yavnadru kristnllidre avnu nutn srstiyagiddane. hleyvuglu aliduheudvu; igeu, ellvu nutnvadvu. ellvuglu devrvuglagive; atnu yesu kristn mulk nmmnnu tnge

smadhanpdisikeumdu smadhand visyvad seveyynu nmge anughrisiddane. adenmdre, devru mnusyr apradhglinu avr lekkkke hakde leukvnuu kristnlili tnge smadhanpdisi keulluttiddnembde; a smadhand vakyvnuu nmm vskke keuttiddane. devre nmm mulk nimmnnu bedi keulluttaneu embmte navu ig kristn raybhariglagiddeve. devreumdige sma dhanvagiremdu kristnige bdlagi navu nimmnnu bedikeullutteve. navu atnlili devr nitivyaguvmtede devru papvnnriy atnnu nmgeuskr papvag madidnu.

6

addrimd navu atneumdige kels ndisuvvragiddeve; nivu sh heumdid devr krpeynnu vyrtmadi keullbediri emdu nimmnnu bedikeullutteve. (atnu–amgikard smyddli nanu ninn mnviynnu kelidenu, rksney dindlli nanu ninge shaymadi-denu emdu heluttane; igeu, igle a amgikard smy; igeu, igle a rksney din). seveyu dusislpdmdte yav visy dillyi nimdege avkas keudbediri; adre ella smgtigllili heccu talmeyllyi smkt glillyi keurtglliliy ikttuglliliy pettuglliliy seremneglliliy klhgl llyi pryasglillyi niddegeduglliliy upvaglliliy devr sevkremdu nmnnu smmtrpag madikeullutteve. suddhteyim, jnandimd, dirghsamtiyim, dyeyim, pvitratmnim, kptvilld pritiyim, styvakydim, devr sktiyim, edblge glili nitiyemb ayudhglimd, man avmanglimd, kirti apkirtiglimd, kudidvragiddu meusgarrenisikeumdu styvmtru apricitrenisikeumdu pricitru sayuvvragei teuridru igeu, navu bdukuvvru agiddeve; sikse heumduv vragiddu keullppdvru duhkhpdrag vragiddu yavaglu smteuspdv vru bdvragiddu anekrige aisvry vnnumtu maduvvru enu illdv ragiddu ella iddvru agiddeve. o keurimthdvre, nmm hrdivyu visalvagiruvdrim navu nimmeudne dharlvagi matnadutta iddeve; nimm meliruv nmm pritiyu smkeucvaddll, nmm visydlli nimm pritiye smkeuc vadddu. nimm visydlli nmm amth krunev phlvagi nivu nimm hrdivvnu visalmadikeulliri; (nivu nnn mkklemdu nanu heluttene). nivu avisvasigleumdige seri smvllid neugvnuu heurbediri; yakmdre anitiy kud nitige anyeunte enu? kttley kud belkige aikyvenu? beliyal kud kristnige oppmdvenu? nmbdiruvv kud nmbuv vnige palugarike enu? vigrhgl kud devr mmdirikke oppige enu? yakmdre nivu jivvull devr mmdirvagiddirlla, idr smbmhdhvagi devru–nanu avrlli vasisutta tirugaduvenu, nanu avrige devragiruvnu, avru nnge prjeyagiruvru emdu heliddane. addrimd–avr mdhydlimd nivu heurge bmdu prtyekvagiri. idllde asudhdvad yavdnnu muttidiri emdu krtnu heluttane. nanu nimmnnu serisikeumdu nimge tmdeyagiruvnu; nivu nnge kumar kumarteyagiruviri emdu srsvsktnad krtnu heluttane.

7

ati priyre, i vagdanglu nmgiruvdrim navu srirat-mgl klmsdimd nmnnu sucimadikeumdu devr bhy-dlli pvitrvnnu siddige treun. nmnnu serisikeulliri;

navu yarigu anyaymadlill. yarnnu kedisill, yarnnu vmcisill. nimm mele tpuu heurisbekemdu nanu idnnu heluvdill; yakmdre nimmeumdige sayuvdkku bduku vdkku nivu nmm hrdivyglldidremdu meudle heliddene. nimmeumdige matnadu vdkke nnge bhl dheryvu nimm visydlli nnge bhl hecclvu umtu; nanu adrne yimd tumbidvnagi nmagavu ella smktgllili aty-dhikvad smteusdimd iddene. navu mkedeunykke bmdag nmm sririkke enu visramtiyagllil; adre ella kdeylliyu nmge klvlvittu heurge klh; olge bhvyittu. adagy kuggiheud vrnnu smteus devru titn bruvikeyimd nmnnu smtesidnu. avn bruvikeyimdma-trvlde avnu nimm ytharthvad hmbli, nimm geulat, nnn kdegiruv nimm asktiy mnssu mtu tanu nimmlili heumdid adrne ivuglunu nmge tilisidag nanu heccagi smteuspttenu. nanu ptrdimd nimmnnu duhkhp-disidkke nnge vysnavdru nanu pscattappdu vdill, yakmdre a ptrikeyu nimmnnu duhkh pdisidagy adu svlp kalkke emdu nanu tiliyuttene. adru nimge duhkhvayitemdu nanu smteuspdde nivu duhkhp-ttu mansamtr heumdidkkagi ig smteus pduttene; yakmdre nivu devr cittanudar vagi duhkhisiddrimd nm-mimd yavdrilloyu nivu nstpdilllvlla. devr cittanudar vagiruv duhkhvu rksnegagi mansamtr vnnumtu maduttde. mansamtrdlli pscattapkke aspdvill; adre leuksmbmdh vad duhkhvu mrnnvnumtumaduttde. yakmdre devr cittanudarvad i duhkhvu nimmlili emth eccrikeyynu emth nirdeustvvnu emth reusvnu emth bhvyvnu emth adhikvad hmblvnu emth asktiyennu emth prtikarvnu huttititemdu neudiri. idrlli nivella nirdeusiglemdu teurisikeum nanu hige nimge bredddu anyay madidvni geuskrvll, anyay shisid-vnigeuskrvu all; devr drstiylli ningeuskr nmgiruv cimteyu ninge teuri bruvdkkeuskrve bredenu. ad-karn nimm smtesuvikeyimd nmge adrne umtayitu. haudu, nimmellrimd titn mnssige upsmnvad karn navu avn smteuskkagi heccagi smteuspttevu. yakmdre nanu avn nmme nimmnnu heugliddr-lli nacikepdkbekagi brlill. navu nimge helidvuglella hege styvagiddveu hageye navu titn mumde adid heuglikeyu styvemdu kmdbumtu. nivu bhydimd ndguvvragei avnnnu serisi keumddrlli nimmellr vid-heyteynnu avnu jnapkmakeulluvag nimm mele avn mmteyu heccaguvdu. srvisydllu nimmnnu kuritu nnge bhrsviruvdrim smteuspduttene.

8

idllde sheudrrre, mkedeunyd sbheglige anughrislppt devr krpeynnu nimge tilisuttene. a sbheglvru bhl himseyynu taluvvradru viprit vad bdtnlldirru bhu anmddim tumbidvragi atymt audaryuvullvradru. avru sktiyanusarvagi matr keudlil; haudu, sktiynnu viari tmmstkke tave keuttru; idkke nanu saksi. prisuddhrige dan keuduv anyeunteylli tavu palugaraguvmtede nmnnu bhlvagi bedikeumdu. navu niriksisid prkarvagi avru keudde meudlu tmnnne krtnige oppisikeuttru; anmtr devr cittanudarvagi nmgu tmnnu oppisikeuttru. higrigali i krpakaryivnuu prarmbhisid titnu nimmlili sh adnu keuneganisbekemdu navu avnnu bedikeumdevu. addrimd nivu ellvugllili amdre nmbikeylliyu mati nlliyu jnandlilyu ella asktiyllyu nmm kdegiruv

nimm pritiylliyu smrddhagiruvmtete i krpeylliyu smrddhagarri. nanu idnnu ajneynte helde itrr asktiynnu teuriskeuttu nimm pritiyu ytharthvad-ddembdnnu siddhamtpdisuvd kkagiye heluttene. nmm krtnad yesu kristn krpeynnu nivu aritvragid-
 diri; hegmde atnu aisvryvmtnagiddru atn bdtn
 mulk nivu aisvryvmt raguvnte atnu nimgeskr
 bdnadnu. i karyvnnu kuritu nnn abhiprayvnnu
 tilisuttene; idnnu omdu vrusd himde ndisuvdkke
 teugdvdrlliyu adnnu ndisbekemdu maduvdrlliyu
 nivu mumdagiddrimd adu nime vihivagide. i
 karyvnnu maduvdkke hege nimmlly siddmnsu
 itteu hageye nerverisiri; hige nimgiruvdreulgim
 a karyvnnu purti madiri. obnnu keuduvdkke
 mnsiddre avnu tnge ilddkknusarvagi all, adre
 iruvdkknusarvagiye keuttre adu smrp kvagiruvdu.
 itrr bhavru priharvag bekemdu nime bhar-
 vagbekemdu nnn tatpryvl. smantvvirbekemde
 nnn tatpry. sdykke nimm smrddhiyu avr keurte
 ynnu nigrisuttde; mumde avr smrddhiyu nimm
 keurteynnu nigrisuvdu; hige smantvvumtaguvdu. bhl
 kudisidvigne enu heccaglill; sylvagi kudisidvigne
 enu kdimeyaglill emdu brediruv prkaravuvdu.
 adre nimm visyvagi ade hitcimtne ynnu devru titn
 hrddylli huttsiddkkagi devrige steutrvagli. avnu
 nimm blige heugbekemdu navu kelikeumdag nij
 vagiyu oppiddllde atyasknagiddu tnnstkke tane
 nimm blige bmdiddane. idllde suvartey visydlli
 ella sbheglillyu hesrugeumdidd sheudrnnnu avn
 jeute ylli kluhisiddeve. matrvllde i krpa karyvu
 nmm mulk krtn mhimevagi ndeyuvnte nimm
 siddhmnsnnu prktisuvdkkagi nmm jeuteylli pryan
 maduvdkke ivnu sh sbheglimd arislpittiddane. navu
 parupty maduv i smrddhiyu visydlli obbru nmm
 mele tpupeurisuvdkke aspd virbardu. yakmdre
 krtn drstiylli matrvllde mnsusr drstiylli gaurv
 vadvglnnu yeucnege tmdukeulluvvra giddeve.
 avr smgd nmm sheudrnnnu kluhisiddeve;navu
 anak smyglliyu anak karyglliyu avnnnu priksisi
 asktiyullvnmdu tilukeumdiddeve; igla dreu avnu
 nimmlittiruv vises bhrvdsim idnu bhu heccagi
 asktiyullvnmagiddane. titnnnu kuritu keluttireu, avnu
 nnn palugarnu nimm visyvagi nge jeute shkariyu
 agiddane; nmm sheudrnnnu kuritu keluttireu, avru
 sbhegl sevkru kristnmhimeyu agiddare. adkarn
 nimm pritiynnu nimm visyviraguv nmm heugli
 keynnu ivrigu sbhegligu vyktpdisiri.

9

prisuddhrige pricy maduvdnnu kuritu nime breyu-
 vdkke nge avsyvill. nimm mnsu siddvagide em-
 bdu nge geuttumtu; omdu vrusd himde akay-
 vru shaymaduvdkke siddhvagi ddremdu mkedeuny-
 dvvr mumde nimmmnu heuglutta iddene; nimm ask-
 tiyu bhu jnrrnu prrepisitu. adru navu nimmmnu
 heugliddu vyrvthagde nanu helid prkarve nivu sid-
 dhvagirbekemdu a sheudrnnnu kluhisiddene. sid-
 dhvagiriddre omdu vele mkedeunydvrlly yaradru
 nnn smgd bmdu nivu siddhvagillvembdnnu kanu-
 vag nme imth bhrsviddddkke navu nacikepbe-
 kitu; higirlagi nivu keuduttevemdu meudlu he-
 lid audary drvyvnnu siddhpdisebekemdu i sheudru

mumdagi nimm blige bmdu avrnnu preutsahisu-
 vdu avsyvemu nge teucitu, hige adu smkeucdimd
 barde audaryvagiye siddhvaguvdu. adre-sylvagi
 bittuvvnu (pernnu) sylvagi keuyyuvnu; heccagi
 bittuvvnu heccagiye keuyyuvnu emdu nanu helu
 ttene. prtiyeubnu tnn hrddylli nirnyisi keumd prkar
 keudli; duhkhdimdagi blatkardimdagi yaru keud-
 bardu; yakmdre smteusvagi keuduvvnnu devru
 priti maduttane. devru skl vidhvad krpeynnu nime
 dharalvagi anugrhisuvdkke sktnaddrimd nivu yava
 glu ella visyglli pripurnte yullvragi sklstkaryglnnu
 herlvagi maduvvragiruviri. (brediruv prkar-atnu bd-
 vrige dharalvagi hmcikeuttu; atn nitiyu sdakalvu
 iruvdu embde. bittuvvnige bijvnnu tinnuvvnige
 ahar vnnu keuduvatnu ningu bittuvdkke bijvnnu
 keuttu heccisi nimm nitiyimdad karygl phlglnnu
 vrddhipdisuvnu.) hige nivu ella visyglli aisvryv-
 mtagiddu udarvagi keudlu sktraguvi; adu nmm mulk
 devrige krjntastutinyunntu maduvdu. hegmde i
 nimm sevey pricryvu prisuddhr keurteglennu nigu
 vdu matrvllde anekrimd devrige krjntastutinyunnu
 huttsuvdu. i shay dimd teuribmd nimm yeugu
 bhavvnnu avru neuduvag nivu kristn suvartege vid-
 heydraddrimd tngu ellrigu nivu udarvagi shay ma-
 diddrimdu devrnnu keumdaduvru. idllde nimmm-
 lli ruv devr aparvad krpey nimitt avru prarthne
 maduvvragi nimgeskr hmbli suttare. vrniskyvad
 devrdankkagi atnige steutrvagli.

10

nimmedurinlliruvag dinnagiyu durdliruvag nimm
 kdeg dittn teurisuvmnagi agiddanemdu nivu
 tiliyuv paulnemb nane kristn samt mnsinimldu
 satviktvdimldu nimmmnu bedikeulluttene. yaru
 nimmmnu srira nusarvagi enisuttareu avrige ditt-
 tvnnu teurisebekemdu nanu yeucisutta iddene: navu
 nimmllige bmdiruvag amth dittvnnu teurisuvdkke
 avkasvagarbemdum nimmmnu bedikeulluttene. navu
 srirdlli nd keulluvvradu srir prkarvagi yuddh
 maduvvrl. (navu upyeugisuv yuddhayudhglu srir
 smbmhdvad ayudh glil; avu devr mulk blvagiddu
 bl vad keuteglennu kedvihakuvmtvuglagive).
 navu uheglennu devjanvnnu vireudhi suvdkke
 erislpttiruv unntvaduglellvnnu kedvihaki ella
 yeucneglennu kristnige vidheyvaguvmte serehididu
 navu uheglennu devjanvnnu vireudhi suvdkke
 erislpttiruv unntvaduglellvnnu kedvihaki ella
 yeucneglennu kristnige vidheyvaguvmte serehididu
 nivu heurgin teurikeglenne neudu ttireu? yavnadru
 tnnnu kristnvemdu nmbikeumde avnu tirigi
 aleucne madikeumdu tanu hege kristnvne hage
 navu kristnvremdu aleucisli. nmgiruv adikarvnnu
 kuritu navu omdu vele heccagi heuglikeumdr
 hage heuglikeulluvdrlli nnnu nacikpduvdill; adre
 nimmmnu kedvi hakuvdkkall, bhktvrddhigagiye krtnu
 i adikarvnnu nime keuttu. ptrikeylmd nimmmnu
 hedrisuvvnagi kanisikeulluvdkke nge mnsill.
 avru-avn ptrikeylu gaurrvadvuglu blvullvuglu
 agive; avnu saksattagi bmdre avnu nirbnu, avn
 matu gnegebarddu emdu annuttare. amthru, navu
 durdliruvag ptrikeyl mulk matinlli emthvragid-
 deveu htir dlliruvag karydliyu amthvagiye

iruvevemu tilukeulli. tmmnnu tave heuglikeul-
 luv kelvrlli nmmnnu serisikeulluvdkkagli avrige
 heulisi keulluvdkkagli nmge dhery saldu; avrmtu
 tmmeulge tmm tmmnnu alte madikeumdu tmtmge
 heulisikeumdu vivekvilldvragiddare. navadreu
 mere tppi heuglikeulde devru nmge hmcikeut
 mereyeulgiddu heuglikeullutteve; i mere yeulgiddu
 nimm prymtrkku bmdiddeve. kristn suvarteynnu
 sarutta nimm blige bmd navu nmmnnu tluplillveu
 embmte mereyynu atikrmisidvrl. navu meretppi
 mtteubbr pryas phlglnu tkkeumdu ivu nmmvu
 emdu heuglikeulluvvrl; adre nimm nmbikeyu
 heccid hagella nimm mulk nmm mereyeulge innu
 abhivrdhdi heumduvevu; nimgce ace iruv simegllli
 suvarteynnu saruvevemb nirikse nmgumtu; adre
 mtteubbr mereylli siddhvagiruvvuglu nmge sikkid-
 vuglemdu navu heccldpudvill. heccld pduvnu
 krtllniye heccldpli. tnnnnu tane heuglikeulluvvu
 yeugy nly; krtnu yarnnu heugluttaneu avne yeugynu.

11

nnn buddhihinteynnu nivu svlp mttinge shisikeull-
 bekemdu nanu apeksisuttene; nijvagiyu nnnnnu
 shisi keulliri; devaskitiymdele nanu nimm visydlli
 asktnagiddene; nimmnnu kristnemb obbne purus-
 nige sudd kneyeyagi oppisbekemdu nimmnnu at-
 nige niscy madidenlla. adre hvllu sprd kuyuk-
 tige obbidu hege meus heudleu hageye nimm
 mnssuglu kristn visydllirbekad srlteyynu bittu kettu
 heuditemdu nnge bhvyvmtu. yakmdre navu sar-
 didd bereubb yesuvnnu nimm blige bruvvnu prk-
 tisuvaglu nivu heumdde idd bereumdu atmnnu
 heumduvagu amgikrisdidd bereumdu suvarteynnu
 svikrisuvaglu nivu cennagi shisikeulli ttididiri. ati
 sresthadr apeustrenisikeulli vrvigimt nanu omrd-
 lradru kdimeyad vnlvemu bhavisuttene. nanu mat-
 nadu vdrlli ortagiddru jnandlli all, ellvu gllli nimm
 mdhydlli navu nmmnnu teurpdisiddeve. nivu hec-
 cislpdbekemdu nnnnnu nane tgisikeumdu devr su-
 varteynnu nimgce ucitvagi sariddu apradhveu? nimm
 seve maduvdkkeusr nanu itr sbheglimd smbl tege-
 dukeumdu avugltnu sulukeumdenu. nanu nimm-
 lliddu keurteyynvragiddag yar meleyu bharhaklill;
 mkeadeuny dimd bmd sheudru nnge bekaddellvnnu
 keuttru; nanu nimgce yavdrlliyyu bharvagirbardemdu
 neudikeulluttiddenu, innu meleyu neudikeulluvnu.
 kristn styvu nnnlliruvdrimd i nnn heuglikeyennu
 akayd pramtygllli obbru nillisaridu. yake? nimm
 mele priti illddrimdeu? devre blnu. adre nnnnnu
 nimdisuvdkke aspdvnnu hudukuvvrige yav edeyu
 sikkdmte nanu maduvdnu innu mumdeyu madu-
 venu; avru yavdrlli heuglu ttareu adrlli nmmmtaye
 kmdubrl. amthvru sulu apeustlru meusgarrad kels-
 dvru kristn apeustlrmte kanisikeulli vdkke tmmnnu
 tave marpdisikeulluvvru agiddare. idenu ascryvll;
 yakmdre setannu belkin dutnmte kanisikeulluv hage
 tnnnnu tane marpdisikeulluttane. avn sevkru sh
 nitige sevkragi kanisikeulluvdkke marpdisikeullu-
 vdu deudd dll. avr amtyvu avr krttyglige tkk hag-
 eye aguvdu. nnnnnu buddhihinnemdu yaru nens-
 bar demdu tirigi nanu heluttene hage nensidru
 nnnnnu buddhihinngiyadru serisikeulliri; yakmdre

nanu sh alp svlp heuglikeull bekemiddene. nanu ig
 aduv matugltnu krtm matn prkar helde bhrvsdimd
 heuglikeulluv buddhi hinmte aduttene. anekru
 saririk ritiylli heuglikeullu vdrimd nanu heuglikeul-
 luttene. nivu buddhivmtragiddu buddhihinrnnu sm-
 teusdimd shisikeullutirlla. obbnu nimmnnu tnge vs-
 madikeumdu obbnu nimmnnu numgi bittu obbnu
 nimmnnu mrulugeulisi hididru obbnu tnnnnu hec-
 cisikeumdu obbnu nimm mukhd mele heudedru
 nivu shisikeullutirlla. navu blvilldvreu embmte av
 mand visyvagi nanu matnaduttene. hegiddru yav-
 nadru dheryvullv nagiddre (nanu buddhihinmte
 mat naduttene) nanu sh dheryvullv nagiddene. avru
 ibriyreu? nanu ibriynu; avru israyelyreu? nanu israye-
 lyu; avru abrahmn vmsdvreu? nanu ade vmsdvru;
 avru kristn sevkreu? (nanu buddhihinmte matnadu
 ttene) avrigimt nanu heccagi seve maduvv nagid-
 dene; heccagi pryaspttenu. mitiviari pettugltnu
 timdenu; heccagi seremnegllli biddenu; anek sari
 mrngllli sikkikeumdenu. aidu sari yehudyrimd nnge
 omdu kdime navlttu etuglu biddvu; nanu muru sari
 cdiglimd heudisikeumdenu. omdu sari nnn mele
 (keulluvdkke) klesedru; muru sari nanidd hdgu ode-
 duheuyitu; omdu ratri omdu hglu smudrdlli id-
 denu. esteu pryangltnu madidenu; nirin apayglu
 kllr apayglu svmt jnrimd apayglu anyjnimd apayglu
 pttdlli apayglu kanidlini apay glu smudrdlli apayglu
 sulu sheu drreulge iruvag apayglu nnge smbhvisidvu.
 pryas prismrglimd anek sari niddegettu hsive ba-
 yarieglenn nubhvisi anek sari upvasvagiyyu cilylliyyu
 vstrvilldeyu iddu atnnu sevisiddene. innu bere
 heurginvugllde ella sbhegl visyvad cimteyynu prti
 divnu nanu heuruttiddene. yaradru blvilldvnadre
 nanu blvilldvagde iruvneuv? yaradru muggrisidre
 nanu tappdde iruvneuv? nanu heccldplebekadre
 nnn bl hintegllli heccldpudvenu. nanu sulladu vdil-
 lvemdu nmm krtnad yesukristn tmdeyu nirmtr stuti
 heumdtkkvnu agiruv devre blnu. dmskdlli arsnad
 aretn adhindlidd adhiptiyu nnnnnu hidiybekemdu
 dmskdvr ptnvnnu senydeumdige kayuttiddnu. ag
 nanu omdu klliylli kutu geudeyllidd kitki yeulgimd
 ilislpptu avn keyimd tppisikeumdenu.

12

heccldpudvu hegu vihivtll diddru adu nnge avsy-
 vagide; addrimd krtnu nnge dypalisd drsngl
 mtu prktnegl visyvagi heluttene. kristnllidd obb
 mnusynnu blenu, avnu hdinalku vrusgl himde
 murne prleukkke ooylpptnu. (avn dehshittnagi
 ooylpptneu dehrhitnagi ooylpptneu nanu hellarenu;
 devre blnu.) amth mnusyneubnnnnu nanu blenu;
 (avnu dehshittnagiddneu deh rhitnagiddneu nanu
 hellarenu, devre blnu;) amth mnusynu prdeskke
 ooylpptu mnusynu nudiylskyvad adlag matugltnu
 kelidnu. amthvnnu kuritu heccldpudvenu, nnnnnu
 kuritadreu nnn nirblavsthegllliye heurtu bere heccld
 pduvdill. heuglikeulluvdkke nnge mnssi ddru nanu
 buddhihinngavdill. yakmdre styvne heluttiruvnu.
 adru yavnu nnnli kanuvdkkimltu nnnimd keluvd
 kkimltu heccagi nnnnnu kuritu enisdmte nanu
 maunvagiuvnu; idldde herlvad prktnegl mulk nanu
 mitiviari heccisi keullbardemdu nnnnnu gudduvd-

kkagi setann dutnnte nnn srirdlli omdu mullu nnge keudlpttide; hige nanu mitiviari heccisi keullardmte idayitu. i visydlli adu nnnnnu bittuheugbekemdu muru sari krtnnnu bedikeumdenu. adkkatnu- nnn krpeye ninge saku; blhinteylliye nnn blvu pripurn- vaguttide emdu nge helidnu. higirlagi kristn blvu nnllli nelesi keumdirbekemdu nngumtaguv nirbla vsthegl visydlliye bhu smteusvagi heccldpduvenu. ad- drimd nanu kristn nimitt nirblavsthegllli avmangllli keurte gllli himsegllli ikkttugllli smteusvagi ddene; yakmdre nanu yavag nirbl nagiddeneu avagel blvul- lvnagiddene. nanu hige heuglikeuullvdrlli buddhihin nadenu; adkke nive nnnnnu blvmt madidiri. nim- mimmle nnge heuglikeyu umtagbekagittu; yakmdre nanu enu allvndradu atisresthrad apeustlrigimt yavdrlliye nanu kdimeyadvnll. ella talmeylliye suckkaryglgnu adbhutglgnu mhtkaryglgnu ndisidd rlliye apeustlnige irtkk lksnglu nij vagi nimm mdhydlli teuridvu. bharvnnu nanu nimm mele haklillvemb omde visydlli heurtu innav visy dliyu nimmnnu mikkad sbheglvrigimt kdime madlillvlla; nanu madid i anyayvnnu ksmisiri. igeu, nanu nimm blige bruvdkke siddhvagirvudu idu murney sari; nanu ninge bharvagi ruvdill; nanu nimm seuttnu aside nimmne asisuttene. yakmdre mkklku tmdetayi gligeuskri astiynnu kudisiduvdu tkkddll, tmdetayiglu mk nanmtu nngiruvdnnu nimgeuskri ati smteusdimd veccmaduttene, nnnne vecc madikeulluttene. nanu nimmnnu heccagi pritisidre nivu nnnnnu kdimeyagi pritisuttiri. adirli, nanu ninge bharvilld vnagiddagyu yuktiyullvnagi nanu nimmnnu upaydimd hididenu. nimm blige kluhisidvrlli yavn mulkvagiagly nimmimd nanu labh pdedukeumdeneu? nanu titnnu apeksisi avn jeuteylli obb sheudrnnnu kluhisikeuttenu; titnu nimmimd enadru labhvnnu pdedu keumdeu? nav- ibbru omde atmnimd ndeylillveu? navu omde trvad hejje jadinlli ndeylillveu? navu tppilldvremdu ninge helutte vemdu nensuttireu? devr snnidhandlliye navu kristnlliddu matnaduvvrageidve. ati priyre, navu maduvdnella nimm bhktivrddigeuskri ve madutteve. nanu bmdag omdu vele nivu nnn istd prkar iruvdillvенеu, nanu nimm istd prkar teuruvdil- lveneu, omdu vele nimmlli vagvadglu heuttekkicu keup jgl cadu heluvdu kiviuvduvu ubbikeuullvdu klh ebbisuvdu ivuglu kanb idllde nanu tirigi bmdag nimm mdhydlli nanu kumdiheugu vmte nnn devru madanemtlu asuddhte hadrtu bmdutnglgnu ndisi pscattap pdde agle pap madid anekr visyvagi nanu vythepdbekaditemtlu nnge bhyvumtu.

13

nanu nimm blige bruvdu idu murney sari. ibbru muvr saksigl bayimd prtieumdu matu sthapit- vagbeku. nanu erdney sari nimmlliddag- nanu tirigi bmdre nimmnnu siksise biduvdillvemdu hege helideneu hageye iglu purv papkrtyglgnu innu ndisuttiruvvrigu mikkadvrellrigu nanu breyuttene. kristnu nnnliddukeumdu matnaduttanembdkke nivu prmanvnnu hudukuttiradrdim atnu nimm visydlli blhinnagirde nimmlli blisthnagiddane. blhintey mulk atnu silubege haklpttidagyu devr

blidmd innu bdukuttane; navu sh atnlli blhin ragiddeve, adru navu nimgeuskri vagi devr blidmd atneumdice bdukeuvvu. nmbikeylli nivu iddrene enu nimmnnu nive priksisikeulliri; nimmnnu nive priseudhi sikeulliri; nivu bhrsthrllididre yesu kristnu nimmlliddanemdu nimmstkke nive tilidukeullu vdillveu? adre navmtu bhrsthrllivemdu ninge geuttaguvdemdu nanu bhrsvull vnagiddene. nivu kettddenu madbardemdu nanu devrnnu prarthisuttene; idrlli nave yeugyragi teuribr- bekemdl, nivu bhrsthrenisikeumdru nivu ollednu maduvv rag bekembde. stykke viruddhvagi navenu madde stykkagiye madutteve. navu blhinragiddu nivu blisthragidd pskke smteuspdutteve. idllde nivu pri purntege brbekembde nmm ist. idkkagiye nanu nimmlli illdiruvag i matuglgnu brediddene; nimmnnu kedvi hakuvdkll, ktuvdkkagi krtu nnge keuttiruv adrikard pryegldli nimm blige bmdag kathinyvnnu teurisuvdkke avkasvir bardemdu apeksisuttene. kde matenmdre sheudrre, ninge subhvagli. smpurnragirri; adrne heumdidvragirri, omde mnssullvragirri, smadhandlli jivisiri; ag pritiyull samtii devru nimm smgd iruvnu. pvtirvad muddittu obbrneubbru vmdisiri. prisuddhrellru ninge vmdne heluttare. krtnad yesukristn krpeyu devr pritiyu pvtiratmn anyeunyteyu nimmellr smgdvirli. amen.

mnusyr kdeyimdagli mnusyn mukhamtrdimdagli apeustl nagirde yesu kristn mukhamtrvu atnnu stvreurilmid ebbisid tmded dev rimdlu apeustlnad paulnemb nanu nnu jeuteylliruv ella sheudrru glatydliruv sbheglige- tmded dev rimdlu nmm ktrnad yesu kristnimdlu ninge krpeyu samtiyu agli. itnu nmmnnu kettddagiruv igin prpmdeulgim bidisbekemdu nmm tmdé yad devr cittknusarvagi nmm pagligeusktr tnnnu tane oppisidnu. atnige yugyugamtrgllliyu mhimeyagli. amen. kristn krpeylli nimmnnu kredatnimd nivu istu begne bere suvarteye tirugikeumdiremdu nanu ascrypduttene. adu suvarteye all, adre kelvru nimmnnu klvlpdisutta kristn suvarteynnu marpdisuvdkke prytynisuttare. adru navu ninge sarid suvarteyllde bere suvarteynnu nave agli prleukdimd bmd dutne agli ninge saridre avnu paggrstnagli. nivu svikrisid suvarteynnllde yavnadru bere suvarteynnu ninge saridre avnu paggrstnagli emdu navu meudlu heli dmteye iglu nanu tirigi heluttene. nanig yarnnu olisikeullutta iddene? mnusyrnneu? devrnneu? nanu mnusy rnu meccisuvdkke prytynisutta iddeneu? innu mnusyrnnu meccisuvvnagiddre nanu kristn dasnll. sheudrré, nanu sarid suvarte ymtu mnusynimd bmdldlvemdu ninge drdhvagi heluttene. nanu adnnu mnusy nimd heumdlill. illeve nge yaru upedisill. adre yesu kristnimdle adu nge prktvayitu. himde nanu yehudy mtdliddag nnn ndte emthddagittemdu nivu keliddirste; nanu devr sbheynnu mitiviari himsepdisi halumaduttiddenu. idllde nanu nnn pitrglimd bmd smprdaygllli bhu abhimanvullvnagi nnn svmt jnamgdv reulge smpraydvrad anekrigimt yehudy mtdlli heccu asktnagiddenu adre nanu tayiy grbhdlliddagle devru nnnnnu prtyekisi tnn krpeymd nnnnnu krednu; idllde devru anyjnrlli tnn mgnnnu nanu saruvvnagbekemdu atnnu nnnneulge prktisuvdkke icchesidagle nanu mnusyrnnu vicarisde yerusalemilli ngimt mumce apeustlragiddvr bligu heugde arbsthankke heugi tirigi dmskkke bmdenu. muru vrusglad mele petrnnu neuduvdkkagi yerusalemige heugi avn bliylli hdinedu divs iddenu. adre krtn sheudrnad yakeubnnllde apeustlrlli bere yarnnu nanu kanlill. ig nanu ninge breyuvvugl visy dlli igeu, devr mumde nanu sulladu vdill. amele siriy mtu kiliky pramty glige bmdenu. ag kristnlliruv yuday sbheglige nnn gurutirill. avru-purv dlli nmmnnu himsepdisid ivnu tanu halu maduttidd nmbikeynnu ig prsiddhipdisuttane embdnnu matr avru kelidag nnn deseyimd devrnnu keumdadidru.

hdinalku vrusglad mele nanu titnnu kreativeumdu barnbn jeuteylli tirigi yerusalemige heudenu. prktnegnusarvagi allige heugi anyjn rlli nanu saruv suvarteynnu alliddvrige tilisidenu; adre nanu pdutiruv pryas vagli ptt pryasvagli nisphlvagbar demdu manisthrige ekamtldli tilisidenu. nnn jeuteyllid titnu grignagiddru avnige sunntiyagbekemdu yaru blatkar mad lill. klntdimd serikeumd sully sheu drru nmmnnu dastvdeulge sikkisbekemdu

krist yesuvinlli nmge deurkiruv svatmtry vnnu gudhvagi vicarisuvdkke mrsikeumdu bmdvru. suvartey styarthvu nimmlli sthivragirbekemdu navu avrige vsvaguvdkke omdu gligeyadru smmtipdlill. adre manisthrenisikeumdvrimd nngenu deurey lill; (avru emthv ragiddru nge lksywill; devru pkspatiyll). yakmdre manisthrenisi keumdvru nge heccenu kudisill. adkke bdlagi sunntiyyr suvarteyu petrnige hegeu hageye sunntiyyldvr suva rteyu nge oppislpittitu. sunntiyadvrige petrn apeustltnvu prinamvnnumtu maduv hage madidatne any jnrige nnn apeustltnvu sktiyullddagiruvmté madi ddnu avru kmdu. stmbhglemdu kanisi keumdiruv yakeub keph yeuhanru nge dypalisiruv krpeynnu tilidukeumdu anyeu nyteynni teurusuvdkkagi nggu barnb nigu blgekeuttu -tavu sunntiyyr bligu navu anyjnrl bligu heuguvdkke heli dru. adre navu bdvrnnu jnapk madi keullbekemb omde visyvnu avru bedi keumdr; idnnu maduvdrlli nanu asktnagiddenu. petrn amtiyeukykke bmdag avnu deusiyaagi kanisikeumddrimd nanu av nnnu mukhamukhiyagi eduridenu. petrn amtiyeukykke bmdag avnu deusiyaagi kanisikeumddrimd nanu av nnnu mukhamukhiyagi eduridenu. idllde mikkad yehudyru avneumdige seri hageye kptmadidru; hige barnbn avr kptd selvige biddnu. avru suvartey styarthd prkar nettge ndeylillvemdu nanu kmdag ellr mumde petrnige heliddenmdre-ninu yehudy nagiddu yehudyrmte ndeyde anyjnrmte nded mele anyjnrigé-nivu yehudyrmte ndkeullbekemdu ninu blatkar navmtu hutuyehudyru, anyjn rnmte pagiglll. adre yavnadru yesu kristn meln nmbikeyimdle heurtu nyay prmand kriyeglimd nitivmtnemdu nirn yislpduvdlivemdu nmge tilidiruvd rimd navu sh nyay prmand kriye glimdl, adre kristn meln nmbikeyimdle nitivmtremdu nirnnyi adre navu kristn mulk nitivmtremb nirnny heumdu vdkke prytynisutiruvag navu pagiglagi teuribmdre kristnu papkke sevknemdu hel bekenu? hage emdigu helbardu. nanu kedvidvuglunu tirigi ktidre nnnnnu nane apradhiynnagi madikeulluttenlla. yakm dre nanmtu devrigagi jivisuvdkkeusktr nyayprmand mukvagi nyayprma nd palige sttenu. kristneumdige silubege hakisikeumdvragiddene; adagy nanu jivi suttene; innu jivisuvvnu nanull, kristnu nnnlli jivisuttane; ig srirdlliruv nanu jivisuvd devkmarn meln nmbikey llylie, atnu nnnnnu pritisi ngeusktr tnnnne nanu devr krpeynnu nirrthk maduvdill. nyayprmandimd nitiumtaguvdadre kristnu mrnvnu heumdiddu vyrthvayitu.

o buddhiyilld glatydvre, stykke vidheyragdmte nimmnnu yaru mrulugeulisidru? yesu kristnu silubege hakisikeumdvragi nimm knnedurinlli spstvagi vrisnlpptnllve? omdu smgtiynnu matr nimmimmd tilukeullbekemdiddene. nivu atmmnnu heumdiddu nyayprmand kriyeglimdeu? illeve keli nmbidd rimdeu? nivu istu buddhiyll dvragiddira? atmnignusarvagi prarmbhisi ig saririk ritiylli pripurnragbekemdi ddira? hagate nivu astu badheglunu anubhvisiddu vyrthvayiteu?

vrythvayi teneu? atnu atmnnnu nimg keuttu
 nimmllli mhtkaryglennu ndisidnlla. hage madiddu
 nyayprmand kriyeglmleu illve keli nmbid-
 drimleu? abrahamu shdev rnnu nmbidnu, a
 nmbikeyu avnige niti yemdu enislpittitu. addrimd
 nmbuvvre abrahmn mkklemdu nivu tilidukeul-
 liri. devru anyjnrrnnu nmbikey mulk vayiye
 nitivmtremdu nirnyisuvnemb dagi brhvu meudle
 kmdu abraham nige-ninn mulk ella jnamgglvrige
 asirvadvumtaguvdemb suvarteynnu mumcivagiye
 saritu embde. higirlagi nmbuvrvu nmbikeiytt
 abrahamneumdige asirvadvnnu heumduattare. nyay
 prmand kriyeglennu adhar madikeulluvv rellru sapad-
 hinragiddare. hegmdre, nyay prmand grmthdeulge
 bredirvuvuglnnella nitvyu keuellidiruv prtieubbnu
 sapgrst nembdu bredde. idllde nyayprmandimd
 yavnu devr snnidhiylli nitivmt naguvdillvembdu
 spstvagide. yakmdre- nitivmtnu nmbikeyimdle
 bdukvunu embdu. nyayprmankke nmbikeyu adhar
 vll. adre-adr kriyeglennu maduvvne avugl mulk
 bdukvunu embde. kristnu nmm nimitt sapvagi
 madlpttu nyayprmand sapdeulgmid mmmnnu
 bidisidnu. yakmdre-mrkkle tughaklptt prtieubbnu
 sapgrstnu emdu breddeylla. abrahmnige umtad
 asirvadvu yesu kristn mulk anyjnrige umtagu vmte
 devru vagdan madid atmnu nmge nmbikey mulk
 deurkvumtayitu. sheudrrre, mnusy ritiyalli nanu
 matnaduttene. sthirpdisid omdu odmbdike yu kevl
 mnusyndagiddru adnnu yaru rddu maduvdill illve
 adkke heccenu kudisuvdill. devru abrahmnige avn
 smttigiu vagdanglennu madidnu; atnu-ninn smttigile,
 emdu heli anekrrnnu susicde-ninn smttige emdu
 heli obbnne susisuttane. a obbatnu kristne. nanu
 heluvdenmdre, devru kristnlli meudlu sthirpdisid
 odmbdikeynnu nanur muvttu vrsugl mele bmd
 nyayprmanvu rddu madi a vagdanvnnu vrythmadu-
 vdill. a badhyteyu nyayprmandimd deure yuvdadre
 adu innu vagdandimd deureyu vdillvemdaitu;
 adre devru adnnu abrahmnige vagdan mulkvagiye
 dypalisiddane. hagadre nyayprmanvu yatkke?
 vagdan smtityadatnu brvtnk devru imthimthddu
 apradhvemu teurisuvdkkagi adnnu vagdan
 truvay nemisi dutr mukhamtr obb mdhysthnn keylli
 keuttnu. mdhysthnu obbn mdhysthnnll; adre devru
 obbbe. hagadre nyayprmanvu devr vagdanglige
 virudhdeuv? hage emdigu helbardu; keudlpttidd
 nyayprmanvu bdukisuvdkke skityulldagidadre
 nijvagi nyayprmandimdle nitiyumtaguttittu. ha-
 gadre yesu kristnlli nmbikeiydu vdrimd umtaguv
 a vagdanvu nmbuv vrige keudlvudvmte ellru
 papkkeul gagiddaremdu brhvu tirmanisitu. adre
 nmbike bruvdkke meudlu, tru vay prktvagliruv
 a nmbikege vsvagu vdkkagi navu nyayprmand
 adhindllli irisrlpttiddvu. navu nmbikey mulk ni-
 tivmtremdu nirnyislpudvmte mmmnnu kristn blige
 truvdkkagi nyayprmanvu nmm upadhyaynmittu.
 adre nmbikeyu bmdirlagi navinnu upadhyayn kelge
 emdigu iruvvrl. nivellru krist yesu vinllitiruv
 nmbikey mulk devr mkklagi ddiri. hegmdre
 kristnlli seruvdkke baptism madisikeumdiruv
 nivellru kristnnnu dhisi keumdiri. nivellru krist
 yesuvinllli omde agiruvdrimd yehudynu grikn
 emdu dasnu svtmtrnu emdu gmdu hennu emdu

bhedvill. nivu kristnvragiddre abrahamn smttiyvru
vagdankknusarvagi badhyru agiddiri.

4

nanu ig helvudnmdre, badhynu tanu astigella dhniya
 gidru balknagiruvin tnk dasnigu av nigu yav bhedvu
 ill, adre tmdrey nemisid dindvregu avnu sik-
 sark mttu mnevarteyvr kekelgiruvnu. hageye navu
 sh balkragiddag leukd mul pathglige adhinragid-
 devu. adre kalvu pripurnvadag devru tnn mgnnu
 striyimd huttidvnnnagiyyu nyay prmancke olgad-
 vnnnagiyyu mad kluisidldlle nyayprmanadhinrnu
 vimeucisuvdkku navu dttuputr svikarvnu heum-
 dvmteyyu kluisikeuttu. nivu putr ragiruvdrim-
 appa, tmdrey emdu kuguv tnn mgn atmnnu de-
 vru nim hrdyglili kluisikeuttu. higuruvli innu
 ninu dasnl, mgnagiddi; mgnemd mele kristn mulk
 devrige badhynu agiddi. purvkaldlli nivu de-
 vnrniydragi svabhavikvagi devrllidvuglunu sevi-
 sidiri. igladreu nivu devrnu tilukeumdi ddiri;
 sriyagi helbekadre devru nimmnu tilukeumdi-
 dane; higrilagi nivu blhinvad dridr mul pathg-
 lige mttu adhinrag bekemdu apeksisi punh avug-
 lige nivu tirugikeulluvdu hege? nivu aya din glnu
 masglunu kalglnu smvtsrglnu acrisuttiri. navu
 nimgeskr pryas pttddu nispvayiteu eneu emdu
 nimm visydli nanu bhyddutene. sheudre, nanu
 nimm hage addd rimd nivu nnn hage agbekemdu
 nimmnu bedikeullutene. nivu ngngnu keddu mad
 lill. nnn srirkke asaukhyviddradnanu nimm-
 liddu meudlney nimgu suvarte sariddnu nivu bliri.
 nnn srirdlidd seudhneynnu nivu hineslill. ni-
 rakrisilil; adre nnnnu devdutmteyyu krist yesu vin-
 mteyyu srisikeumdiri. ag nimge asirvadvayitemdu
 nivu amdukemdi rlla; adu elli heuyitu? sadhy-
 vagiddre nimm knnugnadrdu kittu nnge keudut-
 tiddi remdu nimmnu kuritu nanu saksi helut-
 tene. higrilagi nanu nimge styvnu helu vdrim
 nimgu struvagiddeneu? avru nimmnu meccisuv-
 kke asktragiddare; adre olle abhipraydimd all; haudu,
 nivu tmnnne meccisuvvragbekemdu nimmnu ag
 lisuvdkke apeksisuttare. nanu nimm smgd iruvag
 matrvllde yavaglu olle visydlli nivu asktragiruvdu
 olledu. nnn cikk mkkle, kristn sarupvyu nimm-
 lli umtaguv tnk nimgeskr tirigi prsv vednepdute-
 tene. nanu nimm visydli smsydvuvnadrind ig
 nimm jeute ylliddu nnn svrvnu bdlayisbekemdu
 apeksisuttene. nyayprmandhinraguvdkke mnssull
 vre, nyayprmancke kiveiguduvdlleuv? nnge heli-
 ri. yakmdre dasiyimd obbnu, svmtmrind obbnu
 hige abrahmnige ibbru putrriddremdu breylpttide.
 dasiyimd huttidvnu srirkksusarvagi huttidnu. adre
 svmtmrind huttidvnu vagdand mulk huttidnu. i
 smtgitgi upmanvagne; hgmudre, ivru erdu odmb-
 dikegle, omdu odmbdike sinayi prvtidimd utpnnvagi
 dastvdliribekad mklklnu heruvmtthdu; ade hagr.
 hagr amdre arbsthandlli sinayi prvt. akeyu igin
 yerusalem embvlige sribillutale; hgmudre, ikeyu tnn
 mklk shit dastvdlldidale. adre meln yerusalem emb-
 vlu svmtmrli, ivle nmmellrige tayi. yakmdre-bmjeye,
 herdvl, smteusisu; prsv vedne pdvle, svrvetti kuyu;
 yakmdre gmdnullvigimt bidlpttvlige esteu heccu

mkklddaremdu bredde. sheudrre, navu ig isakn-
mte vagdan mkklagiddeve. adre ag srirkknusar-
vagi huttdvnu atmknkusarvagi huttdvnnu him-
sepdisdnu. admteye iglu ade. adru brhvu enu
heluttde? dasiynnu avl mgnnu heurge haku; yakm-
dre dasiy mgnu svmtml mgneumdige estu matrkku
badhy nagbardu emdu heluttde. higuruvlli sheudrre,
navu dasiy mkklll, a svmtml mkkle agiddeve.

5

kristnu nmmnnu svmtmrnnagi madiddane. adrlli
sthivagi nilliri; dastvd neugdlli tirigi sikkikeullbe-
diri. igeu, paulnemb nanu nimgeluvdenm-
dre, nivu sunnti madiskeumdre kristnimd nimgel
enu pryujnvill. yakmdre sunnti madiskeulluv
prti yeubbnu nyayprmanvnnella kekeulluv hmg-
lliddane emdu tirigi prmanvagi heluttene. nimm-
lli yaradru nyay prmand mulk nitivmtragbekem-
diddre avrige kristnimd yav pryujnvu aguvdill;
nivu krpeyimd biddvragiddiri. navadreu atm-
n mulk nmbikeyimdad nitiy niriksegagi eduru neudut-
teve. yakmdre yesu kristnlliruvvrige sunnti yadru
pryujnvill, agiddiru pryue jnvill. pritiyimd kel-
sndisuv nmbike yimdle pryuejnvaguttde. nivu cen-
nagi oduttiddiri, nivu stykke vidheyragdmte yaru
nimmnnu tdedru? i prerneyu nimmnnu kredat-
nimd bmdldll. svlp hulyimdn knik vella hulyiagu-
vdu. nivu bere abhiprayvnnu hidiyuvdillvemdu
krtllli nimmnnu kuritu nngel bhrvse umtu. adre
nimmnnu klvlpdisuvvnu yavnadru sriye tnn dmd-
neynnu anubhvisuvnu. sheudrre, nanadreu sun-
ntiyag bekemdu innu saruvvnagiddre innu nngel him-
seyaguvdu yake? a pksdlli silubey deseyimd um-
tad aksepvu nimtu heuyi tlla? nimmnnu klvlpdis-
uvvru chedis lpdvude nnn ist. sheudrre, nivu
svtmtragaribekemdu kreylpttiddiri. svatmtryvnnu
srirkke aspdvagi blsde pritiyimd obbrigeubbru seve
madiri. ninn nereyvnnu ninnmteye pritisu emb
omde matinlli nyayprmanvela nerveruttde. adre nivu
obbrneubbru kcci numguvvradre obbrimdeubbru
nasvadiri, eccrvagirri. nanu heluvdenmdre, atmnnu
anu srisi ndedukeulliri; ag nivu srirbhavd abhi-
laseynnu estu matrkku nerverisu vdill. srirdaseyu
atmnige viruddh vagide. atmnu srirkke virud-
dhvagiddane. nivu madlicchisuvdnnu maddmte ivu
omd kkeumdu vireudhvagive. adre nivu atmnimd
ndisikeulluvradre nyayprma nkke adhinrll. srird kr-
tyglu spstvagi teuribmdive; avu yavvemdre-vybhicar
jartv asuddhtv bmdutn vigrharadhne mat hgetn mtb-
hed heuttekkicu sittu jgl olsmcu bhinnabhiprayglu
asuye glu keuleglu kuduktn dumdaun i meudlad-
vugle; imth krtyglvnnu ndisuvvru devr rajykke bad-
hyraguvdillvemdu nanu nimgel mumceye helidmte
iglu heluttene. adre atmnl phlvenmdre-priti sm-
teus smadhan dirghsamti viny sdgun nmbike satvikty
mitvvy imth vugle; imthvuglige vireudhvagi nyay
prmanvill. kristnvru tmm srirvnnu adr icche durase
shitvagi silubege hakiddare. navu atmnl jivisu-
vdadre navu sh atmnl ndeyeun. navu vyrtvhad
heuglikeynnu apeksisdeyu obbrneubbru kenkdeyu
obbr meleubbru heuttekkicu pddeyu ireun.

6

sheudrre, obbnu omdu deusdlli sikkidre amthvnnu
atmikrad nivu satvikbhavdimd ythasthan pdisiri;
ninadreu seudhnege olgagdmte ninn visydlli ec-
crikeyagiru. obbnu mteubbn bhavvnnu heuttukeul-
lli; hige kristn niymvnnu nerverisiri. enu alldv
neubbnu tanu eneu agiddenemdu bhavisi keum-
dre tnnnnu tane meuspdisikeulluttane. prtiyeubbnu
tnn svmt kelsvnnu prisedhi sli; ag avnu tnnl-
liye smteuspdvudkke aspdvaguvde heurtu mteubbn-
lli all; prtiyeubbnu tnn svmt heureynnu heut-
tukeull beku. vakydlli updesheumduvnu up-
des maduvvnige tnigruv ella olleyvugllli palukeudli.
meus heugbediri; devru prihasy madlpduvatnll; yak-
mdre mnusynu tanu enu bituttaneu adne keuyy-
beku. tnn srirdimd bittuvvnu srirdimd nasvnnu
keuyyuvnu. adre atmnimd bittuvvnu atmnimd ni-
tyjivvnnu keuyyuvnu. ollednnu maduvdrlli besr
geullde ireun. yakmdre navu mngumd diddre tkk
smydlli keuyyuvvu. add rimd smyvirlagi ellrige
ollednnu madeun; mukhyvagi visvasd mnetn dvrige
madeun. nnn svmt keyimd emtha deudd aksr gllli
nanu nimgel brediddene neudiri. srirdlli amdvagi
kanbekemdu istpdu vvrellru tmge kristn silubey
deseyimd himseyagbardembdkkagiye sunntimadisi
keullbekemdu nimmnnu blatkrisuttare. sunnti ma-
disikeulluv tavadreu nyayprman vnnu kekeumdu
ndeyuvdill. adre avru nimm srird visydlli heccl
pdvudkkagi nimgel sunntiyagbekemdu apeksisuttare.
ngadreu nmm krtnad yesu kristn silubey visydlli
heurtu hecclpduvdu bedve bed. atn mulk leukvu
nnn palige silubege hakisikeumditu. nanu leukd
palige silubege hakisikeumdvngagiddene. krist yesu-
vinlli sunntiyaguvdrim enu pryujnvill, sunntiyagde
iruvd rimdlu enu pryujnvill; adre heus srstiyel beku.
i sutrkke sriyagi ndeyuvvrellr mele amdre devr isra
yelin mele samtiyu kruneyu irli. innu mele yaru
nnnnnu klvl pdisbardu; yakmdre nanu nnn dehdlli
krtnad yesuvin gurutuglennu heumdidv nagiddene.
sheudrre, nmm krtnad yesu kristn krpeyu nimm at-
mdeumdigirli. amen.

devr cittanucharvagi yesu kristn apeustlnad paulnu ephes dlliruv prisuddhriku krist yesu-vinnli nmbigstrigu- nmm tmdeday dev rimdlu krtnad yesu kristnimdlu nimgre kreyu samtiyu agli. nmm krtnad yesu kristn devru tmdedu agiruvatnige steutr. atnu prleukdlin skl atmiy asirvad glnnu nimgre kristnlli anugrhissidane. navu pritiyilliddu atn snnidhiylli prisuddhriku nirdeusiglu agirbekemdu atnu jgttige astivar hakuvdkkimt mumce nmmnu kristnlli) arisikeumdn. atnu tnn citted dya purvkvad anmdkknusarvagi yesu kristn mulk nmmnnu tgeuskr dttputr svikar maduvmt meudle smklpsi. tnn krpamhimey stutigagi atnu nmmnnu a priynlli amgikrissidane. atn krpa aisvry kknusarvagi atn rkt mulk atnlli nimgre vimeucneyu amdre pagl ksma pneyu umtayitu. hige atnu tnn krpatisydlli skl jnanvnnu buddiynnu innu heccagi nmm kdege teurissidane. atnu tnnlli uddesid prkar anmdpurvkvad tnn citted rhyvnnu nimgre tiyppididnu. adenmdre kalvu pripurvad yugdli atnu prleukdliruvvuglunu bhu leukdliruvvuglunu atnlli amdre kristnlli ellvnnu omdugudisbekemdidnu. atn svcitted aleucnegnusarvagi ella kary glnnu sadhisuv atn uddesd merege meudle nemis-lpttvd navu atnlli badhyteynnu sh heumdivedu. kristn mhimey stutislpduvmt atnlli navu meudlu nmbikeyittivu. nimm rksney visyvad suvarteyemb sty vakyvnnu keli kristnlli nmbikeyittvd nivu sh vagdan madlptt pvitratnmemb mudreyvnnu heumdividi. atn mhimey stutigeuskr keumdukeumdvasthydvrigre vimeucneya guv tnk atnu (pvitratmnu) nmm badhytege smckarnagiddane. higerlagi nanu sh krtnad yesu kristn devru prbhavpurnnad tmdedu agiruvatnu tnn visyvad tiluvlikegnusarvagi jnan prktnegl atm vnnu nimgre anugrhisuvmtayu atnu nimm mneunetrglunu belgisi atn kreyu vikay nirikseyu emthdembdnnu prisuddh riliruv atn svasthyd mhimatisyvu emthdembdnnu nmbuvvrad nmlli atnu sadhisuv prakrmvu estu astisyvad ddeumbdnnu atn blatisyvu estu mhtad ddeumbdnnu nivu tilukeullu vmte anugrhisi. blatisyvu kristnlli teuribmdide; hegmdre devru kristnnu sttveulgmimd ebbsi skl rajtv adhiakar mhtv prbhutvadhigl meleyu i leukdlli matrvlde bruv leukdlli sh hesrueumdvrell meleyu esteu heccagi prleukdeulge tnn svmt blparsvdlli atnnu kudrisikeumdn. devru smstvnnu atn padgl kelge hakidnu. idllde atnnu elladre mele irisi sbhege sirsagge nemisidnu. sbheyu atn dehvagide; ellvnnu ella smbmdhdlli vyapisuvatnimd adu pripurteyull dagide.

idllde apradhl mttu pagl deseyimd stttragidd nimmnnu atnu bdukisidnu. nivu purvdlli apradhl glnnu paglunu maduvvragiddu ih leukacarkke anusarvagi ndedukeumdiri; vayummdllli adhiakar

ndisuv adhiptige amdre avidheytey mklkli ig kels ndisuv atmignusarvagi ndedukeumdiri; navellru purvdlli srirbhavd aseglige adhinragi srirkku mnssigu smbmdhptt iccheglnnu nerverisutta ndedu mikkadvrmt svbhav siddhvagi devr keupd mklkagiddevu. adre krunanidhiyad devru tnn aparvad pritiy nimm nmmnnu prisi pagl deseyimd stttragidd nmmnnu kristneumdige bdukisidnu. (nivu kreyimdle rksne heumdivragididri;) nmmnnu atn kud ebbsi krist yesuvinnli atneumdig pr leukd sthlgli kudrisidane. hige krist yesuvinnlliruv krney mulk tnn aparvad krpatisyvnnu mumdn yugglli nimgre teuribekemdidnu. nmbikey mulk krpe yimdle nivu rksne heumdivragididri. a rksneyu nimmidumtaddll, adu devr danve. adu kriyeglimd umtaddll; addrimd heuglikeullvdkke yariyu aspd vill. devru mumdagi nemisid skriye glii navu ndeyuvmt krist yesuvinnli srstislpvrad navu atn kelsvagidve. adkar purvkaldli sarikvagi anyjnragiddu srirdlli keglimd madlpt sunntiyid-dvremdu kreylptvrimd sunntiyill dvremdu nivu kreylpttididri. idllde nivu a kaldlli kristnilldvru israyelin badhyteylli hkillldvru prkiyru vagdankke smbmdhvad omdbidekigle anyru nirikse yilldvru i leukdlli devrilldvru agiddiremd jnapkmaidikeulliri. igla dreu meudlu durvagidd nivu krist yesuvinnli atn rkt mulk sviapst radi. nimmnnu nmmnnu omdu madid atne nmm smadhanvagi nmmibbrnnu agli sid addeudeyennu atnu kedvihakidnu. atnu idd dvesvnnu amdre sasngl ajneglull nyayprmanvnnu tnn srird mulk rddugeulisi smadhan maduvvagi ubhyrnnu tnnlli obb nutn pursnnnagi madidnu. idd dvesvnnu tnn silubey mele keumdu adrimd ubhyrnnu omde dehdmtad madi devreumdig smadhan pdisidane. idllde atnu bmdu dur vagidd nimgu sviapvagidd avrigu smadhanvnnu saridnu. atn mulk navu nivu obb atmnne heumdivragi tmdy blige prvesisuvdkke margvayitu. higerlagi nivu innu mele prdesdvru anyru agirde prisuddhreumdig omde pttndvru devr mneyvru agididri. apeustlru prvadiglu emb astivad mele nivu ktlpttididri. yesu kristne mukhy vad mulegllu; atnlli ktdvu heumdikke yagi vrddhiyagutta krtnlli prisudd deva lyvaguttd. atnlli nivu sh atmn mulkvagi devrige nivassthanvaguvmt ottagi ktltpdutta ididri.

i karndimd anyjnragiruv nimm nimitt yesu kristn sereyvnnad paulnemb nanu nimgeskr vagi nngre keudlptt devr krpayugd visydlli nivu keliruvdadre iduvrige guptvagiddidnu atnu prktnyime nngre hege tilisidnembdnu meudlu nanu nimgre smkspvagi bredenu; (breddnnu nivu odi neudidre kristn visyvad mrmvnnu kuritu nngiruv grhikeynnu nivu tilukeull bhu.) a mrmvu i kaldlli devr prisuddh apeustlrigu prvadigligu atnimid tilislpmtde bere kalglli mnusy puttrige tilislpdill. adenmdre, anyjnru (yehudyreumdig) sh badhyru omde dehdvru suvarteyimd kristn mulk atn vagdandlli palugarru agirbekem bde. devru tnn sktiy pryegdlli nngre anugrhisi krpadankknusarvagi nanu i suvartege sevknadenu. kristn seudhisl skyvad aisvryd visyvasi

anyjnige nanu saruv hage prisuddhreulge atylp nad nnge anugrhiseunvayitu. smst vnnu yesu kristnimd srstisid devrlli leukadi yimd mreyagidd mrmid anye- unyeteu ellrigu teuruvmtē maduv hageyu nana vid- hvad devr jnanvu prleukdlli ig rajtvgligu adhar- gligu sbhey mulk geuttagbekembdagiyu atnu ud- desisidnnu. nmm krtnad krist yesu vinlli atnu smklpsid sasvtvad smklpdmte idayitu. atnimdad nmbikey mulk nmge dheryvu bhrvsvull prvesvu umtayitu. addrimd nimm nimitt nnn gumtad kst- gligagi nivu dherygēdar demdu nanu apeksisut- tene. avu nimm gaurvvagive. i karndimd nanu nmm krtnad yesu kristn tmdey mumde nnn meun kaluri yav tmdey hesrnnu preuk bhuleukglliruv ku- tumbvella tegedukeullu tdeu, a tmdey nimeg tnn mhimey aisvrykknusarvagi atn atmn mulk amtry- dlli vises blvnnu anugrhisiv hageyu kristnu nimm hrlygllli nmbikey mulk vasisuvmtēy nivu pritiyli beruri nelegeumdu nimtu prisuddhrell neumdige adr agl udd al mtu ettrvnnu ghrisuvmtēy jnankke viaruv kristn priti ynnu tilidukeumdu devr sm- purntey mtiggu priuprnnaguv hageyu nimeg dy pal- isli emdu atnnu bedikeulluttene. nmllli karysad- hisuv tnn sktiy prkar navu beduvdkkimtlu yeu- cisuvdkkimtlu atydhikvaddnnu madlu sktnadat- nige sbheylli krist yesuvin mulk tltlmt rkku yu- gyugamtrkku mhimeyumatgli. amen.

4

addrimd nivu kreylptt kreyuvikege yeugyragi ndedukeull bekemdu krtn sereyvna nanu nimmnnu bedikeulluttene. nivu purn viny sativktv glimdu dirghsamtiyimdu kudidv ragi pritiyimd obbrn- neubbru shisikeulliri. smadhanvemb bmdhdmd ktlpttvragiddu pvitratnmimdumtaguv aikyvnnu kapadi keulluvdkke asktragirri. nimm kreyuvikey omde nirikseylli nivu kreylpttmtey dehu omde, atmnu obbne, obbne krtnu, omde nmbike, omde baptism. ellrigu tmdeyagiruv devru obbne; atnu ellr meleyu ellr mukhamtrvu ellrliyu iruvatnagid- dane. adre kristnu anugrhisid dand alte gnusar- vagi nmllli prtiyeubbnige krpeyu keudlpttitu. addrimd-atnu unnt shankke eriehudag sereyvnnu serehididukeumdu heugi mnusyryge danglunu keuttnu emdu atnu heluttane. (eri heudnemdu heli ddrlli meudlu bhumi adheubhagke ili diddnemtlu helid hagayitllve? ilidu bmdatn meln ella akas gligimt unntvagi eri heudtane; addrimd atnu sm- stvnnu tumbidv nadnu). prisuddhrnnu yeugysthitige truv kelskkeuskrvu sevey kelskkeuskrvu kristn dehu abhivrrddhiyaguvdkkskrvu atnu kelvrnnu apeustrnnagiyu kelvrnnu prvadignnagiyu kelvrnnu suvartikr nnagiyu kelvrnnu sbhapalkrnnagiyu up- designnagiyu anugrhisidnu. hige navellru nmbikey anyeunyteylliyu devkumarn jnandllyu priuprn mnusynaguvdkke kristn priuprntey nild prmanke muttuevu. navu innu mele heumcu hakuvvr vmcnegu mnusy kptdimdlu meusd upay maduv tmtrdimdlu beudhney prtiyeumdu gali yimdlu bdiylpttu attitt nukadlpdv balkrmtē irbardu. adre pritiylli styvnnu matnadutta ella visyglili tleyu tane agiruv kristnlli beleyiri. dehvella atn mukhamtr prti

kilu glimd bigiyagi jeudislpttu prti amgdimd adrd sktiy prkar shayheumdi priti yimd tnlli aikyvagiddu bhktivrrddhiynnu heumduktde. addrimd anyjnru ndedukeulluv prkar nivu innu mele ndedukeullbar demdu krtlliruvvnagi nanu nimeg khmditvagi heluttene. avru nispryeun vad buddhiyullvragi ndedukeulluttare; avr mnssu meubhagi heugide. avru tmm hrdyd kurudutnd nimittdimdlu tmmlliruv ajnad nimittdimdlu devrimdaguv jivkke anyragid- dare. avru tmm dusthitigagi svlpvu cimtise tmmnnu bmdutnke oppisikeuttu ella vidhavad asuddh kr- tyglunu atyaseyimd ndisuvvragiddare. nivadre kristnnu hage klitukeullili. atnnne kelidirla, atnllie updes vnnu heumdidirla. yesuvinlliruv styepdesvu yavdemre-nivu nim himdin ndteyvnnu anusrise pursvbhav vnnu tegedu hakibidbeku; adu meuskrvad duraseglimd ketu heuguvmtdu. nivu nimm mnssinbhavdlli heusbragi nutn svbhavnnu dhrisikeulliri. a svbhavu devr heulikey merege nitiylliyu nijvad prisuddhteyliyu nirmislpptide. ad karn sulladuvdnnu bittu prtiyeubbn tnn nereyvnn smgd styvne adli; yakmdre navu obbrigeubbru amglagiddevlla. keupmadbekadru pap madbediri; surynu muluguvdkkimt mumce nimm sittu tirli; setannige avkas keudlebediri. klvu maduvnnu innu mele klvu madde keyimd yavdadreumdu olle udeyevnnu madi dudiyli; ag keurteylliruvvrige keudu vdkke avnimda guvdu. nimm bayeulgidm yav kett matu heurdbardu; adre bhktiyinnu vrrddi maduvnnu ollematu iddre keluvvr hit kkagi adnu adiri. devr pvitratmnnnu duhkhpdisbediri; atnlliey vimeucney dinkkagi mudre heumdidirla. ella dves, keup, kreudh, klh, dusne ivuglunu skl vidhavad dustnvnnu nimmim dur madiri. avru nimeg kristnlli ksmisi dmtēy nivu obbrigeubbru upkarigla giyu krunevullvragiyu ksmisuvv ragiyu irri.

5

addrimd nivu priyrad mkklige tkk hage devrnnu anusrisuv vragirri. kristnu nmnnu pritisi nmgeuskr tnnne devrige sugmdhvasneyad kanike yagiyu yjnvagiyu smprisikeum prkar nivu pritiyli ndedukeulliri. adre nimmelge jartvvagli yav asuddhtvagi ille leubhagli prisuddhrige tkk hage ivugl hesrnnu omdu slvadru ettbardu. ille heulsutn huccu matu kuceudy ivu bed, ayuktvagive; ivu glunu bittu atnige upkar sustimaduve uttm. yav jarnagli, asuddhnagli, vigrharadhnkntiruv leubhiyagli kristn mtu devr rajydlli badhynaguvdillvemdu nivu blilrllve. hurulild matuglimd yaru nimmnnu meusgeulidiri. yakmdre imthvuglimd devr keupvu atnige avidheyad mklle mele bruttde. addrimd nivu avreumdige palugar ragirbediri. nivu himdin kaldli ktleiyagiddiri, adre ig nivu krtlli belkagiruvdrim belkin mkklmte ndedukeulliri. atmn phlvu ella upkardllyu nitiylliyu sty dliyu irutte. krtnige meccikeyaddde nembdnnu priseudhisiri. ttlege smbmdh vad krtvglimd yav phlvu brlardu; avugli palugarragirde avuglunu khmdisiri. avru rshyagi ndisuv kels glunu kuritu matnaduvdadru nacikege karnvagide. adre khmdneyaguvvu gllelvu belkinimd prktvagutvte; yakmdre prktpdisuvmtthdu belke.

addrimd- nidre maduvvne, eccrvagu, sttvrimd eddelu; kristnu ninge prkaskuuduvnu emdu atnu heluttane. adkarn nivu ndkeulluv rityinnu jagrtey- imd neudikeulliri. jnanvilldvragi rde jnanvmtragirri. dinglu kettvuglagiru vdrimd kalvnnu summne kleyde upyeyugi sikeulliri. buddihinragi ndeyde krtn cittvenembdnnu vicarisi tilidvragirri. mdypan madi mtrragbediri, yakmdre adrimd ptimgtnvu hututtde. pvtiratnmimd tumbidvragirri. kirtneglimdlu smgit glimdlu atmsmbmdhavad haduglimdlu nimga nive matnadikeullutta nimm hrtydlli krtnige ganmadutta impagi hadutta irri. yavaglu ella karygli geuskr nmm krtnad yesu kristn hesrinlli tmdeyad devrige steutr madutta irri. idllde devrige bhypdvvragiddu obbri geubbru vidheyragi ndedukeulliri. striyre, nivu krtnige hegeu hageye nimmnimm gmdmdirige ad- hinragirri. kristnu sbhege tleyagiruv prkarve gmdnu hemdtige tleyagiddane. atnu (kristnu) dehkke rksk nagiddane, addrimd sbheyu kristnige hege adhin- vagideyeu hageye striyru tmmmtmm gmdmdirige ella visyglli adhin ragirbeku. pursre, nivu nimmnimm hemdtiyrnnu pritisiri, yakmdre kristnu sh sbheynnu pritisi adkkagi tnnnnu tane oppisikeuttnu. atnu adnnu vakyvemb nirinimd teuledu prtisthisi suddh madiddllde adnnu klmk sukku imthaddu yavdu ilde prisuddhvu deusvillddu agiruv mhimeyull sbhey nragi tane tge smrpisikeullbekemdiddane. hageye purusru sh svmt srirvnnu pritisikeulluv prkarve tmm hemdtiyrnnu pritisuv hmginvragiddare. tnn hemdtiyrnnu pritisuvvnu tnnnne pritisikeulluvnagid- dane. yaru emdu svsrirvnnu hgemadiddill. adre adnnu peusisi smrksisuv prkar krtnu sbheynnu peu- sisi smrksisuvatnagiddane. navu atn dehd angglu mamsvu elubuglu agiddeve. idr nimmittmd purusnu tmdetayiglnnu bittu tnn hemdti ynnu serikeulluvnu; avribbru omde srirvagiruvru. ideumdu deudd mr- mve; adre nanu kristn visyvagiye sbhey visyvagiye matnaduttene. adagyu nimmlli prti purusnu tnnnnu pritisikeulluvmtaye tnn hemdtiyrnnu pritisbeku; prti striyu tnn gmdnnnu gaurvisuvvlagi ndedukeullbeku.

6

mkkle, nivu krtnlli nimm tmde tayiglige vid- heyragirri; idu nyayvadddu. ninn tmdeynnu tayiynnu snmanisbeku, idu vagdanshitvad meudlne ajneyagide. snmanisidre ninge melaguvdu, ninu bhumiy mele bhu kal bdukuvi. tmdegle, nimm mkklige keupvnnebbisde krtn sikseylliyyu updes- dlliyyu avrnnu belesiri. sevkre, sarirkknusarvagi nimm yj manragiruvvrige kristnigemdu hrty purkvagi ndugutta vidheyragirri. mnusyrrnnu mec- cisuvvru maduv prkar knnige kanuvag matr seve madde kristn dasrige tkk hage devr cittvnnu hrty purkvagi ndisiri. mnusyridgeuskrvll, krtnigeuskr seve maduttevemdu olle mnssnimd sevemadiri. obbnu dasnagli svmtmrnagli tanu yav stkaryvnnu maduttaneu adr prtiphlvnnu krtnimd heumdu- vnembdnnu nivu tilidvragiye iddiri. yjmanre, nivu ade rityagi madiri. prleukdlli nimm yjmannagiru vatniddanemtlu atnlli pkspatvillvemtlu tilidu avrnnu bedrisuvdnnu bittubidiri. kdedagi nnn sheudrre, krtnlliyyu atn atydhikvad sktiylliyyu blgeulliri.

nivu setann tmtreupayglnnu edurisi nilluvdkke sktraguvmte devr svrayudh glnnu dhrisikeulliri. navu heuraduvdu mnusymatrdvr smgdvll; rajtvgll meleyu adhikarigl meleyu i leukd amdhkard ad- hiptigl meleyu akasmmdlliluv duratmgll dusttnd meleyu heuraduvvragiddeve. add rimd kett dindlli nivu avuglnnu edurisi madbekaddellvnnu madi nilllu sktragu vmte devr svrayudhvnnu nimgagi tegedu keulliri. styvemb ndukttnnu kttikeumdu nitiyemb edekvcvnnu dhrisikeulliri. smadhand visyad suvarteynnu tilisuvdrlli siddhavad mnssemb kerglnnu mettikeumdu nilliri. smadhand visyad suvarteynnu tilisuvdrlli siddhavad mnssemb kerglnnu mettikeumdu nilliri. elladkkimt heccagi nmbike yemb guraniynnu hidukeulliri. adrimd nivu kedukn agnibanglnnella arisuvdkke sktraguvi. idllde rksneyemb sirstran vnnu ittukeyumdu atmnu keuduv devr vakyvemb kttiynnu hidiyiri. nivu atm preritrage ella smyglli sklvihd vad prarthneyimdlu vijnap- neyimdlu prarthisiri. idrlli purn sthircitragiddu prisuddhrellr visydlli vijnapnemadutta eccrva- girri. nanu bayi tereyuvag guptvagidd suvartey mrmvnnu dheryvagi tilisuvdkke bekad matnu nng anugrhisbekemdu prarthisiri. a suvartey mrmmd nimmittve raybhariyad nanu bediylly biddiddenna; matnadbekad ritiylly nanu dheryvagi matnaduv hmginliddene. adre nnn visyglu nimga sh geutta guv hageyu nanu hegiddnemdu priy sheudrnu krtnlli nmbigstnad sevknu agiruv tukhiknu nimga ellvnnu tilisuvnu. nivu mmm smacarvnnu tilukeulluv hageyu avnu nimm hrtyglnnu smtesuv hageyu avnnnu nimm blige kluhsiddene. tmdeyad devrimdlu krtnad yesu kristnimdlu samtiyu nmbikeymd kudid pritiyu sheudrige irli. nmm krtnad yesu kristnnu ytharthvagi pritisuvvrellr mele krpeyu irli. amen.

yesu kristn sevkrað paul timeutheyru krist yesuvinlli philippiyd prisuddhrellrigu avreumdigiruv sbhadyksrigu sbhasevkrigu— nmm tmde yav devrimdu krtnað yesu krist nimdlu nimge krpeyu samtiyu agli. nanu nimmnnu nensikeulluvagella nnn devrige krtjntastuti maduttene; nanu nimmellrigeuskr yavaglu maðuv nnn prtiyeumdu prarthneylli smteusdimdle bedikeulluvnagiddene. nivu meudlin dindimd imdinvregru suvarta sevegagi shkariglagid-diremdu nnn devrige krtjnta stuti maduttene. olle kelsvnnu nimmlli prarmbhisidatnu adnnu yesu kristn dindvrege siddige truvnemdu nnge bhrvs vumtu. nimmellr visydlli hige yeucisu vdu nnge nyayvagide; yakmdre nanu bedibiddiruvaglu suvartey visydlli uttr heli shapisuvaglu nivellru nanu heumdid krpeylli palugarragiddiremdu nimmnnu nnn hrýdlittukeumdiddene. yesu kristnigiruvmt hknikrdimd nimmellri geuskr nanu esteu hmb-lisuttene; idkke devre nnn saksi. nimm pritiyu heccutta heccutta nivu jnan mttu purn vivekglimd kudidvragirbekemtlu uttm kary glu yavvemu nivu vivecisuuvrag bekemtlu kristn dindvrege nivu srl ragiuv nirmragiuv irbekemtlu yesu kristn mulk nitiyemb phlglimd tumbidvragi devrige mhimeynnu steutr vnnu truvvragirbekemtlu prarthisuttene. sheudrre, nnge smbhvisiruvdu suvartey prsar-nege shayayitemdu nivu tiliybekembðagi nanu apeksisuttene. hegmdre nnn bediglu kristn nimitvte emdu ella armneylliuv mikkað ella shlgllliyu prsid-dhvayitu. idllde krtllli anak sheudrru nnn bedig limdle bhrvsvullvragi vakyvnnu nirbhy dimd helu-vdkke innu vises dheryvnnu heumdiddare. kelvru heuttekkicupptu bhed huttsbekemb bhavneyimd bere kelvru ollebhavdimd kristnnu prcurpdis-uttare. a bere trðvradreu nnn bediglige smktvnnu kudisbekemdu yeucisi kristnnu ytharthvagi prsid-dhpdisdde kksibhavdimd prsiddipdisuttare. ivradreu nanu suvartey prvagi nemislpptiddenemdu tilidu pritiyimd saruttare. hegadre? yav ritiyimdadru amdre kptdimda gli illve stydimdagli kristnnu prsiddhipdi suvdumtu; idkke nanu smteusisuttene haudu, mumdeyu smteusisuvenu. nimm prarthney-imdlu yesu kristn atmn shay dimdlu idu nnn rksnege prinmisuvdemdu nanu blenu. hegmdre, nanu yav visydlladru nacikepðde emdinnte iglu sh tumba dherydimdiruvrimd bdukidru sriye sttru sriye nnn dehd mulk kristnige mhimeyuntagbekemdu nnge bhl abhilaseyu nirikseyu umtu. nngmtu bdukuvdemdre kristne, sayu vdu labhve. srirdliye bdubkeda dlli kelsmaði phlheumdlu nnge anakul vaguvdu. higrilagi nanu yavdnarrisikeullbekeu nnge teurdu; i erdr nduve sikkikeumdiddene; illimd heugibittu kristn jeuteyllirbekembde nnn abhilase, adu uttmeuttm adagyu naninnu srirdlli vasmadikeumdiruvdu nim geuskr bhu avsyvaddu. addrimd nimge nmbikeylli abhivrddhiyu smteusvu umtaguvdkkeuskr nanu jivdimdulidu nimmellr bliylliruvnemdu drdhvagi nmbi ddene. hige nanu tiriði nimm blige bruvdrimd nnn visyavd nimm smteusvu yesu kristnlli nmge atydhikvagiruvdu. hegu kristn suvarteye yeugyragi ndedukeulliri. ag

nanu bmdu nimmnnu neudi dru sriye, durdliddu nimm suddiynnu kelidru sriye, nivu omde atmdlli drdh vagi nimtu suvarteyllitt nmbikegeuskr aikym-tydimdlu omde mnssinimdlu he yav visydlliadru nimm vireudiglige bhydpbediri; nivu bhydp diruvdu avrige nasnkkagiuv nimge rksne gagiuv devrimd prmanvagide. hegmdre kristn mele nmbikeyiduvdu atnigeuskr badheynnubhvisuvdu atn prvagi nimge anugrhvagi deureyitu. hige nivu nnnlli kmdmth mttu ig nnnlliruvdemdu nivu keluvmt hauratve nimgumtu.

2

kristnlli adrne, pritiy smtesuvike, atmn anyeunyte, dya vatsylgu iruvdare aikymtyvullv ragiddu nnn smteusvnnu priupn maðiri. nimmellrlli omde pri-tyirli; anyeu nyteyullvru omde mnssinvr agirri. kldhimdagli on hemmeyimdagli yav dnnu madde prtiyeubbnu din mnssinimd bereyvnnu ngimtlu sresthremdu enisli. prtiyeubbnu svhitvnnu matr neudde prhitvnnu sh neudli. krist yesuvinllidd mnsse nimmlli irli. atnu devsvrup nagiddru de-vrige srismannagiruvnemdini sde tnnnnu bridu madikeumdu dasn rupvnnu dhrisikeumdag mnusyr heulike ylli madlpttnu. hige atnu akardlli mnusy-nagi kanisikeumdag tnnnnu tggisi keumdu mrnvnnu amdre silubey mrr vnnadru heumduvstu vidhey-nadnu. i karndimd devru atnnu atyuntvagi erisi ella hesrugligimt unntvad hesrnnu atnige dypalisid-dane. i karndimd devru atnnu atyuntvagi erisi ella hesrugligimt unntvad hesrnnu atnige dypalisiddane. tmdeyad devr mhimegagi yesu kristnu krtnemdu prtiyeumdu naligeyu arike maðuvdu. higrivlli nnn priyre, nivu yava glu vidheyradmte iglu vidheyragi nanu nimlliruvag matrvllde nanillidru vaglu bhu heccagi bhylimd ndugutta nimm svmt rksneynnu sadhisikeulliri. tnn sucittð prkar nimmlli uddevvnnu kary vnnu sadhisuvatnu devre. gungutte yu vi-vadvilldeyu ellvnnu maðiri. hige nivu deusvilldvru kedumad dvru nimdarhitru ad depvuttragi vkrvull dustjnamgd mdhydlli jivdayk vakyvnnu hidukeumdu leukdlli belkuglme heuleyuvvragiddiri. hige nanu kels sadhisiddu pryaspttððd vyrthvagill vemdu tilidu kristn dindlli smteuspðvunu. haudu, nimm nnn-bikeyemb yjnvnnu arpisuv seveylli nane arpitvag bekadru nanu hrsgeumdu nimmellr kud smteusisuv-venu. i karnekaggiye nivu anmdisiri, nneumidige sm-teuspdiri. nanu timeutheynnnu begne nimm blige kluhisuvdkke krtnað yesuvinlli niriksisuttene. avn mukhamtr nimm visyvnnu tilidu nanu sh adrne-heumdeni. avn hage nimm karyglennu kuritu svab-havikvagi cimsisuvvru nnn bliylli bere yaru ill. ellru svkarygl mele mnssidu ttareye heurtu yesu kristn karygl mele mnssiduvdill. adre avnnu nivu priksisi tilidukeumdidiri. mgnu tmdege hegeu hagey avnu suvarteylli nneumidige seve madiddane. addrimd nnn smgtiuv hegaguvdeu adnnu tilid kudle avnnu kluhisuvdkke niriksisuttene. idlle nanu sh begne bruvnemdu krtllli drdhvagi nmbiddene. adagyu nnn keurteynnu niguvdkke nivu kluhisidmth nnn sheudrnu jeute kelsdvnu sh bhtnu agiruv epphreud-itnnnu nimm blige kluhisuvdu avsyvemu nanu

nensiddene. avnu nimmellrnnu kuritu hmbilsuttid-
dnu, tanu asvsthagidd vrtmanvnnu nivu kelidrimd
tumba vysnpttnu. avnu reugdlldi biddu sayuvhagid-
dnembdu nijve. adre devru avnnnu krunisidnu;
avnnnu matrvllde nnge duhkhd mele duhkhd bardmte
nnnnnu krunisidnu. add rimd nivu avnnnu neudi ti-
rigi smteuspd bekemtl nnge kud dukhvu kdimeyag
bekemtl nnu avnnnu bhl jagrteyimd kluhisid-
dene. addrimd nivu avnnnu purn smteusdimd krtllli
serisikeulliri mttu amthvrnnu snmanisiri. higirlagi
nive nnge madbekemdiruv upcardllli kdimeyaddnnu
purti maduvdkkagi avnu jivd aseynnu lksey madde
kristn kelsd nimitt sayuvhagiddnu.

3

kdedagi nnn sheudrre, krt nlli smteuspdiri. ti-
rigi nimgre breyuvdrlli ngenu besrvill; nimmnna
dreu adu bhdrpdisuvdu. nayiglige ecckrikeyagiri;
dust kelsdvrigre ecckrikeyagiri. amgchchedney visy-
dlldi ecckrikeyagiri. atmdlli devrnnu aradhisuvvru
krist yesuvinlli smteusisuvvru srirdlli bhrvseyilld-
vru ad nave sunntiyvragi ddeve. nanadreu srir
smbmdhavadu glili bhrvsvittru idbhudu, bere yav
nadru srir smbmdhavadugllli bhrvsvid bhudemdu
yeucisuvdadre nanu avni gimtlu heccagi hage yeucis-
bhudu. emtney dindlli nnge sunntiyayitu; nanu is-
rayel vmsdvnu, benyaviann kuldvnu, ibriyrimd hut-
tid ibriynu; nyayprmanvnnu neudidre nanu phisa
ynu; asktiynnu neudidre nanu sbhey himsknu,
nyayprmandlli heliruv niti ynnu neudidre nanu nird-
eusi. adre nnge labhvagiddmthvuglennu kristn nimitt
nstvemdenisiddene. haudu, nismdehvagi nnn krt-
nad krist yesuvin visyvagiruv ati srestvad jnand
nimittvagi nanu ellvnnu nstvemdenisuttene. nanu
kristnnnu smpadis keullbekemdu atn nimitt el-
lvnnu klkeumdu adnnu ksvenenisuttene. nanu
kristnlliruv vnagi kanisikeullbekemdu nyayprman
dimdaguv svnitinyannasryisde atnnu nmbu vdrimd
deurkuvmt h amdre nmbikey adhar dimd devru
keuduvmt nitiynne hmbi ddene. hige atnnu
atn punrutthan dlliruv sktiynnu atn badheglili palu-
gar naguvdnnu tilidukeumdu atn mrnkke srup-
naguvnu. hegadru sttvrigre aguv punrutthanvu
nge aditu. ist reulge nanu pdkeumdu siddhige
bmdvnmdu heluvdill; nanu yavdnnu heumduvdkk-
agi krist yesu nnnnnu hididukeumdeu adnnu hi-
didukeullvdkkeusv himdtutta iddene. sheudrre,
nanmtu hididukeumdv nemdu nnnnnu enisikeullu-
vdill; adre ideum dnnu maduttene, nanu himdin
visyglennu mretubittu mundinvuglennu hidiyvdkk-
agi krist yesuvinlli devr unntvad kreyuvikey bhu-
manvnnu gurimadikeumdu odutta iddene. ad-
drimd nmmlli pri purnadvru ide abhiprayvullvragi
reun; yavdadru omdu visydlli nivu bere abhiprayvul-
lvragiddre adnnu devru nimgre teuriskeuduvnu.
adagyu iga gle navu yavdnnu heumdukeumdidde-
veu ade sutrvnnu anusrisi ndedukeullutta omde
mnssullvragireun. sheudrre, nivellru nnnnnu anusri
suvvragiri; navu nimgre teurisd madiyri prkar nde-
dukeullvvrnnu guruti siri. (anekru kristn silubege
vireudhiglagi ndeyuttare; avr visydlli nanu nimgre
esteu sari helidenu, iglu alutta heluttene. nasnve

avr amtyavsthe, heutteye avr devru, nacike kelsgll-
liye avr gaurvnu. avru bhusbmdhavadugl mele
mnssiduttare.) navadreu prleuk nivasiglu; allimdle
rksknu bruvdnnu eduru neudutta iddeve; atne krt-
nad yesu kristnu. atnu ellvnnu tnge adhin madikeul-
llaguv prakrmvnnu sadhisi dina vstheyull nmh de-
hvvnu rupamtrpdisu vdkke sktnagiddu prbhavull
tnn dehkke saruppyavugvmt maduvnu.

4

addrimd atipriyru istvad vru ad nnn sheudrre,
nnn smteusvu kirittvu agiruv nnn ati priyri, krtllli
drdhvagi nilliri. krtllli omde mnssullvragirbekemdu
yuvuedyllnu smtukeynnu bedikeulluttene. nij
jeutegarne, ninu a striyrigre shayk nagirbekemdu
ninnnu kelikeulluttene. avru klemens mumtad
nnn jeutekelsdvr shitvagi nnn kud suvartegeuskr
pryas pttvru. avr hesruglu jivgrmthdlli bredve.
yavaglu krtllli smteusisiri; smteuspdiri emdu nanu
tirigi heluttene. nimm serneyu ella mnusyrigre
geuttagli; krtnu htirvagiddane. yav smbmdh
vagiyu cimentmadde srvisydlli devr mumde krtjn-
tastutiynnu prarthne vijnapne glennu madutta
nimgre bekaddnnu tiliy pdisiri. ag ella grhikeynnu
viaruv devr samtiyu nimm hrdyglennu mnssu glennu
krist yesuvin mulk kayuvdu. kdedagi sheudrre,
styvadvuglu yavveu pramanikvadvuglu yavveu
nyayvadvuglu yavveu suddhadvuglu yavveu
pritikrvadvuglu yavveu manyvadvuglu yavveu
avuglennu mttu sdgunvnnu stutyvaddnnu yeu
nivu yavdnnu nnnim klitu heumdidireu mttu
yavdnnu nnnlli kelikmdireu adne madutta bn-
niri. ag samtidayknad devru nimmeumdigiruvnu.
igladreu nnn visyvad nimm yeucneyu nimmlli punh
ciguriddkke nanu krtllli bhlvagi smteuspttenu. i
visy dlldi nivu yeucneyullvragiddru nimgre smdrbh
sikkililvene. keurteyllidde nemdu nanu idnnu
heluvdill; nanmtu idd sthitiyylle smtustnagiru-
vdnnu klitu keumdiddene. nanu bdvnagirlu blennu,
smrddhiyullvnagirlu blennu, nanu trtpnagi ddru
hsidvnagiddru smrddhiyullvnadru keurteyullvnadru
yav trd sthitiyiluvvnadru avellvuglennu nanu klitu
keumdiddene. nnnnnu blpdisuv kristn mulk nanu
ellvuglennu madblennu. higiddru nivu nnn smktdlli
palugar ragidddu olledayitu. idllde philippi yvre,
suvartey prarmbhdlldi nanu mkeudnyimd heurtag
keuduvdr mttu tegedukeullvdr visydlli nimm
heurtu bere sbheyu nneumdigre bhagvhisillvemdru
nivu sh bliri. nanu thesleunikdlli ddaglu nivu kelvu
sari nnn keurteynnu nigrisuvdkke keuttu kluhi-
sidirlla. nanu nimmimd danvnnu apeksisuvnenmtll
adre nimm lekkkke smrddhiyad phlvne apeksisu
ttene. adre bekaddell ngumtu, smrddhi yayitu.
epphreuditt keyimdv nivu keuttu kluhisiddu nnge
tluplagi nanu tumbitlulukidvngiddene. adu devrige
meccike yadddu; sugmdhvasneye, istjynve nnn
devru krist yesuvin mulk tnn prbhavd aisvrykke
tkk hage nimm prtvi yeumdu keurteynnu nigrisuvnu.
nmh tmdey devru agiruvatnige yug yugamtrgllliyu
mhime irli. amen. krist yesuvinlli prttyeubb prisud-
dhnige vmdne. nnn jeuteylliruv sheudrru nimmnnu
vmdisuttare. prisuddrellru nimmnnu vmdisuttare.

mukhyvagi kesrn mneyvru nimmnnu vmdisuttare;
krtnad yesu kristn krpeyu nimmellreumdigirli.
amen.

devr cittanusarvagi yesu kristn apeustlnad paulnu nmm sheudrnat timeutheynu keuleusseylli kristnliruv prisuddhrige mtu nmbigstrad sheudrriegenmm tmdeday devrimdlu krtnad yesu kristnimdlu nimga krpeyu samtigu agli. navu prarthne maduvagella nimm nimitt vagi nmm krtnad yesu kristn devrigu tmdegu steutr madutte. krist yesuvinlli nivu itt nmbikey visyvagiyu prisuddh relr meliruv nimm pritiy visyvagiyu navu keliddeve; prleukdlli nimgeuskr idlpttiruv nirikseynnu kuritu suvarteyemb styvakydimd nivu meudle kelidiri. nivu stydlli devr krpeynnu keli tilukeumd divsdimd nimm blige bmd a suvarteyu leukdllella phleuttmte nimmliyu phl keudutdde. idnnu nivu nmm priy jeteuy dasnad epphrnimd klitukeumdiri; avnu nimgeskr kristn nmbigstnad sevknu. atmnliruv nimm pritiy visydlli nngi tilisidvnu avne. adkarn navu sh adnnu kelid divs dimd nimgeskr prarthisuvdnnu bidde nivu skljanvnnu atmiy grhikeynnu heumdi atn citted visyvad tiluvlike yimd tumbikeumdu krt-nige yeugyragi ndedu ella vidhdlli atnnu smteuspd suvvragirbekemtlu nivu skl stkary vemb phlvnnu keudutta devr jnandlli abhivrdidiyaguttirbekemtlu atn mhima sktiy prkar pripurn blheumdi blisragi anmd purkvad talmeynnu mtu dirghsamtinyinu teurisuuvru belki nlliruv prisuddr badhyteylli palu-gar raguvdkke nmnnnu yeugyrnngi madid tmdege krtjntastuti maduvvragirbekemtlu nanu asisuttene. atnu (devru) nmnnnu amdhkard sktiyimd bidisi tnn priykumarn rajy deulge serisidnu. atnlli (a kumaralli) atn rktid mulk nngi vimeucneyu amdre pappriharvu umtayitu. atnu adrsynad devr prtirupnu prtiyeumdu srstige jyesthnu agiddane. bhuprleuk glilliruv drsyadrsyadvuglellvu simhasn glagil ilive prbhutvlgagil ilive deure tnglagil ilive ad-hikarglagil atnlli srstislpptvu. srvvu atnimdlu atni geuskrvagiyu srstislpptitu. atnu elldkku meudlu id-datnu; atnu smsttku adharnagiddane. sbheyemb dehkke atnu sirragiddane. atne adiyagiddu el-ladrlli prmkhagniruvmtu atnu sttvreulgimdm bmd jyesthnu agiddane. atnlli srv smpurnteyu vas-vagiruvdu tmdege ist vagittu. atn silubey rkt-dimid tanu smadhanvnnu umtumadi atnimd bhupr leukglilliruv ellvuglunu atn mulk tnge smdhanp-disikeumdu. idllde nivu himdin kaldlli anyru duskr-tyglimd dves mnssullvri agiddiri. adagyu ig atnu nimnnnu smdhanpdisi keumdidane. tnn sthul dehdlli umtad mrrnd mulk nimnnnu prisuddhrn-nagiyu nirdeusiglunnagiyu nirpradhiglunnagiyu tnn snnidhiylli nillisbekemdidane. paulnemb nanu i suvarteye sevkadenu; nivu kelidmth mtu akas kelgiruv srvsrstige sarlpttmth suvarteyimd umtad nirikse ynnu bittu teulgiheugde astivard mele nimtu sthivragiddu nmbikeylli neleageumdiru vdrade nanu ig nimgeskr anubhvi suttiruv badheglli smteuspttu kristn smkt gleulge innu uliddnnu sbheyemb atn dehkkeuskr nnn srihdlu anubhvisi tirisu ttene. ad-kke nimgeskr nngi keudlptt devr yugkknuser devr vakyvnnu puresu vdkke nanu sevkadenu. a vakyvnu himdin yugglimdlu tlatlamtrglimdlu mre yagittu; adu igin kaldlli atn prisuddhrige tilislp-

tide; anyjngllli i mrrmd mhimatisyvu estembdnnu devru tnn jnrige (prisuddhrige) tilisuvdkke mnssu madi keumdu. i mrrmv enemdre nimmliruv kristnu mhimey nirikseyagiddane embde. krist yesuvinlli prtiyeubnnnu pripurn nnnagi maduvmtu prtiyeubnnnu eccrisutta ella jnandlli prtiyeubnngu beudhisutta navu atnnu saruvvrageiddeve. nnnlli bldimd kary maduvatn kelskknus sarvagi nanu sh ad-kkagi pryaspdutta heuraduttene.

2

nimgeskrvu lveudikiydvri geuskrvu nnnnnu kinnare kandiru vvrellrigeuskrvu nngi bhl heurat umtembdu nimga tilidribekemdu nanu apeksisut-tene. hegmde, avr hrdyglu pritiylli heumdiukeumdu adne heumdi smpurn niscyvemb bhagyvnu pdedu tmdeday devr mtu kristn mrmvnnu tiliyuvde; atnlli (kristnlli) jnan tiluvlikey ella niksepglu ad-kvagive. yaradru rmjneyad matuglimd nimnnnu meusgeulisiyaremdu nanu idnnu heluttene. nanu sriirdimd nimm bliylli illdiddru atmdimd nim-meumdigiddu nivu krm vagi ndeyuvdnnu krist nmbikeylli drdhvagi nimitiruvdnnu neudi smteusp-duttene. adridim nivu krtnad krist yesuvnnu amgikrisidmteye atnliddvragi ndedu keulliri. atnlli berurikeumdu drdhvagi nimga klisid prkarve nmbikeylli neleageumdu krtjnteyimdegudi adrlli abhivrdidi heumdiri. kristnnu anusride mnusy srmpdrayglunu prapmcik balbeudheyennu anus-risuvru nimmlu bmd meusvad nirtthk ttvjnan beudhne yimd nimnnnu kedisibittaru, eccrikeyag-irri. kristnllye devtv srvsmpurnteyu sari rkvagi vasmadutdde. nivu atnliddu keumde pripurnteynnu heumdidvragi ddiri. atnu ella deuretnkku ad-hikarkku sirragiddane. nivu atnlli sunninyinu heumdidiri; a sunnityu keyimdm madiddli; idu krist-nimdad sunnityagiddu papd srir vnnu visrisuvde. aptismdlli atneumdige hunlpptu atnnu sttvreulgimdm ebbsid devr karydlli nmbikeyittiruvdrim nivu sh adrlli (baptismdlli) ebbsilpttiddiri. nimm papglillyu sunnityiilld srir bhavdimdlu sttvragidd nimnnnu devru atneumdige bdukisi nimm apradhglinnella ksmisidane. nngi vireudhvagiyu prti kulvagiyu idd kebrhd sasnglunu alisi adnnu tnn silubege jdidu illdmtag madidnu. atnu deuretnglunu adhikar glunu kedisilubeylli avugl mele vijy geumdu avuglunu bhirmgvagi teurisdinu. higuruvdrim annpangl visydlli yu pvitr din amavase sbbtu embivugl visydliyu nimga yaru tirpu mad dirli. ivu brbekagiddvugl chaye yagive; adre srirvu kristnde. svist vinyidimdlu devdutr aradhne yimdlu tnn sarirk mnssinimd vrythvagi ubbikemdu tanu neud-diruvvugllli bl vmtvagi nugguv yavnu nimm bhuman vnnu meusgeulisdiri. imthvnu (kristnemb) sirssin heumdikeynnu bittv nagiddane. a sirssinimdle dehvela kilu nrgl mulk bekad shayvnu heumdi omdagi jeudislpptu devru keuduv vrdidhi yimd abhivrdidiyagutta brutdde. prapmcik balbeudhey palige nivu kristneumdige sttvragidd mele innu prapmcikragi bduku vvreu embmte muttbed, rucineud bed, hidiybed ennun mnusy klpit ajne gligu beudhnegligu nimnnnu olgagmadi keulluvdeke? (a

pdarthghelellu bsluv drlli nasvagutve); amth updesglu sveccharadhnaylli vinydlli dehdmdneylli yjanvnnu teurisuvmthvu glagiruvdu nijve. adre avu sirrvnnlde yav vidhdlli trpti pdislarvu.

3

hagadre nivu kristneumdige ebbislpptvragiddre meliruv vuglne hudukiri; alli kristnu devr blgedylli kultureumdiddane. meliru vmthvugl mele nimm mnsidiri. bhusmbmdh vadvugl mele idbediri. yakmdre nivu sttirlla, nimm jivvu kristneumdige devrlli mreyagittde. nmge jivvagiruv kristnu prtyksnaguvag nivu sh atn jeute ylli prbhavdimd kudidvragi prtyks raguviri. addrimd nimmliruv bhusmbmdhvad bhavglunu amdre jartv bmdtn kamabhi lase durase vigrharadhnayagiruv leubh ivuglunu sayisiri. ivugl nimitt avidhey rad mkkl mele devr keupvu bruttde. purvdlli nivu sh amthvuglli jivisutti ddag avuglme ndediri. igladreu kreudh keup mtr devdusne nim bayimd heurduv durbhase ivuglunu visrjisidiri. obbrigeubbru sulladbediri; nivu hle mnusynnu avn krtygl kud tegeduhakiddirllve? nivu nutn mnusynnu dhrisikeumdvragiddiri avnnu strsisidatn heulikey merage jnandlli avnu nutnvaguttane. idrlli griku yehudynu emb bhedvill; sunnti madisi keumdvru sunnti madisikeulldvru emb bhedvill, mlecc hnuemrill; dasnu svtmtrnu emb bhedvill; adre kristne smstrlli smstvu agiddane. addrimd nivu devrimd arisikeumdvru prisuddhru priyru agiruvvrige tkkmt knikr dye dinmssu satvikt dirghsamt me sdgunglunu dhrisikeulliri. yavni gadru obbnige inneubbn mele vireudhvagi vyajyviddru obbrigeubbru talikeumdvru kristnu nimmnnu ksmisidmteye nivu obbrigeubbru ksmisiri. idelladr mele pritiynnu dhrisikeulliri; adu smpurn maduv bmdhvagide. devr smadhanvu nimm hrdyglalli alli; adkkagiye nivu sh omde devvagiruvme kreylptiddiri; idllde nivu krtjnteyullvragirri. skl jnandlli kristn vakynu nimmlli smrdhhiyagi vasili; obbrigeubbru updesisutta buddi helutta kirtneglimdlu smgitglimdlu atm smbmdhvad haduglimdlu krpeymd nimm hrdyglalli krtnige hadutta irri. nivu matinimdagli kriyeyimdagli enu madidru adellvnnu krtnad yesuvn hesrillie madiri. atn mulk tmde yad devrige krtjntastutiynnu slisiri. striyre, nivu krtalli yeugyragi ruvme nimm gmdmdirige adhinragirri. purusre, nimm hemdtiynnu pritisiri; avrige nisthurvagirbediri. mkkle, ella visyglalli nimm tmdetayiglige vidhey ragirri; yakmdre idu krtn drstiylli meccikeyagide. tmdegle, nimm mkklu mngumdmte avrnnu kenki keupvnebbis bediri. sevkre, sarirkvad nimm yjmanrige ella visyglalli vidhey ragirri; mnusyrnnu meccusuvvru maduv prkar nimm yjmanru neudutiruvag matr seve madde devrige bhyppudv vragi srl hrdydimd kelsmadiri. nivu yavdnnu madidru adnnu mnusyri geuskrvemdu madde krtnigeuskrve emdu hrdypruvkvagi madiri; krtnimd badhyteyemb prtiphlvnnu heumduvremdu tilididdirlla. yakmdre nivu krtnad kristnnu sevisuvvragiddiri. adre anyay maduvvnu tanu madid anyaykke tkkddnnu heumduvnu mtu adrlli pkspatvill.

4

yjmanre, prleukdlli ningu yjmanneubbniddanemdu tilidu nimm sevkriye nyayvaddnnu sm vadddnnu keudiri. prarthneynnu tppde maduvvragi adrlli krtjntastutiyeumdige eccrvagirri. navu kristn mrmvnnu matnaduvme devru anukulvad baglunu nmge tereyuv hage nmgeuskrvu prarthisiri; idkkeuskrve nanu sereylliddenlla; nanu adnnu helbekad ritiylli prktisuvme anurgh madbekemdu bedikeulliri; smy vnnu summe klkeullde adnnu beleuylddemdu upyeugisi heurginrv mumde jnavull vragi ndedukeulliri. nimm smbhasne yava glu krpeuylddagivu uppinimd ruciyad ddagiyu irli; hige nivu yararige yavav ritiylli uttr helbekeu adnnu tilukeulluviri. priy sheudrnu nmbigstnad sev knu krtalli jeutey dasnu agiruv tukhiknu nnn sthitiynnella nimge tilisuvnu. ade ritiylli avnu (tukhiknu) nimm sthitiynnu tilukeumdu nimm hrdyglunu smtesuv hageyu nimmlli obbnagiruv nmbigstnu priy sheudrnu ad one simn jeuteylli avnnu nanu kluisiddene; avru illi ndeyuv visyglinnella nimge tilisuvru. nnn jeutesereyvna aristarknu barnbn sheudriy mgnad marknu (markn) visydlli nivu appne heumdidirlla; avnu nimm blige bmdre serisikeulliri. yustenisikeulluv yesuvu nimmnnu vmdisuttare. ivru sunntiyvragi ddare. devr rajykkagi ivru matr nnn jeutegelsdvragiddu nge adrneyagid-dare. nimmlli obbnad kristn sevk nagiruv epphrnu nimge vmdne heluttane. nivu priuprnragiya ella visyglalli devr cittvnnu kuritu purn niscyvullvragiyu nimitrbekemdu ivnu nimgeuskr kstpttu prarthnegllli heuraduttane. nimm visy vagiyu lveudikiy visyvagiyu hiriyapeuliy visyvagiyu avnu bhu asktiyullvnagiddanemdu avn visy dlli nanu saksi heluttane. priy vedynagi ruv luknu mtu demnu nimge vmdne heluttare. lveudikiydliruv sheudrigu numpnigu avn mneylliruv sbhegu vmdne heliri. nimmlli i ptrikeynnu odisikeumdvru tray lveudikiydv sbheylli odisiri; hageye lveudikiy dimd ptrikeynnu trisi nivu odikeulliri. arkhippnigennu krtnimd heumdiruv seveynnu nerverisuvdkke eccrvagirbekemdu heliri. idu paulnemb nanu nnn keyimd bred vmdne. nanu sereylliddenembdnnu jnapk madikeulliri. krpeyu nimmeumdigirli. amen.

tmdeyad devrlliyyu krtnad yesu kristnlliyyu iruv thesleu nikkdr sbhege paul silvan timeuthey emb navu breyuvdenmdre-nmm tmdeyad devrimdlu krtnad yesu kristnimdlu ninge krpeyyu samtiiyu agli. nmm prarthnegllli nimmnnu jnapk madi keumdu navu yavaglu nimmellr visyvagi devrige krtjntastuti sllisutteve. nmbikey phlvad nimm kelsvnnu prtipurkvad nimm pryasvnnu nmm krtnad yesu kristn meln nirikseyimdumtad nimm serne ynnu navu nmm tmdeyad devr mumde edebidde jnapkmadikeullutteve. priy sheudrre, devru nimmnnu adukeumdi ddanembddnnu bllevu. nmm suvarteyu ninge bri matagi barde sktiylliyyu pvitratm dlliyyu bhu niscytdvlliiyyu bmtembdnnu tilidideve. navu nimmlliddu ningeuskr emthvragi vrtisidevembdnnu nivu tilidi ddiri. idllde nivu bhl himseynnu anubhvisbekagiddru pvitratnmimdumtad anmddeudne vakyvnnu amgikrisi nmmnnu krtnnnu anusrisuvvradiri. hige mke deunydllyi akaydllyi nmbuvv rrellrige nivu madriyadi; krtn vakyvu nimmimdle mkedeunydllyi akay dliyyu gheusitvaddllde devr mele nivu ittiruv nmbikeyu ella sthlglliiyyu prsiddhvayitu; addrimd a visydlli navu enu helbekaddill. navu nimmlli hege prvesisidevembdnnu nivu hege vigrhglennu bitubittu devr kdege tirugikeumdu jivvull stydevrnnu sevisuvvradirembdnnu avru tave hettutare. idllde atnu sttvreul gimd ebbsidvllh matu preukdkimd bruvmt h atn kumarnnnu eduru neuduvvradiremb dnnu tilisuttare. i yesuvu mumde bruv keupdimd nmmnnu tppisidnu.

sheudrre, navu nimm blige bmdddu vyrtbhagil-lvembdnnu nive tilididdiri. philippi ptndlli nmge himse mttu avmanvu meudlu smbhvisidru navu nmm devr mulk dheryeumdu bhu vireudhvnnu anubhvisuvvragi ninge devr suvarteynnu tilisidevembdnnu nivu bliri. yakmdre nmm beudhneyu meus vll, asuddhvll, vmcneyll; devru nmmnnu nmbi nmm vskke suvarteynnu oppisidnlla. addrimd navu mnusyrrnnu meccisbekenne nmm hrdyglennu priseudhisuv devrnnu meccisbekemdu matnadut-teve. ninge tilidi ruv prkar navu emdigu mukhstu-tiynnu maduvvragi kanbmdill. drvyaseynnu mre-maduvdkkagi vesvnnu hakikeumdr ragill; idkke devre saksi. idllde navu kristn apeusttragiru-vdrimd nmmnnu smrksi suv bharvnnu nimm mele hakhbhudagiddru mnusyrimd bruv manvnnu nim-mimdagi ittrimdagi helidmpe ksisuvvragill. dadiyu tnn mklennu peusisuvvnte navu nimm mdhydlli saumydimdiddevu. nivu nmge priyrad karn navu nimmlli mmteyull vragi devr suvarteynnu heluvdkke matr vlde ningeuskr navu nmm pravnne keuduvd-kke istvullvragiddevu. sheud rre, navu nimmlli yar meleyu bharhak bardemdu hglirulu dudidu jivn madi keullutta devr suvarteynnu ninge saridevu; a nmm kstvu pryasvu nimm nenpinlli ruvdste. nmbuvvrad nimm visydlli navu esteu suddhragiyyu nitivmtragiiyu nirdeusiglagiiyu ndedukeumdevembdkke nivu sak-

siglu. devru saksi. tmdeyu tnn mklige hegeu hageye navu nimmlli prtiyeubbniye buddi helutta adrisutta bmddevu. tnn rajydkku prbhavdkku kred devrige nivu yeugyragi ndeybekemdu khmditvagi helutta idde-venmbdu ninge tilidde. higerlagi nivu devr vakyvnnu nmmimd kelidag adnnu mnusyir vakyvemenisde ni-jvagiyu devr vakyvemde tilidu amgi krisiddkkagi navmtu edebidde devrige krtjntastuti madutteve; adu nmbuvvrad nimmeulge blvagi kels ndisuttde. sheu drre, nivu yudaydlli krist yesuvnnu lliuv devr sb-heglennu anusrisuvvradiri. avru yehudiyrimd anub-hvisidmth kstglennu nivu nimm svdesdvrimd anub-hvisidiri. a yehudyru krtnad yesuvnnu mttu tmm svmt prvadiglennu keumdr; nmmnnu himsisidru; avru devrnnu meccisuvvrl, ella mnusyriyu vireud-higlagiddare. any jnrigge rksneyaguvnte suvarteynnu heluv nmge avru addi maduttare; hige tmm paglennu yavaglu pripur maduvdkke heuguttare; adre devr keupvu avr mele spurnvagtuta bmtu. sheudrre, navmtu dehdllyi matr nimmnnu svlp kal aglidru hr-dy-dlli aglde nimm mukhvnnu neuduvdkke atyaseyimd bhl pryt nmadidevu. addrimd nimm blige bruvdkke nmge mnssittu; hegu paulnemb nanu omderdu sari bruvdkki ddenu; adre setannu nmge abhytmr ma-didnu. nmm krtnad yesu kristnu bruvag atn mumde nmm nirikseyi illve ammdvu illve smteusd kiritvu yavdu? nive allve? nive nmm hecclvu smteusv agid-diri.

addrimd innu tdeylarde navu atheneylli obbmti-gragiye iruvdu olledemdu yeucisidevu; nimmnnu drdhpdisuvdkku nimm nmbikey vrddhigagi nimmnnu adrisuvdkku nmm sheudrnnu devr sevkn kristn suvarteylli nmm jeute sevknu agiruv timeutheynnu kluhisidevu. higeruvlli i smktgim-d obbru cmclragbediri; yakmdre smkt glennu anub-hvisuvdkkagi navu nemislpvt remdu nive bliriste. navu nimm bliylliddag nijvagiyyu smktvnnu anub-hvislebekemdu mumdag helidevlla; adremteye ayi temdu ninge tilidubmtu. i karndimd nmm pryasvu vyrtbhaguvnte seudhknu nimmnnu yavdadru omdu ritiylli seudhi svnevu emdu nanu tdeylarde nimm nmbikey visydlli tilukeulluvdkke kluhisi denu. adre timeutheynu igle nimmimd nmm blige bmdu nimm visvas pritigl visyvagi ollevrtmanvnnu tmdnu. yakmdre nivu nmmnnu yavaglu cennagi jnapkmadikeumdu navu nimmnnu hegeu hageye nivu nmmnnu neuduvdkke apeksisutti addrimd sheudrre, nmm ella smktdllyi vytheylliyyu nimm nmbikey mulk nmge adneyayitu. nivu krtlli drdhvagi nintiddre navu jivisidmteye, nimm nimit-t nmm devr mumde nmgiruv ella smteus kkagi tirigi devrige emth krtjntastutiglennu sllisuvdkkaditu? nimm mukhvnnu neuduvdkku nimm nmbikeylli keurteynnu puresuvdkku navu hglirulu atydhikvagi beduvvragiddevu. navu nimm blige bruvdkke nmm tmdeyad devru nmm krtnad yesu kristnu nmge margvnnu sragmadli. nmm pritiyu nimm kdege hegeu hageye nimm pritiyu obbrimdeubbrigu ellr meleyu abhivrdhhi heumdi atydhikvaguvnte krtnu ninge anugrhisli. nmm krtnad yesu kristnu tnn

ella prisuddhreumdige bruvag nimm hrðyglínu drðhðisi tmdéyad devr smksmdllí nívú prí suddhru nírdéusíglu ágírvúmté madlí.

4

sheudrre, nívu hege ndedu keumdu devrnú meccis-
bekemdu nmmímd kelírúv prkarve nívu hecceccagi
abhívrddhíyagíbekeumdu navu krtnad yesu vín mulk
nimmnú bedíkeumdu eccrisutíteve. navu krtnad
yesuvín mulk nímgé keutt ajnéglínu nívu tílídídírí.
devr cíttnvénmdre, nívu suddhrágírbekembde; ad-
drímd hadrkke durvagírbeku. nímmllí prtiyeubbnu
pvítrteyímdlu ghnte yímdlu tnn dehvnú ka-
padíkeullu tíliyíbeu. devrníriyð anyjnglíte
kamabhlíasege olpðbardu. í vísyðllí yaru atíkrmísi
tnn sheudrnú vncísbardu; navu múmce tílísi
nímgé khmítvagi helíð prkar ívellvúgl vísyðllí krtnú
múyyíge múyyí tírísuv vñagíddane. devru nmmnú
asuddhtege kreyde suddhtege krednú. hígrílu tatsar
madu vñnú mnúsnínnl, tnn prísuddhatmnnú
nmge dypalísírúv devrnne tatsar maduttane. adre
sheudr prítíy vísyðllí nímgé bréyuvdu avsyvíll; ob-
brnneubbru prítis bekemb updesvñnú níve devrímd
heumdídvragíddírí. smst mkedeuný dllírúv sheudr-
rnnella prítisúvvragíye íddírí; adru sheudrre, nívu
prítíyíllí ínnu heccutta bríbekeumdu navu nímmnú
bedíkeullutíteve. íðllde navu nímgé ajné keutt prkar
nívu summníddu svmtkaryvñne ndísíkeumdu
keyare kelsmaduvdnú klíyírí. hígíddre nívu
heurgínvr edurí nllí pramaníkragi ndedukeullívírí.
nímgé yavðkku keurteyírúvðíll. íðllde sheudrre,
níríkseyíllð bréyvr hage dúkhísídmte nídreheudvr
vísyðllí nívu tílídríbekeumdu nanu íccísuttene. yesu
sttu tírígí eddnemdu navu nmbíð meke adrmte
yesuvín lílídúkeumdu nídreheuguvvrñnú sh devru
atneudne kredúkeumdu brúvñemdu nmb beklíve.
navu krtnú matín adhardímd nímgé helúvénmdre,
krtnú prtyksnagu vvregu jívdímdulídírúv navu
nídreheud vgrígmú mumdaguvde íll. krtnú tane
ajñagheusdeudneyu prðhan dútn sbðdeudneyu
devr tuturíyeudneyu akasdímd ílídu brúvnu; ag
krístníllírúv sttvru meudlu eddu brúvru; amele
jívdímdulídírúv navu amtríksdílí krtnnú edu-
rúgeullúvðkkagi avr smgdle megh glíllí oýyílpduvevu.
híagí navu sða kalvu krtnú jeuteýllírúvevu. ad karn í
matuglímd obbrnneubbru smtesírí.

5

sheudrre, í kalgílnú glígeglínu kurítu nímgé bréyu
vdu avsyvíll. rátrí kaldlíll klínu hege bruttaneu
hageye krtnú dínvu brúv demdu níve cennagí tílí-
díðdírlíla. adre—smadhanvagíyu surksítvagíyu írutte
vemdu jnú helúttírúvagle avr meke nasnvu grb-
híníge prsvéðne brúv prkar brúvdu; avru hegu
tppísíkeullárru. adre sheudrre, a dínvu klínmte
nimm meke brtkkðdíl; nívu ktteýllírúvvrll. níve-
llrú belkín mkklú hglín mkklú agíðdírsté; navu
rátríyvrú all, ktte yvrú all. adkarn navu ítrrmte
nídremaðde eccrvagíreu, svstícíttragi reún. nídre
maðuvvrú rátríyíllí nídre maðuttare. amlerúvvrú

rátríyíllí am leruttare. navadreu hglínvragírlagi
vísvas prítíglemb edekvcvñnú rksney níríkseyemb
sístránvñnú dhúsíkeumdu svstícíttragíreu. yak-
mdre devru nmmnú keupkke gúríyaguvmté ne-
mísdé navu nmm krtnad yesu krístn mulkvagi rk-
sneyñnú heumduvmté nemísíðnu. navu eccrvagi
ddru sríye, níðréyllíddru sríye, tnn jeuteýllíye navu
jívísíbekeumdu atnú nmgeuskr sttnu. addrímd nívu íg
maðúttírúv prkarve obbrnneubbru smtesí keullutta
obbr bhktíynneubbru vrððhíðísutta írrí. sheudrre,
yaru nímmllí prýaspttu krtnú karyglíllí nímm meke
múkhysthragíddu nímgé búððhíheluttareu avrnú
lksísírí. íðllde avr kelsdí nímmít avrnú prítí yímd
bhílvagi smán maðbekeumdu nímmnú bedíkeullut-
íteve; nímm nímmelge smadhanvagírrí. sheudrre,
akrmvagi ndeyuvv rñnú eccrísírí, mngumdídvñ-
nadrísírí. bl hínríge adharvagírrí. ellrílyu talmeyúll
vragírrí edmú nímmnú prbeudhísutíteve. yaru ap-
karkke apkar maðdmte neudí keullírí; yavaglu nívu
obbrígeubbru hítvñnú maðíkeumdírvðllde ellrígu
hít vñnú maðúvvragírrí. yavaglu smteúsírí; ede-
bíðde prarthne maðírí. elladrílyu krtjnta stutí
maðírí; yakmdre íde nímm vísy vagí kríst yesu-
vínllírúv devr cíttnvagíde. atmnnú nmdísbedírí;
prvadnéglínu hínesbedírí; adre ellvñnú príséudhísí
óllednne bhðrvagi hídídukeullírí. skl víðhvad kett-
tnd teuríkege durvagírrí. samtdáyknad devru tane
nimmnú prípurnvagi pvítr madlí; íðllde nmm krt-
nad yesu krístn breundlíllí nímm atm pran srírglu
deusvílde smpurn vagí kanísuvmté madlí. nímmnú
kreyu vatnú nmbígstnú. atnú tnn karyvñnú sadhísu-
vnu. sheudrre, nmgeuskr prarthne maðírí. pvítr-
vad múðdíttu sheudr rellrñnú vmdísírí. í príkreyñnú
prísúððh sheudrrellrígu ódí helbekeumdu nímgé krt-
nímd ajñapísuttene. nmm krtnad yesu krístn krpeyu
nímméumdígríllí. amen.

nmm tmdeyad devrlliyu krtnad yesu kristnlliyu iruv thesleunikdvr sbhege paul silvan timeuthe yru breyudenmdre– nmm tmdeyad devrimdlu krtnad yesu kristnimdlu nimgre krpeyu samtiyu agli. sheudrre, navu yavaglu nimm visydlli devrige krtjntastuti maduvdkke bddhragiddeve. hage maduvdu yeugy; yakmdre nimm nmbikeyu bhl abhivrddhi heumdudda prsprvad pritiyu nimmell rlliyu hecutta bruttde. higuruvdrimd nimgre bmdiruv ella himseglliyu nivu anubhvisuttiruv smktglliyu teuribmd nimm talme nmbikeglennu nensi nimm visyvagi devr sbhegllli nave heclpduutteve. nivu yavdkkagi smepduttireu devr a rakykke nivu yeugyremdu enislpdumvte devr nitiyull tirpige adu spstvad nidrsnvagide. nimmnnu smktpdisuvvrige prtiyagi smktpdisuvdu rtnad yesu tnn blvull dtruumdige prleuk dimd prtyksnaguvag smktpduvvad nimgre nmmeudne upsmn maduvdu atnu (krtnad yesu) devrnnriy dvrige mttu krtnad yesu kristn suvartege vidheyragdvrigre uriyuv bemkiy mulk prtikar maduvdu devrige nyayvagide; amthvru krtn sanidhydindlu blvull atn mhimeyimdlu nity nasnvemb sikse ynnu heumduvru. a dindlli atnu tnn prisuddhrlli mhime heumduvmtuyu nmbuvvrellrlli meccike heumduvmtuyu bruvnu. (yakmdre nivu nmm saksinyu nmbidiri). higuruvdrimd navu yava glu nimgeuskr prarthne madi i kreyu vikege devru nimmnnu yeugyremdu enisu vmtuyu tnn olletnd olle smteusvnnu mttu bldimdad nmbikey karyvnnu puresuv hageyu bedikeullutteve. higadre nmm devr mttu krtnad yesu kristn krpeg-nusarvagi nmm krtnad yesu kristn hesru nimmlli mhime heumduvdu, atnlli nivu mhime heumduviri.

sheudrre, nmm krtnad yesu kristn breund visy-vagiyu navu atn bliylli kudikeulluvdr visy vagiyu nimmnnu bedikeulluvdenmdre– kristn dinvu igle htirvayitemdu atnmindagli matinindagli illve navu hage bredevemdagli nivu mndlli cmclragi klvpdbedir; yavnu nimmnnu yav vidhlliyu meusgeulisdirli; yakmdre meudlu bhrstteyu umtagi nasn mgnad a papd mnusynu bard heurtu a dinvu bruvdill; avnu devremdu krey lptatnnu illve aradhne heumduvatnnu vireudhisi ellvugl mele tnnnnu tane ghntegerisikeumdu devr hage devalydlli kuteumdvnagi tane devragiddanemdu teurisikeulluttane. nanu nimm smgd iddag i smgtiglnnu nimgre heliddu jnapkvillve? iddlde avnu tnn smydlli prtyksnagu vdkke enu addi maduttdde adu nimgre tilide ide. dusttvd mrmvu igagle kary maduttdde; avnu tegeyldpduvvrege ig addi maduvatnu matraddi maduvnu; ag a dustnu prtyksnaguvnu; krtnu tnn bayiy usurinimd avnnnu dhisi tnn prtyk-stey prkasdimd nasmaduvnu. a kedukn bruvikeyu setann karykknu sarvagiruvdu; adu ella sktiyimdlu suck karyglimdlu sullad adbhut karyglimdlu dur-nitiy ella vmcne yimdlu kudi nasvaguvvrlli smb-hvisu vdu; avru pritiy styvnnu amgikrisd karn rk-sneynnu heumduvdill. ide karndimd devru blvad bhrmeynnu avrllige kluhisi avru a sullnnu nmbu-

vmte maduttane. styvnnu nmbde anitiylli anmdp-duvvrellru i prkar tirpige olgaguvru. krtngre priyragiruv sheudrre, nivu atnmind suddhikrislpttvragi styd mele nmbikeynnnitu rksneynnu pdeyuvdkkagi devru nimmnnu adiyimd arisikeumdddrimd navu nimm visydlli yavaglu devrige krtjntastuti maduvdkke bddragiddeve nmm krtnad yesu kristn prbhavvnnu heumdi keullbekemdu devru nmm suvartey mulkvagi nimmnnu adkke krednu. higuruvdrimd sheudrre, drdhvagi nilliri, navu matinindagli nmm ptriye yimdagli nimgre klisid beudhneglennu nivu bhdhvagi hididukeumdirri. nmmnnu pritis nimgre nityvad adrneynnu uttmvad nirikseynnu krpeymid anugr hisid nmm krtnad yesu kristnu nmm tmdeyad devru nimm hrdyglennu smtesi skl sdvakydlliyyu stkarydlliyyu drdhpdisli.

kdedagi sheudrre, nmgeu skr prarthne madiri krtu vakyvu nimmlli hbbid prkar ellleliyyu begne hbbi mhime heumduv hageyu murkhrad dustjnr keyimd navu tppislpdudv hageyu prarthisiri; yakmdre ellrlli nmbike yillvlla. adre krtnu nmbigstnu; atnu nimmnnu drdhpdisi nimmnnu kedinimd tppisuvnu. navu nimgre ajnapisuv prkar nivu madu ttiremtlu mumdeyu maduviremtlu nimm visydlli krtn mulkvagi nmge bhrvs vumtu. krtnu nimm hrdyglennu devr pritiylyyiu kristnigagi talmeyimd kadu keumdiruv hageyu ndisli. sheudrre, nmmimd heumdid beudhne ynnu anusrisde akrmvagi ndeyuv prti sheudrnige nivu durvagirbekemdu nmm krtnad yesu kristn hesrinlli navu nimgre ajnapisutteve. nivu nmmnnu anus-risi hege ndeybekemdu nive blhiri; navu nimmlli akrmvagi ndeylill; illve navu summne (hnkeudde) yar bliylliyu utmad lill; nimmlli obbrigu navu bharvagbar demdu hglirulu kstdimdlu pryas dimdlu dudidevu. nimmimd peusne heumdu vdkke nmge hkkillvemdu hage madlill. nivu nmmnnu anus-risuvdkkagi nimgre madri yagireunvemde madidevu; iddlde navu nimm smgd iddag kels madleu lldvnu ut madbardemdu nimgre ajnapisidevste. adre nimmlli kelvru yav kelsvnnu madde itrr kelsdlli matr tlehaki akrmvagi ndeyuttaremdu keliddeve. amthvru maunvagi tmm kelsvnnu madutta tmm svmt aharvne utmad bekemdu nmm krtnad yesu kristn mulk navu ajnapisi prbeudhisutteve. sheu drre, nivadreu olleynnu maduvdrlli besgeuullbediri. i ptrikey mulk vagi heliruv nmm matige yavnadru vidhey nagdid-dre avnnnu gurutu ittu keumdu avnige nacikeyaguv-mte avn shvasdlli serbediri. adru avnnnu veriyemdu enisde sheudnemdu enisi keumdu buddhi heliri. samtidayknad krtnu tane sdakal dliyyu sklvidhlliyu nimgre samtiyinu dypalisli. krtnu nimmellreumdige irli. paulnemb nanu nnn svmt keyimd breyuv vmd-neyu, ella ptrikeylliyu ide gurutu; higeye breyuttene. nmm krt nad yesu kristn krpeyu nimmellr smgdvirli. amen.

nmm rksknad devr mtu nmm nirikseyagiruv krtnad yesu kristn ajanansar yesu kristn apeustlnad paulnu nmbikey visydlli nnn svmtmgnagiruv timeutheyne nmm mtdeday devrimdlu nmm krtnad yesu kristnimdlu ninge krpeyu kruneyu samtíyú agli. nanu mkedeunykke heudag ninu ephes dlli iddukeumdu avru bere yav beudhne ynnu updesisbardemtlu klpna kthe gligu keuneyllid vmsavligligu lksy keudbardemtlu ajnapisbekembdagi nanu ninge khmditvagi helid prkar iglu heluttene. amth ktheglu vmsavliglu vivadkke aspdvagiveye heurtu nmbike yimdu taguv devbhktíyú vrdhdímaduv suddh hrdydimdlu ollemssaksi yimdlu niskptvad nmbikeyimdlu umtaguv pritiye ajney amtyvagide. kelvru i guri tppi vyrtvad vicar glige tirugikeumdiddare; avru nyay prmand updeskragirbekemiddru tavu heluvdagi tavu drdhvagi matnaduv visyavagi imthdemdu tiliydvragi ddare. obbnu nyayprmanvnnu nyay smmtvagi upyeugisuvdadre adu olle demdu navu bllevu. nyayprmanvu niti vmtrigevskr all, adre adu akrm garrigu avidheyrigu bhkhtihirigu papisth rigu asuddhrigu apvitrmaduvvrigu tmdetayiglínnu keulluvvrigu nrhtu maduvvrigu jarrigu purusgami gligu nrceurrigu sullugarrigu abddh prmanikrigu svstheudhnege prtikulvagi bere enadru iddre adnnu maduvvrigu nemk vagideyemdu nmge tilidde. i beudhneyu stutynad devr mhimey suvartge anusarvagide. i suvarteyu nnn vskke keudlpttitu. nngbe blvnnu dypalisadatnu nmm krtnad krist yesuve; atnu nnnnnu nmbigstnemdu enisi i seveylli nemisi keumdddkkagi nanu atnige steutr slisuttene. meudlu devdusknu himsknu kedu maduvvnu agidd nanu avisvasiyagi tiliyde hage madiddrimd nnn mele krune umtayitu. nmm krtn krpeyu krist yesuvinnliruv nmbike mtu pritiyeumdige atydhikvayitu. krist yesu papiglínnu rksisuvdkkevskr i leukkke bmdnu emdu heluvdu nmbtkkddagiyu srvangikarkke yeugyvaddagiyu ade; a papiglílli nane mukhynu. hegiddru innu mumde nity jivkkagi tnn mele nmbikeyiduvvrigu drstamtvirkemdu yesu kristnu meudlu nnnnnu krunisi nnnlli tnn purndirgh samtíyú teurpdisidnu. nitynad arsnu nirlínnu ardsrnu agiruv jnaniyad obbne devrige ghnavu mhimeyu emdemdigu irlí. amen. mgnad timeutheyne, ninn visydlli mumce umtad prvadnegl prkar ninu avuglimd olle yuddhvnnu ndisbekemdu ninge ajnapisuttene. nmbikeyinnu olle mnsaksíyúnnu hididukeu; kelvru nmbike ynnu tiliibittu adr visydlli hdgu oded vrmte iddare; humenaynu aleksamd rnu avrlíddare. ivru devdusne mad bardembdnnu klíukeullvmte nanu ivrnnu setannige oppisikeuttenu.

elladkkimt meudlu mnusyrellri geuskrvu arsrugligagiyu ella adhikarigligagiyu vijnapneglínnu prarthneglínnu mnveglínnu krjtastatuti glínnu madbekemdu eccrisuttene. hige navu samtí smadhanglimd kudid jivn vnnu purn bhktíyímdlu gaurvdimdlu ndisuvdkkaguvdu. yakmdre idu nmm rksknad devr drstíylli olledagiyu amgikristkddagiyu ade. ella mnusyru

rksneynnu heumdi styd jnankke ser bekembdu atn cittvagide. yakmdre devru obbne;devrigu mnsyrigu mdhysthnu obbne; atnu mnusynagiruv krist yesuve; atnu ellrigevskr vimeucney kryvagi tnnnnu tane oppisikeuttu; ide tkkkaldlli hel bekad saksíyagide. a saksíyúnnu prsiddhi pdisuvdkkagive nanu saruvvnagiyu apeustlnagiyu nmbikeyimd mtu stydimd anyjnriga beudhisuvvnagiyu nemislp ttenu. (idnnu sulladde kristnlli styvagi heluttene.) addrimd purusu ella sthglílli keupvu smdehvu ilde pivrtvad keglínnetti prarthisbekemdu nanu apeksíu ttene. hageye striyru manstheyragiyu svstheudhíyullvragiyu iddu mryadege tkk udupnnuttukeullbekemdu apeksisuttene. avru jde cinn muttuglu beuyellí vstr ívuglimd tmmnnu almkrísíkeullde (dev bhktíyrenísíkeulluv striyriga yuktvagiruv prkar) stkriyeglimde almkrísíkeullbeku. striyru maunvagíddu purn vudheyilagi klíybeku. adre updes maduvd kkagli purus mele adhikar ndisuvd kkagli strige nanu appnekeuduvdill; akeyu maunvagirbeku. meudlu nirmítad vnu adamnlíve, amele hvlu; id llde adamnu vmcnege obllíllí, striyru vmcnege obllíddu apradhíyadlu. adru avru svstheudhíyímddeudgudid nmbikey lílyu prítíyllíyú prisuddhtéyllíyú nelegeumdiddre akeyu mguvnnu heruvdrllí rksne heumduvlu.

sbhadhyksn udeyugvnnu pdkeull bekemdu asisuvvnu olle kels vnnu apeksisuvvnagíddanemb matu styvad ddagide. sbhadhyksnu deusareupneyill dvnu ekptníyullvnu jitemdriyú svstheittu mansthnu atíthistkarmadu vvnu beudhisuvdrllí prvinnu agírtkkddu. avnu kudiyuvvnagírbardu. heudedadvvnagírbardu, dryvaseyullv nagírbardu; adre talmeyllínnu kutrk madínnu duraseyíldvnu agírbeku. purn gaurvdimd tnn mkkllínnu adhíndllí ttukeumdu svmt mneyvrnnu cennagi aluvv nagírbeku. (svmt mneyvrnnu aluvdkke tiliydvnu devr sbheynnú hege pramí svnnu)? avnu heusbnagírbardu; amth vnadre ubbíkíeumdu setann síksavídhíge olaguvnu. idllde avnu nímdge guri yagdmteyú setann irlíge síkkíbil dmteyú heurgívrímd ollesaksíyúnnu heumíddvngírtkkddu. ade rítíyagi sbhasevkrú gaurvvull vragírbeku; avru erdu nalígeyullvragi rbardu. heccu draksars kudiyuvvru níclabhvnnu apeksisuvvru agírdre nmbikey mrvnnu suddh mnsaksíyílli hídidíukeumdvragírbeku. idllde avru sh meudlu príksíslpdkbeku; truvay avru deusríhtragi kmdbmdre sbha sevkr udeyugvnnu ndísli. hageye avr hemdtíyru gaurvvullvragírbeku; cadí heldvru svstheudhíyullvru ella visyglíllí nmbígstíru agírtkkddu. sbha sevkr ekptníyulvru tmm mkkllínnu mneyvrnnu cennagi aluvvru agírbeku. sbhasevkragi cennagi kelsmadídvru tmge olle pdvíyúnnu krist yesuvínnliruv nmbíkíe smbmhdhvagi bhu dheryvnnu smpdísíkíeulluttare. begne ninn blíge bruvnemb nírkíseyímd nanu nínge i visyglínnu bredíddene. adre omdu vele nanu tdmadídru stykke stmbhvu adharvu agiruv devr mneyllí amdre jísvsvrupnad devr sbheyllí ndedíukeullbekad rítíyú nínge geuttagbeku. devbhktíy mrvnu

mhrtvullddembdu trkvillddu, adu yavdmre–devru srirdhariyagi prtyksnadnu; atmsmbmdhvagi nitivmtndemu nirnyislpntnu; dut rige kanisikeumdnru; anyjnriga sarlpttnu; leukdlili nmbblpttnu; mhimege serisel

4

kdekalgilli kelvru vmcisuv atmgligu devvgl beudhnegligu lksyeuttu nmbikeyimd teulgiheuguv remdu atmnu spstvagi heluttane. avru kptdlli sulladuvvru tmm mnssaksiy mele kasid kbbindimd bre haklpttvru agiddu mduveyagbardemtlu yaru nmbuvvrageddu styvnnu grhisikeumdiddareu avru krtjntastuti madi tinnuvdkkeskr devru umtu madid ahavnnu tinnbar demtlu ajnapisuttare. devr prtieyemdu srstiy olledagide; steut madi tegedu keulluv pkskke yavdnru nirakrisbardu. devr vakydimdlu prarthneyimdlu adu pvitr-vaguttdlla. i smgtiglunu sheudrrige tilisidre ninu anusrisuv nmbikey mtu sbeudhney vakyglili peusne heumduvvragi yesu kristn olle sevnagiruvi. adre ajjiktgegmltiruv asuddhivad a ktheglunu nirakrisi ninu dev bhktiy visydliye sadhne madikeu. dehsadhneyu svlp mttige labhkrvagide, bhktiyadreu ella vidhdlli labhkrvaddu; adkke iglu mumde bruvdkku jivagdan umtu. i matu nmbtkkddagiyyu svramgikarkke yeugyvaddagiyyu ade. addrimd idkkgi navu kstpduvvrnu nmedynnnubhvisuvvru agiddeve; yakmdre ella mnusyrige visesvagi nmbuvvrige rksknagiruv jivvull devrnru navu nmbi ddeve. i visyglunu ajnapisbeku mtu beudhisbeku. yavvnsthmedu ninnnnu asdde maduvdkke yarigu avkaskeudde nmbu vvriga nde nudi priti atm nmbike suddhtvdlli nine madriyagiru. nanu bruv tnk oduvdriliyu eccrisuvdriliyu beudhi suvdriliyu lksyeudu. ninnliruv vrnnu alksymadbed; sbhey hiriyyu pravadneyimd ninn mele hstglnttag adu ninge keudlpttitlla. i visyglunu dhyanisuv vnagiru; ninnnnu smpurnvagi avuglige oppisikeudu; hige ningad labhvu ellrigu teuribmditu. ninn visydliyyu up desd visydliyyu eccrikeyagiru. ninu ivugllili nirtnagiru; hige maduvdrimd ninu ninnnnu ninn updes keluvvrnu rkisuvu.

5

vrddhnnu gdrisde tmdeyemdu bhavisi buddhi-helu. yavvnsthrnnu sheudrremdu vrddhstriyrnnu taymdi remdu yavnu striyrnnu purn pvrtre yimd sheudriyremdu enisi avvrige buddhihelu. nijyagiyyu vidhveyagiruvvrnnu gaur visu; avru vidhveyagidarlla. adre yav vidhvegadru mkklagli, meummkkla gli, iddre avre meudlu tmm mneylli bhkti teurisu-vdkku tmdetayiglige prtyup kar maduvdkku klitukellu; idu devr drstiylli yeugyvaddu meccikeyadddu agide. nijyagiyyu dikkillid vidhveyu devr mele nirikseynittu hglirulu vijnapnegli liyyu prarthneggliyyu nelegeumdiruvlu. adre bheugiyagiruv vidhveyu bdukiru vaglu sttve. avru nmdge guriyag dmede ivuglunu ajnapisu. yavnadru svmtdvrrnu, visesvagi tnn mneyvrnnu smrksisde heudre avnu nm-

bikeynnu allge dvnu nmbdvngimt kettvnu agid-dane. vyssinlli aruvttkke kdimeyidd vidhveyrnnu vidhveyr pttiylli serisbed. amthvla dru obb gmdnige matr hemdtiyagiddvlu stkriyeglunu maduvvlemdu hesrugeumd vlu agirbeku; akeyu mkklnnu sakidvlu gli atithistkarvnnu madidvagli prisuddhr padglunu teuledvagli smktldli biddvrige shay madidvagli ella stkarygli asktiyullvagli agir adre yavvnsth vidhveyrnnu lekkkke serisbed; yakmdre avru kristnige olgagellude mdisi mduve madikeullbekemdu istp ttaru. amthvru tmm meudlin nmbikeynnu teuredu dmdnege guriyagiddare. idllde avru mneyimd mnege tirugadutta megltnvnnu kliyuttare; meglrraguvd lde hrte matnnaduvru mtu itr kels dlli kehakuvvrage abdar matuglnnadu ttare. addrimd yavvnsth vidhveyru mduve madikeumdu mkklnnu hettu mney kels ndisuvde nnn apekke; hage maduvd rimd vireud-hiy nmdge aspdkeudde iruvru. istreulge kelvru daribittu setannnnu himbalisiddare. nmbuvvrud purusn illve striy adhinteylli vidhveyridre avre avrnru smrksisli. sbheyu dikkillid vidhveyrige shaymadbek-agiruvdrimd vidhveyru a bhavnnu sbhey mele hak-bardu. cennagi adhikar ndisuv hiriyrnnu, av reulge visesvagi vakydliyyu beudhne yliyyu kstpduvvrnnu immdiyad mankke yeugyremdu enisbeku. kntuli yuv ettin bayi kttbardemtlu–kels dvnu tnn kulige yeug-yagagiddanemtlu brhdlli helideyalla. (sbhey) hiriyyu mele yaradru duru helidre ibbru muvru saksigidd heurtagi adnu tegeudu keullbed. papmaduvvrnnu ellr mumdeye gdrisu; idrimd mikkadvrige bhuyum-taguvdu. ninu vicarusvdkke meudle tppu heurisdeyu pkspatdimd enu maddeyu ivuglunu kekeullbekemdu devr mumdeyu krtnad yesu kristn mumdeyu aylpt-tiruv dutr mumdeyu khmditvagi nanu heluttene. avsr-dim yar meleyu hstarpne madbed; mtu itr papglili palugarnagde ninu uddhnagiruv hage neudikeu innu mele nirnnu matr kudiyuvvnagirde ninn heutteyy nimittvagiyyu ninge agagge umta guv bhintegligagiyyu draksarsvnnu svlpvagi tegedukeu. kelvr papglu trovay himbalisuttve. adrmteye kelvr olle kriyeglu meudle prtyksvagiruttve. prtyksvagiruvvuglu mre yagirlarvu.

6

devr namkku atn beudhnegu dusne umtagdmede neugd adhindliruv sevkrellru tmm svmt yjman-rnnu ella mankku yeugyremde nisl. visvasiglad yjmanriruvvru, a yjmanrnnu sheudrremdu tatsar madde adaydlli palu heumduvvru nmbuvvr priyru agiddaremdu tilidu avrige heccad seve madbeku. ivuglunu beudhisi eccrisu. yavnadru bere vidhivad updes vnnu madi amdre nmm krtnad yesu kristn svsthvad matugligu bhktynusarvad beudhnegu smmtisde heudre amthvnu omdnnu tiliyde kutrk vagvadglunu maduv bhramtiylliddu ahmkariyagid-dane. ivuglimd heuttekkicu igl dusne dussmsy ivuglu umtaguttve. idllde buddigettu styvinhragiddu devbhktiynnu labhsadhnvmedenisuv i mnusyrlili vyrrh vad vivadglu umtaguttve. imthvrimd dur-vagirri. smtustishitvad bhktiyyu deudd labhve sri. navu leukdeulge enu tkkeumdu brillivste; niscyavagi

adreulgimd enu tkkeumdu heuglarevu. addrimd
annvstrglullvragi avuglimd trpragireun. adre
aisvryvmtrag bekemdu mnssu maduvvru seudhneyl-
liyu urlinliyu sikkikeumdu anek buddhihintey
mttu hanikrvad duraseglilli biluttare. imth aseglu
mnusyrnnu smhar nasngllli mulugisuttve. hnd
pritiyu skl vidhavad ketttnkke mulvagide. kelvru
adkkagi aturpttu nmbikeyimd tppiheugi anek
duhkhglimd tmmnnu tave tivisi keulluttare. o devr
mnusyne, ninadreu ivuglimd dur odiheugu; niti
bhkti nmbike priti talme satviktv ivuglnu anusrisu.
nmbikey sresth heuratvnnu madu, nityjivvnnu
hididukeu; adkkagiye ninu kreylpttiddi. ninu anek
saksigl mumde olle arikeynnu madiddiylla. ellrnnu
bdukisuv devr mumdeyu peumty pilatn mumde
sresth arikeynnu saksikrisid krist yesuvin mumdeyu
nanu ninge khmditvagi heluvdenmdre- nmm
krtnad yesu kristnu prtyksnaguv tnk i ajneynnu
nisklmkvagiyu nimdarhitvagiyu ninu kapadbeku.
stuti heumdtkk obbne srv sktnu. tnn smyglle atnnnu
prtyks pdisuvnu; a srvsktnu rajadhirajnu krtr krtnu
agiddane; atneubbne amrtvullvnu yaru sviapis-
lardmt belkinlli vasisuvatnu agiddane; yav mnusynu
atnnnu kanlilli; yaru kan larru; atnige manvu nityad-
hikarvu irli. amen. i leukdlli aisvryvullvru ahmkari
glagirde, asthirvad aisvryd mele bhrvs vnnidde nmm
anubheugkkeuskrr nmge ell vnnu herlvagi dypalisuv
jivvull devr mele bhrvsvnnidbekemtlu avru ollednnu
maduvvru stkaryglilli aisvryvmtru palukeuduvdrlli
siddhvagi ruvvru preupkar maduvvru agiddu.
mumdin kalkke olle astivarvaguvmt h vesvlnu tmge
kudisittukeullbekemtlu nityjivvnnu hididukeul-
lurvragir bekemtlu avrige ajnapisu. o timeutheyne,
apbhrstvad vyrth matugligu sullu hesrull jnand trk
gligu tppisikeumdu ninn vskke keuttiruvdnu kapadu.
kelvru a sullad jnanvnnu helikeumdu nmbikeyimd
tppiheudru. krpeyu nimmeumdigirli. amen.

kristn yesuvinlliruv jiv vagdand prkar devr cittdimd yesu kristn apeustlnad paulnemb nanu nnn ati priykumarnad timeutheyenige tmedayd devrimdlu nmm krtnad yesu kristnimdlu krpeyu kruneyu samtiju agli. nanu hglirulu nnn prarthnegllli ninnnnu tppde jnapk maduttene. idllde suddh mnsaksijuvnagi nanu nnn purvik rnu anusrisi devrnnu sevisi steutr sllisu ttene. nanu ninn kn-nirnnu nenpige tmdu ninnnnu neudi smteusbhrit-nagbekemdu bhlvagi apeksisuttene; ninnlliruv niskpt vad nmbikeyu nnn nenpige bmtu. a nmbikeyu meudlu ninn ajiyad leuviyliyu ninn tayiyad yu-nikeyliyu vasvagittu: hageye adu ninnliyu vas-vagide emdu nanu drdhvagi nmbiddene. adkarn nanu ninge hstarpn madu vdr mulk ninge deurkid devr vrvu prjvisuvmt madbekemdu ninge jnapk maduttene. devru nmge keutturiv atmvu bl priti svsthbuddhiy atmve heurtu bhyd atmvl. higurivdrim nmm krtn saksij visydliyu atn sereyvnd nnn visydliyu ninu nacikepdde devr blkknu sar-vagi suvartey nimitt umtaguv smegllli palugarna-giru. atnu nmm kriyeglignusarvagi all, tnn svmt smklp mtu krpey prkar nmmnnu rksisi prisud-hvad kreyimd nmmnnu krednu. atnu jgdutpttge mumceye a krpeynnu krist yesuvinlli nmge anu-grhisidnu. ig nmm rksknad yesu kristn prtyk-stey mulk adnnu prkas pdisiddane. itnu mrn-vnnu nivrtri madi suvartey mulk jivvnnu nirltyv vnnu prkasgeulisidnu. adkkeuskr nanu saruvvnagiyu apeustlnagiya anyjn rige updesknagiya nemislp-tenu. idr nimittimdlu i smegllnu anubhvisutta iddene; adru nanu nacikepdvdill; yakm dre nanu nmbiruvatnnu blleu, nanu atnige oppisiddnnu atnu a dinkkagi kapadu vdkke sktnagiddanemdu drdhvagi nmbiddene. ninu krist yesuvinlli nm-bikeyu pritiyu ullvngi nnnim kelid svsth vakygl kr-mvnnu bigiyagi hididukeu. nmmlli vasvagiruv piv-ratmn mulk ninge oppislppt a ollednnu ninu kapadu. asy smeylliruvvrellru nnnnnu bittu heudrembdnnu ninu blle; avrlli phugelnu hermeugennu seriddare. onesipheurn mneyvrige krtnu kruneynu teurisi. yakmdre avnu aneka vrti nnnnnu uttejn pdisidnu. nnn bediglge nacikepdllil. adre avnu reumnl ddag bhl srddheyimd nnnnnu huduki kmdu keumdn. avnu a dindlli krtn krune ynnu kmdukeullvmte krtnu avnige dy palisi. ephesdlli nnge esteu upcar madidnembdu ninge cennagi geuttide.

addrimd nnn mgne, ninu krist yesuvinlliruv krpeylli bl vagiru. anak saksigl mumde ninu nnnim kelid-vuglne itrige sh beudhis sktrad nmbigst mnsyrige oppisikeudu. addrimd ninu yesu kristn olle senik-ne smeynn nubhvisu. yuddhkke heuguvnu i jivnd vyvhargllli sikkikeulle tnnnnu seniknnnagi ariskeumdvnnu meccisuvdkke pryaspu ttane. idllde yavnadr prvintegagi heuraduvag niymd prkar heurad diddre avnige kirit deureyvdill. pryas pduv vyvsaygarnu phlgllli meudlney dagi palugarnagirtkkddu. nanu heluv dnnu yeucisu;

krtnu elladrllu ninge vivekvnnu dyapalisi. nnn su-vartegnu sarvagi davidn vmsdvnnagiruv yesu kristnu sttvreulgm ebbsilptvnmdu jnapk madikeu. idrlli nanu kstvnnnubhvisi duskrmymte smkeuleyimd ktltpptvna giddene; adre devr vakykke bmdhvnll. ad karn (devru) ariskeumdvru sh krist yesuvinlliruv rksneynu nityprbhav shivtgi heumdbekemdu nanu avrigeuskr ellvnnu talikeulluttene. idu nmbtkk ddagide, enemdre-navu atneudne sttidre atneudne navu sh jivisuvevu. nanu badhepduvvragiddre atneumdigde navu sh aluvevu; atnnu allgedre atnu sh nmmnnu allgleyuvnu. navu apnmbike yullvragiddru atnu nmbigstnagiye iruvnu; atnu tnnnnu tanu allgleyarnu. i visyglennu avr jnapkkke trbeku. keluvvrige kednnumtumaduvede heurtu yav pryaujnkubard vagvadglennu madbardemdu avrige krtn mumde khmdit vagi helu. ninu devrige yeug-ynagi kanisikeulluvdkke abhyasis. avmanke guri yagd kelsdnu styvakvnnu sriyagi vibhagisuvnnu agiru. adre asuddhavad hrtematuglennu nirakrisu; avuglimd heccceccagi bhktihinteyu umtaguvdu. avr matu vrnyvadhiymte tinnuvdu; avrlli humenaynu piletnu iddare; avru punrutthanvu agle agiheuyi temdu helutta stybhrsthragi kelvr nmbike ynnu kedisuvvragiddare. adru devr astivarvu khmditvagi nilluttde. adru mele-tnnvru yararembdnnu krtnu tilididdanemtu mtu kristn namvnnu helikeul-luvvrellru dustvnnu bitubid bekemtu mudre umtu. deudd mneylli belli bmgard patregllde mrd patreglu mnnin patreglu iruttve; kelvu gaurvku kelvu agaurvku iruttve. obbn tnnnnu imthvuglimd suddhpdisikeumdre avnu prtisthitnu yjmann blikege yeugynu sklstkarykke siddnnu agiddu gaurvkke patreyagiruvnu. yauvnd iceglimd sh odiheugu; suddh hrdyvullvragi krtnnnu bedikeullu vvr smgd niti visvas priti smadhan ivuglennu anusrisu. mudhr buddhiyilld vicarglu jglglge karnvagive emdu tilidu avugl geudvege heugbed. krtn sev knu jglvadde elvr visydlli sadhuva beudhisuvdrlli prvinnu talmeyullvnu agirbeku. edurisuvvrnnu satviktdimmd tidduvvnu agirbeku. omdu vele devru a edurisuvvrlli psattapvnnumtumadi styd tiluvlikeynnu avrige keuttanu. seta nn urlige biddu avn istdimd sere ooylptvrad ivru omdu vele eccettaru.

adre kde divsgllli apaykr vad kalglu bruvvembdnnu sh tilidukeu. mnsyru tmmnnu tave pritisi keul-luvvru leubhiglu bdayi keuccuv vru ahmkariglu devduskru tmda tayiglige avidheyru upkarnens-dvru asuddhr svabhavikvad mmteyilldvru opp-mdvnnu muriyuvvru sullagi duru vru dmeuyilld-vru ugrteyullvru olleyvrnnu hinesuvvru dreuhiglu dudikinvru ubbikueumdvru devrigim heccagi bheug-glne pritisuvvru bhktiy vesviddu adr blvnnu all-gleyuvvru agiruvru; imthvrm prtyekvagiru. mne gllli nusuli pagplimd tumbidvru nana vidhavad ic-cheglimd ndislpptvru agiruv avivekiglad striyrnnu vsmadikeullu vru ivreulge seridvre. ivru yavaglu klyiuttiddru styd prijnan vnnu heumdlardvru. yn-nymbr emb vru meuseynnu vireudhisidmteye ivru sh styvnnu vireudhisuttare; idllde ivru buddhigettvru

bhrstru agiddare. adre ivru innu mumduvriylarru; i ynn ymbr murkhtnvu ellrigu priskarvagi tilidu bmd prkar ivrdu tilidubruvdu. ninadreu nnn beudhne ndte uddes nmbike dirgh samti priti serne ivuglunu amtiyeuky ikeuny lustr emb ptngllli nnge smbhvisid himseglunu kstanubhvgllnu nanu emthemth himseglunu shisikeumdenemb dnnu ninu purnvagi tilidv-nagiddi. adre avellvugleulgim krtnu nnnnnu bi-disidnu. haudu, krist yesuvinlli bhkti yullvragi jivisu- vdkke mnssu maduvv rellru himsegeulgaguvru. adre dustru vmckru meusmadutta tave meus heugutta heccad ketttnkke heuguvru. ninadreu klitu drdhvagi nmbidvugllli neleyagiru. klisikeuttvru yarembdnnu aleucisu. cikkmdinimdlu ninu prisud brhglunu tilidv-nagiddiylla; a brhglu krist yesuvinlliruv nmbikey mulk rksne heumdisuv jnanvnnu keuduvdkke skt-vagive. brhglunu tilidv-nagiddiylla; a brhglu krist yesuvinlliruv nmbikey mulk rksne heumdisuv jnanvnnu keuduvdkke sktvagive. addrimd devr mnusynu pripurn nagi skl stkaryglige snnddh-naguvnu.

4

addrimd devr mumdeyu atn breundlli mtu atn rajy dlli jivisuvvrigu sttvrigu nyaytirisuv krtnad yesu kristn mumdeyu nanu ninge khmditvagi heluvdenmdre- vakyvnnu saru, anukulvad kaldlliyu anukulvilld kaldlliyu adrlli askt nagiru; purndirgh-samtiyimdlu up desdimdlu khmdisu, gdrisu, eccrisu. yakmdre jnru svsthbeudhneynnu shis lard kalvu bruttde; adrlli avru tite kivi-yullvragi tmm duraseglige anukul vad updeskrnnu ittukeulluvru. avru stykke kivigeudde klpnakthegllnu keluvdkke tirugikeulluvru. adre ninu ella visy gllli eccrvagiru, smegllnu talikeu, suvartikn kelsvnnu madu, ninn seveynnu smpurn madu. nanu ig arpitnagu vdkke siddhniddene; nanu heurtu heugbekad smyvu sviapvagide. nanu olle heuratvnnu heuradiddene, nanu nnn ot vnnu mugisiddene, nanu nmbikeynnu kapadi ddene. innu mumde nngeuskr nitiy kiritvu idlpttide; adnnu nitiyull nyaya dhiptiyad krtnu a dindlli nnge keudu vnu; nnge matrvllde atn breunvnnu pritisuvvrellrige sh keuduvnu. nnn blige beg bruvdkke ninu prytyn madu; yakmdre demnu ihleukvnnu pritisi nnnnnu teuredubittu thesleunikkke heudnu; kresknu glatykku titnu dlmatykku heudru; luknu matr nnn jeuteylli ddane. marknnnu smgd krkeumdu ba, avnu sevegagi nnge upyukt-nagiddane. tukhiknnnu epeskke kluhisidenu. treuv dlli nanu krpn bliylli bittubmd melngi ynnu pustgllnu mukhyvagi crmd kagd glllu ninu bruvag tegedukeumdu ba. kmcugarnad aleksamdrnu nnge bhl kedumadidnu; krtnu avn krtyglige sri yagi avnige prtiphlvnnu keuduvnu. ninu sh avn visydlli eccrikeyagiru; yakmdre avnu nmm matugllnu bhl vagi edurisdnu. nanu meudlney sari prtivad madidag yaru nnneumdige nillill. ellru nnnnnu teuredubittru; idu avr lekkkke serislpdde irli emdu nanu devrnnu prarthisuttene. adre krtnu nnn bliylli nimtu nnnnnu blpdisi nnn mulk sarlp-duvdu smpurnvagi grhike yaguvmt eyu anyjnrellru adnnu keluvmt eyu madidnu; idllde atnu nnnnnu simhd bayeulgimd tppisidnu. nnnnnu prtियeumdu

duskrtymd krtnu tppisi tnn prleukrajyкке nnnnnu kapadu vnu. yugyugamtrgllliyu atnige mhime. amen. priskligu akvillnigu onesipheurn mney vrigu vmdne. erstnu keurimthdlli nimtnu. adre treuphimnu asaukhyvagiddrimd av nnnu nanu miletdlli bittenu. cligalkke mumceye bruvdkke prytyn madu. yubu lnu pudeynu linnu klaudydu ella sheudrru ninge vmdne heluttare. krtnad yesu kristnu ninn atmd smgd irli. krpeyu nimmeumdigirli. amen.

1

devradukeumdvr nmbikegnusar vu bhktignusarvad styd tilu vlkegnusarvu devr sevknað yesu kristn apeustlnagiruv paulnemb nge sulladd devru leukdarmbhkk meudle vagdan madid nityjivd nirikseynnu tnn vaky sareund mulk tkk kaldlli prktisi nmm rksknað devr ajnegnusar a sareun vnnu oppisidnu. nmmlli huduvagiruv nmbike gnusarvagi nnn nijkumarnad titnige– tmdeyad devrimdlu nmm rksknu krtnu agiruv yesu kristnimdlu ninge krpeyu knikrvu samtivu agli. i karndimð kretdlli innu krmkke bardiruvvuglñnu ninu krmpdisi nanu ninge nemisid prkar prtiiyeumdu pttñ dlli (sbhey) hiriyrñnu nemisbekemdu ninnnnu alle bittu bmdenu. sbhey hiriynu nimda rhitnu ekptniyullvnu agirbeku. avn mkklu nmbigstragirbeku; avru durmarg strenisi keumdvragli adhikarkke olgagdv ragli agirbardu. yakmdre sbhadhyksnu devr mnevarteyvnagiru– vdrimð nimda rhitnagirbeku; avnu svecchaprnũ mumgeupiyu kudiyuvvnu heudedadu vñnu niçlabhvñnu apeksisuvvnu agirde atithistkarvñnu pritisuvvnu olleyvrñnu pritisuvvnu svsthcittñnu nyayvmtñnu prisuddhñnu jitemdriyñnu agiddu tanu svstħ beudhneyimð eccrisuvdkku edurisu vvru oppvumte maduvdkku sktnagiruvmtẽ tñge klislpñt prkar visvasd vakyvñnu drdhvagi hididukeumdv– nagirtkkddu. anekru avreulge mukhyvagi sunnti yvru adhikarkke olgagdvru vyrtħvad matinvru meusgarru agiddare; avru niçlabhvñnu heumduvd– kkagi madbard updesvñnu madi idi kutumbglñne halumaduttaraddrimð avr bayiglñnu mucçistkkddu. kretdvru yavaglu sullagaru dustmrgglũ heuttebakru agiddaremdũ avr svmt prvadigllli obbnũ helidnu. i saksiyu nijve; addrimð avru nmbikeylli svstħ cittragiruvmtẽ av rñnu kthinvagi khmdisu. avru yehudyr klpnakthebligũ stybħrstrad mnusyr ajne gligũ lksykeudbardu. suddħrige ellvu suddħve; adre mlinvadvrighu nmbikeyll dvrigu yavdu suddħvll; adre avr buddhiyu mñssaksiyu kud mlinvagive. avru tavu devrñnu aritvremdu heli keulluttare; adre avru ashryu avidhey ru stkarygligella bħrstru agiruvdrimð devrñnu tmm krtyglimldẽ allgleyuvru.

2

ninadre svstħbeudhnege anũ gunvagi matnadu. hegẽmdre, vrddħru svstħcittragiruvvru gaurvullvru jitemdriyru nmbike priti talme ivuglli svstħteyullvru agirbekemdu helu. ade prkar vrddħstriyru ndteylli prisuddhtege tkk hage iruvvragiddu sullagi duruvvru heccagi mdypan maduvvru agirde idlldẽ devr vakyyu suddislp dmdte yavvn striyru svstħcittũ tmm gmd– mdirñnu mttũ mkkllñnu pritisuvvru vivekvullvru ptivrtẽyru mneyñnu neudikeulluvvru olleyvru tmm gmdmði rigẽ vidheyru agirbekemdu avrige helu. hageye yavvnstħru svstħcittragirbekemdu avrñnu eccrisu. ella visygllli ninnnnu stkarygl madriyagi teurisikeumdu beudhneylli nirmלטvñnu gaurvñnu ytharhteyñnu khmdislagdmth svstħvad matnũ teurisu; idrimð viveudħps dvnu nimm visydlli kettddu heluvdkke yavdu illde nacikepduvnu. sevkrũ tmm svmt yajmanrige vidheyragiddu ellvu gllli

avrñnu meccisuvdkke pryaspdudda eduru matnnaðde yavdñnu kddittũ keullde pura nmbigstremdu teurisikeumdu nmm rksknað devr updeskke ella visy gllli almkarvagirbekemdu eccrisu. yakmdre ella mnusyrige rksneynnumtu maduv devr krpeyu prtyksvayitu. navu bhktihinteyñnu leukð aseglñnu teuredu igin leukdlli svstħcittragiyũ nitivmtragiyũ bhktiyullvragiyũ bdũk bekemdu adũ (a krpeyu) nmge beudhisu ttdẽ. navu bhagykrvad nirikseynnu mħttad devr mttũ nmm rksknað yesu kristn prbhavd prtyk– steynnu eduru neaduvvragiddeve. atñu nmmñnu skl dustndimð vimeucisuvdkku stkriyegllli ask– trad asmany jñrñnu tngagi prisuddħ maduvdkku nmgeuskr tñnnũ tane oppisi keuttñu. i karygl visydlli matnadutta eccrisutta purn adhikardimð khmdisutta iru. yaru ninnnnu tirsksiridrlĩ.

3

deuretnligũ adhikarigligũ olgagi nyayadhiptigligẽ vidhey ragirbekemltũ prtiiyeumdu stkriyege sidra– girbekemltũ yar visyvagiũ kett matnnaðdvru jglvaddvru agiddu sadhũ svbhavvullvragi ella mnusyrige purn satviktvñnu teurisbekemltũ av rigẽ jñapkmadu. navu sh meudlu avivekiglu avidheyru meusheud vru nana vidhvad durasegligẽ mttũ bheuggligẽ dasru kettñũ heuttekkicugllli jivisuvvru ashryu obbrñneubbru hge maduvvru agiddeve. adre nmm rksknað devr dyeyu pritiyu mnusyn kdege prtyksvadag navu madid nitiy kriye glimdlĩ, atñ kruneymldẽ punjñmð teuleyuvikeymldũ pvitratñnu nitñ svbhavvñnumtu maduvdrimdlũ atñu nmmñnu rksisidnu. atñu (devru) nmm rksknað yesu kristn mulk atñnu (pvitratmñnnũ) nmm mele dharalvagi surisi ddane. navu hige atñ krpeyimð nitivmt remdu nirnyislptũ nityjivd niriksegnũ sarvagi badhyradevu. idũ nmbtkk mata gide. devrllĩ nmbike ittiruvvru stkriyegllñnu maduvdrllĩ ja– grukragiruvmtẽ ninu i matuglñnu yavaglu drdhvagi helbekemdu apeksisuttene. ivu mnusyrige uttmvu pryeyjñkrvu agive. adre buddhiyilld vitrkligũ vm– savligligũ jglgligũ nyayprmand visyvad vagvadgligũ durvagiru; yakmdre avu nispryeyjñvu vyrtħvu agive. bħed huttisuv mnusynñnu omderdu sari buddhi helid mele bittubidu; amthvnu snmarg tppidvnu papmaduvvnu agiddane; tanu siksapatñemdu tñnnũ tane khmdisikeullvnu. nanu nikeupeuliylli cligalvnu kleybekemdu niscysikeumðdrimð artemñ nnagli tukhikñnnagli ninn bligẽ klũhisid kudle alligẽ nnn htĩir bruvdkke prytñ madu. nyaysastriyad jennñnu apeulleusññnu jagrtẽyagi sagklũhisũ; avrigenu keurtẽyagbardu. agty vad keurteglñnu nigisuv stkriyegllñnu maduvd kkagi mmmvru sh klitũkeullĩ; hige avru nispragiruvdill. nñneumdigiruvvrellũ ninge vmdnẽ heluttare. nmbikeyllĩ mmmñnu pritisuvvrigẽ vmdnẽ helu. krpeyu nimmellẽreumdigẽ irli. amen.

yesu kristn sereyv nagiruv paulnu nmm sheudrnad
timeutheynu nmge ati priynu jeutegelsdnu agiruv
phile meunnigu nmm priy apphiyligu nmm shb-
htnad arkhippnigu ninn mneylli kuduv sbheyvrigu
breyuvdenmdre- nmm tmdeyad devrimdlu krtnad
yesu kristnimdlu ninge krpeyu samtiyu agli. nnn
prarthnegllli yavaglu ninnnnu jnapkmaðikeumdu
nnn devrige steutr sllisuttene. krtnad yesuvin meleyu
prisuddhrellr meleyu ningiruv pritiynu nmbikeynnu
kuritu keliddene. hige ninn visvasd anyeunteyu
krist yesuvinlli mtu ninnlliruv ella olledr tiluvlikeylli
bl vagiruvdu. sheudrne, ninn mulk prisuddhr hrðyg-
lige uttejnvaddrimd ninn pritiy nimitt nge bhl sm-
teusvu adrneyu umtadvu. adkarn ninge yuktvad-
ddnnu ajnapisu vðkke kristnlli nge bhu dheryvid-
dru hage ajnapisde muduknu ig yesu kristn sereyvu
agiruv paulnemb nanu pritiy nimittve ninnnnu be-
dikeulluttene. nanu sereylli pðediruv nnn mgnad
onesimn visydlli ninnnnu bedikeulluttene. avnu kle-
duheud smydlli ninge apreyujk nagiddnu. ig ningu
nngu pryeyjn vagiddane. avnu nge prandmtid-
dru avnnnu ninn blige himðkke kluhisikeuttiddene;
add rimd ninu avnnnu serisikeu. nanu suvartey
nimitt sereylliragi ninge bðlagi avnu nge up-
car maduvmta avnnnu nnn bliylle ittukeullbekemdu
apeksissidennu. adre ninn upkarvu blatkardimdagde
mnh purkvagiye irbekemdu yeucisi ninn smmtiy-
illde enu maduvdkku nge istvirlill. avnu sylv-
kal ninnimd aglis lptddu ninu avnnnu nirmtrkku
serisikeulluv dkkeu eneu. innu mele avnu sevk-
nagde sevkignimt uttmnagi priy sheudr nmtagbeku;
avnu nge bhl priynagi ruvlli ninge srirmsbmdhdl-
liyu krtn smbmdhdllyu innu esteu priynagiru vnu.
hagadre ninu nnnnnu jeutegarnemdu enisi nnnnnu
serisikeulluv prkarve avnnnu serisikeu. avnimd ninu
enadru nstptti ddre athva avnu salvenadru tiris-
beka giddre adnnu nnn lekðkke haku; nane keuttu
tirisuttenemdu paulnemb nanu svmt keyimd bre-
diddene; ninn visydlli nine nnn sal dliddi emdu
nanu bere helbeke? sheud rne, haudu, krtnlli nin-
nimd nge smteus umtagli; krtnlli nnn hrðyvnu ut-
tejn geulisu. nnn matnnu keluvi emb bhrvs vullv-
nagi ninge brediddene; nanu helidd kkimtlu heccagi
maduviyemdu nge geuttumtu. idllde nimm prarth-
negl mukhamtr nanu nimm blige bruvðkke anu-
grhvaguv demdu nge nirikse umtu; adkarn nn
geuskr ilukeulluv sthlynnu siddhmadu. krist yesu-
vinlli nnn jeute serey vnad epþrnu ninge vmdne
tilisuttane. nnn jeutegelsdvrad mark aristark demlu
kru ninnnnu vmdisuttare. nmm krtnad yesu kristn
krpeyu nimm atmdeumðigirli. amen.

kled kaldlli pitrgl smgd prvadigl mukhamtr nana smygllli vidhvidhvad ritiylli matnadid devru i amtyd- ingllli nmm smgd tnn mgn mukhamtr matnaddane. itnnnu ellkku badhynnngagi nemisidnu, itn mulkve leukgltnu umtu madidnu. itnu devr mhimey prkasvu atn vyktitvd prtirupvu tnn blvull vakydimd smstkke adharvu agiddu tane nmm paggltnu teuled mele untdeulge mheuntn bl gdeylli kutukeumdn. itnu dutrigimtlu uttnmagi mad lptu avrigimt ati sresth- vad hesrtnu badhyvagi heumdidnlla; hegemdre- ninu nnn mgnu; nane i heuttu ninnnnu pdedidene emtlu tirigi-nanu avnige tmdeyagi ruvenu; avnu nnge mgnagiruvnu emtlu atnu tnn dutreulge yari- gadru emda dru heliddumteu? idllde devru meudlu huttidatnnnu leukdeulge br maduvag-devdutrrellru atnnnu aradhisli emdu heluttane. dutr visy dlli atnu heludenmdre-devru tnn dutrtnu atmlagiyyu tnn sevrktnu agnijvaleynnagiyyu maduttane em- bdu. mgn visydliiyadreu-o devre, ninn simhas- nvu yugyugamtrgllliyyu iruvdu; nitidmdre ninn ra- jdmadvagide. ninu nitiynnu prtisiddi, dusthtnvnnu dvesisiddi; addrimd devru, ninn devre, ninnnnu ninn jeutegarrigimt migilagi anmdd teldimd abhisekisi- danennu krtn, adiylli ninn bhumige astivarnnu hakiddi, akasglu ninn kekelsglagive. avu nasvaguvvu; adre ninu iruvatnagiddi; avellu vstrdmt hley- vaguvvu; avugltnu melmgimyte mdisutti; avu marp- duvu; ninyadreu ek ritiyagiddi; ninn vruglu mugidu heuguvdill emtlu heluttane. adre dutrlli yavn visy dliiyadru-nanu ninn vireudhigltnu ninge padpith- vag maduv tnk nnn blgdeylli kutukeumdiru embdagi emdadru heli ddaneu? ivrellru rksneynnu badhyvagi heumdbekagiruvvr sevegeuskr kluhi slptt uligd at- mgllluveu?

addrimd navu kelid smgtiglige yavagladru jari heude vemdu avuglige heccagi lksykeuduvvrage rtkkddu. yakmdre dutr mulk hellptt vakyvu sthirvagiddu adnnu viari madid prtiyeumdu tppigu avidheytvkku nyay vad prtiphl heumdid mele esteu deudd i rk- sneynnu navu alksymadidre tppisi keulluvdu hege? idu krtnimd meudlu hellarmbhisitu. atnimd kelid- vru idnnu nmge sthirpdisidru. devru sh avr key- imd suckkarygltnu abdhutkary gltnu nanavidhvad mhtkarygltnu ndisi tnn svmt cttanusarvagi pvitratm danglimd avrige saksi keuduttiddnu. navu prstapisv bruv a leukvnu atnu dutrige adhin madlillvlla. adre obbnu omdaneumdu sthldlli-mnusynu este matr- vnu? avnnnu ninu yake nensbeku? ilve nrputnu es- trvnu? avnnnu yake drsisbeku? ninu avnnnu dut- rigimt svlpve kdimeyagi madidiylla; prbhav vnu manvnu avnige kiritvagi ittu ninn kekelsgl mele avnnnu nemisiddi; ellvnu avn padgl kelge haki avnige adhinmadiddiylve emdu saksi helidnu; atnu ellvnu mnusynige adhinmadid nembrdlli avnige omdnnadru adhinmadde bidilli; adre ellvu avnige ad- hinvagiru vdnu navu innu kanuvdill. adru dutrigimt svlp kdimeyagi madlptt obbatnu amdre yesuvu, prb- havvnu manvnu kiritvagi heumdiruvdnnu navu

neudutteve; atnu mrtpttdrmdle man prbhavgltnu heumdidnu; atnu devr krpe yimd ellrigeuskr mr sm- stvu yavatnigeuskrvu yavatnimdlu umtayiteu atnu bhummdi putrnnu prbhavkke serisuvlli avr rksna nayknnnu badhegl mulk siddhige trovdu atnige yuk- tvagittu. yakmdre pvitr maduvatnu pvitrradvrellru obbatnige smbmdhpttvragiddare. i karndimd atnu avrnnu sheudrremdu kreyuvdkke nacike pdde- ninn namvnu nnn sheudrrige tilisuvnu; sbhamdhydlli ninge stuti pdgltnu haduvenu emtlu nanu atn mele bhrsvviduvnu emtlu tirigi-igeu, nanu devru nnge dypalisiruv mkklu emtlu heluttane. idllde mkklu rk- tmamsgllli palugarraddrimd atnu sh avrmtaye adnu; tnn mrndimdle mrnadhikariynnu amdre setannnu nas maduvdkku mrn bhgd deseyimd tmm jivman- dllella dastvdeulgiddvrnnu bidisuvdkku avrmt r- ktmamsgllli bhag vhisidnu. atnu nijvagiyyu dutr svb- havvnu dhrisikeulde abrahmn smttiyy svbhavvnu dhrisikeumdn. addrimd atnu ellvuglli tnn sheudr- rige sman vagi madlpttnu. hige atnu jnr paggli geuskr samti maduvdkke devr kary gllli kruneuy nmbikeyu ull mha yajknadu. tane seudhislpttu badhe ynu anubhvisiruvdrimd seudhislpdu vvrige shaymaduvd- kke sktnagiddane.

addrimd prisuddhrad sheu drre, prleukd kreyu- vikeylli palugarre, navu oppikeumdiruv apeu stlnu mahayajku agiruv krist yesuvnnu aleucisiri. meuseyu devr mneylleva nmbigst nagiddmteye itnu tnnnnu nemisidatnige nmbigstnagiddane. mnegimt mnektidvigne heccad gaurvrvuvdrimd meusegimt itnu (krist yesu) heccad mankke yeugynemdenis lpttiddane. prti mneyynnu yareu obbnu ktiruvnu; adre smstvnnu ktitadatnu devre. nijvagiyyu meuseyu sevkngi devr mneylleva nmbigstnagiddnu; avnu mumde prktvagebagiddvuglige saksiiyagi ddnu. kristnadreu mgnagi tnn svmt mney mele ad- hikariyagiddane; navu nmm dhery vnu nmm nirikseyimdumtaguv utsahvnu kdetnk drdhvagi hidukeumdvradre nave atn mneyagiddeve. ad- drimd(pvitratmnu heluv prkar-nivu i din devr sbdkke kivigeuttre arny dllddag seudhney dindlli devrige keup vnnebbisidmte nimm hrdygltnu kthin- madi keullbediri. nimm pitrglu nnnnnu seudhisi dru, nnnnnu priksisidru, nalvtu vrus nnn karygltnu neudidru. addrimd nanu a smtiyvr mele bhlvagi smtageumdu-avru yava glu hrdydlli tppiheugutare emdu helidnu. avru nnn marggltnu tillukeull lill. higirlu-avru nnn visramtiyilli seruvde illvemu nanu nnn keupdlli prmanmadidenu emdu atnu heliddane). sheudrre, eccrikeyimd neudikeu lliiri; jivsvrupnad devrnnu bittu heuguv apnmbikeyull kett hrdyvu nimmeulge yavnnliyyu irbadru. nimmlli obb radru papdimd meusheugi kthinrag dmte-i din emdu kreylpduvage prti nityvu obbrnneubbru eccrisiri. meudli nimdiruv nmm bhrsvvnu amtydvregu navu drdhvagi hidukeullu vdadre kristnlli palu- garagiddevlla! i heuttu nivu atn dhvniynnu kelidre emdu heluvag (nimm hiriyru) keupvnnnebbisidmte nimm hrdy gltnu kthinmadikeullbediri. kelvru atnu nudiddnnu kelidag keupv nnebbisidru; adagyv

meusey mulk aiguptdimd bmdvrellru all. adre nalvttu vrus atnu yarnele smtapgeumdnru? pap madidvr mele alive? avr svglu arnydlli biddvlla! tnn visramtiylli avru servude illvemdu yarnnu kuritu atnu prmanmadidnu? nmbdvr visy vagi alive? avru serlarde heuddu apnmbikeyimdle emdu tilidukeullutteve.

4

higirlagi atn visramtiylli seruvevemb vagdanvu innu iru vlli nimmeulge yavnadru adrimd tppuvvnadeu emdu navu bhydeun. avrige suvarteyu sareunvadmteye nmgu sareunvayitu; adre kelidvru nmbillvad karn sarid a vakydind avrige pryuejinvaglill. leukd asti vardeudne (atn) kelsglu mugididdru atnu-avru nnn visramtiylli servude illvemdu nanu keupdimd prmanmadi denu emdu helidnu. nmbiruv nave a visramtiylli prvesisutteve. omdu sthldlli elney divsvnu kuritu—devru tnn karyglnnella mugisibitu elney dindlli visrmisikeumdnemltu i sthldllivru nnn visramtiylli servudill emltu atnu heliddane. addrimd kelvru adrlli prvesi slebekembdu innu iruvdrimd yarige meudlu adu sarlptiteu avru ap nmbikey nimitt olge prvesisill. tirigi bhukal heudnmtr atnu davidn bayimd matnadi-i heutte emdu omda neumdu divsvnu geuttumaduttane; hegmdre-nivu i heuttu atn dhvnige kivigeuttre nimm hrdyglnnu kthin madikeullbediri emdu heluttanse. yeheusuvnu avrnnu a visramtiylli serisiddadre truvay mteumdu divsvnu kuritu heleunvaguttirill. addrimd devjnrige visramtiyu innu umtu. hegmdre devru tnn kelsglnu mugisi hege visrmisikeumdnueu hageye atn visramtiylli seriruvvnu sh tnn kelsglu mugisi visrmisikeumdiddane. addrimd navu avr apnmbikeynnu anusrisuvv ragdmte a visramtiylli servudkke pryas pdeun. yakmdre devr vakyvu sjiv vaddu, sktiyullddu, yav ibbayi ktti gimtlu hdvaddu, pran atnglennu kilu mijeglnnu vibhagisuvstr mtigite turi heuguvmtthddu hrtyd aleucneglennu uddesglennu vivevisuvmtthddu agide. navu yavatnige lekk oppisbekagideyeu atn drstige smstvu muccumreyill ddagiyu beladdagiyu adre atn snnidhiylli ageucrvagiruv srstiyu omdu ill. akasglennu datieuhdevku-mar nad yesuvemb sreth mahayjknu nmgiruvdrimd navu madiruv arikeynnu bigiyagi hidiyeun. yakmdre nmgi ruv mahayjknu nmm nirblavstheyennu kuritu anutapvilldvnll; atnu srsv visygllli nmm hage seudhnege guri yadru paprhntagiddnu. addrimd navu kruneynnu heumdvmteyu atn krpeyimd smyeucitvad shayvu nmge deureyvmteyu dherydimd krpa simhasnd blige breun.

5

prtiyeubb mahayjknu mnusy reulgimd arislpttu mnusyri geuskr devr karygligagi nemislpu ttanlla. avnu kaniekglnnu yjnglennu papgligeuskr smrpisbeku. tanu blhinnagiruvdrimd avnu jaanvilldvr meleyu marg tppidvr meleyu krune teurisblnu. a blhintey karndimd avnu jnrigeuskr hegeu hageye tngeuskrvu papgligagi arpisbekadv nagiddane.

idllde yavnu tnnstkke tane i gaurvvnu vhisikeullde areunnmte devrimd kreylpttu vhisikeulluttane. hageye kristnu sh mahayjknaguvdkke tnnnu tane ghnpdisikeullill; adre-ninu nnn mgnu; nane i din ninnnnu pdediddene emdu helidatne i gaurvvnu atnige keuttu. atnu inneumdu sthldlli-ninu sdakalvu melkijedekn trhd yajknu emdu heluttane. atnu tnn srird dingllli mrndimd tppislu sktnagiruvatnige bl vagi kugutta knnirnu surisutta prarthne vijnapneglnnu smrpisi bhypttdrlli kelp ttnu. hige atnu mgagiddru tanu anubh visid badheglimle vidheyteynnu klitu keumdnru. idllde siddhige bmdu tnge vidhey ragiruvvrellrige nirmtrvad rksnege atnu krtnadnu. atnu devrimd melkijedekn trhd mahayjknemdu kreylpttu. atn visydlli navu helbekad matuglu bhl umtu. nimm kiviglu mmdvad-drimd adnu vivrisuvdu kst vagide. nivu istreulge beudhkragir bekagiddru obnu nimgedeuvtigil mul pathglennu tirigi klisikeudbekagide; nivu halu kudiytkvre heurtu gtiyad ahavnnu tinttkvrl. halu kudiyuv vnu kusinmtiddu, nitavakydlli anubhvilld vnagiddane. adre gtiyad ahavnu praysthrigeuskr amdre tmm jnanemdri yglennu sadhneyimd siksiseikeumdu ollednnu kettiddnnu tilidvrigeuskrvagide.

6

addrimd kristn beudhney mul pathglennu bittu nirjiv kriyeglimd mansamtrvu devr meln nmbikeyu baptismgl beudhneyu hsta rpneyu sttv punrutthanvu nityvad nyaytirpu ivugl visydlli astivarvnu tirigi hakke navu pripurntege heugeun. devr cittvadre hige maduvevu. omdu sari belknu heumdi preuk dimdad dand ruciyennu neudi pvitratmnlli palugarragi sresthvad devr vakyvvnu bruv leukd mthvnnu rucineudi devru biddu heuguvdade avrlli tirigi mansamtrvnu huttsisuvdu asadhy; yakmdre avru tmm palige devr mgnnnu punh silubege hakuvvru atnnnu bhirmg vagi avmanpdisuvvru agid-dare. bhumiyu tnn mele anekavrti suriyuv mleyennu hirikeumdu adu yar nimittvagi vyvsay madlpduttdeu avrige anukul vad beleynnu keutte devr asirvadvnu heumduddte; adre adu mullugidglennu kleglennu besidre tirskrislpttu sapkke guriyagutte. adr amtyvu sudlpdudve. adre priyre, i rityagi navu mat nadidru nivu iddkimt uttmvagi rksnkrvagi iddiremdu drdhvagi nmbi ddeve. nivu prisuddhrige upcar madidiri, innu madukta iddiri. i nimm kelsvnu idrlli nivu atn namd visyvagi teurisid pritiy pryasvnu mreyu vdkke devru anyasthnll. amtydvrege nirksey smpurn niscy tvkkagi nimmlli prtiyeubru ade asktiyennu teurisbekemdu navu apeksisutteve. hige nivu meglragirde nmbikeyimdlu talme yimdlu vagdanglennu badhyvagi heumd-v vrnnu anusrisuvvragiruviri. devru abraham-nige vagdan madidag ngimt heccinnv aneyiduvdkk-agde iddddrimd ttna neyittu- khmditvagi ninnnnu asirvdise asirvdisuvnu. ninnnnu heccise heccisuvnu emdu helidnste. hige avnu talmeyimd kadiddu vagdanvnu heumdidnu. mnusyru nijvagi tmgimt heccinnv aneyidu ttarste. ayeennu sthirpdisid mele avreulge vivadvenu iruvdill. adrlli devru

tnn smklpvu nislcvaddembdnnu vagdankke badhyaguvvrige bhu spstvagi teuris bekemdu aneyittu tnn matnnu sthripdisidnu. asryvnnu heumdivd-kke odi bmdu nmm mumde ittiruv nirikseynnu hidukeumdvrad nmge sulladd devr erdu nislcvad adhargllli nmge blvad adrne umta yitu. a nirikseyu nmm prankke lmgdr hagiddu khmditvadddu sthivradddu agide. adu tereyeulgiruvllige prvesisuvmtthd. yesu sdakalvu melkijedekn trhd mhayajknagi madlpttu nmgeuskr mumdagi adreulge prvesisiddane.

7

i melkijedeknu salemin arsnu mheuntnad devr yajknu agiddu rajrnnu smhrisi himtirugi bruttidd abrahamnnu edurugeumdu avnnnu asirvdisidnu. abrahmanu ellvugllli httney omdu bhagvnnu atnige keuttnu. atn hesrige meudlneydagi nitirajnemdu truvay saleminraj amdre smadhand rajnemdu arth. atnige tmdeyu tayiyu vmsavliyu ill, divsgl armbhvu jivd amtyvu ill. adre atnu devr mgnige heulikeyagi madlpttiddane. idllde atnu nirmtrvagi yajknagiddane. i mnusynu estu deuddvnagidnemdu aleucisiri. nmm mul pitrvad abrha mnu sulukeumdu bmdvugllli httney omdu bhagvnnu atnige keuttnlla. nijvagi leviy mklkli yajkeudyeugvnnu heumduvvru jnrimd amdre abrahmn vmssthariguv tmm sheudrindle dsm bhagllnu tegedekeullvd-kke nyay prmandlli appneyumtu. adre avr vmsavliylli lekkislpdde iruv itnu abrahamnimle dsm bhagllnu tkkeumd dlllde vagdangllnu heumdidvna avnige asirvad keuttnu. asirvad heumduvv nigimt asirvduvvnu deuddvnu embdu vivadvilld matste. illi saytkk mnusyru dsm bhagllnu tkkeulluttare; adre alli jivututtiddanemdu saksiheumdiruvattu tkkeulluttane. idu matrville dsmbhag llnuu tkkeulluv leviyu kud abrahmn mulk dsm bhagllnu keutt hagayi temdu nanu helbhudu; hegembre melkijedeknu leviy mul purnsnnu edurugeumdag ivnlli leviyu adk vagiddnu. leviy yajktvmd smprn siddhi umtagidde areunn trhdvnagirde melki jedekn trhd bereubb yajknu edeluvdu avsyvenittu? (adrlli jnru nyay prmanvnnu heumdidnu). yajktvvu bereyadre nyayprmanvu kud bere yaguvdu agty. ivu yavatn visy dlli hellpttieveyu atnu bereumdu geutrkk smbmdhpttvnu; a geutrdvrlli obbnu yjnvediy blylli sevemadiddill. nmm krtnu yuda geutrdlli jnisidatnemdu spstvagideyste; i geutrd visydlli meuseyu yajkr smbmdhvagi enu hellill. melkijedekn heulikegnusar inneubb yajknu eluttanembdu innu esteu heccagi spstvagide. atnu sarirkvad ajney niymkknusar alde nirlyvad jivd sktignusarvagi madlpttiddane. atn visydlli-ninu sdakalvu melkijedekn trhd yajknagiddi emdu atnu saks keuduttane. meuldidd ajneyu nirblvagiyu nispryeukvagiyu iddu nijvagiyu rddagihueyitu. nyay prmanvu yavdnnu siddige tardiruv drimd uttmvagiruv nirikseyu siddhige tmditu. idrimd navu devr sviapkke serutteve. atnu aneyillde yajknagile ill. (a yajkru aneyillde yajkradu); itnadreuninu sdakalvu melkijedekn trhd yajknagiddi emdu atnige helid krtnu aneyittu nudidnu, pscattappdudill. idrimdle yesu esteu sresthavad odmbdikege

heunegarnadnu. avru (leviyru) sasvtvagi udeyug ndisuvdkke mrn karndimd nijvagiyu avrlli yajkradvru anekru; itna dreu sdakalviruvdrimd bdlavneya gd yajktvnnu heumdiddane. adkarn atnu tnn mulk devr blige bruvvnnu smprnvgagi rksisuvdkke sktnagiddane; avri geuskr vijnapnemadudivdkke yavaglu bdukvvnagiddane. imthvne nmge bekad mha yajknu. itnu prisuddhnu kedu mad dvnu nisklmknu papigllli serde prtyekvagiruvatnu akasgligimt unntvagi madlpttatnu agiddane. meudlu tnn svmt pappriharkkagi amele jnr pap priharkkagi yjnarpne maduv mha yajkrmt itnu prtinityvu smrpis bekad avsyvill. yakmdre itnu tnnne smrpisikeumdu omde sari a kelsvnnu madi mugisidnu. nyayprmanvu nirblrad mnusyrnnu mhayajkrnnagi maduttd; adre nyayprmand truvay aneyeudne umtad vakyvu sdakalkku prtisthe madikeumdn mgnnne mhayajk nnnagi maduttd.

8

navu ig heluv visygl saramsvenmdre-prleukdeu lge mhimeyullatn simhasnd blgdeylli kutukeumdiruv mhayajknu nmgiddane. itnu pvitr sthandlli amdre mnusynimdl, krtna hakid nijvad gudardlli seve ndisuvatnagiddane. prtieyubb mhayajknu kanikegllnu yjngllnu smrpisuvdkke nemkvagiru ttanste. ad-drimd smrpisuvdkke itnige sh enadru iruvdu avsyvagide. itnu innu bhumiy mele iddddeyagidde yajk naguv hagiddill. yakmdre nyayprmand prkar kanikegllnu smrpisuv yajkru idde iruttare; avru prleukdliruvvgll nidrsnvu chayeyu agiruvdrlli (aly dlli) seveynnu ndisuvvru. meuseyu devrimd eccrislpttu gadarvnnu maduvd kkiddag-neudu, nanu betdlli ninge teuris madijri prkarve ellvnnu madbe adre atnu adkkimt sresthavad seveynnu heumdid vnagiddane; uttmvad vagdangl mele sthapitvad sresthavad odmbdikege sh mdhysthagiddane. a meudlney odmbdikeyu deusvill ddagidde erdneydkke avkasvu iruttirill. atnu adr mele tppuheurisi higem dnu-igeu, nanu israyel mnetnd deumdigu yehud mnetndeumdigu heus dagiruv omdu odmbdikeynnu madi keulluv dinglu bruvvu. i odmbdikeyu nanu ivr pitrgllnu kehididu aiguptdes deulgimdrkrkeumdu bmd dindlli avr smgd madikeumd odmbdikeymthdll; avru nnn odmbdikeylli sthivragi niillilla ddrimd nanu avrnnu lksykke trill emdu krtnu heluttane. a dingl truvay nanu israyel mnetnd vreumdigde madikeulluv odmbdikeyu higuruvdu, adenmdre-nnn ajnegllnu avr mnssinlli iduvnu; avr hrdyglili avugllnu breyuvnu; nanu avrige devragiruvnu. avru nnn jnragir idllde prtieyubbnu tnn nereyngigu tnn sheud nngu-krtnnnu tilidukeulliri emdu up desisuvdill; yakmdre cikkvrimd deudvdr vregu nnnnnu aritukeulluvru. nanu avr anitiy visyvagi kruneuyllvnagiddu avr paggllnu apradghlennu nnn nenpige innemdigu truvdill emdu krtnu nudiyu ttane. illi atnu-heusodmbdikeyemdu helidrrlli meuldiddnnu hleydagi madi ddane. adu hledagutta ksvnagi illdmta guvdkke siddhvagide emdu heluttane.

higiddru meudlney odmbdike ylli nijvagiye dev-sevvey niymgliddvu; ihleuk smbmhdvad pivtrsth-livetty amdre omdu guddaru ktllp ttitu. adr meudlney bhagdlli dipstmbh, meju, smmukhd reutti ivugliddvu; adkke pivtr sthl emdu hesru. erdney terey aceylli atipivtr sthlvenisikeulluv inneumdu gu-darvittu; adrlli cinnd dhuparti, olgu heurgu cin-dimnd heudisidd odmbdikey mmjus ivugliddvu; a mmjusdeulge mnna ittidd cinnd patreyu areunn cig-urid keulu odmbdikey klin hlige glu iddvu; adr mele prbhavd kerubi yru krasnvnnu muccikeym-diddru. sdykke i visygltnu prtyekvagi navu vivrisu vdkke aguvdill. ivuglu hige nemk madlpttag yajkru yavaglu devr seveynnu puresuvvragi gudard meudl-ney bhageulge prvesisuvru. adre erdney bhageulge mahayajneubne vruskke omde sari heuguttane. avnu rktvnnu tkkeullde heuguvdill; a rktvnnu tn geuskrvu jnr tppugligeuskrvu smrpisuttane. meudl-ney gudarvu innu iruv tnk ati prisuddh sthlkke heuguv margvu iduvregu prktvagillivembdnnu pvi-tratmnu vyktpdisuttane. a kalkke adu samyvagiddu ag seve maduvvnigagi mnssaksii visyddli spurn madlrad kanikeglu yjnglu arpisldpudttiddu. avu an-panadigllliyu vividh snangl lliyu sarirk niymgl-llyu tiddupatin kaldvrege matr nemkvagiddvu. adre kristnu brbekagidd melugl kuritu mahayajnagi bmdu keyimnd ktllpddmth amdre i ktldkke smbmhdva girde sresthvagiye pripurnvagiye iruv gudard mulk heutgl mttu krugl rktvnnu tegedukeulle tnn svmt rk-tvnne tegedukeumdu nmgeuskr nityvimeucneynnu smpadisikeumdvngi omde sari prisuddh sthldeulge prvesisidnu. heut heurigl rktvu heuleyadvr mele cimu kisuv kdsin budiye srir vnnu sucimadi pivtr maduvvadre nityatmmid tnnnnu tane nideusiyn-nagi devrige smrpsi keumnd kristn rktvu esteu heccagi nirjiv kriyeglimd bidisi jivvull devrnnu se-visuvmt nimm mn ssaksisynnu suddhikrisu vdl-lve. i karndimd meudlne odmbdikey adhindl-lidd akrmgl vimeucnegagi kreylp ttivu nitybadhyet vagdanvnnu heumdu vdkke mrnd mulk atnu heus odmbdi kege mdhysthnagiddane. mnrnsasvu iru-vlli adnnu breysisidv mrvnaguvdu avsy. jnr mrnd nmtr mrvn sasvu nde yuvde heurtu breysisidvu jivdimdiru vag emdigu prinamkrvagiruvde ill. hi-girlagi meudlney odmbdikeya drv rktvillde prtisthit-vagallil. museuye prtiyeumdu vidhiynnu nyayprmand prkar jnrellrige helid mele niru, kempu unne, hisse-upu ivu gleumdige krugl mttu heutgl rktvnnu tege-dukeumdu grmthd mele yu ella jnr meleuy preuksisi-idu devru nmgeuskr vidhisidd odmbdikey rktvagide emdu helidnu. idllde gudard meleuy sevege bek-agiruv ella up krngl meleuy rktvnnu preuksisidnu. nyayprmandimd heccu kdime ella vstuglu rktdim-dle suddhikrisldpudvu; rkt dhareyillde pap priharvill. prleukdliruv vstuglige madriyagi ruv vstugl sud-dhikrnnkagi imtha yjnglu avsyvadru prleukdvuglige ivugligimt uttmvad yjnglu beku. yakmdre kristnu nijyadvuglige samy vagiddu keyimnd ktidd prisuddh sthlglilli prvesisde devr smmukhdlli nmgeuskr ig kanisikeullu vdkke prleukdllye prvesisidnu. id llde mahayajknu vrsv vrusvu anyrvnnu tegedukeumdu

prisuddh sthlldli prvesisuv prkar atnu tnnnnu anek sari smrpisuvdkke prvesisillil. hage smrpisbekagidd pksdlli atnu leukd astivardimd anek sari badhpe-dbekagittu; adre ig omde sari leukamtydlli papni-varne maduvdkke tnnnnu tane yjnmadikeulluvvnagi prtyks nadnu. omde sari sayuvdu truvay nyaytirpu mnusyrige nemkvagide. hageye kristnu bhu jnr pagltnu heuttukeulluvdkkeuskr omde sari smrpit nadnu. tnnnnu niriksisi keumdiruvvrige rksne yn-numtu maduvdkkeuskr papvilldvngi erdney sari kanisikeulluvnu.

10

nyayprmanvu brbekagidd melugl chayeyagide; adre adu avugl nijsvrupvlvaddrimd a nyay prmanvu vruskke yava glu arpitvaguv yjnglnu arpisuvdkke bruvvrnnu emdigu siddhige trlardu. tmdidd pks-dlli a yjngl smrpneyu nimitu heuguttittila. yakmdre aradhne maduvvru omdu sari suddhikrislptt mele arvige emdigu pagl mnssaksi iruttrillil. adre prtii vrusvu a yjnglli tirigi pagl jnapkvaguvdumtu. heurigl mttu heutgl rktvu pagltnu tegedu haku-vdu asadhyvagide. addrimd atnu bhuleukdeulge bruvag-(devre,) yjnvu arpneyu ninge istvagirillil, adre nnge dehvnno siddhmadikeutti; dhn bligllliyu pap-prihark yjngllliyu ninu smteuspdilli; ag nanu-igeu, o devre, grmthd suruliylli nnnnnu kuritu bredde; ninn cittvnnu nerverisuvdkke bmd dene emdu helidenu annuttane. amele atnu-nyayprmandmte arpisldpudmth yjnvu arpneyu dhn bliglu pap k-kagi arpneyu ninge istvagirillil ilve avuglli ninge smteusvirillil emdu heli ddane. tru vay-igeu, o devre, ninn cittvnnu nerverisuvdkke bmdiddene emtlu heliddane. atnu erdneydnnu sthapisuv dkk-agi meudneydnnu tegeduhakuttane. yesu kristnu omde sari emdemdigu arpisid tnn dehd mulk atn cittdimd navu suddhradevu. idllde prtii yajknu di-nalu seve madutta emdigu papvnnu tegedu hak-lar dmth omde vidhvad yjnglnu pde pde arpisutta nimitukeumdiruvnu. adre i mnusynu paglgeuskr nirmtrvad omde yjnvnnu arpisid mele devr bl gdeylli kutukeumdu. amdinimd tnn vireudhiglu tnn pad pithvagi madlpdud tnk atnu eduruneuduvnu. atnu pivtrraguvvrnnu omde arpeymid nirm trkku sm-purnrnnagi madiddane. pvi tratmnu sh idr visy-vagi nmge saksii keuduvatnagiddane; hegemdre atnu meudlu helidmte-a dinglad mele nnn ajnegltnu avr hrdyglilli iduvenu, avr mnssugllli avugltnu breyu-venu. nanu avr smgd madikeulluv odmbdikeyu ide. idllde avr pagltnu duskrtu gltnu nnn nenpige in-nemdigu truvdill emdu krtnu heluttane. papvu pri-harvadlli innu emdigu adkkagi arpe iruvdill. higur-villi sheudrre, yesuvn rktld mulk atiprisuddh sthlldli prvesisuvdkke nmge dheryvumtayitu. hegemdre, atnu nmgeuskr prtisthisid mttu heus jivvull dariylli atn srirvemb terey mukhamtrve idayitu. devr mney mele mahayajknu nmgiruvdrimd navu sty-vad hrdydimdlu visvasd purn niscytdvimdlu kett mnssaksii priharkkagi cimukisilptt hrdyglilly ragiye nmm srirgltnu nirmulvad nirinimd teuledu keum-dvragiye atn sviapkke breun. nmm nmbikeyim-dad arikeynnu nismcl dimd blvagi hidiyeun. (yak-

mdre vagdan madadatnu nmbigstnu). navu prspr hitcimtkragiddu pritisuvd kkagiynu stkary maduvd-kkagiynu obbr nneubbru prerepiseun. sbheyagi kudi keulluvdnnu kelvru rudhiyagi bittiruv prkar navu bittubidde obbrnneubbru eccri seun. a dinvu svi-apisutta brutte emdu nivu neuduvdrim idnnu mttstu madiri. navu styd prijanvnnu heumdid mele bekemdu papmadidre papgligagi innav yjnvu ulidiru-vdill. adre bhydimd khmditvagi eduru neudtkk tirpu vireudhi glnnu dhisuv keupagniynu iruvvu. meusey nyayprmanvnnu asdde mad dvnntu ib-bru illve muvru saksiglimd knikrvillde keulluttid-dru. javnu dev kumarnnnu tulidu tnnnnu pivt-madidmth odmbdikey rktvnnu asuddhvimdenisi kr-pey atmnnnu tirskar madiddaneu avnu innu es-teu krurvad dmdnege patrnagbekemb dnnu yeu-cisiri. muyyi tirisuvdu nnge smbmdhpttddu, nane prtiphlvnnu keuduve nemdu helid krtnnu navu bllevu; id llde-krtnu tnn jnrige nyaytirisuv nemtlu heliyde. jivvull devr keylli sikki biluvdu bhymk-rvadddu. adre nivu prkasdlli serid mele smkstgl bhu heuratvnnu shisikeumd himdin dingltnu nen-pige tmdukeulliri. kelvu sari nivu erdnnu amdre nimdegltnu up drvlgtnu anubhvisi hasyd neutkke guri yadiri; kelvu sari amthvugltnu anubhvisi vvr jeutegarradiiri. bedigltnu nimmi bhmrvnnu nnn visydlli nivu anutap geumdu prleukdlli ninge utnm-vagiynu sthirvagiynu iruv astiyumtemdu nimmlli nive aritukeumdu nimn seutttnu sulukeullu vvrige sm-teusdimd bittiri. adrimd nimmi bhmrvnnu bit-tubidbediri; adkke nst prihard deudd prtiphu umtu. devr cittvnnu nerverisid mele vagdanvnu heumdu-vnte ninge talmeyu avsyvagide. niscyvagi bruvatnu innu svlp kal dlli bruvnu, tdmaduvdill. niti vmtnu nmbikeyimdle bdukuvnu; avnu himdegedre avnlli nnn atmnu smteusisuvdill. nava dreu himdegedrvagi nasvaguvvrlli all, nmbuvrvagi atmrsneyvnu heum-duvv ragiddeve.

11

nmbikeyu niriksisuvvugl nij lksnvu kandvugl nidrsnvu agide. hiriyrnu nmbikeyimdle olle saksi heumdidru. nmbikeyimdle leuglgu devr ma-tinimd nirmitvadvemdu navu tilukeumddrimd kanisuvvuglu drsy vstu glimd umtaglillvemdu grhisutteve. nmbikeyimdle hebelnu kayinn yjn kkkimt ati sresthavad yjnvnnu devrige sm rpsidnu. adr mulk avnu nitivmt nemdu saksi heumdidnu: devru avn kanikegl visyvagi saksikeutttnu; avnu sttvnagiddru adrimd innu matnaduttane. hneuknu mrnvnnu anubhvisde oyy lpttdu nmbikeyimdle; avnnnu devru tegedukeumdu heuddrimd avnu yarigu sikkllil; avnu ooylpduvdkkimt meudlu devrnnu meccisuvvnagiddnemdu saksi umtu. adre nmbikeyillde devrnnu meccisuvdu asadhy; yakmdre devr blige bruvvnu devru iddane, tnnnnu jagrteyagi huduku vvnige prtiphvnnu keuduttane emdu nmbu vdu avsy. nmbikeyimdle neuhnu innu kaddidvugl visyvagi devrimd eccris lpttu bhygrstnagi tnn mneyvr rksnegagi naveynnu siddh madidnu. adrimd avnu leukdvrrnu khmdisi truvay nmbikeyim dumtaguv nitige badhynadnu. nm-

bikeyimdle abrahamnu krey lpttag vidheynagi tanu badhyvagi heumde bekagidd sthlkke heurtuheudnu; tanu heugbekad sthlu vavdemdu tiliyde heurtu. nmbikeyimdle avnu vagdtt desdlli anydesdlli id-dvnnte gudargllli iddukeumdu prvasiyagiddnu. ade vagdankke badhyragidd isak yakeubremdigde gudargllli vasisidnu. yakmdre devru javdnnu kttuvatnu maduvatnu agiddaneu astivargllull a pttknkeuskr avnu eduruneuduttidnnu. idllde sarlu sh vagdan madadat nnnu nmbtkkvnemdu tirmanisi tanu pray viravidlagiddru nmbikeyimdle grbhvti yaguvdkke sktiynnu heumdi omdu mguvnnu hettlu. adrimd mrtraynagidd obb nimd akasd nkstrglnte gumpugumpagiynu smudr tirdliruv usubimnte asmkhy vagiynu huttidru. ivrellru vagdangl phlvnnu heumdde avugltnu durdimd neudi niscydeudne appikeumdu nmbikeyullvragi mrtradr; tavu bhumiye mele prdesdvru prvasi glu agiddevemdu oppeikeumdu. imth matugltnaduvvru tavu omdu desvnnu hudukuvvremdu spstvagi vyk-tpdisuttare. tavu heurtu bmdidd desd mele nijvagi nmssitvragiddre tirigi allige heuguvdkke avrige avkasvittu. adre ig avru prleukvemb utmdesvnnu haresuvv ragiddare. adrimd devru avr devreni sikeulluvdkke nacikeullde avrigeuskr omdu pt-tvnnu siddhmadiddane. abrahamnu seudhitnagi nmbike yimdle isaknnu smrpsidnu; a vagdan gltnu heumdid avnu tnn obbbe mgnnnu smrpsidnu. avn visydlli isak nlliyne ninn smtti kreylpduvdemdu hel lpttitu. tnn mgnnnu sttvreulgimdlu devru ebbis smrthnagiddanemdu enisidnu. sttvreulgimdle jivitnagi bmdvnmte avnnnu upmanvagi heumdidnu. nmbikeyimdle isaknu mumde br bekadvugl visydlli yakeubnnu esavnnu asirvdisidnu. nmbikeyimdle yakeubnu sayuttiruvag yeusephn ibbru mkklnnu asirvdisidnu. tnn keulin mele orgikeumdu devrnnu aradhisidnu. yeusephnu sayuvag israyelin mkklu heurduvnnu kuritu nmbikeyimdle matnadi tnn elubugl visydlli appnekeutttnu. meuse huttidag kusu sumdrvagiru vdnnu avn tmdetayiglu neudi arsn appnege bhyppde nmbikeyimdle avnnnu muru timugl bccittru. meuseyu deudd nad mele phreuhn kumartey mgnenisi keulluvdu bedvemdddu nmbikeyimdle. svlp kal papbheuggltnnubhvisuvd-kkimt devjnremdigde kstvnnnubhvisuvdnne arisi keumdu. aiguptdlliin aisvrygligimtlu kristn visyad nimdeyu adhik aisvry vmdenisikeumdn; yakmdre prtiphld bhu manvnnu avnu gaurvisidnu. nmbike yimdle avnu arsn raudrkk bhyppde aigupt desvnnu teuredubittnu. yakmdre avnu adrsynagiruvannu drstisuvvne embmte drdhcittnagiddnu. israyelyr ceucclmkklnnu smhrisuvvnu avrnnu muttdmte avnu pskvnnu rkt preuksneyvnu acrisidnu nmbikeyimdle. nmbikeyimdle israyelyr on bhumiynnu datuvnte kempu smudrvnnu datidru; aigupt desdvru adnnu datu vdkke prytyni mulgiheudru. nmbike yimdle avru sumaru elu divsglu yerikeuvn geudegltnu suddt mele avu biddvu. nmbikeyimdle rhablemb suleyu gudhcarrnnu smadhanvagi serisi keumdu nmbdvreumdigde nasvaglill. innu enu helbeku? gidiyeun barak smseun epthd datid smuvel mttu prvadig visyvagi heluvdkke nnge smy saldu. nm-bikey mulk avru rajygltnu svadhin madikeumdr; nmbikey

nitiynnu ndisidru; vagdanglnnu pd keumdru; simhgl bayi kttidru. bemkiy blvnu arisidru; ktti y bayige tppisikeumdru; nirbragiddu blisthradru; yuddhdlli prakrmsaligladr; prr dmduglnnu odisibittru. striyru sttuheugidd tmmvrnnu jivdimd tirigi heumdidru; kelvru tavu yatne heumduittiruvag sresth punrutthanvnnu heumduvdkkeusr bidugde bedvemdu helidru. bere kelvru aphasy keurdeypettu, haudu, innu bedi seremne ivuglnnu anubhvisidru. kelvrnnu klesedru; kelvrnnu grgsdimd keuydukeumdru. kelvrnnu priseduhisidru, kelvrnnu kttiymd keumdru; kelvru keurte himse badhe ivuglnnu anubhvisuvvrageiddu kuri mekegl crm glennu uttukeumdvragi aledadidru. imthvri i lekvru yeugyvaddlli; avru bhumiy kadu bett gvi kunigllli aleyuvvrageiddu. ivrellru nmbikey mulk olle saksiiynnu heumdidvragiddu vagdanvnnu heumdidli; naville avru siddhige brbardemdu devru nmgeuskr sresth vadddnnu erpdisiddu.

12

adkarn saksiiyvr istu deudd meghvu nmm suttlu iruvrimd ella bharvnnu sulbhvagi mutti keulluv papvnnu navu tegedittu nmm nmbikeynnu huttsuvatnu adnnu puresuvatnu agi ruv yesuvin mele drstiyittu nmm mumde ittiruv otvnnu talmeyimd odeun. atnu tnn mumde ittid smteuskskeusr silube ynnu shisikeumdu avmanvnnu alksyadi devr nivu mngumdidvragi besrgeull dmte atnu tane papiglimd esteu vireudh vnnu shisi keumdnemdbdnnu nivu aleucisiri. nivu papkke vireudhvagi heuraduvdrlli rktid mttigu innu adnnu edurisill. mkklige helumte nimge helid ecckrikey matnnu mretubittidireu? enmdre—nnn mgne, krtu sikseyennu tat-sar madbed; illve atnu ninnnnu gdrisuvag besrgeull bed; krtnu tanu pritisuvvnnne siksivus ttane; tanu serisikeulluv prtiiyebb mgnnnu heudeyuttane embdu. nivu sikseyennu talikeumdre devru nimmnnu puttrremdu ndisu ttane. tmdeymd siksike heumdd mgnelli? nivu siksike heumduvvrelleumdiged palugar ragirdiddre nivu hadrdimd huttidvre heurtu putrrll. idu matrvlde nmmnnu siksidsimth srir smbmd-hvad tmdeglennu snmani sidevte; atmglice tmdeyag- hiruvatnige navu innu esteu heccagi olptu jivisibek-lve? avru nijyagiyu kelvu divsgl pryue jvnvnu lksykke tegedukeumdu tmm mnssige teuridmte nmmnnu siksidsidru; atnadreu navu tnn prisuddhteylli palu-garrag bekemdu nmm pryuejnkagiye siksisiuttane. yav sikseyadru ttalkake smteuskr vagi teucde krur-vagi teucuttide; adru truvay adu siksike heumdidvrige smadhan vull nitiy phlvnnu keuduttide. higuruvd rimd jeulu bidd keglennu blhinvad meunkaluglennu nettege madiri. nimm pad glige nitad dariglennu madiri; hige madidre kumtkalu uluki heugde vasiyaguvdu. ellr smgd smadhandimdiruvdnnu prisuddhteyennu anusirisiri; prisuddhteyillde yavnu krtnnu kanu-vdill. nimmllli yavnadru devr krpege tppi heug dmteyu yav visvull beru nimmllli ciguri klvl hut-tisi adrimd anekru asuddhrag dmteyu yav jarnagli-esavnmth prapmciknagli nimmllli irdmteyu jagre yimd neudikeulliri. a esavnu omdu tuttnnkagi tnn ceuccltn d hkknnu mari bittnu; truvay avnu (tnn

tmdey) asirvadvnnu badhyvagi heumdbekemdu kn-niru surisutta bedikeumdru pscattapkke margvillde nirakrislpttemdu nivu bliri. muttbhudad mtu be-mki httdimth bettkku meubbigu kttlegu birugaligu tuturiy dhvngu matugl sbdkku bmdvll. a sbd-vnnu kelidvru tmge innu omdu matnnadru hel-bardemdu bedikeumdru; (yakmdre yav mrgva dru bettvnnu muttidre adnnu klesedu keull beku, illve itiyimd tiviybekemdu avru ajnapisiddnnu tallarde idru. idllde alli teuriddu astu bhymkrvagiddidrimd meuseyu—nge bhu bhvavagutide, ndu guttene emdu helidnu). adre nivu ciyeun prvttku jivsvrupnad devr pttnvagiruv prleukd yerusalemigu enislsadhyvad dut gngl bligu pr leukdlli hesru bresikeumdiruv sarvtrik smghkku ceuccl mkkll sbhegu ellrige nyav dhip-tiyagiruv devr bligu siddige bmdiruv nitivmtr at-mgl bligu heusodmbdikege mdhysthngagiruv yesuvin bligu hebeln rkttkimnt hitkrvagi matnaduv preuksn rktid bligu bmdidiri. nivu matnadu ttiruvatnnu as-dde maddmte neudikeulliri. yakmdre bhumiy mele matnadidvnnnu asdde madiddkke avru tppisikeull-diddre pr leukdimd matnaduvatnimd navu teulgi dre esteu heccagi navu tppisikeullarevu. atn dhvniyu ag bhumiiynnu kdlisitu; igladreu atnu—inneumde sari nanu bhumiiynnu matrvllde prleukvnnu kdlisuten-emdu vagdan madi heliddane. idllde inneumde sari emb matu kdli siruv vstuglu nirmitvadvugladdrimd tegeduhaklpd bekembdnnu sucusittude; ag kdlisde iruv vstuglu sthivragi nilluvvu. adkarn yaru kdli-slad rajyvnnu pdeyuvvrad navu vinyidmldu devr bhy-dimdldu devrnnu yeugyvgi sevisu vmte krpeynn u heumdikelluun. yakmdre nmm devru dhisuv ag-niyagiddane.

13

sheudr pritiyu neleyagirli. prrige stkar maduvdnnu mreybediri; adnnu maduvlli kelvru tiliyde dutrnnu stkrisiddare. sereyvr smgd nivu bmdhislpttvremdu avrnnu jnapk madikeulliri. nivu srirdlliruv drimd kstvnnu anubhvisuvvnnu nensiri. vivahvu elladrlli gaurvvadddu hasigeyu nisklmkvadddu agide. adre jarrigu vybhicarigligu devru nyaytirisuvnu. nimm ndteyu drvyase yillddagirli; nimgiruvvugllli trptrag-irri; yakmdre—nanu ninnnu emdigu kebiduvdill illve teureyuvdillvemdu atnu heliddane. addrimd-krtnu nnn shayknu, bhypdenu, mnusynu ninge enu madanu emdu navu dheryvagi helblevu. nimge devr vakyvnnu tilisid nimm naykrnnu jnapkmadikeulliri; avru amtyd vrege yav ritiymd ndedukeumdreumdu aleucisiri; avr nmbikeynnu anusirisiri. yesu kristnu ninne idd hage i heuttu iddane, nirmtrvu hageye iru-vnu. nana vidhavad anyeupdesgl selvige sikkbediri. yakmdre krpeyeumdige hrdivvnnu drdh madikeullu-vdu uttmve; bheujn pdarthgllli mgnradru avugllli enu pryuejn heumdlill. nmgeumdu yjnvedi umtu, adr pdarthvnnu tinnuvdkke gudardlli seveyennu ndis-uvvrige hkkill. mhayajknu papd nimittvagi psugl rktvnnu tegedukeumdu pvitr shandeulge heuglu a psugl dehglu paledy ace sudlputtvila; adrmte yesu kud tnn svmt rktidm jrnnu pvitprdisuvd-kkeusr ur bagil heurge srmepttnu. addrimd navu atn nimit umtaguv nimdeyennu talikeulluvvragei pa-

leyd ace atn blige heurtu heugeun. yakmdre sasvt-
vad pttnvu illi nmmgill; mumde bruv pttvnnu hudu
kutta iddeve. addrimd atn mulk vagiye devrige
steutrd yjnvnu ede bidde smrpiseun, amdre nmm
tutiglimd atn namkke sllisuv steutrgl phlve adagide.
idllde olleydnnu maduvdnnu udarvagi keuduvdnnu
mreybediri; ive devrige meccikeyad yjnglu. nimm
naykrige vidheyragiddu avrige adhinragirri. yak-
mdre avru lekk oppisbeka dvragi nimm atmglnnu
kayuvvragiddare. avru vysnpdde smteusdimd idnnu
maduvvragli; avru vysndimdiruvdu nimge pryeu-
jnkrvaddll. nmgeuskr prarthisiri. navu ella visyglli
pramanikragi ndedukeull bekemdu apeksisuvvrad
nmge olle mnssaksi ideyemdu nmbiddeve. nivu idnu
maduvmte nanu nimmnnu bhu visesvagi bedikeul-
luttene; idr mulk nanu ati sighrvagi nimm blige ti-
rigi bmdenu. sasvtvad odmbdikey rktd mulk kuri
himdige deudd kurubnagiruv nmm krtnad yesu-
vnnu sttvreulgimd br madid samtidayknad devru
nimmnnu skl stkaryglli atn cittvnu maduvmte
pripurn madli. tnn drstiylli meccikeyad ddnnu yesu
kristn mulk nimmlli ndisli. yugyugamtrgllliyu at-
nige mhime umtagli. amen. sheudrre, i eccrikey
matnnu shisikeullbekemdu nimmnnu bedikeulluv
hage smksepvagi nanu i ptrvnu brediddene. nmm
sheudrnad timeutheynige bidugdeyayitembdu nimge
tilidirli; avnu beg bmdre nanu avneumdige bmdu
nimmnnu kanuvenu. nimm sbhanaykrellrige mttu
prisuddhrellrige vmdne. italydvru nimmnnu vmdis-
uttare. krpeyu nimmellreumdige irli. amen.

devrigu krtnad yesu kristnigu dasnagiruv yakeub nu anydesglilli cdriuv (israyel) hnneder geutrdvrige vmdne. nnn sheudrre, nivu nanavidhavad smk-tglilli biddiruvag adnnu kevl anmd krvadddemdu enisiri. nimm nmbikege aguv priseudhneyu talmeyn- numtu maduttidemdu nivu tiliyiri. a talmeyu sid- dige bmdag nivu smpurnru siddhavadru yavdr lliyu kdimeyilldvru agiruviri. nimmlli yavnigadru jnan kdime yagiddre avnu devrnru keliukeulli, adu avnige deukurvdu; devru hmgisde ell rigu udar mnssin- imd keuduvatnagiddane. adre avnu svlpvu smdeh pdde nmbike ylli keliukeulli. yakmdre smdehpdiv vnu galiyimd bdiylptt smudrd tere ymte aledadut- tiruvnu. a mnusynu tanu krtnimden nendru heumdu- venemdu bhavisde irli. erdu mnssullvnu tnn marggl- llella cmclnagiddane. hinsthiyilliruv sheudrnu tanu unnt sthitige bmdenemdu ullaspdli; aisvry vmtnad sheudrnu tanu dinsthitige bmd nemiud ullaspdi. adre aisvryvmtnu hullin huvinmte gtisi heuguvnu. surynu udisid tksnve usnte yimd hullnnu badislu a hullin huvu uduri adr rupd seugsu nasvagu vd- ste. higeys aisvryvmtnu tnn dari glilli badi heuguvnu. kstglinu shisikeulluvvnu dhnynu; avnu priseudhit- nad mele krtnu tnnnu pritisuvvrige vagdan ma- did jivd kirit vnu heumduvnu; yavnadru seudh- nege prerpisduvag-i prerneyu nend devrimd um- tayitemdu helbardu. yakmdre devru kettddrimd seudhisarlarnu; atnu yannu seudhisuvdu ill. adre prtieubbnu tnn svmt duraseyimd eleylpttu mru- lueumdvnnagi seudhislpduttane. amele duraseyu grbhdhrisi papvnu heruttde; papvu smpurnvad mele mrn vnu hdeyuttde. nnn priy sheudrre, tppu madbediri. prtieumdu olle danvu smpurn- vad prtivrnu meln vugle; avu belkugl tdeyimd ilidu bruttve. atnlli cmcltvnu ill, vytyasd nerlu ill. atnu tnn cittd prkar styvakydimd nmmnnu huttsisirlagi navu atn srstiglilli omdu trhd prthm phl glmtadevu. adatrm nnn priy sheudrre, prtieubbnu kiyegedu- vdrlli tivrvagiyu matnaduvdrlli mttu keupisuvdr- lli nidhanvagiyu irli. mnusyn keupvu devr ni- tiynnu ndisuvdill. adkarn ella mlinteynnu ella dust- tvnnu tegeduhaki olge beruriruv vakykke nmrte yimd edekeudiri; adu nimm atmglnnu rksisu vdkke samrthyvullddagide. nivu vakyd prkar ndeyuvvra- girri; adnnu keluvvru matve agiddu nimmnnu nive meusgeulis bediri. yavnadru vakyvnu keluvv nagiddu adr prkar ndeyiddre avnu knndiyilli tnn huttu mukhvnu neudid mnusynmtiruvnu. ivnu tnnnnu neudi keumdu heugi tanu higidgenembdnnu a ksnve mretubiduvnu. adre bidugde ynnumtu- maduv pripurnvad niym vnu lksykeuttu neudi innu neuduttle iruvvnu (vakyvnu) keli mretuheuguvv nagirde adr prkar ndeyuvvnagiddu tnn krieyimyd dhnynavuvnu. nimmlli bhktnemde niseikeulluv yav- nadru tnn naligege kdivanvnu hakde tnn hrdivnu meus geulisuvvnadre avn bhkti nispryeujn vagide. smktdlli bidd dikkildvrnu vidhve ynnu pram- risi tnge prpmcd deusvu httdmte neudikeumdiruvde tmdeyad devr snnidhandlli suddhvu nirmavu agiruv bhkti.

nnn sheudrre, mhimeyull nmm krtnad yesu kristn- nmbi key visydlli nivu pkspatiglagirbardu. hegmde obb mnusynu cinnu umgurvnnu amdavad vstrvnu hakikeumdu nimm sbhe yeulge brlu mttu obb bd mnusynu sh hinvad btte hakikeumdu brlu nivu heuleuyv vstrglinu dhrisikeumdiruvnnu gaurvisi avnige-ninu illi i olle sthldli kutukeu emtlu a bdivnige-ninu alli nimtukeu illve illi nnn kalmney httr kutukeu emtlu helidre nivu nimmlli pkspatiglafi kett aleucnegl nyayadhipti glagiddirllve? nnn priy sheudrre, keliri; devru i leukd bdivrnru nmbikeylli aisvryvmtragi- yu tnnnnu pritisuvv rige tanu vagdan madid rajykke badhy ragiuv irbekemdu arisikeullillve? nivadreu bdivrnru avmanpdisiddiri. nimmnnu badhisi nyaysthangl mumde eledu keumdu heuguvvru aisvryvmttrllve? nivu kreylptt a yeugyvad namvnu dusisuvvru avrllve? adru brhd prkar-ninn nereyvnnu ninnmteye pritis bekemb rajajneynnu nerverisuvvradre nivu ollednnu maduvvragiru- viri. nivu pkspatiglagiddre pap maduvvragiddu ap radhiglemdu nyayprmandim mndttu madlp- dutturii. yakmdre yavnadru nyayprmanvnnella kekeumdu ndedu omde omdrlli tppidre avnu ella visydliyu apradhigyaguttane. vybhicar madbar demdu helidatne-nrhty madbar demtlu helidnu. adkarn ninu vybhicar madde iddru nrhty madire nyay prmanvnu viaridvnadi. bidugdey nnumtu maduv nyayprmandim avru tirpu heumduvvrige tkkmteye nivu matnadiri. hageye madiri. krune teurisode iruvvnige nyaytirpinlli kruneyu teurisl- puvdill. kruneyu nyaytirpigimt melagi higguttde. nnn sheudrre, obbnu tnge nmbike yumtemdu helikeumdu kriyeglilldvagiddre pryuejnvnu? amth nmbikeyu avnnu rksisuvdeu? obb sheudr- nige illve obb sheudrige btteyu a dind aharvu illdiru- vag nimmlli obbnu avrige dehkke bekadvglinu keudde-smadhandimd heugiri, bemkikayisikeulliri, heuttetumbisi keulliri emdu helidre pryuejnvnu? hageye kriyeglilldiddre nmbikeyu omtiyagiddu sttddagide. haudu, obb mnusynu-ninge nm- bikeyumtu, nnge kriyeglumtu; ninu kriyeglillde ninn nmbike ynnu nnge teurisu; nanu nnn kriyegl- mukhamtr nnn nmbikeynnu ninge teurisuttene emdu helbhudu. devru obbne emdu ninu nmbuvvnu, ninu olledu madutti. devglu kud hageye nmbi nduguttve. adre o vyrvhadvne, kriyeglilld nmbikeyu sttddemdu tilidukeullu ninge istvideyeu? nmm pitrv- vad abrahamnu tnn mgnad isaknnu yjnvediy mele arpisad niti nirnyvnu heumdiddu kriyeglilldile? avn nmbikeyu hege tnn kriyegleumdige kary ndisi a kriye glimdle nmbikeyu siddhige bmtembdnnu ninu kanuttiylla? hige-abrahamnu devrnru nmbidnu; a nmbikeyu avn lekkkke nitiyemdu enislpittu emb brhvu heluvmt nerveritu. avnu devr snehit nemdu kreylpttnu. hige mnusynu kriye glimd nitivmtnemdu nirnyislpduttane heurtu bri nmbikeymdlvnu nivu neduttiri. ade ritiyagi suleyad rhablu sh gudharrnnu serisikeumdu bere dariyimd avrnru kluisiddrlli kriyeglimde niti nirnyvnu heumd- lillve? atmvilld devru sttddagiruv prkarve kriyeglilld

3

nnn sheudrre, beudhkrad nmge deudd dmdneyagu-
vdemdu tilidukeumdu bhummdi beudhkragebediri.
anek visyglilli navellru tppuvdumtu. obbnū matinlli
tpddidde avnu pri purrnu tnn dehvnnella svadhini-
disi keulluvdkke smrtnu agiddane. igēu, kudreglu
nmge vidheyvagu hage avu gl bayige kdvan hakut-
tevilla; ag avugl dehvnnella tirugisuvdkke aguttde.
hdguglūnu sh neudiri. avu bhu deuddvagiddru blvad
galayimδ bdisi keumdu heuguttane. adagyū bhu sn
cukaniyimδ avuglūnu ndisuvvnu tnn mnssige bmd
kdege tirugisuttane. hageye naliegeyū kud cikk amg-
vagiddru deudd karyglūnu keuccikeullutde. igēu,
estu keumc kiccu deudd kadnū suduttde neudiri.
naliegeyū bemkiyū dustleukvu agide. hige adu nmm
amggllili iddu dehvnnella heulemadi prkrtiy krmkke
bemki hccuv hageyū nrkd bemkiyūnnu hccikeulluv
dagiyū ide. mnusy jatiyū skl vidhvad mrg, pksi,
srp, jlcrglūnu hteutige truvdumtu mtu tmdddumtu.
adre naliegeyūnnu yav manvnu hteu tige trlarnu. adu
svadhinavag keduka gide; mnrkrvad visidm tumbi
ide. ade naliegeyimδ tmdeyad devrnnu keumdadut-
teve; adrimδle devr heulikege sriyagi umtumadlptt
mnusyrrnnu navu spisutteve. ade bayimδ asirvad
mttu sap bruttve; nnn sheudrre, ivuglu higurbaru.
omde uteyū sihinirnnu khinirnnu omde sthldimδ
heurduvdumte? nnn sheudrre, amjurd mrvu en-
nemrd kayi biduvdeu? drakse bliylli amjurd hnagu-
vdeu? hageye yav uteyū uppu nirnnu sihi nirnnu
keudlardu. nimmlli jnaniyū buddhivmtnu yaru?
amthvnu yeugyvagi ndedukeumdu jnand satviktvdlili
tnn kriyeglūnu teurisli. adre khiyad hgetn mtu
jgl nimm hrδy gleulge iruvlli nivu stykke vireud-
hvagi sulladi heuglikeullbediri. adu melnimδ bmd
janvll; adu bhusmbmdh vadddu, praktbhavvad-
ddu, devyglige smbmdhpttddu. heuttekkicu jglvu
iruv kδe glilibiyū sklvidhvad kett krtyvu iruvvu. adre
melnimδ bruv jnavnu meudlu nirmvadddu, amele
smadhankrvadddu, vinyvullddu, sulbhvagi oppikeul-
lvmthdu, krūneyimδlu olle phlglimδlu tumbiru-
vmthddu agide; adrlli pkspatvu kptvu ill. smadhan
pdisuvvrige smadhandlli nitiy phlvu bittlptduttde.

4

nimmlli yuddhglu kadatglu ellimδ bruttve? nimm
imdriy glili heuradvu bheugaseligimδle allve. 2 nivu
asisidru heumδde iddiri. nivu keulluttiri, heumδlu
apeksisuttiri, adre pdeylari. nivu kadaduttiri,
yuddh maduttiri. adagyū nivu bedikeullδ karn nim-
genū deureyllil. nivu bedidru bediddnnu nimm
bheuggligagi upyeugis bekemdu tppagi bedikeullu-
vrimδ ninge deureyuvdill. vybhicarige, vybhi-
carini yre, ihleuk snehvu devvervemdu ninge tiliy-
deu? leukkke snehitaṅgiri bekemdiruvvnu devrige
veriyagiddane. idllde-nmmlli vasvagiruv atnnu
abhimantapdimδ hmbliisuttanemb brhvu vyrvhvagi
heluttde emdu nivu bhavisu ttireu? atnu heccad kr-
peynnu keuduttane. addrimδ-devru ahmkariglūnu

edurisu ttane, dinrigadreu krpeynnu anugrhisu ttane
emdu atnu heluttane. higuragi devrige olgagiri.
setannnnu edurisiri, ag avnu nimmnnu bittu odi-
heuguvnu. devr sviapkke bnniri, ag atnu nimm
sviapkke bruvnu. papigle, nimm keglūnu suci
madikeulliri; erdu mnssullvre, nimm hrδyglūnu
nirmδ madikeulliri. duhkhisiri, geuladiri, knniridiri;
nimm ngeyū duhkhkku nimm smteusvu vytheḡu
tirugikeullili. krtn mumde nimmnnu tggisi keulliri;
aglatnu nimmnnu melkettuvnu. sheudrre, obbr
visydlli obbru kettdnnu matnadbediri. yavnadru
tnn sheudrn visydlli kettddagi matnadidre athva tnn
sheudrn visyvagi tirpu madidre avnu nyayprmand
visydlli kettddagi matnadi nyayprmand visy dli
nyayprman vnnu keuttatnu obbre; atne ulisuvdkku
nas maduvdkku sktnu. higuravag mteubbn visy-
dlli tirpamaduvdkke ninu yaru? i heuttu ilve nale
navu imth pttṅkke heugi allu omdu vrusviddukeumdu
keulluv mtu maruv vyaparvnnu madi labhvvnu sm-
padisutteve annuvvre, keliri. nale enaguvdeu ninge
tiliydu. nimm jiv manvu emthddu? adu svlp heuttu
kanisi keumdu amele kande heuguv bhyemtide.
addrimδ-krtn cittvadre navu bduki i kelsvnnagli a
kelsvnnagli maduvevu emdu nivu heltkkddu. adre
nivu nimm heuglikeglili smteusputtiri. amth sm-
teusvella kettdde. higuruvrimδ ollednnu mad-
bekemdu tilidu adnnu madde iruvvnige adu pap-
vagide.

5

dhnikre, ninge bruv durδde gligagi knniridiri, geu-
ladiri nimm aisvryvu nasvagide, nimm btteḡlige nusi
hididide. nimm cinn belliglu tukku hididve; avugl
tukku ninge vireudhvagi saksiyagiddu bemkiymte
nimm mamsvnnu timdu biduvdu. kδe dlinglagi
smpttnu kudisi ittukeumdi ddiri. igēu, nimm
heulglūnu keuyidvr kuliyūnnu nivu anyayvagi hi-
didukeumdi ddiri. a kuli kugikeullutde; keuyidvr
kugu senygl krtn kiviḡllili biddide. bhuleukdlli nivu
bheuglagi mssu bmdmte jivisiddiri; vdhey divskk-
agiye embmte nimm hrδyglūnu peusisikeumdidiri.
nitivmtṅige dmdneyūnnu vidhisi keumdu haki ddiri;
avnu nimmnnu edurayisuvvll. sheudrre, krtnu bruv
tnk dirḡh samtiyimdirri. vyvsaygarannu neudiri;
avnu bhumiy amulyvad phlkkagi kadiddu mum-
garu himgaru mleḡlu bruv tnk dirḡhsamtiyimdiru-
vnu. nivu dirḡhsamtiyimdirri; nimm hrδyglūnu
drdhdisikeulliri, yakmdre krtn prty ksteyu htir-
vayitu. sheudrre, nivu obbrnneubbru dvesisbe-
diri; nyayvarcarnege guriyadi. ageu, nyayadhtipty
baglin mumdeye nimittdane. nnn sheudrre, bad-
heynnu talmeyimδ shisi keulluv visydlli krtn hes-
rinimδ mat nadid prvadiglne madri madikeulliri.
igēu, talikeulluvvrnnu dhnyremdu navu enisuttevl-
lve. nivu yeubnlidd talmeiy visyvagi keli krtnu avnige
amtydlli madiddnnu neudi krtnu bhl krūneyull vnu
dyaluvu agiddanemdu tilididdirste. mukhyvagi nnn
sheudrre, ane idle bediri; akasδ melagli bhumiy
melagli innadvr melagi ane id bediri. haudemdu hel-
bekadre haudenniri, allvnnbekadre allvnniri; hi-
gadre nivu nyayvarcarnege guriyaguvdill. nimmlli
yavnadru badhepduvnu iddaney? avnu prarthisli.

nimmlli yavnadru smteuspuvvniddaneu? avnu kirt-neglInnu hadli. nimmlli yav nadru asvsthnagiruvvnu iddaneu? avnu sbhey hiriyrnnu krekluhisli; avru krtn hesrinimd ennehcci avnigeuskr prarthisli. nm-bikeyimd madid prarthne yu reugiyntu rksisuvdu; krtnu avnnu ebbisuvnu, paglInnu madidvngiddre avu ksmislpduvvu. nivu svsthvagbekadre nimm tp-puglInnu obbrigeubbru arikemadi obbri geuskr ob-bru prarthisiri; nitivmtn atyasktiyull prarthneyu bhu-phlkariyaguttde. eliyntu nmmth svbhavvullv nagid-dnu; avnu mle brbardemdu askti yimd prarthislu muru vrus aru timgl vregu mle billill. tirigi avnu prarthne madlu akasvu mlegreyitu, bhumiya beley-itu. sheudrre, nimmlli yavnadru sty dimd tppi-heugirlagi mtteubbnu avnnu ythasthankke tmdre avnu papmadiv nntu tppad margdimd tirugisid-dllde avn atmnnu mrnkke tppisi bhupaglInnu muc-cidvnaadnemdu tilukeulli.

yesu kristn apeustlnad petrn peumt glaty kppdeuky asy bitheuny ivuglllella cdiruv prdessthrige pivtaratnmid prstisilpttvragi vidheyra guvdkku yesu kristn rktidm preuksitragu vdkku tmdeyad devr bhvisyd jnananu sarvagi ariskeullpttvrige breyuvde nmde—nimga krpeyu samtiyu heccecagii deureyli. nmm krtnad yesu kristn tmdeyu devru agiruvatnige steutrvagli. atnu yesu kristnnu sttvreulgim ebbisidrrlli tnn mha krunanudarvagi jivkrvad niriksegu ly klmk ksyglilld badhytegu nmmnnu tirigi huttsiddane. i badhyteyu nimgeskr prlekdliti ittide. amty kaldlli prktvaguvdkke siddhvagiruv rksnege nmbikey mukhamtr devru nimnnu tnn bldim kayuttane. nivu sdykke svlpkal agtyvid-dlli nana kstglli duhkhisuvv ragidru bhvagi hrsisuvvragidiri. bhmgarvu nasvaguvmtddagidru adnnu bemkiyimd seudhisuvdumtste. bhm-garkkimt bhu amulyvagiruv nimm nmbikeyu i kstglimd seudhitvagi yesu kristnu prtyksnaguvag nimga kirti prbhavman glnu umtumaduvdu. nivu atnnu neudlillvadru atnnu pritisuttiri; nivu ig atnnu kandidru atnlli nmbikeyittu hellskyvadmth prbhavull smteusdimd hrsisuttiri. nimm nmbikey phlvagiruv atmgl rksneynnu heumduvragidiri. nimga brbekagidd krpeynnu kuritu mumtilisid privadiglu i rksney visydlli suksmvagi vicarisi praseudhne madidru. tmmllidd kristn atnnu kristnige brbekad badheglnu avugl travay utmaguv prbhavnnu mundagi saksikrisidag atnu yav kalvnnu illve emth kalvnnu siscusv nembdnnu avru priseudhne madidru. prlekdimd klulislptt prisuddhatnmimd nimga suvarteynnu saridvru ig nimga tilisuvmt mttu dutru knnittu neudbekemdu apeksisuvmt karyglili tmgeuskrvll nmgeuskrve seve madidremdu avrige prktvayitu. addrim nivu mnssin nduvnnu ktti keumdu svsthcitragiddu yesu kristnu prtyks naguvag nimga deurkuv krpey mele nimm nirikseyennu amtydvrege idiri. nivu mumce ajnaniglagiddag nimgidd duraseglennu anusrisi ndedmt innu ndeyuvvragirde nimnnu kredatnu prisuddhnagiruv prkarve nivu vidheyrad mkklige tkkmt nimm ella ndvlikeyilli prisuddhagirri. nanu prisuddhnagiruvdrimd nivu prisuddh ragirboku emdu breddeylla. prtiyeubbn kelsvnnu neudi pkspat villde tipumaduvtannu nivu tmde yemdu bedkeulluvvragirlagi nimm prvas kalvnnu bhydimd kleyiri. nimm tmde glimd klitukeumd smprdayd vyrtvhad ndvlikeyimd nimga bidugdeyaddu nsisi heuguv belli bmgardimdl; adre purangvad nisklkm kurimriy rkt dimdle neudle embmte kristn amulyvad rktidmle rkt nivu blilrlve. atnu jg-dutpttge meudle nemislpttu i amty kalgllli nimgagi prtyksnadnu. higer lagi nimm nmbikeyu nirikseyu devrlliye nelegeumdiruvmt atnnu sttvreulgim ebbisi atnige prbhavnnu keutt devrlli nivu atn mulk visvasvittvradirde. nivu atnn mulk stykke vidheyragiddu nimm atmglnu suddhmadikeum-d-drimd nisktp vad sheudr snehvuulvragirtkddu. higer lagi obbrneubbru suddhavad hrtydimdu asktiyimdlu pritisiri. ivu tirigi huttidvragiddirilla; a jnmvu nasvaguv bijdimd umtaddll. nasvagd bij

dimdle umtadddu adu devr sda jivvull vakyd mulk-vagi umtayitu. nrjatiyella hullin hagide. mnusyn prbhavvella hullin huvinnmide. hullu ongi heuguvdu, adr huvu uduri heugu vdu; krtn mateu sdakalvu iru vdu. adu yavdmde nimga sarlptt suvartavakye.

2

adkarn ella ketttnvnnu ella vmcneynnu kptvnnu heutte kiccnnu ella kett matuglennu visrjisiri. heus-dagi huttid sisuglmtiruv nivu beleyuv hage vakyvemb suddh halnnu bysiri. krtnu krpaluvemdu nivu ruci neudiddirlla. nivu jivvull klagiru vatn blige bmdid-diri. a kllu mnusyrimd nijvagiyu nirakrislpttidru adu dev rimd aylpttddu amulyvaddu ayitu. nivu sh jivvull klulagagiddu atmsmbmdh vad mmdirvaguvd-kke ktltpddu idditi, mttu yesu kristn mulk devrige smrpka vad atmii yjnglennu smrpisuvdkke pivtr jayk vrgdvrageidiri. idllde—igeu, ciyeuninlli mule glennu iduttene; adu aylpttddu, amuly vaddu; atn mele nmbikeyiduvnnu asabhm pduvde ill emdu brhdlli iruttde. addrimd nmbuvvrad nimga atnu amu-lynagiddane. avidheyiga dreu mnektuvvru bed-vemdu bitt kile mukhyvad muleglayitu. adu ed-vuv kllu muggrisiv bmdyeu agide; avru vakykke avidheyaraddim a klennu edvi biluttare. adkkagiye avru nemkvadru. kttleyeulgidd nimnnu tnn ascry-vad belkige serisatid stutiglennu prktisuvv raguvmt nivu aylptt vmsdvru rajrad jaykvrgevru prisuddh jnamgvu asmanyrad jnu agiddiri. meudlu nivu prjeyagirilli, ig devr prje yagiddiri; meudlu krune heumdirilli, ig krune heumdidvragidiri. ati priyre, prdessthu prvasiglu agiruv nivu nimm atmke vireudhvagi yuddhmaduv saririk duraseglige durvagi rbekemdu nanu nimnnu bedikeulluttene. nimm ndvlikeyu anyjnr mdhydlli yeugyagirli; ag avru yav visydlli nimnnu kettvremdu nimdisuttareu a nimm visydlliye stkriyeglennu knnarekmdu drsisuv dindlli devrnnu keumdaduvru. mnusyn prtiyeumdu kttleu krtn nimitt nivu adhinragirri. arsnu sr-vadhikari emtu adhiptiglu agiruv dmdisu vdkku olleyvrnnu preutsahpdisuvdkku (arsnimd) avru klulislpttvremtlu tilidu avrige adhinragirri. nivu olle ndteyimd tiluvlikeyilld mudhjnr bayi muccuvme maduve devr citt. svmttragirri; adre ketttnvnnu mremadu vdkke nimm svatmtryvnnu upyeugisbe-diri; nivu devr dasragidiri. ellrnnu snmani siri, sheudrnnu pritisiri, devrige bhy pdiri, arsnnnu sn-manisiri. sevrke, nimm yjmanrige puru bhymid ad-hin ragirri. olleyvru satvikru agiruvvige matrvllde vkrbuddhyullvrigu vidhey ragirri. obnnu anyavagi badhepduvv nagiddu devr visyad mnssaksigeskr a duhkhnvnu shisikeumde adu slaghyvage. tp-pumadi guddu tinnuvdrlli nivu talme yimdidde adrimdeni hecll? adre olle dnnu madi badhepduvdr-lli nivu talmeyimdi ddre idu devrige amgikrtvagide. id kkagiye nivu kreylpttiri; kristnu sh nmgeuskr bad-heynnnubhvisi nivu tnn hejjeu jadinlli ndeybekemdu nimga madriynnu bittu heudnu. atnu yav papvnnu madlill, ati baylli yav vmcneyu sikkilil. beyuvvnnu atnu prtiyagi beyilli; atnu badheynnnu bhvisidag yannu bedrisde nyayvagi tipumaduvtatnige tnnnnu oppisidnu. navu paggl palige sttu nitivmtragi jivisu-

vmte atnu mrd mele nmm pap glñnu tane tnn dehdlli heuttnu; atn basumdeglimd ninge gunvayitu. nivu kuriglmte dari tppidvragiddiri; adre ig nivu tigrigi nimm atmgl kurubnu adhyksnu agiruvatn blige bmdiddiri.

3

ade ritiyagi striyre, nimm gmdmdirige adhinragirri. yaradru vakykke avidheyragiddru hemdtiyr ndteyimd vakyvillde avrñnu gellumte nimm nirm-lvad mtu bhybhrivad ndteyñnu avru neudli. jde heneduke lluvdu cinnd ovveglñnu ittukeulluvdu il-lve udigeglnnu dhrisikeulluvdu i heur gn almkarvu bed. adre satvikvad samt mñssu emb hrđyđ mreyad mñusun almkarve nimgirli. idu aksy vagigdu devr drstige bhu beleullddagide. purvkaldlli devr mele nmbikeyitt prisuddh striyru sh higeye tmmñnu almkrisikeumdrú; avru tmm tmm gmdm dirige adhinragiddru. hageye sarlu abrahmnige vidhey-lagiddu avññnu yjman emdu kredlu. nivu sarlu kumarteglagiddirlla; nivu olledñnu maduvdadre yav bhitigu gabri pduvdill. ade ritiyagi pursre, striyu bl-hin lembdññnu tilidu nimm hemdtiyr smgd vivekdimd irri. avru jivđ krpeylli nimmeuđdage badhyragid-daremdu tilidu avrige manvñnu sllisiri. hige nde-dre nimm prarthneglige addiyruvdill. kđege nivellru ek mñssullvragirri; obbrigeubbrru krñueyullvragiddu sheudr rñte pritisiri; knikrvu din bhavvu ullvragirri. apkarkke apkavññnu nimdege nimdeyñnu madde asirvdisiri. idkkagi devru nimmñnu krednlla; hige maduvvrad nivu asirvadññnu badhyvagi heumduvi remdu nimege tiliddeylla. jivvñnu pritisiri sudinglñnu neuduvdkke istvullvnu kett ddñnu nudiymte tñn naligeyñnu vmcney matuglññnadd hage tñn tutiglñnu bigi hidiyli. avnu kettddñnu bittu olledñnu madli; smaghanvñnu huduki adkkeuskr prtyñpdli. krtn drsti nitivmtr melide. atnu avr prarthneglige kivi geuduttane; kettddñnu maduvvrige krtn mukhvu vireudhvagide. nivu olledñnu anusirisuvvragid-dre nimege kedu maduvvru yariddare? nivu nitii nimitte badhepttre smteusvullvru. avr bedrisu-vikege hedrbediri mtu klv pđbediri. adre devrad krtnñnu nimm hrđygllli prstishepdisiri. nimm-liruv niriškege adharvenemdu keluvvrellrige satviktv dimdlu bhydimdlu uttr heluvdkke yavaglu siddhva-girri; ollemñssaksi yullvragirri; ag nivu kettddñnu maduvv remdu nimm visyvasi kettddagi matnadi krstñlliruv nimm olle ndvlikey visyvasi sullagi duru heluvvru nacikepduvvrú. kett ndteyullvragi badhep-duvdkkimt ollendteyullvragiye devr cittviddre bad-hepduvdu lesu. kristnu sh nitivmt nagiddu anit-ivmtradr nmmñnu devr blige truvdkkagi papñivar-negeuskr omde sari badhepttu srirdlli keullpttñnu, atmñimd bđukuvvñnadnu. atnu atmñimdl sereyl-lidd atmglige heugi saridnu; adre neuñn dingilli naveyñnu ktuttirli devr dirghsamtiiyu omdu sari kadiddag atnige avidheyra giddvr blige heugi atnu saridnu. a naveyeulge kelvru andre emte jñru nirin mulk rksne heumdidru. a niriage anurupvad bap-tismvu yesu kristn punrutthand mulk ig mmmñnu rksisuttde; (adu mekeuleyñnu heugladi suvmthdđll. adre devr kđegiruv nmm olle mñssaksiy uttvagide).

atnu prleukkke heugi devr blgdeylliddane; dutru prb-hutv glu adhikarglu atnige adhin madlpttiddare.

4

kristnu srirdlli nmgeuskr badhepttdđdrim nivu sh atnigidd mñssñnu dhrisikeulliri. yakmdre srir dlli badheptvnu papmaduvdñnu nillisi bittiddane. hige srirdlli innu ulidiruv tñn jivitkaldlli mñusun durasegl prkar bđukde devr cittd prkar bđukuvnu. bm-dutn durase kudiktñ dumdañnt mđypangeusthi ashy-vad vigrharadhne glu ivuglñnu ndisuvdrlliiyu anyjñ-rige istvaddññnu maduvdrlliiyu nmm jivit dlli kle-duheud kalve saku. tavu maduv aprimitvad pti-mgtñdlli nivu avreumdige serde iddddkke avru as-cry ptu nimmñnu dñsisuttare. avru bđukuv vrigu sttvrigu nyaytirisuvdkkagi siddh vagiruvatnige lekk oppisuvru. i karñdimd sttiruvvru srirdlli mñsusyri-ge tkkñte nyaytirpññnu heumdi atmdlli devrigagi jivi-suvñte avrigu suvarte sarlpttiti. ellvugl amtyvu ht-tirvagide; adđrimd nivu svsthittragiyu prarthnege eccr vagiyu irri. ellvuglige miglagi nimm nim-meulge ytharthvad pritiyirli; yakmdre pritiyu es-teu pagglñnu mucuttde. gunuguttde obbrigeubbrru atithi stkar madiri. nivellru devr vividh krpey visy-dlli olle mnevarteyvragiddu prtiyeubbñnu tanu heum-did vrvñnu ellr seveylli upyeugisli. obbñnu beud-hisu vvnadre deveuktiglñnu nudiuvvñnagi beudhisli. obbñnu seve maduvvñadre devrñimd sktiyññnu heu-midvñnagi madli. idrimd elladrlli yesu kristn mulk devrige mhime umtaguvdu. yesu kristnige steu-trvu adhiptyvu priyre, nimmñnu seudhisuvdkke agni ymtiruv priseudhnegagi nivu ascrypd bediri; apurv-vad smgti nimege smbhvisi temdu yeucisbediri. nivu kristn badhe glili palugarragiruvdrimd smteusvullvragirri; idllde atn mhimey prtykste ylli nivu sm-teuspttu atymt ullasgeulluviri. nivu kristn hes-rin nimitt nimdege guriyadre smteuspdiri; yakm-dre mhime yull devr atmñu nimm mele nelegeumdi dđanlla. avr visydlli atnu dñsis lpduttane; adre nimm visydlli atnu mhime heumduuttane. nimmlli yavñnadru keulegarnu klñnu dustnu prrkaryglili tle-hakuvvñnu agiddu badheynññnubhvis bardu. kre-st-nagi badhepttre avnu nacike pđde adrllie devrñnu ghñpdisli. devr mñeylli prarbmhvagtkk nyay tirpin smyvu bmdde; adu meudlu nmmlli prarbmhvadre devr suvartege avidheyradvr amtyvu enagiruvdu? ni-tivtmte rksneheumduvdu kstvadre bhktihinnu pa-pisthñu niluvdu elli? higrilagi devr cittanasar bad-hepdu vvrú olledñnu maduvvragiddu tmm atmglnnu nmbigstñnad srstikrñnige oppisli.

5

jeute hiriyu kristn srmeğl saksiiyu prtyksvagiruv prbhav dlli palugarnu agiruv nanu nimmlliruv hiriyrñnu eccrisuvdenmdre, nimmlliruv devr mmdeyñnu kayiri; blatkardimdl, adre istpurvk-vagiyu; nicvad drvyaseyimdl, siddhmñssinimdlu melvi carne madiri. devr svasthyd mele deuret-nmaduvvrñte ndeyde mmdege madriyagiye ndedukeulliri. prđhan kurubñu prtyksnaguvag nivu

emdigu badd mhimeyull kiritvnnu heumduviri. ade
ritiyagi yauvnsthre, hiriyige adhinragirri; nivellru
dinteyemb vstrvnnu dhrisikeumdu obbrigeubbru ad-
hinragirri. devru ahmkariglennu edurisuttane. dinri
gadreu krpeynnu anugrhisuttane. higuruvdrimd devr
tranvull hstd kelge nimmnnu tggisikeulliri; atnu tkk
kaldlli nimmnnu melkke truvnu. nimm cimteynnella
atn mele hakiri, atnu nimgeuskr cimtisuttane.
svsthcittragirri. eccrvagirri; nimm vireudhi ya-
giruv setannu grjisuv simhdmte yannu numgli
emdu hudukutta tiruguttane. nivu nmbikeylli
drdhvagiddu avnnnu edurisiri; leukdlliruv nimm
sheudrrigu amth badhegle smbhvisuttveyemdu
nimge tiliddeylla. krist yesuvin mulk nimmnnu
tnn nityprbhavkke kred krpapurn nad devru tane
nivu svlpkal badheptt mele nimmnnu pripurn madi
sthirpdisi blpdisi nelegeulisuvnu. atnige mhimeyu
adhiptyvu yugyugamtr gllli irli. amen. nimmnnu
eccrisuvdkku ide devr nijvad krpe emdu saksi
heluvdkku nimge nmbigstnad sheudrnemdu nanu
enisuv silvannimd smksepvagi idnnu brediddene. i
nijvad krpeylli nivu nimtvragiddiri. nimmeumdige
arisikeumdmth babelinlliruv sbheyu nimge vmdne
heluttde. nnn mgnad marknu sh vmdneheluttane.
pritiyimd muddittu obbrneubbru vmdisiri. krist
yesuvinlliruv nimmellrige samtiyirli. amen.

yesu kristn dasnu apeustlno agiruv simeun petrnu devr mtu nmm rksknad yesu kristn nitiyimd nm-meumdige amulyvad nmbikeynnu heumdidvrige-devr visyvagiyu nmm krtnad yesuvin visyvagiyu prijnanvu ninge umtaguvdrlli krpeyu samtiyu heccecagi deureyli. tnn mhimegagiyu gunatisykk-agiyu nmnnnu kredatn visyvad prijnand mulkvagi atn devsktiyu jivkku bhktige bekaddellvugltnu nmege dypalisitu. nivu leukdlli duraseyimdumtad ketttnkke tppisikeumdu devsvbhavdlli paltnu heum-duvvragebekemdu atnu atymt mhtv vull amulyvad vagdangltnu nmege dy palisiddane. ikarndimld nivu purn jagrteyimd nimgiruv nmbikege sdgunvtnu sdgunkke jnanvtnu jnankke dmeytnu dmege talmeytnu talmge bhktiynnu bhktige sheudr kruneynnu sheudr krunege pritiynnu kudisiri. ivu nimmlliddu heccutta bmdre nmm krtnad yesu kristn prijnandlli nimmtnu bmjeyru nisplru agdmt maduttve. ivuglilldnu kurudnagiddane; avnu durdstiylldvngagiddu tnn himdn pagglmld sud-dhnaddnnu mretubittiddane. adrimd sheudrre, nimm kreyuvike ynnu aykeynnu drdhpdisikeullu-vdkke jagrteyagiri. yakmdre ivugltnu nivu madidre emdigu tppiheuguvdill nmm krtnu rksknu agiruv yesu kristn nity rajydlli prvesisuv hage nimege dhar-alvagi anugrhislpdvdnu. adrimd nivu i smgtigltnu tilid vrage igyn stydlli sthivragiddu ivugltnu yavaglu nimege jnapkkeudvdkke nanu emdigu alkysymadu-vdill. haudu, nanu nnn (dehvemb) gudaralliruv tnk nimmtnu jnapkpdisi prerisuvdu yuktvemdenisid-dene. nmm krtnad yesu kristnu nmege teurisd prkar nanu i gudarvtnu tegeduhakvdu begne bruttdemdu blleu. hegiddru nivu nnn mrnanmtrdlli ivugltnu yavaglu jnapkmadikeulluvdu sadhyvagumte praspdvuvenu. nmm krtnad yesu kristn sktiynnu atn prtyksteytnu nimege tiliypdisiddrlli cmtkardimd klpsid kthegltnu navu anusri suvvragirill. atn mhttnu knnare kmdv ragiye tiliypdisidevu. itnu priynagi ruv nnn mgnu, itnnnu nanu mecciddene emb dhvniyu ghnvad prbhavdimd atnige umtaddr-lli atnu tmdeyad devrimd gaurvtnu mhimeynnu heumdidnllve. navu prisuddh prvtd mele atn smgd iddag akasdimd bmd a dhvniynnu nave kelidevu. nmgu bhu drdhvad prvadney vakyvu iruttd; a dinvu belguvvrege udy nkstrvu nimm hrdygllli muduv tnk adnnu ktleayad sthldlli prkasisiv dip vemdenisi adkke nivu lksykeudvdu olledu. brhd yav prvad-neyu kevl svmt vagi viviristkmtdhldlvembdnnu meudlu tilidukeulliri. yakmdre himdin kaldlli yav prvadneyu mnusyn cittdimd brilli; prisuddhrad devjnru pvitratm preritrage matnadidru.

adre jnrlli sully prvadiglu sh iddru; ade prkar nimmlliyu sully beudhkru iruvru. avru pasamd beudhnegltnu rhyvagi oltruvvru tmnnu keum-dukeumd krtnnnu kud tavu allgeyuvvru agiddu phkkne tmm avr kedukin margltnu anekru anus-risuvru; avr nimitt sty margkke dusne umtagu-vdu. avru drvyaseyullvragi klpney matu gltnu

helutta nimmimd labhvtnu smpadis bekemdiru-vru. amthvrige bhl kaldimdid tirpu tdvagu-vdill. avrigaguv nasnvu tukdisuvdill. hegmdre dutru papmadidag devru avrtnu summne bidde nrkkke deubbi nyay tirpnnu heumduvdkke idlpttvra-gir bekemdu kttley smkeuleglige oppisidnu. atnu puratn leukvtnu summne bidde bhktihinr mele jl-prlyvtnu brmadi dnu; adre nitiynnu saruttidd emt-nei vnaid neuhnnnu rksisidnu. atnu seudeum geumeur pttngltnu budi madi innu mele bhkti-hinragi bdokuvvr gtige drstamtvagi avuglige dmd-neynnu vidhisidnu. a dustr ndtege vednegeumdidd nitivmtnad leutnnu tppisidnu. a nitivmtnu avr md-hydlli iddukeumdu avr anyar krtygltnu neudutta kelutta avugl nimitt dine dine tnn nitiyull at-mdlli vednegeumdnu. krtnu nitivmtrnnu smkt-deulgimd tppisuv dku anitivmtrnnu siksisivdkk-agi nyay tirpin dind tnk iduvdkku bllvagi ddane. adre mukhyvagi bmdu tnd duraseylli sriaranu ndedu prbhutvtnu tirskar maduvvtnu hige siks-isivnu. ivru yarigu hedre svecchaprragiddare; durhmkardimd gaurvvullvtnu dusisuttare. dutru bldliyu mhttnliyu sresthragiddu krtn mumde gaur-vvullvrige vireudhvagi nimdeynnu dusneynnu tru vdill. adre hidiyllptu nasvaguvdkke huttiruv vivek suny mrgglmtiruv i durmargiglu tmge tiliydvugl visy vagi dusne heluvvrageiddare; ivru tmm kettndimd smpurn nasvaguuvragi tmm durnitige sriyad dus-plvtnu heumduvru. dumdagarikeylli hgltnu kleyu-vde sukhvendenisuttare. ivru nimm smgd seri autn maduttiruvag vmck ragiddu klmkku nimdegu karnragiddare. ivru jartvdimd tumbid mtu papvtnu bidleulld knnullvru cpl cittrnnu mrulu geulisuvvru leubhgllli terge heumdid hrdyvullvru sapd mkklu agiddare. ivru nitad margvtnu bittu beyeurn mg-nad bilamn margvtnu hididu tppiheugiddare. i bil-amnu anitiyimd deurkuv smblvtnu pritisidnu. adre avn dusttvkke khmdneyayitu; muk ktteyu mnusy svrdimd matnadi a prvadiy huccutnkke addi maditu. ivru nirilld bhaviglu birugaliyimd bdisikeumdu hari heuguv meghglu agiddare. imthvr palige nirmtrvad kargtllu ittiruvdu. tppad margdlli jivisuvvrimd sm-purnvagi tppisikeumdvrmv smgd ivru hurulilld deudd deudd matugltnadi srird durasegltnu huttsi hec-cad bmdutndimd avrtnu mrulugeulisuttare. imthvru svatmtry keuduttevmdnu avrige vagdan maduttare, adre tave kettnd dastv deulgiddare. yakmdre obbnv yavdkke seutu heugiruvne? avnu adr dastv deulgiruvnste. rtnu rksknu agiruv yesu kristn visy-vad jnanheumdi leukd mlintv glige tppisikeumdvru tirigi avugllli sikki keumdu seutuheudre avr amty-s-thitiyu meudligimt kettddagide. avru niti marg vtnu tilidu tmge keudlptt prisuddh ajneyimd teugli heugu-vdkkimt a margvtnu tiliye deiddre melagittu. naya tanu kkkiddnnu nekkuvdkke tirugi keumditu mtu teuled hmdi kesrinlli heurladuvdkke tirugikeumditu emb nijvad gadege sriyagi avrige smbhvisitu.

priyre, nimig breyuvdu erdney ptrike. i erdu ptrike gllliyu jnapkkeuttu nimm nirmlvad mnssnnu prerisiddene. prisuddh prvadiglu purvdlli helid

matuglunu krtnad rksknu apeustlrad nmm mulk
keutt appneynnu nivu jnapk madikeullbeku. kde
divsgllli tmm durasegl prkar ndeyuv kuceudygaru
bmdu- atn prtykstey visyvad vagdanvu enayitu?
pitrglu nidre heumdidmdinimd smstvu srsti meud-
lugeumdu hageye iruttdlla emdu heluvrembdagi nivu
meudlu tilukeull beku. avru idnnu bekemdu tiliy-
larru; adenmdre purvdlidd akasglu nirin heurge
mttu nirin olge nimtiruv bhumiyu devr vakydimd
umtagi a niruglimdle a kaldllidd leukvu jlpriydlili nas
vayitu. adre igin akasglu bhumiyu ade vakydimd
bhdrvagi idlpttiddu nyay tirvikey dindvregu bhkti-
hinr nasnkkagi bemkiyu kadidlpptide embdu. adre
priyre, krtn enikeylli omdu dinvu savir vrusglmteyu
savir vrusglu omdu dindmteyu ave embdnnu matr
tiliydvragirbediri. krtnu tnn vagdand visyvagi td-
maduttanembdagi kelvru enisuv prkar atnu tdmadu-
vatnll. adre yavnadru nasvaguvdrlli atnu istpdde
ellru pscattappdbekemdu apeksisuvvnagiddu nmm
kdege dirghsamti yullv adru krtn dinvu ratriylli klnu
bruvnte bruttde. a dindlli akasglu mahagheusdimd
illde heugu vvu. ati usndimd pmcbhutglu uridu
lyvagi heuguvvu; bhumiyu adrlli ruv kelsglu sut-
tuheuguvvu. ivellvuglu hige lyvagi heuguvd rimd
nivu esteu prisuddhavad ndvlikeyu bhktiyyu ullvragir-
beku. devr dind prtyksteynnu eduru neudutta atur-
pduv a dindlli akasglu bemki htti lyvagi heuguvvu,
ati usndimd pmcbhutglu uridu krgi heuguvvllve?
adagyu navu atn vagdand prkar nutn akas glnnu
nutn bhumiynnu eduruneudutta iddeve; avugllli ni-
tiyu vasvagiruvdu. adkarn priyre, nivu imthvuglunu
eduru neuduvvragiruvdrimd smadhan dliddu nirm-
ragiyu nirdeusiglagiyu atnige kanisikeulluvnte ja-
grteyullv ragirri. nmm krtn dirghsamtiyu nmm rk-
snarthvagi ade emdu enisikeulliri. nmm priy sheudr-
nad paulnu sh tnge anugrhisiruv jnand prkar nimge
brednu. avnu tnn ella ptrikeglillyu i visy glnnu ku-
ritu heliddane. a ptrikeglillyuv kelvu visyglu tiliyu-
vdkke kstvagive. vidyahiru cplcitru mikkad brhg-
lige sh tppad arthmadikeumd hageye ivugligu tppad
arthmadikeumdu tv adkarn priyre, nivu i smgtiglunu
mumdagi tilidukeumdiruvdrimd dustr tppinmte ndis
lpttu nimm sthirmnssnnu bittu bhrsthragdmte ec-
crikeyagirri. krpeylliyu nmm krtn rksknu agiruv
yesu kristn visyvad jnandllyu beleyiri. atnige iglu
sdakalvu mhime irli. amen.

adiyimd idddnnu a jiv vakyd visyvagi keliddnnu knnare kmdu neudidnnu navu keyimd muttid-deve. (a jivvu prtyksvayitu, tmdey bliylliddu nmge prtyksvadmth a nityijivnnu navu kmdu adnnu kuru-ritu saksi heli adnnu nimga tiliypdisutteve). nm-giruv anyeunteylli nivu ir bekemdu navu kmdu keliddnnu nimga prsidhhi pdisutteve. nijvagiuv nmgiruv anyeunteyvu tmdey smgdlu atn mgnad yesu kristn smgdlu iru vmthddu. nimm sm-teusvu pripurn vagbekemdu navu ivuglunu breyut-teve. navu atnimd keli nimga tilisuv varte yavmdre-devru belkagiddane; atnlli estu matrva kttleyill em-bde. navu atn smgd anyeunteyullvragiddevemdu heli kttleylli ndedre sulladuvvragiddeve, styvnnus-risuvrll. atnu belkinlliru vmteye navu belkinlli nde-dre navu obbr smgdeubbr anyeunteyilliddeve; atn mgnad yesukristn rktvu nmmnnu skl papdimd sud-dhimaduttde. nmmlli papvill vemdu navu helidre nmmnnu nave meus pdisikeullutteve, styvu nmmllill. navu nmm papglunu arike madidre atnu nmbigstnu nitivmtnu agiruvdrimdm nmm papglunu ksmisibittu skl anitiyimdm nmmnnu suddhi maduvnu. navu pap-madlilvemdu helidre atnnu sullugarnnnagi madut-teve, mtu atn vakyvu nmmllill.

nnn cikkmkkle, nivu papmad dmte ivuglunu nanu nimga breyu ttene. yavnadru papmadidre tmdey bliylli nitivmtnad yesu kristnu nmge pksvadiyagid-dane. atnu nmm papgligagi prayscittvagiddane; nmm papglige matr vlde smst leukd papgligagiuv prayscittvagiddane. navu atn ajneglunu kekeumdu ndeuv vdrimdle atnnu bllvragiddevemdu tilu keul-lutteve. obbnu-nanu atnnu bllenemdu heli atn ajneglunu kekeulldidre avnu sullugarnagiddane; styvu avnlli ill. yavnadru atn vakyvnu kekeumdu ndedre avnlli nijvagi devr pritiyu pripurnvagide. idrimdle navu atnlli ddevemdbnnu tilukeullutteve. atnlli nele geumdvagnagidenemdu heluvnu atnu nde-dmteye tanu ndeyuvdkke bddhnagiddane. sheudrre, nanu nimga breyuvdu heus appneyll, meudlin-imdlu nimgidd hley appneyagide; i hley appneyu meudlinimdlu nivu kelid vakyve. tirigi nanu nimga breyuvdu heus appneye; idu atnlliuv nimmlliuv styvagide; yakmdre kttleyu kleduehuguttde.nijvad belku ig prkasisuttlide. belkinllidenemdu he-likeumdu tnn sheudrnnnu dvesisuvvnu ivregu kt-tleyllidane. tnn sheudrnnnu pritisuvvnu belkin-lli nelegeumdidane mtu avnlli atmkvaddu enu ill. adre tnn sheudrnnnu dvesisuvvnu kttleylli ddane mtu kttleylli ndedukeulluttane. kttleyu avn kn-nuglunu kurudu madiddrimd tanu ellipse heugut-taneu emdu avnige tiliydu. cikk mkkle, atn hes-rin nimitt namm pagglu ksmislpttiruvdrimdm nanu nimga breyuttene. tmdegle, adiyimdiruvat nnnu nivu bllvragiruvdrimdm nanu nimga breyuttene; yavvn-sthre, nivu keduknnnu jysisiruvdrimdm nimga breyut-tene; cikk mkkllira, nivu tmdeyinu bllvragiruvdrimdm nimga breyuttene. tmdegle, adi yimdiru-vatnnu nivu bllvragiruvdrimdm nimga brediddene.

yavvnsthre, nivu sktragi ruvdrimdlu devr vakyvu nimmlli nele geumdiruvdrimdlu nivu keduknnnu jyisi ruvdrimdlu nimga brediddene. leukvnnagli leukdliruvvugl nngli pritisbediri. yavnadru leukvnu pritisidre tmdey pritiyu avnllill. leukdliruvvuglellvu amdre srirdase, knninase, jivnd grv ivu tmdege smbmddh pttvuglill, leukkke smbmddh-pttvuglagive. leukvu adr aseyu gtisiheuguttve, adre devr cittvnu nerverisuvvnu emdemdigu iru-vnu. cikk mkkle, idu kde gligeyagide;kristvireudhiyu bruttanemdu nivu kelid prkar iglu krist vireud-higlu bhummdid iddare; idrimd idu kde gligeyagide emdu navu tilidukeullutteve. avru nmmimdm heur-tuheudru; adre avru nmmv ragirill. yakmdre avru nmmvragidre nmm jeuteyle iruttiddru. adre avru nmmimdm heurtu heuddrimdm avrellru nmmvrlvembdu teuribmtu. adre nivu pvitnragiruvatnimdm abhisekvnu heumdid vagriddu ellvnu tilidvragid-diri. nivu styvnu tiliydvremtll, nivu adnnu ti-lidiru vdrimdlu yav snullu stykke smbmddhvad ddl-lvemdu nivu tilidvragiruvdrimdlu nimga bredenu. yesuvu kristnemdu allgleyuvvne heurtu sullugarnu yaru? tmdeyinu mgnnnu allgleyuvvne kristvireudhi-yagiddane. yavnu mgnnnu allge yuvneu avnu tmdege seridvll; yavnu mgnnnu oppikeulluvvne avnu tmdegu seridvagnagiddane. nivmtu yavndnu meudlinimdm keliddireu adu nimmlli nelegeumdirli. meudlinimdm nivu keliddu nimmlli nelegeumdidre nivu sh mgnllyuv tmdeylliyu nelegeumdi ruttiri. ni-tyijvd vagdanve atnu nmge madid vagdanvagide. nimmnnu vmcisuvvr visyvagi ivu glunu nanu nimga brediddene. adre atnimd nivu heumdid abhisekvu nimmlli nelegeumdiruvdrimdm yavnadru nimga up-desmaduvdu avsvill. a abhisekve ella visyglilli nimga updes maduvmtl dagiddu styvagide. sullll, adu nimga updes madid prkarve atnli cikk mkkle, atnu prtyksnagu vag navu atn agmndlli atn mumde nillu nacikepde dheryimdiruvmtte atnlli nelegeumdirri. atnu nitivmtnagi ddanembdu nimga geuttagiddre ni-tiyvnu anusisuv prtiyeubbnu atnimdm huttidvagnagid-danemdu nivu tilididiri.

igeu, navu devr putrremdu kreylpdudrllm tmdeyu emtha pritiyinu nmm mele ittiddanlla; i karndimdm leukvu nmmnnu tilidukeullu vdill; yakmdre adu atnnu tilidu keullill. priyre, navu ig devr pu-trragiddeve, mumde navu enaguvevu adu innu prtyksvagiill. atnu prtyks nadag navu atn ha-giruvevemdu bllevu; yakmdre navu atnnu atniruv prkarve neuduvevu. atnlli i nirikseyvnu ittiruv prtiyeubbnu atnu suddhnagiruvmttey tnnnu sud-dhmadikeulluttane. papmaduvvnu nyayprmanvnu viaruvvagnagiddane; yakmdre nyay prmanvnu viaru-vde pap. papglunu nivarne maduvdkkagi atnu prtyksnad nembdu nimga geuttagide; atnlli pap-vill. atnlli nelegeumdiruvvnu papmadnu; pap-maduvvnu atnnu kmvnu all, tilidvnu all. cikk mkkle, yaru nimmnnu meusgeulidiri. atnu hege nitivmt nagiddane hageye nityinnusrisuvvnu ni-tivmtnagiddane. papmaduvvnu setan nige smbmddh-pttvagnagiddane; yakmdre adi yimdlu setannu pap-

maduvvnagiddane. addrimd devkumarnu setann kelsglnnu lymaduvdkkeuskrve prtyksnadnu. devrimd huttdvnu papmadnu; yakmdre atn bijvu avnlli nelegeumdde. avnu devrimd huttd karn papmad larnu. ivru devr mkklembdu avru setann mkklembdu idrimd vyktvagutdde. nitiynnu anusrisdvnu tnn sheudrnnnu pritisdvnu devrige smbmdhpttvannll. navu obbrnneubbru pritisbekembde nivu meudlinimdlu kelid varteyagide. keduk nagiddu tnn tmmnnnu keumduhakid kayin nmte all. yav karndimd avnnnu keumdu hakidnu? tnn krtyglu kettvuglu tnn tmmn krtyglu nitiyullvuglu agidddrimdle. nnn sheudrre, leukvu nimmnnu dvesisidre ascrypbediri. navmtu sheudrnnnu pritisuvragirvdrimdrindimd paragi jivdlli seriddevmbdu nmge geuttagide. tnn sheudrnnnu pritisde iruvvnu mndlle iddane. yaradru tnn sheudrnnnu dvesisuv vnu keulegarnagiddane. yav keulegar nliyu nityjivvu iruvdillvembdu nmge geuttagide. atnu nmgeuskr tnn pranvnu keuttdrllrlye devr priti imthddemdu nmge tilidu bmdide. navu sh sheudrrigeuskr nmm pranglnnu keuduv hmginnliddeve. adre i leukd smpttull yavnadru keurteyliruv tnn sheudrnnnu neudi krunisde bittre devr pritiy avnlli nelegeumdiruvdu hege? nnn cikk mkkle, nivu matinimdagli naligeyimdagli pritisuvragirde kriyeylliyo styd lliyu pritisuvragirbeku. stykke smbmdhpttvrembdu idrimdle nmge tiliyutdde; atn smksmdlli nmm hrdyglnnu niscypdisikeullutteve. nmm hrdyvu nmmnnu khmdisdiddre devru nmm hrdykkimt deuddvnagiddu ellvnu bllv nagiddane. priyre, nmm hrdyvu nmmnnu khmdisdiddre nmge devr visydlli bhrvs vumtu. navu enenu bedikeullutteveu atnimd navu heumdikeyullutteve. yakmdre navu atn ajneglnnu kekeumdu atn drstiylli meccikeyadvuglnnu maduvvrageiddeve. atn ajne yavdemdre navu atn mgnad yesu kristn hesrnnu nmbi atnu nmge ajnekeutt prkar obbrneubbru pritisbekembde. atn ajneglnnu kekeumdu ndeyuvvnu atnlli vasmaduttane. atnu nmmlli nelegeumdidanemdu atnu nmge anugrhisid atnmimdle navu bllevu.

4

priyre, anak sulluprvadiglu leukdeulge heugiruvdrimd nivu ella atmglnnu nmbde aya atmglu devrige smbmdhadvugleu allveu emdu avuglnnu priksisbeku. yesu kristnu srirdlli bmdnemdu oppikeulluv prtiyeumdu atmvu devrige smbmdhpttdagide; idrimd nivu i atmnu devratnmemdu tilidukeullu ttiri. yesu kristnu srirdlli bmdnemdu oppikeulliruv prtiyeumdu atmvu devrige smbmdhpttdall; adu kristvireudhiy atm vagide. adu bruvdemdbnnu nivu keli ddirlla; iglu adu leukdlli ide. cikkmkkle, nivu devrige smbmdhpttvra giddiri. avrnnu jysisidiri. nimmlliruvatu leukdlli iruvvnigimt deuddvnagiddane. avru leuksbmdhiglagidare; i karn dimd avru leuksbmdhadvagi matna duttare mtu leukdvru avr matnu keluttare. navmtu devrige smbmdhpttvragiddeve; devrnnu bllvnu nmm matnu keluttane; devrige smbmdhpdvnu nmm matnu keluvdill. idu styd atm, adu sullin atm emdu idrimdle navu tilidu keullutteve. priyre, navu obbrneubbru

pritisoun. yakmdre pritiyu devrimdagide. priti maduv prtiyeubbnu devrimd huttdvnu devrnnu bllvnu agiddane. pritiyill vnu devrnnu bllvnll; yakmdre devru pritiyagiddane. navu atn mulk jivisu vdkkagi devru tnn obbne mgnnnu leukkke kluhisikeuttdrllrlye devr pritiyu nmm kdeg prtyksvagide. navu devrnnu pritiisi ddrilliyll, atnu nmmnnu pritiisi nmm papglige prayscittvagi tnn mgnnnu kluhisi keuttdrllrlye atn pritiyu irutdde. priyre, devr nmmnnu hige pritisid mele navu sh obbrneubbru pritisuv hmginnliddeve. devrnnu yaru emdu neudill; navu obbrneubbru pritisidre devru nmmlli nelegeumdidane mtu atn pritiyu nmmlli siddhige brutdde. atnu nmge tnn atmdlli palnnu anugrhisidrimdle navu atnlli nelegeumdiddevemtlu atnu nmmlli nelegeumdidanemtlu tilidukeullu tteve. tmdeyu mgnnnu leukrksknnnagi kluhisikeutturuvdnnu navu neudiddeve mtu saks helutteve. yesu devr mgnagi ddanemdu yavnu oppikeulluttaneu avnlli devru nelegeumdidane, avnu devrlli nelegeumdidane. nmm kdegiruv devr pritiynnu navu tilidukeumdiddeve, adnnu nmbiddeve. devru pritiyagiddane; pritiyilli nelegeumdiruvvnu devrlli nelegeumdidane, mtu devru avnlli nelegeumdidane. nyaytirpin dindlli nmge dhery viruvmt nmm pritiyu siddhige bmtu. yakmdre atnu emthvnagiddaneu navu amthv ragiye i leukdilliddeve. pritiyilli hedrikeyill; adre purn pritiyu hedrike ynnu heurdisibidutdde. yakmdre bhvyiru vlli yatneyiruvdu. bhypdvvnu priti ylli siddhige bmdvnnll. atnu meudlu nmmnnu pritisidrimdle navu atnnu pritisutteve. obbnu-nanu devrnnu pritisuttene emdu heli tnn sheudrnnnu hge madidre avnu sullugarnagiddane. yakmdre tanu kanuv sheudrnnnu pritisdvnu kandiruv devrnnu avnu hege pritisanu? devrnnu pritisuvvnu tnn sheudrnnnu pritisbekemb i ajne ynnu navu atnimd heumdiddeve.

5

yesuvu kristnagiddanemdu nmbuv yavnadru devrimd huttdvvnagiddane; tnnnnu huttsidatnnnu priti suv prtiyeubbnu atnimd huttdvnnnu sh pritisuttane. navu devrnnu pritiisi atn ajneglnnu anusrisuvdrimdle devr mkklnnu pritisuttevemdbnnu tilidukeullutteve. devr priti enmdre atn ajneglnnu kekeumdu ndeyuvde, atn ajneglu kthin vadvglll. yakmdre devrimd huttiri vmthdellvu leukvnu jysisutdde. leukvnu jysisidmth a jvyu nmm nmbikeye. yesuvu devr mgnemdu nmbidvne alde leukvnu jysisuvvnu yaru? itne amdre yesu kristne nirinimdlu rktdimdlu bmdatnu; nirinimdmatrville nirinimdlu rktdimdlu bmdnu; idkke saksikeuduvatnu atmne; yakmdre atnnu styvagiddane. prleukdlli saksikeuduvvru muvridde; avru yarmdre tmdeyu, vakyyu mtu prisuddhatnnu; muvragiruv ivru omdagiddare. atm niru rkt i muvru bhumiy mele saks heluttare; i muvru omdeyagi oppikeulluttre. navu mnusyr saksinyu tegedukeullvadadre devr saksiyu adkkimt deudddagideylla. yakmdre tnn mgn visydlli devru keutt saksiyu ide agide. devr mgnlli nmbike ittvnu a saksinyu tnnlle heumdidane. devrnnu nmbdvnu atnnu sullu-

garannnagi madiddane; hegembre devru tnn mgn
visyvagi keutt saksiiylli avnu nmbikeyidlill. a saksi
yavdmre devru nmge nityjivvnnu anugrhisidnu.i
jivvu atn mgnlli ade embde. yavnlli (devr) mgnu
iddaneu avnige jiv umtu; yavnlli devr mgnu iruv
dillveu avnige jivvill. nimge nityjivvu umtemdu nivu
tiliyuv hageyu nivu devr mgn hesrinlli nmbikeyiduv
hageyu devr mgn hesrinlli nmbikeyiduv nimge
ivu glnnu brediddene. navu atn cittanudar vagi
enadru bedikeumdre atnu kelu ttanemb bhrsvu
atnlli nmgumtu. navu enu bedikeumdru atnu nmm
vijnapneynnu keluttanembdu nmge geuttagiddre
navu asisidvuglu atnimd nmge deuretvembdu
nmge tilidde. yavnadru tnn sheudrnu mrnkrvll
papmaduv dnnu kmre avnu bedikeulli; ag atnu
mrnkrvll papmaduvvrige jivvnnu dypalisuvnu.
mrnkrvad papvumtu; i papd visyvagi avnu bedikeull
bekemdu nanu he anitiyellvu papvagide; adru
mrnkrvll papvumtu. devrimd huttiruvvnu pap-
maduvv nllvembdu nmge geuttde. devrimd huttid
vnu tnnnnu tanu kapadikeulluvnu; keduksu avnnnu
muttuvdill. navu devrige smbmdhpttfragiddevemdu
leukvellvu kettndlli biddide emdu nmge geuttde.
devr mgnu bmdu navu styvagiruvat nnnu aritukeul-
luv hage nmge tiluvlikeynnu keuttiddanembdu
nmge geuttde. navu a mgnad yesu kristnlli iruvvragi
styvagiruvatnlliddeve. itne sty devru nityjivvu
agiddane. cikk mkkle, vighrlige durvagiruvmt
nimmnnu kapadikeulliri. amen.

aylpttvlad ammnvrigu akey mkkligu hiriynad–stydl
 nimmnnu pritisuttene; nanu matrvllde styvnnu ti-
 lidiruvvrellru nimmnnu pritisuttare. yakmdre nmm-
 lli nelegeumdiruvmtu mtu nmmeumdige sdakalvu
 iruvmtu styd nimittvagiye nimmnnu pritisuttare.
 tmdeyad devrimdlu a tmdey mgnagiruv krtnad yesu
 kristnimdlu krpeyu krneyu mtu samtiyu sty dl-
 liyu pritiylliyu nimmeumdigirli. ninn mkkllli kelvu
 tmdeyimdlu navu heumdid ajanusar stydlly ndeyu-
 vdnnu kmdu nanu bhl smteusvullvnadenu. ammn-
 vre, nanu heus ajneynnu ninge breyde meudlinimdlu
 nmge idd ajne ynnu ninge breyuvvnagi–navu obbr
 nneubbru pritisuvvragirbekemdu ninnnnu kelikeul-
 luttene. atn ajneglunu anusrisi ndeyuvde priti; pri-
 tiylli ndey bekembde nivu meudlinimdlu kelid app-
 neyagide. srirdlli bmdiruv yesu kristnnu oppde iruv
 meusgaru anek mmdi heurtu leukdeulge heugid-
 dare. imthvne meusgaru krist vireudhiyu agiddane.
 navu pryaspttu madidvu glunu klkeullde prtiphlvnnu
 heumdumte nimmnnu nive neudikeulliri. kristn
 beudhneylli nelegeullde adnu atikrmi suvvnige
 devrill; kristn beudhneylli nele geumdiruvvnige
 tmdeyu mgnu iddare. i beudhneynnu tardiruv yav-
 nadru nimm blige bmdre avnnnu mneyeulge serisi
 keullbediri; avnige vmdne emdu helbediri. avnige
 vmdne emdu heluvvnu avn duskrttyglili palugar-
 naguttane. ninge breyuvdkke nge anek visyglid-
 dru avuglunu msiyimdlu kagdd mele breyuvdkke
 nge mnssill. adre nanu nimm blige bmdru nimm
 smgd mukha mukhiyagi matnaduvenemdu nmbut-
 tene; ag nmm smteusvu priuprvaguvdu. aylptt ninn
 sheudriy mkklu ninge vmdne heluttare. amen.

hiriynad stydlli bhlvagi pritisuv gaynige- priyne,
 ninn atmvu abhivrdi heumdiruv prkarve ella
 visygligimt ninu svsthnagiddu ksemheumdi ab-
 hivrddhiyag bekemdu nanu apeksisuttene. sheudrru
 bmdag ninnlliruv styvnnu saksikrisiddrimd nanu
 bhlvagi smteuspttenu. nnn mkklu styvnnnusrisi
 ndeyuvvrageddaremdu keluv dkkimt heccad sm-
 teusvu nngill. priyne, sheudrrigu pricyvilldv rigu
 ninu maduvdnella nmbigstnagi madutti. avru sbhey
 mumde ninn pritige saksi helidru. avrnnu ninu
 bhktipurkvagi sag kluhisidre ninu olledu madutti.
 yakmdre avru atn hesrin nimittvagi heurtu heugid-
 dare; anyjnglimd enu tegedukeulluvvrl. addrimd
 navu stykke shkariglaguvnte amthvrnnu serisikeul-
 luv hmginnliddeve. sbhege nanu brediddenu; adre
 sbheyvrlli prmkhngabekemdiruv diyeutrephnu
 nmmnnu amgikrisuvdill. adkarn nanu bmdre avnu
 maduv krtygltnu jnapk maduvnu. avnu hrte
 keuccuvvnagi nm visydlli kettkett matuglnnadut-
 tane. ivu salde sheudrrnnu serisikeullbekemdi
 ruvvrige addi madutta tanu avrnnu serisikeull
 priyne, ninu kettddnnu anusrisde ollednnu anusrisu;
 ollednnu maduvvnu devrige smbmdhptvnagiddane,
 kettddnnu maduvvnu devrnnu kmdvnl. demetri
 ynu ellrimdlu stydimdlu olle saksi heumdiddane.
 haudu, navu sh saksi heluvv ragiddeve, nmm saksi
 styvadddemdu nivu bliri. nanu breytkk anek
 visygliddvu; adre msi lekhnglimd ninge breyuvdkke
 nngistvill. begne ninnnnu neuduvenemdu nirik-
 sisuttene; ag mukhamukhiyagi navu matnaduvevu.
 ninge samti irli. nmm snehitru ninge vmdne
 heluttare. snehitru hesrhesragi vmdisu.

yesu kristn dasnu yakeubn sheu drnu agiruv yudnu tmdeyad dev rimd prisuddhradvrigu yesu kristnlli kapadlpttvrigu kreylpttvrigu– nimgе kruneу samtiу priуtiу heccagli. priуre, huduvagiruv rksney visy dlli nimgе breуuvdkke purn jagrteуimd prуtn-maduttiddag prisuddhriге omde sari oppislpтт nm-bikeynnu kapadikeulluvdkke nivu heuradbekemdu eccrisi breуuvdu avsyvemdu teucitu. yakmdre bhktihinru nmm devr krpeynnu nev madikeumdu nacikegett krtyglnnu ndisuvvru nmm obbne krtnad devrnnu mttu nmm krtnad yesu kristnnu allgleyuv i kelvu jnru rhsyvasi olge heukkiddare; ivru i dm nivu idnnu omdu sari tilidvragiddru nanu adnne nimm jnapkkke trbekemdu apeksisuttene. adu yavdmre–krtnu (tnn) prjeynnu aiguptdesdeulgimд rksisi dru truvay avreulge nmbde heud vrnnu smhar madidnu. tmm meudlin sthitiynnu kapadde tmm svmt vassthanvnnu bitt dutrige atnu nityvad bediglnnu haki mha dind tirpigagi avrnnu kttle yeulge kadittiddane. seudeum geumeur dvru hageye avugl suttumuttн pttnglvru ade ritiylli tmmnnu jartvkke oppisibittu any srirvnnu anusrisiddrimд avru nityvad agniylli prtiddmneyennu anubhvisutta udahrnegagi idlpttiddare. hageye i dusvpndvru srirvnnu mlin madikeulluvvru prbhutvnnu asdde madu vvru gaurvullvrnnu dusisuvvru agiddare. adru prdhan devduttad mikayelnu meusey svд visydlли setanneumдige vyajyvadi vagvad madidag avnu setannnnu dusisuvdkke dhery geulld–krtnu ninnnu gdrisli amdnu. adre i jnru tmge geuttilld-vugl visyvagi kettiddagi matnaduttare mttu tavu viveksuny mrgglmte svabhavikvasi yavvuglnnu tilidukeulluttareu avuglli tmmnnu kedisikeulluttare. avru kayinn marg hididvru prtikar heumduvdkkagi bilamn deusvnnu maduvdkke durase yimd oduvvru keurhnмte eduru matnadi nasvaguvvru agiruv avrige ayyeu! lmkrad ivru nimm prem bheujnglli nirbhysvasi timdu tmmnnu tave peusisikeulluttare. ivru galyimд bdisikeumdu heuguv nirillд meghglu erdu sari sttvru hnnu bidde ongiheugi beru shit kittubidd mrglu svmt avmanvemb neureynnu karuv smudrd huccu tereglu agiddare. aleyuv nkstr glad ivr palige kargttleyu sdakal ittiruvdu. imthvr visydllye adamnimд elneyvnad hneuknu sh–igeu, krtnu tnn httu savir prisuddhrnnu kudikeumdu ellrige nyay tirisuvdkku avrlli bhktihinrellru madid bhktiyillд avr ella krtygl visyvagi mttu bhktiyillд papisthru tnge vireudhvasi adid ella kthinvad matugl visyvagi avrige mndttu maduvdkku bmdnu emb dagi prvasidisnu. ivru gunuguttu vvru duruvvru tmm duraseglnnus-risi ndeyuvvru agiddare. ivr bayiyu deudd deudd matuglnnu aduttde. ivru svpryeujnkagi mukhstuti maduttare. priуre, nivadreu nmm krtnad yesu kristn apeustlru meudlu helid matuglnnu jnapkmadikeul-liri. bhktige viruddhvad tmm aseglnnu anusrisi ndeyuv kuceudygaru amtykaldlli iruvremdu avru nimgе helidru. ivru tmmnnu tavu prtyek-isikeulluvvru prakrtmnusyru atmavilldvru agiddare. priуre, niva dreu nimgiruv atiprisuddhvad nmbikey mele nimmnnu nive ktikeumdu prisuddhatmnlli parthisiri. nityjivkkagi nmm krtnad yesu kristn

krunegeuskr eduru neudutta nimmnnu devr priуtiylli kapadikeulliri. tartmy neudi kelvrige knikrvnnu teuri siri. bereyvrnnu bemkiyimд elkeumdu bhydimд rksisiri. srirdimд meligeyad amgiynnu hgemadiri. edvibildmte nimmnnu kapaduvdkku tnn prbhavд smksmdlli nimmnnu nirdeusi glnnagi atymt hrsdeudne nillisuvdкku sktnagiruv obbne jnanvull nmm rksknad devrige prbhav mhtv adhipty adhikarglu iglu yavaglu irli. amen.

yesu kristn vmsavliy pustkvu; atnu davidn mgnu, atnu abr hamn mgnu. abrahamnimd isaknu huttidu; isak nimd yakeubnu huttidu; yakeub nimd yudnu avn sheudrru hutti dru; yudnimd tamarllli perecnu jerhnu huttidu; perecnimd hecreumnu huttidu; hecreumnimd aramnu hutti dnu; aramnimd avmeanadabnu hutti dnu; avmeanadabnimd nhseunnu hutti dnu; nhseunnimd slmeunnu huttidu; slmeunnimd rahabllli beuvjnu hutti dnu; beuvjnimd rutllli obednu huttidu; obednimd isynu huttidu; isynimd arsnad davidnu huttidu. arsnad davidnimd uriyn hemdti yagiddvllli seuleumeunnu huttidu; seuleumeunnimd rehbbamnu huttidu; rehbbamnimd abiynu huttidu; abiyimnd asnu huttidu; asnimd yeheusaphatnu huttidu; yeheusa phatnimd yeheuramnu huttidu; yeheu ramnimd ujjiynu huttidu; ujjiy nimd yeutamnu huttidu; yeutamnimd ahajnu huttidu; ahajnimd hijkiynu huttidu; hijkiynimd mnsseyu huttidu; mnsseyimnd ameunnu huttidu; ameunnimd yeusiynu huttidu; avru babelige sereyagi oylptt smyddli yeusiynimnd yekeunynu avn sheudrru huttidu. avru babelige bmd mele yekuny nimd seytlieynu huttidu; seyelti yelinimd jerubbabelnu huttidu; jerubbabelnimd abihudnu huttidu; abihudnimd elykimnu huttidu; ely kimmimd ajeurnu huttidu; ajeur nimd sdeuknu huttidu; sdeuknimd akhimnu huttidu; akhimnimd eli hudnu huttidu; elihudnimd eli yajrnu huttidu; eliyajrnimd mtan nu huttidu; mttannimd yakeubnu huttidu; kristnemdu kreylptt yesu mri yllli huttidu; akey gmdnad yeuse phnu yakeubnimd huttidu. hige abrahamnimd davidn vrede ottu hdinauku tleglu; davidnu meudlu geumdu babelige sereheuguv vrede hdi nalku tleglu; babelige sereheudmdinimd kristn vrede hdinauku tleglu. yesu kristn jnnvu higayitu: atn tayiyad mriylinu yeusephnige niscy madidag avru kudu vdkkimt mumce akeyu pvitratnmimd grbhiniyaddu kmdu bmtu. adre akey gmdnad yeusephnu nitivmtagniddu akeynnu belige truvdkke mnsillde rhyvagi akeynnu bittubidbekemdu aleucisuttiddnu. avnu ivughnu aleucne maduttiddag igeu, krtn dutnu avnige ksninlli kanisi keumdu– yeusephne, davidn kumarne, ninn hemdtiyad mriylinu serisikeullu vdkke bhyppbed; yakmdre akey grbhvu pvitratnmimdle agide. akeyu obb mgnnnu heruvlu; ninu atnige yesu emdu kreybeku; yakmdre atnu tnn jrrnu avr papglimd rksisuvnu amdnu. prvadiy mukhamtr krtn helid matu nerveruvmt idella ndeyitu. a matenmdre – igeu, obb knnikeyu grbhiniyagi obb mgnnnu heruvlu; avru atn hesrnnu immanuvul emdu kreyuvru embde. devru nmm kud iddane embdu idr arth. ag yeuse phnu nidreyim eccttu krtn dutnu tnge appne keuttmt tnn hemdtiynnu serisikeumdu; akeyu tnn ceuccl mgnnnu heruv tnk avnu akeynnu ariylill; avnu atn hesrnnu yesu emdu krednu.

arsnad hereudn dingllli yudayd betleheminlli yesu huttidag igeu, mudldimd jnaniglu yerusalemige bmdu – yehudyr ars nagi huttidatnu elliddane? yakmdre navu mudldilli atn nkstrvnu neudi atnnnu aradhisuvdkke bmdiddeve amdru. arsnad hereudnu ivughnu keli avnu yeru leminvrellreumdige klvpttnu. idllde avnu jnr ella prdhan yajkrnnu sastriglunu ottugudisi kristnu hutttkkddu elli emdu avrnnu vicarisidnu. adkke avru avnige–yudayd betlehemi nlliy; yakmdre prvadiyimd hige breylpttde– yudayd simeyllin betleheme, yudayd mukhy ptngllli ninu estu matrvu snndll; yakmdre nnn jnrnd israyelyrnnu aluv obb adhiptiyu ninneulgidm bruvnu emdu helidru. ag hereudnu rhyvagi a jnaniglunu kreyisi a nkstrvu yav kaldlli kanisikeumditemdu avrnnu priskarvagi vicarisikeumdu avrnnu betlehemige kluih suvagnivu heugi a sisuvn visyddli priskarvagi huduki atnnnu kmdukeumdu mele tirigi bmdu nnge tilisiri; ag nanu sh bmdu atnnnu aradhisuvunu amdnu. avru arsn matnnu keli heurtag igeu, mudldilli avru kmnd nkstrvu sisuvu idd sthld mele bmdu niilluv tnk avr mumde heuyitu. avru a nkstrvnu kmdu atyd–hikvad anmdimdm smteuspttru. avru mneyeulikke bmdag a sisuvnnu atn tayiyad mriyleumdige kmdukeumdu sastangvergi atnnnu aradhisvagi; truvay tmm beukksgllnu teredu cinn dhup rktbeulglunu atnige kanikeyagi arpisidru. amele avru hereudn blige himtirugbardemdu ksninlli devrimd eccrislpttu bereumdu dariyimd tmm svdeskke heurtuheudru. avru heudmele igeu, krtn dutnu ksninlli yeusephnige kanisi keumdu – eddu i sisuvnnu idr tayi ynnu krkeumdu aiguptkke odiheugi nanu ninge tilisuv tnk alle iru; yakmdre hereudnu i sisuvnnu keullbekemdu ag avnu eddu a sisuvnnu adr tayiynnu kr keumdu ratriylli aiguptkke heurtuheugi hereudnu sayuv vrede alle iddnu. adu–nanu nnn mgnnnu aiguptdimd kredenu emdu prvadiy mukhamtr krtnimd hellptt matu nerveruvmt higayitu. ag jnaniglu tnnnu prihasy madi dremdu hereudnu tilidu ati reusgeumdv nagi tanu avr mulk priskarvagi seudhisid kalkknusar betleheminliyu adr ella pramtygl meregllliyu erdu vrus mttu adreulgidd ella mkk ag prvadiyad yereviay nimd hellpttddu nerveritu; adenmdre–ramdlli prlapvu aluvikeyu bhu seukd dhvniyu kelisitu; rahellu tnn mkkligeuskr alutta avru illdrimd adrne heumdleulld iddlu embde. hereudnu stt mele igeu, aiguptdlli krtn dutnu yeusephnige ksninlli kanisi keumdu– eddu sisuvnnu adr tayiynnu krkeumdu israyel deskke heugu; yakmdre sisuvn pravnnu tegeybekemdu hudukuvvru sttuheudru emdu helidnu. ag avnu eddu a sisuvnnu adr tayi ynnu krkeumdu israyel deskke bmdag arkhealaynu tnn tmdeyad hereudnige bdlagi yudaydlli aluttiddanemdu keli allige heuguvdkke bhypttnu; adagyu ksninlli devrimd eccrislptvnagi glilay pramtyd kdege tirugikeumdu. avnu njretymb pttnkke bmdu alli vasisidnu; idrimd–atnu njraynemdu kreylpduvnu embdagi prvadiglimd hellpttddu nerveruvmt higayitu.

a dingllli baptism madisuv yeuhannu bmdu yudayd adviylly sarutta– nivu mansamtr pdiri; yakmdre prleukrajyvu snap vagide emdu helidnu. yakmdre–krtn margvnnu siddhmadiri; atn hadigltnu nettge madiri emdu adviylly kuguv obbn sbdvde embdagi prvadiyad yesay nimd hellpttvnu ivne. i yeuhannige omte kudlin udupu seumtkke crmd ndukttu iddvu; mttu midteglu kadu jenu ivnige ahnavagiddvu. ag yerusalemivru ella yuday dvru yeurdn heuley sutliruv ella prdesdvru avn blige heurtuheadru. avru tmm pagltnu arikemadi yeurdninlli avnimd baptism madikeumdru. adre phrisayrlliyyu sddukayrlliyyu anekru tnnimd baptism madisikeullu vdkkagi bruvdnnu avnu kmdu avrige– o srp smtiyvre, bruvdkkiruv keup dimd tppisikeulluvdkke nimmnnu eccrisidru yaru? hagadre mansamtrk tkk phl gltnu phlisiri; mttu – abrahamnu nmge tmdeyagid-dane emdu nimd nimmeulge amdu keullbediri; yakmdre devru abrahamnige i kluglimd mklklnu ebbis skadikeumdru. adre nnn himde bruvatnu nngimtlu sktnagiddane. atn kergltnu heurvdkku nanu yeugynll; atnu pivtra tmmimdlu bemkiyimdlu nimge baptism madi suvnu. oneyuv meurvnu atnu tnn keylli hididdidane; atnu tnn knvnnu spmurnvagi hsnu-madi tnn geudhiynnu knjdlli kudisuvnu; adre heuttnu ard bemkiyimd suddubiduvnu emdu helidnu. ag yesu yeuhannimd baptism madisikeullbekemdu glilaydimd yeurd nige bmdnu. adre yeuhannu atnnnu tdedu–nanu ninnimd baptism madisi keulluvdu agtyvirlagi ninu nnn blige bruvdenu emdu helidnu. ad-kke yesu prtyuttrvagi avnige–sdykke oppikeu; yakmdre ella nitiynnu hige nerveri suvdu nmge yeugv-agide emdu helidnu. ag avnu oppikeumdn. yesu baptism madisikeumdu nirinimd melkke bmd kudle igeu, atnige akasglu tereylpttu devr atmnu parivald hage atn mele ilidubruvdnnu atnu kmdu. ag–igeu, itnu priy nagiruv nnn mgnu; itnnnu nanu bhl vagi mecciddene emdu prleukdimd heluv dhvniyayitu.

ag yesu setannimd seudhislpdu vdkkagi atnmimd advige ndislpitnu. atnu nalvttu divs hglirulu upvasidd truvay hsidnu. ag a seudhknu atn blige bmdu–ninu devkumarnagiddre i kluglu reuttiyagumte appnekeudu amdn. adre atnu prtyuttrvaginmnyynnu reutti matridimle jivisuvdill, adre devr bayeulgimd heurdv prtayeumdu matinimd jivisuvnu emdu bredde amdn. truvay setannu atnnnu prisuddh pttnkke kredukeumduheugi devald sikhrd mele nillisi atnige– ninu dev kumarnagiddre n-nagiye kelge dumuku; yakmdre–yav smydlliaydru ninn kalu kllige applisdmte atnu tnn dutrige ninn visyavagi appne keuduvnu; mttu avru ninnnnu tmm kegllli ettikeulluvru emdu bredde amd yesu avnige –ninu ninn devrad krtnnnu seudhisbardemdu bredde emdu helidnu. mteumme setannu atnnnu atyun-

ntvad bettkke kredukeumdu heugi leukd ella rajygltnu avugl vebhvvnnu atnige teurisi– ninu addbidu nnnnnu aradhisiadre ivuglnnella nanu ninge keuduvnu amdn. ag yesu avnige–setanne, il-limd teulgiveugu; yakmdre–ninu ninn dev rad krtnnnu matr aradhisi atneubnnne sevisbke embdagi bredde amdn. ag setannu atnnnu bittnu; mttu igeu, devdutr u bmdu atnnnu upcrisidru. yeuhannu sereylly haklpttiddanemdu yesu keli glilaykke heurtuheadru. mttu atnu njretnnu bittu jebuleun, neph-tlim meregl smudrtidlliruv kpernaumige bmdu alli vasisidnu. hige prvadiyad yesaynimd hellpttddu nerverumte idayitu; adenmdre– yeurdnin ace smudrd margdlliruv jebuleun pramtydlliyyu neph-tlim pramty mttu anyjnr glilaydlliyyu kttlelylli kutid jnru deudd belknnu kmdu; mttu mrnd nerlinlli kutidd a pramtydvrige belku udvyayitu embde. amdinimd yesu–mansamtr pdiri; yakmdre prleukra-jyvu smapisitu emdu sari heluvdkke prarmbhisidnu. mttu yesu glilay smudrd tirdlli ndeduheuguttiddag petrnemdu kreylptt simeun, avn sheudrnad am-dre emb ibbru sheudru smudr dlli ble bisuvdnnu kmdu; yakmdre avru bestragiddru. ag atnu avrige–nnnnnu himbalisiri, mnusyrrnu hidiyuv bestrrnnagi nanu nimmnnu maduvenu amdn. avru tksnve tmm bleglnu bittu atnnnu himbalisidru. atnu al-limd mumde heugi jebedayn mgnad yakeub avn sheudrnad yeuhan emb bere ibbru sheudru tmm tmdeyad jebedayn kud deuni ylli tmm bleglnu sri-maduttiddnnu kmdu avrnnu krednu. avru tksnve deuniynnu tmm tmdeyannu bittu atnnnu him-balisidru. blik yesu glilayvnnella smcrisi avr sbham-mdirgllli beudhisuvatnagi rajyd suvarteynnu sarutta jnrllidd ella trd reuggltnu skl vidhvad jadygltnu gun-madutta iddn. atn kirtiyyu siriyydllela hrditu; ag nana vidhvad reugglimd mttu yatneglimd asvsthrad-vrellrnnu devvglu hididvrnnu murcha reuggiltnu parsvayureugi gltnu atn blige tmdu. atnu avrnnu svsthpdisidnu. ag glilaydimdlu dekpeuliydimdlu yerusalemimdlu yudaydimdlu yeurdnin aceyimdlu lu jnru deudd smuhglagi atnnnu himbalisidru.

mttu atnu jnsmuhgltnu neudidvnagi prvtvnneridnu; alli atnu kutukeumdag atn sisyr u atn blige bmdru.2 atnu bayi tereud avrige beudhisi heliddenmdre –atmdlli bdvragiruvvru dhnyru; yakmdre prleukra-jyvu avrdu. duhkhpduvru dhnyru; yakmdre avru adrne heumduvru. satvikru dhnyru; yakmdre avru bhumiyynnu badhyvagi heumduvru. nitigeuskr hsidu bayaridru dhnyru; yakmdre avru trpti heumduvru. kruneylvru dhnyru; yakmdre avru krune heumduvru. suddh hrdyvullru dhnyru; yakmdre avru devrnnu neuduvru. smadhan maduvru dhnyru; yakmdre avru devr mkklemdu kreylpduvru. nitiy nimittvagi himsislpduvru dhnyru; yakmdre prleukrajyvu avrdu. nnn nimittvagi jnru nimmnnu dusisi himsisi nimge vireudhvagi ella trd kettddnnu sullagi helidre nivu dhnyru. smteusisiri, ati ullasdimdirri; yakmdre prleukdlli nimd prtiphlu deudddagide; nimgimt mumce idd prvadi gltnu avru higeye himsisidrla. nivu bhumige uppagid-

diri. uppu tnn ruciyannu kledukeumdre adkke inat rimd ruci bmditu? amdinimd adu nispryeujn-vadddagi heurge bisadlptu jnrimd tulidadlpuvdu. nivu leukkke belkagiddiri. bettd mele iruv ptnvu mreyagirlardu. illve mnusyru dipvnnu heuttisi keulgeulde idde adnnu dipstmbhd mele iduttare. ag adu mneylliruvvrellrige belku keuduvdu. adrmteye jnru nimm olle kriyeglnnu neudi prleukdliruv nimm tmdeyennu mhimepdisuv hage nimm belku jnr mumde prkasisi. nyayprmanvnnagi prvadnegl nnagli halumaduvdkkagi nanu bmd nemdu nensbediri, halumaduvdkkagi all; adre nerverisuvdkkagi bmdenu. akasvu bhumiyu gtisi heuguv tnn ellvu nerverd heurtu nyayprmandimd omdu seunneyadru omdu geudsadru alidu heuguvde il-lvemdu nanu ninge nijvagi heluttene. addrimd yavnadru i ajnegllli cikkdad omdnnu mari hageye jnrige beudhisidre avnu prleukarajydlli alpnemdu kreylpduvnu; yavnadru ivuglnnu keukeumdu beudhisidre avne prleuk rajydlli deuddvnmdu kreylpdu vnu. nanu ninge heluvenmdre- sastrigl mtu phrisayr nitigimtu nimm nitiyu heccindagird heurtu nivu prleuk rajydlli prvesisuvdkkaguvde ill. ninu nrhty madbardu; yavna dru nrhtymadidre nyaytirpin apa ykke olgaguvnu emdu purvikru heliru vdnnu nivu keliddiri. nanu ninge heluvenmdre-niskarnvagi tnn sheudrn mele yavnadru sittugeumdre avnu nyaytirpin apaykke olgaguvnu; mtu yavnadru tnn sheudrnige- vyrthvadne emdu helidre avnu nyaysbhey apaykke olgaguvnu addrimd ninu ninn kanikeynnu jynvediy blige tmdag ninge vireudh vaddu ninn sheudrnige ideyemdu npige bmdre ninn kanikeynnu ninu alliye jynvediy mumde bittu heurtu heugi meudlu ninn sheudrneumdiged omdagu; truvay bmdu ninn kanikeynnu arpisu. ninn vireudhiy smgd ninu dariy lliruvagle tvreyagi avn kud omdagu; illvadre yav smydlliaydra a vireudhiy ninnnnu nyayadhiptige oppisanu mtu nyayadhiptiyu ninnnnu adhikarige oppisanu; ag ninu sereylli haklpduvi. nanu ninge nijvagi heluvenmdre-ninu keuney kasnnu sllisuv tnnk yav vidhdimdlu al-limd heurge bruvde ill. vybhar madbardu emdu purvikru heliruvdnnu nivu keliddiri; adre nanu ninge heluvenmdre-obb striynnu meuhisuvdkke neuduv prtiyeubbnu agle tnn hrdydlli akey kud vybhar madiddane. addrimd ninn blgnnu ninge abhymtrvagiddre adnnu kittu ninnimd bisadibidu; yakmdre ninn idi srirvu nrkdlli haklpduvdkkimt ninn amggllli omdu nasvaguvdu ninge labhkrvagide. ninn blige ninge abhymtrvagiddre adnnu kdidu ninnimd bisadibidu; yakmdre ninn idi srirvu nrkdlli haklpduvdkkimt ninn amggllli omdu nasvaguvdu ninge labhkrvagide. yavnadru tnn hemdtiynnu bittubid-bekemdiddre avnu akege tyagptr keudli emdu heli-yde; adre nanu ninge heluvenmdre-hadrd karn dimdlldde tnn hemdtiynnu bittubiduvvnu akeyu vybhar maduvme karnnaguvnu; mtu bidlptvlnnu yavnadru mdvde yadre avnu vybhar maduvvnnagid-dane. ninu sullane idbed; adre ninn prmanglnnu krt-nige sllisbeku emdu purvikru heliruvdnnu nivu keliddiri. adre nanu ninge heluvenmdre-estu mattrku aneynnu idbed. prleukd mele bed; yakmdre adu devr simhasnvu. bhumiy mele yu bed;

yakmdre adu atn padpithvu; yerusalem in mele yu bed; yakmdre adu a mha arsn pttvnagide. ninn tley mele kud ane idbed; yakmdre ninu omdu kudlnnadru bili athva kppu madlari. adre ninn matu haudagiddre haudu, allvagiddre all emdirli; ivug-ligimt heccaddu kettdrd ridd bruvmtthdu. idldde-knnige prtiyagi knnnu hllige prtiyagi hlennu tegisu emdu heliruvdnnu nivu keliddiri. adre nanu ninge heluvenmdre-nivu kettdnnu edurisbediri; yavnadru ninn bl genney mele heudedre mtteumdnnu sh avnige tirugisu. yavnadru ninn smgd vyajyvadi ninn melmginyu tkeull bekemdiddre olmginyu keuttubidu. mtu yavnadru omdu melu heuguv-mte ninnnnu blvmt madidre avneumdiged erdu melu heugu. ninnnnu keluvvnige keudu; mtu ninnimd kda tkeullbekemdiruvvnmdu ninu tirugikeullbed. ninu ninn nereyennu pritisi ninn veriyennu hgemadbeu emdu heliru vdnnu nivu keliddiri. adre nanu ninge heluvenmdre-nimm veriglnnu pritisiri, nimmnnu spisuvvrnnu asirvdisiri; nimmnnu hgemaduvvrige ollednnu madiri; nimmnnu nimdis-uvvrigaiyu himsisuvvrigaiyu prarthisi. idrimd nivu prleukdliruv nimm tmdege mkkla guviri; yakmdre atnu kettvr mele yu olleyvr mele yu tnn suryru udyisuvme maduttane; mtu nitivmr mele yu anitivmr mele yu mle surisuttane. nimmnnu pritimaduvvrne nivu pritimadidre ninge yav prtipl sikkitu? sumkdvr hage maduttarllve? idldde nivu nimm sheudrnnu matr vmdisidre bereyvrigimt heccenu madi dmatyitu? sumkdvr sh hage maduttarllve? addrimd prleuk dliruv ninn tmdeyu priprun nagiruvmteye nivu priprunragirri.

6

jnru neudli emdu nivu nimm danvnnu avr mumde maddmte eccrike tmdukeulliri; illvadre prleuk dliruv nimm tmdeyimd ninge prtipl siglardu. addrimd kptiglu jnrimd heuglisi keullbekemdu sbhamdirgllliyu bidigl liyu maduvme ninu dan maduvag ninn mumde tutturiynnuvbed. nanu ninge nijvagi heluvenmdre-avru tmm prtiplvnnu heum-diddare. adre ninu danmaduvag ninn blge maduvdu ninn edgege tiliydirli. hige ninn danvu amtrmgdliruvdu; mtu amtrmgdlli neuduv ninn tmdeyu tane bhirmgvagi ninge prtipl keuduvnu. ninu prarthne maduvag kptiglmte irbed; yakmdre jnru neuduvme sbhamdirgllliyu bidigl mulegl liyu nimtu prarth-nemaduvdnnu avru pritisuttare. nanu ninge nijvagi heluvenmdre-avru tmm prtiplvnnu heumdi ddare. adre ninu prarthne maduvag ninn keuneyeulke heugi bagilnnu mucci amtrmgdliruv ninn tmdege prarthnemadu; ag amtrmgdlli neuduv ninn tmdeyu bhirmgvagi ninge prtipl keuduvnu. adre nivu prarthne maduvag anyru maduvme vyrt-hvaddnnu pdepde hel bediri yakmdre tavu bhlvagi matnadu vdrimd tmm prarthneyu kelpduvmdu avru yeucisuttare. addrimd nivu avrmted irbediri; nimm tmdeyennu keluvdkkimt mumceye ninge agtyvagi ruvvuglu yavvu embdu atnige tilidde. addrimd nivu i ritiylli prarthne madiri-prleukdliruv nmm tmdeye, ninn namvu prisuddhvagirli. ninn rajyvu brli. ninn cittvu prleukdlli nerveru vmted

bhuleukdlliyu nereverli. nmm anudind reuttiynnu i dinvu nmge dypalisi. nmm salgarrnnu navu ksmisuvmt nmm salglnnu nmge ksmisu. nmmnnu seudhneyeulge ndisde kedinimd tppisu. yakmdre rajyvu blvu mhimeyu emdemdigu ninnve. amen. addrimd nivu mnusyr apradh glnnu ksmisuvdadre prleukd nimm tmdeyu sh nimmnnu ksmisuvnu. nivu mnusyr apradhlgnnu ksmisde heudre nimm tmdeyu nimm apradhlgnnu ksmisu vdill. idllde nivu upvas maduvag kptigl hage vsynd mukh madikeull bediri. yakmdre tavu upvasvagi ddevemd jnrige teuruvmt avru tmm mukhglgnnu vikar madikeulluttare. nanu ninge nijvagi heluvdenmdre—avru tmm prtī adre ninu upvas maduvag ninn tlege enne hcceikumdu ninn mukhvvnu teuledukeu. ag ninu upvasmadutti emdu jnrige kandiddru amtrmgdlliruv ninn tmdege kanuvdu. mtu amtrmgdlli neuduv ninn tmdeyu bhrimgvagi ninge prtīphl keuduvnu. bhuleukdlli ningeuskr smptnnu kudsittukeullbediri; illi nusiya kilubu adnnu halumaduvdu; mtu klrru knna keuredu kdiyuvru. adre nimm geuskr prleukdlli smptnnu kudsittukeulliri; alli nusiya kilubu adnnu halu maduvdill; mtu klrru knna keuredu kdiyuvdu ill. yakmdre nimm smpttu eli ideyeu alli nimm hrđyvu iruvdu. knnu srird dipvagine. adkarn ninn knnu suddhvagiddre ninn srirvella belkagiruvdu. ninn knnu kettddagiddre ninn srirvella kttlagiruvdu. addrimd ninnlliruv belke kttlagiruvdadre a kttlu esteu adhikvaddagiruvdu. yav mnusynu ibbru yjmanrige seve madlarnu; yakmdre avnu obbnnnu hgemadi inneubnnnu pritimaduvnu; illvadre obbnnnu heumdikeumdu mtteubbnnu asdde maduvnu. nivu devrnnu dhvnnu sevislariri. adkarn nanu ninge heluvde nmdre—nimm prankeuskr nivu enu tinnbeku mtu enu kudyibeku embdr visykkagli illve nimm srirkke nivu enu heuddukeullbekemtagli cimte mad bediri; uttkimnt pravnudupigimt srirvu he akasđ pksiglnnu neudiri; avu bituvdill, keuyyvdu ill, illve knjđlli kudsittukeulluvdu ill; adru prleukd nimm tmdeyu avuglgnu peusisutane. avugligimt nivu esteu srestrhadrllve? nimmlli yav nadru cimetmadi tnn nilvnnu omdu meul udd belesikeullu sadhyvadite? mtu udupigagi nivu yake cimte maduttiri? heuldlli tavreglu hege beleyuttve embdnnu gmnisiri; avu kstpd vdill mtu nuluvdu ill. adru nanu ninge heluvdenmdre—seuleumeunnu sh tnn ella vebhvđlliyu ivugllli omdrmteyadru dhrisirlill. addrimd i heuttu iddu nale olege haklpdudv heuld hullige devru hige udisidre o alp visvasigle, atnu innu esteu heccagi ninge udusivnlve? adkarn—navu enu utmadbeku? illve enu kudyibeku? illve yavdnnu dhrisikeullbeku emdu helutta cimetmad bediri. (yakmdre ivellvugligagi anyjnru tvk pđuttare); adre ivellvuglu ninge agtyvagive emdu prleukd nimm tmdege tilidde. adre meudlu nivu devr rajyvnnu atn nitiynnu hudukiri. ivugl kud avellvuglu kudsilpđuvnu. adkarn nalegeuskr cimte madbediri; yakmdre nalin dinvu tnge smbmdh pttvugligagi tane cimtisuvdu. a dinkke adr kat saku.

nimge tirpu agdmte nivu tirpu madbediri. nivu maduv tirpi nimdle nimge tirpaguvdu; mtu nivu aleyuv alteyimdle nimge tirigi alte yaguvdu. mtu ninn svmt knninlliruv teuleynnu yeucisde ninn sheudrn knninlliruv rveynnu ninu yake neudutti? illve ninu ninn sheudrnige—ninn knni neulgimdrveynnu tegeyttene emdu hege helutti? adre igeu, ninn svmt knninllī teule ideylla? kpti ninu, meudlu ninn svmt knnineulgiruv teule ynnu tegedu haku; ag ninn sheudrn knnineulgiruv rveynnu tegedu haku—vdkke ninge cennagi kanisuvdu. nayiglige pvitrvadddnnu keudbediri illve nimm muttuglgnnu hmdigl mumde hakbediri. hakidre avuglgnnu tulidu bittu mtte tirugikeumdu nimmnnu hridu bittavu. bedikeulliri, adu ninge keudlpđuvdu; hudukiri, ninge sikkuvdu; ttiri, adu ninge tereyldpđuvdu. yakmdre bedi keulluv prtīyeubbnu heumdikeulluvnu; mtu hudukuvvnige sikkuvdu; idllde ttuvvnige tereyldpđuvdu. illve tnn mgnu reuttiynnu kelidre nimmlli yav nadru avnige klgnnu keuduvne? illve avnu mannū kelidre tmdeyu avnige havnnu keuduvne? kettvadr nivu olle dāglgnnu nimm mklkige keuduvdu hege embdnnu tilidvagiddre prleuk dlliruv nimm tmdeyu tnnnnu bedikeullu vvrige esteu heccagi olleyvuglgnnu keuduttanilve? addrimd jnru ninge enenu madbekemdu nivu icchesuvireu avuglgnnu nivu sh avrige hageye madiri; yakmdre ide nyayprmand mtu prvadigl tatptry. ikktatd dvardeulge nivu prvesisiri; yakmdre nasnkke ndisuv dvarvu aglvu margvu visalvu agide. adreulge prvesisuvvru bhu jn. jivkke ndisuv dvarvu ikktataddu dariyu bikktataddu agide; addrimd adnnu kmdukeulluvvru svlp jn. kuri ves hakikeumdu nimm blige bruv sullu prvadigige eccrvagirri; yakmdre avru olge deucikeulluv teulaglagiddre. avr phlglimd nivu avrnnu tilidukeulluviri. jnru mullugllli drakseyennu mddugunikegidglīlī amjur glnnu kudsuvreu? adrmteye prtī yeumdu olle mrvu olle phlvnnu keuduttde; mtu kett mrvu kett phlvnnu keuduttde; olle mrvu kett phlvnnu keudlardu; illve kett mrvu olle phlvnnu keudlardu. olle phlvnnu keudd prtīyeumdu mrvu kdīylpttu bemkiyilli haklpđuttde. addrimd avr phlglimd nivu avrnnu tilidukeulluviri. krtne, krtne emdu nnge heluv prtīyeubbnu prleukrajyđllī prvesisu vđill; adre prleukdlliruv nnn tmdey cīttdmte maduvvne adrlī prvesi svnu. a dindllī—krtne, krtne ninn hesrinllī navu prvadislilve? mtu ninn hesrinllī devvglgnnu bidislilve? idllde ninn hesrinllī bhl mhtkaryglgnnu madlilve emdu bhl jnru nnge heluvru. ag nanu avrige—nanu nimmnnu emdigu ariyenu; dustnt maduv nivu nnnimd teulgi heugiri emdu helibiduvnu. addrimd yavnadru nanu heluv i nnn matuglgnnu keli avuglmtē maduvvnnu bmdēy mele tnn mneynnu kttid buddhivmtnige heulisuvenu. mleyu suridu prvahglu bmdu galiyu bisi a mnege bđidvu; adru adu billill; yakmdre adr astivarvu bmdēy mele haklpđittu. i nnn matuglgnnu keluv prtīyeubbnu avuglmtē ndeyde heudre avnu mrlin mele tnn mneynnu kttid buddhihinnige heulikeyagiruvnu. hegmde mleyu suridu prvahglu bmdu galiyu bisi a mnege bđidvu; ag adu bittu; mtu

adr biluivekyu deudddagittu. yesu i matuglunu heli mugisid truvay jnru atn beudhnege ascry pttru. yakmdre atnu sastriglme beudhisde adhikarviddvnmt avrige beudhisidnu.

8

atnu prvtvnnilidu bmdag jnru deudd smuhglagi atnnnu himbalisidru.2 ag igeu, obb kusthreugiyeu bmdu atnnnu aradhisi-krtn, ninge mnssiddre ninu nnnnnu suddh madblle amdnu. ag yesu tnn keynnu caci avnnnu mutti-nnge mnssumtu; ninu suddhnagu amdnu. tksnve avn kusthvu heugi avnu suddhnadnu. yesu avnige-ninu yarigu helbed neudu; heurtuheugi yajknige ninnnnu teuriskeumdu avrige saksyagiruvmt meuseyu ajnapisid kanikeynnu arpisu emdu helidnu. idad mele yesu kpernauminlli prvesisidag obb stadhiptiyu atn blige bmdu- krtn, nnn sevknu parsvayu reugdimd bhlvagi smktpdutta mne ylli mlgiddane emdu heli bedikeumdu. yesu avnige-nanu bmdu avnnnu svsthnaduttene amdnu. adkke stadhiptiyu prtyuttrvagi-krtn, ninu nnn mne yeulge bruvdkke nanu yeugynll; adre ninu omdu matu matr helu, ag nnn sevknu svsthnaguvnu. yakmdre nanu adhikard kelgiruv obb mnusynagiddru nnn adhindhli senikriddare; mtu nanu ivnige-heugu amdre ivnu heuguttane; mtteubbnige-ba amdre avnu bruttane; mtu nnn sevknege-idnnu madu emdu helidre avnu ma yesu adnnu keli ascryptu tnn himde bruttiddvrige-nanu imtha deudd nmbikeynnu kanlill, israyelinlli kanlill emdu ninge nijvagi heluttene amdnu. nanu ninge heluvdenmdre-bhl jnru purvdimdllu pscimdmdllu bmdu pr leukrajydlili abraham isak yakeub avreumdige kutukeulluvru. adre rajd mkkllu heurge kttleylli deubblpduvru; alli geulatvu hllu kdiyeunvu iruvvu. yesu a stadhiptige-heugu, ninu nmbidmtaye ningagli emdu helidnu. mtu avn sevknu ade gligeylli svsthnadnu. idad mele yesu petrn mnege bmdu avn hemdtiy tayiyu jvrdimd mlgiruvdnnu kmdnu. atnu akey keynnu muttidag jrvru akeynnu bittitu; mtu akeyu eddu avrige upcar madidlu. saymkalvadag devvglu hidididd bhl jnrrnu avru atn blige tmdru; mtu atnu tnn matinimd devvglnnu bidisi dldlde asvsthvagiddvrellrnnu svst madidnu. hige-atnu tane nmm blhinteglnnu tkkeumdu reugglnnu heuttu embdagi prvadiyad yesaynimd hellpttdu nerveruvmt idayitu. idadmele yesu tnn sutllu idd jnr deudd smuhglunu neudi acekdege heurtuheugvmt appne keuttu. ag obb sastriyu bmdu atnige-beudhkne, ninu ellige heudru nanu ninnnnu himbali suvenu amdnu. adkke yesu avnige-nriglige gudduglive, akas pksiglige gudu glive; adre mnusykumarnige tnn tleyidu vdkku sthlvill emdu helidnu. atn sisyrlli mtteubbnu atnige-krtn, nanu meudlu heugi nnn tmdeynnu hunittu bruvmt nnge appne keudu emdu helidnu. adre yesu avnige-nnnnnu himbalisu; sttvru tmm sttvrrnu hunidli emdu helidnu. atnu deuniynnu htiddag atn sisyr atnnnu himbalisidru. ag igeu, smudrilli deudd taphanu edd karn deuniyu tereglimd mucclpttitu; adre atnu nidrisuttiddnu. ag atn sisyr bmdu atnnnu ebbisi-krtn nmmnnu rksisu; navu nasvagutteve amdru. ag atnu avrige-o

alp visvasigle, nivu yake bhydputtiri emdu heli eddu galiynnu smudrvnnu gdrisidnu. ag alli deudd samtte umtayitu. adre avru ascryddim-itnu emtha mnusy nagirbhudu! galiyu smudrvu itnige vidheyvaguttvlla amdru. atnu acey ddd gdrenr deskke bmdag devvglu hidididd ibbru smadhi gleulgimd atn edurige bmdru. avru bhu ugteyullvragiddrimd yav mnu synu a margvagi heuguv hagiddill. ag igeu, avru-yesuve, dev kumarne, ninneumdige nmm geudve enu? smykke mumce nmmnnu smktpdisu vdkkagi illige bmdaya emdu kugi helidru. ag avrige bhu durdlli bhl hmdigl gumpu meyuttittu. addrimd devvglu atnige-ninu nmmnnu heurge hakuvdadre a hmdigl gumpineulge serikeulluvdkke nnge appne keudu emdu bedikeumdu. atnu avuglige-heugiri amdnu. ag avu heurge bmdu hmdigl gumpineulge serikeumdvu; ag igeu, hmdigl gumpella smudrd kdidad sthlkke ugrvagi odiheugi nirinlli biddu sttu heudvu. mtu avuglnnu kayuttiddvru pttu deulkke odiheugi ellvnnu devvglu hidididdvrige smbhvisiddnu tiliypdisidru. ag igeu, pttndvrellru yesuvnnu smdhisuvdkke heurge bmdru; mtu avru atnnnu neudi tmm mereglnnu bittu heugbekemdu bedikeumdu.

9

ag atnu deuniynnu hti allimd heurtu tnn svmt pttnkke bmdnu. igeu, hasigey mele mlgidd obb parsvayu reugiynnu jnru atn blige tmdru; mtu yesu avr nmbikeynnu neudi a parsvayu reugige-mgne, dheryvagiru, ninn paglu ksmislpittive amdnu. ag igeu, sastrigilli kelvru- i mnusynu devdusne maduttane emdu tmmtnmlli amdukeumdu. yesu avr aleuc-neglnnu tilidu-nivu yake nimm hrdygilli kettdnnu yeucisuttiri? yavdu sulbh-ninn paglu ninge ksmislpittive annuvdu? ilve-eddu nde annuvdu? adre mnusykumarnige pap glnnu ksmisibiduvdkke bhu-miy mele adhikar umtemdu nivu tiliybeku emdu heli a parsvayu reugige-eddu ninn hasigeynnu etikeumdu ninn mnege heugu emdu helidnu. ag avnu eddu tnn mnege heurtuheudnu. adre jnr smuhglu adnnu neudi ascryptu mnusyige imth adhikarvnnu keutt devrrnu mhimepdisidru. truvay yesu allimd hadu heugu ttiddag mttaynemb hesrllu obb mnusynu sumkd kttleylli kutiruvdnnu neudi av nige-nnnnnu himbalisu annlu avnu eddu atnnnu himbalisidnu. idad mele yesu avn mneylli utkke kutiddag igeu, bhummid sumk dvru pagilu bmdu atneumdigu atn sisyreumdigu kutukeumdu. phrisa yru adnnu neudi atn sisyrige-nimm beudhknu sumkdvr mtu pagl smgd yake ut maduttane emdu kelidru. adre yesu adnnu keli avrige-ksemdimdiruvvrige all, adre ksemvilldv rige vedynu beku. nivu heugi-nanu yjvnnll; kruneynne apeksisuttene emdr arthvnnu kliyiri; yakmdre nanu niti vmtrnnll, paglgnnu mansamtrpdu vdkkagi kreylu bmdenu emdu helidnu. truvay yeuhann sisyr atn blige bmdu-navu mtu phrisayru bhl sari upvasmadutteve; adre ninn sisyr yake upvasmaduvdill emdu kelidru. adkke yesu avrige-mdimgnu tmm jeuteylliruv tnk mdlgittiy mne mkklu duhhkhpduvre? adre mdlimgnu avrimd tegeylpduv divsglu bruvvu; ag avru upvas

maduvru. yavnu hle btege heus btey tumdnnu hcuvdill; hccidre adu a vstrvnnu himjuvdrim hrku heccagu vdu. illve heus draksarsvnnu hle buddligllli jnru hakuvdill; hakidre avu odedu draksarsvu celli-heugi buddliglu nasvaguvvu; adre avru heus draksa rsvnnu heus buddligllli hakuvru; ag averdu bhdvaguvvu amdnru. atnu i visygltnu avreumdige matnaduttiddag igeu, obb adhikariyu bmdu atnnnu aradhisi-nnn mglu idigle sttu heugiruvlu; adre ninu bmdu akey mele ninn keynnidu; ag avlu bdukuvlu emdu helidnu. ag yesu eddu tnn sisyrneudige avn himde heudnu. ag igeu, hnnerdu vrusglimdlu rkt-srav reugvidd obb striyu himde bmdu atn udupin amcnru muttidlu. yakmdre-nanu atn udupnnu muttidre saku, gunvaguvnu emdu akeyu tneulge amdukeumdiddu. adre yesu himtirugi akeynnu neudimgle, smadhandimdiru; ninn nmbikeyu ninnnnu svsth madiyde amdnru. adre gligeylli a striyu svsthladlu. truvay yesu a adhikariy mne yeulge bmdu keuluduvvrnnu geumdl maduv jnrnnu neudi avrige-sthl bidiri; yakmdre hudugiyu still, nidre madutale amdnru. adkkvru atnnnu hasy madi nkkru. adre jnru heurge haklptt mele atnu olge heugi akey keynnu hididag akeyu eddlu. idr kirtiyyu a desdllella hrditu. yesu allimd heurtag ibbru kurudru atnnnu himbalisutta-david kumarne, nmm mele krune idu emdu kugi heluttiddru. atnu mneyeulkke bmdag a kurudru atn blige bmdru; ag yesu avrige-nanu idnnu madlu sktnemdu nivu nmbuttireu emdu kelidag avru atnige-krtne, haudu emdu amdnru. ag atnu avr knnugltnu mutti-nimm nmbikeymte nimgagli emdu helidnu. ag avr knnuglu tereylpttvu; mtu yesu avrige-idu yarigu geuttagbardu neudiri emdu avrige khmditvagi appnekuutt helidnu. adre avru heurtuheugi a simeylllella atn kirtiynnu hb-bisidru. avru heurtu heuguttiddag igeu, devv hidididd muknad obb mnusynnnu avru atn blige tmdru. mtu devvuu heurge haklptt mele muknu matadidnu; ag jnsmuhglvru ber gagi-imthddu emdu israyelinlll kmdill emdu helidru. adre prisayru-devvgl adhiptiyim ivnu devvgltnu bidisuttane amdnru. truvay yesu ella hlligllliyu pttngllliyu smcri sutta avr sbhammdirgllli updesisuta rajyd suvarteynnu sarutta jnrlidd prtayeumdu asvsthteynnu reugvnnu vasimadidru. adre atnu jnr smuhgltnu kmdu avr mele knikrpttnu; yakmdre avru kurub-nilld kiriglmte cdrislpptu blidvragiddru. ag atnu tnn sisyrige-beleyu nijvagiyyu bhl; adre kelsdvru svlp. addrimd beley yj mannu kelsgarrnnu tnn belege kluhisuvmta atnnnu prarthisiri amdnru.

10

atnu tnn hnnerdu mmd i sisyrnnu tnn blige kedu asuddhatmgltnu bidisuvmtay ella trvad reugvnnu mtu ella trvad asvsthteynnu svsth madu vmteyyu avrige adhikar keuttu. hnnerdu mmd i apeustr hesruglu: meudlneyvnu petrnemdu kreylptt simeun, avn sheudrnad amdre, jebedayn mgnad yakeub mtu avn sheudrnad yeuhan, philipp, barteu leumay, teum, sumkdvnad mtay alphyayn mgnad yakeub, tddaynemb add hesrin lebbay, kananyad simeun mtu atnnnu hididukeutt yud iskriyeut embivu-

gle. yesu i hnnerdu mmdiyennu klui suvag avrige appnekuutt helidennm dre-anyjnr dariylli heugbediri mtu smary yav pttndliyu nivu prveisbediri. adre tpsikeumnd kuriglad israyelin mnetndvr blige matr heugiri. nivu heuguvag- prleuk rajyvu smapayitu emdu sari heliri. reugigltnu svsthmadiri, kuthreugigltnu suddhmadiri, sttrvnnu ebbisiri, devvgltnu bidisiri; nivu ucitvagi heumdidiri, ucit vagi keudiri. nimm hmmanigllli bmgar, belli mtu hittale itukeullbediri. pryankke hsi-beynnagiri erdu melmgil nnagli kerglgnagli keuluglgnagli tkkeu llbediri; yakmdre kels maduvvnu tnn aharkke yeugynagiddane. nivu yavdadru pttndeul gagli ureulvagli prveisuvag adrlu yaru yeugyragiddaremdu vicari siri; mtu allimd heurdv vrede alliye ilukeumdirri; nivu omdu mneyeulkke bmdag avrnnu vmdisiri. a mneyu yeugyvagiddre nimm smadhanvu adr mele brli; adre adu ayeugyvagiddre nimm smadhanvu nimga himdirugli. yaradru nimmnnu serisikeulde heudre illve nimm matugltnu kelde heudre nivu a mneyimdagli pttndimdagli heurdvuvag nimm padgl dhulnu jhadisi bidiri. nanu nimga nijvagi heluttene-nyaytirpin dindlli a pttnkktimt seudeum geumeur pttngl gtiyu talbhudagiruvdu. igeu, teulgl mdhydlili kurigltnu klu hisuvmta nanu nimmnnu kluhisuttene. adre rimd nivu sprglmta janru parivalglmta niskptlagirri. adre jnr visydlli ecc rikeyagirri; yakmdre avru nimmnnu nyay vicarney sbheglige oppisuvru; tmm sbha mmdirgllli nimmnnu keurdeglimd heudeyu vru. idllde nnn nimittvagi nimmnnu adhi karigl mtu ar-sugl mumdkke tegedukeumdu heuguvru. hige avrigu anyjngligu saksiyaguvdu. adre avru nimmnnu oppisi keuttag nivu hege illve enu matnad bekembdagl yeucisbediri; yakmdre nivu enu matnad bekembdu a gligeylliye nimga tilislpdudvu. yakmdre matnadu vvru nivll, adre nimm tmdey atnnu nimmmeulge matnaduttane. sheudnu tnn sheudrnannu tmdeyu mgnnnu mrnkke oppisuvru; mtu mkklu tmdetayiglige vireudhvagi eddu avrnnu keullisuvru. nnn hesrin nimittvagi ellru nimmnnu hge maduvru; adre kdey vrede taluvvnu rkse heumduvnu. idllde i pttndlli avru nimmnnu himsisidre mteumdu pttnkke odiheugiri; yakmdre- mnusy kumarnu bruvdreulagil israyelin pttngl smcarvnnu nivu mugisuvdkkaguvde ill emdu nanu nimga nijvagi heluttene. guruvigimt sisynu heccinnvll; illve sevkn tnn yjmannigimt heccinnvll. sisynu tnn guruvintmeyu sevkn tnn yjmannmteyu iruvdu saku; mney yjmannne avru beljebulnemdu kredre avn mneyvrnnu innu esteu heccagi kreyuvrllve? addrimd avrige hedrbidiri; yakmdre prktislpddmte yavdu mucclpdudvill; tiliylpddmte yavdu mreayagvdlil. nanu nimga kttleyli yavdnnu helutteneu adnnu nivu belkinlli matnadiri; nivu kiviyllyi yavdnnu keuluttireu adnnu maligegl mele sariri. sirrvnnu keuluvuvrige hedrbidiri; yakmdre avru atmnvnu keullu sktril; adre atm mtu srir erdnnu nrkdlli nasmadlu sktnagiru vatnige bhydpdiri. omdu kasige erdu gubbiglu marlpduttvlla; adru nimm tmdey cittvilde avugllli omdadru nelkke biluvdill. adre nimm tley kudluglella lekklislpptive. nivu bhl gubbigligimt bhu beleyullvragiddiri. addrimd bhydpbe-

diri. yavnadru mnusyr mumde nnnnnu oppikeum-dre nanu sh prleukdlli nnn tmdey mumde avnnnu oppikeulluvnu; yavnadru mnusyr mumde nnnnnu allgledre prleuk dlliruv nnn tmdey mumde nanu avnnnu allgeyuvnu. nanu bhumiy mele smadhan-vnnu kluhisuvdkkagi bmdenemdu nensbediri; khdg vnnllde smadhanvnnu kluhisuvdkke nanu bmdill; hegmdre mgnigu avn tmdegu mgligu akey tayigu seusegu akey attegu vireudhvnnu hutttisuvdkke nanu bmdiddene. obb mnusynige avn mne yvre vireud-higlagiruvru. nngimt heccagi tmdeynnagli tayiynagli priti maduvvnu nnge yeugynll; mttu mgn nngli mglinnagli nngimt heccagi priti maduvvnu nnge yeugynll. tnn silube ynnu tegedukeulle nnnnnu himbalisuvvnu nnge yeugynll. tnn pravnnu kmdu keulluvvnu adnnu kkeulluvnu; nnn nimitt vagi tnn pravnnu kkeulluvvnu adnnu kmdukeul-luvnu. nimmnnu amgikrisikeulluvvnu nnnnnu amgikrisikeulluttane; mttu nnnnnu amgikrisi keul-luvvnu nnnnnu kluhisidatnnnu amgikrisi keullut-tane. pradiy hesrinni pradi ynnu amgikrisuvvnu pradiy prtphl vnnu pdkeulluvnu; nitivmt hesrinn-liti nitivmtnnnu amgikrisuvvnu nitivmt prtphlvnu pdkeulluvnu. yavnadru sisyn hesrinni i cikkvrad obbnige kevl omdu tmbige tnnirnnadru kudiyuvdkke keuttre avnu tnn prtphlvnnu kkeulluvde illvemdu nanu nimghe nijvagi heluttene amdnu.

11

mttu addenmdre, yesu tnn hnnerdu mmdi sisyrige appne keudu vdnnu mugisid mele avr ptngllli beud-hisuvdkku saruvdkku allimd heurtu heudnu. ag yeuhannu seremneylli kristn karyglennu keliddrimdt tnn sisyrlli ibbrnnu kluhisi atnige- brbekadatnu nineu illve navu bereubbnigagi neudbekue amdnu. yesu prtputrvagi avrige- nivu heugi keluvvgllnnu neuduvvu glennu yeuhannige tilisiri; kurudru drsti heumduktare, kumtru ndeyuttare, kustreugiglu sud-dhraguttare, kivudru keluttare, sttvru ebbislpduktare mttu bdvrige suvarte sarlpduktare. nnn visyvagi smsypddvne dhynnu amdnu. avru heurtuheugut-tiddag yesu yeuhann kuritagi jnsmuhgleum dige - enu neuduvdkkagi nivu advige heudiri? galiym-idd alladuvdmtnne? adre nivu enu neuduvdkkagi heudiri? nyvad vstrglennu dhrisikeumd mnusy nnneu? igeu, nyvad btteglennu dhrisikeu lluvvru armnegllli iruttare. adre nivu enu neuduvdkkagi heudiri? pradi ynnu? haudu, prvadigimtlu hec-cinvnu emdu nanu nimghe heluttene. yakm dre-igeu, ninn margvnnu ninn mumde siddhpdisuv nnn dutnnnu nanu ninn mumde kluhisuttentemdu yavn visyvagi bredi deyeu avne ivnu. nanu nimghe nijvagi heluttene-strirlli huttdivreu lge baptism madisuv yeuhannigimt deuddvnu ellill; adagy prleuk rajydlli atylpnadvnu avnigimtlu deudd vnagiddane. idllde baptism madisuv yeuhann dinglimd iduvrege prleuk rajyvu blatkarkke guriyagide; mttu blatkariglu adnnu ottaydimd tegedu keulluttare. yakmdre ella prvadiglu nyayprmanvu yeuhann vrege pradi siddumtu. nivu idnnu amgikrisuvdkke mnsiddre brbekagidd ellynu ivne. keluvdkke kivigiluvvnu kelli. adre i smt-tiynnu nanu yavdkke heulisi? mkklul petegllli

kutukeumdu tmm smgdi grnnu kreyutta- navu nimgeuskr keulludidevu, adre nivu kunilill; navu nimgeuskr seukisidevu, adre nivu geuladlill emdu heluvvrige idu heulikeyagide. yakmdre yeuhannu tinndeuy kudiydeyu bmdnu. adkke avru-avnige devv hididide annuttare. mnusykumarnu tin-nuvvnagiyu kudiyuvvnagiyu bmdnu. adkke avru-igeu, i mnusynu heutte baknu mdypan maduvvnu sumkdvr papigl snehitnu emdu annuttare. adre jnanvu nitiyulldemdu tnn mkklimd nirnyi sl tru-vay tanu heccad mhtkary glenn ndisid ptnglu mansamtrpdde idddrimd atnu avuglennu gdristeu dgi - kheurajine, ninge ayyeu! betsayidve, ninge ayyeu! yakmdre ninneulge nded mhtkaryglu tur mttu sideungllli ndeyuttiddre avuglu agle geunit-tnnu suttkieumdu budiylly kutu mansamtrpduttid-dvu. adre nanu nimghe heludenmdre- nyaytirpin dindlli nimgimtlu tur mttu sideungl gtiyu heccu talbhudagiruvdu. akasdvrege heccisptt kpernaume, ninu kelge patalkke deubblpduvi; yakmdre ninneulge ndediruv mhtkaryglu seudeuminlli ndedidre adu i dindvrege iruttittu. adre nanu ninge heludenmdre -nyaytirpin dindlli nimgimtlu seudeumin gtiyu heccu talbhudagiruvdu. a smydlli yesu-tmdeye, prleuk mttu bhuleukgl odayne, ninu i smgtiglennu jnaniglu buddhivmt rigu mremadi sisuglage prktmadi ru-vdkkagi nanu ninnnnu keumdaduttene. haudu, tmdeye, idu ninn drstiylli olleydagi teucitu. nnn tmdeyu ellvnnu nnge oppisiddane. tmdeye heurtu in-navnu mgnnnu tilidvnnl; illve mgne heurtu innavnu tmdeynn tilidvnnl; mttu mgnu tmdeynn yarige prktsuvdkke mnsullvnagiddaneu avnu atnnu tilid kstpdvvrige mttu bharheuttvne, nivellru nnn blige bnniri, nanu nimghe vregiduvvnu keuduvnu. nnn neugvnnu nimm mele tegedukeumdu nnnimd kl-itu keulliri; yakmdre nanu satviknu din mnsullvnu agiruvdrim nivu nimm atmglige visramtiynnu km-dukeulluvri. yakmdre nnn neugvu mrduvaddu nnn heureyu hgvuvaddu agide emdu helidnu.

12

a smydlli yesu sbbt dindlli perin heulvnu haduheugultiddag atn sisyrus hsid ddrim teneglennu kittu tinnlarmbhisidru. adre phrisayru adnnu neudi atnige-igeu, ninn sisyrus sbbtindlli mad barddnnu maduttare amdr. adkke atnu avrige-davidnu tanu tnn smgd iddvru hsidag enu madidnemdu nivu odlillve? avnu devr mne yeulge prveisu yajkre heurtu tanagli tnn kud iddvragli tinnbardagidd smmukh reuttiynnu hege timdnu? idllde sbbt dingllli yajkru devalydlli sbbttnnu apvitrpdisidru nirpradhiglagidda remdu nivu nyayprmandlli odlillve? adre nanu nimghe heludenmdre- deva-lykkimtlu deuddvnu i sthldli iddane. adre-nnge yjynll, kruneve beku embdr arthvnnu nivu tilididre nirpradhiglennu apradhiglemdu tirpudadu ttiddill. yakmdre mnusy kumarnu sbbt dinkku odeynagid-dane emdu helidnu. truvay atnu allimd heurtu avr sbhammdirdeulkke heudnu. igeu, alli ke btidd obb mnusyniddnu. ag avru atn mele tppu heurisbekemdu atnige- sbbt dingllli svsth maduvdu nyayveu emdu kelidru. adkatnu avrige- nimmlli yavnigadr

omdu kuriyirlagi adu sbbt dindlli kuniyeulge biddre avnu adnnu hididu melkke etde iruvne? hagamde kurigimltu obb mnusynu esteu sresthnagiddanllve? addrimd sbbt dingllli olleydnnu maduvdu nyayvagine emdu helidnu. ag atnu a mnusynige-ninn keynnu mumde cacu amdnu. avnu cacidag adu gunvagi mteumdr hagayitu. truvay phrisa yru atnnu hege keullbekemdu atnige vireudhvagi aleucislu heurge heurtu. adre yesu adnnu tilidu allimd heurtu heudnu; mtu deudd smuhglu atnnu himbalisidru. ag atnu avrellrnnu vasi madidnu. yesu tnnnu yarigu prktis bardemdu avrige ajnapisidnu; hige pryadiad yesaynimd hellptiddu nerveritu; adenmdre- igeu, nanu arisikeumd nnn sevknu; nnn prannu bhlvagi meckieumdiruv nnn priynu; nanu atn mele nnn atmnnnu irisuvnu mtu atnu anyjnglige nyayvnnu teuri suvnu. atnu jglvaduvdill, kugadu vdu ill; illve yav mnusynu bidigllli atn svrvnnu kelisikeulluvdu ill. atnu nyayvnnu vijykkagi kluhisuvvrege jijid dmtntu muriyuvdill mtu heugeyaduv btiyvnnu nmdisuvdill. mtu atn hesrinlli anyjnnu nmibeikiduvru embde. ag jnnu devv hidididdvnu kurudnu muknu agiddvnnu atn blige tmdru; mtu atnu avnnu svstmadid-drimd kurudnu muknu agiddvnu matnadidnu mtu neudidnu. ag jnellru vismy geumdvragi-itnu davidn kumar nllve amdru. adre phrisayru idnnu kelidag-ivnu devvgl adhiptiyagiruv beljebulnimde heurtu devvglnnu bidisu vdill amdru. ag yesu avr aleucne glnnu tilidu avrige-tnnlli vireudhvumtagi vibhagislptt prtiyeumdu rajyvu halaguttd; mtu tnnlli vireudhvumtagi vibhagislptt prtiyeumdu pt-tnvagli mneyagli nilluvdill. idllde setannu setannnnu heurge hakidre avnu tnge vireudhvagi tane vibhagislpttidane; hagamde avn rajyvu hege nimtitu? mtu beljebulnimd nanu devvglnnu bidisidre nimm mkklly yarimd avuglnnu bidisuttare? addrimd avre nimge nyaytirisuvru. adre nanu devr atmnimd devvglnnu bidisidre devr rajyvu nimm blige bmdideylla. illve yavnadru meudlu blvull mnusynnnu ktihakd heurtu avn mne ynnu prvesis avn seutnnu sulukeullu vdkkadite? ktidd mele avn mneynnu sulukeulluvdkk-aguvdu. nnn smgd ird vnu nge vireudhvagiddane; mtu nnn smgd kudisvnu cdriuvvnagiddane emdu helidnu. adkarn nanu nimge heluvde nmdre- ella trd papvu dusneyu mnusyige ksmislpdvdu; adre prisu ddhatnnige vireudhvad dusneyu mnusyige ksmislpdvudill. mnusy kumarnige vireudhvagi yavnadru matnadidre adu avnige ksmislpdvdu; adre prisuddha tmnige vireudhvagi yavnadru matna didre i leukdllyagli illve bruv leukdllyagli adu avnige ksmislpdu vdill. mrvu olleydagiddre adr phlvu olleydemdu enisiri; illve mrvu kettddagiddre adr phlvu kettddemdenisiri; yakmdre mrvu tnn phlmidle tiliyld duvdu. o srpsmttyivve, kettvragi ruv nivu olleyvuglnnu hege matnadiri? yakmdre hrddylli smrdhhiyagiruvdne bayi matnaduttd. ollemnusynu hrddy ollebeukksdimd olleyvuglnnu heurge truttane; mtu kettmnusynu kettbeukks-dimd kettvuglnnu heurge truttane. adre nanu nimge heluvdenmdre- mnusyru aduv prtiyeumdu vyrtthvad matigagi nyayvicarney dindlli avru lekkkeudbeku. ninu ninn matuglimdle nitivmtnaguv mtu ninn matuglimdle ninu apradhhiyaguv emdu helidnu. ag

sastrigllli mtu phrisayrlli kel vru-guruve, ninnimd omdu suckkary vnnu neudbekemdidde emdu keliddkke atnu prtyuttrvagi avrige-vybharini yad kett smtitiyu suckkaryvnnu hudu kuttde; pryadiad yeunlli ad suck karyve heurtu adkke inyav suckkary vu keudlpdudvill. yakmdre yeunnu muru hglu mtu muru ratri manin heutteylli idd hageye mnusykumarnu muru hglu mtu muru ratri bhugrbh dliruvnu. nyayvicarneylli ninevey jnnu i smtitiyeumdiged eddu avrnnu khmdisu vru; yakmdre yeunnu saridag avru mansatrtprtu; mtu igeu, illi yeun nigimltu deuddvndidane. nyayvicarneylli dksind raniyu i smtitiyvreumdiged eddu ivrnnu khmdisuvlu; yakmdre akeyu seuleumeunn jnavnnu keluvdkkagi bhumi y ktkkdeymd bmdlu; igeu, illi seuleu meunnigimltu deuddvndidane. asuddhatmvu obb mnusynimd heurge heud mele nirilld sthlgllli visramtigagi tirugadidru adnnu kmdukeullill. ag adu-nanu heurtubmd nnn mnege himtiruguvnu emdu amdukeumdu bmdu adu bridagiyu gudisi almkrislpttda giyu iruvdnnu kmdu. truvay adu heugi tngimt kettvuglagiruv bere elu atmgllnu krkeumdu avu adreulge prvesisi vasamaduttd; hige a mnusyn kde sthitiyu meudligimltu kettddagiruvdu. adrmteye i kett smtitiyu aguvdu emdu helidnu. atnu innu jnn smgd matnadu ttiddag igeu, atn tayiynu atn sheudrru atneumdiged matnadbekemdu apeksisi heurge nimtidddru. ag obbnu atnige-igeu, ninn tayiynu ninn sheu drru innneumdiged matnadlu apeksisi heurge nimtidddare amdnu. adkke atnu tnge helidvnige prtyuttrvagi-nnn tayi yaru? mtu nnn sheudrru yaru? emdu heli sisyr kdege tnn kecaci-igeu, nnn tayiynu mtu nnn sheudrru! prleukdliruv nnn tmdey cttidmte maduvvne nnn sheudrru sheudri yu tayiynu agiddare amdnu.

13

ade dindlli yesu a mneyim heurtuheugi smudrd bliyli kutukeumdu.2 ag jnn deudd smuhglu atn blige kudi bmdddim atnu deuni ynnu hti kutukeumdu. mtu a smuh dvrella ddd mele nimtidddru. ag atnu anak visyglnnu avrige samygllli heliddenmdre-igeu, bittuvvnu bittuvdkke heurtne. avnu bittidag kelvu biglu dariy mggullli biddvu; ag pksiglu bmdu avu glnnu numgibittvu. kelvu bhl mnnilld bmdrey sthlgllli biddvu; alli alvad mnnu illddrimd tksne avu meuletvu; adre surynu melkke bmdag avu badiheugi avuglige beru illddrimd ongiheudvu. mtu kelvu mullugllli biddvu; ag a mulluglu beledu avuglnnu adgisibittvu. adre bereyvuglu olley bhumiylly biddu kelvu nurrstu kelvu arvtrstu kelvu muvtrstu phlkeuttvu. keluvdkke kivigulluvnu kelli amdnu. truvay sisyr bmdu atnige-ninu samygllli avreumdiged yake matnadutti emdu kellu atnu prtyuttrvagi av rige-prleukrajyd mrmglnnu tilukeullu vdkke ninge keudlpdud; adre avrige keud lpttill. yakmdre iddvnege keudlpdud; mtu avnige heccu smrdhhiyaguvdu; adre illdvn kdeymd iddddu tegeylpdud. addrimd nanu avrige samygllli mat naduttdene; yakmdre avru neudidru kanuvdill mtu kelidru tilukeulluvdill; illve avru grhisuvdu ill hige yesayn prvadneyu avrlli

nerviritu. adenmdre – nivu keluttiri, kelidru tilu keulluvde ill; mttu neuduttiri, neudi dru ghrisuvde ill. yakmdre ivru tmm knnuglimd neudi tmm kiviglimd keli hrdydimd ghrisi marpatu heumdd hageyu nanu ivrnno svsthmaddmteyu i jnr hrdivu keubberitu; mttu ivr kiviglu keld hage mmdvadvu; idllde ivru tmm knnug adre nimm knnuglu neuduvd rimdlu nimm kiviglu keluvdrimdlu avu dhnyvad-vugle. nanu ninge nijyagi heluvenmdre–nivu neuduvmthvuglunu mttu keluvmthvuglunu anek prvadiglu mttu nitivmtru neuduvdkku keluvdkku apeksisidru; adre avru neudlill mttu kelliill. addrimd bittuvvn samyd visyagi nivu keleri: yavnadru rajyd vakyvnnu keli ghrisde iruvag keduknu bmdu avn hrdivdlli bittiddnnu tegedu bidu vnu; dariy mggullli bijvnnu amgikri sidvnu ivne. mttu bmdey sthlgilli bijvnnu amgikrisidvnu ivne; ivnu vakyvnnu kelid kudle smteusdimd adnnu amgikrisuttane; adru avnlli berilld karn svlpkal matr iruvnu; yakmdre vakykkagi smkt ilve himse bmdag tksnve avnu abhymtr pduvnu. mullugilli bijvnnu amgikrisidvnu sh ivne; ivnu vakyvnnu keluttane; adre i prpmcd cimteyu aisyryd meusvu vakyvnnu adgisuv drimd avnu phl keudlarnu. adre olle bhumiylli bij vnnu amgikrisidvnu ivne; ivnu vaky vnnu keli adnu ghrisuttane; ivne phlphli svvnngi nurstru arvtrstru mttu muvtrstru phlvnnu keuduttane. atnu mtteumdu samyvnnu helidde nmde–prleuk rajyvu olle bijvnnu tnn heudllli bittidd obb mnusynige heulike yagide. hegmde jnru nidre maduttiddag avn veriyu bmdu geudiy nduve hnji ynnu bitti heurtu heudnu. adu meuletu phlkeuttag hnji sh kanisi keumditu. addrimd mneyjmann sevkru avn blige bmdu avnige–ayya, ninu ninn heudllli olle bijvnnu bittidi ylla? hagamde i hnjiyu ellimd bmtu emdu kelidru. avnu avrige–obb veri yu idnnu madiddane amdnu. adre sevkru avnige–hagamde navu heugi avuglunu kудisuvmtu ninu istpduuttiyeu emdu kelidru. adre avnu–bed, nivu hnjiynnu kудisuvag avugleumdige geudiynnu kittiri. suggikald vrege erdu jeuteylli beyleyli; suggikaldlli nanu keuyyuvvrige–meudlu hnjiynnu kудisi adnnu suduvdkke heure ktteri; adre geudiynnu nnn knjdlli kудisiri emdu heluvnu amdnu. atnu mtteumdu samyvnnu avrige heliddenmdre–obb mnusynu tkkeumdu heugi tnn heudllli bittidd sasive kalige prleukrajyvu heulikeyagide. adu ella bijgligimtlu cikkdaddde nij; adre adu beledag ella ssigligimtlu deudddagi mrvayitu. hige akasd pksiglu bmdu adr keumbegilli vasmaduttu. atnu mtteumdu samyvnnu avrige heliddenmdre–obb striyu huliynnu tkkeumdu muru seru hittella huliaguv tnk adrlli adgisitt hulige prleuk rajyvu heulikeyagide. yesu ivellvuglunu jnsmuh deumdige samygilli matnadidnu; samy vilde atnu avreumdige matnadill. hige–samyglunu heluvmtu nnn bayi tereyuvnu; leukd astivardimd mreyagi idlpttvuglunu nanu heurpdisuvnu emdu prvadiyimd hellpttddu nerviritu. travay yesu jns-muvnnu klu hisibitti mneyeulke heudnu; ag sisyru atn blige bmdu atnige–heuld hnjiy samyvnnu nmge vivrisu amdru. atnu prtyuttrvagi avrige– olle bij bittuv vnu mnusykumarnu; heulvu i leuk; olle bijvu rajyd mklkagiddare; adre hnjiyu kedukn mklkagid-dare. adnnu bittid veriyu setanne; suggi kalvu leukd

amtyvagide; mttu keuyyuvvru dutre. hege hnjiynnu kудisi bemkiylli sudu vreu hageye i leukamtydlli aguvdu. mnusykumarnu tnn dutrnno klhui svnu; avru atmk maduv ellvuglunu dusttn maduvvrnnu atn rajydeulgimd kудisi avrnno bemkiy avigeylli hakuvru; alli geulatvu hllu kdiyeunvu iruvvu. travay nitivmtru tmm tmdey rajydlli surynmte prkasisuvru. keluvdkke kiviglullvnu kelli. prleukrajyvu heudllli bccittid smpttipe heulikeyagide; adnnu obb mnu synu kmdukeumdu bccittu adr smteusd nimitt heurtuheugi tngidddnnella mari a heulvnnu keumdukeulluttane. prleukrajyvu olle muttuglunu hudukuv vyaparsthnige heulikeyagide. avnu bhu beyleyll omdu muttnno kmdukeumdu heurtuheugi tngidddnnella mari adnnu keumdukeumdu. prleukrajyvu smudrlli bislpttu ella trvaddnnu (manuglunu) kудisi blege heulikeyagide. adu tumbidag avru adnnu ddkke ledu kutukeumdu ollevuglunu patregilli tumbisi ktvtuglunu heurge bisadidru. hageye leukamty dlli iruvdu; dutru heurtubmdu nitivmtr mdhydimd kedukrnno prtyek-isuvru. mttu avrnno bemkiy avigeylli hakuvru; alli geulatvu hllukdiyeunvu iruvvu emdu helidnu. idllde yesu avrige–ivuglunnella nivu ghrisiddira emdu keliddkke avru at nige–krtne, haudu emdu helidru. atnu avrige–adkarn prleuk rajyd visyagi sik-sneumidm prtiyeubb sastriyu tnn beuksdeulgimd heus mttu hley vstuglunu heurge trav obb mne yjmannige heulikeyagiddane amdnu. i samyglnnu mugisid travay yesu allimd heurtuheudnu. atnu tnn svmt deskke bmdu avr sbhammdir dlli avrige beudhisiddrimd avru vismy geumdu–i jnavu i mhtkaryglu itnige ellimd bmdiddavu? itnu bdgi y mgnllve? mriylemdu kreylpdu vlvu itn tayiylve? mttu yakeub, yeuseph, simeun, yud itn sheudr rllve? itn sheudriyrellru nmmeum dige iddarllve? hagamde ivellvuglu i mnusynige ellimd bmdiddavemdu amdnu keumdu. avru atn visydlli abhymtr pttu. adre yesu avrige–prvadige mttelliyadru snmanvide, adre tnn svmt desdlli tnn svmt mneyylli matr ill amdnu. atnu avr apnmbikey dese yimd alli bhl mhtkaryglunu ndisill.

14

a kaldlli cturadhiptiyad hereudnu yesuvin kir-tiynnu keli tnn sevkrige – ivnu baptism madisuv yeuhanne; ig ivnu sttvreulgimd eddiddane; ad-drimle mhtkaryglu ivnlli teuribrutte emdu helidnu. yakmdre hereudnu tnn sheudrnad philippn hemdtiyagidd hereudyl nimittvagi yeuhannnu hididu kttni sereylli hakiddnu. yakmdre yeuhannu–ninu avlnno ittukeumdu ningeruvdu ninge nyayvll emdu avnige heliddnu. addrimd avnu yeuhannnnu keullbekemdidag jn smuhkke bhpyttu; yakmdre avru avnnno prvadiyemd neusiddru. adre hereudn huttid divnu acrislpttag hereudyl mglu avr munde natyvadi hereudnnu meccisidlu. addrimd avlu enu keliukemdu avrige keuduvnemdu avnu aneyittu vagdanmadidnu. avlu tnn tayiymd leudle klislptvlagi– baptism madisuv yeuhann tleynnu pra tinlli illiye nnge keudu emdu helidlu. ag arsnu duhkhppttagyu tnn aney nimittidmdu tneumdige

utkke kutiddvr nimittidmdu adnnu avlige keudu-
vmte appnekeuttnu. mtu avnu (aluglunu) kluhisi
sereylli yehann tleynnu heuyisidnu. idllde avn
tleynnu pratinlli tmdu a hudugige keuttru. avlu
adnnu tnn tayiy blige tmdlu. ag avn sisyr bmdu
dehvnnettikeumdu hunittu heugi yesuvige tilisidru.
yesu a visyvnu kelidag deuni yennu htii allimd
vimgdvagi arny sthlkke heurtuheidnu. idnnu keli
jnru pttnglimd kalu ndigeyagi atnnnu himbali sidru.
ag yesu heurtuheugi jnr mhasmuhvnnu kmdu avr
mele knirk pttu avrillidd reugiglunu svstmadidnu.
saymkalvadag atn sisyr atn blige bmdu-idu adviy
sthl, smyvnu datitu; jnru hlliglige heugi tmgagi
aharvnnu keumdukeullvmte avrnnu kluhisibidu
amdru. adre yesu av rige-avru heuguvdu avsvill;
avru utmaduvdkke nive keudiri emdu helidnu.
avru atnige-nmm htir aidu reutti erdu manuglu
matr ive emdu helidru. atnu-avuglunu nnn blige
tkkeumdu bnniri amdnu. jn smuvhu hullinmele
kutukeullbekemdu atnu appnekeuttnu a aidu reutti
erdu manuglunu tkkeumdu prleukd kdeg neudi
asirvdisi muridu a reuttiglunu tnn sisyrige keuttnu
mtu sisyr jnsmuhkke keuttru. avrellru timdu
trptradru; mtu avru ulid tumduglunu kudisi hnne
rdu puttigllli tumbisidru. ut madi dvir striyru mkklu
allde gansre heccu kdime aidu savir iddru. kudle
yesu tanu jnsmuhglunu kluhisi biduvstreulgagi tnn
sisyr deuni yennu htii tngimt mumce ace ddkke heug
bekemdu avrnnu ottay madidnu. atnu jnsmuhglunu
kluhisid mele prarthne madlu ekamtvagi gudd me-
le heidnu; saymkalvadag atneubbne alli iddnu. ag deu-
niyu smudrd mdhydliddu tereglimd bdiylpduittitu;
yakmdre galiyu eduragittu. mtu nalkney javdlli
yesu smudre mele ndeyutta avr blige heidnu. atnu
smudrd mele ndeyuvdnnu sisyr neudi kvlpptu-idu
bhut emdu bhitiyimd kugi keumdr. adre yesu
tksnve matnadi avrige-dheryvagirri; nane, bhypdbe-
ridiamdnu. ag petrnu prtyuttrvagi atnige-krtn,
nine agiddre nirin mele ndedu ninn blige brlu nge
appnekeudu amdnu. adkakatnu-ba amdnu. ag petrnu
deuniyimd ilidu yesuvin blige heugu vdkkagi nirin
mele ndednu. adre bl vad galiynnu neudidag avnu
bhypptu munugutta-krtn, nnnnnu rksisu emdu
kugi helidnu. tksnve yesu tnn keynnu cac avnnnu
hididu-o alp visvasiye, ninu yake smdehptte emdu
avnige helidnu. avru deuniyeulge bmdag galinimtu
heuyitu. deuniyllidvru atn blige bmdu atnnnu
aradhisi-nijvagi nu devkumarne emdu helidru.
avru dati genejret simege bmdru. ag allidd jnru atn
gurutu hididu sudd muttlin simegella helikluhisi
reugigl nnela atn blige tmdru. avru atn udu pin
amcnnadru muttvmte atnnnu bedi keumdr; mtu
yararu muttidre avru smpurnvagi svsthradu.

15

truvay yerusaleminvrad sastriglu phrisayru yesuvin
blige bmdu- ninn sisyr hiriyr smprday vnnu yake
maruttare? yakmdre avru reutti tinnuvag tmm
keglunu teulkeulluvdill amdru. adkke atnu prtyut-
trvagi av rige-nivu sh nimm smprday nimittvagi
devr ajneynnu yake maruttiri? yakm dre devru
appne keuttnu heliddenmdre-ninn tmdetayiglunu sn-

manisbeku. mtu-yavnadru tmdeyinnagli tayiynna
gli spisidre avnu saylebeku embde. adre nivu-
yavnadru tnn tmdagali tayigagli- nnnimd ninge
pryeujn vagtkkddu kanikeyayitu emdu heluvda dre
avnu tnn tmdeyinnagli tayiynna gli snmanisuvdrimd
bidugdeyagiddanemdu nivu heluttiri. hige nimm sm-
prday nimittvagi devr ajneynnu niirthk madiddiri.
kptigle, nimm visyvagi yesaynu sriyagi prvadisidnu;
ade nmde- i jnru tmm bayimd nnnnnu smapisi
tutiglmd nnnnnu snmanisuttare; adre avr hrday
nnnimd durvagide. avru mnusyr ajneglunu beud-
hisi klisuv drimd nnnnnu aradhisuvdu vyrrh em-
bde. atnujn smuhglunu kredu avrige-keli tilukeulliri;
bayeulge heuguvmtdu mnusynnu heulemaduvdill;
adre bayeu lgimd heurge bruvmtde mnusynnu
heulemaduttde emdu helidnu. truvay atn sisyr
bmdu-phrisa yru ninn i matnnu kelid mele abhymtr
pttremdu ninge tiliyiteu emdu kelidru. adkke atnu
prtyuttrvagi avrige-pr leukd nnn tmdey nedde iruv
prtiyeu mdu gidvu beru shitvagi kittuhaklpdudvu.
avrnnu bidiri; avru kurudrnnu ndisuv kurudru. ku-
rudnu kurudnnu ndisidre ibbru kuniyekulke bilu-
vru emdu heli dnu. truvay petrnu prtyuttrvagi at
nige-i samyvnnu nmge tiliypdisu amdnu. adkke
yesu-nivu sh innu grhisde iddira? bayeulge heugi
heutte ylli servudellvu bhirbhumige heuguv demdu
nivu innu grhisillveu? adre bayeulgmde heurge
heurdvmtbhuglu hrdayeulgmde bmdu mnusynnnu
heule maduttve. yakmdre hrdayeulgmde kett aleuc-
neglu, keuleglu, hadrglu, jartv glu, klntglu, sul-
lusaksi, devr dusneglu heurge bruttve. imthvugle
mnusynnnu heulemaduttve; adre keteulkeullde ut
maduvdu mnusynnnu heulemaduvdill amdnu. tru-
vay yesu allimd heurtu tr sideun tirligle bmdnu.
ag igeu, kananylad obb striyu ade pramtyglimd
bmdu atnige-o krtn, davidn kuma rne, nnn mele
kruneidu; nnn mglu devvdimd bhlvagi smktp-
duttidalle emdu kugikeumdu. adre atnu akege
omdu matu uttr kelidll; ag atn sisyr bmdu-
akeynnu kluhisibidu, yakmdre akeyu nmm himde
kugikeumdu bruttalle emdu atnnnu bedikeumdr.
adre atnu prtyuttrvagi- tppisikeumd kuriglagiruv
isra yelin mnetndvr blige matr nanu kluhislpd-
dene amdnu. ag akeyu bmdu atnnnu aradhisi-
krtn, nge shay madu emdu kelikeumdu. adre atnu
prtyuttrvagi-mkkll reuttinynnu tkkeumdu nayigle
hakuvdu sriyll emdu heli dnu. ag akeyu-krtn, nu
nijve; adru nayiglu tmm yjmanr mejinimd biluv reutti
tumdgllunu tinnu tvlla amdnu. ag yesu prtyuttr-
vagi akege-o striye, ninn nmbeikeu deuddu; ninu
istptmteye ningagli emdu heli dnu. mtu akey
mglu ade gligeylli svsthladlu. idad mele yesu al-
limd heurtu glilay smudrd smapkke bmdnu; mtu
atnu betvnnu htii alli kutukeumdu. ag jnr deudd
smuhglu kumtrnnu kurudrnnu mukrnnu unvad-
vrnnu mtu bere anekrnnu tmmeumdige krkeumdu
yesu vin padgl blige tmdru. mtu atnu avrnnu svst-
pdisidnu. mukru matnadu vdnnu unvadvru svst-
thragiruvdnnu kumtru ndedaduvdnnu kurudru neuduv
dnnu jnsmuhdvru kmdu ascrydimd israyelin de-
vrnnu mhimepdisidru. truvay yesu tnn sisyrnnu
kredu- nanu i jnsmuhvnnu knikrisuttene; yak mdre
ig bitubidde muru dinglimd avru nnneumdigidare;

mttu avrige tinnuvdkke enu ill; dariylli avru blli-
 heudaremdu av rnnu upvasvagi kluhisu adkke atn
 sisyru atnige-imtha deudd smuhvnnu trtpidisu-
 vmte i arnydlli nmge ellimd reuttiyu sikkitu amdru.
 ag yesu avrige-nimm httr estu reuttiglve emdu ke-
 lidnu. avru-elu reuttiglu mttu kelvu cikk manuglive
 amdru. ag jnsmuhvu neld mele kutu keull bekemdu
 atnu appnekeuttnu. atnu a elu reuttiglennu mttu
 manuglennu tkkeumdu steutmadu avuglennu muridu
 tnn sisyrige keuttnu mttu sisyru jnsmuhkke keut-
 tru. avrellru utmadi trptradru; mttu avru mikk tum-
 duglennu kudislagi elu puttiglu tumbidvu. utmadid-
 vru striyru mkkllu allde nalku savir gmdsru. truvay
 atnu jnsmuhvnnu kluhisibittu deuniyennu hti mgdl
 tirkke bmdnu.

16

sddukayreumdige phrisayru sh bmdu atnnnu
 seudhisuvdkkagi akasdlli tmge omdu suckkaryvnu
 teudhisbekemdu apeksisidru. atnu prtyu trtvagi
 avrige-saymkalvadag akasvu kempagiddre olley
 hvaman iruvdemdu beligge akasvu meudkvidu
 kempagiddre-i heuttu kett hvaman ideyemdu nivu
 annuttiri. o kptigle, akasdlaguv sucne glennu nivu
 grhisbliri; adre smygl sucneglennu nivu grhis-
 larira? vybichari yad i kett smttiyy suckkaryvnu
 hudukuttde; adre prvadiyad yeunlli ad suckkaryve
 heurtu bere yav suckkaryvu idkke keudlpdvdill
 emdu helidnu. truvay atnu avrnnu bittu heur-
 tuheudnu. atn sisyru reutti tkkeulluvdnnu mre-
 u aceddkke bmdiddru. ag yesu avrige-phrisayr mttu
 sddukayr huli visydlli eckrikeyimd jagruk ragirri
 emdu helidnu. adkke avru tmm tmmliye-navu
 reuttiyennu tkkeullde iruv drimd (hige heluttane)
 emdu amdu keumdru. yesu adnnu tilukeumdvna-
 g avrige-o alp visvasigle, nivu reuttiyennu tkkeumdu
 brlllvemdu nimmlly yake amdukeulluttiri? aidu
 reuttiglennu aidu savir jnrige hmcidag estu puttiglennu
 tumbidiremdu nivu innu grhislillveu? illve ninge
 nenpillveu? idllde elu reuttiglennu nalku savir jnrige
 hmcidag estu puttiglennu tumbidiri? nanu reuttiy
 visydlli all, phrisayr mttu sddukayr huli visydlli
 eckvagirbekemdu heliddnnu nivu grhisde iruvdu
 hege emdu helidnu. ag avru reutti huli visydlli
 all, adre phrisayr mttu sddukayr beudhney visydlli
 tavu eckvagirbekemdu atnu helidnu emdu avru
 grhisikeumdru. yesu kesrey philippi pramtyglige
 bmdag atnu tnn sisyrige-mnuskumar nagiruv
 nnnnnu jnru yaremdu heluttare emdu kelidnu. ag
 avru- ninnnnu kel vru baptism madisuv yehannu,
 kel vru-eliynu, mttu bereyvr-yereviaynu illve
 prvadigilli obbnu emdu heluttare amdru. atnu
 avrige-adre nivu nnnnnu yarnnuttiri emdu keli
 dnu. adkke simeun petru prtyuttr vagi-ninu
 kristnu, jivvull devrkumarnu emdu helidnu. ag
 yesu prtyuttrvagi avrige-yeunnn mgnad simeunne,
 ninu dhnynu; yakmdre rktmamsvll (mnusyrll),
 prleukdlilruv nnn tmdeye adnnu ninge prktisidnu
 emdu helidnu. nanu sh ninge heluvde nmde-
 ninu petru, i bmdaye mele nanu nnn sbheynn
 kttuvnu; nrkd dvarglu adnnu jyislarvu. nanu
 ninge prleuk rajyd bigd keglennu keuduttene; ninu

yavdnnu bhumiy mele kttuttiyeu adu prleukdlilru
 kttlpdvdnu; ninu yav dnnu bhumiy mele biccuttiyeu
 adu prleukdlilru bicclpdvdnu amdnu. truvay tanu
 kristnagiruv yesu emdu yarigu helbardu embdagi
 tnn sisyrige ajnapisidnu. tanu yerusalemige heugi
 hege hiriyrimdlu prdhan yajkrimdlu sastrigimdlu
 bhu smreglennu anubhvisi keullpttu murney dindlli
 tirigi eddu bruvdu avsvagide emdu yesu amdinimd
 tnn sisyrige tilislarmbhisidnu. truvay petru atn
 kehididu-krtne, adu ninnimd durvirli; imthddu
 ninge agbardu emdu heli atnnnu gdrislarmbhisidnu.
 adre atnu tirugikeumdu petrninge-setanne, nnn
 himde heugu; ninu nnge abhytmrvagiddi; ninu
 devrvuglenn, mnusyr aleucneglne madutti amdnu.
 truvay yesu tnn sisyrige-yav nadru nnn himde
 bruvdkke apeksisidre avnu tnnnnu tane nirakrisi
 tnn silubeynnu heuttukeumdu nnnnnu himbalisli.
 yakmdre tnn pravnnu ulisikeulluvnu adnnu kl
 keulluvnu; mttu nnn nimittvagi tnn pran vnnu
 klkeulluvnu adnnu kmdukeulluvnu. obb mnusynu
 idi leukvnu smpadisi keumdu tnn atmnnu nst-
 pdisi keumdre avnige labhvenu? illve tnn atmkke
 bdlagi obb mnusynu enu keuttanu? yakmdre
 mnuskumarnu tnn tmdey mhimeylli tnn dutreudne
 bmdag atnu prtiyeubb nigu avnn kelsglige tkkmt
 prtiphlvnu keudvnu emdu helidnu. ninge nijvagi
 heluvdenmdre-illi nimtvrlli kelvru mnuskumarnu
 tnn rajydli bruvdnnu neuduvvrege mrnd ruciyennu
 neuduvde ill amdnu.

17

aru dinglad mele yesu petrnnu yakeubnnu avn
 sheudrnad yehannnnu vimgdvagi krkeumdu ettr-
 vad omdu bettkke heudnu. alli atnu avr mumde ru-
 pamtr geumdru. atn mukhvu surynmte prkasitisu;
 mttu atn udupu belkinmte bellgittu. iegu, meuseyu
 eliyu avrige kanisikeumdu atn kud matnadu ttiddru.
 ag petru yesuvige-krtne, illye iruvdu nmge olledu.
 ninge mnssiddre navu ningeumdu meusegeumdu
 mttu elyningeumdu illi muru gudarglennu kttuvru
 emdu helidnu. avnu innu matnaduttiruvagle iegu,
 prkasmanvad meghvu avr mele kvdukeumditu; ag
 iegu-nanu bhlvagi meccikeumdiruv priyand nnn
 mgnu itne; itn matnnu nivu keliri emdu heluv
 dhvniyu meghdeulgimd umtayitu. sisyru idnnu
 keli bhlvagi hedri beurlu biddru. ag yesu bmdu
 avrnnu mutti-eliri, hedrbediri emdu helidnu. avru
 tmm knnuglennu melkettidag yesuvnne heurtu m-
 tarnnu neudlill. avru bettdimd ilidu bruttid-
 dag yesu avrige-mnuskumarnu sttvreulgimd eddu
 bruvvrege i drsnvnu yarigu helbardemdu avrige aj-
 napisidnu. ag atn sisyru atnige-eliynu meudlu bru-
 vdu agtyvemdu sastriglu yake heluttare emdu kelidru.
 yesu prtyuttrvagi avrige - eliyu meudlu bmdu el-
 lvuglennu tirigi ythasthan pdisuvdu nijve; adre eliyu
 agle bmdnu. mttu avru avnnu ariyde tmge istb-
 mdmte avnige madiddayitu. adrmteye mnuskumar
 nu sh avrimd smreynn anubhvisuvnu emdu nanu
 ninge heluttene amdnu. baptism madisuv yehann
 visydlli atnu tmmeumdige matnadidnemdu sisyru
 ag grhisikeumdru. avru jnsmuhd blige bmdag obb
 mnusynu atn blige bmdu meun kaluri- krtne, nnn

mgn mele kruneid; yakmdre avnu cmdrreug dimd bhlvagi kstpduttane, aneksari bemkiylli ninnilli biluttane. nanu avnnu ninn sisyr blige kretmdenu; avru avnnu svstmadlarde heudru emdu helidnu. ag yesu prtyuttr vagi–nmbikeyllid o murkh smttiye, estu kal nanu nimmeumdigirli? estu kal nanu nimnnu shisli? avnnu nnn blige tkkeumdu bnniri emdu helidnu. ag yesu devvnnu gdrislagi adu avneulgimd heurtuheuyitu; ag hudugnu a gligeylliye svstnadnu. truvay sisyr vimgdvagi yesuvin blige bmdu–adnnu bidisuvdkke nmge yake aglill emdu kelidru. yesu avrige–nimm apnmbikey deseyimdle; nanu nimga nijvagi heluudenmdre–sasive kalstu nmbike nimgiruvadre nivu i bettkke–illimd a sthlkke heugu emdu helidre adu heuguvdu; mtu yavdu nimga asadhyvagiruvdill. prarthne upvasglimdille i trvaddu heurtu heuguvdill amdnu. avru glilaylli innu vasvagiddag yesu avrige–mnusykumarnu mnusyr keglike oppislpduvnu. avru atnnu keulluvru; idlle murne dindlli atnu tirigi ebbislpduvnu emdu helidnu. adkke avru bhl duhkhprru. truvay avru kpernaumige bmdag terige hnnvnu vsulamaduvru petr blige bmdu–nimm beudhkn terigeynnu slisuvdilveu emdu kelidru. adkke avnu–slisuvnu amdnu. avnu mne yeulkke bmdag yesu mumdag avnige–simeunne, nimga hege teuruttde? bhuleu kd rajru yarimd kppvnu illve terige ynnu tkkeulluttare? tmm mkklimdleu illve anyrimdleu emdu kelidnu. petrnu atnige– anyrimd emdu hellagi atnu avnige–hagadre mkklu svtmtrre. higiddru navu avnnu abhytmrpdismte ninu smudrkke heugi galvnu haku; ag meudlu bruv mannun hididu adr baynnu teredre adrli omdu nanyvnu kanuvi; adnnu tkkeumdu nnnu ninndu emdu heli avrige keudu emdu helid

18

ade smydlli sisyr yesuvin blige bmdu–prleuk rajydlli ati deuddvnu yaru emdu kelidru. ag yesu omdu cikk mguvnnu tnn blige kedu avnnu avr mdhydlli nillisi– nivu tirugi keumdu cikk mkkimte agdeheudre prleuk rajydeulge prvesisuvdillvemdu nanu nimga nijvagi heluttene. adrmid yavnu i cikk mguvinnte tnnnu tanu tggisikeulluvne avne prleukrajydlli ati deuddvnu yaru. mtu yavnadru imth cikk mguvnnu nnn hesrinlli amgikrisi keumdre nnnnu amgikrisikeulluttane. adre nnnli visvasividu i cikkvrlli obbnige yav nadru abhytmrvadre avn keurlige bisuv kllnu netu haki avnnu smudrd alldli mulgisibiduvdu avnige olledu. teudkugl nimittvagi leukke ayyeu! yakmdre teudkuglu bmda bruvvu; adre yav mnusynim teudku brudev avnige ayyeu! adrmid ninn keyagli kalagi ninnnu abhytmrpdisidre avuglunu kdidu ninnimdisadibidu; ninu erdu keyullvnagi illve erdu kalulvnagi nityvad bemkige haklpdudvdkkimt kumt nagi illve unnagi jivdli prvesisuvdu ninge olledu. ninn knnu ninnnu abhytmr pdisidre adnnu kittu ninnimdisadibidu; ninu erdu knnullvnagi nrkd bemkiylli haklpdudvdkkimt omdu knnullvnagi jivdli prvesisuvdu ninge olledu. cikkvrlli obbnnadru nivu tatsar maddmte neudikeulliri; yakmdre nanu nimga heluudenmdre–prleukdlli avr dutru prleukdliiruv

nnn tmdey mukhvnu yavaglu neuduttare. yakmdre mnusykumarnu kleduheud dnnu rksisuvdkkagi bmdnu. nivu hege yeucisuttiri? obb mnusy nige nuru kurigirlagi avuglill omdu tppisikeumdu heudre avnu teumbhteumbhttnu bittu bettlighe heurtuheugi tppisikeumddnnu hudukuvdillve? nanu nimga nijvagi heluudenmdre–avnu adnnu kmdukeumdre tppisikeulld idd teumbhteumbhttu kurigligimt adr visydlli heccu smteus pduttane. adrmteye i cikkvrlli obbnadru nasvaguvdu prleukdliiruv nimm tmdey citvll. idlle ninn sheudnu ninge vireudh vagi tppu madidre ninu avnu matr iruvag avn tppnnu avnige tilisu; avnu ninn matnu kelidre ninu ninn sheudrnnu smpadisikeumdiruvi. adre avnu ninn matnu keldeheudre ninneumdige obbnnu athva ibbrnnu krkeumdu heugu; hige ibbr illve muvr saksigl bayimd prtayeumdu sthapislpduvdu. avnu avr tatuglunu keluvdkke alksymadidre adnnu sbhege tilisu. adre avnu sbhege matnu alksymadidre avnu ninge anynmteye sumkdvnmteye irli. nanu nimga nijvagi heluudenm dre–nivu bhumiye mele yavdnnu ktuttireu adu prleukdliiruv ktltpdu vdu. mtu nivu bhumiye mele yavdnnu biccutireu adu prleukdliiruv bicclp duvdu. nanu nimga tirigi heluudenmdre –nimmlli ibbru tavu bedikeulluv yav visykkadru bhumiye mele smmtisidre adu prleukdliiruv nnn tmdeyimd avrige aguvdu. yakmdre ibbragli muvragli nnn hesrinlli elli kudibruttareu avr mdhy dlli nanu iddene amdnu. truvay petrnu atn blige bmdu–krtne, nnn sheudru nng vireudh vagi papmadidre nanu estu sari avnige ksmisbeku? elu sariyeu emdu kelidnu. yesu avnige–elu sariyll, adre elepptu sari emdu nanu ninge heluttene; adrmid prleuk rajyvu tnn sevkrimd lekkvnu tkkeullbekemidd obb arsnige heulikeyagide. avnu lekkvnu tkkeullu prarmbhisidag htta savir tlamtuglunu sal keudbekadvnnu avn blige tmdu. adre keuduvdkke avnige ene illdrim avnnu avn hemdtiynnu mkklnu avnigiddellvnu mari sal tirisbekemdu avn yjmannu appne keuttnu. ag a sevknu nelkke biddu avnnu vmdisi–dhniye, nnnnu talikeu; nanu ellvnu ninge slisuvnu emdu helidnu. a sevk dhniyu avn mele knikrptu avnnu bidisi avn salvnella bittu bittu. adre ad sevknu heurge heugi tnge nuru denaruglunu sal keudbekagidd tnn jeute sevkrlu obbnnu kmdu avnnu hididu kuttige hisuki–nnn salvnu tirisu amdnu. ag avn jeute sevknu avn padkke biddu avnige–nnnnu talikeu; nanu ninndnnella tirisuttene emdu avnnu bedikeumdu. avnu adkke oppde heurtuheugi tnn salvnu tirisuv vree avnnu seremneylli hakisidnu. hige avn jeute sevkru ndedddnnu neudi bhl vytheptu heugi tmm dhniye ndedddellvnu tiliypdisidru. ag avn dhniyu avnnu tnn blige kedu avnige–o dust sevkne, ninu nnnnu bedikeumddrimd nanu ninn salvnnella mnnisidenu. nanu ninn mele krune teurisdmtaye ninu sh ninn jeute sevkne mele krunevnu teurisebakagi tllve emdu helidnu. avn dhniyu keupgeumdu tnge keudbekad salvnnella tirisuv tnk avnnu smktpdisuvvrige oppisidnu. adrmteye nimmlli prtaye bbnu hrdypurvkvagi tnn sheudrn tppuglunu ksmisdeheudre prleukdliiruv nnn tmdey nimga hageye maduvnu amdnu.

yesu a matuglŋnu heli mugisid mele glilaydimd heurtu yeurdnin aceyidd tirglige bmdnu. jnr deudd smuhglu atnnnu himbali sidvu; mttu atnu avrnnu alli svsth madidnu. ag phrisayru sh atnnnu seudhisuvd kkagi atn blige bmdu – obb mnusynu yav karndimdladru tnn hemdtiynnu bittu biduvdu avnige nyayveu emdu kelidru. atnu prtyuttvagi avrige– adiylli umtumadidatnu avrnnu gmdu hennagi umtumadidnu. i karndimd purusnu tmdetayiglŋnu bittu tnn hemdtiynnu serikeulluvnu; hige avribbru omde srir vagiruvru emdu heliddnu nivu ol lillve? adrimd avru innu ibbrll, omde srirvagiddare. adkarn devru kudi siddnu mnusynu aglisbardu emdu heli dnu. adkke avru atnige–higadre tyag ptrvnu keuttu akeynnu bittubidbekemdu meuseyu yake appnekeuttnu emdu kelidru. atnu avrige–meuseyu nimm hrđyd kathinytey deseyimd nimm hemdti yrnnu bittubidvdkke appnekeuttnu. adre adiyimd adu hage irilll amdnu. nanu nime heluvdenmdre–hadrd karndim dllde yavnadru tnn hemdtiynnu bitu mtteubllnu mduveyadre avnu vybhicar maduvvnagiddane. gmd bittvlŋnu mduve madikeulluvnu vybhicar maduttane. ag atn sisyr atnige– obb mnusyn pristhiti yu tnn hemdtiyeumdige higurvdadre mdu veyaguvdu olledll amdag. atnu avrige–yarige idu keudlpttideyve avre heurtu ellru i matnu amgikrislarru. yakmdre tmm tayji grbhdimd hutti dagle kelvru npumskradvridare, mttu kelvru mnusyrimd npumskragi madlptt vru iddare, innu kelvru prleukrajyd nimittvagi tmmnnu tave npumskrag madid keumdvru iddare; id truvay atnu tnn keglŋnntu prarthisu vnte kelvru cikkmkklŋnu atn blige tmdru. ag sisyr avrnnu gdrisidru. adre yesu–cikkmkklŋnu bidiri, nnn blige bar dnte avuglige addi madbediri; yakmdre prleukrajyvu imthvrde amdnu. mttu atnu avugl mele tnn keglŋnntu allimd heurtu heudnu. ag igeu, obbnu bmdu atnige– olle beudhkne, nanu nityjivvnu heumduvdkke yav olle karyvnu mad beku emdu kelidnu. ag atnu avnige–nnnnnu olleyvnmdu ninu yake kreyutti? devreubbne heurtu mttavnu olleyv nll; adre ninu jivdlli serbekemdu ape ksisisde(devr)ajnegglnnu kekeumdu ndedukeu amdnu. avnu atnige–avu yavvu emdu kelidnu. adkke yesu–ninu nrhty madbardu, ninu vybhicar madbardu, ninu kdij bardu, ninu sullusaksi hel bardu. ninn tmdet tayiglŋnu snmanisbeku; mttu ninn nereyvnnu ninnmttey pritimad beku emdu helidnu. ag a yavvnsthnu atnige–ivellvuglŋnu nanu balydimdle kekeumdiddene; innu nngenu kdimeyagide emdu kelidnu. yesu avnige–ninu smpurnnaglu apeksisidre heugi ninge ididdnu mari bdvrige keudu; ag ninge prleukdlŋli smpttiruvdu; mttu ninu bmdu nnnnnu himbalisu emdu helidnu. adre a yavvnsthnu atnu heliddnu keli duhk dimd heurtuheudnu. yakmdre avnige bhl asti ittu. truvay yesu tnn sisyrige– aisvry vmtnu prleuk rajydlli servudu kst emdu nanu nime nijvagi heluttene. tirigi nanu nime heluvdenmdre– aisvryvmtnu devr rajydlli servudkkimt sujij knnineulge ometye nugguvdu sulbh amdnu. idnnu kelidag atn sisyr atymt vismygeumdu– hagate rksislpdvvru yaru

emdu kelidru. adkke yesu avrnnu drstisi neudi avrige–idu mnusyrige asadhy; adre devrige ellvu sadhyve emdu helidnu. amele petrnu atnige–igeu, navu ellvnu bittu ninnnnu himbalisidevu; add rimd nme enu deureyuvdu emdu kelidnu. yesu avrige–nanu nime nijvagi heluttene–heus srstiylli mnusykumarnu tnn mhimey simhasn dli kutukeumdiru nnnnnu himbalisidvrad nivu sh hnnerdu simhasn gl mele kutukeumdu israyelin hnnerdu geutr glvrige nya mttu tnn mnegglnnagli sheudrrnngli sheudri yrnnagli tmdeynnagli tayiynagli mkkllnagli bhumiyinnagli nnn hesri nimittvagi bittubidv prtiyeubbnu nurrstu heumdikeulluvnu; mttu nityjivvnu badhy vagi heumduvnu adre meudlney vrad bhummdi kdeyvravuvru; mttu kdeyvradvru meudlneyvravuvru.

20

tnn drakse teutkke kuliyalu glŋnu kreyuvdkkagi beligge heurt mne yjmannige prleukrajyvu heuli keyagide. avnu dinkke omdu pavliynte (penni) kuliyalugleumdige oppmd madi keumdu tnn drakseteutkke avrnnu kluhisi keuttnu. mttu avnu sumaru murney tasinlli heurgeheugi innu kelvru smtey sthldlli kelsvillde nimitiruvdnu kmdu avrige–nivu sh drakse teutkke heugiri; sriyad kuliyŋnu nanu nime keuduvnu emdu helidnu. ag avru heurtu heudru. avnu sumaru arney mttu ombhtney tasinlli tirigi heugi hageye madidnu. truvay sumaru hnneumd ney tasinlli avnu heurgeheugi bere kelvru kelsvillde nimitiruvdnu kmdu avrige–nivu dinvella illi kelsvillde nimitiruvdeke emdu kelidnu. avru avnige–yakmdre yaru nmmnnu kulige kreylll amdru. ag avnu avrige–nivu sh drakseteutkke heugiri mttu sriyaddnnu nivu heumduviri emdu heli dnu. hige saymkalvadag drakseteud d yjmannu tnn mnevarteyvniige– kuliyaluglŋnu kedu keunevnmimd prarmbhisi meudlneyvn vrega kuliyŋnu keudu emdu helidnu. sumaru hnneumdne y tasinlli kreylpttvrad prtiyeubbnu omdeumdu pavliyŋnu heumdidnu. adre meudlu bmdvru tmge heccu deureyuv demdu nensidru. adru avrlli prtiyeubbnu ade ritiylŋl omdeumdu pavliyŋnu heumdidnu. avru adnu heumdidag mne yjmannige vireudhvagi gunu guttutta– kdeyvrav ivru omde tasu kels madiddare; adre dinvella bisilŋlŋli bhar heuttu kels madid nme ninu avrnnu smmadiddi amdru. adre avnu avrlli obbnige prtyuttvagi–snehi tne, nanu ninge anyay madlill; omdu pavlige ninu nnneumdige oppmd madikeull lillve? ninndnu tkkeumdu heugu; ninge nanu keuttmttey i kdeyvniugu keuduvnu. nnn svmtddnnu nnn istbmdmte maduvdu nge nyayvlvve? nanu olleyvnad drimd ninn knnu ketddagideyve amdnu. hige kdeyvru meudlneyvravuvru; meudlneyvru kdeyvravuvru. yakmdre kreylpttvru anekru; adre aylpttvru svlp jn emdu helidnu. truvay yesu yerusalemige heuguttiruvag hnnerdu mmdi sisyrŋnu dariylŋli vingdvagi kedu avrige– igeu, navu yerusalemige heugutteve. alli mnusy kumarnu prdhan yajkrigu satriglŋgu oppislpdvvru; avru atnige mrn dmdneyŋnu vidhisuvru. idllde atnnu hasy madu vdkku keurdeglimd heudeyuvdkku silubege hakuvd-

kku atnnnu anyjnige oppisikeuduvru; mttu murney dindlli atnu tirigi eddu bruvnu emdu helidnu. truvay jebedayn mkkl tayiyr tnn kumarreumdige atn blige bmdu at nnnu aradhisutta atnnnu eneu bedikeull bekemdu apeksisidlu. atnu akege–ninu enu apeksisutti emdu kellu akeyu atnige – ninn rajydlli i nnn ibbru kumaru obbnu ninn blgdeyllu inneubbnu ninn edgdeyllu kutukeulluvmtu anugrhis beku emdu bedikeumdlu. adre yesu prtyuttrvagi – nivu bedikeullvdenemdu ninge tiliydu. nanu kudiuvdkkiruv patreylli kudiylu nimmimdaddi? mttu nanu heumduv baptismvnnu nivu heumdu vireu emdu kelidag avru atnige–nmmimd aguvdu emdu helid mttu atnu avrige–nnn patreylli nivu kudiyl vdu mttu nanu heumduv baptismvnnu nivu heumduvdu nij; adre nnn blgdeylla gli edgdeyllagli kutukeulluvmtu anugrhisuvdu nnnlll; adre nnn tmdeyimd yarigeuskr adu si bere htuu mmdiyu adnnu keli a ibbru sheud rrige vireudhvagi keupgeumdr. adre yesu avrnnu tnn htirkke kredu–any jnamggl adhiptiglu avr mele deuretn maduvremdu deudvru avr mele adhikarvnnu ndisuvremdu ninge tilidide. adre nimmlli adu hagirbardu. nimmlli deuddvnagirbekemdiruvnu nimm sevkngi rli nimmlli yavnadru prmkhngabeke mdiddre avnu nimm alagirli. mnusy kumarnu sh seve madisikeulvudkkagi all, seve maduvdkkagiyu anekrigagi tnn pravnnu idukeuduvdkkagiyu bmdnu emdu helidnu. avru yerikeuvnimd heurtu heuguttiruvag jnru deudd smuhvagi atnnnu himbalisidru. ag igeu, yesu haduheuguttiddanemdu dariy mggulli kutidd ibbru kurudru keli–o krtne, davidnkumarne, nmm mele krunevidu emdu kugi helidru. adre avru sumnni ruvmte jnr smuhvu avrnnu gdrisidru. adagyu avru–o krtne, davidnkuma rne, nmm mele krune yidu emdu mttstu heccagi kugikeumdr. ag yesu nimtu avrnnu kredu–nanu ninge enu mad bekemdu nivu apeksisuttiri emdu kelidnu. avru atnige–krtne, nmm knnuglu tereyldbeku amdr. yesu avr mele knikrpttu avr knnuglunu muttidnu; kudle avr knnuglu drstiheumdidvu; mttu avru atnnnu himbalisidru.

21

avru yerusalemige smapisi enne mrgl gudd betphge bmdag yesu ibbru sisyrnnu kluhisi avrige–nimm edurigeruv hllige heugiri; ag omdu ktteyu tnn mriyemdiges kttlpttiruvdnnu nivu tksnve kanuviri; avuglunu bicci nnn blige tkkeumdu bnniri. mttu yavnadru ninge enadru helidre nivu avrige–avu krt-nige bekagive emdu heliri; ag avnu avuglunu kudle kluhisivnu emdu helidnu. idellvu prvadiymd hellpttddu nerveru vmte ayitu; adenmdre– igeu, ninn arnu satviknu, atnu ktteynnu kttey mriynnu htatidvnagi ninn blige bruttane emdu ciyeun kumar-tege heliri embde. ag sisyr heurtuheugi yesu tmge appnekeuttmtaye madidru. mttu avru ktteynnu adr mriynnu tmdu avugl mele tmm vstrglunu haki atnnnu adu mele kudrisidru. ag ati deudd jnr smuhvu tmm vstrglunu dariylli hasidru; berevru mrglimd keumbeglnnu kttirisi dariylli hrdidru. atn mumdeyu himdeyu heuguttidd jnr smuhglu–davidn

kumarnige heusnn; krtn hesrinlli bruvatnu dhnyu; mheuntdlli heusnn emdu kugutta helidru. atnu yerusalemige bmdag pttu vella kdlu–itnu yaru emdu kelidru. adkke jnr smuhvu –itnu glilay d njretin prvadiyad yesuvu emdu helidru. yesu devalydeulge heugi adrlli krey vikry maduvrnnella heurge haki hn bdlayisuvvr mejuglunu pari val maruvvr asnglunu kedvihaki dnu. atnu avrige–nnn mneyu prarthney mne emdu kreypduvdagi bredde; adre nivu adnnu kllr gvynngla madidiri emdu helidnu. ag kurudru mttu kumtru devaly dlli atn blige bmdru; atnu avrnnu svsth madidnu. atnu madid adbhut karyglunu mttu mkkl devaly dlli–davidn kumarnige heusnn emdu kuguvdnnu prdhan yajkru sastriglu neudi keupgeumdu atnige– ivru heluvdenemdu ninu keluttiyeu emdu keliddkke yesu avrige – haudu, snn mkkl mttu meulekusugl bayimd ninu steutrvnnu siddhige tmdiddi embdnnu nivu emdadru odlillveu amdn. atnu avrnnu bittu pttndimd heurtu bethanykke heugi alli ilukeumdn. beligge pttkcke himdirugi bruttidag atnu hsididdnu. ag atnu dariylli omdu amjurd mrvnnu kmdu adu blige bmdag eglelne heurtu mttenu adrlli kanlill. ag atnu adkke–innu mele emdemdigu ninnlli phlvu bardirli amdn. tksnve a amjurd mrvu ongi heuyitu. sisyr adnnu neudi ascry dimd –estu begne i amjurd mrvu ongiheuyitla emdu helidnu. yesu prtyuttrvagi avrige–nanu ninge nijvagi heluttene–nimmlli nmbeikeyiddu mttu smdeh pdeheudre i amjurd mrkke madidmtu maduvdlle nivu i guddkke –ninu kittukeumdu heugi smudrlli bilu emdu helidru adu aguv nivu nmbuvv ragi prarthneylli enenu keluvireu avuglunnella heumduviri amdn. atnu devalyкке bmdu beudhisu ttiddag prdhanyajkru jnr hiriyru atn blige bmdu–yav adhikardimd ninu ivuglunu madutti? mttu i adhikarvnnu ninge keuttvru yaru emdu kelidru. adkke yesu prtyuttrvagi avrige–nanu sh omdu visy nimmnnu ke-luttene; adnnu nivu ninge helidre nanu yav adhikardimd ivuglunu madutte nemdu ninge helu-venu emdu heli–yeuhann baptismvu ellimd bmtu? pr leukdimdle illve mnusyrimdleu emdu kelidag avru tmmtmmeulge trki sutta–prleukdimd emdu helidre atnu nmge–nivu avnnnu yake nmbllil emdu helanu. mnusyrimd emdu navu heli dre jnrige bhypdutteve; yakmdre yeuhannu prvadiyemdu ellru enisu ttare emdu amdukeumdr. truvay avru prtyuttrvagi yesuvige–navu hel larevu amdr. adkke atnu avrige– nanu sh yav adhikardimd ivuglunu maduttemdu ninge heluvdill. nivu nensuvdenu? obb mnusynige ibbru mkklidru; avnu meudlneyvn blige bmdu–mgne, heugi i heuttu nnn draksetutdlli kelsmadu emdu helidnu. avnu prtyuttrvagi–nanu heuguvdill emdu heli truvay psca ttapptu heudnu. amele avnu erd neyvvn blige bmdu ade prkar avnige helidnu. adkkvnu prtyuttrvagi–ayya, nanu heuguttene emdu heli heuglill. i ibbrlli yavnu tnn tmdey istdmtu madidnu emdu kellu avru atnige–meudlneyvnu amdr. ag yesu avrige –sumkdvru suleyru nimgimt meudlu devrrajydeulge servremdu ninge nijvagi heluttene. yakmdre yeuhannu nitiy margdlli nimm blige bmdnu. mttu nivu avnnnu nmbllil; adre sumkdvru suleyru avnnnu nmbidru; nivu adnnu neudid me-

leyu avnnnu nmbuvmt pscattap pdlill. mtteumdu samyvnu keliri: obb mne yjmannu drakseteutvnu nettu adr sutllu belihaki adreulge teuttinyu agedu geupurvnu ktti okkligrige varkke keuttu durdeskke heudnu. phld kalvu smapisidag tnn phlglnu pd-keullu vdkke tnn sevrknu okkligr blige kluhisikeut-tnu. ag okkligr avn sevrknu hididu obbnnu heudedu inneubb nnnu keumdu hakidru. mtteubbn mele kllesedru. avnu tirigi meudlneyvrigimt heccu sevrknu kluhisikeuttnu; avru ade ratiylli avrigu madidru. adre avnu- nnn mgnnnadu avru snmani saru emdu amdukeumdu ktkdege avnnnu avr blige kluhisidnu. adre okkligr a mgnnnu neudi tmmtmeulge-ivne badhysthnagiddane, bniri; navu ivnnnu keumdu ivn svastyvnu svadhin-madikeu lleun emdu amdu keumdu. avru avnnnu hididu drakse teutdimd heurge haki avnnnu keumdu hakidru. higurv drimd drakse teutd yjmannu bmdag a okkligrige enu madanu emdu. avru atnige-avnu a dust mnyusrnu krurvagi smhrisuvnu; mtu tkkaldlli tnge phlglnu sllisuv bere okkligrige tnn drakse-teutvnu varkke keudvnu emdu helidru. yesu avrige-kttuvru tirsikrid kille mukhyvad mulegllayitu; mtu idu krtnimle ayitu. adu nmm drstiylli ascryvaddu emdu brhgli emdadru nivu odillivu? adrimd nanu ninge heluvndmdre-devr rajyvu nimmimd tegeytpu adr phlglnu keuduv jnamgkke keudlpdudvu. i klin mele biluvnu tumdutumdaguvnu; adre adu yavn mele biluvdeu avnnnu aredu pudipudi maduvdu amdnu. prdhan yajkru phrisayru atn samyglnu keli tmm visydlliye atnu adnu helid-nemdu avru tilukeumdu. adre avru atnnu hidiyuvdkke prytnisidag jsmuhkke bhyptrru; yakmdre avru atnnu prvadiyemdu ensiddru.

22

yesu tirigi samy rupvagi avr kud matnadutta- prleuk rajyvu tnn mgn mduve madid obbaneubb arsnige heulikeyagide. avnu mduvege br helidvrnu kreyu vdkke tnn sevrknu kluhisidnu; adre avru brleulde iddru. avnu tirigi bere sevrknu kluhisi avrige-igeu, nanu autvnu siddmadiddene, nnn etuglu keub-bid psuglu keuyylpttve mtu ellvu glu siddhavige; mduvege bniri emdu kreylpttvrige heliri amdnu. kreylpttvru adnu alksymadi obbnu tnn heulkku inneubnu tnn vyaparkku heurtuheurdu. ulidvru avn sevrknu hididu avman pdisi avrnu keum-duhakidru. adre arnu adnu keli keupeudrekvull-nagi tnn senyglnu kluhisi a keulegarrnu smh risi avr pttvnu sutubittnu. truvay avnu tnn sevrkri-gemduveyu siddhavige sri, adre kreylpttvru yeugy-rigirill. adrimd nivu heddarigige heurtuheugi kmd-vrnnella mduvege kreyiri amdnu. ag a sevkru hed-darigige heugi tavu kmdvr nnella amdre kettvrnu olleyvrnu ottu gudisidru; hige mduvege atihiglu tumbi keumdu. truvay arnu atihiglnu neudu-vdkkagi olge bmdu mduvey udu pillde idd obb mnyssynnu alli kmdnu. avnu a mnyssynne-snehitne, mduvey udupillde nivu olge hege bmd emdu kellu avnu summnidnu. truvay arnu sevrkri-avn ke kaluglnu ktti tkkeumdu heugi heurge kttleylli hakiri; alli geulatvu hlukdiyeuvu iruvu. yakmdre

kreylpttvru anekru; adre aylpttvru svlp jn amdnu. ag phrisayru heurtuheugi atnnu matinlli hege sikkis-bekemdu aleunc madikeumdu. mtu tnn sisyrnu hereudiyeumdige atn blige kluhisi-beudhkne, ninu styvmtu mtu devr margvnu stydlli beudhisu-vatnu; idllde nivu yarnu lksymaduvatnll; yakmdre nivu mukhdaksiny maduvdill emdu adrimd-kesrnige kppvnu keuduvdu nyayveu nyayvllveu? ninge hege teuruttde? nmge helu amdru. yesu avr kettvnu tiliu keumdvni-ktptige, nivu nnnnu yake seudhisiddu? terigy nanyvnu emdu teurisiiri amdnu. ag avru omdu pavli ynu tmdukeuttru. atnu avrige-i rupvu melbrhu yardu emdu keli dnu. ad-kke avru atnige-kesrnu amdru. ag atnu avrige-kesrndvuglnu kesrnige keudiri; devrvuglnu de-vrige keudiri amdnu. ivuglnu avru kelidag as-crypttru; mtu atnnu bittu heurtuheurdu. pun-rutthanvillvemu heluv sddukayru ade dindlli atn blige bmdu- beudh kne, obb mnyssyn mklillde sttre avn sheudrnu avn hemdtiynnu mduveyagi tnn sheudrnige smtanvnu pdeybekemdu meuseyu he-liddane. higuragi nmm kude alu mmd sheudrri-dru; meudlne yvnu mduve madikeumdu sttnu; mtu smtanvilld karn tnn hemdtiynnu tnn sheudrnige bittnu. adrmteye erd neyvnu mtu murneyvnu hige elney vnvrege madidru. kdehyagi a striyu stllu. adrimd punrutthanlli a elu mmdiylli akeyu yarige hemdti yagiruvlu? yakmdre avrellru akeyvnu mduvemadikeumdiddrlla emdu kelidru. adkke yesu prtyuttrvagi avrige-nivu brhglngli devr sktiynnagi tiliyde tppuvragiddiri. yakmdre punrutthanlli avru mduveyaguvdill mtu mduve madikeuduvdu ill; adre avru prleuk dliiruv dev-utrmte iruttare. adre stvr punrutthan visyagi-nanu abraham devru, isak devru mtu yakeubn de-vru emdu devru ninge heliddnu nivu odillivu? devru jivisuvvrige devragiddane, sttvrigll emdu he-lidnu. jn smuhdvru idnnu keli atn beudhnege vis-mygeumdu. adre atnu sddukayr baynu muccid-nemdu phrisayru keliri allige kudibmdru. avrlli nyayasatriyagidd obbnu atnnu seudhisuvdkkagi-beudhk ne, nyay prmandlli deudd ajne yavdu emdu atnnu prsnisidnu. yesu av nige-ninu ninn de-vrad krtnnu ninn purnhrdydimdu ninn purnpran dimdu ninn purn mnsinimldu pritisbeku. i ajneyu meudlneydu deuddu agide. adrmte- nivu ninn nereyvnnu ninnmteye pritisbekembdu erdneyd. nyay prmanvellu prvadneglu i erdu ajnegl mele ad-hargeumde amdnu. phrisayru kudi bmdiruvag yesu avrige- krstin visy vagi nivu enu nensuttri? avru nar mgnu emdu keliddkke avru atnige-davidnkumarnu amdru. atnu av rige-hagadre davidnu atmdlli at-nige krtnemdu kedu-krtnu nnn krtnige- nanu ninn vireudhiglnu padpithvagi maduv vrege nnn blgdeylli kutu keumdiru emdu helidnlla. davidnu atnnu krtnemdu kreyuvdadre atnu davidn mngnaguvdu hege emdu kelidnu. adkke yaru omdu matnnu sh atnige uttr keudlarde heudru. idllde a dindim yav prsneglnnadru atnnu keluvdkke yarigu dherybrlill.

truvay yesu jnsmuhkku sisyrgu heliddenmdre – sastri glu phrisayru meusey sthandlli kuti ddare; addrimd avru ninge heluvvu glnella kekeumdu ndeyiri; avr krieygl prkar nivu madbediri; yakmdre avru heluttare, maduvdill. heuruvdkke avru bharvad mtu krurvad heureglennu ktti jnr heglugl mele heurisuttare. tava dreu tmm berlugllli omdrimd ladru avuglennu srisuvdill. adre tavu maduv tmm krieyglennella jnru neuduvmta madu ttare. avru tmm jnapkpttiglennu aglmadi udupugl amcuglennu udd madutta autngllli prthm sthanglennu sbhammdir gllli mukhysthlgllennu smtey sthlgllli vmdneglennu mtu jnrimd–beudhkre, beudhkre emdu kreylpduvdu avru pritisuttare. adre nivu beudhkremdu kreylpbediri. kristneubne nimm beudhknu mtu nivellru sheudru. bhumiy mele yarunu nimm tmdeyemdu kreybediri; prlekudlliruvatneubne nimm tmde. nivu guruglemdu kreylpbediri; krist neubne nimm guruvu. adre nimmli ati deuddvnagiruvunu nimm sevknagirbeku. yavnadru tnnnnu heccisikeumdre avnu tggislpduvnu; tnnnnu tggisikeulluvnu heccislpduvnu. adre kptiglad sastrigle, phrisayre, ninge ayyeu! nivu mnusyr mumde pr leukrajyvnu mucuttiri. nivmtu prvesi suvdill, prvesisuvvrnu nivu olge heugegudisuvdill. kptiglad sastrigle, phrisayre, ninge ayyeu! nivu vidhveyr mneglennu numguttiri; mtu ntegnagi uddvad prarthneyennu maduttiri; addrimd nivu heccad dmdneyennu heumduviri. kptiglad phrisayre, sastrigle, ninge ayyeu! obbnnu mtamtr madu vdkke nivu smudrvnu bhumiyennu suttuttiri; mtamtr madid mele avnnu nimgimtlu erdrstu nrkd mgnnnagi maduttiri. kurudrad margdrskre, ninge ayyeu! obbnu devalyd mele aneyittre adu enu all annuttiri; adre yavnadru devalyd cinnd mele aneyittre avnu salgarnu emdu annuttiri. murkhre, kurudre, yavdu deuddu? cinnveu illve cinnvnu pavn maduv devalyeu? yaradru jynvediy mele aneyiduvdare adu enu allvemu yaradru adrliruv kanikey mele aneyittre avnu apradhi yemdu annuttiri. murkhre, kurudre, yavdu deuddu? kanikeyu illve kanikeyennu pavnmaduv jynvediyu? addrimd jynvediy mele aneyidu vnu adr meleu adrliruvmtuvugl meleu aneyiduvvnagiddane. deva lyd mele aneyiduvnu adr mele yu adrliri vasisuvatn meleu ane yiduvvnagiddane. prlekud mele ane yiduvnu devr simhasnd meleu adr mele kutiruvatn meleu aneyiduvvnagiddane. kptiglad sastrigle, phrisayre, ninge ayyeu! nivu mrug seupu jirige gllli dsm bhagvnu slisuttiri. adre nyay prmand tipru krune nmbike emb i pramukhyadvuglennu bittubittidiri. ivug leumdige a bereyvuuglennu kurud margdrskrad nivu seulle seusuvvru mtu omte numguvvru. kptiglad sastrigle, phrisayre, ninge ayyeu! nivu patrey mtu ttety heurbhagvnu sucimaduttiri. adre avu olge suligeyimdlu duraseyimdlu tumbiruttu. kurudrad phrisayre, meudlu patrey mtu ttety olgin bhag vnu sucimadu; ag avugl heur bhagvu suciyaguvdu. ptiglad sastrigle, phrisayre, ninge ayyeu! yakmdre nivu sunna hecid smadhi glige heulikeyagiddiri. avu heurge nijkku amdvagi

kanuttve; adre olge sttvr elubu glimdlu ella asud-dhteyimdlu tumbiru ttve. adrmteye nivu sh heurgde mnusyrige nitivmtre kanisikeulluttiri; adre nivu olge kptdimdlu dusttn dimdlu tumbidvragiddiri. kptiglad sastrigle, phrisayre, ninge ayyeu! yakmdre nivu prvadigl smadhiglennu ktti nitivmtr smadhiglennu almkrisuttiri. adru–navu nimm pitrgl dingllli iruttiddre prvadigl rktldlli avreumdige palugarraguttirill emdu heluttiri. addrimd nivu a prvadi glennu keumdv mkkle emdu ninge nive saksiglagiddiri. hagadre nim pitrgl alteyennu nive tumbisiri. havu gle, srpsmttiyvve, nivu nrkdmdne yimd hege tppisikeumdiri? addrimd igeu, nanu prvadiglennu jnaniglennu sastriglennu nimm blige kluhi suttene. avrlli kelvrnu nivu keumdu silubege hakuviri; mtu kelvrnu nivu nimm sbhammdirglili keurdeglimd heudeu av rnu ptndimd pttnkke atti himsil hige nitivmtnd hebeln rkt meudlu geumdu devalydku jynvedigu nduve nivu keumdu hakid brkiyn mgnad jkriyn rktdvregu bhumiy mele surislppt ella nitivmtr rktapradhu nimm mele bruvdu. ninge nijvagi helu ttene–ivellvuglu i smttiyr mele bruvvu. o yerusalem, yerusalem, prvadiglennu keulluvve, ninn blige kluhi lptvrnu kleseyuvve, keuliyu mriglennu tnn rekkegl kelge kudisumtve ninn mklennu kudisuvdkke nnge esteu sari mnssittu; adre ninge mn igeu, nimm mneyu ninge haladddagi bidlpduvdu. imdinimd krtn hesrinlli bruvatnu dhnyu emdu nivu heluv vregu nivu nnnnu neuduvde ill emdu nanu ninge heluttene amdnu.

24

truvay yesu devalydimd heurtuhead mele atn sisyr a devalyd kttiglennu teurisuvdkkagi atn blige bmdru. ag yesu avrige–ivuglennella nivu neuduttirilla. ella kedv lpddu kllin mele kllu omdu illi bidlp duvdill emdu nanu ninge nijvagi helu ttene amdnu. atnu ennemrgl gudd mele kutukeumdag sisyr prtyekvagi atn blige bmdu–ivu yavag aguvvu? mtu ninn breunkku leukvu amtyvaguvdkku sucne enu? nmge helu emdu kelidru. ag yesu prtyuttrvagi avrige–yavna dru nimmnnu meusgeulisdmte ecricke yimdiri. yakmdre ninn hesrinlli anekru bmdu–nanu kristnu emdu heli anekrnu meusgeulisuvru. yuddhglennu yuddhgl suddiglennu nivu keluviri. klvlgeullmd nivu neudikeulliri; yakmdre ivellvuglu smbhvisuvdu agty; adre idu innu amtyvll. yakmdre jnamgkke vireudhvagi jnamgvu rajykke vireudhvagi rajyvu eluvvu; alllli brglu, gheuryadhiglu mtu bhukmpglu aguvvu. ivellvuglu smktgl armbhvu. ag nimmnnu smktpti suvdkkagi oppisuvru; mtu nimmnnu keullu vru. idllde nnn hesrin nimittvagi ella jnamgglvu nimmnnu hge maduvru. ag anekru abhymtrptu obbrneubbru hidukeuduvru mtu obbrneubbru hgemadu vru. idllde bhumdi sullu prvadiglu eddu anekrnu meusgeuli suvru. dusttn heccaguvdrimd bhl jnr pritiyu tngaguvdu. adre kdevrege taluvne rkxislpduvnu. rajyd i suvartey leukdllella ella jnamggile saksigagi sarlpduvdu; truvay amtybruvdu. addrimd prvadiyad daniyelnimd hellptt halumadvu ashyru prisuddh sthldlli nimiru-

vdnnu nivu neuduvag (oduvvnu grhisli) yudaydlli ddvru bettglike odi heugli; maligey meliruvvnu tnn mnneyulgmimd enadru tkkeulluvdkkagi kelge iliydirli; illve heuldlliruvvnu tnn bttegltnu tkkeulluv dkkagi himtirugde irl. a divsgllli grbhiniyrigu meulekudisuv kusuglidd vrugu ayyeu! adre nimm playnvu cligaldllagli sbbttn dindllagli agdmt prarthisiri. amth mha smktvu leukadiyimd imdinvreu aglill, amele emdigu aguvdill. a divsglu kdime madlpddiddre yavnu uliyu vdill; adre aylpttvrigagi a divsglu kdime madlpdvvu. ag yaradu nime-igeu, kristnu il-liddane illve alliddane emdu helidre adnnu nmbbediri. yakmdre sulu kristu mtu sulu prvadiglu eddu sadhyvadre aylpttvrrnu sh meusgeulisuvmt deudd such kary glnnu adbhutkarygltnu madi teurisu vru. igeu, mumdagi nanu nime heliddene. adkarn avru nime-igeu, atnu adviylldidanemdu helidre heugbediri; igeu, atnu guptvad keuneglliddanemdu helidre adnnu nmb bediri. yakmdre mimcu purvdimd heurtu bmdu pscimdvrege heuleyu vmteye mnusykumarn breunvu iru vdu. yakmdre hen iddlli hdduglu kudikeulluvu. a smktd divsglu mugid tk-snve surynu kttlaguvnu; cmdrnu tnn belku keudde iruvnu; nkstrglu akasdimd biluvvu akasd sktiglu kdilispdvvu. ag mnusykumarn sucneyu akasdlli kanuvdu; bhumiy ella geutdvru geuladvru. mtu mnusykumarnu akasd meughllli sktiyeudneyu mha prbhavdeumdigu bruvdnnu avru neudu vru. truvay atnu tnn dutrnnu tuturiy mhasbdeumdige kluisuvu; ag avru atnimd aylpttvrrnu nalku dikkgulimd akasd omdu kdeyimd mlteumdu kdeyvregu ottugudisuvru. ig amjur mrd samydimd kli yiri; adr keumbeyu innu leydagiddu eleglnnu biduvag besigeyu httrivayi temdu nivu tilidukeulluviri; adrmteye nivu ivuglgnella neuduvag adu sviap dlli bagluglliye ideyemdu tilu keulliri. ivellvuglu nerveruv vregi i smttiylu aliduheuguvde illvemu nanu nime nijvagi helutene. akasvu bhumiyu aliduheuguvu; adre nnn matuglu aliduheuguvde ill. adre a dinvagli gligeyagli nnn tmdege matrve heurtu mttarigu prleukd dutrigu tiliydu. adre neuhn divsglu iddmteye mnusy kumarn breunvu iruvdu. neuhnu naveylli serid divsd vregi prlyvu bruvdkkimt mumcin a divsgllli jnru tinnutta kudiyutta mduve madikeullutta mduve madikeudutta iddru. prlyvu bmdu avrnnu bdukeumdu heuguvvregu avrige tilidirlil; hageye mnusy kumarn breunvu iruvdu. ag ibbru heuldlliruvru; obbnu tegeypldu vnu; mtteubbnu bidlpdvvu. ibbru striyru bisuttiruvag obblu tegeypldu vlu, mtteubbnu bidlpdvvu. nimm ktrnu yav gligeylli bruta-neu nime geuttillvaddrimd eccr vagirri. kllnu yav gligeylli brutta nemdu mne yjmannu tilididdre avnu tnn mnuyu kknakeureydmte kayuttidd nemdu nivu tilidukeulliri. adkarn nivu sh siddhvagirri; yakmdre nivu nensd gligeylli mnusykumarnu bruttane. haggadre tnn mneylliddvrigge tkk kal dlli ahir keudvmt avr mele tnn yjmannu nemisid adhikariyu nmbigstn jnaniyu ad sevknu yaruf yjmannu bmdu yav sevknu hage maduvdnnu neuduvne u sevkne dhnyu. avnnnu atnu tnn ella astiy mele nemisuvnemdu nanu nime nijvagi helutene. adre a kett sevknu tnn hrdydlli-nnn yjmannu bruvdkke tdmaduttane emdu amdukeumdu tnn jeute sevkrrnu

25

heudeyutta kudukr smgd tinnuvdkku kudiyuvdkku prarmbhisu vdrade avnu nirikiside iruv dindlli illve nensd gligeylli a sevknu yjma nnu bmdu avnnnu chedisi kptigleumdige avn palnnu nemisuvnu; alli geulatvu hlly kdiyeunvu iruvvu.

iddlde prleuk rajyvu tmm dipgltnu tkkeumdu mldimg nnnu edurugeulluvdkkagi heurtuheud httummdi knyeyrige heulikeyagiruvdu. avrlli aidummdi buddhivmteyru aidu mmdid buddhihinru iddru. buddhihinru tmm dipgltnu tkkeumdu tmmeumdige enneyynnu tkkeullill, buddivmteyru tmm dipgleu mdige patreylli enneyynnu tkkeumdu. mldimgnu tmdadidag avrellru tukdisi nidrisidru. mdhyatriliyalli vnu, mldimgnu bruttane; avnnnu edurugeulluvdkkagi heurdiri emb kuga yitu. ag a knyeyrellru eddu tmm dipgltnu sripdisikeumdu; buddhihinru buddhivmteyrige- nimm enneylli nmge keudiri; yakmdre nmm dipglu ariheugive amdru. adre buddhivmteyru prtyuttr vagi-hagll, adu nmgu ningu salde heuditu; addrimd nivu maru vvr blige heugi nimgeskr keumdu keulliri amdru. avru keumdukeulluvdkke heudag mldimgnu bmdnu. ag siddhvagi ddvru mduvege atneumdige olkke heudru; truvay baglu mucclayitu. idad mele a bere knyeyru sh bmdu-krtn, krtn, nmge bagltnu tere amdru. adre avnu prtyuttrvagi-nimnnnu ari yenu emdu nime nijvagi helutene amdn. addrimd eccrvagirri; yakmdre mnusykumarnu bruv din vnnagli gligeynnagli nivu ariydvra giddiri amdn. yakmdre prleukrajyvu dur deskke pryanmaduv obb mnusynu tnn svmt sevkrrnu kedu avrige tnn astiynnu oppisidme ide. avnu obbnige aidu tlamtugltnu inneubbnige erdu, mtteubbnige omdu, hige avnnv samrthyd prkar keuttu tksnve pryan madidnu. truvay aidu tlamtugltnu heumdid vnu heugi avuglimd vyaparmadi bere aidu tlamtugltnu smpadisidnu. ade prkar erdu heumdidvnu sh bere erdnnu smpadisidnu. ade omdu tlamtu heumdidvnu heugi bhumiyynnu agedu tnn yjmann hvnnu bccittnu. bhukalvad mele a sevk yj mannu bmdu avrimd lekka tegedukeumdu. ag aidu tlamtugltnu heumdidvnu bmdu bere aidu tlamtugltnu tmdu-odeyne, ninu nngge aidu tlamtugltnu oppisidi; igeu, avuglllde bere aidu tlamtugltnu nanu smpadisidene amdn. ag avn yjmannu avnige-nmbigstnad olle sevkne, ollednnu madiddi. svlpadvugllli ninu nmbigst naddrimd nanu ninnnnu bhlvadvugl mele adhikariynnagi nemisuvnu; ninu ninn yjmann smteusdlli prvesisu amdn. erdu tlamtugltnu heumdidvnu sh bmdu-odeyne, ninu nngge erdu tlamtugltnu oppisidi; igeu, avuglllde innu erdu tlamtugltnu nanu smpadisid dene amdn. ag avn yjmannu avnige-nmbigstnad olle sevkne, olle dnnu madiddi; svlpadvugllli ninu nmbig stnaddrimd nanu ninnnnu bhlvadvugl mele adhikariynnagi nemisuvnu; ninu ninn yjmann smteusdlli prvesisu amdn. ag omdu tlamtu heumdid vnu bmdu-odeyne, ninu bittdiruvlli keuyyuvnu turdiruvlli kudisuvnu agiruv kthin mnusynemdu nanu blennu; adkke nanu bhypttu heugi ninn tlamtnu bhumiylli

bccittenu. igeu, ninndu ninge sllide amdnu. adkke avn yj mannu prtyuttrvagi–megllnad kett sevkne, nanu bittiduruvlli keuyyuvvne tmltu turdiruvlli kudisuvvnemtlu ninu tilididdiylla. hagamde ninu nnn hnvnnu bddigagi keudtkkddagittu; nanu bmdag nnn svmtddnnu bddi shityagi heumdi keulluttiddenu. a tlamtnnu tegedukeumdu hltu tlamtuglullivnige keudiri. idd prtī yeubbnige keudlpdudvu mtu avnige smrddhi yaguvdu; illdv n kdeymd avnige iddddu tegeylpdudvu. mtu nspriyeu jknd i sevknnu ninu heurge kttelylli hakiri; alli geulatvu hllu kdiyeuvu iruvvu amdnu. mnusykumarnu tnn mhimeylli ella prisuddh dutreumdige bruvag tnn mhimey simhasnd dele kutukeulluvnu; mtu atn mumde ella jnamgglvru kudislp dvuru; ag kurubnu tnn kuriglnnu adug limd prtyekisuvvme yeu atnu avrnnu prtye kisuvnu; atnu kuriglnnu tnn blgde ylliyu aduglnnu tnn edgdeylliyu nillisuvnu. ag arsnu tnn blgdelylli ruvvrige–nnn tmdeymd asirvad heumdidvre, nivu bnniri; bhuleukkke asti var hakidmdinimd nimgeskr siddhmadid rajyvnnu badhyvagi heumdiri; yakmdre nanu hsididdenu, nivu nnge utvnnu keuttiri; nanu bayariddenu, nivu nnge kudiyuvdkke keuttiri; nanu prdesiyagi ddenu, nivu nnnnnu olkke serisikeumdiri; btteyilldvngaidenu, nivu nnge udisi diri; nanu asvsthnagiddenu; nivu nnnnnu smdhisi diri; nanu sevreyliddenu, nivu nnn blige bmdiri emdu heluvnu. ag a nitivmtru prtyuttrvagi atnige–krtne, yavag ninu hsididdnu neudi navu ninge unisi devu? illve bayariddag ninge kudiyuvdkke keuttevu? yavag ninu prdesiya giruvdnnu navu neudi ninnnnu olkke serisi keumdevu? illve btteyilldiruvag ninge udisidevu? yavag ninu asvsthnagi illve sevreyliddag nanu ninnnnu neudi ninn blige bmdive emdu heluvru. adkke arsnu prtyuttrvagi avrige–nanu nimgе nijvagi heluttene–nivu i nnn sheudr rlli atylpnadvneubbnige madiddu nngu madimtayitu amdnu. atnu edgde ylliruvvrige–sagprstre, nivu nnnimd teulgi setanigu avn dutrigu siddh madlptt nity bemkiyeulge heugiri. nanu hsidvnagiddenu, nivu nnge utkke keudlill; nanu bayaridvnagiddenu, nivu nnge kudi yuvdkke keudlill. nanu prdesiyagi ddenu, nivu nnnnnu olge serisikeullill; btteyilldvngaiddag nivu nnge udisill; asvsthnagiddenu, sevreynelliddenu, nivu nnnnnu smdhisill emdu heluvnu. ag avru sh prtyuttrvagi atnige–krtne, ninu yavag hsididdnu bayariddnnu prdesi yaddddnu btteyilldvngaidddnnu asvsth nagiddddnnu sevreyliddddnnu navu neudi ninge upcar madlill emdu heluvru. ag atnu avrige prtyuttrvagi–nanu nimgе nijvagi heluvdenmdre, nivu iv rlli atylpnadvneubbnige madde heud drimd nngu madlill emdu heluvnu. ivru nityvad siksege heuguvru; adre nitivmtru nityjivkke heuguvru.

26

yesu i matuglnnella heli mugisid nmtr tnn sisyrige–erdu divsglad mele psk hbb iruv demdu nivu bliri. ag mnusykumarnu silubege haklpdudvdkkagi hididukeudlpdu vnu amdnu. ag prdhan yajkru sas–triglu jnr hiriyrū ottagi seri kayphnemb mhayajkn bhvnnke bmdu tavu kuyuktiymid yesuvnnu hididu

keullbekemdu aleucne madikeumdu. adre avru jnrlli gddlvaditu hbbdlli bed amdru. yesu bethanydlli kusthreugiad simeunn mnneyliddnu. atnu alli utkke kutiddag obb striyu atisresthavad teld bhrniyeumdige atn blige bmdu adnnu atn tley mele heuyidlu. adre atn sisyrū idnnu neudi keup geumdu–i nstvu yav udeskke? yakmdre i telvnnu heccin hnkke madi bdrvige keudbhudagittlla amdru. adre yesu adnnu tilidvnagi avrige –nivu yake i striynnu teumdrepsut–tiri? yakmdre ikeyu nngagi ollekaryvnnu madid–dale; bdrvu yavaglu nimm smgd iruttare; adre nanu yavaglu nimm smgd iruvdill. idllde ikeyu i telvnnu nnn dehd mele heuyiddid rimd nnn hunuvikegagi idnnu madidale amdnu. nanu nimgе nijvagi helu–vde nmdre–leukdllella ellelli i suvarteyu sarlpdu–vdeu allella i striyu madiddu sh ikey jnapkarthvagi hellpduvdu amdnu. ag hnnrdu mmdiylli obbnad yud iskriyeut embvnu prdhan yajkr blige heugi– nanu atnnu nimgе oppisikeuttru nivu nnge enu keuduttiri amdnu. ag avru avneumdige mu–vttu belliy nanyglige oppmd madikeumdu. amdin–imd avnu atnnu hididukeudu vdkke smdrbhvnnu hudukuttiddnu. huliylld reuttiy hbbd beudnley dindlli sisyrū yesuvin blige bmdu–pskd utmaduvd–kke navu nngagi elli siddhmadbekemdu ninu keu–rutti emdu atnnu kelidru. adkke atnu–nivu pt–ndeulkke imthvn blige heugi– nnn smyvu svia–vagide; nnn sisyr jeutege ninn mneylli pskvnnu acrisuttenemdu beudhkn heluttane embdagi avnige heliri amdnu. yesu avrige ajnapisidmtre sisyrū pskvnnu siddhpdidru. saymkal vadag atnu hnnrdu mmdī sisyreumdige utkke kutukeumdu; avru ut–madu ttiddag atnu–nanu nimgе nijvagi helu ttene, nimmlli obbnu nnnnnu hidukeuduvnu amdnu. ag avru bhl duhkhptu–krtne, avnu naneu emdu avr–lli prtīyeubbnu atnnu kellarmbhisisru. adkke atnu prtyuttrvagi–nnn smgd patreylli ke addivne nnnnnu hidukeuduvnu. mnusykumarnu tnn visy–dlli brediruv prkar heuguttane; adre mnusykumarnu yavnimd hididu keudlpduttaneu a mnusynige ayyeu! a mnusynu huttdē heugiddre avnige olledaguttitu amdnu. ag avnnnu hididukeudbekemdid yudnu–beudhkn, avnu naneu? amdddkke atnu–nine heliddi amdnu. avru utmaduttiruvag yesu reutti ynnu tegedukeumdu adnnu asirvdisi muridu tnn sisyrige keuttu–tkkeulliri, tinniri; idu nnn dehd amdnu. mtu patreynn tegedukeumdu steutr madi avrige keuttu –nivellru idrliruvdnnu kudiyiri; yakmdre idu bhu jnr pagl priharkkeskr surislpdūv heusodmbdike y nnn rktvagide amdnu. mtu nanu nimgе heluvdenmdre–imdinimd nnn tmdey rajydlli nimmeumdige heus–dagi kudiyuv a dindvrege nanu i draksars vnnu kudiyuvde ill emdu helidnu. truvay avru kirtne hadi enne mrgl guddkke heudru. amele yesu avrige–nivellru i ratri nnn visydlli abhytmrpduviri; yakmdre– nanu kurubnnu heudeyuvnu; mmdē y kuriglu cdriheuguvvu emdu bredde; adre nanu edd mele ningimnt muncit vagi glilaykke heugu–venu amdnu. petrn prtyuttrvagi atnige– ellru ninn visydlli abhytmrpttru nanu emdigu abhytmrpduvdill amdnu. yesu av nige–i ratriylli humj kuguvdkkimt muncē muru sari nnnnnu allgleyuvi emdu nanu ninge nijvagi heluttene amdnu. adkke petrn atnige–

ninneumdige saybekagiddru nanu ninnnnu allgeyuv
 de ill amdnu. ade prkar sisyrrellru helidru. truvay
 yesu sisyr smgd getsemne emb sthlikke bmdu avrige-
 nanu ace kdege heugi prarthisuvag nivu ille kutukeul-
 liri amdnu. atnu tnn jeuteylli petrnnu jebedayn ib-
 bru kumarrnnu kredueumldu heugi duhkhisuvdkku
 bhu vythepduvdkku armhhisidnu. atnu avrige-nnn
 pranvu mrnheumduvstu ati duhkhhkke olgagide; nivu
 ille iddu nnneudne eccrvagarri amdnu. amele atnu
 svlpdr heugi adbiddu prarthi sutta-o nnn tmdeye,
 sadhyvadre i patreyu nnnnnu bittu heugli; adagy
 nnn cittdmll; ninn cittdmteye agli amdnu. atnu
 tnn sisyr blige bmdag avru nidre maduvdnnu kmdu
 petrigne-enu nivu omdu gligeyadru nnneudne eccr-
 vagirlarira? nivu seudhnege olga gdmte eccrvagiddu
 prarthisiri; atmvu siddhvagide nijve; adre srirvu bl-
 hin vagide amdnu. tirigi atnu erdney sari heugi
 prarthisutta-o nnn tmdeye, nanu i patreylli kudiyd
 heurtu idu nnnnnu bittu heugkkdagiddre ninn
 cittve agli amdnu. atnu bmdu avru tirigi nidre madu-
 vdnnu kmdu; yakmdre avr knnuglu bharvagiddvu.
 atnu avrnnu bittu tirigi heurtu heugi murney sari ade
 matuglennu heli prarthisidnu truvay atnu tnn sisyr
 blige bmdu avrige-ig nidre madi visramtitkkeulliri;
 igu, mnusykumarnu papisthr keglige hididu keudlp-
 duv smyvu sviapaside; eliri, navu heugeun; igu,
 nnnnnu hidukeudu vnu sviapvagiddane amdnu.
 atnu innu matnaduttiruvag igu, prdhanyajkr mtu
 jnr hiriy kdeymid ktti deunnegleudne bmd deudd
 jn smuhdeumdige hnneder mmdiylli obbnad yudnu
 bmdnu. atnnu hidu keuduvdkkiddvnu avrige-nanu
 yavatnige muddiduttenue avne atnu. atnnu gtgi
 yagi hidiyiri emdu gurutnnu heliddnu. kudle avnu
 yesuvn blige bmdu beudhksne, vmdne emdu heli at-
 nige muddittnu. adkke yesu avnige-snehitne, ninu
 yake bmdirutti emdu kelidnu; ag avru bmdu yesu-
 vin mele kehaki atnnu hididru. igu, yesuvn smgd
 iddvrlli obbnu kecaci tnn ktiyinnu hiridu mha ya-
 jkn alnnu heudedu avn kiviynnu kdihuhakidnu. ag
 yesu avnige-ninn ktiyinnu tirigi adr oreylli serisu;
 yakmdre ktiyinnu hididvrellru ktiyimid nasvagu-
 vru. adre igu nnn tmdege prarthisarnemdu atnu
 igle hnneder gngligimt heccad dutrnnu nnge keud
 larnemdu ninu nensuttiyeu? hagadre ivuglu hige
 agbekemb brhglu nerveru vdu hege amdnu. ade
 gligeylli yesu jnsmuhglige-obb kllnige vireudhvagi
 bruvmtte kttigleumdigu deunnegleumdigu nnnnnu
 hidiyuvdkkagi bmdira? nanu dina lu nimm smgd de-
 valydlli kutukeumdu beudhisuttiddag nivu nnnnnu
 hidiyilli; adre prvadigl brhglu nerverumte idella
 ayitu emdu helidnu. ag sisyrrellru atnnu bittu
 odihedru. mtu yesuvnnu hidididdvru atnnu
 mahayajknad kayphn blige tkkeumdu heudru; alli
 sastriglu hiriyru kudibmdiddru. adre petrnu mha
 yajkn bhvndvrege durdimd atnnu himbalisi olge
 heugi amtyvenaguvdemdu neudlu sevkreumdige ku-
 tukeumdu. ag prdhanyajkr hiriyru aleu cna sb-
 heyvrellru yesuvige vireudhvagi atnnu keullisuvmtte
 sullu saksigagi huduki dru. adre yaru sikkilil; haudu,
 bhummdil sullu saksiglu bmdru avrige enu deureyllil;
 kdeylli ibbru sullu saksiglu bmdu- nanu devaly vnu
 kedvi muru divsgilli ktthllenemdu ivnu helidnu am-
 dru. mahayajkr eddu atnige-ninu enu uttr keudu-

vdi lluev? ivru ninge vireudhvagi saksi heluvdu
 enu amdnu. adre yesu summiddnu. ag mhaya-
 jknu prtyuttrvagi atnige-ninu devkumarnad krist-
 nadre adnnu nmge helbekemdu jivsvrupnad devr
 aneynnu ninge iduttene amdnu. adkke yesu avnige-
 nine helidli; adru-innu mele mnusykumarnu srv
 sktn btparsvdlli kutiruvdnnu akasad megghl mele bru-
 vdnnu nivu neuduviri emdu nanu ninge heluttene
 amdnu. ag mha yajknu tnn btteglennu hrkeumdu-
 ivnu devdusne madiddane; nmge innu heccin sak-
 siglu yake beku? igu, igle ivn devdusneynnu nivu ke-
 liddirlla ninge hege teuruttde emdu keliddkke avru
 prtyuttrvagi-iv ninge hege teuruttde emdu kelid-
 dke avru prtyuttrvagi-ivnu mrnkke patrnu am-
 dru. amele avru atn mukhd mele uguli atnnu
 guddidru; bere kelvru atnnu heudedru. kristne,
 ninnnnu heudedvru yaru? nmge prvadne helu am-
 dru. ag petrnu bhvnd heurge kutirlu obb hudugiyu
 avn blige bmdu- ninu glilayd yesuvineumdige id-
 dvnu amdnu. adre avnu ellr mumde- ninu enu helut-
 tiyeu nanu ariyenu emdu allglednu. avnu dvaramgl
 deulge heudag mtteubb hudugiyu avnnu neudi
 alliddvrige-ivnu sh njretin yesuvineumdige iddvnu
 amdnu. ag avnu prmanmadi-nanu a mnusynnnu
 ariyenu emdu tirigi allge dnu. mtte svlp smy-
 vad mele alli nimitiddvru petrigne-niscyavgi ninu
 sh avrlli obbnu; yakmdre ninn bhaseyu ninnnnu
 teuriskeuduttde amdru. adkke avnu-a mnusynnnu
 nanu ariyenu emdu spisikeulluvdkku aneyittukeul-
 luvdkku prarmhhisidnu. kudle humjvu kugitu.
 ag petrnu-humjvu kuguvdkkimt muncitvagi ninu
 muru sari nnnnnu allge yuvi emdu yesu tnge he-
 lid matnnu jnapkmaikeumdu heurge heugi bhu
 vytheptu atnu.

27

belgadag ella prdhan yajkr jnr hiriyru yesu-
 vnu keullisuvdkke atnige vireudhvagi aleucne
 madikeumdu. mtu avru atnnu ktti tegedukeumdu
 heugi adhiptiyad peumty pilatnige oppisidru. ag
 atnnu hidukeutt yudnu atnige mrndmdney tirpad-
 ddnu neudi pscat tapptu a muvttu bellii nanyglu
 tirigi prdhan yajkr mtu hiriy blige tmdu avnu-
 nanu nirpradhd rktvnnu hidukeuttu papmadiddene
 amdnu. adkke avru-adu nmgenu? nine adnnu
 neudikeu amdru. mtu avnu a bellii nanyglennu de-
 valydlli bisadibittu heurtu heugi urlu hakikeumdu.
 ag prdhan yajkr a bellii nanyglennu tegedukeumdu-
 ivuglennu beukksdlli haku vdu nyayvll; yakmdre
 adu rktdkry vagide amdru. avru aleucne madi
 prdesiglennu huniduvdkke a hndimd kumbarn heul-
 vnnu keumdukeumdu. i karndimd a heulvu rkt
 heulvemdu i dind vrede kreylptide. ag prvadiyad
 yereviaynu helid matu nervertu; adenmdre-
 israyelin mkkllli avru bele kttidvn beleyad muvttu
 bellii nanyglennu tkkeumdu ktrnu nngagi nemisid
 hage avuglennu kumbarn heulkkagi keuttru embdu.
 yesu adhiptiyu munde nimitiddnu; ag a adhiptiyu
 atnige-ninu yehudyr arsneude emdu kelidnu. adkke
 yesu avnige-nine helutti amdnu. ag prdhan yajkr
 hiriyru atn mele duru heluttiruvag atnu enu uttr
 keudlill. ag pilatnu atnige-ninge vireudhvagi ivru

istu duru heluvdnnu ninu keluvdillveu amdnu. atnu omdu matigadru avnige uttrkeudde idddrimd adhiptiyu atyascrypttnu. a hbbdlili jnru istpduv obb sereyvnnnu adhiptiyu bittubiduv pddhti yittu. a smydlli brbbnemb prsiddhnad sereyvneubbnu avrlli iddnu. add rimd avru kudibmdiddag pilatnu avrige-nimge yarrnu bittukeud beknunuttiri? brbbnnneu? illve kristnnnisikeulluv yesu vnneu emdu kelidnu. yakmdre atnnnu avru heuttekkicinimd hidukeuttiddaremdu avnige geuttittu. avnu nyayasnd mele kutiddag avn hemdtiyu av nige-ninu a nitivmtn geudvege heug bed; yakmdre i divs nanu svpnldli atn visyvagi bhl kstptttidene emdu helikluhisidlu. adre prdhan yajkru mtu hiriyru brbbnnu bittukeuttu yesu vnneu keulluvmt be-dikeulluv hage smuh vnneu odmbdisidru. adhiptiyu prtyuttr vagi avrige-i ibbrlli ninge yarrnu bittu keudbeknunnitiri annlu avru-brbbnnnu amdru. pilatnu avrige-hagadre kristnnnisikeulluv yesuvnnu nanenu madli annlu avrellru-avnnnu silubege hakisid emdu avnige helidru. ag adhiptiyu-yake? atnu kettddenu madi ddane amdnu. adre avru-atnnnu silubege hakisid emdu heccagi kugikeumdu. pila tnu tnn ytn ndeyllil, gddilve heccaguttd emdu neudi nirnnu tegedukeumdu smuhd mumde tnn kegltnu teuledu-i nitivmtn rktkke nanu nirpradhi, adnnu nive neudikeulliri amdnu. adkke jnre llru prtyuttrvagi-atn rktvu nmm meleyu nmm mkkl meleyu irli amdru. ag avnu brbbnnnu avrige bittukeuttu yesuvnnu keurdeglimd heudisi silubege hakuvmt oppisidnu. truvay adhiptiyu senikru yesuvnnu samanyvad keuneyeulkke tegedukeumdu heugi senikr purn tmdvnnu atn mumde kudisidru. mtu avru atn bttegltnu tegedu rktvrnd niluvngiynnu atnige teudisidru. truvay avru omdu mullin kir-itvnnu henedu adnnu atn tley melittu blgeylli omdu bettvnnu keuttu atn mumde meunkaluri-yehudyr arsne, vmdne emdu heli atnnnu hasymadidru. avru atn mele uguli a bettvnnu tkkeumdu atn tley mele heudedru. avru atnige hasymadid mele a niluvngiynnu at nimd tegedu atn svmtvstrvnnu heudisi atnnnu silubege hakuvdikkagi tkkeumdu heudru. avru heurge bruttiruvag kurenynad simeun-nemb mnusynnnu kmdu atn silubeynnu heuruvmt avnnnu blvmt madidru. amele avru geulgeutha emdu kreylptt kpalvemb sthlkke bmdru. ag avru atnige khibersid hulirsvnnu kudiyeuttru; mtu atnu adnnu ruci neudi kudiyleulde iddnu. truvay avru atnnnu silubege hakid mele atn bttegligagi citu haki hmcikeumdu; idu prvadiy mukhamtr hellpttddu nerveruvmt ayitu. adenmdre-avru nnn bttegltnu tnmllli palumadikeumdu; mtu nnn amgigeuskr citu haki mtu avru kelge kutukeumdu atnnnu kayuttiddru. idllde atn tley melbhagdlli-ivnu yehudyr arsnad yesu emdu atn visyvad apradhvnnu breysisidru. alli obbnnnu blgdeylliyu mtteubnnnu edgdey lliyu ibbru kllrnnu atneumdiges silubege hakidru. alli heuguttiddvru atnnnu dusisi tmm tlegltnu alladisutta- devalyvnnu kedvi muru dingllli ktuvvne, ninnnnu nine rksisikeu; mtu ninu devkumarnagiddre silubeyimd kelge ilidu ba amdru. ade merege prdhan yajkru sastriglu hiriyru atnige hasy madi- ivnu bereyvnnu rksisidnu, tnnnnu

tane rksisikeullarnu.ivnu israyelin arsnagiddre igle silubeyimd kelgidu brli; ag navu avnnnu nmbuvevu; ivnu devrlli visvasvittvnu; devrige istviddre atnu ivnnnu ig bidisli; yakmdre atnu-nanu devkumarnu emdu helidanne amdru. atn jeutege silubege haklpt-tidd kllru sh ade ritiyagi atnnnu imdisidru. ag arne tasinimd ombhttnne tasinvege desd melella kttle ittu. heccu kdime ombhttny tasinlli yesu-eli, eli, lma sbktani? amdre nnn devre, nnn devre, yake nnnnnu ke bittidd emdu mhasbdddmd kugi helidnu. alli nimti dvrlli kelvru iddnu kelidag-ivnu eliyvnnu kreyuttane amdru. kudle avrlli obbnu odiheugi spmjnnu tkkeumdu adnnu hulirsdimd tumbisi keulige sikkisi atnige kudiuyvdkke keuttu. ulidv ru-irli bidu, eliyvnu bmdu ivnnnu rksisuvneunu navu neudeun amdru. yesu tirigi mhasbdddmd kugi atmvnnu oppisikeuttu. ag igeu, devalyd tereyu melinimd kelginvrege hridu erdu bhagvayitu; bhumiyu kmpisitu; mtu bmd glv silidvu; idllde smadhiglu tereylpttvu; mtu nidreheud anek bhktr dehglv eddvu. atnu punruttha nvad mele avru smadhigleulgidm heurge bmdu prisuddh ptndeulkke heugi anekrige kanisikeumdu. ag stadiptiyu mtu avn smgd yesuvnnu kayuttiddvru bhukmpvnnu bere smbhvglu ndeddennu neudi bhlvagi bhypttu-nijvagiynu itnu devkumarnagiddnu amdru yesuvnnu gilayidmd himbalisi atnige seve madid anek striyru durdimd neuduttiddru. avrlli mgldd mriyilu yakeub mtu yeusey ivr tayiyad mriyilu mtu jebedayn mkkl tayiyu iddru. saymkalvadag arimthayd nvad yeusephnemb hesrull aisrvymt nad obb mnusynnu allige bmdnu. avnu sh yesuvin sisynagiddnu. avnu pilatn blige heugi yesuvin dehkkgi bedikeumdu. ag pilatnu a dehvnnu (avnige) oppisuvdkke app-nekeuttu. yeusephnu a dehvnnu tkkeumd mele adnnu suddhvad narumdi btteylli suti bmdeylli tanu teudidd tnn heus smadhiyalli adnnu ittu a smadhiy baglige deuddeumdu kllnnu urulisi heurtuheudnu. alli mgldd mriyilu mtu inneubb mriyilu a smadhige eduragi kutukeumdidru. mrudin amdre saurney din kled mele prdhanyajkru mtu phrisayru ottagi pilatn blige bmdu- ayya, a meusgarnu innu jivdimdiddag- muru dinglad mele nanu tirigi elut-tene emdu helidnu nmm nenpige bruttd. avn sisyruratriyalli bmdu avnnnu kddukeumdu heugi-avnu sttvru lgimd eddidanne emdu njrige helidre keuney tppu meudneydkkimtlu kettddag vdu. adkarn murney dind vrede smadhiyinnu bhdrpdisuvmt appne keud beku am pilatnu avrige-kavlu garru ninge iddarlla, nivu heugi ninge sadhyvad mttige adnnu bhdrpdisiri amdnu. avru heugi smadhiyinnu bhdrpdisi kllige mudrehaki kavlnnu ittru.

28

sbttin keuneylli vard meudl ney dinvu udyvaguttiddagmgldd mriyilu mtu inneubb mriyilu smadhiyinnu neudlu bmdru. mtu igeu, alli mhabhukmp um-tayitu; yakmdre krtn dutnu prleukdimd ilidu bmdu baglinimd kllnnu urulisi adr mele kutukeumdu. avn mukhvu mimcinmteyu avn udupu himdmteyu bilupagittu. kavlugarru avnige bhypttu ndugutta sttv hagadr. a dutnu striyrige- nivu bhydpbe-

diri; yakmdre silubege haklpttnad yesuvnnu nivu hudukuttiremdu nanu blenu. atnu illi ill; yakmdre atnu heliruv prkar atnu eddiddane; krtnu ml-gidd sthlvnnu bmdu neudiri. begne heugi atnu sttvreulgimd eddiddane emdu atn sisyrige heliri; mtu igeu, nimgе mumdagi atnu glilaykke heugut-tane. nivu atnnu alli kanuviri; igeu, nanu nimgе he-liddene amdnu. avru bhydimdlu mha smteusdimdlu smadhiyimd begne heurtu atn sisyrige tilisuvdkkagi odiheudru. avru atn sisyrige tilisu vdkke heugut-tiddag igeu, yesu avrnnu smdhisi-subhvagli amdnu. ag avru bmdu atn padglinu hididu atnnu arad-hisidru. ag yesu avrige- bhy pbediri; nnn sheudrru glilaykke heugbekemdu alli avru nnnnnu kanuv remdu heugi avrige heliri amdnu. avru heuguttiru-vag igeu, kavlugarrlli kelvru pttndeulkke bmdu prd-han yajkrige nded smgtiglennella helidru. mtu ivru hiriyeumdige kudibmdu aleucne madi senikrige bhl hnkeuttu – navu nidre maduttiruvag atn sisyru ra-triylly bmdu avnnu kddu keumduheud remdu nivu heliri; idnnu adhiptiyu kelisikeumdre nimmnnu tp-pisuv hage navu avnnu odmbdisuvevu amdru. hige avru a hnvnnu tkkeumdu tmge klisid hage madidru. i matu sadharnvagi i dind vregu yehudyр mdhydlly hrdi keumdide. ag yesu tmge nemisid glilay dliruv bet-tkke hnneumdu mmdi sisyru heudru. avru atnnu neudi atnnu aradhisidru; adre kelvru smdeh pt-tru. yesu bmdu avreumdige mat nadi- prleukdl-liyu bhuleukdllyu ella adhikar nngе keudlpttide; ad-drimd nivu heugi ella jnamgglige beudhisi tmdey, mgn, prisuddhatmn hesrinlly baptism madiri; idllde nanu nimgе ajnapisiddellvnnu kekeulluv hage avrige beudhisiri; mtu igeu, leukamtyd vregu yavaglu nanu nimm smgd iddene amdnu. amen.

devkumarnad yesu kristn visyvagiruv suvartey prarbmhvu. prvadnegllli brelyptt prkar-igeu, ninn margvnnu siddhmaduv nnn duttnnu ninn mumde nanu klulisuttene. krtn margvnnu nivu siddhmadiri; atn hadiglennu nettgemadiri emdu adviylly kuguv obbn sbdvde embdu. yeuhannu adviylly baptism madisutta pagl pri harkkagi mansamtrd baptismvnnu saridnu. ag yuday desvel-lvu yeruslemi nvru avn blige heurtu heugi tmm paglennu arike madutta yeurdn ndiylly ellru avnimd baptism madisi keumdru. yeuhannu omte kudlin udupnnu dhrisikeumdu tnn nduvige crmd ndukt-tnnu ktikeumdvngagiddu miditeglennu kadujennnu tinnuttiddnu. mtu avnu-ningimt sktnagiruvatu nnn himde bruttane; nanu beuggikeumdu atn kergl barnnu biccuvdcku yeugynll; nanu nimge nirinimd baptism madisiddu nijve. atna dreu nimge pvitratmnmid baptism madisu vnu emdu sari heluttiddnu. a divsgllli addenmdre, yesu glilayd njretinimd bmdu yeurdninlli yeuhannimd baptismmadisikeumdu. atnu nirineulgimdmelkke bmd kudle akasglu terediruvdnnu atnu parivald hage atn mele ilidu bruvdnnu yeuhannu kmdu. ag-nanu bhlvagi meccikeumdiruv priynad nnn mgnu nine emb dhvnyu prleuk dimd bmditu. tksnve atnu atnnu adviyeulkke ndisidnu. atnu nalvttu divs advi ylli setannimd seudhislpdutta kadu mrg gleumdige iddnu; mtu dutru atnnu upcrisidru. yeuhannu sereylli haklptt tru vay yesu glilaykke bmdu devr rajyd suvarteynnu sarutta-kalvu pripurnvayitu. devr rajyvu sviap vagide; nivu mansamtrpttu suvarte ynnu nmbiri amdnu. atnu glilay smudrd bliylli tirugaduttiruvag simeunnu avn sheu drnad amdreyntu smudrdlli ble bisuttiruvdnnu atnu kmdu; yakmdre avru bestragiddru. yesu avrige-nivu nnn himde bnniri; mnusyrnnu hidiyuv bestraguvmt e nanu nimmnnu maduvenu amdnu. tk-snve avru tmm bleglennu bittu atnnu himbalisiddru. atnu allid svlp mumdkke heudag jebeday mgnad yakeubnu avn sheudrnad yeuhannu deuniyalli tmm bleglennu srimaduttiddnnu kmdu. kudle atnu avrnnu krednu; avru tmm tmdeyad jebedaynnu kuliyalugi smgd deuni ylli bittu atn himde heudru. ag avru kpernaumige heudru; kudle atnu sbbt dindlli sbhammdir deulge prvesisi beudhisidnu. avru atn beudhnege ascrppter; yakmdre atnu sastriglmte all, adhikarivddvnmte avrige beudhisidnu. ag avr sbhammddi rdlli asuddhatmvidd obb mnusynid-nnu. avnu-nmmnnu bittubidu; njretin yesuve, nmmgeudve ningeke? nmmnnu nasmaduvdckagi ninu bmdeya? ninu yaremdu nanu blennu; ninu devr prisuddhne emdu kugi helidnu. ag yesu avnnnu gdrisi-summiru, avneul gimdmelge ba amdnu. ag asuddhatmvu avnnnu oddadisid mele mhasbdddmd kugi avneulgidm heurge bmditu. adkke avrellru-idu enagirbhudu? i heus beudhne yavdu? yakmdre atnu asuddhatmgliu adhikardimd appnekeudu ttane; avu atnige vidheyvaguttvlla emdu tmmlli tave prsnisikeulluvstu vismygeumdru. kudle atn kirtiyy glilayd suttmuttlin ella prdesdlli hbbitu. avnu sbhammdirdimd heurge bmd kudle yakeub yeuhann

smgd simeun amdreyr mneyeulkke avru prvesisidru. adre simeunnn hemdtiy yayivu jvrdimd mlgikeumdid-dlu; kudle avru akey visyvagi atnige tilisidru. atnu bmdu akey keynnu hididu avlennu melkke ettidnu; kudle jvrvu akeynnu bittu heuyitu; akeyu avrige upcar madidlu. smjeylli surynu munugiddag avru asvsthteyullvrellnnu devv hidiglvrrnnu atn blige tm-dru. ag pttnevella bagl bliylli ottagi kudibmditu. idllde vidhvidhvad reug gimdm asvsthragidd anekrnnu atnu svsthamdi bhl devvlglnnu bidisidnu; mtu devvlu atnnu aritiddrmd atnu avuglige matnadgeudisill. mumjane heuttu muduudvdkkimt bhl mumcitvagi atnu eddu heurge nirjn vad sthlkke heurtuheugi alli prarthne madidnu. simeunnu avn smgd iddvru atn himde heudru. avru atnnu kmdukeumdag atnige-ellru ninnnnu hudukuttare amdddckke atnu avrige-navu mumdin uruglige heugeun; yakmdre nanu alliyu sarbekagide; idkkagiye nanu heurtu bmdiddene emdu helidnu. mtu atnu glilaydllella avr sbhammdirgllli sari devvlglnnu bidisidnu. ag obb kuthreugi atn blige bmdu atn mumde meunkaluri atnige - ninge mnsiddre ninu nnnnnu suddh mad-blle emdu bedikeumdu. ag yesu knikrpttu tnn kenidi avnnnu mutti avnige-nnge mnssumtu; ninu suddhnagu emdu helidnu. hige atnu helid kudle a kuthvu tksnve avnimd heurtuheugi avnu suddhnadnu. atnu avnige nervagi ajnapisi kudle klulisidnu; avnige heliddenmdre-yav mnusynigu enu helbed neudu; adre ninu heugi yajknige ninnnnu teurisikeumdu avrige saksiyagiruvmt ninn suddhi-gagi meuseyu ajnapisidvuglennu arpisu amdnu. adre avnu heurtu heugi adnnu bhlvagi prktisi ella kdeg u a visyvnnu hbbisuvdkke prarbmhisiddrmd yesu innu bhirmgvagi pttndeulkke prvesisardre atnu heurge adviy sthlgllli iddnu; ag prtyeumdu kdeyi mdlu jnru atn blige b

2

kelvu divsglad mele atnu tirigi kpernaumige bmdnu; ag atnu mneyllidd suddiyy hrditu. kudle anekru kudibmddrmd avrnnu serisikeulluvdkke baglin bliylladru sthlyrillli; atnu avrige vakyvnnu saru ttid-dnu; ag obb parsvayyu reugiynnu nalvru heut-ukeumdu atn blige bmdru. jnsmdniy nimitt avru atn httrikke brlarde atnidd mney melcavniynnu bicci adnnu muridu parsvayyu reugiyn mlgidd hasigeynnu kelge ilisidru. yesu avr nmbekeynnu neudi a parsv-ayyu reuge-mgne, ninn paglu ninge ksmislpptve emdu helidnu. adre alli kutukeumdidd sastrigllli kelvru- i mnusynu yake hige devdusneglennu madut-tane? devreubbne heurtu mttaru paglennu ksmis-blru emdu tmm hrdy gllli amdukeumdru. hige avru tmmeulge amdukeumddnnu yesu kudle tnn at-mdlli tilidukeumdu avrige-nivu nimm hrdy gllli yake ivuglennu aleucisuttiri emdu heli parsvayyu reuge-ninn paglu ninge ksmislpptve annuvdeu? ilive-eddu ninn hasigeynnu tegedukeumdu nde annu-vdeu? yavdu sulbh? adre paglennu ksmisibiduv-dkke mnusyukarnnige bhuleuklli adhikar utemebdu ninge tiliybeku emdu heli (parsvayyu reuge)-eddu ninn hasigeynnu ettikeumdu ninn mnege heugu emdu nanu ninge heluttene amdnu. kudle avnu

eddu tnn hasigeynnu tegedukeumdu ellr mumde heurtuheudnu. adkke ellru bergagi-navu imthdnnu emdigu neudill emdu helutta devrnnu mhimep-disidru. atnu tirigi smudrd kdege heurtu heudnu; ag jnsmuhvella atn blige bmdag atnu avrige beudhisidnu. atnu haduheuguttiddag sumkd ktteylli kutidd alphayn mgnd levinyntu kmdu avrige-nnnnnu himbalisu amdnu. ag avnu eddu atnnnu himbalisidnu. idad mele yesu avn mneylli utkke kutiddag anek sumkdvr papiglu yesuvin mtu atn sisyr smgd kutukeumdu; yakmdre allidd amdnu atnnu himbalisuttiddru. atnu sumkdvr mtu papigl jeuteylli ut maduttiru vdnnu sastriglu mtu phrisayru neudi atn sisyrige-itnu sumkdvr mtu papigl smgd tinnuvdu mtu kudiyuvdu hege amdru. yesu adnnu keli-ksemdimdiruvvrige all, ksemmilldvriga vedynubeku; nanu nitivmtrnnll, adre papiglennu mansamtrkkagi kreyuvdkke bmdenu emdu avrige helidnu. pdhhtiy prkar upvas maduttidd yeuhann mtu phrisayr sisyr atn blige bmdu atnige-yeuhann mtu phrisayr sisyr upvasmaduttare; adre ninn sisyr yake upvas maduvdill emdu kelidru. adkke yesu avrige-mdlimgnu avr smgd iruvag mdgli ttiy mnenmkllu upvas maduvreu? mdlimgnu avr smgd iruv tnk avru upvas maduvdill. adre mdlimgnu avr bliyimd tegeylpduv divsglu bruttve; ag avru a divsgllli upvas maduvru. idllde heusbttey tumdnnu hley udupige yaru hccuvdill;hccidre heus tumdu hley udupnnu himjuvdrimdr hrku heccaguvdu. hley buddhiglilli heus draksarsvnnu yaru huccavdill; hakiadre heus draksarsvu buddhiglennu odedu hakuvdrimdr draksarsvu celliheuguvdu mtu buddhiglgu kettuheugu vvu. adre heus draksarsvnnu heus buddhiglilliye hakitdkkd idad mele atnu sbbt dindlli perin heulgnnu haduheuguttiddag atn sisyr kalin teenglnnu killarmbhisidru. adkke phrisayru atnige-igeu, avru sbbt dindlli madbarddnnu yake madu ttare emdu kelidru. atnu avrige-davidnu keurtuyellvnagi hsidag avnu avn smgd iddvru enu madi dnu? mhayajknad abiyatr divsgllli avnu devr mneyeulkke heugi yajkr heurtu bereyvr tinnuvdu nyayvld smmukhd reuttiynn hege timdu tnn jeuteylli iddvrigu keuttnebdnnu nivu emdadru odlillveu emdu heli dnu. atnu avrige-sbbttu mnusyri geuskr madlpttitu; adre mnusynu sbbttigeuskr all; adrimdr mnusykuma rnu sbbttige sh odevnagiddane amdnu.

3

atnu tirigi sbhammdirdlli prvesisidag all ke bttidv-nad obb mnusyniddnu. avru atn mele tppu heuris-bekemdu sbbt dindlli atnu avnnnu svsth madu-vnenu emdu kayu ttidru. atnu kebttid mnusynige-eddu nimtukeu emdu helidnu. atnu avrige -sbbt divsgllli ollednnu maduvdu nyayveu illve kettddnnu maduvdu nyayveu? prannvnu ulisuvdeu illve keullu-vdeu emdu kelidnu; adre avru summnidru. ag atnu avr hrdygl kathinytegagi duhkhpptu suttlu keupdimd avrnnu neudi a mnusynige-ninn kecacu emdu helidnu. avnu cacidag avn kegungvagi mtteumdr hagayitu. phrisa yru heurtuheugi kudle tavu atnnu hege keullbekemdu atnige vireudh vagi hereudyreumdige aleucne madikeumdr. adre yesu tnn sisyreumdige

smudrd kdege himdirugidnu; ag glilaydimdlu yu-daydimdlu yerusalemimdlu idumaydimdlu yeurnin aceyim dlu jnru deudd smuhvagi atnnu himbalisidru. atnu madid mhtkary glennu keli tur sideun sutlin jnru deudd smuhvagi atn blige bmdru. smuhvu tnnnnu nukmdte tngeskr omdu cikk deuniyu sid-dhvir bekemdu atnu tnn sisyrige helidnu. yakmdre atnu anekrnnu svsthmadiddrimd reugpiditragid-dvrellru atnnu muttbe kemdu atn mele biluttiddru. asuddhatmglu atnnu kmdag atn mumde biddu-ninn devlkumaru emdu kugi helidvu. adre atnu tnnnnu yarigu tiliypdisbardemdu avrige nervagi aj-napisidnu. truvay atnu bettd mele heugi tnge bekad-vrnnu kreylu avru atn blige bmdru. atnu hnnnerdu mmdiynnu tneumdige iruvdkku (sumvarte) saruvd kkgagi tanu avrnnu kluhisuvdkku vyadhi glennu svsth-maduvdkku devvglnnu bidisu vdkku nemisi avrige adhikar keuttu. atnu simeunnige petrnemdu hes-rittnu. mtu jebedayn mgnad yakeub nigu yakeubn sheudrnad yeuhan nigu beuvnerves emdu hesrittnu amdre gudugin putru emdrth. mtu amdrey, philipp, bartuleumay, mttay, teum, alphayn mgnad yakeub, tdday, kananynd simeun, atnnu hidu keud-likkidd yud iskri yeut embvre. mtu avru omdu mneyeulkke heudru. jnsmuhvu alli tirigi kudib-mddd rimd avru reutti tinnuvdkku adge heuyitu. atn snehitru idnnu keli dag atnnu hidiyuvdkkagi heurtru. yakmdre avru-itnige huccu hididde emdu amdru. idllde yeruslemi nimd bmd sastriglu-ivnnnu beljebulnu hidididdane mtu ivnu devvgd adhiptiy-imd devvglnnu bidisuttane amdru. atnu avrnnu tnn httrikke kedu samyglilli avrige-setannu setannnnu heurge haku vdu hege? omdu rajyvu tnnllige vib-hagislpptre a rajyvu nillardu. id llde omdu mneyu tnnllige vibhagislpptre a mneyu nillardu. setannu tnge tane vireudhvagi eddu vibhagislpptre avnu nillarde amtygeulluvnu. idllde obb mnusynu meudlu blisthnnu ktdt heurtu avn mneyeulkke prvesisi avn seuttnnu sulukeullarnu; kttid mele avn mneynnu su-lukeulluvnu amdnu. nanu nimga nijvagi heluttene-ella paglu devdusneglu mnusy putrige ksmislp duvvu; adre yavnu pvtratnmige vireudhvagi dsne maduvneu emdigu ksmapne ill; adre avnu nityvad dmdney apaykke olgaguvnu amdnu. yakmdre avru-ivnige asuddhatmvide emdu helidru. truvay atn sheudrru tayiyu allige bmdu heurge nimm-tukeumdu atnnu krekluhisidru. jnsmuhvu atn suttlu kutukeumdu atnige-igeu, heurge ninn tayiyu ninn sheudrru ninnnnu hudukuttiddare emdu helidru. atnu prtyuttrvagi avrige-nnn tayi illve nnn sheudrru yaru emdu heli tnn suttlu kutiddvrnnu neudi-igeu, nnn tayi mtu nnn sheudrru! yakmdre yavnu devr cittdmte maduvneu avne nnn sheudrru nnn sheudriyu nnn tayiyu agiddare amdnu.

4

atnu tirigi smudrd blyilli beudhislarmbhisidnu; mtu jnr deudd smuhvu atn blige kudibmddd rimd atnu smudrldidd omdu deuni ynnu htti kutukeumdu; ag jn smuhvella smudrd blyilli neld mele iddru. atnu samyglilli avrige anek visyglennu klisi tnn beudhne ylli avrige heliddenmdre- keliri, igeu, bittuvvnu bittuvd-

kke heurtuheadnu. avnu bittidag kelvu bigjlu dariy mnggullli biddvu. ag akasd pksiglu bmdu avuglnnu numgbittvu. innu kelvu beledu mnnilld bmdey neld mele biddvu; adkke alvad mnnu illddrimd avu kude meuletvu; adre surynu melkke bmdag avu badi-heugi berilld karn ongiheudvu; mtte kelvu mullu gllli biddvu; a mulluglu beledu avuglnnu adgisbittddrimd avu phlkeudlill. kelvu olle neld mele biddu meuletu beleyuta kelvu muvttrstu, arvtrstu, kelvu nurrstu phlvnnu keuttvu. atnu avrige helidennmdrekeluvdkke kivigvlvnnu keli amdnu. atnu obbne iddag atn suttlu iddvru hnnerdu mmdiyuumdige a samyd visyvagi atnnnu kelidru. adkke atnu avrige-devr rajyd mrmvnnu tilidukeullu ninge keudlpttde. adre heurginvrige ivellvuglu samyglimd hellpduutve. yakmdre avru drstiyi ddrnu neudi tilukeulldmte kelidru keli grhisdmte mtu avru tirugikeumdu tmm pagplimd ksmislpddmte aguvdu. mtu atnu avrige-i samyvu ninge tiliy lillve? hagadre ella samyglinu nivu hege tilidukeulluviri? bittuvvnu vakyvnnu bittuttane. dariy mnggullli vakyvu bittlptvru ivre; adre ivru kelidag setannu kudle bmdu avr hrdygllli bittlpttidd vakyvnnu tegedu biduttane. adre prkar bmdey neld mele bittlptvru vakyvnnu kelidag kudle adnnu smteusdimm amgikrisi tmmlli beru illd karn svlp kati matr irumthvragiddare; truvay vakyd nimitt updrvvagli himseyagli bmdag kudle avru abhymtrpduutare. mullu gidgllli bittlptvru ivre; imthvru vakyvnnu kelidag i leukd cimteglu aisvryd meusvu itr visygl aseglu olge seri vakyvnnu adgisuvdrimd adu nisphlvaguvdu. olley bhumiye mele bittlptvru ivre; imthvru vakyvnnu keli amgikrisid mele kelvu muvttrstu, kelvru arvtrstu, kelvru nurrstu phlkeuduttare amdnu. atnu avrige-dipvnnu keulgeudl gagli mcmd kelgagli iduvdkke truvdumteu? dipstmbhd mele iduvdkke allveu? yakmdre prktvagdmte adgislpdtddu yavdu illi; illve rshyvagi idlptddu yavdu bhirmgavagi irlardu. yavnigadru keluvdkke kiviglidre avnu kelli amdnu. atnu avrige-nivu keluvdrlli eecrvagiri; nivu yav alteyimd aleyuttireu adu nimgu aleylpduvdvu; mtu keluvv rad ninge heccagi keudlpduvdvu. yakm dre yavnige ideyeu avnige keudlpduvdvu; yavnige illveu avnige iddddu avnimd tegeyldpduvdvu emdu helidnu. atnu helidennmdre-obb mnusynu bi-jvnnu bhumiyllyi hakidmteye devr rajyvu ide. avnu ratri mlgutta hglu elutta iruvag hege a bivju meuletu beleyuvdemdu avnige geuttaguvdillveu hageye iruvdu. yakmdre bhumiye meudlu meulkeynnu amele teneynnu idad mele teneylli purnkalnnu tnnstkke tane phlisutde. adre phlvu phlisidag suggiy bmd-drimd avnu kudle kudu geulu haki keuyyuttane. atnu-devr rajyvnnu navu yav dkke heuliseun? il-lve yav heulikege adnnu heuliseun? bhumiyliruv ella bigjligim cikkdagiruv sasive kalu bhumiyllyi bittlptddkke adu heulike yagide. adre adu bittlptt mele beledu akasd pksiglu adr nerlinlli vas madu vstu ella ssygligimt deuddagid deudd keumbeglnnu bidutde emdu helidnu. avru kelisikeullu sadhyvaguvstu imth anek samyglimd atnu avrige vakyvnnu helidnu. samyvilde avreum dige matnadilli; adre avru ekamt dliiddag atnu ella visyglinu tnn sisyrige vivrisidnu. ade divs saymkalvadag atnu avrige-navu aceddkke heugeun amdnu. avru a jnsmuhvnnu kluhi sid mele

atnu deuniyllyi idd hageye avru atnnnu kredukeumdu heudru; atneumdige bere cikkdeuniglu iddvu. ag alli deudd birugaliymd tuphanu eddu tereglu deuniyeulkke biddddrimd adu tumbikeumditu. adre atnu deuniy himbhagdllyi tledimbin mele nidrisuttid-dnu. ag avru atnnnu ebbisi atnige-odeyne, navu nasvaguttevemu ninge cimteyvlvu amdru. ag atnu eddu galiynnu gdrisi smudrkke-samtvagi maunvagi emdu helidnu. ag galiyu nimtu alli deudd samtte umtayitu. mtu atnu avrige-yake nivu isteumdu bhybhritragiddiri? ninge nmbike illidruvdu hege amdnu. ag avru innstu bhypttvragi-itnu emth mnusynagirbhudu? galiyu smudrvu itnige vidheyvaguttvlla ! emdu obbri geubbru matnadikeumdu.

5

truvay avru smudrd acege gdrenr simege bmdru. atnu deuniyimd heurge bmdag asuddhatmvidd obb mnusynu kudle smadhigleulgidm bmdu atnnnu smdhisidnu. ivnu smadhi gllli vasisuttid-dnu. ivnnnu yav mnusynu smkeuleglimladru ktt-larde heudnu. yakmdre anek sari avnnnu bediglimd mtu srpniglimd kttidru avnu srpni glnnu kit-tuhaki bediglnnu muridu tumdu maduttdiddrimd yav mnusynu avnnnu hteutige trlarde iddnu. avnu ratri hglu yavaglu bettglllyi smadhigl liiyu kugutta klluglimd tnnnnu tane keuydukeulluttiddnu. adre avnu durdimd yesuvnnu neudidag odidbmd atnnnu aradhisi - mheuntnad devkumarnagi ruv yesuve, nnn geudve ninge yake? nnnnnu yatnepdisbedvemdu nanu ninge devrane iduttene emdu mha sbddimd kugi helidnu. yakmdre atnu av nige-asuddhatmve, a mnusyneulginim heurge ba emdu heliddnu. atnu avnige-ninn hesrenu emdu kellu avnu prtyuttrvagi-nnn hesru lijen (dmdu); yakmdre navu anekriddeve amdnu. tmmnnu a desdeulgidm heurge kluhidre avnu atnnnu bhlvagi bedi keumdn. ag alli bettgli svi-apdlli hmdigl deudd gumpu meyuttittu. ella devvglu atnige-navu a hmdigleulge serikeullvmte mmmnnu kluhisi emdu bedikeumdvu. kudle yesu avuglige appnekeuttu. ag asuddhatmglu heurge heugi a hmdigleulge serikeumdvu; mtu a gumpu ugtrteyimd odi ilijaninim smudrdeulge biddu usurugtti sttvu. (avu samaru erdu savir iddvu.) ag hmdiglnu meyisuttiddvru odi heugi pttndllyi simeylliyu tilisi dru; avru nded smgti enemdu neuduvdkke heurtru. avru yesuvin blige bmdu a devvgli dmdu hididvnu bt-teglinu dhrisikeumdu svsthtctiddimd kutu keumdiru-vdnnu neudi bhypttru. adnnu neudidvru devv hidididdvne adddnnu hmdigl visyvagiye avrige helidru. ag avru tmm mereglinu bittuheug bekemdu atnnnu bedikeullarmbhisidru. atnu deuniyeulge bmdag a devv hidididdvnu tanu atn jeuteylliye irut-tenemdu atnnnu bedikeumdn. adagy yesu avnnnu irgeudde avnige-ninn mnegu snehitr bligu heugi krtnu ninn mele kruneittu emtha mhtkaryglinu madi ddanemdu avrige helu amdnu. avnu heurtu heugi yesu tnge emthemtha mhtkaryglinu madid-nembdnu dekkeuli ydlli prktislarmbhisidnu. ag ellru ascrpytru. yesu tirigi deuniyllyi aceddkke heudag bhl jnru atn blige kudibmdru; ag atnu smudrd sviapd liddnu. ag igeu, sbhammdird adhkari gllli

yayirnemdu hesridd obbnu bmdu atnnnu kmdu atn padglige biddu– nnn cikkmglu sayuv sthitiylli ml-giddale, avlu svsthlaguvmtē ninnu bmdu ninn keglṇnu avl mele idu; ag avlu bdukuvlu emdu atnnnu bh-lvagi bedikeumḍnu. ag yesu avn smgd heudnu; mtu bhl jṇru nukadutta atn himde heudru. ag hñnerdu vrsglmd rktsravvidd obb striyu anek vedyrimd bhu kstgṇnu anubhvisi tṅgidddṇnella vecc madiddagyu reugvu heccayite heurtu guṇvagilḷ. ag akeyu yesu- vin visy keli jṇr gumpin himde bmdu atn udupṇnu mutti dlu. yakmdre akeyu–nanu atn udupugṇnu muttidre saku, guṇvaguvenu emdu amdukeumdid- dlu. kudle akege rkt hriyuvdu nimtuheuyitu; ag a jady dimd tṅge guṇvayitemdu akey srirdḷli akege anisitu. tksnve yesu tñimmd sktiyu heurtitemdu tñṇli tilukeumdu gumpi ṇḷli himtirugi–nnn udupugṇnu muttidvru yaru emdu kellu atn sisyrū atnige – jṇsmuhvu ninnnnu nukuvdṇnu neudi yu–nnnnnu yaru muttidremdu ninu heluttiyḷla amdru. adre atnu idṇnu madidvṇnu kanbekemdu suttlū neu- didnu. adre a striyu tñṇli addṇnu tilukeumdu bhy- dimd ndugutta bmdu atn munde addbiddu styvñ- nella atnige tilisidlu. ag atnu akege–mgle, ninn nm- bikeye ninnnnu svstḥ maditu; smadhandimḍ heugu; ninn jadydimḍ ninu svstḥlagu amdnu. atnu innu matnaduttiruvag sbha mmdird adhiariy mneyimḍ kelvru allige bmdu–ninn mglu sttidale; beudhk nige innu ninu teumdreḍisuvdu yake? amdru. hage he- lidṇnu yesu kelid kudle a sbhammird adhiarige– bhy pḍed, nmbike matr irḷi amdnu. atnu petr, yakeub, yakeubn sheudrnad yeuhan ivrñne heurtu bere yarṇnu tñn himde brgeudlḷ. atnu a sb- hammdird adhiariy mnege bmdu geumḍvṇnu bh- lvagi geuladutta aluttiruvṇnnu kmdnu. atnu olkke bmdag avrige–nivū i geumḍḷ madu vdu aluvdu yake? hudugiyu sttil; nidrisuttidale amdnu. ag avru atnige hasymadi nkkrū. adre atnu avrellṇnu heurge haki hudugiy tṁde tayigṇnu mtu tñn jeuteyliddvṇnu kredukeumdu olkke hudugiyu mlgiddḷlige heudnu. mtu atnu a hudugiy ke hididu akege –ḷiṭṭha kum amdnu. hudugiyē, eddelu emdu nanu ninge helut- tene emdrṭḥ. kudle a hñnerdu vrsgd hudugiyu eddu ndedadidlu; ag avru atyascry dimḍ bergadru. idu yav mnusy nigu tiliybardemdu atnu avrige khmdit vagi heli avlige tinnuvdkke enadru keudbekemdu app- nekeuttṇu.

6

atnu allimḍ heurtu tñn svmt sthlkke bmdnu; atn sisyrū atnnṇu himbalisidru. sbḍt dñ bmdag atnu sb- hammdirdḷli beudhisuvdkke prarṁbhi sidnu; idṇnu anekru kelutta ascry pttu–ivuglu itnige elimḍ bm- diddavu? mtu itn keglimḍ imth mhtkaryglu sh aguvmtē itnige keudḷptt jṇanvu emthḍdu? mriyl mḡnu yakeub, yeuse yuḷ simeun ivr sheudru ad itnu bḍgiylve? itn sheudri yru illiye nmm jeuteylli iddarḷḷve emdu heli atn visyḍḷli abhymṭrṭpttu. ad- kke yesu avrige–prvadige bere ellī yadru mryade umtu; adre svḍesḍḷliyu svmt jṇrliyu svmt mneyl- liyu ill emdu helidnu. atnu allī kelvu reugig mele tñn keglṇnitu svstḥḍisidne heurtu bere yav mhtkaryṇnu maduvdkkagilḷ. atnu avr apṇmbike

y deseyimḍ ascryptṇnu; mtu suttlṇ hlliglige heugu beudhisutta idṇnu. atnu hñnerdu mmdiyṇnu tñn blige kredu avrige asuddhatmgl mele adhiar keuttu ibbibbrṇnu kluhislarṁbhisidnu. avru tmm pryankk- agi omdu keulṇ heurtu cilvñnagli reuttiyñnagli hvmeaniylli hvñnagli tkkeullar demtlu kergṇnu mettikeumḍbekemdu erdu amgṇṇnu hakikeull- bardemdu ajna pisidnu. idḷḷde atnu avrige–yav stḥḷḷliyadru omdu mneyeulḷke nivu prvesisidre a stḥḷimḍ nivu heurdvṇ tñk alle ilukeulliri. yaradru nimmṇnu amgikrisdeyu illve nimm matṇnu kḍ deyu iddre nivu allimḍ heurdvug avrige vireudhvagi sak- siyagiruvmtē nimm padglige htṭid ḍḷḷṇnu jḥadhis- ibidiri. mtu nanu nime nijvagi heluvdñmdre– nyaytirip dindḷli a pt avru heurtu heugi jṇru mansamṭrḍbekemdu saridru. avru anek devvḷṇnu bidisi bhl reugiglige enne hcci avrṇnu svstḥḍisidru. arṇsd hereudnu atn visyavagi kelidnu. (yakm- dre atn hesru ella kḍegu hrditu); mtu avnu– baptism madisuv yeuhannu sttvreulgimḍ eddu bm- diddane; addrimḍ mhtkaryglu avṇḷli teuri bruttve amdnu. bereyvrū–itnu eliyṇu amdru; innu kelvru– itnu obb prvadiyagiddane illve prvadigilḷli obb nmte iddane amdru. hereudnadreu atn visyavagi kel- idag – nanu tle heuyisid yeuhannu ivñe; ivñu sttv reulgimḍ eddu bmdiddane amdnu. yakm dre tñn sheudrnad philippṇ hemḍtiyad hereudyl nimittvagi hereudnu tane yeuhannṇnu kre kluhisi hididu kṭti avrṇnu sereylli hakidṇnu; yakmdre avru avḷṇnu vi- vav madikeumdidṇnu. adre yeuha nnu hereudnige– ninn sheudrn hemḍti yṇnu ittukeumdiruvdu nyayvl- lvemdu heli dḍnu. adkarn hereudylu avñige vireu dhvagi hge ittukeumdu avrṇnu keullisbe kemdid- lu; adre avlige agḷḷi. yakmdre yeuhannu nitivmṇnu prisuddṇu ad mṇusynemdu hereudnu tilidvñagi avñige bhypṭtu avrṇnu kapaduttidṇnu; mtu avnu helidṇnu keli anek karyglṇnu madiddḷḷde avnu heluvdṇnu smteusdimḍ kelidnu. higrigadi anukul- vad omdu dñvnu amdre hereudn hutṭid dindḷli avnu tñn prbhugligu senyadhiptigligu glilayḍ prṁukhrigu autvṇnnu madisidnu; ag a hereudyl mglu olge bmdu natyvadi hereudṇnu avñ smgd kutiddvṇnu mecc- isidḍrimḍ arṇnu a hudugiyē–ninge bekaddṇnu nñnimḍ kelikeu; nanu adṇnu ninge keuduttene emdu helidnu. avnu–ninu nñnimḍ yavṇnu ke- likeumḍru amdre adu nñn rajyḍḷli adhvagidru nanu ninge keuduttene emdu avñige anyeyittu he- lidnu. ag avlu heurtuheugi tñn tayige–nanu enu ke- likeullḷi emdu kellu avlu –baptism madisuv yeuhann tleynṇu kelikeu amdlu. kudle avlu arṇn blige avṇ- rdimḍ bmdu– baptismmadisuv yeuhann tleynṇu ninu kudle pratinḷli nṅge keudbekemdu nanu ke- likeulluttene amdlu. ag arṇnu bhḷvagi duhkḥptṇnu; adagyu tñn anye nimittvagiyu tñneumḍige kutid- dvṇ nimittvagiyu avḷṇnu tirsḍisuvdkke mñssilḍv- nadnu. kudle avñ tleynṇu truvdkkagi arṇnu obb keule yalige appnekeuttu kluhisidnu; avnu heugi serem- neylli avñ tleynṇu heuyi kudle avñ tleynṇu truvd- kkagi arṇnu obb keule yalige appnekeuttu kluhisidnu; avnu heugi seremneylli avñ tleynṇu heuyu avñ sisyrū adṇnu kelidag bmdu avñ svvñnu tkkeumdu smad- hiylḷi ittru. apeustṭru yesuvin blige ottagi kudib- mdu tavu madidd mtu beudhisiddell vugḷṇnu atnige

tilisidru. ag atnu avrige–nivu matr vimgdvagi arny sthlkke bmdu svlp smy visrmisikeulliri amdnu. yakmdre alli anekru brutta heugutta idddrimd utmadu-
vdkku avrige smyvirilill. ag avru deuni ylli ekamt-
vagi arnysthlkke heurtu heudru. avru heurduvddnu
jnru neudi anekru atn gurutu hididu ella ptnglimd
kalundigeyagi allige odutta avrigimtlu mumdagi atn
blige seribmdru. yesu heurge bmdu bhu jnrrnu neudi
avr mele knikr pttnu; avru kurubnilld kuriglmte
iddu; atnu avrige anek visygltnu beudhislarmb-
hisidnu. agle hglu bhl mtigle kleddrimd atn sisyr
atn blige bmdu–idu arny sthl mttu ig smyvu bhlvagi
datide; ivru sudd llin simegu hlligligu heugi tmgeuskr
reutiynnu keumdukeullvmte avrrnu kluhisi bidu;
yakmdre avrige tinnuvdkke enu ill amdru. atnu
prtyuttrvagi av rige–nive avrige tinnuvdkke keudiri
amdnu. adkke avru atnige–navu heugi erdu nuru
hnd (penni: imglissh) reutiynnu keumdukeumdu
avrige tinnuvdkke keudeunveu amdru. atnu avrige–
nimmlli estu reuttiglive? heugi neudiri annlu avru
tilidukeumdu–aidu reutti mttu erdu vianuglu ive
emdu helidru. ag ellru hsuru hullin mele pmkti
pmktiglagi kutukeullvmte atnu avrige appnekeut-
tnu. avru nurrmte aivttrmte salusalagi kutukeum-
dru. ag atnu aidu reutti erdu vianugltnu tkkeumdu
preukd kdege neudi asirvdisi a reuttigltnu muridu,
avrige hmcuvdkkagi tnn sisyrige keuttnu; mttu erdu
vianugltnu atnu avrellrigu hmcidnu. avrellru timdu
trptradru. ag avru hnnerd puttigllli reutti mttu
vianin tumdugltnu tumbidru. a reuttigltnu timd-
vru sumaru aidu savir gmdsr. atnu jnrrnu kluhisi-
vstrllli tnn sisyru kudle deuniynnu htti mumdagi ace
kdey betsayidkke heuguvmt avrrnu blvmt madidnu.
atnu avrrnu kluhisid nmtr prarthne maduvdkkagi
bettkke heurtu heudnu. saymkalvadag deuniyu smu-
drd mdhydlittu; adre atneubbn dddliddnu. galiyu
avrige eduragi idddrimd avru kstpttu hutta hakuttiru
vddnu atnu neudi sumaru ratriy nalkne javdlli smu-
drd mele ndeyutta avr blige bmdu avrrnu dati heug-
bekemiddnu. adre atnu smudrd mele ndeyuttiru
vdnu avru neudidag adeumdu bhut vemdu bhavi-
si kugikeumdu. yakmdre avrellru atnnu neudi
klvgeumdu. atnu kudle avr kud matnadi avrige
–dheriyagirri, nane; amjbediri amdnu. atnu deu-
niynnu htti avr blige bmdnu; ag galiyu nimtitu; avru
atydhikvagi tmmeulge digbhrmeyullvragi ascrypttru.
avr hrdivu kthinvagi dddrimd avru reuttigl adb-
hutvnu grhis lill. avru dati genejret desd ddkke seri
dru. avru deuniymd ilidu bmd kudle jnru atnnu
gurutisi suddlin simeylllela odadi atnu elliddanemdu
keli iddlige asvsthteyullvrrnu hasigegleumdige et-
tikeumdu heuglarmbhisidru. truvay atnu yav yav
hlligllli, ptngllli, simeyllli prvesisidneu allella avru
asvst vadrvnnu bidigllli mlgisi atn udupin amcn-
nadru avru muttgeudisbekemdu atnnu bedikeum-
dru; yararu atnnu muttidre avru sv

7

truvay phrisayru sastrigllli kelvru yerusleminim atn
blige kudibmdru. ag atn sisyrlli kelvru asuddhvad
amdre teuleydiruv keglimd reutti tinnuvddnu avru
neudi tppu kmdu hididru. yakmdre phrisayru mttu

yehudyrellru hiriy smprdayvnu anusisuvvragi
tm m kegltnu anek sari teuledukeulld heurtu ut-
maduvdill. avru peteyim bmdag snan madde ut-
maduvdill; mttu avru bttlugltnu patregltnu hitta-
ley patregltnu mejugltnu teuleyuvmt anek acar-
gltnu madikeumdi ddu. truvay phrisayru sas-
triglu atnige–ninn sisyru hiriy smprdayd prkar ke-
teulkeulde yake reutti tinnuttare emdu kelidru. atnu
prtyuttrvagi avrige –i jnru tmm tutiglimd nnnnnu
snmanisu ttare; adre avr hrdivu nnnim dur vagide;
mnusyr kttlegltnu beudhne glngagi madi klisu-
vdrimd avru nnnnnu aradhisivdu vyrthvagide emdu
breyllpt prkar kptiglad nimm visydlli yesaynu vihit-
vagi prvasididane. nivu devajne ynnu bdige iduvd-
kkagi patregltnu mttu bttlugltnu teuleyuv mnusyr
anek smprdaygltnu hididu anusisuttiri amdnu. atnu
avrige–nivu nimm smpr dayvnu kekeullvmte de-
vajneyvnu smprnavigi asdde maduttiri. yakmdre
meuseyu–ninn tmdeyvvnu ninn tayiynnu snmanis-
bekemtl mttu–tmdeyvnagli tayiynnagli spisuvvnu
sayle bekemtlu heliddane. adre nivu–obb mnusyr
tnn tmdegagi atniva tayi gagli–ninn nnnim heum-
dlikkiruv pryeyjnu keurban (amdre omdu dan) agide
emdu helidre avnu svtmtr naguvnu emdu annut-
tiri; avnu tnn tmdegadru tayigadru ennu nivu
madgeudisde nivu klisiruv nimm smprdayd mulk
devr yavynnu nirrthkmaduttiri, imth anekvad-
vugltnu nivu maduttiri amdnu. amele atnu jnrrnella
tnn blige kedu avrige–nimmlli prtiyeubbnu nanu
heludnnu keli grhisiri; heurginimd mnusyeulge
seri avnnu heulemadu vmthddu yavdu ill. adre
avneulgidm heurge bruvmtvugle mnusynnu heule
maduvvuglagive. yavnigadru kelu vdkke kiviglidre
avnu kelli amdnu. atnu jnrrnu bittu mneyeulge bmd
mele atn sisyr a samyd visyvagi atnnu kelidru. ag
atnu avrige– nivu sh grhike illdvragiddira? heurgi
nimd mnusyeulge servvmthddu yavdu avnnu
heulemadladru emdu nivu tilidukeulluvdillvev? yak-
mdre adu avn hrdivyulge serde heutteyeulge seri
ella ahar pdarthgltnu suddhmadutta bhirbhumige
heuggutde amdnu. mttu atnu–mnusyeulgidm heur-
dvmthdde mnusynnu heulemadutde. yakmdre
mnusyr hrdivyulgidm heurdvmthddu amdre ket-
taleucneglu vybhicarglu hadrglu keuleglu kltnglu
durase ketttn meus kamabhilase kettdrsi devdusne
grv buddhigeditn i ella kettvuglu olginimd bmd
mnusynnu heule madutvte amdnu. allimd atnu
eddu tur sideun mereglige heugi omdu mneyeulge
bmdnu. mttu adu yaregu geuttagbardemdu atnu
istptnu; adre atnu mryagirlarde heudnu. yakmdre
obb striyu atn visyvagi keli allige bmdu atn padglige
biddu. yakmdre akey mglige asuddhatm hididittu.
a striyu sureupeuyinik jnam gdvlad obb griklu.
akeyu tnn mgltnu hidid devvvnu bidisbekemdu
atnnu bedi keumdlu. adre yesu akege–mklige
meudlu trptiyagli; yakmdre mklk reutti ynnu tege-
dukeumdu nayiglige hakuvdu sriyll emdu helidnu.
akeyu prtyuttr vagi atnige–haudu, ktrne; adru mejin
kelge mklk reutti tumdugltnu nayiglu tinnuttve
amdnu. atnu avlige –i matin deseyimdevvvu ninn
mgltnu bittu heugide, ninu heugu amdnu. akeyu
tnn mnege bmdag devvvu heurtu heuddddnu tnn
mglu hasigey mele mlgiddnu kmdlu. tirigi atnu

tur sideun tirlgimd heurtu dekpeuliy tirlg mdhydimd gli lay smudrkke bmdnu. ag avru teudlu matnaduv obb kivudnnnu atn blige tmdu atnu tnn keynnu avn mele idbekemdu atnnnu bedikeumdr. atnu avnnnu jnsmuhdimd acege krkeumdu heugi tnn berluglennu avn kiviglllittu uguli avn naligeynnu muttidnu; mttu atnu prlekud kdege neudutta nttisuribittu avnige- epphtha amdnu. amdre tereypldi emdrth. kudle avn kiviglu tereypttvu; avn naligey nrvu sdil vayitu; mttu avnu spstvagi matnadi dnu. yav mnusynigu idnnu helbar demdu atnu avrige khmditvagi helidnu; adre estu khmditvagi helidru avru adnnu mttstu heccagi prcar madidru. jnru atymtascripttu- atnu ellvuglennu cennagi madiddane; kivudru kelumvteyu muku matnaduvmtuyu madiddane emdu amdukeumdr.

8

a divsgllli (yesuvnnu himbalisuttidd) deudd jnsmuhkke uttkenu irilll. ag yesu tnn sisyrnnu httrikke kedu avrige- jn smuhvnnu nanu knikrisuttene; yakmdre muru din glimd ivru nnneumdigiddare mttu avrige uttkenu ill. nanu avrnnu upvas vagi avr mneglige kluihisidre dariylli blli heuguvru; yakmdre avrlli kel vru durdimd bmdiddare amdnu. adkke atn sisyr prtyuttrvagi atnige- obbnu i adviylli reuttiy- imd i jnrrnnu ellimd trtpitdisanu amdru. atnu avrige- nimmllli estu reuttiglve emdu keliddkke avru -elu reuttiglu ive amdru. ag jnru neld mele kutukeullu- vnte atnu appne keuttu a elu reuttiglennu tkkeumdu steutr madi muridu jnrige hmcuvdkkagi tnn sisyrige keuttu; avru jnrige hmcidru. idllde avrlli kelvu snn vianugliddvu; atnu avuglennu asirvdisi avrige hmcu vnte ajnapisidnu. avrellru timdu trprtra dru; murid mikktumduglennu avru elu putti tumbidru. utmadid- vru sumaru nalku savir mmd; atnu avrnnu kluihisi bittnu. kudle atnu tnn sisyreumdige omdu deun- ynnu httdlmmnuth bhaglige bmdnu. ag phrisayru bmdu atnnnu seudhisu vdkkagi akasdli tmge omdu suck karynnu madbekemdu keli atneumdige trk- isuvdkke armbhisidru. atnu tnn atmdlli dirghvagi nittisuribittu-i smt tiyu suckkarynnu hudukuvdu yake? i smttige yav suckkaryvu keudlpdu vdil- vemdu nanu nimga nijvagi heluttene amdnu. atnu avrnnu bittu tirigi deuniyennu hti aceddkke heurtu heudnu. ag sisyr reuttiyennu tkkeulluvdkke mretid- dru; idllde deuniylli avrige omdu reuttigimt hec- cenu irilll. atnu avrige-phrisayr huliy visy dliyu hereudn huliy visydliyu nivu eccrikeymd irri emdu khmditvagi helidnu. ag avru tmmeulge-nmge reutti illdiruvdrimldre hige heluttanemdu avru trkisekeum- dru. yesu adnnu tilidukeumdu avrige helidden- mdrenimmllli reutti illvemdu yake trkisekeulluttiri? nivu innu grhisdeyu tilidukeulldeyu iddireu? nivu nimm hrdivnnu innu kthinmadikeumdidireu? kn- uugliddu nivu neuduvdillveu? kivigliddu nivu keluv dillveu? mttu nivu jnapkmakeuulluvdi llveu? nanu a aidu reuttiglennu aidu savir jnr mdhydlli muridag estu puttigl tumb reuttiy tumduglennu ettidiri emdu kellu avru atnige-hnnerdu amdru. mttu a elu reut- tiglennu nalku savir jnr mdhydlli muridag estu put- tigl tumb tumduglennu ettidiri emdu kellu avru-elu

amdru. yesu avrige-hagadre nivu grhisde iruvdu hege emdu helidnu. truvay atnu betsayidkke bmdag avru obb kurudnnnu atn blige tmdu avnnnu mut- tbekemdu atnnnu bedikeumdr. atnu a kurudn kehi- didu urin heurge krkeumdu heugi avn knnugl mele uguli tnn keglennu avn mele ittu enadru kanuttedu emdu avnnnu kelidnu. avnu melkke neudi-mnusyr mrgl hage ndedaduvdnnu neuduttene amdnu. tru- vay atnu tirigi avn knnugl mele tnn keglennu avnu melkke neuduvmta madidnu; ag avnu gunheumdid- vnnagi prti mnusynnnu spstvagi neudidnu. truvay atnu avnige-ninu ureulkke heugbed illve urlli yarigu helbed emdu heli avnnnu avn mnge kluihisi bittnu. truvay yesuvu atn sisyr kes rey philippi uruglige heudru. atnu dari ylli tnn sisyrige-nanu yaremdu jnru annuttare emdu kelidnu. avru prtyuttr vagi- baptism madisuv yeuhannu; mte kelvru-eliynu; innu kelvru-prvadi gllli obbn annuttare emdu he- lidru. adkke atnu avrige - adre nanu yaremdu nivu annuttiri emdu kellu petrnu prtyuttrvagi atnige- ninu kristne amdnu. tnn visy vagi avru yarigu hel- bardemdu atnu avrige khmditvagi helidnu. mnusy kumarnu anek smeglnnu anubhvisi hiriy rimldu prdhan jajkrimldu sastriglim dlu tirskrislpptvnagi keulllpttu muru divsglad mele eluvdu avsvemdu av rige beudhislarmbhisidnu. atnu a matnnu spst- vagi heliddrimd petrnu atn ke hididu atnnu gdris- larmbhisidnu. adre atnu tirugikeumdu tnn sisyr kdege neudi petrnnu gdrisi-setanne nnn himde heugu; yakmdre ninu yeucisuvmtthddu devrvuglll, adre mnusyrvugle emdu helidnu. atnu jnrrnnu tnn sisyr kud tnn blige kedu avrige-yavnadru nnn himde bruvdadre avnu tnnnnu nirakrisi tnn silubeynnu heutteukeumdu nnnnnu himbali sli. yak- mdre tnn pravnnu ulisikeull bekemdiruv yavnadru adnnu klkeullu vnu; adre nnn nimittvagiyu suvartey nimittvagiyu yavnu tnn pravnnu kl keulluvne avnu adnnu ulisikeulluvnu. obb mnusyn leukvnnela sm- padisi keumdr tnn svmt atmnnu nstpsdisikeum- dre avnige labhvenu? illve obbn tnn atmkke bdlagi enu keuduvnu? addrimd yavnadru vybhicariniyad i papisth smttiylly nnn mttu nnn matugl visy yak- nacikeulluvne avn visydlli mnusykumarnu sh tnn tmdey mhime ylli prisuddh dutreudne bruvag naci keulluvnu emdu helidnu.

9

atnu avrige-illi nimtvrlli kelvru devr rajyvu bldeumdige bruvdnnu neuduvvre mrrnd ruciennu neuduvde ill emdu nanu nimga nijvagi heluttene amdnu. yesu avr divsglad mele petr yakeub mttu yeuhanrnnu tneumdige keduokeumdu ekamtvagi omdu ettrvad bettkke heudnu; ag atnu avr mumde rupamtrgeumdr. mttu atn udupu bhumiy meliruv yav agnsu bilupu madlardsu himdmte heucc bellgagi heuleyuttittu. ag alli eliyne meuse yeumdige avrige kanisikeumdu yesuvineu mdige matnaduttiddru. ag petrnu yesu vige- beudhkne, navu ille iruvdu nmge olledu; ningeumdu meusegeumdu mttu eliynegeumdu muru gudarglennu navu ktuvevu emdu helidnu. avnu enu matnadbekeu avnige tilidirlill; yakm dre avru bhlvagi hedridru. ag

alli meudvu avr mele kviduekumditu; mttu –itnu priynagiruv nnn mgnu; itn matnnu keliri emdu helid dhvnyu meuddeulgim bmtu. kudle avru sutllu neudlagi tmmeumdige yesuvnnu heurtu innarnnu neudlill. avru bettdimdilidu bruvag mnusy kumarnu stvireulgim eddu bruv vrega tavu kmdvuglunu yarigu helbardemdu atnu avrige khmditvagi helidnu. mttu sttvireulgim eddu bruvdr arthvenemdu avru obbrigeubbru prsniskeullutta a matnnu tmmeulge ittukeumdru. idllde avru atnige–eliynu meudlu bruvdu agtyvemdu sasrigriglu yake heluttare emdu kelidru. atnu avrige prtyuttrvagi– nijvagi eliyu meudlu bmdu ellvuglunu ythasthanpdisuttane; adre mnusy kumarnu bhl smeglnnnubhvi suvdu mttu tirkrispduvdu agtyvemdu atn visyagi brediruvdu hege? adre nanu ninge heluvdenmdre– eliyu nijvagi bmdnu. avn visyagi brediruvnte avru tmm mnsigge bmd hage avnige madridu amdnu. atnu tnn sisyr blige bmdag avr sutllu deudd smuhvnnu sasrigriglu avreumdige trkisuttiruvdnu kmdnu. kudle jnrellru atnnu neudi bhu ascryptu odutta bmdu atnnu vmdisi dru. ag atnu sasrigrige– avreumdige nivu enu trkmatuttiri emdu kelidnu. ag smuhdlli obbnu prtyuttrvagi–beudhkne, mukdevv hidid nnn mgnnnu ninn blige tkkeumdu bmdenu. adu avnnu tegedukeumdu heudlilla avnnu oddadisuttde; mttu avnu neure surisutta tnn hllu kdiyutta kumdi heuguttane; adnnu (devvnnu) bidisbekemdu nanu nin sisyrige helidnu; adre avrimd agllil emdu helidnu. adkakatnu–o nmbike yilld smtanve, estu kal nanu nimmeum dige irli? estu kal nanu nimnnu shisi? avnnu nnn blige tkkeumdu bnniri emdu helidnu. ag avru avnnu atn blige tmdru; avnu atnnu neudid tksnve a atmvu avnnu oddadisiddrimd avnu nelkke biddu neure surisutta heurladidnu. atnu avn tmdege–idu avnnu hididu estu kalvayitu emdu kellu avnu– balydimdle; adu avnnu naspdislu anek sari bemkiyeulgu nirineulgu hakitu; adre ninu enadru madlu sadhy viddre nmm mele kroneyittu nmge shay madu amdnu. ag yesu avnige–ninu nmbuvadre aguvdu; nmbuvnnige ellvu sadhyve emdu helidnu. tksnve mguvin tmdeyu–krtn, nanu nmbu ttene; nmge apnmbike illdmtu ninu shay madu emdu knnirinimd kugi helidnu. ag jnru kudikeumdu odi bruvdnu yesu neudi a asuddhatmvnnu gdri adkke –muk mttu kivudad atmve, ninu avneulgidm heurge ba; innemdigu av neulge serdiru emdu nanu ninge khmditvagi heluttene amdnu. ag adu kugi avnnu bhlvagi oddadisi avneulgidm heurge bmtu; mttu avnu sttvn hage biddrimd anekru–avnu sttidane amdru. adre yesu ke hididu avnnu melkkettlu avnu eddnu. atnu mneyeulke bmdag atn sisyr atnige prtyekvagi–a asuddhatmvnnu heurge hakuvdkke nmnimd yake agllil emdu kelidru. atnu avrige–i trva dddu prarthne upvasglimd heurtu bere yavdrimdu heurge brlardu amdnu. avru allimd heurtu gilayvnnu haduheuguttidru. idu yarigu tiliybardemdu atnige mnsittu. yakmdre atnu tnn sisyrige beudhisutta– mnusy kumarnu mnusyr keglige oppispduttane; avru atnnu keulluvru; atnu keullppt truvay murney dindlli eluvnu amdnu. adre avru a matnnu grhis lill, mttu atnnu keluvdkku bhyptrru. atnu kpernaumige bmdu mneyliddag

avrige–dariylli nimmeulge nivu enu vagvad madidiri emdu kelidnu. adre avru sumniddru; yakmdre avru tmmeulge yavnu ati deuddvagirbekemdu dari ylli vagvad madidru. ag atnu kutukeumdu hnnerdu mmdiyvnu kreu avrige–yavnadru meudlinvage kemdu istptre avnu ellrigimt kdey vnu ellr sevku agirbiku amdnu. atnu omdu mguvnnu tkkeumdu adnnu avr mdhydlli nillisi tnn keglili adnnu et-tikeumdu avrige– yavnadru imth mkkllli omdnu nnn hesrinlli amgikrisidre nnnnnu amgikrisuttane; mttu yavnu nnnnnu amgikrisuvne avnu nnnnnlde nnnnnu kluhisidatnnne amgikrisuttane amdnu. yeuhannu atnige – beudhkne, nmnnnu himbalis-dvneubbnu ninn hesrinlli devvglnnu bidisuvdnu navu neudi avnu nmnnu himbalisuvvnlvaddrimd navu avnige addimadidevu emdu helidnu. adre yesu–avnige addimadbediri; yakmdre nnn hesrinlli abdhutkaryvnnu madi nnn visydlli hguragi kettddnu matnaduv obbnadru ill. yakmdre nmge vireudhiyagirdvnu nmm pksdv nagiddane. idllde nivu kristnige seridv daddrimd yavnadru nnn hesrinlli ninge omdu tmbige nirnnu keuttre avnu tnn prt phlvnu klkeullvde illvemdu nanu ninge nijvagi heluttene. nnnnnu nmbuv i cikrvrlli obbnige yavnadru addiyadre avn keurlige bisuv klvnu tughaki av nnnu smudrdlli bisadibiduvdu avnige olledu. ninn ke ninge abhytmr madidre adnnu kdiduhaku; yakmdre erdu keglu llvnagi emdigu ard bemkiy nrkdeulge heuguvdkkimt amghinnagi jivdlli seru vdu ninge olledu; alli avr hulvu sayuvdill mttu bemkiy aruvdill. ninn kalu ninge abhytmr madidre adnnu kdidu haku; yakmdre ninu erdu kaluglullv nagi emdigu ard bemkiy nrkdeulge hak lpdvdkkimt kumtnagi jivdlli servudu ninge olledu. alli avr hulvu sayuv dill mttu bemkiy aruvdill. ninn knnu ninge abhytmr madidre adnnu kittubidu; erdu kn-nuglullvnagi nrkd bemkiylli hak lpdvdkkimt omdu knnallvnagi devr rajy dlli servudu ninge olledu. alli avr hulvu sayuvdill mttu bemkiy aruvdill. yakmdre prtiyeubbniugu bemkiyimd sarvagbeku; mttu prtiyeumdu yjnke uppi nimd sarvagbeku. uppu olleddy; adre uppu tnn sarvnu kledukeumdre innatrimd nivu adnnu rucigeulisuviri? nimmeulge uppu irli; mttu obbr smgdleubbru smadhan vagirri amdnu.

10

allimd atnu eddu yeurdnige ace kdegiruv yudayd mere glige bmdnu; jnru tirigi atn blige kudi brlu atnu tnn vadikemte avrige mtte beudhisidnu.2 ag phrisayru atn blige bmdu atnnu seudhisuvdkkagi atnige–obb mnusynu tnn hemdtiynnu bittu biduvdu nyayveu emdu kelidru. atnu prtyuttrvagi avrige–meuseyu ninge enu apne keuttnu emdu kelidnu. adkke avru–tyagpvrnnu bredukeuttu akaynnu bittubidbekemdu meuseyu apnekeuttnu amdru. yesu prtyuttrvagi avrige–avnu nimm hrtyd kathinyd nimittvagi ninge i ajneyvnu brednu. adre srstiy prambhdimd devru avrnnu gmdu hen-nagi madidnu. i karndimd obb mnusynu tnn tmdeyvvu tayiynnu bittu tnn hemdtiynnu serikeul-luvnu. avribbru omde srirvagiruvru; hige avru

innu ibbrll, omde srirvagiddare. addrimd devru kudididnnu mnusynu aglisdirli amdnu. atn sisyru tnneylli ade visyvnnu atnige tirigi kelidru. adkke atnu avrige- yavnadru tnn hemdti ynnu bittu bittu inneubblnnu mduveyadre avlige vireudhvagi vybhicar maduvvnagi ddane. idllde obb striyu tnn gmdnnu bittu bereubnnnnu mduveyadre avlu vybhicar maduvvlagiddale amdnu. ag kelvru cikk mklklnu atnu muttbekemdu atn blige avugltnu tmdru; adre atn sisyru tmdvrnnu gdrisidru. adre yesu adnnu neudidag bhlvagi keupgeumdu avrige-cikk mklklnu nnn httrikke brgeudisiri; avuglige addimad bediri; yakmdre devr rajyvu imthvrde amdnu. nanu nimge nijvagi heluvde nmndre-yavnadru cikk mgvinimte devr rajyvnnu amgikrisiddre avnu adreulge prvesisuvdill. idllde atnu a mklklnu ettikeumdu tnn kegltnu avugl mele ittu asirvdisidnu. atn dariylli mumdkke heudag obbnu odutta bmdu atn mumde meunkaluri-olle beudhkne, nanu nityjiv vnnu badhyvagi heumdu-vmtte enu madbeku emdu atnnu kelidnu. yesu avnige -ninu nnnnnu olleynvemu yake kreyutti? devreubne heurtu mttavn olleyn nll. vybhicar madbardu, keullbardu, kdiybardu, sullusaksi helbardu, meus madbardu, ninn tmdyennu tayiynnu snmanisbeku emb i ajneglu ninge geuttive ylla amdnu. ag avnu prtyuttvagi atnige-beudhkne, nanu ivellvugltnu nnn balydimde anusrisiddene amdnu. ag yesu avnnu drstisi neudutta avnnu pritisi avnige-ninge omdu kdime ide; ninu heurtuheugi ningiruvdnnella mari bdvrige keudu; ag prleukdlli ninge smpttiruvdu; mttu ninu bmdu silubeynnu tkkeumdu nnnnnu himbalisu amd a matige avnu vnsygeumdu duhkhdimd heurtuheudnu; yakmdre avnige bhl astiyittu. ag yesu suttlu neudi tnn sisrige -aisvryvullvru devr rajydlli seruvdu esteu kst amdnu. ag sisyru atn matuglige bergadru; adre yesu tirigi uttrkeuttu avrige- mklkira, aisvrydlli nm-bike ittvru devr rajydlli prvesisuvdu esteu kst. obb aisvryvmtnu devr rajydeulge seruvdkkimt omteyu sujiy knninlli nugguvdu sulbh amdnu. adkke avru mitiviri ascrypttu tmmueulge-hagadre rksislpdudvu yarige sadhy emdu amdu keumdru. ag yesu avrnnu drstisutta-mnusyrige idu asadhyvagide; adre devrige all; yakmdre devrige ellvu sadhyvagive amdnu. truvay petnru atnige- igeu, navu ellvnnu bittu ninnnnu himbalisiddeve emdu hellarmbhisidnu. adkke yesu prtyuttvagi-nanu nimge nijvagi heluttene; yavnadru nnn nimittvagi yuvarie nimittvagi yu mneyinnagli sheudrrnnagli sheudriyrnnagli tmdyennagli tayiynnnagli hemdtiynnagli mklklnnagli bhumiy nnagli bitu avnu igin kaldlli himsegl shitvagi nurrstu mneglnnu sheudrrnnu sheudriyrnnu taymdi rnnu mklklnu bhumiyinnu heumduvdlle bruv leukdlli nity jivvnnu heumduvnu. adre meudlinvrad anekru kdeyv raguvru mttu kdeyvradru meudlin vraguvru amdnu. ag avru yerusalemige heuguv dariyllidru; mttu yesu avr mumdagi heuddrimd avru ascrypttru; mttu atnnu himbalisuttiddag bhypttru. atnu tnn hnnerdu mmdiyinnu tirigi kedu tnge smbhvisuvvuglu yavvemu avri igeu, navu yerusle mige heuguttave; mttu mnusykumarnu prdhanyajkrigu sastrigligu oppislpdu vnu; avru atnige mrndmd-

neynnu vidhisi atnnu anyjnglige oppisuvru. mttu avru atnnu hasy madi keurdeymd heudedu atn mele uguli atnnu keulluvru; mttu murne dindlli atnu tirigi eluvnu amdnu. ag jebedayn mklklad yakeub yeuhanru atn blige bmdu-beudhkne, navu apeksisuvdnnu ninu nmgeuskr madbekemdu navu bysutteve amdru. adkke atnu avrige-nanu nimge enu madbekemdu apeksisuttiri emdu kellu avru atnige-navu ninn mhimeylli obbnu ninn blgdeylliyu mteubbnu ninn edgdeylliyu kutukeullvmtte nmge anugrhisu amdru. adre yesu avrige - nivu enu be-dikeulluttireu nimge tiliydu; nanu kudiyuv patreylli nivu kudiyuvireu? mttu nanu heumduv baptismvnnu nivu heumduvireu amdnu. adkke avru atnige-nmmimdaguvdu amdru. adre yesu avrige-nanu kudi yuv patreylli nivu nijvagi yu kudiyu viri; mttu nanu heumduv baptismdimd nivu baptism heumduviri. adre nnn blgdeylli mttu nnn edgdeylli kutu keullvmtte anugrh maduvdu nnnldl; adu yari geuskr sid-dhmadlptideyev avrige keud lpdudvu amdnu. a hitu mmdiyu adnnu kelidag yakeub yeuhanr mele avru bhlvagi keupgeullarmbhisidru. adre yesu avrnnu tnn httrikke kedu avrige-anyjnglnu aluvdkke ne-mislp ttvru avr mele deuretn maduttare; mttu avrlli deudd vru avr mele adhikar maduttaremdu nivu bliri. adre nimmeulge hagirbardu; mttu nimmeulge deuddvagir bekemdiruvnu nim sevkna-girboku. nimmlli mukhysthagbekemdiruvnu ellrige sevkna-girboku. yakmdre mnusyku marnu sh seve madisikeulluvdkkagi all, adre seve maduvdkku tnn pravnnu anekrigeuskr idukeuduvdkku bmdnu emdu helidnu. truvay avru yerikeuvige bmdru; atnu tnn sisyreudneyu bhusmkhyey jnreudneyu yerikeuvinimd heurtag timayn mgnad kurud bartimaynu heddariy bdiylli kutukeumdu bhiksebedu ttiddnu. atnu njretin yesu emdu avnu kelidag kuglarmbhisiiyesuve, davidnkumarne, nnnnnu krunisu amdnu. avnu sumnnirvmtte anekru avnige khmditvagi helidru; adre avnu innu heccagi-davidnkumarne, nnnnnu krunisu emdu kugidnu. ag yesu nimm-tukeumdu avnnu kreybekemdu ajnapislu avru a kurudnnu kedu-smadhanvagiru; elu, atnu ninnnnu kreyuttane emdu avnige helidru. avnu tnn udupnnu tegeduhaki eddu yesuvin blige bmdnu. yesu avnige-nanu ninge enu madbekemdu nivu keurutti emdu kellu a kurudnu atnige-krtn, nanu nnn drstiynnu heumduvmtte madboku amdnu. adkke yesu avnige-heugu, ninn nmbikeye ninnnnu svstphdiside amdnu. kudle avnu tnn drstiynnu heumdi a margdlli yesu vnnu himbalisidnu.

11

avru yeruslemige sviapvagi ennimrgl gudd kdegiruv betphgegu bethanykku bmdag atnu tnn sisyrlli ibbrnnu kluhisi avrige-2 nimme eduragiruv hlilige heugiri; nivu adreulge prvesisittu yaru emdigu adr mele kutukeulldiruv omdu ktemriynnu alli kanuviri; adnnu bicci tkkeumdu bnniri. yav nadru nimge-nivu yake idnnu madu ttiri emdu kelidre idu krt-nige bekagide emdu heliri; ag avnu kudle adnnu il-lige kluhisuvnu emdu helidnu. ag avru heurtu heugi erdu dariglu kuduv sthldlli heurge baglin bliylli kt-

tidd kttetriynnu biccuttiruvag alli nimtvrlli kelvru avrige—a kttetriynnu enu maduttiri emdu kelidru. adkke avru yesu appne keuttmete helidru. ag avru avrige heuggeudisidru. avru ktte mriynnu yesuvin blige tmdu adr mele tmm vstrglgnu hakidag atnu adr mele kutukeumdnu. anekru tmm vstr glgnu dariylli hasidru; itrru mrglimd keumbeglnnu kdidu dariylli hakidru. ag mumdeyu himdeyu heugut-tiddvru kugu tta— heusnn; krtn hesrinlli bruvatnu dhnyu; krtn hesrinlli bruv nmm tmde yad davidn rajyvu asirvdislpdi; unntdlli heusnn emdu helidru. yesu yeruslemige heugi deval ydlli prvesisidag el-lvuglgnu suttu neudidnu; mttu smjeyadag a hn-nerdu mmdiyemdigge bethanykke heudnu. mru-divs avru bethanydimd brutti ddag atnu hsididdnu; atnu eleglidd omdu amjurd mrvnu durimnd neudi omdu vele tnge adrlli enadru sikkitemdu bmdnu; adre atnu adr blige bmdag eleglnne heurtu mt-tenu kanlill; yakm dre adu amjur phld kalvagirilill. yesu adkke—innemdigu yavnu ninnimdhnnnu tin-dirli amdnu. adnnu atn sisyr kelisikeumdru. ag avru yeruslemige bmdru; mttu yesu devaly-deulkke heugi alli maruttiddvrnnu keumdu keul-luttiddvrnnu heurge haklarmbhisi hn bdlayisuvvr mejuglgnu parivalglgnu maruttiddvr pithglgnu ked-vihakidnu. yavnu devaly margdimd yav pa-trey nnadru tkkeumdu heuggeudisill. atnu avrige beudhisutta—nnn mneyu ella jnamglvrimd prarthe-ney mne emdu kreyldpudvemd bredillve? adre nivu adnnu kllr gviynnagi madiddiri emdu helidnu. ag sastriglu prdhanyajkru adnnu keli atnnnu hege keullbekemdu aleucisidru. adre jnrellru atn beudh-nege atyascryptddrimd avru atnige bhypttru. sm-jeyadag atnu ptnd heurge heudnu. beligge avru dariylli heuguttiddag a amjurd mrvu beru shitvagi ongiru vdnnu kmdru. ag petru jnapk madi keumdu atnige—guruve, igu, ninu spi sid amjurd mrvu ongi-heugide amdnu. yesu prtyuttrvagi avrige helid-denmdre —devrlli nmbike idiri. yakmdre nanu ninge nijvagi heluttene, yavnadru i bettkke—ninu kittukeumdu heugi smudr dlli bilu emdu heli tnn hrtydlli smsy pdde tanu helidvuglu aguvvemd nmbi dre avnu helidmteye aguvdu. ad karn nanu ninge heluvdenmdre—nivu prarthne maduvag yavvuglgnu asisu ttireu avu ninge sikkuvvemd nmbiri; mttu avuglgnu nivu heumduviri. nivu nimtu keumdu prarthisuvag yavnigadru vireu dhvaddu nimmlid-dre ksmisiri; ag prleuk dlliruv nimm tmdeyu sh nimm apradhglgnu ninge ksmisuvnu. nivu ksmis-didre pr leukdlliruv nimm tmdeyu nimm apradh glgnu ksmisuvdill. avru tirigi yeruslemige bmdru; mttu atnu devalydlli tirugadutriruvag prdhan yajkru sastriglu hiriyu atn blige bmdu atnige—ninu yav adhikar dimd ivuglgnu maduttii? mttu ivuglgnu maduvdkke ninge adhikar keutt vru yaru emdu kelidru. adkke yesu prtyuttrvagi avrige—nanu sh omdu prsneyynnu nimmimdluttene, nnge ut-treudiri; ag nanu yav adhikardimd ivuglgnu madut-tenemdu ninge heluttene. yeuhann baptismvu prleukdimdeu ilve mnusyrimdeu, nnge uttreudiri amdnu. ag avru —prleukdimd emdu navu helidre—nivu yake avnnnu nmbill emdu keli yaru; adre navu—mnusyrimd emdu heluvdadre nmge jnr bhyvide;

yakmdre yeuhannu nijvagi yu prvadiyemdu ellru enisikeumdiruvru emdu avru tmmlli trkisikeumdru. avru prtyuttrvagi yesuvige—navu hellarevu emdu uttr keuttru. adkke yesu—nanu yav adhikar dimd ivuglgnu maduttenemdu nanu ninge heluvdill emdu avrige uttr keuttu.

12

idad mele atnu samyglimd matnadlu prarmbhisiidnu. obba neubb mnusyn omdu drakseteuvtnnu madi suttlu belihaki draksey alegagi agedu gepur ktti okkligrige varkke keuttu durdeskke heurtuheudnu. phld kal dlli avnu drakse teutd phlvnu okkligr rimd pdeyvdkkagi avr blige obb sevk nnnu kluhisidnu. adre avru avnnnu hididu heudedu bridagi kluhisibittru. tirigi avnu mtteubb sevknnu avr blige kluhisidag avru avn mele klluglgnu esedu tleynnu gaypdisi avmandimd vrtisi avnnnu kluhisibittru. avnu mtte inneubbnnnu kluhisidag avnnnu keum-dru. innu anekrnnu kluhisidnu. avrli kelv rnu heudedru; kelvrnnu keumdu hakidru. kdehydagi tnge innu ati priynagidd obbne mgnirlagi—avru nnn mg-nigadru gaurv slisaruv emdu amdukeumdu avnnnu sh avr blige kluhisidnu. adre a okkligr—ivne badysthnu; bnniri, ivnnnu navu keumduhakeun; ag svasthyvu nmmda guvdu emdu tmmtmllli mat-nadikeumdru. avru avnnnu hididu keumdu haki drakseteudt heurge bisadidru. hagadre drakseteudt dnyi enu madiyanu? avnu bmdu a okkligrnnu smharmadi drakseteuvtnnu bereyvrige keuduvnu. ktuvvru tirskrisid kll mukhyvad mulegllyaitu. idu krtn kelsve agittu. nmm knnuglige ascryvagideylla emb i brhvvnu nivu odlillveu emdu helidnu. ag atnu tmge vireudhvagi i samyvnu helidnemdu avru tilidu atnnnu hidiyvdkke smdrbh neudidru. adre avru jnrigge hedridru. avru atnnnu bittu heurtu heudru. avru atnnnu atn matugllli hidiy-bekemdu phrisayrlliyu hereudy rlliyu kelvrnnu atn blige kluhisidru. avru bmdu atnige—beudhkne, ninu styvmtu yav mnusynnu lksisvnu emdu nmge tilidde; yakmdre ninu mnusyr mukhdaksiny madde devr margvnu stydli beudhisutti; kesnrig kpp-keuduvdu nyayveu, nyayvllheu? navu keudbekeu il-lve keudbardeu emdu kelidru. adre atnu avr kptvnu tilidu avrige—nivu nnnnnu yake seudhi suttiri? omdu nanyvnu tmdu nge teusisiri emdu helidnu. avru adnnu tmdag atnu avrige—idr rupvu mttu mel-brhvu yardu emdu keliddkke avru atnige—kesrnu emdu uttr keuttru. ag yesu prtyuttrvagi avrige—kesrnige smbmdhpttvuglgnu kesrnigu devrige smb-mdhpttvuglgnu devrigu slisiri emdu helidnu. idkke avru atn visydlli ascrypttru. truvay punrutthanvil-lvemdu heluv sddukayru atn blige bmdu atnnnu kelidenmdre— beudhkne, obb mnusyn sheudru mklililde hemdtiynnu bittu sttre avn sheudru avn hemdtiynnu tkkeumdu tnn sheudrnigagi smtanvnu pdeybeku emdu meuseyu nmge brediru ttanste. ig elu mmdi sheudriddru; meudlnyevnu mduveyagi smtanvillde stnu. mttu erdnyevnu akeynnu mdu-veyagi smtanvillde stnu; admteye mureynvu adnu. hige elu mmdiyu akeynnu mduveyagi smtanvilldv radru; keuneylli a striyu stllu. add rimd punrut-

thandlli avru eddag avrlli akeyu yar hemdtiyagiru-
vlu? a elu mmdigu akeyu hemdtiyagiddllla amdru.
adkke yesu prtyuttrvagi avrige-nivu brhglnnadru
devrsktiynnadru tiliyde iruvdrimd tppu maduttirl-
lveu? yakm dre avru sttvreulgimd edd mele mduve
madikeulluvdu ill, mduve madikeudu vdu ill. adre
avru prleukdliruv dutmte irrutare. sttvru eddu
bruvdr visyvagi-nanu abrahamn devru, isakn de-
vru, yakeubn devru agiddene emdu peudeylli de-
vru meusey smgd hege matnadidnemdu meusey
grmthdlli nivu odlillveu? yakmdre atan sttvrigll, adre
jivitrigte devragiddane; addrimd i visydlli nivu bh-
lvagi tppu maduttiri emdu helidnu. ag sasrigllli
obnbu bmdu avru kudi keumdu trkisuttiruvdnnu
keli atan avrige sriyagi uttrvnnu keuttnemdu tilidu
atnige -ella devajnegllli meudlneydu yavdu emdu
kelidnu. yesu prtyuttrvagi avrige-ella devajnegllli
meudlneydu - o israyele, keli; nmm devrad krtnu
obnne krtnagiddane. ninu ninn devrad krtnnnu
purnhrdydimdlu purnprandimdlu purnmssinimdlu
purnsktiyimdlu pritisbeku; idu meud lney deva-
jneygagide. ninu ninn nerey vnnu ninnmteye pr-
tisbeku embdu adrm teye iruv erdney ajneyagide.
ivugli gimt heccin devajneyu mtteumdl emdu he-
lidnu. adkke a sastriyu atnige -beudhke, olledu.
ninu styvne heliddi; yakmdre devru obnne; atn
heurtu bereubnu illve ill. atnnu purn hrdydimdlu
purngrhikeyimdlu purnprandimdlu purnsktiyimdlu
pritis tnn nereyvnnu tnnmteye pritisu vdu skl dhn
bligligimtu yjngligimt lu heccingagide amdnu. avnu
buddhi yimd uttrkeuttdnnu yesu kmdu avrige -
ninu devr rajykke durvadnll amdnu. amdinimd
atnnu prsne maduvdkke yav mnusynigadru dh-
eryvirill. yesu devalydlli beudhisuttiddagi- kristnu
davidnkumaru emdu sasriglu heluvdu hege? yak-
mdre davidnu tane prisuddhatnmimd - nanu ninn
vireudhi glnnu ninn padpithvagi maduvtnk ninu nnn
blgdeylli kutukeumdiru emdu krtnu nnn krtnige he-
lidnlla emdu nudididdane. addrimd davidnu tane
atnnu krt nemdu kreyuvag atan avn mgnaguvdu
hege emdu helidnu. samany jnru smteu sdimd atn
matugltnu kelidru. truvay atan beudhneylli avrige -
uddvad amgiytnu teuttukeumdu smtey sthlgllli vmd-
negltnu sbhammdirglili mukhyipithgltnu autngllli
atynntvad sthlglnu pritisuvvad sasrigl visyvagi
eccrvagiri; ivru vidhveyr mnevlnu numgi ntneg-
gagi uddvad prarthnegltnu maduttare; imthvru hec-
cad dmdneytnu heumduvru amdnu. yesu beukksd
eduragi kutukeumdu jnru hege beukksdlli hn hakut-
tidda rembdnnu neuduttiddnu; akrne aisryvmtru
hecceccagi hakidru. ag alli obb bd vidhveyu bmdu
omdu phardingdstu erdu nanygltnu hakidlu. ag
atan tnn sisyrtnu htirkke kreu avrige- i beukks-
dlli hakidvrellrigimt i bd vidhveyu heccagi hakid-
dale emdu nanu nimga nijvagi heluttene. yak-
mdre ellru tmm smrdhhiylli hakidru; adre ikeyu
tnn keurteylli tngiddddnnella amdre tnn jivnvnella
hakiddale amdnu.

13

atan devalydeulgimd heuguttiddag atn sisyrlli
obnbu atnige-beudhkne, illi emtha trvad klluglu

mttu emtha kttdglu ive neudu amdnu. yesu avrige
prtyuttrvagi- ninu i deudd kttdgltnu neudut-
tiyeu? kelge kedvlpdde omdu meumdu kllu illi
bidlpdvdill amdnu. atan enne mrgl gudd mele
devalykke eduragi kutukeumdidag petr yakeub
yeuhan amdrey ivru prtyek vagi atnige- ivella yavag
aguvvu? mtu ivellvuglu nerveruvdkke yav sucne
iruvdu? nmge helu emdu keli dru. yesu prtyut-
trvagi avrige hella rmbhisi- yavnadru nimmnnu
meusgeulis dnte eccrike tegedu keulliri; yakmdre
ane kru nnn hesrinli bmdu-nanu kristnu emdu
heli anekrtnu meusgeulisuvru. idllde yuddhgl
visyvagi yuddhgl suddhiy visyvagi yu nivu keluvag
klvlp bediri; yakmdre avuglu aguvdu agty; adre
innu adu amtyvll. yakmdre jnamgkke vireudhvagi
jnamgyu rajykke vireudhvagi rajyvu eluvvu; mtu
nana kdegllli bhukmpglaguvvu. idllde br galglu
klvglu umtaguvvu; ivu smktgl prarmbhvagi.
adre nivu nimm visydlli eccrike tegedukeulliri;
yakmdre avru nimmnnu nyayicarney sbheglige
oppisuvru; sbhammdirglili nimmnnu heudeyvru;
avrige vireudhvagi nnn nimitt adhiakarigl mtu
arsugl munde nivu trlpduri. suvarteyu meudlu
ella jnamggllli sarlpdudvu agtyvagide. adre avru
nimmnnu oppisuvdkkagi tkkeumdu heuguvag
nivu enu matnadbekembdnnu mumcivitagi cimt-
bediri, aleucislu bediri; adre a gligeylli nimga
yavdu keudlpdudvu adne matnadiri; yakm
dre matnaduvru nivll, adre prisu ag sheudrnu
sheudrnnu tmdeyu mgnnnu mrnkke oppisuvru;
mkllu tmm tmdetayigile vireudhvagi eddu av rnu
keullisuvdkke karnaguvru. nnn hesrin nimittvagi
ellru nimmnnu hge madu vru. adre kdevregu
taluvne rksne heumduvru. idllde prvadiad
daniyelnu helidnte halumaduv ashyvu nillbard
sthldlli nimitiruvdnnu nivu neuduvag (odu vnu
tilukeullli) yudaydlli iruvru bettgilige odiheugli.
mnemaligey meliddvnu kelge ilidu mneyeulke
heugde yu illve tnn mneyeulge prvesisi adreu lgimd
ennu tkkeulldu irli. heul dliruvvnu mtte tnn
udupnnu tkkeulluvdkke himdirugdirli. adre a
divsgllli grbhini yrigu meulekudisuvvrugu ayyeu!
nimm playnvu cligaldlli agdnte nivu prarthisiri.
yakmdre a divsgllli smktviruvdu; amthddu devru
srstisid srsti meudlueumdu i smydvregu agllil illve
aguvdu ill. krtnu a dinglnu kdime maddidre yavnu
rksne heumduv dill. adre alypttvrigagi amdre tanu
arisikeumdvrigagi a dinglnu kdime madi ddane. ag
yavnadru nimga-igeu, kristnu illiddane; illve ageu,
atan alli ddane emdu helidre avnnu nmbbediri;
yakmdre sulu kristnu sulluprvadiglu eddu sadhy-
vadre arisikeumdvrrnu meus geulisuvdkkeuskr
suckkarygltnu adbhut karygltnu madi teurisuvru.
adre nivu eccrike tegedukeulliri; igeu, nanu nimga
ellvugltnu mumdagile heliddene. idllde a divsgllli
smktvu tirid nmtr surynu kttaguvvu; cmdru tnn
belknnu keudde iruvru. akasd nkstrglu biluvvu
mtu akasdliruv sktiglu kdluvvu. ag mnusykumaru
bhu bldimdlu mhimeyimdlu megh gllli bruvdnnu
avru neuduvru. atan tnn dutrnnu kluhisi bhumi
y kttkdeyimd akasd kttkdey vregu tanu arisikeum
vrnnu nalku dikkgulimdlu ottugudisuvru. idllde
amjur mrd samyvnnu kli tukeulliri; adr keumbe

innu eledagiddu eleglnnu biduvag besigeyu httirvayi
temdu nivu tilukeulluttiri; ade prkar ivuglu agu-
vdmnu nivu neuduvag adu httirdlli amdre bagluglliyi
ade emdu tilukeulliri. ivellvuglu nerveruvvrege i
smttiyu alidu heuguvde ill emdu nanu ninge nijvagi
heluttene. akasvu bhumiyu alidu heuguvvu; adre nnn
matuglu alidu heuguvde ill. adre a dind mtu a gligey
visy vagi tmdege heurtu yav mnusynigu prleukdl-
liruv dutrigu mgnigu tili ydu. nivu eccrvagirri,
jagrukragirri, prarthisiri. yakmdre smyvu yavag
emdu ninge tiliydu. mnusykumarnu durd pryan-
vnuu kekeumdu tnn mneynnu bittu tnn sevrige
adhikarvnnu mtu prtiiyeu bbnige avnvn kelsvnu
keuttu baglu kayu vvnige jagruknagirbekemdu
ajnapisidvn hage iddane. addrimd jagrukragirri.
yakmdre mne yjmannu smjeylliyeu sriheuttinlliyeu
illve humj kuguva gleu illve mumjaneylliyeu yavag
bruttaneu ninge geuttill. atnu phkkne bmdu nivu
nidre maduvdmnu kmdanu. ninge heluvdmnu nanu
ellrigu helu ttene-eccrvagirri amdnu.

14

pskd mtu huliyilld reuttiy hbb bruvdkke innu
erdu divs gliddag prdhantjyru sastriglu upay dind
atnnu hege hididu keullbekemdu hvnsuttiddru.
adre avru-jnrdu dmge eldmte hbbdlli bed emdu am-
dukeumdu. bethanydlldid kusthreugiyad simeunn
mneylli atnu utkke kutiddag obb striyu ati sresth-
vad sugmdh teld bhrni ynnu tegedukeumdu bmdu
adnnu odedu atn tley mele heuyidlu. adre allidd
kelvru tmmeulge keupgeumdu-i telvnnu nst ma-
diddeke? idnnu munnuru (pens) hnkkimt heccin
belege mari bdvrige keud bhudagittlla emdu am-
dukeumdu akege vireudhvagi gunuguttidru. adre
yesu -ikeynnu bittubidiri; ikege nivu yake teumdre
keuduttiri? ikeyu nnge olle karyvnnu madiddale.
yakmdre bdvru yavaglu nimm bliylli iruttare; ninge
mnssiddre nivu avrige yavagladru upkar madbhudu;
adre nanu yava glu nimm bliylli iruvdill. ikeyu tnmim-
dadstu madiddale; nnn srirvnnu huniduvdkke adnnu
abhisekisuvdkkagi ikeyu mumdagi madiddale. nanu
ninge nijvagi heluttene-i suvarteyu srj leukdlli el-
lelli sarlpdudveu allella ikeyu madiddh sh ikey jnap-
karthvagi heluvru amdnu. ag hnnerdu mmdiylli
obbnad yud iskriyeutnu yesuvnnu prdhan yajkrige
hidukeudvmte avr blige heudnu. avru adnnu keli
smteuspptu avnige hn keuduttevemdu matukeuttru.
avnu atnnu anukulvagi hidukeuduvdu hegemu
hudukuttiddnu. huliyilld reuttiy hbbd meudlney
divs pskd kuriyinnu avru keuydag atn sisyr atnige-
ninu pskd utmadu vmte navu ellige heugi siddhmad-
beknuttu emdu kelidru. ag atnu tnn sisyrlli ib-
brnnu kluhisi avrige-nivu pttndeulkke heugiri; alli
nirin keudvnnu heuttukeumdu heuguv obb mnusynu
nimmnnu smdhisuvnu; avnnnu himbalisiri. avnu yav
mne yeulge heuguttaneu a mney yjman nige-nanu
nnn sisyreumdige pskd ut madlu atithiy keuthdi el-
lide emdu beudh knu keluttane emdu heliri. avnu siju
geulisi siddhmadid melmtstn visalvad keuthdiynnu
ninge teurisivnu; alli ninge siddhmadiri amdnu.
ag atn sisyr heurtuheugi pttndeulkke bmdu atnu
tmge helidmte kmdukeumdu pskvnnu siddhma-

didru. smjeyadag atnu hnnerdu mmdisi sisyr smgd
bmdnu. avru kutukeumdu utmaduttiddag yesu
avrige-nnneumdige ut maduttiruv nimmli obbnu
nnnnnu hidukeuduvnu emdu nanu ninge nijvagi
heluttene amdnu. ag avru duhkhisi larmbhisi obbeub-
bragi atnige-adu naneu? mtu inneubbn-u adu na-
neu? emdu atnnu kelidru. adkkatnu prtutttirvagi
avrige-avnu hnnerdu mmdiylli obbnu, amdre nnn
smgd patreylli adduvvne. tnn visyvasi brediruv prkar
mnusy kumarnu nijvagiyeu heugtane; adre yavnind
mnusykumarnu hidukeudldpu ttnau a mnusynige
ayyeu! a mnusynu huttdheugiddre avnige olledagut-
tittu emdu helidnu. avru utmaduttiruvag yesu
reuttiynnu tegedukeumdu asirvdis muridu avrige
keuttu-tkkelulliri, tinniri; idu nnn deh amdnu. tru-
vay atnu patreynnu tegedukeumdu steutrmadi avrige
keuttu; avrellru adrlli kudidru. ag atnu avrige-idu
bhu jnrigeuskr surislpdru heusodmbdikey nnn rkt.
idllde nanu devr rajydlli idnnu heusdagi kudiyuv a
dind vrede innu mele draksarsvnnu nanu kudiyuvde
illvemdu ninge nijvagi heluttene amdnu. blik avru
omdu smgit hadi enne mrgl guddkke heurtuheudru.
ag yesu avrige-i ratri nivellru nnn deuseymd ab-
hytmrtpduri; yakmdrenanu kurubnnu heudeyu-
venu, kuriglu cdrislp duvvu emdu bredde. adre nanu
edd mele nimgimt mumdagi glilaykke heugu vnu
emdu helidnu. adre petru at nige ellru abhytmrtp-
tagyu nanu abhytmr pduvdill emdu helidnu. adre
yesu avnige-i divs i ratriye erdu sari humj kugu-
vdkkimt meudlu muru sari ninu nnnnnu allgleyuvi
emdu nanu ninge nijvagi heluttene amdnu. adre
avnu-nanu ninn smgd saybekadru ninnnnu allgleyu-
vdill emdu bhu avesdimd helidnu. adrmteye avrellru
helidru. avru getsemne emb sthkke bmdag
atnu tnn sisyrige-nanu prarthne madu yav nivu illi
kutukeumdirri amdnu. atnu petr yakeub yeuhan-
rnnu tneumdige krkeumdu heugi ativismgeumdu
bhl mngumdidvnagi- nnn pravnu sayvustu atyd-
hikvad duhkhkke olgagide; nivu illiye kadukeum-
diddu eccrvagirri amdnu. atnu svlp mumde heugi
neld mele biddu sadhyvadre a gligeyu tnmimd dati
heuguvnte prarthisidnu. atnu -appa, tmdeye, el-
lvuglu ninge sadhyvagine; i patreynnu nnnind tege-
dubidu; adru nnn cittdmtil, ninn cittdmteye agli
emdu helidnu. truvay atnu bmdu avru nidremadu-
vdmnu kmdu petrnige-simeunne, nnn nidremadu
ttiya? omdu gligeyadru eccrvagi rlayeya? nivu seudh-
nege olgagdmte eccrvagiddu prarthisiri; atmvu ni-
jvagiye siddhvagide; adre srirvu blhinvagide emdu
helidnu. atnu tirigi heurtu heugi ade matuglunu
helutta prarthisi dnu. atnu himtirugidag avru ti-
rigi nidre maduvdmnu kmdnu; (yakmdre avr kn-
nuglu bharvagiddvu); atnige avru enu uttr keud-
bekeu tiliyill. atnu murney sari bmdu avrige-
ig nidre madi nimm visramtiynnu tegedukeulliri;
innu saku; glige bmdide; igu, mnusy kumarnu pa-
pigl keglige hidukeudlpdtane; eliri, nivu heugeun;
igau nnnnnu hidukeuduvnu sviapdlldidane emdu
helidnu. atnu innu matnaduttiruvagle hnne rdu
mmdiylli obbnad yudnu bmdnu; prdhan yajkr sas-
trigl mtu hiriyr kde yimd bmdidd jnr deudd smuhvu
ktti deunneglinu hididukeumdu avn kud bmdru.
idllde atnnu hidukeuduvvnu avrige-nanu yarige

muddidutteneu avne atnu; atnnu hididu bhdrvagi tegedukeumdu heugiri emdu gurutu helikeuttiddu. avnu bmd kudle nervagi atn kdge heugi- guruve, guruve emdu heli atnige muddittnu. ag avru atn mele ke haki atnnu hididru. adre htir nimtidd vrlli obbnu kttiynnu hiridu prdhan yajkn alnnu heudedu avn kiviynnu kdiduhaki dnu. yesu avrige- kttighnnu mtu deunneglnnu tkkeumdu klnige vireudhvagi bruvmt nnnnnu hidiyuvdkkagi bmdira? nanu prt diuvu devalldli beudhi sutta nimm smgd iddeni; ag nivu nnnu hidiyallil; adre brhglu nerverlebeku amdnu. ag sisyrrellru atnnu bittu odiheudru. alli obbaneubb yaavnsthu bri memele naru btteynnu hakeikeumd- vnagi atnnu himbalisuttirlu yaavnsthu avnnu hididru. ag avnu a narumdiynnu bittu bri meylli odi- heudnu. idad mele avru yesuvnnu mha yajkn blige tegedukeumdu heudru; atn smgd prdhan yajkrellru hiriyur sastriglu avn blige kudi bmdru. adre petrn mayajkn bhvndvregu dur dimd atnnu himbalisi alugl smgd kutukeumdu bemkiy htir cli kayisikeullu ttidnu. prdhanyajkr nyaysbhevy reltru yesu- vnnu keullisbekemdu atnige vireudhvagi saksiiynnu huduki enu kmdu keullill. anekru atnige vireudhvagi sullusaksi helidru avr saksiiy omd kkeumdu opplill. truvay kelvru eddu atnige vireudhvagi saksi helutta- keyimd kttiruv i devalyvvnu nanu kedvibittu key- imd kttidruv mteumdnnu muru dingllli kttuvenu emdu itnu heliddnnu navu kelisikeumdiddeve am- dru. higiddru avr saksi omdkkeumdu oppigeyaglill. ag mhayajkn eddu nduve nimtu yesuvige-ninu enu uttrkeuduvdi llveu? ivru ninge vireudhvagi heluv i saksi enu emdu kelidnu. adre atnu enu uttr keudde maunvagiddnu; tirigi mhayajkn-ninu a kristneu? stutiheumduvatn kumarneu emdu atnnu kelidnu. adkke yesu-nane, idllde mnusykumarnu srsvktn blparsvllli asinnagiruvdnnu akas meghglili bruvdnnu nivu neuduviri amdnu. adkke mhaya- jkn tnn btteglennu hridukeumdu-nmge innu heccu saksigl avsykte enide? nivu i devdusneynnu ke- liddirlla; ninge hege teuruttde emdu kellu avrellru avnu mrndmdne heumdtkkvnu emdu tirpumatidru tru vay kelvru atn mele uguli atn mukhvnnu mucci atnnu gudduvdkke armbhisi atnige-prvadne helu amdru. alu glu atnnu heudedru. idllde petrn bhvnd kelbhagdliddag mhayajkn dasiyrlli obblu al- lige bmdlu. petrn clikayisikeulluttiru vdnnu akeyu kmdu avnnu drstisi neudi-ninu sh a njretin yesuvi neumdige iddvnu amdnu. adre avnu allgledu-nnge geuttill, ninu enu heluttiyeu nnge tiliyuvdill emdu heli allgledu heurge dvaramgldeuge heudnu; ag humj kugitu. a dasiyu avnnu tirigi neudi pkkdlli nimtiddvrige-ivnu avrlli obbnu emdu hellarmb- hisidlu. ag avnu mtte allglednu. tusu heuttad mele pkkdlli nimtiddvru tirigi petrnige-niscyagiyu ninu avrlli obbnu; yakmdre ninu glilaydvnu mtu ninn bbase adkke opputtde amdru. adre avnu spisi keul- luvdkku aneyittukeulluvdkku arm bhisi-nivu mat- naduttiruv i mnusynnnu nanriye amdnu. ag erdne sari humj kugitu. hige-erdnu sari humj kuguvdkkimt mumcitvagi ninu nnnnnu muru sari allgleyuvi emdu yesu tnge helid matnnu petrn jnapkmaikeumdu adnu yeucisi attnu.

15

belgad kudle prdhan yajkr hiriyur sastrigl mtu sb- heyv relleumdige aleucne madikeumdu yesu vnnu kttitegedukeumdu heugi pilatnige oppisi dru. ag pi- latnu atnige-ninu yehudyr arsneu emdu kellu atnu prtuttr vagi-nine adnnu helididi amdnu. id llde prd- hanyajkr atn mele anek duruglennu helidru; adre atnu enu uttr keullill. ag pilatnu tirigi at nige- ninu enu uttrkeuduvdillveu? ivru ninge vireudhvagi estu duruglennu heluttare neudu emdu kelidnu. adru yesu uttrkeudde irlagi pilatnu ascrypttnu. a hbbdlli jnru bedi keumd obb sereyvvnnu avrige bittukeudv pddhtiyittu. ag dmge madidvreumdige bmdhislpttu a dmgeylli keule madid brbb nemb hesrullvneubbnu alli iddnu. ag jnsmuhvu gttiyagi kugutta avnu tmge yavaglu madid prkar mad bekemdu bedikeullarmbhi sidru. adre pilatnu prtuttrvagi avrige-yehudyr arsnnnu nimgagi nanu bidisbekeu emdu kelidnu. yakmdre prdhanyajkr heuttekkiccinim atnnu op- pisikeuttiddremdu avnige tilidittu. adre prdhanyaj- kr tmge brbbnnne bittukeud bekemdu jnrrnu pre- repisidru. ag pilatnu prtuttrvagi avrige-hagadre nivu yehudyr ars nemdu kreyuv itnige nanenu mad- bek nntuttri emdu tirigi keliddkke- atnnu silubege hakisii emdu tirigi avru kugi keumdr. ag pi- latnu avrige-yake? atnu kettddenu madidnu emdu hellu avru-atnnu silubege hakisii emdu mttstu heccagi kugikeumdr. hige pilatnu jnrrnu trp- tipdislu mnssullvnagi brbbnnnu avrige bittukeuttu yesuvnnu keurdeyimd heudisi silubege hakuvdkke oppisidnu. truvay senikru atnnu preteu riyim emb mmdirdeulkke tegedukeumdu bmdu senikrnnella ottagi kredru. avru atnige uda bnnd vstrvnnu heud- isi mullin kiritvnnu henedu atn tley mele itu atnnu vmdisuvdkke armbhisi-yehu dyr arsne, ninge vmdne amdru. avru bettdimd atn tley mele heudedu atn mele uguli tmm meunkaluri atnige nmskrisidru. hige avru atnnu pri hasymadid mele uda bnnd btteynnu at- nimd tegeduhaki atn svmt btteglennu atn mele heu- disii silubege hakuvdkkagi tkkeumduheudru. alek- samdr mtu ruph embvr tmdeyad kurenud simeun embvnu gramdimd bmdu haduheuguttiruvag atn silubeynnu heuruvmt avru avnnu blvmt madidru. kpal sthl emdrthvull geulgeutha emb sthlikke avru atnnu tegedu keumdu bmdru. avru atnige rk- theul bersid draksarsvnnu kudiyukeuttu. adre atnu adnnu tegedukeullill. avru atnnu silubege hakiid mele atn bttegli gagi citu haki prtiiyeubnu enu tkkeull bekemdu avuglennu palumadikeumdr. atnnu silubege hakiidag murney tasagittu. yehudyr arsnu-emdu atn mele heurisiid apradhd melbrhvu breylpttittu. ibbru klrrnnu, obbnnu atn blgdegu mt- teubnnnu atn ed gdegu atneumdige avru silubege haki dru. ag-atnu apradhighleumdige enislptnu emb brhvu nerveritu. id llde haduheuguttiddvru tmm tleglennu alladisi-ha! devalyvvnu kedvi muru dinglli kttuvvne, ninnnnu rksisikeumdu silubeyimd kel- giliduba emdu heli atnnu dusisidru. ade prkar prdhan yajkr sh sastrigleumdige atnnu hasymadi-ivnu itr- rnnu rksisidnu; tnnnnu tane rksisikeullarnu. is- raye lyr arsnad kristnu ig silubeyimd ilidu brli; ag navu neudi nmbeuvu emdu tmmlli amdukeumdr;

atneumdige silubege haklpttvru atnnu dusisidru. arne tasnimd ombhtne tasinvrege desd melella kt-tle ittu. ombht ney tasinlli yesu-eleuhi, eleuhi, lma sbktani? amdre nnn devre, nnn devre, yake nnnnnu kebittiddi emdu mhadhvniyimd kugidnu. httridlli nimitidd kelvru adnnu keli-igeu, itnu eliy nnnu kreyuttane amdru. ag obbnu odi heugi sp-mjnnu hulirsdimd tumbisi omdu keulige sikkisi at-nige kudiyuvdkke keuttu– bidiri, eliy ivnnnu kelge ilisuvdkke bruvneu neudeun amdnu. adre yesu mhadhvniyimd kugi pranbittnu. ag devalyd tereyu melinimd kelginvrege hridu erdu bhagvayitu. atnu hige kugi pran bittddnnu atn edurige nimitidd stadhiptiyu neudi– nijvagiyu i mnusynu devkumarnagi ddnu amdnu. alli striyru sh durdimd neuduttid-dru. avrlli mgdld mriylu, cikk yakeubn mtu yeusey tayiyad mriylu, sleumeyu iddru. (idllde atnu glilay-dliddag i striyru sh atnnu himbalisi atnige upcrisi dvrui) mtu atneumdige yerusalemige bmdidd innu bere anek striyru iddru. ag smjeyagittu; adu sbbt-tin mumcin siddhtey divsvagittu. a smydlli gaurvvul-lvnu aleucna sbheynnu devr rajykkagi kayuttiddvnu ad ari mthayd yeusephnu dherydimd pilatn blige heugi yesuvin dehhkagi bedi keumdnu. adre atnu agle sttneu emdu pilatnu ascrypttu stadhiptiynnu tnn blige kedu–atnu sttu estu smy vayitu emdu avnnnu kelidnu. avnu stadhiptiyimd adnnu tilidukeumd mele a dehvnnu yeusephnige keuttu. ag avnu subhrvad naru mdiynnu keumdu keumdu atnnu (silubey-imd) ilisi a narumdiylli atnnu suttu bmdeylli teu-disidd smadhiyllittu smadhiy baglige omdu kllnu urulisidnu. mgdld mriylu yeusey tayiyad mriylu atnnu ittidd sthlnnu neudidru.

16

sbbttu kled mele mgdld mriylu yakeubn tayi yad mriylu mtu sleumeyu atnige hccuvdkkagi sugmd-hdrvglvnnu keumdu keumdu bmdru. vard meudlney din nsukinlli surynu udyisuvag avru smadhiy blige bmdru, avru–smadhiy baglinimd a kllnu nmgeuskr yaru urulisuvru emdu tmmtnmeulge matnadi keum-dru. yakmdre adu bhl deuddda gittu. adre avru neudi a kllu urulis lptddnnu kmdu. avru smadhiyeulkke prvesisidvrage uddvad bili udupnnu teuttukeum-didd obb yauvnsthn blgdeylli kutiruvdnnu kmdu bhybhamtradr. adre avnu avrige–bhypdbediri, silubege haklptt njretin yesuvnnu hudukuttidiri; atnu edddidane; illi ill, atnnu ittidd sthlnnu neudiri; adre nivu heurtuheugi atnu ninge he-lidnte nimm mumde glilaykke heuguttane; alli nivu atnnu kanuviri emdu atn sisyrige mtu petrnige he-liri amdnu. ag avru begne heurtu smadhiy bliy-imd odiheudru; yakmdre avru ascrydimd nduguttid-dru; idllde avru hedridvraddrimd yarigu enu hellill. higirlagi vard meudlney dind beligge yesu eddmele atnu meudlu tanu elu devvglvnu bidisidd mgdld mriylige kanisikeumdnu. atn smgd iddvru seuk-isi alutturuvag akeyu heugi avrige helidlu. adre atnu bdukiddanemdu akeyu atnnu neuidddalemdu avru kelidru; adru nmbllil. idad mele avrlli ib-bru omdu gramkke ndedu heuguttiddag atnu avrige bereumdu rupdlli kanisikeumdnu. avru heugi ulid-

vrige tilisidru; adre avrnnu avru nmbllil. truvay utkke kutidd hnneumdu mmdige atnu kanisikeumdu tanu eddu bmdmele tnnnnu neudidvrrnu nmbllil vad karn avr apnmbikegu hrtyd kathinykku atnu avrnnu gdrisidnu. atnu avrige–nivu smst leukkke heugi ella srstige suvarteynnu sariri. nmbi bap-tism madisikeulluvvnu rksne heumduvnu. adre nmbde heuguvvnu dmdnege guriyaguvnu. idllde nmbuvvrind i suckkaryglu umtaguvvu; avru nnn hesrinlli devvglvnu bidisuvru; avru heus bhasegllli matnaduvru; avru srpglennu ettuvru; mrnkrvaddde nadru kudidre adu avrige yav kednnu maduvdill; avru reugigl mele keglennidu vag avru svsthragu-vru emdu helidnu. hige krtnu avreumdige matna-did nmtr atnu melkke prleukdlli svkiri slpttu devr blparsvdlli kutukeumdnu. mtu avru heurtuheugi ella kdeylli saridru. idllde krtnu avr jeuteylli kels-madutta nded suck karyglimd vakyvnnu shirpdis-utta iddnu. amen.

nmmlli bhu niscyvgagi nmbi keumdiruv visygl prk-
teynnuu krmvagi breyuvdkke anekru kekeumdu
meudlinimldu knnare kmd saksiglu mtu vakypri-
carkru avuglunu nmge oppisikeu ttdrimd atyuttm-
nad theyeuphilne, meudli nimldu ellvuglunu purn-
vagi tilidukeumdu ruv nanu sh avuglunu krm-
vagi ninge breyuvdu olleddemu nge teucitu; hige
ninge beudhislpttvuglu sthivradvuglemdu idrimd
ninu tiliybhu. yudayd arsnad hereudn din glili
abiyn vrgkke serid jkriyemdu hesridd obb yajknid-
dnu. avn hemdtiyu areunn kumarteyrige smb-
mdhpttvlu. akey hesru elisbet. avribbru krtn ella
ajneglunu nyayvidhiglunu tppillde kekeumdu devr
mumde nitivmtragiddru. elisbetlu bmjeyadrimd
avrige mkk lirlili; avribbru bhl prayheudvra giddru.
higirlagi avnu tnn vrgd srtiy merege devr mumde ya-
jkn udeyugvnuu maduttiddag yajkeudyeugd pddhtiy
prkar avnu krtn alydlli prvesisi dhupvnuu suduvdu
avn palige bmtu. dhuparpney dhupvnuu sin smuh vella
heurge prarthisuttiddru. ag dhup vediy blgdeylli
nimtukeumdidd krtn dutnu avnige kanisikeumdu.
jkri ynu avnnu neudi klvldimd bhyhidi dvnadnu.
adre a dutnu avnige-jkriyne, bhypped; yakmdre
ninn prarthneyu kellpttide; ninn hemdtiyad elis-
betlu ninge obb mgnnuu heruvlu. ninu avnnu
yeuhamnemdu kreybeku. ninge anmdvu ullasvu
agavdu; anekru avn jndlli anmdisuvru. yakmdre
avnu krtn drstiylli deuddv nagiddu draksarsvnnagi
mdyvnnagi kudi yuvde ill; avnu tayiy grbhdimle
prisuddhatmbhritnagiruvnu. avnu isra yelin mkkllli
anekrnu avr devrad krtn kdege tirugisuvnu. avnu
tmdegl hrdyglunu mkkldkdegu avidheyrnuu nitivmr
jnankku tirugisi krtngeuskr jnrnuu siddhmaduvd-
kke eliyv atmdlli yu bldliyu atn mumde heuguvnu
emdu helidnu. ag jkriynu a dutnige-idnuu nanu
yavdrimd tilu keullli? yakmdre nanu muduknu;
nnn hemdtiyu praygtisidvlu amdu. adkke a dutnu
prtyuttrvagi-nanu devr snnidhiylli nilluv gbriyelnu,
ig ninn smgd matnaduvdkku i smteud vrtmanvnuu
ninge tilisuvdkku klulis lpttiddene. igu, tkk kaldli
nerverv nnn matuglunu ninu nmbde heuddrimd i
smgtiglu ideruv dind vrede ninu muknagiddu mat-
nadlarde iruvi amdu. ag jkriynigagi kadukeum-
didd jnu avnu devalydlli bhl tdmadiddkke ascrypt-
tru. avnu heurge bmdag avreumidge matnadlarde
iddnu; adkk vru avnu devalydlli omdu drsvnuu
kmdnemdu grhisidru; yakmdre avnu avrige snne
madutta matilldvagiddnu. idad mele tnn sevey
dinglu mugid kudle avnu tnn svmt mnege heurtu
heudnu. a divsglad mele avn hemdtiyad elisbetlu grb-
hiniyagi aidu timglu tnnnuu mremadikeumdu-jnrlli
nggid av manvnuu tegeduhakuvdkkagi krtnu nnn
mele drstiytt dingllli nnge hige madidnu emdu he-
lidlu. arney timlinlli glilay ptnd njretem urige
devrimd gbriyelnebm dutnu davidn mnetndvad
yeuse phnige niscymadlptt mriylemb obb knyey blige
klulislpttnu. a dutnu akege-apar dye heumdid-
vle, ninge vmdne; krtnu ninneumdigiddane; striy-
lli ninu dhnyle emdu helidnu. akeyu avnnu neudi
avn matige klvigeumdu idu emthatravad vmdne emdu
tnn mndlli yeucisuttiruvag a dutnu akege- mriyle,

hedrbed; yakmdre ninu devr dyeynnu heumdiddi;
igu, ninu grbhiniyagi obb mgnnuu heruvi; atnige
yesu emdu hesriddbeku. atnu deuddvragiddu mhe-
unntn kumarnemdu kreylpduvnu; devrad krtnu atn
tmde yad davidn simhasvnnu atnige keudu vnu.
atnu yakeubn mnetvnuu sda kalvu aluvnu; atn ra-
jykke amtyve ill emdu helidnu. ag mriylu a dut nige-
idu hegaditu? nanu purusnnu aritvllvlla amdu.
adkke a dutnu prtyuttrvagi akege-pvitratmu ninn
mele bruvnu, mheunntn sktiyu ninnnuu avrisi keul-
ludv; adrimd ninnimd hutuv a pvitrvad sisuv
devr mgnemdu krey lpduvnu. igu, bmjeyemdu
kreylptt ninn bmdhuvad elisbetlu sh tnn muppin
praydlli mgnnuu grbhdhsiddade. akege idu ar-
ney timglu. yakmdre devrige asadhyvaddu yavdu
ill emdu heli dnu. ag mriylu-neudu, nanu krtn
dasi; ninn matinmte nge agli amdu; a dutnu
akey bliymd heurtuheudnu. a divsgllli mriylu eddu
bett d simey yehudd pttakke avsrmd heugi jkriyn
mneynuu prvesisi elisbetlunu vmdisidlu. elisbetlu
mriyl vmdneynuu kelidag avl grbh dllidd kusu hara-
ditu; elisbetlu prisuddha tmbhritlagi gtiyad dhvniy-
im mat nadi-striyrlli ninu dhnyle; ninn grbhplvu
asirvdislpttdde. nnn krtn tayiyu nnn blige bruvdu
nggelimdayitu? igu, ninn vmdney dhvniyu nnn
kivi glili bidd kudle kusu nnn grbhdli ullasimd
haraditu. krtnimd tnge hellpttvuglu nerveruvvemu
nmbdivlu dhnylu emdu helidlu. ag mriylu-
nnn pranu krtnnuu ghnpsittude; nnn atmvu nnn rk-
sknad devrlli ullasgeumdu; atnu tnn dasiy din-
sthiyinu lksisiddane. igu, imdinimd tltlamtrglvru
nnnnu dhnylemdu kreyuvru. prakrmiyadatnu nnge
mhtadvuglunu madiddane; atn hesru prisuddhvad-
ddu. atnige bhyphu vvr mele atn krneyu tlt-
lamtr gligu iruvdu. atnu tnn bahublvnuu teurisi
grvisthrnuu avr hrdyd klpnegl nimitvagi avrnuu
cdrisibittiddane; blisth rnuu avr sthanglimd kelge
deubbi dirnnu melkke ettiddane. hsidvrnuu ol-
leyvu glimd trptipdisi asirvymtrnuu bridagi klulis-
ibittiddane. tnn krney jnapkath vagi tnn sevknad
israyelnige shay madiddane. idlle nmm pitrgligu
abr hammigu avn smttigu sdakalkke atnu helidme
madiddane amdu. mri ylu sumaru muru timglu
avl jeute ylliddu tnn svmt mnege himdirugieudlu.
idlle elisbetlige herige smyvu purnvadag akeyu
obb mgnnuu hetllu. ag krtnu tnn mhakruneynu
akey mele teurisiddnu akey nereheureyvru bmd-
huglu keli akey kud smteuspttru. truvay avru emtne
dindlli a mguveige sunnti madisuvdkkagi bmdu avn
tmdey hesrinmte avnnu jkriyemdu kredru. ad-
kke avn tayiyu prtyuttr vagi-hagll. avnu yeuham-
nemdu krey lpdbeku amdu. adkkvru akege-ninn
bmdhugllli i hesrinimd kreylpttvru obbru ill am-
dru. avnu yav hesri nimd kreylpdbekemdu avn
tmdege avru snne madidru. ag avnu omdu breyuv
hlgeyinu keli avn hesru yeuhannu emdu brednu.
ag avrellru ascrypttru. kudle avn bayi tereylpttu
avn nalige yu sdilvayitu mtu avnu mat nadi de-
vrnuu keumdadidnu. ag avr sutllu mtu ella yu-
dayd bettd simeylliyu i smgtiglella hrdivu. kelid-
vrellru avuglunu tmm hrdydlli ittukeumdu-i kusu
emthddagvnevu emdu amdukeumdu. krtn hvru
avn smgd ittu. avn tmdeyad jkriynu pvitratm

bhritnagi pravadisutta– israyelin devrad krtnu stuti heumdli, yakmdre atnu tnn jnrrnu smdhisi avrnnu vimeuci siddane. atnu tnn sevkand davidn mnetndlli nmgagi rksney keumbnnu etti ddane. leukadiyimd atnu tnn prisuddh prvadigl bayimd matnadid prkar navu nmm struglimldu nmnnnu hge maduvvr keyimldu rkssislpuvmt e nmm pitrglige vagdan madid kruneynu nerverislu tnn prisuddh odmbdikeynnu nenpige tmdu nmm pitrvad abrhannige aneyittu prman madidmte navu nmm strugl keyimd bidislptu bhvyilldvragi nmm jivmand ella dingllli atn mumde prisuddhteyimldu nitiyimldu atnnnu sevisuvvrugu–vdkke atnu anurghi suvnu. idllde mguve, ninadreu mheunntn prvadi emdu kreylpduvi; yakmdre krtn marglgnu siddhmadu vdkke atn mumde heuguvi. hegemdre atnu tnn jnrige papgl prihardimd rksney tiluvlikeynnu keuduvnu. nmm devr mmetey kruneym–im adu aguvd llde melndimd aruneudyvu umt–agi nmnnnu smdhisi kttleylliu mrnd nerlinliyu kutvrige belknnu keuduvdkku nmm padglgnu smadhand margdlli ndisuvdkku aguvdu emdu helidnu. a balknu beledu atmdlli blgeumdu. tnnnnu israyelige teurpdisikeulluv dindvre agmnydlldidnu.

2

a dingllli addendenmdre leukvella khanesumari breyisikeullbekemdu kesrnad augustnimd ajneyu heurtitu. kurenynu siriyakke adhiptiyagiddag i khanesumariyu meudlney sari nde yitu. ag ellru khanesumari breyisi keulluvdkkagi tmm tmm svmt pttnkke heudru. (yeusephnu davidn mnetn dvnu vmsdvnu agiddrind) avnu sh glilayd njretemb ptndimd yuda ydlli betlehem emdu kreylptt davidn pttnkke tnge niscymadlpttidd mtu purn grbhiniyagidd mriyleumdige khanesumari breisikeulluvdkkagi heudnu. hige avru alli iddag akege herige y divsglu purnvadvu. akeyu tnn ceucclu mgnnnu hettu btteglimdutti chtrdlli avrige sthivllvaddrind atnnnu geud liylli mlgisidlu. ag adeh simeylli kurubru heuldliddu ratriylli tmm himdnnu kayuttiddru. igeu, krtn dutnu avr blige bmdnu. ag krtn mhimeyu avr suttmuttlu prkasi situ; addrind avru bhlvagi hedridru. adre dutnu avrige–hedrbediri; yakmdre igeu, ella jnrige mha smteusvnnu maduv ollesmacar vnnu nanu nimge tiliypdisuttene. i din davidn ptndlli nimgeskr obb rksknu huttidane; atnu krtnagiruv kristne. a sisuvu bteyimd suttlptu geudliylli mlgiruvdnnu nivu kanuviri; ide nimge gurutu emdu helidnu. phkkne prleuk senyd smuhvu a dutn smgd iddu devrnnu keumdadutta– mheunnt dilliruv devrige mhime, bhumiye mde smadhan, mnusyr kdege dye emdu helidru. dutnu avr bliymd prleukkke heud mele kurubru–krtnu nmge prkt madid i smbhvvnnu navu igle betlehemige heugi neudeun emdu tmmt–mmeugle matnadikeumdu. avru avsrdimd bmdu mriylgnu yeuseph nnnu geudliylli mlgidd sisuvnnu kmdukeumdu. avru atnnnu neudid mele i sisuvin visyavagi tmge tiliypdisid matnu ella kdeylliyu prktmadidru. kurubru helid visy glnnu kelidvrellru ascrpttru. adre mriylu i ella visyglgnu tnn hrdy–dllittu keumdu aleucisuttiddlu. tmge tilislpmtte

kurubru tavu kelidd mtu neudid ella visygligagi devrnnu mhimepdisutta keumdadutta himdirugidru. sisuvige sunnti madisuvdkkagi emtu dinglu kled mele atnnnu grbhdhrisu vdkkimt mumcitvagi dutnu hesrittmteye atnu yesu emdu kreylptnu. meusey nyayprmand prkar akey suddhikrind divsglu mugid mele avru atnnnu krtnige smrpsuvdkkagi yerusalemige tmdru. (krtn nyay prmandlli brediruvmt–prtiyeumdu ceucclu gmdumgu krtnige prisuddhvemdu kreylpdkbeu). krtn nyayprmandlli helidmte omdu jeudi belvnnagligi erdu parivald mriglgnagligi yinarpne madbekagittu. igeu, simeye–unnemb hesrull obb mnusynu yerusalemiliddnu. ivnu nitivmtnu bhktnu agiddu isra yelyr adre–gagi kayuttiddnu. ivn mele pvitratmnu iddnu. krtnagiruv kristnnu avnu neuduvdkkimt mumce mrn heumduvdillvemdu prisuddhatmnimd avnige prktvagittu. avnu atnmind devalydeulge bmdnu; sisuvad yesuvn tmdetayiglu nyayprmand pddhtiy prkar maduvdkkagi atnnnu olge tmdru. ag avnu (simeyeunnu) atnnnu tnn kegllli tkkeumdu devrnnu keumdadutta– krtn e, ig ninn matin prkar ninn dasnnu smadhandlli heug madutti; yakmdre nnn knnuglu ninn rksneynnu neudidvu. adnnu (a rksneynnu) ninu ella jnr mumde siddh pdisiddi. adu anyjnrrnu belgisuv belku ninn prjeyad israyelyr mhi meyu agide amdnu. ag avnu helid matugligagi yeusephnu atn tayiyu ascrpttru. simeyeunnu avrnnu asirvdisi atn tayiyad mriylige– igeu, israyelinlli anekru biluvdkku tirigi eluvdkku eduru matnaduvdkku i sisuvu gurutagiruvnu. anekr hrdy gl aleucneglu prktvaguvvu. (haudu, ninn svmt prannu sh kttiyu tiviyuvdu) amdnu. alli asern geutrd phnuveln mglad annlemb obb prvadiniyiddlu; avlu bhu muppinlvu; tnn knyavstheyimdm gmdneumdige elu vrus jivisiddlu. avlu heccu kdime embhtunalku vrusd vidhve yagiddu devalyvnnu bittu heugde ratri hglu upvasglimldu prarthneglim dlud devrnnu sevisuttiddlu. a ksndlli avlu bmdu krtnnnu ade ritiyagi keumdadu yerusalemilni vimeucnegagi eduru neuduttiddvrellreumdige atn visy vagi matnadidlu. avru krtn nyay prmand prkar ellvuglgnu madi mugi sid mele tmm svmt pttnvad glilayd njretige himdirugidru. a sisuvu beledu atmdlli blgeumdu jnandimd tumbid nadnu; devr krpeyu atn mele ittu. atn tmdetayiglu prtii vrusvu psk hbbdli yerusalemige heuguttiddru. atnu hnnerdu vrusdvngiddag avru hbbd pddhtiy prkar yerusalemige heudru. avru a divsglgnu mugisi keumdu himdiruguvag balknad yesuvu himde yerusalemilniye ulidnu; adu yeusephnigu atn tayiglu tilidirill. adre atnu gumpinlli iddirbhudemdu avru bhavisi omdu dind pryanvnnu madid mele tmm bhgdvrliyu pri cyadvrliyu atnnnu hudukidru. adre avru atnnnu kmdukeulde heud drimd atnnnu hudukutta mtte yeru lemige himtirugi bmdru. muru divs glad mele atnu devalydlli beudhkr nduve kutukeumdu avr matuglgnu kelisi keullutta avrnnu prsnisutta iruvdnnu avru kmdu. atnu adid matuglgnu kelid vrellru atn jnankku uttrgligu berga dru. avru (tmdetayiglu) atnnnu neudidag ascrpttru; ag atn tayiyu atnige–mgne, ninu nmge higeke madidi? igeu, ninn tmdeyu nanu vytheyimd ninnnnu hudukidevu amdnu. atnu avrige–nivnu nnnnnu

hudukiddenu? nanu nnn tmdey kelsdlli irbekadddu agtyvagitemdu nimeg tiliylillveu amdnu. adre atnu avrige helid matnnu avru grhislill. blik atnu avr jeuteylli njretige bmdu avrige adhinnaiddnu. adre atn tayiyy i matuglinnella tnn hrđydlly ittukeymdlu. yesu jnandllyi dehd belvnige ylliyi devr mtu mnusyr dıeyylliyi vrddhiyadnu.

3

kesrnad tiberiyn alıkey kald hdinedne vrusdlli peumty pilatnu yudaykke adhiptiyu hereudnu glila ykke cturadhiptiyu avn sheudrnad philippnu ituray mtu trkeuniti simege cturadhiptiyu lusnyu abile-nege ctura dhiptiyu annu mtu kayphnu mha yajkru agiddag adviylidd jkriyn mgnad yeuhann blige devr vakyyu bmtu. avnu yeurdnn suttliruvv ulla simeglige bmdu papgl priharkkagi man samtrd baptismvnu sari heluvvnadnu. prıvadiyad yesayn vakygl pustk dlli–krtn margvnu siddh madiri; atn hadiglennu nettge madiri emdu adviylli kuguvvn sbdvde emdu prtıyeumdu tggı muccislpdvdu, prtıyeumdu bettvu tggislpdvdu, deumkadvuglu nettgaguvvu mtu keurkald darıglu smvaguvvu; manvrellru devr rksneynnu kanuvru emdu bredıruvmtı hıgayıtu. ag tnnımd baptism madıskeulluvdkkagi heurtu bmd jnsmuhkke–o srpgl smttıyvre, bruvdkkiruv keupdim tpısiskeulluvmtı nımmnnu eccrisdvru? hıgadre mpsa mtrkke yeugyvad phlglnu phlisiri,– abrhannu nmge tmdeyagıddanemdu nimmeulge amdukeulluvdkke armbhisbe diri; yakmdre–devru abrhannıge i klluglimd mklklnu ebbısktnemdu nanu nıme heluttene. ıgle mrgl berige keudli hakiyde; addrimd ollephl phli sd prtıyeumdu mrvu kdıylpttu bemkiylli haklpdvdu emdu helidnu. ag jnru avnıge–hıgadre navenu madbeku emdu kelidru. avnu prtıyuttrvagi avrige–erdu amgıglıllvnu enu illdv nıge keudli; aharvullvnu hageye madli emdu helidnu. truvay sumkdvru sh baptism madıskeulluvdkkagi bmdı avnıge–beudhkne, navenu madbeku emdu kelidru. adkkvnu avrige– nıme nemislpıtdkkımtı heccenu tegedu keullbediri amdnu. adrmıteye senı kru–navenu madtkkddu emdu kelidkke avnu avrige–yarnnu himsisbediri; illve yar meleyu sullagi duru helbediri; nımm smblldli trpıragirri emdu helidnu. ag jnru kristnnu eduru neuduvvrıgıddımd yeuhannu a kristna girbhıdeu illveu emdu ellru tmm hrđyglıllı aleucıstıddıru. ag yeuhannu prtıyuttrvagi avrell rıge–nanmtu nıme nırin baptism madısu vdu nıjve; adre nngımt skıneubbnu bru ttane; atn kergl barnnu bıccıvdkku nanu yeugynll; atnu pvıtratnımdlu bemkiym dlu nıme baptism madısuvnı atn meurvı atn keylıde. atnu tnn knvnnu smıurnvagi hısnımadı geudıynnu tnn knjdlı kudasıvnu; adre heuttınnu ard bemkiymd sudıvnu emdu helidnu. avnu innu anek visıyglımd eccrisi jrıge sarıdnı. adre cturadhiptıyad hereudnu tnn sheudrnad philıppnı hemd tiyad hereudıyagıyı hereudnu madıddı ulla dıskrıtyglıyagıyı yeuha nnu avnnnu gdrısidrımd avnu yeuha nnnnu sereylı haki tanu madıddı ulla dıskrıtyglı meı idnnu kudasıdnı. jnreılla baptism madıskeumđ meı addenmdre yesu sh baptism madıskeumđ prarthisıttıdag akasvı

tereylpttıtu. ag prisıuddhatmnı parıvalđ dehakardllı ıli dnu; –nınu prıynagıruv nnn mgnu; nınnllı nanu anmdısutıene emb dhvnyı pr leukdeulımd bmtu. yesu heccı kđime muvtıtu vrusđ vnadnu; atnu yeusephnı mgnemdu (enıslptınu); yeusephnu helıyı mgnu; ıvnu mtıthatnı mgnu; ıvnu levıyı mgnu; ıvnu melkhiyı mgnu; ıvnu ynnaynı mgnu; ıvnu yeusephnı mgnu; ıvnu mtıthıynı mgnu; ıvnu ameusnı mgnu; ıvnu nhumnı mgnu; ıvnu eslıyı mgnu; ıvnu nggaynı mgnu; ıvnu mhathnı mgnu; ıvnu mtıthıynı mgnu; ıvnu sımiyı mgnu; ıvnu yeusephnı mgnu; ıvnu yudnı mgnu; ıvnu yeuhannı mgnu; ıvnu resnı mgnu; ıvnu jeruba belnı mgnu; ıvnu slthıyelı mgnu; ıvnu nerıyı mgnu; ıvnu melkhiyı mgnu; ıvnu addıyı mgnu; ıvnu keusamnı mgnu; ıvnu elmdamnı mgnu; ıvnu ernı mgnu; ıvnu yeuseynı mgnu; ıvnu elıyejrnı mgnu; ıvnu yeuremnı mgnu; ıvnu mtıthatnı mgnu; ıvnu levıyı mgnu; ıvnu sımiı yeunnı mgnu; ıvnu yudnı mgnu; ıvnu yeusephnı mgnu; ıvnu yeunamnı mgnu; ıvnu elıyıkımnı mgnu; ıvnu meleyanı mgnu; ıvnu mennnı mgnu; ıvnu mtıathnı mgnu; ıvnu natannı mgnu; ıvnu dıvidnı mgnu; ıvnu isynı mgnu; ıvnu obednı mgnu; ıvnu beuvjnı mgnu; ıvnu slmeunnı mgnu; ıvnu nhıseunnı mgnu; ıvnu amminadabnı mgnu; ıvnu aramnı mgnu; ıvnu esreumnı mgnu; ıvnu peresnı mgnu; ıvnu yudnı mgnu; ıvnu yakeubnı mgnu; ıvnu isaknı mgnu; ıvnu abrhannı mgnu; ıvnu ternı mgnu; ıvnu nheurnı mgnu; ıvnu serugnı mgnu; ıvnu reguvnı mgnu; ıvnu pelegnı mgnu; ıvnu hebernı mgnu; ıvnu salnı mgnu; ıvnu kyınannı mgnu; ıvnu arphksadnı mgnu; ıvnu semnı mgnu; ıvnu neuhnı mgnu; ıvnu lameknı mgnu; ıvnu metuslnı mgnu; ıvnu hneuknı mgnu; ıvnu yerednı mgnu; ıvnu mhıllelnı mgnu; ıvnu kayınnı mgnu; ıvnu eneusnı mgnu; ıvnu sethnı mgnu; ıvnu adamnı mgnu; ıvnu devrı mgnu.

4

yesu prisıuddhatmnımd tumbıdvnagi yeurdnınimđ himtırıgi bmdı atm nımd adıyeulkke ndıslpttuı nılvıttı dınglu setannımd seudhıslpıdtıttıdnı. a dıngllıı atnu enu tınnıllı. avu mugıd meıe atnu hısdınu. ag setannu at nıge–nınu devkumarnagıddre i kllu reuttıyagıvmtı appnekeudu amdnu. adkke yesu prtıyuttrvagi avnıge–mnısyınu reuttıyımd matıve allı, adre devr prtıyeumdu matınimđ jıvısuıvnu emdu bredde amdnu. blik setannı unıtvıad bettkke atnnnu krkeumduheugi leukđ ulla rajyglınnı ksnmatırdlı atnıge teurısdınu. setannu atnıge–ı ulla adhıkarıvnu avuglı vebhvıvnnu nanu nınge keudıvenı; yakmdre adu nınge keudlpıtırıvırdımd nıge ıst bmd yarıgadru nanu keudu vnu. addrımd nınu nnnnnu aradıhısdreı ellıvıtu nınnıdagıvıvı emdu helıdnı. yesu avnıge prtıyuttrvagi–setanne, nnn hımdıe heugu; yakmdre–nınu nınnı devırad krtınnu aradıhıı atıneubbınnıe sevıstkkddı emdu bredde amdnu. atıdeı avnu atnnıu yerıseımıge krtımdı devalı geupırd meıe nıllıı atnıge–nınu devkumarnagıddre ıllımd kelge dı-muku; atnu nınnnnu kayıvdkke tnn dıtrıge appne keudıvnu; yav smıydlııyadı nınnı kılı kllıge applıı dımtı avı nınnnnı tmm kelgıllı etııkeıullıvı emdu bredde amdnu. adkke yesu prtıyı trıvagi avnıge–nınu nınnı devırad krtınnu seudhısbardımdı hellptıde

amdnu. setannu ella seudhneyennu mugisid mele svlp kal atn bliymid heurtu heudnu. truvay yesu atnmimd blheumdi glilaykke himdirugidnu. atn kirtiyu sut-tliruv pramtydllella hrđitu. atnu ellrimd mhimeynnu heumduattu avr sbhammdirglilli beudhisidnu. atnu tanu beled njretige bmdu tnn pđdhtiynte sbbt dindlli sbhammdir deulkke heugi oduvdkkagi eddunimtnu. ag prvadiyad yesayn pustkvu atnige keudlpttitu. atnu a pustkvnnu teređu– krtn atmvu nnn mele ide; yakmdre bđvrige suvarte saruvdkke atnu nnnnnu abhisekisiddane; murid hrđy vullvrnnu svsthamaduvdkku sereylliddvrige bidugdeynnu saruvdkku kuru-drige drsti keuduvdkku jylptvrnnu bi krtn amgikrt-vad vrusvnnu saruvdkku atnu nnnnnu kluhisiddane emdu brediruvdnnu kmdu odidnu. atnu a pustkvnnu mucci tirigi pricarkn kege keuttu kutukeumdnū. ag a sbha mmdirdliddv relr knnuglu atnne drstisidvu. atnu avrige–nivu kiviymid kelid i brhvu i divs nerver-itu emdu hellarmbhisidnu. ellru atnige saksikeuttu atn bayimd heurt krpavakygligagi ascrpyttu– itnu yeusephn mgnllve amdrū. atnu avrige–vedyne, nnnnnu nine vasi madikeu emb i nannudiynnu nivu ninge niscyvgi heli kpernauminlli yavdu ndeyitemdu navu kelideveu adnnu illi ninn desdliyu madu emdu heluviri amdnu. atnu–ninge nijvgi heluvendmdre–yav prvadiyu tnn svdesdli amgikrislpduvdl. adre nanu ninge styvgi heluttene. elyn divsgilli muru vrus aru timglu akasvu mucclpttu desdillella deudd br umtagad israyelinlli anak vidhveyru iddru avrlli yar bligu (devru) eliyvnnu kluhise sideun ptnd rept-dlidd obb vidhvey blige kluhisidnu. prvadiyad elisn kal dlli anak kushthreugilu israyelinlli ddagyu siri-y-dvnad namann heurtu avrlli obbnadru suddhnaglill amdnu. ag sbhammdirdliddvrellru ivuglūnu keli keupdimd tumbidvradru. avru melkkeddu atnnu ptnd heurge dudi keumdu heugi tle kelge madi deubbbekemdu tmm pttnvu ktlpttidd bettd kdidad sthlikke atnnu ndisikeumdu heudru. adre atnu avr mdhydimd hadu heurtu heudnu. atnu glilay pttnvad kpe rnaumige bmdu sbbt dingllli avrige beudhisut-tidnu. avru atn beudhnege ascrpyttu; yakmdre atn yakkvu adhikardimd dhdiddagittu. a sbhammdir dlli asuddh devv atmvidd obb mnusyniddnu. avnu gt-tiyagi kugutta– mmmnnu bittu bidu; njretin yesuve, nmmgeugde ninge yake? mmmnnu nasmaduvdkkagi ninu bmdēya? ninu yaremdu nanu blenu; ninu devr prisuddhnu emdu helidnu. ag yesu avnnnu gđrisi–summniru, avneulgimd heurge ba amdnu. a devvnu avnnnu mdhydlli kedvi avnnnu badhise avneulgimd heurge bmtu. ag avre llru bergagi-idemth matagide! itnu adhikardimdu bldimdu asuddhatmgilge appne keudlu avu heurge bruttulla emdu tmm tmmeulge matnadikeumdrū. atn kirtiyu sutlin prdes prtīyeumdu sthldli hrđitu. truvay atnu sbhammdirdimd eddu simeunn mneylli prvesisidnu; alli simeunn hemdtiy tayige kthin jrvidd rimd avru akegeuskr atnnu bedikeumdrū. ag atnu akey bliylli nimtu jrvnnu gđrislu adu akeynnu bittitu; kudle akeyu eddu avrnnu upcrisidlu. suryastmanvagut-tiddag nana vidh vad reugglimd asvsthvadvrellrnnu avru atn blige tmdru; atnu avrlli prtīyeubgn mele tnn kegnlittu avrnnu svsthpdisidnu. anekreuggimd devvglu sh heurge bmdu kugutta–ninu devkumar-

nad kristne emdu helidvu. atnu avuglūnu gđrisi matnadbardemdu helidnu. yakmdre atnu kristnemdu avuglige geuttitu. belgad mele atnu arny sthlikke heurtu heudnu; jnru atnnnu hudukikeumdu atn blige bmdu tmmnnu bittu heug bardemdu atnnu tdedru. adre atnu avrige–bere ptngligu devr rajyvnnu nanu sarlebeku; idkkagiye nanu kluhislpitiddene amdnu. atnu glilayd sbhammdirglilli saridnu.

5

idat mele atnu genejret kerey bliylli nimtukeum-diddag jnru devr vakyvnnu keluvdkkagi atn mele nukaduttiddru. ag atnu kerey bliylli erdu deuniglūnu kmdnu; alli bestru avuglimd heurge heugi tmm bleglūnu teuleyuttiddru. ag avugllli simeunnadgidd deuniynnu atnu httd mele adnnu bhumiymid svlp nuk bekemdu avnnnu kelikeumdnū. atnu kutukeumdu deuniyeulgimd jnrige beudhisidnu. atnu matnaduvdnnu mugisid mele simeunnige–(deuniynnu) alvad sthlikke ndisi vianu hidiyuvdkke nimm bleglūnu bisiri emdu helidnu. adkke prtyut-trvagi simeunnu atnige–guruve, navu ratri yella pryaspttevu. adre enu sikkllil; adagyu ninn matin-mte nanu bleyvnnu bisuttene emdu helidnu. avru adrmte madi vianin deudd rasiynnu hididru. avr bleyu hriyitu. ag bere deuni ylidd tmm palugarru bmdu tmge shay madbekemdu avru snne madidru; mttu avru bmdu erdu deuniglūnu tumbi slagi avu muluglarmbhisidvu. simeun petrnu adnnu kmdag yesuvin meunkalige biddu–nnnnu bittu heugu; o krtnē, nanu papatmnu amdnu. yakmdre avru hidid vianugl rasigagi avnu avn smgd iddvru vismygeumdiddru. simeunn kud palugarragidd jebedayn mkklad yakeub yeuhanru hageye vismy pttru. ag yesu simeunnige–hedbred. imdinimd ninu mnusyrnnu hidiyuvi amdnu. avru tmm deuniglūnu ddkke tmdag ellvnnu bittu atnnnu himbalisidru. truvay atnu omdaneumdu pttn dliddag igeu, tumba kushthvidd obb mnusynu yesuvnnu neudi beurl biddu atnige–krtnē, ninge mnssiddre ninu nnnnnu suddh madblle emdu atnnu bedikeumdnū. atnu tnn kecaci avnnnu mutti av nige–nngē mnssumtu; ninu suddhnagu emdu helidnu. kudle a kushthu avnimd heurtuheuyitu. atnu avnige–ninu yarigu helbardu; adre heugi jnrige saksiyagirumte yajknige ninnnnu teurisi keumdu ninn suddhacarkkagi meuseyu appne keuttmte arpisu emdu ajnapisidnu. adru atn kirtiyu innu heccagi durdvregu hrđitu; deudd smuhglu atn updesvnnu keluvdkku tmm reugglūnu atnimd vasmadisikeullu vdkku kudi bmdru. atnadre tnnnnu prtyekisikeumdu arnykke heugi prarthisidnu. idad mele omdaneumdu din atnu beudhisuttiddag glilay yuday mttu yeruslemin prtīyeumdu urinimd bmdidd phrisayru nyayprmand pmditru alli kutukeumdrū. krtn sktiyu avrnnu svsthd maduvdkke siddhivittu. ag igeu, parsvayru reugvidd obb mnusynnnu kelvru hasigeylli heuttu keumdu bmdu avnnnu olge atn edurige truv vidhanvnnu hudukidru. adre allidd jnsmuhdvr nimitt avru avnnnu olge truv yav vidhanvnnu kande nmeyemele heugi hmcuglūnu tegedu avnnnu hasigeyeumdige nduve yesuvin munde ilisidru.

ag atnu avr nmbikeynnu neudi avnige- mnusyne, ninn paglu ninge ksmislpptive emdu helidnu. ag sastriglu phri sayru-devdusnegltnu maduvdkke ivnu yaru? devreubbne heurtu pagltnu ksmisuvvru yaru emdu tmmlli matnadikeumdr. adre yesu avr aleucnegltnu tilidu prtyuttrvagi avrige-nivu nimm hrdyglili amdu keulluttirvdenu? yavdu sulbh- ninn paglu ninge ksmislpptive annuvdeu? illve-eddu nde annuvdeu? adre mnusykumarnige pagltnu ksmisuvdkke bhumiy mele adharikarvumtemdu nivu tiliybeku (emdu heli a parsvayu reugige)-eddu ninn hasigeynnu tkkeumdu ninn mnege heugu emdu nanu ninge heluttene amdnu. kudle avnu avr mumde eddu tanu mlgidd hasigeynnu ettikeumdu devrnnu keumdadutta tnn svmt mnege heurtuheudnu. alliddv rellru vismygeumdu devrnnu mhime pdisidru. mtu avru bhydimd kudid vrage-navu i din apurvadvugltnu neudiddeve amdnu. ivuglad mele atnu mumde heugi terige y kceriylli kutukeumdidd levii nemb hesrull obb sumkdvnnnu neudi avnige-nnnnnu himbalisu amdnu. avnu ellvnnu bittu eddu atnnnu himbalisidnu. truvay leviiu tnn svmt mneylli atnige deudd autnnnu madisu sumkdvru mtu bere bhl jnru avreumdige kutukeumdr. adre avr sastriglu phrisayru atn sisyrige vireudhvagi gunuguttutta-nivu yake sumkdvrr mtu papigl smgd timdu kudiyuttiri emdu kelidru. adkke yesu prtyuttrvagi avrige-ksemdlli iruvvrige all, adre ksemvilldvrige vedynu beku. nanu nitivmtrnnll, adre pagltnu mansamtrkke kreyuvdkkagi bmdenu emdu helidnu. avru atnige-yeuhann sisyr pde pde upvasviddu prarthnegltnu maduttare; adrmteye phrisayr sisyr maduttare; adre ninnvru yake timdu kudiyuttare emdu helidru. atnu avrige-mdumgnu mduve mney mkkll jeuteylli iruvag avrige upvas madisuvvnte nimmimdadite? adre mdumgnu av rimd tegeyldpud divsglu bruvvu; ag a divsgllli avru upvas maduvru emdu helidnu. atnu avrige omdu samyvnnu sh heliddenmdre-hle vstrkke heus bteye tumdnnu yaru hccuvdill; hccidre heusdu hridu heuguvdu mtu heusdrimd teged tumdu hledeumdige sribiluvdill. yaru hlebuddlglili heusdraksarsvnu hakuvdill; hakidre heusdraksarsvu buddlignnu odayuvd rimd adu celli heuguvdu mtu buddlignu halagi heuguvvu. adre heusdraksa rsvnnu heus buddlignli hakidtkkddu; hige averdu bhdrvagiruvvu. yavnadru hledeuksarsvnu kudid kudle heusdnnu apeksisuvdill; yakmdre avnu-hlede uttm annuvnu.

6

idad mele meudlne sbttin truvay erdne sbttinlli atnu perin heulgltnu datiheuguttiddnu. ag atn sisyr teneglnu kittu tmm keglili heusgikeumdu tinnuttiddru. adre phrisayr rlli kelvru avrige-sbtt dinglli mad barddnnu nivu yake maduttiri amdru. adkke yesu prtyuttrvagi avrige-davidnu tnn jeute iddvru hsidag avnu devr mneyeulge heugi yajkr heurtu bereyvr tinnuvdu nyayvll smmukh reuttynnu tegedukeumdu timdu tnn jeuteylliddvrige sh hege keuttnembdnu nivu odlillve amdnu. atnu av rige-mnusykumarnu sbttigu odaynagi ddane

amdnu. idad mele inneumdu sbttinlli sh atnu sbhammdirdeulkke prvesisi beudhisi dnu; alli blge btid obb mnusyniddnu. ag sastriglu phrisayru atnige vireudh vagi tppu kmduhidiybekemdu atnu a sbtt dindlli avnnnu svsthamadvuneneu emdu kayutiddru. adre atnu avr aleucnegltnu tilidukeumdu ke bttidvna a mnusynige-eddu nduve nimitukeu amdag avnu eddu nimitukeumdr. tru vay yesu avrige-nimge omdu smgti ynnu nanu keluttene; sbtt dingllli ollednnu maduvdu nyayveu? illve kettddu maduvdeu? pravnnu rkisuvdeu, illve adnnu nasmaduvdeu amdnu. atnu avrellr suttlu neudi a mnusynige-ninn ke mumdkke cacu amdnu. avnu hageye madidnu; ag avn ke gunvagi mtteumdrnte ayitu. ag avru keupdimd tumbidvrage yesuvige tavu enu madbekemdu obbrigeubbru matnadikeumdr. idad mele atnu a divsgllli prarthisuvdkkagi omdu bttikke heugi ratri yella devrige prarthisidnu. belgad mele atnu tnn sisyrnnu tnn hitirkke kredu avrlli hnnerdu mmdiyinnu arisikeumddllde avrige apeustlremdu hesritnu. avru (atnu petrnemdu kred) simeun, avn sheudnad andrey, yakeub,yeuhann, philipp, bartheuleumay, mttay, teum, alphas mgnad yakeub, mtabhimaniiyemdu kreyllpt simeun, yakeubn sheudnad yud, mtu dreuhiyad iskriyeut yud embvre. atnu avreumdige kelgildu sm bhumiy mele nimitiddag atn sisyr gumpu allde yuday yerusalemindlu tur sideunin smudrtiridindlu atn updesvnnu keluvdkku tmm reugglimd svsthraguvdkku jnru deudd smuhvagi bm asuddhatmglimd piditradvru bmdu svsthradru. ag smuhvella atnnu muttbekemdu prytynisidru; yakmdre atnimd sktiyu heurtu avrellrnnu svst maditu. atnu tnn knnugltnetti tnn sisyr kdege neudi-bdvrad nivu dhnyru; yakmdre devr rajyvu nimmde. ig hsidvrad nivu dhnyru; yakmdre nivu trpti heumduviri. ig aluvvrad nivu dhnyru; yakmdre nivu nguviri. ig alusykumarnu nimit jnru nimmnu hgemadi nimmnu bhiskrisi nimdisi nimm hesrnnu kettddemdu tegeduhakidre nivu dhnyru. a dindlli nivu smteus pdiri. ullasdimd kunidadari; yakmdre igeu, prleukdlli nimm bhumannu deudddu; avr pitrglu prvadiglige ade ritiylli madidru. adre aisivrvymtre, nimge ayyeu! nivu nimm adrneynnu heumdidiri. trptiyimdiruvvre, nimge ayyeu! yakmdre nimge hsiyevaguvdu. ig nguvvre, nimge ayyeu! nivu seukisi aluviri. ella jnru nimm visydlili olledagi matnadidre nimge ayyeu! avr pitrglu sullu prvadiglige hageye madidru. adre keluvvrad nimge nanu heluv denmdre-nimm veriglnnu pritisiri, nimmnnu hgemadvuvrige ollednnu madiri. nimmnnu spisuvvrnnu asirvdisiri mtu nimmnnu avman pdisuvvrigeuskr prarthisiri. omdu kenney mele ninnnnu heudeyuvvnige mtteumdnnu sh keudu; ninn melmgiynnu tkkeulluvvnige ninn olmginyvnu tdeybed. ninnim keluv prtii mnusynige keudu; ninn seuttnnu tkkeulluvvnimd avugltnu tiri kelbed. jnru nimge enu madbekemdu nivu keurutireu nivu sh avrige ad rmteye madiri. nimmnnu pritisuvvrnne nivu pritisidre nimgenu heuglike bmditu? yakmdre papiglu sh tmmnnu pritisuvvr rnnne pritisuttare. nimge ollednnu madu vvrige nivu ollednnu madidre nimgenu heuglike bmditu? yakmdre papiglu sh

adrmteye maduttare. yarimd tirigi pdkeullbekemdu niriksittireu amthvrige salkeuttare nimgenu heuglike bmditu? yakmdre papiglu sh hageye tavu keuttstu tirigi pdeyuvnte papiglige sal keuduttare. adre nivu nimm veriglennu pritisiri, mttu ollednnu madiri. ennnu tirigi niriksisde sal keudiri; ag nimm bhumanvu deuddagiruvdu; nivv mheu nntn mkklagiruviri; yakmdre atnu krtjnte yilldvrigu kettvrigu dyeuyllvnagi ddane, nimm tmdeyu kruneyullvnagiruv prkar nivu kruneyullvragirri. tirpu madbediri; ag ningu tirpaguvdill. khmdisbediri; ag ningu khmdneyaguvdill. ksmisiri; ag ningu ksmislpduvdu. keudiri, ag ningu keud lpduvdu. olley alte otti alladisi heurge celluvnte mnusyru nimm udillili hakuvru; yakmdre nivu aleyuv alteyimdle ningu tirigi aleylpduvdu. atnu omdu samyvnnu avrige heli dnu-kurudnu kurudnnu ndisblhneu? (ndisidre) avrbrbu knnyilli biluvdi llveu? tnn gurvigimt sisynu heccinnvll; adre pripurnagiruv prtiyeubnnu tnn guruvinnu iruvnu. ninn svmt knninlliruv teuleynnu ninu tilidukeullde ninn sheudrn knninlliruv rveynnu yake neudutti? illve ninn svmt knninlliruv teuleynnu ninu neudde ninn sheudnrige-sheudrne, ninn knninlli ruv rveynnu tegeyuvnemdu ninu hege heluvdu? kptiye, meudln ninn svmt knninlliruv teuleynnu tegeduhaku; amele ninn sheu olle-mrvu kett phlvnnu phlisuvdill; illve kettmrvu ollephlvnnu phlisuvdill. prtiyeumdu mrvu adr phldim-dle geuttaguvdu. yakmdre mullugllli mnusyru amjur glennu kdisuvdill; illve gijugd peudeyli drakseglnnu kdisuvdill. ollemnusynu tnn hrtyd ollebeukksdimd olleydnne heurge truttane; adre kettmnusynu tnn hrtyd kettbeukksdimd kettddnne heurge truttane. yakmdre hrtyd smrdldhiymd avn bayi matnadutde. nnnnnu nivu-krtne, krtne emdu kredu nanu heluvvuglennu nivu madde iruvdu yake? yavnu nnn blige bmdu nanu heluvvuglennu keli avuglennu madu tneau avnu yarige smannagiddanemdu nanu ninge teuristtene. avnu alvagi agidu bmdey mele astivarvnnu haki mneynnu kttd mnusynige sman-nagiddane; prlyvu eddu prvahu a mnege rbhs vagi bdidru adnnu kdiliskidagde heuyitu; yakmdre adu bmdey mele kttlpttitu. adre (nnn matuglennu) keli adrmte madde iruvvnu astivar villde mnnin mele mneynnu kttd mnusynige heulikeyagiddane; prvahu adkke rbhsvagi biddidrimd kudle adu bittu; idrimd a mney nasvu deuddagittu.

7

tnn ella matuglennu jnrellru keluvnte heli mugisid mele atnu kpernauminlli prvesisidnu. ag obb stadihtipte priynagidd alu asvstnagi sayuvhagiddnu. avnu yesuvin visy kelidag atnu bmdu tnn alnnu gun madbekemdu bedikeulluvnte yehudyr hiriyennu atn blige kluhisidnu. avnu yesuvin blige bmdu atnige ottay madi-ninu (avn alnnu) svstmadbeku; yakmdre avnu yeugynagiddane. avnu nmm jnamgvnnu prtisuvdille nmgagi omdu sbhammdirvnnu kttsid-dane emdu bedikeumdu. ag yesu avreumdighe heudnu. atnu mnege innu svlv dr iruvag stadihtiyu snehitnnu atn blige kluhisi atnige-krtne, ninnnnu teumdrepsidi keullbed; yakmdre ninu nnn

mneylli prvesisuvdkke nanu yeugynll. illve nanu ninn blige bruvdkke yeugynllvemdu enisikeumdiddene; adre ninn omdu matu helu, ag nnn alu gunheum-duvnu; nanu sh adrikard kelgiruvvnu; nnn adhindleliyu senikriddare mttu nanu obbnige-heugu amdre avnu heugtane; mteubbnige-ba amdre avnu brut-tane; nnn sevk-nige-idnnu madu amdre avnu adnnu maduttane emdu heli kluhisi yesu ivuglennu kelidag avn visydli ascrypttu tirugikeumdu tnnnnu him-balisu tiddivrigu-imth deudd nmbikeynnu nanu is-rayelinnli sh kanlillvemdu ninge heluttene amdn. kluhislpttvru mnege himdirugidag asvstnagidd a alu svstnagiruvdnnu kmdu. idad mele marney din atnu nayinemb pttakke heudnu. ag atn sisyrlli anekru bhu jru atn smgd heudru. atnu pttu dvard sviapkke bmdag igeu, sttuheugidd obb mnusynnu heuttukeumdu heuguttiddru. avnu tnn tayige obbne mgnu; akeyu vidhveyagi ddlu. pttnd bhl jru akeyeumdigde iddru. krtnu akeynnu neudi akey mele knikrpttu akeye-albed amdn. atnu bmdu pettigeynnu muttidag adnnu heuttukeumdid-dvru kdldle nimtru; ag atnu-yavvnstne, eddelu emdu nanu ninge heluttene amdn. ag sttvnu kutukeumdu matnadlarmbhisisidnu. atnu avnnu avn tayige oppisidnu. ag avrellru bhyhididvragi-nmm mdhy dlli obb deudd pryadiy eddidane; -devru tnn jnrrnnu drsisiddane emdu dev rnnu mhimepdis-utta helidru. atn visyvad i suddiyu ella yudaykku sut-tliruv ella pramytkku heurtu heuyitu. yeuahann sisyr-i ella visyglennu avnige tiliypdisidru. ag yeuahann tnn sisyrlli ibbrnnu kredu yesuvin blige kluhisi-brbekadvnu nineu? illve navu inneubbnigagi eduru neudbekeu emdu keliri amdn. avru atn blige bmdag atnige-brbekadvnu nineu? illve navu bereubbnigagi eduru neud bekeu? emdu keluvdkkagi baptism madisuv yeuahann nmmnnu ninn blige kluhisid-dane emdu helidru. adeligleylli reug glimldu vyad-higlimldu duratmglimldu piditrad anekrnnu atnu gunpdisidnu; kurudrad anekrige drstikeuttu. tru vay yesu prtyuttrvagi avrige-kuru dru neuduttare, kumtru ndeyuttare, kusth reugiglu suddhraguttare, kivudru keluttare, sttvru ebbislduttare, bdvrigu suvarteyu sarlpduttde emdu nivu kmdu kelid ivu glennu nnn visydlli smdehpddvne dhynnu amdn. yeuahann dutru heurtu heud mele atnu yeuahann visy-vagi matnadlarmbhisi jnrige-ninu yavdnnu neuduvdkkagi advige heudiri? galiyimd alladuvdmtnneu? adre nivu enu neuduvdkkagi heudiri? igeu, nyvad udupnnu dhrisidd mnusynnnu? seubhay manvad udupuglennu dhrisikeumdu sukh vagi jiv-suvvru rajr olggllli iruttare. adre enu neuduvdkkagi heudiri? prvadiynneu? haudu, prvadiyimtlu heccinnvnnu emdu nanu ninge heluttene. igeu, ninn dariynnu ninn munde siddh maduvnte nnn dutnnu ninn mumde kluhisuttene emdu yavn visy-dlli breditteu avne ivnu. yakmdre- striyrlli hut-tidvreulge baptism madisuv yeuahannigimt deudd prvadiyu yavnu ill; adre devr rajydli atylpna-dvnu avnigimtlu deuddvnagiddane emdu nanu ninge heluttene amdn. avnimd up des kelid ella jru sumkdvru yeuahann baptism madisikeumdvragi devru nitivntnemdu optikeumdu. adre phrisayru nyaysastriglu avnimd baptismmadisikeullde heud-

drimdm tmm visydlliruv devr smklpvnnu tirskar ma-
didru. krtnu-i smttiyvrnnu nanu yavdkke heulisli?
mttu avru yavdkke heulikeyagiddare? avru smte
ylli kutukeumdu obbrnneubbru kre yutta-navu nim-
gagi keulludidevu, nivu kunilylli; navu nimgagi seuk-
sisevdu, nivu allill emdu heluv mklkige heulike yagid-
dare. baptisv madisuv yeuhanu reuttiyrnu tin-
ndeyu illve draksarsvnnu kudiydeyu bmdnu; ad-
kke nivu-avnlli devvvide annuttiri. mnusykumarnu
tinnu hvnagiyu kudiyuvvnagiyu bmdnu; adre nivu-
igeu, heuttebaknu, kudu knu, sumkdvr mtu pagl
snehitnu annuttiri. adre jnanvu tnn ella mklklm
niti nirnydpdeyvdu amdnu. ag phrisayrlli obbnu
tnneumdige ut mad bekemdu apeksisidnu; ag atnu a
phrisa yn mneyeulkke heugi utkke kutu keumdn.
ag igeu, a pttndllidd phrisayn mneylli yesu utkke
kutu keumdidanemdu obb papiyad striyu tilidu sug-
mdhteld bhrniyrnnu tmdu atn himde pagl bliylli
nimtu alutta atn pad glnnu knnirnimd teuley-
larmbhisi avuglnnu tnn lekudlinimd orsi atn padg-
lige mudditu a telvnnu hccidlu. ag atnnnu kred
phrisayn adnnu neudi tnneulge-i mnusynu obb
prvadiyagiddre tnnnnu mntuttiddvlu yaru emdu
emthtrvad hemgsu emdu tilidukeulluttiddnu; yakm-
dre avlu obb papi emdu tnneulge amdu keumdn.
ag yesu avnige-simeu nne, nanu ninge heluvdkke
omdu matu ide annlu avnu atnige-guruve, helu
amdag, atnu- salkeuduv obbnige ibru salgarrid-
dru; obbnu aidunuru nanyglnnu mtteubbnu aivttu
nanyglnnu keudbekagittu. avrige keudvudkke enu
illddrimd avnu avribbrnnu ytharth vagi ksmisibit-
tnu. addrimd avrlli yaru bhlvagi avnnnu pritisu-
vru embdnnu nnge helu amdnu. adkke simeunnu
prtyuttrvagi-yarige avnu bhlvagi ksmisidneu avne
emdu nanu nensuttene amdnu. ag atnu avnige-ninu
sriyagi tirpu madidi amdnu. truvay atnu a striy kdege
tirugikeumdu simeun nige-i striyrnnu neudidaya?
nanu ninn mneyeulge prvesisidag nnn padglige ninu
niru keudlill; ivladreu nnn pad glnu knnirnimd
teuledu tnn lekudlinimd avuglnnu ore ninu nnge
muddu keudlill; adre nanu olge bmdaginimd i striyu
nnn padglige muddiduvdnnu bidlill. nnn tlege ninu
enne hccill; adre i striyu nnn padglige telvnnu hc-
ciddale. addrimd nanu heluvde nmdre-bhlvagiruv
avl pagglu ksmis lpttve. yakmdre avlu bhlvagi pri-
tisi dlu; adre yavnige svlpvagi ksmislpdu vdeu avnu
svlpvagi pritisuvnu. atnu akege-ninn pagglu ksmis-
lpttve amdnu. atn smgd utkke kutvru tmmeulge-
paglgnnu sh ksmisvudkke itnu yaru emdu tmm-
lli amdukeullarmbhisiidru. ag atnu a strige-ninn
nmbikeyu ninnnnu rksisiyde, smadhandimd heugu
amdnu.

8

idad mele atnu prtieumdu pttknku hlligu ella kdeylli
heugi devrrajyd smteussmacarvnnu sari tilisuttid-
dnu. hnnerdu mmdi (sisyr) atneumdige iddru.
idllde duratmglim dlu reugglimdu svstmadlptt
kelvu striyru mtu elu devvglu bittu heugidd mgdlin
emdu kreylptt mriyilu hereudn mnevateyvnd kujn
hemdti yeuhanlu susnnlu mtu bere anakru tmm
seuttinimd atnnnu upcri sidvru atneumdige iddru.

ag prtieumdu pttndimd bhu jnru atn blige ot-
tagi seri brlu atnu omdu samydimd- bittuvvnu
bijvnnu bittuvdkkagi heurtu heudnu. avnu bit-
tidag kelvu dariy mggullli biddu tiliyllpttvi; akasd
pksiglu avuglnnu numgibittvu. idllde kelvu bmdy
mele biddvu; meulet kudle tyav illdiruv karn ongi-
heudvu. kelvu mullugl mdhydlli biddvu; ag mul-
luglu avugleumdige beledu avuglnnu adgisibittvu.
kelvu olle neld mele biddvu; ag avu beledu nurstu
phlkeuttvu. ivuglnnu atnu heli-keluvdkke kiviglu-
lvnu kelli emdu kugu helidnu. atn sisyr atn nnnu-
i samyvu enagirbhudu emdu kelidru. adkke atnu-
devrrajyd mrmglnnu tilukeulluvdkke ninge keud
lpttve. adre ulidvrige avru neudidru kandmte
mtu kelidru ghrisdme samy gllli keudlpttve. a
samyvu ide; bijvu devr vakyve. vakyvvnu kelid-
vru nmbi rksneheumdikeulldmte setannu bmdv avr
hrdydeulgid a vakyvvnu tegedu biduvnu. ivre a
dariy mggulagi ruvvru. bmdy neldvru yarm-
dre, avru vakyvvnu kelidag smteusdimd amgikrisu-
vru; ivru berilldiruvdrimd svlpkal nmbi seudhne
bmdag biddu heuguvru. mullugl mdhydlli bidd bi-
jdvr yarmdre avru kelid mele mumdridu i jivnd
cimglegimdlu aisivryglimdlu bheugglimdlu adgis lpttu
pripurnvagi phlisdvru. adre olle bhumiyvru yarm-
dre ytharthvad elle hrdydimd vakyvvnu keli adnu
kekeumdu talmeyim phlisuvvre. dipvnnu hcci yaru
adnnu patre yimd mucuvdill; illve nmcd kelge
iduvdill; adre olge prvisisuvvru belknnu neudu-
vme atnnu dipstmbhd mele iduttarve. prktvagde
mreyagi ruvmtddu omdu iruvdill tiliyllpdeyu be-
lige bardeyu iruv rshyvu yavdu ill. addrimd nivu
keluvvugl visydlli eccrike tmdukeulliri. yakmdre id-
vvnige keudlpdudvu; illdvnlige tnge umtemdu nensu-
vdnnu avnimd teugeyvp duvdu emdu helidnu. truvay
atn tayiyu atn sheudrru atnidillige bmdu jnr gumpin
nimitt atn blige heuglarde iddru. ag obbnu atnige-
ninn tayiyu ninn sheudrru ninnnnu neudbekemdu
apeksisi heurge nimtiddare amdnu. adre atnu prtyut-
trvagi avrige-devr vakyvvnu keli adrmte maduv ivre
nnn tayiyu nnn sheudrru agiddare emdu helidnu.
idad mele omdaneumdu divs atnu tnn sisyreumdige
deuniyrnnu htta avrige-navu kerey aceddkke heugeun
emdu helidag avru heurtru. adre avru pryanmadut-
tiddag atnu nidri sidnu; ag birugaliyu kerey mele
bislu deuniyeulge niru tumbidrimd avru prana-
paykkeulgadru. ag avru atn blige bmdu atnnnu
ebbisi-beudh kne, beudhkne, navu nasvagutteve am-
dru. ag atnu eddu galinyvnu eri bruttidd nirnnu
gdrisidnu; ag avu nimtu heugi alli samtte umtay-
itu. ag atnu avrige-nimm nmbike elli amdnu.
ag avru hedridvrage ascrydimd obbrigeubbru- itnu
emtha mnusynu? yakmdre itnu galigu nirigu appne
keudttane. avuglu atnige vidheyvagu tvlla emdu
matnadikeumdr. avru glilaykke eduragidd gdrenr
simege tlupidru. atnu ddkke seridag bhu kaldimd
devvglu hididu btte dhrisikeulldeyu yav mneylli vasi
sdeyu smadhlighi idd obb mnusynu pttndleulgid
heurge bmdu alli atnnnu smdhisidnu. avnu yesu-
vnnu neudidag atn mumde biddu-yesuve, mhe-
unnt nad devrkumarne, nnn geudve ninge yake?
nnnnnu smktpdisbedvemu ninnnnu bedikeullut-
tene emdu gttyiad svrdimd kugi helidnu. (yakm-

dre a asuddhatmvu avnimd heurge brbekemdu atnu appne keuttiddnu. adu bhl sari avnnnu hidiyutti dddrimd avnu srpniglimdlu bediglim dlu kttlpdut-tiddru avnu a bmdhnglnnu muridubiduttiddnu mtu devvnu avnnnu a yesu avnige-ninn hesru enu emdu kelidnu. adkkvnu-lijen (dmdu) amdnu. yakm dre bhl devvglu avnlli serikeumiddvnu. avu tmmnnu heurge agadhkke heuguvmt e appne keudbardemdu atnnnu bedikeumdvu. ag alli bettd mele bhl hmdigl himdu meyttiddrimd avugleulge tavu serikeullu appne keudbekemdu atnnnu bedikeumdvu. atnu avugle appnekeuttu. ag a devvglu a mnusyneulgimd heurge bmdu hmdigleulge seridvu. a gumpu ugrteyimd odi kdidad sthldimd kereyeulge biddu usirugtti sttvu. avuglnnu meysis tiddvru smbhvisiddnu neudi odi-heugi pttndlliyyu simeylliyyu adnnu tiliy pdisidru. ag jnru nded smgti enemdu neuduvdkkagi heurtu heugi yesuvin blige bmdu devvglu bittu heugidd a mnusynu btteynnno dhrisikeumdu svsthbuddhi yullv-nagi yesuvin padgl bliylli kutiruvdnnu kmdu bhyptr-u. adnnu neudidvru sh yav ritiylli devvglimd hidididdvnu svsthamadlpttnemdu avrige tiliy pdisidru. ag gdrenn simey suttu muttlin jnsmuvelvvu bhl bhy hididvraddrimd atnu tmm bliyimd heurtuheug-bekemdu atnnnu bedi keumdvu; atnu deuniynnno htthimdirugi dnu. ag devvglu bittu heugidd a mnusynu tanu atn jeuteylli iruvenemdu atnnnu be-dikeumdu. adre yesu avnnnu kluisibittu avnige-ninu ninn svmt mnege himtirugi heugi devru ninge emtha mhtvadvuglnnu madiddanembdnnu teurisu amdnu. avnu tnn margvagi heurtu yesu tnge emtha deudd karyglnnu madiddanemdu pttndllela prcar-madidnu. idad mele yesu himtirugidag jnru atnnnu smtesadimd amgikrisidru; yakmdre avrellru atnigagi kayuttiddru. ag igeu, sbhamdird adrikariyagidd yayarnemb hesrin mnusynu bmdu yesuvin padgl mumde biddu tnn mnege brbekemdu bedikeumdu. yakmdre avni gidd hecce kdime hnnerdu vrusdvlad obble mglu sayuvhagiddlu. adre atnu heuguttiddag jnru atnnnu nuka duttiddru. ag hnnerdu vrusglimdlu rktsrav reugviddu tnn jivnnke iddddnnu vedyrige vccmadiddagyu yarimdlu vasiyage idd obb striyu atn himde bmdu atn udupin amcnnu muttidlu; ku-dle akey rktsravvu nintuheuyitu. ag yesu-nnnnnu muttidvru yaru amdnu. ellru allgedag petrnu mtu avn kud iddvru atnige-beudhkne, smuhvu ninnnnu nukutta ninn mele biluttirlagi ninu-nnnnnu yaru muttidru emdu keluttiyalla amdru. adre yesu-yareu obbru nnnnnu muttidare; yakmdre nnnimd sk-tiyyu heurtitemdu nge tiliyitu amdnu. a striyu tanu mreyagillvemdu tilidu ndugutta bmdu atn mumde biddu yav karndimd akeyu atnnnu muttid lemdu hege tanu kudle svsthladlemdu ella jnr mumde at-nige tiliypdisidlu. ag atnu akege-mgle, smadhan dimdiru; ninn nmbikeyu ninnnnu svsth madiyde; svsthlagi heugu amdnu. atnu innu matnaduttid-dag sbhammrd rd adrikariy mneyimad obbnu bmdu avnige-ninn mglu sttidale, beudhknege teumdre keudbed amdnu. adre yesu adnnu keli prtyuttr-vagi avnige-bhydpd bed, nmbike matr irli; avlu svsth-laguvlu emdu helidnu. atnu mneyeulkege bmdag petr yakeub yeuhan mtu hudugiy tmdetayigl heurtu yarannu olge heuggeudisill. ellru alutta hudugigagi

geuladuttiddru. adre atnu-albediri, akeyu still; adre nidre madu ttale amdnu. akeyu sttidalemdu tilididd rimd avru atnnnu hasymadi nkkru adre atnu avrell-rnnu heurge kluhisi akey kehiddu-hudugiye, eddelu emdu krednu. ag akeyu bduki kudle eddlu; akege uttkke keuduvmt atnu appne keuttu. ag akey tmdetayiglu bergadru; adre ndeddnnu avru yarigu hel-bardemdu atnu avrige khmditvagi helidnu.

9

truvay atnu tnn hnnerdu mmdi sisyrnnu ottige kredu avrige ella devvglnnu bidisuvdkku reugglnnu svsth maduvdkku sktiynnno mtu adrikarvnnu keuttu. devr rajyvnnu saruvdkku reugiglnnu svsthamaduvdkku atnu avrnnu kluisikeuttu. atnu avrige-nivu pryankkagi keuluglnnagi cilvna gli reuttiynnagli hnvnnagli enu tkkeullbediri; idllde ninge erdu amgiglu irbardu. nivu yavdadru mneyennu prvisisidag alle iddu allimde heurdri. yaradru nimmnnu amgikrisi heudre nivu a pttnd heurge heudag avrige vireudhvagi saksiyagiruvmt e nimm pad glige httd dhulnnu jhadisibidiri amdnu. avru uruglnnu hadu heuguvag suvarteynnu sarutta ella kdegilli svsth madutta heudru. cturadhiptiyad hereudnu yesu madidvuglnnella keli klvlgeumdu. yakmdre yeuhannu sttvreulgimd eddi ddanemdu kelvru heluttiddru. eliyu prtyksvavidanemdu kelvru himdin kald prvadigilli obbne eddiddanemdu innu bere yvru heluttiddru. ag hereudnu-nanu yeuhann tle heusiddene; adre nanu yarannu kuritu i visyglu kelu tteneu ivnu yaru emdu heli avnu atnnu neudlu apeksisidnu. truvay apeutlru himtirugi bmdu tavu madidvuglnnella atnige tilisidru. ag atnu betsayid emdu kreylptt pttkke smbmhdhisid arnysthlkke prtyekvagi avrnnu kre-dukeumdu heudnu. ag jnru adnnu tilidu atnnnu himbalislu atnu avrnnu amgikrisi devr rajyd visyvagi avr smgd matnadi svsthte bekagiddvrnnu svsth madidnu. smjeyagu tiddag hnnerdu mmdi bmdu atnige-i jnsmuhuvtu suttliru urugligu simeglige heugi ilukeumdu aharvnnu deurkisikeulluvmt e avrnnu kluisibidu; yakmdre navu illi arny sthldli iddevlla amdru. adre atnu avrige-nive av rige uttkke keudiri amdnu. adkke avru-navu heugi i jnrigella aharvnnu keumdukeulld heurtu nmmlli aidu reutti erdu vianugligimt heccenu ill amdru. yakmdre avru hecce kdime gmdsre aidu savir iddru. ag atnu tnn sisy rige-pmktigilli aivtrmt avrnnu kudrisiri amdnu. avru admteye madi avre llrnnu kudrisidru. truvay atnu aidu reuttiglnnu erdu vianuglnnu tkkeumdu prleukd kdeg neudi avuglnnu asirvdisi muridu jnsmuhkke hmcuvmt e sisyrige keuttu. ag avrellru timdu trptradru; ulid tumduglnnu kudislu avrige hnnerdu puttiglu ulidvu. idad mele atnu obbne prarthisu tiddag atn sisyru atneumdige iddru; ag atnu avrige-jnru nnnnnu yaru annuttare emdu ke-lidnu. avru prtyuttrvagi-baptism madisuv yeuhannu annuttare; adre kelvru-elinyu; bere kelvru-purvkal-d prvadigilli obbnu tiri eddiddane annuttare emdu helidru. atnu avrige-adre nanu yaragiddenemdu nivu annuttiri emdu kellu petrnu prtyuttr vagi-devr kristnu emdu helidnu. a smgtiynnno yarigu hel-

bardemdu atnu avrige khmditvagi heli- mnsyukuma rnu bhl kstglnnnubhvisi hiriyrimldu prdhanya-jkrimldu sastriglimldu tirsiki lpttvnagi keulllpttu murney dindlli ebbislpdudvu agtyvagide emdu ajnapisi dnu. atnu avrellrige-yavnadru nnn himde bruvdadre avnu tnnnnu nirakrisi tnn silubeynnu prtidn heuttukeumdu nnnnnu himbalisli; yavnadru tnn pravnnu ulisikeulluvdadre adnnu klkeulluvnu; adre nnn nimittvagi yavnadru tnn pravnnu klkeumdre adnnu ulisikeulluvnu. idllde obb mnsynu leukvnnella smpadisikeumdu tnnnnu tane halu madi keumdre illve nstpdisikeumdre avnige pryeyjvnu? yavnadru nnn mtu nnn vakygl visydlli nakeikeullvadre mnsyukumarnu tnn mtu tnn tmdey prbhavdeudneyu prisuddidutremdigu bruvag avn visydlli atnu nakeikeullu vnu. adre nanu ninge styvagi helu ttene, illi nimtukeumdiruv kelvru devr rajyvnnu neuduv ttn mrnvnnu rucisuvde ill amdnu. i matugltnu heli sunaru emtu dnglad mele addenmdre, atnu petr yeuhan mtu yakeubrrnu krkeumdu prarthne maduvdkkagi betvnnneridnu. atnu prarthne maduttiddag atn mukh bhavvu bdlayitu; udupu bellgagi prkasmanvayitu. igeu, meuse mtu eliy emb ibbru purusu atneumdige matnaduttiddru. ivru mhimeylli kanisikeumdu atnu yerus leminlli puresuvdkkid atn mrnd visyvagi matnaduttiddru. adre petrn avn smgd iddvru nidreyimd bharvullvragiddru; avru eccttag atn mhimeynnu atn kud nimitdd ibbru pursrnnu neudidru. idad mele avru heuguttiddag petrn yesuvige-beudhkne, navu ille iruvdu nmge olledu; navu ningeumdu meusegeumdu mtu eliyningeumdu muru gudargltnu maduvevu amdnu. tanu heliddnnu avnu ariye iddnu. hige avnu matnadu tiddagle meghvu bmdu avrnnu kvidu keumditu mtu avru a meghdeulge prve sisuttiddag avru bhypttru. ag megh deulgldm-itnu priynagiruv nnn mgnu; itn matnnu keliri emdu heluv dhvniyayitu. a dhvniyad nmtr (avru) yesuvnnu matr neudidru. avru neudi dvugltnu a divsgllli yarigu helde summniddru. idad mele mrudivs avru bett dimd kelgilidu bmdag bhl jru atnnnu smdhisidru. ag igeu, a gumpineulgiml obb mnsynu kugi-beudhkne, nnn mgn mele drstiyidu emdu nanu ninnnnu bedikeulluttene; yakmdre avnu nnge obbne mgnu. igeu, devvvu avnnnu hidiyuttle avnu phkkne kugikeulluttane; idllde adu neure suriyuvstu avnnnu oddadisuvdlldde jjuvdu. adu avnnnu bituheuguvdu kst. adnnu bidisuvmta nanu ninn sisyrnnu bedikeumdeni; adre adu avrimd agllil amdnu. yesu prtyutr vagi-o nmbikeyilld vkrsmttiye, nanu estu kal nimmeumdi-girli mtu nimmnnu shisli emdu heli-ninn mgnnnu illige krkeumdu ba amdnu. avnu innu bruttidagle devvvu avnnnu oddadisi nelkke applisitu. yesu a asuddhatmvnnu gdrisi mgnnnu svsthmadi avnnnu avn tmdege tirigi oppi sidnu. ag avrellru devr mhttd sktigagi bergadru.adre yesu madid elia karygli-gagi avrlli prtiyeubnu ascrypdutturavlli atnu tnn sisyrige- i matuglu nimm kivigl alkke iliyli; yakmdre mnsy kumarnu mnsyr keglige oppislpduvnu emdu helidnu. adre avru i matnu tilidukeulllil, avru ghrislarmdie adu avrige mreyagittu. mtu a matnu kuritu atnnu keluvdkke avru bhypttru. ag tnmlli

yavnu ellrigimt deudd vnu emb trkvu avreulge edditu. adre yesu avr hrddy aleucneynnu tilidvnagi omdu mgvnnu tkkeumdu tnn bilylli nillisi avrige yavnadru i mgvnnu nnn hesrinlli amgikrisikeum-dre nnnnnu amgikrisikeulluttane; yavnadru nnnnnu amgikrisikeumdre nnnnnu klhisi keuttatnnne amgikrisikeulluttane. yakm dre nimmellrlli cikkvnagiruvvne deudd ag yeuhannu-beudhkne, obbnu ninn hesrinlli devvglnnu bidisuvdnnu navu neudi avnige addimadidevu; yakmdre avnu nmmeumdige (ninnnnu) himbali suvdill amdnu. adkke yesu-avnige addi madbediri; yakmdre nmge vireudh vagirdvnu nmm pksdvne emdu helidnu. idadmele yesu tanu melkke amgi krislpdov smyvu bmdag yeruslemige heuguvdkkagi atnu tnn mukhvnnu drdhmadikeumdu tnge mumdagi dutrnnu klhisisidnu. avru heugi atnigagi siddh pdisuvmta smaryd omdu hlliyekulle prvesisidru. adre avru atnnu amgikrisill. yakmdre atnu yerusle mige heuguvatneu embmta atn mukh vittu. atn sisyrad yakeub yeuhanru idnnu neudi-krtn, elinyu madid prkar avrnnu dhisibidvmta akasidmd bemki biluv hage navu appnekeudlu ninge mnsuuteu emdu avru kelidru. adre atnu tirugikeumdu avrnnu gdrisi-nivu yav trvad atmdvragiddiremdu ninge tiliydu. yakmdre mnsyukumarnu mnsyr prangltnu nasmaduvdkkagi all, avrnnu rksisuvdkkagi bmdnu emdu helidnu. avru mtteumdu hllige heudru. idad mele avru dariylli heugu ttiruvag obbaneubb mnsynnu atnige-krtn, ninu ellige heudru nanu ninnnnu himbalisuvenu amdnu. yesu avnige-nriglige gudduglive mtu akasid pksiglige guduglive; adre mnsyukumarnige tnn tle iduvstu sthlvill amdnu. idllde atnu mtteubbnige-nnnnnu himbalisu amdnu. adre avnu-krtn, nanu heugi meudlu nnn tmdeynnu huniduvmta appnekeudu amdnu. adre yesu av nige-sttvru tmm sttvrrnu hunidli; adre ninu heugi devr rajyvnnu saru amdnu. idllde mtteubnu sh-krtn, nanu ninnnnu himbalisuvenu; adre nanu meudlu heugi nnn mneyliddvrige bilkeuduvmta nnge appnekeudu amdnu. ag yesu avnige-negilin mele tnn keynnttu himdkke neuduvvnu devr rajykke tkkvll amdnu.

10

ivuglad mele krtnu bere epptu mmdiyinnu sh nemisi tane svth heugbekemidd prtiyeumdu ptnkku sthlkku ibbibbrnngi tnn mumdagi klhisisidnu. atnu avrige-beleyu nijvagi y bhl; adre kelsdvru svlp; ad-drind beley yjmannu tnn belege kelsdvrrnu klhisis-bekemdu nivu prarthnemadiri. heugiri, igeu, teulgl mdhydlli kurimrigltnu klhisisuvmta nanu nimmnnu klhisisuttene. hvmeaninyinnagi cilvnnagli kerghltnagli tkkeullbediri; mtu dariylli yarnnu vmdisbediri. nivu yav mneyllyadru prvesisuvag meudlu-i mnege smadhanvagi emdu heliri. alli smadhan mgnu id-dre nimm smadhanvu avr mele iruvdu; illdiddre adu ninge himdiru guvdu. ade mneyliddu avru keutiddnnu timdu kudiyrri; yakmdre kelsdvnu tnn kulige yeugynu. mneyimd mnege heug bediri; yav-dadru ptndeulge nivu prvesisuvag avru nimmnnu serisikeumdre nimm mumde iduvmthvugltnu tin-

niri. alliruv reugiglunu svstmadiri; mtu avrige-
devr rajyvu nimm sviapkke bmdide emdu he-
liri. adre nivu prvesi suv yav pttndliiyadru avru
nimmnnu serisikeulldiddre nivu heurtu ade bidi
glli heugi- nmm mele amteikumdiruv nimm pt-
nd dhulnne nimg vireudhvagi navu jhadisibidut-
teve; adagy devr rajyvu nimm sviapkke bmdide
embdu nimge khcitvagi tilidirli emdu he-
liri. adre a dindlli a pttknkimtlu seudeumin gtiyu
heccagi talbhudagiruvdu. amdanu nimm helut-
tene. kheurajine, ninge ayyeu! baysaidve, ninge
ayyeu! ninnlli nded mhtkaryglu tur sideunglli
ndediddre allyivru bhl kald himdeye geunittnnu
sutteikumdu budiylli kutu mansamtr pduittiddu.
adre nyay tirpinlli nimm gtigimtlu tur sideungl
gtiyu heccagi talbhu dagiruvdu. akasdvregu etlpt-
tiruv kpernaume, ninu kelge patalkke deubb lp-
duv. nimm matnu keluvvnu nnn matnu ke-
luttane; nimmnnu tirskrisuvvnu nnnnnu tirskrisut-
tane; nnnnnu tirskrisuvvnu nnnnnu kluhisidatnnu
tirskrisuttane amdn. truvay a epptu mmdi sm-
teusdimd himtirugi-krtne, ninn hesrinlli devglu sh
nimge adhinadvu amdn. ag atnu avrige-setannu
mimcin hage akasdimd biluvdnnu nanu neudidenu.
igeu, srpglunu celuglunu tuliyuvdkke mtu vireud-
higi ella sktiy mele nanu nimge adhihar keuduttene;
yavdu yav ritiylliyu nimge kedu mad lardu. adagy
duratmglu nimge adhinadvemdu smteuspdbediri;
adre nimm hesruglu prleukdlli breylpttiru vdrim-
de smteusisiri amdn. a gligeylli yesu atmdlli ul-
las geumdu - o tmdeye, prleuk, bhuleuk gl odayne,
ninu i smgtiglunu jnani gligu buddhivmtrigu mre-
madi kusuglige prktmadiruvdrim ninnnnu keum-
daduttene; haudu, tmdeye, adu ninn dr ellvuglu
nnn tmdeyimd nngge oppsittive; tmdey heurtu yaru
mgnnnu ariyru. mgnu tanu yarige tmdeyynu prk-
tmadvune avnu alldre atnnnu (tmdeyynu) yaru ar-
itvrl. atnu tnn sisyr kdege tirugikeumdu-nivu neudu
ttiruvvuglunu neuduv knnuglu dhnyadvu glu emdu
prtyekvagi helidnu. yakmdre anek prvadiglu arsu
nivu neudu vmthvuglunu neudbekemdu apeksisidru
neudill mtu nivu keluvmthvuglunu kel bekemdu
apeksisidru avru kelli emdu nanu nimge helut-
tene amdn. ag igeu, obbaneubb nyaysastriyu eddu
nimtu atnnu seudhisuvdkkagi- beudhkne, nanu
nityijvnnu badhyvagi heumduvdke enu madbeku
emdu kelidnu. atnu avrige- nyayprmandlli enu
bredde? ninu hege odutti emdu kelidnu. ad-
kke avnu prtyuttrvagi-ninu ninn devrad krtnnu
ninn purnhrdy dimdlu ninn purnprandimdlu ninn
purnsktiyimdlu ninn purnmssinim dlu pritisbeku;
ninn nereyvnnu ninnmteye pritisbeku amdn. ag
atnu avrige-ninu sriyagi uttr keuttiddi; adrm-
eye madu, ag ninu bdukuvi amdn. adre avnu
tnnnu tane nitivmtnemdu teurisu vdkke apekseyul-
lvnagi yesuvige-nn nereyvnu yaru emdu kelidnu.
ag yesu prtyuttrvagi-obbaneubb mnusynu yeruslem-
inimd ilidu yerikeuvige heuguttiddag klr mdhy-
dlli sikkibiddnu. avru avn btteynnu tegeduhaki
avnnu gay pdisi arejiv madi bittu heurtuheudru.
ag aniriksitvagi obbaneubb yajnu a margvagi bmdu
avnnu neudi ore yagi heudnu. ade prkar obb levi
yu a sthlkke bmdu avnnu neudi ore yagi heudnu.

adre obbaneubb smaryd vnu pryan madutta avnid-
dilige bmdnu; avnnu neudi avn mele knikrptu
avn blige heugi enneynnu draksars vnnu heuydu
avn gayglunu ktti tnn svmt psuvin mele kudrisi
vsti grhkke mtu avnnu areke madidnu. mru-
divs avnu heurtu heuguttiddag erdu nany glunu
tegedu vstigrhd yjmnange keuttu avnige-ivnnu
areke madu, ninu ena dru heccu vecc madidre nanu
tirigi bmdag keuttu tirsuttene amdn. i muvrl
yaru a klr nduve sikki biddvige nereyv nadnemdu
ninu yecusutti emdu keliddikke avnu- yavnu avn
mele knikr teurisdneu avne amdn. ag yesu avnige-
heugu, ninu adrmteye madu emdu helidnu. idad
mele avru heuguttiddag atnu omdaneumdu hliynnu
prvesisidnu; ag marthlemb obb striyu atnnu tnn
mneyeulge amgikrisikeumdlu. akege mriylemb obb
sheudri iddlu. akeyu yesuvin padgl bliylli kutu
atn vakynnu keluttiddlu. adre marthlu bhl kelsd
nimittvagi besrgeumdu atn blige bmdu-krtne, kels
maduvdkke nnn sheudriyu nnneubblinne bittiruvdu
ninge cimteyillve? addrimd nngge shaymaduvdkk-
agi avlige helu amdn. adre yesu prtyuttrvagi akege-
marthle, marthle, ninu anek visygligagi cimtisi teum-
drege olgagiddi; adre avsyvadddu omde; mriylu
a ollebhagynne arisi keumiddale. adu akeyim
tegeyldpudvill amdn.

11

idad mele atnu omdaneumdu sthldlli prarthne
madi mugisid mele atn sisyrlli obbnu atnige-krtne,
yeuhannu tnn sisyrige klisid hageye mgmu prarthne
maduvdkke klisu emdu kellu atnu avrige-nivu
prarthne maduvag-prleukdliruv nmm tmde ye,
ninn namvu prisudhvagi, ninn rajyvu brli, ninn
cittvu prleukdlli nerveruvmt bhumiylli nerverli.
nmm reuttiynnu prtidivu nngge keudu. nngge
salgar ragiruv prtiyeubnnu ksmisuvmtteye nmm
paglunu nngge ksmisu; nmmnnu seudhne yeulge
serisbed; adre kedinim nmmnnu tppisu emdu
heliri amdn. atnu avrige-nimmlli yavnigadu obb
snehitniragi mdhyatriylli avn blige heugi avnige-
snehitne, muru reuttiglunu nngge kdvasi keudu; nnn
snehi tnu pryanynnu nnn blige bmdiddane; avnige
bdisuvdkke nnnlli enu ill annlu avnu olginimld
avnige uttrvagi-nnnnnu teumdrepsidbed; baglu ig
mucci yde, hasigeylli nnn mklku nnn jeuteylli ddare;
naneddu keudlarenu emdu heluvnu. adre nanu
nimge heluvndre-avnu tnn snehitniragivdrim
eddu avnige keudde heudru avnu melimd mele pidisi
beduvdrim eddu avnige bekadstu keuduvnu. nanu
nimge heluvndru dre-bedikeulliri, nimge keudlp-
dudvu; hudukiri, nivu kmdukeulluviri; ttiri, nimge
tereypdudvu. bedikeulluv prtiyeubnu heum-
duvnu; hudukuvnu kmdukeulluvnu; ttuvvige
tereypdudvu. nimmlli tmde yagiruv yavnadu
tnn mgnu reutti kelidre avnige klunu keudvne?
illve viannu kelidre vianige bdagi avnige havnnu
keudvne? illve avnu meutte ynnu kelidre avnige
celnu keudvne? hagadre kettvagiruv nivu nimm
mkllege olledanglunu keuduvdu hegembdnu
tili dvragiddre prleukdliruv nimm tmdeye esteu
heccagi tnnnu bedikeulluvrige pvi tratmnnu

dypalisuvnlle? truvay atnu omdu mukdevvvnu heurdisuttiruvag addenmdre, a devvnu heurtu heud mele a muknu matnadi dnu; adkke jnru ascryptttru. adre avrlli kelvru–devvgl adhiptiyad belje bulnimd avnu devvglnu bidisuttane amdru. bereyvrnu atnnnu seudhisuvv raga akasimid omdu suck karyvnu teurusvmtne atnnnu kelidru. adre atnu avr aleucneglunu tilidvnagi avrige–tnnlli vireudhvagi vibhagislptt prtieumdu rajyvu halaguvdu; omdu mnuey tnge vireudhvagi vibhagislpttre adu biddu heuguvdu. setannu sh tnge vireudhvagi tnnlli vibhagislpttre avn rajyvu nilluvdu hege? yakmdre nanu beljebulnimd devvglunu heurdisuttenemdu nivu heluttirlla. nanu beljebulnimd devvglunu bidisuvvadre nimm puttru yarimd avuglunu bidisuttare? addrimd avre ninge nyay tirisuvvragiruvru. adre nanu devr hstidimle devvglunu heurdisuvvadre devr rajyvu nissmdhvagi nimm blige bmdideylla. ayudh glunu dhrisikeumdu blistnadvneubbn tnn armneyvnu kayuvvadre avn seuttu surksitvagiruvdu. adre avnigimt bli sthnu avn mele bmdu avnnnu jyisi avnu nmbikeumdidd ayudhglunu avnimd tkkeumdu tnn suligeglunu hmcuvnu. nnn jeuteylli illdiruvvnu nnge vireudhvagi ddane; nnneumdige kudisde iruvvnu cdri suttane. asuddhatmvu obb mnusynimd heurgeheumele nirilld sthglilli tiru guutta visramtiynnu huduki enu kande adu–nanu heurtu bmd nnn mnege himdi ruguvenu emdu amdukeulluttd. adu bmdu a mnuey gudisi almkrisiddnu kmdu. ag adu heugi tngimtlu kettvu glade bere elu duratmglnnu tnneumdige krkeumdu olge seri alli vasmadvvu; mtu a mnusyn kde sthitiyu meudligimt kettddagiruvdu amdu. idad mele atnu ivuglunu helu ttiddag a gumpinlidd obb striyu tnn svrvnu etti atnige–ninnnu heutt grbhvu ninu kudid meuleglu dhyvadvuglu emdu helidlu. adre atnu–haudu, iddkim tlu devr vakyvnu keli adrmte ndeyu vvre dhyvru emdu helidnu. jnru gumpugumpagi kudi bmdiddag atnu–idu dustsmttiyu; idu suck karyvnu hudukuttde. prvadiyad yeun nlli ad suckkaryve heurtu bere yav suckkaryvu idkke keuldpl lardu. yeunnu nineveyvriga sucne yagidmdete mnusykumarnu sh i smttige sucneyagiruvnu. nyay tirpi nlli dksind raniyu i smtti yvreumdige eddu ivrvnu khmdisuvlu; yakmdre akeyu seuleumeunn jnanvnu keluvdkke bhumiyy ktkdkey bhagglimd bmdlu; mtu igeu, seuleumeunnigimtlu heccinvnu illiddane. nineveyvru nyaytirpinlli i smtitiyv reumdige eddu idnnu khmdisuvru. yakmdre yeunnu sariddnu keli avru mansamtr pttru; mtu igeu, yeunnigimtlu heccin vnu illiddane. yaru dipvnu hcci gupt sthldlagli ilve keulgeulagali iduvdill; adre olge bruvvru belknnu neudvmte adnnu dipstmbhd mele idu tarnte. knnu srird belkagide; addrimd ninn knnu suddhvagiddre ninn srirvellu tumba belkagiruttd; adu kettddagiddre ninn srirvu sh kttleyimd tumbiruvdu. addrimd ninnlliruv belku kttleyagdmte neudikeu; adkarn yav bhaggliliyu kttleyagi rde ninn srirvellu purnvagi belkagiruv dadre prkasmanvad dipvu ninge belku keuduv prkar smstv belkagiruvdu emdu helidnu. atnu matnaduttiddag obbaneubb phrisaynu tnneumdige utmadbekemdu atnnnu bedikeumdu. ag atnu olge

heugi utkke kutukeumdu. adre utkke meudlu atnu keteulkeulde iruvdnu phrisaynu kmdu ascryptttnu. ag krtnu avnige– phrisayrad nivu patrey mtu ittey heurbhagvnu sucimaduttiri; adre nimm olbhagvu suligeyimdlu ketttn dimdlu tumbiruttd murkhe, heur bhagvnu madidatnu olbhagvnu sh madidnlle? adre ninge iruvvgullli nivu danakeudiri; ag igeu, ninge ellvu glu suddhvagiruvvu. adre phrisayre, ninge ayyeu! yakmdre nivu mrugpte sdapu skl vidhvad seuppgullli dsmbhagvnu keuttu nyaytirpnnu devrptiynnu lksisde heuguttiri. ivuglunu tpde madi bereyvu glunu bidde madbekagittu. phrisayre, ninge ayyeu! yakmdre nivu sbhammdir gllli atyunnt sthangelnu smteglilli vmdneglunu prtituttiri. kptiglad sastrigle, phrisayre, ninge ayyeu! yakmdre nivu kanisd smadhiglmte iddiri; avugl mele ndedaduv mnusyru avuglunu ariyru emdu helidnu. ag nyaysastrigilli obbnu atnige–beudhkne, ninu ivuglunu heluvdrimd nmnnu sh avmanpdisutti amdnu. adkke atnu–nyaysastriglad ningu ayyeu! yakmdre heurlu kthinvad heure glunu mnusyr mele heuris nimm berlugilli omdrimdadru nivu a heureglunu muttu vdill. ninge ayyeu! yakmdre nimm tmdeglu prvadiglunu keumdu. nivu avr smadhiglunu kttuttiri. idrimd nijva giyu nimm tmdegl krtyglunu nivu oppi keullvmte saksikrisuttiri; yakmdre avru nijvagiuv avrvnu keumdu; nivu avr smadhiglunu kttuttiri. addrimd devr jnanvu sh heliddenmdre – nanu avr blige prvadiglunu apeustlrnu kluhisu venu; avrlli kelvrnu avru keulluvru mtu himsisuvru. hige jgttin astivar meudlugeumdu surislptt ella prvadigl rktke i smtitiyu uttr keudbekagiruvdu. hebeln rkt meudlugeumdu yinvedigu devalykku mdhydlili htvad jkriyn rktdvregu i smtitiyu uttrkeudbeku; haudu, i smtitiyv uttrkeudbekemdu nanu ninge nijvagi heluttene. nyay sastrigle, ninge ayyeu! yakmdre nivu jnand bigde keynnu tkkeumdidiri, nivmtu olge prvesislill. olge prvesisuttiruvv rigu nivu tdediri emdu helidnu. atnu avrige i visyglunu helu ttiddag sastriglu mtu phrisayru keupaves vullvragi atnu innu anekadvagl visyvagi matnadvmte atnnnu udrek geulisarmbhhisidru. yakmdre atn matinlli enadru kmdu hididu atn mele tppu heurisbekemdu heumcineudu ttidru.

12

astrlli asmkhyvad jnsmuhvu obbr meleubbru tulidadvustu ottugudi bmdirlagi atnu elladkkimt meudlu tnn sisyrige–phrisayr kptvemb huliy visydlli nivu ecrvagirri. prktvagdmt yavdu mreyagiruv vdill; illve tiliyuvdkkagdmte yavdu guptvagiruvdill. addrimd nivu kttleylli yavdnu matnadiddireu adu belkinlli kelpdvdu; keunegleulge nivu kiviylili matnadiddu maligegl mele prktis lpdvdu emdu hellarmbhhisidnu. nnn snehitrad ninge nanu heluvdenmdre–dehvvnu keumdu adkkimt heccinu madlar dvriga hedrbediru. adre yarige nivu bhypdbekemdu mumgadi nanu nimnnnu eccrisuttene; keumdmle nrkdlli haku–vdkke adhiakarviruvvatnige bhypdiri; haudu, atnige bhypdiri emdu nanu ninge heluttene. erdu kasuglige aidu gubbiglu marlpduttvlla? avuglilli om-

dadru devr mumde mretuheuguvdill. nimm tley kudluglu sh lekkislpptive. adrimd bhyppbediri; nivu bhl gubbligimtlu heccu beleylvllvragiddiri. idllde nanu nimga heluvdenmdre–yavnadru mnu syr mumde nnnnnu oppikeumdre mnusy kumarnu sh devdutr mumde avnnnu oppikeulluvnu. adre yavnu mnusyr mumde nnnnnu allgelyvnevu avnu devdutr mumde allgelylpduvnu. yavnadru mnusykumarnige vireudh vagi matnadire adu avnige ksmis lpduvdu; adre prisuddhatmnige vireudhvagi dusne madidre adu avnige ksmislp duvdill. avru nimmnnu sbha mmdirg-ligu nyayadhiptigl mumdeyu adhikarigl mumdeyu tmdag hege illve yavdnnu uttrkeudbekemdu illve enu helbekemdu yeucisbediri. yakmdre ade gligeylli nivu helbekaddnnu prisuddhatmnu nimga klisuvnu amdnu. ag gumpinllidd obbnu atnige–beudh kne, astiynnu palumadi nng keuduvnte nnn sheudrnige helu amdnu. adkke atnu avnige–mnusyne, nimm mele nyayadhiptiynnagi illve palumaduv vnnnagi nnnnnu yaru madidru emdu kelidnu. idllde atnu avrige–jagrt yagiddu leubhkke eccrikeyagirri; yakmdre obb mnusynige smrddhiyad astiyu avnige jivadhavll amdnu. atnu avrige omdu samyvnnu heliddenmdre–obba neubb aisvryvmtn bhumiyu smrddhiyagi beleiyitu. ag avnu tnneulge–nanenu madli? nngiruv beleynnu tumbiduvdkke nng sthlvill emdu aleucisi avnu– nanu hige maduttene; nnn knjglennu kedvi deuddvnnagi kttsittene; alli nnn ella beleynnu nnn srkuglennu kudisitu nanu nnn atmkke–atmve, anek vrus gligagi ninge bhl srku idlpttide; ninu visrmisikeu, tinnu, kudi amndvagiru emdu heluvenu emdu amdukeumdn. adre devru avnige–buddhihinne, i ratriye ninn pravnu ninnimd kelpdvdv; ag ninu kudisikeumdvuglu yarigaguvvu emdu helidnu. tngeskr smptnnu kudisittu keumdu devr kdege aisvryvmtnag diruvvnu invmteye iruvnu amdnu. atnu tnn sisyrige–nivu nimm pranke enu tinnbeku illve nimm dehkke enu heuddu keullbeku emdu cimte madbediri emdu nanu nimga heluttene. uttkimt pravnu vstrkkimt dehu hec-cindu. kageglennu gmnisiri; avu bittuvdill, keuyyuvdill; avuglige ugranvagli kugivagli ill; adagvu devru avuglige ahar keuduttane; nivu pksigligimt esteu hec-cinvragiddirlla. nimmllli yavnu cimte madi tnn nilkke omdu meulvnnu kudisi yanu? hagadre atylpvagiruvdnnu nivu madlarvragidde ulidvugligeuskr nivu cimtemaduvden? huvuglu hege beleuyutte yeucisiri; avu kstpd vdill, nuluvdill; adagvu seuleumeu nnu tnn ella vebhvdlili sh ivugllli omdrmtayadru dhrisirlill emdu nanu nimga heluttene. o alp visvasigle, hagadre iheuttu heuldliddu nale oleylli haklpdru hul-lige devru i prkar udisidre nimga esteu heccagi ud-isuvnlve? nivu enu tinnbeku illve nivu enu kudiy-beku emdu tvkpdbediri; nivu anunand mnssinv ra-girbediri. yakmdre ivellvugligagi leukd jnamgglu bhlvagi tvkpduttare; adre ivuglu nimga agtyvemdu nimm tmdeyu blnu. adre nivu devr rajyvne hudukiri. ag ivellvuglu nimga kudislpduvvu. cikk himde, bhyppbed; yakmdre nimga rajyvnnu keudu-vdkke nimm tmdeyu smteusvullnagiddane. nimgiru vdnnu mari danmadiri; nimgeskr hledagdmth cil-glnu aliduheugdmth smptnnu prlekudli madikeul-liri; adre klilu sviapkke bruvdill, nusiyyu kedisu vdill.

yakmdre nimm smpttu iruvlliye nimm hrdivu sh iru-vdu. nimm nduglu kttirli; nimm dipglu uriyuttirli. nivmtu tmm odeynu mudveyind yavag himdiruguv-neu emdu kayuv mttu avnu bmdu ttidag tksnve avnige tereyuv mnusyrnte irri. odeynu bmdag yaru eccrvagiruvdnnu avnu kanuvneu a sevkru dhnyru; nanu nimga nijvagi heluttene, avnu bmdu ndukt-ikeumdu avrnnu utkke kudrisi avrige tane upcrisu-vnu. avnu erdne javdlli illve murne javdlli bmdu avrnnu hageye kmdre a sevkru dhnyru. klllu yavg-ligeylli bruv nembdu mne yjmannige tilidde avnu eccrvagiddu tnn mneyennu knnakeurey geudisut-tirlillvembdnnu tilukeulliri. ad karn nivu sh siddhva-girri; yakmdre nivu nensd gligeylli mnusykumarnu bruttane emdu helidnu. ag petrun atnige–krtne, ninu i samyvnnu nng heluttieyu illve ellrigu helut-tieyu emdu keliddkke krtnu–hagadre tkkkaldlli avr palin aharnnu keuduvdkkagi odeynu tnn mneymele nemisuv nmbgstnu vivekiyu agriv mnevateyevnu yaru? tnn odeynu bmdag yavnu hige maduvdnnu kanuvneu a sevknu dhnyru; avnu tngiruv elladr mele avnnnu adhikariynnagi nemisuvnu emdu nanu nimga styvagi heluttene. adre a sevknu–nnn odeynu bruvdkke tmdaduttane emdu tnn hrdivdli amdu keumdu gmdalu hennaluglennu heudeyu vdkku timdu kudidu mttiyadvdkku armbhisidre avnu niriksisd dindlliyu tilidgl gligeylli a sevknu odeynu bmdu avnnnu kthinvagi chedisi avnige nmbikeyilldv kud palnnu nemk maduvnu. idllde tnn odeyn cittvnnu tilidu tnnnnu siddhmadikeulle illve avn cittkke anusarvagi madde idd sevknu bhl pettuglennu tinnu-vnu. adre pettuglige yeugyadvuglennu tiliyde madid-vnu svlp pettuglennu tinnuvnu. yakmdre yavnige hec-cukeudlptideyeu avnimd heccu kelpdu vdu; yavnige mnusyr heccagi oppisiruvreu avnimd avru heccagi keluv nanu bhumiy mele bemkiyennu hakuvdkkagi bmdenu; adre igagle heutteikumdidde mttenu nng beku? adre nanu baptism madisikeulluv omdu bap-tism umtu; adu nerrevuv tnk nanu esteu ikkttinllid-dene! nanu bhumiy mele smadhanvnnu keuduvdkk-agi bmdidde nemdu nivu bhavisuttireu? ill, bhed-vnnu umtumaduvdkke bmdiddenemdu nanu nimga heluttene. imdinimd omdu mneylli aidummdi bhed-vagi ibbrige vireudhvagi muvru muvrige vireud-hvagi ibbru iruvru. mgnige vireudhvagi tmdeyu tmdege vireudhvagi mgnu mglige vireudhvagi tayiyu tayige vireudhvagi mglu tnn seusege vireudhvagi at-teyu tnn attege vireudhvagi seuseyu vibhagis lpdu-vru. atnu innu jnrige–nivu pscimd kdehyind eluv meudvnnu neudu vag–mle bruvdemdu tksnve an-nuttiri; hageye aguvdu. dksingali bisuvdnnu nivu neuduvag–sekeyaguvdu emdu nivu annuttiri, adu hageye aguttde. kptigle, bhmyakasgl bhavvnnu ar-itu keulluttiri; adre i kalvnnu nivu aritu keuldiru-vdu hege? haudu, nimmstkke nivu sriyaddnnu yake nirnyisikeulluvdill? ninu ninn eduraliy smgd nyaya dhiptiy edurige heuguvag margdilliye avnimd bi-disikeulluvdkke pryttnadu; illdidre avnu ninnnnu nyayadhiptiy blige blvmtvagi eledanu; ag nyayadhi-ptiyu ninnnnu adhikarige oppisanu mttu adhikariyu ninnnnu se ninu keuney kasnnu slisuvvregu allimd bruvde illvemdu nanu ninge heluttene amdnu.

idllde pilatnu glilaydvr rktvnnu avr bligleumdige bersid visyvnnu atnige tilisid kelvru a smy dlli alliddu. ag yesu avrige-i gli laydvru imthvugnnu anubhvisid karn avru ella glilaydvrigimt papisthremdu nivu bhavisuttireu? adre-hagllvemdu nanu ninge heluttene; nivu mansamtr pðdeheudre nivellru avrmtaye nasva guviri. ille siluevaminlli geupurvu biddu stt a hdinemtu jnru yerusalemilli vasvagiruv ella mnusyirigimtlu papisth remdu yeucisuttireu? adre-hagll vemdu nanu ninge heluttene; nivu man samtrpðde heudre nivellru avrmtaye nasvaguviri amdnu. atnu i samyvnnu kud helidnu: obbaneubb mnusynige tnn drakseteudtllli nedlptidd omdu amjurd mrvittu; avnu bmdu adrlli phlvnnu hudukidag omdu sikkllil. ag avnu tnn drakseteudt madu vvnige-igeu, i muru vrusglimd nanu i amjurd mrdlli phl hudukidru omdnnu kmdukeulllil; idnnu kdiduhaku; bhumige idu yake bhavragirbeku emdu helidnu. adre avnu prtuttrvagi av nige-odeyne, nanu adr suttlu agedu geubbr hakuv vrege i vrusvu idnnu bidu; idu phl phlisidre sri; illvadre ninu idnnu kdiduhakbhudu amdnu. atnu sbbtinlli sbham-mrdirdlli beudhi sutta iddnu. ag igeu, hdinemtu vrus glimdlu duratnmimd reug piditlagi ndubeuggi heugidd obb striyu alli iddlu; avlu yav ritiylliyu tnnstkke tane nettge nilllarde iddlu. yesu akeynnu neudi htirkke kedu akege-striye, ninu i ninn reugdimd bidugdeyagiddi emdu heli atnu akey mele tnn kegltnu ittnu; kudle akeyu nettgagi devrnnu mhimepdisidlu. yesu sbbt dindlli svsthpdisid karn sbhammirdr adhikariyu keupdimd jnrige-aru divsgllli mnu syru kels madtkkddu. addrimd avugllli avru bmdu svsthte heumdlil; sbbt dindlli bed amdnu. adke krtnu prtuttrvagi avnige-kptiye, nimmlli prtuyeubnu sbbtinlli tnn etnnagil ille ktteynnagil keuttigeyimd bidisi niru kudisuvdkkagi heuguvnlve? hagate igeu, abr hann mglad i striynnu hdinemtu vrusglimd setannu ktthakid i bmdh dimd sbbt dindlli bidisbardeu amdnu. atnu ivugltnu heluttiruvag atn vireudhiglellru nacikepttru; adre jnrella atnimd nded ella mhtad karyigligagi smteusptru. idllde atnu-devr rajyvu yav dke heulikeyagide? nanu yavdkke adnnu heulisi? adu obb mnusynu sasivekaltnu tegedukeumdu heugi tnn teut dlli hakiddkke heulikeyagide; adu beleudu omdu deudd mrvayitu; akasd pksiglu adr keumbegllli vasmadidvu amdnu. atnu tirigi-devr rajyvnnu yavdkke heulisi? obb striyu huliynnu tkkeumdu muru seru hittellvu huliayaguv tnk adrlli adgisit hulige adu heulike yagide amdnu. atnu pttnngltnu hlilngltnu hadu, beudhisutta yerusalem kdege pryann madidnu. ag obbnu atnige-krtnu, rksne heumduvvru svlp jnreu emdu kellu atnu avrige-ikkttad baglinimd olge prvesisuvdkke pryaspidiri; yakm dre anekru olge prvesisuvdkke prytynisi dre aguvdill emdu nanu ninge helu ttene. mneyjmannu omdu sari eddu bagltnu mucceikemdre nivu heurge nimitu keumdu bagltnu ttututa-krtnu, krtne, nmagati tere emdu heluvdkke armbhisidag atnu ninge prtuttrvagi-nivu elliy vreu nanriye emdu heluvnu. ag nivu-ninn snnidhiylli navu timdu

kudidevu; mttu ninu nmm bidigllli beudhisidi emdu hellarmbhisiviri. adre atnu-nivu elli yvru nanriye; akrm maduvvrad nivellru nnnimd heurtuheugiri emdu heluvnemdu nanu ninge heluttene. adre nivu abraham isak yakeub mttu ella prvadiglu devrrajydlli iruvdnnu nivu matr heurge deubblpttiruvdnnu neudu vag alli ninge geulatvu hlukdi yeuvnu iruvvu. idllde purv pscim uttr dksinglimd avru bmdu devr rajydlli kutukeullvru. ag igeu, keuneyvru meudneyvravugru; meud Ineyvru keuneyvravugru emdu helidnu. ade dindlli phrisayrlli kelvru atn blige bmdu-ninu illimd heurtuheugu; yakmdre hereudnu ninnnnu keulluvnu emdu atnige helidru. adkke atnu avrige-igeu, nanu i divs mttu nale devvgltnu bidisi svsthamaduttene; murney dindlli nanu siddhige bruttene emdu nivu heugi a nrige heliri. adagyv i divs nale mttu nadddu nanu smcrislebeku; yakmdre obb prvadiyu yerusalem heurge keullpldarnu. o yerusleme,yerusleme, prvadigltnu keulluvlv, ninn blige klulispttvrige kleseyuvlv, keuliyu tnn mrigltnu tnn rekkegl kelge kudisuvmtu nanu ninn mkltnu esteu sari kudisbekemiddenu; adre ninge adu mnssi igeu, nimm mneyu halagi ninge bidlptide; krtn hesrinlli bruvatnu dhnyu emdu nivu heluv smyvu bruv tnk nivu nnnnnu neuduvde ill emdu nanu ninge nijvagi heluttene amdnu.

14

idad mele atnu sbbt dindlli phrisayr mukhysthrlli obbn mneyeulge utkke heudag avru atnnnu heum-cineudutta iddu. igeu, alli jleudrvull obb mnusynu atn edu rinlli iddnu. ag yesu nyaysastrigilu phrisayrigu-sbbt dindlli svsthamaduvdu nyayveu emdu kelidnu. adre avru maunvagiddru. ag atnu avnnnu kehididu svsthpdisikluhisidnu. avrige uttrkeuttu- nimmlli obbn ktteyagil ettagli omdu kuniylli biddre adnnu tksnve sbbtinlli melkke eleyuvdlilve amdnu. ivugl visyagil avru tirigi atnige uttr keudlarde iddu. (utkke) kreylpttvru tmgagi mukhy sthlglnu hege arisikeumdreud atnu guru tisi samydimd avrige heliddenmdre- yavnadru ninnnnu mduvege kredre unnt sthldlli kutukeullbed; yakmdre avnu ningimtlu gaurvvull mnusynnnu kredir bhudu; ag ninnnnu mttu avnnnu kredvnu bmdu ninge-i mnusynige sthlkeudu emdu heluvag ninu nacikeyimd kde sthldlli kutukeullbekagiruvdu. adre ninu kreylpttag heugi kde sthldlli kutukeu; ag ninnnnu kredatnu bmdu ninge-snehitne, melkke heugu emdu heluvag ninn jeute ylli utkke kutvr mumde ninge gaurv viruvdu. yavnu tnnnnu tane heccisikeullu tneanu avnu tggislpduvnu mttu tnnnnu tggisikeulluvnu heccislpduvnu amdnu. atnu tnnnnu kredvnige sh helidde nmdre-ninu mdhyahnd utkke ille saymkald utkke siddhpdisidag ninn snehitrn-nagil ninn sheudrnnagil ninn bmdhugltnagil ille aysrvyvmtrad nereyvrnnagil kreybed; yakmdre a adre ninu autn madisidag bdvrnnu unvadvrnnu kumtrnnu kurudrnnu kre; ag avru ninge prtupkar maduvdkke agdiruv drimd ninu dhnyaguvi. yakmdre nitivmr punruthandlli ninge prtupkarvaguvdu. ag atn smgd utkke kutvrlli obbnu i smgtigltnu keli atnige-devr rajydlli utmaduvvnu

dhnyu emdu helidnu. ag atnu avnige-obbaneubb mnusynu omdu deudd autnmadisi anekrnnu krednu. autnd smyvadag kreylpttvrige avnu-ellvu siddhvagide, bnniri emdu heluvdkkagi tnn sevknnu kluhisidnu. adre avrellru omde mn ssinimd nev helarbmhisi meudhneyvnu avnige-nanu omdu tumdu bhumiynnu keumdukeumdidene, heugi adnnu neuduvdu avsyvagide; nnnnnu ksmisbekemdu ninnnnu bedikeulluttene amdnu. bereubbnu-nanu aidu jeute ettugltnu keumdukeumdi ddene, avugltnu priksisuvdkkagi heuguttene; nnnnnu ksmisbekemdu ninnnnu bedikeulluttene amdnu. inneubbnu-nanu obblnnu mduve madikeumdidene, adkeuskr nanu br larenu amdnu. hige a sevkn bmdu tnn yjmannige i visygltnu tilisidnu. ag a mneyjmannu keupgeumdu tnn sevknige-ninu begne ptnd bidigligu smdugligu heugi bdrvnnu unvad vrnnu kumtrnnu kurudrnnu illi olge krke ag a sevkn-odeyne, ninu appnekeutmtte maddida yitu; innu sthlvde amdnu. ag yj mannu sevknige-ninu bidigligu beligl bligu heurtuheugi nnn mne tumbikeulluvmtte olge brlu avrnnu bl vmtmadu; kreylptt a jnrlli obb nadru nnn autvnnu rucineubardu emdu nanu ninge heluttene amdnu. idllde deudd smuhglu atn smgd heuguttirru atnu ttrigikeumdu avrige- yavnadru nnn blige bmdu tnn timde ynnagli tayiynnagli hemdtiynnagli mkklnnagli sheudrrnnagli sheudri yrnagli haudu, tnn svmt pravnnu sh hgemaddidre avnu nnn sisynagirlarnu. yavnadru tnn silubeynnu heutteukeumdu nnn himdebardidre avnu nnn sisynagirlarnu. nimmlli yavnadru geupurvnnu kttuvdkke uddesvullvadre avnu meudlu kutukeumdu adnnu puresu vdkke bekad khrcu tnnlli umteu emdu lekk maduvdillveu? omdu vele hage lekk madde avnu adkke astivar hakid mele adnnu puresiddre neuduvvrellru avnige hasy maduvdkke armbhisi- i mnusynu kttuvdkke armbhisi purtimad larhe heudnu emdu annuvru. illve yav arsnadru bere arsnige vireudh vagi yud-dhmaduvdkke heuguvag meudlu kutukeumdu tnge vireudhvagi ippttu savir (seny)deumdigge bruv a arsnnnu tnn htu savir (seny)deumdigge edurisu smrthneu emdu vicarisuvdillveu? illve avnu innu durdliruvagle tnn raybharigltnu kluhisi smadhand srttugligagi keuruv dillveu? adrmteye nimmlli yavna dru tngiruvvugltnella bittubiddidre avnu nnn sisynagirlarnu. uppu olledu; adre uppu tnn ruci ynnu kledukeumdre adkke innatrimd ruci bmditu? adu bhumigadru tippe gadru pryuejnvill; adnnu jnru heurge hakuttare. keluvdkke kivigullvnu kelli amdnu.

15

idad mele ella sumkdvrnu papiglu updesvnnu keluvd kkagi atn sviapkke bmdru. phrisayru mttu sastriglu-ivnu papigltnu amgikrissi avreumdigge ut madut-tane emdu helutta gunuguttidru. atnu avrige i samyynnu heli dnu- nimmlli yav mnusynu tnge nuru kurigirlagi avugllli omdnnu kledu keumdre avnu teumbhtteumbhttnu adviylly bittu kleduheud-ddu sikkuv vrede adnnu hudukikeumdu heugdiru-vne? avnu a kuriyynnu kmdukeumd mele smteus

pducta adnnu tnn heglugl mele heuttu keulluvnu. ame avnu mnege bmdu tnn snehitrnnu nereyvrnnu ottagi kredu avrige-nnn smgd smteuspdiri; yakmdre kleduheud nnn kuriyynnu nanu kmdu keumdeni annuvnu. adrmteye mansamt rkke avsyvilld teumbhtteumbhttu nitivmtrigimt mansamtrpduv obbap-iy visyvagi prleukdlli smteusvaguvedmu nanu ninge heluttene amdnu. yav striyu tnnlli htu belliy nanyglirlagi omdu nanyvnnu kledukeumdre diphci mneyynnu gudisi avlu adnnu kmdukeulluv vrede jagrtmeynd hudukuv dillve? avlu adnnu kmmdukeumd mele tnn snehitrnnu nereyvrnnu ottagi kredu avrige-nnn smgd smteuspdiri; yakm dre nanu kkeumdid nanyvnnu kmdukeumdeni annuvlu. ade prkar mansamtrpduv obb papiy visyvagi devdutr mumde smteusvaguvedmu nanu ninge heluttene amdnu. atnu-obbaneubb mnusynige ibbru kumar-riddu. avrlli kiriynnu tnn tmdege-appa, astiylly nnge brtkk palnuu keudu amdnu; ag avnu tnn bduknnu avrige vibhagisidnu. kelve dingllli kiri mgnu ellvnu kdisikeumdu durdeskke pryanmadi alli dumdugar-nagi jivisi tnn astiynnu halumadibittnu. avnu ellvnu vecc madid mele a desdlli gheurvad br um-tayitu. hige avnu keurte pdlarmbhisidnu. ag avnu heugi a desd nivasiyagiddvneumdigge seri keumdn; a mnusynu hmdigltnu meiyis vdkke avnnnu tnn heulgelge kluhisidnu. avnu hmdiglu tinnuttidd heut-tinimd ladru tnn heutteeynnu tumbisikeulluvdkke istptnu. adre avnu hmdiglu tinnuttidd heuttinimd ladru tnn heutteeynnu tumbisikeulluvdkke istptnu. adre yavnu avnige keudlill. avnige buddi bmdag avnu-nnn tmdey esteu kuliyaluglige sakagi uliyu-vstu aharvideylla! nanadreu hsiveyimd sayuttid-dene. nanu eddu nnn tmdey blige heugi avnige-appa, prleukkke vireudhvagiyo ninn mumdeyru nanu pap-madiddene; innemdigu nanu ninn mgnemdu kreylp-duvdkke yeugynll; nnnnnu ninn kuliyalugllli obbn-mede madu annuvnu emdu amdukeumdu eddu tnn tmdey blige bmdnu. adre avnu innu bhl durdl-iruvagle avn tmdey avnnnu neudi knikrpttu odib-mdu avn keurlnnu appikeumdu avnige muddittnu. mgnu avnige-appa, nanu prleukkke vireudh vagiyo ninn drstiyllyu pap madiddene; ninn mgnesisikeul-luvdkke innemdigu nanu yeugynll amdnu. adre tmdey tnn sevkrige-srethvad niluvmgiiynnu tmdu invige teudisiri; ivn kege umgurvnnu padglige kergl-nnu hakiri; idllde keubbid a krurvnu illi tmdu vdhisiri; navu umdu smteuspdien; yakmdre i nnn mgnu sttvnagiddnu, tirigi bdukiddane; kledu heugid-dnu, ig sikkiddane emdu helidnu; hige avru smteus pdlarmbhisidru. ag hirimgnu heuldliddnu; avnu mney sviapkke bruttidag vadyvnnu natyvnnu ke-lisikeumdn. avnu sevkrlli obbnnnu kredu ivuglu en-emdu kelidnu. a sevkn avnige-ninn tmnnu bmdiddane; ninn tmdey avnnnu surksitvagi saukhy-dlli svikrisidrimd a keubbid krurvnu keusiddane amdnu. adkke avnu keupgeumdu olge heugleullde iddnu. adkarn avn tmdey heurge bmdu avnnnu badi-keumdn. adre avnu prtyuttrvagi tnn tmdege-igeu, istu vrugl vrede nanu ninn seve maduttiddene, nanu ninn appne ynnu emdadru viarlill; adagyu nanu nnn snehitneumdigge smteuspduvdkkagi nnn adre ninn bduknnu suley reumdigge numgibitt i ninn mgnu bmd

kudle avnigeuskr keubbid kruvnnu ninu keuysiddi amdnu. ag avnu–mgne, ninu yavaglu nnn smgd iddi, nngiruv dellvu ninnde. adre i ninn tmmnu sttv-nagiddnu, tirigi bdukiddane; kledu heud vnagiddnu, sikkiddane. adkarn navu smteu sisi anmdpudvu yuktavaddde emdu helidnu amdnu.

16

truvay atnu tnn sisyrigu name? ag avnu a mnevarte yvnnnu kedu avnige–idenu nanu ninn visydlli keluvdu? mnevartey ninn lekvnnu oppisu; yakmdre ninu innu mele mnevarteyvnagiruvdkkaguvdill amdnu. ag a mnevarteyvnu tnneulge–nanenu madli? yakmdre nnn yjmannu nnnnnu mnevartey kelsdimd tegedubidu ttane; nanu ageylarenu, bhikse beduvdkke nanu nacikeulluttene. mnevartey kels dimd nnnnnu teged mele avru nnnnnu tmm mnegllli serisikeulluvmtu nanu madbeka dddnnu nirdhrisid-dene emdu amdukeumdnu. hige avnu tnn yjmann salgarilli prtieubbnnu kedu meuldneynige–ninu nnn yjmannige slisibekaddu estu emdu kellu avnu–omdu nuru alte enne amdnu. ag avnu–ninn bele pttiyannu tegedukeu, mtu beg kutukeumdu aivttu emdu bre emdu avnige helidnu. idllde avnu mtteubbigne–ninu slisibekaddu estu? annlu avnu–omdu nuru alte geudhi amdnu. ag avnu–ninn bele ptti ynnu tegedukeumdu embhttu emdu bre amdnu. ag yjmannu anyagarnad a mnevarteyvnu jantn madidnemdu avnnnu heuglidnu; yakmdre i leukd mkklul tmm smttiyvrlli belkin mkkligimt janragid-dare. nanu ninge heluvde nmde–anyayd dhndimd ninge snehitrrnnu madikeulliri; adu nimnnnu bittu heudag avru nimnnnu nityvad nivasgllli serisi keulluvru. yavnu svlpvadddrlli nmbigst nagiruvne avnu bhlvadddrlli ynnmbigstnagiddane; yavnu svlpvadddrlli anyaygarnagiruvne avnu bhlvadddrlli anyaygarnagiddane. addrimd anyayvad dhndlli nivu nmbigstragirdidre nijyad dhvnnu nimm vskke yaru oppisuvru? idllde mtteubbnrlli nivu nmbigstragirdidre nimm svmtddnnu ninge yaru keuduvru? yav sevknu ibbru yjmannnnu sevislarnu; yakmdre avnu obbnnu hgemadi mtteubbnnu priti suvnu; ille obbnnu heumdikeumdu mtteubbnnu tirsikisuvnu; nivu devrnnu dhvnnu sevislariri amdnu. ag leubhi glad phrisayru sh ivellvuglunu keli atnige prihasy madidru. ag atnu avrige–mnusyr mumde nitivmtragi madi keulluvru nive; adre devru nimm hrdyglunu tilididdane; yakmdre mnusyrlli yavdu sresthvmdu enislp duttdeu adu devr drstiylli ashyvagide. nyay prmanvu prvad-neglu yeutha nnvrege iddvu; devr rajyvu aminidm sarlpudta ide, prtieubbnu blvmtidmd adreulge nugguttane. nyayprmand omdu gudusadru biddu heuguvdkkimt akasvu bhumiya alidu heuguvdu sulbh. yavnu tnn hemditiynnu bittu mtteubblnu mduve madikeulluttane avnu vybhicar maduttane; yavnu gmd bittvlnnu mduve madikeulluttane avnu vybhicarmaduttane. udabnnd vstrglunu nyvad naru mdiynnu dhrisikeumdu prtidinvu smrdhi yagi heujnmaduttidd obbaneubb aisivry vmtidddnu. avn baglinlli lajrnmdb obb bhiksuknu biddukeumdidnu; avnu me tumba hunneddvnu.

aisivryvmtn meji nimd biluv (reutti) tumduglunu tinnuvdkke avnu asepduttiddnu; idllde nayiglu bmdu avn hunnuglunu nekkuttiddnu. idad mele a bhiksuknu sttnu; dutru avnnnu abrahamn edege tege-dukeumdu heudru; aisivryvmtnu sh sttnu; avnnnu huni ttru. ag avnu pataldeulge yatneylli ddnagi tnn knnuglunu melkketti durmid abrahamnnu avn edeyllidd lajrnnu neudidnu. avnu–tmdeyad abrha mne, nnn mele krune ittu lajrnu tnn tudiberlunu nirlli addi nnn naligeynnu tnge maduvmtu avnnnu kluhisu; yakmdre nanu i uriylli yatnepdutta iddene emdu kugi helidnu. adre abrha mnu–mgne, ninu ninn jivitkaldlli ninn ollevvuglunu heumdi; ade ritiylli lajrnu kettvuglunu heumdidnnu nenpige tmdukeu. adre ig avnu adrne heumdudda iddane; ninu yatnepdutta iddi. idllde illimd nimm kdege dat bekemdiruvru datd hageyu allimd nmm kdege brbekemdiruvru bardmteyu nmgu nimgu nduve omdu deudd agadh sthapiside amdnu. ag avnu–appa, hagate ninu avnnnu nnn tmdey mnege kluhisbekemdu nanu nimnnu bedikeulluttene. nge aidummdi sheudriddare; avru sh i yatney sthikke bard hage ivnu avrige saksi keudli amdnu. adkke abrahamnu avnige–avrige meuseyu prvadiglu iddare. avru heliddnnu avru kelli amdnu. ag avnu–hagll, tmde yad abrahamne, sttvreulgid obbnv avr blige heudre avru mansamtr pduvru amdnu. adre avnu–avru meuseyu mtu prvadiglu heliddnnu kelde heudre sttvreulgid obbnv eddru avru oppuvdill emdu avnige helidnu.

17

truvay atnu sisyrige– atmkglu bardiruvdu asadhy; adre yavnimd avu bruvveu avnige ayyeu! avnu i cikkrvlli obbnige atmk pdisuvdkkimt avn keurlige bisuv klunu netuhaki avnnnu smudrdeulge bisadu vdu avnige uttmvagide. nivu nimm visydlli ecm-crikeynnu tegedukeulliri; nin sheudrnu ninge vireudhvagi tppu madidre avnnnu gdrisu; avnu mansamtrptre avnnnu ksmisu. avnu omdu dindlli elu sari ninge vireudhvagi tppu madi ade dindlli elu sari ninn kdege tirugeumdu– nanu mansamtrpdt-tene emdu helidre ninu avnnnu ksmisbake amdnu. ag apeustru krtnige–nmm nmbike ynnu heccisu amdr. krtnu avrige– ninge sasive kalinstu nmbike iruvdare nivu i ald mrkke–ninu beru shit kit-tukeumdu heugi smudrlli natikeu emdu heluvdare adu ninge vidhey vaguvdu. adre nimllli obbnige uluv ille dnkru kayuv alirlagi avnu heuldimd bmda gle avnige–heugi utkke kutukeu emdu heluvdumte? hage helde–nanu ut maduvmtu ninu ninn nduvnnu ktti keumdu nanu timdu kudiuv tk nnn seve madu; truvay ninu timdu kudi emdu avnige heluvdillve? tnge appne keuttvuglunu a alu madidre (yjma nnu) avnige krjtinteyullvnagiruvne? nanu nensuvdill. ade ritiyagi ninge ajnapisidvuglunnella nivu madid mele– navu nispryujkrad aluglu; yakmdre navu madbekadddne madiddeve emdu nivu anniri emdu helidnu. idde mele atnu yerusalemige heuguttiruvag smary mtu glilaygl mdhydlli haduheudnu. atnu omda neumdu hliynnu prvesisidag httn mmdi kusthreugiglu durdlli nimtu atnnu smdhisi dru.

avru tmm svrvetti=yesuve,odeyne, nmm mele kruneidu emdu kugi helidru. atnu avrnru neudi avrige-heugi yajkrige nimmnu teurisi keulliri amdnu. avru heuguttiruvagle suddhradru. avrlli obbnru tanu svsth vadddnru neudi himdirugi bmdu mha sbddimd devrnru mhimepdisutta atn padkke addbiddu atnige krtjntastutiglunu sllisidnu; avnu smarydvnagiddnu. adre yesu avnige-httu mmdi suddhrag lillve. adre a ombhttu mmdi elli? dev rnru mhimepdisuvdkke himdirugidvrlli i anyn heurtu yaru kanisill emdu heli avnige-eddu heugu, ninn nmbikeye ninnnnu svsthpdisiye amdnu. devr rajyvu yavag bruvdemdu phrisayru atnnru kellu atnu avrige prtyuttrvagi-devr rajyvu prtyksvagi bruvdill. idllde-igeu, illide! ilve ageu, allide emdu avru helu- vdkkagu vdill; yakmdre igeu, devr rajyvu nimmeulge ide amdnu. atnu tnn sisyrige-mnusykumarn divsgllii omdnnu neudbekemdu nivu apeksisidru adnnu neudmth dnglu bruvvu. avru nimge-illi neudiri ilve alli neudiri emdu helidre allige heugbediri ilve avrnru himbalisbediri. yakmdre mimcu akasad omdu bhagdlli mimci akasad mtteumdu bhagdlli hege heuleyutdeyge hageye mnusykumarnu tnn dindlli iruvnu. adre atnu meudlu anek srmeglnnu anubhvisi i smttiyvrind tirsksrldpudvu agtyva gide. neuhn divsgllii hege itteu ade ritiylli mnusykumarn divsglliiyu iruvdu. neuhnu naveylli serid dind vregu avru tinnutta kudiyyutta mdvumadikkeullutta mtu mdvumadi keudutta iddru. ag jlprlyvu bmdu avrellrnru nasmadittu. ade prkar leutn divsglliiyu ittu. avru tinnu ttiddru, kudiyyuttiddru; avru keumdukeullu ttiddru, maruttiddru; avru neduttiddru mtu ktuttiddru. adre leutnu seudeuminim heurge heud dinve akasdimd bemkiyu gmdhkvu suridu ellrnru naspsidivu. mnusykumarnu prtyksnaguv dindlli higeye iruvdu. a dindlli mney maligey mele iddvnu mneyllid tnn samanaglnnu tegeudkeullu kelgilidu var dirli. hageye heulldiddvnu himdirugi bardirli. leutn hemdtiynnu jnapk madikeulliri. yavnu tnn pravnru ulisikeulluvdkke prtynisuvneu avnu adnnu klkeulluvnu; yavnu tnn pravnru klkeulluvneu avnu adnnu kapadikkeullu vnu. a ratriylli ibbru omde hasige ylli iruvru; obbnru tegeyldpudvnu; mtteubbnru bidlpudvnu. ibbru hemgsru jeuteyagi bisuttiruvru; obblu tegey lpduvlu, mtteubblu bidlpudvlu. ibbru heulldiruvru; obbnru tegeyldpudvnu, mtteubbnru bidlpudvnu emdu nanu ninge heluttene amdnu. ag avru prtyuttrvagi atnige-krtnu, elli emdu kellu atnu avrige-hen ellideyeu alli hdduglu kudikeulluvvu amdnu.

18

jnru besrguulde yavaglu prarthistkdddemdu atnu avrige omdu samyvnuu helidnu- omdaneumdu ptndlli obb nyayadhipti iddnu. avnu devrige bhypddvnu mnusyrrnu lkysu maddvnu agiddnu. a ptndllid obb vidhveyu avn blige bmdu-nnn prti vadigu nngu nyaytirisu emdu heli keulluttiddlu. avnu svlpkaldvrege mnsill dvnagiddnu; truvay avnu tnneulge-nanu devrige bhypdvudill, mnusyrrnu lkysmaduvdu ill. adagyu i vidhveyu nnge teumdre keuttu pde pde nnn blige bmdu nnnnnu dnisdmtu

nanu avlige nyaytirisuvnu emdu amdukeumdnru. krtnu-i anyaygnard nyayadhi ptiyu amdukeumddnnu keliri. devradu keumdvru atnige hglu ratri meureyidu vag atnu avr visydlli bhlvagi tdmadidru avr nyayvnuu tirisde iruvne? atnu begne avrige nyay tirisuvnemdu nanu ninge heluttene. adagyu mnusykumarnu bmdag bhumij mele nmbikeynnu kanuvneu amdnu. tavu nitivmtremdu tmmlliey bhrvs vnnittukeumdu bereyvrnuu asdde madid kelvrige i samyvnuu helidnu. ibbru prarthne maduvdkke devalydeulge heudru; obbnru phrisaynu, mtteubbnru sumkdvnu. phrisaynu nimitukeumdu tnneulge hige prarthisutta-devre, sulu keulluvru anitivmtu vybhariglu agiruv mikkadvrmtu ilve i sumkdvu hage nanu all, addrimd nanu ninge steutr sllisuttene. nanu vardlli erdu sari upvas maduttene; nngiruvde llvugllii dsams keuduttene emdu helidnu. adre sumkdvnu durdlli nimitukeumdu akas kdege knnetti neuduvdkku mnsillde tnn edeyvnuu bdukeullutta-devru papi yad nnnnnu krunisli amdnu. ivne phrisaynigim nitivmtnemdu nirnyisptt vnagi tnn mnege heudnu; yakmdre tnnnnu heccisikeulluv prtiyeubbnru tggisldpudvnu mtu tnnnnu tggisikeulluvvnu heccisldpudvnu emdu nanu ninge heluttene amdnu. truvay cikkmkklunu sh yesu muttuvmtu jnru avuglnnu atn blige tmdag atn sisyrud idnnu neudi avrnru gdrisidru. adre yesu avrnru tnn htirkke kedu-cikk mkklunu nnn htirkke bruvmtu bidiri; avuglige addi madbediri; yakmdre devr rajyvu amthvrde. yavnadru i cikk mguvinmtu devr rajyvnuu amgikrisdiruvneu avnu adreulge servude ilvemdu nanu ninge nijvagi heluttene amdnu. ag obbaneubb adhiariyu atnige-olle beudhkne, nanu nitijyvnuu badhy vagi heumduvdkke enu madbeku emdu kelidnu. adkke yesu avnige-ninu nnnnnu olleyvnmdu yake kreyutti? devreubne heurtu olleyvnu yavnu ill. vybhar madbed, nrhty mad bed, kdiybed, sullusaksi helbed, ninn tmdeyvnuu mtu ninn taiyinnu snmanisbeku emb ajneglnnu ninu blvnagiddi amdnu. adkkvnu-nnn balydimd nanu ivellvu glunu kekeumdddene emdu helidnu. ag yesu ivuglnnu keli avnige-adagyu ninge omdu keurte ide; ninge iruvdellvnuu mari bdvrige hmcikeudu; prleukdlli ninge smpttu iruvdu; bmdu nnnnnu himba lisu amdnu. avnu idnnu keli bhl dukkhvullvnaadnu; yakmdre avnu bhl aysvryvmtagiddnu. avnu bhl vythegeumdddnru yesu neudi-aisvry vmtru devr rajydlli servudu esteu kst. aysvryvmtu devr rajydlli servudkkimnt omteyu sujij knnillu turuvdu sulbh emdu helidnu. idnnu kelidvru-hagadre rksne heumduvvru yaru? amdru. adkke atnu-mnusyrige asadhyvaduglu devrige sadhyvagie emdu helidnu. ag petrnu-igeu, navu elvnuu bittu ninnnnu himbalisiddeve emdu heliddkke atnu avrige-obbnru mne ynnadru tmdetayiglnnadru sheudrrnnadru hemdtiynnadru ilve mklld nnadru devr rajykeuskr bittubiduvvnu i kaldlli atydhik-vadvuglnnu bruv leukdlli nitijyvnuu heumdiye heumdu vnu emdu nanu ninge niscyvagi heluttene amdnu. idllde atnu hnnerdu mmdiyvnuu htirkke kedu avrige-igeu, navu yerus lemige heuguttege; mnusykumarn visy dli prvadiglimd brelyptvuglellvu nerverbeku. atnu anyjnglige oppislp duvnu;

avru atnnnu hasymaduvvragi avman madutta atn mele uguluvru. idllde avru atnnnu keurdeglimd heudedu keulluvru. murney dindlli atnu tirigi eluvnu amdnu. adre sisyriv ivugllli omdnnu ghrisill; i matu avrige mreyagiddrimd atnu helidvu glnnu avru tiliyill. idad mele atnu yerikeuvn sviapkke bmdag obbaneubb kurudnu dariy bdiylli kutukeumdu bhikse bedu ttiddnu; jnsmuhvu haduheuguvdnnu ivnu kelisikeumdu adenemdu vicarisidru. njret-innvad yesu hadu heuguttidda nemdu avru avnige helidru. ag avnu--yesuve, davidnkumarne, nnn mele kruneiyidu emdu kugikeumdu. mumde heuguttiddvru avnu summnniru vmte avnnnu gdrisidru. adru avnu--davidnkumarne, nnn mele kruneiyidu emdu mtstu heccagi kugikeumdu. ag yesu nimtukeumdu avnnnu tnn blige krtruvmt appnekeuttnu; avnu atn blige bmdag atnu avnige-- nanu ninge enu madbekemdu keurutti emdu kelidnu. adkkvnu--krtne, nanu drstiheumdvumte madu amdnu. ag yesu avnige-- ninu drsti heumdidvnagu; ninn nmbikeye ninnnnu rksisiye amdnu. kudle avnu tnn drstiheumdidnu. ag avnu devrnnu mhimepdisutta atnnnu himbalisidnu; ella jnru adnnu neudi devrige keumdat slisidru.

19

yesu yerikeuvnnu prvesisi hadu heudnu. ag igeu, alli jkkaynemb hesrull obb mnusy niddnu. ivnu sumkdvrlli mukhysthnu aisvryvmtnu agiddnu. yesu yaremdu avnu neuduvdkke apekisidru tanu gid-dnagiddrimd jndttney nimittvagi atnnnu neudlarde iddnu. ag atnnnu neuduv hage avnu mumdag odiheugi omdu ald mrvnnu htiddnu; yakmdre atnu a margvagiye heuguvvnagi ddnu. yesu a sthllke bmdu melkke neudi avnnnu kmdu avnige--jkkayne, tvreyagi ilidu ba; yakmdre i din nanu ninn mneylli irtkkdagide amdnu. ag avnu tvreyagi ilidu bmdu atnnnu smteusdimd serisikeumdu. idnnu avru neudi dag--ivnu papiyadvneumdige atithi yagirlu heugiddane emdu heli avrellru gunuguttidru. ag jkkaynu nimtukeumdu krtnige--krtne, igeu, nnn seuttinlli ardhvnnu bdvrige keuduttene; nanu yarimdladru sullagi duru heli enadru tkkeumdidde avnige nalkrstu himdkke keuduttene amdnu. ag yesu avnige--i din i mnege rksne ayitu. yakmdre ivnu sh abrahmn mg nllve. yakmdre mnusykumarnu tppi heuddddnu huduki rksisuvdkke bmdnu emdu helidnu. avru i matuglnu keluttiragi yesu tanu yerusalemige sviapvagidd rimdlu devr rajyvu kudle prtyksvagu vdemdu avru bhavisiddrimdlu atnu innu omdu samyvnnu helidnu. ade nmde--kirtivmtnad obbaneubb mnusynu tgeuskr rajyvnu pdedukeumdu tirigi bruvdkkagi dur deskke heurtuheudnu. avnu tnn htu alugltnu kreu avrige htu meuhrigltnu oppisi--nanu bruvvрге vyapar madikeumdirisi emdu helidnu. adre avr pttndvru avnnnu dvesisi--ivnu nmm mele adlit maduvdu nmge mnssill emdu heli avn himde smdesvnnu kluhisidru. idad mele avnu rajyvnu pdedu himdirugidag vyapa rdimd prtieubb mnusynu estu labhvnnu pdednemdu tilukeullvmte tanu hnkeutt a alugltnu tnn blige kreybekemdu ajnapı sidnu. ag

meudlneyvnu bmdu--odeyne, ninn meuhrinimd htu meuhrigltnu smpadisiddene amdnu. adkke avnu av nige--olledu. ninu uttm alu; yakmdre ninu ati svlpdrlli nmbigstnagiddi htu pttngl mele ninu adhikariyagiru amdnu. erdneyvnu bmdu--odeyne, ninn meuhriyimd aidu meuhrigltnu smpa disid-dene amdnu. adkke avnu ade prkar--ninu sh aidu pttngl meliru emdu avnige helidnu. ag mtteubbnu bmdu--odeyne, igeu, nanu krvstrdlli ktti ittidd ninn meuhri ide. yakmdre ninu kthinvad mnusynu emdu nanu ninge bhypptenu; ninu idde iruvdnnu tkkeullu vvnu bittde iruvlli keuyyvnnu agiddi amdnu. ag avnu--ninu kett alu, ninn matin tekeye ninge nyaytiri suvenu. nanu idde iruvlli tkkeulluvnnu bittde iruvlli keuyyvnnu ad kthin mnusyvnnu ninge tilidittla. hagiddre nnn hvnnu dhv vyvhard smstheylli yake hakllı? nanu bmdag adnnu bddiy shit tegeudkulluttiddene emdu avnige helidnu. avnu htir nimitdvrige--ivn kdeymd a meuhriynnu tkkeumdu htu meuhrigli ddvnige keudiri amdnu. (ag avru av nige--odeyne, avnige htu meuhriglive ylla amdru,) adre nanu ninge helu vdenmdre--idd prtieubbnige keudlpdu vdu mtu illdvn kdeymd avnige iddddu avnimd tegeylpduvdu. adre tmm mele nanu adlit maduvdkke mnssill a nnn vireudhigltnu illige tmdu nnn mumde smhar madiri amdnu. atnu hige helid truvay mumdagı yerusalemige eriheudnu. idad mele atnu ennmrgl guddvmdu kreylypt gudd kdege iruv betphgegu bethanykku sviapisidag tnn sisyrlli ibbrnu kluhisi-- nimmedurigiruv hllige heugiri; nivu ad reulge prvesisuttiruvag alli kttiruv mtu yav mnusynu adr mele httdiruv omdu ktte mriyvnu kanuviri; adnnu bicci illige tkkeumdu bnniri; yavnadru ninge--yake adnnu biccuttiri emdu kelidre nivu avnige--idu krtnige bekagide emdu heliri amdnu. kluhislpptvru tmm margvagi heurtu heugi atnu tmge helidmtaye kmdu. avru a ktte mri ynnu biccuttiruvag adr yjmanru avrige--nivu kttemriyvnu yake biccuttiri emdu keliddkke avru--adu krtnige bekagide amdru. avru adnnu yesu vin blige tmdu tmm bttegltnu kttemriy mele haki adr mele yesuvnnu kudrisi dru. atnu heuguttiruvag avru tmm bttegltnu dariylli hasidru. idllde atnu ennmrgl gudddimd iliyv sthllke sviapisidag sisv smuhvella tavu neuidid ella mhtkarygligagi smteus pddta mhadhvnijymd devrnnu keumdad larmbhisi--krtn hesrinllı bruv ar snu stutiheumdlı; prleukdlli smadhan, mtu atyvntdlli mhime emdu helidru. jnsmuhdeulgid kelvu phrisayru atnige--beudhkne, ninn sisyrnnu gdrisu amdru. ag atnu prtyuttiruvag avrige--ivru summnniruvdadre i klluglu kudle kuguvvu emdu nanu ninge helu ttene amdnu. truvay atnu sviapisidag pttv ninnu neudi adr visyvagi attu-- ninu i ninn dindlliyadru ninn sma dhanke smbmddh-pttvugltnu tilidukeullbeka gittu; adre ig avuglu ninn knnuglige mreyagive. yakmdre ninn strglu ninn suttlu kmdkvnnu teudi ella kdeylliyv ninnnnu muttuge haki prtieumdu kdeymdlu ninnnnu olge irisuv dinglu ninn mele bruvvu. idllde avru ninnnnu ninneul giruv ninn mklklnu nelsm maduvru; mtu ninnllı omdu kllin mele mtteumdu kllu irdmte maduvru; yakmdre ninnnnu smdhisid smyvnnu ninu tilukeullıll amdnu. atnu devalydeulkke heugi

adrlli maruvvrnnu keumdukeulluvvrnnu heurge hakuvdkke prarmbhisi avrige- nnn mneyu prarthney mne emdu breylpttide; adre nivu adnnu klrr gviyn- nagi madiddiri amdnu. idllde atnu prtidinvu devaly dlli beudhisuttiddnu. adre prdhanyajkru sastriglu jnr prmkhuru atnnnu keullu vdkke hvnisuttiddru. adre avru enu madbekembdnnu kmdukeulldde heudru; yakmdre jnrellru atnu heluvdnu bhl lksykeuttu atn updes vnnu keluttiddru.

20

idad mele a divsgllli omdu din atnu devalydlli jnrige beudhisutta suvarteynnu saruttiddag prd- han yajkru sastriglu hiriyr kud atn blige bmdu atneumdige matna dutta-ninu ivuglnnu yav ad- hikardimd madutti? ilve ninge i adhikarvnnu keuttvnu yaru? nmge helu amdru. adkke atnu prtyut- trvagi avrige-nanu sh nimmnnu omdu visy kelut- tene, nnge uttrkeudiri yeuhan baptismvu prleuk dimleu ilve mnusyrimdieu emdu kelidnu. ag avru tmmeulge-prleuk dimd emdu navu helidre atnu- nivu yake avnnnu nmbllil emdu heluvnu. adre- mnusy rimd emdu navu helidre ella jnru nmge kkle- seyuvru. yakmdre yeuhanu prvadiyemdu avru op- piddare emdu amdukeumdu avru- adu ellim dleu navu ariyevu emdu uttrkeuttru. ag yesu avrige- ivuglnnu nanu yav adhikardimd maduttenemdu nanu ninge heluvdill amdnu. idllde atnu jn- rige i samyvnnu heluvdkke prarmbhisi-obbaneubb mnusynu drakseteutvnnu nettu adnnu okkligrige varkke keuttu bhukald vrega omdu dur deskke heurtuheudnu. phl kaldlli avnu tnge brbekagidd drakse teutd phlvnnu keuduvmtu avnu tnn alnnu avr blige kluhisikeuttu. adre a okkligr avnnnu heudedu bridagi kluhisibitru. avnu inneubb alnnu tirigi kluhisidnu. avru avnnnu sh heudedu av- manpdisi bridagi kluhisibitru. avnu tirigi mur- neyvnnnu kluhisidnu; ag avru avnnnu sh gayp- disisi heurge hakidru. ag drakseteudt yjmannu- nanenu madli? nanu nnn priy mgnne kluhi su- venu. avru ivnnnu neudiyadru iv nnnu gaurvisi- yaru emdu amdukeumdn. adre okkligr avnnnu neudidag tmmtmmeulge-ivne badhysthnu; bnniri, iv nnnu keumduhakeun badhyteyu nmmdagu ttdde emdu aleucne madikeumdn. avru avnnnu drakse teutd heurgehaki keumdn. higirli drakseteudt yj mannu avrige enu maduvnu? avnu bmdu i okkli- grnnu smhrisi drakseteudt vnnu bereyvrigre keudu- vnu amdnu. avru idnnu keli-hage emdigu agbardu amdru. ag atnu avrnnu neudi-hagadre mne kt- tuvru tirkrisid kllle mukhyvad mulegllayitu emdu brediru vdu enu? yavnadru a kllin mele biddre tumdutumdaguvnu. adre idu yar mele biluvdeu avnnnu adu aredu pudipudi maduvdu amdnu. adre gligeylli prdhanyajkru sastriglu atn mele ke hakuvd- kke hvni sidru; yakmdre atnu tmge vireudh vagiye i samyvnnu helidnemdu avru tilidukeumdiddru; adre avru jnrige bhypttru. avru atnnnu heumci neudidvrage matinlli atnnnu sikkisuvmtetu adhip- tiy blkke mttu adhikarkke oppisuvmtetu tavu ni- tivmtremdu ntisuv gudhacarrnnu kluhisidru. ag avru atnige-guruve, ninu mukhdaksinyvillde sriyagi mat-

nadi beudhi suttu; devr margvnnu styvagi beudhisu vvnagiddiyemdu navu blleuv. adre kesnrige kppvnnu silisuvdu nyayveu athva allveu emdu kelidru. adre atnu avr kuyuktiyinnu tilidu avrige-nnnnnu yake seudhisuttiri? nmge omdu nanyvnnu teurisiri. id- kke yavn rupvu melbrhvu ide emdu avrnnu kellu avru prtyuttrvagi-kesrnndu amdru. atnu avrige-hagadre kesnrige smbmdhpttvuglnnu kesrnigu devrige smb- mdhpttvuglnnu devrigu slisiri amdnu. ag avru jnr mumde atnnnu matugllli sikkislarde atn uttrgligagi ascrpyttu summnidru. idllde punrutthanvnnu all- gleyuv sddukayrlli kelvru atn blige bmdu atnige- beudhkne, hemdti idd obb mnusynu mkkllilde sttre avn sheudru avn hemdtynnu mduveyagi tnn sheu drnigagi smtanvnnu pdeybekemdu meuseyu nmge bredukeuttu. hige elu mmdid sheudrru irlagi meudl- neyvnu mduveyagi mkkllilde sttnu. erdney vnu akeynnu mduveyagi mkkllilde sttnu. murneyvnu akeynnu mduveyadnu; ade ritiylli elu jnru sh mdu- veyagi mkkllilde sttru. kde dagi a hemgsu sh sttlu. ha- gadre punrutthanndi akeyu avreulge yar hemdtiya- giruvlu? yakmdre elu mmdiyu avlnnu hemdti yn- nagi madikeumdidru amdru. adkke yesu prtyut- trvagi avrige-i leukd mkklu mduvemadikeulluttare mttu mduve madikeuduttare. adre a leukvnnu sttvreulgimd punrutthanvnnu heumduvdkke yeu- gyremdu enislpduvvru mduve madu keulluvdu ill il- lve mduve madikeudu vdu ill. idllde avru innemdigu sayuvdill; yakmdre avru dutrige srismanru punrut- thand mkklu agiruvd rimd avru devr mkklagid- dare. meuseyu sh peudey httr krtnu abrhann de- vru isakn devru yakeubn devru emdu kredag sttvru ebbislpdu ttarembdnnu vyktpdisidnu. yakmdre atnu jivisuvvrigre devragiddane, sttvri gll; yakmdre ellru atnigagi jivisuttare amdnu. ag sastrigllli kelvru prtyuttr vagi-beudhkne, ninu sriyagi heliddi amdru. avru atnige yar prsneynnu keluvdkke dherygeul- llil. atnu av rige-kristnu davidn mgnemdu avru heluvdu hege? davidnu tane kirtne gl pustkdlli- krtnu nnn krtnige- nanu ninn veriglennu ninn padgl pithvagi maduv vregu nnn blparsvllli ninu ku- tukeumdiru emdu helidnu. adkarn davidnu atnnnu krtnu emdu kreyuvag atnu avnige mgnaguvdu hege emdu kelidnu. amele jnrellru keluttiddag atnu tnn sisyrige- niluvmgiglennu teuttukeumdu tirugaduvd- kke bysuvvru smteglilli vmdneglennu sbhammdirgllli atyunnt sthan glennu autngllli mukhyshanglennu pri- tisuv vrad sastrigl visydlli ecckrikeyagirri; ivru vid- hveyr mneglennu numgi teurike gagi uddvad prarth- neglennu maduttare; ivre heccad dmdneyvnu heum- duvvru amdnu.

21

idllde aisvryvmtru tmm kanikeglennu beukksdlli hakuvdnnu atnu knnetti neudidnu. obb bd vid- hveyu sh erdu kasuglennu adrlli hakuvdnnu atnu neudidnu. atnu-nanu ninge nijvagi heluttene, i bd vidhveyu avrellrigimtlu heccu hakiddale; yakm- dre ivrellru tmgiruv smrdhdhyll devrige kanikeglennu hakiddare; adre ikeyu tnn btdndlli tnn jivnkke id- dddnnella hakiddale amdnu. truvay kelvru devalyd visy vagi adu emtha olle klluglimdu dang limldu

almkrtvagide emdu matnadu ttiruvag atnu- nivu neuduttiruv ivug ladreu kedvlpttu omdu klinn mele mtteumdu kllu bidlppd divsglu bruvvu amdnu. ag avru atnige-beudhkne, ivuglu yavag aguvvu? ivuglu smbhvi suvdkkiruvag yav sucne iruvdu emdu kedlidru. adkke atnu-nivu meus heug dmte ecckrike tmdukeulliri; yakmdre anekru nnn hesrinlli bmdu-nane kristnu emdu heluvru; smyvu sviapiside, adkarn nivu avr himde heugbediri. nivu yuddhgl mttu klhgl visyvagi keluvag digilupdbediri; yakmdre ivuglu meudlu aguvdu agty; adru kudle amty bruvdill amdnu. atnu avrige-jnamgkke vireudhvagi jnamgvu rajykke vireudhvagi rajyvu elu vvu. bere bere sthlglilli mhabhukmpglu brglu vyadhiglu iruvvu; bhyhtti suv drsyglu mhasucneglu akasidm aguvvu. adre iv-ellvugligimt meudlu avru nimmmnu hididu himsisi sbhammdir gligu seremnegligu oppisi nnn hesrin nimitt arsgul mttu adhikarigl mumde nimmmnu truvru. idu saksigeuskr nimgu prinmi suvdu. higuruvdrimd nivu enu uttr keudbekemdu mumdagi yeucisbardemdu nimm hrdyglilli niscymadikeulliri. yakmdre nimm vireudhiglellru prtivad nad dmth il-lve vireudhisdmth baynnu jnan vnnu nanu nimgu keuduvunu. adre tmde taviglu sheudrru bmdhuglu snehi tru nimmmnu hididukeuduvru; nimmlli kelyrnnu keullisuvru. nnn hesrin nimittvagi nimmmnu ellru dvesisuvru. adre nimm tley omdu kudladru nasvaguvdill. nivu nimm shneyimd nimm pranglunu ulisikeullutiri. adre senyglu yerusle mnnu muttige hakuvdnnu nivu neuduvag adu halaguv kalvu sviapiside emdu tilidukeulliri. ag yudaydliliruvru bettglige odihuegli; adr mdhydlli ruvru heurtuhegli; idllde hlilglilli iruvru avuglilli prvesisde irli. brediruvvuglellvu nerveruvmtu ivu muyyitirisiv divsglavage. adre a divsglilli grbhiniyrgu meule kudisuv vrigu ayyeu! yakmdre desdlli mha viptu i jnr mele keupvu ag iru vdu. idllde avru ktiiy bayige biluvru. sereyagi ella jnamgglilli oyy lpduvru; anyingl kalglu priupru vaguv vrege yeruslemu anyinglmd tulidadlpdudvu. sury cmdr mttu nkstrglilli sucneglu teuruvvu; idllde bhumiy meliruv jnamgglige klvldim smkt umtaguvdu; smudr mttu teregl gheusney nimittvagi klv-vaguvdu. akasd sktiglu kdilspduvdridm mnusyru bhyhididvragi leukkke enu smbhvisuvdeu emdu eduruneudutta pranheudmtaguvru. ag mnusyku marnu bldimdu mha mhime yimdlu kudidvngi meghdlli bruvdnnu avru kanuvru; adre i smgtiglu smbhvisuvdkke prambhisidag melkke neudiri; nimm tleglunu ettiri; yakmdre nimm vimeucneyu sviap-vagide amdnu. atnu avrige omdu samykuttu helidde nm-dre-amjurd mrvnnu mttu ella mrglunu neudiri; avu ciguridag nivu neudi besigeyu httrivayitemdu nive nivagi tilidukeulluviri. adre prkar ivellvuglu smbhvisuvdnnu nivu neuduvag devr rajyvu httrivayitemdu tilidukeulliri. ellvuglu nerveruv vrege i smttiyu alidu heuguvdillvemdu nanu nimgu nijvagi heluttene. akasvu bhumiyu alidu heuguvvu; adre nnn matuglu alidu heuguvde ill. adre nimm mele a divsvu phkkne bardmte nivu ati bheujndimdlu amlinimdlu i jivnd cimteglimdlu nimm hrdyglu bharvagdmte nimm visydli jagrukragirri. yakmdre adu bhumiy mele vasvagiruvvrellr mele irlinmte bruvdu. adkarn smbhvisuvdkkiruv ivellvuglimd nivu tpsisikeullu-

vdkke yeugyremdu enislpu vmteyu mnusyukumarn mumde nimtu keulluvmtayu eccrvagiddu yavaglu prarthisutta irri amdnu. atnu hglinli devalydeulge beudhisutta iddu ratriylli heurge heugi enne mrgl guddvemdu kreylptt gudd dlli vasisuttiddnu. jnrellru belgin javdlli atn blige devalydlli atn updesvnnu kelu-vdkkagi bruttidru.

22

ag pskvemb huliylld reuttiiy hbbvu sviapvagittu. prdhan yajkru sastriglu atnnu hege keull bekemdu hudukuttidru. adre avru jnrige bhypttru. hnnerdu mmdiylli enike yagidd iskriyeutnemb adhesrin yud nlli setannu prvesisidnu. avnu prdhan yajkr bligu senyadhiptgl bligu heugi tanu hege atnnu avrige hidukeuduv dembdnnu avr kud matnadidnu. ag avru smteuspttu avnige hn keuduvdkke odmbttru. avnu vagdan madi jn smuhvu illdiruvag atnnu avrige hididukeuduvmtu smdrbhvnnu hudukuttiddnu. ag pskd kuriyu vdhislpbekagidd huliylld reuttiiy dinvu bmditu. atnu petr yeuhanrnnu kluhisnavu ut maduvmtu heugi nmgeuskr pskvnnu siddhmadiri amdnu. avru atnige-navu elli siddhmadbekemdu ninu keurutti amdru. ag atnu avrige-igeu, nivu pttndeulge seridag alli nirin mnin keudvnnu heuttukeumdu heuguv obb mnusynu nimmmnu smdhisuvvu; avnu prvesisuv mneyeulge nivu avn himde heugiri. nivu a mney yjmannige-nanu nnn sisysreumdige pskd ut maduv dkkagi atithiy keuthdi elli emdu beudhknu ninnnnu keluttane emdu heliri. avnu sjjugeulisid melmtstin deudd keuthdiynnu nimgu teurisivnu, alli siddhmadiri amdnu. avru heurtu heugi atnu tmge helidmteye kmdu pskvnnu siddmadidru. a glige bmdag atnu hnnerdu mmdipeustlr smgd kutukeumdmu. ag atnu avrige-nanu srmeynnu anubhvisu vdkkimt mumce nimm smgd i psk utmaduvdkke kutuhldimd apeksisi ddene idu devr rajydeulge nerveruv tnk nanu innu mele idnnu utmaduvde illvemdu nanu nimgu heluttene amdnu. atnu patreynnu tegedukeumdu steutr madi-idnnu tkkeulliri mttu nimmeulge hmckikeulliri amdnu. nanu nimgu heluv denmdre-devr rajyvu bruv tnk nanu draksarsvnnu kudiyuvde ill amdnu. atnu reutiiynnu tegedukeumdu steutrmadi adnnu muridu avrige keuttu-idu nimgeuskr keudlptt nnn deh; nnn nenpi gagi nivu idnnu madiri amdnu. adre prkar utvad mele patreynnu tegedu keumdu-i patreyu nimgeuskr surislp duv nnn rktidmad heusodmbdikeyagide. adru igeu, nnnnnu hidukeuduvn ke nnn smgd mejin mele ide. nirdhris lpttmteye mnusyukumarnu nijvagiye heuguttanu; adre atnnu hidukeuduv a mnusynige ayyeu! emde helidnu. ag idnnu maduvdkkiruvvnu yavnu emdu avru tmmeulge vicarne madlarmbhisidru. idllde tmmeulge yavnu ati deuddv nemdu enislpuvnu emdu avrlli vivadu sh ittu. ag atnu avrige-anyingl arsr avr mele deuretn maduttare; avr mele adhikarvnnu ndisuvvru up kariglemdu kreylpdttare. adre nivu hagirbardu. nimmeulge atideudvngagiru vvnu cikkvnmte irli; mukhysthagiruvvnu seve maduvvnmte irli. hagate yaru deuddvru? utkke kutukeumdiruv vneu ilive seve maduvvneu? utkke kutukeumdvnu-

llveu? adre nanu nimmeulge seve maduvvnmtid-dene. idllde nnn smgd nnn kstgllli ebedidde id-dvru nive. nnn tmdeyu nnge rajyvnuu nemk madid hageye nanu nimgе rajy vnuu nemk madut-tene. hige nivu nnn rajydlly nnn mejin blyllly timdu kudidu mttu simhasngl mele kutukeumdu isra yelin hnnerdu kulligie nyaytirisivuri amdnu. truvay krtnu-simeunne, simeu nne, igeu, setannu nimmnnu geudhiymte oneybekemdu apeksepttid-dane. adre ninn nmбиkeyu bidduheugdmtе nanu ningeuskр bedikeumdiddene; ninu tirugikeumd mele ninn sheudrrnnu blpdisu emdu helidnu. adre avnu atnige-krtne, nanu ninn jeuteylli seremnege heuguvdkku sayu vdkku siddhnagiddene amdnu. adre atnu-petrne, ninu nnnnnu ariyenemdu muru sari all-gleyuvdkkimt mumce i divs humj kuguvdill emdu ninge helu ttene amdnu. atnu avrige-nanu nimmnnu hvmeani cil mttu kergillde kluhisidag nimgе enadru keurteyayiteu emdu kellu avru-enu ill amdnu. ag atnu avrige-adre ig hvmeani iddvnu adnnu tkkeullli. adrmteye cil iddvnu adnnu tkkeullli; ktti illdvnu tnn bteynnu mari omdu keumdukeullli. yakmdre-atnu akrmgarrlli enislpptvnu embdagi bre ylptddu innu nervertkkddagide; nnn visy vadvuglu keune-ganbeku emdu nanu nimgе heluttene amdnu. ag avru-krtne, igeu, illi erdu ktigivie amdru. adk-ke atnu av rige-adu saka amdnu. truvay atnu heurge bmdu tnn vadikeymte ennemrgl guddkke heudnu. atn sisyrу atnnnu himbalisidru. atnu a sthldliddag avrige-nivu seudhnege ol gagdmtе prarthisiri amdnu. atnu av rimd omdu klleseyu-vstu durheugi meun kaluri- tmdeye, ninn cittvid-dre i patre ynnu nnnimд teulgisu; hegu nnn cittvll, adre ninn cittdmteye agli emde prarthisi dnu. ag prleukdimd obb dutnu atnige prtyksnagi atnnnu blpdisutta iddnu. atnu vedneylliddu bhl askti yimd prarthisidnu. atn bevru nelkke biluttiruv deudd rktд hnigleupadiyllittu. atnu prarthne madi eddmele tnn sisyr kдеge bmdu avru duhkhd nimittvagi nidre maduttiruvdnnu kmdu avrige- nivu nidre maduvdu yake? seudhnege olgag dmte eddu prarthisiri amdnu. atnu innu matnaduttiruvag igeu, smuhvu mttu hn-nerdu mmdiylli yud nemdu kreylptt obbnu avr mumde heugutta yesuvige muddiduvdkkagi atnnnu sviapiisidnu. adre yesu avnige- yudne, muddin-imd mnusyukumarannu hidukeuduttieyu amdnu. atn suttliru vvrु mumde smbhvisuvdkkiruvdnnu neudi atnige-krtne, navu kttiymd heudeyeu nveu? emdu kelidru. avrlli obbnu prdhanyajkn alnnu heudedu avn bl kiviynnu kttrisidnu. adre yesu-istkke bidiri amdnu. atnu avn kiviynnu mutti avnnnu svsthp-disidnu. ag yesu tnn blige bmdidd prdhanyajkrigu deval yu adhigtiglu hiriyrigu-klngie vireudhvagi bmd hage ktigliglmdu deunge glimldu nivu heurtu bmdireu? nanu nimm smgd prtidinvu devalydl-liddag nivu nnge vireudhvagi ke cacill; adre idu nimm gligeyu amdhkard sktiyu agide amdnu. ag avru atnnnu tegedukeumdu mha yajkn mveyulkke sagisikeumdu bmdru. petrnu durdimd himbal-isidnu. avru amglд nduve bemki urisi ottagi kutu keumdag petrnu avr nduve kutu keumdu. adre obb hudugiyu bemkiy blyllly kutukeumdidd petrnnu drstisi neudi-i mnusynu sh atneumdige idd vnu

amdnu. adre avnu atnnnu all gledu-striye, nanu avnnnu ariyenu amdnu. svlp smyd mele mtteubbnu avnnnu neudi-ninu sh avrlli iddvnu amdnu. adkke petrnu-mnusyne, nanll amdnu. heccu kdime omdu tasu kled nmtr mtteubbnu drdhniscyvgi-nijya giyu ivnu sh avneumdige iddnu; yakmdre ivnu gilaydv-nagiddane amdnu. adre petrnu-mnusyne, ninu enu heluttiyeu nanriye amdnu. kudle avnu innu mat-naduttiruvagle humj kugitu. ag krtnu-turugikeumdu petrн kmege neudidnu; ag petrnu-humj kuguvd-kkimt mumcitvagi muru sari ninu nnnnnu allgleyuvi emdu krtnu helidd matnnu nenpu madikeumdu. ag petrnu heurgeheugi bhu vythepttu atnu. yesuvnnu hidid jnru atnige hasy madi atnnnu heudedru. idllde avru atn knnuktti atn mukhd mele heudedu atnige-ninnnnu heudedvru yaru? prva dne helu emdu ke-lidru. avru atnige vireudhvagi anek dusney matugl nnadidru. belgad kudle jnr hiriyru prdhan yajkru sas-triglu ottagi bmdu atnnnu tmm aleucna sbhege sag-isikeumdu heugi- ninu a kristneu? nmge helu amdru. atnu avrige-nanu nimgе heli dre nivu nmбуvdill; nanu sh nimmnnu keluvadre nivu uttr keuduvdill; illve nnnnnu heuggeudisuvdill. imdinimд mnusyuk-marnu devr blparsvdlli kutu keumdiruvnu amdnu. ag avrellru-hagadre ninu devr mgneu emdu keli dru. adkke atnu avnige-nane emdu nivu heluttiri amdnu. ag avru-nmge innu heccin saksiyu yake beku? nave itn bayimd keliddeve amdru.

23

ag jnsmuhvellvu eddu atnnnu pilatn blige tegedu keumdu heudru.2 avru atn mele duru hellarmbhi-si-i mnusynu jnamgvnnu tppu darige ndisuvnagi tane kristnebm arsnagiddnemdu heli kesnige kmday keuddme ivnu addi maduttiruvdnnu navu neudid-deveamdru. ag pilatnu atnige-ninu yehudyr ar-sneu emdu kelidnu. adkke atnu prtyuttrvagi avnige-nine helutti amdnu. truvay pilatnu prdha nya-jkrigu jnrigu-i mnusynlli nanu yav tppnnu kanllil amdnu. adkke avru heccu ugrteyimд-itnu gilay meudlugeumdu i sthld vregu ella yuda ydlli beud-hisutta jnrrnu regisuttane emdu helidru. pilatnu gilayd visy vagi keli-a mnusynu gilaydvneu emdu avnu vicarisi atnu hereudn adhikard vibhagkke smb-mdhpttvnemdu tilid kudle a smydlli yerusalemnllie idd hereudn blige atnnnu kluhisidnu. hereudnu yesu-vnnu neudidag atymt smteuspptnu; yakmdre avnu atn visyvgi anek smgtiglnnu kelidrimд atnnnu neuduvmtе bhl kaldimд aseptti ddnu. atnimdaguv adbhut karyvnnu neud lu nirikisuttidnnu. ag avnu atnnnu anek matuglimд prsnisidagyu atnu avnige enu uttrkeudll. ag prdhanyajkru sastriglu nimtukeumdu ugrteyimд atn mele duru helidru. hereudnu tnn yuddhbhtreumдige atnnnu tirskrisi hasymadi atn mele seubhaynavad vsrvnnu heu-disi atnnnu tirigi pilatn blige kluhisi dnu. idllde pilatnu hereudnu ade dindlli obbrigeubbru snehi-tradru; yakm dre avrlli meudlu hgetnvittu. pi-latnu prdhanyajkrnnu adhikarigl nnn jnrrnu ottagi kresi avrige- jnru tirigi biluvmtе maduttanemdu nivu i mnusynnnu nnn blige tmdididri; igeu, nivu itn mele tmdiruv duruglnnu nanu nimm mumd-

eye vicarisidag itnlli nnge yav tppu kanlill. ma-
trvlde hereud nige sh yavdu kanlill; yakmdre nanu
nimnnu avn blige kluhisidenu; igeu, avnu atnlli
mrnkke yeugyvaddenu kanlill. higurvdrimd nanu
atnnu heudisi bittubiduvnu amdnu. yakmdre ad-
hiptiyu obbnnu hbbdlli avrigagi bidisu vdu avsy-
vagittu). ag avrellru a ksne-itnnu tegeduhaki
nmge brbb nnnu bittukeudu emdu kugutta he-
lidru. (brbbnu pttndlli nded omdaneumdu dmgey
mttu keuley nimitt sereylli haklp tvnagiddnu). ad-
drimd pilatnu yesu vnnu bidisbekemdu mnssul-
lvnagi mtteumme avreumdige matnadidnu. adre
avru-avnnu silubege hakisu, avnnu silubege hak-
isu emdu kugutta helidru. adre avnu murney sari
av rige-yake? itnu kettddnu madiddane? itnlli
mrnkke karnvaddenu nnge kan lill; addrimd nanu
itnnu heudisi bittu biduttene amdnu. adre atnu
silubege haklpdbekemdu avru mhadhnyimdm otay
madidru. hige avr kugatvu prdhanyajkr kugatvu
gedditu. ag pilatnu avru kelikeumdmte agli emdu
nirnyisidnu. idllde avru istptv nnnu amdre dmgey
mttu keuley nimitt seremneyeulge haklptvnnu
avrige bittu keuttu yesuvnnu avr istkke oppisidnu.
avru atnnu tegedukeumdu heugutti ruvag heuldmd
bruttidd kurenydvnd simeunnembvnnu hididu
avn mele silu beynnu ittu yesuvn himde heut-
tukeumdu heugvmte madidru. ag jnr deudd
gumpu striyru atni gagi seukisutta geuladutta atnnu
himba lisidru. adre yesu avr kdege tirugi keumdu-
yeruslemin kumarteyre, nn gagi albediri; adre nim-
gagiyeu nimm mkligagiyeu aliri. yakmdre-igeu, bm-
jeyru emdigu grbhiniyagdvr emdigu meule kudis-
dvru dhnyru emdu heluv divsglu bruttve. ag avru
bettglige-nmm mele biliri; ugddlige- nmnnu
muccikeulliri emdu hellarmbhisu vru. avru hsr-
agiruv mrkke ivuglgnu madidre ongid mrkke enu
madiyaru amdnu. idllde duskrmiglad bere ibbrnu
atneumdige keullvdkkagi tegedukeumdu heudru.
avru klvari emdu kreylpduv sthlkke bmdag alli
atnnu mttu a duskrmigllli obbnnu blgdeylli mt-
teubnnu edge ylli silubege hakidru. ag yesu-
tmdeye, avnnu ksmisu; yakmdre tavu enu madut-
tevmdu avru ariyru amdnu. avru atn udupnnu
palu madi citu hakidru. jnru neudutta nim-
tukeumdi ddr. ag avreumdige adharikarglu sh at nige
aphasy madi-itnu bereyvrnu rksisidnu; ivnu devru
arisikeumd kristnagi ddre tnnnu tane rksisikeul-
li amdru. seni kru sh atn blige bmdu atnige hasy
madi hulirsvnu keuttu atnige-ninu yehudyr ar-
snagiddre ninnnu nine rksisikeu amdru. idllde atn
melgdeylli-itnu yehudyr arsnu emb melbrhu sh grik
lyatin mttu ibry aksrgllli breylpttittu. tuguhaklp-
tidd duskrmigllli obbn atnnu dusisi-ninu krist-
nagiddre ninnnu rksisikeumdu nmnnu rksisu
amdnu. adre mtteubnu prtyuttrvagi avnnu gdrisi-
ninu ide dmdneylliruvdnu neudiye devrige bhyp-
duvdillve? navmtu nyayvagiye nmm krtyglige tkk
prtiphlvnu heumdutta iddeve; itnadreu tppaddenu
madilll amdnu. idllde avnu yesu vige-krtne, ninu
ninn rajydlli bruvag nnnnu nenpu madikeu amdnu.
ag yesu avnige-i dinve ninu nneumdige prdesin-
liruv emdu nanu ninge nijvagi heluttene amdnu. ag
sumaru arnetasagittu; ombhtne tasinvrege bhumiy

melella kttle kviiyu. idllde surynu kttladnu; deva-
lyd tereyu mdydlli hriyitu. yesu mhadhnyimdm-
tmdeye, nanu nnn atmnnu ninn kegllli oppisuttene
emdu kugi helidnu; hige helid mele atnu pranbittnu.
ag stadhi ptiyu ndedddnu neudi-niscyvagi itnu ni-
tivtmnagiddnu emdu heli devrnnu mhimepdisidnu.
a neutkkagi bmdidd ella jnru nded smbhvglgnu
neudutta tmm edeglgnu bdukeumdu himdirugidru.
atnige pricydvrellru glilay dimd atnnu himbal-
isid striyru durdlli nimtu ivuglgnu neuduttidru. ag
igeu, alli yeusephnemb hesrull obb mnusyndidnu;
avnu aleucna sbheyvnu olleyvnu nitivmtu agi ddnu.
ivnu yehudyr pttvad arim thaydvnu devr rajykkagi
eduru neudu vnnu agiddnu. (avnu avr aleucnegu kr-
tykku oppikeumdirill.) ivnu pilatn blige heugi yesu-
vin dehkkgagi bedi keumdu. ivnu adnnu kelge il-
isi naru bteylli suttu bmdeylli teudid smadhiylli it-
tnu. meudlu yarnnu adrlli ittirill. sbbtige sviap-
vagidd a divnu siddhtey divvagittu. idllde glilaydimd
at neumdige bmdidd striyru sh himbalisi heugi smad-
hiynnu a smadhiylli atn dehvnne hege ittrebmddnu
neudidru. avru himtirugidvrugi priml dyvyvnnu sug-
mdh telvnu siddhpdiseikumdu ajnanu sarvagi sbbt-
tin dindlli visrmisikeumdu.

24

vard meudlney dind belgin javdlli avru siddh-
pdisidd priml dvyglgnu tkkeumdu bmdru. bere
kelvru avreumdigidru. ag smadhiyimd kllu
urulispttdnnu avru kmddru. avru olge prvesisidag
alli krtnad yesuvn deh vnnu kanlill. avru idkkagi
bhlvagi klvgeumdu; ag igeu, heuleyuv vstrglgnu
dhrisidd ibbru purusu avr blyilli nimtidru. a
striyru bhydimd tmm mukhglgnu neld kdege
beuggisidag a purusu avrige-jivisuvatnnu sttv
reulge nivu yake hudukuttiri? atnu illill, ediddane;
atnu innu glilay dllddagle- mnusykumarnu papisthr
keglige hege oppislpvtnagi silubege haklpttu mur-
ney dindlli tirigi eluvnu emdu nimgelidnnu nivu
nenpu madikeulliri amdru. ag avru atn matuglgnu
nenpu madikeumdu smadhiyimd himtirugi heugi a
hneumdu mmdigu ulidvrell rigu i ella visyglgnu
tilisidru. apeu stlrige i visyglgnu helidvru yarmdre
mglduriyvu, yeuhanlu, yakeubn tayiyad mriyvu mttu
avreumdigidd bere striyru. avr matuglu ivrige hrtey
ktheglmte kmduv, avru avuglgnu nmbllil. ag petru
eddu smadhige odiheugi kelge beuggi narubtteglu
matr biddiruvdnu neudi nedel visykkagi tneulge
ascrypddutta heurtuheudnu. ag igeu, ade din avrlli
ibbru yerusleminimd sumaru eluvre melu durdldidd
emmahu emdu kreylptt hllige heuguttidru. avru
nded i ella visygl kuritagi obbrigeubbru matnadi
keulluttidru. idad mele avru jeute yagi matnadutta
trkisutta irlu yesu tane avnnu sviapiasi avreumdige
heudnu. adre avr knnuglu muccidrimd avru atn
gurutnu tiliyill. ag atnu avrige-nivu margdlli
ndeyutta vysynvullvragi obbrigeubbru matnadi
keulluttiruv i visygl yav trdvuglu emdu kelidnu.
ag avrlli kliyeuphas emb hesridvnu prtyuttr-
vagi atnige-i divsgllli yeruslemeulge nediruv
smgtiglgnu tiliyd prsthldvnu nineubnu matrveu
emdu kelidnu. adkke atnu avrige-yav visyglu

emdu kellu avru atnige–devr snnidhiylliyu ella jnr mumdeyu prvadiyagiddu krtygl lliyu matugllliyu smrthnagidd nj retin yesuvn visygle; prdhan yajkru nmm adhikariglu atnnnu mrn dmdnege oppisikeuttu silubege hakidru. adre israyelyrnnu vimeucisuvatnu atne emdu navu nmbiddevu; idllde i visyglu ndedu idu murney dinvagide; haudu, nmmvrlli kelvu striyru belgin javdlli smadhiy bliylliddu atn dehvnnu kande bmdu atnu jivdimde ddiddane emdu devdutr heliddnnu a dutr drsyvnnu kmdddnnu nmge heli ascryvnnumtu madidru. idllde nmmeumdigidd kelvru smadhige heugi a striyru helidmteye kmdu; adre avru atnnnu neudlill amdru. ag atnu avrige–o buddihinre, prvadiglu heli ddellvnnu nmbuvdrlli mmd hrdydvre, kristnu ivella smeglnnu anubhvisi tn mhimeylli prvesisuvdu agtyvagittllve emdu heli meusey mttu ella prvadi glimd armbhisi smst brhgllli tnn visyvadvuglnnu avrige vivrisidnu. avru heugbekagidd hlliynnu sviapisu ttiruvag atnu mumde heuguvvnmt teuriskeyumdnu. adre avru atnige–nmmeumdige iru; yakmdre ig saymkal vagutta ide mttu hglu bhl mttige kleyitu emdu heli atnnnu blvmt madi dru. ag atnu avreumdige iruvdkkagi heudnu. idad mele atnu avreumdige utkke kutukeumdiru reuttiynnu tegedu keumdu asirvdisi muridu avrige keuttu. ag avr knnuglu tereypttdrind avru atn gurutu hididru; atnu avr drstige adrsynadnu. ag avru obbrigeubbru–atnu dariylli nmm kud matnadutta brhglnnu nmge vivrisidag nmm hrdyvu nmmeulge kudiytllve emdu amdukeumdu. avru ade gligeylli yerusalemige himdirugiheudru. alli hnneumdu mmdi sisyr avreumdigiddvru ottagi kudi keumdiruvdnnu avru kmdu. avru–krtnu nijvagiye eddiddane mttu atnu simeunnige kaniskeyumdiddane emdu heli dru. ag avru dariylli ndedvuglnnu reutti muriyuvdrlli avru hege atn gurutu hididremdu helidru. avru hige matnaduttiruvag yesu tane avr mdhydlili nimtu avrige–nimge smadhanvagli amdnu. adre avru digilubiddu bhyhididvragei tavu kmdddu bhutvemdu bhavisidru. adre atnu avrige–yake nivu klvlgeulluttiri? nimm hrdygllli aleucneglu hutuvdu yake? nnn kegltnu mttu nnn kaluglnnu neudiri; nane allve; nnnnnu mutti neudiri, yakmdre nivu neuduvmt nngiruv mams mttu elubuglu bhutkke ill amdnu. hige atnu matnadidag tnn kegltnu mttu tnn kaluglnnu avrige teurisisidnu. adre avru smteusd nimittvagi innu nmbde ascrypdu ttiru vag atnu avrige–nimmlli aharvenadru ideyeu emdu kelidnu. avru atnige omdu tumdu suttviannnu mttu omdu jenu huttnu keuttru. atnu tkkeumdu avr mumde timdnu. ag atnu avrige–meusey nyay prmandlliye prvadnegllliyu kirtne gllyyu nnnnnu kuritagi breylpttvu glellvu nerveruvdu agtyvagide emb i matuglnnu nanu nimmeumdige iddagle heliddenu amdnu. truvay avru brh gltnu arth madikeullvmte atnu avr buddhiynnu terednu. avrige–kristnu hige srmepttu sttvreulgimd murney dindlli eddu bruvdu agtyvagittemtlu yeruslemu meudlugeumdu ella jnamgdv reulge atn hesrinlli mansamtr mttu papgl ksmagne sarlpdbekemtlu brey lpttide. ivugl visyvagi nivu saksigla giddiri. igeu, nnn tmdeyu vagdan madiddnnu nimm mele kluhisuvenu; adre nivu meln sktiynnu heumdud vrede yerusalem ptndlliye

kadukeumdirri amdnu. atnu avrnnu bethanydvrede ndisi keumdu heugi tnn kegltnu etti avrnnu asirvdisidnu. idad mele atnu avrnnu asirvdisuttiruvag atnu avrimd prtyekislpttu melkke prleukdeulge oyy lpttnu. ag avru atnnnu aradhisi bhu smteusdimd yerusalemige himtirugidru. avru yavaglu devalydlli dev rnnu stutisutta keumdadutta iddru. amen.

o theyeuphilne, yesu tanu arisikeumd apeustlrigre pvitratmn mukhamtr ajneglnnu keutt travay atan meudldle eptltpt divsd vrega tanu maduvdkku beudhisuvdkku prarmbhisiddellvnnu nanu nnn meudlney pustkdlli bredenu. atan srmeynnubhvisid mele drdhvad anek prmganglimd tanu jivmtnagi ddnemdu apeustlrigre tnnnnu teuriskeumdu nalvttu divsgl tnk avrige kanisikeullutta devr rajykke smbmddhptt visygltnu matnaduttiddnu. atan avreumdigge kudikeumdidag-nivu yerusalemimnd heurtuheugde nnnimnd kelid tmdey vagdankeusktr kay bekemdu avrige appnekeuttnu. yakmdre yeuhannu nijvagiyu nirinimnd baptism madisidnu; adre nivu innu svlp divs gliliye pvitratmnimnd baptism heumduviri emdu helidnu. avru kudibmdag at nige-krtne, i smydliliye ninu isra yelyrige rajyvnnu punh sthapisuviyeu emdu kelidru. atan avrige-tmdey tnn svmt adihakardlli itukeumdiruv smy gltnu kalglnnu tilidukeulluvdu ninge smbmddhpttdll. adre pvitratmn nimm mele bmdag nivu blvnnu heumduviri; yerusalemilniyu ella yudayd liiyu smarydliliyu bhumiy ktt kdeyvregu nivu nnge saksiglagiruviri emdu helidnu. ivuglnnu helid mele avru neuduttiruvag atan melkke etlpttnu; meudvu avr drstige mremadi atnnnu svikrisitu. atan melkke heugu ttiru avru akasd kdege drstisi neuduttiru vag iegu, bilivstrdhariglad ibbru purusu avr bliylli nimitukeumdru. avru-glilaydvre, nivu yake akasd kdege drstisutta nimitiddiri? nimmimnd prleukkke etlptt i yesuvu yav rityimnd prleukdeulge heugiruvdnnu nivu kmdire adre rityilli bruvnu emdu helidru. travay avru yeruslemi nimd sbbt dind pryandstu durvidd ennemrgl teupu emdu kreylptt gudd dimd yeruslemige himdirugidru. petr, yakeub, yeuhan, andrey, philipp, teum, bartuleumay, mttay, alpha yn mgnad yakeub, jeleutnemb simeun mtu yakeubn sheudrnad yuda ivru (pttnd) olkke bmdu tavu iruttidd melmtstin keuthdiyulkke heudru. ivrellru ekmnsinimnd prarthne vijna pneglli nirttagidru. avreumdigge striyru yesuvin tayiyad mriyru atn sheudrru iddru. a divsgllli (nuripptt mmd i seri bmdirlagi) petru nisy mdyhdlli nimitu keumdu heliddenmdre- jnre, sheud re, yesuvnnu hididvrigre dari teurisiid yudn visyvagi meudlu davidn bayimnd pvitratmn helidd brhvu ner veruvdu avsyvagittu. avnu nmmeumdigge enislpptt i seveylli palu heumdid vngaidnu. i mnusynu tnn dreuhd phldimnd heulvnnu keumdukeumdn; tle kelgagi biddu avn heutte odedu krulu glllea heurbiddvu. idu yerusalem nivasiglellrige tilidu bmdddrind avr bhaseylli a heulvu-akeldma emdu kreylp ttide, andre rktid heul embdu. yakm dre-avn nivasvu halubilli; yav mnusynu alli vasmaddirli; innu avn adhyksteynnu bereubnnu tegedukeulli emdu kirtnegl pustkdlli breylpttide. adkarn krtand yesu nmmlli brutta heugutta idd kaldllella nmm smgd idd i mnusyrlli yeuhann baptism meudlu geumdu atan nmimnd etlptt divsdvregre nmmeumdigge obbnnnu atn puntrthand visyvagi saksiyagiruvmt neimstkkddu. ag yustnenisikeulluv barnbnemb yeuseph mtu mttiy emb ibbrnnu avru nemk madidru. avru prarthne

madutta-ellr hrdygltnu blvnd krtne, yudnu tnn svsthlkke heuguv dkkagi apradhd nimit i seveyimdlu apeustlndimdlu biddu heudnu. ig i seveylliye apeustlndimdlu obbnnu paluheumduvmt i ibbrlli yannu ninu arisikeulluttiyeu teurisu emdu helidru. travay avru tmm cituglnnu hakidag citu mttiyigne bmdddrind avnu hnneumdu mmd i apeustleumdigge enis lpttnu.

2

pmcastm dinvu purnvagi bmdag avrellru omde mnssi nimd omde sthldli iddru.2 ag rhbvagi bisuv blvad galiyeupadiylli omdu sbdvu akasdimd phkkne bmdu avru kutidd mneyynella tumbikeumditu. idllde alli vimgdislptt naligeglu bemkiymte avrige kanisikeumdu avrlli prtiyeubn mele adu kuttukeumditu. ag avrellru pvitratmbhriragi atnnu tmge nudiyuv sktiyennu keutt prkar avru berebere bhasegllli matnaduvdkke prarmbhisidru. akasd kelgiruv prtiyeumdu jnamgdvreulimnd (bmdidd) bhktiyull yehudyru yerusalemilni vas maduttiddru ag i sbdvu bhu durdvregre kelisidrimd jnsuhvu kudi bmdu prtiyeubnnu tnn tnn svbhaseylli avru matnadiddnnu keli bhrmegeumdu. avru ascrypttu ber gagi-igeu, matnaduttiruv ivrellru gilaydvrlve? hagamde prtiyeu bbnu nmm svmt hutubhaseylli matnadu vdnnu navu keluvdu hege? parthyru medyru elamyru meseupetum, yuday, kppdeuky, peumt, asy, phrugy, pmphuly, aiguptdliddvru, kurend mgguilli ruv libyd pramtydvru, reumnd prvasi glu, yehudyru, yehudy mtavlmbliglu, kretyru mtu arbiyru agiruv navu nmm bhasegllli devr mhtkarygltnu ivru heluvdnnu kelutteve emdu obbrigeubbru matnadikeumdu. avre llru vismygeumdu smdehpttvragi- idr arthvenu emdu obbrneubbru keluvvradru. kelvru i mnusyru heus mdypan madi mtraggiddare emdu heli hasy madidru. adre petru hnneumdu mmdiyemdigge eddu nimitu gttiyad svrdimnd avrige- yudaydvre, yerusalemilni vas vagiruv ella jnre, i visy nimgge guttaguv hage nnn matuglige kivigeudiri. nivu bhavisidmte ivru kudidu amleri dvrl; yakmdre ig hglu muru (ombhttu) gmteyagideyste. adre idu prvadiyad yeuvelnimnd helpttddagide. adenmdre-kde divsgllli nanu ella mnusyr mele nnn atmvnnu surisuvnu; nimm kumarru kumarteyru prvadisuvru; idllde nimm yavvnsthrige drsngla guvvu; nimm vrdhhrige knsuglu biluvvu emdu devru heluttane. idllde a dingllli nnn sevk sevkier meleynu nnn atmvnnu surisuvnu; avru prvadisuvru; mele akasdlli adbhutkaryglu kelge bhumiy mele suck karygltnu nanu teurisuvnu. idllde rkt, bemki mtu heugey hbeyu umtaguvvu. krtm gmbhirvad a mhadinvu bruv mumce surynu kttaguvnu, cmdrnu rktvagu vnu. ag krtm namvnnu helikeullu vvrellru rksne heumduvru emdu devru heluttane embde. israyel jnre, i matuglnnu keliri; nimgu tilidiruvmt njretin yesuvu devrige meccikeyad nembdkke devru atnimd mhtkary gltnu adbhutkarygltnu suckkary gltnu nimm mdyhdlli ndisidnu. adre devr sthirmkplpkknusarvagiyeu bhvisyd jnankknusarvagiyeu atan oppislpttag nivu atnnnu hididu dust

keglimd silubege hakisikeumdiri. devru atnnnu mrn vedneglimd bidisi ebbisidnu. yakmdre mrnvu atnnnu hididukeumdiruvdu asadhy vagittu. davidnu atn visyvagi- nanu krtnnnu nnn edurinlli yavaglu neuduttiddenu; nanu kldlmt atnu nnn blgdeylliye ildane. addrimd nnn hrdivu hrsisitu, nnn naligeyu ullas geumditu; idllde nnn srirvu sh nirikseylli neleyagiruvdu; yakm dre-ninu nnn atmrvnu pataldli biduv dill. ninn prisudhdhigne keuleyuv avstheynnu neudgeudisuvdill. ninu jivmarg glhnu nge tiliypdisiddi; ninn smmukhdlli nnnnu anmdbhrtnag maduvi emdu helu ttane. jnre, sheudrrre, mulpitrvad davidn visyvagi nimmeumdige dharalvagi matnadutene. avnu sttu hulnlpntu, avn smadhi i dind vregu nmmllide. davidnu prvadiyagiddrimd srird prkar tnn smtandvrlli devru kristnnu ebbisi tnn simhasnd mele kutukeulluvmt maduvnemdu aneyittu prman purkv vagi tnge heliddnu avnu bllnvragiddnu. atn atmvu pataldli bidlpldill vemtlu atn srirvu keuleyllivemtlu kristn punrutthand visyvagi avnu idnnu mumdagi neudi helidnu; i yesuvnne devru ebbisidnu. idkke navellru saks glagiddeve. devr blgeyimd atnu unnt shankke erislpntu tmdeyimd pvitratmn vagdanvnu heumdi nivu ig neudi keluvdnnu atnu surisiddane. yakmdre davidnu akasglige eriheuglill; adre krtnu nnn krtnige- nanu ninn viueudhi glhnu ninn padpithvagi maduv tnk ninu nnn blgdeylli kutukeumdiru emdu tane heluttane. addrimd nivu silubege hakid i yesuvnne devru krtnnnagi kristnnagi madiddanemdu israyel mnetndvrellrigu niscyvagi tilidirli emdu helidnu. avru idnnu keli tmm hrdivdlli tivilpvtvragi petrniku ulid apeustrlrigu-jnre, sheudrrre, navu enu madbeku emdu kelidru. ag petrnu avrige-nivu mansamtrptu pagl priharkkagi nimmlli prtieubbnu yesu kristn hesrinlli baptism madisikeulliri; ag nivu pvitratmn danvnu heumdiviri. yakmdre a vagdanvu nimgu nimm mkkligu durvagiruvvrellrigu amtu nmm devrad krtnu kreyuvvrellrigu madiyde emdu helidnu. avnu innu bere anak matuglimd saksikeuttu-i murkh smttiyvrimd nimmnnu nivu rksisikeulliri emdu eccrisi helidnu. ag avn matnu smteusvagi amgikrisidvru baptism madisikeumdru. ade dindlli sumaru muru savir jnru avreumdige serislptrru. avru apeustrl beudhne ylliyu anyeunyteylliyu reutti muri yuvdrilii prarthnegliliiu nitrnagi sthircitragiddru. ag prtieubbngu bhyumtayitu; idllde anak adbhtkaryglu suck karyglu apeustrlrimd nedevu. nmbid vrellru omdagiddu tmgiddiddnnu huduvagi anubhvisuttidru. avru crsthirastiglnnu mari prtieubbngige agtyvidd hage hmci keuttru. avru devalydlli prt di omnnssinimd kudutta nmemnegglli reutti muriyutta ullasidmdu ekhrdy dimdu utmaduttidru. idllde avru devrnu keumdaduvvragiyu jn rellr dyeynnu heumduvvrageyiu iddru. prt di rksne heumduiddvvrnnu krtnu sbhege serisuttidnu.

3

prarthney smyvad ombhnt ney tasinlli (muru ghmtege) petr yeuhanru kudikeumdu devalykke heudru. hutu kumtnagidd obbaneubb mnusynu

devalykke heuguttiddvrimd bhikse beduvdkkagi avnnnu kelvru heuttu keumdu heugi devalyd sumdrvemb baglinlli prt di kudrisuttidru. deva lydeulkke heuguvdkkidd petr yeuhan rnnu avnu neudi bhikse bedidnu. ag petrnu yeuhanneumdige avnnnu knnitu neudutta-nmmnnu neudu amdnu. ag avrimd enadru tnge sikkitemdu niriksis avnu avr mele lksyvittu. ag petrnu-bellibmgarvmtu nnnllill. adre nngiruvdnnu ninge keuduttene; njretin yesu kristn hesrinlli eddu ndedadu emdu heli petrnu avn blgeynnu hididu ettidnu; kudle avn paglu hrdin elubuglu blvnu heumdidvu. ag avnu hari nimtu ndednu. ndeyutta harutta devrnu keumdadutta avreumdige devalydeulge prvesisidnu. avnu neudutta devrnu keumdadutta iruvdnnu jnrellru neudi devalyd sumdr vemb baglinlli bhiksegagi kutukeumdidvnu ivne emdu avru tilidukeumdru; hage avnige smbhvisiddkagi avru ascrydimdlu visymidmlu tumbidvradru. svsthnad a kumtnu petrnnu yeuhan nnnu amtikeumdiddag jnrellru kudi avr blage atyascrydimd seuleumeunnemdu kreylpt dvaramgldeulkke odi bmdru. petrnu idnnu neudi jnrige-isra yel jnre, nivu yake idkke ascry pductiri? ilive nmm svmt sktiyimdagli prisud-dhteyimdagli i mnusynnu ndeyu vmt madideveu embmt nmm mele yake nivu drsti ittu neuduttiri? abraham isak yakeubr devru, nimm pitrgl devru, tnn mgnad yesuvnnu mhime pdisiddane; nivadreu atnnu oppisikeuttiri; pilatnu atnnu bittubid-bekemdu nirnyiis dag nivu atnnu avn mumde allglediri. hige prisuddhnu nitivmtnu agiruvat nnnu nivu bedvemdu heli obb keulegarnnnu nimgagi bittukeuduvmt apeksisi jivadhi ptiynnu keullisidiri; devru atnnne stv reulгимd ebbisiddane; idkke navu saksigla giddeve. nivu neudi tilidmth i mnusyn atn hesrinlli nmbike ittdrmd a hesre ivnnu blpdisitu; haudu, atnimdad nmbikeyu nimmellr mumde ivnige imth purn svsthteynnu keuttitu. ig sheudrrre, nimm adhikariglu tiliyde madidmte nivu idnnu madidi remdu nanu blennu. kristnu badhepd bekemdu devru mumdagi tnn ella prvadi gl bayimd helisidvuglnnu hige nerveri sidnu. addrimd nimm pagglu alislpu vmt nivu mansamtrptu tirugikeulliri; ag krtn snnidhandimd ninge visramtikalgu odguvvu. idllde meudlu ninge sarlp tmtth yesu kristnnu atnu kluisuvnu. leukadiyimd tnn ella prisuddh prvadi gl bayiy mukhamtr devru tilisidde lvuglu ythasthitige bruv smyd vrege prleukdlli atnu iruvdu avsyvagittu. yakmdre pitrglige meuseyu nijvagiye holidennmdre-nnn hage obb prvadiynnu nimm sheudrrlli nimm devrad krtnu nimgagi ebbisuvnu; atnu ninge heluv ella visyglige nivu kivegudtkkddu; a prvadige kivegueddiruv prtieubbnu jn reulгимd nasvaguvnu embdu. haudu, smuvelnu meudlugeumdu ella prvadi glu truvay bmdu matnadidvrellru i divslg visyvagi adrmteye mumtuli sidru. idllde abrahamnige-ninn smt tiy mulk bhuleukd ella kuldvru asirvdislpdvru emdu devru nmm pitrgleumdige madid odmbdikey mkklu prvadigl mkklu nivagiddiri. nimmlli prtieubbnnu avnnv dreuhglimd tiru gisi asirvdisuvdkkagi devru tnn mgnad yesuvnnu ebbisi meudlu atnnu nimm blige kluisidnu emdu helidnu.

avru jnreumdige matnadu ttiddag yajkru devalyd adhiptiyu sddukayru avrige vireudh vagi bmdru; yakmdre yakvinnu mulk sttvrige punrutthnavagu-vdemdu apeustlru jnrige beudhisi klisuttiddrimd avru smtapptiddru. idllde avrnnu hididu mrudind vrege kavllittru; yakmdre ag saymkalvagittu. adagyv vakyvnnu kelidvrlli anekru mbidru; gmdsr smkhye sumaru aidu savirvagittu. mrudin avr adhikariglu hiriyru sastriglu mhayajknad annnu kayphnu yeuhannu aleksamdrnu mhayajkn smbmhdhikrellru yerus leminlli kudibmdru. ivru apeustlrnnu mdhye nillisi-nivu emtha sktiyimd illve yav hesrinimd idnnu madidiri emdu kelidru. ag petrnu pvitratmbhritnagi avrige-jnr adhikarigle, israyelin hiriyre, i durbnige svsthdav olle karyvu hegayitemb visyvagi i divs navu vicarisldpudvadre nimmellrigu ella israyelyrigu tiliybekaddde nmdre, atnimdle amdre nivu silubege hakisidmth mtu devru sttvreulgimdbbisdmdth njretin yesu kristn hesri nimdle i mnusynu svsthnagi nimmedurinlli nimitrutthane. mne kttuvvrad nimmimd hineslptt i klle mukhyav mulegla yitu. rksneyu innarlliyu ill; yakmdre akasd kelge mnusyrlli keud lpttiruv bere yav hesrinimdlu nmge rksneyaguvdill emdu helidnu. avru petr yeuhanr dheryvnnu neudi ivru vidyeyilldvru tiluvlike yilldvru emdu ghrisi ascrypttu avru yesuvineumdige iddvremdu tilidukeumdr. svsthnadvnu avreumdige nimitruvdrnnu neudi adkke vireudhvagi enu matnad larde iddr. adre aleucna sbheyimd apeustlru heurge heugbekemdu avru appnekeuttu tmmlli matnadikeullutta- i mnusyrige navenu madeun? nij vagiyu avr mulk nded prsiddhvad omdu adbhutkaryvu yerusalemilli vasmaduvvrigella geuttagiruvdrim navu adnnu alligleylarevu. adre idu jn rlli innu hbbdmte imdinimd avru yav mnusyn smgd i hesrinlli matnad bardemdu navu khmditvagi avrnnu gdri seun emdu amdukeumdu avrnnu kedu yesuvin hesrinlli matnadbardu, beudhi slubardu emdu avrige appnekeuttru. adkke petr yeuhanru prtyuttrvagi avrige-devr matigimt nimm matnnu kelu vdu devr drstiylli sriyeu nive tirpu madiri. yakmdre navu kmdu kelidvu glnnu matnadde irlarevu emdu helidru. hige jnr deseyimd avrnnu siksivudkke yav vidhanvnnu kande innstu bedrisi bittubittu; nded adbhutkarykkagi ellru dvrnnu mhimepdisidru. svsthdisav i adbhutkarydimd gunheumdid i mnus nige nalvtu vruskkimt heccu vyssagittu. avru bidugde heumdukeumdu tmm svmt jnr blige heugi prdhanyajkru hiriyru tmge heliddellvnnu avrige tilisidru. adnnu kelidag avru omnnssnimd devrige-krtne, akasvnnu bhumiynnu smudrvnnu avuglliruv smstvnnu umtu madid devru nine; ninn sevk nad davidn bayimd-anyjnr yake regidru? mtu jnr vrythadvuglunu yake uhisidru? krtnigu atu krist nigu vireudhvagi bhuraju eddunimtru; adhiptiglu omdagi kudikeumdr emdu heliddi. nijvagiyu ninu abhisekisid ninn pvitr sevknad yesuvige vireudhvagi hereudnu peumty pilatnu anyjnr mtu israyel jnr shit omdagi kudikeumdu ninn hstvu mtu ninn smklpvu meudle niscyisiddnnu madidru. ig krtne,

avr bedrikeglunu neudu; ninn sevkru ninn vakyvnnu punr dherydimd heluv hage ninn keglunu cacuvdrim svsthteynnuntu maduvmtrey suck kary glu adbhutkaryglu ninn pvitr sevkna yesuvin hesrinlli ndeyuvmtrey anu ghrisu emdu gttiyad svrdimd prarthisi dru. hige prarthisid mele avru kudidd sthlvu ndugitu. avrellru pvitratmbhritnagi devr vakyvnnu dherydimd matnadidru. nmbidd smuhdvr hrdivu prnvu omde agittu; idllde avrlli yavnu tngidd yavdeumdrnnu tnn svmt ddemdu helill; adre ellvu avrige hudu vagittu. idllde krtmad yesuvin pun rutthand visyvagi apeustlru bhl bl vagi saksikeuttru; deudd krpeyu avrellr mele ittu. hige avrlli keurte pdu vvnu obbnadru irlill. heul mneglidv rellru avuglunu mari bmd hvnnu tmdu apeustlr padgl bliylli ittru; prt yebbnige avnvn agtytey prkar hmcidru. apeustlrimd barnnemdu add hesru heumdid kupr desd levinad yeusephnemvnu (barn amdre adr ney mgnu) tngidd bhumiynnu mari hvnnu tmdu apeustlr padgl bliylli ittnu.

5

adre anniynebb obb mnusynu tnn hemdtiyad sppherleumdige tnn omdu astiynnu mari adr krydlli omdu bhagvnnu tegedittu inneumdu bhagvnnu tmdu apeustlr padgl bliylli ittnu; idu avn hemdtigu tilidittu. ag petrnu-anniyne, pvitratmnige sullu heli heuld krydlli omdu bhagvnnu tegedidvmtte setannu ninn hrdivvnu tumbi keumdddu yake? a astiyu iddag adu ninn svmtddagittillve? adnnu mari meleyu ninn adhindlliey ittlve? ninn hrdivdlli adnnu yake yeucisiddi? ninu mnusyrigll, devrige sulladiddi amdnu. anniyu i matuglunu keli kelge biddu pranbittu; ivuglunu kelidvrellrigu mhabyu umta yitu. ag yauvnsthr eddu avnnnu suttu heut-tukeumdu heugi hunittu. sumaru muru tasuglad mele avn hemdtiyu nded smgtiynnu tiliyde olge bmdlu. ag petrnu akege-nivu a heulvnnu iste hnkke maridireu? nnge helu emdu kelidnu. adkke akeyu-haudu, astkke amdnu. ag petrnu akege-krtn atmnnu seudhisuvdkkagi nivu hege ottagi smmtisi ddiri? igeu, ninn gmdnnu hunittvr padglu bagillli ive, avru ninnnu heuttu keumdu heuguvru amdnu. kudle akeyu avn padgl munde biddu pran bittlu. ag a yauvnsthr olge bmdu akeyu stiddnnu kmdu heuttukeumdu heugi akey gmdn pkkdlli hunittu. srsv sbhegu ivuglunu kelidvrellrigu mhabyu umtayitu. apeustlr keglimd anek suck karyglu adbhutkaryglu jnr mdhy dlli ndedvu. (avrellru seuleumeunn dvaramglldli omnnssnimd iddr.) mikkad vrlli obbrigu avr jeute servudkke dhery virill; adru jnr avrnnu heugluttiddru. visvasiglad bhl stri purusr smuhd vru krtllli serikeumdr. higurvdrim petrnu hadu heuguvag avn nerladru avrlli kelvr mele biluvmte jnr reugiglunu hasigegl meleyu deuligl meleyu ittu bidiglige tegedukeumdu bmdru. jnsmuhv suttmuttlin pttin glimd reugiglunu asuddhatmglimd pidislptt vrnnu tegedukeumdu yerusalemige bmdru mtu avrlli prtiyeubbnu gunheumdidnu. ag mhaya-jknu avneumdige idd vru (ivru sddukayr pmgd-kke seridvru) keupdimd tumbidvagi eddu apeustlrnnu hididu avrnnu samany sereyllittru. adre ra-

triylli krtñ dutnu sere mney bagiluglñnu teredu avrñnu heurkke tmdñ- nivu heugi devalydlñi nimtu hekmdu i jiv vakyglñnella jñrige tilisiri emdu helidnu. avru adñnu kelidvragei belgin javdlñiye devalydeulkke prvesisi beudhisidru. itt mhayajkñu avñ kkl iddvru bmdu aleucna sbheynnu israyel makkñ sasn sbheynnu kudisi apeustlñnu krtvudkk-agi sere mnege kluhisidru adre adhikariglu bmdu avrñnu sereylli kande himtirugi heugi- nijvagiyu seremneyu ella bhdrteyimdmucplttddñnu kavlu-garru bagluglñi nimitruvdñnu navu kmdevu; adre adñnu teredag navu yarñnu olge kanlill emdu helidru. ag mhayajkñu devalyð adhiptiyu prdhanya-jkru ivuglñnu keli idrimd enu prinamvaditu emdu avr visydlñi smdehpttñu. ag obñnu bmdu avrige-igeu, nivu serey lñittidd mñusyu devalydlñi nimitukeumdu jñrige beudhisuttiddare emdu heli dñu. ag adhiptiyu adhikarigleumdighe heugi blatkarvenu madde avrñnu krtmdñu; yakmdre jñru tñge kllesedaru emdu avru bhyptiddru. avru apeustl rñnu krtmdu aleucnasbheye edurinlñi nillisidru. ag mhayajkñu- i hesri nllñi beudhis kuddemdu navu nimege khmditvagi appne keudlillve? adru igeu, nivu yerusalemnu nimmbeudhñe yimdmumbisi i mñusyn rktvñnu nmm mele truvdkke uddesvullvragiddirlla emdu avrñnu kelidnu. ag petrñu alid apeustlru prtyuttrvagi- navu mñusyrigimtm devrige vidheyragtkkddu. nivu mrkke tuguhaki keumdm yesuvñnu nmm pitrgl devru ebbisidnu. israyely rllñi mansamtr umtumadi paggl priharvñnu keuduv hudgeatnu prbhuvu rkskñu agiruv- mtege devru tñn blgeymid atñnu unntkke erisid- dane. devru tñge vidheyraguvvrige dypalisid piv- tra tñnu navu ivuglige atñi saksiglagiddeve emdu helidru. adñnu avru keli hrdydlñi tiviy lpttvragi avrñnu keullbekemdu aleucisi keumdr. ag nyayprmandlñi pmdit nagiddu ella jñrllñi man heumdid gmlñi yelnemb obb phrisayñu aleucna sbheylli nimitukeumdu svlp heuttu apeustlñnu heurge kluhisbekemdu appne keuttu av rige- israyel jñre, i mñusyrige nivu enu madbekemdidireu adr visy vagei ecckreyullvra- girri. iddkimtmumce thedñu eddu taneubb gñnyvykti emdu tñn visyvagi tane keuccikeumdag sumaru na- nuru jñru avneumdige serikeumdr; avñu keul- llpttdddrimdm avñige vidheyragi ddvrellru cdriheugi illvadru. i mñusyn truvay kñanesumariy din glñi glilayd yudñu eddu tñnnñu himbalisuvmtne anek jñ- nñnu selednu. adre avñu sh nasvadñu. avñige vid- heyrad vrellru cdriheudru emdu helidnu. ig nanu nimege heluvdenmdre- i mñusyr geudvege heugbe- diri, avrñnu bidiri; i yeucneyu atħva i karyvu mñusyrimdagiddre adu nisphlvaguvdu. adu de- vrimdagiddre nivu adñnu gellariri; omdu vele nivu devrige viruddh vagi heuraduvvragei kanisikeumdiri emdu helidnu. idkke avru avneumdige oppikeumdm apeustlñnu kreyisi avrñnu heudedu yesuvin hes- rinlñi matnadbardemdu appne keuttu bittubittu. atñ hesrigagi avmanpduvdkke tavu yeugyremdu enis lpttdkkagi avru smteusisutta aleucna sbhe- yimdm heurtuheudru. prtidd devalydlñiye prtiyeumdm mney lñiye yesu kristñ visyvagi edebidde beudhisutta sarutta iddru.

6

a divsglñi sisy smkhye heccadag prtñ dind up- cardlñi grikñ vidhveyru alksymadlpttdddrimdm ibriy rige viruddhvagi avru gunuguttidru. ag a hn- nerdm mmdiyu sisy smuhvñnu tmm blige kredu- navu devr vakyvñnu bittu upcar maduvdu vihít- vaddlñl. addrimdm sheudrre, i kelsd mele navu nemisuvmtne pivtratmñimdm jñan dimdm tumbid ytharthadv elu mmdñ yñnu nimmllimdm ariskeul- liri. adre navu prarthneylñiye vakyeupdesdlñiye nír- tragiruvmtne mmmñnu oppisikeuduvu emdu he- lidnu. i matu smuhkkella oppigeyayitu; ag avru nmbikeyimdm pivtratmñimdm bñrnatd stephñnu, philipp, preukheut, nikneur, timeun prmen mttu yehudy mtavlmbiyad amti yeukyd nikelay emb- vñnu ariskeumdm avrñnu apeustlñi mumde nillislagi avru prarthne madi avr mele kegnlñitru. hige devr vakyvu prblvayitu; yerusalemnllñi sisy smkhyey bh- lvagi heccitu; idlñde yajkrllñi deudd smuhvu nmbikege vidheyradru. stephñnu nmbikeyimdm bldimdm tumbidvñagi jñrllñi mhtkaryglñnu abdhutkaryglñnu maduttiddnu. ag libertin emb sbhammdirdlñiye kureny aleksamdrñi kiliky asydvñr sbhammdir dl- liye kelvru eddu stephñneumdighe trk maduttid- dru. adre avñu jñandimdm atñnimdm matnadid- dñnu avru eduris larde heudru. avru sullu saksí heluv mñusyrñnu serisikeumdm-ivñnu meusege mttu devrige vireudhvagi dusney matuglñnu heluvdñnu navu keliddeve emdu avru helidru. innu avru jñrñnu hiriyrñnu sastrí glñnu regisiddlñde bmdu avñnu hi- didu aleucnasbhege tegedukeumdm heugi sullu sak- siglñnu nillis lagi avru- i mñusyn i prisuddh sthlkku nyayprmancku viruddhvagi dusney matuglñnadu- vñnu nillisuvde ill. nj retin yesu i sthlvñnu (deva- lyvñnu) kedvi meuseyu nmge oppisikeutt acarglñnu marpdisuvñu emdu ivñu heluvdñnu navu keliddeve amdr. ag aleucna sbheylli kutiddvrellru avñnu drstisi neudlagi avñ mukhvu dutñ mukhdmte iru- vñnu kmdr.

7

ag mhayajkñu- i visy glu haudeu emdu kelidnu. adkvñnu- jñre, sheudrre, tmdegle, kivigeudiri; nmm tmdeday abrahamnu kharaninlñi vasmadiddkkimtmumce avñu meseupeutamydlñiddag mhimeyull devru prtyksnagi avñne- ninu ninn desvñnu ninn bmdhublgvñnu bittu nanu ninge teuri suv deskke brbeku emdu helidnu. ag abrahamnu kldiyr desdeulgimdm bmdu kharaninlñi vasmadidñu; tñn tmdeyu stñmele avñu allimdm heurtu nivu ig vasva- giruv i deskke bmdñ. alli devru avñige kaliduvstu svastyvñnu keud lill; adagyv avñige innu mgñu illdiru vag a desvñnu avñgu truvay avñ smttigu svasthyvagi keuduttenemdm vagdan madidñ. idlñde devru i riti heli dñu- ninn smtandvru anydesdlñi prvasi glagiruvru. a anydesdvru avrñnu das rn- nagi madikeumdm nanuru vrusgl tñk krurvagi ndisuvru. avru dasragi sevi suv jñamgkke nane nyaytirisuvñu emdu devru helidnu. amele avru heurtu bmdu i sthldlñi nnnñnu sevisuvru embde. idlñde devru sunnti emb odmbdikeyñnu avñige

keuttnu. hige abrahamnimd isa knu huttidag emtney dindlli avnige sunnti madidnu. isaknimd yakeubnu huttidnu. yakeubnimd hinnerdu mmd mulpitrglu huttidru. mulpitrglu heuttekkiccinimd yeuseph nnnu aiguptdeskke maribittru. adre devru avn smgd iddu avnige bmd ella smktglimd avnnnu bidisi aigupt desd arsnad phreuhn smmukhdlli dya patr na jnanvullvnu agiruvmta anugrhi sidnu. phreuhn avnnnu aigupt desd meleyu tnn ella mney meleyu adhkariynnagi nemisidnu. ag aigupt mttu kanan desglli elल्लीyir br bmdu deudd smktvayitu; ag nmm pitr glige aharkkenu sikkilill. adre aigupt desdlli dvsdhany umtemboddnu yakeu bnu keli nmm pitrglunu meudlny sari allige kluisidnu. erdney sari yeuse phnu tnn sheudrrige tnnnu teurpdisi keumdn; ag yeusephn vmsvu phreuhnige tiliybmtu. amele yeusephnu tnn tmdeyad yakeubnnu tnn ella bmdhu blgvnnu ottige epttedu mmdiyannu kre yisikeumdn. hige yakeubnu aigupt deskke ilidu heudnu. alli avnu nmm pitrglu mrtiheumdidru. avnnu sekemige tegedukeumdu heugi sekemni tmdeyad hmeurn mkklimd abrahmanu hnkeuttu keumdukeumidd smadhiyeulge ittru. adre devru abrahmanige aneyittu vagdan madidd kalvu htirkke bruttiruvag yeusephnnu ariyd bereubb arsnu alikege bruv vrede a jru aigupt desdlli abhvrd-dhiyagi heccidru. i arse nmm jnrlli kuyukti madi avr kusuglunu jivdimuldisbardemdu heurge hakisi nmm pitrglunu krurvagi ndisidnu. a smy dille huttid meuseyu divy sumdrnagidnu; avnu tnn tmdey mneylli muru timglu saklptnu. amele avnnu heurge haki dag phreuhn mglu avnnu ettikeumdu heugi tnn mgnagi sakidlu. meuseyu aiguptdesdvr srvinavnnu klitvnagi matuglliyu karygllyiu smrth nadnu. avnige nalvtu vrus vyssu tumbidag heugi tnn sheudrrad isa yelyrnnu neudbekemb aseyu avn hrd ydlli huttitu. avrlli obbnige anyay vaguvdnnu avnu neudi avnige asry keuttu aiguptynnu heudedu haki pidislpdu tiddivnigagi muyyi tirisidnu. yakmdre devru tnn keyimd bidugdeyannu madutta nembdu tnn sheudrrige tilidu bruvdmdu bhavisisidnu; adre avru hage tilukeullill. mrudiv tavu heudedadi keulltiruvag avnu kanisikeumdu-ayyglira, nivu sheudrrillve; niveke obbrigeubbru anya ymaduttiri emdu heli avnnu smadhan pdisbekemdidnu. adre tnn nereyvni anyamaduttiddnu-ninnnnu nmm mele adhkariynnagi nyayadhiptynnagi madidvru yaru? ninne a aiguptynnu keumdmte nnnnnu keullbekemdiddeyu emdu heli avnnu nukibittru. i matnnu keli meuseyu odiheugi midyan desdlli prvasiyadnu. alli avnimd ibbru kumarru huttidru. nalvtu vrus tumbid mele sinayi bettd adviyllyi mullin peudeyeulge uriyuv bemkiyllyi krtn dutnu avnige kanisikeumdu. meuseyu adnnu kmdu a neutkke ascrypttu neudbekemdu htirkke bmdnu. ag-nanu ninn pitrgl devru, abrahman devru, isakn devru, yakeubn devru emdu heluv krtn dhvniyu avnigayitu. ag meuseyu ndugutta adnnu neuduvdkke dheryvill dvnadnu. krtnu avnige-ninn kalin ker-glunu tege; ninu nimitriv sthlyv prisuddh bhumi. nanu aiguptdesdlliruv nnn jnr durvstheynnu neude neudidene; avr meureynnu keli avnnu bidisuvdkke ilidu bmdiddene; ig ninnnnu aigupt deskke kluisut-

tene, ba emdu helidnu. avru yav meusege-ninnnnu adhkari ynnagi nyayadhiptynnagi madidvru yaremdu heli bedvmdreu av nne devru peudeylli kanisikeumdu dutn keyimd adhkariynnagiruvmtayu bidugde maduvvnnagiruvmtayu kluisidnu. avnu aiguptdesdliyu kempu smudr dllyiu nalvtu vrus adviyllyi adbhut karyglnu suckkaryglunu madid mele avnnu ndesikeumdu bmdnu. nimm devrad krtnu nnnnnu ebbisidme nimm sheudrrlli obb prvadiyannu nni gagi ebbisuvnu; nivu atn matige kivigeud bekemdu israyel jnrige helid a meuseyu ivne. ivne sinayi bettdlli tnneudneyu pitrgleudneyu matnadid dntneumdige adviylldid sbhe ylliddukeumdu jivkrvad deveuktiglunu heumdi nmge keuttnu. adre nm pitrglu avn matuglige vidheyragde avnnu tllibittu tmm hrdygllyi himdkke aiguptd kdege tirugikeumdu avru areun nige-aiguptdesdimm nmmnnu krkeumdu bmd a meuseyu enadneu geuttill; addrimd nmm mumdgdeylli heuguvdkke devru glunu nmge madikeudu emdu helidru. a dingllli avru omdu bsvnnu madi a vigrhкке bliynnrpisi tmm svmt keglimd madid kelsgllli ullaspttru. adre devru avrige vimukhnagi akasd nkstrgn vnnu pujisuvdkke avnnu oppisibit-tnu. prvadigl grmthdlli brediruvdnmdre- o israyel mnetndre, nivu arnydlli nalvtu vrus praniglunu keumdu bliglunu nge arpisuttiddire haudu, nivu pujisbekemdu madikeumdu murtiglunu amdre meuleukhn gudarvnnu reumpha devtey nkstrvnnu heuttukeumdu heudiri. addrimd nanu nmmnnu babelin acege attibiduvnu embdu. saksigudarvu adviyeulge nmm pitrgl bliyllyi ittu. meusey smgd mat-nadidatnu avnu neudid madriy prkarve adnnu madis bekemdu nemisidnu. tuyav bmd nmm pitrglu sh tmm mumde devru heurdisid anyjngl svastyvnnu svadhin madikeumdag yeheusuvn kud a gudarvnnu tmdru. adu davidn kald vregu alle ittu. davidnu devr snnidhandlli dye heumdi yakeubn devrigeuskr aly vnnu kttbekemdu apeksisidnu. adre seuleumeunnu atnigeuskr mneynnu kttisidnu. adru mheunntnu keyimd kttid alygllyi vasmaduvatnll. yakmdre- akasvu nnge simhasn, bhumiye nnn padpith, nivu nnge emth mneynnu kttikeuduviri? illve nnn visramtige tkk sthlyv yavdu? ivuglunnella nnn keye nirmsitlla embdagi krtnu heluttane emdu prvadiyu nudididane. bggd kttigeuyllvre, hrdydliyu kivigil-lyi sunntiyyildvre, nimm pitrglu heuge hageye nivu yavaglu pvitratmnnu edurisuvraggidiri. prvadi gllyi nimm pitrglu himsepdidvru yari ddare? avru a nitivtmn agmnd visyidlli mumtilisidvnnu keumdu. nivu ig atnnu hidukeuttu keumdvradiri. devdutr mulk nemkvad nyay prmanvnnu nivu heumdid-vradru adnnu anusrilill emdu helidnu. i matuglunu keli avru hrdydli tiviylypttavi avn mele hlukdidru. adre avnu pvitratmbhritnagi prleuk deulge drstisi neudi devr prbhavnnu devr blgdeylli nimitidd yesuvnnu kmdu- ageu, prleukvu terediruvdnnu mnusykumarnu devr blgdeylli nimitru vdnnu nanu neuduttene emdu helidnu. adre avru mhasbddimd kugi tmm kiviglunu mucikeumdu ommssinimd avn mele biddu avnnu urheurkke nukikeumdu heugi kllesdru. saksivru tmm btteglunu tegedu saulnemb obb yavvnsthn padgl bliyllyi ittru. avru

stephnn mele kleseyutta irlu avnu–krtnad yesuve, nnnatmvnnu seri sikeu emdu devrnnu prarthisi, meun kalurī–krtne, i papvnnu avr mele heurisbed- vemdu mhasbddimd kugidnu. idnnu helid truvay nidreheudnu.

8

saulnu avn keulege smmtisu vvnagiddnu. a kaldlli yerus leminlidd sbhege deudd himse umtayitu. apeustlr heurtagi ellru yuday smary simeglli cdri- heudru. bhktradr jnru stephnnnnu heutteukeumdu heugi hunittu avnigeuskr bhlvagi geuladidru. adre saulnu mnemnegllli heukku gmdsrnnu hemgsrnnu elkeumdu bmdu seremnege hakisi sbheynnu halumaduttiddnu. cdriheudvru ella kdegu heugi vakyvnnu saruttidru. philippnu smary vemb pttnkke heugi alliruvvrige kristnnu prktsidnu. philippnu madid suck karygl visyvagi keli jnru avuglunu neudi avnu helid a visyglige ommsnagi lksykeuttru. anekrnnu hididid asuddhatnglu mhasbddimd kugi heurge bmdvu; anek parsv- vayu reugiglu kumtru svsthradru. hige a pttnल्ली bhu smteusvayitu. adre idkkimt mumce simeun nembvneubbnu a pttnल्ली tanu eneu obb deudd mnusynemdu helikeumdu mmtr tmtrglunu ndisi smaryd jnrlli ber gnnu huttsittiddnu. cikkvru meudlu geumdu deuddvr prymtr ellru–ivnu devr mhaskti emdu helutta av nige lksykeuduttiddru. bhukaldimdu avnu mmtrtmtrglunu ndisi jnrlli ber gnnu huttsiddrimd avnige avru lksy keuduttiddru. adre philippnu devr rajyd visydliyu yesu kristn hesrin visy dliyu sarutta irlu gmdsru hemgsru nmbi baptism madisikeumdr. ag simeu nnu kud nmbi baptism madisikeumdu philippn smgd yavaglu iddu suckkaryglu mhtkaryglu umtaguvdnnu neudi bergadnu. smarydvru devr vakyvnnu svikrisid vrtmanvnnu yerusleminlidd apeustlr keli petr yeuhanrnnu avr blige kluhisidru. ivru allige bmdu pvitratmnnu avru heumdbekemdu avr geuskr prarthne madidru. (yakmdre pvitratnnu avrlli obbn meladru innu bmdirilill. avru krtnad yesuvin hesri nlli baptismvnnu matr madisikeumdidru). apeustlr avr mele kegnlnidlu avru pvitratmnnu heumdidru. apeustlr kegnlniduvdr mulkvagi pvitratm keudeu nvaguvdnnu simeunnu neudi hnvnnu tmdu– nanu yar mele kegnlniduttenu avru pvitratmnnu heumduvmt i adhikar vnnu nngu keudiri amdnu. adre petru avnige–ninn hvnu ninn kud halagi heugli; ninu devr danvnnu hnkke keumdukeullbhudemdu yeucisutti ylla. i karydlli ninge bhagvu ill, palu ill; ninn hrdyv devr mumde sryill. addrimd i ninn kettnd visyvagi mansamtrpttu devrnnu bedikeu, ag ninn hrdyd aleucneyu ksmis- lpbhdud. yakmdre ninu hanikr vad visdliyu dustvdr bmdhndliyu iruttiyemdu nnge kanutte amdnu. adkke simeunnu–nivu heliruv visy glili yavdu nnn mele bardmt nngeuskr nive krtnnnu be- dikeulliri emdu helidnu. higiragi avru saksi keudutta krtn vakyvnnu sarutta yerus lemige himtirugi heurtu smarydv anek gramglili svarteynnu saridru. astrlli krtn dutnu philippnige–ninu eddu dksin kdege yerusleminimd gajkke heuguv dariylli heugu, adu

advi emdu helidnu. avnu eddu heurtu heuguttiruvag igeu, aithiyeupydvr raniyagidd kmdakey kekelge deudd adhika riyu akey ella khjaney melvicarknu agidd aithiyeupydvnad obb kmcukiyu aradh- negeuskr yeruslemige bmdu himtirugi heuguvag tnn rthdlli kutu keumdu yesay prvadiy grmthvnnu odu tidddnu; ag atmnu philippnige–ninu a rthd httr heugi adnnu smdhisu emdu helidnu. philippnu odiheugi a mnusynu yesay prvadiy grmthvnnu oduttiruvdnnu keli–ninu oduvdu ninge tiliyuttede annlu avnu–yaradru nnge tilisd heurtu adu nenge hege tiliditu emdu heli philippnu melkke bmdu tnn bliylli kutukeullbekemdu avnu apekseptnu. avnu oduttidd brhd bhagvu yav dmdre–vdhythankke oyylpdud kuriymte atnu oyyllptnu; kurimriyu unne ktrisu vvn mumde maunvagiruvmt atnu tnn bayitereyle ill. atnigumtat dina vstheylli atnige nyayvu ille heuyitu. atn vmsavliynnu yaru prktsivuvru? atn jivvnnu bhumiy melinimd tegedu bittrlla embde. kmcukiyu–idnnu prvadiyu yar visydlli heliddane? tnn visydliyeu? mtteubbn visydliyeu? nnge helbeku emdu philippnnu kelikeumdu. adkke philippnu tnn baynnu teredu ad brhdmd armbhisi avnige yesuvin visyvnnu saridnu. avru dariylli heuguttiruvag nirin blige bmdru. kmcukiyu–ageu, niru; baptism madisikeulluvdkke nnge addi enu amdnu. adkke philippnu–ninu ninn hrdypruvkvagi nmbuvdadre ag bhudu emdu helidnu. adkke avnu prtyu tvrtragi–yesu kristnnu devkumarnemdu nanu nmbuttene emdu heli rthvnnu nilli svudkke app- nekeuttnu; ag avribbru amdre philippnu kmcukiyu nirineulge ilidru; philippnu kmcukige baptism madisidnu. avru nirnnu bittu melkke bmdag krtn atmnu philippnnu ettikeumdu heuglagi kmcukiyu avnnnu kanleill. avnu tnn dari hididu smteusvul- lvnagi heudnu. truvay philippnu ajentinlli kanisi keumdu allimd kesreykke bruv tnk ella ptngllli suvarteynnu sarutta heudnu.

9

saulnu krtn sisyrige innu vireudhvagi bedrikey matugl nnadutta avrnnu smhrisbekemdu mha yajkn blige heugi a margdli iddvru gmdsradru sriye hemgsradru sriye tanu avrnnu bmdhisi yeruslemige truvmt dmskdlliruv aya sbhammdir dvrige ptrglunu keudbekemdu avnnnu bedikeumdu. avnu pryan madutta dmskd httrikke brlu phkkne prleukdeul gimd omdu belku avn sutllu heuleyitu. ag avnu nelkke biddu–saulne, saulne, ninu nnnnnu yake himsepdisutti emdu heluv dhvniynnu kelidnu. avnu–krtne, ninaru emdu keliddkke krtnu–ninu himsepdisuv yesuve nanu; mullu geuluglunu odey- vdu ninge ksthvagide amdnu. ag avnu vismygeumdu ndu gutta–krtne, nanu enu madbekemdu ninu keurutti amdnu. adkke krtnu avnige–nineddu ure- ulkke heugu, ninu madbekaddu ninge tilislpdudvu emdu helidnu. avn jeuteylli pryan maduttiddvru dhvniynnu matr keli yarnnu kande mukrnte nimtru. saulnu neldimid eddu knnu teregad yarnnu kanill. ag avru avnnnu kehididu dmskedulkke kedu keumdu heudru; avnu muru divs knnu kande enu tinnlill, enu kudiyllil. dmskdlli anniynemb obb

sisyniddnu; krtnu drsndlli—anniyne emdu avnnnu kreylu avnu—krtne, igeu, iddene amdnu. krtnu avnige—nineddu netnebbidi emb bidige heugi yudn mneylli tarsd saulnembvnnnu vicarisu; igeu, avnu prarthne maduttane. anniynebb obb mnusynu olge bmdu tnge tirigi knnu kanuvmt tnn mele keyiduvdnnu drsndlli neudidane emdu helidnu. adkke anniyne—krtne, a mnusynu yerusaleminni ninn prisuddhrige esteu kednnumtu madidnemdu avn visyvagi anekrimd nanu kelidene; illiyu ninn hesrnnu helikeulluvvrellrnnu bmdhisuv adhikarvnnu prdhanyajkrimd heumdidane amdnu. adre krtnu avnige—ninu heugu; yamkudre a mnusynu anyjnr mumdeyu arsugl mumdeyu israyelr mumdeyu nnn hesrnnu heuruvdkkagi nanu ariskeumd patreyagiddane. avnu nnn hesrin nimitt estu kthinavd srmeynnnubhvisbekembdnnu nane avnige teurisu—venu emdu helidnu. ag anniyne heurtu a mneyeulde heugi avn mele tnn keglennitu—sheudrnad saulne, ninu bmd dariylli ninge kanisikeumd krtnad yesu ninge knnukanuvmt eyu ninu pvitratmbhritnagu vmteyu nnnnnu kluhisiddane emdu helidnu. ag avn knnuglimd preglmtiddvuglu bidd kudle avnu drsti heumdidvnagi eddu baptism madisikeumdnu. truvay ut madi blheumdidnu. avnu dmskdllidd sisyr smgd kelvu divs iddnu. avnu kudle sbhammdirgilli kristn visyvagi atne devkumarnemdu sari dnu. adre kelidvrellru bergagi—i hesru heluvvrnnu yerusaleminni halu madidvnu ivne allve, amthvrnnu bmdhisi prdhanyajkr blige tegedukeumdu heugbekemb uddesdimd illige bmdnllve emdu matnadikeumdu. adre saulnu innu adhik samrthyvullvnagi itne krist nemdu siddhamtpdisi dmskdllidd yehudyrnnu digbhrmegeulisidnu. anek divsglu heudmele yehu dyru avnnnu keullbekemdu aleucne madi keumdu. adre avru heumcuhaki keumdiruvdu saulnige tiliybmtu. avnnnu keulluvdkkagi avru hglirulu dvarglunu kayuttiddru; ag sisyr ratri kaldlli avnnnu kredukeumdu heugi omdu hedige ylli kudrisi geudeyimd ilisidru. saulnu yerusalemige bmdu sisyr reulge serikeullbekemdu prytynmadidag ellru avnige bhyptu avnnnu sisynemdu nmbed heudru. adre barnbnu avnnnu apeustr blige kredukeumdu heugi avnu hege dariylli krtnnu kmddnnu atnu avn smgd matnadi ddnnu dmskdeulge yesuvin hesrinlli dherydimd matnadiddnnu avrige yivrvagi tiliypdisidnu. amele avnu yeru leminlli avr kud brutta heugutta iddnu. krtnad yesuvin hesrinlli dherydimd matnadi grikeumdigde krtisutti ddnu. adre avru avnnnu keulluvdkke prytyn madidru. idu sheudrrige tilidu brlu avru avnnnu kesreykke krkeumdu heugi allimd tarskke kluhisidru. higrilagi yuday gilay sma ry simegllidd sbheglu bhktivrdhdi heumdidv; krtn bhydlly ndedu pvitratnmimd adrne heumdi heccutta bmdvu. idadmele petrnu ella kdeyu smcarmaduttruvag luddllli vasvagidd prisuddhr bligu bmdnu. alli parsv vayu reugiyagi emtu vruglimd hasigey mele biddidd aineynemb obb mnusynnnu kmdnu. petrnu avnige—aineyne, yesu kristnu ninnnnu vasimadu ttane; eddu ninn hasigeynnu hasikeu emdu helidnu; kudle avnu eddnu. ludd dlliyyu sareundlliyyu vasvagiddv rellru avnnnu neudi krtnd kdeg tirugi keumdu. yeuppdlli

tbitha emb obb sisyliddlu; a hesrige deurk emdrth. akeyu stkriye glnnu danglennu bhlvagi maduttiddlu. a kaldlli akeyu reugdlli biddu stllu. akey svnnnu teuledu melmtstinllitru. yeuppkke luddvu httrivagirlagi petrnu alliddanemdu sisyr keli ibbru mnusyrnnu avn blige kluhisi tmdadde tmm blige brbekemdu bedikeumdu. petrnu edu avr jvuteylli heudnu. avnu bmdag avru avnnnu melmtstin keuthdige kedu keumduheudru. alli vidhveyrellru alutta avn httr nintukeumdu deurklu tmm smgd iddag madikeuttidd melmgilennu olmgilennu teurisi petrnu avre llrnnu heurkke kluhisi meunkaluri prarthne madi svd kdeg tirugikeumdu—tbitha, elu amdnu; akeyu knnu tereu petrnnu neudi eddu kutukeumdu. avnu akeynnu kekeuttu ebbsi prisud-dhrnnu vidhveyrnnu kedu jivitlad akeynnu avrige oppisidnu. i smgtiyu yeuppdlllela tilidubmdu anekru krtnd mele nmbike ittru. amele petrnu yeuppdlli crmkarnad simeunnebbv blylli bhl divsgl vregu iddnu.

10

kesreydlli italyd ptalmenisi keulluv omdu ptalmin sta dhipti yad keurnelynebb obb mnusy niddnu. avnu bhktu tnn mneyvrellr shitvagi devrige bhypdvvnu agiddu jnrige bhlvagi danvnnu madutta devrige nityvu prarthne madutta iddnu. hglinlli sumaru ombhttnye tasige (muru ghmtege) avnigad drsndlli obb devdutu avn blige bmdu—keurne lyne emdu kreyuvdnnu avnu prtyksvagi kmdnu. avnu a dutnnu drstisi neudi bhyhididvnagi—krtne, idenu emdu kellu dutnu avnige—ninn prarthneglu ninn danglu devr mumde jnapkarthvagi melkkeri bmdvu. ig ninu yeuppkke jnrnnu kluhisi petrenisikeul-luv simeun nnnu kreyisbeku. avnu crmkarnad simeunn blylli ilukeumdidane; i simeunn mneyu smudrd blyllide. ninu madbekaddnnu avnu ninge tilisuvnu emdu helidnu. tnn smgd matnadid dutnu heurtuheud mele keurnelynu tnn mney pricarkrlli ibbrnnu tnn httr yavaglu iruttidd senikrlli obb devbhkt nnnu kedu avrige i smgtignella vivr vagi heli avrnnu yeuppkke kluhisidnu. mruin avru pryanmadi a urin httrikke bruttiruvag petrnu sumaru arne tasinlli (hnrerde ghmtege) prarthne madu vdkkagi maligeynnu httdidnu. avnu bhl hsidu utmadbekemdidnu; avru utkke siddhmadut-tiruvstrlli avnu prvs nagi akasvu tederidvnnu omdu patre ymtiruv nalku muleglennu ktidd deudd jeuligeyu bhumiy mele avn blige iliyuvdnnu kmdnu. bhumiy meli ruv nalku kaluglull ella trvad psu glu kadumrgglu hridavud krimikitt glu akasd pksigl adreulge iddvv. ag—petrne, eddu keyudu tinnu emdu heluv omdu dhvniyu avnige kelisitu. adkke petrnu—krtne, hagll, nanemdu heuleyad pdarthvn-nagli asuddh pda rthvnnagli timdvnnl amdnu. devru siddhmadiddnnu ninu heuleyennbed emdu tirigi erdney sari avnige heluv dhvniyu kelisitu. hige muru sari ayitu. tru vay a patreyu punh akasdeulge seri keumditu. petrnu tngad i drsnvu enagir bhudemdu tnnlli smdehpduuttruvag igeu, keurnelynu kluhisidd a mnusyr simeu nn mne yavdu emdu kelikeumdu bmdu bagil blylli nimtu petrenisikeulluv simeunnu

illi ilukeumdiddaneu emdu kugi kelidru. petrnu a drsnd visy dlli aleucne maduttirlu atmnu av nige-ageu, muvru mnusyru ninnnnu vicarisuttare; nineddu kelgilidu enu smsypdde avr jeuteylli heugu; nane avrnru kluhisiddenemdu helidnu. petrnu kelgilidu keurnelynu kluhisid a mnusyr blige bmdugeu, nivu vicarisuvvnu nane; nivu bmd karnvenu emdu kellu avru-keurnelynemb obb stadhpti id-dane. avnu nitivmtnu devrige bhypdu vvnu yehudy jnamgdvrellrind olle hesru heumdidvnu agiddane; ninnnnu tnn mnege kre kluhisikeumdu ninn matuglunu kelbekemdu avnu prisuddh dut ag petrnu avrnru olkke kedu stkr madidnu. mruidin avnu eddu avr jeute ylli heurtnu; yeuppdllid sheudrllil kelvru avn kud heudru. mruidin vad mele avru kesreykke seridru. keurnelynu tnn bmdhublgdvrrnu httrid mitrrnu kud kreyisi avrigage eduru neudut-tidnu. petrnu olge bmdag keurnelynu avnnnu edurugeumdu avn padkke biddu nmskrisidnu. adre petrnu -elu, nanu sh mnusynu emdu heli avnnnu etti avn smgd smbhasne madutta mneyeulkke bmdnu. alli bhu jnru kudibmadrurvnnu kmdu av rige-yehudynagiruvvnu anyjnamgdv rlli obbn kud heukku blike maduvdagli avn blige bruvdagli nyayvllvemdu nivu bllirste. ngmtu yav mnusynna dru heuleynu ilve asuddhnu annbar demdu devru nge teuri adkarn nivu nnnnnu krekluhisidag nanu yav eduru matnnu helde tksn bmdenu. ig nivu nnnnnu kreyisid uddesvenu emdu nanu keluttene emdu helidnu. adkke keurnelynu-nanu nalku dingl himde i gligeyvregu upvasviddu ombhntney tasinlli (muru ghmtge) nnn mneylli prarthisidag igu, heuleyuv vstrvnnu dhrisikeumdid obb mnusynu nnedurige nimtu keumdu- keurnelyne, ninn prarthneyu kelbmtu. ninn danglu devr snnidhandlli nenpige bmdvu. adkarn ninu yeuppkke kluhisi petrnensisikeullu simeunnnnu kreyisibeku; avnu crmkarnad simeu nn mneylli ilukeumdiddane; a mne smudrd bliyllide. avnu bmdu ninneumdige matnaduvnu emdu helidnu. adkarn nanu tdmadde ninn blige kluhisidenu. ninu bmdddu olladayitu. higurvdridm krtnu ninge appne keuttiruv ella matu glnnu keluvdkke navellru ig devr snnidhandlli kudiddeve amdnu. ag petrnu tnn bayi teredu helidenmdre-nijvagiye devru pkspati allvemdu nanu tilididdene. adre prtvi yeumdu jnamgdvrlli dev-rige bhypptu nitinyinu ndisuvvnu atnige meccikeya giddane. yesu kristn mulk devru smadhanvnnu prk-tisutta israyel jnrige vakyvnnu anugrhisiddane; (atnu ellrigu krtnagiddane.) yeuhannu sarid baptismd truvay a vakyvu glilaydimd prarmbhvagi yuday-dilella prblvayi tembdnnu devru njretin yesuvnnu pvitratnmimdlu bldimdlu abhisekidd nembdnnu hege atnu ollodnnu madutta setannimd badhislp-duttiruvvrellrnnu gun madutta smcrisidnembdnnu nivu tilididiri; yakmdre devru atn smgd iddnu. atnu yehudyr simeylliyu yerus leminlliyu madid ella karyigile navu saksiglagiddeve; avru atnnnu mrd mele tughakikeumdr; devru atnnnu murney dindlli ebbisi bhirmgvagi teurpdisidnu. devru ellrige teurpdi sde atnu mumcivagi arisikeumdid saksiglagiruv nmege atnnnu teurpdisi dnu. atnu sttvreuligimd eddu bmd mele navu atn smgd timdu kudidevu. atne

jivitrigu sttvrigu nyayadhiptiyagi devrimd nemk-vadvnembdnnu jnrige sari saksi helbekemdu devru nmege appnekeuttu. atn hesinlli nmbikeyi div prtviyebbnu atnlli pap priharvnnu heumduvnmdu atn visydlli prvadi gllellru saksikeuduttare amdnu. petrnu i matuglunu innu helu tiruvag vakyvnnu kelidvrellr mele pvi tratnnu ilidnu. petrn smgd bmdidd sunntiyadvrlli nmbidvrella anyjngl mele-yu pvitratnnu surislpddridm atya scrypttr. yakmdre avru bhaseglunu matnadutta devrnnu keumdadutta idddnnu avru kelidru. ag petrnu- nmm hageye pvitratmnnnu heumdid ivrige nirin baptismvagdmtte yaradru abhymtr madare emdu heli- avru krtn hesinlli baptism heumduvmtte appnekeuttu. amele avnu innu kelvu divs irbekemdu avru bedikeumdr.

11

anyjnru sh devr vakyvnnu amgikrisidrembdnnu apeustlru yudaydlidid sheudrru kelidru. petrnu yeruslemige bmdag sunnti yvru avn kud vividisutta-ninu sunntiylldvr blige heugi avr smgd utmadideylla emdu kelidru. adre petrnu nded smgtiynnu avrige meudli nimd krmvagi vivrisi helidenmdre- nanu yeupp pttndlli prarthne madutti ddag prvsnagidd nge omdu drsn vayitu; adenmdre, akasdimd nalku muleglimd deudd jeuligeymtiruv omdu patreyu il-islptu nnn blige bmtu. adenemdu tilukeulluvdkke nanu cennagi neudidag bhumiyl meliruv nalku kalu glull psuglunu kadu mrgglunu hri daduv krimikit-glunu akasd pksiglunu kmdenu. ag-petrne, eddu keumdu tinnu emdu nge heluv dhvniynnu keli-denu. adre nanu-krtn, hagll; heuleyad ddagli asuddhvadddagli yavdu yav smydllu nnn bayeulge serlill emdu helidenu; adkke-devru suddh madid-dnnu ninu heuleyennbardu embdagl tiri gi akasdimd dhvniyu nge uttrkeuttu. idu muru sari ayitu. amele ellvu tiri gi akaske ettlpttitu. ag igu, tk-sne muru mmd i mnusyr nanidd mnege agle bmdiddru. avru kesreydimd nnn httrikke kluhislpptvru. enu smsypdde avr jeuteylli heugbekemdu atmnu nge appnekeuttu; idllde i aru mmd i sheudrru nnneumdige bmdru; navu a mnusyn mneyeulkke seridevu. avnu tnn mneylli obb dutnnu kmdnemdu nmege tilisidnu. a dutnu avnige-ninu yeuppkke jn-rnnu kluhisi petrnensisikeulluv simeunnnnu krey-isu; avnu ninge vaky glnnu heluvnu; a vakyglimd ningu ninn mneyvrellrigu rksneyaguvdu emdu helid-nembdagl tilisidnu. nanu matna dvudkke prarmb-hisidag pvitratmnu meudlu nmm mele bmdhage avr mele-yu bmdnu. ag-yeuhannu nijvagiye nirin baptism madidnu; nivadreu pvitratnmimd bap-tism heumdiviri emdu krtnu helid matu nnn nen-pige bmtu. krtnagiruv yesu kristnlli nmbikeyitt nmege devru keutt danke sriyad danvnnu avrigu keuttirlagi devrnnu tdeyvudkke nanu estrvnu emdu helidnu. avru ivuglunu keli maunvagiddu dev rnnu keumdad-i-hagadre any jnamgdv rigu jivkk-agi mansamtrvnnu devru dypalisiddane emdu he-lidru. stephnn visydlli umtad himseyimd cdriheud-vru yehudiyige heurtu mtta rigu vakyvnnu sarde pheuyinike kupr amti yeukygl vregu smcrisidru. avrlli kelvru kupr mtu kurenydvragiddru. avru

amtiyeukyke bmdu grikr smgd matnadi krtnad yesuvin visyvagi saridru. krtn hstvu avreumdigiddd yemd bhu jnru nmbi krtn kdegē tūrigi keumdrū. i visygl vrtmanvu yerusleminlidd sbheyvr kivige bid-dag avru barnbnnnu amtiyeukyke kluihidru. avnu bmdu devr krpeynnū neudi smteuspttu drdhmnssin-imd krtnnnu amti keumdirbekemdu avrellrnnu pre-pēpisidnu. avnu olleynvagniddu pvitratnmimdlu nm-bikeymimdlu tumbidvngaidnnu; bhu mmdī krtnnnu serikeumdrū. truvay barnbnu saulnnu huduku-
vdkkagi tarske heurtuheugi avnnnu kmdukeumdu amti yeukyke kredukeumdu bmdnu. amele avru pura omdu vrus sbheyvr smgd kudiddu bhu jnrigē updes madidru. amtiyeukydlliye sisyrige krestremb hesru meudlu bmtu. a divsgllī prvadiglagiddvru yeru sleminimd amtiyeukyke bmdru. avrllī agbnemb-
vneubbnu eddu leukkella deudd ksam bruvdu emdu atmnimd suscidnu. adu klaudy kesrn divsgllī um-tayitu. ag sisyrllī prtīyeubbnu yudaydlidd sheudrrige tmmtmm sktyanusar drvy shay kluihisbekemdu nis-cyisikeumdrū. hageye madi adnnu barnb saulr key-
imd sbhey hiriyrige kluihidru.

12

a kaldllī arsnad hereudnu sbheyllī kelvrnnu badhisu-
vdkkagi tnn ke etti yēuhann sheudrnad yakeubnnnu ktiyimd keullisidnu. idu yehudyrige meccigeya-
gvrudnnu avnu neuddidmd petrnnu hidiyuvd-
kkagi mumgeumdrū. (ag avu huliyilld reuttiy di-
vsglagiddvu). hige pskd truvay jnr mumde tr-
bekemb uddes dimd avnnnu bmdhisī sereyllī hak-
isidnu. avnnnu kayuvdkkagi nalku ctustd senikrige
oppisidnu. petrnu sereylliddag sbheyvr avnigagi de-
vrige edebidde prarthisuttidru. hereudnu petrnnu
heurge trbekemdid ade ratriyllī avnu erdu srp-
niglimd ktlpttu ibbru senikr mdhydlī nidremadut-
tidnu; kavlugarru bagil mumde nimtu seremneynnū
kayū ttidru. ag īgeu, krtn dutnu petrn blige
bmdag avnidd seremneyllī belku heuleyitu. avnu
petrnnu pkke tti ebbisī–ttne elu amdnu. aglē
avn keglimd srpniglu klcibiddvu. a dutnu avnige-
ndukttikeumdu ninn kerglūnnu mettikeu emdu hellu
avnu hageye madidnu. a dutnu avnige ninn melmgi
ynnū hakikeumdu nnn himde ba amdnu. avnu
heurge bmdu a dutn himdeye heugutta avn mulk-
vagi nded smgti nijvaddemdu tiliyde tanu neu-
diddu drsnvemdu nensidnu. avnu meudlney erd-
ney kavluglūnnu datī pttnkē heuguv kbbid bag-
ilīge bmdag adu tnnstkkē tane avrige tereyitu.
avru heurge bmdu omdu bidiynnū datidru; kudle
a dutnu avnnū bittu heurtuheadnu. ag petrnu
eccrvagi– krtnu tnn dutnnū kluihis hereudn key-
imdlu yehudy jnru nnge madbekemdid ellvuglimdlu
nnnnu bidisidnemdu nngig niscyagi tilidubmdide
amdukeumdrū. truvay avnu yecne madikeumdu
markneniskeulluv yēuhann tayiyad mryl mnege
bmdnu. allī anekru kudibmdu prarthne maduttid-
ru. petrnu dvard bagilūnnu ttidag reude emb obb
hudugiyu keluvdkke bmdlu. avlu petrn dhvniynnū
tilidag smteusd nimittidmdle bagilūnnu tereyde olkē
odiheugi–petrnu bagil mumde nimtidane emdu he-
lidlu. avru avlige–ninge huccu hididde emdu helidru.

adre avlu tanu helidmteye ade emdu drdhvagi helid-
dkke avru–avnu petrn dutnu amdru. astrllī petrnu
innu ttuttata īrlu avru bagilūnnu tereud avnnū kmdu
bergadru. avnu summnrri emdu avrige kesnne madi
tnnnu krtnu seremneyeulgidm heurge krkeumdu
bmd ritiynnū vivrisi i smgtiglūnnu yakeubnigu sheudr
rigu tilisiremdu heli bere sthlkke heurtu headnu. bel-
gad mele petrnu enad nemdu senikrllī bhl klvl um-
tayitu. hereudnu avnnū hudukisi avnu sikkllilvad-
drimd kavlugarrūnnu vicarne madi avrige msn dmd-
neynnū vidhisidnu. blik avnu yudaydimd kesreykke
heugi allī iddnu. tur sideun pttnglvru tmm mele
hereudnu bhlvagi keupisi keumdiruvdrim avru
ommnnssinim avn blige bmdu arsn mney meln ad-
hikariyad blastnnu tmm snehitnnnagi madikeumdu
arsnu smadhanvagbekemdu apeksepttru. ya geuttu
madid omdu dindllī hereudnu rajstvrvnnu dhrisidv-
nagi tnn simhasnd mele kutukeumdu avrige upnyas
madi dnu. ag jnru–idu mnusyn svrvll , devr svrve
emdu arbhtisidru. avnu devrige mhime slisde heud-
drimd krtn dutnu a ksndlle avnnū heudednu; ag
avnnū hulgu timddridm avnu pran bittnu. adre
devr vakyu hbhi heccudta bmtu. barnb saulru tmm
seve tirisikeumdu marknenisikeulluv yēuhan nnnu
krkeumdu yerusleminimd himtirugi bmdru.

13

amtiyeukydllidd sbheyeulge kelvru prvadiglu
beudhkru iddru; yararemdre, barnb, nigrnemb
simeyeun, kurenvd lūky, cturadhi ptiyad hereud-
neumdige beled menhen mtu saul ivre. ivru
krtnnnu sevisutta upvas madutta iddag pvi tratmū-
nanu barnb saulrnnu kred kelskke nngagi avrnnu
prtyekisiri emdu helidnu. ag avru upvasviddu
prarthne madi avr mele keglūnnu avrnnu kluihis
keuttru. hige avru pvitratnmimd kluihlpttv rāgi
selyukyke heurtuheadru. allimd smudr pryanvagi
kuprkkē headru. avru slviasinliddag yehudy r sbha
mmdirgllī devrvakvynnū saridru. yēuhannu sh
pricarknagi avr smgd iddnu. avru dvipd margvagi
papheusige bmdu allī obb sullu prvadiyu mmtr-
vadiyu agidd baryesu emb obb yehudynnū kmdu.
avnu buddhivmtnagidd sergy paulnemb adhiptiy
smgd iddnu. adhiptiy barnb saulrnnu kreysi devr
vakvynnū keluvdkke apeksisidnu. adre a mmtr-
vadiyad elumnu avrige eduru nimtu adhiptiynnū
nmbikeyimd tirugisu vdkke prtynisidnu. (elumnemb
hesrige mmtrvadi embdu arth). ag saulnu (ivnu
paulnembdagiyu kreylpttvnu) pvitratmbhritnagi
avnnū drstisi neudi– ella meusdimdu ella kettn
dimdlu tumbiruvvne, setann mgne, ella nitigu
vireudhiye, ninu krtn nitad margglūnnu deumku
maduvdnnu biduvdillveu? īgeu, krtnu ninn mele
ke ettidane; ninu kurudnagi kelvu kal suryūnnu
kande iruvi emdu helidnu. a ksnve avnige meub-
bagi ktle umtayitu; avnu ke hididu ndisuvvrnnu
hudukutta tirugaidnu. ag adhiptiyū ndedddnnu
neudi krtn beudhnege atascryptu nmbidnu.
truvay paulnu avn jeute ylliddvru papheusnnu bittu
pmpulydlidd pergege bmdru; yēuhannu avrnnu
bittu himtirugi yeruslemige headnu; amele avru
pergeyimd heurtu pisidy simege serid amtiyeukyke

bmdru. sbbtindilli avru sbhammdirke heugi kutukeumdu. nyayprman mtu prvadiglgrmthvu paraynad mele sbhammdir adhikari glu-jnre, sheudrre, jnriga heltkk buddhimatenadru nimgidde heliri emdu avrige heli kluhisidru. ag paulnu eddu kelnemadi heliddenmdre-israyel jnre, devrige bhypduvre, keliri. i israyel jnr devru nmm pitr glnu arisikeumdu a jnru aiguptdesdlli prvas-vagiddag avrnu vrddhige tmdu tnn bhujbldimd a desdeulgimd brmadi dnu. atnu sumaru nalvtu vrusgl vregu adviylly avr ndavliynnu shisi keumdu kanan desdliid elu jnamg glnu nirmul madid mele citu haki a desvnu avrige hmcikeuttnu. idad mele prvadiyad smuveln vrega sumaru nanurevtu vrus atnu avrige nyasthapkrnu keuttnu. truvay avru tmge arnu bekemdu apekseppag devru avrige benyaviann geutrd ksn mgnad saulnnnu nalvtu vrusd vrega keuttnu. truvay atnu avnnnu tegedu haki davidnu avr arsnagiruvnte ebbisidnu; idllde atnu avn visydlli saks keuttnu-nanu isyn mgnad davidnnu kmdukeumdeni, avnu nnn hrdivu oppuv mnusynu mtu avnu nnn ci ivn smtandimd devru tnn vagdan prkar israyelyrige yesu emb obb rsksnnu ebbisiddane. atn agmnkke mumce yehannu meudlu israyel jnre llrige mansamtrd baptisvnnu saridnu. yehannu tnn seveynnu puresuttirivag jnriga-nnnnu yaremdu yeucisut-tiri? nanu atnll; adre igeu, nnn himde obbatnu bruttane, atn padd kerglunu biccuvdkke nanu yeugynll emdu helidnu. jnre, sheudrre, abrahamn vms sthre, nimmlli devrige bhypduvre, nimga i rksney vakyvu kluhisiyde. yeru sleminlli vasvagiruvru avr adhikari glu atnnnagli prt sbbtindilli para ynvaguv prvadigl vakyglnnagli ghrisde atnnu apradhiyemdu tirpumadi a vakyglne nerverisidru. mrndmdnege karnvenu tmge sikkiddru atnnu keullisbekemdu pilatnnu kelikeumdu. atn visyvag breylpttdel-lvnu nr verisid mele avru atnnu mrdmnd ilisi smadhiyllitru. adre devru atnnu sttvreulgimd ebbisidnu. atnu yerusalemige glilay dimd tnn jeuteylli bmdvriga anak divsgl prymtr kanisikeumdu. avru jnriga atn saksiglagiddare. pitrglige vagdan madiddu hege emb subhsmdes vnu navu nimga prktsutteve. enm dre-ninu nnn mgnu, i din nanu ninnnu pdediddene emdu erdney kirtneylli sh brediruv prkar avr mkkad nmge devru yesuvnu tirigi ebbisuvdr mulk adnu nerverisiddane embde. idllde devru yesuvnu sttvreulgimd ebbisiddim atnu innemdigu keuleyuv avsthege sr tkkvnlvmbdr visydlli atnu heliru vdenmdre-davidn khmditvad krune glnu nanu nimga keuduttene embdu. ad- kknusarvagi atnu-ninu ninn pri suddhnige keuleyuv avstheynnu neudgeudi suvdillvemdu bereumdu kirtneyillyu heluttane. davidnu devr cittknu sarvagi tnn svmt smttiyvrige seve madid nmtr avnu nidreheugi tnn pitrgl bliyli seri keuleyuv avstheynnu neudidnu. adre devru ebbisidatnu keuleyuv avstheynnu neudle ill. addrimd jnre, sheudrre, i mnusyn mulkvagi pappriharvu deureyuttdembdu nimga sareuvagu ttdemdu meusey yav nyayprman dimd yavvuglli nivu nitivmtrem nirnyvnu heumdlarde heuggidireu avellvuglimd nmbuvrellru atn mulk nitivmtrem nirnyvnu heumdiddaremdu nimga

tilidirli. higirlagi prvadigl grmthdlli heliruvdu nimm mele bardmte eccrikeyagirri. adenmdre-igeu, tir skar maduvvre, ascrpdirri, nasvagi heugiri, nimm dinglli nanu omdu kary vnu maduvnu; a karyvnu obbn nimga vivrisidru nivu adnu estu matrku nmbuvdill embde. yehudyr sbham-mdirvnu bittu heuguttiruvag anyjnru i matuglunu bruv sbbt dindliyu tmge sarbekemdu kelikeumdu. sbheyu mugid truvay yehudyrillyu yehudy mtavlm bi glillyu anekru paul barnbrnu himba lisidru. ivru avr smgd matnadi devr krpeylli nelegeumdirbekemdu avrnu preutsahpdisidru. mumdin sbbt dindlli heccu kdime ptntdilldvrella devr vakyvnu keluvdkke kudibmdru. adre yehudyr jn smuhglunu neudi heuttekicinimd tumbi dvragi paulnu helidvuglunu vireudhisi devdusne madutta eduru matnadidru. ag paulnu barnbnu dherymid matnadi-devr vakyvnu meudlu nimga heluvdu avsvagittu; adre nivu adnu tllibittu nimmnu nityivkke apatrmedu tirpu madikeumddrimd igeu, navu anyjn kdeg heugut-teve. yakm dre-ninu leukd kttkdeg vrega rksnege karnvagiruvnte nanu ninnnu anynamgglige belknagi nemisiddene emdu helid hage ktrnu nmge appne keuttiddane. anyjnru a matnnu keli sm-teuspttu ktrn vakyvnu mhime pdisidru. nityivkke nemisipptvrellru nmbidru. truvay ktrn vakyu a pramtyd ella kdeylli sarlpttiti. adre bhktiyull mtu gaurvull striyrnu ptnd prmkhrnu yehudyr prerisi paul barnbrige vireudhvagi himse ynnebbisi tmm mereglimd avrnu atbittrru. ivru tmm kalige htidd dhulnu avr mele jhadisibittu ikeunyikke bmdru. sisyradvru smteuspurnu pvitratm bhrtru adru.

14

idad mele ikeunydlly avri bbru yehudyr sbham-mdir deulkke heugi yehudyrillyu grikrllyu deudd jnsmuhvu nmbuvnte matnadi dru. adre nmbde-heud yehudyr anyjn mnssnu sheudrrige virud-dhvagi regisi kedisidru. higirlagi ktrnu avr keyimd suckaryglu adbhutkary glu aguvnte dypalisi tnn krpavakykke saksikeuttdrimd avru bhukal alliddu atnlli dherymid matnaduttiddru. adre a ptnd jns-muhdvrlly bhedvumtagi kelvu yehudyr pksdvradru. kelvru apeustlr pksdvradru. anyjnru yehudyr kudi tmm adhiptgleumdigge apeustlrnu avmanpdis-uvdkku kllesedu keuluvdkku prvrtisidag apeustlr adnu tilidu keulvnydillid lustr derbe emb urug-ligu avugl suttiruv simegu odiheugi alli suvarteynnu saridru. kaluglli blvild obb mnusynu lustrdlli ku-tiddnu; avnu huttu kumtnagiddu emdigu ndeyde id-dvnu. paulnu aduv matuglunu avnu kivegittu kelut-tiddnu; paulnu avnnu sthivagi neudi vasiyagu vd-kke bekad nmbikeyu avnlli uttemdu tilidu- ninn kaluri nettge nimitukeu emdu mhadhvnyimd he-lidnu. a mnusynu hari ndedadidnu. paulnu madiddnu jnru neudi-devteglu mnusyr rupdimd nmm blige ilidu bmdru emdu lukvny bhaseylli tmm srrvetti kugidru. avru barnbnnu rshpti emdu paulnu mukhy prsmgiyagiddrimd budhneumdu kredru; ag avr ptnd edurinlidd rshptiy yajku ettuglunu huvinharglunu dvargl blige tmdu jn-

reumdigge bliynnu arpisbekemdiddnu. idnnu keli apeustl rad barnb paulru tmm vstrglennu hr keumdu jnr gumpineulge kugutta nuggi- ayyglira, nivu ivuglennu yake madu ttiri? navu mnusyru, nimmth svbhav vullvru. nivu i vyrthvadvuglennu bittu bittu bhumyakasglennu smudrvnnu avugl llliruv smstvnnu nirman madge jiv svrupnad devr kdege ti gtisiheud kalglilli atnu ella jnamgglvrnnu tmm svmt margglilli ndeyvudkke bittubittnu; adru atnu tnn visydlli saksikeudde irlill; akasdimd mleynnu suggikal glennu dypalisi nmge ahar keuttu nmm hrdyglennu anmdimd tumbisi ollednnu madutta bmdnu emdu helidru. avru i matuglennu helidru tmge blikeuddmte jrnnyu tdeyvdu kstvagittu. truvay amtiyeukydimdlu ikeuny dimdlu kelvu yehudyru allige bmdu jnrnnu prrepisi pauln mele kllesedu avnu sttnemdu bhavisi ptntd heurkke eledubittu. adagyu sisyr avn suttlu nmtukeumdiruvag avnu eddu pttu deulkke bmdnu. mruadin barnbn jeute ylli derbege heurtu. a pttndvrige suvarteynnu sari anekrige beudhisid mele punh himtirugi lustrkku ikeunyku amtiyeukyku bmdu sisyr mnssuglennu drdhpdisidru. navu bhu smktglennu anubhvisi devr rajydeulge serbekemb dagi heli nmbikeylli sthivagirbekemdu avrnnu eccrisidru. idllde prtii sbheylli hiriyrnnu nemisi upvasiddu prarthne madi tavu nmbidd krtn kege avrnnu oppisidru. truvay pisidyvnnu hadu pmphulykke bmdu pergeylli vakyvnnu sarid mele atalykke ilidu allimd smudrd pryanvag amtiyeukyke mutti dru. avru nerverisi bmd kelskkskr devr krpege oppisltptvragi a urinimdle heurtiddru. avru bmdag sbheyvnnu kudisi devru tmmeumdigiddu madiddellvnnu atnu anyjnrige nmbikey bagilnnu tere dddnnu vivrvagi helidru. truvay avru alli sisyr smgd bhukal iddru.

15

blik kelvru yudaydimd bmdu-meusey nemd prkar nivu sunnti madisikeulldidde nime rksneyaglaru embdag sheudrrige updes maduttiddru. adrimd avr mtu paul barnbr mdhye deudd bhinnabhi prayvu vagvadvu umtadag paul barnbru avrlli bere kelvru i prsnegagi yerusalemnillid apeustlr mtu hiriyr blige heugbekemdu avru nirdhrisidru. sbheyvru avrnnu sagklu hisid mele avru pheuyinike smarygl margvagi hadu heuguttiruvag anyjnru (krtn kdege) tirugikeumd visyvnnu vivr vagi heliddrimd sheudrellru bhlvagi smteuspdvudkke karnvayitu. avru yerusalemige bmdmele sbheyvru apeust lru hiriyr avrnnu serisikeumdag devru tmmeumdigiddu madid karyglennella avrige vivrisidru. adre phrisayr pmgddvrlli nmbidd kelvru eddu-avrige sunnti madisvdu avsvemtlu meusey nyayprmanvnnu kekeumdu ndeybekemtlu avrige appnekeudbeku emdu heli dru. apeustlu hiriyr i visyvgi aleucisuvdkke kudi bmdiruvag bhu vivadvu nded mele petru eddu av rige-jnre, sheudrre, anyjnru nnn bayimd suvartey vakyvnnu keli nmb bekemdu devru bhl divsgl kelge nmmeul gimd arisikeumddu nime tilidde. hrdy glennu blivnagiruv devru hege pvitratm nnnu nmge dypalidisidne hageye avrige dypalisi avr visydlli saksikeuttu. idllde atnu nmgu avrigu enu bhed madde avr hrdy glennu nmbikey

mulkvagi suddhikrisidnu. higuruvdrimd nmm pitrglagli navagli heurlard neugvnnu nivu sisyr kuttigey mele haki devrnnu priksisuvdu yake? krtnad yesu kristn krpeyimdle navu rksne heumduvevembdag nmbuttevlla; hageye avru heumduvru emdu heli dnu. smuhdvrellru maunvagiddu barn bnu paulnu tmm mulkvagi devru anyjnrlli madidd ella suckkaryglennu adbhutkaryglennu vivrisuvdnnu kivigeuttu kelidru. avru maunvagiddag yakeu bnu heliddenmdre-jnre, sheudrre, nanu heluvdnnu keleri; devru meudle anyjnrrnu drsisi tnn hesrigagi avreu lgimd omdu prjeynnu arisikeumd vidhvnnu simeyeunnu vivrisidnste. idkke prvadi gl matuglu opputtve, hegmdre- idad mele nanu himtirugi bmdu biddu heugiruv davidn gudarvnnu tirigi ktuvenu. adrlli haladdnnu nanu tirigi srimadisi adnnu nettge nillisuvnu. avellvuglennu maduv krtnu-nnn hesrinimd kreyllpt mnusyrlli ulidvrellru anyjnrellru krtnnu hudukuvrvagirbeku emdu heluttane. devru tnn karyglennella leukadiyimd tilididdane. higurilagi anyjnrimd devr kdege tirugikeumdvrrnu navu teumdrepi sbardembdu nnn abhiprayvagide. adre avru vigrhgl mlinteynnu jartvnnu kuttigge hisuki keumdvuglennu rktvnnu vis rjisbekemdu navu avrige breyuvvu. yakmdre puratn kaldimd ella pttngllli meusey grmthvnnu beudhisuv vru iddare; adu prtii sbbt divnu sbhammdirglilli paraynvaguttdlla emdu helidnu. ag apeustlu hiriyr srsvbhey smmtiyimd tmmlli kelvrnnu arisikeumdu paul barnbr jeuteylli amtiyeukyke kluhisuvdu yuktveudu tirmanisidru. adkarn sheudrrlli mukhysthragidd bars bbnenisikeulluv yudnnnu silnnu arisi keum avru bredukeuttddu i riti yllittu; apeustlu hiriyr sheudrru amtiyeuky siri kyliky simeglilli vasisuv anyjnreulgidm sheudrradvrige maduv vmde; nmmimd appneheumdde nmmeulgidm heurtuheud kelvru-nivu sunnti madisikeumdu nyayprmanvnnu anusrisbekemdu tmm matuglimd nimnnu teumdrepdisi nimm mnssuglennu klvl geulisiddaremdu keliddrimd navu ommn ssagi seribmdu nmm krtnad yesu kristn hesrin nimitt jivd hmgnnu teuredvragiruv nmm priy barnb bnu jeuteylli navu arisikeumdvrrnu nimm blige kluhi suvdu yuktveudu nmge teucitu. adkarn i matuglennu bayimd sh tilisvumte navu yudnnnu silnnu kluhisikeuttiddeve. yakmdre avsyvag i visygligimt heccin bharvnnu nimm mele hakbardemdu pvitratmnigu nmgu yukt vemdu teucitu. enmdre vigrhglige arpisid bheujn pdarthglennu rktvnnu kuttigge hisuki keumdvuglennu jartvnnu nivu visrjisbekemde. ivuglimd nimnnu nivu kapadikeumde nime olledaguvdu. nime subhvagli. hige avru kluhisltptu amtiyeukyke bmdru; avru smuhvnnu kudisi a ptrikeynnu oppisidru. avru adnnu odri adrne heumdi smteuspttru. yudnu silnu tave prvadiglagiddrimd sheu drnnu anek matuglimd prbheudisi drdh pdisidru. alli kelvu kal kled nmtr smadhandimd apeustlr blige tirigi heugvudkke sheudrrimd appne tegedu keumdru. higiddru silnige alliye innu iruvdu ucitvemdu teucitu. adre paulnu barnbnu amtiyeuky dllyie nimtu bere anekreumdigge krtn vakyvnnu updes madutta sarutta iddru. kelvu divsglad mele paulnu barnbnige-navu krtn vakyvnnu

sarid ella pttnglige tirigi heugi alliruv sheudrru hegiddaremdu neudeun ba emdu helidnu. barnbnu marknenisi keulluv yeuhannnnu tmm smgd kreu du keumdu heugbekemdu nirdhrisidnu. adre paulnu tmmeumdige kelskke barde pmphulydimd tmmnnu bittu heudvnnnu tmmeumdige kreu keumdu heugvudv tkkddll vemdu nensidnu. i visydlli tiksn vagvadvmtagi avru obbrnneubbru agli dru. hige barnbnu marknnnu krkeumdu smudr margvagi kuprkke heudnu. adre paulnu sheudrrimd devr krpege oppislpptu silnnu arisikeumdu heurtnu. avnu sbheglgnu drdhpdisutta siriy mttu kilikygl margvagi heudnu.

16

truvay avnu derbe mttu lustrkke bmdnu; alli igeu, nmbikeumdidd yehudy striy mgnad timeutheynemb hesrull obb sisyniddnu. avn tmdeyu grikuu. lus-trdllyiu ikeunydllyiu idd sheudrrimd ivnu ollesaksi heumdidvnagiddnu. ivnnnu tnn smgd krkeumdu heugbekemdu paulnu apeksisi aya sthlgllidd yehudyr nimittvagi avnige sunnti madisisidnu. yakmdre avn tmde griknemdu ellrigu geuttittu. avru pttngllli smcar madutta yerusalemilidd apeustlrimdlu hiriy rimdlu nemislppt vidhiglgnu anusrisuvmt avrige oppisidru. hige sbheglu visvasdlli sthirgeumdu smkhyeylli dinalu hecuttiddvu. avru phrugy glaty pramtyd kdegella hadu heuguttiruvag asydlli vakyvnnu sarbardemdu pytratmnu tdedddrimd avru musykke bmdu bithunykke heuglu prytyn madidru. adre atmnu avrnnu heuggeudisilll. hige avru musyvnnu dati treuvkke bmdru. ag ratri kaldlli paulnige omdu drsnvayitu; enm dre-mkedeuny desdvnad obb mnusynu nimtukeumdu-mkedeunykke bmdu nmge nergavbeku emdu avnnnu bedikeumdu. avnu a drsnvnnu neudid truvay avrige suvarteynnu saruvdkke krtnu niscyvagi nmmnnu krediddanemdu tilukeumdu kudle mkedeunykke heugvumte prytyn sidevu. addrimd treuvdimd pryan madt nettge smeuthrakege bmdu mrudin neyapeulige seri allimd philippige muttidevu. adu mkedeuny bhagd mukhypttnvu vlsej sthlvu agittu. a pttndlli navu kelvu divs iddevu. sbttinlli navu pttndeulgidm nditird kdege heugiddevu. alli vadikeymte prarthne ndeyuttittu; kudi bmdidd striyreumdige navu kudu keumdu matnadidevu. devrnnu aradhisu ttiddvu thuvter pttndvlu dhumm vrnd vstrglgnu maratutiddvlu ad ludy lemb hesrull obb striyu nmm matuglgnu keluttiddlu. krtnu akey hrdivvnu terd ddrimd paulnu helid matuglige akeyu l akeyu akey mneyvru baptism madisikeumde meke-nanu krtnige nmbigstladvlemdu nivu tirmanisidre nnn mnege bmdu irbeku emdu akeyu nmmnnu bedikeumdu blymtmadidlu. idad mele navu prarthne ndeyuv sthllke heuguttiddag kaljnad duratm hididvagi kni heluvdrimd tnn yj manrige bhu adayvnnu truttidd obb hudugiyu nmmnnu smdhisidlu. ikeyu paulnnnu nmmnnu himbalisi-ivru nmge rksney margvnnu teurisiv mheunnt nad devr sevkr emdu kugi heluttiddlu. hige avlu anak divs madiddrimd paulnu bhlvagi vythepptu himtirugi a devvkke-avlnnu

bittu heugu emdu yesu kristn hesrinlli ninge apne keuduttene emdu helidnu. ade gligeylli adu bittu heuyitu. avl yjmanru tmm adayv nirkse tppitlla emdu tilidu paulnnnu silnnu hididu smtey sthllke adhikarigl blige el keumdu heudru. avrnnu nyayadhiptigl blige krkeumdu heugi-yehudyrad i mnusyr nmm pttvnnu bhlvagi kivil pdisuttare. reumayrad navu oppuvd kkagli kekeulluvdkkagli nyayavld acar glgnu beudhisuttare amdru. smuhvu ottagi kudi avrige vieudhvagi eddag nyayadhiptiglu avr vstrglgnu hridu avrnnu heudeyuvmt apnekeuttru. avrnnu bhlvagi heudesid mele avrnnu bhdrvagi kaybekemdu seremney adhikarige khmditvagi ajnapisi seremneyeulge hakidru. avnu amtha omdu jvabdarikeynnu heumdi avrnnu serey olbhagkke dudi avr kaluglige keulvnnu haki bigisisidnu. md-hyatriylli paulnu silnu prarthne madidvagi devrige stupidglgnu haduttiddru. sereyllidvru avuglgnu keluttiddru. ag aksmatagi mhabhukmpvumtayitu; seremney asti varglu kdliidvu. ade ksnldli kdglella teredvu, ellr bediglu klciiddvu. serey adhikariyu niddeymid eccttu seremney kdglu teredruvudnu kmdu sereyllidvru odiheudremdu bhavisi kttiynnu hiridu tnnnnu tanu keumdukeullbekemdidnu. adre paulnu mhadhvniymd kugi avnige-ninenu kedu madikeullbed; navellru ille iddevu emdu helidnu. ag avnu dir trbekemdu heli olkke hari ndugutta paul silr mumde biddnu. avrnnu heurge krkeumdu bmdu-ayyigra, nanu rksne heumduvdkke enu madbeku emdu kellu avru-krtnad yesu kristn mele nmbikeyidu, ag ninu rksne heumduvi, ninn mneyvru rksne heumdu vru emdu helidru. avnigu avn mneyliddvrellrigu avru krtyn vakyvnnu tilisidru. amele avnu ratriy ade gligeylli avrnnu krkeumdu heugi avr gayglgnu teulednu; kudle tanu tnnv rellr shitvagi baptism madisikeumdu. truvay avrnnu tnn mnege krkeumdu heugi utmadisi tnn mneyvrellr smgd devrlli nmbikeyittu ullasgeumdu. belgad mele nyayadhiptiglu-a mnusyrnnu bittubidu emdu sipayigl mulk helikluhisidru. serey adhi kariyu i matnnu paulnige tilisi-nyaya dhiptiglu nimmnnu bittubidbekemdu kluhisi ddare, addrimd ig nivu smadhandimd heurtuheugiri emdu helidnu. adkke paulnu-avru vicarne madde reum nnrad nmmnnu ellr mumde heudisi seremneyeulge hakisidru; ig nmmnnu guptvagi heurge kluhisuttareu? hage emdigu agkuddu; avre bmdu nmmnnu heurge krkeumdu heugli emdu heli sipayiglu i matuglgnu nyayadhipti glige tilisidag avru reumnnru emb matnnu keli bhyptrru. avr blige bmdu avru vinyvagi matnadi heurge kreu keumdu heugi urnnu bittu heug bekemdu avrnnu bedikeumdu. ag avru seremneyeulgidm heurtu ludyl mnege bmdu sheudrrnnu neudi avrnnu dherygeulisi heurtu heudru.

17

mumde avru amphipeuli apeu leunyglgnu dati thesleunikkke bmdru; alli yehudyrdemdu sbhammdir vittu. 2 paulnu tnn pdhityi prkar allidvur blige heugi muru sbbt dingllli brhglimd avr smgd vadisi kristnu badheynnnubhvisi sttvreulgidm tirigi eddu bruvdu agtyvemtlu-nanu nimg prsidhii pdisuv

i yesuve kristnemtlu drdhvagi heli sthapisidnu. ag avrlli kelvru bhkt ragidd grikr deudddeumdu smuhvu prmuKh sthriyrlli anekru nmbi paul silrnnu serisikeumdu. nmbdiruv yehu dyru heuttekkicpuTTu nicrad kelvu durt rnnu kredukeumdu bmdu gumpu kudisikeumdu ptndlllella gddlvnnebbisi paul silrnnu jnredurige trbekemdu avrnnu hudukutta yaseunn mney mele biddru. avru sikkde heudddrimd a jnru yaseunnnu kelvu mmdid sheudrrnnu ptnd adhiKari gl blige elkeumdu heugi-leukvnnu telkelge madid i mnusyru illigu bmdiddare; yaseunnu avrnnu serisi keumdiddane; avrellru yesuvemb bereubb arsnu iddanemdu heli kesrn ajneglige viruddhvagi ndeyuttare emdu kugidru. jnru ptnd adhiKari gl i matu glnnu keli klvlpTTu yaseun meudla dvrimd heune tegedukeumdu avrnnu bittubittru. kudle sheudrru ratriylli paulsil rnnu bereuykke kluhisi-bittu; avru allige seri yehudyr sbhammdirdeulkke heudru. allyivru thesleunikdvrigimt sdgun vul-lvragiddu vakyvnnu siddhmnsinimdg amgi krisi ivru heluv matuglu haudeu eneu emdu prtidinvu brhglnnu seudhi suddidru. addrimd avrlli bhl mmdid nmbidru; idllde kulinrad griK hemgsr lliyu gmd-srlliyu anekru nmbidru. adre paulnu bereuydlliyyu devr vakyvnnu saruttanemdu thesleunikd yehu dyrige tilidag avru alligu bmdu jnr gmpuglnnu regisidru. kudle sheudrru paulnnu smudrd tnk sag kluhisidru. adre silnu timeutheyynu alle nimtru. paulnnu sagkluhisidvru avnnu atheneyvregu kredukeumdu heugi sil nnnu timeutheyynnu beg tnn blige br bekemb appneyynu avnimd heumdi heurtuheudru. paulnu avrigeuskr atheneylli kadukeumdiruvag a pttvnlla vigrhara dhneyimdg tumbiruvdnnu neudi av mnssu avneulge kudiyitu. addrimd avnu sbhammdirdilli yehudyr smgdlu bhk-tivmtr smgdlu prtidin peteylli tnnnnu smdhisidvr smgdlu vadisidnu. idllde epikuriyru, steuyikru emb ttv vicakrlli kelvru avrnnu edurisidru. mtu avrlli kelvru-i matali enu helbekemdiddane amdru. avnu yesuvin visyvagiyu punrutthand visy vagiyu saruttiddrimd-ivnu anyi devr avru avnnu hididu ariyepagpkke kredukeumduheugi-ninu heluv i nutnvad beudhneyynnu navu tiliybhudev? apurvvaad kelvu smgtiglennu nmge srutpsiduttiya. adkarn adr arth vnnu tiliyuvdkke nmge apeKseyde amdru. (atheneyru alli vasvagidd prsthl dvru heus visyglennu heluvdkku keluvdkku heurtu bere yavdkku smy keuduttirilli). ag paulnu amgarkd bettd mdhydlli nimtu-atheney jnre, ella visyglilli nivu mudh bhk-tremdu nanu grhisuttene. nanu hadu heuguttirru nimm dhyanglennu neudutta iddag omdu blipithvu nnn knnige bittu; adr mele-tiliydg devrige emdu bredittu. adkarn nivu yavdnnu tiliyde pujisuttireu adnne nimgde tiliypti suttene. jgttnu adrliruv ellvuglennu umtumadid devru bhmyakasgl odey nagiruvdrimd keyimdg ktiruv gudigilli vasmaduvatnll. illve tane ellrige jivvnnu svasvnnu ellvnnu keuduvat nagirlagi keurteyiddvnmte mnusyru keglimg adrahne heumduvatnll; atnu omde krtidmd ella jnamggl mnusyrrnnu bhukumd melella vasisuvdkkagi umtu madidnu. atnu nmllli obnigru dur vadavnnliddidru avru krtnnu tdvadi kmdukeumduarenu emdu meudle nemk vad kalglnnu avr nivasd mereglennu

niscyisidnu. atnlliye navu jivisutteve clisutteve irutteve. nimm svmt kviglliyu kelvru-navu atn smtandvre emb dagi heliddare. navu devr smtandv ragidd mele devtvvu mnusyn silp vidye yimdlu klpneyimdlu kettiruv cinn belli klige smanvemu navu bhavislebardu. i ajnankalglennu devrulkisykke trllil; igladru atnu ella kdeytlirv gimd syrellru mansamtrpbekemdu appne keuduttane. yakmdre atnu niskrsemadid purusn keyimdg nitignusarvagi bhuleukdg nyayvicarne maduvdkke omdu divs vnnu nemk madiddane. atnnu sttvreul gimd ebbsid-drimd idkke ellrigu adhar keuttiddane amdnu. sttvr punrutthand visyvnnu kelidag kelvru aphasu madidru; bere kelvru-ninu i visydlli heluvdnnu navu inneumdu sari kelutteve amdru. higrilu paulnu avr mdhyidmd heurtuheudnu. adru kelvru avnnu amtikeumdu nmbidru; nmbidvrlli ariyeu pagd diyeunusynu damriyembakeyu avreumdigge innu kelvru iddru.

18

ivuglad mele paulnu athene yidmd heurtu keurimthkke bmdu peumtdilli huttd akvilnemb obb yehudy nnnu alli kmndu. (yehudyrellru reuma purvnnu bittu heugbekemdu klaudynu ajne vidhisid-dnu). adkarn akvilnu avn hemdtiyad priskillu kelvu divsgl mumce italyidmd allige bmdiddru; paulnu avr avru tmm vrtiyimdg gudar maduvvragiddrimd avnu av reumdigge iddu kels maduttiddnu yakmdre avnu ade ksbinvragiddnu. avnu prti sbbt dinvu sbhammdirdilli crcisi yehudyrrnnu grikrnnu odmb-disuttiddnu. sil timeutheyru mkedeunyidmd bmdag paulnu atmldli ottay madlpttu yesuve kristnemdu yehudyrige saksikeuttnu. avru edurisi devdusne madlagi avnu tnn vstrvnnu jhadisi avrige-nimm rktvu nimm tlegl mele irli; nanu imdinimdg deushit-nagi anyjnr blige heuguttene emdu heli a sthldimd heurtu devrnnu aradhisuvvnagidd yustnembvn mnege heudnu. avn mne sbhammdird mggullle ittu. sbhammdird mukhyadhikariyad krispnu tnn mneyvrellr shit krtnlli nmbikeyittu. keurimth dlli anekru keli nmbi bastim madisikeumdu. idllde krtnu ratriylli paulnige drsn keuttnu-ninu hedrbeg; summrinde mat nadutle iru. nane ninneumdiged-dene; yaru ninn mele biddu kedumaduvdill; i ptndlli bhl mmdid nngde iddare emdu helidnu. avnu omdu vrus aru tinglu alle iddukeumdu avrlli devr vakyvnnu updes maduttiddnu. gliyeunnu akhayd prtinidhi yagiddag yehudyru ommnsinimdg paulnige vireudhvagi dhmge ebbsi nyaysthand mumde hidukeumdu bmdu- ivnu nyay prmancke prtikulvagi devrnnu aradhis bekemdg mnusyrrnnu prreepisuttane emdu helidru. paulnu prtivad mad-bekemdi ddag gliyeunnu yehudyrige-yehu dyre, anyayvu duskaryyu imthdenna dru idd pskke nanu nimm matnnu shn dimd keluvdu nyayve. adre nivu maduv vivadd matuglu hesruglu nimm nyayprmand visyagiruvdadre avuglennu nive neudikeulliri; imth visy glennu vicarne maduvdkke nngmtu mnssil emdu heli avrnnu nyay sthandimd heurdisibittu. ag grikrellru sbhammdird mukhy adhiKariyagidd seusthen nnnu hididukeumdu nyaysthand mumde

heudedru. gliyeunnadreu avuglli omdkkadru lksyeudlill. paulnige hrkeyidd karn kemkhreydlli tleubisikeumdu avnu alli bhl kal idd mele sheudrimd appne tegedukeumdu priskill akvillr kud allimd siriyakke smudr pryannadi epheskke bmdu avrnnu alli bittnu; tanadreu sbhammdirdeulkke heugi yehudyr smgd trkisidnu. avru av nnnu innu kelvu kal irbekemdu keli keumdag avnu oppde-yerusalemnilli bruv i hbbkke nanu hegadru alli irtkkddu; devr cittvadre nanu himdirugi nimm blige bruttene emdu heli avr appne tkkeumdu ephesdimd smudr pryannadi dnu. avnu kesreykke bmdu sbheynn vmdisi amtiyeukyke heudnu. truvay avnu amtiyeukydlli kelvu kal iddu tirigi heurtu kr-mvagi glaty simeylliyu phrugydlliys smcar madutta sisyrllrnnu blpdisidnu. astreulge aleksamdriydlli huttid apeulleusnemb obb yehudynu epheskke bmdnu. avnu vakcataryulvnu, brh glili smrthnu agiddnu. ivnu krtn margd visydlli updes heumdim vnagiddnu; atmdlli asktnagidd ivnu yeuhannu madisid baptismvnu matr bllvnagiddnu. adagy krtn visyglennu suksnvagi heli updesisuttiddnu. avnu sbhammdirdilli dherydimd matnaduvkke prarmbhisidnu. avn matuglennu priskillu akvilnu keli avnnu tmmllige kredukeumdu heugi devr margynnu avnige innu purnvagi vivrisidru. avnu akhaykke heugbekemdu mnssu madidag allidd sisyr avnnu seriskeullbekemdu preutsah madi sheudrru avrige bredru; avnu allige bmdu krpeyimd nmbiddvige heccagi shay madidnu; hegmdre yesuve kristnemdu avnu brhglimd teurisi bhi rmgdlli yehudyr blvagi oppikeullvmt madidnu.

19

idad mele apeulleusnu keurimthdliddag paulnu melbha gd tirglennu dati epheskke bmdu kelvu mmdi sisyrnnu kmdnu. avrige-nivu nmbidag pvitratmnennu heumdidireu emdu kelidkkke avru avnige-pvitratmnu idda nembdu navu kelle ill amdr. ag avnu avrige-nivu yavdkkagi baptism madisikeumdiri emdu kelidnu. adkkvru-yeuhann baptismkknusarvagi madisi keumdevu emdu helidru. ag paulnu-nijvagiyeu yeuhannu tnn himde bruvat nnnu amdre krist yesuvnnu nmbbekemdu jnrige heli mansamtrd baptismdimd baptism madisidnu emdu helidnu. avru a matnnu keli krtnad yesuvin hesrinlli baptism madisikeumdu. ag paulnu avr mele kegnnidlu pvitratmnu avr mele bmdnu; avru bhaseglennadidru mtu prvdaisidru. avru sumaru hnnerdu mmdi gmdsru. paulnu alliy sbhammdirdeulge heugi muru tinglu alliye devr rajyd visy glennu kuritu vadisutta jnrnnu odmbdisutta dherydimd matnadidnu. kelvru tmm mnssuglennu kthin madikeumdu nmbde smuhd mumde a margvu kettddemdu hellu avnu avrnnu bittu sisyrnnu bere madi turnnn saleylli prtivinu vadisidnu. idu erdu vruglvreug ndeddrimd asydlli vasvaggid yehudyr grikr krtnad yesu kristn vakynnu kelidru. devru pauln keyimd visesvad mhtkaryglennu ndisutta idddrimd jnr avn memelinimd kevstrglennu udvstrglennu tmdu reugil mele haklu avrrv reugglu vasiyadvu, devvglu bit-tuheudvu. ag devv bidisuvvagi dessmcar madut-

tidd yehudyrlli kelvru duratm hididv rige-paulnu saruv yesuvin ane emdu navu nimg helutteve emdu krtnad yesuvin hesrnnu pryeg maduvdkke teudgidru. yajkrlli mukhynad skevnemb obb yehudyn elu mmdi kumarru hage madidru. adre duratmvu prtyutrvagi-nanu yesuvnnu blenu, paulnnu blenu; nivadre yaru emdu kelitu. duratmhididd a mnusynu avr mele haribiddu avrnnu seulisi blatkri siddrimd avru bettleyagi gaygeumdu a mneyeulgidm odi heudru. i smgtiyu ephesdlli vasvaggid ella yehudyrigu grikrigu tilidubmdag avrellige bhyhidiyitu. krtnad yesu vin hesru ghnheumditu. nmbid anekru bmdu oppikeumdu tmm kriyeglennu teurisi dr. idlld mat mmtrglennu ndisid vrlli anekru sh bmdu tmm pustkglennu tmdu kudisi ellr mumde sut-tubittu. avu gl kryvnnu lekkmadi aivttu savir belli nany emdu tilidu keumdr. i ritiyagi devr vakvuu bhlvagi heccutta prbl yayitu. invugad mele paulnu tanu mkedeunynnu akhayvnnu haydu yerusalemige heugbekemdu atmdlli uddesisi-allige heudmele nanu reum vnnu sh neudlebeku emdu helidnu. hige avnu tnge upcar maduvrlli ibbrad timeutheynnennu erstnnu mke deunyke kluhisi tanadreu asydlli kelvu kal nimtnu. ade smydlli a margd visyvagi bhl glbhe huttitu. hegmdre demetriynemb obb akksalignu bel-liymd dyanige gudiglennu madisuvvnagiddu a ksbinvrige bhl labhvnnumtumatuttiddnu. avnu avrnnu a ksbin smbmhdvad kelsdvrrnu ottige kreyisi avrige-ayy glira, i kelsdimd nmge aisvry umta guttmdemdu nivu blliri. adre keyimd madivuglu devrugllvmdu i paulnu heli ephesdlli matrvllde svlp kdime asy simeylllella bhl jnrnnu odmbdisi tirugisi bittiddanembdnnu nivu neuduttiri idrimd nmm i udeyugkke apay bruv hagiruvdlld dyan mhaddeviy gudiyeu gnege barde heuguv hage ella asysime mtu leukvu pujisuv ikey vebhvuu nasvag tkkdemdu helidnu. avru i matuglennu keli raudrvullvragi- ephesdvr dyaniye deuddvlu emdu kugutta helidru. ag urella gibiliyayitu; pryandlli paulnige jeuteyvragidd mkedeynd gaynnu aristarknnu jnr hididukeumdu oggttagi natk saleyeulge nuggidru. paulnu jnrleulge heug bekemdidld sisyr avnnu bidilli. idlld asydlli avnige snehitragidd prmkhrlli kelvru avnu natk saleyeulge heugi apaykke gurimadikeull bardemdu avnige heli kluhisidru. yakmdre kelvru omdu bgeyagi mtte kelvu inneumdu bgeyagi kuguttiddru. sbheyu gibiliyagittu mtu heccad jnrige tavu kudibmdidd karnvu geuttirilli. avru aleksamdrnnu smuh deulgidm heurge tmdag yehudyr avnnu mumde tmdru. ag aleksamdrnu kesne madi jnrige prtivad mad bekemdidldnu. adre avnu yehudynemdu tilidag ellru omde sbddimd-ephesdvr dyani deuddvlu emdu heccu kdime erdu ghmtte heuttu kugidru. ag pusrbhge karydsryu jnrnnu smadhanpdisi heliddenmdre-ephesd jnre, ephesdvr i pttvu mhaddevyad dyaniyennu brhspiyimd kelge bidd prttimeyennu hege araddhisuvdemdu tiliyd mnusynu yavnu? i smgti allennuvdkke yarimld agdiruvdrimd nivu samti yimdirbeku; dudukinimd enu madbardu. yakmdre nivu tmdiruv i mnusyru devsthanglennu deucikeulluvvru all, nimm deviyennu disusuvvru all. higrivdrimd demetriynigu avn pksvnnu hididiruv ksbinvrige yavn meladru

vyvhavridde kanunu ide, adhiptigliddare, obbr meleubvran vyajy vadikeullli. nivu bere visyavagi ena dru vicarne bekadre adu neredu bmd nyaysbheylli tirmanislpdbeku. yakm dre i jnsmdniynnu kuritagi smadhan heluvdkke yav karnvu illdiruvdrim d dind dmgey visyavagi nyayvicarnege guriyaguvragiddeve emdu heli avnu a gumpnnu hage kluhisibittnu.

20

a gddlvu nimt truvay paulnu sisyrnnu tnn httrkke kedu avrnnu appikeumdn; idad mele avnu mke deunynkke heuglu heurtu. a bhagllli smcar madi alliyvrnnu bhlvagi prbeudhisi griske bmdnu. alli muru tinglu idd mele smudr margvagi siriyakke heugbekemiddag yehudyru avnigagi heumcuhakidrimd avnu mkeadeynd mukhamtr himitrgi heugu vdkke tirmanmadidnu. bereuyd vnad seuptrnu thesleunikdvrlli aristarknu sekumdn derbey gaynu timeutheyne asyd tukhiknu treuphimnu pauln jeuteylli asyкке heudru. ivru muncitvagi heugi nmgeuskr treuvdlli kadukeumdr. huliylld reuttii divs glad mele navu philippiyim heurtu hdgennu hti adu divsgllli treuvkke avr blige bmdve. alli elu divsgliddvu. vard meudlney divsdlli sisyr reuttimuriyuvdkkagi kudi bmdag mru din heurd-bekemidd paulnu avrige prsmgisutta mdhyatriy vregu apdes vnnu ndisidnu. avru kudidd melmt-stinlli anek dipgliddvu. ag kitkiylli kudu keumdid yutiknemb obb yavvnstnu gadh nidreyllidnu. paulnu innu prsmg madutta iddag a yavvnsthnige nidreyim tukdike heccagi murney amtstinim kelge biddnu; avnnnu ettidag avnu sttidnu. adre paulnu ilidu heugi avnmele biddu tbbikeumdu—nivu klvlpbediri, avn pran avnlli ade emdu helidnu. ag avnu mtte melkke heugi reutti muridu utmadi bhl heuttu belgavug tnk matnadi hage heurtu heudnu. avru jivitnad a yavvnsthnnu kedu keumdu brlu avrige bhl adrne umtayitu. navu meudlu heugi as-seusinlli paul nnnu httsikeullbekemdu allige smudr pryan madidevu. paulnu hageye nmge appnemadi tanu kalu ndeyagi heugbekemdu mnssu madidnu. as-seusi nlli avnu nmmnnu kudikeumdag navu avnnnu httsikeumdu mitilenege bmdvu. allimd heurtu mrudin khiyeu dvipkkeduragi bmdu adr mrudin sameusige bmdu treugulydlli iddu adr mrudin navu miletkke seridevu. yakmdre paulnu tnge sadhyvadre pmcastmd divs yerusalemnllirbekemdu avsr pdduta iddrrind asydlli kalvnnu kleyu vdkke mnssillde smudr pryanvagi ephesvnnu datiheugbekemdu tirmanisi keumdidnu. avnu miletdimd epheskke helikluhisi allyi sbhey hiriyrrnu kresidnu. avru avn blige bmdag avrige avnu helidde nmde— nanu asyкке bmd meudlney divsdimd nimm mdhye ella kalgllli hege ndedukeumdenembdnnu nive bliri. nanu bhu nmrteyimdlu knnirinimdlu krtn seve maduttidennu. idrili yehudyru heumcuhakidrimd smkstglu smbhvisidvu. nanu nimgе hitkrvaddel-lvnnu helu vdkku bhirmgvagiyyu mnemneylliyu updesisuvdkkagi himegeyde yehu dyru griku devr kdegе mansamtrptt nmm krtnad yesukristn mele nmbikeyidbekemdu saksikrisuvvnagiddenu. igeu, nanu ig atmnirbmdhuvllvnagi yerusle mige heugut-

tene. alli nnge enu smbhvisu vveu nanriye. adru ella pttngllli nnge bediglu smktglu kadukeumdivе emdu pvitratmnu saksi keuduvdnnu matr blennu. adagyv ivugllli yavdeumdu nnnnnu kdliisuvdill; illve nnn pranvu nnge priyvaddemdu nanu enisuvdill; hige devr krpey suvarteynnu saksikrisu vdkkagi nanu krtnad yesuvnimid heumdid seveyemb otvnnu smteusdimd keuneganisuv igeu, nimmlli smcar madi devr rajyvnnu saridvna nnn mukhvnnu innu mele nimmlli obbru kanuvdillvemdnu nanu blennu. adkarn ella mnusyr rktд visydlli nanu nirdeusiyagidden-embdkke i divs nive nnge saksiglu. yakmdre devr smklp vnnella nimgе tilisuvdrlli nanu himdegey lill. devru tnn svrktimd keumdukeumд sbheynn peusisuvdkkagi pvitratmnu nimmnne a himdinlli adhyksrnnagi ittiruvdrim nimm visydlliyyu ella himdin visydlliyyu ecckriyagiri. yakmdre nanu heud mele krurvad teuglu nimmeluge bruv vemdu nanu blennu; avu himdnnu knikrisu vdill. idlld nimmlliyyu kelvru eddu vkr matuglennadi sisyrnnu tmm himde elkeulluvru. adkarn nanu knnirinimд muru vrus hglirulu edebidde prtieubb nnnu eccrisidenemdu nivu jnapk madikeumdu eccrvagiri. sheudrre, nimmnnu kttuv ddku pvitradvrellrlli nimgе badhyteynn anugrhisuvdkku nanig nimmnnu devrigu atn krpavakykku oppisikeuduttene. nanu yar belliyannagli illve bhmgarvnnagli illve vstrvnnagli bysill. haudu, i kegle kelsmadi nnn keurteglennu nnn jeuteyllidvr keurteglennu nigiddnnu nive bliri. nivu hageye kelsmadi blhin rige hige adharvagirtkkd-demdu mttu—tegedukeulluvdkkimt keuduvde heccin bhagy vemdu krtnad yesu helid matuglennu nivu jnapk madikeullbekemdu ivellvu glennu nanu nimgе tiliypdisiddene. i matuglennu avnu helid mele meunkalurikeumdu avrellr smgd prarthne madidnu. ag avrellru bhlvagi attu pauln keurlnnu tbbikeumdu avnige muddittru. tnn mukhvnnu avru innu neuduvdillvemdnu helid matuglige avru bhlvagi vythepttru. truvay avru avnnnu hdgin vregе sag kluhisidru.

21

idad mele navu avrnnu bittu smudrpryanvagi nettge keusge bmdvu. mrudin reudkke heugi allimd ptrkke seridevu.2 alli pheuyinikege heuguv hdgennu kmdu adnnu htti pryanvnnu sagisidevu. navu kuprvnnu kmdu adnnu eddgege bittu siriyd kdegе sagi turge bmdu ilidevu. hdgu alli srknnu ilis bekagittu. alli navu sisyrnnu kmdu elu divs iddevu; paulnu yerus lemige heugbardemdu avru atmn mukhamtr avnige helidru. a divsglu kled mele navu heurtu heuguttiruvag avru tmm hemdtiyyu mkkл shitvagi nmmnnu ptnd heurge sagkluhisidru; navu smudrd tirdlli meunkaluri prarthne madidevu. ag navu ob-brneubbr bittu hdgennu httidag avru tmm mnege himitrgidru. turinimd pryanvnnu mugisid mele pteulemaykke bmdu allidd sheudrrnnu vmdisi avr bliylli omdu divs iddevu. mrudin pauln jeuteyvrllid navu heurtu kesreykke seri elu mmdiylli obbnagidd suvartiknad philippn mnege heugi avneumidге id-devu. ivni prvadi suttid knyeeyrad nalku mmdi kumarteyru iddru. navu alli anek divsglu idd tru-

vay agbnemb obb prjadiyu yudayimnd allige bmdnu. avnu nmm blige bmdu pauln nduktntu tegedu tnn svmt kekaluglntu kttikeumdu-i nduktntu yavndeua a mnusynntu yehudyru yerusalemnlli hige ktti anyjnr kege oppisuvru emdu pvitratntu heluttane amd navu ivuglntu kelidag avnu yerusalemige heugbar demdu navu a sthldliddvru avnnnu bedi keumdevu. adkke paulnu prtyuttr vagi-nivu attu nnn hrdivntu odevuv denu? krtnad yesu kristn hesrin nimittvagi bmdhislpduvdkke matrvlde yerusalemnlli sayuvdkku nanu siddh nagiddene emdu helidnu. avnu oppde idddrimd-krtn cittdmteye agli emdu heli navu summnadevu. a divsglad mele navu siddhpdisi keumdu yerusalemige heudevu. ag kesreyd sisyrlli sh kelvru nmmeumdige bmdu navu kuprd mnaseunnemb pray heud obb sisyn kud ilukeulluvmtte tmmeumdige avnnnu krkeumdu bmdru. navu yerusalemige bmdag sheud rru nmnnnu smteusdimd serisikeumdr. mrudin paulnu nmm kud yakeubn blige bmdnu; ag hiriyrellru alli kudidru. avnu avrntu vmdisi tnn sevey mulk devru prtyekvagi any jnrlli emth karyglntu madisidnemdu vivrisidnu. avru adnnu keli krtnntu mhimepdisi avnige-sheudrne, visvasi glad yehudyru es-teu savir mmdi iddarembdntu ninu neuduttiylla. avrellru nyayprmand visydlli abhimanvullvragid-dare. avru tmm mklkige sunnti madisbardemdu acargl prkar ndeybardemdu helutta meuse bred-dntu tyjisbekemdu anyjnrlliruv yehudyrige ninu beudhisuttiddi embdagi ninn visydlli avru keliddare. addrimd enu madbeku? smuhvu kudibrvdu avsyvagine; ninu illige bmdiddi emdu avrige geuttavagvdu. adkarn navu ninge heluvdntu madu; nmmllri prman madid nalku mmdi iddare. ninu avrntu kredukeumdu heugi avru tmm tleglntu beulisikeulluvmtte ninu av reumdige ninnntu suddhmadikeumdu avri geuskr veccmadu; ag ninn visyavgi avru kelidvuglu enu allvemdu ninu sh krmvagi ndeyutta nyayprman nmbiruv anyjnr visyavdreu vighrke nevedy madiddntu rktvntu kuttige hisuki keumddntu hadrvntu bittu durvagirbekembdagi navu tirmannisi bredevemdu helidru. ag paulnu a mnusyrntu kedu keumdu mrudin avreumdige tnnntu suddhmadikeumdu avrlli prtiyeubbnigagi arpneyntu smrpsuv vreve suddhikrnd divsglu pureslptvemdusucsumvte devalydlli prvesisidnu. a elu divsglu tumbuttiruvag asy dimd bmdidd yehudyru avnnnu deval ydlli kmdu jnrellrntu udrekisi avnnnu hididu-israyel jnre, shay madiri; ella kdeylli jnrigu i nyay prmancku i sthllku vireudhavigi ellrigu beudhisuttiddvnu i mnusyge; idllde grikrntu sh i devalydeulge kedu keumdu bmdu i prisuddhsthlvntu heule madiddane emdu kugi (mumce ephesvnd treuphimntu paulneumdige a ptndlli avru kmdiddrimd avnnnu devalydeulge paulnu kredukeumdu bmdiddnemdu bhavisidru). ag pttnvella kdlieuyitu. jnru ottagi odibmdu paulnntu hididu devalyd heurge eledukeumdu bmd kudle bagiluglu mucclpttvu. avru avnnnu keullbekem diddag yerusalemnllella glbbe ayitemdu ptalmin mukhy nayknige vrdi bmtu. avnu tksnve senikrntu stadhiptiglntu tegedukeumdu avr blige odi bmdnu. avru mukhy naykntu senikrntu neudi paulnntu

heudeyuvdntu bittru. mukhy nayknu httrkke bmdu avnnnu hididu avnige jeudu srpniiymd kttbekemdu appne keuttu-avnu yaru? enu madiddane emdu kelidnu. ag smuhdlli kelvru omdu vidhvagi bere kelvru inneumdu vidhvagi kugidag a gddld nijsthiytntu avnu tiliyarde avnnnu keuteyueulge tegedukeumdu heugbekemdu appnekeutntu. avnu mettlugl mele bmdag jnr blatkard nimitt senikru avnnnu heuttu keumdu heudru. yakmdre gumpagi kudid jnru himdinim bmdu-avnnnu tegeduhaku emdu kuguttiddru. paulntu keuteyueulge kredukeumdu heugvdkkiddag avnu shsradhiptige- ninneumdige nanu matnadbhudeu emdu kelidag avnu-ninu grik matnad blleya? svlp divsgl mumce dmgey nnebbisi keulegdukard nalkusavir mnusy rntu advige tegedukeumdu heud a aiguptyntu nine allveu emdu kelidnu. adre paulnu-nanu prkhyatvad kiliky tars ptndlli nivasiyagivru yehudynu; i jnrige matnaduvmtte nnge appne keudu emdu nanu ninnntu kelikeullutene amdnu. avnu appne keuttag paulnu mettlugl mele nimtu jnrige kesenne madidnu. deudd nissbdte umtagdag ibriy bhaseylli avreumdige-

22

jnre, sheudrre, tmdegle, nanu ig ninge maduv nnn prtivadvntu keliri. (avnu tmmeumdige ibriy bhaseylli matnadiddntu avru keli mtu nissbd vadru). ag avnu- nijyavgi nanu kiliky tars ptndlli hutdid obb yehudynu; adru i ptndlli gmli yeln padd bliylli belevnagiddu pitrgl nyayprmand smpurnkrmkkn sarvagi siks heumdi i din nivellru hegeu hage devr kdege asktiyull vnagid nanu i margvntu hidid gmdsrntu hemgsrntu bmdhisi seremne yeulge hakisutta avrntu keulluv mttigu himsisidenu. idkke mhayajntu hirisbhe yvrellru nnge saksiglagid-dare. ivrimde allidd sheudrige nanu ptrglntu pdedu dmskdlliddvntu bmdhisi yerusalemige tmdu siksuvdkkagi nanu allige heudenu. truvay nanu pryanmadutta samaru mdhyahnd smydlli dmskd htir bmdag phkkne akasdimd omdu deudd belku nnn suttlu heuleyitu. ag nanu nelkke biddu-saulne, saulne, ninu nnnntu yake himsisutti? emdu heluv dhvniyntu kelidenu. adkke nanu prtyuttrvagi-krnte, ninu yaru emdu kelidag atan-ninu himsisut-tiruv njretin yesuve nanu emdu nnge helidnu. ag nnneumdigidvru nijyavgi a belkntu neudi bhyyttru; adre nnneumdige matnadid atn dhvniyntu avru kelliill. nanu-krnte, nanenu madbeku emdu kelidenu; adkke krntu nnge-nineddu dmskdeulkke heugu; ninge nemislp tvuglellu alli ninge tilislpduvvu emdu helidnu. a belkin prbhavd nimittvagi nnn knnu kanlarde iddag nnn jeuteylli ddvru nnn ke hididu krkeumdu heuddrimd nanu dmskkke bmdenu. alli vasisuttidd anniy emb obb mnusynu ella yehudyrimd olleynnemdu saksipdedu nyayprmand prkar bhktiuyullvragidntu. avnu nnn blige bmdu nimtu-sheudrnad saulne, ninn drstiynntu heumdu emdu helidnu. ade gligeylli nanu avnnnu neudidenu. ag avnu-nmm pitrgl devr citvntu ninu tilukeullu vmtayu a nitivmtntu neuduvmtayu atn bayimnd bmd svrvntu keluvmtayu atn ninnntu arisikeumdiddane. ninu neudi kelidvugl visyavagi

ella mnusy rige atn saksiyagiruvi. ig ninu tdmadu-
vdu yake? eddu baptism madisi keumdu krtn hes-
rnnu helikeulluvvnagi ninn pagllnu teledukeu
emdu helidnu. idad mele nanu yerusalemige ti-
rigi bmdu devalydlli prarthisutta prvs nagiddenu;
ag- ninu tvrepttu yerus leminim begne heurtu
heugu; nnn visyav saksinyu avru amgikrisu-
vdill emdu nnge helidatnnnu nanu kmdenu. ad-
kke nanu-krtn, prtieuymdu sbha mmdirdlli ninn
mele nmbekeyittvrnnu nanu seremneylli haksisi heud-
edenemdu avrige tilidde; htsaksiyad stephnn rktvu
suriylpttiddag nanu sh httr nimtu avn savige oppid-
vnagi avnnnu keumdvrvstrvnnu kayuttiddenu emdu
helidenu. adkke atnu-heugu, nanu ninnnnu durkke
anyjnr blige kluhisuvenu emdu nnge helidnu. i mat-
intnk avnu heliddnnu avru keli tmm dhvignlnnetti-
imthvnnnu bhumi yimd tegeduhakiri; ivnu jivisu-
vdu yuktvl emdu kugidru. avru kugadi tmm vstr-
glnnu kittuhakutta dhulnnu galige turuttiddag yavd-
kkagi avru avnige vireudhvagi kugikeumdrembdnnu
mukhy nayknu tilukeullvmte avnnnu keute yeulkke
trbekemdu ajnapisi keurdeglimd heudedu vicaris-
bekemdu appnekeuttnu; avru avnnnu baruglimd kt-
tuttiruvag paulnu httr nimtidd stadhiptige-reum
nvnd obbnnnu nyayvicarne madde keurdeyimd
heudisuvdu ninge nyayveu emdu kelidnu. ag stad-
hiptiyu adnnu keli allimd heugi mukhy nayknige-
ninu maduvdrlli eccekiyeagiru; i mnusynu reumn-
vnu emdu helidnu. ag mukhy nayknu bmdu avnige-
ninu reumvneuv? nnge helu emdu keliddkke avnu-
haudu amdnu. adkke mukhy nayknu prtyutrvagi-
nanu bhl hn keuttu paurtvnnu pdedukeumdiruvnu
amdnu. adkke paulnu-nanadreu huttu paurtvnu
emdu helidnu. ag avnnnu vicarisbekemiddvru ku-
dle avnnnu bittu heudru; idllde a mukhynayknu sh
tanu bmdhisidvnu reumvnmdu tilidu bhypttnu.
avv mele yehudyru tppu heurisid nijjavad visyvnnu
tiliybekemdu apeksisi mukhy nayknu mrudiv avn
bediglennu bicci prdhanyajkru aleucna sbheyv rellu
seribrbekemdu appne keutt paulnnnu kredukeumdu
heugi avr mumde nillisid

23

ag paulnu aleucna sbheynnu drstisi neudutta-
jnre, sheu drre, nanu i dind vrede devr mumde
ollemnssaksiyimd jivisidene emdu helidnu. adkke
mhayajknad anniy nu avn bayiy mele heudey-
bekemdu tnn httr nimtiddvrige appnekeuttnu. ag
paulnu avnige-sunna hccid geudeye, devru ninnnnu
heudeyuvnu; nyayprman kknusarvagi nnnnnu tirpu
maduvdkke kutukeumdu nyayprmancke prtikulvagi
nnnnnu heudeyvmte ninu appne keudu ttiyeu emdu
kelidnu. httr nimtiddvru devr mhayajknnnu ninu
dusisuttiyeu emdu kelidru. ag paulnu-sheudre,
avnu mhayajknemdu nnge tiliy lill; -ninn jnr
adhiptiy visyavgi ninu kettddnnu matnadbardu
embdagi bredde emdu helidnu. adre omdu bhag
sddukayru mteumdu bhag phrisayru iruvdnnu
paulnu grhisidag-jnre, sheudre, nanu phrisaynu,
obb phrisayn mgnu; niriksey visyavgiy pttv pun-
rutthand visyavgiy nanu vicarne madlpduttiddene
emdu ale avnu hage helidag phrisayr mtu sddukayr

nduve bhedumtayitu; idrimd smuhvu vibhagvay-
itu. punrutthandvagi dutna gli atmragli illvemu
sddukayru heluttare; ivellvuglu iveyemdu phrisa
yru oppikeulluttare. alli deudd kugat umtadddrim
phrisayr pksdvrad sastriglu eddu-i mnusynlli yav
kett ddnnu navu kanlill; atmragli devdutt nagli
avn kud matnadidre navu devrige vireudhvagi
vyajyvadde ireun emdu heli vagvad madidru.
alli deudd bhed umtadag avru paulnnnu eledadi
tumdutumdagi madi yaru emdu mukhy nayknu
bhypttu avnnnu avreulgidm blmvtagi keuteyeulge
trbekemdu senikrige ajnapisidnu. mrudiv ratri
krtnu avn bliylli nimtu-paulne, dheryvagiru;
yerus leminlli nnn visyavgi ninu saksi heli dmt
reumlliyu saksi heltkkddu emdu helidnu. belgad
mele yehudyrlli kelvru oggttagi kudi tavu paulnnnu
keulluv tnk annpaglennu tegedukeulluvdillvemu
heli spthmadikeumdu. i olsmcnu madi dvru
nalvttu mmdigimt heccagiddru. avru prdhanyajkr
mttu hiriyr blige bmdu-navu paulnnnu keulluv
tnk yavdnnu tinnuvdillvemu dnne nave deudd
spthvnnu madikeumdiddeve. ad karn ig nivu pauln
visydlli innu smprnvagi vicarisuvvreu embmte
mukhynayknu avnnnu marney dindlli nimm blige
truv hage nivu aleucna sbheyeumdigge avnige susisiri;
avnu httrikke bruv mumceye navu avnnnu keulluv-
kke sid hige avru heumcu hakikeumdiruvdnnu pauln
sheudriy mgnu keli keuteyeulge prvesisi paulnige
tilisidnu. ag paulnu stadhiptigilli obbnnnu kedu-i
yavvnsthnennu mukhy naykn blige krkeumdu
heugu; avnige tilisbekad omdu visy ide emdu
helidnu. idrimd a stadhiptiyu avnnnu mukhy naykn
blige kredukeumdu bmdu-ninge helbekad omdu
visyvu i yavvnsthnige iruvdrimd sereyvnaad paulnu
nnnnnu kedu ivnnnu ninn blige kredukeumdu
bruvmt bedikeumdu emdu helidnu. ag mukhy
nayknu avn kehididu omdu kdegge prtiekvagi
kredukeumdu heugi-ninu nnge helbekaddu enu
emdu avnnnu kelidnu. adkke avnu-pauln visydlli
yehudyru innu smpu rvagi vicarne maduvvreu
embmte avnnnu nale aleucnasbhege truvdkkagi
avru ninnnnu bedikeulluvdkke apeksepttu oppmd
madikeumdidde. adre ninu avrige oppbed; avnnnu
keulluv tnk annpaglennu tegedukeulluvdillvemu
spth vnnu madikeumdvrlli nalvttu mmdigimt
heccadvru avnigagi kayuttiddare; ig avru ninn
matigagi eduru neudutta siddhvagiddare emdu helid
hige mukhy nayknu a yavvnsthnennu kluhisikeudu
vag-ninu i visyglennu ninge vyktpdi siddi emdu
yargu helbed emdu avnige ajnapisidnu. ag avnu
ibbru stadhipti glennu tnn blige kedu-ratri muru
ghmtege kesreykke heuguvdkkagi innuru mmd
senikrnnu eppttu mmd kudure svarrnu innuru
mmd bhleyvrnnu siddhadi, kudureglennu tmd
paulnnnu httsi adhipti yad pheliks blige surksitvagi
kredukeumdu heugbekemdu helidnu. avnu i riti
ylli omdu ptrvnnu brednu:- atyuttm adhiptiyad
pheliksige klaudy lusynu maduv vmdne. yehudyru
i mnusy nnnu hididu keullbekemdidde nanu seny
deumdige bmdu avnu reumvnmdu tilidukeumdu
avnnnu tppisidenu. avru avn mele tppu heurisid
karnvnnu tilidu keullu nanu apeksisi avr aleuc-
nasbhege avnnnu kredukeumdu heudenu. ag tmm

nyayprman sambmdhavad prsneglimd avn mele tppu heurisidre heurtu mrn dmdnegagli bedigligagli yeugvavad yavdnnu avru avn mele tppu heuris lillvemdu nanu grhisidenu. yehudyru hege a mnusynigagi heumcuhakuttiddaremdu nnge tilidag kudle avnnnu nanu ninn blige kluhisi avn mele tppu heurisuvvru avnige vireudhvagi matnaduvdnnu ninn mumdeye helbekemdu avrige sh nanu appnekeuttenu; s ag tmge appneyadmte senikru paulnnnu ratriy smydlli amtiptrige kredukeumdu heudru. mrudin kudure svarru avn jeuteylli heuguvmtte bittu tavu keutege himtirugidru. avru kesreykke bmdu ptrvnu adhiptie tlupisi paulnnnu sh avn mumde nillisidru. a adhiptiyu ptrvnu odi paulnu yav pramtydvnu emdu vicarisidag avnu kilikydvnmdu tilukeumdu— ninn mele tppu heurisuvvru bmdag nanu ninnnnu vicarne maduvnu emdu heli avnnnu hereudn nyayalydlli ittu kaybekemdu appne keuttnu.

24

aidu divsglad mele mha yajknad anniynu hiriyreumdigu obbaneubb vakcaturynad tertull nembvneumdigu bmdu paulnige vireudh vadddnnu adhiptie tiliypdisidru. paul nnnu kreyisidag tertullnu avn mele tppu heurisuvdkke prarmbhisi—mhagaurvull pheliksne, ninnimdv navu bhu nemmda yagiruvdrimdlu ninn prambrikeyimd i jnamgkke bhu yeugvavad karyglu ndeyuttiruvdrimdlu navu krtjnteyimd yavaglu ella sthlgllliyu mnvrike madikeullutteve. adagyru nanu ninnnnu heccu besgeulisdmtte navu heluv kelvu matuglunu dydimd ninu kelbekemdu ninnnnu bedikeulluttene. yakmdre ivnu updrv keuduvvnu prpmcd ella kdegllliruv ella yehudyrrlli dmgeynnu ebbisuvvnu njretin pmgdvrv mukhm dnu emdu navu kmdevu. iddlle deva lyvnnu heule maduvdkke pryt madid ivnnu navu hididukeumdu nmm nyay prmankknusarvagi vicarisbekemdiddevu. adre mukhynayknad lusynu nmm blige bmdu mha blatkardimd avnnnu nmm keglmd bidisi, navu yav visyglili avn mele tppu heurisutteveu avellvugl visyvagi nine svth avnnnu vicarisi tilukeulluvmtte avn mele tppu heuris vrvu ninn blige brbekemdu appne keuttnu. ade prkar ivellvuglu nijvemdu yehu dyru sh smmtisidru amdnu. ag adhiptiyu paulnu matnaduvdkke kesnne madidag avnu—anek vrusglimd i jnamgkke ninu nyayadhiptiyagi ruvdu nnge tilidruvdrimd nanu heccu dheryidmd prtivad maduttene; nanu aradhnegagi yerusalemige heugi hnnerdu divsgladvemdu ninu tilidukeullbhudu. sbhammdirglllagli pttndllagli nanu yav mnusyn kud devalydlu trkisuvdnagli jnrrnu udrekguuli suvdnnagli avru neudilli. iddlle avru ig nnn mele tppuheurisuvvuglu nijvemdu siddhamtmadlarru. adre nyayprmandllyu prvadnegllliyu breylpttvuglellvnnu nmbikeumdu avru pasamdvemdu heluv marggknusarvagi nnn pitrgl devrnnu aradhisuvvnagiddene emdu nanu ninn mumde oppikeulluttene. sttuheud nitivmtrigu anitivmtrigu punrutthanvu iruvdemdu nanu devr kdege nirikse ittiddene. adkke ivru sh oppi keulluttare. i visy devr mumdeyu mnusyr mumdeyu yavaglu nanu deusrhitvad mnsassiyullvngiruv

vmte abhyasmadikeulluttene. anak vrusglad mele nnn jnamgkke danglunu kanikeglunu truvdkkagi nanu bmdenu. anak vrusglad mele nnn jnamgkke danglunu kanikeglunu truvdkkagi nanu bmdenu. adre nnge vireudh vagi avrige enadru iddidre avru ninn mumde aksepisuvdkke illi irbekagittu. illvadre aleucnashbey mumde nanu nimitiddag nnnlli enadru kettiddnu avru kmdiddre adnu igle tiliypdisli. nanu—sttv punrutthand visyvagi i dindlli nimmimdv vicarisipduittiddene emdu avr mdhydlli nintukeumdu kugi helid i omdu kugigagi heurtu mttenu avru hellarru amdnu. a margd visyvagi cennagi tilidu keumdidd pheliksnu ivuglunu keli visyvnnu mumdkke hakisi—mukhynayknad lusynu bmdag nimm visyvnnu spurnvagi vicarne maduttene emdu helidnu. paulnu kavllli biduvagiddu avn pri citru upcar maduvdkke avn blige bruv yarunu addi madbardemdu obb stadihtige appne keuttnu. kelvu divsglad mele yehudyrlad drusilllemb tnn hemdtiyeumdige pheliksnu bmdu paulnnnu kreyisi kristnlli idbekad nmbikey visyvagi avnu helid—dnnu kelidnu. iddlle niti dmev mttu mumde bruv nyaytirpin visyvagi avnu prstapisuttiddag pheliksnu ndugi—ninu sydykke heugu; nnge anukulvad smyvu iruvag ninnnnu nanu kreyisuvnu emdu uttrkeuttnu. pheliksnu paulnnu bidisuvmtte avnimd tnge hn sikkitemdu niriksisid karn pde pde avnnnu kreyisi avneumdige smbhasne maduttiddnu. erdu vrusglad mele pheliks n sthlkke peurkiry phestnu bmdnu. ag pheliksnu yehudyrrnu smteuspdisiv mnsullvngi paulnnu bmdhndllie bittnu.

25

phestnu a pramtykke bmdu muru divsglad mele kesreydimd yerusalemige heudnu. ag mha yajkn yehudyrrlli mukhystru paulnige vireudhvagi avnige phiriyadi helidru. avnnnu keulluvdkkagi dariylli heumcu hakutta avnnnu yeruslemimdv kreyis bekemdu avnige vireudhvagi bedikeumdu. adre phestnu prtyuttrvagi—paulnu kesre ydlle kavlinlildpdkkddemdu allige tane sighrvagi heuguvnemdu helidnu. adkarn nimmlli samrthyvullvru nnneum dige bmdu avnlli dustnvenadru iddre avn mele tppu heuris emdu avnu helidnu. avnu avr mdhydlli htuv divsgligimt heccu smyvidd truvay kesreykke heurtuheugi mrudin nyayasnd mele kutukeumdu paulnnnu kredukeumdv br bekemdu appnekeuttnu. avnu bmdag yeruslemimdv bmdidd yehudyru suttlu nintukeumdu tavu sthapisikkagd anak kthin duruglunu paulnige vireudh vagi helidru. ag paulnu—yehudyr nyayprmankke vireudhvagiagli i devalyke vireudhvagiagli i omdu vllde kesnige vireudhvagiagli nanu yav tppnnu madlill emdu prtyuttrvagi helidnu. adre yehudyrrnu smteus pdisuvdkkagi phestnu paulnige—ninu yerusalemige bmdu nnn mumde ivugl visyvagi vicarisipduvdkke ninn iste videyeu emdu kelidnu. ag paulnu—nyayvicarne madtkk kesrn nyayasnd mumde nanu nimitiddene; nanu yehudyrige yav anyayvnnu madlill embdu ninge cennagi tilidde. nanu anyaymadidv nagiddre illve mrndmdnege karnvad yavdnnadru ndisiddre sayuvdkke nanu bedvennuvdlil; nnn mele avru

tppu heurisuvvgllli yavdu illde heudre nnnnnu avrige yav mnusynu oppislarnu; nanu kesr ag phestnu aleucna sbheyy reumdigde matnadi-kesrn mumde heli keulluttene emdu ninu helidiylla, ninu kesrn blige heugbeku emdu uttr keuttnu. kelvu divsglad mele arsnad agrippnu Berniekeyu phestnnu vmdisuvdkkagi kesreykke bmdru. alli avru anak divsglu idd truvay pauln visyvagi phestnu arsnige-pheleksnu bmdhngllli bittu heud obb mnusynu iddane. nanu yerusalemilliddag prdhanyajkru yehudyr hiriyru avn visyvagi nge tilisi avnige vireudhvagi tirpumad bekemdu nnnnnu bedikeumdu. nanu avrige prtyuttrvagi-a apaditnu tnn mele apadne maduvvrige mukhamukhi yagi tnn mele heurislppt apadne visydlli tngagi prtivad maduvmta anumti pdeyuv mumce yav mnusy nnnu mrnkke oppisuvdu reumnvr adkarn avru illige bmdag yavdkku tmdade mrudin nanu nyayasnd mele kutu keumdu a mnusynnu trbekemdu apne keuttenu. tppuheurisuvvru avnige vireudh vagi nimtu nanu bhavisidvugllli yav tppnu avn mele heurisllil. adre sttuheud obb yesu bdukiddane emdu paulnu sthapisiruv visyvagi tmm mudhbhktiy visyvagi kelvu prsneglu avnige vireudhvagi avrige iddvu. nanu amtha vidhav prsnegl visyvagi smdeh pttdrind avnu yerusalemige bmdu ivugl visyvagi vicarislpdudv tnge istvideyev emdu nanu kelidenu. adre augustn vicarnegagi tnnnnu kaybekemdu paulnu bedikeumd prkar kesrn blige avnnu nanu kluhisuv vree gaybekemdu nanu apnekeuttenu. ag agrippnu phestnige-a mnusynu heluvdnnu keluvdkke nanu sh istpduettene emdu helidnu. adkke avnu-avnu heluvdnnu nale ninu keluvi amdnu. marney din agrippnu Berniekeyu bhu admrbeumdige bmdu mukhynayk reumdigu ptnd prmkhreumdigu vica rney sthlkke prvesisidag phestn apney prkar paulnnu krtmdru. ag phestnu-arsnad agrippne, illi nmmeumdige seri bmdiruv ella jnre, ivnu innu mele jivisbardemdu yerusalemilliy illiy yav mnusyn visyvagi yehudyr jnsmuhvella nnnnnu bedi keumдите ivnnu nivu neudu adre mrndmdnege karnvad yav dnnu ivnu madlillvemdu nanu kmdu keumden. tane augustn mumde helikeullu ttenemdu bedikeumddrind ivnnu kluhisu vdkke nanu tirmanisiddene. i mnusyn visyvagi nnn deurege breyuvdkkagi nirdist-vaddennu ill; dakarn vicarne yadnmtr breyuvdkke nge enadur sikkuvdemdu nimm mumde visesvagi arsnad o agrippne, ninn mumde ivnnu nanu tmdid-dene. sereynvad vireudhvagi heurislppt apradhnglunu susisuvdkke enu illde avnnu kluhisuvdu yaktvll embdagi nnge kanuttda emdu helidnu.

26

ag agrippnu paulnige-ninu ninn pksdlli matnadu-vdkke apne ayitu emdu helidnu. ag paulnu kecaci tngagi prtivadisutta- arsnad agrippne, yehudyr nnn mele heurisid ella apradhgl visyvagi i divs ninn mumde nnn pksdlli prtivad maduvdkkiruvdrind nnnnnu dhnyemdu enisikeulluttene. pramukhy vagi yehudyr mdhydliruv ella acar glunu vivadglunu ninu cennagi blivnagiru vdrind shneyimd nnn

matuglunu kel bekemdu nanu ninnnnu bedikeul-luttene. nanu meudlinimdlu yerusalemilliruv nnn svmt jnamgdvr mdhydlili balydimd nanu bukidi vidhanvu ella yehudyrige tilidde. nmm mtd bhu nisthey pmgdkknusarvagi nanu obb phrisaynagi bdukiruvdnnu meudlinimdlu tilidvrad ivru saksiki keudbekemdidde keudli. iglu devru nmm pitrglige madid vagdand niriksey visydlli nanu vicarislpdu vvnagi nintukeumdiddene. nmm hnnerdu geut-trdvru asktiyvm hglirulu devrnnu sevusitta i vagdand nerverikegagi nirikisuttiddare; agripp rajne, i niriksey visyakkagiye yehudyr nnn mele tppuheurisuttare. sttvrrnu devru ebbisuvnemdu nmblagd omdu visyemdu nivu yake yeucisuttiri? njretin yesuvin hesrige prtikulvagi anak karyglunu madlebekemdu nanu nijvagi amdukeumdiddenu. yeruslemi nlli nanu hageye madiddillde prdhan yajkrimd adhikarvnnu pdedu prisudhrlli anekrrnu nanu sereylli hakisidenu. matr vlde avru keullpvttag adkke nanu smmtiptenu. idllde prtiyeumdu sbha mmdirdlli nanu anak sari avrnnu siksisi avru devdusne maduvmta ottay madidenu mtu avr mele mhakeupeu drekdind bere ptngl tnk avrnnu himsisidenu. idllde prdhanyajkrimd adhikarvnnu ajneynnu pdedu dmskkke nanu heuguttiddenu. o rajne, nanu dariylliddag mdhyahndlli nnn mtu nnn jeuteyelli pryan maduttiddvr sutllu suryn prkaskkimt heccad belku prleuk dimd prkasisuttiruvdnnu nanu kmdenu. navellru nelkke biddag-saulne, saulne, yake nnnnnu ninn himsisutti, mullu geulnnu odeyuvdu ninge kst emdu nnneumdige ibriy bhaseylli matnadid omdu dhvniynnu nanu kelidenu. adkke nanu-krtne, ninu yaru emdu kelidenu. ag atnu-ninu himsepidisuv yesuve nanu. adre ninu eddu nintukeu; ninu neudidvugl mtu nanu ninge prtyksvagi tiliypdisuvvugl visyvagi ninnnnu sevknnnagiya saksisynnagiya matr vlde i jnrimd mtu ig nanu ninnnnu kluhisuv anyjnimd ninnnnu bidisuvdkku avr kn-nuglunu tereyuvdkku mtu kttleyimd belgiyu setann adhikardimd devr kdeg avrnnu tirugisuvdkku avru nnnlli iduv nmbikeymdaguv papksma pneynnu pvitradrirlli svasthyvnnu heumduvnte maduvdkkagi nanu ad karn o agripp rajne, prleukd a drsnkke nanu avidhey naglill. adre avru mansamtrpttu devr kdeg tirugi keumdu mansamtrpttdkkagi yeugvad kriyeglunu madbekemdu meudneydagi dmskdvrige yerusalemilliy yudayd ella kdeg tirglliy anyjnamgdvrige prktisidenu. yakm dre i karngligagi yehudyr devaly dlli nnnnnu hididu keulluvdkkagi prtynisidru. hige nanu devr shayvnnu heumdi i divsdvrege jivdimdiddu prvadiglu meuseyu smbvisuvvemdu helidvuglne heurtu mtte yav visyglunu helde cikkvrigu deuddvrige saksikrisuvv nagiddene. kristnu badheyannubhvisi sttv reulgim meudneyvnagi eddu prje gligu anyjnamgdvrige belknu teurisu vvnagirbekagiti. avnu i ritiyagi prtivad madu tiddag phestnu mhasbiddim-paulne, ninu bhrmeugemiddi; atisy jnavnu ninnnnu huccennagi madide emdu helidnu. adre avnu-gaurvvull phestne, nanu huccnli; svsthbuddhiymd styvad matuglune helu ttene. yav rajn mudme nanu srl vagi matnaduttiruveneu a rajnu ivellvu glunu tilidv-nagiddane; i visyglili yavvu avnige mreyagillvemdu

nge niscyvide; i visyvu omdu muleylli ndedddll. rajnad agrippne, prvadi glnnu ninu nmbuttiyeu? ninu nmbutti yemdu nanu blennu emdu helidnu. ag agrippnu paulnige–nanu krestnaguvmtu ninu nnnnnu bhl mttige odmbdisutti amdnu. ag paulnu–i bedigl heurtu ninu matrvllde i divs nnn matuglnnu keluvvrellru nnn hage irbekemdu nanu devr mumde icchesuttene emdu helidnu. avnu hige matnadidag rajnu adhiptiyu bernikeyu avreumdige kudi ddvru eddru. avru acege heugi–i mnusynu mrndmd–negagli bedigli gagli yeugyvad yavdnnu madill vemdu tmmtmllli matnadikeumdu. ag agrippnu phestnige–i mnusynu kesrnige heli keulluttenemdu helde heugiddre ivnnnu bidbhudagittu emdu helidnu.

27

navu smudr pryan madi italykke heugbekemdu niscy madidag augustn ptalmin stadhiptiad yuly embv–nige paulnnu bere kelvu kediglnnu avru oppisidru. navu asyd tirlg margvagi pryanmad bekemb ud–desdimd admittiyu hdgennu htti smudr pryanvnnu prarmbhisidevu ag thesleunikd mkeideunydnad ari starknu nmmeumdige iddnu. navu mrudin sideu–nige seridevu; ag yulynu dye teurisi paulnnu ot–tay madi avnu tnn snehitr blige heugi visrmisikeul–lvmte svatmtryvagi bittnu. allimd navu pryan vnnu prarmbhisidag edurugaliyu iddd rimd kuprd mreylli pryanmadidevu. idad mele navu kiliky mtu pmpulyd smudrmargvagi pryanmadi lukiy ptinvad murkke bmdevu. alli italykke smudr pryan maduv aleksamdriyd omdu hdgennu stadhiptiyu kmdu adr–lli nmmnnu htisidnu. navu anek divs nidhanvagi sagidagyu edurugaliy dese yimd slmeunge eduragi kretd mreylli pryan madidevu; adnnu datuvdu kst–vaddrimd kmdevuglemb sthlkke seri devu; lsayvemb pttnvu idkke sviapvagide. hige bhukal kled mele upvasd smyvu agle datiheuddrimd smudr pryanvu apaykrvadag paulnu av rnnu eccrisutta– ayyglira, i smudr pryanvu srkigu hdgigu matrvllde nmm pran–glige kednnu deudd nstvnnu umtumaduvmtddagide emdu nge teuru tde. adru paulnu helidvugligimt heccagi hgin nayknu yjmannu agiddvnnu stadhip–tiyu nmbidnu. a revu cligalvnnu kleyuvdkke anukl vllddrimd allimdlu heurtu pheuyinikege seri alli cli–galvnnu kleyuvdu sadhyvag bhudu emdu anekru sl–hekeuttur; idu kretd omdu revu agiddu isany dikkigu agney dikkigu abhimukhvagi idad mele dksind galiyu mellge bisidag avru tmm uddeavu sarthkvayitemdu bhavisi allimd heurtu kretkke sviapvagi pryanma–didru. adre svlp heuttin mele urkleunu emb biru–galiyu eduragi bisitu. ag hdgu adkke sikkikeumdu galige tallarde idddrimd adu nukikeumdu heugu–vmtu navu bittukeuttevu navu klaudvemb omdu dvipd mreylli heugutti dddrimd deuniynnu bhdr–madikeulluvdu nmge bhl pryasvagittu. adnnu melkke etti sadhnglimd hgin kelbhagvnnu bigiyagi ktidru. amele kllusubige navu sikkikeumdevemdu bhpyttu hayiynnu sdilu madi nukisikeumdu heudevu. biru–galiyu nmmnnu bhlvagi heuyidadisiddrimd mrudin avru hdgennu hguvagi madi dru; murney din nmm keglimle hgin samanuglennu etti heurge

hakidevu. anek divsglvrege surynagli nkstr glagli kanisde deudd birugaliyu nmm mele heudedddrimd navu paradevemb ella nirikseyu tppiheuyitu. adre avru bhukal aharvillde iddmele paulnu avr mdhy–dllu nintukeumdu–ayyglira, nivu nnn matu keli kret–dimd heurde idddidre navu i kstnstkke guriyagut–tirlill. adagyu nivu dherydimd irbekemdu nanu nimmnnu preutsahmaduttene; hdgige heurtu nimm–lli yav mnusynigu pran nstvaguvdill. nanu yarv–nagiddeneu yarnnu sevisutteneu a devr dutnu i rat–riylli nnn htir nimitu– paulne, bhypdbed, ninu kesrn mumde nilltkkddu; igeu, ninneumdige pryan–maduvvrellrnnu ninge devru keuttiddane emdu he–lidnu. adkarn ayyglira, nivu dheryvagirri; nnge hellptt prkarve aguvdemdu nanu devrnnu nmbut–tene. hegiddru navu omdu dvipkke serlebekagide amdnu. adre hdinalkney ratri bmdag adri ylli att itt bdisikeumd nmtr sumaru mdhyratriylli navikru omdu deskke bmdevemdu nensidru; ag avru altey gumdnnu ilisi ippttu marudd emdu tilidu keum–dru. innu svlp drv heugi tirigi altey gumdnnu il–isi hdinedu maruddvemdu tilidru. navu bmdeglennu takevemdu bhy pttag avru hgin himbhagd nalku lm–gru glennu bittu yavag belgaditu emdu hare suttiddru. navikru hgin mumbhagdlli lmgruglennu hakbekemb nevdimd deuni ynnu smudrdlli ilisi avru hginimd tppisikeumdu heugbekemdiddru; ag paulnu stad–hiptige mtu senikrige–ivru hginilli nillde heudre nivu tppisikeullariri emdu helidnu. adkke senikru deuniy hggglennu kttrisi adu biddu heugvmtu ma–didru. belgaguttiruvstrlli aharvnnu tegedukeul–bekemdu paulnu avrellrnnu bedi keulluvvnagi–enu aharvnnu tegedu keullde kadukeumdu upvasvagiru–vdu idu hdinalkney divs. nimm ksemkkagi svlp aharvnnu tegedukeullbekemdu nanu nimmnnu be–dikeulluttene; nimmlli yar tle yimd omdu kudlu kelge biddu heugu vdill emdu helidnu. avnu hage helid–truvay reuttiynnu tegedukeumdu avrellr mumde de–vrige steutrmadi adnnu muridu tinnuvdkke prarmb–hisidnu. ag avrellru dherydimd svlp aharvnnu tege–dukeumdu. ellru seri hginilli innur eppttaru mmdi iddevu. avru sakadstu timdmele geudiynnu smu–drkke celli hdgennu hgur madidru. belgad mele a desvu yav demdu tiliyde ddvidd omdu keul–liynnu neudi adr mele hdgennu nukuvdkke sadhyva–ditemdu navu yeucisidevu. avru lmgruglennu tegedu smudrdlli bittu cukka nigl ktuglennu bicci deudd hayiglennu galige etikkti hdgennu ddkke ndisuttid–dru. erdu smudrglu servu sthlldli avru hdgennu avllid–nirinalidd neld mele htisidru; ag mumbhagvu teregl heudetdimd odeduheuyitu. sereyvrlli yaradru iji tp–pisikeumdamaremdu avrnnu keullbekembdagi senikru aleucisidru. adre stadhiptiyu paulnnu ulis bekemdu apeksisi avr uddeavnnu tdedu iju bllvru meudlu smudrdlli dhumuk bekemltu ulidvrlli kelvru hligege–le mele innu kelvru hgin tumdugl mele tirkke heug–bekemltu appnekeuttu. hige ellru surksitvagi tirkke seridru.

avru paradag a dviþd hesru melite emdu tilidu keumdru. alliy anagrik jnru nmge teurisd dyeyu aparvagittu; a smy dlli mleyu cliyu idddrimd avru bemkiynnu heuttisi nmmellrnnu serisikeumdru. paulnu kttigey heureynnu kudisi bemkiy mele hakidag a kavin deseyimd omdu vis srpvu heurge bmdu avn keynnu bigiyagi suddikeumditu. a visjmtu avn keyimd jeutaduvdnnu a anagrikru neudi-i mnusynu smudrdimd tppisi keumdru prtikarvu ivnnnu bdukgeudisu vdill. ivnu nissmdehvagi keule patknu emdu tmmtmllli matnadikeumdru. ag avnu a jmtnnu bemkiyeulke jhadisibittnu; yav apayvu avnige aglill. hegiddru avnu batuheudanu illve aksmattagi sttubiddanu emdu avru neudikeumde iddru; bhl heuttinvregu avru neudid mele yav apayvu avnige barde iruvdnnu kmdu avru tmm mnsugltnu bdlayisikeumdu avneubb devrem ade sthldlli peupliy emb a dviþd mukhysthnige asti ittu; avnu nmmnnu serisikeumdu muru divs adrdimd stkrisi dnu. idad mele peupliyn tmdeyu jvrðimdlu rktbhediyimdlu biddukeumdi ddag paulnu olge prvesisi prarthne madi avn mele tnn keglñnittu avnnnu svsmadidnu. idad mele a dviþdlli reugglidd bereyvru bmdu svsthradru. avru sh nmmnnu bhlvagi gaurvisi smanisidru; navu heurtag nmge avsy vadvuðltnu tmdu hðginlittu. muru timglad mele a dviþdlli sitkal kled nmtr asvini devtey cinhe idd aleksamdriyd hðgñnu htti navu heurtevu. truvay surkusige seri navu alli muru divsglu iddevu. allimd navu suddikeumdu regiykke bmdedu; omdu divsvad mele dksind galiyu bisidag mrudin navu peutiyeulke seridevu. alli navu sheudrrnnu neudidag avru nmmnnu elu divs tmmeumdige irbekemdu bedikeumdru; hige navu reum kðege heurtevu. allidd sheudrru nmm visy vagi keli nmmnnu smdhisuvdkkagi appiy pete mtu trichtrd vrede bmdag paulnu avrnnu neudi devrige steutrmadi dhery geumdru. navu reumge bmdag kavlugarr nayknige stadhiptiyu sereyvrrnnu oppisi dnu; adre tnnnnu kayuttidd obb senikneumdige paulnu prtyekvagi irbhudemdu appne heumdidnu. muru divsglad mele paulnu yehudyr mukhysthrnnu ottagi krednu. avru kudi bmdag avnu avrige-jnre, sheu drru, jnrigagli nmm pitrgl acargli gagli vireudhvagi yavdnnu mad diddru yerusalemimdm reumnvr ke avru nnnnnu priksisi nnnlli mrndmdnege karnvenu illddrimd nnnnnu bidisbekemdi ddru. adre yehudyr adkke vireudhvagi matnadidag kesnige helikeullvmte nanu ottay madlpttenu; adre nnn svdesdvr mele tppu heurisuvdkkagi all. i karn dimdle nimmnnu neuduvdkku nimmeumdige matnaduvdkku nanu nimmnnu kreyisidenu; israyelyr niriksey nimittvagi nanu i srpniiymd kttlpttidene emdu helidnu. ag avru avnige-ninn visyvagi yudaydimd nmge yav ptrglu bmdill, illve illi bmd sheudrrlli yavnu ninn visyvagi kettddenu teuris lill mtu hellill. adre ninn abhipray venemdu ninnimdle keluvdkke navu apeksisu tteve; ella kðeyllyu i pmgdd visy dlli jnru viruddhvagi matnaduttarembdu nmge geuttde emdu helidru. avru avnige omdu dinvnnu nemisi dag anekru avn nivaskke bmdru; ag belginimd saymkald-

vrede meusey nyay prmandimdlu prvadneglimdlu yesu vin visydlli avrnnu odmbdisutta avrige devr rajyvnnu vivrisi saksikrisidnu. avnu helid matugltnu kelvru nmbi dru; adre kelvru nmbde heudru. hige avrlli vibhagvadag paulnu avrige-yesaynu pvitratm-nimdm nmm pitrglige vihiti vagi heliddenmdre- nivu kelidru keli ghrisuvdill; neudidru neudi kanuvdill; yakmdre avru tmm knnuglimd neudi kiviglimd keli hrðydimd ghrisi marpatu heumddmteyu nanu avrnnu svsthd bmdteyu i jnr hrðyvu keuberitu; keluvdkke avr kiviglu mmdvadvu; avru tmm knnugltnu muccikeumdidare adkarn devr rksneyu anyjnamgdvrigu kluhislpttide; adnnu avru keluvru embdagi nimge tilidirli amdnu. avnu i matugl nnadidag yehudyr heurtuheugi tmmlli tavu bhlvagi trkisikeumdru. paulnu tnn svmt badigey mneylli pura erdu vrsviddu tnn blige bruvvr nnella serisikeumdru. avnu tumba dhery deumdigedevr-rajyvnu sarutta krtnad yesu kristn visyadvugltnu beudhisutti ddnu. yav mnusynuavnige addimadlill.

adiylli vakyviddnu; a vakyvu devreumdige iddnu; a vakyvu devragiddnu.2 atne adiylli devreumdige iddnu. ellvu atnimd umtayitu; umtaddrlli atnillde yavdu umtag lill. atnlli jivvittu; a jivvu mnusy rige belkagittu. a belku ktllli prkasisuttde; a ktllu adnnu grhislill. devrimd kluih spltt obb mnusyniddnu; avn hesru yeuhannu. ellru tnn mulkvagi nmbuvmte avne a belkin visydlli saksu keuduvdkke saksigagi bmdnu. avnu a belkll. adre a belkin visydlli saksu keudu vdkke klulisplttu. leukdlli bruv prtiiyeubb mnusynige atnu belknnu keuduv nijvad belkagiddnu. atnu leukdlli iddnu; leukvu atnimd umtayitu; leukvu atnnu ariylill. atnu tnn svmt-dvr blige bmdnu. atn svmtdvru atnnu amgikrislill. adre yararu atnnu amgikrisidreu avrige amdre atn hesrin mele nmbikeyiduvvrige devr putrraguv adhikarvnnu atnu keuttu. ivru rktdimdagli illeve srird iccheyimdagli illeve mnusyn iccheyimda gli huttdrlll, devrimde huttdvru. iddle a vakyagiruvatnu srirdhari yagi krpeymldu stydimldu tumbi nmm mdhydlli vasmadidnu. (tmdeyimd huttd obbne mgn mhimeymte navu atn mhimeynnu neudibev). yeuhannu atn visydlli saksu keuttu-nnn himde bruvatnu nngimt meudle idddrimd nngimt mumdinvvu emdu nanu helidatnu itne emdu kugi helidnu. atn spmurteyeulgid navellru krpegagi krpeynnu heumdivu. nyayprmanvu meusey mukhamtrvagi keudlpttitu; adre krpeyu styvu yesu kristn mukhamtrvagi bmdvu. yavnu yav kaldllu devrnnu kmldill. tmdey edeylliruv a obbne mg nagiruvatnu atnnu tilipydisiddane. ninu yaru emdu avnnnu keluvd kkagi yehudyru yajkrnnu leviyrnnu yerusalemimmd kluhisidag yeuhannu keutt saksu ide. avnu oppikeumdnu. allgyleyll; avnu-nanu kristnll emdu oppikeumdnu. adkkvru-hagadrenu? ninu eliyneu emdu kelidru. adkke avnu-nanll amdnu. avru ninu a prvadiyeu emdu keliddkke avnu-all emdu uttrkeuttu. ag avru av nige-ninu yaru? nmmnnu kluhisidvrige navu uttr heluvme ninu ninn visydlli enu helutti emdu kelidru. avnu-krtn dariynnu nette madiri emdu advi ylli kuguv obbn sbdve emdu prvadi yad yesaynu helid sbdve nanu emdu uttrkeuttu. klulisplttvru phrisayr kdeyvrageiddru. avru avnige-ninu a kristnu eliyneu illeve a prvadiyu alliddre baptism madisuvdu yake emdu kelidru. yeuhannu avrige prtyuttr vagi-nanu nirinimd baptism madisuttene; adre nivu ariydiruvmth obbatnu nimm mdhydlli nimtiddane; atne nnn himde bru vatnagiddu nngimt mumdinvnadnu; atn kerd barnnu biccuvdkke nanu yeugnll emdu helidnu. ivuglu yeurdnin ace kdey tnehabdrllli nd-edvu; alli yeuhannu baptism madisuttiddnu. mrudin yeuhannu tnn kdege bruttid yesuvnnu neudi-igeu, leukd pap vnnu tegeduhakuv devr kurimri emdu helidnu. nnn himde obb mnusynu bru ttane; atnu nngimt meudle idddrimd nngimt mumdinvvu emdu nanu yar visydlli helideneu atne itnu. nanu atnnnu aritirill; adre atnu israyelyrige prtyksnaguvme nanu nirinimd baptism madisuvvnagi bmdid-dene amdnu. yeuhannu saksikeuttu-atnnu parival dmta prleukdimd ilidu atn mele nele geumdiru-

vdnnu nanu neudidenu. nanu atnnnu aritirill; adre nirinimd baptism madisuvdkke nnnnnu kluhisidatne nge- yavtn mele atnnu ilidu neleyagiru vdnnu ninu neuduviyeu atne pvitratm nimd baptism madisuvatnu emdu helidnu. nanu neudi itne devrmgnemdu saksu keuttiddene amdnu. marney din tirigi yeuhannu avn sisyrlli ibbru nimtukeumdidru. ag nde daduttidd yesuvnnu neudi avnu (yeuha nnu)-igeu, devr kurimri! emdu helidnu. avnu heliddnnu keli a ibbru sisyru yesuvin himde heudru. ag yesu himtirugi tnn himde bruttidvrrnnu neudi avrige-nivu enu hudukuttiri? annlu avru atnige-rbbiye, (rbbi amdre guru emdrth) ninu vasisuvdu elli amdr. atnu avrige-bmdu neudiri amdnu. avru heugi atnu vasisuttidd sthlvnnu neudi a divs atn smgd iddru. ag heccu kdime htney tasagittu. yeuha nn matnnu keli atnnnu himbalisid ibbrlli simeun petrn sheudrnad amdreynu obbnagiddnu. ivnu meudlu tnn svmt sheudrnad simeunnnnu kmdu av nige-navu messiyannu kmdukeumdevu emdu helidnu (messiynu amdre kristnu emdrth). ag amdreynu simeunnu yesuvin blige krkeumdu bmdnu. yesu avnnnu neudi-ninu yeunn mgnad simeunnu, ninu kephnemdu kreylpduvi amdnu. (keph amdre kllu emdrth). mrudin yesu glilaykke heurtu heugbekemdidag philippnnu kmdu av nige-nnnnnu himbalisu amdnu. philippnu amdreyn mtu petrn pttnvad betsayi dvnu. philipnu ntanyelnnu kmdu avnige-nyayprmandlli meuseyu mtu prvadiglu yavtn visyvgi bredreu atnnu kmdu kmdukeumdevu; atnu yeuse phn mgnad njretin yesuvu amdnu. adkke ntanyelnu avnige-njreti nimd olledenadru bruvdeu? amdag philippnu avnige-bmdu neudu amdnu. yesu tnn blige bruv ntanyelnnu kmdu avn visyvgi-igeu, ivnu nij vagiyu israyelnu; ivnlli kptvill amdnu. ntanyelnu atnige-ninu nnnnnu hege ble? amdnu; yesu prtyuttr vagi avnige-philippnu ninnnnu kreuyvdkkmt mumce ninu a amjur mrd kelge iddag nanu ninnnnu neudidenu amdnu. ntan yelnu prtyuttrvagi atnige-rbbiye, ninu devrkumarnu; ninu israyelin arsnu amdnu. yesu prtyuttrvagi avnige-nanu a amjur mrd kelge ninnnnu neuidenemd helidrimd ninu nmbu ttiyeu? ninu ivugligimt mhtad-vuglennu neuduvu amdnu. atnu avnige-ninge nijni-jvagi heluttene. imdinimd prleukvu terediruvdnnu devdtru mnusykumarn mele eruvdnnu iliyuvdnnu nivu neuduviri amdnu.

2

murney dindlli glilayd kanadlli omdu mduve ayitu. alli yesuvin tayaivu iddlu.2 iddle yesuvnnu atn sisyrnnu mduvege kredi ddr. ag avrige draksarsvu salde heud ddrimd yesuvin tayaivu atnige-avrige draksarsvu ill amdnu. yesu akege- strie, nnn geudve ninge yake? nnn glige yu innu bmdill amdnu. atn tayaivu sevrige-atnu nimege enu heluttaneu adnnu madiri amdnu. yehudyru suddhi krnd prkar alli prtyeumdu erdu illeve muru keulng niru hidiyuvstu aru klin baneglu iddnu. yesu avrige-a bane glilli niru tumbiri amdnu. avru avuglnu kmthdvrege tumbidru. atnu avrige-ig idnnu teudikeumdu heugi autnd paruptygarnige keudiri emdu hellu avru

tkkeumdu heugi keuttru. autnd parupty garnu draksarsavad nirnnu ruci neudidag adu ellimd bmtemdut tiliydvnagi (nirnnu teudikeumdv sevkrige tilidittu) mdlimgnnu kedu avnige–prti mnusynu meudlu olle draksarsvnnu keuttu jnru cennagi kudid mele knisthvaddnnu keuduttane; adre ninu idu vrede olle draksarsvnnu ittu keumdiddi amdnu. yesu i meudlney adbhut karyvnnu glilayd kanadlli madi tnn mhimeynnu teurpdisidnu; mtu atn sisyr atn mele nmbike ittru. idad mele atnu atn tayiyu atn sheudtru atn sisyr kpernaumige heugi alli kelvu divs iddru. yehudyr pskvu htirvadag yesu yerusalemige heugi devalydlli ettu kuri parival ivuglunu maruvv rnnu hn bdlayisuvvru kutiruvdnu kmdnu; ag atnu snn hggglimd keurde madi kuri ettu shit ellrnnu devalyd heurkke atti cinivarr hvnnu celli meju glnnu kedvidnu. atnu parival maruv vrige–ivuglunu ilimd tkkeumdu heugiri; nnn tmdey mneynnu vya–pard mney nnagi madbediri amdnu. ag atn sisyr–ninn alyd asktiyu nnnnnu dhisi bittide emdu brediruvdnu jnapkmadi keumdr. ag yehudyr atnigennu ivuglunu maduvdkke yav suckkary vnnu nmge teurisutti emdu kelidru. yesu prtyuttrvagi avrige–i deval yvnnu kedvidre nanu muru dingllli adnnu ebbsuvenu amdnu. adkke yehudyr–i devalyvvnu ktuvdkke nalvtaru vruglu hididvu; ninu muru dingllli adnnu ebbsuviyev amdru. adre atnu tnn dehvemb alyvnnu kuritu helidnu. addrimd atnu stvteulgimd eddmele atn sisyr tmge helid i matnnu nenpu madikeumdu brhvvnu yesu tmge heliddnnu nmbidru. atnu pskhbvd dindlli yeruslemi nlliddag atnu madid adbhut karyglunu anekru neudi atn hesrinlli nmbike ittru. adre yesu tnnnnu avrige vspdisi keullill; yakmdre atn ellrnnu arit vnagiddnu. atnu mnusyr amtrmgvnnu tilidvnd karn yaru yav mnusyn visydlli atnige saksikeudbekad avsyvirlill.

3

phrisayrlli yehudyr adhkari yad nikedemnembo mnusy niddnu. 2 ivnu ratryilli yesuvn blige bmdu atnige–rbbiye (guruvu), ninu devr bliyimd bmd beudhknemdu navu blevu, yakmdre devru obbn kud illd heurtu ninu maduv adbhutkaryglunu yav mnusynu madlarnu amdnu. yesu prtyuttrvagi avnige–nanu ninge nijnyvagi heluttene, obbnu tirigi huttdidre avnu devr rajyvnnu neudlarnu amdnu. nikedemnu atnige–obbnu muduknad mele hutuvdu hege? avnu tnn tayiy grbhlli erdney sari prvesisi huttuvdadite emdu kelidnu. yesu prtyuttrvagi avnige–ninge nijnyvagi heluttene, obbnu nirinimdlu atm nmdlu huttdidre avnu devr rajydeulge prvesislarnu. srirdimd huttdidu sri rve; atnmimd huttdidu atmve. nivu tirigi hutttkkddu emdu nanu ninge heliddrimd ascrypbed. galiyu tnn mnssu bmd kdege bisuttu; ninu adr sbdvnnu kelutti; adre adu ellimd bruttdeu ellige heugu ttdeu hellari; admt–eye atnmimd huttid prtiyeubbnu iddane amdnu. adkke niku demnu prtyuttrvagi atnige–ivuglu hegadavu emdu keliddkke yesu prtyuttrvagi avnige–israyelyrige beudhknagi rrv ninge i visyglu tiliyuvdillveu? nanu ninge nijnyvagi heluttene, navu aritiruvdnnu matnadutteve mtu neudi ddkke sak–

sikrisutteve; adre nivu nmm saksi ynnu amgikrisuvdill. nanu bhuleuk dvuglunu nimg helidre nivu nmbuvdill; adre prleukdvuglunu nimg helidre hege nmbiri? prleukdimd ilidu bmdatne amdre prleukdliruv mnusy kumarne heurtu yavnu prleukkke eriheudvnnl. idllde meuseyu arnydlli srpvnnu ettid hageye mnusy kumarnu sh ettpdtkkddu. hige atnnu nmbuv yavnadru nasvadge nityjiv vnnu ppediruvnu. devru leukvnnu esteu pritimadi tnn obbne mgnnu keuttu; atnnu nmbuv yavnadru nasvadge nityjiv vnnu ppedvngiruvnu. devru leukkke tirpu maduvdkkagi all; adre tnn mgn mukhamtr leukvnnu rk–sisuvdkkagi atnnu kluhisidnu. atn mele nmbike iduvvnige tirpu aguvdill; adre nmbikeyvnnige agle tirpayitu; yakmdre avnu devr obbne mgn hesrin mele nmbike idlill. a tirpu enmdre, belku leukkke bmdidru mnusyr kriyeglu kettvuglu giruvdrimd avru belkigimt kitleyenne prti madidru. kettiddnu maduv prti yeubbnu tnn krtvglu khmdislttavemdu belknnu hgemaadtane mtu belkige bruvdill. adre styvnnu anusrisuvvnu tnn krtvglu devrmd madlpttvuglemdu prktvagu vmte belkige bruttane emdu helidnu. ivuglad mele yesuvu atn sisyr yuday deskke bmdru; alli atnu avreumdigge iddu baptism madisuttdidnu. idllde yeuhannu sh slimin sviap dllid aineuninlli baptism madisuttdidnu; yakmdre alli bhl niru ittu; avru (jnru) bmdu baptism madisikeulluttdidru. yakmdre yeuhannu advrege sereylli haklpttirill. truvay yeuhann sisyrlli kelvrigu yehudyrigu mdhydlli sudhikrmd visyvgi yavu umtayitu. avru yeuhann blige bmdu av nige–guruve, igeu, yeurdin ace ninn bliylidd obbatn visydlli ninu saksikeuttiylla; atnu baptism madisuttane, ellru atn blige heuguttare amdru. yeuhannu prtyuttrvagi–prleuk dimd obd mnusynige keudlpdd heurtu avnu yavdnnu heumdlarnu. nanu kristnll, adre atn mumdagi kluhislptt vnemdu nanu heliddkke nive nnge saksigla giddiri. mdlgittiyullvne mdlimgnu; adre mdlimgn snehitnu nimitukeumdu atn matnnu keli mdlimgn dhvnige bhlvagi smteus pduktane; adkarn i nnn smteusvu nerveritu. atnu heccislpr dtkkddu; nanu tggislptdkkddu. melinimd bruvatnu ellr mele iddane; avnu bhusmbmdhvadvnagiddane avnu bhu smbmdhadvnagiddu bhusmbmdhadvuglunu matnaduttane; prleukdimd bruvatnu ellr mele iddane. atnu yavdnnu kmdu kelidneu adkke saksi keuduttane; adre atn saksinnu yavnu amgikrisuvdill. atn saksinnu amgikrisidvnu devru styvntmembdkke tnn mudreynn hakiddane. devru kluhisidatnu devr matuglne aduttane; devru atnige atmnnnu alte madde keuduttane. tmdey mgnnu pritisi ellvuglunu atn keylli keuttiddane. mgn mele nmbikeyvduvnige nityjiv umtu; yavnu mgnnu nmbuvdillveu avnu jivvnnu kanuvdill; adre devr keupvu avn mele nelegeumdide amdnu.

4

yesu yeuhannigimt heccu sisyrnnu madikeumdu baptism madisuttdiddu phrisayru kelidaremdu krt nige geuttayitu.2 (adagyu baptism madisu ttiddatnu yesu tane all, adre atn sisyr madisuttdidru). ag atnu yuday vnnu bittu glilaykke tirigi heurtu heudnu. atnu smaryd margvagi heugbekadddu avsyvagittu.

ag yakeu bnu tnn mgnad yausephnige keutt bhu-miy sviapdliluv suhr emb smaryd pttnkke atnu bmdnu. alli yakeubn bavi ittu; yesu pryandimd ayasgeumdirlagi a baviy bliylli hageye kutukeumdn. ag sumaru arne tasagittu. (amdre mdhyahn hn-nerdu gmtaya gittu). ag smaryd obb striyu niru seduvdkkagi bmdlu; yesu akege-nnge kudiuyvdkke keudu amdnu. (yakmdre atn sisyr aharvnnu keum-dukeulluvdkkagi pttndeulkke heugiddru). adkke a sma ryd striyu atnige-ninu yehudynagiddu kudiuyvdkke keudu emdu smaryd striyad nnnimd kelu-vdu hege? yakmdre yehudyru smarydvreumdige heukku blike maduvdillilla amdnu. yesu prtyuttrvagi akege-devr danvenembdu mtu-nnge kudiuyvdkke keudu emdu ninnnnu kelidatnu yarembdu ninge tilididdre ninu atnnnu keluttiddi, atnu ninge jivkrvad nirnnu keuduttiddnu emdu helidnu. a striyu atnige-ayya, seduvdkke ninge enu ill mtu bavi alvagide; higeruvlli a jivkrvad niru ninge ellimd bmtu? tanu tnn mkklru tnn dnglu i bavi yimd ku-didu nmge adnnu keutt nmm tmdeyad yakeubnigimt ninu deudd vneu? amdnu. yesu prtyuttrvagi akege-i nirnnu kudiuyv prtyeubbigne tirigi nirdikeyaguvdu; adre nanu keuduv nirnnu kudiuyvvnige emdigu nir dikeyaguvdill; yakmdre nanu avnige keuduv niru avnlli nityjivkke ukkv nirin baviyageruvdu amdnu. a striyu atnige-ayya, nnge nirdikeyagdmteyu niru seduvdkke nanu illige bardmteyu nnge i nirnnu keudu amdnu. yesu akege-heugi ninn gmdnnnu krkeumdu illige ba amdnu. ag a striyu prtyuttrvagi-nnge gmdnill amdnu, yesu akege-nnge gmd-nill emdu ninu heliddu sriye; yakmdre ninge aidu mmdid gmdmdiriddru; ig ningiruvvnu ninn gmd nll; a visyddli ninu heliddu styvaddu amdnu. ag a striyu atnige-ayya, ninu obb prvadiyemdu nanu grhisut-tene; nmm pitrglu i bettdlli aradhisidru; adre jnru aradhistkk sthlvu yeruslemi nllie emdu nivu annut-tiri amdnu. yesu akege-nstriye, nnnnnu nmbu; i bettd-liyagli yerusleminliyagli niru tmdeynnu aradhisde iruv glige bruttde. nivu ariyde iruvdnnu aradhi sut-tiri; navu aritiruvdnne aradhisutteve; yakmdre rk-sneyu yehudyrimdle. nij vad aradhkru tmdeynnu atmdimdlu sty dimdlu aradhisuv gligeyu bruttde, adu igle bmdide; yakmdre tnnnnu aradhisu vdkke tmdeyu amthvrnnu hudukuttane. devru atmna-gid-dane; atnnnu aradhisuv vru atmdimdlu stydimdlu aradhistkkddu amdnu. a striyu atnige-kristnemdu kreylptt messiynu bruttanemdu nanu blennu; atnu bmdag nmge ellvuglennu tiliydisuvnu amdnu. yesu akege-ninneumdige matnaduv nane atnu amdnu. as-treulge atn sisyr bmdu atnu a striyeumdige mat-naduttiddnemdu ascry pttur; adagvu-ninge enu beku? illve akeyeumdige yake matnadutti emdu obb nadru kelliill. ag a striyu tnn nirin keudvnnu bittu pttndeulkke heurtuheugi jnrige-bnniri, nanu madidvuglennella nnge tilisid mnusynnnu neudiri; itnu a kristnllve amdnu. ag avru pttndimd atn blige heurtu bmdru. a smyddli atn striyu atnige-beudhkne, ut madu emdu bedi keumdr. adre atnu avrige-nimge tilydiruv aharvu nnge utkke ide amdnu. addrimd sisyr-ut madu vdkke yaradru at-nige enadru tmdu keuttreu emdu obbrigeubbru mat-nadi keumdr. adre yesu avrige-nnnnnu kluhisidatn

cittvnnu nerverisi atn kels vnnu puresuvde nnn ahar amdnu. nivu-suggiyu bruvdkke innu nalku timgluglu iveymdu heluttirllveu? mtu-igeu, nimm knnuglennu melkketti heulglnnu neudiri, yakmdre avu iga gle bellgagi keuylige bmdve emdu nanu nimge heluttene. keuyyuvvnu kuliyennu heumdi ni-tyjivkkagi phlvnu kulisikeullu ttane; hige bittuvvnu keuyyuvvnu ottagi smteusisuvru. bittuvvneubbnu, keuyyu vnu mtteubbnu emdu heluv matu id rlli styvagide. nivu kstpdmdth beleynnu keuyyuvdkke nanu nimmnnu kluhisidenu. bereubbru skt pttu nivu avr kstldli serikeumdiddiri amdnu. ag-nanu madi dellvnnu nnge tilisidnemdu saksikeutt a striy matigeusk a pttnd anek smarydvru atn mele nmbike ittru. hige a smary dvru atn blige bmdag atnu tm-meumdige irbekemdu atnnnu bedikeullu atnu erdu divs alli ilukeumdnu. innu heccu jnru atn svmt matigeusk atnnnu nmbidru. a strige- navu ig nmbu-vdu ninn matinimdl; yakmdre nave svth itn matnu keliddeve mtu itnu nijvagiyu leukrksknad krist-nemdu bllevu amdru. erdu divsglad mele atnu al-limd heurtu glilaykke heudnu. yakmdre prvadige tnn svdesdlli snmanvillvemdu yesu tane saksi he-lidnu. gilay dvru yeruslemin hbbkke heudag atnu alli madidvuglennella avru neudi ddrimd atnu glilaykke bmdag atnnnu svkrisidru. hige yesu tanu nirnnu draksars vnnagi madid gilayd kananige tirigi bmdnu. ag kpernauminllid obb prdhann mgnu asvsthagid-dnu. yesu yuday dimd glilaykke bmdnemdu avnu ke-lidag atn blige heugi tanu bmdu tnn mgnnnu svsth-pdisbekemdu atnnnu bedikeumdr; yakmdre avnu sayuv hagiddnu. yesu avnige-nivu suck karyglennu adbhutkaryglennu neudd heurtu nmbu vde ill amdnu. ag a prdhannu atnige-ayya, nnn mgnu sayuvdkke meudlu brbeku amdnu. yesu avnige-ninu heugu, ninn mgnu bdukuruttane amdnu. mtu a mnusynu yesu helid matnnu nmbi heurtuheudnu. hige avnu heuguttiruvag avn sekvru av nnnu smdhisi-ninn mgnu bdukidnu emdu avnige helidru. ag avnu-yav gligeylli avnige gunvagteudgitu emdu avrnnu vi-carisidag avru ninne elne tasinlli jrvru avnnnu bit-titu emdu avnige helidru. hige-ninn mgnu bdukut-tane emdu yesu tnge helid gligeylliye adu ayitemdu tmdeyu tilidukeumdu tanu tnn mnayvrellru nm-bidru. yesu yudaydimd glilaykke bmdmele tirigi ma-did edrney adbhutkaryvu idagide.

5

idad mele yehudyrdemdu hbb idddrimd yesu yeru slemige heudnu.2 yerusleminlli kuri maruv sthld ht-tirdlli omdu keulvide; adu ibriy bhaseylli betstha emdu krey lpduttde. idkke aidu dvaramglgive. ivu glilli blhinru kurudru kumtru me ongidvru agidd deudd smuhev biddu keumdiddu nirin kdli-suvikegagi kadukeumdi ddrnu. aya kaddlli obb dutnu keul deulge iliduheugi ninnu kdliustiddnu; niru kdli-slptt mele meudlu yaru nitrineulge hejeyidut-tidreuv avrige yav reugviddru svsthvaguttittu. ag muvttentu vrusdimd reugviagidd obbaneub mnu synu alli iddu. avni biddukeumdiruvdnnu yesu neudi avnu bhukaldimd a sthiti ylli iddanemdu tilidu avnige-ninge svstha guvdkke mnssumteu emdu ke-

lidnu. adkke a reugiyu prtyuttrvagi atnige–ayya, niru kdlislpdvag nnnnnu keuldeulge ilisuvdkke nnge yaru ill; adre nanu bruttiruvage nngimt mumdagi mtteubbnu iliyuttane amdnu. yesu avnige– eddu ninn hasigeynnu tegedukeumdu nde amdnu. kudle a mnusynu svsthnagi tnn hasigeynnu tegedukeumdu ndednu; a dinvu sbbttagittu. addrimd yehudyru svsthnadvnige–idu sbbt dinvagide; ninu hasigeynnu heuttukeulluvdu nyayvll amdru. avnu prtyuttrvagi avrige–nnnnnu svsth madidatne–ninn hasigeynnu tegedukeumdu nde emdu nnge heliddane amdnu. adkke avru avnige–ninn hasigeynnu tegedukeumdu nde emdu ninge helid mnusynu yaru emdu kelimdu. adre atnu yaremdu svsthnadvnige tilidirlill; yakmdre a sthl dlli jnsmuhvu iddridd yesu allimd srkeumdu heugiddnu. truvay yesu avnnnu devalydlli kmdukeumdu av nige–igeu, ninge svsthvayittila; ninn male heccin kedu bardme innu papmadbed amdnu. ag avnu heurtu heugi tnnnnu svstphdisatnu yesuve emdu yehudy rige tilisidnu. atnu ivuglunu sbbt dindlli madid karn yehudyru yesu vnnu himsisi atnnnu keulluvdkke neudidru. adre yesu avrige–nnn tmdeyu i vregu kels maduttane mttu nanu kels maduttene amdnu. addrimd atnu sbbttnnu viariddu matrvllde devrnnu tnn svmt tmde emdu kredu tnnnnu devrige sman madikeumd karn yehudyru atnnnu keulluvdkke innstu pryt madidru. ag yesu prtyuttrvagi avrige– nanu ninge nijniyvagi heluttene, tmdeyu maduvdnnu kmddnnillde mgnu tnnstkke tane yavdnnu madlarnu; atnu maduvdnnella hageye mgnu maduvnu. yakmdre tmdeyu nngnnu pritisit tanu svth maduvvuglnnella mgnige teurisuuttane; nivu ascrpydvag hage ivugligimt mhttat kelsglunu atnige teurisuuvnu. tmdeyu hege sttvrrnu ebbisi bdukisuttaneu hageye mgnu tnge istviru vvrnnu bdukisuttane. idllde tmdeyu yarigu tirpu maduvdill; adre ellru tmdege mankeuduv prkarve mgnigu man keudbekemdu tirpu madu vdnella mgnige opisiddane. mgnige man keuddvnu atnnnu kluhisid tmdegu man keuddvnagiddane. nanu ninge nijniyvagi heluttene, nnn vakyvnnu keli nnnnnu kluhisi datnnnu nmbuvvnu nityijvnnu heumidi ddane. avnu tirpige guriyaguvdill; adre mrndimd jivkke datiddane. nanu ninge nijniyvagi heluttene, sttvru devkumarn dhvniynnu keluv glige bruttde; adu igle bmdide; keluvvru bdukuvru. tmdeyu hege svth jivvullvnagiddaneu hageye mgnu svth jivvullvnagiruvmte atnu anugrhisiddane. atnu mnusykumar nagiruvdrimd nyaytirisuv adhiakrvnnu sh atnige keutiddane. idkke ascrpyd bediri; omdu kal bruttde; ag smadhigllli ruvvrellru atn dhvniynnu keli heurge bruvru, ollednnu madidvru jivd punrutthanvnnu kettdnnu madidvru tirpin punrutthanvnnu heumduvru. nnnstkke nane enu madlarenu; nanu keluvmteye tirpu maduttene mttu nnn tirpu nyay vadddu; yakmdre nanu nnn svmtcittvnnll, adre nnnnnu kluhisid tmdeyu cittvu nerver bekemdu apeksisuttene. nnnnnu kuritu nane saksi heluvdane nnn saksiiyu nijvaddlll. nnnnnu kuritu saksikeuduvatnu bereubnni ddane; atnu nnn visydlli keuduv saksiiyu nijvemdu nanu blennu. nivu yehuann blige kluhisidiri; avnu stykke saksikeuttnu. nanu mnusynimd saksi amgikrisuvdill; adre nivu rksne heumduvmte

nanu ivu glunu heluttene. avnu uridu prkasisuv dipvagiddnu; nivu svlpkal avn belkinlli smteusisuvdkke mnssullvragiddiri; adre yehannigimtlu heccin saksi nngumtu; hegemdre puresuvdkkagi tmdeyu nnge keutt kelsglu amdre nanu maduttiruv i kelsgle tmdeyu nnnnnu kluhisiddanemdu nnn visyvagi saksi keuduttve. nnnnnu kluhisid tmdeyu tane nnn visydlli saksi heliddane; nivu emdadru atn dhvniynnu kelliill illve atn ruvpnnu neudlill. atn vakyvnu nimmlu neleyagiruvdill; yakmdre atnu kluhisidatnnnu nivu nmbu vdill. brhglunu prisueudhisiri; avugllli nimgenityijv umtemdu nivu nensuttirlla; avugle nnn visyvagi saksikeuduvvugla give. adre nivu jivvnnu heumduvmte nnn blige bruvdill. nanu mnusyrimd manvnnu amgikri suvdill. adre nanu nimnnnu blennu, nimmlu devr priti ill. nanu nnn tmdeyu hesrinlli bmdiddene, nivu nnnnnu amgikri suvdill; mtteubbnu tnn svmt hesrinlli bmdre nivu avnnnu amgikrisuviri. devrimd matr bruv manvnnu hudukde obbrimdu bbrige bruv manvnnu heumduv nivu hege nmbiri? tmdeyu mumde nimm mele nanu tppu heurisuvvenemdu nivu nensbediri; adre nivu nmbiruv meuseyeye nimm mele tppu heurisuttane. nivu meuseynnu nmbiddre nnnnnu nmbuttidiri; yakmdre avnu nnn visyvagi brednu. avnu breddnnu nivu nmbiddre nnn matuglunu hege nmbiri amdnu.

6

ivuglad mele yesu tiberi yvemb glilay smudrd acege heudnu. ag atnu reugigllli ndisid atn abdhut karyglunu neudid jnr deudd smuhvu atnnnu himbalisuttittu. yesu betvnneri alli tnn sisyeumdigekutu keumdnu. ag yehudyv psk hbbvu sviapvagittu. jnr deudd gumpu tnn kdege bruvdnnu yesu knnetti neudi philipp nige–ivru ut maduvmtne navu reutti ynnu ellimd keumdu treun amdnu. av nnnu priksisuvdkkagi atnu idnnu helidnu; yakmdre tanu madbekemdidddu atnu tane tilidvnagiddnu. philippnu prtyuttrvagi atnige–ivrlli prtiiyebbnu svlp svlp timdru innuru hnglstu reuttiglu av rige saluvdill amdnu. ag atn sisyrlli obbnagiruv simeun petrnsheudradn amdreynu atnige– illi obb hudugni ddane; avnlli aidu jivegeudiy reuttiglu erdu snn vianuglu ave; adre isteuumd jrnige avu yatkkadavu amdnu. ag yesu–jnrnnu kudrisiri amdnu. a sthl dlli bhl hullu irlagi jnrellru kulitu keumdu avrlli sumaru aidu savir purusre iddru. truvay yesu reutti glunu tegedukeumdu steutmadu sisyrige hmcidru; avru kulitukeumdvrigemci dru; ade ritiylli vianuglunu avrige bekadstu hmcidru. avrige trptiyad mele yesu tnn sisyrige–enu nstvag dmt mikkid tumduglunu kudisiri amdnu. addrimd avru aidu jivegeudiy reuttigllli timdvrimd mikkid tumduglunu kudisi hnerdu puttigllli tumbidru. blik a jnru yesu madid abdhut karyvnnu neudi–nijvagiyu leukkke brbekagidd a pradiyvu itne amdru. addrimd avru bmdu tnnnnu ottay dimd tegedukeumdu heugi arsnnnagi mad bekemdidddaremdu yesu tilidu allimd tirigi taneubbnem omtignagi omdu bettkde heurtu heudnu. saymkalvadag atn sisyrusmudrckde heurtuheugi deuniynnu htti smudrmargvagi kpernau-mige heugutti ddru.agle kttlagittu , yesu avr blige

bmdirlill. ag blvad galiyu bisidd rimd smudrvu all-
lleulvayitu. hige avru huttu hakutta omdu hrdariystu
dur heudt mele yesu smudrd mele ndidd ddkke ser-
ituniy kdege sviapisuttiru vdnnu avru kmdu bhypt-
tru. adre atnu avrige-nane, bhypdbediri amdnu.
ag avru mnhpurvkvagi atnnu deuniylli seriskeum-
dr; kudle deuniyu avru heugvdckiddt ddkke ser-
itu. atn sisyru httd omde deuniy heurtu mtteumdu
alli irilllvemdu atn sisyru matr heudremdu yesu tnn
sisyr smgd deuniylli heuglillvemdu mru din smu-
drd aceylli nimtidd jnru neudi ddr. (adagyu krtnu
steutr madid nmtr avru reuttiynnu timd sthld svi-
apkke tiberiydimd bere deuniglu bmdvu). ag yesu
mttu atn sisyru alli illdiruvdnnu jnru neudi avru
sh deunigllli htti yesuvnnu hudukutta kpernaumige
bmdru. avru atnnu smu drd acekdeylli kmdu
atnige-rbbiye, ninu illige yavag bmdid amdr. yesu
prtyuttrvagi avrige-nanu nimga nijnijvagi heluttene,
nivu nnnnnu hudukuvdu abhutkaryglennu neudid-
drimdl, adre reuttiglnnu timdu trpti heumdidr-
dle. nasvaguv aharkkagi all, nityjiv vnnumtu maduv
aharkkeusr dudiyr; adnnu mnusykumarnu nimga
keuduvnu; tmdeyad devru (idkkagi) atnige mu-
dre hakiddane amdnu. ag avru atnige-navu devr
kriye glennu maduvmtu enu madbeku emdu kelid-
dkke yesu prtyuttrvagi avrige-devrkriye yavmdre,
atnu kluhisi keuttatnnu nivu nmbevde amdnu. ad-
kke avru atnige-hagadre navu neudi nnnnnu nm-
buvmtu yav suck karyvnnu nimga teurisiti? ninu
yav kriyeynnu madutti? tinnuvdkkagi atnu avrige
prleukdimd reuttiynnu keuttu emdu bredirv prkar
nm pitrglu advi ylli mnna timdr emdu helidru.
ag yesu avrige-nanu nimga nijnijvagi heluttene.
meuseyu nimga prleukdimd reutti keudlill; adre nnn
tmdeyu nimga nijvad reuttiynnu prleukdimd keudu
ttane. prleukdimd kelge bmdu leukkke jivvnnu
keuduvatne devr reuttiyagiddane amdnu. adkkvru
atnige-krtn, i reuttiynnu nimga yavaglu keudu am-
dr. adkke yesu avrige-nane a jivd reutti; nnn blige
bruvvnige emdigu hsiyeyaguvdill mtu nnn mele nm-
bike iduvvnige emdigu nirdikeyaguvdill. adre-nivu
nnnnu neudiyn nmbill emdu nanu nimga helidenu.
tmdeyu nng keuduvmtvrellru nnn blige bru vru;
nnn blige bruvvnnu nanu heurge tlibiduvde ill.
nanu nnn svmt cittvnnll; adre nnnnnu kluhisidatn
cittvne maduvdkke prleukdimd bmdenu. nnnnnu
kluhisid tmdey cittvenmdre, atnu nng keuttvr-
lli nanu obnnnu klkeullde kde dindlli avnnu ti-
rigi ebbisuvde. nnnnnu kluhisidatn cittvenmdre,
mgnnu neudi atn mele nmbike iduv prtyeubbnu
nity jivvnnu heumdvde; nanu avnnu kde dindlli
ebbisuvnu emdu helidnu. prleukdimd ilidu bmd
reutti nane emdu atnu heliddkke yehudyru atn visy-
vagi gunugutti- ivnu yeusephn mgnad yesu allve?
ivn tmde tayi glennu navu bllevllve? hagadre-nanu
prleukdimd ilidu bmdenu emdu ivnu heluvdu hege
amdr. yesu prtyuttrvagi avrige-nimm nimmeulge
gunugutt bediri. nnnnnu kluhisid tmdey eleyd
heurtu yavnu nnn blige brlarnu. nanu avnnu kde
dindlli ebbisuvnu. avrellru devrimd beudhislpdu-
vremdu prvadnegllli brylptle. adkarn tmdey-
imd keli klit prtyeubb mnusyn nnn blige brut-
tane. devrige smbmdhptt vne tmdeynnu neudidane

heurtu bere yavnu tmdeynnu neudlill. nanu nimga
nijnijvagi heluttene-nnn mele nmbike iduvvnu ni-
tyjivnnu heumdidane. nane a jivd reuttiyagid-
dene. nimm pitrglu adviylli mnna timdagyu sttu
heudru. mnusynu timdu sayde iru vmta prleukdimd
kelge ilidu bmd reutti ide. prleukdimd ilidubmd
jivd reuttiyn nane; i reuttiynnu yavnadr timdre
avnu emdemdigu bdukuvnu; nanu keuduv reuttiyu
nnn mamsve; adnnu nanu leukd jivkkagi keuduvnu
amdnu. idrimd yehudyru nmmtmmeulge vagvad
madutta-i mnusynu tnn mams vnnu tinnuvdkke
nimga hege keuduttane amdr. ag yesu avrige-nimga
nij nijvagi heluttene, nivu mnusykumarnu mamsvnu
timdu atn rktvnnu kudiyd heurtu nimmeulge jivvll.
yavnu nnn mamsvnnu timdu nnn rktvnnu kudiyut-
taneu avnu nityjivvnnu heumdidane; nanu av nnnu
kde dindlli ebbisuvnu. yakmdre nnn mamsvu ni-
jvad aharvu nnn rktvu nijvad panvu agide. yavnu
nnn mamsvnnu timdu nnn rktvnnu kudiyuttaneu
avnu nnnlli vasisuttane; nanu avnlli vasi suttene.
jivvll tmdeyu nnnnnu kluhisi rlagi nanu tmdey
mulk jivisuvmtaye nnnnnu tinnuvnnu nnn mulk-
vagiye jivi svnu. prleukdimd ilidu bmd reut-
tiyu ide; nimm pitrglu mnna timdagyu sttuheudmta
all; adre i reuttiynnu tinnuvnnu emdemdigu jivis-
vnu amdnu. kpernauminlli beudhisuttirvag shba
mmdirdlli atnu ivuglennu helidnu. addrimd atn sisyr-
lli anekru idnnu keli-idu kthinvad matu; idnnu yaru
kelaru amdr. tnn sisyru idkke gunu guttuttaremdu
yesu tnnlli tilidukeumdu avrige-idu nimga abhytm-
vayiteu? hagadre mnusykumarnu tanu meudlu iddl-
lige eriheuguvdnnu nivu neudidre ennnuviri? bduk-
isuvmtddu atmve; mamsvu yavdkku pryeujnvagu-
vdill; nanu nimga heluv matugle atmvagiyu jivvagi
ive. adre nmbdvru kelvru nimmlli iddare amdnu.
yakmdre nmbdvru yaremdu tnnnnu hidukeudu vnu
yaremdu meudinimide yesu tilididdnu. atnu-nnn
tmdeyimd obbnige keudlptt heurtu yavnu nnn blige
br larnu; idkkeusrve nanu nimga helidenu amdnu.
amdinimd atn sisyrlli anekru himdkke heurtuheugi
mta avru atn smgd emdigu smcrisle ill. ag yesu hnne
rdu nmbdvru sh heurtu heugbekem diddieru
emdu kellu simeun petrnu prtyuttrvagi atnige-krtn,
navu yar blige heugeun? ninnlli nityjivd vakyglu
umtlla. ninu jivvull devrmgnad a kristnemdu navu
khmditvagi nmbidde amdnu. adkke yesu prtyuttr-
vagi avrige-hnnerdu mmdiyad nimmnnu nanu arisi
keumdenllve? adre nimmlli obbnu setanna giddane
amdnu. simeunn mgnad iskriyett yudn visyvagi atnu
heli dnu. yakmdre hnnerdu mmdiyalli obbnad ivnu
atnnu hidukeuduvdkkiddnu.

7

ivuglad mele yesu glila ydlli smcar madidnu;
yehudyru atnnu keulluvdkke hudukutti dddrimd
yudaydlli smcrislu atnige mnsirill. ag yehudy
gudargl hbbvu httrvagittu. addrimd atn sheudrru
atnige-ninu maduv kriyeglnnu ninn sisyr sh
neuduvmta illimd heurtu yudaykke heugu; yakmdre
tanu prssidhige brbekemdiru yavnadr rksyvagi
yavdnnu maduvdill; ninu ivuglennu maduvdadre
leukkke ninnnnu nine teurpdisikeu amdr. yakmdre

atn sheudrru sh atn mele nmbike ittirill. truvay yesu avrige- nnn smyvu innu bmdill; adre nimm smyvu yavaglu siddhvagide. leukvu nimmnnu hgemadlardu; adre adr kriyeglu kettvuglagive emdu adr visy dlli nanu saks heluvdrimd adu nnnnnu hgemadutnde. nivu i hbbkke heugiri; nanu i hbbkke igle heuguvdill, yakmdre nnn smyvu innu purnvagi brilll amdnu. atnu i matuglennu avrige heliddad mele innu glilay dlliye ulidnu. adre atn sheudrru heudmele atnu sh hbbkke bhirmgvagi heugde guptvagi heudnu. ag yehudyr a hbbdlli atnnu huduki-atnu elliddane amdru. a jngllli atn visyvagi bhl gunuguttuvike ittu; yakmdre kelvru-atnu obb olle mnusynagiddane amdru; bere kelvru-all; atnu jnrnnu meus geulisuttane emdu annuttiddru. adagy yehudyr bhyd nimmitt atn visydlli yaru bhirmgvagi matnadlill. ag yesu a hbbd mdhydlli deva lydeulge heugi beudhisidnu. yehu dmyr ascrypttu-ennnu klydiruv i mnusynige imth jnanvu bmdiruvdu hege amdru. adkke yesu prtyuttrvagi av rige-enn beudhneyu nnnndll; adre nnnnnu kluhisidatnde. yavnadu atn cidtnte madidre i beudhneyu devredu athva nnnstkke nane heluttenue embdu avnige tiliyuvdu. tnn visyvagi tane matnaduvvnu tnn svmt mhimeynnu hudukuttane; adre tnnnnu kluhisidatn mhimeynnu hudukuvatte styvmtnu; at nlli anitiyill. meuseyu nimga nyay prmanvnu keuttagy nimmilli obbnu a nyayprmanvnu kekeullillvlla; nivu yake nnnnnu keulluvdkke neuduttiri emdu helidnu. adkke jnru prtyuttrvagi-ninge devv hididide; ninnnnu keulluvdkke neudu vru yaru amdru. yesu prtyuttr vagi avrige-nanu omdu kriyeynnu madi denu; adkke nivellru ascryptutti hagiddre meuseyu nimga sunntiynnu keuttanu; (adu meuseydll, adre adu pitrglde). nivu sbbt dindlli mnusynige sunnti madut-tiri. obb mnusynu meusey nyayprmanvnu viard hage sbbt din dlli sunntiynnu madisikeumdre nanu obb mnusynnu sbbtindlli smpurnvagi svsth maddidkke nnn mele nivu keupgeullu ttireu? teurikege anasarvagi nyaytiri sbediri. adre nitiy nyaytirpnnu madiri amdnu. amele yerusaleminvrlli kelvru-avru keullbekemdu hudukuttiruvdu ittnne allve? adagy igeu, itnu dhery vagi matnaduttane; adre avru itnige enu heluvdill. itne nijvad a kristnemdu adhikariglu tilukeumdiddareu? hegu i mnusynu elliyvemdu navu bllevu; adre kristnu bruvag atnu elliyv nemdu yarigu tiliydu amdru. tru vay yesu devalydlli beudhisutti ddag-nivu nnnnnu bliri mttu nanu elliyvemdu nivu bliri; adre nnnstkke nane brilll; nnnnnu kluhisidatnu sty vmtne; atnnu nivu aritrill. adre nanu atnnnu blleu; yakmdre nanu atn kdeyimd bmdvnu; atnu nnnnnu kluhisikeuttid-dane emdu kugi helidnu. ag avru atnnnu hidiyul hvnisidru; adre atn glige innu barde iddridm atn mele yaru ke haklill. jnrlli anekru atnnnu nmbi-kristnu bmdag i mnusynu madiddkkimt heccu adbhutkaryglennu madu vneus amdru. atn visyvagi jnru gunuguttid remdu phrisayru kelidru; phrisayru prdhanyajkr atnnu hidiyuvdkke adhi kariglennu kluhisidru. truvay yesu avrige-innu svlpkal nanu nimmmeumdigiddu amele nnnnnu kluhisidatn blige heugu tene. nivu nnnnnu hudukuviri, adre nnnnnu kanuvdill; naniruvllige nivu brlariri amdnu. ag

yehudyr-navu avnnnu kand hage avnu ellige heuguvnu? anyjnr mdhydlli cdriheudvr blige heugi anyjnriga beudhisuvne? nivu nnnnnu hudukuviri, adre nnnnnu kanlariri; naniruvllige nivu brlariri emdu ivnu heliruvdu emtha matagirbhudu emdu tmmlli amdukeumdu. hbbd a mhadivsvad kade dindlli yesu nintukeumdu-yavnigadru nirdike yagiddre avnu nnn blige bmdu kudiyl. nnn mele nmbike iduvvnige brhvu helid prkar atn heutteyeulgidm jiv krvad nirin heuleglu hriyuvvu emdu kugi helidnu. (adre atnu tnnlli visvasdivvru heumdliruv atnnnnu kuritu idnnu helidnu; yakmdre yesu innu mhimeynnu heumdirillvaddrimd pvitra tmnu innu keudlpttirill.) adridm jnrlli anekru i matnu kelidag-itnu nijvagi a prvadi yagiddane amdru. bereyvr-ite a kristnu amdru. adre kelvru-kristnu glilaydimd bruvne? adre kristnu davidn smtandimdu davidnidd betehememb urinimdu bruvnemdu brhvu heluttdllve? amdru. hige atn nimmitt vagi jnrlli bhed umtayitu; avrlli kelvru atnnu hidiybekemiddru; adre yaru atn mele ke haklill. blik prdhanyajkr mttu phrisayr blige adhikariglu bmdag avrige-nivu yake atnnu krtrill emdu kelidru. adkke adhikariglu prtyuttrvagi-i mnusynmte yavnu emdu matnadill amdru. ag phrisayru avrige-nivu sh meus heudireu? adhikariglliyu phrisayrlliyu yaradru avn mele visvasvittidareu? adre nyayprman vnnriyd i jnru sapgrstre emdu helidru. nukeudemnu avrige-(ratriylli yesuvn blige bmdidd ivnu avrlli obb nagiddnu.) obbnnu vicarisi avnu madu vdenemdu tilidukeulluvdkkimt mumce av nnnu nmm nyayprmanvu tirpu maduv dumte amdnu. avru prtyuttrvagi avrige-ninu sh glilaydvne? gli laydlli prvadiyu eluvde ill, pri seudhisi neudu amdru. prtiyeubbnu tnn svmt mnege heudnu.

8

yesu ennemrgl guddkke heudnu. beligge atnu tiri-gi devalyikke bmdag ella jnru atn blige bmdru; atnu kutukeumdu avrige beudhisi dnu. ag vybhicardlli sikkid obb hemgsnnu sastriglu mttu phrisayru atn blige tmdu akeynnu nduve nillisi atnige - beudhkne, i hemgsu vybhicar maduvagle hidiy lpttlu. imthvru kleseylpbekemdu meuseyu nyayprman-dlli nmge appne keuttiddane; adre ninu enu helutti emdu kelidru. avru atnnu seudhisuvvragi atn mele tppu heurisbekemdu hige heli dnu. adre yesu avr matuglennu keldv nmte beuggikeumdu tnn berlinimd neld mele brednu. adre avru bidde atnnu kelut-tirlu atnu melkke neudi-nimmleuge yavnu papvilld-vnagiddane avne meudlu akey mele klennu hakli emdu avrige helidnu. tiri atnu beuggikeumdu neld mele brednu. adnnu kelidvru tmm svmt mnssaksiy-imd mnvrikeyagi hiriynnu meudlugeumdu kdeyv-nvregu obbeubbragi heurgeheudru; ag yesu obbne ulidnu; a hemgsu nduve nintu keumdiddlu. yesu melkke neudi a hemgsin heurtu yarnnu kande akege-striye, ninn mele duru heurisidvru elli ddare? ninge yaru sikse vidhisillve? amdnu. adkke akeyu- krtn, yaru vidhisill amdnu. yesu akege-nanu ninge sikse vidhisuvdill; heugu, innu mele papmadbed amdnu. truvay yesu tiri matnadi avrige-nane leukkke belk-

agiddene; nnnnnu himbalisuvvnu kttellyll ndeyu-
vdill; adre jivd belknnu heumduvnu emdu helidnu.
adkarn phrisayru at nige-ninn visyvasi nine sak-
sikeudutti; ninn saksiyu nijvll emdu helidru. yesu
prtyuttrvagi avrige-nnn visy vagi nanu saksikeut-
tagyu nnn saksi nijve; yakmdre nanu ellimd bmd-
deneu mtu ellige heugutteneu nanu blennu; adre
nanu ellimd bmdeneu illve ellige heugutteneu nivu
hellariri. nivu saririk ritiylli tirpu maduttiri; adre
yav mnusynigu nanu tirpomaduvdill. nanu tirpu ma-
didru nnn tirpu nij vadde; yakmdre nanu omtignll,
adre nanu nnnnnu klulisid tmdeyu iddeve. ibbr sak-
siyu nijvmedu nimm nyay prmandliyu bredde. nnn
visyvasi nane saksikeuduttene mtu nnnnnu klulisid
tmdeyu nnn visyvasi saksikeuduttane amdnu. tru-
vay avru atnige-ninn tmde elli amdru. adkke yesu
prtyuttr vagi-nnnnnagli nnn tmdeynnagli nivu ar-
itill; nivu nnnnnu aritukeumdidre nnn tmdeynnu
sh aritukeulluttidiri amdnu. yesu devalydlli beud-
hisuttiddag beukksd bliylli i matuglunu adidnu; adre
atn glige innu barde idddrimd yaru atn mele ke-
haklill. yesu tirigi avrige-nanu heuguttene; nivu
nnnnu hudukuviri mtu nimm pap glilli sayu-
viri; nanu heuguvllige nivu brlariri amdnu. adkke
yehudyru-ivnu tnnnnu tane keumdukeullbekemdi
ddaneu? yakmdre-nanu heuguvllige nivu brlariri
emdu heluttanlla amdru. atnu avrige-nivu kelginvru,
nanu melinvnu; nivu i leukdvru, nanu i leukdvll.
addrimd nivu nimm pagllliye sayuviri emdu nanu
nimge helidenu. yakmdre nnnnnu atnemdu nivu
nmbe heudre nivu nimm pagllliye sayuviri emdu
helidnu. truvay avru atnige-ninu yaragiddi amdru.
adkke yesu avrige-meudlinimldu nanu nimge he-
lidmtvne. nimm visyvasi heluvdkku tirpomaduvd-
kku nge anek visyglive. adre nnnnnu klulisidatnu
styvmtnu. nanu atnimd kelidvuglne leukkke helut-
tene amdnu. atnu tmdey visyvasi tmm smgd mat-
nadidnemdu avru grhisilll. amele yesu av rige-
mnusykumarnnnu nivu melkkettidag nane atnemdu
nnnstkke nane enu madde nnn tmdeyu nge tilisid
hage i smgti glunu heluttenemdu nivu tilidukeul-
luviri. idllde nnnnnu klulisidatnu nnn smgd id-
dane; tmdeyu nnnnnu omtiyagi bidilli; yakmdre atnu
meccuvvuglne nanu yavaglu maduttene amdnu.
atnu i matuglunu heluttiddagle anekru atnlli nm-
bikeyittru. atn mele nmbikeyitt a yehudyrige yesu
nivu nnn vakydlli nelegeumdidre nijva giyu nivu
nnn sisyravugviri. idllde nivu styvnnu tilidukeul-
viri; a styvu nimmnnu bidugde maduvdu emdu he-
lidnu. adkke avru prtyuttrvagi atnige-navu abraham
smttiyvragirragi yav mnusynigu emdigu gulamra-
girilll; hagamde-nimge bidugdeyaguvdemdu ninu
hege helutti amdru. ag yesu prtyuttrvagi avrige-
nanu nimge nijnij vagi heluttene-pap maduvvnu
papkke gulamnagiddane. gulamnu mneylli yavaglu
iruvdill; adre mgnu yavaglu iruttane. addrimd
mgnu nimmnnu bidugde madidre nijvagiyu nivu
bidugdeyaguviri. nivu abraham smttiyvremdu nanu
blennu; adre nimmllli nnn vakykke sthlvilld karn nivu
nnnnu keulluvdkke neuduttiri. nnn tmdey bli ylli
nanu neudidnnne matnaduttene; nivu nimm tmdey
bliylli neudidnnu maduttiri amdnu. avru prtyut-
trvagi atnige-abrahamn nmm tmde amdru; adkke

yesu avrige-nivu abrahamn mkklagiddre abrahamn
kriyeglnnu madu ttidiri. adre devrimd kelid
styvnnu nimge helid nnnnnu ig keulluvdkke neudut-
tiri; idnnu abrahamnu madlill. nivu nimm tmdey
kriyeglnnu maduttiri amdnu. adkkvru atnige-navu
vybhicardimd hutti dvrll; nmge obbe tmde, atnu
devre amdru. yesu avrige-devr nimm tmdeyagid-
dre nivu nnnnnu pritisuttidiri; yakmdre nanu de-
vrimd heurtubmiddene. nnnstkke nane brill; adre
atne nnnnnu klulisidnu. nivu nnn matnu yake grhi
sde iddidi? nivu nnn vakyvnu kelde iruvdrimld.
nivu nimm tmdeyad setannige smbmdhpttrvagidiri.
nimm tmdey duraseglne nivu maduvdkke icchesut-
tiri; avnu adiyimldu keulegarnagiddu sty dlli nillilll.
yakmdre avnlli styve ili; avnu sulladuvag tnn svmt-
vadvuglimd ma nanu nimge styvnnu heluvvnad-
drimd nivu nnnnnu nmbuvdill. nnnlli papvide emdu
nimmlli yaru sthapisuviri? mtu nanu styvnu he-
lidre nivu nnnnnu yake nmbuvdill? devrige smb-
mdhpttrvnu devr vakyglunu keluttane. adre nivu
devrige smbmdhpttrvllrld karn avuglunu keluvdill
emdu helidnu. ag yehudyru prtyuttrvagi atnige-ninu
smarynu mtu ninge devv hididde emdu nanu helu-
vdu sriyllveu emdu helidru. adkke yesu prtyuttrvagi-
nge devv hididill; adre nnn tmdeynnu snmanisut-
tene, nivu nnnnnu avman pdisuttiri. idllde nanu
nnn svmt mhimeynnu hudukuvdill; adre huduku
vvnu nyaytirisuvvnu obbniddane. nanu nimge nijni-
jvagi heluttene-obbnu nnn matnu kekeumdre avnu
emdigu mrnvnu kanuvdill amdnu. ag yehudyru
atnige-ninge devv hididde emdu nmge ig tiliyitu;
abrahamnu mtu prvadiglu sttru; adre-yavnadru nnn
matnu kekeumdre avnu emdigu mrnvnu anubhvi-
suvdillvemu ninu heluttiylla; sttuheud nmm tmde
yad abrahamnigimltu ninu deudd vne? prvadiglu
sttuheudru. ninnnnu yaremdu ninu madikeullutti
emdu keltu yesu-nnnnnu nane snmanisikeumdre
nnn snmanvu enu all; nivu yavatnnu nimm de-
vremdu heluttireu a nnn tmdeye nnnnnu snman-
isuttane. adagyv nivu atnnnu aritukeumdill; adre
nanu atnnnu aritiddene. nanu atnnnu ariyllivvemu
helidre nimm hage nanu sullugarnagi ruvenu; adre
nanu atnnnu aritiddene; atn matnu kekeumdid-
dene. nimm tmdeyad abrahamnu nnn dinvnu neudlu
smeusi sidnu, adnnu neudi avnu ullasgeumdn
emdu helidnu. ag yehudyru at nige-ninge innu
aivttu vrusvagill; ninu abrahamnnu neudiddiyeu am-
dru. yesu avrige-nanu nimge nijnijvagi heluttene,
abrahamnigimt mumceya nanu iddene amdnu. ag
avru atn mele klluglunu eseylu tkkeumdr; adre yesu
adgikeumdu avr mdhydimd devalyd heurge bmdu al-
limd hadu heurtu heudnu.

9

yesu haduheuguttiruvag huttkurudnagidd obb
mnusynnnu kmdnu. atn sisyr-ueudhkne, ivnu
kurudnagi huttruvdkke papmadidvru yaru? i
mnusyeu athva ivn tmde tayigleu emdu atnnu
kelidru; yesu prtyuttrvagi-i mnusynagi illve ivn
tmdeyagilagli papmadill; adre devr kriyegl ivnlli
prktvaguvdkka giye idayitu. nnnnnu klulisidatn kels
glunu hgliruvag nanu madtkkdu; ratri bruttde, ag

yav mnusynu kelsmad larnu. nanu i leukdliruvvreg
leukd belkagiddene amdnu. atnu hige matnadi neld
mele uguli a ugulinimd kesru madi a kesrnnu kurudn
knnuglige hccidnu; avnige-heugu, sileuv keul dlli
teuledukeu(sileuv amdre kluhislptt vnu emdrth)
amdnu. avnu heugi teuledukeumdu drstiuvllvnagi
bmdnu. higruvdrimd nereyvru avnu meudlu kurud-
nagiddag avnnnu neudidvru- kutukeumdu bhikse
beduttiddvnu ivne allveu amdru. kelvru-avnu ivne
amdru. bereyvru-ivnu avn hage iddane amdru. adre
avnu-nane avnu emdu helidnu. addrimd avru av
nige-ninn knnuglu hege tereylpttvu emdu kellu
avnu prtyuttrvagi-yesu emdu kreylptt mnusynu
kesrumadi nnn knnige hcci nnge-sileuvkeulkke
heugi teule dukeu emdu hellu nanu heugi teuledu
keumdu drstiynnu heumdidenu amdnu. ag avru
avnige-avnu eliddane? amdag avnu-nnge geuttill
amdnu; meudlu kurudnagiddvnnnu avnu phrisa
yr blige kredukeumdu bmdru. yesu kesrumadi
avn knnuglunu teredag adu sbbtdivnagittu. ag
phrisayru sh tirigi avnu hege drstiheumdidanemd
av nnnu kellu avnu avrige-atnu kesrnnu nnn knnugl
mele idlu nanu teuledukeumdu vnagi neuduttene
amdnu. truvay phrisayrlli kelvru-i mnusynu devrige
smbmdhpttvnll; yakmdre itnu sbbt divnnu kekeul-
luvnll amdru. berey vru-papiyad obb mnusynu
imth adbhut karyglunu hege maduttane amdru.
hige avrlli bhedvumta avru tirigi kurudnige-ninn
knnuglunu teredatn visyvgi ninu enu helutti amdag
avnu-atnu obb prvadi amdnu. adre drsti heumdidv
tmdeyagi glunu kreyuvvreg yehudyru avn visyvgi
avnu kurudnagiddu drsti heumdi dnemdu nmbllil.
avru-kurudnagi huttidnemdu nivu heluv nimm
mgnu ivne? hagate ig avnu hege neuduttane
emdru avrnnu kelidru. avn tmdeyagilu prtyuttrvagi
avrige-avnu nmm mgnemdu avnu kurudnagi
huttid nemdu navu bllevu. adre avnu ig yavdr mulk
neuduttane nmge geuttill; ilive yaru avn knnuglunu
teredreu adu nmge geuttill; avnu praydnagiddane.
avnnne keliri; avne tnn visy matnaduvnu emdu
helidru. avn tmdeyagilu yehudyrige bhyptt ddrimd
i matuglunu helidru; yakmdre yavnadru atnu
kristnemdu oppikeumdre avnnnu sbhammdirdimd
bhiskrisbekemdu yehudyru agle nirnyisiddru. add
rimd avn tmde yagilu-avnu prayd vnagiddanlla;
avnnne keliri emdu helidru. truvay avru a kurud-
nagidd mnusynnnu kedu avnige-devrige steutr
sllisu; i mnusynu papiyemdu navu bllevu amdru.
avnu prtyuttrvagi-atnu papiyeu allveu nnge geuttill;
omdu matr blleu; adenmdre nanu kurudnagiddenu;
ig nanu neuduttene amdnu. avru tirigi avnige-
atnu ninge enu madidnu? atnu ninn knnuglunu
hege terednu emdu heliddkke avnu prtyuttrvagi
avrige-avnu nmge agle heliddanlla; adre nivu
kellil; nivu adnnu tirigi yake kelbekemdidiri? atn
sisyravudkke ningu mnssideyeu amdnu. ag avru
avnnnu dusisi-ninu avn sisynu; adre navu meusey
sisyru. meusey smgd devru matnadidemdu navu
bllevu; adre ivnu elliyvneu nmge geuttill amdru. ag a
mnusynu prtyuttrvagi avrige-atnu nnn knnuglunu
teredru atnu elliy vnemdu nimgre tiliyde iruvdu
ascryad visyvlive? devru papiyl prarthne ynnu kedu-
vdill; adre yavnadru dev rnnu aradhisuvvnagiddu

atn cittdmte ndedre avn prarthneyynu atnu kedu
ttanemdu navu bllevu. hutukurudnagidd obb
mnusyn knnuglunu yavnadru teredi ddddnnu
leukadiyimd kelirilil. i mnusynu devr kdeyimd
bmdvnl diddre enu madlare iruttiddnu amdnu.
adkke avru avnige-ninu kevl pap dlliye huttidvnu;
ninu nmge beudhisu ttiyeu emdu heli avnnnu
heurge hakidru. avru avnnnu heurge hakiddnnu
yesu keli avnnnu kmdu avnige-ninu devr mgnnnu
nmbuttiyeu amdnu. adkke avnu prtyuttrvagi-krtne,
nanu atnnnu nmbuvmt atnu yaru amdnu. yesu
avnige-ninu atnnnu neudiddi; ninn smgd mat-
naduttiruv nane atnu emdu helidnu. ag avnu-krtne,
nanu nmbuttene emdu heli atnnnu aradhisidnu.
yesu-neuddvru neuduvmtyeu neuduvru ku-
rudraguvmtyeu nyaytirpigeuskr nanu i leukkke
bmdiddene amdnu. at neumdigidd phrisayrlli kelvru
i matu glunu keli-navu sh kurudru emdu atnnnu
kelidru. adkke yesu avrige-nivu kurudnagiddre
nimmlli papvu iruttir lill. adre-navu neuduttevemdu
nivu heluvdrimd nimm papvu ulidde amdnu

10

nanu nimgre nijniyvgi helu ttene-baglinimd kuriht-
tiyeulge barde mttellimdadru htibruvvne klunu su-
lukeulluvvnu agiddane. adre bagli nimd olge bruvvnu
a kurigl kurubnagi ddane. baglu kayuvvnu avnige
tereyu ttane; kuriglu avn svrvnnu keluttu, avnu tnn
svmt kuriglunu hesru heli kedu avu glunu heurge
ndisuttane. avnu tnn kuri glunu heurge bitt mele
avugl mumde heuguttane. kuriglu avn svrvnnu tilu
keulluvdrimd avnnnu himbalisuttve; avu anynnnu
himbalside avn bliyimd odi heuguvvu; avu anyr
svrvnnu tiliyuvdill. yesu i samyvnnu avrige he-
lidnu; adre atnu avr smgd matnadid visyglu enagid-
dvu emdu avru grhislil. yesu tirigi avrige-nanu
nimgre nij niyvgi heluttene, kuriglige nane bag lagid-
dene. nngimt mumce bmdvrellru kliru sulukeul-
luvvru agiddare. adre kuriglu avrige kivigeudlill.
nane abaglu; nnn mulkvagi yavnadru prvesisidre
avnu rksne heumdvnu; id llde avnu olge heugut-
tane, heurge bru ttane mtu mevnnu kmdukeullut-
tane. klunu kddukeulluvdkku keulluvdkku halumadu
vdtku matr bruttane heurtu mttavdkku bruvdill;
nanadreu avuglige jivvu irbekemtlu smrdhhiyu ir-
bekemtlu bmdenu. nane olle kurubnu; olle ku-
rubnu kurigligeuskr tnn prannnu keuduttane. adre
kuliynnu kurubnllvad rimdlu kuriglu tnnvugllvad-
drimdlu teul bruvdnnu kmdu kuriglunu bittu odi
heuguttane; ag teulvu kuriglunu hididu keumdu
avuglunu cdrisuttde. kuliynnu kuliynve agiruvdrimd
kurigligeuskr cimtise odi heuguttane. nane olle
kurubnu; nnn kuriglunu nanu blleu. nnn kuriglu
nnnnnu tilidve. tmdeyu nnnnnu tilidruvmt nanu
tmdeynnu tilidirtutene; kurigligeuskr nnn pran-
vnu keuduttene. idllde i htige serd bere kuriglu
nngumtu; avuglunu sh nanu trbeku mtu avu nnn
svrkke kivigeuduvvu; ag omde himdu aguvdu mtu
obbn kurubnu iruvnu. yakmdre nanu nnn pran-
vnu tirigipdkeulluvmt adnu keuduttene; add
rimd nnn tmdeyu nnnnnu pritisuttane. yav mnusy-
nadru adnnu nnnimdg tegeyuvdill; adre nnnstkke

nane adnnu keuduttene. nanu adnnu keuduvdkke nnge adhiharvide; adnnu tirigi pdkualluvdkke nnge adhiharvide. i appneyynu nanu nnn tmde yimd heumdiddene amdnu. i matugl deseyimd yehudy rmdhydlili tirigi bhedumtayitu. avrlli anekru-avnige devv hididde mttu huccnagi ddane; nivu yake avn matnu keluttiri amdru. bereyvru-ivu devv hididv matuglll, devvvu kurudn knnuglunu tere yuvdkkadite amdru. yerusalemilli (devalyd) prt sthey hbbvittu; ag cligalvagittu. yesu devalydlli seuleumeunn dvaramgl deulge tirigaduttiddnu; ag yehudyru atn suttlu bmdu atnige-innu estr vree nmmnnu smdehpdissutti? ninu krist nagidde nnge spstvagi helu amdru. yesu avrige-nanu ninge helidenu, adre nivu nmbilli; nnn tmdey hesirilli nanu maduv kriyegle nnn visyvasi saksikeuduttve. adre nanu ninge helidme nivu nnn kuriglllvaddrimd nmbde iddiri. nnn kuriglu nnn svrkke kivigeduttve, nanu avuglunu blenu; avu nnnnnu himbalissuttve. nanu avuglige nityjivvnu keuduttene; avu emdigu nasvagu-vdill; ilive avu glunu yavnu nnn keyeulgidm kskeull larnu. avuglunu nnge keutt nnn tmdey ellrigimtlu deuddvnu; nnn tmdey keyeul gimd avuglunu yavnu kskeullarnu. nanu mttu nnn tmdey omdagiddeve emdu uttrkeuttu. ag yehudyru tirigi atnnu keulluv dkkagi klluglunu tkkeumdu. adkke yesu avrige-nnn tmdeyimd anek olle kary glunu nanu ninge teurissiddene; avugllli yav karygligeusk nivu nnn mele kleseybekemdidiri emdu kelidnu. adkke yehudyru prtyuttrvagi atnige-olle karygligeuskvll, devdusnegeusk rvu ninu mnusynagiddu ninnnnu nine devrvasi madikeulluvdkkeuskrvu navu ninn mele kleseyutteve amdru. yesu prtyuttrvagi avrige-nivu devrugla giddiri emdu nanu helidenu embdagi nimm nayprmandlli brediruvdillve? hagate devrvakyvnu heumdidvru devruglemdu atnu krediruvlli brhvu vyrthvagladste. tmdey prtistemadi leukkke kluhisikeuttvnd nanu devr mgnagiddemdu heliddkke-ninu dev dusne madutti emdu nivu annuttireu? nnn tmdey karyglunu nanu madde heudre nnnnnu nmbbediri. nanu madi dru nivu nnnnnu nmbdiddre tmdey nnn llyu nanu atnlliyu iruvdnu nivu tilidukeumdu nmbuvmti i karygluna dru nmbiri amdnu. addrimd tirigi avru atnnu hidiyuvdkke hudukidru; adre atnu avr keyimd tpisikeumdu yehannu meudlu baptism madisuttidd sthlvad yeurdnin acege tirigiheugi alli vasisidnu. ag anekru atn blige bmdu-yehannu adbhutkaryglunu madilll; adre i mnusyn visyvasi yehannu helidellvu nijvagide amdru. alli anekru atn mele nmbikeyttiru.

11

mryl mttu akey sheudri yad marthl urad bethany dlli lajrmembveubnu avsthnagiddnu. (krtnige telvnu hcci tnn tlekludinim atn padglunu orsid i mryl sheu drnad lajru avsthnagiddnu). add rimd avn sheudriyru-krtne, igeu, ninu pritmaduttiruvnu avsthnagiddane emdu atnige helikluhisidru. yesu adnnu keli-i reugvu mrnkagiyall, adre devkumarnu adrimd mhime heumdvmti devr mhimegeuskve bmdddu emdu helidnu. marthlnnu avl sheudriyru lajrnunu yesu pritisu ttiddnu. avnu avsthnagid-

danemdu atnu keli dru erdu divs tanidd sthlldle ulidnu. truvay atnu tnn sisyrige-navu tirigi yudaykke heugeun amdnu. atn sisyr atnige-beudhkne, agle yehudyru ninn mele kleseybekemdu hudukutti ddrlla; tirigi ninu allige heuguttiyeu? amdru. yesu-hglige hnnerdu tasuglu iveyllve? yav mnusynadru hgli nlli tirigadidre i leukd belknu neudu vdrim avnu edvuvdill. adre obb mnusynu ratriylli tirugadidre tnnlli belku illvaddrimd avnu edvuttane emdu uttrkeuttu. i matuglunu helid truvay atnu avrige-nnn snehitnad lajru nidrisuttiddane; adre nanu avnnnu nidreyimd ebbisuvdakkagi heuguttene emdu helidnu. ag atn sisyr-krtne, avnu nidremaduttiddre svsthnaguvnu amdru. adre yesu avn mrnd visyvasi heliddnu; adre avru nidreylliy visramti kuritu atnu helid nemdu yeucisidru. ag yesu spstvasi avrige-lajru stiddane. nivu nmbu vmti ningeusk nanu alli illdiruvdkke smteusputtene; hegu navu avn blige heugeun emdu avrige helidnu. tru vay didum-nemb teumnu tnn jeute sisyrige-navu sh atneumdige sayuvmti heugeun amdnu. truvay yesu bmdag lajrnunu smadhiyllitu agle nalku divsagladid vemdu atn tilidukeumdu; bethanyu yerusalemige hec-cukdime omdu hrdari ystu sviapdlittu. yehudyrlly anekru marthlnnu mttu mrylunu avr sheu drn visyvasi adrisuvdkke bmdiddru. ag yesu bruttidanemdu marthlu kelu tti heugi atnnu edurgeumdu. mryl-ladreu mneylliy kutukeumdi ddlu. ag marthlu yesuvige-krtne, ninu illi iruttiddre nnn sheudru sayu ttilirill. adre iglu sh ninu devrimd enu kelikeul-luttiyeu devru adnnu ninge keuduvnemdu nanu blenu amdnu. yesu akege-ninn sheudru tirigi eddeluvnu emdu helidnu. marthlu atnige-kde dindlli punrutthavaguvag avnu tirigi eddeluvnemdu nanu blenu emdu helidlu. yesu akege-nane punrut-thavnu jivvu agiddene; nnnlli nmbike iduvnu stru bdukuvnu; yavnadru bdukutta nnnlli nmbikeyidu-vdare avnu emdigu sayuv dill. idnnu ninu nmbuttieyu emdu keliddkke akeyu atnige-haudu, krtne, leukkke brbekagidd devrmgnad kristnu nine emdu nanu nmbuttene amdru. akeyu hige helid mele heurtu heugi tnn sheudriyad mrylunu gupt yav kredu-beudhknu bmdiddane, ninnnnu kreyuttane amdru. akeyu idnnu kelid kudle ttne eddu atn blige bmdlu. yesu innu ureulkke barde marthlu atnnu smdhisid sthlldliye iddnu. mne ylli akey kud iddu akeynnu adrisuttidd yehudyru akeyu ttne eddu heurge heuguvdnu neudi-akeyu aluvd-kkagi smadhiy blige heuguttalemdu tilidu ake ynnu himbalissidru. truvay yesu idd sthlkke mrylu bmdu atnnu kmdu atn padglige biddu atnige-krtne, ninu illi iruttiddre nnn sheudru sayuttirill emdu helidlu. akeyu aluvdnu mttu akeyeumdige bmd yehudyru sh aluvdnu yesu neudidag atmdlil klvlpvtu mulgutta-avnnnu elli ittiddiri amdnu. avru atnige-krtne, bmdu neudu amdru. yesu atnu. ag yehudy ru-igeu, atnu avnnnu estu priti madidnlla amdru. avrlli kel vru-a kurudn knnuglunu tere i mnusyn ivnnu saydhage madlarde iddne amdru. addrimd yesu tirigi tnnlli mulgutta smadhige bmdnu. adu gviyagittu; omdu kllu adre mele ittittu. yesu-a kllnu tegeduhakiri amdnu. adkke stthuendv sheudriyad marthlu atnige-krtne, istreulge avnu naruttane; yak-

mdre avnu sttu nalku dingladvu amdlu. yesu akege-
ninu nmbuvdadre devr mhimeynnu neuduvi emdu
nanu ninge hellillve amdnu. ag avru sttvnnu it-
tidd sthldim kllnu tegeduhakidru. yesu knnetti
melkke neudi-tmdye, ninu nnn prarthneynnu ke-
liddkke nanu ninnnnu keumdaduttene. ninu nnn
prarthneynnu yavaglu kelutti emdu nanu blleu. adre
nnn htiridlli nimitiruv jnr nimittvagi ninu nnnnnu
kluhisiddi emdu avru nmbuvmtu nanu adnnu he-
lidenu amdnu. atnu hige matnadid mele-lajrne,
heurge ba emdu gttiyad svrdim kugidnu. ag
pret vstrglimd kekaluglunu ktidd a sttvnu heurge
bmdnu. avn mukhvu vstr dimd suttlptittu; yesu
avrige-avnnnu bicciri, avnu heugli emdu helidnu.
ag mriyl blige bmdidd yehudy rlli anekru yesu ma-
didvuglunu neudi atnlli nmbikeyittru. adre avr-
lli kelvru phrisayr blige heugi yesu madidvuglunu
avrige helidru. ag prdhanyajkru phrisayr aleucna
sbheynnu kudisi-i mnusynu anek adbhutkaryglunu
maduttanlla, navu enu madeun? navu avnnnu
hageye bittre ellru avn mele nmbikeyiduvru mtu
reumayru bmdu nmm sthlvnu jnamgvnu tege-
dukeumdu bittaru amdru. adre avrlli a vrud
mhayajk nad kayphnembvnu avrige- ninge enu
tiliydu; jnamgvella nasvagd hage obb mnusynu jn-
rigeuskr sayuvdu nmge vihivagide emdu nivu yeu-
cisuvdu ill amdnu. i matnu tnnstkke tane mat-
nadiilli; adre avnu a vrudlli mhayajknagiddu yesu a
jnamgkeuskr matrvlde cdriuv devr mklklnu ot-
tugudisuvdkku atnu saybekagide emdu avnu pra-
vididnu. avru kudi keumdu a dindimd atnnu keull-
bekemdu aleucne madikeumdu. higuruvdrimd yesu
yehudy mdydlli bhirmgvagi tirugadlill. adre allimd
advige sviap dlidd prdesd ephrayim emb pttнке
heugi alli tnn sisyr smgd iddnu. ag yehudyr pskv
htirvagittu; anekru tmmnnu suddhi madikeullu-
vdkkeuskr pskkke mumce hlliglimd yerusalemige
heudru. ag avru yesuvnnu huduku vrvagi devalydlili
nimtukeumdiddag-atnu hbbkke bruvdillve? ninge
hege kanuttd emdu tmmtmmeulge matnadi keum-
du. ag prdhanyajkru phrisay ru atnnu hidiyu-
vmtu atniruv sthlu yarigadu tilidre avru tmge teuris
bekemdu appne keuttiddru.

12

idad mele pskkke aru dingl mumce sttvreulгимд
ebbisid lajrnu idd bethanykke yesu bmdnu. alli
avru atnigapi autnvvnu siddh madidru; marthlu
upcar madidlu. atneumdige utkke kutvrlli lajrnu
obbnagiddnu. ag mriylu buu beleyull acc jtamamsi
telvnnu omdu serstu tmdu yesuvin padkke hcci tnn
tley kudlinimd atn padglunu orsidlu; a teld pri mlvu
mneylli tumbikeumdittu. ag atn sisyrlli obbnu amdre
atnnu hididu keuduvdkkidd simeunn mgnad yud
iskriyeutnu- i telvnnu yake munnuru nanyglige
mari bdvrige keudlill amdnu. avnu bdvrigeskr
cimisiddkkagi all, avnu klknagiddu hnd cilvnu ittu
keumdu adrlli hakiddnnu tkeulluvvagidd drimdle
iddnu helidnu. ag yesu-ikeynnu bittubidiri; nnnnnu
huniduv divskkagi ikeyu idnnu ittukeumdiddale.
yakmdre bdvru yavaglu nimm bliylli iruttare;
adre nanu yavaglu nimm bliylli iruvdill amdnu.

adkarn yesu alliddanemdu yehudy rlli bhl jnr
tilidu atnnu matrvlde atnu sttvreulгимд ebbisid
lajrnnu neuduvdkkagi bmdru. adre prdhan yajkru
lajrnnu sh keullbekemdu aleucne madikeumdu.
yakmdre avn nimitt anek yehudyru heugi yesu-
vinlli nmbikeyittru. mrudiv hbbkke bmd bhl jnr
yesu yerusalemige bruttanemdu kelidag khjurd
griglunu tkkeumdu atnnu edurugeulluvdkke
heurge bmdu-heusnn, krtu hesrinlli bruv israyelin
arsnu asirvdislpdi emdu kugidru. yesu prayd
ktteynnu kmdukeumdu adr mele kutukeumdu;
hige-ciyeunkuma riye, bhypdbed; igeu, ninn arsnu
prayd kttey mele kutukeumdu bruttane emdu
brediruv prkar nervertu. ivu glunu atn sisyr
meudlu tilidirill; adre yesu mhime heumdidag
ivu atn visyvgi breylptiveyemdu ivuglunu avru
atnige madidremdu jnapkmadi keumdu. iddle
atnu lajrnnu sma dhiyeulгимд kedu avnnu
sttvreulгимд ebbisidag atn smgd idd jnr saksikeut-
tru. atnu i adbhutkaryvnu madidnemdu kelid
jnr sh atnnu edurugeumdu. addrimd phrisayru
tmmtmmeeulge-nimm ytnvnu saglillvemdu nivu
tiliyuvdillve? igeu, leuku atn himde heuyitu emdu
amdukeumdu. hbbdlli aradhisuvdkke bmdvrlli kel
vru grikidru. ivru glilay betsayidvna philippn
blige bmdu-ayya, navu yesuvnnu neubekem-
diddeve amdru. philippnu bmdu amdreynige heli
dnu; amdreynu philippnu tirigi yesuvige helidru.
yesu prtyuttrvgi avrige-mnusykumarnu mhime
heumduv glige bmdde. nanu ninge nijniyvgi helu
ttene-geudiy kalu bhumiylili biddu say diddre adu
omde agi uliyuvdu; adu sttmele bhl phlkeuduvdu.
tnn pran vnu pritisuvnu adnnu kkleullvnu; i
leukdlli tnn pravnnu hgemaduvnu nityijvkkagi
adnnu kapadikeullvnu. yavnadru nnnnnu sevi-
suvvnadre avnu nnnnnu himbalisli; nanu iruvliye
nnn sevku iruvnu; yavnadru nnnnnu sevisuvvnadre
nnn tmdyeu avnnu smanisuvnu. ig nnn pravn
tttrisuttd. nanu enu helli? tmdye, i gligeyimd
nnnnu tppisu; adre idkkagiye nanu i gligege
bmdenu. tmdye, ninn hesrnnu mhimepdisikeu
amdnu. ag-nanu mhi mepdisidene, tirigi adnnu
mhimepdisuvnu emdu heluv dhvniyu prleukdimd
bmtu. ag alli nimitidd jnr adnnu keli-gudugitu
amdru. bereyvru-dut neubbnu itn smgd mat-
nadidnu amdru. yesu prtyuttrvgi-i dhvniyu
ngeu skrvll, nimeuskrve bmdide. ig i leukkke
nyaytirpu aguttde; ihleukd adhiptiyu ig heurge
haklpdvvnu. nanu bhumiymd melkke ettlpttre ell
rnnu nnn blige ellekullvnu amdnu. tanu emtha
mrndimd saybekagitemdu sucisi idnnu helidnu.
jnr at nige-kristnu sdakalvu iruttanemdu navu
nyayprmandlli keliddeve; hagatev mnusykumarnu
ettpdbekemdu ninu heluvdu hege? i mnusykumarnu
yaru emdu kelidru. ag yesu av rige-innu svlpkalve
belku nimmeumdige iru tde. kttle nimmnnu
musukikeulldmte ninge belkiruvagle ndeyiri; yak-
mdre kttleylli nideyuvnu tanu ellige heuguttanemdu
tiliyu. nivu belkin mklklaguvmtu ninge belku
iruvagle belknnu nmbiri amdnu. yesu ivuglunu
helid mele heurtuheugi avrimd adgikeumdu. adre
atnu anek adbhutkaryglunu avr mumde madidagyu
avru atnnu nmbillil. idrimd-krtne, nmm vrt

manvnnu yaru nmbiddare? krtn bahuva yarige prktvayitu emdu prvadiyad yesaynu nudidddu nerveruv hage idayitu. avru nmbllarde idddrimd yesaynu tirigi heliddenmdre- avru knninimd kande hrddyimd grhisde mtu tirugeikumdu nnnimd svsthteynnu heumdde iruvmtu atnu avr knnugnlu maduvu madi avr hrdivnnu kthin madidnu emdbu. yesaynu atn mhimeynnu neudiddrimd atn visyvagi ivuglunu helidnu. adagyu mukhyadhikarigllli anekru atn mele nmbikeyittru. adre phrisayr nimitt tavu sbhammdirdimd bhiskrislpdbardemdu avru atnnnu oppi keulllill. yakmdre avru devr heugli kegitm mnusyr heuglikeynne heccagi pritisidru. ag yesu- nnnnnu nmbuvvnu nnnnnll. nnnnnu kluhisikeuttatnnne nmbiddane. nnnnnu neuduvvnu nnnnnu kluhisikeuttatnnne neuduttane. nnnlli nmbikeyitt yavnu kttleylli irbardemdu nanu belkagi leukkke bmdiddene. yavnadru nnn matuglunu keli nmbdeheudre nanu av nige tirpu maduvdill; leukkke tirpu maduvdkkagi all, leukvnnu rksisuvd kkagiye nanu bmdenu. nnnnnu tirkrisi nnn matuglunu amgikrisdiruvvnige tirpu maduvnthdu omdu ide; adu nanu helid mate; adu kde dindlli avnige tirpu maduvdu. nnnstkke nane matnadill; adre nanu enu helbeku mtu nanu enu matnadbekembdnnu nnnnnu kluhisid tmdeye nnge ajnapisiddane. atn ajneyu nityjivvagide emdu nanu blennu; addrimd nanu matnaduvvuglunu tmdeyu nnge helidmteye nanu matnadu ttene emdu helidnu.

13

ag psk hbbd mumce yesu tanu i leukdeulgimdm tmdey blige heugbekad tnn gligeyu bmtemdu tilidu i leukdlidd tnn svmtdivrnnu pritisi avrnnu amtydvrege pritisidnu. utvad mele atnnnu hidukeudbekembdnnu simeu nn mgnad yud iskrieytn hrddylli setannu aleucne huttsidnu. tmdeyu tnn keylli ellvnnu keut-tiddanemtlu tanu devr bliymdm heurtu bmdiddu ti-rigi devr blige heuguttenemtlu yesu tilidu keumdu utgidmeddu tnn udupuglunu tegedittu ke pavd-vnnu tkkeumdu nduvnnu kttikeumdmu. truvay atnu beuguni ylli niru hakikeumdu sisyr kaluglunu teuleyuvdkku tanu nduvige kttikeumdm ke pavddimd avuglunu orsuvdkku prarimbhisidnu. atnu simeun petrn blige bmdag avnu atnige-krtnu, ninu nnn kaluglunu teuleyuttiyeu emdu keli dnu. yesu prtyut-trvagi avnige- nanu maduvdu enemdu ig ninge tiliyu-vdill; adre innu mele ninge tiliyuvdu amdnu. petrn atnige-ninu nnn kaluglunu emdigu teuleybardu amdnu; yesu prtyuttrvagi avnige- nanu ninnnnu teuley diddre nnneumdige ninge palill emdu helidnu. adkke simeun petrn at nige-krtnu, nnn padglunu matrvllde nnn keglunu mtu tleyvnnu sh teule amdnu. yesu avnige- snanmadikeumdvnu tn padglunu heurtu mttenu teuleyuvdu avsyvill; yakmdre avnu smpurnvagi suddhnagiddane. nivu suddhragiddiri, adre ellru all amdnu. tnnnnu hididukeuduv vnu yaremdu atnu tilididdrimd- nimmlli ellru suddhrll emdu helidnu. atnu avr padglunu teuled mele tnn udupuglunu hakikeumdu tirigi kutu keumdm mele avrige- nanu ninge madiddu en-emdu tiliyiteu? nivu nnnnnu beudh knu mtu

krtnu emdu kreyuttiri; nivu heluvdu sri; yakmdre nanu amthvne haudu. hagate nimm krtnu beudhkn agiruv nanu nimm kaluglunu teuledre nivu sh obbr kaluglneubbru teuleytkkddu. nanu ninge madidmteye nivu sh madbekemdu nanu ninge madriynnu teurisiddene. nanu ninge nijni-jvagi heluttene- tnn odeynigimt sevknu deudvnnl; illve kluhislpptvnu avnnnu kluhisidvnigimt deud-vnnl. nivu ivu glunu tilukeumdu idrmte madidre nivu dhnyru. nanu nimmellr visydlli mat naduvdill; nanu arisikeumdvnnu blennu; adre- nnneumdige reuttiynnu tinnuvvnu nnge vireudhvagi tnn him-mdiyvnu ettiddane emb brhvu nerverbekagide. adu aguvag nane atnemdu nivu nmbuvmtu adu smb-hvisuvdkkimt mumce igle ninge heluttene. nanu ninge nij njvagi heluttene- nanu kluhisidvnnnu amgikrisu vnnu nnnnnu amgikrisuttane; nnnnnu amgikri suvnnu nnnnnu kluhisidatnnne amgikri sut-tane. yesu hige helid mele atmdlli klvl geumdu saksikrisi- nanu ninge nijnijvagi heluttene. nimm-lli obbnu nnnnnu hididu keuduvnu emdu helidnu. ag sisyr anumandimd itnu yarnnu kuritu helid-nemdu obbrneubbru neudidru. sisyr rlli yesu pri-tisid obbnu atn edey mele orgikeumdiddnu. addrimd simeun petrn avnige snne madi atnu yar visy-vagi matnadidnemdu kelidnu. truvay avnu yesu-vin edeyemele orgikeumdu- krtne, avnu yaru emdu atnnnu kelidnu. adkke yesu- nanu reuttiy tumdnnu addi yavnige keudutteneu avne emdu uttr keut-tnu. a reuttiy tumdnnu addi atnu simeunnn mg-nad yud iskrieytnige keuttu. reuttiy tumdnnu tkkeumdm mele setannu avneulge heukknu. ag yesu avnige- ninu maduv dnnu begne madu emdu helidnu. atnu yudnige idnnu helid uddesvenemdu utkke kutvrlli yarigu gettaglill. yudnu hnd cil-vnnu ittukeumdm ddrimd yesu avnige- hbbkke nnge bekadvu glunu keumdukeu emtleu illve bdvrige enadru keudu emtleu avnige atnu helidnemdu avr-lli kelvru nensidru. yudnu a reuttiy tumdnnu tege-duceumdm kudle heurge heudnu; ag ratriyagittu. avnu heurge heudmele yesu- ig mnusykumarnu mhimept-tiddane. devru atnlli mhimepttiddane. devru atnlli mhimepttiragi devru sh atnnnu tnnllie mhimepdis-uvnu; kudle atnnnu mhimepdisuvnu. cikkmmkkle, innu svlp kalve nanu nimm smgd iruttene, nivu nnnnnu hudukuviri; nanu heuguvllige nivu br-lariremdu nanu yehudyrige helidmteye nimgu ig heluttene. obbrneubbru pritisbekemb omdu heus ajneyvnnu nanu ninge keuduttene- nanu nimmnnu pritisid hageye nivu obbrneubbru pritisbeku. obbr meleubbrige pritiyiddre idrimd ellru nimmnnu nnn sisyrremdu tilidukeullu vru emdu helidnu. simeun petrn atnige-krtnu, ninu ellige heugutti? annlu yesu prtyuttrvagi av nige- ninu ngeuskr ninn prannvnu keudu ttieyu? nanu ninge nijnijvagi heluttene, ninu nnnnnu muru sari allgleyuv tnk humjvu kuguvdill amdnu.

nimm hrðyvu klvlgeullde irlí; nivu devrnnu nm-birí, nnnnnu nmbirí. nnn tmdey mneylli bhl bhvn gliv; illdiddre nanu nímge heluttiddene, nanu nímge sthlvnnu siddhmaduvdkke heugu ttenlla. nanu heugi nímgeuskr sthlvnnu siddhmadi tirigi bmdu nimmnnu nnn blige serisikeulluvunu; ag naniruvlli nivu sh iruviri. nanu ellige heugutenmbdu nímge tilidde; margvu nímge geuttide amdnu. teumnu atnige–krtne, ninu ellige heuguttiyeu nmge tiliydu; nmge margvu hege geuttaditu amdnu. yesu avnige–nane margvu styvu jivvu agiddene; nnn mulkvagi heurtu yaru tmdey blige bruvdill. nivu nnnnnu tilididdre nnn tmdeyynu sh tilidvragi ruttiddiri; iginimð nivu atnnnu tilididdiri; atnnnu neudidvragiddiri emdu helidnu. philippnu atnige–krtne, tmdeyynu nmge teurisu, nmge aste saku amdnu. yesu avnige–philippne, nanu nimm smgd istu kal iddrú nínu nnnnnu tiliyillveu? nnnnnu neudidvnu tmdeyynu neuddidane; hágadre tmdeyynu nmge teurisu emdu ninu heluvdu hege? nanu tmdeylli iddene mtu tmdey nnnlli iddane emdu ninu nmbuvdillveu? nanu nímge heluv matuglñnu nnnstkke nane matnaduvdill; adre nnnlli vasuttiruv tmdeye a karyglñnu maduttane. nanu tmde ylliddenemtlu tmdey nnnliddanemtlu nnnnnu nmbiri. illdiddre a kriyegl nimittvadrú nnnnnu nmbiri. nanu nímge nijniyagi heluttene–nnnnu nmbuvnu nanu maduv kriye glñnu sh maduvnu; ivugligimt mhtad kriyeglñnu avnu maduvnu; yakmdre nanu nnn tmdey blige heuguttene. nnn hesrinli nivu enenu bedikeulluvireu adnnu nanu maduvnu. hige mgnlli tmdey mhime heumduvnu. nivu nnn hesrinli enadrú kelikeumdre nanu adnnu maduvunu. nivu nnnnnu pritisuvadre nnn ajne glñnu kekeuliri. nanu tmdeyynu bedi keulluvunu; ag atnu nímge bereubb adri knnnu sdakalvu nimm smgd iruvdkke keuduvnu. atnu styd atnne; leukvu atnnnu neuddey tiliydey iruv rimd atnnnu heumldardu. adre nivu atnnnu blliri. yakmdre atnu nimmeumdige vasitutane mtu nimmeulgiruvnu. nanu nimmnnu adrneyillde biduvdill; nimm blige nanu bruvunu. innu svlp kalvad mele leukvu nnnnnu neuduvdill. adre nivu nnnnnu neuduviri; nanu jivisv drimd nivu sh jivisviri. nivu nnn tmdeylliyu nivu nnnllyu nanu nimm llyu iruvenemdu nivu a dindlli tilidu keulluviri. nnn ajneglñnu heumdi avuglñnu anusrisuvvne nnnnnu pritisuvvnu; nnnnnu pritisuvvnnu nnn tmdey pritisuvnu. nivu avnnnu pritisi avnige nnnnnu vyktpdisi keulluvunu emdu helidnu. yudnu (iskriyeutnll)–krtne, ninu leukkke kanisikeulle nmge kanisi keuluvdu hege emdu atnnu kelidnu. yesu prytutrvagi avnige–yavna dru nnnnnu pritisuvadre avnu nnn matuglñnu kekeulluvnu; nnn tmdey av nnnu pritisuvnu. iddlde navu avn blige bmdu avneumdige nmm nivasvnnu madi keulluvunu. nnnnnu pritisdvnu nnn matu glñnu kekeulluvdill; nivu kelid matu nnnldl; adre nnnnnu kluhisid nnn tmdey mate. nanu innu nimm bliylli iruvagle i smgtiglñnu nímge heliddene; tmdey nnn hesrinlli kluhisikeudv prisudhatmne mb adrikne ellvuglñnu nímge beudhisi nanu nímge helidvuglñnella nimm nenpige truvnu. nanu

nímge smadhanvnnu bittu heuguttene, nnn smadhanvnnu nanu nímge keuduttene; leukvu keuduv ritylli nanu nímge keuduvdill, nimm hrðyvu klvlgeull dirli illve amjdirli. nanu heugi tirigi nimm blige bruvdu hege emdu nanu nímge heliddnnu nivu kelidiri; nivu nnnnnu pritisiddre nanu nnn tmdey blige heugutenemdu helidkke smteusputtiddiri; nnn tmdey nngimtlu deuddvnagiddane. adu ndeyuvag nivu nmbuvmtne ndeyu vdkkint mumceye ig nanu nímge heliddene. innu mele nanu nimmeumdige bhlvagi matnaduvdill; yakmdre ih leukd adhiptiy brutane. avnige smbmdhpttddu nnnlli enu ill. nanu tmdeyynu pritimaduttenemdu leukvu tiliyuv hage tmdey nnge ajne keuttmteye nanu maduttene. eliri, navu illimð heugeun amdnu.

15

nane nijvad drakse blli nnn tmde vyvsaygarnu. nnnlli phlphlisd prtieumdu keumbeynnu atnu tegeduhakuttane; phlkeudv prtieumdu keumbey heccagi phlkeudv hage adnnu suddhi maduttane. nanu nímge helid matin deseyimð nivu ig suddhragiddiri. nnnlli neleageumdirri, nanu nimllí me geumdiruvunu. keumbeý drakseyblliylí neleageumdiriddre hege tnstkke tane phl keudlarde hageye nivu nnnli neleageumdiriddre phlkeudlariri. nane draksebli, nivu keumbeglu; obbn nnnlli mtu nanu avnlli neleageumdiriddre avne bhl phlvnu keuduvnu; yakmdre nanillde nivu enu madlariri. obbn nnnli neleageumdiriddre avnu keumbeymtne bisadlptu ongi heuguvdrimð jru avuglñnu kudisi bemkiyeulge hakuvru; avu sudlpduvnu. nivu nnnllyu nnn vakyglu nimlliyu neleageumdiriddre nímge bekaddnnu bedikeuliri, nímge adu deure yuvdu. nivu bhl phlvnu keuduv drimð nnn tmdege mhime utaguvdu; hige nivu nnn sisyraguviri. tmdey nnnnnu pritisid hageye nanu nimmnnu pritisiddene; nivu nnn pritylli neleyagirri. nanu nnn tmdey ajneglñnu kekeumdu atn pritylli neleyagiru vmteye nivu nnn ajneglñnu kekeumdre nnn pritylli neleyagiruviri. nnn anmdvu nimlliruv hageye nimm anmdvu spurnvaguv hageye nanu ivuglñnu nímge heliddene. nanu nimmnnu pritisid merege nivu obbrneubbru pritisbekembde nnn ajneyagide. obbn tnn snehitri geuskr tnn pravnnu keudv prigitim heccidnu yavdu ill. nanu nímge ajnapisiruvvuglñnu madidre nivu nnn snehitragiruviri. innu mele nanu nimmnnu aluglemdu kreyuvdill; yakmdre tnn dniyu maduvmtthdu alige tiliyuvdill; adre nanu nimmnnu snehitremdu krediddene; yakmdre nnn tmdeyimd kelidvuglñnella nanu nímge tiliydisiddene. nivu nnnnnu arisikeumdl; adre nanu nimmnnu arisi keumdu, nivu heugi phlkeuduvmtyeu nimm phlvu neleageumdiruvmtyeu nimmnnu nemisiddene. adkarn nivu nnn hesrinlli tmdeyynu enu kelikeumdrú atnu adnnu nímge keuduvnu. nivu obbrneubbru priti madbekemdu nanu ivuglñnu nímge ajnapisuttene. leukvu nimmnnu dvesmadidre nimgit meudlu adu nnnnnu dvesmadide emdu nímge tilidde. nivu leukdvragiddre leukvu tnnvrñnu pritisuttittu; adre nivu leukdvrlldre iruvdrimldu

nanu leukdeulgimd nimmnnu ariskeumdddrimdllu leukvu nimmnnu dvesmaduttd. tnn dnigimt alu deuddvnl emdu nanu nimg helid matnnu jnapkmaðikeulliri; avru nnnnnu himsisidre nimmnnu sh himsisuvru. avru nnn matnnu ke keumdidre nimm matnnu sh kekeulluvru. adre avru nnnnnu klulisidatnnu tiliydiruvdrimd nnn hes rin nimitt ivuglhnella nimg maduvru. nanu bmdu avrige heldidre avrlli papvu iruttidill; adre ig avr papkke nevvill. nnnnnu dvesmaduvvnu nnn tmdeyennu sh dvesmaduttane. bere yaru maddiruv kriyeglnnu nanu avreulge maddidre avrige papvu iru ttilill; adre ig avru nnnnnu mttu nnn tmdeyennu neudi dvesmadiddare. adre-avru nnnnnu niskarnvagi dvesmadidremdu avr nyayprmandlli brediruv matu nerveruvmt higyitu. adre tmdey bliyimd nanu nimg klulisikeudv adriknu amdre tmdey bliyimd heurdev styd atnnu bmdag atnu nnn visyagi saks keuduvnu. nivu meudlinimdlu nnn smgd idddrimd nivu sh saks keuduviri.

16

nivu abhytmprdbardemdu i matuglnnu nanu nimg helidene. avru nimmnnu sbhammdirglimd heurge hakuvru; haudu, nimmnnu keulluvvnu devr sete maduttanemdu nensuv glige bruttd. avru tmdeynagli illve nnnnnu gli tiliydiruv karn ivellvuglnnu nimg maduvru. adre smy bmdag ivugl visyagi nanu nimg heliddenemdu nivu jnapkmaðikeulluvmt ivuglnnu nimg helidene. nanu nimm smgdle idddrimd prarimbhllli ivuglnnu nimg hellill. adre ig nnnnnu klulisidatn blige nanu heuguttene; nimmlli obbnadru-ninu ellige heugutti emdu nnnnnu keluvdill. adre ivuglnnu nanu nimg helidddrimd ninn hrđydlili dukkhvu tumbiyde. adru nanu nimg styvnnu helutene; nanu heuguvdu nimg hitkrvagide; yakmdre nanu heugdiddre adriknu nimm blige bruvdill; nanu heudre atnnu nimm blige klulisuvnu. atnu bmdag pap niti nyay tirvikey visygllyi avru nnnnnu nmbde iruvdrimd papd visyagiyu nanu nnn tmdey blige heuguvdrimd nivu nnnnnu emdigu neudd karn nitiy visyagiyu ih-leukadhitiyu nyaytirpnnu heumdiruvdrimd nyay tirvikey visyagiyu leukvnnu gdrisuvnu. nanu nimg helbekad visyglu innu bhl ive; adre nivu ig avuglnnu heurlariri; adre atnu amdre styd atnnu bmdag atnu nimmnnu ella stykke ndisuvnu. atnu tnnstkke tane matnadde tana kelidvuglne matnaduttane; mumde bruvdkkiruv visyglennu atnu nimg teurisuvnu. atnu nnnnnu mhimepdi suvnu; atnu nnndreulgimd tegedukeumdu nimg tiliypdisuvnu. tmdege iruvvu gllervu nnve; adrdimle atnu nnndreu lgimd tegedukeumdu nimg tiliypdisuvnu emdu nanu helidenu. svlp kalvad mele nivu nnnnnu neuduvdill; tirigi svlp kalvad mele nivu nnnnnu neuduviri; yakmdre nanu tmdey blige heuguttene amdnu. ag atn sisyrlli kelvru-itnu nmge heludenu? svlp kalvad mele nivu nnnnnu neuduvdill; tirigi svlpkalvad mele nivu nnnnnu neuduviri; yakmdre nanu tmdey blige heuguttene annuttanla emdu tmmtmmeulge matnadikeum adddrimd avru-itnu heluv i matenu? svlpkal emdu

heluttanlla? itnu heluvdnnu navu ariyevu amdru. yesu tnnnnu prsnisuvdkke apeksisutti ddaremdu tilidu avrige-svlp kalvad mele nivu nnnnnu neuduvdill; tirigi svlpkalvad mele nnnnnu neuduviri emdu nanu nimg helidddke nimm nimmleulge vicarisikeulluttire? nanu nimg nijnijvagi helutene-nivu alutta geuladuviri, adre leukvu smteusisuvdu; nivu dukkhisuviri, adre nimm dukkhvu heugi amdru bruvdu. obb strige tnn prsvvedney glige bmdag dukkhviruvdu; akeyu mguvnnu hettukdle i leukdeulge obb mmsynu huttdidemdu smteusidmd a neuvnnu akeyu nenpige truvde ill. addrimd ig nimg dukkhvumtu; adre nanu nimmnnu tirigi neuduvnu; ag nimm hrđyvu ullasisuvdu; nimm amdvnnu nimmimd yaru teyeyuvdill. a dindlli nivu nnnnnu enu keluvdill. nanu nimg nijnijvagi helutene-nivu nnn hesrinlli tmdeyennu enu kelikeumdu adnu atnu nimg keuduvnu. nivu iduvrege nnn hesrinlli enu bedikeullill; bedikeulliri, nimg deureyuvdu; ag nimm amdvu priupurnvaguvdu. ivuglnnu nanu samyglimd nimg helidene; adre nanu innu samyglimd matnadde tmdey visy nimg spstvagi tilisuv smy bruttd. a divsdlli nivu nnn hesrinlli bedikeulluviri; nimgeskr tmde ynnu kelikeulluvenemdu nanu nimg helu vdill. nivu nnnnnu pritisi nanu devr bliymd heurtubmdenemdu nmbidrimd tmdey tane nimmnnu pritisuttane. nanu tmdey bliymd heurtu i leukkke bmdiddene; tirigi i leukvnnu bittu tmdey blige heuguttene amdnu. atn sisyru atnige-igeu, ig ninu samyrupdlli matnadde spstvagiye matnadutti. ninu ella visyglennu tili-datnemdu yav mmsynu ninnnnu kelu vdu agtyvillvemu ig nmge niscy yayitu; idrimd ninu devr kdehyd heurtu bmdiddi emdu navu nmbutteve amdru. adkke yesu prtyuttrvagi avrige-ig nivu nmbuttireu? igeu, obbeubbnu tnn tnn sthlkke cdri heugi nnnnnu omtignagi biduv glige bruvdu. haudu, igle bmdide. adagyu nanu omtignll; tmdey nnn smgd iddane. nnnlli nimg smadhanvu umtaguvmt ivuglnnu nanu nimg helidene, leukdlli nimg smkt iruvdu; adre dheryvagirri; nanu leuk vnnu jyisiddene amdnu.

17

yesu i matuglnnu heli prleukd kdege knnuglnnetti-tmdeye, ig glige bmdide; ninn mgnnnnu mhimepdisu; ag ninn mgnu ninnnnu mhimepdisuvdkkaguvdu. ninu atnige yararnu keuttiddiye avrige atnu nityivnnu keudbekemdu atnige ella mmsyr mele adrikarvnnu keuttiddi. obbne stydevragiruv ninnnnu ninu klulisikeutt yesu kristnnu avru aritu keulluvde nityiv. nanu ninnnnu bhumiy mele mhimepdisiddene; ninu nge keutt kelsvnnu nanu mugisiddene; o tmdeye, hige leukvu iddddkkimt mumce ninneumdige nngidd mhimeymd ninu svth nnnnnu mhimepdisu. leukdeulgimd ninu nng keutt mnu syrige nanu ninn hesrnnu prtykspdisiddene. avru ninnvragiddu; ninu avrnnu nng keuttiddi; idllde avru ninn vakyvnnu ke keumdidare. ninu nng keuttruvvuglellvu ninnvugle emdu ig avru tilidukeumdidare. ninu nng keutt vakyglennu nanu ivrige keuttiddene. ivru avuglnnu amgikrisidare; nanu ninn bliymdle heurtubmdvnmdu

niscyvasi tilidu nine nnnnnu klulisiddi yemdu nmbiddare. nanu avrigeuskr keli keulluttene; ninu nnge keuttvrigeskrve heurtu nanu leukkkeuskr kelikeulluvdill; yakmdre avru ninnvru. nnnvrellru ninn vre; ninnvru nnnvre; avrlli mhime ptiddene. innu mele nanu leukdilli iruvdill; adre avru leukdillid-dare; nanu ninn blige bruttene. prissuddnad tmdeye, navu omdagiruv hageye avru sh omdagiruvmtu ninu nnge keuttiruvvrnnu ninn svmt hesrinlli kapadu. nanu avreumidge leukdillidag ninn hesrinlli avrnnu kapadidenu; ninu nnge keuttvrrnnu nanu kapadiddene; brhvu neruvuv hage a nasnd mgne heurtu avrlli obbnu nasvagill. ig nanu ninn blige bru ttene nnn anmdvu avreulge ideruvmtu nanu leukdilli i visyglennu matnadu ttene. nanu ninn vakyvnnu avrige keuttiddene nanu leukdvnlld prkar avru leukdvrvlladdrimd leukvu avrnnu hgemadiye. ninu avrnnu leukdeulgidm tegeybekemlti; avrnnu kedinimd kapadbekemdu nanu kelikeullu ttene. nanu leukdvnlld prkar avru leukdvrl. ninn stydimd avrnnu prtisthe pdisu; ninn vakyye styvu ninu nnnnnu leukdeulge klulisiddi hageye nanu sh avrnnu leukdeulge klulisiddene. avru stydlli prtisthislpduvmtu nanu nnnnnu avri geuskr prtisthisikeulluttene. adre ivrigeuskr matrvllde ivr vakydimd nnn mele nmbikeyiduvvrigeu skrvu kelikeulluttene. idllde avrellru nnnmlli omdagirbekemltu ninu nnnnnu klulisiddi emdu leukvu nmbuvmtu tmdeyad ninu nnnlliyu nanu ninnlliyu iruv hage ivru sh nnnmlli omdagir bekemltu kelikeulluttene. navu omdagiruv hage ivru omdagiruvmtu ninu nnge keutt mhimeyennu nanu ivrige keuttiddene. nanu ivrlliyu ninu nnnlliyu (iruvmtu) avru omdagi priupurnragi ruvru; ninu nnnnnu klulisiddi emltu nnnnnu prti madimdm avrnnu nnu prtimadiddi emltu leukvu tilidukeulluvdu. tmde ye, ninu nnge keuttiruv mhimeyennu ninu nnge keuttvru sh neuduv hageyu naniruvlli avru nneumidge iruvmtu nanu icch-esuttene. jgdutptige mumce ninu nnnnnu pritisidi. o nitiyull tmdeye, leukvu ninnnnu tiliyilli; adre nanu ninnnnu tilididdene, nine nnnnnu klulisiddi emdu ivru tilididdare. ninu nnnnnu prtisidmth pritiyu avrlli irbekemltu nanu avrlli iruvmtu nanu avrige ninn hesrnnu prktsiddene; innu prktsisuvnu amdn.

18

yesu i matuglennu adid mele tnn sisyeumidge kedreun hlld acege heudnu. alli omdu teut vittu, atnu atn sisyru adreulge prvesi sidru. atnnnu hidukeutt yudnigu a sthluve geuttitti; yakmdre anek sari yesu tnn sisyeumidge alli kudibruttiddnu. ag yudnu prdhanyakrimd mtu phrisay rimd jnr gumpnnu adhikariglennu pdedu keumdu dipglimldu pmjuglimldu ayudhglimldu allige bmdnu. yesu tnn mele bruvvuglennella tilidukeumdu mumdkke heugi avrige-nivu yarnnu hudukuttiri emdu kellu avru prtyuttr vagi atnige-njretin yesu amdr. adkke yesu avrige-nane atnu amdn. mtu atnnnu hidukeuduv yudnu sh avreumidge nimtiddnu. atnu avrige-nane atnu emdu helid kudle avru himdkke sridu nelkke biddru. ag atnu tirigi avrige-nivu yarnnu

hudukuttiri emdu kellu avru-njretin yesuvnnu amdr. yesu prtyuttrvagi-nane atnu emdu nimge helid-nella; nivu nnnnnu huduku vudadre ivrnnu heug-bidiri amdn. hige-ninu nnge keuttvrrlli obbnnnadru nanu klkeullillvemu atnu helid matu neruvuvmtu idayitu. ag simeun petrnu tnnllid ktiynnu hiridu mha yajkn alnnu heudeu avn blgviynnu kttisidnu; a alin hesru mlkn. ag yesu petrniige-ninn kt-tiynnu oregehaku. nnn tmdeyu nnge keutt patreynnu nanu kudiybardeu emdu helidnu. truvay jnr gumpu nayku yehudyr adhikariglu yesuvnnu hididu kti. atnnnu meudlu annn blige kedu keumdu heudru; avnu a vrusd mha yajknagidd kayphn mavmagiddnu. jnrigeuskr obb mnusynu sayuvdu hitvemu yehudyrige aleucnu helikeutt kayphnu ivne. simeun petrnu yesuvnnu himbalisidnu; hageye bereubb sisynu atnnnu himbalisidnu; a sisynu mhayajknige pricyviddrim yesu vin smgd mhaya-jkn bhvndeulge heudnu. petrnu baglin bliylli heurge nimtiddnu; higerlari mhayajknige pricyvidd a mteubb sisynu heurge heugi baglu kayuvvl smgd matnadi prtrnnu olge kredukeumdu bmdnu. ag baglu kayuvvrad a hudugiyu petr nige-ninu sh i mnusyn sisyrlli obbnllveu emdu kellu avnu-nanll amdn. ag cliyagiddrimd alugu adhikariglu iddluglimd bekimidai kti kayisikeulluttiddru; petrnu avreumidge nimtu kayisikeulluttiddnu. truvay mhayajkn atn sisyr visyvasiyu atn beudhney visyvasiyu yesuvnnu kelidnu. yesu prtyuttrvagi avnige-nanu bhirmgvagi leukd mumde matnadiddene; yehudyr yavaglu kuduvmtu sbhammdirdlliyu devalydliyu nanu updesisiddenu; guptvagi yavdnnu nanu hellill. ninu nnnnnu yake vicarisutti? nanu avrige enu helidenemdu kelidvrnnu vicarisu igu, nanu heliddu avrige tili dde amdn. atnu hige matnadidag httr nimtidd adhikariglli obbnu tnn amge yimd yesuvnnu heudeu-ninu mha yajknige hige utt keudut-tiyeu amdn. yesu avnige-nanu kettiddnu madid-dre kettiddr visyvasi saksikeudu; ollednnu matnadid-dre ninu nnnnnu yake heudeyutti amdn. annu atnnnu ktisi mha yajknad kayphn blige klulisidnu. truvay simeun petrnu clikayisi keullutta nimtiddnu; addrimd avru av nige-ninu sh atn sisyrlli obbnllve emdu avnnu kelidru. adkke avnu adnnu allgledu-nanll amdn. mhayaj kn alugalli petrnu kivi kt-trisidvn bmdhu vagidd obbnu-nanu ninnnnu teut-dlli atn smgd neudlillveu amdn. petrnu tirigi allglednu; ag kudle humj kugitu. amele avru yesuvnnu kayphn bliymd nyayalykke sagisikeumdu heudru. ag mumjaneyagittu. tavu meligeyagi pskd ut maduvdkke addiyaditemdu avru nyayalyd olge heuglill. ag pilatnu heurge avr blige heugi nivu i mnusyn mele enu duru truttiri emdu kelidkke avru prtyuttrvagi avnige-ivnu duskriyill didde navu ivnnu ninge oppisikeuduttirill emdu helidru. ag pilatnu avrige-nive atnnnu tkkeumdu nimm nyayprmand prkar atnige nyaytirisiri amdn. adkke yehudyr avnige-navu yav mnusyn nnnu keullisuvdkke nmge nyayvll emdu helidru. hige yesu tanu emtha savu sayuvnemdu sucisi helid matu ideritu. truvay pilatnu tirigi nyayaly deulge prvesisi yesuvnnu kedu at nige-ninu yehudyr arseu emdu kelidnu. adkke yesu prtyuttrvagi avnige-ninnstkke nine idnnu

heluttieue? ilve bereyvru nnn visydlli ninge heli ddareu? amdnu. pilatnu prtyuttr vagi–nanenu yehudyeue? ninn svmt jnamgvu prdhanyajkru ninnnnu nnge oppisiddare; ninu enu madiddi emdu keli dnu. yesu prtyuttrvagi–nnn rajyvu i leukddll, nnn rajyvu i leukddagiddre nanu yehudyrige oppisidd hage nnn sevkru kadaduttiddru; adre ig nnn rajyvu illiydill amdnu. addrimd pilatnu atnige–hagadre ninu ar-sneu annlu yesu prtyuttrvagi–nanu ars nagiddendemu nine helutti. nanu stykke saksikeudvdkkeuskr hutti adkkeuskrve leukke bmdenu; stykke smbmdhisid prtiyeu bbnu nnn svrvnu pila tnu atnige–sty amdrenu? amdnu. avnu idnnu kelid mele tirigi yehudyr blige heurge bmdu avrige–nanu atnlli yav apradhnvnu kanlill. adre psk dlli nanu nimge obbnnnu bittukeuduv pddhti umtste; adkarn nanu yehudyr arsnnnu bittukeuduvdu ninge istveu emdu keli dnu. adkke avrellru tirigi–i mnusy nnnll; adre brbbnnnu bittu keudu emdu kugikeumdr. i brbbnu kltnagiddnu.

19

ag pilatnu yesuvnnu tegedukeumdu atnnnu keurde yimd heudisidnu. senikru mullin kiritvnnu henedu atn tley mele ittu uda bndd niluvmgynnu teudisi–yehudyr arse, vmdne! emdu heli tmm keglimd atnnnu heudedru. addrimd pilatnu tirigi heurkke heugv avrige–igeu, nanu atnlli yav apradhnvnu kanlillvemdu nivu tilidukeulluv hage atnnnu nimm mumde truttene amdnu. ag yesu mullin kir-itvnnu mtu udabndd niluvmgynnu dhrisikeumd–vagi heurge brlu pilatnu avrige–igeu, i mnusynu! amdnu. prdhanyajkru adhikariglu atnnnu neudidag–avnnnu silubege hakis, av nnnu silubege hakis emdu kugidru. adkke pilatnu avrige–nive atnnnu tkkeumdu heugi silubege hakiri; yakmdre nanu atnlli yav apradhnvnu kanlill amdnu. yehudyru prtyuttrvagi av nige–nmmlli omdu nyayprmanvide mtu nmm a nyayprmand prkar avnu saylebeku; yakmdre avnu tnnnnu devrmgnednu madikeumdidde amdru. pilatnu i matnnu kelidag innu bhlvagi bhypt–tnu. tirigi nyayaly deulge heugi yesuvige–ninu el-limd bmdvnu emdu atnnnu kelidnu. adre yesu avnige uttrekdill. ag pilatnu atnige–ninu nnn smgd mat naduvdillveu? nanu ninnnnu silubege hakisuvdkku ninnnnu bidisuvdkku nnge adhikarvu umtemdu ninge tiliyuvdillveu emdu kelidnu. adkke yesu–melinimd ninge keupldiddre nnn mele ninge yav adhikarvu iruttirill. adkarn nnnnnu ninge oppisid–vnige heccad pap umtu emdu uttr keuttnu. amdinimd pilatnu atnnnu bidislu prtyntptnu. adre yehudyru–ninu i mnusynnu heuggeudisidre kesnige snehitll; tnnnnu arsnnnagi madikeullu vvnu kesnige vireudhvagi matnaduttane emdu kugi helidru. ad–drimd pilatnu a matnnu keli yesuvnnu heurge kr keumdu bmdu ibryi matinlli gbbtha enisikeulluv kllu hasid ktte emdu kreylptt sthldlli nyayasnd mele kutukeumdn. adu pskke siddhmauv dindlli sumaru arne tasagittu; avnu yehudyrige–igeu, nimm arsnu amdnu. adre avru–tegeduhaku, tegeduhaku, avnnnu silubege haku amdru. adkke pilatnu avrige–nimm arsnnu silubege hakleu amdag prdhanyajkru–kesrne

heurtu nmge bere arsnill emdu uttr keuttru. ag avnu yesuvnnu silubege hakisuvdkke avrige oppisagi avru atnnnu sagisikeumdu heudru. atnu tnn silubeynnu heuttukeumdu kpalvemdu kreylptt sthlkke heudnu. adu ibryi bhaseylli geulgeutha (burudegl sthl) emdu kreylpudttde. alli ibbru amdre a kdegeubnnnu i kdegeubnnnu mdhye yesuvnnu irisi atneumdige silubege hakidru. idllde pilatnu omdu sireunamvnnu breysi adnnu silubege mele irisidnu. a brhvu enmdre–yehudyr arsnad njretin yesu embde. i sireunam vnnu yehudyrlli anekru odidru. yesu silubege haklptt a sthlvu a pttknke sviapvagittu. idu ib–riy grik mtu lyatin bhaseglili breylpttittu. hi–girlagi yehudyr prdhanyajkru pilatnige– yehudyr arsnemdu breybed; adre–nane yehudyr arsnagid–dene emdu avnu helidnu emdu bre amdru. pi–latnu prtyuttrvagi–nanu bredddu bredayitu amdnu. senikru yesuvnnu silubege hakid mele atn vstrgltnu tegedu prtiyeubb senik nige omdeumdu bhagdmte nalku bhaggltnagi madikeumdr. atn melmgynnu sh tkkeumdr; adre a amgiyu heulige illde melinimd uddkku neydddagittu. add rimd avru–navu adnnu hriyvdu bed; adre adu yarigaguvdeu emdu ad–kkeuskr citu hakikeulleun emdu tmmtnmeulge mat–nadikeumdr; hige–nnn btteynnu avru tmmeulge palumadi keumdr; nnn melmgigeuskr citu haki dr ag yesuvn silubege blyilli atn tayiyeu atn tayiyeu shoudriyu kleuphn hemdtiyad mriylu mgld mriylu nimtidru. tnn tayiyeu mtu tanu pritisid sisynu ht–tirdlli nimitruvddnu yesu neudi tnn tayige–striye, igeu, ninn mgnu amdnu. amele atnu a sisynige–igeu, ninn tayiyeu amdnu. a gligeyimd a sisynu akeynnu tnn svmt mnaylli serisikeumdn. idad mele yesu ag ellvu pureslptttemdu tilidu brhvu nerveru vmte–nge nirdikeyagide amdnu. ag alli hulirs tumbid patreyittu; avru spmjnnu hulirsdimd tumbisi hisseupige sikkisi atn bayige ittru. yesu a hulirsvnnu tkkeumdu mele–tiritu emdu heli tnn tleyennu bagisi atmvnnu oppisikeuttnu. adu siddhtey dinvaddrimd sbbt dindlli dehglu silubege mele ir–bar demdu avr kalugltnu muridu avrnnu tegedubid–bekemdu blige yehudyr pilatnnu bedikeumdr. (yakmdre a sbbtinvu visesvad dinvagittu). ag senikru bmdu atn jeuteylli silubege haklpttidd meudlneyvn kalugltnu mtteubbn kalugltnu muridru. adre avru yesuvn blige bmdag atnu agle sttiruvddnu kmdu atn kalugltnu muri ylill. adre senikrlli obbnu itiyimd atn pkkeynnu tividnu; kudle rktvu niru heurge bmtu. adnnu neudidvne saksikeuttidane. avn saksiyu styve; nivu mbumvte avnu heluvdu styvemu avnu blnu. yakmdre–atn omdu elubadru muriyldbardu emb brhvu nerveruvmtve ivuglu smbhvisidvu. ti–rigi mteumdu brhvu–avru tavu iridvnnu neudu–vru emdu heluttde. truvay yehudyr bhyd nimitt dimd guptvagi yesuvn sisynagidd arimtha yd yeusephnu yesuvn dehvnnu tanu tegedukeumdu heuguvmtve pi–latnnu bedi keumdn. ag pilatnu appnekeudlu avnu bmdu atn dehvnnu tegedukeumdu idllde meudlu omdu ratri ylly yesuvn blige bmdidd nikeudemnu sh bersid rktbeul agrugltnu nuru seru tukdstu tkkeumdu allige bmdnu. ag avru yesuvn de–hvnnu tkkeumdu yehudyrlly huniduv pddhti prkar adnnu sugmdhdrvyleumdige naru btteglili suttidru.

atnu silubege hakiptt sthldli omdu teutvittu; a teutdlli yarnnu idde idd omdu smadhiyu ittu. a dinvu yehudyr siddhtye dinvaddrdim avru yesu-vnnu smadhiylli ittru. yakmdre a smadhiyu sviapdl-littu.

20

vard meudlney dindlli mgdld mriylu beligge innu kttliruvagle smadhiy blige bmdu smadhiymd kllu tegeduhaklpttiruvdnnu kmldu. ag akeyu simeun petrn blige yesu pritisid a bere sisyn bligu odib-mdu avrige-krtnnnu avru smadhi yeuligmd tege-dukeumdu heugiddare; avru atnnu elli ittiddareu nmge geuttill amdld. addrimd petrn mtteubb sisynu heurtu smadhige bmdru. hige avribbru teuteyagi odidru; a bere sisynu petrnigmt mumde odi meudlu smadhige bmdnu. avnu beuggikeumdu olge neudidag narubtteglu biddiruvdnnu kmldu. adagyv avnu olge heuglill. amele simeun petrn avn himde bmdu smadhiyeulkke heugi narubtteglu biddiruvdnnu atn tley melidd kevstrvu narubttegleumdige irde suttu omdu kdeylli bere iruvdnnu kmldu. ag meudlu smadhige bmd a bere sisynu sh olge heugi neudi nmbidnu. yakmdre atnu sttveulgimd tirigi eddeluvdu agtyvemb brhvu avrige innu tilidirill. tru vay a sisyr tmm svmt mnege heurtu heudru. adre mriylu heurge smadhiy bliylli alutta nimtidld; akeyu alutta smadhiyeulge beuggi neudidag yesu vin dehvnnu ittidd sthldli bilivstrglennu dhrissid ibbru dutru, obbn tley kdeg mtteubbnu padgl kdeg, kutiruvdnnu kmldu. avru akege-striy, ninu yake alutti emdu kellu akeyu avrige-nnn krtnnnu avru tege-dukeumdu heugiddare; atnnu avru elli ittiddareu nge geuttill amdld. akeyu hige helid mele himdkke tirugi yesu nimitiruvdnnu kmldu; adre atnu yesu emdu akeye tiliylli. yesu akege-striy, ninu yake alutti? yarnnu hudukutti annlu akeyu atnu teutgar-nemdu nensi atnige-ayya, ninu atnnu illimd tege-dukeumdu heugiddare atnnu elli ittiddi emdu nge helu; nanu atnnu tegedukeumdu heugutte yesu akege-mriyle annlu akeyu tirugikeumdu atnige-rbbuni amdld, amdre beudhke embdu. yesu akege-nnnnnu muttbed; yakmdre nanu innu nnn tmdey blige eriheuglill; adre ninu nnn sheudr blige heugi av rige-nnn tmdey nimm tmdey nnn devru nimm devru agruvatt blige nanu eriheuguttene emdu helu ag mgdld mriylu bmdu tanu krtnnnu neuidlemdu atnu i smgtiglnnu nge helidnemdu sisyrige helidlu. ade vard meudlney dind saymkaldli yehudyr bhydimd sisyr kudi bmdidd mney baglugu mucciddvu. ag yesu bmdu avr mdhye nimtu- nimge smadhan-vagli emdu avrige heli dnu. atnu hige helid mele tnn keglennu pkkeynnu avrige teurisdnu; ag sisyr krtnnnu neudi smteusprru. yesu tirigi avrige-nimge smadhan vagli; nnn tmdey nnnnnu kluhisid merege nanu nimmnnu kluhisuttene amdnu. atnu idnnu heli avr mele udi avrige-nivu prisuddhatmnnu heumdikeulliri; nivu yar paglennu ksmisuttireu avu avrige ksmislpdvvu; yar paglennu nivu uli suttireu avu avrige uliyuttve emdu helidnu. adre yesu bmdag hnnerdu mmdi ylli obbnad didumnemdu kreylptt teumnu avr smgd irill. addrimd bere sisyr avrige-

navu krtnnnu neudi ddeve emdu helidru. adre avnu av rige-nanu atn keglilli meulegl gurtnnnu neudi a meulegl gurutinnli nnn berlennu ittu atn pkkeylli nnn keynnu hakt heurtu nanu n tirigi emtu divsglad mele atn sisyr olgiddag teumnu avr smgd iddnu. ag baglugu muccirlagi yesu bmdu mdhydlli nimtu-nimge smadhan vagli amdnu. amele atnu teumnige-ninn berlennu i kde caci nnn keglennu neudu; ninn keynnu i kde caci nnn pkkeylli haku; nmbikeyllid-vnagirde nmbuvv nagiru amdnu. teumnu prtyut-trvagi atnige-nnn krtn, nnn devre amdnu. yesu avrige-teumne, ninu nnnnnu neudidrdimd nmbiddi; neudde nmbidvru dhnyru amdnu. yesu innu bere esteu suck karylennu tnn sisyr mumde madiddu nijve. adru avrglennu i pustkdli brediruvdill. adre yesuve devkumar nad kristnemdu nivu nmbuvmtrey nmbi atn hesrin mulk jivvnnu pdedukeulluvmtrey ivuglu breylpttve.

21

ivuglad mele yesu tiberiy smudrd bliylli sisyrige tnnnnu tirigi teuriskeumdu. atnu tnnnnu teurisi keumdi riti hegmde- simeun petrn didumnem teumnu gilaag kana urin ntanyellu jebedan mkklu atn sisyrlli innibbru ottagi kudiddru. ag simeun petrn avrige-nanu vianu hidiyuvdkke heuguttene annlu avru avrige-navu sh ninn smgd brutteve amdru. avru heurtuheugi kudle deuniynn hitidru. adre a ratriylli enu hidiyill. belgadag yesu dddlli nimitid-dnu. adre atnu yesu emdu sisyr tiliyll. ag yesu avrige-mkklira, nimge utkke enadru ideyev annlu avru atnige-illvemu uttr keuttru. atnu avrige-deuniy blgdeylli bleyennu bisiri; ag sikkuvdu amdnu. avru bisidag vianugl rasiy deseyim adnnu eleylarde iddru. addrimd yesu pritisid a sisynu petrnige-atnu krtnu amdnu. atnu krtnemdu simeun petrn keli tnn bestr amgiynn sutitikeumdu smudrdeulge dumuki dnu (yakmdre avnu bettleyagiddnu). ulid sisyr vianuglidd bleyennu eleyutta omdu cikk deuniylli bmdru; (yakmdre avru dddim durvirill; adre adu innuru meul dstittu). avru ddkke bmd kudle kemdglnnu avugl mele ittidd vianuglennu reuttiynn kmldu. yesu avrige-nivu ig hidid vianuglilli kld vnnu tnniri amdnu. simeun petrn heugi nurevttu muru deudd vianuglimd tumbid bleyennu ddkke elednu. astu vianu gliddru bleyu hridirill. yesu av rige-bmdu utmadiri amdnu; atnu krtnemdu tilididdrimd-ninu yaru emdu atnnu kellu sisyrlli yarigu dhery virill. ag yesu bmdu reuttiynn tegedukeumdu keuttnu; hageye viannu keuttnu. yesu sttveulgimd edd mele tnn sisyrige tnnnnu teuriskeumddu idu murney sari. avru utmadid mele yesu simeun petrnige-yenn mgnad simeunne, ninu ivugligim tnnnnu heccagi pritisuttiyeu emdu kellu avnu at nige-haudu, krtn, nanu ninnnnu pritisutte nembdnnu nine ble amdnu. adkke atnu avrige atnu tirigi erdney sari avrige-yenn mgnad simeunne, ninu nnnnnu pritisuttiyeu emdu kellu avnu atnige-haudu, krtn, nanu ninnnnu pritisuttenembdnnu nine ble amdnu. adkke atnu avrige-nnn kuriglennu meisyu emdu atnu murney sari avrige-yenn mgnad simeunne, ninu nnnnnu pritisuttiyeu emdu kelidnu. atnu mur-

ney sari–ninu nnnnnu pritisuttiyeu emdu tnnnnu
keliddkke petrnu duhkhpttu–krtne, ninge ellvuglu
tilidve; nanu nin nanu ninge nijnijvagi heluttene–
ninu yauvnsthagiddag nine ninn nduktikeumdu
istbmd kdege tiruga duttiddi; adre ninu muduknadag
ninn keglInnu cacuvi, ag mtteubbnu ninn nduvnnu
ktti ninge istvilld kdege ninnnnu tegedukeum avnu
emth mrn dimd devrnnu mhimepdisbekagide emdu
sucisi atnu idnnu helidnu. atnu idnnu helid mele
avnige–nnnnnu himbalisu amdnu. utdlli atn edege
orgikeumdu– krtne, ninnnnu hidukeuduvvnu yaru
emdu kelidmth mttu yesu pritisidmth sisynu himde
bruvdnnu petrnu himtirugi neudi yesuvige–krtne, i
mnusyn visyvenu amdnu. yesu avnige–nanu bruv
tnk avnu irbekemdu nge mnssiddre adu ningenu?
ninu nnnnnu himba lisu amdnu. ag a sisynu sayuvdi
llvemb matu sheudrrlli hrditu. adru–avnu sayuvdil-
lvemdu yesu avnige hellill; adre–nanu bruv tnk avnu
iruvdu nge mnssiddre adu ningenu emtle helidnu.
ivugl visyvagi saksi heli ivuglInnu bred sisynu ivne;
ivn saksiyu styvemdu navu bllevu. idllde yesu madid-
vuglu bhl umtu; avuglInnu omdeumdagi breyuv dadre
breybekad pustkglnnu leukve hidislarde heuditemdu
nanu nensuttene. amen.

yesu kristn prktneyu atnu begne smbhvstkkvuglunu
 tnn sevkrige teurusvdkkagi devru i prktne ynnu
 atnige keuttinu; idllde atnu tnn dutnnu kluhisi
 avn mulk adnnu tnn sevknað yeuhannige susisid
 yeuhannu devr vakyd visyvgaiyu yesu kristn visy-
 vagiyu tanu kmddnnell tilisuvvnagi saksikeuttnu.
 idnnu oduvmth vnu i prvada vakyglunu kelu-
 vmthvru adrllr brediruvvuglunu kapaduvvmth
 vru dhnyru. yakmdre kalvu sviapvagide. yeuhannu
 asydlliruv elu sbheg lige—iruvatnu iddatnu bruvatnu
 agiruvatnimdlu atn simhasnd mumdi ruv elu at-
 mglimdlu nmbtkk saksiyu stvrelgimð meudlu eddu
 bmdatnu bhurajr prbhuvu agiruv yesu krist nimð
 atnu nmmnnu pritisu tnn svmt rktðimð nmmnnu
 nmm pagglimð teuledu tnn tmde yad devrige
 nmmnnu rajrnnagiya jajk rnnagiya maðidnu. atnige
 yug yugamtrgllli mhimeyu adhiptvu irli. amen. igeu
 atnu meghg leumdige bruttane; ellr knnuglu atnnu
 kanuvvu; atnnu iridvru sh kanuvru; bhumiylliruv
 ella kuldvru atn nimitt geuladuvru. haudu, hageye
 aguvdu. amen. nane alphavu omegvu adiyu amtyvu
 iruvatnu iddatnu mtu bru vatnu srsvktu agiddene
 emdu krtnu heluttane. nimm sheudrnu yesu kristn
 nimitt smktðlli rajydlli mtu talmeylli jeute garu
 agiruv yeuhannemb nanu devr vakykkeuskrvu yesu
 kristn visyvad saksigeuskrvu ptmeus emdu kreylptt
 dvipðliddenu. nanu krtu dindlli atmn vsdðliddag
 nnn himdugde tuturiy sbðdmti ruv mhasbdvnnu
 kelidenu. adu—nane alphavu omegvu meudneyvnu
 kde yvnu agiddene; ninu neuduvdnnu pustkdlli
 bredu asydlin ephes, smurn, pergm, thuvter, sardis,
 phildelphi, lveudikiy emb i elu sbheglige adnnu
 kluhisbekemdu helitu. nnn smgd mat naduttidd sb-
 dvnnu neuduvdkkagi himdkke tirugidenu. tirugidag
 cinnd elu dipstmbh glnnu nanu neudidenu. a elu
 dipstmbhgl mdhydlli mnusykumarmntiddatnnu
 kmdenu. atnu paddvrege iruv niluvmginyunu teuttu
 cinnd pttiyvnu edege ktikeumiddidnu. atn tle
 mtu kudlu bili unneymtu himdmteyu bellgittu.
 atn knnuglu bemkiy uriymte iddvu. atn padglu
 kulume ylli kayisid suddhvad tamrdmteyu atn
 dhvniyu jlprvahd gheusdmteyu iddvu. atn blgeylli
 elu nkstrgliddvu; atn bayelugimð hdvad ibbayi
 kttiyy heurtitu. atn mukhvu suryu tnn bldlli
 prkasiusvmtittu. nanu atnnu kmdag sttvn hage
 atn padgl mume biddenu. atnu tnn blgeyvnu nnn
 melittu—hedrbed, nanu meudney vnu kdevvnu agid-
 dene. sttvnadenu,ig bdukuvvnagiddene. igeu, nanu
 emdem digu bdukuvvnagiddene. amen. nrkd mtu
 mrnd bigd keglu nnnlli ave. ninu kmdvuglunu ig
 ndeyuttiruvvu glnnu innu mume agbekadvuglunu
 bre. nnn blgeylli ninu kmd elu nkstrgl mtu elu
 cinnd dipstmbhgl mrmvnu bre. a elu nkstrglu a
 elu sbhegl dutru; ninu kmd a elu dipstmbhglu a elu
 sbheglu emdu helidnu.

ephesdilliruv sbhey dutnige bre: elu nkstrglunu tnn
 blgeylli hidukeumdu elu cinnd dip stmbhgl mdhydlli
 tirugadvatnu i visyglunu heluttane. ninn kriyeglunu

pryasvnnu talmeynnu nanu blleu; ninu dustrnnu
 shislari; apeustlrliddidru tmmnu apeustlremdu he-
 likeulluvvnnu, ninu priksisi avrnnu sullugarremdu
 kmdukeumdi; ninu shisi keumdu talmeyullvnagi
 nnn hesrin nimitt pryaspttu besrgeullill. adagy
 ninnlli nge vireudhvaddu ide. yakmdre ninu
 ninn meudlin pritiyvvu bitubittiddi. add rimd
 ninu ellimð biddiddiyu adnnu ninn nenpige tm-
 dukeumdu mansamtrpdu. ninu meudlu madut-
 tidd kriyeglunu madu. ninu mansamtrpde heudre
 nanu ninn blige begne bmdu ninn dip stmbhvnu
 adr sthðimð tegeduhakuvenu adre idu ninnlli ide;
 adenmdre—ninu dvesisuv nikeulayi tr krtvglunu
 nanu sh dvesisuttene. atmn sbheglige heluvdnu
 kiviyyullnu kelli. yavnu jyheumduataneu avnige
 devr prdesin mdhydilliruv jivvrksd hnannu tinnu-
 vdkke keuduvunu. smurndilliruv sbhey dutnige bre:
 meud lveynnu kdevvnu stvnagiddu ig bdukuvatnu
 heluvvuglu yavvmdre, nanu ninn krtvglunu smk-
 tvnnu bðtvnu blleu; (adru ninu aisvryvmte).
 idllde tmmnu yehudyremdu helikeullu vvr dus-
 neyvnu nanu blleu; avru yehudyrl, setann sbham-
 mdirdvragi ddare. ninnnnu smktpdisuvvugllli yav
 dkku hedrbðd. igeu, nivu seudhislpdu vmte se-
 tannu nimilli kelvnnu seremneyeulge hakuvnu;
 htu divsgl tñk ninge smktvi ruvdu. ninu say-
 bekadru nmbigst nagiru; nanu ninge atmn sbheg-
 lige heluvdnu kiviyyullnu kelli; jyheumduvvnige
 erdney mrndimð kedaguvde ill. pergmðlliruv sb-
 hey dutnige bre: hdvad ibbayi kttiynnu hididatnu
 helu vvuglu yavvmdre, ninn kriyeglunu ninu vas-
 maduv sthlvnu blleu; adu setann asnviruv sth-
 lvagide; ninu nnn hesrnnu bigiyagi hidukeumiddi;
 nimlliruv setann nivasdlli nge nmbigstnad htsak-
 siyad amtipnu keullptt dingllli yadru n adru ninge
 vireudhvad kelvu visyglu nngive. vigrhglike yj-
 narpne madid pðarthglunu tinnuv dkku jartv madu-
 vdkku israyelin mkkl mumde muggrisiv bmdeyvnu
 hak bekemdu bilamnu balaknige helid beudhneyvnu
 adrmte nanu hge maduv nikeulayitr beudhneyvnu
 avlmbisiruvvru ninnliddare. addrimð mansamtr-
 pdu, illdiddre nanu ninn blige begne bmdu nnn bayi
 kttiymð avr mele yuddh maduvunu. atmn sbheg-
 lige heluvdnu kiviyyullnu kelli. yavnu jyheumdu-
 taneu avnige bccittiruv mnnvnu tinnuvdkke nanu
 keudu vnu; idllde avnige hesu heur brediruv bili
 kllnu keuduvunu adnnu heumdidvniye heurtu adu
 innarigu ti thuvterdilliruv sbhey dutnige bre: be-
 mkiiy uriymtruv knnuglu suddhvad tamrdmtiruv
 padglull devkumarnu heluvvuglu yavvmdre, ninn
 kriye glunu pritiyvvu seveyvnu nmbikeyvnu ninn
 talmeynnu ninn kriyeglunu nanu blleu; idllde ninn
 kde krtvglu meudlin krtvgligimð heccadvuglemdu bl-
 leu. adagy ninge vireudhvad kelvu visyglu nngive;
 ade nmðre, yejebeleb a hemgsu tnnnu prvadi
 niyemdu helikeumdu jartv maduvdkku vigrhglike
 arpe madid pðarthglunu tinnuvdkku nnn dasrige
 beudhisutta avrnnu vmcisuttiru avlu madid jartvkk-
 agi man samtrpduvdkke nanu avlige smyvnu keut-
 tenu; adre avlu mansamtrpdlill. igeu, nanu avlunu
 hasigeylliyy avleumdige vybhicar madidvru tmm krt-
 ygli gagi mansamtrpddiddre avrnnu mhasmk tðllyy
 hakuvunu. avl mkklunu keumdekeulluvunu; ag nanu

amtrimdriyg lnnu hrđyglnnu priksisuvvnagiddene mbdu ella sbheglige geuttaguvdū; nimmlī prtīyeubb- nige nimn krtygl prkar keuduvēnu. adre nimgu thuvterdlīliruv mikkadv rīgu nanu heluvdenmdre, avru helikeu luvvmth setann agadhvad beudhneyu yarar- lī iruvdillveu yaru adnnu ari yde iddareu avr mele nanu bere yav bharvnnu hakuvdill. adra ig nim- giru vdnnu nanu bruv tnk bigiyagi hididu keumdirri. yavnu jyheumdi nnn kriyeglōnnu kdevregu kekeullut- taneu avnige nanu jnamggī mele adhikarvnnu keudu ttene. nanu nnn tmdeymīd heumdiđ prka rve avnu jnamggōnnu kbbind keuliniṁd aluvnu; avru kum- barn mđikeglmte odedu curaguvru. nanu avnige udynkstr vnnu keuduvēnu. atmnu sbheglige heluv dnnu kiviullvnu kelli.

3

sardinīlīruv sbhey dutnige bre : devr elu at- mglu elu nkstrglu ulatnu heluvmthvuglenmdre, ninn kriyeglōnnu amdre jivisuvvnu emdu hesru ningiddru sttvnagiddi emdu nanu blēnu. eccrvagīru, sayu- vdkke siddhvagi ruv ulidvuglōnnu blpdisu. yakm- dre devr mumde ninn kriyeglu smpurnvad vuglemdu nanu kanlīl. addrimd ninnu heumiddnnu keldnnu nenpige tmdukeumdu adnnu bigiyagi hididukeu, mansamtr pdu. ninnu eccrvagīliddre klōnu bruvmtē nanu ninn mele bruvēnu; nanu yav gligeyllī ninn mele bruvēnu adu ninge tiliydu. tmm vstrglōnnu mlinmadi keuldiruv kelvru sardinīlī sh ninnlī ddare. avru bili vstrglōnnu dhrisikeumdu nnneumdige ndeyu- vru. yakmdre avru yeugyragīddare. jyheumduv ivne bili vstrdimd heudislpdvnu; jivd puskdimd nanu avn hesrnnu alisi biduvde ill, adre nnn tmdey mumdeyu atn dutr mumdeyu avn hesrnnu oppikeul- luvēnu. atmnu sbheglige heluvdnnu kiviullvnu kelli. phildelphīydlīruv sbhey dutnige bre: prisud- dhnu styvmtnu davidn bigd keyullvnu yaru mucck- uddmte tereyu vatnu yaru tereydmte muccuvatnu agīruvnnu heluvmthvuglenmdre, ninn kriyeglōnnu nanu blēnu; iegu, nanu ninn mumde omdu baglōnnu terediddene, adnnu yav mnusynu mucclarnu; yak- mdre ninn skti keumcvagīddru nnn vakyvnnu kap- padi ninn hesrnnu allgelyllī. iegu, yehudy rld- vragīddru tavu yehudyremdu sullagi helikeulluv setann sbhammdirdvrnnu brmadi, iegu, avrnnu ninn padgl mumde aradhisuvmtē mađuvēnu, idrimd nanu ninnnnu pritisiddēnemdu avru tilukeullvmtē mađu ninn nnn shn vakyvnnu kapadīddrimd bhūmiy mele vas mađuvv rnnu priksisuvvdkkagi leukd melella bru vdkkiruv seudhney smydimd nanu sh ninnnnu kap- paduvēnu. iegu, nanu begne bruttene; ninn kir- itvnnu yaru aphris dmtē ningiruvdnnu bigiyagi hi- didukeumdiru; yavnu jy heumdu ttaneu avnnu nnn devr alydllī stmbhvagi mađuvēnu; avnu innu mumde adreulgimđ heurge heuguvde ill. idllde nnn devr hesrnnu prleukdlīruv nnn devr bliymđ ilidu bruv heus yerusalem emb atmnu sbheglige heluvdnnu kiviullvnu kelli. lveudikiydlīruv sbhey dutnige bre: adien embatnu mttn nmbgstnu styaksīyu devr srstīy agīruvatnu heluvvūgu yavvemdre, ninn tnggu beccgu alldiruv ninn kriyeglōnnu nanu blēnu; ninnu tnggagli beccgagli irbekembdu nnn istvagittu.

adre ninn tnggagli illve beccgagli illde uguru bec- cgīruvdrimd ninnnnu nanu nnn bayeulgimđ karu- vēnu. ninnu—nanu aisvryvmtnu, dhnvrddhiyullvnu, yavdr lliyu keurteyīlđvnu emdu helikeullutti; adre ninnu kevl nīrgtiknu, dridrnu, bdvnu, kurudnu, bet- tleyadvnu agīruv dnnu tiliyde iddi. ninnu aisvryvmt naguv hage bemkiyllī seudhisid cinnvnnu ljaspdvnu ninn bettletn kanisdmte heuddu keulluvdkkagi bili vstrvnnu kōnnu kanuvmtē ninn knnuglige hecuvdkk- agi amjnvnnu nnnimđ keumdukeullbekemdu ninge buddhi helutte nanu yararnu pritisutteneu avrnnu gdrisuttene mttn siksīsuttene; addrimd ninnu askt- nagīru; mansamtrpdu. iegu, nanu bađil bliyllī nim- tūkeumdu ttēttu iddene; yavnadr nnn svrvnnu keli bađilōnnu teredre nanu olge bmdu avn smgd ut mađu- vēnu, avnu nnn smgd ut mađuvnu. nanu jyheumdi nnn tmdeyueđne atn simhasndllī kutukeumđ hageye jyheumduvvnnu nnneudne nnn simhasndllī nnn kud kutukeullvmtē avu grhisuvēnu. atmnu sbheg- lige heluvdnnu kiviullvnu kelli.

4

īdāđ mele nanu neudīdag iegu, prleukdlī teredīd bađilu kanisitu; nnn smgd tuturiyu matnaduttēđ embmtē nanu meudlu kelīd dhvniyu nnge kelisitu; adu—illige melkkeri ba, mumde agtkkvuglōnnu nanu ninge teuri s kudle nanu atmvs nadēnu; ag iegu, prleukdlī omdu simhasnvittu; simhasnd mele ob- batnu kutīddnu. kutīddatnu surykamt pdmrag kl- luglmtē kanuttīddnu; simhasnd suttlu pccēymte teu- ruttīd mle billu ittu. idllde simhasnd suttlu ippt- tnalku asnglīddvu; a asngl mele bili vstr dhrisikeu- didd ippttu nalku mmdī hiriyru kutīddru; avr tleđ mele cīnd kīrīt glīddvu. simhasndeulgimđ mim- cuglu guduguglu sbdglu heurtvu; adr mumde devr elu atmglagīruv elu bemkiy dīpglu uriyuttīddvu. idllde simhasnd mumde sphtikkē smanvad gajin smudrvīd hage ittu. simhasnd mđhydlī mttn adr suttlu nalku jivīglīddvu; avuglige himde yu mumdeyu tumbā knnuglīddvu. meudlney jiviyu, simhmdittu, erđ ney jiviyu heuriymtittu; murney jiviy mukhvu mnusyr mukhmdtittu; nalkney jiviyu haruv grud pksīymtittu. a nalku jivīgleulge omdeumdkke araru rekkeglīddvu; avuglige tumbā knnuglīddvu; a jivīglu hglīrulu visrmisikeullde— īdatnu iruvatnu bruvatnu srsvkt nagīruv devrad krtnu prīsuddhnu pri suddhnu prīsuddhnu emdu he yug yugamtrglīlyu jivisuvat- nagi simha sd mele kutīruvatnige a jivīglu prbhav- man krjntēglōnnu slīsuttīddvu. ag a ippttnalku mmdī hiriyru simhasnd mele kutīddatn mumde addīddu tmm kīrītglōnnu simhasnd mumde haki yugyugamtr glīlyu jivisuvatnnu aradhisutta— o krtne, ninnu prbhav manblglōnnu heumduvdkke yeugynagīddi; yak- dre smstvnnu srstīsīdatnu nīne. avu ninn citt dmtē umtagi srstīsīpttvu emdu heluvru.

5

simhasnd mele kutīddatn bgeyllī omdu puskvnnu kmēnu; adr olgu himdin bhagđ meleyu bredittu; adu elu mudreglīmd mudrīvagittu. idllde blīsth-

nad obb dutnu-i pustkvnnu tereyuvdkku idr mudreglunu biccuvdkku yavnu yeugynu emdu mhasbddimd saruvdnnu kmdenu. a pustkvnnu tereyuvdkkadru adreulge neuduvdkkadru prleukdlliyagli bhumiylliyagli bhumiy kelgagli yavnigu sktiyirillil. ag pustkvnnu tereyuvdkkagli adnnu oduvdkkagli adrlil neuduvdkkagli yeugynadvnu obbnu sikkililvad karn nanu bhlvagi attenu. ag hiriyrilli obbnu nnge-albed; ageu, yuda geutrd simhvu davidn amkurdvnu agiruvatnu a pustkvnnu tereyuvdkku adr elu mudre glunu biccuvdkku jyheumdidanne emdu helidnu. nanu neudlagi igeu, simhas nd mtu nalku jivigl mdhydl-liyu hiriyr mdhydllyu omdu kurimriyu vdhislptmt nimitruvnnu kmdenu; adkke elu keumbuglu elu knnuglu iddvu; avu bhumiy melella klulhislpttiruv devr elu atm atnu bmdu simhasnd mele kutiddatn blgeyeulgimd a pustk vnnu tegedukeumdn. atnu a pustkvnnu tegedukeumdag a nalku jiviglu ippt-nalku mmdi hiriyr kurimriyatdn mumde addbid-dru; avrellr keglili vineglu pri suddhr primlvad prarthneglimd tumbidd cinnd patreglu iddvu. avru heus hadnnu hadutta-ninu pustkvnnu tegedukeullu-vdkku adr mudreglunu biccuvdkku yeugy nagiddi; yakmdre ninu vdhitnagi ninn rktmdim skl kul bhase prje jnamggl vrimd nmnnnu devrigagi vimeucisiddi; nmnnnu nmm devrigeusk rajrnnagi yajkrnna giyu madiddi; navu bhumiy mele aluvevu emdu helidru. idllde nanu neudlagi simhasnd, jivigl mtu hiriyr suttlu bhumiddi dutr sbdvnnu kelidenu; avr smkhyeyu keutyanyuuti yagi yu lkseuplksvagi yu ittu. avru-vdhitnad kurimriyu bl aisvry jnan sam-rthy manprbhav steutrglunu heumduvdkke yeug-yinu emdu mhasbddimd helidru. idllde akas dliyu bhumiy mele yu bhumiy kelgu smudrdliyu avugl-liruv ella srstiglu-simhasnasinnagiruvatnig kurim-riyatdnigu steutman prbhav blvu yugyugamtrgll-iyu irli emdu heluvdnnu nanu kelidenu. ag nalku jiviglu-amen amdvu; ipptnalku mmdi hiriyr add biddu yugyugamtrglli jivisuvatnnu aradhisidru.

6

urimriyatdn a mudreglili omdnnu tereddnnu nanu neudi dag a nalku jiviglli omdu-bmdu neudu emdu guguginmtidd omdu sbdvnnu kelidenu. ag igeu, omdu bili kudure ynnu nanu neudidenu; adr mele kutiddvn keylli omdu billu ittu; avnige kirit keudlpttitu; avnu jysuttiruvnagi jysuvdkkeusk heurtnu. atnu erdney mudreynnu teredag erdney jiviyu-bmdu neudu annuv dnnu kelidenu. ag mt-teumdu kempu kudureyu heurge yeuyitu; adr mele kutiddvnge bhumiyimd smadhanvnnu tegedubiduv dku mnusyru obbrnneubru keulluvvrag vnte maduvdkku adhikarvu keudlpttitu; idllde avnige deudd ktitiyu keu atnu murney mudreynnu teredag murney jiviyu-bmdu neudu annu vdnnu nanu keli-denu. ag igeu, nanu kppu kudureynnu neudidenu. adr mele kutiddvn keylli trasu ittu. amele nalku jivigl mdhydimd-rupayige omdu seru geudhi; rupayige muru seru jvegeudhi; eneynnu draksarsvnnu ninu kedisbed emdu heluv dhvniynnu nanu kelidenu. atnu nalkney mudreynnu tere dag-bmdu neudu emdu nalkney jiviyu heluv dhvniynnu nanu kelidenu. nanu

neudlagi omdu budi bnnd kudure ynnu kmdenu. adr mele kutiddvn hesru mrtyuvu; nrkvu avnnnu himbalisitu. avrige bhumiy kalubhagd mele ktitiy-imdlu hsiveyimdlu savinimdlu bhumiy mrg glimdlu keulluvdkke adhikarvu keu atnu aidney mudreynnu teredag devrvakdy nimittvagi yu heumdid sak-siy nimittvagi htvadrv atmglu jyvediy kelgiru-vdnnu nanu kmdenu. avru-o krtn, prisuddhnu styvmtu agiruvatne, bhumiy mele vasivuvru nmm rktvnnu surisiddkkagi ninu estu kaldvrege nyayvi-carisdeyu prtmdne maddeyu iruvi emdu mhasbd-dimd kugutta helidru. avrlli obbeubbigne bili nilu-vmgiglu keudlpttdv. idllde avr hage avr jeute sevr mtu avr sheudr keuleyu puresuv tnk inu svlp kal visrmisikeumdirbekemdu avrige hellpttitu. atnu arney mudre tereyuvdnnu nanu kmdenu. ag igeu, mhabhukmp umtayitu; surynu kudlin geuni ynte kppadnu. cmdrnu rktmdatnu. amjurd mrvu biru-galiymd alladis lptu akaldili tnn kayiglnu udurisuv prkar akasd nkstrglu bhumige biddvu. akasvu su-ruliy hage suttlptlu heugi bittitu; ella bettglu dvipglu tmm tmm sthglimd cdridu. bhurajru deudd vru aisvryvmtu mukhyadhiptiglu pra krmsaliglu ella dasru svmttrru gvi glliyu bettglu bmdregllyu adgi keumdu prvtglu bmdregligu-nmm mele biliri, simhasnd mele kutiddatn mukhku kurimriyatdn keupkku nmnnnu nremadiri; atn keupd mhadin bmdde; adr mumde nilluvdkke yaru sktru emdu he-lidru.

7

ivuglad mele nalku mmdi dutru bhumiy nalku mule glili nimitkeumdu bhumiy melagli smudrd melagli yav mrd melagli gali bisdnte bhumiy nalku dikkin gali glnu hididrivdnnu nanu kmdenu. idllde mt-teubb dutnu jivvull devr mudreynnu hididukeumdu mudldimd eri bruvdnnu kmdenu. avnu bhumiyvnnu smudrvnnu kedisuv adhikar heumdid a nalku mmdi dutrige- navu nmm devr sevr hnegglli mudrisuv tnk bhumiyvnnagli smudrvnnagli mrglnnagli kedis-bediri emdu mhasbddimd kugutta helidnu. mudre heumdidrv smkhyeynnu nanu kelidenu; israyeln mkl geutrdvrlili mudreynnu heumdidrvu omdu lks nalvttu nalku savir. yudn geutrdvrlili mudrislpttvru hnnerdu savir, rubenn geutrdvrlili mudrislpttvru hnnerdu savir, gadn geutrdvrlili mudrislpttvru hnnerdu savir. asern geutrdvrlili mudrislpttvru hnne rdu savir, nephtlmn geutrdvrlili mudris lpttvru hnnerdu savir, mnssey geutrdv rli mudrislpttvru hnnerdu savir. sine yeunn geutrdvrlili mudrislpttvru hnne rdu savir, levij geutrdvrlili mudris lpttvru hnnerdu savir, issakarn geutrdvrlili mudrislpttvru hnnerdu savir. jebulunn geutrdvrlili mudrislpttvru hnnerdu savir, yeusephn geutrdvrlili mudrislpttvru hnnerdu savir, benyaviann geutrdvrlili mudrislpttvru hnnerdusavir. idad mele igeu, nanu neudlagi smst jnam kul prje bhasegleulgimd yaru enislagdmt mha smuhvu bili niluvmgiglnu teuttukeumdvragi tmm keglili khrjurd griglunu hididukeumdu simhasnd mumdeyu kurimriyatdn mumdeyu avru-rksneyu simhasnd mele kutiruv nmm devrigu kurimriyatdn-gu seriddu emdu mha sbddimd kugidru. simhasnd,

hiriyr mttu nalku jivigl suttlu nimtukeumdidd dutrellru simhasnd mumde beurl biddu devrnnu aradhisutta.– amen. mmm devrige steutrvu prbhavvu jnanvu krtjntastutiyu manvu blvu sam rthyvu yugyugamtrglili irli emdu helidru. amen. ag hiriyrlli obbnu bili niluvmgiglnnu teuttukeumdiruvvrad ivru yaru? ivru ellimd bmdvrnu emdu nnnnnu kelidnu. adkke nanu ayya, nine ble amdenu. avnu nnge–ivru mhasmktdeulgimdm bmdvru; kurimriya datn rktldli tmm niluvmgiglnnu teuledu bellge madiddare. i karnimd ivru devr simhasnd mumde iddukeumdu atn alydlli hglirulu atn seve maduvvra giddare; simhasnd mele kutiruvatnu avr mdhydlli vasisuvnu. innu mele avrige hsiveyagli bayarkeyagli aguvde ill; idllde avrige bisladru yav jhlvadru bdiyuvdill. simhasnd mdhydliruv kurimriyadatnu avrnnu meysis jiv jld ortegl blige ndisuttane; mttu devru avr knnirnnella orsibiduvnu emdu helidnu.

8

atnu elney mudreynnu tere dag sumaru ardhgnte heuttinvreu prleukdlli nisybdvayitu. ag devr snnidhiylli nimitrvu elu mmdi dutrnnu kmdenu; avrige elu tuturiglu keudlpttiddvu. amele cinnd dhupd patreyidd mtteubb dutnu bmdu jynvediy bli ylli nimtnu; simhasnd mumde idd cinnd dhupvediy mele prisudhrellr prarthnegl jeuteylli smrpsisuvdkkagi avrige bhl dhup keudlpttitu. ag dhupd heugeyu dutn keyeulgimdm heurtu prisuddhr prarthnegleumdige kudi devr snnidhankeke eriheuyitu. truvay a devdutnu dhupd patreynnu tegedukeumdu jynvediy bemkiy–imd adnnu tumbisi bhumige bisadidnu. ag vaniglu guduguglu mimcuglu bhu kmpvu umtadvu. elu tuturiglidd elu mmdi dutnu tuturiglnnuduvdkke sidhmadikeumdr. meudney dutnu udidag rktldli kl–sidd anekllin mleyu bemkiyu bhumige surislpttvu; mrgleulge murrlli omdu bhag suttuheuyitu; hsuru hullella suttuheuyitu. erdney dutnu udidag bemkiy–imd uriyuv deudd bettuev embmtiddaddu smudrdlli haklpttitu. ag smudrd mur rlli omdu bhag rktvay–itu; smudrdlliruv pravnidd jivigleulge murrlli omdu bhag sttuheuyitu; hdgugleulge murrlli omdu bhag nasvayitu. murney dutnu udidag dip dmt uriyuv omdu deudd nkstrvu akas dimd bittu. adu ndigleulge murrlli omdu bhagd meleyu nirin ortegl meleyu bittu. a nkstrkke maciptre emdu hesru. nirin–lli murreulge omdu bhag maciptre yayitu. a niru visvaddrdimdn msusyrlli bhl mmdi stru. nalkney dutnu udidag suryn murrlli omdu bhagvu cmrdn murrlli omdu bhagvu nkstrgl murrlli omdu bhagvu odeylpttdrdimdn murne bhagvu ktlayitu; hglieulge murrlli omdu bhagvu prkasvillde ittu; ratriyu hageye a amele nanu neudlagi igeu, obb dutnu akas mdhy–dlli harutta–innu udbekagiruv muvru dutr mikkad tuturiy dhvnglu umtaguvag bhunivasi glige ayyeu, ayyeu, ayyeu emdu mha sbddimd heluvdnnu keli–dena.

9

aidney dutnu udidag akasdimd bhumige bidd omdu nkstrvnnu kmdenu. avrige tlvilld tggin bigd ke keudlpttitu. avnu a tlvilld tggnnu teread allimd deudd kulumei heugeymte a tggineulgimdm heugeyu eritu; a tggin heugey deseyimd surynu vavu mmdlvu kttladvu. heugeyeulgimdm miditeglu bhumiy mele heurtu bmdvu. bhumiylliruv celuglige blviruv prkar avuglige blvu keudlpttitu. bhumiy meliruv hullnnagli yav hsurad ddnagli yav mrvnnagli kedisde hneyemele devr mudreyilld mnsusyrrnu matr badhisbekemdu avuglige appneyayitu. avrnnu (mudreyilldvrrnu) keulde aidu timgluglvrege yatnepdisbekemda yitu. avrigumtad yatneyu mnsusynnu heudeyuv celin yatney hage ittu. a dingllli mnsusyru mrvnnu huduki adnnu kande iruvru; saybekemdu keuru vru, adre mrtyuvu avr bliymd aidu heuguvdu a miditegl akarglu yuddhkke snnddhvagiruv kuduregl akardmte iddvu avugl tley mele cinnd kiritgleu embmte iddvu; avugl mukhglu mnsusyru mukhgl hage iddvu. striyr kudli nmtruv kudlu avuglige ittu; avugl hlluglu simhd hllugl hagiddvu. avuglige kbbind kvcglmtidd kvcglu iddvu; avugl rekkegl sbdvu yuddhkke oduv anek rthasvlg sbdd hage ittu. celigiruvmtte avuglige balglu a balglili keumdiglu iddvu; mnsusyrrnu aidu timglugl vrege badhisuv blvu avuglige ittu. tlvilld tggin dutnu avuglnnaluv arsnu; avrige ibriy bhaseylli abdde–unntemtu grik bhasvilli apeulluveunntemtu hesru. omdu apttu kleduheyuitu; idad mele igeu, innu erdu aptuglu bruvdkkive. arney dutnu udidag devr smmukhdlliruv cinnd vedigidd nalku keumbu glimd bmd dhvniynnu nanu kelidenu. adu tuturiynnu hidididd arney dutnige–yuphretis mha ndiylly bmdhislpttiruv nalku mmdi dutrnnu biccibidu emdu helitu. ag murrlli omdu bhagd jnrnnu smhar maduv tasu, din, tinglu mttu vruskke siddhvagidd a nalku dutrnnu biccidnu. kudure dmdinrv smkhieyu ippttu keuti emdu nanu kelidenu. nanu drsndlli kudureglennu kmdenu, avugl mele kutiddvru bemkiy niliy mttu gmdhkd kvcglennu dhrisiddru; a kuduregl tleglu simhgl tleglmtiddvu; avugl bayeulgimdm bemki heuge gmdhk ivuglu heurduttiddvu. avugl bayimd heurt a bemki heuge gmdhk i murrimd mnsusyrlly murne bhagvu htvayitu. avugl blvu avugl bayillyu balgllliyu iruttde. avugl balglu tleglullvuglagi srpgl hage iddvu. avuglmd avu kednnumtuma du ttve. i updrvlgimdm keullpdmde ulid mnsusyru devvglnnu bmgard vigrhglennu belliy, hittale, kllin mttu mrd vigrh glennu amdre neudlard kellarid illve ndeylard–vuglennu aradhisdmte man samtrpdmde heudru. idllde tavu maduttidd keule mat jartv klltn ivugli gagiyu mansamtrpdill.

10

meghvnnu dhrisikeumdidd blith nad mtteubb dutnu prleuk dimd ilidu bruvdnnu nanu kmdenu. avn tley mele melle billu ittu; avn mukhvu surynmtittu; avn padglu bemkiy kmnglmtiddvu; tereidd omdu cikk pustkvu avn keylli ittu; avnu tnn blgalennu smudrd meleyu edgalennu bhumiy meleyu ittu simhvu grjisuv

prkar mhasbddimd kugidnu. avnu kugidag elu guduguglu tmm dhvnikettv. a elu guduguglu tmm dhvnikettag nanu brey bekemiddenu. adkke—a elu guduguglu nudidvuglunu ninu breyde mudrisu emdu prleukdimd bmd sbdvu nnge heluvdnu kelidenu. anmtr smudrd meleyu bhumiy meleyu nimtidd dutnnu nanu kmdeu. avnu tnn keynna prleukd kdege etti— prleukvnu adrliruvvuglunu bhumiyvnu adrliruvvuglunu smudr vnu adrliruvvuglunu srstisi yug yugamtrglili jivisuvatn mele ane yittu innu smyvirumdli emtlu elney dutnu sbdamadvu dinglili amdre avnu tuturiyinu udvdkke prarmbhisu vag devr rshyvnu tnn sevkrad prvadi glige tilisidd prkar smaptiyagtkkddu emtlu helidnu. prleukdimd nnge kelisidd sbdvu tirigi nneumdigge matnadi—ninu heugi smudrd meleyu bhumiy meleyu nimitukeumdiruv dutn keylliruv teredidd a cikk pustkvnu tegedukeu emdu helitu. nanu a dutn blige heugi avnige—a cikk pustkvnu nnge keudu emdu hellu avnu nnge—ninu idnu tegedu keumdu timdubidu, idu ninn heutteynnu khiyaguvnte maduvdu, adre ninn baylli adu jenimte sihiyagiruvdu emdu heli dnu ag nanu a cikk pustkvnu a dutn keyimdg tegedukeumdu timdubittenu. adu nnn baylli jenimte sihiyagittu; adnu timd kudle nnn heutteyu khi yayitu. avnu nnge—ninu anek prje, jnamg, bhase mtu rajrugl mumde tirigi prvadistkkddu emdu helidnu.

11

truvay keulinmtidd omdu dmd nnge keudlpttitu mtu a dutnu nimitukeumdu eddu devr alyvnu yjnvediyinu alydli aradhne madu vvrnu altemadu. adre alyd heurgiruv amglvnu aleyde bittubidu; yakmdre adu any jnrige keudlpttide. avru prisuddh ptvnnu nalvterdu tinglu tulidadvru. idllde nnn ibbru saksiglu geunittnnu heuddukeumdu savird inur arvttu dingl tnk prvadisuv hage avrige adhikar keuduvnu. bhuleukd devr mumde nimitiruv erdu enney mrglu erdu dipstmbhglu ivre. ivrige yav nadru kednu madbekemiddre ivr bayeulgimd be-mki heurtu ivr struglunu numgi biduvdu; ivrige yav nadru kednu madbekemiddre avnu i ritiyagi keuleyagbeku. avr prvadney din glili mlebidmte akasvnu muccuv adhikar ivrige umtu. idllde ivrige ist bmdagella niru rktvaguvnte maduvdkku skl vidhvad updrvglimd bhumiyinu heudeyuvdkku adhikar umtu. ivru tmm saksyinu heli mugisid nmtr tlvilld tgginimd eri bruv mrgvu ivrige vireudhvagi yuddhmadi ivrnu jyisi keulluvdu. ivr svglu mha ptnd bidiylli biddiruvu. a pttnkke atmikvagi seudeum emtlu aigupt emtlu kreyuvru; nmm krtnu alliye silubege haklpttnu. ag prje kul bhase jnamg-lvrstuheud avr svglunu muruvre dinglu neuduvru, stuheud avr svglunu smadhiylli id geudisuvdill. i ibbru prvadiglu bhumiy mele vas maduvvrnu yatne pdisiddrimd ivr visydlli bhunivasiglu smteusisi smbhmrgeumdu obbrigeubbru danglunu kluhisuvru emdu helidnu. muruvre dinglad mele devrimd jivatm bmdu a svglili serlu avu kaluri nimitvu. avrnu neudidvrige mha bhyvu hidiyitu. amele avrige—illi melkke bnniri emdu heluv prleukd mhasbdvnu avru

kelidru. ag avru meghdlli prleukkke eriheudru; avr struglu avrnu neudidru. ade tasinlli mhabhukmpvumtagi a ptnd htrtleumd msvu biddu heuyitu; a bhukmpdlli elu savir mmd htradrulidvru bhy grsthragi prleukd devrnu mhime pdisidru. erdne aptu kleduheuyitu; igeu, murney aptu begne bruttde. elney dutnu tuturiynnudidnu. ag prleukdlli mhasbdglumtagi—i leukd rajyglu nmm krtn mtu atn kristn rajygladvu; atnu yug yugamtrgliliy aluvnu emdu heli dvu. truvay devr smksmdlli tm tmm asngl mele kutiruv ipptnalku mmd hiriyr addbiddu—o krtne, srsvsktnad devre, iruvatnu iddatnu bruvatnu agiruv ninu ninn mhaadhikar vnu vhisikeumdu alidrimd navu ninge krjntastutiglunu sllisutteve emdu helutta devrnu aradhisidru. jnamgglu keupisi keumdvu, ninn keupvu bmditu. stvru tirpu heumduvdkku ninu ninn sevkrad prvadiglu prisudhrihu ninn namkke bhydvu cikkvrigu deuddvrigu prt phlvnu keuduvdkke mtu bhumiyinu nasmaduvvrnu ag prleukdli devalyvu terey lpttitu; atn alydlli atn odmbdikey mmjusvu kanisitu; idllde mimcuglu vaniglu guduguglu bhukmpvu deudd aneklin mleyu umtadvu.

12

prleukdlli mha adbhutvu kanisitu; alli surynnu dhriis keumdid obb striyiddlu; akey kalug kelge cmdniddnu. akey tley mele hnnerdu nkstrglull omdu kiritvittu. akeyu grbhiniyagiddu prsvvedneyimd heruvdkke smktpdutta kuguttiddlu. prleukdli mtteumdu adbhutvu kanisitu; ag igeu, kempad mha ghtsrpvittu. adkke elu tleglu htta keumbuglu iddvu; adr tlegl mele elu kiritgliddvu. adr balvu akasdliruv nkstrgleulge murr lleumdu bhagvnu eledu bhumige hakitu. heruvdkke siddhvagidd a striyu hetkudle akey mguvnu numgibidbekemdu a ght srpv avl mumde nimitukeumdittu. ake jnamgglnella kb-bind keulinimd al bekagidd omdu gmdu mguvnu hettlu; a kusu devr bligu atn simhasnd bligu etlpttitu. a striyu arnykke odi heudlu; alli akege savird inur arvttu dinglvre peasneyagbekemdu devru sth-lvnu siddhmadiddnu. idllde prleukdli yuddh ndeyitu. viakayelnu avn dutru ghtsrpkke vireudhvagi yuddhmadidru; adkkrpnu avn dutru yuddmadi seutu heudru. ag prleukdli avrige sthanvu innemdigu idlle heuyitu. bhuleukdvvrnella meusgeulisuv a mha ghtsrpnu amdre pisacnemtlu setannemtlu hesrull pura tn srpv deubblpttu bhumige biddnu; avn dutru avneumdigge deubblpttru. ag prleukdli mhasbdvnu nanu kelidenu. adu—ig rksneyu sktiyu nmm devr rajyvu atn kristn adhikarvu bmdvu; yakmdre hglirulu nmm sheudr mel nmm devr mumde duru helid duru garnu deubblpttiddane. avru prand meln pri-tiyinu teuredu kurimriyadatn rktidmldu tmm saksy vakydmdlu av nnu jyisidru. adrimd prleukge, adrli vasmaduvvre, hrsgeulliri. bhumiy mele mtte smudrllili iruvvrige ayyeu! yakmdre setannu ngiruv kalvu svlpvemu tilidu mharaudivullvagi nimm kdege ilidu bmdidane embdagi helitu. ghtsrpvu tanu deubblpttu bhumige biddiruvdnu kmdu gmdumguvnu hettstri ynu himsisitu. a striyu arnydlidd tnn sthlkke hariheuguvdkkagi akege deudd hd-

din erdu rekkeglu keudlpttvu; alli omdu kal, kalglu, ardh kal srpn mukhkke mreyagi peusne heumdut-tale. a striynnu prvahvu bdkeumdu heug bekemdu akey himde srpvu tnn bayeulgimd nirnnu prvahdmte bittitu. adre bhumiyu a striy shaykke bmdu tnn bayi teredu ghtsrpnu tnn bayeulgimd bitt prvahvnnu ku-didubittitu. ag ghtsrpnu striy mele keupisikeumdu akey smtandrllil ulidvr mele amdre devr ajnegltnu kekeumdu ndedu yesu kristn visyvad saksyinnu he-liruvvr mele yuddh maduvdkke heurtnu.

13

ag nanu smudrd mrlin mele nimtenu, smu-drdeulgimd mrgvu eri bruvdnnu kmdenu. adkke elu tleglu httnu keumbuglu keumbugl mele httnu kiritglu tlegl mele dusney namvu iddvu. nanu kmd mrgvu cirteymtittu; adr kaluglu krdiy kaluglmteyu adr bayi simhd baymteyu iddvu; adkke ghtsrpvu tnn sktiynnu tnn asvnnu mha adhikarvnnu keuttitu. adr tlegllil omdu gay heumdi sayuvhagiruvdnnu nanu kmdenu. mrnkrvad a gayvu vasiyayitu; ag bhuleukdvrellru a mrgd visyvgi ascryprru. ght srpnu a mrgkke adhikarvnnu keuttv naddrimd avru a ghtsrpnnu aradhne maduvvraru. idllde a mrgvnnu ara dhisi-i mrgkke smanru yaru? idr mele yuddh maduvdkke yaru sktru amdru. bdayi matugltnu dusney matu gltnu aduv bayi adkke keudlpttitu. nalvtterdu timgluglvrege munduvvriyu hage adkke adhikarvu keudlpttitu. ag adu devr hesrnnu atn gudarvnnu prleukdllil vasvagiruvvnnu dusisi ddllde devrige vireudhavad dusnege tnn bayiynnu tereyitu. idllde prisuddh mele yuddhmad avrnnu gelluvmta adkke adhikarvu keudlpttitu. skl kul bhase jnamggl mele avnige adhikarvu keudlpttitu. jgttige astivar hakidminidim yavar hesruglu vdhlisptt kurimriyada tn jvgvrmthdllil brediruvdlilveu a bhunivasiglellru mrgvnnu aradhisuvru. kiviuyullnu kelli. serege ndisuvvnu serege heuguvnu; kttiymd keulluvnu kttiymdle keuleyagbeku. idrllil pri suddh talmeyu nmbikeyu iruttde. mtteumdu mrgvu bhumieulgimd bru vdnnu nanu kmdenu. idkke kurimrigiruvmta erdu keumbugliddvu; idu ghtsrpdmte matnaditu. idu meudlney mrgd adhikarvnnella adr mumd-eye ndisuttde. mrnkrvad gay vasiyad meudlney mrgkke bhuleukvu bhunivasiglu aradhisu vmte idu maduvvmthddagide. idu mh ttad suckkarygltnu ndisuvvmthddagi jnr mumde bemkiyu akasdimd bhumige ilidu bruvmta maduttde. mrgd mumde imtha mhtkarygltnu maduv adhikar vnnu heumdi bhumiy mele vasisiv jnrnnu meusgeulisivdllde kttiymd gayheumdi bdukid mrgkkagi vigrhvnnu madikeull bekemdu avrige heluttde. mrgd vigrvu matnaduvmtteyu a mrgd vigrhvnnu yararu aradhisu-vdillveu avrnnu keullisu vmteyu a mrgd vigrhkke jiv keuduv adhikarvu adkke ittu. adu cikkvru deudd vru aisvryvmtru bdvru svmttrru dasru ellru tmm tmm blgey melagli hnegl melagli gurutu heumdbekemtlu a gurutagli mrgd hesragli adr hesrin amkeyagli illdvnu kry vikrygltnu maddmtteyu adu maduttde. idrllil jnanvide. tiluvikeyullnu a mrgd amkeynnu enisli; yakmdre adu obb mnusyn amkeyagide; avn amkeyu arunur arvttaru.

14

ag igeu, kurimriyadatnu ciyeun prvtd mele nimtiru vdnnu nanu kmdenu. atn jeuteylli omdu lks nalvt-tunalku savir mmdi iddvu; avr hnegl mele atn tmdey hesru brey lpttitu. idllde prleukd kdey-imd bhl niruglmteyu mhaguduginmteyu idd sbd-vnnu nanu kelidenu. tmm vinegltnu barisuttidd vinegar svrvnnu nanu kelidenu. avru simhasnd mumdeyu a nalku jivigl mttnu hiriy mumdeyu heus hadinmtidd hadnnu avru hadidru. bhu leukdeulgimd vimeucislppt a lkssd nalvttnu nalku savir jnre heurtu bere yaru a hadnnu kliylarru. striy reumdige mln-ragdvru ivre. yakmdre ivru knnikeyru. kurim-riyadatnu ellipse heudru atn himde heuguvvru ivre. devrigu kurimriyadatnigu prthm phl vagiruv ivru mnusyreulgimd vimeucis lpttvru. ivr baylli vm-cne sikkllil; yakmdre ivru devr simhasnd mumde nirdeusiglagiddare. bhumiylli vasisiv prtayeumdu jnamgglu kuldvrugu bhaseyvrugu mttnu jn rigu saru-vdkke nityvad svuarte idd inneubb dutnu akasnd mdhydllil haruvdnnu nanu kmdenu. avnu-devrige bhypttu atnnu ghnpdisiri; yakmdre atnu nyaytirpu maduv glige bmdde; prleukvnnu bhu leukvnnu smu-drnnu nirin buggegltnu vmtu madidatnne arad-hisiri emdu mha sbddimd helidnu. avn himde in-neubb dutnu bmdu-babelemb a mhangriyu biddlu, biddlu; yakmdre avlu tnn jartvvemb keupd drak-sarvnnu skl jnamgglu kudiuyvnte madidlu emdu helidnu. truvay murney dutnu avrnnu himbalisi-yaradru mrgvnnu adr vigrhvnnu aradhisi tnn hney melagli tnn key melagli adr gurutu hakisi keumdre amthvnu devr keupvemb patre ylli enu bersde hakid atn raudrvemb draksarvnnu kudiuyvnu. prisuddh dutr mumdeyu kurimriyadatn mumdeyu bemkiy-imd mttnu gmdhkidm yatnepdu vnu. avr yatney heugeyu yug yugamtrglli eruttirvdu. a mrgkku adr vigrhkku aradhne maduvvru adr hesrin gu-rutnnu hakisikeumdiruvvru hgli rulu visramtiyillde iruvru emdu mha sbddimd helidnu. devr ajne gltnu yesuvin meln nmbikeynnu kapaduv prisud-dh talmeyu idrllil iruttde. prleukdimd bmd sbdvnnu nanu keli denu. adu-imdinimd krtllil yararu sayu-vreu a sttvru dhnyru embdagi bre emdu nnge he-litu; haudu, avru tmm pryasglimd visrmisikeulluvru, avr kriyeglu avrnnu himbalisuttve emdu at ag omdu bili meghvnnu a meghde mele mnusy kumarntidd obbatnu kutiruvdnnu nanu kmdenu; atn tley mele bmgard kiritvittu; atn keylli hdvad kudugeulu ittu. ag mtteubb dutnu alydeulgimd bmdu meghd mele kutiddatnige-ninge keuyyuv kal bmdiruvdrimd ninn kudugeulnnu haki keuyyi; yakmdre bhumiy peru magide emdu mhasbdddimd kugidnu. meghde mele kutiddatnu tnn kudugeulnnu bhumiy mele hakidnu; ag bhumiy peru keuylypttitu. mtteubb dutnu prleukdlliruv devalydeulgimd bmdnu; avnlliyu hd-vad kudugeulu ittu. bemkiy mele adhikarvidd inneubb dutnu jynvediy bliymd bmdu a hdvad kudugeulu iddvne-ninn hdvad kudugeulnnu haki bhumiy drake geumclugltnu kudisu; yakmdre adr hnuglu pura magive emdu mhasbdddimd kugi he-lidnu. ag a dutnu tnn kudugeulnnu bhumige haki bhumiy drakehennnnu kudisi devr raudrd deudd

drakseteuttiiylli hakidnu. a drakse teuttiynnu ptnd heurge tulidru. a teuttiyeulgidm rktvu heurtu kuduregl kdivanglnnu muttuvstu innuru meli dur hriyitu.

15

prleukdilli deudd adbhutkrvad mtteumdu gurutnnu nanu neudi denu. elu mmdi dutrlli elu kde updrv gliddvu; yakmdre avugllli devr raudrvu tumbide. bemki beret omdu gajin smudrvu embmte nge kanisitu; ag mrgd meleyu adr vigrhd meleyu adr mudrevr meleyu adr hesrin aadmey meleyu jy heumdidrvu devr vinegltnu hidu keumdu gajin smudrd mele nimitruvdu avru devr sevknad meusey hadnnu kurimriyatadn hadnnu hadutta-srvsktnagiruv dev rad krtne, ninn kriyeglu mhtadvuglu ascrykrvad-vuglu agive; prisuddhr arsne, ninn margglu nyayvu styvu agive. o krtne, ninge bhypddrvu ninn namvnnu mhimepdisdvru yari ddare? yakmdre nineubbne prisuddhnu; ninn tirpuglu prktvaddidmre ella jnamglu bmdu ninn snnidhandlli aradhisuvru emdu helidru. idad mele nanu neudidag igeu, prleukdlliruv saksi gudard alyvu tereytpittu. idad mele nanu neudidag igeu, prleukdlliruv saksi gudard alyvu tereytpittu. devr mhime yimdlu atn sktiyimdlu umtad heuge yimd alyvu tumbid karn a elummdi dutr elu updrvglu tiruv tnk a alydeulge prvesisuvdkke yarimdlu agliill. devr mhime yimdlu atn sktiyimdlu umtad heuge yimd alyvu tumbid karn a elummdi dutr elu updrvglu tiruv tnk a alydeulge prvesisuvdkke yarimdlu agliill.

16

ag alydimd bmd mhasbd vnnu kelidenu. adu a elu mmdi dutrige-nivu heugi a patregl lliuv devr raudrvnnu bhumiy mele heuyyiri emdu helitu. ag meudlneyvnu heurtu tnn patre yllidddnnu bhumiy mele heuyidnu; ag mrgd gurutnnu heumdi adr vigrhkke aradhne madid mnusyr mele keuleyuv gheurvad hunnu edditu. erdney dutnu tnn patreyllid-ddnnu smudrd mele heuyidag adu sttvn rktk hagayitu; smudrdlli bdrukuv prtieumdu praniyu sttitu. murney dutnu tnn patreylli dddnnu ndigl meleyu nirin buggegl meleyu heuyidnu; avugl niru rktvayitu. amele jgl dutnu-o krtne, ninu iruvatnu idatnu bruvatnu agiruvdrim ninu hige tirpu madid-drlli niti svrupnagiddi. avru prisuddhr mttu prvadigl rktvnnu surisidru; ninu avrige rktvne kudiuvdkke keuttididi; idkke avru patru emdu heluvdnnu nanu kelidenu. amele jynvediyeulgidm mtteubbnnu-haudu, srvsktnagiruv dev rad krtne, ninn nyaytirpuglu styvu nitiyullvuglu agive emdu heluvdnnu nanu kelidenu. nalkney dutnu tnn patreyllid-ddnnu suryn mele heuyidnu. ag sury nige bemkiyimd mnusyrnnu kmdisuv sktiyu keudlpttitu. mnusyru blvad kavinimdm kmdiheudru avru devrnnu ghnpdisuv hage mansamtr madikeulde i updrv gl mele adhikarvull devr namvnnu dusisidru. aidney dutnu tnn patreyllidddnnu mrgd asnd mele heuyylu adr rajyvu tumba ktlayitu; jnru tmgad neuvn deseyimd tmm naligegltnu kckieumdu tmm krtygl

visydlli mansamtr madi keulde tmm neuvn deseyimdlu hunnugl deseyimdlu prleukdevrnnu dusisidru. arney dutnu tnn patreyllidddnnu yuphretis mhandiy mele heuyylu mudn dikkinimdm bruv rajrige margvu siddhvaguvmta adr niru btti heuyitu. ght-srpd bayimdlu mrgd bayim dlu sullu prvadiy bayimdlu kppegglm tidd muru asuddhatmglu heurge bruvdnnu nanu kmdenu. avu mhtkarygltnu maduv devvgl atmgle; srvsktad devr mha dindllaguv yud-dhkke bhuleukd mttu prpmcd ella rajrnnu kudisuvdkkagi avr blige heuguvvu. igeu, kllnu bruvmta nanu bruttene. nirvannagi tirugaduvag jnru tnn nacikeynnu neudiyaremdu eccr vagiddu tnn vstrgltnu kapadikeulluvvnu dhynnu. avnu avrnnu ibriy bhaseylli hrmgeudeun emdu kreylptt sthkkke kudisuvnu. elney dutnu tnn patreyllidddnnu vayum-mldilli heuyylu prleukdlidd alydeulgidmlu simhasndimdlu mhasbdvu bmdu-mugiyitu emdu helitu. ag vaniglu guduguglu mimgcuglu umtadvu; idllde mha bhukmpvumtayitu; mnusyru bhumiy mele iddmindimdm amth blvad mttu deudd dad bhukmpvagirlill. a mhapttnvu muru bhagglagi bhagvagiyitu; jnamggltptngl biddvu; idllde mhababelige ugrkeupvemb draksarsd patreynnu keudu vmte devr mumde adu jnapkkke bmtu. ag dvipglella odiheudvu; bettglu sikkde heudvu. akasdimd mnusyr mele deudd ane klluglu suridvu; omdeumdu kllu heucc kdime nalku mn tukvagittu; a anekllugl updrvru bhl atideudddagi dddrimd mnusyru devrnnu dusisidru.

17

elu patregltnu hidididd elu mmdi dutrlli obnnu bmdu nnn smgd matnadi-illige ba, bhl nirugl mele kutiruv mha jarstrige bruv dmdneynnu nanu ninge teurisuttene. avleumdigge bhurajru jartv madidru. bhunivasiglu avl jartvemb draksarsvnnu kudidm mtradrud emdu helidnu. ag avnu atmldli nnnnnu ettikeumdu advige heudnu; alli devdusney hesruglimd tumbiddu elu tleglu htta keumbuglu idd kempubnd mrgd mele kutidd obb striynnu nanu kmdenu. a striyu dhumr mttu kempuvrmd vstrgltnu dhrisikeumdu cinn amulyvad klluglu mttu muttuglu ivuglimd almkrisikeumdiddlu; avl keylli omdu cinnd btllu ittu; adu avl jartvd ashyadvuglimdlu asud-dhtvdimdlu tumbitu idllde mrm, mha babelu, bhu-miyliruv jarstriyrigu ashyadv vugligu tayi emb hesru avl hney mele bredittu. a striyu prisuddr rktvnnu yesuvigeusr saksikeuttu htradvr rka striyu prisuddr rktvnnu yesuvigeusr saksikeuttu htradvr rk ag a dutnu nge-nineke ascryptte? a striy visyvagiyu avltnu heuttukeumdidd elu tleglu mttu htta keumbugull mrgd visyvagiyu iruv mrmvnnu nanu ninge tilisuttene. ninu kmd i mrgvu meudlu ittu. ig ill, adu tlivilld tgginimdm eri bmdu nasnkke heuguvdu. bhumiyilli vasisuvvreulge yarar hesru glu jgttige astivar hakidmdinimdm jivgrmth dlli brediruvdillveu avru meudlu iddu ig ill innu idrlli jnanvull mnssu iruttde. a elu tleglu a stri kutu keumdiruv elu bettgle. idllde avu elu mmdi rajru; aidu mmdi biddu heugiddare. obnnu iddane, mtteubbnu innu bmdill. bmd mele avnu svlpkal irle beku. meuldiddu ig illdiruv a mrgvu tane emtneyvnu; avnu a elu mmdigge seridvnagiddu

nasnкке heuguttane. ninu kmd a httu keumbuglu rajyvnnu innu heumddiruv httu mmdi rajru. avru mrgdeumdige rajrmtе omdu tasinvrege adhikarvnnu heumduittare. avru omde mnssullvragiddu tmm adhikarvnnu sktiyvnnu mrgkke keuduttare. ivru kurimriyadatn mele yuddh maduvru, adre kurimriyadatn avrnnu jiyisuvnu; yakmdre atnu krtr krtnu rajadhi-rajnu agiddane. idllde atneumdige iruvvru kreylptt vru aylpttvru nmbigstru agiddare. avnu nnge–ninu kmd a jarstriyu kutukeumdiruv niruglu amdre pr-jeglu smuhglu jnamgglu bhaseglu agive. mrgd mele ninu neudid httu keumbu glu a jar striyvnnu dvesisi avlnnu gtiget vlnnagiya btteyilldvlnnagiya madi avl mansvnnu timdu avlnnu bemkiyimd sutubiduvvu. yakmdre avru devr cittvnnu nerverisuvdkke omde abhiprayvullvragiddu tmm rajyvnnu mrgkke keudu-vmtе devru tnn vakyglu nerveruv tnk avr hrdyglnnu prrepisidnu. ninu kmd a striyu bhuarj mele alut-tiruv mhangriye emdu helidnu.

18

ivuglad mele mha adhikarvull mtteubb dutnu prleukdimd iliyuvdnnu kmdenu; avn prbhavdimd bhumige prkasvumtayitu. avnu gtti yad sbddimd kugutta–mhababel biddlu, biddlu; devvgl vassthanvu asuddhatmgl asryvu apvitrvagiya ashyvagiya iruv skl vidhavad pksigl pmjrvu adlu. ella jnamgglu avl jartvvemb keupd draksarsvnnu kudidu mtttradru; avleumdige bhuaraju jartv madidru; avl atisyvad vebhvdimd bhuleukd vrtkru aisvryvmttradru emdu helidnu. prleukdimd mtteumdu sbdvnnu nanu kelidenu; adu–nnn jnre, avlimd heurge bnniri; nivu avl papgllli palugarrag bardu; avl papglu akasd vregu muttve. devru avl dreuhglnnu jnapisikeumdidane. nimge avlu madid prkar nivu avlige prtikar madiri; avl krtyglige sriyagi avlige erdrstu keudiri. avlu tumbisid patreylli avlige erdrstu tumbisiri. avlu estrmttge tnnnnu ghnpdisi keumdu vebhvdlli jysisiddileu asrmttge avlige yatneynnu duhkhnvnnu keudiri; yakmdre avlu tnn hrdydlli–nanu rani yagi kutukeumdidane, nanu vidhveyll, duhkhnvnnu kanuvde ill emdu helikeullu addimid avlige mrn duhkhsam embi updrvglu omde dindlli smbhvi suvvu; avlu bemkiyimd smpurnvagi suttuheuguvlu. avlige dmdneyvnnu vidhisid devragiruv krtnu blishtnagiddane. avleumdige jartv madi vebhvdlli bukuid bhuaraju avl dhnd heugeynnu neudu vag avligagi geuladutta prlapisuvru. avru durdlli nimtu avligumtad yat ney bhydimd–ayyeu, ayyeu, a mhapt-nvad babele, blisthavad ng riye, omde gligeylli ninge tirpayitlla emdu heluvru. idllde bhuleukd vrtkru avl nimittvagi attu geuladuvru. yakmdre avr srkuglennu amdre cinn, belli, amulyvad klluglu, muttuglu, nyvad narumdi, dhumrvrnd vstr, resme, rktambr, skl vidhavad agilumr, skl vidhavad dmdt patreglu, bhu amulyvad mr, hittale, skl vidhavad patreglu, kbbin, cmdrkamt, lvmg, cekke, dhup, sugmdh tel, sambrani, draksars, enne, nyvadhattu, geudhi, dnglu, kuri glu, kudureglu, rthglu, gulamru, mnusyr pranglu ive meudladvuglennu yaru emdu keumdukeulluvrill emdu duhkhisuvru. ninn jivvu apeksisid hnnu glu

ninnnnu bittu heudvu; seugsagiya seubhayman-vagiya iruvvuglellvu ninnnnu bittu heudvu. avu innu mele ninge sikkuvde ill. avlimd aisvryvmt rad i srkugl vrtkru avl yatnege bhypttu durdlli nimtu alutta geula dutta– ayyeu, ayyeu, mhangriye, nyvad narumdiyvnnu dhumrvrnd vstrvnnu rktambrvnnu dhrisikeumdu cinn amulyvad klluglu muttuglu ivuglimd almkrislpttve, astu deudd aisvryvu omde gligeylli ilde heuyitlla annuvru. idllde hdgugl yjmanru hdguglli juteyagiruvvru navikru smudr mele vyapar maduvvrellru durdlli nimtu avl dhnd heugeynnu neudutta–i mha pttnkke smanvad pttvnu yavdu emdu kugi helidru. ag avru tmm tlegl mele dhulnu heuyidukeumdu kugutta alutta, geula dutta–ayyeu, ayyeu smudr mele hdgugliddvrellrnnu tnn amuly drvy glimd aisvryvmtvnnagi madid a mha ngriyu omde gligeylli haladllla emdu prleukve, prisuddhadr apeusthre, prvadigle, avl visyvasi anmdpdiri. yakmdre nimm nimittvagi devru ivlige prt i dmdneyvnnu madidnu emdu helitu. ag blisthavad obb dutnu bisuv deudd kllinmtiruv omdu kllnnu etti smudr deulge haki–mha pttvad a babelu higeye blatkardimd kedvllttu innemdigu kanisuvdill. ninnlli vinegaru vady garu keulluduvvru tuturiyvru maduv dhvniyu innemdigu kelisuvdill. yav vidhavad kegarikaynnu maduvvru nimmlli innemdigu sikkuvdill; bisuv kllin sbdnu ninnlli innemdigu kelisuvdill. dipd belku ninnlli innemdigu prkasisi vdill. vdhuvr svrvu ninnlli innemdigu kelisuvdill; ninn vrtkru bhumiy prdhan ragiddldlle ninn matdimd ella jnamg dvru meus heudru. prvadigl, pri suddh mtu bhumiy mele keullpttvrellr rktvu ninnlli sikkitu emdu helidnu.

19

ivuglad mele prleukdlli bhl jnr mha sbdvnnu nanu kelidenu; avru–hlleluya; nmm dev rad krtnege rk-sneyu mhimeyu ghnvu adhikarvu umtadvu. atn nyaytirpu glu styvu nitiyullvuglu agive; yakm dre jartvdimd bhuleukvnnu kedisuttid a mharstrige atnu nyaytirisi atn sevkr rktkagi avlige prt i dmdneyvnnu madiddane emdu helidru. tirigi avru – hleluya amdr. avl heugeyu yugugamtrgllliyu eri heugutte. ag i pptnalku mmdi hiriyru a nalku jiviglu–amen. hleluya emdu helutta simhasnd mele kutid devr mumde addbiddu aradhisidru. amele simhasnd kdehyimd bmd omdu sbdnu–devr sevkrellre, atnige bhy pduv hirikiyire, nmm devrvnnu keumdadiri emdu helitu. truvay jnr deudd gumpin sbddmteyu bhl nirugl gheusdmteyu gtiyad gudugugl sbddmteyu idd omdu sbdvnnu nanu kelidenu; adu–hlleluya, srvsktagiruv devrad krtnu aluttane. smteuspdeun, hrsgeulleun, at nnnu ghn-pdisi; yakmdre kurimriyada tn vivahvu bmtu; at-nige vivahvagu knyeyu tnnnnu siddhmadikeumdid-dale emdu helitu. nirmlvad bili nyvad naru mdyvnnu dhrisikeulluvdkke akege anugrhi seunvagittu; yakmdre a narumdiyu prisuddhr nitiye. idllde avnu–kurimriyadatn vivahd autnkke kreylpttvru dhnyru embdagi bre emdu nnge helidnu. idllde avnu–ivuglu devr nijvad matuglagive emdu nnge helidnu. ag nanu avnige aradhne madbekemdu avn padgl mumde billu

avnu-ninu hage madbed neadu, nanu ningu yesuvin visyad saksinyinu heumdid ninn sheudr rigu jeutey dasnagiddene; devrige aradhne madu. yakmdre yesuvin visy prleukvu terediruvdnnu nanu km-denu. ag bili kudureyu kanisitu; adr mele kutiddatnu nmbigstnu svymtnu emdu kreylpttnu. atnu nitiyimd nyayvicarne madi yuddh maduttane; atn knnuglu bemkiy uriymtiddvu; atn tley mele anak kiritglu idd-
 dvu. breylptt hesru atnige ittu. adu atnige heurtu mttarigu tiliidrilill. atnu rktldli addid vstrvnnu dhri-
 keumdidnu. atn hesru devrvaky vemu kreylp-
 duttde. prleukdlliruv senyglu subhrvagiuv nirm-
 vagiuv iruv nyvad narumdiynnu dhrisikeumdu bili
 kuduregl mele atn himde bruttiddvu. jnamgglnu
 heudeyuvdkkagi hdvad kttiyu atn bayimd heur-
 duttde. atnu avrnnu kbbind keulinimd aluvnu. atnu
 srsvknad devr ugrkeupvemb draksey teuttiylliru-
 vdnnu tulyuttane. atn teudey meleuv vstrd meleuv-
 raja dhirajnu krtr krtnu emb hesru bredde. amele
 obb dutnu surynlli nimitiruvdnnu nanu km-denu.
 avnu mha sbddimdg kugutta akasldli haraduv ella
 pksiglige-bnniri, mha devr bheujnkke kudikeulliri,
 rajr mamsvnnu senyadhipti gl mamsvnnu prakrm-
 saligl mamsvnnu kuduregl mamsvnnu avugl mele
 kutvr mamsvnnu mttu svmttrru dasru cikkvru deud-
 dvru ivrellr mamsvnnu tinnuvdkke bnniri emdu
 helidnu. truvay a mrgvu bhurajru avr senyglu a
 kudurey mele kutiddatn meleuv atn senyd meleuv
 yuddh maduvdkkagi kudibmdiruvdnnu nanu km-
 denu. ag mrgvu seresikkitu; idldle mrgd mumde
 mhtkaryglnu madi mrgd gurutu hakisikeumdvnnu
 adr vighrvnnu aradhisidvnnu mrulugeulisid a sulu
 prvadiyu adr jeuteylli sere sikkidnu. ivribbru
 jivshitvagi gmdhk dimd mikkadru a kudurey mele
 kutiddatn kttiymd amdre atn bayimdg bmd ktti
 yimdg htradr; hkkiglella avr mamsvnu heuttetumba
 timdnu.

20

ag obb dutnu tlvidl tggin bigd keynnu deudd srpni
 ynnu tnn keylli hididukeumdu prleuk dimd ilidu
 bruvdnnu nanu km-denu. avnu pisacnu setannu
 agiruv puratn srp nemb ghtsrpnnu hididu savir
 vrus bmdhisidnu. a savir vrus tiruv tnk avnu
 innu emdigu jnamgglnu mrulu geulisdg hage dutnu
 avnnu tlvidl tgginlli deubbi avnnu mucci adr
 mele mudre hakidnu. a savir vrusglad mele avnige
 svlp kal bidugdeyagtkkdu. truvay simhasnglnu
 km-denu. avugl mele kutiddvrige nyaytirisuv ad-
 hikarvu keudlpttitu. idldle yesuvin visyad sak-
 siy nimittvagi devr vakyd nimittvagiuv tleheuy-
 isikeumdv atmglnnu mrgkku adr vighrkku mik
 sttvru a savir vrus tiruvtnk tirigi bduklill; ide prthm
 punrutthanvu. prthm punruttha ndlli seriruvnu
 dhnyu prisuddhnu agi ddane. imthvr mele erdney
 mrnkke adhikarvill; adre avru devrige kristnigu ya-
 jkragi kristneumdige savir vrus aluvru. a savir vrus-
 glu tirid mele setannige avn sereyimdg bidugdeyagu-
 vdu. avnu heurge bmdu bhumi nalku dikkgulliruv
 geug magevug emb jnamgglnu mrulugeulisid avrnnu
 yuddhkke kudisuvnu; avr smkhyeyu smudrd mr-
 linstiruvdu. avru bhumiyllella hrdikeumdu prisud-

dhr dmdigu a priy pttnkku muttige hakidru. ag
 devr bliymdg bemkiy prleuk deulgimdg ilidu bmdu
 avrnnu numgibittu. idldle avrnnu mrulugeulisid
 setannu bemki gmdhkguliriyuv kereylli deubblpttnu;
 alli mrgvu sulu prvadiyu kud iddare; avru hglirulu
 yugyugamtrglliyu yatnepduttiruvru. amele bellgiruv
 mhasimhasvnnu adr mele kutiddatnnu nanu km-
 denu. atnedurinimdg bhumyakasglu odiheugi avug-
 lige sthlvilldmtayitu. idldle sttvrad cikkvru deud-
 dvru devr mumde nimitiruvdnnu nanu km-denu.
 ag pustkglu tereylpttvu; jivgrmthvemb inneumdu
 pustkvu tereylpttitu; a pustkgllli bred prkar avrvr kr-
 tyglige tdkmte sttvrige smudruv tneulgidd sttvnnu
 oppisitu; mrtyuvu pataluv tmm vdlldid sttvnnu
 oppisidvu; avrlli prtuyeubbnige avrvn krtygl prkar
 nyaytirpayitu. amele mrtyuvu nrkvu bemkiy kerege
 deubblpttvu; ide erdney mrnvu. yavn hesru jiv-
 grmthldli bredddagi kanlillveuv avnu bemkiy kerege
 deubblpttnu.

21

truvay nutnakasvnnu nutn bhumiyinnu nanu
 km-denu. meud lin akasvu meudlin bhumiyu gtisi
 heudvu; innu smudviruvde ill. idldle prleukdimd
 prisuddh pttnvad heus yerusalemu devr bliymdg
 ilidu bruvdnnu yeuhannemb nanu km-denu; adu
 tnn mdlimgnigeuskr almkrtlad mdlgittiynte
 siddhvagittu. idldle prleukdeulgimdg bmd mhas-
 bdvu nnge kelisitu. adu-igeu, devr gudarvu
 mnusyreumdige ade; atnu avreudne vas maduvnu,
 avru atn prjeglageruvru; devru tane avr smgd iruvnu,
 idldle atnu avr devragi devru avr knnirnnella
 orsibiduvnu. innu mrn viruvdill. innu duhhkvagli
 geulatvagli neuvagli iruvde ill. meudliddvuglella
 illdle heudvu emdu helitu. ag simhas nd mele
 kutiddatnu-igeu, ellvnnu nanu heusdu maduttene
 amdnu. atnu nnge-i matuglu styvadvglu nmb
 tkkvuglu agive embdagi bre emdu nnge helidnu.
 idldle atnu nnge-ella mugiyitu. nanu alphavu
 omegvu adiyu amtyvu agiddene. dahvullenne jivd
 nirin buggeyimdg nanu nirnnu ucitvagi keuduvnu.
 jyeumduvnu ellvuglige badhynaguvnu; nanu avn
 devragiruvnu. avnu nnn mgnagiruvnu. adre bhy
 grsthr, nmbyekyilldvru, ashyvadru, keulegarru,
 jarru, matgarru, vighra radhkru ella sullugarru ivrige
 sikkuv palu bemki gmdhkglu uriyuv kereye; adu
 erdney mrnvu emdu nnge helidnu. kde elu up-
 drvglimdg tumbid elu patreglennu hididid elu mmd
 dutrlli obbnu bmdu nnn smgd matnadutta-illige ba,
 kurimriyatadnige hemdtiyag tkk mdlgittiyinnu ninge
 teurisuvenu emdu helidnu. avnu atmdldi nnnnnu
 ettrvad deudd bettkke ettikueumdu heugi prleuk
 deulgimdg prisuddhvad yerusalememb a deudd pttnvu
 devr kdeyimdg ilidu bruv dnnu nnge teurisdnu.
 adrlli devr mhime ittu; pttnd prkasvu amilyvad
 kllin prskaske smanvagittu; adu sury kamtdmte
 thlthlisuttittu. a pttnkke bhl ettrvad geude ittu;
 adkke hnnerdu hebbagilu gliddvu; a bagilugl bliylli
 hnnerdu mmdid duttridru; avugl mele isra yelyr
 hnnerdu geutrgl hesruglu bre diddnu. purv dikkinlli
 muru hebbagilu glu. uttr dikkinlli muru hebbag-
 iluglu, dksin dikkinlli muru hebbagiluglu, pscim

dikkinlli muru hebbagiluglu iddavu. pttnd geudege hannerdu astivargliddvu; avugl mele kurimriyadatn hannerdu mmdi apeustlr hesrugliddvu. nnn smgd matnaduttiddvnu a pttvnvnu adr hebbagiluglunu geudeyynu alte madu vdkkagi cinnd alte keulunu hidididdnu. pttvnu ccaukvagide; adr uddvu adr agldstide. avnu a pttvnvnu keulinimd alte madidnu; alteyu hannerdu nuru meli ayitu. adr uddvu aglvu ettrvu smvagive. adr geudeyynu avnu alte madidnu; adu nurnalvt nalku meul dstittu. i lekklldli mnusyn meul amdre dutn meul. a geudey kttdivu sury kamtdimd agittu; pttvnu suddh gajinmtiruv seusid bhmgarve. pttnd geudey astivarglu sklivdhvad amulyvad klluglimd almkrtvagiddvu. meudney asti varvu surykamt, erdneydu nilmni, murneydu kempu, nalkneydu pcce. aidneydu geumedhik. arneydu maniky, elneydu pitrtu, emtneydu berull, ombht-tneydu pusyrage, htneydu grudpcce, hnneumdneydu kemgittu, hannerdne ydu nilspitk. hannerdu hebbagiluglu hannerdu muttuglagiddvu; omdeumdu bagilu omdeumdu muttinimd madlpttittu. pttnd bidiyu svcchvad gajinmtiruv seusid bmgargagittu. pttndlli nanu alyvnu kanilli; yakmdre srsvktnad devragi ruv krtu kurimriyadatnu adr alyvagid-dare. pttndlli belknuu keudu vdkkagi surynagli cmdrnagli bekagill. yakmdre adkke devr prbhavve belknuu keuttitu; kurimriyadatne adr dip. rkxislpt jnamgdvru adr belkinli ndeyuvru; bhurajru tmm vebhvvnu ghnvnu allige tuvru. adr hebbagilu glunu hglinlli muccuvde ill. yakmdre ratriyu allill. avru jnamggl vebhv vnu ghnvnu allige tuvru. adrlli heule maduvmthddu yavdu servudill. ashy-vadddnnu sulladddnnu ndisuvvnu alli servudill. adre kurimriyadatn jivgrmthdlli brelpttivr matr servuru.

22

amele avnu sphtikdmte svcchvad mtu suddhvad jivjld ndi ynu nnge teurisdnu; adu devr mtu kurimriyadatn simhasndimd heurdv dagittu. adr bidiy mdhydliyu a ndiy ubhy parsvglliuyu jivvrksvittu; adu timglu timglige phlvnu phlisutta hannerdu trd phlglnnu keuduttde. a mrd eleglu jnamgdvrnu vasimaduvdkke iddvu. innu mele sapvenu iruvdill; adrlli devr mtu kurimriyadatn simhasnviruvdu. atn sevkru atnnu sevisuvru. avru atn mukhvnu neuduvru; avr hnegl mele atn hesru iruvdu. alli innu ratri iruvdill; avrige dipvagli suryn belkagi bekagiruv dill; yakmdre devrad krtne avrige belknuu keuduvnu. avru yugamtr gliliyu aluvru. amele avnu nnge-i matuglu nmbtkkddu styvaddu agive; prisuddh prvadigl devrad krtu begne smbhvis tkkvuglunu tnn sevkrige teurisuvdckagi tnn dutnnu kluhisidnu. igu, nanu begne bruttene. i pustkdlli brediruv prvadneglunu kapaduvvnu dhnyu emdu helidnu. yehannemb nane i smgtiglunu keli kmdvnu. nanu

keli kmdag i visyglu nnge teurisd dutnnu aradhis-bekemdu avn padkke biddenu. ag avnu nnge-idnu madbed neudu; yakmdre nanu prvadiglagiruv ninn sheudrrigu i pustk dlli heliruvvuglunu kekeumdu ndeyuvv rigu jeutey sevkagiddene; devrnu aradhis emdu nnge helidnu. idlld avnu nnge-i pustkdlliruv prvadney helikeglige mudrehakbed; yakmdre smyvu sviapvagide. anyay maduvvnu innu anyay madli; meligeyadvnu innu tnnnu melige madikeulli; nitivmtu innu nitivmt nagli; pvitru tanu innu pvitragirli; igu, nanu beg bruttene; nanu prtieubbigne avnn kelsd prkar keudtkk prtiphlu nnnllide. nane alphayu omegvu adiyu amtyvu meudney vnu kdevvnu agiddene. atn ajneglunu kekeumdu ndeyuvvru dhnyu; avrige jivvrksd hkku iruvdu; avru hebbagilu glimd a pttdeulkke servuru. adre nayiglu matgarru jarru keule garru vigrharadhkru sulladddnnu pritisi ndisuvvrellru heurgiruvru emdu helidnu. yesuverb nanu sbheglli ivugl visyvagi ninge saksi heluvdkkeusk nnn dutnnu kluhisikeuttenu. nanu davidn beru smttiyu udyd prkasvull nkstru agiddene. atmnu mdlgittiyu-ba, annuttare. keluvvnu-ba, annli. bayaridvnu brli. istvullvnu jivjlvnu ucitvagi tegedukeulli. i pustkd prvadnavakylunu keluv prtieubbigne nanu heluv saksi enm dre-yavnadr ivuglige kudisidre devru avrige i pustkdlli brediruv up drvglunu kudisuvnu. yavnadr i prvadna pustkdlliruv vakylglimd tegedu bittre jivgrmthdimdu prisuddh ptt dimdlu i pustkdlli brediruvvuglimdu avn palnu devru tegedubiduvnu. ivuglunu saksikrisuvatnu-khmdit vagi nanu beg bruttene emdu heluttane. amen. hageye agli; krtvad yesuve, ba. nmm krtvad yesu kristn krpeyu nimmellreumdige irli. amen.

